

BIBL. NAZ.
VII, Enciclopedia III

RACCOLTA
VILLAROSA

D

69

NAPOLI

597532

Rox. J. 2. 2. 69

CONSILIA DECISIVA

IN CIVILIBVS CAVSIS

iudicibus diuerforum Italiae Tribunalium reddita

PER DOMINVM

PETRV M CABALLVM

IVRECONSULTVM PONTREMVLENSEM

Pro Serenissimo Magno Duce Haetruriz,

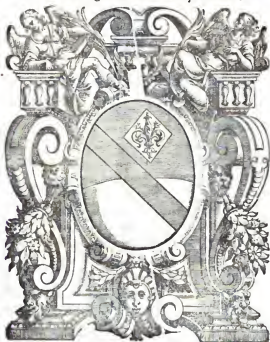
Dudum Vniuersarum militarium legionum, et Magistratus Dominorum Octonirorum Guardia, & Balie Auditorem, ac Sacrae Religionis Equitum Diui Stephani Praesidentem.

Nunc verò pro eodem Serenissimo Principe in Ciuitate, ac tota ditione Florentina Fiscalis Cameræ Auditorem, Generalem, nec non in signatura libellorum supplicum gratiæ, & Iustitiæ Consiliarium.

Nasquam antea impressa, & cunctis iuris professoribus, praesertim verò in foro practicanibus, & Iudicia exercenibus valde utilis, ac necessaria.

Cum Argumentis, & Summarijs cuiusque Consilio apposis, & duplici Indice, vniuersorum Argumentorum Consiliorum omnium, altero verborum, rerum, & sententiarum, quæ in eo opere continentur.

Cum Priuilegio, & Licentia Superiorum.

VENETIIS. M. D. C. V. I I.

Apud Bernardum Iuntam, & Ioannem Baptistam Ciottum.

6

RECEIVED

NOV 10 1904

1904

1904

ILLVSTRISSIMO.

ET REVERENDISSIMO

D. D. DOMINICO TVSCHO.

S. R. E. PRESBYTERO

GARDINALI AMPLISSIMO

Petrus Caballus Iurisconsultus Pontremulensis

F. P.

Vanquam Illustrissime, & Reuerendissime Pater magna, & infinita propemodum librorum copia nostra hac iuris Civilis scientia obscurari potius, quam illustrari videri potest; tamen, cum, qua multorum annorum spatio in dirimendis, decidendisque contromersijs civilibus à varijs diuersorum Italia Tribunalium Iudicibus consultus de iure respondi, diligentissime seruauerim, non quidem, ut aliquando in lucem prodirent, sed ut vsui meo tantum inferuirent, eaque plurimis doctissimis viris, in quorum manus peruenerunt; placuisse perspexerim, eorundem, ac aliorum amicorum, quibus denegare nihil poteram, suasionibus, & impulsu adductus, sententiam mutauì, & eiusmodi mea scripta, qua appellare consueuimus consilia decisina, ut ederentur, passus sum, quam rem Iuris professoribus non parum utilitatis allaturam, hac potissimum de causa existimo, quòd pro veritate, ac ut animi sensus discat, de iure semper respondi, Ius suum unicuique omni humano affectu semoto, tribuens; Quòd opus amplitudinis tuae auctoritate suffultum emittere volui, non ut (quòd nulla ratione fieri posse intelligo) aliquid splendoris tibi

† 2 offerat.

afferat, sed ut animi mei erga te propensionem, ac penè deuotionem ostendat, quod re ipsa multo libentius, si possem, quam scripto comprobarem: Et ut opus ipsum tuo favore ab inuidorum iniuria defendatur. Si enim hæc à te Lector probari cognouerit, non facile à tuo iudicio purgatissimo, & rectissimo discedet, cum tua Iuris ciuilis, atque Pontificy intelligentia, in omniq[ue] genere eruditionis præstantia, adeò omnibus nota sit, ut quod tu probaueris, nullus reprobare audeat. Ego autem hac mea Epistola immensum laudum tuarum cumulum commemorare minime decreui, quando quidem nominis tui splendor, & dignitas omnium sermone ita percrebuit, adeòq[ue] omnibus in ore est, ut encomia stilen non desideret. Accipe igitur, quem tibi dico, laborem hunc meum, & eius auctorem, qui iam diu capisti, beneuolentia, & gratia complectere, sic te Deus Optimus Maximus incolumem, atque felicem quam diutissime nobis, ac Reipublica Christiana seruet.

Florentia Die prima Octobris Anno Millefimo fencentesimo septimo.

PETRVS CABALLVS IVRECONSULTVS

BENIGNO LECTORI

S. D.

Vlla profecto tanta, vel esse, vel inueniri commendatio potest, qua non amplior sit legalis scientiæ dignitas, hæc quippè vetustate mundum præiuit: nam & ipsa ab initio, & ante sæcula se genitam testatur, iusta ei sedes est, vel ipsum cælum, nedum deliciarum Paradisus, vtpote, quæ in exturbandis prauis è Cælo spiritibus, in eiiciendis ab horro voluptatis primis parentibus, magnificam, incomparabilemque suam auctoritatem explicuit. Hæc porro vniuersum terrarum orbem peragrans humana vniuersa complectitur, & fouet, quicquid illa tractat, amabile, conspicuum, admirabile facit, sine qua nihil apud mortales, vel est laudabile, vel gloriam vllam assequitur. Compertum enim est virtutes omnes, vel excessu, vel defectu à statione delabi, nisi legis dexterritate sussultæ fuerint. Ipsa verò lex à rectitudine non declinat, tem iniquanti non recipit, sed tanquam ars boni, & æqui omnia bene disponit, & quicquid præclari, quicquid excellentis, quicquid omnino boni, à lege tanquam à fonte profisciscitur, quæ velut vniuersi orbis sol, humanis actionibus depulsa errorum caligine lumen porrigit, easque vel iacentes erigit, vel stantes conseruat, denique per legem pax populis, munimentum gentibus, immunitas plebi, subleuatio pressis, securitas cunctis, quies publica, & omnium rerum prosperitas comparatur, ea stante vniuersa ciuilis vita stat, & conseruatur, eadem subblata, ipsamet ciuilis vita concidit, ac euertitur. Huius itaque tam insignis scientiæ studia omni nixu ipse sum amplexus, nec vllis peperci vigilijs, vt in ea aliquid me profecisse aliquando ostenderem, quòd & si minime sum assequutus, nec magnam in meis scriptis doctrinam inuenies, fidem tamen, & veritatem, & diligentiam omnino commendaturum te confido. Iusta enim, ac ve-

ra, vt essent, quæ respondi, omnia, pro meis viribus elaboravi, iustitiamque semper summopere colui, nec ab ea vnquam consulto, aut sciens declinaui, antiquorum, & recentium doctorum sententias exactè vidi, & fideliter retuli, & vt plurimum sequutus fui, quandoque etiam ab eis, vt veritatem sequerer, recessi, aliorum dicta tacito authore non transcripsi, sed cuiuslibet honorem sibi debitum præbui. De mendis verò, ac erroribus inter imprimendum Typographorum incuria commissis, nihil ad excusationem meam dicendum statui, cum eiusmodi esse videantur, vt qui aliquem in his studijs habet vsum, eos per se nullo negotio cognoscere, ac emendare possit, quod te quoque facturum esse sine controuersia confido.

Vale Florentiæ Die prima Octobris Anno Millesimo sexcentesimo septimo.

IL CAVALIER CVRINI ALL'AUTORE

*Val Oracolo, ò qual Sibilla, ò quale
Areopagita al secolo venusto
Rispose altrui prudente insieme, & giusto
O fù il Cretense, à te Giudice eguale?
O viua legge, al cui gran Tribunale
Asirea ritorna dal Esilio ingiusto*

*Pietra animata, à cui il Rege Augusto,
De Toschi, appoggia l seggio suo Reale,
Poco dirò di te, & io dirò come*

*E' l'Arno, e Flora in ogni lor litigio,
Tè Pegaseo Cavallo arbitre fenno
Giunone appella à te dal Pastor Frigio,
Perche decisa sia con miglior senno
L'antica lite, dell'aurato pome.*

L'istesso al Lettore.

*Val Corridor volante
Che dal Parnaso al Polo
Ratto sali con luminoso volo
O qual con l'auree pianto
Eto, & Piroo van Calpestando il Cielo*

*Al Carro auineì del Signor di Delo
Emulo al Monton Frisso,
Emulo all'aurea Stella,
Che da Giulio s'appella al Ciel affisso,
Vedrem Cavallo altier ne sommi seggi
Dettare à Gione sempiterno leggi.*

Il famoso destriero

*Che sol volea nel Corso
Il Macedone Eroe portar sul dorso
Ceda suo pregio altiero
Al nuovo Vbino mansueto, quando
Sostien questo il gran pondo
Del Real Ferdinando,
Ch'Atlante à noi secondo
Regge dell'aurea Etruria il picciol Mondo.*

*Antonij Cvrini I.C. & Equitis Pontremulensis, atque
Rota Florentina pro secunda vice Auditoris.*

AD CLARISSIMVM VIRVM
D. PETRVM CABALLVM.
SERENISSIMI MAGNI ETRVRIÆ DVCIS
AVDITOREM, ET CONSILIARIVM,
OPERIS AVTHOREM CARMEN.

*Vm dirimis lites, longis ambagibus actas,
Et reddis laeso nemine cuique suum.
Abdita dum referas gemini penetralia iuris,
Et Gordios nexūs solvere rite doces.
Dum mansura paras, totum monumēta per orbem,
Qua nulla euerterit secula, nulla manu.*

Principibus tandem carus, populisque probatus,

Dum nutu traēctas seria cuncta tuo.

Certino tacitam subit admiratio mentem

Vnum tot genijs sufficere ingenium?

Postulat hoc, mirum quid est, tua magna CABALLE

Doctrina, ingenium, fama, fides, probitas.

Eiusdem ad Eundem.

Vive diu memorande pater, vitamque parentem

Ducat inextinctum nomen ubique tuum.

Vive diu, vivant laudum monumenta tuarum

CABALLE patrij gloria prima soli.

Vive diu felix, etiam post funera felix,

Nam famam, nec mors, nec premet ulla dies.

LAVREN.

LAVRENTII CANOSSÆ
PONTREMVLENSIS,
AC ECCLESIAE PAROCHIALIS
FOSDENOVİ RECTORIS,

Hendecasyllabum Carmen ad Lectorem.

*Ecce continet quid hoc volumen,
Quid responsa ferant rogas Caballi?
Quod volumina continent librorum,
Quod iuris veteres ferunt periti,
Iuris dum referant vias clienti
Priuatas, adimunt metum & miscello;*

*Hoc totum retinet volumen istud,
Hoc responsa simul ferunt Caballi,
Lites tam varias docet Caballus,
Iam docto Calamo vagatur usque.*

FRANCISCO CABALLO

IURISCONSULTO

EXCELLENTISSIMO

Laurentius Canossa summam felicitatem.

Si legimus Romanos homines, inspectis externorum etiam simul-
lactis, maximè excitatos fuisse ad imitanda eorum egregia fa-
cta, quonam modo existimabimus affici te Francisce Vir Excel-
lentissimè, cum non alienorum imagines, sed Parentis tui ui-
uentis res gestas, atque adeò gloriam intueris, ac consideras?
Cum enim is ea gesserit, & quotidie gerat, quæ sibi, & suis sum-
mam laudem pariant, necesse est, cum sis gloriæ audior, te igniculis desiderij
vel maximis inflammari. Maxima etenim illius iuris prudentiæ cognitio iam diu
celeberrimo quodam quasi theatro est perspecta, & cognita, cum & antea, & de-
inceps à FERDINANDO Magno Hetruriæ Duce, rebus maximis, & iudicandis,
& administrandis præpositus cum se præstitit, ut ab ipso Magno Duce gratiam
iniuerit singularem, & totius Hetruriæ populorum beniuolentiam, vel maximam
sibi conciliauit, quibus rebus cum antea semper, tum sic hoc potissimum tempore
fruitur, ut nihil videatur præterea desiderandum, Quæ quidem etsi, ut habentur,
sunt amplissima, tamen existimauit longius sibi progrediendum esse. Cum
enim Vir ille prudentissimus videret rerum præclare gestarum memoriam, nisi
aliud extrinsecus accedat, non admodum esse diuturnam, cogitauit etiam, qua-
nam posset ratione nominis sui famam æternam facere, & eam ingressus est viam,
ut vel inuidorum iudicio id assecutus esse videatur: Nam utramque Iuris Ciuilis
partem suis scriptis ita illustrauit, ut ex maxima in eo scribendi genere scriptorum
copia plurimum iure optimo illi tribuant omnes. Declarat hoc nobilissimum il-
lud Volumen, quod de causis criminalibus conscriptum superiori anno in lucem
prodire voluit, Tanti enim illius autoritatem, & in hoc genere doctrinam faci-
ciunt, ut qui in eiusmodi litibus petraetandis versantur, nulla librorum copia sint
contenti, si hunc vnum in suis desiderant Bibliothecis. Quæ singularis Parentis
tui commendatio duplicabitur, cum alterum illud, quod hoc ipso tempore im-
primendum curat, Volumen aperuerit; Etenim cum parem iuris cognitionem
præferat, illud præterea accedit, quod infinitis partibus pluris omnes facien-
dum esse existimant. Cum enim ex eo constet plurimos de omnibus suis fortu-
nis priuato iudicio disceptantes, reiectis suis iudicibus, ex omnibus ferè Italiæ
partibus ad eum confluisse, ut ipso Iudice, ac disceptatore controuersiæ cuiusmo-
di transigerentur, ac deciderentur, illud etiam perspicuum est, incredibilem fuisse,
atque adeò esse non modo de maxima eius in Iure ciuili peritia, sed etiam atque
multo magis, de eiusdem eximia quadam probitate, integritate, atque sanctita-
te, omnium hominum opinionem. Sequuntur enim homines, cum suas fortu-
nas alterius iudicio committunt, non tam Iurisconsulti singularem doctinam,
quam

quam mirificam quandam in seruando æquo, & bono constantiam, qui nullis periculis de laudabili cursu deterreri possit, qui nullis pollicitationibus, nullis præmijs, nullis summorum virorum commendatitijs litteris alliciatur, vt neglecta veritate secundum potentiores sententiam ferat, sed cæteris omnibus contemptis in decidendo vnus rationem habeat æquitatis. Qua quidem animi firmitate, vt omnes intelligunt Patrem tuum de iure respondisse, quæ sentiret, atque ad eò firma nifus authoritate, sentiret, decreuit ea ipsa responsa, quæ vos Consilia Decisiva appellatis, omnium iudicio examinanda, atque ponderanda subijcere. Quæ omnia cum pro tua prudentia tecum ipse sæpius consideres, existimo equidem, te non modo vigilantem incitari, sed etiam interdum dormientem è somno excitari; dum consideras, tibi summa ope enitendum esse, vt te tanto patre dignum agnoscant omnes, & fateantur. Quod meum de intimo animi tui sensu iudicium ita te ipsa comprobasti, vt iam nemini liceat de eo dubitare. Cum enim reiectis omnibus huius mundi illecebris, & omni voluptatum genere contempto, tantquam alter Hercules isti te vitæ dedisti, in primis laboriosa; declarasti profectò intelligere te, quantum sustineas oneris, ac quantopere elaborare debeas, ne summa laudes à tuo Patre collectæ oneri tibi potius, quam honori fuisse videantur. Itaque te ita comparas, quasi sis in hac honestissima laudis comparandæ contentione cum ipso Parente tuo certaturus. Quòd cum alij apertissimè vident, tum verò Illustrissimus Cardinalis Tuscus Cardinalis amplissimus, & toti Collegio, ac vniuerso Orbi probatissimus sapius suo oraculo confirmauit. Cum enim ad Sanctissimi Viri honestissimum ductum monente patre tuo te applicaueris, tu quidem illius amplitudinem, quanta potes maxima prosequeris obseruantia. Ille verò vir omnino diuinus, & omni honore quamuis diuino dignissimus, te & amat, & in primis carum habet, ac dictitat illud se facere tum libenter, tum etiam necessario, quòd & Petri Caballi, & Petro Caballo, viro amplissimo, sibi que Carissimo dignus sis filius. Quare non debeo te, vel satis per te incitatum mea exhortatione excitare, vel & tua spontè, & clarissimis tui Patris exemplis, quasi quibusdam facibus ad laudem, & gloriam incensum meis scriptis magis inflammare, sed meæ sunt potius partes à Deo Optimo Maximo precibus contendere, vt & tibi, & Parenti tuo concedat vitam quam maxime diuturnam, vt alter ex alterius dignitate, & gloria fructum in dies maiorem, maioremque percipiat voluptatem, & aliquando Deo, & hominibus approbantibus eueniat, vt ipse tuus Pater omni laude, & honore cumulatus, fateatur tamen non inuitus se abs te in hoc honestissimo certamine longè superatum fuisse, quod quidem vt ex animo precor, ita opto maximè, & non sine causa admodum probabili spero. Sed minus prudenter facio, qui te litteris adeò longis obrundam. Non progredior igitur longius, sed dicendi finem faciens te rogo, ne graueris legere hos versus, quos in tui Parentis laudem à me pro mei ingenij imbecillitate conscriptos infra scripsi. Vale.

Datum Földenoui Die tertia Octobris Anno Millesimo sexcentesimo septimo.

IN CLARISSIMVM VIRVM,
ET I. C. PRAESTANTISSIMVM.

AC PRO SERENISSIMO

MAGNO ET RVRIÆ DVCE IN VRBE,
Et toto Imperio Florentino Fiscalem Generalem.

Petrum Caballum, eiusdem Laurentij Carmen.

*Vmano flecti nutu, frenoque grauat
Aterea veluti tentauit Pegasus oras,
Inseditque polo, monstrat quæ Troijs ignes,
Troius ille puer, miscens qui pocula Regi
Calicolum summo cæli dignatus honore est,
Fonte Caballino natus sub nomine Phæbi*

*Musarum auspicijs, & doctæ Palladis arte,
Eductus sic astra petis iam celsa Caballus,
Cui gemine varijs pennis, varioque colore
Assurgunt ala, his quando celeberrimus orbem
Lustrares magno laudum sublatu honore,
Candida quæ terras Theijs circumdedit undis,
Inuidiæ victor cælo fulgebis ab alto.
Clara sui monumenta dedit, dum limite certo
Iudicibus commonstrat iter, quo incidere possint
Ex equo, atque bono causas, quæ corda reorum
Solicitant, culpe meruunt si conscia penas.
Hæc cum cæli celebrant, veroque & pollice rollunt.
Tum verò ingenti laudes cumulantur honore.
Dum responsa viri, discors quæ Turba clientum
Concordi exquirunt voto, cum scita timentes
Iudicis ipsa sui, prudentis vota reposcunt,
Accumulant meritum plausu, magnoque Theatro.
His alis igitur suffultum, laudis & aura
Immensæ ereptum nigris è fluctibus Orci
Hæc PETRVM cælo sacrabunt scripta CABALLVM.*

I V L I O C A B A L L O V T R . I V R . C O N S V L T I S S I M O .

AC PRO SERENISSIMO MAGNO ETRVRIÆ DVCE
in amplissima Florentiæ Rota Auditori fidelissimo

Laurentius Canossa felicitatem summam.

Vam multæ sint in iuris Ciuilis studio difficultates, tanque,
Maandri quædam tortuosi, vel Herculis nodi penè inexplica-
biles; tu profectò nosti, qui in ista iuris prudentiæ honorifi-
centissima illa quidem, sed tamen maxime laboriosa quasi par-
testra ab ineunte adolescentia gloriôsè versatus es, & qui sum-
ma omnium Senensium voluntate à FERDINANDO Ma-
gno Etruriæ Duce, prudentissimo meritorum vniuscuiusque æstimate in al-
terum triennium prorogato tibi honore in nobilissima illa, & iuris peritis præ-
stantissimis vrbe maxime referta iuscum ita diceres, vt omnes in tui amorem,
& admirationem alliceres, ab eodem nunquam satis laudato Magno Duce in
amplissimum Florentiæ Rotæ collegium es coopatus, & eo in munere eum te
præstas, vt cum omnes faciliè intelligant, & Senis, & alibi alios abs te esse supe-
ratos, te ipsum hoc tempore ita certare videant, vt omnium expectationu
non tucaris modo, sed etiam longè vincas, atque superes. Nosti tu id inquam,
aut si pro incredibili, ac propè diuina ingenij tui acie illud minus tibi contin-
git animaduertere, cæteri quidem qui in ijsdem versantur, ne dicam consueun-
tur studijs, & sentiunt, & experiuntur quotidie. Sed est, quod omnes, & ha-
beant, & agant gratias Deo Optimo Maximo, qui eam in mentem impulit Pa-
truum tuum PETRUM CABALLVM virum in ista scientia prorsus diuinum,
vt quæ longo studio, ac maiori, quam humano ingenio, vel collegerat, vel per
se inuenerat, vellet cum omnibus hominibus ea communicare. Quemadmo-
dum enim Magnus ille Alexander nodum illum, vel gladio incidit, vel, vt alij
sentiunt, clauo quodam educto facillimè, ac nullo negotio dissoluit, quam po-
steriorem opinionem, vt rei, de qua agebatur maximè accommodatam sequu-
tus sum in Carmine, quod impressum animaduerti in fronte operis circa quæ-
stiones

stiones criminales ab eodem Patruo tuo editi. Sed, vt Rex ille, quod in primis volebat, alterutra est assecutus ratione, ita patruus tuus omnes Iuris Ciuilis quasi nodos, vel difficultate temota explicauit, vel accerrimo suo iudicio veluti acutissimo gladio ita decidit, vt nullus penè sit iam in toto eiusmodi studio ambi-
gendi locus; Non patiuntur præstantissimi huius nostræ memoriæ Iuris peri-
ti, quatenus ad rerum capitalium quæstiones attinet, quod à me in præsentia di-
citur, de eo dubitari, dum affirmant nihil ad euellendas ex causis criminalibus
difficultates excogitari posse præstantius, quam egregium illud opus, de quo
paulò ante memineram, quod & verissimo omnium iudicio comprobatur, &
maximis laudibus ad Cælum expollitur. Sentient hoc idem de altero eiusdem
Caballi Patruus tui opere, quod propè diem in lucem prodibit. In eo enim altera
Iuris Ciuilis pars præclarissimis illius responsis, quibus vir ille prudentissimus plu-
rimis in causis de communi disceptantium voluntate plurimarum Italiæ Urbium
Iudicibus ordinarijs, quos ipsi litigantes sibi suspectos eiurarunt, quid iudican-
dum esset præscripsit, ita prorsus explicatur, & illustratur, vt longè facilius fu-
turus sit eiusdem quasi itineris quondam tortuosi decursus. Sed iudicabunt cæ-
teri hæc de re, & de summi viri meritis, atque, vt sentio, ita iudicabunt, vt du-
bitandum non sit, quin hæc ipsa viri doctissimi monumenta, & ipsius, & totius
familix nomen immortalitati sint commendatura. Ego autem, cum perse-
cta eius de imprimendo opere voluntate nonnulla conscripserim carmina, cen-
sui ea potissimum tibi impartienda. Cum enim Encomion quoddam in hanc
eandem sententiam contextum ad Franciscum Iuris Consultum præstantissi-
mum, eiusdemque patruus tui filium miserim, erat sanè nemo, cui potius, quam
tibi hoc alterum carmen imbecillitatis meæ perspicuum argumentum debet ar-
bitrari. Nam, cum ab illius filijs discessero, quos habet ille charissimos, &
quia filij, & quia sunt se maxime digni, neminem habeo, quem potiorè illi,
quam te esse, aut debere esse existimem. Tu autem hæc ita accipies carmina,
vt tecum habeas, nec ab vilo præterea legi, vel inspici potius patiaris. Nec enim
ea sum stulticia, vt quæ mihi auctori minus satisfaciant, à cæteris illa approba-
tum iri confidam. Vale.

Datum Fofdenoui Die tertia Octobris Anno Millefimo sexcentesimo septimo.

DE SVMMIS MERITIS CLARISSIMI VIRI:
IVRISQVE CONSVLTI PRAESTANTISSIMI,
AC PRO SERENISSIMO MAGNO DVCE IN VRBE,
Et toto Imperio Florentino Fiscalis Generalis.

Petri Caballi eiusdem Canossæ Carmen.

*Q*ue tibi pro meritis designent premia Cives,
Dum vario inter se læti sermone volucant,
Quod factis, scriptisque tuis ad sidera tollas
PONTREMVLII nomen, patriam, & celestibus aques;
Laudes quisque tuas proprijs pro viribus effert,
Nomen quisque tuum lucentibus inserit astris.

Hic ait excisis vestentur marmora scriptis
Et ciues gratos clara, & monumenta CABALLI.
Hic memorat meritis quis addere possit honores
Magne CABALLE tibi? meritas quis pendere laudes?
Tu decus es nostrum, Tu nostra gloria gentis,
Hesperiaeque tuis splendorum laudibus auges.
Non opis est nostra iustas persolvere grates;
Hæc tamen officij nostri argumenta CABALLE
Reddimus, medioque foro de marmore nostris
Montibus exciso, referat quod mille colores,
Ponemus mira constructas arte columnas,
Hæ tibi sustineant viuos imitantia vultus
Hæc notis tituli scalptis celebrentur honorum,
Dixerat afflatus diuino numine mentem
Vir pietate grauis surgit, cum talia satur.
Quo mortale Decus PETRO immortale merenti?
Es lapides duri, & formata ex arboribus ora
Mortali cedunt sorti, mortalia cuncta,
Sunt hominum, quæ facta manu, inuidiosa vetustas
Hæc teret, & magnos sumptus cum nomine tollet.
Abrogat æst mortis leges, & vincula rumpit
Virtus, illa viros libidine subtrahit atræ,
Illa eadem PETRVM sublimia ad astra CABALLVM
Euexit, nomenque viri celeberrima sparsit,
Quæ pia Christicola venerantur numina Diuum,
Dogmata Casarij Iuris sic cuncta resoluit,
Decidit, sic cuncta docet, sic læta probantur
Scripta viri, expleri nequeant, ut corda legendo.
Immortale viri nomen memorabitur omni
Sæclorum serie, & cunctis celebrabitur annis,

Donec erunt, qui sacra ferant, qui scita Parentis
 Celestis seruent, nobis quæ tradidit olim,
 Demissus cælo mortem, qui morte repressit.
 Quid prodest igitur faculas adungere soli?
 Mitte supernæ potæris iam marmore vultus.
 Seque, suosque satis commendat gloria PATRI,
 Auson; amque satis commendat fama CABALLI.
 Ille ille. Hæc omnes concordî voce probarunt.

AD FERDINANDVM CABALLVM EXIMIA SPE,
 SVMMÆ VIRTVTIS PVERVM,
 AVCTORISQVE FILIVM,

Hieronimi Canossa Pontremulensis Carmen.

FERDINANDE Tui spectas dum facta Parentis
 In puero cunctis sensa pudica viri.
 Immemor ætatis ludum, & puerilia damnas,
 Ac sequeris studium nocte, dieque libens.
 Pullum sic Aquila primis à mensibus urget,
 Maternusque mouet pectora celsa vigor.
 Emicat è nido validus, sum nubila vranas,
 Mox leporis fertur non piger in celeres.
 Sic tenero Catulus meditatur ab ungue Leonis
 Toruus in obstantes prælia seuæ feras.
 Balantum factus lacerat iam densæ feroci,
 Grandior hinc pecudum sauit in omne genus.
 Scilicet est sanctum natura legibus alma
 Partum sectentur semina quæque suum.
 Gestis si rebus Genitor cælestia tentas,
 Quo te, iam reputas, fama paternæ vocet.
 Ille suis scriptis ornat si dogmata legum,
 Diuinum exornant si sua scripta virum;
 Iam geris ante annos animum, curamque virilem,
 Ne te dissimilem comprobet vlla dies.
 Cum tales vigeant puerili in pectore cura.
 Iam patris, & studeas splendida facta sequi,
 Quamvis eris, firmata virum cum fecerit ætas?
 Te laudes quanta? gloria quanta manes?
 Perge igitur generose puer, quo ducis honorem
 Cursus, quo magna stemmata clara domus.
 Perge puer, generose tibi, iam pleetra paramus,
 Landes quæ quis liceat concelebrare suas.

I N D E X

A R G V M E N T O R V M

O M N I V M

A D C O N S I L I A D E C I S I V A

C A V S A R V M C I V I L I V M

D. Petri Caballi in hoc Volumine contenta,

Vt quid in singulis discutatur, illicò Lectori occurrat.

Consilium Primum.

Non conditio viduitatis appositae in legato facto per uxorem marito obseruanda sit, quemadmodum seruanda est appositae relicto facto per virum uxori, an vero ea resecta legatum debeatur.

pagina

Consilium Secundum.

Quod mulier mortuo viro in paupertate obligans se soluere creditoribus ipsius viri pro exoneratione illius conscientiae, non iuuatur beneficio Velleiani, maxime si debita per virum fuerint contracta pro familia alimentanda.

Consilium Tertium.

De Domino praedij praefereudo in emptione quam colonus partiarius vult facere de sua portione fructuum in dicto praedio recollectorum, omnibus alijs emere volentibus, dummodo tamen illud offerat pretium.

Consilium Quartum.

De sententia lata contra mortuum, vel pro mortuo, qui non habebat procuratorem, quòd sit nulla, & inualida, etiam quòd tempore laet sententiae mors illius ignoraretur, & ab aliquo iam mortuus defunderetur, & quid respectu viuens cum ipso defuncto litis illius consortis.

Consilium Quintum.

Quòd facta permutatione inter duos de quibusdam eorum agris, si vnus agrum habitum ab altero vendat tertio, & postea ille alter iudicialiter amittat habitum ab illo venditore, non potest, qui amittit, agere contra dictum tertium emptorem ad recuperationem agri venditi, qui ante permutationem suus erat, sed alia via sibi consilium est contra venditorem, cum quo permutationem fecit, à quo indemnitas debet conseruari.

Consilium Sextum.

An, & quando re euicta ab emptore sine ratione

proprietas, siue nuda possessionis, audiatur venditor ei offerens eandem rem non deterioratam. & omne aliud interesse ad repellendum ipsum emptorem pro euictione agentem.

Consilium Septimum.

An statutum, quòd à duabus sententijs conformibus non possit appellari, vel de nullitate dici, locum habeat in laudo ab arbitro, vel arbitratore lato, & in causa reductionis ad arbitrium boni viri per sententiam confirmato.

Consilium Octauum.

Quòd ratificatio laudi facta per procuratorem pendente compromisso constitutum ad emologandum laudum per arbitrum, vel arbitratores, praefereudum non obstat principali ex dicto laudo lesio, quin possit petere reductionem ad arbitrium boni viri; Et quòd idem est, si ipsemet principalis in compromisso, vel postea in alio instrumento, ante tamen prolationem ipsius laudi, illud ratificaret.

Consilium Nonum.

Quod pater, cui ex statuto, vel consuetudine delatum est luerum certae partis dotis uxoris praemortuae, extantibus ex eo matrimonio filijs, transiundo ad secundas nuptias, non priuatur usufructu dictae portionis, sed solummodo eius proprietate, quam tenetur referuare dictis filijs prioris Matrimonij.

Consilium Decimum.

An, & quando coniuncta persona agens sine mandato in causa Ciuili pro coniuncta persona, possit constituere procuratorem, & quae sint istae personae coniunctae, quae sic agere permittantur, & an cum agunt, debeant probare se coniunctas, & de illis, quibus agere conceditur à lege.

Consilium Decimum primum.

Subscribens se cedulae vacuis, seu albis, vel sigillum ponens, an, & quando obligetur pro his, quae

Index Argumentorum

quæ postea, eo absente, & infidè scripta fuerint in dictis cadulis, & de pluribus in hac materia scitu dignis.

Consilium Decimum secundum.

An, & quando fideiussor possit agere contra debitorem principalem antequam soluat, & præsertim si fideiussor per instrumentum habeat ex statuto executionem paratam.

Consilium Decimum tertium.

Quod Tutor non possit petere salarium administrationis tutelæ, nisi ab initio illud sibi constitutum fuerit per Iudicem, licet ex causa idem Iudex ex officio possit prævenire ratione laborum aliquid pro salario decedere Tutori, & de alijs in hac materia.

Consilium Decimum quartum.

De Possessore contento hypothecaria à creditore obligati habente, quod factis in re melioramentis, effrendo creditorem valorem ipsius rei detractis melioramentis etiam minorem credum illum repellit, licet non factis melioramentibus totum debitum offere teneatur, & quod valor ipse sine melioramentis consideratur secundum tempus præsens, non autem secundum præteritum.

Consilium Decimum quintum.

Qualiter sit consilium debitori soluenti debitum, de quo exat scriptura privata, cuius originale sit in partibus valde remotis, & cum difficultate, & periculo transire possit ad locum moti contra debitorem iudicij, & de interpretatione Statuti Semensis, quod debitor teneatur notare solutionem ad pedem scripturæ debiti.

Consilium Decimum sextum.

Ambasciatum recipiens, an & quando dicatur ei consentire, & actum subsequenter in eius executionem facere.

Consilium Decimum septimum.

De reuoca hypothecæ fisci in bonis eius administrationis, & qualiter alijs creditoribus anterioribus præferant, qui ius hoc fisci habere dicantur, De solente pro debitore creditori suo sine eius mandato, an absque cessione in ius creditoris succedat, & quando cessio fieri debeat, & de venditore dominium rei venditæ sibi referuat pro pretio non soluto, quod pro illo omnibus creditoribus hypothecarijs, & fisco præferatur.

Consilium Decimum octauum.

An, & quando primi fideiussores dicantur liberati perditionem aliorum fideiussorum, & notatio in hoc proposito facta intelligatur.

Consilium Decimum nonum.

De materia remedij cap. reintegranda §. quarto. & de exceptionibus actorem repellentibus, maxime vero respectu nobis dominum, & proprietatem,

sem, & quæ ex actore, vel Reo obtineat, probatis ab utroque possessione, & titulo habito ab alio, quem dominum fuisse non constat.

Consilium Viginti.

Qualiter mulier agat ad recuperationem suæ dotis promissæ viro, sed non soluat tam ipso viro viuentem, quam eo mortuo, & an promittentem ipsam dotem molestare possit, an vero ipsam viam tantum, aut eius heredes, & quomodo hi liberentur.

Consilium Viginti primum.

Quid, probandum sit per agentem hypothecaria, aut Saluiano interdicto pro obligatione speciali certe rei contra tertium possessorem habentem, vel non habentem causam ab eodem, siue lucratuam, siue onerosam, & de alijs in hac materia, & de exceptione adimplementum ex parte agentis non secuti.

Consilium Viginti secundum.

Agitur de assignatione dotis facta per patrem filium dum nubit, cum pacto quod si mortuo viro dicta filia secundo nubat sine consensu, & voluntate ipsius patris, talis assignatio non valeat, sed filia tunc aliam minorem habeat dotem, & an pactum hoc valeat, & quomodo negatur, quod ad secundas nuptias filia transierit sine patris beneplacito, probetur.

Consilium Viginti tertium.

De Confessione dotis facta per virum uxori, conrante matrimonio, an valeat, vel ne, & an, & quando confirmetur morte mariti uxore superuivente tanquam donatio, & an noceat tertijs, & quando in fraudem fisci facta intelligatur, & de alijs in hac materia non spernendis.

Consilium Viginti quartum.

De Gabella soluenda à friganibus Florentijs pro instrumentis, & alijs scripturis publicis, & priuatis exhibitis, & qualiter, ac quando soluenda sit ex dicta productione, & de nullitate actorum, & sententiarum ob defectum talis solutionis incurrenda, & de alijs in hac materia continuentibus.

Consilium Viginti quintum.

Qualiter bona mariti sint obligata pro dote uxoris, & de iure hypothecæ tacite, vel expresse uxoris aduersus mariti creditores, vel bonorum possesores.

Consilium Viginti sextum.

De Actore, qui pro minore exigit indebitæ pecunias, & de restitutione in integrum minori aduersus sententiam, ob factum sui Actoris concedenda, & de fructibus rei post mortem donatæ perceptis à Donatario in vita Donatoris, an restitui debeant, an verò ipsi Donatarij sint.

Ad singula Confilia.

Confilium Vigefimum feptimum.

Que requirantur, vi Minor aduerfus fententiam re-
litui valent, & in materia L. difamari. ff. de ing. &
manumiff. quis dicatur Actor, & quis Reus, & de
excompilato, ad iudicium venite provocato. 22

Confilium Vigefimum oclauum.

Quid probandum, & liquidandum fit in proces-
fu, per filium agentem ad Supplementum legiti-
miz iure naturz libi in bonis patris debita, quan-
do fibi à patre relicta ad ipsam legitimam non
fufficere pretendit, & de modo agendi additum
supplementum, & contra quo agi possit. 23

Confilium Vigefimum nonum.

Agens contra aliquem tanquam filium, & here-
dem, tenetur probare ambas qualitates, & si in-
epre vna via agit, non prohibetur agere alia via
iuridica fibi competenti, pro qua liti (sunt re-
ferenda iura ex pendienda. 24

Confilium Trigefimum.

De executione fententiz facienda tantum citra ex-
pressa, & contenta in illa, non autem citra non
fcripta, quamvis fubaudita, vel virtualiter fubin-
tellecta. 25

Confilium Trigefimum primum.

Datio in folutum, fit ad iudicatio facta per iudi-
cem, quando diuidua fit, & quando indiuidua,
& quando poffit valere contra vnum, & contra
alium non, & an nullitas in vna parte vitiet in
totum, & practica aboluendi, vel condemnan-
di ambas partes refpectiue victrices, & victas quò
ad expenfas litis. 26

Confilium Trigefimum fecundum.

De materia renute iuxta ftylum Tribunalium Flo-
rentinz, & de interpretatione Statutorum, & le-
gam in tali materia difponentium, & de publi-
catione legum faciendi ad effectum, vt omnes
afficiant, & quomodo, & vbi fieri debeat talis
Publicatio. 26

Confilium Trigefimum tertium.

De diuifione fructuum molendini à pluribus com-
muniter empti proportionabiliter fecundum ratas
proprietatis cuiuslibet, & de expenfas per
vnum ex dominis in illo factis ab alijs pro
eorum portionibus recuperandis. 27

Confilium Trigefimum quartum.

De interuentis appellatione pendente ab interlocuto-
ria, & de interpretatione Statutorum Florentino-
rum in hac materia difponerentium. 27

Confilium Trigefimum quintum.

De bonis in folutum dandis, & de interpreta-
tione diuerforum Statutorum in hac materia difpo-
nentium, & quando mulier agat ad dotem con-
ftante matrimonio. 28

Confilium Trigefimum fextum.

De retractu ex ftatuto vicinis conceffo, & quan-
do locus non fit retractui, & de varijs caufe-
lis ad retractum impediendum adhibendis, &
preteritum de Pafco, quòd res habeatur pro in-
empta cafu quò retractatur, & de alijs in ifta ma-
teria dilucidè pertractatis. 29

Confilium Trigefimum feptimum.

Agitur de materia L. fin. §. filium. ff. de legat. 2. l. Lu-
cius. §. Caio, & l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad
Trebellianum, an, & quando fideicommiſſum re-
lictum à pluribus poſt eorum mortem, vno mor-
tuo debeatur non expectata morte alterius in por-
tione mortui, vbi latè, clarè, & diftinctè, tota hæc
materia explicatur. 31

Confilium Trigefimum oclauum.

De venditionibus factis per ceſſantes decoctos, &
fugiuos, & de earum validitate, & inuadita-
te, & an, & quando intelligantur ſimulatz, &
in fraudem factæ, & de interpretatione Statuti
Florentini, Rubr. t. in Volum. Statutorum Mer-
cantuz. 32

Confilium Trigefimum nonum.

Quod ab eo, qui actione reali expenſit dominium,
vel quaſi probandum fit, & qualiter probetur,
Item quod agens poſſeſſorio, ſuam poſſeſſionem
probare debeat, & quomodo ea probetur, & de
conſtituto, & de excuſatione actoris ſuccumben-
tis ab expenſarum reſeſtione, ſi authorem de iu-
dicatione habeat. 33

Confilium Quadrigefimum.

Statutum Cortonæ in materia iuris congrui, decla-
tatur, & an tempus ad retrahendum incipiat cur-
tere vicino à die ſcientiz, vel à die alienationis,
& quando tempus fit continuum, & curatetiam
ignoranti, & impedito, & an, & quando aduer-
ſus lapſum dicti temporis reſtitutio in integrum fit
concedenda, & de ſcientia vera, & præſumpta
alienationis à vicino factæ. 34

Confilium Quadrigefimum primum.

De compromiſſo oretenus facto in amicis com-
munes, & amiceabiles compoſitores, & de eorum lau-
do nullo iuris ordine, & abque citatione partium
lato, quòd habeatur tanquam latum ab arbitrat-
oribus, & ante annos triginta non tranſeat in rem
iudicatam. 35

Confilium Quadrigefimum fecundum.

De eo qui executionem perſonalem contra debito-
rem malè intentauit, & de interpretatione Sta-
tuti illam concedentis, & de capura iuſtifica-
nda per eam impetrantem, De locutione tacite
renouata, an pro illius mercede exigenda, Sta-
tutum de executione inſtrumentum locutionum
habeat locum, ſicut in mercede pro tempore in
ipla locutione expreſſè conſeuto. 36

Index Argumentorum

Consilium Quadrigesimum tertium.

Quod pater tenetur dotare filiam, etiam quod sine dote, & eo invito nupterit, dummodo non indigno, & quod hoc omnis transit ad filiam hæredem stante statuto, quod masculi succedant exclusis fororibus. 37

Consilium Quadrigesimum quartum.

De cautione præstanda à fideicommissariis, & legatariis de restituendo alijs fideicommissariis, & legatariis ea, quæ Testator iussit, & qualiter, ac quando danda sit, & an gratuas tantum intelligatur tacite vocatus, & de expensis pro celebrandis diuinis officijs singulo anno pro anima Testatoris foluendis à fideicommissario de fructibus bonorum pro illo tempore, quo possidet. 38

Consilium Quadrigesimum quintum.

Quid post publicationem processus super nouis capitulis, adhuc testes sint admittendi, & quæ dicantur noua capitula. Et quod beneficium restitutionis in integrum competens minori, prodest etiam maiori causam communem simul habenti, cuius interesse sit inuiduum. 39

Consilium Quadrigesimum sextum.

An, & quando interessetoris promissæ ab initio taxatæ in contractu matrimonij sit licitum, & quid de interesse summa: pro Parafertalibus promissæ, & non solutæ, & aliquid de interesse à lege, aut à statuto, vel à consuetudine taxato, & alijs in hac materia, & de exceptionibus non adimpleri contractus ex parte petentis in interesse, & illius extinctionis ex receptione capitalis. 39

Consilium Quadrigesimum septimum.

De Statuto Cortone Cuiusvis Domini Florentini, quod vendens rem immobilem teneatur prius requirere agnatum, quod non comprehendat forenses habentes ibi bona, & ea vendentes irrequisito agnato tamen forensi, maxime si vendant Cui Cortonenli, & an statutum hoc de retractu sit odiosum, vel fauorabile, & qualiter statuta legent, vel non legent forenses.

Consilium Quadrigesimum octauum.

An, & quando filij instituti vna cum parentibus dicantur vocati simul, & eodem tempore, & non successiue per vulgarem substitutionem tantum, & de substitutione compendiosa, & qualiter mortis gratuas post pupillarem ætatem sublineatur tanquam fideicommissaria; & de interpretatione l. cum Auis. ff. de conditio. & demonstratio. l. generaliter. §. cum autem, C. de institutio. & substitutio. & l. cum acutissimi, C. de fideicommissis.

Et an, & quando subintelligatur tacita conditio, si decesserit gratuas sine filijs, tam in fideicommissis Vniuersalibus, quam in particularibus, etiam substituta Pia causa.

Et de instituto in usufructu nullo alio hæredæ dato, quod intelligatur institutus in plena proprietate, maxime stante prohibitione alienationis bonorum. 41

Consilium Quadrigesimum nonum.

Appellationis causâ pendente, si fiat compromissum, an, & quando instantia suspendatur. 44

Consilium Quinquagesimum.

Interlocutoria, per quam fuisse admissa interrogatoria faciendi Testibus examinandis super articulis partis aduersæ, an possit ab eodem Iudice reuocari interlocuendo non esse locum eius executioni ob lapsum temporis ad faciendum interrogatoria. 45

Consilium Quinquagesimum primum.

An, & quando remedium reintegranda, §. q. i. detur contra titulum, & bona fide possidentem, & quid probare debeat agens ad victoriam reportandam. 46

Consilium Quinquagesimum secundum.

Re ab eodem vendita duobus, ille preferendus est, cui primo res tradita fuit, etiam per clausulam constituti, vbi titulus subsistat. De venditione fructuum fundi nondum maturorum, factus pecudum, & similibus futurorum euentuum, & in spe consentientium, Et qualiter, ac quando Reus ab expensis non debet excusari. 47

Consilium Quinquagesimum tertium.

An, & quando remedium interdicti Saluiani simul cum hypothecaria intentari possit, cui, & contra quem competat, & an excussionem contra principalem debitorem requirat, & de bonis obligatis, seu pignoris pro forte, an etiam pro interesse, & damnis, & huiusmodi obligata censeantur. 47

Consilium Quinquagesimum quartum.

Agitur de interpretatione statuti Friuzani sub Rubrica successione ab intestato, Et an exclusus à successione vnus, intelligatur etiam exclusus à successione alterius, & præsertim an foror exclusa à successione fratris, dicatur etiam exclusa à successione fororis. 48

Consilium Quinquagesimum quintum.

De Permutatione, & eius viribus, & nunquid si dentur species, & pecunia ab vna parte, & species sola ab altera parte, dicatur contractus permutationis, an verò emptionis, & venditionis, & quando sit locus penitentia: 50

Consilium Quinquagesimum sextum.

Venditio, aut Concessio, an sit facta ad Corpus, vel ad mensuram multum referat, & qualiter cognoscatur, quod sit facta vno, vel altero modo. 50

Consilium Quinquagesimum septimum.

Agitur de materia reintegranda, §. q. i. cui, & contra quem competat, quæ ad victoriam probanda sint per Actorem, & de nominatione in iudicio illo facta per Reum de aliquo in Dominum bonorum, de quibus contenditur, & an, & quando ea illi profit. 51

Conf.

Ad singula Consilia.

Consilium Quinquagesimum octauum.

Quod venditor non teneatur de euicção, quando ab emptore res non est euiccta via iuris, sed facti extraiudicialiter, & per metam violentiam. 12

Consilium Quinquagesimum nonum.

Quod pater non teneatur ad restitutionem dotis Nurus solutæ filio sine ipsius consensu, licet matrimonio consenserit, quod tamen hoc casu teneatur de peculio, & de in rem verò. 13

Consilium Sexagesimum.

De Fideicommissio puro, simplici, & absoluto inducitur ex prohibito alienationis bonorum, ut in perpetuum ea remaneant inter descendentes masculos infirmorum, & an proximior ad illud vocato, insinatur de proximior grauati, aut Testatoris.

Et an tunc frater vtrunque coniunctus præferatur consanguineo tantum in succedendo alteri fratri vigore fideicommissariæ substitutionis à patre communi factæ.

Et an fideicommissum iniunctum in casu alienationis comprehendat etiam casum mortis, & de multis alijs circa coniecturas, cum affectionis, cum masculinitatis. 14

Consilium Sexagesimum primum.

Quod legatum dotis sub hac conditione factum, quotiescunque puella nupserit, vel efficiatur mortuus, debetur etiam si in vita Testatoris nupta sit, licet exactio deferatur post tempus mortis Testatoris. 16

Consilium Sexagesimum secundum.

Quod dos vxoris filij à patre recepta, vel alteri de eius consensu soluta, debet in diuisione fienda inter fratres post mortem patris, tanquam ex alienum in primis deduci, & obligatio patris de dicta dote restituenda, vel consignanda, transit ad filios eius hæredes, & si dos est peruenta ad illum, qui habet vxorem, tenetur docere quòd in domum paternam immissa sit, & versà in communem vtilitatem, ad hoc vt de Communibus bonis deducatur. 17

Consilium Sexagesimum tertium.

Sequestrum regulariter de iure communi est prohibitum, & illud obtinens in casibus petmissis, cum à iure communi, tum à municipali tenetur docere de credito suo saltem semiplenè, & iustificare sequestrum, ad cuius reuocationem quilibet sine mandato compariere potest. 18

Consilium Sexagesimum quartum.

Redhibitoria quando locum habeat in animalibus irrationalibus venditis, & quando dicantur morbosæ, & vitiosæ, & quæ sit differentia inter morbum, & vinum. 19

Consilium Sexagesimum quintum.

An contractus super vita, vel morte alicuius sit li-

citus, & quid si vnus det alteri ducatos centum quinquaginta, cum hoc quòd illos lucretur si talis moriatur ante completum decimum septimum annum ætatis suæ, quòd si vique ad illam ætatem peruenierit, ille alter illi promittat ducatos mille quingentos, & ille talis ad illam ætatem peruenierit, an scilicet ille contractus sit usurarius, an verò iniustus, & ad iustum reducendus.

Et de pluribus speciebus similium contractuum, & sponsum super Creatione Cardinalium, & similibus, & assicuratione Nauium. 20

Consilium Sexagesimum sextum.

Quando ex cursu triginta, aut quadraginta annorum, & ultra, debuit solemnitates extrinsecæ præsumantur interuenisse in contractu Emphytheotico bonorum Ecclesiæ, & quid in bonis priuatorum, pro quibus diu solutus fuit affectus, sed Canon. 21

Consilium Sexagesimum septimum.

De ratione reddenda ab administratore, & negotiorum gestore, & libris eorum exhibendis. 22

Consilium Sexagesimum octauum.

Quod lata sententia ad fauorem actoris contra Reum, potest tertius pro suo interesse comparere ad impediendam executionem, quæ executio nihilominus concedenda est sententiam habenti præstita cautione pro indemnitate condemnati à dicta molestia tertij. 23

Consilium Sexagesimum nonum.

An mulier pro dote alterius pro alio possit intercedere, & promittere, vel se obligare valde sine interuentu Mundualdi, & abique beneficio Senatorum consulti Velleiani.

Et an leges siue statuta prohibentia mulieres contrahere, vel se obligare sine certa solemnitate, habeant locum in causis dotis, Et quid vbi mater ex statuto filijs præiudicare non potest, an ea viuente, an verò post mortem tantum eis competat facultas reuocandi alienata. 24

Consilium Septagesimum.

De re communi pluribus pro indiuiso ab vno sine aliorum consensu vendita, & an alimenta præstita à Patruo, vel ab Auunculo nepibus secum commorantibus præsumantur donata, vel data animo repetendi, & an idem sit in dote, & paraphernalibus, dictis nepibus datis, aut promissis. 25

Consilium Septagesimum primum.

De alienatione bonorum subiectorum fideicommissio, & quando valeat reuocabiliter, & quando irrevocabiliter, & quando fideicommissarius possit illa vendicare, & quando tantummodo agat ad pretium contra alienantem, & quid si sit non soluendo, An tunc contra possessorum expetiri valeat. 26

Index Argumentorum

Consilium Septuagesimum secundum.

Quod Prælati non possint aliquid facere sine capituli in præiudicium Ecclesiæ circa ius quæsitum, & quid in iure querendo. 64

Consilium Septuagesimum tertium.

Agitur de concessione iuris Patronatus Ecclesiæ per Summum Pontificem facta pluribus pro se ipsis, & eorum hæredibus, & successoribus de ipsorum familia, quomodo intelligatur, quales esse debeant illud prætendentes, & quid probandum ab illis sit.

Ad, & quando dictum ius in Comparatos, vel alios titulo particulari transferri possit, & quomodo pro eisdem iuris exercitio inter comparatos convenio, & pacto iniri possit, & qualis. De privatione talis iuris ob delictum, aut propter præteritam Testatoris voluntatem.

Et ad, & quando ex gratia à Principe obsecra recuperetur, & de pluribus alijs in hac materia. 65

Consilium Septuagesimum quintum.

An per divisionem factam ab arbitris per laudum inter patres, dicatur reuocatum Fideicommissio? In quo articulo aded plene omnia consideranda minutim discutiuntur, ut nullus amplius dubitandi locus relinquatur. 68

Consilium Septuagesimum sextum.

De probatione iuris Patronatus Laicorum ex fundatione, vel donatione, vel multiplicatis præsumptionibus, aut confesso ab illis, vel aliter, & quomodo ad hæredes transeat, & quid præstandum sit per illud prætendentem, & de pluribus alijs in hac materia. 70

Consilium Septuagesimum septimum.

De Emphyteota non soluente Canonem intra tempus contentum, & qualiter facto deposito valeat eorum caducitatem, & quid si depositum fiat pro parte tantum, & non pro toto debito. 71

Consilium Septuagesimum octauum.

De Emptore qui de facto, & non via iuris fuit spoliatus, vel via iuris non eius contumaciam expulsus, quod non possit agere de euicitione contra venditorem, aut eius heredem, & quantum noceat contumacia. 72

Consilium Septuagesimum nonum.

Agitur de legato bis mille ducatorum ultra dotes competentes facto per Testatorem cuiuslibet ex feminis descendentiis suorum mascululorum in euentum, in quem hæreditas ex fideicommissio per eum inducto, ex omni linea dictorum descendentiis mascululorum peruenit in Transuersales mascululos de eius familia.

Et an hæreditate prædicta peruenta in dictos transuersales feminæ præstatorum descendentiis mascululorum Testatoris iam nuptæ, & cum dote non vulgari à fratre habita Testatoris pronepote petere possint à dictis Fideicommissarijs transuer-

salibus, & ducatos bis mille pro qualibet, & vltimius dotes competentes, in qua re singula legatæ verba subtiliter ponderantur, & multi articuli deciduntur. 73

Consilium Octuagesimum.

Re legata, & à Testatore postea alienata, an legatum dicatur ademptum, & si exiade per eundem Testatorem redimatur, an ubi per alienationem fuisset ademptum, reuiuiscat. 74

Consilium Octuagesimum primum.

De nullitate trium sententiarum conformium ex notoria earum iniustitia, an, & quando proponi possit, & quid per agentem probandum sit, ut victoriam consequi valeat. 75

Consilium Octuagesimum secundum.

De nullitate captoꝝ debitoris non confilio de debito, & an in processu iustificata, sit reuocanda, vel potius confirmanda, tanquam de nouo concedenda, & de alijs in hac materia. 79

Consilium Octuagesimum tertium.

De deductionibus competentibus filio onere Vniuersalis fideicommissi conditionalis à parte grauato tam pro legitima, Trebellianica, donbus per Testatorem restituendis, aut alijs ipsi hæredi debitis, quam pro functis impensa, ære alieno Testatoris, & legatis per hæredem de proprio solutis, melioramenti sin bonis hæreditarijs factis, & alijs circa hæreditatem, & ad eius commodum impensis, & de alijs in hac materia. 80

Consilium Octuagesimum quartum.

De exceptione rei iudicatæ, an, & quando obstat iterum agenti, & quod potest opponi tam ad impediendum processum ante litem cõtestatam, quam quod ad merita causæ lite contestatæ, & quando initio opposita referuanda sit in fine litis. 82

Consilium Octuagesimum quintum.

Quod remedium cõreintegranda 3. q. 2. non datur cadenti à possessione facto iure, & iusta causa, vel authoritate Iudicis, aut de licentia Principis, vel vigore pacti de ingrediendo propria authoritate, Nec ius non habenti contra habentem. 83

Consilium Octuagesimum sextum.

De exceptione tua non interest cõtente ius agens, & merita causæ, quod non est dilatoria, sed peremptoria, licet in vim quoque dilatorie possit opponi, & opposita, si alioquin requirit indaginem ad merita referatur. Et de iure superueniente tam actori, quam Reo pendente processu. 84

Consilium Octuagesimum septimum.

Compromissum in quo narratur certa scriptura, que non apparet, continens quoddam debitum, non probat illud debitum, & talis narratio quasi confessio non nocet parti, non secuto laudo, secus est in confessione partis coram arbitris facta, quia etiam compromisso sine laudo expirato tenet. 84

Conf.

Ad singula Confilia.

Confilium Officiumsum octauum.

Quod defunctio hac confiliumsum §. ex imperfecto. C. de Testa. habet etiam locum in Testamento maris imperfecto inter liberos, non obstante ingualitate (licet magna) inter filios institutos. 87

Confilium Officiumsum nonum.

Substitutio compendiosa quomodo, & quibus verbis fiat, quod in se contineat vngarem, pupillarem, & fideicommissarium, nec pupillaris excludatur per conditionem si sine filiis, quod facta impuberti per verbum commune intra pubertatem sublineatur, ut directa pupillaris, postea verò tantquam fideicommissaria etiam matre existente in medio. 85

Confilium Nonagesimum.

De hypotheca tacita mulieris in bonis viri, & illius privilegii, & de tenuta per eam obenta confirmanda. 86

Confilium Nonagesimum primum.

Quod hypotheca creditor, vel eius cessionario non competat contra tertios possessores, si non constat de debito, pro quo bona dicitur obligata, & quod tempus ad soluendum assignatum venierit. 86

Confilium Nonagesimum secundum.

De vnioe beneficiorum simplicium, vel oratorij, sine cura animarum facta per Episcopum, mens Capitulari Canonicorum eius Cathedralis Ecclesie, an, & quando valeat, & que requirantur ad hoc vt legitime fieri possit. 87

Confilium Nonagesimum tertium.

Quod remedium c. re integranda §. q. 1. competat pro quasi possessione rerum incorporalium, & tam in Foro Seculari inter Laicos pro rebus prophanis, quam inter clericos pro rebus Ecclesie, vel proprijs, quid probare habeat ex eo agens, & quod nominatio alterius in Dominum, & Patronum in eo iudicio procedat. 88

Confilium Nonagesimum quartum.

Census annuus, & perpetuus impositus à venditore decedente super domo, & alijs bonis valet, licet dictorum bonorum tertia pars fuerit ab alio possessa. Empor dicti census debet coferuari sine damno, & habet obligata dicta bona, super quibus census remanet fundatus, & super alijs etiam excoptis bonis bancarijs, & ad mensum nupulariam pertinentibus, quoniam in ijs debet prius satisfieri creditoribus bancarijs habito respectu anterioritatis eorum. 88

Confilium Nonagesimum quintum.

An diuisio facta à patre inter filios valeat, ita vt amplius mutari non possit, Et an creditor vnus ex dictis filiis, cui fuerint data per Iudicem in soluendum bona dicto filio assignata, possit molestari. 90

Confilium Nonagesimum sextum.

Venditori rem cum pacto, vt sibi reuocandatur eadem res, si dicta res in tertium alienetur, an primo venditori competat actio ad eam rem recuperandam, quæ actio competat, & quomodo venditor agat contra tertium possessorem. 90

Confilium Nonagesimum septimum.

Seante statuto, quòd is, cui delata est hereditas siue ex testamento, siue ab intestato, teneatur illam adire, vel repudiare intra mensem ex preste, alijs eo elapso eam adiussit censetur, quod dictum tempus incipiat currere à die scientie hereditatis delatæ, & que scientia requiratur. 91

Confilium Nonagesimum octauum.

Mandatum de superiendendo ab executione trium sententiarum coofortium, an sit confirmandum,

seu reuocandum, cum opponatur exceptio nullitatis ex defectu Iurisdictionis. 92

Confilium Nonagesimum nonum.

De precepto guarangie, & quando promissio de vendendo sit venditio, & quòd si locator dimittat possessionem rei locatæ conductori, est, ac si ei verè rem tradiderit. 92

Confilium Centesimum.

Cessio nominum debitorum cum hoc pacto, che il cedente non sia tenuto al Cessionario, d Comproreatore della verità, d bugia, bonità, d carità di detti debitori, an valeat. 93

Confilium Centesimum primum.

Patet an sit legitimus administrator bonorum filij, siue filius sit minor, siue maior, siue etiam pater habeat vsumfructum in bonis dicti filij, siue non, & an possit pater talia bona immobilia alienare sine Iudicis decreto, & preteritum quando alienatio sit ex voluntate Testatoris. 94

Confilium Centesimum secundum.

Statutum de iure congruo an habeat locum, seu competit emphyteote propter vile dominium ratione bonorum Emphyteoticorum conuiguum bonis alienatis, seu venditis non confirmanti. 95

Confilium Centesimum tertium.

Creditoribus filij in Testamento matris preteriti nullum ius habent in bonis Testatricis, quamuis dictus filius preteritus potuisset ex dictis bonis detrudere legitimam, si eam non detraxit, sed Testamento acquirit, nec per hoc videtur creditores defraudare, quod tamen Testamentum dictæ matris nullum est, etiam institutus nepotibus ex dicto filio, sustinetur tamen ex clausula codicillari in vim fideicommissi, de quo legitima tantum detrahitur. 96

Confilium Centesimum quartum.

Renunciatio per Moniales, seu Monasterium facta de hereditate, que debebatur mulieri ingressuræ dictum Monasterium, an valeat sine solemnitatibus à iure requisitis in alienatione eorum immobilium Ecclesie, seu iuris quæsti ad rem immobilem, cum fuerit facta per dictum Monasterium ante ingressum dictæ Mulieris, & tam ex persona ipsius mulieris, pro qua Monasterium de rato promissit, quam ex ipsius Monasterij pro iure sibi querendo, Et an dicto Monasterio, seu Monialibus competat restitutio in integrum, cum dicantur laxæ. 97

Confilium Centesimum quintum.

Quod filij in conditione positi vocentur non solum ad portionem patris, sed Patri etiam concurrentibus coniecturis voluntatis Testatoris, & que sint hæ coniecturæ vocationem inducentes. 99

Confilium Centesimum sextum.

Ob non solum Canonem per biennium continuu Emphytheota priuati cadit à iure suo, & contra eum ad bona cum fructibus ex dictis bonis perceptis, & in futurum percipiendis vsque ad actualem ipsorum bonorum relaxationem, obinetur sententia fauorabilis per dominum directum. 102

Confilium Centesimum octauum.

Vnio beneficij, que requiritur ad hoc, vt valeat, & quomodo sint citandi patroni, & quomodo querantur quasi possessio iuris præstanti ex vnica præsentatione, & quòd præsentans ex sola præsentatione sine institutione nullum ius habet. 103

Confilium Centesimum nonum.

Pater quando non est legitimus administrator bonorum filij, peius executionem sententiæ censetur renuacare iudicio nullitatis prius per eum propoliz. 104

Conf-

Index Argumentorum

Consilium Centesimum decimum.
Stante statu de iure congrui sub his verbis. *Li Pa-*
rentisio in quarto grado dal lato del Ceppo. An sor-
tori patreus admittatur ad retractum venditionis
facto ipsa non requisita. 105

Consilium Centesimum decimum primum.
An si iudicium graumentum, seu sequeltrum fa-
ctum ad instantiam creditoris, cui vigore sui cre-
diti fuerunt assignata, & ad iudicium per Iudicem
bona in solum, & postea ad instantiam debito-
ris, talis assignatio fuit annullata, cum ante dictam
adiudicationem dictus creditor posset agere exe-
cutiue, & in dicta adiudicatione fuerit expresse
apposita clausula, quod in omnem casum cuius-
vis, vel molestie dictorum bonorum liceat ipsi
creditori redire ad sua iura Armata, non obsta-
te dicta adiudicatione. 105

Consilium Centesimum decimum secundum.
Emptor cum pacto de retrovendendo infra Tren-
nium, si pendente dicto termino emit alia bona si-
bi continuantia ratione bonorum primo loco em-
porum, & postea vigore dicti pacti retrovendit
dicta bona, an teneatur etiam vendere secundo
loco empti, ratione coherentie, ac vicinitatis
primorum cum pacto retrovendendi acquisito-
rum. 105

Consilium Centesimum decimum tertium.
Requisito, seu proestato facta contra aliquem
quatenus ipse sit heres, an eum afficiat non pro-
batum prius cum esse heredem, & an dicti rei con-
tutia, vel comparatio in Iudicio simpliciter, non
dicendo se esse heredem vel non esse, ei noceat. 106

Consilium Centesimum decimum quartum.
An vxor possit detinere bona mariti fideicommissio
subiecta pro recuperatione suarum dotum, &
quid si ipsa fuerit heres instituta almarito, an ex
quo detinet dicta bona, videatur adiuuasse mariti
hereditatem, Et an acceptans hereditatem alicuius
videatur renunciare iuri sibi competenti in dic-
ta hereditate ex Testamenti aliterius, & de inter-
pretatione statuti Flarentini *lib. 3. Rub. 39. in hac*
supra scripta materia. 107

Consilium Centesimum decimum quintum.
Quod dicens de nullitate sententiae teneatur eam
probare etiam si in negatiua consistat, Et an Mi-
nori de iure restituito in integrum aduersus rem iu-
dicatam ex eo tantum, quod reportauerit senten-
tiam contra, vel necesse sit probare lesionem. 109

Consilium Centesimum decimum sextum.
Quo in casu scienda sit sententia absolutoria à Iudi-
cij observatione. Et an, & quando minor possit
agere in iudicio Ciuili sine curatore. 110

Consilium Centesimum decimum septimum.
Contra hedeisorem, qui tanquam principalis, &
principaliter rat obligatus, conceditur executio
obligationis factae per publicum instrumentum
in forma valida confectum. Et an per compro-
missum, quod declarauit instrumentum, in quo
de debito constabat ante ipsam compromissum,
fuit mutatio, & quomodo nouatio probetur. 111

Consilium Centesimum decimum octauum.
Si Testator dicit, quod deheredibus quibusdam
sineis bona sua percutant ad eius sorores, & illa-
rum descendentes masculos, an veniant ad fidei-
commissum descendentes masculi ex feminis di-
ctarum sororum, in qua materia, multa dicuntur. 112

Consilium Centesimum decimum nonum.
Quando Testator instituit omnes filios natos, & na-
scituros ex si fratre, & si tempore mortis Testatoris
frater non haberet filios, subdistinguit sorores, an si-

lix feminae fratris excludant sorores substitutas.
P. 113

Consilium Centesimum vicesimum.
Qui erat heres ex Testamentis, si agat ab intestato,
an teneatur nolle adire ex Testamentis, & si suc-
cumbat ex causa intestati, an sibi preiudicet in
causa testati. 116

Consilium Centesimum vicesimum primum.
Agitur in hoc Consilio de materia l. scripturas, C.
qui pot. in pignor. habeant. & quomodo scriptu-
ra priuata earens Testibus praefertur instrumento
posteriori publico. 116

Consilium Centesimum vicesimum secundum.
De dote congruenter constituenda sicut in bonis pa-
tris definiti. 118

Consilium Centesimum vicesimum tertium.
Pacto de retrovendendo semper, & quandoque
quanto tempore praefertur, & an praescriptio
incoacta cum defuncto procedat contra heredem
minorem. 118

Consilium Centesimum vicesimum quartum.
De reuocatione Iudicis, & de interpretatione res-
cripti circa eam, & de alijs in hac materia. 119

Consilium Centesimum vicesimum quintum.
Omissum in sententia, an habeatur per expresse
quando suppletur in motu, & quando hoc proce-
dat, & quid in modis facere possit Iudex, qui
sententiam protulit. 120

Consilium Centesimum vicesimum sextum.
Valor rei immobilis qualiter probetur, & iustum
pretium quale sit. 121

Consilium Centesimum vicesimum septimum.
De retractu, & iure congrui vicinorum, & consan-
guineorum, & de iure competenti singulari suc-
cessori in hac materia. 122

Consilium Centesimum vicesimum octauum.
Restitutio in integrum per viam gratiae, an im-
pediat executionem rei iudicatae, & quando. 123

Consilium Centesimum vicesimum nonum.
Legitima debita iure naturae, quae, qualis, ac quan-
ta sit, & an dos data filiabus nuptis, imputetur in
legitimam earam, & coacturam debeat cum tota
hereditate, & eam augere ad augendam ipsam le-
gitimam ex toto Patrimonio sic aucto detrahendam.
An verò dicta dos habeatur tanquam res
alienum, & extra Patrimonium defuncti. 123

Consilium Centesimum Trigesimum.
De licitatione, & subhastatione bonorum, & quis sit
in eis praefertendus, & de obligationibus validis, &
invalidis, ac de restitutione in integrum aduersus
licitationes, & obligationes, minoribus, locis piji,
silio, & communibus concedenda. 125

Consilium Centesimum trigesimum primum.
Alimenta simul cum dote legata, quando, & quali-
ter taxanda, & an heres teneatur vendere proprie-
tatem si fructus pro legatis alimentis non suffi-
ciant. 126

Consilium Centesimum trigesimum secundum.
Quod heres teneatur soluere legata, & satisfacere cre-
ditoribus hereditarijs, & quid si ob eius defunctum
hereditas confisca sit, eo bannito, quid si postea
fuit rebannitus. Et an, & quando intelligatur
etiam restitutus ad bona, & successiue teneatur
ad debita, Et an legatarius, cui legatum fuit aliquid sub con-
ditione potestatis, quam ob aperturam adim-
plere nequit, si postea reuocatur, debeat conse-
qui legatum totius temporis, & sic durare etiam
capitularitate, De qua materia, & de iure postliminijs
multa hic dicuntur. 127

Consi-

Ad singula Confilia.

Confilium Centesimum trigefimum quartum.

Caducitas quando ipfo iure incurritur, & quando non, & Mora ob canonem non solum qualit, & quando purgari possit, & quando tempus sit declarandi caducitatem, **polehnt explicatur. 139**

Confilium Centesimum trigefimum quintum.

Proxenet, Mediator, & huiusmodi an sint testes idonei, & an dictum alius Testis minus idonei suspicietur per dictum alius Testis idonei, & quando Testes sunt hinc inde pares, quibus magis credendum sit. **131**

Confilium Centesimum trigefimum sextum.

Possit in conditione, an, & quando censentur vocari, & an fideicommissum conditionale ante conditionis euentum transmittatur, & quando ius representationis locum habeat. **133**

Confilium Centesimum trigefimum septimum.

His verbis Testator legauit victum, & vestitum vxori suae, committendo, & habitando in domo ipsius Testatoris, & vitam vidualem, & honestam seruando, & non stando, neque habitando in dicta domo ei reliquit ducentum.

An hoc legatum sit conditionale, vel modale, & an secundum succedat loco primi non obseruati, & de exactione Mutiana praestanda. **135**

Confilium Centesimum trigefimum octauum.

De vi uxoris pluribus debitoribus, vel fideiussoribus in solidum obligatis solidum soluenne creditori, & quomodo possit à Correo, vel consideiussore repetere, quod pro parte ad eum spectante soluit, et tam cessione à creditore impetrata, quam non impetrata, & quo tempore dicta cessio fieri debeat, ut valeat, & quid sit in extraneo pro debitor soluenne, & cessionem à creditore non habente. **137**

Confilium Centesimum trigefimum nonum.

Quod obligatio facta per mulierem sine solemnitatibus à statuto requisitis est nulla ipso iure, etiam quod statutum illam expresse non annullat, ita ut nec naturaliter ipsa mulier obligetur.

Et quod tali obligationi accedere non potest fideiussor, vel si accedere potest secundum quorundam opinionem, non tamen habet regressum contra dictam mulierem.

Et quod maritus non tenetur pro debito vxoris, nec ex eius contrahitu conueniri potest. **138**

Confilium Centesimum quadragefimum.

Quod stante statuto exclusio filiarum à successione paterna ab intestato exstante masculo, filia femina in discernenda legitima non computantur in numero filiorum, sed ratio tantum habetur numeri masculorum, ac si feminae non essent in rerum natura, & quod tunc dotes feminarum tanquam res alienum de toto patrimonio detrahatur, & de residuo legitima in tertia, vel dimidia parte secundum numerum masculorum deducitur. Quod leges grauius onere fideicommissi deducti ex hereditate debitis Testatoris de proprio soluta creditoribus hereditariis. Quodque alienata per satisfactione de bonis debitorum fideiussorum sibi non imputat in legitimam, & Trebellianicam, alienata autem in voluntate secus, scilicet, & dissipata, & mobilia quaeque consumpta. Quod alienata cum patre redimenda intra certum tempus à Testatore, vel haerede pro parte alieno hereditario, & mox redempta de corpore hereditatis censenda sunt, & si fideicommissario restituerent, pretio tamen hereditatis proprio redimendi restituum. Quodque in discernenda legitima attenditur tempus mortis Testatoris, & secundum illud bona, & eorum valor considerantur, nec ratio habetur alicuius augmenti, vel diminutionis ex tempore, vel aliter. **139**

Confilium Centesimum quadragefimum primum.

Quod libris Confraternitatis Discipulatorum statum est entra ipsam Confraternitatem de pretio recepto ab emptore eius bonorum, quodque dictus emptor agens ad consequutionem rei emptae, vel ad pretij pro ea exhereditat recuperationem, non tenetur probare illud fuisse verum in utilitate dictae societatis, & quod quando teneretur, id ex coniecturis, & praesumptionibus probare posset. **141**

Confilium Centesimum quadragefimum secundum.

An, & quando donatio inter viuos indigena infinita tione ex diuturnitate temporis praesumatur infinita, maxime donatore modico tempore superuivente. Et an facta donatione per patrem filijs masculis eorum vita durante, & postea ipsorum descendentibus masculis in perpetuum, cum clausula confutui, & pacti executui, promissione de non contrahendo, obligatione bonorum pro obseruatione, & alijs clausulis confutui, facta alienatione per alios quos ex donariis, liceat alijs sequentibus donariis agere hypothecaria actione contra tertios posseditores bonorum donatorum ad consequendum eorum interesse, seu pretium dictorum bonorum, In quorum duorum articulum discussionem, multa elegant, & subtiliter tradita reperiuntur. **143**

Confilium Centesimum quadragefimum tertium.

Si Testator instituit haeredes filios masculos, & inter eos, & eorum descendentes masculos legitimos, & naturales reciproco facit fideicommissum, ubi aliquis sine filijs masculis decederet disponendo se feminas, quae ex ipsis remanent congrue dotari, An femina vnus ex filijs habens ex persona patris grauius legitimam, & Trebellianicam in bonis Testatoris tanquam haeres dicti eius patris grauius, adueniente casu restitutionis fideicommissi, debeat sibi impotare dotes relictas in dictam portionem legitimam, & Trebellianicam, an vero possit eas consequi in bonis fideicommissi subiectis, detracta dicta portione legitimam, & Trebellianicam. Et an, & quando dñs relictas per Auum Nepti, dicatur relictas contemplatione filij, vel Neptis. **145**

Confilium Centesimum quadragefimum quartum.

Amplissima disceptatio in materia decisionis contractus ex remedio l. 2. c. de rescindendo, vbi de nullitatis tam ex latione enormissima, quam ex omissione solemnitatum in alienatione stabilitum minoris requisiturum.

De ratificatione exinde secuta expressè, vel tacite verbis, facto, aut cursu temporis, per exceptionibus, probationibus, melioramentis, & alijs in hac materia occurrentibus. **155**

Confilium Centesimum quadragefimum sextum.

De statuto Florentino liba. Rubr. 129. qualiter succedatur in dote vxoris patrimonij, prohibente mulierem disponere de dote in praedictum filiorum, quod non habeat locum in vidua de dote sua disponente. **172**

Confilium Centesimum quadragefimum septimum.

Quod consignatione dotis Nuptus facta per patrem filio in portatit seorum ab eo habitare volenti sine vxoris consensu in bonis stabilibus, & mortuo postea filio, & dote per dictum patrem in pecunia Nupti restituta, si defunctio exinde patre, haeres filij, cui bona consignata sunt velit bona praedicta consequi, teneatur quantitatem dotis Nupti restitutam exhibere, & fructus bonorum cum interesse pecuniae compensare, siue patet ex consignatione illa dotium fuerit liberata ab obligatione, restitutum de dote Nupti, siue non. **179**

Confilium Centesimum quadragefimum octauum.

Quod remedium ceteri negandi, 1. 3. q. 1. non competat cadenti

Index Argumentorum

cadēti à possessione proprio facto, Item nec negli-
gentius recuperare possessionem, à qua cecidit, per
tempus annorum decem, & ultra, maxime verò
contra Reum habentem titulum, & bonam fide-
m, qui longi temporis prescripione tueri se po-
test. Quod Testis iuricus, & singularis probat con-
tra producendum, etiam si deponat de creditulato,
iure, & de auditu alieno.

Consilium Certe firmum a magno consilio potius.

De validitate statuti prohibentis alienationem bonorum immobilium in forenses, & non suppositos iurisdictioni statuentium, & an favorabile dicantur, an verò odiosum.

An Marcbionibus Malefingis agri Lunelis recognoscens Imperatorem in superiorem possint tale statum facere, & vbi possint, an illud dicantur Cuius, an verò prætiorum, & succedant an actio ex eo descendens sit perpetua, & duret vique ad Triginta, an verò temporalis, & ultra annum non extendat.

Quæ sit actio popularis, & quâto tempore ei præscri-
batur, & an sententia contra aliâ sententiam in iu-
dicatâ transactâ, valeat, vel nō, & lata extra in-
stantiam possit confirmari per iudicem appella-
tionis.

Consilium Consilium amicum.

De Emphyteota producitur Apicham solutionis Canonis aduersus dominum. Dicitur agens ad caducitatem oblationem debere solutionis, & negatim illam esse sua manu scriptam, & quod recognita a Testibus non presentibus, id dicentibus habere notam manu scriptis potius plenam, saltem facta comparatione litterarum, & repetita omni moda similitudine, vel aliter adminiculata ad efficiendum obligationis non. 182

Confessiones Centesimae annuam esse etiam.

De Testamento condito in ture per scriptum coram
Sacerdote parochiali, & tribus Testibus, quod
non valeat, nec attendendum sit ad non pias cau-
sas in Terris Imperij in foro seculari, & de alijs in
materia l. fin. C. de Testament. & c. cum eis, extra
eodem tit. 184

184

De materia Conſilij eccleſiasticum quod ad regem non est, et præſentem de ſententia lata poſt lapſum inſtituit ſtatutumque contra appellaciones, quod ſit nulla etiam ſi ex fructu ludiſci ſit decurtata appellas perfectio proceſſus illam ludiſci præſentaverit, et pro expellente contra ſe inſerenti, et poſſibilitate fuerit, Quodque etiam ſi ſuſta ſit in meritis, pro ludiſco ad quem confirmari non poſſit, ſed nulla declarari da veniat, maxime ſi pars prior palatui de nollente dixit, et ſuſciperet in primis ut propoſiti non eſſent. iſe

Constitutum Centesimum a quo natus finem tertium.

Consequitur Ceterum quia quinquagesima tertiam.
 Quod mulierem viuatam inuitatam inuitatam alio
 post illius mortem vniuersalem hereditatibus, ipsa
 mulier hanc quae efficitur in proprietate, quia
 tamta cenfetur post mortem inuitatam reftitui
 re, et idem fit, fi non fuerit ipfius hanc in
 ftituta, fed viuatam, et Dominat. licet, vel fecundum
 aliorum opinionem, quod fi mulierem legatariam
 cenfetur, fed inuitatam post illius mortem
 pure hanc fit, et hereditas adeat valeat, et prom
 alius de iure tranfmittit, maxime autem quando
 inuitatam post mortem effe de defendentibus Tefta
 toria, vi legitima debetur, quia tempus reitueat,
 et inuitatam puta cenfetur, Teftamentum, et
 legatum iuftitiam, Quod que donec locus effe
 poffit fuccedenti a Teftamento, donec non effe
 fuccedenti ab inuitato, in qua primus defendentes
 excluduntur ab Teftamentis vocantur. 186

Confitemini Centesimam quinquagesimam quartam. Quod alimenta, et dotes d. b. n. r. et acquiret canonica vixque locorum, et in v. r. quoque fentenda à patre filijs, et filiabus spuris, et indem ab Auo nepotibus, et nepotibus nedi legitimis ex filio spurio, fed etiam illegitimis ex filio legitimo, imo et ex spurio illegitimis procreatis, nec cessant mortuo dictæ patre, vel Auo, fed ab herediibus præfati debent nati tales descendentes alimdo habebant, unde dicta alimenta, et dotes percipere possunt, Quod que superuenientibus diuitijs cessant, si ceteris exceptis superuenientibus egellate refurgunt, nec illis vlla pactione partium etiam iurata renuntari potest, Ex aut telticum pro alimentis, vel dote bus, vt supra de bis mortuis alimenta, et dotes habere debentibus: et eorum heredes transmittuntur, an verò ad te linquentur, vel eius heredem reuertatur, In qua re distinetur, et plura non spernenda afferrunt. 128

События сентября 1917 года в истории России.

Quod faciens vi heredes alterius grauari aliquem tan-
tum debuit debitorum, debet heredes probare,
re, et debuit docere, et quid probare habeat, quod
heredes alicuius facit iure ex testamentis, siue ab
intestato, et an ab intestato iustitiam ostendit, fore quod
elli conueniunt in certo gradu, an vero etiam et iura
tur probatio, quod nullus eorum antecessit, et agens
ad totam hereditatem, ad cuius patrem solum mo-
do vocabatur, obtinere possit in portio ne sibi de-
bita, an vero potius in eorum successorem. 100

Confiscation Confiscation Confiscation Confiscation Confiscation

Quid Emphiteota Ecclesie bona Emphyteota ita
requiritur Domino locans ad decennium, vel aliud
tempus longum, prout iure suo prout dicitur filijs,
et alijs quocumque in inuestituram vinctis, pro
pria auctoritate expellitur, nec vlla sententia exigi
tur, Quod conduci non valens vi re conductu
ex culpa locatoris, agit ad interesse contra locatore
et eius heredes, et quomodo probetur quem esse
alterius heredes maxime Florenti propter statu
rum, quod ex possessione reri hereditariarum defun
cti quis dicitur effectus heredes, et obnoxiosus minis
tribus, non hereditariis, et si ex alia causa illa
possidete possint, et latissime qualiter, et in quib
us casibus, et in quibus bonitate siturum pro
dat, et quando effugiat, et quomodo illud statu
rum, quod in iure grauo bona in fidei commissa
transfere recta via ab eis, aliqua relligione intelli
gatur, et de pluribus alijs in hac materia. 101

Confilium Confilium quoniam confilium confilium.

De statu mactante fieri com pro adium inter conli
dos, et ahines, de quotionibus inter eos verbis
et quid comprehendi etiam quationibus inter arti
culis suis duobus, et non clari, et in quo vane sunt opi
niones, et tunc pro laborum in apertum non possit
statim de cetero, fortius autem quando pro liquida
tione aliquam requirit probationem, vel aliud ex
trinsecum, vel quando aliquam mixturam facti
habet, et quid ubi pro vna parte addit instrumentum,
vel sententiam alterius, vel executionem iuratis, vel

Конституция Российской Федерации от 12.12.1993 г.

Quod communis causa facta per receptum ei, cui partes suppositae non erant, importat delegationem, quodq; a sententia talis Delegati appellatur ad delegantem, non autem ad eos, ad quos regulariter appellatur a sententis per dictum Iudicem laicis, aliis appellatio non tenet, & omnia acta sua nulla. 106

Confusum Centeseinum antiquum, siquidem nomen.

Quid unus ex fratribus in solutum dans genero pro
dote filie rem cum alijs fratribus communem pro
indiviso non praejudicat ipsi fratribus in eorum
portionibus, etiam si fuissent socij omnium bono-

Ad singula Consilia.

rum, cum de tunc filius vnus ex talibus socijs non de comuni, sed de proprio à patre donanda sit, & an alij suares oblata non dotis summa, pro qua in solutū da tio est facta, possint re integrā retrahere, sicut vnus ex pluribus vñdonatibus cū pacto redimēdi, potest in- tēto pērio empori oblato re totam redimere, Et de intelligētia statuti in materia retrahat ad fauorē con- finantiū, & proximiorū circa re pretū, si nihil de eo dicat, & an de cōuentu, an de iusto, & cōmuni, an verō ēt de inuentu à quocunq; quibus iustū **excedat. 197**

Consilium Centesimum sexagesimum.

Quod habens pensionem super redditibus beneficij Ecclesiastici soluendam in certis terminis, si decedat an eorum veniet dies solutionis nihil transmittit ad heredes, sed totum pertinet ad beneficiarium, nec in- ter ipsū, & dictos heredes pensionarij fit diuisio ad ratam anni prout alij putant. **198**

Consilium Centesimum sexagesimum primum.

An statuti loquens de fideiussoribus, maxime in cor- rectorijs iuris communis, procedat in pluribus reis debendi principaliter, & in solidum obligatis ad ali- quid, qui inter se ipsos dicuntur fideiubere, et an statu- tum Florentinum lib. 2. rub. 3. de repetit. debit. solu- tibus tribuens hypothecam fideiussori contra bona de- bitoris principalis procedat in socijs, eisdemq; correis debendi, vt vnus pro repetitione solus creditibus habeat hypothecam bona aliterius vigore dicti statu- ti, vbi deciditur pro parte negatiua pluribus ratio- nibus, & auctoritatibus non impetendis. **200**

Consilium Centesimum sexagesimum secundum.

Quod per Statuta generalia in materia cessantū, & de- cedentium determinatū, quod syndici, & deputati cre- ditorum vendat bona stabilita dictorum cessantū ad publicum incrementum, & ea plus offerentibus conce- dant, & liberent, non intelligitur derogatum tutibus consortium, & cōmuniarum cōpensionum in alio statuto speciali lib. Rub. de prohib. alienat. rei itre- qui, & cōsort. adeo quod qui habet beneficium huius statuti, possit impedire venditionem ad publicum in- crementum propiciatam ex ordine syndicorum pradi- ctorum, & omnibus praeferatur, & ad imiti debeat ad em- ptiorem rei iuxta formā dicti statuti specialis de ven- dendo cōsorti, seu vicino, vbi multa deducunt in ma- teria cōmunitatis plurium statutorū in eodem volu- mine positorū, & eorum interpretationis, & cōcilia- tionis, & etiam data incōpatibilitate praelationis. **205**

Consilium Centesimum sexagesimum tertium.

De interpretatione statuti Christiani Pistorij lib. 2. Rub. 91. circa id, quod filijs naturalibus, vel spurjijs relin- qui possit ex tunc leguima prole, vel alijs personis in eo statu nominatis. De legitimazione in amplissi- ma forma filij naturalis, vel spurji, non ex tunc legiti- ma sobole instantie patre facta per Principem cum clausula, absque tamen vilo legitimoqum, & natura- lium filiorum, & descendendum ipsius patris instan- tis praeiudicio, si quos vilo vnquam tempore suscipere contingat. De effectu talis clausulae, tam ex testa- mento, quam ab intestato ad fauorem legitimorū, & naturalium, & an ex testamento legitimatus possit capere vltra portionem à iure communī, vel muni- cipali concessam, & vbi non possit, an reliquū susti- neatur in portione permissa, & ad quem id, quod su- perest, pertineat, & quod iure id consequi possit. Et an legitimatio facta de filio naturali, vel spurio de ordi- ne patris post eius mortem retrahatur ad praeiudi- cium agnatorum, qui eius hereditatem ab intestato acquiruerunt. An talis legitimatus factio testa- mento per patrem rumpat illud, & an possit pater legiti- mare filium naturalem, vel spurium cum hoc, quod in certa tantum parte, vel in eo tantum, quod sibi placuerit, et succedat, & nihil vltimus praeiudicare pos- sit, & de alijs in hac materia. **208**

Consilium Centesimum sexagesimum quartum.

An substitutio facta per testatorem de aliquo in casu si- liorum nasciturorum ex ipso testatore, & ex eius legi- tima vxore, & postea decedentium sine filijs, verifi- cata dicatur, si nulli nascantur filij ita vt illis non na- tis substitutus admittatur, ac si nati fuissent, & postea sine filijs decedissent. Qualis sit talis substitutio, & an in vno casu facta ad alium trahatur, & num quan- do plures filij substitutiones, locus sit vltimae, de- bente media. **213**

Consilium Centesimum sexagesimum quintum.

Latissima disputatio, an concessio in Emphyteosin fa- cta per priuatum priuato de quibuscumq; bonis stabili- bus ad lineam masculinam, & femininam condu- ctoris in perpetuum pro certo annuo affectu cum ex- pressione primo loco bonorum locatorum, secundo mensura eorum, & postremo cōfinium, dicatur fac- ta ad mensuram, an verò ad corpus, & quid inter sit, an vno, an verò altero modo facta censetur, & num si ad corpus locatio celebrata iudicabitur, prout in- tribus, rationibus, & auctoritatibus firmatur, maiori, aut minori reperta mensura, quā enunciatum in instrumento fuerit, liceat locatori, si maior sit, agere contra conductorem, vt affectum augeat, si verò mi- nor, conductori, contra locatorem, vt cōuentum af- fectum minuat. In qua re, si maior sit mensura, id est, cōductori in iure cedere abique aliquo aug- mento canonis annui, deciditur: contra verò si mi- nor sit, id in damnum locatoris tendere, eumq; pro- pterea canonem pro tata deficienti mensura dimi- nuere debere, quod & in venditionibus, & similibus contractibus procedere dicitur, & est diuersum, & non idem in augmento, quod in diminutione sta- tuatur, optime demonstratur, itaque hęc materia cla- re, & distincte tractatur. **215**

Consilium Centesimum sexagesimum sextum.

Quod si im pugnant contractum à se factum sub pretextu non interuenit proximiorum coniunctione à sta- tuto requisiti, tenetur probare cōtractus extitisse in loco proximiores, qui interuenire possent, & quod hi habiles, & idonei ad interueniendū fuissent, alioquin obtinere non potest, quod iuribus, & auctoritatibus probatur: Item quomodo, & qua- liter probanda sit agnatio, seu cognatio, vel affinitas, & parentela. **217**

Consilium Centesimum sexagesimum septimum.

De appellatione coram honestis personis interponenda, & qualiter, & quando sic interponi possit, & valida censetur; De interpretatione Sacrosancti Concilij Tridentini sess. 13. cap. 2. de Reformatione, circa commissi- onem causarum appellationis à sententijs in crimi- nialibus latis per Episcopos, vel eorum Vicarios gene- rales alijs Episcopos, vel eorum Vicarijs generalibus, non autem inferioribus, & an talis commissio fieri possit Auditoribus Nuntiorum Apostolicorum, nū- vē hi dicantur inferiores Vicarijs generalibus Episcoporum, De declaratione iuris antiqui ab habente auctoritatem facta, quod trahatur etiam ad casus per- teritos, & de validitate actuum, & sententiarum ex consuetudine, vel communi errore, & ne multi alij similes actus irritentur, non obstante defectu Potestatis, & quando, & quomodo id procedat, & de plu- ribus alijs in hac materia. **218**

Consilium Centesimum sexagesimum octauum.

Quod donatio facta alicui, non interueniente nuntio, vel Epistola, & nemine pro eo acceptante, nulla est, maxime autem non habita eius notitia per donatari- um in vita donatoris, sed solum post eius mortem accidentaliter, ita vt nec tunc quodcumq; opereatur ip- sius donatorij consensus, praeiudicium in causa dotis, & quid quando Notarius pro donatario stipulatus est, an scilicet hoc casu mortuo donatore donatarius **canon.**

Index Argumentorum

ratificare possit, & necessaria sit talis ratificatio, an verò secus, & statim abique alia donatorij acceptatione, ut si quæsitum sit, & actio irreuocabilis, si non supedit. 230

Consilium Centesimum sexagesimum nonum.
Disceptatio lata circa pignus à iure civili impolitum fecundo nubentibus, tam intra annum lucus, quam postea, & an omnes sublatæ sint hodie per ius canonicum, an verò inactæ remaneant illæ, quæ fauorem librum prioris matrimonij concedunt, & præsertim in eo, quod quicquid ex petori matrimonio, vel ex legato, vel aliter titulo lucratio consequutus fuit, reseruandum sit illis, & pariter quicquid ex bonis alijs ex filijs eiusdem matrimonij ex successione acquisitum esset, & an rationes sint tales pignus tam masculis, quam feminis secundo nubentibus, & quomodo, & qualiter possint curari, & de alijs in hac materia non inuolutis. 231

Consilium Centesimum septuagesimum.
De fortioribus factis creditori nomine eius, qui debitor erat plurimum, & diversarum partium varijs temporibus, & sub diversis fideiussoribus, tam per ipsius debitoris procuratores, quam per tertii, sive de eorum sine de ipsius debitoris pecunijs, et tam simpliciter, quam in certam causam, et ad extinctionem parti *culatæ* quarundam tantum partium, et controuersijs in hac materia occurrentibus, maximè verò quando in minus antiquam causam ceteris paribus solutio *facta* est in preiudicium fideiussorū antiquiorum debiti cum distinctione omnes fere casus magis frequentes, et dubitabiles an plectente. 235

Consilium Centesimum septuagesimum primum.
De Alimentis, & de iustis perfructibus tam per patrem filijs, & filiabus spurjis, quam per autem paternum nepotibus, & nepotibus nedi legitimis, & naturalibus, sed etiam spurjis ex filio spurio habitis, & quod etiam vxorem talis filij spurij viduæ, & inopæ, & sine dote susceptæ alere idem autem tenetur, & quod eo mortuo totum hoc onus ad ipsius autem heredes transit, nec denegationi locus est, et quod filius ipso patre ignorante, vel contradicente ipsam vxorem duxerit eam sine dote, vel quod plus est, & turpem, & indignam. 238

Consilium Centesimum septuagesimum secundum.
Bona Ecclesiastica qualiter, quando, & s quo in emphyteosin concedi possint, & an in perpetuum, & cu diminutione sexag pauris redditis bonorū. Et de eisdem Bullæ Pauli Secundi, & Quarta Patris Maximorum, ac de alijs in proposito *pulchris*, & quotidianis. 242

Consilium Centesimum septuagesimum tertium.
Emphyteota cadit à iure suo, si rem emphyteoticā alienet irregulari domino, vel illam aliter locet in Emphyteosin, vel ad longum tempus, & caducitas prædicat etiam descendentibus alienantibus, etiam si sine comprehensu in inuestitura, ut non possint ex persona propria emphyteosin vindicare. 243

Consilium Centesimum septuagesimum quartum.
Quod si precepta sit necessaria in contractu emphyteosin, & quando præsumptum interuenire viam cum alijs solemnitatibus, & de retentione emphyteosin in proximiorum emphyteosin extincta linea in prima inuestitura comprehensa. 246

Consilium Centesimum septuagesimum quintum.
De nullitate renunciationis factæ ab eo, qui ingressus est religionem, et post habuam assumptam intra tempus probationis sine licentia ordinis, et ante protectionem post duos menses proxima, cum auctoritate Iudicis secularis violentè exceptus à coniugijs in habitu seculari innotis extra monasterium per aliquot dies tenuit, bona sua donauit dictis attentatis.

bus, et postea, cum potuit, ad Monasterium rediit, ibi quæ professionem fecit, ad sacros ordines promotus fuit, et tandem multos post annos obiit. 249

Consilium Centesimum septuagesimum sextum.
De nullitate actorum, et sententiarum contra minorem eum interuentum eorum, qui erant tutores, sed non fecerant incumbentia eorum officio, ut legitimam per sonam pro pupillo haberent, & de probatione minoris ætatis, et bonorum identitatis, cui incumbat, et de executione sententiæ ad contenta tantummodo in ea restringenda. 257

Consilium Centesimum septuagesimum septimum.
De regula, quod actor tenetur equi forum Rei, maximè verò si laicus contra clericum litiget, etiam si peccatur associatio ad possessionem, seu tenentiam bonorum, et an ad instantiam cessionarij possit peti executio instrumenti, quæ ex statuto principali daretur, non citata parte, et non constato de cessione, et de alijs in hac materia quotidianis. 258

Consilium Centesimum septuagesimum octauum.
De præscriptione longissimi temporis annorum 30. vel 40. quomodo incipiat, currat, & finiat, quæ tamen potest ad eam impediendam, aut suspendendam subducatur, & de restitutione in integrum aduersus illā concedenda, vel deneganda, & de bona fide in ea exigenda, & an lapsis 30. annis ea præsumatur, vel saltem illius defectus allegari non possit, & mala fides purgata censeatur. 260

Consilium Centesimum septuagesimum nonum.
An & quando animal vendendum, & intra triiduum post venditionem, & cognationem mortuum petere dicatur periculo venditoris, vel emptoris, ubi in vitæque parte arguitur, sed demum concluditur, quod ex mortuo ante venditionem, & cognationem gentio mortuum præsumatur, & venditoris periculo cedat. 261

Consilium Centesimum octuagesimum.
Quod institutus hereditas filijs masculis, & eis deficientibus, filiabus feminis nascituris ex quacunque legitima vxore testatoris, & substitutis locis pjs, si idem testator decederet sine filijs masculis, vel feminis, mortuo dicto testatore sine filijs, & filiabus superstitibus neque ex filia prædefunctæ, ea sub nomine filiarum admittitur ex iustis dictis locis pjs substitutis, etiam quod ea tempore conditi testamenti viueret, & testator eam *notam* haberet, & eidem etiam certum legatum simplex tamen, & non in casum euentus dilectæ conuersionis fecisset, si non vigore institutionis, & tanquam in ea vocata, saltem uti in conditione, si sine filijs, & filiabus decederet, comprehensione ad substitutorum exclusionem. 265

Consilium Centesimum octuagesimum primum.
De status in contradibus mulierum, vel minorum eertam solemnitatem requiruntibus, an & quando comprehendant contradus extra statutum territorij sine illa solemnitate factos, et an, et quando trahantur ad contradus iuratos, siue de ipso iuramento mentionem faciant, siue non, siue simpliciter loquantur, siue dolum, fraudem, aut simulationem fingant, aut aliter iuramentum reprobent, et quid ubi solemnitas probatoria requireretur, et omnia sit, an et tunc, et quando contradus sustineatur ex iuramento, vel saltem eo alter, quoniam per illam scripturam confectam probato obtemperare debeat, et num huiusmodi tracta procedant in alienationibus in piam causam factis, & quid in statutis alienationem itabilium in forentes, et non iudiciis, & prohibentibus in quibus multa materia hanc talium statutorum cohercens adducuntur. 269

Finis Indicis Argumentorum.

CONSILIA DECISIVA IN CIVILIBVS CAVSIS.

IVDICIBVS DIVERSORVM

Italix Tribunalium redditæ

PER DOMINVM PETRVM CABALLVM
I. C. PONTREMVLENSEM.

PRO SERENISSIMO MAGNO DVCE AETRVRIÆ

Univerfarum Militarium legionum Auditorem.

Ac Sacræ Religionis Equitum Diui Stephani Præsidentem.

NEC NON EIVSDEM SERENISSIMI PRINCIPIS

In Signatura libellorum supplicum gratiæ, & Iustitiæ Consiliarium.

E P I T O M E

CONSILIVM. I.

An conditio viduitatis appositæ in legato factæ per uxorem marito observanda sit, quæ admodum servanda est, appositæ relicto factæ per virum uxori: an vero ea reiecta legatum debeatur.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vm quæreretur, an sicut legatum factum per virum uxori, si vitam vidualem servaret, non aliter debetur, quam si conditio adimpleatur, per text. in authent.

cui relicto, C. de indi. viduit. tollend. & in corpore, unde sumitur, ita & legatum ab uxore viro factum, si in viduitate staret, & ad alias non transiret nuptias, non debeatur, nisi per eam conditioni pareatur. Consultus ab Illustribus Dominis Marchionibus Mularij de Maleipinis, quid de iure dicendum esset. Respondi pronuntiandum, conditionem esse servandam, aliasque non deberi legatum; ¶ quia licet Paul. de Castr. in l. fina. columna vlti.

A ma,

S V M M A R I U M.

- 1 Legatum factum ab uxore viro, si in viduitate staret, non aliter debetur, quam si is conditioni pareat.
- 2 Authent. Cui relicto, C. de indi. Viduit. tollend. de conditione viduitatis observanda, habet locum in femina tantum, non autem in masculo secundum Paul. de Castr.
- 3 Contrarium tamen verius est, quod imo & in masculo procedit, quod rationibus, & præstantissimorum, auctorum testimonio probatur.

ma, nu mero quinto, vers. vltimo quæritur
C. de indict. viduitat. tollend. dicent,
1. quod dicta Authent. cui relictum, per
quam dicta conditio non reijcitur, sed ob-
seruari mandatur, habeat locum in legato
facto a marito vxori, prout ille textus lo-
quitur, non autem è c. ntra in legato fa-
cto ab vxore marito, ex quo magis conue-
nit muliet viduæ se abstinere a secundis
nuptijs, quam viro, & plus facit contra bo-
nos mores, mulier secundas nuptias con-
trahendo, quam vir, qui cum honestate
non potest vacare negocijs domesticis do-
mus, & habet quodammodo necesse du-
cere secundam vxorem, quod non est in
muliere, vt experientia docet, ramen dicta
3. opinio Castrenf. non est vera, & de illa
valde dubitat. & bene Pich. in repet. l. Ti-
tia cum testamento, §. Titia cum nuberet
numero 166. ff. De legat. secundo, vbi etiam
respondet rationibus Castre. contra
quem expresse tenet Ioan. de Gastronib. in
Rubr. C. de secundis nuptijs, columna sexta,
numero decimonono, vers. noua poena
& iterum columna septima, numero 21.
ver. quod etiam pato, vbi inquit, quod cõ-
tra eum communiter tenetur. & contra
eundem Castrenf. sentit Ias. in dicta Au-
thentic. cui relictum, in fine, dum ait, eum
moueri fragili ratione. Corne. etiam in d.
l. fina. columna prima, numero tertio, vers.
& ex his videtur: Inquit opinionem Cas-
trenf. non esse tutam, & contrarium te-
nere Glos. prout vere tenet, in dicta auth.
cui relictum, in verbo coninge, & in verbo
deficiat, & ita etiam sentire Bald. in ipsa l.
fina. dum loquitur de celibatu relato ad
mares, & ita ibidem similiter tenere vide-
tur Salycet. numero secundo, vers. sic quæ-
ro, quid si relictum esset viro, qui loquitur
de relicto facto muliet, vel viro sub condi-
tione, si in viduitate, vel celibatu perman-
serit, hodie non reijcienda: Eandem Cast.
opinionem notissime impugnât Pinel. in
l. quarta, numero 17. vers. ex qua differen-
tia, C. de bonis matrem. & videtur esse con-
tra text. clarum, & expressum in §. quæ ve-
ro nunc sequitur, vers. vnde sancimus, in
authent. de nuptijs, & ibi etiam Glos. in
verbo maritum, & in verbo, idem nanque
hoc apertissime tradit, & ibidem hoc sen-
tiant Doctores in sumuario illius textus,
ex quo sumpta est dicta authent. cui reli-
ctum, cuius verba non magis loquuntur
in femina, quam in masculo, & ita firmi-
ter tenendum censui ex prædictis, omit-
tendo plura alia, quæ colligi possunt ex
traditis per Doctores in locis præcitatis. Et

secundum præsentem relationem inveni-
mus: post annos tenuisse, & indicasse cõ-
siliu Neapolitanum vt refert Vinc. de
Franc. decil. 174. dñ vxor, per totam in
parte; vbi etiam alias rationes pro hac opi-
nionē adducit, quæ videri possunt. Anno
1571. Pontremuli.

E P I T O M E.

*Quod mulier mortuo viro in pau-
pertate, obligans se soluere cre-
ditoribus ipsius viri pro exone-
ratione illius conscientia, non in-
uatur beneficio Velleiani, ma-
xime si debita per virum fue-
runt contracta pro alimentan-
da familia.*

S Y M M A R I V M.

1. *Mulier obligationem alienam suscipiens, vel in se transferens beneficio Velleiani inuatur.*
2. *Mulier mortuo viro inope promittens satisfacere illius creditoribus, non inuatur Velleiano, & infra.*
3. *Mulier intercedens pro pia causa, vel pro dote, aut libertate non inuatur Velleiano, ibidem.*
4. *Mulier dicitur intercedere pro pia causa, quando se obligat ad debita viri defuncti pro exoneratione illius conscientia.*
5. *Defunctorum anima subleuatur ex solutione eorum æris alieni.*
6. *Dispositio facta ad sanæm coniunctorum, & consanguineorum pauperum pro anima ad piâ causam facta dicitur.*
7. *Mulier constante matrimonio pro liberatione mariti captiui potest dotem suam alienare.*
8. *Et multo magis pro exoneratione eius animæ, ceteris omnibus alijs rebus anteposenda.*
9. *Mulier tenetur pro debito viri contracto pro rebus necessarijs ad sustentationem familiæ, eum & ipsa ex illis vixerit, & infra.*
10. *Filius tenetur ad debita patris contracta pro eo alendo, si pater ea soluere ob inopiam non potest.*
11. *Alimentum factum tempore cæcilitatis patri inopi præsumitur versum in alimentis suis, & familiæ.*
12. *Mulier ob proprium debitum potius, quam ob alienum se obliganti non succurritur beneficio Velleiani.*
13. *Mulier propter egestatem, & sustentationem propriam & viri, & familiæ potest constante matrimonio dotem exigere, & alienare.*

CON-

CONSILIVM II.

*Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.*

Vbitandum non videtur, quin mulier aliquam obligationem suscipiens, vel in se transferens, beneficio Senatufconsulti Velleiani iuuetur, ex eoque ab obligatione liberetur, l. prima in principio, & l. si mulier alienam, C. ad Senatufconsult.

Velleian. quod tamen cessare arbitratum fuit in causa mihi ad consulendum de iure commissi per illitrom D. Matchionem Potenzanz, nam cum mulier mortuo viro promiserit eius creditori satisfacere de debito infra certum tempus, & pro eo se per publicum instrum. entum, licet non iuratum, validum tamen, obligauerit, & in tempore conuenito promissa non adimple uent, utique ad ea obseruanda conueniri, & condemnari potuit. Exceptione dicti Senatufconsulti non obstante, quae ei prodesset non debuit, quoniam exceptio praedicta non procedit, quando mulier intercessit pro causa pia, vt sunt textus loquentes in dote, & in libertate, in l. si dotare, in l. penultima, & in l. si ad Senatufconsult. Velleian. per quae iura ita in terminis nostris tradunt Roman. in repet. Authent. si militet, columna quarta, numero vigesimo, vers. tertio quod mulier, C. ad leg. Iulicid. & in l. sciendum, numero trigesimo, in fine, vers. & si dicis, ff. de verborum obligation. Sozin. reg. 310. in verbo priuilegium piae causae in tertio priuileg. Calcan. consilio 13. columna secunda, sub numero quarto, vers. prima quia videtur, & Tiraquell. in tractat. de priuileg. piae caus. priuileg. 113. Pro pia autem causa dicitur intercessisse mulier, ex quo ad debitum viri se obligauit expresse pro exoneratione conscientiae defuncti, cuius animam ex debitorum solutione subleuari constat, vt est text. in authent. vt cum de appellation. cognoscit. in §. si vnum de praedictis, in vers. occasione autem, in illis verbis, & ipsorum quoque animae ex hac causa piissima subleuentur, & tradunt Roman. in d. repetit. authent. si militet, in principio, numero secundo. Sozin. d. reg. 310. & latè Tiraqu.

alios referens in d. tractat. de priuileg. piae causae in praefation. in vers. Item relictum pro anima, quibus nunc addo Vincenctius de Franchis. Decisio. Neapol. 137. mulier, per totam in secunda parte, qui quaestionem bene in terminis ponet, & vt supra de cedit eodem vtens fundamentum. Quod indubitanter in hoc casu procedit, cum videtur debitorem sine facularib. decessisse, & creditorem sine hac mulieris obligatione suam consequi non posse, vel saltem sine maxima difficultate appareat, quo casu propter paupertatem omnes admittuntur dispensatum pro anima etiam erga coniunctos, & consanguineos ad piam causam factum censeri, vt per Roman. in d. Authent. similiter, numero tertio, vers. sed circa istud, & latius per Tiraquell. in dicta praefatione post locum proxime citatum, vers. quod adeo verum est. Alio vtitur Vincenctius de Franchis argumento, de quo ego non loquebar, videlicet quod si mulieri licet pro deliberatione mariti eo iuuent, & matrimonio conitante dotem suam alienare, l. quamuis, cum l. sequen. ff. soluto matrimonio, multo magis licere debet mortuo marito, quo tempore nullus cadit metus, & omnis reuerentia cessat, pro exoneratione animae, quae omnibus rebus praefertior est, & anteponenda. l. sancimus, in fine, C. de Sacrosanctis Ecclesijs. Addebam, quod quando, quae dicta sunt circa meum primum fundamentum, aliquam paterentur difficultatem: conclusio tamen ex alio procedebat, quia constabat debitum fuisse contractum per virum, pro tritico, vino, & alijs rebus habitis pro sustentatione, & victu familiae, ad quod propterea dicta mulier tenebatur, cum & ipsa ex illis vixerit, argumento eorum, quae dixit Barto. de filio in huiusmodi casu obligato ad debita per patrem pro eo alendo contracta, etiam quod eius non sit haeres, si pater ipse non sit soluendo, in l. his soli, in fine, numero tertio ff. de condition. indebiti, quem sequuti sunt Roman. singul. 510. Pater erat pauper, Crenens. singul. 36. turmutuasti praepiam pauperi. Et Capol. caut. 146. quid si pater. Et dicit Barto. in l. fina. C. ad Senatufconsult. Macedon. in principio, numero tertio, & in §. si autem miles, numero septimo, octauo, quod mutuum factum tempore caralitatis patri inopi, praesumitur verum in alimentis suis, & familiae, quae propterea ad restitutionem teneretur, sequitur Apostulla ad Capol. d. caut. 146. in addit. sub littera A. Vnde

D. Petri Caballi.

de mulieri predictæ veluti potius ad proprium, quam ad alienum debitum obligatæ beneficio Velleiani Senatusconsulti non succurritur, l. frustra, C. ad Velleian. & ibi scribentes, facit d. l. quamuis, ff. soluto matrimonio, & l. mutus, §. primo, ff. de iure dotium, in quibus dicitur, quod propter egestatem, & sustentationem propriam viri, & familiæ potest constante matrimonio mulier dotem exigere, & alienare. Anno 1571. Pontremuli.

E P I T O M E.

De Domino prædij præferendo in emptione, quam colonus partiaris vult facere de sua portione fructuum in dicto prædij rectorum, omnibus alijs emerentibus, dummodo tamen iustum offerat pretium.

S Y M M A R I U M.

1. *Colonus Partiaris prædij volens vendere suam portionem fructuum, debet præferre dominum talis prædij cuiusque emere volenti pro iusto tamen pretio.*
2. *Dominus agri habet affectionem ad fructus in eo natos, cuius ratione in parte ad colonum spectante, quæ sit vendenda, alijs.*
3. *Et sufficit, quod iustum velit dominus dare pretium, etiam quod alius plus offerat ad illum excludendum.*

C O N S I L I U M I I I.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Dubitatur in causa veniente coram D. Potestate, Calesæ, An dominus prædij possit cogere colonum partiarium volentem vendere, ut sibi iusto pretio vendat, portionem vini relictam in dicto prædij tangentem ipsi colono, & sic medietatem ad ipsum spectantem pro portione colonica, an vero colonus possit alteri, & cui

velit vendere exclusio ipsius prædij domino. Et requisitus a dicto Domino Potestate, ut quid de iure iudicandum sibi esset, dicerem. Existimaui eius partes esse in pronuntiando ad fauorem Domini prædij; quoniam colonus volens vendere fructus agri, quamuis illi sui sint, debet præferre dominum ipsius agri cuiusque emere volenti, si tamen iustum pretium dare velit, ut in terminis tradit Barto. in l. prima, in ultimo not. numero tertio. C. de metallis, & metallar. libro vndecimo, per illum text. Et idem vult ibidem Angel. in principio, quam decisionem sequuti fuerunt Romani. consilio vigesimo olecundo, numero quinto, vers. tertio, hoc idem probatur, in l. secunda, numero septimo, vers. secundus, si velim, ff. soluto matrimonio, & in l. cotem ferro, §. eam rem, numero tertio, ff. de publican. & vedig. Laurent. Calcan. consilio octauo, numero 35. post vers. quia postquam Iacobellus, Rum. consilio 152. numero sexto, & consilio 161. sub numero trigesimo, libro primo. Ripa in tractat. de peste, titul. de remed. præferuat. contra pestem, in principio, numero 265. Felin. in cap. primo, sub numero secundo, extra de ludæis, & Saracen. Iason in l. fina. numero vndecimo. C. de iure emphyteot. Boer. Decisio. 107. numero secundus. Tiraquell. de retrad. lignagier. §. primo. Glor. 18. sub num. 2. post vers. hucque etiam pertinet. Afflict. in consuetudis constitution. regni in tertia questione. ad finem, sub numero duodecimo, vers. quarto fallit. Et Didac. Couar. postea visus, libro tertio, variorum resolutio. capit. decimo quarto, sub numero sexto, post vers. et ab eiusdem inopia publica causa, qui de communi Doctorum opinione testatur, quamuis non omnes supra citatos referat, sed plurimos ex illis omittat, quibus nunc addo Surd. consilio 206. numero primo, & sequen. libro primo. Huius autem rei rationem esse dicit Calcan. loco citato, quia cum fructus nati sint in solo Domini per colonum laborato, ad eos habet dominus affectionem, quæ iusta causa est, ut omnibus alijs in eorum emptione præferatur, dummodo tamen iustum offerat pretium, ut ipsemet Calcan. ait, & dictum est supra ex aliorum omnium mente, ita ut, si quis plus dare vellet, reperiatur, non tamen repellendus esset Dominus, quia sufficit, quod iustum pretium offerat, licet alius animose maiorem faceret oblationem, quæ attendenda non est, ut paulatim tradit

tradit Tiraquel. in dicto versic. hucque etiam perinet, qui plura ad hoc allegat, quæ videri possunt. Surd. d. consi. 205. nume. 7. & 2. versic. imo videtur, & puto hoc esse verum, quamvis nonnulli ex præcatis doctoribus loquantur de præferendo ipso Domino alijs pro æquale precio, & id expressè si. mat. Surd. vbi supra nume. 29. & seq. versic. quod verò: nec aliter disputo, quia ad præsentem inspectionem principaliter non pertinet. Anno 1571. Pontremuli, &c.

potest pro parte valere, & pro parte non. Ibidem.

- 9 Sententia vbi est nulla potest per principem, vel Senatorem, aut alium superiorem mandari, ut ex eisdem actis procedatur ad expeditionem causa in meritis.

CONSILIVM IIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

E P I T O M E.

DE sententia lata contra mortuum, vel pro mortuo, qui non habebat Procuratorem, quod si nulla, & inualida, etiam quod tempore lata sententia mors illius ignoraretur, & ab aliquo, iam mortuus defenderetur, & quid respectu viventis cum ipso defuncto litis illius consortis.

S Y M M A R I A.

- 1 Sententia lata contra mortuum, & in eius personam concepta est nulla, & infra.
- 2 Iudicium ex tribus constat personis scilicet Actore, Reo, & Iudice.
- 3 In Iudicio quasi contrahitur.
- 4 Sententia lata contra mortuum non valet, etiam si quis iam mortuum cepisset defendere.
- 5 Sententia lata contra mortuum inualida est, etiam si ignoretur mortuus.
- 6 Sententia lata in favorem mortui, & in eius personam concepta est nulla.
- 7 Actor mortuo Reo pendente processu, quid facere debeat ad continuandum legitimum processum, & ad faciendum validam super eo ferri sententiam.
- 8 Insistentia cepit cum defuncto transiit in heredem, & quomodo, & quando hoc procedat. ibidem.
- 8 Sententia lata contra mortuum, & in eius personam concepta nulla est, etiam respectu viventis litis consortis, si sententia unicum tantum caput continet.
- 9 Sententia unicum tantum caput continens non

SENTENTIAM

contra reum conuentum iam mortuum latam, & in eius personam conceptam, nullam, & inualidam esse declarandum retuli Illustri D. Marchi ni Licianæ, quoniam de hoc est text. clarus in leg. in summa. §. fin. ff. l'ere iudicari & in leg. penul. ff. quæ sentent. sine appellatio. re scind. Angel. consil. 223. pro decisione (sub nume. 2. & Vant. alios referens in tracta. de nullit. rit. de nullit. ex defectu iurisdiction. nume. 106. versic. vel pone quod sententia; Cum enim iudicium ex tribus constet personis scilicet Actore, Reo, & Iudice cap. forus, extra de verbor. significatio. si reus mortuus est, iudicium defecit, & proinde sententia super eo lata subsistere non potest, vt in indiuiduo dicit Angel. consil. 334. mandatum collatum post mortem in fine sub num. 1. versic. super eo, vltra quod cum in iudicijs quasi contrahatur leg. 3. §. Idem incipit. ff. De peculio, & deficiat vna ex personis, cum quibus induceretur quasi contrahus, videtur & ipsum iudicium deficere, ideoque & sententiam in eo latam corruere, vt punctualiter considerat Albenc. de Rosar. in d. l. penult. quæ sent. sine appellat. re scind. nu. primo. in fin. versic. & ratio diuersitatis est, quod procedit, etiam si talis mortuus, ab aliquo defenderetur, vt dicit Giof. in d. l. penult. eam tamen intelligendo, vt Alber. intelligit in princip. & post eum Castrenf. sub num. 2. scilicet quando quis iam mortuum cepisset defendere, & etiam si ignoretur mortuus secundum Deci. in l. eius qui in provincia. §. quod si stipulatus in primo norab. ff. si cert. petar. & ibidem Cast. nu. 17. & in d. l. penult. in

A 3 fina-

E P I T O M E.

finalibus verbis, & alios quos refert, & sequitur Vant. de nullitat. tit. de nullit. ex defect. iurisdiction. nume. 106. verfic. vel pone; & quod plus est, etiam si sententia in eius fauorem esset lata, vt in dicta l. penult. tenet Gloss. quam ibi sequuntur Alberic. in prin. & num. 1. Castrenf. sub nu. 2. Bart. & Angel. in d. l. in summa d. §. fin. vterque in principio, Castrenf. in d. l. eius qui in Prouincia, §. quod si stipulatus lecto cum princip. legis num. 16. vers. & ex hoc dico, ff. si cert. petat. & alij relati per Vant. in loco citato, & latè tradit Alexan. in d. §. quod si stipulatus col. 7. sub num. 9. post vers. venio ad quartam partem in 2. notabil.

Debebat autem actor mortuo reo citari facere eius heredes, vel si non aderant, dari facere curatorem hereditarij iacenti, & hoc modo processum continuare, & sententiam ferri facere in personam heredis, vel procuratoris hereditarij iacentis: postquam nullum in causa extitisse procuratorem, vel defensorem litis Dominum effectum constabat; quia licet instantia coepta cum defuncto transcat in heredem l. si cum hominem, ff. de fideiuss. si tamen contra heredem non sit processum, sed contra ipsum defunctum, & contra eum lata sententia, ea est ipso iure nulla, ut declarat Castrenf. in d. §. fin. nume. 1. in d. §. quod si stipulatus nume. 18. & latius in d. l. penult. in princ. & in fine; Et secundum hanc opinionem repetij postea iudicasse consilium Neapolitanum, vt refert Vinc. de Franc. decisi. 245. lata fuit sententia per totam in 2. parte, qui multa ex supradictis allegat, & vult hoc procedere etiam respectu uiuentis, qui cum mortuo erat conforis in lite, quando sententia vnũ tantum caput continebat, & non poterat pro parte valere & pro parte non, per text. in l. in hoc iudicio ff. famil. erciscun. subdit tamen Franc. quod licet sacrum Consilium habuerit sententiã pro nulla; tamen declarauit esse procedendum ad expeditio-
nem causæ ex eisdem actis & processu per Decisionem Bart. in l. si expressim ff. de Appell. & in leg. prima C. de sentent. & interloc. omni. iudic. faciant dicta per Vant. in d. Tract. de nullitat. tit. ult. ad finem sub nume. 133. Anno 1574. Ponterali.

Quòd facta permutatione inter duos de quibusdam eorum agris, si unus agrum habitum ab altero vendat tertio; Et postea ille alter iudicialiter amittat habitum ab illo venditore, non potest, qui amisit, agere contra dictum tertium emptorem ad recuperationem Agri venditi, qui ante permutationem secus erat: sed alia via sibi consultum est contra venditorem, cum quo permutationem fecit, à quo indemnis debet conservari.

S Y M M A R I U M.

- 1 Permutans bona cum alio, si sibi datum in permutatione euincatur per tertium, non potest recuperare, quod ipse dederat secum permutanti existens pones alium causam a dicto permutante habentem, & infra.
- 2 Traditione facta rerum permutatarum, dominium in accipientes transferretur. Emens ab vno ex permutantibus non potest ab altero, a quo per tertium euictum est sibi in permutatione datum molestari nec reali, nec personali actione, Ibidem.
- 3 Etiam si vnus tantum permutationem tradidisset, & alius non; & qui recipit, venderet.
- 4 Permutanti, qui rem suam tradidit, & sibi traditam iudicialiter amisit, contra secum permutantem pro indemnitate succurritur, si rem, quæ sua erat, recuperare non potest.
- 5 Euictio in permutatione locum habet.

C O N S I L I U M V.

Spiritus sancti gratia illuminet in intellectum meum.

Post.

Postquam permutatio, de qua agitur facta est inter homines rudes, bona fide, & nulla inter eos confectio In strumento, & de ea sufficienter apparere probatur per testes, & ex processu constat, quod vinea vnire permutantibus data, ab eo per alium legitime fuit euicta, Pratum autem alteri datum venditum tertio, contra quem agit is, cuius primo erat, vt illud recuperet, cum vineam pro dicto prato sibi datam iudicialiter perdidit; Consului Domino Potestati Veppi, eius partes esse in absoluen- do dictum tertium emptorem prati, reseruan- do Actori iura agendi pro vinea euicta co- tra ipsius Prati venditorem, eundemque vinea datorem.

- Ad sic respondendum motus fui, quia clarum est, quando facta bonorum permuta- tione inter duos, si datum uni euincat- ur per tertium, non potest is, a quo euictus fuit, agere ad recuperationem dati per ip- sum alteri contra tertium possessorem ha- bentem causam ab ipso altero, cui dederat vt est textus in l. cum precibus C. De reru permuta. Cum enim facta traditione reru permutatarum dominium in accipientes fuerit translatum; tertius emens ab uno permutantium, dominus illius rei effectus est ab eo, qui illius dominium ab altero permutante suscepit: & propterea reali actione super ea conueniri non potest. Per sonali autem minus est conueniendus, cu- nihil cum ipso permutante gesserit, aut contraxerit, vt probat ille tex. qui ideo ait, permutantem nullam habere actionem contra emptorem ab altero permutante, & ita ibi declarat Glos. in verbo nullam, & volunt Bart. Bald. Alberic. Angel. & Saly.
- 3 Quod in tantum est verum, vt procedat e- trā p̄si vnus tantum permutantium tradi- disse, alius verò non, & qui recepit, vendi- derit: nam & hoc casu singularis iste pos- sessor, & emptor non poterit a permutan- te, cui traditio facta non est, molestari, se- cundum Bald. in d. l. cum precibus, vbi for- maliter dicit, quod si dedi tibi codicem, vt mihi fundum dares, & tu alij vendidisti codicem, transulisti dominium, & rem re- cuperare non possum a singulari possessore.
- 4 Iura autem agendi contra venditorem seruanda omnino erant agenti, qui cum rem suam tradiderit secum permutanti, & ea, quam ab illo accepit, sibi iudicialiter

fuerit euicta, non debet utraque carere, sed cum suam recuperare non possit, indem- nis ab eo seruandus est, vt probatur in ea- dem l. cum precibus in versic. sed si secun- dum & in versicu. seq. & ibi etiam tradunt Glos. & omnes scribentes. Vltra quod cum etiam in permutatione locum habeat cui- ctio, qui alteri dedit, euicto eo, quod in il- lius vicem accepit, ad id, quod sibi interest agere euictionis nomine poterit, vt est ca- sus expressus in l. si permutationis C. De euictionibus Anno 1574. Pontremuli.

EPITOME.

*An, & quando re euicta ab Em-
ptore, siue ratione proprietatis,
siue nuda possessionis, audia-
tur venditor ei offerens eandem
rem non deterioratam, & om-
ne aliud interesse ad repellen-
dum ipsum emptorem pro euic-
tione agentem.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Euictio locum habet non solum quando rei euin- citur ratione dominij, & sic in proprietate, sed etiam quādo auocatur ratione hypothecae, & sic in nuda possessione.
- 2 Emptor re euicta ratione dominij agens pro euic- tione contra venditorem, non repellitur ven- ditore offerente eandem rem euictam non de- terioratam, & omne aliud ipsius emptoris in- teresse.
- 3 Secus vero, si res euicta fuerit ratione hypothe- cæ, cuius rei ratio differentie ponitur.
- 4 Emptor re euicta per sententiam nondum exe- cutam sine ratione proprietatis, siue nudæ pos- sessionis, & venditor ei offerente rem penes eum dimittente, eumque a molestia liberare, & pra- terea omne aliud suum interesse solvere, debet acquiescere, nec aliud potest pretendere.

CONSILIUM VI.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in-
tellectum meum.*

Quoniam

Veniā emptor re
sibi euicta agit de e-
uictione non solum
quando euincitur ra-
tione domini, vel
quasi, & sic in pro-
prietate, sed etiā quā-
do auocatur ratiōe
hypothece & sic in nuda possessione. vt est
text. in l. si mancipium 34. §. fin. ff. De eui-
ction. non modica est differentia an vno,
an verò altero modo euincatur: nam si pri-
mo modo euincatur, id est ratione domi-
ni, si emptor agat contra venditorem, &
si esset emptori eandem rem euictam
in eodem statu, & sic non deterioratam, &
vltius omne interesse; non auditur, nec
emptorem agentem repellit ab exequutio-
ne sententiæ, quia euictio hæc perpetuam
habet causam, & semel commissā
stipulatio resolui non potest leg. habere li-
cere 57. in fine ff. De euiction. Si verò se-
cundo modo euincatur, venditor prædi-
ctam obligationem in faciens auditur, & com-
missa stipulatio resoluitur, & satis est,
quod emptor rem sibi ablatam recuperet
& omne aliud suum interesse consequatur,
quia soluto debito hypothecca extinguitur
leg. euictus 35. ff. De euictio. Ita dis-
tinguere videtur Glof. in d. l. habere lice-
re in Glof. fin. & in dict. l. euictus in Glof.
penul. & fin. quam clarè sequuntur in d. l.
euictus eam legentes cum §. fin. l. præce-
dentes, quæ incipit, si mancipium Alberic.
Angel. & Fulgo. num. 4. versicul. vel non
interest; Cuman. in l. fideiusor euictionis
ad fin. versic. ibi facilius ff. De doli mali ex-
ception. vbi dicit esse communem opinio-
nem, & Socin. consil. 199. num. 8. versic.
postremo defendi potest libro secundo.
qui pluribus rationibus dictam distinc-
tionem comprobat, & hac potissimū,
quod ratione domini res euincitur, tunc
proprie dicitur euicta; & proprie de eui-
ctione agitur, quia euictio perpetua est,
quando autem ratione nude possessionis
auocatur, non agitur quasi re euicta,
sed quasi non libere tradita, vt tradatur li-
bera, & habet hæc euictio exceptionem, ni-
si luatur pignus quod etiam latè ostendit
Caballin. in Tract. de euictionib. §. 3. quæ-
stio. 17. num. 152 & sequent. Addo nunc
quod eandem distinctionem sequutus est
Vinc. de Franch. Decis. Neapolit. 145. Eui-
cta re in prima parte, vbi dicit, quod illam
etiam sentit Odofred. in dict. l. euictus, &
quod secundum eam conclusum fuit in

sacro concilio.

Quæ conclusio in euictione per hypo-
thecariam facilius admittenda esset & ab-
sque scrupulo aliquo procederet, quando
res nondum ablata esset Emptori, licet
sententia condemnatoria contra eum lata
esset, & in iudicium transiisset, nam tunc
vendidit offerens rem dimittere penes ip-
sum emptorem ad huc illius possessoris,
& eum a molestia actoris liberare, &
quicquid plus sua interesset, ei soluere;
audiretur & emptor duplum, aut aliud vi-
lterius volens repelleretur, ita sentit Glof.
in d. leg. fideiusor euictionis in Glof.
penul. antefin. ibi, contra hanc tamen so-
lutionem ff. de doli mali except. & aperte
tradit ibi Alberic. ad finem & latius ful-
go. in d. l. euictus & in d. leg. habere lice-
re, & notat expresse Socin. d. consil. 199.
sub d. num. 8. & ita etiam consulendo te-
nuit, & ex pluribus eleganter probauit
Bald. consil. 3. Titius vendidit Seio, & consil.
23. in quodam Instrumento lib. primo se-
quitur Vinc. de Franch. postea visus d.
Dec. 145. num. 3. qui solum Bald. allegat
in d. consil. 3. quia & hoc casu audire-
tur venditor dicitur in obligationem faciens,
quando ratione domini sequitur eui-
ctio, & res nondum ablata est Emptori,
licet malus sit dubium, quam quando
per hypothecariam res euincitur, vt per
præfatos Doctores habetur, Et secundum
prædicta retuli de Iure & pro iustina iu-
dicandū Illustri Marchioni Malespinæ de
Monte Simonis Ann. 1577. Pontremuli.

EPITOME.

*An statutum, quod à duabus sen-
tentijs conformibus non possit
appellari, vel de nullitate dic-
ci, locum habeat in laudo ab
Arbitro, vel Arbitratore la-
to, & in causa reductionis ad
arbitrium boni viri per senten-
tiam confirmato.*

S V M M A R I A.

1 Statutum, quod à duabus sententijs conformi-
bus non appellatur, vel de nullitate dicatur, va-
lidum est.

- 2 *Est tamen contra ius commune, quo a duabus conformibus licet reclamare.*
- 3 *Et tanquam ab ipso iure communi deuenis odiosum est, & restringendum.*
- 4 *Statutum iuris communis correctorium stricte, & proprie est intelligendum, & procedit in eorum casu, in quo loquitur, & extra illum non trahitur, nec in consequentiam deducitur.*
- 5 *Statutum contra ius commune tantum disponit, quantum loquitur, & non plus, & expresse non comprehensum relinquit sub dispositione iuris communis.*
- 6 *Statutum, quod a duabus sententiis conformibus non possit appellari, vel de nullitate dici, non procedit in laudo ab arbitro, vel arbitratore lato per sententiam confirmato. Laudum ab arbitro, vel arbitratore latum non est proprie sententia ibidem.*
- 7 *Status sunt stricte iuris, ideoque non recipiunt interpretationem, aut declarationem extensivam.*
- 8 *Sed intelliguntur, prout iacent, & secundum propriam significationem verborum, quibus utuntur, nullatenus ab illis recedendo.*
- 9 *Status contra ius commune, tanquam leges correctivae precise intelliguntur, nec extenduntur ad casum in verbis legis correctiva non comprehensum.*
- 10 *In statutis debemus magis ponderare verba, quam mentem imaginariam, & non certam.*
- 11 *Status ratio non attenditur, sed casus formaliter per ipsum statutum dispositus.*
- 12 *Verba statuti ubi deficiunt, illius dispositio locum habere non potest.*
- 13 *Verba legis, aut statuti ubi conveniunt, dispositio quoque locum habere debet.*

CONSILIVM VII.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

- S**tatutum: quo data sententia in causa appellacionis, vel nullitatis, in eo, in quo confirmata fuerit prima sententia lata in causa principali, non liceat amplius appellare, vel de nullitate dicere, quamvis factum sit ad abbreviandas lites, & validum sit. Deci. consil. 385. fere in toto, & Alba. consilio septuagesimo, in ultimo, dub. numero decimotertio, & decimoquarto, quibus nunc addo Ruginellum in comment. titul. de appellat. in Constitutio. Mediola-

ni, §. 1. s. Glos. prima, capitulo unico, numero secundo, folio 196. & Carpa. ad statuta Mediolani, cap. 136. numero vndecimo, & sequenti, in prima parte. Tamen est contra ius commune, quo a duabus sententiis conformibus permittitur appellatio per ea, quae leguntur, & notantur in l. prima, & toto titulo ne liceat tertio prouocare, & colligitur ex diffuse congestis per Cratett. consilio 183. per totum, ideoque tamquam ab ipso iure communi deuenis, dicitur odiosum, & proinde restringendum, cap. odia, de Regulis Iuris, in sexto. Abb. in cap. primo, in tertio not. de privileg. & consilio primo, columna tertia, in fine, vers. Item praedictatur iuri communi, libro primo, latè Come. consil. 89. numero sexto, & septimo, vers. his tamen, & consil. 90. numero vndecimo, vers. ad euitanda, libro tertio, & Carpan. ubi supra, numero decimotertio. Quod generaliter in omni statuto iuris communis correctorio notat Angel. consil. 158. viso statuto, in principio, inquit tale statutum stricte, & proprie intelligendum, & procedere in eorum casu, in quo loquitur, & extra illum non esse trahendum, nec in consequentiam deducendum, & istud est, quod alijs verbis videntes volunt Doctores, qui dicunt, quod huiusmodi statutum tantum disponit, quantum loquitur, & non plus, & non expresse comprehensum relinquit sub dispositione iuris communis, vt late ostendit Lafon. consilio 130. columna penultimam, vers. certum est autem, quod istud statutum libro primo, & diffusius consilio 105. columna quarta, & quinta, versic. Item statuta tantum disponunt, & alijs versic. sequentibus lib. secundo. Et propterea cum dictum statutum de sententijs loquatur, in laudo ab arbitris, seu arbitratoribus lato, locum non habebit, quia laudum non est sententia proprie, vt per Glos. & Doctores, in l. prima, ff. de arbitr. & praecipue per Alberic. & Roman. & in l. societatem, la secunda, §. Arbitrorum, ff. pro socio, & in specie Barto. Bald. Fior. & Salyc. Ideoque qui laudum fauorabile reportauit, & super reductione ipsius per partem petita, sententiam illius confirmatoriam obtinuit, minime dicitur duas sententias habere conformes ad effectum, vt pars aduersa reclamare non possit vigote praedicti statuti, quod non extenditur ad laudum, quod proprie, & vere non est sententia, in qua disponit statutum per allegata supra. Quibus additur, quod cum statuta sunt stricte iuris

D. Petri Caballi

iuris Barto. in l. constitutionibus, sub numero primo, ff. ad municip. & de incol. merito non recipiunt interpretationem, aut declarationem extensivam. Idem Barto. 7 in l. quicquid astringenda, in fine principij, numero sexto, versic. ultimo, hæc lex, ff. de verborum obligatio. Alexand. consilio 29. numero decimo, & undecimo, libro 3. tertio. Sed intelligantur prout iacent, & secundum propriam significationem verborum, quibus utuntur, nullatenus ab alijs recedendo, ut tradit Ioan. de Amelia inter consil. Bald. consil. 133. numero tertio, libro quarto, & dicit Corne. consilio 171. numero octavo, versic. vnde statutum, libro quarto, quod statuta contra ius commune 9 tamquam legis correctiue præcisè intelliguntur, nec extenduntur ad casum in verbis legis correctiue non comprehensum, facit elegans dictum Bald. consil. 452. ante finem, numero octavo, libro primo, quod 10 in statutis debemus magis ponderare verba, quam mentem imaginariam, & non certam, & propterea dixit idem Bald. in l. cum Ancillis, in prima lectura, sub numero decimotertio, in fine, versic. alij contra, 11 C. de Incestis nuptijs, quod non attenditur ratio statuti, sed casus formaliter per statutum dispositus, cum ergo laudum non sit propriè sententia, deficiunt in laudo verba statuti, & proinde nec illius dispositio locum habere potest, ut dicit Angel. dicto 12 consilio 158. circa medium, ver. cum ergo dos, cui enim non conveniunt verba legis, nec eius dispositio debet convenire Crauett. consilio 305. numero 17. sicut è conuerso, cui verba legis conveniunt, & dispositio locum habere debet. Idem Crauett. consilio decimo, numero septimo, consilio 149. numero quinto. Et ita de iure iudicandum esse retuli Illustri Domino Marchioni Balthæ de Malepispis. Anno 1577. Pontremuli.

E P I T O M E

Quod ratificatio laudi facta per Procuratorem pendente compromisso constitutum ad emologandum laudum per arbitrum, vel Arbitratorem proferendum non obstat principali ex dicto laudo lato, quin possit petere reductionem ad Arbitrium boni viri. Et quod idem est, si ipsemet principalis in compromisso, vel postea in alio instrumento, ante tamen prolationem ipsius laudi, illud ratificaret.

ductionem ad Arbitrium boni viri. Et quod idem est, si ipsemet principalis in compromisso, vel postea in alio instrumento, ante tamen prolationem ipsius laudi, illud ratificaret.

S U M M A R I A.

- 1 Ratificatio laudi ferendi non subsistit, si illud sequatur iniquum, & iniustum, nec impedit illius reductionis ad arbitrium boni viri petitionem, & num. 8.
- 2 Procurator constitutus ad emologandum laudum ferendum intelligitur salva bona fide.
- 3 Et si postea toto lato ambigat Procurator de eius iustitia, vel iniquitate, debet consulere Dominum, & non ratificare.
- 4 Procuratori habenti mandatum ad aliquid agendum non intelligitur permixtum, quod iacet, & dilapidet bona Domini.
- 5 Dolus futurus remitti non potest.
- 6 Conuentio, per quam quis ad delinquendum inuitatur, seruanda non est.
- 7 In generali concessione non videtur concessum, quod alicui fiat frans.
- 8 Ratificatio facta per principalem de laudo nondum lato, sed ferendo, cum promissione de non contraveniendo, non impedit ratificanti laeso petitionem reductionis ad arbitrium boni viri, & num. 10.
- 9 Ratificatio laudi ferendi intelligitur facta conditionaliter, quatenus illud sequatur æquum, & iustum, ne alias detur Arbitro, vel Arbitratori materiam delinquendi.

CONSILIUM VIII.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

Cuius quæreretur, an ratificatio laudi facta per Procuratorem pendente compromisso constitutum ad emologandum laudum per arbitrum, & arbitratorem ferendum, obstatet Principali dicti Procuratoris ex laudo grauiter læso in petitione reductionis ad arbitrium boni viri. Puta

Putavi iudicandum ad fauorem dicti principalis, & ita de iure faciendum esse retuli Illustri Domino Marchioni Succeri ex Malepiniis. Et ad sic referendum moras fui, quia talis ratificatio, seu emolagatio ante latum laudum facta, non videtur subsistere, si sequatur laudum iniquum, & iniustum, nec domino praeiudicare, si grauatum se sentiat, quin ipsius laudi reductio nem ad arbitrium boni viri petere possit, prout in indiuiduo decidit Bald. in l. final. num. 44. & 45. vers. dico etiam, C. de Contrahend. Emption. Vbi precise dicit, quod si ante laudum latum sit constitutus Procurator ad ratificandum, hoc intelligitur salua bona fide, argumen. l. Creditor, §. huius, ff. Mandat. Et ideo si Procurator postea ambigat, an latum laudum sit æquum vel iniquum, debet consulere Dominum, cuius interest, argumen. l. Quintus, ff. mand. quia ex mandato illo non intelligitur permissum procuratori, quod iacet, & dilapidet bona Domini, l. qui fundum, §. si tutor, ff. pro emptore, & l. si procurator, ff. de condit. indebit. Vnde merito data lesione emolagatio dicti procuratoris non nocet Domino, vt ibi Bald. quem refert, & sequitur Salycet. in l. societatem, la secunda, sub num. 22. vers. quinimo sequutus, ff. pro socio. Idem sequendo Bald. & Salycet. tenet Franc. Marc. Decisio. 150. quæritur an valeat per totam in secunda parte, qui addit aliam rationem, quia scilicet dolus futurus remitti non potest, l. si vnus, §. si lud, ff. De pactis. Nec obseruanda est conuentio, per quam inuitaretur quis ad delinquendum, l. conueniri non potest, ff. De pact. dotalib. & bene facit l. si Pater, ff. quæ in fraud. creditor. vbi quod in generali concessione non videtur concessum, quod aliquid fiat fraus, quod & probatur in dicta l. si Procurator, vers. Celsus ait, ff. de conditio. indebit.

Immo, & hoc procederet, etiam quod ab ipso met Domino, seu principali post factum compromissum ex intervallo, antequam tamen laudum feratur, fieret ratificatio laudi ferendi ex nunc prout tunc cum promissione de non contrahendo, quia adhuc locus est petitioni reductionis ad arbitrium boni viri, si iniustum proferatur laudum, ita probat text. in l. cum antea in illis verbis, vt eorum definitioni stetur, si quidem subscripserint, postquam definitio processit, quod non displicet ambabus partibus eorum sententia, C. de arbitr. arguendo a contrario sensu, & tradit expref-

se ibi Glos. in verbo, postquam, quæ inquit aliud esse, si ante definitionem partes subscripserint. Idem voluerunt ibidem Doctores communiter, & ita punctualiter post nonnulla argumenta pro, & contra deducta resoluit Dyn. cons. 19. Incip. Thomaus manentis in quarto dub. num. 18. & sequenti, qui proprie loquitur in prædictis terminis, & illum referunt, & sequuntur Barto. in d. l. societatem, §. arbitrorum, num. 30. vers. quæro quid, ff. pro socio, & ibidem Florian. nume. 91. vers. sed quid; Bald. in d. l. final. quæstio. 12. num. 41. & sequenti, C. de contrahend. emption. quam opinionem amplectitur etiam Salycet. in d. l. societatem, quæstio. 15. num. 21. & 22. qui eam multis probat rationibus, & communem attestat: videtur enim, vt præfati Doctores dicunt, quod emolagatio intelligatur facta, quatenus æquum sequatur laudum, & non aliter, quia alioquin daretur arbitrio, vel arbitratori materia delinquendi, & inique arbitrandi. Anno 1577. Pontremuli.

E P I T O M E

Quod pater, cui ex statuto, vel consuetudine delatum est lucrum certa partis dotis uxoris premortue extantibus ex eo matrimonio filijs, transendo ad secundas nuptias, non priuatur vsufructu dicta portionis, sed solummodo eius proprietate, quam tenetur reservare dictis filijs prioris matrimonij.

S Y M M A R I A.

- 1 *Maritus ex statuto, vel consuetudine lucrans certam dotis partem uxore cum filijs ex eo matrimonio habitis premortue, transendo ad alia vota non perdit dictum lucrum, declarare vt habetur nume. 3. & 4.*
Pater transiens ad secundas nuptias non amittit lucrum sibi a lege municipali, vel consuetudine delatum ob mortem uxoris, extantibus filijs, ibidem, sed declarare, vt habetur num. sequen. vsque ad finem.
- 2 *Sicut non priuatur vsufructu sibi quasito in bonis sua uxoris delatis ipsius filijs.*

Tenetur

- 3 Tenetur tamen tale lucrum referuare dictis filiis prioris Matrimonij, cuius occasione illud habuit.
- 3 Quia licet non priuatur vsufructu, priuatur tamen proprietate referuanda filiis communibus illius Matrimonij, quod multis auctoritatibus verum ostenditur.

CONSILIVM IX.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

- Erissima est Doctorū conclusio, quod si ex statuto, vel consuetudine maritus promittente vxore relictis ex eo matrimonio filiis lucretur certam dotis partem, illud lucrum non amittit transendo ad secundas nuptias, Bald. in l. vltima, in fine num. 3. C. de bonis matern. dicens formaliter, quod lucra, quæ vir lucretur ex forma statuti municipalis extantibus filiis, vel nō extantibus, per secundas nuptias non perdit, quia non consequitur hoc ab vxore, sed legis prouidentia, & Baldum sequuti sunt ibi Castren. in principio, sub numero primo, Corne. in fine, numero quinto, & Arius Pinel. numero secundo, & probatur ex d. l. final. per quam dispositum est, quod
- 3 Pater transiens ad secunda vota non amittit vsufructum quæsitum in bonis primæ suæ vxoris delatis eius filiis, & est similis text. in §. si vero expectet, in vers. si vero sit sob. les. & infra in Authent. de nuptijs, & vtrouque notant Glof. & omnes scribentes, & tradit Franc. Marc. Decisio. 879. quæritur an pater, in principio, in prima parte. Tenetur tamen Maritus tale lucrum referuare ipsi filiis prioris matrimonij habitis ex ea vxore, per cuius obitum illud consequutus fuit vigore legis municipalis, vel consuetudinis, vt punctualiter dicit Castren. in d. l. final. in principio, sub numero primo, & latius consequitur Arius Pinel. sub numero secundo, qui plures ita tenentes, & hanc esse veriorē, & recentiorē sententiam testatur: licet enim non priuatur vsufructu, priuatur tamen proprietate, quam dictis filiis referuare tenetur, vt post disputationem ad partes concludit Bald. in Authent. ex testamento, numero 15. & 16. versic. sed statim, C. de

secundis nuptijs, & in authent. vxore, eodem titul. Idem nolunt Salyer. in l. fecim. & illud, sub numero tertio, versic. quærit Glof. & numero quarto, versic. quid dicemus, C. de secundis nuptijs, & ante eum Barro. in princ. d. l. numero secundo, versic. quid in masculo: Franc. Cremen. singul. 172. consului pridie, quod est vltimum, Socin. late consilio 34. in secundo dubio, numero tertio, & sequenti, versic. verum predictis non obstantibus libro primo, & consilio 263. in secundo dubio, sub numero primo, versic. circa secundum, libro secundo. Apton. Gomez. in legibus Tauri super lege 14. 15. & 16. numero quarto, versic. irem etiam prosequendo materiam, Didac. Couar. in Epitom. de sponsalibus, & Matrim. in secunda parte, cap. tertio, §. nono, numero septimo, versic. tertio huic apparet, Gabriel. titul. de secundis nuptijs, conclusio. prima, numero secundo, conclusio. tertia, numero tertio, attestans vtrouque de communi. Crauet. consil. 37. in principio, quem sequitur Gabr. d. rit. conclusio. septima, numero secundo, copiose Dec. dicens esse communem sententiam consilio 87. numero tertio, versic. restat ergo, & diffusius consil. 230. in primo dubio, columna secunda, & tertia, versic. hoc præsupposito. Aretin. consil. 72. in secundo dubio, numero tertio. Capr. consil. 46. numero quinto, versic. verum quia. Guid. Pap. Decisio. 228. in principio, & Franc. Marc. d. decisio. 879. in fine, & ante istos idem tenuerunt Azo in summa, C. de secun. nupt. nume. 14. versic. item quæcunque iunctis antea dictis, numero octauo, & sequenti. Oldrad. consil. 33. quidam habuit vxorem in secundo dubio, numero tertio. Roman. consil. 82. in primo dub. per totum, & Ancharan. consil. 347. quia ex facto, columna prima, sub numero primo. Et in terminis nostris de istis lucris nuptialibus in patre est text. apertus in d. §. si vero expectet, in versic. si vero soboles, & infra in Authent. de nuptijs, & in l. generaliter, in principio, C. de secun. d. nuptijs. Et ita opinionem hanc sequendo, a qua in consulendo, & iudicando nullo modo recedendum esse dicit Dec. dicto consilio 230. columna tertia, in principio, versiculo ex quibus, de iure iudicandum esse respondi Illustri Domino Marchioni Malgrati. Anno 1578. Pontremuli.

E P I T O M E.

An. & quando coniuncta persona agens sine mandato in causa civili pro coniuncta persona possit constituere Procuratorem, & que sine ista persona coniuncta, que sic agere permittuntur. & an. cum agunt debeant probare se coniunctos, & de illis quibus agere conceditur a lege.

S Y M M A R I U M.

- 1 Coniuncta persona in causa civili sine mandato agere potest pro coniuncta persona.
- 2 Coniuncta persona agens pro alia coniuncta, procuratorem non potest constituere ante litem contestatam sed lite contestata sic, num. 5.
- 3 Procurator ad litem ante litem contestatam substituere alium loco sui non potest: post litem vero contestatam potest num. 6 ubi & in substituto, qui litem contestatus est, id cum dicitur, quod alium substituere possit.
- 4 Coniuncta persona agens pro alia non est vere Procuratrix.
- 5 Processus agitur per procuratorem, illegitimè cōstitutum, est nullus.
- 6 Coniuncti non omnes admittuntur ad agendum sine mandato pro coniuncto, sed aliqui tantum, & qui sunt isti.
- 7 Coniuncta persona agent pro alia sine mandato, debet probare se esse coniunctam, & de illis personis, quibus sic agere permittitur.
- 8 Qualitas allegata per agentem, quando est causa introducende petitionis, probanda est, antequam vltius procedatur.
- 9 Agens ut talis non auditur, nisi prius probet se esse talem ibidem.

C O N S I L I U M X.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vamnis coniuncta persona in causa civili sine mandato agere pro coniuncta persona possit l. sed & hac personæ ff. De Procurat. & ibi Glos. & Doctores l. exigendi, & ibi pariter scribentes C.

cod. tit. Rom. sing. 613. tu auduisti, tamē ante litem contestatam procuratorem constituere non potest, vt tradit Bart. in l. exigendi nu. 1. §. ver. Item quæro nunquid C. De Procurat. quem alij sequuntur, Franc. Marc. De-

ci. 242. num. 2. in prima parte, qui citat Cyn. in eadem l. exigendi, Vant. in tract. De nullitat. tit. de nullit. ex defectu mandar. nu. 129. versicu. Idcirco coniuncta persona, & alij per eum allegati: Pro quibus facit, quod cum verus Procurator ex legitimo Domini mandato, ante litem contestationem, alium loco sui ponere, seu substituere non possit Barol. in l. quod quis C. De Procurat. & ibidem Bal. Saly. Caitrenf. Iason. & alij. Vant. dicto titu. de nullitat. ex defect. mandat. num. 131. ver. posset etiam dici, nec coniuncta persona id facere poterit, & sic procuratorem constituere, quia talis agens nō est verē procurator, vt est rex. clarus in l. 3. §. primo ver. sed & si forte ff. Iudicat. solui: sanē post litem contestatam, licet coniuncta persona procuratorem constituere, quia tunc loco Domini habetur, quem posse procuratorem constituere palam est, et ita arguendo firmat Bart. in d. l. exigendi loco citato, idem volunt omnes scribentes in d. l. quod quis, & Vant. supra relatus in d. versicu. Idcirco, nec merum est, quia & Procurator tunc substituere potest, vt in eadem l. dicunt Doctores. & præcipue Bar. & latius Saly. et nu. 5. ver. quæro modū de aliquibus, & sentit Vant. in d. ver. posset etiam dici, qui antea n. 109. ver. & est notandum, hoc admittit ē in substituto per litem contestationem domino litis effecto, qui sui loco alium substituere poterit; ex quib. in causa agitata Castreoli consultus, vt quid iuris esset dicerem circa validitatem, vel inualiditatem processum agitari per procuratorem constitutum ab agente tanquā cōiuncta persona statim post portectam cōtra reū petitionem, Respondi, dictū processum esse nullum, & talem per sententiam declarandū ex latē congestis per Vant. ceteros referentē d. tit. De Nullitat. ex defect. mand. nu. 59. ver. transeamus ad secundum caput. Quod libentius feci, quia eum non oēs coniuncti ad agendum sine mandato pro coniuncto admittuntur, sed aliqui tantū; Videlicet ascendentes, & descendētes in infinitum, & nā iurales vīq; in quartum gradū, & itidē affines, inter quos est maritus, licet non sit affinis, sed principū affinitatis iuxta d. l. sed & hac personæ cū Gl. ff. De Procur. & notata per Saly. in d. l. exigendi nu. 5. ver. pro cuius declaratione C. eod. tit. dictus agens vti coniunctus debeat docere se esse cōiunctum, & de illis quæ lex speciali quodāmodo privilegio admittit pro cōiuncto ad agendum sine mandato per regulam, quod quando allegata qualitas est cā introducēde petitionis, ea probanda est, antequam vltius procedatur, nec tunc quis agendo admittitur vt talis, nisi prius probet se esse talē, de qua in l. nō ignorat C. qui accu. nō pos. quæ optime huic proposito seruit. Anno 1588. Pōtremul.

E P I T O M E.

Subscribens se cedulis vacuis, seu albis, vel sigillum ponens, an, & quando obligetur pro his, quæ postea eo absente, & infcio scripta fuerunt in dictis cedulis, & de pluribus in hac materia scitu dignis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Subscribens se, non ut auctorizans scripturam, seu ut testis, sed tanquam principalis, omnia præcedentia confirmat, quod declarat num. 7.
- 2 Subscriptio probat omnia contenta in scripta subscripta & allegationem ignorantia excludit.
- 3 Subscribens non potest impugnare scripturam subscriptam, nisi doceat se fuisse deceptum, aut ad ita subscribendum inductum.
- 4 Subscribens se cedula vacua seu alba, vel signum suum ponens non obligatur pro his, quæ postea in ea scribuntur ipso absente, & infcio & numero 5. & 8.
- 6 Subscribens se scripturæ, quam non vidit, nec legit, nec erat de sua intentione, non videtur eam approbare.
- 7 Subscribens se scripturæ videtur contenta in ea approbare, quando, quæ scripta erant, subscribens se ita prius fuerunt, & non alias.
- 8 Subscribens se cedula vacua obligatur pro postea scriptis in ea, quando constat, quod sciuit, vel mandavit de certo scribendo, vel quando ex coniecturis & presumptionibus hoc colligitur.
- 9 Et debet esse scientia certa, & specifica, nec sufficit generalis, & obfcura.
- 10 Ratificans laudum modum latum sed ferendum, nõ obligatur, nisi prius forma ipsius laudi ferendi fuerit ratificanti explicata, & patefacta.

C O N S I L I U M X L.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

L si verum est, quod subscribēs nõ ut auctorizans scripturam, seu ut testis, sed tanquam principalis omnia præcedentia cõfirmet Angel. in l. si ita stipulatus 126. §. Chrylogonus n. 1. verũ. & sic not. ff. De verb. obligat quem ibi sequitur Imo. num. 10. verũ. item nota, & Alexand. num. 2. verũ. in textu, & subscriptio probet cetera, quæ continentur in chirographo subscripto, quia tota est vna scriptura

& tendit ad vnum finem postremum, Bald. consil. 175. factum proponitur colum. 2. verũ. ex his sequitur libro primo & sola subscriptio impediatur allegationem ignorantia Crauet. consil. 25. num. 13. nec possit subscribens talem scripturam impugnare, nisi doceat se fuisse deceptum, aut inductum ad ita subscribendum Crauet. consil. 73. nu. 40. Nihilominus cum in præsentē casu reus cõuentus subscripsit se cedulæ vacuæ, seu albæ, & non scriptæ, quæ postea ipso absente, & infcio, & non vocato per tertium scripta fuit, & impleta cum taxatione certæ quantitatis pecuniæ actori soluendæ infra certum tempus, exstimavi partes Domini Potestatis Trisancenses in abfoluendo dictum rerum conuentum a contentis in dicta scriptura, saluo actori iure alio modo experiendi de viribus suis super credito, de quo facta erat in dicta scriptura taxatio. Ad sic referendum motus fui quia subscribentes se schedulis vacuis, aut eorum sigilla ponentes, nisi prius fuerint præmoniti de his, quæ scribenda erant, non intel liguntur confirmasse ea, quæ postea si ribuntur, ex quo eorum non habuerunt notitiam, ita formaliter tradit Angel. in d. §. Chrylogonus num. 2. verũ. vnde domini, Imol. num. 10. ver. item nota, & Alexan. nu. 2. verũ. in textu: & reddit optimam rationem Imol. quâ probat Alex. quod scilicet, si apparet, quod quis subscripsit schedulæ vacuæ, vel apposuerit, sigillum, nec constat quod aliter fuerit præmonitus de eo, quod scribi debeat, non est verũ simile in dubio, quod voluerit subscribere vel sigillare ad sui præiudicium saltem graue: sed potius, quod ipse aucterit aliquid scribi ad eius commodum, & ista est originalis determinatio in l. in hoc in c. 2. col. 2. & 3. nu. 4. verũ. de his autē & ver. seq. de fid. Instr. ubi inquit, quod subscribentes se, vel sigillum ponentes schedulis vacuis, non obligatur, pro eo, quod postea in dictis schedulis scriptũ apparet per eum: vel alium eius nomine, cui dictus schedulus dimiserunt, si ipsi subscribentes nõ fuerunt præsentēs quando fuerunt scriptæ, & cõpleta: & eas si terti permiſerint, quia alias esset in potestate alterius in illis scribendi quicquid vellet: & subscribentes, vel sigillum ponentes abientes, & ignorantēs obligadi, dareturque illi materia delinquendi, quod dictum sequuntur ibi Host. nu. 5. l. 10. And. nu. 5. & 6. Anch. sub nu. 8. & Ant. de Buttr. sub nu. 12. & alij omnes communi ter, ut testatur Alex. in d. §. Chrylogonus, & videtur esse casu secundum Ang. Imo. & Alex. ubi supra tenet. l. si. C. plus Valeat quod agitur, per quam dicit ibi Bal. in prin. quod subscribens se scripturæ, quã non vidit, nec legit, nec erat de sua intentione, non videtur eam approbare.

Nec

- Nec obstant, quæ dicta sunt de subscribē-
te, quod omnia præcedentia confirmare di-
catur, nec p. t. extu ignorātia excusetur, quia
7 procedunt, quando primò, quæ scripta erant,
subscribenti lecta fuerunt, alias secus, vt præ-
cisè ad hanc obiectionem respondent Ang.
Imol. & Alex. in locis citatis. Posset etiam di-
ci, quod procedant in terminis nostris de Ce-
dulis vacuis, quando constaret subscribētem
sciuisse, vel mandasse de certo scribendo, vel
quando ex præsumptionib. hoc colligeretur,
nam tunc subscribens cedula vacua obligat-
ur ad ea, quæ postea scriberentur, vt dicit In
noc. in d. c. 2. c. 1. 3. sub d. nu. 4. vers. Item, præ-
dictæ Litteræ, & loquuntur alij præcitati Do-
ctores, eius dicta probantes, quorum neutrum
in hoc casu consideratur, cum nec verè, nec
præsumptiuè de eo, quod in cedula scriben-
dum esset, notitiam reum habuisse constet,
sed simpliciter a tertio roga um, quod cedula
alba se subscriberet pro concordandis dis-
ferentis, quas habebat cum Adore, nullo alio
expressio, vel sibi dicto, aut prolato verbo.
9 quod non sufficit ad validitatem obligatio-
nis subscribentis quia requiritur magis certa
& specifica potius scribendorum in cedula
vacua: nec satis est scientia eius, de quo agi-
tur in genere, vt ex prædictis apparet, & ex no-
tatis per Bald. in l. 4. in C. de contrahend. emp-
num. 42. & 43. vers. in c. contrarium; vbi tradit
quod ratificans laudum, antequam feratur,
10 nõ obligatur, nisi per prius forma futuri lau-
di fuerit ratificanti explicata, quia tunc vale-
ret ratificatio, ex quo ea caderet super certo.
Anno 1579. Pontremuli.

E P I T O M E.

An, & quando fideiussor possit agere con-
tra debitorem principalem, antequam
soluat, & præsertim si fideiussor per instru-
mentum, habens ex statuto executionem
paratam.

S Y M M A R I U M.

- 1 Fideiussor non potest agere mandati contra debitor-
em principalem, antequam soluat, saltem in pluri-
bus casibus remissive num. 2.
- 3 Fideiussor obligatus per instrumentum publicum
habens executionem paratam ex statuto, potest
agere contra debitorem principalem antequam sol-
uat, etiam si diu non steterit in obligatione, sed sta-
tim, vel saltem post modicum tempus, & num. 5.
- 4 Sed contrarium alij tenent, nisi contra talem fideiuf-
sorem petita ad minus fuerit executio, & nu. 8.
- 6 Fideiussor obligatus per librum Mercatoris, vel
per aliam scripturam habentem ex statuto para-
tam executionem, agere potest contra debitorem

principalem antequam soluat, & supra num. 3. &
5. sed declarari habetur nu. 4. & 8.

- 7 Fideiussor condemnatus per sententiam iudicis, etiam
si non soluerit, potest agere contra debitorem prin-
cipalem, ut cum liberet, quia niderit soluisse quo
ad eum, a quo indeminis est conservandus, & su-
pra sub num. 3.

CONSILIUM XII.

*Spiritus sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

Errissimum est de iure, si
deiusorem non posse
mandati agere contra
debitorem principalem,
antequam soluat. Lu-
tius Titius 38. ff. Man-
dat. l. si pro ea C. eod. ti.
& c. fin. de fideiusorib.
sed quoniam hoc perpetuum non est, sed fal-
lit in pluribus casibus, de quibus habetur in
dictis auctoribus, & notant ubique Gl. & scriben-
tes omnes, Afflict. Pecif. 241. in secundo dubio
nu. 3. & seq. Marfil. in Rub. ff. De fideiuf-
sor. q. 31. num. 257. & plur. seq. Andie. Garil.
praticar. obseruat. lib. 2. obseruat. 29. per totā,
Alex. in l. facere ff. sol. matr. col. 1. & 2. &
conf. 72. lib. 2. col. penul. & ibi etiam Addent.
ad eum, Menoch. De Arb. t. Iudic. lib. 2. sent.
prima casu 41. & alij per eos allegati. Inter
quas fallentias vna hæc est, præcisi casui con-
gruens, quod quidò fideiussor est obligatus
per instrumentum liquidum, quod ex for-
ma statuti habeat executionē paratam, pro-
ut habet præceptum garantigiatum, de quo
agitur, tunc antequam soluat, potest agere cō-
tra debitorem, vt cum a fideiussione liberet,
nec tenetur dici in tali obligatione permane-
re, sed statim potest agere, quia pro condem-
nato habetur ille, contra quem parata execu-
tio reperitur, ita in indiuiduo dicit Bald. in l. cer-
tum nu. 9. ver. adde hic C. fam. erciscund. &
fuit opinio Cyn. ibidem, quam decisionē se-
quuntur Alex. d. conf. 72. col. pen. num. 6. ver.
accessit lib. 2. & ibi Natra in addition. in ver-
bo statuti, Marfil. in d. Rub. de fideiussio. q.
31. sub num. 257. post princ. ibi, Item alius est
casus in fideiussore, Bald. in d. l. si pro ea q. 4.
nu. 11. C. mand. Et quomais Saly. ibi sub nu.
8. ver. sed dubitari potest ad finem, habeat
dictum hoc pro dubitatione, nisi contra fideiuf-
sorem præcedat executionis petitio, quia alias
nihil prodesset ista fideiussio Reo, & ab-
surdum videretur, quod qui voluntarie se obli-
gauit, statim, aut post modicum tempus, pos-
set se ab obligatione eximere, nulla superue-
niente causa, cum quo conveniunt Angel.
Imola, & Castrensis infra citandi & tamen

E P I T O M E.

precedentem opinionem, ultra iam citatos
 Doctores, tenent etiam Bal. in d. l. Lucius Ti-
 5 tius in additione sub num. 1. ver. quæro si fi-
 deiusor, & in lectura antiqua sub nu. 3. ver-
 quæro si est obligatus. Bart. in l. fideiusor pro
 venditore 46. in fine ff. de fideiusor. & ibi la-
 tius Alex. in addit. ad eum & dicit Bald. in d. l.
 certū, quod idem esset, si fideiusor esset obli-
 gatus per librum Mercatoris, vel per aliam
 scripturam priuam, quæ ex statuto paratā
 6 haberet executionem, quia & tunc haberet-
 tur pro condemnato, & ante solutionem age-
 re posset contra suum principalem, sequitur
 Marfil. loco citato, & ante eum Alexand. ad
 Barto. in d. l. fideiusor pro venditore, & ex
 eo comprobari potest, quod fideiusor con-
 demnatus per sententiam ante solutionem
 agere possit, vt sunt tex. aperti in dic. l. Lucius
 7 Titius, in d. l. si pro ea. & in d. c. fin. & d. l. fide-
 iusor pro venditore ff. De fideiusor. & pro
 condemnato sic obligatus habetur, vt præfa-
 ti doctores dicunt, & bene, quia qui condem-
 natus est, videtur soluiffe quoad certū, a quo
 debet conservari indemnitas vt Bald. notat in
 d. l. certum num. 1. ver. 3. nota quod ille; Est
 verum, quod contra Bart. in d. l. fideiusor pro
 venditore tenet ibi Angel. & post eum Imol.
 & Castren. & ratione quod tempore præsti-
 8 tæ fideiussionis sciebat fideiusor posse incipi
 ab executione, & nihilominus fidem dedit de
 soluendo, vnde deciperetur debitor, si statim
 ab eo posset molestari, ipso adhuc a creditore
 non molestato, & qui dammodo nondum
 completo officio suo, & sibi fideiusor imputare
 debet, si fideiussit pro debitore, cui fidei-
 iusio aliquid prodesse debet, quod non esset,
 si Bart. opinio admitteretur, & illud est in sub-
 stantia idem, quod voluit Salyc. in d. l. certū,
 dum requirit ad hoc, vt fideiusor possit age-
 re, quod saltem petita sit contra eum execu-
 tio, quæ sententia multum aqua videtur, &
 eius rationes, & etiam Angel. Imol. & Cas-
 tren. valde considerabiles; De cuius tamen
 rei veritate non expedit nunc vterius age-
 re, cum de instantia facta iudici pro execu-
 tione contra fideiussorem appareat, quo ca-
 su conclusio caret omni dubio, cum tunc
 cæsent omnes rationes considerata per An-
 gel. Imol. & Castren. contra Bartolum, &
 per Salycet. contra Baluon, & propterea in
 causa mihi ad referendum de iure commis-
 sa per Dominum Potestatem Villæ Franch.
 parati pronuntiandum ad fauorem fideius-
 soris. Adde Vinc. de Franch. hic iamdiu scrip-
 tis visum Decis. 414. per totam in secunda
 parte, vbi hanc eandem questionem tractat,
 nec videtur discrepare a dictis hic per me, li-
 cet paucioribus doctorem auctoritatibus
 fuerit contentus. Anno 1579. Pontremuli.

*Quod tutor non possit petere salarium ad-
 ministrationis iurta, nisi ab initio illud
 sibi constitutum fuerit per Iudicem, li-
 cet ex causa idem iudex ex officio pos-
 sit pro remuneratione laborum aliquid
 pro salario decernere Tutori, & de alijs
 in hac materia.*

S V M M A R I A.

- 1 Tutor non potest petere salarium administrationis
 Tutela, & quæ sit ratio num. 2.
- 3 Tutor si sit Advocatus in causa sui Pupilli, non
 potest petere salarium præstiti patrocinij.
- 4 Tutori potest iudex ex causa constituere salarium
 pro remuneratione laborum ex officio suo, licet
 Tutor illud non possit petere.
- 5 Tutor recipiat a pupillo expensas nihil ipsius
 Tutoris factis ex causa tutela in eundo extra lo-
 cum administrationis.
- 6 Officium suum nemini debet esse damnosum.
- 7 Expensæ factæ per Tutorem, aut alium administra-
 torem alienorum bonorum occasione administra-
 tionis circa personam ipsius administratoris non
 veniunt appellatione salarij.

C O N S I L I U M XIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
 lectum meum.*

On iuridicam existima-
 ui præsentionem Tuto-
 ris petentis ab hæredib.
 pupilli salarium admini-
 strati nis Tutela, & ita
 pro iustitia iudicadum
 eise retuli Illustri Do-
 mino Marchioni Ma-
 trignani; Quoniam non videtur tutori deberi
 salarium, quod a principio administrationis
 non fuit ei per iudicem constitutum, nec
 per ipsum petitum, vt præbat tex. in l. a tutori
 bus §. si. ff. De adm. miss. Tutor. Vbi etiam Gl.
 Bart. & Alber. de Rosar. & notant in l. in eos
 per illum tex. ff. De tutel. Bart. Bal. & Alber.
 & sequuntur Imo. conf. 75. col. pe. in 4. dubio
 sub num. 4. in fine, Cast. conf. 302. in 6. dubio
 nu. 7. lib. 1. Cor. conf. 62. nu. 9. vers. restat itaq;
 lib. 4. & Guid. Pap. dec. 68. post prim. sub n. 1.
 & habetur etiam per Gl. in l. 1. §. si. ff. Manda.
 & ibidem per Bar. in fine nu. 4. & per Bald. le-
 gentem d. §. cum prin. legis nu. 3. & 4. & ratio
 est,

- est, quia est officium necessarium Alberic. in d.l. in eos, & debet esse gratuitum, vt in d.l. in eos dicit Bart. & notat Glof. in d.l. r. d. §. fin. ff. Mandat. quam ibi sequuntur idem Bartol. & Bal. Aliam huius rei rationem adducit Guid. Pap. d. decif. 68. quia scilicet tutor gerit munus personale absque detrimento, & erogatio ne sui patrimonij. Quod adeo verum est, vt & si tutor sit aduocatus in causa pupilli, non tamen salarium petere possit, vt decidit Alberic. in l. generaliter in fine, & in d.l. a tutoribus di. l. §. ult. ad finem ff. De administ. tutor. & in l. fin. quæst. vltima numer. 10. ff. De postuland. quod notandum est, quia quilibet primo aspectu diceret, quod posset recipere illud salarium, quod pupillus dedit sibi alteri Aduocato, si tutor illius patrociniū non suscepisset; lanē negari nō potest, quin ex causa iudex possit ex officio constituere tutori salarium pro remuneratione suorum laborum, licet tutor iure actionis id petere non possit, quia hoc firmant Bartol. Bald. Alberic. Castrenf. Cornel. & Guid. Pap. in locis citatis, prout etiam non negatur, quod si tutor ex causa tute læ habuit ire extra territorium Matrignani, & facere aliquas impensas pro tuo uicō, debet eas recuperare a pupillo, & earum causā indēnis conseruari, vt dicunt Bar. & Alber. in dict. l. a tutoribus d. §. fin. & Cast. d. consil. 302. in sexto. dub. numero 7. non enim suum hoc officium debet esse damnosum. l. sed si quis ex signatoribus ff. quemadmod. testament. aperiant. cum concordant. ibi per Glof. alligari in verbo damnosum, sed hoc nomine salarij non venit l. salarium, & l. qui mutuum §. salarium iuncto §. seq. incipiente sumptus bona fide ff. Mandati, de quo tantum modo respondere sum requisitus, & circa quod cōtra tutorem tenendum putauī, vt illud petere non possit, cum qua opinione transiit consilium Neapolitanum recte Vinc. de Franc. diu postea viso. Decif. 122. In causā Magnifici. Octauij colum. 1. & 2. parte prima Anno 1580. Pontremuli.

E P I T O M E.

De possessore conuenio hypothecaria a creditore rem obligatam habente, quod factis in re melioramentis offerendo creditori valorem ipsius rei detractis melioramentis etiam minorem credito, illum repellit, licet non factis meliorationibus, totum debitu offerre teneatur, & quod ualor ipse sine melioramentis consideratur secundum

tempus præsens, non autem secundum præteritum.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus conuenus hypothecaria a creditore rem obligatam habente factis in re melioramentis repellit agentem, offerendo ei valorem ipsius rei sine melioramentis etiam minorem debito, & num. 5.
- 2 Quod generaliter procedit in quacunque re meliorata, reprobata Baldi restrictione ad domos in ciuitate positas tantum.
- 3 Et procedit etiam non factis melioramentis secundum quosdam.
- 4 Sed contraria opinio firmatur, quod tunc totum debitu offerri debet, alias non repellatur creditor agens hypothecaria, quin rem consequatur detinentiam loco pignoris, donec integrè de debito sibi satisfactum fuerit.
- 6 Aestimatio rei ad commodum creditoris agens hypothecaria contra possessorem, qui tam meliorans facienda est secundum tempus præsens, quo ualor aestimatur, non autem secundum tempus metus, quo possessor illam habuit.
- 7 Pretij augmentum intrinsecum ex tempore causatum cedit ad utilitatem creditoris agens hypothecaria, cui de dicto pretio est satisfaciendum.

C O N S I L I V M X I I I.

Spiritus Sancti gratia illuminet intel lectum meum.

Errissimum esse de iure putauī, quod reus conuenus hypothecaria su per re per ipsum possessorem, & creditori agēti obligata, si in illa fecit melioramēta, potest ipsam rem retinere, & credito rem repellere, soluendo ei æstimationem seu valorem ipsius rei detractis melioramentis, etiam quod talis valor non ascendat ad integram summam debiti, pro quo creditor agit lo. de Plat. in l. 2. in §. notabili versic. & hic est casus C. de præd. & omnibus reb. nauicul. lib. 11. & ibidem Angel. de Perus. num. 2. versic. item ex fine not. & Alex. in Addi. ad Bar. nu. 3. Socin. alios referens consil. 224. colu. 2 sub num. 2. versic. secunda difficultas lib. 2. Neguf. in trac. de pignor. & hypoth. in 4. membro §. part. principal. numer. 21. ver. vndecima conclusio, & est, communis opinio, vt testatur Couar. lib. 1. variatū resolut. capitul. 8. num. 2. & 3. licet ipse contrarium verius esse opinetur, Ripa in trac. de peste titulo de remed. præ seruatiu. contra pest. nu. 257. & Vinc. de Franc. ch. postea visus decif. Neapol. 38. num. 2. ver.

secunda conclusio in prima parte, qui dicit

- esse conclusionem receptam; et quamvis
 2 Bald. in d. l. 2 in princ. vers. sed pone, videatur
 restringere dictum hoc, ut procedat solum-
 modo in domo posita in ciuitate, ut eam pos-
 sidens liberetur soluendo veterem aestimatio-
 nem sine melioramentis, & non totum debi-
 tum creditoris hypothecaria agentis, tamen
 restrictio hæc non recipitur, imo conclusio
 indistincte in omni re meliorata admittitur,
 vix alijs supra citatis doctoribus apparet.

- Quinto Socin. d. consil. 224. col. 2. in
 2. dub. circa medium versic. Ego puto lib.
 3. in ea fuit opinione, quod etiam nullis in re
 factis in melioramentis possessor conuentus
 hypothecaria a creditore rem obligatam hab-
 ente, possit offerendo ipsius rei aestimatio-
 nem, quæ minor sit debito, se liberare, rem-
 que sibi retinere, quam sententiam probare
 etiam videtur Crauer. consil. 398. sub num.
 24. vers. hoc ita quæ supposito, & Socin. re-
 fert Neguf. loco citato versic. sed difficultas
 4 insurgit, qui tamen nu. 22. illum impugnat,
 & respondet ijs omnibus, quæ Socin. pro sua
 opinione adducit, & cum Neguf. transit Co-
 uar. d. c. 8. sub nu. 3. circa finem post versic.
 cæterum & si Bartoli opinio ad medium, ubi
 quibus accedit, dicens hanc Soc. sententiam
 falsam omnino esse, & hoc casu totum debi-
 tum creditori agenti offerendum esse, contra
 Socin. etiam tenere videtur Vinc. de Franch.
 d. decif. 38. nu. 1. versic. 1. conclusio, & quic-
 quid sit de hac opinione, satis est, quod
 ubi factæ sunt meliorationes, sufficit obligatio
 aestimationis deceptis ipsis meliorationib. e-
 5 riam, quod aestimatio non sufficiat ad solutio-
 nem totius debiti creditoris agentis, ut patet
 ex superius allegatis, per quæ ita consul-
 tus de iure respondi Domino Potestati Li-
 tianæ. Cui etiam retuli aestimationem ipsius
 6 rei faciendam esse sine melioramentis habi-
 ta ratione temporis præsentis quo valor aesti-
 matur, non autem temporis præteriti, quo
 res ad possessorem peruenit, ita ut pretij au-
 gumentum intrinsecum ex tempore causa-
 tum cedat in commodum, & utilitatem cre-
 7 ditoris, cui de dicta pretio melioramentis de-
 tractis est satisfaciendum, vt tradit Negu-
 sant. ubi supra num. 21. & Couar. d. ca. 8. sub
 num. 3. ad finem versic. cæterum & si Bar-
 toli opinio, & nunc additur Vinc. de Franch. d.
 l. eccl. 38. num. 3. & seq. versic. sed dubita-
 rum fuit, ubi latè insillit: & ita senatum iudi-
 cando tenuisse assent Anno 1580.
 Pontremuli.

E P I T O M E.

*Qualiter sit consultum debitori soluenti debi-
 tum, de quo extat scriptura priuata, cuius
 originale sit in partibus valde remotis, &
 cum difficultate, & periculo transmitti
 possit ad locum moti contra debitorem lu-
 dicij, & de interpretatione Statuti Se-
 nensis, quod debitor teneatur notare solu-
 tionem ad pedem scripturæ debiti.*

S Y M M A R I V M.

1. Debitor potest petere a creditore sibi reddi instru-
 mentum soluti debiti.
2. Statutum Ciuitatis Senarum cap. 116. sub Rubri-
 ca sede del pagamento come s'hà da fare, disponit
 quod creditor teneatur apponere solutionem a de-
 bitore factam pantes acta causa in libro Mercan-
 taria.
3. Absurdum non est admittendum.
4. Bona fides non patitur bis idem solui.
5. Debitor si petat sibi reddi instrumentum debiti so-
 luti, si creditor illud non habet, tenetur creditor
 illum liberare per acceptilationem.
6. Statuto disponente, quod debitor non soluat Credi-
 tori, nisi creditor reddat instrumentum cancella-
 tum si creditor illud non habet, quia amisit,
 sufficit, quod debitorem liberet.
7. Ea semper viciat eligenda, per quam, & Iuri,
 & indemnitati vtriusque partis provideatur.
8. Quando acta de uno loco ad alium sunt transmi-
 tendenda non originalia, sed exempla in forma au-
 thentica transmissi debent.

CONSILIUM XV.

*Spiritus sancti gratia illuminet intel-
 lectum meum.*

N Causa ueniente coram
 Multi Magnificis DD.
 Regulatoribus statuti-
 rijs, & maioribus iuri-
 soribus rationum inel-
 lare Cluiratis Senarum
 inter Saluatorem Bona-
 fissam Hebreum de Ci-
 uitas Alexandræ Aegypti seu David He-
 breum eius Procuratorem Agentem ex vna
 parte, & Nobilem D. Nenum Ginorium
 Florentinum se defendentem ex altera me-
 diante etiam persona D. Camilli Rocchij
 eius Procuratoris, mihi, uti Iudici & refor-
 mationum dictæ Ciuitatis Senarum pro Se-
 renissimo

renissimo Magno Duce Hetruriz commissa, vt referam quid de Iure in ea pronuntian-
dum sit, visis actis ad me transmissis, Retuli
partes DD. Dominorum Regulatorum esse
in ordinando satisfaciendum esse dicto Pro-
curatori dicti Saluatoris pro Summa scutoru
268. cōtēta in scriptura manu dicti D. Nerij in
pecunia numerata per ipsum D. Nerium abs-
que alia dilatione pro resolutione rerum in
tenutis captarum, facta sibi in actu dictæ re-
solutionis liberatione in forma consueta per
dictum David manu publici Notarij, & ipsa
solutione notata, & redacta penes acta causæ
& dato etiam per eundem David fideiusso-
re de notari faciendo ipsam solutionem in calce
scripturæ originalis debiti scriptæ manu dicti
D. Nerij, & de ipsam scripturam incidendo,
& lacerando in Ciuitate Alexandriæ Aegypti
in manibus persone nominandæ per dictum
D. Nerium in actu dictæ solutionis, & vbi ea
non adesset in eo loco, in manibus vnus ex
Magnifici DD. Consulibus ibi commemoranti-
bus, & de transmittendo de hoc fidem authen-
ticam presentandam in officio ipsorum Do-
minorum Regulatorum in termino annoru
duorum a die factæ solutionis numerandoru
& interim de indemnem dictum D. Nerij
conseruando & ab omni molestia dicta de
causa inferenda defendendo, ita quod si in dic-
to termino non fuerit dicta fides præsen-
tata, dictus fideiussores remaneat obligatis
pro dicta indemnitate, & defensione erga
D. Nerium ut supra deinceps, quousque ea
præsentata fuerit in dicto officio, quā præsen-
tata, siue in dicto termino siue post ea libe-
ratus a dicto fideiussione onere intelligatur
ipso iure, & facto. Quod si ad prædictam solu-
tionem, vt supra faciendam deuenire recuset
dictus D. Nerius, retuli partes eorundē DD. es-
se in concedendo dicto David per ipsum peti-
ta contra D. Hieronimum de Riccijs tenen-
tium, ut ex rebus penes eum existentibus ip-
si satisfieri posset.

Erad ita referendum motus sum ex eo,
quod de iure communis potest debitor pete-
re a creditore sibi reddi instrumentum solu-
ti debiti, Bartol. in l. qui tabulas num. 3. ff. de
furtis, & in l. disolutæ ad finem C. de condit.
ex leg. per illos text. & sentit idem Bartol. licet
non clare dicat in l. fullo. vel farnator §. qui
tabulas sub nume. 1. & 2. ff. de furt. ad quæ dic-
ta se remittit ipse Bartol. in l. huiusmodi §.
si ita num. 2. ff. de legat. 1. ex qua re iustificari
videtur intentio D. Nerij offerentis solutio-
nem scutorum Auri 268. dummodo sibi res-
tituatur apocha, seu scriptura priuata debiti
scripta, & subscripta manu ipsius D. Nerij, &
tanto magis cum ex forma statutorum vni-
uersitatis Mercatorum Ciuitatis Senarum

capi 166. sub. Rub. fede del pagamento, co-
me s'hà da fare, cautam repetiatur, quod
creditor teneatur apponere solutionem a de-
bitore factam penes acta causæ in libro Cu-
riæ mercantie, & fidem solutionis facere sol-
uenti, & tam adnotate in calce scripturæ de-
biti, & eam exinde incidere, & laniare, & ha-
bet hoc meo iudicio æquitatem, quia alias
præsentata apocha originali posset Dominus
Nerius molestari alibi, quam in loco factæ so-
lutionis, & cogeretur facere expensas in do-
cendo de solutione legitimæ personæ factæ,
vel saltem semper secum, quocunque iret,
teneretur afferre debitam fidem solutionis,
vt tutus à molestijs &aret, quod esset absur-
dum, & propterea non est admittendum l.
nam absurdum ff. de boni libert. & cum bo-
na Fides non patiat bi idem solui, consu-
lendum est indemnitati D. Nerij, vt semel
soluendo dicto David securus sit, ne iterum
ad soluendum cogatur, vel saltem, ne ex hoc
damnum aliquod, aut molestiam incurrat.
leg. bona fides ff. de reg. iur. cum ibi notat
per Scribent. Sed quoniam à Ciuitate Sena-
rum ad locum Alexandriæ Aegypti maxima
est distantia, & iter difficilissimum, & de facili
perdi posset ipsa scriptura, si transmitteretur
illinc ad partes Hetruriz & sic nusquam præ-
sentari posset, & interea iniquū videtur solu-
tionem debiti differri, videndum est quid lu-
ri, & æquitati conueniente videatur & quidem
in terminis Iuris Communis, quando de bi-
tor petiti sibi reddi instrumentum debiti so-
luti, & creditor illud non habet, tenetur
Creditor illum liberare per acceptilationem
Bart. in leg. qui tabulas num. 6. ff. de furt. per
tex. in l. ab omnibus. §. in testamento ff. de
lega. primo. & ibi colligitur ex dictis per Glo.
in verbo conditio, & clarius per Bartol. sub nu-
me. 1. allegantes etiam l. huiusmodi §. si ita
eod. tit. vbi id bene probatur & propterea idē
Bartol. ibi num. 1. dicit, quod si statum dicat,
quod debitor non cogatur soluere credi-
tori, nisi creditor reddat sibi instrumentum
cancellatum, si creditor illud non habet, quia
amissit, sufficit, quod debitorem liberet, quæ
res decideret casum præsentem, si amissio
scripturæ allegaretur, sed quia dicitur eam ex-
tare in loco Alexandriæ Aegypti, & offerunt so-
lutionem liberationi per instrumentum publi-
cum, videtur, quod ea nō sit satis ad plenam
securitatem soluentis, & ad tollendam om-
nem occasionem molestiæ, cum ex ter origi-
nalis scriptura debiti, vnde etiam videtur te-
neri exigens pro cautione debitoris, & ad im-
plemento statuti facere redigi solutionem pe-
nes acta causæ, & vltierius cauere dato fidei-
ussore, denotari faciendo ipsam solutionem
in calce dictæ scripturæ debiti, & eam incidē-
do

D. Petri Caballi.

do, & lacerando in dicto loco Alexandrie in manibus persone nominande per dictum D. Nerium, & ubi non adfit, in manibus vnius ex Magnificis DD. Confusibus in eo loco morantibus, & de hoc fidei publicam transmittendo in termino annorum duorum a die factae solutionis numerandorum & interm de conferuando, indemnem. & sine aliquo penitus damno & ab omni & quacunque molestia dicta de causa inferenda, defendendo ipsum D. Nerium, ita quod si in dicto termino annorum duorum non fuerit dicta publica fides presentata in officio dictorum DD. Regulatorum, dictus fideiussor remaneat obligatus pro dicta indemnitate, & defensione erga D. Nerium ut supra deinceps, quousque capta presentata fuerit in dicto officio: qua presentata, siue in ipso termino, siue postea, liberatus a dicto fideiussionis onere intelligatur ipso iure, & facto, sic enim satisfactum videtur saluatori, seu David Alcanasio eius Procuratori substituto a Mair Lombroto Hebraeo per solutionem, & D. Nerio soluenti per cautionem, sicque capta est in hoc casu via, per quam furibus & indemnitati vtriusque partis prouitum fuit, prout semper fieri debere scribant Doctores. in l. i. ff. si quis cautio. & praefertim l. ap. post Cass. in 6. notab. nu. 16. Crauet. confi. 107. in fin. num. 10. & tanto magis praedicta procedunt, cum quando acta aliqua transmittenda sunt de vno loco ad alium; non originalia, sed exempla transmitti debeant in forma authentica tamen, Bartol. in l. eos §. super his sub numer. i. in fin. & ibidem Salycet. sub num. 4. ad fin. C. de appellatione. ut propterea omnino excusandus sit Hebraeus ab originali scripturae debiti productione, ex quibus omnibus visum est mihi ut supra de iure concludendum esse, Anno 1581. Senus.

E P I T O M E.

Ambasciatam recipiens, an & quando dicatur ei consentire, & actum subsequenter in eius executionem facere.

S Y M M A R I V M.

- 1 Recipiens ambasciatam, eique non contradicens videtur eam approbare, eique consentire.
- 2 Sed contrarium tenent alij.
- 3 Distinctione tamen utraque opinio saluatur.
- 4 Actus subsequens declarat animum facientis, ibidem: & facto declaratur animus ibidem.
- 4 Quando agitur de alicuius prauidicio, si pleratacurnitas concurrat aliquis actus, qui nueniat

in confirmationem eius, quod agitur, tunc is semper videtur in sui prauidicio consentire.

- 5 Testes testificantes, per vnum, eundemque sermone, & eandem reddentes causam, & ratione sunt suspecti.

Magisque probant per dissimilia verba idem in substantia deponentes ibidem.

C O N S I L I V M XVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa vertente coram multum Magnificis DD. Exactoribus gabbellarum inclite Civitatis Senarum inter Basilium de Buccis Picatorem Senensem agentem ex vna parte, & Ioannem quondam Martinidem pistorem se defendentem ex altera mihi uti ludi ci reformationi dictae Civitatis Senarum pro Serenissimo Magno Hetruriae commissa, ut referam quid de iure in ea pronuntiandum sit, etuli partes dictorum DD. executorum esse in pronuntiando, & declarando, facultatem facienda panem album terzerii Civitatis, praefata Civitatis Senarum de mense septembris instantis anni 1581. emptam per dictum Ioannem ad publicum incartum pro libris viginti, & eidem tanquam plus offerenti deliberatam in congregatione hominum artis Pistolarii fuisse, & esse nomine dicti Basilij, & pro eo emptam, & acceptam & successue in commendando dictum Ioannem, qui dictam facultatem Bartolomeo bono pistora, & sic alteri quam dicto Basilio absque eius voluntate concessit, ad omne interesse dicti Basilij, quod exinde legitime provenire potest alias liquidandum.

Et ad ita referendum motus sum, quia dictus Ioannes respondendo positionibus dicti Basilij factus fuit ipsum Basilium tempore in cantus dictae facultatis ei dixisse, quod eam poneret ad libras viginti pro ipso Basilio, eundemque Ioannem sic statim recessisse, nullo dato responso verbis Basilij, eamque ei tunc deliberatum fuisse, unde idem Ioannes recipiens ambasciatam Basilij, & ei non contradicens, videtur eam approbasse, & ei consentire, ut in terminis tradunt, Imol. in l. non solum §. morte sub num. 8. post vers. nam quando iungitur ff. de oper. nou. nunc. Alex. in apostillis ad Bart. in leg. si filius familias la secunda in prima additione ff. ad Senatus C. Macedon. Gabr. lib. primo conclus. titul. de pra-

præsumpt. conclus. secunda in secunda ampliat. num. 3. per regulam l. si filius familias in secunda ff. ad senat. conf. Maced. ita etiam expresse firmat D. Paulus de Castr. in l. interdu sub nume. 3. circa med. ff. rem rat. haberi.

Er licet contrarium sentiat Bart. in d. l. si filius familias, & in l. quo enim §. primo Cir ca fin. ff. rem rat. haberi, dicens illam regulā procedere ratione receptionis, & retentionis literarum vt etiā latius prosequitur Rip. in cap. cum M. ferrariensis in 4. fal. nume. 131. & 132. de Contit. dicens hunc esse Communem intellectum, quem etiam tenuit Ias. in l. quæ dotis in 17. & ultimo Casu num. 91. & 92. ff. solut. matr. & in repetit. l. admonendi num. 138. vers. & nota quod ille, ff. de iur. iurand. & patet ex deductis per Anchar Regienf. quæstio. 48. num. 1. & plurib. seq. lib. primo, ex qua conclusione sequitur, quod cessante actu retentionis, prout in ambasciata oretenus facta sine literis, regula illa non procedit sicut ita expresse in terminis declarando tenet Alex. in d. l. non solum dicto §. morte sub num. 27. & 28. vers. nec prædictis obstat ff. de oper. nou. nunc. & Felin. in d. capit. cum M. ferrariensis num. 36. uerf. secundo fallit de consl. t. Gabr. ubi supra sub dicto num. 3. versic. contrarium; tamen videtur quod in proposito nostro. procedat precedens opinio simplicis ambasciare absque literis receptæ, quia & si ex sola audientia ambasciaræ absque alio actu non inducatur consensu audientis, prout loquuntur Alex. & Felin. relati per Gabr. secus tamen uidetur, quando ex actu subsequenti declaratur animus audientis, quod ambasciatam acceptauerit, prout in casu nostro declaratus videtur animus Ioannis, qui post audita verba Blasij oblationem fecit de eadem met quantitate, de qua Blasius dixerat, nam facta declaratur animus. l. paulus respondit ff. rem rat. haberi, Dec. alia lura citans in l. non vult. hæres esse, num. 10. ff. de reg. iur. & admittunt Doctores supra relati indifferenter, quod si agatur de præiudicio alicuius, & ultra ratiurnitatem concurrat aliquis actus, qui videatur venire ad confirmationem eius, quod agitur, is semper videtur in sui præiudicium c. insentire per d. l. si filius familias ff. ad senatus C. Maced. & hæc dixit esse bonam theoricam Abb. in loco relato per Ias. in d. l. quæ dotis in d. 17. & ultimo casu sub num. 90. ff. solut. matr. Et in dubitanter prædicta opinio procedit contra Ioannem, cōtra quem adfunt tres testes pro Blasio examinati, quorum ultimus deponit de c. nessione dicti Ioannis extraiudiciali, quod licentiam habuerat a Blasio transfe-

rendi dictam facultatem in quem pistorem vellet, ex quo datur intelligi, quod pro eillam acceperat, quia alias licentia opus non fuisset, vt de se patet; Duo autem primi testes videntur concludere confessionem eiusdem Ioannis, quod dictam facultatem prædicto Blasio emerat, & licet secundus non tam clarè, & per verba formalia, quibus primus usus est, hoc dixerit, tamen latis est, quod in substantia eius dictum convenit cum altero, & quod concluditur ex utroque quod dicta facultas debebatur Blasio, immo sic per verba dissimilia valde deponentes maiorem fidem facere debent, quam si per eadem, vel omnino similia deponent, Crauet. cons. 160. sub nume. 5. in fin. quia tunc uti testificantes per vnum, & eundem præmeditatum iurmonem, & ferè eandem reddentes causam, & rationem, essent suspicendi, leg. 3. versic. tu magis icire potes ff. de testib. iuncis ibi not per glof. Bart. & alios, Crauet. consil. 78. ad fin. sub. num. 11. & ubi instaretur ex dictis illorum testium non inturgere probationem plenam iniectionis agentis, negari tamen non posset, quin adiuvant ea, quæ contra Ioannem insurgunt ex receptione ambasciaræ, & alijs prædictis, & ostendant illum, facultatem illam accepisse pro dicto Blasio. omitto dicta per tres testes pro dicto Ioanne examinatos, quorum duo primi ei parum, aut nihil prosunt, ultimas verò poenitus nocet, in quibus non insisto, cum præsertim Procurator dicti Ioannis asserat eos nō fuisse productos ab ipso Ioanne, postquam fuerunt examinati, & non intendat me super eius eis fundamentum aliquid facere posse, licet ad me missi fuerint iidem Testes inclusi in processu cum alijs actis cau sepert dictos Dominos executores, & Procurator Basilij contrarium prætendat, & dicat se eis vti velle, super quibus non expedit disputare ex prædictis igitur omnibus usum est mihi vt supra de iure concludendum esse Anno 1581. Senis.

EPITOME.

De tacita hypotheca fisci in bonis eius administratoris, & qualiter alijs creditoribus anterioribus preferatur Qui ius hoc Fisci habere dicatur. De solvente pro debitore Creditori suo sine eius mandato, an absque cessione in ius creditoris succedas. & quando Cessio fieri debeat & de venditore dominium rei vendita sibi reservante

uante pro pretio non soluto, quod pro illo omnibus Creditoribus hypothecarijs, & Fisco praeferatur.

20 *Venditor sibi reservans dominium rei vendita pro pretio non soluto, donec illud solvatur: praeferuntur enimque Creditori anteriori hypothecario, & etiam fisco.*

S Y M M A R I U M.

CONSILIVM XVII.

- 1 *Fiscus habet tacitam hypothecam in bonis secum contrahentis.*
- 2 *Et non solum in praesentibus, verum etiam in futuris, & quidem privilegiam, ut alius tacitam anteriorem habentibus praeferatur in illis, & nume. 4.*
- 3 *Fiscus in postea acquisitis per contrahentem secum habet hypothecam privilegiam, & praeferitur omnibus Creditoribus privatis expressam hypothecam generalem, aut specialem habentibus.*
- 5 *Dot, & fiscus pari passu ambulant.*
- 6 *Mulier concurrens cum Creditoribus privatis pro recuperatione suarum dotium in bonis postea acquisitis, praeferatur alijs habentibus anteriorem expressam hypothecam.*
- 7 *Civitates, & terra non recognoscentes superiorem vel recognoscentes, sed ex privilegio, vel aliter merum, & mixtum imperium, & sua regalia & fiscalia habentes, dicuntur habere fiscum & tacite obligata bona earum administrationum.*
- 8 *Civitates, & Terra fiscum non habentes dicuntur habere tacite obligata bona administrationum earum.*
- 9 *Solvens debitum fisco pro debitore fiscali, si non facit sibi cedi ius a fisco, non succedit in locum ipsius fisci, nec habet ius, & privilegium hypotheca ei competentis super bonis talis debitoris, ideoque si fiscus postea cum eodem debitore contrahat, ipse dicto solvendi praeferatur, & non solvens fisco ratione prioris iuris.*
- 10 *Solvendi prioris Creditori non succedit in locum ipsius, nisi hoc fuerit actum expresse.*
- 11 *Solvendi debitum pro alio sine mandato, consultum est actione personali ad debitum repetendum a debitore.*
- 12 *Cessio fieri non potest post solutionem factam, & ex intervallo, nisi tempore solutionis actum esset de ea faciendi solutione, & nume. 14.*
- 13 *Debitum etiam ignorans, liberatur ex solutione per alium facta suo Creditori.*
- 15 *Cessio non trahitur retro ad prauiudicium tertij, qui medio tempore ius acquisivit.*
- 16 *Fiscus in dubio praeferatur privatis.*
Et precipue, quando agitur de Causa fisco onerosa, & de iuribus acquisitis, & non de causa lucrativa, nec de iuribus acquirendis, ibidem.
- 17 *Bona heredis non sunt obligata, & hypothecata pro debito defuncti.*
- 18 *Cessio post litem iudicatam facta, simulata, & in fraudem facta praesumitur.*
- 19 *Instrumentum dicitur probatio probata, & attenditur, contrario non probato.*

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

IN Causa mota per Nobiles Dominos Leonardum, & Decium fratres de Benevolentibus contra fiscum Senensem super bonis hereditatis iacentis D. Pomponij olim Domini Venturae de Benevolentibus, mihi vti Iudici reformationum iurata Civitatis Senarum pro Serenissimo Magno Duce Hetruriae commissa per mulum Magnificos DD. Executores Gabellarum, ut referam quid de iure in ea pronuntiandum sit. Retuli partes eorundem DD. Executorum esse in pronuntiando & declarando, dictos agentes habuisse, & habere meliora, & & potiora iura, quam habuerit, aut habeat fiscus in medietate praedij della quercia grossa in corum petitione contenti pro Florensis ducentis triginta de libris quatuor pro singulo Florensi, & interesse recompensatio huc usque decurso, & in futurum decurrendo usque ad effectuale satisfactionem ad rationem librarum sexaginta quatuor denariis pro quolibet anno, ex causa praedij alienationis dictae partis, praedij per eosdem agentes factae dicto Domiuo Pomponio, & D. Livio eius Fratri cum reiteratione dominijs usque ad dictam solutionem factam, & obligatione eam faciendi in solidum secundum tenorem publici Instrumenti super inde confecti anno 1577. manu ser. Orindij Baullerij, & amplius in absolendo fiscum a reliquis in dicta petitione contentis respicientibus summas, & partitas solutas Creditorebus olim Domini Venturae Benevolenti patris dicti D. Pomponij, & eius heredum per ipsos agentes, & olim D. Nicolaum eorum patrem, in quibus iidem agentes se esse Creditores dictae hereditatis iacentis D. Pomponij praetendebant.

Ad ita autem referendum, vt a posteriori parte incipiam, motus fuit ex eo, quia cum D. Pomponius exercuerit officium Camarlenghi Civitatis Grosseti, & in administratione

ne illius debitor Magnæ Camere Ducalis re
maneret, potuit fiscus in illis bonis suam
satisfactionem consequi, quia habet tacitâ hy
pothecam in bonis secum contrahentis l. 2.
C. in quib. caus. pig. vel hypoth. tacit. cōtrah.
l. 2. & l. 3. C. de priuileg. fisci. l. 1. auferunt §. fiscus
ff. de iur. fisci & vbiq. gl. & Scribentes no
tant: & non solum in præsentibus, sed etiam
in futuris, vt est text. in d. l. 2. C. de priuileg.
fisci, vbi etiam Bald. num. 1. & Salyce. in fin.
versicu. quæri possent, id notant & idem Salyce.
in d. l. 3. post principium, vers. item not. & pro
batur in l. se is qui ff. de iure fisci, quod gene
raliter in omnibus tacitis hypothecis proce
dere affirmat ex veriori & communiori opi
nione Negul. in tract. de pignore in 4. mem
bro secundæ partis num. 165. versic. in super
ad declarationem; immo in quæstis postea
habet eam fiscus priuilegiatam, vt in ijs præ
feratur omnibus creditoribus, priuatis an
terioribus expressam hypothecam generalem,
aut specialem habentibus d. l. se is qui & ibi
Barth. in summario, Negul. sub supra nume.
100. post vers. sed dubitatur, & rarius numer.
113. versicu. item dictam tacitam hypothe
cam & in omnibus tam ante, quam post suâ
obligationem quæstis habet pariter fiscus ta
citam hypothecam priuilegiatam in pro
batione, ut præferatur alijs creditoribus antio
rioribus, tacitam pariter hypothecam habent
ibus, vt in dotis causa est text. in l. assiduis C.
qui pot. in pig. habent. Negul. supra citatus
quæst. 6. in prin. num. 94. cum qua in hac ma
teria pari passu ambulat, vt latè docet ibidem
Negul. quæst. 12. nu. 108. & bene seruit Ma
rian. Socin. iun. consil. 10. num. 6. versic. funda
mentum huius conclusionis, & latius nume.
14. & sequent. versic. demum non obstat lib.
rectio, quod mulier concurrens cum alijs cre
ditoribus priuatis pro sua dote recuperanda
in bonis quæstis post suam obligationem præ
feratur alijs antioerioribus hypothecam expres
sam habentibus ob priuilegium dotale, cum
in hoc fisco æquiparetur: & procedunt præ
missa non solum in Republica Romana, sed
etiam in alijs Ciuitatibus, & tertis non reco
gnoscentibus superiorem, vel etiam recogno
scentibus, sed ex priuilegio, vel aliter morum
& mixtum impetium & Iura Regalia & fisci
alia habentibus, quia & illæ dicuntur ha
bere fiscum Bald. in leg. prima in fin. numero
22. & 23. C. de hered. vel act. vend. Negul. al
ios citans vbi supra num. 114. versic. item in
telligit. Vltra quod etiam Ciuitates & Terræ
fiscum non habentes dicuntur habere tacitè
obligata bona administratorum earum, vt ex
Negul. habetur eodem loco num. 119. versic.
sexus casus. Nec iuari possunt actores ex
eo, quod debitum, ad quod D. Pomponius te

nebatur, & pro quo eius bona obligata erant,
& quod ipsi soluerunt, esset antiquus debito
fisci, quia dici potest, quod si D. Nicolaus pa
ter agentium & ipsi met soluerunt pro dicto
D. Pomponio & alijs eius fratribus hæredib.
D. Venturæ & Benenolentibus eorū Patris
Creditoribus anterioribus, fisco, & nō fecerunt si
bi cedi iura, quæ Creditores illi habebant su
per bonis dicti D. Pomponij, non dicitur suc
cessisse in eorumdem creditorum locum, vt
eorum iura habeant contra bona dicti D. Pō
ponij debitoris, in tantum vt si alij postea cū
eo contrahant, & eius bona obligata habeat
præferantur illis & non ipsi dictis contrahen
tibus post dictam solutionem factam, ita est
text. rotundus in l. si cum pecunia, quæ est
3. C. de priuileg. fisci, vbi expresse habetur,
quod soluens debitum fisco pro debitore fisci
ali, si non facit sibi cedi ius a fisco, non suc
cedit in locum ipsius fisci, nec habet ius & pri
uilegium hypothecæ ei competentis super
bonis talis debitoris, ideoque postea fiscus
cum eodem debitore contrahat, ille qui sol
uit, non præferatur fisco ratione prioris iuris,
sed imò fiscus ipse illi anteprecipitur & illi hoc
notant Bald. in summario, & Salyce. post prin
cipium dicens hoc esse notandum, quia mul
ti sibi blandiuntur de contrario, & latè Casti.
numero primo qui etiam numero secundo
notat generali, quod soluens priori creditore
non succedit in eius locū, nisi iuerit hoc actū
expresse, licet quidā credant contrariū. Bene
verū est, quod est consiliū sic pro alio solu
tine mādato creditori actione personali ad
debitum repetendum a debitore, vt text. ille
bene probat & est alius text. in l. cum pecunia
ff. de negot. gestor. Nec cessio post modum
agentibus facta per Creditores illos, quibus
solutio facta fuerat, nocet fisco, cui medio tē
pore ius acquisitum fuit, nam statim quod
per D. Nicolaum & agentes eius filios fuit fa
cta solutio debiti D. Venturæ, seu eius filio
rum & hæredum, illis de Bertis & D. Ciano
eorum Creditoribus ex causa pretij domus
dicti D. Venturæ venditæ de anno 1551. fue
runt ipsi debitores etiam ignorantes liberati
Insti. quib. mod. toll. oblig. in princ. & l. solu
do ff. de negot. gestor. & vtrouique scriben
tes, nullumque propterea ius obligationis re
mansit pñes Creditores satisfactos, qui ideo
illud cedere postea agentibus non potue
runt l. nemo plus iuris, & l. nemo plus Com
modi ff. de reg. iur. cum similib. & est generale,
ut post factam solutionem cessio ex interual
lo fieri non possit, vtpotè iam sublata obliga
tione, nisi ipsius solutionis tempore actum ef
fet de tali cessione facienda. Socin. consil. 18.
num. 9. lib. 1. & vbi etiam cessio longo inter
uallo post solutionem facta aliquid roboris
ha

habere posset, non tamen illa posset trahi re-
tro ad tempora factarum solutionum ad pre-
judicium fisci qui medio tempore, quod in-
tercessit, a dictis solutionibus ad cessionem,
ius in bonis dicti D. Pomponij acquisiuit, &
hypotheecam tacitam adeptus fuit pro admini-
stratione eius iurum fiscalium, vt ferè in
proprijs terminis nostris tradit Socin. consil.
126. numer. 1. lib. 4. vbi plures citat. Additur,
quod vbi ites esset dubia, præferendus esset fi-
scus agentibus priuatis, cum agatur de causa
onerosa & proprijs iuribus ipsius fisci, non
autem de causa lucratia & iuribus acquiren-
dis ex latè notatis per Negul. d. 4. membro
secundæ partis num. 217. & 118. versicu. sed
contingit dubitari. Amplius dicitur, quod ces-
sio illa etiam facta tempore solutionum fa-
ctarum, & antequam aliquod ius hypothece
fiscus haberet in bonis D. Põponij, nihil pro-
desset agentibus in bonis proprijs ipsius D.
Pomponij, nam illi de Bertis, & D. Cianeus
pro pretio domus venditæ D. Venturæ, patri
D. Pomponij habebant obligata bona ipsius
D. Venturæ, non autem illius hæredum, vt in
strumentum docet, vnde eis non compete-
bat hypothecaria contra bona propria ipsius
D. Pomponij Patris hæredis pro parte, quæ
non dicebantur obligata & sic contra medie-
tatem prædij della quercia grossa per dictos
agentes venditi dicti D. Pomponio & D. Li-
uio eius fratri & in petitione eorumdem agè-
rium contenti, vt est text. in l. Paulus respõdit
ff. de pignore. & comprobatur ex traditis per
Coram. memor. verbo hypothecca an intelli-
gatur constituta in fin. vnde omni respectu
quò ad partitas summariarum solutarum per
agentes & eorum patrem Creditoribus D.
Pomponij debuit fiscus omnino absolui vti
habens meliora & potiora iura dictis agenti-
bus, quibus etiam titulus ille Cessionis iussu
gari non potest vti habitus nedum post ius
fisco quæsitum, sed etiam post apprehensionem
ab eo factam de bonis dicti D. Pompo-
nij, quinimo, & post præsentem litem inchoa-
tam, qui ideo simulatus & in fraudem factus
præsumitur Salyc. in l. fin. sub num. 4. versic.
debes tamen tu probare C. de execut. rei iu-
dic. Quo vero ad caput florenorum 230. &
interesse recompensatiui debuerunt agentes
obtinere, quia pro illa summa tam capitalis,
quæ interesse pro pretio medietatis dicti præ-
dij della quercia grossa per eos venditi dicto
D. Pomponio & D. Liuius eius fratri, habent
intentionem fundatam contra quemlibet ip-
sorum emptorum infolidum ex publico in-
strumento, quod dicitur probatio probata &
attendi debet contrario non non probato. Leu
precibus cum sua materia C. de probatio. &
licet tale instrumentum videatur posterius

obligatione & hypothecca fisci: tamen ipsidem
agentes in secunda parte prædij vendita pro
cius pretio non solum sunt præferendi fisco
anteriori tacitam hypotheccam habente,
in omnibus dictis emptoris bonis, ex quia ip-
dem venditores sibi ipsis referauerunt do-
minium rei venditæ, quouique eis fuisset de
dicto pretio & interesse satisfactum per ea,
quæ latissime habentur per Negul. alios refe-
rentem in dicto tract. de pignor. & hypoth.
in 4. part. princ. quæst. 4. num. 33. cum plurib.
seq. quibus additur Strac. in tract. de mercatu-
ra tit. de decoctoribus in vltima parte vltimæ
partis nu. 7. ver. cautius igitur & optimè serui-
unt Bald. in rub. C. de contrahem. empt. q. 13.
num. 24. & Afflict. decif. 333. per totam, eum
quibus transeunt Magon. nuper visus decif.
florent. 91. nume. 7. & seq. decif. 92. nume. 12.
& seq. & decif. Lucenf. 31. num. 9. & sequen.
& Surd. pariter nouissime visus decif. Man-
tuan. 157. num. 2. & seq. ex quibus omnibus
visum est mihi vt supra de iure concluda-
dum else. Anno 1582. Senis.

EPITOME.

*An, & quando primi fideiussores dicantur
liberati per dationem aliorum fideiussor-
um: & nouatiom hoc proposito facta in-
telligatur.*

S V M M A R I V M.

- 1 Fideiussor secundo loco datus primum non liberat, ni-
si in secunda fideiussione de prima facta sit mentio,
sed primo secundus accedit C. num. 3.
Etiam, quod in datione secundorum fideiussorum in-
terueniat noua principalis debitoris obligatio, e-
tiam cum interuentu nouarum personarum nume-
ro 4.
- 2 Fideiussores primi censentur liberati, quando prin-
cipalis obligatio est renouata C. noni fideiussores da-
ti saltem ope exceptionis C. num. 5.
Et hoc procedit etiam de iure digestorum, ibi-
dem.
- 3 Fideiussores primi liberantur per secundos fideiussor-
es, quando in instrumento dicitur, quod secundi in-
tercedunt pro primis fideiussoribus, quia tunc dici-
tur facta nouatio quoad ipsos primos fideiussor-
es.
Etiam si de principali obligatione non sit habita
mentio, ibidem.
- 4 Preces probant contra presentem.

CONSILIVM XVIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

N Questione vertente corā Multum Magnificis Minorum Regulatoribus Statutariis, & maioribus Reuiforibus rationum inclite Ciuilitatis Senarum inter Magnificum Dominum Achillem de

Sanctis ex vna parte, & Antonium Mariam lapidam ex altera, per prædictos Dominorum Regulares decedenda, & mihi tanquam Iudici reformationum dicte Ciuilitatis Senarum pro Serenissimo Magno Duce Hetruriz: ad referendum commissa, Visis fideiussionibus per Alexandrum Berninum præstitis ad fauorem dicti Domini Achillis de Iudicio sisti, & iudicatum solui, precibus dicti Antonij Mariz, & Rescripto Illustrissimi Domini Gubernatoris, actis subsecutis, & omnibus videndis, fui in voto, quod dicto Antonius Maria primus fideiussor datus per dictum Alexandrum dicto Domino Achilli esset obligatus, & teneretur eidem Domino Achilli vigore dicte fideiussionis per ipsum præstitæ, non obstante datione alterius fideiussoris, & ita per dictos Diuorum Regulares pronuntiandum esse retuli.

Et ad ita notandum, & referendum motus fui ex eo, quod cum Alexander Berninus dederit in fideiussorem dominum Antonium Mariam de Iudicio sisti, & iudicatum solui ad fauorem dicti Domini Achillis, & mox alium dederit fideiussorem in eandem causam, nulla principali obligatione renouata, seu nulla per ipsum Alexandrum principalem reiterata promissione, nullaque prioris fideiussionis facta mentione, videtur, quod primus fideiussor non sit liberatus, sed potius quod primo secundus accesserit per doctrinam Bartol. in leg. Valerianus, numero quinto, versiculo ultimo, quæro ff. de prætor. stipulator. vbi in proprijs terminis nostris loquendo dicit, quod si post primos datos fideiussores obligatio principalis est renouata, & noui fideiussores dati, primi sunt liberati saltem ope exceptionis per dictam legem Valerianus, Si verò nulla principalis obliga-

tio aut noua promissio principalis debitoris interuenit, sed simpliciter post datos primos fideiussores dati sunt alij fideiussores, & iterum alij, nulla prima obligationis facta mentione, primi fideiussores non sunt liberati, sed secundi succedunt primis argumento l. si Titius, ff. de fideiussor. post principium, ibi sed ita demum alteri totum corrigendum est, si postea minor intercesserit & hanc Bartol. opinionem sequuntur in dict. leg. Valerianus in mol. sub numero, tertio, versiculo, septimus, & vltimus, & Castrenf. numero, quinto, versiculo vltimo, dicit, & idem Castrenf. in leg. quarta §. si ex conuentione numero quarto, versiculo, item est hic casus, ff. de re iud. & ibidem Alexand. numero, octauo, versiculo, & per hoc, & Socin. consi. deci. mo octauo, in secundo dubio, sub numero, decimo quarto, versiculo, verum prædictis minime obstantibus, & consi. 2. ad fin. vers. item hoc pater libro, primo. & idem tenere, videtur Bald. consi. 454. sub numero primo, libro secundo. Quinimo videtur quod etiam quando in datione secundorum fideiussorum interuenisset noua promissio principalis debitoris, non dicuntur liberati primi fideiussores, quia per illam nouam promissionem nõ inducitur hodie renouatio, etiam cum interueniatur nouarum personarum, nisi hoc ageretur expresse per l. fin. C. de nouation. ut in indiuiduo dicit Castrenf. in dict. l. Valerianus sub dicto numero quinto. in fin. qui propterea subiungit se non videre ad quid sit vtilis illa distinctio Bartol. supra relata, licet ego non credam in hoc Castrenf. standum esse, quia etiam hodie hoc casu, quando esset renouata principalis obligatio cum datione novorum fideiussorum, dicerentur liberati primi fideiussores saltem ope exceptionis, propter renouationem, quæ diceretur tunc facta de iure Digestorum ipso iure, tenendo opinionem magis communem Doctorum, quod vbi de iure Digestorum fiebat renouatio ipso iure, fiat hodie ope exceptionis, vt declarat Alex. in d. §. si ex conuentione sub d. nu. 8. & 9. quam opinionem etiam communiter recipi dicit Socin. d. consi. 2. t. num. 1. lib. 1. licet ipse contra eam postea teneat ex multis num. 3. & sequ. volens, quod immo hodie nec ope exceptionis fiat renouatio in casibus, in quibus olim de iure Digestorum fiebat ipso iure, nisi expresse id agatur: Fateor tamē, quod si in datione secundorum fideiussorum diceretur, quod ii pro primis fideiussoribus darentur, primi dicerentur liberati & diceretur facta renouatio, quod ad ipsos fideiussores, licet nullam prioris principalis obligationis mentionem habita fuisset in ipsa datione secundorum fideiussorum, ut dicit

dicat Castrenſ. in d. §. ſi ex conventione ſub d. num. 4. verſi. adgreſſe tamen, dicens ira eiſe l. imitandum & intelligendum dictam Bartol. in dicta l. Valerianus per l. ſi rem la prima §. omnis. verſic. ſive in alijs ſi. de pignor. quani declarationem ſequitur idem Caſtrenſ. in dicta leg. Valerianus ſub dicto numero quinto. verſiculi. breuiter: idem etiam tenet Alexand. ibidem in addit. ad Bartol. in vltima apoſtilla in verbo vtrum videatur litera E. & idem Alexand. in dicto §. ſi ex conventione ſub d. numero octauo verſic. quod debet intelligi. Et quando prædicta ceſſarent, videretur teneri Antonius Maria, ex quo in precibus per eum porrectis dicto Illuſtriſſimo Domino Gubernatori, poſt dationem ſecundi fideiuſſoris ſacerur ſe teneri dicto 7. D. Achilli ex cauſa dictæ fideiuſſionis per ipſum præſtitæ pro dicto Bernino: cum enim dictam precibus probent contra præcatorem l. cum precum. C. de liber. cauſa ſecunda, C. de inſtitut. & ſubſtitut. cum ſimil. ſibi præiudicauit, vt modo non poſſit contrarium aſſerere & prætendere, ſe non eiſe obligatum, ſed imo per dationem ſecundi fideiuſſoris liberatum l. prima, cum ibi notat. C. de ſurt. ex quibus omnibus viſum eſt mihi, vt ſupra de iure concludendum eiſe. Anno 1982. Senus.

- 6 Sententia abſolutoria rei in petitorio obſtat agenti in poſſeſſorio & iur. p. ubi declaratur, quomodo hoc procedat.
- 8 Poſſeſſio non poteſt per actores auferri de manibus reorum, qui ſe dominos oſtendunt.
Quod procedit etiam, quod actores melius probent in poſſeſſorio, quia adhuc rei melius probantes in petitorio obſtinent num. 11.
- 9 Petitorium abſorbet poſſeſſorium.
- 10 Dolo quis facit petere, quod reſtituitur eiſe.
- 12 Spoliati ante omnia ſunt reſtituendi, nec eis obijci poteſt exceptio proprietatis, & domini reorum.
- 13 Fallit quando petitorio, & poſſeſſorio ſimul eſt actum, vel etiam ſolo poſſeſſorio, ſed actor permiſit etiam de petitorio cognosce, & non ſuit proteſtatus, quod de poſſeſſorio tantum ageretur.
- 14 Actor temere rem nexans, & ſuccumbens eodem natat in expenſis.

CONSILIVM XIX.

Spiritus ſancti gratia illuminet intellectum meum.

N cauſa mota per Ioannem Francicum Joſephum de Aggrauijs de Sacteano, contra Gira montem, Troianum & Ferrocium, fratres de Berdinis de eodem loco, mihi per Sereniſſimum Magnū Ducem Hetturæ Dominum meum commiſſa

vt referam Sereniſſimæ C. S. quid de iure in ea pronuntiandum ſit, Viris omnib. proceſſibus ad me tranſmiſſis & habita ſuper eis matura conſideratione, Retuli partes Domini iudicare debentis eiſe in abſoluendo dictos fratres de Berdinis a petitis per dictos de Aggrauijs & in condemnando eosdem de Aggrauijs in expenſis per dictos de Berdinis legitime factis, earum taxatione reſeruata cui ſc. Re. quibus de iure conuenit.

Et ad ita referendum motus ſum imprimis ex eo, quod iſti de Aggrauijs non videntur poſſe agere ad recuperationem poſſeſſionis bonorum, de quibus controuertitur, cum eam amiſerint propria culpa, & proprio facto, tum negando ſe ea bona tenere, & poſſidere, tum conſentiendo Berdi.

EPITOME.

De Materia remedij capis. reintegranda. tertio, quaſtion. prima, & de exceptionibus actorem repellentibus maxime vero reſpicientibus dominium. & proprietatem, & quis ex actore, vel reo obtineat probatis ab utroque poſſeſſione, & titulo habito ab alio, quem dominum fuiſſe non conſtat.

SUMMARY.

- 1 Poſſeſſionem ex ſua culpa, aut ſacto amiſſenti non ſuccurritur remedio ea reintegranda.
- 2 Idem ſas bonorum probatur, quando dux ex pluribus demonſtrationibus conueniunt.
- 3 Idem ſas probari ſolet, per faciliores probationes.
- 4 Res indicata pro veritate haberi debet.
- 5 Oppoſitum ſapient. & plene cognitum & reiectum amplius opponi non poteſt.

dey
Berdinos in eorum tenutam, & possessionē
immittere, tū approbando immisionē exinde
factam, ut ex actis manifeste colligitur, nam
amittenti possessionem ex culpa sua, aut
ex facto suo non succurritur remedio capite
integrandi tertia quaestio prima Afflicti. Decis.
391. numero 27. Socin. consil. 166. numero
decimono. & vigesimoprimum libro secundo.
& in l. rem quā nobis, numero octavo ff. de acquirend. posses. vbi de communi
testatur. Rip. in capitulo saepe numero 27.
extra de caus. posses. & propr. vbi pariter dicit
communem & tradunt alios referentes D.
Cephal. præceptor meus consil. 100. nu. 26.
& Menoch. de recuper. posses. remed. **vege-**
moquinto numero 95. quod & in amittente
possessionem ex negligentia procedere
affirmat Socin. in locis præcatis, quem se-
quitur Ripa supra relatus. Et quamvis Ag-
grauij dicant hæc bona non esse eadem,
in quorum possessionem conferuntur im-
mittere Berdinos vigore instrumenti emptio-
nis per eorum maiores factæ ab Hono-
phio Senensi vsque de anno 1534. sed
esse alia ab eis diuersa, & separata, hocce
conentur iudicibus persuadere, ea nomi-
nando aliter, quam faciunt Berdini, & de-
scribendo modo vno, in modo alio, & non
semper eodem, sed diuerso vocabulo: At-
tamen ex processu liquet ea esse eadem
etiam stando in dictis nonnullorum testium
& præsertim attenta identitate confinij,
& consimilari descriptione per vtramque
partem semper facta, cui conueniunt duæ
viz notissimæ, & perpetuæ, in quarum mo-
dio posita sunt bona & maxime sic initium
dictorum bonorum intermediarum dictis
vijs capiatur a Cruce, prout Berdini volunt,
& Aggrauij etiam fatentur in iudicio peti-
rio. sufficit enim ad probationem identitatis
bonorum, quod duæ tantum ex pluribus
demonstrationibus conueniant, Crauert.
consil. 198. numero primo, in fin. & sub nu-
mero secundo, versicul. neque obstat, vel
quod alia qualitas concordet. Come. consil.
206. ad fin. numero septimo, libro quarto.
Crauert. dicto consil. 198. numero secundo,
in principio, quod identitas clarius apparet ex
responsione facta præparatorijs Berdino-
rum, per Horatium laboratorem dictorum
de Aggrauijs luncta pronuntia de immit-
tendo in possessionem Berdinos, secundum
dictam responsionem, & contractum em-
ptionis per eos productum, & iunctis actis
per Aggrauios tam ante, quam post immis-
sionem eo modo executam factis, & literis
per eisdem filio dicti Honofrij vendito-
ris scriptis, & recognitis, quæ omnia bene
pensata inducunt Iudicem ad arguendam di-

ctorum bonorum identitatem, cum ea so-
leat probari per faciliores probationes, &
per solas coniecturas Afflicti. Decis. vige-
simotertio, numero, quarto. Crauert. plura ad-
ducens dicto consilio 198. numero, secundo
& dicit Ancharan. consil. 194. sub numero,
quarto, ad fin. quod Iudex de facili debet
præsumere identitatem, & cum sequitur
Crauert. dicto consilio 198. sub dicto nu-
mero secundo. versicul. facit, ultra quod frustra-
torum videtur nunc de ista oppositione
pertractare, cum Aggrauij de ea semper e-
gerint, non solum in illo Iudicio missionis
in possessionem, sed etiam in Iudicio tur-
batæ possessionis exinde per Berdinos mo-
to, & demum in Iudicio petitorio per ipsos
Aggrauios instituto & in omnibus succu-
buerint reiecta exceptione ista, & identita-
te bonorum præsupposita, nam primo Iu-
dex loci misit in possessionem horum bo-
norum Berdinos: mox Rota Senensis
triennij præteriti in Iudicio vti possidetis per
Berdinos intentato pronuntiauit pro eis, con-
demnando Aggrauios ad desistendum a tur-
batione, & molestia in dictis bonis: & de-
mum Rota Florentina præteriti triennij
in Iudicio petitorio per ipsos Aggrauios mota
absoluit Berdinos, & in motiuis expresse dixit
constare hæc esse eadem bona, cum enim
omnes hæc sententiæ transierint in iudica-
tum, & respectu vltimæ etiam sit imposi-
tum Aggrauijs perpetuum silentium, ex
rescripto Illustrissimj, & Reuerendissimj
Domini Gubernatoris Senensis, non potest
quidquam vltius quæri, sed omnia in eis
contenta per veritatem sunt habenda l. res iudicata cum ibi not. ff. de regulis iuris: nec
quod toties fuit ad eundem finem opposi-
tum, & plenè cognitum & reiectum, est
iterum proponendum iuxta tradita per Ga-
briel. titulo de except. conclus. 2. per tot. quæ
a fortiori huius rei deferuntur.

Sed præter prædicta dico, quod cum isti
Aggrauij in petitorio per eos intentato con-
tra hos Berdinos succubuerint ex consilio
Rotæ Florentinæ, & in eo remedio sit eis
impositum perpetuum silentium, ut supra
tetigi: nunc agentes possessione recuperan-
dæ repelluntur exceptione rei iudicatæ, quia
sententia absolutoria rei lata in petitorio, ob-
stat agenti possessione recuperandæ secun-
dum communem opinionem Doctorum,
de qua attestantur, quaestione. late pertra-
ctantes scriben. in l. naturaliter §. nihil com-
mune ff. de acquirend. posses. & præfer-
tum Alexand. numero, duodecimo, cum se-
quent. laso. numero 43. cum sequen. & Rip.
numero 33. cum sequ. & sibi ipsis imputare
debent actores, qui prius agere debebant pos-
C 2 161.

essorio, quam petitorio sequendo Conciliū, Iuriconsulti in l. is, qui destinavit ff. de rei vendic.

Nec dicatur hanc conclusionem procedere solummodo, quando talis absolutoria fuit lata ex iure reorum probato, secus autē si ex non iure actorum tantum lata appareat, vt in presente casu, quia tunc non oblat absolutoria agenti possessorio recuperandæ, vt videntur sententia Alexan. & las. supra citati & clarē firmat Rip. in eodem loco numer. 44. Quia respondeo, quod & si Domini Auditoris Rotæ Florentinæ in eorum motiuis dicat, quod reos ex non iure agentium absoluerunt, tamen subdunt, quod etiam rei ex eorum titulo, & antiquissima possessione, suorum maiorum ex fama, rem esse de Berdiniis plenē probauit, & sic etiam ex hoc moti fuerunt, quocasu indubitanter oblat agentibus opposita rei iudicatæ exceptio.

Ex qua re etiam deducitur, quod eum eisdem agentibus in hoc possessorio iudicio oppositum sit per reos de eorum iure proprietatis & domini & de eo constare dicatur ex dicta sententia & motiuis Rotæ Florentinæ, non possint dicti Agentes obtinere etiam quod in hoc ipso iudicio possessorio melius probassent, quam rei: quia possessio non potest auferri a manibus eorum, qui se dominos ostendunt, pro quibus est pronuntiandū in petitorio, quod possessorium ab eis obstat, obstatque tunc agentibus exceptio dolo facis petere, quod restitutus es, vt late & pulchrē declarat Alexan. consil. 76. numero primo. & secundo lib. 2. consil. 45. numero primo libro 3. consil. 159. numero secundo. libro 5. Abb. in capitulo cum dilectus numero 10. in sua distinctione extra de caus. poss. & propr. Socin. consil. 93. in quinto præmissio numero quarto libro quarto. ad quorum dicta se reuertitur. Rip. in dicto §. nihil commune numero 196. Quinimo & si Actores probassent de antiquiori possessione etiam cum titulo, de quo tamen hic nō apparet, habito ab eo, de cuius vero & directo dominio non conuicti, cum tamen rei probauerint de possessione iuniori cum titulo, habito ab alio etiam non dominum, abique tamen vno & mala fide, deberent ipsi rei obtinere, quia licet in possessione melius probauerint Agentes, non tamen possunt auferre possessionem a reis, qui melius probarunt in petitorio, in quo debent obtinere, nec tenentur restituere possessionem antiquioribus possessoribus, obstant sententia lata in petitorio, quod abstat possessorem & obstat exceptio dolo facis petere, quod restitutus es, secundum dicta superius ita in terminis tradit Alexan. dicto consil. 76. column. prima, & secunda,

libro secundo dicto consil. 45. eolum. pariter prima, & secunda libro tertio consil. 118. sub numero primo, secundo, tertio, seprimo, vndecimo, & duodecimo. libro secundo. consil. 89. numero seprimo, octauo, & decimo. Libro quinto. & est de mente laso. in §. sed ista numer. 19. & 20. Instructio. de action. quod procedit etiam quando titulus iunior reorum fuisse habitus ab eo, qui nullum titulum habebat & quem actores conuincere non possunt, cessante tamen vicio, & mala si de secundum Alexand. d. consil. 118. numero 7. & 12. lib. 2.

Et si dicatur, quod præmissæ conclusiones videntur procedere, quando cumulatim est petitorium & possessorium recuperandæ simul, ut loquuntur autoritates allegatæ: secus autem quando actum est solo possessorio recuperandæ, vt in hoc casu, quia tunc Agentes spoliati ante omnia sunt restituendi, nec eis potest obici exceptio proprietatis & domini reorum. l. si quis ad se fundum C. ad l. Iulian. de vi publicæ. & in C. in literis extra de restitut. spoliati. Pro responsione dico, quod cum in processu de vtroque est actum, super vtroque est cognoscendum & pronuntiandum & imputandum est actoribus, qui passi sunt de petitorio opponi & cognosci, & non protestati fuerunt, quod de possessorio tantum ageretur, nec insisterunt, vt acta reorum conuincementa proprietatem rei iocicerentur, vt probat text. in capitulo primo extra de restitut. spoliati. Alexan. consil. 89. sub numero octauo. libro quinto. & in dicto §. nihil commune, numero trigessimoprimo, versicul. decimo quarto. fallit, & ibidem latius Rip. nu. 72. versil. Quarto limita.

Ad expensas autem litis tenentur actores erga reos, cum temere litigasse videantur, & toties in litibus super eisdem bonis Bordinos vexauerint, semperque succubuerint, ut propterea nullam protius iustam litigandi causam habuisse dicantur iuxta notat. per Scribent. in l. cum quem temere ff. de iud. & in l. propterandum §. siue autem alterutra C. eodem tit. Anno 1583. Florentinæ.

E P I T O M E.

Qualiter mulier agat ad recuperationem sua dotis, promissa vero, sed non soluta, tam ipso viro vivente, quam eo mortuo, & an promittentem ipsam dotem molestare possit, an vero ipsum virum tantum, aut eius heredes: quomodo hi liberentur.

S Y M M A R I V M.

- 1 Actio de dote legata viro pro eius uxore non competit viro legatario, sed uxori, & quare.
- 2 Actio ad dotem consequendam, viro promissam pro pro dote uxoris, competit ipsi viro & non uxori, quando per contractum facta est promissio.
- 3 Mulier pro restitutione dotis viro promissa non debet agere contra promittentem, aut eius heredes, sed contra virum, vel eius heredes & numero 8.
- 4 Sed illi liberabuntur cedendo actionem eis competentem.
- 5 In Contractibus persona extrinseca non subaudiatur, & ex eo non agit nisi si stipulator, vel conuenitor, & in cuius personam concepta est promissio, & numero 8.
- 6 Secus in legato, in quo non requiritur presentia patris, aut consensu, prout in contractu.
- 7 Mulier non potest agere ad dotem promissam viro, eo vivente, quia constante matrimonio Mandatum est Dominus Rei dotalis, & numero 10. ubi latius.
- 8 Mulier potest pro restitutione sua dotis viro promissa agere contra promittentem hypothecaria tantum contra debitorem sui debitoris.
- 9 Maritus in re dotali, & disponit & agit & conuenitur ut dominus.
- 10 Statutum Senense disponit, quod mulier coniugata ex quacunque causa non potest se, aut bona sua obligare, vel aliquem contractum facere, nisi cum eo sensu viri, & minus proximioris & in defectum Iudicis ordinarij.
- 11 Statutum predictum obstat mulieri agenti sine dista solemnitate, quia in Iudicio quasi contrahitur, & num. 13.
- 12 Statutum prefatum locum habet etiam in causa dotis.
- 13 Preces probant contra precantem.
- 14 Mandatum generale non porrigitur ad ea, quibus mandatur contravenire non poterat, & que servare promissas & iuraverat.
- 15 Rescriptum secundum tollit primum.
- 16 Subreptitia impetratio non valet & modico subreptio iniuria rescriptum & num. 19.
- 17 Persona inhabilis de iure ad agendum ex quoquoque promissum habilitare non potest.

- 21 Mulier viro ad inopiam vergenti ad dotem agere potest, declarata res subnum. 12.
- 22 Republici inter se mulieres habere salutas dotes, propter quas possint vivere, & Civitatem liberis hominibus replere.
- 23 Mulieri male ad dotes suas agenti ius melius agendi reservandum est.
- 24 Actor temerarium vexans condemnatur in expensis.

C O N S I L I U M X X.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N causa mota per D. Catherinam vxorem Traiani de Berdinis à Sarreano contra Nicolaum olim Joannis eius fratrem, mihi commissa per Serenissimum Magnum Ducem Hattunæ Dominum meum, vt reserā Serenissima C.S. quid de iure in ea pronuntiandum sit; Visis processibus ad me transmissis, & habita super eis matura consideratione. Retuli partes Domini iudicare debentis esse in absolviendo dic tum Nicolaum Resi conuictum à petitis per dictam D. Catherinam; & Ser Dominicum Pactamium uti eius Procuratoris, reservato sibi Iure alius melius agendi, & in condemnando partem victi victici in expensis legitimis, earum taxatione reservata, cui, seu quibus de iure conuenit.

Ad quam rem ita terminandam moueo ex multis, sed potissimum ex infra scriptis, & primo quia in instrumento, cuius vigore agit D. Catherina, Dos nō promittitur ipsi D. Catherinæ, sed eius viro tantum, quo. calu non videtur eadem D. Catherina posse agere contra eum, quia licet quando est factum legatum viro pro dote vxoris, actio non competit ipsi viro legatario, sed uxori, ad quam verba legati dispositura non sunt directa, quia eius magis interest, ne remaneat indotata quā viro propter fructus ad eam spectantes, i. iero uo legato, si testator verfic nec solum & ibi gloss. Bart. & Flor. vtique in princ. & la. num. 11. ff. de legat. primo. Bald. in l. si pater la prima in prima lect. num. 3. & in 2. lect. numero. 1. C. de dote promiss. Gabr. alios citans titu. de iur. dot. conel. 3. in prima limit. num. 2. tamē quando per contractum promissa est dos viro pro vxore, actio competit ipsi viro, & non vxori, vt est text. notandus in d. l. si pater la prima. C. de dote promiss. & ibi hoc notant, Gloss.

C 3 Bart.

Bart. & Bald. in prima & secunda lect. & Salycet. & Corn. consil. 102. num. 38. lib. 2. & consil. 318. sub num. 3. verficu. item est lib. 3. Gabriel. dicta. conclus. tertia in princip. & ideo dicit idem Corn. consil. primo num. 11. lib. 2. quod mulier, vel hæredes debent agere ad restitutionem dotis viro promissa contra ipsum virum, aut hæredes, & non contra promittentem, aut hæredes: sed quod vir, vel hæredes liberabuntur cedendo actionem eis competentem, cuius rei ea est ratio, quod in contractibus persona extrinseca non subauditur & ex eo non agit, nisi stipulator, vel conuenter, vt formaliter dicit Bald. in d. l. si pater in prima lect. num. 4. quod non est in legato, in quo etiam non exigitur præsentia partium, aut consensus, prout requiritur in contracto, vt dicit ibi Bald. num. 3. quod præsertim procedit eo siante matrimonio, vt loquitur dicta l. si pater, & fatetur ibi Bald. in prima & in secunda lect. Licet idem etiam sit eo soluto per mortem viri, nam & tunc mulier non potest agere contra promissorem ad dotem, sed agere debebant hæredes Mariti, quia ex contractu non agit ille, cuius fauore est celebratus, si in eius personam, vel alterius pro eo recipientis non est concepta promissio, vt punctualiter tradit Bald. in d. l. si pater in prima lect. numero secundo quod & in secunda lect. sentit numero primo; Verum est tamen, quod idem Baldus ibidem in prima lect. sub numero quarto ad fin. videtur dicere, quod hoc casu mulier posset competere contra talem promissorem hypothecaria tanquam contra debitorem debitoris sui per l. hæredem mariti cum ibi notat. C. de hæredit. actio. in quo tamen nihil firmat, nec est hoc præsentis inspectionis, sed extra terminos nostrorum, cum nec solum sit matrimonium, nec tale remediū fuerit intentatum.

Secundo. Quia vbi etiam promissio dotis ipsi D. Catherine facta fuisset & per consequens ex dicto instrumento actio sibi competere posset, quod non videtur ex supradictis, non tamen ad promissam dotem agere ipsa posset viuente viro, quia constante matrimonio maritus est dominus rei dotalis & in ea disponit & agit, conuenitur vt dominus l. dote ancillam C. de rei vend. l. & si dotis & ibi Gloss. & Lin. rebus C. de iur. dot. l. quamuis in bonis ff. eodem tit. & §. primo instit. quibus alien. lic. Aret. in §. iidem in principio instit. de excus. tut. & antea Bald. consil. 160. num. 2. lib. 2. & Andr. Alph. inter consil. ipsius Bald. consil. 366. num. 1. eod. lib. 2. quod multo magis videtur procedere ob statutariam Ciuitatis Senensis dispositionem, qua mulier coniugata ex quacunque causa non potest se, aut bona sua obligare, vel aliquem contra-

ctum, vel quasi facere, nisi cum consensu viri & vnus proximioris consanguinei & in defectum iudicis ordinarij, nam cum in Iudicio dicatur se parti obligare & cum ea quasi contrahere l. 3. §. idem scribit ff. de pecul. & l. defensor tutotis ff. de tutel. & ration. distrahi, videtur quod in tali iudicio comparere non potuerit sine dicta solemnitate, nec enim dubitatur, quia tale statutum habeat locum etiam in causa dotis, Bald. consil. 23. num. primo lib. 5. Decil. consil. 5. num. 2. & seq. consil. 301. num. 3. & plurib. seq. & consil. 536. num. 8. 9. & in l. 1. num. 8. 9. ff. de reg. iur. & Rip. in l. 1. num. 14. 15. ff. solut. matrimon. Gozzad. consil. 97. sub num. 7. & alij per eos allegati, sed quando hoc fundamentum ex iure municipali deductum dubitabile esset, sufficit illud de iure communi, quo vir agere debebat, & non ipsa vxor, præsertim absque consensu viri, vt ipsamet facta est in precibus Reuerendissimo Gubernatori porrectis, quibus contra eam standū est. Item precum C. de liber. caus. & verum est, quia mandatum generale ad agendum, & de fendendum pro ipsam cum viri consensu factum die 28. Octobris anni 1584. non porrigitur ad præsentem litem postea motam de mense Decembris eiusdem anni contra ipsum promissa & iurata per ipsum virum dicto mandato consentientem, & nondum a talibus iuramentis absolutum, vel habilitatum, cum tunc dictus vir etiam si voluisset, non potuisset dicto Mandato consentite citra incursum periculi iuxta C. qui ad agendum cum ibi notat per gloss. & doctores de procurat. in 6. & conferunt pulchre tradita per Crauet. consil. 54. num. 5. 6. & consil. 160. num. 5. & consil. 168. num. 9. Nec ex rescripto prædicti Reuerendissimi D. Gubernatoris sublatum videtur ista difficultas, quia extat in contrarium aliud posterius rescriptum ad preces rei conueneri, quo prius tollitur argumento l. pacta nouissima cum sua materia C. de pact. & facit l. nihil tam naturale cum ibi notat per scilicet. ff. de regul. iur. & merito quia in precibus actricis multa fuerant tacita, quæ si fuissent expressa, Reuerendus D. Gubernator vel nihil concessisset, vel saltem difficulius concessisset, quo casu impretatio vti subreptitia non valet, cum maxime modica subreptio vitiet rescriptum, vt punctualiter tradit Gram. iura. & auctoritates adducens consil. crim. 34. sub nu. 9. 10. 11. Nec ex quacunque pronuntia potuit persona huius mulieris habilitari ad agendum contra expressam iuris tum communis, tum municipalis dispositionem. Decil. consil. 549. sub nu. 3. verficu. & hoc comprobatur. Nec ad rem facit allegatio actricis de vergenia viri ad inopiam, propter quam sibi liceat agere pro dote constante matrimonio, prout eo soluto licuisset,

1 cūisset, tum de iure communi per l. si constā
te ff. solu. matrimon. l. vii. adhuc & l. in rebus
in fi. C. de iur. dot. tum de iure municipali Se
nensi sub Rub. de casibus, in quibus constan
te matrimonio fieri debeat restitutio, vel cō
signatio dotis. Quia respondetur, quod vbi ef
semus in casibus dictorum iurium commu
nium, uel municipalium & in præsentē casu
eorum verba, & rationes militaret, quod proba
bili dubio carere non uideretur, dote adhuc
penes hæredem promissoris extante, & non
23 dum, tradita uiro, & proinde cessante eius re
petitione, & periculo dissipationis ex uiri ino
pia, non tamen audienda esset actrix, cum de
dicta uergentia ad inopiam nō docuerit, nec
secundum ius commune, ut in iuribus cita
tis no. scribentes; nec secundū allegatum sta
tutum, ut ex processu apparet; Et quando e
tiam de uergentia ad inopiam doctum fuisse
fer, non tamen cōtra dictum Nicolaum pro
missoris hæredem ad promissam dotē agere
D. Catherina potuisset, prout nec soluto ma
trimonio secundum deducta superius in pe
mo fundamento principali per leg. si parer la
prima C. de doris p. omis. & alia allegata; Ca
terum quia huic mulieri ius confectionis
23 suarum dotum soluto matrimonio, uel eo
constante in casibus a iure permisis auferri
non debet & Republica interesset mulieres
habere saluas dotes, propter quas nubere pos
sint & Ciuitatem liberis hominibus replere
l. i. ff. solu. matrimon. & l. i. ff. de iur. dot. nō
ab re eisdem referuari ius alias melius agen
24 di per l. Bebius cum ibi not. ff. de pact. domi
25 bus. In expensis autem debuit condemnari
actrix tanquam temere in hoc iudicio uexas
re cum per l. cum quem temere, ff. de iudic. &
l. properandum m. §. siue autem alterutra C. eo
dem tit. cum ubique not. per scribent. Anno
1584. Florentie.

EPITOME.

*Quid probandum sit per agentem hypothe
caria, aut Saluiano interdicto pro obli
gatione speciali certa rei contra tertium
posseforem, habentem uel non habentem
causam ab eodem, siue lucratiuam,
siue onerosam, & de alijs in hac materia,
& de exceptione adimplementi ex parte
agentis non secuti.*

S Y M M A R I U M.

1 Titulus non suffragatur illum habēti contra alium
ab eodem auctore causam non habentem, nisi de il

lius concedentis iure constet.

Res aliena concedi potest ibidem.

2 Nemo potest plus iuris in alium transferre, quam
ipse habeat.

3 Agens hypothecaria pro obligatione speciali certa
rei contra tertium debet probare possessionem suis
se penes obligantem tempore factæ obligationis cū
allegatione domini, uel quasi, ree si sufficiat simplex
& indeterminata probatio dictæ possessionis cum
dicta allegatione & num. 4. & 7.

5 Quod procedit etiam si agatur contra habitentem cau
sam ab eodem siue onerosam, siue lucratiuam, &
numero 7.

6 Agens saluiano interdicto contra tertios possessores
causam ab eodem non habentem non habet probare
de dominio, uel quasi de bitore, sed satis est quod
probet de eius possessione.

7 Si tamen agat pro obligatione speciali certa rei de
bet probare possessionem de tempore obligatio
nis.

8 Actore non probante reus absoluitur etiam si nihil
pro se adduxerit.

9 Exceptio adimplementi pro parte agentis non secu
ri obstat eidem non solum ad impediendum proces
sum, ut non audiat, sed etiam ad merita causæ,
ut non obtimeat.

10 In hoc quæ supplet Index etiam parte non appo
nente.

11 Solutio uti in facto consistens non presumitur, sed
probanda est per debitorem.

12 Actor temere reum uexas in expensis condemna
tur.

CONSILIUM XXI.

*Spiritus sancti gratia illuminet intel
lectum meum.*

Niſta cauſa mota per la
cobum quondam Au
tonij uirum D. Victo
rię olim Coſini de Sar
teano nomine in actus
expreſſo cōtra Alexan
dru Petrum, & Alexandru
fratres de Canetrellis
per Sereniffimum Magnum Ducem Hætra
riæ mihi commiſſa, ut Sereniffimæ Ceſſitu
dini Sux reſeram, quid de iure in ea præſtitan
dū ſit. Viſo proceſſu ad me tranſmiſſo, eoq;
bene conſiderato. Retuli partes Domini iu
dicare debentis eſſe in abſoluen do dictos fra
tres de Canetrellis reos conuen to a petitis
per dictum Iacobum, ut in actis agentem: &
in condemnando partem uiſam, uiſicri
in expenſis legitimis earum taxatione reſeruata
cui, ſeu quibus de iure conuenit.

Adita concludendum adducor ex plurib.
ſed poſſiſſimum ex infrascriptis. Aut n. agens,
uult

D. Petri Caballi.

uult, quod instrumentum dotale anni 1551. celebratum inter ipsum ex vna parte & dictum Cosmum eius socerum, & partem dictæ D. Victoriz ex altera, super quo suam fuit intentioem, constituit ius in domo peti ta quò ad dominium, aut quod ius pignoris tantummodo tribuat. Primo casu non videtur posse idem agens obtinere còtra hos reos conuentos tertios possesores, & causam ab eodem Cosmo non habentes, contra quos dictum instrumentum nò probat ius dicti Cosmi in dicta domo, sed de eo aliter constare debet, alias concessio nihil producente, iuuat, cù etiam res aliena ei concedi potuerit. Glos. in l. cum res in verbo in vacuum post princ. C. de probat. C. asser. confil. 407. num. 3. lib. 1. Crauet. confil. 57. num. 3. 4. confil. 124. nu. 11. 12. & confil. 134. numer. 21. vt propterea cum de aliquo domino, vel quasi dicti Cosmi in dicta domo tempore contractus non appareat, frustra ad illud consequendum, vt in se transferat agar Iacobus, in quem maius ius transferre non potuit Cosmus quam ipse haberet l. traditio ff. de acqu. rer. dom. & l. nemo plus iuris ff. de reg. iur. & cap. nemo potest plus iuris eod. tit. in 6. cum similibus.

Secundo casu non videtur similiter posse obtinere, quia cum agatur de obligatione specialia certe rei, etiam si egiisset contra ipsum Cosmum principalem debitore, debuisset probare possessionem ipsius debitoris in dicta domo tempore factæ obligationis, cum allegatione domini vel quasi, nec sufficit simplex & indeterminata probatio possessionis ipsius debitoris, cum dicta allegatione domini, vel quasi secundum Negus. in tract. de pignor. & hypoth. in 3. membro 8. part. princ. nu. 6. vers. prima igitur conclusio sit, & num. 21. versic. secundo quando agitur, & est text. clarus in l. 1. & quæ nondum §. quod dicitur ff. de pignor. & ibi hoc not. glos. & doctores. quo fit, vt cum hoc per agentem nec probatum, nec etiam deductum & articulum fuerit, merito per eum victoriam reportari non possit ex prædicta conclusione, quam firmissimam appellat Ias. in §. item Seruiana sub num. 89. vers. primo casu principali instituit de action. 4. quæ a fortiori militat in isto casu, in quo cù agatur contra tertios possesores, necessario erat probandum de dominio, vel quasi dicti Cosmi debitoris ultra possessionem, præsertim cum nullam ab eo habeat causam, vt tradit Negus. in loco citato num. 11. versic. quarta conclusio est & ante eum Ias. in dicto §. item Seruiana sub dicto num. 89. vers. tertio casu principali, & sic etiam idem fit in habentibus ab eodem causam, siue lucratiuam, siue onerosam, vt ex veriori & communiori opinione ostendit idem Negus. ibidem nu. 8. cum

plur. seq. versic. tertia conclusio est, cum qua opinione etiam postea transit sub num. 22. versic. tertio quando agitur, quicquid dixerit Ias. supra relatus versiculi. Secundo. Casu principali sub dicto nu. 819. Quando cautum est lucratia ex suo capite tantum contra alios & licet, quæ dicta sunt de dominio, vel quasi, procedant in actione hypothecaria & nò habeant locum in Saluano interdicto, in quo sufficit sola possessionis debitoris probatio absque dominio, vel quasi Negus. vbi supra num. 19. versiculi. septima conclusio & num. 26. versiculi. restat modo, quicquid in oppositum dicat Ias. quando agitur contra tertium possessorem non habentem causam a debito re principali, vel habentem causam onerosam in d. §. item seruiana num. 91. & seq. versiculi. in secundo vero membro: tamen quando est facta obligatio specialis certe rei necessaria est probatio possessionis debitoris tempore obligationis vt ipse Negus. faretur in iisdem locis, & bene probat d. l. & quæ nondum d. §. quod dicitur, adeo quòd nullo modo videtur iste Iacobus sibi incumbentia fecisse. Vnde, Rei ex hoc solo capite fuerunt absoluentur etiam quod nihil adduxissent per reg. l. quæ accusare. C. de edend. licet multa in processu extant, quæ non obscurè ad eorum commodum faciunt, de quibus cum nò expediat, disputandum superfluo non est.

Propterea addo vnum ad vtrique caput intentionis agentis spectans, ex quo satis clare præcedentes duæ principales conclusiones firmantur, nam instrumentum illud dotale siue domini, siue hypothecæ, ius constituit, habet expressum pactum, per quod non solum per Cosmum Iacobo infra biennium florenis 40. pro liberatione domus, super qua assecurata fuerunt dotes Domine Victoriz in dicta summa Florenorum 40. dictus Iacobus teneretur solvere residuum æstimationis dictæ domus ascendentis ad summam Flor. 57. Vnde aut infra biennium fuerunt soluti Floreni quadraginta & domus tunc inteligitur redempta, seu liberata, nullumque ius amplius in ea habere potest Iacobus ex dicto instrumento, et eisdem instrumenti verba dicunt: aut non fuerunt in dicto tempore soluti dicti Floreni quadraginta, & tunc cum penes ipsum Iacobum non reperitur possessio domus, non videtur, quod ad eam ex dicto instrumento agere possit, nisi prius pro sua parte secuto implemto eius, ad quod ex eodem instrumento tenebatur, & sic facta solutione æstimationis domus a dicta summa florenorum quadraginta usque ad summam florenorum quinquaginta septem per l. Iulianus §. offerri cum sua materia ff. de act. emp. 9. obstatque illud agenti non solum ad impedire dum

dum processum, ut non audiat, sed etiam ad merita causae, ut non obtineat. In §. actio num. 131. & 132. verificum aduertite. Insuper de actio. & in hoc supplet Iudex, etiam tam parte non apponente. Roman. consil. 244. sub num. 5. verificum primo enim. Nec dubium est quin ad ipsum agentem spectet onus probandi dictum implementum, & successivè solutionem. quæ cum in facto consistat, non præsumitur, sed per debitorem probanda est. l. prima. C. de probat. l. quinquaginta circa finem. ff. eodem titulo. Gloss. in l. 2. in gl. magna, verificum item quis probabit C. de iur. emphyt. Crauet. consil. 313. num. 1. Bellon. consil. 77. numero 6. Herculan. in tract. de probat. neg. num. 35. verificum. secundo principaliter. In expensis condemnandam putavi partem agentem tanquam temerè reos conven-
13 tos vexatè in hoc iudicio per leum quem temere ff. de iudic. & l. properandum. §. siue autem alterutra C. eod. tituli. cum utrobique not. per Gloss. & Doctorem. Anno 1584. Florentie.

E P I T O M E.

Agitur de assignatione Dotis facta per Patrem filia, dum nubit, cum pacto, quod si mortuo viro, dicta filia secundo nubat sine Consensu, & voluntate ipsius Patris, talis assignatio non valeat; sed filia tunc aliam minorem habeat Dotem: & an pactum hoc valeat, & quando negativa, quod ad secundas nuptias filia transierit sine Patris beneplacito, probetur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Actore non probante Reus absolvitur, etiam si nihil probaverit.
- 2 Contractus assignationis Prædij, pro Dote filia, primo viro nuptæ cum pacto, quod si vidua remaneret & ad alias Nuptias convolveret sine consensu Patris, intelligitur recessum ab illa assignatione, & si filia aliam habeat Dotē, valet, & est purus sub conditione. resolvendus, & annullatus dicitur, filia sine Patris consensu secundo nubente. numero 4.
- 3 Contractus sub conditione resolvendus statim resolvitur purificata conditione.
- 4 Pactum appositum in constitutione Dotis filia, quod si post primum virum remanserit vidua, & secundo viro nupserit sine consensu Patris, illa minorem Dotem habere debeat, tenet.

- 5 Condicio in constitutione Dotis, aut legati, quod soluto primo Matrimonio filia, aut vxor perpetuo remanere debeat vidua, tenet.
- 6 Negativa quando est fundamentum sue intentionis est probanda ab eo, qui negat.
- 7 Negativa est difficilissima probationis, & sufficit eam quomodoque etiam per coniecturas probari.
- 8 Negativa non coarctata loco, & tempore est improbabilis, & dicitur probata eo ipso, quod contrarii non ostenditur.
- 9 Negativa ratiè ab adversario dicitur probata, quādo non deducit in Iudicio affirmativam.
- 10 Agens, qui in meritis succumbit, potest absolvi ab expensis, quando sumus in articulo Iuris.

C O N S I L I U M X X I I.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Ulto processu agitato corā magnifico D. Prætoris Fordi novi inter Dominicā quondam Martini Leonij agentem ex una parte, & Marcum Bertollini de Zuccano se defendentem ex altera, Procuratoribus respectivè mediātib, & mature consideratis omnibus ad me transmissis cū litteris præfati D. Prætoris, Retuli, partes ipsius D. Prætoris esse in absolvendum dictum Marcum Bertollini Reum conventum & eius in causa procuratorem dict. n. a petitis per dictā D. Dominicam, seu per Ser Balthasarem Leonium eius Procuratorem dic. n. cum absolutione eiusdem partis agentis ab expensis per partem conventam factis.

- 1 Et ad ita dicendum motus sum ex eo potissimum, quod cum ex parte agentis non sint probata incumbencia ad obtinendum in remedio Rei vendicationis intentato, Reus absolvendus est diffinitivè, etiam quod nihil ipse probaverit per Regulam l. qui accusat cū sua materia C. de edend. cum non curetur de iure possessoris, si non constet de iure petitoris l. h. C. de rei vendic. non esse autem probata incumbencia per agentem late ostendit Magnificus D. Advocatus partis convenat, cuius dicta hic non transcribam, sed illis hoc vnum addam. quod Contractus assignationis prædij, factæ per Martinum Leonium Augustino Bestuccello secundo viro D. Dominice Actiois pro eius dotibus, continet quoddam pactum, per quod pro infecto habere potest, quia ubi D. Dominica ob præcedentia dicti viri remaneret vidua, & vellet ad alias convolvere Nuptias sine consensu, & voluntate

tate ipsius Martini eius Patris, voluit idem Martinus, quod intelligatur a consignatione prædij, iam facta, recessum; & quod in eo prædictione nullum ius filia habeat, sed solummodo conicqui ab ipso Patre possit tantum, quantum is Mariæ alteri eius filie Dotis nomine dederit, quo casu talis Contractus licet sit putus, est tamen sub conditione resoluendus. l. 1. ff. de in diem addit. & l. 1. ff. de le. com. mis. & vtroque glo. & scribentes. quæ conditio cum iam aduenerit, & purificata fuerit ob matrimonium post mortem dicti Augusti contractum per ipsam D. Dominicam cum Ricciardetto Gassano absque consensu, & voluntate prædicti eius Patris, iam Contractus ipse resolutus dicitur, & contractus esse desistit, omneque Robur amisit. l. si ex duobus §. sed & Marcellus ff. de in diem addit. gloss. & Doct. in d. l. 1. eod. tit. Nec videtur dubitandum, quin potuerit Pater in constitutione Dotum filiz apponere huiusmodi pactum, quod si ea sine ipsius consensu, & voluntate nuberet, non haberet illam integram Dotem constitutam, sed aliam minorem, & æqualē Doti alteri filiz tradite, quam incongruam, & incompetentem esse non constat, quia hæc conditio non impræbatur a Iure, sed immo permittitur, & sub ea quodcumque dispositum adimi conceditur, vt ex multis ostendit Crauet. consil. primo in primo dub. nume. 1. cum seq. quod præsertim in vidua procedit, in qua tolerantur conditiones penitus Matrimonium impediennes, & perpetuam viduitatem inducentes. Authen. cui relictum. C. de iudi. u. d. tol. & ibi glo. & Doct. & præcipue la. in princip. numero primo, ubi dicit hanc esse veram, & communem opinionem. quod si dicatur negatiuum hanc matrimonij sine Patris consensu, & voluntate per Dominicam contracti probatam non fuisse per Reū eam allegantem, & in ea se fundantem, pro ut erat probanda, ex tra. per Crauet. d. consil. primo in tertio dub. numero 7. cum in exceptionibus Reus sit Actor, & eidem incumbat onus probandi suam exceptionem, sicut Actor suam intentionem l. in exceptionibus ff. de probat. & l. prima cum gloss. ff. de except. Respondeo, quod de ea deponunt testes plures in processu examinati, quorum dictis etiam non admodum concludentibus, licet concludere videantur, esset standum, quia talis negatiua, vt de se patet, est difficillime probationis saltem concludenti modo, quo casum sufficit eam probari quoquomodo, etiā per coniecturas, & prout possibile est Corn. consil. 136. ad fin. sub numero quarto lib. 1. & consil. 168. sub num. 13. versic. hinc resulant, & sub num. 21. versic. item erit alius modus lib. 4. quem sequitur in istis terminis Crauet. d. cō-

8 sil. primo. in d. 3. dubio sub nume. 10. 9. quoniam videtur, quod stante difficultate, vel potius impossibilitate probationis dictæ negatiue, quæ loco, & tempore non est coarctata, non teneatur Reus eam allegans aliter de ea fidem facere, sed quod probata dicatur eo ipso, quod contrariū nō ostenditur, adeo quod parti affirmanti, & non neganti, probandi onus incumbat, vt Crau. tradit in dicto tertio, dubio, sub nu. 9. & 10. post Bal. consil. 79. in primo dubio sub numero tertio versic. item ista responsio libro secundo. & Castrenf. consil. 134. sub numero 2. versic. nec incumbit, lib. 2. 9. Vltius dicitur, quid ista negatiua probata dicitur ex tacita confessione D. Dominicæ, quæ in iudicio non deducit affirmatiuum, vt ideo negatiuum oppositam pro parte Rei ap probasse dicatur, vt in puncto notat Crauet. in dicto tertio dubio ad fin. num. 81. quem sequitur Hercul. in tract. de probat. neg. in 20. limitatione num. 111. Ab expensis autem debuit agens absolui, quia sumus in articulo iuris, Lanfr. in c. quoniam contra in verbo expensæ num. 31. versic. quæro vltius ext. de proba. la. in l. preperandum §. sine autem alterutra sub num. 10. versic. oratio not. limita C. de iud. & Narra consil. 142. name. 25. & quia casus dubitabilis erat, & in eo probabilia iuris dubia extabant la. post antiquiores ubi supra sub num. 8. versic. tertia. Conclusio, vltra quod in hac expensarū absolutione multum tribuitur arbitrio Iudicis, Cagnol. l. qui in alteri in final. verbis ff. de regu. iur. & ante eum Abb. in capitul. finem nume. 26. in fine de dolo, & contumac. Anno 1584. Florentiæ.

E P I T O M E.

De confessione Dotis facta per virum uxori constante, Matrimonio, an valeat, vel nē, & an, quando, & quomodo confirmetur morte Mariti, Uxore superueniente tanquam Donatio, & an noceat tertijs, & quando in fraudem fisci facta intelligatur, et de alijs in hac materia non spernendis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Donatio inter virum, & uxorem confirmatur morte.
- Confessio viri de dote recepta constante Matrimonio an transeat in Donationem inter virum, & uxorem, & an morte viri substatuatur, ibidem.

- 3 Donatio, quæ morte confirmatur, an traditionem veram, vel fictam, aut aliquid loco traditionis requirat.
- 4 Confessio Dotis recepta a habet vim traditionis.
- 4 Donatio viri ex eius confessione recepta Dotis resolutans, virtute iuramenti valet.
- 4 Iuramentum promissorium, & assertorium quid operetur, ibidem.
- 5 Confessio in eo coniuges de recepta Dote in dubio presumitur simulata, & in fraudem, secus si fiat a viro fratri uxoris suæ ad utilitatem ipsius uxoris.
- 6 Donatio ante delictum an in fraudem facta dicatur et num. seq.
- 7 Contractum esse simulatum dicens tenetur probare simulationem.
- 8 Confessio viri ad utilitatem uxoris semel valida, non potest infringi postea ex dictis, & assertionibus viri.
- 9 Fraus ut inducatur duo copulationes requiruntur, videlicet Animus, et eventus.
- 10 Cogitatur solus delinquendi, si nulla subest causa delinquendi, non invalidat Donationem deinde factam supra num. 6. Et seq.
- 11 Exceptio non numerata Dotis prescriptione statuta vis tollitur, & Confessio non solum nocet contententi, sed etiam Heredibus eius, & tertijs possessoribus, & quid sit contractum.
- 12 Confessio, seu Donatio viri non potest ab eo revocari sub pretexto, quod ante cogitaverit delinquere, & quod in fraudem fisci illam fecerit.
- 13 Confessio, seu Donatio quando presumitur simulata, & fictitia, & quando non, & an ex simulatione, & fictione fraus necessario inferatur.
- 14 Quis contra proprium iuramentum veniens, allegare dicitur turpitudinem suam, nec eius hære id facere potest.
- 15 Qui contra iuramentum venit, ipso iure dicitur peritrus.
- 16 Peritrus non est, qui iuravit animo non se obligandi, & contra iuramentum venit.
- 17 Tenetur tamen ipsum iuramentum servare.

CONSILIVM XXIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

LN causa primarum appellationum vertente inter Ser Laurentium de Ponteficus Procuratorem, & eo nomine Stephani, & Thomæ fratrum de Obicis appellentem & appellatum respectu ex una parte, & Ser Franciscum Mainardum procuratorem, & eo nomine D. Bartholomæ de Brancoli-

nis uxoris relicte olim Ser Alexandri de Obicis a Monte Summano appellante, & appellatum pariter respectu ex altera modis, & nominibus, de quibus in actis fit mentio. Vis omnibus actis in causa per utramque partem factis, & hinc inde deductis, & allegatis, & mature omnibus consideratis, retuli partes Excell. D. Iudicis primarum appellationum inclite Civitatis Florentiæ esse in absolviendo dictum Ser Franciscum Mainardum procuratorem dictæ D. Bartholomæ dicto nomine, & dictam eius principalem Ream, conventam a petitis per dictum Ser Laurentium procuratorem dictorum fratrum de Obicis dicto nomine.

Et ad ita dicendum motus sum ex eo, quod Donatio presumpta, & simulata resultans ex confessione facta per Ser Alexandrum de Obicis Dominæ Bartholomæ de Brancolinis a Seravalle Comitatus Pistorij eius uxori constante Matrimonio de Dote recepta, & si ab initio non valeret tamquam facta in fraude legis Donacionem inter Coniuges prohibentis, tamen confirmata fuit morte ipsius Mariti vxore superiuivente l. quod de tuo C. de Dot. caut. non numer. & ibi gl. & Doct. Bart. in l. cum quis decedens, §. Titia in fin. ff. de legat. 3. Bald. in l. prima in prima leg. sub nump. 3. versic. quarto an in tali donatione, & ante num. 10. versic. secundo casu subdistingue, & in secunda lectura nume. 4. versic. secundo quarto, C. de donat. ante nupt. & in l. 1. §. creditum sub numero 3. versic. pone, quod vix confiteretur ff. si cert. pet. Alex. consil. 45. num. 6. libro primo consil. 26. nume. 3. lib. 3. Fulg. consil. 198. sub num. 1. in fin. Aret. consil. 86. sub num. 4. versic. nec obstat si dicatur, Soci. consil. 79. num. 1. lib. 4. & in l. 1. num. 71. 97. ff. solut. matrimon. Neniz in Sylvest. nupt. libro 4. sub num. 32. versic. quarto limita. Cravett. consil. 81. in fin. versic. ad vnum, Clar. in §. Donatio quæst. 9. num. 6. versic. scias autem, & Gabr. tit. de iur. dot. concl. 4. in 3. ampliat. num. 5. Et et quavis adhuc, ut talis Donatio donantis morte confirmetur, debeat in teruenire traditio vera, vel ficta, aut aliquid loco traditionis Barto. in d. l. quod de suo, & in l. Papinianus ff. de donat. inter vir. & vx. z. Bald. & Salyce. in d. l. prima. C. de donat. ante nupt. Cast. consil. 138. in princip. & num. 2. libro primo, Cephal. consil. ciuili octauo num. 2. Corn. consil. 124. sub nu. 3. lib. 4. Clar. in dicta quæstione 9. sub num. 6. versic. id hoc intellige, & Gabr. tit. de donat. conclus. tertia num. 27. cum sequent. versic. quarto limita.

3 Et tamen ista confessio receptæ Dotis dicitur habere vim traditionis, gloss. in d. l. quod de suo, quam ibi sequuntur omnes Doctores Bart. in d. l. Papinianus, & ibidem Bald. in omnia

nibus

nibus lecturis, & in die l. prima in secunda lectura, numero, quarto, versicu. secundo, quare C. de donat. ante nupt. & in die l. secunda, §. creditum sub num. 3. versicu. pone, quod vir confiteretur, ff. si cert. petat. Alexand. d. consil. 45. num. 6. lib. primo, & d. consil. 36. nu. 3. lib. 2. Socin. d. consil. 79. num. 3. lib. 4. Crauet. d. consil. 81. in final. verbus, & Clar. d. quaestio. 9. sub num. 6. versicu. secundum exemplum, ubi refert alios de communi testantes, & Gabr. d. titu. de donat. d. conclus. 3. in 4. limitatione numero 28.

- 4 † Quinimo videtur, quod etiam ab initio valuerit propter iuramentum in ea appositum, quod videtur esse non solum assertorium, sed etiam promissorium omnium in instrumentum contentorum, quo casu dicitur statim valida dicta Donatio ex confessione illa rescilans, quicquid enim sit, ubi adesset tantummodo iuramentum assertorium, ubi extat promissorium, concludunt scribentes hanc Donationem validam, & confirmari, ac si esset expressa Donatio inter coniuges facta, ut pater ex traditis per Crauet. d. consil. 81. numer. 3. versicu. Secundo respondeo, & latius per Rol. consil. 93. nu. 32. cum plur. sequi lib. 1. ubi dicit hanc esse communem opinionem, & consil. 7. nu. 10. lib. 4. ubi testatur esse magis communem, & ab ea nullo modo esse recedendum iudicando, aut consulendo dicit d. consil. 93. num. 35. & d. consil. 76. nu. 11. & eandem sententiam tenent multi auctoritati per Gabr. d. titu. de donat. d. conclus. 3. num. 4. cum pluribus sequentibus, versicu. sublimita, † Alia etiam ratione videtur statim valuisse prefata Confessio etiam circumscripto omni iuramento quia ea non fuit facta per Ser Alexandrum uxori, sed Ludouico Branculino fratri Vxoris, a quo summam illam octingentorum aureorum ex causa Dotorum sororis habuisse te status est Ser Alexander, quo casu videntur cessare omnes difficultates, quae considerantur in simili confessione facta per virum uxori, quae tanquam facta inter personas prohibitas ipsi sibi donare, praesumitur simulata, & in fraudem legis facta animo donandi, & ideo non valet, quae res minime procedit in confessione facta per Maritum fratri uxoris, quae cum non sit facta inter personas prohibitas donare, non potest videri facta in fraudem legis, nec suspecta redditur, & propterea valet, ut in indiduo tradit Dec. consil. 336. num. 9. versicu. ad hoc etiam responderetur, quem sequitur alios idem tenentes allegando Rol. d. consil. 93. num. 39. & 36. libro primo, ubi num. 26. cum seq. eandem opinionem pluribus rationibus & argumentis, ac similibus exemplis comprobatur.

6 † Nec videtur, quod huiusmodi Confes-

sio, seu Donatio reuocari, aut infringi possit, uti simulata, & in fraudem fisci facta ex cogitatione delicti, quod confitens, seu donans committere cogitauerat iuxta notat. petterib. in l. post contractum ff. de donati. & in l. §. si quis post hac C. de bon. proscripto. quia huiusmodi cogitatus non videtur sufficienter, & legitime probatus, quia de eo probandum erat ante celebrationem actus, † volens enim impugnare contractum uti simulatum, habet necesse probare simulationem ex his, quae gesta sunt, antequam partes peruenirent ad contractum, quia de gestis post contractum non potest deduci simulatio. Iam in §. item si quis in fraudem num. 8. In initio de action. quo fit, vi postquam plene non est doctum de hoc cogitatu ante contractum instrumentum, non proficit extrajudicialis confessio de eo postea per virum facta, ut ex dicta lasonis decisione apparet, † & esset inconueniens quod ex dictis per virum post Confessionem solemnem ad ad uxoris commodum factum posset praedictum generari ipsi uxori, cui iam ius quaesitum fuerat, Butr. consil. 5. num. 2. versicu. item ex quo, Castor. consil. 110. num. 6. consil. 134. num. 3. lib. 1. consil. 79. num. 2. consil. 337. num. 1. 2. 3. & in fin. lib. 3. Praeterea cum nullum ex inde commississet Ser Alexander delictum, non satis recte videtur posse argui in eo aliquid fraudis in facienda confessione receptae Dotis uxoris, ut ea via eius bona ex delicto confiscanda in fiscum non deuenirent, † quia cum ad inducendam fraudem duo copulatione requirantur, animus scilicet, & euentus l. fraudis interpretatio ff. de reg. iur. & ibi Decis. nu. 2. & Cagnol. num. 1. & euentus caruerit fraude, etiam animus ea causasse praesumitur, postquam ab effectibus dignosci solet, ut pulere tradit Alba consil. 97. nu. 36. & hoc tanto magis dicendum videtur, cum non constet de aliquid iusta causa committendi maleficium, si nequa fraus ista aduersus fiscum non redditur verificata, † Quia licet haec fraus ex cogitatu delicti committendi probetur praetium prius per modos traditos per Bart. in d. l. post contractum, colum. 1. & 2. & per alios ibidem, & in l. si quis post hac C. de bon. proscript. tamen non sufficient illi modi praesumptui, nisi etiam probetur, quod tempore factae confessionis suberetur causa inimicitiae capitali, vel alia, propter quam verisimiliter deueniret ad effectum delicti, cum si ea superuenisset, non posset praecedentem Contractum infringere secundum Bartol. in d. l. post contractum, sub num. 2. versicu. dico, quod tu debes probare, quem sequitur Salycet. in d. l. si quis post hac, sub num. 7. ver. sed Bartolus inquit, & idem tenet Bartol. consil. 65. sub numero 4. in fine, ver. & ad praedicta faciunt lib. primo,

ubi

vbi in ijs terminis vult, quod semper sit ne-
cessesse, quod appareat causa propter quam a-
ctus praesumatur fictus, † Rursum dicitur,
quod ex solo, & simplici cursu temporis sta-
tuti ad opponendum de Dote non numera-
ta Consilio mariti etiam vxori facta duran-
te matrimonio de Dote recepta, nocet ne-
dum haeredibus, & successores ipsius con-
fidentis, sed etiam Creditoribus, & tertijs pos-
sessoribus, & alijs quibuscumque ex vera, &
communi scribentium sententia, de qua ha-
betur per Añd. decif. 204. n. 11. per Cra-
uert. consil. 40. nume. 6. & per alios adductos
per Gabriel. tit. de iur. dotum. conclus. 4. nu-
mero octauo, versiculo. limita, quod & aduer-
sus fiscum procedit secuto delicto, & lata ce-
tiani sententia condemnatoria contra virum,
qua factus est, quod ante delictum lapsa sint
talía tēpora, vt fiscus nihil opponere possit:
quemadmodum nec possit iur. ipse, aut ei-
us haeres Salycet. in dicta l. si quis post hac,
sub numero secundo, versiculo, & ut diligen-
tius. Postremo videtur, quod † sicut Ser Ale-
xander confitens non posset allegare hanc
confessionem esse factam in fraudem fisci
ob propositum delicti committendi, & sub
hoc praetextu eam infringere, Bartol. consil.
65. ante numero primo, libro primo, & in di-
cta leg. post Contractum numero sexto, ver-
siculo, sed an venditor, Anchar. consil. 227.
numero primo, & Alba consil. 9. numero de-
cimo, vbi de communi testatur per leg. cum
profitearis, C. de reuocand. Donat. & l. si Cre-
ditoribus, C. de seru. pignor. dat. manum. ita
nec haeredes eius, dicta l. si creditoribus in fi.
& l. filios, C. de reuocand. ijs, quae in fraudem
cred. Barto. d. consil. 65. ante numero primo,
versiculo, si vero hoc vult dicere haeres, Alba
d. consil. 9. numero decimo, dicens de com-
muni ut supra, † & quamuis forte possit al-
legari, quod sit fictitia, & simulata secun-
dum Bartol. in d. l. post contractum numero
sexto versiculo, aut vult dicere, & dicto
consil. 65. numero primo, versiculo, circa
primum: tamen id verum est, quando alle-
gatur, quod sit fictitia, & simulata, non in
fraudem alicuius priuari, vel fisci, sed ex ali-
qua iusta, & honesta causa puta, vt bona ab
aliquo Tyranno defenderentur, & ita loqui-
tur Bart. in dicta l. post contractum, per l. quam
uis, & l. eum propria, C. si quis alter. vel sibi,
& ita etiam sentire videtur dicto consil. 65.
numero secundo, versiculo tercio, modo, &
optime declarant Alba. dic. consil. 9. numero
decimo, secundum veram, & communem
Doctorem intelligentiam, & a fortiori pro-
batur ex dictis per Alba. in capitul. cum con-
tingat sub nume. 20. versiculo, primus casus
est extr. de iur. iurand. † quae res fortius mili-

tat propter iuramentum, quia sicut non pos-
set Ser Alexander, qui Dorem recepsit iura-
uit, asserere contrarium, allegando turpitu-
dinem suam periurij commissi, ita nec eius
haeredes id facere possunt, vt punctualiter
tradit Roland. dicto consil. 93. numero 20.
21. libro primo, vbi alios adducit, & sine du-
bio hoc locum habet, quando assertio hanc
iurata tendit ad praedictum alicuius priua-
ti, vel fisci ex causa iniusta, & praua, ut in hoc
proposito, † quia tunc talis iurans inconti-
nenti est periurus, licet in mente conciperet
narrata esse falsa, quia simulatio intentionis
ex iniusta causa non excusat, unde non de-
bet audiri allegando simulationem, cum
fateatur turpitudinem suam, scilicet periuri-
um, ut eleganter ostendit Abb. in capitu-
lo, cum contingat sub numero 20. versiculo,
secundus casus circa principium extra de
iur. iurand. † quod idem dicendum est, si
iuramentum non assertorium, sed promiss-
orium tantummodo esset, nam licet contra-
ueniendo iurata promissioni, non incidat
in periurium, quia non habuit intentionem
se obligandi, sed solum grauitur peccet apud
Deum, assumendo Religionem iuramenti
in vanum praesertim in fraudem alterius, ra-
men compellitur seruare iuramentum, qua-
tenus uenit in sui praedictum, & non im-
munet ante periculum, quia non debuit
abuti iuramento ad deceptionem maxime al-
terius, unde non debet audiri allegando hanc
turpitudinem, ut Abb. tradit in dicto secun-
do, casu ad finem. Anno 1584. Floren-
tiz.

E P I T O M E.

*De Gabella soluenda a litigantibus Flo-
rentia pro instrumentis, & alijs scriptu-
ris publicis, & priuatis exhibitis, &
qualiter, ac quando soluenda sit ex
dicta productione, & de nullitate Acto-
rum, & sententiarum ob defectum ta-
lis solutionis incurrenda, & de alijs in
hac materia contingentibus.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Gabella florentia soluatur de instrumentis, & alijs
scripturis, tum publicis, tum priuatis in iudicio
productis.
Gabella non soluita intra debitum tempus, omnia
acta, & actiata, atque sententia nullo nullitatis
sub-

D. Petri Caballi.

- subiacere, etiam quod postea soluta sit. ibid.*
- G**abellabile in dubio presumitur omne ius productum, & Gabella notificatum, & dicenti contrarium incumbit onus probandi. ibidem.
- G**abella est soluenda de contractu, seu scriptura valida, & non de invalida, intelligi ut ibi.
- R**edhibitione facta, & soluta Gabella pro Contractu principali, non est locus repetitioni Gabellae.
- Gabella soluta pro Contractu, qui deinde resolvitur, non potest repeti. ibid.
- R**escriptum Principis non est tradendum ad inco-
gitata, sed intelligendum est secundum preceden-
tem supplicationem. & l. cum. 11.
- P**etens in precibus terminum prorogari ad solu-
endum Gabellam pro sententijs, & instrumentis pro-
ductis, & de hoc Rescriptum impetrans, intelligi-
tur de sententijs, & instrumentis, pro quibus ad-
huc tempus soluendi durabat, non autem de his,
pro quibus iam transactum fuerat.
- Prorogatio habet locum, si durans termino fuerit pe-
tita, & non post terminum. ibidem.
- P**rinces in dubio non presumitur velle ius ques-
tum alteri auferre.
- Dispensatio facilius conceditur super iure querendo,
quam super iam quesito. ibidem.
- R**escriptum per modicam subreptionem vitia-
tur.
- N**on entis nulla sunt qualitates.
- V**erba Rescripti sunt interpretanda contra imperiū
tem, quando clarius et apertius in precibus potuit
loqui, & non fecit.
- R**escriptum ne superfluum, & frustratorium dica-
tur, refertur ad habilita, & ad ea, quae sunt de iure,
& contrarietatem non habens, aut repugnanti-
am.
- R**escripta referuntur ad supplicata, & alius non de-
bet operari iuxta intentionem agentium.
- S**upplicans debet narrare omnia iam impetrata, alioquin
Rescriptum secundum non tenet.
- A**ppellatione instrumentorum simpliciter, scriptura
privata comprehenditur, fallit appellatione in
strumenti publici.
- G**abella pro instrumentis in iudicio productis solvi
debet ante sententiam, sed pro scripturis privatis
tempore productionis.
- E**xceptio Gabellae non soluta est, & quando opponi
possit alteri per eum, quem qui ad eam solvendam
tenebatur, ad inducendam nullitatem ex dicta non
solutione. & num. seq. usque ad fin.
- Dolus cum dolo compensatur. ibidem.
- E**xceptio quae obstat agenti an, & quando obstat, vel
non Reo.
- A**liud est Gabellam non soluere pro Contractu factio;
aliud est Gabellam non soluere de contractu pro-
ducto. vide infra.
- S**i quis Gabellam non soluit de contractu factio, potest
excipere contra producentem contractum de Ga-
bella non soluta ex productione in iudicio. ibi-
dem.
- O**bligatus ad solutionem Gabellae, & non solvens,

potest alteri iridem obligato obijcere, quod non sol-
uerit, quando ex non solutione inducitur nullitas
ipso iure.

CONSILIVM XXIII.

*Spiritus sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

Ncausa primarum ap-
pellationum verten-
te inter Magnificum
& generosum Equi-
tem D. Franciscū de
Satis de terra noua
ex vna parte. & Ma-
gnificum D. Ioānem
de Bencis iuo, & no-

mine D. Pauli eius fratris ex altera, omnes ap-
pellantes, & appellatos Procuratoribus respe-
ctive mediantibus, vt in Actis. Retuli, partes
Exc. D. Iudicis primarum appellationum in-
clitae Ciuitatis Florentiae elice in pronuntian-
do male per D. Iudicem a quo iudicatum, reuo-
cando eius sententiam, & declarando petita
per dictum D. Equitem de Satis, seu eius in
causa Procuratorem d. n. in eius libello noli-
tatis fieri debere, & successu et sententias D.
primi iudicis Quarteriorum sancti Ioannis,
& sanctae Mariae Nouellae Ciuitatis Floren-
tiae, & DD. trium iudicum secundarum ap-
pellationum eiusdem Ciuitatis in dicto libel-
lo recitatas una cum actis coram ipsis DD.
primo, & tribus Iudicibus respectiue factis
esse nullas, & tales executionem aliquam
non mereri.

Ad itaendum motus sum ex pluribus,
sed potissimum ex eo, quod per Bencios in
causa fuit producta quaedam scriptura priua-
ta inita inter Iulianū de Brandinis ex una par-
te, & Petrum Antonium de Satis ex altera su-
per assensum quorundam bonorum, de qua
nulla fuit soluta Gabella tempore ipsius pro-
ductionis per producentes, licet publica fuerit
soluta per alios ad id ob rem gestam, &
Contractum obligatos, quo casu omnia acta
& omnes sententiae dicuntur subiacere nul-
litati ex clara dispositione legis Gabellae,
& tenetur enim iura Gabellabilia producents
ad solutionem eorum Gabellae, etiam si
originaliter ad eam non tenebatur, saluo si-
bi regressu contra veros debitores, alias
acta, & sententiae nullitatis vitio laborant,
ut ex eiusdem Gabellae legibus cauetur,
quibus etiam prouidetur, vt omne ius pro-
ductum, & notificatum gabellabile cen-
seat, donec a producente contrarium
ostendat.

ostendatur, ut ideo non possint Bencii dicere Productionem illius scripturæ priuatæ non esse gabellabilem, cum non solum id nõ doceant, sed immo constet de contrario ex solutione ipsius Gabellæ facta per veros debitores posse, ¶ Nec referre videtur, quod non produxerint originale illam scripturam priuatam, sed tantum eius copiam non probantem, de qua vti de re inualida nõ fenerit lex, nec Gabella soluenda sit, Bald. in l. non dubium in secundo not. num. secundo, C. de legibus, & in l. 2. in fi. C. de eunuch. & ibidem Salycet. ante fin. Roman. consil. 78. numero secundo, Aret. consil. 128. num. 8. pro ut nec de re valida, sed postea rescissa, Roman. dict. consil. 78. sub num. secund. 2. ad fin. post Bald. in l. si. §. sed quia nostra numero 4. vers. quæritur hic Cyn. C. communia de lega. qui tamen hoc non dicit, sed potius contrarium, cum dicat, quod si rescindatur sub prætextu inualiditatis, non est soluenda Gabella, iocus autem si alia ratione, in quam sententiam videtur etiam expresse venisse ante eum Bar. in ead. l. fin. §. siu autem num. primo vers. istud est vtile, & hoc idem de mente ipsius Bald. in l. si prædium num. 8. vers. sed non quid C. de edictis action. ¶ Idum vult facta redhibitione situm non tenci restituere Gabellam, quæ accepit pro Contractu, cuius causa actum fuit redhibitoria actione, quia & si verum esset in facto, tamen non tolleretur nullitatem, quæ incurritur nedum ex productione, & vii, sed etiam ex sola, & simplici allegationem scripturæ, quod tanto magis dicendum videtur, cum in productione non fiat intentio de copia, ut sic saltem allegatio, & deductio possit referri ad originale, maxime ut in portiori significata verba prolata intelligatur iuxta iura vulgaria, ¶ Nec nullitatem hæc sanatam esse ex scripto Serenissimi Principis contendere possunt Bencii, quoniam illud scriptum non est trahendum ad incogitatum, Gozad. consil. 26. numero 50. sed in eligendum uenit secundum præcedentem supplicationem Benciorum, idem Gozad. consil. 41. numero 16. in qua narrata productione plurium sententiarum, & instrumentorum perierunt ipsis ex gratia concedi, ut possent soluere post sententias, & post habitam earum executionem, & omne id, in quo tenerentur pro solutione Gabellæ cum ualiditate actuum, & sententiarum, & Princeps narrata at tendens, concessit eis tempus ad soluendum per biduum post latam sententiam cum petita validitate, ¶ Nam petitio respicit prorogationem termini ad soluendum Gabellam pro sententiis, & instrumentis, qui durabat vique ad sententiam, non autem respicit reintegrationem termini iam decursi ad solu-

dum Gabellam pro scriptura priuata, ex cuius lapsu iam incurra erat nullitas, & successiue ius parti quæsitum, ¶ quod non ita de facili Princeps subuulserit, si de enformatus fuisset qualecumque illud esset. Aret. consil. 164. numero 4. uersiculo, circa, longæque facilius conceditur per rogatio, quam fiat noua concessio. L. sed & si manente cum sua Materia. ff. de precari. faciliusque dispensatur super iure querendo, quam quæsitio, per Rip. in capitulo primo. numero 10. extra de Rescrip. sicut & facilius impeditur faciendum, quam tollatur factum. l. Patre futuro, ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. & Principi sunt exprimenda omnia, ex quibus posset moueri ad non concedendum, vel difficultas concedendum, nec iustitiam in genere de eis fieri mentionem, sed requiritur notabilis expressio, ut impetratio soluetur a subieptione, ¶ maxime cum modica subreptio uideat Rescriptum, ut punctualiter iura, & autoritates adducens tradit Grammatic. consil. crum. 34. sub num. 9. 10. 11. & cum tempore supplicationis non tenerentur amplius Bencii ad solutionem Gabellæ pro dicta scriptura priuata producta cum non soluendo tempore productionis incurrat solummodo pena nullitatis Actorum, & sententiarum, non possunt allegare, quod petierint tempus ad soluendum etiam pro ista scriptura priuata, quia non est opus termino ad soluendum, si nihil est soluendum, ¶ Cum non entis nullæ sint qualitates. l. eius qui in provincia, §. quod si quis insularum, ff. si cert. petat. & qualitas non consideretur sine subiecto. l. 2. ff. de usufr. & quemad. quis utat. & si de hoc agere uoluissent, aliis vii de buissent uerbis denotantibus restitutionem in integrum aduersus lapsum tēporis ad soluendum decursi, cum narrati ne nullitas incurra, & petitione repositionis in priulum statum, de quibus nullum uerbum legitur in dictis precibus, ¶ quorum uerba contra eos nūc se in eis fundantes, & qui apertius loqui poterant, interpretanda sunt per l. ueribus cum sua materia ff. de pact. quod tanto magis procedit, cum & eo tempore soluta esset per ueros debitores Gabella dictæ scripturæ, uel saltem ante Rescriptum, etiam sententiis ipsis Bencii, ut ostendit infermatio facta Serenissimo Principi DD. Officiales Gabellæ ad dictas preces, in quibus fatentur Bencios ostendisse ipsis scripturas priuatas per eos productas, de quib. Gabella erat soluta, ad aliud enim sermo iste referri non potest, quam ad illam scripturam, cum de solutione alienus scripturæ priuata non constet l. fundus qui locatus in fi. ff. de fund. instruct. & instr. lega. Cum n. semel soluta Gabella pro una re, nulla uictus soluendo sit Gabella, patet non de

soluzione gabelle dictæ scripturæ Bencios in
precibus scripsisse, vel saltem Principem in
Recripto de ea non intellexisse, cum pro ea
10 la amplius debita gabella, & ne alias Recriptum
sit superfluum, & frustratorum cõtra
cap. si Papa, de priuilegiis in 6. & l. si quando, ff.
de leg. primo, & quod Recriptum hoc non
sanet nullitatem iam incursum ob gellam
non solutam de priuata scriptura tempore
productionis, sed solum valider nullitates in-
currentes ob gellam sententiarum, & in-
strumentorum, pro quibus durabat tempus
ad soluendum vique ad sententiam, patet a-
pertissime & informatione facta rescribenti
per præfatos officiales, in qua post habitam
mentionem cuiusdam testamenti gellabili
lis producti, dicunt formaliter Mostraci il
supplicante moliti instrumenti, & scripturæ
prodote nella sua Causa per riconoscere cer-
ti sui beni, delli quali ne sono stare pagate
le gabelle, & quando fusero statim prodotti,
vñ, allegati altri instrumenti, scritturæ, &
Atti gellabili con dicto testamento, non
ne sendo pagare le Gabelle auanti le senten-
tie, che li dessino, tali sententie farebbero
nulle, & però ha bisogno della gratia, che do
11 manda. Si enim Recriptum ad petita, &
exposita referendum est, & ultra agentium
intentionem operari non debeat contra l. nõ
omnis ff. si cert. per. vnicuique liquete potest
gratiam petitam, & proinde concessam esse
pro ijs solummodo iuribus gellabilibus,
de quibus gabella soluenda erat ante senten-
tiam, non autem pro ijs, de quibus iam lap-
sum erat tempus ad soluendum, & quorum
causa iam nullitas in esse producta fuerat, de
12 qua nihil penitus Principi dictum fuit, &
Cuius secundum Recriptum hanc difficulta-
tem minime tollere videtur, cum eodem
modo, quo primum laborer ex non facta in
precibus mentione de præmissis circa dictam
priuatam scripturam dictis, & declarer, non
autem amplius primum Aret. conf. 164. sub
numer. 2. versicul. quinimo. Nec refragatur,
13 quod Bencij, in precibus & instrumentorum
appellatione comprehenderint scripturam
priuatam l. iutor & fin. ff. de vsur. l. instrumentum
C. de probat. spec. tit. de dila. §. nunc videa-
mus, versicul. nota, volens in termino dato
ad producendum instrumenta includi etiam
productionem priuatæ scripturæ, quæ
sequuntur in l. 1. C. de iur. calumn. Bal. num.
6. ver. iuxta hoc, Castren. num. 8. & Romā.
3. numer. 2. etiam de propria significatione
sumpta ex allusione vocabuli, quia instrumē-
tum dicitur omne id, quod instruit causam l.
1. ff. de fid. instrument. & scriptura instruit
causam, licet secus sit secundum communē

vsum loquendi, cum non sit in vsu dicere,
quod habeat instrumentum, cū habeat scrip-
tura priuata, ut in ead. l. 1. C. de iur. cal. dicit
Barth. num. 2. Bald. num. 6. versiculo, quæro
quid: Salycet. num. 3. Castren. nu. 8. Roman.
conf. 23. num. secundo, Aret. conf. 51. num.
3. Fely. in Rub. de fid. instrum. num. 5. Alci.
in l. noctionem §. instrumentorum numero 5.
de verbor. signifi. de quo non constat, cum ta-
men sit probandum, vt per Barth. Bald. Salyc.
Castren. & Aret. supra citatos, licet non veni-
at appellatione instrumētū publici, cum sit
duplex genus instrumentorum, vñ priuati,
& alterum publicum, & appellatione vnius,
alterum non veniat, vt ideo & scriptura priuata
tamquam instrumentum priuatum non cõ-
prehendatur nomine instrumenti publici, te-
cundum Ang. de Petru. l. si quis igitur nu-
me. 56. in Authen. de instr. caut. & fid. quem
sequitur Fely. in Rub. de fid. instrum. ad
finem sub num. 6. cum quo conuenit Rom.
conf. 77. num. 4. Quia quicquid sit de iure cõ-
muni, in terminis nostris appellatio instru-
menti non potest continere scripturam pri-
uatam, & cum in solutione Gabelle, de qua
14 agitur, longa differentia sit inter instrumēta,
& scripturas priuatas, quia in illis fit scilicet
solutio ante sententiam, in his veto requiritur
tempore productionis, vt propterea de vna
re ad alteram, vt ex diuersis illatio congrua
fieri non possit. l. Papinianus ex l. si de
minorib. vltra quod Bencij, petierint tempus
ad soluendum pro eo ad quod de presenti,
vel in futurum reuertentur pro gellis, non
autem pro eo, ad quod de præterito obligati
fuerant, vt clara sunt eorum verba vulgari
sermone probata, inter quæ tempora quanta
sit differentia, nullus est, qui neiciat: & pro
scriptura priuata in nullo amplius tenebantur
pro solutione gellæ, sed inciderant
in pœnam nullitatis, ut supra latius dictum
15 est, & Non potest etiam opitulari Bencij,
quod ex quo D. Eques vñ hæres Petri Anto-
nii tenebatur etiam in solidum, licet pro parte
cõtra Iulianum regressum haberet ad solu-
endum Gellam dictæ scripturæ ex lege
Gellæ, non possit modo allegare nullitatem
ex capite non solutæ Gellæ per Bencios,
quia ille, qui est in pari turpitudine, quia & ip-
se tenebatur soluere Gellam, & non soluit,
non potest contra aduersarium eidem ad Ga-
bellam obligatum allegare nullitatem A-
ctus ob ipsam Gellam non solutam, quia
aduersarius potest excipere, quod nec ipse sol-
uit, quo casu dolus cū dolo cõpensatur, ut in
terminis tradit Bar. in l. cū Mulier n. 7. ff. sol.
mar. quæ sequuntur ibi Ro. dicens hanc esse
veritatē n. 101. quo uer. ad tertium, Castor. n. 5.
se remittens ad ipsum Bar. Alci. 17. Ang. de
Pe.

- P**er^o in §. itaque Deo sub num. 6. versu cu. & sic est argumentum in sua. in Auth. vt ludi. sine quoquo suffragio, Arer. consi. 128. ante numer. 8. versicul. venio nunc, & clarius in consi. seq. incip. clarissime D. Collateralis numero 10. versu. secundo est aduertendum, Felyn in ca. dilecti ante num. 5. post versicul. ad secundum casum de exemplis, ibi aliquando contractus fuit traditione perfectus de except. Crauer. super quesi. stat. Ferrar. de indemn. mulier. num. 34. versicul. 13. posito, & facit Felyn in cap. prudentia ante numero 1. versicu. cum istis adde extra de mut. peti. dicens quod qui non soluit collectam, non potest id alteri obijcere. Quia primo dicitur hanc opinionem esse multum controuersam, vt pater ex traditis per Bald. contrarium tenentem in l. acceptam C. de vsur. quesi. 23. num. 75. cum sequent. & latius in dicta l. cum Mulier num. 23. & 24. versicu. de tertio dubio secundo dicitur, quod ea procedit, quando excipiens de pari turpitudine tractat de damno vitando, & agens de lucro captando, vt per Bartol. Rom. Alex. & Fely. & Crauer. supra citatos, quod hic non potest adaptari, immo nec in aliqua parte potest haberi consideratio damni vitandi eo modo, quo Doctores loquuntur, vt sic cesset etiam dictum Felyn. in d. cap. dilecti sub num. 4. post versicul. limina 3. ibi aliam, Aug. qui voluit locum esse dictae conclusioni, etiam quando vtraque pars de damno euitando tractaret, pro vt & si de lucro captando certaret, vt in pari causa praefatur Reus, qui tamen non loquitur in hoc practico termino, sed generaliter in hac materia allegationis paris culpa.
- 17 Terno dicitur, quod ista conclusio non potest adaptari ad terminos nostros, quia loquitur quando ex non soluta Gabella contractus reddebatur nullus culpa vtriusque contractantis, quia ad soluendam tenebatur, quo casu merito non solvens non poterat nullitatem contra alterum non soluente allegare, quia & ipse non soluendo causauerat nullitatem, & erat in pari turpitudine, quod hic non consideratur, quia contractans non soluendo Gabellam non est in aliqua turpitudine respectu nullitatis, quae non incurritur, immo actus remanet validus, sed tantum incidit in poenam maioris Gabellae, & nullitas, quae causatur ex non solutione Gabellae per producentem in iudicio actum respicit non ipsum actum productum, sed acta iudicialia, in quibus nullum factum contractantium consideratur, sed tantum illius, qui producit, qui non facit id, ad quod lege tenetur, & in puncto dicit limitando dictam conclusionem, Riminal. senior. consi. 311. num. 30. cum seq. versu. praeterea statutum.
- 18 Quatto dicitur, quod eadem conclusio

non procedit quando actus est nullus ipso iure, vt in proposito nostro, si bene totius legis tenor consideretur, nam tunc etiam ipsi contractantes obligati ad solutionem Gabellae, & ea non soluentes possunt allegare nullitatem Actus ex ipsa non soluta Gabella causa tam, vt in indiuiduo dicit Riminal. Senior. d. consi. 311. sub numero 24. & sequent. versicu. & in quantum dicebatur. Anno 1584. Florentiae.

EPITOME.

Qualiter bona Mariti sint obligata pro Dote uxoris, & de iure hypotheca tacita, vel expressa uxoris aduersus Mariti Creditores, vel bonorum possesores.

S Y M M A R I U M.

- 1 Bona Mariti tam praesentia, quam futura, & nomina debitorum, & alia omnia cuiuscunque generis sint, tacite sunt hypotheca pro Dote uxoris a die promissa ipsius Dotis.
- 2 Prior tempore potior in iure est.
- 3 Mulier habens tacitam hypothecam anteriorem praefertur habenti expressam posteriorem.
- 4 Hypotheca Dotis tacita posterior praefertur alteri tacitae anteriori.
- 5 Reus est absolvendus quando non constat de iure Agentis.
- 6 Agens ex iure hereditario in illam dicitur habere ignorantiam, ob quam excusatur ab expensis ibidem.
- 6 In condemnatione expensarum lex multum tribuit arbitrio iudicis.

CONSILIUM XXV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa tentatae mota per D. Franciscum de Sangalietis contra filios olim D. Andreae de Arigitij, & D. Philippum etiam de Arigitij super bonis in actis contestatis occasione, de qua in eis, viso processu ambarum partium, & consideratis hinc inde deductis, & allegatis, Retuli partes M.M. DD. Officialium Pupillorum inclutae Civitatis Florentinae esse in infermando, & annullando tenutam, vt in actis factam ad instantiam dicti D. Francisci de Sangalietis.

gallettis super bonis de quibus in processu vna cum præceptis de dilgumbrando factis prædictis de Argutius cum absolutione eius deni D. Francisci ab expensis litis.

Et ad ita referendum omiffa pluralitate rationum, & pomposa congerie allegationum, Motus fuit potissimus ex eo, quod in bonis, in quibus concessa fuit teneta D. Francisci, D. Philippus habet ius potentius tamquam succedens in ius D. Marietæ de Gondis vxoris D. Andree de Argutius debitoris, cuius ea fuerunt, & quia pro ius Dotibus habebat tacite obligata bona viri. l. vnica §. sed ut plenius C. de rei vxor. act. & ibi omnes scribentes, la. in §. fuerat num. 29. cum seq. vers. tertio, principaliter Instit. de Act. Negul. in tract. de pign. & hypothec. in 4. memb. secundæ partis numero 24. vers. sic. quartus casus, tam præsentia, quam futura cuiuscunque generis etiam consentientia in nominibus debitorum, & in pecunia numerata, ut per Negul. in d. loco num. 165. vers. sic. in super, & num. 166. vers. sed dubitatur, & hoc ab ipsa die promissæ Dotis, quicquid aliqui dixerint de tempore iolutæ tantum, secundum veriore, & communiore opinionem Doctorum, de qua attestatur Negul. cum eadem transiens ubi supra quæst. quarta nu. 80. 81. post Iacob. de Aret. Rayn. Cyn. Bart. Salyc. Imol. et Soc. in locis per eum adductis; quæ quidem Dos promissa apparet antequam contracta esset societas inter dictum D. Franciscum Sangallettum ex una parte, & dictum D. Andream ex altera, adeo quod cum D. Franciscus ex causa obligationis prouenientis ex dicta societate ad tenutam egerit, uideretur quod eam re-
 2. Ac obtinere non potuerit, & quia cum societas sit posterior Dote in tempore, clarum est, quod etiam talis esse debet in iure per regulam communem, caput. qui prior de reg. iur. in 6. Nam aut uolumus quod dicta obligatio societatis sit expressa, & tunc præferendus esset D. Philippus pro iure dictæ Dotis D. Marietæ, & quia mulier hinc tacita anterior præferatur habenti expressam posteriorem Din. in d. c. qui prior nu. 12. Doct. in l. qui assiduus, C. qui pocior. in pignor. habent. & Negul. ubi supra quæst. 8. nume. 98. Aut uolumus, quod sit tacita, quod non admittitur, & tunc præferendus similiter esset dictus D. Philippus etiam circumscripto omni Dotis privilegio, quia quando sumus in pluribus hypothecis tacitis, attenditur prioritas temporis, sicut in expressis, ut notatur in d. ca. qui prior, Negul. d. q. 8. ad finem uersic. adde quod, & ante eum Alex. consil. 58. num. 5. uersic. constat autem lib. 7. Quinimo, & quando dicta obligatio societatis esset tacita, & anterior Dote in tempore, quod in facto non uerificatur, adhuc ui-

deretur D. Philippus præferendus, quia tacita Dotis posterior præferatur alteri tacite anteriori. l. qui assiduus C. qui pocior. in pignor. habent. cum sua materia, & est communis omnium sententia, Negul. ubi supra in 6. quæst. num. 94. sequitur, Cagnol. in quoribus utriusque num. 2. ff. de reg. iur. & cum ex prædictis constet in dictis bonis D. Philippum habere priora iura dicto D. Francisci, non solum ipse D. Philippus, sed etiam filij dicti D. Andree liberari debuerunt a præceptis de dilgumbrando eis factis, quia eis sufficit non constare de iure agentis, sine cuius uerificatione pars conuenta in pace dimittitur. l. qui accusare C. de edend. etiam quod ipsa inuistam causam haberet l. fin. C. de rei vend. Absolutam partem uictam licet Adricem ab expensis, quia probabiliter poterat ignorare ius D. Philippi in bonis, de quibus agitur, cum ea essent D. Andree debitoris condemnati, & quia illi obtinuerat renutam in eis, quam defendere debebat, ut per Nattam consil. 142. nu. 24. licet enim maior casus exigatur in actore, quàm in Reo ad euitandam condemnationem expensarum litis in casu succumbentis, ut dicit Cagnol. in l. qui in alterius num. 26. uers. ultimo aduerte ff. de regul. iur. tamen in hoc multum lex tribuit arbitrio iudicis, ut possit condemnare, uel absolue, pro ut æquum sibi uideatur secundum Abb. in cap. finem litibus num. 26. in fin. extr. de dolo & contumacia. & tradit etiam Cagnol. in d. l. qui in alterius in finalibus uerbis. Anno 1585. Florentiæ.

EPITOME.

De Actore, qui pro minore exigit indebitæ pecunias, & de restitutione in integrum minori aduersus sententiam ob factum sui Actoris concedenda; & de fructibus rei post mortem donata perceptis a Donatario in uita Donatoris, an restitui debeant, an uero ipsius Donatarij sint.

S Y M M A R I U M.

1. Actor datus bonis Minorum administrandis tenetur de pecunijs indebitè exactis rationem reddere, & minores coguntur codere actiones contra dictum Actorem.
2. Minorum conditionem meliorem, non autem deteriorem facere tenentur, qui illorum personam, et res administrant.
3. Minor lesus iure merito restituitur aduersus condemnationem pro facto Actoris sui secutam ibidem.

- 4 *Restitutio in integrum minori non datur, nisi manifeste de eius lesione enormi appareat. ut infra.*
- Restitutio aduersus sententiam requirit probationes luce meridiana clariore.*
- Lasus in modico non restituitur, sed lasio debet esse manifesta, & rormis ibidem.*
- 5 *Pecuniarum fructus sequuntur sortem, & eius sunt, cuius sunt capitalia.*
- 6 *Sententia annullata dicitur illius titulus reditus ad non titulum, & ideo non prodest ad substantiam acquisitionem, sed restituendi sunt.*
- 7 *Mulier, que in pecunijs filij defuncti obtinuit legatum eidem a filio relictum non potest variare, & dicere, quod dicitur pecunias acceperit ad computum sue Dotis.*
- 8 *Donatarius tenetur restituere fructus rei sibi donata perceptus in vita Donatoris, qui illos sibi dum uiuit, & reservauerat.*
- 9 *Liber rationum Donatoris declarat dubiam mensuram illius.*

CONSILIUM XXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

IN causa restitutionis in integrum mota per Francium, & alios filios quondam Vincentij de Noris contra Alexandrum olim la-

cobi de Puccijs occasione, de qua in actis. Vito processu ambarum partium, & consideratis hinc inde deductis, & allegatis, licetuli partes MM. DD. Officialium Pupillorum, & adulatorum inclite Ciuitatis Florentie esse in pronuntiando, & declarando petita pro parte dictorum filiorum dicti Vincentij, de Noris quo ad primum caput eorum petitionis Florenorum. 77. spectantium ad dictum Alexandrum Puccium vti heredem olim Fracisci Pucci, exactorum per Philippum de Grisellis eorum Actorem fieri posse, & debere, & successiue in eos restituendos in integrum pro dicto capite aduersus sententiam contra eos latam, & in eos sic restitutos absoluendo a solutione dictorum florenorum 77.

Et quo ad alia capita in dicta petitione contenta in consentiendo petita pro parte eorum filiorum fieri non posse, nec debere, & successiue in absolueudo ab eis dictum Alexandrum, & eius in causa Procuratorem cum absolueione ambarum partium ab expensis litis.

Et ad ita referendum moueor quo ad primum caput ad fauorem dictorum filiorum,

quia & si Philippus Grisellus eorum Actor a Magistrato Pupillorum constitutus exegerit pecunias ad dictum Alexandrum Puccium spectantes, credens eas ad dictos minores pertinere, cum tamen eas non annotauit in libro Actori, nec de eis aliquam minoribus reddiderit rationem, nec ille peruenierit in dictos minores, nec in eorum vtilitatem fuerint vergetur, videtur, quod non ipsi ad earum restitutionem teneantur, sed Actor conueniri debeat, ipsique solum ad actiones contra illum cedendas compelli possint. l. fin. & ibi gloss. & scribentes ff. de administrat. tutor. Barto. in l. qui solidum §. etiam num. 3. ff. de legat. secunda. & in l. si se non obtulit in princ. nu. 1. ff. de re iudicat. Alexan. consil. 141. num. 11. vers. & casu quo etiam libr. 5. presertim cum Actor non minorum periculo, sed creantium illum constituatur. §. fin. cum ibi notat. Intit. de cur. & valde absurdum esset, quod aliter res hanc se haberet, quia aperiretur via tutoribus fraudandi minores, quorum tamen conditionem meliorem, & non deteriore facienda a iure facultatem habent. Intit. de Authen. tut. in princ. cum ibi notat. quo fit, ut dicti minores ad dictam summam condemnati in integrum merito restituendi sint vti laci. tot. tit. de in integrum restit. minor. & proinde etiam a dicta solutione absoluedi veniant, tamquam ad eam non obligati in iudicibus, & auctoritatibus citatis. Quoad alia capita contra dictos filios minores mota sunt ex eo, quod Restitutio in integrum non datur minori adue. sus aliquem actum, nisi consensu de lesione l. nam, & postea §. si minor ff. de iur. iur. & minoribus C. de in integrum restitutione, & vtrouique glo. & Doct. Alex. consil. 55. nu. 19. vers. 1. dico lib. 5. Soc. consil. 57. nu. 1. lib. 4. late Rol. consil. 10. nu. 8. 9. 10. lib. 4. Immo non conceditur ei, nisi duobus concurrentibus, primo quod sit lasus, secundo quod hoc manifeste appareat. Abb. in c. 1. in 2. not. extra de restit. in integrum per illud tex. Deci. consil. 474. nu. 11. & consil. 564. nu. 18. & maxime quando restitutio petitur aduersus sententiam, quia tunc probationes debet esse luce clariore. Soc. consil. 194. nu. 7. li. 2. pet. text. in l. si C. si minor se maior dixerit, vbi etiam Bal. nu. 1. in 1. no. & ista lasio debet esse enormis, quia pro modico damno non conceditur restitutio. c. pe. & ibi gl. & Doct. extra de reb. Eccl. non alien. gl. 2. in d. c. 1. & ibidem Abb. in d. 2. not. post medium extra de restit. in integrum l. si ex causa iudicati 1. resp. in fi. ff. de minor. l. scio ff. de in integrum restitut. l. prima. C. si aduers. vend. pignor. & vbi que gloss. & Doct. Deci. d. consil. 474. nu. 11. 12. & est magis communis opinio teste Gabr. tit. de restit. in integ. gr. concl. 1. nu. 1. ut propterea nulla appareat

D. Petri Caballi.

lacione istorum minorum restitutio petita aduersus sententiam contra eos latam concedenda veniat.

- In secundo enim capite non fuerunt lesi,
 5 † quia cum vtilia per eos percepta ex pecunijs Francisci Puccij existentibus super mensa Iacobi Martelli, & sociorum sequantur sortem, & eius sint, cuius sunt capitalia. sc. cum principalis, & nihil dolo, §. cum principalis, ff. de reg. iur. & capi. accessoria in eod. titul. in sexto, debent spectare ad Alexandrum dicti Francisci heredem, ad quem capitalia pertinent ex Rotali sententia inappellabili; Nec prima sententia nulla, & inualida ad fauorem D. Gineruæ eorum Auiæ paternæ lata, a qua ipsi habent, operari potest acquisitionem dictorum fructuum, † quia redacto huius sententiæ titulo ad non titulum per eius expressam annulationem, res cum fructibus restituitur. Roman. consil. 454. num. 26. cum sequen. vbi Mandos. in addit. Abb. consil. 84. colum. si. sub num. 4. libro secundo Felyn. in capitulo cum causam num. 6. de offi. delega. & ibi Dec. num. 19. 20. Gramm. decis. 79. num. 12. Natta consil. 535. num. 12. & alii relati per Cacher. dec. pedem. 159. nume. 12. cum seq. Nec refert quod Domina Ginerua tamquam Creditrix Florenorum 950. pro parte suarum Dorium, & pro legato paterno sibi ipsi satisfecerit in dictis pecunijs vsque ad concurrentem quantitatem sui crediti, & proinde non debeant vtilia restitui, quatenus capit rata capitalis crediti prædicti, † quia Domina Ginerua percepit dicta vtilia ex dictis pecunijs, vnde eam spectantibus ex alia causa, nempe ex titulo illo præambulo sententiæ ob legatum sibi a filio factum l. quædam mulier. cum ibi notat ff. de rei vendic. & pro suis dotibus, & pro legato paterno obtinuit tenuit in bonis stabilibus dicti sui filii, vnde non potest nunc variare, & in aliam causam dictas pecunias accipere. l. 1. & 3. cum ibi not. ff. de solution. vltra quod cum femel animum suum declarauerit, in eo perseverasse postea præiudicat Leum qui voluntatem ff. de proba. l. cum hic status in princip. ff. de donat. inter virum, & vxor. capitulo maiores de baptisimat. cum similibus.

- 8 In tertio etiam, & vltimo capite non fuerunt lesi, quia recte videtur absolutus Alexander ab vtilibus perceptis ex Florenis 550. per Franciscum Puccium donatis filijs dicti Vincentij de Notis, quia cum agatur de fructibus perceptis in vitam donatoris, qui sibi expresse eos reservauit, videtur quod frustra ad illos agerent, nec admittitur ille intellectus, quod voluerit donator in vita frui vtilibus, et post eius mortem eadem cum capitali in donatarios transire, quia hoc repugnaret libere

reseruatiōi paulo antea factæ contra l. nam ad ea, cum sua materia ff. de condit. & demōstrat. quod vbi dubium dici posset, † declaratum diceretur ex libro priuatarum rationū ipsius donatoris eodem tempore conscripto l. Nescimus ff. de neg. gest. Lahmenta §. primo. ff. de alim. & cib. legat. & l. instrumenta, C. de probat. cum vbiq. notat. Barto. in l. si paruus num. 6. C. comm. vtriusque iud. Crauert. consil. 201. num. 46. & ubi adhuc res dubia esset, interpretatio fieri deberet contra dictos, minores agentes, & in scriptura illa, & eius verbis dubiis se fundantes. l. veteribus cum ibi notat. ff. de pactis. Anno 1535. Florentiæ.

E P I T O M E.

Quæ requirantur, vt minor aduersus sententiam restitui valeat, & in materia l. diffamari ff. de ing. & manumiss. quis dicatur actor, & quis Reus, & de excommunicato ad iudicium venire promoto.

S Y M M A R I U M.

- 1 Minor petens se restitui ad appellandum, an sufficiat ostendere dumtaxat tempus appellandi fuisse lapsum, vel etiam opus sit docere de bono in re suo.
- 2 Barr. opinio de qua in l. si. nume. 10. C. in quib. caus. in integrum restit. non est necess. & altera eiusdem opin. de qua in l. nam & post ea §. minor nume. 6. ff. de iur. iur. circa restitutionem minoris ad appellandum conciliantur.
- 3 Minor satis lesus dicitur ex eo, quod remanserit sententiam condemnatus.
- 4 Diffamans dicitur Actor, & diffamatus Reus.
- 5 Actor est qui petit sibi aliquid dari, vel fieri. Reus vero qui contradicit, & petit se absolui.
- 6 Excommunicatus repellitur ab agendo, sed non ab excipiendo, declaratur ut ibi.
- 7 Excommunicatus remedio l. diffamari de ingenu. es manumiss. stimulatus ad iudicium venire, dicitur potius voluntarie, quam necessario venire.
- 8 Silentium quando impossum est alii, cui arguitur illud fuisse Actorem.

CONSILIVM XXVII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

N causa appellationis
vertente inter Aloj-
sium, & Andream fra-
tres de Arigutis ap-
pellantes ex vna parte
Conuictum D. Gu-
glicelmum Sanga-
lettum appellatum ex
altera occasione resi-
tutionis in integrum ad appellandum peti-
tæ per dictos de Arigutis, vt in actis. Visis pro-
cessibus, & scripturis per ambas partes mihi
præsentatis, & omnibus maturè considera-
tis, retri Partes Reuerendi D. Petri Nerlij,
Canonici Florentini, & Iudicis delegati, ac
Commissarii Apostolici esse in pronuntian-
do male per dictos de Arigutis fuisse appel-
latum, & bene per D. Iudicem a quo iudica-
tum, eiusdem sententiam confirmando.

Et ad ita referendum motus sum, quia &
si Bart. in l. fin. nu. 10. c. in quib. cau. in integ.
restitut. non est necess. teneat, quod mino-
ri petenti se restitui in integrum aduersus la-
psum temporis ad appellandum a sententia
contra eum lata, satis sit ostendere lapsum tē-
poris ad appellandum, quia dicitur l. x. eo
ipso, quod non appellauit a sententia contra
ipsum lata, & eum sequantur Castren. ibi nu-
mero 5. & in l. nam. & postea §. si minor
num. 7. ff. de iur. iur. dicens hanc opinionem
esse veriolem, Caphali Tolosan. decif. 389. in
princip. & plures relati per Gabriel. tit. de mi-
nor. coneluf. secunda num. 2. & per Cachet.
decif. pedemont. 157. numer. 2. & seq. de qua
opinionem etiam meminerunt Roland. confif.
10. num. 5. lib. 4. & Anchar. Regens. quæst.
41. num. 3. lib. 1. Tamen idem Bartol. in d. l.
nam. & postea, dicto §. si minor num. 6. vers.
ex hoc mirabili textu, ff. de iur. iur. voluit
contrarium, quod immo minori petenti se
restitui ad appellandum non sufficiat osten-
dere lapsum termini ad appellandum a sen-
tentia contra eum lata, nisi etiam doceat se
habere iura, propter quæ viciffet, si appellaf-
set, & eum sequuntur ibi Salyc. sub num. 7.
versic. & idem dicit si minor, Rom. num. 11.
versic. ex quo inferitur ad vnum, & sub nu-
mero 12. ad fin. versic. quarto, casu, vbi dicit
hanc opinionem esse veriolem, Alexand. nu.
8. versic. in glo. secunda habes. las. ante num.
17. versic. gloss. in verbo an captus, vbi ait

esse communem legistarum, Corn. num. 5.
versic. idem etiam si petir restitui ad appel-
landum, vbi dicit de comuni, Bald. in l. fi.
C. in quib. caus. in integ. restit. non est neces.
ad finem sub num. 7. dicens hoc esse verius,
& ibidem Salycet. sub num. 4. versic. & ex illa
gloss. & lare Corn. col. 4. sub num. 1. versic. ex
quibus inferitur primo, vbi dicit communē.
Alexand. confif. 55. num. 18. vers. secundo, dico
lib. 5. Aufser. ad decif. Capel. Tolos. 53. circa
medium apostilla, vers. adde quod si minor
& ad decif. 389. in fine apostilla. Rolan. confif.
53. num. 3. lib. 2. & latius confif. 10. sub nu-
m. 15. versic. quinto accidit lib. 4. dicens vbique
de comuni, & multi relati per Gabriel. tit.
de minor. coneluf. 2. num. 1. & nouissime Ca-
cher. decif. pedemont. 157. nu. 9. cum sequen.
vers. cōtraria vero opinio, vbi dicit veriolem,
& teceptionem, & Anch. Regens. quæst. 41.
num. 2. libro primo, referens Castre. & alios,
& hanc opinionem seruati in Curia Roma-
na affirmat Castren. in d. §. si minor sub nu.
7. & in d. l. fin. sub num. 5. licet ipse non videat
rur eam amplecti, qua opinione veluti verio-
ri, & communiori attenta, locus non potest
esse restitutioni per Arigutis peti-æ ad ap-
pellandum nulla penitus docta iniquitate sen-
tentia contra eos lata, † Quod si dicatur hæc
secundam opinionem Bartol. in d. §. si minor
nu. 6. procedere in minore Actore, quia tunc
non potest dici constare de lēione ex sola ap-
pellatione omiffa, cum nihil appareat per-
didisse de suo ex sententia absolutoria Ad-
uersarii, vnde merito volens restitui ad appel-
landum, debet aliter de lēione docere ostenden-
do iura, propter quæ viciffet, si appellaf-
set, & locum non habere in minore Reo, in
quo militat prima eiusdem Bartol. opinio in
d. l. fin. num. 10. quia tunc satis dicitur lēsus
ex eo, quod remanet condemnatus per sen-
tentiam, a qua omiffit appellare, quæ per ap-
pellationem suspensa fuisset, & fortassis per
aliam sententiam sublata, pro vt circumdan-
do hanc Bart. contrarietatem distinguat Ful-
gos. in d. §. si minor, & in d. l. fin. cui opinioni
adhærent Castren. in d. l. fin. sub nu. 5. dicens
esse ipsam veritatem, & hanc distinctionem
tollere omnem dubietatem, quæ posset acci-
dere, Corn. col. 4. sub num. 1. post ver. ex qui-
bus inferitur primo, Addent. ad Bartol. in ver-
bo decem dies, Alexand. in d. §. si minor sub
num. 9. versic. sed Fulgos. hic, vbi dicit eam
æquam, & sustentabilem, laso. ante num. 17.
post versic. gl. in verbo an captus, vbi sequi-
tur dicta per Alexand. Corn. sub num. 5. ver.
posset tamen forte dici, Addentes ad Bartol.
in verbo vincere, Alexand. confif. 115. num. 4.
lib. 5. confif. 80. sub num. 4. lib. 7. Ruin. confif.
68. num. 20. lib. primo plures relati per Gabr.
dicta

dicta conclus. 2. in fin. num. 3. & per Roland. consil. 10. num. 7. libro quarto. & nouissime Cacher. deci. pedem. 157. in finalibus verbis, & Anchar. Regien. dicta quæst. 41. nu. 5. & 7. post medium.

Responderi potest primo, quod licet ista distinctio sapiat æquitatem, non tamen est communis, sed communis, & verior est opinio Barto. simpliciter, & indistincte posita in d. §. si minor, vt ex supra citatis authoritatibus patet.

- Secundo responderi potest, quod est ista distinctio facit contra Argutus, quia & si in iudicio diffamatorio, in quo perunt restitui ad appellandum, sint Rei, tamen vere dicuntur Actores, tanquam diffamantes attentæ origine Causæ, & eius principio, secundum vnam opinionem positam per Afflict. decif. 268. numero secund. versic. quæritur quis est Actor, & licet postea numero tertio, & 4. affirmet contrarium fuisse decisum in Sacro Concilio, & cum eo transeat Roland. consil. 10. in fin. num. 13. libro quarto, tamen communis opinio, & est in contrarium, quia verè, & propriè nõ est Actor, qui aduersario diffamanti silentium imponi petit, sed potius est Reus, cum veniat ad iudicium stimulatus propter diffamationem, & ne in futurum molesteretur, vt copiose habetur per Cagnol. in l. diffamari, C. de ingen. & manum. quæst. 1. prima num. 9. Actor enim dicitur, qui petit sibi dari, vel fieri, & Reus, qui petit se absolui vt pro inde Argutij prætendentes in negotio principali sibi dari dicantur Actores, & Sangalletus prætendens se absolui, Reus censetur, nulla habita ratione huius Iudicii diffamatorii accidentaliter moti iuxta tradita per Dec. in c. ex literis, num. 13. versic. sed Iacobus de Rauenna de probat.
- 6 Nec obstat quod dicant Doctores in l. libertus ff. de in ius vocand. & in alijs locis telatis per Afflict. dicta decif. 268. num. 3. 4. versic. alij Domini dicebant. de excommunicato, quod non potest intentare beneficium dictæ legis diffamari, cum ramen possit esse in iudicio tanquam Reus se defendendo, quam opinionem dicit communem Cagnol. in d. l. q. 4. num. 13.

Quoniam ex hoc non infertur, quod agens dicto beneficio sit verè, & propriè Actor, nõ dicta cõclusio procedit in excommunicato, qui non potest stare in iudicio nisi pro defensione necessaria, unde non mirum si nõ potest implorare illud beneficiũ, quia in rei veritate non est defensio præcisè necessaria, sed potius voluntaria, cum non cogatur venire ad tale iudicium etiam quod sit stimulatus propter diffamationem, sed vltro ad illud accedat, vt punctualiter ad hanc obiectionem

respondet Cagnol. in eadem l. dicta quæstio. prima sub num. 9. in fin. versic. nec obstat, ubi ita declarat ea, quæ postea dixit dicta quæstio. quarta nu. 13. Et certe cum ex sententia lata in iudicio diffamatorio nihil appareat istos minores prodidisse de suo, nec in ea reperian tur in aliquo condemnati, non possunt dici

- 8 Rei. Immo cum tantum sit eis imposum silentium super eo, quod prætendebat aduersus Sangalletum, habentur pro Actoribus, quasi quod Sangalletus fuerit virtualiter absolutus ab eorum prætensione, pro ut in istis terminis concedendæ restitutionis ad appellandum, Actorem, & Reum considerant cõcordando contrarietatem Bar. supra relatum Fulgo. & alij cum sequuti in d. §. si minor, & in d. l. si quorum ratio minore Reum respiciens ex latione apparente ex sententia, a qua omisit appellare, ex qua condemnatus reperitur, & aliquid de suo perdit, minime conuenit his Argutius, vt propterea nec conclusio inde sumpta adaptari ad eorum commodum possit. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patronat. cum similibus. Anno 1585. Florentia.

EPITOME.

Quid probandum, & liquidandum, sit in Processu per filium agentem ad supplementum legitime iure Nature sibi in bonis Patris debite, quando sibi à Patre relicta ad ipsam legitimam non sufficere prætendit. Et de Modo agendi ad dictum supplementum, & contra quos agi possit.

S V M M A R I V M.

- 1 Filia potest agere ad supplementum legitime, si nõ sufficiant ad illam sibi relicta. Legitima consuevitur secundum facultates tempore mortis testatoris. ibidem.
- 2 Agens ad supplementum legitime quid ostendere & liquidare debeat, & infra per tot.
- 3 Forma petendi supplementum legitime traditur a Bar. consil. 17 lib. 1.
- 4 Instrumentis factis multo tempore ante mortem testatoris non liquidatur valor Bonorum post mortem ipsius.
- 5 Ex valore vnius temporis non infertur ad valorem alterius temporis. ibidem.
- 6 Filia atas est probanda, cum agit ad supplementum legitime, quando legatum annuum ei factum nõ sufficere ad ipsam legitimam prætendit.
- 7 Actore non probante id, quod est fundamentum sue inten-

intentionis, Rens absoluitur.

- 7 *Legitime supplementum peti potest nedum contra heredes uniuersales, sed etiam contra institutos in certa re, ac etiam agi potest aduersus tertios possessores.*

CONSILIVM XXVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

IN causa appellationis vertente inter Franciscum de Bargellinis Maritum, & Procuratorem Peregrinæ quondam Benedicti de Pedruccijs appellatæ ex una parte, & Franciscum Ghelli de Pedruccijs appellatum ex alia. Visis actis ad me transmissis, & mature consideratis omnibus considerandis, Retuli partes MM. DD. Priorum Populi, & Vexilliferi Iustitiæ Ciuitatis Pistoriæ esse reformando sententiam D. Iudicis a quo, & amplectendo merita causæ in declarando petita per dictum Franciscum de Bargellinis nomine quod in actis fieri non possit, & successiue in absolucendo dictum Franciscum Ghelli de Pedruccijs a petitis per dictum Franciscum de Bargellinis dicto nomine.

- 1 Et ad ita referendum moueor, quia & si Peregrinæ in testamento Benedicti Patris in scripturæ in libris 300. & certis annis præstationibus, si id relictum ad legitimam sibi iure naturæ debitam non ascendit, competat ius agendi ad supplementum ipsius legitimæ. l. omnimodo. l. scimus. C. de inoffi. testam. & s. ceterum in Auehen. vt cum de appell. cognos. tamen quia ad sciendum quanta sit legitima, considerantur facultates tempore mortis eius, in cuius bonis ea debetur, cum moderetur ad instar successionis intestati. l. cum quæritur cum ibi notat. C. de inoffi. testam. Anto. de Butrio consil. 9. in 3. dubio in prin. Marant. in sua decima disputatione nu. 22. & Ancha. Regi. quæst. 51. num. 9. lib. 1. & deductur impense funeris, & omne æs alienum. l. Papinianus §. quarta cum ibi no. ff. de inoffi. testamen. Cast. consil. 417. num. 3. ver. sic. quarto debent deduci libro primo. Alex. consil. 134. num. 1. lib. 4. ¶ oportet vt agens ad ipsius legitimæ supplementum ostendat, quod bona tanta extent, vt deductis deducendis legitima ascendat ad maiorem quantitatem eius, quod sibi relictum est, & ideo debet liquidare quantitatem, & valorem bonorum,

& æs alienum, alias nõ potest obtinere, quia sine tali liquidatione non potest esse certum, quantum sit illud, quod debetur pro legitima, vt colligitur & Cast. d. consil. 417. num. 3. ver. si. sed ut ista clarius appareant, & sentit aperte Alex. d. consil. 134. nu. 1. 2. 3. lib. 4. quod in casu præsentis factum non apparet pro parte Peregrinæ agentis, quæ cum prætendebat minus legitimam sibi a Benedicto Patre in testamento relictum esse, & propterea ad eius supplementum agat, vtique probare debebat bona paterna hæreditaria tantum valoris fuisse, vt deductis impensis funeris, & dotibus Lucie uxoris dicti Benedicti, quæ ex ipso testamento apparent esse de libris 600. & omni alio æte aliena, si extet, ipsa non perceperit integram legitimam, vt in indiuiduo habetur per Bartol. consil. 17. forma petendi lib. primo ¶ vbi præcisè. ponit formam petendi supplementum legitimæ, & modum articulandi pro eo consequendo, & cum sequitur Ang. de Aret. in §. tam autem nu. 3. ver. sic. quarto qualiter formabitur libellus, quando petitur supplementum legitimæ. In ist. de inoffi. testam. ad quam se remittit simpliciter las. in l. omnimodo sub num. 3. ver. l. & formam libelli, C. eod. tit. ¶ Nec ex instrumentis in processu exhibitis potest constare ista liquidatio, quoniam ea facta sunt per plurimos annos ante mortem dicti Benedicti, vnde non potest inferri de valore illius temporis, ad valorem temporis mortis dicti Benedicti l. 3. §. Diui Fratres ibi, & ista præcia, non ex præterita emptione, sed ex præsentis æstimatione constitui, ff. de iur. Fisci, & l. ad rescindendam ibi non sufficit, quod magno prætio fundum comparatum minori distractum esse cõmemores, C. de rescind. vendit. potuit enim minui pretium ex mala cultura, d. §. Diui Fratres, gloss. in dilad. rescindendam, vel ex ipso tempore, l. preia tenum §. nonnullam, ff. ad l. Falcid. potuit etiam ex illationi pretio, quam res valeret, vt notat. in d. §. Diui Fratres, & in dilad. rescindendam, & in l. 2. C. de rescind. vendit. & in terminis, quod instrumenta antea facta non probent præsentem valorem Reij, reuert. Alex. consil. 54. nu. 5. ver. si. non obstant, lib. 6. ¶ Erat etiam pro debita liquidatione dicti supplementi legitimæ probanda ætas agentis, vt ex rei inferri posset ad tempus futuræ Vitæ, qua durante fuit ei factum relictum annuum præter libras 300. legatas secundum terminos hæreditatum cum ibi notat. ff. ad l. Falcid. vltra quod in liquidatione faciendâ possent per Reum conuentum ostendi onera, debita, & alia hæreditatem minuenda, & liquidationem in legitimam excludentia, cum ea pluribus deductis computetur, vt ex supra allegatis

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N^o causa verrente inter D. Thomasinam quondam Saporin de Riccollo Aatricem mediantibus Antonio Cocchi, & Tiberio Ioannis Quirici eius Procuratoribus vna parte, & filios, ac heredes quondam

Dominici Mullacini, & Antonium Mariam quondam Riccolli eorum Curatorem, Reos conuentos ex altera, occasione restitutionis medietatis Dotum dictarum Domine Thomasinæ solutarum quondam Ioanni Paulo olim Reinedij de Campo soprano eius viro cum alimentis, vt in actis. Viro processu ad me trāsmisso, Retuli partes Magnifici Domini Potestatis Riccolli esse in absoluendo dictos filios, & heredes dicti Dominici Mullacini, & dictum Antonium Mariam eorum Curatorem dicto nomine a petitis per dictam D. Thomasinam, & dictos Antonium Cocchi & Tiberium Ioannis Quirici eius procuratores dicto nomine, reſeruatīs iurib. dictarum Domine Thomasinæ Atricis, & dictis Antonio Cocchi, & Tiberio Ioannis Quirici eius procuratoribus dicto nomine melius in alio iudicio agendi, & de iuribus, dictarum dorū restituendarum cū alimentis experiendi contra dictos filios, & heredes dicti Dominici Mullacini Reos conuentos.

Ad itā dicendum motus sum, quia actum fuit per dictam D. Thomasinam, & eius procuratores ad restitutionem partis eius Dotis scutorum 300. cum alimentis contra dictos filios, & heredes dicti Dominici Mullacini, veluti pro medietate heredes Ioannis Pauli viri dictarum Atricis, qui Dotem receperat, & de ea restituenda promiserat, & nullibi appareret dictos filios esse dicti Ioannis Pauli heredes, prout ostense tales ostendere debebat Atria. Crauet. consil. 37. in 1. dub. numer. 5. & consil. 197. numer. 5. & tanto magis cum nō sint Nepotes ex filia dicti Ioannis Pauli, prout errorē in libello asseritur, sed immo sint ei penitus extranei, & pro eorum parte dictū fuerit in processu, quod non sint eius heredes, & quoniam etiam agens contra filium vti heredes patris contumacem, vel comparentem, & non negantem, nec consentientem, debet ubi daretur esse talem, alias non obtemperat. Inhol. de Comuni opinione atte-

6 gatis apparet, fuit propterea non probante. Atque id, quod fuit intentionis erat fundamētum, Reus debuerit diffinitiuē absolui per regulam I qui accusare C. de edend. cum sua materia; & hoc vnicō fundamēto ad victoriam Reo sufficiente, non opus fuit intrare illam quæſtionem inite, vel ne ſocietatis vniuerſalis omnium bonorum tacite inter dictos Franciscum, & Benedictum fratres, de qua diſputant excellentes partium Aduocati, & præmiſſa dicta ſint pro ſuppoſito; quod per Peregrinam recte actum fuerit ad ſupplementum legitimæ contra ſolum patruium veluti heredem vniuerſalem dicti Benedicti ſecundum opinionem, quam tenet, & latiffime ab eam impugnantibus defendit Capr. conſil. 48. num. 4. cum ſequen. vique ad finē conſilij, & nulla habita ratione opinionis eorum, qui tenent agendum eſſe etiam contra legatari. s. & alios aliquid, ex teſtamēto conſequentes pro Rata bonorum. Barto. conſil. 34. numero quarto, libro primo, & ibi late addentes ad eum, Caſtr. d. conſil. 417. ad fi. ſub numero quarto, libro primo. Alexand. d. conſil. 134. numero 4. libro quarto. Aret. in d. §. tam autem, numero 5. verſicu. quarto an talis petitio. In ſitu. de inoffic. teſtam. Decius conſil. 235. numero 6. & eadem ratione contra inſtitutos in re certa, vt per relatos a Capr. d. conſil. 48. numero, primo, ſecundo, tertio & quod plus eſt, etiam contra tertios poſſeſſores bonorum hereditariorum. Crauet. conſil. 109. in 3. dub. num. 5. cum ſeq. Anno 1586. Florentiæ.

E P I T O M E.

Agens contra aliquem tamquam filium, & heredem tenetur probare ambas qualitates, & si inepte una via egit, non prohibetur agere alia via iuridica sibi competenti, pro qua sibi sunt reſeruanda iura experienda.

S Y M M A R I U M.

- 1 Agens ad restitutionem Dotis aduersus heredes defuncti, tenetur prius docere, quod sint tales, quales sunt.
- 2 Agens contra filium pro obligatione defuncti non solum probare tenetur illum esse filium, sed etiam heredem.
- 3 Agens pro recuperanda Dote recte agit etiam contra tertios poſſeſſores actione hypothecaria.
- 4 Agens inepte una via, si conſtat in ei competere alia via, & eor debet assilui tantum ab obseruatione, vel ab inſtitutione illius iudicij.

atque trans in l. si cū Dorē §. transgrediamur sub num. 16. versic. in fine glos. ff. solut. matr. cum qua opinione transiunt cōmuniter scribentes in l. necessarijs ff. de acquir. heredi. & præsertim Barto. circa princ. versic. sed pone Imol. sub num. 3. versic. & secundum Alex. num. 5. versicul. in glos. ubi post multa dicit eam esse communem. Areti. in §. sui autem sub num. 8. versicul. quoad primum. Instit. de herod. qualiter & differ. Ceterum quia ad petita alia ratione agere Domina Thomastina poterat, & ea mediante ius suum consequi, & cum pro Dotis restitutione mulier agere possit hypothecaria contra possessores bonorum Mariti, etiam nulli sibi facta eorum expressa obligatio. l. unica §. sed ut plenius, C. de rei vxor. act. & etiam pro alimentis ipsius Dotis, Bald. consil. 268. num. 3. libro quinto, Cast. consil. 53. per totum libro tertio. Ne gus in tract. de pignor. & hypoth. in 4. membro secundæ partis princip. num. 47. cum sequent. versic. septimo amplia. Rei conuenti non potuerunt simpliciter absolui, sed solum pro ut absol. luti fuerunt, quia quando male, & inepte actum est tria via, & collat alia via ius agentis competere, Reus non absolvitur distinctue, sed solum ab instantia illius iudicii, reuerentis iuribus petenti melius in alio iudicio agendi. l. Bebius, ff. de pact. dotalib. Bald. in Authen. sed & si quis nu. 17. C. de secund. nupt. & in l. 1. in fin. num. 10. C. de pign. act. & in l. secunda quærit. 14. sub nu. 45. C. de rescind. vend. & consil. 338. ad fin. num. 6. lib. 5. Iaf. in l. 1. nu. 39. ff. de edend. & in l. prima sub num. 8. ad finem ff. de offi. Assessor. Castrenf. consil. 65. num. 1. lib. 1. Crauert. alios citans consil. 210. num. 8. versic. ex præmissis. Anno 1586. Florentia.

E P I T O M E.

De executione sententia facienda tantum circa expressa, & ea contenta in illa, non autem circa non scripta, quamvis subaudita, vel virtualiter subintellecta.

S Y M M A R I U M.

- 1 Executio est facienda iuxta tenorem sententia, & non contra sententiam.
- 2 Statuta concedentia executionem paratam sententiarum, intelliguntur circa ea tantum, quæ expresse in sententia continentur, & non circa ea, quæ virtualiter subintellectantur.
- 3 Scriptum, & non scriptum, sed pro scripto haberi paria sunt, quo ad effectum, sed differunt quantum ad executionem.

4 Statuta concedentia executionem paratam instrumentariorum, in quo quis obligatus sit ad factum, non extenduntur ad interesse propter moram.

Quæ satis in sententia subintelliguntur, non habent illam executionem paratam, quam habent expresse in sententia ibidem.

5 Ius melius in alio iudicio agendi reservatur. Ad hoc quando ex processu appareat, quod alia via ius suum potest consequi, licet non ex modo interdictum.

C O N S I L I U M X X X.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

His Actis Cause vertitis inter Nicodemum de Grazinis Agentem ex una parte, & Petrum Antonium eius fratrem se defendentem ex altera occasione Grauminis, de quo in Actis, dixi partes magnifici Domini Potestatis Terrenorum esse in reuocando, & annullando grauamine reale factum ad instantiam D. Nicodemi contra dictum Petrum Antonium reservatus iuribus eiusdem Nicodemi melius in alio iudicio agendi, & de iuribus suis experiendi contra dictum Petrum Antonium.

Et ad ita referendum motus fui, quia dictus Petrus Antonius fuit realiter grauatius ad instantiam dicti Nicodemi pro icutus quinquaginta pro parte in executionem sententia inter ipsos latæ de consilio magnifici D. Alberti della Fiorina, quæ quidem sententia & si facit dictos fratres heredes pro æquali portione quondam dicti Iacobi eorum communis fratris: tamen quod ad Florenos auri septingentos, pro quibus grauamen iustificare intendit Nicodemus, non potest prodesse eidem, immo facit contra eum, quia dicit expresse, quod dicti Florenti septuaginta spectant ad dictum Petrum Antonium, unde vanum est, quod pro executione sententia petat id, quod ea sibi aufert, & quia executio fit secundum tenorem sententia, & non contra eius continentiam. l. ut proponis, & l. executorem C. de execut. rei iud. Nec refert, quod ex instrumentis non visis per D. Consultorem appareat medietatem dictorum Florentium septuagintorum spectasse ad dictum D. Iacobum, & proinde medietatem dictæ medietatis pertinere ad dictum Nicodemum eius heredes pro medietate, & sic Florenos ceterum septuaginta quinq; quia per hoc non potuit Nicodemus iuxta executionem agere vigore dictæ sententia, licet non docto de errore, & emenda.

ea sententia possit ius suum consequi: non ta-
men debuit tentare viam executionem eius, quod
pretendit ipse cum statuta concedentia exe-
cutionem paratam sententis intelligantur
in ijs, quæ expresse continentur, & leguntur
in ipsa sententia: non autem in ijs, quæ in ea
non videntur, licet extrinsecus veniant, & sub
audiantur, vel alio modo virtualiter, & intel-
lectualiter comprehendantur, Bald. in l. legem
sub num. 1. 2. 3. C. loca. lat. in l. certi conditio-
num. 21. ff. de cert. pet. & ibidem Dec. num. 8.
citans Bald. Afflic. decif. 365. num. 15. l. as. cō-
sil. 49. sub num. 2. lib. 3. & faciunt notata per
eundem Baldum in l. generali in vlt. not. nu.
3. de sacros. eccles. vbi dicit, quod scriptum,
& non scriptum non differant quantum ad
essentiam, sed bene differunt quantum ad
executionem, quia quod reperitur scriptum
habet executionem; aliud non sequitur l. as.
in d. l. certi conditio sub dicto num. 21. & ibi-
dem Dec. num. 8. dum citat dictum locum
4 Baldi. † Facit etiam pro ista opinione; quod
si statutum det executionem paratam instru-
mentis guarantigiatis, & in aliquo instrumē-
to promissum sit factū, & promissum sit in mo-
ra faciendi, adeo quod de iure succedat obli-
gatio ad interesse, non poterit dictum inter-
esse per executionem vigore dicti statuti, quia
non dicitur esse de instrumento, ex quo in eo
non legitur, etiam quod virtualiter, & intel-
lectualiter comprehendatur. Alex. in l. 1. num.
13. circa fi. ver. priuata intelligi, ff. de l. 2. l. as.
in l. 1. nu. 33. ver. tenendo tamen, ff. de edend.
& latius in dicta l. certi conditio, num. 20. vers.
per istam conclusionem: & licet postea nu.
21. multa in contrarium adducat; dicit tamē
hanc esse communem opinionem, & ab ea
non esse recedendum, quam etiam approbat
& veniorem dicit Dec. ibidem nu. 8. 9. ver. &
ex predictis. iteferenda tamen fuerunt dicto
Nicodemo iuxta experiendi in alio iudi-
cio de eo, quod sibi debetur in dictis Florentis
septuaginta, † per l. Bebius in fi. cum ibi nota.
fi. de pact. dotal. Crauet. consi. 210. nu. 8. vers.
ex præmissis. Anno 1586. Florentiæ.

EPITOME.

*Datio in solutum, seu adjudicatio facta per
iudicem, quando diuidua sit, & quando
individua: & quando possit valere con-
tra unum, & contra alium non: & an
nullitas in una parte ruiet in totum, et
practica absoluendi, vel condemnandi am-
bas partes respectu restrictas, & rui-
etas quo ad expensas litis.*

S Y M M A R I U M.

- 1 Iudicium sine citatione omnium, & quorundamq;
interfectorum non tenet: verum in diuisis si
quis non est citatus, iudicium valet contra alium
citatum, vt infra.
- 2 Sententia, in qua continentur plura capita bonorum
sub uno capitulo, & si intra verborum, nititur
si aliquis ex pluribus non fuerit citatus.
- 3 Adjudicatio bonorum a diuersis personis possessorū
valet respectu partis illius, qui fuit citatus. ibide.
- 4 Tot dicuntur petitiones, quot sunt persone, contra
quas petitur, & una petitio invalida aliquo respo-
sū non vitiat aliam validam.
- 5 Sententia contra plures invalida quo ad unum, non
dicitur invalida quo ad alios.
- 6 Semper in dubio pro validitate sententiæ iudicandū
est. Nullitatem allegans, clare eam probare tenet-
ur ibidem.
- 7 Nullitati non fauere, & sufficere, quod aliqui aliter in
iure, vel in facto possit offuscari, vt contra eam pro
nuncietur ibidem.
- 8 Nullitas dicitur esse pena, cui in dubio locus esse nō
debet.
- 9 Assolvere ambas partes ab expensis Iudex potest ob
mutuam victoriam, & quid sibi velit hac verbaz
victum victori in expensis condemnamus.
- 10 Iudex prudens suam sententiam claram dicere de-
bet, & præcedere causam disputandi super intelli-
gentia sententiæ suæ.
- 11 Sententia, in qua quis condemnatur ad ratam victo-
ria data inaequalitate subfistit ibidem ubi decla-
ratur.

CONSILIUM XXXI.

*Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

Is processu causæ primarum
appellationū vertentis inter
Iacobū de Gambinis de Mō-
te Foscolo ex vna parte, &
Vincentium de Donatis ex
altera omnes appellantes, &
appellatos Procuratoribus respectu mediā-
tibus, ut in actis, & bene consideratis omnib.
considerandis; dixi partes Excell. D. Iudicis
primarum appellationum inclitæ Ciuitatis
Florentiæ esse in pronuntiando bene per Ma-
gnificum D. Iudicem a quo fuisse iudicatū,
& male per ambas partes appellantes appella-
tum, absoluendo iustus de causis easdem par-
tes ab expensis, omni meliori modo, &c.

Ad ita referendum sum motus, quia licet
iudicium agitur contra Patrem dicti Iacobi
de Gambinis pro cōsecutione Dotum
D. Elisabethæ vxoris quondā Nicolai de Do-
natis non subsisteret respectu dicti Vincēti
&

& Antonij filiorum dicti Nicolai de Donaris, qui debuerunt citari, & seruatis seruandis vocari, vti habentes interesse, & primam causam successi onis in bonis dicti Nicolai, contra quæ agebatur ex notat. per Alexand. consil. 308. num. 1. & 15. lib. 2. consil. 106. numero 14. cum pluribus sequentibus, & magis in terminis consil. 107. per totum lib. 5. tamen per hoc non infertur ad nullitatem respectu dicti Nicolai de Gambinis possessoris partis bonorum dicti Nicolai de Donatis, cum ipse fuerit legitime citatus, & contra eum quo ad bona per ipsum possessa fuerint seruata seruati. I. quoniam enim datio insolutum, seu adjudicatio facta per Iudicem Creditori de bonis debitoris, nulla in parte vitietur in totum propter indiuiduitatem decreti. I. si non sortem §. si centum, & ibi Barto. & alij scribentes communiter ff. de condi. indebit. Roma. consil. 450. circa fin. & consil. 454. numer. 12. in fin. Fulgos. consil. 136. in primo dubio, numero 12. & consil. 172. sub numero secundo, prope fin. Dec. consil. 403. num. 21. Ruin. consil. 160. numero 17. libro secundo. Paris. consil. 93. numero 6. libro primo. Ceph. al. consilio 198. numero primo. Burc. consil. 73. num. 27. Rol. ind. consil. 7. numero 87. libro 1. Afflict. decil. 218. per tot. Capic. decil. 51. numer. 12. Duen. reg. 185. in verbo decretum in quarta ampliat. Anch. Regi. quest. 14. num. 6. libr. 2. Dec. in l. cum amplius numer. 12. & ibidem Cogn. in princ. ff. de reg. iur. Tit. 2. de retr. act. lign. ager §. 23. glof. 1. num. 26. & seq. Plot. in l. i. quando, C. vnde vi. §. 50. sub num. 4. Bald. in l. certi conditio §. quoniam igitur numero 8. versicul. 2. si iudex, & ibi Socin. num. 29. & Dec. num. 4. ff. si cert. pet. Roman. in l. §. si stipulanti, num. 36. ff. de verb. obl. & in l. si is ad quem num. 8. de acquir. heredit. † & abique dubio quando sententia habet vnicum tantum capitulum, & adjudicat plura bona simul sub vno contractu verborum indiuisibili, vt colligitur ex Rom. d. consil. 450. & d. consil. 454. & ex Afflict. d. decil. 218. sub numero 4. tamen non procedit hæc conclusio, quando adjudicatio cõcernit plures personas, pro vt in casu præfenti, quia tunc potest valere respectu vnius personæ, & respectu alterius nõ, cum propter diuersitatem personarum alterse dicantur petitiones, quarum vna per alteram vitari nõ debet, ut in indiuiduo tradidit Bal. in l. ordo sub num. 8. versil. quæro de duobus C. de execut. rei iudic. quem sequuti sunt Socin. in d. l. certi conditio, d. §. quoniam igitur num. 31. in d. imitar. & Dec. in d. l. cum amplius in fi. & ibidem etiam Cognol. ad finem, dum sequitur limitationes Socini, & licet Bald. loquatur in plurib. agentib. idem etiam dicendum esset in pluribus conuentis per cas

dem rationes, cum nulla sufficiens diuersitas causæ assignari possit, tot enim dicuntur petitiones, quot sunt personæ conuentæ. Iaf. in l. licite debemus nu. 5. versil. secundo amplia ff. de verb. oblig. † & in terminis nostris, quod sententia contra plures lata possit esse nulla quo ad unum, & valida quo ad alium, habetur per Alexand. consil. 36. num. 20. versil. non obstat, quod sicut adjudicatio libr. 4. & ante eum idem voluit Salyc. in l. sub num. 4. C. si aduersus rem iudic. & eandem conclusionem sequitur Felyn. in capitul. cum inter sub num. 10. versil. similiter dixit Bal. de re iud. in 4. salientia. Rursus non procedit d. conclusio, quia do sententia habet plura capitula separata, prout in occurrētī casu propter diuersitates bonorum, & rerum petiturum. Iaf. in d. l. scire debemus, sub num. 5. versil. amplia primo, quia tunc potest valere in vno Capite, & in alio non, Soc. in puncto in d. §. quoniam igitur, nu. 32. in 3. lini. & tradit generaliter Vår. de nullit. tit. de nullit. ex defectu iurid. n. 35. † Postremo, quando res esset dubia pronuntiandum esset pro validitate sententiæ, quia proponens nullitatem tenetur eam probare, et quod consisteret in negatiua, Vant. in d. lo co tit. a quo, & quib. mod. deb. nullit. probat. nu. 1. cum seq. & debet talis probatio esse clara, & indubitata, quia stante dubietate cognitionis nullitatis parū fauorabiliter, & benigne recipitur in iudicio, & fauetur validitati, & pro ea aduersus nullitatem fit interpretatio, Vår. supra citatus tit. in 23. cum plurib. seq. iussitq; quod aliquoter in iure, vel in facto possit ofuscari, idem Vant. vbi supra tit. finali n. 127. † maxime quia nullitas dicitur esse pœna, cui in dubio locus esse non debet, Alex. consil. 36. n. 13. li. 4. Absolutæ fuerunt partes ab expensis ueluti appellantes, & succumbentes ambæ ob mutuam victoriam per notat. per Ab. in c. sine in litib. de dol. & contr. num. 27. & per Imo. in l. si finita nu. 2. ver. in gl. super verbo libetaretur in fine ff. de dā. infec. & ibidem per Alex. nu. 5. in fi. & per eumdem Imo. in l. iudex c. l. 2. in fine, & col. 3. sub n. 5. ver. sed hic insurgit dubium ff. de re iud. † Et si n. substitueatur de iure sententia, quæ simpliciter condemnat victum victori in expensis, ex quo intelligitur facta cõdemnatio pro rata, pro qua quilibet litigatium viciat respectu expensarum factorum pro illa rata, & sic quatenus quisq; viciat, & quatenus victus est, & cū appareat ex tenore sententiæ quis sit quilibet ex litigantibus, & pro qua rata vicerit, & pro qua est victus, redditur ista certa, & quatenus concurret quæritas vnius cū quantitate alterius, potuit fieri cõpensatio, & residuū exigi, & si ex toto esset æqualitas, ut quia in dimidia quæritatis petitæ cõt. facta cõdēnatio, & in dimidia

D. Petri Caballi.

absolutio, nihil noīe expensarū poterit exigi, quicquid in contrariū dixerit Bar. in l. si legatario, §. cum is qui, ff. de fideicommiss. libertatibus cum quo videtur pertransire Borgnindeci. 15. num. 13. & 20. in prima parte, etiam quādo fuit dictum pro rata victoriæ, in quo casu sine difficultate, valet sententia, tamen consuevit sapius praticati, quando vna partium in parte vicit, & in parte est victa, quod vtraque ab expensis absoluitur, vt punctualiter tradit Imolus in d. l. iudex, sub d. versicu. sed hic insurgit dubium, & habetur etiam per Bald. in Authen. generaliter sub numero de cimo versu. iuxta hoc queritur. C. de episco. & Cleric.

8 † Et longe melius est sic absolvere, quam ad ratam victoriæ condemnare ad tollendas difficultates, & lites, ac confessione, quæ inter partes tali condemnatione facta oriri solent, de quibus habetur per Borgn. d. dec. 15. nu. 19. & 20. quod tamen procedere videtur, quando hinc inde adest aequalitas, vt quia vtraque pars in medietate vicit, & victa est, vt loquitur Imolus alias enim data disparitate, & inæqualitate victoriæ ferenda esset sententia condemnatoria, pro rata victoriæ, & valeret sententia, vt ibidem dicit Imolus. & vult etiam Rom. impugnando Bartol. supra citatum in l. 1. num. 10. versu. ex prædictis. ff. de re iudi. & optime tradit Bal. in l. terminato sub num. 11. versu. quero index in sententia dixit. C. de fructib. & lit. expens. nec dissentit in d. Authen. generaliter sub num. 11. post versu. iuxta hoc queritur in secundo casu, dum ait, quod quando victoria diuiditur, quia sunt plura capita, quorum altera sunt probata, & aliqua non, in expensis condemnantur litigantes, vnus alteri, & alter alteri, quo casu iudex posset etiam omīssa condemnatione hinc inde, vtramque partem ab expensis absolvere, vel solum in eo, quod excedit condemnare. Abb. etiam in capitul. finem. nume. 27. de dol. & contumac. inquit, quod si sint plura capita separata, in quorum vno quis obtinuit, & in altero succubuit, debet fieri hinc inde condemnatio expensarum, si vero erat vnum tantum Capitulum, & in parte obtinuit, & in parte non, nulla fit condemnatio, sed hinc inde fit compensatio. Anno 1586. Florentinæ.

E P I T O M E.

De Materia tenute iuxta stylum Tribunalium Florentiæ: & de interpretatione statutorum, & legum in tali materia disponencium: & de publicatione legum facienda ad effectum, vt omnes officiat,

& quomodo, & ubi fieri debeat talis publicatio.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Exceptiones, non apparentes in Actis, nō impedire executionem sententiæ.*
- 2 *Statuta duo florentiæ. Rubr. 12. & 13. in secundo. vol. circa tenutam declarantur.*
- 3 *Verba statutorum ubi non conueniunt, nec eorum dispositio conuenit.*
- 4 *Publicatio legum, & ordinum Principis qualiter, & ubi fieri necessario debeat ad hoc, ut subditos afficiat.*
- 5 *Proclamatio publicatio, quod si quis putat, aut pretendat sua interesse in tali tenuta comparere, afficiat non comparentes.*
Tacens enim de suo interesse tractatur, consentire videatur. ibidem.
- 6 *Liquidum per illiquidas exceptiones alioiorem indaginem requirentes, retardari nō debet, sed illa sunt referenda in alio iudicio.*

C O N S I L I U M XXXII.

Spiritus sancti gratia illumines intellectum meum.

Consideratis deductis in processu agitato inter Ioannem de Geminianis nomine, quo in actis, agitem ex vna parte, & filios, ac hæredes Bartholomæi de Sartis mediātibus eorum tutoribus, & pro tempore Curatoribus Reus conuentos ex altera, occasione executionis sententiæ dationis in solutum, seu adiudicationis bonorum dictorum hæredū factæ ad commodum dicti Ioannis pro Dotib. D. Paulæ eius vxoris. Retuli partes Magnifici D. C. prari Castellonis Terzerij esse in pronuntiādo locum esse executioni petite per dictū Ioannem dicto nomine de dicta sententia adiudicationis bonorum, teierato iure dictis hæredibus Bartholomæi, & eorum Tutorib. & pro tempore Curatoribus d.n. experiendi in alio iudicio de iuribus omniū, & singulorū exceptionum in presenti iudicio oppositarum ad impediendam dictam executionem, vt supra concessam.

Ad ita referendum motus sum ex eo, quod oppositæ exceptiones pro parte dictorum minorum non eant apparentes, nec tales, quæ per acta, vel alter incontinenti probati possent, quo casu sententiæ executionē impedire nō poterat. Doc. in l. 4. §. cōdēnari ff. de

ff. de re iudic. Barto. in l. fin. C. si ex falsi instru-
men. ad finem, & ibidem Salyc. num. 4. Ale-
xand. consil. 95. nume. octauo, libro secundo,
consil. 83. numero 8. libro 5. Com. consil. 108.
numero 2. 3. libro tertio, & in l. 2. in princ. per
illum tex. C. de edict. diu. Adrian. tollend. Fel-
lyn. in cap. cum Ioannes, numero 52. de fide
instrument. & in cap. suborta, numero secun-
do, de re iudic. Craue. consil. 104. numero 10.
& consil. 107. nu. 8. Nam de eo, quod recessit
ut agens a datione in solutum, & accepit
tot nomina debitorum, non est legitime pro-
batum in processu, & nullitates allegatæ ten-
dunt contra tenutam, & non contra adiudi-
cationem, & non sunt patentes, † quia statu-
tum de modo procedendi contra Contumaces.
capitul. 12. requirens iuramentum Actoris
super iustitia peritorum, & aliud statutum
sub Rub. quomodo dari debeat tenura. capi.
13. loquuntur expresse, quando proceditur
ad tenutam contra Reum cōtumacem. qui
nunquam comparuit in Iudicio, & propterea
non procedunt in casu præfenti, in quo
pluries ante concessionem tenuræ compa-
ruit pro defensione conuentorum Magnificus
D. Jacobus Cortesinus eorum tutor, &
pro tempore Curator, quia comparitione stāte
non potest dici, quod sit pronuntiata tenu-
ta in Reorum Contumaciam † prout statu-
ta loquuntur, quorum verba cum non verifi-
centur, nec eorum dispositio militare potest.
1. 4. §. quoties, vbi Barto. & alij scribentes, ff.
de dam. infect. & legibus super prosecutione
tenuræ ædificatis factum videtur, quia post
concessionem tenuræ inductus fuit Ioannes
per Nuntium Curie in possessionem bono-
rum dictorum hæredum, morteque eorum-
dem bonorum facta reperitur æstimatio, &
postremo adiudicatio, omniaque ista gesta
apparent intra annum a iuxta tenorem dictarū
legum, quibus satisfactū videtur, cum satis
videatur, quod finitum sit iudiciū dationis
in solutum, licet non dum executum, vltra
† quod nō constat de publicatione harum le-
gum in partibus Terzicij, quo casu non ligat
etiam, quod earū publicatio in Ciuitate Flo-
rentiæ prædominante facta reperiretur. Ale-
xand. consil. 73. numero 9. & consil. 181. nu-
mero 12. lib. 6. & latius consil. 52. numero 1.
libr. 7. vbi vult hoc procedere etiā quod alias
haberetur notitia a Prouincialibus de talib.
legibus, quod maxime videtur dicendum, cū
sit consuetudo, quod similium ordinum sūt
publicationes nedum in Ciuitate hac Metro-
politana, sed etiam in prouincijs iuxta notata
per eundem Alexand. consil. 39. nume. 4. & 5.
libro tertio, & fortius cum ex tenore earum
dem legum constet publicationem vbiq̃ue

locorum fieri debere in illis verbis dal di del-
la publicatione per Bando della præfente le-
ge luogo per luogo. † Additur, quod post con-
cessionem tenutam, & factam immisionē bo-
norum fuerunt facta banna, & proclamata
solita contra prætendentes ius in dictis bonis,
& nullus ad contradicendum comparuit, ex
qua taciturnitate, & non contradictione su-
mitur non leue argumentum contra dictos
hæredes, quod acquieuerint dictæ tenuræ, ex
notat. per Crauer. consil. primo, ad fin. num.
11. præsertim cum sit appellandum a tenuræ,
vbi sit concessa non seruato ordine statuti, &
ea non sit nulla, sed potius dicatur iniusta, &
proinde absque appellatione transeat in rem
iudicatam secundum magis communem
opinionem, de qua attestatur Gabr. ti. de exe-
cut. rei iudicat. conclus. secunda numero primo.
Quicquid dicant alij relati postea per eū.
† Ceterum vt istæ exceptiones non omnino
eliderentur dictis hæredibus, postquam non
potuerunt recipi in hoc iudicio ad impedi-
dum sententiæ executionem, & altiore te-
quitant indaginem, fuerunt reueruati in alio
iudicio, lile a quo, §. si de testamento, & ibi
glos. & clarius Alexand. numero 4. ff. ad Tre-
bella. l. in hac actiōne. §. ibidem subiungit, &
ibi glos. & Florian. nu. 8. ff. ad exhibend. &
be facit tex. in l. fin. C. de compeniat. Anno
1586. Florentiæ.

E P I T O M E.

*De diuisione fructuum Molendini à pluri-
bus communiter empti proportionabi-
ter secundum ratas proprietatis cuiuslibet,
& de expensis per eum ex Domi-
nis in illo factis, ab alijs pro eorum portio-
nibus recuperandis.*

S Y M M A R I V M.

1. Fructus rei emptæ post perfectam uenditionem ad emptorem spectant.
2. Fructus rei inter plures emptores communes di-
duntur proportionabiliter ad ratam proprietatis.
3. Duo cum sint Domini unius Molendini, si unus fa-
cit impensam pro manutenzione, eo pretextu non
impeditur alter, quin fructuum partem suam reci-
piat, sed tenetur impediendi resistere partem suam
expensarum.
4. Venditor post uenditionem non potest emptori præ-
iudicare cum fide, uel alia confessione, aut actu.
5. Actor habens ius in fructibus rei petita, quamuis
eos non liquidauerit; tamen obtinere potest, &
Rex cōdemnari in eis iuxta liquidationem faciē-
dam in executione sententiæ.

D. Petri Caballi.

CONSILIVM XXXIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

Vltimo processu fabricato ad instantiam Francisci de Bartolinis contra Gratiā Fabiani occa- sione redditus, & pro- uentus Molendini in Actis de scriptis, & bene consideratis considerā- dis, dixi partes magnifici Domini Potestatis Terræ nouæ esse in condemnando dictum Gratiā Reum conuentum ad restituendū dicto Francisco medietatem fructuum, pro- uentuum, & reddituum perceptorū ex dicto Molendino pro parte ad Dominos, & pro- prietarios dicti Molendini spectāte a die em- ptionis per ipsū Franciscū factæ, & citra vique in præsentem diem, & in futurum per- cipendorum vique ad effectualem restitu- tionem iuxta liquidationem dictorum fru- ctuum prouentuum, & reddituum in execu- tionem præsentis sententiæ tam ex deductis, quam ex deducendis clarius faciendam.

Ad ita referēdū motus fui, quia fructus post perfectā vēditionē ad emptorē spectant l. fructus, C. de act. emp. et quod essent pēden- tes, & maturi l. Iulianus §. si fructib. ff. eo. tit. & l. si §. fructus autē ff. de ijs qui in fraud. cre. parq; ipsius rei esse dicuntur l. fructus pendē- tes ff. de rei vend. Rom. consil. 309. nu. secun- do. Dec. consil. 544. numero 10. & solent spe- ctare ad Dominos ad ratā proprietatis, adeo quod pro qua portione quis est Dominus rei, pro eadem consequitur eius fructus l. cō- munitis seruus ff. com. m. diuid. l. seruus com- munitis la secunda l. si ex re, §. si seruus com- munitis, ff. de stipu. seru. l. si duo Domini. l. per seruū, §. si vnus, & l. communis seruus, ff. de acquirend. rer. dimin. nec ex eo, quod Gra- tia in communi Molendino aliquam impē- sam de suo proprio fecerit, denegatur pars fructuum Francisco alteri condominio, ¶ sed expendenti datur actio consequēdi debitā partem talis impensæ a Carolo de Plebe San- cti Iustini, qui eo tempore erat condominus in Molendino, & a quo longe post dictam impensam factam ius dictus Franciscus ha- buit, argumento d. l. communis seruus, ff. cō- mo. diuid. & d. l. si ex re, §. si seruus commu- nis, ff. de stipu. seruor. & d. l. communis ser- uus, ff. de acquir. rer. dom. cum vbique no- taris per scribentes. Nec de nullitate dictæ ac- quisitionis agēdum videtur, cum ex trina in- terpellatione vocatus Gratiā nō fecerit a sta-

tuto requisita pro recuperatione rei cōm- munitis dicto Francisco venditæ per Carolū, vt sic eam nolle emere videretur, & statui priuilegio renūciare, ut ex eo colligitur. Nec attendenda videtur fides illa facta per dictū Carolū ad præiudiciū dicti Francisci pro satisfactione fructuum petitorum, quia ul- tra quod est extra iudicialis, & non iurata, & ad commodum ipsius Caroli, & propterea nullius momenti, ut omnibus est notum, ¶ non solet confessio venditoris facta post vē- ditionem nocere emptori Butr. consil. 5. nu- mero secundo, versiculo, item ex quo, Cast. consil. 110. numero sexto, consil. 134. num. 2. libro primo, consil. 79. numero 2. consil. 337. num. primo 2. 3. & in fin. versiculo, & dico, li- bro secundo. Ceterum quia ex processu non satis clare colligi potuit quantitas fructuum dicti Molendini eius temporis præcisi, de quo disputatur, cum ex prædictis clarum sit, dictum Franciscū agentem consequi de- bere portionem ad proprietariū molendi- ni spectātem pro medietate, pro qua est mol- lendini Dominus, debuit Gratiā Reus conuē- tus ad eos condemnari iuxta liquidationem in executione faciendam, ex notat. per Bart. in l. si quod ex Panphila in vltimo notabili, nume. tertio. de leg. 1. cum plene ibi additis ad eum per apostillantes, & ex traditis per Ca- gnol. in l. quatenus num. 21. cum sequen. us- que ad finem ff. de regul. iur. & per eundem Cagnol. post alios in l. vnica, C. de senen. que pro eo, quod inter profer. num. 53. & 54. An- no 1586. Florentiæ.

EPITOME.

*De attentatis appellatione pendente ab in-
terlocutoria, & de interpretatione sta-
tutorum Florentia in hac materia dispo-
nentium.*

SVMMARIVM.

- 1 Appellatione pendente ab interlocutoria, & non ad- missa, nec inhibitione facta, attenuata locum non habet.
- 2 Statuta Florentia Rubr. 92. & Rub. 127. vol. 2. in materia attentatis, Appellatione pendente de- clarantur. & num. 4.
- 3 Statutum penale, & in ius communis cor- ruptum, debet taliter interpretari, ut minus corrigat ius commune, quam fieri possit, etiam impropiando verbis.
- 4 Statuta penalia, & corruptoria, extensionem non reci- piunt, etiam a maioriore rationis ibidem.
- 4 Statutum speciale derogat statuto generali, sicut generi species derogat.

§ Statu-

- 5 Statutum, quod plures intellectus patitur, interpre-
randum est in benigniorem, & aequiorem partem,
maxime ad effugiendam penam.
- 6 Iudex in dubio eam uiam amplecti debet, per quā
ambabus partibus magis consulunt, & prouisum
esse potest.
- 7 Statuti uerbis in dubio inherendum est.
Aliud est statuerē simpliciter, quod quis a suo iu-
re cadat: aliud quod quis a iure sua sententia ca-
dat. ibidem.

CONSILIUM XXXIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in-
tellectum meum.*

Ista petitione porrecta
per DD. Alexandrum,
& Oratum de Guiduc
cis cōtra magnificum
D. Mattheum Carli-
nium cum omnibus
actis mihi præsentatis,
& statutus allegatis, &
mature cōsideratis cō-
siderandis, Retuli, partes Excellentis. D. Iudi-
cis Quartetiorum Sancti spiritus, & Sanctæ
Crucis Ciuitatis Florentiæ esse in absoluendo
dictum D. Mattheum a petitis per dictos
de Guiduccis.

1. Et ad ita referendum motus fui, quia di-
ctus D. Mattheus non videtur priuandus iu-
re suo per attentata, & innouata per ipsum
pendente appellatione per aduersarios inter-
posita a me ita interlocutoria, cum ea per Iu-
dicem a quo admissa non reperitur, nec per
Iudicem ad quem aliqua inhibito facta fue-
rit, quo casu in causa procedi potest per ipsū
Iudicem a quo de iure communi, ut probant
alios referens Maranta de ord. iudicior. in 6.
part. princ. tit. de appellat. num. 161. versicul.
sed appellatio ab interlocutoria. Et Couarr.
lib. prar. quæst. capitul. 14. in princ. & est text.
in capitul. non solum de appell. in 6. & ibi no-
tant omnes scribes. Et secundum quod ius
commune videtur intelligendum statutum
Florent. libro secundo, Rubr. 127. de priuat.
iuris contra innouantem appellatione pendē-
te, ut recipiat interpretationem passiuam a iu-
re communi, cum aliter quam ipsum ius cō-
mune in hac materia disponat. l. 2. C. de no-
xal. act. l. fin. §. in computatione. C. de iur. deli-
ber. cum utrobique notat. per Doctorem. Anch.
consil. 421. in princ. Cepol. de interpret. extēf.
tit. quod sit extēf. interpretatiua, numer.
3. quarto, & sequen. Et satis est quod dictum
statutum poenale exorbitans, & correctoriū
iuris communis locum habear appellatione

interposita a sententia diffinitiva, vel habente
vim diffinitiuæ, cum tunc statim sit suspen-
sa iurisdicō iudicis a quo, ut per Marant. in
dicta 6. parte prin. num. 160. versicul. quarta,
differentia, & per Doctorem. in d. capitulo, non
solum per illum text. est enim stricte intelli-
gendum, ut minus ius commune laedat, quā
fieri possit, etiam uerba improprio dō, nec de-
bet plures effectus operari ad correctionem
iuris communis, sed satis est, ut vnus tantū
producat, iuxta copiose tradita per Roland. a
Val. consil. 80. num. 17. cum pluribus sequen-
tibus lib. 4. debemusque hoc casu eam cape-
re interpretationem, quæ minus præiudiciū
habet, et nec facienda est extensio etiam ex
maioritate rationis Mathesil. iura prebantiā
citans in tract. de interpret. extēf. in princ.
numero primo. Ultra quod non absurde attē-
tari posset, quod tale statutum generale non
comprehendat aliquo modo innouantem
post appellationem a mera interlocutoria,
cū de hac appellatione ex ter particulare sta-
tutum præcedens in eodem, libro secundo,
Rubr. 92. Nam statutum generale ultimum
non trahitur ad præcedens speciale, sed po-
tius ipsum speciale generali derogat. capitu-
lo generi, ubi Dyn numero 15. de regu. iur. in
6. nec est credendum, quod illa vitima dispo-
sitio voluerit aliquid notabile ira generaliter
tangere, cum speciali nota dignum sit. Item
apud Labeonem, §. hoc editum superua-
uacuum esse Labeo ait. ff. de iniur. l. 1. §. dix-
erit aliquis, ff. de publica. Feder. de Sen. consil.
233. numero tertio. Crauert. consil. 397. sub
numero 6. & Petr. de Vbald. de Collect. in
princi. & cum negari non possit statutum es-
se dubium, et & plures ad illud dari posse in-
tellectus, debemus sequi æquiores, & beni-
gniores. Cepol. de interpret. extēf. tit. quæ
fuerit causa introducend. extēf. num. 67. cū
seq. Et præsertim cum ea semper capiēda sit
interpretatio, per quam pœna euiteret. l. me-
rito ff. pro socio cum simi. & cum nunquam
in facto euenerit, ut super hoc statuto dispu-
tatum fuerit in ijs terminis, & proinde videri
illud interpretatum, volui ego potius inclina-
re in absolutionem Rei, quam in condemnati-
onē, cum præsertim hoc modo non auferatur
ius aliquod actoribus: ē cōuerso vero
tollatur ius omne rei admissa alia intelligen-
tia, et in dubiis enim eam esse capiēdam viā,
per quam iuri ambatur partium consilium
sit, & neutri earum præiudicium irreparabile
fiat, docuit Castr. quem alij communiter se-
quuntur in l. 1. ff. si quis cauito. Et Postremo
si uerbis statuti inherendum esset iuxta l. 1. §.
si is, qui naum ff. de exercit. actio. Reus ceci-
disset a iure dictæ interlocutorie tantum, &

non

non a iure suo principali, pro ut Actores præ
supponunt, ita. n. innuunt illa verba, & pars
a iure suæ sententiæ cadat, & iste forsan est
verus statuti intellectus, vt appellatus cadat a
commodo sententiæ pro eo lata, si innouer
pendente ab ea appellatione, & non facit pro
Actoribus hoc non petentibus. De nullitate
autem ipsorum innouatorum, & attentato
rum nihil dicendum statui, cum ea ex eo nul
la remaneat, quod ijs D. Mattheus renuncia
uit, vt proinde ei renuncianti prodesse non
possint, nec ipse amplius ad ea redire valeat.
I. quaritur §. si venditor ff. de ædilit. edicto
cum simil. Anno 1586. Florentiæ.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in
tellectum meum.*

Isto processu agitato in
causa mota per Magni
ficum D. Vincentium
de Florauatibus nomi
ne Domine Lucretiæ
de Philarchis eius vxor
is contra Magnificum
D. Benedicum de Ga
thelchis, & D. Alexan

dram de Philarchis eius vxorē, & considera
tis omnibus considerandis, dixi partes Excell.
D. Iudicis primatum appellationum, & nulli
tatum Quarteriorum sancti Ioannis, & San
ctæ Mariæ Nouellæ Comitatus, & districtus
Florentiæ esse in pronuntiando, & declara
ndo bene per D. Iudicem a quo fuisse iudica
tum ad fauorem partis conueniē, & male ap
pellatum per partem agētem, eam nihilomi
nus ab expensis absoluedo.

Ad ita referendum motus sui, quia statu
tum Pistorij de Datione in solum lib. secun
do cap. 4. declaratur similiter statutum Florentia
lib. 2. Rubr. 57. & decretum Mediol. in No.
confit. ritu. de bon. ad cred. ponend. lib. 2. & nu.
3. & 4. & 10.

Nec potest iuuari ex eo, quod dictum stu
tum excipiat Mulieres cōstante matrimo
nio, quod adhuc durat inter dictum D. Vin
centium, & dictam D. Lucretiam, quia intel
ligitur respectu bonorum dotalium, vel pro
Dote obligatorum: non autem aliorum ex
tra causam Dotum. Considerauit etenim

statutum existentiam matrimonij, & quod cō
stante Mulier non potest agere ad Dorem,
quia est creditrix conditionalis Mariti, & no
dum nata est actio de Dote, & propterea se
confirmauit cum iure communi, secundum
quod non uolenti agere non currit præscrip
tio. l. §. fin. C. de annal. except. & l. i. in fin.
C. de bon. matern. per quam rationem excip
it etiam alios Creditores conditionales, ne
priuentur iure suo, antequam illud ipsis com
petat, conformans se in hoc quoque cum iure
ciuili, & vt in terminis similis statuti flore
ntini tradit Alexand. conf. 106. nume. 2. 3. 4. 5.

libro quinto, & idem in terminis decreti Me
diol. libro secundo, con. l. i. rit. de bon. ad cri
dam ponendis, concludit Corta memor. ver
bo statuto seu decreto Mediolani cauetur,
quod uolens emere post principium, in pri
ma

EPITOME.

*De bonis in solum dandis, & de interpre
tatione diuersorum in hac materia dispo
nentium, & quando Mulier agas ad Do
tem, constante Matrimonio.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Statutum Pistorij, de datione in solum lib. secun
do cap. 4. declaratur similiter statutum Florentia
lib. 2. Rubr. 57. & decretum Mediol. in No.
confit. ritu. de bon. ad cred. ponend. lib. 2. & nu.
3. & 4. & 10.
- 2 Mulier constante matrimonio ad dotem agere nō
potest. fallit num. 4.
- 3 Præscriptio non uolenti agere, non currit. ibidem.
- 4 Statuta, & decreta de in solum datione, & de bo
nis ad credas ponendis, declarantur.
- 5 Mulier uergente uiro ad inopiam potest agere ad
consignationem suæ Dotis in bonis mariti.
- 6 Statutum sicut prouidet viduis, ita & Nuptis pro
uidere dicitur eadem ratione scilicet fragilitatis, &
ignorantiæ.
- 7 Ratio unica tantum in statuto adducenda, habetur
pro expressa.
- 8 Ratio statuti est anima ipsius legis, & dictum per
eam restringitur.
- 9 Ratione statuti cessante, eius dispositio cessat.
- 10 Statuta posteriora in specie derogant prioribus
in genere, & vnum statutum declarat aliud sta
tutum.
- 11 Statutum Florentinum Rubr. 57. uolum. 2. qualiter
practicatum sit, & interpretatum, & supra nume
ro 4.
- 12 Reus ab expensis est absoluedus, quando his consi
stis in puncto Iuris, & in opinione Doctorum con
trouersa, non obstante statuto, quod uictus victo
ri condemnatur in expensis.
- 13 Statutum quod uictus condemnatur in expensis, qua
liter intelligendum. ibidem.

ma quæstio. Rursus post secundam quæstio. versu. non omitto tamen. & quod similis statum prouiso faueat Mulieribus ea ratione, quia non possint agere, & nihil eis imputari possit, cum scirent iura sua durare secundum Bald. consil. 1. 26. circa princip. lib. 2. quem sequitur Rip in l. 1. sub num. 1. 4. ff. solut. mat. & post eum Corta d. versiculo, non omitto tamen, ubi propterea subdit, quod ea cessante, & valente Muliere constante Matrimonio agere ad Dotem, ¶ vt est quando vir vergit ad inopiam, secundum notata per scribentes in l. si constante ff. solut. matrimon. teneatur Mulier agere, alias sibi statutum prædicaret, & tempus curreret, quod ante eum voluit etiam Alexand. d. consil. 106. sub num. 10. versiculo, vel dato etiam, quæ ratio optime colligitur ex ipso statuto, dū postea vult, quod soluto Matrimonio incipiat currere annus contra viduas: nam si non habuisset respectum ad dictam rationem, sed fragilitatem sexus mulieribus, urique non voluisset hoc, ¶ sed concessisset iura viduis, pro ut concessit nuptis militante in omnibus auxilij ea dem ratione, vt per Deci. in l. forem. ff. de reg. iur. numero secundo versiculo, 16. propter fragilitatem sexus. Immo, & maiori in viduis, quæ sunt dignæ maiori fauore vt deservit maritali auxilio, & quibus iura magis subueniunt, quam nuptis, quibus non cōpetunt privilegia a iure communi, vel municipaliter concessa viduis. Socin. consil. 126. sub numero sexto, versiculo, primo quod statutum libro primo Corta memor. verbo vidua Plot. de in lit. iurand. §. 1. num. versiculo, & ¶ vbi statutum, ¶ & cum nullā alia ratio poterit statuentes mouere ad fauendum Mulieribus, quam prælegata, & si omīssa sit, veluti vnica, habetur pro expressa in ipso statuto l. nominatim ff. de liber. & posthum. l. fundus qui locatus, ff. de fund. instrum. & instrum. legat. Cepol. in tract. de interpret. extens. tit. de generali extensio. interpretation. num. 120. & tit. quæ fuer. caus. introduct. extens. & super quo fit fund. num. 116. & tit. vnde elici possit extens. num. 41. Corta memor. verbo ratio dicitur certa, & ratio statuti est anima ipsius l. cum ratio ff. de bon. damnat. ¶ & ipsa ratio lex est, & non verba, quia non consistit in verbis scripturarum, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonis folijs, sed in radice rationis. capit. Marchion. & Basilides prima quæst. prima, & no. in l. cū mulier per illum tex. ff. solut. mat. & propterea mēs legis ex ratione colligitur. l. cum pater. §. dulcissimis, ff. de leg. 2. & ex ratione intelligimus dictū iuxta notata in l. si is, qui anim. ff. de acquir. possess. vnde dictum restringitur per rationem secundum Doctores

in d. §. dulcissimis per illum text. sicut etiam ampliatur l. Pamphilo in princ. ff. de le. 3. pro ut hæc omnia tradit Cepol. d. tit. quæ fuer. caus. introduct. extens. & super quo fit fundata, numero 100. cum pluribus sequent. quo fit, ¶ vt non abire cessante ipsa ratione legis non possit procedere eiusdem legis dispositio laudigete. §. quædam, ff. de inr. patro. l. quod dictum, ff. de pact. & tradit Tirac in tracta. cessant. caus. cess. effect. in verbo constitutionis cessante causa nu. 53. & in verbo statuti cessante causa numero 235. & latius in verb. legis causa, siue ratione cessante, nume. 124. & plur. sequent. Et vitra præmissa, quod præstatū statutum intelligatur solū in causā Dotis, liquido patet ex aliis statutis Pistorij, ex quibus expresse prouidetur in eadem Materia indemnitati mulierum durate matrimonio in bonis dotalibus, vel pro dote obligatis, vt nulla intelligatur cucurrisse eis præscriptio. ¶ Frustra enim per posteriora statuta prouideatur, quod non currat præscriptio in Dote, si priora statuta generaliter elisent intelligenda, & comprehenderet omnia bona, & iura Mulierum etiam non dotalia contra l. si quando ff. de leg. primo, & caput. si Papa de priuileg. in 6. cum similibus. Vnde potius dictum vitium declaratur primum. Non enim inconuenit, quod vnum statutū declaratur per aliud, immo id passim fit, vt magis recipit declarationem ab alio statuto, quam a iure communi. Anchar. consil. 94. sub numero tertio, versiculo, non obstant, & consil. 422. sub numero tertio, in fin. Dec. consil. 65. num. 4. & consil. 301. num. 8. ¶ & secundum hanc opinionem in statuto Florentino eiusdem tenoris, cuius est illud Pistorienfe, iudicatur Dominique Rotæ Florentinæ de Anno 1535. & postea Domini tres eiusdem Rotæ de anno 1573. quam etiam amplexi sunt deinceps iudicando alij non obtulerunt nominis Proctores, vt ex Motiuis exhibitis constat, in quibus tamen tanta non fuerunt deducta, quanta in superioribus ego dixi, vt promde ab opinione tot, tantorumque patrum discedere ne phas esse duxerim: & si Domini tres præfate Rotæ contrarium voluerint in hoc ipso statuto Pistorij de Anno 1579. quorum præcipuum fundamentum consistit in auctoritate Alexand. consil. 106. lib. 5. sub num. 10. versiculo, secundum potest responderi, ubi licet dicat posse intelligi tale statutum in omni iure mulieris, etiam non dotali; tamen postea in versiculo, vel dato etiam, dat illi eorum in interpretationem, quod intelligatur in iure dotali tantū: vnde non firmat pedē Ale. & propterea nullū in eius dicto potest fieri fundamentū. ¶ Ab expensis absolui partem agentem, eandemque appellantem, quia & si habuerit primam

D. Petri Caballi.

nam sententiam contra se, & succubuerit ex antiquis actis, & propterea nullam iustam lingandi causam videatur habuisse, tamen quia agebatur de intellectu statuti, quod multipliciter intelligi poterat, & in hoc erant variaz Doctorum opiniones, & contrariae etiam Iudicum sententiae, debet excusari, si statim non acquieuit primae sententiae contra ipsum latam, sed uoluit appellare, & aliorum iudicium expectare, ut in terminis istis pulcre tradit Abb. in capitu. finem sub num. 25. uersicul. sed non instando extr. de dolo & contumacia. quem sequitur alios ad idem allegas Couarr. lib. pract. quae. capitu. 27. in 6. declaratio sub nu. 3. uersiculo, haec uero sexta declaratio, quae opinio procedit etiam. quod statum mandaret talem appellanrem uictum condemnari in expensis: nam & hoc casu propter iustam causam lingandi excusaretur secundum ueriores, & equiorem opinionem Doctorum, quam post longam ad partes disputationem firmat Couar. in dicta lxxa, declaratione sub num. 4. uersic. sunt etiam, qui opinentur, & ante eum Bald. consil. 102. numero primo, secundo lib. primo, & latius Cast. consil. 16. sub nu. 9. & 10. uersic. praeterea statutum lib. 1. Anno 1536. Florentiae.

EPITOME.

De Retractu ex statuto Vicinis concesso, & quando locus non sit Retractui, & de varijs Cautelis ad retractum impediendum adhibendis; & praesertim de pacto, quod res habeatur pro inempta casu quo retrahatur, & de alijs in ista materia dilucide pertractatis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Statutum Fiuizani de venditione facienda vicinis declaratur.
- 2 Pactum hoc per uenditorem appositum an valeat uidelicet, Quod si contingat Agnatum, uel consanguineum, uel alium quemcumque uelle bona uendita retrahere, sint inempta, quia ipse manu bona ad se redire, quam apud alium remanere, declaratur nunc. 2. & 6. & 10.
- 3 Pactum uerbis resolutiuis contractum etiam extra terminos legis commissoria, tenet.
- 4 Pactum per uenditorem appositum rei uenditae, quod magis inempta sit, & ad ipsum potius redeat, quam ad alium retrahere uolentem, ualeat, si in principio dum Contractus stat in fieri, fuerit appositum.

Contractu uenditionis resolutio, Dominium ipso iure

reducit ad Dominum uidentem ibidem.

- 5 Reseruatio Domini rei uendita in casu retractus, saluat rem, & Dominium uenditori ipso iure.
- 6 Pactum praedictum ualeat cessante fraude, & quando, & qualiter fraudi cessare dicatur.
- 7 Vendens multa Corpora Bonorum nisi soli unico tantum pretio cum pacto, quod in Casu retractus sint inempta, excludit suspicionem fraudis. & nu. sequent.
- 8 Vendens plures res unico pretio, dicitur uendere pretio cariori, quam si uenderet singula corpora separata.
- 9 Statutum Florentinum in Materia retractus. Rubr. 108. & 109. uol. 2. declaratur.
- 10 Cautela quaedam uendendi domum sine metu retractus ibidem.
- 11 Cautela ad sui commodum principaliter adhibita, licet in consequentiam alteri nocet, non est prohibita, nec potest argui facta in fraudem, & ibi exemplificatur.
- 12 Si vicinus, cui oblata est res uendenda, rem suam uicino extraneo uendat durante tempore dicto uicino concessio emendi, et ille offerens alteri non dat, potest per dictum extraneum acquirerem retractum ab eo, qui ab offerente emit, nec ei fraudi potest imputari, quia licuit uicino sic facere, & res enim sua causa ad ipsum extraneum acquirerem transiit, quod & alijs rationibus comprobatur ibidem.
- 13 Conformitas sententiarum & euitanda semper, quando articulus habet aliqualem dubietatem. Nam plus uident oculi, quam oculus.

CONSILIVM XXXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa appellationis uertente coram DD. Prioribus Fiuizzani inter Caesarem de Spicia non appellantem ex una parte, & Petrum Borneum, & litis cofortes appellatos ex altera. Visus scripturis ad me translatis, Retuli partes dictorum DD. Priorum esse in pronuntiando, & declarando, bene per dictum Caesarem esse appellatum, & male per D. Indicem a quo iudicatum, & successit in absolendo eadem Caesarem appellatam a petitis per dictum Petrum Borneum, litis Confortes appellatos.

- 1 Ad ita referendum motus sum, quia statutum Fiuizzani de venditione facienda Cō vicinis, uidetur cōcedere vicino non requisito a uēditore, an uellet emere, ut possit agere

re

re cōtra emptorem, apud quem res est, & qui habet facultatem eum restituendi, cum sibi competat venditio ex dicto statuto, adeo quod si emptor rem apud se, vel facultatem eam restituendi non haberet, nulla contra eum competeret actio vicino, vt in terminis decidit Castr. confil. 74. sub numero secundo versiculo, concluditur ergo, libro secundo. Quo fit, vt cōtra Cæsarem nulla poterit in tentari actio per Agentes, cum ipse facultatem non haberet eis restituendi bona empti nam D. Mattheus Balduccius in instrumento venditionis bonorum factæ dicti Cæsari pretio Aureorum 850. † adiecit hoc præcisum pactum, & expressam hanc conditionem quod si cōtingeret Agnatum, vel consanguineum, vel cōfinantem, vel alium quemcumque velle ista bona retrahere, ea sint inempta, quia ipse mauult bona ad se redire, quā apud alium quemuis, si non remaneat apud Cæsarem, reservando sibi talem casu Dominium dictorum bonorum. Istud enim pactum videtur valere, vt in terminis tradit Afflic. in tracta. de iure protomisios §. 6. sub num. 13. circa finem, versicul. sed quid si res venditur cum conditione, sequitur Tiraq. de Retract. consanguin §. primo glo. secunda nume. 57. versicul. quid denique, & est tex. apertus in li. si hominem ff. de viucap. vbi omnes Doctores notant posse fieri pactum, quod res pure vendita sit inempta, si aliqua conditio existeat, eaque veniente emptionem resolutam esse, & rem ad venditorem redire. Cum enim vicini, seu consanantes voluerint bona retrahere a Cæsare, iam ipsa redierant in dominium, ac potestatem dicti venditoris ipso iure, † quia factum est pactum verbis directo resolutiuis, & pater ex d. li. si hominem, cum ibi notat per Barto. Inol. Roman. & Castr. & per Tiraq. de Retract. conuent. §. 1. glo. 7. numero 14. versiculo, illud tamen hic dixerim, & per Ias. & Decin Consilij infra citandis, & ubi verba pacti sunt de directo resolutiua cōtractus, ipso iure, & absque aliquo hominis ministerio fit ipsa resolutio adueniente casu etiam extra terminos pacti legis commissoriae, & aditionis in diem, Castr. in d. li. si hominem in fin. Confil. 90. num. 7. libr. 4. Ias. dicens ita consulendo, & iudicando tenendum, consil. 111. colum. antepen. & pen. uersif. Vnde considerandum est, quod licet alias, libro secundo, & consil. 128. colum. 2. 3. 4. 5. libro quarto, dicens hanc esse communior opinionem Dec. consil. 187. numero 4. & ibi Additionarius, & Tiraq. alios referens de retract. conuent. §. primo gloss. 7. numero 15. versiculo, & id certe, † Quod absque dubio procedit, quando tale pactum fuit appositum in ipso contractu a principio, dum esset

in fieri, & sic antequam esset acquisitum ius aliquod ex dicto contractu, eoque non dum perfecto, & absoluto a partibus, neque adhuc integra, quo casu Dominium dicitur translatum limitatiue, & suspensiuè in emptorem, & proinde contractu resolutio redit ad sua principia attractiua, ut sentit Ias. d. consil. 111. colum. pen. versicul. eandem Cautelam refert, libro secundo, & clare, & aperte firmat dicto consil. 128. colu. tertia versiculo, item prædicta verba multum ampla, lib. 4. Et licet Bartol. Angel. Imo. & Roman. in d. li. si hominem, & alij relati per Tiraq. in d. §. primo d. glof. 7. nume. 16. versiculo, licet plenisque videatur, contrarium teneant, tamen non videtur recedendum ab opinione præcedenti magis communiter recepta, & præsertim in casu nostro, in quo adest expressa † reservatio Dominij in euentu molestiæ pro retractu, quæ in casibus præfatorum Doctorem mini me aderat, ut proinde eorum conclusio fortius militet in istis terminis. Venditio igitur facta Cæsari, & si pura sub conditione resoluenda esset, potiusquam conditionalis, iuxta text. apertum in l. tercia, ff. de contrahen. empt. & in l. 1. ff. de in diem adi. ubi etiam glo. communiter approbata: tamen venditione purificata resoluta fuit, ex eiusque resolutione dominium ipso iure reuersum est ad venditorem, ut ex prædictis apparet, adeo quod nulla agentibus contra Cæsarem, in cuius dominio res non erat, actio competebar, ut supra tactum est.

† Nec obstat uideretur, quod ualiditas pacti non videatur procedere absque scrupulo, cum id pactum uideatur appositum in fraudem consanantium, ne retrahere possint, ut per Tiraq. de retract. consangu. d. §. 1. d. glof. 2. num. 58. uersif. uerum id, quia idem Tiraq. ibi fatetur, quod si uerè, & non fraudis consil. fuerit id pactum appositum, non erit locus retractui, quæ quidem fraus ex eo abesse uidetur, quod post illarum emptori molestiam bonorum retrouenditionem venditori per publicum instrumentum factam esse, & ex inde bona ipsa in libris æstimati publici ex partibus emptoris de mpta fuisse, & ad partitas venditoris appositæ, consistat in processu. Cum enim uere resolutio ex purificatione conditionis subsequuta fuerit, iam omnis fraudis suspicio excluditur, ut in loco citato subiicit Tiraq. num. 59. uersif. quod si existente conditione, qui actus non ideo uisus, aut suspectus iudicandus sunt, quia licet pendere facti fuerint, cum antea, & prius, quam his ipsa nouerit fieri, non potuisset, & eo tantum tempore post molestiam emptori illaram fieri debuerint uigore pacti. † Alia etiam ratio ad elucendam fraudem reddi potest, & non leuis, quia

scilicet

scilicet venditor omnia, quæ in ea regione habebat, uendit emptori vnico pretio aureorum 850. quæ non ita vicinis, & confinanti-
vendidisset, qui aliqua tantum eas confinanti-
na, & non omnia emissent, vt ex processu vi-
detur apparere, & eadem tantum, ad quæ mo-
do agunt, quæ non sunt omnia, quæ vendita
8 fuerent, eaque longe viliori pretio, quia singu-
la corpora bonorum separata minoris sunt
æstimationis, quam simul vnita, & quia con-
finantes noluisse emere, nisi iuxta æstima-
tionem, quæ sepe non ascendit ad tantam
summam, pro qua alii emerent, vt de se patet,
vt propterea non animo fraudulento, sed pro
suo commodo, & utilitate venditor huius-
modi pactum apposuerit, & quia magis sua
intererat bona omnia vendita inempta esse,
& ad se redire, quam eorum tantam partem
ad conuicinos, & confinantes ex tractatu per-
tinere, & proinde retractui locus esse non vi-
detur. Quæ conclusio optime adducitur ex
9 conclusione firmata in statuto Florentino,
quod res non possit alienari, nisi vicino habet
ti domum, vel terram contiguam, quod si
habens domum in angulo strætæ nollens eam
intendere vicino, vendat alteri partem dictæ
domus versus angulum, & aliam sibi reti-
neat, & mox aliam partem vendat dicto em-
ptori vicino propter partem primo emptam,
irregulatio alio vicino antiquo, tunc censet
statutum, & prodest cautela hæc, ut consue-
runt plures Doctores Perusini, quos refert,
& sequitur Gherardus de Petra sancta singul. 26.
tu habes in fin. nu. 4. ea ratione, quod hæc cau-
tela principaliter intelligatur processisse non
in iniuriam vicini, sed pro commodo suo
burgali, & ad euitandum damnum, quod si-
bi euenire posset ex dicto statuto, cum rem
vicino non uendidisset, & hanc opinionem
cum ratione prædicta amplexus est Tiraq.
retract. consang. in præfatione num. 72. veri-
& ut propius, & licet contrarium teneat Cor-
ne. loquens quādo uenditor sibi retinuit par-
tunculam Tertæ, consi. 39. per totum libr. 3.
quem refert eius dictum corroborando, Ti-
raquel. ubi supra numero 73. cum sequent.
10 † Tamen quādo uenditor, non utitur hac cau-
tela, eo animo, & consilio principaliter frau-
dandi statutum, & retractum impediendi, sed
ut sibi prospiciat, & ne forte damnum patia-
tur, licet in consequentiam vicinus retractu
prius, procedat prima opinio, nec dici po-
test id illicitum, & in statuti fraudem factum
quia actus non destitutus directe ad finem,
sua effectum fraudandi legem, sed ad alium
licet incidenter ad eum finem perueniat, non
dicitur prohibitus, nec in fraudem factus, ut
concludit Tiraq. dicto loco numero 77. uerf.
hæc tamen intelligenda, huicque conclusio.

ni admodum deferuit, quod subnectit idem
Tiraq. ibidem num. 78. 79. uersiculo, & per
hæc al quando, ubi dicit non esse locum re-
tractui, si Titius offerat uendere Mæzio fun-
dum, & Mæzium non habens pecuniam exi-
beat hominem, qui empturus sit alium fun-
dum ipsius Mæzii tantum, quāto ualeat fundus
Titij, nec ipse Mæzius velit cum homini illi
uendere, ne postea mota sibi quaestione retra-
ctu per consanguineos Titij careret utroque
suo scilicet iam uēdito, & altero Titij, & con-
ueniant de permutando dictos fundos, & per
mutatione facta homo ille emat a Titio fun-
dum Mæzii, & consanguinei Titij uelint re-
trahere a Mæzio fundum Titij, quasi quod
permutatio faciat facta in fraudem retra-
ctus, quoniam secundum Tiraq. & si per hæc
uiam consanguineus excludatur a retractu,
non tamen ex malignitate id processit, sed
ex eo, quod Mæzius non alter suum agrum
uendidisset, quam si ille Titij, apud ipsum re-
mansurus fuisset, nec satis est effectum frau-
dis euenisse ob celsatione retractus, nisi con-
siliu quoque fraudandi adfuerit, & ita in spe-
cie hæc se respondisse, & sic postea iudicatum
fuisse attestatur Tiraq. ex cuius dictis, & ex
antea allegatis satis clare uidetur non ex frau-
de, sed alia de causa pactum hoc factum fuisse,
& proinde valere, & seruandum esse. Ad
hæc conferunt notata per Bald. de iur. posth.
num. 6. uersif. sed insurgit quaestio, & per Af-
flic. in cod. tractat. §. 6. in fin. numero 19. 20.
11 † quod si Vicinus, cui oblata est res uenden-
da, vendat, uel donet rem suam uicinam ex-
traneo ante cursum temporis sibi ad emen-
dum concessi, & ille offerens alteri vendat,
potest per dictum acquiratorem extraneum
dicta res retrahi ab eo, qui ab offerente emit,
nec ei fraus potest imputari, quia leuiti vicini
sic facere, & res cum sua causa ad ipsum
acquirentem transiit, ut etiam ad illud pro-
positum idem Afflic. notat d. §. 6. num. 15.
uersicul. item quæto, & uicinus uendendo in
termino non uidetur iuxta Protomiferos re-
nuntiasse, sed potius illud cum re uendidisse
extraneo, & quia malebat rem illam uenden-
dam esse penes alium, quam penes illum, cui
uicinus uendere uolebat, non dicitur per hoc
fraudem fecisse, ut dicunt Bald. & Afflic. in
12 pra citati. † Et quando in hoc dubium ali-
quod probabile caderet, debuit tamē in hoc
hac prima appellatio ita pronuntari ad cui
tādā conformitatem sententiarum, ut in alia
instantia negotij maturus consideretur,
& debito tempore decidatur iudicio, & sen-
tētia pluriū, secūdm morem diu in Dominio
Florentino obseruati, ut in pūcto attestatur
Ioseph. de Lud. in suis cōib. concil. tit. de sent.
ab obser. iudicii paulo ante fi. Anno 1587. Fl.

E P I T O M E.

Agitur de materia l. si. §. si. iñ. ff. de leg. 2. l. Lucius §. Caio, & l. heredes mei, §. cū ita ff. ad Treb. An. & quādo fideicommissū relictū a plurib. post eorū mortem, uno mortuo debeatur non expectata morte alterius in portione mortui. Vbi latē, et clarē et distinctē tota hac materia explicatur.

S Y M M A R I V M.

- 1 Fideicommissum hoc modo conceptū, & casu quo dicti N. N. heredes instituti in dictis duabus tertijs partib. deederēt sine filiis masculis, vel feminis, uoluit, quod supra scripta, hereditas recadat, ut supra dictis N. N. quale sit, & quomodo intelligatur.
- 2 Substitutus purificata conditione in persona uiuius tantum ex plurib. grauatis per eius mortem admittitur ad fideicommissū pro portione dicti defuncti, nō expectata aliorū morte, nisi ex prout pta mēte testatoris subist alia persona, qua substitutus excludat, & supra num. 1.
- 3 Dispositio l. heredes mei, §. cum ita ad Trebell. qua licet procedat ad fauorem substituti.
- 4 Substito plurib. facta per nomina propria institutorum copulatiue an concursū requirat omnium copulatiuū.
- 5 Dec. reprehenditur in materia d. §. cum ita.
- 6 Substitutio an facta sit simpliciter, aut collectiue, uel copulatiue pluribus, idem esse uidetur.
- 7 Substitutus copulatiue extraneis institutis post eorū mortē admittitur ad portionem instituti sine filiis decedentis, non expectata aliorū morte.
- 8 Substitutus a qua persona excludatur ex uerisimili mente testatoris.
Persona grauati, an testatoris quando sit attendenda, ut locus sit, uel non sit substitutioni. ibidem.
- 9 Filia N. ab intestato successura patri grauato, nō cēsetur uocata, quamuis in cōdōne sit posita ad excluendū substitutū ex præsumpta testatoris mente.
Predilectio quando attendatur, & quando consideretur. ibidem.
- 10 Absurdū cēt denegare partē substituto, cui totū debeatur, si casus eueniret, declarari ut ibi, et in ner. nō ē.
- 11 Substitutus facilius admittitur ad portionē uiuius ex grauatis, quādo substito, est facta in totā hereditate, quam si esset facta simpliciter, secundum aliquos.
Opinio Bar. in l. heredes mei §. cum ita, ad Trebell. consuetata a Buer. consi. 31. & ab alijs sequacibus, substituetur, ut ibidem.
- 12 Clausula (et casu quo) apposita conditioni facta pluribus eam pariformiter determinat, & infra.
- 13 Verba casu quo, uel eo casu, quid importent, si adiecta sint conditioni, uel dispositioni, & ibidem, quod non conditioni, sed dispositioni consentiant apposita.
- 14 Clausula tunc, & eo casu, quando non operetur restrictionem, & maxime ex testatoris mente.

C O N S I L I V M XXXVII.

Vlso processu causæ uertētis inter Iochinū de Rosellis de Aretio actorem ex vna par

te, & D. Alexandrā del Biaseo uxore D. Auera de eniporio reā cōuentā ex altera mediātib. procuratorib. ut in actis, & consideratis cōsiderandis, Retuli partes Exc. D. Iudicis Quarrenorū S. Spiritus, & S. Crucis Ciuitatis Florentiē esse in pronūtiando, & declarādo ad fauorem dicti Iochini Actoris contra dictam D. Alexandram Ream c. nuentam.

Ad ita referēdū mortis sui, quia licet subitō fideicommissaria per Philippum de Rosellis de Aretio Bernardino, & Petro Fratrib. del Biaseo institutis in duab. tertijs partib. hereditatis de proximiorib. in gradu ipsi testōres de dicto domo de Rosellis de Aretio, quos in alia tertia parte hereditatis instituerat per hac uerba, uidelicet, & casu quo dicti Bernard. & Petrus hīdes instituti in dictis duab. tertijs partib. deederēt sine filiis masculis, uel feminis, uoluit, qd supra scripta hīdes recadat ut supra dictis de Rosellis, nō uideat facta simpliciter, & indistinctē, pro ut esset, si dictū fuisset, Institutio Ber. & Petri, & post eorū mortē, uel si sine libetis decesserint, substituto proximiores de domo Rosellis, an quo casu cōtū esset, qd purificata cōdōne in persona uiuius tñ, ad mitteret substitutus ad eius portionē, ēt non expectata morte alterius, si i. piona primi existeret condō, ut est casus in l. Lucius §. Caio, ff. ad Treb. & in l. si. filiū, ff. de le. 2. & tradit aperte Bal. cōf. 407. circa prin. li. 1. & cōf. 271. in prin. li. 3. Cast. cōf. 14. in 3. dub. n. 2. 3. 4. li. 1. Ale. cōf. 92. n. 6. lib. 3. cōf. 175. n. 8. lib. 5. & ibi adit. ad eū, Bolog. in addit. ad lo. de Ana. cōf. 22. in pri. adit. & sub n. 5. laf. cōf. 41. col. 1. ver. 2. principaliter, li. 1. Soc. lun. cōf. 145. sub n. 8. 19. lib. 3. Gabr. cōf. 121. n. 42. li. 1. Bero. in cōf. 110. sub n. 30. li. 2. Dur. de arte test. tit. de sub. sti. eaur. 16. in prin. laf. in l. pe. n. 8. c. de impu. & alijs subit. & ibi clare Cor. nu. 29. Ripa in l. hīdes mei §. cū ita n. 129. uer. disculsa pupilla ri accedamus ad fideicommissariā, ff. ad Treb. dicens esse opinionē, omnium indifferēter, Bel lon. cōf. 82. n. 7. 8. dicens pariter esse cōm. & indubitatā, Cach. dec. ped. 110. n. 7. attestās similiter de eō, & Zanc. in d. §. cū ita, in 8. p. n. 194. uer. ex terū, si mon de præt. de interp. ult. uolunt. lib. 3. dub. 3. solut. 2. n. 7. 8. in 2. q. tñsi extet persona, quæ ex præsumpta mente testatoris substitutum excludat Ripa in d. §. cū ita n. 130. uer. fallit primo, & alij supra citati, sed potius facta uideatur copulatiue, Ripa in d. §. cum ita, nu. 138. uer. quæto secundo, et alij passim, et de se patet, & proinde idē sit, ac si eiset facta per nomen collectiuum, seu uni uersale, aut distributiū, Abb. cons. 58. ante nu. secundum uer. nec ēt oblat si dicat, quod in casu nostro, li. 2. Bolo. in additione ad lo. de Ana. d. cons. 22. sub nu. 6. et Rip. in d. §. cū ita nu. 138. uer. quæto secundo. Bellon. d. cōf. 82. nu. 7. Com. in d. l. pe. nu. 33. uer. si uero sub

F   firtutio

eadem filia Bernardi ab intestato successurā patruo grauato sit posita in conditione, cum non sit de testatoris descendentibus, vt in pū cto dicit Crauert. d. conf. 109. num. 2. versic. non obstat, & n. 3. uer. secundo respondeo, vt rursus uer. aduerte tamē, & optime colligitur ex Alex. d. conf. 91. sub num. 6. vers. secundo respondeo libro primo, & Ripa in d. §. cum ita, num. 133. ad fin. vers. sed quid de Neptib. ex fratribus institutus, ex Cacher. d. deci. 110. nu. 14. vers. non obstat quod ultimo dicitur, & ex Zanch. in d. 8. parte num. 232. attestante de communi, quicquid dicant cōtrarium sentientes Bald. d. conf. 271. p. 1. medium libro 3. & Rui. conf. 52. col. fi. & conf. 126. col. 2. lib. 4. quos citat Zanch. in d. 8. parte num. 233. Præterea dici potest, quod dicta filia Bernardi non est posita in conditione dicto Petro, nec prædicta in eius portione, quia ei sunt positi in conditione eius proprii filij, & ipsa est posita in conditione Bernardo Patri tantum, & prædicta in eius portione, de qua non agitur, ut in puncto dicit Soc. iun. d. conf. 145. sub num. 32. vers. demum, & colligitur ex Alex. d. conf. 91. sub n. 7. d. ver. restat respondere li. 1. & ex Craue. d. conf. 109. nu. 2. d. ver. nō obstat, quod prædictio intelligitur etiam ab intestato in dicta portione parentis & non ex testamento vt per Ale. & Crau. sequitur Gab. d. conf. 121. nu. 48. faciens eandē cōsiderationē, quod positus in cōditione excludit substitutum in ea rāturā portione, cui fuit positus, non autem in alia, in qua non reperiatur positus in conditione, quia quo ad eā nulla cadit prædictio. & ita etiā nouissime tenet Ioseph. de Rustic. hunc meum locū citans in suo eleganti & doctissimo trac. de ib. in conditione posit. lib. 5. ca. 9. sub nu. 1. ante fi. fol. 103. in 2. editione, vbi aliorum idem tenentes latissime refert.

Nec præfatæ conclusioni obstat, quod in casu nulla inter institutos fuit facta reciproca substitutio, pro vt erat in casu d. §. cum ita, propter quam illius dispositio procedit, quia tex. cōsiderat, quod totum potuerit peruenire in vltimum, quod contingere nō potuisset nisi ex dicta substitutione præcedente ¶ in se rēdo inde absurdum esse denegari partē substituto, cui totū debuit fuisse, si vltimus portionem primi habuisset, vt ibi considerat Albe. col. 1. in fi. Cast. sub nu. 2. Soc. nu. 14. & sub n. 29. Ripa n. 72. & sub n. 146. & aperte idem Alb. in l. pater filia, §. fi. col. fi. ff. ad l. Falcid. & alij relati per Gabr. tit. de subst. concl. 4. sub nu. 7. ver. contrariam autem snam, & per Zanch. in d. 8. p. nu. 5. cum seq. ver. 1. vtiq; quoniam hæc opinio reprobatu cōiter per scribentes, vt tradit Gabr. d. concl. 4. nu. 7. & 8. ver. 2. amplia, & ver. sed utā vltimā opinio-

nē non puto verā, & alter Gabr. d. conf. 121. sub nu. 44. ver. & quod necesse non sit, Zane. vbi supra nu. 9. & seq. ver. uerum tamen prædictis non obstantib. & nu. 195. vers. amplia, ut procedat, & habetur per Ale. d. conf. 175. ante nu. 17. vers. non obstat dū secundo dicebatur lib. 1. & per Abb. d. conf. 58. col. fin. sub num. 2. in fi. vers. nec etiam obstat si dicatur quod in d. §. cum ita libro secundo.

Non ēt refragatur, quod cum substitō sit facta de hæreditate, cessat admissio substituti purificata conditione in persona unius tantū quemadmodū si facta esset de tota hæreditate, uel de toto relicto, eo quod tunc uideatur considerandū in substitutum debere uenire totum, & proinde non posse habere partē rāturā, quasi quod in hunc casum nō fuerit uocatus secundū opinionē Bar. quam defendit, & cōem dicit Ripa in d. §. cū ita nu. 136. vers. 3. fallit, & in puncto qñ est facta mētio de hæreditate simpliciter, ut in casu nostro, ita tenet Io. de Ana. d. conf. 22. nu. 2. quoniam cōtrarium est uerius. Alex. d. conf. 91. nu. 8. lib. 1. d. conf. 92. nu. 13. lib. 3. & ibi ēt addit ad eum, & ad Dec. d. cōf. 594. laf. d. conf. 41. sub nu. 4. 5. uer. 3. principaliter præmitto lib. 1. Soc. iun. d. conf. 145. nu. 19. in fi. lib. 3. ubi refert laf. attestantē de cōij. Bello. d. conf. 82. nu. 12. dicens cōem, uerā, & consulendo, & iudicando tenēdam opinionē; Zanch. in d. 8. p. n. 199. cū plurib. seq. uer. amplia tertio, ubi tandē post multa hinc inde allegata dicit non esse ab ea receddēdū, ueluti ab opinione magis cōij. & ita etiā tenendū esse uidetur ex congestis per Gabr. tit. de subst. concl. 4. n. 3. cū seq. uer. 1. amplia, ubi citat Soc. conf. 94. nu. 16. cū seq. libr. 4. & per alterū Gabr. d. conf. 121. sub nu. 42. & seq. 11 lib. 1. ubi ēt ostēditur facillius admitti substitutū, quādo substitutio est facta in tota hæreditate, quā quādo est facta simpliciter secundū aliquos, licet ipse teneat oppositum, conclusio tamē utroq; casu ex cōrēse locū substituti, & quando posset substitui opinio Bar. & procederet purificata cōdōne in persona primi instituti decedentis sine filiis. non autē qñ purificatur in persona ultimi, ut in hoc casu, secundū But. conf. 31. in fi. Soc. in d. conf. 94. sub nu. 19. uer. præterea, Cor. in d. l. pe. nu. 31. cū seq. C. de impub. Gabr. d. concl. 4. nu. 6. uer. concordā, & Cacher. d. deci. 110. sub n. 10. in fin. de qua re multa ponit Canc. ubi supra nu. 205. et seq. uer. non omitto tñ et ita ēt colligitur ex Gabr. d. conf. 121. sub d. 12. nu. 42. cum seq. ¶ Nihil etiam negotij facere uideatur, quod in substitutione adiuncta clausula casu quo, per quā non fecus, ac per clausulā tunc, et eo casu uidetur restator restrinxisse substitutū ad unicū rāturā casum, ex quo talis clausula appposita conditioni factæ pluribus, tam par

D. Francisci d.n. & contra dictum D. Ioan-
nem.& socios predictos iuxta tenorem, &
continentiam libelli pro parte dicti agentis
producta.

Adita referendum motus fui, quia emptio
facta per locos dictæ Tintoriae Guadi a Pau
lo de Saluettis, non videtur subsistere, ex eo
quod idem Paulus post venditionem posside
dit bona vendita, ex eis fructus percepit a ven
ditione vigine ad dec. tionem, & postea vs
que quo fuit per eum facta liberati pacti de
redimendo appositi in prima venditione ei
dem sociis, et dicunt testes pro agente exami
nati, quo casu statum Florentinum de ven
dicionibus factis per cessantes, & fugitiuos
1 Rubr. 11. vult, quod talis emptio intelligatur
simulari, & nullus valoris, & in fraudem co
cepta, ac in praeiudicium Creditorum, quod
ultra testes ex eo probatur, quia constat, quod
dictus Paulus ante venditionem p. s. i. s. i. s. i.
2 & exinde post decoctionem possedit, quo
casu medio quoque tempore semper posside
disse præsuntur. Alexan. consil. 89. num. 15.
libro 5. & alii cum laque per Tirac. de præc.
§. primo, glof. quinta, in verbo continuos, ver
fical, sed numquid satis erit. & veric. idque
regulare est: et ex ipso demum possessione
deriuasse in eius hæreditatem, contra cuius
veluti iacentis Curatorem alias ex causa eius
dem acquisitionis egerunt dicti socii. Fulgo.
consil. 145. sub num. 2. veric. porro si aliunde
Alexand. consil. 17. 1. num. 5. lib. 6. Marz. alios
citans de fideicommiss. quæst. 18. versiculo,
quando autem non esset expressum, & quan
do præmissa non procederent, tamen ex alio
3 detegeretur prædicta nullitas, & quia condu
ctor licet non possideat, dicitur detinere, Ri
pa in cap. sepe num. 17. 18. & 24. de resit. spo
liat. Cachet. decif. pedemont. 40. numero 4.
& ex processu per binos contractus inter eas
dem partes post decoctionem celebratos ap
paret eadem bona vendita fuisse incontinen
ti per emptores locata venditori per quin
quennium nondum tempore decoctionis
completum, ipsumque venditorem fructus
dictorum bonorum recepisse, & mercedem
conuentam emptoribus promississe per to
tum dictum tempus, & statum citatum
4 vult, quod ad inducendam præfatam nullita
tem alienationis, satis sit, quod cessans, vel fu
gitiuus, post alienationem quocumque titulo
factam ante cessionem, vel fugam re alien
atam possiderit, vel detenerit quocumque
titulo, vel causa; Nec quicquam videtur face
re, quod non exhibetur scripta priuata loca
tionis dictorum bonorum, de qua mentione
faciunt dicta instrumenta, cum in hoc talia
instrumenta sint clara, habeant orationem
perfectam, continent tenorem, & substan

tiam dictæ locationis, & de per se ad dispo
nendum principaliter sufficiant. l. si donatio, C.
donat. & ibi scribentes, & præterea Bald. nu
mero secundo, in ult. notab. & sintque gemi
nata, & propterea efficaciora, & omnis erro
ris exclusiua. l. balista cum sua materia, ff. ad
Trebellian. ultra quod ea præsumitur esse pe
nes patrem contemnam, quia locauit, & ad cu
6 ris commodum, & fauorem principaliter tē
dit, & tanquam ad creditricem. l. Chirogra
phus debitorum ff. de administr. tut. & quan
do res esset dubia ex quampluribus funda
mentis in medium adductis per dictum Do
7 ninum Ioannem, & socios, quæ minime ne
gigenda sunt, cum tamen iam lata fuerit pri
ma sententia absolutoria ab obliuatione in
dicti, videbatur potius reuocanda in hac in
stantia primæ appellationis, quam proferen
da alia sententia absolutoria a peritis definiti
uè, in hærendo stylo inueterato huius Rote,
de quo attestatur Ioseph. de Ludouic. in suis
comm. opin. in tit. de sent. ab obliuat. iudic.
prop. finem, & in dubijs eam capiendam ef
ficaciam, quæ utrique partium minus præiud
icialis sit, docet Castrenf. quem alii sequun
tur in l. 1. ff. si quis cautionibus. Anno 1587.
Florentiz.

E P I T O M E.

*Quod ab eo, qui actione reali experitur do
minium, vel quasi probandum sit, &
qualiter probetur. Item quod agens
possessorio suam possessionem probare
debeat, & quomodo ea probetur, &
de constituto, & de excusatione A
ctoris succumbentis ab expensarum
refectione, si autorem de euictione ha
beat.*

S Y M M A R I U M.

- 1 Agens actione reali debet probare de eius dominio
vel quasi, alias non obtinet.
- 2 Titulus emptionis non suffragatur emptori, nisi do
ceat de iure venditoris.
Res aliena vendi potest. ibidem.
*Fundans se in aliqua concessione sibi quonvis titulo fa
cta, debet probare de iure concedentis. ibidem.*
- 3 Reus dicens rem ad se spectare nigore retractus a
statuto sibi concessi, non videtur per hoc sateri, quod
ea spectauerit ad venditorem illius.
- 4 Excipiens non dicitur sateri intentionem Agen
tis.
- 5 Exceptio conditionalis excipientis non nocet, præ
sertim

scitum quando negans narrata per actorem esse vera.

- 6 Dominium, vel quasi ex confessione probari non potest.
- 7 Venditio facta contra formam statuti de Retractu est nulla, maxime ubi aliqua fraudis suspicio colligi potest, ut in exemplo ibi posito.
- 8 Dominium, vel quasi non transfertur ex uenditione nulla, maxime non sequuta traditione facti.
- 9 Agens possessorio non obtinet, si de sua possessione non probat.
- 10 Possessio per perceptionem fructuum praesertim possessori in colendo, & laborando agrum.
- 11 Constitutum non prodest, si non constet de possessione constituentis tempore constituti.
- 12 Actor habens Authorem de cessione, & succumbens, absoluitur ab expensis.

CONSILIVM XXXIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa agitata inter Ser Paulum de Giova gnois de Terra Plebis ad sanctum Stephanum agentem ex una parte, & Angelum de Petra Nigra Reum conuentum ex altera. Ex his, quae in processu appare-

rent, Consului partes Domini Vicarii, dictae Terrae esse de iure in aboluendo dictum Angelum a petitis per dictum Ser Paulum, aboluendo dictum Ser Paulum ab expensis iustis de causis.

Ad ita referendum motus fui, quia dictus Actor videtur egisse actione reali contra dictum Reum conuentum, nec de eius dominio, vel quasi probauit, ut proinde obtinere non possit. In rem. l. officium. ff. de rei uendi. c. l. prima. C. de aliena. iudicii mutandi causa facta, cum vbique notatus.

Nec ex instrumento emptionis factae per ipsum Actorem Britio Mæchi tale ius probari dicitur contra dictum Reum, quia per hoc non sequitur, quod res vendita ad venditorem pertineret, cum etiam res aliena possit vendi. rem alienam ff. de contrah. empt.

- 1 Alienam, C. de furt. unde qui se fundat in alia qua concessione sibi ab alio quouis titulo facta, debet probare de iure concedentis, alioquin concessio illa sibi non prodest. glossa in l. cum res in verbo in vacuum post princ. C. de probat. Castr. consil. 407. numero tertio, libro primo. Crauet. consil. 57. numero quarto consil. 124. numero 11. & 13. consil. 134.

numero 21. Nec ex eo quod Reus conuentus opposuit rem praedictam iure Retractus ex statuto, & vigore Tenentiae ex credito ad eum spectare, dicitur propterea fateri eam ad dictum venditorem spectare, Alexand. c. 6. fil. y. 2. num. 1. & ibi etiam addentes ad eum libro primo. Crauet. alios referens consilio 157. num. 5. Negant de pignor. & hypoth. in 3. membro secunda partis principalis, num. 64. & in 3. membro octauae partis principalis num. 10.

Vltra quod aduertendum est, quod excipiens non dicitur fateri intentionem Adueruarii. l. non vtique. ff. de exceptio. capitul. exceptionem de regu. iur. in 6. Alexand. consil. 159. num. 2. & consil. 183. numero 18. libr. 6. dicens hoc esse verissimum, & ita se habere communem opinionem, quod absque dubio videtur procedere in praesenti casu, in quo exceptio rei non videtur facta simpliciter, sed potius qualificatiue, & conditionaliter, quae indubitanter excipienti non nocet Alexand. d. consil. 159. numero primo, & praesertim cum idem Reus negauerit narrata per Actorem esse vera. Alexand. d. consil. 153. sub num. 17. in fin. verfic. nec per dictum habet obistere. Vtcrius posset dici, quod Dominum vel quasi ex confessione probari non possit, Crauet. d. consil. 157. num. 6. verfic. & si dicas sub numer. 7. verficul. quinimo videtur dicendum.

Præterea posset addi, quod talis venditio facta per Britium dicto Ser Paulo non requirit dicto Angelo Reo conuento confinante, & vicino contra formam statuti nulla sit, ut ipsum statutum dicit, maxime cum fuerit facta, postquam Angelus citato Britio perierat sibi in ea re dari Tenentiam pro quod suo Credito, & sic fraudulenter, & dolose iuxta text. in l. prima. C. de alienat. iudic. mutand. causa facta. cum ibi notat per scriben. et quod propterea ex ea veluti nulla nullum dominium, vel quasi transferri poterit in d. emptorem lege alienationi resistentem. Com. c. 263. numero secundo 9. & 10. & consilio 263. ad fin. num. 10. libr. 3. & alij congesti per Tiraq. de constit. posset. in tertia parte, in 7. limitatione, in fin. num. 50. maxime non sequuta traditione facti, ut in praesenti casu secundum Corn. in locis citatis.

- 9 Quod si agens veller substinere suam petitionem in possessorio (quod nequaquam admittendum est) adhuc tamen diceretur eum obtinere non posse, cum de iura possessione numquam appareat, & ad summam ex actis inter easdem partes factis in iudicio criminales ad querelam ipsius formatam contra dictum Angelum, qui postea absolutus fuit, tentauit ostendere, quod fundum per eum emptum a dicto

- 2 dicto Britio, coluerit eo ipso anno, quo fructu: Angelus percepit, quo. causa melior est conditio dicti Angeli: nam licet possessio agnoscatur, ex eo quod quis illum fecerit colit, & actus iste precedat perceptionem fructuum: tamē quia in perceptione fructuum consistit efficacia, vis, & utilitas possessionis, & a fine res denominatur: ubi conceditur de possessione, qui probat collegisse fructus, preter fertur probanti se fundum coluisse, ut cōcludit Tiraq. alios referens in tract. de praescrip. § primo gl. quinta in verbo continuus verineque tamen necessario requiritur, quod ex super abundanti dictum sit, cum licet petitio dicti Ser. Pauli id contineat, non tamen probatum apparet: Nec in possessione venditoris potest facere aliquod fundamentum vigore constituti in contractu appositi, quia
- 11 cum non consistat de possessione venditoris tempore venditionis, & sic de possessione constitutis tempore constituti, nihil prodest ipsum constitutum, & fundans se in eo succumbit Tiraq. alios cumulans in tractatu de constitut. possels. in tertia part. in prima limitat. numero octavo versiculo, ideoque ut redeamus ad inditutum.
- 12 † Ab expensis Actor absoluti potuit ex eo quod habet autorem de evulsionē, & videtur potuisse agere, ut sibi pararet regressum contra venditorem, si res non consequatur a possidente, iux. notat. per Doc. in l. propterandū § siue autem alterutra. C. de iudic. ubi præcipue in nostris terminis hoc. no. Ias. & alibi sepe Doctores. Anno 1587. Florentie.

E P I T O M E.

Statutum Cortone, in materia iuris congrui declaratur, & an tempus ad retrahendum incipiat currere vicino a die scientie, vel a die alienationis, & quando tempus sit continuum, & currat etiam ignoranti, & impedito, & an, & quando adversus lapsum dicti temporis Restitutio in integrum sit concedenda, & de scientia vera, & presumpta alienationis a vicino facta.

S U M M A R I U M.

- 1 Statutum Cortone, quod vicinus irrequisitus petere possit rem ab illo, cui alienatio facta fuit, sibi vendi, & conceda intra tempus trium Annorum proxime si quondorum a die alienationis facta, declaratur & infra numero 6. versicul. & quando,

& numero septimo.

- 2 Tempus proximi ad retrahendum incipit currere vicino a die alienationis facta, nec exigit scientia vicini, nec quicquam aliud, & qualiter hoc sit verum, vide infra.
- 3 Lex, aut statutum quando disponit de tempore respectu certi actus, tunc a die illius actus incipit currere tempus, & exemplifica ut ibidem.
- Tempus alicuius termini quando dicitur continuum & currat etiam ignoranti, ibidem.
- 4 Tempus dicitur continuum, quando qualibet die intra terminum possit vicinus petere Retractum.
- Tempus continuum dicitur, quando statuitur a lege, vel a statuto ad id, quod potest fieri iudice non sedente pro Tribunali.
- 5 Terminis cum exprimitur cum prepositione A. vel ab, iuncta cum tempore, quod est de eius initio semper illud tempus includitur, quia est quedam integritas temporis, que proprium principium non excludit.
- 6 Lex, aut statutum faciens mentionem de certo tempore, intelligitur de continuo.
- 7 Distio (proxime) designat extremitatem primi temporis, & per eam dies termini computatur in termino.
- 8 Tempus continuum currit omni tempore, & cunctis que ignorant, absenti, & impedito.
- 9 Vicinus excluditur a Retractu, si tacet, & laboratur tempus statutum ad retrahendum.
- 10 Restitutio in integrum adversus cursum temporis ad retrahendum ex capite ignorantie, aut impedimenti, quando non sit concedenda.
- Vbi lex, vel statutum specialiter mentionem facit de absente, vel minore, vel de alio, cui a iure communis conceditur restitutio, videtur revocare personas, que alias restituerentur, ibidem.
- 11 Scientia ex coniecturis probatur.
- 12 Impeditus debet protestari adversus lapsum temporis continui, alioquin non restituitur pretertextu impedimenti.
- 13 Impeditus ob infirmitatem, vel carcerationem, cessationem, cessante impedimento statim agere tenetur, & probare debet, quod si dictum impedimentum non adfuisset, ipse actum fecisset intra tempus concessum, alias adversus eius lapsum non restituitur.
- 14 Restitutio generaliter non conceditur nisi laeso, & quando constat de lesione.
- 15 Clam factum non dicitur, quod sit coram testibus per rogatum publici Notarii, & per actus extorret, qui facilius sciri possunt.
- 16 Presumptio una tollit aliam, & fortior vincit debiorem: & illa per quam delictum excluditur, preter valet.
- 17 Scientia presumpta sufficit ad excludendum vicinum a iure congrui ob lapsum temporis decursi.
- 18 Quadriennium ad petendam restitutionem in integrum, quamvis sit utile, tamen sufficiens scientia presumpta, ut incipere possit.

CONSILIVM XL.

*Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

Isis processibus factis in
causa mota per Flami-
num, & Curtium Vr-
fellores contra Thomā,
& Dominicū Fierlios
pro retractu Agri per
Christopharū de Quip-
tanis uenditi quondam

Iulio patri dictorum Reorum cōueniorum
irrequisito Ioanne Patre ipsorum agentium,
& mature consideratis sententiis contrariis
ex Consilio peritorum latis cum rationibus,
ex quibus Priores Domini consultores mo-
ti fuerunt ad proferenda Vota ad inuicem dis-
sentientia, cum aliis in unam, & alteram opi-
nionem allegatis per famosissimos Iurecon-
sultos, Putauit eos rectius inducere arma, qui
contra Actores ius dicendum esse existima-
runt. Ideoque retuli partes admodum magni-
fici Domini Capitanei Cuiusdam Cottonæ, et
eius D. Iudicis esse in pronuntiando bene per
Magnificos Dominos Priores dictæ Ciuita-
tis Iudices a quibus fuisse iudicatum ex rela-
tione Excellentiss. D. Francisci Franchini, &
male per appellantes appellatum.

Ad ita referendum me impulserunt insta-
scripta, ultra plurima fundamēta in medium
allata per pta fatum D. Franchinum, & per
confaminatissimum Doctorem D. Rinal-
dum Ridulfinum, & alios, qui scripserunt
pro dictis de Fierlijs, quibus ne eandem Can-
tilenam canere videat, me subscribo, non in-
tendens ex aliorum dictis frustra membra-
nas denigrare, sed tantum attingere ea, quæ
ad rem plurimum facere videbuntur.

1. Primo itaque animaduertendum censēso,
quod cum statutum dicat, quod vicinus irre-
quisitus petere possit rem ab illo, cui aliena-
tio facta fuit, sibi vendi, & concedi infra tem-
pus trium Annorum proximè sequendo-
rum à die factæ alienationis: clarè constat ter-
minum à quo esse illam met diem, qua alie-
natio facta est, & ex ea die triennium curre-
re, nec exigi sciennam vicini de ipsa aliena-
tione, neque quicquam aliud pro ut in ter-
minis istis proprijs consulendo tenet Panci-
rola conf. 165, num. 6. verū. his tamen non
obstantibus lib. primo. Quod etiam videtur
procedere, quando statutum simpliciter præ-
figeret tempus vicino ad retrahendam rem
eo non requisito, & conuincit alienatum
neq; exprimeret, quādo tempus hoc initium

caperet, vt videtur sensisse Bard. in ffact. de
tempor. vtil. & contin. c. 3. sub num. 7. verū. &
similiter, & licet nihil ad hoc adducar, id a-
men probatur aperte ex dictis per Signor de
Homo. in consil. 81. num. 6. verū. consuetudo
antiqua, vbi in hac ipsa specie iuris congrui
concludit tempus à statuto simpliciter assi-
gnatum connumerari ex die venditionis fa-
ctæ, quia cum lex, vel statutum disponit de
tempore respectu certi actus, tunc à die il-
lius actus incipit tempus currere. Quæ con-
clusio ex pluribus comprobari posse videtur,
primo quoniam quando statutum præfigit
terminum alicui ad aliquid faciendum non
simpliciter, & in genere, sed in specie expri-
mendo certum tempus, a quo terminus ille
incipere debet, tunc tempus termini dicitur
continuum, & curret statim ex illo tempore
designato etiam ignoranti. Soc. consil. 108.
num. 1. verū. 13. confirmatur lib. 4. quem
sequitur Panciroli. d. consil. 167. sub num. 6.
verū. secundo ex alio.

4. Secundo quia cum qualibet die intra
triennium possit vicinus petere Retractum,
ex hoc solum dicitur tempus continuum ex
dictis per Bald. consil. 71. lib. 3. vbi concludit,
quod quando statuitur tempus a lege, vel
statuto ad id, quod potest fieri Iudice non
sedente pro Tribunali, vt est libellum dare,
& similia facere, tunc illud est continuum.

5. Terto quia: quādo exprimitur aliquis
terminus cum præpositione A. vel Ab. iun-
cta cum tempore, quod est de eius initio, vt
hic semper illud tempus includitur, quia
est quadam integritas temporis, quæ pro-
prium principium non excludit. Bald. conf.
457. sub num. 3. post verū modo sequitur
lib. primo. & conf. 41. 2. num. 1. lib. 5. quod in
eo puncto est idem Consilium.

6. Quanto quoniam Regula generalis est,
quod lex, vel statutum faciens mentionem
de certo tempore, intelligitur de continuo.
Bald. conf. 246. nu. 1. lib. fin. lib. 5. Paris. conf.
37. numer. 26. lib. 3. Bard. cap. 3. num. 9. &
cap. 8. numer. 1. & 4. Panciroli. d. conf. 167.
num. 8.

Et quando præmissa cessarent, & Decisio-
nes Panciroli. Bard. & Signoroli. adducæ in
puncto non subsisterent, adhuc tamen fir-
mata Conclusio certissima, & indubitata ef-
fet in terminis istius statuti Cottonæ: Præsti-
ti enim Doctores loquuntur quando statu-
tum simpliciter exprimit tempus præstitu-
tum currere a die alienationis factæ, vel quā-
do solum statuit terminum abique dicta ex-
pressionem iniij cursus. Nos autem sumus in
casu, in quo statutum vltius procedit, & al
signat tempus trium Annorum proximè se-
quendorum, (ita etiam formaliter loquitur)

a die

7 a die factæ alienationis, ex quo loquendi modo demonstratur, ipsam diem alienationis esse de termino, ponderando dictionem proximè, quæ designat extremitatem prius temporis, vt in individuo subtiliter docet Bald. conf. 246. num. 2. lib. 5. cum quo conuenit Corn. nulla tamen Baldi mentione habita, conf. 279. col. fin. sub num. 6. vers. adnuncularur etiam, lib. 3. dicens, quod alias verba ista proxime sequutura non verificarentur, quia tempus præfinitum non proxime sequetur terminum a quo, si non fieret computatio de momento ad momentum; Quod ipsum clarius colligitur ex eodem statuto, dū paulo inferius loquens de alienatione clam; & occultè facta, declarat dictum Triennium non currere vicino, nisi a die habitæ per ipsum notitiæ alienationis, vel fraudis detectæ; Ecce ergo, quod quando alienatio non est clandestina, & occulta, triennium currit a die ipsius alienationis factæ etiam ignorante vicino, si enim secus esset, nulla constitueretur differentia inter hos duos casus, quos tamen constitutum separat, & vt inter diuersos diuersimode loquitur, & disponit, & si vno, & eodem modo in vtroque casu terminus incipere debuisset, Cur statutum distinctione ipsorum casuum, & varia demonstratione initij lapsus temporum in vno quoque vsum fuisset, inemini sani capitis liquere satis potest, cū vtrumque simul completi, & vniformiter, ac vnica verborum structura determinare potuisset, quod totum ex se patet, & ostenditur ex statuti verbis, quæ commento non indigent, & ista nouæ deducta rem extra omnem probabilem dubitationem, & in tuto ponere videntur.

8 Cum ergo continuum sit triennium, illud iuxta sonum verbi continuè currit omni tempore, & cuicumque etiam ignoranti absenti, & impedito, glo. in clem. vnica, in verbo continuum de reitut. in integr. pertex. in l. fin. C. de præscript. long. temp. qui hoc bene probat, & habetur per Bard. incit. tract. de temp. viil. & contin. capitu. 2. numero sexto. adducentem etiam gloss. in l. fin. in verbo superuacua, C. de tempor. in integr. reitut. quæ id dicit, & eam ibi sequuntur Doctores, quod clarius procedit in casu isto, in quo statutum videtur completi præsentis, & absentes, & proinde scientes, & ignorantes, dum eis post notificationem factam præfixit terminum primis quidem breuiorem, vltimis verò longiorem, & maxime omiſſa notificatione, alium statuit terminum vno modo inchoandum alienatione non secreto facta, altero autem, & diuerso ea occultè sequuta, vt sic consideret statutum tempora currere etiam data ignorantia, & impedimento vicini, quia a-

lias non tam varie circa ipsa tempora, & eorum cursum disposuisset, vt in similibus terminis egregie habetur per Socin. consil. 108. num. 13. versicu. 14. confirmatur libro 4. Elapso igitur triennio in vita Ioannis patris actum a die alienati fundi sequitur, quod amplius non sit locus retractui ex forma statuti intentati, cuius fauori, & iuri ex eo competenti ob lapsum temporis ad retrahendum concessi, renuntiarum intelligitur a vicino tacente, vt in hac specie tradit Cast. consil. 35. i. in fin. & consil. 430. sub numero primo libro secundo.

10 Nec de restitutione in integrum aduersus Triennij cursum tractari posse videtur, quia siue petatur ex capite igni rantiæ, siue ex capite impedimenti, ea denegari potest ex eo solum, quod statutum comprehendit vtrumque caput in assignatione termini, vt supra probatum est. Nā qñ statutū facit mentionē de his, quibus a iure communi conceditur restitutio in integrum, videtur eam recedere, & ab ea excludere personas, quæ alias ad illam admitterent, vt post Bald. & Anchar. consultiuit Alexan. consil. 165. nume. 5. versiculo, superest videre lib. 6. ultra quod ignorantia probabilis non est, nec impedimentum legitimum extat, nec alia iusta causa subest, vt dicendum sit locum esse petiti in integrum restitutioni; quinimo totum contrarium ex processu apparet, vt deducunt Dominus Franchinus, & omnes consulentes pro conuentis ad quorum dicta me remitto.

Illud tamen addam, quod cum scientia ex coniecturis probetur, Bald. consil. 392. num. 11 primo libro primo, Anchar. questio. 63. numero secundo, libro primo, qui alios refert, tot, ac tantæ concurrunt præsumptiones, & verisimilitudines ad arguendam scientiam Ioannis de alienatione facta, vt impossibile videatur, quod eius fuerit ignarus, nec opus est ipsas coniecturas recedere, cum ad plenum colligantur ex positionibus, articulis, & scripturis productis per Reos, ac attestacionibus Testium pro eorum parte examinatorum. Non etiam præterea circa impedimentum al legatæ infirmitatis dicti Ioannis, quod cū tempus esset continuum, vt superius deductum est, posset attentari, quod debuisset protestari, ne sibi lapsus eiusdem temporis noceret, quod cum non fecerit, sibi præiudicasse videtur. Felyn. in capitulo. ex transmissa, sub num. 7. limitat. tercia, versiculo, non tamen omitto, de præscript. & in capitulo. venetabilis sub num. item 7. in secundo casu, de iudicijs. Panf. consil. 124. num. 3. libro primo, Bard. loco citato 13 capitulo 9. numero primo, & tercio, vel saltem si hoc non procedat in impedimento ex persona ipsius impediti, qui actum facere debet. pu

D. Petri Caballi.

ta catceris, vel infirmitatis, pro vt in casu isto vt per Felin. in d. ca. ex transmissa, in dicta terra limitat. num. 7. in princip. & in d. cap. venerabilis, sub dicto numero 7. in 3. casu, videbatur probandum, quod cessante impedimento, & sic infirmitate, ipsum actum fecisset intra tempus a statuto terminatum, vt sentit Felin. in d. capit. ex transmissa, in dicta tertia, limitat. & in d. c. venerabilis, sub d. nu. 7. & bro primo, consil. 12. num. 21. ubi alios adducit. 2. limit. firmat expresse Ioan. Petr. Surd. licet, & hanc esse communem opinionem attestatur.

14. Additur, quod generale est, & commune in omni restitutione a quocumque petita, & ex quouis capite, ut non concedatur, nisi latio concludenter probetur, vt habetur per Io. Petr. Surd. consil. 95. num. 3. libro primo, quae quidem latio in causa hac non apparet saltem legitime.

Nec existimo agentes posse iuari ex ea statuti parte, quae loquitur de alienatione facta clam, & occulte, & in fraude, ac malitiose in quo casu non currit triennium, nisi a die scientiae ipsius alienationis, vel detectae fraudis; quoniam cum instrumentum sit factum in ipsa Ciuitate Cortonae, & rogatum per publicum Notarium eiusdem Ciuitatis, & coram testibus de iurisdictione, & statim emptor adeptus fuenit actualem rei possessionem: potueritque id totum de facili, & incontinenti sciri per omnes, & praecipue per Ioannem, & fratres in communione existentes, & in eodem loco commorantes, & agrum vicinum possidentes, illum scilicet, ob cuius vicinitatem praesens lis vertitur, non videtur alienatio clandestina, & occulta, sed potius, ut palam, & publice facta habenda est; vt ex his, & alijs rationibus probant, qui partes Reorum tuetur, quorum dictis placet addere Bal. hac eadem probantem consilio. 148. numero 13. libro primo, & consil. 447. numer. 3. 4. lib. 5. Et quando aliqua extarent, ex quibus posset de fraude suspicari, ea tamen celsarent ob alia, quae ipsam fraudem excludunt, cum una praesumptio tollat aliam. l. non solum. §. de vno, ff. de rit. nupt. & l. diuus, ff. de in integr. restit. & praesumptio exclusiua delicti preponderet praesumptioni delictum includenti per regulam l. merito, ff. pro Soc. cum sua materia, ita vt potius praesumatur error, quam malitia, ut notat Bald. in l. 2. in primo notabili numero primo, C. de err. Aduocat. quem ibi sequuntur Castr. & Roma. vterque in prin. & idem Castr. in terminis nostris consil. 430. nume. 1. in fi. lib. secundo, & ubi etiam aliqua fraus considerari posset, quod non admittitur, cum tamen re ipsa pateat negotium verisimiliter statim peruenisse ad notitiam Ioannis, & fra-

trum in communione existentium, & agrum conuicino fundo alienato possidentium, quorum aliqui adhuc in humanis sunt, non videtur amplius agendum de retractu per filios suos propter lapsum temporis in vita Patris, quia sufficit scientia praesumpta ad excludendum vicinum a iure Congruui, & simili, vt in inuidio ex pluribus concludit Dec. consil. 232. numer. 5. post versiculū, cum ergo in caluisto, quod ex ipso statuto bene percipio percipitur, dum in eadem materia alibi statuit terminum etiam absentibus, quos certum non est habere veram scientiam eius, quod fieri intenditur, etiam quod in patria ad domos eorum primae habitationis notificatio dimittatur, quae pluribus ex causis ad aures ipsorum deuenire saepe non solet, facit, quod dicitur de quadriennio concessio ad petendum restitutionem integrum, quod & si sit vtile, & non currat nisi scienti, ramen ad hoc, vt currere incipiat, sufficit scientia praesumpta, ut habetur per Menoch. de recup. posset. remed. 15. num. 115. & 115. & 116. quod ex superabundanti dictum sit. Anno 1588. Florentiae.

E P I T O M E.

De compromisso oretenus facto in amicos communes, & amicabilem compositores, & de eorum laudo nullo iuris ordine, & absque citatione parium lato, quod habeatur tamquam latum ab arbitratoribus, & ante Annos triginta non transeat in rem iudicatam.

S V M M A R I V M.

1. *Compromisso facto in Amicos communes, & amicabilem compositores, si electi procedant de facto, & nullo iuris ordine seruat, & eodem modo causam expendant, ut arbitratores fecisse dicuntur, et non ut arbitri, & maxime si ex statuto partes committere non tenebantur. Et numero 2.*
3. *Arbitratorum diffinitio non est proprie sententia, sed dicitur laudum, nec cadit tacita emolatio per lapsum decem dierum, sed perpetuo usque ad Annos xxx. potest peti reditio ad arbitrium boni viri, nec ante transit in iudicatum.*
4. *Executio ante rem iudicatam peti non potest.*
5. *Laudi executionem petens, debet eius iustitiam docere, ubi pars contra illud de iniquitate opponat, maxime ubi aliquid deducitur, quod illius iustitiam tangat.*
6. *Astor ad iudicium debet accedere instructus. Et ideo succumbens debet tanquam temere litigans condemnari in expensis ibidem.*

CON.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Isō, & bene perpenso processu litis ventis inter Horatiū Lucē de Ceis de Calci Agentē ex vna parte, & Ioannem Iuliani pariter de Ceis conuentum ex altera: Dixi partes Magnifici Domini Prætoris

Cascinae esse in aboluendo dictū Ioannē a petitis per dictum Horatium, condemnando eundem Horatium in expēsis per dictum Ioannem legitime factis earum taxatione re seruata, cui de iure competit

In hanc autem sententiā veni, quia dictus Horatius nititur propriē agere pro executione laudi in actis producti, vt Ioannes annuller per publicum instrumentum donationem sibi alias factā ab ipso Horatio, eo sub prætextu, quod dictum laudum trāstium fecerit in rem iudicatam, quod minime verum est.

Cum enim in præsentī casū compromissum non fuerit scriptum, sed ore tantum factum, & tres viri electi veluti amici communes, & amicales compositores deuenierint ad causæ expeditionem de facto absque citatione partium, nullo iuris ordine seruato, & nihil penitus in scriptis redactio præter ipsius Causæ diffinitionem per priuatam scripturam apparenrem, clare resultat nos versari in arbitrariis. Barto. in l. societatem. §. arbitrarum num. 7. ff. pro socio, & ibidem Bal. in lectura antiqua nu. 3. & Floria. nu. 11. Rom. in l. si de meis cum tribus legibus sequen. nu. 2. versic. nota, in §. recepisse, ff. de arbit. Marant. de ord. iudic. in quarta part. princip. in 14. distin. sub num. 2. 3. quod etiam procederet, quando tales electi potuissent esse, & Arbitri, & Arbitratores, nam procedēdo modo iam dicto iudicari deberent arbitratores, & non arbitri, cū modus ille arbitratorib. & non arbitris conueniat Bar. in d. §. arbitratorum n. 12. et ibidem Floria. num. 53. Roman. in Rubr. ff. de arbit. num. 49. quod maxime videtur admittendum non consisto ex actis, quod ex iuris municipalis forma litigatorum ex aliqua causa debuissent de eorum controuersijs in Arbitris compromissum facere.

Cum ergo casus iste versetur in arbitratoribus, sequitur, quod eorum diffinitio dicatur laudum, nec sit sententia, nec in eo cadat emolagatio tacita per lapsum decem dierum, sed perpetuo potest reduci ad arbitrium bo-

ni viri, & ante cursum triginta annorum nō transire in rem iudicatam. Bald. in d. §. arbitrorum, ante numerum tertium, & in l. secunda in prima lectura ad finem, sub nu. 2. & in secunda lectura in prin. num. 1. ff. de arbit. & in l. si. num. 34. versic. quæro vique ad quod tempus, C. de contrah. empr. Alex. consil. 93. sub num. 15. versic. sed tenendo lib. 2. dicens hanc esse communem opinionem, & secundum eam iudicari debere, Cepol. consil. cuil. 29. num. 15. versic. sed tertio est considerandum, dicens pariter esse communem, Io. de Anan. consil. 16. num. 12. versic. restat nunc, aens in hoc non esse multum infillendum, quia est communis opinio Canonistarū, & Legistarum, a qua in iudicando, & consulendo non est recedendum. Socin. consil. 210. nu. 5. versic. sed contra hanc reductionem lib. 2. aens esse magis communem opinionem Doctorū, & tenendam. Dec. consil. 39. sub num. 6. versic. et prædicta reductio, affirmans etiam communem, & propterea de hoc vltimus non esse laborandum, & secundum eam iudicasse C. in filium Neapolitanum, refert Afflict. decis. 332. eandem etiā opinionem amplectitur Feli. in c. quo ad consultationem ad fi. nu. 34. de re iudic. attestans de comuni, Marant. de ordin. iudic. in 6. par. princ. in 2. actum, de ap. pel. num. 112. versic. primo igitur quæro, dicens esse ueram, & communem, qui adhæret postea etiam num. 256. & iterum num. 260. Blan. in trac. de compromissis. in decima q. de appellat. & reduction. de arbit. boni viri, num. 18. versic. secus autem est, & Balb. in trac. de præscrip. in tertia part. quartæ partis principis, quæst. 33. nu. 2. affirmans esse communem, & verissimam.

Frustra itaque ante rem iudicatam de executione tractauit Horatius iuxta text. in l. 1. C. de execut. rei iudic. neque impedire potuit Ioannem, quin se petitioni illius opponeret, & donationem sibi rectē factam & aliam iniquitatem laudi, vbi ualidū esset, de quo agere non expedit, denotantia ostenderet, contra quæ cum nihil ad ipsius laudi iustitiam demonstrandam deduxerit Actor, iam conueniens esse videtur, ut petitam donationis cancellationem virtute dicti laudi obtinere non possit, & cum esset Actor, qui antequā ageret, certus esse debebat de iuribus suis, succubendo tanquam temere litigans debuit in expensis condemnari, Doctor. in l. cum quem temere, ff. de iudic. & in l. qui in alterius, ff. de reg. iur. vbi præcipue Dec. num. 5. & ad fi. nu. 12. & Cagnol. ad fi. num. 26. et Canonistæ in c. finem, de dolo, et contu. Anno 1588. Florentiæ.

mini Iacobi, & etiam ueluti procurator dictæ Domine Iulie, nam utroque modo debebat intentionem suam ante capturam iustificare, ostendendum instrumentum donationis, seu cessionis, ut in puncto tradit Anchar. Regien. quæst. 3. num. 15. & sequē libro 2. & fidem faciendo de mandato, maxime quia generale nō iustificabat, sed requirebatur speciale, vel saltem cum libera, ut in individuo concludit idem Anchar. d. quæst. tertia, numero 18. 19. post Roman. d. consi. 241. num. 11. ex quib. clare inferitur, quod cum nec ante, nec potest capturam ostensum fuerit ali- quid ius dicti Alexandri, nomine quo agit, in debito petito contra dictum Tiberium, quic

perendi, & petendi, quod sibi dicto nomine deberi præsupponit per l. Bebius in fi. cum ibi notat. ff. de pact. dotal. & not. per Crauet. cō sil. 210. num. 8. vers. ex præmissis. In expen- sis autem debuit dictus Alexander condemnari, veluti agens temere, & in hoc iudicio inde bite uexans dictum Tiberium. I. eum quem temere, ff. de iudic. l. preperandum, §. sin autem alterutra, C. eod. tit. cum utrobique no- tat. per glof. & Doct. et per Canonist. in c. finē libus, de dolo, & contum. & sentiunt in pro- posito dicta per Alexan. d. consi. 19. in fi. nu. 5. lib. 3. Anno 1588. Florentia.

E P I T O M E.

Quod Pater tenetur dotare filiam, etiam, quod sine Dote, et eo iniuncto nupserit, dum modo non indigno, et quod hoc onus tran- sit ad filium heredem stante statuto, quod masculi succedant exclusi sororib.

S Y M M A R I U M.

- 1 Pater tenetur dotare filiam de propria substantia, nec exsatur filia habente de proprio, unde se do- tare possit.
- 2 Filia iam nupta sine Dote, an constante Matrimo- nio possit cogere Patrem ad eam dotandam, amplius, ut num. 4.
- 3 Maritus, qui gratis uxorem accepit, non potest petere Dotem, tamen uxor eius potest implorare officium iudicis, ut a Patre congruē doceatur.
- 4 Filia, quæ sine consensu Patris, eo iniuncto nupsit sine Dote, potest nihilominus cogere Patrem ad eam dotandam, dummodo non nupserit indigno.
- 5 Pater cogitur dotare filiam, quæ sine Dote nupsit non indigno, iniuncto ipso Patre, maxime si viro ip- sa Dotem promissit.
- 6 Onus paternum dotandi filiam transit ad filium here- dem Patris, stante statuto, quod solus masculus succedat, exclusa sorore.

C O N S I L I U M X L I I I.

Spiritus Sancti gratia illuminet in- tellectum meum.

IS I S litteris Magnifici Domini Prætoris San- ti Tarentij cum pro- cessibus agitat in cau- sa mota per D. Felicitā Iohannis Antonij Vxo- rem Iohannis Francisci olim Vincentij de San- to Tarentio contra Marchinum dicti Iohannis Antonij filium, & heredem, & mature consideratis confide- randis, existimauit partes dicti Domini Præto- ris esse in condemnando dictum Marchinū Reum conuentum ad constituendam Do-

G tē

- 5 quid actum fuit, nullum extitit, utpote factū ad instantiam eius, qui sine actione expertus est, ut in istis terminis dicit Roman. d. consi. 224. num. 5. versic. quod autem nullum fue- rit. Ex quibus hoc iolum ad Victoriam suf- ficiat Tiberio, nihilominus ex abundanti pla- cet animaduertere, quod cum instrumentum locationis non sit factum, nisi pro quatuor Annis pro mercede librarum octo singulo anno, & sic in totum pro integro quadrienn- nio pro libris triginta daabus, non poterat agi executiue pro libris Centum, & quatuor vigore cuiusvis statuti dantis executionem simulibus instrumentis contra personam Cō ductoris, quia licet pro alijs sequentibus an- nis post lapsum annorum quatuor in instru- mento contentorū dici possit fuisse factā tacitā reconductionē, cuius vigore ad eamdem mercedem annuatim obligatus fuerit Con- ductor iuxta litem queritur, §. qui impleto, cum l. sequent. & ibi notat, ff. loc. tamen pro ipsa tacita reconductione non potest tentari via executiua vigore statuti prædicti, quod in telligitur concedere executionem pro his tā- tum, quæ continentur, & expresse leguntur in instrumento locationis, nō autem pro his, quæ in eo non videntur, sed extrinsecus ve- niunt, & subaudiuntur, vel alio modo virtua- liter, & intellectu aliter comprehenduntur, ut in terminis dicit Bald. in l. legem sub num. 1. 2. 3. C. locati, quem sequitur Ias. in l. certi con- ditio, num. 3. 1. vers. punctus est, ff. si certum petat, & ita etiam tenere videtur Dec. ibidē num. 8. dum simpliciter adducit Baldum in d. l. legem, & cū hac opinione transit expresse Afflic. dec. 365. nu. 15. uer. nō tamen, & cū etiam approbat Ias. consi. 49. sub num. 2. ver. secundo dicitur lib. 3. quia tamen alia via cō- sultum esse potest iuribus dicti Alexandri dicto nō. pro mercede locationis, dictæ dom- nus tam ex expressa, quam ex tacita condu- ctione, & potest in alio iudicio probare de iure D. Iacobi translatō in ipsum, vel in D. Iu- liam, debuerunt eidem reiciuari iura alias ex
- 6
- 7

E P I T O M E.

De Causione prestanda a fideicommissariis, & legatariis de restituendo alijs fideicommissariis, & legatariis ea, que Testator iussit, & qualiter, ac quando danda sit, & an grauatus tantum intelligatur tacite vocatus, & de expensis pro celebrandis diuinis officijs singulo Anno pro Anima Testatoris soluendis a fideicommissario de fructibus bonorum pro illo tempore, quo possidet.

S Y M M A R I V M.

- 1 Fideicommissarius, & legatarius tenentur cauere de dando alijs fideicommissariis, & legatariis ea, restator mandauit quando eis ea facta per grauatum, & non antea.
- 2 Actiones contra fideicommissarium ad fideicommissum non dantur, nisi dumtaxat post restitutionem.
- 3 Substitutio non presumitur, & ideo qui dicit se suis se substitutum probare debet.
- 4 Grauatus tantum ad celebrari faciendum singulo anno nomen officium di. iunm una cum herede in-
stituito, aut substituito, an tacite censetur hono-
ratus, & vocatus.
- 5 Verbum successores prolatum a testatore, & non ap-
positum inuocatione, sed tantummodo in grauami-
ne celebrationis alicuius officij diuini, non arguit
uocationem.
- 6 Grauatus tantum, & non vocatus expresse, voca-
tus non dicitur, praesertim quando persona grauata
non est in conditione posita.
- 7 Grauatus ad celebrari faciendum officium pro ani-
ma defuncti non intelligitur vocatus, ex quo dicitur
grauatus in praestazione eius, quod non est in
patrimonio.
- 8 Verbum successoris est appellativum, & non pro-
prium nomen, & ideo si successor est grauatus, non
dicitur vocatus, ex quo necesse est, quod quis ha-
beat successorem.
- Gratuamen alicui impositum per nomen certum, li-
cet non inducat uocationem, tamen substituitur ibi
dem.
- 9 Expressum dicitur quod tacite inest, & ideo onus
alicui iniunctum transit in eius heredes, & suc-
cessores.
- 10 Onus quale sit iniunctum fideicommissariis, si ambi-
gitur, & necessaria declaratio.
- 11 Expensa pro celebrandis diuinis officijs in xta onus
a testatore iniunctum, sunt soluenda a fideicom-
missariis de fructibus bonorum pro illo tempore,
quo bona possidet.
- 12 In legitima debita filiabus restatoris monialibus co-
pulantur data Monasterijs pro ingressu.

*Datum pro ingressu Monasterijs filiabus, habet
nomen Dotis, & vulgari sermone appellatur
Dor.*

- 13 Pater tenetur dotare filiam uolentem ingredi Mona-
sterium.

C O N S I L I V M XLIV.

*Spiritus sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

Nec causa mihi commissa
ad referendum de iure
per M. M. D. P. Priores
populi, & Vexilliferum
Iustitiae Ciuitatis Pisto-
rij, putauit non esse lo-
cum petitioni factae per
D. Constantiam filiam
quondam Francisci de

Butis & Vxorem Iosephi de Vexis contra so-
rorem Faustianam, & sororem Clementiam

- 1 Moniales eius sorores Germanas, & Quonia
& si fideicommissarius, & legatarius teneat-
ur cauere de dando alijs fideicommissariis,
& legatariis ea, quae eis dare testator manda-
uerit. l. 1. §. non solum. l. si ex causa, & l. etiam
§. primo, ff. ut lega. vel fideicom. m. nom. cau.
& hoc quando facta est ei restitutio per gra-
uatum, & non antea dicto §. non solum, & di-
cta l. si ex causa, & glof. in dicta l. etiam, dicto
§. primo, cum post restitutionem dumtaxat
in eum dentur actiones ad fideicommissam, &
2 legata, glof. in dicto §. non solum, leg. prima,
§. fin. ff. ad Trebellian. l. 1. l. fin. C. eodem tit.
& ubique glof. & Doctores, tamen non vi-
detur subesse fideicommissum iniunctum
Monialibus, pro ut nec dicitur D. Constantiae
3 filiabus dicti Francisci, quia non legitur in te-
stamento aliqua substitutio eis facta, quod
videtur sufficere ad exclusionem dictae Do-
minae Constantiae agentis, nisi ipsa aliud pro-
bet, Paris. consi. 24. numero 21. libro quarto.
Crauet. consi. 161. numero 16. Rolm. consi.
18. numero septimo, consi. 23. numero primo,
consi. 30. numero quarto, consi. 34. nu-
mero tertio, consi. 38. nume. 11. consi. 43. nu-
mero 16. 17. consi. 97. colum. prima, & secun-
da, libro quarto. post Soc. consi. 62. columna
tertia, sub numero quarto, uet. ficul. & in pri-
mis, libro 3.

Nec dicatur, quod onus celebrari facien-
di singulo anno in perpetuum unum officium
pro defunctis, sit iniunctum non solum filiabus
Francisci, sed et earum successoribus. & quod pro
inde ueluti grauata intelligatur uocata per
no. per Barro. in l. centuno, nu. 37. ff. de vulg.
& pupil. substit. quoniam uerba testamenti

G 2 non

D. Petri Caballi.

non ita sonare videntur, sed loquuntur de successione dicti Francisci eorum patris: & ubi eam intelligerentur de successoribus dictarum filiarum non tamen per hoc sequeretur, quod dictis filiabus facta esset substitutio, § Primo quia verbum successores non est appositum in uocatione, sed tantummodo in grauamine celebrationis officij, ex quo uocatio argui non potest, & quicquid dicat Barto. magis communis opinio est, quod ex sola grauaminis appositione non inducitur uocatio, ut post alios antiquiores firmant Clar. in § restamentum, quailio. 78. vers. sed quicquid. Cephal. conf. 17. num. 17. Roland. Rolan. conf. 51. num. 1. lib. 3. Gabr. tit. de fideic. conclu. 4. num. 18. & praesertim quia non occurrat in hoc casu, quod persona; quae per tenduntur grauatae, sint postea in condicione Ruin. conf. 113. libro secundo, conf. 167. numero quinto, libro tertio, Rip. in d. l. Centurio numero 166. ad fin. ff. de vulg. Mantie. de conect. ultim. voluntat. libro 11. tit. 3. sub numer. 2. versicu. uerum plane, & nouissime D. Ioseph. de Rustic. urn nunquam satis Laudatus, & de Legati sciencia optime meritis in tract. de liber. in condit. post. lib. 4. ca. 2. in 2. par. sub nume. 1. ante finem § lio 85. in 2. editione, ubi etiam hic uerum locum citat.

Secundo quia dictarum filiarum successores non sunt grauati, nisi ad celebrationem diuini officij, & sic ad praestationem illius, quod non reperitur in patrimonio, & propterea non potest ex tali grauamine argui uocatio. Ruin. consilio 111. num. 9 lib. 2. & Mantie. loco allegato.

Tertio quia hic non adest grauamen sub nomine proprio, sed per nomen successoris, quod appellarium est, quo casu grauamen non resultat, ex quo necesse est, quod quis successorem habeat, nec ipsum grauamen in certam dirigatur personam, ut propterea sustineatur etiam, quod quis uocatus non sit. l. si fuerit cum l. seq. ubi omnes Doctores, ff. de leg. 3. & Doct. in l. cum filiofamil. ubi lat. post alios num. 52. & seq. ff. de leg. primo, & videtur expressum illud, quod tacite inerat, ex quo sine aliqua expressione onus alicui inueniuntur trans in eius heredes, & successores. l. si eius, § si quis rogatus, ff. ad Trebell. l. 1. 2. & 3. & pen. C. de hered. act. & facit regula legis herede, cum ibi notatis, ff. de re iur. & in onere inuentione per Testatorem legataris, & fideicommissariis, est text. in l. unica § pro secundo, § ne autem hoc, et § ubi autem legataris, C. de de cad. tollen. & quando in hoc dubium aliquod esset contra praetendentes extare fideicommissum, quod onus dicitur, declaratio faciendi. Crauet. conf. 180. in fin. Rol. d. conf. 34 num. 20. & alij in locis citatis. Ex-

penae autem factae per Franciscum in celebratione Misarum singulis annis, non videntur restituendae per Moniales dictae D. Constantinae, quia veluti onus annuum debuit satisfieri per ipsum Franciscum fideicommissarium de fructibus bonorum haereditariorum, ad ipsumque illud spectat pro illo tempore, quo bona possedit abique aliqua repetitione, ut in puncto tradit Cast. conf. 16. nu. 4. ad fi. lib. 2. quem sequuntur lat. conf. 95. nu. 2. lib. 1. Crauet. conf. 19. sub nu. 16. vers. quod tamen intelligo, & Natta conf. 321. nu. 2. Ceterum existimauimus uultum esse alteram petitionem dictae D. Constantinae, quae intendit, quod dictae Moniales in consequitione legitimae eis debita in bonis paternis, debeant in eam impurare data Monasterijs pro earum ingressu in ipsa monasteria, quoniam taliter data habet similitudinem Dotum, & in vulgari Dotes appellantur, ut in puncto tradunt Barto. in l. prima § si parens ad fi. ff. si quis a paren. fue. manu. & in l. Titio Centum § Titio Genero in fi. nu. 8. ff. de cond. & dem. Bal. in l. quoniam nouella in fi. sub num. 10. uer. sed pone, C. de inoffi. testa. Corn. in l. illud, nu. 12. uer. item si Pater, C. de collat. Rip. in l. in quartam num. 115. ff. ad l. Fak. & ad rem pulcre Nat. in trac. de stat. exclud. § min. in 2. q. principali, n. 53. & seq. uer. 12. quare hinc dicit Bal. in l. fi. n. 7. uer. 12. quare, hinc dicit Bald. in l. n. 7. uer. sed pone, C. de dot. promiss. quod Pater tenetur dotare filiam uolentem ingredi Monasterium, & cum sequuntur addentes ad Bar. in dic. § si parens, in ultima apostilla. Anno 1589. Florentiae.

E P I T O M E.

Quod post publicationem processus super nouis Capitulis, adhuc testes sint admittendi, & quae dicantur noua Capitula Et quod beneficium restitutionis in integrum competens minori, praestet etiam maiori causam communem simul habenti, cuius interesse sit indiuiduum.

S Y M M A R I U M.

- 1 Capitula noua non eadem cum primis sunt admittenda in eadem instantia, & inter eadem partes praesertim recedentia ad impugnanda, & declaranda, distinguendaque dicta priorum Testium.
- 2 Probare licet idem, quod probatum fuit, dummodo uarieta modus probandi.
- 3 Articulus dicitur diuersus a primo ex additione loci, vel tempore, aut alterius circumstantiae, vel qualitatibus, & super eo publicatis Testibus adhuc Testes recipi possunt.

4. Publicatione testium facta, si super aliquo Capitulum nullus testis fuerit examinatus, Testes adhuc examinari possunt.
5. Minor inter plures litigantes maiores post Testium publicationem restitui potest ad examinari faciendum nonos Testes.
6. Beneficium restitutionis in integrum, competens minori, competit etiam maiori simul cum eo, causam communem habenti, cuius interesse sit indui dum.
7. In dubio semper capitula sunt admittenda.

CONSILIVM XLV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Capitula per Fratres de

Donis de Mutiliana producta contra Anibalem de Platea sunt noua, & non eadem cum primis in eadem instantia per eosdem præsentatis, super quibus fuerunt examinati Testes, & eorum dicta publicata, & percunctata, & propterea non reiciuntur per dispositionem Clem. 2. de testib. & §. quia uero multi in Authen. de Testib. & per communem Doctorum sententiā, de qua attestatur Bellon. consil. 25. in 2. dub. num. 7. sed immo admittitur, ut in d. Clem. 2. innuitur a contrario sensu, & not. gloss. in c. fraternitatis in verbo nouis in princ. extra de Testib. & ea declaranda, & distinguenda Soc. in reg. 40. in uerbo Testes fal. 14. & fal. 28. Corn. consil. 27. sub num. 13. ad fin. lib. 3. Cepol. consil. ciuil. 55. colum. fin. uersic. præterea etiam si hoc sciuitset, Capic. deci. 62. num. 2. dicens ita fuisse uotum per sacrum Consilium, Afflicti. lib. 2. constit. Regn. Rubr. 48. in constitutione Iuris peritorum limit. 12. sub num. 6. & alij addacti per Gabr. tit. de Testib. conclus. 2. limit. 7. num. 39. & limitat. 43. num. 125. & adhuc fortius cum liceat probare idem, quod primo fuit probatum, si varietur modus probandi, quamuis idē in substantia concludatur, Soc. in d. reg. 404. fallen. 20. Gabr. ubi supra, limitat. 46. num. 133. Afflicti. ubi supra in §. limitat. sub num. 7. Rol. a Valle consil. 45. nu. 5. lib. 2. & maxime quando aliquid additur, ut per Gabr. ibidem limit. 56. num. 144. & magis aperte tradit Cornel. consil. 27. sub num. 7. uersic. dictus autem Tertius articulus lib. 3. uolens ex additione loci,

vel temporis, aut alterius circumstantiæ, uel qualitatis rei in primis Articulis deductæ fieri, ut non idem, sed diuersus dicatur articulus ille secundus a primo, super quo propterea testes admitti debeant, non obitante processu publicatione, quod etiam clare notauit Afflicti. in loco citato limitatione 14. sub 7. ante finem, & cum hic non agar, de probando aliquo, super quo primi testes fuerint examinati, non uideretur nouæ Testium examinationi obstare publicatio, & percunctatio dictorum priorum Testium, quia etiam quod eis ēt eadem Capitula in indiuiduo, si nulli testes essent super eis examinati, possent post publicationem processus alij examinari, ut ostendit Alexan. consil. 84. num. 8. uersic. ad huiusmodi confirmationem libro 4. & post eum Corn. d. consil. 27. sub num. 13. uersic. nec obstat, quod est contrarius articulus lib. 3. post Soc. in d. reg. 407. fal. 34. & alios, quos refert Gabr. loco citato, limita. 40. num. 120. & ista Conclusio absque scrupulo uidetur procedere in terminis nostris, in quibus adest Petrus Antonius minor, qui beneficio restitutionis in integrum admitti posset ad producendos Testes etiam post publicationem obtentam super eisdem articulis Capel. Tolosan. deci. 248. Soc. in d. reg. 404. fal. 27. & Gabr. ubi supra limitat. 12. numero 47. Roland. a Valle consilio 45. num. 4. & 18. lib. 2. quod beneficium competit etiam maiori communem causam, cuius interesse sit indiuiduum, cum minore habenti, ut ibidem subiungit Gabr. limit. 13. num. 49. & tradit Soc. consil. 110. num. 1. in fin. & num. 2. lib. 4. glo. in l. unica in gloss. fin. uersic. si autem eis et indiuidua, C. si in comune eademque causa in integr. c. eli. post. & in l. 2. in glo. si. C. si unus ex plur. appellau. Et quando dubium aliquid esset, in prædictis tamen pronuntiandum esset pro admissione Capitulum, cum hoc sit minus præiudiciale partibus, ut in specie notant Ias. in l. 1. num. 18. ff. si quis caut. & in Authen. ad hæc nu. 3. C. de iudic. & Neuze. in Sylua nupt. lib. 6. sub numero 47. uersic. idem de positionibus, & Capitulis, & ita faciendum esse de iure reuelli magnifico Domino Potestati Mutilianæ. Anno 1589. Florentiæ.

E P I T O M E.

An, & quando interesse Dotis promissa ab iniusto taxati in contractu matrimonij sit licitū, & quid de interesse summa pro paraphernalib. promissa, & nō soluta, et aliud quid de interesse a lege, aut a statuto, uel a consuetudine taxato, et alijs in hac materia

D. Petri Caballi.

*eria, & de exceptionibus non adimple-
ti Contractus ex parte petentis interes-
se, & illius extinctionis, ex receptione
capitalis.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Interesse Dotis taxatum in Contractu matrimonij pro alimentis, & oneribus Matrimonij, donec Dos promissa solvatur, an sit licitum, vel ne. C. num. 2. & seq.
- 2 Interesse Dotis promissæ, & non solutæ, quale sit.
- 3 Taxatio interesse Dotis facta ab initio, donec Dos ipsa solvatur, quando est verisimilis, & appareat commensurata veri interesse, sustinetur si non in vim pacti, saltem in vim probationis deducatur ex verisimilibus concluditur.
- 4 Vir lucratur fructus rei sibi pro Dote pignora, quando interesse verisimiliter est æquale ductis fructibus.
- 5 Interesse taxatum a lege civili est ad rationem octo pro Centenario inter Mercatores, & sex inter alios, quod in taxatione facta a Statuto, vel a Consuetudine vide ibi, & nu. seq.
- 6 Taxatio interesse ad rationem septem cum dimidio pro Dote promissâ, donec solvatur, non dicitur immoderata, nec excessiva in illo loco, in quo pecunie solent de consuetudine implicari ad rationem eundem in emptione annorum Censuum.
- 7 In contractibus ulro citroque obligatoriis quilibet contractuentium tenetur pro sua parte adimplere, si vult agere contra adversarium ex illo Contractu.
- 8 Quis non potest cogi ad promissâ, etiam si iuramenti, si ipse pro sua parte promissâ non servaverit.
- 9 Exceptio non implemæ dicitur emanare ex eodẽ instrumento, & obstat adversario, etiam parte non opponente.
- 10 Promittens Dotem viro, & illius interesse quousque Dos soluta fuerit, non dicitur in mora antequam sibi facta sit cessio iurium a viro, qui eam facere, promissit in eodem Contractu. C. supra num. 3. & 9. declarata ut infra nu. 12.
- 11 Paria delicta mutua compensatione tolluntur, & id est cum dolo, & negligentia cum negligentia. Interesse Dotium non debetur ob moram nõ solvatis, quando aliqua culpa impuisci potest recipere debenti.
- 12 Interesse pro Dote non soluta ex quadam æquitate viro debetur, & non ascenditur Mora viri ob non implemæntum pro parte sua, quando passus est omnia Matrimonij.
- 13 Interesse pro dote doner solvatur, an debeatur pro paraphernalibus promissis, & non solvatis, si de hoc instrumentum non loquatur.
- 14 Agens ad interesse taxatum pro alimentis uxoris pro Dotium quantitas non soluta, non potest ex il

la conventionne agere quoque ad interesse pro paraphernalibus non traditis, pro quibus interesse non est taxatum.

Executio instrumenti non compedit pro his, quæ non leguntur in instrumento, etiam quod virtualiter subintelliguntur. ibidem.

Quod in instrumento non legitur, non dicitur esse de iustis mentis, etiam quod virtualiter comprehendatur, & subintelligatur. ibidem.

Dotis appellatione paraphernalia nõ veniunt, nec sub ea comprehenduntur.

Vir in bonis paraphernalibus nõ habet dominium, sed solum est a lege constitutus procurator, & administrator uxoris.

Interesse pro paraphernalibus, seu Corredis uxoris promissis, si non sit expresse in contractu Dotis promissum, non debetur iure actionis sed officio iudicis tantum, & forte soluta non debetur, veluti extortum ex solutione capitalis.

C O N S I L I V M XLVI

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

N casu mihi commissio ad referendum de iure per Magnificos Dominos Priores Populi, & Vexilliferum Iustitiam Civitatis Pistorij existimavi recte Iudicandum se gessisse in con-

demando 13. Vincuntur Gerium ad praestandum 13. Benedicere de Garbichis interest se promissum dotis non solutæ pro alimentis uxoris, & Oneribus matrimonij suportatis quoniam & si taxatio interesse ad rationem septem cum dimidio pro Centenario singulo anno facta in Contractu Matrimonij ad favorem D. Benedicere pro alimentis D. Alexandræ eius uxoris, donec Dos promissâ Aureorum mille sibi solvatur, secundum aliquos illicita est, & peti non potest. Anchar. consil. 150. num. 5. & seq. Roman. consil. 530. in primo dubio, Alexand. consil. 61. num. 12. consil. 221. num. 2. 3. 9. lib. 2. consil. 17. nu. 1. lib. 4. consil. 74. num. 1. 4. lib. 5. Soc. consil. 176. num. 3. & iterum sub num. 11. in 4. & quinta difficultate, consil. 179. num. 1. in tertia conclusi. lib. 2. consil. 88. num. 10. 18. 19. consil. 130. nu. 9. 10. 11. 14. lib. 4. Dec. consil. 39. num. 5. consil. 111. num. 5. consil. 116. sub nu. 6. consil. 119. num. 9. 10. & sequent. consil. 167. sub num. 1. consil. 183. num. 3. consil. 222. sub nu. 3. Grat. consil. 11. num. 29. & sequent. lib. 2. Crauet. consil. 87. ad fin. num. 5. Silvan. consil. 10. num. 40. Cagnol. in lecurabris num. 54. & 55. C. de act. empt. Rebus in Lunca in gloss. vi. nu. 34.

& seq. C. de sent. quæ pro eo, quod inter pro-
fer. Plot. de in lit. iuran. §. 1. num. 15. dicens
hanc esse veram, & communem opinionem
& Auchar. Regens. quæst. 33. num. 2. libro
secundo, aient ita vno ore tradere Doctores,
hæcque sententia tanquam tutor tenenda
videatur, cum agatur de periculo animæ se-
cundum Soc. dicto consil. 179. sub nu. 1. in 3.
conclu. lib. 1. d. consil. 88. num. 18. 19. & dict.
consil. 130. sub num. 10. libr. 4. quod est idem
Consilium cum allegato consil. 179. libro se-
cundo, per capitul. iuuenis, extra de spons. cū
similibus. Nihilominus, quod talis taxatio fa-
cta per partem in contractu Matrimonij va-
leat, reuertunt Roman. consil. 517. num. 6. &
sequent. Alexand. consil. 31. nume. 5. 6. 13. 14.
consil. 200. num. 4. & sequentibus libro sexto,
Soc. consil. 176. num. 4. versiculo, secundo cō-
firmo, & versic. quarto adduco, & versic. se-
ptimo confirmatur, libro 2. Dec. consil. 371. in
princ. Corn. consil. ultimo, sub nu. 7. & 8. libro
2. consil. 164. sub num. 5. libro 3. Craue. consil.
89. num. 3. & larius consil. 189. sub numero 7.
versic. quintus casus, & sub num. 8. versic. circa
secundum. Boeri consil. 6. nume. 13. 14. & 15.
Caballin. in tract. de viur. quæst. 74. numero
53. dicens hanc esse communem, & veram
opinionem, & Couar. lib. 3. Var. resolut. cap.
primo sub nu. 3. in 4. illatione, & rursus ca. 4.
sub num. 5. in 7. illatione, dicens hoc esse ve-
rius. Quæ opinio absque dubio procedere vi-
derur, quando legitime constat in processu,
pro ut in casu occurrenti, uerū interesse Ma-
riti ascendere ad summā taxatā Dec. dd. cōf.
39. sub num. 5. in fin. 111. col. si. num. 14. 116.
sub num. 6. ad fi. 119. num. 11. & 12. 167. sub
num. 1. & in fin. 183. sub num. 3. & 322. num.
4. Cagnol. in d. l. curabit nume. 56. Plot. in d. §.
11. num. 16. Anchar. d. quæst. 33. num. 4. & 5.
quod & admittere Couar. d. cap. 4. sub num. 5.
in septima illatione, quādo taxatio ab initio
facta est verisimilis, & apparet conueniens
quantitati veri interesse, quia tunc subline-
tur, si non in vim pacti, saltem in vim proba-
tionis deducit ex verisimilibus coniecturis,
ut etiam voluit Cagnol. in d. l. curabit nume.
58. & sequent. & sentit generaliter Caballin.
de viur. num. 35. quibus cōuenit quod idem
Couar. dicit d. cap. primo sub num. 3. versic.
quam obrem, & rursus versic. probatur, dum
vult tunc viurum lucrari fructus rei sibi pro
Dore pignorare, quando interesse verisimili-
ter est æquale dictis fructibus, & licet Cabal-
lin. d. quæst. 74. sub num. 49. 5. ver. sed ex actio-
ris discussionis gratia queritur, velit taxatio
nem hanc sustineri iuxta metam obscurati
ab Imperatore definitam in l. eos, C. de viur-
ris, & non ultra, videlicet ad rationem octo
pro centenatio inter Mercatores, & sex inter

alios, & in eadem opinione persistit in taxa-
tione in his casibus facta a statuto, vel cōsu-
tutine in eadem quæst. 74. nu. 527. Tamen
verius est sustineri taxationem, quando ex
communi vū loci sit verisimilis interesse vi-
ri quomodocumque, vel ex facili, & frequen-
ti reddituum annuorum redimibilium em-
ptione, ut in taxatione partium dicit Couar.
supra citatus, & idem in statuto, & consue-
tutine taxante in eod. cap. primo sub num. 3. in
7. & in 8. illatione, ut propterea taxatio, de
qua agitur, immoderata, & excessiva non di-
catur in D. Benedicto iure Consilio attenta
consuetudine Ciuitatis Pistorij emendi an-
nuos redditus ad eandem rationem septem
cum dimidio pro Centenario singulo An-
no. & inspecto solito ipsius D. Benedicti em-
di similes redditus iuxta probationes in pro-
cessu factas. Volui autem quando dictus D.
Benedictus teneatur facere cessionem per eū
promissam in eodem contractu Matrimonij
ad fauorem promittentis Dorem, cum ex cō-
tractu vitro citroque obligatio quis tenea-
tur pro sua parte adimplere, si contra aduer-
sarium vult agere per regulam l. Iulianus, §.
offerti ff. de ad. empr. & l. adules la prima, §.
ff. de adil. edict. lare Rom. consil. 244. nu. 4.
† Nec alias ad petita admittendum esset,
quia non potest quis cogi adimplere promissā
etiam cum iuramento, si a Patre pariter
promissā non seruauerit, cum non obierunt
non fit obseruandum ca. peruenit l. secun-
do, extra de iur. iur. Roman. alia iura citans d.
consil. 244. sub num. 2. Et cum exceptio ista
insurgat ex tenore eiusdem conuentionis, &
Contractus obitare debeat D. Benedicto etiam
parte non opponente. Roman. d. consil. 244.
sub num. 5. versic. primo enim; licet puta-
rim quo ad consecutionē interesse ut supra
taxari non nocere, quod hæcenus promissā
cessio non fuerit facta, quasi quod non po-
tuerit agere ad dictum interesse Dotis sibi
non solute ob moram promittentis, cum &
ipse fuerit in mora cedendi dicta iura, & non
possit proponere contra partem, quod incide-
rit in moram, cum ipse pariter fuerit moro-
sus l. si seruum, §. sequitur in fin. ff. de verbo
obligat. Authen. dos data in fin. C. de donat.
ante nup. l. nam cum uterque, sine quis eum
qui in ius voc. est uicim paria enim delicta
mutua compensatione tolluntur. l. viro, atq;
uxore, ff. solut. matr. & dolus cum dolo com-
pensatur l. fin. §. pe. ff. de eo, per quem fact. erit,
& eodem modo negligencia cum negligencia,
l. si ambo in princ. ff. de compensat. & per
na cum pena, l. cum par delictum, §. si ff. de
reg. iur. ca. constituitur extra de penis, & tra-
dit in princ. Alexand. consil. 31. num. 4. libro
6. & optime seruauit non per Caffr. consil.

11. in 3. dub. num. 4. libro primo, & per Soci. confi. 126. in 2. dubio nume. 5. lib. 1. volentes non debet interesse Dotium ob moram nō soluentis, quando aliqua culpa imputari potest recipere debenti.

12. Quoniam primo dici potest nullam in D. Benedicto considerari posse Moram, cum promissio illa tempus aliquod determinatū non habeat, nec ad eam implendam fuerit unquam requisitus.

Secundo dicitur, quod dictum interesse debetur ex quadam aequitate, & non attenditur mora viri in non adimplendo promissa pro parte sua, cum per dictum non adimplementum non fuerit, quin nihilominus Marius passus fuerit onera matrimonij. Nec pars possit allegare se de hoc aliquid damnum sensisse, ut formaliter respondit Alex. d. cōfi. 31. num. 18. lib. 6. sequitur Soc. confi. 176. numero 1. 4. & 11. in 3. difficultate lib. 2. confi. 88. in prin. & item num. 17. versicu. tertia, difficultas lib. 4. Corn. confi. 145. num. 8. cōf. vltim. sub num. 8. versicu. nec obstat tertium argumentum lib. 2.

13. Ceterum in eo, quod respicit summam pro Corredis, seu bonis paraphernalibus vxoris promissam dicto D. Benedicto, praefati iudicis sententiam, qui etiam pro illis interesse ad rationem septem cum dimidio pro Centenario singulis annidixit, non sequendam esse duxi, sed improbandam, nam cum D. Benedictus agat ad taxatum interesse ex conuentione, ut in eius libello, & ita etiam se agere postea in alia scriptura declarat, & in conuentione nulla de hoc habeatur mentio, sed solum de alimentis pro Dotium quantitate non soluta tractetur, non videtur, quod tale interesse obtinere potuerit, quia quod non legitur in instrumeto, non dicitur esse de instrumeto, nec eius vigore exequi potest, etiam quod extrinsecus ueniret, & subaudiretur, vel alio modo virtualiter, & intellectualiter comprehenditur Bal. in l. legem, num. 1. 2. 3. C. locat. & in l. generali in vltimo notabili nu. 4. C. de sacrojanct. eccles. las. in l. certi conditio num. 21. ff. si cert. pet. & confi. 49. sub nume. 1. lib. Afflic. decil. 365. num. 15.

14. luta tractetur, non videtur, quod tale interesse obtinere potuerit, quia quod non legitur in instrumeto, non dicitur esse de instrumeto, nec eius vigore exequi potest, etiam quod extrinsecus ueniret, & subaudiretur, vel alio modo virtualiter, & intellectualiter comprehenditur Bal. in l. legem, num. 1. 2. 3. C. locat. & in l. generali in vltimo notabili nu. 4. C. de sacrojanct. eccles. las. in l. certi conditio num. 21. ff. si cert. pet. & confi. 49. sub nume. 1. lib. Afflic. decil. 365. num. 15.

15. Nec dici potest, quod sub nomine Dotiū de paraphernalibus etiam dicatur adū, quia ea non veniunt appellatione Dotis, nec sub ea comprehenduntur, Alex. confi. 36. num. 5. & 6. lib. 6. Dec. confi. 511. nume. 3. quod ex alio ostenditur, nam cum Aurei ducenti fuerint promissi in corredis mobilibus ad usum mulieris destinatis per communes Amicos æstimandis, & non in pecunia numerata videtur 16. persistenda, nō potuit Dominus Benedictus agere ad interesse ob non factam talium rerum traditionem proprio nomine, cum

in istis bonis paraphernalibus nō habeat vir dominium, sed solum sit a lege constitutus Propurator, & administrator vxoris: & ea nō prohibente possit uti talis agere l. si ego, §. dotis autem causa, ff. de iur. dot. l. hac lege, & l. fin. C. de pact. conuent. & ubique notant gl. & Doct. Alexand. confi. 144. nu. 5. lib. 5. Dec. d. confi. 511. num. 2. & 4. Accedat quod cum dictus D. Benedictus in ipso iure libello fateatur expresse se recepisse dictos aureos 200. pro Corredis promissis, & idem alibi in processu repetat, non potest modo ad interesse pro dictis Corredis agere, quia cum illud nō fuerit sibi expresse promissum, licet alio iure sibi debitum esset, ut praetendit, cum tamen cessante conuentionali obligatione, deberetur non iure actionis, sed officio tantum iudicis, forte soluta, & nulla eius ratione habita, non potest amplius peti veluti extinctū ex solutione capitalibus ut tradit Alciat. de praesumpt. reg. prima praesumpt. 32. nu. 8. & ante eum ita sentierunt Bald. in l. si §. praeterea, numer. 5. & seq. versu. ibi etiam, C. de iur. dot. in prima lectura. Iaso. in l. Centum Capuz, nu. 6. & in l. fin. num. 3. & 4. & seq. ff. de eo, quod certo loc. & in l. prima num. 2. & seq. C. de in ditijs. Anno 1589. Florentiae.

E P I T O M E.

De statuto Cortonae Civitatis Domini Florentini, quod vendens rem immobilem, teneatur prius requirere Agnatum, quod non comprehendat forenses habentes ibi bona, & ea vendentes irrequisito Agnato isdem forensi, maxime si vendans Cui Cortonensi: & an statutum hoc de retractu sit odiosum, vel favorabile: & qualiter statuta ligent, vel non ligent forenses.

S Y M M A R I U M.

- 1 Statutum Cortonae cap. 4. libro secundo, Rub. quod quis vendere, vel emere rem immobilem cogi possit, non comprehendit forenses, sed tantum Cortonenses.
- 2 Forenses habentes bona in Territorio Cortonae possunt ea vendere irrequisito ipsius Forensi fratre, vel Agnato: nec statutum Cortonae de Retractu ei oppositum liget.
- 3 Statuta regulariter non ligant forenses in concernentibus eorum damnum.
- 4 Statutum sicut non porrigitur ad forenses in eorum damnum, ita nec eos comprehendit in concernentibus

tibus eorum favorem.

- 1 Forenses, qui non habet ad, nec subijci onera, & graminia in loco statuti, cuius auxilio nititur, non potest nisi eo pro se, nec contra se praesentem contra Cives, et subditum statuentium.
- 6 Statutum intelligitur voluisse providere suis Civibus, & subditis, non autem extraneis contra ipsos Cives, & subditos.
- 7 Inducta ad favorem non debent contrarium effectum operari.
- 8 Forensis quo ad quid habilitatur, & privilegiatur in Civitate, statuentium, non potest uti beneficio statuti illius civitatis contra veros, & proprios Cives, nisi subiret ibi eadem onera prout Cives.
- 9 Statutum de retractu uti exorbitans, iurisque communi contrarium est restringendum, non autem ampliandum.

CONSILIVM XLVII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N proposita questione mihi concludenda commissa per Magnificos Dominos Priores Populi. & communis Civitatis Cortonæ, in eam veni opinionem, ut iudicanda fuerit sententia lata per D. Iudicem D.

Capitanei Iustitiz dictæ Civitatis ad favorem D. Aldrubalis de Serninis Rei conuenti contra Leonardum de Muccignano Actorem. Quoniam statutum Cortonæ c. 40. sub Rubrica. quod quis vender. vel emere rem immobilem cogi possit. libr. 2. videtur ponere casum extra difficultatem illam, an statuti loquens in rem, vel in personam comprehendat forenses pro bonis in territorio statuentium sitis, quia verba clara ipsius statuti videntur tollere hanc dubitationem, cum illud solum includat personas de Cortona, & eius districtu, nec villo modo comprehendat forenses, & non habitantes in Cortonensi territorio, quod ex multis ostendunt celeberrimi Aduocati Sernini, & D. Iudex, qui pro eo sententiam tulit, ad quorum dicta me remitto, contentus illis addere Crauert. hoc eodem argumento in his terminis veniens in consil. 271. sub num. 2. versicu. quarto dico.

Sed quando fundamentum hoc cessaret, quod tamen fortissime viget, adhuc tamen dictum statutum non opitaretur dicto Leonardum agenti ad retractum bonorum per eius fratres venditorum dicto D. Aldrubali, quia cum dicti fratres ageres venditores essent de

Muccignano, Castro Civitatis Castellii domini Ecclesiastici, potestant bona existentia in Territorio Cortonensi Domini Florentini vendere D. Aldrubali Cortonensi, non requisito ipso Leonardo eorum fratre, & pratermissa forma tradita a dicto statuto Cortonæ, cum regulariter statutum non liget forenses in concernentibus eorum damnum Bart. in l. cunctos populos, num. 26. versu. & ideo dico, C. de summi. Trini. & fide Carolic. Roman. dicens communem consil. 224. num. 6. Cast. consil. 32. num. 1. consil. 368. sub num. 1. versu. sed certe, & consil. 424. sub num. 1. lib. 2. Abb. consil. 52. num. 2. lib. 2. Alex. consil. 44. num. 8. & seq. lib. 5. consil. 41. num. 3. in fi. lib. 7. Soc. consil. 120. sub num. 13. versu. tertio lib. 7. Corne. consil. 94. num. 7. 8. lib. 2. latissimè Roland. consil. 24. num. 16. & seq. lib. 3. ostendens hanc esse communem sententiam, & idem Roland. in tract. de lucr. dot. quæst. 36. num. 1. & seq. in primo fundamento, & tertio num. 7. & sequent. in tertio fundamento, Placut. in eodem tract. gloss. 5. in verbo sine liberis, num. 40. etiam ratione rei istæ in territorio statuentium, si non loquatur in rem, sed in personam, prout facit illud Cortonense, Barto. in d. l. cunctos populos sub num. 42. versu. sed posset dubitari de tali questione, Bal. consil. 46. num. lib. 1. Cast. d. consil. 32. sub numer. 1. 2. lib. 2. late Alex. consil. 44. num. 12. & plur. se querit. lib. 4. Soc. consil. 288. num. 1. 2. versu. versicu. ista conclusio, & consil. 292. sub num. 2. versu. ista conclusio & manifestè de mente Barto. lib. 2. dicens de communi, & veniori & consil. 71. num. 11. & consil. 128. sub numer. 4. versu. secundo respondeo, libro 4. late Cort. ne. consil. 94. sub num. 9. lib. 2. lat. consil. 59. col. 2. lib. 3. latissimè Roland. d. consil. 24. num. 22. & seq. usque ad finem, libr. 3. referens infinitos ita tenentes, & de communi, & recepta Doct. sententia attestantes, & idem Roland. de lucr. dot. quæst. 36. num. 12. & sequent. in quarto fundamento & in propriis terminis retractus. lat. consil. 194. num. 1. lib. 2. & latius Crauert. consil. 271. num. 1. versu. hoc præsupposito, numero 4. uer. & in terminis.

Nec ipsa venditio facta per dictos forenses a dicto statuto non comprehendens, ius retractandi competit dicto agenti item forensi, vigore eiusdem statuti, quod sicuti non porrigitur ad forenses in eorum damnum ut supra probatum est, ita nec eos comprehendit in concernentibus eorum favorem, & propterea non prodest eis, & eius beneficio uti possint. Bar. in d. l. cunctos populos, num. 24. versu. circa secundum, Bal. d. consil. 460. sub num. 2. lib. primo. Roman. d. consil. 224. sub num. 6. Cast. consil. 156. num. 1. libro primo, & in l. in provinciali, §. si in publico, nu. 1. ff.

de

D. Petri Caballi.

de oper. nou. nunt. Alexand. d. confi. 44. numero 9. lib. 5. & confi. 41. num. 2. 3. libro 7. la te Soc. confi. 120. num. 13. libro primo, confi. 292. numero primo, lib. 2. & confi. 138. num. 4. libro 4. Nec. confi. 114. in princ. & absque aliquo dubio, quando forenses nitentes auxilio statuti non habitant, nec subeunt omnia onera, & grauamina in loco statuentiu; Bart. in tract. repress. in prima quæst. quinta quæstionis principalis, num. primo, Alexand. d. confi. 41. num. 2. libro 7. Soc. d. confi. 120. num. 12. libro primo. Phanut. in d. tractat. de lucro Dot. gloss. 9. in uerbo medietatem nume. 27. Anchar. Regiens. quæst. 63. numero primo, & pluribus sequen. lib. 2. & longe magis sine scrupulo, quando forenses uolunt uti beneficio statuti contra Ciuem, & subditum statuentium, pro ut in casu nostro, ut tradit Grat. cõsil. 30. numero 48. libro primo, quod a ratione alienum non uidetur, quia statutum intel 6 ligitur uoluisse prouidere suis Ciuibus, & subiectis, non autem extraneis contra ipsos Ciues, & subiectos. Castr. conn. 156. sub nume. 2. uersic. nam hic statuientes, libro primo, Socin. dicto confi. 120. num. 13. libro primo, & dicto confi. 128. nume. 4. libro 4. & Anchar. d. quæst. 63. ad fin. num. 6. libro 2. quæ intentio statuentium salua non esset, si ad præiudicium Ciuium forenses admitterentur, imo contrarium eueniret, & statutum conditum 7 ad fauorem Ciuium induceret eorum incommodum contra l. quod fauore, C. de legibus, & l. legata inutiliter, ff. de adm. lega. cum sim. & tradit Ruin. confi. 200. num. 19. uersic. & eo magis lib. 2. quia ratione idem decusum reperio in fortioribus terminis in forensē quo ad quid habitatio, & priuilegiatio in Ciuitate statuentium, ut nec is uti possit beneficio statuti illius Ciuitatis contra illius ueros, & & proprios Ciues, secundum Bald. d. confi. 460. sub num. 3. lib. 5. cum quo conuenit Castr. dicto confi. 424. num. 2. libr. 2. nisi, & iste habitatus, & priuilegiatus subiret per omnia eadem onera, quæ subeunt ueri, & proprii Ciues dicti Ciuitatis, ut clare subiicit Castr. ibi, & uidetur etiam sentire Bald. in dicto loco, quæ res ualde seruit in hoc proposito ratione priuilegii. præducti per Agentem, quod nõ obstat ex alijs rationib. ostendunt scribere pro dicto de Seminis, quorum dicta hic transcribenda non censui.

Quæ omnia supradicta ad excludendum hunc agentem forensē a retractu bonorum per forenses Ciui Cortonenſi uenditorum, & ratione persone uendentium non comprehenditorum in statuto Cortonenſi ad eorum præiudicium, & respectu persone ipsius agentis, qui dicti statuti beneficio nititur uti, uidetur 9 de plano procedere, cum dictum statu-

tum Cortonæ sit exorbitans, iurisque communi contrarium, & odiosum, ut in puncto dicit Crauet. d. confi. 271. num. 7. uersiculo, secundo respondeo & ante eum Ias. d. confi. 194. sub num. 1. in tertio, fundamento, lib. 2. per tex. in l. dudum, C. de contrahen. empt. & in l. pen. in fin. ff. de pact.

Quibus additur l. nec emere, C. de iur. delib. & propterea sit restringendum, & omni possibili modo limiandum, iuxta l. maximū uitū, C. de lib. præter. l. præcipimus, C. de appela. l. cum quidam, ff. de liber. & posthu. l. l. quod uero, & l. l. singulare ff. de legib. ca. odia & ca. quæ a iure, de reg. iur. in 6. cum ubi que notatis per Doct. & tradunt in hoc proposito Rom. d. confi. 224. nu. 8. Castr. d. confi. 32. nu. 2. in fin. lib. 2. Corn. d. confi. 94. nu. 9. lib. 2. & in terminis retractus Ias. d. confi. 194. circa finem lib. 2. & Crauet. dicto confi. 271. sub num. 4. post uersic. & in terminis. Anno 1591. Florentiæ.

E P I T O M E.

An, & quando filij institui una cum parentibus, dicantur uocati simul, & eodem tempore, & non successiue per vulgarem substitutionem tantum, & de substitutione compendiosa, & qualiter mortuis grauatis post pupillarem astatem subſtineatur tanquam fideicommissaria.

Et de interpretatione l. cum Auis, ff. de condition. & demonstra. l. generaliter, §. cum autem, C. de institu. & substitution. & l. cum acutissimi, C. de fideicommi.

Et an, & quando subintelligatur tacita conditio, si decesserit grauatus sine filijs tam in fideicommissis uersualibus, quam in particularibus, etiam substituta pia causa.

Et de instituto in usufructu nullo alio hærede dato, quod intelligatur institutus in plena proprietate, maxime stante prohibitione alienationis bonorum.

S Y M M A R I V M.

Institutus filiabus nuptis, & earum filijs masculis, & ad inuicem substitutus his uerbis, uidelicet.

Et

Et quod una, vel unus ex superscriptis heredibus succedat in dicta hereditate alteri, filij dictarum feminarum masculi dicuntur una cum eorum Matribus eodem tempore, & non ordine successio-
no vulgariter tantum in institutione vocati, quia alias reciproca substitutio facta locum non habe-
ret, & num. 2.

2 Substitutio reciproca fit inter eodem gradu insi-
tutos.

3 Filij cum Matribus eodem tempore gravati, censetur eodem tempore vocati, quando testator in illi-
tut filias feminas nuptas, & illarum filios ma-
sculos, & supra.

Testator instituendo filias nuptas, & earum filios
masculos tantum, eodem tempore dicitur vocasse
masculos cum feminis, & non ordin e successivo, et
quare ibidem.

4 Præteritio Neptum ex filia testamentum reddit
nullum, sicut præteritio masculorum.

5 Substitutio compendiosa qualis fit, & quod insi-
tutis heredibus adveniens hereditatem, & postea
post pupillarem ætatem morientibus, compendio
se substituit per fideicommissum vocatus dicitur.

6 In fideicommissaria substitutione facta filiabus, & le-
gæ filijs masculis, & demum vocata ecclesia quan-
do subintelligenda sit tacita conditio, si dicti filij ma-
sculi dictarum filiarum feminarum sine filijs de-
cesserint.

7 Lex cum Aulus ff. de condit. & demonstrat. l. gene-
raliter, §. cum autem, C. de instit. & substit. l. cum
acutissimi, C. de fideicom. declaratur, & nu-
27. & 28.

8 Pater qua ratione prædilexit filium, quem omnib.
alijs præfert, eadem præsumitur post filium præ-
ferre Nepotes ex filio, vide infra, & num. 27.

9 Condicio tacita, si sine filijs decesserit, procedit non
solum, quando gravati sunt filij primi gradus, sed
etiam Nepotes, & alij descendentes ulterioris gra-
dus in infinitum, tam masculi, quam femine, &
tam ex masculis, quam ex feminis descendentes.
& num. 10.

11 Substitutio evanescit non purificata cōditione, quod
qualiter procedat, vide ibidem.

Filio testatoris gravato de restituendo Ecclesia, si de-
cesserit cum filijs, eo deficiente cum filijs ob taci-
tam conditionem si sine filijs decesserit, Ecclesia
remaneat exclusa, quicquid postea de eis adven-
rit. ibid.

12 Condicio ex regula generali per superexistenciam fi-
liorū, verificata non deficit filijs postea deficientib.

13 Ecclesia, vel causa pia substituta an faciat cessare di-
spositionem l. cum Aulus de condit. & demonstr.
de tacita conditione, si gravatus decesserit sine fi-
lijs, & num. 14.

15 In substitutione vulgari facta per ascendentem de-
scendenti non subintelligitur tacita conditio, si sine
filijs decesserit, quoniam talis substitutio vulgaris
expirat per additionem hereditatis.

16 Substitutio vulgaris & si comprehendat dicatur in sub-
stitutione compendiosa facta filiabus testatoris, et
earum filijs masculis, evanescit adita hereditate

per institutos.

17 Condicio tacita si sine filijs decesserit, numquid suban-
diatur in fideicommissio particulari præsertim sa-
nore pia causa.

Mobiliario, & immobiliario appellatione non con-
tinetur iura, & actiones, nec nomina debito-
rum. ibidem.

18 Fideicommissum particulare an sit notabile, aut exi-
gui valoris, multum refert ad subaudiendam con-
ditionem tacitam, si sine filijs decesserint gravati.

19 Condicio tacita, si sine filijs decesserit, an cesset, vel
ne? quando insitanti gravati onere fideicommissi
particularis habuissent iam filios viros tempore
conditi testamenti, ubi firmatur, quod non cessat,
sed subintelligatur adhuc.

20 Condicio tacita, si sine filijs decesserit, cessat quando
ex contrariis aliud apparet, & de contraria testa-
toris voluntate constare potest.

21 Dispositio l. cum Aulus de condit. & demonst. an ha-
beat locum herede instituto in usufructu tantum,
& sicut usufructus morte finitur, ita cesset illa ta-
cita conditio, si sine filijs decesserit.

22 Institutus in usufructu tantum, nullo alio dato coha-
rede, utique intelligitur in proprietate plena insi-
titutus.

23 Alienationis prohibitio facta heredi instituto in usu-
fructu tantum importat, quod etiam in propieta-
te dicatur heres institutus.

24 Hereditatis verbum proprietatem importare vido-
tur, & non usufructum tantum.

25 Filius olim uti legimus, & naturalis habitus nomi-
natus, & repugnat, etiam de presenti pro filio lo-
gizimus, & naturali indicari debet, & in tali filia-
tionis possessione manere tenet, contrario non appa-
rente.

26 Substitutus post deficientiam vocatorum, non potest
succedere donec, & quousque aliquis ex vocatis su-
perstet, & si dures per, quod aliqui ex eis supersse
possint, & infra num. 29.

27 Testator præsumitur voluisse præferre filium sub-
stitutum.

28 Testator non præsumitur voluisse alienas successio-
nes proprijs antepone.

29 Agens sine iure, & actione reperitur.

CONSILIVM XLVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.

Attente consideratis pro-
cessibus in Trina insti-
tuta factis in causa mo-
ta per sacra Eccle-
siae Maioris, & Diui
Francisci Civitatis Vo-
laterrarum mediantib.
bus eorum Syndicis,
& procuratoribus con-
tra Benedictum de Moichis, & Ioannem Be-
pustam

ptistam de Fanuccijs, & bene, vt oportebat, ponderatis omnibus hinc inde deductis, & al legatis iudicam fuisse putauit sententiam la tam per Magnificos Dominos Priores dictę Ciuitatis de consilio D. Roberti Tirij ad fauorem Reorum conuentorum, & vti talem cōfirmādam esse per D. Iudicem Magnifici D. Capitanei prædictę Ciuitatis, qui mihi Causam consulendam commisit.

- 1 Quoniam cum Benedictus Cipollanus in suo testamento hæredes vniuersales instituerit Barbaram eius filiam vxorem olim Guerrię Mochi, & eius filios masculos, & Gineuram pariter eius filiam, & Vxorem olim Laurentij Fanucci & eius filios masculos, eisdemque hæredes ad inuicem ijs verbis substituerit, & quod vna, vel vnus ex suprascriptis hæredibus succedat in dicta hæreditate alteri, videtur absque dubio, quod dicti filij masculi Barbarę, & Gineurę sint instituti unacum eis eodem tempore, & non ordine successiuo vulgariter tantum vocati, quia sūt inuicem substituti ipsi, & Matres eorum, ut ostendunt illa verba, & quod vna, vel vnus ex suprascriptis hæredibus succedat alteri, quæ cum in institutione de filiabus feminis, & potest de earum filijs masculis actum esset, eundem ordinē sequendo primo feminas, mox masculos comprehendunt, eos omnes ad inuicem substituendo, ex quo fit, vt prius cum Matribus instituti necessario dicantur, quia alias non caderet talis reciproca substitutio, quæ fit inter eodem gradu institutos. l. Lucius, ff. de vulgar. & pupill. substitut. §. et plures, & §. & si ex disparibus institut. de vulgar. substitut. cum vbique notat per Doct. quod & alia ratione in ijs terminis tenet Corn. consil. 321. nu. 4. §. libro tertio, quem sequitur Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 70. num.
- 2 vndecimo duodecimo, vers. declaratur quinto, quia scilicet eodem tempore grauati sunt filij cum Matribus, quod fieri non potuisset, nisi pariter cum eis vocati fuissent, quod clarius admittendum est, cum non omnes filij filiarum feminarum sint instituti, sed masculi tantum, quo casu dicuntur eodem tempore vocati, & non ordine successiuo, cuiusmodi causa nullitatem testamēti, quia tunc etiam Neptes vocatę fuissent, quibus dicendi nullum testamentum ex præteritione conpetit, sicut masculis Corn. d. consil. 321. nu. 3. libro 3. Menoch. d. præsumpt. 70. numero octauo,
- 4 versic. declaratur tertio, quia institutione dictarum Barbarę, & Gineurę, & earum filiorum masculorum vt supra facta, cum Testator voluerit, quod deficientibus dictis hæredibus, medietas eius bonorum mobilium, & immobilium deueniat ad hæreses ad maiorem Ecclesię, & alia medietas ad hæreses

Sancti Francisci de Volaterris, videtur, quod dicta sacra mortuo Testatore, & scriptis hæredibus hæreditatem aduentibus, & post pupillarem ætatem decedentibus, per fideicommissum vocata sint veluti compendiose substituta dictis filiabus Testatoris, & earum filijs masculis, iuxta notat per Doct. in l. Centurio, ff. de vulgar. & pupill. substitut. & in l. precibus, C. de impub. & alijs substitut. & per Gomez. post alios in comment. variat. resolut. tomo primo, de vltim. volunt. cap. 7. de substitut. compend. num. 1. & seq.

In qua quidem substitutione fideicommissaria subintelligenda est tacita conditio, si dicti filij, masculi dictarum filiarum fecerint sine filijs decesserint, quæ & si non est expressa, est tamen subaudienda, & ex legis interpretatione suppletur, l. cum Auis, ff. de condit. & demonstrat. generaliter, §. cum autem, C. de institut. & substitut. & l. cum acutissimi, C. de fideicommiss. & tradit in terminis Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 89. num. 138. versicula. sextus est casus, vbi ut omnes tenere dicit, & sentit ante eum Mann. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. titu. 8. numero tertio, versiculo, sed hæc, quod ex coniectura pietatis diuersis rationibus coniecturata introductum est, prima quia lex præstat dictam conditionem adiectam, licet scripta non reperiatur, veluti menti Testatoris contentancum intuitu pietatis, quasi quod minus scriptum reperiatur, quam dictū fuerit, vt dicit Papinianus in d. l. cum Auis, secunda, quia Testator non præsumitur cogitasse de Neptib. aut alijs descendētib. quia si de eis cogitasset, non est verisimile, quod talem substitutionem fecisset, vt dicit Imperator in d. §. cum autem?

Tertia quia etiam si cogitasset, et errore, vel obliuione talem conditionem omisisset, ea tamen pro appposita habetur, ne videatur alienas successiones proprijs antepone, vt tradit Imperator in d. l. cum acutissimi, cum vt ibi dicit gloss. qua ratione substituto prætulit filium institutum, eadem etiam prætulisse censetur omnem eius posteritatem, vt est tex. in l. Lucius la secunda, in fin. ff. de hæred. institut. & cum idem verisimiliter in hoc casu interrogatus respondisset secundum gl. in l. tale pactum, §. si ff. de pact. vt latius circa hoc insilens declarat Soc. in d. l. cum Auis, numero 75. versiculo, circa tertiam difficultatem, & habetur etiam per Gomez. de vlt. volunt. cap. 5. de substitut. fideicommiss. num. 32. versiculo, item etiam principaliter, quod procedit non solum quando grauati sunt filij primi Gradus, sed etiam Neptes, ut in præfati casu, & quilibet alij descendētes vltioris gradus in infinitum. Socin. in d. l. cum Auis

Auus numero 49. versic. secundum correlarium, Bald. in d. l. cum acutissimi, sub num. 14. & ibidem Castr. & Corn. uterque sub nu. 1. Gabr. tit. de fideicom. conclus. secunda numero 7. versic. tertio amplia, Gomez. d. cap. 5. de substitut. fideicom. sub num. 33. versic. secundo extende, & in Nepote est text. in d. l. cum Auus, & in eodem, & aliis descendentibus remotioribus est text. in d. l. cum acutissimi, unde omnes descendentes ex illituto grauato in quocunque gradu in infinitum faciunt deficere dictam conditionem excludendo substitutum. Soc. in d. l. cum Auus, sub d. numero 49. & 50. versic. tertio ex his, & post eum Gabr. ubi supra num. 34. versic. uigesimo amplia, & nouissime Menoch. de præsumpt. dicta præsumpt. 89. num. 19. & 20. & non solum si grauati sint filij, vel alij descendentes masculi, sed etiam filij formine, vel descendentes ab eis, ut in occurrenti casu. Bald. in d. l. cum acutissimi, sub nu. 14. Castr. in d. l. cum Auus sub num. 1. & ibi etiam Soc. num. 48. versic. primum correlarium. Gabr. d. concl. secunda num. 17. versic. nono amplia. Dec. in d. l. generaliter, sub num. 15. versic. tertio arguit. Menoch. dicta præsumpt. 89. sub num. 20. versic. adhibenda est differentia, Mant. de coniect. ultim. volunt. lib. 10. tit. 7. num. 13. versic. quin 10 extenditur, Gomez. d. cap. 5. sub d. numero. 33. versic. quarto extende, & est text. in d. l. cum acutissimi.

Quod fit, ut cum dicti filij masculi filiarum testatoris una cum eorum Matribus instituti decesserint cum filiis, dicta sacra substituta sub dicta taeta conditione defectu censeantur exclusa, quia non purificata conditione euanescent substitutio sub ea facta, sufficitque pro eorum exclusione, quod dicti filij in futurum mortui sint cum filiis, quicquid postea de eis euenerit Soc. in d. l. cum Auus nu. 109. versic. postremo aduertendum, & Gomez. d. cap. 5. num. 41. versic. septimo principa liter quæro, & est generale, quod conditio per superexistentialiam filiorum uenficata non de ficit filiis postea deficietibus, l. cum uxori, C. quando dies lega. ced. de quo plene tractat Gabr. d. tit. de fideicom. mis. conclus. 7. per totam ex Oldr. consil. 21. & 141. & alijs per eum citatis.

Nec obstat, quod cum sint substituta sacra, cesset dicta taeta conditio, quæ non subauditur, quando substituitur Ecclesia, vel pia causa, Anchar. consil. 46. per totum Alex. consil. 92. nu. 8. & 11. lib. 3. lat. consil. 140. col. 9. uer. præterea posito. lib. 2. Dec. consil. 426. num. 3. & seq. & consil. 529. numer. 5. 6. lat. in Auth. si qua mulier num. 6. in fin. C. de sacro fan. eccl. & in d. §. cum autem sub num. 2. Ti raq. alios referens de priuileg. piæ causæ, priuileg.

17. & alij relati per Gabr. d. conclus. 2. sub nu. 14. uerfic. contrariam vero opinionem, & per Mant. in l. co infra allegando sub n. 10. uer. neque etiam obstat.

14 Quoniam contrarium tenent Bald. in d. l. cum acutissimi, num. 4. & ibidem Castr. nu. 7. & Corn. num. 6. Dec. in d. l. generaliter nu. 7. Felyn. in c. in præsentia num. 1. in fi. de probat. lare Soc. in d. l. cum Auus, num. 42. cum seq. uerfic. secundum Correlarium est, Gabr. adducens alios de communi testantes, dicta conclus. secunda nu. 14. uer. sexto amplia, & ultra eum Dec. dicens communem consil. 391. sub num. 6. uer. præterea etiam secundum communem, latissime Tirac. plurimos huius sententia referens in l. si umquam in uerbo libertis, num. 80. C. de reuocan. donat. & nouissime Mant. cum latis multis eiusdem opinionis sectatores, & de communi attestantes in tract. de coniect. ultim. uolun. lib. 10. tit. 7. num. 3. & plur. seq. quam opinionem tenet etiam Gomez. d. c. 5. de substitut. fideicom. num. 34. uer. extende ut procedat, & ut communem sequitur ibi Emanuel. Soares. in additionibus, & eandem sequitur Menoch. d. præsumpt. 89. num. 124. uer. extendit 30.

15 Non obstat etiam, quod in substitutione vulgari facta per ascendentem descendenti non subirelligitur hæc conditio, eo quod talis substitutio expiret per aditionem hæreditatis l. post adicta, C. de impub. & alijs substit. ut sentit glo. in d. §. cum autem in uerbo substituit, quam sequuntur Dec. cõf. 416. sub n. 5. Cor. consil. 1. sub nu. 30. lib. 4. & alij adducti per Gabr. d. conclus. 2. num. 57. uerfic. decimo limita, & est opinio communis, ut dicit Soc. in d. l. cum Auus sub nu. 18. uer. ex 1. conclus. inferitur, qui licet disputando contrarium teneat, tamen subijcit nu. 19. ab ea consulendo, & iudicando non esse recedendum, & eam sequitur Menoch. d. præsumpt. 89. n. 127. & ante eum Mant. d. libro 10. tit. 8. num. 1. & 2. dicens esse communem.

16 Quia respondetur obiectionem hanc adaptari non posse censui nostro, in quo sacra non ueniunt ex vulgari, quæ dato quod comprehendat esset in substitutione de eis compendiosè facta filiabus testatoris, & earum filiis masculis per notat. per Doct. in d. l. Centurio & in d. l. precibus, & per Gomez. d. c. 7. de substitut. compendiosa num. 122. euauit aduua per institutos hæreditate, ut in dictis locis habetur, & est text. in d. l. post aditam, adeo quod de ea uti extincta agi nunc potest, sed tractandum est dumtaxat de fideicommissaria, cuius vigore agunt sacra, in qua dictam conditionem subaudiri nemo negat, ut supra probatum fuit.

17 Nec ad rem facit, quod sacra non sint substituta.

H

D. Petri Caballi.

stituta vniuersaliter in omnibus bonis hære ditatis, sed solummodo in mobilibus, & in immobilibus, quorum appellatione non continentur iura, Actiones, & nomina debitorum, Alciat. in l. momentum num. 3. ff. de verbor. significat. per text. in l. a duo pio, §. in venditione, vbi etiam Doct. not. ff. de re iudicat & quod propterea versatur in fideicommissio particulari, in quo dicta tacita conditio non subauditur secundum Soc. consil. 191. nume. 4. versic. sed quo ad superiora, libro secundo, maxime quando debetur pæ causæ, cuius fauor multum operatur in hoc, licet in vniuersali non attendatur, vt subiicit Soc. numer. 7. versic. tertio ex eo quia, & ante eum voluit Anchar. quem ipse adducit consil. 46. numer. 4. versic. non obstat si dicatur, & sequi videtur Felyn. in capitul. Ecclesia Sanctæ Mariæ de consuet. sub num. 90. versic. quatio quia saltem.

Nam veritas est, quod talis conditio subintelligitur indistinctè in omni fideicommissio tam vniuersali, quam particulari, Bald. in d. l. cum acutissimi, numero 3. Cast. in d. §. cum autem in fin. & ibi etiam lal. sub numero secundo, in quinta limitatione, & nu. 6. in ultimo not. & Corn. sub numero primo, Areti. consil. 93. num. quinto, versiculi. tertio hoc, & sub nume. 6. versiculi. non obstat, & alij relati per Gabr. dicta conclus. secunda num. 8. ver. quarto amplia, & vltra eum Cast. in d. l. cum Ausus, sub num. 1. Rolan. a Valle de luct. dot. quæst. 87. numero secundo, Gomez. d. cap. 5. de substitut. fideicom. sub num. 42. ad fin. versiculo, quam communem sententiam, & Mantie. d. lib. 10. d. tit. 7. num. 15. ver. septimo debet extendi, vbi hanc opinionem metur, & refert plures eam tenentes, & communem dicentes, & est rex. ad litteram in d. §. cum autem in fin. propter quam quicquid alias dicendum fuisset, frustratoria hodie videtur disputatio, ut dicit Socin. in d. l. cum Ausus nume. 33. versic. ex tertia conclusione. Quod absque dubio procedit, quādo fideicommissum particularare est notabile, pro ut in præsentī casu, non autem modici valoris, & momenti, in quo contraria opinio forte posset procedere quasi quod tunc illud testator versimiliter facturum fuisset, etiam si de alijs posteris cogitasset, & ita loquitur Anchar. d. consil. 46. sub num. 4. versic. non obstat si dicatur, quem ita intelligere videtur Felyn. in d. capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, sub dicto nu. 90. dicto versic. quarto quia saltem, & ita etiam intelligitur Socin. dicto consil. 191. numero 7. versiculo, tertio ex eo quia, & tradit Gabriel. alios citās dicta conclusio secunda, numero 9. versiculo, primo concordat, & ita seipsum declarando dicit idem Socin. in dicta l. cum Ausus,

sub numero 35. in fin. & sequenti versiculo, potest & secundo loco limitari, & cum hanc distinctione transit Apostil. ad Dec. in d. l. generaliter sub nume. 13. in quarta limitatione littera l. in verbo ipsis filiis, dicens ita practica, & ita etiam tenet Menoch. dicta præsumptione 89. sub num. 124. versiculo. cæterum extensio hæc intelligitur, & sub nume. 134. & 135. versiculi. secundus est casus, & sentit Mantie. sub d. num. 15. & est de mente Are. dicto consil. 93. sub numero sexto, versiculi.

19 modo cum prætenitio.

Intelligitur etiam dicta opinio contraria, quando instituti grauati onere fideicommissi si particularis habuissent illi filios natos, quasi quod tunc cesseret dicta tacita conditio, & non subaudiretur per dict. §. cum autem, quidū eam extendit ad particularia legata, & fideicommissa, loquitur quando grauatus non habebat filios, de quibus ideo non potuit testator cogitare, ut Socin. dicit dicto consil. 191. sub numero 4. versiculo, sed ad prædicta respondeo, & in d. l. cum Ausus, num. 35. versic. secundus casus est, & post eum Gabr. dicta conclusione secunda, num. 10. versic. secundo concordat, & Menoch. dicta præsumptione 89. sub num. 94. versic. receditur, & tertio, & numero 136. versiculo, præterea dicti Casus, & sentit Mantie. sub d. num. 15. ad fin. secundum quam intelligētiam nihil obstat hoc rei conuentis natis ex filiis masculis filiarum forminarum Testatoris post dispositionem, & mortuo iam ipso Testatore.

Vltra quod verior, & communior opinio doctorum est, quod indistinctè dicta tacita conditio subintelligatur etiam quando tempore testamenti deicendentes grauati habebant filios natos a Testatore cognitos. Ias. in d. §. cum autem sub numero 2. in prima limitatione, Soc. consil. 23. libro primo, per totum ubi latissime eam probat, & respondet omnibus in contrarium facientibus, quam etiam magis communem magis æquam, & magis sequendam dicit Soc. iun. consil. 113. num. 24. lib. 1. & sequuntur alij relati per Gabr. dicta conclusio. secunda, sub nu. 37. nec contrarium autem, & præter eum Corn. in d. §. cum autem num. 5. & pluribus sequentibus, versic. in textu ibi procreandum, ubi late tenet hæc pariter, & respondet adductis in oppositum, latissime Menoch. dicta præsumptione 89. nu. 77. & pluribus sequentibus, ubi pariter tueretur dictam opinionem, quam dicit veram, benigniorem, & recipiendam, & consutur omnia argumenta tenentium contrarium, Ad dent. ad Dec. in d. l. generaliter sub nu. 11. asserentes istam opinionem esse veram, Mantie. d. tit. 7. num. 16. ver. octavo igitur, dicens esse communem, benigniorem, humaniorē, æquior.

requiorem, & magis sequendam, & eod. libr. 10. tit. 8. sub nu. 2. post versic. quinto 10. hæc coniectura, Menoch. consi. 281. nu. 2. & Gomez. d. cap. 5. num. 36. versic. secundus principiter quæro, ubi re ad partes discussa concludit hæc opinioem esse plurimum Doctorum auctoritate roboratam, quicquid ipse dicat in contrarium in puncto iuris, & ante cum Soc. lare dicto consi. 191. col. 1. & seq. & in d. l. cum Auus, num. 78. verii. primo, quærit hic Cuma. & alij adducti per Gabr. dicta conclusionem secundam nu. 37. verii. primo limita, cum quibus transeunt Dec. in d. l. generaliter nu. 11. versic. nunc regula, & reliqui citati per Menoch. dicta præsumptione 89. sub numero 79.

20 Non nocet etiam, quod dicta tacita conditio cesserit, quando ex coniecturis aliud apparet, & de contraria Testatoris voluntate constat, Anchar. d. consi. 46. sub numero. 1. Socin. in dicta l. cum Auus num. 72 & seq. versicul. circa secundam difficultatem, & plures congesto per Gabr. d. conclusionem secundam, num. 56. versic. nono limita, & per Mantica. d. libro 10. d. tit. 8. numer. 6. versic. vndecimo generaliter sciendum est.

Quia conceditur hoc, sed negatur aliquam adesse coniecturam, ex qua necessario, aut concludenter inferatur ex mente testatoris fieri hanc conditionem a lege præsumptam, & eiusdem dispensantis voluntati consonam maxime cum præsumptio hæc liberis Testatoris favens uti benignior, & humanior ceteris in conspectu præsumptionem præferatur: Mantic loco citato lib. 12. tit. 17. & ultimo nu. 21. & seq. ver. nona est regula.

21 Rursum non relevat, quod institutio de dictis filiis masculis, & eorum Matribus facta sit in usufructu tantum ex illis verbis, quos hæredes superscriptos dictus Testator voluit uti, & usufructuari bonis ipsius, & quod ideo non intret dispositio d. l. cum Auus, & aliarum allegatarum, per quam non excluduntur vocati ad plenam proprietatem post deficientiam usufructuarius, cum usufructus finitur cum persona eorum, qui in eo fuerunt institutione, nec ad alios transeat §. finitur Institut. de usufr.

22 Quia cum nullus alius sit institutus hæres universalis, dicuntur instituti hæredes universales in plena proprietate l. 1. §. si ex fundo, ff. de hæ. insti. & ibi Cast. nu. 2. & 3. Alex. consi. 162. nu. 2. & seq. lib. 2. la. in l. extraneum sub num. 6. versic. 3. principiter limita, C. de hæ. insti. Dec. in l. certi iuris in fi. sub nu. 8. versic. vnde infert, C. de testa. mil. & consi. 278. num. 2. versic. idcirco datur & alius tertius intellexit. & indubitanter adiecta prohibitionem alienationis bonorum per hæc verba, & quod

dicta bona immobilia dicti superscripti hæredes villo inquam modo non possint vendere nec alienare per aliquod tempus, & tempora, per quam prohibitionem dicitur relicta proprietas, etiam quod relicta de mero usufructu loquatur, quia alias prohibitio non foret retur effectum, & esset frustratoria, uti non conveniens simplici legato usufructus formalis per text. in l. proculus, ff. de usufruct. ubi in specie nostra id notant Bald. sub num. 1. post versic. nota quod testator, & Florian. num. 4. versic. & ex prædictis collige, & est communis opinio, ut attestantur Curt. iun. consi. 14. colum. 1. Paris. consi. 71. per totum lib. 2. & Simon de Pret. de interpret. ultima. volunt. lib. 4. interpret. 1. declaratione decima num. 25. quod facilius admittendum est, cum antea Testator usufructum legaverit eius filiabus sœminis tantum, & postea facta earumdem, & earum filiorum masculorum institutione modo præmissa in substitutione de eis inuicem facta usus fuerit verbo hereditatis, 24 ut sic aperte colligatur, Institutionem non in usufructu, sed in plena proprietate factam cœleri, etiam quod verba aliter sonare videantur, quæ ex alijs in eadem dispositione contentis alterantur, & ad proprietatem trahuntur per d. l. Proculus cum ibi notat. per scribentes, ff. de usufruct. & serviant notata per Simeo. de Pret. dicta declaratione decima, numero 26. & sequent.

25 Postremo aliquid non facit, quod si non in totum, saltem pro parte admittenda sint sacrarum, cum Benedictus de Moschis unus ex conveniens non sit filius legitimus, & naturalis Leonardi filij Barbaræ instituti, & grauati una cum Matre a testatore, quoniam responderetur contrarium constare ex plurib. actis, & scripturis publicis, & privatis, in quibus denominatur filius legitimus, & naturalis dicti Leonardi: & cum pro tali habitus, & reputatus fuerit retroactis temporibus, & in quasi possessi, ne talis filiationis hodie reperitur, debet omnino pro filio legitimo, & naturali iudicari, cum contra id legitime, & concludenter probatum non fuerit in processu, ut tradunt Fulg. consi. 137. nu. 3. ver. circa secundum quæsitum, Alex. consi. 51. nu. 2. lib. 1. ubi est Aposti. Dec. consi. 54. sub nu. 1. & seq. nec ex huiusmodi, & consi. 321. n. 1. & Alciat. in tract. de præsumpt. regula tertia, præsumpt. 38. num. 5. versic. & propterea, & ultra cum Corn. dicens esse communem, consi. primo num. 2. ad fin. versic. nec obstat lib. 3. & Afflict. dec. 25. nume. 1. asserens ita fuisse per omnes de consilio conclusum, & nouissime Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 53. num. 21. cum plur. seq. versic. secunda est coniectura, ex cuius dictis opinio hæc indubitata, & certissima redditur, † Præte-

rea dicitur, quod cum superfit Ioannes Baptista alter ex conuentis filius legitimus, & naturalis Andreæ filij Gineuræ institui, & grauati vna cum dicta eius Matre, & Amata; non possunt sacra aliquid pretendere cum sint substituta post deficientiam omnium institutorum sine filiis, & non aliquorum tantum, ita vt necesse sit, quod omnes sine liberis decedant, & non aliqui tantum, vt verba ipsa substitutionis ostendant, quod & de iure in terminis nostris procedere probatur ex notatis per S. in d. l. cum Auus, numero 94. versicu. sexto quatinus, vbi tradit, quod si testator instituit duos filios, & post mortem eorum substituit eis extraneum, si decedit primus sine filiis, substitutus non admittitur ad eius portionem, quia superest alter filius, qui ipsum excludit ex præsumpta mente testatoris, qui censetur voluisse præferre filium substitutioni, quam opinionem vti magis communem sequitur Gomez. dicto capitulo quinto, de substituti fideicommissi. sub numero 21. versiculo, quod tamen limitata, & intellige, & casum nostrum in pacto decedit Ancharan. consilio 74. per totum, vbi consiluit, quod si Pater instituit filios, & eos inuicem substituit, & post mortem eorum sine liberis substituit piam causam, & primus mortuus sit cum & secundus sine liberis prius mortui censerent substituti ad exclusionem piæ causæ, quia videtur Testator voluisse eos præferre Animæ, & voluisse alienas successiones proprias anteponeere per rationem dicta l. cum acutissimi, & l. Lucius la seconda in fin. ff. de hereditat. institut. de qua in principi. dictum est, quam decisionem Anchar. sequitur Socin. in dicta l. cum Auus. sub dicto numero 94. versiculo, nam in simili; Donec igitur superest aliquis ex descendentibus dictorum filiorum masculorum Barbaræ, & Gineuræ, post quorum deficientiam sine liberis facta est substitutio, sacra non habent ius, & sine actione agentia repelluntur. l. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gestor. & capitulo examinata de iudic. quæ conclusio de plano procedit, cum testator mandet post dictorum institutorum mortem, bona omnia mobilia, & immobilia deuenire ad dicta sacra, quo casu indistincte, & sine aliquo dubio expectanda est omnium mors, quia alias non peruenirent bona omnia in dicta sacra, & ea in eorum commodum distribui non possent, pro ut Testator ordinauit, vt habetur per Gomez. in d. c. §. sub d. num. 21. in fin. versu. si vero testator substituit. Anno 1591. Florentiæ.

Appellationis causa pendente, si fiat compromissum, an & quando instantia suspendatur.

S V M M A R I V M.

- 1 *Causa appellationis suspenditur per compromissum.*
- 2 *Amplia primo, etiam si de pendentia appellationis nihil dictum sit.*
- 3 *Amplia secundo procedere ne dum in instantia legali, sed etiam statutaria.*
- 4 *Limita primo, quando est factum compromissum in meros Arbitros, secus autem in Arbitratores, et amicabile compositores item limita, ut nu. 7.*
- 5 *Coram Arbitratoribus nulla sit, nullumue iudicium esse dicitur, sed eorum determinatio est potius quam transactio, quam laudum.*
- 6 *Tempus, quod conteritur coram Arbitratoribus, aut amicabilibus compositoribus, non computatur in instantia appellationis.*
- 7 *Instantia Cause appellationis ita demum ex compromisso suspenditur, si coram ipsis arbitris partes procedant, secus si non procedant, & numero decimo.*
- 8 *Tempus instantiæ currere non debet ei, qui semper litiget.*
- 9 *Causa appellationis pendente (si compromissum fiat) per quod dicta Causa instantia suspenditur, qualiter instantia calculari debeat.*
- 10 *Tempus appellationis non obstat Compromisso currit in casibus hic expressis. ibidem.*
- 11 *Doctoris est singularis scire respondere de iure per speciales Decisiones, non autem per Regulas generales more pauperum Doctorum.*
- 12 *Sententia absque doctoris Regibus observatione iudicij conservari ius a Actori iterum agendi.*
- 13 *Instantia causa appellationis precepta, sine sit instantia legalis, sine statutaria, non est tractandum de meritis.*

C O N S I L I V M XLIX.

Spiritus Sancti gratia illumnet intellectum meum.

IN casu mihi commissio ad referendum de iure per DD. Priores Fiuazzani, censui instantiam Cause appellationis interpositæ per Ioannem Bottignanum a sententia abiolitoria

Ioannis Augustini Acconej ab obseruatione

ne

nē iudicij esse desertam ob lapsum temporis a statuto præfixi.

1 Quoniam & si Causa appellationis suspen-
datur per compromissum voluntarium, vt
est tex. in Authen. si tamen, C. de temp. ap-
pellat. & in Clemen. quamdiu de appellat. &
vbi notant Doctores. Anchar. consi. 284. sub
num. 1. Felyn. in capitulo, venerabilis sub nu-
mero 13. versiculo, secunda regula extra, de
iudic. Blanc. in tract. de compromiss. in sexta,
quæst. princip. Rubr. de effect. compromiss.
numero 7. versiculo, circa secundum, Ma-
rant. de ord. iudic. in sexta, parte princ. titul.
de appellation. numero 226. ad fin. post ver-
siculo, ego autem, & numero 231. versiculo,
tertio principaliter limita etiam si de ipsa cau-
sa appellationis nihil sit dictum, sed simplici-
ter de negotio, de quo lis mora esset, factum
sit compromissum. Bald. in l. eos, §. Aposto-
los sub num. 9. versiculo, modo hic quæro
de tali quæstione, C. de appellat. Felyn. in di-
cto capitulo, venerabilis, sub dicto num. 13.
dicto versiculo, secunda, Regula, & Blanc.
vbi supra num. 16. versiculo, nō intellige-
3 Hocque procedat nedom in instantia legali,
sed etiam statuta, ut dicit Blanc. loco cita-
to numero 14. versiculo, septimo intellige, &
præter eum Anchar. dicto consi. 284. sub nu-
mero primo, tamen Conclusio hæc duas re-
cipit declarationes, quæ hæc casus non ada-
ptantur, quarum prima est, quod intelligitur
quod factum est compromissum in veros
4 Arbitros, secus autem si in Arbitratores, &
amicabiles Compositores, quia tunc non su-
spenditur instantia appellationis, † cum corā
5 eis nulla his vel quæstio, neque iudicium ef-
ficetur, & eorum determinatio sit potius
6 transactio, quam laudum: & tempus, quod
consumitur in colloquiis de transigendo corā
amicabili Compositore, antequam transac-
tio concludatur, non computetur in instā-
tia appellationis, ut in terminis concludit An-
char. d. consi. 284. sub numero tertio, versic.
præterea tex. quem sequitur Marant. d. tit. de
appellat. sub dicto numero 231. versic. quod
tamen intellige.

7 Altera est declaratio, quod ita demum ex
compromisso suspenditur instantia appella-
tionis, si coram ipsis Arbitris partes proce-
dunt, secus autem si factio compromisso nō
procedunt, tunc enim nulla sit suspensio in-
stantiæ, ut in puncto tradit Anchar. dicto cō-
sili. 284. sub numero tertio, versicul. item ex
verbis, pro quo facit Bartol. in dicta Authen.
si tamen ad finem, dum dicit, ideo per Com-
promissum suspendi instantiam, quia sem-
per litigatur, & ei, † qui semper litigat, tem-
pus currere non debet, ut ibidem dicit gloss.
8 quam ipse sequitur, quasi quod a cessante ra-

tione si factio compromisso non litigetur.
tempus non statet in suspensio, sed curreret,
argumen. l. adigere, §. quamuis, ff. de iur. patr.
& capitulo, cum cessante extra de appellat.
cum similibus. Ex quib. inferri potest, quod
licet subducto de medio tempore compromis-
si, & habita ratione temporis decursi ante
factum ipsum Compromissum, & postea
eo finito, adhuc tempore late sententiæ su-
percesset de instantia appellationis, ut nos in-
stantiam calculare in iis terminis docet gloss.
in dicta Clemen. quamdiu, in verbo currere
de appellat. cum qua concordant Barto. in di-
cta Authen. si tamen in secundo not. num. 3.
& clarius Bald. in dicta leg. eos, dicta §. Apo-
stolos, sub numero 9. ad finem versiculo, si
autem Arbitri Salyc. in dicta Authen. si ta-
men sub numero secundo, versiculo, ibi nisi
biennium, & Blanc. in loco allegato nume-
ro duodecimo, versiculo quinto intellige, ubi
tamen neminem ex prædictis Doctori-
bus adducit, sed solummodo Bald. in Au-
then. ei qui, C. de tempor. appellat. id dicen-
tem, numero sexto, versiculo pone, quod in
primo anno, Franc. & Bertach. in locis ibi ci-
tatis, tamen cum compromissum fuerit non
in Arbitros, sed in Arbitratores, & amicabi-
les Compositores, & eorum eis processum
non fuerit, nec ij, quod appareat, aliquid peni-
tus in causa fecerint, nec etiam Compromis-
sum acceptauerint, non potest tempus hoc,
10 quo Compromissum duravit, subduci de in-
stantia, sed immo debet in ea computari, ut
utroque casu decidit Anchar. a curus specia-
li, & particulari decisione tutum recedere nō
putavi, cum maxime in prima declaratione se-
quatur a Marant. & in secunda habeat au-
thoritatem Bartol. eum adiuvantem modo,
quo supra deduxi, & in neutra habeat expre-
sos contradictores, quod uidentur. Nam, ut di-
cit Felyn. in capitulo primo sub numero sex-
to, in fin. extra de præscript. deberemus i-
11 respondere de iure per speciales decisio-
nes, non per generales Regulas more paupe-
rum Doctorum, maxime autem sequen-
dum esse duxi Anchatan. cum hoc modo
remaneat firma sententia D. Iudicis a quo
12 ab observatione iudicii lata, quæ neutri
parti iura tollit, sed illæsa in alio iudicio de-
ducenda conferuat, Bald. consilio 335. post
princip. libro secundo, Ioann. de Anan. con-
silio nono, numero secundo, & alibi sæpe
13 Doc. Perempta igitur instantia appellationis
non est ad merita causæ deueniendum, tum
ex forma commissionis ipsius causæ, tum ex
dispositione iuris communis, secundum
quod nulla esset ipso iure sententia Bal. consi.
298. num. 1. lib. 3. Ale. consi. 136. & 137. ubiq;
in prin. lib. 2. consi. 82. nu. 1. lib. 3. consi. 180.

H 3 nu. 1.

numero primo libro sexto, Crauet. consil. 270. nu. 7. & Vant. alios citans in tract. de nullitatib. rit. de nullit. ex defect. iurisd. & vnde, & quib. modis prouen. nu. 116. ver. vnde, vbi dicit esse communem opinionem, quam numer. sequenti 117. ostendit procedere etiam in instantia statutaria breuiori instantia legali, ad quod infinitas adducit auctoritates, quod etiam patet ex Bald. & Alex. supra elatus. Anno 1391. Florentiæ.

E P I T O M E.

Interlocutoria, per quam fuere admissa interrogatoria facienda testibus examinandis super articulis partis aduersæ, an possit ab eodem iudice reuocari interloquendo non esse locum eius executioni ob lapsum temporis ad faciendum interrogatoria.

S Y M M A R I V M.

- 1 Interrogatoria facienda testibus examinandis super capitulis seu articulis ab Aduersario productis sunt admittenda, alioquin appellari potest a non admisione.
- 2 Testes non examinati super interrogatorijs partis re peti debent, & potest appellari, si iudex interroga re, vel repetere illos nolit, etiam quando ex officio procederetur. ibid.
- 3 Appellari potest a non admisione interrogatorio rum, & etiam quando iudex super eis nollit interro gare testes.
- 4 Scribentes, vel inscribentes scripturam in iudicio pro ductam, debent instante parte super eius interro gatorijs interrogari circa substantiam, & alias circumstantias dictæ scripturæ pluribus de cau sis.
- 4 Quod semel placuit, amplius displicere non de bet.
- 5 Res iudicata facit ius inter partes, & pro veritate habetur. ibid.
- 5 Iudex ex officio potest reuocare suam interlocuto riam quandocunque, & nu. seq.
- 7 Interlocutoria prima facta cum cognitione causæ non potest per aliam interlocutoriam tolli sine in sta causâ, & nu. 8.
- 9 Reservatio interlocutoria ex falsa causâ facta ni tiatur, nec per eam prima interlocutoria sublatâ dicitur.

C O N S I L I V M I.

Spiritus Sancti gratia illuminet in tellectum meum.

N causa appellationis ab interlocutoria de amplius non admittē do interrogatoria, alias per priorem Inter locutoriam concessa, vertente inter Magni ficam Eleonorā Cechetina de Molins

appellātem ex vna parte, & Magnificam D. Alexandram Corsinam de Minurijs, & litis consortes appellatos ex altera, mediantribus dictarum partium procuratoribus, Visis, & vt oportebat consideratis omnibus hunc inde deductis, Retuli, partes admodum magni fici D. Iudicis primarum appellationum, & nullitarum Cuiusvis Florentiæ esse in pronuntiendo male iudicatum per D. Iudicem a quo, & bene appellatum.

- 1 Quoniam & si non agitur de interrogato rijs faciendis per partem, contra quam produ cuntur Articuli, vt super ijs Testes examina di respōdeant, quæ sunt admittenda per text. in cap. præsentium. §. Testes de testibus, in 6. vbi etiam plene gloss. in verbo interrogatoria, & alij scribentes, in tantum vt si super eis interrogati non fuerint testes, repeti debeāt, & iterato cum illis examinari iuxta capitul. per tuas, extra de testibus, vbi pariter gloss. & Doctor. & possit appellari, si iudex ea non admitit, & super eis Testes non interro get, etiam quando ex officio tantum, & non ad partis instantiam id facere potuisset, vt tradit Felyn. in dicto capitulo, per tuas, numero quinto, & sexto, post Card. ibi repu tans esse dictum notandum; sed agitur de reco gnitione scriptæ Matrimonij per dictam Dominam Alexandram contracti per alios confectæ, & subscriptæ, vt scilicet, ij qui eam scripserunt, & subscripserunt, compareant ad eam recognoscendam, quo casu cum debeāt pro D. Alexandra interrogari, an eorum manu scripta, & subscripta fuerit, Bald. in Auth. si quis numero tertio. C. qui pot. in pign. habe. & in Authen. contra qui propriam ad fin. numero 23. C. de non numerat. pecun. Roman. consil. 373. in prin. numero primo. idque fiat non ad fidem faciendam inter partes, in dicta scripta contentas, sed ad effectum proba tionis contra tertium, dictam scilicet D. Eleonoram ad hoc citatam, videtur, quod cō

era eam fungantur vice testium, & propterea quod ea instante super circumstantiis dictæ scriptæ, & alijs eius tenorem respiciētib. interrogari possint, pro ut et testes, in quibus loquitur gl. magistralis in d. ca. præsentium, d. §. testes, in verbo interrogatoria, de Testibus, in sexto. Vnde bene se gessisse videtur iudex, dum D. Eleonoræ concessit, vt dictis recognoscentibus scriptam interrogatoria congruentia tamen & per ipsum videnda, & approbanda prius facere posset, de quo tamen non viderur nunc disputandum, quia pars, contra quam interrogatoria fieri debebant, acquieuit dictæ pronuntia, cui nunc contradicere non potest, capitu. quod semel placuit, de reg. iur. in 6. & ibi Doctores, præsertim quia quod ad eam transiuit in iudicatum, iusque fecit inter partes, & pro veritate habetur, l. res iudicata, cum ibi notatis, ff. de reg. iur. & fortius cum iudex non videatur verè, & proprie reuocare dictam interlocutoriam sed potius declarare, quod non sit locus eius executioni ob lapsum temporis ad faciendū: interrogatoria concessi, vnde potius videtur iudex denuo affirmare se recte iudicasse in concessione interrogatoriorum, sed eorum admissioni locum amplius non esse, cum vt ipse asserit, lapsum sit tempus ad ea faciendū: adeo, quod si lapsa non fuissent tempora, non ita iudicasset, sed in prima pronuntia stetit, quam non poterat postea idem iudex absque legitima causa reuocare, declarando non esse amplius locum dictis interrogatorijs alias concessis, maxime quia dicta pronuntiatio in prima erat transacta in iudicatum contra partem, quia licet possit iudex etiam ex officio reuocare suam interlocutoriam quandocūque ante sententiam, Crauet. cons. 23. numero octauo, post DD. in l. quod iussit, ff. de re iudic. & alios, quos adducit, quibus adduntur Camp. inter cons. Alexand. de Neuo consil. 16. in secundo, dubio num. 9. Dec. cons. 143. sub num. 4. versicu. vltimo non obstat, & Canonistæ in capitul. cum cessante extra de appella. etiam stante statuto, quod ab interlocutoria non possit appellari, vel de nullitate dici, Fulgos. cons. 141. colum. fin. post versicu. quinta ratio circa finem, tamē quando reuocatio continet præiudicium, & grauamē partis, non potest fieri sine causa iusta, Ripa in d. l. quod iussit, numero 14. & ante eum Bal. in l. post sententiam ad finem numero 13. C. de senten. & interlo. omni. iud. Abb. in capitulo, cum c. Janre ad fin. num. 18. extra de appella. alias pars ipsa licet appellat a reuocatione, vt pore sine causa facta, præsertim quando prima interlocutoria per eam reuocata cū cognitione causæ processit, pro ut in hoc casu, vt subiungit. Abb. in loco allegato, & vo-

lunt scribentes in d. l. quod iussit, ff. de re iudic. quæ causa nedum ad fuisse non videtur, sed quæ in reuocatione exprimitur, & vnica iudicem ad reuocandum mouit, falsa est, & ideo non solum non iustificat reuocationem, sed eam tedarguit, cum enim neque a iure communi, neque a statutis, aut alijs ordinibus Ciuitatis reperitur aliquod tempus ad interrogatoria faciendā præfixum, neque ab ipso iudice illud fuerit assignatum, neque a consuetudine, aut stylo soni limitatum, verum non est, quod tempus ad ea faciendā sit lapsum, pro vt in dicta reuocatione asseritur, quæ merito ex hac vnica falsa causa expressa vitatur, & annullatur ipso iure, Fulgos. loquens in interlocutoria, cons. 136. numero 1. & dicto cons. 141. colum. fin. post. vers. quinta ratio, & in omni sententia generaliter tradit Vanr. de nullitat. tit. de null. ex defect. proces. num. 128. & seq. nec ex iniustitia prioris pronuntiationis iustificari potest, sed potius pars grauata in reiectione dictorum interrogatoriorum primo admissorum appellare iuste potuit, ut supra dictum est, Anno 1591. Florentiæ.

E P I T O M E.

An, & quando Remedium cap. reintegranda tertia, questio. prima, detur contra titulo, & bona fide possidentem, & quid probare debeat agens ad victoriam reportandam.

S Y M M A R I U M.

- 1 In remedio reintegranda probans possessionem antiquiorem respectu sui, & iuniorē, seu recentiorē respectu aduersarij, obtinere debet. & numero quarto.
- 2 Probans suam antiquiorem possessionem, opus non habet probare spoliū tempore possessionis, & quare.
- 3 Possessio iunior, & recentior clandestina, & iniusta præsumitur, ibidem.
- 4 Remedium cap. reintegranda, 3. quest. prima ad detur contra possidentem titulo, & bona fide, etiā habentem causam a non iniusto Authore, & in casu, de quo hic queritur, dicunt quod sic. limita numero 4.
- 5 Probans de antiquiori possessione etiam quod alius habeat titulum, & possessionem recentiorē in Remedio Reintegranda obtinere debet, & supra, numero 1.
- 6 Agenti cap. Reintegranda 3. quest. prima, & adducenti Reos conuentos possidere clam respectu antiquiori possessionis dicti agentis, non obstat re-

D. Petri Caballi.

recentior, & titulata possessio Reorum, quod qualiter procedat, declaratur ibidem.

- 6 Fructus percepti post litem contestatam, restituendi sunt ei qui obtinuit Reintegrationem bonorum non obstante, quod Reus ab initio habuerit titulum, & bonam fidem.
- 7 Reus conueniunt Remed. reintegranda habens auctorem de eussione obligatum, quamvis succumbat, tamen est ab expensis absolvendus, & quare.

CONSILIVM LI.

Spiritus Sancti grati a illuminet intellectum meum.

Lne causa mihi commissa per Magnificos DD. Priores populi, & Communis Cortonæ inter Nicolaum, & Cefarem Fratres, & filios olim Patentij de Villa Seani appellantes ex vna parte, & Aurelium, & fratres filios olim Matthei de eadem Villa appellatos ex altera, Retuli partes dictorum Dominorum Priorum esse in pronuntiando bene per D. Iudicē a quo fuisse iudicatum, & male appellatum, præterquam respectu condemnationis expensarum, a quibus absoluedi fuerant, quoniam cum dicti Aurelius, & fratres agentes contra dictum Nicolaum, & Cefarē pro bonis in actis cōtentis probauerint eorū antiquiorem possessionē, & iuniorē dictorū cōuentorū in dictis bonis, videtur, quod probauerint sibi ipsis necessaria ad obtinendum in remedio capit. reintegranda terria, quæst. prima, Afflicti. decif. 361. num. 1. D. Thobias Noni. conf. 24. num. 1. 2. absque eo, quod aliter probent de spolio, vel de possessione tempore ipsius spoliij, quod re ipsa probatum dicitur probata eorum antiquiori possessione, & recentiori Reorum conuentorum, quæ vitiosa, & clandestina præsumitur. Afflicti. decif. 327. numero secundo, & ibi Vrsil. in addi. numero primo, & quarto, Plotus de in litem iuran. §. 3. numero sexto, & Gabr. alios referens titu. de restit. spoliat. conclus. quinta, nu. 67. & 68. versic. secunda conclusio, & nume. 100. versic. 14. conclusio est vbi citat plures idem tenentes, & de Comuni attestantes, & vltra adductos per ipsum Benintend. decif. Bononi. 10. in princ. Roland. a Valle conf. 32. sub n. 10. & seq. lib. 4. & absq; eo, quod probent de initio ipsius possessionis antiquioris, Vrsil. in addi. ad Afflicti. dec. 324. sub nu. 9. Nec dictis agentibus ob stare potest, quod dicta bona emptionis titulo acquisierint di-

cti Rei conuenti ab Antonio quondam Ioānis Nicolai de Villa Seani, quoniam & si magna est inter Doctores contentio, an Remedium dicto capitulo, reintegranda detur contra possidētē titulo, & bona fide etiam habentem causam a non vitioso Authore, & multi reuocant opinionem negatiuam, tamē in proposito nostro affirmatiua amplectenda est ex late congestis per Gabr. d. conclus. quinta num. 38. versiculi. decimo amplia, vbi postrelatos quam plures attestantes de comuni, & magis communi, tādē dicit, quod hodie ista videtur magis communis opinio: & adductis per eum addendi sunt Menoch. de recuper. possess. 15. remed. num. 80. versic. sextus est Casus. Plot. de in litem iuran. §. 3. numero 5. Cachet. deci. pedemon. 93. 1. Roland. a Val. conf. 32. sub num. 17. versicu. quia primo respondetur, libro quarto. 10. Petr. Surd. conf. 28. numero 58. versicu. respondeo etiā, Riminald. iun. conf. 646. num. 35. & sequent. versic. nunc ad secundum transito, Thobias Nonius conf. 24. numero 16. versic. cum igitur Pontan. in trac. de spoli. libro primo, num. 139. versic. idemque remedium, & Vrsil. in addi. ad Afflicti. decif. 327. num. 25. & decif. 361. num. 39. in quibus locis prædicti Doctores alios latissime referunt, & attestantur opinionem hanc esse magis communem, & in iudicijs approbatam, cum qua concordare videntur Afflicti. decif. 324. numero octauo, & ibi latius Vrsil. in addi. nu. 7. & decif. 363. nu. 4. & ibi etiam Vrsil. nu. 1. Plot. d. §. 3. numero sexto. dum volunt in hoc remedio obtinere eum, qui probat de antiquiori possessione, etiam quod alius habeat titulum, & possessio nem recentiorem, cui sententia potissimum ad hærendum censui, cum in prædicto casu non appareat, quod author dictorum Reorū habeat causam ab alio Authore titulato, & non vitioso, quo consilio possit fortassis procedere negatiua opinio, vt dicit Cachet. d. decif. 93. sub num. 6. post Crot. conf. 47. nume. 20. & conf. 75. numero decimo, sequitur 10. Petr. Surd. dicto conf. 28. num. 59. 60. versic. 3. prædicta opinio, & nouissime Riminald. iunior d. conf. 646. sub num. 40. ad fin. eoque magis affirmatiua hæc opinio admittenda est, quia agentes in articulis deduxerūt Reos possidere clam respectu eorum antiquioris possessionis quo casu ob stare non videtur recentior titulata possessio antiquiori possessioni, Menoch. d. remed. 15. num. 402. versicu. limita primo, Cachet. d. decif. 93. nu. 3. Roland. d. conf. 32. sub nu. 17. in fine, latissime Surd. d. conf. 28. num. 63. versic. postremo respondetur. Riminald. iun. d. conf. 646. num. 38. & sequentibus, versic. nec insuper, Pancirol. cōsil. 97. nu. 9. Vrsil. in addi. ad Afflicti. de cō-

cif. 3. 14. sub num. 7. Gabr. d. conclus. 5. nu. 71. 72. versicu. tertia conclusio. Quamvis postea num. 73. versicu. declara hanc opinionem, ve lit hoc procedere tenendo negatiuam, quia tunc ut ipolarius obtinere possit, debet deducere, quod nouus possessor: clam possideat respectu ipsius antiqui possessoris: tunc autē tenendo affirmatiuam magis communem, quia tunc non est necessarium aliud deducere, nisi antiquam possessionem respectu agētis, & recentem respectu conuēti, ad quos non nullas adducit authoritates, cum qua de claratione post longam disputationem transit Thobias Nonius dicto consil. 24. numero 15. & 16. versu. secundo respondetur.

Et cum agentibus bona restituenda sint, 6 fructus etiam recuperare debent post litem contestatam, non obstante quod Rei conuēti habuerint titulum, & bonam fidem, quoniam post litem contestatam omnes possesores sunt pares, & qui fuerunt bonæ fidei, incipiunt fieri malæ fidei, & ad fructus ex eo re pōre tenentur per Deci. Benintē allegatam per D. Iudicem a quo, Decis. 20. Rotæ Bononiens. per totam, cui addo similem deci. Neapoli. 59. num. 2. & in his recte arbitratus sum le gessisse dictum Dominum Iudicē a quo. Caterum quo ad expensas aliud existimaui, quia cum dicti Rei habeant Authorem obligatum de cuiusdōne, & līgēt, ut sibi parent actionem de cuiusdōne contra illum, non videbuntur condemnandi in expensis, ut in indiuiduo dicit Iasū in l. propterandum, §. siue autem alterutra, sub num. 10. versu. 10. limita, C. de Iudicijs. Anno 1591. Florentiæ.

EPITOME.

Re ab eodem vendita duobus, ille præferendus est, cui primo res tradita fuit etiam per clausulam constituti, ubi titulus subsistat. De venditione fructuum fundi non dum maturorum, scilicet pecudum & similium futurorum euentuum, & in spe consistentium, & qualiter ac quando Reus ab expensis non debeat excusari.

SUMMARY.

1 Re ab eodem vendita duobus, ille præferatur, cui prius tradita est, licet posterius ei vendita sit. 2 Clausula constituti operatur traditionem domini, & etiam civilis, & naturalis possessionis, ac si uerè, & realiter res tradita esset. declara numero quinto.

- 3 Fructus fructu nedom maturi, sed pendentes, & futuri uendi possunt; Idem de partu, & fetus pecudum & aliarum rerum, ut de alea, iactu retis, captura Animæ, & huiusmodi.
- 4 Spes consiliens in fortuito euentu potest uendi, donari, & ad heredes transmitti.
- 5 Constitutum non operatur translationem Domini, & possessionis data inualiditate tituli.
- 6 Reus cōuentus post publicationem processus certioratus de non inuere, debet in expensis condemnari, si non desistat.

CONSILIUM LII.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

Iso processu agitato in Curia Cassilionis terzerij inter Ioannem quodā Berioni de Bagno ex una parte, & Iacobum olim Petrini de Vespino ex altera, & consideratis omnibus in iure, & in facto dedu-

ctis, retuli partes D. Capitanei dicti loci esse in condemnando dictum Iacobum ad quantitatem Tritici petitam per dictum Ioānem vna cum expensis a publicatione processus citra tantummodo factis.

Et ad ita referendum motus fui, quia cum de fructibus petræ Terræ, de quibus contenditur, factæ reperiantur diuersis temporibus duæ venditiones per Vincentium quondam Ioānis Matthei de Collesino, quem utraque pars Dominum, & possessorem dictæ petræ Terræ fatetur, vna per scripturam priuatam a Testib. recognitam de mente Martij 1591. Altera per instrumentum publicum cum Clausula constituti de Mensē Maij subsequētis, videtur, quod vltima venditio præferenda sit priori, quoniam cum Res duobus separatim per eundem uendita est, is præferendus est, cui primum eadem res tradita fuerit etiam si sit posterior in titulo. I. siue autem, §. si duobus, ff. de act. empt. l. quoties, C. de rei vendicat. l. qui tibi, C. de heredit. vel action. vend. & l. qui tibi, C. de his, qui a non Dominum. cum similibus ad hoc allegatis per Tirac. in tract. de constit. possess. in prima parte numero 21. versu. sed & illud, & per Gomez. lib. var. resol. tom. secundo, de contract. cap. 2. Rubr. de emp. & vendit. num. 20. versu. item quæro, & sufficit traditio vigore dicti constituti in venditionis instrumentum appositum, per quod dicitur translatum in emptorem Dominium, & etiam possessio civilis, & natu-

D. Petri Caballi.

naturalis, non secus, ac si ipsi venditori res ipsa verè, & actualiter, ac realiter tradita fuisset vt post infinitos, quos congerit, firmat Tiraquell. loco citato, & magis specialiter in proprijs terminis nostris Causa numero 24. versiculo, & quemadmodum praefertur, Gomez. in loco relato in versiculo quarto, principaliter extendit, Dec. in l. contractus nume. 18. versiculo, ex supradictis, ff. de reg. iur. Socin. in reg. 1. 18. in secunda Fallent. Ancharan. Regent. quatit. secunda numero 4. libro secundo, & Gabr. alios referens tit. de empt. & vendition. conclus. secunda numero 18. versiculo, secundo, limita, & est opinio communis & adeo a Doctoribus recepta, vt vix habeat contradictorem secundum Tiraquell. vbi supra num. 22. versiculo, & id quidem.

Nec refert, quod fructus nondum maturi venditi fuerint, quoniam fructus nedum pendentes, sed futuri, & nascituri ex aliquo fundo vendi possunt, sicut & Partus nasciturus, fetus pecudum, & quilibet alius futurus euentus, qui esse, vel euenire speratur, vt alea, iactus retis, captura Auium, & huiusmodi, l. nec emptio, ff. de contrahen. emp. l. si iactum ff. de act. empt. l. interdiu, ff. de verbo. oblig. l. & quæ nondum, ff. de pignor. l. prima, ad finem, ff. de condit. & demonstra. l. spem, C. de donat. & §. ea quoque res instituta de legat. ex quibus iuribus ita firmat Fabian. de Morte in tract. de empt. & vendit. in quarta questione principali numero 46. versicul. 10. sex to quarto, & Gomez. secunda Rub. de empt. & vendit. nume. 7. versiculo, item quarto an res, quæ nondum est in rerum natura, facit Franc. Ioannatus de empt. & vendit. sub pacto retrouenditionis sub nu. 179. versicu. eodem est referendum, vbi quod licet venatio consistat vt plerumque in spe fragili capiendi feras, quas si venator capiat, multa accidere possunt, tamen eiusmodi spe consistens in fortuito euentu potest vendi, donari, & ad hæredes transmitti per dicta l. si iactum, et d. l. spem, & per §. ex conditionali institut. de verbor. obligat. adeo, quod stante validitate tituli dicti Ioannis, in quo Constitutum fuit appositum, uirtus eiusdem Constituti efficax, est ad translationem Dominij, & possessionis rei venditæ abique alia reali traditione minus necessaria, † licet data inualiditate ipsius tituli, aliud dicendum esset ad notata per Dec. in d. l. Contractus numero 24. versiculo, ultima conclusio supradicta, & per Tiraquell. in d. tract. in tertia parte, limitatione septima numero primo, in princip. & numero 14. & seq. versicul. ex quibus, si opinionem tenentium contrariam sententiam non sequeremur, de quibus idem Tiraque meminit in dicta 7. li-

mitatione num. 18. & seq. versic. sed vt redeamus, de quare non expedit disputare, cum habeamus validitatem venditionis, & vnaquæque pars suam emptionem producat, eamque acquisitioni Aduersarij præferendam contēdat, & ista quò ad merita Cause sufficiant.

Quò verò ad expensas, putauim in eis condemnandum esse Iacobum a publicatione processus tantum, cum ab eodem tempore certus de iuribus Aduersarij per inspectionē instrumenti vditionis, & testium fidem priuatam recognoscentium, & aliorum deductorum contra ipsum non desistens a lite, nõ mereatur ab eis excusari, licet antea non clarus de meritis Cause, & bono iure aduertarij iustum litigandi causam habere poterit, & propterea ab illis expensis excusari debeat, vt tradit Ias. in l. properandum, §. siue autem alterutra num. 12. versicu. secundo, quæro, C. de iudicijs, & habetur per Dec. in l. qui in alterius, ff. de reg. iur. num. 7. versic. secundo nota, quicquid postea dicat nume. 8. cum sequentibus non facta desistentia de eodem natione omnium expensarum etiam ante publicationem contra communem hanc opinionem, quam sequitur, & confirmat eam defendendo ab impugnatione Decij Cagno. ibi numero 19. & pluribus sequentibus versic. secundo, principaliter insertus. Anno 1591. Potentiz.

EPITOME.

An, & quando Remedium interdicti Saluiani simul cum hypothecaria intentari possit, cui, & contra quem competat. Et an excussionem contra principalem debitorem requirat, & de bonis obligatis, seu pignoratiss pro sorte, an etiam pro interesse, & damnis, & huiusmodi obligata censcantur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Interdictum Saluianum simul cum Actione hypothecaria cumulari potest.
- 2 Agenti Saluiano, & hypothecaria simul sufficit probare bona sibi obligata fuisse penes debitorem tempore contractæ obligationis, uel postea, & de presenti esse penes Reos conuenitos.
- 3 Interdictum Saluianum utile competit cuiusque Creditori ex quavis causa, & præsertim Creditori hypothecario ex causa Dotis.
- 4 Interdictum Saluianum datur non solum contra princi-

- principalem debitorem, & eius heredem, sed etiā contra tertium possessorem, quamvis extraneum, & a debitore, vel herede causam non habentem.
- 5 Interdictum Saluianum competit nedum pro sorte, sen quantitate debiti, sed etiam pro interesse ob eius retardatam solutionem.
- Pignora censentur obligata nedum pro sorte, sed & pro interesse, & iuris pro sorte debitis. ibidem.
- 6 Bona obligata pro Dote, censentur quoque obligata pro interesse, & pro Alimentis, ac pro alijs simili bus accessorijs.
- 7 Interdictum Saluianum de sui natura continet etiam damna, & interesse ratione Mora, ultra sortem principalem, quando eorum perceptio non sapit usuram.
- 8 Excusio contra debitorem principalem non est necesse, ut fiat per agentem remedio Saluiani interdicti.
- 9 Reus contentus non debet in expensis condemnari, licet succubuerit, quando litiget, ut contra Authorem actionem sibi de cunctione pararet.

CONSILIVM LIIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Aturē, ut oportuit, confiderato processu Cause motę per Doctum de Doctris cōtra Bartholomeum, & Ioannem Mariam de Brunetris, & lites Confortes, Retuli partes Magnificorum DD. Cōseruatorū

- Populi, & Vexilliferi Iustitię Ciuitatis Burgi Sancti Sepulchri esse in pronunciando bene per D. Iudicē a quo fuisse iudicatum pro Actore, & male per Reos conuentos appellatum, pręterquam respectu condemnationis expensarum, a quibus absoluedi fuerant, quoniam si verba libelli dicti de Doctis rectę perpendantur, constabit illum in hoc iudicio intentasse Remedium vtilis Saluiani interdicti, etiam circumscripta eius speciali expresseione, quę in calce ipsius libelli facta apparet, si nō de per se, saltem simul cum actione hypothecaria, cum qua cumulari illud posse voluit Castr. in l. rem alienam num. 10. ff. de pignorat. actio. dicens ita semel consuluisse in Ciuitate Pistorij, licet tūc communiter Procuratores, & Aduocati sentirent contrarium non subtiliter considerantes, & subdit esse menti tenendum, quia est de pane lucrando, & multi processus iustinentur, & quod est ve

risimum, & passus est quotidianus: & Castr. sequutus est Negus. in tract. de pignor. & hypothec. in tertio membro octauę partis nu. 26. versicu. restat modo, quam opinionem tenet etiam Menoch. de adipiscend. possess. remed. tertio quęst. 28. num. 160. & 161. satiq; agentis fuit ostensio eius Credito ex causa Totum vxoris, pro quo bona sibi obligata fuerunt, probare ipsorum bonorum possessionē penes debitorem principalem teinpoꝛe contractę obligationis, vel postea fuisse, & de pꝛesenti apud Reos conuenos esse, Aret. in §. itē seruiana nume. 14. versicu. in modo vero probandi Inst. de Action. & ibidem las. numero 91. & pluribus sequentibus, versicu. in secundo vero membro Negus. alios referens in primo membro octauę partis numero 6. versicu. tertia differentia, & in tertio membro num. 19. versicu. septima, conclusio est. Rolan. a Vall. consi. 14. num. 6. & nume. 13. libro primo, & Menoch. ceteros eiusdem sententię adducens in d. 3. remedio, quęst. 29. num. 160. & pluribus sequentibus, etiam quod egerit tali remedio nō de per se, sed simul cum actione hypothecaria, quia adhuc sufficit, quod prædicta probet ad reportandam victoriam super illo, ut in terminis decidit Castr. in d. l. rem alienam nu. 10. & 11. quem sequitur Negus. in d. 3. membro octauę partis, nume. 26. versicu. restat modo. Competitque utile hoc interdictum cuiusque creditori ex qua vis causa, Barto. in l. prima num. 2. ff. de Salu. interd. & in l. 1. numer. 1. in fin. C. de præcar. & Saluia. interd. Aret. in §. item seruiana num. 14. versicu. aduertat tamen Instit. de Action. Alexand. consi. 185. num. 14. iuncto themate, super quo respondit libr. sexto, Ripa in Rub. ff. de pign. num. 19. Negus. in primo membro dictę octauę partis num. 5. versicu. sed quia, num. 6. versicu. tertia differentia & membro 3. nu. 19. & alij relati a Menoch. d. Remedio 3. quęst. 3. num. 17. & pluribus sequentibus, quibus addo Negus. in eodem tractatu in 4. membro secunda partis num. 133. versicu. pꝛeterea clarum est, Soc. consi. 80. num. 3. in fin. versicu. vel etiam, & 3. lib. 3. Crauet. consi. 201. num. 45. in 7. dub. Decis. Rotę Romanę 44. tomo primo, in nouissimis in secunda difficultate num. 4. in qua dicitur ita fuisse resolutum, quod & antea necessario præsuppositum fuerat in deci. præcedenti 43. in eadem causa facta, & Roland. consi. 14. num. primo libro primo, id expresse dicentem in Credito re hypothecario ex causa Dotis, in quo & nos uersamur, quod & idem Rolan. prius in consi. 9. in eadem causa ædicto præsupposuerat, & specialiter etiam firmauerit numer. 17. versiculo, pariter non obstat, eodem libro 1. Idem etiam in istis terminis præsupponit Natta

Narra consil. 521. in principio, & in toto, ita ut adherendum non sit opinioni eorum, qui contrarium dixerunt, uolentes illud non comperere nisi Creditori ex causa locationis, de quibus meminit Menoch. d. quaest. tertia numero 23. & sequ. eorumdem sententia se subscribens, quia praecedens opinio receptior, & usu approbata uidetur; Daturque remedium illud non solum contra debitorem principalem, & eius heredem, sed etiam contra tertium possessorem etiam extraneum, & a debitore uel herede causam non habentem Barto. in l. 1. C. de praecar. & Saluia. interdict. in princ. & in l. 1. panter in principio, ff. de Saluian. interdict. Ater. in d. §. item Seruiana num. 14. uersic. aduertat tamen Instit. de actio. & ibidem las. nu. 90. & pluribus sequentibus, uersic. his ita diligenter examinatis, Negus. in tract. saepe citato in quarto membro secundae partis num. 133. uersic. praeterea clarum est, & in primo membro octauae partis, numero quin ro, uersiculo, sed quia, & in tertio membro nu. 19. uersic. septima conclusio, Narra consilio 521. in principio, Roland. d. consil. 9. ante numerum tertium, uersiculo, primo igitur iunctis dictis num. 17. post uersic. pariter non obstat, & d. consil. 14. num. primo libro primo, & hanc ueram, receptam interpretum opinionem esse dicit Menoch. d. remed. 3. quaest. 7. num. 15. & seq. allegans ex supra scriptis Doctoribus solum Negus. in pmo tantummodo loco adductum, & quosdam alios a me non citatos.

5 Et competit nedium pro sorte, seu quantitate debiti, sed etiam pro interesse ob eius retardatam solutionem debitor, quia sicut pignora pro sorte obligata censentur etiam obligata pro usuris pro sorte debitis. l. Lucius, ff. qui potior. in pign. habeant. ita & bona obligata pro dote, debent censeri obligata pro interesse, uel alimentis, aut similibus accessorijs ex causa dotis debitis, Aretin. in §. fuerat num. 12. Instit. de action. & latissime Negus. alios citans in d. 4. membro secundae partis num. 47. cum pluribus sequentibus. uersic. septimo amplius, quam sententiam ultra adductos per eum tenent Bald. consil. 268. num. 3. lib. 5. Ca stren. consil. 53. per totum librum tertium in nouiter repertis, & ibi etiam Balthaf. Quint. in addit. las. in d. §. fuerat num. 42. Soc. consil. 41. num. 13. lib. 4. ultra quod ex natura ipsius Saluiani interdicti ueniunt damna, & in teresse ratione morae ultra sortem principalem, in qua non computantur, quando eorum perceptio non sapit usuram, ut in praesenti casu, ut firmat Rora Roma. d. decif. 43. in prin. iuncta declaratione in eadem causa postea facta in seq. decif. 44. supra allegata num. 7. & & seq. uersic. ultima fuit difficultas.

Nec sub praetextu non factae excussionis contra principales debitores excludi potest agens, quia in hoc remedio non est necessaria, Socin. consil. 80. sub num. 2. in fin. uersic. etiam, & tertio libro 3. Crauert. consil. 201. num. 3. in fin. & in 7. dubio num. 45. Roland. consil. 14. num. 18. lib. 1. & post eos Menoch. dicto remedio tertio, quaest. 30. num. 179. & 180. cum qua opinione transiit idem Roland. consil. 9. num. 18. & consil. 79. num. 39. eodem libro primo, Rot. decif. 444. num. 7. uersic. potest etiam dici in prima parte in nouissimis diuersorum, & ita alias iudicatum fuisse uidi & pro ea allegari Bellon. consil. 34. nu. 8. Burfat. consil. 32. num. 45. Laurent. de Pin. consil. 83. num. 3. Bottam consil. 93. num. 30. & Joseph. de Lodou. decif. Petus. 45. num. 13. dicentem esse uerissimam, & ita alias iudicasse, & Ant. Gabr. tit. de fideiuss. conclusio prima limitatione 39. num. 112. auctoritate Soc. & Crauertae contentum, scio tamen contrarium defendisse Narra consil. 521. & Franc. Becchi. consil. 88. alias 89. & Bello. pro alia opinione adductum d. consil. 34. ad fin. nu. 9. pro eadem sententia Bertrand. & Calcan. adducen- res, ex quibus quo ad merita optime iustificata uidetur sententia per D. Iudicem a quo lata, quam tamen respectu expensarum defen- di non posse existimauit, quia cum dicti con- uenti bona, de quibus agitur, emptionis ritu- lo acquisiuerint a filiis Nerij de fideis prin- cipalis debitoris dicti Agentis, & eidem litteram hanc contra ipsos motam notificauerint, & litigent, ut sibi ipsis contra dictos uenditores actionem de euictione parent, & regreſsum habere possint, non poterant condemnari in expensis, ut in indiuiduo tradit las. in l. prope- randum. §. siue aurem alterutra, sub nu. 10. uersicul. decimo si mira, C. de iudiciis. Anno 1591. Florentiae.

EPITOME.

Agitur de interpretatione statuti Finiz- zani sub Rubr. Della successione ab intestato, & an exclusus a successio- ne unus, intelligatur etiam exclusus a successione alterius, & praesertim an soror exclusa a successione fratris, dicatur etiam exclusa a successione sororis.

S V M M A R I V M.

1 Nepotes ex sorore una cum Aumentis in stirpes admittuntur ad hereditatem Matertera ab inte- stato

Stato de iure communi.

- 1 Statutum Fuiizzani Rubr. de successione ab intestato declaratur.
- 2 Verbum (si quis) in statutis iuri communi contrariis, an comprehendat masculinum, & femininum.
- 3 Verba statuti cui non conueniunt, neque illius dispositio conuenit.
- 4 Qui se fundat in statuto, omnia in dicto statuto expressa uerificare debet.
- 5 Statutum specialiter loquens de exclusione sororum in una parte, non intelligitur in alia parte de earumdem exclusionem loqui. ibidem.
- 6 Soror per statutum exclusa a successione fratris ex ante alio fratre, non intelligitur exclusa a successione sororis, immo concurrat cum ipso fratre.
- 7 Appellatione fratris non uenit soror in materia repugnante iuri communi.
- 8 Extensio de uno casu ad alium non fit in iis, que sunt contraria iuri communi, quamuis militet eadem ratio. ibidem.
- 9 Communis usus loquendi etiam in statutis attenditur.
- 10 Masculinum quando concipiatur seminum in statutis.
- 11 Statutum excludens Matrem stantibus fratribus non habet locum stante sorore, que appellatione fratris uenire non potest.
- 12 Exclusio a successione unius, an procedat in successione alterius, & fieri possit extensio ex pari, uel maiori ratione.
- 13 Tutius est inhærere Decisionibus in indiuiduo, quam Regulis propter earum uarietatem. ibidem.
- 14 Statutum ubi non disponit, intelligitur relinquere Casum omissum dispositioni iuris communis.

CONSILIVM LIIII.

Spiritus Sancti gratia illumines intellectum meum.

Locus mota per Iacobum, & Isabertinam quondam Mariette pro hæreditate olim Annæ eorum Mariette contra Baptisimum illius quondam virum, pro quo litem suscepit Baldassar di-

rector Annæ frater, Retuli DD. Prioribus Fuiizzani Iudicibus appellationum bene per Dominum Iudicem a quo fuisse iudicatum ad fauorem dictorum Agentium,

& male per partem appellatarum.

- 1 Quoniam cum de iure communi fundatam habeant dicti Agentes intentionem succedendi ab intestato in stirpes dictæ eorum Mariette tamquam subintrantes in locum eorum Maris prædefunctæ una cum Auunculis, cum quibus dictæ eorum Maris, si uiueret, admitteretur & cum filius institutione de hæreditate. quæ ab intestato. de fer. §. primo, in Authen. de hæreditat. ab intestato. vendit. Authen. cessante, C. de leg. hæreditat. & ubique gloss. & scribentes, & tradit in terminis istis proprius Crauet. consilio 127. numer. 2. ubi refert alios idem tenentes, restat solummodo videre, an ex statuto loci, sub Rubr. della successione ab intestato excludatur, in qua rediligenter ponderatis uerbis dicti statuti in omni eius parte existimaui statutum ipsum eis non nocere, nam pars illa statuti, & se alcuno farà morto senza figliuoli, & descendenti Maschi, legitimi, & naturali, lasciando dopo di se Padre, & Auolo paterni, & fratello, & Nipote del fratello morto, & Zio, & parimente lasciando la figliuola, & Nipote del figliuolo, & descendenti femine non maritate, ne dotate, il Padre, & Auolo, & fratello, & Nipote, & Zio, siano heredi, & le femine non succedino, ma sieno maritate, & dotate competentemente, & siano contente delle dette Doti, omiffa disputatione illa an uerbum illud, se alcuno, quod latine sonat, si quis, in statutis iuri communi contrariis comprehendat non tantum masculinum, sed etiam feminam, de qua re multa congerit Tirac. de retract. conlang. §. primo, gloss. 9. numer. 214. cum pluribus sequentibus uerficul. nec me latet, uidetur, quod non possit applicari ad præsentem casum, cui non conueniunt omnia uerba ipsius statuti, ut proinde nec ipsum statutum locum habere possit. si seruum §. non dixit Prætor ff. de acq. hære. l. hos accusare, §. omnibus ff. de adult. l. illam, C. de collation. l. prima, §. ait Prætor, ff. ne quid in flum. publi. l. 4. ante finem, uerficul. docere ff. vi bonorum raptorum ca. ad audientiam extra de Decim. cum similibus, debent enim uerificari omnia in ipso statuto expressa, alias ei non est locus, ut in indiuiduo super statuto feminarum exclusiuo tradit Ioan. de Anan. consilio uigesimo septimo, sub numero sexto uerficulo, hoc præmissis, & maxime quia inferius in alia parte, de qua mox statim dicitur, statutum loquitur specialiter de exclusionem sororum, per quod aperte demonstrat, quod de illis in precedenti parte non intellexerat Gabr. de uerb. significa. conclus. sexta numero 63. & 64. post Alexand. d. consil. 45. num. 9. libro septimo. Soc. reg. 255.

D. Petri Caballi.

in verbo masculinum in septima Fallent. & alios plures, maxime cum ad hoc uel simplex coniectura sufficiat, Gabriel. ubi supra numero 87. uersiculo amplia, quia idem est.

Minus ob stare potest altera particula eiusdem statuti, Et la Madre non possa succedere al figliuolo, ne le sorelle al fratello, sendoui li predetti Agnati maschi. † quia soror per statutum exclusa a successione fratris exstante alio fratre non intelligitur exclusa a successione sororis, immo concurret cum ipso fratre, ut concludit Castr. consil. 119. per totum libro primo, ea ratione, quod in repugnantibus iuri communi appellatione fratris non uenit soror, nec fit extensio de uno casu ad alium, aut de una persona ad aliam, quæ non uenit mediante altera, sed de per se, & propter se, licet militet eadem, uel maior ratio, sed stricta sit interpretatio, adeo ut casus non expressi habeantur pro omissis, & relinquuntur sub dispositione iuris communis, ut ibi per ipsum iura probantia adducentem, & dicentem hanc partem esse tutiorem, quia minus odii continet, & idem per omnia tenet Laurent. de pallat. in tractat. quod stantibus masculis feminæ non succedant num. 159. & sequen. uersiculo, hoc autem loco, ubi eis demet rationibus, & verbis utitur quibus Castrensi. a quo ea omnia mutuo suscepisse uidetur, eadem opinionem sequendo Castrensem sequuti sunt Natta in eodem tract. in 9. quæst. 3. questionis principalis numero 57. & sequen. uersiculo secundo hoc statutum, ubi etiam adducit Barto. idem tenentem consilio 229. in secundo dubio numero quarto, libro primo: & aliam addit rationem, quod scilicet aliud est frater, aliud soror, & diuersa sunt nomina, & conuenit communi usui loquendi, qui etiam in statutis attenditur, cum vocabulorum significationes vulgus adinuenit Capr. consilio. 62. in quarto, dubio numero octauo, & sequen. eadem rationem addens, Brun. in eo. tract. quod stantibus masculis, artic. 5. quæst. 13. numer. 72. uersic. ad idem, & numero 84. uersiculo, & dixit, & iterum numero 85. uersic. & quia dixi supra, & clarius Artic. octauo, quæst. 19. numer. 85. Ias. in Rubr. ff. de acquir. posses. ad finem numero 23. & sequen. Dec. consil. 230. ad fin. numero quarto, & ibi etiam addites ad eum, qui allegat Alber. de Rosat. de statut. quæst. 66. lib. quarto, idem Dec. in leg. secunda nume. 123. uersiculo, sed magna dubitatio est, ff. de reg. iur. ubi ultra alios ad id allegat Fulg. id probantem consil. 34. post princip. quicquid postea ipse Dec. subiiciat numero 124. Corneli. consilio 11. numero tertio, libro primo, con-

silio 94. numero tertio, & quarto, libro secundo, Tiraquell. de retract. consangu. §. primo, gloss. nona sub numero 188. ad fi. Socin. iun. consil. 23. nu. 48. uersiculo, quarto confirmatur, & latius numero 57. uersiculo, sed posset libro primo, ubi reprehendit Curt. seniore in qui contrarium consulit in consil. 9. dicens eius decisionem esse contra communem opinionem, & non veram, & saluari non posse, nisi quando extat in eodem loco aliud statutum generale, quod masculinum concipiat femininum, & respondit Motius ipsius Curtij, Gabriel. de verborum significat. conclus. 6. num. 11. uersic. & propterea, ubi ad idem allegat Georg. Nattam in capitulo, quamuis de pact. in 6. & numero 74. uersiculo primo amplia, quicquid dicat postea nume. 75. ex Laurent. de Pallat. & Brun. qui loquuntur in casibus differentibus ab hac conclusione, in qua iidemet tenuerunt idem, quod Castrensi. ut supra retuli, Addentes ad Alexand. consil. 85. libro quarto, per notatam per ipsum Alexan. ibi numero primo, & secundo, licet postea contrarium, teneat Viuius libro secundo, communem opinionem conclus. 795. in verbo statutum numero quarto, & quinto, uersiculo, & licet Port. Imo. consil. 183. num. 49. uersiculo, alibi quoque ubi plures vitra Castren. adducit, Ramin. iunior. consil. 469. in secundo dubio numero 24. & sequen. Bolognet. consil. 9. numer. 88. & num. 92. & late Cepol. c. 6. fil. ciuil. 21. in primo dubio per tot. numero tertio, cum pluribus seq. libro secundo, in nouiter impressis, & ibi etiam Donat. Salutel. in additionibus referens pro hac parte Castren. Ias. Capr. Corn. & Soc. iun. in locis relatis, & Georg. Nattam in dicto capitulo, quamuis de pact. in sexto, & hæc confirmantur ex late traditis per Alexand. consil. 45. per tot. libro 10 septimo, † qui consuluit statutum excludens Matrem stantibus fratribus non habere locum stante sorore, quæ appellatione fratris uenire non potest, pro ut etiam tradit Gabr. dicta conclus. sexta num. 67. uersic. secundo infertur, & de stat. conclu. 6. numero quarto uersiculo tertio infertur, ubi alios idem tenentes cum Alexand. adducit, moueturque Alexan. ex pluribus casui nostro optime conuenientibus, & cum in terminis horum statutorum excludentium feminas a successione alterius disputari soleat, an exclusio a successione vnus procedat in successione alterius, & fieri possit extensio ex pari, uel maiori ratione, & periculosum sit aliquid firmare, nõ minus tutum putari adherere decisionibus, quæ reperiuntur in indiuiduo super hoc casu, quam regulis propter earum varietatem, ut tradit Brun. in dicto tractat. artic.

actus aliquis precedens celebratus fuerit, ex illo precedenti actu, & titulo teneri presumitur.

CONSILIVM LV.

Spiritus Sancti gratia illumnet intellectum meum.

IN casu mihi commissio ad referendum de iure per D. Potestatem Caltre Focognani, & tunc pronuntiandum esse pro validitate permutationis ad fauorem Iuliani de Talla contra Mencum de Gio-
go, Quoniam cum dictus Iulianus dederit dicto Menco unam petiam Terræ Syluatam nuncupatam alla Grepparella seu al Preggiuolo, & ulterius soluerit eidem libras decem & Mencus ipsi Iuliano dederit aliam petiam Terræ Syluatam nuncupatam Piano di Reggio, & quilibet possederit rem sibi ab altero datam, videtur Contractum hunc proprie esse permutationem, quæ sit quado ab utraque parte species certa est prestanda, gloss. in 1. prima, in verbo nomen: suum habent ad fin. ff. de rer. permittat. & ibi etiam Barro. in tertia, quæst. numero secundo, gloss. in l. 1. in gloss. fin. prope finem, C. eodem tit. la. in §. actionum n. 92. & 93. Institut. de actio. Gomez. libro vari. resolut. Thomo secundo de Contract. capit. 8. de Contractu nominatis sub num. quinto, ad fin. vers. advertendum tamen. quæ quidem permutatio perfecta omnino fuit, & proinde observanda, ut porro non solo consensu, sed et traditione uestigia ex placito, C. de de rer. permittat. vbi gloss. & ceteri scribentes communiter, gloss. in leg. prima, in gloss. fin. in fine; & in leg. secunda, in gloss. magna circa medium, versiculo, sed differt in multis eodem tit. leg. prima, ante finem versiculo, permittatio autem; & ibi etiam Doctor. ff. eodem tit. gloss. in §. item pretium, versiculo, diuersa; Solaz. in gloss. in verbo speciem Contractus post medium versiculo, ut permutatio Institutio de emption. & vendition. Gomez. in loco citato sub numero primo, quod etiam procederet si ex una tantum parte sequentum fuisset adimplementum, & non ab utraque pro ut in presenti casu, cum & tunc perfecta dicatur, & observanda veniat leg. cum precibus; & quoniam assueveras, C. eodem tit. gloss. in leg. prima, in versiculo, permutatio in gloss. in

I 2 verbo

artic. 6. tertio membro, quæst. 3. in primo, casu ad finem numero 112. & articulo octauo, quæst. 19. numero 89. post lo. Bapt. de Sanct. Seuer. quem utrobique allegat, pro quo optime deservit Fely. in capitulo primo, sub numero sexto, ad fin. extra de præscript. vbi nos docet respondere de iure per speciales declarationes, & non per regulas generales more pauperum Doctorum: & præmissa absque dubio procedere videntur, cum in fine dicti statuti adfir expressa Clausula, & in tutti si altri Casi di successione si succeda seconda la ragion commune de Romani, per quam clausula re ostenditur statutum non pati extensionem aliquam, & præter casus expressos nullum alium comprehendere, sed illum iuris communis Romanorum dispositioni relinquere, quod & si alias de iure absque eo quod diceretur, subintelligebatur. Commendabile est de liber. & posth. l. si cum Dotem in prince. ff. solut. matrimon. l. si extraneus, ff. de cond. ob causam, tamen magis id observandum est propter specificam reservationem, quæ enixiorem statuentium mentem demonstrat & potentius operatur, quam tacita. Craut. consil. 34. num. 3. consil. 35. num. 11. & consil. 223. num. 12. Anno 1592. Florentiz.

EPITOME.

De permutatione, & eius viribus, & numquid si dentur species, & pecunia ab una parte, & species sola ab altera parte, dicatur Contractus permutationis, an vero emptionis, & conditionis, & quando sit locus penitentia.

SVMMARIVM.

- 1 Permutatio dicitur fieri quando ab utraque parte species est prestanda.
- 2 Permutatio perfecta dicitur non solo consensu, sed rei traditione vestigia, ideoque observanda.
- 3 Permutatio tunc perfecta dicitur etiam si ab una parte tantum sequentum sit adimplementum, & non ab utraque parte.
- 4 In contractibus innominatis locus est penitentia re integra.
- 5 Penitentia locum non habet in contractibus nominatis præsertim in Contractu emptionis, & venditionis.
- 6 Si datur Res, & pecunia pro re solum, an sit permutatio, vel potius emptio, & venditio.
- 7 Tractatus precedens declarat qualiter Contractus consistit de tractatu ibidem.
- 7 Possessio alicuius rei penes unum reperta, cum quo

D. Petri Caballi.

verbo tradita, ff. eod. titu. l. naturalis §. i. ff. de
prescriptis uectis, la. in d. §. actionem num.
102. & plurib. seqñtibus, Gomez. ubi supra
num. 1. & larius sub num. 2. Vnde licet in per
mutationibus, prout in alijs Contractibus in
nominatis, locus sit penitentia. l. si pecuniam
in princip. ff. de condit. b. causam, tamen nō
procedit ubi non est res integra, prout in ca
sū nostro ex adimplemento utrinque sequi
to, sed tantum re penitus integra, ut probat
diamerl. pecuniam, & ibi gloss. & scriben
tes notant. Bald. in Rubr. C. de rer. permuta.
numero quarto, Gomez. in dicto capitulo 8.
sub num. 2. circa medium versicul. item ad
de, quod similiter, & probatur ex supra addu
ctis circa perfectionem huius Contractus, &
eius obseruantiam, & fortius hoc procederet
si teneremus, quod propter pecuniam datā
per Iulianum ultra rem Menco, Contractus
iste esset emptionis, & Venditionis, & non
simplicis permutacionis, quia tunc absque
aliquo prorsus dubio cessaret omnis disputa
tio penitentia, quae in Contractibus nomina
tis, & praecipue in emptione, & uendi. locum
non habet ab emptione, ff. de pact. l. 2. C. quā
do liceat ab emptione recedere cum ubique
notatis, in quo tamen non facio fundamen
tum, quia licet disputari soleat, an ubi ex
parte daretur, & pecunia, ex altera autem
res tantum, contractus iste sit emptionis, &
uenditionis, an uero permutacionis, tamen
quia principaliter in proposito nostro uiden
tur partes egisse de permutando, non autem
de vendendo, & pretium pro vna parte ex
bursum est admodum modicum, & non
aequale rei, & fuit super additum, ut fieret
aequatio a estimationis alienius rei in permuta
tionem datā per Mencum indubitanter,
quod permutatio tantum celebrata fuerit,
non autem etiam emptio, & venditio, & no
tat per Barto. in d. l. num. 7. versiculo, quā
ro extra gloss. ff. de rer. permutat. & in l. si in
emptione in pñci. numero tertio, ff. de con
trahen. emp. & in l. Aniso numero secundo.
ff. de donation. & per Bald. in l. prima, nume
ro quinto, C. de rerum permutat. ad quos, &
non nullos alios se remittit laio. in dicto §.
actionum numero 114. & 112. versiculo,
& an si.

Nec potest se Mencus tueri ex eo, quod
locum non habuerit permutatio tractata
cum Masino de lama, qui erat danda petia
Terre Siluata dicti Iuliani, quia est aduer
tendum, quod testes ipsius Menchi non di
cunt, quod tractaretur, quod Iulianus daret
rem suam dicto Masino, pro ut ipse capitu
lat, sed dicunt, quod tractabatur, quod Iulia
nus daret rem suam dicto Menco pro altera

ipsius Menchi, & quod deinde Mencus da
ret dictam rem habitam a Iuliano dicto
Masino, adeo quod Iulianus nihil agebat cū
Masino, sed tantum cum Menco permuta
tabat, & quicquid sequutum fuerit de per
mutatione inter Mencum, & Masinum ex
inde facienda, non potest dicto Iuliano noce
re, cum quo ad ipsos Iulianum, & Mencum
permutatio fortia fuerit suum plenissimum
effectum ex rei hinc inde traditione, & pos
sessione, & fructuum perceptione subsequen
ta per annos duos, ut ipsemet Mencus fateatur,
& testes etiam testificantur.

Nec negat ipsemet Testes, qui in inter dictos
Iulianum, & Mencum fuerit permutatio, de
qua agitur, facta, quae uere facta fuit, & pro
batur ex solo actu subsequente traditionis,
possessionis, quae uigore praecedentis conue
tionis facta dicitur secundum gloss. commu
niter approbatam in leg. quidam Mulier in
gloss. fin. ff. de rei uendicat. Anno 1492.
Florentiae.

E P I T O M E.

*Venditio, aut. Concessio an sit facta ad
corpus, uel ad Mensuram multum
reseri, & qualiter cognoscatur, quid sit
facta uno, uel altero modo.*

S Y N N A R I V M

- 1 *Venditio ad corpus, & non ad mensuram facta est
prehendit tantum id, quod intra designatos con
fines reperitur, siue plus siue minus sit, quem fue
rit expressum.*
- 2 *Venditio dicitur facta ad corpus, & non ad mensu
ram, quando est constitutum animum pretium,
super tota re, & non ad rationem tanti pro singu
lo statio.*
- 3 *Clausula, cum omnibus, & singulis, qua intra
dictos Confines continentur, in contractu emptio
nis, demonstrat emptionem fuisse factam ad cor
pus.*
- 4 *Venditio, seu alia concessio an sit corpus, uel ad
Mensuram, in dubio ex coniecturis, & praesum
ptionibus probatur.*
- 5 *Prescriptio 40. annorum, & ultra seu lapsus tan
ti temporis, & ultra, est sufficiens ad tollendam om
nem actionem.*
- 6 *Nemo plus iuris in alium transferre potest, quam
ipse habet.*
- 7 *Agens contra aliquem tamquam heredem alieni
us, probare debet illum esse heredem, alias non ob
tinebit.*
- 8 *Agens ad configurationem bonorum tenetur pro
bare*

bare idemiam, quod sine illam, que præsidentur a Reo conuenio, aliquem succumbere debet.

CONSILIVM LVI.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

In causa mihi referendū de iure commissā per Magnificū D. Potestatem Terræ nouæ vertente inter Leonardum quondam Ioannis de Cruce Actorem ex una parte, & Philippum quondam Pauli,

alium Philippum quondam Emanuelis de Plato Reos conuentos ex altera. Retuli partes dicti D. Potestatis esse in absoluendo dictos Reos conuentos a petitis per dictum Actorem.

Ad ita referendum morus fui, quoniam agitur per Leonardum ad consignationem integræ quantitatis petiæ Terræ dicto Ioanni eius Patri vique de anno 1546. per Paulū Patrem dicti Philippi procuratorio nomine Ioannis eius fratris germano venditæ pretio scutorum 45. cum facta resolutione intra Annos quatuor sub prætextu, quod dicta res uēdita integraliter non fuerit tradita, sed in parte tantum, Cum sit mensuræ statorum sex, & possessio habita fuerit de quatuor, & uno tantum modo, ut ex petitione coniuncta cum loci uisitatione clare constat, In qua re non videtur audiendus Actor, quia instrumentum primo exprimit rem venditam, secundo Mēsurā. 3. Confines. unde sumus in casu, qui a scribentibus mixtus appellatur, in quo uenditio ad corpus facta cenietur, & non ad mensuram, quæ ideo non attenditur, sed solum, quæ intra designatos Confines repetitur, siue sit maioris, siue minoris mensuræ, quam fuerit expressum. Alexan. consil. 133. num. 6. lib. 1. consil. 127. in princ. lib. 2. Castr. in l. 2. in fi. C. de peric. & commo. rei. vend. Couarr. dicens communem post Anch. Imol. Socin. Parisi. Ruin. & Socin. iun. per cum citatos lib. pract. quæst. cap. 3. in quarta specie in princ. & ultra eum Ias. in l. prima, in prima, lectura numer. 4. C. de sum. Trinit. & fide Catholica, consil. 73. in primo dubio iuncto Themate numer. 1. & consil. 79. in prin. libro 1. attestans ubique de comuni, quæ indubie procedit, quia pretium est unicum, & simpliciter constitutum pro tota re, & non pro modo Mensu-

re ad certam rationem pro singulo statuto. Salvcet. in l. qui fundum. §. qui agrum post princip. versic. aut venditio, ff. de contrahen. empr. & in l. 2. nu. 3. verb. quero vendidi prædium, C. eod. tit. Castr. in l. si seruum, §. si modus sub num. 1. versic. aut non fuit facta uenditio, ff. de action. emption. & alij communiter, quos refert, & sequitur Gomez. de contract. cap. 2. Rubr. de empr. & uendit. numer. 16. versic. item quero si quis uendit, & præter eum Soc. in l. demonstratio falsa numer. 10. versic. caue tamen ff. de condi. & demon. Ias. consil. 55. ad fin. num. 4. libro primo, Couarr. ubi supra in 7. consideratione sub num. 5. post medium, & magis absque dubio cum admissa sit Clausula cum omnibus, & singulis, quæ intra dictos continentur confines, quo casu contentum intus ipsos fines comprehenditur, & non aliud, si Roman. consil. 5. numero secundo, versicu. hoc secundo ostenditur, & adhuc fortius cum non sit dictum simpliciter uēd statoris sex, sed cum adiuncto hoc, in circa, cum plusquam probabile sit, quod si ad mensuram facta fuisset uenditio, uerus, certus, & præcisus numerus ipsius mēsuræ expressus fuisset, ne maiorem emptor haberet in præiudicium uenditoris, uel minorem in proprium ipsius accipientis damnum ut ratio naturalis dicat, & præcipue etiam, cum pretium in processu probatum de tempore contractus luadeat, ut ad tantum, quod Actor possidet, uenditum fuerit, & non totū id, quod modo petit, quod eo tempore fuisset longe maioris pretii scutorum 45. cum in dubiis ex coniecturis, & præsumptionibus probetur, an ad corpus, uel ad mēsuram aliquid concessum fuerit Couarr. supra citatus in dicta quarta specie in fin. & ante eum Ias. d. consil. 79. sub num. 1. colum. 1. & secunda, libro primo.

Additur etiam, quod uenditio facta est cū pacto redimendi termino Annorū quatuor, redemptio sequuta non est, quo casu cū uenditiones communiter fieri soleant longē uiliori pretio, quam res ualeat, facile esse potuit quod emptor contentus fuerit portione per Actorem eius filium etiam nunc possessā, & residuum emptori dimiserit, ne iniusto pretio totam rem haberet, nec alias uiuens, & post eum actor eius filius tanto tempore tauerit, cum lapsi sint anni 46. & ultra, qui sufficient ad omnem penitus tollendam actionem, ubi aliqua competisset, l. sicut, & l. omnis, C. de præscript. 30. uel 40. annorum cum ubique notatis per scribentes.

Et quando præmissa non procederet, adhuc tamen obtinere non posset Actor, ex eo quod eius incumbencia non probauit.

Primo enim cum se fuisset in emptione

1 3 p tione

ptione per eius patrem facta de Re petita, debebat probare de iure uenditoris in eadem contra Philippum Emanuelis vnum ex conuentis tertium possessorem, cui alias non nocet dicta uenditio, ex qua non inferitur aliquod ius fuisse in uenditores; & proinde in emptorem traslatum, cum etiam res aliena uendi possit, & nullus ius uenditor tras ferre possit in emptorem, nisi illud ipse habuerit l. traditio, ff. de acquir. rer. domin. l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur. l. si filius, C. de donat. l. & quæ nondum, & quod dicitur, ff. de pignor. l. rem alienam, ff. de contrahen. emp. l. alienum, C. de furt. & in terminis tradunt glof. in l. cum res in uerbo in uacuum, C. de probat. Castr. confil. 407. num. 3. 4. libro primo, Crancet. confil. 57. nume. 3. 4. confil. 124. num. 1. 12. & confil. 134. numero 21. & contra Philippum Pauli uenditoris non proprio sed procuratorio nomine Ioannis eius fratris germani, cuius principalis, & non propria intelligitur obligasse bona l. si quis cum procuratorio l. plautius, l. procurator, qui pro eui ctione, ff. de procura. toribus, nisi in casu non sufficientis mandati ad uendendum, prout in dicto instrumento legitur, probare debebat, quod ipse Paulus mediatæ, uel immediate esset dicti Ioannis uenditoris hæres, & consequenter pro eo obligatus ad obseruantiam contractus, cum alias pro eo non teneatur, & nemo præsumatur hæres alterius, sed di centi cum hæredem incumbat onus probandi Roman. confil. 224. numero secundo, Crauet. confil. 57. numero quinto, & confilio 197. num. 5.

Secundo probare debebat identitatem bonorum, quod scilicet bona in instrumento uenditionis descripta sint eadem, quæ possidentur per Philippum Emanuelis, & ad quæ ipse agit, quod cum nõ probauerit, sed potius contrarium probetur per testes Reorum, Victoriam reportare non potest, Alex. confilio 118. numero quarto, confilio 119. numero tertio, libro primo, confilio 134. numero secundo, tertio, libro secundo, Crauet. confil. 57. numero septimo, confilio 121. numero tertio, confilio 198. numero quarto, confilio 269. numero tertio, l. as in l. secunda, in fin. numero 19. & 20. C. de bon. possid. ff. secun. tabu. in l. non hoc numero duodecimo, Cunde le git. & in l. cum qui §. in popularibus numer. 21. ff. de iureiurand. Anno 1592. Floren.

E P I T O M E.

Agitur de materia capitul. Reintegranda tertia questio prima; Cui, & contra

quem competat. Quæ ad uictoriam probanda sint per Actorem Et de nominatione in iudicio illo facta per Reum de aliquo in Dominum bonorum, de quibus contenditur, & an, & quando ea illi proficiat.

S V M M A R I V M.

- 1 Remedium Recuperanda possessionis competit etiam hæredi ex persona defuncti in eius uita spoliati.
- 2 Agens Remedio cap. Reintegranda 3. quæst. prima, & probans de antiquiori possessione ex parte sui, & de inniori, & recentiori ex parte Rei conuenienti, obtinere debet, nec opus habet ducere de spolio, nec de possessione tempore ipsius spoli.
- 3 Possessio antiquior dicitur uera, & possessio innior, & recentior præsumitur uitiosa, & clandestina.
- 4 Agens ad spolium sibi restituendum non tenetur probare de initio possessionis suæ antiquioris possessionis, dummodo de sua antiquiori possessione doceat, & infra num. 2.
- 5 Remedium cap. Reintegranda tertia questio. prima, an detur contra titulo, & bona fide possidentem, etiam causam habentem a non uitioso Authore, & infra.
- 6 Remed. capitul. reintegranda non habet locum contra titulo, & bona fide possidentem, quando Author habet causam ab alio Authore, titulari, & non uitioso.
- 7 Agens remedio reintegranda, & probans possessionem rei conuenienti inniorem, & clandestinam obtinere debet.
- 8 In Remedio cap. reintegranda tertia questio. prima, secundum rarij communem opinionem spoliatus obtinere potest solum probando de sua antiquiori possessione, & de possessione recentiori Rei conuenienti.
- 9 Nec est necesse citam deducere, quod dicta possessio Rei innior sit uitiosa, & clandestina respectu antiquioris ipsius Agentis.
- 10 Exceptio de iure tertij an noceat Agenti cap. reintegranda ad spolium restituendum, si Reus conueniens nomen tenet in Dominum.
- 11 Libellus nouus requiritur contra Dominum in iudicio nominatum a Reo conueniente.
- 12 Nominatio Dominum in iudicio non eximit Reum a iudicio inferendi ex cap. reintegranda, quando ipse Reus fuit spoliator.
- 13 Reus, qui sua bona donauit cum reservatione fructuum in uita sua, dicitur possidere naturaliter, et ius in illis habere, quo casu per nominationem Dominum non liberatur a iudicio spoli contra eum intentato.
- 14 Sententia contra Reum usufructuarium non afficit proprietarium, quauis in iudicio nominatum.

- 14 Reus nominando Dominum in iudicio non liberatur ab illo iudicio, nisi Dominus nominatus nominatio nem acceptet, & litem in se suscipiat, vel nomina to, legitime sibi notificetur.
- 15 Notificatio nominantis Domini in iudicio fieri de bet expensis nominantis, alioquin non prodest nomi nantis nec nocet nominato, & supra num. 14.
- 16 Sententia contra nominantem lata non nocet nomi nato.
- 17 Donatio parva facta in Principem ualde potentem, & difficilis contentio, & ad quem additus ha bere multum difficile sit, presumitur per calum niam, & in iustis facta.

CONSILIVM LVII.

Spiritus Sancti gratia illuminet in tellectum meum.

Aurē, vt oportebat, cō siderato longo processu fabricato in causā mora per DD. Aulicos, Marcum, & Camillū, fratres de Picedis de Arcula tamquā filios, & heredes D. Benedi cti de Vānis eorum

- Matris contra D. Scipionem de Vanninis de Luxullo occasione bonorum in dicto processu contentorum, Retuli Magnifico Do mino Potestati Luxilli, qui mihi causam cō tulendam commisit, prouitandum esse ad fauorem dictorum Actorum, ex quo reme dium recuperandæ possessionis, quod expres se intentauerunt, comperit heredi ex perso na defuncti, qui in uita fuit spoliatus posses sione, cum tunc uis hoc fuerit creatum, & formatum in persona ipsius Defuncti, & in heredem transmissum, Corn. consil. 329. sub num. 7. uersif. insuper & alio libro primo. Ca gnolan. heredem num. 17. ff. de reg. iur. Ga br. alios referens, de restit. spoliat. conclus. 5. nu. 19. & 20. in 1. ampliatione, & ultra cum late Grat. consil. 70. num. 7. & plu. sequentibus lib. 2. Roland. consil. 50. num. 6. 15. 25. lib. 2. consil. 6. num. 14. lib. 3. & incumbētia ad ob tinendum probauerint, ostendēdo antiquiorē rem possessionem dictæ eorum Matris nūc tē. & iuniorē dicti Conuēti in dictis bonis, Afflic. decil. 36. numero primo, Thob. No nus consil. 34. nu. 1. & 2. abique ep. quod aliter probent de spolio, uel de possessione tētu pore ipsius spoliū, quod re ipsa probatum m dicitur, probata eo: um Matris antiquiori posses sione, & recessioni Rei conuenti, quæ ratio fa, & ciandelina presumitur Afflic. decisio:

327. num. 1. & ibi Vrsil. in addit. num. 1. & 4. Plot. de in litem iurando §. 3. nu. 6. & Gabr. alios referens dicta conclusionē quinta nu. 67. & 68. versicu. secunda conclusio, & num. 100. versif. 14. conclus. ubi citat plures idē te nentes, & de comuni attestantes, & ultra adductos per eum Benint. decil. Bononienf. 10. in prin. Roland. consil. 32. sub num. 10. & sequent. libro quarto, & abique eo, quod probent de initio ipsius possessionis antiquioris, Vrsil. in addit. ad Afflic. decisio. 324. sub nu mero 9.

Nec dictis agentibus ob stare posset, quod dicta bona Donationis titulo acquisierint dictus Reus conuentus ab Illustri Domino Marchione Luxilli, qui ea ad se spectare præ tendebat ob mortem D. Marci de Vanninis Patris D. Benedicti: abique filiis masculis, & si uerus esset titulus iste, qui tamen non probatur, & ab ipso Domino Marchione ne gatur.

- 5 Nihil tamen prodesset in hoc, quia & si ma gna est inter Doctores conegatio, an reme dium dicti capi. re integranda tertia quæstio prima, detur contra possidentem titulo, & bo na fide etiam habentem causam non uitio so Authores, & multi tenent opinionem ne gatiuam, tamen in proposito nostro affirmatiua amplectenda est ex late cōgelis per Ga briel dicta conclusionē. quinta. numero 38. versic. decimo amplia, ubi post relatos quam plures attestantes de communi, & magis cō muni, tandem dicit, quod hodie ista uidetur magis communis opinio, & adductis per eū addendi sunt Menoch. de recuper. possel. 15. remed. num. 80. versic. sextus est catus. Plot. de in lit. iurand. §. 3. num. 3. Cachet. decil. per demon. 93. numero primo, Thesaur. pariter decil. pedem. 29. numero primo, Franc. Pes nal. in suis quæst. quæstione prima. num. 11. c. 21. & sequent. Roland. a Valle consil. 32. sub numero 47. versiculo, quia primo responde tur libro quarto. lo. Pet. Surd. consil. 28. nu. 58. versic. respondeo etiam, Rimuald. iunior consil. 46. num. 35. & seq. uersicul. nunc ad secundum tranfco, Thobias Nonus consil. 24. num. 46. uersicul. cum agitur Pontat. in tract. de spoli. libro primo num. 129. uersicul. idemque remedium, & Vrsil. in additionib. ad Afflic. decil. 327. num. 1. & decil. 361. nu. 39. in quibus locis prædicti Doctores alios lausigne referunt, & attestantur opinionem hūc esse magis communē, & in iudiciis ap ptoberam amē qua concordare uidentur. Af flic. decil. 324. num. 8. & ibi latus Vrsil. in ad ditione numero 7. & decil. 63. num. 3. 4. & ibi enigm. Vrsil. nu. 1. Plot. & §. 9. numero 6. dam. uolūt unū remedium obtinere eum, qui pro bat

bat de antiquiori possessione, etiam quod alius habeat titulum, & possessionem recentior, cui sententia potissimum adhaerendum censui, cum in praesenti casu illust. Marchio Luxilli praetenus Author dicit rei nullum ius in dictis bonis praetendere possit vigore allegatae Consuetudinis de excludendo filias feminas maxime extra Territorii nuptas a successione Patris, de qua legitime non constat, cum negatiua opinio possit fortasse 6 admitti, quando talis Author haberet causam ab alio Authore titulato, & non uitiolo, ut dicit Cacher. dicta decis. 93. sub num. 6. post Crot. conf. 47. num. 10. & conf. 75. numero 10. sequitur Io. Petr. Surd. d. conf. 18. nume. 59. 60. versic. tertio praedicta opinio, & nouissime Riminal. l. un. d. conf. 646. sub num. 40. 7 ad finem & Personal. d. quat. 1. nume. 12. & is, eoque magis affirmatiua haec opinio admittenda est, quia agentes in articulis deduxerunt Reum possidere etiam respectu eorum antiquioris possessionis, quo casu ob stare non uideretur recentior titulata possessio antiquiori possessori, Menoch. dicto remedio 15. num. 403. uersic. limita primo, Cacher. d. decis. 93. num. 3. Roland. d. conf. 32. sub num. 17. in fin. latissime Surd. d. conf. 18. num. 69. versic. postremo responderetur, Riminal. iunior d. conf. 646. num. 38. & seq. uersic. nec insuper Panzirolus conf. 97. num. 9. Vrsil. in add. ad Afflic. d. conf. 324. sub num. 7. Gabr. d. conclusio quinta num. 71. 72. uersic. tertia conclusio, quamuis postea num 73. uersic. declarata haec opinionem, uelut hoc procedere tenendo negatiuam, quia tunc ut spoliatus obtinere possit, debet deducere, quod nouus possessor clā possideat respectu ipsius antiqui possessoris, secus autem tenendo affirmatiuam magis communem, quia tunc non est necessarium aliud deducere, nisi antiquam possessionem respectu agentis, & recentem respectu conuenti, ad quod nonnullas adducit auctoritates, cum qua declaratione post longam disputationem transit Theobias Nonius d. consilio 14. numero 15. & 16. uersiculo, secundo responderetur.

Non nocet etiam dictis Actoribus opposita per Reum exceptio, de qua tantummodo, ceteris utilibus omis, discutiendum est, de proprietate dictorum bonorum penes alium existente ob donationem dictorum, & aliorum omnium suorum bonorum per eū factā Serenissimo Magno Duci Etrusiae, cui usufructus in uita tantum reservatione, non 9 minando eidem Serenissimum Principem in Dominum & Patronum ipsorum bonorum, ex qua exceptione, & nominatione ipse Reus exemptus, & liberatus a iudicio fuit

Barto. in l. 3. nu. 15. C. ubi in rem actio exerceri debeat, & ibidem Bald. num. 15. Salycet. num. 3. & iterum num. 9. uersic. quæro octauo, in fin. Cast. num. 4. Abbas in cap. quoniam frequenter, §. in aliis num. 12. uersic. uenio nunc ad gloss. extra ut lit. non contest. Socin. conf. 91. num. 13. lib. 3. Decius conf. 62. sub sub num. 2. prop. finem, & nouus libellus contra nominatum in Dominum, & patronum dandus erat. Bart. in d. l. 3. num. 19. & ibidem Bald. sub num. 11. post uersic. quæro nunquid ista nominatio ad fin. Salycet. sub numero 9. uersic. quæro octauo, Cast. sub num. 8. uersic. Doctores intelligunt Abb. in d. ca. quoniam frequenter, §. in aliis, sub num. 28. uersic. conclude ergo, ut lite non contestata, Soc. d. conf. 91. num. 14. lib. 3. Dec. d. conf. 62. num. 3. quoniam dicta conclusio uera est in se, sed non potest applicari ad hunc casum ex pluribus.

11 Primo, quia cum in hoc remedio recuperanda possessionis Reus fuerit ille, qui possessionem Matrem agentum spoliavit, & ex suo delicto, & proprio facto conueniatur, nominatio haec non eximit illū a iudicio, Bal. in d. l. secunda numero 9. uersic. quinto quæro, Abb. in d. capitulo, quoniam frequenter, d. §. in aliis, numero 53. uersiculo, statetur tamen, Afflic. d. conf. 327. nume. 1. 2. dicens ita fuisse uotatum per omnes de Consilio, Menoch. de recuper. poss. t. med. 15. num. 487. uersic. declaratur primo.

12 Secundo, quia cum agatur pro bonis petitis de totali iure eorum, & Reus praetendat ea, & aliadonasse reservato sibi eorundem usufructum in uita, & quam usufructuarius nomine proprio possidet naturaliter dicta bona, & ius in illis habet, quo casu ex nominatione de altero facta in Dominum, & proprietarium non liberatur a iudicio, imò illis eum afficit, & legitime contra eum procedit iudicium, licet sententia nocere non possit proprietario nominato non comparenti, uel legitime non citato. Bart. in d. l. 3. nume. 6. quæro dicitur hic, & ibidem Bal. numero 7. uersic. tertio quærit Salycet. num. 5. in quinta oppositione, & apertius Castrensis. nume. 12. uersic. quid si praetendebat, & latius Abb. in d. §. in aliis, numero 10. uersic. tertio, uersic. secundo quæro.

13 Tertio, quia ubi nominatio procedere possit, & nominantem a iudicio liberare, quod negatur ex praecedentibus fundamentis, tamen hoc procedere non posset in casu praesenti, in quo nominans non comparuit, nec eidei nominatio notificata fuit, quia dicta conclusio, quod nominans a iudicio eximitur, & donatus libellus contra nominatum est dandus,

dictus, intelligitur, vel nominato comparente, & nominationem acceptante, Bart. in d.l. 1. num. 19. & ibidem Bald. sub nu. 11. in fin. Salycet. num. 9. ad finem, versic. quarto octauo, Castr. lib. num. 8. versic. Doctores intelligunt, Socin. dict. consil. 97. numero 13. 14. Dec. dict. consil. 61. sub num. 3. prop. fin. vel eidem nominationis facta notificatione iudicialiter ad instantiam ipsius nominantis, per text. in dict. l. 2. vbi id notant Bartol. num. 18. Bald. num. 4. & 17. Salyc. num. 9. versic. quarto septimo, Castr. num. 8. versic. iste text. 15 tus, vbi iudicat, quod etiam ad eiusdem nominantis expensas hæc notificatio fieri debet, Abb. in dict. 5. in alijs, numero 17. versic. quarto textus dicit, alioquin talis nominatio nihil prodest nominanti, nec aliquid nocet nominato, vt in dictis locis dicunt Doctores. 16 res præfati, & pro non facta habetur, vt proinde nec sententia contra nominantem lata huic nominato ignoranti nocere non possit, Bartol. in dict. l. 1. num. 17. versic. quarto vtrum, & ibidem Bald. nu. 14. versic. vltius queritur, Salyc. sub num. 8. versic. tunc quarto sexto, Castr. num. 7. versic. si autem, etiam executioni contra ipsum nominantem mandata, vt subiungunt ibidem Bartol. Salyc. & Castr.

Quarto dicitur, quod cum de allegata donatione non appareat, & ea facta dicatur in Principem tam magnum, & potentem; vt verisimile non sit, quod eam acceptaturus sit, & idem sit non solum difficilis conuentionis, sed etiam talis qualitatatis, vt non facile ad eam pateat additus, & pauci sint, quibus ad libitum concessum sit, cum alloqui absque difficultate, talis nominatio facta videtur per calumniam, & malitiam, & ad euitandas molestias, quæ Reo inferri potuissent super dictis, & alijs bonis potius, quam alio respectu, & propterea reijcitur, vt tradit in puncto Menoch. dict. 15. remedio recuper. possess. num. 494. versic. declaratur tertio, quod si opus esset, multis comprobaretur exemplis. Anno 1592. Florentiæ.

EPITOME.

Quod venditor non teneatur de Euictione, quando ab Emptore res non est euicta via iuris, vel facti extraiudicialiter, & per meram violentiam.

SUMMARY.

1 Emptor, qui rei emptæ veram possessionem realiter habuit à Venditore, si de facto, & per violentiam extraiudicialiter rem perdidit, vel eius

possessionem amiserit, nullum habet regressum de euictione contra venditorem, amplius vt infra numero 2.

- 2 Venditor, qui promissit de euictione quomodocunque res euinceretur, etiam de facto, non tenetur de violentia extraiudiciali.
- 3 Venditor non tenetur de euictione, quando emptor rem perdidit, aut à possessione cecidit culpa sua, aut negligencia.
- 4 Re non euicta in iudicio, venditor de euictione non tenetur, nam oportet, vt euictio per sententiam sequatur.
- 5 Euictio locum non habet contra venditorem in iudicio, nisi legitime sequatur, & præcesserit debita nota litis notificatio facta venditori, vel heredibus.
- 6 Emptor cum de euictione sibi promissa agere nequeat contra venditorem, quia vi, & de facto expulsum fuit, illi tamen non desunt Remedia, quibus eius succurri possit indemnitate.

CONSILIUM LVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Ista petitione facta coram D. Vicario Florentiæ per Antonium Sebastiani Ferriani contra Sanctam olim Euangelistæ Rospantis, & actis eius occasione sequitis, Retuli dicto D.

Vicario eius partes esse in absoluendo dictum Sanctam à petitis per d. Antonium, reseruando tamen eidem ius, alias melius agendi tale, quale sibi competere possit contra dictum Sanctam, nam præsupposito, quod dictus Sanctus sit hæres Presbyteri Iuliani eius Fratris, qui dicto Antonio vendidit petiam terræ, de qua agitur, cum tamen in vita venditoris emptor ipse rei emptæ possessionem veram, & realem habuerit, adimpleta sunt pro parte venditoris adimplenda ex traditione, l. ex empto, in princip. ff. de action. empt. ita vt si postea de facto, & per violentiam emptor extra iudicium rem perdidit, aut eius possessionem amiserit, nullum habeat regressum de euictione contra venditorem, etiam quod venditor promississet se velle tenere, quomodocunque res euinceretur, etiam de facto, quia non intelligitur de violentia extraiudiciali, quæ non venit secundum naturam Contractus, per text. in l. fin. C. de action. empt. & latissime Iura, & authoritates adducens concludit Caballin. in tract. de euict. §. 5. nu. 22. versic. quintus casus est, sequitur Gomez. lib. variar. resolut. tom. 3. de contract. cap. 2.

de

de empt. & vendit. num. 43. versic. octauus casus est, vbi dicit communem; & idem est si eam perdidit, aut à possessione ceciderit emptor sua culpa, aut negligentia, l. si rem quam, §. si duple, l. si mancipium, in princip. ff. de euct. glof. in l. si controuersa, in gl. fin. in fine, C. eod. tit. Caballin. in dict. §. 3. num. 50. versic. decimus nonus casus est, Gomez. vbi supra sub dict. num. 43. versic. decimus casus, & est regula generalis, quod quando res in iudicio euicta non est, venditor de euictione non teneatur, l. nō tamen, l. si seruum cuius nomine, ff. de euct. l. qui rem, l. si cum quaestio, C. eod. tit. sed opus est, quod lis super re coram Iudice mota sit, & euictio per sententiam sequatur, l. vtique autem, ff. de rei vendicat. l. si pro re pupilli, §. si pro euictione, ff. de euiction. & vbiq. Doctores, & in alijs l. iuris supra allegatis, & tradit Caballin. vbi supra. num. 59. versic. vigesimus sextus est, immo nec sufficit, vt in iudicio sequatur euictio, nisi legitime sequatur, & præcesserit debita motz litis notificatio facta venditori, vel hæredibus, l. emptor, C. de euct. cap. fin. extra de empt. & vendit. & tradunt Scribentes in dictis locis, & alibi passim, vt videre licet ex congestis per Couar. lib. 3. variat. resolut. cap. 17. & per Caballin. in dict. §. 3. ac per Gomez. dict. tit. 2. num. 39. cum seq. ad quorum dicta sufficiat remissio; ex quibus clarè inferitur, quod cum non via liris, sed facti, siue per violentiam, siue aliter dictus emptor spoliatus fuerit possessione rei à Presbytero Dino Galeotti, non possit idem emptor agere de euictione, prout fecit contra dictum Sanctè, sed aliter prouidere debet eius indemnitati, & consulere peritiores de modo tenendo, vt postea regressum habere possit contra venditoris hæredem, non enim deficit opportunitum remedium, sed adest, & propterea reiectum est eidem ius melius aliàs agendi, iuxta l. Bebius, in fine, cum ibi notatis, ff. de pact. dotalibus. Anno 1592. Florentia.

EPITOME.

Quod Pater non tenetur ad restitutionem dotis Nurus soluta filio sine ipsius consensu, licet Matrimonio consenserit. Quod tamen hoc casu tenetur de Peculio, & de in rem verso.

SUMMARYM.

1 *Pater non tenetur ad restitutionem dotis Nurus sibi non soluta, sed filio absque ipsius Patris consensu, quamuis Matrimonio consenserit.*

2 *Consensus simplex Patris in Matrimonio filij non sufficit ad obligandum Patrem ad restitutionem dotem pro filio, nisi etiam concurrat consensus dotis à filio recepta.*

3 *Pater non tenetur pro filio de peculio, & de in rem verso ad restitutionem dotis, etiam quod illi sine ipsius consensu fuerit soluta.*

CONSILIVM LIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa mota per Ser Pandulfum de Baldassaris contra Cæsarem de Fabbis coram Magnifico Domino Capitaneo Balnei pro restitutione dotium D. Lucretie filiz d. Ser Pandulfi, & vxoris quondam Ser Benedicti filij dicti Cæsaris, Retuli partes dicti Domini Capitanei esse in absolendo dictam Cæsarem à petitis per dictum Ser Pandulfum, præter quam respectu librarum quinquaginta bononorum solutarum, per dictum Ser Pandulfum, seu alium eis nomine Iulio Baptiste Genero d. Cæsaris, & eiusdem creditori de voluntate dicti Ser Benedicti. Quoniam ego non reperij in processu, quod ex aureis quadringentis promissis per dictum Ser Pandulfum pro dote dictæ eius filiz aliquid fuerit solutum ipsi Cæsari, vel Ser Benedicto eius filio de ipsius Cæsaris consensu, quo casu Pater non tenetur ad restitutionem dotis, sed contra filium agendum est, vt est text. clarus in l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. solut. matrim. & ibi notant Bart. Bald. Roman. Imol. Castr. & Alexand. Practic. Papiens. in forma libelli, quo vxor agit ad dotem, in glo. vxor, num. 18. versic. si vtrō recept sine iussu Patris, & tradit aperte Socin. consil. 269. num. 3. versic. tertio declarandum est, lib. 2. & clarius Negul. in tract. de pignor. & hypothec. in 4. membro secundæ partis principalis, sub num. 36. versic. quanto amplia dictam regulam; Nec refert, quod dictus Cæsar consenserit Matrimonio per dictum eius filium contracto, quia per hoc non intelligitur obligatus ad restitutionem dotis ei ipso non consentiente solute, vnde non sufficit simplex consensus Matrimonij, nisi etiam concurrat consensus receptionis dotis, ne aliàs sit in potestate filij dotem dilapidare in damnum & præiudicium Patris; & ipsum Patrem iniunctum obligare ad dotem, vt colligitur ex notatis per Doctores in dict. §. transgrediamur,

&

& punctualiter habetur per Neguf. in dicta quinta ampliacione, post Soc. dict. consil. 269. dict. vers. tertio declarandum est. Sanè, quia solutio librarum quinquaginta bone norum cessit ad commodum, & utilitatem dicti Cesaris debitoris dicti Iulij, cui solutio facta fuit nomine dicti Ser Pandulfi de commissione Ser Benedicthi, debuit dictus Cesar ad restitutionem pro ea summa condemnari, quia & eo casu, quo nec ipse recepit dotem, nec filio recipienti consensit, tenetur de peculio, & de in rem verso, ut dicit Text. in dict. §. transgrediamur, & tradunt ibi Bart. Bald. Roman. Imol. Cast. & Alexand. & Practic. Papicn. in dict. vers. si verò recepit sine iussu Patris; De Grano delato ex domo Ser Pandulfi ad domum Cesaris nihil sufficienter probatum fuisse existimavi, cum testes non dicant granum illud ex causa dotis dictæ D. Lucretiæ traditum fuisse, nec id facile presumendum sit, cum in pecunia numerata dos ipsa promissa fuerit, & propterea in grano soluenda non fuerit. 2. §. mutui dato, ff. si cert. pet. Anno 1593. Florentiæ.

E P I T O M E.

De fideicommissio puro, simplici, & absoluto inducto ex prohibitione alienationis bonorum, ut in perpetuum ea remaneant inter descendentes masculos institutorum, & an proximior ad illud vocato intelligatur de proximior grauati, aut testatoris.

Et an tunc frater utrinque coniunctus præferatur consanguineo tantum in succedendo alteri fratri vigore fideicommissarie substitutionis à Paire communi factæ.

Et an Fideicommissum inunctum in casu alienationis comprehendat etiam casum mortis, & de multis alijs circa coniecturas, tum affectionis, tum masculinitatis.

S Y M M A R I U M.

1 Fideicommissum tacitum, simplex, purum, atque absolutum censetur inductum ex prohibita alienatione bonorum ad finem, ut illa semper, & in perpetuum remaneant inter descendentes masculos institutorum.

2 Frater utrinque coniunctus in successione fraterna excludit fratrem consanguineum ab uno latere tantum coniunctum, etiam in fideicommissio à patre communi inducto, & infra per discursum.

3 Agnatus, & Cognatus simul excludit Agnatum tantum, & duo vincula magis ligant.

4 Frater utrinque coniunctus dicitur proximior quam consanguineus tantum, & supra, num. 2.

5 Testator præsumitur velle se conformare cum iure communi, ibidem.

6 An in substitutione fideicommissaria attendatur proximitas testatoris, aut grauati, est valde controuersum, & hic adducuntur iura, & auctoritates pro opinione, quod attendatur proximitas testatoris, quæ tamen ubi vera esset limitatur, numero sequenti.

7 Quod autem attendatur proximitas grauati, videtur magis communiter receptum, & in practica seruatur, ut patet hic adducuntur pro grauato iura, & auctoritates, at Decisiones.

8 Decisiones Rø. Rom. sunt cæteris alijs præstantiores, & firmiores, nec opus habent alia iustificacione, quia censentur iustificatæ in semetipsis.

9 Proximitas testatoris non attenditur, quando testator vocat illos de familia, vel descendentes masculos in perpetuum, & loquitur per verba de futuro apta comprehendere posteros, & in futurum nascituros.

10 Testator quando censetur non habere considerationem ad sibi proximiores, sed tantummodo ad successorem sanguinis iuxta dispositionem iuris communis.

11 Proximiores grauato admittendi sunt, & non ipsi testatori, quando prohibita est alienatio, & sunt vocati proximiores alienantis, & contrasacientis.

12 Tacitum continetur sub expresso, eodemque iure, & non diuerso censi debet, & eandem qualitatem habere dicitur. Taciti, & expressi eadem virtus ibidem.

13 Dicitio (ut supra) est repetitiua omnium præcedentium. Proximior vocatus ad simplex, & purum fideicommissum in casu alienationis facta à grauato, utique eodem modo vocatus censetur in casu mortis. ibidem, & supra numero 11. & infra numero 17.

14 A propria significatione verborum in dubio non est recedendum, præsertim in vltimis voluntatibus, & fideicommissis.

15 Affectionis coniectura multum valde ad interpretandam mentem dubiam testatoris.

16 Affectionis eadem ratio habetur in substitutione, quæ habita fuit in institutione, & ideo eadem partes videntur datæ in substitutione, quæ datæ fuerunt in institutione.

17 Defunctus quauatione fuit prædilectus in portione sibi relicta à testatore, eadem quoque ratione prædilectus præsumitur esse proximior, qui ei succedit in dicta portione iudicio dicti testatoris.

18 Fideicommissum in casu alienationis tribuitur etiam ad casum mortis ex argumentis, & coniecturis,

D. Petri Caballi.

& supra num. 12.

Mens testatoris quando est certa, non eget declaratione, nec coniecturis, ibidem.

- 18 Testator vocando Masculos, & excludendo feminas, licet videatur habuisse rationem ad agnationem tantum, tamen censetur vocasse aqualiter agnatum, & consanguineum, ibidem, & infra.
- 19 Statim excludente feminas propter Masculos habita ratione ad agnationem tantum, consanguineus cum utroque coniuncto concurrat. Contrarium tamen tenuere multi, & numero, & auctoritate maiores, ibidem.
- 20 Testator preferens masculos, dicitur eos semper prætulisse eo ordine, quo de iure communi debent succedere.
- 21 Cognatio existens in utrinque coniuncto, non impedit, quin iuxta mentem testatoris bona conferantur in masculos descendentes ex vno latere tantum, & proinde non est impedimento, quo minus utrinque coniunctus coniuncto ex vno latere tantum præferatur, nisi de contraria ipsius testatoris voluntate appareat.

CONSILIVM LX.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa vertente coram Magnifico Domino Iudice ordinario causarum civilium Civitatis Pistoriæ inter D. Bartholomæum quondam Iacobi Galli agentem ex vna parte, & Magnificum D. Equitem Angelum etiam dicti quondam Iacobi Galli Reum conveniunt ex altera, Visis processibus ad me transmissis, & plurimis Consilijs, & allegationibus hinc inde presentatis, & maturè omnibus, ut in ardua, & difficili causa decebat consideratis, Retuli partes dicti Domini Iudicis esse in absolviendo dictum D. Equitem Angelum Reum conveniunt a petitis per dictum D. Bartholomæum agentem ad medietatem quorundam bonorum, per dictum quondam Iacobum relictorum Francisco eius iudem filio nuper absque filijs, & descendibus masculis defuncto.

Ad ita referendum motus fui, quia cum agatur de fideicommissio tacito, simplici, puro, & absoluto resultante ex prohibitione alienationis particularium bonorum stabilium, de quibus contenditur, facta in testamento d. Iacobi Galli, Bartholomæo, Francisco, & Equiti Angelo eius filijs, & eorum descendibus, ut ea semper, & in perpetuum

remanerent apud eorum descendentes masculos, iuxta tradita per Doctores in l. filius familias, §. Divi, ff. de legatis primo, & cum lata per Gabrielem de fideicommissis, conclusio. 9. num. 12. Petra de fideicommissis, questio. 5. Manric. de coniectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 14. num. 24. Alba consil. 54. Roland. consil. 23. in primo dubio, lib. 4. Buriat. consil. 157. & consil. 243. Cephal. consil. 134. Decian. consil. 50. lib. 3. Riminald. lun. consil. 279. & consil. 632. Menoch. consil. 197. & à Cachet. decif. Pedemont. 50. Videtur, quod Eques Angelus utrinque coniunctus præferatur Bartholomæo consanguineo tantum in portione per testatorem relicta Francisco sine masculis defuncto ex vulgata iuris regula, qua in successione fraterna utrinque coniunctus excludit consanguineum tantum. Authent. itaque. C. commun. de successione. Authent. cessante, & Authent. post fratres, la prima, C. de legit. hered. Authent. defuncto, C. ad Senatusconsultum Terullianum, & in corporibus, ex quibus dictæ Authent. desumptæ sunt, licet enim non sit prior in gradu, est tamen proximior, & magis coniunctus, cum sit agnatus, & cognatus, alter autem Agnatus tantum, §. hæc igitur lex, quæ etiam dictam prælationem probat in Authent. de consanguin. & vterin. frat. ad finem, & duplex vinculum fortius sit simplici, & plus operetur, §. sed hodie, Inst. de adoptio. l. cum in adoptiis, Cod. de adoption. l. Balista, ff. ad Trebellianum, & l. cum, C. de Agricol. & censu. lib. 1. cum vbiq. notat. per Doctores, & in puncto tradunt Cephal. Præceptor meus colendissimus, consil. 323. num. 29. & Cioffetiam Præceptor meus, consil. 7. nu. 23. versic. tertio comprobatur, lib. 1. & cum eis convenit Socin. lun. consil. 72. num. 2. versic. tertio quia, lib. 4. qui id postea non inficiatur, num. 8. versic. demum non obstat, & ante eos Bart. in l. re coniuncti, num. 62. ff. de legat. 3. versic. tertio quæro, ita ut aliquo colore negari hoc non possit, quin scilicet proximior sit utrinque coniunctus, quam consanguineus tantum, & uti talis illi præferatur in bonis ad alterum fratrem pertinentibus, cum qua iuris dispositione præsumitur testator se conformare voluisse ad notata per Doct. in l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellianum, in l. fin. C. de verbotum significat. per Ias. consil. 143. num. 9. versic. secundo quia, lib. 4. per Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. vltima, & per Clar. §. testamentum, questio. 76. sub num. 11. versic. in dubio, & numero 13. versic. secundo inferitur, & per alios in varijs locis. Nec huic conclusioni repugnat, quod in substitutione fideicommissaria attendatur proximitas testatoris, non autem

tem grauari, qua attenta nulla habita ratione duplicis vinculi, ambo fratres succedere deont eo modo, quo Patri intestato defuncto succederent, ut in individuo firmant Alexan. consil. 30. num. 4. & quinto, libro secundo, Dec. consil. 304. num. 2. cum sequen. Soc. iun. consil. 66. num. 5. & consil. 67. num. 29. & seq. lib. 3. consil. 72. num. 2. & seq. libro quarto, Crauet. consil. 43. num. primo, & per totum Beroi. consil. 90. num. 18. cum seq. libro 2. consil. 145. num. 6. vsque in finem eo. lib. Dilect. de art. testand. tit. de subit. caut. 21. num. 3. Alba consil. 29. num. 18. 19. Simon de Pret. de in terpretat. ultim. volunt. lib. 3. dubit. 4. solut. 3. num. 47. carta 343. Gabr. consil. 86. num. 11. consil. 107. nu. 3. consil. 121. in primo dubio, libro 1. Mantuc. de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 7. num. 3. & tit. 13. nu. 7. Menoch. de presum. lib. 4. praesump. 75. num. 16. 17. Menoch. consil. 12. lib. 2. Decian. consil. 21. consil. 25. & consil. 100. lib. 3. Curt. iun. consil. 125. Cour. lib. practicarum quaest. ca. 38. Perre. de fideicom. missis quaest. 11. Zanch. in d. §. cum ita in nona parte in prime. & alij plures per eos allegati, Magon. decif. Florentina 16. nu. 25. & 26. Surd. consil. 31. per totum lib. 1. Rimini. consil. 283. num. 19. & seq. versicu. tertio plus aliud adiungo, & Thefur. decif. pedemont. 64. in tota, ubi alios eiusdem sententiae recenset.

Quoniam contrariam opinionem, quod immo attendenda sit proximitas grauari, tenent Soc. in d. l. heredes mei, §. cum ita num. 16. ff. ad Trebell. & latius in l. si cognatus, nu. 40. ff. de reb. dub. & diffusius consil. 249. num. 21. lib. 2. consil. 86. num. 11. & seq. lib. 3. consil. 51. num. 31. & 32. & consil. 73. num. 14. & seq. lib. 4. dicens ita se pluries consuluisse, & consultum per plures doctores uisuisse, & ita Senis, & Florentiae iudicatum fuisse, Socium dicens communem in d. §. cum ita, numero 67. & consil. 116. numero 25. consil. 126. per totum, & maxime numero 49. consil. 133. numero 27. consil. 135. numero tertio, libro primo, Gozad. testans de communi consil. 4. numero 16. & 17. uersiculo sexto, & si dicatur, & sub numero 31. uersiculo ad sex num. Burlatus dicens receptionem, & hodie crebriorem consil. 157. numero 13. & consil. 170. numero 23. & sequen. libro primo, Alciat consil. 33. numero octavo, & seq. libro 9. dicens esse receptissimam apud modernos, & in l. pronuntiatio §. familiae, numero decimo septimo uersiculo, unde tit. ff. de uerbo. significat. aiens esse receptionem apud recentes, Cephal. consil. 113. numer. 56. asserens communem, qua in consulendo, & iudicando non sit recedendum. Decian. consil. 26. numero 74. libro secundo, attestans de magis

communi, & ueriori, Claphin §. testamentum quaestio. 76. numero quarto uersiculo, sed hic occurrit, firmans esse magis communem, & ueriores, & ab ea consulendo, & iudicando nullo modo esse recedendum, Marzar. de fideicom. in secunda. parte, quaest. 35. iniquens se ita sepe consuluisse, & ita alias Rotam Florentinam iudicasse, & ita iudicando, & consulendo tenendum esse, Menoch. in consilio pro Triuulij numero 311. dicens esse magis receptam, Crauet. attestans de communi, consil. 109. numero tertio, Rota Auenion. decif. 37. numero quarto, uersiculo, alij referunt ad fin. dicens ab hac communi non esse discedendum. Alexan. Trentacin. in tract. substitut. in quarta parte, capit. 12. asserens in puncto iuris esse ueriores. Cioff. dicens ueriores, iuxta, communem ferre omnium, & sequendam consil. 7. numero 100. libro primo, Alexan. Rauden. de Analogis in apend. parte prima, numero 36. & alij per Zancum in repet. dicto §. cum ita in nona parte sub numero tertio, & quarto, uersiculo, contrariam uero opinionem, Paxet. consil. 41. numero primo, consil. 139. num. 18. Bertazol. c. nfil. ciuili 98. nu. 27. exafm. Muscul. inter communes opiniones diuersorum lib. 14. in uerbo proximiores, num. 50. Petrus Antonius Angufo la consil. 86. num. 2. lib. 1. Marcabr. consil. 87. num. 2. uers. secundo moueor, & ibi adit. sub. littera, j. Panzirol. consil. 91. num. 16. consilio 145. numero 7. & seq. Gail. pract. obseruatio num. lib. 2. obseru. 151. nu. 3. Paulus a Monte pico consil. 96. num. 22. 23. & 24. Rota. consil. 100. num. 10. cum seq. lib. 1. quam opinionem pro communi praesupponit Rot. Rom. decif. 22. num. 2. in nouis. diuers. lib. 3. part. 3. & quam uti magis communem praeposito principaliter dubio ultra harum opinionum sit communior, approbavit eadem Rota decif. 72. num. 1. in nouis. diuers. par. 1. moxque proposito altero dubio principaliter quae sit uetior, eandem ueriores censuit nu. 3. ubi subiungit, quod est uerissima, & a plurib. Rotis iudicando sequuta, & quod in eam etiam alias Rota inclinauit, ita ut cum de quaestione hac difficili quidem, & admodum dubia, & tantum controversia inter Doctores habeamus. resolutionem Rotae Romanae, cuius auctoritatem nemo est, qui nesciat, non uidetur amplius de ea dubitandum, nec ulterius insistendum in perquirendis rationibus utriusque opinionis, aut in enumerandis auctoritatibus Doctorum ad inuicem pugnantium, maxime cum opinio haec clarissima reddatur ex deductis per utrumque Socin. in locis supra relatis, & nouissime per Cephal. d. consil. 313. a nu. 18. usque ad

K finem,

finem, & per Clossid. consil. 7. a. nu. 13 usque ad finem, & per Alex. Raud. nunt. 19. cum quam pluribus sequent. loco supra citato, in quibus locis etiam respondent rationibus, et argumentis tenentium eandem opinionem: & ista opinio Canonizata est Florentiæ & indistinctè in iudicando seruatur, nec amplius in dubium reuocatur, vt omnes in foro versantes sciunt; sed & quando attendenda esset proximitas testatoris secundum opinionem contrariam, quod non admittitur; id tamen non procederet in casu præsentis, ex pluribus, &

- 8 Primo, quia dicta opinio limitatur, vt non habeat locum, quando testator vocat illos de familia, vel descendentes masculos in perpetuum, & loquitur per verba de futuro apta comprehendere posteros, & in futurum nascituros, pro ut fecit in alienationis prohibitione, ex qua perpetuum fideicommissum & absolutum in casu mortis inductum supponitur, quia tunc cum dispositio extendatur in infinitum, & vocatur etiam illi, qui non poterant esse nati, neque concepti tempore mortis Testatoris, & sic ij, qui nullo modo poterant ei ab intestato succedere l. lege 12. Tabul. C. de leg. hered. non potest dici consideratam esse proximitatem respectu ipsius testatoris, sed potius respectu grauati, quasi quod testator non habuerit respectum ad personas, sed tantum ad successiorem sanguinis, & voluerit inter ipsos descendentes esse locum successioni ab intestato eo modo, quo quilibet de iure vocatur ab bona grauati ultimo inuentis. Socin. dicto consil. 149. sub num. 21. ad finem. decimo quarto confirmatur libro secundo, & d. consil. 86. sub numero 11. in fin. uerfic. comprobatur ista conclusio, & num. 12. uerfic. ad idem facit lib. 3. Rota alios citans d. decil. 72. in 2. dubio numero 5. uerfic. tertia conclusio in nouiss. diuersi. in prima parte, & Decian. dicto consil. 26. sub num. 76. uerfic. quartus casus libro secundo, quem refert, & sequitur Craff. fideicommissum quæst. 18. num. 4. Simon de Pre. de interpret. ultim. volunt. libro tertio interpre. terna, dubio quarto solut. tertia numero 38. & sequen.

Secundo quia cum omnes fateantur adiecta opinione recedi ex voluntate testatoris expressa verbis, vel collecta coniecturis. Simon de Pre. loco proxime citato num. 44. et Rot. d. decil. 22. num. 3. in prima parte, & dicta decil. 72. in 3. dubio num. 4. & pro regula tradit Clar. in dicta quæst. 76. num. 1. & efficacissima coniectura mentis testatoris, quod ad fideicommissum hoc tacitè in casu mortis admittant descendentes proximiores

grauato, & non ipsi testatori, colligitur ex eo quod in ipsa alienationis prohibitione expresse, & uerbis clariis, ac repetitis uocat proximiores alienantis, & contrafacientis, quo fit vt eodem modo ad fideicommissum in casu mortis admissi sine descendentes masculis intelligatur uocasse proximiores grauati, cuius persona euenit casus fideicommissi, cum vna pars testamenti clara alteram dubiam declarat. l. si seruus plurium §. fin. in fi. & l. qui filius, ff. de leg. primo, l. prima, ff. de reb. dubijs. l. fin. ff. ad Trebel. & vbique notant Doctores, & cum ex unico capitulo prohibitionis alienationis determinantur duo fideicommissa, vnum expressum in casu alienationis, alterum absolutum in casu mortis, & in primo expressio uocatur proximiores grauati, idem etiam iudicandum est de altero per regulam liam hoc iure, ff. de vulgar. & l. qui substitui, & l. quæmus, C. de impub. & alijs substitui. præsertim cum tacitum inducatur ex expresso, & eiuſdem, & non diuersi iuris cõferi debeat, & eandem qualitatem habere, & non aliam differentem, & contrariam leg. cum qui ædes, ff. de usufructu, & maxime quia alias tacitum non procederet a pari cum expresso iuxta l. cum quid ff. si certum petatur, & esset potentius eo contra iuris regulas, cum expressum solet esse potentius tacito, vt per Dec. in terminis istis, consilio 481. numero nono, & decimo, uerficulo, terno respondetur, quod clarius pater ex eo, quod testator in casu alienationis priuat ipso iure alienantem, & vult bona peruenire ad alios, ut supra vocatos, ponderando dicta uerba, ut supra, quæ repetunt omnia prius dicta. Decil. consilio 182. numero duodecimo, decimo tertio, consilio 227. numero tertio, & consilio 394. numero primo, Decian. consilio 72. numero sexto, libro secundo, & sic repetunt illam uocationem factam supra ad fideicommissum absolutum inductum ex ratione prohibitionis alienationis ostendendo, in casu alienationis illos esse uocatos, qui supra uocati fuerunt in casu mortis, & statim declarat testator in casu alienationis vocare proximiores grauati, unde eodem modo videtur eos, uocasse in casu mortis, alijs non semper in casu alienationis vocarentur proximiores, vt supra in casu mortis fuerunt vocati, immo diuerso, & valde differenti modo, quod esset contra uerba dispositionis prædictæ, a quibus recedendum non est, nisi clare de mente ipsius disponens in contrarium appareat. l. non aliter, ff. de leg. 3. & in ultimis uoluntatibus, præsertimque in fideicommissis est communis conclusio, ut dicit Clar. d. quæst. 76. nu. 4. uerfi.

verſi.vbi clare.Nec præmiſſis obſtat , quod ex alijs teſtator videatur voluiſſe, quod conſanguineus tantum vna cum utrinque coniuncto admittatur:& poſſimum attenda ea
 14 dem affectione Patris erga conſanguineum, non ſecus, ac erga utrinque coniunctum, cū ambo ſint filij , & pariter coniuncti ipſi Patris, Barto. in l. Lucius numero 21. de vulg. & pupil. ſubſtitu. ex qua æqualiter cenſetur vocari, & ſubſtitui, cum optima ſit coniectura, quæ deſumitur ab affectione teſtatoris. gloſ. in l. ille a quo, §. ſi de teſtamento, ff. ad Trebell. Angel. confi. 28. numero ſecundo , Crauer. confi. 62. numero octauo , & alij adducti per Menochium de præſumpt. libro quarto, præſumpt. 15. per totam, & maxime cum talis affectio corroboretur ex æquali inſtitutione de omnibus filiis facta, vt ideo eadem partes videantur datæ in ſubſtitutione, quæ datæ fuerunt in inſtitutione , & ita æqualiter dicti fratres cenſeantur ſubſtituti , pro ut æqualiter inſtituti fuerunt. l. prima, C. de impub. & alijs ſubſtitut. l. planè, §. ſi duobus, ff. de legat. 1. l. ſi plures in fine, l. coheredi, §. diſcretas ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. vt in his terminis tradunt laſ. confi. 143. num. 11. verſiculo, quarto quia, libro quarto, Dec. d. confi. 304. num. tertio, Crauer. d. confi. 43. & alij allegati per Surd. dicto conſilio 31. numero octauo , & voluit etiam Magon. de ciſ. Florentina 16. num. 25. & 26.

16 Quia reſpōdetur, quod qua ratione deſunctus in portione ſibi relictæ a Teſtatore prædiligitur, eadem etiam , & proximior ei uſq; deſuncti, non autem ipſius teſtatoris prædilectus cenſetur l. conſciuntur in principio, de iure codicill. l. uel ſingulis, de vulg. & pupilla. ſubſtitut. ad inſtar deſcendentium ex filio , quos in portione eidem filio relictæ magis diligit teſtator , quam ſuoſmet proximiores, glo. in l. cum acutiſſimi in uerbo uitam, & ibi etiam Doct. C. de fideicom. & ita dicunt Cephal. d. confi. 313. numero 51. & Marzar. confi. 1. numero 28. ad fin. quo argumento utuntur etiam alij, qui hanc partem tinentur, adeo quod præſumptio allegata tollitur alia præſumptione, quod immo ſicuti Pater magis dilexit deſunctum in ſua portione, quam ei reliquit, potius quam alijs, ita quoque proximiores magis dilexiſſe uidetur, vltra quod, vt initio eſt dictum , & infra etiam probabitur ad finem, præſumptio eſt , quod teſtator uoluerit ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, ſecundum quod in ſucceſſione fratris, utrinque coniunctus præfertur cōſanguineo tantum, & ſatis eſt, quod æqualiter ipſe Pater ſeruaueſit inter filios in inſtitutione, in qua ſibi immediate ſucceditur, abſque eo quod etiam in ſubſtitutionibus eam-

dem ſeruaueſit, cum de iure in eis non habeatur ratio proximitatis ipſius teſtatoris, ſed perſonæ tantum grauata, vt fuit probatum.

17 Præterea non procedunt argumenta ex coniecturis, quia cum ex teſtamento in uocatione ad fideicommiſſum in caſu alienationis, ſatis conſtet de mente teſtatoris, quæ etiam aduocationem in caſu mortis trahitur, ſit oſtenſum fuit, nō eſt quod conſugiamus ad declarandum unam ſubſtitutionem ab inſtitutione, quia & ſi regulariter id permiſſum ſit, tamen non procedit quādo in ſubſtitutione mens teſtatoris appareret , & non egeret declaratione, vel quando ex adiectione oneris, uel alio reſpectu diuerſa extaret ratio, ut per Doct. in d. l. prima, C. de impuber. & alijs ſubſtitutio. & facit regula, quod in claris non eſt opus coniecturis. l. continuus, §. cum ita, ff. de uerbor. obliga. & l. ille aut ille, §. cum in uerbis, ff. de leg. 3.

His additur, quod ſi bene totum teſtamentum conſideretur, & ſingula prælegata filiis facta, & alia ad cuiuſque eorum fauorem diſpoſita ponderentur, apparebit eos nō æqualiter, ſed inæqualiter fuiſſe a Patre tractatos, & non pari, ſed inæquali affectione dilectos, ſi affectionem, & dilectionem ex relictis meriti volumus, ita ut nullus ſit locus argumentationi ad cōſanguinei fauorem factæ, ſed potius id totum retorqueri contra eum poſſit.

18 Non obſtat etiam, quod cum ex diſpoſitis in teſtamento appareat teſtatorem reſpexiſſe Agnationem ſuam maſculinam, & ſemper uocaſſe maſculos , & excluſiſſe feminas uideatur nullam habuiſſe rationē cognationis , nec uinculi materni in Equite Angelo, & ob id uideatur etiam conſanguineum tantum æqualiter cum eo uocaſſe, Cro. in dicto §. Diui, num. 162. Soc. iun. confi. 67. nu. 29. & ſequent. libro tertio, & dicto confi. 73. numero quarto, cum ſequent. libro quarto, Beroi. confi. 96. libro ſecundo, Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 75. in fin. pro ut etiam uideamus in ſtatuto excludente feminas propter maſculos, & habente rationem agnationis tantum, in quo conſanguineus tantū cum utrinque coniuncto concurrat. Gabriel. conſul. 162. libro primo, Alba conſilio 81. Rimin. iun. conſilio 101. Beroi. conſilio 143. & conſilio 144. libro ſecundo, Menoch. conſil. 187. Craſin §. ſucceſſio, quaſ. 31.

Quoniam contrarium tenuerunt multi , & numero, & autoritate maiores, vt teſtatur Decian. conſilio decimoſexto , numero 48. uerſiculo decimo, & ultimo, libro primo cum quibus concordant Gail. libro ſecundo, pract. obſeruationum, obſeruat. 151. numero tertio , & Cephal. conſilio 321. per totum , & aſſertores contrariæ opinionis va-

D. Petri Caballi.

rijs, ac frivolis rationibus motos fuisse ostendunt Decian. & Cephal. supra citati, vnicuique respondentes ille a num. 61. vsque ad numerum 74. hic a num. 82. usque ad finem, cōprobantque hanc sententiam infinitis prope fundamentis, ita vt ea verissima appareat, & præsertim consideratis pro eadem opinione latissime deductis per eundem Cephal. consi. 623. per totum. per Crauet. consi. 653. per tot. per Bertaz. consi. ciuili 22. per totum, & per Riminal. iun. consilio 407. etiam per totum.

Nec verè ex ea testatoris dispositione derogatum censetur iuri communi vtrinq; coniunctos consanguineis præferenti, quia & si masculos tantum vocauit, adhuc tamen inter eos etiam de voluntate testatoris præfertur vtrinq; coniunctus (Astensl. in d. l. fin. numero sexto, C. de verbo, signific. quem ibi omnes sequuntur, vt dicit Decia. d. consi. 16. numero 42. & sic Testator præferens masculos dicitur tempore eos prætulisse eo ordine, quo de iure communi debent succedere, nec dicitur ipse illam maiorem proximitatem respectu grauati, quam ius commune non spernit, sed tantum videtur ipse illis cognationem ad effectum, ut bona remaneret inter descendentes suos masculos, qui effectus quando sequitur, præsumitur testator potius se conformasse cum iure communi vocando ad successionem proximiores, quam sine ratione ab eo recedere voluisse, vnde cum cognatio, quæ exiit in vtrinq; coniuncto, nō impedit quo minus bona conferuentur a) pud descendentes masculos, non videtur neglecta, ut respondet Cephal. dicto consi. 323. numero 35. & 45.

Immo videtur amplexa, & sufficere, quod seruetur voluntas testatoris, & bona conferantur apud descendentes masculos. & in ceteris ius commune seruetur, cum ambo possint implere dictam voluntatem, nec derogetur præstationi de iure alteri competenti laci. consi. 143. sub num. 12. versiculo quinto, & ultimo, libro quarto, vbi loquitur in istis terminis, & quod in hoc proposito testator nō intelligatur uelle derogare iuri communi, sed potius cum eo se conformare præferendo in substitutione vtrinq; coniunctum cōsanguineo, nisi de contraria mente eiusdem appareat, fatentur illimet, qui contrariam tenent sententiam, & præcipue Soc. iun. d. consi. 67. num. 39. vers. 3. non obstat, lib. 3. & d. consi. 72. num. 3. vers. 1. & ad primum respondetur libro quarto, & Magon. d. decis. 16. num. 26. versic. & quamuis, quo fit, ut cum in contrariam non extet dicti testatoris voluntas, sed ea potius cum ipsa iuris communis dispositione concordet, firma remaneat Conclusio

ad fauorem utrinque coniuncti. &c. Anno 1592. Florentiæ.

Causa hæc fuit introducta per appellationem coram D. Iudice primarum appellationum Ciuitatis Florentiæ, qui de consilio Domini Gasparis Gallati compariotæ mei sententiam secundum hanc consilium meum latam reuocauit, & appellatione ab illa per D. Equitem introducta coram Dominis tribus Iudicibus secundarum appellationum dictæ Ciuitatis, hi concorditer anno 1596. meam opinionem confirmauerunt, & elegantia mortua fecerunt compellata per Illustrem & Excellentissimum D. Iosephum de Rusticis Aquilanum, uirum sanè doctissimum, & de legali scientia optimè mentem. In qua quidem Causa vti pulchra, & magni mōnē omnes primarii Italici Doctores scripserunt, in diuersas euntes sententias, vt præsertim D. Jacob. Menoch. contra opinionem, quam tenui, patet in eius consi. 841. lib. 9. & D. Alexander Raudens. pro mea sententia, ut in eius consi. 14 lib. 1. & ambo honorificam mentionem faciunt de me, maxime uero D. Menoch. qui omnium mentorum meorum fines exccellit.

E P I T O M E.

Quod legatum Dotis sub hac conditione factum quotiescunque Puella nupsit, uel efficiatur Monialis, debetur etiam si in uita testatoris nupta sit, licet exactio deferatur post tempus mortis testatoris.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Dotis legatum quotiescunque puella nubere, uel monialis efficeretur, debetur etiam, quod legataria nupsit ante obitum testatoris. & num. 3. & seq.*
- 2 *Diffio (quotiescunque) importat conditionem, & est distributina temporis, & comprehendit omne tempus, ac si dictum fuisset quocumque tempore.*
- 3 *Legatum Dotis sub conditione quotiescunque nupsit, debetur etiam, quod legataria uiuente adhuc testatore, nupsit. & num. 4. 5. & 6.*
- 4 *Legatum sub conditione mixta debetur quocumque conditio sit adimpleta.*
- 5 *Legatum Dotis quotiescunque puella nupsit, uel dum nubet, uel si nupsit, uel quando nubet, uel cum nubat, uidetur relictum in augmentum Dotis.*
- 6 *Legatum Dotis sub conditione cum nupsit, debetur etiam quod Puella nupsit in uita testatoris, sed illius exactio non potest fieri, nisi denuum mor tuo testatore.*
- 7 *Legatum factum pro aliqua maritanda, debetur si legataria marietur in uita testatoris, & aliam.*

aliunde Dotem habeas, praesertim si Testator non ignorauerit illam esse nuptiam, siue tempore testamenti, siue post.

- 8 *Voluntas testatoris quando est clara, non est inspicendum circa attestaciones Testium, nec circa cōiecturas, & presumptiones.*

CONSILIUM LXI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

LN causa mota per Stephanum de Claris Virum D. Magdalene filiae Michaelis de Maffeis contra D. Raphaellem de Nicolinis uti Haerem Hippolitum de Melletto pro legato scutorum Cētum

per dictum Hippolitum factio dictae Magdalene, quotiescumque nuberet. Retuli Excelenti D. Iudici primatum appellationum Ciuitatis Florentinae partis eius esse in prouinciendo ad fauorem dicti Agentis, condemnando dictum D. Raphaellem ad soluendum dictum legatum, reuocando sententiam primi Iudicis, qui dictum Reum conuenitum absoluerat a petitis.

- 1 Et ad ita referendum motus fui, quia legatum factum per Hippolitum de Melletto tribus filiabus Michaelis de Maffeis de scutis Centum pro qualibet earum, quotiescumque; aliqua earum nuberet, aut Monialis efficeretur, videtur deberi D. Magdalene vni ex dictis filiabus, licet tempore mortis dicti Hippolitum nupta esset Stefano de Claris, quoniam dictio illa quotiescumque importat conditionem, ut in puncto dicunt Dec. consil. 487. nu. 6. & Decia. consil. 87. sub num. 17. lib. 2. & est etiam distributiva temporis comprehendens omne tempus, ut tradit Areti. in §. extraneo num. 10. versic. sed quid Insit. de pupil. subst. Alexand. consil. 145. num. 3. versic. sed hoc non obstante, lib. 2. adeo quod idem videtur importare, ac si testator expresse dixisset, se legare Cētum quocumque tempore nubar quae liber dictarum filiarum, siue ante ipsius legatis mortem, siue tempore mortis, siue post mortem, & non sine ratione, quia cum ut dictum est, legatum hoc habeat conditionem nuptiarum, ut conditiones haec non faciles sint, quando iurum & omni tempore adimpleri possunt, sufficitque legatum debeat, quod
- 3 adimplementum lequatur quocumque tempore etiam viuo testatore, ut in propriis terminis relictum sub conditione nuptiarum, est tex.

clarus in l. haec conditio, la. 1. in prin. & l. si ita legatum esset in fine, in l. conditionum quae in futurum ad finem, ff. de condit. & demon. & in l. si quis haerem, C. de institu. & substitut. & tradit Ancharr. quaest. 51. in prin. & nu. 5. lib. 2. & est regula generalis in omnibus similibus conditionibus mixtis, pro ut est ista, ut probat te. in l. 2. in l. si iā facta in fi. in l. multum interest in l. publius. Meuius, ff. de condit. & demonstrat. eo quod cum tales conditiones non pendeant a voluntate Onorati, Testator videtur tantummodo considerare effectum, & implementum earum, & ideo sufficit quocumque tempore eas impleri, ut colligitur ex dictis iuribus, & declarat Anto. Gomez. in Commentariis variis, resol. Thom. 1. de ult. volunt. c. 12. de legat. num. 61. versic. & addc. & ultra haec casus iste decidi videtur Paul. de Castro in consil. 309. num. 3. post ver. secundo facit dubium, & post versic. 3. facit dubium, lib. 1. vbi concludit, quod si fiat legatum Puellis sub conditione, dum nubent, vel si nubent, vel quando nubent, vel cum nubent, illud debetur eis si viuo adhuc testatore nupserint, quia videtur relictum in augmentum Dotis, quod potest fieri etiam constante Matrimonio, & quia illa verba non limitant legatum, sed faciunt conditionem, quae potuit impleri etiam viuentis testatore, licet tempore nuptiarum non possit fieri exactio, sed tamen mortuo testatore, ad quod allegat, non nulla ex iurib. supra citatis, & plura alia, quae cum videri penes eum possint, hic transcribere non duxi: Ad idem facit, quod legatum factum pro aliqua maritanda, debetur, si legataria mariterit in vita testatoris, & aliunde Dotem habuerit, quia conditio non videtur defecta, sed adimpleta, ut concludit idem Pau. de Castro consil. 314. num. 2. versic. quod autem lib. 2. & latius consil. 148. per totum lib. 2. & consil. 51. libro 3. etiam in toto: quod est idem Consilium ad verbum cum dicto consil. 148. vbi refert. idem tenere Gul. de Cun. & Rain. de Forli. & Gulielm. de Cun. refert etiam, & sequitur Alexand. consil. septimo, sub numero decimo, versiculo, hoc in terminis libro secundo, & Castren. sequitur, Tiraquell. in trad. cess. caus. cess. effect. limitat. decimo octauo, numero secundo, & tertio, vbi alios eundem sententiae refert, quibus addo eundem Castren. in dicta leg. Publius Meuius numero secundo, ff. de condition. & demonstrat. l. uan. de lmo. consilio 113. numero nono, colum. fin. versiculo, item non obstat, quod ultimo allegatur, & Decia. consil. septimo, sub numero septimo versicula. & multum urget libro 2. & compta barur ex his, quae in fortioribus terminis dicit Balan. l. si. num. 11. versic. pone testatur, C.

de sent. quæ sine certa quantitate profectum nrat; ubi voluit, quod si Testat. x reliquit decem Bertæ pro eâ maritanda, si tempore testamēti iam erat maritata, debetur illi legatum per d. l. si iam facta, ff. de con. dr. & demonstra. & per Lantepenult. C. de instit. & subit. quæ est dicta lex si quis hæredem, & Bald. sequuntur Alex. consi. 146. num. 6. verfic. & similiter libro quinto, & ibi etiam Ad. dr. & alij allegati per Tira. quæ dicta limitat. 18. num. quarto, versiculo, & huc quodque pertinet: Et quando conclusio hæc aliquam pateretur difficultatem, ea tamen cessaret ex eo, quod Testator scivit dictam D. Magdalenam fuisse nuptam, & non mutavit testamentum, cum mutare illud potuerit, sed eum eo decessere voluit, quo casu absque vilo dubio legatum factum pro aliqua maritanda deberetur ea maritata vivo Testatore, non secus ac si eo mortuo nupta fuisset, etiam si alias illud extingui diceretur, ut in individuo tenent Cast. dicto consi. 214. in fine libro primo, & dicto consi. 148. etiam in fine libro secundo, repetito dicto consi. 11. libro tertio, Alexan. d. consi. 7. sub num. 10. ver. hoc in terminis libro secundo, Decia. d. consi. 7. sub num. 7. verfic. item procedunt, & consi. 46. num. 53. verfic. & in simili libro secundo, Balthaf. Quint. in additionibus ad Cast. d. consi. 51. post Alber. de Rosa per eum eirarem; & in similibus terminis idem late tenet Decia. consi. 15. num. 12. & 13. verfic. quinto præsupponitur lib. 2. per notat. per gloss. in l. athleta, §. dat remissi 106. ff. de exculat. Tutor. & per alios ab ipso adductos.

Et stantibus prædictis insistendum non potest circa attestaciones testium utriusque partis in declarando mentem testatoris, quia cum res clara sit, ad coniecturas non recurritur. l. l. aut ille §. cum in verbis ff. de leg. 3. l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. obliga. ultra quod ubi res dubia redderetur, pro hac parte iudicandum esset, ut per Doct. in l. 1. ff. solu. matrim. Anno 1592. Florentie.

E P I T O M E.

Quod Dos uxoris filij a Patre recepta, vel alteri de eius consensu soluta, debet in divisione fienda inter fratres post mortem Patris tamquam es alienum in primis deduci, & obligatio Patris de dicta Dote restituenda, vel consignanda transit ad filios eius heredes, & si Dos est peruenta ad illum, qui habet

uxorem, tenetur docere, quod in domum paternam immissa sit, & vera in communem utilitatem, ad hoc ut de communibus bonis deducatur.

S Y M M A R I U M.

1. Pater, qui Procuratorem specialiter constituit ad recipiendam Dotem pro filio, & ad obligandum sua bona pro eius restitutione, vel consignatione tenetur solus, & insolidum ad restitutionem dictæ Dotis filio solutæ eius iussu, & mandato.
2. Pater recipiens Dotem pro filio remanet ipse obligatus in casu Dotis restituendæ, vel consignationis fiendæ.
3. Mortuo Patre, qui Dotem uxoris filij recepit pluribus relictis filijs hæredibus, omnis matrimonij trahitur ad filium, quem & uxor, & filij sequuntur. Dos stare debet penes eum, qui onera matrimonij sub finet. ibidem.
4. Dos uxoris unius ex fratribus, vel socijs in divisione hæreditatis, vel successatæ venit in primis tamquam es alienum detrahenda ex bonis communibus, quod qualiter procedat, infra declaratur.
5. Dos a Patre recepta, ex mortuo quomais sint plures fratres ad divisionem decemenda, debet in primis deduci tamquam es alienum de hæreditate.
6. Dos uxoris filij soluta Patri, debet eo mortuo percipi a filio, & ille tenetur consecrare fratrem indennem pro portione hæreditaria ex defuncti Patris obligatione pro dote restituenda, aut consignanda.
7. Dotem uxoris unius fratris in domo Paterna positâ seu immissâ, consilare debet ad hoc, ut obligatio transeat ad omnes fratres hæredes Patris. declaratum 8.
8. Dos uxoris unius ex fratribus, si non fuit soluta Patri, sed ipsi filio sine consensu Patris, non potest filius percipere illam post mortem Patris de bonis communibus, nisi doceat, quod illa in communi posita fuerit ad communem utilitatem.

C O N S I L I U M L X I I.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

IN Causa appellationis ventente inter Antonium quondam Leonardum de Viscontis appellatam ex una parte, & Laurentium de Bonauis, & Angelum de Chelis appellatos ex altera coram Magnifico DD. Prioribus, & Vexillifero Iusticie Ciuitatis Pistorij, occasione

fione dotiū d. Annæ vxoris d. Antonij, & Nurus d. quondam Leonardi, Reruli partes dictorum Priorum esse in pronuntiando ad fauorem d. Antonij contra dictos Laurentium, & Angelum pro confectione dictarum dotium, reuocando sententiam d. Iudicis à quo, qui contrarium pronuntiauerat, quoniam cum dictus Leonardus constitueret suum procuratorem d. Antonium ad recipiendum dotem dictæ d. Annæ, & ad obligandum eius bona pro dictæ dotis restitutione, vel consignatione faciendâ, quibus de iure restitui, vel consignati deberet in omnem casum dictæ restitutionis, vel consignationis faciendæ, tam constante Matrimonio, quam eo soluto, & dictus Antonius d. procuratoris nomine dictam Dotem receperit, & bona dicti sui principalis obligauerit pro restitutione, vel consignatione, vt supra faciendâ, vt hæc patent ex publicis documentis per

Notarios rogatis, notissimum est d. Leonardum tenen solum, & insolidum ad restitutionem dictæ Dotis filio solutæ eius iussu, & mandato, vt est text. apertus in l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. solut. matrim. vbi etiam id notant omnes Scribentes communiter, & habetur per Cacheran. decif. Pedemont. 44. num. 8. & pluribus æq. vbi alios refert, non enim sumus in simplici promissione de dote restituenda, in omnem casum dotis restituendâ, quam non comprehendere, casum Dotis consignandæ propter inopiam viri, voluit Castr. confil. 230. per totum lib. 1. sed sumus in promissione etiam ipsam causam consignandæ dotis amplectente, & sic vtunque casum tam restitutionis, quam consignationis continente; quæ conclusio eo magis procedit, cum ex processu colligatur d.

Antonium statim dotem receptam in domum paternam portasse, & dicto Leonardo Patri consignasse, ex quo solo etiam cessante iussu, & mandato Pater ipse teneretur per dispositionem eiusdem §. transgrediamur, cum ibi notatis, & est casus in vtroque capite in l. si filia, §. si filiusfamil. versic. hoc amplius, vbi etiam glôf. & scribentes, ff. famil. erciscun. quia ad hoc, vt Pater teneatur pro dote vxoris filij, sufficit dotem fuisse ipsi filio Patris iussu, vel ratihabitione solutam, aut in eius vtilitatem versam, vt dicta iura probant, & glôf. & cæteri Scribentes volunt, cum itaque d. Leonardus Socer ad dotem Nurus teneretur, eo mortuo pluribus relictis filijs, & heredibus onus Matrimonij statim transiuerit in d. Antonium filium, quem etiam liberi, & vxor sequuntur l. si maritus, ff. famil. erciscun. & l. si is, qui Sticum, §. post mortem, ff. de iur. dorum, in eundem dos dictæ vxoris transire debet, quia dos stare debet penes

eum, qui substat onera Matrimonij d. l. si filia, d. §. si filiusfamil. d. versic. hoc amplius, & d. l. si Maritus, ff. famil. erciscun. l. actione, §. fin. ff. pro socio, & d. l. si is, qui Sticum, §. ubi, ff. de iure dotium, & propterea dicitur, quod dos vxoris in diuisione hæreditatis, vel locietatis venit in primis, tanquam res alienam detrahenda ex bonis communibus vt dicit Castr. confil. 304. in princ. lib. 31 per d. l. si filia, d. versic. hoc amplius d. l. actione §. fin. & in terminis nostris, quod si sint plures fratres, & vnus habet vxorem, is mortuo Patre debeat percipere Dotem eius vxoris datam. Rati, vel ipsi filio Patris iussu, vel ratihabitione solutam, aut in eius vtilitatem versam probatur in d. l. si filia d. §. si filiusfamil. versic. hoc amplius ff. famil. erciscun. & ibi hoc notant glôf. & Bald. & in Dote vxoris filij Patris soluta, quod ipso Patre mortuo filius debeat percipere illam, sicut text. clari in l. si dos foreo ff. ad l. falcid. & in d. l. si Maritus ff. famil. erciscun. & in l. 1. C. eod. tit. & sufficit, quod filius filius confectus in indemnem alium fratrem coheredem Patris, ne pro portione hereditaria ex defuncti obligatione pro dote restituenda ab vxore, Patre, vel heredibus molestetur, vt dicit text. in d. l. si filia, d. §. si filiusfamil. d. versic. hoc amplius, ff. famil. erciscun. & habetur per Bald. & Salyc. in dict. l. 1. C. eod. tit. vt vtrumque circa principium, & ad finem. Nec obstat, quod constare debuisset, dotem hanc in domo paternâ positam fuisse, & in communem vtilitatem conuersam, vt Ioannes frater, & Patris coheres pro ea ad medietatem teneretur ex his, quæ dicunt Castr. d. confil. 304. in 6. dubio, num. 6. & Socin. confil. 313. num. 13. versic. quinta, & vltima conclusio, lib. 1. & ante eos Bald. in l. si pater, sub num. 10. versic. item dicit, quod vnus frater, C. communia vtriusque iudicij, & in dict. l. actione, §. fin. in Addit. versic. nota, quod si sint duo fratres, & pro socio, quoniam eorum conclusio intelligenda est, quando dos solueretur vni ex fratribus, vel socijs vxorem habenti, qui eam de communi percipere non posset, nisi doceat, quod ea fuerit posita in communi, & in communem vtilitatem versâ, non autem procedit, quando soluta fuit communi Patri, vel filio vxorato de eiusdem Patris iussu, & mandato, quia tunc Pater ipse teneretur absque eo, quod alius doceatur, nec tunc quaeritur, an dos postea peruenierit ad manus mandantis, vel in eius vtilitatem conuersa fuerit, vt sunt iura expressa superius adducta, quæ aliqua glôfatione non indigent, & etiam, vt dictum est, constat, quod dos ista peruenit ad dictum Leonardum mandantem. Vnde cum in hoc casu constante Matrimonio

erimonio locus sit restitutioni dotis consignandæ d. Antonio, qui onera matrimonij substatinet per mortem Patris, de cuius mandato dos ipsa soluta fuisset, maximeque cum mox ad eius manus perveniret, & de anterioritate dictæ obligationis non dubitetur, & incumbencia respectu ipsorum bonorum per Leonardum in vita possessorum, & tempore mortis in hereditate dimissorum & exinde ad hæredes, & ultimo loco ad dictos Laurentium, & Angelum perventorum probata fuerint, pronuntiandum omnino fuit pro dicto Antonio.

Anno 1599. Florentiæ.

EPITOME.

Sequestrum regulariter de iure communi est prohibitorium, & illud obtinens in casibus permixtis, cum à iure communi, tum à municipalis tenetur docere de credito suo saltem semiplene, & iustificare sequestrum, ad cuius revocationem quilibet sine mandato comparere potest.

S Y M M A R I U M.

1. A sequestratione regulariter de iure communi iudicium incipere non debet, (circumscripto statu.)
2. Regule inherendum esse, non obstante fallentia, quando casui, de quo queritur fallentia non adaptatur.
3. Sequestrum debet fieri cum cognitione causæ, & de credito constare debet saltem semiplene, alioquin non valet.
4. Creditor tenetur iustificare sequestrum à parte impugnatum.
5. Filius potest in iudicio comparere ad defensionem sui Patris etiam sine mandato.
6. Quilibet etiam sine mandato admittitur ad revocari faciendum sequestrum.

CONSILIVM LXIII.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

Rationalis D. Vicario Florentiæ sequestrum factum ad instantiâ Reverendi Presbyteri Antonij de Coniali penes Franciscum Angeli de fructibus per eum recolligendis ex bonis Federici quondam Rinaldi de Vonsalva, tan-

quam debitoris ipsius Presbyteri Antonij de summa pecuniarum in dicto sequestro contenta, esse evocandum, ex eo quod, cum nulla in hoc producatur municipalis provisio in processu, res iure communi decidenda est, secundum quod regulariter prohibita est omnis sequestratio, & creditor pro consequutione eius, quod sibi debetur, non debet incipere à sequestratione, sed iudicium contra debitorem instituere, & illum convincere, & condemnari facere, l. 1. C. de prohib. sequestr. pect. & ibi Glos. Bart. Bald. Ioan. Faber, Salycet. & alij scribentes communiter Practic. Papiens. in forma sequestri, seu saxonum, in Glos. Sapiens Vir, in principio, latè. Anchar. Regienf. quas. 47. num. 12. & seq. lib. 1. & licet conclusio prædicta non procedat semper, sed in multis casibus permixtis sequestratio, vt per Glos. & præfatos Doct. in d. l. 1. & per Practic. Papiens. in loco citato, num. 2. & seq. tamen nulla ex limitationibus à prædictis scribentibus traditis videtur applicabilis prædicti casui, in quo propterea standum est regulæ non ostensa fallentia, vt per Dec. & Cagnol. in l. 1. ff. de regulis iuris, sed & quando effemus in aliquo casu permissionis sequestrationis, adhuc tamen sequestrum hoc revocandum fuisset, veluti factum de facto, & sine cognitione causæ, quæ necessaria est etiam in casibus permixtis, aliàs non valet, vt in terminis concludit Alciat. alios referens consil. 37. num. 16. & 17. versic. sed istud sequestrum lib. 6. idem habetur per las. in l. si fideiussores, §. fin. in 3. notabili, num. 9. & 10. ff. qui satisfaci. cogantur, vbi pariter alios idem tenentes refert; Nec ad illud deveniri poterat, nisi imprimis de debito dicti Federici constare fecisset dictus Presbyter Antonius, si non plenarie, & servatis servandis, saltem semiplene, & iurimanè, iuxta notata per las. in d. §. fin. num. 12. & seq. versic. adverte tamen diligenter, quod factum non fuit non solum ante ipsam sequestri impetrationem, sed nec postea, cum nihil ad probationem debiti de iure sufficiens produxerit Presbyter Antonius, cui tamen incumbat onus iustificandi ipsum sequestrum à parte impugnatum, & probandi de suo credito, Bartol. in l. si oleum, num. 2. ff. de dolo, Pract. Papiens. in d. forma sequestri, seu saxonum in Glos. audeat, vel præiurat, num. 5. versic. sed amplius, & num. 6. versic. quis ergo erit modus, & Alber. in dict. l. 1. num. 2. in fine versic. item querit. Nec videtur disputandum de legitimatione personæ Rinaldi se opposantis dicto sequestro, tanquam filij, & coniunctæ personæ d. Federici sui Patris, cum circa mandatum id facere potuerit, sed & hæ personæ, ff. de procurator. & abf. que

6 que dubio, quia ad reuocationem sequestri quilibet admittitur absque mandato, quia ista est quedam species defensionis, lal. in dict. l. si fideiussor. d. §. fin. sub num. 17. ad fin. vers. & nota singulariter, ff. qui sanctorum. cogantur. Anno 1592. Florentiæ.

E P I T O M E.

Redhibitoria quando locum habeat in Animalibus irrationalibus venditis, & quando dicentur morboſa, & vitioſa, & que ſit differentia inter morbum, & vitium.

S Y M M A R I V M.

- 1 Redhibitoria locum habet non ſolum ob vitium corporis, ſed etiam ob vitium Animi, & qualiter hoc ſit verum, & infra.
- 2 Morbus dicitur in corpore, & vitium in animo Animalis morboſi, & vitioſi, licet plerumque Morbus pro vitio, & vitium pro Morbo accipiat.
- 3 Morbum Animalis habitum eſſe cuiuſcumque corporis contra naturam, qui uſum eius facit ad id deterioſiorem, cuius natura nobis eius corporis ſanitatē dedit.
- 4 Vitium Animalis illud eſſe dicitur in Bone, ſi cornu petiit, vel peſſundat, in Equo ſi calcitrat, in Canē ſi momordit, & huiusmodi. ibidem.
- 4 Bos ſi poſt laborem non manducat ſtatim, ſed poſt aliquod interuallum tantum, non dicitur morboſus, quando non recuſat laborem.
- 5 Labor cuiuſcumque Animalis, ſue rationalis, ſue irrationalis cum temperamento dandus eſt, aliud enim eſt tempus laborandi, aliud quieſcendi, aliud edendi, & bibendi, & aliud dormiendi.

CONSILIUM LXIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Cauſa mihi commiſſa per Magnificos Dominos Priores Populi, & Vexilliferum luſitane Ciuitatis Piſtorij inter Raphaelem de Blaſinis appellatē ex vna parte, & Philippū del Fraſca appellatū ex altera occaſione boum per d. Philippum venditorum dicto Raphaelem.

Reſuli non eſſe locum redhibitoria, confirmando ſententiā per Clariffimum D.

Commiffarium Piſtorij latam, quoniam & ſi admittitur in iumentis locum eſſe redhibitoria non ſolum ob vitium corporis, ſed etiam pro vitio animi, l. adiles aiunt, §. non tantum autem, & ibi Gloſ. & l. bouem, in princip. & ibi etiam Gloſ. & Capol. num. 2. & 3. ff. de adil. edicto, & idem Capol. in d. l. adiles aiunt, §. quaſitum eſt, ſub num. 7. in 2. not. Caballin. de adilit. actionibus, cap. 2. num. 28. verſic. aduertendum vltierius; Tamen de nullo legitime, & ſufficienter apparere videtur in proceſſu, quia nec morboſi, nec vitioſi probantur boues. Morbus enim debilitas corporis eſt, vitium autem animi, Gloſ. in l. 1. in princip. in verbo morbi, & in §. ſed ſciendum, per illum text. & in l. adiles aiunt, §. ſed enim ſunt, & §. non tantum autem, & vbi que etiam Doct. ff. de adil. edicto, & ſi plerumque vnum pro altero ponitur, & vtrumque in eandem ſententiā proferatur, vt dicit Gloſ. in d. l. 1. in princip. in verbo, morbi, & in d. §. ſed ſciendum, in verbo dixiſſe, per illum text. quia quicquid eſt morbi, eſt vitium, & e contra quicquid eſt vitij, eſt morbus quod ad propoſitam materiam, vt ibi per illam Gloſ. & per Capol. ſub num. 4. & 5. & per Caballin. de adilit. action. cap. 1. nu. 1. ſecundum quam neque morboſi dici poſſunt, neque vitioſi, quia morbum diſtinctum habemus à lur. Conſult. in dict. §. ſed ſciendum eſſe, ſcilicet habitum cuiuſcumque corporis contra naturam, qui uſum eius ad id facit deterioſiorem, cuius cauſa natura nobis eius corporis ſanitatē dedit, & tradit Capol. in d. l. 1. in princip. num. 8. verſic. nam morbus; Vitij verò in Boue proprie dici poſſet, quando cornu peteret, l. bouem, in princip. & ibi Gloſ. & Capol. ff. de adilit. edict. adeo quod ſine morbum corporis, ſue vitium animi inſpiciamus, dicendum ſit hos boues, nec morboſos, nec vitioſos cenſeri, etiam ſi poſt labores non ſtatim comedant, ſed poſt aliquod interuallum tantum, cum alioquin non recuſant laborem, nec minus idonei red dantur ad onera ferenda, nullum enim ad eſe morbum, aut vitium videtur, cum neque de fortitudine, neque de vitilitate aliquid illis detrahatur, licet non ſtatim poſt laborem manducant, cum per hoc nō efficiantur imbecilliores, & minus apti ad laborandum, vt probat text. apertus in dict. l. adiles aiunt, §. ſed enim ſunt quedam, maxime quia poſt laborem quies conceſſa videtur, nec reſ ita amarè intelligenda eſt, vt ſtatim deſatigati boues comedere, & ad laborem redire debeant, ſed cum temperamento, vt non continuus labor ab eis exigatur, ſed ex bono, & æquo modicè, & cum debita quiete deſideretur, vt eſt text. clarus in l. ſi quid venditor, ff. de

ff. de ædilit. edict. vbi Cæpol. in 6. not. nu. 13. dicit esse text. notabilem pro laboribus, quia non debent laborare die, noctuque, sed debent habere interualla pro necessitate corporis, quod bene notandum dicit, quod eo magis procedit, quia non omne vitium sufficit ad rehdibitoriam, etiam si vsum, ministeriumque venditi Animalis impediatur, sed debet esse notabile, ne leue, aut modicum attenditur, siue corpus, siue animus respiciatur. d. l. i. d. §. sed sciendum, vers. proinde si quid tale fuerit, ff. de ædilit. edict. & ibi latissime Cæpol. post alios multa ad propositum per plures columnas cumulās, & habetur etiam per Caballin. d. cap. 2. num. 5. versic. circa secundum. Anno 1592. Florentiæ.

EPITOME.

An Contractus super vita, vel morte alicuius sit licitus, & quid si vnus det alteri Ducatos 150. quod hoc, quod illes lucretur, si talis moriatur ante completum decimumseptimum etatis suæ annum, quod si vsque ad illam etatem peruenierit, ille alter illi promittat Ducatos 1500. & ille talis ad illam etatem peruenierit, an scilicet iste Contractus sit vsurarius, an vero iniustus, & ad iustum reducendus. Et de pluribus speciebus similium Contractuum, & sponsonum super creatione Cardinalium, & similibus, & asscuracione Nauium.

SVMMARIVM.

1. Pactum, quod si talis filia mea annorum quinque, mensium septem, & dierum octo decederet, antequam compleret decimumseptimum annum, seu attingeret decimumoctauum, tu lucraberis florenos centum quinquaginta, si autem illa vsque ad dictum tempus viueret, tu mihi solueres florenos 1500. hoc inquam pactum nõ dicitur vsurarium, nec illicitum, seu reprobatum, sed iustum, & ideo viuente filia vsque ad dictos annos 17. summa taxata est moderanda, & reducenda ad summam congruentem, & moderatam, & in hac re, qua consideranda sint.
2. Contractus ratione incertitudinis conditionis, & dubij cunctus licitus est, & valet, qui alijs non ualere, neque teneret, & datur exemplum quando quis promittit decem alteri, si Imperator hoc anno moriatur, & alter illi centum si non moriatur.

3. Contractus valet, si vnus promittat alteri decem si Matrimonium sequatur inter Titium, & Bertam, & eadem totidem promittit alter si xer se quatur. Quod procedit, dummodo tales inuicem promittentes sint omnino extranei, & non promittant nomine viri, vel mulieris, vt ibidem declaratur.
4. Contractus asscuracionis tenet, vt puta si quis dicat, promitto tibi decem, si Navis mea ad talem locum applicuerit salua, sin autem tu promittis mihi reddere valorem mea Mercantia.
5. Contractus sponsonum, seu scommissarum, vel asscuracionum licitus esse, & Florentia frequentari, & actionem parere, & supra num. 2.
6. Summa excessiua, & immoderata super vita alienius per certum tempus duraturum promissa respectu summa parua per promittentem in casu contrario recepta, est reducenda ad id, quod iustum est, & honestum considerando lucrum, quod in dicta modica pecunia fieri poterat in tot annis, quibus ille, super cuius vita conuentio est facta, vixit, & habendo rationem de pluribus alijs, de quibus hic mentio habetur.

CONSILIVM LXV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

In questione agitata coram Reuerendissimo Domino Episcopo Fesulano, tanquam Iudice delegato, & Commissario Apostolico inter Ludouicum Lorinum agẽtem ex vna parte, & Benedicũm de Gualconibus Resẽ conuentum ex altera super sponcione, seu conuentione inter ipsos facta, quod si Nannina filia dicti Benedicẽ etatis tempore sponcionis Annorum quinque, Mesium septem, & dierum octo, decederet, antequam compleret decimum septimum sũ ætatis annũ, seu attingeret decimum octauum, dictus Ludouicus lucraretur Florenos centum quinquaginta de libris septem pro singulo Florenno, tunc sibi exbursatos per ipsum Benedicũm, si verò vique ad illud tempus ea viueret, dictus Ludouicus teneretur soluere ipsi Benedicẽ Florenos Mille quingentes similes, in qua questione à varijs Iudicibus varia processerunt Iudicia, Mihi placuit eorum sententia, qui censuerunt Contractum hunc non esse nullum, nec vsurarium, sed immo validum, & licitum, sed tamen veluti continentem lucrum immoderatum, & excessiuum, ex eo, quod Nannina peruenit ad annum

num

num decimum septimum completum, esse moderandum, & ad honestam summam reducendum, quam in sexcentis Florensis similibus aliqui taxauerunt, in qua opinione eam fuent ultimus Iudex, à cuius sententia appellauit Benedictus, ego propterea Affessor electus à partibus, Retuli dicto Reuerendissimo Domino iudicare debenti, eius partes esse in pronuntiando bene iudicatum per dictum D. Iudicem, à quo, & male appellatum per dictum Benedictum.

Ad ita referendum motus fui auctoritate Castri in l. à Titio, num. 3. per illum text. ff. de verborum obligation. vbi propter incertitudinem conditionis, & dubium eius eventum vult valere, & licitum esse Contractum, qui alius non teneret, & illicite esset, ex quo inferri vidisse terminari Florentie, vbi vultur pronosticari de futuro, valere Conuentionem, quod si talis dominus, puta Imperator moriatur hoc anno, promittis mihi decem, & si non moriatur, promitto tibi decem, & si mortuus eo anno fuerit ille Dominus, agi posse ad illa decem. Dubium enim faciebat secundum eum, quia nulla videbatur subesse iusta causa, sed potius turpitudine, prout dicitur in ludo taxillorum; tamen quamplures Doctores in contrarium consulerunt, & ita fuit iudicatum propter frequentem usum Mercatorum, tam ibi, quam alibi, & principaliter per illam legem, quia sufficit cognitus condonatus, & non est querendum de alia causa, & licet dicat, quod pro hac parte noluit ipse consuleri, ait tamen hoc esse iudicium tenendum, & hanc opinionem in sequentibus ibi Alex. num. 3. in quibus bene fuisse iudicatum, & lat. num. 5. versic. per istam regulam, eamque duplici fundamento confirmat ibidem Alex. sub d. num. 3. primo ex notitia per Host. in cap. Gemma, de sponsal. vbi voluit, quod si duo sunt, quorum unus promittit alteri decem, si fiat Matrimonium inter Tinum, & Bertam, alter contra promittat eidem decem, si non fiat Matrimonium, valebit conuentio, si dicti iniuncti promittentes sint omnino extranei dictorum Tinij, & Bertæ, licet secus si promittant nomine Viri, vel Mulieris sponsalia fieri, & casu quo non fiant, promittant poenam etiam nomine ipsorum promittentum proprio, quia non valet promissio poenæ adiectæ accessorie principali, quod debet esse liberum dicto capite, Gemma, & l. Titia, in princip. ff. de verb. obligatio. vbi hoc sequitur Iosol. sub num. 4. versic. in eadem Glossa respondit. Secundo ex simili conuentione, quam etiam frequentant Florentini, per quam ego promitto tibi decem, si Naus mea, mercantis onerata, ad talem locum applicuerit salua, sin autem

tu promittis mihi reddere valore meæ Mercantiæ. Nam Conuentio valebit secundum rationem supra allegatam, & contractus est licitus, vt est casus expressus, & singularis in l. in Naue Saufiel, ff. locat. & cond. & ibi Paul. Cast. notat sub numero 6. versic. Ego alius legendo dicebam, & bene scribit Hieronymus Magoni, in decis. Rot. Florent. decis. 8. num. 1. & 2. vbi ait, quod sponsonum, seu scommissarum vsus Florentie, frequens probabilis est, & efficax ad producendum actionem propter causam, & conditionem, quæ non sit turpis, sed honesta, & loquitur in sponsonem super Creatione Cardinalium, in cuius causæ resolutione ipse etiam interueni, non tamen adducit Magoni. causæ relator allegata supra per me, quæ apertissime intentionem meam probant, ex quibus sine longiori progressu videtur constare, quod dicta sponsona valida sunt, & licita; sed quoniam negari non potest, quin postquam ista puella peruenit ad ætatem anni decimi septimi completi, lucrum conuentum à scutis centum quinquaginta, auctum vsque ad 1500. & sic ad rationem centum pro singulis decem in termino annorum vndecim, mensium quatuor, & dierum viginti duorum, sit excessiuium, & immoderatum, tamquam iniustum ad iustum reducendum fuit, Nam etsi antea mori Puella potuisset, & eo tempore, quo Benedictus eius Pater scutos 150. amississet, tamen postquam peruenit ad istam ætatem, lucrum, debet hoc in consideratione haberi ad considerandam lesionem in contractu propter tam longam vitam, vt pulcrè ostendit in similibus terminis emens annuos redditus, vel fructus ad vitam suam, Czpol. consil. ciuili. 14. sub num. 4. versic. & hæc intelligo vera in antiquis, & post eum tradunt Crauet. consil. 105. num. 10. versic. sed dicit aliquis, & Hippoly. Riminal. consil. 170. in fin. Quo fit, vt merito taxatum fuerit in dicta summa scutorum sexcentorum. Cum enim in hac certa regula dari non possit, & ex vsu Prouincie nihil certi determinatum constet, boni viri arbitrio id totum relinquatur, consideratis qualitate personarum, ætate, valitudine, quantitate eius, quod hinc inde datur, vel promittitur, ac alijs circumstantijs, vt in iudicanda iustitia, vel iniustitia præcij, emens annuos redditus, vel fructus ad vitam suam, dicunt Bald. & Salyc. post antiquiores in l. si ea pactione vtrique, ad fin. C. de vsuris, & latè habetur per Couar. lib. 3. variarum resolutio. cap. 9. num. 7. & Ianus per Caballin. de vsur. quæstio 70. num. 472. cum seq. & optime dicitur, quod tradunt Bald. & Salyc. in l. cum non frumentum, C. de vsur. vbi volunt, quod licet respectu futurorum

torum non possit haberi omnimoda certitudo in estimatione valoris, tamen ex probabilibus coniecturis, & ex vulgi opinione aestimandum est, an intra debitum modum, an verò ultra valor ipse taxatus fuerit, & quod ultra legitimum modum taxatus, ad moderatum reduci debet.

Anno 1593. Florentiz.

E P I T O M E.

Quando ex cursu triginta, aut quadraginta annorum, & ultra debita solemnitates extrinseca presumantur interuenisse in contractu emphyteutico bonorum Ecclesiasticorum. & quid in bonis priuatorum, pro quibus diu solutus fuit affectus, seu Canon.

S Y M M A R I U M.

- 1 Consensus superioris, & alia solemnitates extrinseca, qua requiruntur in alienatione bonorum Ecclesiasticorum ex cursu triginta annorum interuenisse presumuntur.
- 2 Cursus triginta annorum arguit solemnitates debitas interuenisse in concessione bonorum Ecclesiasticorum in Emphyteosim.
- 3 Beneplacitum Papæ circa bonorum Ecclesiasticorum alienationem ubi interuenit, aliud non requiritur, omnesque alia solemnitates interuenisse presumuntur in illo contractu.
- 4 Qui contractum infringere satagit pretextu carentia tantum solemnitatum si de lesione quoque non doceat, causam parum fauorabilem, immo odiosam habere dicitur.
- 5 Contra se fundantem tantummodo super nullitate, in dubio iudicandum est, etiam si agatur de re Ecclesiastica, quando Ecclesia damnum non patitur.
- 6 Causa solius nullitatis intentata est dura, & difficultis, euentusque ut plurimum contrarius intentioni agentis sequitur.
- 7 Bona laicorum per tempus triginta annorum tenentur pro lineariis, & pro quibus tanquam talibus annuatim certus Canon est solutus, presumuntur talia esse, & eorum concessionem solemniter in perpetuum præcessisse, licet ea non appareat.
- 8 Declara ut infra.
- 8 Secus autem si sint bona Ecclesiastica, quia tunc datum tempus non sufficit, sed ad minus requiruntur anni quadraginta.

C O N S I L I U M LXXII.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa appellationis vertente coram Reuerendo Domino Priore Collegiæ Ecclesiæ S. Laurentij de Florentia Iudice delegato, & Commissario Apostolico vertente inter Bernardum de Binis appellentem ex vna parte,

& Reuer. Abbatissam, & Moniales Vener. Monasterij Beate Christianæ Sanctæ Crucis appellatas ex altera. Visis processibus in causa factis in pluribus instantijs, & omnibus, ut oportuit, consideratis, Retuli dicto D. Iudici, & Commissario eius partes esse in pronuntiando bene per D. Iudicem à quo fuisse iudicatum, & male per appellentem appellatum, quoniam quòd ab bona di Valle Ratorum 224 in Emphyteosim concessa pro annuo Canone Ratorum 81. Grani de Anno 1558. die prima Aprilis, non videtur resultare nullitas actus, ex eo quod nec ex Instrumento dictæ concessionis, nec aliunde appareant interuenisse debiti consensus Superiorum, licentia Sedis Apostolicæ, & alia solemnitates extrinsece in alienatione bonorum Ecclesiasticorum requiritæ, quia cum à concessione citra, vique ad item motam lapsi sint Anni triginta, & ultra, & Contractus per partes temper observatus fuerit, debiti consensus, & omnes solemnitates ad dictæ alienationis validitatem requisitæ presumuntur interuenisse, tolliturque omne vitium, & omnis defectus, qui in contractu alienationis rerum Ecclesiasticarum allegari posset, vt in terminis istis tradunt Anchar. consil. 336. nu. 2. versic. præterea dictum Monasterium, Dec. consil. 36. sub num. 8. versic. ultimo non obstat, consil. 339. sub num. 5. versic. ultimo non obstat, consil. 341. num. 13. & consil. 409. numero 1. 2. 8. & seq. Grat. consil. 142. num. 15. & seq. lib. 2. & idem colligitur ex Alex. consil. 79. num. 4. & 5. lib. 1. consil. 17. nu. 8. lib. 4. Soc. consil. 15. nu. 53. & seq. lib. 1. consil. 266. num. 34. lib. 2. Corn. consil. 181. num. 19. & seq. lib. 2. & in eodem casu pro Dominis de Raude contra Ecclesiam maiorem Mediolani, las. conf. 54. col. 5. sub num. 1. versic. tertio principaliter, lib. 1. Crauet. de antiq. temp. in tertia parte, in princip. in primo casu, numero 1. & in §. vidimus in genere, num. 25. versic. tertio presumitur, las. l. sciendum, num.

num. 17. versic. secundo adde, et iterum versic. septimo facit, ff. de verb. obligat. & Gozadin. consil. 73. num. 19. consil. 86. num. 12. Alciat. de præsumpt. reg. tertia præsumpt. 10. sub num. 7. & ex alijs congestis per Gabriel. consil. 36. sub num. 48. & sequen. libro primo, ubi ostendit, hanc esse veriore, & receptionem Doctorum sententiam, & specialius loquendo, quod in concessione bonorum Ecclesie in emphyteosim præsumantur interuenisse cōsentius superioris, & licentia Papæ, seu beneplacitum Apostolicum, aut confirmatio ex cursu annorum triginta sequuta obseruaria, tenent in indiuiduo De c. d. consil. 409. num. secundo, & 9. Grat. consil. 143. num. 16. 17. lib. 2. & Gabr. consil. 88. nu. 14 & 17. & seq. lib. 1. dicens hanc esse communem opinionem, & secundum eam alias decisum fuisse in Rota Romana, & consil. 82. in tertio dubio numer. 30. & seq. libro 3. asserens pariter hoc esse cōmuniter receptum, & ita tæpe resolutū fuisse in Rota Romana, pro quo adducunt inter alios Aret. consil. 36. num. 3. volentem ex tali temporis cursu præsumi licentiam Papæ in testamento Cardinalis, quod dictum in specie sequuntur, laf. in d. l. sciendum, ante numero 17. versic. pro ista opinione, & Crauet. in d. §. vidimus in genere, num. 31. versic. septimo licentia Papæ, & hoc vltimum de per se sufficeret ad victoriam pro substituenda alienatione, quia quando beneplacitum Apostolicum in ea interuenit, aliud non requiritur, cum firloco omnium solemnitarum requisitarum, & eas omnes supleat Abb. consil. 41. numero tertio libro primo, Dec. d. consil. 409. sub num. 2. Gabr. d. consil. 82. in 1. dubio numero secundo, libro secundo, & alij per eum adducti.

Nec refert, quod solemnitates istæ enunciatae non sint in instrumeto, quia adhuc pro cedit conclusio præsumptionis præallegatae, quod ex cursu longissimi temporis sequuta obseruantia præsumantur interuenisse, ut in puncto tradit Crauet alios citans in dicta tertii parte in principio numero decimo, versiculo tertio quarto.

¶ Er huic opinioni eo libentius adhaesi, cum pro parte Monasterij nulla penitus deducatur læsio, sed solum infertur in nullitate ob defectum solemnitarum in huiusmodi contractu requisitarum, quo casu ipsius Monasterij causa non ita fauorabiliter, & benigne tractanda est ex his, quæ in simili tradit Vant. in tract. de nullitat. tit. 1. quid sit nullitas num. 31. sed potius contra ipsam nullitatem pronuntiandum est, & pro validitate alienationis, qualitercumque ex iure vel ex facto nullitas ipsa offuscari, vel dubia reddi possit ex notatis per Crauet. consil. 15. in fin. & per

Vant. ubi supra titu. ultimo qualiter, & quibus modis sententia nulla reparari possit num. 137. versiculo insuper, licet enim causa pro ecclesia agente fauorabilis sit, non tamen sic ei fauendum est, ut aliis iniustitia fiat: nec ita de facili pro euerfione contractuum pronuntiatur sub colore nullitatis, ubi ecclesia damnorum non patitur, ut tradit Dec. consil. 564. numero primo. post Soc. consil. 15. numero 31. & numero 35. libro primo: & ut tradit Federicus de Senis consil. 119. nulli dubium est, sub num. 5. ante fin. post versic. item tutor, si subititibus perniciosus ecclesia uteretur, non inueniet qui cum ea contraheret, & maxime quia solemnitates istæ alias non erant solite iuari, ut ex inspectione similium instrumentorum illorum temporum pater, & notum est, & colligi potest, licet nō multum clare ex formulario Florent. contract. in forma tractat. qui fieri solent a capitu. Monasteriorum post tertium tractatum versic. aduertere quod licet, quo casu durior est hæc causa nullitatis intentata, vt per Vant. d. tit. fin. sub num. 128. versic. bonum etiam fuerit, & ante eum per Crauet. quem adducit consil. 137. num. 9. versiculo, secundo respondeo.

¶ Quo vero ad bona dei castellare statiorū triginta nouem, de quibus nullum apparet concessiois in Emphyteosim instrumentum, si essemus in bonis priuatorum, idem dicendum esset, quod supra conclusum est in bonis di Valle, quia & si non extat instrumentum, tamen cum per dictum spatium annorum triginta continuorum, & ultra tenta fuerint vti emphyteotica, & pro exanti talibus annuati pro Canone soluta fuerint statia viginti nouem grani, præsumeretur concessioem solemniter in perpetuum præcessisse Bald. consil. 116. numero secundo, libro primo, consil. 34. numer. 1. libro quarto, Alex. d. consil. 79. sub num. 4. versic. ad idem lib. 1. Grat. d. consil. 143. num. 18. libro secundo, & late tradit laf. dicens esse communem conclusionem in l. 2. nu. 155. versic. in eadem glof. in fine, & num. 160. versic. 6. quæro, C. de iur. emphyteot. & in d. l. sciendum sub nu. 17. versic. similiter, & diffuse etiam Bald. de præscript. in prima parte tertie partis principalis, quæst. 10. num. 35. & 36. dicens pariter esse communem conclusionem, & habetur etiam per Crauet. de antiquit. temp. in dicta tertia parte in dicto §. vidimus in genere, num. 4. quadragesimo versic. decimo quarto, præsumitur. Sed quia sumus in bonis Ecclesie, contra quam ad præsumendum talem contractum emphyteoticum etiam ad tertiam generationem non sufficit cursus triginta annorum, sed requiruntur ad minus annu quadraginta, cum tanto tempore, & non

minori contra Ecclesiam cutrat præscriptio capiti de quatra extra de præscript. & §. pro temporalibus, in Authen. de Ecclesiastic. tit. ut in puncto tradit Ias. in dicta leg. secunda, sub dicto numero 160. post dictum versiculū, sexto quæro, quem sequi videtur Balb. supra relatus, non videtur super hoc insistendum, cum non sint anni 40. quod ista bona peruenierint ad manus istorum de Binis, qui nulum titulum in eis ostendunt. Anno 1593. Fl.

E P I T O M E.

De Ratione reddenda ab Administratore, vel negotiorum gestore, et libris eorum exhibendis.

S Y M M A R I U M.

1. Administrator, & negotiorum gestor tenentur reddere rationem eorum administrationis.
2. Actio administrationis reddenda transit ad hæres actus, & possus.
3. Libri rationum debent exhiberi in reddenda ratione administrationis, & contra venientem potest in litem iurari per eum, cuius negotium gestum fuit.

C O N S I L I U M L X V I I.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

N causa vertente coram Reuerend. Domino Priore Ecclesie collegiate Sancti Laurentii de Florentia iudice delegato, & Commissario Apostolico inter magnificum Doctorem

D. Ioannem de Ariguccis, & Curatorem hereditatis iacentis quondam Petri etiam de Ariguccis actores ex una parte, et Reuerend. D. Durantem, et Clarissimum D. Christophorum fratres de Carnescchis Reos conuentos ex altera, Retuli partes dicti D. Iudicis esse in condemnando dictos Reos conuentos ad reddendum rationem dictis Actoribus societatis Batilauri initæ de Anno 1525. inter quodam Dominam Dianoram uxorem olim Ioannis de Ariguccis tãquam Matrem, et Tutricem olim Andree Patris dicti D. Ioannis, & Petri eius, & dicti quondam Ioannis filiorum ex una parte, et quondam Petrum Franciscum Patrẽ dictorum Reorum conuentorum ex altera,

et alterius societatis initæ de Anno 1545. inter dictum quondam Petrum de Ariguccis ex una parte, & dicto quondam Petrum Franciscum ex altera, & ad exhibendum libros, de quibus in relatione fit mōtio. Quoniam quilibet administrator, vel gestor negotiorum altetius tenore reddere rationem de administratis, & gestis Bald. consil. 152. in princip. consil. 418. in 6. dubio, num. 6. lib. 3. Roman. consil. 168. in tertio dubio, num. 5. consil. 413. num. 2. consil. 414. num. 1. Cuman. consil. 88. in prin. Abb. consil. 12. in 6. dubio, num. 5. lib. 1. Corn. consil. 196. num. 4. lib. 3. Soc. consil. 24. num. 37. consil. 46. nu. 1. et 2. consil. 73. nu. 1. & 2. libro 1. consil. 213. num. 7. 2. & 6. lib. 2. Dec. consil. 178. in prin. Grat. consil. 23. num. 7. libro primo, & alii congesti per Plot. de in litem iurand. §. 4. num. 85. quæ quidem rationis reddito ita dictos Reos conuentos hæredes administratoris astringit, sicut ipsum administratorem astringebat, ut in puncto dicunt Roman. d. consil. 413. numero secundo, & Alciat. consil. 31. in quinto dubio, num. 7. libro quinto, pro ut è conuerso ad hæredem eius, cuius negocia gesta sunt, transit actio hæc petendi reuersionem ipsius administrationis, ut dicit Roman. d. consil. 168. in tertio dubio num. 5. & in qua rationis redditione uenit in primis exhibitio librorum, sine quibus ea reddi congruè non potest, ut ideo iure merito ei, cuius negotium administratum fuerit, detur iuramentum in litem contra administrationem ipsos libros non exhibentem, Bart. & Bal. in l. prima, §. officio, ff. de turclis, & rationibus distrahendis. Anch. consil. 316. sub num. 3. Soc. consil. 159. num. 3. & sequ. & consil. 190. nu. 1. & 2. lib. 2. la. consil. 4. ante numerum primum lib. 3. Alci. consil. 31. in quarto dubio, nu. 6. lib. 5. Plot. alios referens, & de uera, & communi Doctorum opinione attestans d. §. 4. sub dicto num. 85. ad fi. & §. 5. nu. 26. Anno 1593. Florentiæ.

E P I T O M E.

Quod lata sententia ad fauorem Actoris contra Reum, potest tertius pro suo interesse comparere ad impediendam executionem, quæ executio nihilominus concedenda est sententiam habenti, præstita cautio ne pro indemnitate condemnati a dicta molestia tertij.

S Y M M A R I U M.

1. Tertius pro suo interesse potest comparere in indicio,

- cio, & executionem impedire.*
- 2 *Quibus eandem rem a tertio possessore vendicanti bus, illa debet relaxari ei, qui primo sententiam habuit, declarata infra.*
  - 3 *Præstanda tamen est per ipsum relaxantem idonea cautio de illius indemnitatem conferendo a dicto ter tio nouo comparante, amplius, ut infra.*
  - 4 *Quod etiam in beneficalibus præcedit.*

CONSILIUM LXVIII.

EPITOME.

Spiritus Sancti gratia illuminet intel lectum meum.

Cum Moniales Sanctæ Christianæ de Sancta Cruce pro executione trium sententiarum cõ forum latorum contra D. Bernardum de Binis pro bonis del Castellæ obtinuissēt præceptum de dictis bonis

per dictum de Binis ipsi relaxandis, & ipse opposuerit de iure sibi super eisdē bonis mota per D. Leonardum, & alios de Marefcortis coram Reuerend. Domino Vicario Florentino, perieritque super eisdē, donec lis præ dicta decisa fuerit, & hoc idem requisitum fuerit per dictos de Marefcortis tanquam tertios in hoc iudicio ad executionem impediendam comparantes.

- 1 Ego uisus actis Causæ Retuli Reuerend. D. Priori collegiæ Ecclesiæ Sancti Laurentij de Florentia iudici delegato, & Commis sario Apostolico partes eius esse in confirmã do dictum præceptum, sine tamen præiudi cio rurius per dictos de Marefcortis præten sorem, & præstata per dictas Moniales idonea cautione dicto D. Bernardo de Binis de indemnitatem eum conferuando contra dictos de Marefcortis, & occasione dictæ litis per ip sos et in eisdem bonis motæ, quæ decisis ad literam probatur in l. is a quo fundus 57. ff. de rei uendicat. ubi est tex. clarus, quod quan do duos eandem rem ab eodem possessore uendicant, res illa relaxatur ei, qui primo sen tentiam habuit, cautiue præstata Reode eum indemnitatem c. nferuando ab altero liti gatore, & ita dicunt ibi Barrol. & ceteri scri bentes, & optime declarat Canonista in ca pitulo ueniens il secundo, extra de Testibus, & præcipue Abb. sub numero sexto, uersicu lo, quandoque reterens eidem terminis, & ibi Apostillator in litera B. in uerbo & nota, & Felyn. sub numero septimo, ad fin. uersi

culo, tertia conclusio, & Boer. decif. Buedeg. 79. numero secundo, uersicul. tum regulam prædictam, quod etiam in beneficalibus procedere dixit Abba. in dicto capitulo ueniens, numero septimo, uersiculo, & nota, quod remedium, & sequent. Felyn. & Boer. in locis supra citatis. Anno 1593. Florentiæ.

An Mulier pro Dote alterum pro alio pos sit intercedere, & promittere, vel se ob ligare ualide sine interuentu Mun daldi, & absque beneficio S. C. Velle iani.

Et an leges, siue statuta prohibentia Mu lieres contrahere, vel se obligare sine cer ta solemnitate, habeant locum in causa Dotis, & quid ubi Mater ex statuto fi lijs præiudicare non potest, an ea uiuen te, an uero post mortem tantum eis com petat facultas reuocandi alienata.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Mulier de iure Communi potest intercedere, & fideiubere pro aliqua maritanda, siue sit filia, siue extranea non obstante S. C. Velleiano, ibique ratio assignatur.*
- 2 *Statuta Florent. & Anglaris prohibentia, ne Mulieres possint obligari sine certis solemnitatibus, non habent locum in casu Dotis promissæ pro forore.*
- 3 *Statutum Florentiæ, quod mulier non possit dispo nere de Dote in totum, uel in parte, in præiudiciũ viri, uel filiorum, aut descendentium ex eis, non procedit in casu Dotis.*
- 4 *Privilegium Dotis est adeo favorabile, quod per quæcumque uerba astantis prolata, non intelligitur tali privilegio derogatum, cum sit clausum in corpore iuris.*
- 5 *Statuta prohibentia alienationem bonorum immo bilium in forenses, & non suppositos Statuentibus, non habent locum in alienatione, quæ fieret ex causa Dotis.*
- 6 *In dubijs semper pro Dote iudicandum est.*
- 7 *Mulier obligans se pro Dote fororis una cum consen su viri, non potest tali obligationi controuenire ipsa nec eius vir.*
- 8 *Filij solo Matrimonio tantum, habet ius reuocandi alienata de Dote materna, quando superiunt, & illi succedere uolunt, ubi ex statuto illis non potuit*

L 2 pra-

preiudicari.

- 9 *Promissio Matris pro Dote sororis valet ea vi-
uente, non obolare, quod ex statuto in filiorum pre-
iudicium se obligare non potuerit, sed post mortem
potest infringi a filio superexcellentibus. At si ip-
sa superveniat filius, promissio remanet in suo ro-
bore.*

CONSILIVM LXIX.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in-
tellectum meum.*

Isto puncto mihi com-
missio ad referendum
per Magnificum D. Vi-
carium Anglaris in cau-
sa vertente inter Magi-
strum Marcum magi-
stri Gregorij de Mani-
cottis agentem ex vna
parte, & Magistrum
Angelum magistri Matthei & D. Floram e-
ius uxorem & Reos convenus ex altera.

Reoli pronuntiandum esse pro validitate
fiduciosionis factæ per dictam D. Floram in-
solidum cum dicto eius viro pro solutione
Dotis D. Launiz ipsius D. Floræ sororis, &
uxoris dicti Magistri Marci per scripturam
privatam de more tempore contractæ paren-
telæ confectam.

- Habui enim pro resolutio, quod dicta D.
Flora potuerit intercedere pro fratribus in
promissione dotis dictæ Launiz communis
sororis absque aliquo beneficio. S. C. Velleia
ni, quia potest Mulier de iure communi, dū
modo sit maior, obligare se, ac res suas pro
aliqua mantanda, & pro ea dotem promitte-
re, & valet talis obligatio, & promissio sine
pollicitatione, siue pacto nudo, siue stipula-
tione facta, cessante dicti S. C. Velleiani auxi-
lio, siue talis Mulier sit filia, siue sit extranea,
vt in filia est text. in l. si dotare, & in extranea
est text. in l. fin. C. ad Velleian. & tradit Aret.
in §. item si sub numero 15. versiculo, capio
nunc primum casum Institut. de except. di-
cens id duplici ratione factum esse: prima fa-
uore Dotis, cum sit causa p. a. l. cum his, §.
Mulier ff. de condit. indeb. secunda ne si mu-
lier promittens Dotem iuaretur Velleiano
Mulier nupta remaneret sine Dote, &
forte a Viro, qui sub linere debet onera Ma-
trimonii, repelleretur, ut dicit text. in dicta l.
l. fin. idem etiam licet non tam late teneri Ti-
taquel. in tractat. de priu. p. r. causæ. priu. de.
113. & copiose habetur per Nastam consil.

62. num. 14. cum seq.

- 1 *Quia conclusione stante non obstant sta-
tuta Anglaris & Florentiæ in contrarium al-
legata pro D. Flora, nam quantum attinet ad
ea, quæ prohibent Mulierem obligari sine
certa solemnitate in occurrenti casu omni-
sa, responderetur illa non prodesse dictæ Mu-
lieri pro Dote sororis i.e. obliganti, quia talia
statuta non procedunt in causa Dotis. Sa-
lycet in leg. fin. in princip. in quarto notab.
ad finem, C. de iure dotium, l. i. in leg. pri-
ma, in tertio not. numero nono, ff. solut. ma-
trimon. & in l. si c. instant numero 208. eo-
dem titul. & in l. filius familias §. diu, in pri-
ma lectura, numero 64. ff. de lega. primo, So-
cin. consilio 80. numero vigesimo tertio, &
sequent. libro quarto, Gozad. consilio 43. nu-
mero vndecimo, & sequent. Grat. consilio
82. numero decimo tertio, & sequent. libro
primo, Calcan. consilio decimo tertio, ferè in
toto. Bald. Nouel. in tractat. de dote in sexta,
parte priuileg. 48. numero primo, Marfil. sin-
gul. 443. ad fin. Cotta memor. verbo statu-
tum requirens consensum circa finem, uersu
eulo, an aures statutum prædictum, vbi di-
cit, quod ita vidit iudicari, & sententiam in
causa appellationis confirmari. Negul. in tra-
ctat. de pignor. & hypothec. in primo mem-
bro octauæ partis, in noua sententia sub nu-
mero vigesimo tertio, & sequent. dicens hanc
esse communem opinionem, & in consulen-
do, & iudicando sequendam, & in puncto
iuris substitutionem, quamuis impugnatur
ab aliquibus, quorum fundamentis ipse re-
spondet. Gabriel. in titul. de legi. & constitut.
conclusi. prima numero decimo, vbi refert
alios, & de magis communis testatur: quam
opinionem late etiam comprobatur, & sequi-
tur Roland. de iure dot. quæstion. 105. in
quarto fundamenti, numer. decimum quartum.
& seq. & faciunt dicta inferius in uersu. seq.
in fin.*

- 3 *Non obstat aliud statutum Florentiæ,
quod Mulier non possit disponere de Dote
in totum, uel in parte in præiudicium viri,
vel filiorum, aut detentendum ex ea, quia
responderi potest, primo quod non procedit
in causa Dotis, l. i. in terminis in dicto §.
Dial. in prima lectura, numero 60. & in se-
cunda lectura numero 97. cum enim Dos
in hoc sit specialiter priuilegiata a iure per
text. in Authen. res quæ, C. commun. de le-
gat. & in corpore vide iuratur, sequitur
quod per quacumque uerba prolata a statu-
to non intelligitur tali priuilegio derogatum
cum sit clausum in corpore iur. ut subdit ibi
l. i. in l. lectu. nu. 63. in 6. fundamento, & ter-
tium iam dicta de statutis requiruntur. ecc.*

tam

tam solemnitatem in obligationibus mulierum, vt non procedant in obligatione pro Dote, & magis in terminis uideatur facere, ⁵ † quod statuta prohibentia alienationem bonorum immobilium in forenses, & non suppositos statuentibus, non habent locum in alienatione, quæ fieret ex causa Dotis, ut in indiuiduo tenent Anon. de Burr. consilio 35. numero secundo, Castren. consilio 186. sub numero secundo, libro secundo, Fely. in capitulo Ecclesia Sanctæ Maræ, sub numero 59. ad finem quartæ declarationis de consiliis. Contra memor. in verbo forensis prohibitus per statutum, ubi ad hoc plures adducit auctoritates, & dicit ita uidisse obseruari in contingentia facti. Bos. in titulo de princip. & privileg. eius, sub numero 339. ad fin. versiculo, audiui; Carpan. in commentar. ad constitut. domini Mediolani. tit. de penis, §. collegis, numero 54. Plot. inter consil. crim. diuers. primo loco collectorum per Zilet. in parua forma libro primo, consil. 108. nu. 21. uer. septimo dicto consil. quod est in uolumine consilio ipsius Ploti consilio 19. libro primo, Phanuc. in responsio super stat. lucenf. Rubr. de eo, quod forensibus non sit licit. acquirere bona immobil. in Ciuit. lucenf. uel eius district. libro secundo, capitulo. 74. posito in fin. tract. de inuent. nume. vndecimo, versiculo quinto, & ultim. & alii, quos Plotus, & Phanuc. allegant, quæ opinio maximam uideretur habere æquitatē, ne mulier remaneat indotata, & a viro, cui Dos promissa fuit, expellatur, ut dicit rex. in d. l. fi. C. ad Vell. & ubi dubia esset, adhuc amplectenda uideretur, cū in ambiguis pro Dote sit iudicandum. ⁶ In ambiguis, si de iur. dot. vt in proposito considerat las. in d. §. Diui, in prima lect. sub numero 64. & in secunda lectura sub numero 98. & seruiunt dicta superius in uersis. qua conclusione stante.

Secundo, & forte tutius respondetur, quod ⁷ cum promissio sit facta fauore, & contemplatione viri, & filiorum, & ex eis descendendum, ne eis fiat præiudicium, & vir consensit obligationi per vxorem cum ipso insoludum factæ; neuter ipsorum potest tali obligationi contrahere, sed uterque debet ei acquiescere Bald. in l. quousque la prima numero quinto, C. de fideicommiss. Dec. consil. 468. numero 29. & filiis, uel descendentibus tantum ius alienata reuocandi competere potest, quando soluto Matrimonio supersint, uel succedere uelint. Dec. ubi supra, Soc. consil. 241. sub numero 10. uersicu. tertio probatur lib. 2.

Ad eo quod obligatio, uel alienatio conficitur matrimonio per Mulierem facta ualet, ea uiuente, licet quo ad interesse filiorum,

uel descendentium stet in suspensio, & pendente futuro euentu, quia si Matri superuuerent, possent alienationem reuocare, quod si ea superuueret eis, uel aliter casus contingeret faciens cessare eorum admissionem ad bona materna, alienatio suum effectum fortiteretur, pro ut in terminis statuti tradit Castren. consilio 442. sub numero tertio, uersiculo, sed non est ita libro primo, & optime faciunt in simili casu notata per Alexan. consilio 189. sub numero septimo, et octauo, libro 2. et per Soc. consil. 123. numero 4. libro 3. Anno 1593. Florentiæ.

EPITOME.

De re communi pluribus pro iudicio ab uno sine aliorum consensu vendita; & an Alimenta præstita a Patruo, uel ab Auunculo Nepribus secum commorantibus præsumantur donata, uel data animo repetendi, & an idem sit in Dote, & paraphernalibus dictis Nepotibus datis, aut promissis.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Frater, qui obligat, aut vendit totam rem, quam habet pro indiuiso communem cum aliis fratribus si bi solum pro sua portione, & non fratribus pro eorum portionibus præiudicat.*
- 2 *Alimenta a Patruo data, uel ab Auunculo Nepribus egenis, & earum Patre in longinquis partibus commorante, uidetur data intuitu caritatis, & affectionis, & non animo repetendi.*
- 3 *Alimenta præstita ab Auunculo, uel Patruo Nepribus in Domo eius manentibus, & illi seruitia domestica facientibus non repetuntur, sed cum dielibus seruitijs compensantur.*
- 4 *Dos ab Auunculo, aut a Patruo data Nepribus una cum paraphernalibus censetur donata, nisi pactum apponatur, quod danti restituatur. Extraneus donans Puellam præsumitur donare, nisi stipulatus sit sibi reddi, & quis dicatur extraneus ibidem.*
- 5 *Etiam si mulier haberet Patrem, uel fratrem, aut alios attinentes.*

CONSILIVM LXX.

*Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

Super controuersia ver-
tete coram D. Vicario
Anglaris inter DD. Vr-
sinam, Gëtleim, & Phi-
lippa sorores filias quô-
dam Pauli de Piccanti-
nis a Montedoleo ex
vna parte, & Christo-
phori, & fratres quon-
dam Marci, & alios litis consortes de eodem
loco ex altera respectu conuentionis dicta-
rum sororum.

Retuli dicto D. Vicario esse pronuntiân-
dum ad earum fauorem pro quarta tantum
parte petitz Terræ, de qua contenditur, respo-
ctu uero reconuentionis factæ per aduerſa-
tios contra dictas Mulieres, retuli eas esse ab-
solvendas a petitis, & quo ad conuentionem
motus sui, quia licet contractus initus inter
Marcum Patrem dicti Christophori & fra-
trum sit validus, & de hoc non sit disputan-
dum, tamen non potuit dictus Marcus obli-
gare totam illam petâ Terræ patrio sermo-
ne nuncupatam in Campo d' Antognaccio,
Francisco fratri dictarum sororum actricum
pro restitutione pecuniarum mutatarum,
nec alia pacta circa eius venditionem, non se-
cunda restitutione intra certum tempus ad
fauorem dicti Francisci facere, quia cum in
ea quattam tantum patrem habere pro indi-
uiso cum fratribus, & alia tres partes ad ipsos
fratres pertinerent, obligatio, & venditionis
conuention valuit tantum in sua porzione, &
non in partibus ad fratres si ceterantibus, & si-
bi ipsi solum præiudicauit, & non alijs, vt in
obligatione est tex. ad literam in l. 1. C. com-
mun. diuid. in l. si fratres, C. commun. utrius-
que iudicii, Et in l. unica C. si commun. res
pignori data sit, & in venditione in l. prima, in
l. secunda, & in l. penult. & in l. fin. C. de com-
mun. rer. alienat. & vbiq; notant glo. & scri-
bentes.

Quo vero ad reconuentionem motus sui,
quia alimenta præstita per patres reconueni-
tum Ursinæ, & Gentili post discessum earû
Patris a Patria, & eiusdem mortem in patri-
bus Ronç videtur fuisse per eos præstita di-
ctis Puellis earum Neptibus egenis bona ali-
qua non habentibus, & derelictis ex affectio-
ne coniunctionis sanguinis, & intuitu piete-
tis, & animo donandi, & non repetendi, ma-
xime cum impensa non esset magna, & in-

supportabilis artibus earum facultatibus, Do-
ctorum l. Nefennius, & in l. ex duobus §. si ff.
de negot. gestor. & in l. alimenta, & in l. si pa-
terno affectu, C. eodem tit. Alex. consil. 110.
numero primo secundo, libro seprimo, Cor-
ne. consil. 199. numero quarto, libro tertio,
Crauer. consil. 86. num. 2. & 3. & in nostris ter-
minis Ancha. loquens in Patruo, & Auuncu-
lo alepne Neptes, libro secundo, quest. iur. fa-
mul. quest. 52. numero sexto, cum pluribus
seq. præſentim etiam cum illa retinerentur in
eorum domibus, & ipsis Auunculis inserui-
rent, & seruicia familiaria præstarent, quo ca-
su alimenta sunt compensanda cum dictis
seruitijs, ut tradit Anchar. vbi supra numero
15. post citatos per eum.

Adest præterea cutius lōgi temporis post
præſtita dicta alimenta cum racturnitate di-
ctorum Auunculorum, & eorum filiorum,
qui inultum opulatur dicta præſum. præ do-
nacioni, argumento l. procula, ff. de probatio.
Nos autem per cosides Auunculos promissa
viro dictæ Gentili, cui eam in Matrimoniu
ipsi collocauerunt, & in parte iam soluta una
cū bonis paraphernalibus siue, vt aiunt Cor-
redis, & donamentis alio non apparente do-
nata censetur, quia extraneus dās, uel promit-
tens Dotem pro Muliere videtur ei eam do-
nare, nisi stipulatus, vel pactus fuerit illam si-
bi reddi, & extraneus dicitur, qui non habet
Mulierem in potestatem, ut est text. ad litte-
ram in l. unica, §. accedit, C. de rei vxor. act. &
ibi hoc notant gloſſi, Barto. Bald. Ioan. Faber.
Salycer. & alij, & late tradit Soci. consil. 291.
sub num. 1. r. ver. ad primam lib. 2. uolens hoc
procedere etiam si Mulier haberet Patrem,
vel fratrem, aut alios atinentes, quia adhuc
videretur data, vel promissa animo donandi
& non repetendi, & gerendi negocium Patris,
uel fratris, aut mulieris, quod eo magis proce-
dere videtur in occurrenti casu, quia Pater illi
mortuus erat, & bona non reliquerat, nec vi-
uens aliquam commissionem de filiis nubē-
do, quod constet, eis dederat, & quia de dicta
promissione, & solutione Doriuin, & dona-
mentorum cōfectum fuit instrumentum,
& tex. processu patet, & illud non exhibent re-
conuenientes, quod verisimiliter ostenderet
si eorum intentionem probaret, cetera reſplē-
centia antea citata creditorum ex causa
Dotium ad excludendum Adversices a conſe-
quutione dictæ quartæ partis pene Terræ præ-
narrate pro indiuiso nō iuris probata, & ideo
reconueniēte Mulieres mēuēunt absolutio-
nem per reg. l. qui secutari, C. de edendo. An
no 1593. Florinæ.

E P I T O M E.

De alienatione bonorum subiectorum fideicommissi, & quando valeat reuocabiliter, & quando irrevocabiliter, & quando fideicommissarius possit illa vindicare, & quando tantummodo agat ad pretium contra alienantem; & quid si is sit non soluendo, An tunc contra possessorem experiri valeat.

S Y M M A R I U M.

- 1 Bona subiecta fideicommissi possunt alienari conditione pendente reuocabiliter; Nam purificata conditione reuocantur, & alienatio fingitur retro nulla. & num. 2. vbi declarat.
- 2 Alienatio bonorum fideicommissi conditionali subiectorum valet irrevocabiliter, quando est facta ab ignorante, & ideo non reuocatur, sed ad pretium agitur contra alienantem purificata conditione.
- 3 Fideicommissarius potest agere contra alienantem rem subiectam fideicommissi ad pretium, & si non sit soluendo, potest recta via agere contra emptorem.
- 4 L. fin. §. fin. ff. de legat. 2. declaratur in materia alienationis bonorum fideicommissi conditionali subiectorum, pendente conditione, & num. seq.
- 5 Aliquis rem super qua nullus ius habet sine Domini voluntate, nulliter facit.
- 6 Alienatio bonorum suppositorum fideicommissi conditionali facta ab herede grauato multum differt ab alienatione facta ab alio non grauato, & nullum ius habente. Nam facta alienatione per grauatum, emptor rescipere non potest, secus si fiat per alium non grauatum.
- 7 Debitor per vnum ex sociis contracta, sunt illius propria, quando societas non est omnium bonorum, nisi ex causa societatis facta appareant.
- 8 Socius vendens, vel aliter alienans rem communem, non potest, nec intelligitur vendidisse, nisi suam partem.

Etiam si sit socius omnium bonorum, ibidem.

CONSILIUM LXXI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N^o causa mota coram D. Vicario Anglaris per D.D. Felicem, & Elisabeth sorores de Becis contra D. Editore de Fabbtronibus pro medietate pro indiuisio petite terrae alio Aspuno, Retuli dicto D. Vicario eius par-

tes esse in promouendi ad fauorem dictarum Actricum iuxta petas petita. Quoniam licet bona subiecta fideicommissi conditionali pendente conditione possint vendi, & alienari, & sequuta traditione dominium transferatur in acquirentem; tamen postea purificata conditione reuocantur, & dicta alienatio fingitur retro nulla, & est ac si nunquam fuisset facta vt est casus in l. fin. §. fin. autem sub conditione. C. comm. de legat. & ibi notant Doctores, Cast. conf. 94. in princ. & conf. 263. col. fin. vers. secunda verò prohibitio lib. 2. Dec. conf. 323. in princ. Negul. in tract. de pignor. & hypothecis in 2. memb. sextae partis principalis sub numer. 10. ad fin. vers. sed si res legata. Anchar. Regiens. quest. 3. num. 2. 3. lib. 1. Michael Crass. dicens communem in §. fideicommissum, quest. 56. nu. 3. versicitem praedicta, & ita etiam sentiunt Crauet. conf. c. 77. num. 68. & Marzar. in epitom. de fideicommiss. in 2. parte, quest. 46. ante fin. vers. si autem heres, & vers. seq. & rursus vers. de fideicommissario agente contra heredem alienantis.

Nec obstat si dicatur, quod dicta dispositio procedat, quando alienatio est facta à sciēte scienti bona esse subiecta fideicommissi conditionali, secus autem quando est facta ab ignorante ignorantem, quia tunc valet alienatio irrevocabiliter, nec adueniente conditione retractatur propter bonam fidem vtriusque, sed fideicommissario datur regressus ad pretium contra alienantem, vt est casus expressus, & singularis in l. fin. §. fin. ff. de legat. 2. & ibi not. Doct. Cast. dict. conf. 94. post princip. sub num. 1. lib. 2. Soc. confil. 75. num. 16. versic. ex quibus, lib. 1. Crauet. d. confil. 77. num. 18. Doct. in dict. §. fin. autem sub conditione, vbi praesertim Bart. num. 2. Salyc. sub num. 7. in prima oppositione, las. illum legens cum §. sed quia, sub numero 4. in quarta limitatione, & in Authen. res quae, sub num. 2. & in secunda limitatione, eodem tit. & ibidem Salyc. ante eum, sub numero 1. in 1. quest. in fin. & plenē Cachet. decis. Pedemont. 75. in princ. Theaur. ibidem Decis. Pedemont. 75. 1. num. 2. vbi latē, & Crass. in dict. §. fideicommissum, dict. questione 56. numero 4. versic. & hoc quidem, qui ita communiter teneri dicit, & tenet Marzar. dict. q. 46. ante fin. versic. de herede grauato alienante ignoranter, quo in casu, si alienantes non sunt soluendo, potest fideicommissarius recta via agere contra emptorem, aliā amittere pretium, & bona, cum tamen ignorantia alterius sibi non debeat esse nociua, las. in dict. Authen. res quae, num. 2. versic. vltra quos, Cast. confil. 94. numero 1. & seq. lib. 2. Grat. confil. 27. num. 37. versic. secundo dic-

cas,

D. Petri Caballi.

cas, lib. 2. Roland. consil. 81. num. 16. lib. 2. Crass. dict. quæstio. 56. sub num. 5. versic. sed quæstio quid si grauatus, ubi attestatur ita
4 omnes communiter tenere. Quia respondetur, quod dict. §. fin. loquitur in bonis alienatis per hæredem grauatum ignorantem grauatum, qui etiam si illud sciuisset, alienare potuisset, quia pendente conditione dominum bonorum est penes ipsum, & alienando illud transferre potest in acquirentem, eum conditio non impleri possit, ut dicunt
5 Doct. in d. §. fin. autem sub conditione, per illum text. & non procedit in bonis alienatis per alium ius ita faciendi non habentem, quia in alienis rebus sine domini voluntate aliquid disponi lex non patitur. l. finali, in fin. C. de pact. & quod dict. §. fin. intelligatur tantum in terminis, in quibus loquitur, & non extendatur ad alios casus, tradunt in fortioribus terminis Bald. in dict. Authen. res quæ, in primo notab. numero 1. & ibidem Ias. sub numero 2. in secunda limitat. & idem Ias. in dict. §. sed quia, sub num. 4. in secunda limitatione quartæ limitationis, & in l. eius, §. quid si stipulatus, in quarto notab. num. 4. ad fin. versic. ad hoc vltimum, ff. si cert. per. Castr. consil. 263. ante fin. versic. ad secundum, lib. 3. Soc. dict. consil. 75. ad fin. num. 17. versic. vltimo respondetur, lib. 1. & quod in istis terminis sit differentia inter alienationem factam ab hærede grauato, & factam ab alio non grauato. Patet ex n. stat. per Castr. in d. §. fin. autem sub conditione, circa medium, versic. aduerte tamen, ubi dicit, quod licet alienatione facta per grauatum secundum terminos dict. §. purificata conditione contra fideicommissarium non possit emptor bona vſucapere, vel præscribere longo tempore, tamen secus est facta alienatione per alium non grauatum, quia tunc acquirenti tribuitur titulus habilis ad vſucapiendum, vel præscribendum contra fideicommissarium purificato fideicommissio non agente, & ita dicit se consuluiffe, & Castr. sequitur Ias. in dict. Authen. res quæ, num. 2. versic. intellige sanè, & magis in terminis hoc decidit Cacher. d. decit. Pedemont. 73. num. 3. post eundem Castr. in alijs locis citatis.

Nec aliquid facit, quod bona ista fuerint vendita per Gregorium Patrum ipsarum Astricium tempore, quo cum eis, & earum fratre, ex cuius persona agunt, erat in communione, & pro exsoluendis debitis per eundem factis eadem communione durante.

7 Quia respondetur, quod cum non esset societas vniuersalis omnium bonorum, ut ex deductis in processu clarè apparet, debita per vnum ex socijs contracta sunt illius propria, & non communia, nisi appareant ex

causa societatis facta. Bald. consil. 445. post princip. sub num. 1 lib. 3. Crauet. alios citans consil. 159. num. 8. versic. quod debita, vnde valuit tantum venditio pro medietate pro
8 indiuiso ad ipsum vendentem spectante, non autem pro alia medietate ad socios perti-nente, & sibi ipsi solum, non autem alijs preiudicauit, ut in venditione est text. in l. 1. in l. 2. in l. penul. & in l. fin. C. de comm. rer. alienat. & in obligatione idem dicitur in l. 2. C. communi diuidendo, in l. si fratres, C. commun. vtriusque iud. & in l. vnica, C. si comm. res pignor. dat. sit, quod & data vniuersali omnium bonorum societate procederet, quia & tunc socius non potest alienare plus
9 portione sua in præiudicium socij, l. nemo ex socijs, ff. pro soc. & ibi Bart. & Bald. & in l. si socius, in fin. ff. si cert. per. & ibi Ias. in 2. notab. num. 30. Anno 1593. Florentie.

EPITOME.

Quod Prelatus non possit aliquid facere sine Capitulo in præiudicium Ecclesie circa ius quæsitum: & quid in iure querendo.

S Y M M A R I V M.

1. Res iudicata facit ius inter partes, & pro veritate habetur.
2. Prelatus solus sine Capitulo non potest præiudicare Ecclesie in iure quæsito, secus in iure querendo.
3. Prelatus non potest repudiare hereditatem sine consensu Capituli, neque potest remittere debita, declara. ut ibidem.
4. Prelatus non potest transigere sine consensu Capituli, & autoritate Superioris, sed fallit ut ibidem.

CONSILIVM LXXII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Gentibus Capitaneo Bartholomæo, & Annibale de Franchinis de Pistorio cõtra Priorem, & Fratres Sancti Laurentij dictæ Ciuitatis, ut consecraret publicam scripturam super

quadam præsentia transactione, Retuli patres Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Num.

tij Apostolice penes Serenissimum Magni Ducem Etrurie Iudicis delegati, & Commissarii Apostolice esse in pronuntiando ad favorem illorum conventorum, quoniam cum pro Fratribus Sancti Laurentij adsit res iudicata contra dictum de Franchinis, quare ius facit inter partes, & pro veritate habetur l. res iudicata cum sua materia, ff. de regulis iuris. concordia, quatenus probaretur, quare tamen non apparet, non subsisteret de iure, quoniam solus Prælatius sine Capitulo non potest præiudicare Ecclesie in iure iam quesito, licet secus in querendo, Federic. de Senis consil. 9. ante fin. Felin. in cap. contingit, num. 4. & 5. versum eadem glossa. extra de sentent. excommunicat. & alibi passim Doctores. Nec ex quo nihil de suo transfert Ecclesia in alium, licet remittat, quod sibi debetur, inferri potest, quod non requiratur alia solemnitas, sed sufficiat solus Prælatius, prout in repudiatione legati concludit Federic. de Sen. dict. consil. 9. in toto, quia quicquid sit de autoritate Superioris, de qua loquitur Federic. necessarius est consensus Capituli, ut in repudiatione hereditatis dicit Bald. in l. pupillorum, sub numero 1. C. de repud. heredit. & hanc esse veram opinionem, & ab omnibus tentam, excepto Abbate dicit Felin. in loco citato, & tradit Redoan. in tract. de rebus Eccles. non alienant. questio. 2. cap. 1. per totum, & iterum questio. 51. cap. 4. etiam per totum, & in terminis remissionis debiti, quod Prælatius solus non possit remittere debita Ecclesie, nisi quando adest clara exigendi impotentia, vel quando in debiti exactione maiores sumptus fierent, quam esset utilitas ipsius debiti post modum exacti, tenet Roman. consil. 50. in 2. dubio, sub numero 3. Redoan. dict. questio. 2. cap. 1. num. 4. & ad rem facit Doctorum distinctio in materia transactionis cum Ecclesia faciendæ, quod aut per transactionem res, quæ prætenduntur Ecclesie, remanent penes alium, & aliàs sine debitis solemnitatibus alienari non poterant, & tunc Prælatius non potest transigere sine consensu Capituli, & autoritate Superioris, etiam si per partes, & non per Ecclesiam possiderentur, quia sicut directe non potest fieri talis alienatio sine debitis solemnitatibus, ita nec indirecte transigendo, aut remanent penes Ecclesiam aliquo dato, vel facto per Prælatum, & tunc Prælatius solus sine Capituli consensu, & Superioris licentia transigere potest, quia reddit conditionem Ecclesie meliorem, Bart. in l. nulli, num. 2. ff. de transaction. pulchrè Abb. in cap. contingit, numero 3. extra de transaction. & late tradit Redoan. in dict. tractat. questio. 2. cap. 1.

numero 7. & questio. 91. capit. 17. numero 1. & 2. Anno 1593. Florentie.

EPITOME.

Agitur de Concessione Iuris Patronatus Ecclesie per Summum Pontificem facta pluribus pro se ipsis, & eorum heredibus, & Successoribus de ipsorum Familia, quomodo intelligatur, quales esse debeant, illud prætendentes, & quid probandum ab illis sit, illud prætendentibus. An & quando dictum Ius in Compatronos, vel alios titulo particulari transferri possit, & quomodo pro eiusdem Iuris exercitio inter Compatronos conventio, & pactio miri possit, & qualis. De privatione talis Iuris ob delictum, aut propter spretam testatorum voluntatem. Et an & quando ex gratia à Principe obienta, recuperetur, & de pluribus alijs in hac materia.

SUMMARYM.

- 1 Voces in presentatione Rectoris ad Ecclesiam Iuris patronatus, qualiter inter plures distribuuntur.
- 2 Ius Patronatus Ecclesie de sui natura transit ad heredes, adeo quod qui non est heres Patroni, ad illud aspirare non potest, quamvis esset de descendens Patroni.
- 3 Qui prætendit posse admitti ad Ius Patronatus, tenetur probare omnes illas qualitates, quæ illum habilitare debent iuxta tenorem concessionis.
- 4 In fundo mixto pro se, filijs, & descendens, & heredibus, qui prætendit succedere, tenetur probare se filium, descendens, & heredem.
- 5 Prælegatum Iuris patronatus Ecclesie, non valet sine consensu Episcopi factum private persona, quid si fiat in Compatronatum, infra nem. seq.
- 6 Quilibet Compatronus habet Ius in solidum in Iure patronatus, ex quo illud Ius est indivisibile.
- 7 Conventio inter Compatronos respectu exercitii Iuris patronatus, tenet de alterius vicibus presentando ad discordias evitandas, secus quod ad proprietatem transferendam de uno in alium ipsorum Compatronorum.
- 8 Ius Patronatus non potest ab uno alteri Compatrono donari, vel legari sine consensu ordinarii, quicquid sit in simplici remissione, & relaxatione, maxime si forma concessionis alteretur, nisi omnes Compatroni concurrant, & consentiant.

- 9 Concessio Pape de Iure Patronatus Ecclesie simpliciter facta aliquibus profe, & eorum heredibus, & successoribus de Familia ipsorum non inducit formam, nec modum precise succedendi in iure Patronatus, ita quod ille cui conceditur, potest dictum ius relinquere illi de Familia, cui manule.
- 10 Filius vivente Patre non dicitur Comparatus in iure Patronatus, licet post Patrem in eo iure successurus.
- 11 Pater non potest transferre Ius Patronatus in filium Iure particulari, ut puta titulo donationis, aut legati, ibidem.
- 12 Donatio iuris Patronatus facta in Comparatum dicitur remissa, & seu relaxatio, que ideo valere potest, secus in non Comparatum, vel in eum, qui non est patronus, sed potest succedere in Comparatum, & supra num. 10.
- 13 Hares non potest impugnare dispositionem testatoris, nisi in eo in quo dispositio est improbat a iure, etiam si Inventarium non fecerit.
- 14 Propter homicidium, & Bannum capitale, in quo bona veniunt confiscanda, homicida privatur iure maioratus, & iure patronatus ex dispositione testatoris, sic mandentis.
- 15 Rebannitus an restitutus intelligatur ad ius patronatus.
- 16 Gratia in praeiudicium iuris medio tempore alteri quaesiti non retrotrahitur.
- 17 Restitutus a Banno recuperat ius de futuro, & efficitur capax iuris postea descendit in scudis, quam in maioribus, fideicommissis, & similibus.
- 18 Habilitas attenditur tempore delati iuris nulla anterioris inhabilitatis habita ratione.
- 19 Dispositio Testatoris de non admittendo ad successionem in aliquo iure profissum in aliqua Religione, vel in Sacris ordinibus constitutum, non trahitur ad eos, qui postquam in dicto iure successerunt, efficiuntur professi, vel Sacerdotes sed intelligitur de istis, qui tales sunt tempore delati iuris.
- Verba imperfecti subianctini modi rem imperfectam, & non consummatam significant ibidem.
- 20 Multa facta tenent, & roborantur ex post facto, quae ab initio non concederentur, faciliusque ius quaesitum conservatur, quam quaerendum permittitur.
- 21 Decisa per sententiam in rem iudicatam transactam, non sunt in dubium refrenda, praesertim quando a partibus sententia est approbata.
- 22 Semel contraveniendo privatus, perpetuo efficitur indignus, & ideo apertum est ius illi, qui vocatus est ex dicta conventionione.
- 23 Bannitus a Principe restitutus, non censetur restitutus ad ea, quibus iudicio testatoris vel contravenitionem fuit privatus propter tale bannum.
- 24 Bannitus restitutus per Principem ad gratiam, & de banno cancellatus recuperat iura amissa in alios immediate translata ex condemnatione absque alio facto, vel titulo inter ipsum, & fisco.
- 25 Quod procedit quando per viam iustitiae quis fuit restitutus, secus autem si per viam simplicis gratiae tantum, & praesertim quando bona non transfuerunt in tertium immediate ex banno.
- 26 Ius iam quaesitum tertio ex banno, & condemnatione alterius a Principe auferri non potest, maxime post factam apprehensionem, & Dominium perfectum quaesitum.
- 27 Bona quae fisco incorporata fuerint, si pendente banno a tertio excooperentur, & dicuntur bannitis, sit rebannitis, tunc dicta bona non reuertuntur ad bannitum, etiam si per viam iustitiae restitutus esset.
- 28 Alienationis cuiusvis prohibitio etiam comprehendit alienationem ob delictum (quae voluntaria dicitur) & operatur, ut statim dicatur, purificatum fideicommissum sequuta condemnatione ad favorem vocatorum, non expectata morte delinquentis, nec interim ad ipsum fisco remanere debent.
- 29 Restitutio solum reintegrare potest Bannitum ad ea, quae effecta fuerunt fisci ex delicto, reducendo causam ad non causam, secus ad ea, quae tertio aliunde quaesita sunt, quam a sententia condemnatoria.
- 30 Caducitas sententiae interea ob alienationem non remittitur propter redemptionem, & recuperationem rei alienatae.
- 31 Emphyteota factus incapax Emphyteosis propter ingressum Religionis bonorum incapax, si ille postea efficitur Episcopus, vel alius capax bonorum, non recuperat Emphyteosim iam ad alios devolutam propter ingressum Religionis.
- 32 Qui semel voluntati defuncti contravenit, caret omni commodo, quod ex eius dispositione pignere posset etiam de futuro, nec ad recuperationem calis iuris amissi prodest Principis restitutio.
- 33 Lely Taverli Fanensis I.C. Clarissimi, commendatio de doctrina, & integritate.

CONSILIVM LXXIII

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa appellationis vertente coram Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Nuntio Apostolico penes Serenissimum Magnū Ducem Etruriae a sententia lata per admodum Magnificum, & Reuerend. D. Vicarium Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Cardinalem, Archiepiscopi Florentini, super lite vertente inter Magnificum D. Andream quondam Thomae olim Andree de Minerbetus Aduo-

rem ex una parte, & Magnificum, & Reuerend. D. Donatum Archiepiscopum Metropolitane Ecclesie Florentinae, & Magnificum D. Franciscum Equitem Diui Iacobi de Spata fratres, & filios dicti quondam Thomae olim Andreae praedicti, ac Magnificum D. Andream Equitem Religionis Domini Nostri Iesu Christi, quondam Rogetij olim dicti Andreae omnes de Minerbertis reos conuentos ex altera super declaratione Iuris Patronatus, illius exercitij, & praesentandi Rectorem, seu Plebanum ad Ecclesiam Plebaniam, nuncupatam Sancti Iohannis Maioris in agro Muxellano, & pro qua rata, & portione spectet ad dictum D. Andream Actorem, Retuli dicto Illustrissimo, & Reuerendissimo Nuntio eius partes esse in confirmando, & approbando dictam sententiam, per quam fuit declaratum ad dictum Actorem spectare ius praesentandi pro duabus tantum vncijs ex duodecim. Nam cum dictus Andreas agat ex duplici capite, partim scilicet ex persona dicti quondam Andreae Senioris eius Aui paterni, & partim ex persona Illustrissimi D. Francisci de Minerbertis, Archiepiscopi Turritani eius Patris magni, & fratris germani dicti Andreae Senioris, discutendo vnumquodque caput, clare constabit eum in exercitio dicti Iuris patronatus non posse iure praetendere plures ratas, & portiones, quam per dictam sententiam fuerit consecutus, respectu enim medietatis d. iuris patronatus spectantis ad d. Andream Seniores, cui, & dicto Archiepiscopo eius fratri illud concessum fuerat a Summo Pontifice pro ipsis, & eorum haeredibus, & successoribus de Familia Minerbertorum, & sic cuilibet eorum pro medietate iuxta Regulam l. reos, §. cum in tabulis, ff. de duobus reis. Aduertendum est, quod ius patronatus de sui natura transit ad haeredes, adeo quod qui non est haeres Patroni, ad illud aspirare non potest, etiam si esset filius, vel descendens. Federic. de Sen. consil. 115. in princ. Anchar. consil. 81. etiam in principio, Abb. in Clement. 1. sub num. 6. de iur. patronat. post gloss. ibi in verbo liberet, ad fin. & in cap. cum seculum, num. 5. extr. eodem tit. Bolognet. consil. 13. num. 29. versic. quinimmo potest dici. Quod fortius procedit stante forma concessionum, seu Bullam Pontificalem volentium illud deuenire ad haeredes dictorum fratrum de Familia Minerbertorum, quia volens admitti ad dictum ius, debet probare, se habere qualitates ab ipsis concessionibus requisitas, quae cum de illis personis dicant, de alijs prohibere censentur, alias tamquam non comprehensis in dictis Bullis ad contenta in eis admitti non debet,

ut in puncto tradit Anchar. dict. consil. 81. in principio, & optime scribit Clar. in §. secundum, quod ill. §. num. 4. versic. quandoque & tertio, ubi ex mente aliorum, quos adducit, concludit, quod quando feudum est mixtum, scilicet pro se, filijs, & descendens, & haeredibus, qui vult in eo succedere, debet esse, & filius, vel descendens, & haeres; alias repellitur ex magis communi, veriori; & in practica obseruata opinione, quod si, ut Andreas non possit admitti in aliqua parte, vel rata dictae medietatis spectantis ad dictum Andream Seniores, cum non ostendat se esse in aliqua portione eius haeredem, prout verum non est, & apparet ex pluribus per Reos conuentos deductis, & ipse id non inficiatur, licet in petitione dicat se haeredem, & ex sex vncijs ad illud pertinentibus tres spectare ad ipsum, & fratres, & alias tres ad dictum Equitem Andream patrualem, & sic se ius habere in una vncia, non parumque miratus fuit, quod libellus sibi lectus ad praesentiam quamplurimi fide dignorum virorum; ita fuerit conceptus, cum non fuerit, nec sit, nec esse velit haeres dicti eius Aui paterni, immo alias egerit contra eius haereditatem, & iura contra eandem habeat, nec in hoc vitiosus immorandum censco.

Respectu autem alterius medietatis spectantis ad Reuerendissimum Archiepiscopum Turritanum eius Patrum magnum, quoniam dictus Actor agit ex praelegato iuris patronatus sibi facto in testamento dicti D. Archiepiscopi tanquam primogeniti, & vocato ad ius primogenij constitutum in donatione per dictum testamentum confirmata, videretur in primis quod dictum praelegatum Iuris patronatus non valeat, tanquam factum absque consensu Episcopi; quia vera est, & nota conclusio, quod Iuris patronatus titulo particulari donationis, vel legati relinqui non potest sine expresso ordinarij consensu priuatae personae, cap. quod autem, cap. illud, cap. nullus, & vbique gloss. & Doct. extr. de iure patronat. Abb. in cap. cum seculum, ad fin. num. 6. eodem tit. dicens ita communitur teneri, & reprobari dictum Federic. de Sen. consil. 115. sub num. 2. aliter renentis, contra quem etiam tenet ibi Grisoli in responsione ad dictum Consil. quam opinio nem contra Federic. approbant etiam Calder consil. 6. eod. tit. de iur. patron. & Roch. in tractat. de iure patronat. in verbo pro eo, num. 6. & Bero. in d. cap. illud, num. 6.

Nec dicatur dictam Conclusionem non procedere, quando ius patronatus transferatur in Compatronum, quia tunc non est necessarius consensus Episcopi, cum n. sit proprie donatio, sed potius proprii iuris relaxatio,

ratio, ex quo quilibet Patronus habet ius in-
solidum secundum glo. in capit. primo, extr.
de iure pat. quam communiter approbati di-
cit Abb. ibi numero septimo, prout tenet gl.
in capitulo ex insinuatione, eodem tit. quam
ibi approbat Anto. de Burr. vt refert Abb. nu-
mero quarto, qui licet numero quinto, dicat
Jo. Andr. velle contrarium, & eius dictum ef-
se verius, tamen fateretur dictum glo. & Anto.
nisi esse equius, & illud approbant Caltr. con-
sili. 333. sub num. 3. libr. primo, las. in l. volun-
tas numero octauo, C. de fideicommiss. Fe-
ly. in capitulo, quæ in ecclesiis, colum. an
repenult. sub num. 89. post versic. octaua de-
claratio extr. de consuetu. vbi ad idem allegat
gloss. in clement. secunda, eod. tit. & in capit.
nemini, l. 6. quæst. septima, & nouissime Cor-
bolus in trac. de causis, ex quibus Emphyteo-
ta iur. suo priuatur, tit. de cau. priuationis ob
alienat. limi. 6. num. 3. versic. tertio suadetur,
quia immo magis communis opinio vide-
tur esse in contrarium, ut testatur Rochus in
dicto verbo pro eo, numero quinto, versicul.
amplia nunc, & in verbo ipse, vel i. 5. numero
19. quam opinionem tenet Paulus de Ciudad. in
eod. trac. part. 9. quæst. secunda, & sequitur
Rot. Roman. deci. 407. numero quarto, par-
t. prima in nouissimis, licet enim respectu exer-
citij fieri possit cõuentio inter compatronos
alternis vicibus presentandos ad discordias
7 cuitandas Clemen. plures de iur. patro. Abb.
in dicto capitulo primo numero 6. extr. eod.
tit. tamen in proprietate transferenda de vno
in alterum, necessarius est ordinarij cõsensu,
vt tradit Rochus in dicto verbo ipse, vel i.
8 numero 19. in fin. quod clarius procedit in
casu, de quo agitur, cum tractetur de transla-
tione iuris patronatus non per viam simplicis
remissionis, & relaxationis, sed per modum
donationis, seu legati, & mutetur forma con-
cessionis Pontificalis pro hæredibus, & suc-
cessoribus dictorum fratrum de familia Mi-
nerbettorum, in qua re etiam de compatro-
norum præiudicio tractari videtur, quibus
non consentientibus fortè etiam ordinario
annuente id fieri non potuisset, Rochus in di-
cto verbo pro eo, quæst. i. 5. Lambert. de iur.
patronat. libro primo, parte secunda quæstio.
2. artic. 6. num. 5. Paris. consili. 48. nu. 9. & seq.
libro 4. Crauer. consili. 63. numero quinto, Lu-
douje. conclus. 43. colum. nona versiculo, fal-
lit primo

9 Et quando prima opinio admittenda ef-
set, ea tamen non posset adaptari presenti ca-
sui, quia non sumus in legato facto Compatro-
no, nec etiam futuro successori necessa-
rio, quia Bulla summi Pontificis non dat for-
mam, & sit modum succedendi in iure patro-
natus, sed illud simpliciter concedit prædictis

duobus fratribus, & eorum hæredibus, & suc-
cessoribus de familia Minerbettorum, adeo
quod D. Archiepiscopus poterat dictum ius
relinquere alteri, quam dicto Andreæ Iunio-
ri, & de eo disponere in alios, quos voluisset
de familia Minerbettorum, vt de se paret: im-
mo, & quando futurus fuisset Compatronus
vna cum fratribus ex concessione Pontificis,
non tamen poterat dici Compatronus ex no-
tat. per Calder. consili. 19. in fin. de iure patro-
10 & per Roch. in d. tractatu in verbo compe-
tens quæst. 70. numero 19. dicentes, quod fi-
lius nõ dicitur compatronus viuente Patre,
licet sit successurus in iure patronatus, vt e-
tiam tenet Lambert. in eo. trac. libro primo
parte secunda, articulo quinto numero 12. ex
qua ratione nõ potest ius patronatus per Pa-
trem trãsferri in filium titulo particulari do-
nationis, vel legati, Lambert. dicto libro pri-
mo, part. secunda, quæst. secunda artic. 6. ver.
quid modo si Pater, cessat enim ratio, pro-
pter quam sublinetur translatio in Compa-
11 tronum, quæ est, quod cum iuspationatus
sit insolidum penes omnes Patronos, vt su-
pra est dictum, donatio dicitur potius remis-
sio, seu relaxatio, quam datio, Lambert. dicto
libro primo, parte secunda, quæst. prima art.
11. quæ ratio cessat in futuro successore, quia
cum tempore actus ad eius fauorem facti,
non sit iuspationatus penes ipsum, nulla eius
iuris remissio, aut relaxatio fieri dicitur, sed
potius vera donatio, quæ Episcopi consensu
indiget.

Et si dicatur, quod Domini Archidiacono-
mus, & eques Franciscus fratres dicti Adoris
12 & cohæredes dicti D. Archiepiscopi non pos-
sunt impugnare dictum prælegatum contra
ueniendõ testatoris dispositioni per regulam
l. cum a Matre, C. de rei vendicac. & l. ex qua
persona ff. de reg. iur. cum vbique notat. per
Doctores.

Respondetur quod cum prælegatum sit a
iure improbatum, possunt illud impugnare
Aretin. consilio 123. numero 7. Afflict. decif.
240. numero octauo, Grammat. decif. 93. nu-
mero octauo, & sequent. Crauer. consili. 200.
num. 5. & alij adducti per Gabr. tit. de regul.
iur. conclus. 11. num. 3. i. & latius per Pinel. in
l. r. in tert. parte, limit. 10. num. 83. C. de bo-
mater. etiam si simpliciter, & sine inventario
hæreditarem acceperunt, vt diffuse ostendit
Phanuc. in trac. de inuent. parte 7. num.
257. vbi exatè, & cum distinctione plurimum
causum in antecessoribus, & subseqentibus
numeris rem hanc pertractat.

Sed et quando prælegatum effectum for-
tiri deberet, vel quia valeret, vel quia impu-
gnari non posset, & si neutrum admittendū
videretur, adhuc tamen Ador excludendus
esset

esset a consequutione illius, quia cum homicidium commiserit, & ob id Bannitus fuerit, & in poenam vitæ, & Confessionis omnium bonorum condemnatus, priuatus remansit maioratu, & dicto iure patronatus si birelictio ex clara dispositione dicti Archiepiscopi in donatione, & testamento expressa, qui talem legem apponere potuit, & quæ seruanda est uti a iure non improbat, iuxta notata in l. 1. & a. ff. de his, quæ poen. nomin. & in l. unica, C. eodem tit. & in terminis maioratus per Ludouicum de Molin. in tra. de hypan. primogeni. libro secundo, capitulo duodecimo, ferè in toto, & maxime nu. 32. & seq. versic. illud autem prætermittendum non erit.

14 Nec restitutio, & Banni cancellatio a Principe obtenta, uideretur posse sibi prodesse, quia cum ex dispositione eadem Archiepiscopi ob id homicidium fuerat priuatus iure primogenij, & Patronatus, & illud sequuto banno cum publicatione bonorum illico translatus fuerit in D. Donatum secundo

15 genitum, nõ potuit gratia retrorahi in præiudicium iuris medio tempore quæsitum dicto Domino Donato, ut ex communi Doctorum sententia tradit Clar. in præd. Criminal. quæst. 59. numero 8. versic. sed quæro, & in terminis primogenituræ Molin. de hypan. primogen. libro tertio, capitulo secundo numero 14. circa principium, versic. quæ quæstio, & semper intelligitur facta sine præiudicio Tertij, M. tris. de bannit. in uerbo restitutorum numero primo, Clar. dicta quæstio. 59. numero sexto, versic. uero, quæro, & latissime Brunoerus a Sole quæst. 19. se re per totam.

16 Et si dicatur, quod saltem restitutus recuperat ius de futuro, & efficitur capax iuris po itea differendi, ut in priuato seudo propter delictum aperto Agnatus ad grauiam restitutus, concludit Fl. ita. in l. loci corpus, §. si cui omnino in si. uersiculo, nota etiam, si si seruitus uēdicet. dicens ita tenuisse Jacob. de Bellouit. sequitur Marfi. in dicto uerbo Restitutorum numero secundo, dicitur enim renasci, ut dicit Florianus per rext. in l. & si forrē, quam legit cum d. §. si cui omnino, ubi ius competens alicui, & ex aliquo impedimento deficiens, eo cessante renascitur, unde etiam recuperat ius fideicommissi secundum Marfil. in d. loco num. 14. post Docto. in l. ex facto §. Iulius longius ff. de vulg. & propterea quod cum poilea D. Donatus ceciderit ab eodem iure primogenij, & patronatus propter assumptionem ordinis Sacerdotalis ex eadem dispositione Domini Archiepiscopi, D. Andreas actor tunc restitutus potuit reponi in eisdē ius iam amissum,

& tanquam primogenitum præferri Equiti Francisco tertio genito, quia sufficit habitabilitas tempore delati iuris, nulla anterioris inhabilitatis habita ratione, ut in puncto latē & eleganter ostendit Molin. d. lib. 3. capitulo 2. sub num. 14. & pluribus sequentibus, uersic. dubium autem.

Respondetur, quod dictus D. Donatus non cecidit a maioratu, & iure patronatus acquisito per priuationem Actoris, quia uerba donationis, ad quam se refert D. Archiepiscopus in relicto iuris patronatus, non recipiunt hunc sensum, & si enim dicunt non esse admittendum ad successionem eum, 18 qui in aliqua Religione professus esset, uel in sacris ordinibus constitutus reperiretur, non tamen priuant eum, qui iam successisset, & postea Religiosus, uel sacerdos effectus fuisset; nec priuatio ibi præsupponit admissionem, sed potius denotat exclusionē admittendi, quod patet ex significatione uerborum in dicta particula positorum, in quibus in primis declaratur non comprehendi in dispositione illos primogenitos, qui essent iam dictæ qualitates, & postea subiunguntur infra scripta uerba, uidelicet quos quidem sacerdotes, & professos, & primogenitos prædictos, qui secundum formam, & ordinem præsentis instrumenti succedere deberent in huiusmodi donatione, et bonis prædictis donatis, seu eorum usufructu, penitus priuauit, & priuatos esse uoluit, ex quibus ponderando, quod primario adiungitur illis, qui succedere deberent, & sic per uerba præteriti imperfecti subiunctiui modi, quæ sunt imperfectam, & non consummatam significant, clare resultat, quod non admissi iam, sed admittendi tantum excluduntur, 19 seu priuantur, quod a ratione non est alienū sed iuri conforme, cum multa ex post facto tolerentur, quæ a principio non concederentur, & facilius ius quæsitum conseruetur, quam quærendum permittatur per regulam legis Patre fatioso, ff. de his, qui sunt sui, uel alieni. iur. cum sua materia, quod tanto magis dicendum est, cum de hoc extet sententia lata inter partes per Reuerendum Dominum Horatium Bitundellum in iudicatum transacta, per quam de claratur maioratum spectare ad dictum D. Donatum, & successive ad alios per D. Archiepiscopum nominatos, excluso dicto Andrea, ut propterea cum res iudicata pro uelitate haberetur, & ius faciat inter partes, non sit ulterius de hoc disputandum l. res iudicata, ff. de regul. iur. cum: sua materia, nec debet nunc in dubium refricari, quod iam 20 per sententiam terminatum fuit l. causas, uel lites, C. de transact. & fortius

M cum

cum facta dicitur de consensu partium, quod per se vltim rei iudicatur habere dicitur. Ibi conuenit, ff. de re iudic. & ibi Castrensis. & alij Felyn. in capitulo, licet heli de simonijs, & maiorem vim habere dicitur, quia sententia approbata nihil opponi potest, l. ad solutionem, & ibi Bald. & alij, C. de re iudic.

Præterea admissa citra præiudicium veritatis priuatione D. Donati, dicitur, quod ius primogenij, & patronatus deuoluatur ad Equitem Franciscum tertio genitum sequentem in gradu, & non ad dictum D. Andream Actorem, qui ob contrauentionem dispositionis D. Archiepiscopi fuit priuatus, & remansit indignus omni commodi etiam futuro,

21 & alias deuoluendo, nec aliquid operatur restitutio in hoc, quia semel contraueniens, perpetuo efficitur indignus, Curt. senior consilio 63. numero 20. versiculo vltimo, Alex. consilio 138. numero 14. libro primo, Paris. consilio 91. numero 64. libro secundo, Mattheus Felio. inter consil. Castri. consil. 259. colum. fin. libro primo, Alciat. consil. 141. numero 7. libro quinto, Decian. consil. 39. num. 3. & sequent. libro 2. Roland. consil. 70. num. 70. libro tertio, & cum aduersus spem restitutio,

22 statim præceptum nulla concedatur restitutio, utique a Principe concessa ad illud non extenditur, Castri. d. consil. 259. numero octauo, libro primo Paris. consil. 19. numero 83. & 147. libro secundo, quia intelliguntur concessa pro ut de iure. Decian. consil. 43. in fi. Cranetti. consil. 45. num. 5.

23 Nec prædictis obstat, quod cum dictus Andreas Actor fuerit restitutus, & cancellatus a Banno, debeat admitti ad amissa, & translata in dictum D. Donatum, cum ea in illum transferantur immediate ex condonatione ab eo quæ alio facto, vel titulo, iur. fisci, & ipsa ex communi opinione Doctorum, de qua testatur Rolandus a Valle consil. 45. numer. 25. & 31. libro quarto, & Peregrinus in tractatu de iur. & privilegijs fisci, libr. 5. tit. ultimo, numero 13. versicul. limita 3. in quibus locis alios referunt, Oddus in tractatu de restitut. in integrum, parte secunda quæstio. 99. articulo 10. in toto, ubi pluries meminit de dicto consilio Roland. & maxime numer. 94. in terminis nostris ob bona medio tempore a substituto ex testatoris dispositione accepta.

24 Quoniam respondetur, quod sententia banni non fuit causa immediata acquisitionis dicti D. Donati: sed dispositio D. Archiepiscopi, & prohibitio alienationis adiecta in donatione, & confirmata in testamento, quia ex delicto, & Banno D. Andreæ nihil consequutus fuisset D. Donatus, si ad ius primogenij, & patronatus non fuisset uocatus,

& propterea ad bona hoc modo quæstio, non debet restitutus admitti, quando non per viam iustitiæ, sed ex gratia tantum, ut in proposito nostro, restitutus fuit. Boff. in pra. criminal. titu. de remedijs ex sola clementia Principis numero primo, cum sequent. Alba consil. 17. num. 22. Decian. consil. 86. numer. 44. cum sequentibus libro tertio, & in puncto de bonis peruenitis ad te a num. vigore fideicommissi. Natta consil. 470. numero 21. Burlati. consil. 187. numero 12. cum sequent. & Ioan. Petrus Surdus consil. 203. num. 12. & 39. Menoch. consil. 186. in secundodubio. Peregrinus in loco citato, sub num. 54. vers. sublimita secundo, & in terminis primogenituræ Molin. dicto libro 3. capitu. 2. numero 14. in princip. dicens esse communem opinionem, Plot. de in litem iurando, §. primo numero 5.

25 Respondetur etiam, quod in bonis quæstis immediate ex ipso Banno, & condemnatione non operatur restitutio post factam apprehensionem, ut in casu prædicto, quia tunc perfectè est quæstus dominium tertio, quod sibi a Principe auferri non potest, Natta d. consil. 470. num. 22 & consil. loquens num. 10. Brunor. a Sole. quæst. 19. numer. 51. Menoch. de præsumpt. libro quinto præsumpt. 46. num. 9. Surd. dicto consil. 203. num. 37. & 40. cum pluribus sequentibus est plenissimum consilium in ista materia.

Quod & in iure simpliciter adito, vel agnito procedere voluit Molin. in d. tractat. lib. secundo, capitulo septimo, numero 28. & Menoch. d. præsumpt. 46. num. 9. & Peregr. d. lib. 5. tit. vltimo, numero 37. & 38. versicul. quid autem iuris sit.

Quæ eo magis videntur procedere stante sententia excommunicationis ad fauorem dicti D. Donati, & contra fisci, qui bona incorporauerat, nam quando quis per sententiam auocauit bona a fisco, tunc annullata sententia Banni, non intelliguntur sublatæ alia sententia subsequente, ut est sententia relaxationis bonorum ad fauorem Tertij lata, ita tradit Plot. de in litem iurando §. primo, sub numero 5. circa medium uer. sed ad gesta, ubi loquitur etiam in restitutor per viam iustitiæ, & latius Surd. d. consil. 203. num. 13. & sequ. & nu. 39. & adhuc clarius procedunt, ex quibus primogenij, & patronatus ipso iure dicitur ipse habuisse ad D. Donatum statim sequentem dicto D. Andreæ, & condemnatione cum publicatione bonorum non solum ex priuatione illi indicta, sed etiam expressa prohibitione cuiusvis alienationis, quæ comprehendit etiam condemnationem, & confiscationem ex delicto, Barro. & alij in l. Imperator, ff. de fideicommissar. liberta. la so.

Rip.

Rip. & alij in l. filius familias, §. Diui, ff. de leg. primo, Clar. in præf. et in quæst. 78. qu. 19. verūtem quæro, Petr. de fideicom. quæ. 8. num. 110. & sequen. Bursat. consil. 187. num. 2. & oporietur, ut statim dicatur putificatum fideicommissum ad fauorem vocari non expectata morte delinquentis, ita ut interim à pūd fūcū ea remanere non debeant, quicquid sit fideicommissio, absque expressa prohibitione, ut declarant Glor. & Casim. l. cum pater, §. liberris, ff. de leg. 3. Doct. in d. §. Diui, Salycin athen. et qui, in §. 45. verificat. ut statim voluit alteri restitui, & de bonis authorit. iudic. possid. Rulm. consil. 23. num. 13. lib. 5. Clar. d. quæst. 78. num. 10. dicens communem, Beccius consil. 97. num. 6. Rolan. consil. 98. num. 14. lib. 2. Botta consil. 39. maxime numero. 21. & seq. Petra in d. tract. quæst. 6. nu. 30. Molin. de Hispan. Primogen. lib. 1. ca. 13. sub nume. 35. verificat. si autem maioratus, ad fin. & latius lib. 2. cap. 13. num. 56. verificat. similiter etiam solet dubitari, & lue Oddus consil. 53. num. 9. & sequen. lib. 1. attestans de communi, Gomez. super legib. Taur. lege 40. nu. fin. verificat. quos tamen singulariter limita, Gab. titul. de iualie. conclusio. vigesima quarta, numero primo, decimotertio, & decimoquarto, ut propterea dictum ius D. Donatus dicatur
28 acquisitū esse iure suo, & causam a fisco non habuisse, quo fit, ut a Principe restitutus dictum ius recuperare non possit, quia restitutio bene potest reintegrare bannitum ad ea, quæ ex sententia amisit causam reducendo ad non causam, sed non ad illa, quæ aliunde, quam ex condemnatoria sententia, tertio sunt quesita per dicta superius. Quibus conuenit, quod dicitur in caducitate semel incurfa ob alienationem, quæ non remittitur ob redemptionem, & recuperationem, lason in l. fina. numero 135. C. de iure emphyteot. Corbolus in tractat. de causis, ex quibus emphyteot. iur. suo priuatur, titul. de caus. priuation. ob alienatio. ampliano. vigesima nona, numero primo, & sequen. ubi refert plures de communi attestantes, & facit idem Corbol. in eodem tractat. titul. de caus. priuat. ob mortem ciuilem, numero tertio, verificat. quod adeo, ubi concludit, quod emphyteota factus incapax emphyteosis propter ingressum Religionis incapax bonorum, si postea efficiatur Episcopus, vel alter capax bonorum, non recuperat emphyteosim ad alios comprehensos, vel ad Dominum deuolutam per talem ingressam Religionis secundum dicta per ipsum, numero primo, & secundo, quæ nullam videtur recipere dubitationem cum ultra contrauentionem supradictam ex delicto proeueniente, aliter etiam contrauentit dispositioni D. Archiepiscopi, alienando

prædium nuncupatum Monte Frascoli, propter quam priuatus extitit dicto iure primogenij, & patronatus iuxta renorem donationis inter viuos factæ, & in testamento confirmatæ, ut declarant Domini huius Rotæ Florentinæ in eorum motiuis editis pro iustificanda sententia contra dictum Dominum Andream, & causam ab eo latentem prolatam. Nam ut supra dictum est, qui semel contrahit voluntati defuncti, caret omni commodo, quod ex eius dispositione prætereundum est etiam de futuro, nec restitutio à Principe facta aliquid operatur, quia dicitur ius concessum à disponente sub illa conditione, si non alienetur, quæ sequuta resolutur concessio, ut considerant Doctores supra allegati, & præsertim Bursat. dicto consilio 187. in qua re diutius non est commorandum.

Sed quoniam sublato robore prælegati, vel quia non valuerit, vel quia defecit, remanet Dominus Andreas Actor hæres D. Archiepiscopi, vna cum dictis Domino Donato, & equite Francisco æqualiter, & sic quilibet eorum pro tertia parte, duæ vnciæ ex sex pertinentibus ad dictum Dominum Archiepiscopum spectant ad ipsum Dominum Andream, propterea confirmanda fuit sententia Domini Iudicis primi, maxime cum hoc sit conforme transactioni initæ de anno 1574. inter ipsos fratres ex vna parte, licet ipso D. Andrea absente, & D. Bernardetto Episcopum Aretinum, & Equitem Andreæ ex altera cum beneplacito Serenissimi Magni Ducis, & ex Voto
32 Clarissimi Iuriconsulti D. Lælij Taurelij, cuius doctrinæ, & integritati multum semper deferendum censui. Anno 1593. Florentiæ.

EPITOME.

An per Diuisionem factam ab Arbitris per laudum inter partes dicatur re-nunciatum fideicommissio, In quo articulo, adeo plene omnia consideranda minutim discutiuntur, ut nullus amplius dubitandi, locus relinquatur.

S Y M M A R I V M.

- 1 Clausula in Diuisione, vel Laudo inter fratres ad habendum, tenendum, & possidendum, utendum, & fruendum, alienandum, & quicquid placuerit perpetuo

M 2 faciendum

- faciendum sine aliqua contradictione.
An importet renunciationem fideicommissi, & infra.
- 2 Renunciatum censetur esse fideicommissum per divisionem sequentem, data scientia fideicommissi.
  - 3 Incompatibile esse videtur, quod fideicommissum detur, & facultas alienandi irrevocabiliter competat.
  - 4 Per laudum divisionum quibuscumque clausulis munitum non intelligitur remissum ius, seu spes fideicommissi de futuro, praesertim si in laudo nulla sit facta mentio fideicommissi.
  - 5 Sententia seu laudum ad ignorata non extenditur, quamvis compromissum factum fuerit, nedom circa lites praesentes sed etiam futuras.
  - 6 Laudum divisionum quando comprehendere valeat etiam bona fideicommissi subiecta, & ipsius fideicommissi renunciationem operari, ubi exemplificatur.
  - 7 Laudum in quo continetur id, quod continere non poterat, si fuerit emologatum, & ratificatum, si non valet in vim laudi, tamen valet in vim patris.
  - 8 Ratificatio omnium, quae in laudo continentur, non operatur circa ea, de quibus in Compromisso distinctum non fuit, scilicet si ratificans sciens fuerit, quod laudum plus comprehendat, quam fuerit in Compromisso deductum, quia tunc illud approbare videtur.
  - 9 Ratificatio circa ignorata, & invalida non operatur effectum suum, scilicet data scientia invaliditatis ante ratificationem.
  - 10 Ratificatio dicitur personalis, & non nocet filiis, & descendentes vocatis in fideicommissum, nisi Pater renunciaverit pro se, & filiis suis, & descendentes quamvis illi essent haeredes rennunciantis, & non sequitur.
  - 11 Iuri de futuro filio competenti ex propria ipsius persona, ut in fideicommissum de futuro, Pater praeiudicare non potest renunciando, nec aliter illud ius alienando etiam quod filius illius esset haeres.
  - 12 Pater renunciando fideicommissum post eum in persona filiorum pervenire, non potest nocere filiis, sed intelligitur renunciasse tantummodo iuri suo, & non filiorum.
  - 13 Haeres obligatus censetur ex facto defuncti ad id, quod defunctus expresse se obligavit, & non ultra.
- Nam ex persona haeredis non augetur, neque diminitur defuncti obligatio.*
- 14 Cum quis vel haeres prohibetur venire contra factum defuncti, tamen ad hoc non prohibetur venire ex propria persona.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Voniam in causa vertente coram Excellentiss. D. Iudice primari Instanciarum Quartierorum Sancti Ioannis & Sanctae Mariae Novellae Civitatis Florentiae inter D. Leonem de Venturis Agentem

ex una parte, & Dominam Alexandram vxorem quondam D. Bernardi de Venturis Rea conuentam ex altera, disputandum summummodo videtur, an per divisionem factam ab Arbitris per laudum inter Iacobum, Ioannem Francicum, & Aloysium filios quondam dicti Francisci de Venturis dicatur renunciatum cuidam fideicommissu particulari per dictum coram Patrem facto in suo testamento de Anno 1452.

Idcirco in hoc tantum insistant, omitrendo alias difficultates per me decisas veluti claras, & nulla, ni fallor, iurium allegatione pro earum iustificatione indigentes.

Videtur itaque dicto fideicommissum renunciatum per dictam Divisionem, in qua dicta bona in partem assignata fuerunt dicto Ioanni Francico, & alia libera dictis eius fratribus cum infra scripta Clausula, ad habendum, tenendum, & possidendum, vendendum, & fruendum, & alienandum, & quicquid Ioanni Francisco, & eius hereditibus, & successoribus deinceps placuerit perpetuo faciendum, sine aliqua contradictione, vel exceptione, per quae verba pregnantia dubitandum non videtur, quin data scientia fideicommissi, quae praesupponitur, renunciatum illi censetur, cum hic nedom sit data facultas dicto Ioanni Francisco, & eius hereditibus faciendi de sua portione quid vel lent, quod ad fideicommissum remissionem sufficere voluerunt, Angel. in leg. qui Romae, §. duo fratres, in quinta questio. Bartol. ff. de verbor. obligat. & ibi Croc. numero 133. Alexand. consil. 62. numero quarto lib. 7. & alii allegati per Gabr. tit. de fideicommiss. conclusio. prima limitat. tertia, numero 29. & concludendo in eodem casu tenuerunt Crauer. consilio 638. libro quinto, Roland. consilio trigesimo quarto numero 77. & sequen. libro

libro quarto, Cephal. consilio 253. numero septimo, & sequent. libro secundo, Menoch. consilio 87. numero 15. & sequent. libro primo, sed etiam expresse concessa fuerit facultas alienandi, quo casu magis de plano admittunt hoc scribentes, cum non possint stare ista simul, quod fideicommissum duret, & competat facultas alienandi irreuocabiliter Barro. & ceteri Doctores communiter in dicto §. duo fratres, Alexand. consilio 189. numero 7. & 8. lib. 5. Dec. consil. 11. sub numero septimo, Grat. consil. 17. colum. prima numero 11. & colum. penult. numero 49. & latius consil. 60. colum. prima secunda numero octauo libro primo, dicens esse communem Soc. reg. 38. in quinta fallentia, & alij allegati per Gabr. dicta conclusi. prima limitat. quarta numero 20. & praeter eos Bald. consil. 89. numero 9. libro primo, Cora. consil. 44. colum. si. sub numero 12. libro tertio, Soci. consilio 43. numero primo, libro quarto, late Crauet. consilio 24. numero octauo, & sequent. asserens, esse veram, & communem, Marz. de fideicom. quarto. 59. dicens pariter esse communem, & Romz., & Florentiz iudicando sequutam a Rota, & Cacher. de pedemon. 112. numero 17. attestans de crebriori, Menoch. dicto consilio 87. numero 29. Odd. consilio 49. numero secundo, libro primo, Turret. consilio 65. numero secundo, consilio 77. in secundo dubio, numero 24. consil. 81. numero quinto, ad si. libro primo, & plures alij per ipsos allegati, quam opinionem in laudo diuisionis tenent punctualiter Cur. senior consilio 63. in quarto dubio, Berouus consil. 130. numero 39. & 40. libro secundo, Gozad. consil. 98. numero 16. & seq. Celsus Hugo consilio 22. sub numero primo, Rjmin. iunior consilio 748. numero 20. & sequent. libro septimo, Hooded. consilio trigelimo tertio, per totum libro primo, qui omnes eam ex pluribus firmat.

Quibus tamen non obstantibus contrariam opinionem vniorem esse existimauit, et secundum eam iudicandum esse retuli dicto D. Iudic. Mihi etenim uisum est, quod opinio affirmatiua, dato, quod sit magis communis, procedere non possit in praesenti casu, in quo dicitur Clausula non possunt aliquo modo operari remissionem fideicommissi, cum sint appositae in laudo lato per Arbitros quibus nulla per partes data fuit facultas nedum remittendi fideicommissum, sed nec laudandi super aliquo iure de futuro, ut patet ex compromisso, a quo omnis eorum potestas dependet, unde succedit clara Doctorum conclusio, quod per huiusmodi laudum diuisionem quibuscumque clausulis munitum, non

intelligatur remissum ius, seu spes fideicommissi de futuro, ut in terminis terminantibus tenent Bal. consilio 84. numero primo libro primo consilio 191. numero tertio libro secundo, & in capitulo primo tit. Imperator Lothar. colum. secunda, Cuman. in l. qui Romz., §. duo fratres, ff. de verbor. oblig. & consilio 41. in secundo dubio in principio numero tertio, & in fine sub numero quarto, & latius in tertio dubio numero quinto, Rom. consilio 403. in primo dubio, & latius in secundo dubio, Alexand. consil. 208. numero quinto libro sexto Soc. consil. 251. nu. 18. & sequent. libro secundo, Ruin. consilio 130. numero 15. libro tertio, Dec. consil. 86. sub numero quarto versiculo, & confirmatur haec, Gozad. consilio 36. numero 13. Alba consilio 29. numero 16. Ripa in l. qui Romz., §. duo fratres, numero 80. ff. de verbor. obliga. Angusol. consilio secundo numero 30. libro tertio, Rolan. consilio 34. numero 76. libro quarto, Crescen. de cif. Rotz. Romanz. 277. incipiente diuisione, in in titu. de fideicommiss. attestans de communis, pro vt refert Turret. consilio 77. numero 27. libro primo, vbi, & ipse hac partem sequitur, Odd. consilio 49. numero octauo, & 14. libro primo affirmans in repide dici debere, quod hec est verissima sententia, & communis, & quod melius est, quod non habet contradicendum, quem ipse reperire potuerit in libris, quos habet, licet verè non desint contra dictores, quos supra in indiduo retuli, quod Odd. numero pono, ea ratione confirmat, quia scilicet sententia nunquam continet, vel continere potest, nisi negocia praeterita, futura autem minime, & maxime quando Arbitri in visis, quae praecedunt laudum, nullam de testamento, & fideicommissio mentionem faciunt, ut in hoc casu, non enim est possibile, quod cogitauerint remittere inter illos fratres iura aliquis futuri fideicommissi, si illa ignorabant, & hoc luce ipsa clarius esse dicit Odd. ibi, & maxime vbi non probatur scientia ipsorum Arbitrorum de futuro iure fideicommissi, de qua in proposito nostro non apparet, vt dicit Oddus dicto consilio 49. numero 15. per tradita communiter in dicto §. duo fratres, & in puncto hoc voluit Roman. dicto consilio 403. in secundo, dubio, numero septimo, versiculo quarto, quia, quod procedere videretur etiam si in Compromisso appateret, partes voluisse compromittere, nedum lites, & differentias praesentes, sed etiam futuras, ut dictum est, let expresse, quod compromittebant de libris ortus, & quae in futurum oriri possent, quod tamen in praesenti casu factum non fuit, ut in puncto probat pluribus rationibus Odd. d. consil. 49. num. 12. 13. post Soc.

M 3 dicto

faciendum sine aliqua contradictione.
An importet renunciationem fideicommissi, & infra.

- 2 Renunciatum censetur esse fideicommissum per diuisionem sequentem, data scientia fideicommissi.
  - 3 Incomparabile esse videtur, quod fideicommissum detur, & facultas alienandi irrevocabiliter competat.
  - 4 Per laudum diuisionum quibuscumque clausulis munitionem non intelligitur remissum ius, seu spes fideicommissi de futuro, praesertim si in laudo nulla sit facta mentio fideicommissi.
  - 5 Sententia, seu laudum ad ignorata non extenditur, quamuis compromissum factum fuerit, uedum circa lites praesentes, sed etiam futuras.
  - 6 Laudum diuisionum quando comprehendere valeat etiam bona fideicommissum subiecta, & ipsius fideicommissi renunciationem operari, ubi exemplificatur.
  - 7 Laudum in quo continetur id, quod continere non poterat, si fuerit emolugatum, & ratificatum, si non ualet in uim laudi, tamen ualet in uim patris.
  - 8 Ratificatio omnium, quae in laudo continentur, non operatur circa ea, de quibus in Compromisso dictum non fuit, secus si ratificans sciens fuerit, quod laudum plus comprehendat, quam fuerit in Compromisso deductum, quia tunc illud approbare uideatur.
  - 9 Ratificatio circa ignorata, & inualida non operatur effectum suum, secus data scientia inualiditatis ante ratificationem.
  - 10 Ratificatio dicitur personalis, & non nocet filiis, & descendens uocatis in fideicommissum, nisi Pater renuncianerit pro se, & filiis suis, & descendens quamuis illi essent haeredes renunciantis, & num. seq.
  - 11 Iuri de futuro filio competenti ex propria ipsius persona, ut in fideicommissum de futuro, Pater prauidi care non potest renunciando, uel aliter illud ius alienando etiam quod filius illius esset haeres.
  - 12 Pater renunciando fideicommissum post eum in personam filiorum peruenire, non potest nocere filiis, sed intelligitur renunciasse tantummodo iuri suo, & non filiorum.
  - 13 Haeres obligatus censetur ex facto defuncti ad id, quod defunctus expresse se obligauit, & non ultra.
- Nam ex persona haeredis non augetur, neque diminuitur defuncti obligatio.
- 14 Cum quis uti haeres prohibetur venire contra factum defuncti, tamen ad hoc non prohibetur venire ex propria persona.

CONSILIVM LXXV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Quoniam in causa uerente coram Excellentiss. D. Iudice primari Instanziarum Quartiorum Sancti Ioannis & Sanctae Mariae Nouellae Ciuitatis Florentiae inter D. Leonem de Venturis Agentem

ex una parte, & Dominam Alexandram uxorem quondam D. Bernardi de Venturis Ream conuentam ex altera, disputandum sub modo uidetur, an per diuisionem factam ab Arbitris per laudum inter Iacobum, Ioannem Franciscum, & Aloysium filios quondam dicti Francisci de Venturis dicatur renunciatum cuidam fideicommissum particulae per dictum eorum Patrem facto in suo testamento de Anno 1452.

Idcirco in hoc tantum insistant, omitendo alias difficultates per me decisas ueluti claras, & nulla, ni fallor, iurium allegatione pro earum iustificatione indigentes.

Uideatur itaque dicto fideicommissum renunciatum per dictam Diuisionem, in qua dicta bona in partem assignata fuerunt dicto Ioanni Francisco, & alia libera dictis eius fratribus cum infra scripta Clausula, ad habendum, tenendum, & possidendum, utendum, & fruendum, & alienandum, & quicquid Ioanni Francisco, & eius haeredibus, & successoribus deinceps placuerit perpetuo faciendum, sine aliqua contradictione, uel exceptione, per quae uerba praegnantia dubitandum non uidetur, quin data scientia fideicommissi, quae praesupponitur, renunciatum illi censetur, cum hic uedum sit data facultas dicto Ioanni Francisco, & eius haeredibus faciendi de sua portione quid uel lent, quod ad fideicommissum remissionem sufficere uoluerunt, Angel. in leg. qui Romanus. §. duo fratres, in quinta questio. Bartol. ff. de uerbor. obligat. & ibi Croc. numero 133. Alexand. consil. 62. numero quarto lib. 7. & alii allegati per Gabr. tit. de fideicommiss. conclusio. prima limitat. tertia, numero 29. & concludendo in eodem casu tenuerunt Crauet. consilio 638. libro quinto, Roland. consilio trigesimo quarto numero 77. & sequen. libro

libro quarto, Cephal. consilio 253. numero septimo, & sequent. libro secundo, Menoch. consilio 87. numero 15. & sequent. libro primo, sed etiam expresse concessa fuerit facultas alienandi, quo casu magis de plano admittunt hoc scribentes, cum non possint stare ista simul, quod fideicommissum duret, & competat facultas alienandi irreuocabiliter Barto. & ceteri Doctores communiter in dicto §. duo fratres, Alexand. consilio 189. numero decimo libro secundo, consilio octauo numero 7. & 8. lib. 5. Dec. consi. 11. sub numero septimo, Grat. consi. 17. colum. prima numero, 11. & colum. penult. numero 49. & latius consil. 60. colum. prima secunda numero octauo libro primo, dicens esse communem Soc. reg. 38. in quinta fallentia, & alij allegati per Gabr. dicta conclusio prima limitat. quarta numero 30. & prater eos Bald. consi. 89. numero 9. libro primo, Corn. consi. 144. colum. fi. sub numero 12. libro tertio, Soci. consilio 43. numero primo, libro quarto, late Crauet. consilio 24. numero octauo, & sequent. asserens esse veram, & communem, Mart. de fideicom. questio. 59. dicens pariter esse communem, & Romæ, & Florentiæ iudicando sequutam a Rota, & Cachet. de pedemon. 113. numero 17. atteilians de celebriori, Menoch. dicto consilio 87. numero 29. Odd. consilio 49. numero secundo, libro primo, Turret. consilio 65. numero secundo, consilio 77. in secundo dubio, numero 24. consil. 81. numero quinto, ad fi. libro primo, & plures alij per ipsos allegati, quam opinionem in laudo diuulorio tenent punctualiter Cur. senior consilio 63. in quarto dubio, Beroius consi. 130. numero 39. & 40. libro secundo, Gozad. consil. 98. numero 16. & seq. Celsus Hugo consilio 22. sub numero primo, R. iunior consilio 748. numero 20. & sequent. libro septimo, Honded. consilio trigelimo tertio, per totum libro primo, qui omnes eam ex plurib. firmit.

Quibus tamen non obstantibus contrariam opinionem veriorum esse existimauit, et secundum eam iudicandum esse retuli dicto D. Iudic. Mibi etenim visum est, quod opinio affirmatiua, dato, quod sit magis communis, procedere non possit in presenti casu, in quo dictæ Clausulæ non possunt aliquo modo operari remissionem fideicommissi, cum sint appositæ in laudo lato per Arbitros quibus nulla per partes data fuit facultas necdum remitti fideicommissum, sed nec laudandi super aliquo iure de futuro, vt patet ex compromisso, a quo omnis eorum potestas dependet, unde succedit clara Doctorum conclusio, quod per huiusmodi laudum diuulorium quibuscumque clausulis munitum non

intelligatur remissum ius, seu spes fideicommissi de futuro, vt in terminis terminantibus tenent Bal. consilio 84. numero primo libro primo consilio 191. numero tertio libro secundo, & in capitulo primo tit. Imperator Lothar. colum. secunda, Cuman. in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verbor. oblig. & consilio 41. in secundo dubio in princip. numero tertio, & in fine sub numero quarto, & latius in tertio dubio numero quinto, Rom. consilio 403. in primo dubio, & latius in secundo dubio, Alexand. consi. 208. numero quinto libro sexto Soc. consi. 251. nu. 18. & sequent. libro secundo, Ruin. consilio 130. numero 15. libro tertio, Dec. consi. 86. sub numero quarto versiculo, & confirmatur hæc, Gozad. consilio 36. numero 13. Alba consilio 29. numero 16. Ripa in l. qui Romæ, §. duo fratres, numero 80. ff. de verbor. oblig. Angul. consilio secundo numero 30. libro tertio, Rolan. consilio 34. numero 76. libro quarto, Crescen. de eis. Rotæ Romanæ 273. incipiente diuilio, in in titi. de fideicommiss. atteilians de commun. pro vt refert Turret. consilio 77. numero 27. libro primo, vbi, & ipse hæc partem sequitur, Odd. consilio 49. numero octauo, & 14. libro primo affirmans in repide dici debere, quod hæc est verissima sententia, & communis, & quod melius est, quod non habet contradictonem, quem ipse reperire poterit in libris, quos habet, licet verè non desint contra dictores, quos supra in indiuiduo retuli, quod Odd. numero nono, ea ratione confirmat, quia scilicet sententia nunquam continet, vel continere potest, nisi negocia præterita, futura autem minime, & maxime quando Arbitri in visis, quæ præcedunt laudum, nullam de testamento, & fideicommissio mentionem faciunt, vt in hoc casu, non enim est possibile, quod cogitauerint remittere inter illos fratres iura aliquis futuri fideicommissi, si illa ignorabant, & hoc luce ipsa clarius esse dicit Odd. ibi, & maxime vbi non probatur scientia ipsorum Arbitrorum de futuro iure fideicommissi, de qua in proposito nostro non apparet, vt dicit Oddus dicto consilio 49. numero 15. per tradita communiter in dicto §. duo fratres, & in puncto hoc voluit Roman. dicto consilio 403. in secundo, dubio, numero septimo, versiculo quarto, quia, quod procedere videretur etiam si in Compromisso apparet, partes voluisse compromittere, nedum lites, & differentias præsentis, sed etiam futuras, vt dictum esset expresse, quod compromittebant de libris ortis, & quæ in futurum oriri possent, quod tamen in presenti casu factum non fuit, vt in puncto probat pluribus rationibus Odd. consi. 49. num. 12. 13. post Soc.

M 3 dicto

dicto consilio 251. numero decimo octauo, & Gozadin. dicto consilio 36. nume. 13. vltra quos idem tenuit Bald. dicto consi. 191. sub num. 3. lib. 2.

Et quando opinio affirmatiua locum habere posset etiam in laudo diuisorio, ea procederet quando per Arbitros specialiter, & ex intentione in iuramento laudi fuissent appositæ dictæ Clausulæ, puta si Arbitri dixissent, idem dicimus, & laudamus, quod dicti fratres possint in p[ar]te eorum de dictis bonis,

vt supra dinisissimè facere quicquid ipsis, uel eorum hæredibus, & successoribus placuerit, secus autem quando ex stilo, & consuetudine Notariorum in Clausulis generalibus, & accessorijs, & executiuis tanquam consuetæ appositæ reperiuntur, ut in præsentī casu, ita post plures quos adducit, tenet Odd. d. consi. 49. numer. 17. 18. quod etiam videretur esse de mente Decij consi. 495. sub num. 18. versic. & quia istæ Clausulæ, quod Odd. numer. 21. vult procedere etiam, si dictum esset sine cō traditione aliorum fratrum, vel suorum hæredum, & successorum ex eisdem rationibus, et per authoritates, quas allegat, vt propterea non noceant, verba ista laudi, sine aliqua cō traditione, vel exceptione, quæ sunt minus prægnantia, & fortia. Dec. consi. 86. nume. 4. versic. sed tamen, & consi. 495. nume. 17. 18. Roland. consi. 34. num. 75. libro quarto, quæ

Conclusio de plano videtur admittenda, ex quo illæmet Clausulæ ad litteram reperiuntur appositæ in laudo prædicto in capite portans primæ assignatæ Iacobo, cui obueniunt bona libera, & nulli fideicommissi onere grauata, quæ ideo, cum nihil quo ad eum operentur, facile demonstrent. quod non ex mente Arbitri, sed ex stilo Notariorum appositæ fuerunt, præsertim cum in formulario Florentino in similibus diuisionibus ad verbum descriptæ inueniantur, quod apud me multum urget, cum alioquin in omni casu renunciatum intelligeretur quibuscumq; fideicommissis de futuro per diuisiones grauatores, in quib. dictæ Clausulæ iuxta normam formulari solent apponi.

Nec obstat, si dicatur, quod licet in Com-
7 promisso non adit facultas data Arbitris, quæ posset comprehendere hunc eatum, tamen quod per eos factum est, retractati non potest, cum laudum fuerit acceptatum, & ratificatum per dictos fratres, quo casu si non valet ut laudum, tamen substat in vim pacti, & obseruandum est l. 2. C. commun. vtriusque iudic. cum ibi notatis.

Quoniam respondetur, quod dicta ratificatio operatur tantum circa ea, quæ in com-
8 promisso continebantur, & nō circa alia, vnde cū in compromisso non ageretur de hoc,

ratificatio ad illud referri non potest, ita in diuisio respondent Soc. dicto consi. 251. numero 24. Alba dicto consi. 29. num. 16. Turret. dicto consi. 77. num. 34. & Odd. consi. 49. nume. decimo. Dicitur etiam quod illud potest esse uerum, quando ratificans habuisset notitiam illius nullitatis, & ea non obstat re expresse laudum approbasset, Gabr. turre. sent. conclus. secunda in 7. limitat. nume. 34. per rex. in l. post diuisionem, C. de iur. & fact. ignorant. & in puncto tradit Turret. d. consi. 77. numero trigesimo quinto post plures, quos allegat.

Et adductis per Gabr. & Turret. addo ego Cinum in dicta leg. secunda, circa fin. uersicul. non obstat hæc lex, Anchar. in capitu. significasti num. 13. extr. de foro competent. Fulgos. consi. 180. colum. 2. ante numerum primum post uersic. cum itaque. Afflic. decif. 117. numero tertio, Ruin. consi. 61. num. 27. & 28. & consi. 135. sub numero secundo & tertio libro quinto Flor. consi. 17. nu. 16. & seq. uersic. præterea ista confirmatio, Abb. consi. 18. sub nu. 7. libro secundo, & Pomat. in addition. ad Bart. in d. l. secunda, vnde non data scientia talis inualiditatis, nihil nocet ratificatio, l. Mater decedens, de inoff. testam. l. nec ignorans, C. de donat. cum simil. Corn. consilio 166. num. 45. libro secundo, & Turret. loco citato.

10 Postremo dicitur, quod & si omnia prædicta cessarent, & fideicommissi renunciatum diceretur, non tamen dicta renunciatio noceret filiis, & descendentiis, & per consequens agentis, sed solum ipsis renunciantibus præiudicasse diceretur, cum in renunciatione dictum non sit pro se, & filiis, & descendentiis, sine quibus uerbis renunciatio dicitur esse personalis, & non extenditur ad ius fidelicommissi de futuro in præiudicium filiorum, & descendentiis ad illud vocabotum, ut in terminis istis dicunt Barro. consi. 173. sub nu. 6. in fin. & nume. septimo, libro primo, quem sequitur las. in d. §. duo fratres, num. 73. uersic. limita, ubi etiam Ripa num. 101. Bald. consi. 89. numero decimo libro primo, Ruin. consi. 138. numero decimo, libro secundo, Grat. cō silio 22. numero 22. libro primo, Alba consi. 74. numero primo, & sequent. Alciac. consi. 141. numero quinto libro quinto, consilio 102. numero decimo, in fin. libro 9. Celsus Vgo consi. 120. num. 95. Cephal. consi. 371. numero 32. & sequent. libro tertio, Natta cō silio 270. num. 12. Angustol. dicto consilio secundo numero & sequent. libro tertio, & consilio 18. fere in toto libro septimo, Turret. dicto consilio 77. numero 32. & consilio 81. numero nono decimo, libro 1. Odd. d. consi. 49. numero 10. & optime seruit Bal. in l. qui

se

se Patris, num. 32. versiculo, aut renunciat, & promittit, C. vnde liberi, quem sequitur Ca. sit. in litem Iulianus. §. si quis numero quar to ff. de legat primo, quod procedit etiam si dicti filii, & descendentes essent hæredes renunciantium, cum ad ius hoc veniant ex propria eorum persona, & non ex iure eius, cuius sunt hæredes, & volunt Bart. la. Rum. Alba, & Anguissol. supra citati, & si enim renuncians promittens de facto suo tantum, obliget & heredem suum, tamen quando de fundus, & hæres, seu Pater, & filius habent singuli ius separatim ad rem, quia quilibet eorum ex propria persona vocatur ad eam, si Pater renunciat pro se, filius admittitur ex propria persona, etiam quod sit hæres Patris, quia Pater censetur renunciassse iuri suo tantum, & non iuri filiorum, adeo quod filius non censetur venire contra factum, vel contra voluntatem Patris, quem repræsentat. pro ut veniret quando ius in persona Patris, seu defuncti tantum consisteret, quia non posset hæres contrauenire, cum non habeat ius ex propria persona; & quando quis se obligat, licet censetur etiam obligare heredem suum, intelligitur tamen obligare eum ad id tantum, ad quod ipse promissit, & non aliud, quia ex persona hæredis non augetur, vel minuitur obligatio, vt eleganter declarat Alba dicto consilio 74. numero tertio, quarto: qui nimo; & quando expresse diuidentes obligassent etiam hæredes, & successores, hoc tamen non noceret, quin iidem possent admitti ad fideicommissum ex persona propria. Odd. d. consil. 49. numero 32. versiculo, & quod magis est, præsertim quando in clausulis accessionis, & non principaliter, & in capitulo dispositionis quis obligasset hæredes, & successores suos, ut per Albam dicto consilio 74. sub numero quarto, versic. & hoc procedat. Anno 1593. Florentiæ.

EPITOME.

De probatione iuris patronatus laicorum, ex fundatione, vel donatione, vel multiplicatis presentationibus, aut consensu ad illas, vel aliter, & quomodo ad hæredes transeat, & quid præstandum sit ad illud præsententem, & de pluribus alijs in hac materia.

S Y M M A R I U M.

1. Titulus iurispatronatus debet esse, ex fundatione

vel donatione, & probandus est per authenticam donationem, vel ex multiplicatis presentationibus, per cursum antiquissimi temporis excedentem hominum memoriam. Et nu. 4.

2. Paria sunt non constare de iurispatronatus, vel minus sufficienter constare.

3. Assertioni Papa an standum sit circa assertionem factam in Bulla, quod beneficium sit iurispatronatus laicorum saltem præsumptiue ad effectum transferendi omnes probandi contrarium in Adversariis remissum.

4. Beneficium, quod collatum fuerit a Papa tanquam iuris patronatus laicorum, non sufficit ad probationem patronatus, nisi appareat, quod sit ex fundatione, vel donatione, aut aliter secundum formam Sacri Concilij Tridentini, & supra num. primo.

5. Error Authoris non probatus allegari non potest contra confessionem in instrumento factam.

6. Presentatio etiam admissa ab ordinario non suffragatur presentato, quando presentans in presentatione enuntiavit, rem aliter se habere, quam se habere.

7. Consensus præstatur per Patronos an equiparetur presentationi, & ex eo acquiritur quasi possessio presentandi.

8. Qui ex iure in ipsum ab altero translatum vult admitti ad presentandum tanquam Patronus, ostendere debet se esse talem, in quem illud ius transferri potuit, & quod demum translatus fuit, ut quia ab eo descendat, & eius hæres sit, cui ius pro se, & descendensibus, & heredibus competebat.

9. Vivere quis præsumitur usque ad Centum annos.

10. Iurispatronatus hereditarius præcedens, tenetur probare, se esse heredem, ibidem.

11. Inter plures compatronos ecclesie ab uno tantum, an possit obtinere, quasi quod alijs non eligentibus, cuilibet insusceptum videatur competere, veluti ius indivisibile.

12. Voluntas testatoris in iure patronatus ad ynguem servanda circa vota patronorum concurrere debetum ad presentationes faciendas.

13. Iurispatronatus non probatur ex unico presentandi actu, sed requiruntur plures presentationes continuatæ, & per tempus, quod memoriam hominum excedat.

14. Notula beneficiorum ecclesiasticorum retenta in Archivio, aut alio loco publico, an probet beneficium esse iurispatronatus, vel liberæ collationis, & sic esse eiusdem qualitatis, de qua in notula legitur.

CONSILIVM LXXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Nec causa appellationis in terra Infantia veniente coram Reuerendo D. Priore ecclesie collegiate Santi Laurentij de Florentia iudice delegato, & Commissario Apostolico inter Reuerend. D. Ludouicum de Natis appellan- tem ex vna parte, & Reuerend. D. Vincentium de Villanis appellatum ex altera.

Retuli partes dicti D. Prioris esse in prouidendo ad fauorem dicti D. Ludouici de Natis contra dictum D. Vincentium de Villanis, reuocando sententiam secundi iudicis, et approbando distinctionem a iudice primæ instantie factam.

Quoniam cum habemus expressam dispositionem Concilij Trident. capitul. 9. sess. 25. de Reformatione, quod titulus iurispatronatus debeat esse ex fundatione, vel dotacione, & probandus sit ex Authentico documento, vel ex multiplicatis presentationibus per antiquissimum temporis cursum, excedentem hominum memoriam, vel alijs modis a iure statutis, alias beneficia tanquam libera ab ordinariis conferantur, & prouisiones huiusmodi plenum consequantur effectum: & pro parte D. Vincentij, presentati legitime, non doceatur de iurispatronatus illum presentanti sequitur, ut D. Ludouicus ab ordinario prouisus, sit admittendus ad Cappellaniam Santi Iohannis Baptistæ decollati sitam in Plebe Sanctæ Mariæ de Filettulo, de qua contenditur. Quod autem sufficienter non consistet de iurispatronatus in dicta capellania, patet, quia presentatio facta de dicto D. Vincentio non potest subsistere respectu D. Dominici vxoris quondam Bartholomæi de Foresijs tanquam hæredis olim Benedictæ eius, & dicti quondam Bartholomæi filis, ut fatentur, ambo iudices, qui primo iudicarunt.

Nec in hoc aliqua cadit probabilis dubitatio.

Respectu autem personæ D. Gentilis presentantis vii Neptis, & hæredis in solidum quondam Presbyteri Alexij olim Thomæ de Saluatis, vilius est mihi pariter subsistere non posse presentacionem de dicto D. Vincentio factam, quia non probatur legitime, quod di-

cta Capellania sit de iurispatronatus laicorum ex assertionem facta in Bullis, seu prouisionibus per summos Pontifices de ea factis de Anno 1515. & 1534. & 1544. ad fauorem respectiue Dominorum Nicolai, Simonis, & Francisci, omnium de Tanis, cum nunc panno paliter de hoc agatur, siue agamus de proprietate, siue de quasi possessione ipsius iurispatronatus, ut in iudiuiduo tradit Dec. consil. 149. in secundo dubio, sub numero quarto, ad finem, versiculo secundo in prædictis verbis, Et licet alta sit, & profunda questio, an Assertioni Papæ in hoc stare debeat, saltè præsumptiue ad effectum transferendi onus probandi contrarium in Adversarium, & multi teneant opinionem affirmatiuam, alij autem negatiuam, & non desint qui vnam, & alteram communem, & magis communem attestentur, ut patet ex consensu per Gabr. tit. de probat. conclus. secunda in secundo caso, numero 49. & 50.

Nihilominus in proposito nostro non opus est de hoc discutere, quia ex Bulla Pontificis, in qua Papa conferendo beneficium narrat illud esse de iurispatronatus laicorum, & illi pro illa vice derogat, non potest inferri ad probationem, quod tale beneficium sit iurispatronatus ex fundacione, vel dotacione, pro ut requiritur ex Concilio Tridentino, quia est simplex narratiua, & de facto alieno, nec dicit, quod esset de iure patronatus ex fundacione, vel dotacione, & potius præsumitur non esse, quia Papa non solet in totum derogare tali Patronatu, ita formaliter tradit Rota Romana decis. 169. in fin. numero quinto libro secundo, in tertia parte in nouissimis diuersorum.

Et quando etiam ex dictis Bullis probaretur de iure patronatus dictæ Capellanis, non tamen hoc suffragaretur presentato, quia in prima, & vltima non exprimitur, unde & a quo deriuat huiusmodi Patronatus, & penes quos resideat, simpliciter enim dicunt, quod est de iure patronatus laicorum, & illi pro illa vice tantum derogant, & media Anni 1534. dicit, quod est de iurispatronatus laicorum, & quod accessit consensus Patronorum mediante persona Domini Laurentij de Luchinis Procuratoris legitime constituti, & a tergo notatum reperitur, quod Presbyter Alexius olim Thomæ Alexij Præfensis & Bertus olim Bastoli Foresijs de Filettulo vi Patroni dictæ Capellanis, dictæ prouisioni, & litterarum expeditioni consentiunt in forma probati, & dicti Presbyter Alexius, & Petrus tanquam Patroni dictæ Capellanis, quilibet pro mediâtate ex fundacione, & dotacione facta per Bartolum de Foresijs de Filettulo per testamentum manu publici Notarij confectum,

8 **Quod, constituitur Procuratorem dictum D. Laurentium de Lufcinis ad consentiendum provisioni ad fauorem dicti D. Simonis de Tanis faciendæ, vnde cum nunc dicta D. Gētilis vti Neptis, & hæres dicti Presbyteri Alexij velit suam præsentationem comprobare ex fundatione, & dotatione, proveniente non a dicto Bartolo Foresij, sed a Petro Schermano, & sic a diuerso capite, & fonte, non potest eidem prodesse dictus consensus Presbyteri Alexij, qui ius illud meritis fuit a Bartolo Foresij, & non a Petro Schermano, ex cuius persona in prædicti iudicio ius omne deriuare intendit dicta D. Gentilis l. Papinianus exuli, ff. de minoribus. Nec Authoris error nō probatus allegari potest contra confessionem in instrumento factam, Doctor. in l. error, C. de iur. & fact. ignorant. & oprime seruit Rota Roman. dec. 792. sub numero quinto, versu cūlo, prima fuit in prima parte in nouissimis diuersiorum, vbi quod non suffragatur præsentatio etiam admissa ab ordinario, quando præstans in præsentatione enunciat rem aliter, quam se haberet, vel circa personas succedentes in iure Patronatus, vel circa dispositionem, & ordinationem testatoris.**

6 **Et quando etiam esset admittendū, quod dicti Presbyter Alexius, & Petrus errauerint in dictis constitutionibus Procuratoris, & ex presseint nomen Bartoli, volentes exprimere nomen dicti Schermani, qui Altare, seu Cappellaniam fundasse, & dotasse dicitur, & scriptura illa informis testamenti dicti Petri Schermani concurrentibus adminiculis diceretur fidem facere, tamen adhuc non videtur sufficienter constare de iure dictæ D. Gentilis ex persona dicti Presbyteri Alexij pro quasi possessione præsentandi sumpta ex dicto consensu prædicto Pontificis provisioni ex notat, in terminis per Dec. consil. 149. sub numero quarto versu cūlo, præterea dato, quæ sequitur Lambert. de iur. patronat. libro secundo, parte prima quæstio. tertia articul. 20. numero tertio: Et quando hoc non obstat ex dictis per Crescent. dec. 11. tit. de iur. patronat. vbi post plures per eum adductos reprobandum Dec. vult consensum Patronorum haberi pro præsentatione, & ex eo acquiritur quasi possessionem præsentandi, nisi alius appareat possessor, adhuc videretur eadē**
8 **D. Gentilis exclusus ex alijs. Primo quia cum inter Patronos nominatus repelletur Antonius olim Alexij, & præteratur ex dicto testamento ius hoc patronatus hereditarium esse, necessario ad obtinendum erat probandum, quod a dicto Antonio nominato in dicta scriptura Testamenti descendit dictus Presbyter de Saluatis, & quod esset proauus paternus ipsius Presbyteri Alexij, ostē-**

dendo gradatim successiuam descendētiā, & aditionem hereditatis, adeo quod clare appareret dictum ius transiisse in dictum Presbyterum Alexium vti descendentem, & hæredem ex notat. per Anchar. consil. 81. & per Dec. consil. 149. vtrumque post principium.

9 **Secundo quia, & si cōstaret, quod dictum ius resedisset in personam Presbyteri Alexij, non posset obtinere D. Gentilis tanquam illius hæres, & Neptis ex Tita sorore, quoniā constat ex proprijs testibus præsentati nempe ex secundo, quod dictus Presbyter Alexius habuit fratrem nomine Hieronymum, & aliam sororem Dominicam nuncupatam, & ex tertio, quod idem Presbyter Alexius habuit duas sorores, vnam Matrem D. Gentilis, & alteram quæ Romæ commoratur, & post obitum dicti Presbyteri Alexij accessit Præm, & postea rediit Romā, & quod vt credit, habuit alios fratres dictus Presbyter Alexius, adeo quod si extant fratres dicti Presbyteri Alexij, de quorum morte nō cōstat, & adhuc viuere præsumuntur nondū lapsis Ceterū Annis, iuxta l. si. cum ibi notat: C. de sacrosanct. eccles. ad D. Gentilem non spectat hereditas Presbyteri Alexij ex statutaria dispositione, & per consequens nec dictum ius patronatus hereditarium, vnde D. Gentilis non exclusus prius vocatus non poruit ad dictam hereditatem admitti, l. quam diu la prima, & l. quam diu 68. la tertia, ff. de acquir. hæredit. & quando etiam dicti fratres essent, vel præsumerentur mortui, cum alia soror dicto Presbytero super vixerit, hereditas non insoludum spectaret ad D. Gentilem, sed tantum pro medietate, nec iure patronatus vti posset insoludum alijs Compatriotis non eligentibus, quasi quod cuiuslibet ex hæredibus insoludum competat, capitu. primo, de iur. patronat. & ibi Doctor. & præcipue Abb. numero septimo, attestans de communi, co quia est ius indiuisibile, etiam quando sunt hæredes pro iniquabilibus partibus, quia fundator aliter prouidet, volens, quod tres debeant concurrere ad electionem, & vno deficiente alius eligatur, cuius voluntas obseruanda est, vt in his terminis est tex. in capit. fin. §. fin. in fine de testamen. in sexto, quo fit, ut ex persona dicti Presbyteri Alexij præsentatio per D. Gentilem facta de Domino Vincēto minime iustificari videatur: & tanto magis cum ius hoc patronatus videatur potius spectare ad Foresios tantum, si credimus eisdem Testibus pro ipso præsentato examinatis, & in specie primo dicti, quod Capellania erat illorum de Foresijs, & ad eos spectabat in iura patronatus, & quinto asserenti expresse quod Patronatus erat illorum de Foresijs tantum.**

Postea.

Postremo quia in omnem euentum, in quem cōsensu per Presbyterum Alexium pręstitus induceret quasi possessionem iuris pręsentandi, & tale ius translaturum esset in
 12 D. Gentilem, cum tamen vnus tantum pręsentationis actus interuenerit, is ad sufficiētem patronatus probationem non sufficeret, quia quando prębatio hęc ex pręsentationibus efficitur, non vnica tantum pręsentatio satis est, sed plures requiruntur, & continuatę per antiquissimum tempotis cursum, qui hominū memoria excedat ex clara dispositione, dicti Consilij Tridentini de Reformatione, sessione 25. capit. 9. & hoc videtur solidissimum fundamentum ad impediendā victoriam pręsentati, qui nihil vrgens deducit ad probandum Patronatum pręter dictū consensum pręstitum prouisioni Pontificię per dictum Presbyterum Alexium, & per alium tāquam Patronos. Esto enī, quod ex tali actu inferri possit ad quasi possessionem iuris pręsentandi, cum tamē non ad sint multiplicatę pręsentationes, vt requirit Conciliū Tridentinum, imperfecta redditor probatio, & minime sufficiens, in quo vltierius elaborandum non videtur, cum habeamus casum legis l. Ancillę cū gl. C. de furt. Et his accedit, quod in notula beneficiorū Ecclesiasticorū
 13 Diocesis Florētina retēta in officio Magnificorū DD. Capitaneorū Partis apparet descripta dicta Cappellania inter beneficia libera, nō aut inter ea, quę sunt iurispatronatus, quę patiter notata sunt in dicto officio, quod nō parum videtur facere contra pręsentatum ad probandum, quod sit libere collationis, & non iurispatronatus iuxta notat. per Bart. in l. Titic testatores numero secundo, ff. de leg. primo, & in l. fin. numero primo, & secundo, C. de reb. credit. Anno 1594. Florent.

EPITOME.

De emphyteota non soluente Canonem intra tempus conuentum, & qualiter facto deposito valeat euitare caducitatem, & quid si Depositu fiat pro parte tantum, et non pro toto debito.

S Y M M A R I U M.

1. *Postum in inuestitura appositum, quod Emphyteotis priuatorum in solutione Canonis cessantib. per Biennium etiam interpollatum, cadant ab eorum iuribus, valet.*

Etiā quod alias caducitati non esset locus, nisi cess-

2. *Tempus, per quod emphyteota non soluens Canonem cadat a iure suo, oportet quod sit continuū, & non interpollatum.*
3. *Depositu Canonis habetur pro solutione, necdum quo ad euitandam caducitatem, sed etiam quo ad parandam liberationem, interruptitque prescriptionem inchoatam per non solutionem primi anni.*
4. *Depositu Canonis debet esse solum de toto debito, et non sufficit, si pro parte tantum fiat, alioquin etiam in parte deposita si iure currant totius debiti, & in Canone sat est deficere nummum, ut caducitati locus sit. & infra num. 7.*
5. *Emphyteota, qui pro primo anno nō soluit, & vult soluere pro secundo, ne incurrat caducitatem ob biennium elapsū iuxta pactum in inuestitura appositum, id facere potest.*
6. *Depositu Canonis si non sit factum pro tota summa ex diuersis, & separatis debitis, tamen valet quo ad illud debitum, ad quod quantitas deposita ascendit.*
- Canon singulo anno debitus dicitur debitum separatim vnus anni ab altero, & tot sunt debita separata, quot anni si ut, & si pro pluribus annis semel in vna vice tantum Canon est soluendus ibi dem.
7. *Canonis obligatio, & apositum ad tollendam caducitatem debet fieri singulis annis, vel singulo biennio, vel triennio pro toto: sibi tunc uel triennio.*
8. *Modicum non est habendum in consideratione, & est excusabile, si Emphyteota inaduerter, vel propter impossibilitatem, omisit soluere, vel deponere aliquid modicum de preteritis integra summa debita.*
9. *Reservatio iuris modici dicitur esse preiudici, quia si quod est, reservat, si nullum ade, si ius, nihil operatur.*

CONSILIUM LXXVII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vper processu fabricato inter Magnificum D. Cosmum de Pittis Curatorem substitutū hereditatis iacētis quoddā Magnifici D. Philippi de Antinoribus appellatam ex una parte, & D. Amadeum de Pam-

alonibus, nominibus quibus in actis appellatum ex altera, occasione requisitionis factę per D. Camillum de Pietis Curatorem principalem dictę hereditatis iacētis contra dictum D. Amadeum de infra octo dies

dimittendo, & relaxando damna in dictis bonis illius, & petitionis exinde factae per dictum Amadeum, quod dicta requisitio ipsum non afficeret, iuri, & equitati consonum esse existimauit sententiam D. Iudicis Quatteriorum Sancti Iohannis, & sanctae Mariae Nouellae Ciuitatis Florentiae, qui pronuntiauit ad fauorem dicti D. Amadei Aetoris, & ita iudicatum esse retuli Excellentissimo D. Iudici primarum appellationum dictae Ciuitatis, quoniam cum dicta requisitio facta esset ex causa debiti Canonis non soluti, & ex calculis, & computis per partes, & earum procuratores coram me factis difficultas restituta fuit ad annos 1591. & 1592. Visum est mihi, quod pro dictis duobus annis dicti de Pampalonibus non occiderint ab eorum iuribus, ob non factas Canonis solutiones. Et si enim valuerit pactum in Instrumento concessum in Emphyteosim factum, quod Emphyteosis in solutione Canonis cessantibus per biennium etiam interpolatum cadent ab eorum iuribus iuxta l. secundam in princ. C. de iur. Emphyteot. cum ibi notat, & tradit. Socin. cōf. 118. in princ. lib. 4. & ipso Canone per datum tempus non soluto, Emphyteota non soluens cadat ab omni iure suo, dict. leg. 2. post princ. Authen. qui rem C. de sacrosanct. Eccles. cap. potuit extra de locat. etiā quod alias tanquam Emphyteote priuatorum non cadent, nisi cessatio esset per triennium integrum d. l. 2. post princ. C. de iur. Emphyteot. Clar. in §. Emphyteosis, quest. 8. in princ. Corbol. de causa priuationis ob non solutum Canonem, etiam in princ. & alij per eos allegati, & debeat esse continuū & non interpolatum, quia aliās interrupta esset praescriptio per solutionem medij temporis, Salic. ind. d. l. 2. num. 1. & 6. Soc. dict. conf. 118. num. 6. & plur. seq. maxime num. 9. lib. 4. Corbol. alios adducens in loco supracitato in 3. quest. num. 1. & seq. tamen cum pro dictis duobus annis fuerit per dictos de Pampalonibus facta oblatio, & depositio Canonis debiti, & quidem integraliter pro anno 1592. licet forte secus pro anno 1591. nulla uideatur commissa caducitas, quia depositum habetur loco solutionis, nedum quo ad euirandam caducitatem, sed etiam quo ad parandam plenariam liberationem, Salic. in dict. l. 2. in final. verbis, sub num. 37. & las. sub num. 183. post gloss. ibi in verbo, & secundum legem, Soc. d. conf. 118. in fin. num. 10. lib. 4. Clar. d. quest. 8. num. 10. vers. pone, quod Emphyteota, & Corb. ubi supra limitat. 37. num. 1. & seq. & interrumpit praescriptionem inchoatam per non solutionem primi anni, per ea,

quae dixit Corb. in dict. quest. 3. post alios supra citatos.

4. Nec obstat si dicatur, quod depositum debet esse integrum & de toto debito, & de parte tantum non prodest. l. ob signatione C. de solut. & ibi gloss. & scribenies Bald. in l. acceptam C. de usur. in 6. oppositione num. 19. & 20. etiam in ipsa parte deposita, propter quam non desinunt currere usurae totius debiti tutor 41. §. Lucius Titius, ff. de usur. & in puncto habetur per Corb. d. limitatione 37. sub num. 10. post vers. item non excusaretur, ubi tenet, quod si fieret depositum Canonis in minori summa, quā deberetur, non defenderet Emphyteotam à caducitate, etiam si vnus tantum nummus deesset per decif. Caputaquens. 182. in prima parte, quia responderetur quod pro anno 1592. depositum est integrum, & de tota summa, & satis est ad effugendam caducitatem secundum pactum in initum, quod Emphyteota non remanserit debitor de Canone integro duorum annorum nec est in conueniens, quod debitor omisso primo anno velit per secundo soluere, vt poenā caducitatis euitet, vt patet ex allegatis per Corbolum in dict. q. 3. & ante eum per Bald. in d. Auth. qui rem, nu. 2. vers. sed pone, & per Soc. d. conf. 118. num. 4. 6. & seq. & maxime cum in pactone etiam de solutionibus interpolatis fuerit actum: nec in cōtrarium adducta repugnant, quia procedunt, quando vnicum tantum esset debitum, & ita loquitur Caputaquen. non autem procedunt, quando sunt plura debita, vt in casu nostro, cum vnoquoque anno separatim debeat Canon, & non singulis duobus annis simul quod & si dubitabile sit per dicta in terminis per Corbol. eadem limitat. 37. num. 12. vers. item sciendum, post Ruin. conf. 167. num. 11. lib. 1. eo tamen libentius admitendum est, quia quod deest in deposito Canonis anni 1591. est quid modicum, & non propter contumaciam, uel contemptum omissionis, quo casu excusatur Emphyteota à caducitate Clar. d. quest. 8. sub num. 4. vers. hoc autem de plano in fin. & indubitanter, quia non dolo, sed errore simplex, & pauper rusticus omisit totum deponere, etc. dens pro eo, quod deeat, prius satis fecisse, de quo nec desunt in processu argumenta licet ad probationem perfectam non sufficiant, ex quo caducitas euitatur, secundum las. ind. d. l. 2. quest. 16. sub num. 55. vers. limita tamen, quem sequitur Corbol. ubi supra in 5. ampliat. num. 27. versic. declaratur tertio, ubi alios ad idem allegat, quibus addo Caputaquens. decif. 180. num. 4. lib. 1. & eo magis cum per sententiam D. Iudicis

cis à quo, Ius hoc caducitatis nō fit penitus sublatum, sed solummodo reiectum per modum exequutium, quo Curator hereditatis iacentis utebatur, illud eadem experientiam referuando via iuris ordinaria, adeo quod de medico agitur p̄iudicio dicti Curatoris, qui Iudicio ordinario Ius suum, si quod habet, poterit experiri iuxta notata per pract. Papient. in form. sententiae diffinitiuę in gloss. absolui mus ab expensis, num. 2. & 3. per Soc. consil. 91. num. 5. & seq. lib. 4. per Crau. consil. 15. num. 2. cum sequi. consil. 39. num. 8. consil. 33. num. 17. & seq. consil. 70. num. 6. & consil. 144. num. 5.

Anno 1594. Florentiae.

EPITOME.

De Emptore, qui de facto, & non via Iuris fuit spoliatus, vel via Iuris ob eius contumaciam expulsus, quod non possit agere de euictione contra Venditorem, aut eius heredem, & quantum noceat contumacia.

S Y M M A R I U M.

1. Emptor spoliatus de facto, & non via Iuris, non potest aduersus venditorem, aut eius heredem, agere de euictione, sed alijs remedijs indemnitati suae prospicere potest.
2. Expulsus à Iudice culpa sua, & ob contumaciam non potest de euictione agere, quamuis molestiam notificauerit.
3. Contumax non potest agere de euictione, quia magis videtur nictus ob contumaciam suam, quam quod malam causam haberet, num. 7.
4. Emptor agere potest de Euictione contra venditorem, quando lucem defendit, & liti affuit, licet tempore sententiae absens fuerit, intellige ut ibidem.
5. Emptor molestatus in Iudicio, & illi victus propter eius contumaciam, ut appellatio non sit admittenda, contra venditorem de euictione agere non potest.
6. Negligentia heredis venditoris in non defendendo Emptorem à lite, non tollit culpam Emptoris in se pariter non defendendo, & non operatur, quod Emptor negligens, & contumax agere possit aduersus eum de Euictione.
7. Emptor, qui ob eius contumaciam rem perdidit, etiam quod comparando illam defendere nequiuisset, tamen quia comparare debebatur, non agit de Euictione.
8. Contrarium tamen verius est, quia si in causa non esset defensibilis, & Emptor in iuram fouebat causam, habet regressum de euictione.

CONSILIUM LXXVIII

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vm alias Presbyter Iulianus Raspantis vendidisset quandam petiam terrae Antonio Sebastiani Ferriani ementi pro se, & fratribus & Venditore mortuo à Presbytero Dino de

Galeottis accepta fuisset possessio dictae petiae terrae de facto, & per dictum Antonium ageretur pro euictione contra Sanctem fratrem dicti Presbyteri Iuliani vti eius herodem, consultus à Domino Vicario Florentinorū de modo in dicta causa sententiandae, Retuli eius partes esse in absolūdo dictum Sanctem à petitis per dictum Antonium, referuando eadem Ius alijs melius agendi, ex quo non via Iuris, sed facti Emptor fuerat spoliatus possessione rei, & non poterat agere de euictione, pro ut fecerat, sed aliter providere debebat eius indemnitati, & consulere peritiores de modo tenendo, ut regressus posset habere contra venditoris heredē, ut pater ex allegatis in meo Consilio LVIII. ad quae me remitto nunc.

Iacobus Ferriani frater dicti Antonij, suo, & nomine dicti Antonij, & aliorum fratrum denuo egit de euictione contra filios Sebastiani, & Sanctis scitatum dicti Presbyteri Iuliani venditoris tāquam mediatores heredes eiusdem Presbyteri Iuliani, producendo acta in Curia Archiepiscopali Florētiā post sententiam per dictum D. Vicarium latam secundum dictum meum Consilium decisivum, in quibus constat dictum Presbyterum Dinum obtinuisse contra dictum Sebastianum, & fratres preceptum de dimittendo dictam petiam Terrae, & illud pluries citatis dictis fratribus, & illis non comparentibus, & accusata eorum contumacia, confirmari fecisse, & tandem notificata dictae confirmationis sententia, & dictis fratribus adhuc nō comparentibus, & eorumdem contumacia accusata petiisse, & obtinuisse immisionē in tenutam, & possessionē dictae petiae Terrae, & mandatum expulsiuum contra dictos fratres, qui nihil penitus vnquam dixerunt, nec opposuerunt petitis per dictum Presbyterum Dinum, sed semel tantum comparuerunt, intimando, & notificando dictum preceptum eis factum dictis heredibus dicti Presbyteri Iuliani, & Ioannis Baptiste de Tur-

hifideiūfforis, quibus ita ſtantiſus iterum
requisitus à dicto D. Vicario, ut dicerem,
quæ ſint eius partes in hoc nouo Iudicio
pronunciandi, Retuli dictos filios Seba-
ſtiani, & Sanctis Reos conuentos eſſe ab-
ſoluenſos à petitis per dictum Iacobum di-
cto nomine, quoniam cum dictus Iacobus,
1 & fratres emptores moleſtati per Presby-
terum Dinum in Curia Archiepiſcopali
non ſe oppoſuerint eius petitiōi, cauſam
non inſtruxerint, & eius deſenſionem non
abſumpſerint, nec unquam comparuerint,
ſed ſemper Contumaces fuerint, & in eo-
rum contumaciâ proceſſum fuerit ad con-
firmationem præcepti, & ad inmiſſionem
in tenutam, & poſſeſſionem, abique eo,
quod aliter de Iure dicti Presbyteri Dini
conſtare, non poſſunt agere de euic-
tione, etiam quod dictam moleſtiam denuncia-
uerint, vt tunc text. clarum leg. ſi ideo in
princip. ff. de euic-
tion. in leg. emptor fun-
di, verſic. ſed & ſi Iudicio, C. eod. titul. in
leg. 1. in fin. C. de peric. & comod. rei ven-
ditæ, & in capitul. final. extra de emptio-
3 vendition. magis enim propter contuma-
ciam victi videntur, quam quod malam
cauſam haberent, vt dicit text. in d. leg. ſi
ideo, & notat gloſ. in dict. leg. emptor, &
in d. eap. fin. & ita hanc quæſtionem deci-
dunt in terminis noſtris Bartol. in leg. ſi ſu-
peratus poſt princip. verſicul. iſtud autem,
ff. de pignori Bald. in dict. leg. ſi ideo, in le-
ctura antiqua in primo, & in ſecundo intel-
lectu, Corn. conſilio 325. columna ſecun-
da ſub numero primo, verſiculo ad propo-
ſitum applicando libro primo, Dec. conſilio
74. ſub numero primo, verſiculo ſecundo
principaliter facit, Capic. dec. 106. nume-
ro quarto, verſiculo contra Diomedem,
Covar. libro tertio, variarum reſolut. capi-
tulo decimoſeptimo, in nona illatione, Ca-
ballin. in tract. de euic-
4 tione §. quinto, nume-
ro quinto verſiculo ſecundus eſt, & alij per
eos allegati, & ita intelligenda ſunt lura ſu-
pra adducta, quæ volunt emptorem, qui
fuit Contumax tempore lare ſententiæ, non
agere de euic-
tione, etiam ſi item denun-
ciauerit, non autem ſimpliciter, & abſolu-
te, quando emptor cauſæ aſſuit, eam di-
ſcuſſit, & defendit, & tempore tantum ſen-
tentię abſens, & contumax fuit, quia tunc
actionem euic-
tioneis habet, ex quo etiam ſi
præſens fuiſſet, eius præſentia nihil profuiſ-
ſet, vt optimè declarat Bartol. in dict. leg. ſi
ſuperatus, d. verſic. iſtud autem, quem ſe-
quuntur Felin. in capitulo cum Bertoldus
numero vigefimo tertio, verſiculo limita-
tione extra. de ſenten. & re iudic. Couar. in

d. nona illatione poſt princip. & Caballin.
ſub dicto numero quinto, verſiculo intelli-
ge ſano modo, & ita etiam ſentit Bald. in d.
leg. ſi ideo, in lectura antiqua in tertio in-
tellectu, ubi etiam gloſ. idem aperre tenuit
in gloſſa prima, poſt princip. & voluntarij
adducti per Couar. & Caballin. in locis ci-
tatis, niſi emptor victus ita fuiſſet verus
Contumax, vt propter eius contumaciâ
appellatio admittenda non eſſet ſecundum
terminos Clement. vnicæ de dol. & contru-
mac. cum ibi notat. per gloſ. & Doctores. vt
dicit Felin. in dicto capitulo cum Bertoldus
ſub dicto nume. uigefimo tertio ad finem,
5 & latius ſub numero vigefimo quarto, in
quarta limitatione in fin. verſiculo reſtringi-
tur ſubſtiliter, quem ſequitur Couar. in lo-
co ſupradicto, & ante eos voluit Bald. in d.
leg. ſi ideo in lectura antiqua, in tertio in-
tellectu, & ſentit Capic. d. dec. 106. ſub
numero quarto, dum citat ipſum Bald. ad
hoc, quod illa lex loquatur in vero contu-
mace: Nec reſert, quod etiam hiere des di-
6 ſi venditoris fuerint contumaces & deſen-
ſionem cauſæ non abſumpſerint, quia dictæ
eorum calpe præponderat culpa Empto-
rum, quibus mora eſt huius, in quorum per-
ſona fundatum eſt Iudicium, vt in Indui-
duo dicunt Corn. & Dec. ſupra relati, & eſt
de mente aliorum omnium, qui volunt non
ſufficere Emptorem denunciaſſe, ſi paſſus
ſit cauſam eo contumace liquidari, & ex-
7 pediri; quæ Concluſio in tantum eſt vera,
vt dixerit gloſ. in dict. leg. ſi ideo ff. de euic-
tione, quod etiam ſi certum ſit, quod Em-
ptor contumax perdidit cauſam, etiam
ſi comparuiſſet, & cauſam deſendit, non
haberet actionem de euic-
tione, quod dictum ſequi videtur Dec. d. conſilio ſeptua-
geſimo quarto, columna final. ſub nume-
ro quinto, verſicul. plus voluit, quod tamen
non admittunt Doctores, quia ſi certum
eſt, quod ſi cauſa deſenſa fuiſſet, ſententiâ
8 ferri debuiffet contra Emptorem, quia ma-
lam fouebat cauſam, datur actio de euic-
tione, vt volunt Bald. in dict. leg. ſi ideo
in lectura antiqua, in tertio intellectu, Dec.
dicto conſilio ſeptuagefimo quarto, poſt
princip. verſiculo confirmatur iſta Conclu-
ſio Capic. d. dec. 106. ſub numero quar-
to, lare Couar. libro tertio variarum reſo-
lut. capitulo decimoſeptimo, ſub nume. 6.
verſicul. ſexto quamuis, & Caballin. dict.
§. quinto ſub numero quinto, ad fin. verſi-
culo ſubdens ex intentione, Felin. in dicto
capitulo cum Bertoldus, numero uigefi-
mo quarto, limitatione quarta, & alij,
qui conſultò omittuntur, ex quibus non

N parum

ita Domi. Iudici, & Auditori reuli.

Ad sic sentendum motus sum, quoniam licet defecerit linea masculina deicendentium à dicto D. Federico testatore, ut purificatum fuerit fideicommissum in personam dictorum Dominorum Reorum conuentorum: & testator in hoc casu uideatur legasse Dominis Aëtricihus Dotes competentes per uerba recitata uersiculi, quæ ito di-
 chiarato che inuento, nel quale l'heredità del detto testatore si defenisse à detti Nipoti di Fratello, ò loro descendenti masculi, in tal caso le figliuole di detto Ruberto Nipote de figliuoli, oltre alle Dote competenti debbino conseguire per eialchuna di loro fiorini Duemila di lire 7. per fiorino, maritandosi ò sendo maritate carnalmente; Ex quibus uerbis duo ad fauorem dictarum Aëtricum inferuntur, Vnu quod cuilibet earum censeatur factum legatum bismille Florenorum, de quo nunc non agitur: Alterum quod intelligatur factum legatum Dotium competentium, quia illa uerba, oltre alle dote competenti, latine sonant, ultra, quæ tanquam uulgaria in latinum sermonem sunt transferenda prout, & latinus sermo in uulgaria uerba transferendus est secundum Bald. in l. de quibus numer. 118. uersic. & nota, & quod ubi sermo, ff. de legibus, & in cap. primo circa fin. uersic. & fertur hanc nem Papam de duobus fratribus à Cap. in uersiculis, sequitur Canticula consil. 23. numero 30. & proinde habent vim inclusiuam, & inductiuam legati in dote, non secus ac si dixisset testator, lego Dotes competentes, & ultra eas Florenos bismille, l. scio, §. uxori, ff. de annuis legat. & ibi Doctores, Bartol. in leg. qui ita, numero 2. & in fin. ff. de dote prælegata per illum rex. & alia lura, Bald. in leg. si ultra post princ. uersic. & dicit But. C. de fideiuss. l. si in leg. duorum, §. quod in anno, numero 9. ff. solut. matrimon. Nec attestans de comuni in leg. actione, numero 9. C. de transact. Soc. consil. 92. sub numero 8. ad fin. uersic. sed postremo libro primo, Ofasc. decis. pedemont. 52. numero 1. & alibi sepe Doct. Nec dictis Aëtricihus noceat, quod tempore purificati dicti legati repentantur nuptæ, & dotei competentem à fratre fuerint consequæ, cum per hoc non excludantur, ex quo causa ipsius legati non dicitur extincta, sed potius adimpleta, ut tradunt Doctores in leg. filia legatorum. C. de leg. ubi l. si sub n. 3. dicit communem, & diffusè ponit Tiracq. alios adducens in tract. cessante causa cessat effectus, limit. 18. per totam, & abique dubio propter illa uerba maritandosi, ò sendo maritate,

quæ clarè ostendunt esse locum legato nedum ante, sed etiam post contractum Matrimonium.

Attamen aduertendum est, quod cum dictæ Aëtrices tam competenter dotatæ fuerint à fratre, & is bona libera, & facultatem eas dotandi de proprio etiam in longe maiori quantitate, quam fecerit, haberet; non uidetur, quod sit locus periculi legati aliarum Dotium competentium super bonis fideicommissis suppositis, cum testator illius diminutionem concesserit pro dotandis illis, & alijs feminis tam deicendentibus à dicto Ruberto eius Nepote ex filio, quam ab ipsis Nepotibus ex fratre in subsidium tantum, & ubi non supersint alia bona spectantia ad masculos uocatos ad dictum fideicommissum, ut patet ex præcedenti uersiculo, quæ ito di-
 chiarato, che non ostante, uidetur etenim, quod illa uerba oltre alle Dote competenti, posita in illo uersiculo, quæ ito di-
 chiarato il secondo, intelligantur de dotibus competentibus in subsidium, prout in præcedenti uersic. quæ ito di-
 chiarato il primo dictum fuerat, quia licet dicto ultra habeat vim inclusiuam, ut tradunt Bart. & alij supracitati Doctores, id tamen non est per modum dispositionis, sed per modum cumulationis: & strenuè quando respicit id, quod prius nullo modo, neque ex iuris communis, neque ex hominis dispositione debeatur, ut aliquid uerba competentium, includat & disponat, tamen quando respicit id, quod alias aliquo modo, uel ex iuris communis, uel ex hominis dispositione debeatur, includit non dispositiuè, sed cumulatiuè tantum: & censeatur appposita ad demonstrandum, quod illud quod ultra legatum, imputari non debeat in eo, quod prius erat debitum, sed utrumque cumulatiuè debeatur, nec de per se tunc aliquid operatur, cum sit enunciatua, & demonstratiua & res debita per se sit nec ex ipsius dispositionis ultra; sed uirtute præcedentis obligationis, uel dispositionis, ita in terminis Bartol. & sequaces dicit l. ec. in dict. l. actione, numero. nono ad fin. C. de transact. quem sequuntur Cephal. consil. 156. numero 20. & consil. 157. numero. 18. libro secundo & Bertaz. consil. 59. numero 8. libro primo in ciuilibus, adeo quod cum in præfati casu dictio ultra respiciat dotes competentes, quas ante testator in præcedenti uersicul. legauerat eidem Aëtricihus filiabus Ruberti Nepotis ex filio, uti non inclusiuè per modum dispositionis, sed per modum cumulationis tantum, nec uidetur inducere nouum legatum in alijs dotibus,

D. Petri Caballi.

competentibus, sed solummodo demonstrare, quod legatum duorum millium Florenorum non computaretur in dictis dotibus alias legatis, sed deberetur ultra illos, & sic quod ambo cumulanue deberentur, & eo magis, quia dato etiam, quod dicta dictio, ultra, indistincte, ac dispositiue includeret, adhuc tamen casum subsidij comprehenderet, quia includit, & repetit non solum substantiam, sed etiam qualitatem, & conditionem prae-
 8 dentis legati eidem personis facti, ut in pro-
 prijs terminis dictae dictionis, ultra, tradunt
 Calder. consil. 7. in tit. de testamen. in prin. &
 in fin. Fulgos. consil. 40. colum. 2. versic. nam
 conditio illa, Caltr. consil. 88. num. 1. lib. pri-
 mo, Dec. consil. 190. num. 7. Cephal. d. consil.
 156. num. 18. & dicto consil. 157. num. 14. &
 15. Ofase. d. decil. pedemont. 52. nu. 15. Man-
 tic. de coniect. vltim. volunt. lib. 10. tit. 6. nu.
 12. & sequent. Paris. consil. 2. num. 66. consil.
 109. num. 48. & 49. lib. 3. Guglielm. de bene-
 dict. in cap. Raynuzius in verbo Alterochæ
 filiae ultra dotem numer. quarto, & quinto,
 extra de testamen. Soc. iun. consil. 60. nume-
 42. libro quarto, Aret. consil. 157. numero 7.
 versic. de dictione implicatiua, & idem est in
 dictione, amplius, Barto. in l. si tibi pure, ff. de
 leg. 3. glossi. Barto. Angel. Caltr. & alij in l. si
 seruius legatus, §. si ita scriptum ff. de leg. pri-
 mo l. in l. legata inutiliter in princ. ff. eod.
 tit. Alciar. in l. verbum amplius, ff. de uerbo.
 significat. aliens ita communiter teneri, Cal-
 der. d. consil. 7. & Caltr. d. consil. 82. uterque in
 prin. Aret. d. consil. 157. sub dicto numero 7.
 Soc. iun. dicto consil. 60. numero 42. libro 4.
 & Natta consil. 476. numero nono, cui di-
 ctam dictionem ultra equiparari dicunt, Cal-
 der. Castren. Aret. Soc. iun. & Natta supra ci-
 9 tati, quod nedum procedit in diuersis Capi-
 tulis eiusdem dispositionis distinctis, & sepa-
 ratis, ac perfectam orationem habentibus,
 ut per Calder. d. consil. 7. in toto, & per Caltr.
 d. consil. 82. sub nu. secundo versic. secundum facit,
 & est rex. apertus in l. si sibi pure, ff. de l. 3. sed
 est in diuersis, et prout separatis, et distinctis
 dispositionibus, pro ut loquuntur Dec. d. co-
 sil. 190. numero septimo, & sequen. Cephal.
 d. consil. 156. num. 19. & Ofase. d. decil. 52. nu-
 mero 15. & est rex. clarus in l. Aurelius, §. re-
 stamento, l. secundo, ff. de liberatio. legat. &
 in l. cum seruius post princ. ff. de condit. insti-
 tut. & in l. Aua ff. de condit. & dem onstrat.
 & propterea cessant, quæ dicebantur pro par-
 te Atricum de dicta repetitione non facien-
 da ubi diuersitatem Capitulorum, & casum
 per l. in repetendis, ff. de leg. 3. & l. Seia, §. Ca-
 io, ff. de fund. instruct. & institum. legat. cum
 ubique notatis per scribentes, & in alijs locis
 10 vulgaribus, quia possent procedere, quando

adesset copula solum, non autem ubi est po-
 sita dictio de sui natura inclusiua, & repeti-
 ua, ut in puncto respondit Castren. d. consil.
 88. sub numero secundo, versic. sed facit, li-
 be. primo, ex mente Barto. in eodem §. Ca-
 io, post princip. & colligitur ex Calder. dicto
 consilio septimo, circa fin. quod praesertim
 aduertendum est, cum testator in d. versicu.
 non ponat nouum casum, sed potius decla-
 ret praecedentes iam positos, & continuando,
 & non mutando Thema propositum, addat
 11 solum legatum bis mille Florenorum ad fa-
 uorem filiarum Ruberti ex filio Nepotis,
 quo casu vnum tantum capitulum conne-
 xum dicitur, vti vnum factum cum omnib.
 suis qualitatibus, & circumstantijs continens
 ut post Bart. in l. Aurelius §. idem quæ sit in
 fin. numero tertio, ff. de libe. lega. & alios tra-
 dit Menoch. de arbit. iudic. libro secundo,
 cent. 1. casu 95. num. 14. & sequen. nec addi-
 tamentum, seu augmentum separationem
 capitulorum inducere potest, sed potius vni-
 tatem, seu connexitatem, arguit. ca. accessio-
 rium, de reg. iur. in sexto, & l. cum principa-
 lis, ff. eodem titu. & hoc medio vtiur in ter-
 minis Fulgos. d. consil. 40. colum. 3. versic. ul.
 mouet & etiam, & post eum Cephal. d. con-
 sil. 156. num. 35. versic. 7.

12 Quam connexitatem aperte demonstrat
 illud verbum, quæsto, quod latine importat
 hoc, quæ dictio rem ante oculos positam de-
 monstrat. nemo dubitat, ff. de hered. instit.
 ubi est bonus rex. & notant omnes in leg. pri-
 ma, ff. de eper. nou. nunci. & Socin. in leg.
 prima, numero 33. ff. de acquiren. possicil.
 & clarius subsequens verbum, dichiara-
 to, quod in Latino conuersum sonat
 13 declarato, quia declaratio supponit termi-
 nos rei declaratae, nec immutat sensum de-
 clarati, sed ad ipsum declaratum trahitur, &
 in ipso continetur, cum eoque vnico contex-
 tu emanasse fingitur, ut habetur ex traditis
 per Doctores in l. heredes palam, §. si quis
 post, ff. de hered. instit. l. l. consil. 56. num.
 27. libro 3. Dec. consil. 423. numero 20. Ruin.
 consil. 225. numero sexto, libro primo, Paris.
 consil. 65. numero quinto, & 6. libro primo,
 Berol. consil. 121. num. 9. lib. 2. Decian. con-
 sil. 7. num. 100. & consil. 8. num. 211. libro pri-
 mo, Tiraq. de retract. lignag. §. primo glossi.
 18. num. 72. & alij per eos adducti, quod etiã
 suadet ex eo, quod versiculus ille incipit
 per ablatium absoluum, videlicet quæsto
 dichiarato, qui casus non conuenit principio
 nouæ orationis, aut dispositionis, quæ præce-
 denti annexa non sit, nec attentis gram-
 maticis regulis phrasis hæc aliter, quam
 dictum sit, admitti, aut intelligi potest.

Quæ interpretatio confirmatur ex eo,
 quod

quod eum onus dotandi Aſtrices, non ſpe-
 ctaret ad ipſum teſtatorē in earum Proauū,
 14 ſed ad ipſarum Patrem, ex cuius bonis, & hę
 reditate dotem conſequi debebant. l. qui li-
 beros. ff. de titu nupt. & l. fin. C. de dot. pro-
 miſſ. & Auis, & Proauus, aut alius aſcendēs
 in ſubſidium tantum teneatur dotare deſcē-
 dentes ſcēminas, quando ſcilicet ex bonis
 paternis dotari non poſſunt, vt per Doſt. in
 l. prima, ff. ſolut. matrimo. vbi Alexan. num.
 19. laf. num. 26. & Ripa numero 74. Dec. cō
 ſilio 81. in prima quæſtio. ſexti dubij, nume-
 ro 13. & ſeq. Corta memor. verbo Auis,
 15 & alij qui conſulto omittuntur, non præ-
 ſumitur, quod ad ſubuertendum, & dimi-
 nuendum fideicommiſſum magno ſtudio
 elaboratur, & pro conſeruatiōe familie
 de Riccijs conditum, eas de proprio voluerit
 dotare eo caſu, quo aliunde poſſent dotem
 conſequi: ſed potius præſumitur id in ſubſi-
 dium tantum feciſſe ſecundum terminos
 Authen. res quę, C. commun. de l. vt ſe con-
 formaret cum iure comuni, iuxta notata
 in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. vt
 in puncto tradit Marzar. de fideicommiſſ.
 quæſt. 48. ad fin. verſic. an autem diſpoſitio,
 & in conſi. primo, circa fin. verſic. quo ad de-
 rraſiones. poſt Caſtr. conſi. 64. nume. quar-
 to, libro ſecundo, Ruben Alexandrinum
 conſi. 124. numero quarto, & quinto, & Ce-
 phal. conſi. 105. num. 19. & ſequent. quibus
 additur Beroi. conſi. 116. numero 14. & ſeq.
 16 li. ſecundo. Et magis abſque ſcrupulo, quia
 non ſimpliciter legauit dotes, ſed addidit ver-
 bum competentes, quod eſt participium ha-
 bens tacitam conditionem, ſi competant,
 Bald. in l. quidam eulogio, ſub numero. 22.
 verſic. ſolutio, & hic aduerte, C. de iur. deli-
 ber. Corne. conſi. 167. numero quarto, libro
 quarto, Pariſ. conſi. 22. numero 33. libro
 3. Soc. iun. conſilio 30. numero ſexto, libro
 quarto, Rinuald. iun. conſi. 639. numer. 44.
 cum ſequent. libro ſexto, quę conditio cum
 deſecent, merito non eſt locus conſequutio-
 ni ipſius legari.
 Deſecit autem diſta conditio, tam quia
 Proauus dotare nō tenebatur, vt diſtum eſt,
 17 tum quia iam dotatę competenter erant a
 fratre, & alia Dote non indigebant argumē-
 to. l. Titia cum teſtamento 35. §. qui in vita
 in fin. ff. de leg. terrio, & not. per gloſſ. in l. ſi
 cum dotem, §. ſi Pater in gloſſ. magna poſt
 princip. ff. ſolu. matrimo. & facit tex. in l. Lu-
 cius Titius 22. ff. de legat. 3. tum etiam quia
 de iure cum ſimus in vna tantum diſpoſitio-
 ne, eadem dotes ſupra legatę repetitę, & nō
 duplicatę cenſentur, quia ne dum quando le-
 18 gatur ſpecies, ſed etiam quantitas in eadem

ſcriptura pluries, non cenſetur duplicatum,
 ſed repentinum tātum legarum, quicquid ſit
 in ſeparatis ſcripturis, vt eſt text. apertus in l.
 plane, la prima, §. ſi eadem, ff. de leg. primo,
 gloſſ. in l. quinquaginta, ff. de probat. vbi Flo-
 ria. numero quinto, Barto. & alij ſcribentes
 in l. triticum, ff. de verbor. obligat. Abb. con-
 ſilio quarto numero octauo, libro ſecundo,
 & eo magis hoc procedit in Dote, quę de
 19 ſui natura non eſt reiterabilis, l. Lucius la ſe-
 cunda §. impuberem, ff. de leg. ſecunda, & l.
 ſecunda, ff. de dot. prælegat. Alciat. in diſta l.
 triticum, num. 19 Menoch. de arbit. iud. lib.
 20 ſecundo, caſu 113. numero ſepimo, & octa-
 uo, & præſertim cum ſemper ſit expreſſa ea-
 dem cauſa dotis, quo caſu etiam diuerſitas
 ſcripturarum non induceret duplicationem
 ſed repetitionem tantum, ut per Abbat. diſ-
 to conſilio quarto, ſub numero octauo, &
 Flor. in diſta l. quinquaginta ſub numero 5,
 ad fin. poſt verſic. in glo. vbi præciſe loquitur
 in Dote, quod fortius videtur procedere
 cum tale legatum concernat non iſtas duas
 Aſtrices tantum, ſed omnes filias diſti Ru-
 berti Nepotis ex ſilio, qui plures, & in ma-
 gno numero habere potuiſſet, ex quarum
 dotatione facile euenire potuiſſet, quod in
 magna parte fideicommiſſum fuiſſet dimi-
 nutum extra omnem neceſſitatis cauſam,
 & diſtis ſilabus aliter conſecenter dotari
 volentibus, quod eſt contra expreſſam teſta-
 toris mentem, qui omnem alienationem et-
 tiam ex cauſa neceſſaria præhibuit, vt bona
 penes maſculos de Agnatione conſeruarentur,
 vnde non eſt capienda ea interpretatio,
 21 per quam voluerit teſtator contrarij p. ac-
 cēti eius enixę, & rationabili diſpoſitioni iux-
 ta l. non ad ea, cum ibi notat. per gloſſ. & Do-
 ſto. ff. de condit. & demonſtrat. Et ſi enim in
 dotatione, quę fieret, habenda eſſet ratio nu-
 meri diſtarum filiarum, vt quanto maiori
 in numero exiſtiſſent filię, tanto minorem
 Dotem vnaqueque earum fuiſſet habitura,
 22 cum ſe teſtator reſtrinxerit ad dotes com-
 petentes, in qua competentia dijudicanda ha-
 beretur ratio diſti numeri filiarum, prout &
 quantitas patrimoniij, & qualitatis perſona-
 rum, & temporum, ac locorum iuxta tradita
 per Menoch. de arbit. iudic. libro ſecundo,
 cent. 2. caſu 149. num. 37. cum ſequen. & an-
 te eum Bald. in Authen. res quę, numer. 18.
 C. communia de leg. & egregie poſuit Rui.
 in conſi. 137. in ſecund. dubio, ſub numero
 17. ad fin. verſic. & quando dicatur congrua,
 libro ſecundo, negari tamen nō poteſt, quin
 quot quot eſſent, magna fieret diminutio ſi
 deicōmiſſi ad præiudiciū maiculorū ſi de fami-
 lia, apud quos teſtōr bona cōſeruare voluit
 exclusiſ iſtis ſcēminis ipſiusmet deſcēdētib.

Nec

Nec prædictis obstat, si deatur, quod cū
 Dos possit constitui quandoque ex necessi-
 23 tate, quandoque voluntariè Roger. de dote,
 par. 2. in prin. Brun. de exclusionē femin. ar
 tic. 9. num. 44. Petr. de fideicommissi. quæst.
 8. sub num. 330. & interit mulieris gratio-
 sam dotem ultra necessariam habere, vt fa-
 cilis Maritum nobiliorem, & ditiotem re-
 periat, & vt suis expensis extraordinarijs
 prouideat, & diues etiam fiat iux. notat. per
 Bald. Nouell. de dote, part. 7. priuileg. octau.
 non est inconueniens, quod in testatore præ-
 sumatur voluntas duplicandæ Dotes dictis.
 Atricibus eius descendentibus, & vnam ha-
 24 beant per contractum tempore matrimo-
 nij ab eo, qui dotare tenetur, alteram per le-
 gatam conditionale alio tēpore ab ipso Proa-
 tio in recompensationem earum exclusio-
 nis ob matulos transuersales, & iniuriam
 eis factam, vt est tex. in l. si Pater pro filia,
 ff. de collat. dotis, & tradunt Ias. in l. huius
 modi, §. cum pater, num. 13. vers. ego re-
 spondeo notabiliter, ff. de leg. prima & in
 Auth. præterea, sub num. 20. vers. 2. limita.
 vbi etiam Pap. num. 46. C. vnde vir, & vxor
 Decia. conf. 10. num. 8. lib. 3. conf. 9. nu. 15.
 lib. 3. max imè amentis illis verbis, maritan-
 dosi, o sēdo maritate, quæ non possunt ue-
 rificari in dote in locum legitimæ subroga-
 25 & sic in necessaria, sed in merè volunta-
 ria, & gratiofa tantum, cum respiciant etiā
 tempus, in quo dictæ Mulieres Atrices iam
 erant nuptæ, & iam nuptis non possit ex
 25 bonus fideicommissi dos dari, uel augeri, §.
 hæc igitur omnia, in Auth. de restitut. & ea
 quæ patit in 11. mense Menoch. de præ-
 sumpt. lib. 4. præsumpt. 189. numer. 71. &
 admodum uersimile uiderur, quod hoc ca-
 26 su uoluerit testator grauare fideicommissa
 26 rios transuersales ad dandum his mulieri-
 bus eius descendentibus dotes de bonis fi-
 deicommissi subiectis, etiam quod aliunde
 habeant dotes, licet secus uoluerit in alijs ca-
 sibus per ea, quæ leguntur, & notantur in l.
 cum Auus ff. de condit. & demonstrat. &
 in l. cum acutissimū C. de fideicommissis
 & in l. generaliter. §. cum autem C. de in-
 stit. & subdit. prout ita in uersimili casu sa-
 27 minis duplicem dotem deberi, unam à Pa-
 tre ex necessitate, alteram aduentitiam ab
 Auo, uel alio ascendente gratiose decidunt
 in terminis consulendo pro Regina Vnghe-
 riæ Soc. Iun. conf. 79. lib. 3. Berol. confil.
 46. lib. 2. & Alciat. conf. 49. numer. 11. &
 seq. lib. 9. quos sequitur Simon de Pret. de
 interpretat. ultim. uolunt. li. 4. dub. 11. nu.
 7. & 8. idem in similibus etiam terminis
 conuuluit ante eos Cuman. conf. 134. & opti-
 me seruauit Castr. conf. 64. sub nume. 4. in

fin. libr. 2. Ioannēs de Riccijs Florentinus
 inter consilia Angeli conf. 78 sub numer. 1.
 Ruin. conf. 78. sub numer. 3. lib. 2. & Dec.
 cosil. 81. in 2. quæst. sexti dubij numero 6.
 in fin. dum duplicatatem dotis admitti pos-
 se fatentur.

28 Quoniam responderur, quod prædicta
 possent procedere in diuersis disposinoni-
 bus, & quando constaret de mente testato-
 ris, quod dotem necessariam habenti aliam
 dotem gratiofam relinquere uoluisset, pro-
 ut in calibus dictorum consilientium con-
 stabat, quia tunc nihil est impedimento,
 quin binæ possit consequi dotes, & ita lo-
 quuntur Doctores in consilijs in contrariū
 adductis, secus autem quando de tali men-
 te testatoris non apparet, immò potius de
 contraria constat, vt in prædicti casu: uel su-
 mus in dubio, prout nos esse non negabitur
 quia tunc vna tantum dos debetur, quam
 testator in subsidium tantum, & non extra
 necessitatis casum legasse censetur, vt pro-
 29 batur fuit supra in tantum ut tale legatum
 dotis filijs imputerur in legitimam, & tre-
 bellianicam Rub. Alex. d. conf. 124. in primo
 dubio Dec. conf. 81. in prima quæst. 6.
 dubij, num. 7. Ruin. consil. 138. numer. 11.
 uerū circa aliud lib. 2. Gabr. de iur. dot. con-
 clus. 5. in princ. latissimè Cephal. conf. 105.
 in primo dubio, & dos data per Patrem, aut
 alium qui dotare tenebatur, compensatur cū
 tali legato, nec possit Mulier, & dotem illā,
 & legatum coniequi, Bartol. consil. 131. nu.
 1. lib. primo Castr. confil. 64. numer. 4. lib. 2.
 Dec. d. conf. 81. in 2. quæst. sexti dubij nu.
 6. Ruin. consil. 138. numero. 11. lib. 2. &
 consil. 138. scilicet in toto lib. 4. conf. 152. nu-
 mer. 9. lib. 5. & si obligatio, uel promissio sit
 fundata in personam Aui ab inuicem, nihilo-
 minus superuenientibus facultatibus, & ha-
 bilitate in personam Patris, hereditas Aui-
 ta exoneretur à solutione talis dotis, ut egre-
 giè uoluit Aret. confil. 17. in 4. dubio, nume.
 15. quoniam etiam si dos constituta fuisset
 de bonis fideicommissi in subsidium, su-
 peruenientibus facultatib. illi, qui principali-
 ter dotare erat obligatus, teneatur ipse inde-
 nes conseruare fidei commissarios, vt per
 Ruin. consil. 137. numer. 9. lib. 2. Et ad dic-
 tam l. si pater pro filia ff. de collat. dotis, re-
 sponderetur, quid ibi non agebatur de duplici
 dote, sed de vna tantum, & de legato postea
 eidem dotatæ factio non contemplanone ip-
 sius dotis, sed alia causa, & in recompensatio-
 nem iniuriæ ei illatæ per exheredationem,
 ut ideo merito legatum in dote non impute-
 tur, sed utrumq; debeatur, vt ibi dicit Bart.
 volens iocus esse, si legatum pro dote, ut in
 casu nostro, uel ipsius dotis contemplanone
 factum

factum esset, quia tunc in dote computaretur, ut ibi per ipsum, & ita etiam seipsum declarat las. in d. leg. huiusmodi, §. cum Pater, sub d. nume. 13. & tradunt ibidem Barr. nume. 1. & Alex. num. 3. attestans de commun. Phanuc. de lucro dot. gloss. 8. num. 48. Socin. reg. 282. in verbo Pater, in 4. fallent. ad fin.

30 Dicitur etiam posset quod in d. leg. si Pater pro filia non excluditur compensatio legati cum dote, quia presumatur factum in recompensationem exclusionis ab hereditate paterna, sed quia dos promissa consistebat in quantitate, & legatum in specie, & de specie ad quantitate non fiat compensatio, quasi secus si verumque in quantitate consisteret, ut in casu nostro, quia tunc alterutro contenta esse deberet filia, ut tenet Bart. in d. §. cum pater nume. primo in fine, & alij adducti per las. ibi numer. 1. 2. Alex. consil. 7. numer. 17. lib. 6. Corne. consil. 127. nume. 5. li. 3. Phanuc. loco citato, & Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 109. numer. 18. & seq. Soc. reg. 283. in verbo Pater in prima fallentia.

Respondetur etiam, quod hinc nulla recompensationis consideratio potest cadere 31 ob exclusionem istarum feminarum descendendum testatoris ob transuersales masculos, quia ex dispositione iuris municipalis istæ Domine Aëtrices excludebantur ab hereditate Proavi paterni propter hos illius ex fratre Nepotes masculos, unde nulla iniuria affectæ sunt, propter quam animus recompensandi in testatore presumendus sit, & in omnem euentum adeest etiam recompensatio in Florensis bis mille pro qualibet earum, ut paulo infra dicitur; Et ad illa verba maritandosi, ô sendo maritate ponderata ut supra, responderetur, quod non referuntur ad disposita circa dotes, in quibus testator se refert ad antea specialiter dicta, dum eas in subsidium tantum de fideicommissio detrahi uoluit, sed referuntur ad Florensis bis mille, quos deberi uoluit testator, & dari dictis filiabus, etiam quod essent nuptæ, ex quo relatio fit ad magis proxima. arg. l. cum delatio nis. §. A sinam, ff. de fund. inst. & leg. 1. ff. de test. homin. cum alijs allegatis per Cornet. consil. 167. in princip. libro. 4. per Crauet. consilio, 84. numero 17. consil. 147. numer. 8. & ad l. cum Ausus, ff. de condit. & demonstrat. cum similibus supra allegatis Respondetur, quod satis est, quod testator in casu, quo hereditas ad transuersales ueniat, legauerit dictis filiabus Ruberti Florensis bis mille pro qualibet ipsarum, quod uidetur sufficere pro recompensatione earum.

exclusionis propter transuersales masculos ab ique alijs donbus cessante necessitate, et subij dij causa, in qua sufficienter de ipsis Dotibus prouiderat ad fauorem istarum mulierum, & aliarum descendentium, & transuersalium etiam in proximo antecedenti uersiculo.

Non obstat etiam si dicatur, quod cum legatū dotium competentū fuerit in uersiculo, quæto dichiarato il primo, factum istis DD. Aëtricibus conditionaliter, & in subij dium tantum, & deinde in uersu. quæto dichiarato il 2. in quo se fundant Aëtrices simpliciter, conditio, seu qualitas subsidij non uidetur repetita, sed potius adempta, & legatum pure deberetur per l. non ad ea, versic. si prius, ff. de condit. & demonstrat. & leg. si tibi certam rem, ff. de adimend. legat. cum alijs allegatis per Dec. consil. 190. in 2. dubio, num. 5. & maxime quia cum dicta conditio, seu qualitas subsidij non possit conuonire nouo legato Florenorum duorum milium factio ultra illud primum dotium competentium in eadem oratione, ex quo ut dictum est, & debentur Floreni bis mille, etiam si nuptæ sint semper, & sic cessante causa subsidij, d. §. hæc igitur omnia, in Auth. de restit. & ea quæ, par. in 12. mensis, non debet etiam intelligi repetita quoad dotes 34 competentes ad hoc, ut una, & eadem sit omnium determinatio per reg. leg. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupill. substitut. & leg. quamuis. C. de impub. & alijs substitut. & ne una, & eadem dispositio diuerso iure censetur contra Leum qui ad id, ff. de vbi prout ex dictis rationibus hanc rem ita in terminis decidere uidetur Socin. consil. 91. numer. 9. versic. sed postremo illud lib. primo, ubi consuluit, quod si testator relinquit 35 quat filiabus dotes in casu nuptiarum, & postea ubi filij masculi decederent sine filiis legitimis, & naturalibus, eas vocet ad partem bonorum ultra dotes, dictis filiabus censetur relicta non solum pars bonorum, sed etiam dos propter illam dispositionem ultra per not. per Bart. in d. leg. qui ita, ff. de dot. prælegat. & alia, quæ allegat. Et quod dictū legatum dotis repetitum non intelligitur factum cum eadem conditione nuptiarum prius expressa, quia per secundum legatum eiusdem rei eidem personæ simpliciter factum non inducit qualitas præcedentis repetitio, sed correctio, & abique illa difficultate, quia dicta conditio non poterat intelligi repetita quoad ad partem bonorum, cum qua factum erat dictum legatum dotis, ut ibi per ipsum Socin. in cuius dicto magnum fundamentum fieri uidetur.

Quia responderetur primo ad regulam d. respon-

leg. nam ad ea, & aliorum iurium supra allegatorum duobus modis, prout in puncto respondet l'ec. d. conf. 190. numer. 8. quod procedit quando iuxta legatum fuit relictum purè, & expressè, ita quod de voluntate testatoris pure relinquendi constat; secus autem quando fuit relictum simpliciter, quia tunc conditio intelligitur repetita, Item & quando secundum legatum repetitum nihil noui inducit, nisi testator velit à priori voluntate recedere, & quod prius sub conditione reliquerat, nunc purè relinquere, secus verò quando aliquid noui inducit, etiam si conditio repetatur, quia tunc repetita censetur, quæ responsiones prædicti casui optimè adaptantur, ut conditio non ad præp. sed magis repetita videatur, quia secundum legatum non fuit purè, & expressè relictum, ita quod dici possit de mente testatoris purè relinquendi constare, sed simpliciter tantum, & tacite per vim inclusiuam vigore dictionis vltra, & quia secundum legatum aliquid noui inducit, etiam si dicta conditio repetatur, cum vltra dotes ipsas cōpetentes, de quibus primum legatum loquebatur, comprehendat Florenos bis mille pro qualibet istarum Dominarum. Et ad consilium Soc. respondetur, quod loquitur, 37 Socin. in Capitulis distinctis; & separatis, inter quæ plura alia diuersa capitula intermedia erant, nos autem sumus in vno capitulo immediatè, & nullo intermedio subsequente alterum, seu venis in capitulo conexo, & in appendice, & declaratione eiusdem capituli, quæ de per se stare non poterat, nec principium separatæ dispositionis habere, ut supra est probatum; Aderat etiā in casu Socin. verbum suas adiunctum verbo dotes, quod pronomen purum legatū, Ius, & dominium de præsentis ostendebat, & cum conditione in præcedenti legato posita stare non poterat, cum conditio Ius de futuro respiciat, & donec purificetur, actus in suspensio maneat iuxta leg. cum ad præses cum duabus legibus sequent. ff. si certum petat; in casu autem nostro nullum adiungitur verbum repetitioni qualitatibus antea positis subsidij repugnans, sed potius cū ea conueniens, cum dictum sit le doti competentem, de quarum donum competentia prius mentio facta fuerat; In casu etiā Soc. concurrebat qualitas personæ, cui legatum fiebat, quia erat filia, & purè, & non conditionaliter legandum erat, ne testamentū, nullitatis vitio euerteretur, prout euenisset, si conditio antea expressa reperenda fuisset, quæ etiam repetenda non erat, ne duarum conditionum concursus daretur, & ne ex-

traneus propriæ soboli præferretur, ut latè prædicta omnia ad excludendam repetitionem deducit ipse Socin. sub d. numero. 9. & 10. & post eum considerat etiam Mantice coniecturæ vltim. voluntat. lib. 10. titul. 6. numero. 26. & seq. quæ cessant in prædicti casu, in quò nulla adeit necessitas non repetendi conditionem, & ea repetita testamentum non est inualidum, nec datur concursus plurimum conditionum, nec bona differuntur ad extraneos, sed ad eos, qui de lute, municipalibus illas fēminas excluderant, ut propterea mirum non sit, si decisio Socini in terminis tam differentibus non applicatur huic 38 casui longe ab illo diuerso. l. papinianus ex l. ff. de minorib. vltra quod contra Soc. est authoritas Dec. d. consil. 19. numero. 7. & seq. & militat supra adducta ad inducendum repetitionem virtute dictæ dictionis vltra de sui natura implicatiuæ; & ad regulam le. iam hoc iure ff. de vulgar. & pupill. cum alijs supra adductis responderi potest non esse inconueniens, quod diuerso iure iudicentur legatum dotium competentium, & legatum bis mille Florenorum, quia legatum dotium intelligitur factum in præcedenti versiculo, non autem in eo, in quo adeit legatū Florenorū bis mille, & illa verba, oltre le doti competentem non important nouam dispositionem, nec nouum inducunt legatum in dotibus iam legatis, ut probatum fuit superius, unde non mirum si non determinetur patiformiter cum legato Florenorum, bis mille, quod cum dotibus coniunctū fuit ad excludendam tantum compensationem & non ad alium effectum, & sic cessat dicta oppositio, quæ tantum procederet, quando in eadem oratione dicta duo legata dispositiue comprehenderentur: sed & quando nouum esset inductum legatum dotium, adhuc tamen tolli posset dictum argumentū sumptum ex dicta regula, quia non procedit stante mente testatoris, quod non vniformiter ambo legata inducuntur, cum clarè dotes competentes in subsidium tantum de ben. voluerit, & hoc apertissimè declarauerit in præcedenti versiculo, ad quem sequens trahitur Florenos autem bis mille indistinctè cum eos legauerit dictis mulieribus, siue nuberent, siue iam nuptæ essent, et in nuptis causa subsidij cessare videatur, & probatum fuit supra; Nec regulis iuris repugnat quod dicta verba mantandosi, dō essendo maritate non referantur ad dotes competentes, de quibus antea testator plenè disposuerat, sed ad legatum Florenorum bis mille tantum, cui sunt magis proxima, quam mentioni dotiū 39 competentium, ex quo relatio fit ad magis proxima

proxima, leg. cum de Ianonis. §. A sinam, ff. de fundo instruo. & leg. 2. ff. de stat. hom. & quidem si mentem uerisimilem testatoris, quæ totum facit, & magis quam verba attendi debet. In conditionibus, ff. de cond. & demonstrat. cum sua materia, inspicere voluerimus, & totum testamenti tenorem considerare, vique dicemus, quod is quibus eunque mulieribus tam descendentes, quam transuersalibus dotes competentes relinquerit in subsidium semper, & in omni casu penes quemcumque ex fideicommissariis eius hæreditas esset, filius autem dicti Ruberti ex filio Nepotis solummodo, & non alijs descendens feminis etiam Florenos bismille pro quolibet ipsarum, quando hæreditas superueniat ad dominos. Reos conuentos, vel ad alios masculos transuersales, volens tunc aliquo gratitudinis genere uti erga istas descendentes feminas exclusas a masculis transuersalibus, unde si innuptæ essent, et dote competenti egerent, eam in subsidium, & præterea Florenos bismille consequi possent à Dominis fideicommissarijs transuersalibus ex bonis fideicommissi, quod si nuptæ sint, & dotatæ prout sunt, uti alia dote non indigentes, & cessante subsidij causa, legato Florenorum bismille contentæ esse debent, nec aliam dorem consequi possunt, & hunc esse verum sensum contrahentium verborum existimo, nec aliter fuisse responsum 40 testatorem, si uiuens interrogatus fuisset, ut propterea hoc ita, ac si expressum fuisset, interpretari debeat per dictam glossam communiter approbatam in leg. tale pactum, §. fin. in gloss. fin. ff. de pact. quod procedere etiam in vltima voluntate volunt Doct. congesti per Gabr. tir. de reg. iur. conclus. 10. in 3. ampliat. num. 6. & quando etiam vellemus referre dicta verba maritandosi, id iuncto maritæ, ad dotes competentes, prout & ad legatum bismille Florenorum, ita ut vniformiter sub eadem determinatione contenta iudicentur, non tamen sequeretur, quod binæ deberentur dotes ex eo, quod inclusum sit tempus contracti Matrimonij, quo tempore videtur cessare causa subsidij, Immo adhuc sublineri, posset, quod in subsidium tantum dotes ex fideicommissis deberentur mulieribus iam nuptas, puta si tempore euentus 41 tis conditionis nuptæ fuissent sine Dote, vel saltem cum incongrua Dote, quia licet Dos sine matrimonio esse non possit. l. 3. ff. de iur. dot. gloss. in l. 2. §. si sponsa, ff. de privileg. credit. & notant omnes scribentes in Rubr. ff. solut. matr. matrimonium tamen sine dote esse potest. l. fin. C. de repud. l. quod si nulla, iuncta leg. præcedenti ff. de religiof. & sumpt. fin. & authent. præterea C. vnde Vir,

& vxor cum similibus, & multo magis cum parua, vel incongrua Dote, quo casu cum pro 42 dotanda Muliere sine Dote nupta, vel pro augenda Dote incongrua iam nuptæ alienati possint bona subiecta fideicommissis, quæ do alia ad hoc sufficientia penes dotare debent non extant, ut in primo casu notant in d. Auth. res quæ, Bald. num. 10. Angel. num. 4. Castr. num. 7. Iaf. num. 14. Curt. lun. num. 25. Rip. in leg. prima num. 55. ff. solut. matr. Boeri. decil. 130 numer. 8. Couar. de sponsal. par. 2. c. 3. §. 8. n. 7. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 189. nu. 72. & in secundo idem Bal. in d. Auth. res quæ, nu. 10. Angel. nu. 4. Castr. num. 7. & Crauet. conf. 291. in primo dubio.

Nec his repugnat dictus §. hæc igitur omnia, in contrarium adductus, quia prohibere 43 videtur tantum constitutionem illam trahit posse ad iam nuptas, tempore legis conditæ, & ita videtur tenere Angel. de Perus. ibi, quam rem tamen aliter declarat, & distinguit Menoch. dict. præsumpt. 189. dubitat. 13. num. 155. & seq. & ego vterius non insisto, cum ex superabundanti hoc dictum sit, & superius allegata de per se sufficiant, & casus iste venissimiliter euenire non potuisset, quia sine dote, vel cum parua dote non nuplissent, cum eam, & quidem competentem, & congruam tempore ipsius contracti matrimonij consequi potuissent in bonis fideicommissis per apertam testatoris dispositionem sepius relatam.

Ab expensis putari esse absolouendam partem Aduocati ob consilia nedum duorum, 44 sed etiam longè plurium excellentissimorum iure consultorum, quæ iustam litigandi causam ei præbuerunt, iuxta notata per Iaf. post alios per eum relatos in l. properandum. §. siue autem alterutra, sub num. 8. in 2. conclus. C. de iudic. & absque dubio eum sint aliorum, quam causæ Aduocatorum, quorum assertionem non præbere iustam causam litigandi, & per consequens absolutionem ab expensis propter affectionem, & partialitatem, censuit Cepolin. quis sit fugitiuus, §. apud labeonem, num. 12. vers. item facit. ff. de edilit. edict. post Angelum in l. terminati C. de fructibus, & litium expensis; ex quibus in summa omisiss pluribus alijs, quæ dici potuissent, ita ut supra de iure referendum censui in hac causa, in qua longior fui, quam moris mei semper alias fuerit, cum tam multa scripserint pro vnaquaque parte tot excellentsissimi Patres, ut si omnia hinc inde deducta attingere solum, ne dum discutere voluissim, immensum volumen, non Consilium decisum ædere debuissim, sanè in 45 tanta Aduocatorum, & Consulentium,

varietate

varietate, & aperta etiam contrarietate, animus quandoque fuit in dubio, hucque, & illucque impulsus fuit, ut in simulibus euenire dicit Corn. consil. 40. num. 15. lib. 3. nec aliter esse poterat, quia diffusæ allegationes superfluum ingerunt difficultatem, iudicem inutiliter in multis pragant, & quod boni in eis est, inficiunt, & obnubilant, & quandoque etiam finistram causæ suspicionem ori faciant, ut nos docet Abb. in proemio decretalium, num. 4. verbi secundo facit: omnibus tamen admissum lectis, & non paruo labore considerans veni in opinionem Reis conuictis fauorabilem, quam ex his tantum, quæ mihi firmiter uia fuerunt, comprobendam, ut supra, existimaui. Anno 1594. Florentiæ.

Hæc relatio fuit approbata per admodum Magnificos Dominos deputatos super negotijs mensæ Bancheiæ Dominorum de Riccijs, & sociorum, ad quos Causa fuit deuoluta cum omnibus alijs, in quibus dicti Domini interesse habebant, & quibus Magnificis Dominis deputatus fui ego datus pro Assessore a Serenissimo Magno Duce, extat autem modo impressum consilium excellentissimi & Perillustri D. Alexand. Raud. pro Adricibus redditum in 2. volum. eius consiliorum consil. 22. contra quod ut supra respondi de iure iudicandum esse.

EPITOME.

Re legata, & à testatore postea alienata, an legatum dicatur ademptum, & si exinde per eundem testatorem redimatur, an ubi per alienationem fuisset ademptum, reuincat.

SYMMARIVM.

1. *Re legata si à testatore ex necessitate vendatur, non per hoc legatum dicitur ademptum, secus si testator vitro nuda voluntate rem legatam alienet.*
2. *Testator rem legatam alienans præsumitur in dubio ex necessitate, & non voluntarie fecisse, & ideo legatum debetur tanquam non ademptum.*
3. *Rei legata non ex necessitate, sed voluntarie à testatore alienata, si postea ab eo redimatur, non debetur legatario, ex quo per talem alienationem legatum ademptum fuisse dicitur, nisi a finitæ persone suadeat contrarium, vel nisi legatum ad pias causas factum sit.*
4. *Legatum ad pias causas non extinguatur per alienationem testatoris voluntariam, multo minus per necessitatem.*

nationem testatoris voluntariam, multo minus per necessitatem.

Testator mandans adificari Ecclesiam in tali Domino, si postea voluntarie Domum alimet, & tam non redimat, non per hoc legatum extinguatur, sed ibi, vel in alio loco Ecclesia construenda est, ibidem.

5. *Legatum pro Anima dicitur pium, quod si testator legat, puta Donum viaticum onere soluendi certam pecuniariam quantitatem Restatori Ecclesie quolibet anno pro anima eiusdem testatoris, hoc dicitur esse legatum pium.*

CONSILIVM LXXX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vm coram Magnificis DD. Prioribus & Vexillifero Iustitiz Civitatis Pistorijs ageretur, an legatum quoddam factum per Iur. Clari de Sancto Momme duarum petiarum Ter

re Cap. Sforzio eius fratri reuocatum, vel ne diceretur, in una ex dictis petijs Terie per dictum Iustum postea venditæ, & Primus Iudex pronunciauisset ad fauorem legatarij, & hæres appellasset, & causa ad continendum mihi commissæ esset, Retuli dictis Dominis Prioribus, & Vexillifero eorum partes esse in pronuntiando, bene fuisse iudicatum, & male appellatum, ad quod dicendum Motus fui, quem cum alienatio rei legata fuerit facta tituli honoris, si quidem necessitate urgente facta fuerit, legatum debetur, nec ademptum censetur: si uero vitro, seu nuda voluntate, non debetur, sed reuocatum intelligitur, ut est tex. hanc distinctionem probans in l. rem legatam. ff. de adm. legat. & ibi tradit Bar. in sua distinctione. & est alius tex. iuncta glos. in l. fideicom. m. ff. si rem in in glos. prima ad finem. ff. de leg. 3. & in §. si rem in glos. 2. in fin. Inst. de legatus, & ubiq; etiam notant scribentes glos. Bari. Bald. Sa. lic. Cast. & lat. in l. 3. C. de legat. omnes in princ. & ibi etiam Corne. num. 4. Gomez. de vltim. volunt. cap. 12. tit. de legat. sub num. 56. verbi secundus casus, & alij, quos consulo omittos. In dubio autem ex necessitate facta præsumitur, & sic debetur legatum tanquam non ademptum, ut clare dicit Corn. in d. l. 3. num. 5. C. de leg. & etiam sentiunt glos. in d. §. si rem, in glos. prima Inst. de l. Durand. de arte testandi. tit. 10. de mutat. testa. &

fla. & adempt. legat. cautela 7. numer. 3. in fine, & Gomez. in vers. allegato, & seruū tradita per Roland. conf. 31. num. 3. lib. 4. & per alios per eum allegatos, adeo quod cū iudicio meo non appareat, quod voluntariē, & nulla cogente necessitate vendidit de re legata fuerit facta, sed potius conſter, vel preſumatur, quod ob neceſſitatem proceſſent, legatum per heredem legatario preſtandū eſt ex ſuperius adductis; Quibus ex ſupra-
 3 abundant: addo, quod & ſi ſateremur, quod res legata vltro alienata eſſet, quo caſu legatum extinguitur, vt in l. iuris, & authoritatibus ſupra citatis, & tradit etiam Durans. d. cautela 7. in princ. num. primo & alij Doctores infra proximē allegandi, adeo vt etiā ſi poſtea eadem res redimatur per alienantē, non propterea reuiuſcat legatum l. cum ſeruus ff. de adim. legat. niſi affinitas perſonæ ſuadeat contrarium l. filius §. titia, ff. de condit. & demonſtrat. hoc tamen non procederet in præſenti caſu, ex quo ſumus in legato ad piam cauſam, quod nedom debetur, ſi poſtquam res legata, quæ fuit alienata, redempta fuerit, per tex. loquentem in legato libertatis, in leg. verum eſt ff. de manuſ. teſtamento, quem ad hoc commendant Doctores in d. l. 3. C. de legat. ubi præcipue Bald. num. 5. Salic. ad fin. numer. 4. Com. num. 6. in fin. verſ. item procedit, & laſ. ſub num. 2. verſ. & poſtquam teſtator. gloſ. in d. l. cum ſeruus, in gloſ. fin. & ibi etiam Bart. ff. de adim. legat. & Gomez. in loco ſupra citato, & ita in terminis noſtris punctualiter notat Roma. in repetit. Authent. ſimiliter C. ad l. falcid. in 23. ſpeciali vltimarum voluntatum num. 81. & rursus in 30. ſpeciali ſub num. 88. verſ. & attende, vbi adducit alium ſimilem tex. loquentem in inſtitutione in l. quodres, §. ſeruus cum libertate ff. de hered. inſtit. & Roma. ſequitur Tiraq. de priuileg. pie cauſe, priuilegio 40. ſed etiam ſi non fuerit redempta, quia propter rei legatæ alienationem voluntariam non extinguitur legatum relictum pie cauſe, etiam ſi nō fuerit res ipſa redempta, vt in puncto notat Tiraq. in loco allegato priuileg. 41. per ea, quæ voluit Bartol. Confil. 16. in primo dubio, numer. 2. & 3. libro primo vbi conſultum, quod ſi teſtator mandat conſtrui Eccleſiam in tali domo, quam poſtea uoluntarie alienat, nec redimit, non extinguitur huiusmodi legatum, immo debetur, & conſtrueda eſt Eccleſia in ea Domo ſi ſieri poſſit aliā in alio loco: quod dictum approbat laſ. in d. l. 3. C. de legat. col. fin. ſub num. 3. ad fin. verſ. p. ſunt prædicta limitari, & Contra memor. in verbo Eccleſia ante fin. verſic. quin to ex his. Et miror, quod Excellentiffimus

D. Aduocatus legatarij, qui multa pro eo egregie deduxit, nullam de prædictis fecerit mentionem, cum tamen uideantur in terminis, & ponere uictoriam eius clientis in tuto. Quod autem legatum hoc dicatur ad pias cauſas, patet, quia teſtator legauit illa bona dicto eius fratri cum onere ei iuncto ſol-
 5 uendi quolibet anno in perpetuum pro anima ipſius teſtatoris libras decem denariorum Rectori Parochialis Eccleſiæ eiusdem teſtatoris. Relictum enim pro anima dicitur ad pias cauſas, §. ſi vnum de prædictis poſt verſiculum occaſionem autem in illis uerbis, & ipſorum quoque animæ ex hac cauſa piſſima ſubleuentur in Auth. ut cum de appellat. cognoscit. & notat gloſ. in l. ſi quis Titio, ff. de legat. 2. quam ibi ſequutus eſt Bartol. numero 4. & latē tradit Tiraq. alios idem tenentes referens in dict. tract. de priuileg. pie cauſe in præfat. carta mihi 6. verſic. item relictum pro anima. Anno 1594. Florentiæ.

EPITOME.

De nullitate trium ſententiarum conformium ex notoria earum iniuſtitia, an, & quando proponi poſſit: & quid per agentem probandum ſit, ut uictoriam conſequi ualeat.

SUMMARYM.

- 1 Nullitas principaliter intentari poteſt de Imē contra tres ſententias conformes, poſt earum executionem.
- 2 Iniuſtitia euident, & notoria ſententiarum nullitati equiparatur, & contra tres conformes opponi poſſit.
- 3 Sed debet eſſe patens, & ex actorum inſpectione euidenter conſtare.
- 4 Ita ne non habeat diſputationem, nec probabiliter in dubium poſſit reuocari, aut oſcuſari.
- 5 Nullitas ex capite notoriæ Iniuſtitie eſt, ubi-
 cumque ſumus in materia, in qua ad ſus opinionū uarietas, & conſiliū.
- 6 Nullitatem ſententiarum ex capite notoriæ Ini-
 ſtitie intentans, debet prius docere ſententias eſſe iniuſtas, deinde quod earum iniquitas ſit notoria.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa nullitatis principaliter inventa per fratres de Lortis adversus tres sententias conformes, latas ad fauorē venerabilium Prioris, & Fratrum Sancte Marie Nouelle coram Re

uetendo D. Petro Nerlio Canonico Florentino Iudice delegato, & Commissario Apostolico, Retuli dictas sententias contra dictos Agentes latas non fuisse, nec esse nullas, vitioque oppositis nullitatis non subiacere, absolueno dictos venerabiles Priorem, & fratres a petitis per dictos fratres de Lortis.

Ad id dicendum motus fui, quoniam & si scio, quod contra tres sententias conformes post earum executionem nullitas principaliter deduci possit in Iudicio, vt est
7 tex. clarus in Clement. prima de sententia, & re iudicata, & ibi norant gloss. & Doctores, & tradit Aret. conf. 75. col. penult. nu. 12. quem refert, & sequitur Gabr. titul. de execut. rei iudicat. conclus. prima num. 22. vers. quartolimita, tamen cum nullitas proposita, vt ex actis, & informationibus Agentium uideri potuit, deducatur ratione notorie Iniustitie, quod fieri permittitur, ex quo euident Iniustitia equiparatur nullitati, ex his quæ notant Doctores in cap. Inter ceteras de re iudic. per illum textum Decius confil. 8. num. 5. Ruin. conf. 125. num. 8. li. 4. Afflict. decis. 39. num. 5. Marf. singul. 473. Gabr. tit. de sentent. conclus. decima num. primo & Contardus in Comment. l. vnica C. si de molen. possess. fuer. appell. limit. 9. num. 41. & seq. vers. succurrat precerea, & alij, quos ipsi adducunt de communi, & recte pra Doct. sententia attestantes, & ex actis causæ inter dictas partes per quatuor instantias agitate non appareat euident, manifesta, ac notoria Iniustitia dictarum trium conformium ad fauorem dictorum Priorum, & fratrum Sancte Marie Nouelle, non est locus petitori dictorum Agentium de Lortis quoniam iniquitas sententiarum ad arguendum earum nullitatem debet esse patens: & notoria, & talis quæ ex actorum inspectione euidenter, & manifeste apparere possit, vt patet ex congestis per Gabr. di-

cto tit. de sententijs, dicta conclus. decima num. 4. & seq. vers. primo limita, & clarius notat Contar. d. limitat. 9. num. 19. & seq. vers. euident autem Iniustitia, adeo ut non habeat disputationem, nec possit in iudicio reuocari, vel ob aliquam difficultatem effusari, Gabr. d. conclus. decima numer. 2. vers. declara, & Contar. d. limitat. 9. num. 34. vers. ex quibus conueniens est, & alij per eos adducti, in tantum, ut ubi cumque sententia iniqua tetur super materia, in qua adest opinio uariatio, & conflictus, non procedat Iudicium nullitatis ex iam dicto capite notorie Iniustitie, quia tunc lus non dicitur certum, & propterea ualent sententia, nec uito nullitatis subiunguntur, ut late ex pluribus Doct. authoritatibus, & varijs rationibus ostendit Contar. d. limitat. 9. num. 50. & sequent. vers. tempera uero prædictam conclusionem, & anie eum Curt. Junior conf. 28. num. 8. vers. succedit, & Corne. conf. 10. num. 3. vers. & si forte lib. 4. Quinimo facile sustineri posset, quod sententia contra dictos de Lortis late non sint Iniustie, de quo in primis agendum erat per ipsos, quia cum ipsas sententias ob notoriam iniquitatem nullas ostendere uelint, debent prius docere eas esse iniustas, deinde quod earum iniquitas sit notoria, & patens, quia notorium est adiectionis, & nisi consistat de substantia, non potest consistere de accidenti, id est de notorio quod est accidens, seu qualitas: nec potest quis probare qualitatem, nisi substantiam probet, & impossibile est intelligere accidentia extra subiectum, vt hæc, & alia ad hoc præpositum deducit Contar. d. limit. 9. num. 35. ex seq. vers. dicuntendum igitur. Anno 1594. Florentia.

EPITOME.

De nullitate Capture debitoris non constituto de debito, & an processu iustificata, sit reuocanda, uel potius confirmanda tanquam de nouo concedenda, et de alijs in hac materia.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Captura contra debitorem concessa, non constituto de debito est nulla.*
- 2 *Et debet tale debitum esse clarum, liquidum, & certum, præsertim si agatur, ut fiat solutio. Et num. 4.*
- 3 *Nisi agatur contra suspectum de fuga, ut satisfact de stando Inui, quia tunc sufficit consistere de debito incerto, & non liquidato.*

5 *Captura*

- 3 Captura nulliter concessa si postea iustificetur in processu, & debitum probetur, non reuocatur, sed tanquam de nouo concedenda confirmatur, & depositum per debitorem factum ad excarcerationem obtinendam Creditori relaxatur.
- 6 Multi tamen contrarium tenent.
- 7 Sed prima opinio admittitur sine scrupulo, quando debitor non detinetur in Carceribus vsque ad satisfactionem, sed fecit depositum ad effectum illud Creditori relaxandi.
- Circuitus, & anfractus litium evitandi sunt, maxime ubi de leui praiudicio agitur, & inter affines, & pauperes Rusticos ibidem.

CONSILIVM LXXXII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Um ad instantiam Antonij Maestri Beltrami de Castro Vicarias Florentiæ cõcessum, & exequutum fuisse grauamen personale contra Petrum Ioannis eius Socerum pro summa Scutorum Centum occasione Dotis D. Straxie vxoris ipsius Antonij, & filie dicti Petri, & dictus Petrus volens habilitari ex Carceribus dictam summam Scutorum Centum deposuisset penes Camerarium dicti Vicariatus, & hinc inde multa in processu deducta essent tam respectu dictæ capturæ, & depositi, quam ipsius debiti dõralis, Retuli M. Vicario Florentiæ eius partes esse in pronuntiendo dictum grauamen personale tursisse, & esse nullum, & nulliter factum, relaxando nihilominus dicto Antonio dictum depositum, instante iustificatione debiti facta in processu post concessionem, & exequutionem dicti grauaminis personalis contra dictum Petrum.

- Ad quod referendum motus fui, quia cū dictum grauamen fuerit concessum non cõsulto de debito aliquo modo, nullū fuit, quia ad validitatem capturæ debitoris debet in primis constare de eius debito, vt est rex. in Auth. & qui ante fin. ibi iuxta tamen mensurā declarati debui, Cod. de bonis auth. lud. post. fid. & in corpore, vnde sumitur, Caccialup. in tract. de debitor. suspens. & Fug. in 6. quæst. princip. in principio sub nu. 1. & ante eam Bald. conf. 285. nu. 6. in fin. & nu. 7. lib. 1. Imol. in l. 2. nu. 6. ver. in glo. suspensum ff. solut. matr. Roman. conf. 224. nu. 1. & seq. Caltr. consili. pen. col. 1. 2. & 3. & consil. fin. 1. dubio, lib. 1.

- Dec. conf. 75. col. 2. ver. 6. etiam facit, & quidem liquido, non autem incerto, quia nõ debet incipi ab executione super debito incerto, maxime a captura personæ. Bal. in l. apertissimi in fin. u. 1. C. de iudic. quæ sequitur
- Dec. d. conf. 75. col. 2. ver. 5. iudicetur, cuius dictum, & si forte non procedat in captura, quæ fit propter suspicionem fugæ debitoris, vt satisfidet de stando luti, prout loquitur ipse Bal. & refert Dec. in d. ver. 5. fin. iudicetur, cū ea fiat pro debito incerto, & nõ liquidato, tamē verum est in terminis nostris in Captura facta ad executionem, id est vt debitor soluat, quia ad eam obtinendam requiritur quod debitum sit liquidum, vt declarat Caccialup. in d. 6. q. principali, sub nu. 13. ver. hic insurgit scrupulus non paruus, post Caltr. cõf. ult. col. 3. ver. simpliciter in alio lib. 1. & tradit Bald. per eum non allegatus d. conf. 285. sub nu. 6. & 7. ver. ex quinto.
- Sed quia in processu iustificatum fuit, & liquidatum debitum in summa per dictum Antonium petita, propterea visum fuit ei relaxandum esse depositum per debitorem factum tempore excarcerationis, vt probatur a fortiori ex ea conclusione Doctorū, quod ubi Captura non ritè sit facta, si tamē postea constet de debito, ita quod de nouo esset concedenda, non debet reuocari, sed confirmari, est, vt tradit in terminis Caltr. conf. 473. nu. 4. ver. postremo etiam si lib. 1. quem refert alios idem tenentes allegando Caccial. in d. tract. in 14. q. principali in principio, & sequitur Negul. in tract. de pignori. in 3. memb. ter. rix partis principalis sub nu. 23. & Crau. cõf. 46. sub nu. 7. & Lancil. Corad. de offic. Prætor. in causis ciuilibus Rub. de execuc. sentent. nu. 9. ubi dicit ita seruati, & non esse recedendum ab hac opinione, quæ magis cõmunis asseritur. Et licet non definit qui contrarium teneant, & sit quæstio multum dubia, vt patet ex deductis per Caccial. in d. q. 14. nu. 2. & 3. & fatetur etiam Lancil. Corad. supra relat. aliens de ea esse maximam controuersiam, & eam indecisiuam reliqui sibi Caccialup. in loco citato, tamen prædicta opinio in casu nostro amplectenda videtur, ex quo agitur de modico, & leui praiudicio in relaxando depositum pro summa, quæ in alio iudicio esset omnino soluenda, & sumus inter affines, & pauperes Rusticos, inter quos euitandus videtur circuitus, & litium anfractus, & non agitur de retentione personæ in Carceribus, donec satisfiat, quum iam existeret dicto deposito mediante per ea, quæ saluamur Caccialup. in ead. q. 14. nu. 4. quibus conueniunt notata per Durant. de art. testand. tit. ult. caut. fin. sub num. 8. in fine. Anno 1594. Florentiæ.

EPITOME.

De deductionibus competentibus filio onere vniuersalis fideicommissi conditionalis à Patre grauato tam pro legitima, trebellianica, dotibus per testatorem restituendis, aut alijs ipsi heredi debitis quam pro funeris impensa, ere alieno testatoris, & legatis per heredem de proprio solutis, melioramentis in bonis hereditarijs factis, & alijs circa hereditatem, & ad eius commodum impensis, & de alijs in hac materia.

S Y M M A R I V M.

- 1 Legitima iure natura debita filio à Patre grauato onere fideicommissi conditionalis, detrahatur de bonis fideicommissio subiectis per heredem talis grauati. & num. 2. & seq.
- 2 Legitima non recipit grauamen fideicommissi, sed detrahatur ex illo, etiam contra expressam testatoris voluntatem, & quare.
- 3 Legitima non potest grauari onere ususfructus.
- 4 Legitima petitionem transmissit filius ad heredem etiam extraneos, & si ab ipso nec petita, nec agnita vnuquam fuerit.
- 5 Trebellianica deducitur per heredem filij à Patre grauati onere fideicommissi conditionalis purificata conditione.
- 6 Filius à Patre grauatus onere fideicommissi vniuersalis sub conditione detrahit duas quartas, legitimam, scilicet, & Trebellianicam.
- 7 Quae duae quartae capiunt dimidium totius hereditatis testatoris.
- 8 Trebellianica nec prohiberi potest, nec onere fideicommissi grauari per testatorem contra filium.
- 9 Etiam quando vna detrahuntur quartae, licet multi contradicant.
- 10 Dotes debita per testatorem, & ad quarum restitutionem erat obligatus, sine Matris heredis fideicommissio grauati, sine vxoris, sine alterius, & omne aliud debitum, ad quod testator tenebatur dicto heredi grauato, & quicquid eidem grauato peruenit alimentis, quam ex testatoris iudicio, deducuntur de hereditate ad prauidicium fideicommissarii.
- 11 Etiam nullo per heredem facto inuentario, sed simpliciter adita hereditate.
- 12 Et magis absque dubio, quando pro talibus dotibus, aut alijs debitis competeret hypothecaria, quae non exingitur, per simplicem additionem hereditatis sine inuentario.

- 13 Funeris impensa facta per heredem fideicommissio grauatum de proprio deducitur de fideicommissio.
- 14 Haeres grauatus onere fideicommissi deducit ex illo legata per testatorem facta, & de proprio soluta.
- 15 Et si rem aliquam pro talibus, aut alijs debitis testatoris alienare poterat, potest rem illam pro se retinere, vel ad suos heredem retinendam transmittere, si de proprio soluit, vt supra.
- 16 Haeres onere fideicommissi grauatus deducit de illo omne et alienum testatoris de proprio solutum & quicquid in causam hereditatis, & ad eius commodum impendit.
- 17 Absque aliqua compensatione cum fructibus facienda.
- 18 Haeres grauatus onere fideicommissi transmittit ad heredem omne ius sibi competens quod ad omnes deductiones ex quacunque causa de hereditate faciendas contra fideicommissarium, qui propterea retentione vti possunt pro illis.
- 19 Et si talibus deductionibus non factis hereditatem fideicommissario restituerent, illis contra eundem repetitio daretur.
- 20 Haeres onere fideicommissi grauatus deducit melioramenta per ipsum facta in bonis hereditarijs.
- 21 Haeres grauatus onere fideicommissi filij impotens debet in deductionibus per eum faciendis de fideicommissio quicquid ipse debet, aut iam habuit de hereditate.
- 22 Bona fides non patitur, vt plus quam semel quis habeat, quod sibi debetur.

CONSILIVM LXXXIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa deductionis peccatorum pro parte D. Benedicti de Oricellarijs nomine filiorum, & litis consortij herodum quondam Petri, & Bernardi Iunioris de Carneseccis contra Reuerend. D. Durantem, & Magnificum D. Christophorum fratres de Carneseccis fideicommissarios in bonis quondam Bernardi Senioris de dictis Carneseccis testatoris. Retuli admodum Reuerendo D. Priori collegiatae Ecclesiae Sancti Laurentij de Florentia Iudici delegato. & Commissario Apostolico dictis agentibus deberi legitimam, & trebellianicam, & dotes Matrum, dictorum Petri, & Bernardi Iunioris, & melioramenta per dictos Petrum, & Bernardum Iuniores facta iuxta liquidationem alias faciendam.

Primo

Primo enim de dictis bonis deduci debet per Agentes ex persona Petri, cuius sunt heredes legitima ipsi Petro debita in bonis dicti Bernardi testatoris eius Patris, §. primo in Auth. de heredib. & falcid. & §. aliud quoque Capitulum in Auth. ut cum de appellat. cognosc. & notant omnes legitime in Auth. nouissima C. de inoffic. testam. & Canonistæ in cap. Rainutius, & in ca. Rainaldus extra de testam. & in cap. si Pater eod. tit. in 6. quæ fideicommissio alioquin onere grauari a testatore non potuit, sed de fideicommissio etiam contra expressam testatoris voluntatem deducenda est, Alex. conf. 55. n. 5. & 6. li. 2. cõf. 13. n. 7. conf. 31. n. 7. li. 3. Dec. conf. 81. in primo dubio nu. primo Alciat. consil. 31. nu. 9. lib. 9. Campeg. inter consilia Grati conf. 9. n. 12. li. 2. Simon de Præt. de interpret. vltimar. volunt. lib. 3. interpret. 3. dubit. 5. solut. 6. num. 2. fol. 363. Mantie. de coact. vlt. volunt. lib. 7. tit. 8. num. 2. dicens rationem esse, quia quauis ea proficiscatur ex substantia testatoris, tamen filius eam non consequitur ex iudicio ipsius testatoris, sed ex prouidentia legis, cum ei debeatur iure naturali, & ciuili, & alibi passim scribentes, nec in ea cadere potuit onus vñusu fructus a testatore relicti, §. prohibemus in Auth. de trien. & semis. glof. in Auth. nouissima, & in leg. quoniam in prioribus C. de in offic. testam. Bart. in l. Vxor i mex. num. 3. ff. de vñusu. leg. Alexan. conf. 39. num. 2. lib. 4. Et Dec. conf. 485. nu. 14. versic. & primo quod de dicto legatario cuius quidem legitimæ portionis petitio ad heredes instituti etiam extraneos transmittitur, & si ab ipso instituto, nec petita, nec agnita vnquam fuerit leg. scimus in princ. vbi Salicet. & alij notant C. de inoffic. testam. Alexand. consil. 55. num. 6. conf. 150. numer. 8. lib. 2. consil. 88. num. primo libr. 6. Socin. conf. 92. in 2. dubio, numer. 4. libr. primo adeo quod per dictos Agentes tantum dicti Petri heredes peti potuit.

Secundo deduci debet trebellianica eidem Petro grauato in bonis paternis debita, §. sed quia Insti. de fideicom. heredit. leg. prima. & per totum titulum ff. ad trebell. ca. Raynutius, & ibi glof. & Doct. extra de testam. Campeg. inter consilia Grati, d. conf. 9. nu. 13. lib. 2. Simon de Prætis d. solut. 6. num. 3. Cum enim Petrus sub conditione grauatus fuerit onere vniuersalis fideicommissi, dubium non est, quin vltra legitimam possit, etiam detrahete trebellianicam, ex quo hæc porciones diuersis temporibus deducendæ sunt, vt tradunt glof. & scribentes in capit. Rainaldus, & in capitul. Raynutius extra de testam. per illos rextus, & plenè tradit Roland. conf. 25. num. 9. conf. 85. num. 13.

lib. primo conf. 26. num. 23. lib. 3. & quæ simul computatæ efficiunt dimidiam partem hæreditatis, vt est receptissima omnium conclusio in d. cap. Rainaldus, & in d. ca. Raynutius, & tradunt Alex. conf. 3. nu. 6. li. 3. consil. 250. num. 3. lib. 6. Dec. conf. 236. num. 7. & 8. conf. 613. numer. 5. Simon de Prætis d. solut. 6. num. 4. versita quod practica folio 363. & alij scribentes passim; Quæ quidem trebellianica nec prohiberi, nec fideicommissio grauari potest per testatorem aduersus filium. Bald. in leg. iubemus, num. 2. 9. C. ad trebell. Alex. conf. 5. num. 16. lib. 3. Dec. conf. 81. in 4. dubio nume. 3. vbi de magis communi testatur, pro qua sententia multas congerit authoritates Gabr. in titul. ad trebell. conclus. prima num. 4. & plures eandem sententiam sequentes, etiam quando duæ quartæ, vt in hoc casu detrahuntur, refert Marz. de fidei commiss. in 2. parte, in verbo trebellianicam, quæ. 49. & licet non desint qui contrarium teneant, præsertim in prædictis terminis detractionis duarum quaratarum, & tam magnus sit consensus opinionum, vt vix possit discerneret, quæ nam sit verior, & communior, vt patet ex congestis per Gabr. d. conclus. prima num. 5. & per Marz. d. quæst. 49. tamen non est recedendum a negatiua, quæ Florentie in Auditorio Rotæ est canonizata, & in proposito videtur indubitata, cum eam testator in testamento expressè concesserit, dum disposuit, vt bona quadam per ipsum Petrum forte alienata non debeant imputari in legitimam, nec in trebellianicam.

Tertio deducenda est Dos Vxoris ipsius testatoris Martis dicti Petri hæredis instituti & vniuersali fideicommissio grauati, hac etiam 10 Dos Vxoris dicti Petri Matris Bernardi iunioris, cum vtraque recepta sit per testatorem, qui restituere tenebatur, & clarum sit, quod de fideicommissio debeat per grauatum, aut eius heredem deduci Dos debita per testatorem ipsi grauato, & omne aliud debitum, ad quod tenebatur idem testator hæredi: & generaliter quicquid grauato peruenit aliud, quam ex testatoris iudicio, quia fideicommissio subiecta sunt solummodo ea quæ grauatus ex testamento capit, & non aliunde, l. si res in princ. ff. ad trebell. l. cohæredi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. l. ab omnibus, §. fin. ff. de leg. primo leg. a filia in princ. ff. ad trebell. l. in imponenda, & l. irritum. C. ad l. falcid. glof. in l. Stichum, aut Pamphilii §. aditio in verbo retinet ff. de solut. Bartol. in leg. debitor §. fin. per illum text. ff. ad trebell. Cast. conf. 77. in primo dubio, in princ. nu. 1. & in 2. dubio pariter in principio num. 2. & in 4. dubio, numer. 4. libr. 2. Roman. conf. 276. in 2. 3. & 4. dubijs. Crauet. consil.

24. num. 12. & conf. 144. num. 4. & 31. & conf. 1295. in septimo dubio nu. 4. & conf. 316. in 5. dub. sub num. 3. & conf. 792. nu. 9. post verfic. fecundo principaliter, & in Dote materna, quod de fideicommissio paterno detrahenda sit per filium grauatum, etiam quod se immiscuerit hereditati paternæ nullo con-
 1. fecto Inuentario, sed simpliciter dictam hereditatem aduerit, tradunt in specie Doct. in l. debitori, C. de pact. & præcipue Sox. in fine referens ita alias fuisse consilium. Curt. iun. nu. 14. dicens hoc esse notandum perpetuo, quia multi prima facie contrarium dicerent, & Alciat. col. penult. verfic. hinc à quibusdā, & ita in terminis consilium Castr. d. conf. 77. in primo dubio, libro secundo, dicens in fine, quod ista sunt clara, & palantur manibus, & sunt ipsa veritas, & idem tenuerunt Cuman. conf. 126. colum. fin. versiculi. ad secundum, Alex. conf. 124 num. 7. lib. 7. Aret. conf. 147. num. primo in fine, verfic. Dotes maternas, iuncto num. 5. Crauet. d. conf. 125. in 6. dubio sub num. 3. & d. conf. 316. in 6. dubio, nu. 4. & d. conf. 792. nume. 10. iunctis dictis sub num. 9. Natta conf. 355. num. 7. Mant. conf. 1291. num. 3. Angel. Aret. in forma testamenti in glos. 86. num. 15. & in glos. 112. num. 5. Iaf. conf. 28. colum. 1. verfic. secundo, libro 3. Paris. conf. 69. num. 41. lib. 2. Grat. conf. 160. in 5. dubio, num. 5. lib. 2. Caph. conf. 253. in 4. dubio, num. 41. & conf. 272. nu. 42. & 43. Alex. conf. 311. num. 11. lib. 4. Dec. conf. 519. nume. 5. Alciat. conf. 31. in secundo dubio, num. 7. & 8. & conf. 113. num. 20. lib. 1. Bellon. conf. 41. in princip. Mayner. in l. in ambiguis pro dote, num. 165. ff. de reg. iur. Ruin. conf. 112. num. 19. lib. secundo, lare Roland. conf. 65. lib. 2. Peregr. de fideicommiss. artic. 35. num. primo. Et quamuis omnes supra citati Doctores non loquantur præcisè non factò Inuentarij, sed simpliciter, tamen quam plures ita loquuntur, & ita etiam tenet idem Roland. in tractatu de consuetudine Inuentarij in vltima parte in questione incipiente, pone hæres grauatus nume. 6. & pluribus sequentibus aliens esse opinionem communē, & per scribentes receptam, & in Dote Auizæ paternæ, idem tradit Socin. iun. conf. 170. in princ. lib. secundo, & in dote vxoris filij grauati Alexand. d. conf. 124. in fine sub num. 7. lib. 7. & in dote sororis grauatz à fratre, qui illam ei debebat, Castr. conf. 19. in 2. & 3. dubijs, num. 1. & 2. lib. secundo, loquens etiam non factò Inuentario, & in Dote vxoris grauatz à viro ad eam reititutum obligato Alciat. conf. 173. post princ. lib. 9. & est conclusio adeo recepta, & solidis, efficacibusque Iuribus, rationibus, & auctoritatibus adeo abundanter roborata, vt propterea de ea dubi-

tari non oporteat, vt dicit Crauet. d. cōf. 144. sub num. 5. ad fin. quæ quo ad actionem hypothecariam pro dictis Dotibus recuperandis competentem, adhuc fortius, & sine aliqua difficultate procedit, quia hypothecaria non extinguitur per simplicem hereditariam aduionem sine Inuentario, Roma. d. confil. 276. in principio, & est verior, & cōmunior Doctorum opinio, vt tradit Roland. de confect. Inuent. in dicta vltima parte, in qua incipiente, an actio hypothecaria, num. 9. cum sequentibus, vbi alios refert, & pulchrè ostendit Negulian. in tract. de pignor. & hypoth. primo membro, 5. part. principal. num. 49. & pluribus sequentibus, verfic. postremo inter alios effectus.

Quarto habenda est ratio impensæ funeris reitoris per hæredem solute, quæ de fideicommissio detrahenda est, l. impensæ funeris, & l. at si quis, §. 1. ff. de relig. & sumpt. funer. Roman. d. conf. 276. in 7. dubio nu. 6. Castr. conf. 369. nume. 2. verfic. & idem dico lib. 1. Couar. in cap. Raynaldus, §. 3. nume. 2. & 3. de testam. Simon de Præt. de interpretat. vltimarum, lib. 3. interpretat. 3. dubit. 5. solut. 4. nu. 2. & plur. seq. folio 353. & alij per eum allegati.

Quinto ratio etiam habenda est legatorum factorum per testatorem ab hærede solutorum, quia deducit hæres quod in dicta causa
 13 soluit, Roman. d. conf. 276. in 7. dubio, nu. 6. Castr. d. conf. 369. nu. 2. verfic. tertio si dictus lib. 1. Paris. conf. 55. nume. 27. lib. 3. Crauet. conf. 16. nume. 1. & d. conf. 316. in 7. dubio, sub num. 4. & d. conf. 792. num. 15. verfic. non solum autem, Peregrin. his scriptis vius de fideicommiss. art. 35. num. 9. & Natta confil. 321. nume. 2. Menoch. confil. 183. in 2. & 3. dubijs, qui etiam dicit, quod potest grauatus retinere tot bona iuxta valorem temporis factæ solutionis, facit Socin. iun. conf. 120. in 2. dubio, lib. 1. vbi quod hæres, qui poterat
 15 certam rem alienare pro debito soluendo, si illud de proprio soluit, potest rem pro se retinere, vel ad suos hæredes retinendam trāsmittre, ita vt res illa ad substitutum non perueniat, ad quod plura allegat, & ad eius dicta se remittit Marzar. in Epirom. fideicommiss. quæst. 7. per totum.

Sexto deducendum etiam videtur æs alienum hereditarium solum per ipsum heredem, & omne aliud, quod hæres in causam
 16 dictæ hereditatis, & ad eius commodum impendit, l. 1. C. ad Trebell. Roma. d. confil. 276. in 7. dubio, num. 6. Paris. d. confil. 55. nu. 27. lib. 3. Fulgos. confil. 84. in primo dubio, Crauet. d. confil. 292. num. 9. verfic. secundo principaliter, Natta conf. 55. num. 9. Marzar. de fideicommiss. in 3. parte, quæst. 67. & Simon

Simon de Præt. loco citato, num. 10. 11. 14. & 15. Bœr. decif. 44. num. 26. & seq. verfic. si verò loquimur, absque aliqua cum fructibus compensacione faciendi, vt per Crauer. 17 d. verfic. secundo principaliter, & per Simon de Præt. vbi supra num. 18. verfic. quò ad primum, vbi late insinuat, & Peregr. d. articu. 35. num. 10. & seq.

Quæ quidem deductiones adeo sunt debita, vt ius hoc retinendi quod sibi debetur, 18 competens hæredi grauatò vti in eius persona causatum transeat ad illius hæredes, Cast. d. consil. 19. in 3 dubio ad fin. sub num. 2. lib. secundo. vbi allegat legem quamquam, C. ad l. Falcid. & si facta esset hæreditatis restitutio fideicommissarijs non factis dictis deductionibus, daretur contra eos repetitio, Cast. d. consil. 19. in 5. dubio sub num. 3. lib. 2. & clarus Crauer. d. consil. 144. sub nume. 5. circa medium, verfic. & non solum, & d. consil. 195. in 6. dubio, sub num. 3. & iterum d. consil. 792. sub num. 9. ad fin.

Septimo etiam melioramenta in bonis hæreditarijs facta detrahuntur de fideicommissio per grauatum, l. domos hereditarias, 20 ff. de leg. primo, leg. vbi parè. §. fin. leg. mulier §. sed enim, verfic. sed & ipse, ff. ad trebell. leg. qui exceptionem, §. si pars domus, ff. de condit. indebit. & vbiq. notant Doctores, Roman. d. consil. 276. in dicto 7. dubio sub numero 6. ad fin. verficul. sin autem in alijs, Corn. consil. 180. numer. 8. verficul. circa quintam, libr. 4. Scin. consil. 82. numer. 37. verficul. 8. & vltim. libr. 4. Parif. dict. consil. 55. numer. 22. libr. 3. Bero. consil. 156. numer. 8. libr. primo Grat. seu Campeg. inter eius consil. d. consil. 9. numer. 14. & seq. libr. 2. Crauer. d. consil. 792. numero 22. verficul. tertio de expensis, Simon de Prætis de interpret. vltim. volunt. lib. 3. interpret. 3. dubit. 5. solut. 5. per totam folio 358. & seq. Marz. plures referens de fideicommiss. in 3. parte, quæst. 65.

Quæ omnia in executione sententiæ sigillatim, & exatiffimè erunt deducenda, & discutienda, cum pro nunc agatur tantummodo, an de iure debeantur, nec nè: vnde in dicta discussione meritò dictum fuit habendam esse etiam rationem alienationum, 21 quæ factæ dicuntur post mortem testatoris de bonis eius hæreditatis per dictos Petrum, & Bernardum Iuniorem Actores Agentiū, & eodem modo aliorum, quæ de iure eis imputanda essent in causam eorum, quæ deducere de fideicommissio debent, cum clarum sit, quod Agentes in sibi debitis imputare debent ea, quæ ipsi debent, aut consequuti fuerunt, aut alienauerunt leg. Matrem, aut Auunculum, ff. ad trebell. Rom. d. consil.

276. in 5. dubio, numer. 4. Cast. d. consil. 77. in 6. dubio, sub numero. 5. ad fin. consil. 267. numer. 1. 2. & consil. 268. numer. 3. 4. lib. 2. Socin. consil. 16. nu. 19. cum seq. lib. 3. Iaf. consil. 161. per totum lib. 4. Dutus de arte testad. tit. de varijs testatorum preceptis caut. fin. num. 3. Crauer. d. consil. 316. in primo dubio, numer. primo, & in 4. dub. num. 3. & habetur per omnes scribentes in l. in quar tam ff. ad l. falcid. & per Gabr. tit. de legitim. conclus. 4. in 4. limit. num. 9. & per Simon. de Præt. in d. tract. li. 3. interpret. 3. dubit. 5. solut. 6. in 7. conclus. nu. 14. & plur. seq. folio 365. Nec bona fides pariat, vt pluriusq. scin. 22 quis consequatur, quod sibi debebatur, leg. bona fides ff. de reg. iur. cum similibus. Anno 1594. Florentiz.

EPITOME.

De exceptione rei iudicata, an, & quando obstat iterum agenti, & quod potest opponi tam ad impediendum processum ante litem contestatam, quàm quò ad merita causæ lite contestata, et quando initio opposita referuanda sit in fine litis.

S V M M A R I V M.

- 1 Exceptio rei iudicata impedit litis ingressum.
- 2 Sed hoc intelligitur respectu iuris, quod agenti tempore agitari iudicij compererat, secus autem si post litem sententiam superuenit, nam de eo expectari potest dicta exceptio non obstante.
- 3 Agens ante purificatam conditionem, & succumbens, si postea ea purificata agat, exceptione rei iudicata non repellitur.
- 4 Legatum non petitur ante aditam hæreditatem, & numer. seq.
- 5 Dominium rei legata quomodo in legatarium transiit à morte testatoris.
- 6 Rei vendicatio ante aditam hæreditatem non competit.
- 7 Agens sine actione repellitur.
- 8 In dubijs negotijs ea amplectitur iura, quæ vtrique parti minus est prejudicialis.
- 9 Exceptionem rei iudicata non obstat in dubio esse iudicandum.
- 10 Exceptio impediens litis ingressum potest etiam opponi quò ad merita causæ post litem contestatam.
- 11 Exceptio litis ingressum solens impedire, vbi requiruntur aliorum indeginem, illum non impedit, sed re seruatur in fine litis quò ad merita.
- 12 Exceptio impediens litis ingressum non opposita ante litem contestatam, vel opposita, sed non iustificata

fiatis, potest iterum opponi responsum meritorium
ad obtinendam absolutionem a peccatis per
fletum.

CONSILIVM LXXXIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in-
tellectum meum.*

N. Causa agitata coram
D. Potestate Terrę Bar-
ghæ inter Michaelē
Iacobi nominibus, qui-
bus in actis, agētem ex
vna parte, & Ioannem
Petri, & litis cōiortes
Reos conuētos ex al-

tera, Visis scripturis ad me transmissis, Retu-
li dicto D. Potestati eius partes esse in pronū-
tando, procedendum esse ad vltiora, & ad
litis contestationem in dicta causa, non ob-
stantibus exceptionibus oppositis ad impedi-
endum in Processum, referuatis tamen eisdē
exceptionibus in processu ipsius Causæ quō
ad merita.

Ad quod dicendum motus fui, quia licet
exceptio rei iudicatæ opposita, de qua solum
modo agendum est, impediatur litis ingressū,
vt est text. in cap. primo, vbi etiam glo. & scri-
bentes de litis contestat. lib. 6. Bart. in l. nam
postea in princ. num. 5. ff. de iure iur. & in l.
elegantē §. si quis post nu. 1. & 7. ff. de cond.
indebit. & in casu legari domus, de quo agi-
tur, adesse videatur propter concursum idē
titatis rei, causæ, & personarum iuxta l. cum
queritur cū l. seq. & principio subsequētis
ff. de except. rei iudicatæ, & tradita ibi per
Doctores, & congesta per Aret. in §. item si,
num. 27. & seq. vers. vltimo quia iste textus
principaliter tractat de except. rei iudic. Inst.
de except. tamen non visa fuit in præsentī ca-
sa admittenda talis exceptio, quia dicta rei
iudicatæ exceptio suū producit effectum,
quando tempore primī Iudicij causa in Iu-
dicio deducta erat vera, & Actori lus com-
petebat: secus autem si de nouo post litem
sententiam cōtra Actorem superuenit, quia
tunc non obstat, ex quō nō potest dici, quod
sententia faciat præiudiciū in Causa, quæ
tempore ipsius litis non competeat, nec
propterea in Iudiciū deducta fuerat, leg.
non potest videri, & l. non quemadmodum
ff. de Iudic. & tradunt punctualiter Bart. in
l. si Mater, §. eandem causam ad fin. num. 5.
& Cast. sub num. 4. versic. secunda limitatio
ff. de except. rei iudic. a quibus non discrepat
idem Bart. in leg. & an eadem, §. actiones, nu-

me. 18. & seq. versic. dixi supra eod. tit. & pro-
barur per tex. in l. grācē, §. si sub conditione,

- 3 ff. de pignot. vbi qui ante conditionem agit,
malè agit, nec rei iudicatæ exceptione repel-
latur, si postea conditione existente iterum
agat, quō fit, vt cum agentis tempore primī
Iudicij non competere ius efficax ad peten-
dum legatum nondum defuncti adita hære-
ditate per ea, quæ loquuntur, & notantur in
4 l. si nemo, ff. de testamēta. tutel. & in l. si ne-
mo, ff. de regu. iur. & propterea in eo Iudicio
succubuerit, non possit modo ei iterum adita
dicta hæreditate agentis nocere sententia
illa, nec obstat rei iudicatæ exceptio per su-
pra allegata. Et si enim dominium rei legatæ
5 transeat in legatariū a morte testatoris, l. 1.
Timo, ff. de rei vendicatio. tamen illud est si-
cūt, & non secundum veritatem, vt declarat
Bart. in leg. si tibi homo, §. cum lenius, ff. de
leg. primo, eo enim tempore dominum di-
citur transire in legatariū inceptuē, & nō
6 completiuē, & ideo ante aditam hæredita-
tem rei vendicatio verē non nascitur, nec in-
tentari potest, Bald. in leg. prima, nume. 5. C.
commun. de legat. vnde merito in primo Iu-
dicio agēs succubuit ex defectu aditionis hæ-
7 reditatis, vt agens sine actione, per leg. videā-
mus, §. si pupilli, ff. de negot. gest. Et secundū
hanc partem libentius iudicandum censui,
quoniam negari nō potest, quin ex dedu-
ctis per Magnificos Dominos Aduocatos
partium res non esset dubia, quo casu ita fa-
ciendum videbatur, eligendo viam, per quā
vtrique partium consuleretur, & minus præiudiciū
8 assertur, iuxta dictum Caltr. commu-
niter receptum in leg. 1. ff. si quis cautio. Nā
si in hac exceptione emergenti rei iudicatæ
opponens vinceret, totum vinceret, & aduer-
sarius omnino perderet: ited si opponens per-
dat, non per hoc perdit totum, nec aduer-
sarius causam vincit, sed remanet lus, & partes
9 quō ad Iustitiam causæ sunt in eisdem termi-
nis, vt notabiliter tradit Bart. in extrauagan-
ad reprimendum in verbo summariē, num.
24. versic. quædam sunt emergentes, vbi ideo
subdit, quod ex parte opponentis plena, &
clara exigitur probatio, vt vincat, & vnde etiā
fuit eadem exceptio referuata in processu
Causæ quō ad merita. Nam exceptiones im-
10 pedientes litis ingressum possunt opponi du-
pliciter, primo ad impediendum processum
antelitem contestatam; secundo ad Iustitiā
causæ post litem contestatam, Bart. in l. ele-
gantē, §. si quis post num. 7. ff. de cond. inde-
bit. & in leg. cum quererebatur, §. penult. lecto
cui princ. d. l. num. 4. versic. item nota, ff.
iudicatiū solui, & vbi exceptio solens impe-
11 dit litis ingressum requirit altiore indagi-
nem, non impedit processum, sed proceditur

ditur ad litis contestationem referuata exceptione in processu cause quo ad merita, Bartol. in dict. leg. nam postea in princip. num. 2. 8. & 9. ff. de iur. iuran. & in extravaiganti ad reprimendum in verbo summarie, sub num. 24. verfic. potest tamen, & in dict. leg. cum quarebatur. d. §. penult. lecto cum principio d. leg. numer. 3. in fin. verficul. hoc tamen ira demum, ff. de iudic. solui, nam & exceptio impediens liti ingressum, si non fuit opposita antelitem contestati ad impediendum
 13 Iudicium, vel si fuerit opposita, sed in eius probatione opponens succubuerit, iterum potest opponi in vim peremptoria, & plene probari, vt plena sequatur absolutio, vt in pñcto tradit Bart. in extrau. ad reprimendum in verbo summarie, column. penult. num. 25. verfic. & ex hoc dco, quem sequutus est las. in §. actionum numer. 132. Infr. de actionib. & ante eum Aret. ibidem sub num. 14. verfic. aduertas tamen, licet hoc non determinauerit ideu Bartol. in d. leg. eleganter, d. §. si quis post in fin. numer. 8. ff. de condit. indeb. & ratio est, vt ex Bart. supra allegato colligit Surdus in additio. ad las. supra citatum, quia in primo casu fuit opposita ad impediendum processum, et sic ad vnum finem. In secundo autem opponitur ad aliud finem, videlicet, vt absolutio sequatur, vnde merito propter succumbentiam in primo non impeditur oppositio in secundo. Anno 1594. Florentie.

EPITOME.

Quod remedium cap. reintegranda, tertia quest. prima non datur cadenti à possessione facto suo, & iusta causa, vel auctoritate Iudicis, aut de licentia Principis, vel vigore pacti de ingredienda propria auctoritate, nec ius non habenti contra habentem.

SUMMARY.

- 1 Spoliatus ante omnia est restituendus.
- 2 Fallit quando de duobus copulatiue constat, de non iure scilicet Actoris, & de iure conuenti.
- 3 Circuitus sunt vitandi.
- 4 Sententia super proprietate praualeat sententia in possessorio lata.
- 5 Remedium cap. Reintegranda 3. quest. prima, non datur ei, qui à possessione secutus facto suo, & ex

iusta causa, & auctoritate Iudicis, vel Arbitri. & num. 6.

- 6 Spoliatus à privato auctoritate Iudicis non restituitur.
- 7 Item nec quando alius de licentia a Principis accipit possessionem.
- 8 Spolium prætendit quis non potest, quando ingressus est possessionem aduersarius, qui ex facultate sibi permessa eam propria auctoritate capere poterat, & illam sine contradictione adeptus fuit.

CONSILIVM LXXXV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vm ex laudo à partibus emologato, & approbato declaratum fuerit bona, de quibus contenditur, pertinere ad Sanctum quondam Sebastiani de Frassineta nomine, quo in actis, dummodo infra menssem summarie coram Arbitris probet per testes non suspectos, eorumque scientie causam reddentes ea fuisse in bonis; & hereditate Sancti Torelli de Palatio Fronzole, & facta dicta probatio ne immediate possit accipere possessionem realem, actualem, & corporalem ipsorum bonorum, & is intra tempus promissum coram dictis Arbitris probauerit per testes ea, quæ sibi incumbabant ad accipiendam corporalem possessionem bonorum, prout accepit, parte tamen ad prædicta non citata, & nulla præcedente declaratione, prout fortassis necessarium fuisset, & in Iudicio postea contra eum moto per Sanctum Ioannis Torelli de hierna nomine quo in actis probata sint, eadem, quæ coram Arbitris probata fuerant, ex his qd de nõ iure agentis, & de iure ipsius conuenti pateat, putavi partes Magnifici Domini Vicarij Casentini, qui causam mihi consulendam commisit esse in absolvendo dictum Reum conuentum à petitis per Actorem agentem interdicto recuperandæ possessionis ex cap. reintegranda 3. quest. 1. sequentibus fundamentis.

Primo, quia licet spoliatus ante omnia sit restituendus leg. si quis ad se fundum, C. ad leg. Iuliam de vi public. omni exceptione postposita, cap. in literis & cap. conquirente de restitu. spoliat. cap. nullus 2. quest. 2. tamen non procedit, quando clare constat

- 3 de duobus copulatiue, de non Iure scilicet Actoris, & de Iure conuerti, ut in presenti casu constat; quicquid fit quando de vno tantum apparet, cap. ad decimas de restitut. spoliat. in 6. & ibi glossa in verbo presumitur, late Imol. post longam discussionem in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acquir. posses. colum. 1. sub num. 5. post versic. ultimo facit, & ibidem Roman. colum. 3. sub num. 4. versicul. sexto secundum Bald. Abb. in d. cap. in litteis, num. 27. & sequentibus, versicul. sed quero, de restit. spoliat. Castr. conf. 473. in fi. sub num. 4. hb. 1. Socin. consil. 87. sub nu. 23. versic. primo, quia per Instrumentum lib. 3. & regula 379 in verbo spoliatus in 10. & 11. Fallentia, & alij allegati per Gabr. de restit. spol. conclus. 1. num. 93. versic. decimo limita, & nume. 95. versic. sed limitationem ipsam, & sub num. 116. versicul. & propterea dicit,
- 3 quod vel ea ultra alias suadetur ratione, quod circuitus euitandus est, cum si fieret restitutio in possessore, & contra in petitorio restituenti restitui deberet, cum in finali executione debeat praualeere sententia super proprietate, ut considerat Imol. in loco citato.
- Secundo, quia Remedium dicti cap. reintegranda datur ei, qui à possessione cecidit ex causa iniusta, & sine culpa sua, non autem ei, qui ex facto suo, & iniusta ex causa, ut in occurrenti casu, cecidit à possessione, ut innuit verba d. cap. reintegranda, & tradunt Anch. conf. 42. nu. 2. versic. verum habemus, Alex. consil. 92. num. 5. versic. nec etiam potest obtinere, lib. 1. consil. 6. num. 5. versicul. & adhuc ostendendum, & num. 10. versic. secundo respondeo lib. 3. Dec. consil. 57. sub num. 2. consil. 302. sub num. 22. versic. praterea ex alio, Gratus consil. 50. num. 10. lib. primo, & alij congesti per Gabr. d. tit. de restitutio. spoliat. conclusionem quinta, num. 26. versic. secundo limita.
- Terrio, quia spoliatio Actoris facta à conuento processit ex facto Arbitrorum, & proinde legitima cenietur, quia spoliatus à priua authoritate Iudicis non restituitur, Dec. conf. 191. sub num. 9. versic. 5. hoc comprobatur, ubi hoc extendit etiam ad illum, qui accipit possessionem de licentia Principis, & idem tenet Laf. conf. 38 colum. final. num. 4. versic. quarto facit, lib. 3. sequitur Gabr. dict. conclus. 1. num. 131. versic. decimo quinto limita in spoliato, & eo magis stante facultate data in laudo de ipsa possessione per conuentum capienda, quæ ubi capi potest propria authoritate, non potest qui spoliūm preterit
- 8 dere, nec agere tanquam spoliatus ad restitutionem, ubi eam Aduersarius adeptus est sine contradictione, ita est res. in 1. creditores, C. de pignor. Dec. d. conf. 191. sub num. 9. ver

sicul. 7. quod supra dictum est, confirmatur, Gabr. d. conclus. prima, num. 137. versiculo 17. limita stante facultate. Anno 1594. Florentiz.

EPITOME

De Exceptione sua non interest concernente Ius agentis; & merita causa, quod non est dilatoria; sed peremptoria, licet in vim quoque dilatoria possit opponi; & opposita, si altiore requiratur indaginem, ad merita referretur; Et de Iure superueniente tam Actori, quam Reo pendente processu,

SYMMARIUM

- 1 Exceptio tua non interest concernens merita causa non dicitur dilatoria, sed peremptoria, & opponi potest lite contestata quodcumque ante sententiam.
- 2 Potest tamen etiam in vim dilatoria opponi ante litem contestatam ad trahendum processum.
- 3 Si tamen altiore requiratur indaginem, non debet processum retardare, sed referenda est in fine litis discutienda.
- 4 Et tunc dicitur requirere altiore indaginem, quando in Iure, vel in facto potest offusari, & requiritur discipulationem.
- 5 Ius superueniens Actori pendente Iudicio, ei prodesse debet super eodem libello, presertim si ante litem contestatam superueniat, & ex causa de preterito, & in Iudicio petitionis hereditatis, vel alio vniuersali.
- 6 Ius superueniens Reo pendente Iudicio, et quando ei processu possit remitti.

CONSILIVM LXXXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa vertente coram D. Potestate Barchinæ inter Franciscum olim Andree de Basta is Agentem nominibus, quibus in actis ex una parte, & Antonij Iosephi Reum conuersum ex altera, Retuli partes dicti Domini Potestatis esse in pronuntiando procedendi esse in dicta causa ad vltiora, & ad litem contestationem

testationem, falsis exceptionibus in fine litis discutendis, & terminandis.

Quoniam exceptio tua non interest, de qua disputatur, opposita per reum conveniunt Agenti ex eo, quia ei non competat actio ad hereditatem ab intestato D. Mariz olim Sebastiani Bosii eius Neptis existente D. Francisca eiusdem Matre in medio, quæ defunctæ Avunculum, & Materteras excludit, §. sed nos, Inst. ad Senatus consult. Tertul. cum non respiciat personam, seu non causetur ex persona agentis, & sic incidenter non veniat, sed tangat negotium principale, & lus agentis, & sic concernat merita Causæ, non dicitur dilatoria, sed peremptoria, & opponi potest etiam post litem contestatam quandocunque ante sententiam secundum distinctionem, quam concordando opiniones ad invicem contrarias tenet Felyn. in cap. ex parte, num. 5. de testib. & in cap. super his numer. 18. de accusat. & ante eum Aret. in §. æquæ col. penult. sub num. 10. vers. quinta regula Inst. de except. sequitur Blanch. de comprom. in 4. quæstion. princip. in tract. except. in verbo exceptio tua non interest, sub numer. 10. & hanc esse vetiorem opinionem attestantur Aret. Inst. de in offic. testam. in princ. nume. 11. vers. pro declaratione, & Dec. conf. 303. sub num. 4. versic. non obstat, quod illa exceptio, & Blanch. in loco relato ante finem.

Et quamvis talis peremptoria exceptio Ius Agentis concernens possit etiam in vim dilatorie opponi ad impediendum litis ingressum, ut punctualiter dicit Felyn. in d. cap. ex parte, sub num. 5. vers. item alia opinio, & in d. cap. super his, sub num. 18. vers. secundo limita, & sequitur Blanc. in d. verbo exceptio tua non interest in fin. vers. secundo casu, & non videntur contradicere alij Doctores supra citati, licet id expresse non dicant: tamen ex quo requirit altioris indaginem, non debet processum retardare, sed est referuanda post litem contestatam, ita formaliter, & in terminis tradit Aret. in d. §. æquæ, col. penult. sub num. 10. versic. & prædicta sunt vera, Inst. de except. Et ex quo tunc exceptio dicitur requirere altioris indaginem, quando in lure, vel in facto requirit disceptationem, & habet dubitationem, ut ibi loquitur Aret. in vers. & quæ exceptio dicatur, & latius in §. in bonæ fidei, num. 5. vers. quero cum textu, Inst. de action. negati non potest, hanc esse huiusmodi, ex quo pro parte Agentis replicatur de exclusionem Matris vti nuptæ extra territorium Barghæ ex dispositione legum Serenissimi Magni Ducis Aetruæ, circa quas multa hinc inde allegantur, ut facile

non sit statim discernere, an in præsentī casu locum habeant, vel nē.

Quod magis absque dubio procedere visum est, cum pendente hac exceptionis disputatione producta fuerit per Agentem repudiario dictæ hereditatis facta per Matrem, quæ ipsum dicta Ducali lege cessante excludat, quod Ius superueniens debet sibi prodesse super eodem libello, cum præsertim ante litem contestatam superuenierit, & ex causa de præterito, & in Iudicio petitionis hereditatis, quod uniuersale est per ea, quæ tradit Aret. in §. actio autem num. 14 Inst. de action. ad quæ se remittit idem Aret. in Rubr. Inst. de except. numer. 36. versic. septimo quero, ubi etiam agit de lure superuenienti Reo, & quando illud ei prosit in eadē instantia, ad cuius dicta in utroque membro se refert laf. Inst. de act. in princip. numer. 110. & sequentibus versic. & sumpta occasione. Anno 1594. Florentiæ.

E P I T O M E.

Compromissum, in quo narratur certa scriptura, quæ non apparet, continens quoddam debitum, non probat illud debitum, & talis narratio quasi confessio non nocet parti, non sequuto laudo, secus est in confessione partis coram Arbitris facta, quia etiam compromisso sine laudo expirato tenet.

S Y M M A R I V M.

- 1 Narrans factum, & negans eius qualitates, non dicitur affirmare factum, nec potest agi contra ipsum tanquam contra confitentem ad observationem facti narrati.
- 2 Contra narrantem factum, & negantem eius qualitates quis non potest ex parte obligationem, comprobare, & ex parte tanquam de obligatione iniqua conueniri.
Confessus debitum ad effectum, ut error corrigatur, non dicitur proprius, & simpliciter confessus, nec tanquam contra confesum pars aduersa agere potest ibidem.
- 3 Compromissum in quo recensetur quoddam scriptura, per quam dicebatur constare de debito quodam, non probat illud debitum, si scriptura non apparet: & si compromissum expirauit nullo sequuto laudo; omnia in eo contenta evanescent.
- 4 Confessio facta in compromisso (eo expirato sine laudo) nullius est momenti, & confitenti non præiudicat,

D. Petri Caballi.

praiudicat, nisi de confessione aliter constet, quā per Compromissum.

- 5 *Narrata in Compromisso non obligant, nec Iuribus partium praiudicant, nec habent vim confessionis, at secus est in confessione partis facta, coram Arbitris pendente Compromisso. Et infra unum seq.*

Confessio partis facta coram Arbitris pendente, compromisso, necesse constituit, etiam quod Compromissum expiraverit, nullo sequuto laudo, ubi deat.

- 6 *Decisiones in terminis animum Iudicis inclinant, Et mouent magis, quam regule generales, Et Decisionibus in individuū loquentibus adherendum est semper.*

- 7 *Sententiarum conformitas in dubio non est faciendā, qui non Florentia niger ubi sit, ut Causa per appellationem deuoluta ad Dominos tres Iudices secundarum Appellationum Rota, melius dissentiat, Et tunc iudicetur, nec sententia confirmatur à Iudice primarum appellationum, nisi sint multum clare.*

- 8 *Iudex primarum appellationum Florentia appellatur quodammodo Iudex reuocationum.*

CONSILIVM LXXXVII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Super longo Processu agnato inter filios quōdam D. Nelli de Nellis à sancto Geminiano Actores ex una parte, & Raphaelem de Franzesijs Reum conuentum ex altera, Retulit Magnifico D. Iudici primatum appellationum Ciuitatis Florentie, partes eius esse in absoluedo dictum Reum conuentum à petitis per dictos Actores reuocando sententiam per D. primum Iudicem in contrarium latam; Præterdunt & enim dicti de Nellis, Agentes ad summam scutorum 566. pro residuo scutorum 1000. cum augmento monetæ, & damnis, & Interest, eorum intentionem fundatam esse contra Franzesium ex verbis compromissi alias inter ipsas partes facti, in quo enunciata est quædam scriptura priuata super tali debito confecta, & per easdem partes subscripta, de qua alter non constar, quasi quod ex dicta narratiua scripturæ in compromisso relatæ resulter talis confessio Franzesi ad eorum fauorem, quæ ad illius condemnationem sufficiat, cum nullum debiti in d. sci-

ptura expressi errorem, quem in dicto Compromisso in calculis, & computis interuenisse allegabat, non demonstrauit, quod quidem non parum dubitabile mihi uisum fuit: quoniam licet fuerit enunciata, & narrata illa scriptura debiti, cum tamen dictum fuerit Franzesium non teneri ad contenta in ea pretextu erroris computationis factæ circa dictum debitum, non uidetur resultere ex hoc aliqua confessio sufficiens Agentibus ad obtinendam uictoriam contra dictum Franzesium, quando enim quis narrat factum, & negat ipsius qualitatem, non dicitur factum affirmare, nec contra ipsum tamquā contra contentum agi potest, ut factum illud seruet Bald. in l. Gailus. §. forsan, uers. & nota, quod ille negat ff. de li. & posthum. Castr. in l. decem, sub num. 3. uers. Canonistæ uerò, ff. de uerb. obligat. & ibidem Ias. sub num. 47. & idem Ias. in l. Iulianus, sub num. 13. in fine. ff. de condit. indeb. nec dicta narratiua ad erucendam confessionem contra Franzesium diuidi potest per fratres de Nellis, ita ut confessus uideatur debitum simpliciter errore allegato non probato, quia Franzesius dixit ex scriptura se fuisse laesum, & eamque ipsam non arctate, & ex errore processisse, unde non potest dici, quod sit confessus debitum, nec potest diuidi confessio, sed stare debet cum sua causā, & suo causato, nec unum ab altero separari potest, nec pars aduersā debet ex parte obligationem comprobare, & ex parte tamquam de iniqua conueni, ut ex prædictis rationibus & alijs ferè in proprijs terminis tradit Marius Angulsula, conf. 24. numer. 44. concludens confessum non dici illum, qui suppositum debitum ad effectum, ut corrigeretur error, & uideretur rationes de quibus non erat habita ratio, nec proinde esse deueniendum ad dationem in solum conuentum pro dicto debito, nisi prius ad effectum deduceret diuisio, & sic causā principalis dictæ conuentionis, quæ fuit, ut error corrigeretur, quæ decisio uidetur tangere punctum questionis huius: Sed quando præmissa non seruirent Franzesio, aliud tamen agentium intentioni obstat nō modicum uidetur, nam ex quo Compromissum illud expirauit nullo sequuto laudo, nihil curandum est de contentis in eo, quæ sicut eam ipso Compromisso euanescent, nullamque effectum habere dicuntur, & nullus sunt momenti, ut in promissionibus, renunciationibus, obligationibus, & alijs Clausulis, tradunt Obli. conf. 3. numer. 8. uers. sed quando Compromissum, conf. 93. num. 4. uers. confirmatur prædicta conclusio, conf. 149. sub num. 3. ad finem uers. nec obstat, quod Comes, Corn.

Corn. conf. 148. num. 24. & 26. lib. 2. laf. conf. 113. col. 4. circa medium lib. 2. & cōf. 133. col. pen. sub nu. 20. lib. 4. & in l. postquā liti nu. 8. C. de pact. Fely. in c. cum olim in fine, nu. 6. de precept. Tiraq. de constit. possell. limit. 7.

sub nu. 3. post vert. quin. & generalius, & in proprijs, & puris terminis nostris de cōfessione facta in Compromisso, quod eo finito, & non lequuto laudo, nullus sit momēti, & cōfidenti nō prēiudicet. rener Cravet. cōf. 947. nu. 33. verū. 3. responderetur, lib. 5. ubi plures ad hoc adducit etiam loquētes in cōfessione, prout loquuntur laici in citatis consilijs, & respōdet ad decisionem Afflic. 148. in contrariū facientem, quod ita demum procedere possit, si principaliter, & de perse cōfessio constet, non autem ubi Compromissi causa facta fuerit, prout in casu p̄cēnti, quod dictū de cōfessione optimē confirmari posset, ex eo, quod nullo opus est laudo, si narrationes in Compromissis facte vim valide cōfessionis de per se haberent: solent enim dicta in Compromisso tendere ad decidēdas quēstiones partium dubias, & ad finem, vt declaratur, quē ex ipsis partibus Iustitiam foueat, nō autem vt Iuribus ipsarum partium aliquid detrahatur, & cōfessiones in vnius prēiudiciū eliciantur, vt ad propositum benē considerat Cord. conf. 148. nu. 12. & seq. & tangit etiam Cravet. d. conf. 947. lib. num. 32. & verē Afflic. non loquitur in his terminis, sed in cōfessione facta coram Arbitris pendentē Compromisso, quod expirauit, & sic in processu ipso, & non in Compromisso expirato, volens, quod si postea aliud fiat Compromissum, probeat Cōfessiones facte durante primo expirato, vt etiam voluit idem Afflic. dec. 178. in 7. dubio sub num. 10. Ex his itaq. quę in terminis esse videntur, non potui non dubitare de opinione D. primi Iudicantis, cum deesset, quę in indiuiduo repeririunt multum mouerant animum Iudicis, & illis non sit minus tutum adherere, quam Regulis, immo longē melius, & laudabilius sit respondere per particulares, & speciales decisiones, quā per regulas, & traditiones generales, vt ex Fely. & Brun. egregiē demonstrat Marzar. de fidei committ. in secunda parte, quęst. 8. ad fin. post verū. unde experientia didici, & vnus ex locis Fely. per eum simpliciter adductis est in cap. 1. sub nu.

6. in fin. p. 1. verū. nota. Secundo, extra de p̄script. & post summam quā ad eliciendam cōfessionem binarum sententiarum, a quibus non datur appellatio, mōs est non spernendus Florentie, quod prima sententia, ubi negotium non sit admodum clarum, reuocetur, & causa Magnificis DD. Tribus Auditoribus Rotę Iudicibus secundarum appellacionum dicentienda, & decidenda dimittatur.

8. tur. Indeque solet Iudex primę appellationis vulgo vocari Iudex reuocationis, vt attestatur Ioseph. de Ludonice in suis communibus conclusionibus, In tit. de sentent. ab obtineat. Iudic. circa fi. Anno 1595. Florentiz.

E P I T O M E.

Quod dispositio l. hac consultiſſima, §. ex imperfecto C. de Testam. habet etiam locum in testamento Matris imperfecto inter liberos, non obstante inegalitate (licet magna) inter filios institutos.

S Y M M A R I U M.

1. Testamentum Matris inter liberos imperfectum valet, quando filij sunt equaliter instituti.
2. Testamentum Matris imperfectum inter liberos factum, in quo filius magna inegalitate instituitur, non valet secundum aliquos.
3. Contrarius tamen pro validitate tanquam verius, & magis receptam defenditur.
4. Consensuens dispositioni sibi damnosę non potest conueniri, quia volenti minime infertur iniuria.
5. L. hac consultiſſima, §. ex imperfecto C. de testam. habet locum etiam in Matre testate inter liberos.

CONSILIVM LXXXVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Sententiam magnifici D. Iudicis a quo ad fauorē Domini Petri Portigiani nominibus, quibus in Actis, causę contra Dominos Quāuid, & Ioannē fratres de Bona parte pro validitate Testamenti Matris inter liberos imperfecti rancore toleratans confirmandam esse,

Retuli Magnifico D. Iudici primarum appellationum Ciuitatis Florentię, quoniam, quod tale testamentum valet, est rex. clarus in l. hac consultiſſima, §. ex imperfecto C. de testam. & licet multi hoc procedere intellegant, quādo filij fuerūt instituti equaliter, scilicet autem si inegaliter, quia tunc non subsistitur, vt pater ex latē cōfessio per Gab. ti. de testam. conclus. 6. sub nu. 13. & seq. verū. cōtrarium autē, per Cephal. conf. 280. nu. 9. & Iatus nu. 21. & seq. conf. 431. nu. 20. & nouissimē per Mantie. de cōiect. ult. volunt. lib. 6. tit. 2. nu. 8. & seq. verū. sed probabilius est dubitatio, & maxime quando inegalitas non esset modica, sed magna, vt sentit Gab. d. conclus. 6. in fi. nu. 6. in 3. limitatione, & expresse firmat plures testam. per Mantie. ubi supra sub nu. 1.

P. poit

post verſ. 4. accedit, & ita tenendum dicit Simon de Pret. de interpret. vlt. volunt. lib. 4. in terpret. 3. dubit. 2. nu. 9. & 10. ver. quare breui ter hanc diſtinctionē tenendam arbitror ſol.

- 3 214. Attamen contraria ſententia, quod im mo dictū teſtamentum valeat, quamvis libe ri ex diſparibus partibus fuerint hæredes in ſturi, tenent ſere omnes Doct. in d. 5. ex im perfectō, & Alciat. cōſ. 151. n. 4. lib. 9. & Clar. in §. teſtamentū, q. 14. nu. 8. arreſtantes ambo de magis communi, & alij citati per Gabr. d. concl. 6. nu. 1. in principio, & longē plures re lari per Matic. in loco citato ſub nu. 17. & ſeq. veri. ſed contraria ſententia, etiam ſi magna adſit inæqualitas, Boer. decif. 140. nu. 8. & ſeq. & eſt venioſ, & cōmunior opinio, vt affirmāt plures adducti per Manric. vbi ſupra, qui ex profeſſo quaſtionem hāc pertractat, & re ad partes latiſſimè diſcuſſa pertranſit cū hac opi nione tanquā vera, & magis cōmuniter rece pra, quā legibus, rationibus, & authoritatibus cōprobat, omnibus pro contraria ſentētia al legatis optimè reſpondē, quā opinionem præ ter citatos ab eo, ſequitur Emanuel Acoſta i repetitione capituli ſi Pater in prima parte in verbo in ſuo teſtāmto n. 2. & 3. Valg. de ſuc ceſſio. creat. lib. 3. §. 1. nu. 67. & Craſſ. in §. te ſtamentū, q. 1. nu. 8. & hanc partē una cum D. primo Iudice amplexus ſum, maximè q̄a clarē nō cōſtat de inæqualitate cōſiderabi li in omnē euentū videbatur extare cōſen ſus Reorū cōuētorum de diſpoſitis per teſta
- 4 tricē, quō caſu ceſſat omnis difficultas, cū vo lēti nō inferatur iniuria, vt in his terminis cō ſiderat Gabr. d. concl. 6. nu. 5. in 2. limitatione
- 5 poſt Grat. conſ. 156. nu. 50. lib. 2. Cōſtat autē diſpoſitionē d. §. ex imperfecto locum habere etiam in Matre, prout eſt caſus noſter, & decidit ex præſe Imperator in illo rextu, & volunt abſolomōes ſcribentes, & in Matre pro cederet etiam ſi filij eſſent naturales tantum, vel ſpuri, dummodo non ſint ex dānato coi tu, vel ipſa non ſit illuſtris, vt per Clar. plu res ad hoc authoritates adducētem, & de cō muni atteſtante in d. §. teſtamentū, q. 12. nu. 2. ver. & hac quidem cōcluſio, quod etiā voluit Caſt. in d. §. ex imperfecto ad ſi. ſub n. 6. & plures alij ſeq. ſunt, quos breuitatis gra tia omitto, Anno. 1595. Florentiæ.

EPI TOM E.

Subſtitutio compendioſa quomodo, & quibus verbis fiat, quod in ſe contineat vul garem, pupillarem, & fideicommiſſa riam, nec pupillaris excludatur per conditionem ſi ſine filiis, quod facta impu beri per verbum commune intra puber tatem ſubſtineatur, vt directā pupilla

ris, poſtea verō tanquam fideicommiſſa ria etiam Matre exiſtente in medio.

S Y M M A R I V M.

- 1 Pater inſtituendo omnes filios mafculos cum onere dotandi filias famulas, & ipſis mafculis deficientibus vocando tandem proximiores de ſippo, Di citur feciſſe ſi ſubſtitutione compendioſam, cōſū tem vulgarem, pupillarem, & fideicommiſſariam.
- 2 Verbum (quandocumq;) inducit tractum ſucceſſiū in ſubſtitutione compendioſa, que tamen ſine di cto verbo fieri poſſit, & ſufficit, quod ſit per ter minum habentem tractum ſucceſſiū in futurum.
- 3 Subſtitutio pupillaris excluſa nō cenſetur per clau ſulam, ſeu conditionem, ſi ſi filij deceſſerit. Qui liberos habere non poteſt, non dicitur decedere ſi ne liberis ibidem.
- 4 Verbu (ſubſtitutio) eſt commune, & apū comprehendere tam directam, quam obliquam ſubſtitutionē. Subſtitutio compendioſa facta impu beri per verbum commune, quod ſit omni tempore fideicommiſſa ria, tenent quam plures Doctores. ibidem
- 5 Sed quod ante pubertatem valeat vt pupillaris di recta, poſtea vero vt fideicommiſſaria, alij volune quorum opinio defenditur hic.
- 6 Procedit etiam ſi Mater ſit in medio.
- 7 Mater per pupillariē contentā in cōpēdioſa exclu ſa à ſucceſſione filij, etiā dicitur excluſa à legiti ma, ita ut nihil penitus in eius bonis præſumere poſſit.

C O N S I L I V M LXXXIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intel lectum meum.

N Cauſa veniente inter D. Alexandrū de Tolo meis à Monte Carolo agentem ex via porte, & Dominā Annā de Carnignanis, & Fran ciſcum Petri Antonij ſimiliter de Carnigna

nis, Reos conuētos ex altera, Retuli D. Vicario dicti loci Mōtis Caroli, dictā Altricē, cui incūbit onus reſtituēdi hæreditatē Caroli de Carnignanis quōdam eius viri ob mortem Caroli Iunioris eius, et dicti teſtatoris filij po ſtumi, & duarū filiarū ſeminarum, nō poſſe deducere ex dictā hæreditate legitimam, & Trebellanicā vti heredē dicti Caroli, & di ctā duarū eius filiarū, cū tā dictus Carolus, quā dictæ ſemine in pupillari deceſſerint eta te, & teſtator hæredes vniuerſales inſtituerit oēs eius filios mafculos cū onere dotādi filias feminas in ſumma in teſtāmto expreſſa, & vbi eius filij mafculi decederent ſine filiis ma ſculis, vel feminis, & ſimiliter ſi dictus teſta tor non haberet filios mafculos, ſubſtituerit eius filias feminas, & vbi dictæ eius filie foe minæ decederent ſine filiis mafculis, vel foe minis,

minis, & similiter si dictus testator non haberet filias foeminas, substitueret proximiores de eius Cippo, quoniam cum dictus Carolus institutus decesserit in pupillari etate, & hereditas pervenerit adiores substitutas, quae pariter in pupillari etate mortuae sunt, & substitutiones fuerint purificatae per mortem grauatorum sine filiis, & factae fuerint impuberibus sub conditione, si decesserint sine filiis, clarum est quod fuerint compendiosae continentias in se vulgarem, pupillarem, & fideicommissariam, etiam quod in eis non sit adiecta dictio quando cumque, quia sufficit, quod sint factae per terminum, qui habeat tractum successuum in futurum, ut in puncto tradit scilicet in l. Centurio, ff. de vulg. & pupill. substituitur & praecipue Bar. in 3. quae principalis sub nu. 26. vers. tertia fuit opinio, laf. nu. 53. vers. 2. conclu. & sub nu. 55. post versiculum quartae Conclusio, Butt. conf. 53. in principio, iuncto the mate, Craff. de success. §. substitutio, quae. 60. nu. 7. vers. sed numquid, & clarus nu. 10. vers. alia est conditio, & interum nu. 12. vers. etiam etiam, & videtur tex. ad litteram hoc probas in cap. si Pater, de testamēt. in sexto, vbi etiam glo. in verbo absque deductione, ad si. Nec excluditur pupillaris ex eo, quod per illa verba sine filiis, videatur testator cogitasse de tempore, quo filij possent habere liberos, cum non dicatur decedere sine liberis, qui liberos habere non potest, secundum opinionem glo. in d. l. Centurio, in glo. fin. in fine, & in l. precibus in verbo fideicommissi circa finem, C. de impuber. & alijs substitutionibus, quia communis opinio est in contrarium, ut testatur laf. in d. l. Centurio, nu. 10. ver. 2. pondera, & videtur tex. in d. cap. si Pater, & clare patebit ex infradicendis. Et cum dictae substitutiones factae sint per verbum substitutio, quod commune est, & aptum continere tam directam, quam obliquam substitutionem, & si maxima sit inter scilicet altercatio, an tunc compendiosa facta impuberi sit fideicommissaria omni tempore, an vero ante pubertatem pupillaris directa, & primam opinionem teneant glo. in d. l. Centurio, & in d. l. precibus, & multi ex antiquis relati per Bart. in d. l. Centurio in tertia quae. principali nu. 26. & ibidem per laf. nu. 44. vers. in glo. in fin. per Butt. d. conf. 53. in principio dicere ita tenere maiorem partem legillarum, quorum numero plures adducuntur per Caball. ibi in prima apostilla in principio, qui etiam in fine veriorum hanc sententiam dicit, & secundum eam consiluisse, & alij adducti per Gomez. Tomo secundo variarum resolut. cap. 7. tit. de substit. compendiosa, nu. 6. vers. item queto in princ. & per Craff. d. §. substitutio quae. 74. nu. 1. tamen alteram opi-

nionem, quod ante pubertatem valeat, ut pupillaris directa, postea vero, ut fideicommissaria, tenuit glo. in §. qua ratione, in glo. magna in fin. Institut. de pupill. substit. quam sequuntur Bart. in d. l. Centurio, in d. 3. quae. principali post longam discussionem nu. 26. & pluribus seq. Butt. d. conf. 53. in princ. vbi Caball. in prima additione, post princip. plurimos huius sententiae allegat, laf. in d. l. Centurio, nu. 45. ver. secunda principalis est opinio, aens ita proculdubio tenendum, & hanc sententiam intrepide in iudicando, & consulendo sequendum esse, Gomez. d. cap. 7. circa si. sub nu. 6. vers. tertia principalis opinio, vbi de communi testatur. Craff. d. quae. 74. nu. 1. ver. secunda opinio est, dicens esse magis communem opinionem, & secundum eam fuisse iudicatum, ita ut ab hac opinione minime recedendum esse censuerim. Nec fauor D. Alexandr. Matris dicitur conclusioni obitare potest, quia ea procedit indistincte siue Mater sit in medio, siue non, laf. communem affirmans in d. l. Centurio sub d. nu. 45. & iterum nu. 49. ver. adde tertio, Crauet. conf. 98. nu. 10. vers. 5. nos habemus, Gomez. d. cap. 7. in finalibus verbis, & ibi Emanu. Suatcz. in vltima additione, referens concordantes, & tandem affirmans opinionem hanc secundum luris terminos procedere Craff. d. quae. 74. sub nu. 2. & latius nu. 4. vers. fin. autem, vbi quod hodie sine dubio est magis communis, & etiam verior, attentis luris principis, & quod ita seruatur, licet Bart. in d. 3. quae. principali velit, quod Matre existente in medio, talis substitutio obliqueret in si pupillari etate, & multo hanc opinionem vti equam, & Matris fauorabilem sequantur, & inter ceteros Butt. d. conf. 53. per si principium, & alij relati per Craff. d. quae. 74. sub nu. 4. vers. contraria vero partem, adeo ut dicta D. Alexandr. vigore dictae pupillaris penitus, & in totum excludatur etiam a legitima, ut est de mente Post. in locis citatis, & expressè tradit Butt. d. conf. 53. in princ. & in fine, & esse communem sententiam dicit Craff. d. §. substitutio, quae. 30. nume. 3. vers. praedicta Conclusio. Anno 1595. Florentiae.

E P I T O M E.

De Hypotheca tacita Mulieris in Bonis viri, & illius privilegij, & de tenuta per eam obtempera confirmanda.

S Y M M A R I U M.

1 *Mulier, quae pro recuperanda Dote obtinuit Tenentiam in bonis possessis ab eius Viro tempore Matrimonij, & promissionis, ac solutionis Dotis, de-*

hes in ea confirmari, & præceptis de disgombrando possessoribus factis parendum est.

Positiones pronuntiatæ pro confessis contra eis non re spondentem, illi præiudicant. ibidem.

3 *Mulier habens tacitam hypothecam in bonis vi ri præsertim pro sua Dote alijs Creditoribus ante rioribus tacitam pretendens ex speciali priuile gio dotis à die promissionis.*

3 *Mulier habens tacitam hypothecam præsertim alijs Creditoribus tacitam habentibus.*

4 *Mulier tacitam habens hypothecam anteriorem, præsertim habentibus expressam posteriorem.*

5 *Dotis priuilegium competit uxori etiam soluto ma trimonio.*

6 *Hypotheca tacita Mulieris pro Dote comprehen dit bona præsentia, & futura, mobilia, & immobili a, nomina debitorum, & numeratam pecuniam.*

7 *In dubio pro Dote pronuntiandum est.*

CONCILIVM XC.

Spiritus Sancti gratia illuminet in tellectum meum.

Errante lite inter D. Dia mantem uxorem quon dam Zenobij Antonij de Frena agentem ex vna parte, & Nicolaum Laurentij de Baldis se defendentem ex altera, in qua dubitabatur an

tenuta data per D. Vicarium Florentiæ di ctæ D. Diamanti pro recuperatione suarum Dotiū in bonis per dictū Nicolaum possessis de iure confirmanda esset, an vero potius reuocanda, & successiue an præceptis de dicta bona disgombrando, & dimittendo, exinde transmissis dicto, Nicolao, eius familiz, & la boratoribus sit parendum, vel nē. Visis Pro cessibus in Causa factis, Retuli dicto D. Vica rio partes eius esse. in confirmando dictam tenuram, & pronuntiando dictis præceptis es se parēdum. Quoniam de Matrimonio inter dictam Aatricem, & dictum Zenobium con tracto, promissione, & solutione dotis, morte viri superlute Aatricis, & ipsius viri possessio ne dictorum bonorum tempore contracti dicti Matrimonij & postea, & detentione, eo rumdem de presenti dicti Nicolai palam constat ex positionibus per Aatricem produ ctis, & pro confessis pronuntiatis contra dictam Nicolaum eis respondere recusantē, cap. 2. cum sua materia, de confessis in sexto Ita vt ad eiusdem Aatricis fauorē pronuntiā di sit, quia pro Dote Mulien restituenda in ducitur à lege tacita hypotheca in bonis Ma riri ex speciali priuilegio Dotis l. vnica, § sed vt plenius C. de rei vxor. act. et ibi omnes Do

ctores notāt, Negus in tract. de pignor. & hy pothec. in 4. membro 2. partis principalis, nu. 24. ver. 4. casus est, & quidem à die promissio nis, ne dū solutionis secundū veritatem, & cō munione opinionē, de qua attestatur Negus. vbi supra nu. 80. & 81. ver. 4. queritur,

3 post Iacob. de Are. Ray. Cyn. Bar. Saly. lmo. & Socyn. in locis per eum adductis, & cōpe rit cū priuilegio prælationis, vt præferatur alijs Creditoribus itidē tacitā pretendētibz in tempore anterioribus l. qui assiduis, C. qui potior. in pignor. habeat. & ibi tradit omnes scribentes, & est cōmunis omniū sentētia vt dicit Negus in loco citato ante nu. 94. ver. 6.

4 queritur, sequitur, Cagno. in l. quotes viriuf que nu. 2. ff. de reg. iur. & alijs habentibus exp ressam posteriōrē tamē, nō autē anteriōrē, vt post longā disputationē in vtroq; casu fir mat Negus. supra relatus nu. 98. ver. octauo

5 queritur, quē sequit D. Cagno. in d. l. quotes viriuf, n. 2. ff. de reg. iur. & durat priuilegiū hoc etiam soluto matrimonio, Negus, vbi su pra, nu. 112. ver. vltimo dubitatur p. d. l. as. in Rubr. ff. solut. matr. nu. 9. ver. 2. conclusio, & cōprehendit talis tacita hypotheca bona præ

6 sentia, & futura, & non solum mobilia, & im mobilia, sed et nomina debitorū, & numerata pecuniā vt ex pluribus demōstrat Negus. in tēpius adducto loco, nu. 165. & itq. ver. an super ad declarationē, & ita abiq; pōpola alle gatum congerie ad fauorem pauperum q

7 Mulienis, pro qua ē in dubio sententiā est. l. in ambiguis pro dote ff. de reg. iur. referendū de iure cenlul. Anno 1595. Florentiæ.

EPITOME

Quod hypothecaria Creditori, vel eius ces sionario non competat contra tertios pos sessores, si non constet de debito, pro quo bona dicuntur obligata, & quod tempus ad soluendum assignatum venerit.

SVMMA RI VM.

1 *Creditor agens hypothecaria contra tertios pos sessores, sine ex propria persona, sine ex iure sibi cesso, plura tenetur probare, præsertim vero de Debito, pro quo bona dicuntur obligata, sine quo hypothecaria cessat.*

2 *Hypothecaria non procedit contra tertios pos sessores pro debito principalis anteriori, licet de con com flet, nisi etiam appareat, quod debitor fuerit in mora, & lapsus sit tempus ad soluendum. Creditori non licet aduersus debitorem agere ante diem solutionis sienda. ibidem.*

3 *Actor succedens in lra singulare alterius sibi ces*

sum dicitur habere probabilem causam credendi, illud fuisse verum, ex qua excusandus est ab expensis, si succubuerit.

Affor succumbens potest quandoque ab expensis excusari. ibidem.

CONSILIVM CXCI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

IN causa vertente corā D. Capitano Maradij, inter Innocentium de Fabris Agentem ex una parte, & Antonium, & fratres quondam Philippi de Loiano Reos conven-

tos ex altera, Retuli pronuntiandum esse contra Actorem pro absolutione Reorum conventorum, quoniam dictus Innocentius intentavit hypothecariam contra Reos possidentes bona, quæ fuerunt quondam Petri olim Benedicti, tanquam hypothecata pro dote D. Alexandræ quondam dicti Petri vxoris vigore cessionis dictorum lurium dotalium ipsi Innocentio factæ à Sebastiano dictæ D. Alexandræ filio, & hærede ex causa Dotis D. Iulie vxoris ipsius Sebastiani, & vxoris præfati Sebastiani, & vxoris præfati Innocentij, & incumbencia ad victoriam reportandam in dicta actione minimè probauit, nam cum agat contra tertios possessores plura deducere, & probare debebat, sine quibus obtinere non potest, & inter alia illud potissimum erat, quod constaret de vero debito, pro quo bona dicuntur obligata, quia cessante debito, cessat hypothecaria, vt in puncto tradunt in l. rem alienam ff. de pignorat. actio. Bar. sub nu. 1. vers. item habet narrare, & Saly. in 3. quæst. sub nu. 4. idem Saly. in l. cum res in 4. q. sub nu. 8. C. si alien. res pignor. sit dat. Practica Papiens. in forma libelli in hypothecaria actione, in glo. in verbo ex memoratis causis sub nu. 2. vers. tertio requiritur, Soc. in cōf. 134. in prin. vers. 2. quod pecuniarij. 1. Negus. in tract. de pign. & hypothec. in tertia membro, ostendit patris principalis sub nu. 23. vers. quarto requiritur, & alij plures, quos gratia breuitatis omitto, immo nec sufficit de debito constare, nisi etiam debitor fuerit in mora soluendi illud, quia non licet Creditori agere ante diem solutionis determinatam, vt dicunt in locis supra citatis Practica Papiens. sub nu. 1. vers. 1. quod debitor, & Negus. sub nu. 23. vers. 5. requiritur, & Saly. in d. l. rem alienā in 4. questione. sub nu. 4. & in d. l. cum res in 3. quæst. sub

nu. 8. ita vt cum in processu non reperitur legitime probatum debitum dicti Petri pro Dotibus dictæ D. Alexandræ eius vxoris, ex hoc solo non possint auocari bona dicti Petri, tanquam hypothecata predicto debito, et si omnia alia requisita probata dicerentur, in quo cū non expediat, munimè insistendi est.

Ab expensis excusauit Actorem, vt succubentem in lus alterius, & ex deductis in Processu habentem probabilem causam credendi Dotem eius Matris fuisse Patri solutam, & si enim Actor paratus debet ad iudicij accedere, potest tamen ex causa excusari ab expensis, si succumbat, licet causa debeat esse magis iusta, quam in Reo requiratur, qui inuitus trahitur ad iudicium, vt in specie voluit Dec. & Cagnoli. in l. qui in alterius, ff. de reg. iur. ille nu. 11. iste nu. 26. & nouissime tradit Antoninus Theiaut. decif. Pedemon. 73. ferè in toto Anno 1595. Florentia.

EPITOME.

De vnione beneficiorum simplicium, vel Oratorij, sine cura Animarum facta per Episcopum Mensæ capitulari Canonico eius Cathedralis Ecclesie, an quando valeat, & quæ requirantur ad hoc vt legitime fieri possit.

S Y M M A R I V M.

1. *Autoritas Papa, & eius approbatio necessaria est, quando unio beneficiorum fit ab Episcopo capitulo suæ Ecclesie.*
Concilium Trident. ca. 13. & cap. 21. sess. 24. de Reformat. quid velut circa vnionem beneficiorum. ibidem, & nu. 6.
2. *Vnio beneficij, quod non est libera collationis. sed Iuris patronatus laicorum non consentientium facta ab ordinario, non valet.*
Qui conferre non potest, nec vnire potest. ibidem.
Qui temporalis dispositio est interdicta, multo magis perpetua. ibidem.
3. *Vnio facta non vocatis ijs, quorum interest, non valet tam de iure communi, quam virtute sacri Concilii Tridentini.*
4. *Ecclesia à fundamentis reedificata propria impensa à laico de licentia ordinarij, dicitur ex hoc solo Ius Patronatus à laico acquisitum fuisse.*
Ecclesia de nouo in totum reedificata dicitur noua constructio. ibidem.
5. *Laicus de consensu Episcopi Ecclesiam veterem à fundamentis reedificans acquirit ipso facto Ius patronatus, quamuis nihil de tali Iure dixerit dummodo illi expresse non renouauerit.*

6 Concilium Trident. sess. 25. cap. 9. de Refor. declaratur circa probationem Iuris patronatus laicorum: & quod non excludat probationem à Iure approbationis ultra ibi specificatam.

CONSILIVM XCII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Relatio per me facta Reuerendo D. Priori collegiatæ Ecclesiæ Sancti Laurentij de Florentia Iudici delegato, & Commissario Apostolico ad fauorem D. Ioannis Pauli Rinuccini contra Capitulum Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ Colletensis pro inualiditate Vnionis Oratorij, seu simplicis beneficii sine cura sub inuocatione Beatæ Mariæ de Paranza, factæ per Reuerendissimum D. Episcopum Colletensem Capitulari mensæ dictorum Canonicorum propter notoriam eius paupertatem, iustificari videtur. Primò quia non 1 adest autoritas Papæ, cuius approbationem necessariam esse, quando vnio ab ordinario fit Capitulo, vult Oldrad. conf. 262. in prima col. iuxta finem, quem refert, & sequitur Pract. Rot. posita post eiusdem Rot. decif. lib. 2. diuersorum in nouiss. tit. de vnion. sub num. 12. vers. vnio facta: Nec ab hoc discrepare videtur, sed potius conuenire decretum Concilij Trident. sessio 24. c. 13. de reformat. in quo tamen non facio magnum fundamentum, quia cap. 15. eadem sess. 24. de reformat. videtur concedere licentiam Episcopo vniendi beneficia simplicia eius Cathedrali Ecclesiæ propter paupertatem, cum Capituli consensu, & Patronorum, si de 2 Iure Patronatus laicorum sint. Secundo, quia dictum beneficium non erat liberæ collationis Ordinarij Colletensis, sed de Iure patronatus laicorum, qui enim non potest conferre, non potest vnire, quia cui temporalis dispositio est interdicta, multo magis perpetua, Aegid. decif. 513. pro ut illum refert, & sequitur Practic. Rot. loco citato, num. 9. vers. qui non potest, vnde in talibus vnionibus sacrum Concil. Trident. sess. 24. cap. 15. de reformat. requirit expressum Patronorum 3 consensum: & merito, quia Vnio facta non vocatis his quorum interest, non valet tam de Iure communi Petr. de Vbald. de vnione cap. 5. in princ. quam ex forma Concil. Trident. cap. 6. sess. 7. de reformat. vt punctua-

liter dicit Rot. decif. 133. num. 4. lib. 2. diuersorum in nouissimis: quod autem sit de Iure patronatus laicorum, patet ex eo, quod clarissimè probatur in processu de reudificatione Ecclesiæ à fundamentis de licentia Ordinarij facta per præfatum D. Ioannem Paulum Rinuccinum, cum enim esset funditus destructa, Archiepiscopi Senensis, in cuius Diocesi tunc erat, accedente consensu eam D. Ioannes Paulus in alio loco à vetere parum distante magna impensâ de proprio refecit, ex quo solo Ius patronatus sibi acquisiuisse dicitur, gloss. prima in cap. 3. extra de Iur. patronat., & ibi scribentes communiter, & præsertim Henric. Boich. num. 3. Abb. nu. 8. & 17. latè Felyn. in cap. cum accessissent sub num. 33. & 34. vers. gloss. final. extra de constit. & latius Lambert. de Iure patronat. in 3. articulo sextæ quæstionis principalis primæ partis primi libri num. 11. & pluribus sequentibus versic. quid dicendum, quem sequitur Rot. decif. 269. num. 1. lib. 2. in nouissimis diuersorum, quæ tamen non meminit de licentia Ordinarij: potest enim tunc dici noua constructio, eique equiparatur, vt dicunt præfati Doct. & præsertim gloss. Felyn. & Lambert. per quam nouam constructionem Ordinario consentiente Ius patronatus sine aliquo dubio acquiritur, vt omnes præfati Doctores dicunt & tradunt Abb. conf. 59. in secundo dubio, num. 2. in principio, vers. & primo, & sub num. 3. vers. tertio principaliter lib. secundo, Lambertin. in d. tract. in 2. artic. primæ quæstionis principalis primæ partis primi libri nu. 6. 8. & 9. & in 2. artic. 6. quæst. principalis primæ partis primi libri num. 2. Rot. d. decif. 269. num. 2. etiam si construens nihil dixerit, nec illud reseruauerit, dummodo expresse non remiserit, vt in d. vltimo loco subdit Lambertin. num. 11. vers. bene satis miror, & habetur per Felyn. in cap. significauit, num. 2. vers. nota ibi foundationis extra de testib. & est receptissima conclusio, ut dicit Rot. decif. 167. num. 4. vers. & licet lib. 2. in nouissimis diuersorum, vbi plures ad hoc refert, & in specie ipsius Lambert. in alio loco attestantem hanc esse communem opinionem, eamque ab omnibus teneri.

Nec obstat Concil. Trident. sess. 25. ca. 9. de reformat. quia non statuit præcisè modum probationibus Iuris patronatus, cum post specificationem probationis ex fundatione, uel dotatione, aut ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, quod hominum memoriam excedat, subiungat hanc clausulam, uidelicet aliasiue secundum Iuris dispositionem, ex quibus verbis

verbis manifestè colligitur nihil addi, vel detrahi dispositioni Iuris communis, & nihil penitus innovari, vel saltem non tolli probationes legitime Patronatum verificantes, ita ut satis sit, si secundum terminos Iuris doceatur de Iure patronatus, ut ex lectura dicti cap. constar, & patet ad sensum. Anno 1595. Florentiæ.

EPITOME.

Quod Remedium capitul. reintegranda tertia, quasi. prima, competat pro quasi possessione rerum incorporalium, & tam in foro seculari inter laicos pro rebus profanis, quam inter Clericos pro rebus Ecclesiæ, vel proprijs, quid probare habeat ex eo agens, quod nominatio alterius in Dominum, & Patronum in eo Iudicio procedat.

SUMMARYM.

1. Remedium cap. reintegranda tertia, quasi. prima datur etiam pro quasi possessione rerum incorporalium.
2. Remedium Reintegranda competit etiam pro rebus confraternitatum Disciplinatarum, siue sint tales confraternitates, loca religiosa, & pia, siue merè profana.
3. Remedium Reintegranda competit tam in foro laicali pro rebus profanis inter laicos, quam in foro Ecclesiastico inter clericos pro rebus Ecclesiasticis, vel proprijs.
4. Confraternitatum loca an sint pia, & religiosa, an verò profana remissè.
5. Agens remedio cap. Reintegranda 3. quest. prima, & probans suam anteriorem possessionem, & Rei conventui iuniorem, obtinere debet.
6. Nominatio facta de aliquo in Dominum, & Patronum in Iudicio possessorio ex capitulo Reintegranda, tertia, quest. prima locum habet.
7. Debet tamen nominatio acceptari per nominatum, alijs nominanti non prodest.

CONSILIVM XCIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa appellationis vertete coram Illustrissimo ac Reuerendissimo D. Nuncio Apostolico penes Serenissimum Magnum Ducem Atrurum inter Confratres, seu discipulatos Confraternitatis Sancti Saluatoris, seu Iesu Christi Peregrini Appellantes ex vna parte, & Confratres, seu discipulatos confraternitatis Puritatis, & Sanctissimi Corporis Domini Appellatos ex altera Procuratoribus respectiue mediantibus occasione petitione per dictos Confratres Puritatis, & Sanctissimi Corporis Domini reintegrationis ad eorum antiquam quasi possessionem associandi in Ecclesia Sanctæ Mariæ Nouellæ Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & gestandi supra illud Vmbellam, seu Baldachinum in diebus potissimum Iouis, & Veneris Sancti, Vists scripturis partium, Retulisti D. Nuntio eius partes esse in pronuntiando bene per Reuerendissimum D. Vicarium Archiepiscopalem Florentinum fuisse iudicatum ad fauorem dictorum Confratrum Puritatis, & Sanctissimi Corporis Domini, & malè fuisse appellatum per dictos Confratres Saluatoris, seu Iesu Christi Peregrini, salua tamen omni prætensione, & questione existente inter Reuerendos Priorem, & Fratres Conuentus, Sanctæ Mariæ Nouellæ prædictæ ex vna parte, & ipsos Confratres Puritatis, & Sanctissimi Corporis Domini ex altera, Cui nullum intelligeretur factum præiudicium per prædictam pronuntiationem, & sententiam.

Motus ad sic referendum, quia Confratres Agentes ad reintegrationem prædictam intentauerunt remedium cap. reintegranda 3. quest. prima, quod datur etiam pro quasi possessione rerum incorporalium cap. Episcopus 3. quest. prima & cap. querelam, extra de elect. Socin. in l. rem quæ nobis in quinta quest. principali sub num. 12. verò tertio. conclude, ff. acquir. possess. Plot. de in litem iurand. §. 3. numer. 7. verò, & datur, & alij plures, quos refert, & sequitur Menoch. de recuper. possess. remedi. 15. quest. 17. numer. 200. quibus addo ego, Anchor.

conf.

conf. 386. num. 2. Rip. resp. mihi 153. incipiente, Agit Dominus de Larumbo in prin-
cip. Benint. decif. Bonon. 17. in tota, & Ca-
cher. decif. pedemont. 99. etiam in tota;
Nec dubium est, quin competat pro rebus
6 Confraternitatum similitudine disciplinarum,
siue sint tales confraternitates, loca religio-
sa, & pia, siue merè profana, licet maius
dubium sit, ubi sint merè profana, vt pun-
dualiter tradit Menoch. d. remed. 15. quæst.
5. num. 24. cum crebrior sit Doct. senten-
tia, & in praxi recepta, quod dictum reme-
dium concedatur nedum in foro Ecclesiasti-
co, & inter Clericos pro rebus Ecclesiæ, vel
proptijs, sed etiam in foro seculari inter lai-
cos pro rebus profanis, Socin. in d. l. rem
quæ nobis, in secunda quæst. principali num.
4. ff. de acquir. possess. Plotus in d. §. 3. nu-
4. vers. item competit, & Menoch. d. reme-
dio 15. quæst. 3. num. 13. & seq. ubi cæte-
ros idem tenentes adducit, ita vt opus nō sit
videre, an confraternitas ista agens sit locus
religiosus, & pius, an verò merè profanus,
4 de quo latè disputat Menoch. d. quæst. 3.
num. 25. & sequentibus, cum indistinctè,
vt dictum est, concedatur ante dictum reme-
dium, in quo, cum probata sit antiquior A-
gentium possessio, vel quasi, & noua con-
uentorum, vtique pro ipsis Agentibus feren-
5 da est sententia, quia duo illa tantum proba-
ri oportet ad obtinendam ex communi in-
terpretum sententia, de qua attestatur Me-
noch. d. remed. 15. quæst. 31. num. 383. post
Doct. in d. l. rem quæ nobis, & infinitos al-
ios, quos refert, quibus addo laf. conf. 172.
in princ. lib. 4. & Plot. in d. §. 3. num. 6.
vers. & ille; cum tamen Rei conuēni iuris
perij deficientiam non negent, sed omne
eorum Ius dependere affirmant à Iure Re-
uetendi Prioris, & Conuentus Sanctæ Ma-
rie Nouellæ prædictæ, quos in Dominos, &
patronos processionum omnium, quæ in d.
eorum Ecclesia fiunt, nominauerunt, licet
in hoc Iudicio nominatio acceptata non
fuerit, & viderim super hac eadem re alias
fuisse litem interdictos Priorem, & fratres
ex vna parte; & dictam Confraternitatem
Puritatis ex altera, eamque adhuc pendere,
& sub Iudice esse, necessarium fore existi-
maui, vt fieret reservatio, per quam saluum
remaneret Ius dictæ quæstionis pendens;
& nullum præiudicium illi generaretur per
sententiam secundum præsentem relationem
6 ferendam, præsertim quia in hoc Iudicio lo-
cum habet nominatio secundum glos. in l.
locum, §. primo ff. de Tabul. exhib. quam
communiter approbati dicit Socin. in d. l.
rem quæ nobis, quæst. decima princip. num.
21. & tradit Affl. decif. 217. per totam,

quem simpliciter refert, & sequitur Marant.
de ordin. Iudic. in 6. parte principali, sexto
membro Iudic. p. de nomin. auct. num.
3. & latè habetur per Menoch. d. remed. 15.
num. 484. & sequentibus quæst. 38. licet vt
dictum est, non fuerit dicta nominatio acce-
ptata per Priorem, & Fratres, prout opus
fuisset ad hoc, vt nominantibus prodesset,
7 iuxta notata per Dec. conf. 62. col. penult. &
finali, Marant. d. titul. de nominat. Author.
in princ. & melius in repetitione l. si Actor,
num. 72. vers. posset etiam ff. de Procurat.
Anno 1595. Florentiæ.

EPITOME.

*Census annuus, & perpetuus impositus à
venditore decocto super domo, & aliis
bonis valet, licet dictorum bonorum
tertiapars fuerit ab alio possessa. Em-
ptor dicti Census debet conseruari sine
damno, & habet obligata dicta bona
super quibus census remanet funda-
tus, & super alijs etiam, exceptis bo-
nis bancarijs, & ad mensam num-
mulariam pertinentibus, quoniam in
ijs debent prius satisfieri Creditores
bancarij habito respectu anteriorita-
tis eorum.*

SUMMARYM.

- 1 *Census annuus licet emi potest, dummodo non ex-
cedat decem pro centenario.*
- 2 *Quilibet Census presumitur validus.*
- 3 *Census impositus super quibusdam bonis non pos-
sitis à venditore, sed ab alio, valet, cum in in-
strumento Census fuerit dictum, bona ad vendi-
torem pertinere, & Emptor Census forensis
esset.*
- 4 *In Constitutione Census periculum spectat ad ven-
ditorem, & tenetur venditor ad restitutionem
pretij, & ad interesse.*
- 5 *Quid ante sequant emiſionem.*
- 6 *Quid si dati fuerint fideiussores.*
- 7 *Promissio emiſionis facta in Constitutione Census
valet.*
- 8 *Res Censuales debent esse tanti Fructus quanti im-
positus est Census.*
- 9 *Constitutio Census valet contra Venditorem asse-
rentem bona spectare ad ipsum.*
- 10 *In Constitutione Census fructus sunt considerandi
tempore celebrati contractus.*

¹ In Constitutione Censui non est necessarium, quod bona reddant tantum fructum, quantum imponitur Censui impositus, & si minus reddant, emptor potest habere regressum super alijs bonis venditoris pro residuo, licet venditor non promiserit de evulsionem.

Et maxime, quando in Instrumento adest generalis hypotheca, & obligatio omnium bonorum ibidem.

² Censui redditus nullus in una parte, an videtur in alijs partibus.

³ Mercator habens in diversis locis trafficum alicuius negotiationis, si decoquat, satisfiat Creditoribus de bonis, quae sunt in loco, in quo respectu contraxerunt. De alijs vero bonis alterius loci, in quo non contraxerunt, satisfiat, satisfactis primo Creditoribus, qui in illo loco contraxerunt de eo, quod superest.

⁴ Mercator, qui habet duas negotiationes, & habet diversos Creditores, qui separatim cum eo contraxerunt, satisfiat primo Creditoribus unius negotiationis ex illius substantia, deinde alijs.

⁵ Socij persona in proprio alia est a persona socij representata in societate.

⁶ Societas non obligatur ex contractu socij invito nomine proprio, & non sociali.

demque pro praedictis, & alijs sibi promissis in instrumento dictae constitutionis Censui habuisse, & habere obligata dicta bona, super quibus census remanet, & omnia alia dictorum venditorum, & super illis de praedictis ipsi satisfaciendum, exceptis bonis bancarijs, & ad mensam numulariam, seu bancariam pertinentibus, nisi primo satisfactis integraliter creditoribus bancarijs in eo, quod superesset, & salvo iure in dictis bonis extra dictam mensam bancariam antequiritatis, & potioritatis quorumcumque aliorum creditorum, & cum declaratione, quod ubi creditores bancarij non possent integraliter satisfieri de eorum creditis in bonis bancarijs, eis quoque liceat satisfactionem consequi super alijs bonis ad mensam bancariam non pertinentibus, & cum alijs creditoribus extra causam mensae bancariae concurrere, salua cuiuslibet creditoris anterioritate, & potioritate ut supra, & ita pronuntiandum retuli Magnifico Domino Iudici Quaternario sancti Ioannis, & Sanctae Mariae Novellae Civitatis Florentinae.

Siquidem intentio D. Brugnolae fundata est in iure, quo Censui annuus licite emi potest, dummodo non excedat decem per centenario, ut ex communi, & vera Doctorum sententia tradit Ant. Tesauro. decii. Pedem. 154. in princ. ubi etiam idem ex summorum Pontificum bullis, & constitutionibus cautum esse demonstrat nu. 2. & seq. quilibet contractus praesumitur solemniter, & validus, nisi contrarium probetur l. cum precibus, & ibi Bald. C. de probat. Rol. alios referens cons. 50. nu. 3. & seq. lib. 4. Nec obstant oppositiones in contrarium deductae. Primo enim non obstat, quod dicta bona, super quibus Censui impositus fuit, pro tertia parte non spectarent ad dictos Nicolaum, et Iacobum venditores, sed ad Dominicum eorum fratrem germanum pro induitio, quia cum venditores in Instrumento dixerint, & affirmaverint bona ad ipsos pertinere, & emptor sensus esset, & id ipsis uti mercatoribus, & non infamis Ciuibus credere debuissent, & contrarium plquam probabiliter ignorare potuerit, unque constitutio Censui super dicta parte aliena valuit, quia sufficit, quod res sit constitutus Censui, vel eius esse puteur.

⁴ Navar. consil. 5. circa medium in titulo, de Censibus. Non quidem ut talis constitutio noceat illius Rei Domino, sed ad praedictum ipsorum venditorum, ut emptori teneantur ad damna, & interesse, & etiam ad pretij restitutionem, ut in puncto dedit Navar. in cap. si faveraueris 14. q. 3. in 26. & 27. questione sub nu. 118, quae sequitur Boccat.

in

CONSILIVM XCIH.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Constitutione annui perpetui census scilicet septingentorum quinquaginta auri in auro ad fauorem Nobilis Domini Antonij Brignole Genuensis per Dominos Niccolauum, & Iacobum fratres de Bertis Florentinos de anno 1593 impositi super domo magna de Florentina, & tenuta Ville Rimagij, & dictorum bonorum fructibus, & redditibus pretiosorum decem millium auri in auro per dictos de Bertis habitorum a dicto Domino Antonio validam fuisse censui in praedictis dictorum Nicolai, & Iacobi venditorum, non obstante quod dictorum bonorum tertia pars pro induitio non ad ipsos venditores, sed ad Dominicum eorum germanum fratrem pertineret, eisdemque venditores nunc cessantes, & decedentes, & eorum creditores, & Procuratorem Dominorum Deputatorum sindicatus super negotijs ipsorum de Bertis pro dicta tertia parte cuiusdam damnis, & interesse teneri indemnem, & sine aliquo penitus damno conseruare dictum emptorem, cum

- 5 in tract. de Cens. in 1. parte nu. 44. 45. 160. & pluribus seq. etiam ante sequitam euictio nem Boccat. ubi supra nu. 147. & non obstat re quod dati sint fideiussores, vt Boccat. subdit nu. 148. & praesertim quando in instrumēto adeit promissio de ipsis damnis, & interesse, vt in praesenti Casu, quia tunc magis de plano praedicta procedunt, vt habetur per Boccat. in dicta secunda parte nume. 161. &
- 7 latius num. 165. Et adhuc fortius quādo euictio promissa est, vt in hoc casu, cuius quidem euictionis promissionē in constitutione census valere voluerunt expresse Nauar. in d. cap. si feneraueris circa finem nu. 135. vers. decimum quod promissio, & conf. 9. num. 37. titulo, de cens. lib. 3. Boccat. dicta parte. 1. nume. 70.

Secundo Non obstat pariter credidi, quod adempta dicta tertia parte bonorum spectante ad aliam, duē tertiae partes pertinentes ad venditores, super quibus remanet census; non possunt reddere tantum, quā tum importat census, quasi quod res censu-
8 lis debeat esse tanti fructus, quanti imposi-
tus est census ex eo quod licet tex. extrauag. Pij. V. non dicat expresse quantē frugis debeat esse, satis tamen significatur, quod debeat esse tantē, quantē est census, alioquin non satis apud diceretur res frugifera iuxta suā biestiam materiam, secundum quam verba sunt intelligenda, Nauar. in d. c. si feneraueris sub num. 85. vers. octaua, quod res censuales, & in conf. 9. nu. 1. tit. de Cens. lib. 3. quoniam pro responsione dicitur, quod quando de hoc constaret, quod non est, non tamen noceret, cum (vt dictum est) emptor fuerit deceptus à venditoribus, & quod ad eorum pre-
9 iudiciū constituto Censui valeat, ac si bona in totum fuissent eorumdē, quo casu cessaret obiectio, cum tunc non negetur adesse in fructu tantum, quantum promissum fuit pro censu, quia sufficit, quod res censuales ab initio tempore constitutionis Censui tan-
10 tum redderet, quantum quantitas ipsius Censui importabat, licet postea ex aliquo accidenti fructus fuissent diminuti, Nauar. in d. c. si feneraueris. q. 23. num. 117. & Boccat. in d. 2. parte num. 40. Respondetur etiam se-
cundo loco, quod non est necessarium ad validitatem huiusmodi contractus, quod bona reddant tantum fructum, quantum importat census super impositus, imo quod si non fuerint tanti, sed minoris redditus, emptor posset habere regressum super alijs bonis venditoris pro residuo vique ad integram constituti census quantitatem, etiam quod venditor non promississet de euictione, nec facere quod tanti valeret, vt in individuo in his

terminis tradunt Boneas in tract. de Censib. in 1. artic. in fin. & Foller. in pratic. censuar. §. tanquam in fin. nu. 61. fol. mihi 217. in quibus locus allegatur Guid. Pap. ita tenentem decem octaua in rota per l. Lucius Titius ff. de aliment. & cibariis legat, quē optime huic rei deseruit, quod facilius admittitur, quando pro obseruatione, & adimplemento contentorum in instrumēto adeit generalis hypotheca, & obligatio omnium aliorum bonorum, quia tunc magis absque dubio pro eo, quod deest, supplendum est super illorum fructibus, vt videtur voluisse lo. Fab. in l. si quis argentum nu. 14. vers. Nunquid ergo C. de donat. & firmat expresse Boni. d. artic. 12. circa medium. vers. at in casu nostro.

Tertio etiam non officere existimatur, quod cum constitutio census annuilletur sal-
12 tem pro illa tertia parte aliena, quae euincitur, promissio quoque euictionis, & obligatio carumdem duarum tertiarum partium, in quibus venditio firma remanet, & aliorum bonorum pro ea facta, vt ac. cessione, nulla est, Grat. conf. 91. num. 20. 21. lib. 1. Tiraq. de constit. possit. limit. 7. nu. 28. cum pluribus seq. vers. sed & huic reficiendum est. Negus. in tract. de pign. & hypothec. in primo membro tertiae partis princip. num. 8. cum seq. vers. secundo queritur, Gab. titulo de clausul. concl. 10. in principio, & in terminis nostris Boccat. in dicta secunda parte num. 160. Quia responderetur, vt dictum fuit aliis, quod imo Contractus ab initio in se validus fuit quod ad venditores, & in eorum praerudicium, licet non quod ad damnum Domini ipsius rei, & propterea quod etiam respectu dictae partis euictae consuetuatur euictionis promissio, & obligatio, & hypotheca aliorum bonorum venditorum, vt in puncto responderet Boccat. sepius citatus nu. 165. Rursus dicitur, quod dicta annuillatio pro illa parte aliena non procedit ex defectu firmae constitutionis census, & eius ventionis, sed prouenit ex defectu materiae, quo in casu cessat dicta regula annullationis accessorii ex annullatione principalis, vt Boccat. subdit num. 166. ubi etiam aliter huic obiectioni respondetur.

Id autem, quod dictum est dicto D. Antonio de iuo credito non occasione negotiationis, & mense nummulariae, seu bancariae contracto satisfaciendum esse de bonis existentibus extra causam mense nummulariae, seu bancariae, non autem de pertinentibus ad dictam mensam, nisi primo integraliter satisfactis omnibus creditoribus bancariis, in eo quod superesset, & ubi creditores ipsi bancarii non possent integraliter satisfieri de eorum creditis in bonis bancariis, eis quoque licere satisfactionem

factionem consequi super alijs bonis ad mensam non spectantibus, & cum alijs creditoribus extra causam dictæ mensæ concurrere, salua in omni casu anterioritate, & prioritate cuiuslibet creditoris, iustificatur ex eo, quod si mercator habens in diuersis locis trafficum viuis negotiationis decoxit, creditores non confunduntur, sed separatim satisfiunt in locis, in quibus contraxerunt, nec qui sunt de vno loco, possunt satisfieri, de bonis alterius loci, nisi primo satisfactis integratim creditoribus illius loci, in eo, quod superesset, vt probat Stracca in tract. de mercat. titulo, de decoctoribus in vltima parte. Rub. qui prior in bonis decoct. habet. nu. 20. vers. reliquum est. Et ante eum Castr. in l. procurators §. si plures. nu. 1. ff. de tributo. actio. Et in l. si fideicommissum §. tractatum nu. 2. §. ff. de iudic. & in allegationibus post. conf. 9. per totum lib. 1. & iterum conf. 286. col. fin. in princ. eod. lib. 1. & rursus 14 ex eo, quod si Mercator duas negotiationes exercuit, & separatim creditores habuit, si decoxerit, separatim satisfiunt creditores, nec qui crediderunt vni negotiationi, de alterius substantia satisfaciendi sunt, vt ex pluribus ostendit Stracc. vbi supra nu. 21. & seq. vers. sed his adde, & licet in contrarium, & magis fortan in terminis nostris faciant tradita per eundem Stracc. in eodem loco nu. 25. & seq. vers. postremo adiciendum est, dum post Castr. d. conf. 286. vult. Creditores mensæ, nummulariæ non esse potiores in ipsa mensa & rebus eiusdē Creditoribus extra causam mensæ, sed omnes simul cōcurrere, & admittendos esse in omnibus bonis debitoris: tamen determinationem hanc non recipit vsus, & in foro mercantili quotidie contrarium seruetur: & mos est, & consuetudo canonizata Florentiæ, quod in substantijs mensæ primo satisfiant Creditores bancarij, & si quid supersit, alijs extra causam negotiationis, & dictis creditoribus bancarijs integre non satisfactis in rebus mensæ, quod concurrant in bonis non perennitibus ad mensam cum creditoribus extra causam negotiationis, & nefas quodammodo esset aliud dicere, quam practicam, & consuetudinem, & de iure subuenire posse, etiam quando creditores extra causam bancariam sunt priuilegiati, & habent hypotheam antenorem, si bancarij creditores ex ista tuto hypothecam habent, late ostendit D^o Ludouicus de Peguer. in suis decision. seu quæstion. crimin. cap. 38. per totum, vbi testatur ita per Regium criminale consilium Cataloniæ fuisse iudicatum, quod Creditores bancarij in pecunijs bancarijs præferuntur creditoribus anterioribus ex causa admini-

strationis tutelæ, & curæ, & diffusæ loquuntur multa allegans, & cum diuersa sit persona socij in proprio à persona eius representata in societate, Rot. Genueu. decif. 31. nu. 11. & decif. 75. nu. 3. & diuersa sint lura, vt notant. Bal. Salyc. & alij in l. eius C. de com. penfat. & ex contractu socij nomine proprio & non socialj non obligetur societas Rot. Genueu. decif. 14. nu. 94. Alex. conf. 139. in primo dub. sub. num. 1. lib. 5. Decif. in l. si socius n. 3. in fin. ff. si cert. petat. & ibi etiam ceteri Doctores, et nouissime Antonius Theaur. decif. Pedemont. 136. num. 2. & pluribus seq. vbi quod hoc procedit etiam quod in instrumeto societatis adesset pactum, quod quicquid per vnum ex socijs actum esset, censeretur ab alijs factum, & omnes obligarentur. Non videtur inconueniens, quod cum hoc debitum Nicolai & Jacobi sit proprium, & non sociale, non sit soluendum de rebus societatis, nisi primo satisfactis ijs, qui cum ipsa societate contraxerunt, in eo, quod superesset, & potissimum ex eo, quod descripi creditores in libris societatis ex statuti dispositione habere dicuntur hypothecata omnia bona socialia saltem factio sumpto per manum Notarij iuxta dicti statuti tenorem. Anno. 1595. Florentiæ.

EPITOME.

An diuisio facta à Patre inter filios valeat, ita vt amplius mutari non possit: & an creditor vnus ex dictis filiis, cui fuerunt data per Iudicem in solum bona dicto filio assignata, possit molestari.

S Y M M A R I V M.

- 1 Diuisio inter filios facta per Patrem valet, & vbi ex defectu solemnitatis non valuisse, Index tamen in diuisione talem patris voluntatem seruare deberet, ita vt quando Patre mortuo aliqua diuidenda remanerent, ea essent diuidenda eo modo, quo cetera in vita Patris diuisa reperiuntur.
- 2 Diuisio facta à Patre inter filios, licet possit per patrem reuocari, tamen id non procedit, quando talis diuisio est iurata, quia tunc iure confirmatur irrevocabiliter, veluti donatio facta à Patre filio in potestate.
- 3 Pater, qui inter viros vni ex filiis pro sua portione iuramento firmata aliquid assignauit, non potest eandem bonorum partem in alium transferre sine eiusdem filij consensu.

Et ideo prior assignatio arctendi debet, etiam si prioras in hora consisteret, imo etiam in pñcto, ibi d.

4 Datio

- 4 *Datio in solutum à Iudice facta vicem venditionis obtinet, Ideoque creditor in solutum bona debitoris accipiens, potest iuribus debitoris uti, & ex eis se defendere, sicuti emptor ex persona venditoris.*

CONSILIVM XCV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Arts (ni fallor) aperte sunt rationes, ex quibus motus fui ad referendum D. officiali Vergareti eius partes esse in absolviendo magistrum Ioannem olim Martini de Fabris de Vergareto à petitis per Angelum quondam Francisci de Abbata Theghaz. Cum enim Bartolomeus aliàs Belluccius de Vergareto inter viros diuersionis eius bona inter filios, & unicuique certam assignauerit portionem, & Cuccio cognatim eam bonorum partem, de qua nunc contenditur, Clarum est, quod talis diuisio, & assignatio patris inter liberos valuit. l. quoties. C. fam. c. 11. & ubi ex defectu solemnitatis non valuisse, Iudex tamen in diuisione, talem Patris voluntatem non solemnem seruare deberet. l. filij patris eod. tit. in tantum ut quando eo mortuo alij qua diuidenda remanerent, ea essent diuidenda eo modo, quo ex terra in vita Patris diuisa reperiuntur. l. quæ Pater inter filios, ff. eod. tit. Et licet dicta diuisio reuocari per patrem possit, Duran. de arte testand. & caut. ult. volunt. tit. 3. de liber. insit. vel ex hered. cautel. 1. num. r. tamen non procedit, quando est iurata, quia tunc iuramento confirmatur irrevocabiliter, veluti donatio facta à Patre filio in potestate. Dec. conf. 139. in princ. las. dicens esse communem opinionem, à qua temerarium sit in iudicando recedere conf. 118. num. 1. lib. 4. & secundum eam iudicari parlamentum delphinale, teste Guido Pap. decif. 146. in fin. Crauet. dicens Communem conf. 19. num. 1. Clar. in §. donatio. que. tit. 8. in fin. num. 8. Aliens, quod hodie fere omnes transiunt cum illa opinione, & quod cum in practica nullam habeat difficultatem, inepus esset Aduocatus, qui eam veller in deiectionem deducere. Gabr. ti. de donat. conclus. 4. in princ. attestans de magis communi, & nouissimè Thesaur. decif. Pedemont. 3. 2. nu. m. 10. dicens, quod Sena-

tus Pedemontanus solet secundum eam iudicare. & in terminis nostris in diuisione tradit punctualiter Duran. de art. testand. & caut. ult. volunt. d. tit. 3. dicta caut. 2. num. 2. ut propterea non potuerit idem Belluccius postea eandem bonorum partem sine Cuccij consensu transferre in alium l. fin. ff. de pact. & l. quod nostrum est ff. de reg. iur. sed prima concessio facta Cuccio attendatur, & praualeat secundum factam Angelo agenti, per regulam, quod prior in tempore, potior sit in lure l. quoties vtriusque ff. de reg. iur. & c. qui prior eod. tit. in 6. etiam si in hora tantum, vel etiam in puncto consisteret prioritas, ut ex pluribus tradit Dec. conf. 689. nu. 2. & 3. ex quibus sequitur, quod cum in solutum datio à Iudice facta vicem venditionis obtineat l. si pradium 4. C. de euict. & l. si ob causam 13. eod. tit. & creditor in solutum bona debitoris accipiens possit iuribus debitoris uti, & ex eis se defendere, sicut emptor ex persona venditoris, à quo in ipsum omne lus transit, se defendere potest. leg. emptori etiam 18. eod. tit. Magister Ioannes reus conuentus, qui seruatis seruandis uti creditore Cuccij sententias fauorabiles obtinuit lupere dictis bonis ipsi Cuccio à Patre assignatis, lure molestandus non sit à dicto Angelo Actore, qui postea ab eodem concedente in dictis bonis lus est consequutus. Anno 1595. Florentiæ.

E P I T O M E.

Vendenti rem cum pacto, ut sibi retrovendatur eadem res, si dicta res in tertium alienetur, an primo venditori competat actio ad eam rem recuperandam? que actio competat, & quomodo venditor agat contra tertium possessorem?

S Y M M A R I V M.

- 1 *Pactum de retrovendendo exerceri potest contra singularem possessorem, & ex eo primo venditori competis iuris rei venditatio oblati precio ad rem recuperandam contra tertium possessorem.*
- 2 *Emptor cum pacto de retrovendendo non potest rem emptam in alium transferre, nisi cum sua causa, & suo onere.*
- 3 *Venditor cum pacto de retrovendendo potest rem venditam recuperare à tertio possessore, si non vigore iuris, saltem ex aequitate per actionem in factum.*

factum tanquam in rem scriptam.

4 Dominus rei vendit eum pacto de retrovendendo non exit à venditore simpliciter, sed cum illo onere.

5 Vendita re cum pacto de retrovendendo, si emptor pro observantia pacti obligavit bona sua vendita, tunc dicto venditori competit actio hypothecaria in rem contra secundum emptorem.

6 Vendita re cum pacto de retrovendendo potest primus venditor eam à secundo emptore multo magis recuperare, si dictus secundus emptor fecisset primo emptori idem pactum de retrovendendo.

7 Venditor cum pacto, ut emptor teneatur eandem rem vendenti retrovendere, si pendente termino, emptor eam rem alteri obligavit, & postea venditor ipsam rem redemit, illa obligatio resolvitur, & dicta res ad dictum venditorem liberatur. Et ideo ipse redimens erit immunis ab omnibus hypothecis suis posterioribus, siue anterioribus.

Secus est si tale pactum esset factum post venditionem, & traditionem, nam tunc redimens vincit hypothecas posteriores, non anteriores ibidem.

CONSILIVM XCVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Existente lite coram D. Potestate Buggiani inter Franciscum, & Fratres filios, & heredes Lucæ de Lambertis agentes ex vna parte, & Iulianum quondam Iohannis de Benedictis de

Vzzano reum conuentum ex altera super recuperatione quorundam bonorum olim per dictum Lucam Agentium patrem venditorum Baptiste Sebastiani Bernardini de Vzzano cum pacto de redimendo quandoque pretium exbursum restitueretur, & exinde per dictum Baptista primum emptorem venditorum dicto Iuliano reo conuenio cum eodem pacto redimendi quodcumque pretium restitueretur, vt supra, & causa mihi commissa, vt quid de lite faciendum esset, consulerem. Retuli dicto D. Potestati eius partes esse in pronuntiando ad fauorem actorum.

In eam enim veni opinionem, quod pactum de retrovendendo exerceri possit contra singularem possessorem, & ex eo primo venditori competat vnus rei venditio, ob lato pretio ad rem recuperandam contra

tertium possessorem, qui ipsam rem emit à primo emptore ad retrovendendum obligato, qui eam in alium transferre non potuit, nisi cum sua causa, & cum onere suo, vt in terminis tradit Cast. in l. si cum venderet, sub nu. 6. ff. de pignorat. ad. quam opinionem sequuntur Aret. in §. 1. sub num. 31. versic. Quod autem ad secundam speciem simulationis in lit. de exceptio. Socin. consil. 80. sub nu. 1. versic. sed dubium est lib. 3. Dedus consil. 614. num. 14. versic. & retenta, & ibi etiam Addent. ad eum in littera H. Ias. consil. 128. col. 5. in fin. sub nu. 4. versic. Similiter pro hac parte lib. 4. Corn. consil. 90. nu. 7. lib. 4. Boer. decif. 182. num. 16. 17. 19. & pluribus seq. Crauet. consil. 201. in 1. dub. sub nu. 1. & alij plures relati per Addent. ad Alex. consil. 101. lib. 1. in apostilla sub littera B. & procedit, si non rigore iuris inspecto, saltem ex agilitate, data primo venditori actione in factum tanquam in rem scripta, ex quo dominium non exiit simpliciter, sed sub dicto onere, vt dicit appofillator prædictus ad Alexand. subdens, quod ita obliuatur. Quæ opinio indubitanter locum sibi vindicat, quando pro observantia pacti primus emptor obligavit bona sua venditori, vt in præfati casu factum apparet, quia tunc potest primus venditor contra secundum emptorem ex dicto pacto agere hypothecaria in rem. Soc. d. consil. 80. sub nu. 2. versic. vel etiam, libro 3. Ias. d. consil. 128. col. 7. sub num. 6. versiculi. item adest etiam libro quarto, Boer. dicta decif. 182. ante finem numero 13. versiculi. præterea in talibus pactis, Nat. in additione. ad Alexand. dicto consilio decimo, libro 1. in prima apostilla post principium versiculi. difficultas cessaret, & alij addent. ibidem in apostilla sub littera B. Crauet. consil. 261. sub numero 3. versic. Tertio addo, vbi ait, ita aliis consuluisset, prout verè consuluist. in consil. 201. in primo dub. sub num. 3. versic. planè in casu isto, & iterum numero nono, versic. postremo considero, & magis absque dubio procedit cum iste secundus emptor simile pactum venditori suo, eidemque primo emptori fecerit per ea, quæ in terminis tradit Boer. dicta decif. 182. num. 25. & seq. versiculi. quia opinio Alexandri facit, quod tradit Dec. in leg. si socius sub numero sexto, ff. si cert. perat. vbi quod si vendo tibi rem cum pacto, quod infra certum tempus tenearis illam pro eodem pretio retrovendere, & postea secundum conventionem retrovendis, si emptor tempore, quo erat penes eum, rem alteri obligauit, illa obligatio resoluitur, & res libera ad me reuertitur, & dicit ibi Appofillator, quod si ab initio est vedita cum hoc pacto cum hypotheca, immunis est

redu-

redimens ab omnibus hypothecis emptoris
siue anterioribus, siue posterioribus: si ve-
rò post venditionem, & traditionem factū
est hoc pactum cum clauula hypothecae
etiam generali, redimens vincit hypotheca-
cas posteriores, sed non priores. Anno
1595. Florentiae.

CONSILIVM LXXXVII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in-
tellectum meum.*

E P I T O M E.

*Stante statuto, quod is, cui delata est he-
reditas siue ex testamento, siue ab in-
testato, teneatur illam adire, vel re-
pudiare intra mensem expressè: alias
eo elapso eam adiuisse censetur, quod
dictum tempus incipiat currere à die
scientia hereditatis delatae, & que
scientia requiratur.*

S Y M M A R I V M.

1. Hereditatis aditio constat in solo animo, qui tan-
quam quid occultum, & latens non potest aliter
percipi quam per extrinsecam, quae extrinseca co-
gnoscitur vel verbis, vel factis.
2. Stante statuto, quod is, cui delata est hereditas siue
ex testamento, siue ab intestato teneatur illam
adire, vel repudiare intra mensem expressè, aliud
eo elapso adiuisse censetur, tale tempus unius
mensis non currit, nisi à die scientia sibi delatae
hereditatis.
3. Et an pure dicta hereditas sibi delata sit, an verò
sub conditione iam purificata, cum aliis heredi-
tatem adire non possit.
4. Item scire debet pro qua parte sit institutus.
5. Et licet non sit necesse, quod videtur fieri testamen-
tum, vel illud legere ad sciendum, qualiter ipse
sit institutus heres, tamen opus est, quod aliquo
modo iudicialiter, vel extrajudicialiter habeat
claram scientiam contentorum in testamento.
6. Et talis scientia probari debet, cum aliis prae-
sumatur ignorantia facti alieni.
7. Filii tanquam sui heredes non presumunt scire
testamentum patris, nec videtur de noho acqui-
rere, cum sit heres patris, sed sibi dominium con-
suetudine dicitur, quod maxime in muliere pro-
cedat.
8. Plures conuocantur, qui allegari solent ad arguen-
dam in iustitiam, hoc de scientia Testamenti, &
contentorum in eo, & responsio ad distas conio-
cturas remissus.

N. Causa veniente in-
ter Dominas Franci-
scam, & Laurentiam
sorores, filias quoddam
Caesaris de Bartolinis,
& earum respectiue
viros Agentes ex vna
parte, & D. Doroteam
earundem sororem, & filiam similiter di-
cti Caesaris, & eius virum ex altera, ad re-
ferendum mihi commissa per Dominum
Potestatem Buggiani. Retuli eius partes
esse in pronuntiando dictam Dominam Do-
roteam non fuisse, nec esse heredem ex te-
stamento dicti eius patris pro aliqua parte
seu portione: & successiue protestationem
contra eam veluti ex tertia parte heredem
Testamentarium dicti eius Patris factam
per dictas eius sorores, & earum viros pro
diuisione faciendam, prout in actis, eam non
affecisse, nec afficere: & ad ita referendum,
omissis plumbis fundamentis in medium
adductis per Dominum informantem pro
dicta Domina Dorotea, Motus sum ex eo
potissimum, quod mihi ipsi D. Dorotea
obstare potest, quam statutum Buggiani,
quo cautum est, quod is, cui delata fuerit
hereditas siue ex testamento, siue ab in-
testato, teneatur illam adire, vel repudiare
intra mensem expressè, alias eo elapso eam
adiuisse censetur, nec amplius repudiare po-
test. Circumspecto enim dicto statuto, nul-
la constat ex processu aditio, quae cum con-
sistat in solo animo. leg. gerit. ff. de ac-
quirend. hereditat. & leg. si auiam, C. de iu-
re delib. & iste animus, tanquam quid oc-
cultum, & latens non possit aliter percipi,
quam per extrinsecam, leg. quidam in iuo,
ff. de condition. institution. & notar gloss.
in leg. is qui ff. de tut. & curat. dat. ab his.
Quae extrinseca cognoscitur altero de duo-
bus modis, scilicet vel verbis, vel facto, ex
quibus hominis voluntas declaratur, vt de
verbis dicit Bald. per illum text. in leg. non
codicillum numero sexto, C. de testam. &
de facto idem Bald. in leg. reprehenden-
da, numero secundo, etiam per illum tex-
tum, C. de institution. & substitution. &
de utroque pulchre tradit Marant. in repe-
tion. leg. is potest, numero 41. versicul. &
praesuppono, ff. de acquir. heredit. & neque

ex verbis, neque ex facto appareat, quod D. Dorotea se patris heredem fecerit, consequens est, ut dicte paterna hereditas aditio probata non dicatur.

- 2 Nec ex iam citato statuto hæres facta dicitur, licet in termino Mensis ab illo assignato dictam hereditatem expressè non acceptauerit, nec repudiauerit, quoniam aduertendum in primis est, quod dictum tempus non currit hæredi, nisi à die scientiæ sibi delatæ hereditatis, ut tradit Marant. in d. leg. is potest. numero 119. versicul. inaccessu in quantum. post. Bartol. ibidem numero 18. versicul. sed pone quod quidam, & habetur per Anton. Bard. in tract. de temp. vtil. & continuo capit. tertio, lib. numero 7. versicul. ac etiam annus, & alios per cum allegatos, adeo ut necessarium fuisset, quod D. Dorotea sciret paternam hereditatem sibi fuisse delatam, & an pure, vel sub conditione, quæ iam fuerit purificata, cum alius si ignoret, an pure, vel sub conditione iam purificata sit instituta, non possit adire leg. is qui hæres cum ibi notat. & leg. hæres 31. & ibi Bartol. ff. de acquirend. hereditat. & leg. prima, §. scientiam, ff. de bonorum possession. secundum tabulas, Bartol. in leg. si quis extraneus §. si quis partem post principium, ff. de acquirend. hereditat. Marant. in d. leg. is potest numero 183. versicul. Sextum requisitum, item & pro qua, & quanta parte fuisset instituta Bartol. in d. leg. is potest. numero 30. versicul. septimo requiritur, & in leg. si quis extraneus §. si quis partem in principio, & in leg. ex sensu in vltim. oppositio.
- 3 ff. de acquirend. hereditat. & licet non sit necesse, quod vident fieri Testamentum, vel illud legerit ad sciendum qualiter quis sit institutus hæres, ut possit adire, tamen opus est, quod aliquo modo iudicialiter, vel extraiudicialiter habeat claram scientiam contentorum in Testamento. Bartol. in d. leg. is potest. num. 19. versicul. circa hoc est aduertendum, & ibi Marant. num. 310. versicul. item in quantum, & pulchrè demonstratur inter consil. Bald. consil. 195. colum. final. versicul. contrarium etedo fore verius libro tertio, quæ scientia cum ex processu probata non fuerit; merito ignorantia præsumitur per regulam, quod in dubio semper præsumitur ignorantia facti alieni, nisi probetur scientia leg. verius, ff. de probatio. & capitul. præsumitur de regul. iur. in sexto.
- 7 & indubitanter in filio, qui tanquam suus hæres non præsumitur scire Testamentum Patris, cum ex eo possit esse hæres, etiam ignorans, nec videatur de nouo acquirere, sed sibi dominium continuare. Bartol. in d. leg. is potest. sub numero 116. versicul. in du-

bio autem, & latius Marant. ibidem numero 314. versicul. 12.

Limita, quod maximè videtur procedere in muliere, ex notatis in dicto consilio 195. inter consil. Bald. colum. fin. libro tertio, vbi etiam responderetur ad plures coniecturas, quæ allegari solent ad arguendum in instituto hærede scientiam Testamenti, & contentorum in eo. Ex quibus faciliè tolli possent omnia, quæ contra D. Doroteam adducuntur, si legitimè & concludenter essent probata, prout non sunt, in quibus propterea insistendum non est, & cum hoc vnicum ignorantia fundamentum sibi ad victoriam sufficiat, frustra in alijs tempus contendendum esse non censui. Anno 1595. Florentiæ.

EPITOME.

Mandatum de superfedendo ab executione trium sententiarum conformium an sit confirmandum seu reuocandum, cum opponatur exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis.

SYMMARIUM.

- 1 Nullitas sententiæ ex defectu iurisdictionis si est aliquantulum deglutata, & non est visa temeraria, opponi potest quoadcunque etiam post tres conformes, nec vniquam reiecta intelligitur.
- 2 Ab executione non est absurdum superfedere, quod periculum est irreparabile, seu executio irretractabilis.
- 3 Facta executione, quando præiudicium reparari potest magna cum difficultate, perinde est, ac si penitus esset irreparabile, & ideo ab executione est superfedendum, ac si præiudicium non esset retractabile.
- 4 Difficultas magna equiparatur impossibilitati, prout est difficultas retractandi præiudicium illatum per executionem trium sententiarum conformium.
- 5 Via illa eligenda est, qua partibus minus præiudicij offert; & ideo cum mandati confirmatio de superfedendo ab executione trium sententiarum conformium modicum præiudicium offerat parti petenti executionem, reuocatio autem mandati magnum præiudicium offerat parti, contra quam executio fieret, via confirmationis est potius eligenda.

CONSILIVM XCIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N causa agitata coram admodum Magnifico & Reuerendo Domino Decano Metropolitane Ecclesie Florentine Iudice Delegato, & Commissario Apostolico iurur D. Genetram locundam relictam quondam Vincentij de Bardis ex vna parte, & Magnificum D. Equitem Leonardum de Pittis, in qua agebatur de reudicatione, vel consuetudine mandati de supercedendo ab executione trium sententiarum composuimus. Retuli dicti D. Iudici, & Commissario mandatum non esse reuocandum, sed imo confirmandum, eoque firmo stante inhibendum iuxta petita per dictam D. Genetram, quia & si ad fauorem Domini Equitis adfuerint sententiae conformes, cum tamen opposita de nullitate vltimae precedentium confirmatoriae ex defectu iurisdictionis, visum est valde aequum, vt dicta oppositio pendente ab executione per Equitem petita supercedatur: quia haec nullitas, quae nullata fuit aliquantulum, & vltima nonnulla, opponi potest quodcumque etiam post tres conformes, nec inquam recedat intelligitur, Romae consilio 42. numero secundo, & consilio 115. in fin. Castr. consilio 99. sub numero primo, libro secundo. Matul. singul. 10. & in leg. final. numero 52. ff. de iurisdic. omni. Iudic. Gabr. in titul. de execut. rei iudic. conclus. prima, in 5. similia. numero 13. & latius in titul. de iur. conclus. tertia in sectione ampliat. numero nono, ubi plures alios ad idem refert, & maxime quia et si executio non sit vera irreparabilis, asserit tamen maximum praedictum vltimum magna cum difficultate posset reuocari, vt 2. propterea, non adiudicantur ab executione supercedere, prout voluit Dodder. quando periculum est irreparabile, sen executio irreueracabilis, vt in penultimo decur. Capel. Tolos. decr. 930. loquens in re iudicata inducitur per tres conformes, & post eam Felyn. in cap. cum super, columna penultima in fi. extra de re iudica. sequitur Gabr. in dicto titulo de executio. rei iudic. in 3. limitatio. numero 21.

3. Quando enim praedictum magna cum

difficultate reparari potest facta executione, perinde est, ac si penitus esset irreparabile; adeo vt sit supercedendum ab executione non secus, ac si praedictum non esset retrahibile, quia difficultas haec impossibilitati equiparatur, vt in terminis tradit Felyn. in loco citato sub num. 17. verficul. item nota, quod stante statu. Quod libentius facendum duxi, cum suspensio haec executionis modicum damnum asserit possit Equiti, maximum autem praedictum allatura esset videtur executio, vt propterea non immo-rito capienda sit via haec, quae partibus minus asserit praedictum, & per quam iustibus vtriusque earum conuincitur iuxta dictum Castr. communiter approbatum in leg. prima, ff. si quis caution. Anno 1595. Florentiae.

E P I T O M E.

De precepto guarentigiae, & quando promissio de vendendo sit venditio: & quod si locator dimittat possessionem rei locatae conditori, est, ac si ei venditorem tradiderit.

1. *De precepto guarentigiae, & quando promissio de vendendo sit venditio:*
2. *Quod si locator dimittat possessionem rei locatae conditori, est, ac si ei venditorem tradiderit.*
3. *De precepto guarentigiae, & quando promissio de vendendo sit venditio:*
4. *Quod si locator dimittat possessionem rei locatae conditori, est, ac si ei venditorem tradiderit.*
5. *De precepto guarentigiae, & quando promissio de vendendo sit venditio:*
6. *Quod si locator dimittat possessionem rei locatae conditori, est, ac si ei venditorem tradiderit.*
7. *De precepto guarentigiae, & quando promissio de vendendo sit venditio:*
8. *Quod si locator dimittat possessionem rei locatae conditori, est, ac si ei venditorem tradiderit.*
9. *De precepto guarentigiae, & quando promissio de vendendo sit venditio:*
10. *Quod si locator dimittat possessionem rei locatae conditori, est, ac si ei venditorem tradiderit.*

CON.

CONSILIVM LXXXXIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vridicam esse putavi sententiam latam per Magnificum D. Iudicem Quarteriorum Sancti Spiritus, & Sanctae Crucis Cunitatis Florentiae ad fauorem D. Iacobi, & Fratrum olim Clarissimi D. Nicolai de lunetabin-dis conera D. Nicolaum, & Alexandrum quondam Hieronymi etiam de lunetabin-dis: eamque propterea confirmandam, & approbandam esse retuli Magnifico D. Iudici primatum appellationum dictae Ciuitatis Florentiae rationibus infra scriptis.

Primo, quia cum agatur de promissione facta per Authores dictorum Nicolai, & Alexandri Authoribus dictorum Iacobi, & Fratrum sapienter reterata & per eisdem Nicolaum, & Alexandrum ratificata, & approbata de vendendo praedium luellatium, de quo contenditur, non videtur, quod dicti Nicolaus, & Alexander possint ad illud agere contraveniendo facto primorum promittentium vendere, quorum sunt heredes per regulam leg. cum a matre C. de rei vendic. & leg. ex qua persona ff. de regul. iur. & etiam proprio priorum met agentium, qui dictam promissionem ratam habuerunt per ea, quae leguntur & notantur in leg. prima in princip. ff. de pact. & in leg. 1. etiam in princip. ff. de constit. pecun. & in cap. quod semel placuit de reg. iur. in 6.

Secundo, quia in instrumeto anni 1350. in quo praecia fit narratio, & relatio praecedentis instrumeti facti visque de anno 1346. super dicta promissione, & alijs inter partes conuentis, adest promissio obseruandi omnia promissa cum clausula guarantigae, cuius effectus est, vt promittens factum non liberetur praestando interesse, sed praecise cogatur illud adimplere, vt decidit Bald. in leg. 1. num. 61. versicul. sed pone C. de sent. quae pro eo, quod interest profer. Soc. conf. 16. num. 66. lib. 4. Com. consil. 136. nu. 9. lib. 4. Et si dicatur quod dicta conclusio non ita simpliciter intelligitur, sed procedit tantum, quando primitiua obligatio ad factum descendit ex sententia, vel praeccepto iudicis, cui acquiritur guarantigia apposita in instrumeto, & habet executionem paratam:

secus autem quando primitiua obligatio descendit ex contractu, & super ea fertur sententia, vel fit praecceptum. quia tunc sententia vel praecceptum regulatur secundum naturam contractus, adeo quod licet quis sit simpliciter condemnatus ad factum, ad quod per stipulationem se obligauit; nihilominus potest soluere et interesse, donec conueniatur actione indicata & lis super ea contestetur, vt in puncto dicit Com. d. conf. 136. nu. 10. versic. nec obstat. quod vltimo loco dicebatur libr. 4. Responderetur, quod istud interesse, ex cuius praestatione obligatus ad factum volebat se eximere a praecia obseruancia, videbatur offerendum per actores antequam lis contestaretur, vel alius actus similis lris contestationi interueniret in causa secundum enndem Com. d. conf. 136. num. 11. versic. vel dicamus, & potissimum quia qui vult agere, & aliquid habet pro parte sua adimplere, nisi adimpleat prius, agendo auditi non debet I. Iulianus §. offerri, cum ibi notatis ff. de act. empt.

Terrio quia, & si aliud sit veditio, & aliud promissio de vendendo, & propterea promissio de vendendo non dicatur venditio. I. in bonae fidei ff. de eo quod certo loco, leg. si fideiussor §. fin. ff. de legat. primo, cum vbi-que notat. per Doct. Bartol. in leg. si pupillus ad fin. numero tertio, ff. ad leg. Falcidiam & in leg. fin. numero 8. ff. de condit. caus. data. vbi etiam alij, Bald. in leg. final. in principio numero 18. versicul. quarto li restator vixit C. com. de legat. Angel. in leg. prima, C. de pact. pignor. Alexand. consil. 121. numero 5. libro quarto, Soc. consil. 170. nume. secundo, libro secundo, & in l. si ante nuptias sub numero secundo, ff. solut. matrim. Ias. consilio 117. columna prima, libro primo, Are. consilio 18. in primo dub. Dec. in leg. cum fundus §. seruum tuum imprudens, num. 4. ff. si cert. petat. Tesauro. decul. pedemon. 133. num. 5.

Et per dictam promissionem de vendendo non acquiritur ei, cui facta est, nec dominium, nec possessio, nec aliquid ius in rem, sed tantum detur actio ad interesse, ex quo dictam promissionem faciens non teneretur praecise vendere, vel rem tradere, sed soluendo interesse liberetur, quia est quid facti leg. consilio, §. fin. in fin. ff. de curat. furios. & regula est, quod in obligationibus facti succedit obligatio ad interesse leg. si quis ab alio §. fin. ff. de rei iudicat. leg. stipulationes non diuiduntur versicul. Celsus, ff. de verb. obligat. vbi ille, qui promittit mutua-re pecuniam, si non facit, obligatur ad inter-

esse, & in terminis illis pacti de vendendo tradunt Alex. conf. 212. num. 14. lib. 6. laf. d. confil. 117. colum. 1. sub num. 1. lib. 1. Dec. conf. 502. num. 7 & 8. & conf. 503. num. 2. Telsur. d. decil. 233. num. 5. & 6. dicens esse communem opinionem, & ab ea in iudicando non esse recedendum, & secundum eam vidisse pluries per Senatum iudicatum, etiam si promittens haberet facultatem vendendi, & tradendi, vt ex multis probat Dec. in dd. consilijs, & fortius etiam si promissio esset iurata, vt subdit laf. d. conf. 117. colum. 2. in versic.

- 6 Imo fortius; tamen quando quis promissit vendere certo pretio, & secuta est traditio rei, & solum est pretium, vel de eo habita est fides, vt in praesenti casu euenit, dicta promissio transit in veram venditionem, & ex ea transfertur dominium non secus ac si ab initio fuisset venditio, vt in puncto tradunt Bald. conf. 451. in principio lib. 2. late Soc. confil. 170. sub num. 2 & seq. lib. 2. & in leg. si ante nuptias sub num. 2 & 3. versic. & ista glossa. ff. solut. matr. quem secuti sunt Ruin. confil. 57. sub num. 13. versicul. non obstat iniuper, & confil. 86. numero 13. lib. 1. Dec. confil. 614. sub num. 15. Curt. iun. confil. 82. num. 8. & 9. versicul. confirmantur praemissa, Gozad. confil. 90. numero 14. Natr. in additione ad Alexand. confil. 121. in appositula in verbo Decem annos. lib. 4. Telsur. d. decil. 233. num. 10. vbi refert ita pluries Senatam tenuisse, Tiraquel. de retract. conuent. ad fin. tituli num. 67. cum quam pluribus sequent. Didac. lib. 3. variar. resolut. capit. 4. colum. final. versicul. 18. Narra confil. 184. num. 6. Cephal. confil. 315. num. 3. & sequent. Burlat. confil. 100. num. 16. Siluan. confil. 49. num. 10. & est de mente Rubi Alexand. confil. 29. & Natr. confil. 171. & aliorum, quos potius habeo consensum quam necessarium esset recenere.

- Nec obitare videtur, quod dicta conclusio non intret in casu praesenti, in quo non videtur interuenisse traditio rei, quia dominij translatio cautam solet, ex eo, quod praedictum non fuit per promittentes vendere traditum ijs, quibus promissio facta fuit, sed locatum, quae res translatio rei dominij repugnat, quia rei locatae dominium retineamus. leg. non solet. ff. locat. in tantum vt conductor ipsius dominij questionem referre non possit locatori leg. si quis conductionis titulo. C. locat. leg. nec ereditores. C. de pignorat. ait. Alex. confil. 131. num. 4. lib. 4. Item, & possessionem, quia conductor deuenit tantum, non autem possidet, sed per eum locator possidere dicitur. leg. 3. §. quod si seruus, & §. saltus habentes, ff. de acquirend. possell.

& melius probatur in leg. si quis ante, & in leg. quamuis §. si conductor ff. eodem tituli. Ruin. confil. 17. sub numero 4. libro primo, quoniam responderetur, quod locatio ad ium mum duratur vsque ad annum 1554. a quo tempore extra nulla amplius interuenit locatio neque expressa, neque tacita, immo si qua adfuisset, resoluta, & finita penitus fuisset per agnitionem pretij vigore instrumentorum subsecutorum anno 1559. & anno 1579. iuxta tex. in leg. sicut emptio §. interdum ff. locat. cum ibi notat. per Cast. in princip. post alios antiquiores, maxime ex lapsu tam longi temporis annorum vltra quadraginta post ipsam locationem finitam, quo in casu facilius locatione non obstante ex promissione de vendendo resultat perfecta venditio cum dominij translatione per notata in terminis a Curt. iun. d. confil. 82. maxime ad fin. sub num. 9.

- 8 Et cum dicta locatione cessante interueniret dimissio possessionis penes auctores dictorum Iacobi, & Fratrum, ea loco traditionis habetur, & quod ad translationem dominij operatur eundem effectum, quem vera traditio producere solet §. interdum in situt. de rerum diuisione. leg. qua ratione, §. interdum, ff. de acquirend. rei. domin. lege quaedam mulier ff. de rei vindicatione. leg. si sponsalibus §. si mulier ff. de iur. dot. leg. non solum §. quod vulgo in fin. ff. de viucapio. laf. in leg. traditionibus sub numero 7. C. de pact. Tiraquel. de retract. lignag. §. primo gl. ff. 14. numero 66. versicul. tamen ego. & in terminis illis tradit hoc in puncto l'ec. d. confil. 614. numero 15. & comprobatur per Caj. hald. confil. 315. num. 8. qui enim reperitur in possessione rei, videtur in ea exire vigore tale promissionis, & per superuenientiam noui tituli detentio transmutatur in possessionem ipso iure absque alia traditione, vt probant aperte iura praecitata, & dicunt praefati Doctores.

- 10 Vltimo quia vilius est, quod minime sit aperienda via, per quam contrahenti possit tunc & toties reiteratis promissionibus factis tam per agentes, quam per eorum Auctores, etiam quod aliqua in eis dubietas considerari posset in damnum eorum conuentorum, vt in fortioribus terminis tradunt Soc. confil. 131. numero 32. lib. 2. & Dec. confil. 474. num. 4. Anno 1595. Florentiae.

EPITOME.

Cessio nominum Debitorum cum hoc pacto, Che il cedente non sia tenuto al cess-

Cessionario, ò compratore della verità, ò bugia, bontà, ò cattività di detti debitori, an valeat.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Vendens nomina debitorum non tenetur de euisione ne, nec tenetur prestare ea esse exigibilia seu debitores esse soluendo, tenetur tamen prestare ea esse vera, & debitores esse verè debitores.*
- 2 *Patium, quod vendens nomina debitorum, non teneatur prestare debitores scriptos esse verè debitores; valeat.*
- 3 *Potest fieri patium quod secuta euisione rei vendita, venditor non teneatur ad restitutionem pretij.*
- 4 *Valeat patium, quod venditor non teneatur de euisione, si res emptæ euincatur à certis personis, vel ex certis causis, & eo casu non agit emptor aduersus venditorem, nec ad pretium, licet aliis per generale patium, quod venditor nullo modo, teneatur de euisione illa secuta emptor agat ad pretij restitutionem.*
- 5 *Cessionarius seu emptor nominum debitorum, cui cessa fuerint nomina debitorum, si vult agere ad infringendam venditionem, quia dicta nomina non sint vera, quid probare, & quomodo se gerere debeat, & sub. num. seq.*
- 6 *Si vendatur nomen debitoris certa, vel incerta summa, ad infringendam venditionem oportet quod nihil penitus, vel minus quam sit expressum debeat, & tunc per emptorem repetitur pretium, quod esset soluium, & ei etiam prestatur quanti sua interst.*
- 7 *Nomina debitorum possunt vendi, obligari, donari, vel aliis in contractum deduci, sicut quilibet alia res in hominum commercio existens, & vendi possunt pro minori pretio, quam sit quantitas debiti propter pericula, labores, & expensas in executione faciendas, & propter dubiam etiam futuram litis euentum, dummodo non adsit latio in diuisione, sed sit in parte permilla, & tolerabili.*

CONSILIUM C.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

re videtur super validitate, vel inualiditate

conventionis inter eos inite, per quam dict. Fabricius cessit Mattheo nomina debitorum ad ipsum spectantia societatis aromatarie olim cantantis in Marium Vetrum, & ipsum Fabricium Podium pro scutis trecentum triginta cum pacto his verbis formalibus inito, Che il detto Fabricio non sia tenuto stare al dicto Matteo della verità, ò bugia, bontà, ò cattività di detti debitori. Agit enim dictus Mattheus, vt nulla & illicita de claretur dicta conventio ex hoc, quod cedens noluerit promittere, quod scripti debitores in libris sibi vt cessionario traditis sint veri debitores, imò pactum in contrarium fecerit, & in hoc solum consistit totius cause disputatio, quia alie rationes, ex quibus Mattheus agit, nec sunt probate, nec si essent probate illum releuant. In qua re primo aspectu dubius fui, quia considerabam, quod inconueniens videretur, quod iste emptor nominum debitorum teneretur ad pretium, si nomina debitorum non essent vera, ex quo licet creditor vendens nomina debitorum non teneatur de euisione nec prestare ea esse exigibilia, seu debitores esse locupletes, & soluendo, tenetur tamen prestare ea esse vera, & seu debitores cessos esse veres debitores. I. si nomen ff. de hered. vel act. vend. & l. si plus §. fin. ff. de euic. Cast. conf. 170. in secundo præmissis lib. 2. Crauet. consil. 245. num. 22. & alij relati per Caballin. in tract. de euic. §. 5. num. 36. vers. Vndecimus Caus. Tamen re diligentius considerata veni in contrarium sententiam, quod scilicet propter hoc conventio prædicta reprobanda non sit, & ita pronuntiandum esse reuoli dicto Domino Potestati Barberini ad satisfactionem Rei conuenti.

- 1 *Motus, quia, & si conclusio præmissa vera est, quod cedens nomen debitoris tenetur prestare illud esse verum, tamen videtur, quod in contrarium fieri possit pactum, si ita probare videtur tex. in d. l. si nomen in fin. ff. de hered. vel act. tend in illis verbis, nisi aliud conuenit, facit tex. in l. emptorem §. qui autem in resp. nisi forte inquit, si quis omnes illas supradictas conventiones recipiat ff. de act. emp. vbi quod potest fieri pactum, quod secuta euisione rei vendite non tenetur venditor etiam ad restitutionem pretij, quod etiam voluerunt Doctores, & in alijs locis, vt refert, & sequitur Caballin. in d. tract. de euic. §. 2. in fin. num. 27. sed §. 5. num. 28. vers. ad tollendum omne dubium, & sicuti conueniri potest, quod venditor non teneatur de euisione, si res emptæ euincatur à certis personis, vel ex certis causis, & eo casu secuta euisione non agit emptor aduersus venditorem, nec*

née ad pretium per tex. in l. qui libertatis in princ. ff. de eund. licet aliis propter generale pactum, quod venditor nullo modo teneatur de euictione, illa secura agat emptor ad pretij restitutionem per dictam leg. emptorem d. §. Qui autem ff. de act. empt. & tradunt Doct. in dictis locis, & Marfil. singul. 636. ac Caballin. in d. §. 2. num. 23. & leg. & Ianus dicto §. 3. num. 25. & seq. ver. textus calus est, vbi etiam de Comuni attestatur, ita etiam conueniri posse videtur, quod vendens nomina debitorum non teneatur ex hac certa causa, vbi scilicet ea non essent vera; Et quando præmissa non ita clare, & absque scrupulo procederent, Cum tamen non appareat, quod dictus Cessionarius, seu emptor reperent nomina debitorum in libris descripta non vera in totum, vel pro parte, nec constet quod aliquis ex cessis, seu venditis debitoribus se nihil, vel non tantum debere opposuerit, ne dum probauerit, vana videtur euidentis agentis intentio, cum si nomen debitoris certe vel incertæ summx vendatur, ad infringendam venditionem opus sit, quod nihil penitus, vel minus quam sit expressum, debeat, tunc enim, & pretium, quod esset solutum, reperitur per emptorem, & et etiam præstatur quanti sua meritis leg. & quidem, quia cum quatuor legibus leg. ff. de hered. vel act. vend. cum vbiq. notatis per Doct. immo, & opus fuisset quod emptor lus suum contra debitores expertus esset, & quod facta per eos oppositio, quod nihil vel non tantum deberent, id venditori notificasset, & terminum illi assignari fecisset ad docendum de negato credito per notat. in terminis per Castren. d. conf. 170. sub num. 2. & 3. lib. 2. Constat autem, quod nomina debitorum possint vendi, sicut, & obligari, donari, & alias in contractum deduci, prout quælibet alia res in hominum commercio existens, etiam pro minori pretio, quàm sit de bini quantitas propter pericula, labores, & expensas, quæ interueniunt in exactione facienda, & propter dubium etiam futurum litis euentum, vt concludit Alex. de Neuo. conf. 97. in primo dubio per totum, & sequuntur plures insignes Doctores in dicto consil. se subscribentes, dummodo tamen non adit lasso in pretio tangens dimidiam partem debiti; sed sit in parte permixta, & tolerabili, vt ipsemet Alex. dicit, & alij subscribentes sequuntur. Anno 1593. Florentiæ.

Pater an sit legitimus administrator bonorum filij, siue filius sit minor, siue maior, siue etiam Pater habeat vsumfructum in bonis dicti filij, siue non, & an possit pater talia bona etiam immobilia alienare sine Iudicis decreto, & præsertim quando alienatio sit ex voluntate testatoris.

S Y M M A R I V M.

- 1 Facto proprio quis contrahere non potest.
- 2 Maliciæ possessor ibi efficitur statim, quæ noticiam habet rem à se possessam ad se non spectare, sed ad alium. Et ideo ad fructus tenetur etiam consumptos.
- 3 Pater est legitimus administrator bonorum filij, in quibus ipse Pater habet vsumfructum, & hoc indistincte, scilicet, siue filius sit minor siue maior, licet aliis si pater non habeat vsumfructum non sit legitimus administrator, nisi filius sit minor.
- 4 Pater quando habet legitimam administrationem in bonis filij, in quibus sibi debebatur vsumfructus, adeo plenum à lege dicitur habere mandatum, vt possit etiam immobilia alienare sine Iudicis decreto, & est communis, & magis communis.
- 5 Pater presumitur capere pro filio melius consilium quam quilibet alius. Et quod Patri visum est bonum, & conueniens pro filio, non debet alteri videri non bonum, & inconueniens.
- 6 Nullus amor vincit paternum.
- 7 Decreti solemnitas in alienatione bonorum minoris cum sit inuenta, ne minores fraudentur, hæc ratio cessat, quando alienatio est facta per Patrem ipsius minoris. Et præsertim id procedit, quando in bonis alienariis pater habet vsumfructum.
- 8 Iura liberiores administrationem, & maiorem potestatem dederunt Patri in alienatione bonorum filij, in quibus sibi competit vsumfructus, quam concesserint tutoribus, vel Curatoribus.
- 9 Pater potest alienare bona filij, præsertim ea, in quibus habet vsumfructum sine decreto Iudicis, & hoc non solum si alienatio fiat ex causa necessaria, veluti ob æt alienum, vel aliam urgentem causam, sed etiam si talis alienatio conueniat cum voluntate testatoris, nam tunc etiam valet absque decreto Iudicis.

CONSILIVM CI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Natus vertente coram admodum Magnifico Domino Iudice quarteronensi Sancti Ioannis, & Sancte Marie Nouelle Civitatis Florentie inter D. Mariam Capponia

de Causantibus agentem ex vna parte, & Dominum Aloyfium de Capponibus, & D. Franciscum eius filium reos convenios ex altera. Reruli dicti D. Iudici pronuntiantum esse ad favorem dictae Adriensis pro domo in eius petitione contenta, & eius pensionibus a die, quo dicti Rei veram habuerunt scientiam, quod dicta domus in partem obvenit Actus in divisionibus factis de hereditate Clarissimi D. Alexandri Capponi, Cum enim dicti Rei in scriptura privata anni 1589. iudicialiter recognita convenierint cum alijs coheredibus prefati D. Alexandri, quod intra biennium, tunc Futurum, & iam preteritum ante mortem Iudicium prefatus, deberet ipsi scilicet perare pradium Fulgiani, & domum de qua agitur, certis casu, & modo in conventionem expressis ab his ex coheredibus quibus ea bona in portionem venissent in divisione dictae hereditatis, & elapsa dicto tempore dicta bona iuxta oneri antea plus non sint obnoxia, sed libere remaneant apud eos, ad quos in dicta divisione pertinissent, iam patet non posse ipsos reos effugere relaxationem domus, quae dictae Dominae Marie obvenit in partem in dicta divisione hereditatis D. Alexandri vigore dictae conventionis, quam observare renentur, nec pro prio facto contravenire possunt l. prima in princ. ff. de pacte l. 1. etiam in princ. ff. de constit. pecun. c. quod semel placuit de reg. iur. in l. sexto. Cum qua domus restitutione venissent etiam eius fructus ab eo tempore quo notitia veram habuerunt, quod ea in portionem obvenierat dictae Adriensi, nec amplius ad ipsos spectare poterat, nisi in casibus sibi ipsis in dicta conventionem reservatis pro eiusdem recuperatione a coheredibus possidentibus: habita enim dicta notitia utique dicuntur in alio dei possessores, qui ad fructus tenentur etiam consumptis s. si quis a non domino. vers. si veto in l. de ter. divi. & ibi glot. & Doctor. communiter. l. si fin-

dum in fin. & leg. certum in princ. C. de re vendic. & vtroque Doct. & gl. f. Bart. & alij in l. & ex quicquid ff. eod. tit. de rei vendit. Nec aduersus dictam conventionem aliquid, quod vigeat, obitare credidi ad favorem D. Francisci, pro quo D. Aloyfius eius Pater in terrenissimam in dictis bonis hereditarius pro septima parte inspectantibus ad dictum D. Fr. ejuscum erat D. Aloyfius Pater legitimus administrator sibi, cum in eis haberet vsumfructum l. fin. §. vbi autem C. de boni qua liber. & ibi omnes Doct. not. & quidem indistin. & etiam si filius sit maior, licet alias si non haberet vsumfructum non esset legitimus administrator, nisi si filius esset minor, vt per Corn. in authen. excipitur num. 1. & 2. & in l. fin. §. fin autem in 1. num. 3. & 4. eod. tit. & quando Pater habet legitimam administrationem in bonis filij, in quibus sibi debebatur vsumfructus, adeo plenum a lege dicitur habere mandatum, vt possit etiam immobilia alienare sine Iudicis decreto, vt per Azon. in summ. C. de bon. qua liber. traui scribent. in l. pignus C. de tranact. vbi precepit Bal. sub num. 8. Cailr. sub num. 5. Alex. in fin. num. 7. lat. nu. 5. & seq. in quibus num. 5. quod temerarium esset ab illa Communi sententia consulendo, & iudicando recedere, quicquid postea in contrarium dicitur Corn. sub num. 3. vers. licet saltem in parte, Bald. in d. l. fin. §. fin autem es alienum nu. 1. & in fin. C. ubi etiam Corn. ante fin. num. 6. C. de bon. qua liberis, Bal. in l. 1. in 2. nota dicit sub num. 5. ad fin. de rebus eor. Socc. col. 66. num. 20. lib. 3. Dec. consil. 209. sub num. 3. Alciat. dicens cum hac opinione Azon. communiter transire Doct. col. 28. n. 9. li. 9. & in tract. de presumpt. reg. 1. praeiudic. 2. 6. in fin. Crauer. in consil. 74. n. 1. Gomez. de contract. cap. 1. §. de reitut. man. sub n. 13. vers. ex quibus videtur vbi dicit, quod illa opinio, quae est communis, tenenda esset, licet in puncto iuris contraria videatur verior, & ibi etiam Eman. Siarez. in additam. litera A. arte flans hoc dictum Azon. communiter summo iure a doctoribus approbati Couar. lib. primo variar. resolut. c. 8. num. 6. dicens cum munem, Menoch. de arbit. Iudic. lib. 2. casu 171. numer. 54. in 2. na extensione, Cotta de magis communis in memor. verbo decretum Iudicis requiritur ad finem verit. hoc tamen declaratur, Marfil. singul. 498. per totum, & similiter Simonet. in tract. de decret. lib. tertio tit. octavo Rob. quan do Decreto opus non est, in questione prima in 3. casu num. 9. vers. licet quamobrem contra traria succedit opinio, vbi refert plures alios, & tandem dicit opinionem istam ex num. & auctoritate Doctorum proculdubio communi

munem

munem, & magis communem apparere;
 5 Nec mirum quia videtur pater capere pro filio melius consilium, quam quilibet alius l. nec in ea ff. de adult. & quod Patri visum est bonum, & conueniens pro filio, non debet alteri videri non bonum, & inconueniens l. si furioso puberi in fin. ff. de curat. furios. quia nullus amor, & affectus vincit paternum l. fin. in princ. C. de Curator. furios. &
 6 cum solemnitas decreti inuenta sit, ne minores fraudentur, merito cessat in patre, qui filios magis quam se ipsum diligit l. isti quidē in fin. ff. quod met. cau. & tanto magis quādo ultra affectionem paternam concurrunt proprium ipsius patris interesse ob visum sibi debitum, vt in presenti Casu, tunc enim omnis penitus abest suspicio, & presumendum est eum temerē non alienaturum, & omnia pro bono, & vtilitate communitatis sui ipsius, quam filij salutarum, vt considerant Doct. in precipitis locis, & hac ratione lex in hoc casu liberiores administrationem, & maiorem potestatem patri, quā tutori, vel curatori concessit, vt iidem met Doctores considerant, & licet conclusio firmata procedere intelligatur in alienatione
 9 necessaria, quę sit ob as alienum, vel aliam urgentem necessitatem, quę filio familias imminet, non autem in alienatione voluntaria vt volunt Doctores supra relati, hoc tamen nihil obstat, ex quo conuentio facta per ipsum Patrem conuenit cum dispositione testatoris. quando enim alienatio fit ex voluntate testatoris, valet absque decreto Iudicis, vel alia solemnitate iuxta ea, quę leguntur, & notantur in leg. prima & in leg. prędium C. quand. decret. opus non est, & in leg. prima in princip. & in §. si defunctus ff. de reb. eor. & latē ostendit Simoncel. de decret. lib. 2. titul. 6. de varijs aq. lib. qui meram alienationem non videntur sapere, inspect. 1. 1. numer. 107. & seq. li. & 3. titul. 8. quand. decret. op. non est inspectione quarta num. 30. & seq. Anno 1596. Florentiæ.

EPITOME.

Statutum de Iure congrui an habeat locū seu competat Emphyteota propter vtilitatem domini ratione bonorum Emphyteoticorum contiguum bonis alienatis, seu venditis non confirmant.

S Y M M A R I U M.

- 1 Beneficium statuti de Iure congrui competit emphyteota ratione vtilitatis domini, quod habet in

bonis emphyteoticis. Quod amplius etiam in emphyteota Ecclesiæ, etiam si Ecclesiæ tale beneficium non competeret infra sub num. 3.

- 2 In Materia Iuris congrui utile dominium consideratur cum sit alienabile.
- 3 Beneficium statuti Iuris congrui competit conditori ad longum tempus; cum etiam ipse habeat vtile dominium: Item etiam superficiario, & habenti fundum vtegralem.
- 4 Superficiarij, & habentes fundum vtegralem dicuntur viles domini, & actionem in rem habent.
- 5 Censuarij habent dominium vtile, & directum, & ideo Iuris congrui beneficium multo magis eis competit, quam emphyteota, & superficiario, vel habenti fundum vtegralem.
- 6 Emphyteota, seu alij viles Domini debent preferri Dominis directis in materia Iuris congrui.
- 7 In alienatione rei emphyteotica Dominus directus preferitur vicino ex statuto de Iure congrui.
- 8 In materia Iuris congrui consideratur quis sit Dominus de presenti, licet illud dominium non sit perpetuum, Et ideo tale beneficium competit emphyteota etiam si post tertiam generationem res emphyteotica sit reuerſura ad dominum directum. Sicut etiam competit marito ratione rei dotalis, cuius Maritus est dominus, matrimonio tantum durante.
- 9 Maritus an teneatur restituere hereditatem uxoris soluto matrimonio id, quod fuit matrimonio fuerat consecutus vigore statuti de Iure congrui ratione rei dotalis remittunt.

CONSILIUM CIL

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vnde scripturis ad me transmissis in causa mora per Ioannem Pardini de Buti nominibus, quibus in actis, agentem ex vna parte, & Ioannem, & Mariannum quondam Antonij de dicto loco reos conuētos ex altera, Reſtuli D. Vicario Vicipisani partes eius esse in pronuntiando ad fauorem actoris, vt scilicet rei conuenti teneretur ei retrouendere bona per ipsos emptā a D. Petro de Nicolais a Pisciā contigua bonis, quę dictus Actor tenet in emphyteosim ad tertiam generationē masculinā a confraternitate, seu societate Disciplinatorum Corporis D. Iesu Christi de Buti vigore statuti Potestarię Vicipisani dell' alienatione de beni infra li. congiunti & vicini

vicini Rubi. 26. Quoniam beneficium dicti
statuti competit emphiteotice, qui habet
bona emphiteotica vicina bonis non confi-
nanti venditis, à quo propterea emptore po-
test ea lute congrui recipere ratione vtilis
dominii, quod habet in bonis emphiteoti-
cia, ita in terminis tradit Mattheus de Af-
flict. in tractat. de lute protomile, in princ.
legis num. 37. post versic. Item quæto ibi,
vbi etiam quærit, an emphiteota, & hoc ca-
ratione, quia emphiteota habet vile domi-
nium §. adeo, Instit. de locat. quod in hac ma-
teria est considerabile, ex quo est alienabile,
vt est glos. in l. fin. C. de contrahen. em-
p. in glos. in verbo vendere, quæ conclusio com-
probat ex eo, quod etiam conductor ad
longum tempus potest huiusmodi statuti be-
neficio gaudere, cum, & ipse habeat vile do-
minium ex notatis in l. Codicillis §. institu-
to ff. de legat. 2. & ita subdit. Afflict. num.
38. vers. item quæto, an locatarius, vbi quod
dixit de emphiteota, amplius procedere et-
iam in emphiteota Ecclesie, etiam si Ec-
clesia ipsa lus hoc non haberet, quia lus hoc
competit emphiteotæ ratione vtilis domini,
quod est ipsius, & non Ecclesie, & quia Ec-
clesia in hoc non consideratur, ex quo per
mutationem persone mutata est conditio
rei, quia Ecclesia transiit in alium, alio
modo, quam ipsa haberet, cum haberet di-
recto, & deditur vtiliter; Similiter, & super-
ficialio lus hoc competit, & iudem habenti
fundum vectigalem, cum & hic vtilis domi-
ni sint, & actionem in rem habeant l. 1. §. qui
si superficie in ff. de superficie, C. l. 1. ff. si ager
vectigalis. Afflict. in loco citato num. 38. vt
si item quæto an locatarius, & num. 40. vers.
item quæto, an qui habet fundum vectiga-
lem, & multo magis censuarius, qui vtile, &
directum dicitur habere dominium, vt in c.
Constitutus extra de religio. Domb. Afflict.
vbi supra sub num. 39. veritatem quæto quid
in censuario; Bene verum est, quod in hac
materia solet oriri controuersia inter domi-
nium directum, & ipsum domineum vtilem,
contendente utroque prelationem, in quo
casu vera videtur sententia eorum, qui tenent
emphiteotam, vel alium Dominum vtilem
preiacti domino directo, eo quod Dominus
vtilis est ille, qui vicinus est, & verè possidet,
non autem Dominus directus, qui solum ha-
bet lus directum, quod est diuersum à posses-
sione reali, & non habetur in consideratione
quod ad aduocandam rem venditam ab em-
ptore lute vicinitatis, vt in pñcto post domi-
num Sebastianum in consil. de lute congr.
in verbo alicui, concludit Afflict. in loco su-
perius citato num. 39. vers. item quæto, quid
si venditor domus, licet tale lus sit conside-

rabile, quædo venditur res emphiteotica, vel
similis, in qua Dominus directus præfertur
vicino, ut ex pluribus conclusum fuit in cõf.
Neapolit. teite Capic. decisi. 99. per totam,
& idem tenuit Bald. quem non adducit Cap-
pic. in tract. de lute protomil. sub num. 6. ad
fin. vers. cum venditur res emphiteotica pro
qua opinione faciunt tradita per Grat. cons.
133. num. 3. & seq. lib. 1. & per Crauet. cons.
212. in fin. num. 1. Nec ad rem facit, quod
lus hoc aliter competens non sit perpetuum
sed extinguibile, & reuertens ad confrater-
nitatem finita tertia generatione masculina,
quoniam satis est, quod de presenti sit domi-
nus vtilis, quicquid in futurum iussessurū
sit de eius lumbis, cum videamus quod lus
cõgrui competit marito ratione rei dotalis,
cuius est dominus, matrimonio tantum mo-
do duranti. doce ancillam C. de rei vendi-
cat. l. de his, & l. in rebus C. de lur. dot. vt di-
cunt Bald. & Afflict. in d. tract. ille sub. nu-
1. vers. sed utrum competit marito, iste ad
principium legis sub num. 40. vers. item quæ-
ro an lus cõgrui competit marito & Mant.
in eod. tract. quæst. 6. n. 46. 47. ubi latius in si-
sit, & an soluto matrimonio, quo tẽpore de-
sinir esse dominus dotis, teneatur restituere,
quod ratione dicti luris dotalis acquisiuit ex
lute congrui hæredibus vxoris, non parua
est disputatio, in qua pro, & contra argunt
Bald. & Afflict. supracitati; nec aliquid fir-
mant, & nouissime Marc. Mant. in eodem
tract. quæst. 7. nu. 48. et 49. qui tamen in eam
inclinat sententiam, quod teneatur Maritus
restituere hæredibus vxoris, & quam vicio-
riorem dicit, & tenendam, & respondet fundamẽ-
tis pro contraria parte adductis, ad cuius di-
cta, cum uideri possint, me remitto, An-
no 1596. Florentiæ.

E P I T O M E

*Creditorum filij in testamento matris præte-
riti nullum lus habent in bonis testatri-
cis, quamuis dictus filius præteritus
potuisset ex dictis bonis detrachere le-
gitimam, si eam non detraxit, sed testa-
mento acquieuit, nec per hoc videtur
Creditorum defraudasse. Quod tamen
testamentum dictæ Matris nullum est
etiam institutis nepotibus ex dicto filio,
sustinetur tamen ex clausula codicilla-
ri in vim fideicommissi, de quo legiti-
ma tantum detrachitur.*

SYMMARIFM.

- 1 Testamentum, in quo filius est præteritus à Matre, nullum est, etiam quod in eo sint, instituti heredes Nepotes ex dicto filio.
- 2 Sustinetur tamen ex clausula Codicillari, per quam dictum filium præteritum censetur grauatus restituere hereditatem scripto heredi.
- 3 Tuncque detrahitur filius vnam tantum quartam legit imam scilicet, non autem etiam trebellianicam cum dicatur grauatus pure, & non sub conditione, & detrahitio non fiat diuersis temporibus, sed uno tantum tempore, & incontinenti.
- 4 Filius propter suam legitimam non dicitur habere hypothecam in bonis parentum.
- 5 Debitor repudiatis, aut alteri non acceptans hereditatem aut aliud lucrum sibi delatum, non dicitur creditores defraudare, licet si acceptasset, eodem modo illis attulisset.

CONSILIVM CHIL.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Responsum à D. Capitaneo Iustitiæ Montanæ Pistoriensis, vñ sibi in scriptis dicerem, quid de luce per eum pronuntiandum sit in causa mora per Marcum quondam Alexandri de Lanseifer contra Sanctum quondam Iuliani Tanari de Spignana, Putavi eius partes esse in pronuntiando ad fauorem actoris pro consecutione bonorum, de quibus in actis causæ, tanquam hereditariarum olim D. Mariæ eius Auix paternæ, possessorum à d. Sancto herede dicti Iuliani Patris Creditoris præfati Alexandri Patris ipsius Actoris, & ita dicti D. Capitaneo reuli. Motus ex eo, quia, & si testamentum dictæ Dominæ Mariæ ob præteritionem dicti Alexandri eius filij non obstante institutione de eiusdem Alexandri filijs ipsius testatoris Nepotibus sit nullum secundum comm. scribent. sententiam, de qua attestantur Corn. conf. 118. num. 1. & 2. lib. 2. Sapia in rub. C. qui admitt. nu. 58. & Clar. in §. testamentum quest. 74. in princ. & ante eos Baldus conf. 387. in princ. num. 1. 2. lib. 5. tamen subintrinsecus vigore clausulæ codicillariis in ipso appositæ, per quam dictus filius præteritus censetur grauatus restituere per fideicommissum hereditatem illi, qui est scriptus hæres in testamento secundum opinionem, quam Communem, & tenendam esse summat

Bald. conf. 395. in fin. lib. 1. conf. 36. in 3. dub. num. 3. conf. 391. in fin. conf. 43. in princ. li. 3. conf. 393. ad fin. ib. 2. conf. 170. num. 7. lib. 5. Clar. post plures, quos allegat in dict. §. testamentum, quest. 46. sub num. 1. vers. & potest esse, quam sententiam secutus est Durā de art. testan. tit. 3. de liber. inst. vel exhered. eaul. 1. nu. 4. & ex recentioribus Michael Craff. in §. codicillus num. 27. vers. sed quid si testamentum, & in §. testamentum quæst. 50. num. 1. Dicens esse communiorum ex attestatione multorum, quos ipse adducit, & Turret. de effect. & defect. claus. codicill. quæst. 53. nu. 7. vers. contrariam opinionem vbi refert infinitos præstantissimos Doctores de Communi, & magis communi, & de indubitata, & receptissima opinione dicentes, & attestantes, & secundum quam ait pluries iudicasse, & iudicatum vidisse, Gabr. tit. de clausul. conel. 7. in princ. vbi dicit de magis communi, ita vt ex dicta hereditate vnam tantum quartam legitimam scilicet detrahere possit filius sic præteritus, non autem etiam trebellianicam, & si duas quartas, cum rancidatur grauatus pure, & non sub conditione, & detrahitio diuersis temporibus facienda non veniat, sed uno, & eodem tempore, & incontinenti, vñ post antiquiores declarat Bald. d. conf. 395. in fin. lib. 1. d. conf. 36. in 4. dub. num. 4. & dict. conf. 391. in fin. & dict. conf. 43. etiam in fin. lib. 3. & conf. 387. ante numerum 4. vers. illud non est dubium lib. 5. Durā d. caut. 1. num. 5. & tenet etiam Craff. in dict. §. Codicillus sub num. 22. circa medium versic. sed hoc casu filius, & latissimè Turret. dict. quæst. 53. num. 23. & seq. vbi refert plurimos attestantes hæc esse opinionem Communem, & magis communem, & in practica obseruatam, & in iudicijs, & scholis canonizatam. Nec propter lus hoc legitimæ præterito filio competens potuit Iulianus Rei conuenti pater, vñ Alexandri Creditoris bona dicti D. Mariæ conseq. quia in illis hypothecam nō dicebatur habere dictus Alexander pro sua legitima secundum magis communem sententiam scribentium, quos refert, & sequitur Ant. Gabr. in titul. delegit. conel. 53. in princ. de qua multa etiam dicit Nat. in addition. ad Alexan. cōf. 134. in vlt. addit. lib. 4. & magis communē dicit Craff. in §. legitima quest. 14. post princ. vers. contrariam vero partem, vbi ceteros eiusdem sententie citat, & maxime quia dictus Alexander in eius vita tacuit, & testamēto materno acquieuit, & per hoc Creditores non fraudauit, nec eis præiudicasse dicitur, licet lucrum hoc consequi neglexerit, quia non dicitur debitor in fraudem creditorum facere, si sibi relicta, vel quomodocunque spectantia

ſpectantia ad ipſum non acceptat, licet ſi acceptaret, id vtile creditoribus futurum eſſet, ita eſt tex. ad l. iteram in l. qui autem, & in l. patrem, & in l. ſequenti ſi. quæ in fraud. credit. & in l. ſi ipſoniſ §. penult. & §. fin. ff. de donat. inter virum, & vxor. & in l. non fraudantur ff. de reg. iur. Anno 1596. Florentiæ

E P I T O M E.

Renunciatio per Moniales, ſeu Monaſterium facta de hereditate, qua debebatur Mulieri ingreſſuræ dictum Monaſterium, an valeat ſine ſolemnitatibus a iure requiſitis in alienatione rerum immobilium Eccleſiæ ſeu Iuris queſiti ad rem immobilem, cum fuerit facta per dictum Monaſterium ante ingreſſum dictæ Mulieris, & tam ex perſona ipſius Mulieris, pro qua Monaſterium de rato promiſit, quàm ex ipſius Monaſterij pro iure ſibi quærendo. Et an dicto Monaſterio, ſeu Monialibus competat reſtitutio in integrum, cum dicantur leſæ.

S Y M M A R I U M.

- 1 In alienatione rerum immobilium Eccleſiæ, & in renunciatioe Iuris queſiti, & Eccleſiæ competiſtis ad rem immobilem, licet requiratur ſi nõ Summi Pontificis, ſaltem Epiſcopi authoritas, & aliorum Superiorum interventus, & legitimus tractatus præcedere debeat: tamen in renunciatioe Iuris nondum queſiti, ſed quærendi non requiritur huiusmodi ſolemnitas.
- 2 Valet renunciatio hereditatis, quæ debebatur alieni ante ingreſſum Monaſterij, facta tamen tam ex perſona illius ingreſſuri Monaſterium, quàm ex perſona ipſius Monaſterij ex iure ſibi quærendo per dictæ perſonæ ingreſſum in illud.
- 3 Renunciatio Iuris Eccleſiæ competentis in re immobili valet, ſi res, cuius iuri renunciatur, non ſit penes Eccleſiam: ſed ab alio poſſideatur, & valet abſque ſolemnitatibus requiſitis in alienatione rerum immobilium Eccleſiæ, ſi talis renunciatio fiat ex iuſta cauſa, puta tranſactione.
- 4 Diſpoſitum in Caſu alienationis non procedit, in repudiatione, rei nondum queſitæ, ſeu in omiſſa, & neglecta acquisitione, ex qua non diminuitur patrimonium, prout diminuitur per alienationem rei iam quaſitæ, & incorporatæ.
- 5 Cap. nulla quoque renunciatio in ſencil. Trident. ſeſſ. 25. declaratur, in quibus terminis procedat, nempe in renunciatioe facta per monialem ingreſſam in Monaſterium nondum tamen profectam, quæ renunciatio annullatur: Non autem loquitur concilium de renunciatioe facta per Abbatiffam cum conſenſu Monialium.

- 6 Moniales, ſeu Monaſterium renunciants Iuri, quod competit mulieri ingreſſuræ in dictum Monaſterium, non dicuntur renunciare Iuri, quod dictum Monaſterium habebat, neque re, neque ſpe, ſed tantum poſſibilitate, & tali Iuri renunciari poſſe per pactum, ut in num. ſeq.
- 7 Nullum Ius quæri poſſe Monaſterio, niſi poſt omiſſam profeſſionem Monialis, et nouitia poſſe ex eo diſcedere, & omnia Monaſterio data recuperare exceptis pro viſitu, & veſtitu conſumptis.
- 8 Ius de futuro alieni competit, quandoque ſpe, & nõ re. Aliud autem non competit neque ſpe, neque re: & primo Iuri renunciari poſſe per pactum, imo & per ſimplicem renunciationem factã præſente parte.
- 9 Simplex renunciatio facta præſente parte habet vim pacti.
- 10 Si iuri, quod non competit neque re, neque ſpe renuncietur per verba, quæ non ſapiunt diſpoſitionem, de præſenti, tunc renunciatio non porrigitur ad Ius de futuro, ſi autem reſpicit in futurum, & ſunt apta comprehendere Ius competitivum ex cauſa de futuro, illud Ius etiam comprehendunt.
- 11 Quando renunciante nullum Ius de præſenti competit, tunc renunciatio porrigitur ad Ius futurum, ut alias renunciatio ſit fruſtratoria.
- 12 Abdicans à ſe omnem ſpem, & omne Ius aliud præter contenta in conventionione, volens poſtea venire contra conventionem illam, & redire ad Iura renunciata, & voluntatem mutando de novo acceptare, quod iam à ſe abdicauit, non debet audiri.
- 13 Leſio conſideratur in renunciatioe Iuris competentis de præſenti, & tempore contractus, non autem in renunciatioe Iuris competentis de futuro.
- 14 Et Ideo reſtitutio in integrum non habet locum in renunciatione Iuris competentis de futuro.
- 15 In renunciatioe Iuris de futuro facta non conceditur reſtitutio in integrum ex capite leſionis, ſi poſt contractum ea ſuperueniat.
- 16 Etiam ſi renunciatio fuiſſet facta ab eccleſiâ, vel ab alijs locis, & perſonis priuilegiatis.
- 17 Quod legitimi ab initio factum eſt, ex cauſa ſuperuenienti irritari non debet, vel ad imperfectum reduci, nec Iudicio vniuerſali omnium de mundo, bona fidei, & bonſtati, ac regularium conditioni conuenit, ut quod factum eſt, alteretur.
- 18 Moniales per ingreſſum monialis in Monaſterium ſi in renunciatione fecerint pacta ad ſui Monaſterij ſauorem, non dicuntur ſe in conſideratæ ad renunciandum acceſſiſſe, imo proceſſiſſe cauſæ, & Ideo nulla poſſeſt ad Monaſterio allegari leſio etiã enormiſſima in renunciatione, quã ingreſſiſſes Religionẽ faciunt fratibꝫ, & alijs cõſanguineis maioribꝫ in ſeculo.
- 19 Monaſterium nõ poſſeſt contrahere renunciationi factæ in ingreſſu Religionis ab Ingrediẽte, ſine agat ad reſciſſionem ex perſona ingreſſi, & ex iure ipſi in greſſo competentis, quod in Monaſterium tranſiit: ſine nomine ipſius Monaſterij ex

R Iure

Iure ipsi Monasterio competenti, & delato, quia nec in uno, nec in altero casu ulla consideratur latio, & num. 21.

20 *Nemini Regularium tam virorum, quam mulierum licet bona possidere propria, aut in particulari.*

21 *Mulieres eo tempore, quo religionem profiteri volunt plerumque ampla patrimonialia consanguineis remittunt, modicam vero portionem in Monasterium deferunt; & ex hoc capite Monasterium non potest rescindere renunciationis instrumentum.*

22 *Monasterium monialium Regni Calorum de Florentia est capax bonorum immobilium, cum sit de exceptis à Concil. Trident. de Regal. cap. 3.*

23 *Regulares capaces bonorum immobilium, si legitime eorum fecerint renunciationem de iuribus de futuro competentibus, vel de presenti, non possunt amplius contraveniendo eorum facto, vel promissioni ad ea aspirare.*

24 *Monasterium, eiusque Moniales super recuperatione Dotum Matris Monialis, quæ in conventionione, & renunciatione non intervenit, non debent audiri, & ita alias tenuit Rot. Florentina in una Monasterij Sancti Bernardi de Pisis sub die 13. Augusti 1591.*

CONSILIVM CIIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Gitato processu in tertiam illam eorum Re netedo Praeposito Cathedralis Ecclesie Florentine inter Reverendas Moniales Monasterij Regine Celoru de Florentia ex una

parte, & Francisco, & fratres quondam Iacobide Bettis Cives Florentinos ex altera, in quodicta Moniales agunt ex persona fororis Margarite Monialis professæ in eorum Monasterio, & ex donatione per eam ipsi Monasterio factæ cõtra dotem de Bettis eiusdem fororis Margaritæ consanguineos fratres ad bona dictæ forori Margaritæ spectantia, uti heredi Domine Matie de Albitis eius Matris, & dicti de Bettis rei conventi se defendunt vigore renunciationis, cessionis, & remissionis ipsi factæ per Reuerendam Abbatissam, & Moniales dicti Monasterij antequam dicta soror Margarita in seculo Camilla nuncupata dictum Monasterium ingrederetur, dum de eius ingressu, & acceptatione in dictum Monasterium tractaretur inter dictas Reuerendas Abbatissam, & Moniales, & dictos fratres de Bettis, fuit conventum cum interuentu tutoris seu Cu-

ratris istorum de Bettis, & dictæ Camillæ, & Procuratoris, & Gubernatoris dicti Monasterij, quod dicta Camilla reciperetur in dictum Monasterium, & quod ex dicta causa dicti eius fratres soluerent Monasterio summam quingentorum scutorum, & traderet solia fudimenta secundum notulam, & cedulam illis datam, & braccia viginti rascie tempore eius consecrationis, & post factam per eam professionem deberent ei construere vnam mansionem, seu cameram in dicto Monasterio, & amplius tenerentur solvere annuatim dicti Monasterio scutos triginta durante vita dicti Camillæ, & cum pacto quod ipsa Camilla moriente post ingressum in dictum Monasterium ante tamen emissam professionem, Moniales tenerentur restituere tantum modo scutos ducentum, reliquum verò vsque ad dictam summam scutorum quingentorum, & fulcimenta monasterium lucraretur promiseruntque dicta Abbatissa, & Moniales de rato pro dicti Camillæ, & pactum perpetuum de nihil ulterius petendo fecerunt, cum clausulis, & obligationibus apponi solitis in similibus instrumentis. Quam conventionione nullam esset dicti Moniales ob nõ adhibitis solemnitatibus à iure requisitas, & ubi valida esset, ipsas uti graueret esse aduersus illam in integrum restituendas, in qua controuersia primus iudex contra Moniales pronuntiavit absolueret reos conuentos, secundus verò totum cõtarium fecit. Ego verò præfati Domini Prepositi Iudicis Delegati, & Commissarij Apostolici Assessor electi retuli, bene per præfatum primū Iudicē fuisse iudicatū, et male per secundum, & ad ita referendum infra scripta me mouerunt.

Quo enim ad validitatē aduertendū est, quod licet in alienatione rerum immobilium ecclesie, & in renunciatione liris quæstis, & ecclesie competitis ad rem immobilem, requiratur si non Summi Pontificis, saltem Episcopi authoritas, et aliorum superiorū In teruentus, & legitimus tractatus præcedere de beat, & alia sint seruanda, de quibus habetur per Federic. de Senis in cõf. 9. in princ. per Co uar. li. 2. variar. resolut. c. 17. nu. 1. cū sequent. & per Rodoa. de rebus eccles. non alien. q. 27. & per alios passim; tamen in renuntiatione liris nondum quæstis, sed quærendi non requiritur huiusmodi solemnitas, sed sufficit Abbatissæ consensus cū inuenturū Capituli abique alia Episcopi, aut superiorum auctoritate ad validitatem talis actus, ut in puncto tradit Federic. de Senis cõf. 9. nu. 3. Bald. in l. pupillorum num. 2. C. de repud. hered. & in auth. si qua mulier num. 41. & 42. vers. sed an Monasterium C. de sacros. eccles. Corn. cõf.

conf. i. t. nu. 2. lib. 3. Socin. conf. 53. nu. 26. li. 4. Menoch. de Arbitr. iudic. li. 2. casu 175. num. 52 & seq. Crauet. confil. 153. num. 9. Roman. conf. 184. in toto, ubi Mandos. dicit hanc opinionem tenuisse Rotam, quæ decisio reperitur in nouissimis diuers. in 3. parte lib. 2. decif. 209. Putere decif. 519. in tot. li. 2. vbi uidetur decidere præsentem casum latissimè Simoncel. de decret. li. 3. tit. 8. in spec. 9. num. 63. 64. & seq. Burfatt. conf. 55. num. 21. & 22. attestans de Magis Comuni: Vinc. de Fran. decif. 14. num. 16. 17. & 18. & seq. vsque ad fin. lib. 1. vbi in terminis istis refert Sacrum Consilium iudicasse cessionem Monasterij esse validam non obitante defectu solemnitarum à iure requisitarum, & ab alijs plures, quos consulto prætermitto. Cum enim ante ingressum Monasterij dictæ Camillæ, cui materna hæreditas debebatur, Monasterium expressè renuntiauerit dictæ hæreditati tam ex persona Dominæ Camillæ, quam ipsius Monasterij ex iure ipsi Monasterio quærendo per dictæ D. Camillæ ingressum in illud, debet talis renunciatio ualida censeri ipsi per Monasterium facta de iure nonnulli in ipso quæsito, sed quærendo per superius allegatas auctoritates, quibus adduntur la. in legatum nu. 13. 14. ff. de legat. prim. 3. Felin. in cap. 2. sub num. 6. de constit. Castren. conf. 171. num. 2. lib. 2. Natt. conf. 441. num. 9. & 14. Roland. conf. 15. num. 32. cum seq. lib. primo Menoch. conf. 73. num. 8. 9. & seq. Curt. lun. de feud. part. 2. quæst. 2. num. 7. ver. 1. pro eadem oppositione, Fabian. de Monte de empr. & vendit. in 22. & vult. quæst. quartæ quæstionis principalis. num. 15. Rodoa. de rebus Eccles. non alien. cap. 12. quæst. 2. sub nu. 9. & Didac. Couaru. in ca. quamuis in 3. parte §. 2. sub n. 3. vers. cõtrariam sententiam, de pactis in 6. qui tamen loquitur stante iuramento, & est conclusio adeo vera, vt procedat etiam in ea obligatione, in qua continetur etiam renunciatio iuris Ecclesiæ cõpetentis in re mobili, si res, cuius iuri renunciatur, non sit penes Ecclesiam, sed ab alio possideatur, nam & tunc absque solemnitatibus alias requisitis in alienationibus immobilium Ecclesiæ valet renunciatio ex iusta tamen causa facta, puta transactionis vt tradunt Ruy. conf. 2. nu. 4. li. 4. Dec. conf. 474 nu. 1. 2. Natt. d. conf. 441. nu. 12. & 23. Roland. conf. 15. num. 44. lib. 1. Menoch. d. casu 171. num. 74. cum seq. probaturque optimè per tex. in l. si sponfus §. penult. & §. final. ff. de donatio. inter uir. & vxor. & in l. profectitia §. si pater ff. de iur. dot. & in l. paterni, & in leg. l. eq. & in l. qui autem ff. quæ in fraud. crediti. & in leg. non fraudatur ff. de reg. iur. & in leg. alienationis verbum ff. de verb.

4 signif. in quibus iuribus probatur quod dispositum in casu alienationis non procedit in repudiatione rei nondum quæsitæ seu in omnia missa, & neglecta acquisitione, ex qua non diminuitur patrimonium, prout diminuitur per alienationem rei iam quæsitæ, & incorporatæ.

Nec dicatur, quod huiusmodi renunciatio inualideretur expressè per capitulum Nulla quoque renunciatio 16. de regularibus (seff. 25. Concilij Trident. quia dictum Capitulum non loquitur de renunciatione aut obligatione facta à Monasterio, seu Reuerenda Abbatissa cum consensu Monialium, sed de renunciatione aut obligatione facta per Monialem ingressam in Monasterium nõdum preffessam, quod ex lectura ipsius capituli, iuncto præcedenti, cum quo coniungitur, adeo clarè patet, vt clarius patere non possit, in quo propterea demonstrando nullum penitus verbum facere decreui, ne textum clarè glossare videar.

Quo vero ad restitutionem in integrum, considerandum est quod Moniales tempore factæ renuntiationis nullum habebant ius 6 superbonis, ad quæ nunc agunt, & quidem nec re, nec spe, sed possibilitate tantum, quia Camilla nondum erat effecta monialis, & erat in arbitrio ipsius non ingredi in Monasterium, prout & monialium eam in illud non recipiendi, adeo quod renunciatio dictarum Monialium ad nullum ius de præfenti referri poterat, sed tantum ad ius de futuro ipsius Monialibus, & earum Monasterio competitur mediante futuro ingressu dictæ Camillæ in ipsum earum Monasterium, & ipsa in eo professionem emittente, cum antea nullum ius quæren possit Monasterio, & nouita ex eo discedere possit ad libitum, & omnia Monasterio data recuperare exceptis pro victu, & vestitu consumptis, vt clare disponit sacrosanctum Conc. Trident. in dict. capitulo nulla quoque renunciatio in versicul. sed neque ante professionem, cui quidem iuri de futuro renunciari potest per pactum, Federic. de Senis consilio 228. ad fin. versiculo super tertio puncto, Rom. consilio 22. numero secundo in fin. vbi Mandos. in addit. Socc. in regula 338. in verbo renunciatio in prima sententia, & clarius colligitur ex Magistrali doctrina Bartol. in leg. prima numero quarto C. de pact. vbi distinguit inter ius de futuro, quod competit spe, & non re, & ius, quod non competit neque re, neque spe: & in primo casu concludit, quod tali iuri per pactum renunciari potest: immo, & per simplicem renunciationem factam præfente parte, cum habeat vim pacti, vt

R 2 in

In leg. tale pactum in princip. ff. de pact. quod dictum tenent ibi Bald. in 2. opposit. num. 8. 9. Salicet. num. 5. 6. 7. Castr. num. 6. Alex. attestans de Magis Comuni num. 5. Corn. num. 6. 7. inquit, quod Doctores communiter sequuntur Bart. Ias. num. 14. in princ. & iterum num. 15. vers. secundo limita. & rursus num. 17. vers. in 2. membro, & Dec. sub nume. 26. In 2. vero casu
 10 concludit Bart. quod si verba renunciatio- nis vel pacti sapiunt dispositionem de præsenti, tunc ad lus de futuro non porriguntur, sed si respiciunt in futurum, & sunt apta comprehendere lus competitorum ex causa de futuro, & superuenienti, illud lus etiam comprehendunt, & Bart. sequuntur Doct. ibi, & præcipue Corn. num. 6. ad fin. dicens nume. 7. quod communiter Doctores sequuntur distinctionem Bart. Ias. sub num. 17. in versic. in 3. membro Dec. num. 32. Cagnol. numer. 69. aiens ita esse communiter receptum per Doctores, quod absque dubio procedit, quod
 11 de præsentis, & ex causa de præsentis nullum lus competeat renuncianti, quia tunc renunciatio clarius porrigitur ad lus futurum, & ex causa de futuro, ne aliquin frustratoria sit, & inanis, vt tradit Dec. post alios per eum relatos in d. leg. prima sub dict. num. 32. adeo quod renunciatio hæc valida censenda est tanquam facta non per simplicem renunciacionem, sed per pactum à parte acceptatam & solemnem stipulationem vallarum; & porrigitur ad lus postea requisitum Monasterio ex donatione ei facta per Camillam ante emissam professionem in dicto Monasterio, cum eius verba comprehendant omnia lura competentia, & competitora, & omne lus acquirendum dicto Monasterio mediante persona dictæ Camillæ, & per alias Clausulas amplas, & pregnantas amplectentes omne lus de futuro ex superuenienti
 12 & noua causa competitorum dicto Monasterio, abdicando ab eo omnem spem, & omne lus aliud petendi præter contenta in conuentione, cui acquiescere debent Moniales, nec nunc audiri debent post renunciacionem volentes reducere lura renuntiata, & voluntatem mutando de nouo acceptare, quod iam se abdicauerunt, vt pulchre ostendit Castr. consil. 171. ad fin. num. 3. vers. scilicet. nec potuisset postea libe. secundo. Nec quidem præteritus lationis, quæ considerari non potest in renunciacione luris
 13 tenon competentis de præsentis, sed futuri tantum, atque in ipse ad iunimum, quod etiam facile poterat non superuenire, vt ideo
 14 nec restitutio in integrum locum habere possit, vt optime considerat Crauet. in consil. 214. num. 24. & 18. rectè nam læsio con-

sideranda est de tempore Contractus 1. si voluntate C. de reicind. vendit. & ibi scribentes, Crauet. consil. 11. num. 17. & dict. consil. 114. num. 16. & si post contractum superueniat, non per hoc restitutio in integrum conceditur, vt probat Crauet. in dictis locis, qui in primo loco loquitur etiam in Ecclesia, & in alijs locis, & personis prouilegiatis & plura adducit, quæ cum videri possint, transcribere non curauimus, & vt subdit in dict. consil. 11. in fin. num. 18. quod legitime ab initio factum est, ex casu superuenienti irritari non debet, vel ad imperfectum reduci, nec iudicio vniuersali omnium de Mundo, bonæ fidei, & honestati, ac regularium conditioni conuenire videtur, quod Monasterium velit discedere à renunciacione per ipsum facta ad fauorem fratrum puellæ volentis ingredi Religionem ea ex causa, quod læsum fuerit etiam grauissimè, relinquendo consanguineis ipsius puellæ opulentiam hereditariam, aut ingens patrimonium, modico accepto, cum quo dicto ingressu Monasterium receperit non solum eam dotem, & quantitatem pecunie, & aliarum rerum promissionem, quæ congrua, & æqua æstimatur, & solita est dare a nobilioribus, & principalioribus Ciuitatis, sed etiam longe maiorem, & insolitam, & amplius voluerit certum esse de lucro notabilis summa pecuniarum, & fulcimentorum omnium, quorum non est parua æstimatio in euentum, in quem puella monialis effecta decederet ante factam promissionem, cum tamen nihil eorum tunc de lure consequi debuisset, quod an præter, vel contra Concil. Trid. sit in dicto capitulo nulla quoque renunciatio alijs discutiendum relinquimus, cum sit mihi sit ostendere, quod Monasterium in dicta renuntiatione cautè processit, et pacta ad sui fauorem fecit, nec inconsideratè ad renuntiandum accessit, vnde Dec. in consil. 31. col. penult. vers. vltimo non obstat, et Crauet. consil. 160. col. prima in princ. in ea fuerunt opinionem, quod nulla possit allegari læsio etiam enormissima in Cessione lutum, quam ingredientibus Religionem faciunt fratribus, aut alijs consanguineis manentibus in seculo, & eos sequitur Didac. Couar. in capitulo quamuis de pactis in texto in tertia part. §. secundo numero quinto vers. ceterum si uerum est, ubi pro confirmatione considerat, quod aut Monasterium agit ad restitutionem ex persona ingressi, & ex lure ipsi ingressi competenti, quod in Monasterium transulerit per Auth. ingressi C. de sacros. Eccl. aut agit nomine ipsius Monasterii ex lure ipsi si Monasterio competenti, & delato, & in primo casu non cõpetit lus, nec vlla cõsideratur læsio

lesio respectu ipsius ingredientis, qui ob paupertatem seruandam, & vouendam religionem profiteri vult, paupertatem querit, & ipsam eligit, nec lesum dicere potest in dimittendis bonis, ac diuitis. quarum relinquendarum causa monasticam vitam elegit. Curationi addi pretest dispositio Concil. Trident. sessio. 25. de Regularibus, & Monialibus in cap. nemini, quod est secundum, in quo dispositum est nemini regularium tam virorum, quam mulierum licere bona possidere propria, aut in particulari; In secundo vero casu Monasterium agere posse non videtur. nec ullam lationem pretereundere posse cum ante professionem ingressus conlangui neis, vel amicis, quæ sua erant, dimiserit, ad idque non esse habendam rationem, quod in Monasterium non fuerit delictum patrimonium pingue, nec respectu ipsius ingressus, cui Monasterij paupertas non nocet ad Religionem, nec respectu ipsius Monasterij, quia maximum nomen apud verè Christianos religiosorum, & ordinum mendicantiū ob paupertatem hæcenus ceniatur ab ijs, quide religiosorum institutis sanctissimè tracta uerunt, subdiue, quod impium foret Iudicium, si quis existimaret considerandam esse lationem ex eo, quod quis pauperiam Cenobium elegerit, dimiseritque apud conlangui neos res amplas, quæ possent Monasterium ipsum ditare; & si aliter res hæc consideraretur, frequentissimè essent retractanda, & rescindenda renuntiationes, quæ fiunt à Monialibus eo tempore, quo religionem profiteri volunt, quæ plerunque ampla patrimonij remittit modica admodum accepta portione in Monasterij deferenda, vt aduertit Couar. cuius rationes palpabiles videntur

21 & Iuri, & equitati multum conuenientes; & licet Monasterium dictarum Monialium sit capax bonorum immobilium, cum non

22 sit de exceptis à Concil. Trident. de Regularibus ca. 3. sessio. 25. & tradit punctualiter Vinc. de Franc. decis. 4. n. 13. vers. ex quibus etiam licet primo non tamen debet aspirare ad

23 ista, quæ renuntiavit, contraveniendo eius facto, & promissioni contra legem primam in princip. ff. de pact. & leg. primam etiam in princip. ff. de constit. pecun. & contra alia, quæ supra diximus. His accedit, quod alias cum Antonius Cossius mortua Nannia eius uxore filias Matris hæredes Monachæ

24 datus obtulisset Monasterio Sancti Bernardi de Pisis, & conuenisset cum Abbatissa, & Monialibus dare tantum supramani scutorum 460. pro elemosina, & solita correda, & de residuo, quod filiabus deberetur pro materna hæreditate, & pro bonis ipsiusmet

25 Patris, uellet quietari, & renuntiationem

sibi fieri, & Abbatissa, & Moniales capitaliter congregatæ dictas filias accepissent & recepta dicta pecuniarum summa dicti Antonium quietassent, & renuntiationem requisitam fecissent, & pactum iniissent, quod dictis filiabus ante factam professionem morientibus, Monasterium lucri faceret totam dictam elemosinam, & etiam correda, & postea dictis filiabus effectis monialibus, & professione per eas emissâ, & mortuo Patre, qui in testamento Neptes ex fratre hæredes instituatur, Monasterium prætenderet conuentionem, & renuntiationem præfatam ex defectu debitarum solemnitatum esse nullâ, & ubi valida esset, aduersus eam ex capite grauissimæ lationis, esse in integrum restituendum, & litem mouisset pro recuperatione dotium Matris dictarum filiarum, quæ in conuentione, & renuntiatione non interuenerant, & quarum bona, & lura ad monasterium spectabant propter earum professionem in eo emissam, Donum tres Iudices secundarum appellationum Rotæ Florentinæ sub die 13. Augusti anni 1591. pronuntiauerunt contra Monasterium pro validitate conuentionis, & renuntiationis, cuius decisionis motiua reposita sunt penes D. Proconsulem Artium ludicum, et Notarium Ciuitatis Florentinæ lib. 70. fol. 44. ad quæ pro complemento huius relationis me remitto, cū amplissima & elegantia sint. Anno 1596. Florentinæ.

EPITOME

Quod filij in conditione positi vocentur non solum ad portionem Patris, sed patris: etiam concurrentibus coniecturis uoluntatis testatoris: Et quæ sint hæc coniecturæ uocationem inducentes.

S Y M M A R I U M.

- 1 Filij in conditione positi censentur vocati concurrentibus coniecturis uoluntatis testatoris, et per totū.
- 2 Filij in conditione positi, quando gratiati fuerint, vocati censentur. Et maxime, qui uocantur per masculinitatem infra num. 11.
- 3 Et maxime alij coniecturis concurrentibus.
- 4 Testator, qui filios masculos tantum uocauit, & in conditione posuit, & filias proprias, aliasque famulas exclusit filiorum eorum, qui in conditione sunt positi, manifestam resultare facit uocationem.
- 5 Et præsertim quando alia coniectura concurrat.
- 6 Vel qualitas masculinitatis pluries fuerit repetita.
- 7 Vel quando testator alienationem bonorum prohibuerit.
- 8 Vel quando finis in Agnatis testatoris.
- 9 Vel quando testator plures substitutiones fecit grad.
- 10 Vel quando ultimo loco non extantibus masculis femina uocantur.

- 11 Vel quando conuenit qualitas legitimi Matrimonij.
- 12 Testator, qui in suo testamento dixit, quod monasterium, loca pia, & Ecclesiastica loco filiorum non admittantur, scilicet, quod filij in conditione positi ex testamento, admittantur ad hereditatem.
- 13 Monasteria, aliasque loca pia, & Ecclesiastica succedunt ab intestato, & loco filiorum admittuntur.
- 14 Vocatio pro in conditione positus arguitur, quando testator digressus est ad plures substitutionum gradus, & ex coniectura predicta sufficiat, vel potius requiratur, ad hoc ut operetur, quod cum alijs coniecturis etiam lenioribus sit iuncta, & n. seq.
- 16 Filij, qui non semel tantum, sed pluries in conditione fuerunt positi, sub nomine lineae masculinae censentur vocati.
- 17 Geminatio filiarum in conditione positorum inducit erga eos dispositionem.
- 18 Reciproca substitutio facit filios in conditione positos censi vocatos.
- 19 Filij in conditione positi, vocati censentur, si testator sub iure instituit etiam filios, & descendentes mascululos substituit.
- 20 Primus vocatus a testatore dicitur magis dilectus.
- 21 Testator, qui prohibuit in suo testamento alienationem, ex illiusmodi presumpta voluntate, facit, quod filij in conditione positi vocati censentur.
- 22 Testator, qui in suo testamento ultra alienationis prohibitionem ab eo factam dixit, quia voluit eas bona deuenire in nominatos antea per ipsum, qui tamen sint Mascululi de familia, facit, quod filij in conditione positi, censentur vocati.
- 23 Testator, qui deficiente linea hereditis instituit, substituit alium, & eius filios, & descendentes mascululos, facit, ut filij instituti in conditione positi dicantur vocati.
- 24 Digressione coniecturam ad plures substitutionum gradum dubio procul operari, quod positi in conditione sint vocati, cum minus dilecti in sequentibus gradibus vocantur, & honorantur.
- 26 Reprobatur opinio Clari reseruentis leniores coniecturas sufficere in discedentibus testatoris, quia in alijs, etiam quando qualibet earum in se non est perfecta.
- 27 Boni iudices non debent contentari, confusis plurium coniecturarum ad inducendam vocacionem filiorum positorum in conditione, nisi ipse legatarius sint, & a iure approbata.
- 28 Filij in conditione positi, ubi dicuntur ex aliqua coniectura vocati, id respectu solum portionis patris sui, cuius intestatus fuerat in conditione positi, regulariter est; nullum tamen, non autem respectu aliorum portionis. Quod limitatur, si porcio aliorum per eorum obitum sine filijs, & descendentibus mascululis ex testatoris dispositione peruenierit ad patrem, qui eis fuerat recipere substitutus, quia tunc talis porcio ex illa causa obitui, venire etiam debet in restitutione fidei commissi ipsi filijs, & infra num. sequen.
- 30 Pluribus instantis si fideicommissum iungitur, si decesserit sine liberis, non eandem portio portio, sed etiam, & acquisita fideicommissi subiungitur quod intelligitur si non appareat contrarium de voluntate testatoris in se ipsum iung.
- 33 Prohibitio ne alienationis bonorum facta a testatore adiecta causa, quia voluit ea deuenire in omnes per eum nominatos in institutione, & substitutione pluribusque iunctis substitutis iuncto fideicommissi, si decesseret sine liberis, non solum portio propria, sed etiam portio acquisita fideicommissi supponitur.
- 35 Testator, qui euenticibus casibus restitutionis voluit, quod decedens sine liberis restituitur alijs vocatis supersubstituis quicquid accepit ex bonis ipsius testatoris, manifestum facit, quod mortuus teneatur restituere substitute portionem suam, propriam, & alteram, quem habuit ex quacunque substitutione, & est communis opinio.
- 34 Substitutio dicitur facta ultimo morienti, & in tota hereditate, licet hoc specifice non fuerit dictum, si testator deficiente linea plurium institutorum, vel substitutorum, aut honoratorum, aliam de familia eadem hereditatem fecit vniuersalem.
- 35 Verba, ex quibus colligitur substitutionem factam fuisse a testatore ultimo morienti, & in tota hereditate, quamvis ab eo specificè non fuerit dictum.
- 36 Verbum simplex, heres, de per se, & sine ex professione aliquo vniuersalitate, vniuersale est, & ad totum refertur.
- 37 Et si in substitutione non exprimitur, quod ultimo morienti fiat substitutio, tamen inter omnes vocatos facta dicitur, dummodo concurrant ad hoc coniectura & Mentis testatoris, talis substitutio ultimo loco in tota hereditate succedere non potest, quod absurdum esset.
- 38 Fideicommissum relatum ad conservanda bona mascululis saniorabile existimari debet, & ideo in eo fauorabili facienda esse interpretatio.
- 39 Filij in conditione positi, quando censentur vocati ad portionem etiam Patris, & num. seq.
- 41 Hereditatis appellatione legata, vel fideicommissa non continentur, quod saluti, si post substitutionem fuerit intestatus a testatore gravamen, ut in Casu consulti huius.
- 42 Praelegata facta alicui ex coheredibus, quanto conprehendatur in fideicommissi vniuersali subeunte.
- 43 Regula. Licet a matre C. de rei vend. Et l. ex qua persona si de reg. iur. non habet locum in eo, qui sit heres Patris, si agit de re ad ipsum spectante vigore fideicommissi, & non iure hereditario paterno.
- 44 Assertio propria si erronea suis, contenti non praedicat, & malida indicator tanquam veritati repugnans.
- 45 Confessionibus, quibus ius, & natura repugnat, standum non est.
- 46 Heredes quoadque factis desinendi conuenire possunt.

CONSILIVM CV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Verba Testamenti Ioannis baptiste quondam Michaelis angeli de Peis, super quibus controuertitur, ira sese habens, suos heredes vniuersales instituit omnes, & quoscunque fi-

lios masculos legitimos, & naturales nascituros ex eo, & ex quacunque eius vxore, & casu quo decederet sine filiis masculis, vt supra, & cum filiabus feminis, voluit dicto casu dictas filias feminas ex eius hereditate alimptari vsque ad matrimonium carnale, vel spirituale, & vterius pro eorum, & cuiuslibet eorum dote habere Florenos 1000. de libris 7. pro Florenis, & tali casu videlicet si ipse testator decederet sine filiis masculis, suos heredes vniuersales instituit Andreā, & Ioannembaptistam fratres, & filios olim Mortalium de Peis pro duabus tertijs partibus, & quos inuicem substituit vulganter, & per fideicommissum, & pro alia tertia parte heredem instituit felicem quondam Bartolomei de Peis, cui substituit eius filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales a principio eorum natiuitatis verē, & non sisse a lege, vel ab homine, adeo quod legitimi per subsequens matrimonium, vel monasterium, vel loca pia, seu ecclesiastica non comprehendantur loco filiorum, & in defectu eius lineæ masculinæ vt supra, substituit dictos Andreā, & Ioannembaptistam, & eorum, & cuiuslibet eorum filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales vt supra dictorum Andreæ, & Ioannembaptiste, & cuiuslibet eorum, in eorum ratis substituit D. Felicem, & eius filios masculos legitimos, & naturales vt supra in infinitum, & casu quo linea masculina legitima, & naturalis dictorum Andreæ & Ioannembaptiste, & Felicis, quandoque finiret, tunc, & eo casu suum heredem vniuersalem instituit Hieronymum Petri de Peis, & successiue eius filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales vt supra donec durabit eius linea, & ea finita suos heredes vniuersales instituit Hospitalē Innocentium de Florentia pro dimidia, & pro alia dimidia filias, & descendentes feminas dicti

Hieronymi, & casu quo nulla femina ex descendentiis dicti Hieronymi, vel ex dicto Hieronymo reperiretur in humanis, quod dictum hospitale in totum succedat, prohibens dictus Testator dictis ius hereditatis instituit, & substituit filijs dicti Testatoris, & omnibus vt supra successiue vocatis omnem alienationem, ad longum tempus locationem, & tam voluntariam, quam necessariam, & omnem actum & cōtractum, ex quo, ita quibus quomodolibet sequi posset alienatio bonorum immobilium dicti Testatoris, & tam illorum, que reperirentur tempore mortis dicti Testatoris, quam emendorum secundum ordinem supradictum, quia voluit dicta bona casu quo decederet sine filiis masculis vt supra, deuenire in supranominatos, & in casu contratiactiois talem sic contratiactioem priuauit eius rata, quam statim deuenire voluit in successiue vocatum, seu vocatos.

Mortuo dicto Testatore sine filiis, & descendentiis masculis, superstitibus dictis Andreā, & Ioannembaptistā, & Felice, hereditibus instituit, & mox mortuo dicto Ioannembaptistā sine filiis, & descendentiis superstitibus dictis Andreā, & Felice, & mox mortuo dicto Felice sine filiis, & descendentiis masculis superstitibus dicto Andreā, & vltimo loco mortuo dicto Andreā, relictis post se Saluio, & Baccio eius filijs masculis legitimis, & naturalibus, eorumque dicti filij Andreæ, ad bona omnia supposita dicto fideicommissi contra Dominium de Menuchlis & D. Lucetiam Filiam, & heredem D. Felicis, ad quorum manus dicta bona peruenerant, & perfectio processu Domini Primi iudex pronuntiari per mortem Ioannis baptiste, & Felicis sine filiis, & descendentiis masculis, & Andreæ cum superextentia dictorum Salui, & Baccij euēisse casum fideicommissi relictis per dictum Ioannembaptistam Seniore Testatorem ad fauorem filiorum, & descendentiū masculorum dicti Andreæ, & purificatum fuisse in personam dictorum Salui, & Baccij, & appellatione interposita, & causa mihi ad consulendum commissa per admodum Magnificum D. Iudicem primarium appellationum Ciuitatis Florentiæ, Result bene iudicatum fuisse, & male appellatum. Et ad ita referendum motus sunt ex eo, quod isti agēs expressē vocati sunt ad portionem telicam Felici descendenti sine filiis, & descendentiis masculis, & hoc nullum habet dubium, Ad portiones verē relictas Andreæ, & Ioannembaptistæ, licet expressē non reporianur vocati, sed tantum in condicione positi, tamen ad eas quoque adiutendi sunt.

Quo-

D. Petri Caballi.

- 11 *Vel quando conceperit qualitas legitimi Marri-*
monij.
- 12 *Testator, qui in suo testamento dixit, quod mona-*
sterium, loca pia, & Ecclesiastica loco filiorum,
non admittantur, facit, quod filij in conditione
positi ex testamento, admittantur ad hereditatem.
- 13 *Monasteria, aliaque loca pia, & Ecclesiastica,*
succedunt ab intestato, & loco filiorum admittuntur.
- 14 *Vocatio pro in conditione positus arguitur, quando*
testator digressus est ad plures substitutionum gra-
das, & in conjectura predicta sufficit, vel po-
tius requiratur, ad hoc ut operetur, quod cum alijs
conicetur etiam lenioribus sit iuncta, & n. seq.
- 16 *Filij, qui non semel tantum, sed pluries in condi-*
tione fuerint positi, sub nomine linea masculina cen-
sentur vocati.
- 17 *Geminatio filiorum in conditione positorum inducit*
erga eos dispositionem.
- 18 *Reciproca substitutio facit filios in conditione pos-*
itos censer vocatos.
- 19 *Filij in conditione positi, vocati censentur, si testa-*
tor sub iure instituit etiam filios, & descendentes
masculos substituit.
- 20 *Primus vocatus a testatore dicitur magis dile-*
-ctus.
- 21 *Testator, qui prohibuit in suo testamento aliena-*
tionem, ex illiusmet praecepto voluntate, facit,
quod filij in conditione positi vocati censentur.
- 22 *Testator, qui in suo testamento ultra alienationis*
prohibitionem ab eo factam dixit, quia voluit e-
ius bona decurrere in nominatos amicos per ipsum,
qui tamen sint Masculi de familia, facit, quod
filij in conditione positi, censentur vocati.
- 23 *Testator, qui deficiente linea hereditis instituit, sub*
stitutum alium, & eius filios, & descendentes mas-
culos, facit, ut filij instituti in conditione positi
diciantur vocati.
- 24 *Differensia conicelluram ad plures substitutionum*
gradum dubio procul operari, quod positi in condi-
tione sint vocati, cum minus dilecti in sequentibus
gradibus vocantur, & honorantur.
- 26 *Reprobatur opinio Clari restringentis leniores con-*
iecturas significare in descendens testatoris, quod
in alijs, etiam quando qualibet eorum in se non
est perfecta.
- 27 *Boni iudices non debent contentari, consensu plu-*
rium conicelluram ad inducendam vocationem filio-
rum positorum in conditione, nisi ipsa legitima
sint, & a iure approbata.
- 28 *Filij in conditione positi, ubi dicuntur ex aliqua*
conicellura vocati, id respectu solum portionis pa-
tris sui, cuius intestatus fuerant in conditione positi,
regulariter est iudicandum, non autem respectu
aliorum portionis. Quod limitatur, si portio a-
liorum per eorum obitum fuit filijs, & de-
scendentibus masculis ex testatoris dispositio-
ne peruenit ad patrem, qui eis fuerat reciproce
substitutus, quia tunc alia portio ex dicta causa
obvenit, venire etiam debet in restitutione fidei co-
mmissi ipsi filijs, & infra num. sequen.
- 30 *Pluribus institutis si fideicommissum iniungitur,*
si decesserint sine liberis, non tantum propria por-
tio, sed etiam, & acquisita fideicommissio subji-
citur quod intelligitur si non appareat contrarium
de voluntate testatoris in ista num. seq.
- 31 *Prohibitio ne alienationis bonorum facta a testa-*
tore adiecta causa, quia voluit ea decurrere in om-
nes per eum nominatos in institutione, & substitu-
tione pluribusque iudicem substitutis iniuncto fi-
deicommissio, si decederent sine liberis, non solum
portio propria, sed etiam portio acquisita fidei-
commissio supponitur.
- 32 *Testator, qui euenientibus casibus restitutionis vo-*
luit, quod decedens sine liberis restitueret alijs vo-
catis substitutis quicquid acceperit ex bonis
ipsius testatoris, manifestum facit, quod moriens
teneatur restituere substituto portionem suam,
propriam, & alteram, quam habuit ex quacumque
substitutione, & est communis opinio.
- 34 *Substitutio dicitur facta ultimo morienti, & in*
tota hereditate, licet hoc specificet non fieri di-
ctum, si testator deficiente linea plurium institu-
torum, vel substitutorum, aut honoratorum, alium
de familia eadem hereditatem fecit unius solum.
- 35 *Verba, ex quibus colligitur substitutionem factam*
fuisse a testatore ultimo morienti, & in tota her-
editate, quamvis ab eo specificet non fieri dictum,
est eum simplex, h'res, de per se, & sine ex pre-
sione aliqua universalitatis, unius solum est, & ad
totam restat.
- 37 *Et si in substitutione non exprimitur, quod ultimo*
morienti fiat substitutio, tamen inter omnes voca-
tos facta dicitur, dummodo concurrant ad hoc con-
iectura Advenit testatoris, alius substitutus ul-
timus, loco in tota hereditate succedere non posset,
quod absurdum esset.
- 38 *Fideicommissum relictum ad conservanda bona in*
masculis favorabile existimari debet, & ideo in
eo favorabilis facienda est interpretatio.
- 39 *Filij in conditione positi, quando crescunt voca-*
ti ad portionem etiam Patris, & num. seq.
- 41 *Hereditatis appellatione legata, vel fideicommissa*
non continentur, quod scilicet, si post substitutionem
fuerit iniunctum a testatore gravamen, ut in Ca-
su consilij huius.
- 42 *Prelegata facta alicui ex coheredibus, quando*
comprehenduntur in fideicommissio universalis subje-
gente.
- 43 *Regula. l. cum a matre C. de rei vend. Et l. ex qua*
persona ff. de ieg. int. non habet locum in eo, qui
fuit heres Patris, si agat de re ad ipsum spectan-
te vigore fideicommissi, & non iure hereditario
paterno.
- 44 *Assertio propria si erronea fuit, contentis non pra-*
iudicat, & invalida indicatur tamquam verita-
ti repugnans.
- 45 *Confessionibus, quibus ius, & natura repugnat,*
standum non est.
- 46 *Heredes quoadque factis defuncti conveniunt*
possunt.

CON-

CONSILIVM CV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Verba Testamenti Ioannis baptiste quondam Michaelis angeli de Pesis, super quibus controuertitur, ita sese habent, suos heredes vniuersales instituit omnes, & quoscunque fi-

lios masculos legitimos, & naturales nascituros ex eo, & ex quacunque eius vxore, & casu quo decederet sine filiis masculis, vt supra, & cum filiabus feminis, voluit dicto casu dictas filias feminas ex eius hereditate alienari vsque ad matrimonium carnale, vel spirituale, & vterius pro earum, & cuiuslibet earum dote habere Florenos 2000. de libris 7. pro Florenis, & tali casu videlicet si ipse testator decesserit sine filiis masculis, suos heredes vniuersales instituit Andreā, & Ioannem baptistam fratres, & filios olim Diotalui de Pesis pro duabus tertijs partibus, & quos inuicem substituit vulgariter, & per fideicommissum, & pro alia tertia parte heredem instituit felicem quondam Bartolomei de Pesis, cui substituit eius filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales à principio eorum natiuitatis verè, & non fictè à lege, vel ab homine, adeo quod legitimari per subsequens matrimonium, vel monasterium, vel loca pia, seu ecclesiastica non comprehendantur loco filiorum, & in defectu eius lineæ masculinæ vt supra, substituit dictos Andreā, & Ioannem baptistam, & eorum, & cuiuslibet eorum filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales vt supra in infinitum, & è contra in defectu lineæ masculinæ legitimæ, & naturalis vt supra dictorum Andreæ, & Ioannis baptiste, & cuiuslibet eorum, in eorum rapis substituit D. Felicem, & eius filios masculos legitimos, & naturales vt supra in infinitum, & casu quo lineæ masculinæ legitimæ, & naturalis dictorum Andreæ & Ioannis baptiste, & Felicis, quodcunque finiret, tunc, & eo casu suum heredem vniuersalem instituit Hieronymum, Petri de Pesis, & successores eius filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales vt supra donec durabit eius lineæ, & ea finita suos heredes vniuersales instituit Hospitale Innocentium de Florentia pro dimidia, & pro alia dimidia filias, & descendentes feminas dicti

Hieronymi, & casu quo nulla femina ex descendentiis dicti Hieronymi, vel ex dicto Hieronymo reperiretur in humanis, quod dictum hospitale in totum succedat, prohibens dictus Testator dictis suis heredibus institutis, & substitutis filiis dicti Testatoris, & omnibus vt supra successuris vocatis omnem alienationem, ad longum tempus locationem, & rām voluntariam, quā necessariam, & omnem actum & contractum, ex quo, seu quibus quomodolibet sequi posset alienatio bonorum immobilium dicti Testatoris, & tam illorum, quæ reperirentur tempore mortis dicti Testatoris, quā emendorum secundum ordinem supra scriptum, quia voluit dicta bona casu quo decesseret sine filiis masculis vt supra, deuenire in supranominatos, & in casu contrariationis talem sic contrafacientem priuauit eius rata, quam statim deuenire voluit in successores vocatos, seu vocatos.

Mortuo dicto Testatore sine filiis, & descendentiis masculis, superstitibus dictis Andreā, & Ioannem baptistam, & Felice hereditibus institutis, & mox mortuo dicto Ioanne baptista sine filiis, & descendentiis superstitibus dictis Andreā, & Felice, & mox mortuo dicto Felice sine filiis, & descendentiis masculis superstitibus dicto Andreā, & ultimo loco mortuo dicto Andreā, relictis post se Saluo, & Baccio eius filijs masculis legitimis, & naturalibus, egerant dicti filij Andreā ad bona omnia supposita dicto fideicommissi contra Dominium de Menichelis & D. Lucretiam Faliam, & heredem D. Felices, ad quorum manus dicta bona peruenierant, & per dictum processum Dominus Primus Iudex pronuntiavit per mortem Ioannis baptiste, & Felicis sine filiis, & descendentiis masculis, & Andreæ cum superstitentia dictorum Salui, & Baccii euenisse casum fideicommissi relictis per dictum Ioannem baptistam Seniore Testatorem ad filios filiorum, & descendentiū masculorum dicti Andreæ, & purificatum fuisse in personam dictorum Salui & Baccii, & appellatione interposita, & causa mihi ad consulendum commissa per admodum Magnificum D. Iudicem primarum appellationum Ciuitatis Florentinæ, Rejuli bene iudicatum fuisse, & malè appellatum. Et ad ita referendum motus sum ex eo, quod isti ageres expressè vocati sunt ad portionem reliquam Felici descendenti sine filiis, & descendentiis masculis, & hoc nullum habet dubium, Ad portiones verò reliquas Andreæ, & Ioannis baptiste, licet expressè non repariantur vocati, sed tantum in conditione positi, tamen ad eas quoque admittendi sunt.

Quo-

Quoniam vera est, & recepta communiter, ac obferuata Doctorum opinio; quod positi in conditione censentur vocati, quando concurrunt coniectura voluntatis Testatoris. Soc. iun. conf. 158. nume. 73. lib. 2. Clar. in §. testamentum quæst. 77. Marz. conf. 9. nume. 2. Alb. conf. 157. num. 10. Decian. conf. 34. num. 157. lib. 3. Craff. in §. fideicommissum quæstio. 13. nume. 2. & Illustris, & Excellentissimus D. Ioseph. de Rusticis in tract. an, & quando liberi in cond. possit. vocentur lib. 2. ca. 1. num. 1. ubi infinitos eiusdem sententiæ refert, & nouissimè Tessaur. decif. pedemont. 96. num. 8. versic. declaratur ergo, prout in hoc casu plures concurrere videbantur.

Primo enim dicti filij Andreæ fuerant pluries per Testatorem grauati, dum deficiente linea masculina ipsius Andreæ, in qua ipsi comprehendebantur, fuerunt primo loco substituti Felix, & eius filij masculini in infinitum; & secundo loco in alio casu deficiente linea masculina dictorum Andreæ, & Iohannis baptizæ, & Felicis, Hieronymus, & eius filij & descendentes masculini donec duraret eius linea; tenim quod quando positi in conditione grauantur, vocati censentur, tradunt post antiquiores Gabr. tit. de fideicommiss. conclus. 4. num. 17. versic. Quarto limita, Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 76. num. 39. Craff. in §. fideicommissum quæstio. 14. num. 2. versic. secunda est: D. Rustic. in d. tract. lib. 4. cap. 2. parte prima per totum, & cap. 3. parte 2. nume. 28. & seq. vique ad fin. versic. Ego tamen, & Tessaur. d. decif. 96. num. 10. versic. prima coniectura, Concurrentibus præsertim alijs coniecturis, vt per D. Rusticum dicto lib. 4. cap. 3. per totum, & per Tessaur. d. decifio. 96. sub num. 14. ante fin. quas concurrere in hac ipsa specie constat ex congestis per dictum D. Rustic. d. c. 3. quæ pro maiori parte casui nostro conueniunt.

Secundò Testator masculos tantum vocauit, & in conditione posuit, & filias proprias, aliaque seminas exclusit, ex quo videtur resultare manifesta vocatio eorum, qui in conditione sunt positi, Guid. Pap. decif. 184. & decif. 299. Dec. conf. 270. in toto, & alij relati per Gabr. d. conclus. 4. num. 4. versic. primo limita, per Menoch. conf. 393. nu. 6. & 8. per Cephal. consil. 113. nume. 23. per Butas. consil. 292. num. 4. per Craff. d. §. fideicommissum quæstio. 14. nume. 1. per D. Rustic. d. tract. lib. 2. cap. 1. num. 1. & seq. & per totum & cap. 4. num. 2. versic. Secundò vt magis procedat, & lib. 5. cap. 5. num. 2. & per Tessaur. d. decif. 96. num. 21. versic. primus est; & maxime quando alie coniectu-

re concurrunt, vt in hoc casu Craff. d. quæstio. 14. sub num. 1. versic. sed hę due, D. Rustic. d. lib. 2. cap. 7. ad fin. num. 6. Tessaur. d. decif. 96. num. 23. ver. sicut breuiter omittis, 6 vel quando sæpius fuerit qualitas masculinitatis repetita, prout hic, per restatorem, qui quampluribus vicibus mentionem fecit filiorum masculorum, & lineæ masculinæ. Alciat. conf. 573. num. 5. Crauer. consil. 226. num. 16. Petr. de fideicom. quæst. 9. nu. 194. D. Rustic. d. lib. 2. cap. 5. num. 1. & seq. 7 Tessaur. d. decif. 96. num. 27. versic. & iste casus, vel quando fuerit à Testatore prohibita bonorum alienatio. Decian. conf. 41. nu. 36. lib. 1. Mant. de coniect. ult. volun. lib. 2. tit. 3. num. 14. Craff. d. quæst. 14. num. 4. versic. quarta coniectura. D. Rustic. d. lib. 2. cap. 7. num. 4. Tessaur. d. decif. 96. num. 29. versic. 8 Secundus Casus, vel quando sumus in Agnatis testatoris. D. Rustic. d. lib. 2. cap. 3. num. 3. vel quando inter ipsos masculos ad plures substitutionum gradus digressus est Testator. D. Rustic. d. lib. 2. cap. 7. num. 1. vel quando aliquo casu, & vltimo loco non extantibus masculis foeminae vocantur, D. Rustic. d. lib. 2. cap. 5. in fin. num. 11. vel quando masculis appositum est grauamẽ, idẽ D. Rustic. d. lib. 2. cap. 7. num. 3. quæ omnia cum simul in nostro hoc casu concurrant, vtiq; indubitata vocacionem positorum in conditione inducere videntur per præmissa, & abique scrupulo, cum addita sit qualitas legitimi Matrimonij Soc. iun. conf. 110. num. 26. lib. 3. & alij plures relati per Dominium Rustic. in d. tract. lib. 3. cap. 3. num. 15. & 6. & fortius cum expresserit Testator, quod 12 Monasterium, loca pia, & Ecclesiastica loco filiorum non admittantur, ex hoc enim dicitur velle, quod positi in conditione ex testamento admittantur, cum si ab intestato 13 succedant, dicta loca tanquam filij admittantur, vt post Decian. & Mantie. tradit D. Rustic. d. cap. 3. num. 4. versic. paritatem ratione.

Tertio digressus est testator ad plures, & 14 vltiores gradus substitutionum, prouidendo in defectu descendendum masculinorum d. Andreæ de alijs substitutis, quæ res vocacionem in conditione positorum arguere testantur Anchar. conf. 74. num. 2. in fin. Boer. decif. 155. num. 21. & 22. Gozad. conf. 64. num. 10. Soc. iun. conf. 110. nume. 18. lib. 3. Curt. iun. conf. 126. num. 2. Alb. conf. 87. nu. 12. Cephal. conf. 292. num. 17. Marz. consil. 5. nu. 15. Zanch. in leg. heredes Mei §. cum ita parte 7. nume. 34. ff. ad Trebell. Gabr. d. concl. 4. num. 13. versic. 3. Limita, Mantie. in tract. de coniect. ult. vol. lib. 1. tit. 3. num. 13. D. Rustic. d. tract. lib. 3. cap. 1. nu. 1. cum seq.

seq. & per totum, Tessauro. d. decif. 96. num. 15. & 109. versicul. Secunda est coniectura, Crass. d. §. fideicommissum quest. 14. nu. 3. 15 versic. Tertia coniectura, & licet hac coniectura fortassis sola per se non sufficeret ad inducendam vocationem, tamen iuncta cū alia etiam ex leuioribus multum operatur. Rip. in l. Centurio, num. 165. ff. de vulgar. & pupill. substit. Riminal. iun. conf. 31. num. 41. lib. 1. Zauch. vii. supra nume. 79. Tessauro. d. decif. 96. num. 17. post versiculum Mihi re vera, D. Rustic. d. lib. 3. ca. 1. num. 11. versic. hanc denique.

16 Quarto dicti filij Andreæ non semel tantum, sed pluries fuerunt in conditione positi sub nomine lineæ masculinæ ipsius Andreæ, quæ geminato inducit dispositionē, ita vt tunc censentur vocati, Corn. consilio 74. num. 5. lib. 2. Gozzad. confil. 64. num. 9. Purpur. inter conf. Siluan. conf. 53. nume. 4. Zauch. in d. §. cum ita dicta parte septima, num. 24. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 76. num. 58. & lastime D. Rustic. in d. tract. lib. secundo, cap. 5. numero primo, & per totum.

Quinto Andreas, Ioannisbaptista, & filij 18 fuerunt reciprocē in defectu lineæ cuiuslibet eorum substituti, quo casu positi in cōditione censentur vocati, Corn. consil. 146. nume. 21. lib. 2. Riminal. iun. conf. 78. libro 1. Decian. conf. 34. in fin. lib. 3. D. Rustic. in d. tract. lib. 5. cap. primo, num. primo, & sequē. lib. 6. cap. 5. num. 17. versic. & quoniam, Tessauro. d. decif. 96. nume. 31. versic. iertius succedit casus.

Sexto in substitutione facta in defectu lineæ masculinæ dictorum Andreæ, Ioannisbaptistæ, & Felicis, Testator vocauit non solum Hieronymum de Peicis, sed etiam eius 19 filios, & descendentes masculos, ex quo videtur verisimiliter voluisse pariter vocare filios Andreæ, quem prius vocauerat, & non 20 minauerat, & magis dilexerat, Curt. iunior confil. 16. numer. 6. Gozzad. dicto consil. 64. num. 10. Crauer. conf. 61. num. 7. & 8. & fuit de mente Ruini conf. 142. num. 13. lib. 3. & latē tradit D. Rustic. in d. tract. libr. quinto, capit. tertio, num. tertio, versic. decimaquarta est, & cap. 7. numero 4. versicul. quarta limitatio.

11 Septimo cum prohibuerit Testator omnibus tam institutis, quàm substitutis alienationem bonorum immobilium tam reperiuntur in tempore mortis suæ, quàm postea emendorum, adiecta causa, quia voluit ea deuenire in nominatos antea per ipsum, 22 qui erant masculi, & de familia, videtur ex hoc positos in conditione vocatos censeri, Clat in §. testamentum quest. 79. nume. 4.

versicul. quinque est coniectura, Mantio. in d. tract. lib. 10. tit. 3. num. 14. & 15. Crass. in d. §. fideicommissum quest. 14. num. 4. & 5. in quarta, & quinta coniecturis. Menoch. d. præsumpt. 76. num. 10. Gabr. d. concl. 4. num. 28. versic. tertio inferitur, num. 34. versic. de cimo limita. num. 42. versic. Decimooda. uo limita, & num. 45. versicul. amplia idem esse, D. Rustic. d. lib. 2. cap. 7. num. 4. & libro tertio, cap. 5. per totum d. lib. 5. cap. 7. num. 1. & 2. Tessauro. d. decif. 96. num. 20. versic. reuera coniectura.

Octauo Testator, deficiente linea masculina dictorum Andreæ, & Ioannisbaptistæ, & Felicis substituit Hieronymum de Peicis, & eius filios, & descendentes masculos, vnde, & filij masculi dicti Andreæ in conditione positi dicuntur vocati, Curt. iun. consil. 16. num. 6. & 11. Crauer. conf. 63. num. 10. & latē Menoch. alios citans d. præsumpt. 76. num. 56.

Nono ex quo Testator instituendo, seu substituendo Andreæ, Ioannisbaptistæ, & Felicem, voluit, quod in defectu lineæ masculinæ Andreæ, & Ioannisbaptistæ & cuiuslibet eorum, in eorundem ratis, & portio 24 nibus admitterentur dictus Felix, & eius filij masculi, videtur etiam voluisse, & multo magis quod filij ipsius Andreæ in conditione positi admitterentur ad eandem portionem, & ratas ipsorum Andreæ, & Ioannisbaptistæ Riminal. sen. conf. 189. num. 11. lib. 2. Zauch. in d. §. cum ita, part. septima nu. 73. Menoch. d. præsumpt. 76. num. 57. facit D. Rustic. in d. tract. lib. 3. cap. 1. num. 12. versic. vnum qui dixit.

Et licet prædictæ coniecturæ fortē singulæ per se non sufficerent ad inducendam dictorum Agentium vocationem, tot tamen 25 muliunctæ sufficere omnino videtur, Cor. conf. 101. num. 4. lib. 4. Grat. conf. 206. num. 49. lib. 2. Gabr. d. concl. 4. num. 49. versic. vigesimo nono limita, Clar. §. testamentum quest. 79. in fin. D. Rustic. in d. tract. lib. 4. c. 3. num. 14. & lib. 5. cap. 8. num. 1. Crass. dicta quest. 14. num. 7. versic. porro aduertendū, & hoc indistinctē, vt ibi per ipsos post alios, quos refert reprobata opinione Clari vbi 26 pra, qui hoc restringit videtur ad descendentes tantum, in quibus tamen leuioribus, quàm in alijs sufficere fatetur, & quod plus est etiam, quod quilibet earum in se non esset perfecta, Ruini. confil. 3. nume. 13. lib. 2. Decian. conf. 31. nume. 130. lib. 1. Menoch. conf. 95. num. 26. in quo tamen contrarium videtur sentire Torniell. inter consil. Portij conf. 43. num. 17. dum non contentatur cō- 27 cursu plurium coniecturarum ad inducendam vocationem, nisi ipsæ legumque sint, & à iure

D. Petri Caballi.

Iure approbatę, quod dictum sequitur Ro-
land. 3. Val. conf. 31. num. 12. lib. primo, & no-
tissimę D. Rustic. d. lib. 5. cap. 8. in finalibus
verbis.

Et si diceretur, quod vbi dicti filij An-
dree agentes in conditione positi dicantur
dispositiue vocati, id tantummodo esset res-
pectu portionis dicti Andree eorum Patris,
non autem respectu Ioannisbaptiste eorum
Patris per ea, quę tradunt Doct. in leg. h. re-
des Mei §. cum ita, ff. ad Trebell. vbi præci-
puę Soc. sub num. 3. & Rip. num. 39. Curr.
iun. confil. 135. num. 6. Duran. de art. testan-
di tit. 3. de substit. caut. 8. Mant. in tracta.
sępius citato lib. 1. tit. 3. in fin. Menoch. d.
præsumpt. 76. num. 86. Diffusę D. Rustic. in
d. tract. lib. 5. cap. 9. in principio, vbi rationes,
& autoritates adducit, & Tesciur. decif. pe-
demonst. 248. nume. 16. versic. neque etiam
obstat.

Responderi posset, quod cum portio Io-
annisbaptiste per eius obitum sine filiis, & de-
scendentibus masculis ex testatoris disposi-
tione peruenient in Andream eius Fratrem,
qui ei fuerat reciproce substitutus, talis por-
tio dicti Andree ex dicta causa obuenta ve-
nire debet in restitutione fideicommissi ip-
sis filiis Andree faciendā. Bald. conf. 94. an-
te fin. versic. videre autem oportet lib. 2. con-
fil. 42. in fin. & confil. 101. etiam in fin. libr. 4.
Dec. confil. 81. num. 2. & conf. 86. nu. primo,
Marz. de fideicommiss. quęst. 36. & alij per ip-
sum allegati. Et regulare est, quod cum plu-
ribus institutis inuicem fideicommissum in-
iungitur, si decesserint sine liberis, non tan-
tum propria portio, sed & acquisita fideicō-
misso subiiciuntur. l. 1. §. id quod ex substitutio-
ne ff. ad l. Falcidiam Bart. in l. Marcellus,
§. quidam num. 5. vbi & Alex. & Soc. ff. ad
l. Trebell. Narr. citans Bart. Imol. Alexand.
Rom. & Soc. & denique testans de Commu-
ni confil. 320. num. 1. circa medium, & si vt
inquit Marzar. d. quęst. 36. post Siluan. confil.
49. num. 24. hoc totum pendere debet à cō-
iecture mente testatoris, cum in præsentī
casu is prohibuerit omnem alienationem
bonorum immobilium tam reperorum tē-
pore eius mortis, quā postea ex heredita-
ria pecunia emendorum, adiecta causā, quia
voluit ea deuenire in omnes per eū nomina-
tos in institutione, & substitutione, vtiq; nō
obscure videtur declarasse in restitutione fi-
deicommissaria venire debere non solum por-
tionem Andree propriam, sed etiam illi ob-
uentam ex successione Ioannisbaptiste vt in
terminis videtur tenere Alciat. conf. 612.
nu. 1. & sentit Zanch. in d. §. cum ita, parte
5. num. 173. versic. quarto amplia post Paris.
confil. 18. 19. & 20. li. 3. videnturq; dicta testa-

toris verba idem importare, ac si dixisset,
quod euenientibus casibus restitutionis vo-
luit, quod decedens sine liberis restituitur alijs
vocatis superstitibus quicquid acceperit
ex bonis ipsius testatoris, quo casu manife-
stum est, quod moriens teneatur restituere
substituto non solum quod pro portione
sua ex testamento habuit, sed etiam propor-
tione alterius in eum peruenta ex qua-
cunque substitutione secundum commu-
nem opinionem de qua attestatur Duran.
de art. testan. tit. 5. de substit. caut. 28. in 2.
remedio num. 2. quod potissimum videtur
admittendum, quia cum deficiente linea
masculina dictorum Andree Ioannisbapti-
stę, & Felcis fuerit institutus vniuersalis
hæres Hyeronimus de Pefcis, videntur om-
nes de linea prædicta inuicem, & reciproce
substituti, quasi quod substitutio sit facta
vltimo morienti, & in tota hereditate, licet
hoc specificę non fuerit dictum. D. Rustic.
d. lib. 2. cap. 7. num. 5. Nam vltimo morien-
ti de dicta linea facta colligitur ex illis ver-
bis, casu quo linea masculina prædictorum
Andree, & Ioannisbaptistę, & Felcis quan-
docunque finiret, cum tunc finire dicitur,
quando vltimus superstes decedit, & facta
in tota hereditate demonstratur ex alijs ver-
bis immediate sequentibus, tunc, & eo casu
suum hæredem vniuersalem instituit Hie-
ronymus de Pefcis, ex quo omnia etiam
expressione illa vniuersalitatatis, simplex ver-
bum hæres de per se vniuersale sit, & ad to-
tum referatur. Zanch. in d. §. cum ita part. 6.
num. 109. Menoch. de præsumptio. libro 4.
præsumpt. 62. nu. 20. Nec nouum est, quod
& si in substitutione nō est expressum, quod
fiat vltimo morienti, & in tota hereditate,
tamen reciproca inter omnes vocatos facta
dicatur, concurrentibus ad hoc coniecturis
mentis testatoris, Menoch. d. præsumpt. 62.
num. 34. & optimę D. Rustic. d. lib. 5. cap. 9.
sub num. 10. versic. secundo declaratur, vbi
dicit, quod alias substitutus vltimo loco in
tota hereditate succedere non posset, nisi
per prius intelligatur facta reciproca substi-
tutio, quę potissimum videntur procedere,
cum agatur de fideicommissio relicto ad cō-
seruanda bona in masculis, quod fauorabile
existimari debet, & propterea in cō faciendā
est fauorabilis interpretatio, vt auctoritate
Anchar. Cnrr. Decisionis Neapolit. Capic.
Gozad. Paris. & Soc. Iun. probat Menoch.
confil. 95. num. 95.

Vltetius responderi etiam potest, quod
quando isti positi in conditione censentur
vocati concurrentibus coniecturis volunta-
tis testatoris, vt in hoc casu, non solum cen-
sentur vocari ad partem Patris, sed etiam ad
partem

partem Patris, quinimo & inter se inuicem substituti, D. Rustic. d. lib. 5. d. cap. 9. num. 7. versic. sed tamen & lib. 6. cap. 5. num. 17. & melius, & latius in consil. primo, posito post dictum tractatum num. 39. & pluribus seq. iniquiens etiam tunc non habere locum consilium Oldradi. 21. sequitur Testatur. d. de eis. 96. num. 34. versicul. verum contrariam opinionem, vt quando testator voluit bona inter masculos debere conservari, Crauert. conf. 130. num. 5. & seq. Ruin. conf. 140. nu. 17. lib. 3. D. Rustic. d. tract. lib. 4. cap. 3. nu. 9. 16. dicto cap. 9. num. 10. versic. Secundo declaratur, vel quando fuerunt substituti Agnati, Crauert. d. conf. 130. num. 9. D. Rustic. d. cap. 3. nume. 10. vel quando fuit substituta pia causa post mortem omnium. Bero. cōf. 105. num. 5. lib. 2. D. Rustic. in d. tract. lib. 3. cap. 6. num. 1. & 5. & lib. 4. cap. 3. num. 5. vel quando fuit alienatio prohibita adiecta causa, qua vult testator bona in familia remanere. Crauert. d. conf. 130. num. 10. D. Rustic. d. cap. 3. num. 2. quæ omnes coniecturæ, & aliq. concurrunt in presenti casu, vt ideo mirum non sit, si dicti filij Andree in conditione positi non modo censcantur vocati ad portionem Andree eorum Patris, sed etiam ad portionem Ioannis baptiste eorum Patris.

Præterea responderetur, quod, & si ille, qui est grauatus restituere hæreditatem, non tenetur restituere id, quod sibi obuenit per fideicommissum, vel legatum ab eodem testatore relictum, ex eo, quod appellatione hæreditatis legata, vel fideicommissa non continentur leg. si Titius ex parte, ff. delegat. 3. & ibi Doct. & in alijs locis supracitatis, tamē si post factam substitutionem inuictum est grauamen, vt in isto casu, tunc substituto in hæreditate restituendum est etiam id, quod grauato per fideicommissum, vel etiam præ legatum, aut per legatum ab eodem testatore factum peruenit prius glos. in leg. sextiam 31. in glos. fin. ff. de legat. 3. & pulchre declarat Natr. d. conf. 310. sub nume. primo, & in eodem casu conf. seq. 321. etiam sub num. 1. & latissime Marz. de fideicommiss. quæst. 3. per totam, vbi post multa firmat, quod prælegata facta alicui ex cohæredibus comprehenduntur in fideicommissio vniuersali sub sequente, etiam si adsit clausula in omnibus autem alijs bonis, & est tutissima responsio, & omnem tollens difficultatem.

Nec prædictis ob stare videtur, quod dicti Agentes, cum fecerint se hæredes dicti Andree eorum patris, non possint victoriam reportare contra Dominicum de Menichellis, qui bona per ipsum possessa à dicto Andree acquisiuit per regulam leg. cum à Matre, C. de rei vendicat. & leg. ex qua persona,

ff. de reg. iur. quoniam responderetur, quod, re vera, non sunt hæredes patris, immo expressè, & solenniter seruatis ex iure municipali seruandis paternam hæreditatem repudiaverunt, & taxam pro repudiatione soluerunt communi Florentiæ, & vltierus gabellari bonorum fideicommissariorum in summa scutorum septingentorum & vltra, quam soluere non tenebantur, si hæredes Patris fuissent, nec in actu, qui per ipsos vti patris hæredes gestus ostenditur, opus erat, quod essent patris hæredes, sed solum necessarius erat eorum consensus veluti fideicommissa tiorum dicti testatoris, cum ageretur de re ad ipsos spectante vigore dicti fideicommissi, & non iure hereditario potest, cum Andreas eorum pater nullum ius in dicta re haberet nisi tanquam vocatus ad dictum fideicommissum, quod eo mortuo, ex testatoris voluntate, & ordine adscriptos eius filios peruenit, ita vt manifestè deprehendatur, quod assertio illa erronea fuit, & tanto Magis, si dicta testium actui illi presentium attendatur, de quibus tamen non expedit disputare, cum alie rationes sufficiant, & propria assertio erronea consentienti non præiudicat, & inualida iudicetur tanquam veritati repugnans 44 Roman. conf. 310. num. 10. versicul. primo quia, & est tex. in l. confessionibus, ff. de interrogat. actio. & tradit glos. in l. vnica, C. de confess. vnde veritatem Iuris errore gestorum non vitari dicit tex. in leg. illicitas §. veritas, ff. de offic. præsidis, alibi dicit idem Roman. in conf. 390. ad fin. nu. 3. quod confessionibus, quibus ius, & natura repugnât, standum non est; per dictam legem confessionibus, & per glos. in d. leg. vnica, & per l. inde Neratius, §. fina. cum leg. seq. ff. ad leg. Aquiliam, vltra quod etiam si fuissent Patris hæredes, attentari posset, quod illius facto in hoc casu contrauenire potuissent ex traditis per Gramat. decis. 93. num. 8. & seq. vique ad fin. Anno 1597. Florentiæ.

E P I T O M E.

Ob non solum canonem per biennium continuum emphyteota priuati cadit à iure suo, & contra eum ad bona cum fructibus ex dictis bonis perceptis, & in futurum percipiendis vsque ad ætalem ipsorum bonorum relaxationem obtinetur sententia fauorabilis per Dominum directum.

SV M.

SYMARIUM.

1. Res iudicata facit Ius inter partes, & pro veritate habenda est.
2. Promittens acquiescere laudo proferendo, & iurans, ei nullo modo contravenire potest, nec audiendus est tanquam veniens contra promissionem propriam.
3. Qui vult venire contra promissionem iuram, necesse habet prius petere absolutionem à iuramento, & quid si sit enormissimè lesus.
4. Sufficit auctori dicere promissum Canonem non fuisse sibi solum, ob idque emphyteotam à Iure suo cecidisse, cum habeat intentionem fundatam ex instrumento, & nisi emphyteota probe se soluisse, obtinere debet secundum communem opinionem.
5. Emphyteota primus quodammodo dicitur dominus directus secundi emphyteote, & Ius expellendi, quod Domino directo competit adversus primum emphyteotam, si canon non solvatur, competit etiam primo emphyteote contra secundum, si & ipsi non solvatur.
6. Dominus expellens emphyteotam ob non solum Canonem, potest nihilominus consequi solutionem ab eo usque ad declarationem factam de caducitate.

CONSILIUM CVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Super processu ad me transmissio per D. Vicarium Vicipisani inter Franciscum de Accencijs de Cuciliana agentem ex una parte, & Saluatorem Petri Saluatoris de eodem loco reum conuentum ex altera. Retuli pronuntiandum esse ad fauorem Auctoris pro Caducitate quorundam bonorum ob non solum Canonem per biennium continuū vnā cum ipso Canone decurso vsque ad dictā declarationis dictæ caducitatis, & ab inde citra, vnā cum fructibus ex dictis bonis perceptis, & in futurum percipiendis vsque ad effectuale ipsorum bonorum relaxationem.

Motus ex infra scriptis, nam respectu relationis bonorum ob non solum Canonem per annos duos continuos, Franciscus habet intentionem fundatam ex laudo lato inter ipsum, & dictum Saluatorem Reum conuentum ita expresse dicente, quod in re

iudicatam transactum fuisse constat, vt ipsemet Saluator confessus fuit in precibus Serenissimo Magno Duci portectis de anno 1596. & ostendunt acta pro eius parte facta in causa reductionis dicti laudi ad arbitrium boni viri coram D. Vicario Vicipisani, quæ non fuit prosecuta, sed deserta, adeo quod dictum laudum obseruandum est, cū res iudicata ius faciat inter partes. & pro veritate habenda sit. I. res iudicata, ff. de regul. iur. cum ibi notatis per scribentes, & in alijs locis vulgaribus. Quod fortius procedit, cū dictus Saluator in compromisso promiserit & iurauerit acquiescere laudo proferendo, & ei nullo modo contravenire, non enim est audiendus veniens contra promissionem propriam l. i. in princ. ff. de pact. l. i. etiam in princ. ff. de contr. pecun. & cap. quod semel placuit de reg. iur. in sexto, maxime iuramento uallatam, nulla quod appareat obtemperata absolute ab ipso iuramento, quam tamen necessariam fuisse etiam data enormissima læsione latissime ostendit Nat. conf. r. 44. per totum, licet in hoc contrarium receptius esse dicat Roland. à Vall. conf. 60. sub num. 68. vers. & ideo siue ex proposito li. 4. Quam opinionem crebriorem quoque asserit Cachera. decis. pedemon. 41. Antonius Coradus sub num. 2. quorum sententia & si obtineret, nihil tamen pro Saluatore faceret nulla læsione per ipsum offensa, & Sufficit dicti Auctori dicere promissum canonem non fuisse solum ob idque emphyteotam à Iure suo cecidisse, cum habeat intentionem fundatam ex instrumento dicti laudi, nisi Saluator probe se soluisse secundum opinionem omnium scribentium, de qua attestat Corbol. in tract. de caus. ex quibus emphyteota Iure suo priuatur tit. de caus. priuat. ob non solum Canonem quæst. 4. num. 1. Clar. dicens pariter ita tenere omnes Doctores in §. emphyteosis quæst. 10. num. 4. vers. sed pone & Alciat. Valac. de Iur. emphyt. quæst. 2. num. 9. vers. illud insuper, Cum enim in dicto laudo asseratur dictum Franciscum actorem ab alijs Ius habere in dictis bonis, quorum partem Saluatori concedunt arbitratores pro certo annuo canone, & cum pacto caducitatis ad fauorem dicti Francisci, si cessatum sit in dicta solutione per biennium continuū, dictus Saluator quodammodo censetur secundus emphyteota, quod emphyteosim à primo emphyteota sub certo canone conduxit, & primus emphyteota, & sic Franciscus quodammodo Dominus dicitur respectu secundi Emphyteote, sicut Dominus directus est Dominus respectu ipsius primi acquirentis Emphyteosim, & Ius expellendi, quod competit Domino directo, si ei

si ei canon non soluatur aduersus primum emphyteotam, competit primo emphyteotæ aduersus hunc secundum emphyteotam, ut ex mente Io. Fabr. tradit Corbol. d. titul. Ampliat. 10. num. 1. & 2.

Et quod ad solutionem Canonis pro tempore præterito, quo Saluator cessauit soluere, propter quam celsationem priuatus fuit, & quo ad fructus ulterioris temporis iustificatur relatio ex eo, quod uerior, & communior opinio Doctor. est, quod Dominus directus expellens emphyteotam ob non solutum Canonem, possit nihilominus ab eo consequi dictam solutionem, ut tradit Boer. decis. 309. num. 5. uersicul. in contrarium uidetur, quem sequitur Clar. d. questio. 10. num. 2. uersicul. quæro nunc, quid è conuersio, & tradit etiam Aluarus Valalc. dicta questio. 21. in fin. num. 10. uersicul. sed & illud memineris, & hoc usque ad declarationem factam de ipsa caducitate, nam ab eo tempore citra, idest post dictam declarationem factam, debentur Dominodirecto una cum re omnes fructus percepti, & in futurum percipiendi usque ad effectualem relaxationem secundum opinionem, quam tenuit Rota Bononiensis, ut refert Beninten. decis. 37. in causa mota num. 15. & pluribus sequent. usque ad fin. uersicul. in contrarium adducebatur, quam sententiâ secutus est Corb. in dict. tit. ampliat. 38. nu. 1. & seq. Anno 1598. Florentiæ.

EPITOME.

Vnio beneficij, qua requirat ad hoc ut valeat, & quomodo sint citandi Patroni, & quomodo queratur quasi possessio Iuris presentandi ex unica presentatione, & quod presentatus ex sola presentatione sine institutione nullum lus habet.

S P M M A R I U M.

- 1 Vnio ad hoc ut valeat, sunt vocandi Patroni, & debet fieri cum cognitione causæ, & m. 3.
- 2 Patroni debent citari, quando est facienda unio Ecclesiæ, & debent citari nominatim.
- 4 Beneficium vnius an possit impetrari, si unio sit nulla, & num. 6.
- 5 Infrumentum vniouis, in quo continetur, quod solemnitates interuenierunt in unione, non probat solemnitates interuenisse.
- 7 Vicarius episcopi non potest vnire beneficia.

- 8 Quasi possessio Iuris Patronatus acquiruntur ex unica presentatione, fallit. ut nu. 9.
- 10 Quasi possessio Iuris patronatus non queritur, nisi ille, in cuius præiudicium queritur, sciatur, & patiatur.
- 11 Renotatio vniouis non nocet rectori viuenti, sed solum operatur in futuris vacationibus, & quomodo hoc procedat nu. 12.
- 13 Presentatus ex sola presentatione absque institutione nullum lus habet.
- 14 Presentatus ab eo, qui erat in quasi possessione, presentandi non instituitur, si appareat de defectu proprietatis ante institutionem.

CONSILIVM CVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

IN causa disunionis Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Montis Frascoli ab Ecclesiâ Sancti Ioannis maioris agri Mugellani vertente in secunda Instantia coram Illustrissimo, & Reuerendissimo Domino Nuntio Apostolico penes Serenissimum Magnum Ducem Aeturiæ inter R. D. Petrum Bambellium Plebanum dictæ Ecclesiæ Sancti Ioannis Maioris, & Magnificum Dominum Thomam, & litis Confortes de Minerbetis Patronos dictæ Ecclesiæ Sancti Ioannis maioris appellantes ex vna parte, & Presbyterum Hieronymum de Baccionibus ad d. Ecclesiâ Sanctæ Mariæ presentatum per D. Antonium, & alios de Brunis tanquam dictæ Ecclesiæ Patronos appellatos ex altera.

Retuli dicto D. Nuntio Iudici Delegato, & Commisario Apostolico pronuntiantum esse ad fauorem dicti Reuerendi Hieronymi, confirmando sententiam Reuerendi D. Vicarij Illustrissimi & Reuerendissimi Cardinalis Archiepiscopi Florentini, qui declarauit dictam Ecclesiâ Sanctæ Mariæ nulliter, & sine causa fuisse vniat dictæ Plebanæ Sancti Ioannis maioris ipsam vniouem dissoluendo, & irritando, & dictum Presbyterum Hieronymum ad dictam Ecclesiâ Sanctæ Mariæ recipiendo, & perpetuum silentium tam d. Domino Petro Bambellio, quam d. dictis de Minerbetis imponendo.

Ad sic referendum motus sui, quia dicta unio videtur nulla ex pluribus, & potissimum quia in ea requirebatur consensus Patronorum, qui vocandi erant c. suggestum

S de

de lur. patronat. Soc. conf. 1. num. 6. libr. 3.
Dec. conf. 148. column. 2. versicul. Secundo
quia, Rebus. in prax. benefic. in reg. cancell.
de vnion. in verbo vocatis quorum interest
num. 6. versic. item requiritur, quod etiam
deciditur in Conc. Tiden. lib. 7. de reform.
cap. vnionis perpetue 6. ad fin. & sessio. 14.
de reform. capit. quia plerique 13. in princ.
& expressius cap. in ecclesijs cathedralibus
15. post principium, qui quidem Patroni
1 nominati erant citandi, cum essent certi,
nec satis fuit generalis citatio per proclama.
seu editum, quæ solum fieri debet, quan-
do interesse prætendentes sunt incerti, capi.
fin. de electio. in 6 & authent. si omnes. C. si
minor ab hereditate. se abstinerit cum vbi-
que notat. per Glos. & Doctor. Bartol. super
constitu. ad reprimendum in verbo per edi-
tum in fin. sub num. 16. versic. sic dic ergo,
Alexand. confil. 106. num. 14. lib. 5. Felin. in
cap. 3. sub num. 8. 9. versic. & possunt ista de
constitut. lat. Mart. singul. 259. generalis cita-
3 tio; Debebat etiam fieri cum cognitione
causæ, in cuius discussione vocandi erant di-
cti Patroni, quorum interest, & vt dictum
fuit, specialiter, & aliter facta non valuit, Re-
bus. in loco citato de vnion. benefic. num. 41.
43 & 44. versicul. ergo, cum causâ, & versic.
seq. & latius in Reg. Cancellariae de vnion.
in verbo alioquin vnio non valeat, Glos. 9.
vbi amplius subdit, quod tale beneficium
4 vnium poterit impetrari etiam ante decla-
rationem, quicquid nonnulli dixerint in cō-
trarium, quorum opinionem procedere in-
quit, quando vnio facta est ex falsâ causâ,
seruata tamen iuris forma, & solemnitate,
quia tunc cum valeat, licet fit reuocanda,
ante dissolutionem eius non debet impetra-
ri beneficium: secus autem quando vnio
facta est sine cognitione causæ, & non vo-
catis vocandis, quia tunc est nulla ipso iu-
re, ex quo actus, omiſſa forma, conceptus
non valet. Vnde merito etiam ante declara-
tionem potest beneficium impetrari, & sub
5 iungit in versicul. nec credetur, quod non
statut instrumenti vnionis dicenti solemp-
nitates interuenisse, nisi illæ solemnitates
appareant, quia instrumentum non debet
continere verba iuris, sed facti, & idem te-
nuit de vnion. reuocac. num. 30. 31. versicu-
6 nos tamen, & versicul. si vero, vbi ait, quod
quando vnio non valet, praxis seruat, quod
impetretur beneficium vnium, & postea
agatur super possessione, & si opponatur de
vnione, replicetur de nullitate, & ab ea ap-
pelleetur tanquam ab abusu, & pronun-
tatur irrita: & demum si vnio non valeat,
possessionum adiudicatur impetranti, si
verò vnio valet, sed est reuocanda ex cau-

sa, seruatur in praxi, vt petatur reuocari,
& ante reuocationem non valebit beneficii
vniti impetratio. Non poterat etiam dicta
vnio fieri per Reuerendum Dominum Vi-
carum, cum non appareat, quod ab Illu-
strissimo, & Reuerendissimo D. Archiepi-
scopo talem habuerit facultatem, quia Vi-
7 carius Episcopi beneficia vnire non potest,
nisi hoc ei fuerit ab Episcopo specialiter cō-
missum, Rebus. vbi supra de vnion. benefic.
num. 37. versicul. idem in Vicario, & in for-
ma Vicariat. Archiepis. & aliorum nu. 102.
vers. nona clausula.

Nec prædictis obstat, quod Domini de
Minerbetis videantur in quasi possessione
præsentandi per resignationem factam de
eorum consensu à Reuerendo D. Donato
de Minerbetis Presbytero D. Michaeli de
Pāphis vltimo, et immediato possessori, &
per cuius obitum orta est controuersia præ-
sens, Quia dicta resignatio æquiparetur præ-
sentationi, & qui vltimo loco tanquam Pa-
tronus constitutus dicitur, cum etiam ex
8 vnica præsentatione, quæ effectum habue-
rit secuta institutione, quasi possessio iuris
patronatus acquiratur. Dec. confil. 117. co-
lumnâ secundâ, versicul. quod autem confil.
124. in prin. confil. 126. col. 1. post princ. versic.
& ista quasi possessio, & col. 2. versic. præterea
& 2. confil. 127. in princ. confil. 129. col. 3. post
versic. sed tamen confil. 129. col. 3. versic. venio
ad secundum dubium, Crau. confil. 322. sub
nu. 4. ad fin. versic. 7. principaliter, & nume. 5.
versic. considero etiam.

Quoniam respondetur, quod esto quod
resignatio illa vicem præsentationis obti-
neat, non tamen per eam dicitur quæſita
quasi possessio præsentandi Dominis Mi-
nerbetis, quia in resignante defuit boni fi-
des; & pariter in alijs consentientibus, sine
9 qua quasi possessio non acquiritur per præ-
sentationem, Decius d. confil. 117. column. 2.
versic. & ideo dicto confil. 124. post princip.
& d. confil. 129. col. 3. versic. & vt regulariter.
Cum enim dicta Ecclesia vnita esset cum
Ecclesia sancti Ioānis Maioris à Paulo III.
Pont. Max. ad vitam tantum dicti Domini
Donati de Minerbetis, nō potuit ipse citra
malæ fidei notam, illam perpetuo vniri face-
re per Vicarium ordinarij, nulla penitus me-
tione facta alterius vnionis ad eius vni-
per Sum. Pont. concessâ, & exinde vti perpetuo
unitam resignare D. Michaeli de Pāphis
Rebus. in reg. Cancell. de vnion. in verbo vo-
catis, quorum interest nu. 8. post versic. Nō re-
quiritur tamē, nec alij de Minerbetis iurij
illorū de Brunis non ignari dictæ resignatio-
ni consentiendo bonam fidem habuisse ui-
10 dentur, ultra quod cum quasi possessio præ-
sen-

sentandi in prejudicium alterius non acquiritur nisi ille, in cuius prejudicium acquiritur, sciat, & patiarur, Decius dicit consilio 126. ad fin. vericuli. ad quod etiam facit: Non potuit illa resignatio nocere Brunis Patronis, qui de ea ignorantiam preterdunt, & quidem probabilem, ex quo vi-
uente Domino Donato credere potuerunt Ecclesiam possideri iuxta concessionem Sūmi Pont. & non aliter.

Non obstat etiam, quod saltem dicta Ec-
clesia debet remanere penes Dom. Petrum
Bambellium, donec viuat, ex quo benefi-
cium non potest diiudicari in prejudicium e-
ius, qui illud possidet, quia dissolutio seu
11 reuocatio vnionis non nocet rectori viuen-
ti, sed solum operatur in futuris vacationi-
bus, Petrus de Perus. de reuocat. vnion. ca-
pitu. lo. vltimo in fine numero tertio, ver-
iculo tertio, queritur; & vericulo vltimo
queritur; Rebus. de vnion. tenoca. nume-
ro 44. vericuli, ille tamen facit, Crauet.
dicto consilio 321 sub numero quinto, ver-
iculo hoc ita presuppósito; vbi quod insti-
tutus ad presentationem possessoris remo-
ueri ab ecclesia non debet, licet ius preten-
tandi ab alio euincatur.

12 Quia responderi potest, quod dictum
Petri de Perus. & Rebus. procedit, quando
disiunctio fit ex noua causa; quæ post vnionem
superuenit, secus autem quando vnio nul-
la fuit ab initio, quia tunc cum non value-
rit, beneficium potest impetrari etiam ante
declarationem, si dictum fuit ex mon-
te eisdem Rebus. limito generaliter, & indi-
stincte dici potest, quod facta declaratione
disiunctionis ex quacunque causa Ecclesia di-
srupta non debeat remanere apud posses-
sorem, sed alteri conferenda sit ex Concilio
Tridentin. sessio. 7. de reformation. cap.
sicut legitima 9. post medium, vericuli. Quæ
verò a quadraginta annis citra, vbi inhæren-
do prius Decretis sessio. 7. de reformation.
cap. 6. & sessio. 24. de reform. cap. 13. circa
medium vericuli: in vnionibus, determi-
nat, quod Ecclesie vnire à quadraginta an-
nis citra effectum, & plenam incorpora-
tionem consecutæ ab ordinariis tanquam à
Sede Apostolica Delegatis reuideantur,
& examinentur, & quæ per subreptionem,
vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ de-
clarentur, ac beneficia ipsa separentur, &
alii conferantur, quæ decisio videtur tol-
lere omnem disputationem in præsentî ca-
sū, in quo vnio facta est à dicto tempore an-
norum quadraginta citra, & non solum fuit
obrecta per subreptionem, & obreptionem,
vt late ostendit Reuerendus Dominus Vi-
canus in eius motiuis, sed etiam fuit nul-

la ipso iure ex defectu omissionum solem-
nitatum, & formæ non seruata, vt su-
pra dictum fuit, & ad dictum Crauet. re-
spondetur illud non militare in casu isto, in
quo Domini de Minerbetis non preterant
dici esse in quasi possessione ex superius de
dictis, & factus quis D. Petrus Bambellius
presentatus ab eis non erat instituendus,
cum antequam fuisset institutus, ius mora
esset super iute Patronatus dictæ Ecclesie
Sandæ Mariæ, & petita reuocatio vnionis
13 tanquam ab initio nullæ & ex sola pre-
sentatione absque institutione presentatus nul-
lum ius habeat in re, nec ante institutio-
nem sit in possessione, nec possit admini-
strare, nec fructus percipere. Lambert. de
iur. patronat. in 1. arriculi. quintæ quæstion.
principalis secundæ partis secundi libri nu-
mero primo, cum pluribus sequen. fol. 140.
sed superlegendum erat, & expectandus exi-
tus motæ quæstionis iuris Patronatus, cuius
defectus clarè apparuisset, vt nunc con-
stat, in Dominis Minerbetis, quo in causa
nullo modo fuisset Dom. Petrus institutus,
14 quia quando apparet de defectu iuris Pa-
tronatus respectu proprietatis ante institu-
tionem, presentatus ab eo, qui erat in quasi
possessione, non debet institui, quia pro-
prietas absorbet causam possessionis. Ab-
bas in capitul. consultationibus sub numero
nono, vericuli vltimo queritur de iur. pat.
Dec. dicto consilio 127. nu. 1. Anno 1598.
Florentinæ.

E P I T O M E.

*Pater quando non est legitimus admini-
strator bonorum filij, petens executio-
nem sententiæ, censetur renunciare
iudicio nullitatis prius per eum pro-
positæ.*

S U M M A R I U M.

- 1 Pater non est legitimus administrator filij in bonis sibi relictis à Testatore, qui voluit vsumfructum dictorum bonorum ad filium pertinere, declarare vt num. 2.
- 3 Ille qui proposuit nullitatem coram vno Iudice, deinde coram eodem Iudice proponat, & petat executionem sententiæ, dicitur renunciare Iudicio nullitatis.
- 4 Appellans si petat terminum ad soluendum, cen-
setur renunciare appellationi.

CONSILIVM CIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

IN Questione vertente coram Magnificis Dominis officialibus Pupulorum, & adulatorum Civitatis Florentie inter Aloysiū de Robbia, & filias Sebastiani de Ferrinis, & mihi ad referendum commissa de iure, negotium fuit reductum ad duo dubia, & in ambobus reculi dictas filias ius fouere.

1. Prima erat difficultas, an Sebastianus Ferrinus dictarum filiarum Pater diceretur legitimus administrator earum in legato dotum illis facto per Nicolaum de Ferrinis, & dixi, quod non, ex quo in re legata nullū dictus Pater habebat viumfructum ex testatoris dispositione, qui voluerat omne lucrum ex legatis pecuniis prouenturum spectare ad dictas puellas pro augmento earū dotum, ut est glossa expressa in auth. excipitur, C. de bon. que liber. Bart. in l. fin. §. Pupillus num. 2. ff. de xeb. obligatio. quem ut dicit ibi Aret. communiter sequuntur Doctores, & à cuius opinione iudicando non est recedendum, sequitur Franch. decif. Neapolit. 10. num. 6. versic. Tercio pro matre, & est tex. apertus in auth. ut liceat matr. & auz. in princ. versicul. res autem ita relictas, qui locus inaduerterent allegatur in contrarium, in motius Rotæ anni 1594. prout, & idem oportet, C. de bono. que liber. quia de hoc non loquitur nisi in §. non autem hypothecam, ubi conceditur Patri administratio bonorum filij in bonis aduentitijs, in quibus ipse viumfructum habebat, non autem in ijs, in quibus viumfructus sibi non querebatur, ita ut dicta lora non solum non probent intentionem Rotæ, sed aperte totum contrarium dicant, poterat quidem Rotæ aptius allegare tex. in l. si. §. filij autem ibi, noientem autem parte res filij gubernare, C. de bon. que liber. ubi videtur per ibi, quod pater in ijs bonis filij, in quibus sibi non acquiritur viumfructus, est legitimus administrator, si velit, prout ita hunc textum ponderat Aret. in dicta l. fin. §. pupillus, ff. de xeb. oblig. pro opinione Petri de Belpertica, ut recte hanc d. decif. 10. num. 8. versic. hoc argumentum, qui quidem text.

2. non obstat, quia loquitur quando viumfructus

actus non pertinet ad patrem, quia ipse non vult sibi acquiri, quia non vult conuenire, quod filius adeat hæreditatem, in qua si consentiret, viumfructum haberet, quo casu mirum non est, si volens possit administrare: secus autem est, quando viumfructus non quæritur patri, quia id veruit ille, qui bona filio reliquit, quia tunc Pater non potest administrare per auct. ut liceat Matr. & auz. & ita distinguit Afflict. in consil. Regn. lib. 3. Rubr. 17. de iure Galij super consil. Minoribus quæst. 9. num. 10. & 11. ubi præcisè dicit, quod quando Patri competit viumfructus, ipse est legitimus administrator, si verò non competit, non est legitimus administrator, licet, si velit, possit administrare, quando à lege tantum prohibita est acquisitio viumfructus, ut in feudalibus: secus autem quando ab homine facta est dicta prohibitio, & Afflict. sequitur Francus dicta decif. 10. sub num. 8. post versic. hoc argumentum.

3. Secunda difficultas erat, an ex quo Aloysius dixerat de nullitate Sententiæ Dominorum Sex Mercantie, & recurritur late die 18. Decembris 1597. coram Dominis officialibus Pupulorum, & Adulatorum ob causas expressas in eius petitione porrecta sub die 25. Februarij 1597. filio Florentino, & postea pluries comparuerat coram prefatis Dominis Sex Mercantie: ad executionem dictæ sententiæ processentibus, dicatur renūtiasse dictæ petitioni, & iudicio super ea pendenti coram Dominis Officialibus pupulorum, & Adulatorum, in qua re respondit eum renuntiasse, quia comparando coram dictis Iudicibus, de quorum sententiæ nullitate dixerat, & coram eis continuando iudicium super executione dictæ sententiæ, fecit adhuc contrarium petitis coram Dominis officialibus pupulorum, & adulatorum ca. gratum de offi. deleg. c. cum venisset de Testibus, & c. sollicitudinem de appellatio. & indubitanter, quia actus, quem gessit coram Tribunali Mercantie venit executivus ad impetum actus contenti in sententiæ eorū, à qua se grauatum senserat, ut post lo. And. & Dominic. tradit Felyn. in d. capit. gratum, sub num. 7. post versicul. nota ibi textum in prima restrict. præsumptionis exemplificans, quando Iudex præcepit alicui, ut soluat decem, & ille appellat, & postea petit terminum ad soluendum, quia per hoc videtur approbare sententiam, & renuntiare appellationi, quod proprie videtur respicere casum nostrum, in quo Aloysius prorogauit terminum in dicta sententiā assignatum ad calculandum, & computandum rationes societatis pro executione ipsius sententiæ

tentia simplicitate, & voluntarie absque alia protestatione de non consentiendo in dictos Iudices, & de non sibi preiudicando in iudicio intentare nullitatis, quae forsitan etiam non profuisset tanquam contraria facto, & quae stare non poterat cum ipso actu, qui gerebatur coram ipsis Iudicibus, de quorum sententia conquisitus fuerat d. cap. sollicitudinem ad fin. de appellat. & tanto magis cum postea tempore proferenda sententiae simpliciter etiam, & sine alia protestatione in litteris pro terminatione, & decisione dictae causae executionis praedictae sententiae, quae incontinenti lata fuit, ut propere magis absque dubio videatur in dictos Iudices consentisse, & a proposita nullitate aduersus eorum primam sententiam recessisse. Anno 1598. Florentiae.

E P I T O M E.

Stante statuto de Iure congrui sub his verbis, si Parenti sino in quarto grado dal lato del Ceppo, An soror patruelis admittatur ad retractum venditionis facta Et ipsa non requisita.

S P M M A R I V M.

- 1 Soror patruelis est coniuncta in quarto gradu.
- 2 Femina a masculo descendens comprehenditur in dispositione, in qua vocantur descendentes per lineam masculinam.
- 3 Ubiqueque Agnati vocantur ad alicuius rei successione, femina a masculo descendens ab ea successione non excluditur.
- 4 Et hoc procedit, etiam si talis femina nupta sit, cum ex matrimonio ius agnationis non amittatur.

C O N S I L I V M C X.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

coniuncti non requisiti per infra scripta ver-

Tante statuto Vicipisa sub Rubrica 20. del l'alienatione de beni infra li cōginnti, quò ad retractum bonorū stabiliū, non requisitis coniunctis venditorum, vocantur ipsi

ba formalia lingua vernacula videlicet. Li suoi pareri sino in quarto grado dal lato del ceppo, & praesupposita venditione quorundam bonorum stabiliū facta per Petrum Maicum quondam Andreæ olim Raphaelis de Battaglijs, Luca Iulij de Vrsinis, non requisita Domina Cassandra quodam Antonij olim dicti Raphaelis de Battaglijs, quae nunc agit pro retractu dictorum bonorum, putauit illum bonum fouere ius, & ad dictum retractum admittendam, & ita pronuntiandum esse retuli D. Vicario Vicipisani, quia dicta Aetrix ex communi stipite, & latere paterno coniuncta est venditori, & est illi soror Patruelis, & in quarto gradu de Iure Ciuili, cum ipsa, & venditor nati sint ex duobus fratribus germanis §. quarto gradu in lit. de gradibus cognat. ita ut cum in ea verificentur verba statuti, dispositio quoque illius locum habere debeat.

- 2 Nec refert, quod sit femina, quia ubiqueque vocantur descendentes per lineam masculinam, femina, quae a masculo descendit, in tali vocatione comprehenditur, quia non voluit disponens, quod descendens esset masculus, sed solum quod per lineam masculinam descenderet, quod in femina, quae ex masculo descendit, verificatur, ut est text. in §. ceterum ad fin. ibi per virilem sexum descendentes siue masculini generis, siue femini sunt, in lit. de legit. agnat. successione. l. lege 12. tabul. §. huiusmodi, C. de legit. haered. ubi eadem verba continentur, & tradit Molin. in tract. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 6. num. 37. versic. decimo quarto, ubi plures ita tenentes refert, & esse communem regulam testatur, & facit alia communis regula, de qua ibidem testimonium reddit Molin. ubi supra num. 39. versic. decimo quinto, quod scilicet ubicunque Agnati vocantur ad alicuius rei successione, femina a masculo descendens ab ea successione non excluditur, cum ea agnata sit, leg. pronuntiatio, §. fin. cum ibi notat. ff. de verbo. signif. l. lege 12. tab. C. de legit. heredit. l. 2. §. 1. ff. unde legit. & d. §. ceterum in lit. de legit. agnat. success. quod procedere inquit Molin. etiam si femina nupta sit, cum ex matrimonio ius agnationis non amittit leg. voluntas, C. de fideicom. & ibi Doctores, & in alijs locis per eum adductis. Quibus additur, quod questionem hanc in terminis nostris mouet Tiraq. in tracta. Lignag. §. 1. gloss. 9. numero 179. versic. 1. & quia haec nostra consuetudo, & post multa adducta pro opinione aduersus feminam, tandem nu. 199. versic. verum ego, concludit pro ea, sequens Ang. de Perut. in consil. 191. super puncto. column. final. & multos

S 3 alios,

alios, quam opinionem ex pluribus roborat nume. 100. & quam pluribus sequentibus, & finaliter firmat eandem nume. 144. verū igitur vt concludamus, ad quem, cum omnia, quę excogitari in hac re possint, copiosissime pertractauerit, plura cupientem libenter remitto, ne frustra ego sim longior eius verba transibens. Anno 1599. Florentię.

E P I T O M E.

An sit iuridicum grauamentum, seu sequestrum factum ad instantiam creditoris, cui vigore sui crediti fuerunt assignata, & adjudicata per Iudicem bona in solum, & postea ad instantiam debitoris talis assignatio sit annullata, cum ante dictam adjudicationem dicti Creditor posset agere executiue, & in dicta adjudicatione fuerit expressę apposita clausula, quod in omnem casum euictionis, vel molestię dictorum bonorum liceat ipsi Creditori redire ad sua prima iura, non obstante ipsa adjudicatione.

S Y M M A R I V M.

- 1 Creditor, cui fuerunt per Iudicem data in solum bona debitoris, cum clausula expressa, quod in casu euictionis, vel molestię dictorum bonorum, liceat ipsi Creditori ad sua prima iura redire, potest in casu euictionis, vel molestię agere contra debitorem executiue, si ante talem adjudicationem poterat agere pariter executiue.

CONSILIVM CXI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Iuridicum fuisse existimauit grauamentum, & sequestrum reale factum ad instantiam Marci de Tassis Caponis contra D. Eleonoram filiam, & heredem Antonij Francisci de Ceccherinis, & D. Gherardinum Mol-

nam eius virum, & fideiussores pro summa scutorum ducentorum pro parte maioris summe sibi debite vigore publici instrumenti, ex quo licet per dicto debito ipse Marcus alias obtinuerit tenutam & adiudicationem, seu in solum dationem in bonis prefate Domine debitoris, tamen cum postea ad eiusdem debitoris instantiam talis tenuta, & in solum datio annullata fuerit, & bona ab eo ablata, & in adiudicatione per Iudicem facta inueniatur expressę apposita clausula, quod in omnem casum euictionis, vel molestię dictorum bonorum, vel alicuius partis eorum, liceat dicto Marco Creditori redire ad sua prima iura non obstante ipsa adjudicatione, nulli dubium est, quod potuit contra dictos Debitorem, & fideiussores prima actione agere executiue, prout poterat ante dictam tenutam, & in solum dationem, & hoc vigore dictę reservationis, propter quam sibi consulum fuit, vt primis, & antiquis iuribus contra debitorum, & fideiussores agere posset, ita notabiliter tradit Bart. in l. eleganter 34. num. 3. & 4. versic. ad secundum oppono, ff. de pignorat. act. & in leg. si quis aliam 46. sub num. 1. ff. de solut. & in l. libera 8. in 2. not. sub nume. 2. C. de sent. & interlocut. omnium Iudicum, vbi etiam gloss. vltima ante fin. quam ibi sequuntur ceteri Doctores communiter, & tradit etiam Bart. Cepol. in tract. cautel. cautela 147. Incipiente est magna questio in princ. & ita iudicandum re-tuli Magnifico Domino Iudici primarum appellationum Ciuitatis Florentię, reuocando sententiam D. Iudicis fori Mercatorum, qui dictum grauamentum, & sequestrum reale nullum, & inualidum pronuntiauerat. Anno 1599. Florentię.

E P I T O M E.

Emptor cum pacto de retrouendendo infra triennium si pendente dicto termino emit alia bona sibi confinantia ratione bonorum primo loco emptorum, & postea vigore dicti pacti retrouendit dicta bona, an teneatur etiam vendere secundo loco empti ratione coherentię, ac vicinitatis primorum cum pacto retrouendendi acquisitorum.

- 1 *Ius congrui licet emptori cum pacto de retrouendendo infra certum tempus competat, pendente dicto tempore, tamen eueniente casu retrouenditionis, ipse emptor tenetur concedere ipsi venditori etiā bona empti dicto tempore pendente, ratione vicinitatis. Restituendum est tamen ei pretium in emptione dictæ rei coherentis exbursatum, vt in fine concilij.*
- 2 *Inductio cum pacto redimendi est pura, licet sub quadam conditione possit resolui, & dicitur perfecta, & transfert dominium in emptorem. Nec pactum de retrouendendo facit suspendere effectum talis contractus emptionis, & venditionis, nec facit illum simulatum, nec reprobatum.*
- 3 *Ius congrui au competit vicino aduersus emptorem cum pacto de retrouendendo infra certum tempus, vel quodocunque, & au is vicinus consequatur eandem commoditatem, quam habet ille emptor.*
- 4 *Ius congrui competit marito ratione rei dotalis, sed solum matrimonio, ipse Maritus, vel eius heredes tenentur reddere uxori, vel eius heredibus vna cum re ipsa dotali, etiam rem aduocatum, seu reuocatum occasione ipsius rei dotalis.*
- 5 *Bona recuperata per heredem cum pacto de retrouendendo appositum per testatorem in venditione facta, debent restitui fideicommissario, cui venit restituenda hereditas, cum post recuperationem ceaseantur esse eiusdem nature, & qualitate, cuius erant prius, & sic hereditaria, ac si semper permanissent in manibus testatoris.*
- 6 *Statutum preferens consanguineos in emptione rerum patrimonialium locum habet in huiusmodi rebus patrimonialibus venditis extra familiam, & postea redemptis vt pacti redemptionis in venditione apposit.*
- 7 *Augmentum factum rei vendite cum pacto redimendi, si talis res ex dicto pacto redimatur, totum illud augmentum pertinet ad primum venditorem, licet respectu commodi fructuum ante redemptionem ad emptorem pertineat.*
- 8 *Pretium exbursatum per emptorem cum pacto de retrouendendo in emptione rei consistentie postea primo venditori redimenti resistentia soluendum est, & restituendum dicto emptori de proprio soluente.*

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Aluator de Bannita vedit Maccario de Castellina partem cuiusdam Agri cum pacto redimendi infra triennium, quo termino pendente dict. Maccarius emit à Stephano

Malustio quædam bona sibi confinantia ratione bonorum vt supra emptorum a dict. Saluatore, qui postea intra tempus conuentum redimit à dict. Maccario prædictam agri partem iam illi venditam cum dict. pacto redimendi, adeo quod dict. Maccarius restitutus bonis dict. Saluatori amplius non habet bona coherentia, seu confinantia bonis illis, quæ pendente termino retrouenditionis emit à prædicto Stephano, ad quæ sibi restituenda Saluator conuenit ipsum Maccarium, quia ad id se non teneri dicit, quia propter agitato super hoc processu coram Domino Capitaneo Balnei, & causa mihi commissæ ad consulendum de lure, Remitti dicto Domino Capitaneo eius partes esse in pronuntiando ad fauorem dicti Saluatoris, agentis, & contra dictum Maccarium conuentum, quoniam licet dict. Maccarius postquam emit bona à Saluatore cum pacto de retrouendendo intra certum tempus, donec pendebat tempus reuendendi, potuerit tanquam vicinus emere à Stephano bona confinantia agro per ipsum vt supra à Saluatore empto, cum emptoricum pacto redimendi competat Ius congrui propter vicinitatem rei sic emptæ, ex quo venditio pura est licet sub conditione quadam possit resolui, & perfecta dicitur, & transfert dominium in emptorem, nec pactum de reuendendo facit suspendere effectum talis contractus emptionis, & venditionis, nec facit illum simulatum, & reprobatum, ut ex prædictis, & alijs rationibus concludit Afflictus agens de casu huic contrario de vicino, scilicet petente Ius congrui aduersus ementem cum pacto de retrouendendo intra certum tempus, vel quodocunque, quod de annis 30. in telligitur, vt interim consequatur illam commoditatem quam habet ille emptor, in tract. de lure protomis §. 3. num. 20. & seq. vers. Item quæro de alia questione, & tradit Bald. in marito ratione Rei dotalis, quæ

4 *Ius congrui in re vicini habere dixit, licet duran-*

dura nte tantum matrimonio ipsius rei dotalis sit dominus, in tract. de iure protomis. in princ. sub num. 1. vers. sed utrum competat, & Marcus Mantua in eod. tract. nu. 46. & 47. vers. 6. dubitare contingit, qui latius insillit, tamen postea facta redemptione per Salvatore[m] vigore dicti pacti, tenetur Maccarius ierouidens eidem concedere etiam bona, quae iure congrui à Stefano acquisiuit occasione vicinitatis ipsius rei primo empta à dict. Salvatore, vt tenuit Bald. in d. tract. circa prin. sub num. 1. vers. sed vtrum soluto matrimonio, vbi quærit an mantus, cui diximus competere ius congrui ratione rei dotalis, vel eius hæredes teneantur soluto matrimonio reddere vxori vel eius hæredibus vna cum ipsa re dotali etiam rem aduocaram, seu retractam occasione ipsius rei dotalis, & post argumenta in vtramque partem residet in hac opinione affirmatiua, quam sententiam late probat, & veriore[m], tenendamque absque dubio assentit Marcus Mant. in loco allegato num. 48. & 49. vers. 7. dubitare contingit, & vltra eum idem tenere repeno Tiraq. in tract. de retract. Ligna. §. 10. gloss. prima & vnica n. 18. & seq. vers. cæterum illud quoque quærit porcit, ad quæ p[ro]p[ri]etate se[re]mitur ad fin. d. tit. quæstione 25. num. 106. & quamplur. seq. maxime vero num. 110. pro qua opinione faciunt not. per Tiraq. in tract. de retract. conuentionali ad fin. tituli quæst. 11. n. 87. & 88. vbi post Dec. conf. 238. in §. dubio col. penult. concludit, quod bona recuperata per hæredem cum pacto de reuendendo in venditione facta à testatore appposito, debent restitui fideicommissario, cui hæreditas restituenda venit, quoniam post eorum recuperationem censentur esse eiusdem naturæ, & qualitas cuius erant prius, & sic hæreditaria, ac si semper mansissent in manibus testatoris, nec unquam alienata fuisset quod latius ad aliud propositum docuit antea Idem Tiraquel. in tract. de retract. Lignagier. §. 19. gloss. 2. nu. 4. vers. verum si huiusmodi pactum reuendendi, subdens. num. 8. post Dec. conf. 88. sub num. 2. & tertio vers. sed in casu isto quod propterea statutum præferens consanguineos in emptione rerum patrimonialium locum habet in huiusmodi rebus patrimonialibus venditis extra familiam, & postea redemptis vi pacti redemptionis appositum in contractu venditionis, & magis in terminis seruit idem Tiraq. in d. tract. de retract. conuent. ad fin. tit. quæst. 14. nu. 92. & seq. vbi tradit, quod quicquid pendente tempore reuenditionis accreuit rei venditæ, si postea ea res ex pacto de reuendendo redimitur, totum illud re-

dire debet ad venditorem, licet respectu cõmodi fructuum ante redemptionem ad emptorem pertinuerit, quia reuoluta venditione restituendum est, & quod venditioni accessit ira vt reuendens, reuoluta emptione, nihil amplius conseq[ui]atur, quam quod haberet, si venditio sibi facta non esset. Debet tamen huic reddenti, quod ex iure congrui acquisierat, restitui pretium in emptione coherens rei exburatam, vt ex Tiraq. patet in d. tract. de retract. Lignagier. §. 10. gloss. prima & vnica sub d. num. 18. & seq. & expressius in d. tract. de retract. conuentional. ad fin. tituli dicti quæstione 11. numer. 88. versic. subdit. tamen post. Dec. dict. conf. 238. in dict. §. sub num. 3. Anno 1599. Florentiæ.

EPITOME.

Requisitio seu protestatio facta contra aliquem, quatenus ipse sit hæres, an eum afficiat, non probato prius eum esse heredem, Etan dicti Rei contumacia, vel comparitio in Iudicio simpliciter, non dicendose esse heredem, vel non esse, ei noceat.

S V M M A R I V M.

1. *Conditionis natura est, vt nihil ponat in esse, sed actum teneat in suspensio.*
Et deficiente conditione perinde est, ac si nunquam fuisset appposita, & actus remaneat validus ac si non fuisset gestus.
Et è contra, quando conditio purificatur, perinde est ac si à principio fuisset actus purus.
2. *Stante statuto, quod instrumentum purum, & si quidem mandetur executioni absque aliqua exceptione, & possit persona capi, tale statutum vñdicat sibi locum in instrumento condicionali, si conditio iam euenierit, & sic purificata conditio ne poterit mandari executioni, sicuti si debuit à principio fuisset purum.*
3. *Requisitio, seu protestatio facta sub aliqua conditione, ad hoc vt afficiat eos, contra quos est facta, et ad hoc vt eis noceat, necesse est probare dictam conditionem esse purificatam.*
4. *Conditionale aliquod cum in Iudicium deducitur, debet condicionalis purificatio liquidari, alias iudicium non procedit.*
5. *Agens ex contractu condicionali, debet probare conditionem esse purificatam ad fundendam intentionem suam, quod procedit etiam si conditio in se purificata sit, nam debet purificationem Iudici ostendere, alias non dicitur habere intentionem fundatam.*

6 *Instrumentum garantigiam habens conditionem re uera purificatam, non potest in Iudicio executionem facti obtinere, donec pars notum faciat Iudici purificatam esse conditionem, & in ipsa verificatione purificationis conditionis citanda est pars.*

7 *Requisitio, & protestatio facta contra aliquos sub conditione, quatenus sint heredes alicuius, si illi, contra quos facta est d. requisitio, contumaces fuerint, vel simpliciter comparuerint non dicendo se esse heredes, vel non, Iudicium contra eos agitatum eos non afficit, nisi purificata conditione, quod sint h. edict.*

Quod procedit non solum si Rci conueniunt sint nepotes ex fratre, sed etiam filij eius, cuius sub conditione dictum est eos esse heredes: Et ideo condemnari non possunt nisi probato, quod sint heredes.

8 *In expensarum condemnatione lex multum tribuit arbitrio Iudicantis.*

CONSILIVM CXIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Etuli Magnifico D. Iudici primarum appellationum Ciuitatis Florentie requisitionem, & protestationem factam per Dominos Ioannemantonium, & Fratres de Albizis, & Fratres de Cinis

Domini Gherardo, & Matthie de Cinis conditionaliter, ubi essent, vel esse vellet heredes Alexandri eorum Patris, cuius successio ab intestato illis tanquam proximioribus delata erat, non accessisse, neque afficere ipsos requisitos, & protestatos, non constitit, quod essent heredes, & non purificata conditione, sub qua requisiti, & protestati fuerant: est enim ea conditionis natura, ut nihil ponat in esse: sed actum in suspensio tenet. cum ad præsens cum duobus legibus seq. ff. si cert. petat. & ibi notant scribentes omnes: & propterea, quando deficit conditio, perinde, ac si nunquam fuisset appositata, & actus remanet inualidus, ac si non fuisset gestus, Socin. in leg. pecuniā in 6. notab. num. 7. ff. si cert. petat. & in l. Sticum qui meus erit, numer. 4. per illum textum ff. de leg. primo, sicut contra quando conditio purificatur perinde est, ac si à principio actus fuisset purus, Soc. in d. pecuniā in 6. notab. num. 7. ff. si cert. petat. & Ianius las. in l. seruum §. Titius hæres in 2. notab. num. 3. ff. de vulg. & pupill. substituit. qui ex hoc

numer. 4. & seq. infert, quod stante statuto, prout est Florentie, quod Instrumentum purum, & liquidum mandetur executioni, absque aliqua exceptione, & possit persona capitalis statutum vendicari sibi locum in instrumento continente debitum conditionale, si conditio iam euenerit, quia purificata conditio poterit mandari executioni ex forma statuti, sicut si à principio debitum fuisset purum secundum opinionem Ang. quam tenendam esse asserit, adeo quod si dicti requirentes, & protestantes voluissent vigore dictæ requisitionis, & protestationis aliquo vnquam tempore molestiam inferre dictis de Cinis pro contentis in dicta requisitione, & protestatione, necessarium fuisset, quod in primis, & ante omnia ostenderent purificationem conditionis, sub qua facta erat requisitio, & protestatio, las. in l. in illa stipulatione in 8. notab. num. 9. ff. de verb. obligat. Inquiens: quod quando aliquid conditionale deducitur in Iudicio, debet conditionalis purificationem liquidari, alius Iudicium non procedit, & dicit Bellon. cōf. 59. num. 4. quod agens ex contractu conditionali debet probare conditionem esse purificatam ad fundandam intentionem suam, quod procedere videtur etiam si conditio in se purificata sit, nam ad huc agens purificationem Iudici ostendere debet, alioquin non dicitur habere intentionem fundatam, ut subiicit Bellon. cum quo conuenit las. in d. l. in illa stipulatione in 9. notab. num. 10. aienr; quod ideo instrumentum garantigiarum habens conditionem re uera purificatum non potest in Iudicio executionem facti obtinere, donec pars notum faciat Iudici purificatam esse conditionem, in qua quidem verificatione purificationis conditionis citandi fuissent dicti, de Cinis, cum sit actus, ex quo lædi potuissent per regulam legis, nam ita diuus ff. de adopt. & l. de vno quoque ff. de re iudicat. qui propterea hoc scientes potuissent etiam omittere Iudicium per eos tentatum super dicta requisitione, & protestatione, qui etiam sine tali Iudicio erant tuti ab omni executione, & molestia, & quod eos requisitio, & protestatio non afficiebat non probata conditione sub qua fuerant requisiti, & protestati, ut ex premis apparet, nec eorum taciturnitas illis præiudicium aliquod afferre potuisset, etiam si eo modo citati non comparuissent, & nihil dixissent, nedum si dictum Iudicium non intentassent, cum etiam si non nepotes ex fratre, sed filij Alexandri fuissent, agentes contra eos probare debuissent eos illius heredes fuisse, ut in puncto de agente contra filium tanquam contra heredem, quando

do non comparuit, & fuit contumax, vel o-
tiam comparuit simpliciter vt filius, non di-
cendo se heredem vel non heredem, quod
non possit condemnari, si pars non probet il-
lum, is immixtissime hereditati paternæ, de-
cidit Ioan. de Inol. in l. necessitati 57. num.
3. vers. in glos. teneatur ff. de acquir. heredit.
& propter hoc possitimum excusari dictos
de Albizis ab expensis, cum dicti de Canis po-
tuisent abstinere a dict. Iudicio moto sine
eorum periculo, & præiudicio, ultra quod in
hac expensarum materia maximè ad excu-
sandum reos ab illis, multum lex tribuit arbi-
trio iudicantis, vt tradit Cagnol. in l. qui in al-
terius in fin. ff. de reg. iur. ex quibus omit-
tendo plura alia, quæ dici possent, ita vt supra
de Iure referendum ceniui Anno 1600.
Florentiæ.

EPITOME.

*An uxor possit detinere bona mariti fidei-
commisso subiecta pro recuperatione
suarum dotium: Et quid si ipsa fuerit
heres instituta a marito, an ex quo de-
tinet dicta bona, videatur adiuiffe
Mariti hereditatem: Et an acceptans
hereditatem alicuius videatur renun-
ciare Iuri sibi competenti in dicta here-
ditate ex testamento alterius, & de
interpretatione Statuti Florentini lib.
2. Rubrica 29. in hac superscripta ma-
teria.*

S Y M M A R I V M.

- 1 Res fideicommissio subiecta alienari possunt ex cau-
sa dotis.
- 2 Vxor agens pro recuperatione sua dotis soluto ma-
trimonio potest eam consequi in bonis a Mariti
fideicommissio suppositis per Procuratorem paternum
dicti Mariti.
- 3 Auth. Resque C. commun. de legat. procedit non solu-
in dote constituenda faminis a fideicommittente
descendantibus sed etiam in dote per masculum
descendentem recepta restituenda, etiam si re-
cepta fuerit post gramamen appositum mortuoque
ipso fideicommittente.
- 4 Et non solum procedit si mulier ipsa, seu vxor qua
dotem descendanti fideicommittentis dederit
ignorauerit illud gramamen fideicommissi, sed et-
iam si ipsa illud scierit.
- 5 Creditor heres institutus, si apprehendas posses-
sionem omnium bonorum defuncti, prætendens id

sibi licere ratione hypothecæ super dictis bonis pro-
pter dictum creditum, an videatur adiuiffe hy-
pothecam ex dicta possessione, sicut statuto Flor-
tino, de quo in Consilio.

- 6 Creditor si adis hereditatem sui debitoris, ac-
tiones sibi competentes ratione dicti sui Crediti di-
cuntur confusæ.
- 7 Fideicommissum si fuit inunctum ab ascendente,
& postea super eisdem bonis fuit inunctum fidei-
commisum a transuersali puta a patre, Nepos
ipsius Patris Testamentum acceptans videtur si
bi præiudicasse in fideicommissio ab Ascendente
inuncto.
- 8 Quod non procedit, nisi probetur quod ipse ac-
ceptans hereditatem haberet notitiam fideicom-
missi ab ascendente inuncti, & infra nume-
ro 14.
- 9 Statutum quod detinens bona defuncti etiam si ha-
beat in eis hypothecam ratione crediti contra ip-
sum defunctum, censetur esse eius heres, non
procedit in eo, qui possidet bona ad ipsius pos-
sidentis favorem, & commodum fideicommissi re-
stitutioni subiecta.
- 10 Nec etiam procedit in muliere possidente bona Iure
suarum dotium.
- 11 Et hoc etiam si statuti verba generalia transibit
Iuris essent exclusiua.
- 12 Et licet statutum loquatur in masculo, vt non possit
possidere dicta bona ratione dotium matrum
non tamen habetur locus in muliere retinente bo-
na ratione suarum dotium vt infra numero 8.
& seq.
- 13 Absurdum est, quod qui repudiando heres esse
non vult, alio Iure sibi competente possidendo
heres efficiatur.
- 14 In quacunque dispositione, quamvis generali,
non comprehenditur causa dotis, quæ semper,
& ubique est priuilegiata.
- 15 Favorabilior est ratio, qua suaderetur, vt mulieres fa-
ciliter dotes suas recuperent, quam vt masculi re-
cuperent dotes suas Matrum.
- 16 Interest reipublice Ciuitatem hominibus re-
pleri.
- 17 Mortua vxore eius dos respectu filiorum ipsius
mulieris non potest amplius dici dos, sed
patrimonium ipsorum filiorum.
- 18 Statuti, seu legis ratione cessante, cessare debet et-
iam ipsius dispositio.
- 19 i tempore acceptatæ hereditatis, non probatur
quod acceptans habuerit scientiam fideicommissi
inacti in eius favorem in testamento, nulla ex
tali acceptatione recusare potest remisso, aut re-
nuntiatione.
- 20 Iuri, quod quisque sibi competere ignoras, non cen-
setur renuntiare ex defectu consensu.
- 21 Renuntiare non potest Iuri sibi ex testamento
competenti, nisi inspectis, cognitisque verbis testa-
menti.
- 22 Nemo plus Iuris in alium transferre potest, quam
ipse habeat.
- 23 In omnibus casibus, in quibus actiones, &

verum dominia ipso iure transiunt in fideicommissarium, nequiritur, quod ipse prius declaret se velle agnoscere fideicommissum, nam antea non transiunt.

19 *Lex quando aliquid ipso iure inducit, id tamen intelligitur parte volente, & se declarante, & non aliter.*

20 *Fideicommissum non agnatum transmittitur ad haeredes agnoscendum.*

21 *Disponens de re sibi relicta, eam agnoscere, & acceptare dicitur.*

Et ideo qui confectus fuerit bona sua esse subiecta fideicommissis, & nihilominus disposuerit, ut propria vxor ex dictis bonis dotes suas detrahat, dicitur & hoc agnoscere dictum fideicommissum, Et si plura sunt inuenta fideicommissa super istis bonis, ipse disponens videtur agnoscere illud fideicommissum ab ascendente inuentum, non d. transuersali, cum ex illo non ex hoc dotes possint detrahi.

22 *Non est iuri contrarium, quod quis cum acceptat hereditatem alicuius, ignoret fideicommissum sibi competens ex testamento alterius, & postea scias.*

23 *Ex praeterito non inferitur necessario in praesens in his, quae naturaliter sunt variabilia.*

24 *Hypotheca generalis tam praesentia, quam futura continet & non solum comprehendit mobilia, & immobilia, sed etiam nomina debitorum, iura, & actiones.*

25 *Mulier ratione sua dotis habens ius quaesitum per generalem hypothecam in bonis fideicommissis subiectis posquam maritus tale fideicommissum agnouit, potest tali iure uti, etiam si dictum ius post dictam agnitionem exstinctum aliquo modo discretur.*

26 *In dubio pronunciandum est, ne mulier dotem amittat.*

CONSILIVM CXIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Iſo proceſſu cauſae mihi ad referendum commiſſae vertentis inter Magnificum D. Petrum Barduccium ex vna parte, & Magnificam D. Lucretiam Medices vxorem relicta

D. Oderici Barducci ex altera, Retuli admodum excellenti D. Iudici quatteriorum Sancti Iohannis, & Sanctae Mariae Nouellae Ciuitatis Florentiae eius partes eſſe in pronuntiando ad fauorem dictae D. Lucretiae pro reſtitutione eius dorum ſuper bonis, de quibus agitur.

Ad ita referendum motus fui, quia ex quo D. Lucretia agit pro recuperatione ſuarum dorum receptarum per D. Odericum Barduccium eius virum, videtur, quod eas conſequi poſſit in bonis fideicommiſſo ſuppoſitis per Mattheum Baduccium d. Oderici Proauum paternum per diſpoſitionem Auth. res quae commun. de legat. qua decim. eſt res fideicommiſſo ſubiectas & ob tale vinculum alienari prohibetas, ex cauſa doris iure alienari poſſe, dummodo vt ibi dicunt omnes Doctores, alienatio fit ex cauſa doris in fauorem, & vtilitatem deicendentium recta linea ab ipſo primo teſtatore, qui fideicommiſſum inſtituit, cum in extraneis ab eo, & etiam in his, qui per tranſuerſam lineam ei cognationis, aut agnationis iure attingunt, aliud dicendum ſit ex veriori, & communiori ſcribentium opinione, de qua atteſtantur Didac. Couar. lib. 3. var. reſol. cap. 6. ſub num. 10. verſ. primum illud, Peregr. in traſt. de fideicommiſſis art. 42. num. 49. verſ. quarto quid de fideicommiſſo tranſuerſali, & num. 52. verſ. in fideicommiſſo autem penius extranei, & Vincent. de Franch. dec. 241. num. 3. in prima part. Cum d. auth. diſpoſitio procedat non ſolum pro dote conſtituenda ſceminis vt ſupra ab ipſo fideicommittente deicendentibus, ſed etiam pro dote per maſculum deſcendentem recepta reſtituenda, etiam ſi ea recepta fuerit poſt gram appoſitum, mortuoque ipſo teſtatore, vt probant Io. de Anan. conf. 61. in 3. & vltimo dubio, & ibi etiam Bolognin. in additionibus, quod conſilium reperitur etiam inter conſilia Alex. conf. 67. lib. 4. late Socin. conf. 23. per totum lib. 3. & non minus copioſe Decius conf. 376. etiam in toto, conf. 519. in primo dub. Gozad. conf. 97. num. 10. Bellon. conf. 83. num. 4. 5. verſ. & haec procedunt laſ. conf. 157. in primo dubio lib. 2. Couar. d. c. 6. ſub num. 10. verſ. quarto non tantum, ubi reſert alios idem tenentes, & dicit, quod licet nonnulli contrarium teneant, tamen haec eſt verior opinio, & magis communiter recepta, Marzar. in epitom. de fideicom. q. 48. verſ. an vero d. Auth. res quae aliens eſſe canonizatae Florentiae, Roland. à Valle conf. 85. num. 33. lib. primo conf. 19. num. 11. & conf. 20. num. 1. & ſeq. vſque ad numerum ſeptimum lib. 4. atteſtans vbiq. de commun. & Peregr. in traſt. de fideicom. art. 42. num. 81. & ſeq. verſ. ſed adhuc de aliquibus, vbi adducit plures alios, & teſtatur, quod eam habent communem omnes Doctores, eamque practica, & communis Iudiciorum obſeruantia recipit, quam procedere voluit Couar. in diſt. verſ. quarto non tantum, etiam ſi mulier ipſa, ſeu vxor quae dote deſcend.

descendenti testatoris de derit, non ignorauit grauen illud fideicommissi, sed immo sciuit, cuius sententiam, & si in contrarium videatur esse Communis Doct. opinio, ut patet ex latè congeitis per Tessaui. decil. pedemont. 151. num. 1. 2. & 3. tanquam æquiores, ac publicum fauorem respicient sequutus fuit Senatus pedemontanus, ut refert Tessaui. dict. decil. 151. num. 4. & illam probat Peregr. d. art. 42. num. 17. vers. quid autem si mulier.

Nec dicit Dominus Lucretiz obstare possunt exceptiones, quibus D. Petrus Barducci nititur eam excludere.

Prima, quod cum statim mortuo Oderico viro accepit possessionem bonorum stabilium, & mobilium, quæ tempore mortis dictus Odericus tenebat, & possidebat, vti creditrix suarum dorum vigore pacti dotalis, & cuiuslibet alterius facultatis sibi concessæ, & deinde tanquam hæres instituta in testamento dicti Oderici requisita fuerit per dictum D. Petrum, quod intra mensem sibi dicta bona restitueret vti ad ipsum spectantia ex fideicommissio Raphaelis Barducci, eidemque quædam pecuniarum summas sibi à dicto Oderico debitas solueret, vel prædicta bona dimitteret, & relaxaret, & neutrum fecerit, sed immo in eorumdem bonorum possessione post dictum tempus permanserit, & ad hæc permaneat, prætendens id sibi licuisse, et licere tanquam ea hypothecata habenti pro restitutione dictarum eius dorum, videatur effecta hæres dicti Oderici, & obnoxia omnibus Oneribus hereditariis, etiam quod postea expressè, & solenniter intra dictum mensem repudiauerit dictam hereditatem, quia possessio non debebat prædere repudiationem, sed sequi, vel saltem via iudiciali, & non propria autoritate capi, ut dispositum videtur ex statuto Florentino lib. 2. Rubr. 29. quod ita in indiuiduo declarant Cast. in l. si seruum §. fin. in ultim. nor. num. 8. ff. de acquir. heredit. in l. 1. num. 3. vers. sed quid si est statutum C. de repud. heredit. & cons. 55. ante fin. vers. vltius dico lib. primo, Soc. cons. 117. in princ. ante numerum primum & ad fin. sub num. 5. vers. confirmatur ista conclusio li. 4. ex qua te inferri videtur, quod tanquam dicti eius viri effecta hæres teneatur dicto Petro ad petita, &

ipsa pro suis dotibus non sit audienda, cum ex additione illa hereditatis confusa sint omnes actiones pro dictis donibus sibi competentes in bonis dicti sui viri, in quibus dominium irrevocabiliter acquisiuisse videtur, cum absolute, & libere instituta sit hæres, nec alteri restituere grauata, & per acquisitionem dominij rerum, quæ fuerant testa-

toris, cesset earumdem hypotheca iam hæredi competens, vti in puncto decidit Negul. in tract. de pignor. & hypothecis in primo libro 5. part. princip. sub num. 52. versicul. & non obstat prædictis, & sub num. 53. vers. secundus calius est, quod si creditor efficitur hæres debitoris.

Secunda, quod dato, quod Domina Lucretia non esset effecta hæres viri, adhuc tamen non posset suas dotes consequi in dictis bonis, cum ea ultimo loco subiecta fuerint fideicommissio Raphaelis Barducci Patru dicti Oderici, qui cum eius testamentum acceptauerit, & proinde dispositionem de dictis bonis in eo factam approbauerit, renuntiassè videtur fideicommissio dicti Marthæ eius proavi, vel saltem sibi in eo præiudicasse lutiis, rationibus, & auctoritatibus amplissimè deductis per Dominos infortiæres pro dicto Petro, ut propterea non videatur amplius tractandum de dictis bonis tanquam de bonis Marthæ ascendentes, sed vti de bonis Raphaelis transfuersalis, quæ ex causa dotis ad fideicommissarij præiudicium alienari minimè posse probatum supra fuit in principio.

Quoniam ad primam responderetur, quod sicut dictum statutum non procedit in eo, qui possidet bona ad ipsius possidentis fauorem, & commodum fideicommissi restitutioni subiecta, vel quæ non erant in dominio defuncti, vti per Ang. cons. 386. in princ. sub num. primo per Cast. dict. cons. 55. in princ. lib. primo, per Soc. cons. 6. num. 7. in 2. responsione lib. primo, & per Turrett. cons. 94. num. 22. & 23. lib. 2. vbi etiam in fine addendo asserit ita Florentiæ in Rota sepius fuisse ab ipso, & alijs iudicatum, ita etiam non videtur procedere in D. Lucretia ad dicta bona in iurata virtute Codicillorum dicti Oderici viri, qui eidem lus retinendi, & possidendi pro credito dotali specialiter, & expressè reliquit, cum eadem & hoc casu militet ratio, quæ in precedenti milite videtur. Et valde absurdum sit, quod qui repudiando hæres esse non vult, alio iure sibi competente possidendo hæres efficiatur, & propterea quærenda sit via, per quā à tam rigoroso, & duro, ac iniquo, & à iure communis regulis exorbitante statuto recedatur, & ad iura communia redeatur, prout de hoc ipso statuto loquens dicit Soc. dicto cons. 61. num. 8. lib. 4. & ante cum Angel. dicto cons. 386. sub num. primo. Alio etiam modo responderetur, quod cum statutum non loquatur præcisè de propria dote ipsius mulieri, quæ defuncti bona sibi obligata possideret, restituenda, casus ipse tanquam omnisus remanet in dispositione iuris Communis. l. cōmodissime ff. de

ff. de liber. & posthum secundum quod ex dicta possessione, alio iure, quam hereditario accepta, & retenta, & potissimum virtute pacti dotalis nullo modo dicitur effectus habere iuxta legem in primam cum ibi notat. C. de repud heredit. & notata in terminis per Bart. in l. gerit nume. 21. vers. ad secundum ff. de acquir. hered. nec verba generalia statuti exclusiua cuiuslibet iuris hunc casum comprehendere videntur, dato tamen, & non concessio quod tanquam posita in primo capite de masculo maiore decem & octo annis, repetita intelligantur in alio de muliere disponente, quod ad dicta simpliciter de masculo se refert quia regula quacunque generali dispositione non comprehenditur causa dotalis, quae semper, & ubique est privilegiata, Gabr. tit. de leg. & constit. conclus. prima num. 10. vers. tenendo primam opinionem, ubi refert alios, & testatur esse magis Communem opinionem: quam tamen repetitionem non admittunt Domini informantes pro D. Lucretia, quia extrema non sint habilia, nec utriusque casus termini pares, cum in masculo, in quo expressa est exclusio omnis alterius iuris ultra specificatum in ipso statuto, non cadat ius propriae dotis, quia masculo non dant, sed recipiunt dotes, & cum fauor recuperationis dotis, ut mulieres facilius nubere possint, quae res publicam

9 concernit utilitatem, eo quod Reipublicae meritis hominibus Ciuitates repleri l. 1. & ibi Doct. ff. solut. matrim. non ita cadat in masculo, si matrem, vel auitas dotes recuperare non possit, sicut in femina, si propriam amitteret dotem, sine qua vitam non reperiret, vltia quod quando statutum in masculo, loquitur de dote materna, vel auita ei debita non dicitur proprie comprehendere dotem, quia illa mortua iam muliere non est vere dotalis, sed dicitur proprium patrimonium in filii, vel neptis, Soc. in Rubrica ff. solut. matr. in 3. cond. sub num. 11. nam & hereditas adita non est amplius hereditas: sed dicitur proprium patrimonium heredis l. 1. §. ueteres cum ibi notat. per glossam Doct. ff. de acquir. possess. quod locus est in dote soluto matrimonio per mortem viri restituenta mulieri, quae vere dos est, & nomen proprie dotis retinet Socin. d. conclus. 10. & 11. Hocque dicendum est tanto magis, cum statutum conditum fuerit ad obuiandum fraudibus eorum, qui sub aliquo extrinseco praetextu iure alienas hereditates occupant, volentes commoda sentire, & incommoda recusare, ut dicunt Castr. d. conf. 55. in final. verbis lib. primo & Socin. dict. conf. 113. etiam in fin.

lib. 4. & hic talis consideratio cesset, cum D. Lucretia non ut aliquem doceat, vel hereditarios creditores fraudet, sed pro suis dotibus consequendis bona retinuit, & retinet, ut propterea cessante ipsius statuti ratione, eiusque quoque dispositio cessare debeat Ladigere §. quamuis ff. de iur. patronat. l. quod dictum ff. de pactis, Tiraq. multa ad propositum adducens in tract. cessant. caus. cessat effectus in prima parte in verbo legis causa sum. 125. cum multis seq. & in verbo statuti cessante causa num. 135. item ad reprimendam, seu temperandam ipsius statuti rigorositatem per allegata in prima responsione.

Ad secundam autem licet multipliciter responderi possit, vnicuique uerbo dicitur, quod cum non constet, neque de iure praesumatur, quod Odericus renipore per eum acceptatae hereditatis Raphaelis haberet scientiam fideicommissi ad eius fauorem inducti in testamento dicti Matthaei, nulla ex dicta acceptatione resultare posset remissio, aut renuntiatio talis fideicommissi, nullumque praedictum in eo sibi factum uidetur

15 quia iuri, quod quis competere sibi ignorat, non censetur renuntiare ex defectu consensu, qui ad ignorata non trahitur l. mater decedens in fin. ff. de in offic. testam. praesertim respectu iuris a testamento dependentis, cui non aliter, quam inspectis cognitisque uerbis testamenti renuntiare potest iuxta eorum in l. de his ff. de transact. cum ibi notat. per Doctores.

Et si dicatur quod hoc admisso non potuit D. Lucretia obtinere, quia cum agat ex iure alieno id est ex iure eius viro competentem ad fideicommissum ex testamento Matthaei inductum, debet dictum ius docere, & sic ostendere Odericum illud habuisse, cum si nullum habuisset, nihil ex eius persona Domina Actrix pretendere posset ex regula, quod nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habeat l. traditio ff. de acquir. rer. domin. l. nemo plus iuris ff. de reg. iur. & tradit in terminis nostris Peregr. in d. tract. ar. 43. n. 23. vers. porro sic agens, quod quidem non videtur fecisse d. Actrix, quia non probauit, quod Odericus agnouerit d. auitum fideicommissum, prout tenebatur, quia, & in omnibus

18 Casibus, in quibus actiones, & rerum dominia ipso iure transeunt in fideicommissarium, requiritur tamen, quod ille prius declaret se velle agnoscere fideicommissum, nam antea non transeunt, Castr. in l. cogi §. Metianus sub n. 3. in fi. uer. in textu ibi a praesente petat ff. ad Treb. Soc. l. 1. §. sed & quoties in a. not. n. 5. eod. tit. & alij, quos refert, & sequitur Peregr. in d. tract. ar. 3. n. 63. vers. hic autem

autem notandum est. Idem sentit Castren. in l. restituta, sub num. 3. ad fin. vers. in quibusdam tamen locis, eod. tit. & in l. inter omnes, sub num. 5. vers. & ideo multi errant, ff. qui sancl. cogant. Licet enim lex aliquid ip-
 19 si iure inducat, ad tamen intelligitur patere volente, & declarante se velle, & non aliter, vt subdit Peregrin. numer. 64. vers. ratio autem. Nec eidem Adici prodesse, quod
 20 postquam venit dies fideicommissi, illud liceat per fideicommissarium non agniti-
 transmittitur ad eius heredes agnoscen-
 dum, secundum communem opinionem
 Doctor. de qua attestatur Dec. consil. 478. col. 2. ante numerum 6. vers. & cum dicta
 Constantia, & cons. 490. col. penult. ante
 numerum 1. vers. postremo non obstat, &
 Peregr. alios referens vbi supra art. 32. nu.
 3. vers. tertia est, quia adhuc non extant a-
 liqui heredes, nec aliquis comparuit, qui
 d. fideicommissum transmissum vt supra
 agnouerit, vt propterea cum nullum huc
 uique lus ex dicto fideicommissio acquisi-
 tum esse videatur dicto Oderico, vel eius
 heredibus; Domina Lucretia, quæ eo iure
 nititur, nihil agat.

Responderi potest, quod immo Oderi-
 21 cus agnouit fideicommissum Matthæi, &
 propterea ex iure in eius persona radicato
 potuit D. Lucretia agere pro recuperatio-
 ne suarum dotium, pro quibus omnia di-
 cti Oderici bona, & iura hypothecata ha-
 bet eo enim ipso, quod dictus Odericus in
 Codicillis cõfessus fuit bona ipsius esse sub
 iecta restitutioni fideicommissi, & nihilo-
 minus in eisdem d. eius uxorem dotes suas
 consequi voluit, vique de fideicommissio
 Matthæi intellexit, non autem Raphaelis,
 cum ascendens, non transuersalis fidei-
 commissa ex dotium causa minuantur, vt
 initio dictum fuit, & clarum est in iure,
 quod quis disponendo de re sibi relicta eam
 agnoscere, & acceptare dicitur, vt est tex-
 22 tus apertus in leg. si auia C. de iur. delibe-
 rand. & ibi notant omnes scribentes. Nec
 iuri contrarium est, quod idem Odericus
 23 tempore, quo acceptauit hereditatem Ra-
 phaelis, dictum fideicommissum Matthæi
 ignoraret, postea autem tempore, quo Co-
 dicillos fecit, illud sciuerit, quia nihil repu-
 gnat, quin scientia potuerit superuenire;
 24 nec ex præcæto inferitur necessario in præ-
 sens in his, quæ naturaliter sunt variabilia,
 & mutabilia, vt per Alciat. in tract. de præ-
 iur. npr. reg. 2. præsumpt. 15. num. 2. & seq.
 vique ad fin.

Cum ergo agnitiū sit fideicommissum
 per Odericum, sequitur quod ex hypothe-
 ca D. Lucretiæ competere pro suis dotibus

in bonis dicti Oderici, ius quaestum sit ip-
 si Domine Lucretiæ respectu huius iuris,
 quod Odericus habebat ex dicto fideicom-
 24 missio: cum generalis hypotheca rām præsen-
 tia, quàm futura contineat l. fin. C. quæ res
 oblig. poss. Negus. in dict. tract. in 2. memb.
 2. partis principalis numer. 1. & non solum
 comprehendat mobilia, & immobilia, sed
 etiam nomina debitorum, iura, & actio-
 nes leg. 3. & ibi Bart. & alij Doctor. C. de hæ-
 redit. act. Negus. vbi supra num. 8. & seq.
 in 2. ampliatione, & ante cum Caslr. consil.
 198. notandum primo num. 1. lib. 1. quo lu-
 25 re quaesito vt supra vti potuit Domina Lu-
 cretia etiam quod illud post dictam agni-
 tionem extinctum aliquo modo diceretur
 quo ad ipsum Odericum, vt ostendit Ne-
 gus. vbi supra in primo membro 5. part.
 princ. ad fin. num. 56. vers. sed in vno con-
 tingit dubitari: & tandem vbi res dubia red-
 26 deretur ob allegata pro D. Petro, est tamē
 pronuntiandum pro Domina Lucretia, ne
 dotes amittat l. in att. bguis pro dotibus ff.
 de reg. iur. Anno 1600. Florentiæ.

EPITOME.

Quod dicens de nullitate sententiæ teneatur eam probare, etiam si in negatiua consistat. Et an minori detur restitutio in integrum aduersus rem iudicatam ex eo tantum, quod reportauerit sententiam contra: vel necesse sit probare lesionem.

SUMMARYM.

- 1 Proponens nullitatem sententiæ tenetur illam probare ad fundandam suam intentionem, etiam si consistat in negatiua, & talis probatio debet esse clara & indubitata.
- 2 In dubio magis fauetur validitati actus, quam nullitati, & ideo sufficit ad excludendum argentem ab ipsa nullitate, quod ea aliquatenus possit esse iurata in iure, vel in facto.
- 3 Minor non restituitur in integrum aduersus rem iudicatam ex eo tantum, quod reportauerit sententiam contra, sed necesse est vitia minorum actum probare lesionem sui facilitate vel dolo aduersarij. Quod ad rem verum est, vt quammis non in libello dicat se minorem, & lesum: non tamen bene concludat, nisi addat se lesam sui facilitate, vel dolo aduersarij.
- 4 Petens restitutionem in integrum, an debeat habere nouam causam, id est, quod superuenierit eo noua nona causa petendi restitutionem in integrum, remissum.

Minor quando debet restituere aduersus rem indicatam, requiritur plena, & clara lesionis probatio, ita vt sententiarum iniquitas, & iniustitia euidenter appareat.

6 Ad excludendam restitutionem in integrum aduersus rem indicatam, satis est quod probatio iniquitatis, & iniustitie, dubia, & incerta reddatur.

CONSILIVM CXV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N causa appellationis vertente inter admodum Magnificos, & Nobiles Dominos loannem Antonium, & fratres olim Illustris Domini Canulli de Albizis appellantes ex

una parte, & admodum Magnificos Dominos Gherardum, & Marthian fratres quondam Capitanei Simonis de Cinis appellatos ex altera, Reguli Excellentissimo Domino Iudici primarum appellationis Ciuitatis Florentie, coram quo lis pendeat, partes eius esse in absolendo dictos de Cinis appellatos a petitis per predictos Dominos de Albizis, qui principaliter mouerant iudicium nullitatis sententiarum in rem indicatam transactarum ad fauorem ipsorum de Cinis ex causis in actis expressis, & vbi merito iure dictarum sententiarum valere, petierant aduersus eas in integrum restitui ob minorem etatem vnus ex ipsis fratribus de Albizis, & eiusdem interdicti sententiarum lesionem. Nam quod ad nullitatem non possunt Domini Albizi obtinere sententiam fauorabilem, cum non probauerint sibi ipsis incumbentia, & ex quo 3 enim proposuerunt nullitatem sententiarum tenebantur illam probare ad fundandum eorum intentionem etiam quod consistat in negatiua, vt in puncto notat Sebast. Vant. in tract. de nullit. tit. a quo, & quibus mod. possit nullitas probari, numero primo & seq. debetque talis probatio esse clara, & indubitata, cum ob dubietatem cognitionis nullitatis parum fauorabiliter in Iudicio recipiatur, sed potius fauere validitati, & pro ea aduersus nullitatem fiat interpretatio, Vant. in alleg. tract. tit. primo nu. 23. cum plur. seq. verum si uero nullitas proposita, adeo vt sufficiat ad excludendum agentem ab ipsa nullitate,

quod ea aliquo modo in iure, vel in facto possit offuscari, Crauet. consilio 151. in fin. & alij adducti per Vant. in eod. tract. tit. fin. numero 127. versiculo insuper studere oportebit.

Quo vero ad restitutionem in integrum non possunt pariter iidem Domini Albizi obtinere, quoniam nec in hoc capite probauerant necessaria ad reportandam restitutionem, quia non eo ipso, quod quis sit minor, restituitur aduersus rem indicatam, nec dicitur lesus eo ipso, quod reportauerit sententiam contra, sed ad hoc, vt restituitur, debet intra minorem etatem probare se lesum sui facultate, vel dolo aduersarij Bald. in leg. fin. in princ. C. de in integrum restit. minor. Dec. in leg. nihil consensu §. 1. numero secundo & ibidem Cagnol. numero idem 2. ff. de regul. iur. l. si. in l. nam, & postea, quam legit cum lege ait prator §. si minor in 3. not. nu. 4. ff. de iur. iurand. Bellon. consil. 18. sub numero 19. versiculo preterea posito. Beninc. decis. Bononiens. 83. numero octauo & alij per eos allegari, quod adeo verum est, vt quamuis minor in libello d. casu le minorem, & lesum, non tamen bene concludat, nisi ad d. se lesum sui facultate, vel dolo aduersarij, Bart. in dicta leg. fin. in fin. C. de integr. restit. minor. & melius ibidem Bald. sub numero primo ad fin. l. si. in dicto §. si minor numero quinto & Bellon. dicto consilio 18. sub numero 19. & tanto magis si vera sit opinio Belamer. decis. 266. quod petens talem restitutionem debeat habere nouam causam, id est vt declarat Maur. in tract. de restit. in integr. capitulo 268. prope fin. quod superuenient de nouo noua causa petendi restitutionem, vt etiam voluerunt Isern. de appellat. parte quarta capitulo octauo numero tertio, & Stasile de grat. expect. in vers. dicendum videtur super cognitis litens nullitatis numero quadragesimo primo, quia tamen opinioque reprobat Odd. de restit. in integrum quod 72. articulo quarto numero 72. Inueniens iure non probari, cum qua nihil hominis videtur transire Marc. decis. quinquagesima quarta sub numero primo & tertio in secunda parte & Beninc. dicta decis. octuagesima quinta numero septimo versiculo imo antequam, licet de predictis Doctoribus mentionem non faciant, & quicquid sit de hoc puncto etiam quod abique noua causa possit competere restitutio, illud certissimum est, quod lesionis plena, & clara requiritur probatio ita vt sententiarum iniquitas, & iniustitia euidenter appareat, vt tradit Benincend. dicta decis. octuagesima quinta numero quarto & ibidem seq. vbi n. 9. attestatur hanc esse magis Communem

T 2 opinio-

opinione. Contar. in repetit. leg. vni-
ca C. si de moment. possession. fuerit
appellatum, limitatione octava numero
19. ver. ar. huc se offert, adeo quod satis
est ad excludendam ipsam restitutionem,
quod probatio iniquitatis, & iniustitiae in-
tentiarum dubia, & incerta reddatur, &
merito cum in dubijs laesio aliqua con-
siderari non possit, Dec. cons. 564. num.
18. & 19. & Craet. cons. 143. num. 8. &
alii per eos adducti in terminis restituti-
onis in integrum loquentes Anno 1600.
Florentiae.

E P I T O M E.

Quo in casu ferenda sit sententia absolu-
toria a Iudicii observatione: Et an et
quando minor possit agere in Iudicio Ci-
vili sine Curatore.

S V M M A R I U M.

- 1 Processus quando est nullus ex illegitimatione
personarum Agentium, ferenda est sententia
absolutoria ab observatione Iudicii, & idem fi-
ri debet, ubi ex alio defectu, processus, & acto-
rum resultat, ut in nullitate ob incompetentiam,
Iudicii, vel ob non legitimam citationem, &
formam statutorum non observatam.
- 2 Si feratur absolutoria sententia ab observatione Iu-
dicii, quandoque agens ab expensis excusatur, &
praesertim si pro minore agatur, & ex eius parte
illegitimatio procedat, & aliquale ius dubium
versetur.
- 3 Minor vixitinquique annis de Jure Communi
non potest in Iudicio civiliter agere sine Curato-
re, sine cum habeat, sine non; cum si eum non
habeat, ille dandus sit: diu processus est nul-
lus.
- 4 Si datus sit aliquis Curator, vel tutor filio in testa-
mento, qui per Iudicem sit confirmatus, si talis
confirmatio loquatur tantum de tutela, non de
Cura, in ea solam habet locum, non autem exten-
ditur ad Curam.
- 5 Tutor, & pro tempore Curator sit solemniter cum
Iuramento, & alii promissionibus renuntiavit
administrationi tutela, & pro debito tempore
Cura, namque alteri concessit, accedente consensu
Maritis ipsius minoris, & Iudicis decreta, non
potest proprio facto contraveniente ad dictam ad-
ministrationem semel renuntiatam revocare, nullo
modo iudicio procedente.
- 6 Plures Tutores, quando in testamento dati sunt,
tunc uno deficiente, vel per mortem naturalem,
sive Civilem, sive per alium casum, alius per In-
dum eius loco est subrogandus.

- Nisi ipse Iudex causa cognita ex qualitate personae
vel Curatoris, qui remanet, & ex qualitate
& quantitate patrimonii, & alius consideratio-
nibus remanenti tutori, vel Curatori vis habito
pro sufficienti de per se administrationem in soli-
dum concedat.
- 7 Tutor, vel Curator illegitimè datus, vel qui non
servatis servandis administrationem suscepit, ad-
flectorem ad litigandum pro minore constituere non
potest.
  - 8 Exceptio illegitimae personae agentis citam
pro minore recipitur, & magnus reputatur de-
fectus.

CONSILIVM CXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet in-
tellectum meum.

N causa mihi commis-
sa ad referendum de
Iure per D. officialem
Palazzoli Romandio-
lae Florentiae: retuli
partes eius esse in decla-
rando processum agi-
tatum in Causa mota
per Ioannem Mariam de Burghiguanis vti
Procuratorem Baptistae olim Rutli de
Valmelis constitutum a dicto Baptista
cum auctoritate D. Philippi de Borghigia-
nis vti eius Curatoris contra D. Iacobum
Fabrium, & D. Magdalenam eius vxor-
tem fuisse, & esse nullum, & inualidum,
absolvendo successive dictos reos conven-
tos ab observatione Iudicii per dictum
Ioann. Mariam d. n. moti, referendo Iu-
re dicto Baptiste minoribus melius, & ap-
pius agendi.

Ad ita referendum motus fui, quo-
nam quando processus est nullus pro-
pter illegitimationem personarum agen-
tium, ferenda est sententia absoluto rariel
conventi non diffinitivè, sed interlocu-
torie ab observatione Iudicii, ut in alio
Iudicio agentes legitimis personis eor-
um iura aptè expetiri possint, ut in pun-
cto concludit Fulgosi consilio 138. in
questione, & causa in fin. sub numero
tertio quod & siem debet, ubi ex alio de-
fectu nullitas processus, & actorum re-
sultat, ut consilium Cerman. loquens in
nullitate ob Iudicii incompetentiam, non
legitimam citationem, & formam statu-
torum non observatam cons. 86. Quan-
vis de Iure communi nume. 3. & tertio
quod etiam tradit Dec. loquens in nulli-
tate

tate processus ob citationem factam de minore vigintiquinque annis pubere sine Curatore conf. 549. requisitus à spectabili viro nam. 1. & seq. & generaliter ex quacunque causa processus fabricatus sit nullus, notat Rober. Marant. in tract. de ord. iudiciar. in 5. part. princ. sub num. 50. vers. secundo modo, ubi latè insinuat, quo in casu etiam, quandoque agens ab expensis excusatur, & præsertim si pro minore agatur, & ex eius parte illegitimario procedat, & aliquale luris dubium versetur, vt in terminis voluit Fulgos. d. conf. 138. in fi. Quod autem in præfenti casu adsit nullitas processus ex parte minoris agens ex eo patet, quod de iure Communi minor vigintiquinque annis, vel ex statuti decem & octo, etiam si sit maior quatuordecim, non potest sine curatore in iudicio Civili agere, siue ipsum Curatorè habeat, siue non, cum si non habeat, illi dandus sit, per ea, quæ congent Vant. in tract. de nullitat. tit. de nullit. ex defectu inhabilitat. seu mandati num. 18. & plurib. seq. vers. fragilitate consilij, de qua inhabilitate, seu minoræ ætate non legitime agens pertaduerfariū opponi potest quodocunque tām ante, quām post litem contestatam, vt docet Vant. loco citat. numero trigesimo-octauo vers. & exceptio huiusmodi post princ. Et ante cum Fulgos. dict. conf. 138. ante finem, ibi quoniam de mandato petentium.

Nec dicatur, quod Constitutio procuratoris facta sit cum minore cum intuentu D. Philippi de Baghigianis eius Curatoris in præsentia Iudicis in eo ipso actu, in quo cū eiusdem Curatoris autoritate, & Iudicis præsentia immiscuit se hereditati paternæ ex testamento sibi delatæ die scilicet quarta septembris 1600. & quod antea usque sub die 12. septembris 1596. dictus D. Philippus ipsi minori constitutus in testamento paterno tutor, & Curator fecerit se per Iudicem in tutorem, & Curatorem confirmari: quia ad hoc respondent Domini informantes pro reis, quod confirmatio illa non loquitur nisi de tutela, quæ tempore dictæ Constitutionis procuratoris finita erat excedente minore ætate annorum quatuordecim, quo tempore de Curatore agendum est, & non amplius de tutore, vltra quod ex actis colligitur, quod iam satis ante dict. procuratoris constitutionem dictus D. Philippus solemniter cum Iuramento, & alijs promissionibus renuntiavit administrationi tutelæ, & pro debito tempore curæ dicti Baptistæ, eamque accedente matris ipsius minoris voluntate, & Iudicis decreto concessit Cosmo Valgemigliæ dicti Minoris patruo,

recepto ab eodem fideiussore de bene administrando, & debitam rationem reddendo ex publico instrumento superinde confecto die 25. septembris 1597. vt proinde proprio facto iurato contraveniendo non videretur sic de facto potuisse ad administrationem semel renunciatam redire, & tanquam Curator auctoritatem minori præstare nullo super hoc actu iudiciario præcedente. Sed præter hæc nullatenus spernenda, inhabilitatem dicti D. Philippi ex alio vrgentiori fundamēto argui posse putavi, nam cum Rutilius pater minoris in suo testamento constituerit tutores, & pro debito tempore curatores D. Philippum prædictum & Iulianum de Vincalibus non simpliciter, sed his verbis adiunctis, omnes infirmulclarum est quod dictus D. Philippus solus non potest tutelam, & curam administrare, quia quando plures dati sunt tutores testamentarij etiā simpliciter, vno deficiente vel per mortem Cuiuslem vel per mortem naturalem, uel per excusationem, aut per alium casum, alius eius loco per Iudicem subrogandus est, vt est tex. in l. si quis sub conditione ff. de testament. tutel. in vers. plane si duo, nisi ipse Iudex causā cognita ex qualitate tutoris, vel Curatoris, qui remanet, & ex qualitate, & quantitate patrimonij, & alijs considerationibus aliud faciendum esse statuat, & remanenti tutori, vel Curatori vti habito pro sufficiens de per se administrationis in solidum concedat, vt eleganter dict. tex. declarando dicit Socin. sen. consil. 193. in in primo dub. per totum lib. secundo, & post eum pulchre explicat Vinc. de Franc. decr. 214. excusato vno per totum in prima parte, adeo quod cum non constet in processu, quod Iulianus qui vixit, se excusauerit, minusque quod Iudex tali excusatione cognita habuerit solum D. Philippum, pro sufficiens ad administrationem, non vidi quomodo ipse D. Philippus solus, & in solidum voluerit hoc onus suscipere repugnante voluntate Testatoris, qui illi socium dedit, & non vni soli, sed ambobus tantum simul administrationem dare voluit: & si dictus D. Philippus legitimam personam Curatoris non habuit, nullam validam auctoritatem minori constituendi procuratorem ad lites impatiri potuit, vt in puncto de Tutore, qui sibi incumbenda ad rectè administrandum non fecerat, quod actorem constituere non potuerit ad litigandum pro minore, notauit Fulgos. d. consil. 138. sub num. secundo. post. ver. hæc sunt, quæ pro actoribus. Nec ex eo, quod de causā minoris agatur, exceptio hæc illegitimationis personæ agētis respicienda fuit, quia defectus

huiusmodi nimis est vrgens, maiorque reputatur defectu iuris in ipso agente, & est talis, quod nunquam includitur in statuto quilibet exceptiones rejiciente, vt probat Vant. in allegat. tit. num. 1. & 2. Anno 1600. Florentiæ.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

E P I T O M E.

Contra fideiussorem, qui tanquam principalis, & principaliter erat obligatus, conceditur executio obligationis factæ per publicum Instrumentum in forma valida confectum: & an per compromissum, quod declarauit instrumentum, in quo de debito constabat ante ipsum compromissum, fiat nouatio: & quomodo nouatio probetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Executio contra obligatum vsi fideiussorem, vel principalem, & principaliter per Instrumentum publicum in forma valida confectum concedi debet Creditoti agenti.
- 2 Exceptiones de non adimplemento ex parte Agentis, vel de impedimento, quando opponi possint.
- 3 Nouatio facta à Creditore cum debitore sine aliquo fideiussoris facto, & interuentu, eum à fideiussione liberat.
- 4 Et quando nouatio non dicitur facta.
- 5 Ope exceptionis non dicitur facta nouatio nisi expressè dicatur, vel ea coniecturis clare cognoscatur.
- 6 Et maxime quando fuit factum compromissum, & ex eo laudum, & sicut emologatio.
- 7 Per laudum, quod ad instar sententie redactum est, non fit nouatio extinctiua primæ obligationis, sed illi accumulatiua, quia additur noua actio iudicati.
- 8 Quod multo magis procedit, si in laudo est facta specialis, & expressa reseruatio, & eum declaratione quod in Instrumento primo, nec fideiussori in eo instrumentum prefato censetur derogatum.

N Causa appellationis ventente coram Magnificis Dominis Prioribus Tetræ Fiuizzani contra Antonium de Gualbertis appellantem ex vna parte, & Ioannem Augulti-

num Acconciium, & Ius Confortes appellatos ex altera, Retuli partes dictorum Dominorum Priorum esse in pronuntiando bene per D. Iudicem à quo iudicatum ex relatione Consultoris in Causa electi, & male per dictum appellantem appellatum. Quia intentio dicti Ioannis Augultini, & aliorum appellatorum, qui in Causa principali sunt Actores contra dictum Antonium appellantem, & reum conuentum vi fideiussorem & tanquam principalem, & principaliter obligatum pro Magistro Andrea Crotente videtur fundata vigore obligationis factæ per publicum Instrumentum in forma valida confectum cum Iuramento renuntiationibus, & alijs Clapsulis in eo contentis, cuius virtute executio contra dictum obligatum concedi debuit ad fauorem dictorum Agentium, vt in terminis nostris tradit Grar. resp. 126. num. 1. & seq. lib. primo. Nec obstant exceptiones per dictum reum conuentum oppositæ de non adimplemento pro parte Agentium, & de impedimento, quod ex eorundem causa superuenit Magistro Andrea principali ipsius rei conuentu, vt non potuerit perseverare in conductione, quia penitus sublata fuerunt per D. Consultorem in eius motibus, cuius dicta latiori catio comprobauit D. Aduocatus ed. Agellum, quibus hoc vnum addendum est, quod de predictis disputare inutile videtur, & superfluum, cum agentium petitio respiciat debitum Magistri Andree contractum ante factum compromissum, de quo opponitur, & de laudo inde secuto, & ratificato, exceptiones autem prædictæ respiciunt tempus decursum post ipsum compromissum, & laudum, & emologationem, vt inuenti processum parere potest, quæ rescriptio tollit etiam aliam exceptionem per eundem reum oppositam de nouatione ex dicto compromisso secuto laudo, & eius ratificatione sine aliquo ipsius fideiussoris interuentu.

3 teruentur, qui propterea se liberatum preten-
dit, vt in terminis notant Bald. conf. 77. Qui-
dam D. Galeatus num. 1. versic. sciendum
est libr. 1. & Grat. dicto respons. 126. sub num.
4. & seq. versic. & primo quod lib. primo,
nam cum debitor, ad quod agitur, contra-
ctum sit ante ipsum compromissum, & lau-
dum ac emoluationem, & per ipsum met
4 laudum declaratum, querendum non vide-
tur de nouatione ex tali compromisso, lau-
do, & ratificatione, de qua solum disputatio
cadere possit ob debita, quæ postea contra-
cta dicerentur, vltra quod, & si talis disputa-
tio admittenda esset, vel etiam si ageretur
de debito contracto post compromissum,
laudum & ratificationem, non tamen ipse
fideiussor prout nec principis ab obligatio-
ne præcedente liberatus censetur, nec per
tale compromissum laudum, & ratificatio-
nem recessum diceretur à primo instrumē-
to, quia hodie non dicitur facta nouatio e-
riam ope exceptionis, nisi expresse dicatur,
vel ex coniecturis clare cognoscatur l. fina.
5 C. de nouat. §. præterea in his quibus mod-
ollitur obligatio, & vtrobique scribentes
Aristot. decil. 44. sub num. 15. Bellon. consil.
44. num. 3. versic. 3. considerandum. Gozad.
dicens. Communem conf. 38. sub nume. 1.
And. Gail. lib. 1. practice obseru. in 30. obserua-
tione num. 3. & 4. versic. sed contraria opi-
nio, iniquis esse opinionem veriozem, &
ab Imperiali Camera obseruatam, latè Rô-
chegallan. 13. num. 14. versic. addas nunc,
& diffusius num. 17. & 18. versic. & quoniam,
& versic. aduertendum tamen, Et de duo-
bus Reis, vbi plurimos refert de Commu-
ni, & magis Comuni testantes, Grat. di-
cens communem, respons. 89. nume. 12. &
sequen. versic. non obstat lib. 1. Soc. loquens
in fideiussore consil. 21. nume. 3. & multis
sequen. versic. verum prædictis non ob-
stantibus lib. 1. & Grat. itidem loquens in fi-
deiussore d. respons. 126. num. 9. & esse ma-
gis Communem inquit Socin. conf. 89. sub
num. 2. versic. præterea, & secundo libro 3.
6 quasi postea probat num. 1. 4. 5. in terminis
notitis, quando post obligationem primam
factum fuit compromissum, & ex eolatum
laudum, & secuta emoluatione, cum quo co-
ueniunt las. consil. 168. colum. 9. nume. 15.
versic. sed non insilendo in verbis libr. 4.
& Durans de Arte testan. tit. 11. de acqui-
vel repud. hæredit. caus. 9. sub num. 1. versic.
præterea si qua nouatio, nam vt ipsi dicunt
per laudum, quod ad instar sententiae reda-
7 tum est, non fit nouatio extinctua primæ
obligationis, sed illi accumulata, quia ad-
ditur noua actio iudicialis, & licet non desint,
qui contrarium teneant, tamen dictæ sen-

tentiæ Socini & aliorum adherere videtur
Ronchega. in d. l. 3. in princ. num. 19. versic.
ex quo inferitur, qui etiam ad hoc adducit
Specula. in tit. de arbit. & arbitrat. §. sequi-
tur de quibusdam notabilibus in versicul.
hoc quoque notandum est, & versic. Item
quæro an actio nouetur; Et quando hoc du-
8 bitabile esset in se, procederet tamen in pro-
posito nostro sine aliqua difficultate ex eo,
quod in laudo fuit facta specialis, & expre-
ssa reseruatō dicti Instruēti, cum decla-
ratione, quod nec illi, nec fideiussioni in eo
præstitæ derogatum censetur, quæ quidē
reseruatō nouationem impedit, & lura pri-
mæ obligationis conseruat, vt in puncto
dicunt Bald. d. conf. 77. nume. 2. versic. in
contrarium est veritas lib. 1. & Socin. dicto
conf. 89. sub num. 2. versic. ærno quia ar-
bitrator lib. 1. qui propriè loquuntur quan-
do reseruatō fuit facta per arbitratōres, vt
in præsentī casu, Gozad. in d. consil. 38. sub
num. 3. versic. Secundo licet, & Grat. dict.
respons. 126. nume. 8. versic. nam ad ista, qui
licet loquantur in reseruatione à paribus
facta in secundo instrumēto de contentis
in primo, optimè tamen sententiam hanc
probant. Anno 1601. Florentiæ.

EPI TOME.

Si testator dicit, quod deficientibus qui-
busdam lineis, bona sua perueniant ad
eius sorores, & illarum descendentes
masculos, an veniant ad fideicommis-
sum Descendentes masculi ex feminis
dictarum sororum? in qua materia
multa dicuntur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Appellatione descendentiū masculinorum an ve-
niant masculi ex feminis per totum.
- 2 Descendentiū masculinorum appellatione in ma-
teris feudali veniunt descendentes ex feminis.
- 3 Verbum masculus de proprietate sermonis com-
prehendit omnes masculos tam descendentes ex
feminis, quàm ex masculis.
- 4 Lata hæc mentis interpretatio vbi non reperitur
ambiguitas, vbi præcise, sed verborum.
- 5 Feminæ licet excludantur à fideicommissis, non
tamen excluduntur earum descendentes mas-
culi, & quomodo hoc procedat.
- 6 Index primæ appellationis est Index reuocationis
Florentis.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Distinguitur conditione appo-
posita in Testamento
Baptistae quondam Frä-
cioli olim Bartolomei
de Nellis ex defectu
trium linearum de pro-
pria Agnatione ad fa-
vorem DD. Magdale-
nae, Constantiae, & Lucretiae neptum Testa-
toris ex Susanna eius sorore germana, &
uxore Aloysij Tosinghij & eorum filiorum
malesorum legitimorum, & naturalium,
ac descendendum per infra scripta verba for-
malia.

Et mancato tutte, & finite dette tre linee
tutti detti miei beni compresi nel sopradet-
to Inventario da farsi come sopra laicio, &
voglio siano, & restino liberi delle sopradet-
te Maddalena, Gossanza, & Lucretia figli-
uole furono di Luigi Tosinghi, e della Su-
sanna mia Sorella carnale, & a ciascheduna
di loro per la terza parte, & di poi de loro fi-
gliuoli maschi legittimi, & naturali, e loro
descendenti, & di quelle non restassero, o la-
sciasse figliuoli maschi, o descendentium ma-
schini come di sopra, restino a gli altri maschi,
& descendentium di chi di loro n'hauesse. Que-
ritur an Domini de Bardinis, Strozzi, Ae-
ciai, Nafis, & Gondis natu ex filiabus fe-
minis dd. DD. Magdalene, Constantiae, &
Lucretiae dicti Testatoris ex sorore neptum
tempore dictae purificae conditionis extan-
tes tanquam masculi, & a dictis Neptibus
descendentibus admitti debeant ad dictum fi-
deicommissum nullis praesertim masculis
per masculos descendentibus a dictis Testa-
toris Neptibus in rerum natura existentibus,
An vero potius repellendi sint. In qua
difficultate adeo variè a Doctoribus nostris
responsum fuit, ut quid de iure, & pro veri-
tate tenendum sit, non facile cognoscatur.
Incidimus enim in eam quaestionem, an de-
scendentium masculorum appellatione con-
tineantur masculi ex feminis provenientes
in qua disceptatione multi partem negati-
vam amplexi sunt, eo quod quando in ali-
qua dispositione vocantur descendentibus ma-
scoli, & dispositio de masculis descendentibus
ex masculis intelligenda est non autem de
descendentibus masculis, qui a femina de-
scendant, ut post Ricar. Malum. Ioan. And.

Bald. Marhesi. Cremon. Castr. Alexand. Iaf.
Modern. Paris. & Greg. Lopez. tradit Ludov.
de Molin. in tract. de Hispanor. primogeni-
ijs lib. 3. cap. 5. num. 45. 46. & 47. versicul.
secta conclusio, quibus addunt Crauer.
conf. 12. num. 10. Menoch. conf. 173. per to-
tum lib. 2. & in eod. casu Cephal. conf. 581.
etiam in toto lib. 4. & Peregr. in tracta. de fi-
deicom. art. 26. num. 8. versicul. in contra-
dictibus vero num. 15. versicul. in ultimis vero
voluntatibus, & num. 19. versicul. ex praemissis
infertur, ubi sequitur Menoch. & Cepha.
inquiens pro eadem parte consultum prius
respondisse, & secundum dicta eorum consi-
lia sententiam latam fuisse, & deinde confir-
matam, & executam Venetijs, Quorum
opinionem consulendo secutus fuit Surd.
conf. 316. per totum lib. 3. quam opinionem
etiam laetare firmat Decian. conf. 127. in
primo dubio per totum lib. 3. & huic sententiae
subscripsit D. Primus ludez Quartaierorum
Sancti Spiritus, & Sanctae Crucis, quae
conclusio ea potissimum nititur ratione, adduc-
ta per Bald. in l. 1. ff. de Senator. quod non
potest plus iuris esse in Causato, quam in-
fluente potentia causae, sicut enim femina
ipsa excluditur a successione, similiter etiam
masculus ab illa descendens excludendus
erit: & istud est, quod alij alijs verbis dicunt
solutet, quod rami, seu palmites ex radice
mista provenientes sunt infecti, & non
sunt recipiendi, sed excludendi prout radix
ipsa non recipitur, sed excluditur per regu-
lam l. si vna Matre, C. de bonis maternis, &
§. reliquum in auth. de haered. ab intest. veni-
en. cum utrobique notatis per Scribentes,
& in alijs locis vulgaribus, & nouissimè per
Peregr. in tract. de fideicom. art. 26. sub
num. 6. & 7. versicul. contrarium determi-
navit.

Ceterum cum Descendentes ab aliquo
dicantur esse omnes siue sint masculi, siue
feminae, qui ab eo proveniunt, & descendit
usque in infinitum. cap. novit. de iudic. leg.
liberorum, leg. cognoscere, §. liberorum, ff.
de verbor. significat. l. fin. C. de suis, & legit
Alex. conf. 160. num. 2. lib. 2. conf. 14. num.
13. lib. 5. Socin. conf. 51. num. 1. & seq. lib. 4.
Dec. conf. 213. nume. 1. & in d. cap. novit in
6. notab. num. 32. Gozad. conf. 20. nume. 8.
& alij adducti per Mantic. in tracta. de con-
iect. ult. volunt. lib. 8. tit. ult. num. 13. versicul.
primum itaque, & nouissimè Peregr. in tra-
cta. de fideicommiss. art. 25. nume. 10. [vers.
liberorum autem, & descendentium nomen,
& Surd. decis. Mantuan. 66. nume. 2. Negari
non potest, quin descendendum masculo-
rum appellatione masculi ex feminis descen-
dentes contineantur, etiam ex vera natura-

lib. & propria verborum significatione ut est
tex. in auth. de hered. ab intest. venient. post
princ. in illis verbis si quis igitur descen-
dentium ei, qui intestatus moritur cuiusli-
bet naturæ, & gradus, & siue ex masculorū
genere, siue ex feminarum descendens, &
paulo infra in illis verbis nulla introducen-
da differentia siue masculi, siue femine sint,
ex masculorum, seu feminarum prole de-
scendant, quem in textum vltra alios ponderat
Mantic. d. tit. vlt. num. 14. & 15. & probatur
enim in cap. 1. de eo, qui sibi, & heredibus
suis masculis, & feminis inuesti. accipit, vbi
in materia feudali verba hæc descendentes
masculis intelliguntur de nepotibus ex fi-
lia, cum tamen in feudis non solum femi-
næ, sed omnis earum linea excludatur ca. 1.
§. hoc autem qui feud. dare poss. nam pro-
pter vim illorum verborum etiam in mate-
ria feudali tales nepotes admittuntur, quod
apertè liquet ex ratione in eo textu posita
in illis verbis, non enim patet locas femine
donec masculus superet, ex quibus colligi-
tur, quod talis masculus, qui ex femina de-
scendit, comprehenditur, sub illis Verbis,
descendentibus masculis, vtrperpendit Al-
ciat. conf. 15. num. 3. & 3. lib. 8. quem refert
& sequitur Mantic. d. tit. vlt. num. 16. Quam
considerationem facit idem Alciat. confil.
34. num. 7. versic. Secundo probatur libr. 9.
vbi etiam ad hoc ponderat illum textum, dū
dicit, quod si concessum sit feudum deicen-
dentibus masculis, & his non existentibus
feminis, si moriatur pater abique masculis,
succedunt feminae, & filius masculus femi-
næ excludit omnes feminas, quia nisi in illis
verbis descendentes masculis comprehē-
deretur masculus natus ex femina, debuisset
ille aequaliter succedere cum feminis,
non autem eas excludere, & respondet Al-
ciat. in vtroque loco, Aret. & Ial. in l. Gallus
§. nunc de lege, ff. de liber. & posthum. intel-
ligentibus d. capitulum primum quando à
principio feudum fuerat concessum femi-
næ, quæ non videtur excludere voluisse ge-
nus iustum, quod ista intelligentia est contra
illum textum in illis verbis, qui sibi, & con-
tra Rubricam loquentem de eo, qui sibi,
quæ verba sunt masculini generis, & non
possunt de sola femina intelligi, adeo quod
cum descendentes masculi verè, & propriè
dicantur etiam, qui ex feminis pronuntiant,
vbi ex prædictis apparet, & ex subiiciendis cla-
riss. demonstrabitur, nunc non videretur si-
huc ad illud fideicommissum aduertantur,
ad quod descendentes masculi repetiuntur
vocari, ut in terminis tradunt B. h. consilio
137. sub num. 1. lib. 2. & ibi Calderin. & alij
subscribentes nos. 26. Fulgosi. consil. 89. ex

facto proponitur per totum Cast. in l. 1. in
1. not. num. 3. & 4. C. de conditionib. insert.
& ibi etiam Corn. num. 17. & seq. versic. an
autem dicatur, idem Castren. licet non mul-
tum clarè conf. 91. num. 4. lib. 2. Socin. in l.
Gallus, §. nunc de lege num. 7. versic. tertio
deciditur, & versic. quam tamen dupliciter, &
ad fin. sub num. 10. versic. ex quibus infertur
ff. de liber. & posth. Ruin. conf. 49. num. 1.
versic. sed tamen præmissis & conf. 120. num.
8 & 9. libr. 1. Rube. Alex. conf. 22. quod est
reperitum in conf. 18. num. 11. & seq. versic.
quartus Casus. Corn. conf. 146. nu. 9. & 10.
versic. concutit etiam lib. 2. Dec. in d. epi-
nouit in 6. not. sub num. 3. 3. §. & 36. Socin.
Iun. conf. 12. in toto libr. 3. Tiraque. de iure
primog. quest. 11. num. 1. 2. 3. 4. & 5. Guid.
Pap. quest. 612. nume. 1. Alb. conf. 86. nu. 3.
4. & 5. & conf. 87. Item nume. 3. & sequent.
Roland. à Val. conf. 76. num. 15. & 16. vers.
quarto adducitur libr. 1. Alcia. conf. 15. num.
1. & seq. lib. 8. & conf. 104. num. 1. cum mul-
tis sequentibus lib. 9. Quos omnes refert, &
sequitur Mantic. d. tit. vlt. num. 20. versicul.
ostendo & vltimo & vltra cum Alciat. conf.
34. num. 6. 7. 8. versic. nec obstat primum, &
conf. 127. num. 1. cum seq. lib. 9. Quam op-
inionem consulendo firmant Sord. consilio
308. in 1. dubio libr. 3. vbi etiam respondet
auctoritatibus in contrarium adductis, &
conf. 317. num. 13. versic. si verò alias eod. lib.
3. Berol. conf. 77. nume. 8. versic. Item quia, &
iterum num. 9. ad fin. versic. & propterea, &
lanus conf. 120. num. 33. & multis sequent.
versic. quarto principaliter libr. 2. qui paritèr
respondet contrariis, Curt. Iun. conf. primo,
nu. 24. versic. Sexto aduertendum, Guid. Pap.
conf. 176. in 4. dub. Veggi. qui consuluit in
eodem casu cum Alba iurapratito conf. 63.
num. 75. & plurib. seq. Peregr. d. artic. 26. nu.
17. versic. contra verò, & est magis comuni-
tatis opinio, & ipsa veritas, vbi aliud in contra-
rium non extat; puta vel subiecta materia,
ut in feudo, vel fauor agnationis, vel mens
disponentis, ut dicit Alba in locis allegatis,
& Berol. d. conf. 120. numer. 37. & pluribus
seq. versic. sed quoniam ex aduerso, Alciat. d.
conf. 34. num. 8. versic. confirmatur hæc opi-
nio lib. 9. conf. 104. sub num. 1. & sub num.
21. eod. lib. 9. & Mantic. post plures per eum
relatos d. tit. vlt. sub num. 20. & in fortiori-
bus terminis tradit Cepol. conf. ciuili 7. sub
num. 15. versic.

Item quod ista verba in prioribus impres-
sis, vbi etiam dicitur est opinioem veterè,
& communem, & vti talem se eam tenere,
& sequi, prout in proposito nostro nihil ob-
stat, quia materia subiecta non repugnat
agnationis fauori non considerant, & mens
dispo-

disponentis est indifferens, ut propterea san-
 dum sit verborum proprietari, secundum
 quam descendunt masculorum appel-
 lato masculos ex feminis descendentes co-
 prehendit, ut subdit Alba d. conf. 86. sub nu.
 5. & d. conf. 87. sub nu. 8. & dicit Sord. d.
 conf. 308. num. 14. quod est vera conclusio,
 quod ubi non fuit habita ratio agnationis
 appellatione descendunt masculorum
 veniunt masculi ex feminis ex proprietate
 sermonis, quia censetur habitus respectus
 ad simplicem qualitatem sexus, quæ suffi-
 cit, quod reperitur, & idem dicit d. consilio
 317. sub nu. 13. & copiose tradit post plu-
 res per eum relatos Ludovic. de Molin. d.
 cap. 5. num. 48. & 49. versic. hæc autem con-
 conclusio, dicens secundum hanc opinionem
 decum fuisse litem satis controuersam su-
 per quodam opulētissimi primogenio, quā
 decemionem secutus fuit Hondede. consil. 8.
 num. 19. versic. & quia omnis, libro secundo,
 & cum ea etiam transit Aluar. Valla. in tra-
 ct. de iure emphyt. questio. 47. nu. 5. versic.
 cum autem, & secundum eandem opinio-
 nem pariter decum fuisse per Supremum
 Senat. in Regni Lusitania testatur Ant. de
 Gamma. decil. 294. qui opinionem hanc ratio-
 nibus, & auctoritatibus probat, & illam
 etiam iudicando secuta fuit Rota Romana
 decil. 15. in 1. parte in nouissimis diuersorū,
 probans num. 1. quod eque proprie dicitur
 masculus tam is, qui descendit ex linea fe-
 minina, quam qui ex masculina, subdens nu-
 me. 2. post Albam supra relatum, quod ven-
 tas est, & magis communis opinio, ut sub
 3 verbo masculorum etiam proprietate ser-
 monis atenta comprehendantur omnes
 masculi tam descendentes ex feminis, quā
 ex masculis, nisi aliud suadeat subiecta ma-
 teria, aut fauor agnationis, vel mens dispo-
 nentis, & dicit eleganter Bald. in d. cap. 1. de
 eo, qui sibi, & hæred. suis num. 2. versic. sed
 immediatè oppono, quod siue per mascu-
 los, siue per feminas nascantur posteri, di-
 cuntur descendere ex corpore primi patris
 per illum textum notabilem.

Nec masculinitatis qualitas expressa in
 substitutione sicut excludit feminas nate-
 tes ex dictis Magdalea, Constantia, & Lu-
 cretia testatoris Neptibus, ita & masculos
 descendentes ab eis excludere debet, quia
 illud verum est, quando fuit adiecta fauore
 agnationis, secus si fauor huiusmodi cessat,
 puta quia illa qualitas ad fauorem cognato-
 rum, & collateralium per feminas fuisse
 expressa, ut in occurrenti casu, quia tunc
 masculos per feminam descendentes non
 excludit, qui sub verbis ex proprietate con-
 tinentur, ut dicit Berouius d. conf. 77. num. 4.

versic. nec obstat, quod masculinitatis qua-
 litas lib. 2. & cum Testator nullam in primò
 capite substitutionis habuerit ratione agna-
 tionis propriæ substituendo nepres de alie-
 na familia Tosingorum, & earum filios, &
 descendentes masculos, qui pariter nubent-
 ibus dd. neptibus de alienis familiis exten-
 gi erant, multo magis dicendum est, quod
 voluerit aliorum familias maximè ignotas,
 & incertas, & a futuris neptum coniugijs
 dependentes conseruare, ut propterea vo-
 cando filios, & descendentes ex neptibus
 masculos respectisse solum dicatur ad ipsum
 genus masculinum, ad quod maiorem affe-
 ctionem habuerit, quàm ad femininum,
 quo nobilior, dignior, & præstantior est, quæ
 ratio affectionis propter nobilitatem, digni-
 tatem, & præstantiam sexus locum habet
 non solum in filiis masculis dictarum triū
 neptum, sed etiam in neponibus masculis
 earundem ex filiabus feminis prouenientibus,
 unde pari ratione voluntatis, & affectio-
 nis admittuntur nepotes masculi dictarum
 neptum ex filiabus sicut si ex filio masculo
 prouenissent, admitterentur, ut in posito di-
 cit Mantica. d. tit. ultimo sub num. 17. post
 versic. secundo dicebam, & antea in non ab-
 simili specie nu. 4. versic. item si nullam, quod
 & antea eleganter scripsit Socin. iun. d. con-
 sil. 2. num. 27. versic. superest respondere ad
 quintum, & bene tenet Grat. conf. 120. in
 6. fundamento sub num. 22. lib. 2. Nec est
 dicendum, quod ultra istam qualitatem ma-
 sculinitatis expressam alia qualitas, quæ ver-
 bis non fuit expressa, subintelligatur, id est,
 & per masculum, ut considerat Berouius. d. d. c.
 consil. 120. sub nu. 31. ad fin. versic. & quam-
 uis lib. 2. maximè quia, si ita sensisset Testa-
 tor, id ei facile fuisset exprimere, quod cum
 non fecerit, noluisse intelligatur. l. unica, §. si
 fin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen-
 datisque videtur fuisse, quod testator admi-
 serit vnā differentiam à legibus quasi ma-
 tura accusatricem damnatam inter masculos,
 & feminas, dum post nepres earum fili-
 os, & descendentes masculos tantum voca-
 uit absque eo, quod aliam similem adde-
 ret in ipsis masculis, ut scilicet ex masculis,
 & non ex feminis descenderet, ut aduertit
 Fulgos. d. conf. 85. consil. fin. versic. sanique sit,
 Quod præsertim dicendum est, cum nulli
 extent descendentes masculi ex masculis dic-
 tarum neptum, neque in pari, neque in re-
 motiori gradu, quorum fauore contendere-
 tur contra propriam verborum significati-
 onem sub descendunt masculorum
 appellatione masculos ex feminis non veni-
 re iuxta ea, quæ notat Alicant. d. conf. 17. sub
 num. 6. versic. non obstat dicta lex. & versic.

non obstat, quod in donatione lib. 8. & dict. conf. 34. sub num. 8. & 9. versic. 2. principaliter responderetur lib. 9. & Mantic. post Ruin. per eum allegatum d. tit. ultimo, sub num. 20. circa medium versic. & in terminis legitur, & iterum ante numerum 31. versicul. praterea sine veri preiudicio, & ante eum Grat. conf. 120. in 6. fundamento sub num. 22. lib. 2. de quo non fuit immemor d. Mantic. ubi supra num. 27. versicul. neque in his terminis, quod ante hos omnes colligitur ex Ancha. & Florian. de Sancto Petro inter consilios Anchar. conf. 359. num. 3. vers. his non obstantibus, & infra, & ex Fulgof. d. confil. 85. col. 2. sub num. 1. 2. versic. & Posito; Cui conclusioni potissimum inhærendum est in specie nostra, in qua Testator deficientibus tribus lineis de propria agnatione primo vocavit nepes ex sorore de aliena familia, & mox eorum filios, & descendentes masculos eorum patrum familiam secuturos, initium substitutionis capiendum à feminis, quo in casu masculorum mentio non intelligitur facta ratione conservandæ agnationis, sed solum ex causa prælationis masculis tributa, in quos bona fluere voluit, licet non essent de agnatione sua, ut in indiuiduo consuluit Rubeus d. conf. 22. num. 21. & seq. vers. quartus casus est, cum quo sentiunt Corn. in d. l. 1. sub num. 19. vers. sed aduerte, quia casus est dubitabilis, C. de conditionibus insertis, & consil. 246. circa finem sub num. 10. versic. & maxime cum alias lib. 2. Socin. in d. l. Gallus d. 5. nunc de lege sub num. 6. in fin. versic. quibus etiam adde, & latius sub num. 7. versic. secundo potest etiam limitari Socin. lund. d. confil. 2. num. 12. & 13. versic. tertio probatur, & Tiraquel. de Iur. primogen. quaest. 13. num. 11. versic. quartus Casus, quos omnes refert, & sequitur Mantic loco sæpius citato num. 33. versic. praterea in illis, cum quibus conveniunt Ludovic. de Molin. d. cap. 5. num. 50. versic. Septima conclusio. Roland. confil. 76 num. 6. & seq. vsque ad fin. vers. verum præmissis non obstantibus lib. 3. & Peregr. d. artic. 26. nu. 13. versic. Quarto limitatur, & iterum nu. 17. versic. contra verò, & alij per eos relati, & sensu Alciat. d. confil. 34. sub num. 7. lib. 9. & Decian. d. confil. 127. sub num. 17. in fin. lib. 3. & est decisio firmata per Anchar. consil. 339. col. 5. & 6. sub num. 6. & 7. vers. sed dicere, & sentire oppositum & versic. tertio, quod proles feminina; Nec ita strictè intelligenda sunt substitutionis verba, sed benignè potius, cum fideicommissum ex parte apertum sit, & dispositio tantum consistat circa personas, quibus debeat restitui,

ut per Mantic. in tit. ult. num. 36. versic. secundo respondi, ubi enim non voluntatis, sed verborum adest ambiguitas, lata sit interpretatio, ut idem Mantic. notat in eod. tract. lib. 7. tit. 1. num. 32. versic. Secundo non obstat, & tradit in proposito nostro Fulgof. d. confil. 85. col. fin. versic. & cum benignius etiam.

Nec repugnant authoritates in contrarium adductæ, quoniam intelligendæ sunt, ubi subiecta materia aliud suadet, vel fauor agnationis consideratur, vel voluntas Testatoris sic exposcit, ut ex supradictis apparet, vel loquuntur alijs terminis; ut considerat Rubeus plures casus distinguens d. confil. 22. num. 6. & seq. quem sequitur Tiraquel. d. quaest. 13. num. 8. & seq. versic. potro. Nec nocet Crauet. d. confil. 22. num. 10. quia intelligendus est, prout docet Mantic. d. tit. ultimo num. 74. cum seq. versic. ad authoritatem, & ad dicta per Menoch. d. confil. 172 & Cephal. d. confil. 181. copiosè, & subtiliter responderidem Mantic. nihil intactum relinquens d. ut ult. numer. 21. & infra vsque ad fin. post quam opinionem suam optimis fundamentis probauit num. 11. & seq. Nec dictus per ipsum Mantic. replicat Peregr. d. artic. 26. & licet asserat contra ipsum Mantic. latam fuisse sententiam, non propterea ita facile à contraria opinione discedendum est, cum & pro ea iudicatum fuisse viderimus ex attestatione Ludouici de Molin. & in eam sententiam etiam iudicando iussit supremum Senatum Regni Lusitaniz, & Sacram Romanam Romanam, opinionis quorum Tribunalium quantum deferendum ab omnibus alijs sit, nemo est, qui ignoret. Nec uis facienda est in allegatis per Surd. d. confil. 316. cum idem author contrarium tenuerit post longam articuli discussionem d. confil. 308. toto, & cum eadem opinione transuerit postea d. confil. 317. num. 13. ultra quod in Casu d. confil. 316. fuerat habitus respectus ad fauorem agnationis, ut ipse dicit num. 8. 9. & 10. versic. & quam uis, & rursum sub num. 12. vers. 3. redditur indubitata, & sic non obstat intentioni nostræ, prout pariter non obstat consil. 127. Decian. qui itidem loquitur, quando fuit habita ratio agnationis, ut ex eius lectura patet.

Et ad rationem, quod cum sint exclusæ filie femininæ dd. neptum, matres horum masculorum agentium, debeant etiam excludi ipsi earum filij, cum ex radice infecta non possint provenire nisi palmires infecti per regulam d. legis, si uia matre, & d. S. reliquum, Respondetur, quod non procedit

dit argumentatio, nec locum habet dicta regula, quando filius venit uti vocatus ex sua persona, ut in casu presenti, sed solum locum habet quando vult admitti ex persona ipsius matris, ut in specie responderi Ruben. d. consil. 22. num. 14. versic. non obstat si dicatur Alba d. consil. 87. num. 9. Berro. d. consil. 130. num. 82. versic. secundo dato etiam. latè Cephal. consil. 103. per totum Socin. lun. d. consil. 2. num. 30. & seq. versic. ultimo comprobatur lib. 3. Alciat. d. consil. 15. nu. 3. versic. confirmatur hæc opinio lib. 8. dicens hoc videri communiter esse approbatum, & consil. 34. num. 8. item versic. confirmatur hæc opinio lib. 9. Socin. in d. §. nunc de lege sub num. 7. versic. tertio diuiditur Mantica. d. tit. ultimo sub num. 72. versic. sed huic, & ante fin. sub num. 75. versic. Addo etiam, qui tamen non omnes prædictos adducit, & nouissimè Rota Romana d. decisi 15. num. 6. versic. quia istud procedit, & Peregr. d. artic. 26. num. 6. versic. tertio limitatur, quicquid postea subdat in versic. Contrarium determinauit, & copiose Veggi. d. consil. 63. & sensu Fulgosi. d. consil. 85. col. 2. post versic. nam cum mulier sub num. 2. & Corn. in d. l. 1. num. 20. post versic. non obstant adducta in contrarium, quam quidem opinionem ipse sequi magis quam primam volui non solum ex iam allegatis, sed quia questio est admodum controversa, & dubia, & non modici etiam ponderis, quo in Casu tutum non duxi recedere ab inueterata consuetudine huius Magnificæ Rotæ Florentinæ, in qua Iudex primarum appellationum non dicitur Iudex reuocationum, eo quod soleat seuocare sententias primi Iudicis, vel absoluere ut plurimum reos conuentos ab obseruatione Iudicij, ne faciat conformitatem, & parti præiudicium irreparabile inferat, nulla à duabus conformibus sententijs concessa appellatione, & ad effectum, ut causæ veniantur coram tribus Iudicibus secundarum appellationum, & maturius discutiantur, & plurimum Iudicio terminentur; ut punctualiter tradit Ioseph de Ludouic. in suis commun. conclus. tit. de sentent. conclusione unica post medium versic. & quamvis exempli gratia, qui tamen subdit, quod in casibus hæc per dictum Iudicem primarum appellationum sunt conformitates sententiarum, & quod ita faciunt Iudices Docti, sapientes, & iustitiae cultores Anno 1601. Florentiz.

EPI TOME.

Quando Testator instituit omnes filios natos & nascituros ex fratre, & si tempore mortis testatoris frater non haberet filios, substituit sorores, an filia saminæ fratris excludant sorores substitutas.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatione filiorum in ultimis voluntatibus veniunt feminae, & quando hoc sit verum, per totum.
- 2 Masculinum concipit femininum in ultimis voluntatibus.
- 3 Substitutio facta filiis fratris, si tempore mortis testatoris frater non haberet filios, evanescit, si frater tempore mortis Testatoris habebat filios.
- 4 Mens testatoris est præferenda verborum significationi, & in testamentis totum facit.
- 5 Regula iuris non eliditur per dubias probationes.

CONSILIVM CXIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Tante testamento Reuerendi D. Thomæ de Brillis de Raggiolo, in quo in omnibus suis bonis mobilibus, immobilibus, se mouentibus, nominibus debitorum, iuribus, & actionibus suos hæredes vniuersales instituit, fecit, & esse voluit omnes, & singulos filios nascituros ex Pasquino fratre dicti testatoris legitimos, & naturales, & si ex dicto Pasquino filij non extarent, sibi hæredes vniuersales instituit, fecit, & esse voluit omnes sorores Carnales ipsius testatoris, & quamlibet earum pro æquali portione, cum conditione, & declaratione, quod si tempore mortis dicti testatoris d. Pasquinus non haberet filios, & dicta de causa hereditas d. D. Thomæ deueniret in d. eius sorores, & quod post eius mortem, quandounque ex dicto Pasquino nascerentur filij legitimi, & naturales, tunc, & eo casu dictæ eius sorores teneantur restituere prout eas grauauit ad restituendum dictis hæredibus scilicet

scilicet dictis filio, vel filijs nascituro, seu nascituris ex dicto Pasquino post mortem dicti testatoris, quibus sororibus substituit dictum filium seu filios dicti Pasquini, & stante morte dicti testatoris, superstitibus Maria, & Gratiofa eius sororibus, & Vrsina, & Alexandra filijs legitimis, & naturalibus dicti Pasquini, & agentibus prædictis sororibus contra dictas filias Pasquini ad hæreditatem dicti testatoris, & causa ad me transmissa per D. officialem Ortigiani, coram quo pendebat, vt ei rescriberem quomodo de iure in ea pronuntiantum esset. Vno processu in dicta causa facta, & eo maturè considerato, Retuli dicto Domino officiali eius partes esse in ab soluturæ dictas Vrsinam, & Alexandram reas conuenias à penus per prædictas Mariam, & Gratiofam testatoris sorores.

Adita referendum motus sum, primo quia dictæ filie Pasquini tempore mortis testatoris extantes videntur admittendæ ad dicti testatoris hereditatem vti heredes institutæ & expressè vocatæ sub nomine filiorum dicti Pasquini, quorum appellatione in vltimis voluntatibus femina continetur l. quis quis mihi r. 6. & l. iusta interpretatione 300. ff. de verb. signific. l. si quis ita dixerit in princ. ff. de testamentar. tut. & l. si ita rescriptum 46. ff. de legat. secundo, & tradunt Doct. relati per Peregr. in tract. de fideicom. ad. 35. num. 1. ver. prius tamen, & alij plures, qui in re, de qua extant textus aperti, consilio omittuntur: & ratio est, vt subdit Peregr. num. 3. quia in vltimis voluntatibus, vbi de commodò tractatur masculinum concipitur femininum leg. prima leg. inter stuprum 10. l. §. fin. & leg. illa verba la secunda 161. §. Pueri ff. de verb. significat. d. leg. si ita scriptum ff. de legat. 3. l. e. qui duos mulos 60. leg. seruis legatus 79. in princip. & in vers. pueris etiã legatis ff. de legat. 3. & ponunt scribentes adducti per Peregr. vbi supra, & alij plures, de quibus meminerunt Tirag. in tract. lig. nag. §. primo glos. 9. numer. 222. & seq. Anto. Gabr. tit. de verb. significat. conclus. 6. Mantie in tract. de coact. ultim. volunt. libr. 8. tit. 11. & Menoch. in tract. de præsumpt. libr. 4. præsumpt. 84. & 85. si non ex propria verborum significatione vtrique voluerunt, & non sine ratione, quos recenset Tirag. in dicta glos. nona numero 226. & seq. versiculo nec omnibus placuit, & nonnullimè seq. Decian. cõf. primo numero 26. & seq. libro secundo, saltem ex impropria, & extensius secundum Communem sententiam, de qua attestatur Peregr. loco citato numero 4.

versiculo utrum autem, & probatur in dicta l. quisquis mihi, & in dicta l. iusta interpretatione ff. de verb. signif. & in l. cum in adoptiuis §. quæ in filio C. de adopt. in illis verbis, quæ in filio diximus, ad filias, & neptes extendimus, & notat glos. final. in dicta leg. inter stuprum §. fin. ff. de verb. significat. & magis in terminis loquendo, quod quãdo testator dispositiue vocat filios in institutionibus, vel substitutionibus, filiz femina in tali dispositione contingantur, voluit Peregr. dict. artie. 25. nu. 43. vers. capio secundum Casum principaliter, quod præsertim in hoc casu procedere habet, in quo vocati sunt filij non simpliciter, sed adiunctis verbis omnibus, & singulis, propter quæ magis de plano veniunt femina, non secus ac masculi per l. filij appellatione 84. cum glos. in verbo omnes ff. de verb. significat. Et quamvis vbi constat, quod aliter senserit testator, & aliqua euident coniectura extat in contrarium, filiorum appellatio filiam, non comprehendat, sed de Masculis tantum intelligatur, & proinde femina non dicantur vocatæ vt subdit Peregr. in dicto vers. capio secundum Casum principalem nume. 43. & infra dicitur, tamen nulla videtur in præsentem casum extare coniectura, quæ sufficiat sororibus testatoris ex fratre Nepribus, ostendatque mentem testatoris fuisse, vt non femina, sed masculi ex Pasquino in stirpi hæredes censentur, ut patet ex his, quæ idem Peregr. subiicit in proprijs terminis sub eod. numer. 43. & plurib. seq. & nos statim dicemus in 2. fundamento principali exclusiois agentium ex defectu conditionis in earum vocatione apposita.

Secundo principaliter motus fui, quia dictæ sorores Aetrices non sunt vocatæ simpliciter ad hæreditatem testatoris, sed conditionaliter, vbi tempore mortis testatoris non extarent filij ex dicto Pasquino ipsius testatoris fratre, quæ conditio non extitit, sed expirauit, cum testator mortuus fuerit superiuuennibus dictis Vrsina & Alexandra filijs dicti Pasquini, quæ sub nomine filiorum continentur, vt supra probauimus, unde restitutio euauit, & omnis eius effectus cessat, quia deficiente conditione institutio, deficit ipsa institutio l. legatũ C. de condit. insert. & agens ex conditionali dispositione obtinere nõ potest, nisi ostendat purificatã esse conditionẽ, cũ id sit propriũ intentionis suæ fundamẽtũ vt dicit Bellon. cõf. 59. n. 4. Cõstat enim, quod vbi de filijs facta fuerit mentio conditionaliter nõ solum masculi, sed etiã femina designant prout si de liberis dictũ fuisset quæ femina

V propterea

propterea faciunt deficere conditionem, sub qua alius fuisset vocatus, vt est casus in l. prima C. de condit. infert. & in l. Lucius titius la 2. 85. ff. de hared. instit. quæ iura ad hoc allegat Peregr. ubi supra num. 5. vers. vbi autem, cum quibus conuenit, non est sine liberis 148. ff. de verb. signific.

Et licet conclusio hæc non procedat, quando alia defuncti voluntas apparet, vt dicitur in dicta l. prima in finalib. verbis

C. de condit. infert. quia mens testatoris præferenda est verborum significationi l. cum Virum C. de fideicommissis & præsertim in conditionibus, in quibus primū locum obtinet l. in conditionibus in princip. ff. de condit. & demonstrat. & in testamento totum facit l. ex facto vers. rerum autē Italicarum ff. de hared. instit. regit, & dominatur l. cum quæstio in fin. C. de legat. & tradit in terminis nostris Peregr. d. artic. 25. num. 10. vers. limitatur autem, & ante eum Corn. cōf. 124. n. 6. vers. pro cuius rei euidencia lib. 2. qui subdit, quod propterea vocatus conditionaliter admittitur, licet verba non verificentur, quando censetur conditio purificata ex coniectura mente defuncti, tamen nulla in præsentī casu sub est coniectura volūtatī testatoris, propter quam recedendum sit à verbis conditionis, sub qua actrices vocatæ reperiuntur, cū enim testator nullam vnuquam in aliqua testamenti parte fecerit mentionem de masculis, nec aliquid dixerit, per quod agnatio prospicere voluisse videatur, & dictæ eius sorores vocatæ sub iam dicta conditione non existentium filiorum ex Pasquino essent tales, in quibus nos poterat perpetuare agnatio testatoris, planum est nulla ratione suadere posse, quin dictæ filiz feminae ex Pasquino faciunt deficere conditionem prædictam ad exclusionem dictarum sororum sub dicta conditione vocatarum per ea, quæ in sortitionibus terminis ad fauorem filiz ex hærede instituto contra substitutum sub dicta conditione, si hæres sine filiis decessisset etiam propria testatoris filia, vel alia femina proximior exclusā, tradunt ex modernioribus Marzar. in Epitom. de fideicom. qu. 21. per totam, Crass. in §. fideicommissum q. 35. etiam in tota Testaur. decis. pedem. 188. Peregr. d. artic. 25. num. 16. cum plurib. seq. vers. vt autem marzianam, & Surdus decis. Mannuan. 66. ad quorum dicta satis sit in hoc plura desiderantem remittere, dum tamen silentio non præteream Alciar. in d. l. inter illos in dict. §. in num. 4. ff. de verb. signific. dicentem, quod cum ius diceretur in testamento patris conditione filio apposta, si sine

filiis decessisset, aliqui de masculis tantum intelligendum putarent quibusdam, coniecturis, quod videlicet propriam filiam testator excluderet, & quod ex lege municipalī masculis feminis præferrentur, consuluit quam plurimos notæ prudentiæ patres familias, an si ipsi illis verbis testarentur, de cedente filio, nepotem eius filium excludi vellent, qui omnes negauerunt, & huiusmodi sermonem de utroque sexu, seu communiter intelligere profecti sunt, scrupulosam recentiorum interpretationem omnes vno ore damnant.

Nec releuat, quod cum Inge communi attentio dictæ sorores vtrunque testatori eō iuncte excluderent dictas filias Pasquini fratris ex vno tantum latere testatoris coniuncti, prout, & patrem earum exclusissent auct. cessante. §. primo & Auct. post fratres la prima. C. de legit. hæredib. & auct. itaque, C. com. de successione, ex hoc solo sint præferendæ in dicta institutione, in qua testator intellexit se cum dispositione dicti iuris communis conformare, vt latè deducit Corn. d. cōf. 124. n. 6. & seq. vique ad fil. 2. quia ultra alias resposiones quæ colligi possunt ex dictis per Doct. in locis citatis, dicitur, quod consideratio hæc nihil facit, quia cū tēpore mortis testatoris esset etiā superstes p. Pasquinus, qui adhuc viuit, ipse in successione fratris intestati, licet ex paterno tantum latere sibi condictis sororibus feminis vtrinq; coniunctis vigore statutorii præferendus erat, vnde testator meritō prætulit sororibus sobolem fratris, quia voluit se conformare cum dispositione iuris municipalis, & satis est, quod vocauerit descendentes ipsius fratris, cui si cū instituisset, filij quicunque erant successuri, quam fratris sobolem adeo prædilexit testator, vt eū si sorores admisset sisset ad hæreditatē nullis ex fratre tēpore mortis ipsius testatoris extantibus filiis, vbi tamē postea quādocūque tales filij exarent, vt ius eas teneri illis dictam hæreditatem restituere, quasi quod illa ad eos media persona patris ex iure municipalī spectet, quod optimè ex dictis per Corne. in contrarium allegatum comprobari patet.

Postremo cū dictæ filiz Pasquini regulam habeant pro se: coniecturæ autē pro sororibus testatoris, si quæ sunt, nō sint euidentes, vt requiritur in d. l. 1. C. de cond. infert. pro ea iudicandum est, quia regula iuris non eliditur per dubias probationes Bald. in l. 2. sub nu. 5. C. de bon. possess. secundum tabulas l. si in l. nō hoc sub nu. 15. C. vnde legit. vnde bene in proposito dixit Peregr. d. artic. 25. sub nu. 42. ad finem quod parci-

parcissimè agendum est pro tali substituto conditionale, quia nititur coniectura præsumptæ voluntatis, quæ fallax esse potest: & quia ei obstat conditio non verificata legendum verborum proprietatem.

Anno 1601. Florentiæ.

E P I T O M E.

Qui erat hæres ex testamento, si agat ab intestato, an censeatur nolle adire ex testamento: & si succumbat ex causa intestati, an sibi præiudicet in causa testati.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Agens ex causa intestati dicitur nolle venire ex causa testati, idem è contra num. 3.*
- 2 *Adicius hereditatem ex vna causa, cum hereditas ei ex alia causa sit delata, nullo modo efficitur hæres.*
- 4 *Agens ex falsa causa, & probans de uera non obtinet.*
- 5 *Adire non potest, qui est incertus de viribus testamenti.*
- 6 *Agens ex causa ab intestato, si succumbat, agit ex testamento.*
- 7 *Agens ex testamento, & in prima sententia succumbens annullato testamento, potest in causa appellationis obtinere ex causa intestati secundum multos.*
- 8 *Quod tamen ab alijs impugnatur, & quare.*
- 9 *Index appellationis non potest cognoscere, nisi de his, quæ coram Iudice à quo agèbatur: nec ad eum deuoluatur, quod in primo processu, & sententia comprehensum non erat.*

CONSILIVM CXX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N controuersia vertè te inter Franciscum Vanelli de Sacconibus agentem ex vna parte, & D. Dianoræ de Pinisteam conuētum ex altera, requisitus à D. Vicario Vice-

pisani, vt viso processu ad me transmissio, rescriberem quid de Iure, & pro Iustitia pronuntian- tum esset, retuli partes dicti D. Vicarij esse in absoluen- do dictam ream conueni- à petitis per dictum Actorem ex causa inte- stati per eum deducta, saluis eidem Iuri-

bus agendi ex testamento, prout de Iure sibi competisset.

Ad ita referendum motus fui, quia dict. Franciscus egit contra dictam D. Dianoræ vt hæres ab intestato Sebastiani de Sacconi- bus eius Patris, vt patet ex libello, replica- tionibus, capitulis, & alijs actis ipsius acto- ris, & tamè in processu constat dictu Seba- stianum testatum decessisse, quo casu non procedit eius petitio, quia causa testati facit cessare causam intestati, & hereditas ab in- testato non defertur, quâdiu adiri potest ex testamento. l. quamdiu potest 39. ff. de ac- quir. hæredit. l. antequam 8. C. comm. de luccession. & l. quamdiu possit 90 ff. de leg. l. ut. causa etenim intestati contraria est cau- sæ testati, ideoque vna præsupponit aliam cessare, quia tanquã repugnantes ad inuicè non possunt simul stare, vt in dictis luri- bus probatur, eoque ipso quod libellans dedu- cit causã intestati, cõsetur dicere se nolle veni- re ex causa testati tanquam contraria. l. fin. cum glos. in verbo cupiens C. de Codicil. al- ias sequeretur, quod libellãs, & agens in suo libello posset deducere cõtraria. & repugnã- tia & sibi ipsi cõtrariari, quod est falsum, et contra. l. 1. C. de furt. & l. ymca C. si seruus extero & c. sollicitudinè extra de appell. & bene ad rē nostram facit tex. in l. si is ad quẽ 22. ff. de acquit. hæredit. ubi quod institu- tus hæres in testamento, si adeat ab intesta- to vt proximior, non efficitur hæres, nec valet aditio, quia debet esse certus ex qua causa sibi delata sit hereditas, quam adit, vt ibi dicunt glos. & Doctor. & Matan. in re- pet. l. is potest num. 186. ver. nonum, & vltimũ requisitum ff. de acquit. hæredit. qui enim credit hereditatem sibi delatam ex vna causa, cum sit delata ex alia, si adit, non efficitur hæres aliquo modo, non quidè ex causa putatua, quia nõ vult, licet possit, vt punctualiter dicit Alex. in d. l. si is ad quem in principio, nec m̃tum quia in additione, quæ dependet ex ñtra voluntate, inspicitur potius opinio, quam veritas, l. is, qui putat est cum l. sequenti ff. de acquit. hæredit. & i- bi scribentes: habetque opinio alterare vo- luntatem, etiam quod id, quod est in opinio- ne, tendat ad reddendum actum nullum, & id quod est in veritate, tendat ad eum vali- dandum, vt notat Castren. in dicta. l. is, qui putat num. 3. ver. si nota etiam. Et in puncto, quod agens tanquam hæres ab intestato nõ possit obtinere, sed debeat succumbere, etiã quod in processu, probet, quod sit hæres ex testamẽto, ostendit plenè, & eleganter Alex. cons. 121. viso processu causæ inter Morasũ li. j. qui loquitur in fortioribus terminis, in causa pupilli, & viduæ, & sic miserabilium

V 2 personarum,

personarum, & in qua conclusio libelli erat generalis, & non restricta ad successionem ab intestato antea narratam, & cum clausulis salutaribus, videlicet super quibus omnibus, & singulis, non se alstringens & quæ multum libellanti prodesse soleat, & Alex. sequitur Marant. in d. l. is potest num. 191. verficul. quid autem si aliquis egit, qui enā
 3 idem dicit ē conuerso, vt, qui egit tanquam hæres ex testamento, non obtineat, sed succumbat, licet in processu probet se hæredem ab intestato, quod etiam voluerunt in dicta l. si is ad quem Castr. num. 2. vers. & per istam legem, & Alex. num. 2. vers. nota argumentum, & est regula generalis,
 4 quod si egi ex falsa causa, & probaui de vera, non possum obtinere per leg. habebat 13. in princ. ff. de instit. action. & tradunt in dicta leg. si is, ad quem Castr. numer. 5. vers. item facit ista lex, & Alex. in fin. numer. 1. 8. vers. vltimo inducit, & alij per eos allegati.

Quod tanto magis procedere viderur, cum dictus Franciscus agens expresse deduxerit nullitatem testamenti, quatenus illud per ream conuentam produceretur, quo casu, nec ex ipso testamento hæreditatem adiuisse dici potest, quoniam qui putat testamentum nullum, non potest ex eo hæreditatem adire, veluti incertus de iuribus ipsius testamenti iuxta l. nec is qui 17. ff. de acquir. & ibi Doct. & præsertim Castr. & Alex. qui summant illum textum hoc modo, incertus de iuribus testamenti non potest ex testamento adire: scus si sit certus, licet per alium super viribus testamenti quæstio mota sit, & rectè, nam cum aditio pendeat ex meta aduentis voluntate, non potest dici, quod velit id quod ignorat se posse, quia fatua esset voluntas, & futuritas non præsumitur, vt dicit Castr. in dict. l. nec is qui sub num. 1. ad finem.

6 Verum cum non conueniat, vt dictus Franciscus, qui ex falsa causa intestati egit, amittat lura, quæ, sibi ex vna causa testati competere possunt iuxta leg. Mater decedens 19 ff. de inoffic. testam. & ibi notata per Bart. Bald. & alios scribent. per Afflict. decis. 53. num. 2. & 3. per Maran. in d. l. is potest nu. 189. vers. quid autem si quis, & per glos. Bart. Bald. & Castr. in d. leg. habebat in princ. ff. de institutoria act. Ideo eadem Actori lus ex dicta causa testati, prout sibi de iure competit agendi, reseruauit, iuxta l. Bebius in ff. de pact. dotalib. cum ibi notat. per scribentes, & in alijs locis
 7 vulgaribus, & fortius cum non desint qui velint, vt etiam huius defectui in causa appellationis mederi possit, & obtineri victo-

ria ex vera causa in ipsa appellatione deducta, vt decimum fuit per Consilium Neapolitanum in eo, qui ex testamento egerat, & eo annullato per primam sententiam, in causa appellationis causam intestati probauerat, teste Afflict. d. decis. 53. quam de cisionem secutus fuit Marant. in dicta leg. is potest num. 189. & 190. quod tamen forte non transit sine difficultate, quando causa deducta in appellatione est penitus diuersa, & nullo modo comprehensa in causa expressa in petitione primæ instantiæ, sed immo illi repugnans, & contraria, vt in casu præsentis per ea, quæ supra dixi, quia tunc Iudex causæ appellationis nihil posset in hoc facere, cum habeat iudicare super his, de quibus cognoscit Iudex à quo, in cuius locum succedit, & non super alijs, vt dicunt Bald. num. 2. vers. & nota hic. Castr. num. 9. & 10. vers. vltimo scias, & Alex. num. 16. vers. item in quantum in d. l. si is, ad quem ff. de acquir. hæredit. & est de mente Bart. ibidem sub num. 3. vers. sed aduerte, dum considerat tunc posset per Iudicem appellationis attendi aliam causam veram, quando primus Iudex ex illa idem iudicare potuisset, quod est quando qualitercunque saltem implicite ea comprehendebatur in prima petitione, cum alias non posset Iudex appellationis de ea cognoscere, ex quo
 9 ad eum deuoluuntur tantum ea, quæ fuerint coram primo Iudice deducta, adeo quod materia noua, & non dependens à veteri deducta in primo Iudicio, vel libello deduci non potest in causa appellationis, quæ non deuoluit ad Iudicem ad quem id, super quo non est lata sententia, vt ex prædictis apparet, quibus additur. Castr. conf. 306. quamquam longa, n. 1. 2. 3. h. 2. vbi si in prima causa fuit actum ad retrouenditionem, lata contra agentem sententia non potest in causa appellationis per eum deduci materia usurariæ prauitans, & simulatio nis contractus, etiam stantibus clausulis alias salutaribus in fine libelli appositis, vt ibi per ipsum pulchrè loquentem. Anno 1601. Florentiæ.

E P I T O M E.

Agitur in hoc consilio de materia l. scripturas C. qui pot. in pign. habeantur, & quomodo scriptura priuata carens testibus præferat instrumento posteriori publico.

SV M-

SUMMARY.

- 1 Scriptura priuata præfertur instrumento publico posteriori, quando constat de veritate diei, & temporis scripturæ, de hoc tamen non sufficit, quod constat per coniecturas.
- Cessante ratione legis, illiusque quoque dispositio cessat, ibidem.
- 2 Hypotheca non requiritur necessario scripturam, sed potest probari per testes.
- 3 L. scripturas C. qui potior. in pign. hab. habet locum etiam contra tertium, qui possidet bona titulo emptionis.
- 4 Scriptura priuata non recognita licet anterior, non præfertur scripturæ priuatae posteriori recognita, immo post ponitur, etiam quod pro ea extent aliquæ verisimilitudines.
- 5 Cedentis confessio post cessionem non nocet cessionario.
- 6 Confessio partis, quod vera sint contenta in scriptura aduersarij non facit, quod dicta scriptura præferatur sicut hypothecæ, nisi etiam fateatur tempus scripturæ.
- 7 L. scripturas C. qui potior. in pignor. hab. non habet locum quando duæ scripturæ concurrunt, quia tunc prior tempore potior est in iure.
- 8 Sed quomodo, & qualiter hoc procedat, optime declaratur.
- 9 Regula si vinco vincens te, fortius vinco te, exoritur.

CONSILIVM CXXI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Super controuersia vertente coram admodum Reuerendo D. Gabriele Baccionio Protonotario Apostolico, et Cathedralis Ecclesiæ Fesulanæ Preposito, Iudice delegato, & Commissario Apostolico mota per D. Petrum Passium contra venerabile Hospitalis Sanctæ Mariæ Nouæ de Florentia reruli partes dicti D. Iudicis esse in approbando binas sententias ad fauorem dicti D. Petri, & contra dictum hospitalem lasas, quoniam scriptura priuata dotis promissionem continens facta per Lazzarum, & Alexandrum de Fabruzzis vique sub die 18. Maij 1586. ad fauorem dicti D. Petri Passij præferenda est publico Instrumento postea cõfecto de anno 1587. per eundem Lazzarum & Alexandrum ad fauorem hospitalis prædicti, ex quo de veritate dictæ scripturæ pri-

uatae, & diei, & temporis in ea contenti constat ex fide gabellæ, ex testibus examinatis, & ex matrimonio subsecuto, cuius causa dotis promissio emanauit, quia & si ex dispositione legis scripturas C. qui potior. in pignor. habeantur, præferantur Creditoribus habentibus instrumentum publicum etiam tempore posteriori habentibus scripturam priuatam eiusdem debitoris tempore priorem, nisi ea habeat trium virosum subscriptiones, & alias solemnitates in d. leg. contentas, tamen ubi constat de veritate diei, & temporis ipsius scripturæ priuatae, hypotheca in tali scriptura priuata contenta anterior præfertur hypothecæ posteriori in publico instrumento contentæ: an præiudicium alterius Creditoris, seu tertij publicum Instrumentum habentis, cui præcedens priuata scriptura verificata præiudicat, ut in puncto tradunt Bald. consil. 198. li. primo, quod est repetitum in consil. 466. lib. 5. num. 4. verum non obstat si dicas, Tiraq. in tract. de retract. conuent. §. primo glof. 7. num. 55. verum nec tamen miserim & num. 59. verum quid autem, Petrus lo. An car. lib. primo quaest. iur. fam. quaest. 10. n. 2. & seq. Vinc. de Franch. decil. 95. num. 5. 6. & seq. in prima parte, Couar. lib. pract. q. c. 21. sub num. 5. verum poterit tamen, Sfort. Od. consil. 100. num. 67. & 68. verum & quod temporis huius expressio lib. primo. Cum enim omnes fateantur rationem d. l. scripturas esse, ne sit in mero arbitrio solius debitoris ex scriptura priuata à se longo post intervallo confecta prælati in ea die lus prioris Creditoris tollere, prout sequi posset, si dicta scriptura priuata fidem faceret de tempore in præiudicium tertij, quia posset debitor præponere posteriorem anteriore, faciendo antedatam in dicta scriptura priuata, ut dicunt Bald. dict. consil. 198. repente d. consil. 466. sub num. 1. Tiraq. dict. glof. 7. num. 43. verum nunc autem in mentem venit, & num. 48. verum & ut redeamus, Gabriel. de probat. cõclus. 10. n. 2. Vinc. de Franch. d. decil. 95. n. 5. & 8. & Sfort. Oddus d. consil. 100. nu. 58. & 66. dicens amplius, quod est vnicuique vera, & indubitata ratio apud Doctores, & quidem cessante dicta ratione legis, & sic suspitione fraudis, & antedatæ per verificationem diei, & temporis in ea contenti illius quoque dispositio cessare debet. I. adigere §. quamuis ff. de iure patronat. l. quod dictum fidei pædis, & c. cū cessante de appellationib. cum alijs allegans per Tiraq. in tract. cessante causa, cessat effectus in verbo legis causæ, & tradunt in proposito nostro Doctores Iupracitati, & melius ceteris Vinc. de Franch. sub d. num. 5. & 8.

V 3 2 Nec

3 Nec mirum quia, & si nulla omnino scriptura interuenisset, sed per testes tantum de hypothecca antea tempore facta apparet. idem esset; cum hypothecca non requiratur de necessitate scripturam, sed solo consensu contrahatur, & proinde testibus probari possit. l. i. ff. de pignor. act. l. contra. huius ff. de pignor. Tiraq. d. glof. 7. num. 59. vers. quid autem. Petrus 10. Ancar. d. q. 10. num. 4. & 5. Sforz. Oddus d. consil. 100. num. 86. & seq.

3 Et quamuis d. l. scripturas loquatur de duobus creditoribus cotendentes de prior hypothecca, tamen procedit etiam in omni alio casu, in quo agitur de praedictio tertij, & specialiter quando creditor ex scriptura priuata praetendit habere hypotheccam prior tempore ex dicta scriptura contra emptorem, vel alium tertium possessorem praetendentem habere dominium rei ex publico instrumento posteriore, cum eadem militer ratio suspicionis, & fraudis, ne scilicet ea scriptura facta fuerit post dictam venditionem, vel alienationem, licet ex eius lectura contrarium appareat propter antedictam in illa positam: nec debet esse in facultate alienantis, eiusdemq; debitoris peruertere alienationem a se factam per publicum instrumentum prelatum die in scriptura priuata, ut post Castren. conf. 134. col. pen. & fin. vers. & ex his patet, & infra lib. 1. & conf. 337. col. 1. lib. 2. Socin. conf. 41. col. fin. nu. 35. vers. confirmatur hoc fundamentum lib. 4. & alios firmat Tiraq. d. glof. 7. num. 44. & plurib. seq. vers. quae quidem rationes, quibus addi possunt Negul. in trac. de Pignor. & hypothecc. in 2. memb. quintae partis sub nu. 49. vers. vtriusque est aduertendum, Gabr. d. concl. 10. num. 4. & seq. in 2. 3. & 4. ampliat. & Vinc. de Franch. d. decis. 95. num. 4. vers. sed pro parte conuentorum, quicquid aliqui velint in contrarium, de quibus meminerunt Tiraq. Negul. & Gabr. supracitati.

4 Nec ex alia scriptura priuata per eosdem debitores confecta cum hypothecca bonorum ad fauorem ipsius hospitalis vsque iuxta die 6. Octobris 1584. & in dicto publico instrumento anni 1587. registrata, & per dictos debitores approbata potest dictus Daffius repelli, quia, & si dicta scriptura priuata recognitionis debiti ad fauorem Hospitalis ex eius inspectione videatur anterior tempore scriptura promissionis dotis factae ipsi Daffio, non tamen propterea debet esse potior in iure, quia cum sit simplex, & non subscripta tribus testibus, nec aliter solennizzata secundum formam dictae legis scripturas, nec circa diem in ea appositum verificata, non attenditur in

praedictum tertij habentis aliam hypotheccam posteriorem ex instrumento publico, vel ex alia scriptura illi equiparata propter suspensionem fraudis, & antedicta, ut supra diximus per textum ipsius scripturas, & ibi notata per scribentes, & late ostendunt Tiraq. d. glof. 7. nu. 43. & seq. Couarr. d. cap. 22. nu. 5. vers. haec vero, & infra, Socin. conf. 274. nu. 1. lib. 2. & conf. 47. nu. 75. vers. confirmatur hoc lib. 4. Negul. d. 1. memb. quintae partis num. 47. vers. octauo quia supra, Gabr. d. concl. 10. in princ. nu. 1. Sforz. Odd. d. conf. 100. num. 57. & infra in 2. & seq. conclusionibus, & iterum num. 72. vers. quod vero ad praedictum tertij, & num. 88. & 89. vers. quo vero ad probationem, etiam quod pro tempore appositum in ipsa scriptura priuata aliquid concurrant verisimilitudines, ut ex pluribus subdit elegantem Negul. ubi supra num. 50. vers. vltimo circa dispositionem, Felin. in cap. 2. sub num. 56. post vers. reliqua die extra de fide instrument. Gabr. d. concl. 10. num. 3. vers. primo amplia.

Nec refert recognitio de dicta scriptura priuata per dictos debitores facta in dicto instrumento publico de anno 1587. quia cum sit facta post lus quaesitum dicto D. Petro Daffio per scripturam anni 1586. illi non praedictum, sicut nec cedens confessio post cessionem cessionario, cui antea lus quaesitum est, praedictum, quia talis recognitio debitoris non nocet alteri etiam ab eo, per prius tamen causam habentem, & sic anteriori creditori, nisi alter de ipso debito appareat, quia potuissent debitor, & Creditor ille inuicem colludere in praedictum alterius, ut in terminis dicunt Castren. conf. 134. num. 1. & 2. conf. 110. num. 6. & 7. vers. an vero confessio, conf. 228. sub numer. 1. post vers. ex praedictis sequitur lib. 1. conf. 79. nu. 2. conf. 337. num. 1. 2. & 3. & in fin. vers. & dico lib. 2. Socin. conf. 266. num. 2. in fin. & num. 3. & conf. 274. num. 1. lib. 2. conf. 78. num. 2. lib. 4. Abbas in cap. 2. sub num. 2. in primo casu, & Felin. num. 12. in 5. limit. vers. item intelligo de fide instrum. Tiraq. dict. glof. 7. num. 47. vers. & pro priori sententia, C. rauer. c. ni. 40. num. 6. in fin. & in trac. de antiquit. temporis in prima parte §. ampliat. nunc. num. 24. vers. quod iam sanè, & §. visio de verbis enunciativis num. 16. vers. illud tamen, Alex. de Neuo conf. 31. numero 13. Ant. de Butt. conf. 5. num. 2. vers. item ex quo, Couarr. lib. 2. variet. resolut. cap. 11. sub numero 4. versiculo, cui illud adiciendum, Cachet. decis. pedemon. 45. num. 6.

6 Quinimmo, & si ipsemet Daffius recognosce-

gnosceret dictam scripturam priuatam ad fauorem Hospitales factam, & fateretur eam esse veram quo ad contenta in illa: non tamen propterea sibi praeiudicaret in iure suae hypothecae anterioris, nisi etiam fateretur illam esse confectam die, & tempore in ea contento, quia vis non consistit in negatione facti contenti in scriptura, sed in negatione anterioris confessionis, quae anterioritas est probanda specificè, & in indiuiduo, vt punctualiter dicit Sforz. Odd. d. consil. 100. nu. 67. ver. & quod temporis huius expressio, & nu. 94. & 95. ver. neque mouet, & infra.

Nec quicquam operari potest dictum instrumentum publicum anni 1587. factum post dictam scripturam promissionis dotis factae Dasij, continens hypothecam ad fauorem hospitalis, quia cum referat ad dictam scripturam priuatam anni 1584. continentem diem anteriorem die dictae scripturae Dasij, non potest plus importare, quam ipsa scriptura priuata, ad quam se refert, quae, vt dictum est, tanquam simplex post ponitur scripturae Dasij verificatae, & publico instrumento equiparatae, vt dicit Castl. d. consil. 337. num. 3. ver. cul. & idem lib. 3.

Nec dicatur, quod scriptura illa priuata ad fauorem hospitalis prior in tempore preuolare debeat scripturae priuatae posteriori ad fauorem Dasij, etiam quod illa Dasij sit indubitata, & verificata quoad datam, illa autem Hospitalis non, quasi quod d. l. scripturas loquatur, quando scriptura priuata concurrat cum instrumento, non autem quando concurrat cum alia scriptura priuata, quia tunc procedit regula, quod prior in tempore potior sit in iure, ita vt in concursu priuatae scripturae cum alia scriptura priuata, is praefertur, qui priorem in tempore hypothecam habere appareat, vt est de mente gl'os. in dicta leg. scripturas in verbo suum robur prope finem ver. secus si agat contra etiam, & sentiunt Azo. in summ. C. qui potior in pignot. habeant. numer. 6. Odofred. in dicta leg. scripturas col. 1. ver. si autem volo experiri, & Din. in cap. qui prior, num. 10. de reg. iur. in sexto.

Quia respondetur, quod praedicti patres intelligendi sunt quando utraque scriptura est simplex, non habens solemnitates requiritas per dispositionem dictae l. scripturas, nec est aliter verificata quo ad datam seu diem in ea appositam, tunc enim bene potest attendi regula, quod prior in tempore potior est in iure: secus autem si una scriptura sit solennizzata secundum terminos

d. l. scripturas, vel aliter indubitata respectu datae seu diei, quia tunc non procedit dicta regula: sed scriptura solennizzata, vel verificata, & indubitata vt supra, quamuis posterior in tempore praefertur scripturae simplici non solennizzatae nec verificatae: quoad datam licet appareat anterior ex die in ea appposito ob suspicionem fraudis, & antidatae, nam si talis scriptura priuata solennizzata, vel verificata quoad datam praefertur publico instrumento posteriori, vt probat textus in d. l. scripturas, & supra dictum fuit, vtque praefertenda est anteriori scripturae priuatae non solennizzatae, nec verificatae vt supra, cui publicum instrumentum posterior praefertur ex eadem l. scripturas, & dictis superius ob regulam si vinco vincentem te, multo magis vinco te, de qua pulchre per Bald. consil. 258. ante fin. libr. 2. & est textus ad litteram, quem ipse non adducit in l. de accessionibus in fin. ff. de diuers. & temporalibus praescripto: & aliter dicere, & velle, quod dicta scriptura priuata simplex non verificata praeponeatur alteri scripturae priuatae indubitatae: & quae praefertur publico instrumento, quod d. l. simplici scripturae ante ponitur, esset valde absurdum, & inconueniens, & contra praedictam regulam, quia superaret id, quod vincit illud, a quo ipsa vincitur, Anno 1601. Florentiae.

EPI TOME

De Dote congruenter constituenda Filiae in Bonis Patris defuncti.

S Y M M A R I V M.

- 1 Dote (vt congrua dicatur) debet taxari inspecta quantitate, & valore bonorum, quae remanserunt in hereditate tempore mortis Patris.
- 2 Dote filiae constituenda post mortem Patris non debet regulari iuxta mensuram aliarum Dotorum in vita Patris alijs filiabus constitutarum, sed habetur ratio ad qualitatem, & quantitatem bonorum in hereditate remanentium.
- 3 Argumentum de praeterito ad praesens non procedit in his, quae tractu temporis variantur.

CON-

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Tante sententia lata per D. Officialem Montis Faruchij inter Dominas Margheritam, & Catharinam filias olim Franchisci quondam Marthei de Mōte Fatuechio agētes ex vna parte, & D. Pasquinam filiam quondam Marthei olim Angeli de Biturco, Ream conuentam ex altera, per quam fuit declaratum dd. Adricēs deberi congrue dotari de bonis hereditate quondam Francisci earum Patris remansis secundum conditionem earum, & quantitatem bonorum dictæ hereditatis ad minus pro quanto capitearum legitima declaranda, & liquidanda in executione ipsius sententiæ: & vtilis Actis hinc inde factis inter easdem partes super executione prædictæ sententiæ: reuolui D. Officiali Clusi partes eius esse in absolucendo dictam D. Pasquinam a petitis per dictas D. D. Margheritam, & Catharinam, reseruando sibi lominus eisdem lura melius liquidandi dictarum Dotium quantitatem tam ex deductis, quam ex deducendis: Nam cum ex processu non appareat probatum quid, & quantum remanserit in bonis, & hereditate dicti earum Patris tempore eius Mortis, clarum est, quod nulla cōgrua Dotis declaratio sequi potest. Cum ad dictam taxationem faciendam considerandum sit tempus mortis dicti earum Patris, & quis eo tempore fuerit valor bonorum in eius hereditate dimissorum, vt dicit sententia, & est de iure, ex quo agitur de Dote filibus post Patris obitum constituenda, vt in puncto tradunt Castr. conf. 73, sub nume. 1. vers. & venit dotanda lib. primo, quod est repetitum confil. 166. eod. lib. primo, Brun. in tract. quod stantibus mascul. femin. exclud. artic. 9. sub numer. 42. vers. prædicta procedunt, Cotta memor. in verbo Dos constituta post medium vers. vbuiero veniet dotanda & Grammatic. decil. 57. numero 4. vers. si ergo exclusio, & alij per eos allegari.

2 Nec Dotes prædictæ videntur commensurandæ cum Dotibus, aliis filiabus per Patrem viuente constitutis: quia tunc po-

tuit habere longe plures facultates, vt ampliores Dotes constitueret filiabus, quam tempore mortis, nec de vno tempore ad aliud necessario inferri potest in similibus, quæ variari solent, & non in eodem statu permanere, cum qui hodie diues est, cras pauper sit, & e contra, vt colligitur ex his, quæ in istis terminis tradunt Brunus in d. art. 9. num. 40. vers. post prædicta quæri potest. Boer. decil. 62. fere in tota Menoch. in tract. de arbit. Iudicum lib. 2. centur. 2. casu 149. num. 15. & pluribus sequentibus vers. declaratur secundus hic casus. Telsaur. decil. ped. 192. sub nu. 5. & 6. & Cotta d. mem. dos constituta ante medium vers. & in consideranda Dote, sed tamen quod ductis Adricibus defuit pro liquidatione dictæ declarationis Dotis faciendæ, poterit alias mediante reservatione suppleri, ne eorum bono iure iā per sententiā declarato priuentur iuxta leg. Bebius in fin. cum ibi notatis ff. de pactis dotalibus. Anno 1601. Florentiæ.

E P I T O M E.

Pactō de retrouendendo semper, & quandoquēque, quanto tempore prescribitur, & an prescriptio inchoata cum defuncto, procedat contra heredem minorem.

S V M M A R I V M.

- 1 Pacto de retrouendendo semper, & quandoquēque prescribitur 30. Annis.
- 2 Prescriptio conuentionalis inchoata cum defuncto maior currit contra minorem (quamuis pupilum) defuncti heredem, sine spe restitutionis.
- 3 Minor quando restituitur aduersus pactum, redimendi prescriptum, & quibus remedijs ad inueniatur.
- Edictum de minoribus quando minori non patrocinetur, ibidem.
- Clausula generalis, si qua mihi iusta causa &c. quibus deseruatur circa Restitutionem petendam, ibidem.
- 4 Restitutio ex capite ignorantia competit ei, qui in ius alterius succedit, sine minor, sine maior sit.
- 5 Restitutio ex capite ignorantia Contrafactus iniuri cum defuncto competit heredi aduersus pignus caducitatem.
- 6 Prescriptio conuentionalis interruptitur etiam per solam interpolationem extrajudicalem.

CONSILIVM CXXIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Via clara videtur decisio, quod pacto de retrouendendo semper, & quodocunque præscribitur spatio triginta annorum iuxta ea, quæ notant Angel. conf. 55. num. 3. ver.

hic tamen inuiguit dubium. Ias. Dec. & alij scribentes in l. perens C. de pactis. Cagnol. in l. 2. in 8. quæst. nu. 70. & pluribus sequentibus C. de pact. inter empt. & vendit. Petr. Rebus. in repet. leg. vnice C. de sent. quæ pro eo, quod interest proferuntur in primo notabili num. 51. & seq. ver. postremo, & infra, iniquis esse veriores, & communior, & iudicando, & consulendo tenendam, Boeri. decis. 182. numer. 1. cum multis sequentibus attestans communiter illam in Cuius seruari. Balb. in tract. de præscript. in 4. parte quintæ partis principalis in 3. quæst. num. 1. & 2. dicens esse veriores, & tuiorem opinionem, quam nouissime tanquam Communem, & magis commune sequitur Sforz. Odd. conf. 11. num. 62. lib. primo, quam sententiam latissime probat Tiraq. in tract. de retract. conuent. §. 1. glof. 2. num. 7. & pluribus seq. & licet num. 15. & seq. referat multos contrarium tenentes, tamen num. 28. & seq. illam firmat, respondens rationibus in comitariū adductis, iniquisq; tandem esse approbatam à suprema Parisiensi Curia, & sequendam esse, cum etiam sit communior, & doctior maioris doctrinæ auctoritate fulcita. Quapropter cum post factam venditionem cum dicto pacto retrouendendi semper, & quodocunque decursi sint anni triginta, antequam lis ipsius pacti vigore moueretur coram D. Potestate Buggiani per Laurentium de Fracassis, seu eius Curatorem contra Franciscum de Puceinellis Pisciensem, ex hoc solo obtinere non poterat agēs, sed Reus absoluens erat talis præscriptionis exceptione tutus, nec refert quod dictus Laurentius sit minor, quia dicta præscriptio conuentionalis procedens ex contractu alterius: Laurentij Aui paterni ipsius minoris ex Ioanne dicti Laurentij senioris filio incohata cum defuncto currit contra minorem etiam Pupillum eius hæredem,

sicut cucurrisset contra defunctum, sine spe restitutionis, vt est Casus in l. Aemilius ff. de minor. & in leg. eaq; à Patre C. de restit. milit. & vtroque notant doctores, in l. fin. C. in quibus caus. in integr. restit. nõ est neces. Ias. conf. 226. per totum lib. 2. & tradit Balb. alios referens in tract. de præscript. in 6. part. principali in princ. num. 30. ver. prima conclusio est, & nouissime Testaur. decis. pedem 103. per totam. Et licet iste minor posuisset petere restitutionem in integrum aduersus dictam præscriptionem conuentionalem non ex edicto de minoribus, cum nihil gestum sit cum ipso, & tale edictum requiratur aliquod esse gestum cum minore, vt illi detur restitutio l. 1. & per tot. tit. ff. de minorib. sed ex capite ignorantie, et ex clausula generali, si qua mihi iusta Causa esse videbitur, de qua in leg. prima in fin. & in l. sed & si, 6. §. item inquit Prætor ff. ex quibus caus. maiores: quia ex quo successit in lus alterius, probabilem habet ignorantie causam l. qui in alterius ff. de reg. iur. ita vt ne dum minori, sed etiam maiori ex hoc capite competat restitutio, vt not. in terminis Bart. in dicta leg. Aemilius in 2. opposit. quem sequitur Balb. in dicta 6. parte principali in princ. sub num. 32. ver. secundo limita, & habetur per Testaur. dicta decis. 103. num. 4. & sequent. & comprobatur ex traditis per Doctores communiter in leg. cum filius §. in hac ff. de verb. obligat. vbi volunt, quod heres etiam maior restituatur ex capite ignorantie aduersus penam, & caducitatem procedentem ex contractu celebrato cum defuncto propter lapsum temporis, exemplificantes in herede Emphyteote, qui non soluit Canonem per biennium, aut triennium: quia ignorauit rem esse Emphyteoticam: tamen hanc restitutionem non petijt, nec de illa aliquid in processu reperitur.

Et quamuis reperiam per D. D. informatos pro auctore, fieri mentionem de protestatione facta dicto Reo conuento ante lapsum termini dictorum annorum triginta, tamen non eam reperij in Processu, licet pluries illum in speciem ad hunc particularem finem: scio autem licet ipsi non dicat, quod præscriptio conuentionalis interrumperetur etiam sola extraiudiciali interpellatione, vt est Casus in leg. si mandato iurij §. pen. ff. mand. quem text. ad hoc expresse notat, & singularem dicit Castrensis in leg. eum qui ita, §. ita il primo circa medium sub numero tertio versiculo & adde ff. de verb. obligat. sequitur Balb. in d. tract. in quarta quæst. principali tertie parti sextæ partis principalis num. 21. versicul. tertio fallit

fallit notabiliter fol. 608. secundum parvū impressionem lugdunensem, & secundum prædicta retuli dicto D. Potestati iudicandū esse contra dictum Actorem pro absolutione Rei conuēti. Anno 1601. Florētig.

E P I T O M E.

Derecusatione Iudicis, & de interpretatione Rescripti circa eam; & de alijs in hac materia.

S Y M M A R I U M.

- 1 Clausula in literis Apostolicis. In euentum recusationis, Assessorum iuris peritum neutri partium suspectum assumere tenearis, intelligitur de iuria, & legitima recusatione.
- 2 Rescripti verba sunt intelligenda secundum Ius commune.
- 3 Rescriptum nunquam derogat Iuri communi, nisi expressè hoc dicat.
- 4 Iudex de iure civili sola voluntate allegatur suspectus, secus de iure Cano. Nam debet allegari, & proponi coram eo causa probabilis, & legitima, quæ coram arbitris mox est probanda.
- 5 Litigare coram Iudice suspecto dura res est, & valde periculosa.
Iudex ex omni leuissima causa recusari potest, At ex minima causa testis minime repellitur potest. ibidem.
- 6 Pontifex rescribens, quod Iudex suspectus recusari possit, intelligitur iusta subsistente causa.
- 7 Rescripta ultra Ius commune aliquid operari debent, & sufficiunt ut quid minimum addatur iuri communi.
- 8 Rescriptum quamuis sit recitatorium iuris communis, tamen non potest dici frustratorium.
- 9 Verba conditionalia formam inducunt.
Clausula (si est idoneus) in literis executorialibus importat monitionem, & non conditionem. ibidem.

C O N S I L I U M C X X I I I.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N Causa appellationis ventente coram admodum Magnifico, & Reuerendo Domino Michaelē de Federicis Iudice delegato, & Commissario Apostolico, inter Ioannem, & Vincentium de Guada-

gnis, appellantes ex vna parte, & Reuerendum D. Paulum de Guidis Priorem Ecclesiæ Sancti Felicis ad Emam appellatum ex altera, retuli dicto D. Iudici Priori Ecclesiæ Collegiarum Sancti Laurentij de Florentia, partes eius esse in pronuntiando, & declarando bene per admodum Magnificum & Reuerendum D. Andream de Adrianis Iudicem à quo fuisse iudicatum, & male per appellantes appellatum.

- 1 Motus ad ita referendum fui, quoniam credidi, quod illa Clausula in euentum recusationis, Assessorum iuris peritum neutri partium suspectum assumere tenearis, appositā in literis Apostolicis, intelligenda sit de recusatione legitima, & iusta, pro ut de iure, non autem de temeraria, & iniusta, & quod propterea dictus D. Andreas de Adrianis Iudex delegatus, & Commissarius Apostolicus à dictis de Guadagnis suspectus allegatus optimè se gesserit, declarando in dicta causa recusationis deueniendum esse ad electionem arbitrorum, qui de allegata suspensione, & eius Causis cognoscant, quia verba rescripti intelligenda sunt secundum Ius commune cap. causam quæ, extra de rescriptis, & ibi notant scribentes, Paris. cons. 107. num. 23. lib. 4. Dec. in c. quoniam nume. 20. de consit. & latius in Rubrica de rescript. numer. 13. & seq. & in cap. ex parte il. 2. num. 2. & seq. extra de offic. deleg. nec vquam rescriptum dicitur deuolare à iure communi, nisi illi expressè deroget c. quamuis de rescript. in 6. Patris d. cons. 107. numer. 23. lib. 4. Vnde
- 2 quicquid sit de iure civili secundum quod habens Iudicem suspectum, potest sine causa illum recusare sola ipsius voluntate ad hoc sufficiente, vt per Doct. in l. quia poterat ff. ad Trebell. & in l. apertissimi C. de Iudicijs, & tradit Dec. in c. cum speciali n. 2. extra de appellat. & latius lafred. l. afrāc. Balb. decif. 236. in principio, cum de iure canonico volens Iudicem recusare vt suspectum, debeat corā eodem suspicionis causam probabilem, & legitimā proponere, & mox corā arbitris super hoc eligendis probare c. 2. requiris §. 3. postulas. & d. c. special. l. extra de appellat. & c. suspicionis extra de offic. deleg. glof. in d. l. apertissimi in verbo recusare in fin. C. de Iudicijs, lafred. dicta decif. 236. in fin. clare inferitur, quod Summi Pontificis rescriptum non intellexit de recusatione sine Causa, ita vt à Iudice eligendus sit Assessor ex simplici recusationis voluntate, Nam & si periculosum sit sub Iudice suspecto litigare, cap. quo suspecti tertia quæst. quinta, & d. c. cum speciali in final. verbis extra de appellat. & d. l. apertissimi

simi, C. de Iudicijs. Et omnis etiā minima suspicio est iusta Capla recusationis Iudicis, & minor, quam requiratur in teste repellendo, vt dicit Iafred. Lanfranc. Balb. de ci. 111. per glof. ordinariam inc. cum Reuerendus Canonicus extra de officio delegat. cui est similis glof. quam non adducit in c. infinuante Reuerēdo Rectore in glo. prima eod. tit. & tradit Dec. in c. postremo in secundo notabili nump. 5. & seq. & in d. c. cum speciali num. 21. & 22. extra de appellat. Non tamen credendum est, quod Summus Pontifex voluerit, quod quis ex litigantibus frustratorie reculationis obtentu Iudicis possit declinare examē, vt dicit tex. in d. c. cum speciali. Ideoque de rationabili, & iusta Iudicis reculatione intellexisse videatur, vt ibi dicitur, & probatur, etiam in cap. super quaestione §. quem verò delegatus, & §. eius ergo, extra, de officio delegati.

7 Nec obstaris dicatur, quod admissa hae intelligentia reſcriptum nihil operaretur, yltra lus commune: sed esset frustratorium quia responderet primo quod immo aliquod operatur, quia vult quod eligatur Afſeior, vbi reculatio fit legitima, cum tamen de Iure Canonico causa suspitionis probata coram Arbitris, Iudex remittat negotium ad superiorem, vel causam committat de reculationis consensu, vt in d. cap. cum speciali in versic. & ipsa probata, & ibi notant Doctores. & præcipue Dec. numer. 27. & 28. versic. in glo. in verbo recusationis, et satis est, quod reſcriptum in minimo addat luri communi, & aliquid, vel modicum operetur yltra illud, vt dicit Paris. d. conf. 107. sub nu. 23. libr. 4.

8 Secundo responderetur non reputari incōueniens, quod Reſcriptum nihil operetur. Dec. d. c. causam que num. 13. versic. & dum Abbas, nec esse necessarium, quod reſcriptū temper disponat yltra lus commune: nam, vt plurimū idē continet, quod ipsum lus commune, cum Reſcriptum proprie dicatur quando reſcribitur ad obseruationem Iuris cōmunis, puta quod fiat us, vt p. Dec. Rub. de reſcript. n. 11. versic. quærit Abbas, & in cap. prudentiam §. sexta num. 6. versic. & ad hoc facit, extra de offic. delegat. quo casu formam non inducit, sed admonitionē, & expressionē tantum eius, quod tacite inerat, etiam si vtriusque verbis conditionalibus quæ solent formam inducere, vt eleganter tradit Ruynus conf. 8. num. 4. versic. nec videtur lib. 5. exemplificans in illa clausula, si est idoneus, posita in literis executorijs, quæ facit monitionem, & non conditionem per allegata per ipsum, sibi.

Tertio responderetur, quod magis tolerandum est, quod nihil operetur Reſcriptū, quā quod aliquid ex eo inferatur, quod Iuri cōmuni contrarium, vel dissonum sit, vt post Anchar. conf. 353. sub num. 2. & Alex. cōf. 34. ad finem, sub nu. 8. lib. 6. ponit Crauet. conf. 173. numer. 2. versic. & adeo hoc procedit, & ante cum Dec. in dict. cap. ex parte il. 2. num. 31. Anno. 1601. Florenti.

E P I T O M E.

Omissum in sententia an habeatur pro expresso, quando suppletur in Motiuis: Et quando hoc procedat, et quid in Motiuis facere possit Iudex, qui sententiam protulit.

S Y M M A R I V M.

- 1 Sententia recipiunt declarationem à motiuis, præsertim Florentie.
- 2 Motiua an sint pars sententia, vel noua sententia.
- 3 Sententiæ duæ in eadem Instantiā regulariter proferri non possunt.
- 4 Statutum dans executionem paratam instrumenti locationis contra Conductorem, intelligitur præguā liquidatione.
- 5 Locatio fit per retentionem Domini, & concessione fructuum, & lapsu termino intelligitur renouata.
- 6 Statutum dans executionem paratam instrumenti locationis, non extenditur ad locationem tacite renouatam.
- 7 Scriptum esse, vel pro scripto haberi differunt, quemadmodum differunt veritas à fictione, & expressum à tacito.
- 8 Statutum dans Executionem paratam instrumenti guarantigato, in quo sit promissum factū, & promittens sit in Mora, non habet locum quo ad interesse causatum ob moram.
- 9 Scriptum quod non apparet ex presit in instrumenti, (licet virtualiter subintelligatur) tamen non dicitur esse de instrumenti.
- 10 Clausula (dicimus Iudicem à quo bene fuisse Iudicatum, & per appellatē male appellatum) quando confirmet in totum, vel in parte illius sententiam.
- 11 Sententia refertur ad acta, & probata, & non ad ea, quæ in processu non apparent.
- 12 Verba (secundum predicta) modificanti, & restringenti procedunt.
- 13 Actio, quæ pendet à futuro euentu est reservanda, quousque potentia actionis reducatur ad actū. ibidem in fin.

CON-

*Spiritus Sancti gratia illuminet in
tellektum meum.*

Larissima est resolu-
tio, quod Florentie
sententia M. M. D. D.
Iudicum, & Audito-
rum Rotę declarantur
ex motiuis, in
quibus apparent cau-
sę, & rationes ipsa-
rum sententiarum, nec dictę Causę, & ra-
tiones motiuorum adiecit ad preceden-
tem sententiam dicuntur constituere no-
uam sententiam, sed talis declaratio trahit-
ur ad tempus ipsius sententię declaratę,
adeo quod declaratio illa vna cum declara-
ta sententia eodem tempore fingitur e-
manasse, & dicitur vnum tantum vorum,
& vnus, & idem actus, vt in terminis de-
clarat Roman. conf. 45. super eo, num. 1. 2.
& confirmatur ex traditis per Boer. decif.
172. nume. 23. & seq. vers. cum hęc declara-
tio, vbi etiam allegat. d. conf. Romani, vt
merito secundū allegata in dictis Motiuis de
beat sententia intelligi, vt per Doctores in
l. iulianus verum debitorem ff. de condit.
indebit. vbi precipue Bart. num. 4. versicul.
prędicta vera, facit Aret. conf. 137. num. 5.
vers. secunda ratio est, & Gozzad. latius in
sistens cōf. 30. n. 17. vers. quinto consideran-
dum. Quod presertim procedit Florentię,
vbi per dictos Dominos Iudices motiua
fiunt ex præcepto ipsis imposto ex l. anni
1560. super reformatione prouisionum an-
ni 1505. quo tempore ordinatum, & con-
stitutum fuit dictę Rotę tribunal, quo ca-
su dicta Motiua sunt pars sententię, vt in
individo dicit Soc. lun. consil. 181. n. 79.
libr. 2.

Nec dicatur, quodd prædicta procedunt
quando motiua tendunt solummodo ad
declarandum, quę dubia erant in sententia
non autem ad ampliandum, vel restringē-
dum, aut aliter alterādum id, quod erat cla-
rum in sententia, secundum Aret. in conf.
56. ante finem post vers. secundum adhuc
est clarius, & conf. 79. num. 5. vers. sed hoc
non obstante, post Bart. in l. ab executore
sub num. 7. vers. quęro secundo ff. de appel-
lat. vbi etiam Alex. in addit. & late tradit
Marc. decif. 668. quęritur an Iudex per ip-
tam in prima parte, esset enim tunc non ea-
dem sententia, sed noua, & secunda, quę

3 nulla esset, quia in eadem instantia non
possunt proferri duę sententię etiam ad in-
uicem concordantes, prima enim lata sen-
tentia finita est instantia, & proinde secun-
da sententia dicitur lata nulla instantia pen-
dente, & sine actis causę, & propterea non
potest subsistere, ut egregie declarat Ro-
man. d. conf. 45. num. 3. vers. ulterius, & fa-
cit Marc. decif. 670. quęritur quando ea-
dem prima parte, vbi quod si mutatur sen-
tentia, censetur nouus actus, qui etiam no-
tandus est sub sua datā; & non sententię
mutatę.

Quoniam responderetur, quod motiua
Dominorum trium Iudicum secundarum
appellationum præfate Rotę non alterant
in aliquo eorum sententiam, dum declarat
quod nihil dixerunt de fructibus, quos præ-
tendunt Domini de Contuccijs contra D.
Beatricem de Bartolis pro tempore decur-
so post sexennium, de quo in Instrumento
venditionis facta est specialis pactio, quia
nullum verbum reperitur in dicta senten-
tia, quod loquatur de hoc tempore decur-
so post sexennium: in sententia enim dicitur,
quod in calculis inuendis inter partes
computanda sit ad fauorem Contuccijs
quantitas capitalis, & fructuum conuenta
in instrumento venditionis Vineę, in quo
quidem Instrumentum conuentum fuit
tantummodo de interesse sexennij, nec de
fructibus ulterioris temporis actum fuit.

4 Et licet vigore dicti Instrumenti agi
potuisset pro damnis, & interesse conuentis
in genere, non tamen pro illis potuisset ali-
qua executio concedi ob statutum, quod
publicis locationum Instrumentis contra
conductorem, & eius bona, & heredes pa-
ratam dat executionem nulla facta liquida-
tione ante, vel post ipsam petitam execu-
tionem ex ijs, quę late congerunt Couar-
li. 2. variar. resolut. c. 11. col. 1. 2. & seq. O-
sate. decif. pedem. 129. per totam, et Carpā-
ad Stat. mediol. c. 42. sub Rubr. de execut.
Instrument. numer. 29. & seq. versicul. pro-
credito autem part. prima, & bene aduer-
tunt dicti DD. Iudices in eorum motiuis,
5 quibus addo, quod vbi dici posset conuen-
tionem expressam quantitatis fructuum
sexennij importare locationem virtute do-
miniū reseruatę rei venditę, vt decidunt Ab-
bas conf. 66. in primo dubio per totum li-
br. primo & Ruin. conf. 73. num. 3. in secundo
casu, & nume. seq. lib. primo Anchar.
quęst. 33. num. 6. & seq. lib. 2. ipsamque lo-
cationem exinde lapsō sexennio durare ve-
luti tacito partium consensu prorogatam,
iuxta l. item quęritur, §. qui impleto cum
6 l. seq. ff. locat. tamen pro ipsa facta recom-
pensatione,

ductione, & mercede debita pro alijs annis
 sequentibus post lapsum sex annorum in
 Instrumento contentorum, non potuisset
 tentari via executiua vigore prædicti statuti,
 quod intelligitur concedere executionem
 paratam ijs tantum, quæ expresse continen-
 tur, & leguntur in Instrumento locationis,
 non autem ijs, quæ in eo non videntur, sed
 extrinsecus veniunt, & subaudiuntur, vel
 alio modo virtualiter, & intellectualiter
 comprehenduntur, vt in terminis dicit Bal.
 in l. legem, num. 1. & 3. C. locat. quem se-
 quitur las. in l. certi conditio num. 21. vers.
 punctus est, ff. si cert. petat. & ita etiam tene-
 re videtur Dec. ibidem num. 8. dum simpli-
 citer adducit Bald. in d. l. legem: & cum hac
 opinione transit expresse Afflict. dec. 365.
 num. 15. vers. non tamen, & eam etiam ap-
 probat las. conf. 49. sub num. 2. vers. secun-
 do dicitur, lib. 3. Et dicit idem Bal. in l. gene-
 rali in ult. notab. num. 4. C. de sacrosanct. Ec-
 clef. † quod scriptum, & non scriptum non
 differunt quantum ad essentiam, sed bene
 differunt quantum ad executionem, quia
 quod reperitur scriptum habet executionem,
 aliud non, quod dictum sequitur las. in d. l.
 1. certi conditio nu. 21. post vers. punctus
 est, & sequi etiam videtur Dec. ibidem nu-
 me. 8. dum citat dictum locum Bald. † Et
 coadiuuatur ex eo, quod si statutum det
 executionem paratam Instrumentis gua-
 rentiatis, & in tali instrumento promissum
 sit factum, & promissor sit in mora faci-
 endi, adeo quod de iure succedat obliga-
 tio ad interesse, non poterit dictum interes-
 se per executionem vigore dicti statuti, † quia
 non dicitur esse de Instrumento, ex quo in
 eo non legitur, etiam quod virtualiter, &
 intellectualiter comprehendatur, Alex. in
 l. 1. num. 13. circa fin. vers. prædicta intelli-
 ge, ff. de leg. 2. las. in l. 1. num. 33. versiculo
 tenendo tamen, ff. de decend. & latius in d. l.
 1. certi conditio, num. 20. vers. per istam Cō-
 clusionem, & licet postea num. 21. multa
 in contrarium adducat, dicit tamen hanc
 esse Communem opinionem, & ab ea non
 esse recedendum, quam etiam approbat, &
 veriorum dicit Dec. ibidem nu. 8. & 9. vers.
 & ex prædictis, & idem Dec. in cap. transla-
 to in 3. notabili num. 10. & seq. extra de con-
 sili. O. lase. d. decis. Pedem. 129. nume. 3. 4.
 post versic. cum igitur, & Carpan. ad Stat.
 Mediol. d. cap. 42. Rnbr. de execut. instrum.
 num. 33. vers. in interesse autem hoc, parte pri-
 ma, quæ omnia valde, nisi fallor, corroborat,
 prædictorum D. D. Motina.
 † Nec prædictis repugnant verba senten-
 tiæ per illam Clausulam dicimus per D. Vi-
 carium Montis Sancti Sabini Iudicem à

quo, bene fuisse, & esse iudicatum, & per
 appellantes male appellatum, quæ demon-
 strant sententiam Iudicis à quo in totum
 fuisse confirmatam. Bart. in l. eos, C. de ap-
 pellant. num. 7. & 9. Alber. nume. 3. & 4. Ca-
 strum. num. 4. & 7. Corn. num. 7. & 12. Bart. in
 l. Aemilius num. 4. ff. de minor. Papien. in
 forma appellat. à sententijs diffinitius, in gl.
 super verbo etiam in quantum nume. 4. &
 in forma libell. appellat. in gl. bene appel-
 latum, & in forma sententiæ in causa ap-
 pellant. in gl. bene, & iuste, & in gl. causis
 nume. 4. quia vitra quod attentari possit,
 † quod sententia dicti D. Vicarij, quæ secū-
 dum acta intelligenda est, vt per Doctores
 in d. l. Iulianus verum debitorem, ff. de con-
 dit. indebit. nō loquitur de fructibus decur-
 sis post sexennium, de quibus nominatim
 dictum non fuit in ea, nec in processu, re-
 sponderetur, quod DD. tres Iudices Rotæ
 non simpliciter approbant sententiam dicti
 D. Vicarij per illa verba bene iudicatū,
 & male appellatum, in quibus terminis lo-
 quuntur præcitati Doctores, sed eam appro-
 bant restrictiue secundum continentiam
 eorum sententiæ, & sic respectu tantum re-
 ponis sexennij, de quo facta erat conuentio
 expressa interesse, de quo ipsi loquuti sunt
 in dicta sententia, & propterea appensate,
 & non ab re dixerunt non absolute bene iu-
 dicatum, & male appellatum, sed secūdem
 prædicta, vt denotarent nō simpliciter fuisse
 confirmatam priorem sententiam, sed in
 13 parte tantum per ipsos expressā. † Verba
 igitur illa secundum prædicta modificant,
 & restringunt sequentem Clausulam bene
 iudicatum, & male appellatum, & operan-
 tur, vt eorundem Iudicis motiua optime
 conueniant cum Sententia, nec eam alte-
 rant, & ex istis reuli D. Vicario S. Sabini
 eius partes esse in pronunciando cōtra Do-
 minos Mutium, & Marcum Antonium
 Contruccios à Monte Sancti Sabini, vt per
 executionem dictæ Dotalis sententiæ nō pos-
 sint approbari calculi pro eorum parte pro-
 ducti, continentes mercedem, seu interesse
 eis debitam, seu debitum per dictam D. Bea-
 tricem de Barrois pro tempore decursio
 post sexennium, de quo conuentio particu-
 laris erat facta in instrumento venditionis
 Vineæ, referuando nihilominus Intra dictis
 Contruccijs, qualia eis competunt, pro dicto
 tempore post sexennium decursio experien-
 da in alio Iudicio contra dictam D. Beatri-
 cem, emptoris Vineæ hæredem, iuxta leg.
 Bebius in fin. cum ibi notat. ff. de pact. dota-
 lib. Anno 1601. Florentiæ.

E P I T O M E.

*Valor rei immobilis qualiter probetur,
et iustum pretium quale sit.*

S Y M M A R I U M.

1. *Valor rei qualiter probetur per testes.*
2. *Pretium iustum rei immobilis fructum producentis regulariter dicitur esse, quantum redditur 20. annorum capient.*
3. *Testes deponentes rem tanti valore communiter, vel quod tanti communiter emretur, vel quod in regione communiter venditur ad rationem tantum pro tabula, probant sufficienter valore rei.*
4. *Testis correctio non valet, nisi incontinenti, & ex rationabili causa fiat.*

C O N S I L I U M C X X V L

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Estimationem prædij D. Francisci Mariz de Brunis vendendi Magnifico Domino Bernardino Cappomio factam per duos ex tribus æstimatores, dissonante tertio in sentis 450. ad rem Gabellam; & omnes expensis emptoris, reduxi ad summam seuorum septingentorum ad communem scilicet mediam Gabellam, & alias expensis utriusque partis.

1. Ad sic referendum motus fui, quia in tanta summa æstimatio per diu probata repositum processu per testes Bruni, qui de valore deponunt, per optimas, & iudicatas rationes, quia similes de dicto prædio percipiunt tot fructus quolibet anno, qui ascendunt ad tantam summam, quæ ad rationem totæ potest contentari, prout communiter in regione vendi solet, constituit prædictum valorem, ut per Bal. in l. si fundum per fidei commissum in primo not. num. 1. ff. de legat. primo, & per Corn. confil. 124. in fin. & confil. 347. ante num. 3. vers. nec deponunt testes, lib. primo, & tradunt communiter Doctores in l. preter rerum, ff. ad l. Falcid. ubi præcipue Barto. num. 1. in § non nullam. Albe. in princ. d. legis, num. primo. Imol. sub num. 3. vers. quanto modo, Cagn. in l. 2. q. 48. sub num. 233. & 235. & eo magis si talis depositio sit cõformis dispositio-

nisi iuris communis, & secundum quod iustum pretium rei est, quantum capient eius redditus in 20. annis, ut sic multiplicando redditus per 20. annos, illud quod in illis 20. annis percipitur, est iustum pretium, adeo quod si ex re percipiuntur quinque in Anno, eius valor sit in Centum, ut probat tex. in § si vero alicuius Ecclesiastici, in Auth. de non alien. glo. in Auth. preterea, C. de Sacrosan. Eccles. glo. si. & late tradit las. in d. l. si fundum per fidei commissum in 1. not. nu. 5. ver. item adde quod iustū, Corn. confil. 124. nu. 1. lib. 1. Cagn. d. q. 48. nu. 233. vers. verum quia, Corn. confil. 265. sub nu. 1. col. 3. vers. cum autem a tempore eodem lib. 1. licet hoc non sit semper verum, quia sepe res est magni valoris, & modici redditus; qui cum non respondeat pretio, non habetur in consideratione, sed aliunde valor ipse percipitur, ut antea dixit las. ubi sup. nu. 4. post Bar. per eum allegatum, & ideoque sufficit, quod testes generaliter, & simpliciter dicant, ut in causa nostro dicunt, B. & tanti valere communiter, vel quod tanti communiter emereur, & venderetur. Corn. d. confil. 204. in princ. ante nu. 1. & ad finem sub nu. 3. vers. & potest attentari, & d. confil. 347. sub nu. 3. vers. & licet lib. 1. & voluerunt Bart. in d. l. preter rerum, § nonnullam, sub num. 2. vers. potes etiam, ff. ad l. Falcid. Imolarius insitens in princ. d. l. sub nu. 2. vers. quid autem si non fiant, Bal. confil. 337. in 3. dubio, nu. 4. lib. 1. Cagn. d. d. 2. d. q. 48. sub num. 235. vers. propterea Bart. vel quod in Regione communiter emitur, & venditur ad rationem totæ pro tabula, tornatura, vel simili mensura, & tunc probatur iustus rei valor etiam nulla reddituum habita ratione, ut per Corne. d. confil. 347. sub nu. 3. col. 5. vers. nec etiam probant ex eo capite, quod vltimum etiam optimè taxatam estimationem probat, habita ratione mensuræ flariorum prædij, & valoris cuiuslibet statione per testes depositi, ad eamque taxationem firmendam libet tunc Inclinaui, cum in eadem convenimus in benemerit, primam ipsius Domini Capponiij testem in prima eius depositione, quam licet postea sequenti die in ea tantum valoris parte se ipsum corrigendo reuocauerit, tamen talis reuocatio, & correctio non in contententi, sed ex intervallo facta non valet. Albenc. de Rosat. in caccuriatus, nu. 2. ff. ad l. iuliam, de adul. lo. Midlean præd. crim. in verbo testium vocatio, siue reuocatio ante num. 23. & seq. vers. & eadem die, folio 82. Capyc. decil. 61. nu. 8. & latius decil. 142. n. 12. cum multis seq. sed prior attestatio attendenda venit, & abique dubio cum iusta reuocationis causa non asseratur, sed ea quæ ad huc

cta est, te bene pensata pro depositione potius, quam pro ipsa reuocatione stet, vt per Milie. vbi supra nu. 25. & ieq. vers. Iudex tamē, & per Capyc. diffusius insistentem d. decif. 142. sub d. nu. 3. & quampluribus sequentibus. Anno 1602. Florentiæ.

EPITOME.

De retractu, & iure congrui vicinorum, & consanguineorum: & de iure competentis singulari successori in hac materia.

SUMMARYM.

- 1 Vicinus proximior qualiter præferatur remotiori.
- 2 Vicinus confinans à parte superiori, vel inferiori anteposendus est confinanti à latere tantum.
- 3 Vicinus, qui habet plura, & ampliora confinia, præferendus est pauciora habenti.
- 4 Ius retractus competens venditori transit in Emptorem etiam sine speciali cessione.
- 5 Agens potest vti iure sui Autoris, & habet ius retentionis ibidem.
- 6 Retentio facilius conceditur, quam actio.
- 7 Exceptiones omnes competentes venditori, vti que competunt emptori.
- 8 Ius excipiendi transit in singularem successorem. Ibidem.
- 9 Ius authoris potest singulari successori, ne dum quo ad conseruationem, sed etiam quoad nouam acquisitionem.
- 10 Causa emptoris dicitur eademem causâ Authoris in re emptâ, tam in agendo, quam in excipiendo.
- 11 Titulos plures habens potest vti vno ex eis, qui magis vtilior sibi videtur. Ibidem.
- 12 Res semel acquisita potest de nouo acquiri, si prima acquisitio patiatur difficultatem, & secunda sit plenior, & tutior.
- 13 Vicinus, & simul consanguineus est potior in iure retractus, quam vicinus tantum.

CONSILIUM CXXVII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Consiliū ex altera, quomodo sibi de iure in d.

causa iudicandum esset, respondi eius partes esse in pronuntiando ad fauorem dictorum fratrum de Ciarpis, & contra dictum Falconium.

Ad sic rescribendum motus fui, quia cū statutum Bargaense in materia iuris congrui præferat vicinorem, & fratres de Ciarpis cohæreant Domui, seu solario vendito à D. Petra de Ciarpis præfato Falconio, sequitur vt ad fauorem ipsorum de Ciarpis profertenda veniat sententia ex clara ipsius statuti inspectione, & ex iuris communis dispositione, † secundum quod in hac retractus materia ex pluribus vicinis propinquior præferatur remotiori, vt tradit in tractat. de iur. protomyi. Bald. numero nono, vers. sed quæro, sunt duo vicini, & Afflict. in principio, numer. 44. vers. item quæro duo sunt vicini, & in §. septimo, in primo notab. nu. 1. 2. & 3. & tanto magis cum ista Domus, seu solarium sit subter Domum præfatorum de Ciarpis, quo casu præferendi essent Falconio vicino à latere tantum, † quia confinans ex parte superiori, vel inferiori antepositur Confinanti à latere tantum, vt dicit Afflict. in d. §. 7. num. 2. versic. & est sciendum. Nec dictus de Ciarpis obstat potest illud, in quo omne fundamentum Falconij consistit, quod scilicet ipse Falconius vti antiquior vicinus Domui, quam olim Antonius de Ciarpis vendidit Ser Ioanni Ciarpio Patri dictorum fratrum retento sibi solaro, de quo nunc contenditur, potest ipsam Domum retrahere vigore euidem Iuris congrui, quia difficultas hæc penitus cessat. Nam cum vniuersa Domus, quæ erat Iuliani Ciarpis fuerit diuisa inter Antonium venditorem prædictum, Ioannettum, & Pellegrinum eius filios, & hæredes, ad retrahendam portionem venditam per dictum Antonium dicto Ser Ioanni, non poterat admitti Falconius, sed Ius retrahendi competebar Ioannetto, & Pellegrino, quorum portiones magis cohærebant dictæ Domui, quam cohæreret Domus Falconij, quæ cum quodam angulo tantum, & in minima parte erat

3 Confinis dictæ portioni Antonij † cum ex pluribus vicinis ille præferatur, qui magis est vicinus, & plura, & ampliora habet confinia, vt supra diximus, quò sit, vt cum postea tam Ioannettus, quam Pellegrinus vendiderint eorum portiones dictis fratribus de Ciarpis, omneque eorum Ius illis cesserint, liceat eidem Ciarpis in vim prædictæ cessionis retinere Domum per eorum Patrem emptam ab Antonio, & excludere dictum

4 Falconium ab eius retractu, † quia Ius retractus competens venditori transit in

X 2 emptorem,

emptorem, etiam absque speciali cessione Bald. in d. tract. sub num. 6. versic. ied in super-
git questio ad fin. & latius Afflic. in §. 6. nu-
me. 15. versic. item quero, & num. 19. & 20.
versic. ultimo quero, & si agendo potest quis
vri iure sui Authoris, multo magis ius re-
tentionis consequitur, ne ab eo res empti
retrahatur, cum facilius concedatur retentio
quam actio. Inuitus §. Cui damus, ff. de
reg. iur. l. per retentionem, & ibi D. Atores
6 C. de usur. Crauet. consil. 148. num. 2. † &
regulariter est, quod omnes exceptiones com-
petentes venditori competunt etiam Em-
ptori, quia ius excipiendi transit in singu-
larem successorem. Cast. consil. 270. col.
fin. num. 4. lib. 2. Crauet. d. consil. 148. nu-
me. 1. Prodestque † ius auctoris singulari
successori non solum quo ad conseruationem,
(sed etiam quo ad nouam acquisitionem. Crauet.
consil. 206. num. 6. & videtur tex. in l. inuitus §. pletumque, ff. de reg. iur.
8 dum vult; quod † eadem causa sit emptoris,
quæ Auctoris fuerat, tam in agendo, quàm
in defendendo, vnde possunt prædicti de Ciarpis
non solum à tractu excludere Falconem, sed ab
eodem ipso trahere iolarium, vtentes non solum
propriis, sed etiam suorum Authorem iuribus, cum
9 possit quis se mutare ex piunbus titulis. † &
rem semel acquisitam de nouo acquirere, si
prima acquisitio sit dubia, vel secunda sit
plenior. Oldrad. consil. 3. in fine. Dec. in l. nemo
ex his, §. quoties nu. 2. & 3. ff. de reg. iur. Crauet.
consil. 16. num. 6. Nec ex iuribus retrahendi
cessis per dictam Petram Falconem potest ipse
aliquid prætere in tractu portionum, antea
acquisitarum per dictos de Ciarpis à Ioannetto, &
Pellegrino, quia quando Ciarpis emerunt à Ioan-
netto, ius retrahendi non competeat D. Petre,
sed Pellegrino magis conseruanti, nec cum ex
inde emerunt à Pellegrino, quia tunc magis
vicini erant ipsi Ciarpis, adeo quod ex omni
capite videtur concludendum pro dictis Ciarpis.
10 † Quibus etiam prodesse debet, quod sint cognati,
& de eadem parentela ex traditis per Afflic. in d.
tractu Rubi. sub num. 1. & seq. versic. de-
cimo, & ultimo, & quod vndique sint Con-
sines iolario, illoque excepto in ueris Domini
Domini, dictus vero Falconius in exigua
admodum parte cohereat, quæ in nulla, aut
saltem modica consideratione habenda sit ex
notat per Afflic. in d. §. 6. nume. 10. versic.
sed in contrarium. Anno 1602. Florentiæ.

E P I T O M E.

Restitutio in integrum per viam gratia, an impediat executionem Rei iudicata, & quando.

S Y M M A R I U M.

- 1 Executio rei iudicata, an impediat per restitutionem in integrum, & an per nullitatis dictio-
nem, & quid per appellationem.
- 2 Restitutio in integrum aduersus rem iudicatum
impedit executionem (cessante calumnia.)
- 3 Restitutio in integrum pendente aduersus sen-
tentiam, executio per viam attentati reuocatur.
- 4 Restitutio prædicta, vt executio impediat,
qualiter, & quando peti debeat.
- 5 Executio sententia impeditur quando de lesione
incontinenti apparere potest.
- 6 Index, cui euidenter non constat de lesione, non de-
bet retardare executionem cautione præstita à
iusto de restituendo in casu succumbentia.
- 7 Reintegratio ad docendum de iure suo, differt à
restitutione aduersus Rem iudicatum.

CONSILIVM CXXVIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet intel-
lectum meum.*

N Causa brachij mili-
taris vertēte inter Ma-
gnificum D. Ameri-
gum de Grassis, agen-
tem ex vna parte, &
Magnificum D. Vin-
centium de Gallis Reū
Conuentum ex alte-
ra coram Admodum Magnifico, & Excell.
D. Iudice Quateriorum Sancti Ioannis, &
Sanctæ Mariæ Nouellæ, Ciuitatis Florentiæ
pro executione sententiæ, aliis inter dictas
partes late, & in Rem iudicatum transactis,
Retulit illud esse dicto Actori cōcedendum
iuxta pereum petita, reiiciendo oppositio-
nem rei conuenti, quod executio hæc sus-
pendenda esset, donec terminatum esset
Iudicium motum super reuisione dictæ sen-
tentia ex Rescripto Serenissimi Magni Du-
cis Aetruſiæ ad preces ipsius Rei emanato.
1 Quoniam & si in hoc pando, † an scilicet vi-
sto petente Restitutionem in integrum ad-
uersus sententiā in Iudicatum transactam,
executio ipsius sententiæ impediatur, varij
varia dixerint, vt patet ex late congestis per
Franc. Marc. decisi. 53. per totam in 2. parte,
& Bart.

& Bart. in l. 4. §. condemnatum, numero 3. ff. de re iudicata, tenetur eandem esse adhibendam distinctionem, quæ in dicente de nullitate adhibetur, ut scilicet si causa, propter quam Restitutio postulat, altior requirit indaginem, non impediatur executio, si vero incontinenti probari possit, impediatur, Imo. verò ibidem colum. 1. versic. sed si peteretur restitutio in integrum, indistincte voluerit executionem impediri, sicut in Causa appellationis impeditur, nisi adsit presumptio malitiæ, seu calumniæ contra talem restitutionem petentem, quam opinionem in eodem §. sequuntur. Alexā. nu. 16. dicens esse vetiorem, & magis Commune. l. a. num. ibidem 16. & seq. & Rip. num. 30. testantes de Communi. Capel. To. lolan. quæst. 54. in 2. dubio vers. sed an pendente, Añstet. decif. 356. nume. 3. Capic. decif. 53. sub num. 1. 10. Moedan. decif. 2. de restitut. in integr. aens, quod ita sepe tentum fuit in Rota; Behintend. decif. 85. num. 1. & melius nume. 16. in fin. Marant. de ord. iudic. in 6. part. princip. in 2. actum. mih. 96. & 98. Couar. libro practice. quæst. cap. 23. num. 7. vers. duodecimo licet, ubi quod est opinio frequentiori calculo recepta, & alij relati per Contard. in reper. l. vnica, & si de moment. poss. fuer. appella. in 8. limit. num. 50. vers. sed an victo, quibus adduntur Cuman. in d. §. condemnatum num. 5. versic. in eo autem, ubi claris verbis concludit, 2. quod restitutio in integrum indistincte impedit executionem sententiæ, nisi esset evidens calumnia, & dicit esse vetiorem, & vetiorem opinionem. & Franc. Marc. d. decif. 53. num. 7. & plur. seq. qui refert plures de Communi. testantes, cum qua sententia veluti Communi transiit postea decif. seq. 54. num. 1. 2. & 3. & subdit priore loco nume. 2. vers. & ulterius, 3. quod si contra præmissa fiat executio, reuocanda est per viam attentionis; Tamen dicta opinio non procedit in prædicto casu, in quo ante petitam executionem sententiæ nulla vnquam petita est reuocatio illius, sed reuocatio ipsa intentata fuit post iam petitam ipsius sententiæ executionem, 4. nam prædicta opinio Imol. & sequacium, quod executio sententiæ impediatur per petitionem restitutionis in integrum, vera est, quando principaliter petitur per viam libelli, & antequam Victor petitionis executionem sententiæ, secus autem si post petitam executionem in victus expiendi, aut etiam principaliter agendo, petat se in integrum restitui, nam tunc potius est locus distinctioni. Bart. supra relata, ut scilicet impediatur executio, quando incontinenti de læsione apparere potest, aliis vero

si altior requiratur indagatio, non impediatur executio, ut punctualiter tradit Alex. consil. 223. numero 6. versic. bene fateor, lib. 6. post Bald. in l. fin. num. 4. versic. item quæro, C. si ex fals. instrument. quod dictum sequuntur Put. decif. 285. lib. 2. Benint. d. decif. 85. nu. 15. & Contard. in d. l. vnica, d. limitatione octaua, hum. 59. versic. ultimo intellige, & vlt. cum Franc. Marc. d. decif. 53. sub num. 13. post medium, vers. Franc. de Aretio, ubi præcisè dicit, quod aut petita est executio sententiæ, antequam postulat restitutio in integrum, & isto casu non impeditur executio, aut restitutio in integrum præuenit executionem, quia prius postulata, & tunc impeditur executio. Et quamvis prædictæ decisiones in puncto de restitutione in integrum satisfuerint ad iustificandam executionem D. Americo victori concessam, tamen ut Domino Vincentio victo vberius consilium esset in casu victoriæ super dicto Iudicio restitutionis in integrum moto, volui addere concessionem executionis, quod dictus D. Americus caueat de restituendo possessionem bonorum, & quicquid pro executione dictæ sententiæ, & eius occasione perceperit, & de effectualiter reponendo omnia in pristinum statum, eo casu, quo postea succumbat in dicta causa reuisionis sententiæ, seu restitutionis in integrum aduersus eam concessæ, iuxta ea, quæ in terminis dicit Alex. d. Consil. 223. sub num. 6. versic. & licet, ubi inquit, 1. quod quando nihil euidenter constat Iudici de læsione, quæ causat restitutionem in integrum, non debet supersedere in executione sententiæ, sed ad eam procedere debet præstata cautione per victorem de restituendo illud, quod accipiet pro executione sententiæ eo casu, quo victus obtineat in Causa restitutionis in integrum, quam opinionem improbat Franc. Marc. d. decif. 53. col. antepen. penult. & final. ubi latè insulit, & sentit Benint. d. decif. 85. ante fin. Item ante eos voluit Cuman. in d. §. condemnatum num. 3. versic. supposita tamen, qui licet loquatur in nullitate, tamen adducit cap. suscitata, extr. de restitut. in integ. quod loquitur in proposito nostro, & in quo se fundant omnes Doctores, qui in hoc puncto loquuntur, sed magis in terminis nostris feruit Contard. in d. l. vnica in 8. quæst. in verbo supplicatio, ubi num. 41. versic. nam regulariter, inquit, quod licet restitutio in integrum regulariter impediatur executionem sententiæ, sicut appellatio, tamen 1. reintegratio facta alicui per Principem ex gratia per viam supplicationis ad sua lura ostendenda contra sententiam non impedit executionem talis

D. Petri Caballi.

Septentia, sed satis est, quod volens eam exequi caueat de restituendo, si supplicans obtinebit in cauta, vt ibi per eum, qui etiam differentia rationem adducit, & ita seruatum fuit in Consilio Neapolitano, teste Capyc. d. decif. 53. num. 2. & seq. & quod restitutio in integrum per viam supplicationis ex gratia ad docendum de iuribus suis contra Rem iudicatam, non impedit executionem, diffufe ostendit Franc. Marc. d. decif. 53. sub num. 16. & seq. post verf. & idem tenet, vbi etiam pmit cur diuersum fit in appellatione, & in integrum restitutione, quæ executionem impediunt. Anno 1603. Florentie.

EPITOME.

Legitima debita iure nature, que qualis, & quanta sit. Et an Dos data filiabus nuptis, imputetur in legitimam earum, & coaceruari debeat cum tota hereditate, & eam augere ad augendam ipsam legitimam, ex toto patrimonio sic aucto detrahendam, An vero dicta Dos habeatur tamquam es alienum, & extra Patrimonium Defuncti.

SYMMARIUM.

- 1 Dotem imputari in legitimam differt à collatione Dotium fienda, & exemplifica vt ibi, & declara vt nu. 13.
- 2 Filia dotata, & postea instituta in certa re, vel quantitate, que non sufficit ad legitimam, non potest agere ad supplementum.
- 3 Dos data per Patrem filie, dum nuptui eam tradidit, non dicitur ipso Patre moriente inueniri in hereditate, sed extra eam quasi proprium filie Patrimonium.
- 4 Legitima est quota, seu portio eius, quod quis ab intestato hereditarius est, & nu. 10.
- 5 Legitima debetur ex illa bonorum quantitate, que deducto ære alieno in hereditate remansit tempore mortis defuncti, & inf. nu. 8.
- 6 Legitima non augetur auctis facultatibus Defuncti post mortem Patris, antequam aditam hereditatem, & nu. 8.
- 7 Dos in vita Patris constituta filia nupta, quando in legitimam imputatur, censetur esse de patrimonio ipsius morientis.
- 8 Bona à Patre alijs donata inter vivos, computentur in eius subijuncta quo ad effectum augendi legitimam, & nu. 14.
- 9 Donatio inofficiosa, per quam donata non censetur

tur exiisse donantis patrimonium, & auget legitimam.

- 10 Legitima quanta sit, & supra nu. 4.
- 11 Dos materna tanquam à Patre profecta debet imputari in legitimam Nepoti.
- 12 Filiabus fauendum esse, quando tractatur de supplemento legitime contra extraneum heredem.

CONSILIVM CXXIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Ata sententia Rotali, in qua fuit dictum testamentum cõditum per Franciscum de Mertis Pistoriensem ad fauorem Ioannis Pauli de Mertis subistere, & DD. Virginiæ, & Catherinæ filiabus ipsius Francis-

ci Testatoris deberi legitimam iure nature debitam, ascendentem ad tertiam partem bonorum hereditariorum dicti Testatoris, deducto ære alieno, & funeris impensa, & alijs de lure detrahendis, in eam tamen imputari debere Dotes eis à Patre datas. Dubitatum fuit, an in discernenda dicta legitima, Dotes in ipsam legitimam imputandæ debeant apponi, seu coaceruari, & cumulari cum reliquis bonis paternæ hereditatis, vt omnibus simul in vnum vnitis, & coaceruatis, ratio legitime habeatur, & eius quantitas in tertia parte totius Patrimonij sic cumulari filiabus debeat. An verò potius attendendum sit id, quod testator tempore mortis in bonis habuit dictis Dotibus non computatis; & ex eo tantum tertia pars prædictis filiabus debeat pro earum legitima, in cuius tamen tertiæ partis confectione imputati eis debeant Dotes iam habite, ita vt sufficiat, quod computatis ipsis Dotibus nõ connumeratis in Assie, habeant tertiam partem bonorum hereditariorum Patris, in qua consistit earum legitima. In qua difficultate primus Iudex de consilio sapientis iudicauit contra filias, quod cum nõ agatur de collatione, sed de imputatione, Dotes, quas à Patre tempore nuptiarum habuerunt, non sint connumerandæ in bona hereditaria testatoris ad augendum eius patrimonium, & successiue etiam ipsam legitimam, sed quod habenda sit tantum ratio aliorum ipsius testatoris bonorum dictis Dotibus non computatis, quorum tertia pars dotibus ipsis computata debeat, quæ opinio

opinio probari videtur ex notatis per Vasq. in tract. de success. tom. 1. lib. 3. §. 30. limit. 34. num. 264 qui formaliter dicit longam esse differentiam, vtrum agatur de Collatione, an verò de imputatione, nam si testator, qui 400. in bonis tenebat, filiumque, & filiam habebat, filique dotis nomine Centum inter viuos dedit, aliaque 300. tantum sibi mortis tempore remanserunt, si is filia ex triente heredem scripsit, & filium ex reliquo Bessè, id est octo vncijs, tunc si dicereamus, quod filia teneretur in legitimam totam Dotem imputare, iam ex testamento præter ea, quæ inter viuos acceperat, caperet nihil, cum triens bonorum esset Centum tantum, & ipsa Centum quoque Dotis nomine accepisset. quod si dixerimus; quod Dotem in legitimam imputare non teneretur, sed tantum conferre, & posteaquam per talem collationem Patris hereditas aucta fuerit de 300. vsque ad 400. trientem eius institutionis caperet, tunc filia consequetur 133. Cum per modum imputationis Centum tantum consequeretur, & licet nihil alleget Vasq. tamen infra scripta pro eo facere videntur, & primo Castr. in l. quoniam nouella num. 3. vers. quarto, & vltimo modo, & num. 4. versic. nunc oppono C. de inoffic. testam. dum notat differentiam collationis, & imputationis, de qua est rex. in leg. pen. C. de collat. 2. Idem Castr. in eadem l. quoniam nouella num. 1. in primo casu, ubi inquit, quod filia dotata, & postea instituta in certa Re, vel quantitate, quæ non sufficit ad legitimam, si petat supplementum, non est audienda, nec supplementum obtinet, si dote computata habet integram legitimam, quia ut infra subdit in secundo casu, non debet habere legitimam ultra Dotem, sed sufficit, quod eam dote computata cum relicto consequatur, quod & voluit Vasq. in d. tract. de success. Tom. 3. ad d. l. quoniam nouella num. 5. ubi formaliter inquit, quod si filio, aut filie minus integra legitima reliqua sit, & supplementum petatur, & opponatur de eo, quod titulo Dotis, vel donationis propter nuptias receptum fuerat, tunc facto aceruo eius, quod testamento relicto fuerat, cum dote, vel donatione propter nuptias, siquidem adhuc legitime satis non sit, quod deest, replebitur: quod si facto dicto cumulo satisfacta legitime, ita quod nihil deest, neque superest, bene quidem, nec alio supplemento opus erit, quod si facto tali aceruo aliquid est ultra legitimam, illud conferre debet, si vult succedere; quod si mallet abstinere, & dote, aut donatione contentari, poterit id facere, & eam retinere, nec conferre; tertio quod dos data per patrem filie,

dum nuptui eam tradidit, non dicitur ipso Patre moriente inueniri in eius hereditate, sed extra eam quasi proprium filii patrimonium. l. pater filiam in princ. ff. ad l. Falcid. l. Pomponius Philadelphus, ff. famil. heredit. l. fin. ff. de collat. dotis. & l. 3. §. sed vtrum in fin. ff. de minoribus, cum vbique notat per glo. & alios scribentes, si enim extra Patris patrimonium est, non debet in eo connumerari, nec consequenter illud augere.

Quibus tamen non obstantibus, consultus à Magnifico DD. Prioribus Populi, & Vexillifero Instituti Civitatis Pistonj Iudicibus appellationum, contrarium respondi, quod immo Dotes prædictæ vniendæ sint, & coaceruandæ cum reliquo Patris patrimonio, & ex eo sic vnto, & coaceruato sumenda sit tertia pars pro legitima dictis filiabus debita, cum enim legitima sit quota, seu portio eius, quod quis ab intestato habiturus esset, glo. in Auth. nouissima in verbo triens. C. de inoffic. testam. & est rex. in l. parentibus in princ. eod. tit. in l. penult. pariter in princ. C. de collat. & in l. Papinianus, §. si quis, mortis causa, ff. de inoffic. testam. & sumat initium à causa intestati, & ab ea regularur, secundum glo. in l. Papinianus, unde si quis in verbo deberetur, ff. de inoffic. testam. quam esse communiter approbatam dicit Craff. in §. legitima quæst. 1. in princ. & ante eum pulchre Carol. Ruin. conf. 27. num. 5. lib. 3. ubi & debeatur ex bonis, quæ defunctus habebat tempore mortis. l. cum quæritur, & Auth. nouissima, C. de inoffic. testam. in eaque consideretur tempus mortis, & secundum facultates, quæ eo tempore repeririuntur, debeatur. Ruin. d. consil. 27. num. 6. lib. 3. & Bos. in præf. crimin. tit. de bonor. public. num. 6. vers. nota etiã; & hanc esse vulgatam Conclusionem dicit Craff. in d. §. legitima, quæst. 11. ubi subdit adeo esse tale tempus considerandum, ut si post mortem Patris ante aditam hereditatem bona augerentur, legitima tamen non augetur, secundum receptam Doctorum sententiam, quæ optimè probatur in l. in ratione la seconda, 30. ff. ad l. Falcid. videtur, quod si hereditas paterna dotibus non computatis ascendat ad triginta millia, filiabus pro legitima debeatur 10000. quia si ab intestato tota 30000. consequute fuissent, pro tertia eorundem 30000. parte, in qua est earum legitima, 10000. habere debent, alioquin dotibus in dicta tertia imputatis, non tertiam bonorum hereditariorū partem, sed longè minorem portionem haberent, nam si Dotes essent in 1000. illis in tertiam imputatis, non haberent filie 10000. ex bonis relictis in hereditate, sed 8000. tantum,

rum, & hæres, cui duæ tertie partes remane-
re debent, non 10000. tantum, sed 12000.
consequetur, vt ergo filius non fraudentur
dicta tertia parte bonorum hereditariõrum,
debent habere 10000. Ex dictis bonis, &
præterea tertiam partem quauitatis ipsarũ
dotium, & hoc modo tertiam partem om-
nium bonorum prædictorum habebunt,
& omne inconueniens cessabit, quod alias
aduersus filias consideraretur in diminutio-
nem earum legitimarũ. Quod eo magis dicẽ-
dum est, ¶ ex quo dictũ Dotes à patre pro-
fectæ quo ad hunc effectum imputationis
in legitimam filiarum, censentur esse de pa-
trimonio ipsius Patris morientis, vt pun-
ctualiter dicit Castr. in d. l. quoniam Nouel-
la sub num. 1. in fin. & sub num. 4. post me-
diũ. Vnde non mirum, si illud augere de-
beant in computatione ipsius legitimæ,
quod satis clare videtur voluisse Valg. si-
pra citatus ad eandem legem, quoniam no-
uella, qui postquam num. 5. egit de supple-
da legitima filio, aut filiz, cui minus quam
ea importeret, relictum sit, & de imputatione
Dotis, vel donationis propter nuptias in di-
ctam legitimam factõ acervo relictorum
in testamento cum dicta dote, vel donatio-
ne, subdit num. 6. quod si ea dos, vel dona-
tio inofficiosa sit, quod factõ cumulo ip-
sius dotis, vel donationis, quæ mortis tem-
pore defunctus reliquit intelligatur, fiet do-
tis, vel donationis diminutio, donec legiti-
ma aliorum fratrum repleantur. omne ve-
ro residuum per manebit apud eam, qui ta-
lem dotem, vel donationẽ accepit. ¶ Sed
vltia præmissa magis in terminis seruire vi-
dentur, quod ad augendam legitimam fi-
liorum bona alteri inter viuos per Patrem
donata computantur in substantia ipsius pa-
tris, perinde ac si in eius hereditate reperta
fuissent, quando decessit, ita quod si mille
fuerunt donata inter viuos, & totidem su-
pererant tempore mortis, calculetur legiti-
ma super tota summa duorum millium, &
non super summa mille tantum in heredi-
tate patris reperta tempore mortis, licet re-
gulariter legitima præstanda sit secundum
quantitatem bonorum, quæ reperuntur
tempore mortis eius, cui succeditur, vt vo-
luerunt Castr. conf. 354. per totum, & conf.
356. etiam per totum lib. 1. Soc. consil. 148.
ante finem, vers. primum quod si, & ibi la-
tius, & clarius. Bald. de Bartolinis in subcri-
ptione col. 1. vers. quæ legitima in casu isto,
lib. 1. Corn. consil. 190. nu. 8. & 9. vers. vnde
concludo, lib. 1. Crauet. col. 165. nu. 5. Gab.
conf. 137. nu. 17. lib. 1. & nonissimè Surd. la-
te insistent, consil. 333. in 2. dubio nu. 13. &
14. lib. 3. ¶ volens hoc procedere etiam in

donatione non inofficiosa, in qua loquun-
tur nonnulli ex citatis Doctoribus, licet fa-
cilis admittatur in Donatione inofficiosa,
per quam non censentur donata exiisse
donantis patrimonium, sed in eo tempore
mortis eius extitisse, vt considerant qui in
ea loquuntur, & præsertim Castr. consil. 81.
post princ. vers. secundo facit dubium lib. 1.
& cum prædictis conuenit Caball. in tract.
de inoff. test. & donat. & dotib. ad l. si totas,
C. de inoff. donationib. in prin. in glossema-
te ad contextum in verbo filij sub littera D
& in verbo reuertitur sub littera E; & ma-
gis specialiter, & in puncto loquendo, quod
ubi agitur de imputatione Dotis dare per
patrem filiz in legitimam, debeat Dos ipsa
computari in patrimonio ipsius Patris, & il-
lud augere, & consequenter etiam legiti-
mam pinguiorem facere, ¶ vt sit tertia, vel
diuisa secundum numerum liberorum,
quibus debetur, totius patrimonij ipsa Do-
te computata, tradit in indiuiduo Corn. d.
consil. 190. in fin. vers. fin autem haberet,
¶ ubi dicit, quod quando Dos materna tam
quam protecta à Patre debet Nepoti impa-
tati in legitimam, tunc pinguior est legiti-
ma, quia talis Dos augeat valorem patrimo-
nij defalcandi, & proinde maior est legiti-
ma, idem colligitur in iidem terminis, licet
non tam clare ex dd. per Castr. d. conf. 354.
circa medium, vers. item etiam dos, cum ie-
quen. sed clarius hoc decidit idem Castr. in
l. huiusmodi, §. si Titio, & Mevio sub num.
1. ibi in computatione tamen, ff. de leg. 1. v-
bi ait, quod quando tractatur de dicenden-
da quantitate legitimæ debitz filio masculo
habenti forem dotatam, & à successio-
ne exclusam, tota Dos data foriæ com-
putatur in patrimonio Patris; ita vt legiti-
ma sit tertia totius computata dicta Dote,
& prius faciendã sit dictæ Dotis cumulatio
cum reliquo patrimonio, & postea legiti-
mæ computatio, & licet in terminis, in qui-
bus loquitur Castr. Decisio hæc dubitabilis
esse possit, & varij varia dixerint, vt patet ex
late congestis per Brun. in tract. de stat. soc-
min. exclusiuis artic. 13. quæst. 3. ferè per to-
tam, tamen in terminis nostris difficultate
videtur carere, ex quo non agitur de Co-
accupatione Dotium cum patrimonio Pa-
tris ad augendam masculorum legitimam
sed ad dicendam ipsarum filiarum
dotatarum legitimam, ne in ea ab extraneo
fraudentur, ¶ & in qua ipsis filiabus omni-
no fauendum est, maxime contra hæredem
institutum qui ex testatoris descendens
non est ex his, quæ colliguntur à Soc. conf.
150. lib. 1. in pluribus locis. Adde quod his
iam scriptis, & transmissis consilio inueni
Gabr.

Gabr. conf. 13. 3. lib. 2. per totum, qui ex pro-
prio questionem hanc pertractat, & resol-
uit secundum opinionem meam, quæ pro-
pterea tutior redditur ex allegatis per eum.

13 † Neq̃ huic sententiæ obstant adducta, in
contrarium, nam ad primum respondetur,
quod differentia inter licitationem, & impu-
tationē nō consistit in eo, quod dicit Valsq̃
sed in alio, quod scilicet omnia, quæ impu-
tatur in legitimam, regulariter conferuntur
sed non è conuerso omnia, quæ conferuntur
in legitimam imputantur, & ita dicit Cast.
ibi adductus, & ita etiam loquitur d. lex pen-
nul. C. de collat. nec auctoritas ipsius Valsq̃
magnificanda est, cum alij contrarium in
individo teneant, & præsertim Cora. cu-
ius dicta cauillari non possunt, qui longè
maioris auctoritatis est, quā sit ipse Valsq̃
& decisio Gabr. nouiter reperta omnem
tolle ambiguitatem.

Ad secundum dicitur, quod non nega-
tur, quin satis sit filiz habere legitimam in-
tegram computata Doct̃ cum eo, quod si-
bi relictum est in testamento Patris; im-
mo hoc fatemur, sed diciamus, quod in com-
putatione faciendā ipsius legitimæ debet
dos cumulari cum patrimonio, & tertia ip-
sius totius dicti cumulatū patrimonij sibi
pro legitima assignari, de quo non loquuntur
Doctores in cōtrarium adducti, & ideo
intentioni nostræ non obstant.

Ad tertium patet responsio ex antea di-
ctis, quod scilicet respectu imputatoris in
legitimam dos per patrem data filiz, cen-
setur esse in patrimonio ipsius Patris, vt in
specie voluit Cast. in l. quoniam nouella,
14 de quo supra mentio habita fuit, & facit
Cabal. ad d. l. si totas in d. glof. ad contextū
in verbo reuertitur sub littera E dicens, qđ
in terminis Donationis inter viuos per Pa-
trem factæ, vt supra, ideo habetur ratio in
discernēda legitima filiorum dictorum in bo-
norum donatorum, quia illa bona ad hunc
effectum dicuntur reuerti ad patrimonium
Patris donantis, ita vt illa cencatur dimi-
sisse in rebus bonis, & hæreditate tempore
mortis, non sicut ac alia non donata. Anno
1602. Florentiæ.

EPITOME.

De licitatione, & subhastatione Bonorum,
& quis sit in eis preferendus, &
de obligationibus validis, & inualidis,
ac de restitutione in integrum aduer-
sus licitationes, & obligationes, Mino-

ribus, locis pijs, Fisco, & communita-
tibus concedenda.

S P M M A R I U M.

- 1 Licitatione per edictum publicum facta, & obla-
tione sequuta, contractus venditionis statim di-
citur perfectus, quod maior oblatores res est can-
cella, & liberata.
- 2 Offerens pretium certum, clarum, & determina-
tum in re subhastata, ille est preferendus offer-
renti maior pretium, sed incertum, & determi-
natum de cetero, vt inf. num. 3.
- 3 Pretium non solum est de substantia emptionis,
& venditionis, sed debet esse certum.
- 4 Oblator maior in licitationibus non dicitur ille,
qui offert prestare aereos 50. ultra quoscun-
que summam ab alijs oblatores.
- 5 Oblatio viuit certa, quæ refertur ad obligationem
alterius incertam, non tenet. vi. num. 5. 6. 7. cum
sequens.
- 6 Pretium, quod confertur in personam inuoluntaria-
tam, & incertam, non attenditur, nec operatur
validitatem emptionis, & venditionis.
- 7 Aestimatores debet ab initio emptionis nominari ex
prestito ad hoc, vt estimatio sit loco pretij certi.
ibidem.
- 8 Venditio non valet, si pretium confertur in perso-
nam incertam.
- 9 Pretium est de forma Emptionis, & venditionis.
- 10 Locatio, & conductio æquiparatur emptioni, &
venditioni, & ideo commissæ mercede arbitrio
personæ incertæ, non tenet.
- 11 Nemo presumitur velle iactare suum.
- 12 Oblatio quando dicitur capteiosa, capteiosa, &
ineffectiva ibidem.
- 13 Oblatio secunda certa, qualiter excludat primam
maiorē incertam.
- 14 Terminis in licitationibus transactis, res remanere
debet regulariter ei, qui maiorem obligationem se-
cit. limita vt ibidem.
- 15 Minor aduersus licitationem restituitur, si exi-
stet qui plus offerat.
- 16 Respublica, ciuitas, Minor, Ecclesia, & Fiscus
restituuntur aduersus licitationem, idem de sa-
cra Religione. Dni Stefani magni Ducis Ac-
crutiae.
- 17 Textus clarus non est cauillandus, & à verbis
tex. clari recedere non licet.
- 18 Licitatio sine Statutorum, aut Rescriptorum so-
lemnitatibus facta, est nulla.
- 19 Oblationis nouissime argumentum, & fides pu-
blica habentur in consideratione in rebus perso-
narum privilegiatarum subhastatis ad lesionē
considerandam, & in integrum restitutionem
concedendam.
- 20 Interest p̃i loci sacris proprijs haud contrariu-
re, & in futuris negocijs secum contrahentem
reperire.

18 *Licitatio noua ex abrupto admittenda non est sed re bene cognita, & perpenſa.*

CONSILIVM CXXX.

Serenissime Princeps.

Hacili (ni fallimur) negotio iustificatur superſcripta relatio nostra circa inualiditatem oblationis Praſbyteri Domini Sabinij in licitatione bonorum Religionis Dni Stephani, & Reſtitutionem eidem Religioni ad nouum incantum concedendam, 1
 † Nam quò ad primum caput, cum licitatio bonorum fuerit facta per edictum publicum, vt plus offerenti, vltra taxatam in ipſo edicto ſummam, venderentur; ſtagnum quod apparet de maiori oblatores, dicitur cum eo perfectus contractus venditionis, Bart. in l. licitatio, in prin. num. 4. ff. de publican. & vectigal. & ibidem Cuman. nu. 3. & latius idem Bar. in l. ſi tempora nu. 3. & ſeq. C. de ſid. inſtrum. & iure haſte ſiſcal. lib. 10.
 2 † Qui quidem maior oblato ille eſt, qui maius pretium certum, clarum, & determinatum obtulit, cum pretium non ſolum debeat intetuenire in emptione & venditione de neceſſitate, ſed & illud certum eſſe debeat, nec ſine illius certitudine talis contractus eſſe poſſit, §. pretium autem, Inſtit. de empr. & vend. † Non autem dicitur maior oblato ille, qui obtulit præſtare aureos quinquaginta vltra quaſcumque ſummas à quibuſcumque oblatores legitime oblatas, aut offerendas in termino edicti,
 4 † quia oblatio hæc nullum conſtituit certum pretium, cum per ſe nullam contineat certam quantitatem, nec etiam per relationem ad aliud pretium per alios oblatores oblatum, ex quo non ſe referat ad oblationem certæ alicuius perſonæ, ſed cuiuſvis maioris oblatores penitus incerti, vt ſic tamquam omnino incerta nulla ſit, nec in conſideratione ad perſiciendam emptionem, & venditionem habeatur, vt per glo. in d. §. pretium autem in verbo nominatus, † volentes non valere emptionem, ſi pretium conſetatur in perſonam innominatam, & incertam, puta vendo tali pro quanto extimabitur, & ſequitur ibi Aret. nu. 1. in ſin. quicquid id eſſe notandum contra id, quod ſe penumero vulgares faciunt, quia dicunt, quando non poſſunt conuenire de pretio, faciamus æſtimare & quod extimatum fue-

rit, dabo tibi pretij nomine, quia non valet, niſi in ſpecie dicatur quis eſſe debeat æſtimator, & arbitrator. † Idem quod non valeat venditio, ſi pretium in incertum hominem conſetatur, vult glo. in l. ſi fundus, §. ſin. in glo. vit. ad finem, ff. de pign. quam ibi ſequuntur Barro. num. 1. & 2. & Fulgoſ. num. 1. & tradit etiam glo. l. in l. ſi merces, in prin. ff. locat. quæ etiam dicit eſſe ratione, quia contrahentes nec perſonam certam, nec quantitatem certam diſſinierunt, nec oblatio illa ſe refert ad pretium taxatum edicto, ſed ad pretia contenta in oblationibus aliorum oblatores factis, aut de cætero faciendis, quæ omnes omnino incertæ erant, & ſi quæ iam factæ erant, adhuc tamen ignotæ erant, & ad certum tantum futurum diem propalandæ, alique deinceps non exiſtere poterant, omneſque ruſum eiſdem naturæ, & qualitatis, & incertitudinis, cuius erat illa Sabinij, eſſe potuiſſent, vt proinde maior reſultet incertitudo.
 7 † Et cum negari non poſſit certitudinem pretij eſſe pro forma emptionis, & venditionis, abique dubio dicta oblatio non admittitur tamquam certa per generalem, & incertam, relationem ad alias oblationes ignotas factas, aut faciendas per alios, per ea quæ eleganter tradit Dec. in cap. conſuluit, il ſecundo, num. 9. & ſeq. verſ. ſic etiam in ſimili, extra de appellat. ſicut locatio, & conductione, quæ emptioni, & venditioni ſimilis eſt, non valet, ſi eius Merces committitur arbitrio incertæ perſonæ. ſi merces, in prin. ff. locat. & ibi Bar. Bal. in addit. ad lect. Fulg. & Caſtr. qui omnes ita præciſe illum tex. ſu mant, capioſa eſt ergo, nimisque generalis dicta oblatio, necnon & animoſa, cum eſſe poſſet, quod inter oblatores addeſſent, qui longe plus iuſto pretio obtuliſſent, nec credibile ſit vltra pretium illud immoderatum, & exceſſiuum, voluiſſe oblatores hunc dare aureos quinquaginta, † & hoc modo ſuum iactare contra præſumptionem, l. cum de indebito, ff. de prob. & ſi volebat bona emere, ſuam oblationem facere debebat certam, & claram, & pretium determinatum continenti, & qualem Religionis conſueuero, & vſus admittunt, non autem cauere loſam, & capioſam, ac inſolitam, & in alijs tribunalibus etiam ſupremis cauſa cognita reſeſtam vt Cremon. Boer. 10 ri. & Strac. ſtatim citandos; † Data autem nullitate dictæ oblationis, alia cæteris maior Mutij Lanfranchij firma manet, cui in ualida illa minime nocuit, vt in propoſito dicunt poſt antiquiores Cremef. ſing. 40. Boer. decif. 248. & Strac. in tractat. de Mercatura, tit. de decoct. in 5. parte, nu. 8.

Quo

1. Quò vero ad secundum caput animadu-
uertendum diximus, quod licet post lap-
sum terminum licitationis regulariter res
maiori oblatoi licitatio concedatur, nec no-
ua subhastatio fieri debeat, aut nouus obla-
tor audiri, Bartin d. licitatio, in principio,
in vitima quæst. num. 5. & diffusius in d. l. si
tempora, numero sexto, & septimo; tamen
2. hoc falit in minore, qui aduersus licen-
tationem resistit, si exstat, qui plus offerat,
ita est text. in l. dist. sine dolo, §. primo,
ff. de minor. Quæritur in est inquit ibi
Iureconsultus, ex eo, quod in iure quoque
minoribus subueniendum dicitur, si res
eius veniat, & exstat, qui plus liceatur, an
in integrum propter lacrum restituendus sit,
& quotidie Prætores eos restituunt, vt
rursum admittatur licitatio, hæc uero ille
iustus, quem adhuc propositum adducunt,
Bartin d. licitatio, quæstio. vii. in fine sub
num. 5. & in d. l. si tempora sub num. 7. ver-
dicta, vera, Corne. conf. 184. num. 7. ver-
dicta, restituitur minor lib. 3. Guid. Pap. de off.
536. colum. 3. versic. sed quid si res, Alciat,
appellans hanc esse regulam generalem cõ-
sil. 12. num. 14. verum non obstat tomo 3. lib.
8. an vitio in impressis. & Oddus in tract. de
restit. in integr. part. 2. quæst. 57. artic. 3. nu-
mero 17. & dicit Guid. Pap. supra citatus,
3. hoc quod cum in materia restitutionis in in-
tegrum Respublica, & Ciuitas iure mino-
ris vtantur, & rempublicam, C. de iur. Rei-
pub. lib. 1. ita videt per illum text. semel ob-
iiciant in facto Ciuitas Grænonopolis, &
subditur credere in rebus Ecclesiæ per
ea, quæ notantur in d. l. Rempublicam, &
bene, vt ibi tradit Luc. de Penna in fine, qd
& in fisco procedere admissit Alciat. d. con-
sil. 12. num. 24. & Peregr. de iur. & priuileg.
fisci lib. 6. tit. 4. de vendit. & empt. ficalibus
num. 42. & generaliter in minore, Republica,
Ciuitate, Ecclesiâ, & Fisco tradit Alberic. in
cod. §. num. 4. declarat tamen Alciat. illum
tex. vt non procedat in rebus, quæ fortassis
calibus subiectæ sunt, nam tunc nulla in-
dulgetur restitutio, nisi loides, aut gratia al-
legentur per quendam text. in vers. & disti-
ctè probandum est. Et quæmus non ignore-
mus varios varia circa hoc dissiisse, vt per Al-
beric. ubi supra, & per Odd. artic. 3. per to-
4. tum, hoc non tamen videtur, à clari verbis
tex. recedendum, vt voluit Guid. Pap. & Al-
ciat. supra citati, quos non considerauit Odd.,
qui propterea cum negare non possit textum
illum expressum esse, recurrit ad quendam
distinctionem illi penitus deuenientes, quas
si patenter, utique Bartin d. l. licitatio, & in
d. l. si tempora, dum illum adduxit, non fuisse
loquutus ita generaliter, & indistincte,

pro vt fecit. Quæ quidem Restitutio etiam
allegato textu, Religionis, quam & minoris,
& fisci, & Ecclesiæ priuilegijs gaudere non
15. negatur, fero magis concedenda videtur,
ex quo ad eius honorum stabilitum aliena-
tionem proceditur sine solemnitatibus ab
eius statuti requisitis, sed alia, & quidem
noua forma à Celsitudine vestra tanquam
magno Magistro præscripta, vt Alberic. in
cod. §. tradit num. 4. etiam ex mente eorū,
qui in ita simpliciter dictum §. intelligit,
& præsertim respondendo totaliter absolura,
sed adhuc in luspensio remanente, & instru-
mento nõ celebrato, ex notat per Cremat.
d. sing. 4. per Bueri d. decisi. 248. & per Stra-
d. part. 5. num. 8. quod nec simpliciter, sed
cum grano Satis fieri posse propositum, si
scilicet notabiliter, & verè Religio ipsa læsa
est, & ad nouum incantum deuenire videa-
tur expediens, etiam habito respectu ad
16. situationem ipsius Religionis, hoc non tã-
tum attendatur augmentum nouæ obla-
tionis in quingentis, octingentis, & vitra
pretij scutorum 703. Iam primo per Lanfran-
chium oblato, & eiusdem Religionis asser-
17. tio valoris octomillium, hoc & vitra, sed &
ratio habeatur fidei publicæ, & quantum in-
ter sit loci piffactis proprijs non contrahere,
& in futuris negocijs secum contrahere
tem de facili non reperire ex his, quæ dis-
sertè colliguntur ex Alciat. d. conf. 12. col.
1. 2. & 3. & ex Alberic. in loco citato nu. 4.
& Bartolom. Cepol. de simul. contrah. in
2. præsump. num. 11. quod totum compen-
diosè peritruxisse videtur Iureconsultus in
d. l. & si sine dolo dist. §. 1. ff. de minorib. in il-
lis verbis, quod circumscriptè erit faciendum,
18. hoc vt scilicet secundum gl. ibi admittatur
noua licitatio, quasi quid non ex abrupto,
sed re bene pensata, & ex Causa conceda-
tur, vt & Alberic. ibidem aduertisse videtur
in princip. dum verbum illud circumscriptè
interpretatur Et ex his, quæ verè, & com-
muni Doctorum calculo recepta, immo
potius ab omnibus nemine contradicente
approbatæ, & iuribus, rationibus, & authori-
tariis corroboratæ reperitur, propositis
difficultatibus satisfactum credimus, ea ta-
men libentissimè cuiuslibet rectius sentien-
tis Iudicio subiicientes, possimum autem
Celsitudinis vestre in cuius personis Scrinio
omnia iura clausa esse dicuntur. Anno 1603.
Florentiæ.

Compellatum fuit præfens Consilium de-
cisum per me Petrum Caballum habito
tamen prius colloquio cum Clarissimo D.
Paulo Vinta Auditore, & Aduocato fisci
suz Celsitudinis Serenissimæ Iureconsulto
pentissimo, & Senatore Florentino, cum
ambo

inuentarium ead. parte prima, ubi quod ha-
res non conficiens inuentarium ex praece-
pto, vel remissione testatoris non tenetur
3 legatarijs ultra vires hereditarias, † quia
quo ad eorum praedictum potuit dictum
inuentarium prohibere, seu remittere, li-
cet non ad praedictum creditorum, cum
potuisset ab initio illis non relinquere,
4 † Respectu vero alimentorum moris sui,
quia cum debeantur per Reum conuen-
tum tamquam hereditum eius, qui ea presta-
re dictis Puellis tenebatur de iure ex noratis
per Bar. in tract. de Aliment. num. 40. & 41.
vers. quero an extraneus haeres, debentur
secundum facultates defuncti, I. cum ali-
menta, ff. de aliment. & Cibar. legat. Offi-
cio, vers. si vero praetor, & vers. hoc amplius
& vers. sed si pater, & I. ius alimentorum, in
prin. & in §. fin. ff. vii. pupill. aduca. debeat,
& I. 2. in prin. C. de aliment. pupill. praestan.
Alber. in quarto, num. 2. ff. de iudo. Franc.
5 Mar. decif. 886. nu. 2. part. 1. & in his etiam
ratio habenda est ultra facultates defuncti,
consuetudinis eiusdem Regionis, quali-
tatis, & aetatis alimentarij, & vaticrans tem-
porum, ut dicunt Rom. consil. 289. in prin.
Alex. in addit. ad Bar. in d. l. 2. C. de aliment.
pupill. praestant. in addit. in verbo quod
plerumque ad finem, & laus, & melius
Bar. in tract. de alim. nu. 2. ver. quod legat-
a sunt alicui, & Franc. Marc. decif. 118. nu.
2. in 2. parte, & probatur in I. cum vnus, §. si
& in d. l. cum alimenta, ff. de alim. & Cibar.
legat. in l. si cui annuum, ff. de annuis legat.
& in l. cum hi, §. modus autem iuncto vers.
sed & peronorum, & vers. leg. ff. de transac.
6 † & cum non constet de viribus hereditatis
& facultate defuncti, nulla potuit fieri liqui-
datio, nec certa taxatio, dato etiam, quod in
reliquis in ea re considerandis sufficiens in
processu fuisset probatio, & tanto minus di-
cta taxatio fieri potuit, ex quo eisdem Puel-
lis alimentarijs fuit Dos à defuncto legata
in testamento, in certa, & taxata quantitate,
quae tamen ad aliam minorem reduci po-
tuit, si ad eam summam taxatam heredita-
ria vires non sufficerent, ut in capite ipsorum
7 dotium diximus, † nam quando alimenta-
rijs Dos relicta est à testatore, utique alimen-
ta, quae praeter Dotem debentur, à bono vi-
ro arbitranda sunt, non pro viribus heredi-
tatis, sed pro modo legatae Dotis, eaque cre-
scunt crescente aetate, ut est tex. ad litteram
in d. l. cum vnus, §. fin. ff. de alim. & Cibar. le-
gat. quasi vnus, ut ibi inquit gl. eodem mo-
do defunctus videatur dilexisse in alimentis
quo dilexit in dote, quod ex superabundan-
ti dictum sit, cum sufficiat ad excludendam
taxationem, non constare de facultatibus

defuncti, & eo magis, quia videtur Bart. in l.
Imperator, in fin. num. 1. ff. ad Trebellian.
† leges dicentes, quod alimentum debent mo-
derari secundum facultatem patrimonij,
debent intelligi respectu fructuum ipsorum
bonorum, non autem valoris eorum, quod
& tradit Roman. consil. 329. ad §. fin. num. 3. 1.
ver. praeterea per legem qui bonis suis, ff. de
cess. bonorum, & facit d. lex. I. ius alimentor-
um, post princ. ff. vii. pupill. educat. debeat,
9 † adeo quod si fructus hereditatis non iusti-
cerent ad ipsa alimenta, non teneretur ha-
eres proprietatem vendere, ut ex pretio ali-
menta praestentur, ut in puncto decidunt
Bar. in d. l. cum alimenta, in prin. ff. de alim.
& Cibar. legat. & ibi addentes ad eum, & I. ius
idem addentes ad eundem Bart. in d. l.
Imperator post Ang. ibi, ff. ad Trebell. & pre-
sertim Pomat. in apostil. in verbo vltimo di-
cit, Roman. in eadem l. Imperator, qui eam
legit cum l. si heredi 47. nu. 8. ver. nota vlti-
mo, Franc. Marc. decif. 323. nu. 2. vers. sed
in contrarium parte prima, nisi quando ali-
menta essent praestanda ei, ad quem sunt re-
uerfura bona, qui scilicet fururus est haeres,
quia tunc proprietatem potest vendi, ut illa pre-
stentur. Roma. in d. l. Imperator sub d. nu. 8.
in fi. & ibidem Pomat. in addit. ad Bar. in d.
verbo vltimo dicit, & sentit licet non mul-
tum clare Franc. Marc. decif. 323. nu. 2. ad
10 fin. part. 1. † Interim tamen volui certum
quid singulis mensibus ad bonum compiu-
rum dictorum alimentorum dictis pupillis
praestari, ne donec taxentur, videat, & vestitu
carcant, iuxta tradita per Bar. in tract. de Ali-
men. num. 43. vers. item Monachus. Anno
1603. Florentie.

E P I T O M E.

Quod haeres tenetur soluere legata, & sa-
tisfacere creditoribus hereditarijs. Et
quid si ob eius delictum, hereditas
confiscata sit eo Bannito. Quid si postea
fuerit rebannitus. Et an & quando
intelligatur etiam restitutus ad bona,
& successive tenetur ad debita.
Et an Legatarius, cui Legatum fuit
aliquid sub conditione potestativa,
(quam ob captiuitatem adimplere
nequieuerit) si postea reuertatur, de-
beat consequi Legatum totius tempo-
ris, & sic durante etiam captiuitate
Ite.

10. De qua materia, & de iure Postlimini multa hic dicuntur.

SYMMETRIUM.

1. Haeres tenetur prestare legatum. & cogi potest adione personali, & etiam hypothecaria, si possidet.
2. Haeres an dicatur liberatus ab onere solvendi legatum, si post adeptam hereditatem fuit intestatus cum confiscatione bonorum, & inf. num. 4.
3. Agens contra fiscum pro excorporando legato non liberat heredem, ob cuius delictum hereditas fuit confiscata. ibidem.
4. Fiscus in bonis confiscatis succedit in locum heredis, & tenetur satisfacere creditoribus declarari supra.
5. Haeres bankrupt si in gratiam restituitur, an adhuc sit obnoxius debitoribus hereditariis, vel sit liberatus, pulchre explicatur.
6. Bannitus praesentatur restitutus ad omnia bona, nisi doceat contrarium, & ideo tenetur creditoribus.
7. Legatum in diem Nuptiarum tantum, dicitur conditionale, & non debetur nisi adveniente conditione.
8. Debitum annui assensus a creditore remissum debitori, ipsius debitoris fructus auget, sicut autem remissionem minuebat.
9. Legatum annua praestationis fructuum bonorum immobilium non est unum, sed multiplex, singulis annis debetur, & variatur ibid.
10. Legatum fructuum bonorum immobilium praestandum est ad ratam fructuum deductis expensis.
11. Folia Mori, quibus vermes seriaci restantur, dicuntur fructus bonorum stabilium.
12. Sues seu Porci appellatione se momentum veniunt ibidem.
13. Fructus pendente captivitate percepti, captivo reuocari debentur, & semper ab ipso reuocari percepti fuisse iure Postliminii intelliguntur. (Captus ab hostibus, & reuersus praesentibus reuocari fuisse in Civitate iure Postliminii, adeo quod si restator legasset centum alicui si in Civitate permansisset, debet habere legatum, ibidem.)
14. Postliminium est ius rei recuperandae, non restitutum restituentis.
15. Postliminii filio quoad omnem iuris effectum de aequitate habetur pro veritate.
16. Aequitate naturali cessante, filio cessat, ibidem.
17. Verba testatoris sunt naturaliter, & non civiliter intelligenda.
18. Condicio pro forma a Testatore tradita est ad iugum adimplenda, nec potest adimpleri per aquipollens.
19. Inclusio unius est exclusio alterius.
20. Verba ista si casu quo a testatore prolata limitari dispositionem, eamque restringunt, & vo-

16. magis flante dictione taxativa tantum, ibidem.
17. Clausula (& non aliter, nec alio modo) restrictio non importat, & extensionem excludit.
18. Fictio translativa qua dicitur, & qualiter exten-
19. datur, & quae requiruntur ad eius essentiam, & ut locum habeat.
20. Captus, & reuersus ab hostibus non potest recuperare, nisi illud ius, quod habebat tempore captivitatis.

CONSILIVM CXXXII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Ausa ad referendum de iure mihi commissum per Excellentem Iureconsultum D. Miniatum specialium Mi-piatensem Iudicem ordinarium Civitatis Pistorii inter D. Iacobum olim Matthei de Belincionibus nomi-

ne suo, & aliorum agentem ex vna parte, & D. Petrum quondam Zenobii, etiam de Belincionibus Reum conuentum ex altera, quampiora continebat capita, in tribus quorum pro ipso Actore iudicandum retuli, in alijs vero pro Reo, prout ex infra scriptis apparet.

Quo ad primum Caput librarum Centum debitarum D. Alexandri Aetoris sorori pro eius dote sibi, cum nuberet, legata per S. Grimum Belincionum, cuius est haeres dictus D. Petrus, nullum videtur dubium,

¶ Quia dictus haeres, dictum Legatum praestare teneatur, cum pro eodem actione personali tanquam haeres defuncti, sed etiam hypothecaria, ut ipsius defuncti bonorum possessor conveniri potuerit, iuxta l. primam cum ibi not. C. commun. de legat. nec d. Domino Petro prodest ipsum post adeptam hereditatem bannium fuisse, & omnia eius bona confiscata, dictamque D. Alexandram sententiam obtrinsisse aduersus fiscum, ut sibi dictae lib. Centum soluerentur ex dictis bonis confiscatis, quia si quod ex hoc liberatus fuerit ab omni re alieno, nec a Creditoribus molestari possit.

¶ Et debitor, C. de sent. pass. & l. pen. C. de fiducijs, & utrobique Doctores, Grammatici, decis. 85. in fin. num. 5. & 6. Boss. in pract. crim. art. de proclama. quod sit bon. public. sub num. 14. ante fin. em. vers. aduerte tamē quia fiscus, Peregr. de Iur. fisci lib. 5. tit. 1. de public. bonorum num. 55. vers. & adeo

debitor liberatur, ¶ sed Fiscus, qui loco haeredis

redis habetur, & successor est, in illius locū subintrat, & Creditoribus satisfacere tenetur. l. si marito in princ. ff. solut. matrim. l. 2. C. ad l. Iulianā de vi public. & privat. Boff. vi. supra, & antea tit. de bonor. publicat. num. 11. & seq. vers. an fiscus, Peregr. d. tit. 1. num. 53. vers. secundum effectus est, & num. 54. post medium, vers. sic etiam, & est communis opinio. Crauet. cons. 263. nume. 7. vers. sed præmissis, sequitur Clar. in pract. criminal. quest. 78. num. 19. vers. sed an teneatur Fiscus, Franc. Beci. cons. 17. num. 5. vers. & in Fiscum, Corn. cons. 190. nume. 4. vers. in super Fiscum, lib. 1. † In tantum quod si postea debitor ipse redeat in gratiam, nō teneatur ad antiqua debita, nec molestari possit à prioribus Creditoribus, etiam in bonis postea quesitis, quæ dicuntur quesita per nouum hominem, qui nihil negotij amplius habet cum prioribus Creditoribus suis. Tutor filiorum, & ibi scribentes, C. de sent. pass. Alex. in d. l. si marito num. 4. vers. querit Bald. ff. solut. matrim. Boff. d. tit. de proclam. quod fit bonis public. sub num. 14. vers. aduerte tamen quia Fiscus, Peregr. d. tit. 1. de public. bonor. sub num. 55. post vers. sic, & adeo debitor liberatur, quoniam responderetur, quod prædicta procedunt, quando penes fiscum extant bona condemnati sufficiens ad satisfactionem Creditorum, secus autem si non sufficiunt, quia tunc nō liberatur debitor, cum Fiscus non teneatur ultra vires bonorum, sed tantum modo pro quanto capit, & non ultra, Corn. cons. 190. sub num. 4. vers. & dato lib. 1. Boff. tit. de bon. public. num. 23. Peregr. d. tit. 1. nu. 64. vers. quarto heres tenetur, & est communis opinio etiam nullo per ipsum Fiscum confecto Inventario. Clar. in pract. crim. quest. 78. num. 30. vers. vnum scias. Præterea responderetur, quod prædictæ liberationis debitoris locus non est, quando recuperant bona amissa, vel eorum partem sub nomine quotæ, quia tunc ad onera, & debita antiqua reuertitur proportionabiliter pro rata bonorum recuperatorum, d. l. si debitor, & d. l. tutor filiorum, C. de sentent. pass. Alex. in d. l. si marito nu. 4. Boff. d. tit. de proclam. quod fit bonis publicat. sub d. num. 14. dict. vers. aduerte tamen quod Fiscus, Nell. in tract. de Bannit. in prima parte tertij temporis, quest. 21. & præcipue quando Creditores in termino citarum, seu Bannimentorum publicari solitorum, vt pretendentes lus, vel interesse in bonis Confiscatis comparuerunt, dictis proclamationibus contradixerunt, & eorum iura deduxerunt, vt in proposito nostro euenit, ex his, quæ subijcit Boff. vbi supra num. 15. 16. † Et cum re-

bannitio manifesta sit ex proprio rebanniti ore, quæ & re ipsa patet, eo publicè per bannientis territorium decambulante plena esse intelligitur cum omnium amissionum restitutione, postquam ille eam limitatam, aut restrictam esse nō docuit, vt tradit Nell. in d. prima parte tertij temporis, questio. 4. plures ad hoc adducens rationes, † quod eo magis dicendum videtur, cum dictum legatum non si iam esset debitum, sed in die tantum nuptiarum d. Alexandræ leg. Titio Centum, §. Titio genero, vers. ante nuptias, ff. de condit. & demonstrat. quæ & si illud sibi debitum in bonis confiscatis declarari obtinuerit, nō tamen illud consequuta fuit ante tempus, l. Statius, §. Cornelio, ff. de iur. Fisci, vnde postmodum cum nupsit d. Domino Petto iam rebandito, & bonis recuperatis, iuste legatum prædictum ab eo petijt, l. cedere diem, ff. de verb. sign.

7 Quo ad secundum caput de portione affinis olim debiti D. Marthæo de Odaldis ab hæredibus ser. Grimi, & eisdem postea per dictum D. Marthæum remissi, putauit dictum D. Petrū teneri ad petita per Adorem, quia cum ei debeat præstare Ratam fructuum bonorum immobilium testatoris, quæ ab intestato ad ipsum pertinet, nulli dubium est, quod sicuti onus hoc soluendi affixum D. Marthæo fructus hæreditariorum bonorum stabilium, ex quibus erat soluendum, diminuebatur, ita remissum, & sublatum eos augeat, argumento l. fructus, ff. solut. matr. vnde sicut ante liberationem minorem fructuum Ratam propter dictum onus præstabat hæres legatario, ita ipso onere redempto maiorem præstare debet, cum deducta oneris impensa maiores sint fructus secundum l. supra allegatam, est enim legatum hoc præstationis annuæ fructuum, non vnum tantum, sed multiplex. l. si in singulos Annos, ff. de annuis legat. & l. cum in annos, ff. quando dies legat. cedit, singulisq; annis incipit deberi. l. nec semel, ff. quando dies legat. ced. ob idque variare potest, & vno anno esse maius, & altero minus, cum ex immobilibus præstandum sit, quorum redditus non est semper equalis, sed varius, argumento eorum, quæ Doctores tradunt in l. 2. C. de recond. vend.

8 Quo ad tertium de fructibus Arborum Morti, & portione Carnis Suinæ, satis esse existimauit dicere per D. Petrū Actori præstandam Ratam fructuum bonorum immobilium sibi ab intestato spectantium iuxta testamenti tenorem, quia hoc modo, & earum rerum fructus percipier deductis tamen expensis per dictum D. Petrum factis circa dictos Arbores, & earum fructus, &

folia, iuxta d.l. fructus, & habita ad fauorem
Aitoris ratione eius, quod Sues de fructib.
terra in alimentis percipiendis consumunt.
† Nam folia Mori fructus esse bonorum
stabulum non ambigitur, quemadmodum
& herbas, Glandes, & alia, quæ humi, vel in
Arbore nara Sues comedunt, l. frugem 77.
& l. qui fundum 205. ff. de verb. signific. lpsi
autem Sues immobilium appellatione non
veniunt, l. mouentium 93. eod. tit. & proinde
nec eorum Caro, & in prædictis tribus
capitibus pro Aitore censu. In alijs autem
omnibus pro abolitione Rei, de vno quorum
tantum omisissis cæteris veluti perspicuis,
& nulla iustificacione egentibus, rationes
reddere statui, quod eius postitemum
huius relationis Caput.

Quo igitur ad vltimum caput de annua
pæstatione fructuum petita per Aitorem
a præfato herede pro octo Annis, quibus ipse
Aitor stetit in captiuitate apud Turcas,
videbatur primo aspectu dicendum petita
fieri debere, ex quo enim postquam recessit
a Ciuitate, & districtu Pistorij captus
fuit ab hostibus, quam primum ab illis recessit
sit, tunc postliminij fructus in tempore captiuitatis
decursos recuperasse intelligitur, ac si semper
in Ciuitate, & districtu permanisset, prout
ex testatoris voluntate stare tenebatur,
quia retro creditur in Ciuitate fuisse, qui
ab hostibus aduenit, l. retro 16. ff. de capt.
& postlim. reuers. & sic reuerso perinde
omnia restituerunt lura, ac si captus ab
hostibus non esset, l. postliminij lus quita
post principium eod. tit. † Est enim postlimi-
nium lus amissæ rei recuperandæ, & in statum
pristinum restituendæ. l. postliminium 19.
in princip. tit. eod. Estque lus hoc quadam
naturali æquitate introductum, ut qui per iniuriam
ab hostibus detinebatur, postquam in fines suos
redijt, pristinum lus suum recipiat, ut subiicit
tex. in d.l. postliminium, ideoque dicit rex. in §.
si ab hostibus, Instit. quib. mod. lus patr. potest. solu.
quod qui captus ab hostibus est, si reuertatur,
omnia pristina iura recipit, quia postliminium
singulare, qui captus est, in Ciuitate sensper
fuisse quæ omnia latus offendit Barto. in l. si
is qui pro emptore, colum. 2. & seq. vers. venio
ad oppositiones, & infra, ff. de v. l. i. cap. †
Hæcque postliminij fictio veritati contraria,
quod ad omnem iuris effectum pro veritate
habetur, vt per Mascard. de probat. part. prima,
quæst. 16. num. 12. post Bar. in d. l. si is qui
pro emptore, col. 2. & sequen. cumque introducta
sit ex quadam naturali æquitate, ut dictum est,
merito locum habet, ubicunque dicta naturalis
æquitas militat, sicut cessat, ipsa naturali æquitate
cessant

te, vt declarat Bart. in dict. l. si is qui pro emptore,
col. 3. num. 2. vers. ad solutionem igitur, & iterum
in 5. quæst. princip. num. 44. vers. ad primum.
Quibus tamen non obstantibus visum fuit dictum
Aitorem non posse victoriam reportare, quoniam Set
Grimus testator expresse voluit d. Petrum
eius hæredes teneri, & obligatum esse ad dictam
pæstationem fructuum solum si, & casu, quo
dictus Iacobus, & alij habitent familiariter in
Ciuitate, & districtu Pistorij, & non aliter,
nec alio modo, adeo vt effectus sit, quod qui
ex prædictis non habites, non debeat de fructibus
ipsius participare, quia cum dictis modis, &
conditionibus præminatos omnes in dicta rata
fructuum sibi hæredes instituit, declarando quod
ille ex eis, qui staret in publico studio causa
studendi, & studeret, debeat de dictis fructibus,
vt supra participare, durante eius studio prædicto,
qua dispositione stante, prætenso d. l. i. cobi non
iuridica videtur, † quia in testamenti verba sunt
intelligenda naturaliter, & proprie, non autem
cuiuslibet, & sic. fin. C. de ijs, qui veni. ætatis
impetr. leg. fidei commissum, ff. de condit. &
demonstr. leg. Sratius, §. Cornelio, ff. de iur. fisci,
& optime Bald. conf. 373. num. 8. lib. 1. Anchar. conf.
225. num. 1. Curt. jun. conf. 145. num. 26. Manti.
de connect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 10. num. 1.
Surd. decis. 203. num. 1. Cephal. conf. 82. num. 71.
& seq. & conf. 111. nu. 3. 14 Maxime autem hoc
procedit, † in conditione, quæ in forma specifica
adimplenda est, & non per æquipollens impleri
potest. l. qui heredi, & l. Meuius, ff. de condit. &
demonstrat. & fortius cum testator vnum tantum
casum exceperit, in quo voluit fructus deberi
legatarijs, etiam si familiariter in Ciuitate, vel
districtu Pistorij non habitarent, † per quem
omnes alios casus exclusisse videtur Docto. in l. prima,
ff. de regul. iur. vbi Dec. num. 26. & Cagnol. num. 37. & seq. &
adhuc vrgentius cum testator in legato visis
fuerit verbis restrictiuis, si, & casu quo, quia
tunc dispositio extendi non potest villo modo.
Anchar. conf. 376. col. pen. vers. 3. hoc probatur,
Roman. conf. 131. num. 1. Alciat. conf. 37. num. 11.
& conf. 44. num. 27. lib. 9. Menoch. alios referens
conf. 243. num. 35. præcipue cum etiam adiecerit
dictionem tantum, solum, omnes alios casus
excludentem, Doct. in leg. prima, ff. si quis
lus dicenti non obtemperauerit. Crauer. consilio
201. num. 40. & seq. & multo etiam magis
cum addiderit aliam Clausulam † & non alijs,
nec alio modo, & c. quæ similiter restringit
dispositionem, & impedit extensionem, Menoch.
conf. 243. num. 43. Alciat. d. conf.

S Y M M A R I V M .

conf. 44. num. 38. qui etiam subdit num. 39. quod inducit quandam formam, à qua nō licet recedere. Crauet. d. conf. 201. sub num. 43. post verſ. & adeo præſcīta eſt, quod indubitanter admittendum eſt, cum non vna tantum Clauſula reſtrictiua, & extenſionē impediens, ſed plures ſimul concurrāt, quæ fortius operari debent, vſin iſtis terminis ponderat Crauet. d. conf. 201. nu. 42.

17 Præterea dicitur, quod in terminis noſtris iſta ſictionis ſpecies, quæ tranſlationis dicitur, ſeu extenſiua, & id quod vno modo, vel vno tempore exiſtit, ad alium modum, vel ad aliud tempus porrigit, & extendit, non poteſt habere locum, quia dup requiritur extrema habilia, quorum ſi quod deſicit, ſictio non procedit, vt per Bart. in d. li. ſi qui pro emptore, col. m. 3. num. 9. & ſeq. verſ. pro ſolutione, & in dicta ſequenti. princip. num. 43. quæ quidem extrema non concurrunt, nam & ſi vltimum extremum, à quo repenatur habile, quia ex quo redijt, ſtatim eſt liber factus, & ſus ſuum retro recuperat, tamen primum extremum, ad quod tu vis extendere, non eſt habile, quia tempore captiuitatis non habebat, ſed tantum quod ſibi tunc comperebat, vt declarat Bartol. in loco citato num. 3. & ſeq. & eſt reſponſio iuta, licet hactenus non ponderata; & ex his parer reſponſio ad allegata in contrarium, quia procedunt non ſecundum veritatem, ſed ſecundum ſictionem, quæ veritati contraria eſt, quam veritatem, & non ſictionē attendendam eſſe, teſtatoris verba demonſtrant, & quando etiam ſictio admittenda eſſet, ea tamen non procederet propter inhabilitatem extremi, ad quod, vt ex prædictis apparet. Anno 1603. Florentię.

E P I T O M E .

Caducitas quando ipſo iure incurritur, & quando non, & Mora ob Canonem non ſolum quādo, ſed quādo purgari poſſit, & quando tempus ſit declarandi Caducitatem; pulcre hic explicatur.

1. Tempus triennij ob non ſolutum Canonem incipit à die conceſſionis rei emphyteotice, & non à die deſtinatæ ſolutionis, vt caducitati locus ſit.
2. Mora de equitate Canonica ab emphyteota purgari poſſet aduerſus tempus Canonis non ſoluti. declar. nu. 9.
3. Caducitas non eſt nimis ſeſſimenter declaranda, ſed demum conductore non ſolum in mora conſiſtente, ſed lapſo etiam tempore, quod datur ad illam purgandam, & inſ. nu. 17.
4. Caducitas minus legitime declarata ſubſiſtetur per alteram caducitatis declarationem ſucceſſiue, & tempore debito ſaltim, & inſ. nu. 5.
5. Emphyteota negligentia non in ſoluendo Canonem conſiſtuit illum in continuata contumacia donec ſoluat.
6. Caducitas primo loco declarata, tempore triennij adhuc non tranſaſſo, ſi pendente lite triennij tempus fluxerit, tenet, & effectum habet.
7. Ius ſuperueniens aſſorice cauſa de præterito, illi prodeſt ad obtinendam intemporeſſam caducitatem declaratæ victoriam.
8. Caducitas ob Canonem non ſolutum, declaratione Domini ſequuta ipſo iure committitur obſque in dicis ſententia, aut alia declaratione.
9. Mora purgatio non admittitur, quando Dominus ſuam voluntatem declarauit circa caducitatem, idem quando executio conceditur à lege ipſo iure.
10. Pactum in inueſtitura appoſitum, quod non facta ſolutione per triennium conſtitutum, prædium emphyteoticum ipſo iure reuertiſſe intelligatur ad Dominum, qui poſſit propria auctoritate ingredi poſſeſſionem ſine licentia alienius in dicis, excludit purgationem mora.
11. Partes in dubio cenſentur voluiſſe ſe conformare cum iure communi.
12. Emphyteota Eccleſie ſecundum ius commune cadit à iure ſuo ob Canonem per biennium non ſolutum, ſed opus eſt declaratione caducitatis. Socus videtur ſtante pacto, quod ob Canonem non ſolutum per triennium quis cadat à iure Emphyteotico.
13. Pactum reſolutiuum excludit purgationem mora.
14. Emphyteota, qui contra pacta in inueſtitura contenta venit, ſibi imputet, ſi cadit à iure ſuo.
15. Mora purgatio non admittitur quando quis incurrit caducitatem ipſo iure, tum ex legis diſpoſitione, tum ex partium conuenſione.
16. Geminitio mixta, operatur in qualibet diſpoſitione.
17. Singula, quæ non proſunt, ſimul inſerta iurant.
17. Tempus declaranda caducitatis eſt duorum menſium poſt incuſſam caducitatem ob Canonem non ſolutum.
18. Emphyteota ob Canonem non ſolutum expulſus à Domino intra tempus purgandi moram non te

netur solvere, & per consequens non incurrit caducitatem declarata ut ibidem.

- 19 Emphyteota ad evitandam caducitatem teneretur solvere, vel saltem intra tempus purgandi moram, Canonem deponere.
- 20 Expulsio non impedit purgationem morae.
- 21 Emphyteota expulsus a Domino ob Canonem non solutum, non per hoc releatur a solutione Canonis decursi.
- 22 Morae purgatio non habet locum ob caducitatem ipso iure incurram, nisi per viam exceptionis fuerit opposita, alioquin non tollit effectum caducitatis.

CONSILIVM CXXXIV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Pponitur pro parte Fratrum de Guadagnis contra R. Priorem Ecclesie Sancti Felicis ad Emam, quod nimis propere egerit ad caducitatem prædij liquidarij per ipsos tenti, cum de mense Augusti Anno 1596. quo tempore declaravit dictos fratres cecidisse ab eorum iuribus, & prædij ad Ecclesiam fuisse reuersum, nondum ipsi Emphyteotæ defecissent in solutione Canonis in totum, vel pro parte per triennium continuum, secundum tenorem in Emphyteosim concessionis. Nam licet transactum esset triennium continuum à die destinata solutionis debiti Canonis, non tamen transierat à die celebrati contractus, seu obtentæ concessionis, quod tempus in hoc proposito inspicendum est, adeo quod cum concessio fuerit facta die 15. Augusti anno 1509. & Canon singulis Annis solvendus fuisset pro medietate in festo Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, & pro alia medietate in festo Sancti Ioannis Baptiste, non sufficiat quod transuerint omnes termini præfixi solutionibus per tres Annos continuos, quod Emphyteotæ non solverint, ut ab eorum iure cadant, sed necesse esset, quod decursum fuisset integrum triennium à dicta die 15. Augusti impetratæ concessionis numerandum, ut in terminis tradunt Alex. in leg. diuortio, §. ob donationes num. 10. ff. solut. matrim. & conf. 105. colum. 1. sub nume. 3. ver. sed dico primo lib. 3. Grat. conf. 79. nu. 8. §. lib. primo, Corbol. in trad. de Causis ex quibus Emphyteota iur. suo priu.

tie de excois priuati. ob non solut. canon. q. prima, in princip. & alij per ipsum allegati, & tanto magis cum etiam non expectaretur Prior tempus ad purgandam moram Emphyteosis ex aequitate Canonica concessum per dispositionem cap. potuit in fin. de locat. & subijcti Grat. d. conf. 79. sub nu. 10. & 11. quod cum ex arbitrio iudicis veniret taxandum secundum Communes traditiones, ut testantur scribentes in d. cap. potuit, Fulgos. conf. 7. in secundo debio nu. 6. Char. in §. Emphyteosis, quæst. 8. nume. 15. ver. item quero. Menoch. de arbit. Iudic. lib. 1. centuria prima, casu septimo num. 13. & 14. ver. septima fuit, & Corbol. d. titul. de causis priuati ob non solut. canon. limita. 41. quæ est vltima num. 15. ver. septima fuit, Theaur. dec. Pedem. 77. nume. 3. & Rot. dec. 172. num. 2. in prima parte in nouissimo diuersorum, saltem inspecta Emphyteotarum paupertate, & maxima temporis penuria duorum mensium fuisset. Bald. col. 157. num. 2. lib. 1. & clarus Fulgos. d. conf. 7. sub d. num. 6. & Corbol. dicta limitatione vltima in fine, qui alios refert, & ita sæpius vidisse iudicari testatur.

Sed huic obiectioni pro parte d. Prioris respondetur, quod est, quod prima declaratio facta fuerit ante lapsum d. Triennij à die Contractus, cum tamen postea Prior ingressus fuisset possessionem prædij tanquam deuoluti ad eius Ecclesiam lapsam longè dicto triennio à die receptæ inuestiture, dicitur ex hoc facto declarasse caducitatem, istudque per se satis fuit absque alia declaratione expressa præcedente, vel sententia priuationis, vel etiam absque aliqua partis citatione, ut concludit Ruin. consil. 186. in fin. num. 12. lib. primo, & alij, quos refert, & sequitur Corbol. d. tit. de caus. priuati. ob non solut. canon. ampliat. 45. nu. 3. quæ etiam in herato post longum temporis intervalum declarasse videtur, dum die 3. Aprilis sequentis Anno 1597. lapso per plures, & plures Menses dicto triennio continuo à die celebrati Contractus potest libellum coram Iudice pro caducitate ipsa per sententiam declaranda per quem actum intelligitur dictus Prior declarationem suam fecisse, ut in terminis tradit Dec. conf. 146. sub nume. 4. quem sequuntur Benint. dec. Bononiæ. 4. num. 4. & honsine Corb. d. tit. de caus. priuati. ob non solut. canon. dicta ampliatione 45. num. 1. ver. item conueniendū Emphyteotam, & vnde quamvis tempore primæ declarationis factæ per Priorem non fuisset incurta caducitas, & consequenter dicta declaratio nihil operaretur, tamen sufficeret post incursum exinde caducitatem alia

alia declaratio ex predictis de nobis Añibus
sequentibus facta per auctoritates supra ci-
tatas. ¶ Quibus additur, quod ex quo negli-
gentia Emphyteote in non soluendo Can-
one est actus successus, qui Emphy-
teotarum continuam continet Continua-
tiam, donec fiat solutio, si tempore decla-
rata Caducitas ea non erat perfecta, po-
tuit perfici postea, & illa perfecta ponit de
novo caducitas ipsa declarari, vt colligitur
ex notat. per Anton. de Butr. consil. 2. sub
num. 3. post medium, versic. nisi non infa-
ltiliter diceretur, & per Bero. consil. 1. 16. nu-
mero 12. libro 1. & tradit Surd. alios citans
decis. Mantuana 221. num. 18. & in proprijs
terminis nostris, si quod si tempore, quo fuit
declarata caducitas, vel his contestata, non
fuerint lapsa tempora ad eam inducendam
ob non solutionem Canonis, si tamen pos-
tea transeant pendente lite, caducitas dica-
tur commissa, quia coniungitur tempus de-
cursum post declarationem, vel ius pen-
dente cum tempore antea transacto, ¶ Ac
ius hoc superueniens Actori ex causa de pre-
terito illi prodest ad obvenendam superca-
ducitate victoriam, tradit Capic. decisio. 16.
sub num. 6. post versic. sed quoniam, quem
sequuntur Put. decisio. 426. in prin. ip. lib. 3.
& Corbol. alios citans d. tit. de cau. priu.
ob non solut. can. in. ampliat. 16. in fin. sub
num. 4. & Surd. d. decis. 221. num. 25. versic.
facit etiam.

Nec quæ de purgatione morte dicta sunt
obstat videntur, quoniam vera, & Com-
munis Doct. sententia est, si quod caducitas
propter non solutionem Canonis iniqua
Domini declaratione ipso iure communi-
tur, neque iudicis sententiam, aut declara-
toriam requirit. Alexand. in quens ita com-
muniter tenet, consil. 6. sub num. 18. & plu-
ribus sequentibus lib. 3. Corb. consil. 165.
num. 2. & seq. lib. 2. Capol. consil. cum 15.
num. 3. in fin. & num. 4. & videns ita com-
muniter sentiri, Dec. consil. 146. numero 8.
versic. non obstat allegata, ubi ait esse Com-
munem; Ruin. consil. 133. num. 6. lib. 1. con-
sil. 57. num. 2. lib. 4. in fin. 2. num. 12. C. de
Iure Emphyteotico, Tirac. in l. si va-
quam, in verbo, reuertatur, num. 10. & seq.
& iterum num. 18. & seq. Codic. de reuo-
cat. donat. Clarus in §. Emphyte. 135. que-
stio. 9. versic. aut vero quæris, inquit, in
practica non esse aliquo modo recedendum
ab hac opinione, quam communis Doctori-
um Schola, & Consuetudo approbavit,
Caball. in addit. ad Butr. d. consil. 22. sub
numero 1. in verbo, Canonem littera D. &
nouissime Corbol. d. tit. de cau. priu. ob non
solut. Canon. ampliat. 45. nu. 1. qui & com-

munem, & in practica obstatatam Titetur,
& veram nu. 104. vanis rationibus ostendit,
¶ quomodo in casu non admittitur purgatio mor-
ta, quando Dominus declarauit suam vo-
luntate in super caducitate, nam cum dec-
rata ipsius homini voluntate statim em-
phyteota ipso iure priuatus intelligatur, nec
aliqua ientia declaratoria requiratur, vt so-
pra probatum est, non videtur tractandum
de purgatione morte, vbi enim executio fit
à lege ipso iure abique alia declaratione,
mora purgati non potest, ita in indiduo
dicit Dec. d. consil. 146. num. 4. post versic.
vltimo non obstat, & ante eam Capol. in
tractatu cautel. cautela 135. incipiente tu-
tes, quod Emphyteota, cuius quibus con-
uenit lat. in d. l. 2. num. 79. Gozadin. consil.
57. num. 16. versic. tertio respondeo, Rip. in
Lii in iuliam, num. 38. ff. de verb. obligatio.
Cotta. uenior. verbo, Emphyteota non solu-
uendo, versic. est verum, Dec. consil. 138.
col. 3. sub num. 6. post versic. sic ergo, & in-
finito alij quos refert, & sequitur Tiraq. in
d. l. si vnquam, in verbo, reuertatur, nu. 310.
& 311. quæ opinio vbi aliquam in iure pa-
teretur difficultatem ex his, quæ congerit
Corbol. dicta limitatione 41. num. 6. & seq.
versic. extenditur secundo, admittenda ta-
men esset in hoc casu propter expressam
conventionem factam in Instrumento con-
cessionis, si quod non facta solutione Ca-
nonis per triennium continenti, vt supra,
Prædium ipso iure, & factio reddat, & re-
ueritum esse intelligatur ad Ecclesiam, &
eius Rector possit propria auctoritate, &
sine licentia alicuius Iudicis, vel Curie illud
ingredi; quod quidē pactum debet aliquid
ultra ius commune operari, nec debet esse
superfluum, & sine aliqua operatione, iux-
ta dictum Bald. communiter approbatum
in Rubr. C. de contrahend. emptio. quæ 17.
num. 16. ad quod faciunt, quæ tenent Ol-
drad. conf. 215. sub num. 12. versic. præterea
verbum liberè, & magis in terminis nostris
Cuman. consil. 3. sub nu. 1. post versic. in con-
trarium, Afflic. decisio. 174. numer. 3. & 4.
& Tirac. d. verbo reuertatur num. 136. &
alij relati per Corbol. dicta limitatione 41.
num. 15. versic. tertio videtur, & quamuis nō
desint, quæ contrarium teneant, quod adhuc
purgatum morte fit locus, vt per Corbol.
ibi, tamen eorum opinio non procedit in ca-
su isto, in quo pactum non est conforme di-
11 ipso boni iuris communis, si tam ipso Do-
ctor. illi volunt, quod partes voluerint se ob-
formare, & prouide, quod in hijs operetur,
veluti expressum eius tantum, quod a iure
subintelligebatur, sed est difforme, & di-
uersum à iure communi, cum pactum im-
ponat

- ponat Caducitatem ob non factam solutionem per triennium, † & tamen secundum Ins Commune sufficit biennium, cum simus in Emphyteota Ecclesie, ut fuit textus apertus in d. cap. potuit, & in d. Auth. qui rem, adeo quod cessat ratio predictorum Doctorum, & maior partis negligentia in non soluendo deregatur, ut propterea merito morte purgationi non datur locus, pro quibus bene facit Grat. conf. 93.
- 23 nu. 61. verfic. secundo quis, lib. primo † ubi quod quando in Instrumento adest pactum resolutionum Contractus ipso iure in aliquem euentum, numquam admittitur purgatio mortis, si casus ille eueniat, & loquitur in terminis nostris, in quibus cum sequitur Put. decif. 66. lib. 3. & idem vult Rota decifio. 571. num. 3. in prima parte in nouissimis diuerforum, & optime ante eos hoc tenuit Afflic. d. decif. 174. num. 3. qui pariter loquitur in proposito nostro, & in contractibus
- 24 eadem pacta continente; † Nec nouum est, quod Emphyteota à iure suo cadat veniens contra pacta concessione, Bald. in l. fin. §. fin. in vlt. col. sub num. 6. ibi si enim res, C. comun. delegat. in l. vnica §. in primo numero. 13. verfic. fallit si deficiat C. de caduc. tollend. & in l. fin. in vltim. not. ante numerum tertium C. de iur. Emphyteot. la. in l. 1. num. 17. verfic. item secundo eod. tit. adeo quod stante Caducitate ipso iure incurritur
- 25 la tum ex lege, tum ex conuentione, nimirum non est si locus non sit purgationi mortis, etiam quod cessante pacto fortè aliud dicendum esset, argumento l. Ballista, cum ibi notat. per Doctores, ff. ad Trebell. solet enim geminatio multum operari, & varios effectus parere, ut ibi notant Doct. & in alijs locis vulgaribus, & in proposito ob concursum plurium clausularum ad fauorem Domini directi, quantum multæ leguntur in concessione, de qua agitur, notat Afflic. d. decifio. 174. numero 4.
- 26 † Solent namque quæ singula non profunt, simul collecta iuuare, ut latissime probat Ant. Gabr. tit. de probat. conclus. 1. in prin. Vterius dicitur, quod cum tempore adeptæ possessionis per Priorem lapsi essent dies 55. post triennium à die celebrati contractus, & nulla canonis solutio, aut depositio fiota reperitur, non est quod agatur de immatura expulsiōe emphyteotarum, eo quod non
- 17 non esset decursus tempus duorum mensium ad purgandam mortem concessum, quia ut supra dictum est, opinio communis & vera non est, quod sit duorum mensium sed iudici arbitratium, dum modo tamen dicrum spatium duorum mensium non excedat, ut precipue dicit Corbol. supra citatus,

d. limitatione vltima, in fine, adeo quod factis superius videmus fuisse tempus illud fere dictos duos menses attingens, & quando predicta non procederent & purgationi morte loquens fuisse, etiam quod de iure, & ex eo mentione caducitas ipso iure incurri fuisset, dicitur quodcumque nec tempore adeptæ per Priorem possessionis, nec postea tempore porrecti libelli super ipsa caducitate coram iudice, nec vniquam exinde pendente lite, & ea diu, & per multas instantias vniuersa emphyteote soluerunt, nec quidē deposuerunt canones decurios, frustra agi videtur de purgatione ipsius mortis, quæ ad simum duorum mensium terminum habebat, nec illi excludere poterat, ut affirmat Corb. d. l. 41. quæ est vltima in fine, & dictum fuit in

18 pra; † Nec ad rem facit, quod antequam lapsi essent dicti duo menses, Prior accepit possessionem prædij, & quod adeo dicitur Emphyteote, tanquam non possidentes, non tenebantur soluere Canonem, & proinde nec ex non solutione potuerunt ab eorum iure cadere secundum communem, & veriore, & equiore Doct. sententiam, de qua attestatur Clar. in d. §. Emphyteosis, questio. 8. num. 5. verfic. sed quæro. Quia respondetur, quod non agitur de Canone decursu post adeptam per Dominum directum possessionem, in quo casu procedit dicta Conclusio, sed agitur de Canone decursu ante apprehensam per Ecclesiam possessionem, & propter cuius non factam solutionem debitis temporibus Emphyteote ceciderunt ab eorum iuribus,

19 † quem quidem soluere, vel deponere tenebantur intra tempus ad purgandam mortem concessam post iam decursum integrum triennium continuum à die celebrati contractus, si per nam caducitatis incurri querere volebant: vnde licet tempore expulsiōis non esset lapsum integrum triennium, debebant nihilominus mortem purgare, & canones decurios soluere, aut deponere iura tempus congruum, & possessionem recuperare, † quia expulsio non tollit emphyteosis ius, & facultatem purgandi Mortem, ut concludit Aluar. Valase. in traq. de iur. emphyt. q. 1. num. 8. verfic. quarto limita, & ante eum videtur sentire Bal. in Authen. qui rem sub m. i. ante finem, vtriusque nihil est peritum, & ibi etiam addentes ad curia

22 C. de Sacrotrā. Eccles. † quia Emphyteota Ecclesie etiam quod fuerit à Domino expulsus, teneatur canonem pergentes, & tempore expulsiōis iam debitos soluere, nec ab eis propter dictam expulsione potest se excusare, vtes text. apertus, in d. Authen. qui rem, & ibi notant gl. & Doctores, Cast.

in l. Colonas, nu. 3. in ff. locat. Clar. in d. §. Emphyteosis, quaest. 10. num. 2. versic. quæ-
 20 nunc in fine. † Præterea dicitur, quod
 cum lapso triennio continuo a die conces-
 sionis ob non solum Canonem emphy-
 teotæ ceciderint ab eorum iure, & caduci-
 tas ipso iure inducta fuerit statim, purgatio
 autem moræ ex quadam æquitate conce-
 ssa sit, vt vtrumque supra probauimus; non
 videtur posse de dicta purgatione moræ nra
 clari, nisi per viam exceptionis, l. qui æquita-
 te, ff. de doli except. cum ibi notat. quæ exce-
 ptio cum non fuerit per partem opposita,
 minime sublatus est effectus caducitatis ip-
 so iure inductus, nec in hoc iudex supplere
 potest partis non excipientis defectum ad ip-
 sam Ecclesiam agentem repellendam, vt
 post Bar. in l. si vnus, §. pactus ne peteret, nu.
 18. in 1. & 2. notabili, ff. de pactis, in l. lecta,
 nu. 19. ver. quæro vtrum, ff. si cer. pet. & in l.
 eum qui ita §. 6. qui ita nu. 4. ver. moueo ti-
 bi, ff. de ver. oblig. & in l. exceptionem, nu. 4.
 ver. sed quæro, & in lectura antiqua, in fine,
 nu. 12. C. de probat. Abb. in cap. exceptione,
 nu. 14. ver. ad idem queritur extra de excep-
 ptio. & plures alios, late tradit Tirac. in d. l.
 si vnquam, in verbo reuertatur, nu. 345. &
 434. C. de reuoc. donat. & secundum prædi-
 cta reruli admodum Magnifico, & Reue-
 rendo Domino Donato Malegonnellæ De-
 cano Metropolitana Ecclesiæ Florentiæ in
 dici delegato, & Commissario Apostolico
 inter superscriptas partes confirmando sen-
 tentiam per admodum Illustrissimum, &
 Reuerendissimum Do. Alexandrum Cae-
 ciam nunc meritissimum Episcopum Pi-
 storij, tunc vero Vicarium Illustrissimi Car-
 dinalis Archiepiscopi Florentini. Anno
 1603. Florentiæ.

EPITOME.

*Proxenetæ, Mediator, & huiusmodi
 an sint testes idonei, & an dictum
 vnus testis minus idonei suppleatur
 per dictum alterius testis idonei, &
 quando testes sunt hinc inde pares, qui
 bus magis credendum sit.*

SYMMARIUM.

- 1 Testes duo contestes circa locum, & tempus, &
 de propria scientia deponentes optime pro-
 bant.
 Pax vna praualeat mortui, ibidem.

- 2 Proxenetæ regulariter non est idoneus testis, &
 num. 14.
 3 Proxenetæ in causa matrimonij est testis ido-
 neus.
 4 Iudicis ab arbitrio pendet quanta fides testibus sit
 adhibenda.
 5 Testes etiam inhabiles admittuntur quando præ-
 sumptio iuris concurrat cum eorum dicto.
 6 Testium defectibus an suppleatur ob idoneitatem
 & integritatem aliorum testium, quamuis sin-
 gularium circa locum, & tempus.
 7 Testes actoris in paritate an præferantur testibus
 rei, & nu. 12. & 13.
 8 Testibus pro actore affirmantibus magis creden-
 dum est quam testibus negantibus pro reo.
 9 Negativa conuicta loco, & tempore an præpon-
 deret affirmatiue, & nu. 10. vbi late.
 10 Eius melius imprimatur in intellectu, quam non
 ens.
 11 Testibus verisimiliora deponentibus magis cre-
 dendum, & inf. nu. seq.
 12 Testi minus idoneo creditur, quando verisimilia
 deponit.
 13 In paritate affirmatiue, & negatiue standum est
 testibus verisimiliora, & probabiliora deponen-
 tibus, iuxta l. ob Carmen, §. si testes, ff. de tes-
 tibus.
 14 Testes minus idonei admittuntur in probando ma-
 trimonio, & dotis promissione.
 15 In dubio semper pro dotibus iudicandum est.

CONSILIVM CXXXV.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in-
 tellectum meum.*

N causa mihi ad refe-
 rendum commissâ,
 per Magnificum D.
 Vicarium terræ Ple-
 bis Sæcti Stephani in
 ter Petrum Ioannem
 de Martinis a Monte
 alto actorem ex vna
 parte, & Baptistam de
 Stelladoris a Cirigno
 Reum conuentum ex altera,
 putavi partes
 dicti Domini Vicarij esse in pronuntiando
 ad fauorem Actoris pro confiscatione
 scutorum sexcentum sibi pro Dote Mar-
 gheritæ eius Vxoris promissorum ab Au-
 gustino de Stelladoris, cuius est heres di-
 ctus Baptista Reus conuentus, cum de tali
 promissione deponant quattuor testes, qui
 conclusioni parentelæ, & promissioni dotis
 fuerunt præsentis, & omnino circa locum,
 tempus, & substantiam verborum Conte-
 stes, quibus standum videtur, tam respo-
 1 ctu numeri, † cum duo ad hoc sufficerent,
 l. vbi

l. vbi numerus, ff. de testibus, quam respectu fidei, cum nō minus vix vocati testium, quam mortuū Instrumētum credendum sit, l. in exercendis, C. de fide Instrumētorum: Et licet duo ex dictis testibus fuerint mediatores ad Matrimonium, & 3 Notem, nihilominus probant, quia quamvis regulariter proxenetæ non videantur idonei testes, quando non deponunt vtraque parte volente, sed vna tantum infirmitate, etiam si sponte testificarentur, & etiam si nullum sentiant commodum, vt in hoc casu propter affectionē, quam habere præsumuntur, quod negotium ab eis gestum suum fortiaur effectum ex veteri, & receptiori Scribentium sententia, de qua attestantur Imol. consil. 134. num. 2. Alexand. consil. 13. num. 1. lib. 1. consil. 128. num. 1. lib. 2. consil. 154. num. 5. lib. 5. Ruin. consil. 34. num. 1. consil. 164. num. 6. lib. 4. consil. 99. numero 5. lib. 5. & alij plures, quos referunt, & sequuntur Gabr. tit. de testibus, conclusio. 20. num. 1. & seq. & Strac. in tract. de proxenet. in 4. parte, in princip. sub num. 4. versic. proxenetam igitur, & nouissimē Mascard. de probatio. lib. 2. conclusio. 1036. num. 2. 3. & 6. & Farin. lib. 2. q. c. in qu. 60. nu. 406. 408. & 409. ¶ Tamen in causa matrimonij, & dote admittuntur; integritate, & idonei censentur, vt concludit Ruin. d. consil. 74. num. 4. & pluribus sequentibus, versic. quibus non obstantibus, lib. 4. vbi hoc latē multis rationibus probat, & contrarijs responderi, quem refert Gabr. dicta conclusio. 20. in 7. limitatione, num. 10. & latius Strac. loco citato num. 12. & multis sequentibus, Mascard. dicta conclusio. 1036. sub num. 11. & 13. & Farin. d. qu. 60. nu. 442. in 16. lim. & nu. 445. in 17. lim. & licet multi eorumarium teneant, vt subdit Gabr. d. limit. 7. & copiosius Strac. nu. 17. & seq. ver. verum, & aduertunt etiam Mascard. d. concl. 1036. nu. 12. & 14. & Farin. d. qu. 60. nu. 443. & 446. tamen secundum eundem Strac. nu. 21. in fi. opinio prædicta Ruin. admittenda est quod ad hoc, vt non repellantur a testimonio, 4 ¶ sed iudicis arbitrio relinquatur quantum fides illis præstanda sit, consideratis circumstantijs, & qualitatibus personarū, & causæ, Farinac. d. qu. 60. nu. 445. & 447. dicens hanc esse veritatem, hocque casu procedere potest opinio eorum, qui generaliter voluerunt proxenetam altera parte non assensiente admittendum esse ad perhibendum testimonium sed iudicem considerare debere quantum illi sit credendum, & circumstantijs, & qualitatibus personarū, & causæ, inter quos in primis connumeratur. Abb. in cap. dilectorum, num. 3. extra de testibus cogend.

quem probant, & commendat Alex. consil. 127. in fin. lib. 7. Corn. consil. 33. num. 27. lib. 2. & alij quos ipse Strac. refert, & sequuntur vbi supra ante numerum 7. versic. tertia in proposito, cum quibus concordant Gabr. dicta conclusio. 20. sub num. 11. versic. limitata, & declarata, Mascard. d. conclusio. 1036. nu. 5. & Farin. d. qu. 60. nu. 414. in prima limitatione, quæ conclusio in casu præsentis magis accipienda est, cum pro eo, de quo deponunt proxenetæ, concurrat præsumptio, vt inferius opportuniori loco dicitur, ¶ quia tunc etiam testes inhabiles admittuntur Alex. in l. si duo patroni, colum. 1. numer. 7. versic. plus dicit, ff. de iureiurando, & in consil. 56. num. 22. in fine, libro secundo, & Gabr. dicta conclusio. 20. in prima limitatione, num. 4. & post eum Mascard. dicta conclusio. 1036. nu. 28. & Farin. d. qu. 60. nu. 438. in 12. limit. & fortius, quia cum dictis duobus proxenetis concurrunt alij duo testes idonei, qui nec circa matrimonium, nec circa dotem se interposuerunt, & optimē tam de matrimonio, quam de dote, & eius quantitate & promissione per dictum Baptista facta deponunt, qui quidem alij testes coadiuvant dictorum mediatorum attestaciones, & ad integrandam eorum personam sufficiunt, ¶ est enim nota traditio, quod testimonium defectus suppletur ex integritate, & idoneitate aliorum testium Bal. in l. si quis ex argentarijs, §. primo, in fine, ff. de ædend. Roman. consil. 486. in fin. Alex. consil. 56. num. 22. lib. 2. Ruin. consil. 67. num. 21. lib. primo. Corn. consil. 42. ad finem, lib. primo. Dec. in cap. causam quæ colum. prima, num. 4. de offic. delegat. Crauet. consil. 73. lib. num. 27. versic. similiter, Gabr. tit. de testibus conclusio. 5. in princ. vbi quamplures alios refert, & de comuni testatur, & in terminis istis tradunt Ruin. d. consil. 34. num. 6. & Corn. d. consil. 33. sub num. 27. circa medium versic. sed dubitatur, & Mascard. dicta conclusio. 1036. sub num. 28. & Farinac. d. questio. 60. num. 438. quod vult procedere Ruin. etiam si dicat alij testes essent singula res ratione loci, & temporis, quia ad hoc sufficerent quo ad integrandas personas mediatorum quamvis propter singularitatem non coadiuvarent aliorum dictum, sequitur Mascard. d. conclusio. 1036. sub d. num. 28. Nec probationi per dictos quatuor testes actoris factæ obstat contraria depositio aliorum trium testium ex parte rei examinatum, ¶ quia cum testes actoris sint plures numero, & qualitate si non superiores, saltem æquales paucioribus præferuntur, cap. licet causam, versic. ex præmissis igitur, extra de probat. l. ob carmen, §. si testes, & ibi glo. ff. de

ff. de testibus, l. prima, in princip. & in §. in omnes, vel plures, ff. de vent. in piciend. Gab. alios referens tit. de testib. conclus. 4. nu. 50. quibus in proposito nostro additur Roma. consilia 57. num. 1. tradens, quod quando vnius partis testes sunt plures numero, & testibus alterius partis paucioribus qualitate æquales, pro ea semper indicatur, quæ ex sui parte plures produxit: & quando etiam dicti testes a Actoris numero, & qualitate cesserint pares testibus rei, tunc adhuc magis credendum esset istis testibus actoris affirmatiuum deponentibus, quam testibus rei deponentibus negatiuum, glo. in l. diem proferre, §. si plures, ff. de arbitr. Bar. in l. prima in princip. numer. 7. ff. de ventre in piciend. Alexan. consil. 169. ad fin. num. 13. lib. 5. Aret. consil. 71. colum. 3. ver. sed quod isti probantes, & consil. 65. colum. 2. ver. sed salua iurisdictione, laf. consil. 13. colum. 2. ver. item isti lib. 3. & consil. 137. num. 9. ver. quinto ad idem lib. 4. Soc. reg. 426. in prin. Crau. cōf. 326. nu. 11. Gab. d. conclus. 4. nu. 1. vbi plures alios refert, tunc & licet quando negatiua coarctata est certo loco, & tempore, illius probatio sit par potest probacionis affirmatiue secundum Bar. in d. l. diem proferre, d. §. si plures in ff. de arbitr. & in l. hæredes palam, in prin. nu. 7. ff. de testib. Aret. in c. in nostra, extra de testib. col. 4. nu. 17. & seq. Cur. Sen. conf. 72. nu. 3. Soc. conf. 96. nu. 12. lib. 1. & d. reg. 426. in tertia fallentia, Gab. d. cōcl. 4. nu. 2. ver. l. limita, tamen secundum alios etiam in negatiua coarctata data in ceteris paritate magis creditur testibus affirmatiuis, quam negantibus. tunc Ex quo ens melius imprimatur in intellectu, quam non ens, quantumcumque; tunc ut scriptum Bal. in l. 2. circa fin. C. de re scin. venditio in l. testium, col. fi. C. de testib. & in l. actor, col. 3. C. de probat. Imol. in l. inter pares, col. 2. ff. de re iud. Aret. d. conf. 71. col. 3. circa finem, ver. & cum ex parte, & in d. c. in nostra col. 5. nu. 3. Soc. reg. 426. in tertia fallentia, Gab. d. conclus. 4. nu. 4. ver. contrarium, quorum opinio ubique dubio videtur procedere in casu isto, in quo cum probacione negatiue coniuncta non est affirmatiua, quia scilicet testes non deponunt de negatiua per mediū affirmatiue, nec testificando de negatiua testificantur etiam simul de affirmatiua, in quo casu procederet Bar. & aliorum sententia de æquali efficacia, & vi affirmatiue, & negatiue, sed est probatio negatiue simplicis per remotionem actus affirmatiui a sensu, quo casu locum habet opinio Bald. & Imol. de pteclatione affirmatiue, vt eleganter & per exempla clara conciliando hanc opinionum contrarietatem, tradit Aret. in c. in

nostra, de testib. sub nu. 21. in fi. & num. 22. ver. sed tamen pro nunc, quem sequitur Gab. d. conclus. 4. in casu 5. ver. concordat, & ubi etiam admittenda esset paritas probacionis negatiue, & affirmatiue, nihil hoc noceret agenti, qui plures testes habet affirmatiues, quam Reus negantes, vt punctualiter vult Bar. in d. l. hæredes palam, in prin. sub nu. 7. et notat etiam Afflic. decel. 324. nu. 2. ver. item datur excessus, et ita etiam Veneret expresse Aret. in d. c. in nostra, col. 4. nu. 27. et Soc. d. regula 426. in prima fallentia, et cum ex processu liquet Baptista in domum propriam recepsisse dictam Margheritam infantem propriæ vxoris consanguineam, et a parentibus ob eorum paupertatem destitutam, et tanquam filiam alimen tasse, et in omnibus tractasse, eamque in testamento tempore quo illam actori nuptiam tradidit, vigente, hæredem vniuersalem sibi instituisse, et præterea Dotem specialiter eidem prælegasse in eadem sexcentum scutorum quantitate: ampliusque constat dictum actorem tanta dote, et maiori etiam fuisse dignum, illamque attentis facultatibus, et conditione dicti Baptiste diuitis, propria sobole carentis immoderatam, et excessiuam non extitisse, notumque sit non solere viros vxores sine dotibus accipere, vtque probatio actoris, vt potest habentis pro se omnem verisimilitudinem, & presumptionem anteposenda est probacioni Reus verisimilitudine, & presumptione carenti, tunc nam testibus deponentibus verisimiliora, magis creditur, etiam si numero essent inferiores, Marf. sing. 343. post prin. Cast. conf. 192. nu. 4. lib. 1. Cur. Sen. conf. 72. sub nu. 7. ver. quo vero ad testes, laf. conf. 13. col. 4. ver. sed magis lib. 3. & consil. 137. col. 5. ante numerum 8. ver. confirmatur quia, lib. 4. Crau. conf. 6. nu. 65. & est text. in c. in nostra, extra de testib. & in l. ob Canonem, §. si testes, ff. de testib. & tradit Gab. d. conclus. 4. nu. 28. & 30. etiam si probantes verisimiliora essent pro actore & contrarij pro Reo, Curt. Iun. conf. 17. sub nu. 6. ver. quod adeo Ruin. conf. 67. sub nu. 1. lib. 1. Gab. d. conclus. 4. nu. 31. Nec hoc casu consideratur qualitas testium, tunc quia creditur non idoneo, quando deponit verisimilia. Ang. conf. 367. col. fi. sub nu. 12. Crauet. conf. 35. nu. 7. conf. 75. nu. 23. & cōf. 275. nu. 9. similiter vbi testes sunt hinc inde pares, statuit illis, pro quibus sunt præsumptiones, & coniecturæ. Crau. cōf. 73. nu. 41. vbi alios refert, quibus adiungitur Alexan. dicens ita communiter teneri in l. si duo patroni, sub nu. 7. post ver. in glo. in verbo authoritates, ff. de iure iuran. & istud est, quod in istis terminis vult Aret. in d. c. in nostra, nu. 30. ver.

verſ. aliquando teſtes deponunt negatiuam
 13 ¶ quod ſcilicet quando nulla eſt differentia
 inter probationem affirmatiuam, & negatiuam
 & adeſt in reliquis paritas ad cognoscendum,
 quoniam probatio preferenda ſit, recurritur
 ad l. q. carmen, §. ſi teſtes, ff. de teſtibus, &
 idem tenet Socin. dicta regula 416. in tertia
 ſallentia, per quam quidem legem, & ibi no-
 tata per Doctores, d. i. a. paritate teſtium, ſta-
 tur dicto probabiliori, & verſimiliori: quod
 etiam probat tex. cum ibi traditis per Scrib-
 tes in d. cap. in noſtra, de teſtibus, immo et-
 iam pauciores hoc cauſa præſentantur pluri-
 bus. Caſtr. conſil. 192. columna ſecunda, ad
 finem, ſub numero quarto, libro ſecundo.
 14 ¶ Nec tunc habilitas teſtis eſt neceſſaria,
 quia etiam non idonei admittuntur, & per
 integris habentur. Alexand. in dicta. ſi duo
 patroni, ſub numero ſeptimo, in fine, verſic.
 plus dicit, quem ſequitur Marſil. d. ſingul.
 349. circa medium, cum enim in materia
 probationum maxime omnium attendatur
 verſimilitudo. Bald. & Salic. in l. ſcrip-
 tæ, C. de fide inſtrumentorum: Curtius Iu-
 nior, dicto conſilio 17. ſub numero ſexto,
 verſ. & ſubdit, & Crauet. dicto conſilio 73.
 numero 41. mirum non eſt, quod etiam
 pauciores pro verſimilitudine, & præſum-
 ptione deponentes pluribus præferantur, vt
 dictum eſt, nedum plures pro actore, pau-
 cioribus pro Reo deponentibus, vt in pro-
 poſito noſtro, in quo longe facilius præuale-
 bit Actoris probatio ad fauorem Dotis, pro
 15 qua ¶ in dubio iudicandum eſt, l. in ambi-
 guis, ff. de iure dotium, & l. in ambiguis, ff.
 de regulis iuris, quia deponentibus pro cau-
 ſa favorabili, pro qua alias in dubio ſerenda
 eſſet ſententia, magis creditur, quam de-
 ponentibus contra Ruin. conſilio 130. nume-
 ro vñdecimo, verſ. & quamuis, libro quarto
 & alij, quos reſert, & ſequitur Gabr. dicta
 conſuſio quarta, in 17. illatione, nume. 81.
 Anno 1603. Florentiz.

E P I T O M E.

*Positi in conditione, an & quando cen-
 ſeantur vocati, & an fideiſcommiſ-
 ſum conditionale ante conditionis e-
 nentum tranſmittatur. Et quan-
 do Ius repræſentationis locum ha-
 beat.*

1. Filius in conditione poſitus non cenſetur diſpoſitum
 vocari ſecundum magis communem opinionem
 & num. 8.
2. Filius in conditione poſitus cenſetur vocari concur-
 rentibus ſimul pluribus conſeſſariis, nec ſola
 ſuſſicit, §. nu. 5.
 Coniectura vna eſt, quod teſtator voluero liberos
 vocare, quando diſgreſſus eſt ad plures ſubſtitu-
 tionum gradus, iuxta, ſed contrarium dicitur,
 nu. 1. & declar. nu. 1. & 11.
3. Coniectura alia eſt, quando teſtator vſus eſt ver-
 bo maſculinitatis, quod vocatus diſpoſitum po-
 ſitus in conditione.
4. Coniectura alia eſt, quando teſtator diſgreſſus eſt
 ad alios ſubſtitutionum gradus, & procedit in
 deſcendentibus teſtatoris extraneo ſubſtituto
 & inf. nu. 11.
5. Poſiti in conditione (quamuis ſi ſint de deſcendenti-
 bus teſtatoris) non cenſentur vocati, quando ſub-
 ſtitutus eſt patre de deſcendentibus, & proxi-
 mior in gradu.
6. Fideiſcommiſſum conditionale non tranſmittitur
 ad heredem etiam ſibi præcedente fideiſcommiſ-
 ſoria ante purſificationem conditionem.
7. Fideiſcommiſſum etiam pendente conditione tranſ-
 mittitur ad heredem, quando ex coniecturis ab
 ipſo teſtamento deſumptis colligi poſſit quod teſ-
 tator ita voluerit.
8. Ius tranſmiſſionis dicitur favorable.
9. Inter plures inſtitutos ad iuxta ſubſtitutos, ſi
 aliquis eorum decedat ſine filiis, alij ſuperſtites
 ſuccedant excluſo ſolo decedente.
10. Tranſmiſſio non habet locum quando ſubſtitutus
 eſt ex deſcendentibus teſtatoris, & filij ex alio
 ſubſtituto præmortui in conditione poſiti ſunt
 patre ex deſcendentibus teſtatoris, vide ſupra
 num. 5.
11. Teſtator quando non cenſetur vocaſſe poſitum in
 conditione, & de differentia inter tranſmiſſionem
 & vocationem.
12. Repræſentatio, ſeu ſubſtitutio non habet locum
 niſi in ſucceſſione, quæ ex diſpoſitione legis deſc-
 endit ſecus in diſpoſitione teſtatoris, tamen hæc n. 4.
 eſt tuta opinio, Et in quorum ſucceſſione repræ-
 ſentatio locum habet.
13. Qui a teſtatore non eſt nominatus, non poſſit dici
 vocatus, & ideo ſi ſiſtra queritur, an repræſen-
 tatio locum habeat ad excluſionem expreſſe voca-
 ti, & nominati a teſtatore.
14. Nominatio eſt duplex, alia per nomen proprium,
 altera per nomen appellatiuum, & qui eſt nomi-
 natus proprio nomine, præſertur nominato per no-
 men appellatiuum.
 Vocatus in ſpecie præſertur vocato in genere.

CONSILIVM CXXXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Dominicus Mariotti in eius testamento instituit suum heredem vniuersalem Vincen-
tium eius filium legiti-
mum, & naturalem, cui decedenti sine fi-
liis masculis, vel foem-
inis substituit vulgariter, pupillariter, &
per fideicommissum Antoniam, & Sanctam
eius filias aequalibus portionibus, quibus
morientibus sine filijs masculis, vel foemi-
nis, voluit eius hereditatem recedere ad Bar-
tholomaeum ipsius fratrem carnalem. Mor-
tuo testatore Vincentius iam pubes factus
nullis relictis filijs, vel descendens, sed
superstitibus praefata Sancta ei expresse sub-
stituta, & filijs dictae Antoniae praedefunctae
pariter substituta. Quare cum venisset ca-
sus dicti fideicommissi conditionalis ob mor-
tem dicti Vincentij sine filijs, & descenden-
tibus; orta est in Curia Domini Vicarij An-
glaris controuersia inter dictam Sanctam,
& filios dictae Antoniae, praetendente dictam
Sanctam totum fideicommissum ad ipsam
spectare, dictis vero filijs contendentibus
scire ad illius medietatem admittendos esse,
causaeque mihi ad consulendum de iure
transmissa, retuli partes Domini Vicarij es-
se in pronuntiando pro Sancta Attrice con-
tra filios Antoniae rēos conuentos rationi-
bus ex causis infrascriptis.

Nam aut filij Antoniae volunt admitti ex
propria ipsorum persona, & proprio iure tā-
quam a testatore vocati dispoſitione virtute
eorum positionis in conditione ad dictum
fideicommissum, & concurrere cum dicta
Sancta, & non possunt, ¶ quia filij positi in
conditione non censentur dispoſitione vocati
secundum opinionem gloſ. communiter
approbata in l. Lucius Titius, la secunda,
& de heredibus institutis, quam tamquam
veriorem, receptiorem, & omni tempore,
pro magis communi habitam, & tam in
ſeolis, quam in palarijs canonizata, & a
qua in consulendo, & indicando nefas eſſet
recedere, sequitur insignis modernus, &
magis scientia, & eloquentia Doctor, &

maxima benenolentia mihi coniunctus D.
Joseph. de Rusticis in tractat. an, & quando
filij positi in conditione censentur vocati,
lib. primo, cap. in 1. & in 3. par. per totum,
& in cōsilijs positis post dictum tractatum
consil. primo, num. 11. 53. & 54. consil. 2. nu-
me. 10. & consil. 3. nume. 15. in quibus locis
recenset omnium antiquorum, & moder-
norum auctoritates, vique ad hodierna tē-
pora, & post eum Anton. Tessaui. decisio.
96. nume. 3. & multis sequentibus, & Pere-
grin. in tractat. de fideicommissis, artic. 18.
numero primo, & quinto, & quampluribus
sequent. ¶ et opinio Florentiae canoniza-
ta per Rotam, vt dicit Magon. in decisio. ip-
sius Rotae Florentinae, decisio. 73. numero 4.
Nec dissentit Marz. de fideicommiss. questio.
30. in princ. ¶ Nec ex eo, quod testator fue-
rit digressus ad plures substitutionum gra-
dus, cuius potest dicta opinio gloſ. quia li-
cet ex coniecturis in contrarium apparenti-
bus recedatur a dicta conclusione, vt latissi-
me firmat ex infinitis Scribenum auctori-
tatibus D. Rusticus in d. tractat. lib. secūdo,
capit. primo, numero primo, Tessaui. d.
decisio. 96. num. 8. Clar. in §. testamentum,
quest. 77. in fin. Magon. decisio. Florent. 27.
numero secundo, dicens, quod nemo est,
qui hoc neget, Rustic. d. consilio primo, nu-
mero 55. d. consilio secundo, numero 38.
& 39. & alij per eos allegati, tamen dicta cō-
iectura non videtur sufficiens ad eliciendam
testatoris mentem, quod voluerit liberos in
conditione positos vocare, licet enim mal-
ta teneant hanc esse coniecturam in sufficien-
tem, sequentes Ancharan. consil. 74. colum-
na prima, & secunda, de quibus diffuse me-
morat Gabr. de fideicommiss. conclusio. quar-
ta, in tertia limitat. numero 13. & post eum
Rustic. in d. tractat. lib. tertio, cap. primo, nu-
mero primo, & d. consilio primo, nume. 58.
d. consilio secundo, numero 45. & dicto cō-
silio tertio, numero 40. 50. & sequen. sequi-
tur Tessaui. decisio. 60. numero tertio, & d.
decisio. 96. numero 15. & 17. tamen sunt alij
contrariam tenentes sententiam, dictam
que coniecturam minime per se sufficien-
tem esse audacter asserentes, & ita commu-
nem opinionem se habere attestantes, quos
longa serie refert Gabr. d. conclusio. quarta,
numero 14. verū contrarium tenent, & lon-
ge diffusius D. Rustic. in d. tractat. lib. tertio
cap. primo, numero quinto, verū nec omitti-
endum est, & dicto consilio secundo, num-
11. & dicto consilio tertio, numero 17. post
ver. hecque negatiua, ibi et si vltimus & post
eum Tessaui. dicta decisio. 96. numero 16.
verū. sed contra Ancharan. ¶ Et hec opinio,
quod digressio ad aliquos substitutionum

Z gradus

folia, iuxta d. l. fructus, & habita ad fauorem Auctoris ratione eius, quod Sues de fructibus terrarum in alimentis percipiendis consumunt,

9 † Nam folia Mori fructus esse bonorum stabilium non ambigitur, quemadmodum & herbas, Glandes, & alia, quæ humi, vel in Arbore nata Sues comedunt, l. frugem 77. & l. qui fundum 205. ff. de verb. signific. Ipsi autem Sues immobilium appellatione non veniunt, l. mouentium 93. eod. tit. & proinde nec eorum Caro, & in prædictis tribus capitibus pro Auctore senti. In alijs autem omnibus pro absolutione Rei, de vno quorum tantum onus cæteris veluti perspicuis, & nulla iustificatione egentibus, rationes reddere statui, quod eius postremum huius relationis Caput.

Quo igitur ad vltimum caput de annua præstatione fructuum petita per Auctorem à præfato hærede pro octo Annis, quibus ipse Auctor stetit in captiuitate apud Turcas, videbatur primo aspectu dicendum petita fieri debere, ex quo enim postquam recessit à Ciuitate, & districtu Pistorij captus fuit ab hostibus, quam primum ab illis recessit, † lute postliminij fructus tempore captiuitatis decursos recuperasse intelligitur, ac si semper in Ciuitate, & districtu permanisset, prout ex testatoris voluntate stare tenebatur, quia retrò creditur in Ciuitate fuisse, qui ab hostibus aduenit, l. retro 16. ff. de capti. & postlim. reu. et sic reuerso perinde omnia restituntur iura, ac si captus ab hostibus non esset, l. postliminij lus quinta 11. post principium eod. tit. † Est enim postliminium lus amissæ rei recuperandæ, & in istam pristinam restituendæ: l. postliminium 19. in princip. tit. eod. Estque lus hoc quadam naturali æquitate introductum, vt qui per iniuriam ab hostibus detinebatur, postquam in fines suos rediit, pristinam lus suam recipiat, vt subiicitur text. in d. l. postliminium, ideoque dicitur text. in §. si ab hostibus, Instit. quib. mod. lus patr. potest. solu. quod qui captus ab hostibus est, si reuertatur, omnia pristina iura recipit, quia postliminium fingit eum, qui captus est, in Ciuitate semper fuisse, quæ omnia latius ostendit Barto. in l. si is qui pro emptore, columna. 2. & seq. vers. venio ad oppositiones, & infra, ff. de v. 12 † lucap. † Hæcque postliminij fictio veritati contraria, quod ad omnem iuris effectum pro veritate habetur, vt per Mascard. de probat. part. prima, quæst. 16. num. 12. post Bar. in d. l. si is qui pro emptore, col. 2. & sequen. cumque introducta sit ex quadam naturali æquitate, vt dictum est, merito locum habet, vbi cumque dicta naturalis æquitas militat, sicut cessat, ipsa naturali æquitate cessat

re, vt declarat Bart. in dict. l. si is qui pro emptore, col. 3. num. 2. vers. ad solutionem igitur, & iterum in §. quæst. princip. nume. 44. vers. ad primum. Quibus tamen non obstantibus visum fuit dictum Auctorem non posse victoriam reportare, quoniam Sæ Grimus testator expressè voluit d. Petrum eius hæredem tenere, & obligatum esse ad dictam præstationem fructuum solum si, & casu, quo dictus Iacobus, & alij haberent familiariter in Ciuitate, & districtu Pistorij, & nõ aliter, nec alio modo, adeo vt effectus sit, quod qui ex prædictis non habet, non debeat de fructibus ipsis participare, quia cum dictis modis, & conditionibus præterminatos omnes in dicta rata fructuum sibi hæredes instituit, declarando quod ille ex eis, qui staret in publico studio causa studendi, & studeret, debeat de dictis fructibus, vt supra participare, durante eius studio prædicto, quæ dispositione stante, prætenso d. Iacobini non iuridica videtur, † quia in testamentis verba sunt intelligenda naturaliter, & propriè, non autem ciuilitè, & fidei leg. fin. C. de ijs, qui veni. ætatis impetr. leg. fidei commissum, ff. de condit. & de monit. leg. Statius, §. Cornelio, ff. de iur. fisci, & optimè Bald. conf. 373. num. 8. lib. 2. Anchar. conf. 225. nume. 1. Curt. iun. conf. 145. nume. 26. Mant. de coniect. vltim. volum. lib. 8. tit. 10. num. 1. Surd. dec. 203. num. 1. Caphal. conf. 82. num. 71. & seq. & conf. 121. nu. 3. 14 Maxime autem hoc procedit, † in conditione, quæ in forma specifica adimplenda est, & non per æquipollens impleri potest, l. qui heredi, & l. Menius, ff. de condit. & demonstrat. & fortius cum testator vnum tantum casum exceperit, in quo voluit fructus deberi legatarijs, etiam si familiariter in Ciuitate, vel districtu Pistorij non habitarent, 15 † per quem omnes alios casus exclusisse videtur Docto. in l. prima, ff. de regul. iur. vbi Doc. num. 26. & Cagnol. num. 37. & seq. & adhuc vrgentius cū testator in legato vltis fuerit verbis restrictiuis, ff. de casu quo quia tunc dispositio extendi non potest villo modo. Anchar. conf. 356. col. pen. vers. 3. hoc probatur, Roman. conf. 131. num. 1. Alciat. conf. 37. num. 12. & conf. 44. num. 27. lib. 9. Menoch. alios referens conf. 243. num. 35. præcipuè cum etiam adiecerit dictionem taxatiuam, solum, omnes alios casus excludentem, Doct. in leg. prima, ff. si quis lus dicenti non obtemperauerit. Crauet. consilio 201. num. 40. & seq. & multo etiam magis 16 cum addiderit aliam Clausulam † & non aliàs, nec alio modo, &c. quæ similiter restringit dispositionem, & impedit extensionem, Menoch. conf. 243. num. 43. Alciat. d. conf.

S Y M M A R I U M .

conf. 44. num. 18. qui etiam subdit num. 29. quod inducit quandam formam, à qua nō licet recedere. Crauet. d. conf. 101. sub num. 43. post verū & adeo p̄tēcia est, quod indubitanter admittendum est, cum non vna tantum Clausula restrictiua, & extēsiōis impediens, sed plures simul concurrant, quę fortius operari debent, vñ istis terminis ponderat Crauet. d. conf. 101. nu. 42. 17. P̄tētia dicitur, quod in terminis nostris ista fictionis species, quę translatiua dicitur, seu extēsiua, & id quod vno modo, vel vno tempore existit, ad alium modum, vel ad aliud tempus porrigit, & extendit, non potest habere locum, quia dup̄ requirit extrema habita, quorum si quod deficiat, fictio non procedit, vt per Bart. in d. l. si is qui pro emptore, col. 3. num. 9. & seq. vers. pro solutiōe, & in dicta sequētiō. princip. num. 43. quę quidem extrema non concurrunt, nam & si vltimum extremum, à quo repetitur habile, quia ex quo redijt, statim est liber factus, & ius suum retro recuperat, tamen primum extremum, ad quod tu vis extendere, non est habile, quia tempore captiuitatis non habebat, sed tantum quod sibi tunc competeat, vt declarat Bartol. in loco citato num. 3. & seq. & est responsio ruita, licet hactenus non ponderata; & ex his patet responsio ad allegata in contrarium, quia procedunt non secundum veritatem, sed secundum fictionem, quę veritati contraria est, quam veritatem, & non fictionē attendendam esse, testatoris verba demonstrant, & quando etiam fictio admittenda esset, ea tamen non procederet propter inhabilitatem extremi, ad quod, vt ex p̄dictis apparet. Anno 1603. Florentię.

E P I T O M E .

Caducitas quando ipso iure incurritur, & quando non, & Mora ob Canonem non solum qualiter, & quando purgari possit, & quando tempus sit declarandi Caducitatem; pulcre hic explicatur.

- 1 Tempus triennij ob non solum Canonem incipit à die concessiōis rei emphyteotice, & non à die destinata solutiōis, vt caducitati locus sit.
- 2 Mora de equitate Canonica ab emphyteota purgari potest aduersus tempus Canonis non soluti, declarata nu. 9.
- 3 Caducitas non est nimis festinanter declaranda, sed demum coadactore non solum in mora coactiua, sed lapsu etiam tempore, quod datur ad illam purgandam, & ius. au. 17.
- 4 Caducitas minus legitime declarata substat per alteram caducitatis declarationem successivam, & tempore debito factam, & nu. 5.
- 5 Emphyteota negligentia non in soluendo Canonem constituit illum in continuacōe contumacia donec soluat.
- 6 Caducitas primo loco declarata, tempore triennij adhuc non transacta, si pendente lite triennij tempus fluxerit, tenet, & effectum habet.
- 7 Ius superueniens auctori ex causa de praterito, illi prodest ad obtinendam intempestiuam caducitatis declarata victoriam.
- 8 Caducitas ob Canonem non solum, declaratione Domini sequens ipso iure committitur absque in dictis sententiis, aut alia declaratione.
- 9 Mora purgatio non admittitur, quando Dominus suam voluntatem declaravit circa caducitatem, idem quando executio conceditur à lege ipso iure.
- 10 Pactum in inuestitura appositum, quod non facta solutiōe per triennium constitutum, pradiam emphyteoticam ipso iure reuersam esse intelligatur ad Dominum, qui possit propria auctoritate ingredi possessionem sine licentia alicuius in dictis, excludit purgationem mora.
- 11 Partes in dubio censentur voluisse se conformare cum iure communi.
- 12 Emphyteota Ecclesie secundum ius commune cadit à iure suo ob Canonem per biennium non solum, sed opus est declaratione caducitatis. Secus videtur siante pacto, quod ob Canonem non solum per triennium quis cadat à iure Emphyteotico.
- 13 Pactum resolutiuum excludit purgationem mora.
- 14 Emphyteota, qui contra pacta in inuestitura contenta venit, sibi imparet, si cadit à iure suo.
- 15 Mora purgatio non admittitur quando quis incurrit caducitatem ipso iure, tum ex legis dispositione, tum ex partium conuentione.
- 16 Geminatio multa operatur in qualibet dispositione.
- 17 Singula, quę non profunt, simul in acta iurant.
- 18 Tempus declarande caducitatis est decorum mensiam post incursum caducitatem ob Canonem non solum.
- 19 Emphyteota ob Canonem non solum expulsus à Domino intra tempus purgandi moram non tenetur

netur solvere, & per consequens non incurrit caducitatem. declaratur in ibidem.

19. Emphyteota ad evitandam caducitatem tenetur solvere, vel saltem intra tempus purgandi moram, canonem deponere.
20. Expulsio non impedit purgationem morae.
21. Emphyteota expulsus a Domino ob Canonem non solum, non per hoc releatur a solutione Canonis decursi.
22. Morae purgatio non habet locum ob caducitatem ipso iure incursum, nisi per viam exceptionis fuerit opposita, alioquin non tollit effectum caducitatis.

CONSILIVM CXXXIV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Pponitur pro parte Fratrum de Guadagnis contra R. Priorem Ecclesie Sancti Felicii ad Emam, quod nimis propere egerit ad caducitatem prædij liuellarij per ipsos tenti, cum de mense Augusti Anni 1596. quo tempore declarauit dictos fratres cecidisse ab eorum lutiis, & prædium ad Ecclesiam fuisse reuersum, nondum ipsi Emphyteotæ defecissent in solutione Canonis in totum, vel pro parte per triennium continuum, secundum tenorem in Emphyteosim concessionis. ¶ Nam licet transactum esset triennium continuum à die destinatae solutionis debiti Canonis, non tamen transierat à die celebrati contractus, seu obtentæ concessionis, quod tempus in hoc proposito in spiciendum est, adeo quod cum concessio fuerit facta die 25. Augusti anno 1509. & Canon singulis Annis soluendus fuisset pro medietate in festo Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, & pro alia medietate in festo Sancti Ioannis Baptiste, non sufficit quod transuerint omnes termini prædicti solutionibus per tres Annos continuos, quod Emphyteotæ non solverint, vt ab eorum iure cadant, sed necesse esset, quod decursum fuisset integrum triennium à dicta die 25. Augusti in petratæ concessionis numerandum, vt in terminis tradunt Alex. in leg. diuersio, §. ob donationes num. 10. ff. solut. matrim. & consil. 105. colum. 2. sub nume. 3. ver. sed dico primo lib. 3. Gratius consil. 79. nu. 8. lib. primo, Corbol. in tract. de Causis ex quibus Emphyteota iur. suo priu.

tis de causis priuatis ob non solut. canon. q. prima, in princip. & alij per ipsum allegant, & tanto magis cum etiam non expectant nec Prior tempus ad purgandam moram Emphyteosis ex equitate Canonica concessum per dispositionem cap. potuit in fin. de locat. & subiicit Grat. d. consil. 79. sub nu. 10. & 11. quod etiam ex arbitrio Iudicis veniret taxandum secundum Communes traditiones, vt testantur scribentes in de cap. potuit, Fulgos. consil. 7. in secundo dubio nu. 6. Clar. in §. Emphyteosis, quest. 8. nume. 15. ver. item quarto. Menoch. de arbit. Iudic. lib. 2. centuria prima, casu septimo num. 13. & 14. ver. septima fuit, & Corbo. d. titul. de causa priuata ob non solut. canon. littura. 41. quæ est vltima num. 25. ver. septima fuit, Theaur. decil. Pedem. 77. nume. 3. & Rot. decil. 57. nume. 2. in prima parte in nouissimis diuersorum, saltem in respectu Emphyteotarum paupertate, & maximam temporis penuria duorum mensium fuisset. Bald. consil. 157. num. 2. lib. 2. & clarius Fulgos. dicit. consil. 7. sub d. nume. 6. & Corbol. dicta limitatione vltima in fine, qui alios refert, & ita sæpius vidisse iudicari testatur.

Sed huic objectioni pro parte d. Prioris respondetur, quod esset, quod prima declaratio facta fuerit ante lapsum d. Triennij à die Contractus, quoniam tamen postea Prior ingressus fuerit possessionem prædij tanquam deuoluti ad eam Ecclesiam lapsum iam longe dicto triennio à die receptæ inuestiture, dicitur ex hoc facto declarasse caducitatem, istudque per se satis fuit absque alia declaratione expressa præcedente, vel sententia priuationis, vel etiam absque aliqua partis citatione, vt concludit Ruin. consil. 186. in fin. num. 14. lib. primo, & alij, quos refert, & sequitur Corbol. d. tit. de caus. priuatis ob non solut. canon. ampliat. 45. nu. 3. quam etiam iterato post longum temporis intervalum declarasse videtur, dum die 21. Aprilis sequentis Anni 1597. lapso per plures, & plures Menses dicto triennio continuo à die celebrati Contractus potest libellum coram Iudice pro caducitate ipsa per sententiam declaranda, per quem actum intelligitur dictus Prior declarationem suam fecisse, vt in terminis tradit Dec. consil. 146. sub nume. 4. quem sequuntur est Benint. decil. Bononiens. 4. num. 4. & huiusmodi Corbo. d. ut. de caus. priuatis ob non solut. canon. dicta ampliatione 45. num. 1. ver. item conueniendū Emphyteotam, & vnde quamvis tempore primæ declarationis factæ per Priorem non fuisset incurta caducitas, & consequenter dicta declaratio nihil operaretur, tamen fuisset post incursum exinde caducitatem alia

alia declaratio ex prædictis nobis Añibus
sequentibus facta per auctoritates supra ci-
tatas. ¶ Quibus additur, quod ex quo negli-
gentia Emphyteote in non soluendo Ca-
none est actus successus, qui Emphy-
teoteum continuum continet Consuma-
tiam, donec fiat solutio; si tempore decla-
tationis Caducitatis ea non erat perfecta, po-
tuit perfici postea, & illa perfecta potuit de
novo caducas ipsa declarari, ut colligitur
ex notat. per Anton. de Butr. consil. 1. 1. sub
num. 3. post medium, versic. nisi non inlub-
tiliter diceretur, & per Beron. consil. 1. 16. nu-
mero 1. libro 1. & tradit Surd. alios citans
decis. Mantuana 221. num. 18. & in propriis
terminis nostris, quod si tempore, quo fiat
declarat. caducas, vel ha. contestata, non
fuerint lapsa tempora ad eam inducendam
ob non solutionem Canonis; si tamen pos-
tea transierit pendens lite, caducas deca-
tur commissa, quia coniungitur tempus de-
cursum post declarationem, vel sine pen-
dente cum tempore ante transacto, & sic
Ius hoc superueniens Actori ex causa depre-
tatio illi prodest ad obonendam superca-
ducitate victoriam, tradit. Capic. decisio. 16.
sub num. 6. post versic. sed quoniam, quæ
sequuntur Put. decisio. 426. in prin. ip. lib. 3.
& Corbol. alios citans d. tit. de caus. priu. ar.
ob non solut. can. in. ampli. 1. 16. in fin. sub
num. 4. & Surd. d. decisio. 221. num. 35. versic.
facit etiam.

Nec quæ de purgatione moræ dicta sunt
obstare videntur, quoniam uera, & Com-
munis Doct. sententia est, quod caducitas
propter non solutionem Canonis sequitur
Domini declaratione ipso iure committitur,
neque Iudicis sententiam, aut de clara-
toriam requirit. Aleand. Anquens in com-
muniter teneri, consil. 6. sub num. 18. & plu-
ribus sequentibus lib. 3. Corbol. consil. 163.
num. 2. & seq. lib. 3. Capic. consil. cuncti 23.
num. 3. in fin. & num. 4. & 5. dicens in com-
muniter seruari, Dec. consil. 146. numero 8.
versic. non obstat allegata, ubi ait esse Com-
munem, Ruin. consil. 133. num. 6. lib. 1. con-
sil. 57. adon. 2. lib. 4. lat. in l. 2. num. 1. C. de
Iure Emphyteotico, Tiraquell. in l. si vi-
quam, in verbo, reuertatur, num. 10. & seq.
& iterum num. 18. & seq. Codic. de reuo-
cat. donat. Clarus in §. Emphyteosis, qua-
estio. 9. versic. aut vero quærit, in quibus in
practica non esse aliquo modo recessum
ab hac opinione, quam communis Doct. &
Schola, & Consuetudo approbat, Caballin.
in addit. ad Butr. d. consil. 221. sub
numero 1. in verbo, Canonem littera D. &
nouissime Corbol. d. tit. de cau. priu. ob non
solut. Canon. ampli. 47. nu. 4. qui & comp-

munem, & in practica obseruaram Tuncur,
& veram nuncq. varijs rationibus ostendit,
¶ quomodo in casu non admittitur purgatio moræ,
quando Dominus declaratur suam vo-
luntatem super caducitate, nam cum decla-
rata ipso iure voluntate statim em-
phyteota ipso iure priuatus intelligatur, nec
alia intentio declaratoria requiratur, ut su-
pra probatum est, non videtur tractandum
de purgatione moræ, vbi enim executio fit
à lege ipso iure absque alia declaratione,
moræ purgari non potest, ita in indiuiduo
dicit Dec. d. consil. 146. num. 4. post versic.
vltimo non obstat, & ante eum Casp. in
tractatu cautel. cautela 135. incipiente tu-
licis, quod Emphyteota, cum quibus con-
uenit lat. in d. l. 2. num. 79. Gozadin. consil.
57. num. 18. versic. tertio respondet, Rip. in
l. si mulam, num. 38. ff. de verb. obligatio.
Cotta. memor. verbo, Emphyteota non solu-
tendo, versic. est verum; Dec. consil. 158.
col. 3. sub num. 6. post versic. sic ergo, & in-
finit alij, quos relet, & sequitur Tiraq. in
d. l. si viquam, in verbo, reuertatur, nu. 3. 10.
& 3. 11. quæ opinio ubi aliquam in iure pa-
teretur difficultatem ex his, quæ conuenit
Corbol. dicta limitatione 41. num. 6. & seq.
versic. extendatur secundo, admittenda ta-
men esset in hoc casu propter expressam
conventionem factam in initimento con-
cessionis, quod non facta solutione Ca-
nonis per triennium continuum, vt supra,
Prædictum ipso iure, & facto reddat, &
reueritum esse intelligatur ad Ecclesiam, &
eius Rector possit propria auctoritate, &
sine licentia alicuius Iudicis, vel Curie illud
ingredi; quod quod pactum debet aliquid
vltra ius commune operari, nec debet esse
superfluum, & sine aliqua operatione, iux-
ta dictum Bald. communiter approbatum
in Rubr. C. de contrahend. emptio. quæ sit.
9. num. 16. ad quod faciunt, quæ tenent Ol-
drad. consil. 125. sub num. 12. versic. præterea
verbum libere, & magis in terminis nostris
Cuman. consil. 3. sub nu. 1. post versic. in con-
trarium, Afflic. decisio. 174. numer. 3. & 4.
& Tiraq. d. verbo reuertatur num. 136. &
alij relati per Corbol. dicta limitatione 41.
num. 15. versic. tertio videtur, & quamvis nō
desint, qui contrarium teneant, quod adhuc
purgationi moræ sit locus, vt per Corbol.
ibi, tamen eorum opinio non procedit in ca-
si isto, in quo pactum non est conforme di-
11 ipso iuri communis, quod cum quo Doct.
illi volunt, quod partes voluerint se cō-
formare, & proinde, quod nihil operetur,
veluti expressum eius tantum, quod a iure
subintelligebatur, sed est difforme, & di-
uerfum à iure communi, cum pactum im-
ponat

ponat Caducitatem ob non factam solutionem per triennium, † & tamen secundum lus Commune sufficit biennium, cum simus in Emphyteota Ecclesie, ut sunt textus aperti in d. cap. potuit, & in d. Auth. qui rem, adeo quod cessat ratio predictorum Doctorum, & maior partis negligentia in non soluendo detegitur, ut propterea merito morte purificationi non detur locus, pro quibus bene facit Grat. conf. 93.
 13 nu. 61. versic. secundo quis, lib. primo † ubi quod quidam in Instrumento adest pactum reitolumum Contraclus ipso iure in aliquem euentum, numquam admittitur purgatio moris, si casus ille eueniat, & loquitur in terminis nostris, in quibus cum sequitur Put. decis. 66. lib. 3. & idem vult Rota decisio 572. nu. 3. in prima parte in nouissimis diuersorum, & optime ante eos hoc tenuit Afflic. d. decis. 174. nu. 3. qui pariter loquitur in proposito nostro, & in contractu
 14 eadem pacta continentes; † Nec nouum est, quod Emphyteota à iure suo cadat veniens de contra pacta concessionalis, Bald. in l. fin. §. fin. in vlt. col. sub num. 6. ibi si enim res, C. comun. delegat. in l. vnica §. in primo numero. 13. versic. fallit si dicitur C. de caduc. tollend. & in l. fin. in vltim. not. ante numerum tertium C. de iur. Emphyteot. la fin. l. 1. num. 17. versic. item secundo cod. tit. adeo quod stante Caducitate ipso iure incurritur
 15 ita tum ex lege, tum ex conuentione, nimirum non est si locus non sit purgationi moris, etiam quod cessante pacto forte aliud dicendum esset, argumento l. Ballista, cum ibi notat per Doctores, ff. ad Trebell. solet enim geminatio multum operari, & varios effectus parere, ut ibi notant Doct. & in alijs locis vulgaribus, & in proposito ob concursum plurium clausularum ad fauorem Domini directi, quantum manifeste leguntur in concessione, de qua agitur, notat Afflic. d. decisio. 174. numero 4.
 16 † Solent namque que singula non profunt, simul collecta iuuare, ut latissime probat Ant. Gabr. tit. de probat. conclus. 1. in prin. Viterius dicitur, quod cum tempore adepte possessionis per Priorem lapsi essent dies 55. post triennium a die celebrati contractus, & nulla canonis solutio, aut depositio facta reperiatur, non est quod agatur de immatura expulsiōe emphyteotarum, eo quod non
 17 non esset decursum tempus duorum mensium ad purgandam moram concessum, quia ut supra dictum est, opinio communis & vera non est, quod sit duorum mensium sed iudicii arbitrium, dummodo tamen dictum spatium duorum mensium non excedat, ut precipue dicit Corbol. supra citatus,

d. limitatione vltima, in fine, adeo quod sitis superius videtur fuisse tempus illud fecit dictos duos menses attingens; & quando predicta non procederet & purificationi more locum fuisset, etiam quod de iure, & ex cōuentione caducitas ipso iure incurra fuisset, dicitur quodcumque nec tempore adepte per Priorem possessionis, nec postea tempore porrecti libelli super ipsa caducitate coram iudice, nec vniquam exinde pendente lite, & ea diu, & per multas instantias ventilata emphyteota soluerunt, nec quidē deposuerunt canones decurios, frustra agi videtur de purificatione ipsius moris, que ad simam duorum mensium terminum habebat nec illi excludere poterant, ut affirmat Corb. d. l. 1. 4. quæ est vltima in fine, & dictum fuit (18 pra; † Nec ad rem facit, quod antequam lapsi essent dicti duo menses, Prior accepit possessionem prædij, & quod adeo dicti Emphyteote, tanquam non possidentes, non tenebantur soluere Canones), & proinde nec ex non solutione potuerunt ab eorum iure cadere secundum communem, & veriorē, & equiorē Doct. sententiam, de qua attestatur Clar. in d. §. Emphyteosis questio. 8. num. 3. versic. sed quæro. Quia respondetur, quod non agitur de Canone decurio post adeptam per Dominum directum possessionem, in quō casu procedit dicta Conclusio, sed agitur de Canone decurio ante apprehensionem per Ecclesiam possessionem, & propter cuius non factam solutionē debitis temporibus Emphyteote ceciderunt ab eorum iuribus,
 19 † quem quidem soluere, vel deponere tenebantur intra tempus ad purgandam moram concessam post iam decursum integrum triennium continuum à die celebrationis contractus, si per non caducitas incurrit evitare volebant: vnde licet tempore expulsiōis non esset lapsus integrum triennium, debebant nihilominus morā purgare, & canones decurios soluere, aut deponere intra tempus congruum, & possessionem reciperare, † quia expulsiō non tollit emphyteosis ius, & facultatem purgandi moram, ut concludit Aluar. Valasc. in tracta. de iur. emphyt. q. 2. num. 8. versic. quarto limita, & ante eum videntur sentire Bal. in Authen. qui rem sub m. 1. ante finem, versic. aut nihil est actum, & ibi etiam addentes ad eum
 20 C. de Sacrosan. Eccle. §. quia Emphyteota Ecclesie etiam quod fuerit à Domino expulsi, tenetur Canones petentes, & tempore expulsiōis iam debitos soluere, nec ab eis propter dictam expulsiōem potest se excusare, ut est text. apertus, in d. Authen. qui rem, & ibi notat gl. & Doctores, Cast.

in l. Colonus, nu. 3. in fi. ff. locat. Clar. in d. §. Emphyteosis, quæst. 10. num. 2. versic. quæ-
 22 ro nunc in fine. † Præterea dicitur, quod
 cum lapso triennio continuo a die concess-
 sionis ob non solum Canonem emphy-
 teotæ ceciderint ab eorum iure, & caduci-
 tas ipso iure inducta fuerit statim, purgatis
 autem moræ ex quadam æquitate concessa
 sit, ut vtrumque supra probauimus; non
 videtur posse de dicta purgatione moræ tra-
 ctari, nisi per viam exceptionis, l. qui æquita-
 te, ff. de doli except. cum ibi notat. quæ exce-
 ptio cum non fuerit per partem opposita,
 minime sublatas est effectus caducitatis ip-
 so iure inductus, nec in hoc iudex supplere
 potest partis non excipientis defectum ad ip-
 sam Ecclesiam agentem repellendam, ut
 post Bar. in l. si vnus, §. pactus ne peteret, nu.
 18. in 1. & 2. notabili, ff. de pactis, in l. lecta,
 nu. 19. ver. quæro vtrum, ff. si cer. pet. & in l.
 eum qui ita §. 6. qui ita nu. 4. ver. moueo ti-
 bi, ff. de ver. oblig. & in l. exceptionem, nu. 4.
 ver. sed quæro, & in lectura antiqua, in fine,
 nu. 12. C. de probat. Abb. in cap. exceptione,
 nu. 14. ver. ad idem quæritur extra de excep-
 ptio. & plures alios, late tradit Tirac. in d. l.
 si vnquam, in verbo reuertatur, nu. 345. &
 434. C. de reuoc. donat. & secundum prædi-
 cta retuli admodum Magnifico, & Reueren-
 dissimo Domino Donato Malegonnelle De-
 cano Metropolitanæ Ecclesiæ Florentiæ in
 dici delegato, & Commissario Apostolico
 inter superscriptas partes confirmando sen-
 tentiam per admodum Illustrissimum, &
 Reuerendissimum Do. Alexandrum Caci-
 am nunc meritisimum Episcopum Pi-
 storij, tunc vero Vicarium Illustrissimi Car-
 dinalis Archiepiscopi Florentini. Anno
 1603. Florentiæ.

EPITOME.

*Proxena, Mediator, & huiusmodi
 an sine testes idonei, & an dictum
 vnus testis minus idonei suppleatur
 per dictum alterius testis idonei, &
 quando testes sunt hinc inde pares, qui
 bus magis credendum sit.*

SYMMARIUM.

- 1 Testes duo contestes circa locum, & tempus, &
 de propria scientia deponentes optime pro-
 bant.
 2 Ex vna praualet mortua, ibidem.

- 3 Proxena regulariter non est idoneus testis, &
 num. 14.
 4 Proxena in causa matrimonij est testis ido-
 neus.
 5 Iudicis ab arbitrio pendet quanta fides testibus sit
 adhibenda.
 6 Testes etiam inhabiles admittuntur quando præ-
 sumptio iuris concurrat cum eorum dicto.
 7 Testium defectibus an suppleatur ob idoneitatem
 & integritatem aliorum testium, quamuis sin-
 gularium circa locum, & tempus.
 8 Testes aliorum in paritate an præferantur testibus
 rei, & nu. 12. & 13.
 9 Testibus pro alore affirmantibus magis creden-
 dum est quam testibus negantibus pro reo.
 10 Negativa conuicta loco, & tempore an præpon-
 deret affirmatiue, & nu. 10. vbi late.
 11 Eius melius imprimatur in intellectu, quam non
 ens.
 12 Testibus verisimiliora deponentibus magis cre-
 dendum, & inf. nu. seq.
 13 Testi minus idoneo creditur, quando verisimilla
 deponit.
 14 In paritate affirmatiue, & negatiue standum est
 testibus verisimiliora, & probabiliora deponen-
 tibus, iuxta Lob. Carmen, §. si testes, ff. de tes-
 tibus.
 15 Testes minus idonei admittuntur in probando ma-
 trimonio, & dotis promissione.
 16 In dubio semper pro dotibus indicandum est.

CONSILIVM CXXXV.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in-
 tellectum meum.*

N causa mihi ad refe-
 rendum commissa,
 per Magnificum D.
 Vicarium terre Ple-
 bis Sancti Stephani in-
 ter Petrum Ioannem
 de Martinis a Monte
 alto actorem ex vna
 parte, & Baptistam de
 Stelladoris a Cirigno
 Reum conuentum ex altera, putavi partes
 dicti Domini Vicarij esse in pronuntian-
 do ad fauorem Actoris pro consecutione
 scutorum sexcentum sibi pro Dote Mar-
 gheritæ eius Vxoris promissorum ab Au-
 gustino de Stelladoris, cuius est hæres di-
 ctus Baptista Reus conuentus, cum de tali
 promissione deponant quatuor testes, qui
 conclusioni parentelæ, & promissioni dotis
 fuerunt præsentibus, & omnino circa locum,
 tempus, & substantiam verborum Conte-
 stes, quibus standum videtur, tam respec-
 tu numeri, † cum duo ad hoc sufficerent,
 l. vbi

l. vbi numerus, ff. de testibus, quam respice-
tu fidei, cum nō minus vix vocati testium,
quam mortui Instrumentorum creden-
dum sit, l. in exercendis, C. de fide instru-
mentorum: Et licet duo ex dictis testibus
fuerint mediatores ad Matrimonium, &
3 Dotem, nihilominus probant, quia quam-
vis regulariter proxenetæ non videantur
idonei testes, quando non deponunt vtra-
que parte volente, sed vna tantum instan-
te, etiam si sponte testificarentur, & etiam
si nullam sentiant commodum, vt in hoc
casu propter affectionē, quam habere præ-
sumuntur, quod negotium ab eis gestum
suum sortiat effectum ex veriori, & rece-
ptiori Scribentium sententia, de qua at-
testantur Smol. consil. 134. num. 2. Alexand.
consil. 13. num. 1. lib. 1. consil. 138. num. 1.
lib. 2. consil. 154. num. 5. lib. 5. Ruin. consil.
34. num. 1. consil. 164. num. 6. lib. 4. consil.
99. numero 5. lib. 5. & alij plures, quos refe-
runt, & sequuntur Gabr. tit. de testibus, con-
clusio. 30. num. 1. & seq. & Strac. in tract. de
proxenetis. in 4. parte, in princip. sub num. 4.
verfic. proxenetam igitur, & nouissimē Ma-
scard. de probatio. lib. 2. conclusio. 1036. nu-
me. 2. 3. & 6. & Farin. lib. 2. q. crimin. qu. 60.
nu. 406. 408. & 409. † Tamen in causa ma-
rimonij, & dotis admittuntur; integritque,
& idonei censentur, vt concludit Ruin. d.
consil. 14. num. 4. & pluribus sequentibus,
vers. quibus non obstantibus, lib. 4. vbi hoc
late multis rationibus probat, & contrarijs
respondet, quem refert Gabr. dicta conclu-
sione 30. in 7. limitatione, num. 10. & latius
Strac. loco citato num. 12. & multis sequen-
tibus, Mascard. dicta conclusio. 1036. sub nu-
me. 11. & 13. & Farin. d. qu. 60. nu. 442. in 16.
lim. & nu. 445. in 17. lim. & licet multi con-
trarium teneant, vt subdit Gabr. d. limit. 7. &
copiosius Strac. nu. 17. & seq. ver. verum, &
aduertunt etiam Mascard. d. concl. 1036. nu.
12. & 14. & Farin. d. q. 60. nu. 443. & 445. ta-
men secundum eundem Strac. no. 21. in fi.
opinio prædicta Ruin. admittenda est quod
ad hoc, vt non repellantur a testimonio,
4 † sed iudicis arbitrio relinquatur quanta fi-
des illis præstanda sit, consideratis circumsta-
tijs, & qualitatibus personarū, & causæ, Farin.
d. q. 60. nu. 445. & 447. dicens hanc esse
veritatem, hoc casu procedere potest opi-
nio eorum, qui generaliter voluerunt pro-
xenetam altera parte non assensiente ad-
mittendum esse ad perhibendum testimo-
nium sed iudicem considerare debere quan-
tum illi sit credendum, & circumstantijs, &
qualitatibus personarū, & causæ, inter quos
in primis connumeratur. Abb. in cap. dile-
ctorum, nume. 3. extra de testibus cogend.

quem probant, & commendant Alex. con-
sil. 127. in fin. lib. 7. Corn. consil. 33. num. 27.
lib. 2. & alij quos ipse Strac. refert, & sequi-
tur vbi supra ante numerum 7. vers. terra
in proposito, cum quibus concordant Gabr.
dicta conclusio. 30. sub num. 11. vers. limi-
ta, & declara. Mascard. d. conclus. 1036. nu. 5.
& Farin. d. q. 60. nu. 414. in prima limitatio-
ne, quæ conclusio in cap. præsentis magis
recipienda est, cum pro eo, de quo deponit
proxenetæ, concurrat præsumptio, vt infe-
rius opportuniori loco dicitur, † quia tunc
etiam testes inhabiles admittuntur Alex.
in l. si duo patroni, colum. 3. numer. 7. vers.
plus dicit, ff. de iurciurando, & in consil. 56.
nume. 22. in fine, libro secundo, & Gabr.
dicta conclusio. 30. in prima limitatione,
num. 4. & post eum Mascard. dicta conclu-
sione 1036. nu. 28. & Fann. d. q. 60. nu. 438.
in 12. limit. & fortius, quia cum dictis duo-
bus proxenetis concurrunt alij duo testes
idonei, qui nec circa matrimonium, nec cir-
ca dotem se interposuerunt, & optimē tam
de matrimonio, quam de dote, & eius qua-
ritate & promissione per dictum Baptista
facta deponunt, qui quidem alij testes co-
adiuant dictorum mediatorum attestatio-
nes, & ad integrandam eorum personam
sufficiunt, † est enim nota traditio, quod te-
stium defectus suppletur ex integritate, &
idoneitate aliorum testium Bal. in l. si quis
ex argentijs, §. primo, in fine, ff. de adend.
Roman. consil. 486. in fin. Alex. consil. 56.
num. 22. lib. 2. Ruin. consil. 67. nume. 2. lib.
primo. Corn. consil. 42. ad finem, lib. primo.
Dec. in cap. causam quæ colum. prima, nu-
me. 4. de offic. delegat. Crauer. consil. 73. sub
num. 27. vers. similiter, Gabr. tit. de testibus
conclusio. 5. in princ. vbi quamplures alios
refert, & de comuni testatur, & in termi-
nis istis tradunt Ruin. d. consil. 34. nume. 6.
& Corn. d. consil. 3. sub num. 27. circa me-
dium vers. sed dubitatur, & Mascard. dicta
conclusio. 1036. sub num. 28. & Farinac. d.
quæstio. 60. num. 438. quod vult procedere
Ruin. etiam si dicit alij testes essent singula-
res ratione loci, & temporis, quia ad hoc suf-
ficerent quo ad integrandas personas me-
diatorum quamuis propter singularitatem non
coadiuantur illorum dictum, sequi-
tur Mascard. d. conclus. 1036. sub d. num. 28.
Nec probationi per dictos quatuor testes
actoris factæ obstat contraria depositio alio-
rum trium testium ex parte rei examinato-
rum, † quia cum testes actoris sint plures
numero, & qualitate si non superiores, sal-
tem æquales paucioribus præferuntur, cap.
licet causam, vers. ex præmissis igitur, extra
de probat. l. ob carmen, §. si testes, & ibi glo.
ff. de

ff. de testibus, l. prima, in princip. & in §. in omnes, vel plures, ff. de vent. inspiciend. Gab. alios refertens tit. de testib. conclus. 4. n. 50. quibus in proposito nostro additur Roma. consil. 177. num. 1. tradens, quod quando vnus parus testes sunt plures numero, & testibus alterius partis paucioribus qualitate aequales, pro ea semper iudicatur, quae ex sui parte plures produxit: & quando etiam dicti testes Actoris numero, & qualitate cōsentiant pares testibus rei, & adhuc magis credendum esset istis testibus Actoris affirmatiuam deponentibus, quāmi testibus rei deponentibus negatiuam, glof. in l. diem proferre, §. si plures, ff. de arbit. Bar. in l. prima, in princip. numer. 7. ff. de ventre inspiciend. Alexan. consil. 169. ad fin. num. 12. lib. 5. Aret. consil. 71. colum. 3. ver. sed quod isti probantes, & consil. 85. colum. 2. ver. sed salua ruerentia, las. consil. 13. colum. 1. ver. item isti lib. 2. & consil. 137. num. 9. ver. quinto ad idem lib. 4. Soc. reg. 426. in prin. Crau. cōf. 26. n. 1. Gab. d. conclus. 4. n. 1. vbi plures alios refert, & licet quando negatiua coarctata est certo loco, & tempore, illius probatio sit paris potentie probationis affirmatiuae secundum Bar. in d. l. diem proferre, d. §. si plures in ff. de arbit. & in l. haeredes palam, in prin. nu. 7. ff. de testa. Aret. in c. in nostra, extra de testib. col. 4. nu. 17. & seq. Cur. Sen. conf. 72. nu. 3. Soc. conf. 96. nu. 12. lib. 1. & d. reg. 426. in tertia fallentia, Gab. d. eod. l. 4. nu. 2. ver. l. i. limita, tamen secundum alios etiam in negatiua coarctata data in caeris paritate magis credider testibus affirmantibus, quāmi negantibus. Ex quo ens melius imprimetur in intellectu, quāmi non ens, quantumcumq; circumsciptum Bal. in l. 2. circa fin. C. de rescin. venditio. in l. testium, col. fi. C. de testib. & in l. actor, col. 3. C. de probat. Imol. in l. inter pares, col. 2. ff. de re iud. Aret. d. conf. 71. col. 3. circa finem, ver. & cum ex parte, & in d. c. in nostra col. 5. nu. 2. Soc. reg. 426. in tertia fallentia, Gab. d. conclus. 4. nu. 4. ver. contrarium, quorum opinio absque dubio videretur procedere in casu isto, in quo cum probatione negatiuae coniuncta non est affirmatiua, quia scilicet testes non deponunt de negatiua per mediū affirmatiuam, nec testificando de negatiua re significatur etiam simul de affirmatiua, in quo casu procederet Bar. & aliorum sententia de aequali efficacia, & vi affirmatiuae, & negatiuae, sed est probatio negatiuae simplicis per remotionem actus affirmatiui a sensu, quo casu locum habet opinio Bald. & Imol. de prelatione affirmatiuae, vt eleganter & per exempla clara concilianda hanc opinionum contrarietatem, tradit Aret. in c. in

nostra, de testib. sub nu. 21. in fi. & num. 22. ver. sed tamen pro nunc, quem sequitur Gab. d. conclus. 4. in casu 5. ver. concordat, & vbi etiam admittenda esset paritas probationis negatiuae, & affirmatiuae, nihil hoc noceret agenti, qui plures testes habet affirmatiuos, quam Reus negantes, vt punctualiter vult Bar. in d. l. haeredes palam, in prin. sub nu. 7. et notat etiam Afflict. decil. 324. nu. 21. ver. item datur excessus, et ita etiam tenet expressse Aret. in d. c. in nostra, col. 4. nu. 17. et Soc. d. regula 426. in prima fallentia, et cum ex processu liqueat Baptista in domum propriam recepsisse dictam Margheritam infantem propriae uxoris consanguineam, et a parentibus ob eorum paupertatem destitutam, et tanquam filiam alimen tasse, et in omnibus tractasse, eamque in testamento tempore quo illam Actori nuptui tradidit, vigente, haeredem vniuersalem sibi instituisse, et praeterea Dotem specialiter eidem praelegasse in eadem sexcentum scutorum quantitate: ampliusque consistit dictū Actorem tanta dote, et maiori etiam fuisse dignum, illamque attentis facultatibus, et conditione dicti Baptista diuitis, propria sobole carentis immoderatam, et excessiuam non extitisse, notumque sit non solere viros uxores sine dotebus accipere, vtiq; probatio Actoris, vtpote habentis pro se omnem verisimilitudinem, & presumptionem anteposenda est probationi Rei verisimilitudine, & presumptione carenti, & nam testibus deponentibus verisimiliora, magis creditur, etiam si numero essent inferiores, Marf. sing. 343. post prin. Cast. conf. 192. nu. 4. lib. 2. Cur. Sen. conf. 72. sub nu. 7. ver. quo vero ad testes, las. conf. 13. col. 4. ver. sed magis lib. 3. & conf. 137. col. 5. ante numerum 8. ver. confirmatur quia, lib. 4. Crau. conf. 6. nu. 65. & est tex. in c. in nostra, ext. de testib. & in l. ob Canonem, §. si testes, ff. de testib. & tradit Gab. d. conclus. 4. nu. 28. & 30. etiam si probantes verisimiliora essent pro Actore & contrarij pro Reo, Cur. Iun. conf. 17. sub nu. 6. ver. quod adeo Ruin. conf. 67. sub nu. 1. lib. 1. Gab. d. conclus. 4. nu. 31. Nec hoc casu consideratur qualitas testium, & quia creditur non idoneo, quando deponit verisimiliora. Ang. conf. 367. col. fi. sub nu. 12. Crau. conf. 35. nu. 7. conf. 75. nu. 23. & cōf. 375. nu. 9. similiter vbi testes sunt hinc inde pares, statuit illis, pro quibus sunt praesumptiones, & coniecturae. Crau. cōf. 73. nu. 41. vbi alios refert, quibus adiungitur Alexan. dicens ita communiter teneri in l. si duo patroni, sub nu. 7. post ver. in glof. in verbo authoritates, ff. de iureiuran. & istud est, quod in istis terminis vult Aret. in d. c. in nostra, nu. 20. ver.

verf. aliquando testes deponunt negatiuam
 13 ¶ quod scilicet quando nulla est differentia
 inter probationem affirmatiuam, & negatiuam
 & adeit in reliquis paritas ad cognoscendum,
 quatenus probatio preferenda fit, recurritur
 ad l. ob carmen, §. si testes, ff. de testibus, &
 idem tenet Socin. dicta regula 416. in tertia
 fallentia, per quam in quidem legem, & ibi no
 tata per Doctores, data paritate testium, sta
 tur dicto probabiliori, & verifimiliori: quod
 etiam probat rex. cum ibi traditis per Scribe
 res in d. cap. in nostra, de testibus, immo et
 etiam pauciores hoc casu praeferuntur pluri
 bus. Caltr. consil. 192. columna secunda, ad
 finem, sub numero quarto, libro secundo.
 14 ¶ Nec tunc habilitas testis est necessaria,
 quia etiam non idonei admittuntur, & pro
 integris habentur. Alexand. in dicta l. si duo
 patroni, sub numero septimo, in fine, versic.
 plus dicit, quem sequitur Marfil. d. singul.
 343. circa medium, cum enim in materia
 probationum maxime omnium attendatur
 verifimilitudo: Bald. & Salic. in l. scriptu
 re, C. de fide instrumentorum: Curtius lu
 nior, dicto consilio 17. sub numero sexto,
 vers. & subdit, & Crauert. dicto consilio 73.
 numero 41. mirum non est, quod etiam
 pauciores pro verifimilitudine, & praesum
 ptione deponentes pluribus praeferantur, vt
 dictum est, nedum plures pro actore, pau
 cioribus pro Reo deponentibus, vt in pro
 positio postro, in quo longè facilius praeuale
 bit Actoris probatio ad fauorem Dotis, pro
 15 quia ¶ in dubio indicandum est, l. in ambi
 guis, ff. de iure dotium, & l. in ambiguis, ff.
 de regulis iuris, quia deponentibus pro cau
 sa fauorabili, pro qua alias in dubio ferenda
 esset sententia, magis creditur, quam depo
 nentibus contra Ruin. consilio 130. nume
 ro vndecimo, vers. & quamuis, libro quarto
 & alij, quos refert, & sequitur Gabr. dicta
 conclusio. quarta, in 37. illatione, nume. 81.
 Anno 1603. Florentie.

E P I T O M E.

*Positi in conditione, an & quando cen
 seantur vocati, & an fideicommissum
 conditionale ante conditionis e
 nentum transmittatur. Et quan
 do Ius representationis locum ha
 beat.*

1. Filius in conditione positi non censetur dispositio
 vocati secundum magis communem opinionem
 et num. 8. et 10. et 11. et 12. et 13. et 14. et 15. et 16. et 17. et 18. et 19. et 20. et 21. et 22. et 23. et 24. et 25. et 26. et 27. et 28. et 29. et 30. et 31. et 32. et 33. et 34. et 35. et 36. et 37. et 38. et 39. et 40. et 41. et 42. et 43. et 44. et 45. et 46. et 47. et 48. et 49. et 50. et 51. et 52. et 53. et 54. et 55. et 56. et 57. et 58. et 59. et 60. et 61. et 62. et 63. et 64. et 65. et 66. et 67. et 68. et 69. et 70. et 71. et 72. et 73. et 74. et 75. et 76. et 77. et 78. et 79. et 80. et 81. et 82. et 83. et 84. et 85. et 86. et 87. et 88. et 89. et 90. et 91. et 92. et 93. et 94. et 95. et 96. et 97. et 98. et 99. et 100.
2. Filius in conditione positi censetur vocati concur
 rentibus simul pluribus coniecturis, nec una sola
 sufficit, §. nu. 5.
3. Coniectura una est, quod testator voluerit liberos
 vocare, quando digressus est ad plures substitutionem
 gradus, impleti, sed contrarium dicitur,
 nu. 3. et declaratur nu. 4. et 11.
4. Coniectura alia est, quando testator ipse est verbo
 masculini, atque, quod vocatus dispositione po
 situs in conditione.
5. Coniectura alia est, quando testator digressus est
 ad alios substitutionem gradus, et procedit in
 descendentes testatoris extraneo substituto
 inf. nu. 11.
6. Positi in conditione (quamuis si sit de descendenti
 bus testatoris) non censentur vocati, quando sub
 stitutus est patre de descendenti, et proxi
 mus in gradu.
7. Fideicommissum conditionale non transmittitur
 ad heredem etiam filio praecedente fideicommi
 ssario ante purificationem conditionem.
8. Fideicommissum etiam pendente conditione trans
 mittitur ad heredem, quando ex coniecturis ab
 ipso testamento desumptis colligi potest quod tes
 tator ita voluerit.
9. Ius transmissum dicitur fauorabile.
10. Inter plures institutos ad iuricem substitutos, si
 aliqui eorum decesserint filij, alij superstitibus
 succedant exclusio filio decessentis.
11. Transmissio non habet locum quando substitutus
 est ex descendenti, testatoris, et filij ex alio
 substituto praemortuo in conditione positi sunt
 praeter ex descendenti testatoris, vide supra
 num. 5.
12. Testator quando non censetur vocasse postum in
 conditione, et de differentia inter transmissum
 et vocationem.
13. Representatio seu substitutio non habet locum,
 nisi in successione, quae ex dispositione legis des
 titur, secus in dispositione testatoris, tamen haec
 est entia opinio. Et in quatuor successione rep
 sentatio locum habet.
14. Qui a testatore non est nominatus, non potest dici
 vocatus, et ideo frustra queritur, an representa
 tio locum habeat ad exclusionem ex parte voca
 ti, et nominati a testatore.
15. Nominatio est duplex, alia per nomen proprium,
 altera per nomen appellatiuum, et qui est nomi
 natus proprio nomine, praefertur nominato per no
 men appellatiuum.
 Vocatus in specie praefertur vocato in genere.

CONSILIVM CXXXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Dominicus Mariotti in eius testamento instituit suum heredem vniuersalem Vincentium eius filium legitimum, & naturalem, cui decedenti sine filijs masculis, vel foeminis substituere vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum Antoniam, & Sanctam eius filias aequalibus portionibus, quibus morientibus sine filijs masculis, vel foeminis, voluit eius hereditatem recedere ad Bartholomaeum ipsius fratrem carnalem. Moruo testatore Vincentius iam pubes factus nullis relictis filijs, vel descendens, sed substitutibus praefata Sancta ei expresse substituta, & filijs dictae Antoniae praedefunctae pariter substituta. Quare cum venisset casus dicti fideicommissi conditionalis ob mortem dicti Vincentij sine filijs, & descendens; orta est in Curia Domini Vicarij An glaris controuersia inter dictam Sanctam, & filios dictae Antoniae, praetendente dicta Sancta totum fideicommissum ad ipsam spectare, dictis vero filijs contententibus sese ad illius medietatem admittendos esse, causaeque mihi ad consulendum de iure transmissa, retuli partes Domini Vicarij esse in pronuntiando pro Sancta Atrice contra filios Antoniae reos conuictos rationibus ex causis infrascriptis.

Nam aut filij Antoniae volunt admitti ex propria ipsorum persona, & proprio iure tanquam a testatore vocati dispositione virtute eorum positionis in conditione ad dictum fideicommissum, & concurrere cum dicta Sancta, & non possunt, quia filij positi in conditione non censentur dispositione vocati secundum opinionem eius loci communiter approbatam in l. Lucius Tarius, la secunda, ff. de heredibus institutis. quam tamquam vetiorem, receptiorem, & omni tempore, pro magis communi habitam, & tam in Scholis, quam in palarijs canonizatam, & a qua in consulendo, & iudicando nefas esset recedere, sequitur insignis modernus, & magnae scientiae, & eloquentiae Doctor, &

maxima beneuolentia mihi coniunctus D. Ioseph. de Rusticis in tractat. an, & quando filij positi in conditione censentur vocati, lib. primo, cap. 2. in 2. & in 3. par. per totum, & in consilijs positis post dictum tractatum consil. primo, num. 11. 53. & 54. consil. 2. num. 10. & consil. 3. num. 15. in quibus locis recenset omnium antiquorum, & modernorum auctoritates, vsque ad hodierna tempora, & post eum Anton. Tessaur. decisio. 96. num. 3. & multis sequentibus, & Peregrin. in tractat. de fideicommissis, artic. 28. numero primo, & quinto, & quampluribus sequentibus, & est opinio Florentina canonizata per Rotam, vt dicit Magou. in decisio. ipsius Rotae Florentinae, decisio. 73. numero 4. Nec dissentit Marz. de fideicommissum, questio. 20. in princ. Nec ex eo, quod testator fuerit digressus ad plures substitutionum gradus, cuius potest dici opinio glossae, quia licet ex coniecturis in contrarium apparentibus recedatur a dicta conclusione, vt latissime firmat ex infinitis Scribebant auctoritatibus D. Rusticis in d. tractatu, lib. secundo, cap. primo, numero primo, Tessaur. d. decisio. 96. num. 8. Clar. in §. testamentum, quest. 77. in fin. Magou. decisio. Florent. 27. numero secundo, dicens, quod nemo est, qui hoc neget, Rustic. d. consilio primo, numero 51. d. consilio secundo, numero 38. & 39. & alij per eos allegati, tamen dicta coniectura non videtur sufficiens ad elicendam testatoris mentem, quod voluerit liberos in conditione positos vocare, licet enim multi teneant hanc esse coniecturam in sufficientem, sequentes Ancharan. consil. 74. colum. 1. prima, & secunda, de quibus diffuse meminit Gabr. de fideicommissum. conclusio. quarta, in tertia l. mita. numero 13. & post eum Rustic. in d. tractat. lib. tertio, cap. primo, numero primo, & d. consilio primo, num. 58. d. consilio secundo, numero 45. & dicto consilio tertio, num. 40. 50. & sequen. sequitur Tessaur. decisio. 60. numero tertio, & d. decisio. 96. numero 15. & 17. tamen sunt alij contrariam tenentes sententiam, dictamque coniecturam minime per se sufficientem esse audacter asserentes, & ita communem opinionem se habere attestantes, quos longa serie refert Gab. d. conclusio. quarta, numero 14. verum contrarium tenent, & longe diffusius D. Rustic. in d. tractat. lib. tertio cap. primo, numero quinto, verum nec omittendum est, & dicto consilio secundo, num. 12. & dicto consilio tertio, numero 17. post ver. haecque negatur, ubi est victus, & post eum Tessaur. dicta decisio. 96. numero 16. verum sed contra Ancharan. Et haec opinio, quod digressio ad aliquos substitutionum

Z gradus

Gradus non sufficit ad vocationem positorum in conditione, etiam cum masculinitas qualitate seruata fuit in Rota Florentina in quadam celebri, & satis ardua causa, in qua iudicatum fuit per vnum ex iudicibus primarum instantiarum, cuius sententia in vltima instantia fuit confirmata per DD. tres iudices secundarum appellationum, & causa ex Principis gratia recommissa iudicio totius Rotæ, idem per quatuor ex sex iudicibus fuit reitum, vt refert idem Rustic. in dicto tractat. lib. secundo, cap. se- primo, sub numero primo, vbi etiam dicit, quod tunc pro hac parte plures insignes Iurisconsulti consuluerunt, de qua causa meminit etiam Magon. dicta decis. 27. in principio, & in fine, cum qua sententia veluti communi transeunt Rip. in l. Centurio, numero 163. vers. tertia coniectura, ff. de vulgari, & pupillari substitut. Clarus in §. testamentum, questio. 79. numero tertio, vers. quarta allegatæ coniectura, Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 3. numero 13. Magon. decisio. Florent. 27. numero nono, & decisio. 73. numero sexto, & dicit Ruin. consilio 128. col. penultima, sub numero 19. in fin. vers. non obstat etiam lib. 3. quod dicta limitatio Anchari. non est vera, & quod loquitur sine lege, & Alexand. consil. 64. ad fin. lib. 5. quod Anchari. non bene probat opinionem suam, & ibi subdunt addentes ad eum, quod fuit phantasia Anchari. in qui ab omnibus reprobatur, & dicit Socin. in l. cum atus, col. antepenultima, in fine & col. penultima, sub numero 113. vers. alius autem allegabatur, ff. de condit. & demonstratio. quod opinio Anchari. est fundata sola eius autoritate, & contra eum sunt multe autoritates, immo ipse Anchari. sub ipsi non constans contrarium tenuit in cap. si pater, in 1. not. numero quarto, de testam. in sexto, & seruiunt, quæ infra ad hoc idem dicitur improbandum circa caput transmissionis dicuntur in ver. altera etiam coniectura.

4. † Sed & quando affirmatiua opinio tenenda esset, ea tamen in presenti casu minime obstat, quia dicere digressionis coniectura vbi sufficit ad vocationem, procedit tantummodo in descendentes testatoris, & extraneo substituto, Alexand. consilio 64. numero quinto, vers. corroborantur prædicta lib. 5. & alij adducti per Rustic. lib. 3. cap. primo, numero secundo & tertio, qui etiam postea sub numero quinto, ante finem, satis clare Anchari. ipsum in alijs terminis, quæ
5. in nostris loquitur ostendit, † nam etsi in conditione positi sint descendentes testatoris, substitutus tamen non est extraneus, sed

pariter descendens, & ipsi etiam proximior in gradu, quam positi in conditione ad iurè notat. per Hieronymum de Laurent. decisio. Auenion. 37. & per Anton. Tressart. decisio. Podemontan. 65. & ante eos per Cuiac. lib. practice. questio. cap. 38. sub num. 4. vers. tertio, ad intellectum, vt ideo nullum sequatur absurdum, quod diffusius probauimus infra, dum de transmissione ago, in vers. quæ opinio præferri in casu isto, & cum in Rota Florentina nunquam fuerit receptum ab opinione d. gloss. nisi ex concursu plurium coniecturatur, vt testatur Magon. dicta decisio. 73. sub numero quinto, vers. & omnibus, eaque consueuerit vix contentari de concursu duarum, vel trium, vt subdit Magon. ante fin. vers. neque in hoc, & hic vna tantum addit, & ea à tot, & à tantis Doctoribus reprobata, nephas quodammodo esset illam admittere. Aut volunt si hi prædictæ Antonie ad dictam partem fideicommissi aspirare ex persona dictæ eorum Matris prædefunctæ, quæ ad illam cum præfata Sancta vocabatur iure transmissionis, vel iure substitutionis, huc representationis, & nostro modo videntur posse au-
diri.

6. Iure enim transmissionis admitti non possunt, quia cum fideicommissum a Patre indultum ad fauorem dictæ Antonie esset conditionale, & ipsa ante purificationem conditionem decessit, non potuit illud transmittere ad heredes, l. vnica, §. si nauitem aliquid sub conditione, C. de caduc. tollen. & ibi gloss. & scribentes, Zanc. in l. he redes mei, §. cum ita, in quarta part. num. 1. & sequen. ff. ad Senat. consil. Trebellian. Gabr. tit. de hered. institut. conclusio. secunda, numero primo, Rustic. d. consilio secundo, numero 18. & dicto consilio tertio, numero 19. & ante numerum 55. Peregrin. in tractat. de fideicommiss. artic. 31. numero 6. Craff. in §. fideicommissum, questio. 67. numero octauo, vers. primus est, in tantum vt nec ad filios transmissio fiat per text. in d. l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellian. vt notat ibi gloss. in verbo suscepisset, quam Doctores ibi communiter sequuntur, & præcipue Barto. numero secundo, Castren. numero tertio, Alexand. numero sexto, Socin. numero nono, & Zanc. ind. quarta par. numero 89. vers. vltimo, amplia, & numero 96. vers. cæterum, Tiraquel de retrat. & comm. sanguin. §. primo, gloss. secunda, numero 24. Natta consil. 551. numero 15. l. 6. l. 9. 32. & sequen. consilio 688. numero primo. Gabr. consil. 91. numero primo, sexto, & decimo, lib. 2. Gab. tit. de heredib. institut. conclusio. secunda, in secunda ampliano. numero 10. Mantica.

Mantic. de coniect. vltim. voluntat. lib. 1. tit. 2. ante numer. 2. & Peregrin. de fidei-
comm. dicto articul. 31. numero sext., &
octauo. & infanti alij per eos adducti, Cra-
dicta quaestio. 67. sub numero sexto, verfi. le-
cundus casus, vbi dicit etiam communem
opinionem. & in iudicando fequendam, Me-
noch. de arbit. iudic. lib. 2. Centur. fecunda,
casu 165. numero primo, qui pariter ait esse
communem.

7 Et quoniam hoc non procedat, quando
ex coniecturis de testatoris intentione con-
stat potest, quod voluerit etiam penfente
conditione disp. vltimam ad haeredes trans-
mitti Gabriel. dicta conclusi. 1. secunda, in
tertia limitatio. numero 15. Craff. dict. qua-
estio. 67. numero 8. verfi. sed quid Natta de co-
fil. 55. 1. sub numero 19. & fequent. & dicto
confilio 688. numero fecundo, Gabr. d. con-
filio 91. numero primo lib. fecundo Rustic.
dicto confilio fecundo, numero 54. & dicto
confilio tercio, numero 55. & Peregr. dicto
articul. 31. numero nono, dummodo tamen
tales coniecturae ex ipfo testamento, & di-
spofitis in eo colligantur, vt dicunt Zanch.
d. 4. parte, num. 181. verfi. deueniend., Craff.
dicta quaestio. 67. in fine, Rustic. dicto confilio
fecundo, numero 55. & dicto confilio ter-
cio, numero 56. Peregrin. d. artic. 31. nume-
ro de. 119. quia potest fideicommissum no-
transmissibile effici per testatorem trans-
missibile, Rustic. dicto confilio fecundo, nu-
mero 34. Zanch. d. 4. parte quarta, nume. 103.

8 verfi. bene verum est, & maxime cum ius
transmissi. mis fauorabile fit, vt subdit Ru-
stic. d. confil. 2. num. 135. & ante eum Zanch.
d. 4. parte quarta, sub numero 101. verfi. &
ad rationem allegatam, cum vt ipse dicit,
non agatur de aliquo de nouo inducendo,
sed de iam inducto extendendo; tamen nul-
la sufficiens videtur in proposito extrare, illa
enim, quae resultat ex eo, quod positi sine
in condicione, etfi a nonnullis approbatur,
vt per Gabr. d. conclusio. fecunda, in nona
coniectura, numero 35. Rustic. dicto confi-
lio fecundo, numero 56. verfi. quatum pri-
ma, & d. confil. tercio, numero 58. & feque-
verfi. fecunda est, Peregr. d. artic. 31. sub nu-
mero 12. & fequent. verfi. contra vero, & ea
facilius admittatur ad hanc inducendam
transmissionem, quam ad causandam voca-
tionem, vt postquam antiquos, & moder-
nos scribentes tradit Rustic. in dictis locis,
& praeter eum Zanch. d. 4. parte, nume. 101.
verfi. non obstant, tamen communiter non
recipitur, eam enim impugnant Natta con-
fil. 555. numero. 19. in fine, & quampluribus
seque. Mantic. de coniect. vltim. volunta-
lib. 1. tit. 30. numero. 17. verfi. verum tamen,

Zanch. in d. 4. parte, numero 325. verfi. sepi-
mam coniecturam p. nunt, Gabr. confil. 91.
numero nono, decimo, verfi. nec obstat, nu-
mero 14. & fequent. verfi. quicquid, libro 2.
Vini. decisio. 398. numero sexto, ver. quam
nempe, lib. fecundo, & alij citati per Rustic.
d. confil. fecundo, sub numero 56. verfi. & li-
cet, & d. confilio tercio, sub numero 58. ver-
& quamuis, & noui filij ne Peregr. d. articul.
31. nume. 17. verfi. quarta est conclusio, in
princip. & post medium verfi. in confictu
harum opinionum, ex quorum dictis, ni fal-
lor, opinio hae venior, & iustior appareat,
quae etiam optime corroborari potest ex
traditis per Nattam d. confil. 555. col. penul-
tima, & final. numero 30. & fequent. verfi.
decreueram, vbi ex plurimum antiquorum
9 Doctorum auctoritatibus firmi, & quod
inter plures institut. 35. & inuicem substitu-
tos, si aliquis eorum decederet sine filijs,
vno sic decedente superites tantum succe-
dit ex fideicommissis, non autem filij eius,
qui ante eueniunt conditionis praedecesser-
unt, quia ad eos ipem talis fideicommissi
non potuit transmitti, vt ibi per ipsum,
qui praesentem casum decidere videtur,
quae opinio praesentem in casu isto videtur
admittenda, quia filij Antonia, quae fuerat
substituta, non excluduntur ab extraneo,
sed a testatoris filia ipsorum matertera, in
quo casu videtur cessare absurdum per te-
nentes affirmatiuum consideratum, quod
substitutus extraneus praefertur liber. 3. te-
statoris, & ita in terminis tenet Peregr. d. ar-
tic. 31. in 4. conclusi. 3. sub d. numero. 17. post
medium, verfi. in confictu harum opinio-
num, & ante eum idem vult Zanch. in d.
10 quarta parte, numero 329. ver. limita fecun-
do, & dicens, quod quando substitutus non
est extraneus, sed descendens testatoris, & si
lij ex alio substituto praemortuo positi in
condicione sunt pariter descendentes testa-
toris, non habet locum transmissio, vltra
quod, si bene aduertatur, Doctores affirma-
tiuum tenentes videntur loqui, quando age-
retur de vltimo substituto ad excludendum
filios ex primo substituto in condicione po-
sitos, non autem quando tractatur de pri-
mo substituto, qui filios alienus substituti
praedefuncti in condicione positos vult ex-
cludere, & est descendens, prout ipsi, testato-
ris, & eidei in gradu proximior, vt supra di-
xi, vt constat ex dictis per Gabr. de haered. in-
stit. conclusio. 2. num. 31. & fequent. verfi. pri-
ma igitur coniectura, vbi plures citat, & co-
munem dicit, per Zanch. in d. 4. parte, nume.
325. & fequent. & per Peregr. d. artic. 31. nu-
mer. 17. & fequent. & per Craff. in d. §. fidei-
commissum, quaestio. 68. in princip. num. 1.
Z 2 & late,

& late, & pulere offendit Hieron. Gabr. dic. consil. 91. numero 11. 12. & pluribus sequi. verus quintus casus est, & numero 18. & sequent. verus verum neque libro secundo, & facit Natta dicto consilio 688. numero sexto, verus subiungitur nunc, & Rip. in l. Censorio, numero 151. verus sed pone, ff. de vulga. & tetigi supra, dum de vocatione ob positionem in conditione egi, verus sed & quando affirmativa opinio.

11. Altera etiam coniectura, quæ ex eo deducitur, quod testator digressus est ad plures substitutionum gradus, recipienda non videtur, nam quamvis illa in terminis istis transmissionis admittant Gabr. d. conclusio secunda, in septima coniectura, numero 31. Natta d. consilio 688. numero quarto, & sequent. Rustic. dicto consilio secundo, numero 62. verus tertia coniectura, ubi plures citat sequentes Ancharan. dicto consilio 74. columna prima, & secunda, illam tamen expresse in hoc reprobant Doctor. supracitati circa ea. pot vocationis ex positione in conditione, verus nec ex eo, quod testator, & in terminis transmissionis eandem expresse reijcit. Natta dicto consilio 551. numero 30. post verus decreueram, & post eum Gabriel. dicto consilio 91. numero 18. & sequent. & novissime Peregrin. d. artic. 31. numero 18. verus alij vero in tertia opinione, dicens formaliter non esse tutam, nec dissentit Zanch. in d. 4. parte, sub numero 326. verus ceteris pro prædictorum declarationibus, & infra, ubi inquit dictum illud Anchar. propere quando factæ sunt plures successivæ substitutiones, & agitur de filiis primi substituti positus in conditione ad exclusionem secundi substituti, quia tunc admittitur coniectura, quod ad eos fiat transmissio primæ substitutionis, ne ab extraneo excludantur, ut videtur Consilium Ancharan. minime faciat ad propositum præsentis casus, quod laus supra probavi in dicto verus sed & quando affirmativa opinio, & in d. verus quæ opinio

12. præsertim in casu isto. ¶ Iure etiam representationis ad idem fideicommissum aspirare non possunt filij dictæ Antonie, quia omisso, quod quamplures non modicæ auctoritatis tenent, quod substitutionis locum non habeat, nisi in luccessione, quæ ex legis dispositione defertur, quæ recenset Rustic. dicto consilio secundo, numero 17. & sequent. verus secundo casu, & dicto consilio tertio, numero 20. verus aut vult venire, Gabr. tit. de fideicommiss. conclusio. tertia, numero secundo; & admisso quod etiam admittatur in luccessione, quæ ex hominis dispositione defertur, & sic procedat in fideicommissis, ut est verior, & receptior sen-

tentia, de qua attestatur idem Rustic. d. consilio 2. numero 84. & 85. verus quarto de iure, & dicto consilio tertio, numero 61. verus quarto non releuat, Gabr. dicta conclusio. tertia, in principio, & alij illam citandi, & quod vera sit, & communis Doctorum opinio, quod (subingressio hæc in fideicommissis procedat, ubi eam præcedens agit de succedendo ascendenti, aut patris, seu avunculo, aut, seu matertera, ut in præsentia causa siue gravantis siue gravati portionem inspiciamus, secus si alijs transverialibus in gradu remotioribus, ut post antiquiores tradunt Couart. lib. pract. questio. cap. 38. ante numerum quintum, verus nono seculis, iniquiens esse opinionem communem, & veram sine dubitatione. Marzar. de fideicommiss. questio. 18. dicens ita fuisse iudicatum Paduæ per Excellentissimum Tornellum, & in Rota Florentina, Gabr. de fideicommiss. conclusio tertia, in sexta liquidatione, numero 11. Mantie de consuet. vltim. voluntat. lib. 8. tit. 9. numero tertio. Simon de Prat. da interpret. vltim. voluntat. lib. 3. dubitatio quarta, fol. vltima, questio. 6. numero 21. fol. 318. & sequent. Reunt. decisio. Bononien. 88. numero tertio, & quarto. Testator. Decisio. Pedemont. 65. numero tertio. Sforz. Odd. consilio 39. numero 27. verus ad primum, libro primo, referens plures de magis communis attestantes, & quod ita fuerit pluries iudicatum, Rustic. d. consilio secundo, numero 89. & sequent. verus sed his opinionibus, Peregrin. de fideicommiss. artic. 21. numero sexto, & sequent. verus confiat autem, & infra, & infiniti alij per eos allegati.

13. Tamen dicta opinio in hoc casu admittenda non esset, quia cum Antonia, quam eius filij representare volunt, fuerit specialiter vocata, & proprio nomine substituta Vincenzio una cum Sancta, ipsi autem filij Antonie non fuerint vocati, nec nominati cessat substitutionis, & Sanctæ specialiter nominata præfertur dictis filijs Antonie non nominatis, ut in individuo decidunt Dec. consil. 480. colum. quarta, numero undecimo, verus & hoc idem alia ratione comprobatur, Curtius iunior, consil. 161. columna quarta, sub numero septimo, verus ex præmissis videtur colligi clara responsio, R. lib. Alex. consil. 40. columna tertia, & quarta, numero sexto, & sequent. post verus alia etiam ratione dico, Paris. consil. 30. columna septima, numero 52. verus quod eam lib. 2. Ruin. consil. 101. columna quarta, numero 11. verus & per hæc colligitur clara responsio consil. 134. columna nona, sub numero 23. & sequent. verus alia etiam ratione dico, consil.

consil. 169. columna quarta, sub numero se-
primo, ad finem, vers. tertio confirmatur, &
colum quinta, sub numero octauo, ante fi-
nem, vers. quarto etiam responderetur lib. se-
cundo, consil. 111. columna finali, numero
13. vers. nec etiam ex substitutione sequen-
ti, & vers. nec obstat, & consil. 153. col. secun-
da, numero secundo, vers. sed tamen præmis-
sis non obstantibus, & col. quarta, sub nu-
mero quarto, vers. quartus & ultimus casus
lib. 3. quos refert, & sequitur Gab. d. conclu-
sio. tertia, in tertia limitatione, numero sex-
to, cum quibus conveniunt Angel. consilio
306. numero quarto, vers. circa questionem
iuncto principio, Alex. consil. 123. numero
primo, libro primo, Ruin. consilio 115. col.
9. numero 19. vers. sed dato quod Nepotes,
lib. 3. & in eodem casu Paris. consil. 18. num.
71. & seque. vers. præterea in isto fideicom-
misso, lib. secundo, & consil. 37. numero 49.
vers. hinc est, & consil. 39. in fine, numero
17. vers. tertio prædicta, eod. lib. secundo, Co-
uar. d. cap. 38. sub numero quarto, ver. quin-
to idem, & vers. sexto constat, qui ceniet ef-
se communem opinionem, Simon de Præ-
tis, de interpret. vltim. voluntat. lib. 3. dubi-
tar. quarta, solut. vltima, numero 14. vers. se-
cundo non venit nepos cum patruo, folio
339. Sfor. Odd. consilio 39. sub numero 27.
vers. præsertim cum hic lib. primo, & nouis-
sime Peregrin. de fideicom. d. articul. 21.
sub numero 23. ver. secundo, vt filij, & infra
vbi quosdam alios refert, quibus addit
Hieronymus de Laurensijs, decisio. Aue-
nionensi 37. numero 19. vers. respondebat
D. Iacobus, & subdit Gabr. d. conclusio. ter-
tia, sub numero septimo, vers. amplia quia,
quod idem est si vnus esset nominatim vo-
catus, alij vero sub nomine appellatiuo filo-
rum, vel collectiui liberorum, aut descen-
dentium, vel similibus, ¶ quia & tunc spe-
cialiter nominatus præfertur, & solus alijs
exclusis admittitur, vt ibi per eum solum
Ruinum adducentem d. consil. 112. col. fin.
lib. 3. qui id optime dicit in secundo dubio,
numero 12. & 13. sed idem per omnia re-
nent ipsemet Ruin. & omnes alijs Doctores
supracitati, & tam per Gabr. adducti, quam
per me superadditi, nam loquuntur non so-
lum quando filij substitutorum nullo mo-
do sunt vocati, sed tamen in conditione po-
siti, sed etiam quando sunt vocati non no-
minatim, sed modo præmissis, vel alio simi-
li cum alijs nominatim, & specialiter voca-
tis, quibus tales filios postponendos affir-
mant, & istud est, quod idem Gabr. eodem
loco notat in nona limitatione, numero
16. quæ res a fortiori ferunt casui nostro,
quia si aliquo modo vocati excluduntur a

nominatim, & specialiter vocati, facilius
excluduntur nullo modo vocati, vt de se pa-
tet. Anno 1604. Florentiz.

E P I T O M E.

*His verbis Testator legauit victum, &
vestitum Vxorij sue commorando, &
habitando in Domo ipsius Testatoris,
& vitam vidualem, & honestam
seruando, & non stando, neque ha-
bitando in dicto Domo, ei reliquit Du-
centum. An hoc legatum sit conditio-
nale, vel modale; Et an secundum
succedat loco primi non obseruati. Et
de cautione Mutiana præstanda.*

S V M M A R I V M.

- 1 Gerundium quando importet conditionem, vel mo-
dam, & inf. num. 7. 8. & seq.
- 2 Verba hæc: seruando vitam vidualem, quod im-
portent.
- 3 Cautioni Mutiane quando locus non sit, & infra
per discursum.
- 4 Aduerbum (dummodo) videtur importare mo-
dam, & nu. 10.
- 5 Hæres, qui aliquo tempore præstitit legatum vxo-
ri defuncti non petita prius cautione Mutiana,
an ei renuicasse videatur pro futuro tempore,
vide nu. 14.
- 6 Legatum victus, & vestitus si sit sub hac condi-
tione factum, videlicet si legataria habitauerit
in Domo testatoris, & si non habitauerit cum
legato Ducentorum, conditione non adimpleta,
primum legatum cessat, & secundum succedit
loco primi.
- 7 Verba ista: habitando, & commorando in Domo
testatoris, quid importent.
- 8 Gerundia iuncta verbo (reliquit) temporis præteri-
ti perfecti, non faciunt conditionem.
- 9 Distio (tamen) est limitatiua præcedentium.
- 10 Ablatiuus casus importat conditionem, ibi-
dem.
- 11 Verba ista: Donec, quousque, quoadmodum, importat
modum, & non conditionem.
- 12 Mulier vidua tenetur cautionem Mutianam
præstare antequam consequatur legatum ab eius
viro, si vidua vixerit, vel sub alia consimili con-
ditione potestatiua relicta.
- 13 Cautione Mutiana debet præstari antequam per-
cipiatur legatum, & etiam si ab hærede non
fuerit petita, & an sufficiat verbalis obla-
tio.
- 14 Cautione Mutiana quando in effectu, & cum sa-
tisfactione

visitatione dari debet. Et quando iuratoria cautio sufficiat.

- 14 Cautio iuratoria dicitur tamdiu renuntiata fuisse ab herede, quamdiu illam non petierit, at si in futurum petatur, omnino dari debet. declara ut ibidem.
- 15 Actio non competit mulieri viduæ aduersus heredem pro legato vtilis. Et vestitus, si in Domo testatoris habitauerit, antequam cautio Mutiana ab ea præstetur.
- 16 Habitatio legata uxori in Domo viri, intelligitur de aliqua parte domus arbitrio boni viri, Et non de tota domo, Et sat est quod in parte commode habitare possit.

CONSILIVM CXXXVII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Verba legati facti per D. Flaminium Porcelottum Domine Elisabethæ de Sartis eius uxori ita se habet. Item iure legati per hos presentes Codicillos reliquit Domine Elisabethæ eius dilectissimæ uxori tam prosequam etiam pro vna Ancilla viduam, & vestitum condecens, habitando tamen, & commorando in Domo ipsius Domini Codicillatoris, & vitam vidualem, & honestam seruando, & non stando, neque habitando in dicta Domo, supradictæ Domine Elisabethæ reliquit scutos Ducentos dados, & soluendos per eius heredes vniuersales.

- Huius legati vigore agente Domina Elisabetha ad vidum, & vestitum condecens pro se, & Ancillæ, cum oblatione habitandi, & commorandi in Domo viri, & præterdentibus heredibus eam excludere ob non præstitam cautionem Mutianam, & causa mihi ad consulendum de iure transmissa, per Magnificum Dominum Capitaneum Castellonis Terzerij de ambarum partium consensu. Primo aspectu videbatur referendum ad substantiam dictæ Domine Elisabethæ, et quia licet gerundia illa, habitando, commorando, & seruando videantur interpretanda hoc modo, id est si habitauerit, & commorata fuerit, & seruauerit, vt tradit glossa in l. si tu ex parte, ff. de acquiren. hære. quam ibi sequuntur Barto. ad finem, & Azor. an secundo notab. Dec. consil. 433. numero sexto, & in terminis nostris Bald. consil. 267. sub numero quarto, vers. & videtur primum, & iterum vers. ista questio, lib. quina-
- 2
  - 3
  - 4
  - 5

to, & Ruin. eum sequens, consil. 170. quod est penultimum, libro tertio, & videantur importare conditionem, vt præfati Doctores dicunt, iam hoc ita domum procedit, quando gerundia coniunguntur cum verbo, vel participio futuri temporis, prout loquitur dicta glossa de gerundio aduendo iuncto cum participio habiturus, secus si coniungantur cum verbo præteriti, vel presentis temporis, vt in casu nostro, in quo coniunguntur verbo reliquit, quod est temporis præteriti, quia tunc non interpretantur modo præmissis, nec conditionem faciunt, sed solummodo dispositionem qualificant seu modificant, vt declarant Barto. & Aret. in loco citato, quos sequitur alios idem tenentes referens Tiraquell. in tractat. cessante causa, cessat effectus, limitatio. prima, numero 81. vers. sed vtunque sit, cum quibus conuenit Ruin. d. consil. 170. numero secundo, qui propterea in proposito nostro inquit, et quod verba ista seruando vitam vidualem iuncta verbo instruit, non exponitur, id est si seruauerit, & sic conditionaliter, sed potius important quoddam onus viduitatis, & exponuntur, id est quamdiu, vel donec seruauerit vitam vidualem, secundum quam expositionem dispositio est pura, & acceptari potest, et non præstita cautione Mutiana, cui tunc locus non est secundum Doctores communiter in l. fin. C. de indict. viduit. tollen. & ita ait tenuisse Bald. in quodam eius Consilio incipiente proponitur, quod Manfredinus volumine quinto, secundum ultimam impressionem, quod est consil. 267. supra allegatum, & idem tenet Benedict. de Ghirland. Senen. eodem 68. numero 7. & 8. inter consil. diuersi. ultim. voluntat. lib. primo, qui tamen loquitur, quando dispositio est facta cum ablatiuo, videlicet viuente casta, & in vita viduali, & dicit hanc esse veriorum expositionem. Idem etiam voluit Marc. Modest. de Callio eodem lib. primo, consil. diuersi. ultim. voluntat. consilio 160. numero 22. & 25. loquens quando testator dixit dummodo honestas seruetur, & viduitas, et volens dictum adverbium dummodo non importare conditionem, sed modum, qui aditionis ortum non impedit, si non adimpleatur, quod tanto magis videbatur dicendum, quia cum heredes iam per aliquod tempus eadem mulieri, & Ancillæ præstiterint vidum, & vestitum in Domo mariti, nulla per ipsam præstita Mutiana cautione, nec etiam illa per eos petita, et videtur quod ipsi heredes, in quorum fauorem præstanda erat talis cautio, patiendum legatarium percipere legatam sine dicta cautione, tacite eam remiserint, & legatariam

nam ab illa libet auerint, eorum fauori renuntiantes, potest facere possunt, ut in induituo tradit Alberic. de Rosat. in Authent. hoc locum, sub numero decimo, vers. & eodem modo videtur, C. si secundo nupser. mulier. ¶ Verum tamen re maturius considerata contrarium referendum censui, nam Dominus Codicillator duplex videtur fecisse vxori legatum: vnum affirmatiuum de victu, & vitu concedenti pro se, & Ancilla, si habitauerit, & commorata fuerit in Domo ipsius Codicillatoris, & vitam vidualem, & honestam seruauerit: alterum negatiuum de scutis ducentis, si non habitauerit neque commorata fuerit in dicta Domo. Adeo quod primum legatum dicitur sub conditione affirmatiua factum, secundum autem sub contraria conditione negatiua, subrogatum tamen loco primi adempti, ita ut voluerit Codicillator, quod si vxor non habet, & commoretur in Domo ipsius, & non seruet vitam vidualem, & honestam non consequatur primum legatum, sed illud transferatur in secundum, ut punctualiter in istis terminis decidit Castren. consil. 167. columna prima, & secunda, lib. primo: ¶ Nec dubium est quin gerundia habitandis, & commorando in Domo, & seruando vitam vidualem, & honestam hoc casu importent conditionem, & interpretari debeant id est si habitauerit, & commorata fuerit in Domo, & seruauerit vitam vidualem, & honestam, ex quo adest legatum negatiuum in euentum non obseruatae affirmatiue primi, ut considerat Ruin. d. consil. 170. numero quinto, post vers. sed praemissis non obstantibus, nec ut subiicit ibidem Ruin. refert

¶ quod gerundia iuncta verbo reliquit temporis praeteriti perfecti non faciant conditionem, quia conditio in isto casu non inducit ex natura gerundij, sed per ademptionem primi legati, & translationem in aliud sub contraria conditione, & propterea, ut inferius tradit idem Ruin. sub numero sexto, vers. per praedicta, reijcitur expositio Bald. in supra allegato consilio, quia dicta expositio non potest habere locum propter conditionem contrariam, quae metem Codicillatoris de prima conditione affirmatiua ostendit, vltra quod, ut idem Ruin. subnecti numero sexto, dicta gerundia sunt exponenda conditionaliter, si habitauerit, & commorata fuerit in Domo, & seruauerit vitam vidualem, & honestam, quia licet verbum reliquit, cui adiunguntur, sit praeteritum temporis, tamen habent effectum in futurum, & post mortem Codicillatoris, & in illud tempus collatum, & legatum. Vnde si cur effectus legati confertur in futurum e-

uentum, ita & onus habitationis, & viduitatis differtur post mortem Codicillatoris, & ideo satis videtur gerundia iuncta verbo, vel participio futuri temporis, arctum effectum, qui praualer, & attendi debet. Nec tectipienda est interpretatio Bal. in allegato consilio, in quo tamen non bene videtur firmare pedem, sed potius de rigore inclinare in hanc vltimam partem, quia melius de iure defendi posse ait, & ita etiam ipsum Baldum intelligere videtur. Nasta consil. 459. num. 15. vers. melius, ¶ & non sine ratione cum gerundia soleant importare necessitatem, licet non semper, ut dicit Angel. in Rubric. C. de edendo, & eo magis quando, ut in hoc casu, immediate sequitur, Dicitur tamen, quae limitatiua praecedentium est, & restrictiua. I. ea tamen adiectio, ff. de legatis tertio, & pro praedictis bene faciunt notata per Benedict. de Girland. d. consil. 68. numero primo, & sequent. de huiusmodi relicto per ablatiuum, quod sit conditionale, & non modale, & veram, & propriam conditionem importet, et proinde etiam Mutianam cautionem requirat, & licet, ut supra dixi, postea dicat alteram opinionem esse veriorum, tamen reperio, quod cum prima transit Alberic. de Rosat. in d. Authent. hoc locum, numero decimo, vers. item quero, ubi loquens in legato facto a viro vxori eius custodiente lectum, & honorem suum, & non exigente dotem, & donationem propter nuptias, & sic per ablatiuum, tenet quod sit legatum conditionale, ex quo vult, quod si sit suppositum Mutianae cautioni, ¶ quod non esset, si interpretaretur tamquam modale, id est donec, vel quousque, aut quamdiu custodierit, cum tunc non praestetur cautio, sed eo solum casu, quo legatum sit conditionale, ut supra dictum est ex mente Doctorum in dicta l. fina. C. de indist. viduit. tollend. & voluit omnes supra citari, & inferius citandi Doctores, nec hoc aliquod dubium habet; ferunt etiam notata per Modest. dicto consilio 160. numero quinto, de aduerbio dummodo, quod importet conditionem, & legatum conditionale faciat, & proinde Mutianam cautionem exigat, quamuis postea contrarium in suo casu concludat ex multis, quae in praesenti casu non concurrunt. ¶ Cum ergo legatum, ad quod agit Dominus Eufabetha sit conditionale, id est si habitauerit, & commorata fuerit in Domo ipsius Domini Codicillatoris, & vitam vidualem, & honestam seruauerit, clarum est, quod illud conditionis non potest, nisi praestet cautionem Mutianam de conditionem obseruando, & ubi contraveniret, quicquid ex eo legato perciperit,

perit, restituendo, ut post plures per eum re-
larios tradit Simon de Prætis, de interpretat.
vltim. voluntat. libro quarto, dubitatio. de-
cima, numero 100. ver. si quid si legato vxori
usufructu, fol. 418. Bald. d. consil. 267. sub
numero quarto, ver. si ista quæstio, lib. quin-
to. Ruin. d. consil. 170. numero septimo, li-
bro tertio, & antea consil. 17. sub numero
14. in fine, & numero 15. & consil. 34 nu. 4.
libro secundo. Natta consil. 459. nume. 17.
Bened. de Girland. d. consil. 68. numero ter-
tio, & sequent. & Marc. Modest. d. consil. 160
numero quarto, & octauo, Grat. consil.
101. numero 45. libro secundo, § subdens,
quod debet esse cum fideiussore, & quod
non sufficit oblatio verbalis, sed realis requi-
ritur, etiam si non petatur a parte, & quod
sit præstanda etiam si non petatur, voluit
Simon de Prætis, sub dicto numero 100.
Ruin. d. consil. 170. numero septimo, in fine
lib. 3. Modest. d. consil. 160. numero 12. &
Socin. in l. Mutianæ cautiones, in tertio no-
tab. numero quinto, ff. de conditio. & de-
monstratio. & locus est dictæ cautioni Mu-
tiane, etiam quod conditio concepta sit ver-
bis affirmatiuis, ex quo habent implicitam
negatiuam, nec sonus ipsorum verborum
attenditur, sed eorum sensus, qui est in effe-
ctu quod vxor non consequatur legatum,
si non habitauerit in Domo mariti, & non
seruauerit vitam vidualem, & honestam,
ut dicunt Ruin. d. consil. 34. numero quar-
to, & d. consilio 170. sub numero septimo,
ver. si ergo institutio. & Grat. d. consil. 102.
numero 47. libro secundo, & ante eos Bar-
to. in l. Mutianæ cautiones, numero tertio,
ff. de conditionibus, & demonstrationibus,
sed quod dictum est de oblatione verbalis
cautionis, quod non sufficiat, & quod cum
fideiussore præstanda sit, non est ita simpli-
citer verum, nam tunc solum non sufficit
oblatio verbalis, § quando satisfactio op-
us est, Socin. in d. l. Mutianæ cautiones, in
quarto notab. numero septimo, quæ qui-
dem satisfactio non semper est necessaria,
sed in legato mobilium tantum, vbi legaria
non est per se idonea, & potest illum re-
perire, alias sufficit iuratoria cautio, ut est
text. in § quæ vero nunc sequitur in auth.
de nuptijs, & in Authent. cui relictum, C.
de iudic. viduit. tollend. Barto. in d. l. Mu-
tiane cautiones, numero nono, & decimo, et
Socin. in quarto notab. numero septimo.
Barto. in l. quibus diebus, § Terminus, nu-
mero 16. ff. de conditio. et demonstratio. et
tradunt omnes Doctores in dicta Authen-
tici relictum, et in corpore, vnde sumunt.
Nec obstant in contrarium adducta, quia
ad primum, quod non sumus in legato con-

ditionali, sed potius in quodam onere, re-
sponsum tuit supra, et probatum, quod im-
mo legatum est vere conditionale. Nec Mo-
dest. quatenus, quæ postremo loco dicit, ve-
riora essent, loquitur in terminis nostris,
sed in aduerso dummodo, quod modum
importare dixit Barto. in l. quibus diebus, §.
Terminus, numero quarto, ff. de conditio.
et demonstratio. quem non adducit ipse
Benedictus. Girland. vero non firmat pedes,
et prima opinio videtur verior, cum pro ea
stet authoritas Alberici. de Rosat. vltra,
quod nec isti loquuntur in terminis nostris.
Ad aliud fundamentum de remissione
cautionis dicitur, quod cum dictum lega-
tum non sit instantaneum, seu momenta-
neum, sed perpetuum, successuum, et per-
seruantiam requirit in futurum pro obli-
uatione conditionis, sub quo factum est, cla-
rum videtur, quod tacta hæredum renun-
ciatio quo ad dictam cautionem non præ-
stitam, non potest eis præiudicare pro tem-
pore futuro, sed tantum pro præterito, si
quod mulieri dederunt, repeterent, cum si-
bi ipsis imputare debeant, cur soluerint si-
ne tali cautione, sed quo ad tempus fu-
turum secus, quia pro eo cautionem exigere
possunt, ita colligitur ex Ruin. d. consil. 170.
numero septimo, ver. et vbi etiam testator
libro tertio, et clarius antea d. consil. 17. sub
numero 14. et 15. ver. et alia ratione, et in-
fra, lib. secundo. Et dicit idem Ruin. consilio
84. numero 12. eodem libro secundo, quod
etiam ad excusandum mulierem a restitu-
tione percepti legati, data contrauentione
pro tempore seruata conditionis, non po-
test imputari hæredi, quod dictam cauti-
onem non exegerit, quod etiam tenent alij
adducti per Marc. Modest. d. consilio 160.
numero 6. et 9. qui tamen postea numero
27. contrarium tenet, ex quo mulier bona
fide eos percepit, et nulla cautio sibi ab hæ-
rede sciente, et patiente petita fuit, quam
opinionem communem dicit, et in facti
contingentia obseruatam Alberici in dicta
Authent. hoc locum, sub numero decimo,
ver. item quæro. § Vltius dicitur, quod
cessat hæc consideratio renunciationis, ex
quo mulier tenetur dictam cautionem præ-
stare, etiam si non petatur, nec aliter agere
potest, quia antequam præstetur nulla ori-
tur actio, Ruin. dicto consilio 17. sub nume-
ro 14. et 15. libro secundo, Simon de Præ-
tis, dicto numero 100. qui non citat Ruin. in
dicto loco, Benedictus. de Girland. dicto con-
silio 68. numero secundo, in fine, et nume-
ro sexto, et ante eos Barto. in d. l. Mutianæ
cautiones, numero secundo, et Socin. nu-
mero sexto. Vnde quicquid euenerit in

præteritum, satis est quod in futurum non poterit consequi legatum, nisi præstita dicta cautione, sine qua augeri non debet, veluti sine actione agens. † Cæterum ut omnis tollatur ambiguitas, de qua in processu disceptati videtur, aduertendum est, quod cum Codicillator non legauerit uxori habitationem, vel usufructum Domus, sed voluerit solummodo, quod in ipsa Domo habitet, et commoretur, non potest legataria consequi totam Domum pro habitatione, si in illius parte commode, et condecen- ter secundum conditionem suam habitare potest cum Ancilla, quæ pars domus eo in casu sibi assignanda esset arbitrio prudentis, et discreti iudicis tamquam boni viri. Bald. consil. 137. numero secundo, libro quinto. Addunt ad Castren. dicto consilio 167. in Apposit. in verbo considerandum sub littera A. libro primo, Ruin. consil. 35. numero quarto, et sexto, libro secundo, et latius Dec. post longam ad partes discussionem, consilio 355. in tertio dubio, numero quarto, et quinto, et ita etiam in hac parte facien- dum esse referunt eadem Domino Capitaneis, Anno 1604. Florentiæ.

EPITOME.

De uno ex pluribus debitoribus, vel fidei- iussoribus in solidum obligatis soli- dum solvente creditori, & quomo- do possit à correo, vel confidessore, repetere, quod pro parte ad eum spe- ctante soluit; & tam cessione à Cre- ditore impetrata, quam non impetra- ta; & quo tempore dicta cessio fieri debeat, ut valeat; & quid sit in ex- traneo pro debitore solvente, & ces- sionem à creditore non habente.

SUMMARYM.

- 1 Rei debendi, sui promittendi qualiter constituantur.
- 2 Obligatus in solidum cum alio solvens solidum, re- petit à correo, vel à confidessore solum pro parte ad eum spectante.
- 3 Debet solum contra eum impetrare cessionem à creditore, & num. 4. sed & sine cessione agere potest, & partem ad alium spectantem repetere num. 5. & maxime si ex causa onerosa sit obligatio, num. 11.
- 5 Cessio iurum impetranda à creditore per unum.

ex obligatis in solidum solventem solidum, ut a- gere possit contra corream, vel contra confide- iussorem pro parte ad eum spectante, fieri debet ante solutionem, vel in actu solutionis, non pos- sibile ex intervallo, nisi præcesserit pactum de co- dando, aliter non valet, & numero 6. ubi decla- ratur.

- 7 Ius extinctum erdi non potest, nec in alium trans- ferri illud, quod cedens non habebat, & supra nu- me. 5. & 6.
- 8 Extraneus solvens pro alio creditori, liberat debi- torem, sed ex persona creditoris contra ipsum de- bitorem agere non potest, nisi actione sibi cessa, ad quam cessione creditorum copere non potest sed & sine cessione creditoris repetere potest à debitore, num. 12.
- 9 Nec hypothecam, aut ius in bonis ipsius debitoris habere dicitur talis extraneus solvens.
- 10 Affori succumbenti ex causa intercata, si ex a- ctione sibi competere dignoscitur, illud ei refer- endum est aliis experiendum.

CONSILIVM CXXXVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet in- tellectum meum.

N causa mihi ad re- ferendum, de iure commissa per Do- minum Potestatem Pontis Hære, inter Petrum de Borghinis à Ponte Sacco agentem ex una par- te, & Sixtum Milliani, & Cosmum de Gal- lis à Calcinatia reos convenus ex altera, dixi partes dicti Domini Potestatis esse in absolviendo dictos Sixtum, & Cosmum à petitis per dictum Petrum ex actione hypo- thecæ per eum intentata, reservando eide- dem alia iura aliis experienda, contra quos de iure sibi agere licebit talia, qualia ei com- petunt.

Ad ita referendum motus fui, quia agit dictus Petrus hypothecaria contra dictos Sixtum, & Cosmum possessores bonorum dicti Milliani, cum quo mutuo sub cambis accepit scutos trecentum à Magnifico Do- mino Ricards, & socijs Camplonibus in so- lidum, cum obligatione generali omnium bonorum præsentium, & futurorum, tam- quam cessionarius dictorum Dominorum creditorum, & tamquam Procurator Pauli de Matteis de Blentina pro solutionibus per ipsum, & dictum Paulum factis prædi- ctis camplonibus pro parte debiti ad dictum

Milianum

Millianum spectante, in qua actione minime obtinere potest, quia respectu solutionum factarum per ipsum Petrum, cum sumus in duobus reis debendis principaliter, & in solidum obligatis pro capitali mutuo accepto, & cambiis, iuxta l. 2. ff. de duobus reis, cum ibi notat. per Barto. & per Benin-
 tend. decisio. Bonon. 81. numero 7. ver. ex
 aduerso, clarum videtur, quod victoriam
 reportare non potest, etiam quod pro dicto
 Milliano correo soluerit, quia et si duobus
 constituentibus obligationem in solidum,
 qui soluit solidum habeat regressum contra
 correum pro portione ad illum spectan-
 te, l. 2. C. de duobus reis, & ibi gloss. & Do-
 ctor. tamen debet contra eum impetrare iu-
 ra à creditoribus, qui illa ei cedere tenentur,
 l. cum apparebit 50. ff. locati, & l. si diuisa, C.
 eod. tit. & utrobique gloss. & Doctor Barto.
 in l. Modestinus, 76. col. penultima, sub nu-
 mero 8. ver. circa secundum, ff. de solut. Ale-
 xan. consil. 38. in fine, numero 7. ver. quo
 trad. vltimum lib. 5. Soc. consil. 140. in prin-
 cipio, libro secundo, Negul. in tractat. de pi-
 gnor. & hypothec. in prima parte, tertij
 membri, quinta pars principalis, numero
 35. ver. adde in super in hac materia, latè
 Ronchegal. alios referens in tractat. de duo-
 bus reis, ad l. reos, 11. in principio, numero
 54. & sequen. ver. Barto. hoc loco. Quod &
 in fideiussoribus in solidum obligatis proce-
 dit, nam & vnus ex eis solidum soluens ac-
 tiones contra alios confideiussores ob-
 tinere debet à creditore, qui eas cedere tene-
 tur, leg. cum alter, C. de fideiussor. & ibi glo.
 & Doctor. & tradunt Soc. Negul. & Ron-
 chegal. in locis citatis.

Quæ quidem cessio, siue sumus in cor-
 reo, siue in confideiussore soluente soli-
 dum, impetranda est contra correum, vel
 confideiussorem, antequam soluat, vel in
 actu solutionis, non autem postea ex inter-
 uallo, nisi præcesserit pactum de cedendo,
 alias non valet, vt est text. in d. l. Modesti-
 nus, ff. de solutio. quia per solutionem sub-
 lata est omnis obligatio, & actio, Institutio;
 quibus mod. toll. oblig. in principio, & obli-
 gatio, seu actio semel extincta non potest
 reuiuiscere, l. qui res, 98. §. Aream, ff. de solu-
 tio. & cedens ius, quod habet, nihil cedit, si
 nullum ius habet, l. si sic legatum, 78. §. si
 mihi, ff. de legatis primo, & ibi Scribentes,
 & licet si fideiussor soluat proprio nomine
 etiam ex intervallo, post solutionem possit
 cessionem obtinere, quia adhuc debitor me-
 ro iure obligatus est, tamen vbi est princi-
 paliter obligatus cum debitore, ita vt cen-
 seantur duo rei debendi, secus est, quia tunc
 soluens, quocumque nomine soluat, se &

correum liberat ipso iure, vnde sublata obli-
 gatione, & actione in totum, non potest ces-
 sionem impetrare ex intervallo, nisi ante so-
 lutionem, vel in actu solutionis de ea pactus
 fuerit, vt optimè declarat Angel. Aret. In-
 stit. quib. mod. tollit. oblig. in principio, nu-
 mer. 9. ver. in eadem glossa, subdens quod
 iste est propriè casus dictæ legis Modesti-
 nus, vbi idem apertissime tradit Barto. col.
 prima, & secunda, sub numero quarto, ver.
 tu tamen magis perfectè, quem sequitur
 Soc. d. consil. 18. num. 9. ver. ex quibus ver-
 bis, libro primo, adeo quod cum dictus Pe-
 trus agens post iam factas solutiones ex fa-
 ctis longo intervallo temporis, & nullo præ-
 cedente cedendi pacto, actiones à creditoribus
 impetrauerit, nihil egisse videatur, cum
 nullum tunc ius penes cedentes extaret,
 nec potuerit ius extinctum cedi, nec in al-
 lium per cessionem transferri, quod ceden-
 tes non habebant, vt in proposito dicit Ron-
 chegal. in d. l. reos, in principio, sub numero
 56. ad finem, ver. ad hoc facit, post Soc. di-
 cto consil. 18. columna secunda, numero 3.
 ver. & sic clarissima sequitur conclusio, li-
 bro primo.

Respectu vero Pauli de Matteis res ma-
 gis clara videtur, quia ipse non est ex correis
 debendi, & nullam à creditoribus obtinuit
 cessionem, nam est extraneus soluens cre-
 ditori liberet debitorem, l. soluendo, ff. de
 negot. gest. & l. nulla, C. de solutio. tamen
 ex persona dicti creditoris, non potest age-
 re contra debitorem, immo nec ipsum cre-
 ditorem cogere potest, vt sibi actionem cedat
 contra debitorem, vt est text. clarus in
 d. l. nulla, C. de solutio. nec ius aliquod in bo-
 nis dicti Milliani habere dignoscitur, ex so-
 lutionibus pro eo factis illius creditoribus,
 cuius vigore hypothecaria contra tertios
 possessores agere possit, per ea quæ legun-
 tur, & notantur in §. item Seruiana, Instit.
 de action. & per tradita per Negul. in tract.
 de pignor. & hypothec. in primo membro,
 tertie partis principalis, numero primo, &
 plur. seq.

Quia tamen etiam sine cessione correis
 datur actio iniunctæ, & qui solidum soluit,
 à correo partem ad eum spectantem petere
 potest, Barto. in d. l. Modestinus, colum. pe-
 nultima, sub numero sexto, post ver. quar-
 to quarto ibi, sed glossa dicit, ff. de solutio. gl.
 & Doctor in d. l. 2. C. de duobus reis, & dis-
 fufe Ronchegal. in d. l. reos, in principio, nu-
 32. & plur. legu. ver. nunc videndum est, &
 vltra eum Soc. dicto consil. 18. sub numero
 nono, ad finem, verfic. solum ergo potuit,
 & maxime in terminis nostris, in quibus
 Millianus, & Petrus correi debendi in soli-
 dum

quam se obligauerunt propter pecuniam mutuo sub cambijs receptam, & sic ex causa onerosa, quo casu ad solutionis effectum eatenus quisque intelligitur alteri obligatus quasi fideiussor, quatenus ille ex ea consecutus est utilitatem, vt concludit Ronche gal. in loco relato, numero 37. verſ. alio modo. Et quia etiam extraneus soluens pro debitoris non excluditur a repetitione soluti, vt notatur in d.l. soluendo, ff. de negot. gestis vbi Bartol. & Bald. vterque sub numero secundo, Alberic. sub numero tertio, Fulgos. numero primo, & Castr. numero secundo, & Doctores in d.l. nulla, C. de solution. vbi præcipiunt Bald. sub numero primo. Idcirco referuavi dicto auctori iura ex propria ipsius, & dicti Pauli persona alijs expendenda contra quos de iure sibi licebit, ne indebitè dānum patiantur, & priuatur eo, quod pro alio soluit tam ipse, quam Paulus iuxta l. Bebius cum sua materia, ff. de pact. dotalib. Anno 1604. Florentia.

- 6 Negatiua tamen opinio, quod accedere non possit, firmatur.
- 7 Fideiussor potest accedere mulieri sine solemnitatibus a statuto requisitis contrahenti, si se principali debitorum consanguineis, & in solidum obligauerit.
- 8 Fideiussor accedens mulieri contrahenti non seruata solemnitate statuti, dapo quod teneatur, ex tali fideiussione, non habet regressum contra mulierem, pro qua intercessit, & quare, ibidem.
- 9 Mulier se obligans sine solemnitatibus, a statuto requisitis, promittens indemnitatem fideiussori pro ea intercedenti, non tenetur illam de iure seruare, nec ex illa dicto fideiussori obligatur, & supra nu. 8.
- 10 Maritus non tenetur pro contractu, & obligatione uxoris sine ipsius consensu.
- 11 Nemo ex alterius contractu, vel obligatione tenetur, si illi non consenserit.

CONSILIVM CXXXIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

E P I T O M E.

Quod obligatio facta per mulierem sine solemnitatibus a statuto requisitis est nulla ipso iure, etiam quod statutum illam expresse non annullat, ita vt nec naturaliter ipsa mulier obligetur; Et quod tali obligationi accedere non potest fideiussor: vel si accedere potest secundum quorundam opinionem, non tamen habet regressum contra dictam mulierem; Et quod maritus non tenetur pro debito uxoris, nec ex eius contractu conueniri potest.

S Y M M A R I V M.

- 1 Statuto dicente, quod mulier non possit se obligare sine certa solemnitate, contractus aliter factus est nullus ipso iure.
- 2 Etiam quod statutum expresse non annullat, & pernam etiam contrahenti imponat.
- 3 Mulier contrahens, vel se obligans non seruata forma statuti, non obligatur etiam naturaliter.
- 4 Fideiussor non potest accedere mulieri se obliganti non seruatis solemnitatibus statuti secundum alios, ex eo quod mulier non sit obligata, nec naturaliter quidem, & nu. 6.
- 5 Alij eueniunt in casu dicti statuti contrarium volens, & vide nu. 7.

IN causa vertente inter Magistrum Petrum olim Dominici de Anglare agentem ex vna parte, & Paulum de Chelis, & Elisabeth de Muscatensis eius uxorem Reos conuentos ex altera occasione solutionis, per dictum Magistrum Petrum factæ Bartholomæo Aragonio vti creditori dictæ Elisabeth pro mercibus ei venditis sub fideiussione ipsius magistri Petri, Retuli Magnifico Domino Vicario Anglaris, qui causam mihi de iure consulendam commisit, eius partes esse in absoluendo dictos reos conuentos a petitis per dictum actorem.

Et ad ita referendum motus fui, quia obligatio facta per dictam Elisabeth dicto Bartholomæo cum fideiussione dicti magistri Petri per scripturam priuatam a Testibus subscriptam, & in iudicio recognitam de iure non subsistit, tamquam facta non seruata forma statuti Anglaris lib. 2. rubr. 55. qualiter mulier possit se obligare. Ex quo enim statutum expressis verbis vult, quod non possit mulier se obligare sine certa solemnitate, contra id aliter factus est nullus ipso iure, quia censetur statutum resistere actui ab initio, & inducere dictam solemnitatem pro illius forma, Angel. conf. 160. columna secunda, verſ. contrarium dico, & col.

col. fin. vers. sed quia ex prædictis, Roman. consil. 437. in primo dubio, Socin. consilio 93. columna penultima; versic. postremo hæc conclusio, & consil. 112. col. sexta, versic. quarta difficilis est, libro primo, & consil. 230. columna secunda, versic. & quantumcumque, libro secundo, Calcan. consil. 13. columna prima. Aret. consil. 223. columna vltima, versic. venio nunc ad secundum, & consil. 73. columna quarta, versic. his ergo præmissis, & plures alij quos refert, & sequitur Tiraquell. de legib. connubialib. glos. quarta, numero secundo, & sequent. versic. ex quo illud assumitur, & versic. sequent. quibus adduntur Plot. de in litem iurando, § quinto, numero 47. versic. lex autem, & Lamberteng. in tractat. de contract. eorum quibus sine cert. solemn. contrah. permittitur non est, glos. 16. in verbo non valeat, questio. prima, numero primo, etiam si statum expresse non annuller, & amplius per, nam contrahentibus imponat, ut concludit Angel. consil. 179. in toto, quem sequitur Tiraquell. dicta glos. quarta, numero quinto, versic. & bene facit, ubi alios idem tenentes refert, & præter illos Alexand. consil. 37. post principio, libro primo. In tantum ut mulier sic contrahens ne quidem naturaliter obligetur, Barro. in l. cum lex, columna penultima, versic. sed iuxta prædicta, ff. de fideiussoribus. Angel. dicto consil. 160. columna secunda, versic. cum igitur, & col. si. versic. sed quia ex prædictis, Roman. dicto consil. 437. in primo dubio, Caltr. consil. 124. col. 1. libi. Aretin. dicto consil. 223. col. vlt. versic. venio nunc ad secundum, Socin. dicto consil. 93. col. penultima, versic. postremo hæc conclusio, Calcan. dicto consil. 13. col. prima. Tiraquell. in loco citato, numero 22. versic. ex his autem. Plot. in dicto § quinto, numero 47. versic. lex autem, & rursus, versic. ergo sequitur ex præmissis, Lamberteng. in dicta glos. 16. in verbo non valeat, questio. tertia, numero quinto. Quo fit, ut huiusmodi obligationi mulieris sine solemnitate statui accedere non possit fideiussor

4 ex eo, quod mulier, nec naturaliter obligatur, & fideiussor non accedat non obligato saltem naturaliter, per text. in l. fideiussor obligari, §. fideiussor, ff. de fideiussor. Tiraquell. in dicta glos. quarta, numero 14. versic. hinc dici potest. Ex quamvis contrarium quod immo fideiussor hoc casu accedere possit,

5 & efficaciter obligari creditori, ut post Iacob. de Arena tenet Alberic. de Rosat. de stat. libro primo, questio. 181. & post eum Alexand. in additio. ad Barro. in l. Marcellus, in principio, in addition. in verbo regreditur sub littera A. ff. de fideiussor. quos refert Ti-

raquel. ubi supra sub dicto numero 14. post versic. hinc dici potest, cum quibus concordat Caltr. consil. 434. col. fin. numero tertio. versic. quarto videtur ob stare, libro primo, & sentiunt alij relati per Lamberteng. dicta glos. 16. questio. quarta, numero nono, tamē negatiuam opinionem tenuit Ias.

6 in l. si non forem, in principio, in quarto notabili, ff. de condit. indeb. sequitur Plot. in loco relato dicto num. 47. dicto versic. lex autem, & dicto versic. ergo sequitur, eamque nouissimē ex pluribus probat Lamberteng. dicta questio. quarta, numero decimo, & plur. sequent. ubi etiam respondet adductis per tenentes contrarium: Et quicquid sit de hoc puncto, cuius etiam disputatio cessare videtur, cum in eadem scriptura fideiussor principalem se debitorem constituerit, & in solidum se obligauerit cum dicta Elisabetha, quo casu sustinetur eius obligatio, per ea, quæ latē tradidit idem Lamberteng. dicta glos. 16. questio. sexta, numero 15. Illud verissimum est, quod talis fideiussor licet reneatur contrahenti cum muliere, non tamen habet ipse fideiussorem obligatum ex mandato, nec contra illam habet regressum, & est ac si intercessisset pro ea animo donandi, cum statum annuller omnem obligationem mulieris sic contrahentis, & per consequens obligationem mandati, qua teneretur eius fideiussor, ut formaliter, & in individuo concludit Alberic. dicta questio. ne 181. quem sequitur fuit Tiraquell. dicta glos. quarta, sub numero 14. post dictum versic. hinc dici potest, idem aperte voluit Caltr. dicto consil. 434. sub numero tertio, post versic. quarto videtur ob stare, libro primo, inquit quod sibi debet imputare fideiussor, qui se obligauit si contra suum principalem non legitimē contrahentem non habet actionem mandati, quos sequitur fuit Lamberteng. dicta glos. 16. questio. 9. numero 22. & questio. decima, numero 23. qui amplius subiicit questio. 11. numero 24. post Alex. consil. 29. columna quinta, & sexta, sub numero 14. & 15. versic. alia ratione libro septimo, quod et si tali fideiussori mulier indemnitate promiserit, non tamen ab eo conveniri poterit, quando statum prohibet obligationem sine certa solemnitate, licet secus si alienationem prohiberet, quod casui nostro optimē applicatur, in quo statum de obligatione loquitur, Ex quibus quod ad mulierem satis perspicuē constat locum fuisse absolutum.

7 Quod verò ad Paulum eius virū res breuius expediri potest, cum maritus non teneatur pro obligatione uxoris, nisi per eam

8 se obligari consenserit, l. tertia, ibi cum neque

que maritum pro vxoris obligatione conueniri posse constet, nisi ipse pro ea se obnoxium fecit, & toto titulo, C. ne vxor pro marito, vel maritus pro vxore conueniatur; Est enim certa iuris regula, neminem ex alterius contractu obligari sine ipsius consensu, per ea quæ habentur per Castr. consil. 242. in toto libro primo, per Ronchegall. in l. eandem, in principio, numero 155. versic. nunc præterea sciendum est, ff. de duobus reis, & per Rotam Genuens. decisio. 14. numero 32. & 33. versic. nec refert; Nec immorandum est circa dicti Pauli consensum aut circa versiohem in eius utilitatem, cum de neutro legitime appareat in processu, vt diffusè ostendit Dominus Informans pro ipsis lugalibus. ad cuius dicta potius in facto, quam in iure consistentia libentissime me remitto. Anno 1604. Florentiæ.

E P I T O M E.

Quod stante statuto exclusio filiarum à successione paterna ab intestato exstante masculo, filia femina in discernenda legitima non computantur in numero filiorum, sed ratio tantum habetur numeri masculorum, ac si femina non esset in rerum natura. Et quod tunc dotes seminarum tamquam æ alienum de toto patrimonio detrahuntur, & de residuo legitima in tertia, vel dimidia parte secundum numerum masculorum deducitur. Quod heres grauatus onere fideicommissi deducit ex hereditate debita testatoris de proprio soluta creditoribus hereditarijs; Quodque alienata pro satisfactione dictorum debitorum hereditarium sibi non imputat in legitimam, & Trebellianicam, alienata autem voluntariè secus, sicut & dissipata, & mobilia quæcumque consumpta. Quod alienata cum pacto redimendi intra certum tempus à Testatore, vel herede pro ære alieno hereditario, & mox redempta de corpore hereditatis censenda sunt, & fideicommissario re-

stituenda, pretio tamen heredi de proprio redimenti restituito. Quodque in discernenda legitima attenditur tempus mortis Testatoris, & secundum illud bona, & eorum valor considerantur, nec ratio habetur aliquis augmenti, vel diminutionis ex tempore, vel aliter.

S Y M M A R I U M.

- 1 Filia femina exclusæ per existentiam masculi à successione patris ab intestato per statutum mandans eas dotari, si dotata non sint, non connumerantur in numero filiorum in discernenda legitima, sed persona tantum masculi attenditur, ac si femina inuicta esset, adeo quod legitima debetur secundum numerum masculorum tantum.
- 2 Quæ legitima detrahatur tunc de eo, quod superest, detractis dotibus ipsarum filiarum de toto patrimonio tanquam ære alieno, ita vt prius deducantur dictæ dotes de tota hereditate, & de residuo postea legitima pro masculis.
- 3 Filius grauatus à patre onere fideicommissi universalis sub conditione, si sine filijs decederet, deducit debitam Testatoris per ipsum de proprio soluta de hereditate in damnum fideicommissarij.
- 4 Alienata per filium vt supra grauatum pro solvendis debitis defuncti, non imputantur ei in legitimam, & Trebellianicam.
- 5 Alienata autem voluntariè extra causam dependentem ab oneribus hereditarijs imputantur in dictas quartas.
- 6 Item & dissipata per dictam filium grauatum.
- 7 Similiter, & suppellectilia, pecunie, & alia mobilia, & se momentanea tempore mortis Testatoris extantia, ex max per grauatum consumpta.
- 8 Alienata per filium grauatum, vt supra, si excedunt legitimam, & Trebellianicam sibi debitam, primo alienata imputantur in dictas quartas, & vsque ad earum portionem sufficiunt alienationes, reliquæ vero per fideicommissarios à possessoribus vendicari possunt.
- 9 Bona per Testatorem vendita cum pacto redimendi intra certum tempus, & per heredem redempta, veniunt in restitutione fideicommissi, facta tamen per fideicommissarium restitutione pretij heredi de proprio redimenti.
- 10 Et idem est, si ab ipso herede pro satisfactione debitorum hereditarium fuerint vendita, & postea de proprio redempta.
- 11 Legitima consideratur secundum tempus mortis Testatoris, habita ratione valoris bonorum eius temporis tantum.

CONSILIVM CXL.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Superioribus mēsis requisitus à Domino Vicario Anglaris de modo iudicandi in causā coram eo vertēte inter Dominam Sanctam quondam Domini olim Martiori de Tichiena agentem ex vna parte, & Dominicum Cēfari de Monte Acuto vti filium, & hāredem quondam Antonie p̄fati Domini Senioris filie Reum conuentum ex altera, super fideicommissio per dictum Dominicum Seniore in iuncto Vincentio eius filio, & hāredi vniuersali instituto sine filijs decedenti, Retuli pronuntiandum pro purificatione dicti fideicommissi ad fauorem dictę Dominę Sanctę, exclusio dicto Dominico Iuniore, cui Dominę Sanctę relaxari deberent per dictum Dominicum Iuniorem bona in hāreditate dicti Testatoris tempore eius mortis dimissa, cum fructibus a die lris contestatę, vsque ad Realem relaxationem, deductis tamen, & detractis per dictum Dominicum Iuniorem pro medietate ad ipsum spectante legitima, & Trebellanica dicto Vincentio grauato in bonis paternis debita, & alijs omnibus de iure deducendis, & detrahendis iuxta liquidationem alias faciendam, vt patet in Consilio CXXXVI. supra posito, secundum quod fuit lata sententia per dictum Dominum Vicarium, quę a partibus acceptata, & comprobata fuit.

Et cum modo pro eius executione multa petierit dictus Dominicus Iunior, & pro eo Cēsar eius pater contra dictam Dominam Sanctam, quę eundem Dominicum reconueniendo non pauciora contra illum prętendat, & super ambarum partium petitionibus, & prętensionibus factus fuerit ingens processus, Idem Dominus Vicarius de ipsarum partium consensu, iterum me requisit, vt quid per eum pronuntiandum de iure esset, consulerem.

Vnde visis omnibus actis transmissis, & illis consideratis, retuli quānam eius partes essent in sententiando super hinc inde petitis.

Et quia aliqua dubia notabilia fuerunt discussa, placuit de illis rationem reddere, &

causas, ex quibus motus fui ad ea, vt retuli, decidenda ostendere, omittendo motua in alijs punctis clari, & iurum allegatione nō egentibus pro eorum iustificatione.

Primo igitur dixi, quod in consideranda, & discernenda legitima debita dicto Vincentio Testatoris filio, & hāredi instituto, & onere vniuersalis fideicommissi grauato si sine filijs decederet, prout decessit, petiōna ipsius Vincentij tantummodo attendenda est, nulla habita ratione personarum Dominę Sanctę, & Dominę Antonie eius sororum tempore mortis communis patris existentium, quia cum ex statuto Anglaris, libro secundo, Rubr. 48. de successione ab intestato, filie femine extante masculo non succedant patri ab intestato, sed congruē dotari debeant, si dotatę non sint, dictę filie non faciunt partem in legitima cum filio masculino hārede, nec quā ad eam connumerantur in numero filiorum, ex quo illis tanquam exclusis a potentia succedendi ab intestato nulla debetur legitima, quę est portio portionis debite ab intestato, sed ipsius masculi tantum persona atena dicitur, ac si femine non exstarent, & mortuę essent, vt pinguiore habet legitima, Angel. consil. 105. in fine, & consil. 300. circa medium, versic. in contrarium, & infra, Cast. consil. 286. columna secunda, sub numero tertio, versic. breuiter, libro primo, & consil. 445. numero secundo, versic. sed dabitur, libro secundo, Fulg. consil. 26. columna secunda, numero quarto, versic. rursus non mouet, Cuman. consil. 35. numero quarto, & sequent. versic. in contrarium, & infra, columna secunda, Arret. consil. 19. columna prima, & secunda, Gorne. consil. 99. columna secunda, libro tertio, dicens hanc esse communem opinionem, & tenendam Dec. consil. 299. numero secundo, versic. & in tali computatione, vbi patet esse communem, Soc. consil. 83. columna penultima, & finali, sub numero 36. versic. tertia opinio, libro quarto, & antea consil. 150. numero 19. versic. postremo hęc conclusio, libro primo, & consil. 75. columna finali, sub numero 11. versic. aliquando & secundum statutum, libro tertio, & idem Socin. de Ioan. Bapt. de Sancto Severino vniū p̄ceptor in consilio decisio per eos. communis colloquio reddito, quod impressum reperitur in lecturis ipsius Soc. post Tit. ff. ad Trebell. columna secunda, de tertia, in tertia quęstione, de quo in alijs recitat consilij meminit ipse Soc. Ruin. consil. 24. columna secunda, numero quinto, libro primo, & consil. 51. columna quinta, numero decimo, libro secundo, dicens esse communem,

nem, idem tenuit Angel. in l. Papinianus, §. unde si quis, numero secundo, vers. diligenter nota, quem ibi sequitur Fulgof. numero quarto, versic. ex hac tamen glosa, ff. de inofficio. testament. ubi etiam Bald. idem notat numero secundo, vers. in glosa, quam sententiam amplectitur etiam Gabr. tit. de legit. conclusio. secunda, numero tertio, versic. secunda opinio, ubi plures alios idem tenentes refert, quibus ex modernioribus adduntur Simon de Præter, de interpretat. vlt. tim. volumat. libro tertio, interpretatio. tertia, dubitatio. quinta, solutio. sexta, numero quinto, versic. prima conclusio, fol. 363. in quibus quod licet varie sint Doctorum opiniones, tamen ista est communis, & tenenda, pro qua plures alios refert, & Peregrin. in Tractat. de fideicommiss. articulo 38. sub numero 19. post versic. nonnulli vero ibi ad ideo maiores nostri, & iterum sub numero 24. versic. ar. in alijs causis, dicens esse opinionem communiter receptam, & secundum eam alias fuisse iudicatum: Adeo quod, cum in casu nostro de filijs masculis Domini Senioris Testatoris adesset solum dictus Vincentius, & dictæ duæ filiae foeminae ipsius forores tanquam exclusæ à successione ab intestato in numero Filiorum non sint habendæ, legitima dicti Vincentij tanquā vnus tantum filij erit trimes, seu tertia pars totius hæreditatis paternæ, §. primo, in authent. de triente, & semisse, & authent. nouissima, C. de inofficio. testam. Quam legitimam in dicta tertia parte consistentem detrahendam esse dixi de eo, quod supererit deductis debitis, & omni ære alieno dicti Testatoris, computando in dicto ære alieno dotes dictarum filiarum foeminarum dicti Testatoris fororum dicti Vincentij, quas vt æs alienum deducendas esse ante prædictæ legitimæ detractionem existimaui, prout punctualiter determinauit Angel. in d. l. Papinianus, §. unde si quis, ff. de inofficio. testament. numero secundo, ubi formaliter sic dicit, diligenter nota hanc glosam, quæ decidit expresse, quod si filia foemina succedere debet solum in dote extante masculo, vel debet dotari congruè ex patrimonio, quod de residuo tantum, cum querimus de legitima masculi, haberi debet consideratio, & habetur consideratio respectu residui: perinde, ac si filia non esset in rerum natura, unde si esset vnus filius, & vna filia, ea habebit dotem, & illa detrahetur, tanquā æs alienum, & de toto residuo masculus habebit tertiam, non autem sextans, sicut deberet habere, si filia vocaretur vna cum eo, & Angel. sequitur ibi Fulgof. num. 4. versic. ex tamen Glosa,

& idem in eodem §. vult Bald. num. 2. in quibus quod stante huiusmodi statuto dos filia detrahitur, vt æs alienum, & de toto residuo filius debet habere tertiam pro sua legitima, & quod est notandum, & tenendum menti, quia quotidianum est, quam sententiam sequitur Soc. dicto Consil. 75. ad fin. versic. aliud autem lib. 3. & dicto Consil. 82. col. penult. sub num. 36. versic. tertia opinio, lib. 4. in quibus priori loco se hoc habere peto indubitato, & ibidem, & in dicto Consil. 82. quod ita alias fuit determinatum in magna causa in Consil. decisio communitato colloquio per ipsum, & Dominum Ioannem Baptistam de Sancto Seuerino eius peacereorem reddito, quod, vt supra fuit dictum, reperitur in Lectur. ipsius Soc. post Tit. ff. ad Trebellian. ubi in 3. quaestio. opinio hæc ex multis probatur, quam etiam sequuntur Corne. dicto Consil. 199. col. 2. versic. communis ergo lib. 3. aens esse communem, Ruin. dicto Consil. 52. num. 10. lib. 2. Gabr. de legit. conclusio. 2. num. 3. referens plures de veteri, communiore, & æquiori testantes, cum quibus transiunt Simon de Præter dicta Solut. 6. num. 5. versic. prima conclusio est folio 363. & Peregrin. dicto articulo 38. sub numero 19. & 24. aens esse opinionem communiter receptam, & alias iudicando secutam, a qua ego nunquam recessissem, licet non ignorem esse questionem valde controversam, in qua varia diuersa dixerunt, & multi sibi ipsis contrarij fuerunt.

Secundo dixi habendam esse rationem debitorum testatoris ex quacunque causa, quæ post eius mortem per dictum Vincentium eius filium, & hæredem soluta fuerunt de proprio, quia quicquid sic solutum est, tanquam æs alienum deducendum est de hæreditate, & ipsi hæredes reficiendum, l. prima, C. ad Trebell. Rom. dicto consil. 276. in septimo dubio, numero sexto. Paris. consil. 55. numero 17. lib. tertio, Fulgof. consil. 84. in primo dubio, Crauer. consil. 192. numero secundo, Narr. consil. 55. numero 9. Boer. decisio. 44. numero 26. & sequen. versic. si vero loquimur, Marzar. de fideicommiss. quaestio. 67. & alij plures, qui consilio omittuntur.

Tertio dixi, quod alienata per dictum Vincentium hæredem pro satisfactione dictorum debitorum hæreditatorum, ei non sunt imputanda in legitimam, & Trebellianicam, quia potest hæres vendere bona hæreditaria pro satisfactione debitorum Testatoris, licet fideicommissio subiecta sint, l. filius familias, §. diui. il secondo, ff. de legatis primo, & ibi notant Doctores, & in l. peto,

§. pradium, ff. de legat. secundo, tantoque minus dicitur esse in hereditate restituenda, quia prius detrahendum est as alienum, l. etis alieni, ff. ad l. falcid. nec ea sic alienata sibi imputat grauatus in legitimam, & Trebellanicam, immo cedunt in damnum, & portionem fideicommissarii, vt in puncto decidit Soc. consil. 16. sub numero 12. & sequen. lib. tertio, quem sequitur Boer. decil. 44. numero 27. & post eum Peregr. de fidei commissi. art. 40. numero 18. versic. in com pluribus tamen, & idem tradit Molin. de Hispanor. primogen. lib. 1. cap. 10. nu. 1. in fine, & seq.

Alienata autem voluntarie per dictum Vincentium, & extra causam ab oneribus hereditariis dependentem in eius legitimam & Trebellanicam computanda esse dixi, l. Marcellus, §. res que, ff. ad Trebell. & ibi omnes Doctores communiter, Casti. consil. 167. numero primo, & secundo, & consil. 168. in quarto dubio, columna finali, lib. secundo, Alexan. consil. 178. columna finali, numero quarto, & quinto, versic. vnde bona, lib. quinto. Aretin. consil. 18. in 3. & 4. dubijs, numero quinto, & sexto, vbi dicit esse communem opinionem, & consil. 156. columna finali, numero octauo, Dec. consilio 200. columna penultima, numero octauo, Rube. Alexan. consil. 157. in primo dubio per totum, l. al. consil. 161. in principio, libro quarto, Ruiu. consil. 135. numero vndecimo versic. vltimus queritur, libro tertio, Socin. d. consil. 16. numero 14. lib. tertio. Alciac. consil. 29. in fin. numero octauo, lib. 9. Gab. tit. de legit. conclusio. quarta, numero 9. in quarta limitatio. Sim. de Prædicta solutio. d. numero 14. versic. septima conclusio, Peregr. de fideicommissi. artic. 39. numero secundo, & tertio. Immo & dissipata eodem modo imputantur heredi, Bald. consil. 407. in questione, quæ vertitur, numero quinto lib. primo, quem sequutus est Sim. de Prædictis, in dicta septima conclusio. sub dicto numero 14. circa medium, versic. non solum folio 365. Sic & suppellectilia, pecunias, & alia mobilia, & se mouentia tempore mortis dicti Testatoris extantia, & mox per heredem consumpta in ipsam legitimam imputanda esse retuli, Capr. consil. 32. in secundo dubio, numero octauo, Sim. de Prædicta solutio. sexta, sub numero 17. post versic. item imputatur, & alij per eos allegati; Ita vt ultra consumpta, & dissipata, si alienata huiusmodi excedunt portionem legitimæ, & Trebellanicæ, prius alienata imputentur in legitimam, & Trebellanicam, & pro ea parte sustineantur alienationes, reliqua vero à possessoribus per fideicommissarium

vendicari possint, vt punctualiter voluerunt Casti. dicto consil. 167. sub numero primo, & secundo, lib. secundo, Alex. dicto consil. 178. columna finali, numero quarto, & quinto, libro quinto, Aret. dicto consil. 18. columna finali, sub numero 5. & 6. versic. & ex his sequitur cum duobus libq. Ruiu. dicto consil. 135. numero 11. lib. tertio, Sim. de Prædicta solutio. sexta, numero 16. versic. penultimus autem, & Peregr. in dicto tract. artic. 39. nu. 4. & alij per eos allegati.

Quartò dixi, quod bona per heredem alienata cum pacto resoluto pro soluendis debitis dicti Testatoris, & mox redempta, computanda sunt in bonis, & hereditate testatoris ad fauorem fideicommissarii, restitutorum tamen per ipsum fideicommissarium pretio heredi de proprijs pecunijs redempti, prout voluit Dec. in consil. 288. in quinto dubio, numero quinto, vbi consilium, quod si Testator vendiderat bona cum pacto retrouendendi intra certum terminum, & post eius mortem heres grauatus de restituendo redemit dicta bona, ea veniunt in restitutione, & ad fideicommissarium spectant; quia post recuperationem ex prima causa, apud heredem esse dicuntur, qui tamen a fideicommissario pretium recuperat tamquam in de proprio, vt præsumitur, exburatam, quam decisionem sequuti sunt Cagnini. secunda, questio. 94. numero 154. C. de pact. inter empt. & vendit. Itaq. in tractat. de retract. lignag. §. 19. gloss. 2. numero 4. & 5. & apertius de retract. consent. ad fin. numero 87. & 88. versic. vndecimo quero, & infra, Grat. consil. 160. ad finem, in sexto dubio, numero 52. libro secundo, & post eos Marzar. de fideicommissi. quælibet. sexta, per totum, & ex recentioribus, Mantica. de contract. vltim. voluntat. libro septimo, tit. octauo, numero 20. & Peregrin. de fideicommissi. artic. 35. numero 35. fol. 325. a tergo; Et in proprijs terminis nostris, quando heres alienauit cum dicto pacto pro soluendis debitis testatoris, & postea facta est recuperatio, idem tradit ipse Peregrin. in eodem tractat. artic. 40. num. 30. versic. septimo quero, fol. 362.

Vltimo dixi, quod in habenda consideratione dictæ legitimæ, attendendum est tempus mortis testatoris, cum queritur, C. de inoffic. testam. & ibi notant Doctores, ita vt bona hereditaria considerata sint in eo statu, in quo erant tempore mortis Testatoris, & secundum illud tempus æstimentur, nec ratio aliqua habeatur augmenti, vel diminutionis eorum valoris ex tempore, vel aliter, vt post antiquiores tradunt Cagnolus l. Papinianus, §. quarta, numero

numero octauo, versu. quinto præmittendum est, ff. de inoffic. testament. Sim. de Præst. in dicto tractat. lib. tertio, interpret. tertia, dubitatio. quinta, solut. sexta, numer. 11. versu. sexta conclusio, fol. 364. Peregrin. de fideicommiss. artic. 36. numero 26. & sequent. versu. sed iterum, & infra, & alij infinitis per eos adducti. Ex quorum dictis hanc esse verissimam, & receptissimam omnium sententiam constat. Anno 604. Florentie.

EPITOME.

Quod libris Confraternitatis Discipulorum standum est contra ipsam, confraternitatem de pretio recepto ab emptore eius bonorum, quodque dictus emptor agens ad consequutionem rei emptæ, vel ad pretij pro ea exbursati recuperationem, non tenetur probare illud fuisse versum in utilitatem dictæ societatis, & quod quando tenetur, id ex coniecturis, & presumptionibus probare possit.

S Y M M A R I V M.

- 1 Libro scribentis statur contra ipsum scribentem.
- 2 Confectioni alicuius statur contra ipsam consistentem.
- 3 Emens ab Ecclesia, vel loco pio aliquam rem, & pro ea exbursans pretium, & agens vigore sui contractus contra dictam Ecclesiam, aut locum pium, non tenetur probare pretium illud in dicta Ecclesia, vel loci utilitatem fuisse versum.
- 4 Licet quidam distinguant, quid si agat emptor, tenetur id probare, si vero communiatur secus, immo quod tunc pars aduersa agens probare debet non fuisse versum.
- 5 Pecuniam Ecclesia, vel loco pio solutam in eius utilitatem versam fuisse probatur ex coniecturis, & presumptionibus.

CONSILIVM CXXXI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

LN causa m'hi Commissa ad referendum de iure inter Dominum Bernardum de Sirigattis ex vna parte, & Societatem, & homines, seu constitutos Societatis Sancti Iosephi de Florentia ex altera, Retuli Ad-

modum illustri, & Reuerendo Domino Raphaeli Medices Præposito Metropolitane Ecclesie Florentine ludici Delegato, & Commissario Apostolico eius partes esse in approbando binas sententias antea latus ad fauorem dicti Domini Bernardi contra dictam Societatem, quoniam cum solutio scutorum ducentorum quinquaginta, pro quorum restitutione agit Dominus Bernardus representans Mariottum de Sirigattis, appareat ex libris dictæ Societatis, cui facta fuit, & statur libro, & simplici scriptura scribentis, contra ipsum scribentem, l. Publica, §. fin. ff. deposit. l. quidam, ff. de constit. pecun. l. generaliter, C. de non num. pecun. & l. cum de indebito, §. fin. ff. de proba. Bald. conf. 466. ad intelligentiam sub nu. 1. lib. 5. Castren. conf. 312 an 2. dubio num. 2. lib. 2. Gemin. conf. 9. num. 2. versu. in contrarium, Crauet. in Tract. de antiquit. tempor. in prima parte, §. viso, de verbis Enunciatiuis sub num. 1. & cursus num. 15. sicut

- 3 statur confessioni contra. non consentem cap. primo, & secundo de Confess. & cap. per inquisitionem de election. videtur ex hoc solo fundata intentio Domini Bernardi absque eo, quod teneatur probare pecuniam per Mariottum eius Auctorem exbursatam, seu pretium Capellanie sibi à dicta Societate venditæ, & per eam retentæ cõuersum fuisse in utilitatem dictæ Societatis, quia quicquid sit in mutuo, & in quibusdam alijs casibus particularibus, in contracta venditionis emptor agens contra Societatem, aut alium locum privilegiatam, vigore sui contractus, non tenetur probare pretium per ipsum solutum, versum fuisse in utilitatem dicti loci, vt punctualiter tradunt Doctores in cap. primo, extra de deposit. vbi præcipue Innoc. col. prima, sub nume. 1. & Abb. num. 9. versu. in glossa quos sequitur Corne. conf. 181. sub nu. 32. post medium lib. 2. & notant etiam Doctores in leg. Cuius, ff. si cert. petat. vbi præsertim Castrensi. num. 11. versu. sed quæro, & Aret. num. 7. versu. circa quartum, & est communis opinio secundum Decium conf. 36. sub nume. 8. versu. tertio principaliter, Idem tenet Menoch. de arbitrar. ludic. lib. 2. Centur. 5. Casu 432. num. 15. versu. declaratur hæc sententia, & conf. 114. num. 8. versu. & in specie accedit, & num. 9. versu. ita etiam lib. 2. & nouissime Surd. conf. 187. num. 43. versu. vltimo lib. 2. qui pulchre loquitur, & Mascard. de probat. conclus. 616. in verbo emptor num. 1. volum. 2. & conclus. 1160. nume. 19. vbi citat Deci. vt supra de communi dicentem, & Arrium Pinel. de magis communi testantem vol. 3. Et colligitur etiam

en hanc traditis per Reddā. in Tract. de reb. ecclē. non alio quaest. 96. in princ. per totum discursum, cum quibus conuenit ex antiquis scriptoribus Barr. in Authent. hoc ius potestatem num. 12. & 13. versic. quarto dicitur hic. C. de facto sanct. ecclē. Et licet non desint, qui distinguendo dicant, quod cum res Ecclē. vel loci pii pretio numerato vendita fuit, si emptor ad eius rei consecutionem agat, probare debeat pretium in ipsius Ecclē. seu loci pii utilitatem fuisse versum: secus verò si non agat emptor, sed conueniatur à Prælato, seu Rectore, vel alio Gubernatore Ecclē. seu loci pii, qui velit dictam rem venditam, & iam emptori traditam recuperare, quia tunc ipse sic agens probare debet pretium illud non fuisse conuersum in Ecclē. vel loci pii utilitatem, vt dicit Soc. conf. 17. sub nume. 16. versic. sexto probatur lib. primo, quem sequitur est Menoch. in tract. de presumpt. lib. 3. presumpt. 53. num. 1. & 2. & dicto conf. 14. num. 8. versic. & clarius lib. 1. cum qua opinione transeunt Dec. d. conf. 96. sub num. 8. versic. 1. pro responsione, Surd. d. conf. 181. num. 44. versic. respondeo secundo, & Mascard. de probatio. conclus. 1160. in fine num. 36. versic. quarto limitatur volum. 3. & bene seruiunt dicta per Alex. conf. 4. nu. 4. & 8. lib. 3. & per Osio. decis. Podemonr. 169. fere in tota; Tamen præcedens opinio indistinctè videtur procedere, & communiter à Doctoribus admitti, vltra quod quando distinctio hæc admissenda esset, non videretur locum habere in præsent. casu, in quo emptor non agit penitus ad consecrationem rei, sed vel ad eam, vel ad pretij recuperationem, si societas rem pro se retinere velit, pro vt vult retinere, & eo magis, cum versio ista in utilitatem ex contrariis probari possit, Castron. confil. 338. num. 1. libe. primo, Rimin. Sen. in d. l. Ciuitas, ff. si cor. petat. col. vlt. versic. ex quo colligitur, Roman. num. 8. Dec. num. 16. & Alciat. nume. 6. Ruin. conf. 142. nume. 4. lib. 1. Mascard. de probat. conclus. 781. in verbo Ecclē. non obligatur in fine nam. 6. vol. 1. Menoch. dicto casu 432. num. 33. & dicta presumptione 53. num. 4. & alij, qui consilij omittuntur, quæ cõtrarij non desunt, vt late ostendunt Domini Informantes pro dicto Domino Bernardo, ad quorum dicta me remitto. Anno 1607. Florentiæ.

E P I T O M E.

An, & quando donatio inter viuos indigens infirmatione ex incurrituritate tem-

poris presumatur infirmata, maxime donatore modico tempore superuiuentis. Et an facta donazione per patrem filijs masculis eorum vita durante, & postea ipsorum descendens masculis in perpetuum, cui clausula constituit, & patet executius promissione de non contrahendo, obligatione bonorum pro obseruatione, & alijs clausulis consuetis, facta alienatione per aliquos ex donarijs, liceat alijs sequentibus donarijs agere hypothecaria actione contra tertios possessores bonorum donatorum ad consequendum eorum interesse, seu pretium dictorum bonorum. In quorum duorum articulorum discussione multa eleganter, & subtiliter tradita reperiuntur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Ratio authoritati præponderat.
- 2 Index in dubijs quomodo gerere se debeat, & quā opinionem sequi, & nu. 3.
- 4 Index eligens in diuersitate opinionum, quam cre dit esse bonam, excusatur, habetque latum arbitrium in alternam partem inclinandi, & numero 3.
- 6 Arbitrium iudici concessum non debet esse absolutum.
- 7 Index in casibus dubijs partes ad concordiam cogit.
- 8 Index in casibus dubijs sententiando potest more rusticorum rem per dimidium diuidere, & partibus equaliter dare.
- 9 Opinionem, & sententiarum varietas vnde procedat, & an sit damnable.
- 10 Statuta humana ex temporum varietate mutantur.
- 11 Donatio excedens valorem quingentorum aureorum non infirmata, nulla est in excessu omnino, & dicitur carere consensu donatoris & num. 18. 25. & 26.
- 12 Etiam facta a parentibus in filios, ac descendentes.
- 13 Et nullam producit obligationem, nec Civilem nec naturalem.
- 14 Infirmitas donationis ex temporis incurrituritate non presumitur sed contrarium firmatur nu. 66. & seq. vbi etiam declaratur quomodo negatiua procedat opinio.
- 15 Maxime si donator modico tempore superui-

- xix, & quare numero sequentibus, & numero 29. 30. de quo tamen vide infra nu. 70.
- Infirmatio a donatore solo, vel ipso cecato, & non contradicente fieri debet, ibidem, & quare num. sequen.*
- 16 *Infirmatio mortuo donatore etiam de heredis consensu fieri non potest, & num. 22. 26. 27. 33. & quia sit ratio, eodem num. 16. & sequen. & quare sit inuenta, ibidem, & numero 20. contrarium tamen multi tenent, saltem de heredis consensu, numero 69. quod autem esse Arbor non potest.*
- 17 *Actus voluntarie iurisdictionis in initium non exercetur, & nu. 18.*
- 19 *Actus nullus per alium validandus utriusque partis consensum requirit, & num. 31.*
- 23 *Infirmatio donationis eo tantum tempore fit, quo donatio fieri posset, postea vero non.*
- 24 *Infirmatio dicitur procedens mulieris scilicet donationis ratificatio.*
Ratificatio fit infra tempus infra quod actus fieri posset, postea vero secus, ibid.
- 26 *Actus nullus postea ratificatus valet ex nunc, non ex tunc: non retrahitur, sed novus reputatur, & a ratificante factus non a primo faciente.*
- 28 *Heres representat defunctum solum in iure actiue, & passivè formato in persona defuncti, secus in non formato.*
Lex fingere potest, quod id, quod est unum sit aliud, homo tamen id efficere non potest, ibidem ad finem.
- 29 *Solemnitas extrinseca presumitur ex cursu triginta, vel saltem decem annorum.*
- 30 *Presumptio non cadit, ubi veritas locum habere non potest.*
- 31 *Tempus decursum in minori aetate, non computatur ad inducendam presumptionem infirmationis, donationis, vel alterius extrinseca solemnizatis.*
- 32 *Tempus in quo solemnitas extrinseca intervenire non potest, non computatur ad eam presumendam.*
- 33 *Solemnitas extrinseca ex diuturnitate temporis non presumitur in eo actu, quem quis gerere non poterat, sed contra nu. 75.*
Infirmatio sicut post mortem donatoris fieri non potest, ita nec presumi, ibidem in fine.
- 34 *Solemnitas extrinseca non presumitur ex cursu annorum triginta, & ultra, sed requiritur tantum tempus, quod hominum memoriam excedat, puta centum annorum, non concurrentibus alijs administris, maxime autem si in contrarium extens coniectura aliqua.*
- 35 *In observantia donationis, cuius infirmatio non exstat, arguit quod infirmata non fuerit, & numero 45.*
Observantia, vel inobservantia actus procedentis cognitionem demonstrat, ibidem, illam interpretatur, & declarat, & nu. 36.
- 37 *Solemnitas extrinseca regulariter non presumi-*

- tur, sed contra num. 52.*
- 38 *Maxime si scripturam requirit, & nu. 59. contrarium tamen probatur, nu. 68.*
Infirmatio scripturam requirit, eodem nu. 38. & sequen.
- 40 *Solemnitas extrinseca ex diuturnitate temporis presumitur, & quantum esse debeat hoc tempus, num. 41. 43. 44. 54. & plurib. seq. & num. 67. & 74.*
- 41 *Tempus triginta annorum non sufficit ad presumendam extrinsecam solemnizatem de per se, sed necessaria est etiam patientia patris, & numero 54.*
Patientia non cadit in mortuo, eodem nu. 41.
- 42 *Tempus decursum post oppositam infirmationis donationis defectum non habetur in consideratione ad presumendam ipsam infirmationem ex diuturnitate temporis.*
- 43 *Antiquum in materia probationis dicitur de annis centum, maxime vero ubi agitur de probatione solemnizatis extrinseca ex solo temporis cursu, & nu. 55.*
- 44 *Tempus immemorabile, seu cuius memoria non existit, centum annorum esse dicitur.*
- 46 *Presumptio interveniens solemnizatis extrinseca ex diuturnitate temporis non est iuris, & de iure, sed iuris tantum, & probationem in contrarium admittit, etiam per alias presumptiones, & coniecturas.*
- 47 *Et est valde frivola, & fragilis, & parviscenda apud graves, & aequos iudices.*
- 48 *Presumptio una tollit aliam, & fortior vincit de biliorum.*
- 49 *Infirmatio donationis sepeviam ab ipsa donatione, & ex intervallo fieri potest.*
- 50 *Et quodcumque usque ad triginta annos.*
- 51 *Infirmationis donationis solemnizatis extrinseca dicitur.*
- 52 *Solemnitas extrinseca ex diuturnitate temporis presumitur.*
- 53 *Etiam si principaliter agatur de magno preiudicio alterius.*
- 54 *Tempus triginta annorum sufficit ad presumendam solemnizatem, extrinsecam, concurrente possessione allegantis instrumentum dicta solemnizatis, & patientia alterius partis, & supra nu. 42. 43.*
- 56 *Tempus ad presumendam solemnizatem extrinsecam quantum esse debeat, iudicio arbitrio relinquitur.*
- 57 *Bona veri alium supposita ponit unum existentia, si in alium transferantur, cuius sua qualitate & causa transcurrit.*
- 58 *Duplicem personam quis representare potest, puta heredis, & donatoris, & tanquam una persona facere, quod tanquam alia non posset.*
- 59 *Possessio causam quis potest sibi mutare, si in re uno modo possessa, aut aliter possidendi supervenit.*
- 60 *Antiquum tempus dicitur, quod fere tangit motum annorum centum, puta 99. aut 98. vel 90. immo*

- inmo § 70. Et secundum aliquos etiam § 6. Et
nu. 61. 62. 63. Et 64.
- Res inter alios acta alijs non vocatis non nocet eo-
dem nu. 64.
- 65 Solemnitas extrinseca, quae potest separatim ab
actu, et ex intervallo intervenire, de facili praesumitur, cum possit esse, quod intervenierit, licet
non appareat.
- 66 Infusio donationis ex temporis distantia praesumitur.
- 70 Infusio donationis praesumitur ex cursu trigin-
ta annorum, vel alterius temporis de iure neces-
sarii a die factae ipsius donationis, usque ad tem-
pus moti iudicii, licet donator interim decesserit
Et in eius vita totum illud tempus non fluxerit,
et modo tanto tempore supervixerit, quo infu-
sio fieri poterit, Et nu. 71.
- 71 Tempus, quod allegatur ad praesumendum actum
non allegatur ad ipsum actum hodie inducendum
sed ad praesumendum ab initio extitisse: trahiturque
praesumptio retro, Et operatur ab ipso prin-
cipio, Et non ex nunc, sed ut ex tunc.
- Praesumptio solemnitatis extrinsecae, ubi procedit
usque ab initio intervenisse dicitur, Et retrotra-
bitur, ibidem.
- 75 Donans pluribus successivè eandem rem puta fi-
lio, et eius descendens, tenetur non solum primo
sed et sequentibus donariis tradere, Et in
eos dominium transferre, ex quo cum omnibus
contraxit, Et nu. 104. Et 105.
- 76 Emphyteosis pluribus successivè concessa, possunt
posteriores vocati etiam prioribus admissis con-
tra concedentem agere, et ipsi rem tradat,
sed contra num. 114. nisi rei ipsa aliquo casu ad
dominum pervenerit, qui tunc rei vindicatione
convenitur, et ibidem.
- 77 Bona donata, vel aliter concessa veniunt in obli-
gatione generali bonorum donatoris, vel aliter
concedentis pro adimplemento dispositionis, ma-
ximè si obligatio concepta sit verbis prae-
gnantibus, Et nu. 78.
- 79 Donariis sequentibus datur alio utilis perso-
nalis contra primos, in quos bona donata perve-
nerunt, ut illa ipsis restituant.
- 80 Clausula pro quibus omnibus, Et singulis conten-
ta in instrumento comprehendit omnes disposi-
tiones non solum principaliter, sed etiam inci-
denter, Et accessorie contentas.
- 81 Hypotheca expressè apposta in contractu opera-
tur non solum in eo, quod principaliter agitur,
sed etiam trahitur ad aliud, quod ex natura con-
tractus venit, vel de iure subintelligitur, aut ex
verisimili contrahentium mente colligitur, Et
nu. 118.
- 82 Obligatio generalis, Et impersonaliter facta, re-
fertur ad omnes personas in dispositione conten-
tas, Et regulatur a dispositione ipsa principali,
nec extenditur, Et nu. 119.
- 83 Dispositio ita non est intelligenda, ut disponentis
mens elusoria reddatur.
- 84 Obligatio bonorum inducitur ex verbis generali-
bus, immo Et ex sola verisimilitudine mentis
disponentis, vide tamen infra num. 130.
- 85 Hypothecaria in bonis defuncti legentis competit
omnibus legatariis, Et fideicommissariis succe-
ssivè vocatis.
- 86 Quisq[ue] in traditione rei suae potest, quam vult
legem ponere, cum in ea sit moderator, Et ar-
bitrator.
- 87 Quis pro facto, Et obligatione aliorum potest pro-
pria bona obligare.
- 88 Licentia per unum ex contrahentibus data alteri
de ingrediendo possessionem bonorum propria-
rum, auctoritate inducit de per se ipsorum bonorum
hypothecam.
- 89 Hypotheca apposta in contractu post factam
traditionem, Et translatum dominium per con-
suetudinem in unum ex contrahentibus nihil ope-
ratur ad sanguinem alterius; pro quo esset appo-
sta in praedictum dicti contrahentis habentem
constitutum.
- 90 Contrarium tamen, quod etiam post constitutum,
ante absolutum contrarium licet apponere hy-
pothecam rebus concessis ad commodum con-
cedentis, aut alterius defenditur, Et numero
sequens.
- 91 Contenta in eodem instrumento, aut etiam in plu-
ribus quorum unum ab altero dependet, dicun-
tur inesse, nec eis datur prius aut posterius, Et
nu. 92.
- 93 Pactum in contractu appositum etiam post con-
stitutum, et rei traditionem factam, operatur in
praedictum eius, cui facta est traditio, Et an-
te nu. 90. Et seq.
- 94 Clausula salvis infra scriptis importat facultatem
limitandi, Et moderandi dispositionem, nec tunc
dicitur aliquid factum, donec totum fuerit per-
fectum, Et absolutum.
- 95 Res aliena obligari potest Domino consentiente.
- 96 Donarius agens hypothecaria contra tertios bo-
norum donatorum possessores, et ab illis auocat,
Et pro eius interesse retinet, usque ad integram
eius satisfactionem, quod est tantum, quia nisi bo-
na valent, Et per indirectum consequitur, quod
directo consequi non potest.
- 97 Hypotheca constituta non potest sine principali obli-
gatione personali, Et nu. 117.
- 98 Hypotheca accessoria est ad personalem obligatio-
nem, a qua regulatur, Et regitur.
- Ideoq[ue] si personalis nulla, et iuxta ea est, etiam
hypotheca adiectio erit invalida, Et si illa ad alio-
rum casus extenditur, ad illos similiter hypothe-
ca porrigitur, prout si ad certos casus, vel ad cer-
tas personas restricta sit, similiter hypotheca
restricta intelligitur ibidem, Et numero 99.
Et 100.
- 101 Hypotheca non auget, nec extendit principalem
obligationem sed in suis terminis tantum robo-
rat, Et faciliorem dat executionem.
- 102 Hypotheca modici est praedictum, quia nihil plus
per eam debetur sed cautius, Et efficacius tan-
tum, quod fuit convenit debetur.

- 103 *Clausula accessoria, & pro executione principalis obligationis appositae, non ampliatur, nec aliter alteratur principalem dispositionem, sed eam tantum in suo primo intellectu confirmans, facilioremque executionem illi praestat.*
- 106 *Donans pluribus successibus vocatis, si primo donatario bona donata tradidit, ad aliam dispositionem erga sequentes donatarios post primum vocatos non tenetur, sed ipse primis donatariis sequentibus contra primum, aut eius heredes actio datur, prout, & ipsi donatori, ut illis restituatur, & num. 108. 109. 110. & sequens ubi latè insistor, & ratio adducitur, maxime autem si primus etiam pro sequentibus recepit nu. 112.*
- 107 *Actio personalis singularem successorem non sequitur.*
- 111 *Bona alicui tradita, etiam conditionaliter, ut ali quo casu ad concedentem revertantur, purificata conditione non redeunt statim in dominium concedentis, nisi contractus hanc reversionem per verba ipso iure resolutoria contineat. Venditor tenetur rem emptori tradere, & traditam, cui probabiliter tradere posse credidit, ulterius tradere non tenetur ibidem.*
- 113 *Hypotheca extinguitur extincta personali obligatione.*
- 115 *Promissio omnis stricti iuris est, & ad unam personam restricta, vel in uno casu loquens ad alias personas, vel ad alios casus non extenditur.*
- 116 *Clausula, quae omnia, & singula, & eas refertur ad principalem dispositionem, nec eam reformatur, aut alterat.*
- 117 *Qualibet intelligitur in dubio promississe, & bona sua obligasse pro facto promissum suo, nisi etiam pro contraventione, & facto aliorum.*
- 120 *Omissum pro omisso habetur, & quod quis non fecit, cum posset, moluisse facere dicitur.*
- 121 *Quis ex facto alterius non tenetur, nec ex eo damnum patitur.*
- 122 *Promissio qualibet restricta intelligitur respectu promittentis, & eius heredis, nec ad alios, de quibus non loquitur, extenditur, & numero 130.*
- 123 *Licentia ingrediendi bona propria auctoritate adiecta clausula Constitui, intelligitur quo ad apprehensionem facti, quae cum effectu semel habuit, statim ipsa licentia evanescit, prout, & Constitutum, etiam quod ipsa licentia pluribus successibus data sit, quia sufficit quod in persona unius tantum effectum habuerit. Constitutum nihil operatur collatum in illud tempus, quo constitutus omne ius a se abdicasset, nec dominium, & possessionem haberet, aut defunctus fuisset, ibidem.*
- 124 *Licentia de ingrediendo diversa est a clausula Constitui, & diversos parit effectus.*
- 125 *Si tamen talis licentia adiciatur Constituto, eius effectus cessat, cessante Constituto.*
- 126 *Licentia de ingrediendo parum operatur adiecta Constituto, & quare.*
- 127 *Licentia ingrediendi propria auctoritate adie-*

cta constituto effectum foris potest constitutivè vimentè tantummodo ipsoque mortuo nihil operatur.

- 128 *Licentia de ingrediendo propria auctoritate annexa Constituto nihil operatur, sicut nec Constitutum, quando possessio per translationem eius in singularem successorem suis interversa.*

- 129 *Diffusio donec conditionem resolutoriam, & extinguiam inducit.*

Constituti virtus temporalis est, quomodo constitutus possessionem actuale capiat, quae accepta expirat, & eodem modo licentia de ingrediendo illi adiecta, ibidem.

- 130 *Obligatio bonorum ex quibuscumque clausulis non inducitur, nisi verbis expressis, aut aliter ea clare colligatur.*

- 131 *Hypotheca ad favorem plurium donatariorum succedunt vocatorum appositae in contractu donationis contra tertios bonorum donatorum possessores non operatur ad favorem posteriorum donatariorum: donationi non intervenientium, nisi ante alienationem in tertius factam ratificaverint donationem, etiam si pater, & notarius pro illo acceptavissent.*

Constitutio possidere nomine absentis, non transfert in illum possessionem, nec illi ius acquirit, antequam ratificet, etiam si pro eo pater, & notarius stipulentur, ibidem.

CONSILIVM CXXXXII

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

In presenti controuersia mota per Dominos Cosmum, & Subsidum de Landis contra Magnificos Dominos Nicolaum, Georgium, & Franciscum Mariam de Vgolinis, Dominos Robertum, Carolum, Camillu, Nicolaum, & Capitaneum Franciscum de Strozis, & plures alios litis consortes, & mihi ad referendum de iure commissi per admodum Magnificum, & Excellentem D. Iudicem Quarteriorum Sancti Spiritus, & Sanctae Crucis Civitatis Florentinae, quia altiore, difficiliore, & grauiores, quam pro ipsius natura faciunt permulcorum, & quidem magnorum Iureconsultorum ingenia, à quibus contraria processerunt responsa, quaedam nimirum pro actoribus, quaedam verò pro Reis, quorum auctoritas tanta fuit, ut & Iudicantiū animos quādoque in vnam, quandoque in alteram traxerint opinionem, ob idque contraria appareant

reant sententiæ, & nedum singulorum iudicum, sed & collegiorum. Extant enim Dominorum trium iudicum secundarum appellationum magnificæ huius Rotæ Florentinæ sententiæ tres, quarum prior in hoc ipso puncto, cuius est disputatio, stat pro Reis conuentis, posteriores vero actoribus fauent, quique antea ius dixerant, non eiusdem, sed diuersi exiterant voti, ex qua & consulentium, & iudicantium, tam manifestâ contrarietate, & opinionum varietate negare minime possum, quin aliquando adeo dubius fuero, ut duas habens vias, vtram eligere, necirem: nec animum magis ad actores, quam ad reos, pro condemnatione, vel absolutione applicarem, cum tamen electionis locus omnino esse debeat, nulla penitus habita ratione auctoritatis, aut nominis Priorum Iudicum, sed solis iuris rationibus attentis, quæ cuiusque auctoritati scribentium anteponuntur, ut per Crauet. de antiqu. tempor. in tertia parte principal. in principio, sub numero 13. versic. ex quibus vides, eam volui sequi sententiam, quam vetiorem esse existimaui. prout in his casibus iudicem facere debere docet Neuizan. in Sylua Nuptia lib. 6. numero quarto, post Baldum, & alios per eum citatos: sequitur Menoch. de præsumption. lib. 2. præsumptio. 71. numero 38. versic. cæterum, bene facit Bald. consil. 420. numero tertio, libro primo, ubi quod quando pari modo vtraque pars fundat intentionem suam, potest iudex ex discretio animi sui motu, solo Deo inspecto, & non adhærendo per viam alicuius carnalitatis, vel amicitie, vel alterius passionis eligere, quam partem vult obtinere; seruauit Petr. de Anchoran. & Anton. de Buttr. inter consil. ipsius Anchor. consil. 210. sub pu. 1. ver. excusatur autem, Socin. consil. 150. ante nu. 41. versic. excusatur, lib. 1. Deci. consil. 176. num. 6. versic. & omnibus, Neuizan. consil. 34. num. 53. & 54. versic. & iudex, & alij ad ducti per Menoch. loco citato, volentes iudicem excusari penes Deum, & homines, qui in dubijs elegerit opinionem, quam secundum eius bonam conscientiam credit esse veram, etiam si postea contrarium declaratur per habentem potestatem: Neque peccare iudicem, qui in argumentorum, rationum, & sententiarum hinc inde vrgentium conflictu, quod iuri, & æquitati conuenire credidit, elegerit, ut voluerunt Anchor. & Buttr. dicto consil. 210. sub nume. 1. quos sequutus est Socin. dicto consil. 150. ante num. 41. versic. item Iureconsulti, & tradit etiam Boer. decif. 155. num. 27. versic. & quamuis; Inimò in his casibus latum ha-

ber Iudex campum, & liberum arbitrium, quod sibi placuerit faciendi, et in alterutra partem inclinandi abique vilo iustæ reprehensionis timore, Grat. consil. primo, num. 27. versic. tertio si in dubijs, lib. 3. Crauet. consil. 135. nume. 40. quod ad aliud propositum ante eos tradidit Alex. consil. primo, num. 9. versic. vltimo pro hoc lib. 2. & diffuse ostendit Menoch. de retinend. possess. remed. tertio, numero 762. & sequen. versic. septima fuit opinio, & de arbitr. iudic. lib. 2. Centur. 2. casu 177. numero sexto, & septimo, & ponit etiam Tiraqu. in tractat. de iure primogenior. quæstio. 17. in secunda opinionione, numero quinto, versic. alia item, quod tamen arbitrium absolutum esse non admittit Boer. dicta decif. 155. numero 28. & copiosius ostendit Menoch. dicto remed. 3. numero 764. in fine, & plur. seq. & de arbitr. iudic. lib. secundo, Centur. quarta, casu 339. numero 22. & multis sequen. versic. hæc prima, sed partium concordiam laudat Boer. ad quam cogi posse ait Deci. consil. 42. numero 8. & consil. 445. numero secundodo. Hieron. de Monte, de finibus regend. cap. 101. numero 2. Additur quod & ipse Iudex sententiando potest iusticiorum more tem per dimidium diuidere, & partibus equaliter assignare, ut consulendo dixerunt Anchoran. & Buttr. dicto consilio 210. numero tertio, versic. postquam autem, sequuntur Socin. dicto consil. 150. nume. 41. Deci. dicto consil. 176. sub numero sexto, Menoch. dicta præsumpt. 71. numero 50. & latius antea de retinend. possess. remed. tertio, numero 755. versic. quinta opinio est, ubi alios eundem sententiæ refert, quibus addo eundem Deci. consil. 445. numero primo, & in cap. primo, in vltimo notabili, numero 46. & in cap. licet causam, numero 213. de probat. Hieron. de Monte, in tractat. de finibus regend. cap. 101. nu. 2. et 3. et Boer. decif. 42. ad finem, num. 39. ubi late insistit.

Nec est quod quisquam de scribentium et iudicantium in eisdem articulis disensione miretur, quoniam sicut hoc non est nouum, ita nec reprehensione dignum, cum et iureconsulti inter se contrariarentur, et vnus alterum corrigat, idque ex consuetu rationum in diuersas partes tendentium procedat, quæ non eodem modo in caput cuiuslibet hominis intant, et eius animum mouent, ut norant Anchora. & Buttr. dicto consil. 210. post principium, et post eos Socin. dicto consil. 150. sub numero 40. et quot homines tot sententiæ sint, ut ex comico dicit Deci. consil. 271. in appendice incipiente superiori anno, in principio, qua ratione videmus

videmus vno tempore approbatam opinio-
nem, alio reprobam, prout & statuta huma-
na ex temporis varietate variari, ea non
debet, de consanguin. & affinit. & quod v-
nus facit alter de fructu, & reuocat cap. 1. ad
finem, de sequest. posses. & fruct. Ceterum
cum duo iuris articuli discutiendi veniant,
in vnoquoque rem ad partes ex nostrorum
doctorum instituto disputandam duxi, in-
cipiendo ab his, quae prima consideratione
partem victam victricem potiore, illique
praefendam ostendere videbantur, eaque
singula deinde confutando, coniunctimq;
causam ipsius victricis partis aequam, & ius-
tam confirmando.

Aggrediendo itaque primum litishuius
articulum, dicendum videbatur, quod cum
donatio, in qua Domini de Landis actores
eorum fundant intentionem excedat valo-
rem quingentorum aureorum legalium,
& careat insinuatione, nulla omnino sit in
excessu, l. sancimus, in principio, C. de dona-
tion. & §. perficiuntur, Instit. eodem titu.
etiam si facta sit a parentibus in filios, ac de
scendentes, l. data, C. de donation. & l. dona-
tiones, quas parentes in liberos, C. de dona-
tion. inter vir. & vxor. tradunt Doctores,
quos refert, & sequitur Gabriel. tit. de dona-
tio. conclusio prima, numero tertio, Franc.
Vegi. consil. 52. sub numero primo, & an-
tea Angel. consil. 179. columna penultima
in fine, versic. sed incidenter, Pute. decisio.
136. in principio, libro secundo, ita vt nul-
lam penitus producat obligationem, nec ci-
uilem, nec naturalem, vt per Vegi. vbi su-
pra, & per Franc. Bec. consil. 66. sub nume-
ro 13.

Nec ex temporis diuturnitate dicta insi-
nuatio praesumitur, vt in puncto dicunt
Bal. in l. 1. sub numero tertio, C. de legitim.
hæredibus, & ibidem Ias. sub numero 16.
versic. confirmo istam partem, Roman. in
l. sciendum, sub numero 40. versic. facit
quia, ff. de verbor. obligat. Gozadin. consil.
73. numero sexto, Surd. decisio. Mantuan.
231. numero septimo, versic. non etiam,
Berol. consil. 173. numero 60. libro primo,
& Rota Senen. inter decif. Florentin. Ma-
gon. decif. 64. numero 75. & 76. quæ opinio
nem hanc pluribus comprobat rationibus,
& tradit etiam Tiragu. in tract. de prescrip-
tionibus, §. 1. glo. 4. in versic. trigessimono
post principium, ibi & quamquam sunt
plerique.

Quod in præsentia casu absque dubio pro-
cedere viderur, in quo donator post factam
donationem per quingentum tantum
superuixit, quia ab ipso donatore solo, vel
saltem ipso citato, & non contradicente sic

ri debet insinuatio, Aretin. consil. 123. in
primo, & in secundo dubio, Gabr. consilio.
158. numero sexto, libr. primo, nec eo mor-
tuo etiam de heredis consensu fieri potest,
inuenta est enim ipsius donatoris fauore
ad fraudes euitandas, & vt poenitentia lo-
cus esse possit, l. in hac, C. de donation. l. pu-
tæ, §. si donauit, ff. de exceptio. doli, & cil. a-
tus voluntarie iurisdictionis, qui in inui-
tum non exerceretur, l. actus, cum ibi notat,
ff. de scrijs, & donatio ipsa ante insinuatio-
nem est nulla ipso iure, d. l. sancimus in prin-
cipio, C. de donatio. & per insinuationem
est validanda, quæ quidem validatio non
vnius tantum partis, sed vtriusque consen-
sum requirit, l. contractus, cum ibi nota. C.
de fid. instrumen. & maxime donatoris, ad
commodum cuius fuit inducta insinuatio,
vt interim deliberet, an sibi donasse exp-
diat, & vt sicut donatio consistit in mera
voluntate donantis, ita consistere debeat in
alius inualide confirmatio, vt concludunt
Aretin. dicto consil. 123. colum. 1. 2. & 3. &
Corne. consil. 71. col. 2. & 3. lib. 2. & consil.
99. col. 2. & 3. lib. 4. Vnde merito ab ipso so-
lo donatore viuente, non etiam eo mortuo
ab eius hærede fieri potest insinuatio, quod
in indiuiduo voluerunt Bald. consil. 167. nu-
mero quinto, libro quinto: Aret. dicto con-
sil. 123. per totum, Corne. dicto consil. 71.
in toto, lib. 2. Gabr. dicto consil. 158. nume-
ro 1. 2. 3. libro primo, Rimin. lun. con. 118.
numero 92. & 93. & in §. primo, num. 58.
instit. de donation. Bec. dicto consil. 66. nu-
mero 19. & sequent. Turret. consil. 86. nu-
mero tertio, libr. primo, Curt. iun. consil. 24.
numero 9. Anton. de Canar. de insinuatio.
parte prima, quaestio. 29. Surd. decisio. Man-
tuan. 111. numero tertio, & bene scriuit
Corne. dicto consil. 99. numero quarto, &
sequen. vsque ad finem, libro quarto, quo-
rum opinio ex infra scriptis rationibus vltra
supra adductas iustificari, videtur.

Primo quia donatio eo tantum tempo-
re insinuari potest, quo ex integro fieri pos-
set, postea vero quam amplius fieri non pos-
set, non potest etiam insinuari, vt probatur
in l. fina. §. similique modo, C. de donat. an-
te nupt. & in l. fin. in principio, C. de iud. do-
per. quæ iura ita tradunt Aretin. dicto con-
sil. 123. columna prima, versic. ad primum præ-
mitto, & versic. secundo idem probatur,
Corne. dicto consil. 71. numero 11. lib. 2. &
cundo. Anton. de Canar. dicta quæstio. 29. Beci.
dicto consil. 66. numero 10. versic. tamen
hiæc non obstantibus, sed post mortem do-
natoris donatio illa fieri non potest, quia
mortuus donare non potest, Aretin. dicto
consil. 123. numero secundo, versic. quod
autem,

autem, Corne. dicto consil. 71. numero 11. Beci. dicto consil. 66. numero 19. Anton. de Canar. dicta questio. 29. nimirum ergo, si post mortem donatoris insinuari nequeat.

Secundo, quia insinuatio nihil aliud est, quam donationis prius nulliter factæ ratificatio, d. l. sancimus. §. fin. in verbo conuallescat, C. de donatio. Aretin. dicto consil. 123. num. 2. Beci. dicto consil. 66. num. 22. quæ ratificatio sicut solummodo fieri potest infra tempus illud, infra quod actus ex integro fieri potest, postea verò secus, Bart. in l. bonorum per illum tex. ff. rem rat. habet. Aretin. dicto consil. 123. num. 2. Beci. dicto consil. 66. num. 23. Oñae decif. Pedem. 119. num. 23. Surd. decif. Mantu. 111. num. 3. ita & insinuatio solum fieri posse debet infra tempus ipsum, quo donatio fieri non possit, postea verò non, adeo quod cum donatio fieri non possit, postquam quis iam mortuus est, nec insinuatio post donatoris mortem fieri potest.

Tertio, quia donatio antequam insinuatæ fuerit, in eo, quod excedit legitimam summam, est ipso iure nulla, habetur pro non scripta, & pro non intellecta, & ac si facta non esset, dicta l. sancimus, in principio, C. de donatio. & nullitas ista pendet a defectu consensu, quia lex fingit donatoris consensum abesse, donec insinuatio superueniat, ut ibi declarat Bald. numero septimo, versic. ibi in auro, quem sequuntur Gabri. dicto consil. 158. numero sexto, libro primo, & Rimin. iunior, dicto consil. 119. numero 92. & pulcrè ponit Beci. dicto consil. 66. numero 13. versic. at de iure communi, & notat etiam Franc. Vegi. consil. 52. sub numero primo, versic. & ob id ex tali donatione; Vnde si donator decedat, antequam insinuatio superueniat, præsumitur in eadem voluntate iuris præsumptione cõformi decessisse, quod scilicet donatio sit ipso iure nulla, & quod pro non scripta, & pro non facta habeatur ex defectu consensu ipsius, ut in terminis dicunt Gabr. Rum. iunior, & Beci. in locis statim citatis, proptereaque impossibile est, quod post eius mortem insinuari possit, cum voluntatem, in qua decessit, mutare, & consensum novum cõtrarium illi, in quo decessit, accommodare amplius non possit.

Quarto, quia cum donatio sine insinuatione sit ipso iure nulla, & pro non scripta, & pro non facta habeatur, ut supra dictum est, & mediante ipsa insinuatione, ratificationem, confirmationem, & validitatem recipiat, utique sequitur, quod illa solum valeat, ut ex nunc, non autem ut ex tunc,

quia ratificatio, & confirmatio cuiuslibet actus ipso iure inuàlidi operatur, quod talis actus solum valeat ut ex nunc, non autem ut ex tunc, & retro non trahitur ad tempus ipsius actus celebrati, sed novus actus reputatur: & ab eo, qui illum ratificat, vel confirmat, factus censetur, non autem ab eo, qui primo illum nulliter fecit, quia confirmas, actum nullum, dicitur illum de nouo facere, & confirmanti, non autem primo facienti actus tribuitur, prout hæc omnia plenè tradunt scribentes relati per Surd. decisio. Mantu. 145. per totam, & in terminis Bald. consil. 475. numero tertio, libro primo, & optime probat Aret. consil. 128. numero tertio, & sequi. versic. secunda species ratificationis, & alij, qui consulo in re notissima omittuntur; Ex qua re inferri videtur, quod post mortem donatoris ab hærede donationis insinuari non potest, quia esset noua donatio hæredis, non autem ipsa donatio facta per defunctum, qui ex nunc insinuat, & nouam donationem facere non poterat. Nec refert, quod hæres repræsentet personam defuncti, & propterea factum ab ipso videatur factum a defuncto, quoniam ad huiusmodi obiectum respondet pulcherrimè Aret. dicto consil. 123. numero quarto, quod hæres repræsentat defunctum solum in iure actiue, & passiuè formato in persona defuncti, quod ad ipsum transiunt, in iure autem non formato, seu creatiue, vel passiuè tempore mortis imperiona ipsius defuncti, hæres illum repræsentare non potest, quia cum penes dictum defunctum nulla obligatio vnquam fuerit vigore dictæ donationis ipso iure nullæ, impossibile est, quod hæres eum repræsentet in eo, quod non fuit; In donatione igitur, non insinuata, quæ propter insinuationis defectum non valet, & ex qua nulla penitus obligatio orta fuit, non potest hæres repræsentare defunctum, & ideo si ipse donationem a defuncto factam confirmaret, hæc esset quædam noua donatio, & facta ab alio, non ab illo primo donatore, ut per ipsum Aret. Nec fingi potest, quod hæc sit illa donatio, & quod valida sit, cum prius esset nulla, quia licet lex id fingere posset, homo tamen per suam confirmationem id efficere non potest, Surd. dicta decisio. 145. & ante eum Aret. dicto consilio 123. numero quarto, versic. nec obstat præmissis, & consil. 128. numero tertio, & sequent. versic. secunda species ratificationis, & infra.

Non ergo in proposito nostro considerari potest, quod decursa sit diuturnitas temporis, ob quam solemnitas extrinseca præsumatur,

29 si matur, quia requiritur cursus triginta, vel
saltem decem annorum, ut volunt omnes
doctores in l. sciendum. ff. de verb. oblig. &
in l. qui in aliena. §. sed si non adierit, ff. de
acq. hered. & tradit Crauer. de antiq. tēpo.
in tercia parte in princ. quod tempus decur-
sum non fuit in vita donatoris, prout neces-
sariū videbatur, quia decursum post ipsius
mortem non habetur in consideratione,
nam si post mortem donatoris, verē dona-
tio insinuari non potest, vtique nec insinua-
ta præsūm, ex quo præsūptio non cadit,
vbi veritas locum habere non potest, l. qui
30 ad certum, §. i. locat. & tradit Deci. cōf. 442.
num. 22. 23. Vsq. lib. 2. Controu. illustr. &
vsu freq. c. 64. nu. 1. 4. vers. sexto limita. & pa-
ter ex eo, quod præsūptio cadit super dubio,
& incerto, & super eo, quod esse, vel nō
esse poterat, non autem super eo, quod cer-
tum est, quod verum esse non poterat, vt
per Menoch. de præsūpt. lib. 1. q. 8. nu. 2.
& nu. 32. & ita in puncto tenuit Rota Se-
nens. dicta decif. 64. num. 76. vers. item sine
eius interuentu in fine, dum inquit, quod
in casu suo, cum Achilles Donator decessisset
non dum elapso triennio à die factæ dona-
tionis, decennium, quod aliās operatur
præsūptionem extrinsecæ solemnitatis
opitulari non poterat ad effectum, vt ex lap-
su temporis præsumeretur interuenisse
solemnitatis insinuationis.

Quod corroboratur ex traditis in fortiori-
bus terminis per Gabriel. conf. 36. nu. 5. 1.
ver. 1. quia non sunt lapsi lib. 1. vbi post Deci.
conf. 442. nu. 2. 3. & alios per eum relatos
concludit, quod etiam tempus minoris æta-
31 tis non consideratur, nec computatur ad
istud propositum per text. in l. si. C. si maior
factus, vbi probatur, quod solemnitas ex-
trinsecæ in contractu minoris necessaria nō
præsūmitur, ex lapsu temporis, quod efflu-
xit durante eius minori etate, quia solum-
modo attenditur tempus decursum post
maiores etatem, & Deci. sequitur Tirag.
in tract. de præsūpt. §. 1. glo. 4. vers. trigesi-
monono ante finem, ibi rursus ipse Deci. &
ita etiam tenet Menoch. de præsūpt. lib.
3. præsūpt. 132. nu. 93. 94. in decima decla-
ratione, quod etiam antea voluit, Bald. cōf.
45. sub nu. 1. vers. istud est verum, & consi.
282. ad finem, lib. 2. quem sequitur Crauer.
conf. 19. nu. 4. & bene facit Felyn. in c. sicut
nu. 30. vers. secundò aduerte circa medium
de sentent. & re iudicat. vbi formaliter no-
32 tat, quod in istis terminis non sit computā-
dum tempus, in quo solemnitas verē inter-
uenire non potuisset, sequitur Gabr. dicto
conf. 36. nu. 50. & tradit etiam Mascard. de
probat. concl. 13. 16. nu. 38. vbi motus autho-

ritate Deci. & Tirag. in locis citatis inquit,
33 quòd non præsūmitur solemnitas extrin-
seca ex cursu temporis antiqui in eo actu,
quem quis gerere non poterat, & quidem
cum insinuatio sit quædam ratificatio dona-
tionis præcedentis, & ratificatio post do-
natoris mortem fieri non possit, cū eo tem-
pore defunctus donare non posset, vt supra
probatum fuit, meritò ipsa insinuatio post
donatoris mortem sicut fieri non potest, ita
nec præsūm. l. si tibi. §. vnius. ff. de aption. le-
gata, quo argumento in proposito nostro
vtuntur Corne. dicto conf. 71. nu. 11. vers. 4.
insinuatio, & Aret. d. conf. 123. col. 1. in 3.
fundamento. Prædictis additur, quod non
concurrentibus alijs considerationibus, so-
la durabilitas temporis etiam annorum tri-
34 ginta, & ultra non sufficit ad præsūmendā
extrinsecam solemnitatem, imò requiritur
tantum temporis, vt probatio sit pœnē im-
possibilis, puta, quod transierint centum
anni, Alex. conf. 218. serè per totum, lib. 6.
Ias. conf. 148. ad finem sub nu. 7. 8. lib. 4. Cor-
ne. conf. 181. nu. 22. lib. 2. Gabr. dicens esse
veram, & receperunt eam sententiam dicto
conf. 36. nu. 5. 1. vers. nec obstat, & infra
sequitur Mascard. dicta conclus. 13. 16. ad finē
num. 49. idem sentit Ias. conf. 140. col. 3. ad
medium sub nu. 5. lib. 4. & post eum Olase.
decif. Pedem. 171. nu. 8. quod à fortiori ser-
uit in casu nostro, in quo nec dum aliud cū
tempore non concurrat ad præsūmendam
solemnitatem insinuationis pro validitate
donationis, sed imò tam Andreas de Lan-
dis donator, quam Iulianus primus dona-
tarius, & alij serè omnes eius filij donatarij
plura ex bonis donaris alienauerunt, nam si
donatio insinuata fuisset, & propterea cōfir-
mationem, & validitatem suam recepiisset
verisimiliter nec ipse donator contrauenis-
set, nec Iulianus alienationibus per illum fa-
ctis consensisset, nec ipse quoque, nec filij
ipsius toties alienauissent, & contrauenis-
sent, nec emptores etiam verisimiliter inue-
nissent, Ex huiusmodi enim inobseruantia
35 donationis vrgens sumitur coniectura, qd
insinuatio facta non fuerit, cum ex obser-
uantia, vel inobseruantia subsequuta optimè
auguratur ad cognitionem actus præceden-
tis, Dec. conf. 6. nu. 16. conf. 96. nu. 13. 14. &
conf. 101. nu. 49. Surd. conf. 140. nu. 42. cum
seq. libro 1. Nec vlla melior interpretatio
actus sumi potest, quàm quæ ex obseruan-
tia, vel inobseruantia subsequuta desumitur,
36 Alb. conf. 6. 1. nu. 8. etiam si esset contra
vetum intellectum actus præcedentis, Onded.
conf. 35. nu. 45. lib. 2. in tantum, vt ex ea præ-
stetur fides instrumentum non solemnni, Bald.
conf. 37. lib. 1. conf. 402. in fine lib. 5. Craue.

B b conf.

concl. 1. 18. nu. 1. & de concl. 177. nu. 1. Becicofsi.
1103. nu. 26. & in puncto, quod ex inobser-
uantia donationis arguatur nullitas ipsius
motat Ondode. consilio 47. num. 27. 28. li-
bro primo.

Quæ omnia planius videntur admitten-
da, ex quo in ista materia solemnitas ex-
trinsecæ conclusio communis, & ab omni-
bus recepta est, quod regulariter non præsu-
mar, ut per Doctores in d.l. sciendum, &
in alijs locis adductis per Mascard. de pro-
batio. concl. 3. 1. 5. nu. 1. & seq. per Fely. in c.
sicut. nu. 16. de sent. & rejud. & per Menoc.
de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. nu. 18.
cum seq. per text. in l. quæcunque. §. si. ff. de
publicia. in rem a. dione, & maxime quan-
do agitur de actu, qui scripturam requirit,
38 ut insinuatio. Corne. d. concl. 7. 1. nu. 10. vers.
3. deductur. lib. 2. Anton. de Canar. de insi-
nuatione. par. 1. q. 2. Decis. Senens. supra al-
legata. nu. 76. vers. item non procedit. Ma-
scard. d. concl. 1. 1. 6. num. 41. limit. 10. Me-
noch. dicta præsumpt. 132. nu. 87. in vnde-
cima declaratione. & actus qui in scriptis de-
bet fieri nunquam factus præsumitur, Cas-
39 sine. in consuetud. Burgund. de re iud. fol.
303. col. 1. nu. 17. vers. & sicut. Gabr. de præ-
sumptionib. concl. 1. nu. 60. in 8. limit. Ma-
scard. d. concl. 1. 1. 6. nu. 41. in jo. limit. Alex.
concl. 2. 1. 9. nu. 25. lib. 6. Decis. Senens. supra
allegata sub nu. 76. vers. item non procedit.
& iterum, vers. non per ea, Dominus Ce-
phal. præcept. i. meus colendissimus, consi-
1. 7. titulus 5. vers. 3. tempus, Roman. in d.l.
sciendum in fine nu. 8. ff. de verb. oblig. di-
scens eam esse rationem, quia ius non cen-
setur ex alio scripturam voluisse intervenire,
nisi ut per illam actus solemnitatis interve-
nisse probetur, vnde ea non interveniente
non præsumitur.

Et licet regula ista limite tur per scriben-
tes ex diuturnitate temporis, propter quam
40 solemnitas extrinsecæ præsumatur per tex.
in h. si filius familias. C. de petit. heredit. in l.
qui in aliena. §. sed si non adierit, ff. de acq.
heredit. in l. cane. de in rem ueris, ff. de usur.
in c. ea noletur de his, quæ sunt a Prælat.
sine consens. capit. in c. illud de præsumpt.
& in cap. penult. de empt. & vendit. & tra-
dant sententes in d.l. sciendum, & in alijs
locis vulgaribus, de quibus habetur per Ma-
scard. de probat. concl. 75. sub nu. 14. versic.
quod etiam intellige, l. 1. & concl. 13. 16.
in princ. lib. 3. per Gozadin. concl. 1. 1. nu. 11.
& concl. 73. sub nu. 20. & 21. & per alios in-
fra citandos, tamen aduertendum est, ip-
sam prædicta inter vario modo intelligatur
circa tempus ad hoc necessarium, an scilicet
decem anni sufficiant, an vero triginta

requirantur, & an solus ipfius temporis cur-
sus efficax sit, an verò etiam concurrere de-
beat scientia, & patientia ex parte illius de
cuius præiudicio agitur, & possessio ex par-
te alterius, ut in dictis locis notatur per in-
cumbentes, & per Crauer. de annquir. tempor.
in 3. parte in princ. vno tamen ore omnes
concordare videntur, quod ubi de magno
41 agitur præiudicio, ut in casu nostro, solus
curfus etiam triginta annorum per se non
sufficit, sed necessaria etiam est per dictum
tempus patientia alterius partis, contra quã
præsumptio interveniens solemnitas ex-
trinsecæ allegatur, ut egregie declarat Ga-
br. d. concl. 36. nu. 48. & plur. seq. & ante est,
Alex. d. concl. 2. 1. 8. col. 1. 2. 3. lib. 6. & colligi-
tur etiam ex Deci. concl. 409. num. 13. vers.
& pro vera, Aretin. in d. l. qui in aliena d. §.
sed si non adierit, col. 2. 3. Ofae. decis. Pe-
deme. 17. 1. nu. 5. & ex alijs per eos allegatis,
quæ patientia per dictum tempus minimè
considerari potest in donatore, qui annis
quingque tantum post donationem vitæ,
post quod tempus nulla patientia cadere po-
test, & proinde nec consensus aliquis taci-
tus, argum. leg. mater decedens, ff. de inoffi.
testam. vnde negotium hoc reducitur ad so-
lam, & simplicem temporis diuturnitatem,
quæ nisi sit saltem annorum centum suf-
ficere non videtur, ut infra dicetur.

Nec obstat videtur, quod à facta dona-
tione de anno 1506. de mēse Martij vsque
ad item hanc per agentes morem contra
reos conuentos de anno 1601. enā de mēse
Martij decursi sint anni nonaginta octo,
& sic ferè centum, quia aduertendum est,
quod istam donationem fuit in iudicio pro-
42 posita vsque de anno 1578. & sic per mul-
tum tempus antea, & fuit tunc de humilimo
di insinuationis defectu oppositum, quo
tempore lapsi tantummodo fuerant anni
septuaginta duo; quod tempus solum vide-
tur considerandum, quia post factam op-
positionem non potest amplius insinuatio
fieri, nec proinde ex lapsu temporis post ea
decursi præsumi, Corne. late insistens, concl.
99. sub num. 5. & seq. lib. 4. Becicofsi. d. concl. 66.
nu. 20. Peregr. concl. 76. nu. 23. Marfil. sing.
489. quando à lege, & ante istos omnes An-
gel. concl. 179. ad finem versic. si tamen do-
natio, quæ sequens est Alex. concl. 2. 1. 7. in
fine, nu. 13. lib. 6. & Ruin. concl. 44. sub nu.
21. post versic. non obstat quarto lib. 2. Quæ
quidem antiquitas annorum septuaginta
duorum, imò nec dictorum annorum no-
naginta octo, ut supra decursum vsque
ad tempus præsens more controuersie
sufficit ad præsumendam extrinsecam insi-
nuationis donationis solemnitatem, quæ
cessat.

cessantibus ad miniculis, & requisitis superius adductis ad præsumendam solemnitatem extrinsecam cursus annorum centum necessarius est ad illius probationem, ex quo in materia probationis tanti temporis cur-
43 sus exigitur, vt in antiquis esse dicamur ex communiori, & receptioni Doctorum sententia, de qua testantur Crauet. de antiquo tempore in 1. par. in princ. nu. 4. & 5. Menoch. de arbitrio iudic. lib. 2. cent. 1. casu 3. nume. 6. & Mascard. de probatio. concl. 103. num. 1. & 7. lib. 1. qui infinitos alios pro eadem opinione referunt, & in terminis nostris, quod ubi agitur de probatione solemnitatis extrinsecæ ex solo temporis cursu, tempus annorum centum necessarium sit, tradunt Alex. conf. 218. serè in toto, lib. 6. Ias. consil. 140. col. 3. post medium sub nu. 5. & consil. 148. ad finem sub nu. 7. & 8. lib. 4. Corne. conf. 181. num. 22. lib. 2. Gabr. d. consil. 36. nu. 52. Olsæ. decif. Pedem. 171. nu. 8. & Mascard. d. concl. 1316. nu. 49. Menoch. dicta præsumpt. 132. nu. 59. verè quarta fuit opinio ad finem, & alij per eos allegati, ex quorum dictis hanc esse receptissimam, & verissimam opinionem faciliè constat. Pro qua adduci etiam possunt illi omnes, qui in proposita hac materia dicunt requiri tantum tempus, vt probatio sit penè impossibilis, cum tale tempus ad minus centum annorum esse debeat, vt de tempore immemorabili, seu cuius memoria non existat, volunt Couar. in c. possessor in 2. par. §. 3. nu. 6. & seq. de regul. iur. in 6. Menoch. de arbitrio iudic. lib. 3. cent. 1. casu 3. nu. 7. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. nu. 59. versic. quarta fuit opinio; Quæ sententia maxime recipienda est stante inobseruantia dictæ donationis, vt præter iam supra allegatos considerat, Ias. conf. 140. nu. 5. vers. 1. per illud,
45 lib. 4. inquiens hanc esse vehementissimam, & vrgentissimam præsumptionem non setuatæ solemnitatis, & tanquam fortiorè tollere contrariam debiliorem pro obseruantia ipsius solemnitatis, quod non est mirum, quia huiusmodi præsumptio ex diuturnitate temporis resultans non est iuris, & de iure, sed iuris tantum, & ideo probatione ad-
46 mittit in contrarium, & non modo per veras, & directas probationes, verum & per alias coniecturas, & præsumptiones contrarias, Crauet. de antiquo tempore in 3. parte in princ. in 7. l. nu. 26. 27. 28. & 29. Gabr. dicto tit. de præsumpt. 1. conclus. nu. 62. in 10. limit. Andre. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 71. nu. 12. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. nu. 83. & seq. Mascard. dicta concl. 1316. nu. 3. & seq. Ondede. cõf. 80. nu. 22. lib. 2. & est præsumptio ista valde

friuola, atque fragilis secundum Nattam, 47 conf. 162. nu. 29. lib. 1. Mascard. d. conclus. 1316. nu. 42. & Ondede. d. conf. 80. nu. 22. 6. quæ propterea apud graues, & æquos iudices patui facienda est, vt ipsi dicunt, cui ideo præualere debet contraria iuris præsumptio, de qua supra egimus, cum vna præsumptio
48 tollat aliam, & fortior vincat debiliorem, vt iidem dicunt, & tradit Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 30. in princ. & est text. in l. diuus. ff. de integr. restit. minorum, in l. non solum. ff. de rit. nuptiar. & in lege, quia autem, §. non simpliciter. ff. si quis omiff. caus. testam.

Prædictis tamen non obstantibus contrarium de iure respondendum censui, quod scilicet valida sit donatio, & insinuata præsumatur ex infra scriptis rationibus, & fundamentis.

Primo quia, cum à tempore dictæ donationis factæ de anno 1506. ad tempus præsentis moti iudicii de anno 1602. lapsi sint anni nonaginta octo, talis donatio absque dubio insinuata præsumitur, quia cum insinuatio
49 separatim ab ipsa donatione, & ex intervallo fieri possit, si §. similique modo, C. de donationib. propt. nupt. & l. in hac sacraatissima, C. de donationib. Angel. conf. 179. columna si. versic. secundò est videndum, Corne. conf. 71. nu. 2. lib. 2. conf. 99. sub nu. 5. lib. 4. Anton. de Canar. in tract. de insinuat. q. 3. in prima parte, Guid. Pap. decif. 325. nume. 4. Beci. conf. 66. nu. 17. vers. 1. quia, D. Cephal. conf. 162. num. 19. conf. 171. num. 13. & 14. & quodcumque vsque ad triginta annos,
50 vt per Angel. d. conf. 179. col. si. versic. & ex hoc, per Ruin. conf. 44. sub nu. 2. r. lib. 2. & per Corne. d. conf. 71. nu. 16. vtique eius solemnitas extrinsecæ dicitur, vt tradit Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. nu. mero 3. quæ quidem solemnitas extrinsecæ ex diuturnitate temporis præsumitur, Alex.
51 conf. 50. nu. 6. lib. 5. conf. 218. nu. 1. consil. 219. nu. 15. 23. & seq. lib. 6. conf. 101. sub nu. mero 9. & 10. lib. 7. vbi testatur de commun. Martin. Garat. Laudens. conf. 45. nu. m. 6. & seq. Socin. conf. 46. num. 39. & seq. lib. 4. Deci. conf. 409. nu. 1. & seq. & nu. 8. dicens esse communem, Ruin. conf. 17. nu. 6. lib. 1. Corne. conf. 18. nu. 21. & 22. lib. 2. inquit esse magis comunem, conf. 144. nume. 2. lib. 4. vbi pariter ait esse communem, Cur. Senior, conf. 76. nu. 3. 4. Curt. lun. consilio 200. nu. 30. & seq. & conf. 213. nu. 94. & seq. Gozadin. conf. 11. nu. 11. conf. 73. nu. 20. & 21. dicens vbique de commun. imò posteriore loco sub nume. 26. vers. ad secundum dico, quod contrarium mihi est falsissimū, Grat. conf. 91. nu. 47. & seq. & conf. 117. nume. 71.
Bb 2 lib. 1.

D. Petri Caballi.

lib. 1. & conf. 143. nu. 15. & seq. lib. 2. Craue.
 conf. 17. nu. 1. D. Caphal. conf. 161. nu. 17.
 & seq. conf. 170. nu. 21. Gigas, conf. 84. nu.
 19. & seq. attestans de communi, Marfil.
 sing. 123. diuturnitas temporis, Crauet. de
 annq. tempor. in 3. par. principali in princ. se
 per totam, & §. vidimus in genere eiusdē
 3. part. etiam in toto, Vaig. lib. 2. controu. Il
 lustr. & vsu freq. c. 64. nu. 6. & 7. versic. quin
 quagesimo quarto, & infra, Andre. Gail.
 pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 71. num. 7. &
 seq. vbi dicit esse communem, Cagno. in l.
 1. C. qui admitti, nu. 69. versic. modo, Capic.
 decif. 16. num. 1. Boeri. decif. 181. nu. 15. vbi
 ait esse communem, Franc. Marc. decif. de
 cif. 473. nu. 3. in 1. parte, & decif. 188. nu. 4.
 in 2. parte, Magon. decif. lucens. 14. nu. 32.
 & ibi etiam addentes ad eū littera C. Surd.
 decif. Mantu. 131. nu. 19. versic. quinto inter
 uenit, Mascard. de probation. concl. 75. nu.
 74. versic. quod etiam intellige, lib. 1. & con
 clus. 1316. in princ. lib. 3. in quibus locis plu
 res alios de communi, & magis communi
 attestantes adducit, Gabri. tit. de præsumpt.
 cōcl. prima in princ. Menoch. de præsumpt.
 lib. 3. præsumpt. 132. nu. 55. & seq. & alij per
 eos allegati tam in l. sciendum ff. de verbo.
 oblig. & in c. Albericus extra de testibus,
 quam in pluribus alijs locis, & latissimē Fe
 lyn. in c. sicut num. 19. versic. fallit tertio de
 sent. & re iudicat. etiam si principaliter de
 53 magno præiudicio alterius, seu tertij trache
 tur, vt præciē quāplures ex citatis Docto
 ribus dicunt, & in proprijs terminis nostris
 Pute. decif. 136. nu. 2. lib. 2. per text. in d. cap.
 peruenit de empt. & vendit. non cum ibi no
 tatus, & est venisima conclusio intellecta ta
 men secundum infra scriptam temporum
 distinctionem, nam si cum tempore cōcur
 rit possessio partis allegantis interuentum
 solemnitaris, & patientia alterius partis, tē
 pus annorum triginta sufficit, vt ex Alexan.
 54 Aretin. Deci. Gabriel. & Ofalc. dixi supra
 in versic. & licet regula ista, quibus addo
 Bellon. testantem de communi consil. 39.
 num. 6. & 7. Mascard. dicta conclus. 1316.
 nume. 49. & Menoch. dicta præsumpt. 132.
 num. 64. in 1. opinione quinti casus, vbi plu
 res alios eiusdem sententiæ refert; Quod si
 solus temporis cursus interuenit, centū an
 55 ni requiruntur, vt supra probaui in versic.
 Nec obitare videtur, & infra, vbi plures ad
 duxi authorities, vel totum hoc iudicis ar
 bitrio committitur, vt in vtroque casu, siue
 56 scilicet cum tempore concurrat possessio
 dicentis solemnitate interuenisse cum pa
 tientia eius, contra quem allegatur, siue nō
 concurrat, æstimare habeat, quantum tem
 pus requiratur ad dictam extrinsecam so

lemnitate probandam, Ruin. testans de
 communi, conf. 154. sub nu. 7. lib. 3. Aretin.
 dicens pariter communem in cap. quoniam
 contra sub num. 71. versic. sed quæ dicatur
 extra de probation. Menoch. de arbit. iudi.
 lib. 2. cent. 1. casu 3. nu. 2. dicens esse crebri
 rem opinionem, cui in tanta doctorum va
 rietate se libenter accedere inquit Mascard.
 dicta conclus. 1316. nu. 47. versic. sed vt nihil,
 vbi etiam fateatur esse forte æquiores sen
 tentiam, & pro ea nonnullas adducit autho
 ritates, & ita etiam tenuit idem Menoch. di
 cta præsumpt. 132. in 3. opinione quarti ca
 sus, nu. 60. & in 4. opinione quinti casus, nu.
 66. Gabri. d. tit. de præsumpt. conclus. 1. num.
 69. versic. alij voluerunt, Crauet. de antiq.
 tempor. in 1. parte in princ. nu. 3. & in 1. par.
 in princ. sub nu. 12. ad fi. versic. tursus etiā,
 Alba, conf. 83. sub nume. 9. in fi. Surd. decif.
 Mantu. 103. ante finem, num. 11. & melius
 decif. 131. in fi. nume. 31. & ante illas, Alex.
 conf. 79. sub num. 5. lib. 1. Quæ omnia casui
 nostro applicata optime agentium intēti
 onem probant, nam cum post factam dona
 tionem in donatarij possederim bona, de quib
 us agitur, per annos triginta, & ultra, scien
 te, & patiente ipso donatore dum uixit, &
 eo mortuo eiusdem donatoris hærede, vti
 que insinuario præsumitur etiam in præi
 udiu reorum conuentorum, in quos pos
 tea dicta bona alienata fuerunt, quæ in eos
 57 transiuerunt cum eorum qualitate, & cau
 sa, l. si prædium, C. de euiction. & l. si debi
 tor. C. de distract. pignori. quæ esset futura si
 pœnes alienantes mansissent, l. alienatio. ff.
 de contrah. empt. etiam quod idem fuerint
 hæredes, qui & donatarij, quia cum dupli
 cem tepræsentarent personam iuxta, l. 1. §. si
 58 quis suspectam, et §. si. ff. de separatio. pote
 rant tanquam hæredes donatoris reuocare
 donationem non insinuaram, quemadmo
 dum donator viuens reuocare poterat, licet
 non reuocauerit, vt dicit Rota Senens. ite
 pius allegata sub nu. 76. versic. non obitare
 etiam vium fuit, idque pluquam verisimi
 liter, & probabiliter fecissent, si illam non
 insinuatam repetissent, cum ipsorum in
 teresset magis habere bona illa libera iure
 hæreditario, quam fideicommissio subiecta
 titulo donationis, et potuissent sibi ipsi cau
 sam possessionis mutare, & quod tanquam
 donatarij tenebant, vti hæredes possidere,
 per ea, quæ leguntur, & notantur in l. 3. §. il
 59 lud quoque, ff. de acq. posses. & in l. cū ne
 mo, eo. tit. non reuocando igitur donatio
 nem, & bona vti donatarij possidendo per
 tantum tempus, quod ad insinuationē præ
 sumendam sufficit, sibi ipsis vti hæredibus
 præiudicauerunt quod ad dictam insinua
 tionem

tionem præsumendam, & successiue etiam
reis conuentis ab ipsis causam habentibus,
vt supra dictum fuit; Quod si dictam pos-
sessionem donatorum cum scientia, &
patientia hæredum, postquam tempus in vi-
ta donatoris lapsum, iustificans non est, cõ-
derare noluimus, sed solum ac simplicẽ
temporis cursum, cum ab ipsa donatione
ad motam litem effluxerint anni nonagin-
ta octo; insinuatõ pariter præsumetur, nec
aliter iudex arbitrabitur, ex quo tẽpus hoc
60 ferẽ tangit metam annorum centum, & à
communiter contingentibus excedit vitã
hominis, & memoriam, ideoque antiquũ
iure dici potest, nam si quadraginta annos
sufficere multi voluerunt, de quibus memi-
nerunt, Crauet. de antiqu. tempor. in pri-
ma parte in princ. nu. 2. Menoch. de arbit.
iudic. lib. 3. cent. 1. casu 3. nu. 5. & Mascard.
de probat. concl. 103. nu. 3. & tradit Curt.
Iun. conf. 200. num. 30. & seq. post alios per
eum allegatos, multo magis nonaginta
61 octo satis erunt, vt de nonaginta nouem di-
cit Ruin. conf. 154. sub nu. 7. lib. 3. nec mi-
rum, nam & tempus nonaginta annorum
62 antiquum dici voluit Deci. conf. 195. num.
7. quem refert Menoch. dicto casu 3. sub
nu. 5. inf. versic. sexta est opinio, imo & se-
ptuaginta, vt per Arenu. conf. 16. col. fi. sub
63 nu. 6. reiarum pariter à Menoch. vbi supra
sub dicto nu. 5. ante finem versic. quinta co-
zum, de quo tempore nonaginta, & se-
ptuaginta annorum loquitur etiam Mascard.
dicta concl. 103. num. 3. Quinimo & spatium
annorum quinquaginta sex antiquum esse
considerata communi hominum vita ho-
64 dierni temporis breuiori, quam anteriori-
bus temporibus esset, tradit Alex. conf. 90.
num. 8. & 9. lib. 6. quem sequuti sunt Alba,
conf. 83. num. 9. & seq. & Mascard. d. concl.
103. num. 4. & seq. & faciunt congesta per
Iaso. conf. 114. col. pen. versic. secundo re-
spondeo, lib. 1. per Alex. conf. 79. num. 4. &
5. lib. 1. per Deci. conf. 36. sub nu. 8. col. pen.
per Curt. Iun. conf. 217. nu. 98. & per Albã
dicto conf. 83. nu. 12. & 14. loquentes de va-
rijs temporibus à quinquaginta annis su-
pra, infra tamen annos centum, ita vt & si
subduceretur de medio tempus decursum
à primis litibus super ista donatione motis,
& antea lapsum solummodo computaretur,
quod saltem esse annorum septuaginta
duorum, quod non admittitur, cum his illa
inter alias personas fuerit agitata, & opposi-
tio ista, si facta legeretur, istis actoribus in
iudicio illo non comprehensis nocere non
posset, tot. tit. C. res inter alios not. alijs non
præiud. adhuc dicere non esse in antiquis
quò ad hanc solemnitate præsumendã,

vt ex prædictis patet, maxime quia cũ simus
in solemnitate, quæ separatim ab actũ prin-
cipali potest intervenire, & postea ex inter-
65 uallo, & possit esse, quòd fuerit adhibita, li-
cet non appareat, vt dicit Corne. conf. 144.
nu. 2. versic. & licet possit imputari, lib. 4. de
facili est præsumenda, Alex. conf. 50. nu. 7.
versic. sed posito, lib. 5. quẽ sequitur Deci.
conf. 442. nu. 22. quòd apertius ex infra di-
cendis apparebit.

Et hanc partem tenendo, quam verissi-
mam infra scripta ostendunt, non obstat in-
contrarium allegata, quia ad dictum Baldi
66 in d. l. 2. C. de legit. hæred. quòd insinuatio
non præsumatur ex diuturnitate temporis,
respondetur, quòd contrarium est verius,
vt in specie dicunt, Ias. in d. l. sciendum sub
nu. 16. ff. de verb. oblig. in l. 1. sub nu. 13. C.
qui admittit, Gabr. tit. de præsumpt. concl. 1.
nu. 56. Hieron. Gabr. d. conf. 36. sub nu. 52.
lib. 1. Valsq. lib. 2. controu. Illustr. & vsu fre-
quent. c. 64. nu. 11. versic. ex superioribus, &
iterum sub nu. 32. post versic. hætenus, D.
Cephalus, conf. 170. sub nu. 36. versic. sic igi-
tur, & rursus versic. non obstat igitur, &
conf. 171. num. 38. & seq. versic. secundo re-
spondetur, & infra, Rimin. Iun. conf. 164.
nu. 69. & 70. lib. 2. conf. 242. nu. 21. lib. 3. Pu-
te decisi. 136. nu. 2. lib. 2. Et quatenus susti-
neri posset tale dictum Baldi, procederet in
tempore tantum annorum decem, vel vi-
67 ginti, prout intelligunt, Alex. conf. 17. sub
nu. 8. lib. 4. & clarius Gozadin. conf. 73. sub
nu. 26. versic. nec obstat Bald. sentit Cepha-
dicto conf. 171. sub nu. 39. versic. item quan-
do, vel nullum tempus, et sic quatenus esset
verum, minime obstat in præsentis casu,
in quo longẽ maius tempus effluxit.

Nec verum est, quòd cesset præsumptio
ista, ex quo insinuatio requirit scripturam,
quia etiam solemnitas extrinseca requirens
scripturam præsumitur ex diuturnitate tẽ-
poris, Bald. conf. 116. col. 1. nu. 2. lib. 1. conf.
68 24. col. 1. nu. 1. lib. 4. Alex. conf. 79. sub nu.
4. lib. 1. & conf. 219. sub nu. 25. lib. 6. Abb. in
c. sicui, nu. 23. & 24. de re iudic. & ibi. Fely.
nu. 39. versic. salit secundo, Valsq. lib. 2. con-
trou. Illustr. & vsu frequent. c. 64. num. 8.
Tiraq. de præsumpt. sub dicto versic. tri-
gesimonono ibi sunt item qui hoc intelli-
gunrad finem, dum sequitur declarationẽ,
Alex. in loco citato, Crauet. de antiqu. tem-
por. in 3. par. 55. vidimus in genere, nu. 40.
uersi decimoquarto præsumitur, Menoch.
de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 132. nu. 88. &
89. D. Cephal. præceptor meus, conf. 171.
sub num. 37. & seq. Sord. decisi. Manru. 231.
sub nu. 25. et plur. seq. uerfic. et non est ue-
rum, et rursus, nu. 29. versic. ex præmissis,

Rota decis. 5. nu. 3. parte 1. in nouissimis diuerfor. et est opinio uersissima, quia animas reprobarentur infinite doctorum conclusiones de presumenda solemnitate extrinseca in quampluribus actis, in quibus necessaria est scriptura, ut cubilibet diligenti lectori patere poterit facili.

Ad id autem, quod cum mortuo donatore insinuatio fieri non possit etiam de hęc redum voluntate, et proinde nec facta presumi, et donator ipse post factam donationem per quinquennium tantum uixerit, et successiue in eius uita tantum tempus non fluxerit, quod ad insinuationem præsumendam sufficit, cessare uiderur consideratio presumptionis prædictæ solemnitatis, cui non opitulatur tempus post mortem donatoris transactum, quemadmodum nec opulari posset in minori ætate decursum, vel alias eo tempore, quo actus geri non potuisset. Resp. idetur in primis attentari posse, quod etiam mortuo donatore insinuari possit donatio saltem de consensu, & voluntate eius hæredis, ut in puncto voluerunt Aretin. consil. 123. in tertio, & ultimo dubio, col. fin. Corne. consil. 71. numero tertio, & sequi. & iterum numero 16. & sequi. & in finalibus verbis, libro secundo, sentit Angel. consil. 179. columna finali, verfic. ad ultimum vero, dum uult, quod possit insinuatio fieri mortuo donatore ad instantiam donatarii citato ipsius donatoris hærede, & Angel. sequuntur Alexan. consil. 157. numero 9. post verfic. ad prædictorum confirmationem, libro secundo, Ruin. consilio 44. numero 11. verfic. non obstat, libro secundo, & Alba consilio quarto, numero 54. verfic. neque etiam obstat, idem sentit las. consil. 51. columna tertia, verfic. & pro ista distinctione, libro primo, dum ponderat in casu suo contradictionem cum ructorum donatoris, vel aliorum, quorum interfit, de non insinuanda donatione, vel quia sit facta dolo, vel metu, vel calore iracundie, vel ex turpi causa, facit etiam Curtius Iunior, consilio 110. numero 31. & ultra prædictos patres, ita tenuisse Rotam, & alios refert Beci. dicto consilio 66. sub numero 18. versiculo ultimo, pro hac parte, qui tamen postea tenet contrarium quæ conclusio si vera esset, omnia in oppositum allegata tolleretur, quia tempus post donatoris mortem decursum habendum esset in consideratione, & præsumptio procederet, cum & veritas locum habere posset. Sed quoniam opinione hanc tutam non esse arbitror, alio modo respondeo, & dico, quod ad presumendam insinuationem, de qua non apparet, sufficit, quod lapsum

fuerit tempus annorum triginta, vel aliud de iure necessarium a die factæ donationis, uique ad tempus moti iudicii, licet donationis interim decesserit & in eius uita totum tempus illud non fluxerit, & ita in indiuiduo bis censuit Rota Romana, ut attestatur Pute. decisio. 136. num. 3. verfic. nec obstat, lib. 2. cuius quidem decisionis auctoritas in puncto, & si sola, satis est ad remouendum obicem, maxime cum videatur approbata per Rot. dicta decisio. 5. numero 3. in nouissimis diuerforum parte prima, eam tamen uerissimam esse demonstratur, nam quamuis concederemus, quod mortuo donatore insinuatio interuenire non potuisset, nõ per hoc præsumptio, de qua agimus, excluditur, ex quo potuit interuenire ipso donatore uiuente, scilicet intra illud quinquennium, quod a facta donatione superuixit, in tra quod temporis intervallo facta præsumetur oblongissimi tēporis cursum, sufficit enim, quod aliquo tempore potuerit uere insinuatio fieri, ut eius præsumptio procedat, quia diuturnitas temporis operatur præsumptionem dictæ solemnitatis extrinsece toto illo tempore considerato, & non magis una dicti temporis parte, quam alia, adeo quod præsumptio in proposito nostro non cadit de necessitate in tempore post mortem donatoris decurso, cum possit cadere in eo, quod ipso uiuente lapsum fuit, & in illo sustineri, non ergo necessaria est possibilitas actus ob diuturnitatem tēporis præsumpti per totum ipsum tempus sed satis est, quod a principio adfuerit, quia ad illud tempus, seu principium refertur præsumptio, quo actus præsumptus realiter, & uere geri poterat, ita in terminis presumendæ solemnitatis declarat Barto. in l. 1. C. qui admitti, numero 10. verfic. huius timore, iniquis tempus, quod allegatur ad præsumendum actum, non allegari ad illum hodie inducendum, sed ad præsumendum ab initio interuenisse, unde actus a principio fuisse præsumitur, non in fine temporis, licet in fine allegetur præsumptio, idem uoluit ibidem Bald. sub numero 45. verfic. sed contra hoc oppono, dicens autem, qui ex tempore inducitur, ab ipso principio tēporis ceteri inductum, & præsumptionem trahi retro, & operari ab ipso principio, & non ut ex nunc, idē vix tūc, cum sit vnus, & indiuiduus effectus totius temporis, idēque repetit in l. qui in aliena, §. primo, numero tertio, verfic. & est notandum, ff. de acquiren. hæredit. idem tradit in eadem l. 1. Roman. sub numero 7. verfic. in Glo. vbi ait, quod licet actus non possit haberi rarus eo tempore, quo non potest celebrari, tamen

men

men ex diuturnitate temporis lapsi post re-
pus præfixum actui celebrando, præsumi-
tur ratihabito ab initio temporis interue-
nisse, & dicitur menū tenendum, & commu-
niter a Doctoribus approbati. Et si aliter di-
ceremus, & totum tempus ad solemnita-
tem hanc præsumendam sufficiens decur-
re vellemus in vita donatoris, nunquam
aut certe rarissime locum haberet præsum-
ptio, & iuris circa eam dispositio, prout et-
iam vix vnum procedere posset, si ad-
mitteremus, quod ei locus esse non posset,
quando actus geri non potest, nam ut in in-
dividuo dicit Mascardus conclusi. 13 t. 6.
numero 39. si limitatio hac una esset, to-
tam regulam destrueret, cum prælatus, mi-
nor, mulier, & huiusmodi personæ non va-
leant alienare sine debitis solemnitatibus,
& tamen ex diuturnitate temporis tales so-
lemnitates præsumuntur, ut ibi per ipsum
post Crauet de antiqui. tempor. in tertia
parte, in principio, numero 14. versic. quin-
to limitatur, & Lamberteng. in loco per
eum allegato.

Nec vim faciunt pro exclusionem dictæ
præsumptionis, quæ dicuntur de inobser-
uantia donationis, quoniam respondetur,
quod sufficit, quod lapsim sit tempus ad
insinuationem præsumendam necessarium
ut illi locus sit. Nec relevat, quod bona do-
nata, quæ in descendentes donatoris con-
servari debebant, fuerint alienata & in al-
ios translata, quoniam dicta præsumptio
procedit etiam contra tertios, & ex solo, &
74 simplici etiam temporis cursu, ut supra
fuit ostensum. ultra quod cum ex ipsa do-
natione in certis casibus, & vique ad certas
summas alienatio permittitur, opus fuisset
ad hanc inobseruantiam arguendam doce-
re, quod contra concessionem fuisset alie-
natum, & ante lapsum temporis ad præ-
sumptionem requisiti, quod factum non
apparet.

Ad reliqua allegata in contrarium satis
patet responsum ex supra deductis pro hac
parte, ita ut vltimus elaborare non expediat
& rita omnino reddatur conclusio ad fa-
uorem agentium pro validitate donatio-
nis in totum, non obstante quod de illius
insinuatione non appareat, ex quo ea facta
præsumitur ex temporis diuturnitate, ut la-
te fuit probatum, tam in fundamentis pro
hac parte allegatis, quam in responsionibus
ad deducta in contrarium factis; Ex qui-
bus res hæc clarius remanet, & potius cor-
roborata, quam dubia in aliqua parte red-
dita.

Venio nunc ad secundum articulum, in
quo sitante dictæ donationis validitate, de

iure, vel non iure agentium contra reos
conuenitos disputandum est. Et quidem
cum Andreas quondam Landi donaverit
Iuliano eius vnico filio masculo emancipa-
to, & quibuscunque ipsius Iuliani filijs, &
descendentibus masculis legitimis, & natu-
ralibus, tam natis, quam nascituris ex linea
ipsius Iuliani masculina in perpetuum, vi-
delicet primo dicto Iuliano, & ad vitam, &
durante vita ipsius Iuliani, & successiue post
eius mortem dictis suis filijs, & descenden-
tibus masculis legitimis, & naturalibus, tā
natis, quam nascituris ex linea masculina
ipsius Iuliani in perpetuum, & cuiuslibet præ-
dictorum in solidum, & in totum, vel pro
virili, seu in stirpes, modo, forma, & ordine
succedendi, prout, & sicut morientem, vel mo-
rientibus per superstitem, vel superstitem ex
prædictis ab intestato de iure succederetur
præfaro Iuliano, & notario præsentibus, &
pro ipso Iuliano, & dictis eius filijs, & descen-
dentibus acceptantibus, & stipulantibus,
bonaque donata dictus Andreas donator
nomine Iuliani, & aliorum donatariorum
& cuiuslibet eorum tenere, & possidere se
constituerit, donec ipsorum bonorum re-
nutam, & corporalem acceptent posses-
sionem, quam accipiendi, intrandi, & reti-
nendi eorum, & cuiuslibet eorum propria
authoritate, & sine licentia ipsius Andree,
vel alicuius iudicis, aut officialis eisdem do-
natarijs, prædictis Iuliano, & notario pro il-
lis recipientibus, licentiam dederit, ipsam-
que donationem ratam, & gratam, ac fir-
mam habere, attestare, & obseruare, & nul-
lo modo reuocare, vel contravenire promi-
serit, & tandem hanc clausulam subiecit.
Pro quibus omnibus, & singulis obseruan-
dis, & firmis, & ratis habendis, tenendis, &
adimplendis obligauit, & hypothecauit dic-
tus Andreas donator prædictis Dominis
donarijs, & dicto Iuliano, & mihi nota-
rio præsentibus, & ut supra stipulantibus,
recipientibus, & acceptantibus, se ipsum
Andream, & suos hæredes, & successores,
& bona omnia, & singula præsentia, & futu-
ra iure pignoris, & hypothecæ, & ea, quæ
sub generali & in generali obligatione non
veniunt, & non comprehenduntur; Vide-
batur primo aspectu dicendum dictos de
Landis masculos legitimos, & naturales
descendentes ex linea masculina dicti Iulia-
ni primi donatarij tanquam vocatos ad bo-
na per dictum Andream donata potuisse
hypothecaria actione agere contra dictos
reos conuenitos tertios dictorum bonorum
possessores ad consequendum eorum inte-
resse, & loco eius verum, & commune illo-
rum pretium hodie in temporis super di-
ctis

dis bonis veluti ipsis obligatis pro perpetua dicta donationis obseruantia, & in quæcunque casum illius in obseruantia, quæ iuxta fuit per alienationem in dictos conuentos factam, videtur enim quod donator, qui non solum Iuliano primo donatario, sed etiam omnibus alijs donatarijs sequentibus donauit, & cum illis contraxit, ⁷⁵ teneatur eisdem, & successiue agentibus tradere bona donata & eorum dominium in eos transferre non secus, ac tenebatur Iuliano, l. Senatus, in principio, versic. donatio, ff. de donation. caus. mort. iuncta l. fin. ff. de condit. caus. dat. & l. qui concubinam, §. si hæres, cum gl. ff. de lega. tertio, tradunt Barto. & Castr. in l. aristot. §. Labeo ait, ff. de donationibus, & magis in terminis feruit Bal. in l. liberti, libertæque numero 31. ⁷⁶ & 32. & 33. versic. secundum dubium, C. de oper. libertorum, vbi in pluribus successiue vocatis ad emphyteosim non hereditaria, vult. posteriores vocatos etiam prioribus admissis posse contra concedentem agere, vt & ipsis rem concessam tradat, adeo vt cum pro omnibus, & singulis in donatione contentis perpetuo obseruandis omnia bona sua obligauerit, pro hoc quoque adimplemento ea obligata censeantur donatarijs, qui propterea ea obligatione experiri poterunt in ipsismet bonis donatis, quæ in simplici obligatione generali veniunt, Ruin. consilio 180. numero 17. libro primo, consilio 112. numero 9. libro quarto, Paris. consil. 50. numero 3. libro primo, Gabr. consil. 141. numero septimo, libro primo, Berol. consil. 42. numero 34. libro tertio, Neguf. in tractat. de pignor. & hypoth. primo membro, secundæ part. numero quinto, et sexto, in quinta differentia, et 2. membr. eiusdem 2. par. 3. numero 33. versic. et ex prædictis. Et multo magis in concepta tot verbis amplius, et prægnantibus, prout ista, argumento eorum, quæ notat Neguf. dicto secundo membro, secundæ part. numero 37. et sequet. versic. secundo, ista prima fallentia.

Quinimmo cum certum sit, quod de iure sequentibus donatarijs datur actio vtilis personalis contra primos, in quos bona donata perueniunt, vt ea illis restituant, et donationis contractum adimpleant, iuxta ⁷⁹ l. quoties, C. de donationibus, quæ sub modo ibi notatis per gl. et Doctores, et clausula pro quibus omnibus, et singulis, et ceteris comprehendat omnes dispositiones in instrumento non solum principaliter, sed etiam incidenter, et accessione contentas, vi ⁸⁰ detur ex hoc solum inducta obligatio respectu ipsorum donatariorum in perpetuum.

et quod ad hunc quoque casum trahatur promissio per donatorem facta, et successiue etiam bonorum obligatio, Alexan. consil. 17. numero secundo, libro tertio, Ruin. consil. 103. numero 11. lib. quarto, Cotte. consil. 95. numero septimo, lib. 4. Paris. consil. 97. numero 91. libro primo, et in proprijs terminis nostris Deci. consil. 532. sub numero sexto, versic. & hoc confirmatur, & bene feruit Riminald. Sen. consilio 199. numero 15. versic. modo, & numero 18. & sequ. versic. & istud ostenditur libro 2. vbi latè insistent ex pluribus probat quod licet partes in instrumento agent ⁸¹ principaliter de vno, & super eo expressam apponant hypothecam, ea tamen trahitur, & extenditur ad aliud, quod tacite ex verisimili contrahentium mente resultat, vel etiam ex natura contractus venit, vel alias de iure subintelligitur. Quod fortius videtur procedere cum obligatio generalis per clausulam pro quibus omnibus, & singulis, non sit concepta verbis ad personam donatoris tantum restrictis, obseruandis scilicet, & adimplendis ab ipso, sed generaliter, & impersonaliter, quæ impersonalitas vi ⁸² detur referenda ad omnes personas in dispositione contentas, cum ponatur in consequentiam, & pro executione præcedentis obligationis personalis, a qua regulariter, vt per Bald. in auth. si quando, in tercio not. numero quarto, versic. si vero, C. de consil. pecun.

Et quidem cum Andreas donationem fecerit Iuliano, & eius filijs, & descendenti bus masculis in perpetuum, vt in eis bona conseruarentur, si voluntas hæc donatoris effectum habere non posset propter ipsorum bonorum alienationem in extraneos factam per primos donatarios, videtur quod sequentibus obligata remaneat. ne talis voluntas sit inanis, nam cum voluerit bona ad suos descendentes venire, & proinde omnem alienationis speciem interdicere, per quam eius intentio non seruaretur, vt per Peregr. de fideicommiss. articul. 51. sub numero 71. versic. attamen pactum ad medium, facile potuit, cogitare quempiam ex illis con ⁸³ tra eius mentem alienaturum esse, quo in casu bona ipsa hypothecæ subijcere voluit, per quam sequentibus donatarijs consul-tum esset, ad quam obligationem sufficere verba generalia, l. fin. C. quæ res pignor. oblig. poss. imo & sola mens verisimilis dispositionis satis est, vt per Bartol. Angel. & Salicet. in d. l. fin. & notatur in l. creditor, §. post diuisionem, ff. qui potior in pignor. ⁸⁴ habeant, & bene facit lex prima, C. de legat. vbi omnibus legatarijs, & fideicommiss.

commiffarijs fucceffive vocatis actio hy-
85 pothecaria competit in bonis defuncti le-
gantis, & fideicommittentis: Nec dubitan-
dum est quin donator potuerit talem hypo-
thecam bonis donatis apponere, & ea cum
dicto onere in primum, & fequentes dona-
tarios transferre, quia in traditione rei fuæ
86 potest quis, quam vult legem dicere, l. legem.
C. de pact. conuent. cum cuique in re
fua arbitrium, & moderamen conceffum
fit, in re mandata, C. mandata, & l. fed etfi
lege, §. confiluit, ff. de pet. hæredit. & po-
tuit donator pro personali obligatione ip-
forum omnium donatariorum, qua primi
erga fequentes tenentur fecundum termi-
nos dictæ legis quoties, C. de dona. quæ sub
modo, bona donata obligare, & fic pro fa-
cto, & obferuantia ipforum donatariorum
quia permiffum est de iure, quod vnus pro
87 personali obligatione alterius poffit pro-
pria bona obligare, vt est rex. ad litteram, in
l. res hypothecæ, in fine, ff. de pignor. et tra-
dit. Petr. Anto. Angul. confil. 34. numero 4.
libro 1.

Quæ res planius procedit ftante licentia
per ipsum donatorem cōceffa dictis dona-
tarijs, et eorum cuiuslibet, Iuliano, et notario
pro illis acceptantibus, apprehendendi pos-
fessionem bonorum donatorum propria
authoritate, quæ licentia de per fe abique
alia particulari obligatione inducit ipforū
bonorum hypothecam ad commodum
88 eorum, quibus cōceffio facta reperitur per
text. in l. creditor, §. post diuifionem, ff. qui
potior. in pignor. habentur, vt pūctualiter
tradit Bald. in l. creditores, numero tertio,
verfic. quarto mutui, C. de pignor. quem
fequuntur Alex. in addit. ad Barto. in dicto
§. post diuifionem, et confil. 2. numero 11.
libro quarto, Cremenf. fingul. 2. Afflic. de-
cif. 201. in fine, et ibi etiam Vrfil. in additi.
Rip. in l. filiusfam. §. dini, numero 87. Croc.
numero 101. et Ferdi. Loaz, numero 171.
ff. de legatis primo, Neguf. de pignor. et hy-
pothec. primo membro, tertio part. nume-
ro quarto, verfic. fimiliter, Aluar. Valafido
iare emphyt. quæft. 33. numero 22. verfic.
hoc etiam, Tiraquell. de retract. conuētio.
§. tertio, glo. vnica, numero 9. verfi. quatin-
quam id fruftra, et Sard. confil. 243. nu. 11.
libro 2.

Nec obftare videtur, quod hypotheca
ex iam dictis claufulis refulans pofita fit
per iam factam traditionem, et trāslatum
dominium in Iulianum primum donata-
rium per constitutum, et propterea nō pos-
89 fit operari ad fauorem aliorum fequentiū
donatariorum, Barto. in l. prima, numero
fexto, verfic. quarto dicitur hie, C. de iure fi

fci, libro decimo, Ruin. confil. 214. numero
decimo, libro primo, Bellamer. confil. 39.
sub numero 19. verfic. expedito fupposito,
Deci. confil. 239. ante numer. 7. poft verfic.
memini me, et Negufan. latē infiftens, et
opinionem hanc ex pluribus defendens in
citato tractat. in quarta parte principal. sub
numero 34. in fine, et numero 35. et feque-
ter comparatur ex traditis per Tiraqu.
de retract. conuention. ad finem, tit. numero
decimo, et plur. fequ. et per Menoch de ar-
bitr. iudic. lib. 2. Centur. 2. cafu 171. nume-
31. et 32.

Quia refpondetur, quod etiam poft con-
ftitutum, ante perfectum, et abfolutum cō-
tractum licitū donatori apponere hypothe-
cam ipfis rebus donatis, quia ante contra-
90 ctum abfolutum non videtur ex eo ius ali-
cui perfectū quæfitum, l. contractus, C. de
fide inftrum. et ibi Barto. in vtraque lectu-
ra; maxime autem ftatim poft ipsam clau-
fulam constituti, quia quæ incōtinenti fiūt
videntur ineffe, l. lecta, verfic. dicebam, ff. fi
cert. petat. nec inter ea, quæ in eodem in-
91 ftitumento fiunt, datur prius, et pofterius,
Barto. in d. l. contractus, numero quarto, et
in l. lect. antiqua, in quarto notabili, et bene
facit Couarr. libro primo, variar. refol. ca.
14. in principio, et Tiraquell. de retract. cō-
uentio. ad finem, tit. numero 2. et plur. feq.
et in terminis noftis tradit Sard. decisio.
Mantu. 157. numero fexto, qui etiam sub-
dit numero feptimo, ex Becio per eum al-
legato, quod & cōfentia in pluribus inftru-
mentis eodem tempore factis, quorum v-
92 num ab altero dependet, videtur ineffe;
& habentur ac fi in vno tantum inftrumē-
to acta effent, & vnico contextu, quod vlt-
tra eum apertè probat Afflic. decisio. 306.
in fine, numero decimo, & nouiffimè Vin-
cen. de Franch. ftatim citandus, eandem o-
pinionem tenent Curtius Iunior, confilio
146. & confil. 147. latiffimè loquens, Strac.
in tract. de Mercatur. tit. de decoct. orb. in
vltima parte, vltima pars, numero fexto,
foglio mibi 512. & Vinc. de Franch. diffu-
fus infiftens decisio. Neapolit. 369. per to-
tam, in fecunda parte. Nec obftant autori-
tates in contractum allegatæ, quia omnes,
excepto folo Neguf. loquuntur, quando
hypotheca apponitur poft factam traditio-
93 nem rei, & abfolutum contractum inter
partes, & ideo non adaptatur cafui noftro,
in quo obligatio facta est antequam con-
tractus habereetur pro perfectio, nec aliter
intelligi debet, & Neguf. qui clarè contra-
rium euerit, non bene loquitur, & opinio
contraria est æquior, & probabilior, & fecū-
dum eam Perus. & Prudens Index ex fa-
cto

Pro iudicauit, & restit, vt dicit Strac. ipsum Negul. reprobans in loco relato, Immo dixit Surd dicta decisio. 157. numero primo; dictum illud Negul. esse falsum, & pro tali in contingentia facti fuisse iudicando habundum per Senatam Mantuæ, & contra illud multa allegat numero secundo, & sequen. eandem Negul. sententiam ex voto Sacri Consilij damnat Vinc. de Franch. dicta decisio. 369. qui etiam amplè loquitur.

Et in omnem euentum, etiam data opinione. Negul. pro vera, sustineri posse videretur dicta hypotheca etiam post factam rei traditionem, & translatum dominium in primum donatarij, ex quo ab initio contractus, & ante clausulam constituti, & etiam ante verbum donauit, apposta
94 reperiantur hæc verba, saluis in fratribus, per quæ donator videtur sibi reseruasse facultatem limitandi, & moderandi dispositionem suam, & sic non dicitur traditio facta, & translatum dominium absolute in Iulianum, sed cum modificatione, & obligatione ipsorum bonorum inferius posita, nec tali casu, quicquid apponatur, aut dicitur in instrumento, aliquid factum dicitur, quousque totum instrumentum descriptum & absolutum nõ fuerit, Paris. consil. 70. numero 15. & seq. libro tertio, Ofasc. decisio. Pedemont. 163. nume. 7. 8. & 9. & facit l. si debitor, §. 1. cum glo. in verbo salua, ff. quibus modis pign. vel hypothec. soluit.

Vltra quod videtur cessare omnis difficultas ex quo, siue loquamur in hypotheca expresse in contractu posita, siue in tacita ex pacto de ingrediendo resultante, in ea ad fuit Iuliani primi donatarij consensus, qui in vtraque pro omnibus alijs donatarijs, vna cum notario stipulatus fuit, & acceptauit, nec enim ambigitur quin donator in re
95 donata iam tradita, & eius dominio in donatarium translato possit de ipsius donatarij voluntate hypotheca apponere, quia res aliena domino consentiente obligari potest, si fundus, §. primo, ff. de pignor. l. Caius, & l. item alienam, ff. de pignoratit. actione, & vbiq. not. glo. & doctores. & Negul. in allegato tract. tertio membro, secundæ partis, numero 54. & sequent. in secunda, & tertia restrictione, octauæ limitationis.

Cum igitur de hypotheca ad fauorem sequentium donatariorum post Iulianum apparere videatur, loquitur quod viget ipsius hypothecæ possint hi, qui secundum donationis ordinem vocati sunt, bona donata, & in tertios possessores alienata, ab illis auocare, & pro eorum interesse retinere, vique ad integritatem eius satisfactionem,

96 quod est tantum, quanti bona ipsa valent, vt sic perinde tecum consequantur, quod dictio consequi non possunt, vt in istis terminis tradunt Oldrad. consil. 114. in fine, numero quarto, Castre. consil. 334. in principio, libro primo, R. uin. consil. 180. numero 17. & 18. libro primo, Socin. consilio 80. numero secundo, in fine, versu. vel etiam & tertio, libro tertio, Socin. Iunior, consilio 129. numero 11. lib. 20. Crauet. consilio 19. sub numero 13. in quinta responsione, Natt. consil. 531. numero 12. libro tertio, Berol. consil. 42. numero 34. libro secundo, Gabr. consil. 66. nu. 19. & 20. & consil. 141. numero 7. lib. primo, Menoch. consilio 63. numero 17. & 18. lib. primo. Negul. in sepe citato tractat. in primo membro, secundæ partis, num. 6. & Peregr. de fideicom. art. 42. num. 60.

Predictis nihilominus non obstantibus contrarium verius esse existimamus, quod scilicet actio hypothecaria per actores intentata contra reos conuentos tertios possessores bonorum donatorum minime competat pro consecutione eorum interesse ex causa alienationum dictorum bonorum per priores donatarios ante ipsos vocatos factarum, quoniam clarum est in iure, quod hypotheca constitui non potest sine principali obligatione personali, l. res hypo

97 thecæ, ff. de pignor. Bartol. in l. fideiussor obligari, in principio, ff. de fideiussor. Alex. consilio 134. numero 20. libro sexto, Berol. consil. 103. numero 16. libro primo, Negul. in dicto tractat. primo membro, tertiæ partis, numero 9. & constituta tamquam ad dictam personalem obligationem accessoria ab ipsa regulatur, & regitur, ita vt si illa nulla, & inefficax sit, inuálida etiam erit hypothecæ adiectio, Negul. vbi supra, num. 12.

98 versu. & ex hoc inferitur, & vltra eum Riminal. Senior, consil. 299. numero 12. 13. 16. & 17. libro secundo. Et si illa ad alios casus non expressos, sed tacite subintelectos
99 extendatur, ad illos similiter pertineat hypotheca, Fulgos. consil. 83. colum. finali, versu. & si quid minus dictum est, & Riminal. Sen. dicto consil. 299. numero 15. 18. 19. & sequ.

Et è conuerso si principalis obligatio ad certos casus, vel ad certas personas restricta sit, & ad alios casus, vel ad alias personas trahi non debeat, hypotheca pariter restricta intelligitur, & extensionem non patitur, vt in terminis tradit Riminal. Sen. consil. 308. numero primo, & sequ. libro secundum, & Riminal. Iunior, consilio 819. numero 9. & seq. libro septimo, cum enim vt dictum est accessoria sit ad principalem obligatio-

gationem eam non auget, nec extendit, sed tantum in suis terminis tborat, & confir-
 101 mat, facilioremque in casu, in quo fuit in-
 ducta, adhibet exactionem, vt in pñcto vo-
 lunt in l. si ita stipulatus 136. §. Ciriogonus
 ff. de verbor. oblig. Angel. sub numero ter-
 tio, ad finem, lmo. numero 13. Alex. nume-
 ro 16. & laf. numero 38. Glos. in l. si. Ca-
 res pignor. oblig. post. in glos. in verbo pñti-
 nentium, ante finem, versic. & est ratio, Sa-
 licet. in l. ea lege, sub numero septimo, C. de
 condit. ob. causi. Fulgof. consil. 83. col. si. ver-
 sic. hæc quippe interpretatio, & Soc. consil.
 17. in fine, sub numero 13. versic. nec con-
 tra possessor. libro quarto & ita etiam sen-
 tiunt omnes Scribentes, in l. prima, ff. de pi-
 gnor. acti. vbi præcipue Barto. Fulgof. & Sa-
 102 lic. qui ideo dicunt, quod hypotheca mo-
 die præiudicij est, quia scilicet nihil plus de-
 betur per eam, sed cautius, & efficacius tan-
 tum, quod conuentum est, debetur, quod
 verbis expressis voluit Fulgof. dicto consil.
 17. eolum, fina dicto versic. hæc quippe in-
 terpretatio. Ad quod optimè confert di-
 ctum glos. in Clement. prima, de præbend.
 communiter receptum per Scribentes, de
 quibus meminerunt Butr. consilio 39. sub
 numero primo, versic. nec obstat, laf. consil.
 6. columna sexta, versic. quinto princeps
 paluet. libro tertio, Dec. consil. 195. colum.
 tercia, & quarta, versic. secundo diligenter,
 consilio 305. numero sexto, & sequent. &
 consil. 500. numero 9. & seq. Grat. consilio
 111. numero 9. 36. 27. & sequi. libro primo,
 103 & Nat. consilio 582. numero primo, &
 pluri sequi. quod clausula accessoria, & pro
 executione principalis obligationis apposi-
 ta, cuiusmodi est clausula hypothecæ, non
 extendunt, neque augent, aut ampliunt, vel
 aliter alterant obligationem, & dispositio-
 nem principalem, sed eam tantum in suo
 primo intellectu confirmant, eique faci-
 liorem tantummodo executionem præstant;
 Quo fit, vt cum in casu, de quo agitur, nul-
 la personalis obligatio principalis ex serie
 instrumenti donationis colligatur, nulla et-
 iam hypotheca adesse possit, nam dictus
 donator obligauit, se ad obseruantiam om-
 nium per cum promissorum, & pro tali ob-
 seruantia bona obligauit, omniaque, quæ
 promisit, adimpleuit, nec in aliquo defecit,
 si quidem donationem ratam habuit, bo-
 na Iuliano primo donatario tradidit, & cæ-
 tera promissa seruauit, nec ad aliam tradi-
 tionem, aut dominij translationem erga
 alios donatarios sequentes tenebatur, nam
 hæc ipsi quoque donauerit, & donator ad
 104 Traditionem rei donatæ donatario fa-
 ciendam teneatur, l. si quis argentum, §. si

autem hoc minime, C. de donat. & §. alie
 autem versicul. & ad exemplum instituta
 eod. tit. immo & ad faciendam rem ipsius
 105 donatarij, vt superius probatum fuit ex
 Bart. & Castren. in l. Attilio, §. Labeo ait, ff.
 de donat. tamen obligatio hæc per donato-
 rem adimpleta fuit, & extincta quo ad eum
 remansit eo ipso, quod bona donata tradi-
 dit Iuliano primo donatario recipienti pro
 se, & alijs donatarijs post eum ordine ne-
 cessario vocatis, videtur enim tradidisse di-
 cto Iuliano cum onere annexo ceteris post
 eum vocatis restituendi, & ita deinceps cui
 liberalij de gradu in gradum secundum or-
 dinem in donatione statutum, nec pro tali
 traditione potest ipse donator vltioribus
 106 alijs donatarijs molestari, vt hoc totum
 probat text. in dicta lege quoties, C. de don-
 nat. quæ sub modo, vbi deciditur, quod fa-
 cta vni donatione cum onere donatarij
 restituendi, facta traditione per donatorem
 primo donatario, secundum & alijs vltiori-
 bus donatarijs, nulla componitur actio contra
 donatorem, sed ipsi donatarij capere actio-
 nem contra primum donatarium, vt restituat
 ipsis etiam sequentibus donarijs ex per-
 sona dicti donantis contra primum dona-
 tarium conceditur actio personalis & vtilis
 itidem personalis contra eius heredes pro
 obseruantia donationis per text. in dicta l.
 quoties, C. de donat. quæ sub modo, per
 quem ita tradunt Guido Pap. decisio 72.
 colum. finali, versic. hæc obstat, Soc. consil.
 236. in principio, numero primo, libro se-
 cundo, Bertrand. consil. 376. numero secun-
 do, libro primo, Franc. Veg. consil. 51. nu-
 mero 34. & numero 36. & 37. in fine, Co-
 uarr. libro primo variar. resolut. cap. 14. sub
 numero tertio, post versic. hæc verò, Ma-
 gon. alios referens, & de communi testans
 decisio. Florent. 106. numero 16. quæ qui-
 dem actio personalis singularem inaccessio-
 107 rem non sequitur, Vnde in l. prima, §. si
 heres, ff. ad Trebel. & in l. ea lege, C. de con-
 dit. ob. causi. Soc. in dicto consil. 236. nume-
 ro tertio, lib. secundo, & consil. 105. in fine,
 sub numero 13. libro quarto, Bertrand.
 d. consil. 276. nu. 3. Magon. dicta decis. 106.
 num. 4. & 17. & si ex dicta lege quoties pri-
 mus donatarius, & eius heres ad restitu-
 endum sequentibus donatarijs cum ab ipso
 donatore, tum ab alijs donatarijs compelli
 108 potest, istis aperte innuitur, quod donator
 ad aliam traditionem non tenebatur, & ita
 sensisse videtur Salicet. in eadem l. quoties
 sub num. 1. ad finem, inquit, quod secun-
 do donatario actio illa conceditur contra
 primum donatarium, quia is nullam aliam
 adueniem habebat, quod aperte si magis no-

D. Petri Caballi.

ne probatur, nam si donator tempore donationis rem primo donatario tradidit, & eius dominium in illum transtulit, clarum est, quod ipse donatarius dominium, & possessionem poenes se retinuit vsq; ad mortem, qua secuta adueniente calu vocatione
 109 nis aliorum donatorum non potest fieri retroactio dominij, & possessionis in eodem donatorem, vel eius hæredem, vt exinde dictis alijs donarijs tradat, sed a manu primi donatarij, seu eius hæredis sequentes donatarij capere debent, alioquin sequetur, quod dominij, & possessio respectu vnus, & eiusdem rei penes duos, vno, & eo dem tempore possent reperi, quod est absurdum, & ita in diuiduo determinat Guid. Pap. decisio. 512. Titius bona sua donauit per totam, cõcludens propterea in casu suo per donatarios sequentes agendum esse contra hæredes primi ad tradendum sibi donatas, et aliter agentes sine actione expe riri, et loquitur in casu, in quo donator donauit eius frater si decesserit sine liberis, et vbi frater sine liberis pariter decederet, alteri cum clausula constituti, et alijs cautelis, et in quo per purificationem vtriusque conditionis donatio debebatur vltimo donatario, cui dictam tantum personalem actionem contra hæredes primi donatarij competere ostendit iuxta materiam dictæ legis quoties. Idem colligitur ex Butr. d. consilio. 276. numero 2. et 4. libro primo, qui loquitur in donatione facta filio, et deinde, et post eius mortem illius filijs, et deinde post mortem eorum descendentibus ex illis, vbi et ipse vtrius argumentum sumpro ex dicta l. quoties, licet vt postea subdit numero
 110 quinto, versic. et si dicatur, ea proprie loquatur quando quis donauit alicui cum pacto, quod post certum tempus id, quod donatum est, alij restituar, et sic quando inter donantem, et donatarium celebratum est pactum ad fauorem alterius, vt propterea cessent, quæ ad effugiendam hanc responsionem dicuntur, quod scilicet non sumus in terminis dictæ legis quoties, sed in diuersis, ex quo donator etiam alijs sequentibus donatarijs post primum donauit, quia etsi verum hoc esse concedatur, non tamẽ per hoc inferitur, quod facta primo donatario traditione liberatus non sit ab alia traditione vltionibus donatarijs faciendi, quia immo ad nullam aliam tenetur, vt ex prædictis apparet, nec enim dominium in ipsum donatorem vnquam reuersum fuit, nec per mortem Iuliani reuersum erat, cum non ea conditione bona essent tradita, nec contraque contineret hanc reuer
 111 sionem per verba ipso iure resolutiua,

iuxta eleganter notata per Aretin. in l. qui absenti, §. primo, sub numero octauo, vers. tres alias cautelas, & infra in prima, & secunda cautela, de acquirend. possessione, & per Tiraquell. de retract. contuent. §. primo, gl. septima, numero 15. & sequen. versic. illud tantum, & infra, quibus additur Barto. in l. cum fundus, §. primo, in tertia opposizione numero octauo, & nono, ff. si cert. pet. a vbi tradit quod si venditor, qui ex contractu vditionis ad rem emptori tradendam tenetur, eam semel tradiderit ei, cui illam tradere posse probabiliter credit, quia ipse nõ est in dolo, vel culpa lata, aut leui, liberatus est a dicta obligatione tradendi, sed solum emptori cedere tenetur actiones, si quas habet contra eum, cui traditio facta est, & si nullas habeat, penitus, & in totum est liberatus, quod dictum Barto. sequuntur ibi Bald. colum. fina. versic. oppono quod venditor non liberetur, Angel. numero tertio, Salicet. numero quarto, & 16. Fulgos. numero quarto, versic. in eadem ibi, Roman. numero quarto, & vndecimo, Castren. numero nono, versic. contra, Alex. numero 18. & 19. las. numero octauo, Dpc. numero 14. Corne. numero 13. versic. sed vltimus oppono, & Scen. numero nono, quæ decisio fortius in proposito nostro videtur inservire, cum traditio facta fuerit, cui vere facienda erat, videlicet Iuliano primo donatario; Et fortius cum is non per se solum, sed etiam pro alijs post eum vocatis vna conditionario receperit, quo casu clarum est, quod cum eam semel omnibus fecerit, & quilibet in euentum illius vocationis post Iulianum secundum ordinem in donatione datum, ad nullam aliam traditionem tenetur erga dictos, mortuo Iuliano, vocatos, vt in in diuiduo dicit Bertrand. dicto consilio. 276. numero quinto, versic. & si dicatur libro primo; Adimpleta autem dicta obligatione tradendi extincta remanet hypotheca ei accedens, cum enim in hoc donator promissa adimpleuerit, ad nihil amplius tenetur & successiue extincta remanet personalis obligatio, & consequenter etiam
 113 hypotheca illi accessoria, soluitur, §. si conuenerit, item liberatur, in principio, ff. quibus mod. pign. vel hypothec. soluitur, & §. primo, in iustur. quibus mod. tollit. oblig. & in puncto notat Alex. consil. 17. numero quinto, in fine, libro primo, & consil. 37. numero tertio, libro tertio, & auctoritas Baldi in dicta l. liberi, libertæque, in oppositu
 114 allegata loqui iur, quando concedens iam primo acquirenti tradidit, & postea aliquo modo ad eum possessione peruenit, nam tunc rei ventione ab alijs ad concessionem vocatis

vocatis convenitur, & eam restituere tene-
tur, & ita aperte probat l. Nefennius, in §.
qui fundum, ff. de re iudicat. cum gl. in ver-
bo donavit, & in verbo restituat, quā Bald.
adducit, & secundum quam intelligendus
est, vltra quod id satis aperte dicit, dum de
rei vindicatione agit, nec alia iura per eum
citata huic proposito serviunt, sed aliud, de
quo ibi agit Bal. concernunt.

Nec ex obligatione, qua de iure pri-
mi donatarii teneatur sequentibus dona-
ta restituere, iuxta dispositionem dictæ l.
quoties, potest, inferri ad aliquam hypothe-
cam hoc casu competentem, quia in instru-
mento donationis non legitur, quod ali-
quid vniquam fuerit promissum pro ista re-
stitutione ab vno donatario alijs faciendā.
Vnde nec hypotheca ad dictum casum tra-
henda est, sed tantum actum fuit de pro-
missione ipsius Andreæ, quod satam, & for-
mam haberet donationem, nec eam reuo-
caret, aut illi aliquo modo contraveniret,
& pro ista promissione bona sua obligavit
quam promissionem cum adimpleverit, &
omnis hypotheca evanuit, & clausula pro
quibus omnibus & singulis, licet sit gene-
ralis, & comprehendat omnia, & singu-
la, in instrumento contenta. intelligitur ta-
men eo tantum casu, quo ipse donans con-
traueniret, & non observaret, cum ipse so-
lum promittat, & secundum promissionē

115 sua bona obligare videatur: non autem
pro facto, & contraventione, & inobservan-
tia donatorum, cum de hoc nulla penitus
promissio facta sit, sed omnis promissio
ad personam donatoris tantum restringitur,
& proinde ad alias personas extensio-
nem non patiatur iuxta eleganter tradita
per Corne. conf. 51. column prima, lib. pri-
mo, & per Cephal. conf. 587. n. 11. & plur.
seq. Quæ interpretatio dignoscitur quoque
ex alia statim subsequenti clausula, cui quidem
Andreas donatori prædicto, in qua ipsi
tantum nominatim pro observantia pro-
missionum in donatione sit præceptum gua-
rantia secundum formam statutorum,
& magis clarè pater ex alia præcedente clau-
sula, videlicet promittens etiam, & solem-
ni stipulatione conveniens dictus Andreas,
& ceter. per quam ipse solum promittit lu-
liano pro se, & alijs donatarijs recipienti
molestiam non inferre, nec aliquid facere,
per quod donatio alteretur in usu vel pro-

116 prietate. Vnde ad propositum nostrum
dicit Deci. conf. 305. sub nu. 6. quod si post
absolutam principalem dispositionem do-
nationis subiungitur clausula quæ omnia, &
singula promittit attendere, & observare &
ceter. donator dicitur tantum promittere, quæ di-

cta sunt supra, observare, & nihil plus, quia
dicta clausula nullo modo videtur reforma-
re, vel alterare, quæ superius dicta sunt, quæ
omnia facile demonstrant donatorem pro
sua contraventione, & non donatariorum
promississe, & consequenter bona hypothe-
caste, vt bene probat Socin. consil. 115. sub

117 num. 13. versic. nec contra promissores, li-
bro quarto, quod consilium fuit factum
communicato colloquio inter ipsum, &
Dominum Antonium de Cocchis, & Do-
minum Franciscum de Pepis, vt propterea
contra tertios possessores hypothecaria agi
non potuerit, vt Socin. ibi considerat, & re-
cte, cum hoc casu nulla personalis obliga-
tio facta dicatur, & proinde nulla etiam hy-
potheca adesse possit, & cum Soc. videtur
concordare Siluef. Aldobrand. consil. 108.
num. 36. versic. circa vltimum, vbi in termi-
nis nostris concludit hypothecariam mini-
mè competere contra tertios possessores;
Nec authoritas Rim. sen. d. cōf. 399. iam di-

118 ctis obstat videtur, quia loquitur in eadē
persona, quæ expresse se obligauerat ad ali-
quid faciendum, quam inquit teneri etiam
ad nō specialiter promissa in ipso actu, quæ
tamen tacite veniebant ex natura contrac-
tus, & de iure ubi intelligebantur, quod
nō adaptatur casui nostro, in quo Andreas
nec promittit, nec de iure teneatur pro con-
traventione donatariorum, prout etiam
non nocet dictum Bald. in dicta authent. si
119 quando de impersonalitate, quia potius
facit pro nobis, ex quo impersonalitas posi-
ta in verbis executivis clausulæ pro quibus
omnibus trahitur ad dispositionem in in-
strumento factam, & secundum eam regu-
latur, in qua quidem dispositione de pro-
pria tantum donatoris contraventione, non
etiam donatariorum actum fuit.

Nec de mente donatoris circa hanc hy-
pothecam disputandum videtur cum ex
verbis donationis non colligatur, & quia
in actibus hominum, & præcipuè in contra-
ctibus inter viuos voluntas non sufficit
ad aliquid perficiendum, sed necessaria
est etiam potestas, & quod vltcrius media
apta adhibeantur, alioquin nihil agit, &
si donator se, & bona sua in hunc casum ob-
bligare voluisse, vtique id facere sciuisse,
quod cum non fecerit noluisse facere dici-
120 tur, l. vnica, §. sin autem ad deficientis, C.
de caduc. tollen. & si aliter diceretur & ob-
ligatio per donatorem facta ad inobservan-
tiam donatariorum extenderetur, sequeretur
quod si Andreas donator haberet alia
bona præter donata facta alienatione dona-
torum per primum, aut alios donatarios,
alii sequentes in gradu possent agere hypo-
theca-

Cc

thecaria etiam ad dicta alia bona Andreae,
quia omnia praesentia, & futura obligauit,
& ex consequenti quod ob dictam aliena-
tionem donatorum dictus Andreas, &
eius heredes actione ex stipulatio alijs do-
natarijs non alienantibus tenerentur de
proprio auctoritate alienatorum res-
121 ficere, & ex culpa aliorum damnum pa-
ri, & ex facto alterius, ad quod regulariter
quis non tenetur l. stipulatio l. 38. ff. de
verb. oblig. & §. si quis alium instit. de in-
stit. stipular. inducereturque obligatio co-
tra donatorem, & heredes absque eo, quod
particularis promissio facta fuisset contra
122 notata per Bart. & alios in d. l. stipulatio
ista, quod valde durum, & absurdum es-
set, nec vnquam donator promississet, nec
facere intendisset, nec aliquis alius sani ca-
pitis fecisset.

Nec agentibus prodesse potest hypothe-
ca ex pacto de ingrediendo propria autho-
ritate reuelans, quoniam cum licentia illa
ingrediendi adiecta sit clausula constituti
intelligitur quod apprehensionem facti,
quae cum effectu habuerit in Iuliano pri-
mo donatario, qui bona realiter consecra-
uit, & eorum possessionem adeptus,
123 euauit ipsa licentia, prout & ipsum con-
stitutum, & sufficit quod vigore talium
clausularum dominium, & possessio tran-
suerint in ipsum Iulianum primum dona-
tarium, in quem donator eo tempore po-
tuit transferre, non autem in sequentes, cui
tempore eorum vocationis donator iam
omne ius a se abdicasset, & etiam defunctus
esset, nec dominium, & possessionem
haberet, vt ex praedictis, & alijs rationibus
concludit Guid. Pap. dec. 512. col. prima
secunda & tertia idem tradunt Corne. co-
sil. 173. num. 26. & seq. versic. sed nihilomi-
nus hoc non obstant l. 2. Bertrand. conf.
176. sub n. 4. li. primo Veg. d. conf. 512. n. 17.
post versic. & ex abundanti, & ante n. 18. versic.
& idem dicendum, & iterum num. 21. versic.
& ibi principaliter, & sentit Socin. dicto
conf. 115. sub num. 23. versic. ex quibus in-
ferro lib. 4. & late probat Tiraq. in tract. de
constit. posses. in 3. parte, ampliat. 30. per
totam, vbi etiam refert ita fuisse iudicatum
per Senatum Parisiensem reprobata opinio-
ne Deci. contrarium tenentis cōf. 239.
col. penult. & finali, contra quem etiam re-
net ibi Adhuc. ad eum in apostilla in verbo
translatum, transiens cum Tiraquello. Et
si dicatur hoc procedere posse in clausula
constituti, prout videtur loqui praefato do-
ctores, secus autem in clausula pacti de in-
grediendo, quae diuersa est, nam aliud est
124 quod quis constituat se possidere nomi-

ne alterius, & aliud quod concedat ei li-
centiam ingrediendi propria auctoritate
& sunt duae clausulae, separatae, & sub di-
uersis orationibus, & diuersis verbis prin-
cipalibus conceptae, nec sub una compre-
henditur altera: unde non incouenit, quod
si prima constituti effectum habere non
possit, secunda de ingrediendo exerceatur,
vt in puncto tradit Caltr. conf. 10. sub nu.
4. & 5. lib. pr. mo. Respondetur quod ubi li-
centia de ingrediendo adiecta est post con-
stitutum, vt in casu nostro, dictum hoc Ca-
stren. non potest esse verum, quia tunc si
clausula constituti, cui adicitur, effectum
125 habere non potest, nec pariter licentia de
ingrediendo, quae tantummodo durat per
illud tempus, quo difertur realis apprehen-
sio possessionis, quae secuta cessat effectus
dictae licentiae, quod verba ipsa vtriusque
clausulae demonstrent, nam donator con-
stituit se nomine Iuliani primi donatarij,
& aliorum sequentium in gradu tenere,
& possidere bona donata; donec, & quous-
que corporalis possessio fuerit adepta, quae
accipiendi, & retinendi propria auctoritate
licentiam, & auctoritatem concessit, ideo-
que dicitur, quod parum operatur pactum
de ingrediendo adiectum constituto, per
126 quod iam possessio translata est in eum,
ad cuius fauorem apponitur, cum solum
det facultatem ei posse de per se, natura-
lem illam possessionem, quae penes concen-
dentem erat, & in ipsum translata ingre-
di, vt formaliter dicit Menoch. in tract. de
adipic. posses. in quinto remedio q. 6. nu.
36. & q. 7. nu. 18. & in proprijs terminis no-
stris, quod licentia ingrediendi propria autho-
ritate adiecta constituto possit sortiri effe-
127 ctum solummodo in vita constituentis,
& post ipsius constituentis mortem, quo
tempore is desijt possidere, nihil prorsus o-
peretur, tradit Dec. conf. 400. col. penult.
sub num. 9. versic. secundo respondetur,
& post cum Anchar. Regien. quest. 23.
num. 4. & seq. li. 2. & clarus, & latius pro-
sequitur Onded conf. 18. num. 74. post ver-
sic. vltimum de licentia lib. 2. vbi etiam idē
dicit quando possessio per translationem
eius in singularem successorem fuit inter-
128 uenta, quia ex tunc, sicut constitutum non
habet effectum, ita nec clausula pacti exe-
cutiui illi adiecta aliquid operatur, vt etiam
voluit Menoch. conf. 465. num. 4. & seq.
lib. 5. deens esse communem opinionem,
& idem firmat in dicto tract. de adipic.
posses. remed. quinto dicta quest. 6. num.
36. & 37. in quibus quod hanc opinionem
sequantur omnes, & quidem verba con-
stituti, cui licentia de ingrediendo apposi-

ta est, hoc manifestè demonstrant, ponderando dictionem donec, quæ conditionem resolutionis, & extinctionis inducit, ut sic virtus constituti temporalis sit, & restricta
129 Quæ vique ad tempus, quo Iulianus actua-
lem possessionem caperet, quæ accepta expiravit dictum constitutum, & proinde etiam licentia de ingrediendo propria auctoritate, cui non est locus, ut per Bart. in leg. 1. num. 15. & 16. ff. de condit. & demonst. & in l. fin. § primo num. 1. & 2. ff. ad Trebellian.

Nec releuat, quòd hypothea siue expressa, siue tacita ex instrumenti clausulis resulans sustineri possit, etiam quod post rei traditionem, & dominij translationem apposita sit, & maximè ob clausulam reservationis ab initio factæ, & accedente de muni Iuliani primi donatarij consensu, quia satis est quòd expressa ex clausula
130 pro quibus omnibus &c. nō comprehen-
dit casum, de quo agitur, & tacita ex pacto de ingrediendo emanaverit, ut ex superius dictis apparet, ultra quod illa clausula salvis infrascriptis initio posita, refertur tantummodo ad facultatem alienandi bona donata vique ad certam summam, & in certam causam dotarionis seminarum de scendentium, nec trahitur ad effectum obligationum, aut hypothecarum in instrumento apponendarum, ut ex instrumenti lectura cuilibet patere potest; & consensus Iuliani non tendebat ad se ipsum obligandum erga alios sequentes donatarios, & successores ad permittendum in hunc casum bona ipsa donata per donatorem obligari, sed intendebat sibi ipsi, & alijs donatarijs eius descendentes post eum vocatis obligare Andream donatorem pro observatione donationis, & hoc casu donator se ipsum obligavit, ad hancque obligationem roborandam hypotheam apposuit, non autem eo casu, quo aliqui ex Donatarijs alienarent, & alijs de gradu in gradum vocatis non restituerent, cum de hoc nihil dictum sit penitus in donatione, nec extensio permittatur, ut superius dictum est, nec repetitur.

Illud tamen ex superabundanti attentari posset, quòd etiam si primus Donatarius promississet non alienare res donatas, & pro observantia easdem obligavisset, &
131 constituisse tenere, & possidere pro sequentibus donatarijs, talis hypothea non prodesset ipsis sequentibus donatarijs, nisi ante alienationem factam in tertius ratificasset donationem, etiam si pater, & Notarius pro illis acceptavissent, quorum stipulatio, quòd ad hunc effectum non attende-

retur, ita tradit Vegi. dicto conf. 51. num. 30. & seq. versic. exprædictis, & probat etiam diffusus loquens Anchar. Regens. quæst. 23. num. 12. & plur. seq. lib. 2. ubi alios idem tenentes refert, & de communi testatur.

Ex prædictis itaque firma manet conclusio ad favorem reorum conventorum in hypothecaria actione contra eos intentata, non obstantibus in contrarium adductis, quibus sufficienter satisfactum apparet, ita ut opus esse non videatur alia particulari responsione. Anno 1605. Florentiæ.

E P I T O M E.

Si testator instituit heredes filios masculos, & inter eos, & eorum descendentes masculos legitimos, & naturales reciprocum facit fideicommissum, ubi aliquis sine filijs masculis decederet, disponendo feminas, quæ ex ipsis remanerent, congruè dotari. An femina unus ex filijs habens ex persona Patris gravati legitimam, & Trebellianicam in bonis Testatoris, tanquam heres dicti eius Patris gravati, adveniente casu restitutionis fideicommissi, debeat sibi imputare dotes relictas in dictam portionem legitimæ; & Trebellianicæ, an vero possit eas consequi in bonis fideicommissi subiectis, detracta dicta portione legitimæ, & Trebellianicæ; Et an, & quando dos relictæ per Auum Nepti, dicatur relictæ contemplatione filij, vel neptis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Dos ab Avo relictæ Nepti contemplatione filij profectitia est, & imputanda in legitimam, & Trebellianicam debitam filio.
Dos relictæ ab Avo Nepti contemplatione ipsius Neptis adventitia est, & non imputatur in legitimam, & Trebellianicam debitam filio, ibidem.
- 2 Auv dotans Neptem filij contemplatione in dubio dotasse censetur ex veriori, & communiori Doctorum sententia.

- 3 Quæ optimo tanto magis procedit, quando *Auus* mandauit dotes constitui *Nepti*, nec eo tempore nec postea eo uiuente nata.
Affectio particularis erga personas in rerum natura non existens, sed nasciturus, non consideratur, ibidem.
- 4 *Auus* si *Neptibus*, & alijs descendencijs masculinorum feminis nascituris dotes congruentes constitui mandat, bona sua fideicommissio ad fauorem masculinorum subiiciendo, & ibi aliqui sine masculis decedendi, adueniente casu fideicommissi per mortem unius ex filijs grauitis sine masculis relictis feminis, si legitima, & Trebellianica grauat debita non sufficiunt ad competerent dotes dotalium filiarum, supplendum est ex bonis fideicommissi subiectis.
- 5 Secus si dotes competentes esse possint in portione dista legitima, & Trebellianica, quia tunc fideicommissum remanet integrum.
- 6 Pater tenetur dotare filiam si potest, non autem *Auus* Paternus, & quare, numeris seq.
Auus non tenetur dotare *Neptem* ex filio, si filius eam de suo dotare possit, ibidem, & quare, numeris sequentibus.
- 9 Pater tenetur alere filium, si potest, non autem *Auus* Paternus, & nu. 11.
Auus non tenetur alere *Neptes* ex filio, si filius de suo alere potest, ibidem.
- 12 Pater habens bona Castrensia, vel quasi, vel aduentitia, ex quibus filias dotare possit, ad id tenetur, & non *Auus* paternus.
- 13 *Auus* Paternus *Neptes* dotare tenetur, si filius eas dotare non potest, & nu. 14.
- 15 *Auus* tenetur alere *Neptes*, si filius eos alere non potest.
- 16 *Auus* olim indistincte tenebatur dotare *Neptes*, quia filius bonis omnibus carebat, quæ ratio hodie cessat.
Cessante ratione correctionis Iuris veteris, ipsius Iuris veteris dispositio adhuc viget, ibidem.
- 17 Legatum ab *Auo* *Nepti* factum pro dote cõtemplatione filij profectum est.
- 18 Relictum vero cõtemplatione *Neptis* aduentitium.
- 19 In Dubio autem filij cõtemplatione factum dicitur secundum aliquos.
- 20 Contrarium tamen, quod *Neptis* cõtemplatione videatur relictum, firmatur.
- 21 Donatio facta per *Auum* *Nepti* præsumitur facta cõtemplatione, ipsius *Neptis*, & non patris.
- 22 *Auus* dotando *Neptem* ex filio imple dicitur ipsius filij cõtemplatione id fecisse, secus ipso filio diuine existente, quia tunc *Neptis* cõtemplatio ne dote esse præsumitur.
- 23 Opinio media, & distinguens, conciliando contrarietates Doctorum tenenda est.
- 24 Affectio particularis ad personas sanguine coniunctas consideratur cuiuscunque sint ætatis, dummodo sint nate.
- 25 Erga nasciturus tamen cadere non videtur secundum aliquos, sed alij contrarium velunt, numero 16.
- 27 Legatum etiam circa merita fieri potest, sufficientique, vel sola coniunctionis sanguinis ratio.
- 28 *Auus* uni ex *Neptibus* ætate minori dote rem liquens, ipsius *Neptis* cõtemplatione fecisse dicitur, & non filij, prout si nata maiori legasset, id fortasse procederet, & quare, ibidem.
- 29 Onus grauius reputatur, quo citius adimpletur, & leuius quo tardius.
- 30 *Patrias* gradus paritatem affectionis inducit.
Auus habens plures *Neptes* eodem gradu sibi coniunctas, uni earum tantum legans, id illius cõtemplatione non patris fecisse dicitur, ibidem.
- 31 Maxime si sub nomine illius *Neptis* relictum ponimur.
Verba hæc sub nomine talis importat idem, quod dicere pro tali, vel ad utilitatem talis.
- 32 Verba hæc consilij dotei idem important, ac verba occasione dotei constituenda, et denotant causam impulsivam paterni Consilij ad fauorem *Neptis*.
- 33 Nominatio legatarij per nomen proprium illius cõtemplationem inducit etiam, quod Patrie dõ illi legatarij mentio haberetur, quæ demonstratiõis, non cõtemplationis gratia facta dicitur.
Auus aliqui *Nepti* proprio nomine legans, id eius cõtemplatione fecisse dicitur, etiam si patri mentionem fecisset, ibidem.
- 34 *Auus* maiorem affectionem habere præsumitur ad descendentes ex filio, quam ad filium, & quare, ibidem.
- 35 *Auus* instituens, & substituens masculos, & feminas excludens, sed legatum illis faciens, id in iniuria recompensationem fecisse dicitur.
- 36 Causa, cuius cõtemplatione aliquid factum est, attenditur, non persona, ad quam verba diriguntur.
- 37 Compensationis ratio non præsumitur.
- 38 Filia, quæ dote a Patre, vel fratre habuit, potest petere legatum etiam pro dote sibi ab *Auo* paterno facti ipsius cõtemplatione, & sic aduentitium, licet secus si esset profectum Patri cõtemplatione factum.
- 39 Dos per *Auum* patrem data *Nepti* & ad eam ipsa præcedente reuersura, mortuo ante illam *Auo*, adeo in personam *Neptis* consolidatur, ut ab ea aliquo casu non auferatur.
Dos a Patre data filie, & sibi soluto matrimonio reddenda, ipso patre præcedente, non potest, matrimonio postea soluto, per eius heredes aliquo casu repeti a viro, vel heredibus filie, ibidem.
- 40 Illatio congrua a diuersis fieri non potest.
- 41 Dos ab *Auo* paterno *Nepti* relictæ, sine profectiua sit, sine aduentitia debetur *Nepti*, illique acquirunt indistincte.
Sed si sit profectiua, soluto matrimonio reuertitur

tur ad patrem tanquam ab ipso profecta, si vero sit aduentitia, penes Nepotis heredes dimittitur, tanquam non à Patre profecta, sed aliunde proeuntia, ibidem.

42. Exiit casus in hac materia ventilata in *Rota Florentina*, & per diuersas instantias agitata, & natio modo indicata, de qua extat Decis. 13. *Florent. Hyer. Magon.*

CONSILIVM CXLIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Cum per mortem D. Marci Antonij de Pichis de Burgo Sancti Sepulchri sine filijs masculis euenerit casus fideicommissi iniuncti in Testamento D. Octauiani eius Patris de anno 1544. ad fauorem aliorum dicti Testatoris filiorum, & eorum descendendum masculorum indubitatum est, Dominabus Iacobae, & Virginie filiabus feminis dicti D. Marci Antonij, & eius heredibus competere ius detrahendi, ultra legitimam, de qua non disputatur, Trebellianicam in bonis dicti Testatoris, debitam dicto eorundem Patri tanquam grauato onere fideicommissi conditionalis, quæ nullo modo tacite vel expresse, directe vel indirecte prohiberi potest filijs primi gradus, secundum opinionem Florentie canonizata, & inuolabiliter obseruatam, & de qua nulla in quibuscumque Tribunalibus dicti Dominij admittitur disputatio, quicquid sit de hac opinione in puncto Iuris. Vnde habito pro resolutio dubio isto ad fauorem dictarum filiarum, & heredum D. Marci Antonij, veniendum est ad aliud mihi propositum per Excellentes Iure Consultos DD. Gregorium Angelerium, & Laurentium Magium Arbitros à partibus electos, ut illis referam, quomodo super eo pronuntiare de Iure debeant, quod eodem dubium est, An cum præfatus D. Octauianus Testator voluerit suam hereditatem in filios, Nepotes, & alios descendentes masculos deuenire, & feminis ipsorum mandauerit, congruas constitui dotes, an dictis filiabus D. Marci Antonij post testamentum, & mortem dicti D. Octauiani natis debeantur dotes viris earum per patrem promissæ de bonis ipsius earum Patris, & sic extrahendæ sint de portione eidem debita pro legitima

& Trebellianica in bonis dicti Octauiani, an verò potius soluendæ sint ex alijs bonis dicti Testatoris fideicommissarijs, & restitutioni subiectis, in qua re sese offert controuersia admodum, & perdifficilis disputatio. An scilicet Auius dotando Nepotem, præsumatur cõtemplatione filij, vel ipsius Neptis dotasse, & proinde an dos ipsa profecta sit, an vero aduentitia, & per consequens imputanda, vel non imputanda in dictas quartas, cum si filij cõtemplatione facta dicatur, tanquam profectitia in legitimam, & Trebellianicam computetur. Si vero Neptis cõtemplatione facta censetur, uti aduentitia non computetur, prout aperte tradunt Doctores in locis infra citandis. In qua dubitatione variz sunt Doctorum opiniones, eorum tamen sententia in iudicando amplectenda videtur, qui in dubio censuerunt dotem cõtemplatione filij constitutam præsumi, ob idque profectitiam cõferri, & proinde in legitimam, & Trebellianicam imputari, quam opinionem tenuerunt Cynus in l. scimus, in 3. quæst. C. de inoff. testam. Barto. in l. dedit dotem, sub numero secundo, ff. de collat. bonor. & ibidem Alberic. ad fin. idem Barto. consil. 131. per totum, libro primo. Angel. consil. 78. in toto, & consil. 79. etiam per totum Cast. consil. 96. lib. 2. per totum, Alex. consil. 31. numero quinto, lib. 4. consil. 179. numero quarto, lib. 5. consil. 117. numero quinto, & sequen. lib. 6. Dec. consil. 81. num. quinto, Rin. consil. 112. sub numero septimo, vers. accedit etiam, lib. primo, consil. 30. numero 9. consil. 138. numero 12. consil. 148. numero 8. 9. consil. 196. numero 8. lib. secundo, Neuizan. consil. 76. numero 12. dicens esse communior, Craue. consil. 19. numero primo, secundo, attestans de communi, Alciat. in tractat. de præsumpt. regula prima, præsumptio. 17. per totam, dicens de veriori, Gabr. de iur. doct. conclus. 3. sub varijs numeris, & nouissimè D. Cæphal. Præceptor meus, consil. 105. in toto, libro primo. Simon de Præt. consil. 65. etiam in toto, libro primo, & Ondede. consil. 90. numero primo, & pluribus sequen. lib. primo. Mascard. de proba. lib. primo, conclus. 156. in pluribus locis, Surd. decisio. Mantu. 118. numero sexto, & sequent. & Hyer. Magon. Decisio. Florent. 13. in primo dubio per totum, ex quoniam omnium dictis cuilibet constare potest sententiam istam veram esse, & iuribus, rationibus, & authoritatibus etiam aliorum antiquorum, & modernorum roboratam abique eo, quod hic ipse longior sim cõtentus curiosum Lectorem ad citatos Doctores remittere. Illud tamen

propter filium, ut dictum est, teneatur, obligatio patris est principalis, obligatio autem Aui secundaria, quæ non necessitat, ubi principalis debitor est soluendo, Authent. præfente, C. de fideiusor. quam rationem ponit Rip. loco relato, & ante eum Aret. d. consil. 17. numero 13. in fin. Palat. Rub. d. §. 24. sub numero primo, circa med. Visitar. in d. l. prima, numero 120. Tertia, quia idem in alimentis servatur, quæ filijs tenetur præstare Pater, si potest, & non Auis, Barto. in l. non quemadmodum, numero secundo, ff. de liber. agnosce. Socin. consilio 161. in principio, lib. 2. et hanc tradit Butr. supra adductus, et sequuntur Roman. in secunda lect. et la fin locis citatis, ac Alex. in dicta additione et optimè colligitur ex Bal. allegat. et eam clarè ponit Aret. d. consil. 17. numero 14. et Alex. dicto consilio 17. sub numero octauo. Palat. Rub. d. §. 24. sub numero primo, post versic. ita quieuit.

10 Quarta, Quia necessitas dotandi filiam Patris imposita nõ provenit ex vinculo Patrie potestatis, sed ex propinquitate sanguinis, l. profectitia, §. si pater pro filia emancipata ff. de iure dot. & propterea filius in Patris potestate existens propriam filiam sanguine sibi magis, quam Auo coniunctam, licet non in ipsius, sed in Aui potestate constitutam, prius, quam Auis ipse, dotare tenetur quam rationem palcè deducit Butr. iam allegatus numero primo & secundo Palat. Rub. d. §. 24. sub numero primo, post medium: quæ comprobari potest ex ratione tradita ad decisionem relatum de alimentis, quod prius a Patre, quam ab Auo petantur, quæ in eo consistit, quod ea res descendit ab æquitate, & caritate sanguinis, quæ suadet, ut præmissis modo petantur, cum Pater sit filio propinquior sanguine Auo, ut dicit Bart. in d. l. non quemadmodum, in fi. Sequitur Soc. dicto consil. 161. in principio, lib. 2.

Et hanc conclusionem procedere arbitramur, siue bona D. Iuliani essent Castrensia, vel quasi, siue aduentitia, quamvis in his eam magis dubiam esse censuerit Butr. d. consil. 56. in fin. postquam omnes rationes per nos adductæ, tam in eis, quam in alijs bonis quæ procedant, ut ideo, & idem ius in omnibus statuendum sit, illud, ff. ad l. Aquil. cum concord. in glof. allegatis, maxime cum Aret. d. consil. 17. in 4. dub. nu. 13. specialiter dat exemplum in filiosa habente aduentitia.

Quod si D. Iulianus bona sibi, & ad dotem filię constituendam sufficientia non habuisset, scitemus, Auum ad eam dotandam obligatum fuisse Bald. in dicta Auth.

res quæ, numero 13. C. commun. de legat. Roma. in d. l. prima, ff. soluto matrimonio, in prima lectura, numero 13. & in secunda lect. numero 14. Aret. d. consil. 17. numero 13. in principio, Alex. d. consil. 17. numero sexto, Salicet. in d. l. filiusfam. & in l. pater filię, ff. de emptione. Palat. Rub. d. §. 24. sub numero primo, versic. ita quieuit, ubi testatur de communi, Coraf. in l. qui liberos, numero 105. ff. de rit. nupt. Visitar. in dic. l. prima, numero 120. ff. soluto matrimonio, & sentiant, seu potius præsupponant Butr. Alex. Iaf. & Rip. in principio, præcedentis conclusionis allegati, & videtur text. in l. Auis, ff. de iur. dot. & ita est intelligendus text. in l. profectitia, §. si filius familias, l. primo, eodem titulo, & in l. & ideo, §. fin. ff. de in rem versio, & in l. dotem, quam dedit, ff. de collat. bonor. & in l. cognovimus, versic. sed ne videamur, C. de hærenc. onus Auo neprem dotandi imponens, quia id ita deum procedit, si filius est egenus, & ita etiam procedit dictum Bald. in l. qui liberos numero 2. ff. de rit. nupt. & in d. §. si filiusfam. & aliorum Doctor. simpliciter dicentium, Auum paternum teneri dotare Neprem, prout declarant Rip. d. l. prima, d. numero 74. ff. solut. matrimonio, Palat. Rub. d. §. 24. numero primo & expressius Coraf. in d. l. qui liberos, numero 104. & 105. ff. de ritu nupt. Probat autem hoc Bald. ex eo, quod idem dispositum est in alimentis, ad quæ Auis erga Nepotes tenetur filio existente paupere, quam rationem sequitur Rom. allegatus, in prima lect. numero 13. in fin. Eam etiam ponit Salicet. in d. l. filiusfamilias, numero tertio, ff. ad S. C. Macedon. & sequitur Coraf. in d. l. qui liberos, numero 105. Alex. dicto consil. 17. numero octo 16 uo. Sed & aliter id confirmari potest ex eo scilicet, quod olim indistinctè tenebatur Auis Nepres dotare, quia filius bonis omnino carebat. Butr. d. consil. 56. sub numero primo, quæ ratio etsi hodie correctæ sit, cum bona filius habere possit, si tamen effectus non habeat, veteris Iuris dispositio cessare non videtur, cessante eius correctio nis ratione effectualiter, l. adigere, §. quamvis, ff. de iur. patron. cap. cum cessante, extra de appellat.

Hic subsequens est, quod si Auis legatum Nepti prodote reliquisset contemplatione filij, id profectitum esset, l. profectitia, in principio, ff. de inr. dot. & ibi glof. Barto. & Bald. & l. sed si plures, §. in arrogato, in fin. ff. de vulgar. & pupill. substitut. & ibi glof. Barto. in l. dotem, quam dedit Auis, numero secundo, ff. de collat. bonor. lo. de Riccijs inter consil. Angel. consil. 78. circa

D. Caterina tantum aetate minori, & tardius Nupturæ legauerit, id ad Patrem exonerandum fecisse non videtur, sed potius contemplatione ipsius Nepes, & gratia particularis affectionis, quia alias nam maiori legasset eum a propinquiori, & vicino onere præstandi illi dotem subleuando,onus enim citius soluendum gratus reputatur, sicut tardius adimplendum leuius dicitur.
 28
 29 tur, §. plus autem, verſi tempore, inſtitut. de action. & cum paritas gradus, in quo erant amba Nepes cum Auo, induceret etiam
 30 in eo paritatem affectionis ad eas, l. non ſolum, §. de vno, ff. de rit. nupte, ex legato vni earum tantummodo factio, inſurgit illius particularis prædilectio Crau. conſ. 161. numero quinto, ſuit etiam dictum, quod dos conſtitueretur ſuper Monte Communis Florentiæ ſub nomine D. Caterinæ, quæ
 31 verba ſub nomine D. Caterinæ nil aliud important, quam dicere pro D. Caterina, vel ad vilitatem D. Caterinæ, quæ res illius contemplationem aperte oſtendit Alb. conſilio 12. circa fin. numero 12. verſi Non etiam. Præterea illa verba conſtitui dotem idem videntur importare, ac ſi dixiſſet Teſtator occasione doris conſtituendæ, quo caſu denotarent ſolum cauſam impulſiuam, & remota, ſeu quandam demonſtrationem huius Conſilij ad fauorẽ Nepis prolatis ſecundum Bald. conſil. 237. numero 4. §. lib. 1. Nominatio etiam legatarum per nomen proprium illius contemplationem inducit, etiam quod in eadem oratione mēto etiam patris habita fuerit. Iſer. in tit. de ſucceſſion. ſeu ad principio, col. ſe cunda, verſi ſi autem eſt datum ſeudum Patri, & Petro ſilio ſuo nominatim, quæ potius demonſtrationis quam contemplationis gratia facta videtur nullo poteſtatis habito verbo, vt declarat Bald. in l. fin. ſub numero 6. ver. ſed contra illud, C. de vſuſuſu. Maiorem etiam dilectionem, & affectionem præſumitur Auius habuiſſe ad Nepem, quam ad ſilium, vt ideo magis ipſius, quam Patris contemplatione legaiſſe ei dicatur cum naturaliter maior cadat affectio ad poſteros remotiores, quam ad propinquos propter longiorem propagationẽ, & diuturnitatem, ac memoriam alcendentium, vt tradit Soc. lun. alios citans conſil. 126. num. 54. lib. 1.

Rurſus dicitur, quod cum Auius in ſua diſpoſitione inſtituerit, & ſubſtituerit mafculos, eoſque ſemper ad ſuam hereditatem vocauerit, & feminas omni caſu excluſerit, vt reſarum eſt nobis, huiusmodi relictum non poteſt cenſeri factum contemplatione D. Luſiani, ſed potius in compenſa

tionem iniuriæ illius Nepi excludendo illam a ſucceſſione debita hære natiuitatis, & Ci uili, & quæ ten. in l. maximum vitium, C. de liber. præter. Cauſa enim ſemper attendenda eſt, cuius contemplatione quid factum ſit, non autem perſona, ad quam verba dirigantur. Doc. conſil. 183. columna quinta, verſi & hoc conſirmatur poſt alios ab eo citatos. Ex qua ratione ſequitur, quod cum ſemel fuerit facta compenſatio, non poſſit dici, ſilium de nouo dotando ſilium, vailuiſſe dotem eidem datam compenſare cũ legato per Auium D. Caterinæ facto, tum quia non præſumitur reiteratio compenſationis, tum quia cauſa eſt diuerſa, ita in indiuiduo decidit Dec. omnino videndus reſp. 9. nu. 15. 16. 17. lib. 3. & reſp. 10. num. 8. 9. 15 lib. ſecundo.

Si igitur legatum aduentitium eſt, propterea conſuſum, illud D. Caterinæ præcipuum eſt, quæ ideo etſi dotem à fratre habuerit, non tamen legatum potere prohibetur, nec aliqui compenſationi locus eſſe poſſeſt, quia de ea ſolum tractandum eſſet, quando legatum proſectitum diceretur, vt Domini Conſulentes dicunt, & habetur in indiuiduo per Bar. alleg. conſ. 121. in prio. lib. primo.

Accedit, & alia veritas ratio, nam quæ ratione hæredes Patris deſcendunt ante ſolutum matrimonium non poſſunt petere à viro, ſeu hæredibus ſiſe de ſunere dotem, quam Pater ei dederat, et ſibi reddi ſtipulatus fuerat in caſum ſoluti matrimonij, quia propter præcedentiam illud ius fuit adeo cõſolidatum in perſonam ſilij, vt ab ea, vel ab eius hæredibus euelli non poſſit, l. ſi marito, §. ſi voluntate, ff. ſoluto matrimonio, & l. vnica, §. videamus, & §. & hoc ex rei, C. de rei vxor. action. & verobique Doctor. Salic. in l. ſina. numero quarto, C. communia vtriuſque iudic. quod adeo verum eſt, vt etiam procedat ſtante ſtatuto excluſiuo ſeminarum ſecundum Alberic. in d. l. vnica, numero 5. quia ſilia tunc dicitur illud habere ex moris cauſa capione, vt in indiuiduo dicit Bald. in l. maximum vitium, C. de liber. præter. numero 20. Eadem pariter ratione per mortem Aui huiusmodi legatum, quod ad ipſum erat reuerſum in euentum, in quem Nepis præcederet, l. proſectitia, §. ſi ſilius ſam. ff. de iur. dot. dicitur ſtatim cõſolidatum in perſonam ipſius D. Caterinæ Nepis, adeout ab ea auferri non potuerit tãquam acquiſitum per mortis cauſa capionem, & ſucceſſiue vt diuerſam à dote ſibi data, non poſſit aliquo modo cum ea compenſari.

Nec cauſa hæc quidquam commune habet

habet cum causa, alias vertente inter No-
40 biles illos Senenſes in dubijs nominatos, &
in Rota Florentina decisa contra petētem
legatum dotis: ibi enim res erat inter trans-
versales, hic inter ascendentes, & descendē-
tes: ibi Pater erat egenus, hic diues: ibi lega-
tum ad Patrem exonerandum factū fuisse
per testes constabat, hic secus: ibi pactum
quoddā onerosum legato adiectum erat,
cum clausula, Nec aliter, nec alio modo;
ad quod prius Pater tenebatur, quod hic
minimē concurrat, vt propterea cum illa
ab hac longē diuersa appareat, nulla de vna
ad alteram fieri possit illatio, l. Papinianus
exuli, ff. de minor. viginti quinque ann. cum
similibus.

Additur postremo, quod & vbi dicere-
41 mus legatum hoc profectitium censeri,
quod non concedimus, ea tamen res D. Ca-
terinæ pro nunc obesse non posset, nam dis-
ferentia considerata in legato dotis facto
ab Auo Nepti, an sit profectitium, an vero
aduentitium, non eō rendit, vt si sit pro-
fectitium, non debeat Nepti, sed Patri si ve-
ro sit aduentitium, non Patri, sed Nepti ac-
quiratur, quia vtroque casu indistinctē Ne-
pti deberetur, cui profectitium non secus, ac
aduentitium acquiritur, sed in hoc consi-
stet, quod si sit profectitium soluto matri-
monio reuertatur ad Patrem tanquam ab
ipso profectum, si vero sit aduentitium, pe-
nes Neptis hæredes dimittatur tanquam
non a Patre profectum, ita punctualiter di-
cit Iac. in l. qui in aliena, §. interdum, in fin.
num. 29. ff. de acquir. hæred. cuius dicti pri-
ma pars probatur in d. l. dorem, quam dedit
Auis, ff. de collat. bon. secunda autem in d.
l. Auis, ff. de iur. dot.

Hæc sunt in summa, quæ nobis post ha-
bitam licentiam in causa scribendi ab Illu-
strissimo, & Reuerendissimo Domino Gu-
bernatore Status Senenſis dicenda occur-
rerunt pro resolutione dubiorum doctē, &
subreptit ex citatorum per Excellentissi-
mos, & Grauiſſimos Rotæ Florentinæ Au-
ditores Dominos, & Maiores nostros Co-
lendisſimos, quibus quidem dubitationi-
bus etiam respondere potuisset per ea, quæ
Scribentes pro D. Caterina perbellē dedu-
xerunt, quæ frustra nos repetere nolimus
sed consilio omisimus, ne eandem cantile-
nam canere, & membranas aliorum dictis
denigrare videremur. Quæ omnia eorum-
dem DD. nostrorum sano iudicio, ac beni-
gnæ correctioni libētissimē committimus
Anno 1582. Senis.

Haecenus dicta Consultatio, qua visa v-
na cum scriptis quamplurimum Iure Con-
sultorum, & Excellentium Aduocatorum

inter Dominos Tres secundarum appella-
42 tionum Rotæ Florentinæ Causæ Iudices
fuerunt diuſa Vota, quoniam Duo ex eis
pro dicta D. Caterina ius dixerunt; Alius
autem, qui fuit Hieronymus Magonius,
contra eam iudicauit, & concessa reuſio-
ne per Serenissimum Principem Magnū
Ducem Hetruræ, alijsque Iudicibus com-
missa causa fuit per omnes vnanimiter ap-
probata sententia dicti D. Magonij, vt ipse
in fine dictæ decisionis testatur, quod & e-
go verissimum esse scio, & rationes, ex quibus
moti fuerint, qui contra D. Caterinam
fenserunt, copiose deducuntur per ipsum
Magonium dicta Decis. Florent. 13. Anno
1605. Florentiæ.

EPITOME.

*Amplissima disceptatio in materia rescis-
sionis contractus ex remedio l. secun-
dæ, C. de rescindend. vendition. &
nullitatis, tam ex lesione enormissi-
ma, quam ex omissione solemnita-
tum in alienatione stabiliū minoris
requisitarum; De ratificatione exin-
de secuta expresse, vel tacite, ver-
bis, facto, aut cursu temporis; Pre-
sumptionibus, probationibus, me-
lioramentis, & alijs in hac materia
occurrentibus.*

SYMMARIUM.

1. *Iuuenis agit vt iuuenis.*
2. *Contractus factus a minore reputato maior e, &
publico negociatore, an valeat, ac si a maiore
factus esset, & nu. seq. & nu. 91. & multis seq.
vsque ad nu. 100.*
3. *Actus gestus a persona inhabili communiter re-
putata habili, an valeat, & numero sequent. &
numero 91. & plur. sequent. vsque ad nume-
ro 100.*
5. *Ratificationum plures sunt species.*
6. *Ratificatio actus precedentis, ex quibus actibus
arguitur, & num. sequent. & num. 9. 125. 126.
& sequent.*
7. *Qui vult consequens, vult etiam necessarium an-
tecedens, & e conuerso, & nu. 8.*
10. *Actus gestus a minore, qui veniam ætatis impe-
trauit, valet, sed non procedit in alienatione bo-
norum in qua requiruntur solemnitates debite,
ac si veniam non impetrasset, nu. 130.*
11. *Actus factus per minorem cum iuramento, sine
debitis solemnitatibus valet, & num. 12.*

Actum

- 13 *Actum faciens alieno nomine, & non proprio, & sic ut alius, & non ut ipse, an, quando, & quomodo sibi praeiudicet, & numero 14. 101. 102. & sequent. usque ad numerum 119. ubi latissime de hoc agitur, & plurima exempla afferuntur.*
- 15 *Titulus C. si maior factus ratum habuerit lib. secundo, & titulus, & si maior factus alien. fact. sine decret. lib. 5. quomodo intelligantur, & an, & in quo inter se differant, & de cuiuslibet tituli intellectu, & num. 16. 17. 18. 19. 20. 129. 130. & plur. sequent. 148. 149. & multis sequent.*
- 21 *Minor ratificans in maiori aetate alienationem in minori aetate factam non potest illam improbare etiam quod alius in ea interesse habens aduersus eam audiat, & etiam si defectum consensus, vel dolum alleget, & num. 22. 23. & presertim si ratificatio sit geminata, & ex intervallo nu. 14.*
- 25 *Testes pauperes sunt suspecti, & iudicis arbitrium est videre quanta fides illis sit prestanda, numero 26. sed quod non repellamur, immo sint idonei, si sint bonae famae, numero 156. & 157.*
- 27 *Paupertas quomodo probetur, & nu. 28. & seq. & nu. 158. & 159.*
- 29 *Negativa mera puta testamentum non esse factum, vel aliquem non venisse in Italiam, quomodo probetur, & nu. 30.*
- 31 *Testes deponentes de valore alicuius rei tertio tempore, in quo iudicium, aut scientiam habere non poterant talis valoris, an probent, & quid in depositione alterius rei, aut facti, numero 32. & sequent.*
- 33 *Paria sunt aliquid fieri tempore prohibito, vel in tempus prohibitum conferri.*
- 34 *Actus non valet, si deducitur ad eum casum, a quo incipere non potest.*
- 35 *Testes de valore rei debent deponere de eius fructibus, & nu. 37.*
- 36 *Valor rei stabilis ex quantitate reddituum viginti annorum probatur, & sit ad rationem redditus quinque pro centenario, & numero 211. & sequent. quicquid alij volint, hoc solum in concessione in Emphyteosim Ecclesiasticam proderet.*
- 38 *Testes ditiores magis idonei sunt, quam pauperes, sed contra ubi pauperes sunt bonae famae, nu. 155. 156. 164.*
- 39 *Valor rei stabilis an ex aestimo probetur, et quantum, & nu. 165.*
- 40 *Testes verisimiliora deponentes preferuntur.*
- 41 *Remedium 1. secunda, & de rescind. vendit. cessat per ratificationem maxime iurata, & fortius iterata, nu. 42. 46. 89. 90.*
- 43 *Remedium dicta 1. secunda, an cesset re vendita ad publicum incantum, & numero 174. & qui in bonis minorum, & flante enormissima lesione, nu. 175.*
- 44 *Remedium dicta 1. an procedat contra possessorem*

- rem bone fidei, & scilicet, & possidentem per longum tempus habentem causam a primo Authore, & nu. 45. & qua requiratur, ut dicta presumptio curat, nu. 176. & seq.*
- 47 *Venditio stabilium facta a minore non servatis solemnitatibus requisitis a statuto loci est nulla & nu. seq.*
- 48 *Solemnitas indulta a statuto in aliquo actu minoris dicitur esse de forma, & sine ea actus non valet, etiam si servetur per acquiescentem, nec potest remitti, & nu. 49. & plur. seq.*
- 54 *Minor, cuius res vultiter fuit alienata, agit ad eius recuperationem, & ad fructus, num. 55. & sequ. etiam percipiendos, seu qui percipi poterunt, nu. 59. & seq.*
- 56 *Dominium bonorum minoris nulliter alienatorum non transiit in acquirentem, in quem sua facta traditio, nec etiam possessio, & numero 57. & seq. 74. 75. 76. & ubi possessio esse translata, ea tamen possit auocari, nu. 77.*
- 59 *Possessor mala fidei, & dolosus est, qui contra iura increatur, teneturque ad fructus percipere, & percipiendos, & nu. 60. 61. 67.*
- 62 *Nemo potest dominium, aut aliud ius, quod ipse non habet, in alium transferre, & numero 63. 73.*
- 64 *Iure datoris annullatio ius receptoris resolvitur.*
- 65 *Argumentum a destructione antecedente ad destructionem consequentem valet, & nu. 66.*
- 68 *Minor potest vendicare rem suam non iure alienatam, etiam non soluto pretio, nisi probetur fuisse in eius utilitatem versum.*
- 69 *Contractus dolo intrus est ipso iure nullus.*
- 70 *Dolus arguitur ex lesione enormissima, medium re ipsa, sed ex proposito, & nu. 71. & seq. 140. & seq. 245. & seq.*
- 78 *Rei vindicatione intentata, quid probandum sit.*
- 79 *Possidem presumitur ex titulo praecambulo possidere.*
- 80 *Possidem rem minoris non iure acquistam, & ab ipso minore convinctam non potest rei illius questionem Domini, vel possessionis referre.*
- 81 *Minor rem suam nulliter alienatam recuperare, potest etiam non probato Dominio, nec possessione.*
- 82 *Iuramentum non operatur, ubi adest enormissima lesio, etiam in maiore, etiam si iurasset non contravenire ratione enormissimae lesionis, & nu. 83. & 179.*
- 84 *Lesio ultra dividiam partem illius pretij etiam in uno nummo sufficit ad obtinendum in remedio 1. 3. & de rescind. vendit. & num. 85. 206. 270. 305. & 310.*
- 86 *Remedium dicta 1. secunda, non competit contra tertios possessores, etiam habentes causam a primo Authore, & etiam quod eorum titulus eodem morbo enormis lesionis laboraret, nisi in subsidium, & nu. seq.*
- 87 *Negativum tenetur probare fundum se in ea.*
- 92 *Minor 25 annis impletis non iure alienat immobilia, non servatis debitis solemnitatibus, etiam si*

- etiam si dictum annum attingeret, & pro maiore haberetur, & nu. 93. 95. 96.
- 94 Minor usque ad annum 25. completum indiget Curatore.
- 97 Tempus minoris aetatis de momento ad momentum computatur, etsi in anno bixessili dies additus non habetur in consideratione, & nu. 98.
- 99 Opinio communis nihil operatur, quando defectus est in substantia, seu in causa efficiente, & numero 100.
- 101 Ratificatio minoris de alienatione stabilium sine debitis solemnitatibus non valet, nec alienationem firmat, & nu. 121.
- 122 Juramentum super vno actu interpositum ad alium non extenditur, nec vim operatur ultra agentium mentem, regulaturque ex natura contractus super quo apponitur, & num. 123. 124 & sequen.
- 125 Actus factus ad vnum finem ad diversum non trahitur, & nu. sequ.
- Maior an & quando ex actu facto ad vnum finem super actu nulliter in minori aetate confecto, dicatur illum ratificasse, ibidem, & num. sequen.
- 128 Ratificatio invalida non praestat impedimentum, etiam si sit geminata nu. 153. & 171.
- 130 Contractus de re minoris, in quo dolus intervenit, non potest a facto maiore ratificari etiam si dolus ex non adhibitis solemnitatibus, vel ex enormissima lesione argueretur, & num. 131. & multis seq. in quo tamen sunt opiniones volentibus alij hoc in dolo tantum vero procedere, ut ibidem dicitur.
- 136 Ratificatio facta per maiorem de actu in minori aetate initio dolore non operatur, maiore dolum ignorante, secus autem sciente, & nu. 137.
- 138 Tempus quinquenni tacita ratificationis ex taciturnitate possit legitimam aetatem a lege statutum in actu nulliter a minore facto, intelligitur currere post annos 25. completos, etiam quod statutum haberet, quem pro maiore post annos 20.
- Statutum habens, quem pro maiore ante 25. annum non habet locum in alienationibus stabilium, ibidem.
- 139 Ratificatio maioris de actu facto nulliter in minori aetate per lapsum temporis, non procedit, si actus erat dolosus, & num. seq. etiam si dolus esset praesumptus ex inobservantia solemnitatum vel ex lesione enormissima, in quo tamen sunt opiniones, nu. 142. & plur. seq.
- 140 Dolus in quacumque dispositione semper intelligitur exceptus.
- 147 Actus nullus ratione certa forma ommissa regulariter non conualescit consensu superveniente, ex taciturnitate per tractum temporis.
- 152 Ratificatio expressa per maiorem facta de actu nulliter in minori aetate facto tollit omnem dicti praecedentis actus defectum etiam consensus, & doli.
- 154 Testis pauper dicitur, qui non habet tantum in bonis, quantum importat causa, super qua testificatur.
- 157 Paupertas testium consideranda est tempore, lati testimonij.
- 159 Negativa non probatur per testes de ea depo- nentes, & dicentes, contrarium posse esse verum, quod ipsi nesciant.
- 160 Valor rei stabilis potest probari per minorem 25. annis.
- 161 Oblivio praesumitur in facto proprio ex cursu annorum decem, & num. 162.
- 163 Testis deponens de die praefixo in aliquo negotio probando suspectus est de falso, quando lapsus est decennium.
- 165 Pretia rerum ex tempore variantur, & ex bona & mala possessoris cultura, & num. seq.
- Valor rei alicuius temporis non probatur ex testi- mo, vel instrumentis, aut alijs probationibus alterius temporis, nisi essent de proximo, & in aestimatione modica differentia, ibidem, & numero 168.
- 169 Remedium dictae l. secunda, non tollitur per iura mentum a minore praestitum, licet secus per pre- stitum a maiore.
- 170 Juramentum maioris non nocet, quando enormis- sime est laesus.
- 172 Remedium dictae l. secunda, non tollitur ex gemitato consensu laesi, maxime autem minoris, & num. 173.
- Caute la nimia suspicionem inducit, ibidem.
- 176 Praescriptio, ut tollat remedium d. l. 2. qua neces- sario requiritur.
- 177 Ignorantia in facto alieno praesumitur.
- 178 Constante praesupposito cessat dispositio.
- 180 Melioramentorum resectio fit in eo, in quo res pretiosior est facta, si minus est impensa, quod si minus est, impensa solum reficitur, & nume- ro 181. ubi ponitur modus articulandi.
- 182 Melioramenta praetendens probare habet ea- fuisse facta ab ipso, vel eius. A utrore, immo ab ipso possessore facta praesumitur, nu. 183.
- 184 Possessor male fidei propter enormissimam le- sionem, aut omissionem debitarum solemnita- tum in acquisitione, vel rei aliena scientiam, aut gravaminis ei apposti recuperat meliora- menta necessaria tantum, non autem volunta- ria, & nu. 185. 186. 187. 189. 190. 191. 192. & 202. ubi etiam tenentes contrarium addu- cuntur sponte lesione enormissima.
- 185 Melioramenta voluntaria rescinduntur per ven- ditorem in terminis l. secunda, c. de rescindend. vendit.
- 193 Possessor male fidei recuperat expensas circa fru- ctus rei factas, etiam si sit prado num. 194. & quare nu. seq.
- 195 Fructus dicuntur proprie quod superest deducitis impensis ad illos percipiendos factis, nec de tali- bus impensis necessaria est possessoris oppositio quia lex ipso iure hanc deductionem facit, & nu- mero 196.
- 197 Mala fidei possessor et metur de fructibus per- ceptis,

- ceptis, & percipiendis, seu qui percipi potuissent, prater quam in fructibus melioramentorum per eum factorum, pro quibus tenetur solum de perceptis non autem de percipiendis seu qui verberiores percipi potuerunt, & num. seq. vs quae ad num. 201. ubi tamen recensentur, qui velint, nec ad perceptos mala fidei possessorem teneri.
- 199 Possessor bone fidei lucratur fructus ex melioramentis perceptos indistincte, & quid ubi tenetur compensare fructus cum melioramentis, an & tunc habenda sit ratio fructuum ex ipsis melioramentis perceptorum, num. 201.
- 203 Franciscus Landrianus I.C. Mediolanensis subscripsit Auctoris motum.
- 204 Rolandus a Valle in hac eadem causa consuluit, post visa Auctoris mota.
- 205 Sententia per Auctorem lata, fuit in causa appellationis confirmata.
- 207 Lesio dicitur probata ultra dimidiam iusti pretij in re valoris mille vendita quingentis, dicentibus testibus, quod valebat mille, & ultra, vel plus, non ex primendo aliquam quantitatem ultra mille.
- 208 Lesio in terminis dicta l. 2. quomodo consideretur respectu venditoris.
- 209 Testes dicentes rem fuisse tanti communis redditi sine singulo anno vno cum alio computato, & talem redditum fuisse tanti communis pretij, & valoris, ut ascenderet ad rationem quinque pro centenario introitus pro parte Domini, probant verum valorem, & num. seq. maxime si deponant, quod ad hanc rationem in Regione consueverit res stabili vendi, & emi, nu. 214.
- 215 Lesio probanda est de tempore contractus sufficiens, quod de eo tempore deponant testes, & tamen si non dicant ante, & post, & nu. 216.
- 217 Testes deponentes de valore rei secundum eorum opinionem probant, & quare ut seq.
- 220 Testes dicentes rem tanti valere, & quod tanti communiter fuisset estimata, probant eius valorem, immo, etsi dicant, quod tanti ipsi emerent pro communis estimatione, ibidem.
- 221 Testes non repulsati a parte in persona, vel dicto, idonei censentur, & nu. 222.
- 223 Facta non presumuntur, sed probanda sunt.
- 224 Paria sunt aliquid allegare, & non probare, & nihil allegare.
- 225 Ignorantia valoris, & iusti pretij presumitur in lesio ultra dimidiam, & num. 232.
- 226 Remedio dicta l. secunda, praescribitur spatium 30. annorum.
- 227 Ius Canonicum observandum est, ubique locorum in materia praescriptionis.
- 228 Praescriptio cum mala fide nullo tempore currit.
- 229 Emptor sciens, vel scire debens se posse conveniri a venditore ob lesionem ultra dimidiam iusti pretij, an de iure Canonico praescribere possit, & quando, & num. 230. & sequent. & num. 272. & sequent.
- 231 Mala fides etiam de iure civili irritat titulum
- & tollit effectum rescipiendi.
- 233 Emptor sciens posse conveniri ob rem a minore non servatis servandis acquiram non praescribit, & nu. 275. & 276. & antea nu. 219.
- 234 Haeres ob malam fidem defuncti non potest praescribere, etiam incobando praescriptionem ex sua tantum persona, nisi aliunde, quam a testatore titulum proprium habere, & nu. 235. Et an hoc in mala fide vera tantum procedat, an etiam in praesumpta nu. 236.
- 237 Praescriptio non potest considerari, nisi constet de tempore eius initij.
- 238 Haeres Auctoris mala fidei non potest in praescribendo vi accessione temporis possessionis defuncti.
- 239 Bona fides praesumitur, si de mala non constat, & num. 263. maxime concurrente possessione longissimi temporis nu. 264. & seq.
- 240 Mala fides praesumitur ex lesione enormissima.
- 241 Consilium animi praesumitur ex qualitate facti.
- 242 Suspicio doli non tollitur ex intervenitu consiliorum, & amicorum sane enormissima lesione.
- 243 Dolus re ipsa non est proprie dolus, & gravior est verus, quam praesumptus.
- 244 Mala fides praesumpta minus gravis est quam per se.
- 246 Praescriptio impeditur ex dolo nedium vero, sed etiam praesumpto, & re ipsa resultant propter lesionem, & nu. seq. & ex mala fide etiam praesumpta nedium vera, ut ibidem et nu. 272. 273. & multis seq.
- 248 Praescriptio quadriennij ad petendum restitutionem in integrum non currit, si ante lesionem enormissimam.
- 249 Lesio, quae dicatur enormis, quae enormior, & quae enormissima, & numero 277. 278. & sequent. ubi late discutitur, & opiniones referuntur.
- 250 Emptor in terminis d. l. secunda, non dicitur habere malam fidem, sed titulum validum, et fructus lucratur, & nu. 307.
- 251 Contractus emptionis, ubi est dolosus propter lesionem, non agitur remedio dicta l. secunda, sed actione de dolo, nec tunc emptor supplet iustum pretium sed omnino rem restituere tenetur, & numero 252. si tamen velit, sic lesus, dictum remedium intentare potest, nu. 287.
- 253 Testes si dicant de praesenti rem valere tanti, quanti tempore contractus valebat, & ea repetitur meliorata, valor melioramentorum deduci debet, & num. sequent. & vide etiam numero 256.
- 254 Testes ita sunt intelligendi, ut contraria non deponant, & num. seq.
- 255 Contrarietas in omni dispositione possibili distinctione remouetur.
- 256 Testis dictum dubium contra producentem est in interpretandum.
- 257 Testis contrarius, ubi ad concordiam reducitur,

excusatur a peritio, sed non probat.

- 258 Bona fides alleganda est in prescriptione, etiam quod alias presumatur, maxime ubi aliqua ad sine malam fidem arguentia, num. 259. Sufficit tamen, quod quis dicat simpliciter prescripisse numero 260. Et potest quodcumque ante sententiam allegari, etiam in iuris allegationibus, numero 261. Et sufficit etiam quem dicere se possedisse rem tanquam suam, num. 262.
- 265 Mala fides, an, quando, et quomodo excludatur, et omne eius vitium purgetur spatio annorum 30. vel 40. et num. 266. 281. 282. 283. 284. et seq.
- 267 Index super allegariis tantum in causa indicat, nec super non deductis aliquid facere potest.
- 268 Index in dubijs pro reo indicat, maxime si sit rusticus.
- 269 Actor suam intensionem probans sententiam favorabilem reportare debet.
- 271 Emptor conveniens remedio d. l. 2. tenetur probata lesione restituere rem recepto pretio, vel eius instam estimationem supplere, habetque electionem de alterutro faciendo, et numero 306. 309.
- 274 Scire, et scire debere paria sunt.
- 287 Remedium dicta l. secunda, competit etiam emor missime lasso volenti illud intentare.
- 288 Dolus dicitur deductus per allegationem enormissimam lesionem.
- 289 Oblationi facta per unum ex litigantibus in iudicio statuitur ad eius praeiudicium, maxime secunda parte acceptatione.
- 290 Verba hae casu quo conditionem important.
- 291 Commissio nihil ponit inesse, et quod est in conditio ne, non dicitur esse in obligatione, nisi ipsa conditione purificata et nu. 292.
- 293 Relatum est in referente cum eius qualitatibus. Oblatio facta, prout iuris fuerit, quid operetur, ibidem.
- 294 Rem conveniens remedio d. l. 2. et succumbens excusatur ab expensis ante publicationem testium factis, a factis autem postea non, et nu. 295. et 300. Nisi ut contra alios regressum habeat, litigares nu. 299.
- 296 Exiitio locum habet in divisione, et nu. 298. ubi quomodo ea secuta agatur.
- 297 Divisio instat permutacionis habetur.
- 299 Rem litigans, ut sibi actionem pro custione pareat, ab expensis excusatur.
- 301 Causa quolibet iusta litigandi visum excusatur ab expensis, quae qualis esse debeat, iudicis arbitrio relinquitur, num. 302.
- 303 Rem succumbens excusatur ab expensis propter varietatem opinionum, et propter probabile dubium iuris, et etiam quia est rusticus, etiam quod peritiores consulere poterit.
- 308 Rem habens primam sententiam absolutivam, et succumbens etiam ex nonis actis excusatur ab expensis.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Quoniam in materia l.

2. C. de rescindend. venditio. saepius consultus de modo iudicandi, memoria tenens, quod alias plurimis ab hinc annis in contingencia facti quater pro Actoribus feneram, vidi quae tunc in iuvenitu te scripseram, cumque ea in multis sequutus fuero, et non raro respondendo fere ad litteram iam allegata mutatis mutandis in facientibus ad propositum meum transcripserim, placuit ea nunc recē fere, quae tamen in pluribus non satis considerata, et longiora, quam par esset, videri posse non inficior, sed qualiacumque sint, in publicum exire volui, quia et Paulus Apostolus testatur se, cum puer esset, pueriliter egisse. Scribit etiam Bal. se, cum iunior esset, consuluisse, ut iuniorem, prout hae, et alia ad excusationem eorum, quae a iuvene, et Nouello Doctore scriptis mandatur, notat Franc. Piscina in disputat. an statut. fecmin. exclus. porrigant. ad bon. forel. in fin. sub numero 154. Primo autem loco describentur motiva sententiae per me late Vnelig. usque de anno 1572. quo tempore ibi munere Praetoris fungebat, et sunt tenoris, ut infra videlicet.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Dico sunt, quae in causa mota per D. Franciscum Agnesium contra Lazarum, Dominicum, et Sebastianum fratres de Berganis testata videntur, num. enim nullitatem, Alteram vero rescissionem contractus venditionis petite tertae, de qua agitur, concernit, ex quorum neutro primo aspectu obtinere posse videtur.

Quantum enim ad nullitatem attinet, et si eam duplici ex capite ostendere conetur, min oris scilicet ætatis venditoris, et enormissimae lesionis, in nullo tamen eam probare

probare videtur, nam quod attinet ad minorem ætatem, quamvis ea probata sit, & in venditione non interuenerint requisitæ solemnitates ad alienationem immobilium minorum, sustineri tamen potest contractus, quia licet esset minor 25. annis, vigesimumquartum tetigerat, & sic erat proximus legitimæ ætati, & ex aspectu maior videbatur, quod est multum vetus simile, cum iam esset prope illam ætatem, & erat publicus negociator, & solitus mobilia, & immobilia vendere, & emere, quo casu contractus per eum factus non minus validus censeri debet, quam si per maiorem initus esset, argumento text. notabilis, in l. si quis Patremfam. ff. ad Senat. consult. Maced. ubi cessat Macedonianum p. obiens dari actionem cum effectu mutui pecuniam filiosam, quando quis mutui pecuniam dedit filiosam, qui publice patremfam. p. iusque videbatur, & sic uti patremfam. publice agebat, contrahebat, & muneribusungebatur, & est alius text. cum glo. in l. prima, C. eodem titulo, & tradit Cagnol. in l. qui cum alio contrahit, numero vndecimo, vers. ex prædictis colliguntur, ff. de regulis iuris, & feruit Tiraquell. de legib. connubialib. glo. octaua, numero 146. & sequent. contrarium tamen, & infra, ubi multa congerit pro validitate actus gesti a persona inhabili, quæ communi opinione habilis reputabatur, & ad propositum nostrum magis in specie sicut dictum lo. de Anan. in rubr. extra, de delict. puer. dicentis, quod illi iuuenes, qui publice faciunt mercantiâ non possunt petere restitutionem in integrum, tanquam minores, quia reputantur maiores, cum prudentia, & sagacitas suppleat ætatem, l. si alterius, C. si minor. se maior dixer. vel maior proba. fuer. & sentiunt Cyn. Barto. & Bald. in l. prima, C. qui, & aduers. quos in integr. rest. non poss. quos referendo sequitur Marf. in l. infans, in principio, ff. ad l. Corn. de licat. Præterea aduertendum est, quod cum in ratificationum alia sit expressa, quæ verbis expressis fit, alia tacita ex cursu temporis alia, quæ factio inducitur quæ tam tacita, quam expressa dicitur, ut per Simoncel. de decret. libro tertio, tit. 9. in spectio, prima, numero 4 5. 6. & 7. videtur, quod sequuta fuerit ratificatio venditionis, namque cessit Aëtor lura, quæ habebat contra emptorem pro pretio dictæ terræ venditæ, nondum sibi soluto, & exinde etiam postea uti Procurator illius cessionarij fecit liberationem, & quierationem debitori cesso, ob solutionem sibi dicto procuratorio nomine factam de dicto pretio prædictæ terræ, ex istis enim actibus cesso

6 nis debitoris ex re vendita, & receptionis pretij necessario inferitur approbatio præcedens contractus venditionis, quia qui vult consequens, vult etiam necessarium antequæcedens, ad rem mobilem, ad legatum, ff. de procur. & l. secunda, ff. de iurisdic. omni. iu. dic. latè Euerat. in loco à concess. conseq. sicut è comertio, qui vult antecedens, vult etiam necessarium consequens, l. qui proprio, §. item quæritur, & l. qui procurator dat. ff. de procur. & limutus, C. eodem titulo, cum aliis ad iudicis per Euerat. in loco a concess. anteced. & in terminis, quod quis eo modo vtendo contractu cum ipso facto, contractum ipsum confirmare, & ratum habere dicatur, tradit Tiraquell. in tractat. de constit. poss. in tertia part. limitat. 30. numero 12. vers. nam & per solutionem, & plenius Menoch. in tractat. de recaput. poss. l. 5. remedium numero 118. & plura sequent. vers. tertia est rati habitionis species; Nec potest ratificatio ipsa ex dicta cessione facta de pretio venditionis causa debito infringi eo sub prætextu, quod tunc quoque esset in minori ætate actor, quia iam fuerat ætatis veniam consecutus, & cessionem cum iudicis decreto fecit, quo casu valida fuit, 10 & iuridicè facta, l. 2. §. sceminas, cum glo. in verbo non alienent. & l. 3. C. de ijs, qui ven. ætat. impetr. ultra quod in ea fuit appositum iuramentum, per quod actus etiam 11 per minorem, qui veniam ætatis non obtinuerat, factus non adhibitis a lure requisitis solemnitatibus, & sic nullus, & inualidus firmatur, & conualidatur, vt notant omnes Doct. in cap. cum contingat, de iur. iurando, & in auihent. Sacramenta puerum, C. si aduers. vend. & sic habetur, ac si a maiore factus fuisset, & maxime quia per Decretum Iudicis solum sine alia solemnitate, & iuramento contractus a minore factus redditur validus ex Statuto Vneliz, 12 sub rubr. de venditio. & contract. a minor. celebrat. cap. 3. libro tertio, nec minus videtur per agentem comprobatus contractus ex receptione pretij cessi procuratorio nomine cessionarij, quam ex cessione ipsa pretij proprio suo nomine facta, quia licet pretij tium cessum receperit, & liberationem debitori cesso fecerit alieno, & non proprio nomine, & sic vt alius, & non vt ipse, sibi tamen præiudicauit, nam si procurator, tutor, vel Curator falsum contra Dominum Pupillum, vel adultam constiterat, ipse ex sua confessione tenetur, & non excusatur, 13 quod tanquam alius confessus fuerit, l. proinde, la secunda, §. si Procurator, ff. ad l. A. quil. Afflicti. in tractat. de iur. proiom. §. 2. numero 14. vers. & pro hoc facit, ex qua D d 2 quidem

quidem ratificatione expressa, vt supra facto declarata, adeo in surgit approbatio venditionis, vt ad eam improbandam amplius
 15 agere non possit actor, l. prima, & secunda, C. si maior factus rat. habuer. libro secundo, intelligendo, quod Titius ille procedat, quando actus factus per minorem fuit postea per cum factum maiorem expresserit
 16 bis, aut factis confirmatus, vt vult glos. fin. & post eam Salycet. in d. l. prima, quam opinionem sequitur Curtius Iunior, consil. 50. columna penultima, quem refert eandem sententiam amplectendo Bellon. consil. 18. per pensis, numero 17. vers. expresse factis ratificauit, Simoncel. de Decret. lib. 3. titulo nono, in principio, Menoch. latissime insistent in tractat. de recuper. possess. remed. 15. q. 15. numero 106. cum quampluribus sequent. & in indiuiduo de minore contrahente, qui maior factus ratum habuit contractum, vt non possit amplius contrauenire etiam obtento rescripto Regio consuluit Dec. consil. 209. sub numer. quarto, & quinto, quem refert, & sequitur Bellon. d. consil. 18. vers. & de minore, & hoc tanto magis procedere in casu presentis debet, quia cum hac expressa ratificatione concurrat etiam tacita resultans ex taciturnitate longi temporis post legitimam ætatem, ex qua sola fuisset contractus confirmatus, quia ad conualidandam alienationem immobilium minoris nulliter faciam sine decreto sufficit silentium quinquennij post perfectam ætatem, quoniam ex hoc cursu temporis inducitur tacita
 18 ratificatione, contra quam veniri non potest, vt habetur in l. si. C. si maior fact. alien. fact. sine decret. rat. hab. libro quinto, & tradit Bru. in tractat. de form. in tit. de potent. & effect. form. col. 19. vers. Et predicta conclusio, & habetur latè per Dec. & Cagnol. in l. quod ab initio, ff. de regulis iuris, de qua tacita ratificatione loquitur ille titulus, vt per glos. & Salycet. in d. l. prima, C. si maior
 19 fact. rat. hab. libro secundo, et per Curtium Iunior. dic. consil. 50. columna penultima, per Bellon. d. consil. 18. numero 17. vers. & tacite ratificauit per Simoncel. d. libro tertio, d. titulo nono, in principio, & copiose per Menoch. d. q. 15. & videri esse de mente glo. in d. l. fin. in verbo tradiderunt dicens dictum titulum si maior fact. rat. hab. libro secundo, loqui in ratificatione expressa, ipsam vero l. fin. in tacita ex silentio, licet dicat, l. 2. eiusdem nulli, loqui etiam in expressa, prout loquitur titulus si maior fact. rat. hab. libro secundo, quod etiam videri voluisse ibi glo. fi. in d. l. prima, si bene consideretur, quia dum loquendo de tacita ra-

tificatione ex taciturnitate allegat titulum si maior fact. alien. fac. sine decret. rat. hab. libro quinto, adducit solum l. primam, & fin. omitendo secundam, quæ in effectu facit mentionem de expressa ratificatione, vt patet ex illis verbis, nec speciali confirmatione, licet etiam loquatur de tacita, vt constat ex illis verbis, statuti temporis ex cursu, & tradunt Simoncel. & Menoch. supra relati, & hæc procederent in casu nostro, etiam si actor non esset hæres venditoris, & suo tantum proprio, & non etiam hæreditario fratris, qui rem communem pro indiuiduo vendidit, nomine ageret, adhuc enim sibi ex iam dicta ratificatione præiudicasset, vt partem pro indiuiduo vendicare non posset, etiam quod abique eius consensu,
 21 & mandato venditio facta fuisset. Nam si minoris bona communia sint ab altero minore alienata sine suo consensu, & mandato, & factus maior ille, qui non vendidit, ratificet contractum, & ille, qui vendidit, restitutionem petat, & contractus rescissionem obineat, non poterit, qui ratificauit, restitui, vt est text. notab. in l. vnica, C. si in communi, eademque causa in integr. restitui post. quem ad hoc propositum citauit Excellentissimus D. Ioannes Cephal. Præceptor meus colendissimus, consil. 51. numero 14. vers. tertio adducor, quem refert, & sequitur Menoch. in d. 15. remed. nu. 129. vers. extende primo, & ante eos hoc voluit glo. in d. l. secunda, C. si maior fact. rat. hab. libro secundo, in eo, quod d. l. vnica adducit; Et adeo efficax est ratificatio illa venditionis expressa, & facto declarata ex intervallo, & post aliquod tempus a facta venditione, vt ex ea taliter confirmetur venditio, vt amplius non possit allegari eius nullitas etiam ex defectu consensus ex interuentu doli etiam ex proposito, cum dolus non fuerit commissus in ipsa ratificatione, prout nec allegatur, quia actus nullus ex defectu consensus validatur postea accedente consensu in alio actu, & dolus præteritus in vno actu commissus in alio postea ex intervallo remitti potest, vt habetur per Afflic. decisio. 220. in causa. D. Ioan. in tertio dubio, numero septimo, & octauo, & in 6. dub. ad fin. numero 20. vbi loquitur in ratificatione transactionis nullæ ex defectu consensus ob dolum ex proposito commissum facta ex intervallo, & dicit, quod si in ratificatione non interuenit dolus, per eam tollitur allegatio dictæ nullitatis; idem tradit, & late Paris. consil. 33. numero 29. & quamplur. sequent. & consil. 96. numero 76. & multis sequent. & signanter, ac in proprijs terminis nostris consil. 49. per totum libro primo,

primo, & eo magis præmissa locum sibi
vindicare debent, cum ratificatio ipsa ex-
pressa fuerit geminata, & facta ex interval-
lo non solum a venditione ad ratificationem
nem, sed etiam ab una ratificatione ad alteram,
iuxta l. balista. cum ibi not. per glossam
& Doctor. ff. ad Trebellianum, & notata
per Euerard. in loco a vigeminationis, & in
hoc proprio proposito per Roland. a Valle,
consil. 59. relictis numero 30. 31. & 32.
ver. & eo maxime, libro primo, ubi multa
ad confirmationem dicti Afflicti ponit,
& loquitur in vnica, & sola ratificatione
actus, ex qua, cum actus dicatur iteratus,
& geminatus, dicit adeo approbationem in-
ferre, vt contra eum nihil omnino oppo-
ni possit. Quo vero ad enormissimam læ-
sionem spectat, & si, & ipsa videatur proba-
ta, ex ea tamen nullus reddi non potest cō-
tractus, nam sustentatur ex eo, quod testes
eam probantes non sunt idonei, omnes enim
sunt pauperes, & nihil in bonis possi-
dent, negari enim non potest, quin pauper-
tas reddat eos aliquatulum suspectos, quia
timetur ne fuerint a producente corrupti,
nam propter pauperem multi delique-
runt, vt tradit Crauet. consil. 6. plura viden-
da sunt numero 29. vers. secundo conside-
ro, iudexque habet considerare hanc suspi-
cionem, & videre quanta eis sit fides adhi-
benda inspecta qualitate personarum, &
causæ, iuxta text. in l. tertia, in principio, ff.
de testibus, & nota. per Felin. in cap. si qui,
numero octauo, vers. glo. fina. extra eodem
titulo, & per Socin. in tractat. reg. fal. reg.
289. in verbo pauper, in prima fallentia, de
paupertate autem satis dicitur apparere,
tum ex depositionibus testium notorum,
& vicinorum, per quos magis rectè hoc
probari potest; cū illi sint, qui magis depo-
nant de alicuius substantia, quam alij, vt ha-
betur per glossam in l. 2. C. quando fisc. vel pri-
uat. debet. sui debet. conuen. poss. vel deb.
quam ad hoc allegat Roman. consil. 245.
ad primum quo dicitur in finalibus verbis,
& est generale, quod magis credatur testi-
uius, qui iuris præsumptione melius sunt
informati, quam alij, puta vicini, & con-
iunctis in probando facta vicinorum, &
coniunctorum, quia ea scire præsumuntur
vt tradit copiose Port. libro secundo, com-
mun. opinio. conclusio. 29. post alios per
eum relatos, tum etiam ex discussione bo-
norum duorum ex ipsis testibus iudiciali-
ter facta, & pronuntia exinde secuta, quod
non sint soluendo, iuxta notat. per Bartol.
29 consil. 90. dilecto D. Francisco, numero 13.
vers. Item sciendum, libro primo, ubi lo-
quendo de probatione meræ negatiue, quæ

vere probari non possit, puta testamentum
non fuisse factum, seu non exare, & ali-
quem in Italiam non venisse, ait, quod pro-
bato, quod adhibita diligentia, & inquisi-
tione facta, non reperitur testamentum, &
per exploratores illum venisse, lex habet
pro probato testamentum non exare, &
illum non venisse in Italiam, sicut probat,
quem non esse soluendo per executione
factam, quia nuntij adhuc destinati non
reperierunt tantum, quod ad eam sufficiat:
ex alio etiam non videtur per dictos Tes-
tes probata læsio, nam etsi nunc sint æta-
tis virilis, & habeant cognitionem valoris
communis rerum immobilium, tamen cū
deponant de communi pretio terræ vendi-
tæ tempore contractus. Quo tempore fere
omnes erant minoris ætatis, non videtur
legitimam probationem facere, quia eo tē-
poris de quo testificantur, non habebant
iudicium discernendi communem æstima-
tionem bonorum præsertim immobilium
in qua requiritur multa discussio, & inue-
stigatio, & discursus intellectus, vt per om-
nes scrib. in l. 2. C. de rescindend. venditio.
licet enim possit quis testificari de ijs, quæ
in pupillari, & etiam in infanti li ætate vidit
secundum communem Doctor. opinionem,
tamen id procedit, modo tunc temporis ca-
pax fuerit percipiendi ea, de quibus factus
maior testificatur, vt si ageretur de aliqua
simplici scientia, quæ per sensus corporeos
tenetur, secus vero si essent talia, quæ tunc
temporis non caderent in eius intellectum
vt si tractaretur de aliqua scientia, quæ per
causas, & rationes habetur, vt in casu præ-
senti, quia tunc eius testimonium non esset
validum, vt latè tradit Cagnol. iura, & au-
thoritates adducens in l. cœmæne, §. item
Impuberes, numero 20. vers. pariter impu-
beres, ff. de regulis iuris. Paria enim sunt,
quid fieri tempore prohibito, vel in tem-
pus prohibitum confecti, l. quod sponsus, C.
de donatio ante nupt. l. 2. Dec. & alij in Ru-
bri. C. qui testam. facer. & est bonus text. in
l. Stichus seruus, ff. de manumiss. testamen.
& in l. si res æstimata, ff. de iur. dot. & me-
rito, quia vt ait ibi glo. 3. cum negotium de
ducatur ad eum causum, a quo incipere non
potest, non debet valere. Vtcrius cum nō-
nulli dicant non recordari de fructibus ter-
ræ tempore venditionis eius, non videtur
probare de eius valore eo temporis, quia
tantum est standum alicuius dicto super
valore rei, quantum de eius fructibus depo-
nit, cum ex fructibus, & redditibus bona
æstimentur, vt not. Doctor. in l. pretia re-
rum, ff. ad leg. Falcid. & in d. l. 2. C. de rescin-
dend. venditio. & in l. vnica, C. de sent. quæ

pro eo, quod iater. profer. & est optimus text. in l. si quos, in principio, ibi rei qualitas & fructuum quantitas extimet C. de rescindend. venditio. & in l. si fundus, ibi cum vti que pro fructuum modo pretium ingenuus sit, ff. de reb. eor. & in l. si fundum, la secunda, ibi excusso pretio secundum redditum, ff. de legatis primo, latè Arius Pinell. in d. l. secunda, in tertia parte, cap. vltimo, numero 18. ideoque verum, & integrale pretium rei immobilis æstimatur ex quantitate reddituum viginti annorum, per tex.

36 & gloss. in §. si vero alicuius, in authent. de non aliena aut permut. rebus. Eccles. Salve, & alij in authent. perpetua, C. de Sacrofan. Eccles. Casti. in authent. si quas ruinas, numero secundo, in fin. eodem titulo, & est communis Doctor opinio, vt dicit Arius Pinebi. in d. l. secunda, C. de rescindend. venditio. in tertia part. cap. vltimo, numero 19. hinc dicit Alex. consilio 54. circa primum dubium, numero quinto, libro sexto, quod testis ignorans qualitatem rei, & redditus

37 non probat eius valorem, si de eo deponat. Præterea adiungunt contra testes actoris examinati, quæ plures testes pro Reis, qui eo rum intentionem comprobare videntur, & quibus, cum sint ditiores, magis credendum est, quam testibus actoris pauperibus cessante in eis timore corruptionis secundum Crauet. alios referentem consilio 6.

38 plura videntur sunt numero 29. vers. Secundo confidero, & maxime quia deponunt, verisimilia magis de pretio, scilicet magis verisimili tempore venditionis, pro quo pretio adest præsumptio, & coniectura evidens, immo & probatio manifesta, resultans ex æstimo eiusdem terre nõ multum ante eius venditionem à publicis æstimatoribus facta, ex eo enim probatur æstima

39 tio ipsius rei tempore venditionis, cum circa illa tempora, & de proximo, ac de paulo ante factum esset, vel saltem maximum adminiculum Reis præstatur, & bona præsumptio sumitur, quod iusto pretio res emptæ fuerit, & læsio non interuenient, iuxta notata per Doctores, & præsertim Cagnol. in d. l. secunda, numero 33, quæstione 48, ex qua præsumptione, & coniectura, ac maiori verisimilitudine fit, vt ipsis testibus reorum in hoc magis, quam testibus Acto

40 ris sit standum, vt late probat Ias. in l. si extraneus, in 4. not. ff. de cond. causa. dat. causa non sec. quem refert, & sequitur alios idem tenentes allegando Crauet. consil. 71, dicendum viderentur, numero 41. vers. rursus maxime omnium, quod idem adnotat pulcre idem Crauet. consilio sexto, plura numero 50. ver. quarto respondet, & num.

66. vers. præterea pro accusato, ibi facit gloss. notabilis.

Quantum vero ad rescissionem pertinet concludendum quoque videtur nõ esse locum beneficio, l. secunde, C. de rescindend. venditio. sicque nec ex hoc capite actorem victoriam reportare posse, ex quo de læsione dimidiam iusti preij excedente sufficeret per testes non fuit probatum per superius proxime dicta in d. cursu probationis enarratissimæ læsionis, ob quam nullus argueretur contractus, quibus additur, quod si in hoc agat actor proprio, & hereditario nomine fratris primi venditoris tui cum eo communis pro indiuiso, non potest obtinere, quia cum sit venditio ratificata per ipsum actorem expresse, vt supra fuit ostensum, accedente iuramento cessat remediũ d. l. 3. Scin. in tractat. reg. fall. reg. 26. in verbo lex, in l. i. limitatio. & est opinio Doctor. communis, & tenenda secundum Cagnol. in repet. d. l. secunda, in octaua quæstione, numero 91. & quam pluribus sequentibus alios eandem sententiam firmantes cum lat. Olas. decisio. Sena. Pedemonti. 41. Antonius Corradus, numero octauo, versic. prædictis tamen, asserens post multos per eum citatos hanc esse crebriorem Legistarum, & Canonistarum opinionem, Crauet. consil. 114. Ioanna, numero nono, vers. primo, quod ex quo, & consil. 192. casus ita habet, numero secundo, vers. hoc ita præmissis, Alex. consil. 42. colum. 4. & consil. 125. columna item quarta, libro primo, Rolan. a Valle, consil. 59. reiectis, numero 18. vers. tertio dispositio, volum. primo, & tanto magis cum ipsa ratificatio fuerit caterata,

42 quia ex sola actus geminatione tollitur beneficium d. l. secunde, vt per Rub. Alexan. consil. 133. columna nona, & consil. 139. columna secunda, & consil. 147. columna quinta, & Roland. a Valle, d. consil. 59. numero 33. vbi alios citat; Vltimus res vendita fuit, vt dicitur vulgo incallegata, & ad publicum incantum deliberata, quo casum habet locum d. l. 3. Angel. in repet. l. sciendum, ff. de verb. oblig. & in l. pretia rerum, ff. ad l. Falcid. & in l. prima, C. de præscript. triginta, vel quadraginta annorum. Accedat quod ex quo Rei conuenti sunt possesores bonæ fidei, & titulari, & possiderunt per spatium annorum 12. & ultra, & non videtur, quod contra eos potuerit intentari remedium d. l. 3. per ipsum D. Agentin, quia ei præscribitur spatium longi temporis doctores, scilicet a novorum inter presentes, & viginti inter absentes, vt punctualiter declarat Balb. in tract. præscript. in quarta parte, quarta par. princip. quæstione 26. ad fin.

vbi

vbi ait, quod licet beneficium illius l. competat venditori non solum contra primū emptorem, sed etiam contra secundum, tamen ille secundus ei præscribit longo tempore, nec ei nocet mala fides auctoris sui, & sic primi emptoris, vbi ipse venditor ci-
 45 uit alienationem rei per primum emptorem factam per text. in authent. mala fidei C. de præscript. long. tempor. prout vete di ci potest sciuisse in casu nostro actorem; si autem in hoc agat Actor cessionario nomine heredum primi emptoris, a quo cau-
 46 sam immediatam habent ipsi Rei conuen- ti, non etiam potest obtinere ob iutamen- tum in vōitione appositum, per quod tol- litur d. l. 2. per prædicta.

Præmissis tamen non obstantibus con- trariū in casu præsentis verius esse opinor, dictūque D. Franciscum agētem in quo- vis capite ex duobus deductis victoriam re portare debere cenies, & respectu petitorij seu nullitatis contractus rei venditæ dico, quod cum tempore venditionis venditor esset minor viginquique annis, & in con- tractu non fuisset adhibita solemnitas requisita a statuto Vneliz sub rubr. de ven- dit. & contrac. a minor. celebr. cap. 3. libro tertio, clarissime ex hoc apparet venditio-
 47 nem ipsam nullam fuisse. Cum enim statu- tum illud habeat clausulam annullatiuam actus facti non seruatis omnibus solemnita- tibus in eo expressis, constat eas esse indu-
 48 ctas pro forma Felin. in cap. cum dilecta, columna septima, numero sexto, ver. quin- tum signum, de rescript. post Bald. in l. pri- ma, ff. de liber. & posthum. quem sequun- tur communiter Doctores. vt dicit ibi Bart. Socin. numero octauo, vers. in glo. fina. qua forma non seruata actus est ipso iure nul-
 49 lus, vt per Felin. & Socin. in locis citatis, & per Dec. consil. 11. circa principium, Alex. consil. 42. columna septima, numero 16. li- bro primo, consil. 137. numero 15. libro se- cundo, consil. 138 numero octauo, libro se- cundo. Dec. consilio secundo, columna oc- taua, Maria. lun. consil. 37. columna ter- tia, numero secundo, consil. 116 columna tertia, numero octauo, consil. 144. colum- na tertia, numero secundo, consil. 122. co- luma sexta, numero 19. part. secunda, co- piose Olasc. decisio. Pedemont. 165. absolu- tis igitur numero quarto, & 16. vbi alios i- dem tenentes allegat, plenissime Ias. in d. l. prima, ff. de liber. & posthum. & probatur in d. l. prima, iuncta oppositione glo. & so- lutione Doctor. ff. de liber. & posthum. & in l. cum hi, §. si prator, vbi etiam idem Ias. & Iarē, ff. de transact. & in l. Iulianus, §. sed est qui, ff. ad exhib. & in l. prima, C. de

præd. decur. sine decret. non alien. lib. 10. & istud adeo verum est, vt ad validitatem ac- tus forma a statuto tradita præcise, & spe- cifice, ac ad vnguem seruari debeat, nec suf-
 50 ficiat eam æquipollenter seruari, vt tradit Alex. consil. 21. numero sexto, & septimo volum. sexto, Ruin. consil. 64. numero 14. libro primo, & Mar. lun. d. consil. 37. nume- ro 14. Olasc. d. decisio. 165. numero septi- mo, vers. nec locum habet regula, vbi alios latissime citat, diffuse Ias. in d. l. prima, ff. de liber. & posthum. fuit etiam in dicto con- tractu omissa solemnitas tradita ab altero statuto Vneliz sub rubr. de reb. minor. ven- di. præconi. cap. 6. lib. 3. & ab alio sub Rubr.
 51 vt tutor, & curator fac. calogam rer. mino- rum autor. potest. cap. 1. eodem lib. quæ & ipsa seruari debebat, licet in ipso statuto clausula irritatiua actus aliter facti appo- sita non sit, nam solemnitates inducæ a sta- tutis in dubio censentur de forma substan- tiali, & substantiali actus, vt nota. Olasc. d. decisio. 165. numero 15. vers. & in dubio, qua non seruata præcise, & ad vnguem, ac- tus ipso iure nullus redditur, vt supra est probatum, neque validus redderetur per re- muntationem expresse a partibus factam,
 53 quia ab eis talis forma remitti non potest, vt tradit Olasc. decisio. 166. quia tractatum numero septimo, argumento notat. in l. si- na. C. de vend. rebus ciuit. lib. 12. & propte- rea cum esset venditio nulla potuit recte a- gi ad recuperationem rei venditæ, l. prima, circa principium, l. magis puto, §. penulti- mo, ff. de rebus eor. l. non solum, ad fin. & l. si prædium, in principio, C. de præd. & alijs rebus minor. Paris. consil. 100. columna tertia, libro primo, Roland. a Valle, consil. 33. visis alienationibus, sub numer. 21. post versic. vitimo dictum decretum, et est alius textus in l. prædiorum, C. de præd. & alijs rebus minor. & in l. Imperatores, iuncta glo. ff. de minor. 25. ann. & in l. etiam, la pri- ma, & la seconda, C. si tutor. vel curator. in- ter. & habetur etiam per Angel. de Perus. in authent. de hered. & falcid. Illud quo- que, numero 55. vers. super glo. & ad fru- ctus, vt dicit text. in l. vtere, & in d. l. si præ- dium, C. de præd. & alijs rebus minor. Dec. consilio 60. columna secunda, vers. cum er- go, Roland. a Valle, dicto consilio 33. nu- mero 22. & est bonus text. in l. prima, C. de præd. decur. sine decret. non alienand. libro decimo, quia quando alienatio bonorum minoris non tenet, non transferunt domi- nium in acquirentem, sed remanet penes
 56 minorem, vt in proprijs terminis nostris tradit Rom. consil. 321. in casu numero se- cundo, vers. cum igitur per d. l. prima, & d. l. magis

magis poto, §. penultimo, & probatur in d. l. non solum, in l. prædia rustica, in l. prædio rum, in l. siquidem, in l. si minor, & in l. si prædium, C. de præd. & alijs rebus minor. Barto. in l. non dubium, colum. fina. numero 27. C. de legibus. Socin. l. un. consilio 52. columna penultima, numero 14. volum. se cundo, Roland. a Valle, d. consil. 33. nume ro 22. ubi etiam aliam rationem adducit, quia scilicet dominium ex traditione sine
 57 iusta causa non transfertur, l. nunquam nu da, ff. de acquirend. rer. domin. facit l. nullo iusto, C. de rei vend. ubi ex titulo inualido, cum traditione non trāsferretur dominium, & etiam quia ubi est alienatio a iure prohi
 58 bita, impeditur translatio dominij, l. si. C. de rebus alien. non alienan. l. non dubium, C. de legibus, l. iubemus nulli, C. de Sacro sanctis Ecclesijs, Roland. d. consil. 33. nume ro 24. & non solum debent restitui fru ctus percepti, sed & percipiendi, seu qui per
 59 cipi potuerunt, quia qui nullum validum titulum habet, & contra iura mercatur, in mala fide, ac in dolo esse præsumitur, l. quemadmodum, in fin. C. de agric. & cens. lib. 1. l. prima, C. de fid. instrum. & iure hast. fiscal. libro decimo, Crauet. consilio 134. scripsi alias, numero 16. & consil. 142. Claudius de Costis, numero 12. Roland. a Valle, consil. 18. in præfenti consultatione, in tercio dubio, numero 85. libro secundo, ubi loquitur in terminis nostris, prout etiā faciunt Alex. consil. 151. viso themate, nume ro tercio, libro septimo, & Rom. consil. 54. visis numero quinto, versic. Secundo i dem colligitur, & late tradit Jacob. Menoc. de recuper. poss. in 15. remed. nume. 179. Mala autem fidei, ac dolosus possessor te
 60 neretur ad fructus perceptos & percipiendos Soc. consil. 22. columna fin. volumine primo, Roland. d. consil. 18. numero 85. & 87. ubi pro hoc authoritates Doctorum alle gat & text. clarum in l. prima, C. de fide in strum. & iur. hast. fiscal. libro decimo, & est generale, vt omnes malæ fidei possesso
 61 res teneantur ad fructus rei perceptos, & percipiendos, seu qui percipi potuerunt, l. sed & partus, in principio, ff. quod met. cau sa; & ibi latè glo. l. ait prætor, §. per hanc, ff. quæ in fraud. credit. l. 2. C. de fruct. & lit. expens. & §. etsi hæreditas, in fin. de offic. iud. late Jacob. Menoch. in d. 15. remed. nume ro 606. & 607. ver. extenditur quinto, addo text. cum glo. in l. prima, C. ex die, ff. de vi, & vi armata; Nec dicatur hæc non proce dere contra reos conuentos, sed solum con tra eorum auctorem immediatum, quia dicto minore causam habuit nulliter, quia dicitur, quod sicut non potuit dominium

rei venditæ in primum emptorem transfe ri, ita etiam non potuit in ipsos reos tran si re, in quos non potuit ille primus emptor
 62 transferre plus iuris in re. quam ipse ha buerit, l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur. Et in indiuiduo, quod venditor non habens do minium rei, non possit illud in emptorem trans ferre, probatur in l. ex empto, ff. de a
 63 ction. empt. & in l. traditio, ff. de acquir. rer. domin. facit, quia annullato iure dato
 64 ris, & sic primi emptoris, retoluitur ius ac ceptoris, & sic reorum conuentorū, qui ab eo causam ex venditione habuerunt, l. lex veltigali, ff. de pignor. & l. prima, C. si pign. pignor. dat. sit. facit etiam ad propositum
 65 id, quod dicitur valere argumentum a de structione antecedentis ad destructionem consequentis, de quo per Bald. in l. conuen ticulam, C. de Episcopis, & Clericis, sublati o enim antecedenti nullam est dare conse
 66 quentiam, vt latè probat Crauet. consilio 231. circa præsentem, sub numero secundo Et licet non dicantur esse in mala fide, & in dolo pretextu nullitatis contractus pri mi ob defectum solemnitatum requisita rum, cum rem a maiore emerint, qui eam a minore acquisierat, tamen secus est ra tione enormissimæ læisionis, quæ in ipso se cundo, prout in primo contractu intere nit, ob quam cum nullum titulum validū habeant, & doli in eis præsumatur, vt in
 67 ferius probabitur, malæ fidei possessores dicendi sunt, ideoque ad rei cum fructibus perceptis, & percipiendis restitutionem re neri debēt, vt supra est dictum, nec quidem ab ipso auctore pretium per eos, aut eorum patrem exburatum recuperare possunt, si dicamus auctorem victoriam coniequi ex primo contractu, & sic in eo capite, in quo dicitur primum contractum nullum ex defe ctu solemnitatum, & etiam læisionis enor missimæ, agendo in ea parte proprio, & hæ reditario nomine fratris primi venditoris, quia non constat pretium rei etiam primū, quo fuit primo res ipsa vendita Ioanni A gnesio, qui postea eam vendidit patri reo rum, fuisse in ipsius minoris utilitate ver sum, nam prædium non iure a minore alio natum potest vendicari, etiam non soluto pretio habito, nisi probetur per rei possesso
 68 rem fuisse illud in eius utilitate versum, l. prædiorum, & ibi glo. & Doctor. l. vt ere, & ibi glo. & Doctor. & l. si prædium, & ibi quoque glo. & Doctor. C. de præd. & alijs rebus minor. & maxime, quia illud a dicto Ioanne secundo venditore, & a quo causam immediatam habent, recuperare poterunt indubitanter, ubi ex primo tantum contra ctu cum minore facto succumbant. Præ
 circa

terea cum in contractu venditionis inter-
uenit læsio enotissima, ex hoc aperta
eius nullitas apparet, nam contractus dolo
69 initus est ipso iure nullus, l. & eleganter, in
principio, ff. de dolo malo, l. si pater, ff. de ijs
quæ in fraud. credit. & L. creditor, §. Lucius,
ff. mand. cum similibus & ex læsione enotissi-
ma arguitur dolo Roman. d. consil. 54.
70 numero quarto, verficulo primo, quia O-
fasc. Decisio. Pedemont. 41. Antonius Cor-
rad. numero primo, secundo, & tertio, &
non tantum re ipsa, sed ex proposito, L. om-
nes, §. Lucius, ff. de ijs, quæ in fraud. credit.
71 l. summa cum ratione, ff. de pecul. & l. si su-
perstite, C. de dolo, Crauet. consilio septi-
mo, Enimundus, numero quinto, & consi-
39. pro clario, numero item quinto, & cõ-
sil. 142. Claudius, numero 21. & 22. & con-
sil. 192. casus numero tertio, & consil. 211.
emtores, ad fin. numero 16. Rolan. consi-
59. reiectis, numero 25. volumine primo, &
cet in proposito nostro satis esset, quod et-
si non ex proposito, saltem re ipsa adesset,
cum in his terminis annullandi contractus
72 æquiparentur dolo re ipsa, & dolo ex pro-
posito secundum magis communem Do-
ctorum opinionem, de qua attestantur Ca-
gnol in l. secunda, C. de rescindend. vendi-
tio numero 79. 80. & 81. in sexta questio.
& Ofasc. d. decisio. 41. numero tertio, per
sext. in l. si superstiti, C. de dolo, & autori-
tates per eos allegatas, quibus addo Capic.
decisio. 159. numero 21. Abba. in cap. cum
contingat, numero 23. de iure iurando, De-
ci. consil. 180. columna ante penultima, ad
fin. Anton. de Butt. in d. cap. cum contin-
gat, colum. 8. vers. quartus catus, & propte-
rea cum contractus esset nullus, remansit
rei dominium penes venditorem, nec fuit
translatum in primum emptorem, nec e-
tiam in secundum, & sic in reos conuentos
73 cum non potuerit primus in secundum
transfere plus iuris, quam ipse haberet: &
cum etiam ille secundus contractus esset
nullus ob enormissimam læsionem per su-
perius allegata, quibus addo, quod nedum
ex contractu illo nullo non videtur in con-
uentos translatum dominium, sed nec o-
74 tiam possessio, quia licet ex contractu nul-
lo transferatur possessio, l. prima, §. si vir v-
xor, ff. de acquirend. possessio. tamen illud
intelligitur, & procedit, quando intervenit
75 in l. si quando, C. vnde vi. numero 285. ubi
communem dicit, Cassane. consil. 7. nume-
ro 35. ubi quod apprehendens possessio-
nem ex titulo inualido dicitur rapere, iuri-
76 bus, & auctoritatibus ibi per eum allega-
tis; Et dato non concessio, quod esset trans-

lata possessio ex contractu nullo, non tamẽ
propterea sequitur, quominus auocari pos-
sit, & recuperari tanquam indebitẽ transla-
ta, vt dicit Crauet. consil. 248. iniustitia, cir-
ca fin. in vers. non obstat aliud dubium, vnde
iure merito potuit rei vendicatione inten-
tari per Actorem proprio, & hereditario
nomine fratris minoris primi venditoris,
cum quo rem venditam communem pro
indiuiso habebat: & quæ nulliter, & non
seruatis seruandis accedente etiam læsione
enotissima alienata fuit per iura supraci-
rata; Et si diceremus primam illam vendi-
tionem subsistere, quod tamen verum nõ
est, & sic dominium in primum emptore
translatum fuisse, adhuc tamen potuisset
Actor rei vendicatione contra reos agere
cessionario nomine hæredum ipsius primi
emptoris, & secundi venditoris, a quo im-
mediate causam habent conuenti, cum &
iste contractus esset nullus ob enormissi-
mam læsionem, ex quo ideo non potuit
dominium ab ipso secundo venditore, &
primo emptore abdicari, & in reos secun-
dos emptores transferri. Nam generaliter
78 in rei vendicatione quicunque obinet, qui
dominium ex parte sui, & possessionem,
vel detentionem ex parte aduersarii pro-
bat, officium, in rem actio, ff. de rei vendi-
cum similibus, & cuius quidem Domini ques-
tionem non possunt in dubium ponere,
nec eius exceptionem opponere conuenti
contra Actorem, siue agat proprio, & hæ-
reditario nomine primi venditoris, & sic
ex primo contractu, siue cessionario hære-
dum secundi venditoris, & primi emptor-
is, & sic ex secundo contractu, quia cum
nunc reperiantur in possessione, seu tenita
79 rei petite, præsumuntur ipsam possessio-
nem habere ex causa dictæ venditionis eis,
seu eorum Patri factæ a dicto secundo ven-
ditore, & primo emptore, qui eandem rem
& possessionem eius habuisse pater præsu-
mitur ex causa venditionis sibi factæ a pri-
mo venditore, uterum ex processu clare
constat, & præsertim ex responsionibus ipso-
rum reorum ad actoris positiones factis,
& ex testium attestacionibus, et instrumen-
tis, consequenterque ex hoc dicuntur ha-
bere causam, ius, & possessionem rei a fra-
tre actoris primi venditoris, qui eius erat
Dominus, & possessor, & a quo propterea
mediante petiona primi emptoris, & secun-
di venditoris eorum immediati auctoris
80 ius ad ipsos reos translatum fuit per ea,
quæ notant Plot. in l. si quando, C. vnde vi,
§. 5. dicam cum virgiliana Didone, nume-
8. vers. vnum perpetuo norabis, & Anchan.
q. 2. Sempronius num. 19. & seq. vers. hinc
tradit

tradit Dec. pat. secunda, vltra quod et si posset opponi talis exceptio dominij contra auctorem, ea tamen ei non obstat, cum illud probauerit, ex quo constat rem petitam fuisse per fratrem actoris eius venditorem acquisitam communi ipsius, & actoris nomine ab eo, qui eam per viam ælimi iudicialiter facti cōsecutus fuerat, vti de bonis cuiusdam eius debitoris, & postea per eum dicto communi nomine venditam ei, a quo deinde causam immediatam habuerunt rei conuēti, vt hæc patet ex dictis restium, & etiam ex instrumentis dicti ælimi, & dictæ emptionis per dictum fratrem actoris factæ, & venditionis postea per eumdem factæ Ioanni Agnesio, & ab ipso Ioanne deinde patri conuentorum, quæ quidem instrumenta fuerunt etiam a parte aduersa producta, quauis etiam non esset opus tractare de probatione Dominij, cum notissimum sit, quod si bona minorum iunt nulliter, & minus recte alienata, potest ad earum recuperationem agi etiam non probato domino, & quod plus est, non probata etiam possessione, quia potest minor in
81 libello dicere contractum nullum, & iniquum narrando causas nullitatis, & iniquitatis simul, vel diuisim, & implorare officium iudicis petendū declarari ipsum contractum nullum, & ipsum minorem in tenen ad illius obliuiantiam, requirendo etiam inuēntum condemnari illum, qui ipsa bona acquisiuit, ad ea relaxandum, & restituendum ipsi minori, seu eorum possessionem, & sic faciendo potest obtinere victoriam, nulla prout facta probatione dominij, vel possessionis, de quibus domino scilicet, & possessione nō poterit per reum opponi, & eorum questio recessit, quia in eis non secundat actor, sed solum in causis nullitatis per eum expressis. Ita est optima cautela minoribus data per Plot. in d. §. 5. numero octauo, dicto verū. vnum perpetuo nō tribis, vbi alios idem tenentes adducit, & credo pro verū. hanc fuisse intentionem. D. libellantis, & preter ex verbis petitionis colligi clarissime. Nec si agatur cessionario nomine secundi venditoris opponi potest per conuentos non competere actori actionem rei vindicationis ob iuramentum in ipso secundo contractu appositum, quia vbi adest læsio enormissima, & multum excedens dimidiam partem iusti pretij, potest venditor etiam maior contrahere
82 contrahere contractui non obstantē iuramento. Cagnol. alios referens, in l. si quis maior, numero 37. verū. fateor tamen, C. de transact. Anch. questione 68. in contractu societatis, numero 10. part. secunda, Crauet.

consilio septimo, Einimundus, numero quinto, post verū. amplius voluit Doctor. ibi, & ratio est, & consil. 192. casus ita habet, numero tertio, verū. amplius dico, Capic. decisio. 159. numero 24. allegans plures auctoritates ex quibus constat hanc esse communem Doctor. opinionem Rol. a Valle, consil. 59. reiectis, numero 25. libro primo, quod procederet, etiam si iurasset non contrahere ratione enormis, vel enormissimæ læsionis, quia tunc quoque contrahere posset non obstante tali renuntiatione iurata. Cagnol. in d. l. si quis maior, numero 38. & 39. verū. sed quid si iurasset, & in d. l. 2. in octaua questione, numero 38. verū. quando tamen, C. de rescindend. venditio. Anch. d. questione 68. numero vndecimo, Crauet. consil. 142. Claudius de Costis, numero 23. & 24. post verū. & quod arguatur dolus ibi, & adeo præsumitur dolus, & consil. 114. Ioanna, numero decimo, verū. secundo respondeo, & dicto consil. 192. casus ita habet, numero decimo, verū. non obstat, quod renuntiaverit, Marant. de ord. iud. in sexta part. princip. in titulo de appellatio numero 115. verū. Tercio quæro, Rol. d. consil. 59. numero 26. verū. facit etiam, Olsæ. Decisio. Pedemontan. 41. Antonius Corradus, numero primo, iecundo, & tertio, vbi iuraciones, & auctoritates allegando dicit hæc esse crebriorem Doctorum sententiam.

Respectu vero rescissionis contractus ex beneficii: l. 2. C. de rescindend. venditio res extra omnem difficultatem, & prorsus clara videtur, nam cum ad obtinendum in illo remedio iufficiat quilibet etiam minimæ læsio vltra dimidiam partem iusti pretij etiam in vno numero, vt tradit D. Cagnol. ibi questione 14 numero: 38. & 19. verū. sed quid si læsio, & sit probata enormissima, & in magno excessu, multo magis contractus rescindi deberet, si foret validus, arguendo a fortiori, iuxta l. qui potest inuito, & ff. de regulis iuris, & l. vnicam, in principio C. de rei vxor. action. cum simil. fateor tamen, quod si adest solum læsio enormis, & non enormissima, res est in hoc capite rescissionis valde dubia, nam si ageret actor proprio, & hereditario nomine fratris primi venditoris, etsi enormiter læsus esset, & sibi beneficium d. l. 2. competere, illud
86 tamen contra istos reos conuentos singulares, & tertios possessores intentare non posset, etiam quod contractus eorum acquisitionis laboraret eodem morbo, & vitio pariter enormis læsionis esset affectus, sicut primus, nisi primus emptor esset non soluendo, de quo non constat, prout forte
opus

opus esset pro fundamento intentionis actoris, etiam quod sit negatua iuxta tradit.
 87 per Barto. in l. in illa stipulatione. la prima numero quinto, ff. de verb. oblig. vbi scire loquitur in proprijs terminis nostris, quia tunc ex aequitate in subsidium posset contra hos secundos emptores agere, ex quo eorum acquisitio lesionem enormem, vt prima
 88 contineret, ne cum illius primi venditoris iactura locupletarentur in eo, quod deest ad iustum pretium, quod si primus emptor esset soluendo, etiam quod secundus contractus contineat lesionem, cum ab eo actione personalis possit interesse suum consequi, non potest contra secundos emptores agere, sed contra eos actionem primo emptori, eidenique secundo venditori relinquere debet secundum communem doctorum opinionem, de qua attestatur Cagno. in d. l. 2. quaestio decima, numero 113. & 114. quam sequitur Alex. consil. 91. numero octauo, libro primo, Crauet. consilio 7. sub numero 14. vers. similiter; si vero ageret cessionario nomine heredum primi emptoris, non posset obtinere, cum per iuramentum ab ipso primo emptore praestitum in contractu venditionis cesset remedium d. l. 2. vt supra fuit ostensum in rationibus
 89 dubitandi. Licet posset fortasse dici, quod non obstat iuramentum ob mortem iurantis, & absolutionem ad abundantem cautelam ab eo per actorem obtentam, & productam, sed quia interuenit in hoc secundo contractu enormissima lesio, non est dubitandum, quin ex persona primi emptoris, & cessionario nomine eius hereditum competat actio, & remedium dictae
 90 secundae, contra hos secundos emptores, non obstante iuramento ipsius primi emptoris per ea, quae superius in capite nullatenus contractus ob enormissimam lesionem allegata fuerunt.

Ad contraria responderetur, & primo dicitur non obstat dictum Barto. Ioan. de Anan. & Marfil. quia loquuntur praefati Doctores, quando quis esset deputatus, & communiter, ac a publico approbatus in aliquo
 91 actu, puta in Mercantia a collegio mercatorum, quia tunc vetum est, quod tales minores approbati non possunt petere restitutionem in integrum in illo actu, quia eam petendo viderentur propriam allegare turpitudinem, secus autem in alijs actibus differentibus, quia cum in illis non essent approbati, etiam quod in alijs essent approbati, possent restitutionem petere, vnde non conuenienter allegata in contrarium casui nostro, quia non erat Baptista venditor a publico deputatus, & approbatus ad emen-

dum, & vendendum immobilia; Nec refert, quod esset propere maiorem aetatem, & ex aspectu maior videretur, quia cum in effectum esset minor, non valuit alienatio, nec
 92 valuisse etiam quod vigesimum quintum annum tetigisset, modo non impleuisset, quia satis est, quod sit minor ad invalidandum alienationem immobilium per eum factam, facit l. 3. filia petijt, §. alumnus, ff. ad Senatusconsult. Trebellian. vbi petenti
 93 ad vigesimum annum ille dici non potest, qui vigesimum annum non compleuit, facit etiam, §. primo, institut. de curat. vbi quod licet quis sit pubes, tamen indiget cu
 94 ratore, vique ad vigesimum quintum annum completum, quia ante illud tempus dicitur ejus aetatis, in qua sua negotia tueri non potest, & in proprijs terminis est text. in l. tertia, §. minorem cum glo. ff. de mino. vbi quod ad validitatem contractus cum
 95 minore facti requiritur, quod vigesimum quintum annum compleuerit, adeo quod non sufficiat eum tetigisse vltimam diem
 96 anni vigintiquinque, immo & fauore minoris, si sit natus in anno bissextili, ille dies additus habetur pro nullo, nec computatur pro vno die ad praedictum ipsius minoris, idem etiam habetur per glo. & Ang. in §. praeterea testamentum, institutio, quibus non est permixtum fac. rest. & in hac re
 98 de momento ad momentum computatur tempus aetatis, vt in dictis locis habetur, facit Iurael. in tractat. de legibus conu
 99 bialib. glo. 8. numero 155. vbi quod quando defectus est in substantia, seu in causa
 100 efficiente, id est in eo, qui actum gerit, nihil operatur communis opinio, & existimatio per quod etiam cessat difficultas, l. si quis Patremfamilias, ff. ad Senatusconsult. Macedon. quia quicquid sit in mutuo, in alienatione requiritur veritas, quod scilicet non alias possint immobilia liberè alienari, quam per eum, qui perfectè sit aetatis, nec est satis, quod videatur, & reputetur maior. Nec ratihabitiones allegare in contrarium videntur officere actori, quia laborant eodem morbo, quo ipse venditionis contra
 101 est effectus, cum tunc temporis esset minor D. Agens, & in eis non sint seruatae solemnitates requisitae a iure communi, & municipalipraeterea ex actu facto per actorem procuratorio nomine eius cessionarij non potest aliquod praedictum sibi impingi, vt ex eo contractum venditionis comprobasse dicatur, quia cum hoc alieno & non proprio nomine, & vt alius, & non
 102 vt ipse fecerit, sibi in aliquo non nocuit, l. Caius, ff. de pignor. action. vbi qui fuit praesens testamento creditoris, & se subscripsit tanquam

tanquam testis, non videtur approbare contenta in testamento, & facere, sibi præiudicium in iure suo, quia tunc habetur, ut alia persona, & non ut ipse, Gabriel. tit. de rerum alienat. conclusio. secunda, numero secundo, in prima ampliatur. facit l. cum quædam mulier, C. de admin. tutor. ubi tutor, vel curator non præiudicat sibi, ut priuato, imo
104 ius suum illatum, & immutatum post depositum officium referuatur, Gabriel. d. conclusio. 2. numero 17. in sexta ampliatur. ad idem est text. in l. aduersus, §. tutores, ff. de inofficioso testamento. ubi tutor agens de inofficioso testamento nomine pupilli non
105 est indignus legato sibi relicto, & in l. filius, eodem titulo, ubi qui non proprio, sed alieno nomine egit de inofficioso testamento, & succubuit, non perdit sibi relictum, sic etiam videmus, quod si iudex habet scientiam alicuius facti, ut homo, & priuatus, &
106 aliter habet ex processu tunc est alia persona, & debet iudicare, ut iudex, hoc est secundum allegata, & probata, & non secundum propriam conscientiam, Archid. in c. 2. de re iud. lib. 6. in verbo iustitiam. Docto. in l. 1. C. ut quæ def. aduoc. part. iud. sup. pulcre Afflict. in tractat. de iure prothom. ubi prædicta omnia ad hoc propositum allegata ponit in §. 2. numero 13. post versic. subsequenter queritur, ideoque si iudicando rem suam propriam vni ex litigatoribus adiudicaret, sibi non præiudicaret, ut per Gabriel. ubi supra, numero 20. in nona ampliatur. facit ad hoc decisio Capyc. 52. in causa hæredum ad fin. ubi quod confessio, seu
107 depositio alicuius examinari tanquam testis in vno iudicio, non nocet ei tanquam parti, seu principali in alio iudicio, quod est notandum; Aduertendum tamen est quod si quis facit aliquem actum non nomine proprio, sed alieno, & sic non ut ipse, sed ut alia persona, potest postea ei contravenire
108 nomine proprio, & sic ut ipse, & ita procedunt dicta hoc meo consilio: sed si facit actum nomine proprio, & ut ipse, non potest postea ei contravenire alieno nomine; & vti alia persona, ista est doctrina Castr. in l. si non sortem, §. si filiusfam. numero 1. ff. de cond. indeb. & ibi idem colligitur ex l. afflicte non tam clare sub §. adeo, num. 3. ad fin. videatur etiam in hoc proposito Socin. consil. 43. numero 19. 20. libro quarto,
109 ubi distinguit, & loquitur in consentiente alienationi rei sibi debite. Ad idem est text. in l. inter officium, ff. de rei vend. ubi sententia lata contra clientulum in reali
110 non nocet aduocato, ad quem res pertinet etiam scienti secundum Barto. ibi tempore agitati iudicii, Gabr. loco citato, nu. & seq.

& nu. 13. & seq. in 3. & 4. ampliationib. Et quandoque licet alicui tanquam alii, quod
111 sibi, ut ipsi non licet. l. si paterfamil. §. qui duos, & ibi gl. & Bar. ff. de adoption. facit cum inter vniuersas, in fin. cum glo. fina. de electio. ubi quando quis exercet duplex
112 officium Regis, scilicet & Pontificis, si consentit ut Rex, non dicitur confirmare, ut Papa, sed debet etiam consensum præstare, ut Papa, & sic duplex exigitur consensus ad hoc etiam facit cap. cum inter Canonicos, cum glo. in verbo confirmauit, eodem titulo, ubi Archiepiscopus, ad quem spectat
113 confirmatio electionis Episcopi, si eligit ipsum Episcopum vti arbitrer ex commisso, non dicitur eligendo confirmare, immo potest electionem recusare probato delicto electi, non obstant quod propriam electionem, quis non possit oppugnare, quia electionem fecit, ut arbitrer, & tanquam Archiepiscopus confirmat, unde tanquam alius eligit. & tanquam alius confirmat, & ideo per electionem non sibi præiudicat in confirmationem; Est tamen argumentum in contrarium in officio voluntaria
114 aduocationis, vel procuratoris, in l. si in principio, ff. de inofficioso testamento. ubi exheredatus in testamento Patris, si præstat patrocinium, vel procuratorem legatario petenti legatum, approbat testamentum, & contra illud querelam opponere amplius non potest, & ibi hoc not. pro re mirabili Barto. & Bald. glo. fina. in d. l. cum quædam mulier, C. de admin. tutor. sed hoc esse speciale in querela testamenti, quæ est
115 odiosa, dicit glo. in d. l. fina. idem tradit Gabriel. d. conclusio. 2. numero 11. versic. tertio limita. & est optimum dictum, quia alias esset in contrarium d. l. inter officium ff. de rei vend. cum alijs alleg. per glo. in d. l. cum quædam, & ideo dicit Salycet in d. l. cum quædam mulier, sub numero primo, quod iudex sibi non præiudicat sententiam
116 do inter duos super re, quæ ad ipsum spectat. & dictum etiam fuit supra, Roma. autem in d. l. fina. lecta cum l. si suspecta, in fi.
117 aliter concordat d. l. fin. cum dicta l. inter officium, quod d. l. si loquitur, quando Aduocatus, vel Procurator sciebat se habere interesse in eadem causa, d. l. inter officium vero, quando ignorabat, sed Barto. videtur dicere, quod id sit in d. l. fin. quia solus consensus sufficit ad approbandum testamentum, at in d. l. inter officium contrarium disponitur, quia solus consensus non sufficit ad amissionem domini, ita Barto. in d. l. inter officium, sequitur Gabriel. ubi supra, numero 10. versic. secundo limita, facit rext. in l. qui cum naturaliter, §. si patroni, ff. de bonis

bonis liberto. vbi filius patroni præstans ad
 119 uocationem accusatoris liberti, non repel-
 litur ab eius bonis, licet accusandus repelle-
 retur & ibi glol. se remittit ad solutionem
 contrarij, vt in d.l. fina. Et licet cessio de pre-
 tio rei venditæ fuerit facta tempore, quo
 actor erat veniam consecutus, licet esset
 minor, & in ea etiam interuenerit Iudicis
 Decretum, tamen ex hoc non potest dici,
 quod ratificatio exinde proueniens fuerit
 firma, quoniam ad validitatem alienatio-
 nis bonorum immobilium minoris, qui
 120 veniam gratis sit consecutus, non suffi-
 cit decretum, sed requiruntur omnes solem-
 nitates, quæ requirentur, si ei venia æta-
 tis non esset concessa, & in hoc similis est
 omnium minorum conditio, vt ait tex. in
 l. 3. C. de ijs, qui ven. ætat. impetr. & vi-
 detur probari in l. si quando in principio
 C. si maior fact. alienat. fact. fin. decret.
 rat. habue. lib. 5. si rectè consideretur, sicut
 enim non potuisset ipsam rem venditam
 sine debitis solemnitatibus alienare, ita nec
 alienationem iam factam licet nulliter rati-
 ficare, neque etiam aliquo modo illi con-
 sentire, cum ex tali consensu seu ratifica-
 121 tione idem effectus resularet, qui ex ip-
 samet venditione resulat iuxta trad. per
 Dec. & Cagnol. in l. aliud est vendere ff.
 de reg. iur. & est tex. in l. si ad resoluendū
 ff. de præd. & alijs reb. minor. Præterea
 non potest quicquam operari decretum
 respectu ratificationis, quia non fuit appo-
 situm, nisi super cessione, quo casu nun-
 122 potest extendi ad ratificationem pte
 ea, quæ itaum proxime dicam; Nec iu-
 ramentum appositum in ipsa cessione o-
 peratur quicquam super confirmatione
 venditionis, de qua non agebatur inter cō-
 trahentes, nec agi poterat, quia nihil ad cō-
 fessionarium spectabat de confirmatione,
 cum non haberet in ea interesse, sed solum
 123 validabitur cessione ipsam super qua fuit
 præstitum, cum enim non fuerit iuramentum
 super ratihabitione contractus venditio-
 nis, nec de ea ageretur, neque etiam cogi-
 taretur, absurdum esset dicere ipsum iu-
 ramentum ad eam extendi, cum actus gen-
 tium non debeant operari ultra eorum in-
 tentionem l. non omnis ff. si cert. perat. &
 iuramentum regulatur secundum naturā
 124 contractus, super quo apponitur leg. fin.
 C. de nō num. pec. faciunt optimè ad pro-
 positum tradita per Ofas. decis. pedem. 41.
 Ant. Corrad. in secundo dubio præsertim
 nu. 4. & valde ad propositum feruit Corn.
 in d.l. in fin. C. si maior fact. rat. habuer.
 lib. 3. vbi quod ex actu facto ad aliū finē, &
 125 ad diuerſam causam per maiorem super

actu nulliter in minori ætate confectus, non
 potest illius induci ratificatio, & est lectu-
 ra super l. 2. d. tit. lecta cum d.l. prima imo
 dicit pulcrè gl. fi. in d.l. 1. quod si maior fa-
 ctus facit actum venientem in consequen-
 tia prioris actus in minori ætate celebrati,
 non inducitur ex hoc approbatio illius 2.
 126 etus per l. 3. §. i. cio ff. de minor. vbi mi-
 nor, qui hæreditatem sibi delatam accepta
 uit, & maior factus nomina debitorum
 exegit, potest nihilominus in integrum
 aduersus aditionem restitui, & ratio est se-
 cundum Corn. vbi supra, quia illa ratifica-
 tio facta est in maiori ætate ex quadam ne-
 cessitate actus præambuli gessi in minori,
 127 & ideo non tollit restitutionem, quia nō
 videtur maior ratificasse, sed potius ex alia
 causa exegisse, puta quia tenebatur de peri-
 culo nominum nec agens de intellectu d.
 §. Scio, dissentire videretur. Simoncel. in tra-
 ctat. de decret. lib. 3. tit. 9. inspecti. prima.
 num. 7. & ex hoc tollitur contrarium l. 1.
 & 2. C. si maior fact. rat. habuer. lib. 2. quia
 128 cum non valuerint ratificationes prædi-
 ctæ, non præstant impedimentum, nec ob-
 stant, quin possit contractus antea factus
 improbari. Vltimus dicit. tit. si maior fact.
 rat. haber. li. 2. procedit, quando actus per
 minorem factus postea, per ipsam maiore
 129 factum expresse verbis, aut factis fuit rati-
 ficatus, quia tunc uerum est, quod non
 potest amplius ab eo improbari, & ita il-
 lum titulum intelligunt Doctores, et ita et-
 iam loquuntur allegatæ autoritates, se-
 cus autem si à minore, sit facta ratificatio,
 & præsertim nulliter, & eodem iuris, quo
 contractus, affecta, quia tunc uti nulla nō
 attenditur. Præterea vbi in contractu mi-
 noris interuenit dolo, non potest ipse con-
 tractus postea per eum etiam maiorem fa-
 130 ctum expresse ratificari, vt in terminis
 concludit Rom. in d. conf. 54. sub num. 3.
 vers. contrarium puto verius, vbi propriè
 loquitur in dolo, quæ arguebatur ex nō ser-
 uatis iuris, et statutorum solemnitatibus in
 alienatione immobilium minoris, & ex lē-
 sione enormi in ipso contractu existente,
 prout etiam arguitur in casu præfenti per
 iurapdicta, & dicit de hoc esse casum ex-
 pressum in d.l. 1. iuncta gl. cap. si mai. fact.
 rat. hab. lib. 2. idem post Romanum respō-
 dit Barb. conf. 41. col. 7. libr. 1. & conf. 70.
 col. 3. & 4. libr. 3. volens non attendi ratifi-
 cationem à maiore expresse factam aliena-
 131 tionis tempore minoris ætatis celebratæ,
 quando acquirens in dolo uersatus fuerat
 in non seruando solemnitates requisitas in
 similibus contractibus minorum, & in læ-
 dendo enormiter minorem in iusto pre-
 E c tio,

rio, idem etiam, quod non possit per maiorem expresse ratificari contractus in minori etate factus cum dolo aduersarij tenet Menoch. de recuper. possell. in 15. remed. numero 132. vericulo declaratur nunc primum, & numero 177. vericulo declaratur secundo ad hoc citans d. leg. prima, cum gl. & licet postea d. numero 132. & 135. & nu. 178. dicat d. leg. & gl. & dictam conclusionem esse intelligendam in dolo vero, non autem in presumpto, vt etiam voluit paulo inferius numero 181. inferens propterea male de iure respondisse Roman. & Barbat. in citatis consilijs, & alios eos secutos, ex quo dolus, qui in eorum casibus interuenierat eo modo, quo supra declaratus fuit, erat presumptus & non verus, vt ipse probat numero 179. tamen non est recedendum ab opinione dictorum Doctorum ob
133 nouam sententiam Menoch. & maxime quia fundamentum eius, per quod in dicta sententiam videretur inclinare, non est iudicio meo multum efficax, nam posito milites, quod d. leg. prima, cum gl. esset intelligenda in dolo vero, & non presumpto, tamen procederet vbique adesset latio enormissima, & multum excessiua vltra dimidiam partem iusti pretij, vt in casu presenti, quia tunc secundum communem Doctorum opinionem dolus talis re ipsa
134 interueniens dicitur esse ex proposito, & sic verus dolus, immo, & manifestus secundum Grammat. decii. 76. numero 11. ad fin. vel saltem equiparatur dolo ex proposito, & sic vt verus dolus, & non presumptus consideratur, vt supra probatum fuit, solū
135 igitur, si vera est opinio Menoch. haberet locum, quando latio non enormissima, sed solum enormis esset, & talis, quæ non faceret dolum illum presumptum æquiparari dolo ex proposito, & vero, vltra quod vt dixi, est tenenda opinio Romani, & sequacium intelligentium d. leg. prima, cum gl. etiam in dolo presumpto, vt etiam facit Curt. iun. cons. 50. numero seprimo, & octauo relatus ab ipso Menoch. sub dicto numero 135. ob quem dicunt impediri ratificationem expressam à maiore fieri de contractu tali dolo presumpto initio tempore minoris ætatis, quod de plano videtur procedere, quando ipse maior ratificans ignorauit talem dolum in contractu in mi
136 nori etate per eum celebrato interuenisse, prout præsumitur in dubio, & de quo etiam eius iuramento standum esset, vt de consistente in animo, quia tunc verum est non obesse ratificationem, nec valere, secus autem si dolum ipsum sciuisset ratificans
137 quia tunc à sciente potuisset remitti, vt

dicat Roman. in dicto consilio quinquagesimo quarto, sub nume. tertio, in dicto vericulo contrarium puto verius, & clarius gl. in verbo dolo in dicta lege prima. C. si mai. fact. rat. hab. libro secundo, quam ibi sequitur punctualiter Corn. post princip. vericulo in glo. prima, in fin. quod quidem optimè congruit proposito nostro, quia cum venditio fuerit facta à fratre actoris de re communi pro diuiso abiente, & ignorante actore, & sine aliquo eius mandato, etiam quod, & pro eius parte pro diuiso facta fuerit, tamen cum in ea non interuenierit, multo facilius præsumitur ignorasse lationem, & dolum re ipsa in ea commissum; Et per hæc aliud quoque tollitur contrarium ratificationis tace prouenientis ex taciturnitate rām Baptiste venditoris, quam ipsius Actoris per quinquennium, & longius tempus post vniuique legitimi
138 mam ætatem annorum 25. etiam quod statum loci pronuntiaret quem maior post 10. annos, & non procedit in materia alienationis, sed in alijs terminis. Simon cel. de decret. libro tertio, titulo octauo inspect. tertia, numero 24. & seq. & tit. nono, inspect. secunda, numero vnde decimo, & seq. vbi de magis communi & veriori opinione testatur secundum terminos l. fin. C. si mai. fact. alien. fact. sen. decre. rat. hab. libro quinto, quia quando in alienatione per minorem facta interuenit dolus aduersarij,
139 non potest talis contractus ex cursu temporis in maiori etate confirmari, vt censuit Menoch. in loco citato in dicto versic. declaratur, 2. nu. 177. & 178. Si enim non potest talis confirmatio fieri expresse per supra notata, multo minus tacite, vt arguuntur Docto. in locis per ipsum Menoch. allegatis, qui enim non potest aliquid facere cum magis fortè, multo minus poterit cum minus fortè, & licet in d. leg. fin. & in toto illo timo nulla fiat mentio de dolo, tamen hoc nihil refert, quia perinde est ac
140 si fieret, cum in omni, & quacunque dispositione semper intelligatur exceptus, vt bene aduertit ipse Menoch. per tex. in leg. creditor §. Lucius, ff. mand. & est alius tex. in leg. si pater. ff. de ijs, quæ in frau. cred. & quod d. l. fin. non procedat, quando in contractu interuenit dolus, habetur per Simo
141 cel. in tract. de decret. libro tertio, titulo 9. inspect. 2. casu 2. nume. trigesimo secundo, vericulo declaratur, tertio, vbi ex aliorum mente dicit esse communem opinionem, & subdit numero trigesimo tertio, hoc procedere in dolo presumpto ex nobis seruati
142 tia solemnitarum statuti, vel ex latione secundum aliquos: sed ipse postea num. 34. versic.

verfic. contrarium tamen, dicit verio-
 rem esse opinionem contrariam, quod immo
 stante dolo præsumptio procedat d.l.fin. &
 143 opinio aliorum locum habeat stante do-
 lo vero, & certè d.l. fin. loquitur stante do-
 lo præsumptio, cum ibi esset omnisim de-
 cretum, ex qua omissione dolus præsu-
 mitur, vt bene ponderat Simoncel. d. num.
 34. & cum hac opinione etiam transire vi-
 detur Gabr. d. consilio decimotertio, sub
 numero vigesimoprimo, in fin. & numero
 vigesimosecundo, & dicit hoc esse verius,
 idem tenet Borgn. de tutor. & curator.
 sub numero 146. ad fin. & dicit idem num.
 149. quod mala fides non impedit hanc ra-
 144 tificationem, licet impediat præscrip-
 tionem, quia ista ratificatio est ipso iure cursu
 temporis inducitur a lege, facit, quod non idè
 Borgn. vbi supra num. 158. quod in actu in
 ducto à lege præter hominis voluntatem
 145 non est opus aliqua solemnitate statuta-
 ria vel legali, & ita etiam videtur tenere
 Bald. consil. quadagesimoquinto, in princ.
 libro secundo, & idem vult Menoch. loco
 citato, inquit quod supra dictum est in-
 telligi de vero, & non præsumpto dolo, in-
 fertur propterea num. 180. malè respon-
 146 disse Curt. iun. in consilio per eum citato
 dicentem alienationem à minore factam
 non seruatis statutariis solemnitatibus nõ
 posse confirmari à maiore facto ex solo tem-
 poris cursu iuxta dispositionem d.l. fin. cū
 in eo contractu adesset dolus præsumptus
 ex defectu ipsarum solemnitatum necessa-
 rio requisitarum, & num. 181. malè quo-
 que sensisse Ruin. in consil. per eum allega-
 to respondentem donationem à minore fa-
 ctam non ratificari post legitimam ætatem
 ex solo temporis cursu, si fuerit d. l. sola, in-
 telligendo de dolo præsumpto; sed quando
 præmissa aliquod dubium haberent, dici-
 tur, quod quando contractus redditur nul-
 lus ratione certæ formæ, vel solemnitatis
 147 non seruatur sed omittitur, regulariter ta-
 lis contractus non conualefcit consensu
 superueniente ex taciturnitate per tractum
 temporis l. quod ab initio, & l. quæ ab in-
 itio, ff. de reg. iur. gl. ord. & fin. in cap. quam
 sit de elect. in sexto, Innoc. incipit. dudum
 extra de rebus ecclæs. non alienand. & in c.
 prudentiam extra de offic. deleg. Cyn. in l.
 cum antea, C. de Arbitr. Præterea disposi-
 tio d.l. fin. procedit solum quando contra-
 ctus cum minore celebratus esset nullus
 148 ex defectu tantum decreti Iudicis non in-
 terpositi, quia tunc bene verum est, quod
 post legitimam ætatem ex taciturnitate
 per quinquennium inducitur tacita, & præ-
 sumpta rati habitio, contra quam amplius

veniri non potest: secus autem si nullitas
 procederet ex defectu aliarum solemnita-
 tum in contractibus minorum requisita-
 rum, quia tunc non procederet dispositio
 d.l. fin. nec intelligeretur facta aliqua tacita
 ratificatio ex cursu quinquennii in ætate
 perfecta cum silentio, vt est de mente gloss.
 ibi cum qua videntur transire Barto. Bald.
 & Salyc. prout eos declarat eandem tenen-
 tiam amplectendo Corn. consil. 107. colum.
 secunda, littera F libro tertio, quem sequi
 videtur Capic. decif. 92. in causa nobilis lo-
 annis numero secundo, quæ quidem opi-
 nio receptior est apud Docto. vt dicit Cor.
 quam sententiam tenent etiam alij relati
 per Gabr. consilio decimotertio, numero
 21. libro primo, & per Simoncel. de Decre.
 libro tertio, titulo nono, in specul. secunda ca-
 su 2. numero 24. verfic. Declaratur modo 3
 149 Menoch. tamen in d. 15. remed. verficul.
 secundum caput quæstionis nostræ nume.
 140. & quamplur. seq. ex multis Corn. im-
 probat, volens generaliter d. leg. procedere
 in omni nullitate procedente ex omissione
 cuiusvis solemnitatis requisitæ in con-
 tractibus minorum, quam opinionem me-
 liorem, veriolem, & communiorem dicit
 Simoncel. vbi supra num. 25. & 26. verfic.
 contrarium tamen, cum qua etiam tran-
 seunt Grat. respon. 47. in fin. nume. 28. lib.
 primo, Corn. consilio 36. numero 22. 23.
 libro secundo, Bellon. consil. 18. numero 16.
 in fin. & num. 17. Cacher. decif. pedemont.
 177. numero 13. & Borgn. de tutor. & cu-
 rar. num. 146. dicens esse meliorem, nec di-
 sentit Bald. consilio quadagesimoquinto,
 libro secundo; sed & si centeretur ex cursu
 temporis tacite ratificata dicta venditio,
 nõ tamen per hoc caderet à victoria actor,
 quia vt supra ostensum fuit, laborabat ven-
 ditio duplici nullitatis vitio ex capite scilicet
 non adhibitarum solemnitatum, & læ-
 sionis enormissimæ, vnde & si sublata esset
 ex lapsu temporis nullitatis causa resultans
 ex omissione solemnitatum vigore d. leg.
 final. intelligendo eam iuxta opinionem
 Menoch. tamè subiaceret adhuc vitio nul-
 litatis ex læsione, quod non censetur subla-
 150 tum ex d.l. final. cum tale læsionis benefi-
 cium concedatur etiam maiori, vt tradit
 Menoch. in loco allegato numero 184. ver-
 ficulo declarantur quarto, quem sequutus
 est Simoncel. d. casu secundo numero 44.
 verficulo septimo declaratur, dicens post
 multos per eum alleg. quod quando con-
 trarius laborat duplici vitio nullitatis scilicet
 & læsionis, sublata nullitate ex cursu
 151 temporis, non intelligitur sublata causa
 læsionis, nec habet locum d. leg. fin. licet vt

adii non procedat in casu presenti d. leg. si.
cum venditio sit nulla ex alio quam ex de-
creti omissione; Nec vim faciunt deducta
ex Afflicto & Pari. respectu ratificationis
expressæ post venditionem ex intervallo fa-
ctæ, ex qua videatur cessare allegatio nulli-
tatis ex quacunque causa, etiam ex defe-
ctu consensus ob dolum ex proposito com-
missum in venditione, cum cesset dolus in
ipsa ratihabitione, quia loquuntur in ratifi-
catione expressa actus ex intervallo secuta
per alium actum verbis declaratum, quia
tunc etiam quod primus contractus esset
nullus etiam ex defectu consensus ob dolum
ex proposito commissum, si tamen sequa-
tur ratificatio ex intervallo per alium con-
tractum, & absit dolus in ea, convalidatur
ex eo, quod per ratificationem accedit con-
sensus, & dolus præteritus in primo contra-
ctu commissus remittitur per ultimum ra-
tihabitionis contractum, quæ res non con-
gruit casui presenti, in quo non adest ali-
qua expressa ratificatio venditionis per in-
strumentum aliquod, cum ea solum argua-
tur facta ex facto & actibus supra nomina-
tis: præterea est nulla ipsa ratificatio, ut di-
ctum est, immo, & in ea dolus arguitur, ex
quo fuit facta à minore non servatis debi-
tis solemnitatibus, & sic cessat obiectum;
Nec est verum, quod sit ratificatio expres-
sa geminata, immo si quæ adest, est solum
simplex, nam ex receptione pretij cessi rei
153 venditæ à debitore cesso, & liberatione
inde secuta procuratorio nomine cessiona-
rij quicquam non infertur ad ratificationem
ipsius venditionis ut supra adnotavi. solum
ergo considerari potest rarihabito ob ces-
sionem de pretio factam per actorem illi
cuius postea procuratorio nomine illud ex-
egit, & quietationem fecit, & sic tollitur
obiectum, leg. Ballista, ff. ad Trebellia. vna
cum notatis per Euerar. & Rol. cuius etiã
dicto responsio patet ex supradictis, quia
loquitur Rol. in ratificatione expressa per
alium contractum, ultra quod & si esset ge-
minata rarihabito, ea tamen non officeret
actori, cum vtraque sit invalida ob mino-
rem æratem ratum habentis, vt etiam su-
pra fuit dictum, per quod videtur cessare
omnis difficultas tam respectu dicti Afflic-
ti, quam Paris. & d. leg. Ballista, & notato-
rum per Euer. & Rolan. Non obstat etiam
154 obiectum paupertatis testium actoris,
quia licet in his terminis ille dicatur testis
pauper, qui non habet tantum in bonis,
quantum importat causa, super qua testi-
ficatur, vt per Felyn. in cap. si qui numero
octauo, versiculo glo. fin. de testib. & latius
per las. in auth. præterea nume. 27. versic.

glo. in verbo locuples, C. vnde vir, & vxor.
& per Soc. in tract. reg. fall. reg. 289. in ver-
bo pauper in tertia fallen. post glo. in auth.
de hæredit. & falcid. in §. si vero absint in
verbo substantiam, quam ibi commendat
Doctores, & vti singularem bene notandã
& menti tenendam dicit Socin. in loco al-
leg. tamen sola paupertas non repellit testem
155 à testimonio, vt latè docet las. in d. auth.
præterea in d. versic. glo. in verbo locuples,
immo pauperes admittuntur ad testimo-
nium tam in Civilibus, quam in Crimina-
libus, & sunt idonei vt diuites, si sint hone-
stæ personæ Felyn. in d. cap. si qui numero
octauo d. versic. glo. fin. de testib. & est opi-
nio gloss. in leg. tertia, in princip. in verbo.
agens, ff. eod. tit. & habetur per Soc. in dist.
reg. 289. in reg. & in secunda, & tertia fall.
& per Alex. conf. 176. visis narratis nume-
ro quarto, versic. tertius testis, volum. septi-
mo, vbi distinguit, & dicit, quod si pauper
156 incidit in paupertatem vitio suo, non est
idoneus testis, quia non solum rerum, sed
& famæ suæ prodigus est, vnde repellitur à
testimonio, leg. vitiosus in se, præsumitur
vitiosus multo magis in alios: si verò sine
vitio suo, si sit bonæ famæ, est testis ido-
neus; si verò malæ, secus, quia repellitur à
testimonio; si verò nullius scilicet neque
bonæ, neque malæ, admittebatur ad testimo-
nium, sed minus ei credetur, & eandem di-
stinctionem, licet de Alex. mentionem nõ
faciat, ponit Socin. in d. tertia fall. & fuit di-
ctum Baldi in d. ca. si quid de testib. & idem
esset iudicio meo dicendum in eo, qui sem-
per & vique ab initio natiuitatis fuisset pau-
per, & miserabilis, quia tunc quoque con-
sideranda esset eius fama iuxta prædictam
distinctionem, & ideo cum testes actoris
sint honestæ conuersationis, & bonæ famæ,
& ferè omnes testes reorum ad reprobandum
examinati fatentur, opprimè probant,
vltra quod non fuit concludenter probata
157 ipsorum testium paupertas tempore lasi
testimonij per eos, prout opus erat, nec pro-
sunt acta excussionum nonnullorum ex
ipsis, quia satis ante fuerunt facta, & potue-
runt postea multa acquisiuisse, & non est
atrendendum tempus excussionum, sed la-
ti testimonij, nec bene concludunt testes
recepti ad probationem, quod nihil in bo-
nis habeant testes actoris, quia ad hanc ne-
gatiuam probandam debebant dicere, quod
nihil habebant in bonis, nec habere pore-
rant, quin ipsi tanquam noti & vicini sci-
158 rent, quod nec fuit articulatum, vt per
gl. in auth. de hæred. & falcid. in §. si vero
non absint in verbo, & vidisse, & in l. 1. §.
interdictio, ff. de iur. actiue priuæ. & in

terminis traditur per Roman. d. conf. 145. ad fin. sub num. 9. versic. & si dicitur, ubi loquitur in rebus probantibus vergentiam ad inopiam, & ait, quod debent ad probandam eam deponere non extrare alia bona, quam articulata, nec extrare posse, quin ipsi vri noti, & vicini scirent, & notitiam haberent; Accedat, quod omnes exceptis primo, & tercio deponunt vel de eorum credulitate, vel de auditu alieno, & omnes indifferenter fateantur eos posse habere bona, 159 quod ipsi nesciant, & sic nihil probant, vt de primo est tex. in l. restitutum cum gloss. C. de testib. & de secundo in l. non hoc C. vnde cognat. & in l. neque naturales. C. de probat. & habetur passim per Docto. Non nocet etiam Auctori, quod eius testes deponerent de valore rei tempore venditionis non probent, cum deponant de tempore, quo erant minores, & talis etatis, in qua in eos non concurrebat inditum discernendi pretium commune rerum immobilium, quia & si nonnulli sint, qui hoc vitio fortè laborant, tamen multi sunt, qui hoc morbo careant, & qui solum de per se ad probationem sufficiunt, & si erant minores 25. annis, erant tamen ad æstimandum immobilia habiles, videmus etenim quotidie per experientiam Iuvenes excedentes ætatem pupillatæ multum expertos, & sagaces in similibus esse, & in terminis, quod minores 25. annis possint habere scientiam veri valoris bonorum immobilium, probatur ex notat. per Crau. 160 conf. 142. Claudius numero 24. versicul. & si præmissa procedant, ubi quod minori læso excessuè ultra dimidiam partem iusti pretij rei venditæ succurritur, non obstante quod sciuerit ipsam valorem rei, ex quo patet talem scientiam in minorem cadere posse; Et licet aliqui ex dictis rebus actoris de rei pretio tempore contractus deponentibus non recordentur de eius in dicto tempore fructibus, tamen non sequitur, quin ipsum pretium probent, cum sit simul hæc duo, quod recordentur de pretio, & non de fructibus, de quibus & si eo temporis notitiam haberent, de præsentibus tamen non habeant, quod est verisimile, 161 cum sint transacti 24. anni, & à iure inducatur obligatio etiam in facto proprio, quod est plus, ex cursu decem annorum l. peregr. ff. de acquir. possess. Bar. in leg. qui fundum, §. seruus meus, ff. pro empr. glo. Bart. Angel. & las. in l. 1. C. de ser. fugit. las. in l. 2. §. ex contrariis, num. 52. ff. de verbo. oblig. Plot. inter consil. crim. diuers. consil. 110. in causa Comitissæ Francisci de Ploris

num. 10. versic. tertio, quia volum. primo, ubi ideo inferit. testem deponentem de die 161 in aliquo negotio probando suspensum esse de falso, quando lapsus est decennium: & quamvis dicti testes non probarent, tamen adsunt plures alij, & de pretio, & de fructibus dicti temporis optime deponentes, & quorum sola dicta iussicerent actori. Nec est magis illud rebus reorum vt ditionibus, quam rebus actoris pau. 164 perioribus ex not. per Crau. d. conf. 6. nu. 29. quia quando pauperes vt bonæ famę, sunt idonei vt diuites, vt ex supranotatis patet. Nec verum est testes reorum deponere magis verisimilia, quam testes actoris quod ad pretium rei venditę tempore contractus ob æstimum ante ipsam venditionem factum, quia dicitur ex dicto æstimo 165 non argui iustum, & commune pretium rei venditę, quia cum fuerit factum per quamplurimos annos ante venditionem, non probat etiam præsumptiue eius valorem tempore ipsius venditionis per text. in l. 1. §. Diui fratres ibi: & iusta pretia non ex præterita emptione, sed ex præsentis estimatione constitui, ff. de iur. filij, & in l. ad rescindendam ibi non sufficit, quod magno pretio fundum comparatum minoris distractum esse commemoras, C. de rescind. vend. Augentur enim pretia prædiorum ex bona, & minuuntur ex mala possessoris 166 cultura, vt ait ibi glo. per d. §. Diui fratres, ubi hoc est expressum, varianturque ex re. 167 pore l. pretia reorum, §. nonnullam, ff. ad l. Falcid. & ideo non bene inferitur, res vno tempore tantum valuit, ergo, & alio pariter. Et in terminis, quod instrumenta producta ad probandum valorem rei venditę non probent illum, si sint facta diuersis temporibus, tenet Alex. conf. 54. num. quinto, 168 versic. non obstant libro sexto: Et dicta per Cagnol. possent procedere, quando adessent plura eiudem rei Instrumenta de proximo, & circa ferè idem tempus facta, & in pretio non multum diuersa, immo concordantia; Per hoc quo etiam cessat, quod dicebatur esse standum magis dicto Testium reorum, quam actoris, cum ex dicto æstimo adesset pro ipsis præsumptio, & coniectura, quod iuste deposuissent de pretio ex causa dicti æstimi, quo arguebatur valor rei venditę, quia nihil facit æstimum ad fauorem reorum, nec adiuuat depositiones eorum testium, cum sit diuersio tempore, & satis ante factum per præmissa. Vt ita quod non est idem pretium æstimi cum pretio venditionum, sed differens: stante igitur legitima læsionis probatione ex testibus actoris, dicitur non refragari actori ratificationem

tionem per eum cum iuramento factam, & hoc in euentum, quod dici posset iuramentum cessionis trahi ad ratihabitionem, quod est falsum, si agat proprio, & hereditario nomine Baptiste fratris venditoris, quia illa ei non nocet, nec iuramentum quicquam facit ad fauorem reorum per ea, quae lae supradicta sunt: ultra quod iuramentum minoris prout erat actor tempore allegatę
 169 ratificationis, non excludit eum à beneficio d. leg. secundę, C. de rescind. vendit. vt per Cagnol. ibi in 9. quęstione per totum illius discursum num. 103. & quamplur. sequent. Crauet. conf. 142. Claudius, nu. 28. versic. Secundo respondeo, & consil. 192. casus ita habet. numero secundo, versicul. hoc ita præmissis, & allegatę in contrarium decisiones loquuntur in iuramento maioris, non autem in iuramento minoris. Præterea data læsione enormissima, & multum excessiua ultra dimidiam partem iusti pretij, prout est in casu præfenti, iuramentum etiam maioris non obstat etiam quod læsioni enormi, & enormissimę cum iuramento specialiter renuntiauerit vt supra probatum fuit, multo minus ergo in minore
 170 obstat, cui in tali læsione excessiua, multo facilius succurritur, quàm alijs deceptis, Cagnol. in leg. si quis maior num. 39. versic. & procederet ista, C. de transactio. Crauet. d. conf. 142. num. 24. ibi & si præmissa procedunt, nec vim facit, quod sit geminata ratihabitio actoris, per quam tollitur remedium d. leg. secundę, quia non est hoc verum, vt patet ex supradeductis. Et etiam quod esset verum, non noceret actori, cum
 171 inualida sit vtraque ratihabitio: immo, & dolosa ex omissione solemnitatum, vt supra fuit adnotatum. Vltcrius dicitur, quod non tollit geminatio consensus etiam ex intervallo remedium d. leg. secundę, vt habetur ibi per Cagnol. in secunda ampliat. tex. sub num. octauo, & in quinta quęstione, in fin. sub num. 71. & 72. Socin. consilio 86. colum. quarta, libro primo, Corn. conf. 11. & conf. 140. lib. 3. Dec. conf. 60. ad fin. Boer. quęst. 100. colum. sexta, ad fin. in versicul. Et secundum istum communem, & quęst. 144. in fin. part. prima, & nouissimę Arnus Pinel. in reper. d. leg. secundę, in tertia part. cap. primo, nume. 36. vbi hanc esse tutiorem, & veriorem opinionem probat. Et ad fundamenta alter tenentiū respondet, quod sine aliquo scrupulo dicitur procedere in geminatione minoris data enormissima læsione per prædicta, quia tunc cum
 173 idem error adit in ratificatione, in eaque etiam dolus deprehendatur, non solum non comprobatur contractus, sed immo magis

vitiosus detegitur, nec quicquam operatur actus iteratus, seu geminatus, ex quo subest eadem causa, & suspicio, quæ in primo actu suberat, sed potius maior suspicio videtur insurgere contra contrahentem ob nimiam cautelam, iuxta tradit. per D. Crauet. conf. 151. neminem colum. fin. nume. 31. & 32. Nec tollitur beneficium d. leg. secundę, ex venditione per subhastationem publicam facta, vt est tex. in l. si quos, C. de rescind. vendit. Bart. in leg. prima, C. de præscript. 30. vel 40. annor. Socin. in trad. reg. fall. reg. 226. in verbo lex. in tertia fallent. & est communis doctor. opinio secundum Cagnol. in d. leg. secundę, quęstione 23. nume. 161. versic. quin immo procederet prædicta conclusio Crauet. conf. 29. pro clariori nume. 4. versic. addo, quod ista ratio. Et licet aliqui contrarium teneant; tamen eorum opinio in rebus minorum reprobatur, vt dicit ibi Crauet. authoritates adducendo, & etiam quod indistinctam in bonis maiorum, quam minorum procederet, quod tamen non videtur verum: nihilominus existente
 175 enormissima læsione, & multum excessiua dimidiam partem iusti pretij, non obstat subhastatio publica, & legitime facta, vt subdit ibi Crauet. & propterea siue tollatur d. leg. secundę, per incantum, siue non, sumus in tuto ob enormissimam læsionem, quę in proposito nostro probata clarissimę extitit, & si videatur superfluum de hoc disputare, cum re vera subhastatio facta non fuerit, quicquid dicant aliqui testes reorum, qui hoc non probant legumę: si enim facta fuisset, vique appareret, & per notariū scripta iuxta solitum fuisset, & inuenta, & exhibita fuisset. Nec possunt se iuuare rei ex præscriptione longi temporis, si contra eos agat Actor proprio, & hereditario nomine fratris primi venditoris, quia posito quod vera sit opinio Balbi, tamen non procedit in proposito isto, quia cessant præsupposita per ipsum Balbū. Primo enim cessat bona fides ipsorum reorum, immo mala fides, & manifestus in eis dolus existit. Secundo cessat scientia Actoris, seu primi venditoris de venditione Dei facta per primum emptorem in ipsos reos, quæ quidem scientia necessario erat probanda, cum in facto alieno præsumatur ignorantia, l. 1. 177 venus. ff. de proba. cum similibus. Nil tamen igitur si cessante præsupposito, cesset
 178 dispositio iuxta glo. in leg. mancipia, C. de seru. fugit. Nec quidquam facit, quod si agat Actor cessionario nomine heredum primi emptoris, à quo habent causam immediatam rei conuenti, non possit obtinere ob iuramentum in venditione appositum, quia

quia data enormissima laesione, & nauti
excedente dimidiam iusti pretij iuramen-
tum maioris non obstat etiam quod ef-
fiet enormissima laesio specialiter renun-
tatum, vt ex latè supra allegatis videri
potest.

Reliquum modo est, vt videamus quid
Iuris sit in melioramentis in re factis, an
scilicet reis sint restituenda, vel ne? & in hac
materia præsuppono quod si in re quis ex-

pendit centum aureos, & res non sit me-
liorata, & pretiosior facta, nisi in quinquaginta, non dabitur repetitio nisi pro quin-
quaginta, & cetero verò si expendit quin-
quaginta, & sit meliorata, & pretiosior fa-
cta in centum, non dabitur repetitio nisi
pro quinquaginta, ita est tex. in l. in fundo,
ff. de rei vend. ibi redditur impensis, vt fun-
dum recipiat, eo vique diuturnat, quo pre-
tiosior factus est, & si plus pretij fundo ac-
cessit, solum quod impensum est, & ibi gl.
& ceteri scrib. & tradunt Capic. decif. 93.
in causa Athenasij in tertio dubio sub nu-
mero nono, Castr. conf. 170. sub num. ter-
tio, versicul. item quod dixi libro secundo,
Ioseph de Ludouic. decif. 18. num. 4.
decimoquarto, & decimoquinto. Marzar.
de fideicom. in tertia part. quæst. 65. post
versic. sed circa Borgnin. decif. 18. numero
quarto, part. prima, Ant. Neguf. in tractat.
de pignor. & hypoth. in quarto membro
quinte part. princ. num. vndecimo, versic.,
quarta conclusio sit, vbi propterea instruit
aduocatium volentis conicqui tales expen-

fas melioramentorum, vt articulet tam
super impensis, quam super melioratione
deducendo, quod tantum in re sit expen-
sum, tantumque propter illas expensas res
meliorata & pretiosior facta, quam esset
ante: nam hoc non deducto, & probato, ob-
tineri non potest, vt ibi per ipsum, cum quo
conuenit Tirag. de retract. convention. §.
7. glo. prima. numero octauo, versic. Quinto
de fideicom. art. 50. in tertia part. quæst.
quinta, num. 79. & seq. folio mihi 479. &
seq. vbi plures alios eiusdem sententiae re-
fert. Præsuppono etiam, quod ad hoc vt
excipiens contra petentorem rei de meliora-

mentis in ea factis obtineat, necesse est, vt
probet ipsas meliorationes ab ipso, vel ab
alio, cui successerit, esse factas, vt adnotat
Castr. conf. 168. viso superscripto puncto
colum. penul. versic. ad vnum tamen aduer-
tendum in nouis, libro secundo, quem se-
quitur Menoch. 15. remed. recup. possess.
nu. 567. versic. nam erit præterea animad-

uertendum, idem etiam tradit ipse Castr.
conf. 170. numero quarto, versic. ad vnum
tamen aduertendum libro secundo, & est
illudmet cōlā Menoch. allegatum, in quo

videtur, quod præsumatur melioramen-
ta à possessore facta vt notat Bald. in leg. 1.
numero 13. C. de fruct. & lit. impen. sed cū
Castr. conuenit Borgnin. decif. 18. nu. 3.
qui etiam citat Redoan. in tract. de reb. ec-
clesiæ non alienand. §. Conductores, numer.
secundo, & idem tenet Socin. lun. conf. 62.
numero tertio, libro secundo: ex quo qui-
dem duplici præsupposito clarè patet, non
esse ipsa melioramenta restituenda reis:
cum prædicta, & si fortè licet non clarè, ca-
putata, tamen probata non sint per testes,
qui, vt patet ex processu, non probant legiti-
mè, de impensis, Vltcrius ex alio etiam
meliori fundamento apparet non esse ha-
bendam in casu præsentis considerationem
melioramentorum, nam cum rei conuen-
ti sint male fidei possessores ob enormissi-
mam laesionem, quæ in eorum acquisitione

interuenit, & melioramenta per eos in
re facta non esse necessearia, & sine qui-
bus res non perijssit, non datur eorum re-
petitio nisi in l. fin. §. fin. in 2. nota. sub nu. 3.
C. commun. de legat. Neguf. in d. 4. memb.
quinta part. princ. num. 19. versic. nona
conclusio sit, nec dicatur hoc esse speciale
in emene scienter rem subiectam restituti-
oni fideicommissi, vt videntur loqui præ-

sati Doctores, quia generale est in omnib.
male fidei possessoribus, vt hi impensas vo-
luntarias, prout sunt hæ, de quibus agitur,
non possint aliquo modo consequi, etiam
quod rem recuperans efficiatur locupletior,
cum iactura ipsius expendentis, vt ha-

betur per eundem Neguf. in loco allega-
numero nono, versicul. prima, igitur erit
conclusio post alios per eum citatos per
tex. in l. adeo, §. ex diuerso, ff. de acquir. rer.
domin. & in §. ex diuerso in l. iij. de rer. di-
uis. in quibus locis id bene probatur, & ha-
betur etiam per Azium Pinet. in rep. l. 1.
C. de rescind. vend. part. 1. cap. 3. sub nu. 1.
versic. nec id ius, vbi quod ex dolo, & mala
fide amittitur ius melioramentorum con-
sequendorum, nisi fuerint necessaria, vt e-

undem tradit Castr. in leg. domum
C. de rei vend. & in terminis, quod emptor
amittat melioramenta rei, vbi in cōtractu
adiut enormissima læsio, tenet sub dubio
tamen Cagnol. in leg. 2. quæst. 30. nu. 153.
C. de rescind. vendit. quæ opinio vera est,
licet secus sit in terminis d. leg. secundæ,
existente scilicet læsione enormi, & mul-

tum non excedente dimidiam iusti pre-
tij, vt per ipsum Cagnol. ibi & Pinet. d. c. 3.
num. 1.

num. r. quando enim lesio est multum ex
cessiua ultra dimidiam veni valoris, vendi-
tio ipsa est nulla ob dolum sic te ipsa in ea
interuentum, qui dolo ex proposito equi-
paratur, vt dicit idem Cagnol. in eadem. l.
189 secunda, quæst. 6. num. 79. 80. & 81. vers.
Quinto facit, & supra latissime est dictum,
ob idque melioramentum amittuntur, non
secus ac si in contractu verè dolo interue-
nisset, maxime cum ostensum sit talem do-
lum verum dolum dici. In contrarium ta-
men facere videtur lex si prædium in fin-
190 C. de præd. & alijs reb. minor. vbi minor
agens ad recuperationem fundi nulliter si-
ne iudicis Decreto alienati tenetur ad ex-
pensas melioramentorum, & tamen talis
prædij Emptor dicitur esse in mala fide, ac
in dolo ob non seruatas iuris solemnitates
in eius acquisitione vt supra est prolarum,
sed potest responderi hoc locum habere in
melioramentis necessarijs, quæ facta in re
191 à minore nulliter alienata sine decreto
sunt emptori restituenda Afflict. decif. 87.
hum. 6. & 8. & est de mente Bald. in l. em-
ptor. ad fin. ff. de rei vend. secus verò est in
voluntarijs, quia talis emptor cum sit ma-
192 lae fidei possessor, ea non recuperat per
prædicta, & ita videntur velle in dictis lo-
cis Doctor. quod etiam probatur per text.
In leg. ait prætor, §. per hanc, ff. de ijs, quæ
in stand. credit. iuncta glo. in verbo neces-
sarias, vbi res alienata in fraudem credito-
rum non potest ab emptore auferri, nisi
sibi solutis impensis circa ipsam rem factis
necessario, secus autem si voluntariè, &
vtiliter. Et hoc quoad expensas in re factas,
& circa eius meliorationem: secus autem
193 quoad expensas circa fructus factas, quia
eas semper & in omni casu malæ fidei pos-
sessor recuperat, vt per glo. in d. §. per hanc
in verbo necessarias, & in leg. ceterum in
glo. fin. in fin. ff. de rei vendicat. in quibus
locis iura probatoria adducit Cotta. memor.
in verbo Statuto Mediolani cauetur, quod
in diuisionibus fratrum in versic. secundo
facit, & tradit latissime Menoch. d. 15. re-
med. recuper. possess. numero 175. & 176.
quæstione 40. asserens hoc generaliter pro
194 cedere in omni, & quocunque malæ fi-
dei possessore etiam prædone, quia vt ipse
dicit per l. fructus. ff. solut. matr. & per au-
thoritates Doctorum infinitas fructus pro
195 prædictis dicuntur, quod superest deductis im-
pensis ad illos percipiendos factis, nec est
necesse quod de talibus impensis opponatur
à possessore, quia lex ipso iure hanc de-
ductionem, seu compensationem absque
eo, quod ab homine opponatur, facit, vt de
196 clarat Capic. decif. 93. in causa Athenasij.

circa fin. sub num. 12.

Ex præmissis igitur omnibus inclinan-
dum videtur reos conuentos fore condem-
nandos ad actori restituendum rem peti-
tam, seu eius possessionem cum fructibus
perceptis, & percipiendis præter quam ex
melioramentis per eos, aut eorum patrem
Emptorè in ipsa re factis, in quibus tenean-
tur solummodo de perceptis, nulla habita
ipsorum melioramentorum ratione, seu
refectione, nam & si malæ fidei possessor
197 teneatur de perceptis, & percipiendis seu
qui cõmuniter percipi potuissent per quẽ-
libet hominem iuxta ea, quæ superius alle-
gata sunt, & tradita per Castr. in l. domum
circa principium, C. de rei vendic. tamen si
rem meliorauit, non tenetur ad fructus,
qui ex dictis melioramentis vberiores per
198 cipi potuerunt, & eius culpa percepti nõ
fuerunt, quia ab eis excusatur ex eo, quod
eos ex re propria fuisset percipiturus, sed lo-
lum ad verè perceptos, & est tex. in leg. cæ-
terum ibi improbe tamen deducitur pos-
sitor ferri fructus æstimari, qui ex artificio
eius percipi potuerunt, quod artificij sum-
ptibus possessoris didicit, ff. de rei vendicat.
quem tex. ita intelligunt glo. & Angel. ibi,
& Menoch. post alios per eum relatos in
d. 15. remed. recuper. possess. nume. 610. post
versic. Declaratur secundo, & Negufan. in
tract. de pignor. & hypoth. in 4. memb. 5.
part. num. 20. versic. Decima conclusio est,
& versic. sed in possessore bonæ fidei, vbi
199 tenet, quod possessor bonæ fidei lucratur
hos fructus ex melioramentis perceptos in-
distingrè, & ibidem versic. & licet, videtur
tenere, quod malæ fidei possessor teneatur
ad fructus ex melioramentis perceptos, &
dicit circa primam conclusionem de bonæ
fidei possessore, quod ita semper vidit ser-
uari Florentiæ, & quod eam putat esse ve-
ram, & cum hac opinione concordat Bo-
ggin. decif. 28. nume. 7. & 8. in prima part.
quicquid dixerit Afflict. decif. 87. nume. 7.
versic. item quia, & alij volentes intellige-
re illum text. vt loquatur etiam in fructi-
200 bus ex melioramentis rei perceptis, ad
quos malæ fidei possessor non teneatur, de
quibus latè meminir Menoch. vbi supra
num. 609. in d. versic. declaratur secundo,
quorum opinio non est vera, & non con-
gruit litteræ d. leg. ceterum, vt constat ex
verbis supra relatis, ex quibus plus quam
clare apparet sermonem fieri de percipiend-
is, non autem de perceptis, vt rectè ani-
maduertit Menoch. cuius dictis addo Ca-
pic. decif. 93. In causa Athenasij in 3. dub.
sub num. decimo, versic. item præsuppono,
vbi ita declarat illum tex. & dicit per An-
gel.

gel. libi. & pro claro habet teneti male fidei
possessore per perceptos fructus ex melio
ramentis per eum in re factis, licet non ad
percipiendos, qui eius culpa percepti non
fuerunt, cum percipi possent, ita etiam hac
rem, & Angeli intentionem, & d. tex. l. ca-
terum declarat, & intelligit. Didac. libro 1.
var. resol. cap. octauo, numero quarto, ver-
sic. proxime quæstioni loquens in posses-
sore male fidei, ceterum in possessore bo-
næ fidei, secus videtur, quia ubi tenetur cō-

101 pensare fructus cum melioramentis in
re factis per ipsum, dicitur etiam haberi ra-
tione eorum fructuum, qui ex ipsis meliora-
mentis sunt percepti, quod est valde notan-
dum, vt Didac. loco citato tradit sub dicto
numero quarto, versic. quid igitur in bonæ
fidei possessore; ubi etiam reprehendit Af-
flicti. in decis. quam ego supra citaueram
prius, quam ipsum Didac. vidissem, & ta-
demum post longam considerationem pro-
nuntiaui. Est verum, quod ex quo Pinel.
in d. part. secunda, cap. 3. num. 3. versicu. ex
nostra autem inductione ad fin. nihil alle-
102 gando reprobatur Cagnolus, & ait, quod
stante læsione etiam enormissima, & mul-
tum excessiua ultra dimidiam iusti pretij
debent emptori solui expensæ melioramē-
torum, nolui super hoc determinare, sed
seruari dictis Reus ius ipsorum meliora-
mentorum tale, quale eis competit. Anno
1572. Vnelæ.

Supra scripta mea motiua subscripta fue-
runt per Excellentissimum D. Franciscum
Landrianum Iure Consultum Mediola-
103 nensem vnum ex Generalibus Vicarijs
perpetuis Status Mediolani ne verbo qui-
dem addito: illisque postea visis secundum
sententiam meam consuluit pro dicto D.
Francisco Agnesio famosissimus Doctor
Dominus Roland. à Valle Casalen. in quo
consilio in materia læsionis præcipuè se re-
104 mittit ad dicta per me, asserendo, quod
de ea perbellè ostendi, non tamen me pro-
prio nomine citat, sed sub nomine consul-
toris, in eoque consilio multa leguntur,
quæ prius ego ponderaueram, & incipit di-
ctum Consilium Clarissimi Iuris, quod
postea impressum fuit in quarto volumi-
ne Consiliorum ipsius D. Roland. & est in
ordinatione Consilium 60. vbi sub nn. 70.
meminit de me modo quo supra dixi. Pos-
tea quæ dicta sententia in causa appellatio-
nis fuit confirmata in omnibus, & per om-
nia, prout iacebat in loco Bagnaschi, vt per
105 litteras prædicti D. Francisci Agnesij cer-
nitor factus fui, à cuius hæredibus bona etiā
de præsentis possideri intellexi. Sequitur

Consilium postea in eadem materia reddi-
tum prout infra videlicet.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in-
tellectum meum.*

Excludendo nō dubia,
* & breuiatū quātum
fieri potest iudicando
arbitror filios, & hæ-
redes quondam Vin-
centij de Clericis de
Caleſia obtinere de-
bere in iudicio per
eos intentato contra filios, & hæredes quō-
dam Ioannis Andreæ & Ioannem quon-
dam Luciani de eodem loco. Ad obtinen-
dum enim in remedio legis secundæ, C. de
reſcind. vend. ſufficit quælibet etiam mini-
106 ma læſio ultra dimidiam partem iuſti
pretij rei venditæ, etiam in vno nummo tā-
tum, Capol. in tract. de ſimulat. contract.
in 2. præſumpt. num. 29. verſic. & ad hoc vi-
de, Felyn. in cap. cum cauſam il ſecundo, in
prin. de teſtib. Cagnol. in repet. d. leg. 2.
quæſt. 14. num. 138. & 139. Gomez. lib. var.
reſolut. tom. 2. de contract. capit. ſecundo,
ſub Rubr. de empt. & vend. ſub nume. 22.
verſic. item. Adde, quod ſufficit, quod ex-
ceſſus ſit in vno nummo: In tantum, quod
ſi res vendita valebat mille, & fuit vendita
quingentis, & teſtes dicant, quod valebat
107 mille, & ultra, vel plus tempore venditio-
nis ſimpliciter non exprimendo aliquam
quantitatem ultra mille, erit probatus ex-
ceſſus ultra dimidiam, adeo quod erit lo-
cus remedio d. leg. ſecundæ, C. de reſcind.
vend. Balb. in rep. leg. Celſus in vltima par-
te in quinta conſiſione ſecundæ quæſtio-
nis Bartoli ſub num. 15. verſic. Secundo li-
mita, ff. de vſucapion. vbi dicit hanc eſſe cō-
munem, & veram opinionem. Quō ſit, vt
ad reſciſionem contractus vñditionis, de
qua agitur, ſatis ſuperque ſit probatio va-
loris 64. librarum petiæ terræ pro 28. ven-
ditæ, cum enim valeret 64. & vendita fue-
rit pro 28. læſus apparet venditor ultra di-
midiam, quæ conſiſtit in 32. & ira conſide-
108 ratur læſio ultra dimidiam in his termi-
nis reſpectu venditoris, vt docet pract. Pap.
in forma libelli in cauſ. vendit. in gloſſ. pro
pretio num. 4. ſequitur Cagno. alios citans
in repet. d. leg. ſecundæ, quæſt. 14. nu. 137.
& patet ad ſenſum, Et congruenter admo-
dum doctum fuit de dicta læſione, poſtquā
per quatuor teſtes probatum extitit tem-
pore venditionis ante, & poſt viſque in præ-
ſen-

sentiatum petiam tertē cannabine, de qua est questio, fuisse, & esse communis redditus singulo anno vno cum alio computato ponderum trium cannabis, & salmę vini, & cannabem fuisse, & esse singulo anno vno cum alio computato communis pretij, & valoris librarum duarum pro quolibet pondere, & salmam vini librę vnius cum dimidio, sicque diligenti facto calculo eam fuisse, & esse annui redditus pro parte dominicali deductis expensis, seu detracta parte coloni partiatij in medietate librarum trium, & solidorum quindecim, & successiuę pretij communis librarum 64. habito respectu ad eius redditum ad rationem quinque pro centenarij pro parte dominicali de nitido deducta parte coloni, & secundum communem vium loci, in quo terrę cannabine reddentes annuatim Domino pro sua parte de nitido quinque libras tempore dictę venditionis, & ante, & post vique in presentę diem fuerunt,

209 & sunt communis pretij, & valoris librarum centum, & prout latius videre est ex dictis ipsorum testium, quibus ita deponētibz omnino standum est ex traditis per Doctorem in d. leg. secunda, & potissimum per Cagnol. quest. 48. num. 231. & plur. sequen. Merito enim probant rei stabili fructiferę valorem, ex quo illum arguunt, &

210 æstimant secundum ipsius rei redditum Pract. Papin. d. glo. pro pretio sub nume. 5. versic. alij dicunt Afflic. in tract. de iur. pro thom. §. secundo, in quodam not. sub num. 19. versic. vel dic quod iustum pretium, & est text. clarus in leg. si quos in princ. C. de rescind. vend. & in leg. si fundus, ff. de reb. eor. & in leg. si fundum la secunda, ff. de leg. primo, quod latę ostendit Arrius Pinel. in d. leg. secunda, in tertia par. cap. ult. num. 28. Et optima mouentur ratione computando valorem ipsam secundum redditum

211 ad rationem quinque pro centenarij, cōformes sese reddentes dispositioni legis, quę verum, & integrale pretium rei immobilis fructiferę æstimat ex quantitate reddituum viginij annorum, §. si verō alicuius in auth. de nō alien. aut permitt. reb. eccles. & ibi glo. Salyc. & alij in anth. perpetua, C. de sacrosan. eccles. Cast. in auth. si quas ruinas num. secundo, eod. tit. Afflic. dec. 284. in fin. & licet idem Afflic. videatur in hoc se non firmare in d. §. 2. in

212 d. versic. vel dic. Quod iustum pretium, asserendo id solum procedere in concessione in emphyteosim, quam facit Ecclesia de bonis pretiosis, quę nullius, aut modici sunt redditus, & secus esse in alijs alienatio-

nibus: tamen ita se habet communis sententia: tamen ita se habet communis sententia, vt attestatur Arrius Pinel. in d. leg. secunda, tertia parte cap. ult. num. 29. Et recipit complementum valoris probatio deposita per testes ex eo, quod vt idem dicunt, in loco consuevit communis

214 niter æstimari, vendi, & emi res stabili fructifera, & præsertim cannabina annui redditus quinque librarum pro parte dominicali, deducta parte coloni, centum libris, vt tradit Felyn. in d. cap. cum causam il secundo, sub numero primo, post versic. in glo. secunda, in fin. de testib. idem vult Angel. Aret. in §. si quis agens sub num. 1. versicul. primo casu, & sub num. 3. versic. Quinto modo inflit. de actionibus, & hoc idem tenet Imol. in leg. pretia rerum sub num. 3. versic. Quinto modo, ff. ad leg. Falcid. Probant igitur testes valorem pet eos depositum, nec eis obstat, quod non omnes deposuerint de tempore contractus, & ante, & post per plures annos, sed solum habeant respectum ad ipsam tempus contractus, cuius quidem vt nimis brevis non sit

215 habenda consideratio ad effectum probandi in ipsius rei immobilis venditę valorem, vt videtur voluisse Afflic. in d. §. 2. in secundo, not. sub num. 18. versicul. item res debet æstimari, & Alex. in leg. prena rerum nume. 10. ff. ad leg. Falcid. quia communis, & vera doctorum opinio est in con-

216 trarium, vt sufficiat probatio de solo venditionis tempore, vt latę habetur per Cagnol. in d. leg. secunda, quest. 47. num. 213. & plur. seq. & quest. 48. num. 238. versicul. sed quid si testes inducti, Arrius Pinel. ibidem in ult. par. cap. 3. num. 15. Gomez. lib. var. resolut. tom. secundo, de contract. cap. 2. tit. de empt. & vendit. sub nume. 22. post versic. & adde, quod non sufficit, cui opinio ni videtur adherere Felyn. in d. cap. cum causam il secundo, sub nume. primo, post versic. in glo. secunda, in fin. & est casus totundus in leg. si voluntate in fin. C. de rescind. vend. Hęc etiam ipsi testes valore opponi potest, quod deponant de valore secundum eorum opinionem, quia ex quo referunt suam opinionem ad communem æstimationem, valet tale testimonium de credulitate, vt in terminis vult Bartol. in l. fin. num. secundo, C. de præd. & omnibus reb. nauicular. libro 11. quem sequuntur Imol. & Alexand. in d. leg. pretia rerum, ille sub nume. 3. versicul. quid autem si non fiant dicti articuli, iste sub num. nono, versic. potest etiam, & Aret. in d. §. si quis agēs sub num. 1. versic. quinimmo plus videtur, Et enim de re, quę non est tempore æstima-

mationis expofita venalis, non poteft fieri æftimatio, nifi per opinionem, quæ fit fecundum æftimationem communem alia-

- 218 rum rerum, quæ funt eiufdem fructus, & quæ funt in eodem loco, & quæ eandem qualitatem habent, vt notat Barto. d. loco. Addit Imol. vbi fupra in hoc ftati iudicio
219 testium, quia fumus in his, quæ non poffunt bene percipi fenfu corporeo immediatè, quam rationem fequuntur Alexan. & Aret. in citatis locis. Præterea vitra hoc dicunt audacter testes, quod res ipfa erat pretij per eos depofiti, & tanti communi-
220 ter fuiffet æftimata, & pro tanto pretio empta ab habentibus de ea notitiam prout habent ipfi, quo cafu indubitanter probant ipfum valorem Imol. in d. leg. prent. rerum sub num. 3. verfic. quid autem, fi non fiant dicti articuli, & Aretin. in d. §. fi quis agens verfic. quid autem fi non fiat, volentes probati valorem, fi dicant testes, quod res tanti valet, quia habent notam conditionem eius, & tantum datent pro communi æftimatione eius. Et indubitanter ftati debet his testibus Adorum in depofitis per ip-
221 fos, ex quo natura fuit per reos aliquid ftatum ad eos repellendum, quia ex repulfa non facta per partem, contra quam fuerit producta, habentur pro idoneis & integris Narr. confilia 66. num. 7. Et vera præfuntur dicta per testes, qui non fuerunt re-
222 probati à parte, contra quam testificati funt, vt dicit Castr. conf. 233. vifo cafu, & al legationibus sub num. 3. post verfic. 2. ratio lib. 2. nec curatur de oppofitionibus productis per dictos reos contra ipfos testes, quia tanquam in facto confiftentes, cum
223 non præfuntur, erant probandæ leg. in bello, §. factæ, ff. de capt. & poffum. reuerf. vnde vti allegatur, & non probatæ non releuant, quia quando probatione opus eft, paria funt aliquid allegare, & non probare,
224 & nihil allegare. Afflic. decif. 22. num. 3. Non omitto Reus non fuffragari tolli remedium d. leg. 2. ob fcientiam venditoris de rei valore, quafi quod fciens non inferatur iniuria, neque dolus, quia ftant refectione
225 vitra dimidiam iusti pretij præfuntur ignorantia gl. & Bartol. in leg. quisquis, C. de rescind. vendit. Ant. de Butr. conf. 52. in fin. aius id eiffe ex non præfumptione iactationis fui, nec fuit docta fcientia, immo per Adores corroborata ignorantia ex fimplicitate, & groffitie venditoris. Anno 1577. Pontremuli.

Sequitur modo aliud Consilium decifum fequentis tenoris videlicet.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Secundum primo ingressu videretur non posse fratres de Pizzatis obtinere in remedio l. 2. C. de rescind. vendit. per eos intentato contra Zanottum de Grondula, quia tali

- 226 remedio præscribitur spatium 30. annorum, cum lasso datur actio personalis, quæ tanto tempore durat secundum opinionem globi. Quæ recepta est, & communiter per scribentes approbata, vt habetur ibidem per Bartol. in prima questione numero 2. per Cagnol. patiter in prima questione numero 41. & 42. per Arrium Pinel. in secunda part. cap. primo, num. 26. verfic. magis ad materiam, per Butr. conf. 45. iuris rigor sub num. 3. verfic. item suppono, per Ant. Gomez. in lib. var. resolut. tom. 2. de contract. cap. 1. sub Rubr. de empt. & venditio. sub num. 23. verfic. item adde, quod remedium, per Con. conf. 17. circa præsentem consultationem in 6. dub. num. 8. lib. 4. per Grat. resp. 71. in causa illorum num. 7. lib. primo, per Balb. in tract. de præscript. in 4. part. quartæ part. princip. quæst. 26. num. 1. & 2. per Soc. lun. conf. 73. in hac consultatione num. 18. lib. 2. per Gabr. lib. 3. conclus. titul. de empt. & vend. conclus. 1. limit. 16. num. 108.

- Nec obstat si dicatur, quod hoc procedit de Iure Ciuili, non autem de Iure Canonico vbiq; locorum obseruando in materia præscriptionum, quia censetur male
227 fidei possessor semper fciens posse contra eam agi remedio d. leg. secunde, & consequenter non potest præscribere, quia de Iure canonico cum mala fide nullo tempore quis præscribere potest cap. vigilanti, &
228 cap. fin. de præscript. & cap. possessor de reg. iur. libro sexto, ita in terminis terminibus dicit Alex. confil. 54. circa primum dubium num. 10. libro sexto, post Imol. id probantem in eo, qui scit posse peti restitutionem in integrum in cap. Apostolicæ col. 3. num. 10. de donation. idem enim tenet Anton. de Butr. conf. 45. iuris rigor num. 3. post verfic. non obstant præscriptiones, vbi late concludit emptorem scientem, vel sci-
229 re debentem, quod est plus, se posse conueniri à venditore, vel quia omissis solemnibus requisitis vendidisset, vel quia in venditione vitra dimidiam partem iusti pre-
tij

tij lēsus fuisset, tanquam malę fidei posset forem nullo tempore pręscribere posse de iure canonico, vbiq; in hoc obseruando, quam opinionem sequitur Ruin. conf. 41. num. 50. lib. 1. & Alciat. conf. 1. nume. 44. lib. 3. tomo 3.

Quia opinio prędicta Alex. & aliorum non potest saluari, nisi quando de mala fide emptoris constaret, vt quia probatum esset eum sciuisse rem fuisse venditam ci-
 335 tra dimidiam partem iusti pretij, sique contractum posset rescindi, vt dicit Cagno. in d. leg. secunda. quęstione prima, nu. 42. Idem etiam dicit Corn. d. cõl. 17 in 6. dub. nume. 9. & 10. & idem expresse tenet Arr. Pinel. in d. leg. 1. in secunda part. cap. p̄mo num. 18. verlic. nec omittendum, vbi ait, quod in practica admittitur hæc opinio Alexandri, quia scientia lēSIONIS non inducit veram malam fidem, quia etiam de lare Ciuili mala fides irritat titulum, tollit
 331 que effectum vsucapiendi, leg. nunquam in vsucapionibus, ff. de vsucap. Et in hac materia non obstante lēSIONE titulus est validus d. leg. secunda, etiam de iure Canonico cap. cum dilecti de empt. & uend. unde etiam de iure canonico procedere videtur pręscriptio ista longissima 30. annorū,
 332 & propterea bona fides emptoris non probata eius scientia respectu iniustitię, & modicę partis vltra dimidiam partem meretur, prout semper in dubio alio non apparente pręsumitur, glo. in leg. super. C. de pręscript. long. temp. Alex. conf. 200. vbi so numero quarto, libro secundo, & sic procederet pręscriptio, & dicta per Butr. intellegi debent eo modo, vel in casu, quo quis
 333 contraxit cum minore non seruatis solemnitatibus requisitis, quia tunc pręsumitur in mala fide, quia sciebat, vel scire debuerat contractum posse rescindi iuxta notata per gloss. in verbo. mala fides in l. 1. C. de fide instrum. lib. 10. & ita Butr. declarare videtur, Ruin. d. conf. 41. num. 50. libri primo, & quidem in casu Butr. vltra lēSIONEM concurrere minor ætas læsi cum in obseruantia solemnitatum in similibus cõtractibus requisitarum, vnde non mirum, si pręscriptio non curetbar.

Et si dicatur, quod Zanotus non potest vti beneficio pręscriptionis ex sua persona tantum cum bona fide, quia cum sit hæres partis emptoris Rei, eiusdem mala fides sibi nocere debet, cum defuncti animę exor-
 334 tione teneatur, vt in terminis dicunt Roman. consil. 149. Conclusionem primam numero quarto, & consil. 201. pro decisione numero quinto, & Capic. decif. 4. in causa Monasterij in 5. dubio nume. 12. & 23. &

decif. 86. in causa Magnifici Ioannis Antonij num. 7. Florian. in l. qui facit fundum, §. nam & serus nume. secundo, ff. de vsur. vbi quod in pręscriptione longi temporis
 335 vinum testatoris nocet hæredi non habet aliunde titulum, quam a Testatore, seu si habeat aliunde proprium titulum per text. quem allegat ibi, & habetur latè per Alex. conf. 63. Stantibus nume. 11. & 12. libro quarto, per Crau. conf. 146. respõdi sub numero septimo, circa medium; Rõ spondetur, quod hoc procedit in mala fide
 336 vera, secus autem in pręsumpta, quia ea non nocet hæredi, quin ex sua persona possit inchoare pręscriptionem Capic. d. decif. 86. nume. 7. 8. & 9. nisi forte esset multum vergens, vt dixi infra versic. nec vis fieri potest, Vltra quod non constat quo tempore
 337 mortuus fuit pater, & successiue quo tempore incepit ipse Zanotus possidere, & sic pręscribere, Alex. d. conf. 74. num. 11. libro sexto. Nec potest vti Zanotus accessione temporis possessionis defuncti in pręscribendo, quia eius mala fides sibi vti hæ-
 338 redi nocet, vt tradit Ruin. consil. 150. ad me. 17. & 18. libro quarto, Bald. de pręscript. in secunda part. tertie part. princip. quęstione 12. numero 11. versic. & hoc non habet dubium, & est text. in leg. Pomponius, §. cum quis, fide acquir. poss. & ibi gloss. & in leg. an vitium in princ. ff. de diuers. & temp. pręscript. adeo quod nullo modo potest in pręscriptione fundari.

Respondetur præterea, quod ex quo nõ est dõctum de scientia, & sic de mala fide emptoris pręsumitur bona fides, & per cõ-
 339 sequens vti obiectio, & pręscriptio completa est ex lapsu annorum nec dum 30. sed 40. & vltra decurzorū in venditione vsq; ad tempus motę litis.
 Nec tenetur si dicatur apparere de mala fide emptoris ex eo, quod rem valentem
 340 Florentis emit pro 17. quia ex lēSIONE enormissima pręsumitur dolus ex proposito l. si superite, C. de dol. l. omnes, §. Lucius, si quę in fraud. cred. Bartol. in leg. fin. sub num. 3. in fin. ff. de prętor. stipul. Bald. conf. 233. punctus rabs est sub nume. secundo, circa medium, & conf. 380. p̄mo ad fin. lib. primo, conf. 153. Scratutū, quod prohibet numero tertio, libro secundo, & conf. 55. ad euidentiam numero sexto, libro tertio, Rom. conf. 54. visis, num. 4. Dec. conf. 280. visa rennanciatione num. 6. & in leg. fraudis interpretatio numero 3. & ibi etiam Cagno. in 6. ff. de reg. iur. Alib. conf. 77. secundum eam num. 23. conf. 81. in quęstione proposita sub num. 49. conf. 89. stante factio num. 5. & cõl. 100. si vera sunt in

in fin. num. 6. Crau. conf. 7. Eynimundus num. 5. conf. 29. pro clariiori num. 5. conf. 142. Claudius num. 21. & 22. conf. 192. casus ita habet nu. 3. conf. 227. emptores ad fin. num. 16. Rol. conf. 59. reiectis num. 25. lib. primo conf. 7. num. 45. lib. 3. conf. 60. clarissimi num. 66. lib. 4. Riminal. cōf. 102. num. 41. lib. primo conf. 315. num. 3. 7. & seq. eod. lib. Doct. in l. si quis cum aliter ff. de verb. oblig. & in d. l. 2. & præsertim Cagn. num. 80. 81. 98. ex enormitate enim facti præsumitur confilium animiglos. in l. 1. in verbo ex facto ff. de except. doli. Menoch. in 4. resp. causæ finaricis num. 30. quod in tantum est verum vt non tollatur talis præsumptio doli per
343 præsentiam & interuentum coniunctorum, & amicorum Alb. d. conf. 89. num. 7. & propterea patet non habere locum præscripctionem per ea, quæ supra allegata sunt, quia & si longa est differentia inter
343 dolum re ipsa resultantem ex lésione, & dolum ex proposito peruenientem, cū propriè doli dicatur ex proposito, & doli re ipsa non sit doli propriè gl. in l. si quis cū aliter in verbo doli ff. de verb. oblig. Dec. & Cagnol. in d. l. fraudis interpretatio a m bo in principio ff. de reg. iur. Alba confil. 97. in casu proposito num. 36. & grauior
344 sit mala fides uera, quam præsumpta, sicut dicitur de dolo vero, & de dolo præsumpto, vt tradit punctualiter Crauer. confil. 146. respondi numer. 6. post Alex. confil. 103. videtur sub num. 12. in fin. & num. 13. lib. primo & Dec. conf. 178. in causâ num. 3. confil. 192. in casu sub num. 4. in fin. & num. 5. & conf. 418. visa sub num. 20. in fin. & nuq. 21. tamen quando adest lésio enormissima, & multum excessiua ultra dimidiam partem iusti pretij talis do
345 lus re ipsa interueniens dicitur ex proposito, & sic non præsumptus, sed uerus doli inio & manifestus secundum Gramat. decif. 76. num. 11. ad fin. vel saltem uero dolo æquiparatur Dec. d. conf. 180. nume. 7. & conf. 557. plenè num. 4. Alba d. conf. 81. nume. 5. Cagnol. in d. l. 2. quæstione 6. num. 81. & in leg. si quis maior numer. 38. C. de transact. Capic. decif. 159. in causâ in 5. dub. num. 21. & nouissimè Cachet. decif. pedem. 41. Antonius num. 3. ubi de magis communi opinione attestatur: unde sicut ex dolo uero præscriptio im peditur ita etiam ex hoc re ipsa resultantè
346 impediri debet, vt æquiparatorum idem sit iudicium prout esse dicitur l. 1. cum ibi not. ff. de l. prima pro qua re ultra prædictâ, quod ubi adest enormissima lésio nunquâ
347 currat præscriptio lésio, est decifio in ter-

minis Menoch. in 4. resp. causæ finari por sit. post eius tract. de recup. possell. sub num. 31. pro qua sententia deseruit Roman. conf. 123. circa primum dubium num. 5. conf. 369. circa primum proposi tæ consulationis articulum in 4. dub. nu. 22. & in fin. num. 25. & conf. 407. cum præsupponatur in fin. volens ubique non currere præscripctionem quadriennij concess
348 si ad petendum restitutionem in integrû quando adest lésio enormissima, & Ro man. sequitur Felyn. in capitul. primo sub num. 9. vers. & adde, quod sicut ignoran tia de præscript. idem etiam tenet Bened. Vad. in repetitor. ad lectur. ipsius Felyni in verbo lésio enormissima, & idem tenet Martini Garat. in conf. 14. Casus talis est A. testator in fin. num. 2.

Quoniam respondetur, quod prædicta procedere possent, quando adest lésio enor missima in magno excessu ultra dimi diam partem iusti pretij, ex qua videtur resultare doli re ipsa, & ex proposito saltem æquiparatiue, in qua lésione non ver satur casus iste, quia lésio dicitur enoruis,
349 quando est in 6. parte: enormior, quando est ultra dimidiam enormissima, quando est in toto, vel quasi Cepol. conf. ciuili 29. in ualle num. 11. quem sequitur Gabr. d. tit. de empt. & vend. conclus. prima num. 7. 8. & 9. vel dicitur enormissima lésio quando est in triplo, vel quadruplo Grar. resp. 88. n. 3. & 4. li. primo Corn cōf. 133. littera l. in fin. & littera N. lib. 3. & conf. 27 littera. D. ad fin. lib. 4.

Ultra quod aduertendum est, quod hic agitur remedio d. l. 2. C. de rescind. uend. ubi ex igitur lésio ultra dimidiam, ex qua nō resultat, nec arguitur doli, aut mala fides imo sic emens præsumitur bene fidei pos sessor, cum habeat titulum emptionis, quæ
350 non obstante tali lésione ualet ita, & taliter, quod illius uigore facit fructus suos, nec eos restituere tenetur Abb. in c. dilecti sub num. 1. & 2. de empt. & uend. Castr. in d. leg. 2. num. 1. magis in specie Fabia. de Monte in tract. de empt. & vend. quæstio ne 8 princ. num. 24. in fin. Cagnol. in d. l. 2. sub num. 40. & plenius ibidem Pantal. nu. 16. 17. 18. Si enim huiusmodi contractus est
351 ser dolosus, male ageretur ad eum rescin dendum remed. d. l. 2. quæ tunc locum nō haberet, sed agendum fuisset actioe de do lo, ut post alios declarat Pantal. d. loco à nu mer. 9. uique ad num. 19. nec tunc procedit d. l. 2. quatenus disponit, vt sit in facultate emptoris, vel rem restituere, vel iustum
352 pretium supplere, sed reueter omnino rē restituere Gabr. alios citans d. titul. de em-

Ff pr. &

D. Petri Caballi.

pt. & vend. cond. prima limit. 17. numer. 109. Cagn. in d. l. 2. num. 81.

Præterea dicitur, quod ex quo testes dicunt de præfenti rem valere tanti, quanti valebat tempore contractus, & eam esse melioratam in Florenis sex, debent deduci ex valore per eos deposito de tempore contractus, & sic ex dictis Florenis 52. dicti Floreni sex, adeo quod remanet, valor in 46. Florenis, & sic læso non est in duplo, sed tantum in duodecim Florenis ultra dimidiam, & per consequens non est enormissima, & cessant ea, quæ dicta sunt ad impediendam præscriptionem d. l. 2. propter dolum ex proposito ex tali læsione resultantem.

Nec nim facit, si dicatur, quod talis deductio fieri non debet, quia hoc non dicunt testes, quorum dicta non sunt calumniana, sed coadiuvanda, ita ut intelligantur, quod de præfenti res cum melioramentis valet tanti, quanti valebat tempore contractus sine melioramentis, ne alias iidem testes contraria deponere videantur. Dec. in terminis conf. 100. in causa inquisitionis num. 2. & 3. & est generaliter verum, quod in qualibet dispositione debet contrarietas distinctione remoueri, idem Dec. conf. 168. reuerende Patet in principio conf. 195. studendo breuitati sub num. 3. conf. 374. in casu proposito numer. 2. & conf. 602. in casu transmissio num. 6. & ante eum Alex. conf. 141. Viso testamento num. 5. lib. 1. & conf. 48. visio statuto in fin. num. 6. lib. 3.

Nam pro responsione dicitur, quod saluaratione testi sermonis non potest fieri talis Concordia, quia cum testes dicant re de præfenti tanti valere, quanti tempore illius venditionis, & affirmant eam fuisse melioratam in Florenis sex, necessario tales Floreni sex includuntur in valore præsentaneo Florenorum 52. & excluduntur ex valore præterito, adeo quod infertur sine ipsis melioramentis esse nunc rem eiusdem valoris, cuius erat venditionis tempore, & sic Florenorum 46. & maxime hoc dicendum est, cum dictum testis dubium contra producentem sit interpretandum Alex. conf. 136. num. 9. lib. primo conf. 20. num. 5. lib. 4. conf. 14. num. 6. lib. 5. Marf. late in tubr. C. de probatio. nu. 350. & 351. cum seq.

Præterea & si testis sibi contrarius ad eandem quandocumque reduci possit, non tamen id fit ut probet, sed tantum ut periculum siue salum euitet Alex. d. conf. 20. num. 3. lib. 4. sequitur Grat. resp. 75. num. 15. lib. primo.

Nec obesse potest, quod ex quo in præscriptione exigitur de iure Canonico bona fides, & sine ea procedere non potest, de buisset saltem ipsa bona fides allegari, etiã quod alias præsumeretur, & esset notoria, & quod cum hoc factum non fuerit, frustra de præscriptione agatur. Angel. inter conf. Bald. conf. 403. Ioannes num. 6. li. 3. Crau. conf. 258. efficaciora ad fin. num. 23. & in terminis conf. 134. scripti alias num. 15. Balb. in d. l. Celsus in 3. part. num. 4. ubi alios citat & ante eos Alex. conf. 69. in causa, & lite num. 11. lib. 3. doct. la. in l. nō hoc num. 17. C. vnd. legitim. Alex. conf. 76. in causa, & lite circa fin. sub num. 7. lib. 2. quod tanto magis est dicendum, cum non desint aliqua, ex quibus mala potius arguatur fides emptoris, ut Crau. subiungit d. conf. 134. num. 16.

Quia dicitur, quod satisfuit Zanotto allegare simpliciter præscriptionem, quia est verbum plenum, & includit bonam fidem sine qua non currit ipsa præscriptio, vnde tacite tunc dicitur allegata bona fides Balb. in d. 3. part. d. l. Celsus num. 6. vltra quod etiam post conclusum in causa & quandoque ante sententiam allegari potest & sufficit etiam, quod in iuris allegationibus deducatur, Balb. alios referens loco citato num. 8. & tradunt addent. ad Alex. conf. 76. in pen. add. lib. 2. ubi etiam aiunt sufficere, quod quis dixerit se rem possedisse tantamquam suam, quia tacite videtur allegare bonam fidem.

Et ubi prædicta cessarent, & bona fides non adesset, imo potius mala præsumeretur, cum tamen de ipsa mala fide non appareat, & bona fides præsumatur, nisi mala probetur l. pen. & ibi gloss. & scrib. C. de euiction. & maxime concurrente possessio ne tam longissimi temporis, ut in terminis dicit Corn. conf. 17. in 6. dub. sub num. 8. vers. & maxime lib. 4. dicitur, quod ex lapsu longissimi temporis annorum 30. ne dum 40. qui lapsi sunt post venditionem præsumitur bona fides, & purgatur omne uitium malæ fidei, quæ ab initio præsumpta fuisset, ita ut ipsa mala fides atropius allegari non possit Bart. in l. fin. num. c. 17. C. vnde ul. Castr. conf. 169. visio quodam processu num. 4. lib. primo Dec. conf. 266. ad exclusionem ad fin. num. 5. conf. 272. visio processu num. 9. conf. 375. iuridicam circa fin. sub num. 5. & conf. 558. in causa num. 13. la. in §. fed. lite nu. 100. in fit. de action. Alex. conf. 151. nu. 7. lib. 2. Curt. Sen. cōf. 82. col. 2. in princ. Rube. Alex. conf. 75. sub num. 3. Ruin. conf. 156. num. 10. lib. primo conf. 34. num. 10. lib. 2. Iare Balb. in l. Celsus in 3.

in 3. part. num. 10. & r. ff. de vscup. ubi pro, & contra allegat, & demum affirmat opinionem Bart. esse communem, & ab ea non esse recedendum: idem attestatur Didac. Couar. in dict. capitulo possessor in secunda part. §. 8. numero tertio sequitur Menoch. in tract. de recup. possess. in 13. remed. nume. 70. vbi infinitas allegat & similiter de communi affirmat, & dicit quod ninis durum esset à sententia Bart. receptissimam recedere, eandem opinionem Bart. approbant Fely. in capit. vigilanti in fin. num. 13. de prescript. Capic. decis. 86. in causa Magnifici Ioannis Antonij num. 10. Crauer. conf. 146. respondit sub num. 1. Rol. à Valle. conf. 3. num. 93. & seq. libr. 1. Alba. conf. 18. num. 1. & Menoch. in tract. de arbitr. iud. questio. libro secundo, cent. prima, casu 43. nu. 7. & hoc fundamentum videtur esse satis numm., & tollere obiectū
266 doli resistentis ex latione enormissima, ob quam dicebatur impediri prescriptionem, quia & si ex tali latione arguatur dolus, nedum re ipsa, sed etiam ex proposito, tamen negari non potest, quin sit dolus presumptus, cuius propterea allegatio tollitur ex cursu longissimi temporis, vt supra est dictum.

Additur quod cum actores precise intentauerint remedium d. leg. secunda, C. de rescind. vendit. non dicantur deduxisse dolum ex proposito, quo exstante tale remedium non competit, vt supra tactū fuit & in processu nulla vquam per ipsos actores fuit facta mentio doli ex proposito, vnde de eo Iudex cognoscere nō potest, quia super deductis, & allegatis tantum in causa
267 si iudicare debet. leg. illicitas. §. veritas. ff. de offic. praesid. Crau. confil. 171. verba nu. 6. nec super tali dolo vti de re non deducta in iudicio potest quidquam allegari per ipsos actores argumento. leg. si mater, §. si quis autem fundum, & l. & an eadem num. d. duabus. l. praecedent. ff. de exceptio. rei iud. & leg. solumus, ff. de iudic. Fulgos. confil. 7. iam pluribus annis in 4. dub. vers. sed si nulla fuisset.

Et quando res dubia esset pro reo in iure respondere, & arbitrari deberet Iudex iuxta tex. & notata per Doctores in leg. facta
268 vtriusque, ff. de reg. iur. & in cap. cum sunt eo iur. in 6. Deci. conf. 321. num. septimo, & maxime si sit reus rusticus, vt in causa praesenti, cui leges, & iura fauent Deci. in leg. quicumque in primo not. nu. 3. & plures. C. qui admit.

His tamen non obstantibus dicendum est actores esse in casu victoriz, & in d. remedio per eos intentato obtinere debere,

nam cum docuerint eorum patrem in rei vendit. fuisse laesum ultra dimidiam partē iusti eius pretij, & successivē eorum intentionem probauerint, sententiam fauorabili
269 lem reportare debet, leg. quinquaginta, ff. de probat. leg. qui sententiam, C. de pens. sufficit enim ad obtinendum in remedio d. leg. secunda, C. de rescind. vend. quolibet minima laesio etiam in vno nummo ultra
270 dimidiam partem iusti pretij, vt ibi tradit Cagnol. quest. 14. num. 138. & 139. & ita etiam communiter tenent ibidem Doctores. vt dicit Ant. Gomez. lib. var. resolut. tom. 2. de contractib. cap. secundo, sub rub. de empt. & vendit. sub num. 22. vers. item adde quod sufficit, vnde probata tali laesione fertur sententia alternatiuē, condemnādo reum conuentum ad rei restitutionem recepto eius pretio exbursato, vel ad sup
271 pletionem iusti pretij secundum probationem de eo in processu factam iuxta communem sententiam opinionem in d. leg. secunda, vt attestatur Gomez. loco citato sub d. nume. 22. & late tradit Cagnol. in d. leg. secunda, quest. 47. num. 229. & quia in his non cadit probabile dubium, & tota difficultas consistit in remouendo allegata in contrarium, ac ita ad eorum resolutionem deuotiendum est.

Non obstat ergo fundamentum praesentis actionis longissimi temporis, quia ea non potuit cutere ob malam fidem emptoris, qui sciuit, vel scire debuit se posse conueni
272 ri remedio d. leg. secunda, per Decis. But. imol. Alex. & Ruin. ac Alciat. supra allegatam, & licet praedicta opinio non videatur posse procedere, nisi quando constaret de mala fide emptoris & probatum esset eū sciuisse laesionem interuenisse, & per consequens contractum rescindi posse, cum maxime bona fides praesumatur in emptore, & titulus sit validus non obstante laesione, vt dicunt Corn. Cagnol. & Arr. Pinel. supra allegati, tamen verior videtur opinio But. Imol. Alex. & Ruin. ac Alciat. simpliciter intellecta, quia negari non potest, quin in conscientia teneatur emens ci
273 tra dimidiam partem iusti pretij etiam quod non probetur eius scientia, vt Cagn. fatetur loco ibi citato, vnde cum agatur de periculo animae, sumus in prouisione iuris Canonici impediens praescriptionē, & sufficit videtur quod sciuit, vel scire debeat emptor se posse conueniri remedio d. leg. secunda, vt considerat But. pro quo facit, quia scire, & scire debere paria sunt, l.
274 qui fundum, §. ieruus meus, ff. pro empt. leg. quod te, ff. si cert. pet. Luc. de Pen. in leg. secunda, colum. secunda, versicul. e

contraque, C. de deserto libr. 11. & dicit
Crau. conf. 116. homines sub num. sexto,
quod presumitur mala fides in eo, qui scit,
vel scire debet se ad aliquid teneri, vltra
275 quod etiam ille, qui contra iura mercatur,
non adhibitis solemnitatibus requisiti-
tis in contractu non potest præscribere, vt
d. isto loco vult Bur. quem sequitur Ruin.
d. conf. 41. num. 50. lib. primo, & habetur
etiam per Dyn. an d. cap. possessor num. 1.
& 3. & in cap. qui contra iura. num. 1. 2. &
3. de reg. iur. in 6. & tamen in eo solum præ-
sumitur mala fides d. cap. qui contra iura,
ratione cuius præsumptæ male fidei præ-
276 scribere non potest, vt Dyn. not. in d. cap.
qui contra iura num. 4. vnde non solum
impeditur præscriptio propter malam fi-
dem veram, sed etiam propter præsumptā,
vt ibi considerat Dyn. & in indiuiduo tra-
dit Crau. conf. 146. respondi sub num. sexto,
vers. putarem, vbi vult, quod etiam ma-
la fides presumpta noceat in prescriptione,
& in casu Butrij titulus erat validus etiam
de lute canonico propter iuramentum mi-
noris in contractu adhibitum, & tamen
vult. non procedere prescriptionem propter
ipsam malam fidem præsumptam tū
ob non seruatas solemnitates requisitas,
tū ob lesionem interuenientem, & non
procedere prescriptionem stante lesionem
enormissimam docrum est supra, Quinim-
mo Ruin. & Alciat. supra citati loquuntur
in enormi tantum lesionem, ex qua veluti
rollente presumptionem bonæ fidei præscri-
ptionem impediri volunt, & in eisdem ter-
minis loquitur etiam Alex. d. conf. quinquage-
simoquearto, quorum authoritas in hoc
sufficere videtur.

Pariter non obstat, quod non dicatur
constare de mala fide emptoris propter le-
sionem enormissimam, & in magno ex-
cessu vltra dimidiam partem iusti pretij
rei, ex qua resultat dolus re ipsa, & præ-
sumitur, & arguitur dolus ex proposito eo,
quia non addit hic lesio enormissima per
Doctores considerata, quæ debet esse in
toto, vel quasi, vel saltem in triplo, vel qua-
277 droplo, quia dicitur, quod et dicitur lesio
enormissima, quando est in duplo, vt dicit
Cor. d. col. 133. sub nu. 7. lib. 3. & lesio tunc
dicitur enormis, quando parum excedit
dimidiam partem iusti pretij, enormissi-
ma verò, quando multo excedit Cagnol.
in d. l. 2. quæstione 7. sub num. 97. 98. 100.
& 101. & in l. si quis maior num. 36. & 37.
C. de transact. Capp. decis. 159. in causa
magnificatum in 5. dñb. num. 21. 23. 24.
25. & 26. Abba. conf. 81. in quest. propo-
sita sub num. 48. Crauet. conf. 192. casus,

num. 8. & conf. 222. emptores in fin. nu-
mero 16. Pinel. in d. l. 2. in 3. par. capit. 1.
numero 7. vbi tamen, numero 8. dicit sibi
278 non placere hæc differentiam inter enor-
mem, & enormissimam lesionem, quia
iure non probatur, & quia satis dici potest
lesio enormissima, quæ dimidiam excedit
per text. in l. domum, ff. de contrah.
empt. quod etiam in specie tenuerunt mul-
ti Doctores relati per Crauet. d. conf. 192.
num. 8. vel saltem id relinquatur arbitrio
279 iudicis. Gl. in l. si superflite in verbo im-
modice, C. de dolo. Cepol. d. conf. ciuili 19.
sub num. 12. Felyn. in c. cum illorum, nu-
me. 13. de sentent. excom. Crau. d. conf. 192.
sub numero 3. versic. præterea fortiter, &
Gabr. d. tit. de empt. & vend. conclus. pri-
ma, num. 10. vbi alios, idem tenentes citat,
qui quidem iudex considerata qualitate
rei admodum commodæ, & fertilis, ac
personæ venditoris incauti, & ferè fatui,
& emptoris petiti, & sagacis, vique astu-
mabit lesionem hanc enormissimam esse,
cum præterea sit vltra duplum veri valo-
ris non deducendo ex valore florenorum
52. deposito per testes florenos sex, pro
meliorantis, quæ salua ratione recti ser-
monis intelligi possunt dicta testium, quod
tanti de præsentis valeant res sic meliorata,
& prout est, quanti valebat tempore con-
tractus non meliorata prouenerat, nec in
hoc cadit dubietas, aut concordia circa ip-
sa dicta testium, quæ videntur clara, & non
contraria, ita vt essent, quæ in oppositum
dicebantur, & vt etiam ex valore floren-
orum 52. adducendi essent floreni sex,
ita vt valor tempore contractus, & de præ-
senti sine melioramentis remaneret in flo-
renis 46. adhuc dicenda esset enormissima
lesio vt potest consistens in 12. florenis vltra
dimidiam partem iusti pretij rei pro 17.
vendita, quia esset circa duplum, & maxi-
me considerata qualitate ipsius rei, & per-
280 sonæ vtriusque contrahentis, vt supra di-
xi, & hic congruit, quod Pinel. adnotat in
d. l. 2. in 2. par. cap. 4. sub numero 29. versic.
confirmatur volens dolum ex proposito
censeri ex parte emptoris petiti ementis li-
brum, vel gemmam ab imperito, & igno-
rante.

Nec vis fieri potest in eo, quod dicitur
ob lapsum longissimi temporis præsumi
bonam fidem, & purgari omnem suspicio-
nem mala fidei, quæ ab initio præsumpta
fuisse, ita vt ea amplius ad impediendam
prescriptionem allegari non possit per
281 not. per Bart. communiter approbatum
in d. l. fin. C. vnde vi, quia responderet di-
ctum Bartoli procedere de iure ciuili, quo
mala

mala fides non nocet in prescriptione lon-
 182 gissimi temporis, secus de iure canonico, cui standum est in hac materia, quo cum mala fide nulla currit prescriptio, ita respondet Crau. d. conf. 146. num. 5. & in final. verbis sub nume. 7. Alio etiam modo respondetur, quod scilicet intelligitur di-
 183 ctum illud Bart. vt mala fides purgetur ex lapsu annorum 30. & amplius allegari non possit quoad effectum illius l. fin. tantum, non autem quoad alium effectum, quia tunc de mala fide opponi potest non obstante cursu annorum 30. vt declarat Corn. conf. 107. colu. 2. ad fin. lib. 3. quem sequitur Crauet. d. conf. 146. sub nume. 5. in fin. Responderi etiam potest, quod dictum illud Bart. non procedit, quando pre-
 184 sumptio male fidei non est leuis, vt hic, tum ob lesionem enormissimam, tum ob qualitatem personarum venditoris incauti, & emptoris periti, quia tunc per cursum longissimi temporis non purgatur talis mala fides presumpta, vt dicit Felyn. in c. vigilanti in fin. num. 12. de prescriptione. quem sequitur Crauet. d. conf. 146. sub nume. 7. & de antiq. temp. in 4. par. 3. materia ista num. 21. versic. putarem tamen, & ante eum Capyc. quem non adducit Crauet. decif. 86. in causa Magnifici Ioannis Antonij n. 13. vers. & his stantibus, & pro hoc facit, quod ad Capyc. d. loco dicitur, aume. 10. vers. pro Actore, quod presumpta mala fides vrgens equipollet veræ male fidei,
 185 qua quidem veræ mala fide stante non habet locum dictum Bart. supra relatum, quod solum in presumpta procedit Felyn. in d. c. vigilanti in fin. nume. 12. & Crauet. alios citans d. conf. 146. nume. 6. Præterea illud dictum Bart. non caret probabili du-
 186 bio, vt patet ex deductis per Ruyn. conf. 41. num. 19. & conf. 104. lib. 1. & conf. 130. num. 17. lib. 4. & per Imol. in l. cessus, ff. de vsucap. & alios in varijs locis, de quo etiam quomodo, & qualiter intelligatur plura ponit Crauet. de antiq. temp. in 4. parte, §. materia ista num. 16. cum quam plurib. seq. vbi num. 20. & 21. declarat etiam ea, quæ ipse dixit d. conf. 146.

Non refragatur etiam, quod dictum est fuisse intentatum remedium d. l. 2. & non fuisse deductum dolum ex proposito, & eo stante non habere locum dictum temedium, & non posse fieri fundamentum in tali dolo non deducto in iudicio, quia respondetur, quod etiam stante enormissi-
 187 ma lesione, ex qua arguatur dolus emptoris ex proposito, competit læso remedium d. l. 2. quod ideo potest per eum intentari, vt in indiuiduo tenet Rol. à Valle

confi. 60. clarissimi iuris, numero 62. vers. tertio dicitur lib. 4. & dolus ex proposito satis dicitur deductus in processu saltem tacite per allegationem lesionis enormissimæ in maximo excessu ultra dimidiam partem iusti pretij, ex qua talis resultat dolus iuxta ea, quæ supra dicta sunt circa al-
 188 legationem bonæ fidei in materia prescriptionis, vt ea tacite videatur deducta per allegationem prescriptionis, in qua ea exigitur.

Postremo non obstat, quod in dubio sit pronuntiandum ad fauorem rei maximè rustici, quia dicitur, quod ex prædictis negotium redditur clarum ad fauorem actorum.

Et quando præmissa non procederent, dicitur, quod ex quo Zanotus in responsione facta ad positiones actorum in capitula cōuerfas obtulit, casu quo aliquid deficiat iusto pretio, se paratum illud supplere, vel habito pretio conuento, rem restituere, vt iuris fuerit, standum esset dictæ
 189 oblationi ad ipsius offerentis præiudiciū l. cum præcum, C. de liber. caus. l. ne satisfactio, ff. rem rat. habet. & l. qui familiarum ibi not. per scrib. C. fam. hereticum. & maximè secuta patris acceptione per ea, quæ not. lat. in l. error in secunda limitatione num. 3. C. de iur. & fact. ignor.

Nec dicendum est, quod dicta oblatio non fuit facta simpliciter, sed conditiona-
 190 liter p illa verba casu quo, quæ conditio nem improbat Corn. conf. 187. litera G. lib. 2. & prius conf. 96. litera O, & P, libro primo, & quod est in conditione, non est in obligatione, quia conditio nihil ponit
 191 in esse l. si quis sub conditione, ff. si quis omiff. causa testam. & l. cedere diem, ff. de verbor. signific. & propterea quod non sit faciendum fundamentum in tali obligatione tanquam conditionali, quia dico quod conditio fuit purificata, ex quo probata est læsio, & sic constituit defuisse iusto pretio, vnde locus esse debet obligationi prædictæ conditionali, vt in dictis iuribus
 192 probatur à contrario sensu, & argumentum militare posset, si conditio non esset apposta deficienti iusto pretij, sed obligationi Zannotti, vt si dictum esset, & casu quo teneatur, vbi deficiat aliquod iusto pretio, offert se paratum illud supplere, vel habito pretio conuento rem restituere, tunc enim forte secus esset.

Nec similiter obstat, si dicatur, quod dicta oblatio fuit facta, vt iuris fuerit, & sic quod referatur ad ius, & quod ideo non potest operari ultra id, quod iuris est, ita vt si de iure teneatur Zannorus iustum pretium

D. Petri Caballi.

supplere, vel rem habito pretio restituere, oblatio eum obliget, & non alter, eum ipse non intenderet recedere à dispositione iuris, ad quod se oblatio refert, quæ prore-
 293 perea vti relatiua qualitates relati habere intelligitur Dec. conf. 278. non leuis, numero 11. Paris. conf. 7. num. 2. 3. 4. & seq. lib. 3. quia responderetur, quod sensus illorum verborum est, quod si adstræctio in pretio, id reus supplebit, vel rem habito pretio restituat, ut iuris fuerit scilicet, quod pretium suppleatur, vel res restituatur, quia voluit sibi reus referre electionem sibi datam à d. l. 2. ut ibi dicunt omnes scribebant. supplendi dictum pretium, vel rem restituendi, quia esse potuisset, quod lésio probata fuisset in tanto excessu, quod potius rem restituere voluisset, & è conuerso, quod in tam modico excessu probata fuisset, quod pretium supplere maluisset, et ita intelligendo refertur commodè dicta oblatio ad iuris dispositionem, & cum sint dicta verba post perfectam orationem oblationis appositâ, non video, quod alium rectum sensum habeant, nam si reus inderidisset non facere oblationem, nisi prout de iure tenebatur, ea verba in principio, & non in fine orationis oblationis posuisset, & aliter ea concepisset, ut quilibet sani capitis diceret, unde patet actores esse in casu victoriæ etiam ex hac oblatione.

Et quoad expensis litis, ex quo reus ante publicationem testium habuit iustam causam litigandi, quia non apparebat de lésione, debet absolui ab expensis ante ipsam
 294 sam publicationem factis. Bart. in l. propterandum, §. siue autem alterutra sub numero 2. C. de iudic. in l. destitisse ad fin. ff. de iudic. in l. si quis inficiatus nume. 2. ff. de deposit. & in l. qui in alterius nume. 2. ff. de reg. iur. Ancar. conf. 325. super primo dub. in principio Dec. in d. l. qui in alterius nume. 7. & ibidem Cagnol. num. 19. plur. seq. las in d. §. siue autem alterutra nume. 12. & ex quo post dictam publicationem testium cognouit habere iniustam
 295 causam litigandi, quia de lésione constitit, deberet idè reus condemnari in expensis à dicta publicatione testium citra factis, vt habetur per Bart. & alios in locis prædictis, quicquid dixerit Dec. volens tali casu eum condemnandum esse etiam in expensis ante publicationem factis, cuius opinio minus vera est, & contra communem, vt Cagnol. docet, verum quia in diuisione habet locum euictio l. si fratres, C. comm. vtr. iud. l. cum pater, §. euictis, ff. de leg. 2. gloss. fin. in l. 1. C. comm. vtr. iud. Roland. conf. 51. quoniam ex facto, nume. 5. lib. 4.

habetur enim diuifio ad instar permutationis gl. fin. in l. si familiæ, C. fam. hercis. 297 & in l. 1. in gloss. fin. C. comm. vtr. iud. Rol. d. conf. 51. nu. 6. ita vt euictio re vni in partem obuenta, is pro euictione agere possit contra alios diuidentes pro ea parte, quam illi ante diuisionem in d. re habebat
 298 d. l. si familiæ, C. fam. herc. non autem pro ea parte, quam ipse ante diuisionem in eadem re habebat, quia cum vnaqueque res sit communis cohæredibus pro in diuifio, in iudicio familiæ herciscundæ fit adiudicatio in singulis rebus, & sic habet vnusquisque cohæres partem alterius in qualibet re sibi adiudicata, aliam verò partem ex se, unde pro parte, quam habet ab alio, habet eum de euictione obligatum; pro alia verò, quam habet ex se, non, vt declarat gl. fin. in d. l. si familiæ, ex quo d. res obuenerit reo in partem in diuisione facta cum fratribus bonorum paternorum inter eos communium, is habet authores de euictione pro partibus dicti rei, quas à fratribus cohæredibus habuit, & litigauit, vt sibi pareret actionem de euictione, quæ non competit nisi lata sententia, & ideo vti habens iustam litigandi causam etiam
 299 post testium publicationem, non possit condemnari in expensis, vt dicit las in d. §. siue autem alterutra in decima limitatione sub nume. 10. sanè pro ea parte, pro qua ipse est hæres patris emptoris rei, & dictam rem ex se habet, & fratres cohæredes pro euictione obligatos non habet, condemnandus esset in expensis post publicationem testium factis, quia in ea parte nullam videtur habuisse iustam litigandi causam, sed quia quælibet iusta causa litigandi excusat victum ab expensis.
 300 las in d. §. siue autem alterutra in prima, limit. nume. 5. & non est determinatum, quando dicatur habere hanc iustam litigandi causam, sed id totum relinquitur arbitrio iudicis, qui ex qualitate facti, & conditione personarum id arbitrari habet, las.
 301 vbi supra nume. 8. videtur dictus reus excusandus à dictis expensis etiam pro dicta parte, pro qua est hæres patris, & pro qua rem habet ex se, & fratres pro euictione obligatos non habet, tum propter varietatem opinionum Doctorum circa declarationem enormissimæ lésionis, ex qua succumbit, tum propter probabile dubium præscriptionis longissimi temporis per eum allegatæ, quod remedium intentatum per actores tolleretur iuxta notatam per las in d. l. in 3. conclus. sub nume. 8. tum etiam quia est ipse reus rusticus, cui iura fauent eum
 304 excusando ab ignorantia iuris secundum Dec.

Dec. in d.l. quicunque in primo not. nu. 3. & plur. seq. C. qui admit. etiam si poruerit consilium petitoris secundum aliquos adductos ibi per Dec. num. 5. 7. 8. & seq.

Vnde ex prædictis omnibus motus consilii, Partes Magnifici D. Prætoris Pontremuli, qui mihi causam de partium voluntate consulendam commisit, esse in condemnando dictum Zannottum reum conuentum ad supplendum dd. fratribus de Pizzariis actoribus iustum pietum rei in eorum petitione contentæ probatum in florenis 46. & sic ad soluendum dd. fratribus florenos 19. qui defunt à pretio conuento florenorum 17. vique ad dictos florenos 46. vel ad restituendam eiisdem fratribus dictam rem recepto ab eis per ipsum dicto pretio conuento florenorum 17. abfoluendo ipsum reum ab expensis in causa per dictos actores factis propter iustam litigandi causam. Anno 1581. Pontremuli.

Superest nunc referre, quod vltimo loco decilum fuit in Rota Senensi, in eademmet materia per me, & alios Collegas meos honorandos D. Horatium Rouatum Bruxensem, & D. Valerium Brignosam Lusitanum in causa, in dicto Tribunali agitata, cuius diffinitionis, & terminationis decisionem ipse compilaui, & est infra scriptæ continentur videlicet.

*Spiritus Sancti gratia illuminet in
tellektum meum.*

Magdalena, & Constantia de Meccarelis egerunt remedio, l. 2. C. de rescin. vñd. contra D. Annibalem de Agazzaria pro quodam petito terræ per earum Patrem ei vendito pretio florenorum nouè pro singulo statio, & cum ex testibus probauerint læsionem vltra dimidiam iusti,

305 & communis pretij rei venditæ tempore contractus, quæ etiam si esset minima, & in solo nũmo sufficeret Cepol. in tract. de simul. contr. in secunda præsumpt. numero 19. Felyn. in c. causam, il secũdo in princ. de testib. Cagn. in d.l. 2. quæstio. 14. num. 138. & 139. Gomez. lib. var. resolut. tom. 2. de contr. sub Rubr. de empt. & ven. sub num. 22. verſ. item adde, quod sufficit, quod excessus, vbi dicit cum hac opinione transire communiter Doctores, sententiam fauorabilem obtinere debuerunt, per quam alternatiuè reus conuentus eis

306 condemnaretur ad restitutionem rei recepto pretio exburſato, vel ad suppletionem iusti precij in processu probati secundum communem scribentium opinionem in d.l. 2. vt arreſtatur Gomez. loco citato, sub d. nume. 22. & latè tradit Cagnol. in d. l. 2. quæst. 47. nu. 229. prout ita illum condemnauimus reformata sententia iudicis à quo, qui dictum reum ab obſeruatione iudicii abſoluerat. A fratribus autem per 307 actrices petitis ipsum reum abſoluimus, quia ij non veniunt restituendi, sed per emptorem lucrantur, Cagnol. in d.l. 2. quæst. 1. num. 40. post alios per eum telatos, pariterque eundem ab expensis liberauimus, tanquam habentem pro se primam sententiam, & non ex antiquis solum actis, sed etiam ex nouis succumbentem Abb. in c. finem sub nu. 51. verſ. secundo membrum principali extra de dol. & contum. Anno 1581. Senis.

Et cum paucis ab hinc mensibus idem fere casus in ſupraſcripta proxima decisione comprehenſus tranſmiſſus fuerit conſulendus, idem reſponſi iudicandum, eam ſeſe punctualiter tranſcribendo loco motiuorum, contentuſque ſui ſolummodo 309 addere quoad electionem rei conuenti de reſtituendo ſummo, vel ſupplendo iuſto pretio authoritatem non ſolitam allegari Bart. in l. in diem ſub numero 3. ff. de aqua pluuiar. arcend. in verſ. ſed quid, & Cepoll. de ſimulat. contra d. in ſecunda præſumpt. in princ. nu. 18. & quod ad læſionem in quouis exceſſu etiam minimo Cepol. vbi ſupra, num. 28. & 29. & verſ. verum quia diſpoſitum eſt, & Tiraquel. arreſtante de Comuni in tract. de iudic. in reb. exigui. ferend. in verſic. quinquageſimo propter exceſſum. Anno 1605. Florentiæ.

EPITOME

*De Statuto Florentino, lib. 2. Rub. 129.
qualiter succedatur in dote uxoris
promortua prohibente mulierem diſponere de dote in præiudicium filiorum, quod non habeat locum in vidua de dote ſua diſponente.*

SUMMARY.

- 1 Statutum Florentinum, lib. 2. Rubr. 129. prohibens mulierem de dote diſponere in præiudicium filiorum procedere in coniugata tantum, non autem in vidua, & nu. 4. 10. & ſeq.
- 2 Rubrica declarat nigrum, & ab ipſa Rubrica licet

et arguere ad intelligentiam nigri.

- 3 Etiam in statutis.
- 5 Precedentia declarat sequentia.
- 6 Verba, que possunt trahi ad variam sensum, declarantur per precedentia, & sequentia.
- 7 Etiam in statutis.
- 8 Distio hac superscripta relatiua est ad antea dicta, & ad superiores casus se refert.
- 9 Casus à Statuto omisus remanet sub dispositione iuris communis, & num. 13.
- 10 Statutum prohibens aliquid mulieri coniugata non comprehendit viduam.
- 11 Statutum iuri communi contrarium odiosum est, & stricte intelligendum.
- 12 In eoque casu tantum procedere debet in quo precise loquitur, & extra illum non est extendendum, nec in consequentiam trahendum.
- 13 Tantumque disponit, quantum loquitur, & non plus, & expressè non decisum relinquit dispositioni iuris communis.

CONSILIVM CXXXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N causa vertente coram Magnifico D. Capiteano Castilionis Terzetij inter D. Gasparem, D. Leonelli de Quernis, de Bagnono agentem ex vna parte, & Dominam Helenam dicti Domini Gasparis sororem, ac Dominum Ioannem Baptistam Baronium, dictę Dominę Helenę, & olim D. Antonij filium reos conuentos ex altera. Visis processibus, & scripturis ad me transmissis, & maturę illis considerationis, Reuli partes dicti Domini Capiteanei esse in pronuntiando, & declarando fuisse, & esse deueniendum ad electionem æstimatorum, qui seruatis de iure, & ex forma statutorum seruandis, bona in tenuitatem per dictum D. Gasparem capta æstiment, & de æstimatione relationem in actis faciant iuxta penta per dictum D. Gasparem.

Ad sic referendum motus fui, quia donatio inter viuos per dictā D. Helenam facta dicto D. Gaspari eius fratri subsistit, nec vti in preiudicium Domini Ioannis Baptistę eius filij facta rejicitur à Statuto Florentino, libro 2. Rubr. 139. prohibente mulierem donare in preiudicium filiorum, quoniam dictum Statutum loquitur in muliere de dote disponente, constante

matrimonio, vt patet ex eius Rubr. quę hoc modo inscribitur videlicet, Qualiter succedatur in dote vxoris præmortalis, nā ad intelligentiam nigri licet arguere ex verbis Rubricę, vt declarant Barto. Bald. Angel. Alberi. Fulgos. Roman. Castrensi. Alex. Arcin. & alij recentiores in l. 1. ff. si cert. petat. in tantum, vt verba dubia nigri declarentur per Rubricam, & secundum illam intelligantur, vt tradunt in eadem, l. 1. Fulgos. num. 4. & 5. versic. ex secunda parte, Roman. num. 3. versic. fallit, Cast. num. 4. versic. ex secunda parte, & Alex. num. 3. & 4. vers. bene tamen verum est, quod & in statutis procedere voluit Thobi. Noni. conf. 17. num. 2. & 3. adeo quod ex dicta Rubrica ostenditur statutum loqui in coniugata, quę de dote disponat, non autem in vidua, quę viro mortuo de sua dote disponent, quod etiam constat ex nigro ipsius statuti, in quo semper agitur de muliere coniugata, per cuius mortem soluitur matrimonium, & licet in fine eiusdē statuti apposita reperiatur clausula, quod nulla mulier in dote, in totum, vel in parte possit condere aliquam vltimam voluntatem, nec aliquid etiam inter viuos quo quomodo disponere de dote, vel eius parte in preiudicium viri, vel filiorum, seu aliorum descendendum ex eis, tamen dictum statutum non comprehendit hanc dispositionem à vidua factam, sed tantum procedit in dispositione à coniugata facta, quia dicta clausula debet coniungi cum præcedenti dispositione ipsiusmet statuti ex quo præcedētia declarant sequentia. l. si seruus plurium, §. vltimo, ff. de leg. primo, & verba, quę possunt trahi ad variam sensum, declarantur per precedentia, & sequentia. Socin. in l. 1. in primo notab. num. 1. 2. 3. ff. de reb. duob. Neuzan. conf. 66. num. 48. etiam in statutis, vt dicit Socin. vbi supra num. 2. & ante eum Bart. in l. prætor. 4. §. eritque hæc differentia ad fin. ff. vi bonor. raptor. & idem Bart. in l. v. rum per illum text. ff. de petition. hæredit. vbi etiam Ang. sub num. 2. Quod indubitanter locum habet in casu isto, in quo dictum statutum in prædicta clausula se refert ad antea disposita, cum non sit simpliciter, & absolute prohibeat mulierem disponere, sed restrictioe tantum in casibus iuraprascriptis, & sic vbi mulier coniugata disponentet, & postea viro superstiti cum liberis, aut sine decederet, prout antea locutum fuit statutum, nam illa dictio superscriptis relatiua est ad casus superiores, vt tradit Bart. in l. 1. §. hoc edito in fine, ff. de postul. & in l. 3. §. hæc verba, ff. de vulg. & pupil.

& pupil. quem secutus est Dec. in consil. 423. num. 5. facit Ruin. consil. 132. num. 9. lib. 2. ad eundem quod cum casus præiens non sit
9. comprehensus à statuto, remanere debet sub dispositione iuris communis, i. commodissime, ff. de liber. & posth. cum alijs allegatis per Neuizan. consil. 58. num. 5. secundum quod ius commune potuit mulier disponere prout fecit, nec de hoc ambigitur, nec dicti statuti extensio de muliere coniugata ad viduam admittenda videtur, ex quo tale statutum tanquam à iure communi deians, odiosum dicitur, & pro
10. pterea restringendum, c. odia de Reg. 126. Corn. consil. 89. num. 6. & 7. & consil. 90. num. 11. lib. 3. & antea Angel. consil. 158. in princ. inquiens, ideo tale statutum strictè,
11. & propriè intelligendum, & procedere in eo tantum casu, in quo loquitur, & extra illum non esse trahendum, nec in consequentiam deducendum. Vnde etiam dicitur,
12. quod huiusmodi statutum tantum disponit, quantum loquitur, & non plus, & non expressè comprehensum relinquit sub dispositione iuris communis, las. consil. 120. col. penult. verè. Certum est lib. 1. & diffusius, consil. 105. col. 4. & 5. verè item statuta, & infra. l. 2. Anno 1605. Florentie.

E P I T O M E.

Quod consignatione dotis Nurui facta per Patrem filio in potestate seorsum ab eo habitare volenti, sine uxoris consensu in bonis stabilibus, & mortuo postea filio, & dote per dictum Patrem in pecunia Nurui restituta, si defuncto exinde Patre hæres filij, cui bona consignata sunt, velit bona predicta consequi, tenetur quantitatem dotis Nurui restitutam exburfare, & fructus bonorum cum interesse pecunia compensare, siue Pater ex consignatione illa dotium fuerit liberatus ab obligatione restituenda dotis Nurui, siue non.

S P M M A R I U M.

1. Lucrum delatū à statuto Marito ob præcedentiam, siue liberis, dicitur proprium ipsius mariti patrimonium, & præcipuum, tanquam aduentitium cum fratribus, non communicandum num. 2. etiam si maritus cum uxore in domo

Patris habitaret, & non ipse, sed Pater alimenta præstaret, quicquid aliqui dicant, num. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
4. Dotis fructus propter onera matrimonij lucrantur.
8. Socrer tenetur alere Nurum sicut filium, etiam si nullam dotem habeat.
9. Pater, an teneatur consignare dotem Nurui filio in potestate seorsum habitare volenti, & num. seq.
Dote regulariter constante matrimonio restitui non potest ibidem. saltem in certis casibus specialibus, num. 10. & 11.
11. Dote ibi esse debet, ubi sunt onera matrimonij.
13. Contractus inter patrem, & filium in potestate valet etiam in profectibus interueniente iuramento.
14. Donatio inter Patrem, & filium in potestate firmatur iuramento.
15. Contractus consensu duorum initus, & vnus tantum voluntate resolu non potest.
16. Pater consignans filio in potestate dotem à Nurui habitam, siue illius confusus, an, quando, & quomodo liberari censetur ab obligatione eam dicta Nurui restituendi, & nu. seq.
18. Pater si dotem Nurui filio in potestate consignauit in stabilibus sine Nurui voluntate, & que postea mortuo filio restituit in pecunia, potest à filij heredibus bona retinere volentibus satisfactionem repetere, & nu. seq.
Bona fides non patitur per debitorem bis idem solui debitum, ibidem.
19. Minor rem suam male alienatam ex capite nullitatis cum fructibus recuperare intendens, pretium in eius utilitatem versus cum usuris restituere tenetur, vel saltem dictos fructus cum dictis usuris compensare, & num. 20. 23. 24. & infinitis sequ. Et quid quando interesse esset minoris, aut maioris fructibus, num. 29. & multis seq.
Locupletari cum aliena iactura nemo debet, ibidem, & num. 28.
21. Sententia præsumitur esse conformis petitioni, maxime ubi agitur de favore condemnati, & non victoris, num. 22.
23. Lucrum, quod Mercator cum sua pecunia negotiando facturus fuisset, induit arbitrio laxandum relinquere.
24. Fructus rei, ubi non sunt petiti, index ad eos cum ipsa re restituendos condemnare reum non tenetur, nisi in restitutione in integrum, in qua non petiti veniunt, num. 25.
26. Minor rem suam male alienatam ex capite restitutionis in integrum eam fructibus recuperare volens, debet pretium cum usuris emptori restituere, vel saltem illius intersursum cum dictis fructibus compensare, num. 27. 38. & quamplur sequen. Et contra, num. 29. 20.
29. Creditor si iure pignus vendat sed ex fraude minori pretio, quam valcat, emptori scienti, & de fraude participanti, debitor creditore non solvendo assistente, volens pignus ab emptore recuperare,

- superare, debes pretium cum usuris restituere.
- 40 Venditor resolato contractu recuperans rem cum fructibus, debet emptori pretium, & usuras restituere, etiam quod venditor ipse ex dicto pretio usuras non percepit.
- 41 Aequitas non patitur, quod quis rem, & fructum, ac pretium habeat, alter vero re, fructu, & pretio caruerit, sed qui rem cum fructibus vale, pretium, & usuras refundere alteri tenetur, & num. seq. & antea, num. 20. & iterum, num. 56. 57.
- 42 Procurator ubi de sua pecunia fundum emit pro domino, & illum diu possedit, dominus cum recuperans, non consequitur fructus, sed cum usu rei pretij per Procuratorem solui compensat.
- 43 Minor rem male alienatam cum fructibus recuperans, pretium cum usuris restituere non tenetur, nisi pretium ipsum in eius utilitatem fuerit versum: cum aliter, nec ad pretium, nec multo minus ad usuras teneatur, & num. seq.
- 46 Pretium ubi non est restituendum, nec etiam interesse illius, uti accessorium debetur.
- 47 Pretium rei loci pji vendita solummodo legitimo administratori praecedentibus debitis solemnitatibus in utilitatem dicti loci versum praesumitur.
- 48 Pretium rei vendite in alienatus utilitatem versum fuisse, praesumptionibus, & coniecturis probatur.
- 49 Locupletior quis dicitur factus ex pecunia ab alio recepta, si ea utatur, creditoribus satisfecerit, aut suis necessitatibus subuenerit, aut si eam saluam habet.
- 50 Privilegium minoris, aut loci pji ad iniquum compendium trahi non debet.
- 51 Locupletior semper praesumitur quis factus ex pecunia ad eius manus peruenta, nisi probet eam male suisse consumptam.
- 52 Oblatio verbalis non sufficit, nisi quando creditor interrogatus recusat recipere, etiam quod ad eum interest: nec satis est, quod creditor taceat.
- 53 Oblatio debet esse pura, & simplex, nec condicionalis, & qualificata prodest.
- 54 Oblatio facta in primo iudicio, cuius instantia fuit perempta ob absolutorium ab observatione iudicij, non prodest in alio iudicio, quia censetur mortua cum alijs actis ordinatores illius iudicij.
- 55 Instantia perempta licet pereant acta ordinatoria illius iudicij, non pereunt tamen effectus inducitur per confessionem litis, imo durant tanquam consummati.
- 57 Emptor, rem possidens, tenetur venditori ad interesse pretij etiam insit non solui, & nulla perfidia, aut mora interveniente.
- 58 Maritus consequitur interesse pro dote uxoris per ipsum alimentatae, etiam quod nulla sociari, aut alterius eam promittentis interueniat mora, aut alia culpa.
- 59 Minor volens rem suam alienatam cum fructibus recuperare debet emptori offerre non solum pretium, sed etiam illius usuras.
- 60 Interesse pretij in iudicio executio potest peti per venditorem ad rem, cum fructibus conventum, per viam exceptionis, & etiam principalis petitionis, vel recomensationis, immo, & in hoc parte non petente potest index ex officio supplere, & partem condemnare, & quare, num. 61.
- 61 Interesse recompensatum, quod ex aequitate legis curabit, C. de act. empt. promittit, an iure actionis, an vero officio Iudicis mercenario debeat, & quae differentia ex hoc resultet, an uno, vel altero modo debeat.
- 63 Res indicata pro veritate est habenda, nec in dubium revocanda.
- 64 Contraria allegans non auditur.
- 65 Melioramentorum, cum varia sint species, & non omnia semper reficienda, ubi constant in genere, sed non apparet de eorum qualitate, quantitate, & estimatione, cautela est, ut fiat condemnatio, pro restitutione eorum, quae de iure restituenda veniant iuxta liquidationem in executione faciendam.
- 66 Melioramenta necessaria reficienda sunt a quocunque rem recuperat, etiam quod alienatio non valeret, nu. 67. Praesertim si alius iustus error, vel validitatis color, num. 68.
- 69 Summa in maiori minor insit in testibus, de valore depouentibus.
- 70 Melioramenta reficienda sunt in summa, in qua res pretiosior est effecta, si minor est, quam impensa, sed si maior est, reficiuntur in summa, quae est impensa.
- 71 Solvens scienter inaditum dicitur donare, nec potest repetere. Requiritur tamen perfectio indebiti scientia, & non solum in ipso solvente, sed etiam in recipiente, alijs non praesumitur donatio, num. 78.
- 72 Donatio nunquam praesumitur, ubi alia causa potest sumi.
- 73 Avus Paternus, aut alius ascendens legitimus administrator Nepotis, vel descendens, aliquid solvens simpliciter, in dubio administratorio, & non proprio nomine fecisse praesumitur.
- 74 Ascendens faciens impensas pro descendentibus, tam circa personas, quam circa res, & bona, seu negotia, ubi erat descendens administrator, indistincte eas repetit, etiam nulla facta proclatione, quod animo repetendae iaciat, maxime ubi sunt magna, num. 75.
- 76 Donationis praesumptio factus excluditur, quando aliqua concurrunt, autem diversum facientis denotantia.
- 77 Voluntatis mutatio non praesumitur, sed perseverantia, & continuatio.
- 78 Solvens indebitum, ad quod probabiliter dubitare poterat, an teneatur, vel ne, non intelligitur donare, sed repetere potest.

*Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.*

N causa mihi ad referendum, de iure commissa, per Magnificum Dominum Potestatem Montis Sancti Sabini, inter Bartolomeum de Ferris, vii curatorem

Bernardini quondam Iosephi, olim Gabrielis de Fugacibus, agentem ex vna parte, & Bartolomeum Gabrielis predicti reum conuentum ex altera, Viso processu in dicta causa facto, & consideratis hinc inde deductis, Retuli Partes dicti D. Potestatis esse in pronuntiando ad fauorem Aetoris, pro restitutione bonorum, alias per dictum Gabrielem assignatorum, praefata Iosepho, pro dotibus Brigide, & Lucretiae eius respectiue vxorum ad ipsum Gabrielem peruentis, cum hoc tamen, quod idem Actor d.n. teneatur ponere in Comuni, & in cumulo hereditatis dicti Gabrielis Florenos sexcentos, de libris quatuor pro Florenis, ad commodum dicti Gabrielis hereditum, & inter eos proportionibus hereditariis diuidendos, pro toridemi mortuo D. Iosepho, per Gabrielem solutis praefatae Lucretiae pro restitutione praedictae eius dotis, iam ipsi Iosepho assignatae, compensatis fructibus dictorum bonorum, cum interesse dictarum pecuniarum.

Ad ita referendum motus fui, quoniam respectu Florenorum ductorum quinquaginta medietatis dotium Brigide primae vxoris Iosephi lucratorum, ob mortem dictae mulieris, sine filijs, superstiti viro, nulli dubium est, quin valuerit assignatio, quia huiusmodi lucrum delatum viro a Statuto, per vxoris praecedentiam, sine liberis dicitur proprium ipsius viri patrimonium, gl. in l. pro hereditatis in versic. 6. C. de heredit. action. Corn. consil. 178. ad fin. sub nu. 3. lib. 4. Dec. consil. 19. in fi. Roland. a Valle in tract. de Lucro dot. q. 90. num. 1. vbi plures alios huius sententiae refert, & quidem praecipuum, & tanquam aduentitium, cum fratribus non communicandum, secundum opinionem Bart. in l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. solut. matr. quam veluti magis communem, & in puncto Iuris magis sustentabilem sequuntur Bald. Nouell. in tract. de dote, in 6. part. priuileg. 37. in toto, Capog. in cod.

tract. de dote in 5. parte q. 7. per totum, Castr. in l. 2. nu. 2. C. fam. erciscund. Bald. in tract. de duob. fratrib. simul habit. nu. 26. & esse communem opinionem, dicit Salys. in d. l. 1. ante fin. versic. quero ab extra, & magis sibi placere affirmat Bald. in d. auth. ex testamento, num. 33. versic. Decimistertium capitulum, Corn. consil. 149. col. 2. versic. his tamen non obstantibus lib. 1. & in aurent. ex testamento, num. 25. & seq. versic. Quinto in quantum, C. de collatio. vbi late insisit, & in l. 1. num. 4. versic. nota, C. de bonis, quae liber. inquiriens hanc opinionem esse securiorem, & ibidem ante cum Angel. in princ. & Salys. patiter in princip. & Roland. in d. tract. de lucro dot. quaest. 110. colum. 2. versic. terra quoque, & alij per eum adducti. Nec dicta conclusioni obstat, quod cum vir stando cum vxore in domo Patris, & ab eo alimenta percipiendo, non dicatur ipse sustinuisse onera matrimonij, propter quae lucrum hoc dotis refertur, sed eius pater, & propterea dicatur profectitium, & cum fratribus veniat communicandum, secundum alteram opinionem Bart. in tract. de duobus fratribus, num. 6. versic. quinto quarto, de qua per Petr. de Vbald. in tract. de duob. fratrib. & alijs socijs, part. 5. q. 12. num. 15. Quia respondetur, quod ex quo pater habuit dotis fructus, qui dantur pro oneribus matrimonij, id dotis fructus, ff. de iur. dot. & l. pro oneribus, ff. solut. matr. debent tales fructus cum dictis oneribus compensari, vt in specie dicit Rum. consil. 144. in princip. & n. me. 16. versic. superest, lib. 5. & post eum Roland. ceteros referens d. q. 116. volum. 2. in fi. & col. 3. versic. Secundus casus; Responderi et potest, quod pater alimentauit Nurum, & onera matrimonij supportauit contemplatione, & intuitu filij, & douasse ceterum, vt considerat Corn. d. consil. 149. col. 2. versic. & insuper lib. 1. Vltius dicitur, quod non simpliciter, & absolute deferatur lucrum dotis marito propter onera matrimonij, sed, & propter alias causas ob solatium, scilicet amissae coniugis, & vt inuidentur homines ad matrimonia contrahenda, vt per Bald. Nouel. in d. priuileg. 37. imo dicit Corn. in d. auth. ex testamento, sub num. 26. versic. ex quo patet, quod in huiusmodi lucro Statutum non considerauit onera matrimonij saltem principaliter, sed illud concessit viro, quia maritus est, vnde, & vxore decedente antequam vir onera matrimonij sustinere ceperet, dictum lucrum consequitur maritus; vt subiungit Corn. cum quo conuenit, nullam tamen de eo mentionem faciens, Bald. Nouel. d. priuileg. 37. aiens, q. tunc

tunc remanet alia causa principalis, & finalis Statuti, scilicet vinculi, & sceleris matrimonialis, quā etiam antea causam proximam, & immediatam huius loci dixit, Potremo potest dici, quod socer tenetur alere Nurus, sicut filium, etiam si nullam habeat dotem, ut latē probat Ruin. d. conf. 144. per totum, & voluit etiam Bald. in d. auth. ex testamento, sub d. num. 33.

- Respectu autem Florenorum sexcentū dotium Lucretiæ vxoris secundæ dicti Iosephi, quæ dictæ assignationis tempore vivebat, valuit pariter dicta assignatio, quia et si constante matrimonio dos per socerū habita nō poterat restitui mulieri, vel eius viro, aut alij, de ipsius mulieris voluntate, l. vnica, C. si dos constante matrimonio soluta fuerit, tamen in certis casibus restitui potest, puta ex causa necessitatis, pietatis, vilitatis, aut honestatis, l. quamuis, cum l. sequen. & l. si cum dorem, §. 1. ff. solut. matr. quæ causa saltem honestatis, & vilitatis considerari potest in præfenti casu, in quo qui dotem recepit, eam restituit filio, eidemque Nurus marito seorsum ab ipso patre, cum vxore habitare volenti, in hoc enim, & honestas, & vilitas coniugū concurrere videntur; & clarum est, quod hoc casu pater ipsam dotem, quā pro nuptu recepit, filio tradere tenebatur, quia ibi debet esse dos, ubi sunt onera matrimonio nij. l. adione, §. si. ff. pro socio. l. si filia, §. 1. l. si maritus, ff. fam. l. ercisc. l. si is qui, §. ibi, ff. de iur. dot. & ita in proprijs terminis cōsulendo determinat ex prædictis rationib. Anchar. conf. 238. regulariter, sub num. 1. & 2. & voluit etiam Ruin. d. conf. 144. nu. 13. vers. quarto etiam facit lib. 5. & latius prosequitur Bald. Nouel. in tract. de dote, in 7. part. priuil. 34. ferē per totum, ubi tamē, de Anchar. nō meminit, quod procedere volunt etiam in filio, in potestate ipsius constituto, in quo, & Nos versamur, postquā de emancipatione non constat, nec ea allegatur, nec id in casu nostro dubiū habet, quod scilicet assignatio illa dotis inter patrem, & filium in potestate valuerit, stante iuramento, in d. assignationis instrumento apposito, quod contractum inter patrem, & filium in potestate eius constitutum etiā in profectiis firmat, ut punctualiter ostendit, Corn. conf. 306. num. 4. vers. Nec videtur ob stare lib. 3. qui ad hoc iura, rationes, & autoritates adducit, & ex eo confirmari potest, quod, & donatio inter patrem, & ralem filium alijs inualida, firmatur iuramento, ut idem Corn. subiungit d. conf. 306. num. 5. & tradit etiam Clar. in §. donatio, q. 8. nu. 8. vers. Sed quæ-

to, Inquiens, quod licet alias in hoc articulo fuerit, non modica controuersia inter Doctores: tamen hodie ferē omnes transeunt cum ista sententia, quæ communis est; & in practica nullam recipiens difficultatem, & secundum quam pluries iudicatum fuit, hāc etiam opinionem pluries iudicando securam fuisse refert Thesaur. decif. pedem. 32. num. 10. vers. Præsupposita igitur, adeo quod etiam circumscripta ista restitutionis causa, consignatio prædicta quoad ipsum patrem, & filium viribus subsisteret, & uti valida, & duorum cōsensu perfecta patris, scilicet, & filij, non potuerit postea vnus tantum voluntate dissolui, aut reuocari, l. sicut, C. de action. & oblig. Corn. d. conf. 306. sub num. 4. vers. nec videtur ob stare lib. 3.

Sed quoniā in dicta consignatione non interuenit dictæ mulieris consensus, nec de illius voluntate socer, idemque pater filio dotem restituit, in eaque re non adhibuit cautelam traditam per Anchara. d. conf. 238. ante fin. vers. Potremo, ut dictus Nicolaus, de qua etiam loquitur Ruin. superacitatus, scilicet, ut eam restitueret filio, de mandato, & voluntate nurus, quæ ipsum liberet, & promittat non venire cōtra præstitū iuramentū, nec vñs est alia cautela extorquendi à filio cautionem, de indemnitate, de qua per Bald. Nouel. d. priuil. 34. col. penult. ante num. 6. vers. tamen Din. & Barr. probabiliter dubitari potest, an dictus Gabriel ex dicta consignatione fuerit liberatus, vel nē, ab obligatione restituendi, quā tenebatur erga mulierem ex his, quæ tradunt Doct. in d. l. quamuis cum l. seq. in u. l. si cum dorem, §. 1. & §. transgrediamur, ff. solut. matrim. & per Anch. d. conf. 238. & per Ruin. d. conf. 144. & Latius per Bald. Nouel. d. priuil. 34. in toto, & ipsa mulier mortuo viro, qui consignationem receperat in bonis, de quibus agitur, doctores iussu dictorum Florenorum sexcentum recuperavit à D. Gabriele eius socero, & conueniens non est, quod ipse socer bis dotem eandem soluat, & filio in bonis consignatis, & nurui soluto matrimonio in pecunia iuxta l. bona fides non patitur, ff. de regul. iur. cū ibi notat per gl. & Doctores, quodque idem socer hoc modo bonis, & corū pretio careat, filij autem hares bonis, sine pretio fruatur iuxta in similibus terminis notata per Scribentes in l. utabit, C. de action. empt. Placuit dictum Bernardinū Iosephi heredem non aliter bona consignata consequi posse, quam si dictos Florenos sexcentum à patre in dictis bonis habitos restituat, compensatis fructibus ipsorum

forum bonorum, cum interesse dictarum pecuniarum, arg. l. vtere, & l. si prædicti, C. de prædictis, & aliis rebus minor & l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minor. 25. annis, in quibus iuribus probatur, quod etiā minor, qui rem suam alienatā ex capite nullitatis, aut via in integrum restitutionis, cum fructibus recuperare intendit pretium receptum, & in eius utilitatem verum, cum viris restituere tenetur, & tradit Franc. Marc. decif. Delphinal. 21. num. 3. verū verum tamen in prima parte, quam conclusionem lausimè probat Cacheran. decif. pedemont. 159. in executionem sententiæ per totam, & in terminis nostris indubitatè procedit, quia ex parte agens ad bona, nihil contra contractum cum patre intulit opponitur, sed imò illum omnino validū fuisse contenditur, & eius vigore bona petuntur, ut propterea, ne illa sine pretio, apud ipsum remaneant, itique cum iactura alterius locupletetur contra l. nam hoc natura, ff. de condit. indeb. debeat omnino pretiū receptum restituere, si bona consequi velint, hocque casu optimè locum habere potest æquitas d. curabit, C. de action. empr. ut considerat Cacher. loco citato, & ante eum Franc. Marc. d. decif. 21. ad fin. nu. 3. in prima parte qui ideo subdit, quod in sententia pro minore lata in restitutione rei, non fuit facta mentio fructuū propter interesse pret. j. soluti, quam opinionem alias etiam tenui in Rota Senensi, cum Magnifico Dⁿⁱ Horatio Rouato Brixiense, & Vaslerio Brignola Lusitano Collegis meis, ut patet ex decisione, quam ego tunc compilavi in hunc, qui sequitur modum, videlicet, &c.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Requisiti à Multū Magnifico, & Admodum Reuerendo Dⁿⁱ Rectore Hospitalis Sanctæ Mariæ Scalari, huius inclitæ Ciuitatis Senarum, ut eidem daret contentaremur in scriptis rationes quibus moti fuimus in causā per ipsum mota contra Laurentium Alexandrinum, per executionem sententiæ, per Nos alias late in causā principali inter eosdem uerente ad pronuntiandum pro dicto Alexandrino, tam respectu interesse recompenſatiui pretij per eius patrem exbursari in emptione bonorum dicti Hospitalis compendiandi, & confundendi, cū fru-

ctibus eorum dem bonorum, quos unā cū bonis ipsis à lite contestata eidem Hospitali restituere, idē Alexandrinus condemnatus fuerat, quam etiam respectu expensarum melioramentorum in dictis bonis dictum Alexandrinum, & Patrem factorum in summa scutorum mille, & ceterum taxatarum, & desiderantes prædicto Domino Rectori morā gerere, & animi nostri sinceritatem omnibus ostendere, libentissimè suscipimus Prouinciā iustificandi præfatam nostram pronuntiationem, licet ex nouis reformationibus Rotæ, ad id faciendum minimè teneremur.

Vnde imprimis Dicimus, quod cū Hospitalale egisset contra dictum Laurentium, ad recuperationē bonorum, aliis per eius patrem emptorum ab ipso Hospitali ex capite nullitatis contractus, ob defectum solemnitarum in similibus alienationib. requisitarum, & ubi is mero iure tenetur, ex capite restitutionis in integrum, ob lisionem, & alia in eius petitione deducta, fuit lata sententia ad fauorem Hospitalis pro recuperatione bonorum petitorum, cum fructibus à lite contestata, facta restitutione pretij exbursari, & expensarum melioramentorum, de iure rescindendorū, in qua non fuit declaratum, an ex capite nullitatis, an uerò ex capite restitutionis in integrum dicta recuperatio bonorum, & fructuum per ipsum Hospitalale fieret, cū simpliciter dictum fuerit, quod petita per Hospitalale fieri, de iure poterant, & debebant, & successiuè condemnatus extiterit Laurentius ad dimittendum relaxandum, & restituendum ipsa bona petita dicto Hospitali, cum fructibus prædictis, adeoque optimè dicta sententia sustineri potest, tam ex nullitate, quā ex restitutione, eiusque uerba cōueniunt, utique remedio pro Hospitalale intentato, ut de se patet, & quilibet rectus Iudex existimare potest, cū præsertim debeat esse conformis petitioni, & ita semper in dubio intelligi, ut cum ea concordet, aut fundus, ff. comm. diuid. l. si. C. de fideicommissis. libera cum simil. & tradit pulchrè, Crau. conf. 188. num. 1. maximè cum agitur, de fauore condemnati, & non uictoris, ut ibi subdit, nu. 2. & antea confil. 74. sub nu. 9. & 10.

Aut igitur, ut caput interesse primo absoluamus, aut Hospitalale, se victoriam reportasse contra Alexandrinum, per sententiam supra memoratam ex capite nullitatis contractus, & tunc dicitur, quod si si vult rem nulliter ex omissione requisitarum solemnitarum alienatam ab emptore, vel eius hærede vendicare cum fru-

G g Quibus,

fructibus, prout potest. l. vtere in fi. & l. si prædium in princ. C. de prædijs, & alijs rebus minor. tenetur etiam idem emptor, vel eius heredi habitum pretium, cum vñs
 24 restituere, vt probatur in d. l. vtere in princip. & in d. l. si prædium in fine, ex quibus iuribus voluit Cacher. decil. pedem. 159. num. 16. minorem, qui bona nulliter non seruatis seruandis alienata cum fructibus recuperat, teneri pretium cum legiimo interesse emptori restituere, & ita sancitū fuisse in Senatu, illo attestatur, subditque hoc casu locum habere aequitatem, l. curabit, C. de action. empt. que decisio videtur terminare casum præsentem, abique longiori disputatione, quā sequitur Mansuer. in addit. ad Præst. Pap. in form. libel. super restitut. in integ. in gl. vendidit, & tradidit in prima apostilla, circa medium. Sed quoniam ea impugnatur pro parte Hospitalis, ad eius confirmationem adducimus Bald. conf. 322. sub nu. 1. lib. 2. vbi tenet, quod
 25 heredes mariti vendicantes bona in solutum uxori data nulliter non seruata forma statutorum pro debito eius dotium, nō recuperant fructus, quia illi debent remanere uxori pro recompensatione fructuum eius dotium, quia non conuenit, quod debitor rem solutum, & fructus recuperaret, & creditor sine fructu suæ pecuniæ remaneat: Ad idem adduci potest Odoffred.
 26 in l. sumptus in fi. & in l. emptor in princip. & in fi. ff. de rei vendic. volens ubique per text. d. l. emptor, qd facta alienatione prædij per eam, qui alienandi ius non habebat, & verio pretio in Domini vtilitatem, si dominus rem se alienatam vendicet, tenetur emptori restituere pretium eius creditori solutum, & vñs cum fructibus ex prædio per ipsum perceptis compensandas, quod etiam in eadem l. emptor adnotarūt Bart. & Bald. vterque post principium. Ad idem est text. in l. si fundus, §. quamquam, ff. de rebus eorum, vbi dicitur, quod si tu
 27 tu rē pupilli nulliter alienauit, & de pretio creditorib. pupillaribus satisfecerit, minor postea teni ipsam cum fructibus vendicans repellitur, nisi emptori pretium cū vñs restituat, quem text. ad hoc proposuit adducit Caballin. in solemn. illo tractat. de vñs, nuper sub eius nomine edito q. 37. sub nu. 181. post versic. & in summa, vbi dicit, quod minor rem cum fructibus recuperans tenetur emptori ad vñs pretij ex illo textu, & alijs iuribus, ne cum ratura aliena lucretur, cum rem, & fructus reciperet, & vñs sit pretio, emptor autē pecuniæ suæ interuersarium amittit, & totum lucrum restituit, rem scilicet cum

fructibus contra equitatem, & rationem naturalem, de qua habetur in l. nā hoc natura ff. de condit. ind. ebit. & in l. iure natura, ff. de reg. iur. subditque, sub nume. 183. vers. & quia, quod cum ratio prædicta naturalis sit, decisio præmissa locum habet, non solum quādo emptor non fuit in culpa, sed solemniter, & bona fide contraxit, ita quod minor beneficio restitutionis indiget, sed etiam, quando contra ius decreto omisso contraxit, ita quod fundus restitua via vindicari potest, quod id ipsum in indiuiduo voluit et Cuman. in d. §. quamquam, vbi summando illum text. dicit, qd pupillo vendicanti fundum cum fructibus a tutore sine decreto alienatum obstat exceptio doli, nisi restituat pretium in vtilitatem verum cum vñs, vnde Dyn. in l. si pupillorum, §. si obligauerit, ff. de rebus eorum dicit, quod si tutor alienat rem pupilli, & soluat creditorem, licet non teneat obligano, est tamen locus exceptioni, de qua in d. §. quamquam, ideo, & emptor datur retentio, donec sibi pretium cū vñs restituat, etiam quod contra leges bona minoris emerit, Ruin. conf. 91. per tot. lib. 5. Gabr. conf. 34. in toto.

Et quamuis ex d. 2a l. emptor apparere videatur compensationem interesse pretij cum fructibus rei nō simpliciter, & indistincte fieri debere, sed solum vñs ad quantatē superius interesse, vt si plus fuerit in fructibus, id Domino restituatur, vt
 29 etiā ibidem notauit Odoffred. circa princ. & sententiā expresse Bart. ad fin. vers. item not. & Bald. post princip. vers. secundo id quod superest, dum volūt, quod facta compensatiōe fructuum, cum vñs, quod superest, de fructibus compensari debeat cū pretio, quod etiam velle videtur Caballin. d. q. 37. sub nu. 186. vers. debetur, dū ait dictum interesse per Iudicem esse estimandum, & pro rata cum fructibus compensandum, quod & sensisse videtur Cacher. d. decil. 159. in finalib. verbis: tamen compensatio indistincte facta, vt tanta m fuerit in fructibus, quantum erat in interesse, potius facit pro Hospitali, quam pro Alexandrino, cum plusquam notorium sit, qd qd maius vñs perperā Mercatore, & negotiatore ex pecunia, quam ex reddito bonorum stabilium ad valorem pecunie ascendit, vt propterea in odium ipsius Alexandrini, potius quam in fauorem facta dicatur dicta motus a compensatiōe, cū si aliud
 30 interesset eidem dandum fuisse, ex processu ipso magnum, & ingens nō obicure dignoscatur, vt etiam considerat Gabr. d. conf. 33. num. 20. Vltra quod in terminis no-

fris omnino debuit fieri eo mō, vñ aequale
 est interesse pretij fructibus rei, vt infra
 latius deducemus tradidit caput restitu-
 tionis in integrum, & optimè probat deci-
 31 si Bald. supra allegata d. conf. 322. qñ lo-
 quitur stante nullitate contractus, & tamē
 indistinctè sit confusio interesse debiti cū
 fructu rei, & in minore nulliter alienante,
 quod compensatio fructuum à die litis co-
 restata perceptorum sit f. cienda cui in-
 teresse pretij tenet Gabr. d. conf. 33. in fine.
 Nec potest alicui videni immoderatè ta-
 32 xatum esse Mercatori interesse non excede-
 re redditum bonorum stabiliū, cum
 illud omnino equū censetur, vt latè con-
 stat ex traditis per Caballin. in d. tracta. de
 vsur. q. 27. num. 241. ad fin. & longè latius
 q. 74. num. 536. cum amplius. seq. ex cuius
 etiam dictis facile patere poterit, illud
 hoc casu porius exiguum, quam excessiui
 dici posse, & maximè cum longè plus, cū
 sua pecunia lucraus fuisset Alexandrinus,
 33 quod quantum fuerit, Iudicis arbitrio ra-
 xandum relinquatur Felyn in c. cum ve-
 nerabilis, sub num. 8. de exceptionib. Pal-
 lar. Rub. in cap. per vestras vers. sexto, cū
 dicit rex. num. 5. de donat. inter vir. & vxor.
 Interim tamen nō ommittimus, quod
 ex quo in primo iudicio per Hospitale mo-
 to contra Alexandrinum, cuius quidem
 iudicij, & non vltimo loco moti contesta-
 tionem litis attendendam esse nūper decla-
 rauimus respectu fructuum, in quib. sim-
 pliciter à contestatione litis condemnatus
 idem Alexandrinus extiterat in prima no-
 stra sententia, non fuerant petiti fructus,
 vt ex petitione, & processu apparet, nec eos
 agenti non petenti Iudex in sententia ad
 eius fauorem pro restitutione rei lata dare
 34 teneretur iuxta notata per Bald. in l. pro-
 perandum, §. siue autem alterutra, sub nu-
 me. 5. vers. idem in fructibus dico, C. de iu-
 dic. & latius in l. 1. nu. 21. vers. quæro nun-
 quid fructus, C. de fruct. & lit. expens. ad
 quæ se remittit las. in §. omnium, nu. 177.
 inst. de action. cum eos dicto Hospitali de-
 derimus, de eisque rationem habuerimus
 etiam ante litem contestatam, ab eis Alex-
 andrinum absolueno per rationes per
 Nos allegatas in decisione super ea senten-
 tia facta, potius ex capite petita in integrū
 restitutionis, in qua ij etiam non petiti ve-
 35 niunt, vt infra etiam dicemus de ea materia
 differentes, & tradit Bald. in d. l. 1. sub
 d. num. 21. C. de fructib. & lit. expens. quā
 ex intentata nullitate, in qua ij non petiti
 non veniebāt necessarij, & præsertim an-
 te litem contestatam ex Baldo in locis al-
 legatis, id factum fuisse non immerito cō-

siderari possit, quod ex superabundanti dic-
 tum sit, cum etiam ex nullitate, nō secus,
 ac ex restitutione præsens nostra declara-
 tio iustificetur, vt ostendemus, infra.

Aut vult Hospitale se obtrinuiffe senten-
 tiam contra Alexandrinum ex capite re-
 stitutionis in integrum, & tunc dicitur, qđ
 si vult aduersus alienationem tanquam
 iustus in integrum restitui, talij; prætextu
 36 rem cum fructibus, prout decet, recupera-
 re l. qđ si minor, §. restitutio, ff. de minor.
 25. ann. l. parri, §. item ex diuerso, & l. mi-
 nor. 25. annis cui fideicommissum, §. præ-
 dia eod. tit. debet etiam emptori restituere
 pretij, & quicquid habuit d. §. restitutio,
 37 & tradit Franc. Marc. alia iura adducens
 decis. parlamenti Delphinal. 21. nu. 3. vers.
 Verumtamen quādo minor part. 1. & tex.
 est in l. vnica, vbi Bald. Fulgol. & Castrenf.
 notant, C. de reparatio. quæ sūt in iudicio
 in integ. restit. & etiam ipsius pretij vfuras,
 d. §. prædia, in tantum vt non sit opus con-
 38 demnate emptorem in sententia ad fruc-
 ctus ex ipsa re perceptos propter interesse
 pretij per eū vñditori solati, vt dicit Marc.
 d. decis. 21. sub d. num. 3. in fi. ubi attestatur
 fuisse in Senatu, & parlamento illo ordi-
 natum minorem lēsum in integrum resti-
 tuti pro eius parte restituito prius pretio nul-
 la habita mentione fructuum propter inter-
 esse pretij solati, quia secundum eum
 licet fructus rei venditæ veniāt in restitui-
 tione in integrum, d. §. restitutio, tamē de-
 betur etiam interesse pretij solati per l. cu-
 rabit, & l. fructus, cum ibi not. C. de actio.
 empt. & per gl. in c. cōquestus, de vsur. quæ
 conclusio vltra eum bene probatur in d. §.
 prædia, quem Bart. summat hoc modo,
 Vfuræ ab vno debuit cum fructibus per-
 ceptis ab alijs compensantur, & Alberic.
 hoc modo. Si minor rem in solutum dan-
 do lēsus est, repetit rem cum fructibus, &
 soluit pecuniam cum vfuris, facit ēt Alex.
 conf. 147. sub num. 3. lib. 5. vbi vult, quod
 vfuræ pretij commensurentur cum fructu
 rei, vt merito fiat dictarum vfurarum cum
 fructibus compensatio, quam commen-
 surationem vfurarum pretij, ab emptore
 soluti, cum quantitate fructuum à vendi-
 tore perceptorum, seu qui percipi potue-
 runt hoc eodē casu fieri debere dicit Prob.
 ad Monac. in c. Romana, §. cōtrahentes in
 verbo propriè contractus, num. 23. de foro
 compe. in 6. idem apertè dicit Alex. consil.
 69. nume. 4. lib. 1. volens, quod vfuræ loco
 interesse debitz in casu d. l. curabit, et simi-
 lium ascendant ad quātitatem fructuum
 perceptorū ex re, cuius loco debetur quan-
 titas, cum tot fructus ex ipsa re perciperet

Gg 2 vendi-

venditor, si eam emptori non tradidisset,
 ad quod plures autoritates citat, qđ idem
 confirmatur ex Baldi sententia superius de-
 ducta, cum de nullitate diximus. Bene etiā
 39 facit tex. in l. i. C. si vendito pignori agat. in
 si. vbi dicitur, quod si creditor iure vendi-
 di pignus, sed ex fraude minori pretio, quā
 valeret, emptori scienti, & de fraude parti-
 cipanti, ipso creditore non soluendo exis-
 tente, debitor volens pignus a tali empto-
 re recuperare, tenetur ei pretium, cum vfu-
 ris restituere, vnde generaliter dicit Alciat.
 conf. 113. in princ. lib. 5. tomo 2. quod cre-
 ditor potest compensare interesse suū pec-
 unia cum fructibus ex pignore perceptis;
 quæ res etiā approbatur ex l. illud vers.
 An & vfuras, ff. de ædilit. edict. vbi quod
 resolutio contractus venditor recuperans re-
 40 cum fructibus, tenetur emptori pretium
 cū vfuris restituere, quod vltra casum re-
 dhibitoris, de quo ibi, indistinctè procede-
 re in omni resolutione vult ibi Cypol. in §.
 condemnatio in 4. not. num. 4. etiā quod
 venditor ex pretio non receperit vfuras,
 sed eo sit vfus, ex quibus fit, vt Hospitali-
 rem alienatam cum fructibus post primā
 litis cōtestationem, vsque ad effectuale
 relaxationem recuperare teneatur emptori
 ad interesse pretij, ab eodem tempore, vs-
 que ad effectuale illius restitutionem,
 cum ipsis fructibus confundendū ex æqui-
 tate, d. l. curabit, & d. l. fructus cum vtro-
 que not. C. de action. empt. quæ quidem
 æquitas suadet, & sicut Hospitali pretium
 habuit, & de eo se preualuit, iusque neces-
 sitatibus subuenit, & fructus rei alienatæ
 consequutus fuit: ita etiam pretium, cum
 vfuris restituere debeat, ne eodem tempo-
 re rem cum fructu, & pretium habuisse di-
 41 cat, & pretio caruisse videatur, qđ quan-
 tum bonæ fidei, & loco pio conuenire pos-
 sit, alijs cogitandum relinquimus, & parer
 ex tradit per Cagnol. post alios in d. l. cura-
 bit, & p. Palat. Rub. in rep. C. per vestras,
 §. 6. vers. sexto inferius, ac per Didac. Cou.
 lib. 3. variat. resolutio. cap. 4. Et in proprijs
 terminis nostris per Caballin. d. q. 37. sub
 num. 282 & 283. post versic. & in summa,
 vbi in indiuiduo tenet, quod minor bene-
 42 ficio restitutionis in integrum rem alie-
 natam cum fructibus recuperans tenetur
 emptori pretium cum vfuris restituere, &
 vt idem subdit, sub nu. 286. hoc obseruan-
 dum est non solum a tēpore celebrati cō-
 tractus ad cōtestationem litis, sed etiā
 post ipsam litem cōtestatam, cum semper
 eadem insit ratio, vt que eadem res,
 43 cum fructu recuperatur, ita & pretium cū

interesse restituatur, & quamvis gl. in d. §.
 item ex diuerso in verbo locupletior, in d.
 l. Patri, ff. de iur. iur. in ea fuerit sententia,
 quod minor non teneatur ad vfuras pretij
 ex persona sua, sequat. contractu suo, licet
 rem cum fructu petat, tamen id salissimū
 esse, & contra expressū casu in legis pro-
 bat aperte Caballin. sub 4. nume. 282. facit
 optimē Cort. memor. verbo Procurator
 44 emit fundum, vbi quod si Procurator de
 sua pecunia emit fundum pro Domino,
 & diu illud possedit, Dominus illum repe-
 tens non recuperat singulis, quādo procu-
 rator petijt suam pecuniam, sibi restituta, &
 sibi non est restituta, & iple non est solutus
 eam retinere in capsa.

Sanē non inficiamur dictam cōclusio-
 nem procedere videri, quādo pretiū ver-
 sum est in alienantis vtilitatem, & nō abas,
 cum si, nec pretiū ipsum veniat restitu-
 45 dum, nisi quatenus appareat in rem ipsius
 alienantis vtiliter verum, d. l. vtere in prin-
 & d. l. si prædium in fi. C. de præd. & alijs
 reb. minor. & l. prædiorum eod. titu. & d. l.
 emptor, & ibi Odofo. ad d. fi. & Barr. post
 principium in secunda opposicione, ff. de
 rei vendicat. Gabriel. conf. 33. nu. 9. & 10.
 lib. 1. Ceph. confil. 207. nume. 37. & seq.
 nec etiā interesse illius vti accessoriū do-
 46 beti potest arguendo, cum principalis,
 ff. de regul. iur. & c. accessoriū, eod. tit. in 6.
 cum vtroque notat. & clarè probat Cabal-
 l. d. q. 37. sub nu. 283. vers. quod si pre-
 tium, sed deimus, quod cum sumis in cō-
 tractu emptionis, & venditionis, & sit so-
 lutum pretium administratū legitimo
 Hospitalis, præcedentibus tot solemnitatibus,
 & decretis superiorum, non est neces-
 47 sariū emptori probare illud in ipsius Hos-
 pitalis vtilitatem esse versum, Rip. in ter-
 minis resp. 62. in causa D. Francisci Mon-
 dani, sub nu. 2. & seq. lib. 1. & est eorum
 opinio, Dec. conf. 36. sub num. 8. vers. 3.
 principaliter non obitat Couar. lib. 2. var.
 resol. c. 17. sub nu. 3. Immo videtur, quod
 si libris dictis solemnitatibus, & decretis,
 & alijs actis alienationem præcedentibus,
 & subsequētibz, ac verbis in litrum &
 ro enūtiariis, libris ipsius Hospitalis, & alijs
 ex facto resistentibus versio ipsa in Hospi-
 talis vtilitatem probetur, cum etiā ex præ-
 48 sumptionibus, & coniecturis ea probari
 possit, Bald. conf. 337. sub num. 2. vers. alio
 modo lib. 3. Dec. d. confil. 36. sub nume. 8.
 vers. 3. aduertendum est, Alciat. in l. certi
 conditio, §. quoniam, nu. 1. & ff. l. cert. pet.
 Vltra quod dici potest Hospitali locuple-
 49 tius esse factum ex qđo pretio, cum eo
 fuerit vfus, & creditoribus satisfecerit,
 iusque

ſuisque neceſſitatibus ſubuenire, cum & minor dicatur locupletior factus ex pecunia rei ſuæ alienatæ nulliter, ſi vel eam ſaluam habet, vel ea viliſſus ſit gl.in verbo locupletior, in l. cum qui C. de vſucap. pro emptor. Gabr. d. conf. 33. ſub num. 9. & Cephal. conf. 107. num. 17. cum ſeq. & etiã eo ipſo, quod ſuam voluntatem adimplet ſecundum eum. conf. 187. num. 5. vol. 3. locupletari autem cum aliena iactura nemini licitum eſt. vt dictum eſt ſupra, nec privilegium minoris, aut Eccleſiæ ad ini-
50 quum compendium trahi debet, vt dicit rex. cum gl. in d. l. cum qui, & tradit gl. in l. ſi fundus, §. quamquam in gl. ſi. ff. de reb. eorum. His conuenit Corn. conſil. 72. ſub nu. 9. verſic. ad hoc lib. 3. volens poſt Ang.
51 per eum relatum, quod ille, ad quem pretium, vel aliud peruenit, præſumatur ſemper ex eo locupletior factus, niſi probet, id in malam partem cõſumptum eſſe, ſequitur Socin. l. un. conſil. vlt. nu. 39. 40. lib. 1.

Nec quidquam putauimus obſeſſe obligationem per Hoſpitale factam, Alexandrino de reſtitutione pretij per eum ſolui ad impediendum intereſſe, quod ei dedimus, cum ea fuerit verbalis, quæ non ſufficit, ni-
52 ſi quando Creditor interpellatus recuſat recipere, vt tradunt Doct. in l. qui Romæ, in p̄miſſio, ff. de verb. obligat. Grat. reſp. 93. num. 54. lib. 1. & eſt magis Communis opinio recte Gabr. tit. de ſolution. concl. 8. num. 1. etiam quod ad intereſſe cuitandum Rota Genuẽſis in terminis deciſ. 24. nu. 12. Nec ſufficit, quod taceat, quia requiritur, qd expreſſe recuſet recipere, vt dicit Gabr. d. concluſ. 8. num. 1. Accedat, quod dicta oblatio nõ fuit pura, & ſimplex prout eſſe
53 debebat, ſed cõditionalis, & qualiſcunque, quæ non releuat. Grat. d. reſp. 91. num. 75. lib. 1. & ante eum Alexand. conf. 7. nu. 9. in ſi. lib. 2. & nouiſſime Gabr. d. concl. 8. nu. 4. Præterea oblatio facta in primo iudicio, cuius inſtantia perempta eſt, obſententiam in eo ſatam abſolutoriam Alexandrini, ab obſeruatione iudicij, nullum poteſt pare-
54 re iuris effectũ, quia cenſetur mortua vnã cũ alijs actis ordinarioris illius iudicij, glo. Barr. Alber. Bald. Salyc. Caſtr. Alexand. & Iaſin. in properandum, §. & ſiquidem, C. de iudicij; Nec reſert, quod ipſius oblationis effectus liberationis à mora cõſummarus eſſet, & vn talis duraret etiam lite perem-
55 pta, quia ſpeciale eſt in effectibus reſultan- tibus ex cõteſtatione litis, vt ij tanquam cõfirmati perdurent perempta inſtantia illius iudicij ex curſu temporis Barr. in l. cum lite mortua, ſub num. 3. & 4. ſtudioſol. Alberic. in d. §. & ſiquidem lecto cum

d. glo. properandum, ſub num. 12. verſ. ibi qui vinum liſigioſi duret, & ſub num. 13. verſ. item licet pereat litis cõteſtatio, Abb. de cõmuniſtantiis in c. cauſam quæ il primo, nu. 9. de teſtib. & ibi Felyn. nu. 28. Roman. in l. 2. ſub num. 24. verſ. Adde circa primum, C. de edend. Bart. in l. 2. nu. 3. 4. C. de fruct. & lit. expenſ. & ibidem Bald. num. 7. 8. Caſtr. uum. 2. Emanu. Soarez. in Thelauo recept. ſenten. in verbo, iudicij tractatio, num. 161. vbi dicit hoc commune eſſe, & alij per Nos copioſius allegati in diſcuſſione articuli, in hac eadem ſententia deciſi, quod fructus veniant per Alexandrinum reſtituendi à prima cõteſtatione litis dicti iudicij, cuius inſtantia perijt, per ſententiam abſolutoriam ab obſeruatione iudicij ſatam.

Vltius videtur, quod fruſtra agatur, de effectu iſtius oblationis, quæ in oẽm euentum non operatur, niſi ad tollendam moram, de qua in hoc caſu non curatur, cum intereſſe debeat Alexandrino ex æquitate, & ratione naturali ſupra cõſiderata, quæ non dictat, quod Hoſpitale rem cum fructibus reciperet, & pretio vilius fuerit, emptor autem omni cõmodo rei, & pre-
56 tij caruerit, etiam ſi nulla penitus mora interceſſerit, vt dicit tex. in d. l. curabit, vnde Bald. in l. 2. num. 7. C. de vſur. quem reſert, & ſequitur Dec. conſil. 119. num. 5. voluit, quod emptor rem poſſidens teneatur venditori ad intereſſe pretij iuſſe non ſolui, puta quia venditor ei permiferat dare fideiuſſores, vel tradere poſſeſſionem vacuã, & liberam, & id nõ fecerat, etiam quod in nulla perſidia, aut mora non ſoluendi dici
57 non poſſet, cum non ex mora, ſed ex æquitate prædicta dictum intereſſe veniat, Roman. conſil. 517. num. 10. & ſeq. Corn. conſil. 145. nu. 8. lib. 2. Cephal. conſil. 600. nu. 4. 6. 7. lib. 4. Ruin. conſil. 144. num. 3. volum. 1. poſt Bald. quem reſert, & ſequitur in l. ſi traditio, q. 1. r. C. de action. empt. Soc. conſil. 176. num. 4. volum. 2. & conſil. 103. nu. 9. vol. 4. Dec. d. conſil. 119. ſub num. 5. Prob. ad Monac. in cap. Romana. §. contrahentes in verbo propriè contractus, num. 23. de foro compet. in ſexto, Cagn. in d. l. curabit, num. 31. cum ſeq. dicens comunem, Gabr. conſil. 57. lib. 1. & conſil. 74. in ſecũdo, qua ratione etiam Alexand. conſil. 147. nu. 1. & ſeq. lib. 5. vult viro debet intereſſe pro dote vxoris, per ipſum alitè promiſſa in
58 tot bonis ſtabilibus ipſius viri arbitrio eligendis, etiam nulla interpellatione per ipſum ſocero dotem promittenti facta, nullaque ipſius promittentis mora interueniente, quia non conuenit, quod vir vxorẽ

alterius, & fructu dotis caruerit, fociet autem dotem non soluerit, & fructum rei percepit, sed ultra hæc, quod non sufficiat obligatio minoris, aut alterius rem cum fructibus nec perantis ab emptore, de pretio, nisi est illius usus offerat ad impediendum cursum ipsarum usufructu pretij emptori debitum, tenet in individuo Caballin. in d. tract. de usufructu, d. q. 37. sub nume. 282. post vers. ratio autem, & hæc de interesse sufficiant.

Si tamen prius dixerimus in hoc iudicio executio potuisse Alexandrinum dictum interesse per eum petiti, omni eo meliori modo, quo poterat, consequi, tunc quia in eo potuit de dicto interesse exceptionem proponere, eiusque compensationem deducere, iuxta iura superiora relata, & etiam
60 principalem petitionem, vel reconventionem, non veram tamen, nec privilegiam intentare, & super ea ius suum per eundem Iudicem obtinere ad tradit. per Marat. de ord. iud. in 4. part. 6. dist. princip. nu. 5. cum plur. seq. cum ibi annot. per Foller. in addit. tum etiam quia in his etiam parte non petente potest Iudex ex officio supplere, & aduersam partem condemnare, cum ex
61 natura rei, & in necessariam consequentiam, ac ad tollendam iniquitatem, alias resultantem proveniant, la fin § actionu, num. 127. cum seq. in fin. de action. Cach. decif. Pedemont. 64. nu. 3. cum seq. Opus autem non fuit discutere, an istud interesse recompenfatum, quod ex equitate d. Leuabit, C. de action. empt. provenit, iure
62 actionis debentur, an verò solum officio indicis mercenario, de qua re apud Doctores disputatio est, ut habetur apud Rotam Genuens. decif. 61. nu. 5. & 7. ubi videtur inclinare in opinionem, quod non iure actionis debeat, quod est notandum, si verum est, quia ex hoc resultat magnus effectus, & maxima differentia iuxta not. per Doctorem in l. fin. ff. de eo, quod cert. loco, & in l. 4. C. de positi. & in alijs locis vulgaribus, ad quæ recurendum est, ut cognoscatur, quando, & quomodo agendum sit pro dicto interesse, ubi solumum sit, & extinctum capitale, vel lata sententia super forte principali, in quo etiam videndi sunt Crau. consil. 320. & Rot. Genuens. decif. 87. & 89.

Veniamus modò ad melioramentorum caput, in cuius discussione rem paucioribus absolute dicimus, quod cum in nostra sententia prima Alexandrinus effectus expressè absolutus à fructibus per eum, & Patrem percepit ante tempus litis contestatæ, frustra disputabatur pro parte Hospi-

ralis, de compensatione expensarum ipsorum melioramentorum facienda cum dictis fructibus, cum enim sententia illa transierit in iudicium, iusque fecerit inter partes, in dubium amplius reuocanda non
63 est, res iudicata, cum ibi not. ff. de reg. iur. Nec verba eiusdem sententiae mandantia refici Alexandrino expensis melioramentorum, de iure reficiendis, eam recipiunt interpretationem, ut compensatio ipsarum expensarum melioramentorum fieri possit cum fructibus ante litem contestatam perceptis per reu. qui ab eis absolutus fuit, quia hoc modo talis sententia implicaret contradictionem, & sibi ipsi contraria esset, quod non est admittendum, iuxta l. non ad ea, cum sua materia, ff. de condit. & demonstrat. vera autem eorum verborum interpretatio est, ut cum melioramentorum variae sint species, & non omnia passim reficienda sint, sed aliqua tantum, & constaret in bonis emptis facta esse melioramenta, sed de eorum qualitate, & quantitate, ac estimatione sufficienter non apparet, &
64 ea tantum venient per Hospitalem Alexandrinum restituenda, quæ ius restitui mandat, & secundum quod mox in executione ipsius sententiae discussio, legitima facta fuisset, iuxta cautelam in proprijs terminis traditam, per Cast. consil. 147. in tercio dub. sub num. 7. verum nunc ad propositum lib. 1. cui etiam adherere videtur, consil. 170. in tercio dubio, sub nume. 3. & 4. lib. 2. Quo stante cum ex testibus Alexandrini super
65 14. artic. & ex testibus Hospitalis super 20. preparatorio probatum sit, melioramenta in prædio facta, tam in edificio domus, quam in plantatione vineæ, vitium, & arborum esse non solum vtilia, sed et necessaria, quæ ideo reficienda erant à quocumque rem recuperante emptori, vel eius successori Cast. d. consil. 147. in 3. dub. num. 7. lib. 1. & latius d. consil. 170. in 3. dub. sub num. 3. & 4. lib. 2. etiam quod alienatio non valuisse, Afflicti. decif. 87. nu. 6. & 8. est de mente Baldi in Lemptor ad fin. ff. de rei vendicat. & presertim, quando aliquis iustus error, & color validitatis consideratur
66 et potest in emptore, qui multis præcedentibus solemnitatibus, licet non omnibus necessarijs contraxit. Afflicti. ubi supra, & Cast. d. consil. 147. num. 7. in principio tertij dub. & cum ea extensæ in eis faciendis impensum fuerit per Alexandrinum, & Patrem ultra mille, & centum scutos, & in tanta summa prædium effectum sit pretiosius, ut respectu edificiij in noningentis aureis vitiumque probatur ex testib. Alexandrini super 9. & 20. articulis, & respectu plan-

plantationis vineæ, vitium, & arborum in
ducentis scitis ex cuiusdem testibus super
11. 12. & 13. articulis, & ex testibus Hospi-
talis super 1. preparatorio, non vidimus
quare non deberet expensæ ipsorum me-
lioramentorum, in dicta summa mille, &
centum scutorum in totum taxari, cum in
ea vti in minori summa deposita omnes
69 conuenient testes, iuxta trad. per scrib. in
l. 1. C. de rescind. vend. cum enim prædium
effectum sit pretiosius in summa erogata
in meliorationibus faciendis, nihil est im-
pedimento, quin tota impensæ recuperetur,
licet si maior fuisset pretio aucto ex ea, ip-
sum solius pretium resciderit, & si
70 præfata summa resciderit, vrin ea re id, quod
minus est, semper attendatur Capyc. de
cis. 93. in 3. dub. nu. 9. & latius Negus. nul-
lam de eo faciens mentionem in tract. de
pign. & Hypoth. in 4. membr. 5. part. princ.
num. 1. 1. vers. Quarta conclusio, & aperte
idem voluit Castr. d. conf. 170. sub num. 3.
vers. item quod dixi lib. 1. Abb. in c. 1. nu. 4.
extra de re lit. in integr. & Ruin. conf. 14.
num. 1. 3. volum. 1. quæ traxatio eo magis
fieri debuit, quod pro Hospitali nil releu-
as probati, aut deductum fuit, per quod pos-
set contrarium apparere, tantum scilicet non
fuisse impensum, remque in tanta summa
non fuisse pretiosius reddita ex ipsis
meliorationibus; Quod tamen omnino
videbatur faciendum, nec in eo solum in-
flandum erat, quod ipsa melioramenta cū
fructibus ante litem cōtestatam perceptis
erant compensanda, quod an iuridice, vel
etiam colorate deduci poterit stante sen-
tentia absolutoria à dictis fructibus iudi-
cium sit aliorum, & vbi etiā id deduci po-
tuisset, ad rem valde fuisset articulare cō-
traria articulis Alexandrini, vt in tuto res
resideret pro Hospitali in omnein casum,
nemini enim nocet pluribus ad defensionem,
vt instrumentis, at non vti sepe nocet. Ex
his ergo, ni fallimur, iusta apparet, vndiq;
nostra sententia. Anno 1582. Senis. Ha-
cenus d. Decisio eo modo hic posita, quo
penes me scripta cum alijs à me compila-
tis reperitur; Sequitur nunc reliquū
consilij in dicta causa Montis sancti Sabini.

Nec dicatur, quod dictus Gabriel mor-
tuo, Iosepho eius filio restituendo dorem
71 eius vxoris, dicatur eam Bernardino ex dic-
to filio Nepoti donasse, cum sciret, se ad
eam restituendam non teneri, i. cuius per
eorem cum sua materia, ff. de reg. iur. l.
campanus, ff. de oper. libert. l. 1. ff. de cond.
indebit. l. indebitum, & l. qui se debere, C.

eo. tit. copiose Menoch. de arbit. iud. lib. 3.
cent. 1. casu 88. nu. 56. & seq. & de præsump-
tio. lib. 3. præsumpt. 3. 1. nu. 1. & seq. Quia
respondetur, quod donatio nunquam præ-
sumitur, vbi alia coniectura sumi potest, l.
72 cum de indebit. in princip. ff. de prob. Men-
noch. de arbit. iud. lib. 2. centur. 1. casu 88.
num. 1. & seq. & magis in terminis de præ-
sumpt. lib. 3. præsumpt. 3. 1. num. 1. 1. vers.
declaratur quarto, prout sumitur in hoc
casu, in quo Gabriel, tanquam auus pater-
nus, & legitimus administrator dicti sui
73 soluisse dicitur in dubio, & nō de suo pro-
prio ex congestis per Socin. consil. 154. per
totum lib. 2. Et licet alijs circa repetitionē
expensarū pro talibus descendens fac-
tarum distingui solet, an circa eorū per-
sonas, an verō circa res, & bona, seu nego-
tia fuerint factæ, vt per Bart. & alios Doct.
in l. nescimus, ff. de negot. gestis, & in l.
alimenta, C. de tit. r. tamen quando ascen-
dens gerebat negotia descendens indi-
74 stincte eas repetit, etiam nulla facta pro-
testatione, quod animo repetendi eas faciat,
vt notat Bart. in d. l. nescimus, num. 7. & in
d. l. alimenta in princip. & in fine, & aper-
tissime post multa firmat Bald. in auth. ex-
ceptum, num. 4. C. de bon. quæ libet. quam
opinionem sequitur Menoch. de arbit. iud.
lib. 2. centur. 1. casu 88. numero 33. &
sequ. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 30.
nu. 18. & 19. vers. declaratur primo, & ma-
75 xime quando impensæ sunt magnæ, prout
in præfati casu, vt dicti ibi Bald. qui diffu-
se loquitur, & notat etiam Menoch. d. ca-
su 88. num. 28. Quod ex eo corroboratur,
quod in instrumento assignationis factæ
filio voluit Pater pacisci, quod pro Floren-
tis ducentis quinquaginta portionis do-
tus primæ vxoris tantum filius posset bona
vendere, & quod quia bona ipsa excedebat
valorem dictæ summæ, & alterius liberatæ
de dote primæ vxoris præmortuæ, tem-
pore diuisionis faciendæ inter dictum Iose-
phum, & alios filios ipsius Gabriels, dic-
ti alij filij imprimis, & ante omnia recipere,
& habere debeant, de bonis communibus
hereditarijs ipsius Gabrælis Florentis
centum quinquaginta pro quolibet, prout
in dicta assignatione habuit Iosephus ultra
dotes prædictas, adeo quod Gabriel habuit
animum equalitatem inter filios seruandam,
& nulli eorum aliquid donandi, & onus re-
stitutionis dotis secundæ vxoris filio im-
ponendi, seque ab eo liberandi, vt propterea
76 facilis donationis præsumptio excludi-
tur, vt per Menoch. de præsumpt. lib. 3. præ-
sumpt. 30. num. 13. & seq. & num. 20. Nec
voluntatis huius mutatio præsumitur, sed
potius

potius perseverantia, & continuatio, l. nam ad ea, ff. de condition. & demonstration. l. cum hic status in princip. ff. de donat. inter vir. & vxor. & l. eum qui voluntatem, ff. de probatio. cum alijs allegatis, per Alciat. in tract. de præsumpt. regu. 2. præsumpt. 16. in princip. Præterea dicitur, quod ex quo probabiliter focer dubitare poterat, an per dictam configurationem factam filio, sine nurus consensu liberatus esset ab obligatione eam dictæ nurui restituendi, vel ne, & porius potuerit credere, se non adhuc teneri iuxta superius allegata, eam postea proprio nomine solvens nullo modo donasse censetur, quia ad hoc vera, & perfecta indebiti scientia requiritur, & nō solum in ipso solvente, sed etiam in recipiente, nec alijs vno eorum ignorante donario diceretur Deci. in d. l. cuius per errorem, nume. 1. ad quem ibi se remittit Cagn. in principio, sequitur Menoch. alios referens de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 31. nume. 8. vers. i declaratur primo. Nec est necessarium devenire ad veram articuli diffinitionem super liberatione, vel non litē ratione dicti focer propter dictam dotis configurationem, cum utroque casu, siue scilicet esset liberatus, siue non, possit repetere dotem, quam facta dicta configuratione, & filio mortuo restituit Nurui, ut patet ex supra adductis. Anno 1605. Florentiz.

E P I T O M E.

Quod remedium cap. reintegranda 3. q. 1. non competit cadenti à possessione proprio facto. Item nec negligenti recuperare possessionem, à qua cecidit, per tempus annorum decem, & ultra, maxime verò contra Reum habentem Titulum, & bonam fidem, qui longi temporis prescriptione tueri se potest. Quod testis unicus, & singularis probat contra producentem, etiam si deponat, de crudelitate, imò & de auditu alieno.

S Y M M A R I U M.

- 1 Remedium .c. reintegranda 3. q. 1. non datur ei, qui à possessione proprio facto cecidit.
- 2 Testis unicus, & singularis probat in prauidicium partis, quæ illum examinari fecit, & produxit.
- 3 Etiam si deponat de crudelitate.

- 4 Imò, & si restitueretur de auditu alieno.
- 5 Testimonia de auditu alieno, & de credulitate, pari passu ambulant.
- 6 Remedium, cap. reintegranda 3. q. 1. non competit ei, qui in ea recuperanda fuit negligens per decem annos, & ultra.
- 7 Remedio, cap. reintegranda 3. q. 1. prescribitur spatium annorum decem inter presentes, & viginti inter absentes, cum titulo, & bona fide.

CONSILIVM CXLVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N causa mihi ad referendum, de iure commissa per Dominum Potestatem Peccioli inter Annibalem de Lischis agentem ex vna parte, & Ioannem Mariam à Platea, Reum Conuentum ex altera, retuli partes dicti Domini Potestatis esse in absolviendo dictum Ioannem Marcum à petitis, per dictum Annibalem.

Et ad ita referendum motus fui, quia dictus Actor intentavit Remedium, cap. reintegranda 3. q. 1. quod minimè illi competit, ex quo proprio facto, & culpa amisit bonorum possessionem, ad quam se reintegrari petit, Abb. in c. accedens, il primo num. 19. ut lite non contest. Socin. in litem quæ nobis, nu. 8. ff. de acquir. possessione, Rip. in cap. si pæp. num. 27. de restit. spoliat. Dec. conf. 449. num. 31. & 32. Ruin. confil. 47. nu. 5. conf. 49. nu. 6. lib. 4. Grat. conf. 50. num. 10. lib. 1. Neuiz. conf. 79. nume. 14. & 33. D. Ceph. conf. 100. nume. 26. conf. 168. num. 56. & conf. 172. num. 67. Lapsus allegat. 51. num. 6. vers. si autem, Marfil. sing. 600. Beninten. decis. Bonon. 10. nu. 2. & 3. Cacher. d. c. i. Pedemon. 47. nume. 4. Plot. de in litem iurando, siue in tepet. legis si quando, C. vnde vi in §. tertio, nume. 7. ad finem Gabr. sic. de restit. spoliatore. Concl. 5. nu. 26. vers. sic, secundo limba, Menoch. plures alios referens, & ita omnes concludere affirmans in tractat. de recuper. poss. remedi. 15. quæst. 14. item. 95. vbi num. 56. subdit id ex ipsius capituli reintegranda verbis manifestè colligi, dum meminit text. de amittente possessionem per quascunque iniustas causas, quasi quod secus sit, quando causa fuit iusta, quæ iustior inueniri non potest ea, quæ ex propria voluntate pronem, cum damnari, quod quis sua

sua culpa sentis, tibi, & non alicui imputare debeat, c. damnauit de reg. iur. in l. exto, vt propterea vera, & communis omnium sententia iustificetur, de ip. alio. an testi tuendo, cū possit in aduersariū ipse transire iuxta text. in c. super de renūciat. de quo meminit Menoch. supra relatus.

Quod autem proprio facto Actor a possessione ceciderit, nempe ex assignatione facta per ipsummet Annibalem, & fratres dicto Ioanni Marco pro dote Domine Alexandre eorum sororis, & dicti Ioannis Marci uxoris, probant nedum testes pro Reo inducti, sed etiam pro ipso Actore examinari, & in processu producti, quibus omnino standum est. Nam etiam testis unicuique, & singularis probat in præiudicium partis, quæ ipsum examinari fecit, & produxit, ex quo per productionem censetur produciens illius dicta ratificare, & approbare, vt concludit Soc. iun. conf. 69. nu. 11. versic. cui in hoc etiam foli, & nu. 14. versic. & vbi in hoc suo dicto esset solus lib. 1. quæ sequitur D. Ceph. Præceptor meus conf. 65. nu. 55. & etiam si deponeret de credulitate, vt notanter voluit Roman. infamigato conf. 104. ad fin. quem sequuntur Ias. in Rub. ff. de iureiur. num. 9. in l. extra limitatione, c. conf. 57. col. 4. in fi. lib. 1. Soc. iun. dicto conf. 69. nu. 11. & 12. lib. 1. Crauer. conf. 507. num. 6. Marant. de ord. Iud. in 6. part. princip. lit. de test. productio. num. 16. versic. quod tamen limita. & tit. de repulsi. test. num. 10. versic. ad secundam quaestionem principalem, & num. 12. versic. secundo limita. Crauer. in tract. de antiq. tempor. in prima parte, §. queritur etiam in hac materia, num. 13. & seq. versic. sed quæro ulterius, Roland. à Vall. conf. 4. numero 25. & seq. lib. 4. & alij per eos allegati. Quinimo, & si deponeret de auditu alieno, vt apertis verbis extendendo dictum Roman. d. conf. 104. tradit D. Ceph. alius dicto conf. 65. num. 55. Quæ extensio, & si magna videtur, comprobari tamen potest ex dictis per Ruin. conf. 72. num. 7. versic. secundo principaliter lib. 1. & melius consil. 141. nu. 6. versic. nec obstat lib. 5. vbi dicit, quod testis alius se credere per auditu alienum probat contra producentem, quia illa verba per auditum important causam credulitatis. hoc est se credere, quia dicere audiuit, auditus enim est causa inducens illud ad credendum simpliciter, & propterea præiudicant talis testis, ac si simpliciter dixisset, se credere, nulla alia expressa causa, quia quauis illa causa non esset necessaria, vel iusta, illam tamen potuit habere, & voluit pro iusta, & probabili, vt ibi per

ipsum Ruin. & seruimus notata per Alex. conf. 187. nu. 15. lib. 2. vbi tradit, quod testimonium, de auditu alieno, & de credulitate pari passu amittunt, ita vt vtriusque admittitur testimonium, de credulitate, admittatur etiam de auditu alieno, & e conuerso, quod idem tenent etiam Soc. regul. 207. in verbo lassis in secunda fallentia. Additur, qd ex quo ad hoc post assignationem per eum, & fratres dictam Reo conuento de bonis, de quibus agitur, pro dote Domine Alexandre eorum sororis, & dicti Rei Conuenti uxoris, tamen per multos annos ultra decennium, & passus fuit dictum Reū conuentum possidere per decennium, & negligens fuit per tantū temporis cursum in recuperanda possessione, nō potest modo pro ea recuperanda agere. remed. d. c. Reintegranda, quasi quod propria negligentia possessionem amiserit, & factū lib. secundum opinionem Ann. nij de Bore. & aliorum in cap. cum ad sedem de restitut. spoliatur. quam sequuntur Socin. in dicta l. vbi quæ nobis in quinta quaest. idem nō quæst. principal. versic. tertio, & ultimo iustificatur, & conf. 266. num. 19. & seq. versic. postremo alij vbi lib. 2. Ruin. conf. 69. num. 41. lib. 1. & conf. 49. nu. 9. lib. 4. Curt. sen. conf. 24. col. 1. in secundo fundamento, Alex. conf. 99. col. penult. & fin. num. 25. & 26. lib. 5. conf. 33. num. 4. lib. 6. & conf. 101. hum. 3. lib. 7. Neu. conf. 79. in 3. dub. num. 24. & 33. Roland. consil. 50. in fin. lib. 2. Benintend. d. dec. 10. num. 2. & 3. vbi latissime insinuat, & Gabr. in tit. de restit. spoliatur. conclus. 5. nu. 28. versic. Tertio limita, vbi plures alios refert, & tandem adductis contrarium tenentibus, num. 19. firmitat hanc esse magis communem opinionem, quod ubique dubio in hoc casu procedere videtur, in quo Reus Conuentus possidet titulum, & bonam fidem habuit, qui propterea agenti dicto remedio obijcere potest prescriptionem annorum decem inter præsentēs, & viginti inter abfentes, cum tanto tempore præscribat, ex quo res non fuit affecta vitio reali, & causam nō habuit ab Auctore vitiofo, Bald. conf. 321. in fi. num. 4. lib. 3. Ruin. d. cōf. 69. sub num. 14. lib. 2. Roland. conf. 72. nu. 27. lib. 3. Balb. in tract. de præscript. in 4. parte quartæ part. princip. q. 24. circa fin. nu. 5. & sequent. versic. quinto videtur, & Menoch. d. 15. remed. numero 425. & 426. versic. tertius est casus. Anno 1605. Florentia.

E P I T O M E.

De validitate statuti prohibentis alienationem bonorum immobilium in forenses, & non suppositos Iurisdictioni statuentium, & an favorabile dicatur, an verò odiosum; An Marchiones Malefina agri Lunensis recognoscentes Imperatorem in superiorem possint tale statutum facere, & ubi possint, an illud dicatur ius Civile, an verò Prætorium, & successivè, an actio ex eo descendens sit perpetua, & duret usque ad triginta annos, an verò temporalis, & ultra annum non competat. Que sit actio popularis, & quanto tempore ei præscribatur, & an sententia contra aliam sententiam in iudicatum transactam valeat, velne: & lata extra instantiam possit confirmari per Iudicem appellationis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Statutum prohibens alienationem stabilitum in forenses valet, & an favorabile, vel odiosum dicatur, num. 2. 3. & 4.
- 2 Marchiones Malefina agri Lunensis, licet recognoscent Imperatorem in superiorem, possunt facere statuta etiam iuri communi derogatoria, & possunt in eorum Territorio omnia, que potest Imperator in toto Orbe, num. 6. imò, & maiorem authoritatem habere dicuntur in transmissione Marchionatus ad descendentes, quod de Imperio non facit Imperator, num. 7.
- 3 Statutum de non alienando stabilia in forenses ligat non subditos ratione bonorum existentium in Territorio statuentium, maxime si loquatur in rem, nu. 9. licet & si in personam loquatur, idem sit, num. 10. præsertim si expressè de forense loquatur volens eum ligare, num. 11.
- 4 Statutum conditum à Marchionibus Malefina agri Lunensis recognoscentibus Imperatorem in superiorem, an dicatur ius Civile, an verò Prætorium, & successivè an actio ex eo competens sit perpetua, & durabilis usque ad triginta annos, an verò temporalis, & annualis tantum, num. 13. & 19.
- 5 Actio popularis qua sit, & quanto tempore duret, num. 15.
- 6 Tempus à statuto simpliciter concessum ad aliquid faciendum absque alia præfinitione, an sit

annale tantum, an verò perpetuum usque ad triginta annos, & maxime in materia retractus, & num. 17. 18. & 19. & quid in actu successivo ante, num. 13. in fine.

- 7 Necessitatis casum allegans, in quo aliquid sibi facere sit licitum, eam probare tenetur, nec de illa ipsius assertio fiat, & num. 11.
- 8 Alienatione in forenses à statuto prohibita in casu necessitatis permessa, intelligitur in subditi tantum, emptore inter subditos non recepto.
- 9 Licentiam alienandi contra prohibitionem allegans, probare tenetur.
- 10 Probatio fortior, & clarior requiritur, quando in contrarium extat præsumptio.
- 11 Statuti Tuscæ sententia in materia alienationis in forenses, item in materia Iudicis secularium appellationum deputandi, num. 26.
- 12 Probari possunt in tertia instantia, & deduci non probata, nec deducta in prima, nec in secunda.
- 13 Sententia lata contra aliam sententiam in iudicatum transactam, est nulla, etiam si per alteram confirmetur, si tamè de prima opponatur, & num. 29. & 30.
- 14 Sententia extra instantiam lata, nulla est ipso iure. Tempus ad sententiandum præsumitur in dubio præfixum causa, & instantia ibidem.
- 15 Sententia lata post peremptam iniquitatem per Iudicem confirmari, aut reformari non potest ex eisdem actis, & num. 34. etiam quod culpa Iudicis ipsa instantia perempta esset, nu. 35. imò nec ex novis actis si principaliter de eius nullitate fuerit dictum, num. 36. & multò magis si protestetur, quod in primis de ipsa nullitate cognoscatur, quia tunc est declaranda nulla, num. 37.
- 16 Sententia nulla ex defectu processus, nec confirmari, nec reformari potest per Iudicem appellationis ex eisdem actis, & an ex novis actis, num. seq.

C O N S I L I U M C L I X.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

MICHAEL Sanctini de Montezocco Marchionatus Trechietti d' anno 1588 die 28. Iunii vendidit quædam eius bona stabilia posita in Territorio Vici dicti Marchionatus Trechietti Dño Leonardo olim Domini Ioannis de Cartegnis de Bagnano Iurisdictionis Sereniss. Magni Ducis Etruriæ pro pretio inter eos cõvento, cum pacto redimendi ad quinquennium pro eodem pretio, quo termino elapso, & nulla facta retroconditione, Ioñnes quon-

quondam Vici de Casetto villa Vici predicti, egit contra dictum Dominum Leonardum emptorem, vt dicta bona retrovenderet sibi tanquam vici de Populo, & Marchionatu predicto emere volenti pro iusto pretio vigore Statuti dicti Marchionatus lib. 3. c. 5. tit. de penis in §. omnibus huiusmodi, quo interdictum est per se, vel interp. sitas personas directè, vel per indirectum vendere, vel alienare aliquam rem immobilẽ existentem in dicto Marchionatu Treschiensi in perionam, dicto Marchionatu non subditam, nisi cum pacto redimendi sub poena amissionis rei, & pretij filico applicandæ, & applicandi, cum hoc, quod facta venditione, vel alienatione cum dicto pacto redimendi, vbi tempus redimendi labatur, emptor non subditus teneatur dictam rem, vt supra per eũ eniptam cuiusque subdito dicto Marchionatu eam emere volenti, retrovendere pro iusto pretio: cui petitioni se opposuit dictus Dominus Leonardus, & facto processu fuit in prima instantia lata sententia per Dominum Porefatẽ Treschiensi, de consilio Periti ad fauorem dicti Domini Leonardi Rei conuenti, à qua appellauit Ioannes Actor, & causã introducta coram Magnifico Dñi Ioanne Iacobo de Cortesio de Bagnono Auditore admodum Illustris Domini Marchionis Treschiensi, Iureconsulto erudito, & insigni, ac in dicto Marchionatu Iudice primarum appellationum, fuit per dictum Dominum Auditozem reuocata prima sententia, à qua cum fuerit appellatum per Dñam Leonardum, & per eandem habitus recurus ad prefatum Dominum Marchionẽ, idẽ Dominus Marchio Dominus Pompeius dieratum duarum instantiarum processus ad nos trãsmisit, vt Dominationi sue quid de iure faciendum sit, responderem, & quam ex dictis duabus sententijs substantiabilior, & iustior mihi videretur, dicerem; Vnde consideratis hinc inde, per partes deductis, Retuli sententiam secundo locolatam ad fauorem Actoris per dictum Dominum Iudicẽ primarum appellationum mihi videri iustiorẽ, & probabiliorem, & secundum eã dictum Dominum Leonardum teneri retrovendere dicta bona cum dicto pacto redimendi empti, dicto Adleci pro iusto pretio secundum formã prædicti statuti; Veruntamen postquam Dominus Leonardus à dicta sententia appellauit, & ad ipsũ Dominum Marchionẽ debere consistere causam alui Iudici peritum confidendi, quin dicta causã seruatis seruandis, procedat, & iustitiam

faciat secundum formam alterius statuti Treschiensi lib. 2. cap. 10. tit. de appellat. in §. Iara verò sententia in causã appellariis, eaq̃ue magis, quia dictus appellas pretendit primam sententiam in iudicatum transiisse, & licentiam à quondam Domino Marchione Gaspare ipsius D. mini Pompeij Genitoris emendi, & retinendi bona stabili in sui Territorio obtinuisse, idque ex impedimento sibi per ministris dicti Domini dato hactenus probare nõ potuisse, ipsamque secundam sententiam vti perempta instantia latam, nullam esse, nec confirmari posse.

Et ad ita vt supra referendũ motus fui, quò ad iustitiam sententia dicti Domini Iudicis primarum appellationum, quoniã de validitate dicti statuti prohibentis alienationem immobilium in Marchionatu existentium in foreniẽ, & nõ subditum, nisi cum pacto redimendi, & cum onere, eo elapso, culibet subdito reuendendi, dubitandum non est, vt volunt Bart. & alij scribent. communiter in l. filios familias, §. Diui, ff. de leg. 1. Alberic. de statuti. lib. 2. q. 2. Calt. conf. 89. sub nume. 1. versic. sed reip. lib. 2. Calt. ten. confil. 27. in secundo dubio, nume. 8. Dec. conf. 661. in princip. Corn. confil. 78. colum. 2. sub nu. 2. versic. & quòd huiusmodi statuta in primò lib. Alba conf. 218. nu. 20. lib. 2. C. q. hal. conf. 53. num. 7. & conf. 246. num. 38. & seq. Tiraquel. de retrad. lignag. in præfat. nu. 14. Boss. in præf. crimin. tit. de Principe, num. 339. Clar. in præf. crimin. quest. 82. statuto quinto, Simon de Pret. de interpret. vltim. volunt. lib. 3. fol. 4. num. 1. fol. 190. 191. & alij plures per eos allegati.

Diciturq; statutum fauorabile tanquã factum fauore vtilitatis publicæ principa. liter, vt bona conseruentur inter iuditos, & hi cõmodius possint onera publica substinere, & facilius collectas, quæ imponerẽtur, soluere, Roman. conf. 509. col. 3. ante num. 12. versic. ceterum hoc subiungo, Alexand. conf. 41. colum. pen. sub num. 11. versic. sed prohibitio lib. 5. Corn. dicto confil. 78. colum. 2. sub nu. 2. versic. & volunt præfati Doctores lib. 1. Dec. dicto confil. 661. num. 2. & 3. Calcan. conf. 126. num. 4. Alba dicto conf. 218. num. 5. & 8. Cephal. dicto confil. 53. nu. 8. & seq. & dicto conf. 246. nume. 38. & seq. Simon de Pret. loco citato sub num. 1. versic. secundo recordari oportet, vbi testatur esse opinionem vtiissimam; Veruntamen est quòd in hoc non desunt conuadictores, quia sumus in statuto iuris communis correctorio, & liberam hominis de bonis suis disponendi facult.

facultatem auferente, & proinde odioſo,
 3 Angel.conf. 7. in ſi. Fulg. & Cuman. conſ.
 215. col. 2. verſic. cum namque inter conſi-
 lia ipſius Fulgoſ. Soc.conf. 227. num. 8. in
 fine lib. 2. Dec.conf. 442. nu. 11. Curt. ſen.
 diſto conſil. 27. num. 8. Ant. de Butr. conſ.
 35. ſub num. 2. Caſtren.conf. 89. ſub nu. 1.
 lib. 2. Ceph. conſ. 13. nume. 3. & ſequ. &
 conſil. 161. nu. 5. & ſeq. Monteren. ad ſta-
 tutum Bononiæ lib. 4. Rubr. de prohib. alienat.
 immob. iuxr. conſin. poſit. in princip.
 in gloſ. 1. ad fin. & Cornazz. deciſ. Lucenſ.
 10. ſub nu. 14. & 15. Nec ex eo quod con-
 cernat utilitatem publicam, vt Cives, &
 Incolæ commodius ſubſtineant onera pu-
 ca, & facilius ſoluant collectas, poteſt dici
 fauorabile licet reſpiciat præiudicium ſo-
 renſium, quoniam reſpōderi poteſt, quod
 imò principaliter eſt odioſum tanquā auſe-
 ferens dominis liberam bonorum ſuorū
 diſpoſitionem, vt ſupra probatū fuit. Nec
 utilitas illa Ciuium, & Incolarum cōſide-
 rata, dici poteſt publica principaliter, ſed
 tantum ſecundariō iuxta notata per Bart.
 in l. 1. §. huius ſtudij in ſecunda oppoſitione,
 ff. de iuſtit. & iure in l. 1. in quarta op-
 poſitione, verſic. exemplum, ff. ſolut. matr. &
 in alijs locis adductis per Ceph. illum ſe-
 quentem diſto conſil. 13. nume. 4. & diſto
 conſil. 161. nu. 6. & 7. qui loquitur in pro-
 prijs terminis noſtris; Reſponderi etiam
 4 poſſet, quod diſta opinio fortassis admitti
 poſſet, quando in ipſo ſtatuto diſta ratio
 utilitatis publicæ ſpecialiter eſſet expreſſa,
 alijs verō ſecus, vt aperte colligitur ex diſ-
 ta per Alb. diſto conſ. 218. nume. 5. quæ
 expreſſio nō conſideratur in prædicto ſta-
 tuto, cum in eo diſta ratio ſcripta non ap-
 pareat, nec oculo corporeo legi poſſit, per
 ea quæ poſt Bart. Imol. & Alexan. ſcribit,
 Natt.conf. 5. num. 9. & quicquid ſit circa
 hoc, in quo diutius immorandum nō eſt,
 nec de veritate diſceptandum vterius, ſa-
 tis eſt, quod validum ſit tale ſtatutum, ſiue
 fauorabile, ſiue odioſum dicatur, cum de
 illius extenſione, aut reſtrictione non
 agatur.
 Nec etiam de Domini Marchionis Po-
 teſtate ipſum ſtatutum faciendi diſputan-
 dum videtur, quoniam etſi in diſto Mar-
 chionatu recognoſcat Imperatorē in ſu-
 5 periozem, poteſt tamen facere generalia
 ſtatuta, Bartol. in l. omnes populi in quar-
 ta quæſt. primæ quæſtionis principalis, ff. de
 iuſt. & iure, Calcan.conf. 7. num. 19. verſic.
 & ad hoc accedat ad finē, Rumin. iun. conſ.
 57. nu. 13. verſic. iſti enim, Ioan. de Amic.
 conſ. 110. num. 8. verſic. ad Tertium, etiā
 derogatoria iuri cōmuni, Caſtrenſ. cōſ. 34.

num. 1. & 2. lib. 2. Alexand. cōſil. 1. nu. 19.
 & 30. verſic. in ſuper dicto lib. 5. Crau. con-
 ſil. 175. nu. 2. Roland. conſil. 29 ſub nu. 26.
 & 27. lib. 1. & conſil. 91. nu. 17 & ſequ. lib. 2.
 Et cum ſit inueſtitus perpetuū cū meris,
 & mixto Imperio, ac gladij poteſtate, & in
 reſtrictione omnimoda, habeatq; perpetuā
 dignitatem, & adminiſtrationē iure pro-
 prio, & ad deſcendentes etiam Transmiſsi-
 bilem, etiam quod Imperatorem in ſu-
 6 periozem recognoſcat, dicitur nihilominus
 Princeps in ſuo Marchionatu, in eoq; om-
 nia poteſt, quæ in vniuerſo Orbe, ſeu Im-
 perio poteſt Imperator, Angel. conſil. 117.
 num. 2. Roman. conſil. 59. in quinto, & ſex-
 to dubijs, nume. 7. & 8. Alexand. conſil. 2.
 num. 9. verſic. quinimo plus lib. 1. repeti-
 to conſil. 87. lib. 2. conſil. 1. nu. 29. & 30. lib. 5.
 Caſtrenſ. conſ. 34. ferē in toto lib. 2. Calcan.
 conſil. 2. num. 18. verſic. nec obſtat ſi dica-
 tur, Curt. ſen. conſ. 48. num. 2. verſic. huic
 dicamus, conſ. 49. nume. 50. verſic. Nono
 oſtenditur, conſil. 65. nu. 5. verſic. ſed præ-
 miſſis, & conſil. 73. num. 28. verſic. quanto
 principaliter, Dec. conſil. 191. nume. 1. &
 conſil. 403. num. 6. & 7. Soc. conſil. 66. ſub
 num. 13. poſt verſic. ex quibus in propoſi-
 to lib. 3. Ruin. conſil. 28. ante finem, num.
 17. lib. 1. conſil. 187. num. 9. lib. 2. & conſil.
 48. in ſi. verſic. nec obſtat lib. 4. Curt. lun.
 conſ. 1. num. 29. in ſi. & nu. 30. verſic. Dux
 ces enim, vel Comites, & conſil. 61. num. 9.
 & 10. lib. 1. Corne. conſ. 299. num. 7. lib. 1.
 Crauer. d. conſil. 135. nume. 2. Natt. conſil.
 487. num. 9. Roland. conſil. 29. num. 26. &
 conſil. 86. nu. 16. & plur. ſeq. lib. 1. conſil. 91.
 num. 17. & ſeq. lib. 2. conſil. 1. nume. 48. &
 ſeq. lib. 3. Socin. lun. conſil. 76. nume. 27. &
 conſil. 105. nume. 16. & ſeq. lib. 3. Ceph.
 conſil. 58. num. 69. lib. 1. & conſil. 152. num.
 47. lib. 2. Rumin. iun. diſto conſ. 57. nu. 15.
 & plur. ſeq. verſic. quinimo plus lib. 1. & vt
 dicit Corne. d. conſ. 299. ſub nume. 7. lib. 1.
 reuocate in dubium poteſtatem ſimilium
 Dominorum nil aliud eſſet, quam reuagan-
 gare totum mundum. Nec omitendum
 cū elegans diſtum Curt. Sen. diſto conſ.
 65. ſub nume. 5. cum quo conuenit Curt.
 7 lun. diſto conſil. 1. nume. 30. quod ſcilicet
 huiusmodi Marchiones nedum dicuntur
 habere tanā auctoritatem in eorum Ter-
 ritorio, quantum habeat Imperator in to-
 to Imperio, imò maiorem, cum illi Mar-
 chionatum ad deſcendentes transmittant,
 Imperator autem Imperium non trans-
 mittat.

Et poſuit ſtatutum ligare Dominum
 Leonardum Forenſem, & non ſubditum
 ad reuendendum ſuppoſito Marchionatu
 emere

emere volenti bona in ipso Marchionatu
existentia, quia potest statutum disponere
contra forenses, & eos afficere respectu
bonorum, quæ possident in Territorio sta-
tuentium, Bald. conf. 218. in fine lib. 5. Ca-
strenf. conf. 130. sub nu. 7. versic. item pro-
fito, & infra lib. 1. Alex. conf. 52. nume. 6.
versic. ad prædicta facit lib. 5. & conf. 148.
in princ. lib. 6. Dec. conf. 694. nu. 6. versic.
& sicut virtute consuetudinis, las. consil.
83. col. 2. circa medium versic. alibi dicit
egregiè Bald. lib. 3. Socin. iun. conf. 25. nu.
8 & 9. lib. 3. Crauet. conf. 201. num. 14. &
seq. & conf. 271. nu. 2. versic. 3. dico, Nat.
loquens in terminis nostris de inhabilita-
do f. rensem ad possidendum bona in sta-
tuentium Territorio conf. 148. num. 5. &
latius conf. seq. ferè in toto, Cæphal. conf.
171. nu. 24. lib. 2. Et tanto magis, quia tale
statutum respicit res ipsas, & eius effectus
est in rem, disponendo, ne bona transcant
irrevocabiler in forenses, sed vt inter sub-
ditos conferuntur, vt propterea dicatur
in rem, & per consequens forenses afficiat
quo ad bona in iurisdictione statuentium
existentia, vt voluerunt Nat. consil. 148.
nu. 1. & conf. 149. nu. 6. & seq. lib. primo,
Cæphal. conf. 309. num. 47. & plur. seq. lib.
3. & ante eos Alex. conf. 19. nu. 7. lib. 6. qui
etiam in versic. quinimo subiungit magis
communem opinionem esse, quod quomodo-
cumque loquatur statutum siue in
rem, siue in personam, quo ad bona sita
in Territorio statuentium seruandum sit
contra forenses, reprobata opinione Bar-
t. aliter sentiens, quando loquitur in perso-
nam in l. cunctos populos in 7 q. ad fin. C.
de sum. Trin. & fid. Cathol. quia dum-
modo statutum principaliter disponat de
rebus sibi subiectis, etiam si in personam
loquatur comprehendit forenses, & Ale-
xandrum sequuntur Curr. iun. conf. 5. sub
num. 42. versic. ad septimam respondetur,
Crauet. dicto conf. 201. num. 15. Nat. dicto
conf. 148. sub nume. 1. & dicto consil.
149. sub num. 6. & seq. & conf. 181. nu. 13.
versic. sed istis omnino refragantibus, Cæ-
phal. conf. 171. num. 2. lib. 2. Alb. conf. 50.
num. 5. conf. 323. num. 2. & conf. 270. nu.
4. 15. & plur. seq. afferens esse veriorem, &
magis communem opinionem Surd. conf.
91. sub nume. 9. versic. quinimo volunt
multi lib. 1. Nec enim secundum Cæphal.
dicto conf. 309. num. 51. considerandum
est, quomodo loquatur statutum, sed ad
quid fuerit conditum, & qualis sit eius in-
tentio, quæ alia non est, quam conseruare
bona stabilia subditis, & providere ne illis
priuentur ex alienatione in externos.

Et tandem in casu isto omnis cessat dif-
ficultas, ex quo statutum expressè loqui-
tur de forensi, & vult illum, vbi bona cũ
pacto retrouendendi emerit, teneri subdi-
to Marchionatu pro iusto pretio retrouen-
dere, quia potest statutum ligare foren-
sem pro bonis in suo Territorio sitis, &
Bart. & sequacium opinio videtur proce-
dere, quando statutum simpliciter dispo-
nit, vt scilicet tunc si in personam loqua-
tur, non videatur comprehendere foren-
sem, secus autem si expressè ipsum foren-
sem comprehendat, quia tunc illum li-
gat, ita in puncto dicit Crauet. dicto conf.
201. sub num. 15. & 18. sequitur Cæphal.
dicto conf. 171. num. 22. versic. non obstat
secundum lib. 2. Alb. conf. 370. nume. 20.
versic. Præterea non est dubium, Decian.
in Tract. criminal. Tom. 1. lib. 2. capit. 35.
nume. 29. versic. limita quinto, & alij per
eos allegati.

Nec à petitione excludendus est Actor
ex eo, quod statutum prædictum tanquã
conditum à Domino Marchione Trevischi
superiorem recognoscente non sit ius
Ciuile, sed Prætorium, & pro inde, quod
actio ex eo competens non sit perpetua,
& durabilis vique ad annos Triginta, sed
Temporalis, & annum non excedens iux-
ta notata per Bart. in l. stipulationum alie
supra in fine princ. ff. de verbor. obl. quem
ibi sequuntur Castrenf. & Alexan. & latè
tradit Roland. conf. 86. num. 2. & sequen.
lib. primo.

Quia immo tale statutum dicitur ius
Ciuile, & perpetuò durat, cum sit condi-
tum à Marchione perpetuam dignitatè,
& administrationem iure proprio haben-
te, & ad descendentes etiam Transmissi-
bilem, Rolan. dicto conf. 86. nu. 12. & plur.
seq. lib. 2. dicens esse commune, & indu-
bitatam opinionem, & in Tract. de lucro
dotis q. 3. num. 8. & seq. versic. aut à Du-
cibus, vel Marchionibus, ad quæ dicta se
remittit idem Roland. conf. 29. num. 27.
lib. 1. Ioann. de Amic. conf. 110. nu. 8. vers.
ad Tertium, & latius nume. 13. & multis
seq. versic. modo dico sic, vbi opinionem
hanc ex pluribus firmat, & pro ea etiam
adducit Text. Instit. de perpetu. & Tem-
poralib. action. in princ. & ita etiam in in-
diuiduo tenet Angel. de Perus. in dicta l.
stipulationum alie supra in fine principij
nume. 3. versic. querit Bart. ff. de verbor.
obligat. Vnde actio ex tali statuto descen-
dens perpetua est, & ipatio annorum tri-
ginta tantum tollitur, nec Temporalis,
& ad annum restricta dicitur, vt optimè
probat Ioann. de Amic. vbi supra. Quod
Hh magis

magis absque dubio procedit, cum dictus Dominus Marchio Trevisi hunc habeat in dicto Marchionatu nuerum, & mixtum Imperium, & omnimodam gladij potestatem, & teneat locum Principis, ut confiderat Ioann. de Amic. supra relatus, qui optime in hoc proposito loquitur, Vltra quod dici potest, quod cum finis in actu successiuo, & D. Leonardus continuè possedendo, dicatur continuè contrahere statuto, semper, qui illi repellere prætendit, & statuti obseruantiam petit, intra annu facere dicitur Ruinus conf. 100. sub nu. 8. vers. nec obstat lib. 5.

Nec eadem Actori nocet, quòd eam actio ex dicto statuto sibi competens sit popularis, & vltra annum, non extendatur iuxta Lounes, ff. de Popular. action. & ipse longe vltra annum post lapsum quinquennium ad redimendum venditori concessum egerit tanquam vnus de populo ad retrouenditionem sibi pro iusto pretio faciendam, vti sine actione agens repellatur leg. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gestis.

Quia respondetur, quòd populares actio nes, de quibus loquitur dicta l. omnes, & Totus Titulus, ff. de popul. action. sunt illae, quae competunt cuilibet de populo pro vindicandis criminibus publicis, non autem illae, quae competunt cuilibet de populo ad rerum familiarium persequutionem, ut expresse dicit glos. in rubr. dicto Titul. quam ibi sequuntur Bart. Alberic. & Angel. adeò quod eum non versemur in terminis d. l. & praefati Tituli, sed in diuersis, nulla legitima cadit argumentatio, l. Papinianus Exuli, ff. de minor. 15. annis.

Minus facit contra praedictum Actorem, quod tempus alicui simpliciter, & absque praefinitione a statuto concessum ad aliquid petagendum intelligatur durare per 16 annu tantum, & vltra non extendatur per cap. Titius Titulo, si de pseudo fuerit controuertit inter Domi. & Agna. & per alia, quae in hoc proposito congerit Tiraquell. de retractu Lignag. §. 1. glo. 10. nu. 7. cum seq. vers. sed vt ad nostram consuetudinem, & quòd propterea lapsa iam tertio anni post decursum quinquenniu, vt supra, ad redimendum proprio venditori concessum audiri non possit, veluti sine actione agens per dictam legem si Pupilli, §. videamus, ff. de negot. gest.

Quoniam respondetur, quòd tale tempus a statuto simpliciter concessum intelligitur durare vique ad annos triginta, vt in terminis statuti admittentis vicinum, 17 vel consanguineum, aut Consortem ad

retractum rei in alium alienatæ, tradunt Caltr. conf. 430. in princ. lib. 2. Capol. còt. ciuil. 43. ante num. 6. post versicul. Tertio principaliter in primo impressus, Dec. conf. 11. 2. 2. ad fin. versicul. vitium non est ommittendum, Tiraq. dicens esse veriore, & communione opinionem dicto, §. 1. dicta glos. 10. nume. 9. & 10. & rursus in §. 36. glo. 2. num. 36. q. 13. qui etiam ad idem adducit Socin. iun. conf. 22. in 4. dub. lib. 1. Et mouetur Caltr. & post eum Tiraq. ea ratione, quòd tunc actus quandocunque fieri possit, cum nullum faciendi tempus

18 praefinitum sit, l. 1. §. meminisse, ff. de vent. inspici. iuris peritos in princ. ff. de excusat. Tutor. & l. seruus, C. de poen. & sic saltem vique ad Triginta annos, si nō vltra, cum tanto tempore tollatur omne ius, & omnis actio competens priuato cōtra priuatum, l. sicut, & l. omnes, C. de praescrip. Triginta annorum; Aliam rationem adducit Capol. loco citato, quod scilicet actio, seu ius petendi aliquod proueniens ex statuto regulariter durat per annos Triginta l. 2. C. de constit. pecun. quam ad rem nostram adduxit etiam Tiraq. dicta q. 13. nume. 36. & ad cap. Titius in contrarium allegatum respondet Tiraq. dicta glo. 10. sub nume. 9. & 10.

Nec est, quod Dominus Leonardus re fugiat ad casum necessitatis, in quo dicto statuto non obstante, licet subditio, ne fame pereat, vendere immobilia forensi, ex 20 his, quae notat Tiraquell. de retract. Lignag. §. 16. glo. 1. num. 16. versicul. illud autem ideo, & ex alijs in eandem rem congestis nume. sequent. quia in primis dicitur non constare de hac necessitate, neque de ea standum esse assertioni partium contrahentium, cum finis in prohibita re-

21 gulariter, & velimus elicere permissionem ob necessitatis causam, Nat. confil. 179. num. 16. & magis in terminis, quòd vbi- cunque alicuius rei alijs prohibita alienatio ex causa necessitatis permittitur, necessitas ipsa per eam allegantem probanda sit, late tradit Crauet. in 1. conf. 1. pro genere num. 22. & 23. versicul. regula igitur & latius num. 116. & plurib. sequent. versicul. eninuero dignum, & infra, vbi id multis iuribus, rationibus, & auctoritatibus probat; Praeterea dicitur, quòd tunc permilla esset alienatio in forensem in subsidium tantum id est vbi emptor subditus non inueniretur, Nec apparet, quòd venditor perquisierit, & non inuenerit emptorem inter subditos Marchionatus, & propterea adhuc vigeret statuti vigor secundum Tiraquell. dicto §. 16. dicta glos. 1. nu. 16. quem

quem sequitur Roland.conf.56.num.11. libro 4.

Non obstat etiam allegata licentia emendi, quam Dominus Leonardus dicit habuisse ab olim multum illustre Dominus no Marchione Gaspare, quia de ea legitime non constat, & eam alleganti incumbit onus probandi l.3. ff. de probation. & quod quando aliquid fieri non potest, nisi cum alterius licentia, qui ipsam licentiam habere dicit, eam probare reneatur, decidit punctualiter Bald.conf.79.sub num.3. versic. item ista responsio lib. 1. quem sequitur Crauet.conf.primo.num.10. versic. ob id reperio; Nec credendum est ipsum Dominum Marchionem tempore huius motus litis viventem permissum fuisse dictum Dominum Leonardum a subdito molestari, si dictam licentiam concessisset, quam etiam Dominum Leonardum amisisse, prout asserit, verisimile non rediit, ut propterea in huius rei probatione durior sit ipsius Domini Leonardi conditio, & clarior, quam aliis, probatio requiritur, quia scilicet contra eum extat presumptio, & omnis verisimilitudo, Crauet.conf.56.num.11.conf.75.num.12.conf.119.num.13.conf.134.num.10.& consil.198.num.3. sicut est contra quando pro aliquo est presumptio, leuiiores pro eo sufficiunt probationes, Crauet. dicto conf.75.num.12. versic. per contrarium.

Ultimo nihil facere contra Actorem censui, quod statutum non admittat subditum ad retrahendum a forense bona emptam cum pacto retrouendendi, nisi intra tempus conuentum ad redimendum, in quo solummodo se fundauit Magnificus Dominus Sanctes Talen tonius Fuzanensis, alioquin Doctor peritissimus, de cuius voto Dominus Potestas Treschiatti primam protulit sententiam absolutoriam dicti Domini Leonardi, quoniam verba statuti hunc intellectum non patiuntur, nec secundum hanc intelligentiam obseruaretur Mens statuti, quae fuit, ut bona stabilia Marchionatus inter subditos conseruarentur, & in extraneos irreuocabiliter non transfererentur, nam si lapsio termino pacti de retrouendendo praelusa esset via retrahendi a venditore forense, forensis ipse haberet irreuocabiliter bona in Marchionatu, illisque priuarentur subditi contra statuti intentionem, quae fuit, ut si intra tempus conuentum venditor non redimat, eo elapso admittatur quilibet subditus, & illi pro iusto pretio retrouendere forensis debeat, & iste est verus, & germanus sensus dicti statuti, quo non discrepant illius ver-

ba, prout pulcre demonstrat dictus Dominus Ioannes Iacobus Cortesinus in motiuis eius sententiae, & alij informantes pro Actore, ad quorum dicta libenter assensum me remitto.

Quo vero ad commissionem causae, ut supra faciendam motus fui ex clara dicti statuti de appellationibus dispositione, vult enim statutum, quod lata sententia in causa appellationis, si per ipsam sententiam prima sententia fuerit reuocata, ut in praesenti casu, liceat succumbenti ab ea appellare infra decem dies continuos a die intimationis sententiae ad Dominum Marchionem, qui committat causam Iudici partium confidenti, Pontique deinde statutum instantiam dictae causae, & modum eam prorogandi, & suspendendi, adeo quod clare patet in hac causa diffinienda processum exigi, & seruatis de iure seruandis ad sententiam debere deueniri, & non ex eisdem actis, sed etiam ex nouis causam decidendi, postque proinde Dominum Leonardum iura sua hactenus non probata, aut allegata probare, & allegare iuxta l. per hanc, C. de tempor. appellation. cum sua materia, & conueniente licentiam non datum probatam per modos a lege permisos, probare, & ostendere etiam nullitatem secundae sententiae ex transitu primae, in iudicatum, quia sententia lata contra aliam sententiam in rem iudicatam transactam, nulla est ipso iure, nec ab ea appellare est necesse, l. prima, C. quando prouoc. non est necesse, & l. prima, in principio, ff. quae sentent. sine appellat. rescindant. & l. post sententiam, C. de sentent. & interlocut. omn. iud. & vbique gloss. & Doctores, & est communis opinio secundum Alex. consil.53. sub numero 16. versic. exemplum ponitur libro quinto, Dec. consil.295. sub numero quarto, versic. & stante prima, & alios quos refert, & sequitur Vant. in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defectu process. num. 115. versic. & quoniam sententia, Crauet. consil.103. numero quarto, versic. secunda ratio; In tantum ut si ab ista secunda sententia contra primam in iudicatum transactam appelletur, & Iudex appellationis ad huc contra primam pronuntiaret, hanc secundam confirmando, nec ista vltima sententia valeret, quia non cessaret causa inducens nullitatem illius secundae sententiae confirmatae, ut declarat Alexan. dicto consil.53. sub dicto num. 16 & sequi. Crauet. consil.270. col. penult. versic. secundo sententia nulla, quod tamen videtur procedere quando dicta prima sententia producta fuit, & de ea oppositum, alias enim

30 secunda valeret, & prima non producens illi renuntiare diceretur, vt ex communi scribentium sententia opime declarat Aretin consil. 73. col. 1. & 2. numero 1. 3. & 4. versic. Tercio hoc demonstratur, & infra, ad quem se remittit Vant in loco citato, nec dissentiant Alex. & Dec. supra relati, qui pariter loquuntur vbi de prima sententia fuit oppositum, & ea non obstante ad contrariam sententiam fuit deuentum.

Præten dit insuper Dominus Leonardus prædictam sententiam Domini Aditoris fuisse latam extra tempus ad litum
31 immortalitatem tollendam præfixū causæ, & instantiæ primæ appellationis à statutis Treschierti in dicto tit. de appellationibus, & proinde esse nullam ipso iure, vt per Vant. alios referentem in supradicto tract. de nullis ex defectu iurisdict. ordinari. numero 120. & infra, vbi etiam dicit ita in dubio præfixum præsumi. In tantum vt, vbi ista esset in meritis, Iudex appellationis non possit eam confirmare, nam perem-

32 pta instantia pereunt omnia acta iudicii l. 2. ff. iudicat. solu. & sententia sine actis est nulla l. prolatam, C. de sentent. & interlocutio. omnium iudic. sententia autem nulla ex defectu processus ex eisdem actis nec confirmari, nec reformari potest per Iudicem appellationis, Alex. consil. 79. numero 3. versic. est verum lib. 2. Dec. consil. 483. numero octauo, versic. & stante dicta nullitate, Vant. tit. l. quot. & quibus mod. numero 128. versic. si vero, & tit. de nullis ex defectu processus, numero septimo, versic. & nullitas hæc, & numero 23. versic. & de isto defectu, Crauet. consil. 140. nume. 8. versic. postremo ad maiorem saturitatem, consil. 179. numero septimo, versic. tertio respondeo, Turret. consil. 44. num. 47. versic. quoniam respondetur, libro primo, & in proprijs terminis, quod sententia lata post peremptam instantiam, non possit per Iudicem appellationis ex eisdem actis confirmari, aut reformari, tradit Bal. consil. 161. ad fin. numero 15. consil. 169. nu-

34 mero quinto, & latius consil. 198. in fine, sub numero tertio, libro tertio, quam sententiam latissime ex pluribus probat Crauet. consil. 270. col. penultim. & finali in quarto dubio per totum, dicens randem de hac conclusione non esse dubitandum, cum sit fulcra fundamentis æneis, & solidissimis, & decisionibus Doctorum in terminis, & cum ea nouissimè transit Marc. Ant. de Amat. decisio March. Ancon. 94. numero secundo, versic. licet contrarium, quicquid dicat in contrarium Alex. consil. 73. & consil. 181. lib. 6. & Pute. decisio. 60.

post principium, libro tertio. Et videtur procedere etiam quod culpa Iudicis perempta esset instantia ex communi Docto-
35 rum opinione, de qua restatur idem Crauet. dicto consil. 270. col. antepenultim. & penultim. in tertio dubio per totum. Quinimo ex quo Dominus Leonardus de ipsius sententiæ nullitate principaliter dixit, neque ex nouis actis confirmari, aut reformari potest, sed nulla omnino debet
36 declarari, antequam de facto principali cognoscatur, Vant. tit. quoties, & infra quod temp. numero 11. versic. insuper, Turret. consil. 42. numero quarto, & consil. 44. numero 48. libro primo, sequitur Marc. Ancon. de Amat. dicta decisio. 94. numer. 3. versic. & tanto magis, & fortius cum prorester ut idem Dominus Leonardus, quod in primis, & ante omnia de nullitate co-
37 gnoscatur, Turret. alios citans dicto consil. 42. numero tertio, versic. quoniam respondetur, libro primo. Anno 1605. Florentiæ.

EPITOME.

De Emphyteota producente apocham solutionis Canonis aduersus Dominum directum agentem ad caducitatem ob cessationem debite solutionis, & negantem illam esse sua manu scriptam, & quod recognita a Testibus non presentibus, sed dicentibus habere notam manum scribentis, probat plenè, saltem facta comparatione literarum, & reperta omni moda similitudine, vel aliter adminiculata ad effugiendam priuationis pernam.

S Y M M A R I V M.

- 1 Solutionem allegans eam probare teneatur.
- 2 Apocha receptionis solutionis cuiuspiam debita non recognita per scribentem sed per Testes dicentes habere notam manum scribentis non probatur, nisi dicant fuisse presentes, & vidisse eam scribi, & quare nu. 3. In urbe tamen ex consuetudine fides prestatur apochis recognitis per testes notam habentes scribentis manum nu. 10.
- 4 Index ex suo officio potest deuenire ad comparationem literarum.
- 5 Comparatio literarum scriptura negata facienda est cum alijs scripturis negantis certis, vtis,

- ris, & ab eodem scribente recognitis.
- 6 Comparatio literarum quando fit, qua consideranda sint circa elementa, & dictiones, & alia.
- 7 Iudex potest credere apocha negata, falsa comparatione literarum, & reperta omnimoda similitudine, maxime concurrentibus testibus eam recognoscentibus ex notitia manus, vel admiuiculis, & verisimilitudinibus, numero 8. & sequen.
- 9 Iudex potest credere verisimilibus, & inuicisimilibus fidem non prestare.
- 11 Consuetudo particularis curia alicuius loci, non egreditur locum illum.
- 12 A pocharum recognitio rigorosa non attenditur ad evitandam caducitatis penam.
- 13 Caducitatis pena est, & in dubio contra eam pronuntiandum.
- 14 Consuetudo induci potest, quod Emphyteota Ecclesie non cadat a iure suo, si Canonem non soluat, & quare num. 15.
- 16 Statuta quod ob Canonem non solutum Emphyteota nunquam cadat a iure suo, valent, si tamen comprehendant Emphyteotam Ecclesiam, Summi Pontificis autoritate indigent, nu. 17.
- 18 Falsi suspicio in civilibus habetur pro falsitate, quod ad effectum probationis, nisi veritas aliam de appareat.
- 19 Suspiciōe scriptura purgata, fides illius illibata remanet.
- 20 Absolutus in causa criminali ab imputatione falsae scripturae non potest civiliter postea molestari.

CONSILIVM CL.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Alexandandum Dominum Saluū de Scatatis a caducitate contra eum intentata per Presbyterum Ioannem de Chiodinis Rectore Ecclesie Sancti Donati Vallis ut dicitur di Boete ob non solum Canonem bonorum dictae Ecclesie sibi ab eodem Rectore in Emphyteosim concessorum, motus sui ex infra scriptis: Primo quia, cum tota huius negotii difficultas restringatur ad solutionem Canonis anni 1598. visum est mihi, quod probata fuerit, nam D. Saluū, ad quem omnis hoc spectabat i. i. C. de probation. l. quinquaginta ad finem ff. eod. Tit. gl. in l. 1. in gl. magna versic. item quis probat. C. de iure Emphyt. & ibi etiam alij scribentes, Beilon. Consil. 77. num. 6. Crauet. Consil.

313. nu. 3. Hecul. in Tract. de probation. negatiu. nu. 35. versic. secundo principaliter, & latissime Corbol. in Tract. de Caus. ex quib. emphyt. iure suo priuat. Titul. de Caus. priuatio. ob non solum Canon. q. 4. in princip. ubi quamplures refert attestantes hanc esse opinionem veram, communē, & ab omnibus approbatam, produxit apocham solutionis, quam scriptam fuisse a dicto Rectore probauit per quattuor testes eius manus notam habentes, nam & si testes illam recognoscentes non dicant eam in eorum praesentia fuisse scriptam, prout dicere debent ad hoc, vt probent, Batt. in auth. si contractus col. 2. versic. oppono. C. de fide instrum. & in l. nuda ratio num. 5. ff. de donation. Albenic. de Rosat. in l. adinonendi num. 4. ff. de iureiur. & ibidem las. in repet. num. 84. Alex. Consil. 181. num. 3. versic. & probatum est lib. 2. Consil. 76. num. 8. & 9. Versic. facit quod lib. 3. Consil. 80. nu. 5. versic. praeterea attento lib. 4. Aretin. Consil. 64 sub num. 2. versic. amplius, Ruin. Consil. 61. num. 3. & 4. versic. nam licet lib. 4. Afflict. decil. 181. sub nu. 8. versic. fuit totum, quid dicit sic a Sacro Consilio fuisse decisum, Marfil. in rub. de probation. num. 317. & seq. versic. adueritas tamen, & infra, Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. Cent. 2. casu 114. num. 22. versic. octauus casus, Mascard. de probation. conclus. 330. numer. 5. versic. vel saltem tomo pr. & Rota decil. 124. in princ. part. 2. in nouissimis, diuersum, non enim hoc casu probat comparatio literarum, quia possunt, testes facile falsi similitudine manus, vt praedicti doctores dicunt. Tamen cum Iudex volens possit per se ex suo arbitrio literarum comparatione facere, vt per Bald. in l. comparationes nu. 17. C. de fide instrum. & ibidem per Salyc. num. 8. in 7. oppositio ne, per Menoch. dicto casu 114. num. 26. & ipse dictam apocham viderim, & diligenterissime considerauerim, & comparauerim cum multis alijs apochis solutionum huius Canonis certis, veris, & ab eodem Rectore recognitis per scriptis sua manu, prout erat opus ex his, quae scribentes notant in d. l. comparationes, Crauet. Consil. 16. nu. 18. ver. sed istud dictū, & Men. d. casu 114. nu. 29. & 30. ver. requiritur secundū, et versic. requiritur et & tertio, & inspectis singulis Elementis, & dictionibus, & elementorum, ac dictionū Tractibus, signis, stylo, & alijs in similibus ponderandis iuxta tradita per Bald. in dicta l. comparationes num. 18. & Salyc. nu. 19. & Menoch. dicto casu 114. num. 31. versic. requiritur quarto, ex omnimoda similitudine estimauerim dictam

Hh 3 apocham

de Testament. qui numerus testium non solum est de forma probatoria ipsius Testamenti, sed etiam de illius forma substantiali secundum communem Doctorum opinionem, de qua testatur Conarr. in capit. cum esses, numero octauo, vers. quattorlicet de testament. & Clar. in §. testamentum, q. 56. nu. 2. vers. & scias, Cras. pariter in §. testamentum, q. 54. nu. 2. ver. an autem.

Nec subsistendi posse videtur tanquam factum in Rure per rusticum, quia ad hoc necessarii erant quinque testes, ut est text. expressus in l. fina. C. de testamen. si enim interuenissent quinque testes, nulli dubium est, quod tale testamentum valeret, siue testaretur in scriptis, siue sine scriptis ex recepta scribentium opinione, de qua testatur in d. l. fina. Alex. sub numero octauo, vers. in glos. in verbo scriptura, & las. sub numero 2. vers. quarto extendit, & secundum quam communiter obseruari dicit, ibidem Bartol. numero primo, sequitur Clar. in dicto §. testamentum, questio. 56. num. 6. vers. sed quid in testamentis, sequitur Cras. dicta questio. 54. num. 9. vers. & predicta procedunt, dummodo testamentum fiat in Rure, & à Rustico, cuius privilegium d. l. fina. concessum sit personæ, & loco simul copulatiue, id est Rusticis, & in Rure testantibus, adco quod ut locus sit dispositioni d. l. fina. necessario utrunque concurrere debeat, & si rusticus testetur in Ciuitate, vel Cuius in Rure, non sustineatur testamentum, ut ibi tradit Bartol. num. 2. Afflic. decisio. 25. in secundo dub. nume. 2. 3. Boer. dicens esse communem opinionem decis. 228. sub num. 10. vers. sed contrarium, Clar. d. q. 56. sub dicto numero 6. post medium vers. scias tamen, & Cras. dicta questio. 54. nume. 6. & 7. vers. quæro item.

Et si dicatur quod tanquam factum coram dicto Curato, & tribus testibus debet valere de iure Canonico per cap. cum esses, de Testament. ubi dicitur, quod testamentum facta per Parochianum coram Presbytero suo, & tribus, vel duobus testibus idoneis in extrema voluntate firma debet permanere, & ibi tradunt omnes Canonistæ, & notant etiam legistæ in l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. Boer. decisio. 93. num. 2. & seq. vers. item quod testamentum, & in fra. & decisio. 228. sub num. 11. ver. & hoc verum, Guid. Pap. decisio. 543. sub nume. 10. ad fin. vers. fallit etiam in testamento, ab aliquo ægrotante, Clar. in dicto §. testamentum, questio. 57. in principio, vers. sed quæro quid de iure Canonico, Duran. de

arte testand. tit. 2. de testam. ordin. Caut. 2. nume. 2. Cras. in §. testamentum, questio. 56. numero tertio.

Et quod hoc procedat etiam si ad pias causas factum non sit, ut in casu præfenti, Dec. consil. 284. in secundo dubio, numero sexto, & sequent. Corne. consil. 31. numero 10. & consil. 168. sub numero tertio vers. his tamen, lib. 2. dicens vtrobiusque de communi, Couarr. in d. cap. cum esses, sub nume. 2. ante fin. vers. primus namque intelletus, & latius sub num. 12. ver. tertio, & principaliter, & Clar. dicta q. 57. sub numero primo, ver. sed quicquid, qui omnes hanc esse communem opinionem testantur, & plures eandem sequentes referunt, & idem tener Cras. d. questio. 56. sub numero tertio, vers. secundus casus est.

Quia responderetur conclusionem prædictam tanquam iuris Canonici procedere in Terris Ecclesiæ Romanæ subiectis, quoad temporalem iurisdictionem, Bald. consil. 351. numero primo, & consil. 352. in principio, lib. 4. & antea consil. 284. numero secundo, consil. 285. col. 2. lib. 3. ubi latè in sistit, & ita Venetijs seruari ait, Alexan. consil. 47. numero secundo, & consil. 246. numero sexto, li. 2. testans vtrobiusque de communi, & approbata Doctorum opinione, Corne. consil. 31. numero decimo, & consil. 168. sub numero tertio, vers. his tamen, li. 2. Ruin. dicens communem consil. 51. num. 1. r. lib. 1. Bellon. consil. 14. num. 3. dicens pariter de communi, Boer. ibidem de communi testans d. decis. 93. numero secundo, & sequent. Duran. dicto tit. 2. d. caut. 2. sub num. 2. Couarr. in dicto cap. cum esses, num. 12. vers. tertio, & principaliter Clar. d. q. 57. num. 2. ver. quæ quidem conclusio, dicens de hoc non esse dubitandum, & locum habere in dictis Terris Ecclesiæ, non solum in foro ecclesiastico, sed etiam in foro temporali, Cras. dicta q. 56. sub numero tertio, vers. secundus casus est, secus vero in Terris Imperij, in quibus locum non habet dispositio dicti cap. cum esses, sed seruandum est ius civile septem testes requirens, Bald. d. con. 10. fi. 352. post principium, lib. 4. & dictis consil. 284. & 285. lib. 3. Boer. d. decisio. 93. numero tertio, & sequent. Duran. d. caut. 2. sub num. 2. Cras. d. q. 56. sub nu. 3. ad fi. vers. ceterum extra terras ecclesiæ, Cou. in d. cap. cum esses, sub nu. 2. in fi. & nu. 3. vers. secundo textus hic, & infra, Cla. d. q. 57. sub nu. 2. circa medium, vers. extra vero terras ecclesiæ, ubi alios refert de communi, & cōsuetudine generali roborata opinione testantes: intelligens tamen hoc procedere quando

quando in foro seculari de hoc disputetur, non autem in foro ecclesiastico, in quo etiam in terris Imperij seruandum dicitur dispositionem dicti cap. cum esses, ita ut in terris ecclesie in vtroque foro ea locum habeat, in terris vero Imperij in foro ecclesiastico tantum ex communi sententia firmata per Corn. consil. 31. numer. 4. consil. 168. nume. 3. vers. his tamen lib. 2. & consil. 157. numero secundo, vers. secundum da via lib. 4. 3 qua inquit non esse recedendum in practica, & quod quantum ipse videt, ita apud oēs seruatur sine cōtroversia.

Et eodem modo posset responderi, si diceretur testamentum hoc validum cēseri, ut factum coram quatuor testibus computato curato ex communi Doctorum opinione, quod dispositio dicti capit. 2 cum esses procedit, vbi addunt quatuor testes sine Parocho, non secus ac si cum Parocho interuenissent duo, aut tres testes, ut tradunt Alex. d. consil. 47. num. 2. & d. consil. 146. nu. 6. lib. 2. Bellon. d. consil. 14. num. 3. Dec. d. consil. 284 in 2. dub. sub num. 7. & sequent. Ruin. consil. 51. num. 11. lib. 1. Boer. d. decis. 63. sub num. 4. & sequent. Duran. d. tit. 2. d. caut. 1. nume. 3. vers. & si Parochialis Presbyter, Craff. d. q. 56. num. 4. vers. rertius casus est. Abb. in d. cap. cum esses, col. penultim. & fin. num. 7. vers. sed quæro in lectura, & num. 12. vers. speculator, & num. 17. vers. & ex istis in repetitione, Couar. in d. cap. cum esses, nu. 13. vers. cæterum hæc interpretatio, vbi opinione hæc tanquam communem sequitur, & Clar. d. q. 57. ver. sed pone sub num. 3. vbi plures alios ita tenentes adducit etiam de communi, & magis communi testantes, & subdit, quod licet hæc opinio forte in puncto iuris non transeat sine difficultate, tamen propter authoritatem Doctorum illam tenentium in practica seruaretur, & quod ipse non auderet consulendo, aut in dicendo ab ea recedere in terris ecclesie in vtroque foro, & in terris Imperij in foro ecclesiastico.

Quod in tantum procedere videtur, ut vbi dicta dispositio dicti ca. cum esses pro valido, & solemnī testamento non sit habenda ex defectu solemnitarum a iure requisitarum, hæres defuncti testatoris non teneatur in foro conscientie in tali testamento disposita adimplere, & executioni mandare, ut ex pluribus re late ad partes discussa resoluit Couar. in d. cap. cum esses, nume. 4. & plurib. sequent. vers. sed est questionis, Craff. d. q. 54 numero quarto, vers. ex quo inferitur, Mantie. de coniectiuium. volunt. lib. 2. tit. 14. numero primo,

& sequent. vsque ad numerum 9. vbi iura, rationes, & authoritates pro hac parte adducit, & late, & eleganter probat Bald. consil. 205. col. 1. per tot. lib. 3 licet in hoc melius sit dispositionem Theologis relinquere, ut ibidem Bald. dicit in 2. col. ad fi. & consil. 308. ante fin. eod. lib. 3. maxime quia contrariam opinionem tanquam magis communem, & veriorē defendit Mantie. vbi supra nu. 9. & seq. vsque ad fi.

Et cum dicta voluntas, ut testamentum ex defectu debiri testium numeri non valeat, nec in vim codicillorum sustineri possit, dato quod in scriptura codicillaris clausula contineretur, quæ tamen non legitur, 14 quia etiam respectu ipsorum codicillorum, esset defectus numeri testium, cum in eis requirantur quinque testes, l. fina. C. de codicill. ita in puncto in his proprijs terminis tradit Corne. d. consil. 168. sub numero 9. post vers. nec expedit attingere, lib. 2.

Contra prædicta tamen facere videtur Guid. Pap. decis. 543. sub num. 10. & sequent. vbi inquit, quod testamentum factum coram suo Sacerdote Parochiali, & duobus, vel tribus testibus valet, dummodo testamentum sit in infirmitate decedat, & non reconualecat, adeo quod illa sit sua extrema voluntas, prout euenit in præfati casu, in quo Palladius fuit testatus die, a. 1. mensis Martij proximè præteriti, & illinc ad quatuor, vel quinque dies obiit, & subdit Guid. Pap. quod licet gloss. in d. cap. cum esses, dicat illud cap. habere locum in terris ecclesie, tamen ipse vidit procedere etiam in alijs terris, quando post testamentum immediate sequitur mors, & testator non conualecit, & idem firmat postea in eadem decis. ad fin. sub nume. 14. vbi formaliter ait, quod et si aliqui velint d. cap. non esse seruandum in terris Imperij, tamen ipse vidit cōtarium seruari in testamento facto in rure, vel alibi tempore pestis, vbi non reperitur copia testium, quibus casibus talia testamenta coram Curato, & duobus testibus facta vidit in iudicijs tolerari, & indicari secundum dispositionem d. cap. cum esses, & tã in pijs relictis, quam in alijs dispositionibus, quam decisionem refert, & sequitur Boer. decis. 228. sub num. 7. post medium, vers. & ista fuit opinio. Floren. idem tenet Duran. d. tit. 2. d. caut. 2. sub nu. 2. post vers. sed si testator, aiens quod stricto iure sibi dicendum videtur, quod etiam in terris Papæ non subiectis quoad temporalia valeat testamentum factum coram Curato, & duobus testibus, sicut valet factum coram iudice cum eodem numero duorum

E P I T O M E.

De validitate statuti prohibentis alienationem bonorum immobilium in forenses, & non suppositos Iurisdictioni statuentium, & an favorabile dicatur, an verò odiosum; An Marchiones Malespina agri Lunensis recognoscens Imperatorem in superiorem possint tale statutum facere, & ubi possint, an illud dicatur ius Civile, an verò Prætorium, & successivè, an actio ex eo descendens sit perpetua, & duret usque ad triginta annos, an verò temporalis, & ultra annum non competat. Que sit actio popularis, & quanto tempore ei præscribatur, & an sententia contra aliam sententiam in iudicatum transactam valeat, vel ne: & lata extra instantiam possit confirmari per Iudicem appellationis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Statutum prohibens alienationem stabilium in forenses valet, & an favorabile, vel odiosum dicatur, num. 1. 3. & 4.
- 2 Marchiones Malespina agri Lunensis, licet recognoscant Imperatorem in superiorem, possunt facere statuta etiam iuri communi derogatoria, & possunt in eorum Territorio omnia, quæ potest Imperator in toto Orbe, num. 6. imò, & maiorem auctoritatem habere dicuntur in transmissione Marchionatus ad descendentes, quod de Imperio non facit Imperator, num. 7.
- 3 Statutum de non alienando stabilia in forenses ligat non subditos ratione bonorum existentium in Territorio statuentium, maxime si loquatur in rem, nu. 9. licet & si in personam loquatur, idem sit, num. 10. præsertim si expressè de forense loquatur volens eum ligare, num. 11.
- 4 Statutum conditum à Marchionibus Malespina agri Lunensis recognoscens Imperatorem in superiorem, an dicatur ius Civile, an verò Prætorium, & successivè an actio ex eo competens sit perpetua, & durabilis usque ad triginta annos, an verò temporalis, & annalis tantum, num. 13. & 19.
- 5 Actio popularis quæ sit, & quanto tempore duret, num. 15.
- 6 Tempus à statuto simpliciter concessum ad aliquid faciendum absque alia præscriptione, an sit

annale tantum, an verò perpetuum usque ad triginta annos, & maxime in materia repetituræ, & num. 17. 18. & 19. & quid in actus successus ante, num. 13. in fine.

- 7 Necessitas casum allegans, in quo aliquid fieri facere sit licitum, eam probare tenetur, nec de illa ipsius assertioni statuitur, & num. 21.
- 8 Alienatione in forenses à statuto prohibita in casu necessitatis permixta, intelligitur in subditum tantum, emptore inter subditos non repetitur.
- 9 Licentiam alienandi contra prohibitionem allegans, probare tenetur.
- 10 Probatio fortior, & elerior requiritur, quando in contrarium extat præsumptio.
- 11 Statuti Treschietti sensus in materia alienationis in forenses, item in materia Iudicis secularum appellationum deputandi, num. 26.
- 12 Probari possunt in tertia instantia, & deduci non probata, nec deducta in prima, nec in secunda.
- 13 Sententia lata contra aliam sententiam in iudicatum transactam, si nulla, etiam si per alteram confirmetur, si tamè de prima opponatur, & num. 29. & 30.
- 14 Sententia extra instantiam lata, nulla est ipso iure. Tempus ad sententiandum præsumitur in dubio præsumitur causa, & instantia ibidem.
- 15 Sententia lata post perceptam iniuriam per Iudicem confirmari, aut reformari non potest ex eisdem actis, & num. 34. etiam quod culpa Iudicis ipsa instantia percepta esset, nu. 35. imò nec ex novis actis si principaliter de eius nullitate fuerit dictum, num. 36. & multo magis si processetur, quod in primis de ipsa nullitate cognoscatur, quia tunc est declaranda nulla, num. 37.
- 16 Sententia nulla ex defectu processus, nec confirmari, nec reformari potest per Iudicem appellationis ex eisdem actis, & an ex novis actis, num. seq.

CONSILIUM CLIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet in intellectum meum.

MICHAEL Sancti-
ni de Montezocco
Marchionatus Tre-
schietti 8º anno 1588
die 18. Iunii vendi-
dit quedam eius bona
stabilia posita in
Territorio Vici di-
cti Marchionatus Treschietti Dño Leo-
nardo olim Domini Ioannis de Cartegnis
de Bagnano Iurisdictionis Sereniss. Ma-
gni Ducis Etruriæ pro pretio inter eos co-
nvento, cum pacto redimendi ad quinquen-
nium pro eodem pretio, quo termino cla-
pso, & nulla facta retrovenditione, Ioanes
quon-

quondam Vici de Canetto villa Vici prædicti, egit contra dictum Dominum Leonardum emptorem, vt dicta bona retrovenderet sibi tanquam vni de Populo, & Marchionatu prædicto emere volenti pro iusto pretio vigore Statuti dicti Marchionatus lib. 3. c. 5. tit. de penis in §. omnibus hominibus, quo interdictum est per se, vel interpofitas personas directè, vel per indirectum vendere, vel alienare aliquam rem immobilem existentem in dicto Marchionatu Trevischieri in perionam, dicto Marchionatu non subditam, nisi cum pacto redimendi sub poena amissionis rei, & penæ fisco applicandæ, & applicandæ, cum hoc, quod facta venditione, vel alienatione cum dicto pacto redimendi, ubi tempus redimendi labatur, emptor non subditus teneatur dictam rem, vt supra per eum emptam cuiusque subdito dicto Marchionatu eam emere volenti, retrovendere pro iusto pretio: cui petitionis se opposuit dictus Dominus Leonardus, & facto processu fuit in prima instantia lata sententia per Dominum Potestatem Trevischieri, de consilio Periti ad favorem dicti Domini Leonardi Rei conveniti, à qua appellavit Ioannes Actor, & causa introducta coram Magnifico Dñi Ioanne Jacobo de Cortesini de Bagnono Auditore admodum Illustris Domini Marchionis Trevischieri, Iureconsulto erudito, & insigni, ac in dicto Marchionatu Iudice primarum appellationum, fuit per dictum Dominum Audito remota prima sententia, à qua cum fuerit appellatum per Dñam Leonardum, & per eundem habitus recurrit ad præfatum Dominum Marchionem, idem Dominus Marchio Dominus Pompeius dictatum duorum instantiarum processus ad me transmissit, vt Dominationi suæ quid de iure faciendum sit, responderem, & quoniam ex dictis duobus sententiis substantibilior, & iustior mihi videretur, dicerem; Unde consideratis hinc inde per partes deductis, & tali sententiam secundo locutam ad favorem Actoris per dictum Dominum Iudicem primarum appellationum mihi videri iustiorē, & probabiliorem; & secundum eā dictum Dominum Leonardum teneri retrovendere dicta bona cum dicto pacto redimendi emptæ, dicto Adloci pro iusto pretio secundum formā prædicti statuti; Veruntamen postquam Dominus Leonardus à dicta sententia appellavit, & ad ipsum Dominum Marchionem debet committere causam alibi Iudici peritum confidenti, quin dicta causa servatis servandis, procedat, & iustitiam

faciat secundum formam alterius statuti Trevischieri lib. 1. cap. 10. ut de appellat. in §. lata verò sententia in causa appellationis, eaque magis, quia dictus appellas præterit primam sententiam in iudicatum transiisse, & licentiam à quondam Domino Marchione Galpare ipsius Domini Pompeii Genitore emendi, & retinendi bona stabili in sui Territorio obtinuisse, idque ex impedimento sibi per ministris dicti Domini dato hæcenus probare nō potuisse, ipsamque secundam sententiam vti perempta instantia latam, nullam esse, nec confirmari posse.

Et ad ita vt supra referendū motus fui, quo ad iustitiam sententiæ dicti Domini Iudicis primarum appellationum, quoniam de validitate dicti statuti prohibentis alienationem immobilium in Marchionatu existentium in forensem, & nō subditum, nisi cum pacto redimendi, & cum onere, eo elapso, cuiuslibet subdito reuocandi, dubitandum non est, vt volunt Bart. & alij scribent. communiter in l. filiosfamilias, §. Dñi, ff. de leg. 1. Alberic. de statutu. lib. 1. q. 2. Caltr. consil. 89. sub nume. 1. versic. sed resp. lib. 2. Cuius ten. consil. 27. in secundo dubio, nume. 8. Dec. conf. 661. in princip. Corn. consil. 78. colum. 2. sub nu. 2. versic. & quod huiusmodi statuta in primo lib. Alba conf. 18. nu. 20. lib. 2. C. q. hal. consil. 53. num. 7. & consil. 246. num. 38. & seq. Tiraquel. de retract. lignag. in præfat. nu. 14. Boff. in pract. crimin. ut de Principe, num. 339. Clar. in pract. crimin. quæst. 82. statuto quinto, Simon de Pret. de interpret. vltim. volunt. lib. 3. fol. 4. num. 1. fol. 190. 191. & alij plures per eos allegari.

Diciturq; statutum favorabile tanquā factum favore utilitatis publicæ principa. liter, vt bona conferentur inter subditos, & huiusmodi possint onera publica substinere, & facilius collectas, quæ imponeretur, solvere, Roman. consil. 509. col. 3. ante num. 12. versic. ceterum hoc subiungo, Alexand. conf. 41. colum. pen. sub num. 11. versic. sed prohibitio lib. 5. Corn. dicto consil. 78. colum. 2. sub nu. 2. versic. & volunt præfati Doctores lib. 1. Dec. dicto consil. 661. num. 2. & 3. Calcan. conf. 126. num. 4. Alba dicto conf. 218. num. 5. & 8. Cephal. dicto consil. 53. nu. 8. & seq. & dicto consil. 246. nume. 38. & seq. Simon de Pret. loco citato sub num. 1. versic. secundo recordari oportet, ubi testatur esse opinionem verissimam; Veruntamen est quod in hoc non desunt contradictores, quia sumus in statuto iuris communis correctorio, & liberam hominis de bonis suis disponendi facult.

facultatem auferente, & proinde odioſo,
 3 Angel.conf. 7. in fi. Fulg. & Cuman. conf.
 215. col. 2. verſic. cum namque inter con-
 ſilia ipſius Fulgoſ. Soc.conf. 227. num. 8. in
 fine lib. 2. Dec.conf. 442. nu. 11. Curt. ſen.
 dicto confil. 27. num. 8. Ant. de Butr. conf.
 35. ſub num. 2. Caſtren.conf. 89. ſub nu. 1.
 lib. 2. Ceph. conf. 13. num. 3. & ſequ. &
 confil. 161. nu. 5. & ſeq. Monteren. ad ſta-
 tuta Bononiæ lib. 4. Rubr. de prohib. alienat.
 immob. iuxta. confin. poſit. in princip.
 in gloſ. 1. ad fin. & Cornazz. deciſ. Lucenſ.
 20. ſub nu. 14. & 15. Nec ex eo quod con-
 cernat utilitatem publicam, vt Cives, &
 Incolæ commodius ſubſtineant onera pu-
 ca, & facilius ſoluant collectas, poteſt dici
 fauorabile licet reſpiciat præiudicium fo-
 renſium, quoniam reſpōderi poteſt, quod
 imò principaliter eſt odioſum tanquā au-
 ſerens dominis liberam bonorum ſuorum
 diſpoſitionem, vt ſupra probatū ſuit. Nec
 utilitas illa Cuium, & Incolarum cōſide-
 rata, dici poteſt publica principaliter, ſed
 tantum ſecundariò iuxta notata per Bart.
 in l. 1. §. huius ſtudij in ſecunda oppoſitione,
 ff. de iuriſ. & iure in l. 1. in quarta oppo-
 ſitione, verſic. exemplum, ff. ſolut. matr. &
 in alijs locis adductis per Ceph. illum ſe-
 quentem dicto confil. 13. num. 4. & dicto
 confil. 161. nu. 6. & 7. qui loquitur in pro-
 prijs terminis noſtris; Reſponderi etiam
 4 poſſet, quod dicta opinio fortassis admitti
 poſſet, quando in ipſo ſtatuto dicta ratio
 utilitatis publicæ ſpecialiter eſſet expreſſa,
 alijs verò ſecus, vt apertè colligitur ex di-
 ctis per Alb. dicto conf. 218. num. 5. quæ
 expreſſio nō conſideratur in prædicto ſta-
 tuto, cum in eo dicta ratio ſcripta non ap-
 pareat, nec oculo corporeo legi poſſit, per
 ea quæ poſt Bart. Imol. & Alexan. ſcribit,
 Nart.conf. 52. num. 9. & quicquid ſit circa
 hoc, in quo diutius immorandum nō eſt,
 nec de veritate diſceptandum ulterius, ſa-
 tis eſt, quod validum ſit tale ſtatutum, ſive
 fauorabile, ſive odioſum dicatur, cum de
 illius extenſione, aut reſtrictione non
 agatur.

Nec etiam de Domini Marchionis Po-
 teſtate ipſum ſtatutum faciendi diſputan-
 dum videtur, quoniam etſi in dicto Mar-
 chionatu recognoſcat Imperatorē in ſu-
 periore, poteſt tamen facere generalia
 5 ſtatuta, Bartol. in l. omnes populi in quarta
 quaſt. primæ quaſtionis principalis, ff. de
 iuriſ. & iure, Calcan.conf. 7. num. 29. verſic.
 & ad hoc accedat ad finē, Rumin. iun.conf.
 57. nu. 13. verſic. iſti enim, Ioan. de Amic.
 conf. 110. num. 8. verſic. ad Tertium, etiā
 derogatoria iuri cōmuni, Caſtrenſ. cōſ. 34.

num. 1. & 2. lib. 2. Alexand. conf. 1. nu. 29.
 & 30. verſic. in ſuper dicto lib. 5. Crau.conf.
 175. nu. 2. Roland.conf. 19. ſub nu. 26.
 & 27. lib. 1. & conf. 91. nu. 17. & ſequ. lib. 2.
 Et cum ſit inueſtitus perpetuò cō mero,
 & mixto Imperio, ac gladij poteſtate, & lu-
 riſdictione omni moda, habeatq; perpetuā
 dignitatem, & adminiſtrationē iure pro-
 prio, & ad deſcendentes etiam Transmili-
 bilem, etiam quod Imperatorem in ſu-
 6 periozem recognoſcat, dicitur nihilominus
 Princeps in ſuo Marchionatu in eoq; om-
 nia poteſt, quæ in vniverſo Orbe, ſeu Im-
 perio poteſt Imperator, Angel. conf. 27.
 num. 2. Roman. conf. 59. in quinto, & ſex-
 to dubijs, num. 7. & 8. Alexand. conf. 2.
 num. 9. verſic. quoniam plus lib. 1. repetio
 confil. 87. lib. 2. confil. 1. nu. 29. & 30. lib. 5.
 Caſtren.conf. 34. ferè in toto lib. 2. Calcan.
 confil. 2. num. 18. verſic. nec obſtat ſi dica-
 tur, Curt. ſen.conf. 48. num. 2. verſic. huic
 dicamus, conf. 49. num. 50. verſic. Nono
 oſtenditur, conf. 65. nu. 5. verſic. ſed præ-
 miſſis, & conf. 73. num. 28. verſic. quanto
 principaliter, Dec. enſil. 191. num. 1. &
 confil. 403. num. 6. & 7. Soc.conf. 66. ſub
 num. 13. poſt verſic. ex quibus in propoſi-
 to lib. 3. Ruin.conf. 28. ante finem, num.
 17. lib. 1. confil. 187. num. 9. lib. 2. & confil.
 48. in fi. verſic. nec obſtat lib. 4. Curt. lun.
 conf. 1. num. 29. in fi. & nu. 30. verſic. Du-
 ces enim, vel Comites, & conf. 61. num. 9.
 & 10. lib. 1. Corne.conf. 299. num. 7. lib. 1.
 Crauet. d.conf. 135. num. 2. Nart.conf.
 487. num. 9. Roland.conf. 29. num. 26. &
 confil. 86. nu. 16. & plur. ſeq. lib. 1. conf. 91.
 num. 17. & ſeq. lib. 2. confil. 1. num. 48. &
 ſeq. lib. 3. Socin. lun.conf. 76. num. 27. &
 confil. 105. num. 16. & ſeq. lib. 3. Ceph.
 confil. 58. num. 69. lib. 1. & conf. 152. num.
 47. lib. 2. Rumin. lun.conf. 57. nu. 15.
 & plur. ſeq. verſic. quoniam plus lib. 1. & vt
 dicit Corne. d.conf. 299. ſub num. 7. lib. 1.
 reuocare in dubium poteſtatem ſi milium
 Dominorum nil aliud eſſet, quam reuocan-
 gare totum mundum. Nec omitendum
 eſt elegans dictum Curt. Sen. dicto conf.
 65. ſub num. 5. cum quo conuenit Curt.
 lun.conf. 1. num. 30. quod ſcilicet
 huiusmodi Marchiones nedum dicuntur
 habere tantā auctoritatem in eorum Ter-
 ritorio, quantum habeat Imperator in to-
 7 to Imperio, imò maiorem, cum illi Mar-
 chionatum ad deſcendentes tranſmittant,
 Imperator autem Imperium non tranſ-
 mittat.

Et poſuit ſtatutum ligare Dominum
 Leonardum Forenſem, & non ſubditum
 ad reuocandum ſuppoſito Marchionatu
 emere

emere volenti bona in ipso Marchionatu
existentia, quia potest statum disponere
contra forenses, & eos afficere respectu
bonorum, que possident in Territorio sta-
tuentium, Bald. conf. 218. in fine lib. 5. Ca-
strenf. conf. 130. sub nu. 7. versic. item po-
sito, & infra lib. 1. Alex. conf. 52. nume. 6.
versic. ad prædicta facit lib. 5. & conf. 148.
in princ. lib. 6. Dec. conf. 694. nu. 6. versic.
& sicut virtute consuetudinis, las. consil.
83. col. 2. circa medium versic. alibi dicit
egregie Bald. lib. 3. Socin. iun. conf. 25. nu.
8 & 9. lib. 3. Crauet. conf. 201. num. 14. &
seq. & conf. 271. nu. 2. versic. 3. dico, Natt.
loquens in terminis nostris de inhabilita-
do forensium ad possidendum bona in sta-
tuentium Territorio conf. 148. num. 5. &
latius consil. ferè in toto, Cephal. conf.
171. nu. 24. lib. 2. Et tanto magis, quia tale
statutum respicit res ipsas, & eius effectus
est in rem, disponendo, ne bona transeant
irreuocabiler in forenses, sed vt inter sub-
ditos conferuentur, vt propterea dicatur
in rem, & per consequens forenses afficiat
quo ad bona in iurisdictione statuentium
existentia, vt voluerunt Natt. consil. 148.
nu. 1. & conf. 149. nu. 6. & seq. lib. primo.
Cephal. conf. 309. num. 47. & plur. seq. lib.
3. & ante eos Alex. conf. 119. nu. 7. lib. 6. qui
etiam in versic. quoniam subiungit magis
communem opinionem esse, quod quo-
modocunque loquatur statutum siue in
rem, siue in personam, quo ad bona sita
in Territorio statuentium seruandum sit
contra forenses, reprobata opinione Bar-
taliter forenses, quando loquitur in perso-
nam in l. cunctos populos in 7 q. ad fin. C.
de sum. Trin. & fid. Cathol. quia dum-
modo statutum principaliter disponat de
rebus sibi subiectis, etiam si in personam
loquatur comprehendit forenses, & Ale-
xandrum sequuntur Curr. iun. conf. 9. sub
num. 42. versic. ad septimam responderetur,
Crauet. dicto conf. 201. num. 15. Natt. dicto
conf. 148. sub nume. 1. & dicto consil.
149. sub num. 6. & seq. & conf. 581. nu. 23.
versic. sed istis omnino refragantibus, Cæ-
phal. conf. 171. num. 2. lib. 2. Alb. conf. 50.
num. 5. conf. 323. num. 2. & conf. 270. nu.
4. 15. & plur. seq. asserens esse veriorum, &
magis communem opinionem Surd. conf.
91. sub nume. 9. versic. quoniam volunt
multi lib. 1. Nec enim secundum Cephal.
dicto conf. 309. num. 51. considerandum
est, quomodo loquatur statutum, sed ad
quid fuerit conditum, & qualis sit eius in-
tentio, quæ alia non est, quam conseruare
bona stabilia subditis, & prouidere ne illis
priuentur ex alienatione in externos.

Et tandem in casu isto omnis cessat dif-
ficultas, ex quo statutum expresse loqui-
tur de forensie, & vult illum, vbi bona cũ
pacto retrouendendi eient, teneri subdi-
to Marchionatu pro iusto pretio retrouē-
dere, quia potest statutum ligare foren-
sem pro bonis in suo Territorio sitis, &
Bart. & sequacium opinio videtur proce-
dere, quando statutum simpliciter dispo-
nit, vt scilicet tunc si in personam loqua-
tur, non videatur comprehendere foren-
sem, sedus autem si expresse ipsum foren-
sem comprehendat, quia tunc illum li-
gat, ita in puncto dicit Crauet. dicto conf.
201. sub num. 15. & 18. sequitur Cephal.
dicto conf. 171. num. 22. versic. non obstat
secundum lib. 2. Alb. conf. 370. nume. 20.
versic. Præterea non est dubium, Decian.
in Tract. criminal. Tom. 1. lib. 2. capit. 35.
nume. 29. versic. limita quinto, & alij per
eos allegati.

Nec a petitione excludendus est Actor
ex eo, quod statutum prædictum tanquā
conditū à Domino Marchione Treischiet
ti superiorem recognoscente non sit ius
Ciuile, sed Prætorium, & proinde, quod
actio ex eo competens non sit perpetua,
& durabilis vique ad annos Triginta, sed
Temporalis, & annuum non excedens iux-
ta notata per Bart. in l. stipulationum alie
supra in fine princ. ff. de verbor. obl. quem
ibi sequuntur Castrenf. & Alexan. & latè
tradit Roland. conf. 86. num. 1. & sequen-
lib. primo.

Quia immo tale statutum dicitur ius
Ciuile, & perpetuo durat, cum sit condi-
tum à Marchione perpetuum dignitatē,
& administrationem iure proprio haben-
te, & ad descendentes etiam Transmissi-
bilem, Roland. dicto conf. 86. nu. 12. & plur.
seq. lib. 1. dicens esse communem, & indu-
bitatam opinionem, & in Tract. de lucro
dotis q. 3. num. 8. & seq. versic. aut à Du-
cibus, vel Marchionibus, ad quæ dicta se
remitte idem Roland. conf. 29. num. 27.
lib. 1. Ioann. de Amic. conf. 110. nu. 8. vers.
ad Tertium, & latius nume. 13. & multis
seq. versic. modo dico sic, vbi opinionem
hanc ex pluribus firmat, & pro ea etiam
adducit Text. Insist. de perpetu. & Tem-
poralib. action. in princ. & ita etiam in in-
diuiduo tenet Angel. de Perus. in dicta l.
stipulationum alie supra in fine principij
nume. 3. versic. quærit Bart. ff. de verbor.
obligat. Vnde actio ex tali statuto descen-
dens perpetua est, & ipatio annorum tri-
ginta tantum tollitur, nec Temporalis,
& ad annum restricta dicitur, vt optime
probat Ioann. de Amic. vbi supra. Quod

Hh magis

magis absque dubio procedit, cum dictus Dominus Marchio Trechietti habeat in dicto Marchionatu nectum, & mixtum Imperium, & omnimodam gladij potestatem, & teneat locum Principis, ut confiderat Ioann. de Amic. supra relatus, qui optime in hoc proposito loquitur; Vltra quod dici potest, quod cum finis in actu successiuo, & D. Leonardus continuè possedendo, dicatur continuè contrauenire statuto, semper, qui illi repellere præterit, & statuti obseruantiam petit, intra annū facere dicitur Ruinus confil. 100. sub nu. 8. verū nec obstat lib. 5.

Nec eidem Actori nocet, quod cum actio ex dicto statuto sibi competens sit popularis, & vltra annum non extendatur iuxta Lomnes, ff. de Popular. action. & ipse se longè vltra annum post lapsum quinquennium ad redimendum venditori concessum egerit tanquam vnus de populo ad retroceditionem sibi pro iusto pretio faciendam, vñ sine actione agens repellatur leg. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gestis.

Quia respondetur, quod populares actio nes de quibus loquitur dicta l. omnes, & Totus Titulus, ff. de popul. action. sunt illæ, quæ competūt ciuilibus de populo pro vindicandis criminibus publicis, non autem illæ, quæ competunt cuilibet de populo ad rectum familiarium persecutionem, ut expresse dicit gloss. in rubr. dicto Titul. quam ibi sequuntur Bart. Alberic. & Angel. adeo quod cum non versetur in terminis d. l. & præfati Tituli, sed in diuersis, nulla legitima cadit argumentatio, l. Papinianus Exuli, ff. de minor. 25. annis.

Minus facit contra prædictum Actorem, quod tempus alicui simpliciter, & absque præfinitione à statuto concessum ad aliquid peragendum intelligatur durare per 16 annuum tantum, & vltra non extendatur per cap. Titius Titulo, si de pseudo fuerit controuer. inter Domi. & Agna. & per alia, quæ in hoc proposito congerit Tiraquell. de retractu Lignag. §. i. glo. 10. nu. 3. cum seq. versic. sed ut ad nostram consuetudinem, & quod propterea lapsus iam tertio anni post decessum quinquennii, ut supra, ad redimendum proprio venditori concessum audiri non possit, veluti sine actione agens per dictam legem si Pupilli, §. videamus, ff. de negot. gestis.

Quoniam responderetur, quod tale tempus à statuto simpliciter concessum intelligitur durare vsque ad annos triginta, ut in terminis statuti admittentis vicinam, 17 vel consanguineum, aut Consortem ad

retractum rei in alium alienatæ, tradunt Castre. confil. 430. in princ. lib. 2. Capol. cōfil. ciuil. 43. ante num. 6. post versicul. Terrio principaliter in primo impressis, Dec. confil. 232. ad fin. versicul. vltimo non est committendum, Tiraq. dicens esse veriozem, & communiozem opinionem dicto, §. 1. dicta glo. 10. nume. 9. & 10. & rursus in §. 36. glo. 2. num. 36. q. 13. qui etiam ad idem adducit Socin. iun. confil. 232. in 4. dub. lib. 2. Et mouetur Castre. & post eum Tiraq. ea ratione, quod tunc actus quandocunque fieri possit, cum nullum faciendi tempus

18 præfinitum sit, l. 1. §. meminisse, ff. de vent. in spic. iuris petros in princ. ff. de excusat. Tutor. & Litterus, C. de poen. & sic saltem vsque ad Triginta annos, si nō vltra, cum tanto tempore tollatur omne ius, & omnis actio competens priuato cōtra priuatum, l. licet, & l. omnes, C. de præscrip. Triginta annorum; Aliam rationem adducit Capol. loco citato, quod scilicet actio, seu ius petendi aliquid proueniens ex statuto regulariter durat per annos Triginta l. 2. C. de constit. pecun. quam ad rem nostram adduxit etiam Tiraq. dicta q. 13. nume. 36. & ad cap. Tiriis in contrarium allegatum respondet Tiraq. dicta glo. 10. sub nume. 9. & 10.

Necesse, quod Dominus Leonardus re fugiat ad calum necessitatis, in quo dicto statuto non obstat, licet subditus, ne fame pereat, vendere immobilia forensi, ex 20 his, quæ notat Tiraquell. de retractu Lignag. §. 26. glo. 1. num. 16. versic. illud autem scio, & ex alijs in eandem rem congestis nume. sequent. quia in primis dicitur non constare de hac necessitate, nequede ea standum esse assertioni partium contrahentium, cum finis in prohibitis re-

21 gulariter, & velimus elicere permissionē ob necessitatis causam, Natt. consil. 179. num. 16. & magis in terminis, quod vbiunque alicuius rei alijs prohibet alienatio ex causa necessitatis permittatur, necessitas ipsa per eam allegantem probanda sit, late tradit Crauet. in 1. cont. pro genere num. 22. & 23. versic. regula igitur, & latius num. 116. & plurib. sequent. versic. enim uero dignum, & infra, vbi id multis iuribus, rationibus, & autoritatibus probat; Præterea dicitur, quod tunc permissa esset alienatio in forentem in subsidium tantum, id est vbi emptor subditus non inueniretur, Nec apparet, quod venditor perquisiuerit, & non inuenire emptorem inter subditos Marchionatus, & propterea adhuc vigeret statuti vigor secundum Tiraquell. dicto §. 26. dicta glo. 10. nu. 16. quem

quem sequitur Roland. conf. 56. num. 11. libro 4.

Non obstat etiam allegata licentia emendi, quam Dominus Leonardus dicit habuisse ab olim multum Illustre Dominus no Marchione Gaspare, quia de ea legitime non constat, & eam alleganti incumbit onus probandi l. 1. ff. de probation. & quod quando aliquid fieri non potest, nisi cum alterius licentia, qui ipsam licentiam habere dicit, eam probare teneatur, dicitur punctualiter Bald. conf. 79. sub num. 3. versic. Item ista responsio lib. 1. quem sequitur Crauet. conf. primo, nu. 10. versic. ob id reperio; Nec credendum est ipsum Dominum Marchionem tempore huius mortis ius viuente permissurum fuisse dictum Dominum Leonardum à subdito molestari, si dictam licentiam concessisset, quam etiam Dominum Leonardum amisisse, prout asserit, verisimile non reditur, ut propterea in huius rei probatione durior sit ipsius Domini Leonardi conditio, & clarior, quam aliis, probatio requiratur, quia scilicet contra eum extat præsumptio, & omnis verisimilitudo, Crauet. conf. 56. num. 11. conf. 75. nume. 12. conf. 129. num. 1. 3. conf. 134. num. 10. & consil. 198. num. 5. sicut è contra quando pro aliquo est præsumptio, lauiore pro eo sufficiunt probationes, Crauet. dicto conf. 75. nu. 13. versic. per contrarium.

Vltimo nihil facere contra Actorem censui, quod statutum non admittat subditum ad retrahendum à forense bona empta cum pacto retrouendendi, nisi intra tempus conuentum ad redimendum, in quo solummodo se fundauit Magnificus Dominus Sanctus Talentinus Fiuзанensis, alioquin Doctor peritusissimus, de cuius voto Dominus Potestas Treschiatti primam protulit sententiam absolutoriam dicti Domini Leonardi, quoniam verba statuti hunc intellectum non patiuntur, nec secundum hanc intelligentiam obseruaretur Mens statuti, quæ fuit, ut bona stabilia Marchionatus inter subditos conseruarentur, & in extraneos irrevocabiliter non transfererentur, nam si lapsio termino pacti de retrouendendo præclusa esset via retrahendi à venditore forense, forensis ipse haberet irrevocabiliter bona in Marchionatu, illique priuarentur subditi contra statuti intentionem, quæ fuit, ut si intra tempus conuentum venditor non redimat, eo elapso admittatur quilibet subditus, & illi pro iusto pretio retrouendere forensis debeat, & iste est verus, & germanus sensus dicti statuti, à quo non discrepat illius ver-

ba, prout pulcrè demonstrat dictus Dominus Ioannes Iacobus Cortesinus in motiuis eius sententiæ, & alij informantes pro Actore, ad quorum dicta liberrimè me remitto.

Quò verò ad commissionem causæ, ut supra faciendam motus fui ex clara dicti statuti de appellacionibus dispositione, vult enim statutum, quod lata sententia in causa appellacionis, si per ipsam sententiam prima sententia fuerit reuocata, vt in præfenti casu, liceat succumbenti ab ea appellare infra decem dies continuos à die intimationis sententiæ ad Dominum Marchionem, qui committat causam Iudici partium confidenti. Ponitque deinde statutum instantiam dictæ causæ, & modum eam prorogandi, & suspendendi, adeò quod clarè patet in hac causa diffinenda processum exigi, & seruatis de iure seruandis ad sententiam debere deueniri, & non ex eisdem actis, sed etiam ex nouis causam dicti, posseque proinde Dominum Leonardum iura sua hæcenus non probata, aut allegata probare, & allegare iuxta l. per hanc, C. de tempor. appellacion. cum sua materia, & consequenter licentiam non dum probatam per modos a lege permisos, probare, & ostendere etiam nullitatem secundæ sententiæ ex transitu primæ, in iudicatum, quia sententia lata contra aliam sententiam in rem iudicatam transactam, nulla est ipso iure, nec ab ea appellare est necesse, l. prima, C. quando prouoc. non est necesse, & l. prima, in principio, ff. quæ sentent. sine appellat. rescindant. & l. post sententiam, C. de sentent. & interlocut. omn. iud. & vbique gloss. & Doctores, & est communis opinio secundum Alex. consil. 53. sub numero 16. versic. exemplum ponitur libro quinto, Dec. consil. 295. sub numero quarto, versic. & stante prima, & alios quos refert, & sequitur Vant. in tract. de nullit. iur. de nullit. ex defectu. process. nume. 115. versic. & quoniam sententia, Crauet. consil. 103. numero quarto, versic. secunda ratio, in tantum vt si ab ista secunda sententia contra primam in iudicatum transactam appelleretur, & iudex appellacionis ad huc contra primam pronuntiaret, hanc secundam confirmando, nec ista vltima sententia valeret, quia non cessaret causa inducens nullitatem istius secundæ sententiæ confirmare, vt declarat Alexan. dicto consil. 53. sub dicto num. 16 & sequi. Crauet. consil. 270. col. penult. versic. secundo sententia nulla, quod tamen videtur procedere quando dicta prima sententia producta fuit, & de ea oppositum, aliis enim

Hh 3 secundum

D. Petri Caballi.

30 secunda valeret, & prima non produens illi renuntiare diceretur, vt ex communi scribentium sententia optime declarat Aretin. consil. 73. col. 1. & 2. numero 2. 3. & 4. versic. Tercio hoc demonstratur, & infra, ad quem se remittit Vant in loco citato, nec dissentiunt Alex. & Dec. supra relati, qui pariter loquuntur vbi de prima sententia fuit oppositum, & ea non obstante ad contrariam sententiam fuit deuentum.

Præterit insuper Dominus Leonardus prædictam sententiam Domini Aditoris fuisse latam extra tempus ad litium 31 immortalitatem tollendam præfixū causæ, & instantiæ primæ appellationis à statu tis Treschierti in dicto tit. de appellationibus, & proinde esse nullam ipso iure, vt per Vant. alios referentem in supradicto tractat. de nullit. ex defectu iurisdic. ordinari. numero 120. & infra, vbi etiam dicit ita in dubio præfixum præsumi. In tantum vt, vbi ista esset in meritis, Iudex appellationis non possit eam confirmare, nam perem-

32 pta instantia pereunt omnia acta iudicii 1. 2. ff. iudicat. foli. & sententia sine actis est nulla l. prolatam, C. de sentent. & interlocutio. omnium iudic. sententia autem nulla ex defectu processus ex eisdem actis nec confirmari, nec reformari potest per Iudicem appellationis, Alex. consil. 79. numero 3. versic. est verum lib. 2. Dec. consil. 483. numero octauo, versic. & stante dicta nullitate, Vant. tit. quot. & quibus mod. numero 128. versic. vero, & tit. de nullit. ex defectu processus, numero septimo, versic. & nullitas hæc, & numero 13. versic. & de isto defectu, Crauett. consil. 140. num. 8. versic. postremo ad maiorem saturitatem, consil. 179. numero septimo, versic. tertio respondeo, Turret. consil. 44. num. 47. versic. quoniam responderetur, libro primo, & in propriis terminis, quod sententia lata post peremptam instantiam, non possit per Iudicem appellationis ex eisdem actis confirmari, aut reformari, tradit Bal. consil. 101. ad fin. numero 15. consil. 169. nu-

34 mero quinto, & latius consil. 298. in fine, sub numero tertio, libro tertio, quam sententiam latissime ex pluribus probat Crauett. consil. 270. col. penultim. & finali in quarto dubio per totum, dicens tandem de hac conclusione non esse dubitandum, cum sit fulcra fundamentis aeneis, & solidissimis, & decisionibus Doctorum in terminis, & cum ea nouissime transit Marc. Ant. de Amat. decisio March. Ancon. 94. numero secundo, versic. licet contrarium, quicquid dicat in contrarium Alex. consil. 73. & consil. 181. lib. 6. & Pute. decisio 60.

post principium, libro tertio. Et videtur procedere etiam quod culpa Iudicis perempta esset instantia ex communi Doct. 35 rum opinione, de qua restatur. idem Crauett. dicto consil. 270. col. antepenultim. & penultim. in tertio dubio per totum. Quinimo ex quo Dominus Leonardus de ipsius sententiæ nullitate principaliter dixit, neque ex nouis actis confirmari, aut reformari potest, sed nulla omnino debet 36 declarari, antequam de facto principali cognoscatur, Vant. tit. quoties, & infra quod temp. numero 11. versic. insuper, Turret. consil. 42. numero quarto, & consil. 44. numero 48. libro primo, sequitur Marc. Anton. de Amat. dicta decisio. 94. numer. 3. versic. & tanto magis, & fortius cum protestetur idem Dominus Leonardus, quod in primis, & ante omnia de nullitate co- 37 gnoscatur, Turret. alios citans dicto consil. 42. numero tertio, versic. quoniam responderetur, libro primo. Anno 1605. Florentiæ.

E P I T O M E.

De Emphyteota producente apocham solutionis Canonis aduersus Dominum directum agentem ad caducitatem ob cessationem debite solutionis, & negantem illam esse sua manu scriptam, & quod recognita a Testibus non presentibus, sed dicentibus habere notam manum scribentis, probat plenè, saltem facta comparatione literarum, & reperta omni moda similitudine, vel aliter adminiculata ad effugiendam priuationis penam.

S Y M M A R I V M.

- 1 Solutionem allegans eam probare tenetur.
- 2 Apocha receptionis solutionis cuiusdam debite non recognita per scribentem sed per Testes dicentes habere notam manum scribentis non probat, nisi dicant fuisse presentes, & videri eam scribi, & quare nu. 3. In urbe tamen ex consuetudine fides prestatur apochis recognitis per testes notam habentes scribentis manum nu. 10.
- 4 Iudex ex suo officio potest deuenire ad comparationem literarum.
- 5 Comparatio literarum scriptura negat, & facienda est cum alijs scripturis negativis certis, ueris,

- ris, & ab eodem scribente recognitis.
- 6 Comparatio literarum quando fit, que consideranda sint circa elementa, & dictiones, & alia.
- 7 Iudex potest credere apocha negata, facta comparatione literarum, & reperta omnimoda similitudine, maxime concurrentibus testibus eam recognoscentibus ex notitia manus, vel admiuiculis, & verisimilitudinibus, numero 8. & sequen.
- 9 Iudex potest credere verisimilibus, & inuicem similibus fidem non prestare.
- 11 Consuetudo particularis curie alicuius loci, non egreditur locum illum.
- 12 A pocharum recognitio rigorosa non attenditur ad cuiusdam caducitatis penam.
- 13 Caducitatis pena est, & in dubio contra eam pronuntiandum.
- 14 Consuetudo induci potest, quod Emphyteota Ecclesie non cadat à iure suo, si Canonem non soluat, & quare num. 15.
- 16 Statuta quod ob Canonem non solutum Emphyteota nunquam cadat à iure suo, valent, si tamen comprehendant Emphyteotam Ecclesie, Summi Pontificis auctoritate indigent, num. 17.
- 18 Falsi suspicio in civilibus habetur pro falsitate, quò ad effectum probationis, nisi veritas alium de appareat.
- 19 Suspicio scripturae purgata fides illius illibata remanet.
- 20 Absolutus in causa criminali ab imputatione falsae scripturae non potest similiter postea molestari.

CONSILIVM CL.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

De hoc sandum Do-
minum Saluū de
Scatlatris à caduci-
tate contra eum in-
tentata per Presby-
terum Ioannem de
Chiodinis Rectorē
Ecclesie Sancti Do-
nati Vallis vt aieitur di Botte ob non solu-
tum Canonem bonorum dictae Ecclesie
sibi ab eodem Rectore in Emphyteosim
concessorum, motus fui ex infra scriptis:
Primo quia, cum tota huius negotij dif-
ficultas restringatur ad solutionem Cano-
nis anni 1598. visum est mihi, quod proba-
ta fuerit, nam D. Saluū, ad quem onus
hoc spectabat l. i. C. de probation. l. quin-
quaginta ad finem ff. eod. Tit. gl. in l. i. in
gl. magna versic. item quis probabit. C. de
iure Emphyt. & ibi etiam alij scribentes,
Besson. Consil. 77. num. 6. Crauet. Consil.

313. nu. 3. Hercul. in Tract. de probation.
negatiu. nu. 35. versic. secundo principaliter,
& latissime Corbol. in Tract. de Caus. ex quib.
emphyt. iure suo priuat. Titul. de Caus. priuatio. ob non solut. Canon. q. 4. in
princip. vbi quamplures refert attestantes hanc
esse opinionem veram, communē, & ab omnibus
approbatam, produxit apocham solutionis, quam
scriptam fuisse à dicto Rectore probauit per quattuor
testes eius manum notam habentes, nam & si
testes illam recognoscentes non dicant eam in eorum
praesentia fuisse scriptam, prout dicere debent ad hoc,
vt probent, Batt. in auth. at si contractus col. 2. versic.
oppono, C. de fide instrum. & in l. nuda ratio num. 5. ff. de donation. Alberic. de Rofar. in l. adinonendi num. 4. ff. de iureiur. &
ibidem las. in repet. num. 84. Alex. Consil. 181. num. 3. versic. & probatum est lib. 2. Consil. 76. num. 8. & 9. Versic. facit quod lib. 3. Conf. 80. nu. 5. versic. praeterea attento lib. 4. Aretin. Conf. 64 sub num. 2. versic. amplius, Ruin. Conf. 61. num. 3. & 4. versic. nam licet lib. 4. Afflict. decif. 181. sub nu. 8. versic. fuit totum, quid dicit sic à Sacto Consilio fuisse decifum, Marfil. in rubr. de probation. num. 317. & seq. versic. aduertastamen, & infra, Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. Cent. 2. casu 114. num. 22. versic. octauus casus, Mascard. de probation. con- cluf. 330. numer. 5. versic. vel saltem tomo pr. & Rota decif. 124. in princ. part. 2. in nouissimis, diuersum, non enim hoc casu probat comparatio literarum, quia possunt, testes facile falli similitudine manus, vt praedicti doctores dicunt. Tamen cum Iudex volens possit per se ex suo arbitrio literarum comparatione facere, vt per Bald. in l. comparationes nu. 17. C. de fide instrum. & ibidem per Salyc. num. 8. in 7. oppositio- ne, per Menoch. dicto casu 114. num. 26. & ipse dictam apocham viderim, & diligētissime considerauerim, & comparauerim cū multis alijs apochis solutionum huius Canonis certis, veris, & ab eodem Rectore recognitis pro scriptis sua manu, prout erat opus ex his, quae scribentes notant in d. l. comparationes, Crauet. Conf. 116. nu. 18. ver. sed istud dictū, & Men. d. casu 114. nu. 29. & 30. ver. requiritur secundū, & versic. requiritur et tertio, & in ipseis singulis Elementis, & dictionibus, & elementorum, ac dictionū Tractibus, signis, stylo, & alijs in similibus ponderandis iuxta tradita per Bald. in dicta l. comparationes num. 18. & Salyc. nu. 19. & Menoch. dicto casu 114. num. 31. versic. requiritur quarto, ex omni- moda similitudine estimauerim dictam

Hh 3 apocham

apocham esse manu dicti Reſtoris scriptam, & idem me presente quamplures iure conſulti non Vulgares, & oculati cenſuerunt, volui dictæ apochæ fidem adhibere per eaque notat. Maſcard. dicta Cœcl. 330. nu. 30. & ſeq. verſic. inſuper quarto limitatur, quibus addo Alexandrum Conſil. 181. ſub. num. 4. verſic. & fortius dicit lib. 2. vbi poſt Bald. & Anto. de Butr. in locis per eum adductis inquit, quod in caſibus, in quibus teſtes dicentes ſcripturam eſſe manu alicuius ſcriptam, quia habent notam eius manum, faciunt ſemiplenam probationem, vel comparatio literarum de per ſe faceret ſemiplenam probationem, tanta poſſet eſſe fides teſtium, vel tanta poſſet eſſe vis comparationis, quod plena danda eſſet fides, quid optime caſui noſtro cõuenit ob teſtium qualitate, per omnimodam veriſſimilitudinem, Præſertim quia pro ipſa comparatione concurrunt adminicula, Ror. de ci. 123. nu. 3. & 4. in 2. p. in nouiſſimis diuerſorum, Maſcard. dicta concl. 330. nu. 4. verſic. quapropter, cõſtat enim quod D. Saluius commiſit eius factori, quod Triticum, quod panes ipſum erat, traderet præſato Reſtori, quod in computis, & calculis inter dictum D. Saluium, & dictum factorem factis fuit habita ratio dicti Tritici, veluti prædicto Reſtori traditi. Consideranda eſt inſuper tenuitas Canonis, diuities non modica D. Saluii, lactura non exigua cada citatis, & demum tam ipſius D. Saluii, quam dicti Reſtoris qualitas, his namque omnibus præſatis, quilibet Rectus Iudex apochæ fidem præſtabit, cum veriſſimilibus Iudex credere debeat, in veriſſimilibus vero non adherere, Crauer. de antiquit. tempor. in prima parte §. quarto limitatur num. 40. & plur. ſeq. verſic. idem in Teſtibus folio mihi 89. vbi etiam plura cõgerit de efficacia, & effectu veriſſimilitudinis. Quæ tanto magis admittenda ſunt, cum in multis locis, præſertim verò in vrbe ex conſuetudine, & ſtylo Cuiarum plena præſtetur fides apochis recognitis per teſtes non præſentes, dum ſcriberentur, ſed ſimpliciter dicentes habere notam manum ſcribentis, prout in caſu noſtro dicunt quatuor Teſtes vndique idonei, vt tradit Veſtri. in ſua præſt. lib. 6. cap. primo ſub num. 8. verſic. nihilominus vſu receptum eſt, & ſecundum quod obſeruantiam iudicauit Rota deciſ. 134. in 2. parte in nouiſſimis diuerſorum. Et licet ſit conſuetudo particularis, quæ extra 17 Curiam, vbi viget, non extenditur, Barto. in l. 1. §. ſi quis hoc interdico ff. de itin. actuque priuat. late laſ. Conſil. 192. in fine lib. 2. Tamen ad euitandam caducita-

tem admittenda videretur, cum tunc huiusmodi rigorose recognitiones apocharum non ſoleant attendi, vt eſt de mente
12 Dominorum de Rota deciſ. 126. in principio in 2. parte, in nouiſſimis diuerſorum. Et fortius cum caducitas pena ſit, & in dubio contra eam pronuntiandum eſt: eſt enim
13 pena commiſſi odioſa, & vigorem habet à quo æquiſſime ſemper fugitur, vt dicit Couar. lib. 3. variat. reſolution. cap. 7. ſub numero 1. ante finem, vbi etiam air con-
14 ſuetudinis induci poſſe, quod Emphyteota Eccleſiæ non cadat à iure ſuo, ſi penſionem ſoluere omiſerit, cuius opinionis authores ſunt Ioann. de Anania. Conſil. 84. col. penult. ante numero 3. verſic. poſtremo intentionem præſati Philippi, Abbas Conſil. 72 numer. 2. verſic. ſed his non obſtantibus lib. primo. Ruin. Conſil. 4. numero 5. verſic. Tercio iſtud confirmatur lib. primo, Deciſ. in cap. primo num. 6. verſic. tertio non habet locum extra de conſuetudine. & late proſequitur. Corbol. d. Tit. de cauſa priuation. ob non ſolut. Canon. limitatione 2. num. 1. & plu. ſeq. quod ea ratione firmant, quia non cenſetur Eccleſiæ valde oneroſum eſſe, aut grandem læſionem inferre, quod pena ipſi Eccleſiæ applicanda remittitur emphyteota, à quo iuſti Canonem conſequi poterit, prout ante penæ incurſum percipiebat, & quia hoc æquitatem habet, quam Eccleſia præ alijs obſeruare debet: Et hinc eſt, quod in multis locis extant ſtatuta, quod ob non ſolutum Canonem Emphyteota numquam
16 cadat à iuribus ſuis, vt per Abbat. d. Conſil. 72. in principio, per Bolognini. Conſil. 31. pariter in principio, & per Corbol. Tit. allegato limita. 5. ad finem ſub num. 3. dummodo tamen ſi Emphyteota Eccleſiæ
17 comprehendant, ſummi Pontificis auctoritas adſit, vt præſari doctores dicunt. Nec obſtat, quod dicta apocha ſit ſuſpecta de falſo, quæ ſuſpicio in euilibus habetur per falſitate. Dec. Conſil. 613. ante numero 11.
18 Crauer. Conſil. 315. in fine verſic. ex quibus, & vti talis nõ probat, niſi veritas eius aliunde probeatur, Bald. Conſil. 444. ſub numero 2. in fine lib. primo, & Conſil. 402. in principio lib. 5. Crauer. plures alios reſerens Conſil. 28. num. 9. verſic. ex præmiſſis. Quia reſpondetur quod dictus Saluius dum tormentis ſubijceretur in alia maximi poderis cauſa, fuit etiam ſuper iſta apocha interrogatus, licet eius reſpectu nulla id faciendi ſuaderent inditia, & negauit eam eſſe falſam vnde ſuſpicio one purgata, ſi adde
19 rat, fides ipſius apochæ illibata remanet, Bald. dicto Conſil. 402. ſub numero 4. in fine

sine veris. illud constat lib. 5. & de nym
secum fuerit absolutus, non potest amplius
de dicta suspitione etiam civiliter tra-
ctari, vt declarat Bart. in l. pema §. hoc edicto
numero 3. veris. quæto vtrum senten-
tia ff. vi bonor. raptor. & Salyc. in l. 1. nu.
10. Veris. capio vltimam gl. C. quando Ci-
uil actio. Crimin. preiudici. & ita ex prædi-
ctis retuli admodum Reum Domino Ar-
chidiacono Ecclesiæ Metropolitane Flo-
rentinæ Iudici Delegato, & Com. Aposto-
lico in dicta causa. Anno 1605. Florentiæ.
Laus Deo & Virgini.

Petrus Caballius I. C. Pontremulensis.

E P I T O M E.

De Testamento condito in rure per ru-
sticum coram Sacerdote Parochiali,
& Tribus Testibus, quod non valeat,
nec attendendum sit ad non pias cau-
sas in Terris Imperij in foro secula-
ri, & de alijs in materia l. fina. C.
de Testamento. & c. cum esses, extra
eodem Tit.

S Y M M A R I U M.

1. Testamentum nuncupatum dicitur illud, quod
verbo factum est, & ad probationem in scri-
ptis redactum.
2. Testamentum nuncupatum septem testes re-
quirit, & sine minori numero non valet.
3. Et sique talis numerus non solum de forma pro-
batoria ipsius Testamenti, sed etiam de sub-
stantiali.
4. Testamentum factum in Rure requirit quinque
Testes, siue sit nuncupatum, siue in scriptis.
5. Testamentum factum in Rure coram quinque
Testibus ita demum valet, si ibi fiat à rusti-
co, nec factum ibi à Cive, vel alibi à rustico su-
stinetur.
6. Testamentum factum coram Curato, & duobus,
vel tribus Testibus in extrema voluntate valet
de iure Canonico.
7. Etiam ad non pias causas.
8. Sed hoc procedit in Terris Ecclesiæ subiectis in
Temporalibus, & non solum in foro Ecclesia-
stico, sed etiam in temporalibus. num. 9. secus ve-
rò in Terris Imperij, in quibus servatur ius ci-
vile septem testes requirere nu. 10. præterquam
in foro Ecclesiastico, in quo valet cum curato,
& duobus, aut tribus Testibus, nu. 11. & 16.
9. Testamentum factum coram quatuor Testibus
valet de iure Canonico, non secus ac cum Pa-
rocho, & duobus Testibus in Terris Ecclesiæ in
utraque foro, & in Terris Imperij in foro Ec-
clesiastico.

10. Testamentum non solemne, & inuoluntum, an in
foro conscientia sit, vel ne per heredem exo-
quendum.
11. Testamentum coram duobus, aut Tribus Testi-
bus, & Curato factum, & de iure Civili in Ter-
ris Imperij in foro seculari inuoluntum non su-
stinetur in vim Codicillorum ex eodem defectu
numeri testium, cum quinque in Codicillis re-
quirantur.
12. Testamentum factum in Rure, vel tempore pe-
stis ab agrotante, qui ex illa infirmitate deces-
sit coram Curato, & duobus, vel tribus testi-
bus aut coram quatuor sine curato ualidum est,
etiam in Terris Imperij in foro seculari, etià ad
non pias causas secundum multos, sed contra-
rium firmatur nu. 16. & seq.
13. Testamentum factum tempore pestis quinque
testes requirit, & sine minori numero non su-
stinetur in Terris Imperij in foro seculari ad non
pias causas.

CONSILIUM CLI

Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.

Testamentum condi-
tum in loco Morra-
ni à Palladino quon-
dam Antonij de Pip-
pis à Certaldo scrip-
tum, manu Sacer-
dotis iurati, & a duo-
bus Testibus sub-
scriptum, & altero Teste nesciente scribe-
re præsentem locum, & a Testatore confir-
matum, ad cuius approbationem, & au-
thenticationem agit D. Dianora filia Frã-
cisçi Etiani, & dicti Palladini vxor, contra
D. Emiliu quondam dicti Antonij de
Pippis, & litis confortes coram D. Vica-
rio Certaldi. de iure non subsistere mihi
visum fuit, & successu illius approbatio-
ni, & authenticationi per Agnecem peti-
tz, minime locum esse.

Nam iure civili inspecto testamentum
hoc, quod nuncupatum verbo factum,
& ad probationem in scriptis redactum
dicitur, vt per Bellon. consil. 14. numero
secundo post alios per eum relatos, Clar.
in §. Testamentum, quæst. 4. in principio,
& Crass. similiter in §. Testamentum, q.
10. numero tertio, & si à dictis Sacerdote
scribente, & à duobus Testibus subscri-
bentibus, & à tertio præsentem fuerit reco-
gnitum, & probatum iudicialiter, & ser-
uatis seruandis, tamen non valet, quia co-
ram septem Testibus fieri debebat, l. hac
consultissima, §. per nuncupationem, C.
de

apocham esse manu dicti Reſtoris ſcriptam, & idem me preſente quamplures iure conſulti non Vulgares, & oculai cenſuerunt, volui dictæ apochæ fidem adhibere per ea, quæ notar Maſcard. dicta Cœl. 370. nu. 20. & ſeq. verſic. in ſuper quarto limitatur, quibus addo Alexandrum Conſ. 181. ſub. num. 4. verſic. & fortius dicit lib. 2. vbi poſt Bald. & Anto. de Butr. in locis per eum adductis inquit, quòd in caſibus, in quibus teſtes dicentes ſcripturam eſſe manu alicuius ſcriptam, quia habent notam eius manum, faciunt ſemiplenam probationem, vel comparatio literarum de per ſe faceret ſemiplenam probationem, tanta poſſet eſſe fides teſtium, vel tãta poſſet eſſe vis comparationis, quòd plena danda eſſet fides, quid optime caſui noſtro cõuenit ob teſtium qualitatem, et omnimodã veriſſimilitudinem, Præſertim quia pro ipſa cõparatione concurrunt adminicula, Rot. de ci. 123. nu. 3. & 4. in 2. p. in nouiſſimis diuerſorum, Maſcard. dicta concl. 330. nu. 4. verſic. quapropter, cõſtat enim quòd D. Saluius commiſit eius factori, quòd Triticum, q̃ penes ipſum erat, traderet præfato Reſtori, quòd in computis, & calculis inter dictum D. Saluium, & dictum factorem factis fuit habita ratio dicti Triticii, veluti prædicto Reſtori traditi. Conſideranda eſt inſuper tenitas Canonis, diuites non modica D. Saluij, laſtura non exigua eaducitatis, & demũ tam ipſius D. Saluij, quam dicti Reſtoris qualitas, his namque omnibus p̃ſians, quilibet Reſtus Iudex apochę fidem præſtabit, cum veriſſimis Iudex credere debeat, in veriſſimis vero non adhærere, Crauet. de antiquit. tempor. in prima parte §. quarto limitatur num. 40. & plur. ſeq. verſic. idem in Teſtibus folio mihi 89. vbi etiam plura cõgerit de efficacia, & effectu veriſſimilitudinis. Quæ tanto magis admitenda ſunt, cum in multis locis, præſertim verò in vrb̃ ex conſuetudine, & ſtylo Curarũ plena præſtet fides apochis recognitis per teſtes non præſentes, dũ ſcriberetur, ſed ſimpliciter dicentes habere notam manum ſcribentis, prout in caſu noſtro dicunt quatuor Teſtes vnde quod idonei, vt tradit Veſtri. in ſua præſt. lib. 6. cap. primo ſub num. 8. verſic. nihilominus vſu receptum eſt, & ſecundum quã obſeruantiam iudicauit Rota deciſ. 124. in 2. parte in nouiſſimis diuerſorum. Et licet ſit conſuetudo particularis, quæ extra 11 Curiam, vbi viger, non extēditur, Barto. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto ff. de itin. actuque priuat. Latè laſ. Conſil. 192. in fine lib. 2. Tamen ad euitandam caducita-

tem admitrenda videtur, cum tunc huiusmodi rigorosæ recognitiones apocharum non ſoleant attendi, vt eſt de mente 12 Dominorum de Rota deciſ. 126. in principio in 2. parte, in nouiſſimis diuerſorum. Et fortius cum caducitas pena ſit, & in dubio contra eam pronuntiandum: eſt enim 13 pena commiſſi odioſa, & vigorem habet à quo æquiſſime ſemper fugitur, vt dicit Couar. lib. 3. variar. reſolution. cap. 7. ſub numero 1. ante finem, vbi etiam ait con- 14 ſuetudinis induci poſſe, quòd Emphyteora Eccleſiæ non cadat à iure ſuo, ſi penſionem ſoluere omiſerit, cuius opinionis authores ſunt Ioann. de Anania. Conſil. 84. col. penult. ante numero 3. verſic. poſtremo intentionem præfati Philippi, Abbas Conſil. 72. numer. 2. verſic. ſed his non obſtantibus lib. primo. Ruin. Conſil. 4. numero 5. verſic. Tertio iſtud confirmatur lib. primo, Deciſ. in cap. primo num. 6. verſic. tertio non habet locum extra de conſuetu. din. & latè proſequitur, Corbol. d. Tit. de cauſa priuation. ob non ſolut. Caution. limitatione 2. num. 1. & plu. ſeq. quòd ea ratione firmant, quia non cenſetur Eccleſiæ 15 valde oneroſum eſſe, aut grandem læſionem inferre, quòd pena ipſi Eccleſiæ applicanda remittatur emphyteotæ, à quo iuſſi Canonem conſequi poterit, prout ante penæ incurſum percipiebat, & quia hoc æquitatem habet, quam Eccleſia præ alijs obſeruare debet. Et hinc eſt, quòd in multis locis extant ſtatuta, quòd ob non ſolutum Canonem Emphyteota numquam 16 cadat à iutibus ſuis, vt per Abbat. di. Conſil. 72. in principio per Bolognin. Conſil. 31. pariter in principio, & per Corbol. Tit. allegato limita. 3. ad finem ſub num. 3. dummodo tamen ſi Emphyteotam Eccleſiæ 17 comprehendant, ſummi Pontificis authoritas adſit, vt præfati doctores dicunt. Nec obſtat, q̃ dicta apocha ſit ſuſpecta de falſo, quæ ſuſpicio in ciuilibus habetur p̃ falſitate. Dec. Conſil. 615. ante numero 13. 18 Crauet. Conſil. 315. in fine verſic. ex quibus, & vti talis nõ probat, niſi veritas eius aliunde probetur, Bald. Conſil. 444. ſub numero 2. in fine lib. primo, & Conſil. 402. in principio lib. 5. Crauet plures alios referens Conſil. 28. num. 9. verſic. ex præmiſſis. Quia reſponderetur quòd dictus Saluius dum tormentis ſubjiceretur in alia maximi p̃deris cauſa, ſuit etiam ſuper iſta apocha interogatus, licet eius reſpectu nulla id faciendi ſuaderent inditia, & negauit eã eſſe falſam vnde ſuſpicio one purgata, ſi ade 19 rat, fides ipſius apochæ illibata remanet, Bald. dicto Conſil. 402. ſub numero 4. in fine

sine versio. illud constat lib. 5. & demum
solum fuerit absolutus, non potest amplius
de dicta suspitione etiam civiliter tractari,
ut declarat Bart. in l. prima §. hoc edicto
numero 3. verfic. quæro vitum sententia
ff. vi bonor. raptor. & Salyc. in l. 1. nu.
10. Versio capio victimam gl. C. quando Ci-
uil actio. Crimin. præjudic. & ita ex prædi-
ctis retuli admodum Reum Domino Ar-
chidiacono Ecclesiæ Metropolitane Florentinæ
Iudici Delegato, & Com. Aposto-
lico in dicta causa. Anno 1605. Florentinæ.
Laud Deo & Virgini.

Petrus Caballus I. C. Pontremulensis.

E P I T O M E.

De Testamento condito in rure per rusticum coram Sacerdote Parochiali, & Tribus Testibus, quod non valeat, nec attendendum sit ad non pias causas in Terris Imperij in foro seculari, & de alijs in materia l. fina. C. de Testament. &c. cum esses, extra eodem Tit.

S P M M A R I U M.

1. Testamentum nuncupativum dicitur illud, quod verbo factum est, & ad probationem in scriptis redactum.
2. Testamentum nuncupativum septem testibus requirit, & sine minori numero non valet.
3. Estque talis numerus non solum de forma probatoria ipsius Testamenti, sed etiam de substantiali.
4. Testamentum factum in Rure requirit quinque Testes, sine sit nuncupativum, sine in scriptis.
5. Testamentum factum in Rure coram quinque Testibus ita demum valet, si ibi fiat à iustito, nec factum ibi à Cive, vel alibi à rustico sumatur.
6. Testamentum factum coram Curato, & duobus, vel tribus Testibus in extrema voluntate valet de iure Canonico.
7. Etiam ad non pias causas.
8. Sed hoc procedit in Terris Ecclesiæ subiectis in Temporalibus, & non solum in foro Ecclesiastico, sed etiam in temporalium. num. 9. secus vero in Terris Imperij, in quibus servatur ius civi-
le septem testibus requirere nu. 10. præterquam in foro Ecclesiastico, in quo valet cum curato, & duobus, aut tribus Testibus, nu. 11. & 16.
11. Testamentum factum coram quatuor Testibus valet de iure Canonico, non secus ac cum Parocho, & duobus Testibus in Terris Ecclesiæ in utroque foro, & in Terris Imperij in foro Ecclesiastico.

13. Testamentum non solumus, & invalidum, in in foro conscientie sit, vel ne per herodem exequendum.
14. Testamentum coram duobus, aut Tribus Testibus, & Curato factum, & de iure Civili in Terris Imperij in foro seculari invalidum non sustinetur in vim Codicillorum ex eodem defectu numeri testium, cum quinque in Codicillis requirantur.
15. Testamentum factum in Rure, vel tempore pestis ab agrotante, qui ex illa infirmitate decessit coram Curato, & duobus, vel tribus testibus aut coram quatuor sine curato validum est, etiam in Terris Imperij in foro seculari, cità ad non pias causas secundum multos, sed contrarium firmatur nu. 16. & seq.
17. Testamentum factum tempore pestis quiaque testes requirit, & sine minori numero non sustinetur in Terris Imperij in foro seculari ad non pias causas.

CONSILIUM CLI

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Testamentum conditum in loco Morra-
ni a Paladino quondam Antonij de Pip-
pis à Ceraldo scrip-
tum manu Sacer-
dotis iurati, & a duo-
bus Testibus sub-
scriptum, & altero Teste nesciente scribere
præfente lectum, & a Testatore confir-
matum, ad cuius approbationem, & au-
thenticationem agit D. Dianora filia Frã-
cisçi Friani, & dicti Palladini vxor, contra
D. Emiliū quondam dicti Antonij de
Puppis, & liris confortes coram D. Vica-
rio Ceraldi. de iure non subsistere mihi
visum fuit, & successivè illius approbatio-
ni, & authenticationi per Actricem peti-
tæ, minime locum esse.

Nam iure civili inspecto testamentum
hoc, quod nuncupativum verbo factum,
& ad probationem in scriptis redactum
dicitur, ut per Bellon. consil. 14. numero
secundo. post alios per eum relatos. Clar.
in §. Testamentum, quæst. 4. in principio,
& Craff. similiter in §. Testamentum, q.
10. número tertio, & si à dictis Sacerdote
scribente, & à duobus Testibus subscri-
bentibus, & à tertio præfente fuerit reco-
gnitum, & probatum iudicialiter, & ser-
vatis servandis, tamen non valet, quia co-
ram septem Testibus fieri debebat, l. hac
1. consultissima, §. per nuncupationem, C.
de

de Testament. qui numerus testium non solum est de forma probatoria ipsius Testamenti, sed etiam de illius forma substantiali secundum communem Doctorum opinionem, de qua testatur Couarr. in capit. cum esses, numero octavo, vers. quarto licet de testament. & Clar. in §. testamentum, q. 56. nu. 2. vers. & scias, Crasf. pariter in §. testamentum, q. 54. nu. 2. ver. an autem.

Nec sustineri posse videtur tanquam factum in Rure per rusticum, quia ad hoc necessarii erant quinque testes, ut est text. expressus in l. fina. C. de testamen. si enim intervenissent quinque testes, nulli dubium est, quod tale testamentum valeret, siue testaretur in scriptis, siue sine scriptis ex recepta scribentium opinione, de qua testatur in d. l. fina. Alex. sub numero octavo, vers. in glos. in verbo scriptura, & las. sub numero 2. vers. quarto extendit, & secundum quam communiter observari dicit, ibidem Bartol. numero primo, sequitur Clar. in dicto §. testamentum, questio. 56. num. 6. vers. sed quid in testamentis, sequitur Crasf. dicta questio. 54. num. 9. vers. & predicta procedunt, dummodo tamen testamentum fiat in Rure, & a Rustico, cum privilegium d. l. fina. concessum sit personae, & loco simul copulativè, id est Rusticis, & in Rure testantibus, adeo quod ut locus sit dispositioni d. l. fina. necessario utrumque concurrere debeat, & si rusticus testetur in Civitate, vel Cuius in Rure, non sustineatur testamentum, ut ibi tradit Bar. num. 2. Afflic. decisio. 25. in secundo dub. nume. 2. 3. Boer. dicens esse communem opinionem decisio. 228. sub num. 10. vers. sed contrarium, Clar. d. q. 56. sub dicto numero 6. post medium vers. scias tamen, & Crasf. dicta questio. 54. nume. 6. & 7. vers. quæro item.

Et si dicatur quod tanquam factum coram dicto Curato, & tribus testibus debet valere de iure Canonico per cap. cum esses, de Testament. ubi dicitur, quod testamentum facta per Parochianum coram Presbytero suo, & tribus, vel duobus testibus idoneis in extrema voluntate firma debet permanere, & ibi tradunt omnes Canonici, & notant etiam legistæ in l. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. Boer. decisio. 93. num. 2. & seq. vers. item quod testamentum, & in fra. & decisio. 228. sub num. 11. ver. & hoc verum, Guid. Pap. decisio. 543. sub numero 10. ad fin. vers. fallit etiam in testamento, ab aliquo egrotante, Clar. in dicto §. testamentum, questio. 57. in principio, vers. sed quæro quid de iure Canonico, Duran. de

arte testand. tit. 2. de testam. ordin. Caut. 2. nume. 2. Crasf. in §. testamentum, questio. 56. numero tertio.

Et quod hoc procedat etiam si ad pias causas factum non sit, ut in casu presenti, Dec. consil. 284. in secundo dubio, numero sexto, & sequent. Corne. consil. 31. numero 10. & consil. 68. sub numero tertio vers. his tamen, lib. 2. dicens utrobique de communi, Couarr. in d. cap. cum esses, sub nume. 2. ante fin. vers. primus namque intellectus, & latius sub num. 12. ver. tertio, & principaliter, & Clar. dicta q. 57. sub numero primo, vers. sed quicquid, qui omnes hanc esse communem opinionem testantur, & plures eandem sequentes referunt, & idem tenet Crasf. d. questio. 56. sub numero tertio, vers. secundus casus est.

Quia respondetur conclusionem predictam tanquam iuris Canonici procedere in Terris Ecclesiarum Romanæ subiectis, quoad temporalem iurisdictionem, Bald. consil. 351. numero primo, & consil. 352. in principio, lib. 4. & antea consil. 284. numero secundo, consil. 285. col. 2. lib. 3. ubi latè insinuat, & ita Venetis servari ait, Alexan. consil. 47. numero secundo, & consil. 146. numero sexto, lib. 2. testans utrobique de communi, & approbata Doctorum opinione, Corne. consil. 31. numero decimo, & consil. 168. sub numero tertio, vers. his tamen, lib. 2. Ruin. dicens communem consil. 51. num. 11. lib. 1. Bellon. consil. 14. num. 3. dicens pariter de communi, Boer. ibidem de communi testans d. decisio. 93. numero secundo, & sequent. Duran. dicto tit. 2. d. caut. 2. sub num. 2. Couarr. in dicto cap. cum esses, num. 12. vers. tertio, & principaliter Clar. d. q. 57. num. 2. ver. quæ quidem conclusio, dicens de hoc non esse dubitandum, & locum habere in dictis Terris Ecclesiarum, non solum in foro ecclesiastico, sed etiam in foro temporali, Crasf. dicta q. 56. sub numero tertio, vers. secundus casus est, secus vero in Terris Imperij, in quibus locum non habet dispositio dicti cap. cum esses, sed servandum est ius civile septem testes requirens. Bald. d. consil. 352. post principium, lib. 4. & dictis consil. 284. & 285. lib. 3. Boer. d. decisio. 93. numero tertio, & sequent. Duran. d. caut. 2. sub num. 2. Crasf. d. q. 56. sub num. 3. ad fin. vers. ceterum extra terras ecclesiasticas, Cou in d. c. cum esses, sub num. 2. in fin. & nu. 3. vers. secundo textus hic, & infra, Cla. d. q. 57. sub num. 2. circa medium, vers. extra vero terras ecclesiasticas, ubi alios refert de communi, & a cõsuetudine generali roborata opinione testantes: intelligens tamen hoc procedere quando

quando in foro seculari de hoc disputaretur, non autem in foro ecclesiastico, in quo etiam in terris Imperij seruandum dicitur dispositionem dicti cap. cum esses, ita ut in terris ecclesiasticis in utroque foro ea locum habeat. In terris vero Imperij in foro ecclesiastico tantum ex communi sententia firmato per Corn. consil. 31. numer. 4. consil. 168. nume. 3. vers. his tamen lib. 1. & consil. 157. numero secundo, vers. secundum da via lib. 4. à qua inquit non esse recedendum in practica, & quod quantum ipse vidit, ita apud oēs seruatur sine cōtrouerfia.

Ereodem modo posset responderi, si diceretur testamentum hoc validum cēseri, vti factum coram quatuor testibus computato curato ex communi Doctorum opinione, quod dispositio dicti capit.

21 cum esses procedit, vbi addunt quatuor testes sine Parocho, non secus ac si cūnt Parocho interuenissent duo, aut tres testes, ut tradunt Alex. d. consil. 47. num. 2. & d. consil. 146. nu. 6. lib. 2. Bellon. d. consil. 14. num. 3. Dec. d. consil. 284 in 2. dub. sub num. 7. & sequent. Ruin. consil. 51. num. 11. lib. 1. Boer. d. decis. 63. sub num. 4. & sequent. Duran. d. tit. 2. d. caut. 1. nume. 3. vers. & si Parochialis Presbyter, Craff. d. q. 56. num. 4. vers. tertius casus est. Abb. in d. cap. cum esses, col. penultim. & fin. num. 7. vers. sed quæro in lectura, & num. 12. vers. specula tot, & num. 17. vers. & ex istis in repetino ne, Couar. in d. cap. cum esses, nu. 13. vers. cæterum hæc interpretatio, vbi opinione hæc tanquam communem sequitur, & Clar. d. q. 57. vers. sed pone sub num. 3. vbi plures alios ita tenentes adducit etiam de communi, & magis communi testantes, & subdit, quod licet hæc opinio forte in puncto iuris non transeat sine difficultate, tamen propter auctoritatem Doctorum illam tenentium in practica seruatur, & quod ipse non auderet consulendo, aut in dicendo ab ea recedere in terris ecclesiasticis in utroque foro, & in terris Imperij in foro ecclesiastico.

Quod in tantum procedere videtur, ut vbi dicta dispositio dicti ca. cum esses pro valido, & solemnī testamento non sit habenda ex defectu solemnitatū a iure requisitarum, hæres defuncti testatoris non teneatur in foro consensu in tali testamento disposita adimplere, & executioni mandare, ut ex pluribus re late ad partes discussa resolut Couar. in d. cap. cum esses, nume. 4. & pluribus sequent. vers. sed est quæstio, Craff. d. q. 14. numero quarto, vers. ex quo inferitur, Mantie. de coniect. vltim. volunt. lib. 1. tit. 14. numero primo,

& sequent. vsque ad numerum 9. vbi ita, rationes, & auctoritates pro hac parte adducit, & late, & eleganter probat Bald. consil. 205. col. 1. per tot. lib. 3. licet in hoc melius sit disputari Theologis relinquere, ut ibidem Bald. dicit in 1. col. ad fi. & consil. 308. ante fin. eod. lib. 3. maxime quia contrariam opinionem tanquam magis communem, & veriorē defendit Mantie. vbi supra nu. 9. & seq. vsque ad fi.

Et cum dicta voluntas, ut testamentum ex defectu debiri testium numeri non valeat, nec in vim codicillorum sustineri possit, dato quod in scriptura codicillaris clausula contineretur, quæ tamen nō legitur, 14 quia etiam respectu ipsorum codicillorum esset defectus numeri testium, cum in eis requirantur quinque testes, l. fin. C. de codicill. ita in puncto in his propriis terminis tradit Corne. d. consil. 168. sub numero 9. post vers. nec exoptat attingere, lib. 2.

Contra prædicta tamen facere videtur Guid. Pap. decis. 543. sub num. 10. & sequent. vbi inquit, quod testamentum factum coram suo Sacerdote Parochiali, & duobus, vel tribus testibus valet, dummodo testa-

15 tot sit egrotans, & ex illa infirmitate decedat, & non reconualecat, adeo quod illa sit sua extrema voluntas, prout euenit in presenti casu, in quo Palladinus fuit testatus die, 21. mensis Martij proximè præteriti, & illinc ad quatuor, vel quinque dies obiit, & subdit Guid. Pap. quod licet gloss. in d. cap. cum esses, dicat illud cap. habere locum in terris ecclesiasticis, tamen ipse vidit procedere etiam in alijs terris, quando post testamentum immediatè sequitur mors, & testator non conualecit, & idem firmat postea in eadem decis. ad fin. sub nume. 14. vbi formaliter ait, quod etsi aliqui velint d. cap. non esse seruandum in terris Imperij, tamen ipse vidit cōtrarium seruari in testamento facto in rure, vel alibi tempore pestis, vbi non reperitur copia testium, quibus casibus talia testamenta coram Curato, & duobus testibus facta vidit in iudicijs tolerari, & iudicari secundum dispositionem d. cap. cum esses, & ita in pijs relictis, quam in alijs dispositionibus, quam decisionem refert, & sequitur Boer. decis. 228. sub num. 7. post medium, vers. & ista fuit opinio Floren. idem tener Duran. d. tit. 2. d. caut. 2. sub nu. 1. post vers. sed si testator, aiens quod stricto iure sibi dicendum videtur, quod etiam in terris Papa non subiectis quoad temporalia valeat testamentum factum coram Curato, & duobus testibus, sicut valet factum coram Iudice cum eodem numero duorum

rum tantum testium, eandem sententiam tenuerunt Alan. Vincent. Goffred. Host. & Anton. de But. in d. cap. cum esses, quos refert Come. d. consil. 168. sub nu. 3. vers. alij autem plerique tenent lib. 2. Abb. in d. cap. cum esses, sub num. 4. & sequ. vers. quare pro intellectu in lectura, & num. 8. & sequen. vers. ex predictis notabilibus in repet. & quam opinionem latissime post longam ad partes disputationem defendit ipse Abb. ubi supra in lectura, et diffusius in repetitione, ubi tandem nume. 17. vers. et ex istis, firmat, quod testamentum coram duobus testibus, et Presbytero Parochiali, seu coram quatuor testibus sine presentia Parochiani, etiam ad non pias causas conditum nolum in foro Canonico, sed etiam in foro civili validum est, et quod propterea iura civilia maiorem numerum testium requirentia hodie locum minimè sibi vendicant, sed correctæ a iure canonico remanent.

Sed ad hæc omnia respondetur, quod dicta opinio præfatorum doctorum, et se-
16 quacumque est secunda ex quatuor positis per glo. in d. cap. cum esses, vt per Corne. et Abb. in dictis locis, reprobatur cõmuniter per Doctores tenentes aliam opinionem a dicta glof. relata, quæ est, quod d. cap. cum esses non corrigat ius civile, sed tantum procedat in rebus ecclesiæ in vtroque foro, et in terris Imperij in foro tantum Ecclesiastico, non autem in seculari, in quo iuri civili standum est, ut ex auctoritatibus supra adductis in vers. quia respondetur clarissime constat, et ex dictis per ipsum met. Come. d. consil. 168. col. 3. sub numer. 3. vnde cessante consuetudine particulari aliquorum locorum non suppositorum ecclesiæ in temporalibus, non procedit in foro seculari dispositio d. cap. cum esses, sed ius civile seruat, vt punctualiter dicit Bald. d. consil. 185. col. fi. post. vers. quid dicemus, lib. 3. et Guidon. Pap. opinionem in d. decis. 543. etiam in testamento facto tempore pestis reprobat in specie Crassus d. §. testamentum, d. q. 54. sub numer. 5. ad finem post vers. contrariam partem, et bene, quia et tunc quinque testes requiruntur in foro seculari in ter-
17 ris Imperij ex vera, et communi opinione vt dicit ipse Crass. ibi, et ante eum Boer. d. decis. 128. sub num. 1. ad finem, ver. aut sumus in rebus Imperij, Panf. conf. 31. nu. 38. vers. an autem requiratur, lib. 2. et Cla. in d. §. testamentum, qu. 56. sub nu. 3. vers. et hæc quidem conclusio. Et secundum hanc opinionem in dicta causa mihi ad referendum de iure commissa per præfatum

D. Vicarium Certaldi pronuntiandum retuli, ex quo sumus in testamento ad non pias causas facto, in terris Romanæ Ecclesiæ in temporalibus non suppositis, et in foro seculari, ita ut nullo modo ualere potuerit, aut sustineri. Anno 1505. Florētuz. Laus Deo, et Virgini.

EPITOME.

De materia Consilij centesimi quadagesimi noni, & præsertim de sententia lata post lapsum instantiæ statutarie in causa appellationis, quod sit nulla, etiam si ex factō iudicis sit decursa, nisi appellans perfectō processu illam Iudici præsentauerit, & pro expeditione causæ insteterit, & protestatur fuerit. Quodque etiam si iusta sit in meritis, per Iudicem, ad quem, confirmari non possit, sed nulla declaranda veniat, maxime si pars principaliter de nullitate dixit, & super ea in primis pronuntiari petiit.

SUMMARY.

- 1 Sententia lata post peremptam instantiam nulla declaranda est, nec confirmari potest, etiam quod in meritis sit iusta, primaque sententia firma manet, & exequitur, §. num. 10. 11. & 12. maxime quando principaliter de nullitate suis dictum, & super ea pronuntiari instetur, ibidem.
- 2 Sententia lata in causa appellationis post peremptam instantiam Iudice constituto in mora, per appellantem, qui pro expeditione instetit, valet.
- 3 Quod procedit, quando facta conclusione in causa, & præsentato Iudici processu appellans pro sententia instetit, & protestatus fuit, secus si ante completum processum, nu. 4. 5. & 8.
- 4 Iudicis officium consequitur quod ad expeditionem causæ, dum tempus ad processum faciendum durat.
- Protestatio interpellans, & ante debitum, Tempus facta protestatum non afficit, ibidem.
- 6 Sententia lata post peremptam instantiam valet, quando tempus ipsius instantiæ Iudici præfixum est, & in eum verba diriguntur, secus autem si præfixum sit causæ, & instantiæ, & verba in eam dirigantur, quia non valet.
- 7 Nec etiam valet, ubi tempus & Iudici, & instantiæ simul præfixum est.

Tempus

- 8 *Tempus in causa appellationis non currit im-*
pedido ex iudicio facto.
 9 *sed opus est, quod impeditur protestetur, & fa-*
ciat omne possibile pro impedimento tollendo,
alias tempus sibi labitur.
 10 *Sententia ubi nulla est ex lapsu instantia statu-*
aria appellationis, prima sententia firma ma-
nens, & exequenda est, & multo magis ubi
lapsa sit etiam instantia iuris communis, nu-
mero 11.

CONSILIUM CLII.

Spiritus Sancti gratia illumines
intellectum meum.

Vperioribus mēsis
 reuoli admodum Il-
 lustrī Domino Pon-
 peo Malaspinae Mar-
 chioni Treschiectri,
 quid mihi de iure sa-
 ciendum videretur in
 causa appellationis
 vertente inter D. Leonardum de Carte-
 gnis à Bagnono, appellantem ex vna par-
 te, & Ioannem quondam Vici de Canne-
 to appellatam ex altera, & datis exinde per
 me dubijs dicto Ioanni super nullitate sen-
 tentiæ, à qua appellatum fuit, tum ex tran-
 situ primæ ad fauorem D. Leonardī in iu-
 dicatam, tum ex lapsu instantiæ, vt patet
 ex deductis per me in consil. 149, & vñs
 resolutionibus dictorum dubiorum, om-
 misso capite nullitatis ex transiū primæ
 sententiæ in rem iudicatam cum doctum
 fuerit terminum à statuto præfixum ad
 comparandum coram Iudice ad quem, &
 producendum libellum appellatorū fuisse
 per D. Marchionem prorogatum, cum
 respectu secundi capitis de lapsu instantiæ
 non videtur congruum responsum, Rem
 1 hī eidem D. Marchioni pronuntiandum di-
 ctam sententiam, etsi in meritis iustam,
 non fuisse, nec esse confirmandam, sed nul-
 lam, & inuallidam declarandam, tanquam
 extra instantiam latam, primamque sen-
 tentiam exequendam, per iura, rationes, &
 auctoritates in dicto consilio allegatas,
 quibus negotium facere non putavi dedu-
 ctā in resolutionibus dictorum dubiorū,
 quæ vt infra parebit facile tolluntur.

- Non enim obstat, quod ex quo Ioan-
 nes appellans pluries inuenit pro sententiā,
 Iudex constitutus fuit in mora, adeo vt si
 postea labatur instantia, talis lapsus ipsi ap-
 2 pellanti nocere non possit, & proinde sen-
 tentia valeat, authen. si appellatione, C. de

tempor. appellation, & ibi Doctores, Ro-
 man. consil. 427. in principio num. 1. & se-
 quen. Castren. consil. 184. in fin. sub num.
 3. lib. 1. Paris. de Put. de syndic. in verbo in-
 stantia, cap. 2. sub num. 1. & 3. Vant. in tra-
 ctat. de nullit. tit. de nullit. & defect. iuris-
 dict. & vñde, & quibus modis prouen. nu-
 mero 117. versicul. quod procedit etiam
 ad finem.

Quia responderet primo, quod nullibi
 constat in processu, quod facta conclusio-
 ne in causa dictus appellans comparuerit
 coram Iudice, & ei detulerit processum, &
 omnia acta cauit, & iura ipsius, vt illis vi-
 sis, & diligenter examinatis ad sententiam
 deueniret intra tempus instantiæ, prout ne-
 cessarium fuisset ad constituendum ipsam
 Iudicem in mora ex teore ipsiusmet statu-
 ti Treschiectri d. tit. de appellat. in versic.
 dehinc compareant partes.

Nec quæ dicta sunt per ipsum appellan-
 tem de expeditione causæ sub diebus quar-
 ta, nona, & vñdecima mensis Iunii anni
 1604. ei prodesse possunt, quia dicta fuerūt
 in productione iurium, & in responsioni-
 bus ad oppositiones partis, & dum adhuc
 fieret processus, & inter partes super eo di-
 sputaretur, & sic tempore incognito, cum
 nondum processus esset completus, ante
 cuius perfectionem ad sententiam deue-
 nire Iudex non potest, conquisiuit enim
 4 iudicis officium, dum tempus ad complē-
 dum processum durat. l. siue pars. C. de di-
 lation. vñde tanquam intempestiuam non
 attenduntur, iuxta l. prima, C. de execut.
 rei iudic.

Nec à dicta die xj. Iunii 1604. vsque ad
 tempus sententiæ postea factæ die 13. Iulij
 sequentis anni 1605. vlla ynquam apparet
 petitio, seu instantia dicti appellantis pro
 ipsa sententiā ferenda, adeo vt eius defectu,
 ac negligentia fuerit instantia decurra, non
 autem iudicis culpa, cui nihil potest impu-
 tari, cum nunquam post finitum proces-
 sum fuerit requisitus, & interpellatus pro
 expeditione causæ, vt per Paris. de Put. in
 d. cap. 2. sub nume. 1. & 3. & ante præsentia-
 tum ipsi iudici processum, quia tunc non
 valet sententia, & idem colligetur ex latē
 traditis per Crauert consil. 270. in secundo
 dubio, per totum, numero 2. & sequen. ex
 cuius dictis alia etiam ad hanc rem facien-
 tia, & non iudicis, sed partis negligentia
 arguentia

arguentia colliguntur, adque lectorem re mittere placuit .

Secundo dicitur , quod allegata ex ad uerso possent fortasse admitti, quādo tem pus ad sententiandum præfixum esset iu dici, & verba in eum dingerentur, quia tūc
6 valeret sententia postea lata, secus autem
9 quando præfixum est causa, & instantia, & verba in eam sunt directā, & in casu isto ex clariis verbis prædicti statuti tit. de app. in princ. ibi, & instantia ipsius appellatio nis, & nullitatis habeat, & habere intelliga tur dies viginti viles tantum ad eam ter minandam, nam hoc casu non valet sen tentia post dictum tempus lata, sed nulla est ipso iure, & ita distinguendo tradunt Bal. consil. 198. præmittendum est in prin cip. lib. 3. Castren. dicens esse communem Doctōrum sententiam consil. 140. vīa re formatione in primo dubio, & latius consil. 184. videtur dicendum quod dicta de claratio per tot. lib. primo, Corn. consil. 49. numero 16. 17. vers. nec videtur obstatē, lib. 1. Paris. de Put. in tractat. de syndicat. in verbo instantia, cap. primo, fere per totum & cap. 1. etiam per to. & cap. 3. num. 2. 3. & 4. vers. & adde, diffusē Vant. in tractat. de nullit. tit. 9. de nullit. ex defect. iurisdic. & vnde, & quibus mod. prouen. numer. 118. & quamplur. seqden. vers. & quoniam in stantia.

Etidem esset si iudici, & instantia: si mul tempus præfixum diceretur, nam adhuc sententia post dictum tempus lata nō tenet, Paris. de Put. dicto cap. 1. col. 1. & 3. & dicto cap. 1. nu. 3. Vant. dicto tit. de nul lit. ex defect. iurisdic. & vnde, & quib. mo. prouen. sub nu. 120. vers. idem foret etiam Alex. consil. 136 in princip lib. 2. & consil. 166 numer. 1. & 1. lib. 6. licet si soli iudici præfigeretur, & verba in eum tantum diri gerentur, valeret, vt volunt Doctōres mo do supra expressio distinguentes, & præter eos Roma. consil. 41. 5. itum. 5. vers. quo ad secundum consultationes articulum, & consil. 427. num. 11. ver. quo ad secundum videtur, Castren. consil. 16. sub nu. 9. vers. dico ergo lib. 1.

Tertio dicitur, quod etiam data iudicis negligentia, in non expediendo causam in tra metam instantia: de qua tamen non constat, cum nihilominus appellari debi
8 t tempore, & in vltimo termino non in stiterit pro sententia, nec iudicem pro ex peditōne requisierit, vt facere tenebatur per supra allegata, in manifesta culpa de prehenditur, nec instantia appellationis in suspēso remansit, sed petijt, quoniam, et si in causa appellationis non currit tempus

impedito factio iudicis, auth. si appellatio ne, C. de tempor. appellat. & ibi scribentes, Castren. consil. 91. sub num. 1. & consil. 141. sub num. 5. lib. primo. Fely. in cap. venera bilis, num. 6. in tertia conclusio. extra de iu dic. tamē opus est, quod sic impeditus fue rit protestatus, et omnem suum conatum ad ipsum impeditum tollendum fecerit, alias tempus in eius præiudicium la bitur. Fely. in d. cap. venerabilis, sub num. 6. et 7. et in tribus limitationibus dictæ ter tiz conclusionis, extra de iudicijs, sequitur Marant de ordin. iudic. in quinta part. prin cipali, num. 3. 1. vers. quid autem si impedi mentum, vbi ait, quod ita magis commu niter tenetur, et vltra eos pulchrē tradit Alex. consil. 164. nu. 5. et 6. vers. aut confi deramus, lib. 1. consil. 114. num. 3. et 4. ver. atamen, lib. 5. consil. 69. num. 6. et 7. vers. non obstat, consil. 79. num. 1. et 1. vers. et primo præsuppono, et consil. 100. ad fi. vers. præterea debuerunt lib. 7. et notat etiā So cin. consil. 45. sub numero primo, vers. sed in casu nostro, libro primo. Est ergo dicta sententia nulla, et prima remanet firma, et exequenda est non obstante hac secunda inualida, Alexan. consil. 19. numero 7. post vers. nec ista particula statuti. lib. 4. et eo
10 magis cum nedum lata sit post instantiam statutam, sed etiam post annum a iure communi instantia appellationis præfixum, vt dicit Alex. dicto consil. 79. num. 1.
11 et 1. lib. 7. per tex. in auth. ei qui, C. de tem porib. appellatōne.

Nec de eius cōfirmatione, etiam quod iusta sit in meritis, agendum est, sed nulla pronuntianda est, maximē cum pars eam principalit. nullam dixerit, et vbi aliqua esset, ab ea appellauerit, et super nullitate pronuntiari inister, vt in dicto consil. 149. ostendi ex veris, et communibus Doctōrum auctoritatibus, quibus addendus est
12 Crauett. idem volens dicto consil. 170. ad fin. sub numero septimo, vers. quinto posito, et non concessio, Anno 1605. Florentię. Laus Deo, et Virgini.

E P I T O M E.

Quod muliere in vsufructu vniuersali instituta alio post illius mortem vni uersali hærede instituto, ipsa mulier hæres quoque efficiatur in proprietate, grauata tamen censetur post mor tem instituto restituere, & idem sit, si non fuerit specialiter hæres instituta, sed

sed usufructuaria, & domina relicta, vel secundum aliorum opinionem, quod simpliciter legataria censetur, sed institutus post illius mortem pure heres sit, & hereditatem adire valeat, & prout alias de iure transmittat, maxime autem quando institutus post mortem est de descendentibus testatoris, cui legitima debetur, à qua temporis reijcitur, & institutio pura censetur, testamentumque, & legatum sustinetur, Quodque donec, locus esse potest successioni ex testamento, locus non est successioni ab intestato, in qua primum descendentes exclusis omnibus transversalibus, vocantur.

S Y M M A R I U M.

1. Mulier heres instituta in Vniuersali usufructu alio post illius mortem instituto herede, heres quoque in proprietate efficitur, granata tamen censetur post mortem instituto restituere.
2. Et idem est, si mulier non sit heres instituta, sed tantum usufructuaria relicta adiecto verbo domina, quod equipollet verbo heredi.
3. Mulier relicta vniuersali usufructuaria alio post illius mortem dato herede, legataria vere dicitur secundum mulier, & instituta post illius mortem pure est heres, adit, & transmittit hereditatem, temporis conditione reiecta, ut potest non ad instigendam institutionem, aut differendam appositam, sed ad demonstrandum eam non voluntatem, quod mulier in usufructu non tenetur.
4. Et idem est quando mulier expressè heres est instituta alio post eius mortem herede instituto: nam & tunc legataria secundum aliquos censetur, & heres post mortem institutus, statim heres efficitur, adit, & transmittit.
5. Mulier relicta vniuersali usufructuaria, alio post illius mortem instituto herede, si sit instituta de descendentibus, quibus legitima debetur, temporis dilatio quod ad ipsam legitimam reijcitur, & institutio pura remanet, isque statim est heres, adit, & transmittit, & testamentum, & legatum sustinetur.
6. Conditio casualis appositam institutioni reijcitur in descendente, cui legitima debetur, institutio pura dicitur, & testamentum valet.
7. Successioni ab intestato locus non est, donec locus esse potest successioni ex testamento.
8. Descendentes defuncti ab intestato obtinent primum locum in successione, & excludunt fra-

tres germanos ipsius defuncti, & omnes alios transversales.

CONSILIUM CLIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Oratio Andrea de Bradinijs de Monte S. Sabini condito testamento nuncupati no die sexta septembris anno quingentesimo nonagesimo primo, in quo reli-

ctis dotib. domine Canulle eius nepti ex Marco Antonio filio predefuncto, & facto quodam legato Don Sabino Monacho Oliuetano nepoti ex eodem filio predefuncto, reliquit Dominam Christophoram de Bartolis vxorē relictam predicti Marci Antonij ipsius testatoris Norum Domini nam usufructuariam, & Massariam omnium bonorum suorum eius vita durante, si, & calu quo vidua steterit, & vitam vidualem, & honestam seruauerit, ita quod non importet alimenta tantum, sed consequatur, & in effectu habeat plenum, & liberum vsumfructum, & integrum omnium bonorum ipsius testatoris, & demum suum heredem Vniuersalem instituit Innocentium ipsius nepotem, & dicti Marci Antonij filium post mortem dictę Domine Christophorę vsumfructuarie, & defuncto ex inde dicto Innocentio ante mortem Domine Christophorę eius matris, & usufructuarie, vt supra relictę donec vixerit, & vitam vidualem, & honestam seruauerit, Ser Valerius de Bradinijs dicti Andree testatoris frater germanus iudicium mouit corā magnifico domino Potellare Montis sancti Sabini tanquam heres ab intestato predicti Andree contra dictam Dominam Christophoram vsumfructuarā vt supra relictam pretendens hereditatem dicti Andree ad ipsum spectare, & dictam Dominā Christophoram dicto vsumfructu fuisse, & esse priuandam ob non coniectum inuentarium, non prestitam cautionem de vrendo, & fruendo arbitrio boni viri, & restitucendo finit vsumfructu, nec obtinentatam testatoris voluntatem circa disposita in dicto testamento, cui petitioni dicta Domina Christophora se opposuit, & facto processu, & causa nuni ad referendum de iure per dictum Dominum Potellarem

N n com-

commissa, retuli pronuntiandum esse pro ipsa Domina Christophora, et absoluen-
do à petitis per dictum Ser Valerium ex
infrascriptis fundamentis. Primo, quia
verisimur in ea difficili, ac inter scriben-
tes controuersa questione, an cum testa-
tore Nurus usufructum vniuersalem
reliquerit, & post eius mortem nepotem
ex filio heredem instituerit, testa-
mentum sublineatur, maxime verò ubi Nu-
rus usufructuaria superuixit heredi post
illius mortem instituto, de qua habetur
per omnes Scribentes in l. extraneum, la
prima, per illum text. C. de hered. insti-
tut. & in alijs locis vulgaribus, in qua diffi-
cultate multi sunt, qui tenent mulierem
in usufructu vniuersali instituta alio post
mortem illius vniuersali herede institu-
to, ipsam mulierem heredem quoque effi-
ci in proprietate, grauata tamen censeri
post mortem instituto restituere, eum
heredem nullus alius hæres datus sit, Bal. con-
sil. 84. num. 2. lib. 4. Corn. in d. l. extraneum
sub num. 23. ver. si verò vxor est instituta,
Bellon. dicens esse communem opinionem,
consil. 7. numer. 5. Rolan. inquit pariter
esse communem opinionem, consil. 29. ad
fin. num. 26. ver. quia, lib. quarto. Menoc.
consil. 105. num. 6. Duran. de arte testandi
tit. de legat. caut. 39. num. 3. ver. ut autem,
Simon de Præf. de interpreta. vltim. volun-
tat. lib. tertio, interpretat. prima, debitatio.
prima, solutio. prima, num. 1. fol. 180. Pe-
reg. in tractat. de fideicom. artic. quinto,
numero 21. ver. quinta est questio. Nec
refert quod in casu nostro Nurus non sit
instituta hæres in usufructu vniuersali,
quia satis est, quod fuerit relicta vniuersa-
li usufructuaria adiecto verbo domina,
prout in casu isto, quia dictum verbum
quipossit verbo hæredi, & est, ac si instituta
esset hæres, Bald. dicto consil. 84. sub nu-
mero secundo, lib. 4. Alex. consil. 50. col.
prima, & secunda, lib. septimo, & in d. l. ex-
traneum, numero nono, & ibidem Corn.
sub dubio tamen, numero 25. ver. & ideo
dicit, B. in consil. 54. num. 16. & consil. 206.
num. 23. lib. secundo, Berolius consil. 41. nu-
mero 35. libro primo. C. rot. consil. 79. nu-
mero 16. ver. cum confirmatur, & tertio in
prima parte, Simon de Præf. loco citato,
numero 17. & Peregrin. dicto artic. quin-
to, sub dicto numero 21. in fin. & num. 22.
Duran. d. caut. 39. sub num. secundo, ver. si
idem iuris.

Secundo quia, quando prædicta opinio
aliquam patere difficultatem, dicitur,
quod dicta mulier usufructuaria relicta re-
cundum aliorum sententiarum legataria ve-

re est, iuxta verisimilem testatoris mentem,
& institutus post eius mortem pure hæ-
res est, quasi tempus mortis usufructua-
rie non sit adiectum institutioni ad eam
infringendam, vel suspendendam, vel ne
in vita usufructuaria adire possit, sed ad
tollendas legatarie usufructus molestias,
& ad differendum hereditatis commo-
dum instituto, qui illico hæres efficitur, &
iure iure succedit, adire potest heredita-
tem, illamque ad hæres suos transmittit
re. ut declarant Bald. consil. 26. lib. quinto,
diffinitio Corne. in d. l. extraneum, num. 21.
& plur. sequen. ver. quarto tangit Bal-
dus, Paris. consil. 97. numero 3. ver. dico
insuper, & numero sexto, & septimo, ver.
vltimus dico, lib. secundo, Duran. dicto tit.
de legat. dicta caut. 39. numero primo, in
fin. & latè Couarr. lib. secundo, variat. res-
sol. cap. secundo, numero quinto, dicens,
quod licet in hoc sint opiniones, tamen hoc
verius est de iure, Petr. Pecch. de testame.
coniug. lib. quinto, cap. 5. in principio, affir-
mans ex aliorum relatione ita Bonozio,
& alibi iudicatum fuisse, & ita de consue-
tudine seruari dicte Bald. in l. id quod pau-
peribus, questio. 14. numero 27. ver. si aut
vxor non fuit hæres, C. de Episcop. & Cle-
ric. cui tanquam Doctori illustri de hac co-
suetudine testanti deferendum dixit Ias. in
d. l. extraneum, numero sexto, cui opinio-
ni assentit etiam Peregr. dicto artic. quin-
to, numero 21. in fin. & num. 23. & eam
latè probat Appostil. ad Alexan. consilio
162. in addit. sub num. 3. in verbo in consil.
sub littera B, inquit formaliter, quod
quando testator reliquit vxori usufructu-
um omnium bonorum suorum, & post
vxoris mortem instituit Titium, quicquid
aliqui velint, veritas est, quod Titius sta-
tim est hæres, adire potest, & etiam trans-
mittit eam pure institutus, quia tempus
mortis non est adiectum institutioni
ad illam infringendam, vel ne Titius sta-
tim mere iure succedat, vel transmittat,
sed quominus vxor turbari possit in usu-
fructu sibi legato. vnde talia verba non sus-
pendunt, vel in plus limitant institutionem,
sed ostendunt enixam testatoris voluntatem
super efficacia legati, ut ibi per ipsam
appostillatorem, qui etiam vult idem pro-
cedere, quando testator instituit vxorem
in dicto usufructu, & post eius mortem in-
stituit Titium, ut verba intelligantur secun-
dum subiectam materiam, & verisimilem
testatoris mentem, & sic institutio vxoris
non censetur, nisi legatam, & statim pos-
sit Titius adire hereditatem, & prout de
iure transmittit, quam opinionem com-
munem

munem dicit Suarez. in Theſauro recept. ſentent. littera V. num. 1. 14. & magis com munem teſtatur Rum. conſil. 54. numero 17. lib. ſecundo, licet poſtea ſubdat. nume ro 18. & ſequens. quod vniuerſali hærede præmoriente uſufructuaria in totum hæ res fiat, & ſic reſpectu tranſiſſionis videa tur ab alijs diſciſſe.

Tertio, quia cum poſt mortem Nurus uſufructuaria inſtitutus fuerit nepos Te ſtatoris ex filio prædeſuncto, cui leguima ab ipſo Teſtatore debeatur, detracta Tem poris dilatione, quam leguima non admit tit, quoniam in prioribus, l. omnimodo, & l. ſcimus, §. cum autem, C. de inſtit. Te ſtam. puta remanſit inſtitutio, potuitque ſtatim Innocentius hæreditatem adire, & illam tranſmittere, Bald. diſto conſilio 84. ſub numero 1. lib. 4. Alexand. in l. filius, à patre num. 4. verſicul. hanc tamen opinio nem, ff. de liber & poſthum. & in d. l. extra neum num. 8. in fin. verſicul. quod tamen limitat, & ibidem Corn. ſub num. 23. verſ. vnde articulus, & infra, & Peregr. alios re ſerens d. art. 5. num. 25. verſic. ſic etiam, eſt enim conditio cauſali appoſita inſtitutio ni, quæ reiſcitur in deſcendente, quò ad le gitimam, & pura inſtitutio cenſetur, & Teſtamentum ſuſtinetur ſecundum opi nionem Bart. quam totum mundum ſer uare, & benigniorem, ac communiorem eſſe teſtatur Corn. conſ. 114. numero 1. li bro 4. cum quatuor poſtea conſil. 301. ſub num. 6. verſic. nam ſi tenemus eodem lib. 4. & ſequitur Clar. in §. Teſtamentum q. 39. in fine num. 4.

Quarto quia, cum locus eſſe non poſſit ſucceſſioni ab inſtituto, donec ei locus eſſe poſſet ex Teſtamento l. quamdiu poſſet 39. ff. de acquir. hæred. & ex prædictis tri bus fundamentis conſtet Andreæ Teſta mentum ſuſtineri de iure, minime potuit Ser Valerius agere tanquam dicti Andreæ hæres ab inſtituto.

Quinto, quia quando nullum adeſſet Andreæ Teſtamentum, vel illud inualidū eſſet, non tamen tanquam illius hæres ab Inſtituto inſtit. ageret Ser Valerius, cum tempore mortis Andreæ ſuperſeſſent eius deſcendentes ex filio præmortuo, videli cet dictus Innocentius nuper deſunctus, & Dñs Sabinus Monachus, & Domina Ca milla, qui in ſucceſſione aui patrum pri mum obtinent locum, & illius fratres ger manos, & quocumque alios Tranſuerſa les excludunt, §. ſui autem in inſtit. de hæred. qualit. & diſſer. & §. in teſtatorum, & §. ſe quenti, Inſtit. de hæreditat. quæ ab inſta. deſcendunt, & §. primo, in auth. de hære

dib. ab inſtitut. venient. Et ita ex prædictis, omittendo diſputationem de oppoſitis di cta domine Clinſtophoræ à perſona non leg. tima, & cuius non intereſt, de iure re ferendum cenſui deciſiue, & paucis, vt tē poris ſert breuitas, procedendo, & pro ve ritate, vt aſſertor, reſpondendo. Anno 1605. Florentiæ. Laus Deo, & Virgini.

E P I T O M E.

Quod alimenta, & dotes debentur ex equitate Canonica ubique locorum, & in utroque foro ſeruanda à patre filijs, & filiabus ſpurjijs, & iidem ab aſſu nepotibus, & neptibus, nedum legitimis ex filio ſpurio, ſed etiam illegitimis ex filio legitimo, imo & ex ſpurio illegitimè procreatis, nec ceſſant mortuo dicto patre, vel aſſu, ſed ab heredibus præſtari debent, niſi tales deſcendentes aliunde habeant, vnde dicta alimenta, & dotes percipere poſſint; Quodque ſuperuenienti bus diuitijs ceſſant, ſicut exinde ſu perueniente egeſtate reſurgunt, nec illis ulla pactione partium etiam iurata renuntiari poteſt; Et an relictum pro alimentis, vel dotibus, vt ſupra debitis, mortuis alimenta, & dotes habere debentibus, ad eorum hæredes tranſmittatur, an verò ad relinquen tem, vel eius heredem reuertatur; In qua re diſtinguitur, & plura non ſper nenda aſſeruntur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Alimenta debentur a patre filio ſpurio ex equitate canonica.
- 2 Quæ equitas ubique locorum, & in utroque foro ſeruanda eſt.
- 3 Aſſus tenetur alere uxorem, & filios filij, & ſic nepotes.
- 4 Sine ſint ſpurij ex filio legitimo.
- 5 Sine ſint legitimæ ex filio ſpurio.
- 6 Sine ſint ſpurij ex filio ſpurio, quicquid aliqui in contrarium dicant, & quare ibidem, & numero ſequen.
- 7 Aſſus poteſt inſtituere heredem nepotem ſpurium

- rum ex filio spurio, & quando, & quomodo.
- 8 Alimenta à patre filio, vel ab auctore non potius debita non cessant ipso patre, vel auctore mortuo, sed ad illa perfluenda heredes tenentur, & antea, num. 3. in fi.
  - 9 Licet pro illis contra emptores, vel alios à patre, vel auctore iuramentum habentes contra bona acquisita agi non possit, cum pro diutius alimentis non fuerint hypothecata.
  - 10 Nec dicti heredes talia alimenta denegare possunt, etiam si defunctus in testamento illa preflari expresse prohibuerit.
  - 11 Filius non est alendus a patre, si ex suo artificio, vel aliter honestè pòt se ipsum alere, & quid si possit seruire Principi in bello, vel domi, vel alibi in mercatura num. 27. 28. & 30.
  - 12 Auctori non tenetur alere nepotem ex filio, si ipse nepos aliunde habeat unde se alat, vel si patrè habeat, qui se, vel familiam alimere possit, quia pater à fratre, quam ab auctore ipsa alimenta petere debet.
  - 13 Alimenta debita à patre, vel auctore filio, vel nepoti egeni cessant superuenientibus diuitiis.
  - 14 Omnibus cessantibus, & superueniente egestate resurgunt.
  - 15 Pater tenetur dotare filiam spuriam.
  - 16 Auctori tenetur dotare nepotem ex filio paupere, siue sit spuria ex filio legitimo, siue legitima ex filio spurio, siue spuria ex filio spurio, & antea, num. 3. & seq.
  - 17 Argumentum validum est de alimentis ad dotem tam negativè, quam affirmativè.
  - 18 Alimentorum, & dotum à patre, & auctore defunctis illegitimis debitorum iura tolli nullo modo possunt etiam pacto iurato. D. Dominicus Tuschus Cardinallis laudatur ibidem.
  - 19 Alimenta, vel dotes filijs, vel filiabus, nepotibus, vel neptibus, non legitimis, ubi per patrè, vel auctorem assignentur, vel relinquuntur in aliqua re, mortui illis, quibus debebantur, non ad eorum heredes spectant, sed ad assignantem, vel relinquèntem, vel eius heredes reuertuntur.
  - 20 Nisi in relicto, vel assignatione aliud expresse fuerit dispositum, vel nisi effusum in casu posito infra num. 26.
  - 21 Quod procedit quando relinquuntur, vel assignantur aliquid, ex quo alimenta, vel dotes percipiuntur, quia tunc morte expirat dispositio, nec ad heredes transit, sed ad concedentem, siue si relinquatur, vel assignetur proprietas aliqua pro ipsius alimentis debitis, quia tunc concessum sit alimenta, vel dotè habere debentis, ad eiusque heredes ipso mortuo transmittitur, & quare num. seq.
  - 22 Alimenta illegitimis descendentibus, & eodem modo dotes per ascendentes relinquere possunt in proprietate, & bonis stabilibus, tuncque ad heredes alimentari, & dotata transmittuntur, nec ad concedentem, vel eius heredem reuertuntur.
  - 23 Legatum prædiorum ad alimenta percipiendâ aliam sententiam intelligitur de pleno prædiorum

dominio, & non de usufructu solum, idcirco si quid supersit ultra alimenta in redditibus, ad legatarium pertinet, eoque mortuo ad heredes eius, non autem testatoris transmittitur, & quare num. seq.

- 24 Spiritus usque ad alimenta per ascendentes vel in qui potest in excessu autem iustitiam velut etiam in proprietate num. seq.
- 25 Alimenta ubi annuatim præstantur alimentariis, & illis aliquid supersit, id ipsum est, & ad heredes transmittitur, nec ad alimenta præstantem reuertitur.
- 26 Abbas opinio de qua supra qu. 19. non procedit quando res assignata proprietate est tam modici valoris, ut alimenta nimis exigua conferentur, si proprietatem ad heredes non transmittetur, sed ad concedentem, non illius heredes reuertitur.
- 27 Nemo tenetur ponere se in periculo vite, & proinde ire ad bellum pro quarendo sibi iustitiam.
- 28 Craver. Consil. 199. declaratur circa relictum alimentarium spurio artem habenti.

CONSILIVM CLIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.*

Etissima videtur conclusio, quòd sicut spiritus sunt alendi à patre ex equitate canonica per cap. cum haberet in fin. de eo, qui duxit in matrimonium, quòd possit

per adult. ubi etià hoc notant omnes Doctores, & tradunt Abb. Consil. 50. num. 1. & 3. & Consil. 115. num. 1. & sequè lib. 1. Alex. Consil. 74. num. 4. lib. 2. Consil. 113. num. 3. lib. 7. lat. Consil. 16. num. 4. lib. 1. Calaneo. Consil. 62. num. 11. & seq. Dec. Consil. 31. num. 3. Ruin. Consil. 124. nu. 6. & seq. lib. 1. Bart. in auth. es complexu num. 1. C. de in cest. nupt. Soc. Consil. 161. num. 1. vers. tertio, præmitto lib. 1. Marfil. sing. 358. pater in princ. Didac. de Sponsal. & matrim. part. 2. ca. 8. §. 6. num. 1. & seq. Benitend. decis. Bonon. 32. num. 1. Boer. decis. 127. num. 2. Menoch. de presumpt. lib. 1. q. 35. num. 13. Surd. in tract. de aliment. tit. primo, q. 10. num. 5. & 6. Duran. de arre restandi tit. primo. caut. 14. nu. 13. vers. decimum tertio, Quæ æquitas canonica ubique locorum, & in utroque foro seruanda est, ut per gloss. in dicto cap. cum haberet, & est cõmunis opinio, lat. dicto Consil. 16. nu. 12. Rum. dicto Consil. 124. num. 12. lib. 1. Aliba Consil. 44. num. 2. & 3. Nat. Consil. 108. num. 4. Pec. in ca. clerici,

rici. num. 4. de iudic. latē Capic. decif. 164. num. 1. & 2. Benintend. dicta decif. 22. num. 4. Durand. dicta caut. 14. sub nu. 13. Gabr. tit. de aliment. conclus. 1. num. 3. dicens esse magis communem sententiam, Molin. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 15. num. 42. Surd. dicta q. 10. nu. 6. quicquid in contrarium dicat Calcaene. dicto Conf. 62. num. 12. & 13. & nouissimē Vafq. de success. procreat. lib. 2. §. 20. num. 3. 13. qui tamen neminem sententię huic aduersari fatetur.

Ita, & filij Spuriorum, & sic nepotes ab auctore alendi sunt, sicut enim pater tenetur alere filium, ita, & uxorem, & filios filij l. si filia. §. si filius fami. vers. nec solum vxoris ff. familia. Erice. gloss. in l. si quis a liberis, §. non tantum, ff. de liber. agnos. & ibi etiam Bart. & Alberic. Aret. Confil. 17. num. 11. Socin. dicto Confil. 161. num. 1. vers. 4. & vlti. lib. 2. Ruin. Confil. 124. nu. 11. lib. 1. Confil. 45. num. 2. lib. 2. Confil. 94. nu. 7. & 8. lib. 5. ubi etiam quod prius tenetur, quam mater, Couar. dicto §. 6. num. 5. vers. 3. sub infertur, num. 16. vers. 10. adnotandum, & alij relati per Surd. dicto tit. 1. q. 12. num. 1. & nedum patre viuentē, vt fere omnes prefati doctores loquuntur, sed etiam eo mortuo, vt probat text. in l. pen. ff. de liber. agnos. quem ad hoc citat Aretin. dicto Confil. 17. nu. 11. & post eum Surd. dicta q. 12. num. 12. qui etiam inquit in hoc casu loqui Ruin. dicto Confil. 94. num. 8. & 9. lib. 5. & tradit pulcrē Cypic. dicta decif. 164. in 2. dub. num. 3. & infra dicitur in vers. nec mortuo auctore.

Quod procedit, siue loquamur in nepote spurio ex filio legitimo, qui legibus est minus odiosus, quam filius spurius, cui pater prestare alimenta tenetur, vt in puncto decidit Nicol. de Vbald. de success. ab intestat. part. prima in 4. specie liberorum, quam opinionem sequuntur Soc. dicto Confil. 161. col. 1. vers. 4. & vlti. Narr. Confil. 108. num. 4. Gabr. dicta conclus. 1. num. 6. vers. quarto amplia. Didac. dicta parte 2. cap. 8. §. 6. num. 16. & alij adducti per Vafq. de success. procreat. lib. 2. §. 20. num. 3. 18. & per Surd. dicta q. 12. num. 6. & seq. quicquid ipse Vafq. contra communem aliorum sententiam subdat, siue agamus de nepote legitimo ex filio spurio, vt probat text. in dicto cap. cum haberet, dum in fine ait, quod liberis suis pater tenetur necessaria ministrare, quia appellatione liberorum veniunt non solum filij, sed etiam nepotes, l. liberorum ff. de verb. signific. & tradit in puncto Ruin.

Confil. 124. num. 11. lib. 1. Roland. Conf. 54. nu. 62. lib. 2. Paleot. in tract. de Noth. & spur. cap. 47. num. 6. Surd. dicto tit. primo. quest. 13. num. 1. & seq. & ultra eos Bald. Confil. 146. num. 5. vers. item prae-mitte lib. 1. Confil. 363. num. 4. vers. quare-ritur vtrum nepos lib. 5. Alex. Confil. 88. in 6. dub. num. 5. & 6. lib. 7. & latius antea Confil. 74. in primo. dub. per totum. lib. 7. Cott. Memor. verbo nepos vers. in nepote, & Durand. de arte testand. tit. 1. caut. 14. nume. 12. vers. duodecimum remedium est, & quidem si nepotes spurij ex filio legitimo alendi sunt ab auctore, vt supra probauimus, multo magis nepotes legitimi ex filio spurio erunt alendi, qui non sunt tam odiosi legibus, quia sunt legitime nati, & cessat in eis cautela, propter quam a lege citati alimenta spurio denegantur, siue tractemus de nepote spurio ex filio spurio, quia & si huic nepoti spurio ex filio spurio ab auctore alimenta praestanda non esse senserit, Bald. Confil. 67. num. 3. lib. 1. & Confil. 406. num. 2. lib. 3. quod videtur idem consilium, ea ratione, quod talis nepos, non solum propria, sed etiam paternaforditate laboret, sequitur Cott. memor. verbo nepos, vers. sed quid, tamen contrariū firmat Surd. qui tamē de Corta non meminit, dicta quest. 13. num. 8. & seq. vers. an vero spurius, ex eo, quod sicuti filius spurius tenetur alere suum filium spurium, vt notant scribentes in d. l. si quis a liberis. ff. de liber. agnos. ita auctore tenetur ei succurrere pro alimentis familie, cum sit hoc onus paternum. Addit Surd. aliam rationem, quod spurius ex spurio potest infirmi ab Auctore, si legitima non extet soboles l. fin. C. de Natur. liber. & ibi Doctores; & precipue Salic. quam sententiam sequuntur omnes secundum Boet. decif. 127. num. 16. & Pinel. in l. 3. nu. 22. vers. qua in re, C. de bon. mater. qui etiam inquit fortius procedere dictam legem finalem in nepotibus spurij ex filio spurio, quam in legitimis, quia in spurij cessat ratio, quod patri quæritur vñus fructus, ex quo pater non habet filium spurium in p-estitate, & ita etiam ante prefatos patres tenuit Federic. de Sen. Conf. 57. in 6. dub. sub nu. 3. quem secutus est Crauet. Confil. 184. sub nume. 1. ad medium, idem vult Abbas Conf. 30. sub nu. 3. lib. 2. unde recipienda non est opinio Bal. quem etiam reprehendit Crauet. dicto Confil. 184. nu. 1. in fin. licet non aduertat eum loqui in nepote spurio ex filio spurio.

Nec mortuo auctore cessabunt talium neporum alimēta, quia ad illa illius hæredes

N n 3 tene-

tenebuntur, d. l. si quis à liberis. §. item re-
 8 scriptū ff. de libet. agnoic. & ibi gl. & Bart.
 Gabr. dicta cōcluf. 1. nu. 10. ver. 6. amplia,
 Ruin. Confil. 124. nu. 12. lib. 1. Paleot. in d.
 tract. ca. 43. in fin. Capyc. decif. 164. nu. 3.
 Marfil. dicto singul. 358. ante finem ver.
 quimmo filij, Benint. dicta decif. 22. nu. 1.
 ad fin. ver. & prædicta opinio, Couar. de
 Spōi. & matr. pa. 2. c. 8. §. 6. nu. 14. ver. 8. cō-
 stat, ubi tamen subdit onus hoc non tran-
 9 sfire ad emptores, vel alios, qui à parte, vel
 auo acquisiverūt bona, quæ minimè pro
 dictis alimentis Hypothecata cēlebantur,
 & qua ratione auos tenebatur, eadē illius
 hæredes teneri debent, per regulam legis
 hæredem ff. de reg. iur. tenentur enim hæ-
 redes ad huiusmodi alimenta per defun-
 ctum debita spurijs, etiā si is in testamen-
 to ea illis præstari expresse prohibuisset,
 vt notat Marf. dicto sing. 358. in fin. ver.
 & tene menti, sequendo Bald. in l. id quod
 10 pauperib. C. de Episc. & Cler. nu. 18. ver.
 vltimo quæritur, & ibi etiam Addent. ad
 eum, Gabr. dicta Concluf. 1. num. 11. ver.
 amplia istam, Couar. dicto §. 6. nu. 5. ad fin-
 nem ver. quinto infero.

Prædicta tamen omnino sano modo in-
 telligenda videntur, quando scilicet filius
 egeret, & aliunde non haberet, vnde se, &
 11 familiam suam aleret, nam si ex suo arti-
 ficio, vel aliter honestè posset alere se ip-
 sum, & familiam suam, sicut ruc non pos-
 set filius ipse pro se petere alimenta à pa-
 tre, d. l. si quis à liberis, §. sed si filius, & §.
 solēt iudices ver. ceteri, ff. de liber. agno-
 larē Crauet. Confil. 199. nu. 1. Calcane. pul-
 cras adducēs rationes dicto Conf. 62. nu.
 14. & seq. ver. 3. præsupposito, Benint. dicta
 decif. 22. nu. 10. Gabr. dicta cōcl. 1. nu. 527.
 ver. 2. limita, Coua. loco citato nu. 9. ver.
 5. quamvis, Surd. decif. Mantua. 244. nu.
 3. & in tract. de aliment. tit. 7. q. 6. nu. 1. &
 seq. & q. 9. nu. item 1. & plur. seq. ita nec
 filius filij, sed deberet prius petere à patre,
 quam ab auo, vt notat Bart. in d. l. penult.
 12 ff. de liber. agnoic. cuius, & aliorum anti-
 quorum opinionem sequitur Aret. dicto
 Confil. 17. nu. 11. ver. si autem, & nu. 14.
 ver. sed quādo, qua ratione si hodie ad-
 deset egeilas, & etas superueniret diuitiæ,
 cessaret huiusmodi alimentorum petitio,
 13 Gabr. dict. tit. de alimen. dicta cōcl. 1. nu.
 29. ver. 2. amplia, & alij per eū citati, qui-
 bus additur Benint. dicta decif. 22. sub nu.
 1. in fin. & nu. 5. qui etiam subdit, quod eo
 dē modo si exinde superueniret egeilas,
 14 ius alimentorum reiuertetur, quod etiam
 faceret Gabr. dicta cōcl. 1. nu. 3. ver. 1. am-
 plia, & idem vult Surd. in dicto tract. tit. 5.

q. 7. in fin. nu. 57. & §. 8. Et quæ dicta sunt in
 alimentis siue à patre filio, siue ab auo ne-
 potibus ex filio vt supra debitis, procedūt
 15 in dotibus filiabus, vel nepib. ab eodem
 præstandis, vt de patre dicunt Bart. in dicta
 aurt. ex cōplexu nu. 4. C. de incest. nupt.
 & in l. fin. nu. 7. ff. de his quib. & indign.
 Capyc. d. deci 164. nu. 2. & 3. Abb. d. confil.
 50. nu. 2. & 3. & Conf. 115. nu. 1. & seq. lib.
 2. Alba. conf. 44. nu. 5. & 4. Crauet. dicto
 conf. 199. sub nu. 1. Benint. dicta decif. 22.
 nu. 1. Couar. dicto §. 6. nu. 11. & 12. ver. 6.
 ex his infertur, & infra, & est cōis sentētia,
 vt per Vasq. dicto lib. 2. de succel. procreat.
 §. 20. nu. 314. quicquid ibi ipse dicat ex suo
 capite, Gabr. dicta concl. 1. de alimen. nu.
 14. ver. 9. amplia, & alij per eum citati, &
 de auo est text. in l. dotem quā dedit ff. de
 collation. in laus cum gl. ff. de iur. dot. &
 16 in l. qui liberos ff. de rit. nupt. & ita in prop-
 rijs terminis ex pluribus larē. concludit
 Aret. d. conf. 17. in 4. dub. nu. 13. & seq. &
 volunt etiam Ruin. conf. 45. num. 2. in fi.
 lib. 2. conf. 94. nu. 9. lib. 5. Crauet. conf. 219.
 nu. 1. & seq. Nart. cōf. 363. nu. 5. Surd. alios
 referens dicta q. 12. nu. 5. & dicta q. 13. sub
 nu. 2. ad fin. & num. 3. Nec mirum, quia
 valet argumentum de alimentis ad dotem,
 17 cum dos loco alimentorum succedat, vt
 præfati doctores dicunt, & latè ostendit
 idem Surd. in cod. tract. d. tit. 1. q. 10. nu. 9.
 ita vt dici possit, quod in omnib. casibus,
 in quib. pater filium, vel auos nepotes ex
 filio alimentare tenetur, in eisdem etiam
 filiam, vel nepotes dotare debeat, in illis ve-
 rō, in quibus huius, vel nepotibus alimenta
 præstare non debet, in eisdē dotes, filiabus,
 vel nepibus dare non teneatur, cum æqui
 paratorum idem sit iudicium iuxta l. pri-
 mam cum ibi notat. ff. de legat. 1. Nec ius
 hoc alimentorum, & dotium debitorum,
 18 & debitarum vllō pacto partiū etiam iu-
 rato tolli potest, vt post Specul. Bart. Bald.
 Alber. Alex. Dominic. & Felyn. tradit Did-
 dac de Sponf. & matr. par. 2. c. 8. §. 6. nu. 3.
 ver. hanc tamen, & nouissimè Illudris. &
 Reuerendiss. D. Card. Tuschus mihi D.
 obseruandus. cū quo in hac ciuitate Flo-
 rentiæ septius iudicauit, dum esset Auditor
 supremi Magistratus Clarissimorum Do-
 minorum Consiliorum, quod minus
 summa cū laude exercuit, elusq. maxi mā
 prudētia, ac eminentē scientiā oībus ostē-
 dit, in primo tomo suarū concl. in verbo
 alimēta, cōcl. 308. nu. 13. ver. cōtrariū, qui
 tñ antea nu. 12. multa in oppositum ponit,
 & tandē nu. 14. declarat vt opinio hæc pro-
 cedat, quando iuratum fuit genere, cōtra-
 ria verō quando fuit iuratum in specie.
 Sanē

Sanè illud omittendum nō est, quòd si aliquid pro alimentis, vel dotibus filiis, vel filiabus, neponib. vel neptib. illegitimis p^{at}rem, vel auum relinqueretur, vel assignaretur, id mortuis illis, quib. relictum, vel assignatum fuerat, non ad eorum hæredes spectaret, aut transiret, sed ad ipsum relinquentem, vel assignantē, vel eius hæredes rediret, vt consilendo determinauit Abbas consil. 50. num. 3. & 4. & consil. 115. sub nu. 1. in fine, & nu. seq. lib. 2. quem secuti sunt Calcane. consil. 61. nu. 17. vers. 4. tunc in fine. Dec. consil. 311. sub nu. 3. Alba. consil. 44. in fine, Crauet. consil. 126. nu. 16. Turret. cōf. 31. nu. 6. & 7. vers. quantum argumentum, & nu. 16. vers. tandem non refragatur lib. 1. Capyc. decif. 181. sub nu. 3. Tiraq. de iur. primog. q. 7. nu. 6. Benint. decif. Bonon. 21 nu. 5. & 6. Menoch. de arbit. iudic. lib. 1. Cent. 1. Casu. 169. nu. 10. Bald. Nouell. in tract. de dote in 6. parte prinu. 16. Couar. de Sponsal. & matrim. in 2. parte c. 8. §. 6. nu. 15. vers. 9 est aduertendum, Pallar. Rubens in c. per vestras, §. 24. in verbo in constituenda tamen dote nu. 4. cum seq. de donat. inter vir. & vxor. Gabri. tit. de alimen. conclus. 1. nu. 37. vers. 6. limita, & num 39. vers. amplia primam cōmunē opinionem, Surd. in dicto tract. de aliment. tit. 5. qu. 7. num. 1. 2. & seq. iniquiens esse cōclusionem claram, & communem, quicquid in contrariū dixerit Berot. consil. 165. num. 23. & seq. lib. 2. quem reprobat, & benè Surd. nu. 8. 9. & 10. & ante omnes prædictos patres Bald. consil. 91. in fine. vers. item consideranda sunt lib. 1. & in l. eam quam nu. 41. in fine C. de Fideicomiss. nisi assignans aliud expressè disposuisset, vt per Abbas & Benint. in locis allegatis per Gabri. vbi supra nu. 40. vers. 4. sublimita. per Capyc. dicta decif. 181. nu. 4. & 5. per Turret. dicto consil. 31. nu. 24. vers. cōfirmatur hæc opinio, & per Surd. dicta q. 7. nu. 5. & seq. & iterum num. 11. & seq. & antea per Bart. in d. l. fin. iuu. 7. ff. de his quibus vt in lign. quando scilicet relinquuntur, vel assignantur aliqua bona, ex quibus alimenta, vel dotes percipiuntur, nam tunc secuta morte eius, cui assignatio facta erat, expirat ipsius assignationis effectus, nec ad hæredes transit, sed ad assignantem, vel eius hæredes reuertitur, secus verò si relinquantur, vel assignentur proprietatis aliqua, vel fundus pro ipsis alimentis debitis, quia tunc qd relictum, vel assignatum est, rōne proprietatis acquiritur, alimenta, vel dotē habere debent, ad illiusq; hæredes eo mortuo trāsmittitur, vt distinguendo tradit Menoch. dicto casu 169.

nu. 10. quem sequitur Turret. dicto consil. 31. nu. 27. vers. occurritur enim lib. 1. nec enim dubitari potest, quin ita lib. 1. filiis illegitimis ad alimenta, vel dotes relinqui possint, illaque tunc alimentarij, & dotatę fieri, ad eorumque hæredes trāsmitti vt idē Menoch. dicit dicta cent. 1. casu 170. nu. 16. & Turret. cōf. 85. nu. 16. & seq. vers. nec prædicta cōclusioni lib. 2. quam distinctionem licet præfati Doctor. non dicant, optimè probat text. in l. 4. incipiente lib. 2. libentis, libertabusque ff. de alimentis, & cibarjjs legatis, vbi testator legauit prædia ad hoc, vt liberti inde se asant, & cū quæretur vtrum proprietates, an vñusfructus relictus esset, & si proprietates relictæ videretur, an si quid superfluum inueniatur in redditibus, quam in quantitate alimentorum, id ad legatarios pertineat, an verò ad hæredem testatoris, & an mortuis ipsis legatarijs relictum ad hæredes ipsorum legatariorū, an verò testatoris perueniat, Respondit Modestinus videri sibi ipsa prædia esse libentis relictā, vt pleno dominio illa habeant, & nō solum per vñusfructum, & ideo si quid superfluum, tam in redditibus, quam in cibarjjs erit, hoc ad libertos pertinere, illisque mortuis ad eorum non autem testatoris hæredes relictum trāsmitti. Quæ res etiam maximam cōquiritatem habere videtur, nam cum spiritus vique ad alimēta relinqui possit, & in excessu relictum vitietur, vt per Bart. in l. fin. num. 7. ff. de his quibus vt indign. per Bal. in d. l. eam quam num. 41. in princ. per Capyc. dicta decif. 181. nu. 1. & seq. per Turret. dicto consil. 85. nu. 17. & 18. vers. quia respondetur lib. 2. & per Didac. Couar. vbi supra nu. 11. & 12. vers. 6. ex his inferitur in fin. & vers. seq. si relictum non excedit alimenta, etiam quod sit in proprietate, ad legatarij hæredes vtique transire deber, cum relictā sint loco alimētorum, quæ si annuatim tradita fuissent spiritijs, eorum effecta fuissent, nec si quid superfuisset, restituere tenerentur, sed ad eorum hæredes trāsmitterent, vt dicit Turret. dicto consil. 31. sub nu. 27. vers. & ratio est, alioquin si proprietates relictæ pro alimentis, aut dote ad patris, vel aui hæredes redire deberet, & nō ad spiritiorū hæredes trāsmitti, magnum sequi posset absurdum, qd scilicet si in ipso patrimonio relictum in proprietate valoris puta tercentorum non sit excessum, si vñusfructus tantum dictorum tercentorum constitutus censeretur pro ipsis alimētis, aut dote loco alimētorū, ita exigua essent alimēta, habita ratione temporis, quo quis viuere possit iuxta

iuxta l. hæreditatum ff. ad l. Falcid. vt pro quarta parte anni non sufficeret, & pro reliquo tempore fame perire posset, vt propterea tunc non procedat opinio Abbatis, quemadmodum contra illum tenendo considerat Roderic. Suarez. in l. 1. de Todo Lome. nu. 14. 25. & 26. & videtur sentire Coua. in dict. §. 6. sub nu. 15. post ver. 9. est aduertendum ad finem ver. 1. mo si res, & ita est nouissimè tener Surd. dicta. q. 7. n. 54. ver. 3. non habet locum, dicens simpliciter, qd si proprietates pro alimentis relicta non excedit valorem alimentorum æstimandorum pro ipse vitæ creditis, & in singulos annos prestandis, eo mortuo non reuertitur ad dantem, sed ad ipsius accipientis hæredes transmittitur, vt ibi per eum, qui est nu. seq. ponit, quod in hac æstimatione faciendum sit considerandum, vbi declaratio ista vera sit, de qua dubitare videtur.

Et in prædicta pro veritate, ac si iudicaturus essem, respondi Illustris. & Eccles. Domino Albenco Cybo Principi Massæ, ac sacri Imperij, cuius benignitati multum debere profiteor, Nec immemor sum, quod iam annis triginta elapsis fui Commissarius in eius Comitatu Feretuli in statu Ecclesiastico, vbi ius dixi per spatium vnius anni. Sed id absolute, & transmissio conf. 9. superuenit dubitatio, super qua respondere pro veritate sum requisitus, nec
27 ad facere deesse possum. Queritur. n. an Auis iure nepotibus, de quib. locutus sum, alimenta denegare possit, vbi sint iuvenes sani, robusti, & tales, qui honestè possent Principi alicui seruire in aula, vel in bello, & hoc modo stipendia, & victum sibi comparare, in qua re Curt. luni. Conf. 148. nu. 5. ver. & eo maximè reuocatur, qd tali personæ eo modo valenti sibi victum quærere, nõ debeant alimenta præstari ab eo, qui aliquin ad ea illi exhibenda tenetur, de quo dicto mentionè facit Surd. in dicto tract. de aliment. tit. 9. q. 2. 3. in princ. post alios per eum citatos, qui tñ nu. 2. inquit. qd cum hæc controuersia de facto contigisset inter
28 ter quosdā nobiles Mānuanos, nõ placuit Senatui dicta opinio Curt. & propterea illa spectata censuit filio providendum à patre de debitis alimentis, & qd principalis ratio Senatus fuit, quia si filius diceretur habere vnde viveret, quā posset Principi seruire in bello, vel domi, nõ esset distinguendum inter filium adultum, & iuvenem, prout Doctores distinguunt, & ipse dixi in cod. tract. tit. 7. q. 6. & q. 9. super hisq. esset illa cõsuetudo, cū semper alimenta parenti obijci possent, qd seruaret Principi, ex hocq. solo, probando eum sanū, & robustum, admit-

teretur exceptio, Addit nu. 3. & seq. alias rationes pro ista Senatus contra Curt. quarum vna est certissima respectu belli, qd nemo tenetur ponere se in periculo vitæ l. fin. C. de accusatione l. 3. C. ad leg. Iul. maiest. & l. nostris C. de calumniar. cū similibus. Addo ego, qd Curt. idè vult in eo, qui aptus est se exercere in mercatu
30 ra, cui panter denegari possint alimenta, qd si verum esset, obligationem hanc alimentorum serè in totum destrueret, cum pauci admodum sint, qui non possent vel in militia, vel in mercatura, vel in seruitijs alicuius Principis, vel magni nobilis sibi victum, & alimenta comparare, vt præcisè loquitur Curt. luni. & nõquam, aut certè raro darentur alimenta descendenti. Et legitimis, quibus tamè præstari videmus, vbi ex artificio, vel proprio patrimonio illa sibi parare nõ possint, optimèq. contra dictam Curt. opinionè faciunt tradita per Crauet. conf. 199. col. 1. & seq. quæ sequuntur
31 ti sunt Paleot. de Noth. & spur. ea. 48. nu. 6. & Addenr. ad Deci. conf. 176 in 1. apostilla in verbo quando sub litera A. dicentes, qd ita præstatetur, de cuius ramen dicti veritate, & intelligentia latissimè differit Surd. in eo tract. fit. 7. q. 9. nu. 1. & quampluribus seq. ver. quod ramen dictum est. Anno 1605. Florentie. Laus Deo, & Virgini.

E P I T O M E.

Quod faciens vti hæres alterius grauari aliquem tanquā defuncti debitorem debet se heredem probare, & debitum docere: & quid probare habeat, qui se heredem alicuius facit, siue ex testamento, siue ab intestato, & an ab intestato sufficiat ostendere, quod sit coniunctus in certo gradu, an verò etiā exigatur probatio, quod nullus eū antecedit: et an agens ad totam hereditatē, ad cuius partem solummodò vocabatur, obtinere possit in portione sibi debita, an verò potius in totū succubere.

S Y M M A R I U M.

- 1 Quis non debet admitti vt talis, nisi probet se esse talem.
- 2 Agens tanquam hæres debet probare se esse heredem, ibidem.
- 3 Agens vti hæres ex testamento debet ostendere testamentum.

1. Agens uti heres ab intestato tenetur probare se esse defuncti conuictum, & proximorem, & nullum ex alie, qui eum precedat, uel saltem se esse conuictum in certo gradu abique eo, quod ostendat, quod nullus eorum antecedit, uero 4.
2. Agens uti heres in solidum ad totam hereditatem ab intestato, constituit quod alij extent in pari gradu, non obstat, sed succumbit pro portione ad illos spectante, nisi de eorum cessione, uel repudiatione ostendat, immo, & hoc casu sic petente in totum succumbere, & sic etiam pro portione sibi debita propter libelli inopertudinem multi sentiant nom. 7.
3. Qui speratur admitti ad partem, facit partem.
4. Agens ad hereditatem alicuius ab intestato mor tem illius probare tenetur & quid sine testamento decesserit.
5. Scriptura priuata non recognoscitur, non confessata, nec iustificata nullam fidem facit, nec debetur, de quo constare debet, prob. it. num. 11.
6. Etiam si a publico notario confecta fuerit, cum solemnia instrumenti non habeat.

CONSILIVM CLV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N causa appellati-
onis vertente inter Pe-
trum Berni à Rocca
Clusij appellan-
tem ex vna parte, & Ioan-
nem Francisci de Lar-
gena potestatis Ca-
presij appellatum ex
altera, retuli domino Vicarij Anglaris par-
tes eius esse in reuocando sententiam ab
officiali Potestatis Capresij laram ad fa-
uorem dicti Ioannis, & contra dicti Pe-
trum, annullando successiuè grauamen-
tum ad instantiam dicti Ioannis factum
contra Petrum Senti de Gragnano tan-
quam debitorem Matthæi quondam Bee-
nardini de Largena.

- Motus quia cum dictus Ioannes egerit
ut heres dicti Matthæi, & nō probauerit
se esse talē, debet succumbere: nā non de-
bet esse talis, debet succumbere: nā non de-
bet quis admitti, ut talis, nisi probet se ta-
lem. I. non ignorat C. qui accus non poss.
& l. falsus tutor ff. quod fals. tutor, & opti-
mè sicut tutor. in l. act. x. C. de probat. & in
Lei. qui dicit ff. de probat. vnde cum tanq̃
heres Matthæi ageret Ioannes, tenebatur
ostendere testamentum dicti Matthæi, si
ex testamento hereditate se petere debeat Bar.
cōf. 90. nu. 3. vers. super 4. & nu. 11. vers. ad
declarationē prædictorū lib. 1. vel si ab in-
testato, docere, sed dicto Matthæo conu-

ctū, & proximiorē in gradu, & nullū super
esse, qui eū antecedit, ut eleganter determi-
nat Angelus Aret. in § actionū propē finē
sub nu. 77. vers. si autē ab intestato luitit. de
actionib. Alex. conf. 124. nu. 1. & seq. lib. 7.
Nec cōf. 321. nu. 2. & seq. in 1. dubio. Aret.
in l. sed & si de sua col. pen. sub nu. 4. vers.
tangit ēt hic. ff. de acq. her. diēs ē indubi-
tātē credere opinionē hāc esse vetiorē &
alij adducti p̃ Gabr. tir. de probat. concl. 6.
nu. 23. vers. 4. Inferitur, quib. addo Albani
cōf. 61. nu. 1. & 2. Cephal. cōf. 333. nu. 47.
vel saltē ostendere debebat se esse d. Mat-
thæo in certo gradu conuictū, si non cæ-
teris poterit secundum finem aliorum
tenentium hoc casu sic probantē habere
intentionem fundatam abique eo, q̃ pro-
ber neminē ipsum in gradu successiōis
precedere, quasi quod hoc præsumatur,
vel probetur, contrano nō probato, ut tra-
dunt in l. is potest ff. de acq. heredit. Ro-
man. in fin. sub nu. 14. Alex. nu. 15. vers. sed
iuxta prædicta & Marit. nu. 198. vers. iux-
ta prædicta, Roman. in l. heres institutus
32 ad fi. nu. 13. eo. rit. Alex. in l. sed & si de
sua in fi. nu. 8. eo. tit. & cōf. 179. nu. 10. vers.
requisitu. sum ēt lib. 7. Dec. cōf. 31. r. sub
nu. 1. vers. & pro agnib. beneficit, & sub
nu. 10. col. fi. vers. ultimo non obstat. Soc.
conf. 89. col. 4. sub nu. 8. vers. & si iterū di-
catur lib. 1. Com. conf. 197. nu. 2. & seq.
lib. 4. dicens, hāc opinionem esse vetiorē,
& secundum eam obtinuisse, licet faretur
rem esse dubiam, Ruin. conf. 154. num. 4.
vers. q̃ autem lib. 3. lafon conf. 34. in prin-
cipio nu. 1. & col. 3. & 4. sub nu. 5. & seq.
vers. non obstat replicationes, & inf. lib. 1.
Rube Alex. d. rin. conf. 126. nu. 17. vers. & si
dicatur, Cephal. conf. 133. nu. 53. vers. nec
obstat, Inquiens esse crebriorē, & vetiam
opinionē, Crau. conf. 149. ante nu. 1. vers.
quæ probatio, Gabriel dicta cōf. 6. sub
nu. 23. vers. contrarium tenet in illatione
prædicta, Cotta memor. in verbo negati-
ua post principium vers. & pulchrum ca-
sum, Hercul. in tract. de probat. negat. sub
nu. 99. vers. contrarium tamē in fi. & fuit
dictum originale Cum. in d. l. is potest,
& in d. l. sed & si de sua ff. de acq. her-
edit. ab omnibus allegatum, licet in li-
bro meo minimè hoc dicat; Quod in tan-
tum videri esse verum, ut & agens tan-
quam heres ad totam hereditatem alijs
existentibus in pari gradu, & par nis obti-
nentibus, non audiamur, nisi ostendat de
cessione, aut repudiatione expressa, vel
tacita eorum, & f. d. petitione de tota
hereditate, si doceatur alios in eodem gra-
du extare, etiam quod nō conuictos ad-
cepit.

ceptissimus sibi competens, debeat sic petens succumbere pro parte aliorum in pari gradu existentium, non docto per ipsum petentem de repudiatione, vel cessione, ut supra, ut pulchre ostendit Castren. consil. 77. in septimo dubio, ad fin. iib. numer. 6. lib. 2. Calcan. consil. 77. sub nume. 13. post ver. opponitur, & quinto, sequitur Crau. alios adducens consil. 144. circa fin. numero 21. & videtur text. in l. 2. ff. si pars hæret. petat. & in l. si duobus. ff. de legatis primo. In quibus iuribus habetur, quod qui sperat admitti ad partem, facit partem; Quinimo & hoc casu sic petentem succumbere in totum, ita ut nec pars ad ipsum spectantem habita ratione omnium parius habentium obtinere possit, eo quod tunc libellus reddatur ineptus, & male concessus, Ideoque nihil ex eo obtinere possit, sed in totum succumbere debeat, censur Cranet dicto consil. 144. in finalibus verbis, citans ad hoc Calcan. consil. 9. ubi nihil de hoc dicit, sed bene id tenet d. consil. 77. sub num. 13. ver. opponitur & quinto, & idem in l. lo catu reperio voluisse Cast. consil. 455. sub num. 2. ver. secundo principaliter, lib. primo.

Amplius in casu nostro mortem Matthæi, & quod ab intestato decessisset, probare tenebatur agens ex traditis per Bari. consil. 90. nu. 12. ver. sic, item sciendum est, lib. primo, quem sequitur eius opinionem latè, & subtiliter descendendo, Aretius d. l. sed et si de sua colum. penultim. & fin. sub numero quarto, & quinto, ver. amplius dixi, ubi etiam inquit, quod ita alias consuluit in Ciuitate Aretii, & confirmatur ex dictis per las. d. consil. 34. col. prima, lib. primo.

Alia etiã ratione non potest agens obtinere, quia fundat intentionem suam ex scriptura priuata non recognita, non confessata, nec verificata, & propterea nullam fidem faciente, nec aliquo modo probante deburum, pro quo vi hæses dicti Matthæi grauari obtinuit Bettam Senti. Affili. decisio. 85. in fin. numero sexto, & notant omnes Scribentes in scripturas, C. qui potior in pigno. habeantur, etiam quod a notario esset scripta, cum non habeat solemnia instrumenti, Bald. consil. 55. numer. 1. lib. 2. consil. 438. in fin. lib. tertio. Alex. cum fil. 13. num. 8. ver. constat autem, lib. primo, Dec. consil. 458. num. 6. ver. similiter auctoritas tabellionis, Crauet. consil. 36. numero primo, & consil. 121. numero 13. ver. breuiter, de quo debito in primis constare debebat Roman. consil. 214. in toto, Roland. consilio 20. per totum, libro pri-

mo, Anchra. Regien. quaestione scitia. per totam in seconda parte. Anno 1505. Florentiæ. Laus Deo, & Virgini.

E P I T O M E.

Quod Emphyteota Ecclesie bona Emphyteotica irrequisito Domino locans ad decennium, vel aliud tempus longum priuatur iure suo, prauindicat filiis, & alijs sequentibus in inuestitura vocatis, propria auctoritate expellitur, nec ulla sententia exigitur, quod conductor non valens uti re conductâ ex culpa locatoris agit ad incrementum contra locatorem, & eius heredes, & quem uolo probetur, quem esse alterius heredem maxime Florentie propter statutum, quod ex possessione rerum hereditariarum defuncti quis dicatur effectus heres, & obnoxius omnibus oneribus hereditarijs, etiam si ex alia causa illas possidere potuisset, & latissime qualiter & in quibus casibus, & in quibus bonis tale statutum procedat, & quando effugiat, & quomodo aliud statutum, quod mortuo grauato bona in fidei commissarium transcant recta via, absque aliqua restitutione, intelligatur, & de pluribus alijs in hac materia.

S Y M M A R I U M.

- 1 Emphyteota Ecclesie non potest bonis Emphyteotica vendere irrequisito Domino directo.
- 2 Nec ea ad longum tempus locare, & nu. 4. reprobat contraria opinio. nu. 5.
- 3 Locatio ad longum tempus transfert in conductorem uide dominum, & possessionem.
- 4 D. Dominus eius Titus Cardinalis Sancte Ecclesie Romanæ emendatur.
- 5 Locatio ad decem annos dicitur ad longum tempus.
- 6 Alii canonis prohibitio per pactum transibat ad locatorem ad longum tempus, maxime ubi statuitur per uerba generalia, & uniuersalia, quæ includunt, quæ alias non includerent, & alie rationes quoniamque etiam improprie, numero 8.

Etc.

- 9 Emphyteota alienando rem emphyteoticam in requisito Domino preiudicat filijs, & alijs sequentibus in concessione comprehensis.
- 10 Nec aliqua contra sic alienationem requiritur iudicis sententia.
- 11 Emphyteota cadens a iuro suo propter alienationem inrequisito Domino factam potest a Domino dicto propria auctoritate capelli, solum Emphyteota factum non resistere n. l. a.
- 12 Conductor non valens ante redditionem ex facto, & culpa locatoris agere ad interesse contra dictum locatorem, & eius heredes, nisi seq.
- 14 Contractus locationis, & emendationis transit in heredes, & obligat eos.
- 15 Agens contra unum non heredes alterius etiam solum probare debet eum esse talem, etiam si sic consensus iudicium subeat, & se esse heredem non neget, dum modo non fateatur n. l. 6.
- 17 Maxime Curinus Pontremalensis laudatur.
- 18 Hereditatem quis dicitur acceptare ex actibus qui fieri nequeunt contra ius, & nomen heredis ibidem declaratis.
- 19 Hereditatem sibi delatam quis acceptare dicitur compromittendo cum legatariis.
- 20 Hereditatem sibi delatam quis dicitur adire possidendo bona defuncti, etiam sibi cum eo communia, si in eis plus sua portione possiderit, nulla facta preestimatione, quod ex alia causa, quam hereditatis teneat.
- 21 Actus, qui proprio, & alieno nomine fieri potuit, in dubio nomine proprio putatur, quia alieno factus presumitur.
- Et proinde gerens actum, qui & hereditatis nomine fieri potuit proprio, & non hereditario alieno nomine, in dubio hereditatis actionem inducit ibidem.
- 22 Hereditas acceptata dicitur per eum, cui delata est solucio legata, vel ad hoc testamenti mentem adimplendo.
- 23 Hereditatem acceptare videtur, qui bona defuncti in alium descripsit ad suam partem Casalei describi fecit tanquam ad ipsum pertinentia ex hereditate defuncti.
- 24 Liber alius probat apprehensionem, & possessionem bonorum eius, ad cuius partem sunt descripta.
- 25 Hereditas quattuor modis adiri potest, & qui sint, ibidem declaratur.
- 26 Actus sequens clarus declarat precedentes dubios; hereditatem sibi delatam acceptans, si antea actus dubius circa talē aditionem fecerat, eos omnes in hereditatis factos fuisse dicitur declarasse ibidem.
- 27 Statutum Florentie, quod ex possessione rerum hereditariarum quis dicitur effectus heres, & adiunxit omnibus hereditariis iuribus, declaratur: & an procedat etiam quod possiderit tales rei ex fideicommissio, vel alia causa deberetur, & etiam quod ex dicta alia causa se possidere declarasset, si dictam possessionem auctoritate Curie iudicialiter adire non fecerit, &

num. 18. 19. 30 31. 32. & 33. & ibidem quid sit, quando quis veteretur bonis defuncti in re familiaritatis, & propinquitatis, & potius diceretur decretus, quam non diceretur.

- 34 Statutum florentinū prædictum, quod ex possessione bonorum defuncti quis effectus heres, etiam si ex alia causa ea possidere potest, an semper effugiat possidendo auctoritate Curie, an vero requiratur, quod procedat repudiatio, & postea si quatur assignatio auctoritate Prætoris, & an in omnibus bonis defuncti procedat, an autem in his tantum, in quibus hereditas habet dominium, vel quasi, non autem in alijs que subiecta sunt restitutioni, & morano gravato rella via manserunt in fideicommissarium ex alio statuto florentino nu. 35. 36. 37. & seq.
- 38 Statutum florentinum, quod dominium bonorum fideicommissariorum mortuo gravato transeat rella via in fideicommissarium, absque aliqua restitutione, declaratur & num. seq.
- 39 Dominium rei legata transiit in legatarium à morte defuncti, non potest tamen illud propria auctoritate capere legatarius ibidem.
- 41 Heres hereditatem adiens cum beneficio inventarij lapsa tempore ad illud faciendum, & eo non facto, remanet heres simpliciter sine dicti beneficio & teneat omnibus creditoribus & legatarijs, sicut videtur hereditatis.
- 42 Mater cum beneficio inventarij teneat illud facere de omnibus in hereditate dimissis.
- 43 Mater dicens non adesse bona, debet probare, non sufficit ei allegare non facto inventarij.
- 44 Inventarij factum per iusticiarium non prodest heredi adiens cum beneficio inventarij, imo nec per ipsum nec heredes ad alium finem, vel ad alium effectum, & num. 46.
- 45 Heredibus pluribus volentibus hereditatem cum beneficio inventarij adire, debet unusquisque ex illis inventarij facere, vel de vi committere.
- 47 Succumbens in lite excusatur ab expensis in articulo iuris, super quo iudicium non fuerat divisum.
- 48 Ius ex facto oritur.

CONSILIUM CLVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Super Controneis amicabiliter terminanda existimavit referendum partes Arbitratori esse indicandum, quod D. i. a tes de Azaris à rāu ca, qui à Reuerendo Domino Christophoro de Seutius de Bibena, viri Prince Sancte

Sanctæ Margheritæ de Ortignano Aretinæ Diocesis in Emphyteosim bona quadam stabili accepti, & postea eadem locauit per annos viginti Antonio de Fabris de Ragiolo, cecident à iure suo ob dictam locationem, & eius filijs, & descendentibus masculis in Inuestitura comprehensis præiudicauerit. Quoniam certissimi iuris esse existimo, quod sicut Emphyteota Ecclesiæ non potest bona Emphyteotica vendere, Interquisito domino directo per l. fin. C. de iure Emphyteotico, & c. potuit de locat. ita non possit ad longum tempus locare, quia de natura talis locationis est, quod transferatur possessio, vt notatur in l. si quis ante ff. de acquir. possess. & in l. si vt certo §. si duobus ff. de commod. & etiam vtile dominium l. i. in fine cum l. seq. ff. si ager vctigal. vel emphyteot. perat. Quo casu nõ potest talem locationem facere Interquisito domino, sicut nec vendere, & ita est de mente Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua quæst. 123. num. 149. iuncta quæst. 124. num. 150. & expressè notat Ioan. de Imol. in cap. potuit super 3. gloss. extra de locat. & ita etiam consulendo tenuit Bald. confil. 415. in principio lib. primo, & latius Alexan. confil. 165. num. 2. lib. 2. confil. 104. nu. 4. & 5. & confil. 119. in fine num. 7. lib. 3. & confil. 113. num. 1. lib. 4. quem sequitur Iason in d. l. si nu. 112. Aret. confil. 55. num. 2. & 4. Ruin. confil. 148. num. 4. & sequent. & confil. 161. num. 90. lib. 1. Natta confil. 114. num. 3. & plures alij, quos refert, & sequitur Corbol. de causis, ex quibus Emphyteota iure suo priuatur tit. de causa priuationis ob alienationem ampliatione 35. nu. 1. & 2. vbi etiam testatur esse opinionem veram, & frequentiori Doctorum calculo approbatam, & nouissimè Illustrissimus & Reuerendissimus D. Cardinal. Tuschus summæ eruditionis, integritatis, & famæ lurreconsultus in suis concl. prætic. tom. 1. conclus. 161. nu. 7. vers. amplia, quia Emphyteota, quicquid in contrarium aliqui dixerint, quos cessante consuetudine reprehendit Clar. in §. Emphyteosim quæst. 19 ad finem, & post eum diffusius Corbol. vbi supra num. 4. cum pluribus sequentibus, vbi etiam respondet omnibus in contrarium facientibus.

Constat autem, quod locationem ad annos viginti, sed etiam ad decem tantum dicitur ad longum tempus Clem. 1. cum ibi notande reb. eccles. nõ alienand. Alex. consil. 165. sub num. 1. vers. secundò adducitur lib. 2. & copiosè confil. 17. serò per totum lib. 4. Dec. testans de commu-

ni consil. 104. num. 1. & seq. Paris. consil. 93. num. 5. lib. 4. Cast. in Leodicillis §. Instituta in fin. ff. de leg. 2. & de comuni testatur Couar. lib. 2. variarum resolut. cap. 16. num. 1. Menoch. de arbitrarijs Iudicium lib. 2. centuria 1. casu quinto nu. 2. Pinel. in l. 1. in tertia parte sub num. 64. C. de bonis matern. & Corbol. in dicta ampliatione 35. nume. 14. vers. & scito, sequitur Illustrissimus D. Cardinalis Tuschus dicta conclusione 161. nu. 5. vers. amplia, quia prohibitus. Quæ conclusio magis de plano admittenda est in casu, de quo agitur, stante pacto in contractu concessionis in Emphyteosim appposito, quod bona in totum, vel in partem non possint vendi, alienari, permutari, in pignus, vel in dotem dari, vel de eis aliquis contractus fieri sine expressa licentia Domini, & eius successorum, & quod si modo aliquo dicta bona in totum, vel in partem venderentur, vel alienarentur quoquo modo, vt supra, eadem bona cum omnibus inelioramentis, & fructibus tunc temporis super eis existentibus liberè reuenterentur ad dictam Ecclesiam, & eius Rectore, dominum mq. vtile cum directo consolidatum intelligeretur.

Quo casu prohibita intelligeretur quæuis alienatio est impropria per verba tam ampla, generalia, & vniuersalia, quæ solè includere, quæ alijs non includerentur, vt superflua, & otiosa non sint, idè aliquid operentur per ea, quæ congerunt Alexan. consil. 30. num. 15. lib. 5. Roland. consil. 79. num. 29. cum quampluribus sequentibus lib. 2. Burfatt. consil. 77. num. 13. & sequent. lib. 1. & Corbol. in dicto tractatu tit. de causa priuationis ob lineam finitam num. 51. vers. nono, videtur.

Nec dubium est, quin per prædictam alienationem alienans præiudicauerit filijs, & alijs sequentibus in concessione comprehensis, quia cum talis alienatio Interquisito Domino sit contra naturam contractus, delictum primi, vel secundi recipientis nocet omnibus alijs in Inuestitura comprehensis Bar. in l. 3. num. 3. ff. de interdictis & relegat. Alex. consil. 30. num. 16. vers. non obstat lib. 1. Ruin. consil. 165. num. 10 lib. 1. Grat. consil. 79. num. 25. & sequent. vsq; ad finem lib. 1. afferens esse opinionem verissimam, Roland. consil. 60. num. 7. & num. 14. vers. nõ obstant notata lib. 3. Cephal. consil. 397. num. 16. lib. 3. Corbol. ceteros huius sententiæ referens dicto tit. de causa priuationis ob alienationem ampliatione 43. num. 1. Gabr. tit. de iure emphyteotico conclus. 2. num. 33. vers. 2. amplia.

Nec

Nec aliqua in hoc requiritur iudicis sententia, quia sic alienans ipso iure ab emphyteosi cadit, ut in d.l. finali tradunt post glossam Bald. num. 20. Salycet. nume. 18. & Iason num. 103. & sequent. Anton. de Butrio consil. 12. nu. 1. latè Castren. consil. 68. nu. mero primo, libro 2. Alexan. consil. 27. numero 4. lib. 6. Beroius consil. 120. num. 1. lib. primo, & Corbol. titulo supra citato ampliat § 2. num. 1.

Et potest Dominus post dictam incursum caducitatem expellere Emphyteotam propria auctoritate, & corporalem rei emphyteuticæ apprehendere possessionem secundum viorem & communem doctorum sententiam, de qua testantur Alexan. consil. 105. num. 18. lib. 3. & consil. 117. num. 1. lib. 4. Corn. consil. 197. sub numero 3. & consil. 271. sub num. 2. lib. 3. Dec. consil. 146. numero 7. Gozzad. consil. 39. num. 19. & 20. Clar. in §. emphyteosis, quæst. 11. versic. contrariam verò sententiam, & Corbol. in citato tractatu titulo de causâ primat. ob non solut. Canon. quæst. 11. num. 1. & sequent. saltem Emphyteota factis non resistente, ut per Corne. & Dec. in præcitatis locis, & per Clar. d. quæst. 11. ad finem versic. sed quid si resistat, & per Corbol. d. quæst. 11. numero 6. & 7. versicu. sed maior. difficultas est.

Ceterum quia dictus Antonius conductor ob dictam caducitatem non potest vi re conducta ex factis, & culpa dicti Dantis locatoris, & propterea potest agere ad totale interesse sui l. si de fundo C. de locat. & ibi Doctores, & præsertim Baldus in additione sub num. 2. versic. sed dubitatur, ubi dicit hanc esse veritatem, & post eum Salyc. ibidem pariter sub numero 2. & versic. sed dubitatur, & l. si fundus 36. ff. eod. titu. & ibi gloss. & scribentes omnes, & Clarum est in iure, quod contractus locationis, & conductionis transit in hæredes, qui non secus, ac defunctus, ex illo obligantur, ut probat text. apertus in l. viam veritatis C. de locat. & est regula generalis l. hæredem ff. de regulis iuris, l. hæres in omne ius ff. de acquir. hæredit. l. cum hæredes ff. de acquir. possess. l. 2. & per totum tit. G. de hæredit. actionibus, si probare poterit, quod Cæsar, & Nicolaus filij dicti Dantis sint eius hæredes, prout probare renetur, etiam quod contra filios defuncti contrahentes, agere velit Cagnol. in d. l. hæredem nu. 5. & 7. ff. de reg. iur. diffusè Roland. alios citans & de commun. attestans consil. 20. numero 18. & sequent. lib. primo, qui etiam subdit nume-

ro 21. hoc procedere, etiam si filij sic conuenti iudicium subeant, dummodò non fateantur se hæredes, quia per hoc non videntur se pro hæredibus gerere, vi ibi per ipsam, actionem contra illos dirigit pro dicto interesse. Quomodo autem constare possit quem patris, vel alterius hæreditatem acceptasse, maxime verò Florentiæ propter, ius municipale, latè alias dixi vique de anno 1585 die 27. Iunii in posthæra, & non modici momenti causa dominorum de Alexandrinis cum domina Camilla Valloria per Clarissimos DD. Consiliarios Republicæ Florentinæ ad referendum de iure commissa magnificis Domnis sex Auditoribus Rotæ, & præterea Excellentiis Domino Blasio Cuzino compatriotæ, & affini meo, & veluti patri colendissimo, solidæ doctrinæ Interconsulto, & doctorum dominorum Consiliarios Auditori meritisimo, & Domino Laetantio Benigno Senensi iudici mercanti & mihi Petro Caballo tunc vniuersarum militariū legionum, & Dominorum Otto Virorum Guardie, & Baliz Auditori. Quæ dicta eo tempore à me causæ huiusmodi relatore, & decisionis compilatore collecta, volui huc inferere, & sunt infra scripti tenoris, videlicet.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

X petitione facta per Philippum de Alexandrinis hæredem institutum in testamento Gulielmi eius fratris contra D. Camillam Valoriæ ipsius, & testatoris matrem, ut ea cogereetur facere Inuentarium omnium bonorum sibi ad vñ fructuandum in dicto testamento Gulielmi relictorum, & præstare debitam fideiussionem de vtendo durante vñ fructu, & de restituendo eo finito, & dare ipsi Philippo medietatem spoliū Gulielmi, & velles funerales, & ex possessione bonorum omnium immobilium inter ipsum Philippum, & dictum quondam Gulielmum, & alios fratres cōmunium, habita post mortem dicti Gulielmi per multos annos cū perceptione integrorum fructuum, & ex solutione debitorum dicti quondam Gulielmi ab eodem Filippo facta, & ex pluribus alijs actib. per eū gestis, mortuo dicto Gulielmo, de quib. loquuntur duo laudat. K k ter di-

ter dictas partes lata, & ratificata, satis clare vñ constare quod dictus Philippus adinere hereditate dicti Gulielmi sibi delata, & quod proinde sit obnoxius oneribus dictæ hereditatis, & debitis dicti Gulielmi, erga dictam Dominam Camillam, prout retulimus Clarissimi DD. Locum tenenti, & Consilariis Reipub. Florentinæ, amplectentes sententiâ illorum Dominorum trium Auditorum huius Rotæ, qui hoc iudicium ante nos rescripserunt eidem Dominis, ex prefatis enim actibus videtur Philippus accepisse dictam hereditatem, cum hi per ipsum non potuerint geri citra ius, & nomen hæredis iuxta not. in l. gerit & in l. pro hærede ff. de acqui. renda hereditate, & in alijs locis adductis per dictos Dominos tres; qui copiose multa in singulis actibus allegant, quæ cum videri possint frustra, hic non transcribemus, sed ad eorum opinionem corroborandam infra scripta tantum in medium afferemus.

Et primo dicimus, quod ex binis compromissis factis interdictum Philippum vnum ex hæredibus testamentarijs dicti Gulielmi ex vna parte, & dictam D. Camillam Legatariâ vñfructus in eodem testamento Gulielmi relictam ex altera, viderur per ipsum Philippum adita dicta hereditas Gulielmi, quia cum non habeat ius compromittendi, nisi adita hæreditate, quia antea sua non interest, compromittendo cum legatarijs dicitur facere actum, qui fieri non potest citra ius, & nomen hæredis Bald. in terminis consil. 273. num. 1. 2. lib. 5.

Secundo consideramus, quod cum dictus Philippus post mortem Gulielmi per multos annos possederit omnia bona stabilia communia inter ipsum, & dictum olim Gulielmum, & alios fratres nulla facta protestatione, quod ex alia causa; quam hereditatis dicti Gulielmi sibi de late plus sua portione in communi tenebat, hereditatem adiuisse dicitur, vt punitualiter dicit Bald. dicto consil. 273. sub numero secundo, versic. tertia, ratio; vbi ita declarat l. duo fratres ff. de acqui. renda hereditate, & cum sequitur Crauer. consil. 33. num. 14.

Tertio arbitramur, quod perceptio fructuum eorundem bonorum communium post mortem Gulielmi dici non potest facta per ipsum Philippum nomine administratoris dicti D. Camille vñfructuarie, nec solutio debitorum Gulielmi intuitu pietatis, aut animo repetendi, quia cum isti actus potuerint fieri per ip-

sum etiam nomine proprio tanquam Gulielmi hæredem, in dubio potius proprio, quam alieno nomine facti præsumuntur; Socin. in his terminis consil. 113. sub numero secundo, tertio, quarto, lib. quarto, quod infra tribus abque scripto procedit, ex quo vigore testamenti D. Camille vñfructuaria debet eos percipere de manu hæredum singulis annis, vt sic nulla ad eam spectaret administratio, quæ proinde pro ea fieri non potuit per Philippum, qui ideo potius eos vt hæres percipere, & tanquam tali D. Camille vñfructuarie consignauit, & per consequens ex hoc solo soluendo legata, hæres effectus est lason consil. 112. numero secundo, lib. quarto.

Quarto vidimus, quod in libro Aestimati quorundam bonorum stabiliū reperitur ad partem Catastri dicti Filippi notatio quorundam bonorum stabiliū vt ad eum peruentorum ex hereditate dicti Gulielmi, & aliorum fratrum, ex qua re notum expressa aditio hereditatis ex propria Confessione arguitur iuxta l. cum precum C. de lib. caus. cum similibus, sed etiam bonorum ipsorum hereditatorum apprehensio, & possessio respectu ipsius Filippi probatur, Anchar. alios adducens quest. 60. numero quarto, lib. primo.

Quinto ponderamus, quod si quatuor modis hereditas aditur scilicet per actum acquisitum, per actum translatum in alterum, per actum possessionem, & vers. 60, vt nos docet Bald. consil. 224. in principio lib. secundo, ex vnoquoque dictorum actuum diligenter processum inspiciendo apparet dictum Philippum d. fratrem hæreditatem adiuisse.

Sexto credimus, quod vbi omnes actus facti per Philippum de necessitate non inferrent hereditatis adinonem, sed alio nomine; quam hereditario fieri potuissent, quod non conceditur, tamen cum postea per publicum instrumentum de anno 1582. 26. Iulij acceptauerit Philippus D. hereditatem Gulielmi, dicitur declarasse se antes actus illos iure hereditario, & non alio modo fecisse, vt considerant præfati Domini tres, & tradit in Indiv. duo Crau. consil. 33. numero 3. & in casu contrario ponit Bald. consil. 17. numero secundo, lib. 3.

Septimo Adducimus dispositionem statuti Florentini, per quod ex possessione rerum hereditariarum Gulielmi effectus est Philippus hæres, & obnoxius omnibus hereditarijs oneribus, etiam quod res ip-

res ipse sibi ex fideicommissio debentur, quia non potest se excusare ex aliqua causa ex tenendi, aut possidendi, que sibi competeret, etiam quod ex dicta causa, se castenere declarasset, & protestatus fuisset, cum dictam possessionem autoritate curie iudicialiter adeptus non
 28 fuerit, prout in individuo super hoc statuto loquens decidit Castrensis in l. prima, numero tertio, C. de repud. hered. & subdit, quod ita vidit Florentius praedictari, & ibi eum sequitur Alexandr. ad finem.

Ad hoc enim ut evitetur statutum istud, debet adiri iudex, & eo auctoritate bonorum assignatio, & exinde accipi possessio, ut dicit ibi Castrensis. &
 29 consilio quinquagesimo quinto, circa finem versiculo, vterius dico libro primo, & Ruin. consilio centesimo quinquagesimo primo, post principium versiculo, nec similiter libro tertio, facit Socin. consilio centesimo decimo tertio, numero primo, quarto, quinto, libro quarto, volens stare hoc statuto quod is, cui
 30 delata est hereditas, possidendo, vel detinendo aliquid de hereditate defuncti, efficitur heres, & obnoxius oneribus hereditatis, etiam quod nomine alterius, aut iure familiaritatis, vel alio modo possideret, vel teneret, quia statutum vult, quod nullo modo sit in bonis hereditariis, si non vult oneribus hereditariis obligari, auferendo ei, ubi secus faciat, omnem defensionem, quam allegaret de possessione, aut detentione ex quavis alia causa, que sibi competisset, in quo tamen variasse videtur Socinus, qui in consilio sexagesimo primo, sub numero septimo, versiculo, nec aliquo modo habet ob stare statutum libro primo, tenet expresse, quod quis possidendo bona hereditaria defuncti nomine alterius, aut viendo eis iure familiaritatis, non efficitur heres ex dicto statuto, quod non de eo, sed de possidente, aut tenente proprio nomine tantum sensisse videtur, in qua opinione videtur etiam Castrensis in l. qui iure familiaritatis ad fin. numero quarto, ff. de acquire. possessio. dicens, quod
 31 si vxor defuncti pro suis dotibus concessa fuisset tenent in eius bonis, & exinde filius vna cum matre staret in domo in tenentem accepta, vel ingrederetur alia bona eodem modo accepta, & eis videretur, non efficeretur heres patris

ex dicto statuto, quia non videtur fecisse hoc animo possidendi, aut detinendi bona paterna, sed causa familiaritatis, & propinquitatis, & potius dicitur detentus, quam detinuisse, sed certe statutum loquitur generaliter de possidente, vel detinente quomodocunque, & ex quacunque causa, & tollit omnem allegationem quomodocunque possidentis, aut detinentis.

Quia immo nec semper effugitur statutum possidendo autoritate Curie, sed tunc demum, quando precessit repudiatio, & secuta est assignatio auctore patre, secus autem si ante repudiationem fieret assignatio per curiam secundum eundem Castrensis in l. si servum §. pater ait numero octavo, ff. de acquirenda hereditate, quod sibi magis placere dicit Alexandr. in d. l. prima, in fin. & sequi etiam videtur Cornel. consilio nonagesimo primo, sub numero tertio, circa medium, & sub numero quinto in
 32 fin. libro primo. Nec dicitur hanc conclusionem procedere in bonis defuncti, in quibus hereditas habet dominium, vel quasi; secus autem in alijs, ut sunt ea, que restitutioni sunt obnoxia, que mortuo grauato recta via transeunt in fideicommissarium ex alio statuto Florentino, ut dicunt Castrensis d. consilio quinquagesimo quinto in princip. libro primo, & Socin. consilio 61. numero septimo, versiculo. nec aliquo modo libro primo, quia hac responsio est contra verba statuti, quod loquitur alternatiue de possidente, aut tenente bona hereditaria, vel possessa, aut tenta per defunctum tempore mortis, & ita videtur illud intelligere Socin. d. consilio 61. sub d. numero septimo versiculo. secundo, clare respondeo, Ideo Castrensis d. consilio quinquagesimo quinto, non persistit in hac responsione, sed transit ad aliam meliorem, quod auctore Pro-
 33 tore erat accepta bonorum possessio, & eorum tantum, que erant restituenda ipsi possidenti fideicommissario alijs de his grauato pro legitima, & Trebellianica consumptis per alienationem, que duo hinc cessant, cum propria auctoritate sine iudice bona acceperit Philippus, & non ea tantum, que sibi ex fideicommissio deberentur, sed etiam
 34 & omnia. Nec ex eo, quod per statutum transeat recta via dominium in fideicommissarium absque aliqua resti-
 K k 2 tutio-

entione, potest inferri, quod propria
 autoritate poterit Philippus accipere
 bona prædicta, cum in legatio, in
 quem de iure transiit dominium & mor-
 39 te defuncti l. à Tino ff. de furt. lex aliud
 statuat l. non dubium cum ibi not. C. de
 legat. & ita in puncto super hoc statuto
 dicit Castren. consilio septuagesimo-
 octavo, ad fin. sub numero secundo,
 versiculo, nec obstat statutum, iuncto
 versiculo, præterea cum, sub numero pri-
 mo, lib. 2.

Octavo, Addimus, quod quando præ-
 dicta omnia cessarent, cum Philippus
 anno 1562. mense Iulio declarauit per
 publicum instrumentum se adire hære-
 ditatem Guilielmi cum beneficio legis,
 & Inuentarij, & lapsa sint tempora ad
 illud faciendum concessa, nec factum
 appareat, is remanet heres sine dicto
 41 beneficio, & successiue tenetur omni-
 bus creditoribus hereditarijs simpliciter
 l. fin. §. si vero postquam C. de lute de-
 liberandi. prout & omnibus legatarijs,
 & fideicommissarijs §. si vero non con-
 fecit in Authent. de hereditat. & Falcid.
 Nec huic conclusioni obstat, quod nihil
 erat inuentariandum, & quod satis erat,
 si aliquid fuisset inuentarium factum per
 dominam Canoniam usufructuariam,
 quoniam respondetur, quod ex lau-
 dis, & processu apparere fuisse dimissa in
 43 hereditate quamplura bona mobilia, &
 immobilia, & lura, de quibus inuen-
 tarium erat faciendum, ultra quod allegan-
 ti hanc negatiuam non existentie bo-
 norum incumbit onus probandi, nec
 satis est sola allegatio non factum inuen-
 45 tario, glossa communiter approbata in
 l. cum de lege ff. de probation. nec suf-
 ficit Inuentarium factum per legata-
 riam tanquam per aliam personam, &
 ad diuersum finem factum, cum nec
 sufficiat factum per eandem personam
 47 respectu vnus cause, vel vnus per-
 sonæ, quo ad aliam causam, vel a-
 liam personam, Crauetta, consilio tre-
 centesimo decimo secundo numero ter-
 tio, & videtur esse textus, apertus in
 leg. si is, ad quem ff. de acquirenda
 hereditate, facti Alexandr. in l. fina. in
 principio numero vndecimo, C. de iu-
 re delib. volens, quod vnusquisque ex
 49 pluribus hæredibus teneatur facere In-
 ventarium nisi omnes vni commise-
 rint, & in Individuo, quod Inuen-
 tarium factum per legatarium usufructu-

46 fructus non profit heredi, decidit
 pulchris rationibus Baldus consilio du-
 centesimo vigesimo primo, numero ter-
 tio, libro quarto. Absolutus par-
 tem succumbentem ab expensis, cum
 ageretur de articulo Iuris, super quo
 consuluerant pro vtraque parte. Ex-
 cellentissimi Doctor. & in quo diuisa
 47 fuerat Rota in votando tribus ex Do-
 minis pro vna parte, & ab his tribus pro
 altera sententibus iuxta notata per scri-
 bentes in leg. properandum §. siue au-
 tem alterutra C. de iudicijs, vbi præ-
 cipue Iason sub numero octauo, &
 decimo: Anno 1585. die 27. Iunii Flo-
 rentiæ. Hactenus dicta Decisio, ex cuius
 dictis facile, ni fallor, elici potest
 48 resolutio in occurrenti casu, vbi in fa-
 ctis, ex quo lus oritur lex plagis §. in
 Cluo ff. ad leg. Aquilam, fuerint liquida-
 ta liquidanda, nec circa hoc diutius im-
 motandum censeo. Anno 1606. Floren-
 tiæ. Laus Deo, & Virgini.

E P I T O M E.

*De statuto mandante fieri com-
 promissum inter coniunctos, &
 affines, de questionibus inter eos
 vertentibus, & quod compre-
 hendit etiam questionem me-
 rit articuli iuris dubij, & non
 clari, & in quo variae sunt opi-
 niones, & tunc per librorum
 aperturam non possit statim de-
 cidi, fortius autem quando
 pro liquidatione aliquam re-
 quirat probationem, vel aliud
 extrinsecum, vel quando ali-
 quam mixturam facti habes,
 & quid ubi pro vna parte ad
 est instrumentum, vel senten-
 tia habens executionem para-
 tam.*

- 20 Compromissum de iure certo, & indubitato non sit, sed de iure dubitato sic.
21 Compromissum de questione iuris fieri potest, quando dubia est, & non reperitur decisio clara per aperturam librorum.

CONSILIVM CLVII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet.
intellectum meum.*

LN causa mihi ad referendum commissa per magnificum Dominum Capitaneum Castilionis Terzerij inter dominam Luciam olim Simonis de Gianellis à Nezzana agentem ex vna parte, & Laurentium quondam Petri de Cruce Reum Conuentum ex altera, Retuli pronuntiandum esse Compromissum per dictum Laurentium peritum fieri debere, ad illudque partes compellendas esse iuxta formam statutorum Bagnoni, Motus ex clara dispositione dictorum statutorum Bagnoni sub Rubrica de modo procedendi in Civilibus capit. decimo, quibus sic formaliter disponitur, Insuper banno statuto, che in ogni, & qualunque parte della lite cosi in principio, & in mezzo, come nella fine domandando il Reo il compromesso, sia truato il Capitano & sua Corte constringere le parti litiganti à fare il Compromesso in arbitri, & arbitratori da essere eletti per le parti, & facciasì il Compromesso in forma debita, & vna volta sola in qualunque causa, nella quale fusse richiesto detto compromesso. Vbi enim est casus statuti, nulla est dubitatio l. Ancillæ cum glos. C. de furt. nec aliud querendum est, aut vltius dubitandum, vt pulcrè tradit Crauer. consil. quarto, numero 21. consil. decimo, nume. septimo, consil. 173 numero septimo, & octauo, & consil. 317. num. 1.

Nec dicatur, quod dictum statutum non intelligitur de questione iuris, cum ius sit certum, & clarum, & compromissum de re dubia fieri debeat, vt per Petr. & Cynum in l. cum proponas C. de reb. cred. quos refert, & sequitur Iason consil. 35. in princip. lib. primo, & ante eum Angel. in l. 2. in fin. C. quando prouocat. non est necesse, & tradunt etiam Marfil. singul. 467. incipiente viget statutum post principium versic. item nec prædictum statutum; & rursus in versic.

O o 3 item

- 1 Statutum Bagnoni de Compromissis interlitigantes faciendis quomodo loquatur.
2 Casus statuti vbi est, ibi nulla cadit dubitatio.
3 Statutum mandans inter conuentos fieri compromissum de questionibus inter eos venturibus non procedit in questione iuris.
4 Statutum de Compromissis interlitigantes faciendis quantumvis generale non procedit, quando vna pars habet pro se instrumentum, vel sententiam, aut aliud ius liquidum, & exequibile.
5 Statutum volens indicari de consilio sapientis intelligitur in casu dubio, quia in casu certo petens consilium sapientis dicitur facere per calumniam & num. 16.
6 Instrumentum non dicitur probatum probata, quando pro liquidatione requirit probationem extrinsecam.
7 Statutum de compromittendis questionibus habet locum in questione iuris non certa, & liquida, & in iure non clara, sed liquidatione, & extrinseca probatione indigente, & facti mixturam habente.
8 Statutum de compromissis super lite faciendis non procedit in questione iuris, sed in questione facti, vel cum facto mixta, & numero seq.
10 Compromissum ex statuto de compromittendis questionibus non fit in questione iuris clari, nisi habeat mixturam facti, & aliquid probandum requirat, & num. seq.
11 Compromissum non fit quando ponitur factum certum, ita vt statim fieri possit declaratio per aperturam librorum, sicut si est dubium, vel offensari potest.
13 Compromissum non potest fieri, quando vna pars habet sententiam, vel instrumentum, cui executio parata conceditur, nisi aliquod dubium esset, vel aliqua probatione opus esset pro liquidatione, vel negaretur sententia, vel instrumentum, & probationes non essent promptæ, vel dicerentur perdita, vel nisi opponeretur aliqua exceptio permissa contra instrumentum, vel sententiam, & numero sequi.
15 Compromissum fieri potest in mero iuris articulo, in quo varia sunt Doctorum opiniones.
17 Statutum de casibus dubijs compromittendis, intelligitur siue dubium sit inter peritos, siue etiam inter imperitos, nisi impræcisa singagatur, vel sit supina.
18 Ius potest esse dubium per leges, vel constitutiones de eo loquentes, et earum obscuritatem, vel propter diversas Doctorum opiniones, vel quia sit extraneagatur.
19 Ius in se certum est, sed quatenus applicatur ad intellectum humanum potest esse dubium etiam apud peritos & quandoque taliter, quod ex cunctis etiam peritissimos.

iteus prædictum statutum. Plot. de in li-
tem iurando §. 4. num. 49. versic. item ubi
articulus, & faciunt dicta per Alex. consil.
62. colum. 2. num. 7. versic. fortificantur
prædicta lib. 1. & per Dec. consil. 461. ante
fin. sub num. 3. volentes non esse locum
Compromisso vigore prædicti statuti,
quando res est clara de iure pro vna parte.

Nec pariter quòd dictum statutum
quantumvis generale & comprehendens
omnes causas non habet locum, quando
4 quis haberet pro se instrumentum, vel sen-
tentiam, quod, vel quæ ex forma statu-
torum executione in paratam mereretur,
vel aliud ius certum, liquidum, & clarum,
Bart. in l. ambitiosa sub num. 14. versicu.
quandoque potest contingere ex defectu
alterius ff. de decret. ab ordi. faciend. Imo,
in l. si sic stipulatus 93. ff. de verb. obligat.
in fine. Caltr. consil. 14. num. 4. & 5. ad fi-
nem lib. 2. Alexan. consil. 82. colu. vltim.
num. 6. versic. sed ita est lib. 1. Marfil. dicto
singul. 467. versic. adde quòd prædictum
statutum, las. consil. 26. in vltimo dubio
num. 5. lib. primo, Cotta memor. in verbo
statuto superius relato post principium
Plot. dicto §. 4. num. 48. versic. tunc ubi,
Fulg. of. consil. 118. ante num. primum, &
Socin. consil. 4. num. 1. & consil. 51. num.
4. versic. secundo principaliter lib. primo,
& bene seruit Bald. in l. 2. sub num. 3. vers.
quarta est relatio C. de legi. ubi quòd sta-
5 tutum mandans iudicari de Consilio sap-
ientis intelligitur in casu dubio, quia in
casu certo, & indubitato perens Consiliū
sapientis dicitur hoc facere per manife-
stam calumniam, Ideoque à Iudice repel-
lendus est; quòd & tradidit aperte Bart. in
Lille aut ille §. cum in verbis ff. de legat. 3.
Quod dictum sequuntur Alexan. consil.
62. num. 7. versicu. fortificantur prædicta
lib. 2. Cotta d. memor. in verbo statuto su-
perius relato, & Marfil. dicto singul. 467.
post princip. versic. item nec prædictum
statutum.

Quoniam respondetur, quòd & si præ-
dicta sunt vera, non tamen aduersantur
decisioni in hac causa factæ, quia non ad-
aptantur factò, ex quo ius ipsum otiri cer-
tum est, libellus etenim principalis Domi-
næ Lucie Atrici narrat locationem de
quibusdam bonis immobilib. factam pro
certo tempore iam decurso pro quodam
a quo adhuc per Petrum fratriſcum eius
filium in seculo nominatum, nunc verò
fratrem Bernardum ordiuis Reformato-
rum Sancti Francisci de Monte Fesulano
dicto Laurentio Reo Conuento vigore
scriptæ priuatæ, Item testamentum dicti

Fratris Bernardi ante emissam professio-
nem in dicta Religione, & institutionem
vniuersalem de ipsa factam, & præfatum
Laurentium integros affictus decurſos
non soluisse, eosque ipsi Atrici tanquam
dicti eius filij heredi soluere recusare, &
simul eidem bona locata dimittere, & re-
laxare, concludens tandem dictum Lau-
rentium esse condemnandum ad dictos
affictus ipsi Atrici soluendos, nec nos, &
ad dicta bona locata relaxanda, cum iam
finita sit locatio ex lapsu temporis in ea
conuenti. Non ergo sumus in mero iuris
articulo, nec in re, pro qua extet instrumē-
tum habens executionem paratam, vel
aliud ius clarum, & certum, ita vt tanquā
de re non dubia fieri non debeat compro-
missum, sed potius sumus in questione nō
clara, & pro cuius liquidatione extrinseca
requiratur probatio, & multa in facto sint
verificanda; nam & si scripta locationis
in processu appareat exhibita, & pariter te-
stamentum dicti fratris Bernardi produ-
ctum, in quo dictam eius matrem herede-
dem instituit, non per hoc tamen negotiū
dicitur clarū, & indubitatum, cum dicta
scripta per scribentē, & subscribentes non
fuerit recognita, nec probatum legitimè
testamentum à Nouitio in dicta Religio-
ne fuisse confectum, eundemque testato-
rē postea in tali Religione professionem
solemniter emisſe, ita vt testamentum
eius debiti iuris sortiri habeat effectum,
& eius vigore possit heres instituta agere,
& bona testatoris penes alios existentia
auocare; Rursus decurſorum affictuum
peritio merum factum respicit, probatio-
nemque eius, quòd solutum, vel non solu-
rum fuerit, exigit, adeò quòd, & si scripta
locationis non priuata, vt est, sed publica
esset, cum mixtura facti habeat, & simi-
liter testamentum, & vtrumque aliquid
probandum ad sui liquidationem requirat,
rem claram facere non dicitur; nam in-
strumentum non dicitur probatio proba-
6 ra, quando pro liquidatione requirit pro-
bationem extrinsecam, Dec. consil. 424.
colum. fin. Natta consil. 121. nu. 14. Con-
tard. in l. vniū C. si de momentanea pos-
sessione fuerit appellatum, limit. 12. num.
9. 10. vers. quando autem & infra, & Surd.
decis. Mantua. 27. num. 7. versic. & instru-
mentum, cum itaque negotium pro actri-
ce non sit certum, & liquidum, nec in iure
clarum, sed liquidatione, & extrinseca
7 probatione egeat, & facti mixturam ha-
beat, merito de eo compromissum per
Reum petiitum faciendum est, pro vt in
puncto questionem hanc expresse decidit
Bald.

Bald. in l. Ancillæ in tertio notabili sub
num. 2. C. de furt. ubi inquit, quod cum
quæstio sit dubitabilis propositio .i. quod
8 habeo ff. de Carbon. edi. si statum dic-
cit, quod omnis quæstio debeat compro-
mitti, intelligitur de quæstione facti, non
de quæstione iuris, quia iura sunt certa l.
ornamentorum ff. de auro, & argento le-
gato, sed si mixta est quæstio in iure, & in
facto, tunc propter factum debet compro-
9 mitti, ut in Leum proponas C. de reb. ere-
dit, sequitur Salyc. in d. l. Ancillæ in 6. no-
tab. num. 2. idem in effectu vult ipse Bald.
latius insitens in d. l. cum proponas sub
num. 1. & 2. C. de reb. credit. ubi cõcludit
10 quod de mero iuris articulo non potest
compromitti veluti claro & certo, nisi ha-
beat mixturam facti, & aliquid probandũ
requiratur, quia tunc propter factum impli-
citum tenet compromissum, si enim, ut di-
cit Bald. agatur de iure, quod apparet per
aperturam librorum, puta an Pupillus tes-
tari possit, cõpromissum de hoc fieri non
potest, si autem agatur de iure probando
11 bene potest compromitti, quia est causa
mixta cum facti, sequitur Ias. consil. 26.
in ultimo dubio ad fin. sub nume. 5. lib. 1.
& idem vult Socin. consil. 4. nu. 1. & seq.
versic. non obstant. & consil. 51. num. 4.
versic. secundo principaliter lib. primo, ubi
ait, quod tunc non fit compromissum,
quando ponitur factum certum, & clarũ,
ita ut illam fieri possit declaratio per aper-
12 turam librorum, & sic est sola quæstio iu-
ris, secus quando esset dubium in facto, ex
quo resisteret dispositio iuris, & ita etiã
voluit Marfil. dicto singul. 467. in versic.
item prædictum statum non haberi lo-
cum ubi esset quæstio, & ita etiam colligi-
tur ex Angel. in l. post rem sub nume. 2.
ff. de Transact. ubi inquit, quod lata sen-
tentia, quæ transiit in rem iudicatam, vel
13 debito constante per instrumentum gua-
rantigiæ, quod habet executionem pa-
ratam, non fit compromissum, quia res
non est dubia, nec potest per negationem
effici dubia, considerato quod de senten-
tia constat per publicum documentum, &
similiter de debito, & probatio est prom-
pta, adeo ut etiam si partes duxissent posse
esse licet, nihil operarentur talia verba
quod ad compromissum, quod tunc solum
fieri potest, quando re vera adest dubium,
quod potest esse, si negaretur iudicatum,
vel debitum, & probationes essent in locu-
ginquo, vel perditæ: vel si allegaretur ali-
qua exceptio cõpetens cõtra scripturam,
quæ posset obici contra sententiam, &
contra instrumentum guarantigiæ, ut ait

consuluisse in Ciuitate Papie, est quibz
conuenit Marfil. dicto singul. 467. post versic.
adde quod prædictum statum, ubi dicitur,
quando instrumenta guarantigiata sunt
14 clara, & aperta, nõ est locus compromis-
si, secus si aliquo modo vel aliqua causa
redduntur obicure, vel aliquid pro liqui-
datione requirant, ut etiam tradit Socin.
dicto consil. 4. sub nu. 1. & seq. versic. non
obstant lib. 1. & verissimum videtur, quo-
niam & super articulo meri iuris, in quo
essent variz Doctorum opiniones, posset
compromitti, quia in neutra parte posset
dici esse ius apertum secundum Bald. in di-
15 cta l. cum proponas sub nume. 2. quod &
ibidem voluit Salyc. in princ. sub num. 1.
& optimè colligitur ex Angel. in l. 2. C.
quando prouocat. non est necesse, & facit
Bald. in l. prima, sub nu. 3. versic. ex hoc,
C. de relation. ubi quod si iuris articulus
est certus, causa non debet committi con-
16 silio sapientis, quia qui hoc petit, calum-
niosè petit, & sequuntur alij supra citati
hum 5. & in terminis nostris in cap. pasto-
ralis eolum. prima, & secunda, extra de re-
scrip. aien quod si statuto disponatur, quod
causæ dubiæ compromittantur, intelli-
gitur dubium siue sit inter petitos, siue etiã
17 inter imperitos, dum tamen imperitia nõ
singatur, nec sit supina, & quod eodem
modo quæstio iuris, quæ dirimitur per le-
ges, vel constitutiones, potest esse dubia
propter obscuritatem legis, vel constitu-
18 tionis, vel propter diueras opiniones do-
ctorum, vel quia fortè sit extrauagans, ad
idem facit Abb. in dicto cap. pastoralis sub
nu. 4. versic. quinto legitur, quærit enim
quomodo dubitari potest de iure, cum ius
sit certum, & respondet, quod ius in se be-
19 ne est certum, quia illud, quod est certum
in rerum natura, est etiam certum ipsi le-
gi, sed quatenus ius applicatur ad intel-
lectum humanum, potest esse dubium, ne-
dum apud multos imperitos, sed et apud
peritiores, quinimo & tanta posset esse du-
bitatio iuris, quod haberet excusare etiã
peritissimos: Dicit insuper Fulgo. in dicta
l. cum proponas, prout illum reffer Iason.
20 Itatim citandus, quod de iure certo, & in-
dubitato non potest fieri cõpromissum,
sed de iure dubitato sic, vnde cum secu-
dum eum in iure nostro sint leges dubita-
ræ, posset fieri compromissum super tali
iure dubio, & sententia lata contra ius du-
bitatum bene valeret, & teneret, sequitur
Iason nõ nulla ex prædictis adducens, con-
sil. 35. in primo dub. per totum lib. primo,
ubi consulendo super statuto Cremonæ
de compromissis inter propinquos, & af-
fines

25 fines vsque ad quartum gradum facieris
dis pro quæstionib. inter eos vertentibus
concludit de quæstione iuris faciendum
esse compromissum, quando est dubia,
& non reperitur decisio clara per apertu-
ram librorum, quam opinionem antea
paucioribus vtens verbis tenuit consil. 26.
in vltimo dub. ad fin. cod. lib. primo, & ita
ex prædictis omittendo plura alia, quæ
dicti possent, de iure referendum censuit.
Anno 1606. Florētiz. Laus Deo, & Virg.

E P I T O M E.

*Quod Commissio causa facta per rescri-
ptum ei, cui partes suppositæ nō erāt,
importat delegationem, quodque à
sententiam talis delegati appellatur
ad delegantem, non autem ad eos,
ad quos regulariter appellatur à sen-
tentijs per dictum Iudicem latis,
alias appellatio non tenet, & omnia
acta sunt nulla.*

S Y M M A R I U M.

- 1 Commissio causa facta Iudici, sub cuius iurisdic-
tione partes non erant, importat delegationē.
- 2 Sed alij tenent, quod ino ordinariam tribuat
iurisdictionem.
- 3 Prior tamen opinio firmatur, & comprobatur.
- 4 Princeps in suo Territorio potest subditarum
causas ad libitum, & cui velit committere.
- 5 Delegatus vices Delegantis sustinet, & non
propriam sed Delegantis iurisdictionē exercet.
- 6 Appellatur à sententijs Iudicis Delegati ad De-
legantem, & non ad alium Iudicem alias su-
periorē dicti Iudicis.
- 7 Etiam si esset Delegatus alicuius officialis, vel
Episcopi, quamuis alijs esset vtriusque idem
Tribunal, & Auditorium.
- 8 Appellatio ad Iudices incompetentes est nul-
la, sed appellanti non nocet, quin iterum ad
cōpetentes appellare possit, si tempora patiantur.
- 9 Iudex, ad quem fuit appellatum cum non debuisset
ad eum, sed ad alium appellari, debet se
incompetentem pronuntiare.

CONSILIVM CLVIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet,
intellectum meum.*

Ista Commissione mihi facta
per admodū magnificos Do-
minos Priores Fiuizzani in
causa appellationis coram il-
lis vertente Inter Georgiū Iacobi de Co-

diporte appellantem ex vna parte, & Do-
minam Mariam olim dicti Iacobi filiam
appellaram ex altera mediantribus procu-
ratoribus respectiue, vt in actis, & visis
processibus ad me Transmissis, & illis ma-
turè consideratis, Retuli partes earumde
Dominorum Priorum fuisse, & esse in
pronuntiando, & declarando se Iudices
incompetentes, exceptionemque incom-
petentiæ pro parte dictæ Mariæ oppositā,
fuisse, & esse ad mittendam, dictoque ap-
pellanti obstitisse, & ob stare, & ad ita re-
ferendum motus fui, quia cum causa hæc
commissa Domino Capitaneo Iustitiz
Fiuizzani per Rescriptum Sereniss. Ma-
gni Ducis Hetruriz ad ipsum ex sua ordi-
naria Iurisdictione aliquo modo non per-
tineret, sed ad potestatem Codipontis, qui
locus in Ciuilibus causis suppositus non
est Iurisdictioni Capitaneatus Fiuizzani,
sed subest Capitaneatus Castilionis Ter-
zetij, vtiq; dictus Capitaneus Fiuizza-
ni censetur in dicta causa factus Delega-
tus, vt voluerunt Bart. in l. more num. 8.
ff. de Iurisdic. omni. Iudic. & Alberic. de
Rosat. in l. sept. ff. de offic. Præsid. & idem
sensisse videntur Anchar. & Franc. in ca.
hi qui autoritate r. 1. de præben. in sexto,
& clarè tradit Aretin. in l. prima §. si quis
simpliciter colum. 3. sub num. 22. versic.
sed queritur pro perfecta declaratione ar-
ticuli ff. de verbor. obligat. per text. in l. &
si Prætor. ff. de offic. eius & in l. prima C.
qui pro sua Iurisdic. & in ca. cum aliqui-
bus de rescript. in sexto, quorum opinione
sequitur, & veriorē dicit Menoch. in
tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. r. 6. nu.
25. ver. aut causa hæc, reprobatā opinione
Collegij Perusini cōtrarium tenentis, cuius
responsum est inter consilia Angel. de
Perusio consil. 214. primò est videndum
num. primo, & approbatur per Lapum al-
legatione 88. ante num. 6. versic. aut non
habebat prius ordinariam, cuius funda-
mentis ipse Menoch. respondit num. 26.
& 27. pro qua sententia adduco Angel. de
Perusio in consil. 217. in causa accusationis
in primo dubio nu. 1. & 2. vbi concludit,
quod in criminalib. causis nullus esse po-
test Iudex competens ei, qui sibi non subi-
est, vel ratione originis, vel domicilij, vel
Commissi delicti, licet imperium, vel Iur-
isdictionem habeat alibi, vel in alijs, &
omnia per eum facta sunt nulla toto ritu-
lo C. si à non compet. Iudic. & quod ideo
potestas per Principem alicui in nō iuribe-
dum cōcessa facit eum Delegatum, quia
Princeps in suo Territorio potest subdito-
rum causas ad libitum, & cui velit com-
mittere,

mittere, & delegare, et quare infertur, quod cum dictus Capitaneus Fiuazzani iudicando tanquam Delegatus vices Delegantis subintraverit, & non propriam, sed Delegantis iurisdictionem exerceat l. prima, §. qui mandata ff. de offic. eius l. i. tolent. ff. de iurisdic. omni. iudic. ca. tan. il. 2. extra de offic. delegat. & dicto c. cum aliquibus extra de re script. in 6. & ubiq. scribentes, Menoch. dicta p. i. l. i. p. 16. nu. 6. verfic. & ratio est, a sententia ipsius Capitanei appellari non potuit ad Dominos Priores Fiuazzani tanquam Iudices primarum appellacionum sententiarum latarum per dictum Dominum Capitaneum, sed appellari debuit ad Delegantem, & non ad alium Iudicem alius superiorem l. prima in princ. ff. quis, & a quo appellandum sit, & in l. Imperatores §. primo ubi glof. ff. de appellat. & in l. precipimus §. hac ff. C. eodem titulo, ubi etiam glof. c. si duo ex tribus, & ibi glof. de offic. Delegat. & notat Bart. in dicta l. prima, §. ab eo, & tradit Robert. Marant. in tract. de ordin. iudic. in 6. part. princ. in secundo actu, item de appellat. numero 375. verfic. tertia principalis regula, etiam si esset delegatus alicuius officialis, vel Episcopi, quia ad ipsum officialem, vel Episcopum appellatur, etiam quod alias idem sit utriusque Tribunal, & Auditorium, ut per glof. in cap. 2. in verbo Auditorium in additione extra de consuet. & tradit Iacobus Sbroz. de offic. Vicarij Episcop. lib. 2. quæst. 75. num. 9. 14. & seq. & laudus, & expressus lib. 3. q. 2. num. 15. verfic. declaratur supradicta conclusio, & num. 20. & seq. verfic. secundo declaratur; Unde dicta appellatio ad Iudices incompetentes interposita nulla est, ipsique appellanti non prodest, licet si tempora pantur, illi non noceat, quin iterum ad competentem appellare, & recurrere possit, quocunque errore siue iuris, siue facti ductus prius nulliter appellaverit, ut ex plaribus eleganter consulendo determinat Angel. de Perus. consil. 336. scilicet in secundo dubio num. 3. & seq. vique ad finem, quo stante aliud fieri non debuit, quam super tali incompetencia declarari, cum possit & debeat in similibus Iudex aditus se incompetentem pronunciare, ut dicit Angel. dicto consil. 336. sub num. 4. in fine, verfic. sic dicam, & probatur in l. si quis ex aliena ff. de iudic. in l. ex quacunque ff. si quis in ius vocat. non iur. & in l. de iure ff. ad Municipal. Anno 1606. Florentiæ. Laus Deo, & Virgini.

Quod unus ex fratribus in solutū datus genero pro dote filia rem cum alijs fratrib. communem pro indiuiso, non preiudicat ipsis fratribus in eorum portionibus, etiam si fuissent socij omnium bonorum, cum & tunc filia unus ex talibus socijs non de communi, sed de proprio à patre dotanda sit, & an alij fratres, oblata tota dotis summa, pro qua in solutum datio est facta, possint rem integram retrahere, sicut unus ex pluribus venditoribus cum pacto redimendi potest integro pretio emptori oblato re totam redimere; & de intelligentia statuti in materia retractus ad favorem consanguineorum, & proximiorum circa rei pretium, si nihil de eo dicat, & an de consuetudo, an de iussu, & communi, an vero etiam de inuento à quo cunque, quamvis iussu excedat.

SUMMARY.

1. Frater vendens, aut aliter alienans rem cum fratribus pro indiuiso communem, non preiudicat dictis eius fratribus in eorum portionibus.
2. Filia unus ex socijs omnium bonorum dotanda est de communi secundum opinionem maiorum, sed contraria sententia tanquam verior, & communior firmatur, & consulendo, & indicando tenenda dicitur numero. 3. & Pet. de Vbald. utraque opinionem sine reprehensione teneri posse affirmant reprobatum num. 4.
3. Etenim rem à pluribus cum pacto retrouendendi cogitur eam vni ex emptoribus integram retrouendere oblato sibi toto pretio, & redimens postea tenetur alteri venditori volenti partem remittere, recepta ab eo rata exbursati pretij.
4. Agere vigore pacti de retrouendendo non potest, qui in eo comprehensus non est, nec incurrit in interuentum.
5. Actio ea proposita per Actorem videtur, quæ ex deductis in petitione, & libello colligitur.
6. Sententia debet esse conformis libello, non autem dissimilis.

9 *Agens ex vna causa, & eam non probans, sed aliam non tamen plene, non obtinet, sed reus ex remedio intentato absolvitur, et ex alio non plene probato in alias agendi refertur.*

10 *Statutum praefertur consuetudinem, vel proximum consanguineum, vel affinem extraneo in emptione bonorum immobilium, et nihil dicens de pretio, intelligitur de iusto.*

Pretium iustum in statuto praedicta non est illud, quod ab emptore fuit datum, sed quod communis regionis a estimatione ex rei qualitate, & reddituum quantitate iudicatur ibidem. Immo illud quod ab alijs reperiretur, etiam si iustum excedat, vel etiam consentit. nu. 11.

11 *Pretium a volente retrahere rem alteri venditam ex statuto, de quo supra, offrandum est sponte emptori, etiam non petenti, nec interpellanti.*

CONSILIVM CLIX.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

LN causa appellacionis vertente coram Dominis Prioribus Populi, & Curie Fuziani inter Nicolaum Piccininum appellatam ex vna parte, & Presbyterum

Aloysium de Gallenis appellatum ex altera. Retuli partes ipsorum Domino Priorum esse in condemnando dictum Nicolaum ad relaxandum dicto presbytero Aloysio petram terrae in processu contentam pro portione ad ipsum presbyterum spectante in bonis, & hereditate patris, reservando eidem presbytero iura talia, qualia sibi competunt, pro alijs portionibus experienda contra eundem Nicolaum pro tetra, & iure congrui vigore quorumcunque statutorum. Et ad ita referendum motus fui, quia Antonius dicti presbyteri Aloysij frater, alienando dictam petram terrae inter ipsum, & dictum presbyterum communem pro indiviso titulo donationis in solum dicto Nicolao pro dote filij ipsius Antonij, non potuit praedjudicare dicto presbytero, quin portionem suam a dicto Nicolao emptore recuperare posset, iuxta text. in l. prima, & in l. si probatum, Cod. commun. dividu. & in l. prima, & secunda, de commun. rer. alienat. & tradit Crauert. consil. 459. sub numero quinto, versicul. dubitatur, etiam quod dicti Antonius, & presbyter Aloysius fuissent socij omnium bonorum,

nam etsi maxima sit inter Doctores altercatio, an filia vnus ex socijs omnium bonorum dotanda sit de comuni, & opinionem affirmatiuam tenuerint, Anto. de Butr. consil. 7. in primo dubio, Castr. consil. 358. in primo dubio, lib. secundo. Socin. consil. 291. in toto lib. secundo, & consilio quarto, in secundo dubio, nume. 23. & sequen. vsque ad fin. consil. 5. per totum, & consil. 6. in principio, libro quarto, Dec. consil. 66. in secundo dubio, & consil. 68. etiam in secundo dubio, & in authent. quod locum, columna penultima, & finali, Codic. de collat. Crauert. consil. 123. in fin. numero 13. & consil. 159. numero nono. Natr. consil. 9. numero secundo, & consil. 264. numero secundo, Roland. plenissime omnium consil. 91. in toto libro primo, Cagn. dicens veriorum & magis communem, in l. si emancipati. nu. 202. C. de collat. & nouissime Surd. in trac. de alim. ti. 1. q. 85. nu. 7. tamen negarij expresse reuertit Specul. tit. de iudic. §. sequitur videre de communibus iudicijs, vers. quid si vnus ex fratrib.

nu. 11. & ibid. Bal. in addi. & in l. si maritus si. fam. heret. in l. si patruus, C. de comun. vtriusque iud. in l. si. C. de de promiss. & in authent. ex testamento, C. de collat. Pract. Papien. in forma libelli in causa societatis, in verbo vnde cunq. quaesita nu. 3. Bar. consil. 80. in fi. lib. 2. Bonacur. de Saxo inter eos si. Bal. consil. 412. in fin. 5. lib. 2. & Bal. ipse consil. 418. etiam in fin. 8. lib. 3. Anca. consil. 303. ad fi. sub nu. 9. in 3. dubio. Roman. consil. 145. num. 2. & consil. 413. in 1. dubio numero quinto, Castr. consil. 766. col. fi. lib. 2. Alex. consil. 137. in 2. dubio, num. 2. & consil. 154. col. 2. & 3. lib. 2. consil. 76. nu. 6. & alij subscribentes, & consil. 77. nu. 19. & 6. q. lib. 4. Corn. consil. 285. col. pen. vers. vtrum autem, libro primo, con. l. 51. in toto, lib. 3. consil. 58. num. 10. vers. sed in contrarium, lib. 4. Soc. dicens magis communem consil. 46. num. 1. libro primo, & consil. 213. num. 14. & consil. 291. col. 3. vers. postremo maiorem lib. 2. vbi tamen postea contrarium firmat, Capr. consil. 10. in 2. dubio, nu. 31. plena Apollin. ad Alex. d. consil. 154. sub littera A. lib. 2. inquisitio opinionem hanc etiam verissimam, & clarissimam, ac tenendam, quam etiam vera in, & magis communem dicit Caba. ad Butr. dicto consil. 7. in prima Appostilla subdens ita his iudicatum videri, seque sic pluries consuluisset, in authent. quod locum, col. 4. C. de collat. Gab. tit. de iud. dot. conclus. 2. in prin. nu. 2. & nu. 3. in fi. vbi inquit esse magis communem & tenendam, pro qua sententia videtur esse text. si non cauletur,

in

in l. si socius pro filia iuncta ibi glos. ff. pro
socio, ubi etiam id notant, Alberic. in fin.
& Fulg. num. 3. adeo ut ab hac negati-
ua opinione cōsulendo, aut iudicando re-
cedendum non videatur, licet Petr. de
Vbald. in tract. de duob. Fratribus in 6.
part. principal. quæst. nona, post multa
hinc inde pro utraque parte deducta di-
xerit utramvis opinionem citra mendacij
redargutionē teneri posse, quod dictum
tāquam pudendum mordent præfati
Apothillatores ad Alexand. & ad Butr. in
locis relatis, quod sit ut Reo suffragari nō
possit, quod periam terræ habuerit pro
dote filiz Anthonij socij omnium bono-
rum prædicti presbyteri Aloysij, ubi legiti-
mū de tali societate in processu probatū
esset, censui tamē totam petiam terræ in
solutum datam, Nicolaū a socero pro do-
te filiz non esse per eū restituendam pre-
bytero Aloysio pretio integro scutorum
275, pro quibus in solutum datio facta
est ipsi Nicolaū soluto, & per presbyterū
depositato, quoniam & si emens tem a
pluribus cum pacto retrovendendi cogi-
tur eam vni ex emptoribus integram re-
trovendere oblati sibi toto pretio, & ip-
se redimens postea tenetur alteri vendito-
ri uolenti partem remittere recepta ab eo
pretij exorsus rata, Bald. consil. 133. in
v. t. dubium. 3. lib. primo Castren. consil.
221. in fin. lib. 1. & consil. 74. in fin. lib. 2.
Boer. decis. 251. col. penult. & fin. versic. in
contrarium videtur, quod unus vendito-
rum, & infra vsq; ad fin. Rub. Alexandr.
consil. 90. colum. 2. & 3. num. 4. & seq. ver-
sic. præmissis tamen, aliens esse veram, &
communem sententiam, Magon. decis.
Florent. 28. numero 1. & 2. dicens, quod
licet de hoc fuerint opiniones, tamen ita
magis communiter est receptum, & ser-
uatur, Rauden. decis. Pisan. 13. num. 77. &
78. versic. accedit in prima parte, Tiraq.
de retract. Conuent. §. primo, glos. 6. nu-
mero 37 & 38. dicens secundum hanc opi-
nionem iudicatum fuisse in Curia Pari-
sienfi, Foller. de Censib. in verbo instrum-
ento gratiæ numero 39. versic. potest
etiam sol. mihi 178. tellans de veriori,
Cagnol. in l. 2. C. de pact. inter empt. &
vendit. quæst. 13. num. 103. inquires esse
opinionem communem, & optimis ratio-
nibus, & fundamentis falcitam, & secun-
dam eam sæpius consulum vidisse, & se
etiam consuluisse, & obtentum fuisse, &
cum ea ex pluribus quæstione ad partes
latissime disputata pertransit Socin. con-
sil. 16. per totum lib. 4. tamen dicta con-
clusio non adaptatur casui nostro, in quo

presbyter Aloysius venditioni non inter-
uenit, nec cum eo pactum de retrovenden-
do factū fuit, cuius vigore proprietas age-
re non potest Bald. in l. si pater la prima in
Lectura prima num. 4. C. de dotis pro-
missis. Nec ad dictam petiam terræ recupe-
randam in totum ultra portionem sibi
tangentem virtute cuiusvis statuti in ma-
teria iuris congrui, seu retractus egisse vi-
detur, maximē cum solummodo scutos
275 offerat, & deponat, nec maiorem
summam soluere intendat, nec statum
loci de retractu hoc dicat, sed prætextu
pecuniæ sibi per Antonium debitz iudi-
ciū mouisse dicitur, ut apertissime patet
ex petitione contra dictū Nicolaum por-
recta, & interpellationibus antea eidem,
& Antonio factis, & potissimum ex pro-
ducta die 5. Maij 1605. Bar. & alij scriben-
tes in l. certi conditio in princ. ff. si cert.
petat. Roland. consil. 9. num. 2. & seq. lib.
3. Non enim visum fuit proferendā eise
sententiam libello non conformem con-
tra cap. licet Helli extra de Simon. & l. vt
fundus ff. cōmuni diuiden. sed locus fuit
absolutioni ex remedio intentato ob defe-
ctum iuris ipsius agentis, qui in eo incum-
bentia non probauit, iure sibi reseruato
ex causā retractus non deducta, maximē
cum dictum ius ex hinc inde deductis per
Informates satis dubiū videretur, nec alijs
portiones petiz terræ p iusto pretio cōsi-
mulatione presbyterum velle consistere, sed
pro conuento tantum inter Antonium,
& Nicolaum scutorum 275, vt supet tali
iure ex equitate ad circuitus euitandos
pronuntiaripotuerit ex traditis in propo-
sito per Crauet. consil. 110. num. 8. & 9.
versic. ex præmissis, & infra ubi pro hoc
iura, rationes, & authoritates adducit. Nā
cum statutum Monciguli nihil de pretio
dicat, sed simpliciter confinaneam, & pro-
ximum consanguineum, vel affinem ex-
traneo præferat in emptione bonorum
immobilium, istum videtur considerasse
pretium, quod non est censendū illud,
quod ab vno, vel altero fuerit datū, cum
petia rerum non constituantur ex affec-
tione singulorum, sed illud, quod com-
muni regionis æstimatione ex teiquali-
tate, & fructuum quantitate iudicatur,
iuxta notata per omnes scribētes in l. pre-
cia rerum ff. ad l. Falcid. in l. si seruus ff. ad
l. Aquil. & in l. 2. C. de rescind. vendit. & in
terminis nostris tradit Tiraq. de retract.
Lignag. §. 1. glos. 18. num. 1. & seq. imo, &
in hoc proposito illud, quod ab alijs repe-
riri, etiam si iustum excedat, vel etiam
conuentum, & ab ipso emptore exortu-
tum

tum, ut est text. in l. vltima C. de iure Emphyt. ibi tantam quantitatem, quantum ipse vere ab alio accipere potest, & in l. in fundo ff. de rei vendic. ibi si paratus est dominus tantum dare, quantum habiturus est possessor. & in l. pætor §. in cum ff. de bonis author. iudic. prouidend. ibi quantum perciperetur, si distractus esset, & in l. si quis vxori §. vltimo ff. de furt. ibi tamen estimandus est, quā emptorem potest inuenire, & in l. seruus fugitiuus ff. de cōdit. furt. ibi quanti emptorem inuenerit, & in cap. potuit extra de locat. ibi quantum sibi ab alij offerretur, Oldrad. consil. 34. ante finem nu. 3. Alberic. in l. per fundum col. 2. versicu. vltimò facit ff. de seruit. rustit. prædiorum, Boer. decis. 143. col. vltima, & infiniti alij, quos in hanc sententiam refert, & sequitur in specie ista Tiraq. dicta glōs 18. num. 4. & pluribus seq. versic. contrarium tamen, & infra; & quod pretium offerendum videbatur à presbytero volente retrahere Nicolao bona ex datione in solutum possideti etiam non petenti, nec interpellanti, ut idem Tiraq. tradit cod. ut de retract. Lignag. §. 1. glo. 17. num. 1. & seq. per glōs. in cap. 1. epē in verbo necessariò post princ. de verbor. signific. quam ibi sequuntur Doctores, & per l. 2. §. primo ff. quorum legat. per l. si fundus §. vltimo ff. de leg. commissi. per l. 2. §. non exigit ff. ut in possession. legat. & per l. fideicommissa, §. si rem ff. de legat. 3. & per alia iura, & auctoritates per ipsum allegatas. Anno 1606. Florentiæ Laus Deo, & Virgini.

E P I T O M E.

Quòd habens pensionem super redditibus beneficij Ecclesiastici soluendam in certis terminis, si decedat antequam venerit dies solutionis, nihil transmittit ad heredes, sed totum pertinet ad beneficiarium, nec inter ipsum, & dictos heredes pensionarij sit diuisio ad ratam anni prout alij putarunt.

S Y M M A R I U M.

- 1 Pensionarius decedens ante tempus ad soluendam pensionem destinatum, an aliquid ad heredes transmittat, vel nò, varia fuerunt Doctorum opiniones.
- 2 Pensionarius decedens ante perceptor fructus,

nihil transmittit ad heredes, secus si illis iam collectis decedat, etiam si dies pensionis soluen- de nouum venerit secundum opinionem multorum.

- 3 Sed alij opinionem hanc impugnant, & rectè.
- 4 Pensionarius nullum ius habet in beneficio, neque in fructibus illius.
- 5 Pensio differt ab usufructu, nec de ea ad usufructum argui potest.
- 6 Pensionarius decedens in principio anni transmittit pensionem ad heredes secundum aliquos, quorum tamen opinio reprobatur. nu. 8.
- 7 Debitum annum debetur in principio anni, & licet creditor postea ante lapsum anni decedat, tamen illud integrè transmittitur ad heredes.
- 8 Pensio debetur in fructibus beneficij, nec dicitur debita antequam fructus nascantur, immo nec ante, quam percipiantur.
- 9 Pensio ex silo Curia Romanæ soluitur pro dimidia in festo Sancti Ioannis Baptiste, & pro altera dimidia in festo Natalis Domini Iesu Christi & num. 17.
- 10 Pensio debet solui in terminis expressis in bulla, & non initio anni, nec ante tempus conuentum maximè ubi hoc est expressum num. 16. 27. & 28.
- 11 Pensio transmittitur ad heredes pensionarij prout anni decursi in eius vita secundum multos Doctores, qui tamen reprobantur numero 13. & sequ.
- 12 Pensio cedit in alimentorum causam & satisfactionis pensionarij & num. 17.
- 14 Pensionarius non tenetur aliquod officium facere in Ecclesia, nec recitare horas canonicas, nec aliud agere, sed tantum debet dicere officium Beata ac Gloriosissima Virginis Mariæ.
- 15 Pensionarius ex silo Curia Romanæ transmittit ad heredes pensionem, quando tempus illius solutionis venit eo vivente, siue tunc fructus sint collecti, siue non, siue maior pars anni transierit, siue minor, si verò moriatur pensionarius antequam dies soluenda pensionis cedat, nihil ad heredes transmittit. nu. 16.
- 18 Alimenta extinguuntur morte alimentandi, nec ad heredes transmittuntur pro tempore decurso post illius mortem.
- 19 Pensionarius decedens ante diem Sancti Ioannis Baptiste nihil ex pensione transmittit ad heredes, & si decedat post dictam diem, transmittit illam dimidiam, sed si eodem anno decedat ante diem Natiuitatis Domini, ex altera dimidia nihil transmittit.
- 20 Dies certa non impedit ortum actionis, & consequenter nec transmissionem nisi in his, quæ suapte natura ad heredes non transmittuntur, in quib. dies etiam certa impedit ortum actionis, et obligationis, & prout transmissioem ad heredes & num. 21.
- 22 Spes ex conditionali stipulatione transmittitur ad heredes.
- 23 Fallit in his, quæ morte extinguuntur.

24. Pensio equiparatur legato *Gracie summorum Pontificum equiparatur ultimis voluntariis ibidem.*
25. Spes in legatis conditionalibus non transmittitur ad heredes.
26. Pensionarius transiens pensionem in alium, ante tempus illius solutionis destinatum, nihil ex ea debet habere, sed integra soluitur illi, ad quem fuit trans lata.
28. Verba in qualibet dispositione debent aliquid operari, & otiosa non esse.
29. Alia non oritur in promissionibus habentibus tempus limitatum ante aduentum ipsorum temporum.
30. Ius, quod extinguitur morte alienius, ad eius heredes non transmittitur, ne plus iuris in aliis transferat, quam ipse habet.
31. Consuetudo Curie Romane extenditur ad omnes alias Provincias, in quibus, prout in verbis est observanda.

CONSILIUM CLX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Reverendus Presbyter Petrianus de Castellana renuntiavit Presbytero Antonio beneficium curatum cum onere soluendi dicto Presbytero Petriano, quotannis ducatos sexaginta, medietatem scilicet die 15. Mensis Martij, & alteram medietatem die 15. Mensis Augusti, nec antea, ut dicitur constare ex bullis Pontificis desuper expeditis, & cum idem Presbyter Petrianus vitam cum morte commutaverit die 13. Mensis Februarij, & sic antequam adveniret dies solutionis dictae medietatis pensionis, quae maturabatur die 15. Martij. In disputationem venit, an heredes dicti Presbyteri Petriani iure petere possint a dicto Presbytero Antonio dictam pensionem pro rata temporis, quo Presbyter Petrianus vixit, an veroposius in totum excludantur. Super quo articulo requisitus ab admodum Illustrissimo Domino Bernaboue Malepina de Filatena, qui morem gerere semper optavit, ut quid de iure dicendum esset, sibi scriberem, ut mox ipse dictas partes concordare posset, & lites inter eas sopire, Reversus me existimare, heredes dicti Presbyteri Petriani nihil de dicta pensione consequi posse, quam aliquam partem habere.

Nam etsi in quaestione ista variae sunt

1. Doctorum opiniones, de quibus infra dicitur, tamen sententia in totum excludens heredes eius, cui pensio debetur ex redditibus ecclesiasticis, venior & substitabilior de iure videtur, & in Curia Romana observatur.

Prima enim opinio fuit Alex. consil. 15.

2. nu. 3. lib. 2. quod si pensionarius decedat ante perceptos fructus, nihil transmittat ad heredes, secus si illis iam collectis decedat, etiam si dies pensionis soluendae nondum venerit iuxta distinctionem leg. defuncta, ff. de usufruct. quasi quod pensio Ecclesiastica similis sit usufructui, & de illa ad eum argui valide possit, & sequuntur Ioannes Baptista de Sancto Severino, & Hieronymus Gigas in trac. de pension. ille quaest. 25. hic quaest. 53. Bellon. consil. 3. num. 11. & Tessaure. decisio. Pedemont. 143. in fin. & idem sentiunt alij relati per Bursat. consil. 178. num. 17. lib. 2.

Sed hanc opinionem impugnant Didac. Covar. lib. 1. variar. resolut. cap. 15. num. 13. & Gutierrez in quaestionibus canonici. c. 33. num. 9. & novissime Petrus Barbosa. in l. diuortio. in prin. in 2. p. num. 39. & seq. ff. solu. matr. fol. 945. qui latissime insinuat, & dictam opinionem de iure non posse subsistere ostendit, & omnibus in contrarium facientibus respondet, & potissimum ad praedictam argumentationem de pensionem ad usufructum, quae non procedit, quia pensionarius nullum ius habet

4. in beneficio, neque in fructibus illius, sed omnia haec plene iure comperant beneficiario cum onere tamen soluendi pensionem, quam a manu eius pensionarius percipere debet, ut per Oldrad. consil. 168. in 4. dub. num. 5. & sic multum dicta pensio differt ab usufructu, qui non eo modo constituitur, nec debetur, sed diversus, ut est tex. in l. si quis ita 2. cum glo. & in d. l. defuncta 65. §. Sempronio, ff. de usufr. in l. patrimonij, iuncta glo. in verbo in annos singulos, & in l. fundi Trebatiani, in fin. cum glo. in verbo differentiam, ff. de usu, & usufr. lega. & in l. id est, & ibi etiam gl. ff. usufruct. quemadmodum caveat, & ut latius per ipsum Barbosa. ad cuius dicta curiosum lectorem remittere satis erit.

Secunda opinio fuit Rebuff. de pacific. possessor. nu. 148. quod si pensionarius decedat in principio anni, integram pensionem illius anni transmittat ad heredes, eo quia cum pensio annuam debeatur, succedit regula, quod debitum annuum in principio anni soluendum est, & licet postea creditor decedat post principium anni, tamen integrum debitum illius anni, ad heredes transmittit, in singulos, ff. de ann. legat. l. nec semel, in princip. ff. quando dies legat.

L I ced.

ced. Barto. communiter receptus in l. qui hoc anno, in fin. ff. de verb. obligat. & alij plures, qui consilio omittuntur.

Sed & hæc sententia improbarur, quia cum pensio in fructibus beneficii constituta, utique ex ipsis fructibus præstata est, ideoque non potest dici debita, antequam fructus nascatur l. j. in fi. ff. de cõd. & dem. imo neque antequam percipiantur, l. firmitio, §. si iuncta gl. pen. in verb. non initio, ff. quan. dies leg. ced. & præsertim cum de stilo Curie soleat exprimi, quod dimidia pars pensionis solvatur in die Natiuitatis S. Ioh. Baptiste, & altera dimidia in die Natalis Domini Nostri Iesu Christi, vel in alijs terminis per partes conuentis unde non est soluenda in initio anni, sed in terminis expressis, l. nec semel, §. si in habitatione, ff. quan. dies legat. ced. & non negat Reb. loco citato, num. 147. & ita ex prædictis, & alijs rationibus concludit Petr. Barbof. vbi supra num. 41. & 42.

Tertia opinio fuit Did. Con. li. 1. var. re sol. c. 15. nu. 13. vers. superest tandem circa finem, quod pensio ecclesiastica debetur hæredibus pensionarij prorata anni decurfi, cum ea à Summis Pontificibus constituitur in alimenta ipsius Clerici, cui concessitur, atque in stipendium eorum, qui ministerium aliquod vel exhibent, vel exhibere re ecclesie, vel ecclesiastico ordini: hancque sententia auctores esse tenere, & verior, & æquior, esse testatur ipse Dida. ex quo enim pensio ecclesiastica cedere videatur in alimentorum causam Ro. cons. 388. nu. 3. & 5. videtur admittenda æquitas d. l. diuortio, in prin. ff. sol. mat. loquens de simili diuisione ad ratam anni inter virum, & uxorem facienda: de huius opinionis subscribunt Ludou. de Moli. de Hisp. prog. li. 3. c. 11. nu. 4. & Guric. in canonicis qñ. c. 33. nu. 34. quib. addo Zerul. in praxi episcopi pali in 1. p. in verb. pensio, circa fi. ver. tertio an, & quando, dum se simpliciter remittit ad dicta per ipsum Cou. in loco citato, cuius sententia & mihi quandoque placuit.

Verumtamen, & huic opinioni contra dicunt Nau. in tra. de reddit. eccl. q. 3. mo nitu 16. & Petr. Barbof. in d. l. diuortio, in prin. in 1. p. sub nu. 41. ea ratione, quod pensionarij non tenentur aliquod officium facere in ecclesia, nec quidem recitare horas canonicas, nec aliquid aliud agere Nau. in c. si qñ. de consec. dist. 1. not. 7. nu. 24. quam uis hodie per extraxit Pij V. Põn. Max. S. Me. teneatur dicere officium Beate, ac Gloriosissimæ Virginis Matris Mariæ, vt per Nanar. in Manual. confess. cap. 35. nu. 108. & numero 122. ita vt cum nulla sit proportio prædicti oneris ad pensionem,

sumus extra terminos dict. leg. diuortio.

Quarta opinio fuit Nau. in d. tra. de red. ditib. ecclesiast. q. 3. monitu 16. dicentis de stilo Curie seruari, vt si dies soluendæ pensionis cedat viuo pensionarij, transmittatur pensio ad hæredes, siue tunc fructus beneficii sint collecti, siue non, siue maior pars anni, siue minor transierit. Si vero moriatur antequam dies soluendæ pensionis cedat, nihil ad hæredes transmittat, & ita tenent Gutier. in q. cano. c. 33. nu. 35. & alij, quos sequitur Petr. Barbof. vbi supra sub nu. 41. & seqq. vbi latissime opinio hæc probat ex plurib. & potissimum, quia de stilo Curie dimidia huius pensionis est soluenda in festo S. Ioh. Baptiste, & altera dimidia in Natali Domini Nostri, & cedit in alimenta, & sustentationem pensionarij Ro. cons. 388. nu. 3. & 5. Gig. de pens. q. 51. & seqq. & Coua. d. c. 15. num. 13. in fi. quæ quidem alimēta exstinguuntur morte alimēti mandandi l. cum hi, §. vultigetur, vers. con stat, ff. de trans. & consequenter non possunt pertinere ad hæredes pro tempore decurso post mortem illius l. cum sine, præfinitione 19. ff. quan. dies legat. ced. ad fi. prin. & ibi gl. in verbo ad suos hæredes, ff. de alim. & cib. leg. quæ ratione idem recipiendum est in pensione ecclesiastica, quæ cedit loco alimentorum, atque proinde si pensionarij decedat ante diem S. Iohannis Baptiste, nihil ex pensione illius anni hæredibus relinquatur: Si vero decedat post prædictam diem, illam quidem dimidiam pensionis iam debitam transmittet ad hæredes, sed si eodem anno decedat ante diem Natiuitatis Domini, ex altera dimidia nihil relinquet hæredibus, vt stilo Curie obseruat, & bene, quia licet dies certa non impediat ortum actionis, & obligationis, l. cedere diem, ff. de verbor. significat. & l. 1. vers. cum dies ff. de conditio. & demonstrat. & consequenter neque transmissionem: tamen in his, quæ suapte natura ad hæredes non transmittuntur, dies etiam certa impedit ortum actionis, & obligationis, leg. vnica, ad fin. vers. item si ex die, ff. quando dies ususfructus legat. ced. & tradit Bartol. in lita stipulatus, numer. 38. ff. de verbor. obligat. quæ propter cum pensio ad instar alimentorum ad hæredes non transmittatur, vt supra probatum est, dies expressa impedit ortum actionis & obligationis, & ideo pensionarij ante illam diem decedens nihil transmittit ad hæredes: Nec impedimento est regula §. ex conditionali Institu. de verbor. obligat. quod ex conditionali stipulatione spes ad hæredes transmittitur, quia non procedit in obligationibus, quæ morte extinguuntur,

EPITOME.

An statutum loquens de fideiussoribus, maxime in correctorij iuris communis, procedat in pluribus reis debendi principaliter, & in solidum obligatis ad aliquid, qui inter se ipsos dicuntur fideiubere, & an statutum Florentinum libro secundo, Rubric. 33. de repetit. debit. solut. tribuens hypothecam fideiussori contra bona debitoris principalis procedat in socijs, eis demque correis debendi, ut unus pro repetitione soluti creditoribus habeat hypothecata bona alterius vigore dicti statuti, ubi deciditur pro parte negatiua pluribus rationibus, & auctoritatibus non spernendis.

S Y M M A R I U M.

- 1 Statutum Florentinum in libro secundo, Rubric. 33. de repetit. solut. quod dat hypothecam fideiussori in bonis principalis debitoris, non procedit in pluribus socijs vnus societatis eisdem que correis debendi, & sic, quod non censentur iniucem fideiubere.
- 2 Hypothecam vni ex socijs, & correis debendi, competere contra bona alterius pro repetitione soluti virtute dicti statuti, pluribus rationibus probari videtur.
- 3 Fideiussor, verbum hoc fideiussor dupliciter in iure accipitur, pro eo scilicet, qui accedit aliena obligationi, & pro eo, qui principaliter pro alio se obligat.
- 4 Principalis dicitur semper is, ad quem peruenit voluntas contractus, alter vero dicitur fideiussor, quicquid in contrarium verbis actum fuerit.
- 5 Correus, ad quem negotium non pertinet, censetur in solidum fideiussisse pro eo, ad quem negotium pertinet secundum communem theoricam.
- 6 Fideiussor in effectu videtur is, qui pro alio obligatur, licet quoad formam promissionis videatur principalis.
- 7 Actus ab effectu iudicari debet, non a forma verborum.
- 8 Rei plures debendi, quamvis in forma verborum videantur principales, tamen solum principalis indicatur ille, qui in effectu habuit pecuniam.

Ll 2 Statutum

tur, vt probant iura supra citata, & tradunt Colla in tract. de successione. Regni, in prima parte, numer. 14 & Alciat. respon. 99. num. 22. adducti per Barbol. supra citatū, qui etiam subdit eo magis hoc locum habere, quia pensio tanquam procedens ex gratia Summi Pontificis equiparanda est legato cap. 1. & ca. authoritate, de concess. prębend. in sexto, Roman. consil. 348. numero 5. & d. consil. 388. nu. 7. vnde in pensione procedit regula, l. vnice. §. sin autem aliquid sub conditione, Cod. de caducita. tollen. & l. cum sine, pęfinit. 19. ver. quod si ita, ff. quand. dies legat. cedat. quod in legatis conditionalibus legatarius non transmittit spem ad hæredes, & addit Barbol. quod ideo merito, Pure. decisio. 14. lib. 3. refert in Rota fuisse iudicatum, vt si habens pensionem allam transferat in alium ante diem Sancti Ioannis Baptiste, nihil ex ea debet habere, sed integra soluenda est illi, ad quem fuit translata. Quę opinio indubitanter admittenda videtur in pręsenti casu, in quo pręsupponitur in thema transmissio, quod expressum sit in bullis, quod dimidia pensionis soluenda sit die 25. Mensis Martij, & altera dimidia die 15. Mensis Augusti, nec antea. vt alicuius effectus esse videantur dicta verba, nec antea, & otiosa, & superflua non remaneant. per ea quę tradit Bal. in Rethorica, C. de contrah. emp. quæst. 9. num. 16. quem sequuntur ibi alij Doctores. & Ioannes de Imol. consilio 100. sub numero secundo. in fin. quod & dictis verbis non ex tãtibz procedere videretur, quia etiam simpliciter designatis temporibus solutio nũm ante aduētum ipsorum temporũ non cessit, nec venit dies, & sic actio non est orta, vt punctualiter dicit Pute. d. decisio. 14. post medium, vnde pensionarius interim decedens non habet quidquam, quod ad hæredes transferat, cum morte ius suum extingatur, nec ad alios, quod sibi non competeat, transmittere possit. l. nemo plus iuris. ff. de regulis iuris, cum similib. Nec ambigendum est, quod hæc cõsuetudo, seu obseruantia Romę vigens extendenda sit ad omnes alias prouincias vt in indiuiduo tradit Paris. consil. 25. numero 43. lib. quarto, & nouissimè Marcus Antonius Maceratensis variar. resolut. libro primo, resolut. 12. casu 65. in fin. versic. ceterum aserebatur folio mihi 245. Anno 1606. Florentiæ. Laus Deo, & Virgini.

Petrus Caballus I. C. Pontremiensi.

32. *Statuta iuris communis correctoria non sunt extendenda, sed in proprio eorum casu intelligenda, nec ad alium eorum non decisionem trahenda etiam ex eadem, vel maiori ratione secundum communem regulam.*
33. *Verba in statutis ita accipi debent, ut iuri communi minus derogent.*
34. *Item ut minus prejudicent iuri terti, quam sit possibile.*
35. *Correi, cum Doctores dicunt, quod duo correi videntur aduicem fideiubere; verbum illud: videntur, denotat improprietatem.*
36. *Statutum, disponens de fideiusoribus, non habet locum in correis.*
37. *Correi aduicem non sunt veri, & proprie fideiussores, sed improprie, & fidele, item infra num. 68.*
38. *Fideiussor verus, ac proprie dicitur is, qui alienae obligationi accedit, quod pro eo, quod alius debet, accessorie se obligat.*
39. *Correi, quod inter correos debendi mutua sit fideiussio; ita ut quod unus soluerit, ab alio correo repetere possit; nulla lege cauetur.*
40. *Rei duo debendi videntur aduicem fideiussores pro repetitione soluti a correo; quando sunt socii vel omnium bonorum, vel alicuius negotiationis vel rei.*
- Item Societas facit, quod plures persone sociorum pro vna habeantur, & quod debitum sit commune.*
61. *Fideiussio vera, & propria non est inter correos etiam socios omnium bonorum, sed impropria tantum vi taciti consensus.*
- Item quod est fideiussio praesumpta, & a lege subaudita.*
62. *Verbum, videntur, denotat improprietatem, item supra num. 55.*
63. *Correi, idemque socii, non habent beneficium excussionis, vel diuisionis fideiussoribus a lege concessum.*
64. *Fideiussio aliqua non est sub obligatione correorum debendi, neque quoad creditorem, aequae quoad ipsos reos debendi.*
65. *Correus, idemque socius soluens pro altero correo & socio non habet actionem mandati, neque etiam tacitam, aut utilem, sed actionem pro socio.*
66. *Correi, idemque socii dicuntur agere negotium commune societatis, non particulare vnius. Item quod societas aequal principaliter inter ipsos contrahi dicitur.*
67. *Statutorum beneficia pro fideiussoribus indulta non procedunt in his, qui rem propriam agant, sed in his, qui pro alijs se voluntarie, & absque aliquo eorum commodum accessorie obligant. Et ibidem, quod ab hac opinione non est tutum in indicando recedere.*
68. *Correi plures, cum dicitur, quod inter duos correos se in solidum obligant, ille censetur principalis debitor, ad quem peruenit utilitas: alter vero fideiussor, verum est large, & impro-*

- prie, quae consideratio est extranea a statutis, item supra num. 57.*
69. *Deci consil. 168. eleganter declaratur.*
- Et ibidem, quod is, qui re vera est fideiussor, eximi debet a praedictis, penitusque per statuta contra cessantes inductis.*
70. *In statutis ea facienda est interpretatio, ut minus iuri communi derogetur.*
71. *Ius commune antiquum, & regulare non patitur aliquem odio alterius pregruam.*
72. *Pars & delicta tenere debent principales, & suos authores.*
73. *Extensio, per quam redicimur ad ius commune, permittitur, & toleratur etiam in correctorijs.*
74. *Alexandri consil. 41. lib. 5. citatum supra num. 9. declaratur & ibidem quod constitutio indulta ad utilitatem Civium, dicitur saorabilis, & concernere publicam utilitatem.*
75. *Contrarius extra territorium in fraudem prohibitionis statuti dicitur facere fraudem publicae utilitati.*
76. *Extensio, quae fit in correctorijs iuris communis, non sine dubio admittenda est; quando ratio non est expressa in statuto, vel unica tantum assignari potest.*
77. *Ratio unica in dubio non debet presumi, quod unica tantam ratio possit reddi, ut sit licita extensio, imo debet presumi oppositum.*
78. *Fideiussor proprie dicitur promittere ea intentione, ut sit accessorie obligatus, & ut exigatur in defectu principalis non soluentis, & eo prius extussio.*
79. *Statutum Florentinum prouidet indemnitati fideiussoris per actionem hypothecariam, quia fideiussor contra intentionem suam, de naturam sua obligationis cunctas soluit.*
80. *Obligatus principaliter, qui principaliter, & non correus se obligare voluit, pro sua obligatione contraxisse videtur.*
81. *Correum principalem eam aliquis se constituit, damnam, quod propterea patitur, sibi & non alteri imputare debet.*
82. *Correi in his etiam casibus, in quibus alteri pro altero fideiubere videtur, non habent beneficium de fideiussoribus, sed beneficium Autoritatis de duobus reis.*
83. *Correi, si non habent beneficium fideiussoribus concessum de iure, tanto minus illud habere debent ex forma statutorum, in quibus strictius proceditur.*
84. *Inter fideiussores, & correos sunt plures differentiae; de quibus hic, & numero 81. remissum.*
85. *Extensio non habet locum, etiam quod in statuto unica tantam ratio assignetur; quando diuersae rationes dispositionis adducentur.*
86. *Praecedentia, & quasi in praefatione statuti posita, ad frequentiam euidentiorem praesentem intellectionem.*
87. *Clausula praecedens est maioris efficacia ad declarationem;*

7 effectū iudicari debet, non a forma verborum, vt notat Bal. in l. 2. C. commo. & hoc patet, vt in specie exemplificat ibi Dec. in pluribus reis debendi, qui in forma verborum videntur principales, & tamen solum principalis iudicatur ille, qui in effectu habuit pecuniam, & adducit Bar. in d. l. reos. col. 2. ff. de duob. reis, Abb. Cor. & And. Barbat. in locis per cum citatis.

Idem magis aperte, ac in terminis decidere videtur Alex. in consil. 4. t. visis quæ subtiliter in principio, lib. 5. quod est repetitum consil. 1. 26. lib. 6. vers. Nec obstat, dum formaliter inquit, Nec habet obstat, quod prælegatum statum loquatur in fideiussore, & ite sit obligatus vt principalis, Quia respondeo ex his, quæ dixit Ioannes Andr. in addit. Spec. in tit. de cession. acti. §. fin. in addit. disputauit Alber. Odo. quæstionem, vbi post Alber. prædictum concludit, quod statum loquens in fideiussore habet etiam locum in correo principaliter obligato, quia videntur correi vicium in fideiubere, quatenus pecunia ad se non peruenit, allegat rex. in auth. de duob. reis. §. 1. & l. si pro parte, §. si ff. de iur. rem. vers. & in l. scilicet & Iulianus, §. 1. ff. ad Macedon. bene facit quod voluit gloss. not. in auth. de fideiuss. in prin. in vers. fideiussorem, in si. hæc tenet Alexander.

Vtrum tamen est, quod respectu creditoris non immutatur natura obligationis, neque promissionis forma, quominus vt principalis, secundum quod verba sonant, principaliterque, ac in solidum obligatus dicatur, nisi in duobus casibus, scilicet, quando hoc est actum expresse, vel si est color quæ sitis, vt tradit de primo Roncheg. in d. l. reos. num. 23. & de secundo, num. 24. vbi num. sequen. plura exempla ponit quæ sitis coloris, & aliter etiam limitat, licet respectu ipsorum correorum ad inuicem, vbi ex causa onerosa se obligant & pecunia peruenit ad vnum tantum, vel negotium ad eum pertinet, ille, ad quem pecunia non peruenit, vel ad quem onus negotij non pertinet, censetur promittere animo fideiubendi pro altero correo, qui habuit pecuniam, vel cuius est negotium, vt est magistralis doctrina Bar. in d. l. reos, eandem sententiam videtur satis clare exprimere Bald. in consil. 466. ad intelligentiam, col. 3. lib. 5. & in d. l. vit vxori, §. fin. & in l. si non singuli, C. si cert. per. Crau. consil. 77. supra citato, sub num. 3. ad fin. Roncheg. in d. l. reos numeris supra citatis, & iterum num. 3. 2. & plur. sequen. quicquid respectu creditoris dicat in contrariū Mar. si. in d. rub. de fideiussor. nu. 436. & sequen.

ita vt nullum circa ipsum creditorem habeant beneficium, neque excussionis, neque diuisionis pro fideiussoribus induitur plures rei debendi, vt in dictis locis tradit Roncheg. & nu. 30. & 31.

Et quamuis Barto. in d. l. reos videatur velle, quod quicquid dicatur de correis, quod videantur inter se inuicem fideiubere, procedat capiendi fideiussorem largè, non autem propriè, & ita dicit, prout accipit debet, præsertim in statutis, in quibus tanquam stricti iuris verba sunt, & propriè intelligenda sunt. l. 1. §. si is, qui nauem, ff. de excepti. l. 3. §. hæc verba, ff. de nego. gest. l. quod constitutum, ff. de restamen. milit. l. constitutionibus, & ibi Bartol. ff. ad municip. & notant Bartol. & alij Doctor. in l. omnes populi, ff. de iustit. & iur. tamen statum loquens in casu vtro, militat in casu

4 si ficto, quando eadem in vtroque est ratio, l. galus, §. & quid si tantum, & §. quod si is, ff. de liber. & posthu. & ibi Doctor. Alex. consil. 207. num. 4. lib. 6. vltra quod in statuto potius exorbitant, quam iuris

5 communis correctorio, prout nostrum videtur, citata est extensio ex sola identitate rationis, quæ videtur subesse, & pariformiter in vtroque militare, ita originaliter docuit Bartol. in l. si constante, in princip. ff. soluto matrimonio, cum sequuntur communiter legiste ibidem, & in l. si viro, §. de viro, ff. solut. matr. & Canonista in cap. dilecta. §. Nos igitur de confirmat. vtil. vel inutil. & in c. ad audientiam, de cler. non resid. & quia dispositio exorbitans in vno casu extenditur ad alium omnium, qui saltem inspecta larga significatione vocabuli comprehendendi potest sub expresso, & prouiso, l. si huius habeo, ff. ad Macedon. l. Senatus consulto, ff. de ritu nupt. gloss. in auth. vt hi qui oblig. §. 1. in vers. ad curationem, & in clemen. 1. de election. & tradit eleganter Alex. consil. 207. sub nu. 4. lib. 6.

Quinimo, & si essemus in correctorio adhuc idem dici posse videtur propter eandem identitatis rationem, etiam quod ratio in ipso statuto expressa non sit, cum vnicum tantum considerari possit, vt voluit gloss. communiter approbata in clemen. 1. in verbo eligatur, de election. & in auth. vt hi qui oblig. in ver. ad curationem, & ibi etiam Angel. de Perus. Ioan. de Imo. Pau. de Cast. & alij in d. §. de viro, ff. solut. matr. l. atque in auth. quas actiones, C. de Sacro sanct. eccles. vbi enim vnica ratio tantum reddi potest, illa habetur pro expressa, vt notat gloss. reputata singulariter, in l. quamuis, C. de fideicom. quam ibi sequuntur Bal.

Bal. & alij, & idem Bal. in l. quoties, la prima, cod. tut. & in l. maximum vitium, C. de liber. præter. Capol. in tract. de interp. iur. expens. tit. de generali extens. interpretat. num. 120. verſ. quando autem, & titu. quæ fuer. cauſa introducen. extens. num. 116. verſ. aliquando ratio, & Mattheſilan. in eodem tract. de extenſion. nu. 22. verſ. addi poteſt. Ea autem unica videtur poſſe assignari in terminis allegati ſtatuti, quod
 19 ſcilicet facilius creditori poſſit ſolui, & fideiſſor a debitore principali indemnis conſeruari, quæ quidem, & in caſu noſtro militate videtur, vt de ſe patet, quam intelligentiã videtur clare admittere verba ipſa ſtatuti poſita in verſ. quod obſerue
 20 tur per omnia, quando aliquis fideiſſor, vel obligatus ſoluerit, quali quod intende rit alium, quam fideiſſorem complecti, & ſic correum, qui licet proprie non poſſit dici fideiſſor, negari tamen nõ poteſt, quin obligatus dici poſſit, ne alioquin verbum illud ſit ſuperfluum contra legem ſi
 21 quando, ff. de legat. 1. & notata per Bal. in Rub. C. de contrah. empt. & per alios paſſim, à qua intelligentia non videtur diſſentire Thomas Saluer. in ſuis interpretationibus ſuper dicto ſtatuto, pro qua re bene facit quod ne reddatur diſpoſitio inutilis,
 22 & illuſoria, eius ſit extenſio, vt poſt Bart. in l. non dubium, C. de legib. & in l. omnes populi, ff. de iust. & iure, facit Capol. in d. tract. titu. de cauſ. finali, ſue effectiue extenſion. nu. 4. verſ. nam regulariter; Idem vult Florian. in l. penultim. ff. ſi quadrup. pauper. feci ſi dicat. iniquens, quod ſtatuta
 23 ſi non haberent effectum, niſi extenderentur, tunc ſit extenſio, ſequitur Capol. vbi ſup. nu. 5. qui etiam num. ſeq. idem ex pluribus alijs probat.

Prædictis tamen non obſtantibus contrariam ſententiam amplexus fui rãquam veriore, & probabiliorẽ, namque ſtatutum iſtud apertè eſt iuris communis
 24 contrarium, potius quam exorbitans, quoniam exorbitantia dicuntur illa, quæ deuiant, vel diſcordant a iure communi, vt magiſtraliter declarat Dynus, & Ioann.
 25 Andr. in regula, quæ a iure communi, de regul. iur. in 6. Alberic. de Roſat. in dictionario, in verbo exorbitant, exorbitare e
 26 nim aliud eſt, quam a communibus regulis deuiare, vt extendit laſ. in l. ſi conſtante, ff. ſolu. matrim. Hoc idem declarat lmo. in d. §. de viro, col. 7. ſuadet & alluſio vocabuli, exorbitare, quali ab eo, quod rectum eſt, aberrare, vt ex Calepino patet in verbo Exorbito, Quare, & iura limitatoria iuris communis dicuntur etiam exor

27 bitantia, vt ſentit exemplificando Gloſ. in d. reg. quæ a iure; & laſ. in d. l. ſi conſtante, quod clariuſ demonſtrat Alex. conf. 107. ponderatis verbis ſtatuti ante pen. col. nu. 22. verſ. non obſtat quinto, lib. 6. dum in terminis conſultationis ſuæ in ſtatuto co
 28 gente aſſines ad compromittendum, concludit non comprehendit Nouercam, quæ ſuperuixit patri priuigni tanquam diſſoluta aſſinitate, ſicet, & improprie aſſinem ea præcipua ratione, quia tale ſtatutum cogens ad compromiſſum non dicitur eſſe præter ius commune, ſed contra ius commune, per tex. in l. quod ſi dictum, §. com
 29 promiſero, ff. de euid. Nam præter ius commune eſſe diceretur, quando procederet circa id, de quo non eſſet pro, aut contra,
 30 de iure communi prouiſum, prout ſunt multi caſus, qui in iure non ſunt deciſi, vnde tunc conſulendus eſt Princeps, & exemplificat ex mente aliorum in deciſione noua, quæ eſt in c. vt circa, de elec. in 6. Nam illa dicitur eſſe præter ius, quia ibi ſtatuitur id, quod nondum erat ſtatutum, vbi igitur prouiſio emanans eſt ſecundum ius,
 31 vel præter ius, tunc poteſt extendi, maxime quando eſt fauorabilis illa prouiſio, & tunc poſſent procedere adducta ſu præ in oppoſitum, quæ de exorbitantibus loquuntur: ſecus in correctorijs in quibus Alexan. ibidem, & num. 23. & 25. expreſſe
 32 negat fieri extenſionem de caſu vero ad ſictum: vel etiam qui in inſpecta lata ſignificatione vocabuli comprehendebatur ſub
 expreſſo, ſaltem quando in ſtatuto nõ eſt expreſſa ratio, vel non concurrat in ipſo caſu, ad quem quæ veller extenſionem facere, maioritas rationis.

Quod autem ſimilis in correctorijs, & quod ſtatutum prædictum tribuens fideiſſori ſoluenti hypothecam in bonis ſui
 33 debitoris ſit contra ius commune, maniſeſte probatur per text. apertum in l. mandati, C. de fideiſſor. vbi fideiſſori datur actio mandati, quæ perſonalis eſt, aduerſus debitorem, vel eius heredes pro repetendo ſolutum, hypothecaria autem actio denegatur, niſi fuerint ceſſæ, vel mandate actiones per debitorem contra bona debitoris, & ideo ſcilicet. ibi notat, quod fideiſſori ſoluenti cõpetit perſonalis man
 34 dati, ſed nõ hypothecaria, niſi ſibi fuerit a creditore ceſſa: ſtatutum igitur concedens hypothecariam ipſo iure contra bona debitoris abſque alia ceſſione pugnat de directo cõtra illam leg. & ipſam corrigi, quæ nõ vult d. hypothecariam competere, niſi
 35 fuerit ceſſa, quod fortius ſtringit ponderando, quod tex. ille vtiur præciſe illis verbis,

bis, ita demum, quæ sunt verba limitativa
 36 & restrictiva illius dispositionis ad cessio-
 nem, ut scilicet competat hypothecaria
 ita demum si fuerit cessa, & non aliter, a-
 deo quod ex dictis verbis non obscure hy-
 pothecaria denegetur, nisi cessio credito-
 ris eam habentis interuenerit, sunt enim
 hæc dictiones limitativæ & restrictivæ di-
 37 spositionis præcedentis, l. ita demum, C.
 de procurator. & authent. ex testamento,
 C. de collation. & ibi etiam Aret. in secun-
 do notab. sub nume. 1. ad fin. Vnde negari
 non potest, quin statutum allegatum tri-
 buens hypothecariam fideiussori in bonis
 debitoris ipso iure, quod importat absque
 38 alia cessione, vel ministerio hominis, con-
 tranetur de d. recto d. l. mandati, quæ non
 vult eam competere, nisi facta cessione, ip-
 samque legem corrigat, & statuat contra
 iuris communis dispositionem, affirmati-
 uæ enim est opposita negatio, & contra,
 & cognito vno ex contrariis, cognoscitur
 39 & aliud per ea, quæ leguntur, & notantur
 in l. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iur. &
 Instit. eo. tit. in princ. Si enim d. l. mandati
 dumtaxat, & simpliciter loqueretur de a-
 40 ctione mandati, quæ competeret fideiuf-
 sori, & non vterius cogitasset, nec quic-
 quam dixisset de hypothecaria, nec ipsam
 tribuisset, nisi certo modo limitato, scilicet
 ita demum, si fuerit cessa, verum esset
 dicere, quod talis casus fuisset omissus, &
 consequenter quicquid postea fuisset per
 statutum dispositum, fuisset præter ius co-
 mune, & super eo, super quo ius commu-
 ne non prouiderat, sed quoniam clare lex
 fuit loquuta super hypothecaria, volens
 ita demum competere, si fuerit cessa, aliter
 denegans, ut dictum est, non videtur
 posse inficiari statutum prædictum vnlæs
 illam ipso iure competere absque cessione,
 illius legis correctorium esse.
 Cum itaque statutum hoc sit contra
 ius commune, illiusque correctorium,
 succedit clara conclusio, quod statutum
 prædictum debet propriè, & strictè intelli-
 41 gi, & eius verba propriè, & non impro-
 priè accipi, & nullatenus extendi etiam,
 quod maius est, si essemus in materia fa-
 uorabili, ut per plura deducit Alexan. in d.
 consil. 107. num. 22. & sequen. col. 6. & 7.
 ver. f. non obstat quinto, & infra lib. 6. vbi
 iuribus, rationibus, & auctoritatibus pro-
 42 bat, quod statutum contra ius commune
 disponens aliquid in casu vero non exten-
 ditur ad casum fictum per ea, quæ ibi alle-
 gat, & refert Archi. in cap. fin. de consuet.
 in 6. dicentem, quod licet de iure commu-
 ni aliqui absentes habeantur pro presenti

bus, tamen dispositio noua cōtra ius com-
 43 mune loquens de præsentibus non com-
 prehendit illos sic præsentibus, sed habe-
 buntur pro præsentibus quoad ea, in qui-
 bus ius commune habet eos pro præsen-
 tibus, inquitque eam decisionem magis
 communiter approbati a scribebibus, iuro-
 ditque nume. 25. verum non esse, quod in
 statuto correctorio iuris loquente in vno
 44 casu debeat fieri extensio ad casum, qui
 inspecta lata significatione vocabuli com-
 prehendatur sub casu expresso, sicut quan-
 do in statuto non est expressa ratio, vel nõ
 concurrit maioritas rationis in casu, ad
 quem quis vellet extensionem facere.
 Ad hæc optime seruient plura exem-
 pla, quæ congerit idem Alex. in consil. 76.
 visis dubitationibus, col. 2. & 3. lib. 5. de sta-
 45 tuto contra ius commune loquente de
 venditione, quod non habeat locum in
 adjudicatione in solutum, item & de statu-
 46 to loquente de locatione, quod habeat lo-
 cum in vero, & proprio contractu locatio-
 nis non in improprio: item & de statuto,
 47 quod de quolibet contractu (solatur ga-
 bella, quod non habebit locum in contra-
 ctu donationis, qui est improprie contra-
 ctus. Item & de statuto requirente consen-
 48 sum propinquo rum in contractu mulie-
 rum, quod non habebit locum in additione
 hereditatis, quæ non est proprie contra-
 ctus, sed quasi contractus: item in statuto
 loquente de vltima voluntate, quod non
 49 extenditur ad donationem causa mortis,
 quæ non est mete vltima voluntas, & ple-
 raque his similia, quæ curiosus lector po-
 terit indagare, cuius decisionis duplex se
 ostendit ratio, & quia in statutis verba (ut
 dictum est) debent accipi propriè, & non
 50 improprie, etiam si statutum esset fauora-
 bile, quod plus est, ut Ang. & Bart. notant
 in lapud Iulianum, §. fin. ff. quibus ex cau-
 sis in poss. ear. quorum conclusio est ma-
 gis communiter approbata, ut refert Ale-
 xan. in d. consil. 107. nume. 8. & quia cum
 simus in correctorijs regulariter non est
 51 licita extensio, etiam ex maiori ratione
 nis, ut plene scribit las. in auth. quas adio-
 nes, C. de Sacros. Eccles. & dictum est iu-
 pra, cum hisque conuenit idem Alex. con-
 sil. 167. num. 11. & plur. seq. lib. 7. vbi ex in-
 finitis ostendit statuta iuris communis
 52 correctoria non esse extendenda, sed in
 proprio eorum casu intelligenda, nec ad al-
 ium casum non decusum trahenda, etiam
 eadem, vel maiori militante ratione: &
 hanc esse regulam generalem dicit Mar-
 thesian. in iuo tractat. de extension. in
 principio, numero primo, versiculo, &
 concludo

concludo, vbi ad hoc iura probantia adducit .

Et optime sentiunt, quæ in conformi
53 statuto cessant, vbi habetur mentio
de principali & fideiussore, dicitur Dec.
in supradictato consilio 268. vbi consensit
verba in statutis propriè accipi debere, præ-
ferentem vt iuri communi minus derogent,
& vltra Dec. vt minus præinducunt iuri
tertijs, quam sit possibile, vt tradunt glo. &
54 scribent. In l. fin. §. in computatione, C. de
iur. delib. quorum vtrumque commodissi-
me adaptatur casui prædicti.

Ad idem videtur decisio in terminis Si-
gnorol. de homod. in consil. 76. quidam
nomine D. I. concludentis, quod quia glo.
& Doctor nostri non dicunt, quod duo
correi sint fideiussores, sed quod ad inui-
55 cem videntur fideiubere, quod verbum
videtur, denotat interpretationem, & im-
propriam, & tales interpretationes, &
56 improprietates non debeant cadere in sta-
tuta, a quorum verbis non recedatur, dis-
positio statutaria de fideiussionibus uo ha-
bet locum in illis, idem per omnia tenet
Roncheg. in d. l. reos. num. 18. vers. præ-
terea quatenus, vbi similiter allegat Signo-
rol. & alios, & quod isti correi ad inuicem
57 non sint verè, & propriè fideiussores, sed
impropriè, & fidei, ac largè tantum sum-
pro vocabulo per plura docet Ronchega.
ibidem numero 14. requirit enim fideiuf-
sio verba, & stipulationem, & propriè, ac
verè is dicitur fideiussor, qui alienæ obli-
gationi accedit, quive pro eo, quod alius
58 debet, accessoriè se obligat in gratiam de-
bitoris, & eius causæ, & respectu id facit, vt
dicit Roncheg. sub d. num. 14. & num. 26.
& 17. Nec aliqua lege cauetur, quod inter
ipso correes mutua sit fideiussio, vt do-
59 cer Roncheg. num. 14. & latius num. 32.
& sequent. vbi quærit ex professio vtrum
mutua fideiussio intelligatur inter cor-
reos ipsos debendi ad effectum dandæ eis
actionis, si quando vnus ex ijs soluat soli-
dum debitum creditori, vt ab alijs partem
vel totum illud repetat, & m. 34. firmit
regulam negatiue, assignans num. 35. di-
uer sit ratio nem inter ipsos, & eos, qui
verè sunt fideiussores, ponit tamen non-
nullas fallentias, & inter alias nu. 36. hanc
quod non procedat in duobus reis deben-
60 di, qui præterea inter se essent socij, vel
omnium bonorum, vel alicuius negocia-
tionis, vel rei, nam ij videntur ad inuicem
fideiussores ad d. effectum consequendæ
actionis pro repetitione soluti a correo, eo-
demque socio particulari ratione socia-
tis, quæ facit, quod illæ separatæ personæ

pro vna habeantur, & quod debitum sit
commune, & quod factum ab vno sine in-
damnum, siue in vtilitatem societatis ab
alio factum intelligatur, & vt latius dicit
Roncheg. d. num. 36. sed certè, & in hac
fallentia id est improprie, nam si loquimur
61 de vera, & propria fideiussione, ea inter
eos non intelligitur, cum desint verba, &
procedat fallentia improprie, & vt taciti
consensus & largo modo Roncheg. num.
32. & est fideiussio præsumpta, tacita & a
lege subaudita, ideoque non dicitur Doct.
quod isti sint ad inuicem fideiussores, sed
quod tales videntur, videntes hoc verbo, vi-
dentur, denotante improprietatem, & fi-
62 ctionem, vt dictum est, & ponit etiã Ron-
cheg. num. 33. vnde nec hoc casu aliquod
privilegium, aut beneficium, quod fideiuf-
sionibus a lege datur contra creditorem pu-
ta excussionis, vel diuisionis, talibus cor-
63 reis, eisdemque socijs cõceditur, nec quo
ad ipsum creditorem aliquo modo fideiuf-
siones censentur, vt late docet Roncheg.
64 gal. nu. 21. vbi ponit regulam negatiuam,
quod sub obligatione correorum debendi
non est intelligenda aliqua fideiussio,
quoad creditorem ipsum, & ipsos reos de-
bendi, quam num. 22. late confirmat, &
num. 30. & 31. exemplificat in dictis bene-
ficijs excussionis, & diuisionis, quod po-
test corroborari ex multis, quæ idem con-
gerit num. 13. cum plur. sequen. vt propte-
rea mirum non sit, si nec inter se ipsos in-
telligantur verè esse fideiussores, quod ea
ratione fortissima videtur probari, quod
scilicet & eo casu, quo reputantur fideiuf-
65 sores ad inuicem quod est, quando, & cor-
rei, & socij sunt, non tamen soluenti pro
repetitione soluti a correo, eodemque so-
cio datur actio mandati, nec quidem taci-
ta, aut vtilis, si non expressa competens fi-
deiussionibus contra debitorem principa-
lem, sed competat actio pro socio, vnde nõ
datur actio vi taciti consensus fideiussio-
nis, & subintellecti mandati, sed vigore, &
ex natura ipsius contractus societatis, vt
post Bal. consil. 198. lib. 1. repetito in con-
66 sil. 466 lib. 5. tradit Ronchega. sub nu. 22.
ad si. cum quo postea transit nu. 36. in fin.
& latius prosequitur num. 40. & 43. quod
ea ratione sit, quia ij correi, eisdemque so-
cijs negotium commune societatis, & non
particulare vnus agere dicuntur, socia-
temque contrahere, & sit ille contractus
æque principaliter inter ipsos, ideo non
habent actionem, nisi pro socio, & qui-
dem beneficia statutorum pro fideiuf-
sionibus inducta non in his procedunt, quæ res
67 propriam agunt, sed in ijs, qui pro alijs fa-
volunt.

voluntariè. & absque aliquo eorum com-
modo accessorie obligant, & pater om-
nem eorum intensionem solvunt, qui di-
gni sunt particulari auxilio contra debito-
rem principalem, quod non est in duobus
pluribusve correis, eisdemque socijs, qui
proprio nomine tenentur, & proprium sol-
vunt debitum, vt per Roncheg. sub num.
34. & 35. Hinc intelligentie pariter inha-
ret D. Alexander Saluius Florentinus ad-
uocatus in suo breui statutorum glo-
ssate, adeo vt & iuribus, rationibus, & au-
thoritatibus euidentissimum sit opinio-
nem hanc verissimam esse, optimisque
fundamentis roboratam, a qua propte-
rea minime fuisset tutum in iudicando
recedere.

Et quamuis ex deductis pro hac parte
recte innuente pateat contrarium remo-
tio, atramè particularius ad maiorem rei
dilucidationem respondendo dicitur, quod
non obstat, quod primo loco ponderaba-
tur, quod etiam inter duos correos alteri
se principaliter, & in solidum obligantes
inspicitur, ad quem peruenit utilitas, & il-
le censetur principalis debitor, alter vero
fideiussor, quia illud admittitur largè, &
improprie, quæ consideratio est extranea
à statuto, in quibus proprietas verborum
attenditur.

Ad consiliū Dec. 268. dicitur, quod
potius facit pro, quam contra, consideran-
do, quod statutum, de quo in suo casu a
præiudicijs, pœnisque cessantium valde
odiosis eximit illum, qui re vera fuerit fi-
deiussor, & sic considerat effectū potius,
quam proprietatem verborum, & fideiuf-
sionis formam, quod innuunt illa verba
re vera, & loquitur in pœnalibus, & valde
odiosis, quare nimirum si extenditur ex
solita pœnatum, & odij natura, quæ sua-
det restrictionem, & quia vt etiam aduer-
tit ibi Dec per talem extensionem minus
iuri communi derogatur, imo magis re-
ducimur ad ius commune antiquum, &
regulare, quod non patitur aliquem odio
alterius prægrauari, vt in regula non de-
bet, ff. de regul. iur. & quia pœnæ, & deli-
cta debent tenere principales, & suos au-
tores, l. sancimus, C. de pœn. faciunt titu-
C. ne filij pro patre, & ne vxor pro marito.
vbi per extensionem deducimur ad ius
commune, talis extensio permittitur, &
toleratur etiam in correctorijs secundum
glo. in ca. statutum, in vers. numerandum
de præbend. in 6. & notand. Doct. in d. l.
si constante, & l. in d. authent. quas actio-
nes: at in casu isto euentus totum opposi-
tum, quia per talem extensionem magis

recederetur a iure communi, illique ma-
gis derogaretur, magisque præiudicaretur
iuri tertij contra præallegata, & regulas
iuris notissimas: Ad consil. Alex. 4. dicitur
quod ex ibidem dictis colligitur respō-
sio, quia vt dicit ibi Alex. consiliarius, de
qua ibi erat fauorabilis inducitur in fauorē,
& utilitatem ciuium, seu hominum illius
loci, & sic concernebat publicam utilita-
tem, Nos autem sumus in odiosis respec-
tu tertij, ex quo suaderetur restrictio, non
autem extensio: Item quia ibi agebatur
de fraude publicæ utilitatis, quia volens
cōtrauenire, accesserat extra territorium
ad contrahendum in fraudem prohibito-
nis statuti, vltra quod non parum dubita-
ri potest de hac extensione in correcto-
rijs iuris communis, quando ratio expres-
sa non est in statuto, vel vnica tantum nō
sit per allegata superius, cum quibus con-
cordat idem Alex. consil. 167. num. 13. &
consil. 171. num. 7. lib. 7.

Ad illud autem, quod sumus in exorbi-
tantibus non in correctorijs, non opus est
aliter respondere, quia ex adductis supra
satis constat de contrario.

Ad id vero, quod dicebatur de vnica ra-
tione, quæ posset assignari, quod habeatur
pro expressa, & ex ea liceat arguere exten-
sionem etiam in correctorijs, responderetur,
quod potest hoc negari, & quod in dubio
non debet præsumi, quod vnica tantum
ratio possit reddi, vt sit licita extensio, imo
debet præsumi oppositum, vt singulariter
decidit Salyc. in l. si ferui nostri, C. de no-
xal. quod dictum sequuntur, & commen-
dant Alex. in d. l. si constante, ff. solut. ma-
trimon. & in dicto consil. 107. num. 21. &
l. in d. authent. quas actiones, 6. col. sub
num. 21. Potest etiam considerari diuersa
ratio in fideiussore, & correo principaliter
se obligante, Nam fideiussor proprie,
& suapte natura promittit ea intentione,
vt sit accessorie obligatus, & vt exigatur
in defectu principalis non soluentis, & eo
prius exensio, iuxta authen. præsentem cum
sua materia, C. de fideiussor. & hoc est,
quod expressit, & intendit statutum in pri-
mis verbis, dum inquit quicunque fidei-
ussor, vel accessorie obligatus, & ideo
hac probabili ratione forte, venonique po-
tuit moueri, vt prouideret, consulereque
indemnitati talis fideiussoris, qui contra
intentionem suam, ac naturam suæ obli-
gationis coactus soluerit, vt quouis iuris
remedio etiam per actionem hypotheca-
riam ipso iure inductam possit indemni-
tati suæ prouidere, & quod soluerit, reha-
bere. Diuersum videretur, & nō tanta equi-
tate,

- 80 tate, ac favore dignum, si quis principaliter, & ut correus contrahere, & se obligare voluerit, quia cum se principale constituerit, videtur pro sua obligatione, vel negotio ad eum pertinere contraxisse, & si quod damnum propterea patitur, vel incurrit, sibi & non alteri debet imputare, qui nimis animose praeiuravit, se principale correum proficendo, cum in veritate non esset argumentum regulæ damnum de reg. iur. in 6. & hanc differentiam cum quibusdam alijs ponit Ronchegal. in d.l. reos, num. 34. & 35. Qua forte ratione, & Bartol. in d.l. reos censuit, quod etiam inter ipsos correos, & quoad actionem dandam inter eos in eo, quod eatenus videntur fideiubere alter pro altero, quatenus negotium ad alterum in veritate spectat.
- 81 in istis casibus non habent beneficium de fideiussoribus, sed habent beneficium autem de duobus reis, quod idem aduertit Ronchegal. in d.l. reos, num. 22. in fin. num. 36. etiam in si & num. 40. & 43. quod non potest esse ex alio, nisi quia sub ea forma, ut principales correi contrahere, & se obligare voluerunt. Ex quo dicto inferri.
- 82 potest in proposito, quod si non habent beneficium de fideiussoribus de iure, multo minus ex forma statutorum eo debent gaudere, in quibus strictius proceditur, & a verborum proprietate non receditur l. 1. §. si is qui navem, ff. de exercit. l. 1. §. hęc.
- 83 verba ff. de neg. gest. cum alijs copiose allegatis per Alex. d. conf. 107. nu. 21. & seq. li. 6. & conf. 167. nu. 10. & seq. li. 7. & plures alias differentias inter fideiussores, & correos ponit Paul de Cast. in d.l. sed & Iulianus, in prin. & nouissime Ronchegal. in d.l. reos, n. 34. & seq. data ergo rationi diversitate non procedit argumentatio, nec locus est extensioni, etiam quod vnica tantum ratio statum esset, ut in individuo dicit Carpo. in d. tra. de interp. iur. extensiuam, ti. de generali extens. interpr. nu. 124. & plur. seq. & tit. quæ fuerit caus. introduct. extens. nu. 117. & sequen. & voluit etiam Matthæsilan. in eod. tra. extens. numero 22. iunctis antea dictis.
- Ad vltimum de superfluitate illorum verborum, vel obligatus soluitur, dicitur, quod verba illa antea posita in principio statuti, Quicumque fideiussor, vel accessorie obligatus, videntur tollere hanc objectionem, præcedentia etenim & quasi in præfatione statuti posita ad sequentia, & inferius dicta euidentem præstant intellectum, ut inquit Iureconsultus in l. 1. ff. de orig. iur. & dicit Barto. in l. qui quis, in princip. ff. de leg. 3. quod clausula præce-

87 dens est maioris efficacie ad declarationem, determinationemque sequentium, quam è contra, sequitur la. in l. pacta nouissima, C. de pact. & in l. qui filius, in ff. de legat. 1. Ange. & alij in l. verum, ff. de petit. hered. Soc. in l. 1. ff. de reb. dub. cum enim vna pars legis, statuti, testamenti, & cuius alterius dispositionis declararet aliam, & verba ambigua illius dispositionis, & magis præcedens sequentem, quam sequens præcedentem, ut in dictis locis habetur, & per Roland. consil. 60. nume. 44. lib. 1. & plures alios adductos per Plot. in addit. ad consil. Martin. Garati, consil. 6. in verbo è contra sub littera G, in proposito nostro verbum illud obligatus intelligitur de accessorie obligato, iuxta exordium statuti, vltra quod potius toleratur superfluitas, & quod verba sint otiosa, & nihil operentur, quam quod non admittatur.

88 verisimilis intellectus statuentium, cum mens verbis præualeat, ut tradit post Cuma. Florian. & alios Carpo. d. tit. quæ fuer. caus. introduct. extens. nume. 129. versic. & in tantum.

Additur postremo, quod statutum immediate sequens cogitauit, & prouidit de recuperatione debiti soluti a fideiussore, vel correo, necnon damnorum, & expensarum, per quod datur euidenter intelligi, quod in rubrica proxime præcedenti, & nigro non loquitur, nec prouidet, nisi vero, & proprio fideiussori, vel accessorie obligato aduersus principalem debitorem.

90 In sequenti autem rubrica aduersus confideiussores, vel correos inter se, vnum ergo non continet aliud, aliquin alterum superflueret, nec refert, quod statutum sequens prouideat de recuperatione partis, & non totius, quando ad vnum tantum negotium pertinet, quia vel suppleri debet per interpretationem passiuam a regula iuris, quia idem iuris esse debet de toto, quod de parte, l. quæ de tota, ff. de rei vend. vel si est casus omissus, lat. est, quod de eo in genere sit cogitatum, & remanet.

91 in dispositione iuris communis, Locomodissime, ff. de lib. & posth.

Et secundum prædictam opinionem negatiuam, quam tenui, reperij vsque de anno 1545. quo tempore nondum natus erat, iudicatum fuisse per D. Nicolaum Marium Vandinum, tunc Rotæ huius Florentinæ Auditorem, & primatum appellationum iudicem, confirmando sententiam a primo iudice latam, pro cuius sententia iustificatione multa, & varia fundamenta copiose, & eleganter in motiis de more factis dictus Do. Nicolaus Marius

Marius deduxit, ex quibus quam plura in præfenti relatione inferui, nec cum debito honore defraudare volui, eoque libentius hanc sententiam tenui, quod pars, quæ nitēbatur, quod statutum calum hunc comprehenderet, nusquam reperiri aliquam decisionem rotalem in contrarium, licet exactam diligentiam eam inveniendi adhibuerit. Anno 1596. Florentiæ.

E P I T O M E.

Quod per statuta generalia in materia cessantium, & Decretorum determinantia, quod syndici, & Deputati creditorum vendant bona stabilia dictorum cessantium ad publicum incantum; & ea plus offerentibus concedant, & liberent, non intelligitur derogatum iuribus consortium, & confinantium comprehensorum in alio statuto speciali sub rubric. de prohib. alienat. rei. irrequis. consort. adeo quod qui habet beneficium huius statuti, possit impedire venditionem ad publicum incantum propositam ex ordine syndicorum predictorum, & omnibus præferatur, & admitti debeat ad emptionem rei iuxta formam dicti statuti specialis de vendendo consorti, seu vicino, ubi multa deducuntur in materia contrarietatis plurium statutorum in eodem volumine positorum, & eorum interpretationis, & conciliationis, & etiam data incompatibilitate prælationis.

- 1 Statutum Florentinum libro secundo, Rubrica 109. de prohibita alienatione rei communis irrequisito consorte, procedit in materia cessantium, ita ut consors consequi possit bona decolli assimulanda secundum tenorem ipsius statuti, & consequenter impedire venditiones fendas per subbassationes, & incantus, iuxta formam alterius statuti in materia cessantium.
- 2 Vbi verba statuti verificantur, locus esse debet dispositioni illius.
- 3 Vbi verba statuti non conveniunt, dispositio locum habere non debet.
- 4 Ad statuti beneficium consequendum concurrere debent qualitates ab ipso statuto requisitæ.
- 5 Statuti Florent. dispositio de prohibita alienatione rei communis irrequisito consorte est verbis generalibus concepta.
- 6 Nulla est dictio universalis negatina.
- 7 Universalis affirmativa omnia comprehendit, quæ excoargari possunt.
- 8 Universalis negatina excludit omnia, quæ considerari possunt.
- Et ibidem, quod negatina fortior est ad negandum, quam affirmativa ad affirmandum.
- 9 Negativa magis negat, quam affirmativa affirmat.
- 10 Privilegiatus comprehenditur in dispositione generali, nisi in eo, de quo quæritur, reperitur specialiter privilegiatus.
- 11 Vicinus habet ius emendi ex statuto Florentino de quo supra nu. 1.
- 12 Statutum, vocans ad retractum consortes, videtur habere respectum ad publicum decorem Civitatis; ut scilicet exornetur ædificijs.
- 13 Vicinum ignotum, & molestum habere admodum grave est.
- 14 Inter vicinos iurgia sæpe non contemnenda oriuntur, quæ publicam quietem ledunt, & perturbant.
- 15 Statutum, vocans ad retractum consortes, est favoreabile quibusdam respectibus; licet alias odiosum dicatur.
- 16 Statuti ratio est magis attendenda, quam illius verba.
- 17 Ratio, ubi est par ratio, idem, non diversum ius, statui debet.
- 18 Statuti ratio tunc multo magis attendenda est, cum ad unum, & eundem finem concurrunt verba, & mens statuentium.
- 19 Ratio & mens sola, cessantibus verbis, sufficit, ut statutum habeat locum.
- 20 Vbi statuti ratio, & mens viget, etiam si casus non sit in verbis expressus, dispositio fortietur effectum.

- 21 Idque fieri dicitur per comprehensionem, non per extensionem.
- 22 Ratio, Quando in pluribus casibus est eadem ratio, tunc eadem ratio numero decidit omnes casus emergentes non per extensionem, sed per comprehensionem.
Et ibidem, quod ratio generalis comprehendit omnes casus sub ea repositos, sicut genus comprehendit omnes species.
- 23 Ratio est anima legis.
- 24 Ratio legis est ipsa lex, non verba.
- 25 Statutum de retractu consortis non habet locum in alienatione necessaria.
- 26 Creditores, in quos iura cessantium transferuntur, subrogantur loco decocti, ipsumque representant.
- 27 Cessans, sicut ipse cessans non possit irrequisito consorte distrabere, ita nec illum representant.
- 28 Bona cessantium non mutant naturam propriam, sed nomine decocti debitoris distrabuntur, & venduntur.
- 29 Sindici, factum syndicorum vendentium bona cessantis, dicitur factum ipsum partis.
- 30 Debitor decoctus, cuius bona per syndicos apprehensa sunt, non liberatur, nisi sequuta datione in solutum, vel nisi creditoribus satisfactum sit.
- 31 Alienatio bonorum debitoris decocti dicitur voluntaria, quia immediate originem trahit a causa voluntaria, item sup. nu. 26.
Debitor, vis alieni mole grauatus, dicitur in ea necessitate se sponte posuisse.
- 32 Voluntarium, Principio voluntario posito, quicquid inde sequitur, voluntarium existimatur.
- 33 Alienatio, qua fit a Iudice, necessaria dicitur.
Item cum in executionem rei iudicata res datur in solutum, factis subbassationibus, & non reposito emptore.
- 34 In solutum, Cum res creditoribus datur in solutum, dicitur ulterius executionis actus.
- 35 Venditio mera dicitur, cum res danda est plus offerenti.
- 36 Statutum Floren. prohibens venditionem stabiliu irrequisito consorte, derogare videtur alteri statuto Curia Mercaturie, quo permittitur sindicis libera bonorum decocti venditio.
- 37 Statutum generale, & speciale, cum inuicem pugnare videntur; attenditur speciale, quia generi per speciem derogatur.
- 38 Statutum speciale praefertur generali.
- 39 Promissio quolibet specialis facit cessare generalem.
- 40 In diuersis, & generalibus species non derogat generi.
- 41 Generale, Quod maius generale est, pro genere habetur, & minus generale prospectu.
- 42 Statutum mercaturie Floren. de cessantibus, quo sindicis tribuitur facultas vendendi bona decoctorum plus offerenti; procedit, quando non adest consorte, vel non trahit, aut non potest emere ob paupertatem, aut alias non contradicere.
- 43 Statutum Floren. de prohibita venditione irrequisito consorte, restringit facultatem sindicis decoctorum tributam per Statutum mercaturie, de cessantibus.
- 44 Statuta, qua videntur contraria, ad concordiam sunt reducenda.
- 45 Vnum statutum recipit interpretationem ab alio.
- 46 Statutorum contrarietas, ut evitetur; permittitur interpretatio per subdilationes, & dissimilationes.
- 47 Statutum negatiuum affirmatiue validius censetur.
- 48 Negatiue magis negat, quam affirmatiue affirmat.
- 49 Probare, Quod patet expresse, non est probare, necesse.
- 50 Statutorum incompatibilium illud prevalere debet, quod est fauorabile.
- 51 Statutum illud fauorabilius dicitur, quod maiorem utilitatem offert, magisque publico commodo fauet.
- 52 Item quando reduci nos ad iuris communis dispositionem, vel minus ab ea nos recedere facit.
- 53 Statutum mercaturie Floren. de quo supra numero 42, fauorabile dici potest, quia creditorum commodum respicit, & cum iure communi concordat.
- 54 Vendere rem suam nemo iniunctus cogitur.
- 55 Statutum de vendendo consorte iuri communi contrarium, & odiosum est.
- 56 Statutum de venditione faciende Consorti Florentie, & fere ubique gentium viget.
- 57 Fauorabilis est censendum, quod maioris fauoris causas, easque potentiores habet.
- Statutum, de vendendo consorte, ad evitandas discordias vicinorum, conditum fuit.
- 58 Pacis publica conservanda gratia, multa aduersus iuris dispositionem, conceduntur.
- 59 Statutum de vendendo consorte est aequius, & tanquam tale seruandum.
- 60 Statuta, quando sunt contraria, Iudex debet attendere illud, quod est iustius, & aequius.
- 61 Statutum posterius antiquiori praefertur, est.
- 62 Prioritas, vel posterioritas statutorum ex ordine compilationis demonstratur.
- 63 Regula, quod vltima derogat prioribus, intelligitur de omnino contrariis, & incompatibilibus.

- 64 Statutum posterius etiam generale, & indistincte loquens veteri precedenti distincte disponenti non dicitur derogare, sed diuulgare secundum antiquum.
- 65 Statutum nouum, quod sententia omnes mandentur executioni, non dicitur derogare statuto veteri, quod dat certum modum sententiandi, sed nouum distinguitur secundum vetus.
- 66 Per legem nouam non censetur derogatum antiqua, nisi quatenus expresse dictum sit.
- 67 Lex sequens non censetur derogare prima, sed limitatur, & restringitur a precedenti, quando aliquo casu, vel modo saluari possunt.
- 68 Statutum Mercantie de cessantibus non habet clausulam specialiter derogatoriam, alijs statutis, sed generaliter tantum in fine voluminis.
- 69 Reformatores Mercantie non potuerunt tollere Statuta generalia Communis Florentie.
- 70 Reformatores Statutorum aliam potestatem non habent, quam sibi eribatam a Principe, vel statutis.
- 71 Clausula derogatoria non operatur nisi quatenus adit repugnancia.
- 72 Statutum vltimum non comprehendit casus specialiter terminatos a primo.
- 73 Clausula derogatoria generalis non videtur sufficere ad tollendam primum statutum, sed requiritur specialis.
- 74 Statutis in eodem volumine existentibus contrarijs non attenditur eorum prioritas, vel posterioritas, sed iudex debet attendere, quod est iustius, & equius, Item supra, numero 60.
- 75 Quod Statutum Florentinum de prohibita alienatione rei communis irrequisito Consorte procedat etiam in materia cessantium, alia iudicatum fuit per sex Iudices Rote Florentine.
- 76 A Rota sententia in dubijs non est recedendum.

tetia cessantium, per quod ampla datur facultas Sindicis, seu deputatis super fallimento cessantium vendendi eorum bona stabilia forma ibi præscripta, & cum prohibitione, quod tales venditores irritari, aut infringi non possint. Dubitatum fuit coram Magnificis Dominis Deputatis super negotio Mensæ Bancarie Dominorum de Riccijs, & sociorum camporum, an consors comprehendens in dicto statuto, Rubrica 109. possit vi talis statuti beneficio in bonis illorum ex dictis socijs, qui fuerunt declarati cessantes, & decocti, per dictos syndicos vendendis, vt ex eorum pretio creditoribus satisficeret. Et re bene perpensa, & de ea pluries facto Verbo in plena congregatione dictorum Dominorum Deputatorum. Retuli pro iustitia mihi videri locum esse dispositioni dicti statuti, rubrica 109. & propterea habentem qualitates ab ipso statuto requisitas posse consequi bona decocti æstimanda secundum tenorem ipsius statuti, consequenterque impedire eorum venditiones, quas dicti Domini Deputati vellent de eis facere subhastationes, & incantus, iuxta formam alterius statuti in materia cessantium, cuius quidem opinionis rationes proponendas duxi, veluti questionis non insequens, & proinde non inutilis.

Considero itaque in primis, quod cum verba prædicti statuti de prohibita alienatione rei communis irrequisito consorte libro secundo, rubrica 109. verificentur, locus esse debet dispositioni illius, sicut si eius verba non conuenirent, dispositio quoque locum non haberet, vt punctualiter dicunt Castrensis loquens proprie in terminis statuti de muro communi consilio 121. sub numero primo, versicu breuiter non obstantibus, libro primo, & Crauer. consilio decimo, numero septimo, versicu. secundo fundatur, & concurrant qualitates ab ipso statuto requisitæ, vt opus est ad eius beneficium consequendum, Barto. in leg. prima, §. ait Praetor, ff. ne quid in flum. public. Ioann. Andr. in capit. primo, de homicid. libro sexto, Socin. consilio 55. numero primo, tertio, & sequent. libro primo, consilio 174. numero 10. 11. lib. secundo, Deci. consilio 524. numero primo, & plur. sequat. Tit. quæll. de retract. lignag. §. 8. glof. 7. num. 1. & 2. Anchar. Regien. questione 9. nu. 7. 8. lib. 1. & quæst. 55. numero 1. lib. 2. & est verbis generalibus concepta, vt in puncto super hoc ipso statuto tradit Cast. cof. 194.

Ma 1 co

CONSILIVM CLXIII

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Tante statuto Communis Florentie, libro secundo, Rubrica 109. de prohibita alienatione rei communis irrequisito Consorte, & alio Statuto Curie Mercantie, Rubrica decima, in ma-

1

4

5

columna secunda, versic. præterea statutum, libro primo, siquidem exorditur, nulla persona, quæ dictio nulla est vniuersalis negatiua. Bartol. in l. si is. qn. ducenta, §. vtrum, ff. de rebus dub. Bal. in leg. si Rufinus, C. de testamen. milit. Crauet. consilio 146. numero quarto. Vnde comprehendit syndicos, & quoslibet alios vendentes, Crauet. dicto consilio 146. numero quarto, vbi etiam subdit, quod sicut vniuersalis affirmatiua omnia comprehendit, quæ excogitari possunt, ita & vniuersalis negatiua excludit omnia, quæ considerari possunt, cum sit fortior negatiua ad negandum, quam affirmatiua ad affirmandum, quod alij alijs verbis dicunt, quod scilicet negatiua magis negat, quam affirmatiua affirmet, late Deci. consilio tertio, numero quarto, & quinto, consilio 364. sub numero quæto, & alij inferius citandi, sub qua generalitate continentur etiam priuilegiatæ personæ, modo in hoc specialiter non reperiuntur priuilegiatæ, Deci. consilio quinto, per totum; & consilio 301. etiam per totum, & consil. 496. numero decimo, & vndecimo, Gozadin. consil. 97. numero septimo, versic. Nemo est dicere mus, Doctores in l. in fraudem, per illum textum, ff. de militari testamen. & iusemen di ex statuto acquiritur vicino, Castr. consilio primo, per totum, libro secundo. Tiraquell. de retract. lignag. §. 26. glo. 1. numero decimo, versic. secundo intellige, & nume. 12. & sequent. versic. tertio intellige, & infra.

Concurrunt præterea ratio ipsius statuti vocantis ad retractum consortes, quæ æque militat, quando syndici vendunt. Statuentes enim respectum habuisse videntur ad publicum decorem Ciuitatis, vt exornetur ædificiis, l. secunda, C. de ædific. priuat. & ne quis vicinum ignotum, & sibi molestum habere cogatur, quod in consideratione habendum est, leg. non aliter, ff. de vsu, & habitat. leg. quod sæpe, §. si quis in vendendo, & ibi glo. ff. de contrahend. empt. l. fina. versicu. forsitan enim, C. de pact. inter emptor. & venditor. & l. fina. C. de agrico. & mancip. dominio libro 11. ex quo sæpe non contemnenda iurgia oriuntur, quæ publicam quietem lædunt, ac perturbant, vt in dicta leg. fina. notant Luc. de Penn. & Ioan. de Platea, qui multa huic rei seruientia ponunt, quibus quidem respectibus statutum istud fauotabile censi debet, quod alias odisiolum nuncupatur iuxta congesta per Tiraquell. de retract. lignagier. in præfat.

numero sexagesimo quarto, & sequent. versicu. cæterum; nec enim dubitatur, quin ratio statuti sit attendenda, etiam magis, quam verba, quibus præualer, & potior habetur, Marfil in l. sed sciendum, ff. ad l. Pomp. de parricid. in principio, & vbi par est ratio, idem debet, & non diuersum ius statui, l. rutilas, post principium, ff. de capit. diminut. l. iulid, & l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. multoque magis, quando ad vnum, & eundem finem concurrunt, & verba, & mens statuentium, l. regula, §. si quis ius, & §. finali, ff. de iur. & fact. ignorant. & §. hæc constitutio, Institutio. de eo cui lib. cau. bo. adducunt. cum sola mens, & ratio cessantibus verbis sufficiat, vt in dictis iuribus probatur, & tradit Marfil. in loco citato, & Capol. de interpretat. iur. extens. titu. quæ fuer. caus. introduct. extens. numero 88. & sequent. & iterum numero 101. & sequent. & rarius numero 118. & sequent. qui late insinuat, & multa eleganter in hoc proposito notat, & vbi statuti mens, & ratio viget, etiam si casus non sit in verbis expressus, dispositio fortiter effectum. glof. in leg. de quibus, ff. de legibus, vbi Doctores dicunt id fieri per comprehensionem, non autem per extensionem per l. de pupillo. §. riuos. ff. de oper. nou. nunciatio. vt præcise inquit Paul. de Castr. consilio 251. numero tertio, versicu. circa personas, libro primo. Deci. in l. prima, numero sexto, versicu. & in isto casu, ff. de regulis iuris, quando enim pluribus casibus est eadem ratio, tunc vna, & eadem ratio numero decidit omnes casus emergentes, non per extensionem, sed per comprehensionem, nam sicut genus comprehendit omnes species, ita ratio generalis omnes casus sub ea repositos Deci. consilio 227. numero octauo. Capol. in dicto tractatu. de genere extens. numero 115. versicu. quando pluribus, & sunt verba Paul. de Castr. in consilio 83. numero secundo, versicu. constat autem, libro secundo, & prius Bald. ab eo relati in dicta leg. de quibus, ff. de legibus, nec mirum, quia ratio est anima legis, vt per Deci. dicto consilio 227. numero septimo. Socin. consilio trigesimo, numero octauo, libro primo. Capol. in dicto tractatu. titu. quæ fuer. caus. introduct. extens. numero 101. imo ratio legis est lex, non verba. Idem Capol. in eodem tractatu. titu. vnde elici poss. extens. numero decimosexto, vbi iura probantia adducit.

Et quamuis statutum hoc locum non habere in alienatione necessaria tradiderint Doctores. & præcipue Albericus in l. Senatus, in principio, ff. de legatis primo, & de statuto libro primo, quæstione 110. numero quarto, & libro secundo, quæstione secunda, in principio, Alexand. consil. 52. numero quarto, libro primo, Roma. consil. 107. numero primo, & secundo, Decius. consil. 160. numero secundo, Gozad. consil. 107. videtur numero 21. Afflict. de iur. prothomi. §. tertio, numero 26. Boer. in consuet. Biturig. de retract. §. tertio. Tiraquell. de retract. lignag. §. primo, glof. 14. numero octavo, nono, & sequent. versic. secundo intellige, & infra, & alij per eum allegati. Tamen aduertendum est nos verari in casu voluntariæ alienationis, 26 quoniam iudici, & creditores, in quos iura cessantium transferuntur, subrogantur loco ipsius decocti, ipsi quoque representant, ut per statuta cessantium rubric. 10. Ideo sicut ipse cessans non possit irrequisito consorte distrahere, ita nec isti cum representantibus, arguuntur. l. si cum, §. qui iniuriam, ff. de iur. caution. Decius. consil. 30. numero secundo consil. 181. numero decimo. & decimo sexto, consilio 90. numero primo, consilio 433. numero vigesimo, & consilio 543. numero sexto, Gabr. libr. sexto, titulo de regul. iur. in conclusio. secunda, & quamvis notionem quandam per prædicta statuta dicti iudicis adpiscantur, non tamen bona ipsa mutant naturam propriam, immo eam retinent, & nomine decocti debitoris distrahantur, & venduntur, quo fit, ut factum ipsorum iudicorum factum dicatur partis l. si ob causam, vbi Bartol. Bald. & alij, 29 C. de cussionibus. Tiraquell. de retract. lignag. §. primo, glof. 14. numero 13. versic. & has. Nec per apprehensionem a iudicibus, & creditoribus factam de bonis talis debitoris liberatur ipse, nisi sequata datione in solutum, aut si creditoribus est satisfactum, ut post Calstr. in l. hæres a debitor. §. quod si stipulator, ff. de fideiussor. tradit Stracch. in tractat. de mercat. titulo de decoct. part. tertia, numero quadragessim quinto, versicula. illud etiam, dicens esse verissimam sententiam, & probari in dicto §. in illis verbis, quod si professio rerum debitoris data sit creditori, aequè dicendum esse fideiussorem manere obligatum.

Potest etiam dici alienatio voluntaria ex quo immediate originem trahit a causa voluntaria, scilicet a male æris alieni, 31 quod debitor, volens contraxit, & spon-

te in hac necessitate se posuit, a qua poterat abstinere Signorol. consil. 73. factum sic præsupponitur paulo ante finem, quem refert, & sequitur Tiraquell. de retract. lignag. §. primo, glof. 14. numero 13. versic. & has quidem post principium, & dato principio voluntario quicquid inde sequitur, voluntarium quoque existimatur, ut subdit Tiraquell. in eodem versicu. in fin. & voluit ante eum Bald. consilio 306. in fin. versicu. porro, libro primo, est enim necessaria alienatio, quæ fit 33 a iudice, ut per Boer. d. §. tertio, & per Tiraquell. in glof. 14. numero decimo octavo, & cum in executionem rei iudicatæ factis subhastationibus, & non reperio emptore danda est res in solutum, ut loquitur Alexand. dicto consil. 52. est enim ultimus executionis actus, qui fit, cum 34 res creditori data in solutum, ut est text. in leg. ordo, C. de execut. rei iudic. & ita sentit Roman. dicto consilio 107. de alienatione necessaria ex laudo, quando autem plus offerenti res danda est, verisimur 35 in mera venditione secundum Bald. consilio 300. statuto cautetur, numero secundo, libro primo, quem sequitur Tiraquell. dicta glof. 14. sub eodem numero decimo octavo.

Cæterum, quia in hoc casu duo extant statuta, quorum vnum alteri non concordat, sed potius inter se differunt, quoniam illud communis Florentiæ, libro 36 secundo, rubrica 109. quod prohibet stabilium venditionem fieri irrequisito consorte, alterum Cutiæ Mercantiæ in materia cessantium permittens iudicibus liberam bonorum decocti venditionem illa subhastando, & plus offerenti distrahendo, servata forma ibi tradita, non enim videntur dicta duo statuta posse simul stare, quia si cogerentur iudices admittere consortem ex statuto communis, non haberent illam facultatem, quam statutum Mercantiæ ipsis tribuit, videndum merito est, quod nam istorum deroget, aut prævaleat alteri. In qua re primo sese offert pro sustentatione relationis mex, quod statutum de iudicibus loquens sit generale, alterum vero de 37 consorte speciale, & consequenter attendendum, quia generi per speciem derogatur, capitu. generi, de regulis iuris, in sexto, leg. in toto iure, ff. eodem titulo, leg. sanctio legum, ff. de poen. leg. pediculis, §. argento, ff. de auro, & argent. legat. & in terminis, quod statutum speciale præferatur generali, tradit 38 Bartol. in leg. quæsitum, §. si quis fundum,

fundum, num. 12. ff. de fund. in str. & confil. 100. in 3. dub. lib. 1. Bald. confil. 28. num. 1. lib. 1. Ang. confil. 160. nu. 2. Idem Bald. in l. executorem, num. 24. C. de execut. rei iudic. Fulgos. confil. 215. in primo proposito consultationis, in prin. num. 1. Alex. confil. 39. num. 1. lib. 1. confil. 58. num. 6. confil. 122. num. 1. lib. 4. Gozad. confil. 72. num. 10. latè Philippus Decian. d. l. in toto iure, num. 7. confil. 18. num. 1. in fin. confil. 44. sub num. 7. & confil. 22. sub num. 4. confil. 382. num. 4. confil. 627. num. 12. Marfil. in leg. 1. §. si serui quasi num. 15. ff. de quæstion. & est generale, quod prouiso
39 quolibet specialis facit cessare generale.
Et licet non videatur esse in duobus statutis, inter quæ proprie cadat confideratio generis, & speciei, sed potius in diuersis, & generalibus, in quibus species non
40 derogat generi, vt per Dec. in d. l. in toto iure, num. 10. vers. & prædicta regula. Respondere possit, quod illud, quod maius generale est, pro genere habendum est, & minus generale pro specie. Dyn. in cap. generalis, de regul. iur. in 6. Bartol. in l. 1. §. hoc autem edictum, ff. de oper. nou. nuncia. & post eos Decian. d. l. in toto iure, in prin.
Et quando prædicta dubium aliquod haberent, & dicta duo statuta penitus diuerse censentur, & æquæ generalia, vel etiam in suis casibus specialia dici possent non tamen conclusionem firmatam destruerent, quoniam non sibi ipsis adeo contrariantur, quin ad cõcordiam reduci possint, & vtque seruari, possunt enim iudici iuxta facultatem ipsi a statuto de cessantibus datam bona decoctorum vendere, & plus offerenti dare, si vel non adit consors, vel nolit, aut emere ob paupertatem non possit, vel si bannis, seu exilis, aut proclamatibus super ea re factis in termino in eis assignato non contradixerit, sed ad venditionem deueniri permiserit, & tacendo sibi præiudicauerit, iuxta nota in terminis per Castren. confil. 243. super primo, col. finali, versic. quantum tamen, libro primo, vt hæc non semel euenire scimus, his etenim casibus locum habebat statutum de cessantibus. Cæterum si adit consors, & velit emere, & debito tempore hoc declarare, tunc vtique obiectum
43 uari debet aliud statutum sub rub. 109. per quod non tollitur, sed restringitur facultas syndicorum, vt fieri potest. Dec. confil. 3. sub num. 5. vers. secundo specialiter, & hoc pacto in vnam consonantiam
44 rediguntur hæc duo statuta, prout fieri debet. Dec. confil. 510. num. 11. nec sunt contraria, sed vnum recipit interpretationem

ab alio, non est nouum, ff. de legib. Dec.
45 confil. 301. num. 10. confil. 553. num. 8. Rolan. confil. 10. num. 16. lib. 4. fugienda est enim statutum contrarietas in tantum quod, vt euitetur, per mittitur interpretatio per subauditiones, & distinctiones, vt tradunt Roman. confil. 57. num. 3. Castren. confil. 21. sub num. 1. lib. 1. Alexan. confil. 48. sub num. 5. vers. et si statutum libro 3. & confil. 123. num. 14. vers. adduco etiam lib. 4. & Marfil. in l. prima, §. si serui quasi num. 17. vers. teneas etiam menti, ff. de quæstion. sed & quando omnimodo adesset contrarietas, & conciliano prædicta non admitteretur, & videndum esset, quod nam ex dictis duobus statutis incompatibilibus præferri debeat, adhuc conclusio firmata subsisteret, quia regulare est, quod statutum negatiuum affirmatiuo
47 validius censetur, l. si Rufinus, C. de milit. testament. & ibi scribentes, Barto. in l. 3. §. liberi. ff. de susp. tutor. Dec. confil. 3. num. 4. & confil. 44. num. 7. & Ratio est, quia
48 negatiua magis negat, quam affirmet affirmatiua, gloss. fina. in l. hoc genus. ff. de condit. & demonstrat. Castren. confil. 16. sub numero nono, libro primo, Capol. de seru. vrb. præd. cap. 35. de seru. lumi. num. numero 2. Dec. confil. 44. sub numero septimo, & latius in l. si Rufinus, num. 7. & plur. seq. C. de testament. milita. et in cap. ex parte, numero sexto, de constitut. et dictum etiam fuit supra, constat autem ex conceptione verborum statutum Syndicorum esse affirmatiuum, aliud vero sub rub. 119. negatiuum, nec alia demonstratione ad hoc probandum erigitur, quia quod patet expresse, non est probare necesse.

Accedat quod in concur. su. statutorum non compatibilium id præualere debet.
50 quod est fauorabilius. Doctor. in d. l. si Rufinus. Alexan. confil. 65. numero septimo, libro septimo. Deci. confil. 3. num. 6. et confil. 44. sub numero septimo, quod est quando maiorem vtilitatem avert, & magisque publico commodo fauet. Alexan. in l. Neliennius, sub numero quinto, in fin. ff. ad l. Falcid. et d. confil. 65. num. 7. et ibi addent ad eum littera B. Marfil. in præd. crimin. §. queritur, numero septimo, versic. et teneas, vel quando reducit nos ad iuris communis dispositionem.
52 aut minus ab ea nos recedere facit, Alexan. dicto confil. 65. numero septimo. Dec. confil. 3. sub numero quinto, vers. secundo specialiter, et infra, et confil. 22. numero septimo, vers. et pro tali, et latè prosequitur Tiracq. de retrac. lignag. in præ-
tatione

fatione num. 58. vers. altera ratio, vnde, &
 si statum syndicorum fauorabile dici
 possit ex eo, quod creditorum commodū
 53 respiciat, & cum iure communi concordet,
 secundum quod bonorum debitoris
 subtilitates heri debent, & plus offe-
 renti ad creditorum beneficium veni-
 undi, l. prima, & secunda, C. si propter pu-
 blic. penfit. l. si tempora, C. de si. instru-
 men. & in h. fiscal. lib. 10. & ex eo etiam
 quod consonum est dispositioni, l. dudū.
 54 C. de contrahen. empt. ne quis rem suam
 inustus alteri vendere cogatur, cuius res-
 pectū alterum statum de vendendo con-
 sorti iuri communi contrarium, & odio-
 sum arguitur, Decid. consil. 222. num. 1.
 Corn. consil. 166. num. 8. lib. secundo.
 55 Castr. consil. 249. col. secunda, lib. secun-
 do. Par. consil. 82. num. 4. & sequen. lib.
 3. & plures gl. congesti per Tiraque. in d.
 præfat. numer. 60. vers. quā mobrem sunt
 multi. Attamen dictum aliud statum de
 venditione faciendi consorti, quod
 Florentinæ vigere, & in quampluribus Ita-
 56 liæ Ciuitatibus, & locis, & alibi fere, vbi-
 que gentium recenſet ex aliorum Docto-
 rum scriptis Tiraque. de retract. lignag. in
 præfat. numero primo, quibus addi pos-
 sunt Castr. de iur. l. qui Romæ, §. cohe-
 redes ille, num. 3. 4. hic num. 43. ff. de ver-
 bor. obligat. maioris fauoris causas, & po-
 tentiores habens fauorabilius est consen-
 57 dum, & merito preferendum, fuit enim
 conditum ob bonum publicum ad eui-
 das discordias vicinorum, vt in illius inter-
 pretatione testatur Saluet. quietis enim,
 ac pacis publicæ conſeruandæ gratia mul-
 ta aduersus iuris dispositionem concedū-
 58 tur, cap. nisi essent, de præbend. ibi se pro
 bono pacis, & vtilitatis ordinasse fatentur
 & cap. secundo, in fin. de sponsalit. impu-
 berum ibi. vtpote pro bono pacis talis con-
 iunctio toleretur, Dec. consil. 202. nume-
 1. 4. vers. circa primam, & ante eum Rom.
 consil. 307. num. 3. in fin. est etiam equius
 & tanquam tale seruandum, Alexan. con-
 sil. 58. numero quinto, vers. item & aliter,
 59 lib. 4. inquires post Bald. in ca. cum olim,
 in princip. de consuetud. quod quando sta-
 tuta in e. dem volumine sunt contraria,
 Iudex debet attendere illud, quod est iu-
 60 stius, & æquius, nulla, vt infra dicitur, eo-
 rum anterioritatis, aut posterioritatis con-
 sideratione habita.
 Nec putauit prædictis obſtare, quod sta-
 tum syndicorum veluti posterius sit al-
 teri de vendendo consorti antiquiori præ-
 61 ferendum, l. sed & posteriores, ff. de legib.
 Marf. in d. l. prima, §. si serui quasi, nume-

ro nono, ff. de quæſtione. & ante eum Bar-
 to. in l. si certarum, ff. de testamen. milir.
 Alexan. consil. 58. num. 3. lib. 4. consil. 122.
 numer. 1. eodem lib. 4. Arctin. consil. 143.
 col. 2. sub num. 2. quā quidem posterio-
 ritatem, quando cætera deficerent, ordo
 62 compilationis de per se demonstrat, vt
 per Alexan. d. consil. 58. num. 4. post Bar-
 to. in d. l. si certarum; Quoniam responde-
 tur regulam, quod vltima derogent prio-
 ribus, intelligi de omnino contrariis, &
 63 incompatilibus, Doct. in l. pacta nouissi-
 ma, C. de pact. vltra quod non incongrue
 dici potest, quod statum posterius enā
 generale, & indistincte loquens veteri præ-
 cedenti distincte disponenti non dicitur
 64 derogare, sed distinguere secundum anti-
 quum Corn. consil. 199. num. 67. vers. ad
 idem, lib. secundo, sequitur Crauet. alios
 citans consil. 70. num. 15. vers. decimo-
 quarto ista quæſtio, si enim statum anti-
 quum dat certum modum sententiandi
 65 & nouum dicit, quod sententia omnes
 demandentur executioni, nō dicitur hoc
 nouum derogare veteri, sed imo ipsum
 nouum distinguitur secundum verus, dū-
 modo scilicet in sententiando fuerit ser-
 uata forma requisita ex antiquo statuto,
 vt ibi per ipsos Corn. & Crauet. Nec per
 legem nouam censetur derogatum anti-
 66 quæ, nisi quatenus expresse dictum sit, l.
 præcipimus, in fin. C. de appellat. ibi quic-
 quid autem hac lege specialiter non vide-
 tur expressum, id veterum legum, consti-
 tutionumque regulis omnes reliquam in-
 telligant, l. si. C. de ind. vid. roll. l. sanctimus
 C. de testame. l. alumne, §. qui filias, ff. de
 adim. legat. Oldrad. consil. 190. them 2. rale
 est fratres heremite, sub numero secun-
 do, Alexan. consil. 122. num. 23. lib. 4. Cra-
 uet. consil. 70. nume. 17. vers. decimo sex-
 to adduco. Marf. in præf. crimin. §. quæ-
 ritur, nume. 9. & 10. vers. & in quantum, &
 infra, & in l. 1. §. si serui quasi. nu. 16. vers.
 item scias, ff. de quæſtione. Deci. consilio 3.
 numero septimo, nam si non sunt contra-
 ria, sed se compati possunt, & saluari ali-
 67 quo casu, seu modo, lex sequens non cen-
 setur derogare primæ, sed limitatur, & re-
 stringitur a præcedenti, Barto. in extraua-
 ad reprim. in verbo non obſtantibus, & in
 l. omnes populi, in 3. quæſtione. principali, in
 fi. ff. de iust. & iur. & in l. sciendum, in prin-
 cipio, ff. qui satilare coga. Arct. consil. 143.
 col. 3. vers. sed tamen his non obſtantibus,
 & infra, Corn. consil. 135. col. prima, & se-
 cunda, consil. 172. col. secunda, & tertia,
 lib. 4. Crauet. d. consil. 70. nu. 16. vers. deci-
 mo quinto adduco.

Non

fundum, num. 12. ff. de fund. instr. & conf. 100. in 3. dub. lib. 1. Bald. conf. 28. num. 1. lib. 1. Ang. conf. 160. nu. 2. Idem Bald. in l. excoctores, num. 24. C. de execut. rei iur. dic. Fulgos. conf. 215. in primo proposito consultationis, in prin. num. 1. Alex. conf. 29. num. 1. lib. 1. conf. 58. num. 6. conf. 122. num. 1. lib. 4. Gozad. conf. 73. num. 10. latè Philippus Dec. in d. l. in toto iure, num. 7. conf. 18. num. 1. in fin. conf. 44. sub num. 7. & conf. 222. sub num. 4. conf. 382. num. 4. conf. 627. num. 12. Marfil. in leg. 1. §. si serui quasi num. 15. ff. de quaestio. & est generale, quod prouiso quolibet specialis facit cessare generale. Et licet non videatur esse in duobus statutis, inter quæ proprie cadat consideratio generis, & speciei, sed potius in diuersis, & generalibus, in quibus species non derogat generi, vt per Dec. in d. l. in toto iure, num. 10. vers. & prædicta regula. Respondere possit, quod illud, quod maius generale est, pro genere habendum est, & minus generale pro specie. Dyn. in cap. 6. neri, de regul. iur. in 6. Bartol. in l. 1. §. hoc autem edictum, ff. de oper. nou. nuncia. & post eos Dec. in d. l. in toto iure, in prin. Et quando prædicta dubium aliquod haberent, & dicta duo statuta penitus diuerſa censentur, & æque generalia, vel etiam in suis casibus specialia dici possent non tamen conclusionem firmatam destruerent, quoniam non sibi ipsis adeo contrariantur, quin ad eòcordiam reduci possint, & vtraque seruari, possunt enim si iudici iuxta facultatem ipsi a statuto de cessantibus datam bona decoctorum vendere, & plus offerenti dare, si vel non adsit consors, vel nolit, aut emere ob paupertatem non possit, vel si bannis, seu crias, aut proclamatis super ea re factis in termino in eis assignato non contradixerit, sed ad venditionem deuenerit permiserit, & tacendo sibi præiudicauerit, iuxta notata in terminis per Castren. conf. 243. super primo, col. finali, versic. quantum tamen, libro primo, vt hæc non semel euenire scimus, his etenim casibus locum habebit statutum de cessantibus. Ceterum si adsit consors, & velit emere, & debito tempore hoc declararet, tunc vtique obferuari debet aliud statutum sub rub. 100. per quod non tollitur, sed restringitur facultas syndicorum, vt fieri potest. Dec. conf. 3. sub num. 5. vers. secundo specialiter, & hoc pacto in vnam consonantiam rediguntur hæc duo statuta, prout fieri debet. Dec. conf. 510. num. 11. nec sunt contraria, sed vnum recipit interpretationem

ab alio, non est nouum, ff. de legib. Dec. 45. conf. 201. num. 10. conf. 553. num. 8. Rolan. conf. 10. num. 16. lib. 4. fugienda est enim statutorum contrarietas in tantum quod, vt euitetur, permittitur interpretatio per subauditiones, & distinctiones, vt tradunt Roman. conf. 57. num. 3. Castren. conf. 21. sub num. 1. lib. 1. Alexan. conf. 48. sub num. 5. vers. et si statutum libro 3. & conf. 123. num. 14. vers. adduco etiam lib. 4. & Marfil. in l. prima, §. si serui quasi num. 17. vers. teneas etiam menti, ff. de quaestio. sed & quando omnimodo adesset contrarietas, & conciliatio prædicta non admitteretur, & videndum esset, quod nam ex dictis duobus statutis incompugnabilibus præferri debeat, adhuc conclusio firmata subsisteret, quia regulare est, quod statutum negatiuum affirmatiuo validius censetur, l. si Rufinus, C. de milit. testament. & ibi scribentes, Barto. in l. 3. §. liberti. ff. de susp. tutor. Dec. conf. 3. num. 4. & conf. 44. num. 7. & Ratio est, quia negatiua magis negat, quam affirmet affirmatiua, gloss. fina. in l. hoc genus. ff. de condit. & demonstrat. Castren. conf. 16. sub numero nono, libro primo, Capol. de seru. vrb. præd. cap. 35. de seru. lumi. num. numero 2. Dec. conf. 44. sub numero septimo, & latius in l. si Rufinus, num. 7. & plur. seq. C. de testament. milita. et in cap. ex parte, numero sexto, de constitut. et dictum etiam fuit supra, constat autem ex conceptione verborum statutum Syndicorum esse affirmatiuum, aliud vero sub rub. 109. negatiuum, nec alia demonstratione ad hoc probandum exigitur, quia quod patet expresse, non est probare necesse.

Accedat quod in concursu statutorum non compatibilium id præualere debet, quod est tauorabilius. Doctor. in d. l. si Rufinus, Alexan. conf. 65. numero septimo, libro septimo. Dec. conf. 3. num. 6. et conf. 44. sub numero septimo, quod est quando maiorem utilitatem offert, magisque publico commodo fauet. Alexan. in l. Nescennius, sub numero quinto, in fin. ff. ad l. Falcid. et d. conf. 65. num. 7. et ibi addent ad eum littera B. Marfil. in pract. crimin. §. quartus, numero septimo, versic. et teneas, vel quando reducit nos ad iuris communis dispositionem, aut minus ab ea nos recedere facit, Alexan. dicto conf. 65. numero septimo. Dec. conf. 3. sub numero quinto, vers. secundo specialiter, et infra, et conf. 222. numero septimo, vers. et pro tali, et latè prosequitur Tiraq. de retrad. ligna. in prælatione

farione num. 58. vers. altera ratio, unde, & si statutum syndicorum fauorabile dici possit ex eo, quod creditorum commodum
 53 respiciat, & cum iure communi concordet, secundum quod bonorum debitoris sublimitates fieri debent, & plus offerenti ad creditorum beneficium venundari, prima, & secunda, C. si propter public. pensit. l. si tempora, C. de fia. instrumen. & in h. fiscal. lib. 10. & ex eo etiam quod consonum est dispositioni, l. dudum,
 54 C. de contrahen. empt. ne quis rem suam inuitus alteri vendere cogatur, cuius respectu alterum statutum de vendendo confori iuri communi contrarium, & odiosum arguitur, Deci. d. consil. 222. num. 1. Corn. consil. 166. num. 8. lib. secundo,
 55 Castr. consil. 249. col. secunda, lib. secundo, Paris. consil. 82. num. 4. & sequen. lib. 3. & plures alij congesti per Tiraque. in d. praet. numer. 60. vers. quomobrem sunt multi. Attamen dictum aliud statutum de venditione faciendi consorti, quod Florentiae vigore, & in quampluribus Italiae Ciuitatibus, & locis, & alibi fere, ubique gentium recenset ex aliorum Doctorum scriptis Tiraque. de retract. lignag. in praet. numero primo, quibus addi possunt Castr. de last. l. que Romae, §. coheredes ille, num. 3. 4. hic num. 43. ff. de verb. obligat. maioris fauoris causas, & potentiores habens fauorabilius est censendum, & merito praefendum, fuit enim conditum ob bonum publicum ad euandis discordias vicinorum, vt in illius interpretatione testatur Saluet. quietis enim, ac pacis publicae conseruande gratia multa aduersus iuris dispositionem conceditur,
 56 tur, cap. nisi essent, de praebend. ibi se pro bono pacis, & vtilitatis ordinasse fatentur & cap. secundo, in fin. de sponsalit. impuberum ibi. vtpote pro bono pacis talis coniunctio toleretur, Dec. consil. 202. num. 14. vers. circa primam, & ante eum Rom. consil. 307. num. 3. in fin. est etiam equius & tanquam tale seruandum, Alexan. consil. 58. numero quinto, vers. item & aliter,
 57 lib. 4. in quibus post Bald. in ca. cum olim, in princip. de consuetud. quod quando statuta in eodem volumine sunt contraria, Iudex debet attendere illud, quod est iustius, & equius, nulla, vt infra dicitur, eorum anterioritatis, aut posterioritatis consideratione habita.
 Nec putauim praedictis obistere, quod statutum syndicorum veluti posterius sit alteri de vendendo consorti antiquiori praefendum, l. sed & posteriores, ff. de legib. Marf. in d. l. prima, §. si serui quasi, nume-

ro nono, ff. de quaestio. & ante eum Barto. in l. si certarum, ff. de testamen. milit. Alexan. consil. 58. num. 3. lib. 4. consil. 122. numer. 1. eodem lib. 4. Aretin. consil. 143. col. 2. sub num. 2. quam quidem posteroritatem, quando cetera deficerent, ordo
 62 compilationis de per se demonstrat, vt per Alexan. d. consil. 58. num. 4. post Barto. in d. l. si certarum; Quoniam respondetur regulam, quod vltima derogat prioribus, intelligi de omnino contrariis, &
 63 incompatilibus, Doct. in l. pacta nouissima, C. de pact. vltra quod non incongrue dici potest, quod statutum posterius etiam generale, & indistincte loquens veteri praecedenti distincte disponenti non dicitur
 64 derogare, sed distinguere secundum antiquum Corn. consil. 199. num. 67. vers. ad idem, lib. secundo, sequitur Crauet. alios citans consil. 70. num. 15. vers. decimoquarto ista quaestio, si enim statutum antiquum dat certum modum sententiandi
 65 & nouum dicit, quod sententiae omnes demandentur executioni, non dicitur hoc nouum derogare veteri, sed imo ipsum nouum distinguitur secundum verus, dummodo scilicet in sententiando fuerit seruata forma requisita ex antiquo statuto, vt ibi per ipsos Corn. & Crauet. Nec per legem nouam censetur derogatum antiquae, nisi quatenus expresse dictum sit, l. praecipimus, in fin. C. de appellat. ibi quicquid autem hac legespecialiter non videtur expressum, id veterum legum, constitutionumque regulis omnes relictum intelligant, l. si. C. de ind. vid. toll. l. sciendum C. de testame. l. alumnae, §. qui filias, ff. de adim. legat. Oldrad. consil. 190. thema tale est fratres heremice, sub numero secundum, Alexan. consil. 122. num. 13. lib. 4. Crauet. consil. 70. num. 17. vers. decimo sexto adduco. Marf. in praet. crimin. §. quartus, num. 9. & 10. vers. & in quantum, & infra, & in l. 1. §. si serui quasi. nu. 16. vers. item scias, ff. de quaestio. Deci. consilio 3. numero septimo, nam si non sunt contraria, sed se compati possunt, & saluari aliter
 67 quo casu, seu modo, lex sequens non censetur derogare primae, sed limitatur, & restringitur a praecedenti, Barto. in extrau. ad reprim. in verbo non obstantibus, & in l. omnes populi, in 3. quaestio. principali, in fi. ff. de iust. & iur. & in l. sciendum, in principio, ff. qui satisficere cog. Aret. consil. 143. col. 3. vers. sed tamen his non obstantibus, & infra, Corn. consil. 135. col. prima, & secunda, consil. 172. col. secunda, & tertia, lib. 4. Crauet. d. consil. 70. nu. 16. vers. decimo quinto adduco.

Non

Non etiam refagatur, quod dictum statutorum Syndicorum posterius videatur habere clausulam derogatoriam alijs statutis omnibus, & propterea illis anteponendum.

Quoniam pro responsione dicitur, quod non habet talem clausulam specialiter in hoc capite particulari, sed generaliter ea apparet in fin. totius voluminis statutorum fori mercatorum, nec si voluissent, potuissent stantes illi, seu reformatores deputati specialiter ad reformanda statuta dicti fori tollere statuta generalia communis Florentie, I. minor autem Magistratus, ff. de minoribus, cap. cum inferior, de maioritate, & obedientia, Crauetr. consil. 148. num. 3. & sequet. ver. secundo respon. deo, & infra, Non enim habent officiales isti aliam potestatem, quam illam, quae ipsi tribuitur a principe, vel statutis, Rom. consil. 501. sub numero nono. Dec. consil. 5. in principio, & consil. 18. sub numero 2. & ante eos Bald. consil. 301. lib. tertio, in principio.

Et quando etiam talis clausula in hoc capite reperiretur, non tamen aliquid operaretur circa derogationem, cum, ut dictum fuit supra, locus sit conciliationi absque eo, quod de derogatione agatur, & utrumque statutum saluetur, nec primum per ultimum tollatur, Non enim operatur dicta clausula, nisi quatenus adsit repugnancia, ut per Roman. consil. 57. num. 1. & 2. & per Alex. d. consil. 123. num. 2. lib. 4. Nec in ultimo comprehenditur casus praestitutus, & specialiter terminatus a primo Calt. d. consil. 11. numero secundo, ver. item considerandum, lib. primo. Dec. consil. 5. numero secundo, consil. 301. numero nono, decimo, consil. 496. num. 11. & in l. 1. num. 9. ver. ex quo inferitur quod lex, ff. de reg. iur.

Possit etiam attentari, quod ad tollendum primum statutum non sufficiat clausula derogatoria generalis posita in secundo, sed requiratur specialis, ut late tradit Marfil. in pract. crimin. §. quaeritur, num. 12. & sequ. ver. & aduertere, & infra, qui tamen postea, num. 16. & sequ. ver. sed contra praedicta faciunt, plura adducit in contrarium, quibus adheret.

Postremo ex eodem Marfil. in eodem §. quaeritur, num. 7. ver. & ex istis, & latius in l. prima, §. si ierui quasi, numer. 18. ver. sic ultimo teneas menti, ff. de quaestio nibus, dicitur, quod quando etiam in eodem volumine sunt statuta contraria, non attenditur eorum prioritas, vel posterioritas, sed Iudex debet attendere, quod est

iustius, & aequius, ut ibi per eum, & dicitur etiam fuit supra.

Et secundum hanc opinionem alias quaestionem hanc determinandam esse rerulerunt concorditer Domini Sex Iudices, & Auditores Rote huius Florentie, ne Syndicis, seu deputatis Raphaelis de Donis, visque de anno 1580. qui etiam eorum relationis causas, & rationes reddiderunt, & motius, ut moris est, & iuris, fecerunt, quae in campum venerunt, & rem ex infinitis ibi adductis clarissimam reddunt, quorum Dominorum vestigia sum ipse sequutus, nec ab eorum sententia, ubi negotium dubirabile videatur, recedere debebam iuxta l. si de interpretatione, cum l. sequent. ff. de legibus. Anno 1596. Florentie.

EPITOME.

De interpretatione statuti civitatis Pistorij libro secundo, Rubrica 98. circa id, quod filijs naturalibus, vel spurjijs relinqui possit extante legitima prole, vel alijs personis in eo statuto nominatis. De legitimatione in amplissima forma filij naturalis, vel spurjijs, non extante legitima sobole instante patre facta per Principem cum clausula, absque tamen ullo legitimorum, & naturalium filiorum, & descendensium ipsius patris instantis prauidicio, si quos ullo unquam tempore suscipere contingat. De effectu talis clausule, tam ex testamento, quam ab intestato ad fauorem legitimorum, & naturalium, & an ex testamento legitimatus possit capere ultra portionem a iure communi, vel municipali concessam, & ubi non possit, an relictum suslineatur in portione permissa, & ad quem id, quod superest, pertineat, & quo iure id consequi possit. Et an legitimatio facta de filio naturali, vel spurio de ordine patris post eius mortem retrotrahatur ad prauidicium agnatorum,

qui

qui eius hereditatem ab intestato acquiescerunt; Ap. talis legitimatus facto testamento per Patrem rumpat illud: Quam possit pater legitimare filium naturalem, vel spurium cum hoc, quod in certa tantum parte, vel in eo tantum, quod sibi placuerit, ei succedat, & nihil ulterius prætendere possit; & de alijs in hac materia.

S Y M M A R I U M.

- 1 Stante statuto Pistorij, quod existentibus filijs legitimis, & naturalibus masculis, vel feminis, vel fratribus carnalibus, aut Nepotibus ex citis pater possit filio, vel filie naturali, aut spurio relinquere usque in quartam partem bonorum, quæ ab intestato eidem contingerent, si esset filius legitimus & naturalis; Idem pater non potest relinquere filio naturali legitimo ultra dictam quartam partem bonorum superexistente filia legitima, & naturali.
- 2 Filius naturalis de iure communi non admittitur ab intestato ad hereditatem patris, existente filia legitima, & naturali.
- 3 Per Statutum Pistorij de quo supra num. 1. non immutatur ius commune in successione ab intestato, cum de ea nihil expresse disponatur, extantibus personis, de quibus ibi.
- 4 Filius naturalis per Statutum Pistorij succedit in certa parte bonorum patris, non existentibus personis in illo expressis.
- 5 Filius Naturalis ex paterna dispositione admitti potest ad quartam partem bonorum adsumptum extante filia legitima, itaque per dictum Statutum Pistorij.
- 6 Filio naturali de iure communi relinquere potest vicia tantum paterna hereditatis, manifestum per existentiam filie legitime, & naturalis.
- 7 Filio naturali usque ad quartam partem bonorum tantum relinquere potest secundum Statuta Pistorij, non ultra.
- 8 Statutum, ubi habemus casum statuti, ibi nulla cadit dubitatio.
- 9 Legitimatio, de qua agitur habet clausulam reservationis omnium iurium filiorum legitimorum, & naturalium.
- 10 Princeps non habet intensionem præiudicandi alicui per suum privilegium, vel reservationem.
- 11 Legitimatus cum reservatione iurium filiorum legitimorum & naturalium non potest præiudicare filia legitima & naturali quoad succedendum patri.
- 12 In legitimatioe semper intelligitur clausula: reservatio iurium filiorum legitimorum, & naturalium.

- 13 Et ubi dicta clausula expressa est, aliquid plus operari debet, ac sit superflua. Item dicta clausula debet confirmare iura filiorum legitimorum, non illa tollere, & contrarium effectum operari.
- 14 Legitimatio ita exequenda est, ut non præiudicet in aliquo illis, quorum iura in legitimatioe reservata sunt.
- 15 Legitimatus ab intestato non potest in aliquo succedere in præiudicium filia legitima, & naturalis, idque omnino clarum est secundum receptiorem opinionem.
- 16 Legitimatus ex testamento capere potest in præiudicium filiorum legitimorum, & naturalium, dummodo illis non minuetur legitima iure natura debita.
- 17 Legitimatus in casu, de quo agitur, non potest etiam ex testamento succedere in præiudicium legitimorum & naturalium; sed ab ipsis excluditur. Et ibidem, quoties in legitimatioe est clausula reservatio iurium legitimorum & legitimatus potius habetur quoad præiudicium legitimorum, & naturalium, ac si legitimatus non fuisset.
- 18 Legitimatus ita ut succedere possit ex testamento, & ab intestato, sine tamen præiudicio filiorum legitimorum, & naturalium; absque illa difficultate non admittitur ad hereditatem patris ex testamento in præiudicium legitimorum.
- 19 Verbum hoc, vltim: versificatur etiam in minimo.
- 20 Legitimatio facta cum dicta clausula reservativa, in omnibus firma remanet, in quibus non agitur de præiudicio legitimorum.
- 21 Legitimatus cum dicta clausula reservativa non dicitur quoad omnia legitimus, sed limitatus tantum.
- 22 Filiorum appellatione venit filia femina secundum communem opinionem.
- 23 Idque procedit etiam si ex statuto propter ipsos masculos femina excluderetur.
- 24 Descendentium nomen commune est ad masculos, & ad feminas, & sub eo utriusque sexus descendentes proprie continentur.
- 25 Id quod fortius obtinuerit, si in dispositione, post nominationem descendentium apposita esset clausula si quos vltio inquam tempore illam suscipere contingat.
- 26 Verbum hoc: si quis: non solum comprehendit masculinum, sed etiam feminam.
- 27 Filij naturales non possunt in bonis patris consequi vltra portiones à iure communi vel municipalibus ipsis concessas; extante filia femina legitima, & naturali.
- 28 Soboles legitime, seu civilis sobolis appellatione femina non secus ac masculus venit.
- 29 Insistentis in re certa, nullo dato, aut relicto coherede universalis efficitur ipse universalis.
- 30 Idem si deur heres universalis, sed non adeat, vel

- vel quia nolit, vel quia non possit, secundum
crebriorem sententiam.
- 31 Quando ius accrescendi locum non habet: ut
quia institutus in re certa non potest plus pe-
tere, sed iustus est, re sibi relicta contentum esse;
in totum cornu testamentum.
- 32 Filia legitima, & naturalis admittitur ad pa-
ternam successionem naturali pignus exclusio
de iure communi; vel admissio ex iure municipi-
ali in portione ab ipso statuto tassata secun-
dum magis receptam opinionem.
- 33 Filius naturalis vigore paterni testamenti reti-
net portionem à statuto permixtam; id autem,
quod est ultra dictam portionem consequitur
filia legitima, & naturalis.
- 34 Fructus, lite pendente percepti, sunt restituendi;
quia in mala fide possessor constitutus vi-
detur; etiam quod antea bonam, & titulatam
habuisset.
- 35 Fructus percepti ante litem contestatam ab eo,
qui bona fide possidebat pro herede, & con-
sumpsit, non sunt restituendi.
Et ibidem, quoad fructuum acquisitionem suf-
ficit bona fides, causata qualicunque errore
etiam iuris.
- 36 Hæres, qui iuris errore ductus se putavit hære-
dem; non est prado, quia dolo caret.
- 37 Error iuris iustus omnino videtur, cum articu-
lus dubius est, & varie sunt Doctorum opi-
niones.
- 38 Error in iure dabitur æquipollet errori facti.
- 39 Error iuris, circa apicem iuris, & circa ius, quod
est in opinionibus constitutum; tolerabilior
est ignorantia, quam in iure aperto.
Et ibidem, quod error illius, qui pro hærede tes-
tamentario possedit publice, & palem scienti-
bus, & tacentibus iis, quibus à iure defer-
tur hereditas; tolerabilior videtur, & omnino
male fidei exclusivus.
- 40 Fructus, ad acquisitionem fructuum sufficit,
quod mala fides absit, licet bona non absit.
- 41 Errans probabiliter in facto fructus acquirit,
etiam in actu, cui lex resistit, idque omnes ad-
mittunt.
- 42 Error probabilis facti sufficit etiam ad prescrip-
tionem.
- 43 Institutionis titulus facit presumere bonam
fidem.
- 44 Possessor ex tiralo institutionis, etiam inuito,
lucrat fructus ante litem contestatam, nec
eos restituere tenetur.
- 45 Filius naturalis legitimatus, post mortem pa-
tris non aufert hereditatem paternam. Agna-
tis remotioribus in gradu, qui ab intestato suc-
cessuri erant.
- Et ibidem, quod legitimatio non trahitur retrò
in præiudicium tertij, cui iam quæsitum ius
fuit.
- 46 Dini opinio consil. 1. o. reprobat.
- 47 Legitimatus an possit legitimare in præiudicium
eorum, quibus est ius quæsitum, disputabile
est.
- 48 Sed ubi id non expresseris, id facere noluisse in-
telligitur.
Bart. opinio in l. Gallus §. 5. quid si tantum nu-
mero 14. ff. de liber. & possib. declaratur.
- 49 Legitimatio retrotrahitur ad præiudicium eo-
rum, qui ab intestato hereditatem acquisive-
runt; quando naturalis legitimatus fuit post
mortem patris de ordine, & mandato per ip-
sum viventem dato.
- 50 Et quod eo casu legitimatus aufert heredita-
tem venientibus ab intestato, & legitimatus
in gradu posterioribus ad legitimacionem non
citatis.
- 51 Legitimatus post testamentum patris illud
rumpit, si in eo præteritus est, ubi de com-
muni.
- 52 Testamentum patris est nullum ex præteritione
legitimatorum, quia necessario sunt instituendi,
vel exheredandi.
- 53 Legitimatus ita ut in certa tantum parte succe-
dat, vel in eo tantum, quod patri placuerit,
non est propriè legitimatus, sed dispensatio.
- 54 Et quod ita legitimatus non potest mortuo pa-
tre impugnare illius testamentum, uti in eo
præteritus, etiam si nihil penitus illi relique-
rit.

CONSILIVM CLXIII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.*

Nitante Bartolo-
meo Odalao Cua-
Pistonie legitima-
tus fuit Odalao
eius filius naturalis
natus ex ipso Barto-
lomeo, dum matri-
monio solutus es-
set, & ex muliere pariter soluta, ita ut sit
de familia, & agnatione dicti Bartolomei
eius naturalis Patris, eademque arma &
insigna gerat, paternæ hereditatis, aliorū-
que omnium agnatorum, atque affinium
quorumcunque successionum tam ab in-
testato, quam ex testamento & quavis alia
ultima voluntate capax omnino efficiatur,
& ad quoscunque legitimos actus, hono-
res quoque, dignitates, munera, officia, &
beneficia cuiusvis generis habilis sit, & ad
mittatur, perinde ac si de legitimo matri-
monio ab initio fuisset exortus, adiecta
immediate post prædicta verba per Sere-
nissimum Principem Cosmum Medices
Gloriosæ Memoræ legitimantem infra-
scripta clausula videlicet: quam tamē gra-
tiam & legitimacionem, & legitimatio-
nis beneficium, ut supra, concedimus abs-
que

que villo legitimorum, & naturalium filiorum, & descenditum ipsius Bartolomei præiudicio, si quos villo inquam tempore suscipere contingat, vt constet ex privilegio dictę legitimacionis de anno 1566. die decima octava mēsis Iunii, post cuius privilegij concessionem, & legitimacionem idem Bartolomeus ex se, & legitima vxore suscepit Dominam Helenam filiam legitimam, & naturalem, qua supersit, & etiam dicto Odaldo filio naturali legitimo nato docessit, condito prius Testamento, in quo herede instituta d. D. Helena filia legitima, & naturali in certa pecuniarum summa, suum heredem vniuersalem fecit dictum Odaldum filium naturalem legitimatum, qui dictam hereditatē. mortuo patre occupauit vsque ad eius mortē, & exinde Frānciscus de Odaldis vsquequo D. Iacobus de Quaratesis Minister principis Magonæ ferri Ciuitatis Florentiæ de notabili pecuniarum summa creditricis dicti Odaldi eam ad manus suas reduxit, seu verius incorporauit fecit, vt sibi dicto nomine satisfaceret, & stante dispositione statutorij Pistorij lib. 2. Rub. 98. quod existētibz filiis legitimis, & naturalibus masculis, vel fēminis, vel fratribz carnalibus vel nepotibus ex fratribz carnalibus possit frater filio, vel filia naturali, vel spurio, vel qualitercunque quæsito relinquere, vel legare vsque in quartam partem bonorum, quæ ab intestato eidem contingerent, si esset filius legitimus & naturalis, dicta Domina Helena mediante Domino Mutio de Viscontibus eius viro & procuratore iudicijs instituit contra dictos Franciscum de Odaldis & dictum Dominum Iacobum de Quaratesis vt dictæ Magonæ ferri Ministri, & Magonensium dictæ hereditatis, & eius bonorum occupatores, & detentores coram Iudice Delegato super negocijs dictæ Magonæ ferri Ciuitatis Florentiæ, petens eos condemnari ad sibi tanquam dicti Bartolomei heredi dicta bona dimittendum & relaxandū vnā cum fructibus à Morte dicti Bartolomei, & citra vsque ad effectuale, & realem relaxationem, cui petitioni sese opposuerunt Rei conuēti, & perfectō processu in eam veni sententiam, vt de iure iudicandum esset pro Domina atriçe, vt scilicet dictus Bartolomeus non potuerit relinquere dicto Odaldo eius filio naturali legitimo stante superexistētia dictæ Domine Helenæ filię legitimæ, & naturalis vltra quartam partem bonorum, quæ ab intestato ad eum peruenissent in hereditate ipsius Bartolomei, si eius filius legiti-

mus, & naturalis fuisset, quodq; ideo omne id, quod superest vltra dictam quartā partem dictorum spectet, & pertineat ad dictam Dominam Helenam filiam legitimam, & naturalem vnā cum fructibus, & lire contestata, & citra tantummodo perceptis, & in futurum vsque ad realem restitutionem eiusdem portionis, quę supererit, percipiendū iuxta liquidationem tñ deductā quarta parte, quam de eo, quod superesset, & eius fructibus alias faciendam.

Ad ita dicendum motus fui, quoniam si dictus Odaldus legitimatus non fuisset, de iure communi tanquam filius naturalis Bartolomei in eius hereditate ab intestato non fuisset admissus cum dicta D. Helena filia legitima, & naturali, sed ipsa in totum successisset illo penitus exclusio humanitatis, & auth. licet patri vers. ab intestato verò. C. de natural liber. & vtrouque notant Doctores, Gabriel Balcon. in tract. de noth. & spur. cap. 38. nu. 5. Peregrin. in tract. de fideicom. artic. 13. nu. 76. vers. quid autem, & ante eos Alex. cons. 398. nu. 1. lib. 6. ex forma verò dictorum statutorum Pistorij Rub. 98. vel nihil in hoc immutatum dici potest, cum ab intestato nihil expresse disponatur de successione naturalium extantibus filiis legitimis & naturalibus masculis, vel fēminis, aut fratribz carnalibus, vel nepotibus ex fratribz carnalibus, sed solummodo non existentibus aliquibus de predictis personis, quo casu statuitur posse filium naturalem succedere in tertia parte bonorum dicti sui patris siue vnus, vel vna sit, siue plures non obstante aliquo iure ciuili nouo, vel veteri, & specialiter auth. licet patri C. de natural. liber. super humanitatis extracta de corpore iuris auth. quib. mod. natural. efficit sui, vel ad summum, si id fas sit tēteri, quod non credo, posset naturalis filius extante filia legitima admitti ad quartam partem bonorum, quæ ab intestato eidem peruenissent, si fuisset filius legitimus, & naturalis, ad quam partem concedit statim illud admitti ex p. æterna dispositione, cum verisimiliter statutum non concedat maiorem partem ab intestato, quam ex testamento in præiudicium legitimorum, & naturalium.

Ex testamento autem de iure communi fuisset Odaltus capax vniuersæ tantum partem hereditatis, eamque tantum, & non plus, potuisset Bartolomeus naturalis pater illi relinquere stante superexistētia D. Helenæ filię legitimæ, & naturalis l. a. C. de natural. liber. & ibi omnes incumbentes

bentes notant, Paleot. d. cap. 38. num. 3. & Peregrin. d. art. 23. num. 76. & de iurę municipalis pistorienſi d. Rub. 98. libro 2. ad quartam tantum partem bonorum, quę ab intestato illi contingeret, si legitimę, & naturalis fuisset, admitti potest, & vsq; ad illam partem, pater eidem relinquere potuit, & eundem hæredem facere, & non vltra, vt sunt clara verba statuti, quibus standum est, nec vterius quærédum ex his, quę tradit Craue. consil. 4. nu. 21. 8. consil. 10. num. 7. consil. 273. num. 7. & 8. & consil. 317. num. 1. vbi enim habemus casum statuti, ibi nulla amplius cadit dubitatio l. ancillæ cum glof. C. de furt.

Eandem quartam paternorum bonorum iure conſequi potest idem Odaldus filius naturalis dicti Bartolomei, & non maiorem, nedum totam hæreditatem ſibi à patre relictam in testamento, nõ obſtante, quod ſit legitimatus, & per legitimacionem geniturę macula prorsus amota ad priſtinum naturę ſtatum, quo omnes homines legitimi naſcebantur, per ſupremum Principem in ſuo Territorio reſtitutus, & reintegratus vt perinde habeatur, & ſit, ac ſi de vero & legitimo matrimonio procreatus eſſet in ampliſſima forma, quoniam dicta legitimatio in hoc propoſito habenda eſt, ac ſi facta nõ fuiſſet, cum habeat expreſſam clauſulam reſeruatiam omnium iurium filiorum legitimorum, & naturalium dicti Bartolomei Patris, ſi quos vlllo vnquam tempore ſuſcepiffet dictus Bartolomeus, prout poſtea ſuſcepit dictam Dominam Helenam; Princeps enim, vt eſt de eius generali, & conſueta intentione, nemini per ſuum priuilegium, aut reſcriptum præiudicandi l. 1. §. merito. & §. ſi quid à Principe ff. ne qd in loco public. & l. nec auus C. de emancipat. liber. cap. ex tuarum extra de authorit. & vſu palij, Peregr. d. artic. 23. num. 77. voluit hoc expreſſe declarare, & adijcere clauſulam, per quam intelligeretur ſe illam legitimacionem filij naturalis facere abſque vlllo legitimo- rum, & naturalium filiorum dicti Bartolomei Patris præiudicio, ſi de cætero aliquos ſuſcepiffet, quibus dicta legitimacionis tempore carebat, adeo quod ſtante dicta clauſula, & ſuperuenientia filię legitimę, & naturalis Odaldus legitimatus non eſt melioris conditionis, quam fuiſſet, ſi non eſſet legitimatus, ſed eiufdem conditionis, & propterea quoad ſuccedendum patri non poſſet præiudicare filię legitimę, & naturali, quia quoad eius præiudicium legitimatio in materia ſuc-

ceſſionis non prodeſt Odaldo vigore prædictę clauſule, quę ſemper intelligitur in legitimacione, Bald. in cap. licet guerram columna pen. titul. hic finit lex Conrad. Bologn. conſil. 58. colum. antepenult. numero 30. verſ. ſed plus, Surd. alios citans conſil. 337. num. 24. lib. 3. & quando expreſſa eſt, vt in caſu noſtro, aliquid plus operari debet, quàm quādo expreſſe non eſt appoſita, ſed ſubintelligitur, ne alias ſit ſuperflua, vt per Cepol. conſ. civil. ult. num. 20. Decian. conſil. 19. numero 32. & ſeqq. lib. 1. & per Surd. d. conſil. 337. ſub num. 24. ſi enim ex teſtamento patris naturalis poſſet legitimatus capere plus, quàm ſibi permutatur, tanquam naturali à iure comuni, vel municipali, vtique clauſula prædicta nihil operaretur ad ſuorem legitimorum, & naturalium, imo illis præiudicaret, & auferet id, quod alias ipsis competeret, & operaretur contrarium effectum, quia non conſeruaret iura legitimorum, prout ſonar, ſed tolleret contra legem legata inutiliter ff. de adimend. legat. vnde ita exequenda eſt hoc caſu legitimatio, vt non præiudicet in alio 14 quo illis, de quibus loquitur dicta clauſula reſeruatia, vt inquit Peregr. d. art. 23. ſub num. 77. verſ. his autem ad fin.

Et quidem ſi eſſemus in ſucceſſione ab inteſtato res omnino clara eſſet, quod in præiudicium D. Helenę filię legitimę & naturalis Odaldi legitimatus non poſſet in aliquo ſuccedere, vt concludit Anchar. conſil. 241. columna 2. Caſtren. in l. Gallus §. & quid ſi tantum ſub num. 16. ff. de liber. & poſth. & alij, quos reſert, & ſequitur Peregr. d. art. 23. num. 80. verſ. cum itaque reſeruat, & rursus num. 83. verſ. concluſiue, inquiring eſſe receptorem opinionem, & loquitur precipue, in hæreditate patris naturalis delata poſt legitimacionem, prout in caſu noſtro, idem ex communi præter adductos à Peregrin. tenent dec. conſ. 393. in princ. Alb. conſ. 7. etiam in princ. & Gabr. tit. de legitimat. concluſ. 8. per totam.

In ſucceſſione autem ex teſtamento non deſunt, qui velint legitimatum capere poſſe in præiudicium filiorum legitimorum, & naturalium, dummodo illis non minuat legitimam iure nature debitam, & in ſpecie Caſtrenſ. in d. §. & quid ſi tantum ſub num. 16. Alexan. conſil. 51. in primo dub. lib. 2. conſil. 188. num. 14. & ſeq. lib. 5. & alij, de quibus meminit Peregr. d. art. 23. num. 80. poſt verſ. cum itaque reſeruat & num. 82. verſ. difficultas eſt; ſed tamen veritas eſt, quod hoc caſu

casu nec ex testamento talis legitimatus potest succedere in præiudicium legitimorum, & naturalium, imo quod excluditur penitus ab ipsis legitimis, & naturalibus, quibus non nocet legitimatio stante clausula reservatua eorum iurium, per quam constat Principem noluisse minuere iura ipsorum legitimorum, nec in eorum damnum cum naturali dispensare, sed eum relinquere quoad hoc, prout si legitimatus non fuisset, ut consulerunt Socin. consilio 112. columna secunda, & per totum, & consil. 146. sub numero 11. versicu. secundo clare libro secundo, consil. 41. numero sexto, & sequent. versicu. quarto, & vltimo, lib. 3. & consil. 95. in vltimo dubio, sub numero 35. & sequent. vers. quibus tamen non obstantibus, libro quarto. Corne consilio tertio, per totum, libro primo, & consil. 93. etiam per totum lib. 2. Ruin. consilio 88. numero 14. 15. & sequent. libro tertio, Ancharan. d. consilio 241. ante num. 5. Castren. consil. 180. col. secunda, libro primo, & consil. 17. per totum, libro secundo, cum quibus, & alijs in eandem sententiam adductis transit Peregrin. d. artic. 13. nume. 80. vers. cum itaque reservatio, & infra, & numero 82. versicu. difficultas est in fin. & latius sub num. 83. post versic. conclusiue ibi in causa autem testati, & nouissime Surd. d. consilio 337. numero 34. versic. clausula vero, subdens, quod hæc opinio tanquam fauens legitimis proli est attendenda, præcipue cum Doctores circa illius clausulæ intelligentiam non parum laborando variauerint, quod indubitanter, & magis de plano admittendum est in casu nostro, in quo præcisè dictum fuit in legitimatone, quod legitimatus possit succedere ex testamento, & ab intestato, & immediate sit dictum sine præiudicio filiorum legitimorum, & naturalium ipsius Bartolomei patris, si quos villo vnquam tempore suscipere contingat, nam tunc cessat omnis difficultas, & nullo modo admittitur talis legitimatus ad hæreditatem patris ex testamento in præiudicium legitimorum, ut in indiuiduo dicunt Ruin. consil. 71. num. 17. & 18. vers. tertio prædicta confirmantur lib. 3. & Socin. consilio 112. columna penultima, versicu. præterea etiam in terminis ibi, nec eorum interpretationes possunt esse veræ libro secundo, & est de mente Ancharan. d. consilio 241. col. secunda, vers. præterea posito, & apertissime ponit Peregrin. d. artic. 13. sub numero 80. ante si ibi, & si dictum fuisset in privilegio legitimatoneis, & tanto magis præmissa de-

bent procedere, quod dicta clausula non solum loquitur de præiudicio simpliciter sed cum verbo hoc, vilo, quod verificatur etiam in minio ex notatis per Alberic. 19 de Rojar. in suo dictionario, in verbo vilo & est text. in capir. secundo, extra de præbend. in l. vlt. gاليا quæcunque, C. de ver. sigal. & commiss. & in l. 1. in principio, & ad finem, ff. de donation. adeo quod nec minimum præiudicium legitimis vult fieri, & est hoc casu, ac si legitimatio facta non fuisset, ea nihilominus firma in omnibus alijs remanente, in quibus non agitur de præiudicio legitimorum, ut notat Ruin. consil. 71. col. prima, & ibidem Socin. in subscriptione quasi per totum, & magis aperte consil. 81. num. 9. vers. & in casu nostro, lib. 3. Nec stante dicta clausula quoad omnia dicitur legitimus, sed similitate tantum secundum Socin. consil. 95. nume. 40. vers. & hoc maxime libro 4. **Nec dicatur**, quod clausula reservatua loquatur de filiis legitimis, & naturalibus 22 in genere masculino, ideoque non videatur habere locum in Domin. Helena filia fœmina, quia responderetur, quod appellatione filiorum venit filia fœmina, iuxta interpretationem, l. filij appellatione, & l. pronuntiatio. l. quisquis, ff. de verb. significat. l. si quis ita, ff. de testam. turel. l. Lucius, ff. de hered. instituen. & l. si ita scriptum, ff. de legat. & ex communi tradunt Tiraquell. de retract. lignag. §. primo, glof. 9. dum. 179. & sequent. Gabriel. de verb. signific. conclusio. 6. **Menocho** de præsumptio. lib. 4. præsumptio. 84. & 85. Peregrin. de fideicom. art. 15. numero primo, & sequent. maxime autem quando non adsumt masculi, etiam quod ex statuto propter ipsos masculos fœmina excluderetur, ut tradit Mantie. de coniectu. vltim. voluntat. lib. 6. titul. 7. nume. 12. & post eum Surd. decif. Mantuan. 95. num. 23. vers. responderetur tertio, & Menoch. d. præsumpt. 85. nume. 10. & eo magis quia dicta clausula non simpliciter loquitur de filiis, sed etiam de descendentes ipsius Bartolomei, quibus nullum præiudicium fieri vult per illam naturalis filij legitimatoneis, quo casu nulla est dubitatio, 24 quin fœminæ comprehendantur, quia descendendum nomen commune est ad masculos, & ad fœminas, sub eoque proprie vtriusque sexus descendentes continentur, Menoch. dicta præsumptio. octuagesimaquarta, numero vigesimo sexto. Mantie. de coniectu. vltim voluntat. lib. octauo, titulo vndecimo, in principio, qui iura, & auctoritates adducit, & Peregrin.

N n d. ar.

d. attic. 25. num. 8. ver. si liberorum autem, & descendendum per text. in authent. de hered. ab intest. venien. post princip. & per notat. ibi per Angel. & per plures alios, quos allegat, & adhuc fortius, quia post nominationem filiorum, & descendendum apposita est clausula, si quos vltimo vnquam tempore suscipere contingat, & notum est, quod verbum hoc si quis non solum comprehendit masculinum, sed etiam feminam, l. prima, ff. de verborum significat. & in terminis nostris, quod filij naturales non possint consequi in bonis patris naturalis vltra portiones a iure communi, vel municipali ipsis concessas, vt supra, extante filia femina eiusdem patris legitima, & naturalis, est text. in dicta l. secunda, C. de natural. liber. in illis verbis, legitimis filiis, vel nepotibus, aut pronepotibus cuiuscunque sexus, vno, pluribusve existentibus: & probatur etiam in d. l. humanitatis, & in d. authent. t. licet patri, eodem titulo, loquentibus de legitima, seu civilis sobole, cuius appellatione femina non secus, ac masculus venit, Socin. con. 28 fil. 2. 12. col. secunda, in fin. ver. & probatur imprimis ista conclusio, libro secundo, & ante eum Castrenf. consil. 180. colum. secunda, numero secundo, ver. proles enim, lib. 1. & idem Socin. con. 95. nu. 26. & 37. lib. 4. Menoch. d. presumptio. 84. numero 27.

Stante autem incapacitate dicti Odaldi in eo, quod portionem a statuto taxatam ampliore portione a iure communi permitta excedit, consequens est, vt id totum pertineat ad ipsam Dominam Helenam filiam legitimam, & naturalem in re certa institutam iure accrescendi, quia institutus in re certa nullo dato, aut relicto coherede vniuersali efficitur ipse vniuersalis, l. prima, §. si ex fundo, ff. de hered. instituen. Barto. in l. quoties, in principio, & ibidem las. num. 6. C. eodem titulo, & est communis opinio, Crass. alios citans, in §. hereditas, questio. 3. numero secundo, & in §. institutio, questio. 22. nume. 9. ver. potro heres, vel etiam dato ipso herede vniuersali, & non adeunte, siue nolit, siue non possit adire glof. in l. ex facto, la secunda, ff. de hered. instituen. Costa in cap. si pater, in verbo in re certa, numero 23. extra de testam. Crass. in dicto §. hereditas, questio. tertia, numero tertio, qui etiam testatur de crebriori sententia, & in dicto §. institutio, questione 22. numero tertio, versicu. ex qua colligitur, & alij per eos allegati. Vltra quod quando ius accrescendi locum non haberet, puta si institutus in re certa non posset quidquam, seu plus petere, sed iustus se sibi relicta contentus esse, in totum corrueret testamentum, & succederetur ab intestato, cum quis decedere non possit pro parte testatus, & pro parte intestatus, sicque ipsa Domin. Helena tanquam filia legitima, et naturalis ad paternam successionem admitteretur, naturali penitus excluso de iure communi, admisso vero ex iure municipali, vbi illud admittat, in portione ab ipso statuto taxata iuxta superius dicta, et ita colligitur ex Bartol. in d. l. quoties, §. si duo, et tradit Costa loco citato, numero 14. ver. ego imprimis, et nouissime Crass. dicens esse sententiam magis receptam, et iudicando sequendam dicta questione 22. in fin. et antea questio. 21. numero tertio, sed in terminis nostris tutior est opinio, quod naturalis retineat portionem a statuto permittam vigore paterni testamenti, id vero quod vltra dictam portionem est, consequatur dicta Domin. Helena per predicta, quibus conuenit text. in dicta leg. secunda, C. de natural. liber. in illis verbis quicquid vero vltra modum concessum relictum sit, legitimis filiis iure reddatur, & tradunt Alexan. dicto con. filio 198. numero primo, libro sexto, & Paleot. de noth. & spur. capitu. 38. numero tertio.

A fructibus autem perceptis post litem contestatam, & deinde vique ad realem relaxationem dictae portionis vltra quartam partem legitimitate debitam per cipiendis heredem Odaldi legitimati condemnandum esse existimus, quoniam ab eo tempore omnes possessores pares dicuntur, & fructus ipsa lite pendente perceptos restituere tenentur quasi in mala fide constituti, etiam quod antea bonam, & titulatam habuissent leg. sed & si lege, §. etiam si ante litem contestatam, ff. de petitione hereditatis, & ibi Scribentes, secundum quam opinionem iudicatum fuit in Sacro Consilio Neapolitano teste Afflic. decisione quinquagesimanona, numero secundo, quam etiam sequuta fuit Rota Bononiensis refert Benintend. decisione vigesima, in tota.

A fructibus autem perceptis ante litem contestatam dictum heredem Odaldi ab soluendum esse credidi, quoniam percepti fuerunt per Odaldum, & ab ipso etiam con sumpti, qui eos percepit possidendo pro herede, putans legitimatorem Principis in amplissima forma, & patre instante facta sibi sufficere ad excludenda D. Helenam filiam

filiam legitimam, & naturalem ex voluntate paterna in eius ultimo testamento expressa relicta præsertim, & ipsa Domini Helena hærede in summa non minori, sed potius maiori legitima iure naturæ ei debita, quia ad fructuum acquisitionem sufficit bona fides causata qualicumque errore etiam iuris, sed & si lege, §. scire, ff. de petit. hereditat. & ibi Bartol. Bald. Fulgos. & Castrens. & idem Fulgos. in §. præcedenti incipiente de eo autem numero primo, & secundo, & latissime insistens ostendit Curtius Senior, consil. 71. sub numero 14. verbi his conclusionibus, & volunt etiam Curt. iun. consilio 18. numero sexto, & consilio 168. numero 19. Gabr. consil. 33. numero sexto, & septimo, libro primo, gloss. in l. secunda, in gloss. fina. C. si quis ignor. rem. minor. esse sine decre. compara. quam ibi sequuntur Bal. & Salic. Felin. in cap. de quarta, numero 19. versicula limita secundo, extra de præscription. & in cap. cum causam, numero 17. vers. respectu autem fructuum, extra de re iudicata, diffuse Balbus in repet. l. Celus, ff. de vscapion. in principio, in quarto notab. numero 18. vers. tertio limitat, Couarruu libro primo, variat. resolut. capit. tertio, numero octavo, & in specie nostra de perceptis ab eo, qui errore iuris ductus putauerat se heredem esse, cum alijs hæreditas esset delata, est text. in d. l. sed et si lege, §. scire, ff. de petitione heredita. in illis verbis putauerit forte recte factum testamentum, cum inutile erat, vel cum cum alius præcederet agnatus, sibi potius deferri, & non puto hunc esse prædonem, qui dolo caret, quamuis in iure errauit, & ibi notant Seribentes, & punctualiter declarat Cagnol. omnino videndus, in l. qui in alterius, numero 25. in versicu. ex quibus, ff. de regulis iuris, quæ res optime præsentem casum decidit, cum consistet de credulitate Odaldi, & quod probabilem habuit causam putandi in situatione vniuersalem de se in paterno testamento stante dicta legitimatione, & relicto Domin. Helenæ factio validam esse, & sustineri de iure posse ob dubietatem præsertim articuli, & varias, ac contrarias Doctorum opiniones, ita vt iustus omnino videatur fuisse eius error iuris per ea, quæ tradunt Doctores in l. cum prolatis, ff. de re iudicat. & declarat Curtius senior, dicto consilio 71. sub dicto numero 14. vbi etiam dicit in proposito nostro, quod error in iure dubitabili æquipollet errori facti, vt etiam voluit Felyn. in dicto capit. de quar-

ta, numero 17. vers. limita vt literæ, de præscript. sequitur Balb. alios referens, in dicta l. Celus, in principio, sub numero 17. vers. primo limita, & dicit Bald. in d. l. secunda, in fin. C. si quis ignor. rem. minor. quod circa apices iuris, & circa ius, quod est in opinionibus constitutum tolerabilius est ignorantia, quam in iure aperto, et eoque magis cum pro hærede testamentario possederit publice, ac palam sciuntibus, & tacentibus ipsamet Domin. Helena, & cæteris propinquis ob quod magis tolerabilis videtur illius error, & omnino exclusiuus malæ fidei, ultra quod sufficit ad fructuum acquisitionem, quod mala fides absit, licet bona non adsit per text. in d. §. scire in verbis supranotatis, & ibi clare hoc tradunt Barto. sub numero quarto & Bald. numero primo, & bene declarat Castrens. in d. §. scire, quem legit. cum §. quod autem air, numero septimo, & octauo, versic. vltimo oppono, late Curt. Sen. d. consil. 71. sub num. 14. versicu. & sic ad acquisitionem fructuum, Gabr. d. consil. 33. numero sexto, Felyn. in d. cap. de quarta, num. 31. in fin. post ver. tertio restrictio de præscription. Dec. in cap. cum causam, numero 11. extra de offic. delegat. Alex. in l. iuste possidet, num. 21. vers. non obstat, ff. de acquir. possess. Alciat. in l. bona fidei, num. 3. & 4. ff. de verbor. signific. & tradit nuper Rora decis. 577. sub num. 15. ad si. in nouissimis diuerior. par. 1. vbi etiam inquit, quod sufficit ignorantia iuris, & videtur expeditum in terminis nostris propter maximam dubietatem articuli in iure, cum tunc, vt dictum fuit error iuris æquiparetur errori facti, in quo omnes admittunt probabiliter errantem fructus acquirere etiam in actu, cui lex resistat, vt per Felyn. in dicto capit. cum causam, sub numero vigesimo septimo, ad fin. versic. procederet forte alia opinio de sententia. & re iudicat. & per Couarruu. dicto cap. tertio, sub numero octauo, ante finem, versic. seu. potest etiam, imo secundum Balb. in d. l. Celus, in principio, in quarto nota. numero 11. versic. l. sexto limitatur prædicta conclusio, sufficit etiam ad præscriptionem, quod plus est, quam ad fructuum acquisitionem, vt omnes etiam Doctores fatentur in dicto §. scire, & Felyn. in dicto cap. de quarta, numero 16. & plur. sequent. de præscription. & ipsamet Balb. in eodem quarto nota. numero decimo septimo, & alijs sequentibus, & cæteri per eos adducti. Quæ sententia magis de plane procedit ob italem institutionis hæredis de ipso Odaldo factæ,

43 ex quo bona fides præsumitur, l. penult. C. de euidion. etiam quod titulus sit inualidus, quia & tunc talis possessor lucratur fructus ante litem contestatam, nec eos
44 restituere tenetur Socin. regula 298. in verbo possessor, & latissimè Menoch. in tractat. de recupera. possell. remed. 15. quæstio 40. nume. 593. versic. prima conclusio, & alij per ipsum allegati, Anno 1606. Florentiz.

Et quoniam supra actum est de legitimatione filij naturalis, in qua materia alia vice tantum iam viginti septem annis elapsis scripsi, placuit tunc allegata ad instantiam Domin. Iulij Reghini Compatriotæ commorantis Papiæ hoc loco inferre, prout eo tempore facta per me fuerunt absque aliqua additione, vel supplementatione, & sunt prout infra vide: cet.

Spiritus Sancti gratia illumines intellectum meum.

IN presenti consultatione procedam per conclusiones, ex quibus postea inferam ad decisionem propositæ mihi dubitationis.

Prima igitur conclusio est, quod filius naturalis legitimatus post mortem patris non aufert hereditatem paternam agnatis remotioribus in gradu, qui eam ex successione ab intestato acquisierunt, quia legitimatio non trahitur retro ad præiudicium tertij, cui iam ius quæsitum fuit, reprobata opinione Dini consilio decimo incipiente, quæstio talis est,
46 quidam nomine G. qui contrarium consuluit, cuius sententiam sequutus fuit Petr. de Ancharan. consilio 225. videtur prima facie dicendum, numero tertio, & consilio 290. in successione ab intestato, numero secundo, & Castrenf. consilio 178 donatio prædicta, columna secunda, versicul. quinto per id libro primo, prout contra dictam sententiam Dini firman Bartol. in leg. Gallus, §. & quid sit tantum, numero decimo quarto, ff. de liberis. & posthumis. et ibidem Bald. numero decimo sexto, versicul. quarta. & vltima quæstio. Castrenf. numero decimo sexto, & decimonono, Alexand. numero 24. & 26. l. 1. numero 89. 90. 119. & sequen. Angel. de Perulín §. si quas vero, numero octavo, in authent. quibus mod. natu. effi-

ciun. legit. Castrenf. consil. 34. nume. quinto, versicul. sed tunc quæritur, libro secundo. Alexan. consilio secundo, numero 14. versic. & non est dubium, libro primo, & consil. 5. numero 10 libro septimo. Ruin. consil. 72 numero 13. libro tertio. Adden. ad Bartol. in d. §. & quid sit tantum, & alij addent. ad Din. dicto consilio decimo. Nec disputandum est, an legitimatus possit, si velit, legitimari etiam in præiudicium eorum, quibus ius quæsitum fuit, et hereditas ab intestato delata etiam illis non citatis, quia satis est, quod ubi potuerit, id non exprefferit, nec agnatos, ad quos hereditas patris ab intestato delata est, citati fecerit, quo casu id facere noluisse intelligitur, vt dicunt Castrenf. consil. 178. colum. penultim. et final. libro primo, et dicto consilio 34. numero quinto, libro secundo, et in d. §. et quid sit tantum, sub numero 16. et melius, et exprelius sub numero 19. et Alexand. d. consil. 2. num. 14. libro primo.

Quamvis dicta opinio Bartol. et sequacium procedere non videatur, quando filius naturalis fuit legitimatus post mortem patris de ordine, et mandato per ipsum viuentem dato, quia tunc legitimatio retrotrahitur ad præiudicium eorum,
49 qui ab intestato hereditatem acquisierunt, quibus propterea illam aufert legitimatus, vt est de mente Bar. in d. §. et quid sit tantum, numero 14. quem ibi sequitur Alexand. in addition. ad quem in appositione magna, in principio, et rursus circa medium versicul. si vero legitimatio fiat post mortem patris, et colligitur etiam ex dictis ibidem per Bal. numero 16. vers. quarta, et vltima quæstio, per Castrenf. sub numero 16. et 19. et per Iason. num. 91. 130. 135. et sequen. et apertissimè tradunt Adden. ad Din. d. consil. 10. et late ostendit Castrenf. d. consil. 178. col. penult. ad fin. et col. vltima, versic. et pro tantodico, libro primo, quemadmodum illam consequutus fuisset, si in vita patris legitimatus fuisset, vt prædicti Doctores volunt etiam ipsis ab intestato venientibus, et legitimatio in gradu posterioribus ad legitimationem
50 non citatis, Petr. de Ancharan. consilio 290 in successione ab intestato, in principio, et sub numero secundo, et consil. 320. primum dubium, circa principium, et consilio 335. visò diligenter sub numero primo.

Secunda conclusio est, quod filius naturalis legitimatus post testamentum patris, si illud rumpit, si repertit in eo præteritum non obstantem, quod ius legitimatus ipso

ipſo patre inſtante, contra quem offeren-
rem Principi pieces pro tali legitimatio-
ne operatur legitimatio ipſa, vt in indui-
duo tradit Pet. de Anchoran. diſto conſi-
235. ſub numero 5. verſi. ad cuius confir-
mationem accedat, & latius d. conſi. 290.
ſub num. 3. & idem habetur per Alexan-
dru conſi. vltimo, ad fin. verſi. & per hęc
patet, lib. 5. & per Deci. conſi. 257. incip.
queritur an legitimatus numer. 2. & per
Socin. in Rub. ſi. de liber. & poſthum. nu-
mero quinto, & licet poſtea de hoc diſpu-
ter, tamen ſub numero 16. dicit hanc eſſe
communem opinionem, & ſibi placere,
& conſert ad propoſitum, quod tradit Ca-
ſten. conſi. 30. ſuper puncto iſto, num. 4.
verſicu. cogitavi etiam, lib. primo, volens
53 nullum eſſe teſtamentum patris ex præ-
ſcriptione filiorum naturalium ante legiti-
mationem, qui neceſſario ad teſtamenti
paterni validitatem ſunt inſtituendi, vel
ex hæredandi, quod etiam conſulendo te-
nuit Roman. conſi. 34. licet naturalis per
totum.

Tertia conſuſio eſt, quod Pater po-
teſt facere legitimare filium naturalem,
cum hoc, quod in certa tantum parte, vel
in eo tantum, quod ſibi placuerit, ei ſuc-
cedat, & tunc proprie non eſt legiti-
33 tio, ſed dicitur diſpenſatio, quæ valet, &
impedit legitimatum habere aliquid con-
tra voluntatem patris teſtantis, vt conſu-
lendo tenuerunt Caſtr. conſilio 41. obie-
ctis numero 20. & 21. & conſilio 42. iſtud
conſilium, numero ſexto, ſeptimo, & ſe-
quen. libro tertio. Alexan. conſi. 25. circa
primum dubium, numero 5. libro primo,
conſi. 30. vltra ea, num. 4. verſi. ſed poſito,
lib. 4. & conſi. vltim. perleſtis verbis legi-
timationis, col. prima, & ſecunda, libro 5.
Dec. conſi. 257. Queritur an legitimatus,
in principio, & Ruin. conſi. 72. quamvis
conceſſa ſub nume. 15. poſt verſic. ſecun-
do non valet, ad fin. lib. tertio, Caſtr. in l.
paſſum, numero nono, Cod. de collat. et
in Rubric. de iure annulorum aut eorum,
numero quinto.

Ex prædictis conſuſionibus inferendo
modo ad caſum propoſitum. Dico, præ-
ſuppoſita ſemper validitate legitimatio-
nis, quod licet legitimatio facta de ordi-
ne patris poſt eius mortem retrotrahe-
retur ad præiudicium agnatorum, qui e-
ius hæreditatem acquiſuerunt ab inſteſ-
tato, a quibus eam poſſet legitimatus auo-
care, et quod talis legitimatus factus teſta-
mento per patrē illud rumpat, ſi in eo ſit
præteritus, et per conſequens adimat hæ-
reditatem inſtitutis hæredibus, cæteris in

teſtamento diſpoſitis remanentibus ſir-
mis, iuxta authen. ex cauſa. C. de liber. præ-
54 ter. tamen ex quo patet in teſtamento ex
preſſe voluit legitimari filium naturalem
ab habente poteſtatem tam viuentē, quā
mortuo ipſo patre, cum hoc tamen, quod
nullo modo poſſit ſuccedere ei, niſi in ea
portione, quam ſibi placuerit illi legare, et-
iam, ſi eidem nollet ipſe teſtator aliquid
pænitus relinquere, non poteſt talis filius
legitimatus iam mortuo patre impugna-
re eius teſtamentum, vt in eo præteritus,
& contra eiſdem teſtantis manifeſtam
voluntatem aliquid in eiſus bonis conſe-
qui vltra id, quod ei reliquerit in ipſo teſ-
tamento, cum habeamus apertas deciſio-
nes magne authoritatis Doctōrum, quod
ita liceat patri facere, & eius voluntas ſer-
uanda ſit, eique contraveniri per filium
legitimatum ſeu potius diſpenſatum non
poſſit, quia poteſt diſpenſatio fieri quoad
quædam tantum, & in alijs non fieri, & li-
mitari, ac reſtringi ad libitum. Anno
1579. Pontremuli.

EPITOME.

*An ſubſtitutio facta per teſtato-
rem de aliquo in caſu filiorum naſciturorū
ex ipſo teſtatore, & ex eius le-
gitima uxore, & poſtea deceden-
tium ſine filijs, verificata dicatur,
ſi nulli naſcantur filij, ita vt illis
non natis ſubſtitutus admittatur,
ac ſi nati fuiſſent, & poſtea ſine fi-
lijs deceſſiſſent. Qualis ſit talis ſub-
ſtitutio, & an in vno caſu facta ad
aliu trahatur, et num quando plu-
res ſunt ſubſtitutiones, locus ſit vlti-
mæ, deſiciente media.*

S Y M M A R I U M.

- 1 Subſtitutio facta de aliquo in caſu filiorum naſciturorum ex ipſo teſtatore, & ex eius legiti-
ma uxore, dicitur ſubſtitutio vulgaris, & ex-
tenditur voluntate teſtatoris ad caſum, quan-
do filij non ſunt nati.
- 2 Subſtitutio facta ventri; ſi naſcatur: comprehen-
dit caſum abortus.
- 3 Subſtitutio facta naſciturō, locum habet etiam
eo non nato, præſertim ſi appoſita ſit diſtictio
quandocumque.
- 4 Subſtitutio loquens in vno caſu, extendenda eſt
Na 3 ad

*Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.*

Iſo puncto mihi ad
conſulendum de iu-
re commiſſo per
Magnificum Dom.
Capitaneum Saxi
Simonis per eius li-
teras abſque proceſ-
ſu, & informationi-

bus partium, in quo ſimpliciter quaeritur,
an ſubſtitutio facta per teſtatoreꝝ de ali-
quo in caſu filiorum naſciturorum ex ip-
ſo teſtatore, & ex eius legitima vxore, &
poſtea decedentium ſine filiis, dicatur ve-
rificata, & locum habere debeat nullis na-
tis filiis ex dicto teſtatore, & eius vxore,
Referendum cenſui locum eſſe dictæ ſub-
ſtitutioni, & proinde admiſſioni ſubſtitu-
ri ad dicti teſtatoris hæreditatem: hæc e-
nim ſubſtitutio vulgaris eſt, quæ loquens
in vno caſu ad alium extenditur ex teſta-
toris voluntate, qui ſicuti natis filiis, & il-
lis ſine filiis decedentibus ſubſtitutum
vocaui, ita & ipſis filiis non natis vocaſſe
intelligitur, vt eſt text. cum gloſ. in l. qui
venit. ff. de ventre inſpiciend. Bal. in l. fin.
col. vltim. num. 8. verſ. quæro quidam cre-
dens, C. de inſtitut. & ſubſtitut. Barro. in l.
1. num. 33. verſ. vltetius quaero quid ſi ſub-
ſtitutio, ff. de vulgar. & pupillar. & ibidem
Alexan. num. 33. & laſ. num. 28. & 59. la-
te Fulgoſ. conſil. 89. numero primo. Cal-
can. conſil. 103. nu. 5. & 6. qui etiam idem
dicit in ſubſtitutione facta ventri, ſi naſca-
tur, quod comprehendat caſum abortus,
quam rem latiori calamo confirmat con-
ſil. ſequenti, & Anton. de Roſſel. & Fran-
ciſ. de capitibus liſtæ in alijs ſubſequenti-
bus conſilijs eidem ſententiæ ſe ſubſcri-
bentes, & multa ad propoſitum deducen-
tes, & Curt. iun. conſil. 83. num. 5. & 6. De
cl. conſil. 127. ſub numero 1. & ſequen. j&c
conſil. 138. num. 3. verſ. & hoc confirma-
tur, & Marzar. alios eiſdem ſententiæ re-
ferens conſil. 1. nu. 1. & ſequen. Quorum
dicta comprobantur ex late adductis per
Peregrin. in tractat. de fideicommiſſ. artic.
15. ſub num. 16. verſic. nam decatio, & ite-
rum num. 19. verſicu. cæterum aduerren-
dum eſt, vbi multorum autoritate probat,
quod ſubſtitutio facta naſciturum locum
quoque habet eo non nato et poſſimum
ſi appoſita ſit dictio quandoque, puta
ſi dictum ſit, quod naſciturum quandoque

ad alium ex veriſſimi mente teſtoris.

- 5 Idque procedit etiam in ſubſtitutione fideicom-
miſſariæ.
- 6 Item etiam quod adſit dictio, tunc & eo
caſu.
- 7 Subſtitutus in caſu natiuitatis, & mortis filia
ſæmine, admittitur etiam ſæmina non-
nata.
- 8 Item quod talis conditio non minus purificata
dicitur ex deficientia ipſius ſæmine, ſi non-
uaſcatur, quam ſi naſcatur, & ſine prole
decedat.
- 9 Decy conſil. 127. probatur, reiectis Ryno, &
Alciato contrarium affirmantibus, item nu-
mero 10.
- 11 Subſtitutio cum dicimus ſubſtitutionem factam
naſciturum habere locum etiam eo non nato, pro-
cedit potius ex mente teſtoris, quam ex vi
verborum.
- 12 Subſtitutio, quando in ſubſtitutione facta poſt
deficientiam omnium inſtitutorum, & ſubſti-
tutorum, appoſita ſunt hæc verba: tunc & eo
caſu, & non primo, nec ante, vel aliter, dictæ
ſubſtitutio non habet locum, mortuo inſtituto
ſine filiis.
- 13 Dictio, omnes, in ſubſtitutionibus poſita, puta,
poſt deficientiam omnium inſtitutorum, non
potest verificari nullo nato.
- 14 Deficientia nomen a teſtatore prolatum intelli-
gitur de deficientia poſt exiſtentiam, non de
deficientia ex non exiſtentia.
- 15 Verba hæc: tunc & eo caſu: dicuntur reſtricti-
na, & faciunt, vt a caſu expreſſo non recedat-
ur.
- 16 Verba hæc: & non primo, nec ante, vel aliter;
ſunt derogatoria ad quemlibet alium caſum,
& inducunt quandam formam, a qua non li-
cet recedere.
- 17 Fideicommiſſum particulare ſtrictius accipi ſo-
let, quam vniuerſale.
- 18 Fideicommiſſum particulare non trahitur ex-
tra caſum expreſſum at ſecus fideicommiſſum
vniuerſale.
- 19 Alciati conſilio 492. quod eſt in nouis conſi-
lio 44. libro nono, declaratur non procedere,
cum fideicommiſſum eſt vniuerſale, & alias,
vt ibi.
- 20 In ſubſtitutionibus fideicommiſſarijs generali-
ter locus eſt vltimæ ſubſtitutioni, quoties me-
dia deficit.
- 21 In ſubſtitutione compendioſa ineſt vulgaris, quæ
locum habet, etiam in fideicommiſſis, et de vno
caſu ad alium trahitur.
- 22 Legitima, & Trebellianica debentur hære-
ditibus teſtoris granatis per fideicommiſ-
ſum.

que contingat eum decedere sine filiis, substituit talem, reprobaturque utrobique Ruin.& Alciat. qui contrarium respondet in causa Dominorum de Bardis de Auernio. Ad idem feruiunt quæ copiose tradit Curt. sen. de substitutione in vno casu loquente ad alium ex vestissimi testatoris mente extendenda consil. 51. num. 3. 28. & 29. & Curt. iun. d. consil. 83. num. 5. & sequen. & quæ eleganter ponit Bald. consil. 40. per totum, lib. 3. Quam conclusionem procedere etiam in substitutione fideicommissaria voluit Marzar. d. consil.

1. num. 2. post vtrumque Curt. Dec. & alios, & nu. 4. etiam quod addit dictio, tunc & eo casu, quia non obstante adhuc extensiōi prædictæ locus est ex Patil. consil. 66. num. 64. & 65. lib. 3. ex Gozad. consil. 64. in fin. & ex cæteris per eum adductis, & ita ex prædictis, & alijs antea per me allegatis, dum munere Auditoris primarum appellationum Rotæ Florentinæ fungebat in mortis cuiusdam sententiæ per me in consimili casu late de more editis, quorum copiam transmissi vna cum præsentis consilio decisivo, respondendum pro iustitia existimaui anno 1596. Florentiæ.

Motiva autem, de quibus supra meminimus, & in quibus pariter opinionem Rui. & Alciat. damnaui, sequuntur, & sunt infra scripti tenoris, videlicet.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

N causa mota per D. Benedictam de Cinis a Barga contra D. Ioannam de Puccijs de eodẽ loco, factum ita se habet, Antonius de Cinis suum condidit testamentum, in quo instituit sibi hæredes vniuersales Michaelẽ, & Ioannem eius filios legitimos, & naturales, & si eius vxor esset grauida, & alius filius masculus superueniret, eum pariter instituit æquali portione cum alijs filiis supradictis, & si nasceretur filia, eam voluit esse contentam dote, quam sibi constituerent hæredes, & si vnus ex dictis filiis moreretur sine filiis, vel filiabus legitimis, voluit, quod alius succedat, & si omnes morerentur sine filiis, vt supra, quod succedat foemina, si superueniret, & si dicta filia foemina moreretur sine filiis, vel fi-

liabus legitimis, voluit, quod succedat Domin. Benedicta eius soror, Euenit in facto quod vxor testatoris non fuit prægnans, nec peperit, & cum exinde decessissent dicti Michael & Ioannes nullis post se relictis liberis, D. Benedicta vltimo loco substituta mouit litem contra D. Ioannam vxorem testatoris, & matrem dictorum hæredum institutorum, vt possederit bonorum dicti testatoris, prætendens illa ad ipsam spectare, & quia factum ita fuit iustificatum, & in eo non est aliquod dubium, punitus est meri iuris, an scilicet

7. D. Benedicta substituta in casu natiuitatis, & mortis filie femine, admittatur scmina non nata, in quo articulo. D. Primus Iudex ius dixit pro Rea conuenta, quasi quod defecerit conditio, sub qua erat vocata D. Benedicta Adrix, quæ propterea admitti ad petita nõ debuit, Ego autem contrarium verius esse putavi, & proinde ad Adricis fauorem pronuntiaui, quia verè ex testamenti serie constat mentem testatoris fuisse, vt foror admittatur deficiente eius linea masculina, & femina, ad eo quod cum defecerit, locus esse debet vocationi fororis, etiam quod scimi na post masculos vocata non prouenerit in lincem, quia non minus dicitur purificata cõditio deficiente ipsius femina, si nõ nascatur, quam si nascatur, & sine prole decedat, vt in istis terminis tradit Socin. consil. 52. sub nu. 10. vers. & quod hæc interpretatio lib. 1. quem sequitur Dec. consil. 227. nu. 23. & videtur casus iste decidi ex dictis per Dec. in d. consil. 227. vbi cõsultuit in Causa Nobiliũ de Bardis de Auernio, quod instituto quodã Angelo, & ei substitutis filiis masculis nascituris & dictis filiis exinde substitutis nepotibus, & mox alijs descendennibus, & demum vocans dictis de Auernio post deficientiam omnium institutorum, & substitutorum, mortuo Angelo sine filiis, admittuntur dicti de Auernio, & quamuis in eadem causa consuluerint cõtrarium Ruin. consil. 172. 10. & 175. lib. 3. & Alciat. consil. 492. quod est in nouis consil. 44. lib. 9. tamen cum Dec. consuluerunt Socin. lun. consil. 181. nu. 16. cum seq. vsque ad nu. 65. in primo dubio lib. secundo, vbi etiam respondet ad allegata in oppositum num. 1. cum seq. vsque ad num. 16. & Beroui consil. 102. in primo dub. lib. 2. vbi nu. 11. cū infinitis seq. vsque ad nn. 40. hanc opinionẽ latissime defendit, & respondet adductis in contrarium num. 1. & seq. vsq; ad nu. 10. & idem videtur sentire in alio casu consil. 66. in 4. dub. num. 16. eod. lib. 2. & parui faciendũ est opinio

nio Alciat. contra Dec. cum in illius sententiam tranſuerit poſtea conſil. 494. ſub num. 11. in fin. verſic. idq. etiam in fideicommiſſis, vbi ab idem adducit Corn. conſil. 276. lib. 3. ex cuius dictis num. 9. com ſeq. vique ad finem, optimè opinio hæc confirmatur, & cum eadem opinione Decij tranſit expreſſius, & clariuſ ipſe Alcia. de verbor. ſignificat. lib. 3. num. 26. verſ. ſecundo quæritur, quidquid antea eodem libro dixerit num. 8. verſ. ſed & ſi ſub verbis, vbi etiam nō videtur improbare Dec.
 11 ſimpliciter, ſed ex eo ſolum, quod ex verborū vī non ſit purificata conditio, prout Dec. dicebat, vult enim Alciat. quod poſius ex mente teſtatoris, quā ex verbis fieri dicatur, & ſic bene perpenſus non reprobat opinionem, ſed rationem Dec. vt aduertit Marzar. de fideicommiſ. quaſt. 13. vbi ſequitur eandē Decij ſententiam, & refert alios idem tenentes, quibus addo Zanch. in repet. §. cum ita l. hæredes Mei ff. ad Trebellian. in 2. par. nu. 20. verſ. ex ſecunda, vbi expreſſe reprobat d. conſil. Alciat. & in oſtendit part. num. 210. verſic. ſubſtitutio. n. vbi ſequitur Dec. & Socin. iun. contra Ruin. licet notet contrarietatem Socin. iun. in conſil. 169. lib. 2. & cum eadem opinione Decij tranſit idem Marzar. conſil. primo in princip. vltra quod in cauſa illa controuerſa erant vocati
 12 dicti de Auernio poſt deficientiam omnium inſtitutorum, & ſubſtitutorum apoſitis his verbis, tunc & eo cauſa & non primo, nec ante, vel aliter, vt Alciat. dicit d. conſil. 492. nu. 8. quo cauſa vult Alciat. non eſſe locum ſubſtitutionis illorum de Auernio mortuo Angelo ſine filiis maſculis, tum propter dictionē omnes, quæ non poterat verificari nullo nato num. 8. tum propter mentem teſtatoris, qui verè ſenſerat de deficientia poſt exiſtentiam
 14 & admiſſionem filiorum, & nepotum Angeli: & non de deficientia ex non exiſtentia num. 10. 11. 12. 13. 14. tum propter verba tunc, & eo cauſa, quæ dicuntur reſtrictiua, & inducunt iteratam limitationem, & faciunt, vt à cauſa expreſſo non recedatur, maximè ſtante geminatione nu. 16. 23. 24. tum propter illa verba, & non primo, nec ante, vel aliter, quæ propriè ſūt
 16 derogatiua ad quemlibet alium cauſam, & habent vim conditionis reſolutiue reſpectu cuiuſlibet alterius cauſus: inducuntque quandam formam, à qua non licet recedere num. 16. 17. Rurſus in cauſa illo fideicommiſſum erat particulare, quod
 17 ſtrictius ſolet accipi, quam vniuerſale nu. 6. in ſp. & nu. 7. & propterea non mirum,

ſi non trahitur extra cauſam expreſſum,
 18 quod ſecus eſſet ſi vniuerſale eſſet num. 21. & propter illas rationes reprobat Alciat. d. conſil. Dec. 227. vt dicit nu. 11. 19. & ſeq. quæ rationes & ſi tollantur ex larè deductis per Socin. iun. d. conſil. 181. num. 49. cum ſequi. hic tamen ceſſant omnes,
 19 cum fideicommiſſum vniuerſale ſit, & teſtator veram exiſtentiam ſemina non conſiderauerit, & deſint clauſulæ extensionem vetantes, vt propterea non obſtaret Alciati reſponſum, quando verum eſſet in ſuo cauſa. Sed vltra prædicta dico generaliter, quod in fideicommiſſariis ſubſtitutionibus locus eſt vitiæ ſubſtitutio
 20 ni, quoties media deſicit, vt eſt Doctrina Bart. communiter approbata in l. quamdiu l' vltima in fin. ff. de acquir. hæredit. quem ſequuntur Caſtrenſ. conſil. 152. ſub num. 1. verſ. ſed non obſtantib. prædictis lib. 1. & conſil. 432. col. fin. verſ. in contrarium lib. 2. Socin. conſil. 52. in fin. ſub num. 15. verſ. ſic, quartus, & vltimus cauſus lib. 2. & inter conſil. Corn. conſil. 298. ſub num. 2. verſ. quartus & vltimus cauſus lib. 3. & eſt idem conſil. cum præcedenti, licet breuius, cui ſe ſubſcripſerunt Cacciaiup. & Corn longo apparatu eandē opinionem confirmantes, Dec. conſil. 238. num. 2. 3. conſil. 318. col. 2. ſub num. 1. verſic. & vltius reſponderi poteſt & conſil. 427. num. 7. 8. 9. atteſtans vbique de communi opinione, ſequitur Crauet. conſil. 295. in primo dubio num. 1. & nouiſſimè Zanch. in d. §. cum ita num. 20. verſ. ſic. ex ſecunda etiam ſi eſſent tres, vel quatuor ſubſtitutiones ſucceſſiue, & mediæ deſicerent, vt ibi ſubdit num. 11. verſic. imo etiam in dicta ſecunda parte.
 21 Quod facilius admittendum eſt ex eo, qđ hoc fideicommiſſum eſt cōceptum per verba compendioſe ſubſtitutionis, in qua compendioſa ineſt vulgaris ſubſtitutio, quæ locum habet etiam in fideicommiſſis, & de vno cauſa ad alium trahi ſolet, vt vltimo ſubſtitutus ſuccedat primo, quando medijs gradus deſicit, vt Alciat. tradit conſil. 508. num. 2. 3. & 4. verſ. ſed tamen contrarium eſt verius, & de verbo. ſignificat. lib. 3. ſub num. 16. verſic. ſed iterum tandem obijcitur, quod latiori ſermone oſtendit Crauet. conſil. 283. col. 2. & 3. verſ. ſic. ſed præmiſſis non obſtantibus, & ſenſit Dec. in ſupra relatis conſilijs, & tradit Zanch. in d. 2. part. nu. 23. verſic. ex vtraque verò, adeo quod nō fallor opinio iſta ſatis tuta videtur, ſed quia in teſtamento dicti Antonij relictus erat vtriuſcuſque vxori
 22 conuentæ modo in eo contento, & hæreditibus

redibus dictorum filiorum testatoris grauatorum per fideicommissum debetur legitima, & trebellianica, cap. raynutus, & cap. Raynaldus cum ibi notat. extra de testament. ius pro Adrice dixi citra præiudicium dicti ususfructus, & saluo iure detractionis dictæ legitimæ, & trebellianicæ in bonis testatoris debet dictis Michaeli, & Iohanni, quibus iuribus nullum penitus per sententiam intellecti facere præiudicium. Anno 1585. Florentiæ.

• E P I T O M E .

Latissima disputatio, an concessio in Emphyteosim facta per priuatum priuato de quibusdam bonis stabilibus ad lineam masculinam, & femininam conductoris in perpetuum pro certo annuo affectu cum expressione primo loco bonorum locatorum, secundo mensura eorum, & postremo confinium, dicatur facta ad mensuram, an vero ad corpus: & quid intersit, an vno, an vero altero modo facta censeatur: & num, si ad corpus locatio celebrata iudicabitur, prout iuribus, rationibus, & autoritatibus firmatur, maiori, aut minori reperta mensura quam enuntiatus in instrumento fuerit, liceat locatori, si maior sit, agere contra conductorem, ut affectum augeat; si vero minor, conductori, contra locatorem, ut consuetum affectum minuat; In qua re, si maior sit mensura, id totum conductoris lucro cedere absque aliquo augmento canonis annui, deciditur: contra vero si minor sit, id in damnum locatoris tendere, eumque propterea canonem pro rata deficientis mensura diminueri debere, quod et in venditionibus, & similibus contractibus procedere dicitur: & cur diuersum, & non idem in augmento, quod in diminutione statua-

tur, optimè demonstratur, totaque hæc materia clarè, & distinctè tractatur.

S Y M M A R I U M .

- 1 Concessio in Emphyteosim, quæ primo continet rem concessam, secundo mensuram, postremo confines, dicitur facta ad mensuram secundum aliquos, qui dicunt, hanc esse verioris opinionem.
- 2 Idque maximè procedit, quando quantitas canonis debiti continet mensuram.
- 3 Emphyteosim. Concessio in emphyteosim facta modo, quo supra num. 1. dicitur facta ad corpus, non ad mensuram, secundum communem, quam sequitur D. Antior.
- 4 Id autem indubitanter procedit, quando ea non pro concessione bonorum vniuersi & simplex est constitutus, non pro modo mensuræ.
- 5 Redditus. Ex quantitate reddituum non est inferendum ad quantitatem bonorum; quia quantitas bonorum potest esse magna, & redditus exiguus.
- 6 Canon. non attenditur proportio canonis ad redditum rei in emphyteosim concessa, quando soluitur in recognitionem directi domini.
- 7 Concessio censeatur facta ad corpus, quando in ipsa concessione adest clausula: cum omnibus & singulis, quæ intra dictos continentur fines, nam totum amplectitur, etiam quod alias tali comprehensioni locus non esset.
- 8 Clausula hæc, quantumcumque sit, appositæ post expressionem mensuræ, facit, ut mensura quæcumque sit, siue maior, siue minor, remaneat in concessione.
- 9 Concessio ita facta scilicet de bonis inferius contentis & cõfinatis, declarat quod in subsequens agitur.
- 10 Concessio facta de flauioris tot, vel circa, videtur facta ad corpus, quia si ad mensuram facta esset, præcisum numerum contineret.
- 11 Concessio, in qua est pactum; quod talia & talia bona concedentis consuetudine, non veniant in concessione; expressè demonstrat, concessionem factam esse ad corpus.
- 12 Quando concessio fit ad mensuram, quod plus est intra fines, remanet concedentis; quod minus est, accipienti supplendum.
- 13 Concessio secunda, quæ habet relationem ad aliam concessionem præcedentem de eisdem bonis factam eodem modo facta videtur.
- 14 Relatum est in referente verè, & propriè cum omnibus suis qualitatibus.
- 15 Concessio. Cum dubium est, an concessio facta sit ad mensuram, vel ad corpus, id ex coniecturis, & præsumptionibus probatur.
- 16 Canon. Quod Canon augeri non debeat, si bona reperiantur maioris mensuræ, quam fuerit expressum, est opinio communiter reprobata.

17 Canon minui non debet ob deficientiam mensuræ expressæ in contractu secundum aliquos. Sed veritas est, quod proportionabiliter minuitur, ut in rubricis, & Doctorum autoritatibus probatur.

18 Concessione in feudum facta modiorum terra quattuor, si facta mensuratione, terra repariatur non esse tot modiorum, suppleri debet, quod deficit.

19 Venditio facta de pecunio serui, quod dictum fuit esse decem aureorum, si minus est suppleri debet per venditorem.

20 Venditio facta ad corpus, & non ad mensuram, non tenetur venditor prestare totam mensuram sed sufficit traditio eius, quod intra designatos confines continetur.

21 Auctoritas consil. 56. declaratur in quibus terminis procedat.

22 Canon ob deficientiam mensura expressæ tunc non minuitur, quando tempore contractus est condignum pretio, & canonis respectu conuenient.

23 Venditio rei traditione sequuta eademque per tempus longissimum ab emptore possessa sine ulla pretensione suppletionis mensura efficitur, ut id tantum venditum fuisse intelligatur, quod fuit traditum, etiam si minus esset mensura expressa.

24 Intentio partium seruanda est, vbiunque ex iurisdictione, vel circumstantiis de illa consulare potest.

25 Diuersa. ex diuersis non inferuntur.

26 C. per tuas de donat. loquitur in habente titulum lucratium, & ad fortiori procedit in habente titulum onerosum.

27 Mensura expressa supplenda, cum agitur de habente titulum lucratium, & multo magis cum agitur de habente titulum onerosum.

28 Verba illa: Quantumcunque esset: immediate post expressionem mensuræ sequentia non alterant verbum clara de iurisdictione mensuram.

29 Item quod talia verba mentem partium declarant, quod non attenditur mensura.

30 Venditio, vel locatio facta ad corpus, si plus sit in mensura, quam fuerit expressum; venditor agere poterit, ut pretium, vel canon augetur secundum aliquos.

31 Contra verò plerique alij existimant; asserentes id totum emptoris, vel conditoris iure cedere, & quod quicquid intra fines designatos continetur, enunciatum sit causa demonstrationis, & ad fauorem emptoris, vel conditoris.

32 Venditio seruo cum pecunio, quod dixi, esse decem aureorum, si plus est in pecunio, totum debetur emptori.

33 Venditio fundo centum iugerum, si apponatur fides continentes plus, & aliquid enunciat emptori de illo pluri, illud euictum debet resarciri emptori per venditorem.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Erissima videtur conclusio firmata pro parte rei conuenit per Dominos informantes pro eo, quod scilicet concessio in emphyteosim, de qua in processu, quæ

primo continet rem concessam, secundo mensuram, & postremo confines, dicitur facta ad corpus, & non ad mensuram, ita quod quicquid intra fines continetur, concessum intelligatur, & non pro modo mensuræ tantum, nulla ipsius mensuræ maioria, aut minoris ratione habita, veluti appositæ causa demonstrationis, quæ etiam falsa non viriat, nec alterat actum, nam & si in hac proposita specie, omittitur, quæ in alijs casibus differentibus ab isto, qui mixtus solet à scribentibus appellari, tradita leguntur per Doctores in varijs locis, non desunt, qui concessionem ad mensuram factam esse censuerint, & nominatim Abb. Alexan. Dec. Capyc & Boer. in locis allegatis per Coarar. in lib. pract. quest. cap. 3. sub num. 3. post versic. quarta species proponitur, ibi tamen in proposito exemplo, & vltra eum Cagool. in l. 2. C. de rescind. vendit. q. 33. num. 182. versic. sed est vnus tertius casus, vbi dicit hanc partem esse veriorum, & equiorum & ibidem Pinel. cum sequens in 3. part. cap. 1. num. 5. Rimin. iun. consil. 448. in primo dub. ferè per totum vbi num. 55. versic. tertius vero casus est mixtus, dicit hanc opinionem esse roboratam maiori numero Doctorum, adeo quod debet cessare dubitatio, & nouissime Decian. consil. 113. in secundo dub. num. 8. lib. 3. & plures alij, quos nuper citat Surd. deci. Manuan. 64. num. 1. & seq. quæ sententia possimum debet procedere, quando ex quantitate canonis debiti verisimile redditur ita factam esse concessionem, eo quia conueniat canon mensuræ ex ijs, quæ tradunt Neuzan. consil. 38. num. 4. Coarar. in d. 4. specie ad fin. versic. hæc vero ita intelligenda sunt, & alij relati per Surd. d. deci. 64. num. 18.

Contraria tamen sententia mihi placuit, quod imo concessio ad corpus facta dicatur, ut in ijs terminis tradidit Alex. consil. 33. num. 6. lib. 1. consil. 20. num. 8. & 9 & consil.

& conf. 127. in princ. lib. 1. Castr. in l. 1. in fin. C. de peric. & commod. rei vñd. Ruin. conf. 83 lib. primo, Paris. confil. 64. lib. primo Socin. iun. confil. 42. & confil. 43. lib. 1. Dec. confil. 347. col. 1. 2. & confil. 500. col. 1. & seq. Anchar. Imol. & Abb. in cap. per tuas extra de donation. Couar. in d. 4. specie in princip. vbi eam vti communem sequitur, & vltra eum las. in l. 1. in prima lect. num. 4. C. de sum. m. trinit. & fid. cathol. & confil. 73. in primo dub. nu. 1. iuncto themate, & conf. 79. in princ. lib. primo, testans vbiq. de comuni opinione, Crauet. confil. 114. num. 8. versic. simile videmus, & latissimè omnium Surd. d. decif. 64. num. 5. & multis sequentibus dicens, se ita semper tenuisse, quæ sententia indubitanter videtur procedere, quando canon est vnicus, & simpliciter pro concessione bonorū constitutus, vt in casu præsentī, & non pro modo mensuræ ad rationem certæ summæ pro statiori, vel alia mensura terre, Saly. in l. qui fundum §. qui agrum post princ. pñi vers. aut venditio ff. de contrahen. empt. & in l. 1. num. 3. vers. quarto vendidi prædium C. eodem tit. Castren. in l. i seruum §. si modus sub num. 1. versic. aut non fuit facta venditio ff. de action. empt. Neuaizan. confil. 38. num. 3. & alij cōmuniter, quos refert, & sequitur Anton. Gomez. de contract. c. 1. rubr. de empt. & vendit. num. 16. versic. item quæro si quis vendidit, quibus addo Sez. zin. in l. demonstratio falsa sub num. 10. versic. eae tamen ff. de condit. & demonstrat. las. conf. 55. ad fin. num. 4. lib. 1. Couar. vbi supra in septima consideratione sub num. 5. post medium, Surd. nouissimè d. decif. 64. num. 31. vers. contrariam, licet ergo prima opinio cōmuniior esset, quod tamen non videtur, Non enim Rimini. reconfer. pro ista secunda omnes eos, qui eam sunt sequuti, vt ideo mirum nō sit, si de maiori numero in contrariū fuerit testatus, tamen in casu præsentī ea minime esset attendenda ob dictam canonis vnitatem, cui non refragatur consideratio facta de verisimilitudine ob ipsius canonis quantitatem, cui magis consonare videtur concessio ad mensuram, quàm ad corpus, quia primo dicitur, quod in actis non constat de equitate reddituum omnium bonorum intra fines contentorum, prout opus esset ad inferendum, qd canon promissus non correspondeat redditui, sed sit nimis magnus, & excessiuus, nec dicatur, quod id potest ad sensum patere ex quantitate bonorum, quia potest esse, quod quantitas bonorum sit

magna, & tamen redditus sit exiguus, maximè quando sunt bona eius qualitatibus, cuius hæc describitur, vltra quod hæc consideratio non cadit semper in istis terminis, quia quandoque solet solutio fieri in signum recognitionis directi domini, quo casu non attenditur proportio canonis ad redditum rei in emphyteosim concessæ Clar. in §. emphyteosis quæstio ne prima, nu. 5. versic. & aduerse, Anchar. alios referens, quæstione 34. num. 5. lib. 1. & quando prædicta opinio aliquam patereetur difficultatem, ea tamen esset in præsentī casu amplectenda ex clausula illa, cum omnibus, & singulis, quæ intra dictos continentur cōfines, apposta in concessione, quæ totum contentum intus fines amplectitur, etiam quod alias tali cōprehensionī locus non esset, Roman. confil. 5. num. secundo versic. hoc secundo ostenditur, Alexan. confil. 8. num. 8. lib. 4. Surd. d. decif. 64. num. 18. & ex alia vrgentiori clausula statim post expressiōem mensuræ apposta videlicet, & quantumcunque sit, ex qua datur intelligi mentes contrahentium fuisse, vt quæcunque esset mensura, siue maior, siue minor expressa illa tantum in concessione veniret Clement. prima, §. fin. de foro compet. & Clement. in plenisque de election. & tradit in terminis Alexan. confil. 127. in princ. lib. secundo, & confil. 8. num. 1. vers. hoc confirmatur lib. 4. sequitur Surd. d. decif. 64. sub num. 18. vers. fuit etiā consideratum & infra, quod præsertim procedit, cum in principio ipsius cōcessionis dicitur, quod ea fiebat de bonis inferioris in eodem instrumento contentis, & confirmatis, vt sic ex præcedentibus fuerit declaratum, quod in subsequētibz ageretur l. qui filiabus, & l. si seruus plurium §. fin. ff. de legat. 1. Additur, quod concessio non dicit simpliciter de statioris tot ad cordam, sed cum adiuncto, vel circa, cum tamen verisimile sit, quod si ad mensuram facta esset, præcisum numerū contineret, & non maiorem in præiudiciū concedentis, nec minorem in damnum accipientis, vt de se patet, & tradit Corn. confil. 59. num. 5. & 6. lib. 4. & refert etiā Surd. d. decif. 64. sub num. 18. & ponunt alij per ipsū relati; Rursus bona concedentis in duobus locis ponuntur pro confinio bonis concessis in emphyteosim cum pacto in singulo confinio appposito, quod talia bona sic confinantia non veniant in concessione quod expressè ad corpus cōcessionem factam esse demonstrat, quia alius esset superflua pactio contral. si quando ff. de legat.

legat. 1. cum si ad mēsuram facta fuisset, nil opus fuisset dicto pacto, quia tunc quantum erat in mensura tradendum erat, & si plus fuisset intra fines, id cōcedentis
 12 erat, & si minus per eum accipienti sup-
 plendum, vt per Couaru. supra citatum in
 11. consideratione sub num. 7. & per
 Neuizan. consil. 38. num. 5. & per Surd. d.
 decif. 64. num. 28. Postremo eadem con-
 cessio habet relationem ad aliam conces-
 sionem præcedentem de eisdem bonis fa-
 13 ctam antecessorib. conductoris, cui em-
 phyteosis de nouo conceditur, quæ qui-
 dem cōcessio loquitur de certa mensura
 ad cordam, quæ mensura lōgè minor est,
 quàm alia mensura eiusdem numeri ad
 temen, & propriè cōuenit cum eo, quod
 intra fines continetur, & propterea vide-
 tur ista concessio eodem modo facta, ex
 quo se refert ad d. primam concessionem
 cum clausulis amplis & cum citatione in-
 strumentī, quia relatum est in referente
 verè, & propriè cum omnibus suis quali-
 14 tatibus, Crauer. consil. 45. nu. 4. & in sub-
 stantia Bellon. consil. 59. num. 3. cum ma-
 ximè ex reſtibus constet in regione illa nō
 ad fermen, sed ad cordam statoria mensu-
 rari, quæ omnia si non singula, saltem
 vnita satis apertè demonstrant, vbi aliàs
 essemus in dubio ob constitutum opinio-
 num contrariam in principali quæstione,
 concessionem ipsam ad corpus factam
 cēseri, nam & in dubijs ex coniecturis,
 15 & præſumptionibus probari, an ad men-
 suram, vel ad corpus quid concessum fue-
 rit, tradit Couar. in d. 4. specie in fin. & an-
 te eum idem voluit Ias. d. consilio 79. sub
 num. 1. colu. 1. & secunda lib. 1. Neuizan.
 d. consil. 38. num. 3. & 4. & Surd. d. decif.
 64. num. 28. & ita alias iudicauit in causa
 D. Roberti Puccij cum Reuerendis Mo-
 nachis Cartusienſibus de anno 1585. dum
 munere Auditoris, & Iudicis primarum
 appellationū Rotæ Florentinæ fungeret;
 iterumque eandem sententiam sequen-
 tum anno 1592. requisitus à D. Pote-
 state terræ nouæ de modo iudicandi in cau-
 sa corā eā agitata, vt patet ex dictis supra
 consil. 56. in causa mihi ad referendum de
 iure commissā.

Secunda autem conclusio per eosdem
 informantes firmata, quod ex quo con-
 cessio facta dicitur non ad mensuram, sed
 ad corpus, nulla debeat fieri diminutio ca-
 nonis, licet bona sint minoris mensuræ,
 quàm fuerit expressum, sicuti nullum ef-
 fer faciendum augmentum, si maioris
 reperiretur, non solum dubia est, sed etiā
 communiter reprobata, nam & si in spe-

cie nostrā, in qua agitur de diminutione
 16 canonis ob deficientiam mensuræ expre-
 sæ in contractu, nōnulli Doctores sentiūt
 non esse illi locum, & præsertim Alexan.
 consil. 127 per totum lib. 2. Corn. consil.
 59. etiam per totum lib. 4. Boer. decif. 50.
 num. 6. Socin. in l. demonstratio falsi nu-
 10. ff. de condi. & demonstr. Cagno. in l.
 2. C. de rescind. vendit. nu. 190. ad fin. &
 alij relati per Surd. d. decif. 64. nume. 21.
 vers. contrariam tamen opinionem.

Tamen veritas est, quod & hoc casu si
 minor sit mensura, canon proportionabi-
 liter minuarur, quæ opinio optimè pro-
 17 batur in l. 2. in d. l. si seruum §. fin. & in d. l.
 si duorum ff. de action. empt. vbi fuit ven-
 dita species, seu fundus totus, & sic nō ad
 mensuram ipsā tamen mensura expressa
 & tamen si mensura deficiat, debet vendi-
 tor supplere quod deficit, & hanc opinio-
 nem tenuerunt gloſ. in d. §. fin. in gloſ. vti
 ma in finalibus verbis, & in l. Iulianus §. si
 titius in verbo non competat eod. titu. &
 ibidem Bart. num. 1. & Castren. colum. 1.
 versic. secundo potest, & idem Castren.
 in d. l. si duorum circa medium versic. in
 textu, & in l. 1. circa fin. num. 4. C. de per-
 cul. & commod. rei vendit. Pract. Papienſ.
 in forma libelli in causa vendition. in ver-
 bo pericarum num. 2. versicū aliquando
 defectus, Specul. in tit. de empt. & vendit.
 §. sciendum ante fi. nu. 74. Alex. consil. 8.
 num. 3. & seq. vique ad fin. lib. 4. Ioan. Ne-
 uizan. alios citans. consil. 38. in 4. dub. sub
 num. 13. versic. in contrarium faciunt, Ca-
 pyc. decif. 14. num. 3. versic. quidam dice-
 bant, Benint. decif. Bononiens. 30. per to-
 tam, Couaru. lib. pract. quæstion. ca. 3. sub
 nu. 7. post versic. vndecimo circa medium
 ibi attamen si venditio fiat ad corpus, Ga-
 br. consil. 64. nume. 7. lib. 2. & nouissime
 Surd. ceteros eiusdem sententiæ referens
 & iura, & rationes adducens d. decif. Man-
 tuan. 64. num. 15. & seq. versic. circa verò se-
 cundum casum, & est text. in cap. per tuas
 extra de donation. vbi dicitur, quod si præ
 18 laus concessit in feudum peiam terræ
 modiorum quatuor, si facta mensuratione
 reperiatu non esse tot modiorum, de-
 bet fieri reintegratio, & suppleri, quod
 deficit, & in l. si venditor hominis in prin-
 cip. ff. de action. empt. vbi si vendidi ser-
 uum cum peculio, quod dixi esse decem
 19 aureorum, si minus est, suppleri debet
 per venditorem, quæ iura ad hoc citat
 Alexan. d. consil. 8. nume. 3. & alij eum
 sequuntur.

Nec obſtant prædictæ conclusioni, quæ
 aliis dixi d. consil. 56. ad fauorem ven-
 ditoris

rotis contra emptorem, vt in specie ista, in qua veditio dicitur facta ad corpus, & nō ad mensuram, non teneatur venditor præstare totam mensuram, sed sufficiat traditio eius, quod intra designatos confines continetur, in quibus terminis etiam antea iudicauit ad fauorem Reuerendorum Monachorum Cartusienfium, vt non teneretur tradere D. Roberto Puccio plus, quam esset intra confines in locatione specificatos, etiam quod minoris reperiretur mensuræ, quam in ipsa locatione exprimeretur, quoniam aduertendum est, quod in dictis casibus agebatur præcisè, vt venditor, & locator cogentur ad traditionem, & consignationem rotius mensuræ, & clarissimè constabat, quod
 30
 31 terrenum intra confines positū erat tempore contractus communis valoris, & estimationis pretij, & canonis respectiue conuerti, & quod licet non expressante mensuræ, quanta fuerat expressa, tamen erat condignum pretio, & canone respectiue conuento, ita quod emptor, seu cōductor non fuerat deceptus, imo si mensura deficiens fuisset suppleta, venditor ipse, seu locator valde fuisset deceptus, & lēsus in pretio, seu canone, quo casu non videtur promittere
 32 cedere supradicta conclusio per allegata in dicto meo consilio 36. quibus addo, quod ita in puncto voluit Corne. consil. 59. colum. 2. in princip. sub num. 4. versic. maxime dicendum lib. 4. sequitur Surd. d. decif. 64. sub num. 28. post versic. his sic præmissis, ibi fuit etiam consideratum & infra; Item in dictis casibus sequuta erat
 33 traditio & res per tempus longissimum ab emptore, & conductore possessa sine vlla penitus petitione, aut prætensione suppletionis mensuræ, aut diminutionis pretij, seu canonis, ex quo clare dabitur intelligi, id tantum, quod fuerat traditum, fuisse venditum, aut concessum, etiam si minus esset mensura expressa, vt per Ruin. consil. 83. ante num. 7. versic. præterea & secundo libro primo, & per Surd. d. decif. 64. sub numero 28. est enim clarum in iure, quod vbiunque ex contractu
 34 iacturæ, vel circumstantijs constare potest de intentione partium, ea seruanda est, vt in indiuiduo tenet Ioan. de Anan. consilio 98. per totum, quem sequitur Surd. loco citato, vltra quod in eisdem casibus multa conuenerant contra emptorem & conductorem, quæ hic deficiunt, vt propterea de illis ad hunc inferri non possit. papinianus exuli ff. de minorib. 25. 35 annis vnde stabilis remanet in proposito nostro cōclusio, quod si bona in emphy-

teosim concessa non sint mensuræ in contractu expressæ, sed longè minoris, & in quantitate valde cōsiderabili, vt satis aperte processus demonstrat, faciēda sit conditio diminutio canonis pro rata mensuræ deficientis, ex quo debet correspondere fructuum perceptioni, & non esse excessius in maximum conductoris damnum, prout esset, si ex illo terreno consignato tantum soluendus esset, vt ex depositionibus testium & ex libris priuatarum rationum exhibitis constat, & facit à fortiori text. in d. cap. per tuas, qui loquitur
 36 in habente titulum lucratium & tamen vult suppletionem expressæ mensuræ faciendam, vnde multo magis id esse debet in habente titulum onerosum, vt in hoc casu; Non etiam obstant verba illa, & quantumcunque esset immediate expressionem mensuræ sequentia, & vt supra
 37 contra aduocem considerata, quia in copia concessionis producta in processu non legitur: Nec tamen omitto, quod Alex. d. consil. 8. lib. 4. sub num. 9. in fin. & numero 10. responderet, quod ea non alterant verba clara denotantia mensuram, quemadmodū dicimus de clausula plus,
 38 minufve, quæ nihil operatur, quod tamen ex superabundanti sit dictum, eum ipsemet Alexan. voluerit talia verba mentem partium declarare, quod mensura
 39 non attendetur consil. 127. in princip. lib. 2. vt supra retuli, adducendo etiā Surd. idem ponderantem, satis autem est in proposito nostro, quod talia non legantur verba in instrumento.
 Ceterum si plus esset in mēsurā, quam in venditione, vel locatione facta ad corpus, expressum fuisset, & venditor, vel locator ageret aduertens emptorem, aut conductorem, vt premium vel canon pro rata maioris mensuræ augeretur, secus esset, nam quamuis aliqui vellent, & hoc casu rectè venditorem agere, & pretium vel canonem augendum esse, quemadmodum locus est ad fauorem emptoris, vel
 40 conductoris diminutioni illius ex causa minoris mensuræ, & præcipue Specul. d. tit. de emptione & vendit. §. sciendum ante finem nume 74. Calstr. in l. 2. ad fin. sub num. 4. C. de peric. & commod. rei vend. & Alexan. licet non multum clare consil. 120. sub na. 8. in fi. & na. 9. lib. 2. & clarius consil. 8. sub na. 3. versic. quarto facit lib. 4. vbi sequitur specularem.
 Sunt tamen alij aliud existimantes, & id totum emptoris, vel conductoris lucro cedere absque aliquo pretij, vel canonis augmento, cum quicquid intra fines
 O o designa-

designatos continetur, etiam quod sit maius mensura enunciata non solum ad demonstrationem, sed etiam ad favorem ipsius emptoris, vel conductoris, qui cum ignarus esset, voluit certificari, & sibi prospicere, ut saltem res esset illius mensuræ, cuius venditor esse assererat, & qui de ea sciens præsumebatur, ita tradunt Cast. in d. l. si duorum post medium vers. in textu. & in d. l. si servum §. 1. sub nu. 2. ff. de act. empt. Salyc. in l. 2. nu. 3. C. de contrahen. empt. Raphael Fulg. in l. qui fundum nu. 1. ff. de eviccionib. Soc. in l. demonstratio falsa sub nu. 1. o. ff. de cōdit. & demonstr. Alex. conf. 133. nu. 5. lib. 1. & conf. 8. nu. 3. lib. 4. Ias. conf. 55. num. 10. lib. 1. Ruin. conf. 83. num. 3. & seq. lib. 1. Paris. conf. 64. nu. 39. & 43. lib. 1. Socin. iun. cōf. 43. nu. 1. lib. 2. Gabr. cōf. 64. nu. 5 & 6. lib. 2. Benint. decis. Bonon. 30. ad fi. & Surd. plures alios de cōmuni, & omnium consensu recepta inia attestans d. decis. 64. nu. 14. post ver. secundus est casus ibi quoad primum, quibus addo Capyc. d. decis. 14. nu. 3. & Couaru. d. c. 3. sub nu. 7. post ver. vndecimo ibi attamē si venditio fiat ad corpus, qui pariter dicit esse communē opinionē, cum qua etiam postea transit nu. 8. ver. duodecimo est in hoc animadvertendum in princ. quæ quidem sententia secundum Alex. d. conf. 8. nu. 3. lib. 4. quæ alij sequuntur, apertissime probatur in l. si venditor hois ff. de act. empt. vbi si vendidit servū cū peculio, qd dixi esse decem aureorum, si plus est in peculio, totū deberur emptori, si minus, supplendum est per venditorē & in l. qui fundum ff. de eviccionib. vbi vēditōr tradiderat emptori fundum centum iugerum, & appo-
33 suit fines continētes plus & dicitur, quod si aliquid euincitur emptori de illo pluri ultra centum iugera, si modo continetur intra cōfines datos, illud cuiusdā dēt refarci ei emptori per venditorē, quod fieri non potest nisi id, qd superest de mēfura enunciata, cederet commo emptoris ad corpus, vt considerat Paris. d. conf. 64. nu. 42. & ante eum Fulgos. in eadem lege qui fundum vers. nota quod quando & infra & secundum istam opinionem iudicandū retuli D. Capitano Palaccioli Romandiolę Florentinæ. Anno 1596. Florentiæ.

E P I T O M E.

Quod impugnans contractum à se factum sub pretextu non interuenientis proximiorum coniuncto

rum à statuto requisiti, tenetur probare tempore contractus extitisse in loco proximiores, qui interuenire potuissent, & quod hi habiles et idonei ad interueniendum fuissent, alioquin obtinere non potest, quod iuribus, & auctoritatibus probatur, licet quomodo, & qualiter probanda sit agnatio, seu cognatio, vel affinitas, & parentela.

S Y M M A R I U M.

1. *Mulier impugnans suam obligationē tanquam factam sine consensu proximiorum tenetur probare, quod tempore ipsius obligationis habebat coniunctos proximiores illi, qui fuerunt adhibiti presentes in loco, & quorum consensus facile adhiberi poterat.*
2. *Item qd erāt habiles, & idonei ad consentiendū. Mulieris obligatio facta sine consensu proximiorum, qui inhabiles, & non idonei sunt ad consentiendum sustinetur.*
3. *Proximiores, qui ex forma statutorū debent sentire obligationibus mulierum, maiores & 5. annis esse debent, alioquin inhabiles dicuntur, ratio assignatur num. 5.*
4. *Statuto requirenti cōsensum propinquorū, satisfactum videtur, si interueniant propinqui adulti, & non pupilli.*
5. *Statutum requirenti in obligationibus mulierum consensum propinquorum, factum censetur, vt occurratur fraudibus, & deceptionibus, quæ mulieribus fieri possunt. Minores propter aciem lubricum, & intellectus imbreuitatem facile decipi possunt in dicto consensu prestando.*
6. *Item quod statutum prædictum ponderat prudentiam consilij, & quod ideo intelligitur de habentibus perfectum intellectum.*
7. *Bald in l. in coniunctis in prima lectura nu. 6. C. de nuptijs declarat: Statuto requirenti cōsensum propinquorum admittuntur minores adulti, qui sint discreti, & capaces cōsiliij, quando non extant maiores.*
8. *Cast. in l. vniuersa sub nu. 3. C. vnde vir, & vxor, & Alex. conf. 62. nu. 4. lib. 2. declaratur, vt cū dicunt, per pupillum non esse satisfactum statuto prædicto, quod nō propterea inferatur, quod velint adultos admitti.*
9. *Consanguinitas. In probanda consanguinitate vel premessa testes debent incipere à cōi stipite, & successuā descendentiā deponere, taliter, quod Iudex possit elicere ipsam consanguinitatem.*

Confer-

- 10 *Confanguitur ad quilibet gradus consanguinitatis, vel parentela probari debet per duos testes ad minus.*
 11 *Testes, deponentes super parentela, non sufficiunt, quod dicant, aliquos fuisse tales, & tractatos tanquam taliter existentes, quia per hoc non dicitur probatum eos fuisse tales.*
 12 *Mulier nullo habens coniunctos, vel habens, sed inhabiles ad consentiendum potest se absque consensu proximiorum obligare, non obstante statuto eorum consensum exigente.*

CONSILIVM CLXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Difficultas presentis consultationis tota consistit in videndo, an probationis factæ pro parte Margaritæ Ricciæ de Földenouo sufficiat ad impugnandam

- obligationem per eam factam Gulielmo Berlingeno de Illice, cuius personam, cessione mediante, repræsentat Dom. Antonius Borghesius de Rapallo Actor, & quidem cum ipsa Dom. Margarita impugnaret obligationem tanquam factam sine consensu duorum proximiorum coniunctorum, sine quo valide obligari non potuit ex forma statutorum Földenoui, tenebatur probare, quod tempore ipsius obligationis habebat coniunctos proximiores illis, qui fuerunt adhibiti, presentes in loco, quorum consensus facile adhiberi poterat, Cor. conf. 131. num. 2. & consil. 151. num. 4. lib. 4. & in alijs locis infra allegandis, Craue. conf. 80. nu. 14. & quod iidem erant habiles, & idonei ad consentiendum, cum si inhabiles, & non idonei fuissent, sine eis obligatio sustineatur, Corn. d. conf. 131. num. 2. ad fin. & consil. 243. num. 2. lib. 4. & in duobus consil. statim citandis, & ante eum Cast. conf. 124. sub num. 2. vers. ad hoc autem, vt dicatur lib. primo, quem etiam sequuti sunt Ad. d. ad Barto. in l. si tertius, sub num. 6. in verbo, & idem dicerem littera E, ff. de acqu. p. arc. Corn. in l. vñ ca, C. vñ de vir. & vxor. sub num. 3. vers. idem voluit Pau. de Cast. dicens esse menti tenendam si procedit; & successiue, quod essent maiores vigintiquinque annis, cum si minores ætate essent, inhabiles dicerentur, & propterea non adhibendi, Cast. dicto consil.

124. sub numero secundo, vers. secundo videndum est, Corn. consil. 316. in tertio dubio, numero 8. lib. primo, & consil. 241. num. 7. lib. 2. Quæ omnia cum nedum Dom. Margarita probauerit, sed nec articulauerit, sequitur, vt succumbere debeat, prout præfati omnes Scribes dicunt.

Nec obstat, quod satisfactum non sit statuto requirenti consensum propinquo rum interuenientibus propinquis minori bus vigintiquinque annis, dum modo sint adulti, & non pupilli, Bald. in l. in coniunctione, in prima lect. num. 6. vers. pone, quod ista puella, C. de nupt. & in l. prima, ad fin. num. 69. vers. sed de quibus coniunctis intelligitur statutum, C. qui admitt. eum quo videntur sentire Cast. in l. vñ ca, sub numero tertio, vers. item quartitur quid si consanguinei, C. vñ de vir. & vxor. & Alexan. consil. 61. num. 4. lib. 2. & alij relati per Corn. dicto consil. 316. sub numero octauo, libro primo, vers. est autem ponderandum. Quoniam respondetur, quod imo statutum hoc intelligitur de maioribus vigintiquinque annis, & nõ de minoribus, quia cum factum censetur, vt occurratur fraudibus, & deceptionibus; quæ mulieribus fieri possunt, non videtur satisfactum eius menti, nisi per consensum maiorum, qui sunt apti consentire, cum minores propter ætatis lubricum, & intellectus imbecillitatem facile decipi possint in huiusmodi consensu præstando, vt in terminis tradit Cagno in l. si num. 137. & 138. post vers. in iur. etiam C. de pactis, vñ de dicit Bald. in l. fin. sub numero tertio, vers. item scias, C. de verbor. significat. quod hoc statutum ponderat prudentiam consilij, & eum sequitur Castren. in l. si cum dorem, §. si patri, numero tertio, ff. soluto in matrimonio, dicens, quod ideo intelligitur de habentibus perfectum intellectum, quoniam requiritur consensus ad supplendum defectum mulieris vñ de non debent ipsi consentientes esse defectuosi, & propterea Cast. quæ alij sequuntur loquutus est in d. consil. de maioribus 25. ann.

Nec obstat Bald. supra allegat. quia in dicta leg. in coniunctione loquitur in defectu maiorum, quibus non extantibus dicit admitti minores adultos, qui tamen sint discreti & capaces consilij, de qua qualitate non constat in isto casu, vt propterea non dicatur Dom. Margarita probasse sibi incumbenda, & in dicta l. prima, loquitur alternatiue, quod scilicet debeant esse maiores, vel saltem adulti, vñ de non videtur hoc bene firmare, & Cast. & Ale.

O O 2 non

non dicunt, quod satis sit, qđ sint adulti, sed dicunt, qđ per pupillos non est satisfactum statuto, unde non potest de necessitate inferri, qđ velint adultos admitti, cū præsertim habeamus particulares decisiones in cōtrariū, & prædicta seruiunt respectu aliorū filiorū dictę D. Margaritę, quos ipsa dicit tūc habuisse natu maiores Iacobino, qui vna cū alio propinquo consensū adhibuit, nā respectu Capitanei Antonij Rappinihil videtur dicendum, cum non solum nō constet de eius præsentia in loco, & habilitate ad consentiendum, & maioritate 25. annorum, sed nec de coniunctione, & propinquitate, quæ nedū probata, sed nec rectē articulata fuit, nā in probanda cōsanguinitate, seu agnatione, vel parentela debēt testes incipere à communi stirpe, seu parēte, vel saltē à fratrib. germanis ex latere paterno cōiunctis, à quibus alij successiue descendērūt, & debēt distinguere gradus in factis, & successiue de scendentia deponere taliter, qđ Iudex possit elicere ipsam cōsanguinitatē, aut agnationem, vel parentelam. Dec. consil. 321. num. 4. 9. 10. & consil. 514. num. 2. 3. 4. & sententiam Capr. consil. 156. num. 6. & quilibet gradus debet probari per duos testes ad minus, Cēpol. cōt. Crim. 32. nu. 10. post vers. & maxime, Nec sufficeret, qđ testes dicerent aliquos fuisse tetos, & tractatos tanquam filios, fratres, aut aliter attinentes, quia per hoc non diceretur probatum eos fuisse tales Dec. d. consil. 321. sub num. 9. & 10. & d. consil. 524. sub nu. 4. & 5. & videtur de mente Capr. d. consil. 156. num. 8. Ex prædictis igitur inferitur, quod cum non constet D. Margaritam tempore obligationis habuisse alios proximiores præsentem in loco habiles, & idoneos ad cōsentiendum, & proinde maiores 25. annis, qui de facili adhiberi potuissent pro consensu præstando, non potest infringi dicta obligatio, sed imo ea sustinetur, etiā quod ij, qui ei consenserunt, in habiles ad consentiendum fuissent, cum tunc nullius alterius, quā solius mulieris se obligantis consensum exigeretur, vt supra probatum est ex multis doctorū autoritatibus, quibus addo ad hoc ostendendum quod vbi mulier nullos habens coniunctos, vel habens, sed in habiles ad consentiendum potest se absq; aliquo consensu obligare non obstante statuto tale consensum exigente, Roman. in l. si quis mihi bona §. penul. sub nu. 5. in §. 6. limitatione, ff. de acquir. h.redit. & in l. vnica nu. 18. versic. vltius C. vnd. vir. & vxor, & Bald. ibidem in princ. nu. 2. Cast. sub num. 3. vers.

item quæritur, quid si confanguinei, & Corn. sub num. 3. vers. sed quod tale statutum, & secundum prædicta rescripti Do. Potestati Földenoui. Anno 1584 Florēt.

E P I T O M E.

De appellatione coram honestis personis interponenda, & qualiter, & quando sic interponi possit, & valida censetur. De interpretatione Sacrosancti Concilij Tridentini sess. 13. c. 2. de reformat. circa commissionem causarum appellationis à sententijs criminalibus laicis per Episcopos, vel eorū Vicarios generales alijs Episcopis, vel eorū Vicarijs generalibus nō autē inferioribus, & an talis commissio fieri possit Auditoribus Nuntiorum Apostolicorum, numvè hi dicantur inferiores Vicarijs generalibus Episcoporum. De declaratione iuris anti qui ab habente auctoritatem facta, quod trahatur etiam ad casus præteritos, & de validitate actuum, & sententiarum ex consuetudine, vel cōmuni errore et ne multi alijs similes actus irritentur, nō obstante defectu potestatis, & quando, & quō id procedat et de plurib. alijs in hac materia.

S V M M A R I V M.

- 1 Commissio cause facta per litteras apostolicas ad vnguem obseruanda est, ne acta corrumpantur.
- 2 Appellatio interposita coram honestis viris, valet, necesse est, quod appellans vsus fuerit diligentia in perquirendo iudicem a quo, & procuratores pro interponenda appellatione, & quod illis non reperiatis protestatus fuerit, ut hic dicitur.
- 3 Iudicis absentia a loco residentie non præsumitur, & ideo probanda est. Et ibidem, quod Causidici non præsumantur timere de iudice in actu licito.
- 4 Appellandum est coram iudice ad quem, si facile haberi potest, priusquam denegatur ad honestas personas. Appellatio nulla, seu non legitime interposita, non producit effectum deuolutiui, nec suspensiuum, ibidem.
- 5 Sententia iudicis a quo remanet valida, & transit in rem indicatam, quando per appellationem nullam iurisdictionem non est deuoluta ad iudicem ad quem.

Appellans

CONSILIVM CLXVII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.*

Isis, & consideratis
processibus factis in
quampluribus in-
stantijs in causa ver-
tete inter Curia Ar-
chiepiscopalem Pi-
sanam ex vna parte,
& Reuerendum D.

Franciscum de Vicariis Praepositum Ec-
clesiae Sanctorum Iacobi, & Philippi
Castri Pontis Herae, & mihi consulenda
commissa, Retuli, Partes admodum
Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Ep-
iscopi Fesulani Iudicis Delegati, & Com-
missarii Apostolici esse in pronuntiando,
& declarando sententiam contra dictum
D. Praepositum laram per Reuerendum
D. Vicarium Pisani transiisse in rem
iudicatam, & tanquam talem exequen-
dam esse, & opportunis iuris remedijs
exequi debere iuxta illius continentiam.

Ad ita referendum moueor, quia stan-
te commissione cause facta per literas
apostolicas d. D. Episcopo Fesularum, quae
ad vnguem obseruanda est, ne aliter acta
facta conuati iuxta notat. per Vant. de
nullit. tit. de nullit. ex defectu iurisdic. de-
legat. numero 91. versic. sexto principa-
liter, erat in primis cognoscendum, an sen-
tentia d. D. Vicarii Pisani lata contra d. D.
Praepositum fecerit transitum in iudica-
tum, nec de validitate, aut iustitia alia-
rum sententiarum tractari poterat, nisi in
euentum, in quem de non transitu d. sen-
tentiae in rem iudicatam constitisset, vt
propterea cum mihi visum sit d. senten-
tiam in iudicatum transiuisse, in hoc
solummodo insistere debuimus, in qua
opinionem ex pluribus facile veti, & pri-
mo quia cum appellatio non fuerit inter-
posita Pisis coram ipso D. Vicario, sed
Florentiae coram honestis personis ex cau-
sis absentiae, & metus allegatis in ipsa ap-
pellatione, necesse erat ad validitatem
dictae appellacionis, quod appellans visus
fuisset debita diligentia in perquirendo
D. Vicarium in loco eius solite Audien-
tiae, vel habitationis, & procuratores pro
interponenda ipsa appellatione, & illis
non repetitis protectatus fuisset, quod li-
benter appellasset ab ipso D. Vicario, sed
quia erat absens, vel eius copia haberi

O o 3 non

- 6 Appellans videtur, quod recta via adire possit
vel iudicem ad quem, vel honestas personas.
- 7 Appellatione deserta, prima sententia firma
manet, & executionem meretur, ac si ab ea
non fuisset appellatum.
- 8 Appellationes a sententijs in causis criminalib.
latis, per Episcopos, vel eorum Vicarios gene-
rales committi debent alteri Episcopo, vel eius
generali Vicario, non inferioribus Iudicibus.
- 9 Auditor, etiam generalis, & locum tenens
Nuntij Apostolici dicitur inferior Vicario ge-
nerali Episcopi.
- Concil. Trid. sessio. 13. de reformat. c. 1. declara-
tur. ibidem
- 10 Declaratoria trahitur ad praeiudicia negotia,
quia nihil noui dicit, sed antiquum declarat.
- 11 Declaratio iuris continens poenam non trahitur
ad praeiudicia, sed futurum tantum respicit.
- 12 Declaratio iuris, quod communi omnium iudi-
cio fuit intellectum alio modo, quam fuerit de-
claratum, non trahitur ad praeiudicia negotia,
sed futura tantum comprehendit.
- Laqueus non est iniiciendus his, qui communi
iudicio peccauerunt ibidem.
- 13 Declaratio legis antiquae non extenditur ad de-
cisa per sententiam contra dispositionem ipsius
legis antiquae postea declarata.
- 14 Vt frequens faciendi aliquid in iudicio, vel
extra non eo modo, quo secundum iuris rigorem
fieri debet, sed diuerso, operatur, vt actus su-
sineatur.
- 15 Sed id procedit, quando communiter erratur, cir-
ca factum, non quando erratur circa ius.
Error iuris. Communis error, & ignorantia iu-
ris non excusat maxime clericos, qui possunt
consultare peritiores ibidem.
- 16 Idque praesertim procedit, vbi de iure Pupp
du-
bitatur, quia ad eum recurrendum est.
- Concilium Tridentinum. Quoties de intelligentia Sa-
crae Tridentini Concilij dubitatur, ad Sacram
Congregationem, illius interpretem, recurren-
dum est. ibidem
- 17 Glossa in cap. vnico in versic. de cetero de postu-
lat. praelat. lib. 6. declaratur procedere, quando
commissiones sunt de consensu partium, aut
saltem sine contradictione.
- 18 Vt communis non attenditur, nisi in ipsa facti
specie, de qua agitur, obtinere ostendatur.
- 19 Vt tantum habet de potentia, & effectu, quan-
tum habet de actu, & vsu, & non plus, &
proprior facti, & vsus terminos non excedit.
- 20 Error communis probabilis tunc sustinet in pra-
teritum gesta, vt non annullentur per subse-
quentem declarationem, quando vsus sic fa-
ciendi reputabatur dubius, vt quia ius contra-
rium multipliciter poterat intelligi.
- 21 Secus quando talis vsus non reputabatur dubius,
nec rationaliter a iuris doctis.
- 22 Declaratio iuris superueniens lite pendente,
attendenda debet, & contra illam gesta sunt
nulla.

D. Petri Caballi.

non poterat, & procuratores Pisani timebant coram eo appellationes interponere; ideo extra iudicialiter appellabat coram ipsis honestis viris Socin. conf. 45. sub num. 1. lib. 1. confil. 39. sub num. 33. lib. 4. Crauet. conf. 140. circa fin. Cepol. caut. 78. in fi. & Marant. de ord. iudic. in 6. part. princip. in tit. de appellat. sub num. 121. vel saltem non facta dicta diligentia, & protestatione debebat postea allegatam causam probare cum nec Iudicis absentia à loco residentie, nec timor in causidicis de Iudice in actu licito præsumatur, Socin. d. confil. 45. sub num. 1. lib. 1. & Crauet. d. confil. 140. circa fin. Secundo quia antequam deveniretur ad honestas personas, appellandum erat coram Iudice ad quem, si facile haberi poterat, prout haberi potuisset in hac casu Illustrissimus & Reuerendissimus D. Nuntius Apostolicus cōmorans Florentie, vbi appellatio ipsa interposita facit coram Canonicis Ecclesie Cathedralis. Crauet. d. confil. 140. ad fin. versic. denique, vt propterea cum dicta appellatio legitime interposita non fuerit, tanquam nulla non produxerit effectum deuolutiuum iurisdictionis ad Iudicem ad quem, nec suspensionum sententie Iudicis à quo, & proinde sententia per ipsum Iudicem ad quem lata in causa appellationis predictæ fuerit nulla, vel in lata à non habente iurisdictionem & prima sententia Iudicis à quo remanserit valida, & transiuerit in rem Iudicam, vt punctualiter dicit Socin. d. confil. 39. num. 31. & sub num. 33. in fin. lib. 4. hoc tamen fundamentum aliquam patitur difficultatem, quia videtur, quod recta via possit appellans alterutrum facere scilicet vel adire Iudicem ad quem, vel honestas personas, vt videtur velle Cepol. d. caut. 78. in princ. & Marant. d. tit. de appellat. sub num. 121. tertio quia, quādo ritè interposita fuisset appellatio, ea tamen deserta esset ob non legitimā prosecutionem de ea factam, & ideo prima sententia firma manet & tanquam in iudicatum transacta executionem meretur non secus, ac si ab ea appellatum non esset l. fin. §. illud etiam C. de tempor. appell. l. si contra maiorem l. quoniam nonnulli de appellat. & confil. Doct. in l. Præses ff. de re iudic. vbi præcipue l. mol. in princ. & Alexan. sub num. 3. De illegitima autem prosecutione patet ex eo, quod causa dictæ appellationis fuit per præfatum D. Nuntium commissā eius Auditori contra dispositionem Sacri Concilij Tridentini, per quod sessio. 13. cap. 2. de reformat. cauetur appella-

tiones à sententijs in criminalibus latæ per Episcopos, vel eorum Vicarios generales committi debere alteri Episcopo, vel eius generali vicario, non autem inferioribus Iudicibus, cum talis Auditor dicatur inferior Vicario Episcopi, etiam si sit generalis & locum tenens D. Nuntij, vt Illustrissima congregatio Cardinalium dicto concilio interpretando à Sanctissimo Papa præpositorum interrogata respondit præfato Nuntio eam consulenti in ipsamet causa sub die 19. Octobris 1588. & iterato idem moderno Nuntio scripsit sub die 11. Junij 1589. quæ quidē responsio terminat præsentem questionem, quia tanquam declaratoria dicti Concilij trahitur ad præterita negotia, & respicit retro, quia nihil noui dicit, sed antiquum declarat. non dubium, versic. quoad omnes C. de legib. & ibi Bald. sub numero 1. in tertio notabili, & Castren. sub numero secundo, versic. tertio dicitur, & iidem Bald. & Castren. in l. leges, & constitutiones eod. ritu. ille sub numero 1. in prima oppositione & numero 5. in tertia fallentia, ille in principio, Federic. de Sent. in consilio 112. numero 3. Iason in l. in eum numero octauo, ff. de in ius vocand. Felyn. in ca. fin. numero 4. versic. fallit secundo extra de constitutionibus, etiam si prænam de nouo contineret, licet respectu ipsius pœnæ non traheretur ad præterita, sed futura tantum respiceret, gloss. in clementina vnica in verbo de cetero de vsur. quam ibi commendant, & sequuntur Doctores, & præcipue Abb. numero tertio, Iason in d. l. in eum sub numero octauo, & idem renet gloss. in cap. vnico in verbo receperit circa principium de cleric. non resident. libro sexto, tradit Felyn. in d. cap. fin. sub numero quinto, versic. hanc fallentiam extra de constitut. Nec releuat, quod d. Concilium per temporæ præterita communi omnium Iudicio fuit intellectum alio modo, quam fuerit declaratum, & quod commissiones fuerunt in similibus factæ per Nuntios eorum Auditoribus, quo casu declaratio non trahitur ad præterita negotia, sed futura tantum comprehendit, ne iniiciatur laqueus his qui communi Iudicio peccauerunt gloss. in cap. vnico in verbo de cetero de postul. prælat. libro sexto, cuius dictum sequitur, & perpetuo reuendum menti dicit Castren. in d. l. leges, & constitutiones sub numero 1. quam gloss. referunt etiam Federic. de Sen. d. consil. 112. nu. 2. & Felyn. in d. cap. fin. numero 6. versic. secundo

secundo limita, maxime autem cum vi-
gore talium commissionum plures late
13 sunt sententiæ, quia declaratio legis anti-
quæ non extenditur ad decisa, & termina-
ta per sententiam contra dispositionem
ipsius legis antiquæ postea declarat. Bal.
in d.l. leges, & constitutiones, sub nu. 1.
in prima oppositione per tex. clarum in l.
si quis in conscribendo in ultimo respon-
so, cap. de Episc. & Cler. Fel. in d.c. si. nu. 8.
versicu. quarto limita, & præsertim etiam
quia consuetudo aliquid faciendi in iudicio,
vel extra non eo modo, quo secundum
eius rigorem fieri debet, sed diuerso, & ip-
sa iuris dispositione non seruata, operatur
ut propter frequentem usum sic faci-
di, actus ille sustineatur, ne multi alij simi-
les irriterentur, & corrumpantur, iuxta dictum
Castr. in l. iusto, ad fin. num. 3. ff. de vsuca-
pionib. de quo dicto plura dicit Neuzjan.
consil. 24. num. 10. & seruunt notata in l.
Barbarius, ff. de off. Prætor. per Iac. & alios.
Quoniam respondetur hoc procedere,
quando cum iuniter erratur circa factum,
15 secus autem quando erratur circa ius,
quia tunc error, & ignorantia iuris non
excusat maxime clericos, quia potuerunt
consultare peritiores, ut in puncto declarat
Federic. de Sen. d. consil. 112. nu. 4. & 5. lo-
quens in permutationibus factis de pluri-
bus beneficiis vigore reservationis Papæ
Ioannis 22. declarata postea per Papam
Benedictum eius successorem, & subiun-
git hoc præsertim procedere, ubi de iure
Papæ dubitatur, quia ad eum recipiendus
16 est, c. ordinarij, §. si vero, de off. ordi. lib. 6.
cum concor. ibi in gl. alleg. quod optime
adaptatur huic casui, quia cum dubiaretur
de interpretatione Concilij Tridenti-
ni, erat recurrendum ad sacram congrega-
tionem Cardinalium huiusmodi interpreta-
tioni a Summo Pontifice præpositorum,
prout postea recursus fuit, & maxime
cum pro parte Mensæ Archiepiscopalis
Pisanæ opponeretur commissioni, & alle-
garetur dispositio dicti Concilij in contra-
rium. Potest etiam secundo responderi,
quod dictum illius glo. non potest seruire
17 presenti casui, quia commissiones factæ
per Nuntios eorum Auditoribus nun-
quam apparent in dubium reuocari, sed
semper processerunt de partium consen-
su, aut saltem sine contradictione, & pro-
pterea non possunt casus illi ad hunc tra-
hi, in quo fuit contradictum commissioni
veluti factæ contra dispositionem dicti
Concilij, unde validitas dictarum præteri-
tarum commissionum de necessitate nõ
infort validitatem alterius commissionis,

in qua non eodem modo, sed diuerso pro-
cessum fuit, quia usus, aut consuetudo hu-
iusmodi debebat ostendi in specie præsen-
tis casus de commissione scilicet facta, nõ
18 obstante contradictione partis, & oppo-
sitione dispositionis Concilij, & aliter nõ
attenditur, vt late docet Craue. consil. 24. 1.
sub nu. 20. col. 20. ver. ad tertium in 2. 3. &
4. responsione, tantumque habet de potes-
tia, & effectu, quantum habet de actu, &
usu, & non plus, & proprios facti, & usus
19 terminos non excedit, vt tradit Iac. con-
sil. 192. in fin. lib. 2. Craue. consil. 30. nume.
5. vers. sexto confidero, & alij per eum ci-
tati. Tertio responderi potest, quod illa gl.
procedit, quando usus, seu consuetudo re-
20 putabatur dubia, quia ius contrariũ mul-
tipliciter poterat intelligi, quia tunc ille
communis error probabilis excusat, & su-
stinetur in præteritum gesta, vt non annul-
lentur per subsequentem declarationem
Fel. in d.c. fin. extra de consil. sub nu. 6. in
primo casu, secus autem quando præteri-
ta consuetudo nõ reputabatur dubia, nec
21 rationabilis a viris doctis, quia tunc con-
stitutio declaratoria trahitur ad præterita
negotia, nec ea sustinentur vigore dictæ
consuetudinis Fel. vbi sup. in 2. casu. Quar-
to respondetur, quod cum oppositum fue-
rit commissioni, & ab ea etiam appellatũ,
22 et de hoc disputaretur, et licet adhuc pen-
dente superuenerit declaratio Illustrissi-
mæ Congregationis prædictæ, illa sequen-
da est, et attendi debet contra in oppositũ
gesta, quæ nulla, et inuvalida sunt, et contra
declarationem vires nõ obtinent, vt dicit
Imo. in d.c. si. quod dictum tanquam no-
rabile refert, et sequitur Fel. libi nu. 7. vers.
excipiuntur ab ista limitatione tres casus,
quæ sola responsio ponit falsem ad radice-
ces, et omnem difficultatem penitus tol-
lit. Anno 1589. Florentiæ.

E P I T O M E.

*Quod donatio facta absenti, non inter-
ueniente nuntio, vel epistola, & ne-
mine pro eo acceptante, nulla est,
maxime autem non habita eius noti-
tia per donatarium in vita donato-
ris, sed solum post eius mortem ac-
cidentaliter, ita ut nec tunc quid-
quam operetur ipsius donatarij con-
sensus, præterquam in causa dotis,
& quid quando Notarius pro dona-*

tario

ario stipulatus est, an scilicet hoc casu mortuo donatore donatarius ratificare possit. & necessaria sit talis ratificatio, an vero secus, & statim absque alia donatarii acceptatione, ius ei quæsitum sit, & actio irrevocabiliter, si non repudiet.

S Y M M A R I U M.

- 1 D. Thomas de Malespini ex Marchionibus Ville Franche gubernator Civitatis Senarum.
- 2 Donatio est nulla, quando est facta per scripturam priuatam, absente donatario, & nemine pro eo acceptante. Itemque sint interveniunt nuncij, vel epistole, & est communis opinio.
- 3 Idque procedit etiam in donatione facta Ecclesiis, pûsq; locis, & pauperibus, & hac pariter est communis opinio.
- 4 Donatio non sustinetur per supervenientem consensum donatarii, quando habuit notitiam donationis a tertia persona suo motu proprio, & non de speciali commissione donantis, & ista communis est.
- 5 Donatio, cuius notitiam nunquam donatarius habuit in vita donantis invalida est; maxime quando donator post donationem supervenit multo tempore, & non tradiderit scripturam donationis.
- 6 Donationis acceptatio facta per donatarium, mortuo donatore, non commuldat donationem; etiam quod scriptura donationis donatario specialiter directâ fuisset.
Donatore mortuo dici non potest, quod scriptura eius loquatur ibidem.
- 7 L. bovorum, in si. ff. rem rat. habet. quomodo intelligatur.
Ratificatio mortui illo, qui alieno nomine actum gessit, is, in cuius favorem actus gestus est, ratificare potest, quia actus in persona procuratoris ab initio est validus, ibidem.
- 8 Promissio facta absenti, nemine pro eo acceptante, & nuncio, aut epistola non est interveniente actus est nullus, & ideo mortuo promittente, non potest acceptari.
- 9 Donatarius ratificare potest mortuo donatore, quando pro absente stipulatus est Notarius, vel alius pro absente acceptavit.
- 10 Donatio facta absenti nullo acceptante, & nuncio, vel epistola non interveniente, valet in causa dotis.
- 11 Donatio scriptura loquens simpliciter de donatione, de simplici donatione intelligenda est. Contractus talis indicatur, qualis in sua figura apparet, & talis esse intelligitur, qualis a contractibus denominatur, ibidem.

- 12 Donatio. quando fit mentio de donatione in verbis dispositivis, dicitur fieri libera donatio.
- 13 Notario pro alijs stipulante, nullum ius acquiritur illis, nisi sequatur ratificatio.
Consensus coniunctio, in quolibet contractu requiritur coniunctio consensus utriusque partis. & ideo ante ratificationem contractus nihil censetur actum, secundum opinionem crebriorem, ibidem.
- 14 Ratificatio, ut effectum habeat, fieri debet in integra, & eo tempore, quo adhuc negotium denno fieri possit.
- 15 Donare. mortuus donare non potest.
- 16 Notarius, ex stipulatione Notarii quaeritur ius, & actio irrevocabiliter absenti contra promittentem, si non repudiet. Idque etiam ante acceptationem, & absque cessione, secundum veram Doctorum sententiam, quicquid alij dicant in contrarium.

CONSILIUM CLXVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Vnctus mihi commissus ad consulendum de iure per Illustrissimum, & Excellentissimum D. Thomam de Malespini ex Marchionibus Ville Fran-

che ad præsens meritissimum Gubernatorem Civitatis Senarum pro Serenissimo

- 1 Magno Duce Etruriæ, modicam videtur habere difficultatem. Querit enim d. Illustrissimus, & Excellentissimus Dominus, ut ad removendas inter eius subditos lites, sibi dicam, an donatio simpliciter facta per Antonium nescientem scribere manu Rectoris Ecclesiæ parochialis Sanctinæ eius Nepoti ex sorore inuenerit quodam pecuniarum summa in absentia dictæ Sanctinæ, & ea etiam incisa, & ignorante sine interveniente Notarij, & nullo pro ea acceptante, & post mortem donatoris ad ipsam Sanctinam notitiam pervenit, & tradita a quodam tertio, qui eam inter alias scripturas dicti donatoris repererat, moxque per ipsam Sanctinam acceptata, de iure sustineri possit, vel ne? Et si id in terminis propositæ quaestionis & re bene perpenſa, Respondi præfato Domino Marchioni, cui semper parere, & interire non patum desideravi ob eius merita, & incredibilem benevolentiam, quam me prosequitur, partem negotium con-

tra

ita donatam sustentabiliorem mihi videri.

Et ad ita respondendum motus fui, quia dicta donatio facta fuit per scripturam priuatam manu presbyteri loci pro donatore nesciente scribere in absentia donatarij nemine pro ea acceptante, & sine interuentu nuntij, vel epistolæ, quo casu nulla est per text. in l. absentis, cum ibi notat per Doct. ff. de donat. & tradunt Paris. conf. 88. nu. 15. vers. secundo principali ter, lib. 3. dicens esse communem Doctorum opinionem. Capic. decis. 180. num. 8. vers. prima difficultas, & Clar. pariter de communi attestans in §. donatio, q. 12. in prin. nu. 1. quod adeo verum est, vt procedat etiam in donatione facta ecclesijs, pijs locis, & pauperibus, nam & illis absentibus facta nullo pro eis acceptante, & nuntio, vel epistola non interueniente inualida est secundum gloss. communiter approbatam in l. illud, C. de Sacros. eccl. vt tradunt Rom. conf. 295. sub nume. 1. Rub. Alexandr. conf. 132. sub numero primo. Ruin. conf. 13. num. 10. & conf. 37. nume. 14. lib. 4. & post eum Clar. in d. §. donatio, questione 12. in fin. num. 6. versicu. item quæto, & Marsil. in l. si quis ne quæstio, sub nume. 61. post vers. & ideo, ff. de quæstio. quæ conclusio fortius videtur locum habere in casu præfenti, in quo donataria nunquam habuit notitiam donationis in vita donatoris, sed tantum post eius mortem, mediante tertia persona, quæ ipsam donationem inuenit inter alias scripturas donatoris, & ipse donataria tradidit, vt in rhemare dicitur, quo casu non videtur posse sustineri dicta donatio ob superuenientem consensum Domini Franciscæ donatarie per notitiam habitam a tertio proprio motu, & non de speciali commissione donantis, Roma. consil. 295. sub numero primo, quicquid postea dicat in casu suo, Corn. consil. 254 sub nume. 2. lib. 3. & expressius Capic. d. decis. 180. sub allegato vers. prima difficultas, & Marsil. in l. si quis ne quæstio nume. 61. vers. & ideo, ff. de quæstionib. qui late insiluit, & Clar. d. q. 12. num. 2. vers. scias tamen, vbi hanc dicit esse communem opinionem, quod eo magis procedit, cum donator post donationem superuixerit multo tempore, & tradere dictam scripturam donatarie potuerit, & non tradiderit, & proinde facile eum potuerit pœnitere factæ donationis. His accedat, quod acceptatio donationis facta per donatariam mortuo donatore non valet ad consolidandam ipsam donationem, etiam quod scriptura illa dona-

tionis per ipsum donatorem directæ specialiter ad ipsam donatariam fuisset, & casu ad eam non peruenisset, quia mortuo donatore non potest dici, quod scriptura eius loquatur, vt in proprijs terminis tradunt Alexan. conf. 14. num. 9. lib. 5. Ruin. consil. 6. nume. 6. & 7. libro primo. Rub. Alexandr. conf. 132. in fin. Crauer. consil. 252. sub numero primo, & secundo, & latè Addent. ad Alexand. d. consil. 24. vbi alios adducunt, quibus addunt Iacob. Mandel. de Aliba, conf. 166. num. 28. vers. & in terminis, libro secundo, & respondent præfati Addent. ad l. bonorum, in fin. ff. remrat. habet. quæ in contrarium facere videbatur, quod loquitur in eo, qui gessit actum alieno nomine, vt eo mortuo possit is, in cuius fauorem actus est gestus, ratificare, quia actus in persona procuratoris ab ipso non est validus, sed vbi promissio fit absenti, nemine pro eo acceptate, & nuntio, aut epistola non interueniente, actus est nullus, quia non fundatur in persona alicuius, ideo mortuo promittente non potest acceptari. Nec notata per Clar. in d. §. donatio, questione 13. in vers. primo ergo casu numero secundo, & in vers. tertius est casus, numero quarto, ad ostendendum, quod potuerit sequi ratificatio donatarie mortuo donatore videntur in hoc casu ob stare, quia procedunt, quando pro absente stipulatus est Notarius, vt ibi pater, & propterea non possunt accomodari ad casum nostrum, in quo nec Notarius, nec alius pro absente acceptauit, Nec releuat etiam si diceretur, quod in causa doris valeat donatio facta absenti nullo acceptante, & nuntio, vel epistola non interueniente, l. fina. in principio, C. de iud. dot. l. v. nica, §. accedit, C. de re iud. actio. Barto. consil. 123. num. 2. lib. 1. & ibi Addent. ad eum, Castren. consil. 92. numero secundo libro secundo, Alexan. consil. 4. num. 8. lib. 2. & ibi Natt. in apostill. Deci. consil. 335. nu. primo, Tiraquel. de priuileg. pæ. caus. priuileg. 115. circa medium, vers. & in hanc partem. Quia respondetur, quod non sumus in donatione pro dote, de qua scriptura non loquitur, sed sumus in donatione simplici, quia scriptura simpliciter loquitur de donatione, vnde de simplici intelligenda est, quia talis debet iudicari contractus, qualis in sua figura apparet, & talis esse intelligitur, qualis a contrahentibus denominatur Ale. conf. 3. nu. 1. lib. 1. Abb. cõf. 15. nu. 3. & conf. 49. sub nu. 1. lib. 1. Cra. cõf. 20. in prin. n. 1. & seq. & in proposito dicit Soc. iun. conf. 102. n. 9. cum seq. lib. 2. quod quando de donatione fit mentio in ver-

bis

bis dispositiui, dicitur fieri libera donatio quoniam a verbis contrahentium nō debet recedi, & secundum hanc partem alias iudicauit hic Florentiz de anno 1582. dum munere Auditoris, & iudicis primarum appellationum fungeret in causa D. Francis Medices de Martinis cum Domin. Verio de Medicis, & litis confortibus, quam & nunc tanquam veram sequor. Nec ad maiorem prædictorum confirmationem omitto, quod adeo verum est in terminis nostris, quod acceptatio donationis mortuo donatore, per donatariam fieri non potuit, vt non desint, qui teneant id procedere etiam si Notarius interuissset in donatione, & stipulatus fuisset prodonataria, quia licet Notarius tanquam publica persona possit pro alijs stipulari, nullum tamen in eis acquiritur illis, nisi sequatur ratificatio, quia ante subsequitam ratificationem nihil censetur actum, cum non sit coniunctus consensus vtriusque partis, prout requiritur in quolibet contractu, vt concludit Dec. consil. 226. num. 9. & seq. & consil. 247. sub nu. 5. & 6. & consil. 432. ad finem, sub num. 26. & in l. contractus, num. 12. & seq. vers. & ampliatur, ff. de reg. iur. & istud est, quod voluit Cast. consil. 195. in 2. dubio, per totum, lib. 2. & antea consil. 171. col. 2. & 3. vers. nec obstat si dicatur, & infra eodem lib. 2. & nouissimè tradit Alba consil. 266. nume. 26. vers. nec quicquam, lib. 2. plena apostilla ad Alex. consil. 31. sub num. 16. in verbo vtilis, lib. 6. dicens hanc hodie esse crebriorem opinionem, latissimè Tiraquel. in tract. de constit. possess. in 3. p. l. im. 30. num. 8. & plurib. seq. vers. sed & hæc, & infra, vbi etiam adducit dictam apostillam, & alij adducti per Cacheran. decisio. Pedem. 33. num. 1. & 2. Molin. in tract. de Hispanor. primogen. lib. 4. cap. 2. num. 69. & seq. Vinc. de Fran. decis. Neap. 339. num. 2. p. 2. & alij relati per Antonin. Tesaur. decisio. Pedem. 70. num. 3. vers. secunda erit conclusio, vbi late super hoc insinuat, quæ quidem ratificatio, vt effectum habeat, fieri debet re integra, & eo tempore, quo adhuc negotium denuo fieri posset, si illud contrahentes facere vellent, vt tradit Barto. in l. bonorum per illum text. ff. rem rat. habet. in prima, & secunda oppositione, sequitur Dec. in locis citatis, & Alba vbi supra numer. 27. quod quidem nunc fieri non posset, cum iam mortuus sit donator, qui amplius donare non potest, vt præfati Doctores considerant, et sentit etiam Cast. d. consil. 195. in d. 2. dub. In qua re tamen non facio fundamentum,

quia scio alios aliter tenere, et testari veram, et communem Doctorum sententiam esse, quod ex stipulatione Notarij ante acceptationem, et absque cessione quæritur ius, et actio irrevocabiler ablati, si non repudiet, contra promittentem Bald. consil. 146. ante finem. 8. lib. 2. consil. 238. ad finem. 5. Anto. de But. consil. 9. in 4. dub. vers. nec obuiat, et ibi plena apostilla, Alex. consil. 31. num. 16. lib. 6. consil. 53. num. 5. lib. 7. Deci. consil. 293. col. 2. sub num. 2. vers. et licet, Corne. consil. 139. in finem. 6. lib. 3. Crauet. consil. 19. num. 1. in principio tertij dubij, et consil. 252. num. 2. vers. aduertendum, Tiraquel. d. limitatione 30. num. 13. et sequ. vers. contractum tamen, et iterum num. 23. vers. sunt, et alij, et rursus num. 49. et sequ. vers. ex quibus vides, et infra, Clar. in § donatio, quæstione 13. per totum, Cacheran. d. decisio. 33. num. 4. et sequ. vsque ad finem. Anchar. quæstio. 23. sub num. 9. in finem. nume. sequ. lib. 2. et insinuat alij per prædictos patres adducti quos recentere longum esset. Anno 1593. Florentiz.

E P I T O M E.

Disceptatio lata circa panas a iure civili impositas secundo nubentibus, tam intra annum luctus, quam postea, & an omnes sublata sint hodie per ius Canonicum, an vero intactæ remaneant illa, quæ fauorem filiorum prioris Matrimonij concernunt, & præsertim in eo, quod quicquid ex priori matrimonio, vel ex legato, vel aliter titulo lucrativo consequutum fuit, reservandum sit illis, & pariter quicquid ex bonis alicuius ex filiis eiusdem matrimonij ex successione acquisitum esset, & an conamnes sint tales panæ, tam masculis, quam feminis secundo nubentibus, & quomodo, & qualiter

qualiter possint evitari, & de alijs in hac materia non inutilibus.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Pena a lege civili imposita mulieri secundo nubenti, concernentes favorem liberorum primi matrimonij, non sunt correctae per ius Canonicum iuxta magis communem opinionem.*
- 2 *Mulier transiens ad secunda vota, quicquid de bonis primi maritus fuerit lucrata, reservare tenetur filijs primi matrimonij.*
- 3 *Item quicquid per successionem consequuta fuerit de bonis filij primi matrimonij, alijs filijs eiusdem matrimonij reservare tenetur, idem infra num. 8.*
- 4 *Pena secundo nubentium non solum procedunt in muliere, sed etiam in viro, quia communes sunt.*
- 5 *Legitima, & de secunda nup. locum habet etiam in viro ad secundas nuptias consulante, item infra num. 8. ubi de communi.*
- 6 *Mulier, in omnibus casibus, in quibus mulier tenetur reservare filijs primi matrimonij lucra, quae habuit a praefuncto marito, ipsam omnibus maritus tenetur reservare liberis primi tori quocunque ad eam pervenita sunt de bonis praefuncti coniugis. Item disposita aduersus viduam mulierem ad virum extenduntur, ibidem.*
- 7 *Mulier, quae extantibus ex praefuncto viro liberis, transiit ad secunda vota, privatur proprietate omnium, quae lucrativo titulo ex bonis praefuncti mariti a se devoluta sunt, & filijs primi matrimonij reservare tenetur.*
- 8 *Idem veris est in viro secundum communem opinionem.*
- 9 *Legatum, quod mulier consequuta est ex successione filij primi matrimonij tenetur reservare alijs filijs eiusdem primi matrimonij, si transierit ad secunda vota.*
- 10 *Mulier, secundo nubens intra annum luctus, de iure civili amittit quicquid a priori viro consequuta fuit in ultima voluntate, vel inter vivos. Et ibidem, quod iure Canonico sublata sunt omnes penae secundo nubentium infra annum luctus.*
- 11 *Mulier, secundo nubens infra tempora luctus, non privatur acquisitis a praefuncto marito, & ab hac opinione tanquam communi non est recedendum.*
- 12 *Et tunc potissimum quando non nubit intra illud tempus, in quo sequi posset incertitudo partus propter commixtionem sanguinis, & seminis primi, & secundi mariti.*
- 13 *Illud autem tempus intelligitur de tribus, aut quatuor mensibus, & ita aiunt Florentiae feruari.*

- 14 *Mulier mortuo viro potest quandoque nubere, etiam intra dictum tempus trium mensium; quinimo intra solum mensem secundum aliquos.*
- 15 *Proles incertiando. Admodum rationabile est, quod evitetur periculum incertitudinis prolis; & quod ideo mulier post mortem viri non statim transcat ad secunda vota.*
- 16 *Nubere statim. Cum dicimus, mulierem mortuo marito posse statim nubere, locum habere posset in casu occurrenti, data senectute, & longa infirmitate mariti, quia cessat ratiourbationis sanguinis.*
- 17 *Nuptij. Secundarum nuptiarum festinatio tunc intra annum luctus permixta est, quando non potest sanguis commisceri, ut quia mulier est senex, non faciens filios, vel maritus per annum abscurit.*
- 18 *Mulier consultis Doctoribus, ut festinanter non inceat secundas nuptias, tum ob propriam exstimationem, tum ob periculum ex varietate opinionum.*
- 19 *Ius Canonicum corrigit ius civile in penis indictis contra secundo nubentes intra annum luctus, servandum est etiam in foro civili, & in terris Imperij.*
- 20 *Idque etiam si statuto caveatur, quod in causis civilibus decidendis ius civile sit servandum.*
- 21 *Mulier sine nubat intra annum luctus, siue post remaneat sub penis favorem filiorum respicientibus, idque etiam de iure canonico.*
- 22 *Mulier, quae nubit ante annum luctus, non debet esse melioris conditionis, quam illa, quae eo lapsa contrahit nuptias.*
- 23 *Pena a iure civili imposita contra secundo nubentes, favorem filiorum respicientes, non sunt sublatae per ius canonicum sed adhuc observandae sunt, iuxta communem opinionem.*
- 24 *Mulier transiens ad secunda vota etiam post annum luctus tenetur reservare liberis primi matrimonij acquisita de bonis primi mariti, solo usufructu in vita retento, & omni alienatione penitus interdicta.*
- 25 *Et haec dispositio non fuisse a iure Canonico derogatum affirmant in specie Doctores hic relati.*
- 26 *Eademque dispositio procedit non modo extantibus ex primo matrimonio filijs, sed etiam nepotibus, vel alijs liberis ulterioris gradus susceptis ex dictis filijs.*
- 27 *Liberorum appellatione veniunt nepotes, & pro nepotes, & ceteri ex filijs descendentes.*
- 28 *Pena ad favorem liberorum prioris matrimonij indulta, ut locum habeant, non sufficit, filios extare tempore, quo mater secundo nubit, nisi etiam extant tempore eius mortis, quia si ante decederent, ius illud non transmitterent ad heredes.*

Fallit si in eorum vita de hoc conquesti fuissent, alioquin non conquerendo, tacite videntur talibus nuptijs consensisse, ibidem.

L. se-

- 39 *L. femina, & l. generaliter, C. de secun. nupt. & §. si vero expectet, in Authen. de nupt. procedunt in muliere transiente ad secundas nuptias relictis filiis communibus cum viro prefuncto.*
- 30 *Mulier, quæ nullum ex priori matrimonio suscepit filium, potest secundo nubere absque metu alicuius pænæ, cum cesset causa prohibitionis, quæ est amor filiorum.*
- 31 *Pænæ contra mulierem secundo nubentem non habent locum, quando ex priori matrimonio non habet prolem, licet vir haberet liberos ex præambula uxore.*
- 32 *Iniuria, quæ propter transitum mulieris ad secundam vota fieri dicitur filiis præcedentis matrimonij, non est in consideratione.*
- 33 *Donatio remuneratoria propter benemerita, & seruicia percepta per virum ab uxore, vel recompensationem inuentus ipsius uxoris, ut quia erat adolescentula, vir autem senex, excipitur a dispositione l. femine, C. de sec. nupt.*
- 34 *Merita uxoris erga virum probare oportet, & non sufficit assertio, cum inter eos prohibita sit donatio.*
- 35 *Talia autem merita debent esse officialia videlicet ex superabundanti caritate prouenientia, & non obsequialia tantum.*
- 36 *Item debent esse respondentia donationi.*
- 37 *Donatio recompensationis inuentus uxoris iusta reputatur, etiam cessantibus alijs meritis. Id quod videtur intelligendum, quando est facta tempore contracti matrimonij, & non postea, ibidem.*
- 38 *Mulier transiens ad secundas nuptias cum licentia viri, quæ legitime probetur, eximat omnem penam.*
- 39 *Quæ quidem licentia non est necesse, quæ fuerit data in testamento, vel alia ultima voluntate: sed sufficit, quod aliter, vel inter vivos concessa sit.*
- 40 *Maritus non potest dare licentiam uxori, quod nubat intra annum luctus, quia dicitur esse contra bonos mores secundum aliquos.*
- 41 *Sed contrarium verius est, & efficacius probatur.*

CONSILIVM CLXIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

N quaestione agitata in Curia Magnifici Domini Capitanei Saxi Simonis vis scripturis ad me transmissis, & illis maturè consideratis putavi de iure respondendum ad fauorem agentium, vt

bona peruentia ad eorum patrem ex hereditate eorum matris vigore legari cide per ipsam facti spectent ad ipsos tanquam filios dictæ coniugis, a qua ea consequutus fuit, exclusis pænitis filiis eiusdem patris ex alia uxore postea susceptis, quoniam indubitati iuris est, quod pænæ a lege ciuili impositæ mulieri secundo nubenti cõcernentes fauorem liberorum primi matrimonij non sunt correctæ perius canonicum, sed adhuc vigent, & hodie obseruari debent, vt est opinio Innoc. in c. fina. extra de secun. nupt. quam ibi sequuntur, & communem dicunt Hostiens. Ioannes Andr. Henric. Boic. Anton. de Burr. Abb. Panormit. & Præposit. Alexand. Idem firmant Abb. Aret. Fel. & Dec. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut. qui pariter dicunt esse communem, & ab ea iudicando & consulendo non esse recedendum, licet alia opinio, de qua ibi per eos, sit forte in puncto iuris verior, eandem sententiam veluti magis communem, tam legistarum, quam canonistarum, a qua in consulendo, & iudicando non sit recedendum, & contra quam velle tenere esset temerarij lauslime firmat Ioan. de Garroib. in repetit. l. 1. C. de secun. nupt. num. 133. ver. sic. alia vero pænæ, post Barro. Bal. Ang. Alberi. Feder. de Sen. Anchar. Fulg. Sal. Signorol. Soci. Corne. Ludouic. Bologni. & alios per eum citatos, quibus addi possunt alij citati per Gab. titulo de sec. nupt. conclusio. 6. per totam, & vltra eos Grati. consil. 35. nume. 11. lib. primo. Afflict. decisio. 75. num. 5. & Couarrub. lib. 4. Decretalium, titulo de sponsal. & matrimon. in 2. par. cap. 3. §. p. numero quinto, vers. verum hoc, & hanc esse opinionem ab omnibus approbatam, & canonizaram dicit Deci. consilio 230. in primo dubio, in principio.

Inter quas quidem pœnas hæc vna est quod mulier transiens ad secundam vota, a quicquid de bonis primi mariti fuerit lucrata, filiis primi matrimonij referuare teneatur, vt probat text. in l. femina, & in l. generaliter, C. de secun. nup. & in §. si vero expectet, & in §. nec illud quoque nobis, in Authen. de nuptijs, & in Authen. neque virum, quod ex dote, &c. per totum, & in §. hoc autem, in Authen. de non eligend. secun. nubent. & tradunt Oldrad. consil. 33. in 2. dub. Fulgos. conf. 49. col. 3. sub num. 3. vers. nam & transiens, & consil. 63. col. 3. sub num. 2. vers. diuertim tamen sententiam, Cor. conf. 309. col. antepe, & infra sub num. 2. lib. 3. Gab. tit. de sec. nup. conclusio. 1. in prin. num. 1. Couarr.

d §. 9.

d. §. 9. nume. 7. vers. tertio hinc apparet, in principio.

Imo, & quicquid fuerit consequuta de bonis filij primi matrimonij ex successione non illi facta, alijs eiusdem matrimonij filijs defuncti fratris reservare tenetur, vt est tex. in d. l. scemina, §. illud, C. de sec. nup. & tradunt expresse Ang. in auth. de nup. §. hinc nos, ad fin. & in auth. ex testamento, post prin. C. de sec. nup. Grat. consil. 35. num. 10. & sequen. in 2. col. lib. primo, Ruin. consil. 113. col. si. num. 7. lib. 2. Gab. d. tit. de sec. nup. conclusio. 3. in principio, num. 1. & 2.

Quæ quidem pœnæ secundo nubentium non solum procedunt in muliere, sed etiam in viro, communisque sunt, tã masculis, quam scemina, secundo nubentibus, vt tradit Gab. d. tit. de sec. nup. conclusio. 7. in prin. & ante eum Oldrad. consil. 33. in 2. dub. num. 3. Rom. consil. 182. in primo dubio, num. primo. Grat. consil. 35. num. 12. lib. primo. Boer. decisio. 187. per totam, & est tex. in l. generaliter, in princ. C. de sec. nup. in §. si vero expectet, in vers. si & hæc communis mulieris, & viri multa sit posita, & in §. nec illud quoque nobis ibi hoc ipsum, & in patribus sit secundas nuptias facientibus, in auth. de nup. & in auth. neque virum, quod ex dote, & in rubro, & in nigro per totum, & in §. hoc autem, in vers. quia vero contra binubos pœnæ communes, & viri sunt, & mulieris, in auth. de non eligend. secund. nubent.

Et specialius loquendo, quod dispositio d. l. scemina, C. de secund. nup. volens, quod mulier transiens ad secunda vota quicquid ex facultatibus primi viri titulo lucratiuo consequuta est, teneatur moriens liberis communibus illius prioris matrimonij reservare, locum etiam habeat in viro ad secundas nuptias conuolâre probat tex. in d. l. generaliter, C. de secund. nup. in prin. & in §. si vero expectet, & in §. nec illud, in auth. de nup. & in §. hoc autem, in auth. de non eligend. secund. nubent. & in §. primo, & per totum, in auth. neque virum, quod ex dote, & tradunt Oldrad. d. consil. 33. in 2. dub. Rom. consil. 182. in primo dubio, numero primo, Rip. in d. l. scemina, in prima quæstio, numero primo, & secundo, quid late probat, & latius persequitur Io. Nicol. Arelatan. in repet. d. l. generaliter, in prin. num. 1. 2. & sequen. c. concludens generaliter, quod in omnibus casibus, in quibus mulier tenetur reservare filijs primi matrimonij lucra, quæ habuit a prædefuncto marito ipsidem om

nibus versâ vice maritus tenetur reservare liberis primi tori quæcunque ad eum peruenta sunt de bonis prædefunctæ conjugis, ita vt idem ius sit in lucris peruenientibus ex primo matrimonio ad virum secundo nubentem, quod est in illis, quæ perueniunt ex primo coniugio ad mulierem, quæ secundo nubit, dispositaque aduersus binubam mulierem ad virum extendantur, & idem firmat idem Io. Nico. Arelatan. in eadem l. generaliter, in 2. quæstio, nume. 11. vbi ait, quod sicuti mulier, quæ extantibus ex prædefuncto viro liberis transit ad secunda vota, priuatur proprietate omnium, quæ lucrario titulo ex bonis defuncti mariti ad se deuoluta sunt, & filijs primi matrimonij reservare tenetur, ita & maritus ad secundas nuptias conuolando extantibus liberis primi coniugij lucra ex eo consequuta illis reservare tenetur, & quod ista est communis conclusio, & probatur ex litera illius textus, & aliorum iurium supra allegatorum, idem voluerunt Oldrad. d. consil. 33. in 2. dubio, num. 3. Rom. d. consil. 182. post principium, Grat. d. consil. 35. colum. 2. num. 12. lib. primo. Aret. consil. 72. in 2. dub. num. 3. Boer. d. decisio. 187. & plures alij relati per Gab. d. tit. de sec. nup. conclusio. 1. nume. 2. vers. primo ampla, & post eum per Coartu. loco citato, num. 7. vers. tertio hinc apparet, vbi ex aliorum mente testatur de communi, sic & dispositio eiusdem l. scemina, in §. illud, C. de sec. nup. quod mulier transiens ad secunda vota tenetur reservare alijs filijs ex primo matrimonio, quæ sita ex successione alicuius ex dictis filijs ad virum extenditur; vt & ipse tenetur reservare alijs filijs primi matrimonij quæ ex successione vnus ex illis prædefuncti ad ipsum perueniunt, voluit Glo. in d. §. illud, in glo. fina. quam ibi sequuntur Bart. & latius Salyc. Oldrad. & Rom. in locis supra adductis. Aret. consil. 72. in secundo dubio, num. 3. Corne. consil. 242. num. 2. & 6. lib. 2. Dec. consil. 87. nume. 3. & consil. 230. in primo dubio per totum, inquiens esse communem opinionem, a qua nullo modo in consulendo, & iudicando non sit recedendum. Grat. d. consil. 35. col. 2. num. 10. & 12. lib. primo, Rip. dicēs ita communiter teneri in d. §. illud, in principio, numero primo, Ioan. Hiouel. Atelata. in d. repetit. d. l. generaliter, quæst. 3. num. 12. & seq. dicens esse communem opinionem, quam ex pluribus probat Ruin. consil. 20. num. 4. 5. & consil. 37. nume. 3. & 9. lib. 3. & consil. 58. numero 1. & 3. lib. 5. & quamplures alij, quos refert, & sequitur

Pp Gab.

Gab. d. titu. de secund. nupt. conclusio. 3. num. 3. vers. primo amplia. & in proprijs terminis legati est text. clarus in d. §. si vero expectet. in authent. de nupt. in vers. & hæc sancita sunt. ubi aut etiam ex testamēto, aut mortis causa donatione, siue institutionis sit pars, siue legatum, siue fidei commissum, & in legato punctualiter loquuntur Oldrad. consil. 33. in secundo dubio, numero tertio. Fulgos. consil. 63. col. 3. num. secundo, versicu. diuersam tamen sententiam, & Roman. consil. 181. in primo dubio, sub numero primo. Anno 1593. Florentiæ.

Et quoniam postea in hac materia penarum impositarum a lege ciuili secundo nubentibus, præsertim vero mulieribus, & intra annum luctus id facientibus habui in contingentia facti dicere, quid de iure sentirem, placuit ea scripta hic subiungere cum vera mihi videantur, & non raro in facto eueniant, & sunt infra scripti tenoris ad litteram videlicet

*Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.*

Vibrationes subtiliter excitate per egregium iure Consultum Domi. Bellitarium Parafacchium compatriotam, & tanquam fratrem honorandum, & si prima facie multum virgere videantur, diligenter tamen considerate non tangunt punctum difficultatis, quæ oriri potest circa bona donata per virum uxori, quæ vult transire ad secunda vota, cum respiciant tantummodo tempus anni luctus, & agant de prinatione commodi prædictorum bonorum donatorum, & nihil dicant de nuptijs, quæ dicto anno elapso sequerentur, quo tempore alix extant. Iuris poenæ contra secundo nubentes, quæ & in tempore dicti anni lugubris procedunt, & magis timenda videntur, quam quæ de prinatione prædicta loquuntur, vt ex infra dicendis apparebit, propterea ego vtrumque tempus attingendo dicam breuiter quid in vno quoque iuridicum mihi videbitur, & circa primum dico, quod etsi mulier secundo nubens intra annum luctus de iure ciuili amittit quicquid a priori viro co-
10 sequuta fuit in vltima voluntate, vel inter viuos. l. 1. & 2. C. de sec. nupt. & §. prime siquidem, in auth. de nupt. & vbi que not.

glos. & Doctor. tamen de iure canonico secus est, cum per illud sublatae sint omnes poenæ secundo nubentium infra annum luctus, de quibus in dictis legibus per dictum Apostoli, de quo in cap. penult. & fina. de nupt. quod mulier mortuo viro nubat in Domino, vt post infinitos Doct. tradit Gab. in titu. de secund. nupt. conclusio. 5. numero primo, & ultra eos Alexan. consil. 3. num. 12. vers. potest etiam, in fin. libro septimo, Afflu. d. decisio. 75. in fin. nume. 6. Boer. decisio. 186. sub nume. 2. & 3. post vers. tamen Ioan. de Garo. Angel. de Perus. in auth. de non eligend. secund. nubent. sub nume. 6. vers. opposito contra istud, Tiraq. in repet. in l. boues, §. hoc sermone, in reg. nu. 160. ver. an autem huiusmodi poenæ, ff. de verborum significatio. Couaruu. lib. 4. decretalium, de sponsalibus, & matrimon. in secunda parte, cap. 3. §. 9. numer. 4. 5. vers. ex his etiam constat, Barto. in l. decreto, in fi. ca. ex quibus caus. infam. interrogetur, & in l. prima, in fi. & ibidem Bald. in 2. lect. etiam in fin. & post illos Salys. num. 7. & Dec. in rub. C. de sec. nupt. sub numero 6. vers. sed videndum, & nouissime Didac. Spin. in Specul. testam. glos. 14. de legato. sub conditione relicto num. 99. vers. ex qua authoritate, & alij, qui consulto omittuntur, ex qua conclusione inferitur, quod hodie mulier secun-

11 do nubens infra tempora luctus non priuatur acquisitis à prædefuncto marito, vt post Federic. de Sen. Capr. Castr. Rip. & Ioan. de Garo. firmat Gabr. d. conclus. 5. num. 2. vers. inferitur igitur, quod etiam specialiter tradiderunt Boer. d. decis. 186. sub num. 2. & 3. Come. consil. 308. in fin. lib. 4. Crauet. consil. 36. post principium, & Couaru. loco citato sub nume. 5. vers. quo fit vt femina, quæ opinio, & si contradictores aliquos habet, vt per Gabr. d. conclus. 5. num. 3. vers. contrarium, vbi alios refert, quibus additur Boer. d. decis. 186. in princ. sub num. 1. Ias. in l. ambiguitates in primo notab. num. 2. C. de Indict. viduitate tollenda, & Addent. ad Salys. in l. prima, C. de secund. nupt. ad finem primæ apostillæ, & alij Addent. ad Alex. d. consil. 3. sub num. 12. in addit. in verbo aliud littera e. lib. 7. tamen recedendum non est ab ea, veluti communi, vt subdit Gabr. loco citato num. 4. & fatentur Addent. prædicti ad Alexan. & Deci. in d. vers. sed videndum, saltem quando mulier nimis propere non festinaret ad secundas nuptias, & intra tempus, in quo sequi posset incertitudo partus propter commixtionem sanguinis & seminis primi & secundi mariti per

ea, quæ notat Gabr. d. conclus. quinta, numero 5. vel primo, limita. vbi refert alios idem tenentes, quibus adduntur Boer. d. decif. 186. sub num. 2. & 3. & Capra conf. 70. num. 11. versic. & hanc opinionem, & Couar. d. 5. sub num. 5. ad fin. post versic. quo fit vt scemina, Quod tepus de tribus, aut quatuor mensibus intelligendū esset, cum postea cesserat ratio turbationis sanguinis, & seminis primi, & secundi mariti secundum Bal. in d. l. prima in prima lect. C. de secund. nupt. numero 21. versic. modo quæro, quæ sit ratio finalis, qui dicit ita Florentie seruari, & notat etiam Boer. & Capr. in locis citatis, qui tamē si bene considerentur, non videtur huic opinioni adherere, sed imo contrarium tenere, quod scilicet quandocumque mortuo viro possit nubere etiam intra dictum tempus, in quam opinionem inclinant alij adducti per Gabr. d. conclus. quinta in prima limita. sub num. 5. versic. contrarium tenet, & non uiter Couar. supra citatus, qui loquitur de solo mense, quibus certē difficile esset assentire, cum admodum rationabile videtur, quod euitetur periculum incertitudinis proli, de qua re alias maximè de facto ortam fuisse questionem recenset Boer. d. decif. 186. sub num. 3. ad fin. versic. nec repen aliquem, licet forrē in puncto iuris eorum sententia pæualeat per rationes possumus relatas à Capra, quæ mihi admodum placent & quibus magis de placito no loens dari posset in casu occurrētī propter senectutem, & longam infirmitatem mariti, ex qua cessat ratio turbationis sanguinis, vt per Addent. ad Salyc. in d. l. prima C. de secund. nupt. in prima addit. & antea per Ioan. Andrin. cap. fin. sub num. 5. de secund. nupt. dicentes quod tunc indubitātē permissa est secundarum nuptiarum festinatio intra annum luctus, quantum no potest sanguis commiseri vt quia mulier est senex no faciens filios, vel quia maritus steterit per annum à longinquo, & postea mortuus fuerit, nisi dicamus cum Bald. in d. l. i. in prima lect. num. 21. versic. modo quæro quæ sit ratio finalis, quod alia etiam ratione prohibita sit hæc nuptiarum secundarum festinatio secundum legistas, de qua tamen parum curant dum videtur vti à iure canonico reprobata, vt ibi per ipsummet Bal. quamuis non considerem mulieri, vt ita festinanter secundum duceret virum tum ob propriam existimationem tuendam, tum ob omne periculum fugiendum ex varietate opinionum Doctorum.

Quod quidem ius Canonici dicta pæ-

nas iure civili introductas cōtra mulieres intra annum luctus secundo nubentes tollens, ipsiunque ius civile corrigens circa priuationes eorum, quæ mulier sic nubens a defuncto viro habuit, vt supra probauimus, locum habet, & seruandum est non solum in foro Ecclesiastico, & in terris Ecclesiæ, sed etiam in foro civili, & in terris Imperij, vt notat Couar. d. 5. sub numero 5. circa medium versic. sed cum recepta in prima illatione, & ante eum Dec. in d. rubr. C. de secund. nupt. post versic. sed videndum, & pulcrè ostendit Capra. d. consil. 70. nume. 12. & sequ. versicu. nec obstat statutū vbi latè hoc probat, etiam stante statuto, quod in causis civilibus decidendis ius civile sit seruandum & est certissima sententia, & sine contradicere. Bene verum est, quod cū à iure canonico festinantia tantum penæ sublatæ sint, & non alia contra secundo nubentes, quæ fauorem filiorum respiciant, vt in secundo dubio videbimus, mulier secundo nubens intra annum luctus subijcitur dictis penis fauorem filiorum respicientibus, quæ admodum subijcitur, quæ eo elapso nubit, nec in hoc retenta opinione ex iure canonico firmata aliqua est differentia, an nubat secundo intra annum luctus, an vero post annum, sed vtroque casu remanet sub eadem pena, nec quæ nubat ante annum luctus, debet esse melioris conditionis illa, quæ eo elapso cōtrahit nuptias Bald. in d. l. prima in prima lect. qu. 1. sub num. 19. ibi sed Innoc. dicit & in d. l. generaliter etiam in prima lect. sub num. 1. ad fin. ibi. & hæc sanctio & sententiæ omnes de quibus in d. 2. dubio dicemus.

Circa vero secundum dico, quod cetera penæ iure civili impositæ contra secundo nubentes fauorem filiorum respicientes per ius canonici sublatæ non fuerunt, sed imo adhuc durant, & obseruandæ sunt, Dec. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ num. 121. versic. secunda conclusio de constitutionibus consil. 87. num. 3. versicu. restat ergo, consil. 230. in primo dubio nume. 11. & in d. rubr. C. de secund. nupt. sub num. 6. versic. sed videndum, dicens vbiq; esse communem opinionem & plures alij relati per Gabr. d. tit. de secund. nupt. conclus. 6. num. 1. quibus adduntur Bart. in d. l. 1. C. de secund. nupt. in fin. & ibidem Bald. in secunda lectura etiam in fin. quicquid in prima lectura dixerit sub num. 17. & seq. in prima quaestione, & Salyc. ad fin. nu. 8. Ang. de Perus. in d. Auth. de nō eligend. secundo nubent. sub num. 6. versic. opposit. no contra istud ad fin. Alex. consil. 3. nu. 12.

Pp 2 versic.

versic. potest etiam lib. 7. & antea consil.
66. num. 7. versic. attamen lib. 3. Affili. d. de
cis. 75. num. 5. versic. an autem ubi attestat
tor de communi. Crauet. consilio 36.
post principium Couar. d. §. 9. numero 5.
post versic. verum hoc intelligendum est,
qui tunc hanc esse communem opinio-
nem faceret, & Didac. Spinus d. glos. 14.
num. 100. versic. secus vero. Ex qua conclu-
sione inferitur, quod mulier transiens ad
24 secunda vota etiam post annum luctus,
quicquid titulo lucratiuo de bonis primi
mariti cōsequuta fuerit, moriens debet re-
seruare liberis primi matrimonij, solo vsu
fructu in vita retento, & omni alienatio-
ne penitus interdicta, ex dispositione leg.
femine & legis generaliter, C. de secund.
nupt. & §. si vero exspectet in authen. de
nupt. Boer. decis. 185. num. 7. & plur. sequi.
versic. & non solum. Deci. in d. rub. au. 7.
versic. & retenta, Gabr. plures adducens d.
tit. de secund. nupt. conclus. prima in prin-
cipio, cui quidem dispositioni à iure cano-
25 nico derogatum non fuisse affirmas in spe-
cio Gabr. d. tit. de secund. nupt. conclus. pri-
ma num. 18. versic. Duodecimo amplia
post Guid. Papae in consp. per eum allegato,
& ultra eum Deci. d. consil. 87. num. 3. vers.
restit etgo & consil. 170. num. 1. versic. hoc
præsupposito, & in d. rub. C. de secund.
nupt. num. 7. versic. & retenta, Alex. cōsil.
16. num. 7. versic. attamen attento lib. 3.
Angel. de Peru. in d. auth. de nō eligend.
secund. nubent. in princip. sub nu. 9. versic.
punitur etiam mulier de nouiter Couar.
d. §. 9. nu. 7. versic. tercio hinc apparet, qui
tamen prædictos non allegat, & procedit
non modo extantibus ex primo matrimo-
26 nio filijs, sed etiam nepotibus, vel alijs libe-
ris vtericioris gradus susceptis ex dictis fi-
lijs, Gabr. d. conclus. prima, num. 8. versic.
tercio amplia, & ante eum latè tradit Dec.
d. consil. 87. sub num. 3. & 4. versic. circa
hoc tamen & videtur probari in d. l. Genē-
raliter, quæ loquitur de liberis, quorum ap-
pellatione veniunt nepotes, & pronepotes
27 & ceteri ex filijs descendentes. lib. 2. mē-
ss. de verb. signific. & ibi scribentes omnes
notant, quos nihilominus non sufficit ex-
tate tempore, quo mulier secundo nubit,
28 nisi etiam extente tempore eius mortis,
cum si antea decederent, ins hoc ad hære-
des non transmitterent, vt est text. in §.
quoniam infirmas in auth. de nupt. & la-
te ostendit Gabr. d. conclus. prima, num.
23. versic. secundo amplia, nisi in eorum
vita de hoc conquesti fuissent, vt subiicit
29 ibidem Gabr. num. 26. versic. tercio limi-
ta, quasi quod non conquerendo tacite

videantur talibus nuptijs consensisse, vt
eodem loco subnectit Gabr. numero 39.
versic. primo. amplia & illud est dubium,
quod ori potest cōtra dictam mulierem,
quæ ad secundas vult conuolare nuptias
mortuo viro, à quo validam inter vivos
donationem habuit quingentorū auro-
rum, cum dictus vir ex alia priori vxore
plures ex filia nepes supersites relique-
rit, quasi quod quocumque tempore nup-
bat, siue intra annum luctus, siue postea
res donatas dictis Neptibus reseruare, te-
neatur, nec de eis disponere valeat. Vlti-
id, quod sibi ratione solius vsusfructus,
qui sibi in vita remaneret perueniatur,
vt ex prædictis apparet, quam tamen dif-
ficultatem clarissime non soluit, ex insacri-
ptis tolli posse ex limo. *Primo, quia dispositio d. l. formina, d. l.*
generaliter, & d. §. si vero exspectet, proce-
dit in muliere, mortuo viro, transeunte ad
secundas nuptias, relictis filijs, seu liberis
ex eo matrimonio susceptis, & sic com-
munibus cum viro prædicto. Ita proba-
30 tur d. lex femine in illis verbis, quæ susce-
ptis ex priore matrimonio filijs, & paulo
infra ibi, integram ad filios, quos ex præce-
dente coniugio habuerit, & d. lex genera-
liter in illis verbis mulierem liberos com-
munibus, & d. §. si vero exspectet, in vers. si
vero sit soboles, & filios ex hoc ex honora-
tos viderit. Nec procedit, quando ex eo
matrimonio nullum cum viro defuncto vi-
31 ro ipsa mulier suscepit filium, prout even-
nit in casu nostro, quia tunc potest secun-
do nubere absque alicuius metu penæ, si
cesserit causa prohibitionis, quæ est amor fi-
liorum. Ita in individuo dicit glo. in d. l. fe-
minæ, in verbo filijs, per tex. in d. §. si vero
exspectet, ubi apertis verbis probatur, quod
mulier transiens ad secunda vota post re-
posita luctus nullas penas patitur, si ex pri-
mo matrimonio soboles, nulla supersit,
& ita notat ibi Angel. de Peru. in summa
no, & ita etiam tenet Odofred. in d. l. fe-
minæ, infiguratione casus, & Ripam in 3.
questio. retent Gabr. d. conclusio prima,
num. 20. versic. secundo limita, & ita etiam
reposita tenuisse Dec. in cap. Ecclesia San-
cta Maria, in fine, vers. item intelligi-
tur, ubi punctualiter dicit, quod comen-
ditopriu de qua supra, quod penæ secun-
do nubentis ad supersites fauorem, filio-
rum non sicut substat, intelligitur ex anti-
bus filijs eiusdem matrimonij, alias secus,
& allegat Alexan. in consil. 63. lib. 2. quod
repetitur in quinto volumine. prout idem
Dec. congrue allegat in d. rub. ad h. ver. &
supradicta locum habent, & capit. d. con-
siliam.

filium Alexand. in dubitatione præmissa, vbi num. 2. & sequen. vsque ad finem hoc clare colligitur, quod fortassis est etiam illud eiusdem Alexand. consilium 45. in primo libro allegatum per Ripam, vbi supra num. 4. quod non reperit: sententiam eandem probant Bald. in summariis d.l. feminae, in prima lectura. dum loquitur de communibus liberis, & verbis ronuidis in 1. lectu. nume. 3. versicu. item nota dicens formaliter, item nota, quod quando mulier
31 quæ secunda nubit, non habet ex illo matrimonio prolem, non habent locum pene, licet ille vir haberet liberos ex præambula vxore, & ibidem Salyc. in prima questione, sub numero primo, inquit, quod si mulier liberos non habet, dispositio illius legis cessaret, & ideam Bald. in d.l. generaliter, in prima lectura, in summario, dum loquitur de lucris prævi matrimonij referuandis per secundo nubentem filij eiusdem matrimonij, & Crauet. d. consil. 36. in fi. qui clare loquitur, & est verissima opinio, quia cessat ratio prohibitionis, vt dicunt gloss. & Rip. nec consideratur iniuria, quæ propter transitum ad secunda vota
32 fieri dicitur filijs præcedentis matrimonij, propter quam secundo nubens penas incurrit, vt per Roma. consil. 219. num. 3. versic. & huius est ratio, per Dec. consilium 206. num. 4. versic. & ibi rationem adducit, & per Tiraquell. in d.l. boues, d. § hoc sermone in regula num. 145. versic. adde quod nostris legibus, & hoc solum sufficit ad tollendum prædictum dubium, quia vt dicit Rip. omnes in hoc concordant.
Secundo, quia dictorum iugum dispositio non vendicat sibi locum in donatione remuneratoria propter benemerita, &
33 seruitia percepta per virum ab vxore, & ob causam, videlicet in recompensationem inuentus ipsius vxoris, quæ erat adolefcentula, uir autem senex, vt pulcrè tradit Rip. in d.l. feminae quest. 17. num. 38. & plurib. sequ. quem sequitur Gabr. d. conclus. prima, num. 43. versic. nono limita, & num. 52. versic. 17. limita, Boer. decif. 185. sub num. 10. post versic. & intellige prædicta, licet quoad merita, & seruitia
34 opus esset eorum probatione, quia non sufficit ipsorum assertio, cum simus inter personas, inter quas prohibita est donatio iuxta tradita per Tiraque. in l. si vnquam, in verbo donatione largitus, num. 87. et sequen. C. de reuocand. donatio. & per Cla. in §. donatio, questio. 3. num. 2. versic. sed hic occurrit, & talia merita, & seruitia debeant esse artificialia, & officialia ex super
35 abundanti caritate prouenientia, & non

obsequialia, quæ tanquam debira non expolcunt remuneracionem, vt per Rip. ibi, num. 41. & debent etiam esse respondentes
36 tia donationi, vt ibi per eum, & per Clar. d. questio. 3. nume. 3. versic. sed numquid, quibus tamen cessantibus sustineretur ex causa allegata recompensationis iauentutis, quæ iusta reputatur, vt per Rip. vbi supra numer. 44. & facit Clar. d. §. donatio, questione 9. num. 5. versicu. sed pone, qui tamen videtur hoc restringere, quando est facta tempore contracti matrimonij, & non postea.

Tertio, quia sufficit mulieri habere licentiam viri transeundi ad secundas nuptias, eamque legitime probari posse cum
38 per eam omnis pena euitetur, Rom. late consil. 219. sub num. 1. & plu. seq. Boer. decif. 113. nu. 6. versic. 1. quando mulier, & d. decif. 185. nume. 21. & sequen. versic. quarto limita, Dec. in d. cap. Ecclesia Sanctæ Marix, num. 123. versic. & ista communis opinio, & in d. rub. de sec. nup. sub nume. 7. & 8. versic. & licet pena statuta, vbi late insitit, & indubitanter procedere ait Gabr. plures alios referens, d. conclusio, prima, num. 29. versic. sexto limita, & d. conclusio. 5. num. 10. versic. tertio limita, & d. conclusio. 6. num. 2. versic. primo limita, Rip. in d.l. feminae, questione 11. num. 22. & pluribus sequent. vbi post disputationem ad partes dicit esse veniorem sententiam, & seruari. Et quamuis las. consil. 53. sub numero primo, versic. & primo præsuppono, ad fin. lib. primo, quem sequitur Gabr. d. conclusio, prima, nemeto 31. versic. declar. ad procedere, velit hanc licentiam præstandam esse per virum in testamento, vel alia vltima voluntate, et satis non esse
39 fuisse datam inter viuos, nihilominus contrarium verius videtur, quod sufficiat etiam aliter concessa vt per Boer. d. decif. 185. numer. 21. versic. quarto limita, & sentiunt alij indistincte loquentes, nec las. aliquid allegat, quod vrgere videatur. Nec dicendum est talem licentiam non prodesse, quando mulier nubit intra annum
40 luctus, quasi quod matris non senserit de talibus nuptijs, nec si sensisset, posuisset dare licentiam, quæ contra bonos mores dicitur, vt per Roma. d. consil. 219. in principio, & per alios adductos per Gabr. d. conclusio, prima, num. 31. ver. primum sublimita, quibus addo Boer. d. decif. 185. nu. 26. versic. & prædictæ limitationes, quoniam respondetur, quod contrarium tenuerunt Castr. Ludouic. Bologni & Io. de Garon. relati per Gabr. d. conclusio. 1. num. 34. versic. contrarium in hac sublimi-
Pp 3 ratione,

D. Petri Caballi.

tatione. & ultra eos Rip. in d. l. f. min. q. 13. nume. 17. & 18. dicens hoc esse verius propter missionem iniuriz. Deci. in d. rubr. sub num. 8. verific. & conclusio su pradicta, Boer. d. decisio. 185. nu. 17. verific. sed contrarium, ubi pariter dicit hoc esse verius, & quod corroboratur, & sustentatur per ius canonicum, per quod tollantur omnes pene secundo nubentium intra annum luctus, quæ ratio efficacissima & probabilis mihi videtur.

Hæc tamen duo fundamenta vltima exsuperabundanti sunt dicta, cum primum de per se sufficiat, & indubitatum sit. Anno 1600. Florentiz.

E P I T O M E.

De solutionibus factis creditori nomine eius, qui debitor erat plurimum, & diuersarum partitarij varijs temporibus, & sub diuersis fideiussoribus, tam per ipsius debitoris procuratores, quam per tertios, siue de eorum, siue de ipsius debitoris pecunijs, & tam simpliciter, quam in certa causam, & ad extinctionem particularem quarundam tantum partitarum, & controuersijs in hac materia occurrentibus, maxime vero quando in minus aut aliquam causam cateris paribus solutio facta est in praiudicium fideiussorum antiquioris debiti, cum distinctione omnes fere casus magis frequentes, & dubitabiles amplectente.

S Y M M A R I U M.

- 1 Prelatio inducitur etiam ex prioritate horum tantum, quando inspicitur tempus celebrati contractus.
- 2 Solutionis tempus attenditur.
- 3 Montis Florentia ordinata statum, ut is, qui primo mutuum recepit, prius restituere teneatur, & in ceteris omni moda sit paritas, & uniformitas singulorum debitorum.

4 Solutio facta per debitorem simpliciter cedat in extinctionem debiti antiquioris.

5 Cum debitor soluit, nulla facta electione in qua soluat causam, electio transit in creditorem recipientem.

Sed talis creditor tenetur solutionem recipere, tanquam bonus vir, & eo modo eam ponere, quo probabiliter posuisset ipse debitor, & sic in causam antiquiorem, ibidem.

6 Procurator generalis cum libera potest auctoritate, ut ipsemet debitor eligere, in quam causam soluere velit.

7 Procurator habens mandatum limitatum ad soluendum in certam causam non potest in aliam causam soluere.

8 Dispositio limitata limitatum producit effectum.

9 Mandatum est stricti iuris, & propterea non extenditur, sed eius fines sunt diligenter custodiendi.

10 Idque procedit etiam in accessorijs, quæ sine principali expediti possunt.

11 In mandatis non potest sumi argumentum a maiori, nec a tacita mente mandantis.

12 Procurator, qui non habet mandatum ad solutionem faciendam, & soluit, perinde est, ac si nullum haberet mandatum.

Mandatum. Paria sunt non habere mandatum, vel habere insufficientis ad actum, de quo agitur.

13 Procurator falsus dicitur tam is, qui nullum habet mandatum, quam is, qui habet, sed imperitineus ad actum, qui geritur.

14 Soluens pro eo, a quo mandatum habet generale cum libera, potest eligere, quam in causam soluat, sicut ipse dominus.

15 Si non eligat, proinde est, ac si dominus per se ipsum soluisset, & non eligisset.

16 Si eligat in causam minus grauem, videtur, quod electio teneat.

17 Procurator soluens pro domino in causam minus grauem, conueniri potest, quæsi minus diligenter negotium gesserit.

18 Mandatum habens generale sed siue libera, potest eligere, quam in causam pro domino soluat.

19 Procurator, non habens mandatum generale, non potest eligere, quam in causam soluere velit, quia videtur præstare nudum ministerium ad soluendum.

20 Et in hoc casu perinde est, ac si dominus soluisset per se nulla facta electione.

21 Creditor, sibi ipsi soluens de pecunia debitoris, ex pluribus debitis diuerso tempore sibi obligata, solutionem debet conuertere in causam antiquiorem.

22 Creditor, cui facta est solutio simpliciter, absente debitore, debet eam ponere in causam diuorem, vel leniorem, in quam debitor soluisset.

23 Affectio sanguinis, & parietela efficiunt, ut quis præsumatur velle potius liberare coniunctum, vel agnatum ab obligatione, vel fideiussione, quam extraneum.

Solutio

- 14 *Solutio facta simpliciter intelligitur facta, prout de iure fieri debebat. Et ideo debitor non potest ex intervallo illam approbare in prauitium antiquioris fideiussoris, sed in concinens tantum.*
- 15 *Mons Pietatis, creditor plurius, & diversarum partiarum potest, & debet solutionem recipere a tertio solvente nomine debitoris, & solutionem ponere in extinctionem illarum partiarum, quas tertius solvens voluerit. Creditor compelli potest recipere solutionem a quocunque tertio solvente nomine debitoris ex quo sua non interest quod magis ab uno quam ab alio sibi solvatur.*
- 16 *Solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio, etiam si solutio fiat a tertio.*
- 17 *Solvens pro alio. Tertius simpliciter solvens pro alio, dicitur solvere de proprio, animo tamen reuocandi, vel sibi retinendi, aut compensandi cum his, quae de bonis, vel pecunia debitoris ad suas manus perueniunt, vel peruenitura sunt.*
- 18 *Tertius solvens pro debitore praesumitur solvere de pecunijs debitoris, quando ille tertius debitoris negotia gerebat.*
- 19 *Fideiussor, qui apud Montem Pietatis se principaliter, & in solidum obligauit eum debitor, ad restitutionem mutui, dicitur quoad ipsum Montem principalis debitor.*
- 20 *Debitor solvens reperit ratam a fideiussore, qui se principaliter obligauit.*
- 21 *Fideiussor, qui pro debitore se obligauit, ut principalis, non est re vera debitor principalis, sed fideiussor.*
- 22 *Actio nulla competit ijs, inter quos nihil agitur.*
- 23 *Fideiussor, antequam soluat, non potest agere etiam contra ipsum principalem debitorum.*
- 24 *Officium Iudicis nobile conceditur in subsidium cum omnis actio deficiat, & aequat id, quod praetenditur fieri debere, suadet.*
- 25 *Fideiussor, postquam pro debitore soluerit actio nei personales, & hypothecarias aduersus illum, & illius bona tempore obligationis, vel postea quaesita, etiam penes tertios possessiones existens, respectu experiri poterit.*
- 26 *Debitori actio competit contra solventem de eius pecunijs, si solutionem non fecit in causa, in quam ipse volebat, vel in quam solvere debebat.*
- 27 *Procurator ad exigendum, qui Domini pecunias exegit, cogi potest ad reddendam de citationem.*
- 28 *In qua redditione rationis potest Dominus indemnitati suae consulere, si male, aut non, ut oportebat, solutum fuerit.*
- 29 *Fideiussor vti potest omnibus defensionibus, & exceptionibus suo principali competitoribus.*
- 30 *Debitor verisimilius est, quod soluerit in extinctionem debiti per eum contracti cum fideiussione illius, qui pluries, & pro notabiliuri-*

- bus summis pro eo interuocasti, quam in extinctionem fideiussoris illius, qui semel tantum, & pro longe minori summa fideiussit.*
- 41 *Debitor solvens debet potius subleuare eum, a quo maius seruitium habuit.*
- 42 *Verisimilitudinis effectus.*
- 43 *Solutio facta a nomine debitoris tollit omnem obligationem.*
- 44 *Nec superest obligatio, aut actio, quae cadi possit.*
- 45 *Obligatio semel extincta non potest reuincere.*
- 46 *Idque etiam de voluntate debitoris, qui liberationem consequent est, vel etiam si ipso inuito solutio facta fuisset.*

CONSILIVM CLXX.

Spiritus Sancti gratia illumines intellectum meum.

N causa mihi ad referendum de iure commissa per admodum Magnificos Dominos Officiales Montis Pietatis inter Illustrem Domi. Antonium de Saluiaris, & filios olim equitis Iuliani de Gianfigliazzis ex vna parte, & Illustre Dom. Nerum de Neri: ex altera, cum Illustri Eques Hierosolymitanus frater Bon Ioannes de Gianfigliazzis diuersis temporibus & sub diuersis fideiussoribus notabiles pecuniarum quantitates a Monte Pietatis Cuiusmodi Florentiae mutuo accepisset, & portissimum vna cum Vincentio, & Cosmo eius fratris. Florenos quingentos sub die 10. Maij anni 1581. sub fideiussione d. Illustri D. Antonij Saluiari, & Florenos mille sub die 11. eiusdem Mensis Maij. d. anni 1581. sub fideiussione d. Illustri Domi. Neri de Neris, & olim Illustri Domini. Francisci quondam Dom. Alexandri Capponi: & demum alios Florenos ter mille sub fideiussione eiusdem Dom. Neri tantum sub die 12. Septembris anni 1582. Et destinatus Ambasciator a Serenissimo Magno Duce Etruriae apud Catholicam Maestatem Regis Hispaniarum constituitur in Ciuitate Florentiae. Procuratores Nobiles Domini Carolus, & Philippus de Neris, & socios bancarios ad recipiendum, & leuandum a Depositaria, & Depositis Depositariae suae Celsitudinis Serenissimae omnes, & quascunque pecuniarum summas

mas eidem occasione dictæ legationis sub nomine prouisionum, vel alio quouis nomine debitas, aut debendas, donec ist dicta legatione permansisset, & dicti procuratores de dictis pecunijs prouisionum a depositaria exactis plures soluerint partitas dicto Monti, illasque poni, & describi per Ministros dicti Montis fecerint ad compurum, & in extinctionem illorum debitorum, pro quibus d. D. Neris fideiussor extiterat. *Quæstio*nis erat, an dictæ solutiones sic fieri potuerint in præiudicium aliorum fideiussorum antetiorum d. Dom. Nero, & successiue dict. Do. Antonij de Salutaris, qui priusquam d. Dom. Nerus pro d. Dom. Equite intercesserat, in qua dubitatione referendum primo aspectu videbatur ad fauorem dic. Dom. Antonij de Salutaris, & dictorum de Granfigliazzis agentium, Quoniam cum debui d. Do. Equitis cum fideiussione d. D. Nerij tantum, sed etiam cōtracto cum fideiussione ipsiusmet d. Nerij, & D. Francisci Capponij, siue inspicimus tempus celebrati contractus mutui, quia prioritas etiam in hora tantum sufficit ad inducendam prælationem, vt in terminis istis est text. in l. si ex pluribus, §. fin. iuncta glos. in verbo obligauit, & in verbo ex vsu, ff. de solution. quàm ibi sequuntur Imo. num. 5. & Cast. num. 2. Fel. in ca. ego, col. 1. ver. in textu ibi hora litis, extra de iure iurand. & Afflict. decis. 387. num. 5. ver. sic etiam, siue etiam tempus faciendæ solutionis attendamus, prout illud respiciendum esse declarat Bartol. in l. cum ex pluribus 103. sub num. 2. ver. si vero nulla causa esse grauior altera, ff. de soluti. & post eum Imo. in l. 1. numer. 5. circa finem, ver. si autem neutrum sit grauius altero eod. titu. Ruin. consil. 136. numero 15. ver. sic. secundo hoc confirmatur, libr. 4. Menoch. consil. 122. nume. 56. lib. 2. & de præsumptio. lib. 3. præsumptio. 136. nume. 1. per text. in d. l. si ex pluribus, §. fina. quia singule partite fuerunt mutuatæ secundum ordinamenta Montis, quæ certum, & præfixum terminum debitoribus statuunt ad restitutionem faciendam, ita vt qui prius mutuum recepit, prius restituere teneretur, & in cæteris omnimoda sit paritas, & vniformitas singulorum debitorum, nec vnum durius, aut grauius sit altero, sed omnia cum hypotheca bonorum cum fideiussoribus sub eodem interesse, cum eadem executione, & cum eisdemmet obligationibus, & priuilegijs;

clarum videtur, quod sicut solutiones prædictæ, si factæ fuissent simpliciter per ipsum Dominum Equitem debitorem, qui non declarasset, nec elegisset in quam causam, seu pro quo debito soluebat, cedere debuissent, & de iure cessissent, in extinctionem eius debiti, quod antiquus erat, vt sunt textus aperti in leg. in his, in leg. vbi fideiussor, in leg. si ex pluribus, §. fina. in leg. cum ex pluribus, & in leg. creditor, §. Valerius, ff. de solutio. & tradunt omnes Scribentes in dicta lege prima, & in dicta leg. cum ex pluribus, ff. de solution. Fulgos. consilio septimo, in primo dubio, versicul. nulla autem, Corne. consilio 128. numero primo, libro quarto, Socin. consilio 225. numero secundo, libro secundo, Paris. consilio 122. numero septimo, libro quarto, Menoch. consilio 121. numero 38. libro secundo, & de præsumptio. lib. 3. præsumptio. 136. numero decimo, versicu. quinto causa existimatur potior, Rota Roman. decisio. 113. sub numero tertio, & septimo, parte prima, & decisio. 123. numero secundo, parte secunda, in nouissim. diuersi. Surd. decisio. Mantu. 186. numero quinto, ita & factæ per dictos Dominos Carolum, & Philippum in eandem causam cedere debent, vt infra dicetur.

Et licet nulla facta electione per debitorem soluentem, electio transeat in creditorem recipientem, ea tamen *modici* momenti esse videtur, quia dicta electio non transfertur libere, sed tenetur talis creditor solutionem recipere inquam bonus vir, & eo modo eam ponere, quo probabiliter, ac verisimiliter facturus fuisset ipse debitor, si de hoc cogitasset, & sic data in reliquis paritate in causam antiquiorem, vt ostendit Fulgos. dic. consilio septimo, in primo dubio, numero primo, in principio, idem vult Cast. in d. l. 1. sub numero septimo, ver. sic. oppono secundo, ff. de solutio. & sentit ibidem Imol. sub numero sexto, ver. si autem creditor vellet, & apertissime tradit Bald. in l. prima, Cod. eodem titulo, numero primo, versu. quod electio.

Nec electio per dictos Dominos Carolum, & Philippum quicquam nocere potest Domino Antonio. Nec Domino Nero prodesse, cum nullum ad hoc mandatum haberent, nam & si Procurator cum libera, vel generali autoritate possit, non secus, ac ipsemet debitor, eligere in quam causam, seu in quod debitum solucere velit, Bar. in d. l. cum ex pluribus, num. 1. Imol. in d. l. 1. num. 6. ver. si eam attente, quod prædicta

prædicta procedunt eod. titu. & Fulgof. d. consil. 7. in primo dub. nu. 1. tamen quando procurator habet mandatū limitatum
7 ad soluendum in certam causam, quo casu non potest in aliam causam solvere, vt per Barr. & Imol. in locis citatis. & per Fulgof. d. consil. 7. in primo dub. sub nu. 1. verū sic vt per procuratorem soluit, per l. si ex pluribus § primo. ff. de solut. quia limitata
8 dispositio limitatum producit effectum l. in agris ff. de acquir. rer. domin. & l. cancellauit ff. de his. que in testam. delent. præsertim cum mādātum sit stricti iuris, & propterea non extendatur, sed eius fines
9 diligenter custodiendi l. diligenter ff. mand. cap. cum dilecti de rescript. quod procedit etiam in accessorijs, que sine principali expediri possunt Castrenf. consil. 12. num. 4. lib. 1. Cephal. consil. 220. num. 16. lib. 2. Riminal. in consil. 622. nu. 20. lib. 6. nec sumi possit argumentum a maiori
11 nec a tacita mente mandantis, cap. quamuis & c. de nō sacerdotali de præbend. in 6. Berol. consil. 61. nu. 20. lib. 2. Rimin. in consil. 25. num. 35. lib. 5. vel quando procurator habebat mandatū, quod nō
12 extendatur ad solutionem facienda, vt in proposito nostro, quo casu proinde est ac si nullum haberet mandatū, cum patia sint non habere mandatū, vel habere tale, quod non sufficiat ad actum, de quo agitur, Bald. in l. licet nu. 3. C. de procurat. inferens propterea, quod falsus procurator dicitur tam is, qui nullum habet
13 mandatū, quam is, qui habet, sed ad actum, qui gentur, impertinens, vel ad illud se non extendens, vtiq; huiusmodi procuratorius nō habet eligendi, in quam causam soluat, vt nō obscure sentiūt Barr. Imol. & Fulgof. supra relati.
Et vltro prædicta quæstionem hanc in puncto decidit Imol. in d. l. prima sub nu. 6. verū sic item atrende, quod prædicta procedunt, & infra ff. de solut. vbi magistrat. procedendo & omnes casus in solutione pro alio per tertiu facta amplectendo, sic distinguit, Aut soluens habet mandatū generale cum libera ab eo, pro quo soluit, & iste potest eligere sicut Dominus l. Procurator cū libera ff. de procurat. & si non eligat, perinde est, ac si Dominus
15 per se ipsum soluisset & non elegisset, si autem eligat in causam minus granem, videtur, quod electio teneat per ea, que infra
16 videntur d. l. procurator cum libera, & in l. nouare in fin. ff. de nonat. forte tamen poterit conueniri a Domino, quasi minus diligenter gesserit negotia tua, iuxta l. a procuratore cum ibi notat. C. mandat.

& idem est, si habet mandatū generale, sine libera, quia adhuc habet potestatem eligendi, ac si haberet liberam, arguendo eorum, que habentur in l. vero procuratori, ff. de solution. aut est alius, qui non
19 habet aliquod tale mādātum & tunc ille non potest eligere, quia videtur præstare nudum ministerium ad soluendum arg. l. qui autem, § 1. ff. de consil. pecun. & de eo perinde habebitur ac si dominus soluisset
20 per se nulla facta electione, ha. tenus Im. cuius doctrina omnem tollit difficultatē, ex quo soluentes nullum habebant ad soluendum mandatū, & solutiones habende sunt, prout si facta fuisset ab ipso, tunc debitor nulla electione facta, quo casu, vt dictum est, cedere debent in extinctionem antiquioris debiti.
Confirmaturque hæc Imol. traditio ex dictis per Barro. in d. l. cum ex pluribus numer. 3. verū sic, restat videre, vbi tradit,
21 quod si creditor vult soluere sibi ipsi ex pecunia redacta ex venditione pignoris debitoris sui, pro pluribus debitis diuerso tempore sibi obligati, debet solutionem convertere in causam antiquiorem, sequitur Imol. in d. l. sub nu. 7. post verū sic, ac autem creditor, vnde multo magis faciendum id erat a tertio, qui nullum omnino ius habebat super pecunijs solutis, vel super re, vnde pecunia extracta fuerant.

Ad idem sentit Cast. in d. l. in fin. verū ff. de solution. vbi censuit, quod quando
22 debitor non soluit per se ipsum, sed per alium simpliciter, adeo quod electio transferretur in creditorem, & non est per se, quando creditor eligit, nunc valet electio, dummodo eligat in causam, diuionem, vel seniorē, in quam collas debitorē, idem factum fuisse, quo sit, vt ille tertius soluens, vel non possit eligere, vel ad summum seruetur electionem facere, it bonus vir, & sic in causam, data in ceteris, paritate antiquiorem, in quam debitor ipse soluens, simpliciter, secessit, intelligitur, nec qua ratione præfati soluētes, moti fuerint ad soluendum in causam minus antiquam, si uelle cognoscere potest, nisi forte dicatur, quod affectio, atque conuictio sanguinis & parente ad id eos induxerit, vt fauerent D. Nero equum agnato, quem potius, quam Dom. Apponem a
23 fidei iussione liberari voluerint ex his, que congerit Menoch. de præsumptio. lib. 4. præsumptio. 89. per totam, quo casu factus illa electio scienda videtur tanquam iuxta.

Nec statim prædictis. possit nunc Do-

Dominus Eques debitor, si vellet, solutio
 24 nem prædictam approbare in præiudiciū
 Do. Antonij antiquioris fideiussoris, cum
 in continent tantum, & non ex interval-
 lo possit eligere, & immediate facta solu-
 tione præclusa sit via soluenti simpliciter
 & solutio facta intelligatur, prout de iure
 fieri debebat, vt determinat Ang. in d.l.
 prima, in fin. num. 5. ff. de solutio. dicens I-
 ta se consuluisse, quem ibi sequutus est I-
 mol. col. 3. sub num. 3. vers. in glo. sed con-
 sultuerit, & iterum vers. in eadem glo. ibi
 sed ex intervallo, & notat etiam ibidem,
 Castrenf. num. 3. vers. in tertia parte, & i-
 dem vulg. Fulg. d. conf. 7. in t. dub. in prin.
 num. 1.

Ceterum te diligentius considerata pu-
 tauit contra dictos agentes ius dicendum
 esse, & Montem ipsum Pietatis, ac D. No-
 rum de Nerijs, seu nunc eius heredem ab
 soluendos esse a molestia illis per præfa-
 tos agentes illata, & ad ita referendum di-
 ctis Dominis officialibus motus sum,
 quia Mons tanquam dicti equitis credi-
 tor plurium, & diuersarum partitarum
 potuit solutionem recipere a Dominis
 25 Carolo, & Philippo de Nerijs soluenti-
 bus nomine ipsius equitis, eamque pone-
 re in extinctionem illarum ex dictis par-
 titis, quas ipsi voluerunt, imo hoc facere
 tenebatur, nec recusare poterat, quia po-
 test creditor compelli recipere solutionem
 a quocunque tertio solvente nomine de-
 bitoris, ex quo sua non interest, quod ma-
 gis ab vno, quam ab altero sibi solvatur
 26 laf. confil. 74. in fin. lib. primo, Paris. conf.
 107. num. 1. 28. lib. 3. Neuzan. confil. 49.
 num. 6. Roland. confil. 14. num. 10. libro
 primo. Surd. decisio. Mantua. 174. nume.
 27. & talis solutio per dictos soluentes fa-
 cta liberauit non solum ipsum Do. Equi-
 tem debitorem principalem, sed etiam
 Dom. Nerum eius fideiussorem, quia so-
 lutione eius, quod debetur, tollitur om-
 nis obligatio, Instituti. quibus mod. tolli-
 tur obligat. in principio, etiam si solutio
 fiat a tertio. l. soluendo, ff. de negot. gest. l.
 solutionem, ff. de solutio. l. tale pactum,
 §. post diuisionem, in fi. & ibi notant Scri-
 bent. ff. de pact. Surd. decisio. Mantua. 113
 numer. 2. prout factæ sunt hæc solutiones,
 de quibus agitur, quia Domini Carolus,
 & Philippus non erant in hoc procurato-
 res Dom. Equitis debitoris, nec tanquam
 eius procuratores soluerunt, sed tanquam
 tertij, nec quidem de pecunijs Do. Equi-
 tis, vel eius nomine exactis soluere dixe-
 runt, sed simpliciter eius nomine solu-
 erunt, quo casu potius de proprijs soluisse

dicuntur, cum præsertim Mercatores ef-
 sent, & Mensam Nummulariam exerce-
 rent, animo tamen eas rehahendi, vel sibi
 retinendi, aut compensandi cum alijs ad
 27 eorum manus peruentis, aut peruenturis
 ex exactioe facta, aut faciendi per eos a
 depositaria vigore mandari prædicti l. &
 magis, ff. de solutio. l. 2. & ibi Bartol.
 & Bald. C. pro socio, Crauet. confil. 129. nu-
 mero secundo, & hoc stante cessant om-
 nia in contrarium adducta, quæ proce-
 dunt, quando tertius sine mandato sol-
 uit de pecunia debitoris, nam si de pro-
 pria soluisse, & tunc in quam causam vo-
 luisse, soluere potuisset, per eamque om-
 nem obligationem extinxisset, vt supra
 est dictum, & infra etiam dicetur.

Sed & quando dici possit, quod isti ter-
 tij soluerint de pecunijs debitoris, cuius
 negotij gerebant ex notat, per Crauet. d.
 28 confil. 129. num. 3. & sequ. & confil. 191.
 nu. 8. & propterea adhuc allegata in con-
 trarium procederent, & solutione eo mo-
 do, quo fecerunt, facere non potuissent,
 non tamen audiendi erant dicti Domini
 Agentes, sed potius tanquam sine actione
 repellendi, nam filij D. Iuliani ex persona
 Dominorū Vincentij & Cosmi de Gran-
 sigliazis in ea partita scutorum quingen-
 torum, in qua D. Antonij Saluatoris ex-
 titit fideiussor, & ad eius extinctionem
 vellent cedere solutiones factas per dictos
 tertios, quoad Montem creditorem sunt
 debitores principales, & plures rei debendi
 29 cum d. D. Equite Bon Ioanne, cum quo
 principaliter & in solidum sese obligave-
 runt pro restitutione mutui totu titu. in
 ff. & C. de duobus reis & Instir. cod. tit. in
 princ. Natt. confil. 52. num. 1. confil. 261.
 num. 3. Surd. decisio. Mantua. 308. nu. 1.
 & cum nihil ipsi soluerint, nullum habere
 videtur interesse, quia & si D. Eques Bon
 Ioannes soluisse, ab eis ratam eos tan-
 gentem repetere potuisset remedijs a iure
 30 introductis, Ronchegal. in l. reos in prin-
 cipio num. 40. & pluribus sequ. & iterum
 num. 54. & infra ff. de duob. reis, Gabr.
 confil. 63. colu. 1. & 2. lib. 2. Surd. d. decis.
 308. nu. 1. & sequ. & si dicatur, quod atten-
 ta rei veritate non sunt tales, sed fideiussor-
 es, cum intercesserint pro negotio ad so-
 lutum D. Equitem spectante, & ad quem
 pecunia peruēit, Ruin. confil. 142. num.
 20. lib. primo, Crauet. confil. 91. nume. 2.
 & sequ. Gabr. d. confil. 63. num. 5. & 10. lib.
 2. Surd. d. decis. 308. num. 5. Roncheg. vbi
 supra num. 16. & multis sequ. & alijs, qui
 consulto omittuntur.

Respondetur, quod quādo hoc rectum
 est,

esset, & apparet, non tamen sequeretur, quod hi agere possent cōtra Montem pro solutionibus ei factis, & in aliam causam
 32 positus, quia nihil gestum est in hoc inter eos & dictum Montem, ex quo actio aliqua competere possit inquit. de actione. in princ. cum ibi notat. quia ratione nec cōtra D. Neri actionem habet, cum quo nihil egerunt ipsi, nec enim qui Monti soluerunt, quod dictum idem D. Antonio Saluati Agenti obstat, cum nec ipse actionem aliquam habeat contra Montem, vel contra D. Nerum; Et si D. Eques Bon Ioannes debitor principalis & de eius pecunia solutum fuisse dicitur, solutio
 nes non impugnatur, nec ad eas retractandas & in extinctionem debiti per ipsum, & fratres cōtracti sub fideiussione D. Antonij Saluati ponendas agit, non satis recte percipio, quomodo prædicti eius fideiussores ad id agere poterint, maxime cū tantum temporis effluxerit, quod verisimiliter omnium pro eo gestorū per dictos Dominos Carolū & Philippum notitiam habere potuerit & semper tacuerit, nec contra dixerit, nec enim fideiussor, antequam soluat occasione præstite per
 33 cum fideiussionis agere potest, nec quidem contra ipsum principalem debitore, pro quo intercessit, nedum contra alios. l. Lucius Titius §. si. ff. mand. & ibi gloss. & Doctor. Afflict. decis. 141. in secundo dub. sub nu. 3. Nec refert, quod ipsorum fideiussorum interfit Montem cogi ad remouendum solutiones sibi factas per Dominos Carolū & Philippū a computo debiti cum fideiussione D. Neri, & adeas ponendum ad computum debiti cum fideiussione D. Antonij Saluati, ratione eius interesse, licet non competat filiis D. Iuliani & D. Antonio neque realis, neque
 34 personalis actio aduersus Montem, competit tamē officium iudicis Nobile, quod in subsidium omni alia actione deficiente conceditur, ubi equitas ait, quod præterdatur, fieri debere iudicat, Socin. iun. consil. 52. num. 2. & sequ. lib. 2. Natt. consil. 147. num. 2. consil. 384. num. 7. Roland. consil. 1. num. 55. & sequ. lib. primo & Surd. consil. 141. num. 4. lib. 1. Quia dicitur interesse hoc nō esse cōsiderabile ad effectū prædictum, quia fideiussor, qui sequutus fuit fidem D. Equitis debitoris principalis, pro quo intercessit, habet ius suum saluum, & allesum contra eundem, nec adhuc pro eo soluit, aut damnum aliqd passus fuit & postquam soluerit, actiones personales, & hypothecarias aduersus illum, & illius
 35 bona tēpore obligationis, vel postea quæ-

sita etiā penes tertios possessorēs existentia respectiue experiri poterit, adeo quod cum alia via iudica consilium sit fideiussori, officium iudicis subsidiarium non habet locum, cessatque equitas illud dari suggerens, & tanto magis, quia & ipsi equiti actio competit cōtra soluentes de eius pecunijs, si solutionem non fecerunt
 36 in eam causam, in quam ipse volebat, vel in quam solvere debebat, vt tradit l. mol. in l. 1. ff. de solution col. 6. sub nu. 6. versic. si autem eligat, quod & alio modo probatur, nam cum soluentes essent procuratores D. Equitis ad exigendum pecunias a Depositaria & eas exegerint, potest contra illos agere, vt sibi de eis reddant rationem, l. si remunerandi, & l. si procuratorem §. 1. ff. mand. Boeri. decis. 59. in princ. Roland. consil. 49. num. 4. & 15. lib. primo, in qua quidem rationis redditione poterit indemnitati sue cōsultare, si male, aut non,
 38 vt oportebat, dictarum pecuniarum partem eius nomine soluerint iuxta l. cum seruus ff. de condit. & demonstrat. & ibi notata per Doctores & congesta per Roland. alios referentem d. consil. 49. nu. 10. & quamplur. sequ. lib. primo, Nec allegata per Surd. consil. 171. num. 23. & sequ. lib. 2. & decis. Mantuan. 301. nu. 12. & 13. seruire possunt fideiussori respectu actionis sibi in istis terminis dandæ, quia ex ijs probatur posse fideiussorem vti omnibus defensionibus, & exceptionibus competentib. suo principali, & bene, quia de hoc est text. in l. 2. ff. quæ res pignori oblig. non poss. in l. constitutionibus C. de vltur. in l. omnes ff. de exception in l. tam mādatori C. de non num. pecun. & in l. si stipulatus in fin. ff. de fideiussor, & vbique notant scribent & tradunt Marfil. in rubric. ff. de fideiussor, num. 267. & sequ. Paris. consil. 96. num. 39. lib. 3. Natt. consil. 50. nu. 23. & sequ. & consil. 618. num. 5. & 6. & habetur per Bald. Magistraliter loquentem in d. l. tam mādatori per totam C. de non num. pecun.

Additur, quod non absurdè tentari posset, quod Domini Carolus & Philippus bene se gesserint in soluendo de pecunijs. D. equitis in extinctionem debiti per ipsum contracti cum fideiussione D. Neri potius, quam in extinctionem contracti cū fideiussione D. Antonij Saluati, quia & idem verisimiliter fecisset D. Eques, si per se ipsum soluisset, quia pro eo pluries idē D. Neri intercesserat penes eundem Montem & pro notabilibus summis: De minus autem Antonius semel tantum, & pro longè minori summa, & cum promissione

missione indemnitate non solum ipsius equitis, sed & dictorum eius fratrum, & sic cum maiori securitate, quam D. Nerus, qui solum D. Equitem obligatum habet, unde bono equiti convenire videbatur potius subleuare D. Nerum, a quo maior ius servitutum habuerat, & cum debiliore cautione, quam D. Antonium pro minori summa, & cum maiori cautione pro ipso obligatum, parit enim verisimilitudo ista hunc effectum, & plures alios de quibus late meminit Crauer. in tract. de antiqu. tempor. in prima parte sessione, quar-
43 to limitatur num. 43. versic. iam verisimilitudo folio mihi 89.

Postremo dicitur, quod ex quo Domini Carolus, & Philippus soluerant expressim nomine D. Equitis debitum, nihil ulterius querendum est, quia sublata est omnis obligatio ex dicta solutione. leg. papinianus ff. mandati. l. Modestinus & l. solution. & instituit quibus mod. tollit. obligat. in principio, ita ut nec cessio aliqua impetrari contra ipsum debitorem posset, qui solutione eius nomine facta liberatus fuit,
44 nec supersit obligatio, aut actio, quae cessi possit secundum Bart. in d. l. Modestinus numero quarto. Albenic. numero 2. Imo. numero quarto, & Cuman. numero 6. quos sequutus est Menoch. in tract. de praesumpt. libro 3. praesumpt. 143. numero 1. & 2. idem tradit Surd. d. decif. 308. numero octavo, & sequ. nec semel extincta potest reuiuiscere. l. eius qui §. fin. ff. de iure fisci gloss. in l. qui res §. aream. ff. de solut. Tiraq. in l. si vnaquam C. de reuocand. donat. in verbo suscepit liberos numero 191. in fin. versic. nam & generale & Surd. d. decif. 113. numero 4. etiam de voluntate ipsius debitoris, qui liberationem consequutus fuit per solutionem ab alijs pro ea factam etiam quod plus est si ipso inuito facta fuisset, vt in d. l. tale pactum §. post diuisionem ff. de pact. notant scribent. & praesertim Fulg. post principium versic. in gloss. praferant, & Castr. numero 2. & 3. las. consil. 74. in fin. lib. primo, Paris. consil. 107. num. 128. lib. 3. Neuizan. consil. 49. numero 6. Roland. consil. 14. nu. 10. lib. 1. & alij per eos citati. Anno 1606. Florentiae.

EPITOME.

De alimentis, & dotibus praestandis tam per patrem filiis, & filiabus spuris, quam per auum

paternum nepotibus, & neptibus nedum legitimis & naturalibus, sed etiam spuris ex filio spurio habitis, & quod etiam uxorem talis filij spurij viduam, & inopem, & sine dote susceptam alere idem auus tenetur, & quod eo mortuo totum hoc onus ad ipsius aui heredes transit, nec denegationi locus est, etiam quod filius ipso patre ignorante vel contradicente ipsam uxorem duxerit, etiam sine dote, vel, quod plus est, etiam turpem, & indignam.

S V M M A R I V M.

- 1 Matrimonium. In materia matrimonij ius canonicum attenditur.
- 2 Filius familiaris de iure canonico matrimonium contrahere potest nedum sine consensu patris, sed etiam eo inuito, & contradicente.
- 3 Filius contrahens matrimonium inuito patre, non dicitur committere causam ingratitudinis, ex qua possit exheredari.
- 4 Filius contrahens matrimonium cum persona vili, indigna, ac turpi, non potest à patre ex ea causa exheredari.
- 5 Contrarium tamen affirmant plerique; hic relati.
- 6 Exheredatio, & alimentorum priuatio à pari procedunt, & ideo ex quibus causis filius non potest exheredari, non potest etiam alimentis priuari.
- 7 Alimenta. Pater non potest alimenta negare filio, qui uxorem duxit sine eius consensu, & absque dote.
- 8 Filia, quae sine consensu patris, vel etiam eo inuito maritum accepit, non potest propterea à patre exheredari, nec dote congrua priuari; saltem ubi vilem, indignumque, & turpem non elegerit.
- 9 Ioannis Baptista Lupi Geminianensis sit mentio cum laude.
- 10 Pater ex aequitate canonica tenetur alere filios naturales ex quocunque coitu etiam penitus reprobato, & punibili.
- 11 Idque seruandum est ubique; locorum in utroque foro secundum magis communem Doctorum opinionem.
- 12 Nepotes ex filio spurio alendi sunt ab Auo paterno.

- 13 *Id quod obinet, nedum patre uiuente, sed etiam eo mortuo.*
- 14 *Et praesertim si tales nepotes ex filio naturali sint legitimi.*
Pater tenetur liberis suis ministrare necessaria.
- 15 *Liberorum appellatione veniunt non solum filij, sed etiam nepotes.*
- 16 *Alimenta. Quae dicuntur de alimentis a patre, & auo paterno filio, & nepotibus respectiue praestandis procedunt in dotibus, filiabus, vel neptibus ab eisdem dandis, item num. 17.*
- 18 *De alimentis ad dotem, quae ipsorum alimentorum loco succedit, valet argumentatio.*
Alere qui tenetur, dotem etiam praestare debet.
- 19 *Dos congrue numeratur inter necessaria ad famulas.*
- 20 *Pater tenetur alere uxorem filij naturalis, item numero 14.*
- 21 *Idque etiam si filius eam indotatam, & sine consensu ipsius patris, quoniam eo contradicente, duxisset, item num. 14.*
- 22 *Decius consil. 131. colum. penul. in quibus terminis loquatur.*
- 23 *Nurus. Non solum Nurus, sed etiam pronurus a fecero alenda est.*
- 26 *Uxor filij. Iura, quae dicunt, uxorem filij a patre alendam esse, loqui videntur in uxore filij legitimi.*
- 27 *Sed nihilominus idem est in uxore illegitimi, ut & illi sint alimenta subministranda.*
- 28 *Vir, & uxor pari passu ambulantes, & una caro censentur.*
- 29 *Nurus vidua a socero alenda est, donec totum defuncti viri custodit.*
Vidua eadem privilegia habet, quibus constanter matrimonio fructuatur.
- 30 *Vidua, donec in viduitate permanserit, alenda est ab heredibus mariti, si egeat sit, & indotata.*
- 31 *Nepoti naturali ex filio pariter naturali, alimenta non sunt praestanda ab auo paterno, ut Baldus sentit.*
- 32 *Contrarium firmat Surdus, quia militat ratio naturalis charitatis, & affectionis, de qua in cap. cum haberet. de eo, qui duxit in matrimo. quam possit. per adulter. & haec opinionem sequitur D. Auctor num. 33.*
- 33 *Spiritus ex spurio potest institui ab auo, si legitima non extet soboles.*
Pater non habet filium spurium in potestate, & ideo illi non quaritur ususfructus.
- 34 *Baldus consil. 67. nume. 3. lib. 1. & consil. 406. num. 1. lib. 3. reprehenditur.*
- 35 *Ani appellatione venit etiam proauus, praesertim quando lex simpliciter, & indeterminat de Auo loquitur.*
- 36 *Patris, vel Aui omnes ad filios legitimos, & haeredes transiit, illudque adimplere tenentur quemadmodum pater tenebatur.*

Ampliatur etiam, si pater in testamento vel aliter prohibuerit.

- 37 *Prohibitio patris aduersus eius debitum nihil operari potest, nec eius haeredes innare.*

CONSILIVM CLXXI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Sque de anno 1593. retuli Domin. Offici-
cuali Vergareti nō
posse patrem iuste
denegare filio ali-
menta, etiam quod
est uxorem ipso in-
uito, & sine dore

- duxerit, Motus ex eo, quod de iure Ca-
nonico, quod in materia matrimonij at-
tenditur Federic. de Sen. consilio 36. in
principio. Angel. consilio 19. numero se-
cundo, tertio, & consilio 93. in quinto du-
bio, numero tertio, Anton. de Butr. con-
silio 35. in secundo dubio, numero tertio,
& sequent. Abb. consilio 12. in primo du-
bio, libro primo, consilio 65. in primo du-
bio, libro secundo. Curtius Senior, consi-
lio 27. in primo dubio, per tot. Hierony.
de tort. consil. sequent. etiam in primo
dubio, per totum, Dec. consil. 131. nume-
ro primo, & in l. nuptias, numero octauo,
ff. de regulis iuris, Ioann. de Plar. in l. ad-
iucimus, columna secunda, versicu. & nota
hic, C. de Muregul. libro 11. & ibidem
Angel. post principium, filius familias po-
test contrahere matrimonium nedum si-
ne consensu patris, sed etiam eo inuito, &
contradicente, ut consulendo determi-
nat Abb. consilio 12. in primo dubio, li-
bro primo, & dicto consilio 65. etiam in
primo dubio, libro secundo, Angel. dicto
consilio 29. in principio, Ancharan. consi-
lio 21. in secundo dubio, Dec. dicto con-
silio 131. columna prima, in fin. & colum-
na secunda, sub numero primo, & in l. nu-
ptias, numero 8. 9. versicu. circa primum,
ff. de regulis iuris. Nec per hoc dicitur fi-
lius commississe causam ingratitudinis in
patrem, ex qua possit ab eo exheredari,
quia factum hoc licitum, & iure permit-
tente factum poenam non meretur, ut
consuluit Abb. dicto consilio 12. in pri-
mo dubio, libro primo, & in dicto consi-
lio 65. item in primo dubio, libro secun-
do, & idem voluit Ancharan. dicto con-
silio 21. in secundo dubio, quem sequitur

Qq Ale-

Alexand. consilio 97. numero quarto, versic. pro ista parte, libro primo, & idem late in litem prosequitur Dec. dicto consilio 231. columna tertia, quarta, in secundo dubio, per tot. & in dicta l. nuptias, numero 10. & sequent. versic. venio ad secundum, & Ruin. consilio 144. numero 18. & sequent. libro 1. l. in authentic. sed si post sub numero quinto, C. de inoffic. testam. Ioann. Crot. in repet. l. si constante, ff. soluto matrimonio, in secunda repetit. columna penultima, & final numero 160. & sequent. vsque ad fin. & bene facit Federic. de Sen. d. consil. 36. sub num. 2.

Quod procedit, etiam si cum persona vili, & indigna, ac turpi contraxisset filius matrimonium, nam nec tunc ex hac causa exheredari possit, Alexand. consil. 109. numero 16. libro sexto, & ibi Natt. in additio. & in apposit. ad eundem Alexand. consilio 97. libro primo, in vltim. addit. in verbo statutum. Deci. dicto consilio 231. in secundo dubio, columna quarta, versic. & quamvis plerique dicant, & in dicta l. nuptias, numero 14. versic. & quamvis, ff. de regulis iuris, & l. in authentic. sed si post, C. de inoffic. testam. ad fi. nu. sexto, in quo tamen contrarium voluerunt Alexand. dicto consilio 97. sub numero quinto, libro primo, Curtius Sen. dicto consilio 17 in quarto dubio, numero 35. Socin. in tractat. regularum iuris, regu. 181 in verbo pater, in quarta fallen. Abb. dicto consilio 12. in primo dubio, sub numero tertio, libro primo, & dicto consilio 65. in primo dubio, circa principium, libro secundo, Ancharan dicto consilio 21. in secundo dubio, numero sexto. Ioann. Crot. supra relatus, & alij adducti per Dec. supra citatum, de cuius rei veritate non est nunc disputandum, ex quo mulier est honeste conditionis, & famae.

Et cum ex causa praedicta non possit filius exheredari, non poterit etiam alimentis priuari, in quibus militant illegitimitas rationes, quae in exheredatione considerantur, quia a pari procedunt exheredatio, & alimentorum priuatio, prout in puncto decidit Dec. dicto consilio 231. columna penultima, & final. in quarto dubio, sub numero quarto, & in d. l. nuptias, in fin. numero 15. Ruin. dicto consilio 144. numero quinto, & sequent. & iterum numero 18 & sequent. & l. in dicta authentic. sed si post sub numero quinto, & ita etiam est de mente Abbas. in dd. consil. 11. & 65. supra allegatis, & huius sententiae videtur

adhærere Natt. consilio 278. in finalibus verbis, & in additio. ad Alexand. consilio 97. in vltima additio. libro primo, & consilio 109. sub numero 16. libro sexto, & ita etiam in terminis de alimentis a patre non denegandis filio uxorem sine eius consensu, & absque dote ducenti, tradit Coarra. de sponsalibus, & matrimon. in secunda parte, cap. 8. §. 6. sub numero quinto, versic. tertio subinfertur, & late Ioan. Crot. in d. l. si constante, sub dicto numero 160. & sequent. quem ipse Crot. sequitur, & nouè Surd. postea visus in tractat. de aliment. titulo primo, questione 38. numero vndecimo, & pluribus sequent. ubi alios eiusdem sententiae refert, ex quorum dictis etiam apparet idem esse in filia sine consensu patris, vel etiam eo inuito matrum accipiente, quae ob hoc a patre, nec exheredari potest, nec dote congrua priuari saltem, ubi vile, indignumque, & turpem non elegerit.

Quoniam vero postea super hac materia consului, & multa ad superscriptam relationem decisum seruientia dixi, volui hic consultationem illam subijcere, & est tenoris infra scripti videlicet

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Dura ex proposito themate elicitur, dubia. Primum an Antonius iuncta tenere alere Simonem nepotem suum legitimum, & naturalem, & aliunde, vnde se alit, non habentem, ex Didaco filio naturali tempore quo solutus erat, ex soluta pariter suscepto, & Mariam indidem Didaci praedicti filiam legitimam, & naturalem, ac egenam dotare. Secundum an idem Antonius teneretur alere uxorem dicti Didaci viduam, & pauperem. Tertium an etiam teneretur prestare alimenta filio naturali eiusdem Didaci inopi, & aliunde, vnde se nutrat, non habenti. Quartum, an dato quod ad praedicta omnia teneretur, onus hoc alimentandi, & dotandi respectiue transierit ad Franciscum, & Ioannem filios legitimos, & naturales, ac heredes dicti Antonij. Super quibus dubitationibus adeo plenè, & doctè scripsit Excellentissimi Domini Ioan. Baptist. Lupus Geminianensis, solidae doctrinae

Atque Iure Consultus, & mihi veluti frater honorandus, vt satis esset eius sententia simpliciter subscribere, vt tamen potenti pro mera veritate, & ac si iudicatus essem, quid de iure sentiam, aliqua ex parte satisfaciam, nonnulla in medium afferam, quæ difficultatum medullam tangere mihi videbuntur, ex quibus consultatio ipsa clarissima, ni fallor, reddetur.

Quo igitur ad primum dicendum est, quod absque dubio d. Antonius tenebatur alere Simonem nepotem legitimum, & dotare Mariam nepem legitimam ex Didaco filio naturali, quoniam vera est, & approbata sententia, quod sicut pater teneatur alere filios naturales ex quocumque coitu etiam penitus reprobo, damno nato, & punibili ex æquitate canonica per capitulum cum haberet in fine de eo, qui duxit in matrimonium, quam poll. per adulter. & ibi notant omnes Doctores, & tradunt Abb. consilio 50. numero secundo, tertio, consilio 115. numero primo, & sequent. libro secundo. Alexand. consilio 74. numero quarto, libro secundo, consilio 113. numero tertio, libro septimo, l. si. consilio 16. numero quarto, libro primo, Calcan. consilio 62. numero vndecimo, & sequent. Deci. consilio 311. numero tertio, consil. 611. numero quarto, sexto, & in fine. Ruin. consilio 124. numero sexto, & sequent. libro primo, Soci. consilio 161. numero primo, versicul. tertio præmitto, libro secundo, Porti. consil. 146. fere in toto, Roland. consilio 74. in secundo dubio, numero 39. & sequent. libro primo, consilio 54. in secundo dubio, numero 57. & sequent. libro secundo, & consilio 89. numero primo, libro tertio. Gabriel. consilio 15. numero 12. libro primo. Speculat. titulo qui filij sint legitimi, §. primo, sub numero 17. Batto. in authent. ex complexu, numero secundo, C. de incest. nupt. Marfil. singu. 358. pater in principio, Didac. Couarruu. de Sponsal. & matrimon. in secunda parte, cap. 8. §. 6. numero primo, & sequent. Benint. decisio. Bonon. 22. numero primo, Boer. decisio. 127. numero secundo, Paleot. de not. & spur. cap. 46. numero secundo, quinto, & sexto, Gomez. in legibus Tauti, ad l. 9. 10. 11. & 12. sub numero 36. & 37. Peregrin. de iure fisci, libro tertio, titulo 18. numero 55. & 57. Menoch. de præsumptio. libro primo, quæstio. 35. numero 13. Duran. de arte testat. titulo primo, cautel. 14. numero 23. vers. decimum tertium, & Surd. in tractat. de aliment. titulo primo, quæstio. 10. numero quinto, & sexto, quæ quidem æ-

quitas Canonica vbique locorum, & in vtroque foro seruanda est, gloss. in dicto 11 cap. cum haberet, & ibidem Scribentes, & est communis opinio, l. si. dicto consilio 16. numero 13. Ruin. dicto consil. 124. numero 12. Porti. dicto consilio 146. in fin. sub numero septimo, Alb. consil. 44. numero secundo, & tertio, Nat. consilio 108. numero quarto, late Roland. testans de magis communi, & approbata Legistarum, & Canonistarum opinione, dicto consilio 74. in secundo dubio, numero 47. libro primo, dicto consilio 54. numer. 59. & sequent. libro secundo, & dicto consil. 89. numero secundo, libro tertio, Gabriel. dicto consilio 15. numero 13. Dec. in cap. Clerici, numero quarto, de iudicijs, Cap. decisio. 164. numero primo, & secundo, Benint. dicta decisio. 22. numero quarto, Duran. d. caut. 14. sub numero 13. Gabriel. titu. de aliment. conclusio. prima, numero secundo, dicens esse magis communem sententiam, Molin. de Hispan. primogen. libro secundo, cap. 15. numer. 43. Gomez. loco citato, sub numero 37. post versic. item adde quod videtur, Paleot. de not. & spur. cap. 47. numero primo, Peregrin. dicto titulo 18. sub numero 55. & Surd. dicta quæstione decima, numero sexto.

Ita tenetur alere nepotes ex tali filio naturali, quia receptum est nepotes ex filio spurio alendos esse ab Auo paterno, l. si filia, §. si filius familias, versicu. nec solum, ff. famil. herciscu. gloss. in l. si quis a liberis, §. non tantum, ff. de liber. agnoscent. & ibi etiam Bartol. Areti. consilio 17. numero 11. Socin. consilio 161. numero primo, versic. quarto, & vltimo, libro secundo, Ruin. consilio 124. numero 11. libro primo, consilio 45. numero secundo, libro secundo, consilio 94. numero septimo, & octauo, libro quinto, Porti. dicto consilio 146. numero primo, & sequent. Gabriel. dicto consilio 15. numero 18. versicu. nec enim, Didac. Couarruu. dicto §. sexto, numero quinto, versic. tertio subinfertur, & numero 16. versic. decimo adnotandum, Surd. dicto titulo primo, quæstione 12. numero primo, & sequent. probans hoc procedere nedum patre viuente, sed etiam 13 eo mortuo, & alij per eum allegati, maxime autem si tales nepotes ex filio naturali legitimi sint, vt in casu nostro per text. in dict. cap. cum haberet, dum in fine ait, 14 quod liberis suis tenetur pater necessaria ministrare, quia appellatio liberorum veniunt non solum filij, sed etiam m Nepotes, l. liberorum, ff. de verborum signific.

Qq 3 & tra-

15 & tradunt in puncto Ruin. dicto consil.
124. numero 11. libro primo, Rolan. consil.
54. numero 62. libro secundo, Paleo.
dicto cap. 47. numero sexto, Surd. dicto
titulo primo, questione 13. numero primo,
& sequent. & præter eos Bald. consil.
146. numero quinto, versicitem præmit
te, libro primo, consilio 363. numer. quar
to, versicu. Queritur utrum nepos, libro
quinto, Alexand. consilio 88. in sexto du
bio, numero quinto, & sexto, libro septi
mo, & latius anrea consilio 74. in primo
dubio, per tot. libro tertio. Cotta memo
ral. verbo nepos. vers. & in nepote, Dura.
de arte testan. titulo primo, cautel. 14. nu
mero 13. versu. duodecimum remedium
est, Couarru. dicto §. sexto, numero 16. &
Peregrin. dicto ritu. 18. numero 64. & ali
per eos citati.

Qua ratione, & Mariam neprem legi
timam ex filio naturali dotare tenebatur,
nam quæ dicta sunt in alimentis a patre,
16 & auo paterno filio, & nepotibus respec
tue præstandis, procedunt in dotibus fi
liabus, vel nepibus ab eisdem dandis, vt
de parte probant Barto. in d. authentic. ex
complexu, numero quarto, C. de incest.
nupt. & in l. fin. numero septimo, ff. de his
quibus vt indignis, Cypri. d. decisio. 164.
numero secundo, tertio, Abb. d. consilio
50. numero secundo, & tertio, & consilio
115. numero primo, & sequent. Alb. con
sil. 44. numero tertio, & quarto, Craue.
consilio 199. sub numero primo, Porti. d.
consilio 146. numero sexto, Benint. d. de
cisio. 22. numero primo, Couarru. d. §.
sexto, numero 11. & 12. vers. sexto, ex his
infertur, & infra, Gabrie. titul. de aliment.
conclusio. prima, numero 14. vers. nono
amplia, Deci. consilio 611. numero quin
to, Roland. consilio 74. in secundo dubio
numero 43. & sequent. libro primo, consi
54. in secundo dubio, numero 52. & sequ.
& iterum numero 64. libro secundo, Pa
leo. de not. & spul. cap. 49. numero tertio
& sequent. Peregrin. d. ritu. 18. nume. 56.
vers. ideoque interpretes, dicens esse reco
pitissimam conclusionem apud Scribentes,
& de auo est text. in l. dotem, quam de
dit, ff. de collation. in laus, cum glo. ff. de
17 iur. dot. & in l. qui liberos, ff. de iur. nupt.
& ita in propriis terminis ex pluribus late
concludit Aret. dicta conclus. 17. in quar
to dubio, numero 13. & sequent. & volunt
etiam Ruin. consil. 45. numero secundo, in
fi. libro secundo, consilio 94. numero no
no, libro quinto, Craue. consilio 219. nu
mero primo, & sequent. Natta consil. 363.
numero quinto, Surd. alios referens dicta

questione 12. numero quinto, & latius di
cta questione 13. sub numero secundo,
ad fin. & numero tertio. Valet enim argu
mentum de alimentis ad dotem, quæ ip
sorum alimentorum loco succedit, vt pro
18 pterea non immerito, qui alere tenetur,
dotem etiam præstare debeat, vt præfati
Doctores dicunt, & suaderet ex verbis d.
capitali cum haberet, dum agit de neces
sariis ministrandis liberis, cum inter ne
cessaria quoad fræminas dos congrue nu
19 merari possit per ea, quæ leguntur, & no
tantur in l. prima, ff. soluto matrimonio,
& in authent. res quæ, Codic. commun.
de legat. & ponit Deci. d. consilio 611. nu
mero quinto.

Quoad secundum respondendum vi
detur ad fauorem vxoris Didaci filij natu
ralis d. Antonij, vt eam pariter alere tene
20 retur ipse Antonius per text. apertum in
d. l. si filia, §. si filius famil. vers. nec solum
ff. famil. herciscu. qui videtur adstringere
patrem ad alimenta præstanda non solum
filio, sed & eius vxori, & ibi hoc notant
Doctores. & præcipue Alberic. in qua id ex
presse voluerunt glos. in d. l. si quis a libe
ris, §. non tantum, ff. de liber. agnoscen. &
Carol. Ruin. consil. 144. numero quinto, &
sequent. vsque ad fin. libro quinto, vbi late
insistit, volens hoc procedere etiam si fi
21 lius eam indotatam, & sine consensu ip
sius patris duxisset. Sequitur Peregrin. d.
cap. 18. nume. 63. vers. amplia vt pater, qui
etiam ad hoc adducit Deci. consil. 237. co
lunna penultima, qui tamen de hoc non
agit, sed tantum de alimentis a patre filio
22 non denegandis, quamuis vxorem sine
eius consensu duxent, vt ibi in quarto du
bio, sub numero quarto, de qua re etiam
trañat Ruin. vbi supra maxime vero nu
mero 18. & sequent. & cum Decio con
uenit. Idem in terminis nostris in vxore
23 tenent Ruin. consilio 94. in tertio dubio,
numero septimo, libro quinto, & antea
consilio 124. sub numero 11. vers. hinc e
tiam videmus libro primo, & consilio 45
numero secundo, vers. & non tantum lib.
secundo, Aret. consilio 17. sub numer. 11.
post vers. præterea alia ratione Natt. con
silio 278. in principio. Rolan. consilio 54.
in secundo dubio, numero 58. libro secun
do, Boer. decis. 195. in fin. numero 10. Co
uarru. d. §. sexto, sub numero quinto, ver
tertio subinfertur, ad fin. dicens ira proba
re Ioan. Cror. in l. si constante, in secunda
lect. columna penultima, & fin. ff. soluto
matrimonio, et Surd. alios referens d. tit.
primo, questione 38. numero primo, se
cundo, & sequent. qui etiam numero 12.
& se

& seque. concurrens cum opinione Rul. dicto consilio 144. & aliorum ab ipso citatorum, vult hoc procedere, etiam quod
 24 filius talem vxorem sine dote, & ipso patre non consentiente, sed imo contradicente duxisset, cui sententiæ videtur etiam adhærere Natt. dicto consilio 278. in fin. Porti. dicto consilio 146. numero primo, & sequent. hancque conclusionem adeo veram esse dicunt Natt. dicto consil. 278. in principio, & Surd. dicta questione 38. ad fin. numero 40. & 41. vt procedat etiam
 25 in pronunt. quæ non secus, ac nurus a socero alenda est, quod ante eos scriptum reliquit Specul. titu. qui filij sint legitimi, §. primo. numero 28. Et quamuis authoritates supra adductæ videantur loqui in
 26 vxore filij legitimi prout & text. in dicta l. si filia, §. si filius famil. ver. nec solum & glos. in dicta l. si quis a liberis d. §. non tantum, nihilominus idem in vxore illegitimi dicendum est, cui non secus, ac ipsi le-
 27 gitimo alimenta subministranda sunt, vt considerat Peregrin. dicto titulo 18. numero 63. & in hoc etiam casu loquitur Couarrua. supra citatus adducens Crot. idem volentem, vt ibi per ipsum, & ita etiam loquitur expresse Porti. dicto consilio 146. numero primo, & sequent. & quidem si Didacum naturalem alere renebatur, vtique & eius vxorem, quæ in hoc pari passu cum eius viro ambulat, &
 28 vna caro censetur alimentare debebat, vt Doctores prædicti argumentantur, quorum dicta etiam in vidua procedere existimo, donec totum defuncti viri custodit, &
 29 quæ eadem privilegia habet, quibus constante matrimonio fruebatur, l. fina. C. de bon. matern. l. filij. §. vidua, ff. ad municip. l. feciminæ, in fin. ff. de Senator. §. soluto igitur, in authent. de nupt. Castrenf. consil. 147. sub numero primo, libro secundo, Crauet. consilio 105. numero 40. 41. ver. non obstat, & infra, & in heredibus mariti, quod ab illis alenda sit, si est egena, &
 30 in dotata, donec in viduitate existat, tradit Cast. dicto consilio 147. sub numero secundo, & consilio 428. in quinto dubio, in fin. sub numero tertio, libro secundo, & est opinio rationi consona, æqua, verissima, & tenenda, vt per Surd. alios referentem in dicto tractat. de aliment. titulo primo, questione 44. in septima ampliatio. numero 44. & questione 45 in principio, numero primo, & iterum numer. 27. ver. si secundo restringitur, hoc tamen in aucto paterno decusum in indundu non inueni hucusque, & libentissimè accederem opinioni tangentis punctum in specie.

Quoad tertium resolendum duxi, quodidem Antonius teneatur alere filium naturalem d. Didaci, & sic nepotem naturalem ex filio naturali, quoniam et si
 31 huic nepoti naturali ex filio pariter naturali ab aucto paterno alimenta præstanda non esse senserit Bald. consilio 67. numero tertio, libro primo, & consilio 406. numero secundo, lib. tertio, ea ratione, quod talis nepos non solum propria, sed etiam paterna sortiditate laboret, & hanc opinionem sequatur Cotta memorial. verbo Ne pos, ver. sed quid, tamen contrarium firmat Surd. qui tamen de Cotta non memi-
 32 nit dicta questione 13. numero octauo, ver. an vero spurio nepoti ex filio spurio, inquit, quod et si non inueniat decusum, existimat idem esse, quod in nepote legitimo ex spurio, & in nepote spurio ex filio legitimo, quibus alimenta ab aucto paterno subministranda esse nullus negat, quia omnibus his casibus militat illa ratio naturalis, caritatis, & affectionis, de qua in capitulo, cum haberet, & sicut filius spurius tenetur alere suum filium quantumuis spurium, ex quo est onus suum, ita auctus tenetur ei succurrere pro alimentis, quæ dicuntur esse in onere patris. Additio. Surd. numero 9. aliam rationem, quod spurius ex spurio potest insinui ab aucto, si legitima non exeret soboles, l. fina. C. de natural. liber. & ibi Doctores, & præcipue Salycet. quam sententiam sequuntur omnes secundum Boer. decisio. 127. numero 16. & Pinel. in l. tertia, numero 22. ver. quæ in re. C. de bonis matern. qui etiam inquit fortius procedere debet legem finalem in nepotibus spuris ex filio spurio, quam in legitimis, quia in spuris cessat ratio, quod patri queratur vsusfructus, ex quo pater non habet filium spurium in potestate, & ita etiam ante præstos patres tenuit Federic. de Sen. consilio 57. in sexto dubio, sub numero tertio, quem sequutus est Crauet. consilio 184. sub numer. primo, ad medium, idem vult Abb. consilio 50. sub numero tertio, libro secundo, & ita etiam non obicere voluit Peregrin. dicto titulo 18. numero 64. ver. sic. item ne dum pater, & nouè Marc Anton. Rouescal. in additio. ad Bald. dicto consilio 406. lib. tertio, in appostilla, in verbo, vt notat sub numero secundo, vnde recipienda non est opinio Baldi, quem
 34 etiam reprehendit Crauet. dicto consilio 184. numero primo, in fin. licet speculice non aduertat cum loqui in nepote spurio ex filio spurio, cum quo transit Surd. qui tamen non meminit de dictis consi-

lijs Federici de Sen. & Abbatis, & subdit numero decimo, quæ dicta sunt de auo, locum habere etiam in proauo, qui aui
35 appellatione venit, præcipue quando lex simpliciter, & indeterminare de auo loquitur.

Quoad quartum, & vltimum concludendum existimaui onus, quod Antonio patri, & auo respectiue secundum ea, quæ in precedentibus tribus dubijs diximus incumbere, eo mortuo, non cessasse, sed ad Franciscum, & Ioannem eius filios legiti-
36 gitimos, & hæredes transiisse, eosque propterea illud teneri adimplere, quemadmodum pater tenebatur d. l. si quis a liberis, §. item rescriptum m. ff. de liber agnosce-
scen & ibi glos & Barto. Ruin. conf. 124. numero 12. libro primo. Porti. d. consilio 146. in fin. numero septimo, Roland. consilio 34. in secundo dubio, numero 65. & sequen libro secundo, Gabriel. consil. 25. ad finem, numero 19. libro primo, Cappy. decisio. 164. numero tertio, Benintend. d. decisio. 21. numero primo, ad finem, vers. & prædicta opinio, Paleot. de notis, & spu. cap. 48. in fin. numero septimo, Gabr. titulo de aliment. conclusionem prima, numero decimo, vers. sexto amplia, Marfil. singul. 358. ante fin. vers. Quinimo filij, Gomez in legibus Tauri, loco citato, numero 38. post vers. item adde, & extende, Peregrin. dicto titulo 18. numero 65. & 66. Couarruu. d. §. sexto, numero 14. vers. octauo constat, Molin. de Hispanor. primo gen. libro secundo, cap. 15. numero 43. versicul. quæ alendi obligatio, & diffuse Surd. dicto titulo primo, quæstione 23. per totam, etiam quod pater in testamen-
to aut aliter id prohibuerit, quia prohibitio patris aduersus eius debitum nihil
37 operari potest, nec eius hæredes iuuare, Bal. in l. id quod pauperibus, C. de Episcopis, & Clericis, numero 38. vers. vltimo quæritur, & ibi etiam addentes ad eum, Marfil. dict. singul. 358. in fin. vers. & tene menti Gabr. dicta conclusio prima, numero vn decimo, versicu. amplia istam, Couarruu. dicto §. sexto, numero quinto, ad fin. versicu. quinto infero, Paleot. de not. & spu. cap. 47. numero sexto, Roland. dicto consilio 34. in secundo dubio, numero 68. & 69. libro secundo, Peregrin. vbi supra numero 67. & Surd. dicta quæstione 23. numero decimoquinto. Anno 1606. Florentia.

Petrus Caballus Doctor
Pontremulensis.

Bona Ecclesiastica qualiter, quando, & a quo in emphyteosim concedi possint, & an in perpetuum, & cum diminutione sexta partis redditus bonorum. Et de efficacia Bullæ Pauli Secundi, & Quarti Papæ Maximorum, ac de alijs in proposito pulcris, & quotidianis.

S Y M M A R I V M.

- 1 Quisquis metam sue auctoritatis excedit, nulliter agit.
- 2 Finis mandati sunt diligenter custodiendi.
- 3 Nullitas promissionis ex defectu iurisdictionis dicatur insanabilis.
- 4 Factum ab eo, qui faciendi auctoritate caret, pro non facto habetur.
Factum quando dicatur peccare in forma, ibidem.
- 5 Iurisdictionis conditionaliter concessa nihil operatur ante purificationem conditionem.
- 6 Literas, aut priuilegia facultatis concessa ostendere non sufficit, nisi etiam probentur omnia in eis contenta.
- Consensus Sedis Apostolicæ circa bonorum alienationem Ecclesiasticorum est necessarius, alioquin nihil valet, quod gestum est, ibidem.
- 7 Bona Ecclesiæ stabilia, & fructifera non ruinosam, an in emphyteosim perpetuam concedi possint cum diminutione sextæ partis eorum redditus propter periculum sterilitatis, declaratur numero 10.
- 8 Ecclesiæ propter sterilitatem non remittit emphyteota mercedem sicut priuatus.
- 9 Tempus concessionis rei emphyteotæ attendendum est quo ad valorem, & assimilationem rei, & eius redditus.
- 10 Diminutio sextæ partis redditus bonorum Ecclesiasticorum conductori quando licite concedatur, & num. 12.
- 11 Bona Ecclesiastica virgine Bullæ Pauli Secundi, & Quarti Papæ Maximorum non possunt locari ultra triennium, & num. 12.
- 12 Concessio diminutionis sextæ partis redditus bonorum Ecclesiasticorum hodie non est amplius in consideratione, & Bullæ Pauli Secundi, & Quarti Papæ Maximorum circa alienationem bonorum Ecclesiasticorum quomodo procedant, & de eorum efficacia late discribitur.
- 13 Concessio rerum Ecclesiasticarum in emphyteosim debet constare, quod facta sit in euidentem utilitatem Ecclesiæ.

CON.

CONSILIVM CLXXII.

*Spiritus Sancti gratia illuminet
intellectum meum.*

N causa appellatio-
nis in tertia instan-
tia verrente coram
admodū Reuerēdo
Domino Raphaele
Medices Præposito
Metropolitane Ec-
clesiæ Florentinæ lu-

diæ delegato, & Commissario Apo-
stolico inter admodum Reuerendum Do-
minum Iulianum Medices Canonicum
dictæ Metropolitane vti Rectorem Ec-
clesiæ Sanctæ Mariæ de Garialla Fe-
sulane Diocesis ex vna parte, & Do-
minorum Iacobum, & Mathæum fratres
de Galligarijs, & liris consortes ex altera,
Retuli dicto Domino Iudici, & Com-
missario eius partes esse in approbando,
& confirmando binas sententias antea la-
tas, Vnam per admodum Illustrem, &
Reuerendissimum Dominum Alexandrum
Marrium Medices Episcopum Fe-
sulanum, & nunquam satis laudatum vi-
rum, & alteram per admodum Reueren-
dum Dominum Gabrielem Baccionum
Præpositum Feulanum de Consilio Ex-
cellentissimi Iuriconsulti Domini Nico-
lai Antellensis Assessoris in Causa electi
ad fauorem dicti Domini Iuliani pro nul-
litate Emphyteosis bonorum dictæ Ec-
clesiæ de Garialla, nam cum potestas da-
tā Dominis Commissarijs super conces-
sione dictæ Emphyteosis dependat non
a Summo Pontifice, sed a Reuerendissi-
mo Domino Penitentiario, & is non ha-
beret facultatem liberam, & absolutam
circa alienationes bonorum stabilium Ec-
clesiarum, sed restrictam, & limitatam cir-
ca ea tantum bona, quorum redditus non
excedunt communem Annuum valo-
rem scutorum viginti aut in auro de Ca-
mera, vt patet ex Bulla Pij Quarti Pon-
tificis Maximi de anno 1561. quarto No-
nas Maij incipiente: In sublimi Beati Pe-
tri super Reformatione Officij Peniten-
tariæ, & fructus bonorum, de quibus agi-
tur, excedant dictum annum valorem
aureorum viginti de Camera; sequitur,
quod concessio in Emphyteosim ipso-
rum bonorum nulla sit, quia fines Man-
dati summi Penitentiarij, non erant exce-
dendi, sed diligenter custodiendi. diligen-
ter, ff. mandat §. is qui exequitur, In l. i. ruit.

eodem titulo, cap. cum dilecta, de rescrip-
& ideo non minus si excedens formam
mandati, & facultatis sibi concessæ faciat
actum nullum. Abba. consil. 41. in princi-
pio, libro primo, Dec. consil. 142. num. 1. &
sequen. Gozad. consil. 73. num. 2. late Mal-
ual. consil. primo, nume. 45. libro primo, &
latius in terminis nostris Riminal. iunior,
consil. 355. num. 14. & sequen. vique ad fi-
nem, lib. 4. quæ quidem nullitas cum ex
defectu iurisdictionis procedat, maxima
dicitur, & infanabilis, Angel. in l. de pupil-
lo, §. qui opus, numer. 3. in fine, ff. de oper.
noui nunciat & ibidem Imol. numer. 19.
Rumina iun. consil. 386. nume. 20. libr. 4. &
Vant. de nullitat. ritu. de nullitat. ex defe-
ctu iurisdic. nume. 1. 2. & 6. ¶ nec factum
videtur, quod factum appareat ab eo, qui
faciendi facultatem non habebat, toto ti-
tulo, C. si a non competente iudi. l. prima,
§. fina. ff. ad Tertullian. l. secunda, §. fin. ff.
de pœn. & omnia remanent nulla, quia
factum dicitur priuare in forma, Bald. in
l. exceptionem, num. 26. vers. sed pone sta-
tutum, C. de probat. Vant. dicto ritu. de nul-
litate, ex defectu iurisdic. num. 3. Riminal.
iun. consil. 438. nume. 20. libro quarto, &
probat in iuribus supra citatis, & Do-
minis de Galligarijs conductoribus in-
cumbat onus probandi, quod redditus
dictorum bonorum dictam summam
non excederent, ¶ quia quando contenta
in aliquo mandato sunt sub certa condi-
tione, non intelligitur competere aliqua
iurisdic. nisi prius purificetur conditio,
& ostendatur, quod mandato locus est, &
causæ ab illo comprehensæ, ca. ab ex com-
municato, cum ibi notat. per Doctores,
de rescript. Panf. consil. 45. nume. 5. lib. 4.
Ruin. consil. 68. num. 5. 16. & 18. libr. 1. &
si aliter fiat, faciens censetur, vt priuatus
facere, & actus est nullus. glo. in l. minor.
ff. de iudi. Roman. consilio 320. in secun-
do dubio, Gabr. consil. 149. num. 24. libro
secundo ¶ Et qui se fundat in litteris licen-
tiæ alienandi, debet probare omnia in ip-
sis litteris requisita, & contenta, l. mino-
rum, C. de prædi. minor. Ofasc. decisio. 71
nume. 21. & in terminis nostris decis. 171.
nume. 10. & sequen. Ioseph. de Luduic.
conclusio. 14. in tertia illat. & vbi consen-
sus Sedis Apostolicæ necessarius est in
alienatione, si nō interuenit, videtur etiam
deficere in eo actu consensui parium, ita
vt nihil videatur fuisse gestum, Riminal.
iunior, consilio 285. numero 23. libro ter-
tio, & consilio 569. numero 205. lib. quin-
to. ¶ Nec obstat si dicatur, quod bona sta-
bilia Ecclesiæ etiam fructifera, & non rui-

noſa poſſunt in emphyteoſim etiam perpetuam concedi cum diminutione ſextæ partis veri eorum redditus propter periculum ſterilitatis, & aliorum caſuum fortuitorum ad emphyteotam ſpectantium ſ. dudum autem, & ſ. quia vero Leonis, in Authent. de non alienand. aut permuſand. rebus Eccleſ. & ſ. emphyteoſis vero, in authent. de non alien. & emphyt. & authent. perpetua, C. de ſacroſanctis eccleſijs, & ibi Barto. numero quarto, Alberic. numero ſecundo, Salicet. numero ſecundo, Caſtren. eam legens, cum authent. quas ruinas, numero tertio, Barto. in d. ſ. quia vero Leonis, numero primo, & ibidem Angel. de Peruſ. numero 20. Alex. conſilio 113 numero ſecundo, in 2. 3. & 4. argumentis, libro primo, Ancharan. Regienſ. quaſtio. 52. numero quinto, libro ſecundo, Joſeph. de Ludouic. conſuſio. duodecima, de emphyteo. & conſuſio. ad longum tempus columna tertia, verſ. ſententia tamen communi, Redoan. de rebus Eccleſ. non alienan. quaſtio. 12. numero nono, & 20. tit. de immob. rerum Eccleſ. alien. Corbol. de cauſis ex quibus emphyteuſi priuat. tit. de cauſa priua. ob non ſolut. Canon. ampliatio. 12. numero nono, Rauden. conſilio 17. in tertia parte, numero 30. libro primo, & in tractat. de iure emphyt. tit. de declarat. vel alien. rer. Eccleſ. numero 12. Rota deciſio. 720. numero ſexto, & ſeptimo, & deciſio. 273. numero ſecundo, & ſequent. in nouiſſimis diuerſorum, in ſecunda parte. Nec per hic Eccleſia dicitur eſſe deterioris conditionis, quam priuatus ſine tali diminutione rem ſuam alteri locans, immo melioris. † Ex quo eccleſia propter ſterilitatem non remittit emphyteotæ mercedem, prout priuatus remittit, vt dicunt Alberic. in diſta authent. perpetua, in fine, numero tertio, & Salicet. ſub numero ſecundo, & Alexand. diſto conſilio 113. ſub numero ſecundo, in quarto argumento, libro primo, & quod propterea ceſſat propoſita nullitas ex defectu poteſtatis, quia ſi habenda ſit ratio diſtæ diminutionis ſextæ partis ex deductis in proceſſu pro parte dictorum de Galigarijs, conſtabit commune annuum fructuum dictorum bonorum æſtimationem non exceſſiſſe ſummam aureorum viginti de Camera tempore conſeſſionis, † quod tempus attendendum eſt, nec conſideratur, quod poſt contractum res ſit reducta ad maiorem fertilitatem induſtria acquirētis, & magis vtilis, et fructifera effecta, gloſ. et Doctor. in cap. ad aures, de rebus eccleſ. non

alienan. et tradit ex communi Canonistarum opinione Guid. Pap. deciſio. 157 per totam. Quoniam ad hoc reſpondetur, quod ex probationibus in proceſſu factis facile deprehenditur, quod immo redditus bonorum tempore contractus excedebant commune annuum æſtimationem ſcutorum viginti aurei in auro de Camera, etiam habita ratione diſtæ diminutionis ſextæ partis, † Præterea reſpondetur, quod diſta conſuſio diminutionis ſextæ partis intelligitur, quando facta diligenti inquisitione non reperitur, qui vel plus dare, nam ſi inuenietur, qui maiorem mercedem daret eccleſiæ, non valeret conſeſſio cum diſta ſextæ partis diminutione alteri facta. Barto. in d. authent. perpetua, numero quinto, et ibidem Caſtr. ſub numero quarto, verſ. et ſcias, et idē Barto. in d. ſ. quia vero Leonis ſub numero primo. Rurſus reſpondetur, quod tunc diminutio ſextæ partis concedi poteſt, quando prædia ſunt extra manſionem eccleſiæ, et ab ea diſtancia, ſecus autem ſi ſunt multum propinqua, quia tunc non ſit remiſſio ſextæ partis, ſed conſeſſio eſt facienda pro eadem fructuum quantitate, quam ipſa eccleſia percipit, ita dicit Angel. in d. ſ. quia vero Leonis, numero 21. verſ. in quibus autem caſibus, in authent. de non alienan. aut permutan. rebus eccleſ. in ſ. emphyteoſis, al. primo, in principio in ſummano, et in fine, in vltimo notabili in authent. de alienatione, et emphyt. Vltimo dicitur, quod quicquid olim eſſet, hodie ſublata eſt dictorum iurium diſpoſitio diminutionis diſtæ ſextæ partis fructuum per Conſtitutiones Pauli Secundi, et Pauli Quarti Paparum Maximorū, in quibus prouiſum eſt, † quod res eccleſiæ ſtabiles non poſſint locari ultra triennium, et licet ipſi Summi Pontifices ſoleant dictis Conſtitutionibus derogare, tamē huiusmodi cauſas committunt duobus viris probis in dignitate eccleſiaſtica conſtitutis, qui faciunt proceſſum, et examinant reſtes ſuper redditu rei concedende in emphyteoſim, et pronuntiant eam eſſe concedendam pro tanta annua penſione, quæ tendat in euidentem vtilitatem eccleſiæ, et ſic non æſtimatur res ipſa minus, ſed plus iuſto redditu arbitrio delegatorum Apoſtolicorum, vt formaliter dicit Joſeph. de Ludouic. d. conſuſio. 12. columna tertia, verſ. quæ declaratio, quem ſequitur Rauden. in repetit. ſuorum Conſiliorum, in verbo ſextæ partis, libro primo, et in ſummarijs particularibus diſt. conſilij 17. in eodem verbo ſextæ par-

12 ris, dicens vtrouque, quod in concessio-
nibus in emphyteosim bonorum immo-
bilium ecclesiarum diminutio sextæ par-
tis eorum redditus non est amplius in cõ-
sideratione secundum antiquos attentis
Paulinis, & allegat dictam auctoritatem
Iosephi de Ludonic. Nec irrationabilis vi-
detur dicta declaratio, nam constitutio
Pauli Secundi, quæ est extrauagans ambi-
tiose de rebus eccles. non alienan. in extra-
uagan. commun. condita de anno 1458.
secundum Berol. consil. 84. numero 14. li-
bro primo, & de anno 1467. secundum
Grat. consil. 142. num. 25. in fine, lib. 2. de
quibus meminit Additionat. ad Redoa.
in d. tractat. quæstio. 35. in principio addi-
tionis, & de anno 1468. Calendis Martij
secundum lecturam mei Codicis impres-
sionis anni 1582. factæ Romæ tempore
Gregorij Decimiertij Pontificis Maxi-
mi, expresse prohibet bonorum ecclesia-
sticorum locationem ultra triennium, &
eorundem in emphyteosim concessio-
nem, præter quam in casibus a iure per-
missis, ac de rebus, & bonis in emphyteo-
sim ab antiquo concedi solitis, cnm ipsa-
rum tamen his casibus ecclesiarum eu-
denti utilitate, & non alias. Constitutio
autem Pauli Quarti super reuocatione,
annullatione, & cassatione alienationum
de rebus ecclesiæ, & in damnum ecclesia-
rum, vel non de iure seruatis seruandis fa-
ctarum, in qua inferius fuit fere totus te-
nor dictæ extrauagantis ambitiose, & il-
lius dispositio renouata, fuit edita de an-
no 1555. Prædie Idus Iulij, vt dicit Redoa.
in d. tractat. de rebus eccles. non alienan.
quæstio. 36. ad finem, sub numero 20. ver-
fic. Paulus Quartus. & antea quæst. 3. nu-
mer. 47. verumem in Extrauaganti, & po-
nit addit onat. ad ipsum Redoa. d. quæ-
stio. 35. in principio apostillæ incipient.
hæc constitutio, adeo quod cum concessio,
de qua agimus facta sit post vtramque
Paulinam huiusmodi alienationes
prohibentem etiam in casibus a iure per-
missis, nisi in euidentem tendant ecclesiæ
utilitatem, & de tali utilitate non constat,
concessio ipsa sub dictarum constitutio-
num dispositione comprehensa sustine-
ri de iure non possit, quod etiam optime
probat Rauden. d. consil. 17. in prima par-
te, ad finem, numero 351. & 352. libro pri-
mo, vbi circa euidentem ecclesiarum uti-
litatem in concessionibus in emphyteo-
sim sentit attendendas esse Paulinas, &
non ius antiquum, quibus illæ derogant,
quod sine dubio dicendum est in hoc Flo-
rentino dominio, quia etsi multi in ea sint

opinione, quod dictæ Paulinæ non sint v-
trique locorum receptæ, vt tradit Couat.
lib. secundo, variat. reiolut. cap. 16. nume-
ro sexto, vers. quinto, sunt qui, & Moeda.
decisio. prima, de constit. tamen in ciuita-
te, & Diocesi Florentina sunt vbi receptæ,
& obseruantur, vt testatur in specie Re-
doan dicta quæstio. 35. numero secundo,
versic. & hoc credo verissimum. Nec du-
bium est, quin dictæ Constitutiones con-
ditæ fuerint ad restringendum, & limitan-
dum ius ordinarium, & antiquum, & ad
fauorem Ecclesiæ, vt firmat idem Re-
doan. dicta quæstio 35. sub numero pri-
mo & latius quæstio. 36. sub numero 6.
& 8. & alibi per discursum dictæ quæstio.
& dicit Maicard. de probat. conclusio 75.
numero 19. & sequent. vers. quod maxi-
me procedit, libro primo, quod tunc
maxime debet in concessione emphyteo-
sis constare utilitas ecclesiæ, quando per
rescriptum Summi Pontificis, aut alte-
rius potestatem habentis mandatur, vt ad
ipsam emphyteosim deueniatur, si per di-
ligentem inquisitionem eam in euiden-
tem ecclesiæ utilitatem cedere fuerit re-
pertum, nam tunc clare de ea constare de-
bet, vel per instrumenta, vel per testes,
vel per sententiam, aut aliam probatio-
nem non ambiguum, alioquin actus non
valet, quia cognitio euidentis utilitatis vi-
detur posita in conditione, quæ implenda
est in forma specifica. Anno 1604. Flo-
rentiæ.

E P I T O M E.

*Emphyteota cadit a iure suo, si
rem emphyteoticam alienet in
requisito domino, vel illam al-
teri licet in emphyteosim, vel
ad longum tempus, & cadu-
citas praiudicat etiam descen-
dentibus alienantis, etiam si
sint comprehensi in inuestitu-
ra, ita vt non possint ex perso-
na propria emphyteosim ven-
dicare.*

S Y M M A R I U M.

- 1 Emphyteota alienans inrequisito Domino dire-
cto cadit a iure suo, & res reuertitur ad Domi-
num directum.

Em-

1. *Emphyteota debet requirere Dominum directum, quando vult alienare, ea ratione, ut Dominus possit offerre idem pretium, si velit emere. & etiam alijs rationibus.*
3. *Emphyteota cadit a iure suo si irrequisito Domino directo rem alij concedat in emphyteosim, vel locet ad longum tempus, & num. 4.*
4. *Caducitas non censetur remissa, si dominus directus ignorans alienationem recipiat canonem ab eo, in quem bona sunt alienata.*
6. *Emphyteota alienans irrequisito domino praesentat suis filijs comprehensis in inuestitura, ita ut non possint ex propria persona emphyteosim vendicare.*
7. *Emphyteota alienans partem emphyteosis an cadat a iure totius.*

CONSILIVM CLXXIII.

Spiritus sancti gratia illuminet intellectum meum.

Secundum ea, quae in themate proponuntur, arbitror bona, de quibus agitur, reuera esse ad ecclesiam Plebis Sanctae Mariae de Pupilio ob alienationem de

- eis factam per Nostrium de Notarijs irrequisito Domino, non obstante, quod Plebanus Canonem recepit ab his, in quos alienatio facta est, nec filius Nostri posse, eadem bona obtinere ex eorum persona tanquam comprehensos in inuestitura, quoniam dictus Nostrius, qui emphyteosim acquisiuit a Plebano dictae ecclesiae ob alienationem irrequisito Domino directo factam, cecidit a iure suo, resque ad ipsum Dominum directum reuertitur. l. fin. C. de iure emphyteo & ibi communiter Scribentes, Clar. in § emphyteosis, quaestio. 13. in principio, numero primo, Corb. in tractat. de caus. ex quib. emphyte. iure suo priuatur, titu. de causa priuat. ob alienat. in principio, numero primo, secundo, vbi id ea ratione factum dicit, ut Dominus possit offerre idem pretium, si ipse rem emere voluerit, & ut propter consensum, & receptionem noui emphyteotae Laudemium consequatur, & ut pro domino recognoscatur, nec necesse habeat probare dominium, si veller agere, & rem vendicare aduersus extraneum in quem res est alienata, quod ei difficile esset. Nec excusatio competit, si dicatur, quod dictus Nostrius non vendidit dicta bona, sed potius concessit in emphyteo-
1. *emphyteota alienans irrequisito domino praesentat suis filijs comprehensis in inuestitura, ita ut non possint ex propria persona emphyteosim vendicare.*

sim, vel in simplicem locationem extraneo, quoniam utroque casu cecidit a iure suo, ut de primo quando emphyteota rem emphyteoticam irrequisito Domino alteri in emphyteosim concedit, quod iure suo priueretur, tenent Clar. in d. § emphyteosim, quaestio. 10. iniquiens hoc verissimum, cum concessio in emphyteosim sit species alienationis, & ita de consuetudine obliuati, & Corb. d. titu. ampliatio. 48. in principio, & alij per eos allegati. Et de secundo quod ob locationem simplicem ad longum tempus factam, prout hanc extinsisse thema demonstrat, emphy-

4. *teota iure suo priueretur, ex quo talis locatio dicitur alienatio, cum per eam transferatur uile dominium, volunt Clar. in d. § emphyteosis, quaestio. 19. in fine, & latissime Corb. titu. citato, ampliatione 35. per totam, vbi ostendit esse opinionem communem, & veram, quam descendit ab impugnantibus eam respondendo eorum argumentis. Incurriturque haec caducitas, etiam si nullum pactum fuerit factum circa hoc alienationis caput inter Dominum, & emphyteotam, quia istud venit ex natura contractus, ut probat Corbo. vbi supra, ampliatione prima, numero primo, & secundo.*

Nec remissa dicitur caducitas praedicta ex eo, quod post alienationem a Nostro factam irrequisito Plebano, Plebanus recepit Canonem ab eo, in quem facta est alienatio, quia data ignorantia in themate praesupposita, & quae admodum probabilis est, cum praesens Plebanus is non fuerit qui emphyteosim Nostro concessit sed successor in beneficio, & recepit quod sibi soluebatur ab eo, qui bona, de quibus agitur, possidebat, credens eum esse ecclesiae suae emphyteotam, non intelligitur remissa caducitas, quae requirit veram scientiam, quia ignorans non dicitur remittere, nec sibi aliquo modo praedjudicare. ut concludit Corbo. in allegat. titu. limitat. 40. in principio, vbi alios idem tenentes refert.

6. *Nec ad dicta bona alienata ius aliquod competit filijs dicti Nostri alienantis, tanquam comprehensis in inuestitura, quia vera, & communis Doctorum calculo recepta est sententia quod emphyteota alienans rem emphyteoticam irrequisito domino, praedjudicat non solum sibi, sed etiam alijs postea vocatis ad emphyteosim, nisi alienatio fuerit facta in fraudem ad excludendos alios comprehensos in inuestitura, ut post antiquiores copiose ostendunt Corb. in d. titu. ampliatio. 43. numero 1.*

& Alua-

& Aluarot. Valasin tractat. de iure emphyteo. questio. 49. numero secundo, ver sic secundus casus est, & Ioseph. de Ludo uic. decisio. Lucens. 9. nume. 6. 7. & 8. Verum tamen est, quod dictus Nofrius ob dictam alienationem non cecidit a iure suo pro omnibus capitibus bonorum in instrumento concessionis in emphyteo- sim contentorum, sed ab ea tantum re, seu ab eo tantum capite bonorum, quod alienatum fuit, licet enim magna fuerit inter Doctores contentio, an emphyteo- ta alienans partem rei emphyteotica cadat a tota emphyteosi, an vero cadat solummodo a parte alienata, tamen communior opinio est, quod cadit tantum a parte alienata, ut dicit Clar. in d. §. emphyteosis, questio. 13. numero 10. verum non omittam, ubi etiam inquit esse æquior- rem, & secundum illam iudicasse Con- silium Neapolitanum, quam sententiam sequitur etiam Redoan. in tractat. de rebus ecclesie non alienan. questio. 79. cap. 9. num. 10. & sequen. folio mihi 560. & nouissime Corb. in loco citato, ampliati. 43. numero 6. verum ceterum prædicta, ubi ait quod est communis opinio, & quod in iudicando, & consulendo contraria opi- nio non facile admitteretur, & prout su- pra ab ambabus partibus communiter consultus de iure respondi. Anno 1598. Florentiæ.

E P I T O M E.

Quod scriptura sit necessaria in contractu emphyteosis. Et quan- do præsumatur interuenisse vna cum alijs solemnitatibus, Et de renouatione emphyteosis in proximiorum emphyteota extincta linea in prima inue- nitura comprehensa.

S Y M M A R I V M.

1. Contractus emphyteoticus requirit necessario scripturam circumscrip- ta consuetudine, (si qua in aliquo loco viget.)
2. Scriptura in contractu emphyteotico est neces- saria, & ea deficiente agens ad caducitatem, ob lineam finitam, non potest obtinere non con- suto de linea comprehensa in inuentura.
3. Scriptura, & omnis alia solemnitas interuenit se præsumitur in contractu emphyteotico ex longinquitate temporis, & ex diutina posses-

- sione bonorum, & receptione pensionum.
4. Emphyteosis ecclesie in dubio concessa intelli- gitur usque ad tertiam generationem tantum, & non ultra.
- Sententia transacta in rem iudicatam pro veri- tate habetur. ibidem.
5. Emphyteosis an renouari debeat in personam proximiorum eius, ob cuius mortem emphy- teosis extincta remansit. declar. numero 7. 8. Et sequent.
6. Emphyteosis renouanda est proximiori, maxi- me si a conductuibus facta fuerint meliora- menta in bonis conductis.
7. canon in renouatione emphyteosis an idem, vel maior status liceat.
8. Emphyteosi finita, ecclesia non tenetur renue- scire proximiorum, si pro se malit rem emphy- teoticam retinere.
9. Emphyteosi finita, si in personam proximioris est renouanda, intelligitur de proximioribus descendentibus linea finita.
- Agnati proximiores tantum in emphyteosi fi- nita, & in illius renouatione admittuntur, ex- clusis penitus cognatis. ibidem.
10. Inuestitura renouatio (emphyteosi finita) peti- debet infra annum a die mortis illius, in quo emphyteosi extincta remansit.

CONSILIVM CLXXIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Voniam ex motibus duorum Dominorum Iudicum, qui in prima, & secun- da instantia iudica- uerunt ad fauorem Reuerendi Domini Iulij de Baralijs Re- ctoris Sanctæ Mariæ de Verzaria contra Dominum Federigum de Boneianis, & litis consortes clarissime demonstratum est ius ipsius Rectoris, & eorum dicta sup- plemente, aut additione non indigent. Ego qui eorum sententias confirmandas, & approbandas esse retuli admodum Reue- rendo Domino Præposito Ecclesiæ Metropolitane Florentiæ Iudici delegato, & Commissario Apostolico, insistentium solummodo duxi in resp. in sione ad duas oppositiones, in quibus dictus Dominus Federicus, & huius consortes præcipuum constituebant fundamentum ad exclu- dendam dicti Rectoris intentionem.

Primo itaque opponebatur pro parte dictorum Reorum conuentorum, quod cum emphyteosis sit contractus, qui de

sui essentia requirit scripturam. Bald. con-
silio 220. sub numero primo, libro primo
Alexan. conf. 123. ad fi. vers. vel etiam, &
conf. 116. nu. 8. lib. 1. & conf. 50. num. 4. s.
lib. 5. vbi dicit esse communem opinionē
& ab ea non esse recedendum, nisi de par-
ticulari consuetudine in contrarium con-
stet, quod dictum approbat postea consil.
94. in prin. & num. 2. lib. 7. consulens in ea-
dem causa, & de magis communi testan-
tur Soc. conf. 165. num. 12. lib. 2. quod
est duplicatum in consil. 120. lib. 4. & Affli.
decisio. 72. ante numerum octauum, di-
cens de magis communi, Contra attestans
de communi memoriali verbo emphy-
teosis concessa petro, vers. & hoc dictum
Aret. in §. adeo autem, num. 8. Inst. de lo-
cat. inquis ita semper vidisse obseruari,
quia nō sententiam late sequitur Clar. in §.
emphyteosis, quæst. 4. vbi plures alios re-
fert, & dicit esse magis communem, tutio-
rem, & equiorem, & in practica obserua-
dam, nisi in eo loco, in quo contingeret
de hoc disputari, appareret in specie con-
trariam obseruari. Masc. de probat. con-
clut. 601. in princ. nu. 1. & seq. in 2. p. & no-
tissime Aluar. Valla. in trac. de iure em-
phyteotico, q. 7. num. 2. vers. inter omnes
autem, qui post relatas in hac quæstione
contrarias Doctorum opiniones firmat
sententiam hanc tanquam magis com-
munem, a qua non sit in practica receden-
dum, & eandem sententiam diffuse pro-
bat, & sequendam ait Olā. decis. Pedem.
53. sub num. 1. vers. contrariam opinionē
3 & in proposito nulla extet scriptura di-
ctæ concessiōis in emphyteosim, nullo
modo videtur prafatus Rector posse vi-
diorum reportare ex capite finitæ gene-
rationis, seu lineæ finitæ, non consilio de
qua linea fuerit in concessione conuentū
inter partes, vt per Corb. in trac. de causis
ex quib. emphyteota in suo priuatur, nu.
de caus. priuat. ob lineam finit in princip.

Sed hæc obiectio facile tollitur, nam
cum longissimo tempore bona ad quæ
agitur, tãquam emphyteotica possessa fue-
rint, & p̄p̄ eis Canones Rectori ecclesiæ
3 soluti, t̄x hac temporis diuturnitate lun-
da possessione bonorum, & solutione p̄-
sionū præsumitur, quod interuenerit scri-
ptura, & omnis solemnitas necessaria, vt
in terminis emphyteosis post infinitos
Doctores antiquos, & Modernos tradunt
Crauet. de antiquitat. temporum, in 3. p.
sectione vidimus in genere ad finem, nu.
40. v. sic 14. præsumitur sol. mihi 158. &
159. Gab. de præsump. conclu. 1. in 2. alla-
tione, nu. 18. Masc. d. conclu. 602. nu. 15.

vers. secundo loco, & iterum conclu. 603.
in prin. lib. 2. Corb. in d. trac. tit. de cau. pri-
uat. ob non solut. canonem, ampl. 3. nu. 1.
& seq. ¶ intelligiturque facta concessio v̄f
que ad eternam generationem tanquam, cū
vtra eam non possit ecclesia concedere.
Ruin. conf. 75. nu. 7. & consil. 160. nu. 1. &
10. lib. 1. Masc. d. conclu. 603. nu. 26. 27. &
conclu. 605. nu. 2. quæ quidem tertia ge-
neratio extincta est, considerando perso-
nas, quæ bona emphyteotica possiderunt,
& Canonem soluerunt, quinimo & si di-
ceretur concessione in emphyteosim
perpetuam esse censendam, & non in ter-
tiam tantum generationem ex his, quæ
subiicit Masc. d. conclu. 603. nu. 18. vers.
ex sententia tamen, adhuc finitæ concessi-
o diceretur nullis prorsus extantibus de
scendentibus dictorum emphyteotarum
de quibus intelligenda esset, vt per Masc.
161. Et quando prædicta dubium aliquod
haberent, res tamen ad fauorem ecclesiæ
clara esset ex sententia lata de anno 1546
contra auctores reorum, quod bona ad
ecclesiam reuerfa essent propter lineam
finitam, quæ cum in rem iudicatam tran-
suerit, pro veritate habenda est. Ires iudi-
cata cum sua materia, ff. de re iudic.

Secundo opponeretur, quod vbi bona
5 essent reuerfa ad ecclesiam ob finitam li-
neam, tamen emphyteosis re nouanda ef-
set dictis reis conuentis tanquam proxi-
mioribus eius, pro cuius mortem extin-
cta est linea per doctrinam Bart. in l. 1. §.
permittitur, ff. de aqua quorid. & æstiuā,
quæ procedit etiam in concessione eccle-
siastica, Imo conf. 27. nu. 3. Alex. conf. 80.
nu. 11. lib. 1. Grat. conf. 86. nu. 7. lib. 1. Cal-
can. conf. 8. nu. 33. & seq. vers. quinimo si
nihil, Ruin. conf. 151. nu. 16. & sequi lib. 1.
Ripa in l. 1. nu. 6. ff. de priuile. credit. late
Thob. Noni. conf. 2. nu. 3. & seq. Dec. con-
sil. 78. ad fi. vers. postremo non obstat, & la-
tius conf. 131. col. 2. 3. & 4. & conf. 328. co-
lum. 2. vers. quibus tamen non obstantib.
& col. penult. vers. secundo non obstat, &
vers. 3. non obstat, Clar. in §. emphyteosis
q. 43. nu. 1. & 3. Gab. tit. de iu. emphyteot.
conclu. 1. nu. 1. & 3. & iterum num. 13. ad
finem, Rauden. decis. Pisana 42. num. 52.
vers. septimo opponeretur in 1. p. & alle-
gantes pro Cetero Estensi in causā Duca-
tus Ferrarenfis num. 189. vers. iuxta ca-
put, qui dicunt esse communem opinio-
nem, de qua etiam attestantur alij præci-
6 6 procedit, ¶ quando a conductoribus facta
sunt melioramenta in bonis conductis,
quia tunc magis de plano tenetur eccle-
sia

lia renouare proximioribus defuncti. I. mo. conf. 68. nu. 4. Cur. sen. conf. 47. nu. 8. & 9. Cast. conf. 142. nu. 2. lib. 2. Feli. conf. 43. nu. 11. & seq. Ripa in trac. de peste, tit. de remedijs præseruatiuis contra pestem, nu. 256. & seq. vique ad finem, Thob. No. ni. d. conf. 3. nu. 6. Raudens. d. decif. 42. sub nu. 52. in fi. & allegantes præfati nu. 191. vers. tertio nedum, qui plures alios referunt, & subiungunt, quod nec tunc potest augere Canonem, quod propter ibi adductos volunt Imol. d. conf. 68. nu. 4. & Feli. d. conf. 43. nu. 11. & seq. & Ripa d. titu. de remedijs præseruatiuis contra pestem, nu. me. 256. & seq. & in d. l. ff. de priuileg. cte dit. nu. 13. & seq. vers. quinto intellige.

Sed ad hanc oppositionem pluribus modis respondetur. Primo quod dicta conclusio Bartol. secundum veriore, & communem scribentium sententiam non habet locum in ecclesia, Romanus conf. 70. nu. 3. ad fin. vers. vel secundo aliter, Alex. conf. 83. nu. 4. & 5. vers. dicit etiam, lib. 7. & in l. si mihi, & Titio, ff. de verbo oblig. nu. 19. vers. putarem in hoc, & ibidem sentiunt Imo. colu. finali, vers. sed aduerte, & Aret. col. pen. vers. hoc autem præcipue Fulgo. conf. 222. colum. 2. vers. verum his non obstantibus, & colu. fin. vers. & quod dicit Bartolus, lafou. conf. 24. col. fin. vers. quarto responderetur, lib. 3. late Ruin. conf. 157. num. 3. et seq. vique ad finem, lib. 1. et diffuse etiam Gozad. conf. 39. in secundo dubio per totum, num. 17. et seq. consilio 71. colum. 2. sub nu. 3. vers. præterea dico, quod doctrina Barto. et col. vlt. ad fi. vers. quinto dixi, copiose Grat. conf. 110. nu. 35 et pluribus sequen. lib. 1. qui respondet rationibus in contrariis adductis, addent. ad Dec. d. conf. 131. in prima appositione.

Secundo, quod vbi dicta opinio admit-
tenda sit etiam in emphyteosi ecclesiastica, ea tamen non procedit, quando ecclesia vult retinere pro se, et nemini concedere. Abb. in c. bonæ, ff. de secundo, sub num. 28. vers. hoc dictum ego limitarem, et ibi etiam ad dentes ad eum, de postul. prælat. Calcan. d. conf. 8. nu. 35. vers. quia dictum Domini Ioannis, Curt. sen. d. conf. 47. nu. 10. vers. secus si veller, laf. d. consil. 24. sub nu. 8. col. pen. vers. sed non recedendo, lib. 3. Ruin. d. conf. 152. cum seq. lib. 1. copiose Gozad. d. conf. 39. col. fin. vers. tertio et si vera esset, late Benint. decif. Bononien. 19 per totam, vbi dicit esse communem opinionem, et sequendam, et plures refert ea tenentes, et communem testantes, Cla. d. q. 43. in fin. vers. sed quid fit ecclesia, dicens quod libenter inclinatur in sententiam Abb.

quæ etiam videretur æquior, Gab. d. titu. de iur. emphyt. conclus. 1. nu. 14. vers. quarto limita, et habetur in consuetudine 29. doctorum allegationum pro Celsare Estensi, nu. 1. et 2. fol. 33. vbi pluribus auctoritatibus probatur, quod allegata opinio ad fauorem Celsaris pro renouatione nume. 189. de qua memini, in ecclesia non est vera, sed magis communis, et verior est, quod si ecclesia vult pro se, non teneatur renouare, et quod hanc sententiam tamquam veriore, et æquiore amplecti est Rota iudicando, nec hoc casu refert, quod sint factæ meliorationes, vt ibi dicitur, et tradit etiam Raudens. d. decif. 42. nu. 53. vers. respondetur æquitate stare ad fin.

Tertio quod dicta opinio procedit in descendentibus lineæ finitæ, qui bene possunt petere renouationem, secus autem in transuersalibus, quibus hæc facultas non conceditur, laf. d. conf. 24. col. fi. vers. quinto, et notabilius lib. 3. Ruin. d. consil. 152. sub nu. 6. vers. et hac ratione, libro 1. Gozad. d. conf. 39. col. fi. vers. quarto opinio Bartoli, Addent. ad Abb. in d. c. bonæ, ff. de secundo, sub nu. 28. in appositione in verbo renouationem in 2. limitatione, et ante istos Anchara. conf. 134. nu. 2. vers. quo ad secundum, sentit Imol. in d. l. si mihi et Titio, col. fi. vers. item in tertia questione ff. de verb. obligat. In quo tamen contrarium tenent Imo. conf. 27. nu. 3. Deci. late insistent. conf. 131. col. 3. vers. et ista conclusio, et col. pen. vers. tertio non obstat, et sentit antea conf. 78. col. 1. et seq. Rui. conf. 151. nu. 18. lib. 1. Gozad. conf. 71. in prin. sentit Roma. conf. 22. sub nu. 6. vers. secundo est videndum, conf. 70. nu. 3. et in rub. ff. de arbit. sub num. 45. circa finem, vers. et scias, quod finita, et in l. Prætor ait num. 2. ff. de oper. noni nunciatio. Gab. d. conclusio. 1. de iur. emphyteot. sub num. 16. in fine, et nu. 17. Cla. in d. §. emphyteosis d. q. 43. nu. 2. vers. et hæc quidem conclusio, qui tamen hoc restringit ad agnatos tantum proximiores, excludendo penitus cognatos, auctoritate Socin. iun. de comuni attestantis cõf. 9. nu. 23. in fi. li. 3.

Quarto quod talis renouatio debebat
10 peti infra annum, quo elapso non est amplius ei locus, nec eam petens audiendus est Roman. d. conf. 2. nu. 6. d. conf. 70. sub nu. 3. post medium, vers. vel aliter dici poterit in d. rub. ff. de arbit. sub nu. 45. ad fin. vers. et scias quod finita, et in d. l. Prætor ait, §. fin. nu. 2. ff. de oper. noui nunciatio. Alexan. in d. l. si mihi, et Titio. nu. 21. vers. item limita, ff. de verbo oblig. Ripa in d. l. 1. nu. 12. in 3. declaratione, ff. de priuileg. cte ditor.

D. Petri Caballi.

ditot. l. as. d. conf. 14. col. fin. vers. tertio respondetur, lib. 3. Dec. d. conf. 13 r. col. 3. in prin. ver. et idem sequitur, Soc. iun. dicens de magis communi d. conf. 9. nu. 17. in fi. Gozad. d. conf. 39. col. fin. vers. item et sex to, quod latius firmat, et de communi testatur d. conf. 71. sub nu. 1. vers. secundo respondetur, et num. 3. vers. preterea respondeo, et secundo, et iterum, col. si. ante finem vers. secundo respondeo, Adden. ad Abb. in d. c. bonæ, il secundo, sub nu. 28. in appo stilla, in verbo renouationem, in 4. limitatione, Gab. d. conclus. 1. nu. 10. vers. secundo limita, Clar. d. q. 43. ante finem, vers. quoniam etiam, qui tamen non omnes su praciato refert, nec meminit de Dec. c. 6 fil. 328. colum. antepenu. vers. primo ergo non obstat, & de Ruin. d. conf. 151. num. 19. lib. 1. qui contrariam tuentur sententiam, quibus minime assentiendum videtur. His addere possum, si forte nimis non imputaretur audacie, quod nunquam in practica vidi has renouationes contra Ecclesiam impetrari, prout in feudis assensit Clar. in §. feudum, quest. 87. ad fin. qui tamen in emphyteosi aliter dicit, sed non loquitur practice in Ecclesiastica. Anno 1603. Florentiæ.

E P I T O M E.

De Nullitate renunciationis facta ab eo, qui ingressus est religionem, & post habitum assumptum intra tempus probationis sine licentia ordinarij, & ante professionem post duos menses proximos cum auctoritate iudicis secularis violenter creptus a coniunctis in habitu seculari inuitus extra monasterium per aliquot dies tentus, bona sua donauit dictis astinentibus, & postea cum posuit ad monasterium redijt, ibique professionem fecit, ad sacros ordines promouus fuit, & tandem multos post annos obijt.

S Y M M A R I V M.

1. Professio tacite emissa presumitur in religione

ex cursu anni data legitima etate eius, qui ingressus est monasterium, qui dicitur se, suaque bona Deo dicasse, & transfuisse in monasterium.

2. *Monasterium est loco heredis, & succedit in ius eius, qui ingressus est monasterium ipso iure, & facto, tam in vita, quam post mortem illius.*
3. *Renunciatio facta a nonitio post ingressum monasterij ante duos menses professionis, sine licentia ordinarij, vel eius Vicarij, non valet nullo modo, etiamsi sit iurata, vel aliter roborata, &c.*
4. *Vbi habetur casus legis clarius, non est ulterius dubitandum.*
5. *Ingressus religionem pendente tempore probationis potest deponere habitum, & redire ad seculum ad eius libitum sine licentia dicuntur.*
6. *Nonitius violenter a suis extra religionem extractus, deinde cum potuit ad monasterium reuersus, in monasterio semper stetit dicitur, & dies, quibus inuitus extra monasterium in seculo moratus est, computantur ad complendum tempus probationis, & successus ad tacitam professionem inducuntur.*
7. *Detentus apud hostes, si redierit ad patriam, presumitur semper in patria fuisse cum, iisdemmet iuribus, & prout ante captiuitatem stabat.*
8. *Remunatio facta a Nonitio inuito a monasterio extracto ab astinentibus secularibus, non tenet.*
9. *Iudicis presentia in contractu aufert suspicionem fraudis ibidem.*
10. *Nonitij sunt de foro ecclesiastico, & si index laicus interponat auctoritatem suam renunciationi facta per nonitium nulliter agit.*
11. *Nonitius accipiens mutuo pecuniam etiam ex causa monasterij illud non obligat ad restitutionem, nisi in ipsius monasterij rem, aut utilitatem versa probaretur.*
12. *Monasterium non dicitur habuisse quicquam ab ingresso, quamuis monasterium hereditate matris ingressi mortui post ingressu diceretur.*

CONSILIVM CLXXV.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

IN causa appellationis vertere coram Reuerendo Domino Priore Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Laurentij de Florentia Iudice Delegato, & Commissario Apostolico inter Nobiles Dominos Equi-

Equitem Zenobium, & Cosmum fratres de Acciaiolis appellantes ex vna parte, & Reuerendum Priorem fratres, & conuentum Diui Marci appellatos ex altera occasione hereditatis quondam Dominæ Maræ Caccie, vxoris olim Anthonij de Acciaiolis per d. Monasterium petitz, & plurium summarum pecuniarum per d. de Acciaiolis petitarum. Retuli in vtroque capite bene fuisse iudicatum ad fauorem monasterij, & quoad primum caput hereditatis petitz per monasterium, clara est conclusio, quod cum frater Thomas, in seculo Zenobius nuncupatus habitum dictæ religionis suscepit die 6. Maij 1569. & postea die 8. Maij anni sequentis 1570. professionem expresse fecerit, & maxime in eadem religione quam plurimis annis steterit, & ad sacerdotium peruenerit, & sic etiam tacitam professionem emisit, quæ data legitima ætate ex solo anni cursu inducitur, c. 2. extra de regular. c. 1. c. 2. c. 3. eo. ti. in 6. dicitur ex hoc se, suæque Deo dicasse, & propterea omnia eius bona, & quæcunque iura in monasterium transfuisse per aucth. ingressi, C. de sacrosan. eccl. quæ est canonizata in c. quia ingredientibus, 19. q. 3. & idem habetur in c. per latum est immediate sequi. & in c. in præsentia, extra de probatio. Ex quo fit, quod hereditas d. Dominæ Maræ spectet ex persona d. fratris Thomæ eius filij ab intestato ad dictum monasterium & quidem immediate, & ipso iure absq; aliquo facto, & ministerio d. fratris, ita vt etiam eo mortuo illam adire possit monasterium seculum communem opinionem Canonistarum, Soc. conf. 183. in prin. & conf. 245. nu. 3. lib. 2. in quibus locis refert etiam plures legistas ita tenere, & dicit, quod ad ea consulendo, & iudicando non recederet, Cor. conf. 272. nu. 3. lib. 3. vbi panter ait esse commune Canonistarum, & præuolare in foro ecclesiastico, Cla. in §. testamentum, q. 30. circa principium attestans pariter de communi Canonistarum, & subdens in fine in foro Canonico esse seruandam.

Nec obstat renuntiatio producta contra monasterium, quia vti facta sub die prima Iulij 1569. a Nouitio p. si ingressum religionis sine licentia ordinarij, vel eius Vicarij, & ante professionem per duos menses proximos, prout disponit Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. c. 16. de regular. & monialibus nihil valet, enū. iurata, & quibusuis clausulis, & renuntationibus, vel cautelis, etiam iuratis vallata, vt in d.c. expresse dicitur, & in hoc cum ca-

sum legis habeamus, nulla cadit dubitatio, l. ancillæ, cum glo. C. de fur.

Nec nocet, quod tempore factæ renuntiationis renuncians non esset in religione, nec in habitu Sancti Dominici per ipsum assumpto, sed extra Religionem, & in habitu seculari, & ob id, quod non poterat dici nouitius, nec perficiens in probatione tanquam egressus monasterium, & extra illud sine religionis habitu manens, cum ad libitum ante completum probationis annum possint ingressi religionem nulla petita licentia habitum deponere, & ad seculum redire, c. statim, extra de regula. & c. 1. & c. 2. cod. ti. in 6. quoniam respondetur, quod illi decem dies, quib. per manere extra monasterium in habitu laicali, non habentur in consideratione ad interruptendum probationis annum, vel ad effectum, vt desierit esse nouitius, cum a peritissime constet eum in die Vigiliæ Sancti Ioannis Baptiste violenter a cetera fratrum processionaliter incedendum ablatum, & ereptum fuisse, & in domo conjuncti adductum, & inde ad patris habitationem nocturno tempore conductum, ibique quasi in priuato carcere retentum & custoditum, nulla recedendi, & ad monasterium rediendi facultate sibi concessa, nisi facta renuntiatione prædicta, cum enim eo modo, & forma prænatrata steterit extra monasterium, & postea ad illud, cum potuit, de nocte redierit, & deinde in eo permanserit, & interim etiam diu vt supra retineretur, auxilium pro tollenda custodia, & libero ad religionem reditu postulatuerit, videtur semper in monasterium stetisse, & numquam ex eo exiuisse, vt ex multis probant admodum Reue. DD. Priores Iudices, quorum dictis addere placet ad hoc propositum notat. per Ant. Bard. in tract. de temp. vi. & contr. c. 18. num. 5. & seq. vers. præterea pater. Vbi patet detentum apud hostes, vel aliter contra eius voluntatem, non murare statum, & reuersum haberi, ac si continuatis temporibus in primæuo esse perseverasset, vt ibi per ipsum, iura, rationes, & exempla adducentem, & seruit regula, l. velle non creditur, cum ibi notat. per Decium, & Cagnol. ff. de regulis iuris.

Est etiam dicta renuntiatio nulla, vti facta a tali, vi erepto, retento, & custodito, vt supra l. interpositas, C. de trans. non obstat interuentu iudicis, ex cuius præsentia solet alias fraudis suspicio cessare, l. transatione m. C. de trans. cum ibi not. per scribentes, cum n. hoc ex indicij, & præsumptionibus probeatur d. l. interpositas, ver-

ad

D. Petri Caballi.

ad vim, Dec. alios citans in l. in omnibus
causis 39 nu. 7. ff. de reg. iu. nullus sani ca-
pitis diceret eam fuisse libera volūtatē re-
nuntiantis, & non coactē factā, attenta
præfetti personarum qualitate, quæ in
hoc multum inspicī debet, vt per Decium
in d. l. in omnibus causis, num. 3. et stante,
quod iudex adhibitus erat laicus, et per cō-
sequens incompetens, cum etiam nouitj
sint de foro ecclēsiæ, Soc. qui ad hoc solet
allegari conf. 12. nu. 16. li. 1. vbi tamen lo-
quitur generaliter in Clerico in minori-
bus cōstitutio, sed hoc in indiuiduo tenet
Dec. in tractatu crim. tom. 1. lib. 4. c. 9. nu-
me. 24. vers. vndecimo extende.

Quo vero ad secundū caput pecunia-
rum per dd. Dominos de Acciaiolis peti-
tarum, absolutio monasterij ex eo patet,
quod præsupposito millies, quod d. frater
Thomas eas mutuo recepiſſet, etiam ex
causa monasterij, non tamen ad earum re-
stitutionem illud obligasset, nisi in ipsius

monasterij rem, aut vtilitatem veræ pro-
barentur Doct. in l. ciuitas, ff. si cer. pet. &
in l. ei qui, et in l. pen. C. quod cum eo qui
in alie. potest. et est tex. clarus, in auzh. hoc
ius porrectum, in fi. C. de sacros. eccl. cu
ius dispositio est canonizata in c. hoc ius
10. q. 1. et tradunt Bal. conf. 353 in prin. li.
3. et Cast. conf. 338 etiam in princ. lib. 1.

11 Nec teneretur monasterium ad obligatio-
nes, et debita d. eius fratris, ex eo, quod bo-
na eiusdem fratris ad ipsum monasteriū
peruenerunt, quia nihil dicitur peruenisse
ad monasterium de bonis ipsius fratris
nec opera ipsius, cum hereditas matris de-
feratur ipso iure, et immediate monaste-
rio, et monasterium adeat sine d. fratre se-
cundum opinionem Canonistarum, de
qua supra dictum est, ita in specie respon-
det Cor. d. conf. 272. in fin. sub nu. 8. lib. 3.
Anno 1593. Florentiæ.
Laus Deo, & Virgini.

Petrus Caballus I. C. Pontremulensis:

F I N I S.

19. Executio prater, vel contra tenorem sententie in indicatum transacta obtineri non potest, & obtemperare renouanda est, & nu. 20.

CONSILIVM CLXXVI.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Iis litteris Illustrissime D. Marchionis Földenoui mihi scriptis, & processu ad me per eandem transmissis, & omnibus mature consideratis, videretur quod sententia lata per D. Prætozem Földenoui ad favorem Sanctini de Zuccano nomine Ioan-

næ eius uxoris, & contra Caterinam olim Dominici de eodem loco, seu contra Marianum item de Zuccano, & Baptisam de Pulica nominibus in actis expressis fuerit nedum evidenter nulla, sed etiam iniusta. De nullitate enim apparet ex eo, quod fuit agitatum iudicium contra dictam Caterinam pupillam cum interuentu eorum, qui dicebantur eius Tutores, quos non constat fecisse ea, quæ tali officio incumbunt, & sine quibus legitimam personam pro pupillis non habent de quibus habetur per Bart. in l. tutor qui reperrorum, ff. de administratione tutor. & in l. legitimos, ff. de legit. tutor. per Capyc. dec. 50. in causa Iacobi Luciani, per Roman. conf. 415. quoad primam, & per alios passim, quo casu non valet, quod actus est ad pupilli præiudicium, ut in terminis actorum iudicialium est text. clarus in l. si Tutor C. in quib. causis integr. restit. non est necess. quem text. omnes scribent. ibi notant, & præsertim Bart. qui propterea instruit litigantem cum Tutore, quoad habeat copiam tutelæ, & inuentarij, ut possit ostendere cum eo potuisse litigare, alias quod ei non sufficeret illum se gessisse pro Tutore, & idem quod dicitur in d. l. si tutor, habetur ad verbum in l. in dubium C. de tutor. vel curato qui satis non ded. in vers. si igitur tutor, & ita in terminis concludit Bald. in l. si tutor, in præc. C. in quib. causis integr. restit. non est necess. quem refert, & sequitur Marant. de ordin. iud. in 4. part. princip. dist. 16. num. 33. dicens esse hoc perpetuo menti tenendum, quia poterunt mille processus impugnari, quia raro inuenitur hodie tutor, qui faciat solemniam, ad quæ teneretur, idem etiam concludit Rom. conf. 454. in re præsent. nu. 18.

Rc exten-

De nullitate actorum, & sententia contra minorem cum interuentu eorum, qui erant Tutores, sed non fecerant incumbentiam eorum officio, ut legitimam personam pro pupillo haberent, De probatione minoris ætatis, & bonorum identitatis, cui incumbat, & de executione sententie ad contenta tantummodo in ea restringenda.

SUMMARIA.

1. Iudicium agitatum contra minorem cum interuentu Tutoris, qui non scit ea, sine quibus legitimam personam pro pupillo non habet, nullum est, & nu. 3.
2. Tutor quæ facere debeat, ut legitimam personam pro pupillo habeat remissum ibidem.
3. Græta contra pupillam indefensam nulla sunt in eius præiudicium.
4. Litigatis cum Tutore pupilli debet habere copiam tutelæ, & inuentarij, ut cum eo valide litigare possit, nec sufficit, quod se pro Tutore gesserit.
5. Idem procedit in curatore.
6. Minor ætatis probanda est per eum, qui in ea se fundat.
7. Dicitur in libello facinus fidem contra libellantem.
8. Instrumentum habet præsumptionem pro se, & ei statur, donec contrarium probetur.
9. Contractum nullum dicens ex lésione, vel dolo, id probare tenetur.
10. Dolum allegans illum probare tenetur.
11. Dolus excluditur ex interuentu, & presentia proximorum, & comitantium, & pariter minus est nu. 11.
12. Præsumptionem habens contra se duriori onere probationis gravatur.
13. Donatoris titulus donatario non suffragatur, nisi ostendat de iure donantis, & nu. 10.
14. Identitas bonorum petitorum tanquam sibi donatorum, & ab alio possessorum probanda est, num. 20.
15. Actore non probante reus absolvitur.
16. Nullitas sententie ubi euidenter per facti euidentiam constat, vel etiam iniquitas, talis sententia nunquam transiit in iudicatum, siue ab ea non fuerit appellatum, siue fuerit, sed appellatio non proficiqua.
17. Executio sententie non habet locum, ubi non ad est res iudicata.
18. Sententia est stricti iuris, nec inducit plusquam ex ea de necessitate inferatur, aut plusquam ex eius verbis colligatur.

extendens talem dispositionem in Tuto-
re loquentem ad curatorem minus legiti-
mè ordinarum. Depupillari autem etate
Caterina, cuius allegatio non sufficit, sed
probanda est per eum, qui in ea se fundat,
vt in terminis istis latè probat Ioseph. Lu-
dovic. decil. Perusi. 56. per totam in prima
part. constat, tum ex libello dicti Sanctini
asserentis eam esse infansem, nam dicta in
libello fidem faciunt, & probant contra li-
bellantem, l. cum præcum, C. de liberalib.
caus. Roma. consilio 135. quoad primum
in 8. dub. numero nono, tum aliter ex de-
ductis in processu; De iniustitia autem di-
ctæ sententiæ constat ex eo, quod pro in-
strumento præsumitur, & ei statim, donec
contrarium probetur, l. cum precibus, C.
de probation. Roman. consilio 509. circa
propositam consultationem, colum. fin.
numero 25. Alexand. consil. 134. in causa,
& lite sub numero 14. lib. 1. & Alciat. alios
referens in tracta. præsumptio. regul. 3. præ-
sumpt. 13. num. 7. cum enim nihil proba-
tum legitime appareat in processu contra
cessionem, & renunciationem factam per
d. Ioannam, dicto olim Dominico, talis
contractus infringi minime potuit, & qui-
dem cum agens se fundauerit ad irritan-
dum ipsum contractum in dolo dicti olim
Dominici nedum re ipsa ex lesioni enor-
mi, sed etiam ex proposito, non video quo
iure id probare non debuisset, tum quia id
erat fundamentum suæ intentionis iuxta
notata per Vant. in tracta. de nullita. titu. à
quo, & quibus mod. poss. & debeat nul-
lita. proba. in princip. tum etiam quia alle-
ganti dolum incumbit onus probandi, l.
dolum, C. de dolo mali, l. quoniam, §. qui
dolo, ff. de probatio. cum similibus, & eo
magis cum in contractu ipso interuenerit
præsentia, & consensus trium proximio-
rum consanguineorum, & consanguineorum
dictæ Ioannæ, ex quorum interuentu sicut
penitus excluditur quilibet suspicio me-
tus contrahentis iuxta text. in l. transactio-
nem, quæ, C. de transactio. ita etiam om-
nino cessare debet suspicio doli, vt tradit
11 Bart. in l. si quis in principio testamenti sub
numero 11. ff. de legat. 3. ex qua quidem
re fuisset affectus agens duriore onere pro-
bationis, vt in hoc habens contra le præ-
sumptionem iuxta trad. per Dec. consilio
105. protenui sub numero quatto, & per
Alciat. dicta. præsumptio. 13. sub nume. 2. &
per Crauet. consilio 198. videtur esse locus
sub num. 3. Nec aliquod fundamentum vi-
detur posse fieri in instrumento donatio-
nis factæ, per Catenam leniorem d. Ioan-
næ, quia dato quod valida esset illa dona-

tiõ, tamen per eam non inferitur bona do-
nata fuisse donantis, & lucceffiuè modo ef-
fe donatarie, quia contrarium potest esse
vetum, vnde opus erat probare ipsa bona
tempore donationis ad donatricem spectas-
se, quia alias nullum ius ex donatione, ad
donatam translatum esset, l. traditio, ff.
de acquiren. rer. domin. l. nemo plus iuris,
ff. de regul. iur. & l. si filius. C. de donatio.
Crauet. consil. 57. num. 4. consil. 134. num. 21.
vltra quod non constat de identitate dicto-
rum bonorum, quod scilicet bona donata
sint eadem bona, de quib. contendit agens
quod tamen constare omnino debebat ad
hoc, vt ea consequi posset Crau. consil. 57. nu-
7. consil. 113. nu. 3. consil. 198. num. 4. & consil.
269. nu. 3. Alex. consil. 118. nu. 4. & consil. 9.
num. 3. lib. 1. l. fin. l. 3. in fin. num. 19. & 20.
C. de bonor. poss. secund. tabul. & in l. non
hoc, nu. 12. C. vnde legit. & in l. cum qui, §.
in popularibus, num. 21. ff. de iur. iur. Alex.
consil. 134. num. 2. & 3. libro 2. cum ergo in-
cumbentia non probasset agens, erat locus
absolutioni personæ conuictæ. per regulam
15 l. qui acculare, C. de eden. quod cum fa-
ctum non fuerit, sententia iniusta dicitur,
& cum de nullitate, & iniustitia dictæ pro-
nunciæ liqueat euidenter ex processu in-
spectione, succedit regula, quod vbicunque
16 per facti euidentiam constat de nullitate,
vel iniquitate sententiæ, nunquam talis sen-
tentia potest transire in rem iudicatam, da-
to milles, quod ab ea nunquam fuerit ap-
pellatum, vel dato, quod appellatio nõ fue-
rit prosecuta, vt eleganter tradit laf. consil.
21. venerabilis, ac clarissime Domine, nu-
mero 2. lib. 1. per text. & ibi notata per do-
ctores in c. frater intrans, extra de frigidit. &
malefic. & per Bal. in l. 1. in fin. nu. 7. C. tentet,
rescind. non posse, quod etiam seruit ad in-
pugnandam secundam sententiã, quæ pri-
mam vt sup. latam confirmauit, quæ & ip-
sa vt nulla, & iniqua ex facti euidentia non
potuit in iud. catum transire per prædictam
singularem decisionem lasonis, quo fit, vt
cũ non adfuerit res iudicata, frustra de ex-
ecutione actum sit, l. C. de execut. rei iudic.
Sed si valida, & iusta vtraq; sententia ef-
fet, & in iudicatu vltima tractata diceretur,
& de executione agi posset, non tamen ita,
vt factum est, agendum erat, nam sententia
est stricti iuris, & eius vtræ strictè sunt in-
18 telligenda, adeo vt ea non inducat plus,
quã ex ea de necessitate inferatur, aut plus-
quam continetur in ea, Cachet. decil. Pe-
dem. 64. num. 1. & seq. Alex. consil. 46. nu. 5.
lib. 1. consil. 84. num. 3. lib. 3. consil. 108. num.
2. lib. 5. consil. 18. num. 3. & consil. 164. nu. 2.
lib. 7. consil. 49. num. 1. eod. lib. 7. & consil. 1.
num. 16.

num. 16. lib. 5. Capol. cons. ciuil. 57. num. 5. Cautr. cons. 126. vñ supra scripto puncto, num. 4. lib. 1. & propterea cum sententia solum declararet cessionis, & renunciationis contractum nullum, & eo non obstante ius, & actio cedenti, & renuncianti competere pro bonis ad Caterinam senioiorem spectantibus, & ipsi cedendi, & renunciandi donatis, non potuit dicta Ioanna immitti in possessionem bonorum, de quibus in actis, quia ex tali sententia erat solum ei aperta via agendi pro dictis bonis, ad quæ debebat agere, vt mox condemnato possidere ad relaxationem potuisset in eorum tenuitatem imponi, quod cum factum non fuerit, merito nulla existente re iudicata, nullaque condemnatoria precedente sententia, quod actum est pro executione, repouari debet, s. si cum nulla, ff. de re iudicat. & tanto magis locus est reuocationi, quia ex tenore dictæ sententiæ datur solum actio ad bona petiuntia ad Caterinam senioiorem, & donata dictæ Ioannæ, & non constat ea bona, in quorum possessionem inductus Sanctinus fuit nomine uxoris, spectasse ad dictam Caterinam, & esse eadem bona, quæ dictæ Ioannæ fuerunt donata; quod tamen constare necessitati debebat, vt supra est dictum, vnde ex prædictis, & alijs, quæ colligi possunt ex processu, & ex doctæ allegatis per Magnificos Consulentis pro pupilla, Remuli patris Illustrissimæ Domini Marchionis, & vel cuiuslibet alterius iudicare debemus, esse in proficienda, & declarandi male fuisse per Dom. Prætoiem Foidenoui iudicatum in concessione immisionis in possessionem bonorum, de quibus in actis, dicto Sanctino facta, & bene per partem aduersam appellatum, & reclamatum reuocando dictam concessionem immisionis in possessionem, & successiue etiam ipsam immisionem in possessionem exinde sequutam. Anno 1579. Pontremuli. Laus Deo & Virgini.

E P I T O M E.

De regula, quod Actor tenetur sequi forum rei, maxime vero si laicus contra clericum litiget, etiam si petatur associatio ad possessionem, seu tenuitatem bonorum, & an ad instantiam cessionarij possit peti executio instrumenti, quæ ex statuto principali datur non citata parte, & non confито de

cessione, & de alijs in hac materia quod iudicatis.

S Y M M A R I A.

- 1 Actor tenetur sequi forum Rei.
- 2 Nec statutum in contrarium valet in non subdito flumenim.
- 3 Clericus coram suo iudice ecclesiastico conveniendus est.
- 4 Actor agere volens actione reali contra aliquem habet electionem conuocandi eum in loco domicilij ipsius, vel in loco, in quo res sita est.
- 5 Nisi reus sit clericus, & actor laicus, quia tunc forum rei sequendus est.
- 6 Clericus non potest consentire, vt coram seculari conveniatur.
- 7 Nullaque consuetudo in contrarium induci potest.
- 8 Clericus etiam de consensu sui superioris iurisdictionem iudicis secularis prorogare non potest.
- 9 Iudex secularis distringens, vel condemnans Clericum nulliter agit, & excommunicationem incurrit.
- 10 Etiam non opposita declinatoria, imò & scienter omissa.
- 11 Petens se associari ad possessionem bonorum non tenetur facere citare partem.
- 12 Associatio ad possessionem bonorum faciendâ conceditur parte non citata ibidem.
- 13 Actor nouam petitionem producent tenetur parti ad expensas in priori petitioni factas, aliâ sibi obstat exceptio prioris litis pendens, numero 13.
- 14 Exceptio litis pendens impedit litis ingressum, necesse in facultate actoris renunciare priori instantia inuito reo, nu. 15.
- 16 Agens vt cessionarius debet citare partem, etiam aliâ non citandam à principali.
- 17 Statutum de debitore capiendi ad instantiam cessionarij, nisi prius citato debitore, & confито de cessione, licet alij contradicant, nu. 18.
- 19 Pactum executiuum de ingrediendo propria auctoritate, & eius facultas cedi potest.
- 20 Disputatio non admittitur in cleris.
- 21 Associatio ad possessionem non conceditur nisi stante clausula constituti, & pacti executiui.
- 22 Clausula caterata debet extendi secundum specialem consuetudinem Notarij, & non secundum generalem aliorum Notariorum.
- 23 Clausula caterata denotans clausulam constituti, & pacti executiui non habetur pro expressa, sed Notarius cogitur extendere iuxta suam consuetudinem.
- 24 Clausula caterata solummodo importat ea, quæ desunt ad completam orationem, non autem ea, quæ continentur in alia separata oratione.

Clausula constituti abbreviata, seu caterata non continet clausulam pacti executiui de ingrediendo propria auctoritate, ibidem.

- 25 *Clericus dicitur conuentus à L. i. coram iudice seculari, si petatur contra ipsam associatio ad possessionem bonorum, etiam quod non fuerit ad hunc actum citatus.*
A. Actor persona considerari non potest, nisi etiam consideretur persona Rei conuenti ibidem.
 26 *Actus plures sunt, qui parte non citata fieri possunt, & valent.*
 27 *Celens nullum ius in cessionarium transferri, nisi consuet. quod ipse illud haberet.*
 28 *Concessio pluribus facta cuiuslibet viriliter facta intelligitur nisi in solidum dicatur, & numero 29.*
 30 *Petens plus debitura sua ammittit, vel in partem impli tenetur, & absque dubio ubi doloret id fecerit num. 31.*

CONSILIVM CLXXVII.

Spiritus Sancti gratia illuminat intellectum meum.

- C**onsultatio presens modum dicam videretur habere dubitationem, nam Actor tenetur sequi forum Rei, i. iuris ordinem, & i. in criminali. C. de iurisdictione. onin. iudic. l. 2. C. ubi & apud quem, l. fin. C. ubi in rem actio, Socin. regula 16. in verbo actor. Felyn. in cap. cum sit in principio, per illum text. de foro compet. quod adeo verum est, ut non valeat statutum in contrarium, quod reus sequatur forum actoris, si vellet, quod homo non facit iurisdictionis teneretur respondere in foro actoris, licet inter suos subditos hoc facere posset, Bart. in dict. l. iuris ordinem, numero 2. quem sequitur Felyn. in d. cap. cum sit in principio, & Clericus coram suo iudice Ecclesiastico conueniendus est, cap. 1. de foro compet. quod in tantum est verum, ut licet quando agitur actione reali ratione rei, quæ est in alio territorio, quam in eo, in quo est reus, sit in electione actoris conuenire reum in loco domicilii ipsius rei, vel in loco, in quo est res iuxta text. in d. l. fin. C. ubi in rem actio, & notata per Socin. d. regu. 16. in verbo actor in 6. fallentia, tamen quando reus est Clericus, & actor est laicus, non habet ipse actor talem electionem, sed tenetur sequi forum ipsius Clerici conuentus, ut subdit Socin. ibi, nec posset Clericus ipse conueniri coram iudice seculari de ipsius consensu, quia non potest renunciare privilegio

- fori, ex quo in hoc lederetur decus clerici, & cultus diuinus, Felyn. in cap. si diligenti, numero 17. vers. primum correlatum, de foro. compet. imo cum sit privilegium hoc de iure diuino, nulla lex, nullaque consuetudo in contrarium induci posset, ut subdit ibi Felyn. nec posset per clericum prorogari iurisdictione iudicis secularis, etiam de consensu sui superioris, cap. significasti, & ibi Felyn. & alij de foro. compet. & propterea si iudex secularis per se distringeret, vel condemnaret clericum, esset excommunicatus, cap. nullus iudicum, de foro. compet. & ibi notant scribere, unde patet non potuisse D. Hieronymum de Bartus de Fileto conuenire, Reuerendum Presbiterum Galeatium de Schiafellinis Rectorem Ecclesie Sancti Quirici de Barbarisco coram Magnifico Potestate Trefane, & successu omnium acta coram ea facta esse nulla, & maxime stante declinatoria opposita, quia etiam ea non opposita, & tunc omnia vitiat processum contra clericum factum per iudicem secularem, ut notat Pract. Pap. in form. declinat. alie. iudic. in glos. nec fuisse iudicem competentem, nu. 15. vers. in quibus casibus, & ita de iure referendum esse censui D. Potestati Trefane, omittendo discussionem metitorum, in quibus etiam non nisi bonum ius habere videretur.
- Nec obstat, quod non dicatur D. Hieronymus conuenire dictum clericum coram iudice seculari, ex quo petit se associari ad possessionem bonorum, de quibus in actis fit mentio, & dicta associatio sibi concedi debet non citato ipso clerico Alex. eos. 131. in causa, num. 3. 4. 5. & 6. lib. 3. Affli. decif. 326. fuit votatum, nu. 1. & 2. Negul. subditur tamen in tract. de pignor. & hypothec. in 4. parte principal. numero 23. & 24. versif. decima, tertia conclusio est, & Cotta memor. verbo pacta executiua in fin. versif. nota tamen.
- Quia responderetur, quod primo petijt d. D. Hieronymus d. Presbiterum cogi ad liberè sibi relaxandum dicta bona termino dierum decem, tanquam vendita per dictum Presbiterum ei, à quo iura cessa ipse Dom. Hieronymus habuit, quo fit, ut exinde nouam petitionem producere non possent non reiectis expensis in alio processu, quem dicitur, factis per dictum Presbiterum, ut in terminis notat Mari. Angust. conf. 159. reducuntur, nu. 2. & habetur etiam per Affli. decif. 70. dicitur, nu. 1. & 2. & quousque reiecte sint tales expensæ, non potest actor in causa de nouo inuocata procedere, quia talis exceptio impedit processum, ut dicit Mari. Angust. loco citato, imo ex quo

quo eadem de causa lis coram dicto Dom. Potestate per d. Dom. Hieronymum contra eundem clericum instituta fuerat, ei-
 14 dem nouiter agenti exceptio litis pendente oblatar, quæ & ipsa litis ingressum im-
 pedir Blanch. in tractat. de compromis. in
 quarta part. principal. in materia exceptionis
 dilatoriarum in verbo exceptio litis
 pendente num. 5. Nec videtur esse in fa-
 15 cultate actoris renunciare priori instantiæ
 inchoatæ, quia inuito reo non potest id fa-
 cere ut ibi probat Blanch. per plures autho-
 ritates.

Præterea dicitur, quod cum ageret D.
 Hieronymus uti cessionarius Iohannis Mar-
 ci de Cartegnys de Bagno, necessario e-
 16 rat d. clericus citandus ad actum illum af-
 fociationis petitz, etiam quod aliis partis
 citatio non exigeretur, quia opus erat dis-
 cussione cessionis, de qua certus esse non
 poterat idem clericus, ita arguitur ex no-
 tatis per Bald. in l. per diuersas 10. quæstio-
 ne, C. mand. ubi concludit, quod stante
 flatu, quod debitor possit capi ad instan-
 tiam creditoris, non poterit capi ad instan-
 17 tiam cessionarij, nisi citato debitore, &
 facta discussione, an ius fuerit cessum, vel
 ne, & sic an ille sitent cessionarius, vel ne,
 & Baldum sequitur Ro. and. à Valle alios
 citans consilio 20. in præsent. consultatione
 n. 14. versiculo quarto confirma-
 ti r libro primo, & cum Bald. etiam per-
 tinentis Roman. consilio 142. quod cessiona-
 rius sub numero 2. ad fin. Cotta memor-
 in verbo hæres censetur post medium, An-
 18 th. char. Regens, quæstio. 3. numero 9. & se-
 quen. in secunda parte, qui tamen postea
 numero 14. & sequen. multa in contrarium
 dicit.

Rursus dicitur, quod & si pactum exe-
 cutium de ingrediendo propria autori-
 tate rei possessionem, & eius facultas cedi
 19 possit, ut probant Negus. in allegato tra-
 ctatu 3. part. princip. numero 21. versicul.
 decima conclusio est, tamen in casu præ-
 senti cessum non fuit, seu solum fuit ces-
 sum ius consequendi ab ipso Presbitero li-
 bras nonaginta monetæ Genuæ, de qui-
 bus dicitur cum fuisse cedentis debitorem,
 ut sunt clara cessionis verba, quæ prop-
 20 rea disputationem non admittunt, l. ille,
 aut ille 5. cum in verbis, ff. de legat. 3.

Accedat, quod in instrumento vendi-
 tionis petitz terræ del Puaello factæ per di-
 ctum Presbiterum Galeatum Iohann. olim
 Iohannis Marci, pro pretio librarum quin-
 quaginta Genuæ de anno 1557 die 30. Au-
 gusti non adest clausula constituti, nec pa-
 cti executui, licet adsit in alio instrumē-

to venditionis per eundem Presbiterum fa-
 ctæ Nicolao filio Iohannis aliis seruo de Ba-
 gnono de alia petia terræ pro pretio libra-
 rum quadraginta, & solidorum septem
 Genuæ anno 1564. die 16. Nouembris, vn-
 de saltem respectu dictæ prioris venditio-
 nis male actum esset ad associacionem pos-
 sessionis, quæ non conceditur, nisi quan-
 21 do adest in instrumento dicta clausula con-
 stituti, & pacti executui, ut concludunt
 Alexan. Afflict. & Negus in locis supra re-
 latis, et si instaretur, quod sub illa dictio-
 ne, &c. appositæ, in dicto primo instrumen-
 to post illa verba quam rem, includatur dic-
 ta clausula. Respondet, quod hoc dici
 non potest, postquam non constat de spe-
 ciali consuetudine Notarij illius id facien-
 22 di, nec sufficeret consistere de generali alio-
 rum Notariorum consuetudine sic facien-
 di, Crauer. consilio 34. proponitur nume-
 ro quinto, & ubi etiam talis dictio abbrevi-
 uata posset denotare dictam clausulam
 constituti, & pacti executui, non tamen
 23 haberetur præexpresæ talis clausula, sed
 solum virtute ipsius abbreviatæ dictionis
 cogi posset Notarius ad eius extensionem,
 & ad oppositionem dictæ clausulæ signifi-
 catæ, Craue. dict. consil. 34. numero 6. vlti-
 rius dico, quod dicto, &c. abbreviatæ con-
 cepta solum importat ea, quæ desunt ad
 complendam orationem, non autem, quæ
 24 continentur sub separata oratione, adeo
 quod si Notarius post clausulam constitu-
 ti apponet dictionem, &c. non censetur
 appositæ clausulæ pacti executui de ingre-
 diendo possessionem propria autoritate,
 licet ea solet immediate apponi post con-
 stitutum, quia illa non cadit sub eadem,
 sed sub diuersa, & separata oratione, ut in
 terminis tradit, Castl. consilio 10. si vera
 sunt numero 5. & 6. libro primo, quem se-
 quitur Crauer. dict. consil. 34. numero 7. li-
 cet ergo illa clausula, quam rem, &c. con-
 tineret constitutum, non tamen posset con-
 tinere pactum executiuum, ut ex prædictis
 apparet.

Vltius dicitur quod et si prædictæ re-
 sponiones cessarent, & locus esset concessi-
 oni associacionis requisitæ non citato ipso
 Presbitero Galeatio, nõ tamen sequeretur,
 quod non diceretur agens cõuenire ipsūm
 Clericum coram Iudice seculari, cum nega-
 ri non possit peti associacionem contra ip-
 sum clericum rem detinentem, nec potest
 considerari persona actoris agentis coram
 25 Iudice, nisi etiam consideretur persona Rei
 conuenti, Alex. in rubr. C. de iudic. in prin-
 & Marant. in tractat. de ord. iud. in secun-
 da part. princip. numero 1. & multi sunt

casus, in quibus in iudicio ad instantiam
vnius partis possunt fieri actus altera parte
16 non citata, vt patet ex Tiraq. in comment.
titu. l. res inter alios act. alijs non præiudic.
vbi enumerat 43. casus, in quibus actus nō
citata parte facti valent, & tamē absurdum
esset dicere tunc non constare iudicium inter
partes, cum ergo dicatur conuentus cle-
ricus à laico coram seculari iudice ex dicta
petitione associationis, militante ea, quæ di-
cta sunt supra de nullitate processus.

Sed et si sustineri processus posset, &
conueniri d. Clericus potuisset coram præ-
fato Potestate Trefanæ, non propterea ta-
men obtinere posset D. Hieronymus agēs,
quia aduertendum est, quod dictus D. Hie-
ronymus habet iura celsa à Ioanne Marco
de Cartegnis de Bagnono, cū quo non con-
traxit presbiter Galeazzius, sed cum alijs
personis videlicet cum Ioanne olim Ioan-
nis Marci, & cum Nicolao filio Ioannis a-
liter seruo. nec constat, quod dictus Ioan-
nes Marcus habeat aliqua iura in dictis bo-
nis venditis, quo casu nullum patiter ius
27 transferre potuit per dictam cessionem in
dictum cessionarium, quia nemo potest
plus iuris transferre in alium, quàm ipse ha-
beat l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur. c. nemo
potest plus iuris cod. titu. lib. 6. l. traditio in
princip. ff. de acquir. rer. dom. l. ex empto
in princ. cum glof. ff. de action. empt. & ne-
mo dat, quod non habet l. si vniuerf. C. de
legat. cum simil.

Additur, quod cū cessio fuerit facta per
dictum Ioanem Marcum Iacobode Mar-
chettis, Luca de Raggionellis, & ipsi D.
Hieronymo agētī, non poterat d. D. Hie-
ronymus solus agere ad totam rem cessam,
sed solummodo ad tertiam partem, quia
cum non sit dictum, quod cuiuslibet eorum
18 in solidum cessio fieret, intelligitur cuius-
libet eorum viriliter facta, l. reos §. cum in ta-
bulis primo responso, ff. de duobus reis, &
cessio quolibet simpliciter facta pluri-
bus, vnicuique pro rata acquiritur, Dec. alios
29 citans conf. 316. in casu proposito num. 1.
quo fit, vt cum longè plus debito petierit
Do. Hieronymus, incidit in penam amif-
sionis iurium suorum, vel in penam tripli
30 damni, quod inde parti euenit, Roland. à
Valle conf. 7. i. viso processu num. 17. lib. 1.
per text. in l. vnica C. de plus petit. & in §.
plus autem ver. sed hæc quidem, instit. de
actionib. quod sine dubio dicendum vide-
tur, ex quo dolose plus debito petisse vide-
tur actor, & ex scriptura conuictus appa-
ret iuxta tradita per Roland. à Valle d. conf.
71. num. 40. & per Socin. regula 44. in ver-
bo cautionem in 4. fallentia, in qua tamen

non facio magnum fundamentum. Anno
1581. Pontremuli, Laus Deo & Vitgini.

EPITOME.

*De præscriptione longissimi temporis an-
norum 30. vel 40. quomodo incipiat,
currat, & finiatur; quæ tempora ad
eam impediendam, aut suspenden-
dam subducantur, & de restitutione
in integrum aduersus illam conceden-
da, vel deneganda, & de bona fide
in ea exigenda, & an lapsis 30. annis
ea præsumatur, vel saltem illius defe-
ctus allegari non possit, & mala fides
purgata censeatur.*

S Y M M A R I A.

- 1 Præscriptionem alleganti incumbit onus probandi.
- 2 Præscriptio probatur ex possessione continua per tempus sufficiens ad præscribendum.
- 3 Præscriptio vt probetur, constare debet de initio, & sine possessionis per tempus sufficiens.
- 4 Ita vt appareat eam esse completam ante litem contestatam.
- 5 Possessio continua per tempus sufficiens ad præscribendum quomodo, & qualiter sit probanda.
- 6 Iura, & actiones non possidentur, & propterea, vt præscribantur, non consideratur possessio, sed tantum temporis cursus.
- 7 Præscriptio 30. annorum cepta cum defuncto non currit ipso iure contra pupillum durante pupillari etate, sed dormit, contra adultum retrō currit, sed illi restitutio conceditur.
- 8 Tempus feriarum subducitur in computatione, præscriptionis 30. annorum, illudque ad sex annos ascendit.
- 9 Præscriptio 30. annorum non currit contra minorem, licet non sit pupillus.
- 10 Præscriptio non currit cum mala fide.
- 11 Heres male fidei possessor non præscribit, etiam si ex persona sua præscriptionem inchoare velit, tam de iure canonico, quam civilis, & num. 12. sine sit heres immediatus, siue medians num. 13.
- 14 Heres non præscribit, si velit vt accessione temporis defuncti in mala fide existens.
- 15 Mala fides purgata dicitur ex lapsu 30. annorum.
- 16 Mala fides non nocet in præscriptione longissimi temporis de iure civilis, secus de iure canonico num. 17.

- 18 Mala fides opponi non potest post lapsum 30. annorum in terminis legis finalis C. unde vis, scur quoad alios effectus.
- 19 Mala fides non purgatur etiam de iure civili per cursum longissimi temporis, quando eius prescriptio non est levis.
- 20 Prescriptio longissimi temporis ubi contra adultum procedit, is tamē adversus eam resistitur, & non solum pro tempore decurso in etate adulta, sed etiam postea ob infamiam, & probabilem ignorantiam, etiamsi esset prescriptio annorum 40. & sufficit, quod successeris in locum alterius num. 21.
- 21 Prescriptio capta cum defuncto, & continuata contra heredem adultum, & completa post eius maiorem etatem, non tollitur per restitutionem in integrum, nec de ea subducuntur tempora decursa in minori etate.
- 22 Restitutio in integrum adversus prescriptionem in dubio concedatur.
Restitutio nititur equitate, prescriptio vero dicitur impium presidium ibidem.
- 23 Actor stante clausula salvari super quibus, &c. dicitur intervenisse quodlibet remedium resultans ex narratione non attendit conclusionem.
- 24 Remedio cap. reintegranda non prescribitur spatium annorum 30. nec alio maiore, alij tamen contrarium dicunt in tempore immemorabili numero 26.
- 25 Index primarum appellationum Florentia, ut plurimum ad evitandas conformitates remocat primam sententiam.

CONSILIVM CLXXVIII.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

Rescriptionem longissimi temporis oppositam pro parte Magnifici equitis Francisci, & aliorum de Griffo-nibus adversus petitionē hereditatis contra eos interatam per D. Iacobum de Rimbottis ita facile admit-tendam non esse infra-scripta mihi persuaserunt. Primo quia prescriptionē allegan-ti incumbit onus probandi, cum sit funda-mentum suæ intentionis, Balb. in l. Celsus. ff. de viucap. in vltima parte nu. 9. ad quam probandam requiritur probatio continuæ possessionis per tempus sufficiens ad præscribendum, Bald. conf. 350 in 1. dub. in fin. & in 2. dub. lib. 4. Alex. conf. 73. num. 6. lib. 6. conf. 89. num. 2. lib. 5. conf. 35. num. 7. 10. 12. lib. 7. conf. 39. num. 5. & conf. 118. num. 17. lib. 2. & debet consistere de initio, & sine

- 3 possessionis dicti temporis ostendendo cer-tum tempus initij, & finis dictæ possessionis, Alex. d. conf. 39. num. 5. d. conf. 118. nu. 17. lib. 2. d. conf. 89. num. 2. lib. 5. d. conf. 35. num. 7. lib. 7. Balb. in d. part. vlt. num. 12. & 18. Crauet. conf. 201. num. 32. ita vt appareat eam esse completam ante litem conte-statam, Balb. d. num. 12. Crau. d. conf. 201. nu. 33. & ad hoc vt dicatur probata conti-nua possessio per tempus sufficiens ad præscribendum, debet probari, quod quis pos-sederit à tali tempore, & citra cum copula, vel per dictum tempus, nec sufficeret pro-batio, quod possederit à d. tempore citra sine copula, quia possent verificari verba in possessione vnius horæ tantum, Alex. d. conf. 118. sub num. 17. d. conf. 73. sub num. 6. & conf. 173. num. 4. lib. 6. & Balb. vbi su-pra num. 10. quæ omnia cum ad amissum probata non appareant in processu, meritò præscriptio probata nō dicitur respectu bo-norum, & idem est respectu iuris, & actio-nis ad ea competentis, in qua possessio non consideratur, sed tantum cursus temporis secundum Corne. conf. 305. colum. fin. ad fin. sub num. 6. lib. 3. quoniam contra eam obstant fundamenta infra-scripta, quemad-modum, & contra prescriptionem bono-rum, nam præscriptio legalis 30. annorum, de qua agitur, quantumvis capta cum de-functo non currit ipso iure contra pupillū durante pupillari etate, sed dormit, contra adultum verò currit, sed is adversus eam resistitur, l. licet C. de præscript. 30. annor. & ibi Doct. & præcipue Bald. Alex. consil. 51. num. 8. lib. 5. & est communis opinio, Balb. de præscript. in 1. part. 6. part. princip. in 2. conclus. num. 33. & 34. Quæ tempora pupillaris etatis si subducantur, & pariter tempora feriarum ad sex annos ascendenda, vt sæpius iudicatum fuit, apparebit non esse transactos tot annos, qui ad d. præscrip-tionem complendam sufficiant, Amplius ea initium capere non potuit contra defun-ctum, qui esset minor, licet non pupillus, quia is ab hac legali præscriptione hoc casu servatur illius ipso iure citra aliquam restitutionem, vt declarat Balb. in d. prima part. 6. part. princip. in 2. conclus. num. 35. Præterea stante mala fide auctorum partis conuenit, quod hæc bona aliena essent,
- 10 nullo vnquam tempore potuit currere præscriptio, cap. fin. de præscript. c. possessor de reg. iur. in 6. in tantum, vt nec hæres male fidei possessoris possit à seipso
- 11 præscriptionem incohare cum bona fide, l. cum hæres ff. de iur. l. & temp. præscript. quod nedum de iure civili ex lege illa, sed etiam de iure canonico procedere magis com-

D. Petri Caballi.

communiter volūt Doctor. vt patet ex con-
gestis per Balb. de præscript. in 2. part. 3. par.
princip. q. 12. num. 12. & per Gabr. tit. de
præscript. conclu. 5. num. 1. 2. siue sit hæres
13 immediatus, siue mediatas, Grat. cōf. 125.
num. 9. lib. 1. & alij relati per Gabr. d. con-
clu. 5. in 1. ampliat. num. 3. & per Roland.
conf. 6. num. 42. & 47. lib. 3. & in tantum, vt
multo minus possit hæres præscribere, si ve-
14 lit vti accessione temporis defuncti. l. Pom-
ponius, §. cum is, ff. de acquir. posses. & ibi
glos. & in l. an vitū in princip. ff. de diuers.
& tempo. præscript. Balb. d. q. 12. num. 11.
Ruin. conf. 150. num. 7. 18. lib. 4. Nec ma-
lam hanc fidem purgatam esse, & amplius
non posse opponi ob lapsum 30. annor. di-
15 ci potest ex doctrina Bart. communiter ce-
pta in l. si C. vnde vi nu. 17. de quo mul-
ta ponit Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent.
prima casu 43. & de recuperan. posses. re-
med. 1. 3. num. 70. & de præscript. lib. 3. præ-
sumpt. 130. num. 7. & 11. quia respondetur
primo quod dictum Bart. procedit de iure
16 ciuili, quo mala fides non nocet in præscri-
ptione longissimi temporis, secus de iure
canonico, cui statur in hac materia, quo cū
17 mala fide nulla currit præscriptio, prout re-
spondet Crau. conf. 146. num. 5. & in fina-
lib. verbis sub num. 7. secundo respondetur
dictū illud intelligi quoad effectum illius
18 legis tantum, non autem quoad alium ef-
fectum, quia tunc de mala fide opponi po-
test, non obstante cursu annorū 30. Corn.
confil. 107. colum. 2. ad fin. lib. 3. Crauet. d.
conf. 146. sub num. 5. in fin. Tertio respon-
detur illud dictum non procedere, quando
male fidei præscriptio nou est levis, vt hic,
19 quia tunc per cursum longissimū temporis
non purgatur talis mala fides præsumpta,
Felyn. in d. cap. vigilantia, in fin. nu. 12. Cra-
uet. d. conf. 146. sub num. 7. & de antiquita.
tempor. in 4. part. §. materia ista sub num.
21. versic. putarem tamen. & ante eum Ca-
pye. quem non adducit, decif. 86. num. 13.
versic. his stantibus; Additur, quod vbi de-
curſa esset dicta præscriptio, cōpeteret agē-
ti restitutio in integrū non solum pro tem-
pore decursio in eius gratia adulta, vt in indi-
20 uiduo dictum est supra, & tradit Alex. cōf.
51. num. 9. lib. 5. sed etiam postea in maiori
ætatē ob iustam, & probabilem ignoran-
tiam etiam aduersus præscriptionem anno-
rum 40. secundum vetiorem, & commu-
niores opinionem, Balb. de præscript. in 4.
part. 4. part. princip. q. 39. num. 4. cum plur.
seq. vbi refert alios quibus addo, Afflict. de-
cif. 329. nu. 5. & 7. Cagnol. in l. 2. C. de pact.
inter empt. & vendit. q. 74. num. 219. Grat.
conf. 125. num. 12. lib. 1. Gozad. conf. 8. nu.

15. 55. Cranet. conf. 201. num. 34. & 35. Ro-
land. conf. 68. ante num. 11. versic. verum his
non obstantibus lib. 3. & sufficit, quod quis
21 successerit in locum alterius, pulchre Grat.
d. conf. 125. nu. 11. & Gozad. d. conf. 8. sub
num. 15. & ante eos, Alex. conf. 51. num. 10.
lib. 5. & alibi sæpē Doctores, licet in contra-
rium faciat Caltr. in l. fin. num. 6. versic. pone
22 exemplum, C. in quibus causis in integr. res-
titu. non est necess. volens, quod si præscrip-
tio est ceptra cum defuncto, & continuetur
contra hæredem adultum, & perficiatur,
& compleatur postquam is fuerit effec-
tus maior, non restituitur in integrum,
nec subducuntur de medio tempora dictæ
minoris ætatis, sequitur Balb. in d. 1. parte
6. partis princip. num. 38. versic. si verò;
& quando super hac restitutione caderet ali-
23 quod probabile dubium, deberet pronun-
ciari esse ei locum contra præscriptionem,
quia restitutio nititur æquitate, præscriptio
verò dicitur odiosa, & est impium præsi-
dium, & contra naturalem æquitatē, Cra-
uet. in puncto, d. conf. 201. nu. 37. Roland.
conf. 21. num. 38. & 46. lib. 2. & latius conf.
68. num. 11. & plur. seq. & iterum, num. 35.
lib. 3. vbi in specie sequitur Crauet. loco ci-
tato; Posset etiam attentari deductum fuisse
24 se per actorem remedium capituli reinte-
granda, stante clausula salutari super qui-
bus, &c. & narratione libelli, non attenta
conclusionē ex notatis per Abba. in c. cum
dilectus, num. 5. extra de ordin. cognit. lal.
in §. omnium, nu. 148. insti. de action. Dec.
cōf. 221. num. 2. & latē per Gabrie. tit. de
claus. concl. 4. in 6. effectū, num. 23. cui non
25 præscribitur spatio annorum 30. nec alio
maiore etiam mille annorum ex commu-
ni opinione, & obseruantia Roze, vt tradit
Gabr. de restit. spoliator. concl. 5. num. 64.
cum plur. seq. & post multa firmat Put. de
cif. 115. lib. 1. & tenuerunt etiam Salyc. in
l. 1. in 3. opposit. sub num. 1. C. si per vim,
vel alio modo, Alex. conf. 6. num. 17. lib. 3.
cui tamen conclusioni contrad. cunt in præ-
scriptione temporis immemorabilis quam
26 plures adducit per Gabr. vbi supra, nu. 65.
& in simplici præscriptione longissimi tem-
poris annorum 30. Crauet. conf. 124. num.
14. & Menoch. dicens communem, de re-
cuper. posses. remed. 15. num. 418. & 425. vt
propterea non sit tutum fundamentum, li-
cēt illud adducere voluerim ex tuperabun-
danti, cum superius allegata contra præscrip-
tionem aduersus petitionem hæreditatis
intentatam magis absque scrupulo proce-
dere videantur, & tandem vt conformitas
sententiarum euiretur, & causa coram Do-
minis tribus iudicibus secundarum appel-
lationum

CONSILIVM CLXXIX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

EPITOME.

An, & quando animal venditum, & intra triduum post venditionem, & consignationem mortuum perire dicatur periculo venditoris, vel emptoris, ubi in utranque partem arguitur, sed de eum concluditur, quod ex morbo ante venditionem, & consignationem genito mortuum presumatur, & venditoris periculo cedat.

SUMMA.

- 1 Periculum rei in specie vendita emptoris est post perfectum contractum.
- 2 Emptor speciei re sibi tradita tenetur ad pretium, licet ea pereat postea, ibidem, & numero secundo.
- 3 Emptor animalis post venditionem, & consignationem sibi factam modico intervallo perempti, re pretium recuperet, probare debet morbum in animali ante venditionem, & traditionem fuisse contractum.
- 4 Testes deponentes de deterioratione rei vendita debent esse informati de illius qualitatibus tempore venditionis.
- 5 Testis deponens de deterioratione aequi commodati debet esse certus de qualitate eius, tempore quo fuit commodatus, & tempore, quo fuit restitutus, & rationem congruentem reddere, alias non probat.
- 6 Animal venditum, & traditum emptori, & intra triduum mor mortuum, ex morbo ante venditionem, & traditionem contracto mortuum presumitur, nisi contrarium probetur, & culpa emptoris ostendatur, & numero 7. & sequenti.
- 8 Etiam si emptor nihil probet, nec suam diligentiam ostendat.
- 10 Damnum, quod quis sua culpa semit, sibi imputat.

Ro Actore agente ad preñi Alinc pereum venditæ, contra emptorem non obstantem morte ipsius Alinc post consignationem intra triduum se quira facere videbatur regula generalis, quod perfectio contractus emptionis, & venditionis rei in specie, periculum, & damnum est emptoris, & venditor tanquam debitor speciei perempta ipsa specie liberatur, in tantum quod eam re non tradita emptor ad pretium teneatur, ut est text. clarus in §. cum autem, instit. de empt. & vendit. & tradit Gomez. alia iura, & autoritates adducens lib. variat. resolut. tom. 3. de contractib. cap. 2. tit. de empr. & vendit. sub num. 3. 1. verū item principaliter quero si quis vendat re, quod multo magis procedit, quando iam venditor rem emptori tradidit, & per ipsum adimplenda, adimplevit, ut in hoc casu, quia tunc indubitanter omne damnum, & periculum emptoris est, cum in eum translatum sit dominium, & omne ius venditoris, ut docet Gomez. in loco citato, ultra quod, ut idem Gomez. tradit ubi supra sub num. 49. verfic. adde tamen, ad hoc, ut emptor obtineat contra venditorem ratione interitus rei emptæ, oportet, quod concludenter probet vitium, seu morbum fuisse in re ante contractam venditionem, alias cum ex variis causis nobis incognitis possint superuenire diuersi mortales morbi incontinenti, hoc non probato succumbe- ret, quod quidem non fuit verficatum pro parte emptoris, nec quidem verficari poterat per testes eo instante examinatos tanquam non informatos de qualitatibus rei venditæ temporis venditionis, quod tamen fuisset necessarium iuxta tradita per Lanfranch. de Orianio in cap. quoniam contra falsam, cap. 8. de restium depositione extra de probat. ubi ex pluribus notat, quod testis deponens super deterioratione aequi commodati debet esse certus de eius qualitate tempore, quo fuit commodatus, & tempore quo fuit restitutus, & de utroque deponere, & rationem congruentem etiā non interrogatus reddere, alias non probat, & bene,

- benè, non enim poterant testes dicere,
 1 quod asina perempta esset ex vizio morbi
 tempore venditionis contractus, si de ip-
 sius Asina qualitate instructi non erant.
 Re tamen diligentius considerata pro reo
 conuento contra actorem venditorem iu-
 dicandum esse retuli. Domi. Vicario Cas-
 sentini, qui emptor ad pretium conuen-
 tas ex hoc solo se tueri potest, quod Asina
 mortua sit ex vizio, & morbo ante vendi-
 tionem contracto, quod ipsum presumit-
 6 tur ex morte intra duos annos post venditi-
 onem, & traditionem cognitam per text. in
 l. si vivo; & qui pro rei, ff. qui saniscar. co-
 gant. & per notata in terminis per Abbas
 in capitul. iniustum, numero quinto, &
 sequen. extra de ret. permutatio. per Ale-
 xand. in l. si quis cum alter, numero 24 ff.
 de verbor. obligatio. per Alear. in tractat.
 de presumptis leg. 3. præsumpt. 26. nn. 100
 per Boc. decil. 323. nn. 1. 2 per Bonaco. in
 tracta. de aquis, quest. 29. & quest. 378. 80
 per Ioseph. de Ludouic. decil. Perusi. 118.
 quæ est vltima in secunda parte, & per alios
 ab eis citatos, ubi equum animal moritur in-
 tra triduum post factam venditionem, &
 7 traditionem, mori presumitur non ex no-
 uo, sed ex veteri morbo, & ex ægitudine
 præcedente, & generata ante ipsam vendi-
 tionem, vt prædicti Doctores dicunt; à
 quorum decisione speciali, & in individu-
 um nullo modo recedendum esse existimauit
 necesse est, intelligentiam, vt procedat da-
 ta diligentia emptoris post æm sibi tradi-
 8 tionem, & ea probata, potius quid postquam
 Asina sibi fuit cõsignata, & solus fuit con-
 modè, nec oneratus, & circa
 illam adhibuit solitam ab alijs, & à quolibet
 9 diligenti Patrefamilias, quia imo procedit
 indistinctè ad fauorem emptoris, nisi
 eius culpa per veditorem probetur, nam
 si ea probaretur, clarum est damnum hoc
 10 ipsi emptori imputandum esse, cap. dam-
 num de regul. in 6. & l. quod quis ex
 culpa, ff. eod. tit. cum similibus, nec in hoc
 dissentiunt Doctores supra citati, & tra-
 dit Ioseph. de Ludouic. d. decil. 118. Anno
 1589. Florentie Laus Deo & Virgini.

E P I T O M E.

*De Statuis in contractibus mulie-
 rum, vel minorum, certam so-
 lemnitatem requirentibus, an*

*& quando comprehendant con-
 tractus extra statuentium terri-
 torum sine illa solemnitate fa-
 ctos, & an, & quando trahantur
 ad contractus iuratos sine de ip-
 so iuramento mentionem faciãt,
 sine non, sine simpliciter loquan-
 tur, sine dolum, fraudem, aut
 simulationem fingant, aut aliter
 iuramentum reprobent, & quid
 ubi solemnitas probatoria requi-
 reretur, & ommissa sit, an, &
 tunc, & quando contractus sus-
 cineatur ex iuramento, vel sal-
 tem eo, aliter quàm per illã scri-
 pturam confectam, probato, ob-
 scruari debeat, & num similia
 statuta procedant in alienatio-
 nibus in piam causam factis, &
 quid in statutis alienationem sta-
 bilium in forenses, & non subdi-
 tos prohibentibus, in quibus mul-
 ta materiam hanc talium sta-
 tutorum concernentia addu-
 cuntur.*

S Y M M A R I A.

- 1 Statuti Comani Capitanatus Finizzani in ma-
 teria contractus, & obligationis mulierum di-
 spozitio refertur.
- 2 Ex Statuto Mutina requiritur in obligationibus
 mulierum presentia duorum proximorum con-
 iunctorum, & etiam decretum iudicis.
- 3 Comani nullus adest Noerius, qui adiri possit
 pro conficiendis instrumentis publicis.
- 4 Donatio quadam recensentis à muliere facta
 inter viros cum iuramento, & consensu pro-
 priorum, refertur sibi integro vsu fructu
 bonorum donatorum, facultate alienandi de e-
 iusdem bonis, & facultate testandi pro opta
 summa.
- 5 Mulier, cum dat in dotem omnia bona sua, &
 specialiter etiam illa, quæ prius donauerat in-
 ter viros, renouando ex præst. donauit; eod-
 dem

- dem sine filijs mortua, donata debentur donatario non marito donatrici, praterquam reservata in donatione, in quibus dos promissa subsistere potest.
- 6 Solemnitates statuti originis, & domicilij in obligationibus mulierum servanda sunt.
- 7 Mulier contrahens extra territorium statuentium non tenetur servare solemnitates statuti originis, vel domicilij.
- 8 Amplius, utiam si cum subdito, & statuti scientiam habente, contraxerit.
- 9 Vel si de bonis in territorio ipsius statuti sitis disposuerit.
- 10 Sed istud obtinet, dummodo non in fraudem statuti, & data ad hoc opera extra territorium contraxisset.
- 11 Conciliata, ex quibus non videtur quis contrahere in fraudem statuti.
- 12 Statuta contractus solemnitate respicientia servanda sunt a forensibus in loco statutorum contrahentibus, & sic comprehendunt forensem, qui ibi contrahendo tenebitur servare illam solemnitatem.
- Et ibidem quod ob omissionem talium solemnitatum contractus videtur nullus.
- 13 Statutum quantumcumque generale laqueus de aliquo acta non comprehendit alium iuratum, si de iuramento expressam non faciat mentionem, et sic hec regula vulgaris.
- 14 Statutum requirens in contractu mulieris consensum consanguineorum, aut aliam solemnitatem non procedit in contractu iurato, quia iuramentum supplet defectum dictae solemnitatis, & contractum firmat.
- 15 Itaque procedit indistincte, siue statutum loquitur in rem, siue in personam, reprobata opinione Bartoli secundum communem sententiam.
- 16 Contractus Mulieris non consolidatur iuramento, quando prater proximiores, vel alias solemnitates requiritur ex statuto etiam iuramentum, sed tamen contrarium firmatur infra numero 17.
- 18 Statutum requirens certas solemnitates non comprehendit casum iuratum quomodocumque loquitur.
- Et ibidem Decij, & Gozzadini opinio circa iuramenta contractuum damnatur.
- 19 Iuramentum non validat contractum mulieris siue statuti solemnitate factum, quia presumitur fraudulentum, simulatus, & dolo initus secundum Andr. Barbat.
- 20 Sed istud communiter reprobat, quando statutum non facit mentionem expressam de iuramento.
- 21 Contra promissionem iuratum venire non potest, non obtenta absolutione a iuramento, & sic actus contra iuramentum factus est nullus.
- 22 Iuramentum transit ad heredes, & quoscunque successores iurantem quoad observantiam con-

tractus per ipsum iuramentum firmati, & ibi de communi.

- 23 Iuramentum validat contractum a pubere factum absque solemnitatibus a statuto requisitis, siue in rem, siue in personam prohibitiue loquatur secundum verum, & communem sententiam, idem Canonistarum, quam legistarum.
- 24 Statutum laicorum reprobat iuramentum a minore prestitum, non adhibitis solemnitatibus, non valet, quia dicitur directo disponere super iuramento, estque haec vera, & communis opinio. 15.
- 25 Statuta disponentia circa iuramentum parum operantur, quia indices seculares possunt compelli ab Ecclesiasticis ad faciendum observari iuramentum in foro laicali.
- 26 Statutum quando annullat ipso iure contractum factum absque solemnitatibus requisitis, tunc iuramentum non confirmat contractum, etiam quod statutum non faceret mentionem de iuramento secundum aliquos, sed istud affirmatur non esse verum.
- 27 Constitutio generalis cum clausula generali, non obstantibus, non procedit in actibus iuratis, quamvis multi relati hic contrarium sentiant.
- 28 Statutum simpliciter loquens, non comprehendit casum iuratum secundum Doctores, communiter passim.
- 29 Statutum quando est expresse confirmatum a summo Pontifice, cessat omnis difficultas circa iuramentum, videlicet, quod laici super eo disponere non possunt.
- 30 Sed tale confirmatio etiam specialiter non operatur, quando non est facta ex certa scientia, & causa cognita.
- 31 Confirmatio statutorum facta a Pontifice non comprehendit statuta particularia reprobantia iuramentum.
- Et ibidem quod talis confirmatio non est in usu, & quod propterea ubi esset sufficiens, non obstat.
- 32 Contractus factus sine solemnitate a statuto requisita presumitur simulatus, & in fraudem factus, quo casu non validatur iuramento.
- 33 Contrarium defenditur, Gozzadini opinione damnata, quia ea rutione attenta semper presumetur contractus dolosus.
- 34 Statutum simpliciter reprobat contractum minoris iuratum sine certa solemnitate non valet, cum autem dicit, quod talis contractus presumatur dolo factus, valet.
- 35 Sed istud ultimum procedit, quando statutum fingit dolum, & simulationem ex aliquibus coniecturis propinquis, & veri similibus ad presumendum verum dolum.
- 36 Dolum non potest directo probari, sed per coniecturas aqua per statutum declinari, & spectari possunt ex veriori, & communiori sententia.
- 37 Statutum, & si presumat contractum dolo factum, non potest tamen infringere iuramentum, quod de nullam

- lam legitimam causam praesumentis dolum adducit.
- 38 Juramentum non confirmat contractum, qui est nullus ratione solemnitatis probatoria, & ibidem, quod solemnitati probatoria rebus requisita ob publicam utilitatem cum iuramento renunciant non potest.
- 39 Statutum disponit, quod non adhibeatur fides instrumenti sine certa solemnitate facta etiam iuram valet.
- Sed procedit quoad probationem, non quoad validitatem obligationis.
- 40 Statutum, cum disponit, quod in contractu adhibeatur certa solemnitas, aliter scriptura superinde confecta etiam cum iuramento nullam faciat probationem; iuramentum non operatur.
- Et ibidem, quod sicut instrumentum non probat contractum, ita nec iuramentum.
- 41 Sed quando constat de contractu iurato alio modo, quam per instrumentum, puta per testes, sustinetur contractus, & suum effectum sortitur propter iuramentum.
- 42 Erro in casu etiam Notarius de instrumento rogare admittitur in testem.
- 43 Gozzadini dictum in consil. 88. m. 6. quomodo procedat.
- 44 Statutum, quando non inhabilitat simpliciter personam minoris, sed vult, quod in contrahendo adhibeat certam solemnitatem, & formam potest minor sine illa solemnitate contrahere a libi extra territorium statutum, & valet contractus.
- 45 Quando statutum loci contractus non inhabilitat simpliciter personam contrahentis, sed disponit, illum servare debere certam solemnitatem, & formam, aliis actus non valet, comprehendit etiam forenses, secus quando dicto inhabilitat personam.
- 46 Aetas; 8. annorum completorum ex statuto Florentino intelligitur legitima aetas naturalis 25. annorum completorum.
- Et ibidem quod persona talis aetatis potest se obligare, & immobilia alienare etiam absque indicis decreto, non secus ac si fuisset aetatis annorum 25.
- 47 Juramentum supplet defectum decreti, & aliarum solemnitatum de iure communis requisitarum in alienationibus bonorum immobilium minorum secundum communem, & ubique observatam opinionem.
- 48 Iuramentum sanat omnes contractus minorum, alios infirmos, & invalidos.
- 49 In contractu facto per minorem ad favorem Patris loci non potest considerari aliqua suspicio fraudis.
- 50 Statuti ratione cessante, cessare debet dispositio ipsius statuti.
- 51 Statutum Bononiense de contractibus cum minoribus faciendis non comprehendit alienationem in religionem approbatam.
- Et ibidem, quod intelligitur, nisi minor contraheatur cum persona aequa, vel magis privilegiata.
- 52 Alienatio in piam causam non subiacet dispositioni statuti laicalis, & valet absque solemnitatibus ab eo requisitis.
- 53 Donatio ad piam causam valet absque infirmatio ne ad statuto requisita.
- 54 Statutum prohibens alienationem immobilium sine forensem non includit alienationem in ecclesiam, vel pium locum non subditum, est communis opinio, & ab ea non est recedendum infra sub num. 56.
- 55 Statutum, prohibens rem acquisitam sine certa solemnitate alienari extra territorium, comprehendit acquirentem alienantem in ecclesiam de alieno territorio.
- 56 Statutum prohibens alienari immobilia in non subditum comprehendit clericos, qui dicuntur non subditi.
- 57 Statutum, quod nullus subditus possit alienare in non subditum quoquo modo, nisi prius solvat certum quid pro libra, & nisi habita licentia Domini, an comprehendat clericos, difficultas est quaestio, quod tamen comprehendat, semper interpretatum, intellectum, & servatum fuit.
- 58 Et an sit per indirectum contra libertatem Ecclesiasticam maxime propter puna appositionem.
- 59 Statutum concedens cum iure canonico, quod laici non possint alienare generaliter sine licentia superioris, vel sine certa solemnitate servata, quae sit communis ad laicos, & clericos, non dicitur contra libertatem Ecclesiae.
- 60 Statutum prohibens legari fortissi, non comprehendit legatum Monasterio forensi.
- 61 Donatio generaliter per statutum prohibita non videtur prohibita donatio in piam causam.
- 62 Amplius etiam si res regulariter prohibita sit alienari.
- 63 Statutum prohibens alienationem immobilium in non solventem onera, non extenditur ad Ecclesiam.
- Item nec ad Ecclesiasticas personas.
- 64 Baldi doctrina in l. si sponsus, §. concessa, ff. de donatione inter vir. & vxor. vera est, & approbata, licet falsam dixerit Romanus sibi contrarius.
- 65 Minor pater potest alienare immobilia sine indicis decreto, fundando, construendo, & dotando ecclesias, aut loca pia, vel similia faciendo, ut ius patronatus.
- Et ibidem quod potest disponere, sicut maior 25. annis.
- 66 De tutelis, & curis titulus quare non fuerit positus in iure canonico.
- 67 Minor dicitur habere legitimam personam standi de per se in iudicio in beneficiis, & spiritualibus, vel spiritualitatis annexis.
- 68 Decreto an sit opus in alienatione facta per minorem in piam causam, dubitans Paul. de Ciudad.

69 Statuta ita generaliter prohibentia alienationem, ut uideantur etiam includere Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, sunt de facili restringenda, & limitationes ad ea facillime admittenda.

CONSILIVM CLXXX.

Spiritus Sancti gratia illuminet intellectum meum.

AD claram propositae consultationis decisionem praesupponendum est primo, quod statutus Comani Capitaneus Fiuizzani ditionis Serenissimi Magni Ducis Etruriae in materia Contractus, & obligationis mulierum ita se habet.

1 Et per procedere, che le donne non sieno ingannate nel contrahere hanno detti Statutary, ordinato, statuito, & deliberato, che tuati li contratti inter viuos, che per l'auuenire si faranno, doue habbino a interuenire donne, & obligare loro, & loro beni, & quelli in alcun modo alienare, si debba osservare la forma infra scritta cioè, che debba con detta donna interuenire la presenza del Padre, & Matris, se l'haurà, & non hauendo padre, ne marito, la presenza di dua de più prossimi parenti della donna dal lato di padre, & in defecto de parenti dal lato di padre, di dua dal lato di Madre, uno di qua, & l'altro di là, se si potranno hauere, & non si potendo hauere parenti, di dua de migliori vicini ch'habbia tal donna, & hauendo marito, & non padre, con presenza, & consenso del marito, & de parenti, & vicini come di sopra, i quali giurino nel contratto per li Santi Euangelij di Dio credere, & ch'in tale instrumento non interuenghi fraude, & lesione di tal donna, che contrahesse, anzi più presto cedere a commodo, utile, & beneficio d'essa, nel quale interuenga sempre il giuramento della donna, che contrahesse, & tal instrumento così fatto habbia forza, & esequire si debba per il Podestà di Comano, & ogn' altro officiale, a chi s'appetasse.

Secundo, quod in loco autem Varani Tetricotij Serenissimi Ducis Mutinae, & Regij nullum adest particulare statutum circa contractus, vel obligationes mulierum disponens, sed secundum attestationem Potestatis dicti loci recurritur ad statutum Ciuitatis dominantis, per quod, vt 2 ipse dicit, requiritur praesentia duorum proximiorum coniundtorum, & in defectu duorum vicinorum maiorum triginta annis, & bonae vitae, & fame, & iurantium se esse vicinos, & maiores dicta aetate, &

praeterea decretum Iudicis.

3 Tertio, quod in praedicto loco Comani nullus adest Notarius, qui adiri possit pro consuecendis instrumentis publicis, vnde eius incolae volentes contrahere, necesse habent se conferre ad Terram Fiuizzani distantem per quinque miliaria, vel ad dictum locum Varani viciniorum.

Quarto, quod Antonia quondam Nicolai olim Ioannis Poli de Comano in loco praedicto Varani cum consensu Georgij quondam Sanctini de Costa Comani, & Ioannis Baptistae de Piagneto eius propinquorum, & artimentum inter viuos donauit cum iuramento Antonio quondam Ioannis Lazzari de Bellagardis de plano Comani eius Auunculo, et eidem ab intestato sue cedenti praesenti, & recipienti omnia eius bona praesentia, & futura, reseruatis sibi libero, & integro vsufructu dictorum bonorum donatorum toto tempore eius vitae, autoritate vendendi, & alienandi de eisdem bonis pro suis vrgentibus exegitibus, & indigentis, & facultate testandi, & ad sui libitum disponendi pro summa quadraginta scutorum auri.

Quinto quod postmodum dicta Antonia contraxit matrimonium cum Andrea Simonini de Comanino, dando eidem in dotem omnia eius bona, et specialiter etiam donata, reuocido expresse donationem, vt supra factam dicto eius Auunculo, & exinde paucos post menses obiit nullis relictis filiis, sed solum superstitibus dictis donatario, & viro, inter quos orta est lis, quia petit donatarius bona sibi donata, maritus autem ea ad ipsum spectare praetendit ex iuramento de lucto dotis loquente.

Quibus sic praesuppositis quaeritur quid 5 Iuris, & causa mihi ad referendum commissi per Dominos Potestatem, & Consules Comani, existimauit iudicandum esse ad fauorem donatarij adoris contra maritum donatricis reum conuentum, praeterquam in vsufructu, & scuis quadraginta in donatione reseruatis, in quibus dos promissa subsistere potest, & ita praedictis iudicare debentibus retuli.

Ad ita referendum motus fui, quia licet in dicta donatione non fuerint seruatae solemnitates statuti Comani, originis, & domicilij dictae mulieris, ex eo quod adhibiti tanquam attinentes non erant ex propinquioribus, & proximioribus in gradu dictae mulieri, prout opus erat, Alexand. in l. si cum dotem, §. eo autem tempore num. 14. ad finem, versic. & dicit ad al. ff. solut. matrim. Hondede. conf. §. num. 19. & 14. lib. secundo, & vbi fuissent tales,

Si non

non iurauerunt, propter ordinatum iuramentum, tamen cum contraxerit, mulier extra territorium statuentium, non tenebatur seruire solemnitates ipsius status. Aretin. consil. 54. colum. secunda, sub num. 3. versic. tertia ratio principalis est, & consil. 73. colum. 4. sub num. 5. versic. his ergo promissis, Corn. consil. 242. in primo dub. lib. 2. Ruin. consil. 53. colum. 4. & 5. num. 13. & sequen. versic. nec obstat, & infra lib. 2. Duran. in tracta. de art. testam. tit. 1. cautio. 1. num. 5. Gabr. tit. de statut. conclus. 8. num. 12. versic. quarto limita, & latissime Stépha. Lamberteng. in tracta. de contract. corum & glof. secunda, in verbo mulierum, quaest. 14. num. 41. & plur. seq. ubi opinionem hanc latissime probat, & facientibus in contrarium respondet, etiam si cum subdito, & status scientiam habente contraxerit, ut per ipsum Lambertengum ubi supra, quaestione 15. num. 49. & 50. & etiam si de bonis in territorio ipsius status sitis.

9 dispositum ex allegatis per eundem Lamberteng. ibidem quaest. 16. num. 51. & 52. dummodo non in fraudem dicti status, & data ad hoc opera extra territorium contraxisset, Aretin. d. consil. 54. colum. 3. sub num. 3. post medium, versic. ex quo concludendum, & d. consil. 73. colum. 5. sub num. 8. versic. fatendum est igitur, Paris. consil. 99. col. fin. nu. 58. & 59. versic. preterea esto, & infra lib. 1. & alij, quos refert, & sequitur Lamberteng. in loco citato, quaest. 17. num. 53. cuius fraudis suspicio cessare videtur ex dictis in tertio.

11 praesupposito de non existentia alicuius Notarij in loco status, & de accessu ad locum vicinorem, quamvis alienae iurisdictionis, & ubi alias alij personae de Comagno contraxerunt.

Et quamvis in tali donatione obseruanda fuissent solemnitates status Vasani, ubi facta fuit, de quibus dictum est in secundo praesupposito, ex quo status contractus solemnitatem respicientia seruanda sunt a Forensibus in loco status eorum contrahentibus, & statuta non absolute inhiibentia personam contrahentis, sed requirentia certam solemnitatem in contrahendo comprehendunt forentem, qui ibi contrahendo tenebitur seruare illam solemnitatem, Aretin. d. consil. 54. colum. 2. in fin. et colum. 4. sub num. 3. versic. ista sententia confirmatur, et d. consil. 73. colum. 5. num. 6. et 7. versic. ista sententia confirmatur, et ante eum Bar. in l. 1. num. 3. et 4. et sequen. C. de summa tripartita & fide catholice in l. 1. de quibus num. 27. ff. de leg. Baldan. l. prima num. 3. C. de hereditat. qui certo loco dare promissit, Gabr. tit. de statut. conclus.

8. num. 15. versic. sublimita, & Lamberteng. alios referens in d. glof. secunda, in verbo mulierum quaest. 10. num. 26. & sequ. & quaest. 11. num. 30. & sequ. & ob dictarum solemnitatum omissionem contractus nullus esse videatur secundum Bald. in l. 1. nu. 63. & sequ. Cuius admittit, & Anro. de Butr. in c. cum consuetudinis circa finem extra de consuetudine, quos refert, & sequitur Aretin. d. consil. 54. col. 2. sub nu. 3. versic. tertia ratio principalis, & d. consil. 73. col. 4. sub nu. 5. versic. his ergo promissis.

12 Amen hoc non iobante propter iuramentum sustinetur ipsa donatio, & vti valida, & efficax iuxta executionem meretur, quia vulgaris est regula, quod statutum quantumcunque generale loquens de aliquo actu, non comprehendit actum illum iuratum, si de iuramento expressam non faciat mentionem. Alex. consil. 27. colum. fin. lib. 1. consil. 38. colum. 2. lib. 3. & consil. 10. colum. 1. lib. 4. lib. 4. singul. 515. contringit saepius Afflict. dec. 5. num. 2. & in finit. alij congesta per Gabrielem titulo de iur. iurand. conclusio. 5. num. 2. & per Lamberteng. in tractat. de contractib. eorum & glof. fin. quaest. 3. num. 14. versic. hanc autem sententiam, & specialius loquendo.

14 quod statutum requirens in contractu mulieris consensum consanguineorum, seu trinentium, vel vicinorum, aut aliam solemnitatem non procedat in contractu iuraro; quia iuramentum supplet defectum dictae solemnitatis. & contractum firmat, punctuatur tradunt Franc. Personat. in suis quaest. ionib. quaest. 15. versic. num. 14. Non. consil. 108. num. 12. Aretin. consil. 22. num. 8. versic. hoc promissio, Gabr. d. tit. de iur. iurand. conclus. 5. num. 14. versic. quarto inferitur, Ojal. dec. Pedem. 75. num. 7. Tutrec. conf. 48. num. 11. & 20. & in addition. lib. 3. Lamberteng. in tract. de contractib. eorum, & c. in glof. fin. quaest. 2. num. 10. versic. quam etiam opinionem, & alij per eos citati, quod procedat indistincte, siue statutum loquatur in rem, siue in personam, reprobata opinione Barroli aliud sententis quando loquitur in personam, in l. si quis pro eo num. 9. & sequ. ff. de fideiussor. vbi statuitur esse veram, & communem Docto. sententiam Alex. consil. 27. num. 5. cum sequ. vique ad fin. consil. 125. sub nu. 10. lib. 1. consil. 38. sub nu. 10. lib. 3. col. 62. nu. 21. lib. 7. Cast. consil. 13. in princ. & melius cor. 421. etiam in princ. lib. 2. late, & eleganter Corn. consil. 35. nu. 3. & sequ. vique ad fin. lib. 3. Aretin. consil. 22. in 2. dub. num. 8. iunctis dictis in princ. dubij, consil. 54. nu. 1. Socin. consil. 279. nu. 2. lib. 2. Gozz. col. 16. sub nu. 5. Salyc. in Auth. sacra-

ſacramenta puberum, C. ſi aduerſus vendi-
tionem circa finem ſub nu. 27. verſ. aliam
videtur ponere, & ibidem Caſt. in 4. quaſt.
nu. 11. in lectur. & Corn. ſub nu. 6. verſ. aliud
remedium eſt in lectura, & latius in 5. q. nu.
39. cum ſeq. in repetit. & laſ. in 1. limit. nu.
49. & ſeq. Simoncel. in trac. de decret. lib. 3.
tit. 8. in preſc. 18. nu. 156. & 157. Gabr. tit. de
iur. iurand. conſul. 5. nu. 15. verſ. & licet, Se-
raſin. de privileg. iurament. ptuileg. 21. nu.
42. & 43. & privileg. 83. nu. 3. & 70. Couarru.
in c. quamvis de pact. in 2. part. 5. 2. num. 7.
verſ. primum, Gab. conſ. 13. nu. 3. conſ. 127.
nu. 16. lib. 1. Franc. de Caldas in Comment.
ſi eutorem habens, C. de in integrum re-
ſtit. minorum in verbo minoribus nu. 2. 3.
& 4. Teſſaur. decif. Poſtemon. 66. nu. 3. & 4.
Lamberteng. in d. tract. de c. tractibus co-
rum, et ceter. gloſ. fin. q. 2. nu. 3. & plur. ſeq. qui
laſſi, ne inſiſtit, pluresque in hanc ſenten-
tiam adducit nu. 9. verſ. quibus tamen non
obſtantibus, vultque hoc procedere etiam ſi
ſtatutum ultra conſenſum aſſumum, vel
vicinorum, aut alias ſolemnitates requirit
præterea mulieris iuramentum, nam & ſi
Deci. conſ. 53. 2. col. fin. ſub nu. 1. 2. verſ. vlti-
mo conſuſioni ſupra factę, loquens de ſta-
tuto, quod pacta de non petendo, & quæſi-
tiones per mulieres factę ſint nullę niſi ſiāt
adhibitis duobus proximioribus conſangu-
neis, & decreto iudicis cum iuramento, vi-
deatur velle hoc caſu iuſurandum mulie-
ris non conualidare contractum ab ea fa-
ctum omiſſa dicti ſtatuti ſolemnitate, &
idem ſentiat. Gozad conſ. 16. nu. 13. verſe.
ſexto talis contractus, loquens in ſtatuto re-
quirente in contractum minoris conſenſum
aliquorum, qui iurent ſe credere contra-
ctum non fieri in damnum, nec in fraudem
minoris, de quibus meminit Lamberteng.
d. gloſ. fin. q. 3. nu. 7. verſ. pro qua opinione,
tamen veritas eſt in contrarium, quod imo,
& hoc caſu propter iuramentum valdetur
contractus, ex quo iuramentum ſeruari po-
teſt ſive intentio ſalutis æternę, & quia, &
iſto caſu militat rationes conſiderate per
Doctores in conſuſionibus ſupra firmatis,
vt huiusmodi ſtatutum caſum iuratum nõ
comprehendat quomodocunque loqua-
tur, vt in ſpecie Deci. & Gozad. reprehē-
dendo dicit Lamberteng. d. q. 3. nu. 19. verſ.
nec huic noſtrę ſententię, ultra quod Deci.
nihil allegat.

Nec obſtat quod cum talia ſtatuta con-
dita ſint ne mulieres decipiantur, & hoc ex-
preſſe dicat dictum ſtatutum Comani in
exordio, iuramentum non valider contra-
ctũ ſine ſolemnitate ab ipſo ſtatuto tradita
celebratum veluti fraudulenter, ſimulatur,

& dolo initum, vt conſuluit Andreas Bar-
bat. conſ. 21. col. 1. 2. & ſeq. lib. 1. ad hociu-
ra, rationes, & authoritates adducens quem
reſert Lamberteng. d. gloſ. fin. d. q. 3. nu. 8.
verſ. in eandem etiam ſententiã, quia dictũ
hoc Barbatę non eſt verum, & communi-
ter reprobat, quando ſtatutum non facit
mentionem expreſſam de iuramento, vt
per Cagnol. in l. ſi librarius ſub nu. 43. in fin.
ſſ. de regul. iur. & per Lamberteng. d. q. 3.
nu. 10. verſic. non obſtat.

Nec in conſtitutione dotis conſtitutz
per dictam donatricem marito poſt dona-
tionem per eam factã Auunculo cum ip-
ſius donationis reuocatione fundamentum
aliquid fieri poteſt ranquam de actu factõ
nulliter, & contra priorem promiſſionem
iurata, nulla obſtante abſolutione à iura-
mento, cui circa permiſſũ contrauenire non
licuit ex his, quę congerit Neuiz. conſil. 21.
nu. 1. 2. et ſeq. Nec quod ſemel placuit in cõ-
trahendo, amplius diſpicere poteſt. ſ. ſicut,
C. de action. & obligat. l. de contractũ, C. de
reſcind. vendit. et c. quod ſemel placuit cum
lib. notatis per Dyn. nu. 9. ſſ. de reg. iur. Nec
mortua donatrice ceſſat virtus iuramenti,
ſed imo durat, & ad hæredes, & quocum-
que iurantis ſucceſſores tranſit quoad ob-
ſeruantiã contractus per ipſum iuramen-
tum firmat, vt notat Franc. de Caldas in
d. verbo minoribus ſub nu. 2. 3. 4. Couar. in
d. c. quamvis in 2. parte 5. 1. ſub nu. 7. verſ.
quarta conſuſio, & iterum verſ. ſecundo ſi
vera eſt, Lamberteng. in d. gloſ. fin. q. 3. nu.
21. verſ. tertio pro præcedentis quæſitionis
declaratione, Tutrec. d. conſ. 48. nu. 2. 1. verſ.
quia reſpondetur lib. 3. Aret. conſ. 22. in 2.
dub. nu. 8. verſ. hoc præmiſſo Curt. lun. con-
ſil. 47. nu. 4. verſ. vera etenim, & eſt commu-
nis, & vera doctõrum opinio, vt præſati Do-
ctores, & plures alij per eos citati teſtantur,
in quam ſententiã libentius inclinaui,
cum non videntur probatum ætatem dictę
mulieris, nec eius perſonę qualitatẽ, nec
dictõrum bonorum donatorum valorẽ, vt
inſpicere poſſent, quid, et quantum deductis
reſeruationibus, & oneribus fieret donatũ;
minuſque conſtituerit cõditio viti, & an vit
ignus eſſet maioris dote, quã impoſſet viſu-
ſtructũ in vita vxoris, & ſicut quadraginta in
donatione reſeruati. Anno 1607. Florẽtię.

Sed quoniam in ſimili materia alijs plo-
nius conſului ad ſuſtinendum contractum
à minore factum extra territorium non ſer-
uatis ſolemnitatibus ſtatutorũ proprię Ci-
uitatis, etiam ad fauorem nõ ſuppoſitorũ lu-
ridictioni ſtatuenti cõtra eorũdem ſtatuto-
rũ diſpoſitionẽ, volui quę tunc ſcripſi, hic
inſerere, & ſũr tenoris infraſcripti videlicet,

Spiritus Sancti gratia illumine intellectum meum.

Statutum Bononię de contractibus cum minoribus faciendis non videtur ob stare validi tati foundationis Com mende cretę per D. Fabium Ghellum mi norem 25. annis in fa cro ordine Militię Diui Stephani cum do re bonorum stabiliu valoris scutorum quinque millium, & reservatione iuris patronatus pro se, & descendentibus suis masculis, licet obligatio fuerit facta non seruatis solemnitatibus dicti statuti, quoniam sustinetur per iuramentum dicti D. Fabij maioris 20. annis, quod validat cōtractum à pubere factum absque solemnitatibus à statuto requisitis indistinctè siue in rem, siue in personam prohibitiuē loquatur secun dum veram, & communem sententiam tam Canonistarum, quam legistarum, de qua reprobat opinione Bart. in l. si quis pro eo num. 9. 10. 11. ff. de fideiusso. & sequacium, attestantur Alex. consil. 17. nu. 5. cum sequ. vsque ad fin. consil. 125. sub nume. 10. lib. 1. consil. 38. sub num. 10. lib. 3. consil. 62. num. 21. lib. 7. Cast. consil. 13. in princ. & melius consil. 421. etiam in princ. lib. 2. late, & eleganter Corn. consil. 35. nu. 3. & seq. vsque ad finem lib. 3. Aret. consil. 22. in 2. dub. nu. 8. iunctis dictis in princ. dubij consil. 54. nu. 1. Soc. consil. 379. nu. 2. lib. 3. Gozad. consil. 16. sub nu. 5. Salyc. in auth. sacra menta puberum, C. si aduersus vendit. circa finem sub nu. 27. vers. aliā videtur ponere, & ibidem Cast. in 4. q. nu. 11. in lectur. & Corn. sub nu. 6. vers. aliud remedium est in lectur. & latius in 5. q. nu. 19. cum seq. in repetitione, & lat. in 2. limit. nu. 49. & seq. Simoncel. de decret. lib. 3. tit. 8. in spec. 18. nu. 156. & 157. Gab. tit. de iur. iurand. concl. 5. nu. 14. 5. Serafin. de priuilegiis iurament. priuileg. 23. nu. 42. 43. & priuileg. 83. nu. 32. & 70. Couarr. in c. quamuis, de pact. in 2. par. 5. 2. nu. 7. vers. Primum.

Nec refert, quod d. statutum non adhibitis solemnitatibus reprobet iuramentū suū per obligatione corporaliuē, vel verborenuā à minore prestitum, quoniam respondetur, quod cum sit statutum laicorum, & disponat directō super iuramento, nō valet Bart. in l. omnes populi in 2. q. 3. q. princip. nu. 25. in 1. dicto, ff. de iust. & iur. Feder. de Sen. cōf. 372. in princ. Ancar. super hoc stat. vt indicant verba statuti per ipsum relati

sub nu. 5. circa denegationem restituit. in in teg. consil. 226. nu. 1. 2. 3. Cast. consil. 13. nu. 5. consil. 61. nu. 2. lib. 2. Abb. cōf. 71. nu. 4. lib. 1. Alex. consil. 27. nu. 7. & seq. & latius consil. 59. num. 4. & seq. lib. 1. dicens hanc opinionem veram pluribus, & grauioribus authorita tibus munitam, magis communem, & in iudicando sequendam consil. 245. nu. 6. eod. lib. 1. consil. 38. nu. 1. lib. 3. dicens esse tutiorem consil. 196. sub nu. 4. & 5. lib. 6. consil. 62. nu. 20. & consil. 151. nu. 1. 2. 145. lib. 7. Aret. consil. 8. in princ. aliens esse veram, & communem, consil. 22. sub nu. 8. 9. Soc. consil. 379. nu. 2. lib. 2. attestans esse veram, grauioribus authoritatibus firmatam, magis communem, & à doctoribus communiter in consulendo sequutam, Grat. consil. 41. num. 15. consil. 84. nu. 6. affirmans vbique esse communem lib. 1. & super hoc ipso statuto consil. 47. nu. 4. eod. lib. 1. adducens autoritates aliorum attestantium de Communi, Cast. ind. auth. sacramento puberum in 4. q. nume. 11. & ibi etiam Corne. in repetit. sub nu me. 35. & seq. dicens hoc tanquam commune dictum esse seruandum, & lat. nu. 80. 81. 82. 83. attestans post multa esse venio rem opinionem, Cotta memor. verbo statuta Italia, vers. est verum, Franc. Pegonal. in suis questionib. q. 5. nu. 12. vers. verum tamen vbi citat multos eisdem sententię, Carpan. super statutis Mediolani ad c. 453. rub. de sacramentis puberum nu. 97. & seq. in 1. parte referens multos de communi attestantes, nu. 25. & Seraphin. de priuilegiis iuram. priuileg. 22. nu. 9. vnde patum operantur statuta disponenna circa iuramentum, quia Iudices seculares possunt compelli ab Ecclesiasticis ad faciendum obseruari iuramentum in foro laicali, Seraphin. vbi supra priuileg. 21. nu. 17. et priuileg. 66. nu. 4. post Cast. consil. 53. ad fin. num. 4. vers. sed postremo lib. 2. optimè id probantem, & licet aliqui dicant, quod quando statutum annuat ipso iure cōtractum aliter factum, tunc iuramentum non confirmat, nec operatur, etiam quod statutum non faceret inueniōnē de iuramento, Gozad. d. consil. 16. nu. 13. Ancar. q. 20. num. 2. 3. lib. 1. Carpan. super statutis Mediolani ad cap. 453. rub. de sacrament. puber. nu. 54. in 1. part. Grammatic. decif. 12. num. 12. & seq. tamen uenit eū verum, Rora Auenion. decif. 11. num. 8. & decif. 68. num. 6. & seq. Plus dicunt Roman. consil. 517. ad fin. & lat. consil. 216. col. pen. versic. item dictum statutum, & consil. 239. col. antepenult. versic. quinto adhuc fortius lib. secundo, quod constitutio generalis cum clausula generali non obstantibus, & sic derogatoria non procedit

cedit in actibus iuratis, & contrarium in puncto tenet Simoncel. de decret. lib. 3. tit. 8. inspect. 18. ampliat. 16. num. 156. & 157. dicens communem, & est verissima conclusio, quia statutum simpliciter loquens non comprehendit casum iuratum, ut per Rot. Avenion. supra citatam, & alios Doctores communiter passim; quicquid dicant ultra iam citatos stante clausula annullatoria Bart. in l. omnes populi. num. 24. ff. de iusti. & iur. Socin. iun. consil. 3. num. 41. lib. 2. Alibi conf. 70. num. 6. consil. 612. num. 28. Riminali. iun. conf. 467. num. 52. Honded. conf. 45. num. 37. Tutrec. consil. 19. num. 16. lib. 1. Angel. conf. 160. colum. 1. versic. contrarium dico, Cephal. consil. 312. nu. 106. consil. 466. num. 36. Simon. de Pret. conf. 36. num. 19. Beci. conf. 52. num. 40. conf. 99. num. 24. Menoch. conf. 11. num. 14. & seq. Roland. conf. 60. nu. 71. & seq. lib. 4. in puncto quod non obstat clausula annullatoria iuramentum confirmat actum factum contra formam statuti tenent præter supra adductos, Auffer. ad Capel. Tolosan. dec. 383. circa principium appositæ, & alij citati per Tutrec. d. conf. 19. nu. 17. nec Roland. & Anch. absolute ita tenent, imo dicunt dictam opinionem non esse tutam, & fortè contrariam esse communiori, & cum eadem opinio ne, quod confirmetur contractus, transir Personal. q. 15. nu. 12. & alibi in discursu illius questionis, & Tutrec. conf. 80. nu. 19. & seq. lib. 2.

Et si dicatur, quod statutum istud est expressè confirmatum à Pontifice Iulio Secundo, quo casu valet, & cessat omnis difficultas, quod laici non possint disponere super iuramento, quia Pontifex habet potestatem in divinis, ut dicit Gozad. conf. 16. in ultimo fundamento num. 16. qui consuluit in contrarium pro validitate ipsius statuti, & tradunt Cotta memor. verbo statuta ita hæ ad finem, Grat. conf. 41. nu. 19. d. cõf. 47. nu. 2. lib. 1. Gabr. titu. de statut. conclus. 11. num. 8.

Respondetur, quod ista confirmatio etiã specialis nihil operaretur in hac, cum non sit facta ex certa scientia, & causa cognita, & alias patiatur exceptiones, ut dicit præcise Grat. d. conf. 41. sub num. 21. vers. nec obstat, d. conf. 47. num. 5. lib. 1. & conf. 75. sub nu. 11. vers. nec obstat, quod istud statutum lib. 2. minusque operaretur, si esset generale, Grat. d. conf. 41. num. 21. & conf. 84. nu. 7. lib. 1. & d. conf. 75. sub num. 11. lib. 1. Gabr. de statut. d. conclus. 11. num. 13. veti. & nota, & plenissime consuluit in ipsis statutis Bononiæ Arctin. conf. 8. per totum, concludens confirmationem Pontificum de

31 eis factâ non comprehendere statuta particularata reprobantia iuramentum; Præterea dicitur, quod dicta confirmatio non est in viâ, & propterea ubi sufficiens esset, non obstitet, Grat. d. conf. 41. sub num. 21. vers. nec obstat, quod non differtur Gozad. sub dict. num. 16. vers. non obstat, licet subdit id probandum esse, cum contrarium præsumatur.

Nec dicatur, quod statutum hoc præsumit contractum sine solemnitate requisita simulatum, & in fraudem factû, quo casu non validatur iuramento cessante etiam confirmatione Papæ secundû Bart. in l. omnes populi in 2. q. 3. q. princip. nu. 25. in 2. di. 20. & alios relatos per Gozad. d. conf. 16. in 2. fundamento sub nu. 13. & per Serafin. priuileg. 21. nu. 36. priuileg. 74. nu. 28. & seq. & priuileg. 83. nu. 79.

Quoniam respondetur hoc in facto non esse verum, ut statuti verba ostendunt, nec quia statutum velit adhiberi certas solemnitates, ne minores fraudentur, inferri potest, illis non adhibitis statutum præsumere contractum simulatum, & per dolum initum, ut opinatur Gozad. quia hæc ratio in 33 unica semper inest, & pro expressa habetur iuxta latè notata per Cottam memor. verbo ratio dicitur certa. & ea attendit semper præsumeretur contractus dolosus, & tamen doctores contrarium dicunt, & eam adhibent distinctionem post Bart. in d. l. omnes populi in 2. questione 3. quæst. princip. nu. 25. quod aut statutum simpliciter loquitur

34 reprobando contractum minoris iuratum sine certa solemnitate, & non valet, aut dicit, quod talis contractus præsumatur dolosus, & valet; Præterea aduertendum est, quod opinio Bart. non procedit ita simpliciter, sed tunc demum, quando statutum

35 fingit dolum, & simulationem ex aliquibus coniecturis propinquis, & verisimilibus ad præsumendum verum dolum, nam tunc non dicitur dolum fictus, sed verus,

36 qui cum non possit directè probari, sed per coniecturas, possunt illæ per statutum declarari, & specificari, ut ex veteri, & communiori doctorum sententia tradit Simoncel. in tracta de decret. & alijs solemnitate in contract. minor. requisit. libro 3. titu. 8. inspect. 18. num. 165. & 166. in secunda limit. & ante eam tradiderunt Roman. conf. 12. num. 1. 2. Abb. consil. 71. ad fin. primi dub. sub num. 7. & 8. vers. præterea dico, libro primo, Corn. consil. 121. sub num. 20. vers. sic, & ad alias lib. 2. consil. 121. sub num. 2. & sequen. versic. & hoc clarum libro 4. Grat. conf. 84. num. 7. lib. 1. & nouissime idem tenet Serafin. priuileg. 74. sub num. 30.

Si 3 ver.

verf. præterea, & melius privileg. 83. nu. 80. ubi etiam difputat, an in hoc ftandum fit af fertioni ftatuti, vel aliter de caufa conftare debeat, vt præterea eum hoc ftatutum nul lam legitimam caufam præfumi dolum adducat, non poffit infringere iuramentum, etiam quod, vt voluit Gozadin. præfumeret contractum dolo factum.

Cæterum quia ftatutum exprefse difponit, quod fi contractus aliter fuerit factus, talibus instrumentis, feu fcripturis nulla fides adhibeatur, videtur, quod iuramentum nõ 38 confitmet contractum, qui eft nullus ratio ne folemnitatis probatoriæ, cui veluti requi fitæ ob publicam vtilitatem cum iuramen to renunciet non poteft, vt dicit Gozad. d. conf. 16. in 3. fundamento, num. 14. poft Alex. conf. 95. in fi. nu. 5. lib. 2. & Socin. conf. 97. eolm. fi. nu. 4. & 5. lib. 1. quibus addunt Bald. conf. 414. num. 1. lib. 3. idem Gozadin. conf. 61. lib. num. 16. & Gabr. ritu. de iur. iurand. concluf. 5. num. 41. verf. 10. limita, & latius tit. de ftatut. concluf. 11. sub nu. 12. poft verf. præterea ftatutum, Seraph. de priuil. iurament. priuile. 22. num. 32. & Simoncel. de decret. lib. 3. tit. 8. in fpect. 18. limit. 3. nu. 168. & dicit Gozad. conf. 88. nu. 6. verf. nec obftat iuramentum, quod valet 39 ftatutum difponens, quod non adhibeatur fides in ftumento fine certa folemnitate factæ etiam iurato, idcirco in hoc laborandum eft, ne præterea deficientiæ probationis actus inutilis reddatur. In qua re primo dico hoc probationi, non autem validitati obligationis obftare, nam poteft ftatutum laicorum difponere quod in contractu ad 40 hibeatur certa folemnitas, aliàs fcriptura fuperinde confecta etiam cum iuramento nullam faciat probationem, quo cafu iuramentum non operatur, quia ficut in ftumentum non probat contractum, ita nec iuramentum, Caft. conf. 61. num. 1. & in fin. sub nu. 2. conf. 75. num. 1. 2. & in fin. num. 5. lib. 3. Alex. confil. 125. sub nume. 1. verf. vnde attento lib. 1. Corue. conf. 32. nume. 4. cum feq. lib. 3. Grat. d. conf. 47. num. 3. lib. 1. Gozad. conf. 88. num. 6. Cagnol. in l. fi librarius, nume. 41. & 43. ff. de reg. iur. Simoncel. d. in fpect. 18. in 3. limit. nu. 168. Gabr. tit. de iur. iur. concluf. 5. num. 33. verf. fe cundo limita, & de ftatut. concluf. 11. num. 12. verf. præterea ftatutum, Soc. d. conf. 97. nu. 4. 5. lib. 1. Corn. confil. 64. sub nu. 7. verf. hinc eft lib. 3. conf. 121. sub num. 20. & feq. verf. vlt. eft aduerendum lib. 2. Seraphin. de priuil. iurament. priuil. 22. nu. 31. 32. 33. & priuil. 83. nu. 84. & feruit Soc. conf. 130. nu. 19. lib. 1. conf. 2. num. 1. cum feq. lib. 3. quod & ftatutum ipfum dicit ad finem, nolens

quantum ad probationem iuramenti ad 41 hiberi fidem in ftumento, fed fi poffet alio modo, quàm per in ftumentum conftare de contractu iurato, puta per teftes, fuftineretur contractus, & fuum effectum forti retur propter iuramentum, Socin. d. confil. 97. sub nu. 4. & 5. lib. 1. Corn. confil. 121. sub nu. 22. lib. 2. & clarius conf. 32. eolum: penult. & fin. lib. 3. Caft. d. conf. 61. num. 1. & ad fi. sub nu. 2. & d. conf. 75. nu. 2. & ad fi. nu. 5. lib. 2. in quo vltimo loco vult, quod etiam Notarius de in ftumento rogatus ad 42 mittatur in teftem, Cagnol. in d. l. fi librarius sub nu. 41. Seraphin. d. priuile. 22. sub nu. 32. & d. priuil. 83. num. 84. dicens poffe contractum probari per teftes, & per partis confessionem, poffeque hic iurantem compelli ad obferuantiam iuramenti, & idem colligitur ex diftis per Bald. licet non loquatur fpecialiter de actu iurato conf. 444. sub nu. 1. & 2. lib. 5. vbi fimiliter dicit etiam Notarium rogatum de in ftumento reprobatum per ftatutum admitti in teftem, & per Soc. conf. 130. nu. 19. lib. 1. & latius conf. 2. nu. 2. cum plur. feq. lib. 3. quo fiti Gozadin. ar 43 gumentum non procedat, nifi refpectu probationis, quæ fi aliunde haberi poteft, propter de facili in hoc cafu haberi poffet, remanet validus contractus non fcruta ftatuti folemnitate.

Secundo dico, quod nullo modo obftat ftatutum, nec tollit etiam probationem in ftumenti nedum validitatem actus, nam cum dictum ftatutum non inhabilitat fim pliciter, & abfolutè perfonam minoris con 44 trahentis, fed velit, quod in contrahendo adhibeat certam folemnitatem, & formã, potuit D. Fabius fine illa folemnitate contrahere Florèdæ extra territorium ftatuentium, & valuit contractus, Bar. in l. cunctis popu los, q. 6. nu. 32. C. de fum. Trini. & fid. cañ. Aretin. conf. 54. in 1. dub. sub nu. 3. verf. tertia ratio principalis, Gabr. alios adducens, in tit. de ftatut. concluf. 8. in 4. limita. nume. 22. quibus additur idem Aretin. conf. 73. in fecundo dub. sub nu. nono, & feq. dicens hanc opinionem veriffimam, prout etiam dicit priore loco, & Durans, de art. teftan. ritu. 1. caut. fecunda, sub nume. 5. verf. eft & alia cathela, & pulchrè Crauet. plures referens, conf. 271. num. 4. verf. quinto igitur, cum quibus videtur concordare Alberi. de Roftat. de ftatut. lib. fecundo, quæft. 2. num. 21. verf. imo quod plus eft, quicquid in contrarium teneat Bald. confil. 60. num. 1. lib. 5. & poteft confirmari ex fimili diftinctione facta per Doctores de Forenfe contrahen 45 te in aliena iurisdictione, vt fi ftatutum loci contractus non inhabilitat fimpliciter, & ab-

& absolute personam contrahentis, sed disponit, illum debere seruare certam solemnitate, & formam, aliás actus non valeat, comprehendat etiam Forenses, secus autem, quando absolute, & directò inhabilitat personam, quia tunc non ligat non subditum, laici alios referens, conf. 59. colum. si. versiculo secundo, & notabilis respondetur lib. 3.

Quod fortius procedit cum dictus D. Fabius esset maior 20. annis, & Florentiæ ex-
46 ter statutum, quod etas 18. annorum comp-
pletorum cuiuslibet sit, & esse intelligatur legitima etas naturalis 25. annorum comp-
pletorum, cuius vigore potuit se obligare, & immobilis alienare etiam absque iudicis decreto, non secus ac si verè fuisset etatis annorum 25. vt in ipso statuto Florentino tenet Castr. in Lomnes num. 9. C. de his qui veni-
et al. Imper. & in Anglarenfi Corn. c. 6. §. 1. 108. per totum lib. 3. & in Bergomenfi Card. Alban. in lucubrat ad Bart. in l. magis puto. §. si populus, ff. de reb. eorum, ita ob-
seruati attestatus, & præsupponit aperte in statuto Mediolanensi, laici. conf. 59. lib. 3. & in constitutionib. Regni Neapolitani Lam-
berteng. in tract. de iur. patron. in 3. art. 5. q. princip. 1. part. 1. lib. in fin. num. 5. quicquid in contrarium dicant Castr. conf. 166. sub
num. 2. lib. 2. Socin. conf. 130. num. 4. lib. 1. Dec. conf. 39. sub num. 3. in fin. Curt. sen.
conf. 43. num. 29. ad fin. vers. adde Paulum, Roland. de Valle consil. 7. num. 17. lib. 3. Simoncel. de decret. lib. 3. titu. 8. in spec. 3. nu-
me. 24. & seq. Magon. decis. Lucen. 13. nu-
me. 5. Carpan. ad statut. Mediolani caput
45 1. rubr. de legitim. etate, num. 28. & 29. versic. statut. cuius dispositio, & infra in pri-
ma part. & quando decreto opus fuisset, e-
ius tamen omisio non variaret alienationem propter iuramentum in ea præstitum per
dictum D. Fabium, quod supplet defectum
47 ipsius decreti, & aliarum solemnitarum de
iure communi requisitarum in alienatio-
nibus bonorum immobilium minorum se-
cundum communem, & vbiq. obserua-
tam opinionem, vt post alios dicit Iaf. in d.
authen. sacramento puberum sub num. 3.
6. 33. & plurib. seq. & latissimè prosequitur
Simoncel. de decret. lib. 3. titu. 8. in spec. 18.
nu. 137. & seq. attestans pariter de commu-
ni, & in paxi per totum mundum obserua-
ra opinione, sanatque omnes eorum con-
48 tractus alios infirmos, & inualidos, Corta
memor. verbo iuramentum religio. vers. & ex
his omnibus ante fin. Seraphin. d. priuil. 83.
nu. 1. 2. & 3. quod in omni iuramento pro-
cedere dicitur ex communi scribentium vo-
to, nu. 23. vers. præsupposita tamen.

Et si diceretur statutum Bononiæ proce-
dere etiam, quando contractus sit extra ter-
ritorium non seruata dicta solemnitate, &
propterea non tolli difficultatem defectus
probationis instrumenti, Responderi pos-
set, quod statutum videtur hoc dicere, quid-
do in fraudem ipsius minores accedunt, aut
ducuntur extra districtum ita distans cau-
sa in eo expressa, quæ ratio cum penitus
49 cesset in pio loco, in quo non potest consi-
derari aliqua suspicio fraudis, vt dicit Fel-
syn. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ sub nu. 82.
post vers. t. est extra de cõstit. merito etiam
50 statuti dispositio cessare debet iuxta not.
per Tirac. in tract. cessante causa cessat esse
actus in verbo statuti cessante causa.

Tertio dico, & hoc tollit omnem diffi-
cultatem, quod statutum prædictum non
51 comprehendit hunc casum alienationis in
Religionem Summi Pontificis autoritate
fundatam, quia videtur intelligendum,
nisi minor contrahat cum persona æque,
vel magis privilegiata, i. verum. §. si cum l.
seq. ff. de minorib. & quia est alienatio ad
52 piam causam, quæ non subiacet dispositio-
ni dicti statuti laicalis, & valet absque so-
lemnitatibus ab eo requisitis, vt in termin-
is nostris expressè volunt Bald. in l. gene-
rali ad fin. in 1. & in 2. q. num. 6. & 7. C. de sa-
crof. eccles. conf. 93. num. 2. lib. 1. conf. 60.
nu. 2. lib. 5. Castr. conf. 433. sub nu. 3. versic.
tertio principaliter lib. 1. Felyn. in d. cap. ec-
clesia Sanctæ Mariæ sub num. 83. vers. alia
autem opinio. Calcan. conf. 13. nu. 4. & ibi
Marti. Garat. & Iacob. de Puteo in eorum
subscriptionibus vtique ad finem suæ sub-
scriptionis, Crauer. consil. 160. sub num. 1.
vers. & si dicatur, Lambertin. in d. tract. 2. de
iure patron. in 3. art. 5. q. princip. 1. part. 1. li-
bri num. 4. & latius in 9. art. 4. q. princip. pri-
mæ part. 2. libri, nu. 5. & seq. Socin. in regul.
310. in verbo priuilegia in 15. priuilegio,
quicquid in oppositum dicat Roman. in
authen. similiter, Cad. l. falcid. in 16. priuile-
g. pæ cause in contractibus, num. 33. Et
generaliter quod dispositio ad pias causas
non subiaceat solemnitatibus statutorum
ex pluribus ostendunt Castr. conf. 212. nu.
3. versic. præterea lib. 2. & Fulgos. conf. 104.
num. 3. 4. vers. superest, consulentes pro va-
53 liditate donationis ad piam causam caren-
tis insinuatione à statuto requisita, quæ cõ-
clusionem probat etiam Felyn. in d. c. eccle-
sia Sanctæ Mariæ, nu. 82. vers. primum est;
Hinc dixit Abb. conf. 63. nu. 3. li. 1. quod ita
54 tutū prohibes alienationem immobilium
in Forenses non includit alienationem in ec-
clesiā, vel pio locū non subditum, quod
2. amplè confirmant Plot. in decreto Mediol.

solemnitate alienari extra territorii comprehendat acquisite in ecclesiam alienantem.

Cum ergo casus iste non comprehensus à statuto remaneat sub dispositione iuris communis, sequitur, quod ahenatio valeat, quia potest minor inter viros alienare immobilia sine decreto iudicis fundando, construendo, & dotando ecclesias, aut loca pia, vel similia faciendo, & in his, & alijs causis beneficialibus, & spiritualibus, vel spiritualitati annexis, vt sunt iura patronatus, cap. de iur. extra de iur. patro. cap. quanto extra de iudic. Pubes potest disponere si cur maior 25. annis, cap. si annum in princ. de iudi. in 6. vbi etiam gloss. dicit, quod propterea compilatores iuris Canonici non posuerunt aliquid de tutelis, & curis tãquam de materia illis non necessaria, & ita ex prædictis, & alijs rationibus concludit Lambert. in d. tract. in 3. artic. 5. quæst. princip. primæ partis, primi lib. & in 14. art. 7. quæst. princip. 1. part. primi lib. num. 5. vers. de pubere, & in 9. artic. 4. quæst. princip. part. 2. lib. sub num. 5. versic. sicut etiam dicimus, quod in omni alienatione ad pias causas procedere dicit Calcan. d. cons. 13. num. 6. vers. 14. idem videmus, & propterea in ijs dicitur minor habere legitimam personam standi de per se in iudicio Rolan. à Valle de lucro dot. q. 45. nu. 5. & Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 83. nu. 28.

Et vbi etiam decreto opus fuisset, vt voluit dubitatiue tamen, Paul. de Cittadin. in eodem tract. de iur. patron. in 3. part. in 7. q. 2. causæ, nu. 20. eius tamen omisso non redderet actum nullum propter iuramentum, quod supplet talem defectum, vt supra probatum fuit.

Quæ conclusio eo facilius admitti debet, quod similia statuta, dato quod valeant, de facili sunt restringenda, & limitationes ad ea facillimè admittenda, vt in terminis huius statuti dixit Grat. d. cons. 47. sub nu. 8. lib. 1. Anno 1590. Florentiæ.

Causa hæc fuit ventilata Bononiæ, in cuius ciuitatis Territorio sita sunt bona pro dote Commendæ assignata, & post lōgam discussionem fuit cōcordata inter hæredes Dom. Fabij fundatoris, & sacram Religionem Sancti Stephani, pro qua, cum illius essem Præsident, scripseram vt supra, & etiam Commendæ firma remansit ad fauorem ipsius Religionis: in redditu tamen aliquantulum minori, quàm fundator promississet, vt ex tali concordia aliquid fauoris, & commodi sentirent prædicti hæredes.

Quod instituis hæredibus filijs masculis, & eis deficientibus filiabus feminis nascituris ex quacunque legitima uxore testatoris, & substitutis locis pijs, si idem testator decederet sine filijs masculis, vel feminis, mortuo d. testatore sine filijs, & filiabus superstitie neptæ ex filia prædefuncta, ea sub nomine filiarum admittitur exclusus dictis locis pijs substitutis, etiam quod ea tempore conditi testamenti viueret, & testator eam notam haberet, & eidem etiam certum legatum simplex tamen, & non in casum euentis dictæ conditionis fecisset, si non vigore institutionis, & tanquam in ea vocata, saltem vt in conditione, si sine filijs, & filiabus decederet, comprehensa ad substitutorum exclusiōnem.

S Y M M A R I A.

1. Nepos non potest venire ad hereditatem aui materni veluti comprehensa dispositiōe sub nomine filiarum in institutione vocatarum.
2. Venire tamen potest tanquam sub nomine filiarum comprehensa in conditione, sub qua vocantur Monasteria, de quibus in factis.
3. Distio, vt supra, est repetitiua præcedentium qualitarum.
4. Nepotes filiorum appellatione non veniunt, quando tempore conditi testamenti extabant filij, & nepotes; quia præsumitur, testatorem sensisse de solis filijs.
5. Filij nominati non continentur nepos, quando disponens in eadem dispositiōe discretiue loquutus est de filijs, & nepotibus.
6. Item quando testator æquis portionibus in capita filios vocat, quia vocasset in stirpes, non in capita.
7. Filiorum nomine nepotes continentur, quando Testator vocat filios in stirpes, & non in capita.
8. Filij appellatione ex sermone proprietate nepos non continetur, quia alius est filius, alius nepos.
9. Sed continetur ex interpretatione tantum.
10. Nepos an filij appellatione continetur, ex coniecturis, & præsumptionibus discernitur videlicet, an

siquos ex se, & ex quacunque eius legitima vxore, & eorū quemlibet æquis portionibus, & eos & eos quemlibet ad inuicem substituit, sin autem eius filias feminas legitimas, & naturales vt supra, & si dictus testator decederet sine filiis masculis, vel feminis, in tali casu substituit, & suos hæredes vniuersales instituit Reuerendū Priorissā, & Moniales Monasterij Sanctæ Mariæ Annunciatæ de Florentia pro medietate, & pro alia medietate ministras, & puellas derelictas Ciuitatis Florentiæ, quantum loco postea idem testator in Codicillis subrogauit Abbatissā, & Moniales Monasterij Sancti Frediani de Florentia, cum qua dispositione decessit dictus Ludouicus nullis relictis post se filiis masculis vel feminis, sed tantum superstiti sorore Iulia moniali professa Sanctæ Vrsulæ de Florentia in seculo vocata Antonia dicti Ludouici nepte ex Margherita eius filia legitima, & naturalis, & vxore Iuliani de Martinis prædefunctæ, ex cuius persona præterit dictum Monasterium Sanctæ Vrsulæ hereditatem dicti Ludouici ad se spectare exclusis dictis Monasterijs Sanctæ Mariæ Annunciatæ, & Sancti Frediani substitutis sub conditione prædicta, si dictus testator decederet sine filiis masculis, vel feminis non purificata, sed defuncta per superexisten-
tiam dictæ sororis Iulie neptis, & sub nomine filie comprehendit, cui præteritioni cum se opposuerint dicta Monasteria substituta, in prima instantia lata fuit sententia ad eorum fauorem, quæ postea per alias quas sententias conformes in 1. & 3. instantia fuit reuocata, vnde interposita appellatio in hac quarta instantia per eadē Monasteria substituta coram Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Nuncio Apostolico pēnes Serenissimum Magnum Ducem, Hetruriz, & causa mihi ad referendum de iure commissā existimauit iustorem, & tutorem fuisse sententiam eorū, qui iudicarunt pro Monasterio Sanctæ Vrsulæ agente ex persona dictæ Sororis Iulie.

Ad ita referendum motus fui, quoniam etsi Monasterium Sanctæ Vrsulæ ex persona sororis Iulie in seculo Antonie nuncupatæ videretur non posse venire ad hereditatem Ludouici eius aui materni veluti comprehensa dispositiue sub nomine filiarum in institutione vocatarum, tamen saltem venire poterit ranquam sub nomine filiarum comprehensa in conditione, sub qua alia duo monasteria vocantur iuxta in his terminis ex communi Doctorum traditione notata per Peregr. in tract. de fideicommissi. art. 22. num. 45. versic. ego autem, In

primo enim casu institutionis admitti non potest, quia testator, vt ex verbis supra relatis constat, sicut hæredes vniuersales instituit filios masculos nascituros ex se, & ex quacunque eius legitima vxore, ita, & filias feminas nascituras instituisse dicitur per dictionem vt supra, quæ est repetitiua præcedentium qualitarum, Dec. conf. 182. nu. 12. & 13. conf. 227. num. 3. & conf. 394. nu. 4. Panf. conf. 19. nu. 68. conf. 41. num. 65. conf. 48. num. 14. conf. 66. num. 6. conf. 75. num. 11. conf. 80. num. 49. lib. 2. confil. primo, num. 129. confil. 118. num. 8. conf. 71. num. 7. conf. 72. nu. 13. & conf. 108. num. 35. lib. 3.

Ad eo quod cum tunc dicta Antonia esset in humanis, & non nascitura, nullo modo intelligatur vocata, vltra quod etiam quod de nascituris tantum non intelligitur, adhuc vocata nō censeretur, quia quando tempore conditi testamenti extabant filij, & nepotes, hi filiorum appellatione non veniunt, quia tunc præsumitur testatorem sensisse de solis filiis, nō de nepotibus, quos si vocare voluisset, facile illi fuisset eos nominare, sicut nominauit filios, vt punctualiter dicunt in istis terminis nostris, Bald. in l. Gallus, §. instituens, num. 6. in fin. ff. de liber. & posthum. Corne. conf. 290. num. 6. & 7. lib. 4. Socin. sen. conf. 73. num. 19. lib. 4. Gabr. alios referens, titu. de verbor. signific. concl. prima, num. 76. & Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita, in quarta part. nu. 164. ff. ad Trabell. Menoch. in tractat. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 94. num. 17. versic. decima tertia est coniectura, & multo magis, quia in eadem dispositione testator specialiter, & nominatim loquutus fuit de dicta eius nepte ex filia, cui legatum quoddā reliquit, quando enim disponens in eadem dispositione discretiue loquutus est de filiis, & nepotibus, tunc filij nomine non continentur nepos, vt post Cornē. Socin. sen. Ruin. Paris. Gozadin. & Socin. iun. tradit Gabr. tit. de verbor. significat. concl. prima, num. 83. & 93. & post eum Menoch. conf. 215. num. 69. lib. 3. & in tract. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 94. num. 6. versic. quarta est coniectura, & magis absque dubio cum sicut instituit masculos æquis portionibus, ita & feminas instituisse videatur, vt supra dictum est, nam quando testator æquis portionibus in capita filios vocat, hoc casu nomine filiorum nepotes non continentur, quia alioquin vocasset in stirpes, nō autem in capita, vt consilendo tradidit, Socin. jun. conf. 30. num. 25. lib. 3. quem sequitur Menoch. d. præsumpt. 94. num. 13. versic. decima est coniectura sicut ē conuerso, quando testator

flator vocat in stirpes, & non in capita filios, sub eorum nomine etiam nepotes contineri intelligitur, prout responderunt Curr. iun. conf. 161. nu. 1. & 7. & Socin. iun. conf. 1. nu. 44. lib. 3. quos sequutus fuit Menoch. d. presumpt. 94. nume. 39. vers. sexta est conclusura.

Nec quidem de predictis mirandum est, quia cum filij appellatione ex sermonis proprietate nepos non continetur, cum alius fit filius, alius nepos, l. filium habeo, ff. ad Senat. consult. Macedon. l. quod si nepotes, ff. de testam. tutel. l. filium eum definimus, ff. de his, qui sunt sui vel alien. iur. & § penultimo institui. qui testam. tutor. dari poss. sed ex interpretatione tantum l. cum in adoptivis, §. quæ in filio C. de adopt. d. l. filium habeo, Bald. in d. §. instituens. num. 5. & 6. Gabr. d. concl. 1. nume. 3. vers. concordat, Menoch. d. presumpt. 94. num. 2. Peregr. d. fideicom. artic. 35. nu. 4. vers. utrum autem, tota hæc disceptatio coniecturis, & presumpcionibus dirimatur, an scilicet testator sub eo filij nomine nepotem voluerit, vel ne 10 comprehendere, ut optime docet Menoch. d. presumpt. 94. num. 3. & 25. vers. receditur nunc, & ante eum Gabr. d. concl. 1. nu. 32. vers. 8. amplius, nec dissentit Peregr. in tract. de fideicom. art. 1. nu. 32. vers. in dispositionibus vero, & latius, & melius artic. 22. nu. 47. & seq. vers. cum verò de filiis, & infra, artic. 25. nu. 7. vers. in dispositionibus autem, & nu. 10. & seq. vers. limitatur autem, & infra, & alij per eos allegati.

In secundo autem casu utique videtur dictum Monasterium Sanctæ Virgulæ admitti posse ad dictam hereditatem, quia vera 11 est, & indubitata Doctorum conclusio, quod in conditione si sine filiis decesserit, filiorum nonne nepotes continentur, ut in puncto tradunt omnes scribentes in l. Galus, §. instituens, ff. de liber. & posthum. Castr. conf. 355. sub nu. 2. lib. 2. Socin. sen. conf. 73. sub nu. 19. vers. quarto loco lib. 4. D. Ioan. Cephal. præceptor meus colendissimus conf. 107. num. 16. Peregr. in d. tracta. de fideicom. artic. 1. num. 31. vers. conclusivè in conditionibus artic. 22. num. 46. vers. capiendi iraque primum eaput, artic. 25. nu. 6. vers. sed an filiorum appellatio, & num. 9. vers. ubi autem de filiis, & artic. 28. nu. 32. vers. circa secundam inspectionem, & probatur clarè ex eo, quod conditio si sine filiis, æquipollet conditioni si sine liberis, l. Lucius Titius la secunda, ff. de heredi. instituend. quo casu nepotes, & neptes filijs, vel filiabus venire est textus in l. C. de conditio. insert. etiam si dictum fuisset sine filiis ex suo corpore, vel ex se natis secundum

14 Bald. in d. l. 1. num. 3. Roman. conf. 148. nu. 1. vers. quod est verum, & alios relatos à Gabr. d. concl. 1. nu. 47. vers. decimo sexto amplius, quos sequitur Prægr. d. artic. 25. nu. 6. post vers. sed an filiorum appellatio, quibus adduntur Ruin. conf. 63. num. 5. & 6. lib. 3. Castr. conf. 164. nu. 4. vers. & ideo eonditio lib. 2. Alciat. in l. non est sine liberis, num. 4. ff. de verbor. significat. & probatur in d. l. Lucius Titius la secunda, ff. de heredi. instituend. in illis verbis filium filiamve ex se natum, natamve iunctis sequentibus, & ibi hoc notant Bar. Angel. & Imol. & est communis opinio, ut tradit Peregr. d. artic. 28. nu. 34. vers. amplius ut etiam, & num. 35. vers. maior dubitatio est.

Quod procedit etiam in tacita conditione à lege subintellesta, in qua filiorum appellatio nepotes, & neptes ex masculis, vel feminis continet. l. cum auus, ff. de conditione & demonstratione cum ibi notatis generaliter, §. cum autem C. de in stir. & substit. & Leum acutissimi, C. de fideicommiss. Peregr. d. artic. 25. sub nu. 6. post vers. sed an filiorum appellatio ad si. & sub nu. 9. post vers. ubi autem, & d. artic. 28. sub nume 31. post vers. circa secundam inspectionem in fine.

Quod absque aliquo dubio in casu præsentis admittendum videtur, in quo testator 16 primo instituit filios mascululos nascituros, & illis non existentibus filias feminas, ut propterea, dum si decesseret sine filiis masculis, vel feminis, vocavit prædicta monasteria, omnino deatur sub eo nomine filiorum utriusque sexus, venire dictam sororè Juliam testatoris nepotem ex filia prædefuncta, ex quo hoc in casu testator non abhorruit sexum femininum, & vocando filias non habuit animum conservandum agnationem, & familiam, & ita in his terminis responderunt Alexan. conf. 51. in fin. lib. 3. & conf. 38 in toto lib. 6. Ruin. conf. 142. num. 2. lib. 2. Dec. conf. 303. num. 8. conf. 370. nu. 2. in si. & num. 3. & conf. 568. num. 4. Rube. Alexandrin. conf. 22. num. 12. Paris. consil. 89. num. 39. lib. 2. Gabr. conf. 97. nu. 15. lib. 1. quos sequutus fuit Menoch. alios eiusdem sententiæ referens, in tractat. de presumpt. lib. 4. præsumpt. 85. nu. 16. vers. 8. est casus, etiam quod dicta neptis testatoris tempore 17 conditi testamenti nata esset, & ipsi testatori cognita, quia adhuc in conditione si sine filiis, vel filiabus decesserit, contineri videtur, quemadmodum & hoc ipso casu in racia à lege subintellesta venire dicitur, Cum in l. cum auus, ff. de conditio. & demonstrat. nu. 3. Corn. in d. l. generaliter, & domost. nu. 3. Corn. in d. l. generaliter, & conf. 197. num. 6.

D. Petri Caballi.

Socii. sen. d. conf. 191. sub nume. 1. & sequ. vers. sed certe nisi velimus verum verificari & infra lib. 38. & in d. l. eum auas. num. 67. & seq. vers. circa primam difficultatem, Dec. conf. 305. num. 4. conf. 391. num. 2. & conf. 416. num. 20. Curt. iun. confil. 33. nume. 5. Socii. iun. conf. 100. num. 11. & 16. & conf. 138. num. 8. & seq. & num. 54 lib. 1. Andr. Barba. in d. l. cum acutissimè in quinta questione colum. 3. & seq. & Tiraq. in d. l. si vnamquam in præfat. num. 65. versic. ideoque in simili. Cade reuocan. dona. qui tamen multa circa hanc opinionem animaduerrenda subiicit, tamen in casu præfenti à prædicta opinione affirmatiua, quod neptis faciat deficere conditionem, recedendum non videtur, cum nepti, quæ nata erat tempore testamenti, factum fuerit legatum à testatore simpliciter, & non in casum aduenientis conditionis iuxta distinctionem supra relata, quæ vera, & communis videtur, licet aliud dicat Deci. d. conf. 284. nume. 11. post versic. 4. simpliciter, & eius opinio videtur fundari ex dispositione textus, quæ ad id expendit Roman. d. conf. 370. sub nu. 3. & post eum Tiraq. in d. præfatione, num. 65. & in verbo filios non habens, nume. 18. in d. l. generaliter, §. cum autem, ibi, si de nepotibus cogitauerit, qui facile euitari potest, vel ex eo quod hoc in sensu directo non disponat, sed à contrario tantum, quod genus argumenti non semper procedit, sed multis recipit declarationes, nec admittitur, quando absurdum sequeretur, & interpretatio fieret contra verisimilem testatoris mentem, ex qua illud deducitur, ut in casu præfenti ex rationibus allegatis peti tenentes contrariam opinionem, quam nos sequimur, ut per Dec. conf. 338. nu. 5. vers. quia responderetur.

Cum autem dicta soror Iulia in seculo Antonia neptis ex filia prædefuncta testatoris posita dicatur in conditione, si ipse testator sine filiis masculis, vel feminis decederet, prout decessit, & eadem Antonia dicto eius aui materno ab intestato succedere non posset, sed excluderetur ab auunculo suo magno per Ioanne fratre germano testatoris ex forma statutorum Florentię, ut quæ sequitur, quod ex testamento vocata censetur ad substitutionum exclusionem, ut post Comen. Alex. Corne. Ruin. Grat. Socii. iun. Crauei. Cephal. Decian et Alban. tradit Menoch. conf. 393. num. 70. lib. 4. et in tractat. de præsumptio. lib. 4. præsumpt. 76. nume. 49. versic. quattuor est coniectura, ubi proprie affert exemplum conforme casui nostro, quando scilicet statutum excludit feminas existentibus masculis, & testa-

tor posuit ipsas feminas in conditione, dicendo, si hæres meus decesserit sine filiis, vel filiabus, & dicit testatorem tunc voluisse vocare illas, quia alias frustra illas posuisset in conditione, dem tenent Petr. Anto. a Petra de fideicommissis. quæ sit. 9. nume. 108. vers. duodecim a est coniectura, Gabr. titulo de fideicommissis. conclus. 4. num. 33. versic. nono limita, Eruditissimus Dom. Ioseph. de Rustic. mihi carissimus, amantissimus, & honorandissimus amicus in suo solemni & elegantissimo tractatu an & quando liber. in eodit. possit. censeant. vocat. lib. 3. cap. 4. num. 1. & eum hac opinione etiam pertrahit sit Mantic. in tractatu de coniectura. vltim. voluntat. lib. 1. nr. 3. nu. 16. vers. octaua etiam coniectura probabilis videtur, vbi etiam eam defendit ab impugnatione Didac. Comar. Rota decif. 312. in fin. sub num. 5. in nouissimis duertor. in prima part. Surd. decif. Mantu. 62. num. 9. vbi subdit post alios per eum citatos hoc ideo esse, quia quando testator aliquos ponit in conditio. ad exclusionem substitutionum, certum est, quod illos vultit præferre substitutionis, quæ prælatio non potest habere locum, nisi ex testamento, vel ab intestato, & cum indubiō intelligatur testator voluisse, eos præferre ab intestato iuxta glossam in d. l. Lu. eius, & communem opinionem, quando illi non possunt ab intestato succedere, quia tunc intelligi debet prælati eo modo, quo possunt, fatendum est, eos debere succedere ex testamento, ne contingat, quod magis directus minus sit honoratus.

Et quamvis coniectura hæc sola sit, tamen cum hodie opinio contra glossam in d. l. Lucius, infinitos habeat auctores antiquos, & modernos volentes positos in conditione ex testamento vocatos ceteri, quos omnes latissime recenset Excellentissimus Dom. Iosephus de Rustic. in citato tractatu. lib. 1. cap. 2. in prime. part. secunda, quem sequitur Surd. d. decif. 162. sub nume 5. admissa nihilominus opinione dictæ glossæ in contrarium, quod non censentur dispositi vocari, sed reseruatum eis sit tantummodo ius succedendi ab intestato, cum videatur verior, substantiabilior, & magis communiter approbata, & iudicando sequuta, ut copiosissime ostendit dictus Excellentissimus Dom. Iosephus de Rustic. in d. tractatu. lib. 1. cap. 2. part. 1. in princ. & post eum Surd. d. decif. 162. in principio, facile a dicta opinione glossæ recedatur ex quæcumque leui coniectura, ex qua colligi possit voluisse testatorem positos in conditione vocari ad successionem, ut post infinitos per eum relatos tradit Rustic. in d. tractatu. lib. 2.

lib. 2. cap. 1. num. 5. versic alij leues, quibus
 alios addit Surd. d. decis. 62. sub num. 6. ma
 xime autem quando sumus in descenden
 tibus in conditione positus per ascendentes,
 37 quia tunc verissimum est, cōiecturas qua
 cunque etiam leues sufficere, vt declarat
 Mantie. in tractat. de comectur. vltim. vo
 luntra. lib. 2. titu. 2. in fin. verb. quem sequi
 tur Rustic. d. lib. 1. cap. 1. num. 11. versic. vt
 ego, & vna tantum videtur sufficere conie
 38 ctura, dummodo sit concludens, Petra de
 fideicommiss. d. quest. 9. num. 190. versic.
 ego vero, Rustic. d. cap. 1. sub num. 10. ver
 sic. an autem vna tantum, Tobias Noni.

consil. 31. num. 16. Magon decis. Florentin.
 27. num. 13. Crass. in §. fideicommissum
 questione 13. num. 2. & alij, quos sequitur
 Surd. d. decis. 62. num. 7. versic. quinimo
 multi volunt, & secundum prædicta iudi
 candum esse retuli prædicto Illustrissimo,
 & Reuerendissimo Dom. Nuncio Aposto
 lico dictæ causæ Iudici, confirmando binas
 sententias antea pro hac eadem actrice la
 tas, quas iustiores prima illis contraria exi
 stimaui. Anno 1607. Florentiæ. Laus Deo
 & Virgini.

Per. Caballus. I. C. Pontremulensis.

Finis Consiliorum decisiuorum Civilium D. Petri Caballi.

INDEX OMNIVM VERBORVM, RERVM, ET SENTENTIARVM

IN SIGNIVM.

QVÆ IN HIS CONSILIIIS DECISIVIS CIVILIBVS

D. PETRI CABALLI I. C. Pontremulensis continentur,

Locupletissimus quidem, & ordine Alphabetico de more Digestus.

A

Priuatione ad habitem non datur re-
gressus, consil. 14. num. 4. col. 1. fol. 10

Abbatis consil. 10. num. 3. & 4. & con-
sil. 115. nu. 1. in fin. & nu. sequ. lib. 2.
declaturat consil. 150. num. 19. & 16.
fol. 190

Abbatius absolutus non convenit prin-
cipio nouæ orationis, aut dispositionis, quæ præceden-
ti annexa non sit, consil. 78. nu. 17. col. 4. 71

Abbatius casus conditionis importat non modum,
consil. 114. num. 9. col. 3. 136

Abfentes non dicuntur habere veram scientiam eius,
quid fieri intendit, etiam quod in patria ad domos
eorum primæ habitationis notificatio dimittitur,
consil. 40. num. 17. col. 4. 35

Abfentia iudicis infra verbo iudicis abfentia.

Abfoluendi, & condemnandi ambas partes respectus
victas, & victrices nullam expensas lins, quænam sit
prædicta, consil. 31. nu. 7. & sequ. 26

Abfolutio. In abfolutione expensarum multum tribui-
tur arbitrio iudicis, consil. 12. num. 10. col. 4. 17

Abfolutus in causa criminali ab imputatione falsæ scrip-
turæ non potest postea ciuilitè moleftari, consil. 146.
num. 10. col. 1. 184

Abfurdum non est admittendum, consil. 12. nu. 4. col. 3.
fol. 8. & consil. 15. num. 3. col. 3. 10

Abfurdum efficit denegare partem fubfinito, cui totum
d b retur, si casus eueniret, consil. 37. nu. 10. col. 1. 32

Declara, vt ibi, & col. 2. verfic. non etiam.

Abfurdum est, quod is, qui repudiando hæres esse non
vult, alio iure sibi competente possidendo hæres effi-
ciatur, consil. 112. num. 7. col. 3. 108

Acceptare, siue adire hæreditatem, vide sub litera H. in
verbo hæreditatem acceptare, siue adire.

Acceptatio hæreditatis nullam fideicommissi parere po-
test re missionem, seu renunciationem, si tempore ac-
ceptatæ hæreditatis non probatur, quod acceptans ha-
buerit scientiam fideicommissi ad sui fauorem indu-
cti, consil. 13. nu. 14. col. 21 109

Acceptatio donationis, vide sub litera D. in verbo dona-
tionis accepta re.

Acceptationis res resoluitur, annullato iure datoris, consil.
141. nu. 64. col. 4. 160

Accellorum sequitur naturam sui principalis, consil. 26.
nu. 5. col. 3. fol. 32. consil. 139. nu. 11. col. 4. fol. 150. &
consil. 143. nu. 46. col. 4. 176

Accellorum sine principali expediti non potest, con-
sil. 166. num. 10. col. 1. 227

Accidens. De Accidenti constare non potest, nisi & de

substantia constet, consil. 80. nu. 6. col. 4. 79

Accidentia extra subiectum intelligere impossibile est,
ibidem.

Acquisitum ex vna causa non potest in præiudicium ter-
tij ad aliam reduci, consil. 26. nu. 6. col. 3. 12

Nec etiam reduci potest, vt competat, quod aliis non
competeret, ibidem.

Etiam si vtraque causa diuersis respectibus acquirendi
competeret, ibidem, num. 7.

Acta contra Clericum in foro seculari sunt nulla, consil.
173. num. 9. col. 4. 238

Enam non opprima delinctoria, vel scienter omiffa,
ibidem, num. 10.

Acta contra pupillum indefensum nulla sunt in eius
præiudicium, consil. 171. num. 1. & 2. col. 3. 237

Acta. In Actibus iudicialibus non consideratur factum
contrahentium, sed illius tantum, qui producit...

An scilicet faciat id, ad quod legè tenetur, consil. 34. nu-
me. 17. col. 1. 21

Acta quando de vno loco ad alium sunt transmittendi,
non originaria, sed exempla in forma authentica trans-
mitti debent, consil. 15. num. 8. col. 3. 10

Actio de dote legata viro pro eius vxore non compe-
tit viro legatario, sed vxori, & quare, consil. 20. nu. 1.
column. 2. 15

Actio ad dotem viro promissam per contractum conse-
quendam competit viro, & non vxori, ibid. nu. 1.

Actio in contractibus viro citius competit obligatorijs con-
trahentibus non competit, donec per agere violentem
contractus non est adimpletus, consil. 46. numero 7.
column. 2. 40

Actio administrationis reddendæ transit ad hæredes
actiue, & passiue, consil. 67. num. 2. col. 4. 61

Actio, quæ pendet à futuro euentu est restituenda quous-
que potentia Actoris reducatur ad actum, consil. 123.
num. 12. col. 2. 121

Actio difficius conceditur, quàm retentio, consil. 115.
num. 5. col. 3. 182

Actio non competit molieri viduæ aduersus hæredem
pro legato victus, & vestitus, si in domo testatoris ha-
bitauerit, antequam cautio Mutians ab ea præsteretur,
consil. 134. num. 14. col. 4. 126

Actio hypothecaria, vide sub litera H. in verbo, Hypo-
thecaria.

Actio personalis singularem successorem non sequi iur.
consil. 139. num. 107. col. 2. 150

Actio peiionalis, quæ datur xis ultra dimidiam ducet
per triginta annos, consil. 14. t. num. 3. 16. col. 1. 160

Actio de dolo cogit reum conueniunt ad tem restituenda

Index verborum,

- dam. ibidem num. 351. col. 3. 169
 actio de evizione non competit nisi lata sententia ibid. 171
 nu. 29. col. 4.
 actio popularis ultra annum non extenditur consil. 145. nu. 14. col. 3. 181
 Hec autem intelligendum est de his actionibus, quæ pro vendicandis criminibus competit, nam secus est de ijs, quæ ad rerum familiarium petitionem collatæ de populo dantur. ibid. nu. 15.
 actio omnis competens punitur eorum priuatum tollitur spatio 30. annorum. ibid. nu. 18.
 actio ex status proveniens regulariter durat per triginta annos ibid. nu. 19.
 actio illa per actorem proposita videtur quæ ex deductis in libello colligitur consil. 145. nu. 7. col. 2. 193
 actio non oritur in promissionibus habentibus tempus limitationis ante aduentum ipsorum temporum consil. 156. nu. 29. col. 1. 200
 actio personalis mandati datur fideiussori pro repetendo solum aduersus debitorem, vel eius heredes, non autem hypothecariæ, nisi si a creditore sibi fuerit cessa consil. 177. nu. 34. 35. 36. 202. & 203
 actio mandati, vide infra verbo mandati actio.
 actio nulla competit ijs inter quos nihil agitur consilio 166. nu. 32. col. 1. 218
 actio tunc debitor competit aduersus solventem de eius pecunijs, si solutionem non fecit in eam causam, in quam ipse volebat, vel in quam solvere debebat ibid. num. 36.
 actiones contra fideicommissarium ad fideicommissum non dantur, nisi dumtaxat post restitutionem consil. 44. nu. 2. col. 3. 38
 actiones, & iura non possidentur, & ideo ut præstentur non consideratur possessio, sed tantum repositus cursus consil. 174. nu. 6. col. 3. 240
 actiones, & rerum dominia non prius transeunt in fideicommissarium, quam ipse declaret, se velle agnoscere fideicommissum consil. 112. nu. 18. col. 3. 209
 actionis oritur, vide in verbo oritur actionis.
 actor, mortuo reo, quid facere debeat ad iudicium legitime continuandum, & ad faciendum valide super eo sententiam ferri consil. 4. nu. 7. col. 3. 3
 actor temere reum vexat, & succumbens condemnatur in expensis consil. 19. nu. 14. col. 4. fol. 14. consil. 20. nu. 25. col. 1. fol. 16. consil. 21. nu. 12. col. 1. fol. 17. & consil. 41. nu. 6. col. 2. fol. 36. & consil. 4. nu. 3.
 actor ob probabilem ignorantiam absoluitur ab expensis consil. 25. nu. 5. col. 4. 21
 Item quando agit ob defensionem illius, quod iam obtinuerat in iudicio, ibid.
 actor datus bonis minorum administrandis tenetur exigiendo pecunias ad minores spectantes illas in libro actionum annotare, aut de ijs aliquam minoribus reddere rationem consil. 26. in princ. vers. & ad ita. col. 1. 22
 actor datus bonis minoris administrandis, non minorum periculo, sed creatum illum talia bona administrat ibid. nu. 1.
 Alibi aperitur via huiusmodi personis fraudandi minores ibid. nu. 2.
 actor datus bonis minorum administrandis, tenetur eorum conditionem meliorem facere, non autem deteriorare ibid.
 actor nihil perdere de suo dicitur ex sententia absolutoria rei consil. 17. nu. 2. col. 3. 23
 actor in materia legis diffamari dicitur reus, causæ igitur attentæ, & eius principio ibid. nu. 4.
 actor ijs aduersus diffamantem scientiam imponi potest, non est proprie actor, sed reus, cum veniat ad iudicium stimulatus propter diffamationem, ibidem.
 Actor dicitur, qui aliquid sibi dat, vel fieri petit ibid. num. 5.
 actor habens ius in fructibus rei petitur, quamvis eos non liquidauerit, tamen obtinere potest consil. 33. nu. 5. col. 4. 27
 actor habens auctorem de evizione, & succumbens absoluitur ab expensis consil. 9. nu. 12. col. 1. 34
 actor ad iudicium debet accipere intelligitur consil. 41. nu. 6. col. 3. 36
 Et ideo succumbens tantum temere litigantem in expensis condemnari debet ibid.
 actor succumbens potest quandoque ab expensis excusari consil. 90. nu. 3. col. 2. 87
 actor succedens in ius singulare, alterius sibi cessum dicitur habere probabilem causam credendum illud fuisse verum, & propterea si succumbat, excusandus est ab expensis, ibid.
 actor suam intentionem probans sententiam favorabilem reportare debet, consil. 141. nu. 269. col. 2. 170
 actor tenetur probare id, quod est fundamentum suæ intentionis consil. 6. nu. 5. col. 3. 51
 actor succumbens, ut excusetur ab expensis, maior causa, quam in reo requiritur consil. 35. nu. 1. col. 4. 21
 actor & reus sunt correlatiua consil. 173. nu. 25. col. 1. 239
 actor tenetur se iuri forum, rei consil. 173. nu. 1. col. 3. 238
 Nec statutum in contrarium valet in non subditis statutum ibid. nu. 2.
 actor agere volens actione reali obtemperare aliquem habet electionem convenienti rei suæ, vel in loco domicilij ipsius, vel in loco, in quo res sita est ibid. nu. 4.
 Fallit ubi reus est clericus, & actor laicus, nam tunc forus rei sequendus est ibid. nu. 5.
 actor non nisi personam productam tenetur parti ad expensas in priori petitione fecit, ubi obstat sibi exceptio prioris litis pend. inq. ibid. nu. 12. & 13.
 actor, de quo supra innotuit reo, punitur instantiæ remissionem non potest, ibid. nu. 15.
 actor statuit clausula salutari super quibus &c. dicitur intentionale quodlibet remedium in iustis ex narratione non attenta conclusionem conit. 174. numero 24. col. 1. 240
 actor non probante reus absoluitur consil. 31. num. 4. & 7. col. 4. fol. 17. consil. 70. num. 5. col. 4. fol. 106. & consil. 272. nu. 5. col. 4. 237
 amplius hoc procedere etiam si reus pro se nihil adduxerit dicto consil. 31. num. 8. & consil. 22. num. 4. col. 1. 217
 actore non probante id, quod est fundamentum suæ intentionis reus dimittitur absolui debet consil. 28. nu. 6. col. 3. 24
 actus ad obtinendum contra emphyteutam caducitatem bonorum emphyteoticorum ob non solum canonem sufficit dicere promissum Canonem non fuisse solum consil. 105. nu. 4. col. 4. 102
 actor succumbens ex causa intertata, si ex alio ius sibi competere dignoscitur, illud ei referendum est, alias expectandum consil. 39. nu. 3. col. 1. fol. 26. & consil. 30. nu. 5. col. 3. fol. eodem, consil. 2. nu. 6. col. 2. fol. 27. consil. 135. nu. 12. col. 1. 118
 actoris persona considerari non potest nisi etiam consideretur persona rei conuerti consil. 173. num. 25. col. 1. 239
 actorum nullitate resu tantem ex quacunque causa ferenda est sententia absolutoria, ab observatione iudicij consil. 112. nu. 1. col. 4. 110
 actum faciens, vide in verbo faciens actum.
 actum gerens, vide in verbo gerens actum.
 actus agentium non debet operari ultra eorum intentionem consil. 34. nu. 1. col. 3. fol. 20. & consil. 141. num. 123. col. 1. 163
 Actus

Et. Sentehtiarum.

Actus subsequens animum facientis declarat. cōf. 16. nu. 3. col. 1
 actus, qui sit pendente sunt, non sunt iudicandi vicioli, & suspens, quoties antea, & prius fieri nō poterunt, quam his moueretur. cōf. 16. nu. 6. col. 2
 actus non definitur nisi dicitur ad finem, siue effectum fraudandi legem, licet incidat ad eum finem perueniat, non tamen dicitur prohibitus, nec in fraudem legis factus ibid. nu. 1. col. 3
 actus non dicitur fraudulentus simpliciter fraudis evenit, sed in super requiritur, quod cōsiliū quoque fraudandi ad fuerit ibid. nu. 10. col. 4
 actus conditione pendente ita in suspensio cōf. 78. nu. 14. col. 3
 actus omīssa forma conceptus non valet cōf. 106. nu. 4. col. 3
 actus conditionalis conditione deficiente remanet inuēlidus, ac si gestus nunquam fuisset. cōf. 111. num. 1. col. 1
 actus novus resultans ex mutatione sententia sub sua data notandus est, non sententia mutatur cōf. 123. nu. 3. col. 4
 actus voluntarij iurisdictionis in iuratum non exerceatur cōf. 139. nu. 7. & 18
 actus nullus per alium validandus utriusque partis consensum requirit ibid. nu. 19
 actus nullus postea ratificatus valet ex nunc, non autem ex tunc ibid. nu. 26
 Et non retrotrahitur ad tempus suae celebrationis, & ab eo, qui illum ratificat, vel confirmat, non autem a primo faciente factus censetur, ibid.
 actus tunc confirmati potest, cum & fieri potest ibid. nu. 14. & 29
 actus, qui in scriptis fieri debet, nunquam factus praesumitur, ibid. nu. 38. col. 3
 actus licet non possit haberi ratus eo tempore, quo non potest celebrari, tamen ex diuturnitate temporis lapsu praesentis actus celebrando perficitur ratihabito ab initio temporis intervenisse ibid. nu. 72. col. 4
 actus factus per minorem non potest intrinsece sub praetextu minoris aetatis, quando fuit postea per eum maiorem factum verbis, vel factis expresse confirmatus, cōf. 142. nu. 1. & 16. cum seq. col. 3. fol. 148. etiam obiecto retro scripto Regio ibidem num. 19. & potissimum quando cum expressa ratihabitione concurrat citata resultans ex taciturnitate longi temporis post legittimam aetatem, ibid.
 actus nullus ex defectu consensu validatur postea accedente consensu in alio actu ibid. nu. 28. col. 4
 actus ex multiplicatione dicitur iteratus, & geminatus, ibidem nu. 24. col. 1
 actus non valet, si deducitur ad eum casum, a quo incipere non potest, ibid. nu. 34. col. 2
 actus geminatus, vide in verbo geminatus actus.
 actus est ipso iure nullus forma non servata d. cōf. 141. nu. 48. col. 4
 actus factus ad unum finem ad diuersum non trahitur, ibid. nu. 12. col. 1
 actus gestus a persona in habili communiter habili reputari valet cōf. 141. nu. 3. & 3. cum seq. col. 1
 Declaratur tamen hoc procedere, quando quis esse deputatus, & communiter, ac publice approbatus in aliquo actu, puta in mercatura a collegio mercatorum, ibid. nu. 9. col. 4
 actus gestus a minore, qui veniam aetatis impetravit, valet, ibidem nu. 10. col. 2
 Fallit in alienatione bonorum, in qua requiruntur solemnitates debitas, ac si veniam non impetrasset ibid. nu. 10. col. 1
 actus factus a minore cum iuramento sine debitis solemnitatibus valet ibid. nu. 11. col. 2

actus a lege inductus praeter hominis voluntatem non indiget aliqua statutoria, vel legali solemnitate ibid. nu. 145. col. 1
 actus nullus ratione certae formae omīssis consensu ex taciturnitate per tractum temporis superveniente regulariter non reconuēssit ibid. nu. 147
 actus quodcumque fieri potest, cum nullum faciendi tempus praesentium est cōf. 145. nu. 18. col. 4
 actus, qui proprio, & alieno nomine fieri potuit in dubio nomine proprio potius quam alieno actus praesumitur cōf. 151. nu. 3. col. 4
 actus sequens declarat praecedentes dubios ibidem num. 26. col. 4
 actus ab effectu iudicari debet non à forma verborum cōf. 147. nu. 7. col. 1
 actus multo minus sustinetur propter frequentem usum in faciendi cōf. 163. nu. 14. col. 1
 Id autem procedit, quando communiter erratur circa factum, secus autem circa ius ibid. nu. 15
 actus in persona procuratoris ab initio est invalidus cōf. 164. nu. 7. col. 2
 actus, qui parte non citata fieri possunt, & valent, plures sunt cōf. 173. nu. 16. col. 3
 actus iuratus à statuto quantumcumque generali nō comprehenditur, nisi ibi expresse de iuramento mention fiat, cōf. 176. nu. 13. col. 4
 actus contra iuramentum factus est nullus, non obiecta absolutione à iuramento ibid. nu. 21. col. 2
 actus iuratus sub clausula generali, non obstantibus & c. posita in generali constitutione non comprehenditur ibid. nu. 27. col. 4
 adiutamentum, seu augmentum capitalium connexitatem non impedit, nec inducit separationem, sed potius unitatem, seu connexitatem arguit, cōf. 78. nu. 11. col. 4
 adiens hereditatem, vide in verbo hereditatem adiens.
 adire non potest, qui est incertus de viribus testamenti cōf. 1. 8. nu. 4. col. 3
 aditio hereditatis, vide in verbo hereditatis aditio.
 adjudicatio facta per iudicem creditori de bonis debitoris nulla in parte, viatur in totum propter indivisibilitatem decerni cōf. 31. nu. 1. col. 1
 Praeterea quando sententia unicuique capitulum habet & adjudicatio plura bona simul sub uno constructa verborum indivisibili, ibid. num. 2. fallit autem, quando adjudicatio plures personas concernit, ibid.
 Item quando sunt plures rei conveniunt, ibid. nu. 3
 Item quando sententia habet plura capita, ibidem num. 4
 Item quando res esset dubia, ibid. nu. 5
 adjudicatio plures petitiones respiciens potest valere respectu unius petitionis, & respectu alterius non d. cōf. 31. nu. 2
 adjudicatio bonorum facta per iudicem habet vim solutionis cōf. 109. in prin. col. 4
 adjudicatio in solum nō est stricta, & proprie loquendo de venditione impropietate, & lato sumpto vocabulo, cōf. 157. nu. 45. col. 2
 Et ideo sub statuto loquente de venditione non comprehenditur, ibid.
 administrator quilibet, & negotiorum gestor tenetur reddere rationem de administratis cōf. 67. nu. 1. col. 4
 adverbium, dummodo, modum, non conditione importat videtur, cōf. 114. nu. 4. col. 4
 adverbium, tamen, est limitativum praecedentium ibid. nu. 9. col. 4
 aequiparatio idem debet esse iudicium cōf. 141. nu. 246. col. 1
 aequitate naturali cessante cessat etiam fictio cōf. 130. nu. 12. col. 3

Index verborum,

- Admissionem patitur quod quis rem, fructum, & pretium
habeat, vel re, fructu, & pretio careat, unde qui
cum fructibus vult, pretium, & vultus alteri rem
vult tenetur consil. 147. nu. 20. col. 1. fol. 175. & nu. 41.
43. fol. 176. & nu. 16. & 17. col. 1. 177
- Admissionem bonorum, vide in verbo bonorum estimatio.
Estimatio de re, quæ non est tempore estimationis ex-
solita venalis non si nisi per opinionem, quæ sit sed
non estimationem communem aliarum rerum, quæ
autem eisdem fructus, & quæ sunt in eod. loco, & quæ
eisdem qualitate habent consil. 141. nu. 2. 18. co-
lum. 1. 168
- Admissionio rei ad commodum creditoris agentis hypo-
thecaria contra possessorem, qui eam melioravit, facien-
tem secundum tempus præfens, quo valor estimatio-
nis non autem secundum tempus vetus, quo possessor
istam habuit consil. 14. nu. 6. col. 3. 9
- Admissionio, vel plurimum non ascendit ad illam summam,
per quam alij præter estimationem vendunt consil. 36.
col. 1. 30
- Admissionio debet ab initio emptionis expressè nomina-
re, ut non vel estimatio sit loco certi pretij consil. 128.
col. 1. 115
- Admissionio liber vide in verbo liber estimatio.
Admissionio minor, vide in verbo, minor ætas.
- Admissionio ex statu Florentino in contrahendo, a-
dmissionio, vel aliter de rebus suis disponendo, est anno-
tum 18. consil. 176. nu. 46. col. 1. 146
- Admissionio particularis ad personas sanguine coniunctas con-
ducitur cuiusque sint ætatis, dummodo nate sint
consil. 140. nu. 24. col. 4. fol. 154. sed & in ijs, quæ non
nate sunt, cadere potest, ibid. num. 26. cum sequi.
Admissionio alij dixerit ibidem citati nu. 3. & 25
- Admissionio sanguinis, & parentelæ efficit, ut quis præsumat
vel potius liberare coniunctum, vel agnatum ab
estimatione, vel fideiussione, quam extraneum con-
sili. 128. nu. 17. col. 1. 117
- Admissionio coniectura multum valet ad imperandam me-
ritatorem dubiam consil. 60. nu. 14. col. 1. 56
- Admissionio eadem ratio habetur in substitutione, quæ ha-
betur in institutione ibidem nu. 15. & ideo eadem
in vii. iur. datur in substitutione quæ datur fueri
substitutione ibid.
- Admissionio ad agendum pro coniuncta perso-
na consanguineis, non tamen omnes, sed qui ascen-
dunt, & descendunt locum obvenit in infini-
tum infuertes vetò usque ad quartum gradum co-
sili. 10. nu. 8. col. 2. 7
- Admissionio probanda affinitate, vel agnatione testes de-
betur accipere à comuni stipite, & successuam de se
autem deponere taliter, quod index possit elicere ip-
sum agnationem, vel agnationem consil. 162. num. 9. 218
- Admissionio opposita est negatio, & est contra consil. 157.
col. 1. 203
- Admissionio universalis vide in verbo universalis affir-
matio.
- Admissionio alio post litem contestatam loco domini litis
admittit consil. 10. nu. 4. col. 2. 7
- Admissionio, vel coniunctus debet docere se esse coniunctum,
consil. 10. nu. 10
- Admissionio non auditur nisi prius probet se esse talem,
consil. 10. nu. 10
- Admissionio inquam hæres debet probare se esse hæredem consil.
10. nu. 1. col. 1. 191
- Admissionio possessionis recuperandæ obtinere non potest, quo-
modo per eum opponitur, & probatur de iure pro-
prietatis, & domini, & actor de eo cognoscit permi-
tente præfatis, quod de possessore tantum agatur
consil. 10. nu. 3. col. 4. 14
- Admissionio hoc procedere etiam si in tali iudicio actor de
possessione melius probaret, quam res ibid. nu. 8
ampliat secundum procedere etiam si actor probaret de
antiquiori possessione ceteris quoad titulum paribus,
ibidem nu. 10
- Ampliatum tertio procedere etiam si titulus iunior reorū
fasset habens ab eo, qui nullum titulum habuit, & col-
lante tamen vitio, & mala fide ibid. nu. 11
- Agens ex instrumentum ius constitutum in reperiis quo ad
dominium contra tertias possessiones causas non ha-
bentes à debitore principali, obtinere non potest nullo
probatum dominio, vel quod dicti debitoris in dicta
re tempore contractus celebrati consil. 2. num. 3. col-
lum. 3. 16
- Agens hypothecaria, vide in verbo hypothecaria agens.
- Agens Saluiano interdicto contra tertios possessiones cau-
sam ab eodem non habentis, non habet probare de
dominio, vel quasi debitoris, sed fassus est, quod probet
de eius possessione d. consil. 3. nu. 6. si tamen agat pro
obligatione speciali certe rei debet probare possessionem
de tempore obligationis ibid. nu. 7
- Agens qui in meritis succumbit, potest absolui ab expen-
sis, quando sumus in articulo iuris, consil. 2.2. num. 104.
col. 4. 17
- Item quando casus est dubitabilis, & in eo extant pro-
babiles dubia iuris, ibid.
- Agens ex iure hæreditario iustum dicitur habere ignoran-
tiam, ob quam excusatur ab expensis consil. 25. num. 1.
col. 4. 22
- Agens ad senatum ex causâ obligationis ex societate pro-
uenientis adversus possidentem bona ex causa potius
obtinere non potest ibid. nu. 3. col. 3
- Ne dum quando societas est posterior dote in tempore,
sed etiam quando esset anterior ibid. nu. 1. & 3
- Quod procedit etiam si obligatio dotis mariti solummodo
do esset ibidem nu. 4
- Agens ad supplementum legitimæ tenetur ostendere quod
bona tenta extant, ut deductis deducendis legitimæ as-
cendat ad maiorem quantitatem eius, quod sibi reli-
ctum est, consil. 28. nu. 2. col. 1. 24
- Agens ad supplementum legitimæ debet liquidare quan-
tatem, & valorem bonorum, & æ alienum, alias ob-
tinere non potest ibid. col. 3. & si loco legitimæ annuus
redditus relictus sit insuper probare tenetur suam ætas-
tem ibid. nu. 5
- Agens ad supplementum legitimæ contra solum hære-
dem universalem, legatariis, & alijs aliquid ex testam-
to consequentibus omittis, an rectè agat, nec ne ibid.
num. 7
- Agens ad restitutionem dotis adversus hæredes defuncti
tenetur prius docere, quod sint tales consil. 29. num. 1. 2
- col. 4
- Agens contra filium pro obligatione defuncti non solum
probare tenetur illum esse filium, sed etiam hæredem
ibid. nu. 2
- Agens incepta via non prohibetur agere alia iuridica
sibi competente, pro qua sibi sunt referenda iura ex-
perienda ibid. nu. 4. col. 1. fol. 151. & consil. 42. nu. 7.
col. 1. 37
- Agens actione reali obtinere non potest, nisi de eum domi-
nio, vel quasi probaverit consil. 29. nu. 1. col. 3. 37
- Agens possessorio non obtinet, si de sua possessione non
probat, ibid. nu. 9. col. 4
- Agens ad interesse taxatum pro alimentis uxoris pro do-
minum quantitate non solum non potest ex illa conven-
tione agere quoque ad interesse pro paraphernalibus
non traditis, pro quibus in interesse non est taxatum co-
sili. 46. nu. 14. col. 3. 40
- Agens sine actione repellitur consil. 28. nu. 5. col. 3. fol. 144.
& consil. 83. nu. 7. col. 4. fol. 82. consil. 134. nu. 14. col. 1. 117
- Agens contra aliquem tanquam hæredem alicuius proba-
re debet illum esse hæredem, alias non obtinet eod. 16.
nu. 7.

Et Sententiarum.

nu. 7. col. 3. fol. 53. conff. 117. col. 1. fol. 109. & hoc etiā
 fi filius eſſetis, contra quem agit conff. 152. nume. 15.
 col. 1. fol. 191. Et etiam fi conveniſſet iudicium ſubeat,
 & deſſe heredem non neget, dūmodo non ſuave-
 tur ibid. nu. 16

**Agens ad conſignationē bonorum tenetur probare idē-
 titatem eorum, alioquin ſuccumbere debet dicto con-
 fi. 16. nu. 8**

**Agens ante purificatam conditionem, & ſuccumbens, ſi
 poſtea, ea purificata, agat, exceptione rei iudicata non
 repellitur conff. 82. nu. 3. col. 4**

**Agens ex contractu, vel diſpoſitione conditionali debet
 probare conditionem eſſe purificatam etiam ſi in ſe
 eſſet purificata, aliis ſuccumbit conff. 111. nu. 5. col. 2.
 fol. 107. & conff. 117. nu. 3. col. 2**

**Agens ex cauſa inſteſtati dicitur nolle venire ex cauſa in-
 ſteſtati conff. 318. nu. 1. col. 2**

Agens in lit. pello ſibi ipſi contrariari non poteſt, ibid.

**Agens tanq. uam heres ab inſteſtato obtinere nō poteſt,
 ſed ſuccu mberet debet, etiam quod in proceſſu probet,
 quod ſi heres ex teſtamento ibid. nu. 2**

**Idem etia m procedi t conſuetud. vi qui agit tanquam
 heres ex teſtamento, non obtineat, licet in proceſſu
 probet ſe heredem ab inſteſtato, ibid. nu. 3**

**Agens ex ſiſſa cauſa, & probans de vera non obtinet,
 ibid. nu. 4**

**Agens ex cauſa ab inſteſtato, ſi ſuccumbit, agit ex teſtamen-
 to ibid. nu. 6**

**Agens ex teſtamento, & in prima inſtancia ſuccumbens
 annulato teſtamento, poteſt in cauſa appellacionis
 obtinere ex cauſa inſteſtati ſecundum multos ibidem
 nu. 7. col. 1. 3**

Hoc etiam en ab alijs impugnatur, & quare ibid. nu. 8

**Agens ad retrocedendione m, ſi ſuccumbat, non poteſt in
 cauſa appellacionis deducere materiam uſurarie pſui-
 tatis, & ſimulacionis contractus ibid. nu. 9. col. 4**

**Quod pſuadetur etiam ſi in ſine libelli fuerint appoſite
 clauſule ſalutares ibid.**

**Agens poteſt ſui iure ſui authoris, & habet ius retentio-
 nis conff. 115. nu. 4. col. 3**

**Agens contra ſicum pro ex corporando legato non libe-
 rat heredem, ob cuius delictum hereditas fuit conſi-
 ſcata conff. 170. nu. 1. col. 4**

**Agens rei vendicatione tenetur probare dominiū ex par-
 te ſui & poſſeſſione, vel detentionem ex parte aduer-
 ſarij conff. 141. nu. 78. col. 2**

**Agens uſi heres ex teſtamento debet offendere teſtamē-
 tum conff. 151. nu. 3. col. 1**

**Agens uſi heres ab inſteſtato tenetur probare ſe eſſe deſun-
 cti conſortium, & proximiorum, & nullum extare,
 qui eum præcedat ibid. nu. 1**

**Vel ſecundum alios ſaltem ſe eſſe conſortium in cer-
 to gradu abſque eo, quod offendat nullum eum antecē-
 dere ibid. nu. 4**

**Agens uſi heres in ſolidum ad totam hereditatem ab in-
 teſtato, conſtituto, quod alij extant in pari gradu, non
 obinet, niſi offendat de eſſione, vel repudiatione eorū
 expreſſa, vel tacita, etiam quod de eorū accepta-
 tione non conſtet ibid. nu. 5. imo & ſecundum aliquos
 à propria portione ſibi debita repellitur, nu. 7**

**Agens ad hereditatem alicuius ab inſteſtato mortem il-
 lius probare tenetur, & quod ſine teſtamento deſceſ-
 ſit ibid. nu. 8. col. 3**

**Agens ex vna cauſa, & eam non probans, ſed aliam non
 tamen plenius non obtinet, ſed reus ex remedio inſen-
 tati abſoluitur, & ex alio non plenē probatus alias
 agendi reſeruat conff. 155. nu. 9. col. 2**

**Agens ad eaducitatem ob lineam finiam nō poteſt ob-
 tinere non conſtituto de linea comprehenſa in inueſti-
 tura, conff. 170. nu. 2. col. 3**

Agens uſi reſſionarius debet citare partem etiam alias

non citandam à principali conff. 173. num. 16. col. 1.

**Agenti poſſeſſorio obſtat exceptio rei iudicate in peti-
 torio, conff. 19. nu. 7. col. 3**

**Agenti poſſeſſorio aduerſus eum, qui obtinuit in peti-
 torio, obſtat exceptio dolo facta, quia petis quod reſtitui-
 turus eſſe ibid. nu. 10. & 11**

**Agenti incipere una via, ſi alia conſtat ius ei competere,
 referenda eſt facultas eius experiendi conff. 29. nu. 4.
 col. 1. fol. 15. conff. 30. num. 5. & conff. 58. nume. 6. col. 1.**

**Agenti cap. reintegranda 3. q. 1. & adducendi reos conu-
 tos poſſidere clam reſpectu antiquioris poſſeſſionis
 dicti agentis, non obſtat recentior. & titulus à poſſeſſio-
 reorum, quod qualiter procedat, declaratur conff. 51.
 nu. 5. col. 4. fol. 46. & conff. 57. nu. 7. col. 3**

**Agenti Saluano & hypothecaria ſimul ſufficit probare
 bona ſibi obligata fuiſſe penes debitorem tempore co-
 tractu obligationis, vel poſtea, & de præſenti eſſe penes
 reos conuenus conff. 13. nu. 1. col. 1**

**Agenti remedio Saluiani interdicti non eſt necelle vi-
 per eum ſui excuſſio contra principalem debitorem
 ibid. nu. 8. col. 4**

**Agenti remedio cap. reintegranda 3. q. 1. & probans de
 antiquiore poſſeſſione ex parte ſua, & de iuniori, & re-
 centiori ex parte rei conueni obtinere debet abſq. eo,
 quod probet de ſpolio, vel poſſeſſione tempore ipſius
 ſpolij, conff. 57. nu. 2. col. 1. fol. 52. & conff. 92. nu. 4. 5.
 col. 3**

**Agenti ad ſpolium ſibi reſtituendum non tenetur docere
 de initio ſux poſſeſſionis antiquioris dōmodo pro-
 bet illam antiquiorem d. conff. 57. nu. 4. col. 2**

**Nec pariter necelle habet probare poſſeſſionem iunio-
 rem rei viſioſam eſſe, & clandestinam ibid. nu. 8**

**Agenti remedio recuperanda ad ſpolium reſtituendum,
 an noceat exceptio de iure tertij, ſi reus conuenus no-
 minet reum in dominium ibid. nu. 9. col. 3**

**Agere vigore pacti de retrocedendo non poteſt, qui in
 eo comprehenſus non eſt, nec in contractu interuenit
 conff. 155. nu. 6. col. 2**

**Agere non poteſt ad id, quod nunquam fuiſſe debitum conff.
 16. nu. 8. col. 3. fol. 12. & conff. 42. nu. 1. & 5. col. 1**

**Agere nulli licet quiſq. metam ſux authoritatis excedit co-
 fi. 168. nu. 1. col. 1**

**agnati vbi quique vocantur ad alicuius ſucceſſionem ſe-
 mina etiam nupta à mafculo deſcendens ab ea ſucceſ-
 ſione non excluditur conff. 108. nu. 3. col. 2**

**agnati proximiores tamen in emphyteoſi finita in illius
 renoſatione admittuntur excluſis penitus cognatis con-
 fi. 170. nu. 9. col. 2**

**agnatio. In probanda agnatione teſtes debent incipere à
 comuni ſtipite, & ſucceſſum deſcendendam de-
 ponere, ad eo quod iudex poſſit elijcere ipſam conſan-
 guinitatem conff. 162. nu. 9. col. 3**

**agnatus, & cognatus ſimul excludit agnatum tantū con-
 fi. 60. nu. 3. col. 4**

**Alcian experimentum, de quo in J. inter ſtuprum 5. ſin.
 nu. 4. ff. de verb. ſignific. in inquirendo, an ſemine ve-
 niant appellacione filiorum in vltimis voluntatibus
 ab authore commendaſur conff. 117. nume. 4. col. 1.**

**Alciati conff. 493. quod eſt in nouiſ. conff. 44. lib. 9. decla-
 ratum non procedere, cum fideicommiſſum eſt vniuer-
 ſale, & alias vi in conff. 360. nu. 19. col. 4**

**alere qui tenetur, idem etiam præſtare debet conff. 167.
 nu. 8. col. 4**

**Alex. conff. 49. lib. 5. pulchre declaratur conff. 157. nu. 74.
 col. 2**

**Alex. conff. 62. num. 4. lib. 2. declaratur, quod dum dicit
 per pupillum non eſt ſatisfactum ſtatuo requi-
 renti conſenſum propinquiorum in obligationibus**

Index verborum, ¶

- mulierum, non prophetas inferatur, quod velit adu-
los admitti, conf. 162. nu. 8. col. 3. 218
- Alexandri Martij Medices olim Episcopi Fesulani, &
hodie Archiepiscopi Florentini mentio cum laude,
conf. 168. in princ. og. 1. col. 1. 232
- Alienandi licentiam allegans, vide in verbo, Licentiam
alienandi.
- Alienans rem, super qua nullum ius habet sine domini
voluntate nulliter facit, conf. 71. nu. 5. col. 3. 64
- Alienans. In alienans facultate, eiusdemque debitoris
esse non debet peruenire alienationem a se factam per
publicum instrumentum prius die in scriptura pri-
uata, conf. 119. num. 1. & 3. 117
- Alienata per filium à patre grauatum onere fideicommissi
si vniuersalis, sub conditione si sine filiis decederet
pro soluendis debitis defuncti, non imputantur ei in
legitimam, & Trebellianicam, conf. 137. numero 4.
colum. 2. 140
- Sed cedunt in damnum, & portionem fideicommissi
sui, ibid. col. 3.
- Alienata aurem voluntarie extra causam dependentem
ab oneribus hereditariis imputantur in dictas qua-
ntas, ibid. num. 5.
- Item, & per eam disposita illi imputanda sunt, ibidem
numero 6.
- Item supellectilia pecuniar, & alia mobilia, & se mo-
nentia tempore testatoris extantia, & mox per grauatum
consumpta, ibid. nu. 7.
- Et si hoc pacto alienata legitimam, & Trebellianicam
sibi debitam excedunt, primo alienata imputantur in
dictas quantas, & vique ad eorum portiones substi-
nuntur alienationes, reliqua vero per fideicommissarium
à possessoribus vindicari possunt, ibid. num. 8.
- Alienata per testatorem cum pacto redimendi intra cer-
tum tempus, & per heredem redemptionem veniunt in re-
surrectione fideicommissi, ibid. nu. 9. col. 4.
- Fideicommissarius tamen tenetur heredem restituere pec-
uniam cum pretium de proprio exorbitatum, ibid.
- Idem etiam est in alienans per ipsum heredem soluendi
causa debita hereditaria, & postea de proprio re-
dempta, ibid. num. 10.
- Alienatio constanter matrimonio per mulierem facta,
valet ea viuentis, licet quoad interesse filiorum, & de-
scendentium stet in suspensio, & pendat à futuro even-
tu, nam si filij matris superuiuant, possunt alienatio-
nem reuocare, sin minus alienatio remanet in suo ro-
bore, conf. 69. nu. 9. col. 1. 65
- Alienatio immobilium maioris nulliter facta sine de-
creto Iudicis, validatur per lapsum quinquennij post
legitimam ratem, conf. 141. num. 17. col. 3. 158
- Alienatio bonorum fideicommissio conditionalis subie-
ctorum valet irrevocabili, quando est facta ab igno-
rante ignorantem, conf. 71. num. 2. col. 2. 64
- Et idco adueniente conditione non reuocatur, sed ad
preuim agitur contra alienantem, ibid.
- Alienatio bonorum fideicommissio conditionalis subie-
ctorum facta ab herede grauato, multum differt ab aliena-
tione facta ab alio non grauato, nullum ius habente,
nam facta alienatione per grauatum, empor vsu-
capere non potest, secus si fiat per alium non grauatum,
ibid. num. 6. col. 3.
- Alienatio rerum Ecclesiasticarum sine debitis solemnita-
tibus, neque directè, neque indirectè per solum prela-
tum fieri potest, conf. 72. num. 4. col. 1. 65
- Alienatio, quæ coniungit ob delictum dicitur volunta-
ria, conf. 73. num. 27. col. 4. 67
- Alienatio quando fit ab aliis inhabili ex voluntate testa-
toris valet absque decreto Iudicis, vel alia solemnita-
te, conf. 100. num. 3. col. 3. 95
- Alienatio facta à patre bonorum filij valet sine decreto
Iudicis ibidem, num. 7.
- Preteritum quando patet in bonis alienatis habet vsum
fructum ibidem supra, num. 4.
- Item quando alienatio est facta per ipsum ex voluntate
testatoris ibidem, num. 9.
- Alienatio. In alienatione rei et emphiteuticæ, vel similis
dominus directus preteritur vicino ex statuto de iure
congrui, conf. 101. num. 7. col. 2. 96
- Alienatio rerum immobilium Ecclesiasticarum sine authorita-
te, si non Summi Pontificis, saltem Episcopi, & alio-
rum superiorum interuentu, & sine contractu legiti-
mo non valet, conf. 102. num. 1. col. 4. 97
- Alienatio facta à minore sine solemnitatibus requiritur
an valeat, si publicus negociator sit, & maior reputetur,
conf. 141. num. 2. cum seq. & num. 91. vsque ad
100. 158. & 161
- Alienatio bonorum minoris, quando non tenet, non
transfertur dominium in acquirentem, sed remanet
penes minorem ibidem, num. 55. col. 2. 160
- Alienatio bonorum immobilium minoris non valet,
nec sufficit, quod videatur, vel reputetur maior ibi-
dem, num. 100. col. 2. 161
- Alienatio bonorum in mobilium minoris, qui veniam
ratas sit consequens, nondum requirit decretum,
sed etiam omnes solemnitates, quæ requiruntur, si
ei venia ratas non fuisset concessa ibidem, num. 120.
col. 1. 163
- Alienatio facta à minore non potest à maiori postea ratifi-
cari, quando acquires in dolo versatus fuerit in
non seruando solemnitates à iure requisitas in huius-
modi contractibus minorum, & in ledendo enormiter
minorem in precio ibidem, num. 131. col. 2. 162
- Alienatio de qua supra non potest etiam ex cursu tempo-
ris in maiori gratè confirmari ibidem, nu. 139. & 146.
- Alienatio ubi, cum sit prohibita, permittitur ex causa
necessitatis, non valet, nisi de ea legitime constet, con-
f. 145. num. 21. col. 4. 181
- Alienatio bonorum debitoris decodi dicitur volunta-
ria, & quare conf. 158. num. 31. col. 1. 107
- Alienatio de qua supra trahit originem immediate à
causa voluntaria ibidem.
- Alienatio, quæ fit à Iudice dicitur necessaria ibidem,
num. 33. col. 2.
- Item quando in executione rei iudicariæ factis substa-
tationibus, & non reperto emptore res danda est in
solum ibidem.
- Alienatio ubi consensus Solis Apostolicæ necessaria est
in alienatione, si non interuenit, videtur etiam deficere
in eo actu consensus partium, ita vt nihil videatur
esse gestum, conf. 168. num. 6. col. 2. 121
- Alienatio bonorum immobilium facta à minore cum
iuramento sine decreto Iudicis, alijque solemnitatibus
de iure requisitis valet, conf. 176. nu. 27. col. 4. 246
- Alienatio ad piam causam non subiacet dispositioni statu-
tari Laicali, & ideo valet non seruatis solemnitatibus
à statuto requisitis ibidem, num. 52.
- Alienatio in Ecclesiis in Statu Mediolani fieri non
potest sine concessione Senatus ibidem, num. 66. in
fin. col. 3. facta tamen ante hæcenus non fuerunt
reuocatæ.
- Alienatio ad piam causam non comprehenditur sub ge-
nerali prohibitione alienationis ibidem, nu. 63. col. 4.
- Etiam rei alias regulariter prohibita alienari ibidem.
- Alienatio ad consolidandam alienationem immobilium
minoris nulliter factam sine decreto Iudicis sufficit
silegium quinquennij post legitimam ratem, conf. 141. num. 17. col. 3. 158
- Alienationis prohibitio vide Prohibitio alienationis.
- Alienatio in Forentem à statuto prohibita in casu ne-
cessitatis permissa intelligitur, in subsidium tantum
emptore inter subditos non reperto, conf. 145. nu. 22.
col. 4. 181

Et Sententiarum

Alimenta à patre data, vel ab avunculo nepribus egenis, & etiam patre in longinqua partibus commorante, videntur data intuitu charitatis, & affectionis, & non animo repetendi, conf. 70. num. 2. col. 3. 63

Quod procredit sine difficultate, quando impense non sunt magne, & insupportabiles, & nepes ipsi pariter, vel avunculis iusserunt, & servitia familiaria præstant, ibid.

Alimenta præstata, vt supra non repetuntur, sed cum dictis servitijs compendiantur, ibid. num. 1.

Alimenta suos præstanda ab hærede eius, qui ea præstare tenebatur, conf. 129. num. 4. col. 1. 127

Alimenta debentur ab hærede secundum facultates defuncti, & habetur etiam ratio consuetudinis Regionis, qualitate, ætatis, alimentarii, & varietatis temporum, ibid. & num. 5.

Alimenta simul cum dote relicta sunt taxanda arbitrio boni viri & pro modo dotis legata, non secundum vires hæreditarias, conf. 129. num. 7. col. 1. 127

Alimenta crescant crescente ætate, ibid.

Alimenta de iure taxanda secundum vires patrimonij, debent intelligi habita ratione fructuum bonorum, non autem valoris consummabilium, ou. 8. col. 2.

Alimenta debentur à patre filio spurio ex aquita te canonica, conf. 150. num. 3. col. 1. 188

Quæ æquitas ubique locorum, & in vtroque foro servanda est, ibid. num. 2.

Alimenta à patre filio, vel ab avo nepci debita non cessant ipso patre, vel avo mortuo, sed ad illi præstanda hæredes tenentur, ibid. num. 8. col. 5. fol. 189. & supra ou. 3. post medium.

Licet pro illis contra emptores, vel alios à patre, vel avo utrum habentes contra bona acquisita agi non possit, cum pro dictis alimentis non fuerint hypothecata, ibid. num. 9.

Nec dicti hæredes talia alimenta denegare poterunt etiam si defunctus in testamento illa præstari prohibuerit, ibid. num. 10.

Alimenta prius à patre, quam à avo præstanda sunt, ibid. num. 11.

Alimenta debita à patre, vel avo filio, vel nepoti egeno, cessant superueniente diuitijs, ibid. num. 13. Diuitijs vero cessantibus, & egestate superueniente refulgunt, ibid. num. 14.

Alimenta an debeantur, si qui ea percipere debet, possit ferre alicui Principi in bello, vel in aula, vel aliter in mercatura, ibid. num. 17. & 18. cum sequ. vique in finem.

Alimenta filijs, vel nepotibus non legitimis, vbi per patrem, vel avum assignentur, vel relinquuntur, in aliqua re, mortuis illis, quibus debebantur, non ad eorum hæredes spectant, sed ad assignantem, vel relinquuntem, vel eorum hæredes reuertuntur, ibidem num. 19. col. 2. 190

Fallit, vbi assignans, vel relinquens aliud expressè disposuisset, ibid. num. 20.

Item fallit, quando assignaretur proprietates aliqua pro ipsis alimentis debitis, nam tunc ad hæredes habere debentur ipso mortuo transmittuntur, ibid.

Quoniam prædicta conclusio procedit solum, quando relinquuntur, vel assignatur aliquid, ex quo alimenta percipiuntur, ibid. num. 21.

Sed & res assignata proprietate ad hæredes alimentandi pertinet, si est tantum modici valoris, vt alimenta nimis exigua conferantur, si proprietates ad concedentem, vel filius hæredes reuertatur, ibid. num. 26.

Alimenta illegitimis descendentibus per ascendentes relinquij possunt in proprietate, & bonis stabilibus, ibid. num. 22. quo in casu post mortem ad hæredes alimentarij transmittuntur, nec ad concedentem, vel eius heredem reuertuntur, ibid.

Alimenta vbi a novissim præstantur alimentarijs, & illis aliquid superest, id ipsorum est, & ad hæredes transmittitur, nec ad alimenta præstantem reuertitur, ibidem num. 25.

Alimenta extinguuntur morte alimentandi, nec ad hæredes transmittuntur pro tempore decursu post illius mortem, conf. 156. num. 18. col. 4. 199

Alimenta filio, qui in uxorem duxit sine patris consensu, vel eo inuito denegari non possunt, conf. 167. num. 7. col. 3. 129

Alimenta, quæ dicuntur de alimentis à patre, & avo patris filio, & nepotibus respectu præstatis, procedunt in dotibus filiabus, vel nepibus ab eisdem dandis, ibid. num. 16. & 17. & seq. col. 3. 130

Alimenta vxori filij, & nepotis illegitimi denegari non possunt, ibid. num. 20. 23. 25. & 26. quicquid aliqui dicant, num. 27.

Alimenta nunquam viduar, donec thorum vires defuncti custodit, præstanda sunt, ibid. num. 29. col. 1. 131

Alimenta nepoti naturali ex filio pariter naturali non sunt præstanda ab avo paterno secundum Baldum, ibidem num. 31.

Contrarium tamen firmatur rationibus, & authoritatibus, ou. 32. & 33. & conf. 150. num. 6. col. fin. 189

Alimentorum debitorum ius nullo pacto patrum iuramento tolli potest, conf. 150. num. 18.

Hoc tamen declaratur procedere, quando iuratum fuisse in genere, secus autem in specie, ibid.

Alimentorum priuatio, & exheredatio à patre procedenda, conf. 167. num. 6.

Et ideo ex quibus causis filius exheredari potest, iidem eam potest alimentis priuari, ibid.

Alimentorum taxatio, vide Taxatio alimentorum.

Alius est filius, alius est nepos, & ideo ex proprietate fratris nepos filiorum appellatione non venit, sed ex interpretatione tantummodo, conf. 177. oum. 8. & 9. col. 3. 148

Allegans turpitudinem suam non auditur, conf. 23. num. 14. & 17. col. 2. 19

Allegans oulteritatem, vide Nullitatem allegans.

Allegans enormissimam læsionem, dicitur dolum verum, & ex proposito deducit, conf. 141. num. 287. col. 2. 171

Allegans necessitatem illam probare tenetur, conf. 145. oum. 20. 21. col. 4. 181

Allegans solutionem illam probare tenetur, conf. 146. oum. 1. col. 1. 183

Allegans dolum, illum probare tenetur, conf. 172. ou. 9. col. 3. 237

Et eo magis quando in contractu intervenit presentia, & consensus trium consanguineorum, & enormissimorum, ex quorum intervenit, sicut penitus excluditur quilibet suspitio metus contrahentis, ita etiam omnino cessare debet suspitio doli, ibid. ou. 10.

Allegans prescriptionem illam probare tenetur, quovis cumque est fundamentum suæ intentionis, conf. 174. num. 1. col. 1. 240

Alleganti negantiam hanc non existentie bonorum, incumbit onus probandi, Nec satis est sola allegatio non facti inventarii, conf. 152. ou. 42. col. 3. 194

Allegare aliquid, & non probare, & nihil allegare, paria sunt, conf. 145. ou. 224. col. 2. 168

Allegatio doli præsumpti tollitur ex cursu longissimi temporis, ibid. num. 266. col. 3. 170

Quod autem intelligatur vide quæ infra dicta sunt de mala fide in verbo, mala fides, & io verbo, vitium male fidei.

Allegatio ois diffuæ coegestæ, superfluum ingerunt difficultatem, & iudicem in multis inonititer prægravat, aliæque inconuenientias patiunt, conf. 78. numero 45. col. 3. 78

Amba-

Index verborum;

Ambasciatam recipiens, etque non contradicens vide-
tur eam approbare conf. 16. num. 1. col. 4. 10
Hæc regula de iuratur per Barr. procedere in ambascia-
ta cum literis ibidem num. 2.
Et habere locum quonies litera tenentur ibidem.
Sed tamen concluditur etiam procedere in ambascia-
ta oretus facta sine literis ibidem.
Dummodo ex actu subsequenti declaratur animos au-
diens, quod ambasciatam acceptaverit. ibid. nu. 3
Aminenti possessionem ex sua culpa, vel factio, aut ne-
gligens non succurritur remedio capiti reintegrâ-
da conf. 19. num. 1. col. 1. 14
Aucharus conf. 74. reprehenditur, & de contrarieta-
te notatur conf. 173. num. 3. col. 3. 131
Animal venditum, & etatum emptori, & mox infra
triduum morituum, ex morbo ante venditionem, &
traditionem constituto morituum præsumitur, nisi
contrarium probetur, & culpa emptoris ostendatur
conf. 175. num. 6. 7. col. 2. 141
Quod procedit etiam si emptor nihil probet, vel suam
ingentiam ostendit ibidem num. 8. 9
Anima omnibus rebus pretiosior est & cunctis rebus
anteponenda cens. 7. num. 7. col. 1. 1
Aquis defunctorum subleuantur ex solutione earum
actis alieni ibidem num. 4
Animus declaratus facto conf. 16. num. 3. col. 1. 11
Animus tanquam quid occultum, & latens, non potest
nisi per extrinsecos percipi conf. 96. num. 1. col. 4. 91
Annullatio iure dantis ius acceptoris resolvitur confil.
141. num. 6. col. 4. 160
Antecedenti sublati nulla est dare consequentiam ibi-
dem num. 66. col. 4
Anterioritas confessionis scriptura specificâ, & in indi-
viduo probanda est conf. 119. num. 6. col. 1. 118
Antiquum in materia probationis dicitur de annis cen-
tum conf. 139. num. 41. col. 1. 146
Maximè ubi agitur de probatione solemnitaris extrin-
secæ ex solo tempore curi ibid. & num. 55
Alas antiquum tempus dicitur, quod ferè iagit metam
annorum centum patz 99. 98. & etiam 90. imò & 70.
& secundum aliquos. 56. ibidem num. 60. cum plu-
rib. sequi.
Apotha receptionis solutioni cuiuspiam debetur non reco-
gnita per scribentem, sed per testes dicentes habere nota-
ram manum scribentis non probant nisi dicant fuisse
per presentes, & vidisse eam scribi conf. 146. num. 27.
col. 2. 183
In Verbatum ex consuetudine fides præstatur apo-
thecis recognitis per testes notam habentes scribentis
manum ibidem num. 10. col. 1
Apothecarum recognitio rigorosa ad evitandam caduci-
tatis penam non attenditur ibid. nu. 12. col. 4
Appellandum est à iudicio, concessa, ordine statuti non
servato, alias transit in iudicatum conf. 52. num. 5. co-
lum. 3. 3
Appellandum est coram Iudice ad quem, si facile ha-
beret potest, priusquam decerneretur ad honestas perso-
nas conf. 163. num. 4. col. 3. 219
Appellans si petat terminum ad soluendum, censetur re-
nuntiare appellationi conf. 107. num. 4. col. 4. 104
Appellans videtur, quod recta via adire possit Iudicem
ad quem, vel honestas personas conf. 163. num. 7. co-
lum. 3. 219
Appellari potest à non admissione interrogatorum
etiam quando Iudex noster super eis interrogare tes-
tes conf. 90. num. 2. col. 4. 45
Appellatio à duobus testibus conformibus de iure cõ-
muni permittitur conf. 7. num. 1. col. 2. 5
Appellatio à duobus conformibus non conceditur ex
statuti conf. 116. num. 6. col. 2. 114
Appellatio an impediatur sententia executionem confil.

126. numer. 1. & 7. column. 1. 3
Appellatio ad Iudicem incompetentes est nulla, sed ap-
pellanti non nocet, quin iterum ad competentes ap-
pellari possit, si tempora patiuntur conf. 134. nu. 8. co-
lum. 1. 197
Appellatio interposita coram honestis viris, ut valeat
necesse est, quod appellans usus fuerit diligentia in
perquirendo Iudicem à quo, & procuratores pro ea
interponenda, & quod illis non repertis protestatus
fuerit, prout dicitur conf. 163. nu. 2. col. 2. 219
Appellatio ad honestas personas tunc admittenda est,
quando copia Iudicis ad quem haberi non potest
ibidem num. 4
Appellatio nulla, seu nulliter interposita non producit
effectum devolutivum, nec suspensivum ibidem nu-
mer. 4
Appellatione instrumentorum, vide instrumentorum
appellatio.
Appellatione pendente ab interlocutoria, & non admis-
sa nec inhibitione facta attentata locum non habent
conf. 34. nu. 1. col. 1. 28
Appellatione pendente à diffinitiva, vel habente vim
diffinitivæ suspenditur iurisdiclio Iudicis à quo conf.
34. nu. 3. col. 2. 28
Appellatione fratris, vide fratris appellatione.
Appellatione descendentiū vide descendentiū ap-
pellatione.
Appellatione filiorum, vide filiorum appellatione.
Appellatione legitimæ sobolis vide legitimæ sobolis ap-
pellatione.
Appellatione civilis sobolis, vide civilis sobolis ap-
pellatione.
Appellatione si sobolis, vide soboles.
Appellatione deserta prima sententia firma manet, &
executionem meretur conf. 163. num. 7. col. 3. 219
Appellationes à sententijs in causis criminalibus latis
per Episcopos, vel eorum Vicarios generales commu-
ni debent alteri Episcopo, vel eius generali Vicario,
non autem inferioribus Iudicibus conf. 163. num. 8.
col. 4. 219
Appellationis causa, vide causa appellationis.
Appellatur à sententia Iudicis delegati ad delegantem &
non ad alium Iudicem alias superiorem dicti Iudi-
cis conf. 154. nu. 4. col. 1. 197
Etiam si esset delegatus alius Vicarij Episcopi, vel officia-
lis, & etiam si alius viri quique ibidem tribunal esset, &
Audientium ibidem.
appellatur coram Iudicem ad quem, si facile haberi po-
test priusquam decerneretur ad honestas personas con-
fil. 163. nu. 4. col. 3. 219
appositio penæ in statuto non dicitur limitatio, sed tota
lis exclusio conf. 176. num. 58. col. 4. 246
apprehendens possessionem ex titulo invalido dicitur rap-
pere conf. 141. num. 75. col. 1. 161
arbitratores, Coram Arbitratoribus nulla lis, nullum ve-
iudicium esse dicitur conf. 49. num. 1. col. 1. 45
arbitratorum distinctio vide in thimio Arbitratorum.
arbitratorum determinatio vide determinatio arbitra-
torum
arbitri laudando inter fratres non cessant remittere oo-
luisse inter illos iura aliquis futuris fideicommissi, si
illa ignorabant conf. 74. num. 4. col. 2. 69
Maxime quando in viis, quæ præcedunt laudum nul-
lam de testamento, & fideicommissio mentionem fac-
iuntur ibidem.
arbitrio Iudicantis lex multum tribuit in condemnatione
ne pensum conf. 22. nu. 8. col. 4. fol. 17. conf. 111.
num. 8. col. 3. 107
arbitrium Iudicis concessum non debet esse absolutum
conf. 139. nu. 6. col. 4. 143
archiepiscopus ad quem spectat conformatio electionis
Epi-

Et Sententiarum.

Episcopi, si elegerint ipsum episcopum vti Archiepiscopus ex co
promisso non dicitur eligendo confirmare. **conf. 141.**
no. 113. col. 4. 161
Imo potest electionem rescire probato electi delicto,
non obstante quod propriam electionem quis non
possit inopugnare. **ibidem.**
Argueret licet ad intelligentiam nigri ex verbis subiectis
conf. 142. num. 1. col. 4. 174
Argumentum de presentio ad presens non procedit in
iis, quæ tempore variantur. **conf. 124. num. 3.**
col. 4. 118
Argumentum de destructione antecedentis ad destru-
tionem consequentis valet. **conf. 141. num. 65. & 66.**
col. 4. 160
Argumentum de contrario sensu iura validè est con-
f. 141. no. 292. col. 1. 171
Argumentum de alimentis ad dotem affirmatur, &
negatur validum est. **conf. 159. nu. 17. col. 4.** 189
Argumentum de pensione ad vium fructum non valet
conf. 156. nu. 5. col. 3. 199
Argumentum de maiori in mandatis sumi non potest. **co-**
fil. 166. nu. 11. col. 1. 227
Item nec à tacita mente mandantis **ibidem.**
Argumentum de alimentis ad dotem & è consuetudo va-
let. **conf. 167. ou. 18. col. 4. nu. 230.**
Argumentum à contrario sensu non admittitur quia lo ab-
surdum sequeretur, & interpretatio fieret contra uerbi
mulum testatoris mentem. **conf. 177. nu. 29. col. 3.** 249
Articulus secundus dicitur dicitur à primo ex additio-
ne loci, vel temporis, vel aliter circumstantiæ, vel
qualitatis. **conf. 45. nu. 3. col. 2.** 39
ascendens faciens non penitas pro descendenti bus tam cir-
ca personas, quam circa res, & bona, vel negocia, ubi
erant descendentes admittitur indistinctè. **qas repe-**
tit. conf. 141. nu. 74. col. 2. 178
Quod procedit etiam nulla facta protestatione, quod
animo repetendi id faciat **ibidem.**
Maximè quando impensis sunt, magne prout in casu
de quo ibi **nu. 77.**
accedentes omnes usque, in finemque admittuntur ad
agendum pro contrahenda pensione sine mandato. **conf.**
10. nu. 8. col. 2. 7
assertio habere donationem, vel cessionem per instru-
mentum tenet ostendit instrumentum. **conf. 43. nu.**
3. col. 1. 37
assertio esse talia tenetur probare hanc qualitatem
ibidem.
assertio se fuisse substitutum probare debet. **conf. 43. nu.**
3. col. 2. 38
assertio Advocatorum non præbet iustam causam iur-
gandi, & per consequens absolutionem ab expensis
propter affectionem, & partialitatem. **conf. 78. num.**
44. col. 3. 78
assertio propterea erronea consistit non præiudicat & in-
valida iudicatur tanquam ueritatis repugnans. **confil.**
104. nu. 44. col. 3. 102
assertioni Papæ an standum sit circa assertionem factam
in bulla, quod beneficium sit iure patronatus laicorum
saltem presumptum ad effectum transferendi onus
probandi contrarium in aduocatum remissum è con-
f. 77. nu. 2. col. 4. 70
associatio ad possessionem bonorum faciendam conce-
ditur parte non citata. **conf. 173. nu. 11. col. 4.** 238
associatio ad possessionem non conceditur nisi statim
clausula constituitur, & pacti executui. **conf. 173. nu. 11.**
col. 4. 239
authoris obliuio § 6. declarat in quibus terminis pro-
cedat. **conf. 161. nu. 21. col. 1.** 217
auditor etiam generalis, & locum tenens Nuntij Apo-
stolici dicitur inferior Vicario generali. **Episcopi con-**
fil. 163. nu. 9. col. 1. 219

auditus est causa inducens rem ad credendum simpli-
ter, & propterea producti præiudicat ac si simpli-
ter diceret se credere nullam alia expecta causa. **confil.**
144. nu. 4. col. 1. 179
auditus causa non iusta, aut necessaria in re haberi po-
test & pro iusta, & pro necessaria contra inducendum
nu. 144. nu. 4. col. 1. 179
augmentum pretii intrinsecum ex tempore causam
cedit ad vniuersum creditoris agentis hypothecaria. **co-**
fil. 14. nu. 7. col. 3. 9
augmentum factum rei venditæ cum pacto redimen-
di talis res ex directo pacto redimatur, totum pertinet
ad primum venditorem, licet respectu commodi fru-
ctuum ante redemptionem ad emptorem pertineat.
conf. 110. nu. 7. col. 3. 106
aut appellatio venit etiam proauis. **conf. 147. nu. 36.**
col. 3. 231
aut onus, vide onus 201.
authen. cui relictum C. de indicia vid. tolli. de conditio-
ne iudicantis observanda habet locum in femina tan-
quam non autem in masculo secundum Paul. de Cast.
conf. 1. nu. 3. col. 3.
Contrarium tamen verius est, quod imo & in mas-
culis procedit, quod rationibus, & præstantissimum
Auctorum testimonio probatur. **d. conf. 1. num. 3.**
authen. res quæ C. com. deleg. procedit non solum in
dote constituenda feminis à fideicommittente descen-
dentibus, sed etiam in dote per masculum descendem-
tem recepta restituenda. **conf. 112. nu. 1. col. 2.** 108
Quod procedit etiam si recepta fuerit post grauamen
appositum, mortuoque ipso testatore. **ibidem** item de
si mulier ipsa, seu vxor, quæ dotem descendenti fidei-
committens desiderat illud grauamen fideicommissi
seu iure **ibidem.**
authen. de nuptijs §. si vero expectet, procedat in mulie-
re mortuo viro transiente ad secundas nuptias, reli-
ctis filiis, seu liberis ex eo matrimonio susceptis. **conf.**
164. nu. 29. col. 4. 224
auth. hoc ius potestatem in fine C. de sacro. eccl. est ca-
nonizata in cap. hoc nus. 10. q. 3. **conf. 171. num. 10.**
col. 3. 236
authoritas Papæ siue approbatio Papæ, vide Pontificis
authoritas siue approbatio.
auus, vel Proauus, aut alius ascendens in subsidium tan-
tum tenetur dotare feminas descendentes quando, &
ex bonis paternis dari non possunt. **conf. 78. num.**
14. col. 1. 76
auus dotis neptem filij contemplatione in dubio dota-
se censetur ex verborum, & communiori Doctorum sen-
tentia. **conf. 140. nu. 3. col. 2.** 113
Et ob id huiusmodi dos profectitia censetur.
Et proinde in legitimum, & Trebellanicum filio debi-
tam imputatur **ibidem.**
Quæ quidem opinio tunc eo magis procedit, quando
auus mandauit doses constitui Nepotibus, nec eo tẽ-
pore, nec postea eo vivente auus **ibid. ou. 3.**
auus si Nepotibus, & aliis descendenti bus masculorum
fœminis masculis doses congruentes constitui man-
det bonis sua fideicommissio ad fauorem masculorum
subiiciendo ubi aliqui sine masculis decederent, adue-
niente casu fideicommissi per mortem viui ex filijs
grauatus sine masculis, relictis feminis, si legitima, &
Trebellanica gramo debita eo sufficiunt ad compe-
tentes doses dictarum filiarum supplendum est ex bo-
nis fideicommissio subiectis. **conf. 140. nu. 4. col. 3. 153**
Secus si doses competentes esse possunt in portione di-
cta legitima, & Trebellanica, quia tunc fideicommissi
sua remanet integrum. **ibidem** nu. 5.
auus non tenetur dotare neptem ex filio, si filius eam de
suo dotare possit. **conf. 140. num. 6. col. 4. fol. 153. &**
quare nu. 7. 8. p. 10

Aius

Index verborum

Aius tenetur dotare nepotem ex filio propter ipsam filii
conf. 140. nu. 7. col. 4 173
Quod quidem conungit quando filius eas dotare non
potest ibidem nu. 13. & 14
aius tenetur dotare nepotem ex filio secundario, pater au
tem principaliter conf. 140. nu. 8. col. 1 174
aius non tenetur alere nepotes ex filio, si filius de suo alere
potest ibidem nu. 9. col. 1 174
Secus autem est, si filius non habeat unde illas alere pos
sit ibidem nu. 15
Sicut olim semper eueniebat, cum filius tunc temporis
bonis muneribus cateret, quare ratio hodie cessat ibi
dem nu. 16
aius dotando nepotem ex filio inopie dicitur ipsius filii
contemplatione id fecisse conf. 140. num. 23. col. um. 3 174
Secus autem ipso filio diuite existente, quia tunc no
tis contemplatione dotasse præsuntur ibidem.
aius vni ex nepotibus utatē minori dotem relinquens ip
sius nepos contemplatione fecisse dicitur & nō filij
fetus foretisse si nam maiori legasset, & quare ibidem
nu. 28. col. 1 175
aius habens plures nepes eodem gradu sibi coniunctas
vni eorum tantum legans, id illius contemplatione
non patris fecisse dicitur ibidem nu. 30
Maximē si tot nomine illius nepis relictum poni mē
der ibidem nu. 31
aius aliquid nepi proprio nomine legas id eius contem
platione fecisse dicitur, etiam si patris mentionem for
asset & quare conf. 140. nu. 3. col. 1 175
aius maiorem affectionem habere præsuntur ad deice
dentes ex filio quam ad filium, & hoc propter longio
rem propagationem, distantiam, ac memoriam
alendū ibidem nu. 34
aius infuens, & substituens masculos, feminas autē
excludens, & illis legatum faciens in iuriis recom
pensationem illis fecisse dicitur conf. 140. num. 3. col. 1
luna. 1 175
aius paternus, vel alius ascendens legitimus administra
tor nepotis, vel descendentes aliquid soluens sumpti
tior in dubio ad ministratorio, & non proprio nomi
ne fecisse præsuntur conf. 149. nu. 7. col. 1 178
Licet aliis circa repetitionem expensarum pro talibus
descendentibus factarum distingui liceat an circa, eo
rum personas, an vero circa res, & bona, seu negotia
factum facta ibidem.
aius tenetur alere uxorem, & filios filij spurij, & sic nepo
tes conf. 150. nu. 3. col. 1 189
Nedum pater viuens, etiam eo mortuo ibidem &
num. 8
Item siue sint spurij ex legitimo filio ibidem nu. 4
Siue sint legitimi ex si hic spurio ibidem nu. 7
Siue sint spurij ex filio spurio, quicquid alij in contra
rium dicant & quare ibidem nu. 6. & sequ.
aius potest instituire heredem nepotem spurium ex fi
lio spurio conf. 150. nu. 7. col. 1 189
Ex quomodo, & qualiter hoc procedat ibidem
acutus non tenetur alere nepotem ex filio, si ipsa, nepis a
liunde habeat unde se alui conf. 150. num. 11. col. um. 3 189
Vel si partem habeat, qui se vel familiam suam alimen
tare possit ibid. nu. 12
aius in omnibus illis casibus, in quibus tenetur alere ne
potem ex filio paupere, in istis tenetur, et nepotem
dotare conf. 150. nu. 15. col. 4 189
Sicō ē ennuero in quibus casibus non tenetur alere,
in eisdem non tenetur dotare ibid. n. 17
aius tenetur dotare nepotem ex filio paupere conf. 150.
nu. 16. col. 4 189
Siue sit spuria ex filio legitimo.
Siue sit legitima ex filio spurio.

Siue sit spuria ex filio spurio ibid. & nu. sequi & ante
nu. 1. & sequ.

B

Bald. in Lin coniunctione in prima lectione nu. 6. C.
de nupijs declaratur conf. 162. nu. 7. col. 2. 188
Bald. in conf. 67. nu. 3. lib. 1. & conf. 408. num. 2. lib. 3. re
probatur conf. 167. num. 33. & 34. col. 1 191
Bald. opinio conf. 60. nu. 1. lib. 3. reprobatur conf. 176. n.
44. in fine col. 4 195
Banni Cancellarius a Principe obdientia, non restituit ad
ius patronatus conf. 73. nu. 14. col. 1 67
Bannitus a Principe restitutus non recuperat ius patro
natus amissum ex dispositione testatoris conf. 73. nu.
14. col. 1 67
Bannitus a Principe restitutus, non censetur restitutus
ad ea, quibus iudicio testatoris ob contraventionem
fuit priuatus propter tale bannum conf. 73. nu. 12. co
lum. 3 67
Bannitus restitutus per Principem ad gratiam, & de ba
no cancellarius recuperat iura amissa in alios imme
diatē translata ex condensatione absque alio facto, uel
riso inter ipsū, & hūc conf. 73. num. 23. col. 1.
fol. 67. quando per v. iam iustitia fuit restitutus, secus
autem si per viam simplicis gratie tantum ibidem nu.
mer. 24
Bannitus restitutus a Principe recuperat ius de futuro, &
efficacē capax iuris postea deferendi tam in feudis,
quam in maioribus, sicut in minoribus, & similibus co
lum. 3. nu. 16. col. 1 67
Bannitus est in conficiatione honorum post adeptam ba
reditatem, dicitur liberatus a onere subiecti legata, alia
que debita hereditate conf. 130. nu. 2. col. 4 187
Et in hoc casu filius, qui iuxta heredis habetur, & succ
essor est in eius locum substituatur, & creditoribus sa
tisfacere tenetur ibidem nu. 1. etiam quod postea re
deat in gratiam, si penes hūc extant bona conde
nati sufficientia ad satisfactionem creditorum, & ip
se non recuperat bona amissa, vel eorum partē sub
nomine quorū, quia illis tenetur ad onera, & debu
ta antiqua proportionabiliter tamen pro rata bono
rum recuperationis, præcipue quando creditores in
termino citadum, seu bannimentionum publicis so
lutorum, vel præcedentes ius, vel interesse in bonis co
fiscatis comparentur, distrahuntur huiusmodi conuadi
cationis, et eorum iura deducuntur ibidem nu. 4
Bannitus restitutus ad omnia bona præsuntur restitu
tus nisi contrarium doceat conf. 130. nu. 5. col. 1. fol.
118. & idea omnibus creditoribus tenetur ibid.
Bann. contrarius in materia restitutionis in integrum
minori concedenda, notatur in conf. 17. num. 1. co
lum. 1 27
Bann. opinio circa restitutionem minoris ad appellandū,
de qua in l. h. nu. 10. C. in quibus causis integ. resti
tutio non est necess. conciliatur cum altera opinione
eiusdem, de qua in l. nam & postea §. si minor nu. 7. ff. de
iure iuran. conf. 137. num. 1. & 8. col. 2 23
Cum minor tamen, & verior opinio reputatur, et que
posita est in d. §. si minor ibidem num. 1
Bann. opinio in l. heredes mei §. cum ita ad Trebell. con
suetata a Butr. conf. 2. & ab alijs frequenter suscitatur
conf. 37. nu. 11. col. 1 23
Bar. in l. cunctos populos in 7. quest. ad finem C. de Sum
ma Trinit. & fide catholice, declaratur, dum vult sta
tum in personam loquens foretē, non cum preben
dere conf. 145. nu. 11. col. 2 181
Barr. opinio in l. Gallus §. & quid si tantum num. 14. ff. de
liber. & posthum. declaratur conf. 159. num. 48. co
lum. 4 213
Barr. doctrina in l. 2. §. permittitur ff. de aqua quocid. &
alitra

Index verborum,

Bona per heredem recuperata cum pacto de retrouen-
dendo apposito per testatorem in venditione facta, de
beant restituere fidei commissario, cui veniat restituenda hæ-
reditas, ac si semper manifesti in manibus testato-
ris, nec unquam alienata fuerint ibidem.

Bona à patre alijs in heredes vitios donata computantur in eius
substantia quas effectum augeodi legitimam conf. 112. nu. 8. col. 1. fol. 124. & quare nu. 14.

Amplius prædicta procedere nedum in donacione in
iudicio, sed etiam in donacione non in iudicio ibi-
dem nu. 9.

Bona quævis post quam quis è banno in gratiam redijt
dicitur quævis per nouum hominem, qui propterea
prioribus creditoribus non tenetur, conf. 130. nu. 4.
col. 1.

Bona per filium à patre grauatum onere fideicommissi
vniuersalis sub condicione alienata, an, & quando in
eius legitimam, & Trebellanicam sint imputanda
conf. 137. nu. 1. cum pluribus sequent. fol. 240. & su-
pra sub inera A. in verbo alienata, & quid iuris quan-
do eadem dictas quantas ibidem nu. 8.

Bona per testatorem vendita cum pacto redimendi in tra-
centum tempus, & per heredem redempta, veniunt
in restitutione fideicommissi, facta tamen prius per
fideicommissarium restitutione pteji heredi de pro-
prio redimeant conf. 137. nu. 9. col. 4.

Idem est, si ab ipsa hærete pro latuisione debitorum
hereditatorum fuerit vendita, & postea de proprio
redempta ibidem nu. 10.

Bona in decemenda legitima confidantur in eo statu,
in quo erant tempore mortis testatoris, & secundum
illum statum, nec tamen aliqua habetur augmenti,
vel diminutionis eorum valoris ex alijs temporibus
proficientis, con. 173. nu. 11. col. 4.

Bona alicui oneri supposita penes vnum existentia in
alium transferantur cum sua qualitate, & causis, tran-
seunt conf. 139. nu. 17. col. 4.

Bona donata, vel aliter concessa veniunt in obligatione
generali bonorum donatoris, vel aliter concedentis
pro adimplemento dispositiouis, conf. 139. nu. 77.
col. 1.

Maximè si obligatio contra sit verbis amplius, & præ-
gnantibus nu. 78.

Bona alicui tradita etiam conditionaliter, vt aliquo casu
ad concedentem reuertentur, partiata condicione
non redeunt statim in dominium concedentis, nisi
contractus hanc reuersionem per verba ipsa uere re-
solutiua contineat conf. 139. nu. 111. col. 4.

Bona sua obligare quis in dubio præsumitur pro suo
factu tantum non autem pro contrahentis, & facit
aliter conf. 139. nu. 117. col. 12.

Bona minorum communia ab alteri minime alienata
sine alterius consensu, & mandatu si iste, qui non ven-
didit, maior factus, ratificat contractum, non potest
ab eo vendicari, quamuis ille, qui vendidit, restitu-
tionem petierit, & contractus restitutionem aduocauerit
conf. 141. nu. 111. col. 4.

Imò adeo intelligitur confirmata hæc alienatio per ta-
lem ratificationem, quod amplius non possit allegari
eius nullitas ex defectu consensu ex inuicem do-
li etiam ex proposito ibidem nu. 2. & 22.

Quod eo magis procedit quando ipsa ratificatio expre-
ssè fuit geminata, & facta ex intervallo non solum à
venditione ad ratificationem, sed etiam ab vna rati-
ficatione ad alteram ibidem nu. 24.

Bona estimantur ex fructibus, & redditibus conf. 141. n.
11. col. 2.

Bona non iure à minore alienata possunt vendicari per
minorem, etiam non soluto pretio conf. 141. nu. 67.
in fine col. 4.

Nisi probetur pretium eorum fuisse versum in eorum

utilitatem, nam tunc teneretur illud restituere in eorum
vendicatione ibidem nu. 48.

Bona minoris nulliter alienari per eum possunt recup-
erari etiam non probato dominio, & possessione fun-
dandi se in causa nullitatis in libello exprimendis co-
fi. 141. nu. 80. & 81.

Bona fides in emptore, non probata eius scietia respectu
inuititæ, vel medicantis preij ultra dimidiam sem-
per in dubio præsumitur conf. 141. nu. 232. col. 3.

Bona fides præsumitur, si de mala non constat conf. 141.
nu. 239. col. 4. fol. 268. & nu. 238. & 263.

Et hoc maxime procedit concurrente possessione legiti-
temporis 30. vel 40. annorum ibid. nu. 264. & seq.

Quin casu purgatur omne vitium malæ fidei, quæ ab ini-
to pretium pta fuisse, ita vt ipsa mala fides amplius al-
legari non possit ibidem nu. 265.

Bona fides in præscriptioe alleganda est ibidem nu. 258
maximè ubi aliqua adfuit malam fidem arguens ibi-
dem nu. 259.

Sufficit tamen quando quis dicat simpliciter præscrip-
tisse ibid. nu. 260.

Et potest quo undecunque ante sententiam allegari ibi-
dem nu. 261.

Et sufficit etiam, quod in iuris allegationibus deduca-
tur ibidem.

Item etiam sufficit dicere, se rem possidisse tanquam
suam ibidem nu. 262.

Bona fides non patitur per debitorem, bis idem solui de
bitum conf. 143. nu. 18. col. 4.

**Bona alienata à viro, vel nepote spurio pro alimen-
tis molestari non possunt, cum pro illis non fuerit hypothe-**
cata conf. 150. nu. 9. col. 3.

**Bona emphyteotice ecclesiæ non possunt per emphy-
teutam vendi directo domino iure, quæto consil. 152. nu.**
1. col. 3.

Item nec ad longum tempus locare, & quare ibidem
num. 3. & 4. nisi consuetudo extaret in contrarium,
num. 5.

Bona cessantium non mutant naturam propriam, sed no-
mine decorei distrahuntur, & venduntur, conf. 158.
nu. 28. col. 1.

Bona indei quælibetque errore etiam iuris causa susti-
nent ad fructuum acquisitionem conf. 158. nu. 35.
col. 1.

Bona fides præsumitur in eo, qui titulo institutionis
possidet conf. 159. nu. 47. col. 3. fol. 212. & vbi susci-
piat lucrari fructus ante rem contestatam ibidem nu-
me. 44. etiam si in ius institutionis esset inualidus,
ibidem.

Bona ecclesiastica, & fructifera non ruinosa possunt in
emphyteotico perpetuum concedi cum diminutione
scilicet partis et cum redditu propter periculum fructu-
tatis conf. 168. num. 7. colum. 2. & 3. fol. 232. & hoc
si facta diligenter inquisitione non reperitur, qui velit
plus dare ibidem nu. 10. col. 4. & ibidem quod hoc fit,
quando bona sunt extra mansionem ecclesiæ, & ab ea
distantia, scilicet autem si sunt propinqua hodie tamen
virtute Bullarum Pauli secundi, & Pauli quarti Pon-
tificum maximum dicti diminui non sunt ibidem
num. 21.

Bona ecclesiastica virtute constitutionum Pauli secun-
di, & Pauli quarti Summorum Pontificum non pos-
sunt locari ultra biennium conf. 168. num. 11. & 12
232. & 233.

Bona ecclesiastica in emphyteotico dari non possunt, ni-
si euidenter constet de certa ecclesiæ utilitate conf.
168. nu. 13. col. 2.

Bona fides possessoris lucratur fructus ex melioramentis
perceptis indistincte conf. 141. nu. 199. col. 4.

Vbi autem teneretur compensare fructus, cum meliora-
mentis in re factis per scriptum, tunc haberet ratio co-

rum fructuum, qui ex ipsis melioramentis sunt percepti, ibid. nu. 301.

Boni iudices non debent contentari concursu plurium conciliarum ad iudicandam vocacionem filiorum positum in condicione, nisi & ipse legitime sine, & a iure approbata, conf. 144. nu. 27. col. 2.

Bonorum statutum, vide sub littera S. in verbo statutum Bonorum.

Bonorum identitas. vide in littera I. in verbo identitas bonorum.

Bonorum stabilitum legatum ad alimentum precipienda alicui facienda intelligitur de pleno iure bonorum dominio, & non de usufructu eorum tantum. conf. 140. nu. 23. col. 2.

Ideoque si quid superfit ultra alimenta in redditibus, ad legatarium pertinet, ibid.

Eoque mortuo bona illa ad haereditatem eius, non ante restatorem transmittuntur, ibid.

Bonorum in mobilia minoris, qui ventum aetatis sit consequutus, alienatio nequa requirit decretum, sed etiam omnes solemnitates, quae requiruntur, si ei ventum aetatis non fuisset concessa, conf. 141. nu. 120. col. 1.

Bonorum minoris alienatio, quae non tenet, non transfert dominium in acquirentem, sed remanet pignus minoris, conf. 142. nu. 5. col. 2.

Bonorum in mobilia ecclesiae alienatio sine auctoritate, nisi Summi Pontificis, saltem Episcopi, & interuentu aliorum superiorum, & legitimo tractatu non precedentem non valet, conf. 143. nu. 1. col. 4.

Bonorum debitoris decocti alienatio dicitur voluntaria, ex quo immediate a causa voluntaria, a mole gravior, alii, quod debitor voluntarie contraxit, a iuramento, conf. 148. nu. 3. col. 1.

Bonorum in mobilia alienatio facta a tempore cum iuramento sine decreto iudicis, & absque alijs solemnitatibus a iure communi requisitis subliquitur per iuramentum, conf. 176. nu. 47. col. 2.

Bonorum estimatio praesentium in mobilia, multam discussionem, & decursum intellectus requirit, conf. 141. nu. 3. col. 2.

Bonus iudex litem pendens imper alimentum, vel eorum liquidationem certum quid per modum provisionis pro eis taxare debet, ne alimentum interire videatur, & vestitu careant, conf. 119. nu. 10. col. 2.

Boi post laborem non recipiunt statim, sed post aliquod interuallum tantum, non dicunt mortuosi, si non reuertant laborem, nec minus idoneus redditus ad onera ferenda, conf. 64. nu. 48. col. 2.

Bones non debent laborare die, nocturne, nec debent habere intervallo pro necessitate poies, conf. 64. nu. 5. col. 2.

Bullae Pauli secundi, & Pauli, quartus Summorum Pontificum, inter alienationem bonorum ecclesiasticorum quomodo procedant, & de eorum efficacia late discutitur, conf. 168. nu. 2. col. 1.

Bullae, de quibus supra condice fuerunt ad redigendum, & similia dum us ordinarum, & antiquum ad fauorem ecclesiarum, ibid. col. 2.

Bullae praedictae, licet non sint ubique locorum receptae tamen in ciuitate, & diocesi Florentina vix receptae sunt, & obseruantur, ibid.

Caducitas semel incursa ob alienationem non remittitur propter redemptionem, & recuperationem rei alienatae, conf. 73. nu. 19. col. 2.

Caducitas non est omnia festinanter declaranda, sed de more conductore, non solum in mora constituto, sed lapsa etiam tempore, quod datur ad illam purgandam,

conf. 131. nu. 1. col. 4.

Caducitas quando ipso iure incurritur, & quando non incurritur, conf. 131. per totum.

Caducitas praedicta tanquam ad Ecclesiam deuoluti ob canonem non solum per eius ingressum, & nolo ratum, absque aliqua precedente sententia praenotitia, vel pariter citatione, conf. 131. nu. 3. col. 4.

Item libelli oblationem, ibid.

Caducitas minus legitime declarata, subsistit per alteram caducitatem declarationem succedente, & debito tempore factam, conf. 131. nu. 4. & 5. col. 1.

Caducitas primo loco declarata tempore triennij, adhuc non transactis, si pendente lite triennij tempus fluxerit, tenet, & effectum habet, conf. 131. nu. 6. col. 1.

Caducitas ob canonem non solum declaratione Domini sequenti, ipso iure committitur, absque iudicis sententia, aut alicuius declaratione, conf. 131. nu. 8. & 9. col. 1. & 2.

Caducitas, pena est, & in dubio contra eam pronunciamus, conf. 146. nu. 1. col. 4.

Caducitas rei in emphyteosim concessae ex alienatione rei proveniens, venit ex natura contractus emphyteositis, conf. 169. nu. 4. col. 4.

Et ideo incurritur etiam si nullum pactum fuerit factum circa hoc alienationis caput inter dominum, & emphyteotam, ibid.

Caducitas de qua supra non censetur remissa, si dominus directus canonem respiciat ab eo in quem bona sunt alienata, quando ignorat dominus alienationem, ibidem nu. 4.

Canellatio banni. vide banni cancellatio.

Canon singulo anno debitus, dum debitum separatim est vnus anni ab altero, et tot sit debita separata quot sunt anni, conf. 76. nu. 6. col. 2.

Canon quod augeri non debeat, si bona repetantur maiore mensura, quam fuerit expressum, quando concessio est facta ad corpus, & non ad mensuram, haec oppositio est omnino, & continuo reprobata, conf. 161. nu. 16. col. 3.

Canon minui non debet ob deficientiam mensurae expressae in contractu secundum aliquos, conf. 161. nu. 27. col. 4.

Veritas tamen est, quod proportionabiliter minuit, vt sumbus, & dictis auctoritatibus probatur, ibidem, & nu. 25. col. 2.

Idem nu. 33.

Fallit autem hoc quando canon tempore contractus est benignus, peritio, & canone respectu.

Canon in renouatione emphyteositis, ad idem, vel maius statui licet, conf. 170. nu. 7. col. 1.

Canon ob deficientiam mensurae expressae, nunc non in nuntius, quando tempore contractus est condignus pretio, & canone respectu conuento, conf. 161. nu. 23. col. 7.

Canon oblatio, & depositum ad tollendam caducitatem debet fieri singulis annis, vel singulo biennio, vel triennio pro toto ipso incipio, vel triennio, conf. 76. nu. 7. col. 2.

Canonis proportio non attenditur ad redditum rei in emphyteosim concessae, quando soluitur in recognitionem directi domini, conf. 161. nu. 6. col. 2.

Capitula noua non eadem cum primis in eadem instantia per eosdem praesentatis, super quibus fuerunt examinati testes, & eorum dicta publicata, & non reijciuntur, conf. 45. nu. 1. col. 2.

Praesertim quando tendunt ad impugnandam dicta generalia priorum testium, & ea declarandum, & ibidem.

Index verborum;

Capitula in dubio semper sunt admittenda. conf. 45. nu. 7. col. 1. 34
Capitulum admissio est minus prejudicialis partibus quam retractio. conf. 45. nu. 7. col. 1. 39
Et ideo in dubio semper pro illorum admissione pronuntiandum est. ibid.
Cap. nulla quoque renuntiatio in Concil. Trid. sess. 25. declaratur in quibus terminis procedat. nempe in renuntiatione facta per moniales ingressam in monasterium, nondum tamen professam, quae renuntiatio annullatur, non autem loquitur Concilium de renuntiatione facta per Abbatissam cum consensu monialium. conf. 103. nu. 1. col. 2. 98
Cap. 1. §. hoc autem cum feud. dar. poss. pōderatur. & declaratur laici in conf. 116. nu. 2. col. 1. 113
Cap. cum effes. extra. de testa. materia. vide in verbo materia, cap. cum effes. extra. de testam.
Cap. per suas. de donat. loquitur in habente titulum laprationis, & a fortiori procedit in habente titulum onerosum. conf. 161. nu. 16. col. 1. 117
Captura non conceditur antequam consiliet debui in carcerandi. conf. 43. nu. 1. col. 4. 36
Saltem summam. ibid.
Ita tamen quod postea in processu iustificetur docendo plenarie de debito. ibid.
captura ex post facto iustificari potest docendo plenarie de debito. conf. 43. nu. 3. col. 4. 36
captura contra debitorem concessa non confitit de debito est nulla. conf. 81. nu. 1. col. 1. 80
Idem etiam evenit quando debitum non est liquidum. clarum, & certum. ibid. nu. 1.
Præsertim si agatur, vi solutio statubid. & nu. 4.
Captura non est concedenda, ubi debitum non est liquidum. conf. 81. nu. 2. & 4. col. 1. 80
Fallit contra suspensum de fuga, vt satisfat de stando non ri. quia tunc sufficit constare de debito incerto, & non liquidum. ibid. nu. 3.
Captura nullius concessa, si postea iustificetur in processu non reuocatur, sed reuocatur de nouo concedenda confirmatur, & depositum per debitorem factum ad exaceratorem obnoxiam creditorum relaxatur. conf. 81. nu. 1. col. 4. 80
Mula tamen contrarium tenent. ibid. nu. 6
Sed prima opinio admittitur, maxime quando agitur de modico, & leui praeiudicio in relaxato depositum pro summa, quæ in alio iudicio esset omnino soluenda, vt circuitus, & anfractus litium evitentur, non autem de retentioe personarum in carceribus, donec satisfacta sit. ibid. nu. 7.
capitis ab hostibus, & reuerfus presumitur. retro fuisse in civitate iure possim in §. ad eo quod si testator alicui legat centum si in civitate permanserit, debet habere legatam. conf. 130. nu. 19. & 11. col. 3. 128
Capitis, & reuerfus ab hostibus non potest recuperare nisi illud ius quod habebat tempore captivitatis. conf. 130. nu. 18. col. 1. 129
Castrensia in l. vine. sub nu. 3. C. unde vine. & vine. declaratur, vt cum dicitur, pro pupillum non esse satisfactum statuto requirenti consensum propinquorum in obligationibus, quod non propterea iuratur, quod vult adulter admitti. conf. 163. nu. 8. col. 3. 128
causæ per statum omnis remanet in dispositione iuris communis. conf. 112. nu. 8. col. 7. fol. 108. & conf. 243. nu. 9. & 13. col. 1. fol. 173. & conf. 157. nu. 92. col. 4. fol. 304. & conf. 176. nu. 67. col. 1. 149
causæ statum ubi est, ubi nulla cadit dubitatio. conf. 151. nu. 2. col. 2. fol. 191. conf. 171. nu. 4. col. 3. 126
causæ verbis statum non expressus, sub eius tamen dispositione continetur, quando in eo statum ratio, & mansuetudo. conf. 148. num. 20. col. 4. fol. 196. idque per comprehensionem, & non per extensionem fieri dicitur. nu. 11

causæ leg. ubi ad eo, ubi non est vltimus dubitandum. conf. 171. nu. 4. col. 2. 114
causæ multi sunt, in quibus in iudicio ad instantiam vnius partis possunt fieri actus altera parte non citata. conf. 173. nu. 14. col. 3. 119
causæ appellationis, an suspendatur per compromissum. conf. 48. nu. 1. col. 1. 45
causæ appellationis, an suspenditur per compromissum fiat, per quod dicitur causæ instantia suspenditur, qualiter instantia calculari debeat. conf. 49. nu. 9. col. 3. 45
causæ pro Ecclesia licet fauorabilis sit, non tamen sic ei fauendum est, vt. si ius iniuriat fiat. conf. 66. num. 1. col. 2. 41
Nec ita de facili pro irritatione contractuum pronuntiatur sub colore nullitatis, ubi Ecclesia damnata non patitur. ibidem.
causæ solius nullitatis in eo tantum est dura, & difficilis, eue tusque vt plurimum in contrarium intentioni agentis sequitur. conf. 66. nu. 6. col. 2. 61
causæ docti dicitur causæ pte. conf. 69. nu. 1. col. 3. 62
causæ doris est semper, & ubique privilegiata. conf. 112. nu. 9. col. 1. 109
Et propterea in quacunque dispositione etiam generali non comprehenditur. ibid.
causæ doris eadem semper expressa etiam in diuina scriptura non inducit duplici rationem, sed repetitione tantum. conf. 78. nu. 20. col. 1. 78
causæ testati facit cessare causam intestati. conf. 116. prin. col. 2. 116
causæ intestati contraria est causæ testati. conf. 116. prin. col. 2. 116
Ideoque vna præsupponit aliam cessare. ibidem.
Quia tanquam repugnantes ad invicem non possunt simul stare. ibidem.
causæ appellacionis non deuotatur ad iudicem, ad quem id super quo non est lata sententia. conf. 128. num. 9. col. 4. 116
causæ emptoris dicitur eadem met causæ auctoris in re empti tam in agendo, quam in excipiendo. conf. 145. nu. 8. col. 3. 112
causæ ausus contemplationis aliquid factum est, attenditur non persona ad quæ verba disquiruntur. conf. 140. nu. 16. col. 2. 115
causæ quælibet iusta vltimum excusat ab capessendo. conf. 141. nu. 291. & 291. col. 3. 171
Quæ autem, & qualiter debet cum determinata non sit arbitrio iudicis relinquatur. ibidem. nu. 301
causæ audiana non est necessaria in teste de potestate contra producentem ut probetur. conf. 144. nu. 4. col. 1. 179
causæ cognitionis in sequestro est necessaria etiam in casibus permissis, alias non valet. conf. 69. nu. 3. col. 4. 58
causæ, & rationes sententiarum colliguntur ex moribus. conf. 123. nu. 1. col. 3. fol. 120.
Et adiectæ ad præcedentem sententiam non dicuntur constituere nouam sententiam. ibidem.
causæ commissio, vide commissio causæ.
causæ dici non presumuntur a more de l. iace in actu licito. conf. 161. nu. 3. col. 3. 119
causæ ad sui commodum principaliter adhibita licet consequentiam alteri nocere, non est prohibita, nec potest dici facta in fraudem, quod ibidem exemplificatur. conf. 136. nu. 10. col. 3. 119
causæ nimia suspitionem inducit. conf. 141. num. 177. col. 4. 161
causæ mortiana, vide Mutiana cautio.
cautio in iuramentis, vide iuramentum cautio.
cedens confessio post confessionem, non nocet cessantia. conf. 119. nu. 5. col. 1. 117
cedens nullum ius in confirmatum transfert nisi cedenti, quod ipse illud haberet. conf. 177. nu. 27. col. 3. 139
cedi non potest id quod non habetur. conf. 135. o. 7. col. 4. 137

Facit

Et Sententiarum.

Facit ad hoc supra in eodem consilio habetur, sub nu.
7. & 6
Census annuus licet emi potest dummodo non excedat decem pro centenatio, consil. 93. nume. 1. colum.
89
Census quilibet præsumentur validus, consil. 93. nu. 2. col. 1. fol. 89. donec contrarium probetur.
Census impositus super quibusdam bonis non possessis a venditore, sed ab alio, valet cum in instrumento census fuerit dictum bona ad venditorem pertinere, & emptor census for census esset, consil. 93. nume. 3. col. 1. fol. 89. si tamen ad validitatem eius, quod res constitutus census esse putetur, ibid.
Non tamen nocet talis constitutio domino rei, super qua census est factus, ibid. de nu. 12
Sed periculum illius spectat ad venditorem, qui emptor ad damnum & interesse, & ad pretij restitutionem tenetur ibid. nu. 4. & nu. 12
Periculum quando est facta promissio de ipsis damnis, interesse & restitutione, ibid. nu. 6. & 7
Quod procedit etiam ante sequutam evictionem. ibidem nu. 5
Et non obstante, quod dati sint fideiussores. ibidem nume. 6
census si redditor nullus in vna parte, videtur in alijs partibus, consil. 93. nu. 12. col. 4
89
Census annuus, & perpetuus impositus a venditore decocto super domo, & alijs bonis valet, licet dictorum bonorum tertiam pars fuerit ab alio possessa, consil. 93. nu. 3. & 12
90
Et emptor dicti census debet conservari sine damno, & habet obligata dicta bona super quibus census remanet fundatus & super alijs etiam. ibidem nume. 4
Excepis tamen bonis bancarijs, & ad mensam nuntiarum pertinentibus, ibid. nu. 12
Quoniam in ijs debent prius satisfieri creditoribus bancarijs respectu anterioritatis eorum. ibidem nume. 13. & 14
centuarius habet nedum vtile, sed etiam directum domini, consil. 101. nu. 5. col. 1
96
certitudo pretij. vide pretij certitudo.
certante causa cessat effectus, consil. 113. nume. 13. col. 7. fol. 109. consil. 119. nu. 7. col. 2. fol. 117. & consil. 176. nu. 50. col. 2
146
cessante ratione status, vel legis. vide ratione legis, vel status cessante.
cessante ratione correctionis iuria veteris, ipsius iuris veteris dispositio adhuc viget, consil. 140. numero 16. col. 1
154
cessante præsupposito, cessat dispositio, consil. 141. nume. 178. col. 4
165
cessans non potest irrequisito consorte bona distrabere, consil. 158. nu. 37. col. 1
207
cessantium bona, vide bona cessantium.
cessio facta post solutionem ex intervallo, non nocet illi, qui medio tempore ius acquisivit, consil. 17. nu. 12. col. 2
12
cessio fieri non potest post solutionem factam, & ex intervallo, consil. 17. nu. 14. col. 2
12
Fallit si tempore solutionis actum sit de tali cessione facienda, ibid.
cessio facta longo intervallo post solutionem, non trahitur retro in præsudicium tertij, qui medio tempore ius acquisivit, consil. 17. nu. 15. col. 3
12
Amplicia hoc procedere etiam si huiusmodi cessio aliquid roboris habere, ibid. nu. 14
cessio post litem inchoatam facta, simulata, & in fraudem facta præsuntur, consil. 17. numero 18. colum. 3
17
cessio nominum debitorum cum hoc pacto, ut cedente non sit tenent ad cessionario, & conperatore, della veri-

tas, & bugia, bona, & cattiviti di detti debitori, valet, & non est reprobanda, consil. 99. nu. 1. col. 2
94
cessio monasterij de iure non datur quæsitio, sed quærendo valet, non obstante defectu solemnitarum a iure requisitarum, consil. 103. nu. 1. col. 1
98
cessio iurium imperanda a et dicitur per vnum et nobilitatis in solidum, si idem solvitur, vi agere possit contra coetrum, vel contra confideiussorem pro parte ad eum spectante, fieri debet ante solutionem, vel in actu solutionis, non postea ex intervallo, nisi præcesserit pactum de cedendo aliis non valet, consil. 135. nu. 5. col. 3
137
Hoc tam latius prosequitur. ibid. nu. 6
cessio facta a minore cum d. etro iudicis valida est, & iudica, consil. 141. nu. 10. col. 2
158
cessionarius nominum debitorum agendo ad infringendam cessionem, quia dicta nomina vera non sunt in totum, vel in parte, non auditur quoniam hoc non probat, nec constat, quod aliquis ex cessis debitoribus se nihil aut non tantum debere opposuerit, consil. 99. nu. 5. col. 3
84
Nam ad infringendam cessionem prædictam opus est quod nihil penitus, vel minus quam sit exprellum debeatur, cuius quidem rei probatio spectat ad cessionarium, ibid. nu. 6
His vetò probatis per cessionarium repetitur pretium, quod esset solutum, & insip. et ei etiam præstatur quanti sua interstet. ibid. nu. 6
Imò, & opus etiam esset, quod cessionarius contra debitorum suum expertus esset, & quod facta per eos opposuisset quod nihil, aut non tantum deberent id venditori non cessasset, & terminum illi assignari fecisset ad docendum de negato credito, ibidem numero 6
cessionarius stante statuto de debitore capiendi ad instantiam creditorum, non habet locum ad instantiam cessionarii, nisi prius citato debitore, & consulto de cessione, quicquid alij in contrarium dixerint, consil. 173. nu. 17. & 18. col. 1
239
circumspecte & anfractu litium evitandi sunt, consil. 81. nu. 7. col. 2. fol. 80. consil. 84. nu. 3. col. 3
83
ciuitas a sobolis appellatur, & minima non secus, ac maius venis, consil. 159. nu. 78. col. 3
211
ciuitates, & terra non recognoscunt superiores, live recognoscunt, habentes tamen ex privilegio, vel aliter metum, & mixtum imperium, & iura regalia, filium habere dicuntur, consil. 17. nume. 7. colum. 2
12
ciuitates de quibus supra habet tacite obligata bona suorum administratorum, ibid.
ciuitates, & terra filium non habentes, habent tacite obligata bona administratorum earum, consil. 17. nu. 8. col. 5
22
ciuitates, & communitates in materia restitutionis in integrum iure maioris videntur, consil. 118. nume. 13. col. 1
126
ciuitates, & communitates aduersus licitationem restitutionis si adest qui plus offerat, ibid.
Præteritum re non datur totaliter absolutum, sed adhuc in suspensio remanens, & instrumentum non celebratum. ibid. nu. 15
Hoc tamen non procedit in rebus, quæ fortuitis casibus subiectæ sunt, nam tunc nulla indulgetur restitutioni, nisi si iodes, aut gratia allegentur, ibid.
clam factum non dicitur quod sit coram testibus per rogatum publici notarii, & per actus externos, qui efficiendi iuri possunt, consil. 40. nu. 15. col. 3
35
clari opinio circa concurrentiam coniecturarum inducentium vocationem filiorum in conditione positorum reprobat, consilio 104. numero 26. colum. 2
101
b 2 Clausula

Index verborum,

Clausula (de eam quae supponit conditioni facit pluribus eam pariformiter determinat, consil. 17. nu. 11. & seq. col. 1. 32

Clausula (tunc, & eo casu) fortior est clausula (casu quo) & eo casu, consil. 77. nu. 1. col. 1. 32

Clausula praedicta restringit dispositionem ad eam ex praesentia sententiae, nec alium comprehendit, quam ahas dispositionis ex sui natura comprehenderet, numero 13

Hoc tamen declarare oportet, ut ibi nu. 14

Clausula casu quo & eo casu non est restrictiva, sed veluti expressiva eius, quod tacite sub intelligitur, & nihil operatur, consil. 17. nu. 15. col. 1. 32

Clausula (tunc, & eo casu) non potest apponi conditionis, sed tantum dispositioni, respiciendo personam subiectam, consil. 77. nu. 13. col. 1. 32

Item nec potest adaptari, ut respiciat personas primo institutas, & praeterea ibid.

Clausula praedicta requirit orationem praehabendam conditionis apponitur, cum post ponatur, & adhaerant, nec de per se ab initio in aliqua oratione commode stare potest, ibid.

Clausula constituit operantem translationem domini, ab aliis aliis rebus translationes, consil. 72. nu. 2. col. 1. 47

Et etiam civilis, & naturalis possessionis, ac si verè, & realiter tradita esset, ibid.

Fallit hoc dicitur ipso iure in utilitate, ibid. nu. 1

Clausula cum omnibus, & singulis, quae intra dictos confines continentur, in contractu emptionis demonstrantur emptionem fuisse factam ad corpus, consil. 96. nu. 3. col. 1. 51

Idem etiam evenit quando post enumeratam rei venditam patet additur hoc in circa, ibid.

Clausula in donatione, vel laudo inter fratres ad habendum, tenendum, possidendum, vendendum, fruendum, alienandum, & quicquid placuerit perpetuo faciendum sine aliqua contradietione, an importet renunciationem fideicommissi, consil. 74. nu. 1. cum sequi. 68

Authoritates, & rationes pro utraque parte, tam affirmantem, quam negantem adducuntur, sed conclusum est negativum, quae tunc maxime procedere dicitur cum arbitris nullam apparet datam fuisse facultatem remittendi fideicommissum, aut laudandi super aliquo iure de futuro, de quo constat, cum in laudo nulla de his citi facta mentio, ibid. nu. 3. quibus tamen non obstantibus, & nu. seq.

Clausula de qua supra apponitur in laudo portioni bonorum liberorum, & fideicommissi non subiectorum facit praesumtionem, quod non ex mente arbitrorum, sed ex stylo notariorum apponitur fuerit, ibidem numero 6. column. 3. 69

Et ideo fideicommissi renunciationem operari inter fratres non potest, ibid.

Clausula generalis, si qua mihi ista causa videbitur, qualiter deferatur circa restitutionem petendam, consilio 121. nu. 3. col. 2. 119

Clausula in literis Apostolicis in eorum recusationibus allicientem iuris pernam neutri partium suspectum asserere tenens intelligenda est de recusatione legitima, & iusta prout de iure, non autem de temeraria, & iniusta, consil. 122. nu. 1. col. 4. 119

Clausula, si est idoneus in literis executorialibus importat monitionem, & non conditionem, consil. 122. nu. 9. col. 1. 120

Clausula, dicitur pro iudicem a quo bene fuisse indicatum, & per appellatorem male appellatum, quando confirmetur in parte, vel in totum eius sententiam, consilio 123. nu. 16. col. 1. 121

Clausula, & non aliter, nec alio modo, restringit dispositionem, & impedit extensionem, consil. 130. numero 16. col. 4. 128

Clausula praedicta dispositioni quoniam formam inducit, qua non licet nec esse ibid.

Clausula, pro quibus omnibus, & singulis, continetur in instrumentis, comprehendit omnes dispositiones, non solum principaliter, sed etiam incidenter, & accessorie contentas, consil. 139. nu. 8. col. 1. 149

Quomodo autem in donatione accipiantur, habetur ibid. nu. 114. col. 1. 149

Clausula, saltem in talibus, importat facultatem liberandi, & moderandi dispositionem, consil. 139. nu. 8. col. 1. 149

Clausula, quae omnia, & singula, &c. refertur ad principalem dispositionem, nec eam reformatur, aut alterat, consil. 139. nu. 116. col. 1. 151

Clausula, cum facultate ingrediendi propria auctoritate, vide licet de ingreditur.

Clausula praecedens est maioris effectus ad declarationem, determinationem, sequentibus, quod si deest, consil. 157. nu. 87. col. 4. 164

Clausula derogatoria non operatur, nisi quatenus ad rem repugnantem, consil. 158. nu. 7. col. 1. 168

Clausula derogatoria generalis non videtur sufficiens ad tollendum primam sententiam, sed requiritur specialis, ibid. nu. 73

Clausula referente iuribus filiorum legitimum, & naturalium, in legitimatione se habet intelligitur, consil. 159. nu. 12. col. 4. 169

Verum tamen expresse est aliquid plus operari debere, ne reddatur superfluum, ibid. nu. 13

Item dicta clausula iura legitimorum filiorum conferre debet non ea tollere, & sic contrarium in effectum operari.

Clausula reservatoria iurium legitimorum in legitimatione expressa est, ut legitimus perinde habetur, ac si legitimatus non fuisset, consil. 159. numero 17. col. 1. 171

Clausula, cum omnibus, & singulis, quae intra dictos confines continentur in contractu emphiteutici apponitur dicitur concessionem esse factam ad corpus, consil. 161. nu. 7. col. 2. 176

Clausula quancunque sit, appositae post expressionem mensurae facit, ut mensura quaecunque sit, sit maior, sine minor, veniat in concessionem, consil. 161. nu. 8. col. 7. 186

Clausula cetera debet extendi secundum specialem consuetudinem notari, & non secundum generalem auctoritatem notarii, consil. 172. nu. 22. col. 2. 179

Clausula cetera de notariis clausulam continet, & patet exequutio non habetur pro expressa, sed notarius cogitur extendere iuxta suam consuetudinem, consil. 173. nu. 23. col. 1. 239

Clausula cetera solummodo importat, ea quae ad complendam orationem deiciunt, non autem ea, quae continentur in alia separata oratione, consil. 173. nu. 24. col. 2. 239

Clausula constituti abbreviata, seu cetera, &c. continet clausulam pacti exequutio de ingrediendi propria auctoritate, consil. 173. nu. 24. col. 7. 240

Clausula pacti exequutio de ingrediendi possessionem propria auctoritate immediata solum apponi post constitutum, consil. 173. nu. 24. col. 1. 239

Non tamen continetur sub distinctione, &c. postea post constitutum, & quae ibid.

Clausula pacti executiva de quo supra non continetur sub eadem oratione constituti, sed sub diversis, & separatis, ibid.

Et ideo si non apponatur, non subintelligitur, ibid.

Clausula super quibus &c. posita in libello actor dicitur inentiale quodlibet remedium recitans ex narratione non autem conclusiva, consil. 174. numero 24. col. 4. 240

Et Sententiarum.

Clausula generalis, non obstantibus &c. posita in generalibus constitutionibus non comprehendit actus, quantum ad alium contrarium firmaverunt, ubi supra.

Clausula plures relictas quando simul concurrunt fortius petari debent, consil. 130. nume. 16. colum. 1.

Clausulae accessoriae, & pro executione principalis obligationis, propterea, quando ad idem & clausula hypothecae non implentur aliter alterant principalem dispositionem, sed eam tantum in suo primo intellectu confirmant, sicut etiam quae illi executionem praestant, consil. 179. num. 107. colum. 1.

Clerici dicuntur non subditi efficacius, quam ceteri, consil. 176. nu. 16. col. 3.

Clerici coram suo iudice ecclesiastico conveniendi sunt, consil. 103. nu. 3. col. 3.

Qui in tantum verum est, vel licet agatur actione reus, si ratione rei, quae est in alio territorio, quam in eo, in quo est reus, sit in electione actoris conveniendus, in loco domicilii ipsius rei, vel in loco, in quo res est, tamen quando reus est clericus, & actor est laicus non habet is actor talem electionem, sed tenetur sequi locum ipsius clerici conveniendi, ibidem nume. 4. & 5.

Neque huius privilegio potest clericus renunciare, & quare, ibidem num. 6.

Nulla hoc conclusio in contrarium induci potest, ibidem num. 5.

Clericus non potest consentire, ut coram seculari conveniatur, consil. 177. nu. 5. col. 3.

Ampliatur hoc procedere etiam de consensu sui superioris, ibidem num. 8.

Clericus non potest renunciare privilegio fori, ex quo in hoc haberetur de us clericis, & cultus divinus, consil. 177. nu. 6. col. 4.

Neque huius potest villa consuetudine praescribi, vel alio qua lege statum, cum sit de iure divino, ibidem numero 7.

Clericus etiam de consensu sui superioris iurisdictionem iudicis secularis prorogare non potest, consil. 177. nu. 8. col. 4.

Clericus dicitur continere in coram iudice seculari, si potestur coram ipso advocato ad possessionem bonorum consil. 177. nu. 15. col. 3.

Qui procedit etiam si non fuerit ad hunc actum citatus, ibidem.

Codicilli quinque testes de iure civili requirunt, consil. 147. nu. 14. col. 4.

Cogitatus delicti committendi per deducentem legitimus, & sufficienter probandus est, consil. 73. nume. 6. col. 4.

Cogitatus delicti committendi nondum legitimus, & sufficienter probatus, dum quis per eum intendit dispositionem infringere, vel in fraudem fisci facta, nisi probetur quod tempore factae dispositionis liberantur causae, propter quas verisimiliter deveniendum esset ad delictum, consil. 13. nu. 6. & 10. col. 4.

Cogitatus delinquendi fisci, si nulla subest causa delinquendi non in iudicio actionis suae dispositionem potest factam, consil. 13. nu. 10. col. 4.

Cognati in renouatione finium emphyteusis non admittuntur, sed penitus excluduntur, consil. 170. nu. 9. col. 4.

Cognatio existens in utroque coniunctio non impedit, quin iuxta mentem testatoris bona conferantur in masculos descendentes ex vno latere tantum, consil. 60. nu. 21. col. 3.

Et proinde non est impedimento quo minus utroque coniunctus coniunctio ex vno latere tantum praefatur, nisi de contraria ipsius testatoris voluntate appareat, ibidem.

Cognitio uno ex contrariis, cognoscitur & aliud, consil. 147. nu. 79. col. 1.

Cognoscendum est de eo, de quo actum est in processu, consil. 19. nu. 13. col. 4.

Coharens, siue constitutus in exigua parte, in materia retractus in nulla utroque modica consideratione habetur, consil. 115. nu. 10. col. 3.

Collar talis non admittitur ad agendum pro coniuncta servitia nisi vique ad quantum gradum, consil. 10. nu. 8. col. 2.

Colonus partiarus praedij, volens vendere suam portionem fructuum debet praeterire dominum in talis praedij cuiusque emet et volenti, consil. 3. numero 5. colum. 4.

Decleari tamen hoc procedere si iustum pretium offerat, ibidem.

Et in hoc casu praefertur cuiusque plus offerenti, ibidem num. 2. & 3.

Quam ratione autem id procedat habetur, ibidem numero 3.

Colonus partiarus praedij est dominus medietatis fructuum in dicto praedio collectum, consil. 3. nu. 1. col. 4.

Com muni nullus adest notarius, qui adiri possit pro efficiendis instrumentis publicis, consil. 176. num. 3. colum. 2.

Commissio causae facta iudici, sub cuius iurisdictione partes non erant, importat delegationem, consil. 154. nu. 1. col. 4.

Alij tamen tenent quod imo ordinariam habet iurisdictionem, ibidem num. 2.

Sed prior opinio confirmatur, & approbat ibidem num. 3.

In causis criminalibus nullus potest esse iuxta compositionem, si qui non subest, vel ratione originis, vel hominibus, vel commissi delicti, licet impetratum, vel iurisdictionem habeat ibidem, & in alio dicto consil. 154. nu. 3. col. 4. fol. 196. & omnia per eum facta sunt nulla, ibidem.

Commissio causae facta per litteras Apostolicas ad quem observanda est, ne acta contrariant, consil. 163. nu. 1. col. 2.

Communis vis loquendi etiam in statutis ardeat, consil. 14. nu. 8. col. 3.

Comparatorius quilibet habet ius in solidum in iure patrimonii, consil. 73. nu. 6. & 11. col. 3. & 4.

Compendiosa substantia qualis sit, consil. 48. nume. 5. colum. 4.

Compendiosa substantia fieri potest per quemcumque terminum tractum successivum in futurum habere, consil. 88. nu. 4. col. 1.

Et id non est necesse quod fiat per verbum quandoque, ibidem.

Compendiosa substantia facta impuberi per verbum commune, quod ut omni tempore si de commissaria tenent quam plures citati, consil. 88. nume. 4. col. 1. fol. 86. sed alij volum quod ante pubertatem valeat, ut directa pupillaris, postea vero ut si de commissaria, ibidem nume. 3. & cum istis concluditur ibidem, & amplius procedere etiam si mater sit in medio, ibidem nume. 16.

Compendiose substantius per si de commissum vocatur dicitur institutus hereditibus idemque hereditatem, & postea morientibus post pupillarem aetatem, consil. 48. nu. 3. col. 4.

Compendio hic de quantitate ad quantitatem, secus de quantitate ad speciem, consil. 78. nu. 30. col. 1.

Conspiciant in interspecie preteritum fructus rei non implaciter, & indistincte fieri debet, sed solum vique ad quantitatem ipsius interesse, ut si plus fuerit in fructibus id domino reliquatur, consil. 143. nu. 29. col. 4.

Index verborum.

Compensatio facta fructum cum viuis, quod super-
est de fructibus compensari debet cum pretio tel con-
fi. 143. nu. 39. col. 4. 115

Compensatio iteratio non presumitur confil. 147. nu. 37. col. 3. 115

Compilatores iuris Canonici non posuerunt aliquid de
iuribus, vel cens, tanquam de materia illis non neces-
saria confil. 176. nu. 66. col. 1. 247

Compromisso facto in amicis committens, & amica-
biles compositores, si electi procedant de facto, & nullo
iuris ordine servato, & eodem modo causam expe-
ditis, iudicari debent arbitratores, & non arbitri con-
fi. 41. num. 1. col. 1. fol. 36. Maxime si ex statuato par-
tes compromittere non teuebantur, hoc procedit et-
iam si electi potuerint esse arbitri, quam arbitrato-
res, ibid.

Compromissum, in quo recensetur quidam scriptura,
per quam dicebatur consistere de debito quodam, non
probat illud debitum, si scriptura non appareat confil.
86. nu. 3. col. 4. fol. 84. Et si compromissum ex parte
nullo consequuto laudo omnia eo contenta evane-
scent, ibid.

Compromissum de re dubia fieri debet confil. 157. nu.
3. col. 2. 195

Compromissum ex statuato de compromittendis qua-
sitionibus non fit in questione iuris, nisi habeat mix-
turam facti, & aliquid probandum requirit confil. 153.
num. 30. & 11. col. 1. fol. 196. & num. 30. & 31. colum.
1. & 3.

Item non potest compromissum fieri, quando ponitur
factum certum, ita ut statim fieri possit declaratio per
aperturam librorum, secus vero si est dubium, vel ossu-
sari potest. ibid. nu. 13.

Item non potest fieri compromissum quando vna pars
habet sententiam, vel instrumentum, cui executio pa-
rata conceditur, nisi aliud dubium esset vel aliqua
probatione opus foret pro liquidatione, vel negaretur
sententia, vel instrumentum, & probationes
non essent promptae, vel dicerentur periclitae, vel nisi appo-
neretur aliqua exceptio permessa contra instrumentum,
vel sententiam ibid. nu. 13. & 14.

Fallit ut, cum in memo iuris articulo, in quo variae sunt
de quorum opinionibus ibid. nu. 15.

Compromissum de iure certo, & indubitato non fit con-
fi. 153. nu. 30. & 31. 196

Sed de iure dubitato ut ibid. & nu. 15.

Compromissum de questione iuris fieri potest, quando
dubia est, & non requiritur decisio clara per apertu-
ram librorum, confil. 153. nu. 21. col. 3. 196

Compromittendo cum legatariis, quis dicitur acceptare
hæreditatem illi delatam. confil. 152. num. 19. co-
lum. 3. 193

Concessio generalis non comprehendit quod alicui fiat
fructus, confil. 8. nu. 6. col. 1. 6

Concessio nihil producenti iuratur, confil. 11. num. 1. co-
lum. 1. 16

Concessio an fit facta ad mensuram, vel ad corpus quomo-
do cognoscatur confil. 16. nu. 4. col. 7. 51

Concessio nominatis personis alias prohibere tenetur,
confil. 73. nu. 3. col. 1. 46

Et ideo in bullis non comprehensus ad consentia in eis
admitti non debet, ibid.

Concessio Papæ de iure patronatus ecclesiæ simpliciter
facta aliquibus per se, & suis heredibus, & successoribus
de familia ipsorum non inducit formam, nec mo-
dum personarum succedendi in iure patronatus. confil. 73.
nu. 9. col. 3. 66

Ad id quod ille cui conceditur potest dictum ius exten-
dere ad de familia cui manuit. ibid.

Concessio in emphyteusim, quæ primo continet re con-
cessam, secundum mensuram, possit continere, duci-

atur facta ad mensuram secundum aliquam, qui dicitur
hanc esse veriorem opinionem, confil. 161. num. 1. co-
lum. 4. 215

Idque maxime procedit quando quantitas canonis de-
biti convenit mensuræ ibidem nu. 1.

Alij tamen dicunt concessionem de qua supra factam
esse ad corpus non ad mensuram secundum commu-
nem, & hanc opinionem sequitur auctor. ibidem,
num. 3.

Quod quidem indubitanter procedit, quando canon
pro concessione bonorum vnicuique, & simplex est con-
stitutus, non pro modo mensuræ, ibid. nu. 4.

Concessio in emphyteusim censetur facta ad corpus
quando in ipsa concessione ad est clausula, cum om-
nibus, & singulis, quæ infra dictos fines conveniuntur,
nam totum amplectitur etiam quod alias tali com-
prehensionis locus non esset confil. 161. numero 7. co-
lum. 3. 216

Concessio facta de bonis inferiis in instrumento con-
tentiis, & confirmatis, declarat quid in subsequentibus
agitur, confil. 161. nu. 9. col. 1. 216

Concessio facta de statuto totius, vel citius, videtur facta
ad corpus, quia ut ad mensuram facta esset precium nu-
merum contineret, confil. 161. nu. 10. col. 2. 216

Concessio in qua est pactum, quod talia, & talia bona
concedentis confirmatio non veniat in concessione,
expressè demonstrat concessionem factam esse ad cor-
pus, confil. 161. nu. 11. col. 2. 216

Concessio quando fit ad mensuram quod plus est intra
fines remanet concedentis quod minus est accipiendi
supplendum, confil. 161. nu. 12. col. 3. 216

Concessio secunda, quæ habet relationem ad aliam con-
cessionem præcedentem de eisdem bonis factam eod-
em modo licet prima facta videtur, confil. 161. nu. 13.
col. 3. 216

Concessio an sit facta ad corpus, vel ad mensuram pro-
bat ex concessuris, & præsumptionibus confil. 161.
nu. 14. col. 7. 216

Concessio limitata limitatum producit effectum, confil.
166. nu. 4. col. 1. 237

Concessio diminutionis fixæ partis redditus bonorum
ecclesiasticorum, hodie non est amplius in considera-
tione confil. 148. nu. 12. col. 1. 237

Concessio rerum ecclesiasticarum in emphyteusim uter-
bet consistere quod ut facta in eundem utilitatem ec-
clesiæ, confil. 168. nu. 13. col. 2. 213

Concessione in feudum facta, quatuor modorum terrar-
um facta mensuratione terra reperitur non esse totius
modorum suppleti debet quod deficit, confil. 161. num. 18.
col. 4. 216

Concessio facta ad corpus, & non ad mensuram, conce-
denti non tenetur totam mensuram præstare, sed suffi-
cit traditio eius, quod intra designatos confines con-
stat, confil. 161. nu. 20. col. 1. 217

Concilium Tridentinum cap. 13. & cap. 15. Sess. 24. de
reformat. quid velit circa unionem beneficiorum
confil. 91. nu. 1. & 6. col. 3. & 4. 87

Concilium Tridentinum in unionibus beneficiorum,
quæ sunt iuris patronatus laicorum, requirit expre-
ssum patronorum consensum. confil. 91. num. 2. co-
lum. 3. 87

Concilium Tridentinum cap. 9. Sess. 25. de reform. de-
claratur circa probationem iuris patronatus laicorum,
quod non excludat probationem à iure approbatam
ultra ibi specificatam confil. 91. nu. 6. col. 4. 87

Concilium Trid. Sess. 13. de reformat. cap. 2. declaratur
confil. 163. nu. 7. in fine cum seq. col. 3. & 4. 219

Concil. Trid. quoties de intelligentia Sacri Tridentini
Concilii dubitatur, ad sacrum congregationem illius
interpretem ex utraque est confil. 163. nu. 16. col. 3. 220

Con-

Et Sententiarum.

Conditio tacita duarum conditionum circa idem non datur
conf. 78. nu. 37. col. 7
Condemnandi, & abluendi ambas partes respectu
victime, & victi s. quo ad expensis litis, quæ nam sit
prædicta, conf. 3. r. nu. 7. um. 169.
Condemnatio victum victoris in expensis importat
condemnationem percuratam amitti. in l. i. s. l. i. s. 31. nu.
me. 7. col. 3
Condemnatus videtur soluisse quo ad terram, à quo
debet indemnitas conservari. conf. 1. s. nu. 7. col. 3
Condemnatus ad restitutionem eius, quod sibi non co-
peris, non dicitur læsus. conf. 26. nu. 5. col. 3
Conditio in constitutione dotis, aut legari, quod soluto
primo matrimonio filia, aut vixor perpetuo vidua re-
manere debeat, tenet, conf. 1. s. nu. 5. col. 3
Conditio apposta in constitutione dotis filie, quod si
post primum virum remanserit vidua, & secundo viro
nuptierit sine consensu patris, illa minorem dotem
habere debeat tenet, nec à iure reprobat, consil. 1. s.
nu. 4. col. 3
Amplius, ut quodecumque dispositum, adimi possit
sub tali è conditione ibidem.
Declaratur prædicta procedere quovisq. dos,
quæ remanet, congrua est, & conveniens, ibidem.
Conditio tacita si sine filiis decesserit, subintelligitur nō
solum quando grauius sunt filij primi gradus, sed etiam
nepotes, & alij descendentes vterioris gradus in in-
finitum, tam masculi, quam foeminae, & tam ex masculis,
quam ex foeminis descendentes conf. 48. nu. 9. &
to. col. 4
Conditio est regula generali per super existentiam filij
rum venientia non deficit filijs postea deficientibus
conf. 48. nu. 12. col. 1
Conditio tacita si sine filiis decesserit non subauditur in
fideicommissis particularibus, præsertim fauoræ p. r. cau-
sæ conf. 48. nu. 17. col. 2
Conditio tacita si sine filiis decesserit non cessat quando
infinitum grauius onere fideicommissi particularis ha-
buerit tam filios natos tempore conditi testamenti,
conf. 48. nu. 13. col. 4
Conditio tacita si sine filiis decesserit cessat quando ex
consequens aliud apparet, & de contraria testatoris vo-
luntate consistit potest. in 48. nu. 20. col. 1
Cadit ius de futuro recipi, & donec perficiatur actus
in susp. nō manet. conf. 78. nu. 37. col. 3
Conditio rei dicitur mutata, mutata conditione petiti-
onæ. conf. 101. nu. 3. col. 1
Conditio in forma specifica ad implenda est. conf. 130.
nu. 14. col. 4
Quod in tantum vere est, ut hoc per æquipollens fieri
non possit ibidem.
Conditio nihil ponit in esse conf. 141. num. 391. & 392.
col. 2
Conditio casualis apposta in institutioni, rejicitur in de-
scendente, cui legitima debetur, institutio pura dicitur,
& testamentum valet conf. 149. num. 6. col. 2
Conditio naturalis, vel mortis filij foeminae in sub-
stitutione apposta non minus purificata dicitur es de fi-
cientia ipsius foeminae si non masculus, quam si mas-
culus, & sine prole decedat conf. 160. nu. 8. col. 2
In compendiosa substitutione inest vigilia, quæ lo-
cum habet etiam in fideicommissis, & de vno casu
ad alium trahi solet, & vltimo substitutus succedat
primo, quando medius gradus deficit ibidem nu. 21.
col. 4
Conditio impedit actionem mortuum donec adimpleta non
est, conf. 133. nu. 4. col. 4
Conditio si sine filiis decesserit æquipollens conditioni si
sine liberis. conf. 77. nu. 12. col. 7
In conditione tacita à lege sub intellectu filiorum ap-
pellatione nepotes, & nepotes ex masculis, vel foemi-

nis continentur. ibidem nu. 14. col. 4
Conditio tacita si lege subintelligitur, videlicet si gra-
uatus sine liberis decesserit, de qua in l. cum apus ff.
de cond. & de demonst. habet locum etiam si nepotes
nati essent tempore confecti testamenti. conf. 177. nu.
me. 3. col. 2
Conditio si sine liberis decesserit locum non habet si te-
stator de liberis ipsius filij hæredis instituti cogita-
uit ibidem nu. 19
Non tamen est verisimile, quod si testator de nepoti-
bus cogitasset, ista subintelligeretur.
Conditio ut aliquod cum in iuribus deducitur debet
condicionalis purificatio liquidari, alio iudicium
non procedit conf. 111. nu. 4. col. 2
Conditio deficiente petende est ac si nunquam fuisse
apposta. conf. 111. nu. 1. col. 1
Et actus remanet inualidus, ac si gestus non fuisse
ibidem.
Conditio verò purificata perinde est ac si à principio
actus fuisse purus ibidem.
Conditio in iure iuris deficiente deficit ipsa inflin-
tio. conf. 117. nu. 3. col. 2
Conditio penitus in iura impediens, & perpe-
tuam videtur in iudicantes in vidua toleratur con-
f. 22. num. 5. col. 1
Conditio non minus pendet à voluntate onerati,
conf. 61. nu. 4. col. 2
Conditio ex natura est, ut nihil ponatur in esse, sed
actum in suspensum. in 1. nu. 1. col. 1
Conditio non dicitur possidere, & de desinere. conf. 38.
nu. 3. col. 1
Conditio & detinere tantum, non autem possidere, sed
per eum locatur possidere dicitur conf. 98. num. 7. co-
lum. 1
Conditio qui remanet in possessione, si præcesserit
promissio de vendendo, censetur possidere vigore i-
us promissionis. conf. 98. nu. 9. col. 4
Præsertim ex lapsu temporis multorum annorum, in
quibus nulla post primam amplius intervenit loca-
tio neque expressa, neque tacita ibidem sub nu. 7
Conditio ad longum tempus habet vtile dominium
in bonis conductis conf. 101. nu. 7. col. 2
Conditio non volens vi re conductæ ex facto, & cul-
pa locatoris, agit ad interese contra dictum locato-
rum & eius hæredes. conf. 152. num. 1. & sequ. co-
lum. 1
Confectio testis, vide testis connectio.
Confessio viri de dote recepta constante matrimonio
ut donatio præsumpta, & simulata tanquam facta in
fraudem legis ab initio, non valet conf. 23. nu. 1. & 5.
col. 1
Confessio de supra morte viri iuratur ibidem.
Confessio de supra recepta habet vim traditionis. conf. 23.
nu. 3. col. 2
Confessio viri de dote recepta constante matrimonio,
cum iuramento valet à principio, conf. 23. num. 4.
col. 3
Conf. ius dotis receptæ factæ per maritum fratri, vxori,
vel cuiusq. alij valet conf. 21. num. 5. col. 3
Etiam omni iuramento circumscripto, ibid.
Confessio dotis receptæ facta per virum vxori præsumi-
tur simulata, & in fraudem legis facta animo donandi
conf. 23. nu. 5. col. 3, fol. 18. hoc tamen declaratur sub
nu. 12. & 14
Confessio dotis receptæ facta per virum vxori cum iu-
ramento non reuocatur vti simulata, & in fraudem
fisci facta ex cogitatione delicti, quod confensum com-
mittere cogitauerat, conf. 23. nu. 6. col. 4
Præsertim in tempore factæ confessionis nulla fuerat
causa delinquendi ibidem nu. 10
Amplius hoc procedens etiam si ipse confensus fuerat
fuisse

Index verborum;

Fuisse factam dictam confessionem ob propositum delicti committendi ibidem. nu. 12
 Confessio viri ad utilitatem uxoris item valida non potest infringi postea ex dictis, & allegationibus uiri conf. 13. nu. 8. col. 4
 Confessio mariti de iure recepta fidei uxori constante matrimonio, ex sola, & simplici cursu temporis statim ad opponendum de dote non numerata, nocet ne dam hereditas, & successores ipsius confitentis, sed etiam creditoris, & tertius possessoribus, & alijs quibuscunque. conf. 13. nu. 1. col. 1
 Amplius hoc procedere etiam aduersus fidei iuramentum de dicto, & lata etiam f. tentia condemnatione contra virum. ibidem.
 Confessio viri de dote recepta fidei uxori constante matrimonio potest dici fictitia, & simulata. conf. 13. nu. 13. col. 1
 Declaratur hoc procedere, quando talis confessio tenderet ad praeiudicium alius uiri priuati, vel fidei, secus si ex iusta, & honesta causa facta apparet, ibidem. num. 14
 Sit simpliciter facta sit cum iuramento ibidem.
 Confessio venditoris, vide venditoris confessio.
 Confessio facta in compromisso, eo expirato sine laudibus, nullus est non-enti, & consentienti non praeiudicat. conf. 16. nu. 4. col. 1
 Fallit quando de conf. sine aliter constat quam per unum promissum ibidem.
 Confessio partis facta coram arbitris pendente compromisso, non obstat, nisi etiam quod compromissum exprimeret nullo sequuto. conf. 16. nu. 5. col. 1
 Confessio iuris, quod vera sint contenta in scriptura aduersarij, non facit quod dicta scriptura praefaturur sit hypotheca, nisi etiam faciat tempus scripturae. conf. 19. nu. 6. col. 1
 Confessio alius examinatus tanquam testis in uno iudicio, non nocet ei tanquam parti, seu principali in alio iudicio, quod est notandum. conf. 141. nu. 1. col. 3
 Confessio interesse pretij cum fructibus rei indistincte faciendi est stance nullitate contractus. conf. 143. nu. 30. col. 5
 Item etiam est in minore nulliter alienante ibidem nu. 37. col. 1
 Confessione aliquis statuit contra ipsum consistentem conf. 131. nu. 1. col. 3
 Confessionibus, quando ius et natura repugnant, standum non est conf. 104. nu. 45. col. 3
 Confessio debium ad effectum ut error corrigatur non dicitur proprie, & simpliciter confessio. conf. 86. nu. 2. col. 4
 Nec contra ipsum tanquam contra confessum pars aduersa agere potest. ibidem.
 Confirmans actum nullum, dicitur illum de nouo facere conf. 139. nu. 26. col. 4
 Confirmatio facta per iudicem illius, qui tutor, & curator in testamento datus fuit, si de tutela tantum loquitur, non extenditur ad curam. conf. 114. num. 4. col. 1
 Confirmatio cuiuslibet actus ipso iure inualide operatur quod talis actus solum valeat vix nunc, non autem vix tunc. conf. 139. nu. 26. col. 4
 Item quod non retrahatur ad tempus ipsius actus celebrati, sed nouus actus reputetur ibidem.
 Item quod ab eo, qui illum ratificat, vel confirmat factus censetur, non autem ab eo qui primo illi nullum fecit ibidem.
 Confirmatio statutorum facta a Summo Pontifice, non comprehendit statuta particularia reprobantia iuramentum conf. 176. nu. 31. col. 3

confirmatio huiusmodi non est in vis, & propterea ubi esset sufficiens non obstat. ibidem
 Confensus bona sua esse subiecta fideicommissio, & dispositioni uiri propria vxor ex ipsius diuersas detrahit, dicitur ex hoc acceptare dictum fideicommissum. conf. 112. nu. 31. col. 3
 Et si plura sint iniuncta fideicommissa super ipsius bonis ipse videtur agnoscere illud, quod est indistinctum ab ascendenti, non autem a transuersali, cum ex illo, non ex hoc dotes detrahi possint ibidem.
 Confirmatio sententiarum est semper euitanda. conf. 160. nu. 12. col. 4. f. 1. 30. conf. 86. num. 7. col. 1. fol. 85. Hoc procedit quando articulus habet aliqualem dubietatem. ibidem. & conf. 38. nu. 7. col. 3
 Hic mos Florentiae viget, & quia in eo vtilitas fit. ibidem. conf. 86. nu. 7
 Cognoscitur per iudicem de eo, de quo actum est in processu. conf. 19. nu. 13. col. 4
 Confraternitatum loca, vide loca confraternitatum.
 Coniectura de iustis ad plures substitutionum gradus facit, ut possint in conditione censentur uocari cum minus dilecti in sequentibus gradibus vocantur, & honorantur. conf. 104. nu. 26. col. 1
 Coniectura praesumptae voluntatis ut plurimum fallax est. conf. 117. nu. 5. col. 1
 Coniecturae uocationem inducentes filiorum in conditione positum quatenus sint, & quot, habes conf. 104. nu. 1. vique ad 25. fol. 100. & infra sub littera F. verbo filij in conditione positi.
 Coniecturae ex quibus videtur quis non contrahere in fraudem statuti habentur conf. 176. nu. 11. col. 3.
 Coniuncta persona in causa civilis sine mandato agere potest pro coniuncta persona. conf. ro. nu. 1. col. 1
 Coniuncta persona agens, pro alia coniuncta procuratorem non potest constituere ante litem contestatam. conf. 9. nu. 3. col. 1
 Serus post litem contestatam ibidem nu. 4. & 5
 Coniuncta persona non dicitur verus procurator. conf. ro. nu. 4. col. 1
 Coniuncta persona agens pro alia sine mandato, debet probare se esse coniunctum, & non alio. num. 9. col. 1
 Coniuncta persona potest esse in iudicio pro coniuncto sine mandato, nec opus habet suam personam legitimare. conf. 63. nu. 5. col. 4
 Coniuncti non omnes admittuntur ad agendum sine nian lato pro coniuncto, sed aliqui tantum. conf. 10. nu. 6. 7. col. 2
 Qui in autem admittantur habentur ibi nu. 8
 Coniuncti, & vicini magis deponunt de alienius substantia quam alij, cum sint melius ex iuris praesumptione informati, quam ceteri. conf. 141. nu. 26. 27. & 28. col. 1
 Coniunctus praesumitur scire facta coniuncti, conf. 141. nu. 28. col. 1
 Coniunctus utrinque, vide utrinque coniunctus.
 Consanguinitas in probanda consanguinitate testes debent incipere a comuni stirpe, & successuum descendenti deponere, taliter quod iud. x possit elicere ipsam consanguinitatem. conf. 162. num. 9. col. 1
 Consanguinitas, quilibet gradus consanguinitatis probari debet per duos testes ad minus. conf. 61. num. 10. col. 7
 Consensus audientis ex solo auditu non inducitur. conf. 16. nu. 3. col. 1
 Sed aliquis actus ad illum patefaciendum requiritur ibidem.
 Consensus simplex patris in matrimonio filij, non sufficit ad obligandum patrem ad restituendam dorem pro

Et Sententiarum.

pro filio, nisi etiam consentiat consensus dotis à filio.
recept. conf. 59. nu. 2. col. 4. 13
Nec alius sit in potestate filii dilapidare donem in dam-
num, & praeiudicium patris, & ipsum patrem inuicem
obligare ad dotem ibidem.
consensus superiorem, qui in alienatione bonorum eccle-
siasticorum requiritur, ex consuetudine annorum in-
teruenisse praesumitur. conf. 66. nu. 1. col. 4. 60
Item interuenisse (praesumitur) omnes alii solenni-
tate extinguitur ibidem.
Item eodem temporis spatio tollitur omnis defectus
& omnis vitium, quod in contractu dicta alienatio-
nis allegari possit ibidem.
consensus praestitus per patronos, qui equipatur prae-
sentioni, & ex eo acquiritur quasi possessio praesentia-
di. conf. 75. nu. 9. col. 1. 71
consensus ad ignorantiam non trahitur. conf. 112. nume. 15.
col. 3. 119
consensus duplex exigitur ad confirmationem actus in-
-qua quis duplex ethicum exerceat. confil. 141. nu. 113.
col. 2. 162
Consensus solus sufficit ad approbandum Testamenti
conf. 141. nu. 118. col. 4. 162
Ad amissionem autem domini non sufficit ibidem.
Consensus propinquorum in obligationibus multum
si statim requiritur ad suppleendum defectum eorum.
conf. 62. nu. 6. col. 2. 218
Ad hoc quod non debet ipsi consentientes esse defe-
ctus ibidem.
consensus coniunctio in quolibet contractu requiritur
coniunctio consensus utriusque partis. conf. 164. on.
13. col. 2. 221
Et ideo ante ratificationem contractus nihil censetur
actum secundum communem opinionem ecclesiarum
ibidem.
consensus Sedis Apostolicae circa bonorum Ecclesiasti-
corum alienationem, est necessarius, alioquin nihil
valet quod gestum est, conf. 68. nu. 6. col. 2. 230
Item eo deficiente, videtur etiam difficere consensus
parium ibidem.
consecranda publice pacis gratia multa aliter iuris
dispositionem conceduntur. confil. 158. num. 18. co-
lum. 1. 208
consentienti dispositioni sibi damnosa non potest co-
queri, conf. 87. nu. 4. col. 3. 85
consentiens alienationi rei sibi d. biter an sibi praeiudicet
remissus. conf. 141. nu. 9. col. 5. 166
Consil. Soc. 92. lib. 1. declaratur. confil. 78. num. 37. col. 1.
3. 77
Consilium animi ex facti qualitate digressum, & prae-
sumitur. conf. 41. nu. 241. col. 1. 169
Consilium sapientis petens in casu certo, dicitur facere
per calumoniā. conf. 153. nu. 16. col. 2. 196
Ideoque à iudice repellendus est ibidem.
consilientia in animo probatur iuramento. conf. 147. nu.
136. col. 3. 98
consilium cuius possidere nomine absentia, non transferit
aliam possessionem, nec illi ius acquirit antequam ra-
tificetur, etiam si pro eo pater, & notarius stipulentur.
conf. 139. nu. 13. col. 1. 151
consilium veritas, vide verum consilium.
consilium census contra venditionem afferentem bona
speculare ad ipsum valet, cum per hoc emptor ab eo
fuerit deceptus. conf. 93. nu. 9. col. 7. 89
In constitutione census fructus sunt considerandi tem-
pore celebrationis contractus ibidem. nu. 10. col. 3. 89
In constitutione census non est necessarium quod bo-
na reddant censum fructum, quantum importat cen-
sus in positum, & similia reddat emptor potest habere
regressum super aliis bonis venditionis pro residuo, li-
cet venditor non promissit de eversione. n. 1. col. 3. 89

Et maxime quando in instrumento idem generalis hy-
potheca, & obligatio omnium bonorum ibidem.
constitutio inducitur ad vim iuramentum dicitur funta-
bilis, & concernere publicam utilitatem. conf. 157.
nu. 94. col. 1. 204
constitutio declaratoria habetur ad praeterita negotia
quia nihil non inducitur, sed annuam declarat. conf.
161. nu. 10. col. 4. 219
Quid procedat etiam si de bono penam continetur, li-
cet quo ad penam non habetur, sed futura tantum
requiritur ibidem. nu. 12. 244
Multa iurata habet materia vide sub littera D. in verbo
declatio, vel declaratoria.
constitutio generalis cum clausula generali non obstat
tibus, non procedit in actibus narratis. confil. 176. nu.
37. col. 4. 244
Quamvis multi ibi relati contrarium fient. ibi-
dem.
constitutiones Pauli Secundi, & Pauli Quarti Summo-
rum Pontificum quomodo procedant, & de earum
efficacia late dicitur. conf. 168. nu. 13. col. 1. 257
constitutiones de quibus super conditio fuerint ad re-
stringendum, & limitandum ius ordinarium, & anti-
quum ad fauorem Ecclesiae ibidem. col. 2.
constitutiones praedictae licet non sint ubique locorum
receptae, tamen in curiae, & districti Florentinae sunt
via receptae, & obseruantur ibidem.
constitutio non prodest si non constet de possessore
constituentis tempore constitutionis. confil. 39. nume. 1.
col. 1. 34
Et fundare si in eo succumbit ibidem.
constitutio non operatur translationem domini, &
possessionis data in uia inualiditate. confil. 51. num. 5.
col. 3. 47
constitutio collata in illud tempus, quo constituitur
omne ius a se abdicat, nec dominium, possessionem
haberet, ius a se fundus fuisset, nihil operatur. conf. 139.
nu. 111. col. 7. 151
consuetudo particularis curiae alicuius loci, illam non
egreditur. conf. 146. nu. 21. col. 7. 153
consuetudo quod in phrygia ecclesiae non cadat à iure
suo, si canonem non soluat induci potest. confil. 146.
nu. 14. col. 9. 183
Quia ratione autem hoc induci iure possit habetur ibi-
dem nu. 15. 183
consuetudo Romae Romanae extenditur ad omnes alias
provincias, in quibus, prout in verbo est obiectanda.
conf. 156. nu. 3. col. 1. 200
consuetudo contra ea, quae diuini iuris sunt, nullo un-
quam tempore potest diuini. conf. 177. nu. 7. col. 4. 238
consilendus est Princeps in casibus a iure cōmuni non
decisis. confil. 157. nu. 3. col. 1. 202
contenta in hereditate contenta ex defuncto deriua-
re praesumuntur. confil. 38. nu. 2. col. 1. 73
contenta in eodem instrumento, aut etiam in pluribus,
quorum vnum ab alio dependet, dicuntur in eis
conf. 139. nu. 91. col. 1. 149
Necesse dantur prius, aut posterius ibidem, & nume. 92.
contenta in libello faciant fidem contra libellantem,
conf. 171. nu. 6. col. 3. 217
contra se fundantem tantummodo super nullitate in du-
bio iudicandum est etiam si agatur de re ecclesiastica
quoniam ecclesiae damnum non patitur. conf. 66. nu.
5. col. 1. 61
contractum simulacrum dicens, tenetur probare simulac-
tionem. conf. 23. nu. 6. col. 4. fol. 18. & quidem ex his,
quae gesta sunt, antequam partes venissent ad contrac-
tum ibidem. on. 7. 237
contractum nullum dicens ex lesione, vel dolo id proba-
re tenetur. conf. 73. nu. 8. col. 3. 237
ceteras assignationes praedicti pro dote filiae primo viro
nuptae.

Index verborum,

- nupte cum pacto quod si vidua remaneret, & ad alias nuptias conuolaret sine consensu patris intelligatur recessum ab illa assignatione, & filia aliam dotem habere, valet, conf. 12. nu. 2. col. 2
- 17 Contractus de quo supra est putus resoluendus, tamen sub conditione, ibidem.
- Et filia sine patris consensu secundo nubente dicitur annullatus ibidem nu. 3
- Contractus sub conditione resoluendus statim resoluuntur purificata conditione, conf. 22. nu. 3. col. 3
- 17 Contractus non redditur nullus ex non solutione gabelæ conf. 14. nu. 17. col. 1
- 21 Contractus emptiois, vel uenditionis vide sub litera E. & sub litera V.
- Contractus ratione in certitudinis conditionis, & dubij euentus licitus est, & ualet, qui alias non ualeret, neque teneret, conf. 65. nu. 2. col. 1
- 60 De huiusmodi contractibus dantur ibidem exempla, quando quis promittit alteri, si Imperator hodie anno moriatur, & alteri illi centum si non moriatur. ibidem.
- Contractus si vnus promittit alteri decem, si matrimonium sequatur inter Titium, & Berram, & eidem eundem promittit alter si non sequatur valet. conf. 65. nu. 3. col. 1
- 60 Declaratur tamen ibidem procedere dommodo tales tamen promittentes sint omnino extranei, & non promittant nomine viri, vel mulieris.
- contractus assicurationis tenetur putari, si quis dicat promittit tibi decem si Nauis mea ad talem locum applicauerit salua, sin autem promittis mihi reddeere valorem meæ mercatorie, conf. 56. nu. 4. col. 1
- 60 contractus ipsonum, & consularum licitus est, vt Florentie frequentatur, & actionem parit. conf. 65. nu. 2. & 9. col. 2. & 2
- 60 contractus super uita, vel morte alicuius est licitus. conf. 65. nu. 1. & 2. cum seq.
- 60 contractus infringi non potest ex defectu solemnitate, si de lesione quoque non probetur. conf. 66. nume. 4. col. 1
- 61 contractus quilibet presumitur solemnis, & validus nisi e contrarium probetur. conf. 93. nu. 2. col. 2
- 89 contractus factus a minore reputatur maiore, & publico negotiatore valet ac si a maiore factus esset, conf. 141. nu. 2. 3. col. 1
- 158 Declaratur hoc procedere quando quis esset deputatus, & communiter a publico approbatus in aliquo actu puta à Mercantia a collegio mercatorum ibi nume. 91
- contractus factus a minore absque iuramento sine solemnitatibus, per decretum iudicis redditur validus ex statuto Vneliz, conf. 141. num. 12. col. 2
- 158 contractus factus a minore ex sola taciturnitate longi temporis post legitimam ætatem dicitur confirmatus. conf. 141. nu. 17. col. 3
- 168 Quantum autem debeat esse huiusmodi tempus habere nunc, ibidem ubi dicitur sufficere quinque mensis.
- Et cursu quinque mensium inducitur tacita usus habito, & contra quam uenit non potest ibidem nu. 18. col. 3
- 158 contractus dolo in totis est ipso iure nullus, conf. 141. nu. 69. col. 1
- 161 Ad contractus ualiditatem esse vt supra sub iisdem verbis in litera A.
- contractus de re minori, in quo dolo interuenit non potest a facto maiore confirmari, conf. 141. nu. 130. col. 2. fol. 163. & nu. 131. col. 1
- Quod procedit etiam si dolo ex non adhibitis solemnitatibus, uel ex enormissima lesione argueretur ibidem nu. 130. & 131
- Predicta tamen a nonnullis dicuntur procedere, in dolo uero, non aucta in præsumpto ibidem nume. 132. post 3
- Quid autem sentiat Author de hac declaratione habetur ibi. nu. 133. cum seq.
- contractus de quo supra non potest ratificari si minor dolum ignorauit, nec autem esset si dolum sciuisset ratificans. ibidem nu. 134. & 137
- contractus a minore nullius facinus, non potest ex cunctis temporis in maiori ætate confirmari, ubi dolo interuenit aduersarij, conf. 141. nu. 139. col. 4
- 163 contractus quando redditur nullus ratione certe forme vel solemnitate non seruata, sed omisse, regulariter non conualescit, consensu ex taciturnitate per tractum temporis superueniente, conf. 141. nu. 147. col. 1
- 164 contractus quando laborat duplici vicio nullus & lesionis, sublata nullitate ex cursu temporis, non immutatur, licet sublata causa lesionis. conf. 141. num. 251. column. 2
- 164 contractus emptiois ubi est dolo, propter lesionem non agitur remedium 1. 2. C. de rescind. vendit. sed actio ne de dolo, conf. 147. nu. 251. col. 2. fol. 169
- Et in hoc casu emptor non supplet iustum pretium, sed tenetur rem omnino restituere ibidem nu. 277
- Si tamen laus uellet omnia actione de dolo, remedium dicitur. Lintentare potest. ibidem nume. 287. column. 1
- 171 contractus inter patrem, & filium in potestate constitutum valet etiam in profectus iuramento interueniente, conf. 143. nu. 13. col. 3
- 174 contractus consensu duorum initus vnus tantum uoluntate resoluti non potest, conf. 143. nu. 16. col. 4
- 174 contractus locationis, & conductionis, vide locationis, vel conductionis contractus.
- contractus donationis, vide donationis contractus.
- contractus talis iudicatur, qualis in sui figura apparet, & talis in sua figura esse intelligitur, qualis a contrahentibus denominatur. conf. 164. nu. 11. col. 2
- 221 contractus ante ratificationem contractus. nihil censetur actum. conf. 164. nu. 17. col. 1
- 225 contractus Emphyteoticus, vide Emphyteoticus contractus.
- contractus a forense celebratus sine solemnitatibus statutorum loci est nullus, conf. 176. nume. 12. column. 3
- 243 contractus mulieris non conualidatur iuramento quando præter proximiores, vel alias solemnitates requiritur ex statuto etiam iuramentum, conf. 176. nume. 16. col. 1
- 244 Sed tamen contrarium firmitur ibidem num. 17
- contractus a muliere sine statu solemnitatibus factus, presumitur fraudulenter, timoratus, & dolo initus, etiam si iuramento nullus sit. Secundum Andream Barbaniam ibidem nu. 19. & 22. col. 2
- 245 contrarium tamen communiter tenent doctores, quia iudicio statutum non facit mentionem expressam de iuramento ibidem nu. 10. & 13
- contractus cum minore factus, si valet requiritur, quod annum 25. compleuerit, nec sufficit quod vltimum diem amigerit. conf. 141. nume. 95. & 96. col. 2
- 266 Et si natus sit in anno bissextili, dies additus habetur pro nullo, nec computatur pro vno die ad prouidendum spūs minoris nu. 97
- contractus non conualidatur iuramento quando statutum deponit, quod in eo adhibetur certa solemnitas, alias scriptura superinde confecta etiam cum iuramento nullam faciat probationem, conf. 176. nu. 40. col. 3
- 245 Fallit quando de contractu iurato alio modo collatur, quam pro instrumentum per testes, nam tunc sufficitur contractus, & sum effectum sortitur propter iuramentum ibidem nu. 41
- Et in hoc casu etiam notarius de instrumentum rogatus admittitur in testem ibidem nu. 42
- contractus factus a minore sine solemnitatibus a statuto requiritur

Et Sententiarum.

requiritur extra territorium territorium valet quando statum simpliciter, & absolute non habilitat per sonam contrahentis, conf. 176. nu. 44. col. 4. 245
 contractus alius nulli, & invalidi per iuramentum con firmatum, & annuiliantur, conf. 176. nu. 48. colum. 246
 contractus a minore celebratus sine sollemnitatibus laici cum persona aequa, vel magis privilegiata val deus est, & subsistit non obstante statuto, conf. 176. nu. me. 51. col. 3. 246
 contrahens non soluendo gabellam contractus non inuenerit nullitatem, sed tantum incidit in pecuniam dato nis gabellae, conf. 176. nu. 17. col. 1. 247
 contrahens extra territorium in fraudem prohibitionis statuti dicitur facere fraudem publicae utilitatis, conf. 177. nu. 75. col. 3. 248
 contrarietas in omni dispositione possibili distinctione remouenda est, conf. 141. nu. 35. 1. col. 3. 249
 coartari iuri non est, quod quis cum acceptis hato ditatem abruis, ignotus fideicommissum sibi com pectens ex testamento alicuius, & postea sciat, conf. 112. nu. 23. col. 3. 249
 contraria allegata non audiuntur, conf. 143. num. 64. col. 4. 177
 contrarium tamen tenore quam plures relati per 112. nu. 23. col. 3. dicitur articulum dubium, & antiquum ibidem num. 24. 178
 coheredens iurata promissioni, quia fecerat sine inop tione se obligandi non incidit in pecuniam, conf. 131. nu. 16. col. 2. 179
 Sed grauius peccat apud Deum assumendo religionem iuramenti in damnum alterius ibidem.
 Et compellitur seruare huiusmodi iuramentum quare nus venit in sui prauiudicium, & non immuet autem periculum ibidem nu. 7.
 contraxisse pro sua obli gatione videtur, qui principaliter, ut Correo se obligare, & uult, conf. 157. num. 80. col. 3. 204
 Et propterea damnum quod per hoc patitur, non alie uisibi sibi imputare debet, ibidem nu. 81.
 contumacia quacumq; nocet habetur, conf. 77. nu. 3. cu seq. vique in suum. 73
 contumacia, vel comparatio in iudicio simpliciter non dicendo se esse heredem, vel non esse, comata quem fa cta est requisitio, prout ito quatenus ipse sit ha res, non prius affectu, quam probatum sit eum esse ha redem, conf. 111. nu. 7. col. 3. 109
 Quod procedit non solum si reus, conuentus sit nepos ex fratre, sed etiam si ius eius, cuius sub conditione di ctum est cum esse heredem, ibidem.
 Et propterea condemnari non potest nisi probato, quod sit haeres, ibidem.
 contumacia non potest agere de custodione, quia magis vi detur viduus ob contumaciam quam, quod malum causam habere, conf. 77. nu. 3. col. 1. 73
 conuentio per quam inuoluitur quis ad delinquendum, non est obedienda, conf. 18. nu. 4. col. 1. 6
 conuentio quod si talis Dominus puta Imperator mo rietur bonorum promissioni sibi datam, si non mo rietur premio tibi conuenit, valet, & in conuentum v truisque casus datur exactio, conf. 65. num. 1. colum. 69
 conuentio inter competratos respectu exercitij iuris patronatus tenet de alternis viribus, praesentando ad discordias curandas, sedus, quo ad proprietatem tras ferendam de vno in aliam ipsorum competratoru, conf. 77. nu. 7. col. 3. 66
 conuentus, vide reus conuentus.
 copia magna, & discretio consiliorum Excellentissi morum doctorum reddit quandoque iudicem dubij & anipitem, aliumque consulat in multis sagat,

& alios neque quosquam bonos effectus causato, conf. 78. nu. 45. col. 1. 78
 coraei auctoritas praepnderat auctoritati Vasquij, conf. 127. nu. 13. col. 1. 125
 coraei inuicem fidei hunc censentur quatenus pecunia ad se non peruenit, conf. 157. nu. 5. col. 1. 202
 coraei quando ad inuicem ex causa onerosa se obligant, & pecunia, vel negotium ad unum tantum pertinet, ita ad quem nec pecunia, neque omnia nepotij pertinet, censetur promittere animo fideiubendi pro altero cor teo, conf. 157. nu. 1. col. 1. 202
 coraei qui sibi inuicem fideiussisse videntur fideiussiois appellatione non veniunt nisi sub iura eius signifi catione, conf. 157. nu. 12. & quamuis col. 2. 203
 Et ideo quicquid de iis dicitur, procedit capiendū fidei ussorem ut supra, non aut. a. sit idē & proprie ibi dem.
 coraei, cum D. dicitur, quod duo Coraei videntur ad inuicem fideiubere, verbum illud videntur, denotat im proprietatem, conf. 15. nu. 51. col. 3. 203
 coraei ad inuicem non sunt verē & proprie fideiussiores sed improprie fidei ac largē iuxta vocabulorū, conf. 157. nu. 17. col. 3. fol. 203. & nu. 8. col. 1. fol. 204. Vi gor: tacti consensu ibidem nu. 68. col. 4.
 Et ideo in dispositione stricte, & proprie intelligenda quae de fideiussoribus loquuntur, non comprehenduntur ibidem, in sup. nu. 56.
 coraei quod inter coraeos debendi mutua sit fideiussio, ita ut quod vnus soluetur ab alio coraeo recipere pos sit, nulla lege caueatur, conf. 157. nu. 59. col. 3. 208
 coraei ijdemque socii non habent beneficium excusatio nis, vel diuisionis, & lege fideiussoribus concessum, conf. 157. num. 12. col. 2. fol. 202. & num. 63. colum. 203
 coraei ijdemque socii negotium commune societatis agere dicuntur, non particulariter vnus, conf. 157. nu. 66. col. 4. 203
 coraei ijdemque socii singuli proprio nomine tenentur, & soluendo proprio nomine soluent debitum, conf. 157. nu. 67. col. 1. 204
 coraei plures, cum dicitur quod inter duos Coraeos se in solidum obligantes ille censetur principalis debitor, ad quem peruenit vtilitas, alter vero fideiussor, hoc verum est large, & improprie, conf. 157. nu. 68. col. 1. 204
 Et ideo in statuto loquente de fideiussoribus ille fidei ussor non comprehenditur, cum talis consideratio & acceptio sit extranea à statuto ibidem ut supra nu. 177.
 coraei in etiam casibus, in quibus alter pro altero fidei bere censetur, non habet beneficium de fideiussoribus, sed beneficium aut. de duobus test. conf. 157. nu. 82. col. 1. 284
 coraei si non habent beneficium fideiussoribus concessum de iure, multo minus illud habere debent ex forto rata iurorum, in quibus strictius proceditur, conf. 157. nu. 83. col. 7. 204
 coraei, & fideiussores, in quibus differant, differant, in in malis, conf. 157. nu. 78. cum plur. seq. atque ad 84. co lum. 2. & 3. 204
 coraeus vel fideiussor pro Coraeo, vel conf. iussore soluens, quomodo recipere possit partem ad eum spe ctantem, conf. 138. per totum. 117
 Item quid iuris sit in praedicto casu iam cessione à creditore impetrata, quam non impetrata ibidem.
 coraeus ad quem negotium non peruenit censetur in so lidum fideiussisse pro eo, ad quem negotium per uenit secundum communem theoriam, conf. 157. nu. me. 5. col. 4. 201
 coraeus ut principalis obligatus, principaliter, & in soli dum obligatus censetur suspensus creditore, per te quam

Et Sententiarum.

alio solvatur, conf. 166. nu. 25. col. 3 227
Cui non conveniunt verba legis, nec eius dispositio debet convenire, conf. 7. nu. 12. col. 3 5
Sicut ē conventio cui verba legis conveniunt, & dispositio quoque locum habere debet. ibidem num. 13
Cui non convenit ratio, nec conclusio, inde sumpta ad eius commodum adaptari potest, conf. 37. num. 8. col. 4 23
Cum quis vti hares prohibetur venire contra factum defuncti, tamen nō prohibetur venire ex propria persona, conf. 74. nu. 14. col. 1 70
Cumulatio dotis prius faciendū est cum reliquo patrimonio, & postea legitimis computatio quando tractatur de discernenda quantitate legitimis debitis filio masculo habenti sortem dotatam, & à successione exclusam, conf. 127. nu. 11. col. 4 124
Et licet hoc dubitabile sit, tamen difficultate caret, quando non agitur de coactione dotium cum patrimonio patris ad augendum masculorum legitimam, sed ad discernendam ipsorum met filiorum dotatorum legitimam, ne ab extraneo harede instruo fraudentur. ibid. nu. 13
Curator illegitimis datus, vel qui servatis non servandis administrationem suscepit auctorem ad laudandum pro minore constituere non potest, conf. 114. num. 7. col. 2 111
curator si contra aditum, vt curator falsum aliquid con fiat, ipse solus ex sua confessione tenetur, nec excusatur quod tanquam alius confessus fuerit, confilio 141. nu. 14. col. 2 158
curator faciens aliquid vt curator non preiudicat sibi vt priuatus, conf. 141. nu. 103. col. 3 162
curator agens de iustitio testamento nomine aduli, non est indignus legato sibi relicto, conf. 141. num. 101. col. 3 162
curator qui solemnia faciat ad que tenetur hodie ratio inuenitur, conf. 171. num. 3. col. 2. fol. 237. Idem tene nit etiam in tutoribus. ibid.
curatorum non habenti, curator est dandus, conf. 114. nu. 3. col. 1 111
curus triginta annorum arguit solemnitates debitis intervenient in concessione bonorum ecclesiasticorum in emphyteosim, conf. 66. nu. 2. col. 1 61
Item facit premissa licentiam Papæ in testamento Cardinalis. ibid.
D Amnium, quod quis propria culpa sentit, sibi & non alii imputare debet, conf. 144. nu. 1. col. 1. fol. 179. & conf. 75. nu. 10. col. 3 241
Datio in solum, seu adindicatio facta per iudicem creditori de bonis debitoris nulla in parte vincitur in totum propter indiuiduitatem decreti, conf. 31. num. 1. col. 1 26
Præsertim quando sententia habet vnicum capitulum, & adiudicat plura bona simul sub vna structura verborum indiuidibili. ibid. nu. 2
Fallis quando adiudicatio plures personas concernit. ibid.
Item quando sunt plures rei coeuenti. ibid. nu. 3
Item quando sententia habet plura capitula. ibidem num. 4
Item quando res esset dubia ibidem nu. 5
Datio in solum, siue adiudicatio plures personas respiciens potest valere respectu vnus personæ, & respectu alterius non conf. 31. nu. 2. col. 1 26
Datio in solum a iudice facta vicem venditionis obtinet, conf. 94. nu. 4. col. 4 90
Ideoque creditor bonis debitoris in solum accipiens

potest iuribus debitoris vti, & ex eis se defendere sicut emptor ex persona venditoris, à quo in ipsum omne ius transit. ibid.
Datio rei in solum est vltimus executionis actus, conf. 158. nu. 34. col. 2 207
Datio in solum, vide in verbo adindicatio.
Datum filiabus pro ingressu monasterij in computatur in legitimam ipsius filiar, conf. 44. num. 12. col. 4 38
Datum filiabus pro ingressu monasterij habet nomen dotis, & vulgari sermone dos appellatur, conf. 44. nu. 22. col. 4 38
debita per vnum ex socijs contracta sunt illius propria, quando societas non est omnium bonorum nisi ex causa societatis facta appareant, conf. 71. num. 7. col. 7 64
Debitor solvens debet potius subleuare essum, à quo maius scruitum habuit, quàm alterum à quo minus recepit, conf. 166. nu. 41. col. 3 218
Debitor incerto, & non liquido existente non est incipiendum ab executione maxime à capta personæ, conf. 81. num. 2. col. 2. fol. 80. nisi sit suspecta de fuga, nu. 3
Debitor potest petere a creditore sibi reddi instrumentum solum debiti, conf. 15. nu. 1. col. 1 10
Si creditor illud non habeat, de iure communi tenetur creditor illum liberare per acceptationem. ibidem nu. 5
Quod procedit etiam stante statuto, quod debitor non soluat creditorem, nisi ei reddatur instrumentum cancellatum, nam & in hoc casu sufficit, quod creditor debitorum liberet. ibid.
Debitor ex solutione per alium facta suo creditore liberatur etiam ignorans, conf. 17. numero 13. col. 2. 12
Debitor repudians, aut aliter non acceptans hereditatem, aut aliud locum sibi delatum non dicitur creditores deservare, licet si acceptasset, commodum illis auulisset, conf. 102. nu. 5. col. 4 96
Debitor banimus, cum confiscatione bonorum, si redat in gratiam, non tenetur ad antiqua debita, nec molestari potest a prioribus creditoribus etiam in bonis postea quartus, quæ dicuntur quæ sita per nouum hominem, qui nihil negotij habet cum prioribus creditoribus suis, conf. 130. num. 4. col. 1 128
Hoc tamen aliquis patitur declarationes, de quibus palestræ. ibid.
Debitor subscibens tanquam testis testamentum sui creditore non videtur approbare contenta in testamento, & facere sibi preiudicium in iure suo, conf. 141. num. 101. col. 2. fol. 162. & quare. ibidem.
Debitor decessus cuius bona per syndicos apprehensa sunt, non liberantur, nisi sequuta datione in solum, vel nisi creditoribus satisfactum sit conf. 158. num. 10. col. 1 207
Debitor xris alieni mole gratus dicitur in ea necessitate se sponere potuisse, conf. 158. numero 31. col. 1 207
Debitor cum soluit, nulla facta electione in quam causam soluat, electio transit in creditorem recipientem, conf. 166. nu. 5. col. 4 216
Sed talis creditor nihilominus tenetur solutionem recipere tanquam bonus vir, & eo modo eam ponere, quo probabiliter posuisset ipse debitor; num. 5. ibid.
Et hoc procedit siue ipse debitor soluat, siue alius pro eo. ibid. nu. 21. col. 2 227
Debitor non potest ex intervallo solutionem pro eo simpliciter per alium factam, & per creditorem

rem in leuiorem causam positam approbare in praxia
dicium antiquioris fideiussoris, sed in contineo iun-
tum. ibid. nu. 24. col. 3. 227

debitur solvens repetit ratam a fideiussore, qui se prin-
cipaliter obligauit. ibid. nu. 30. col. 4. 227

Debitor nunc habet actionem contra soluentem de
eius pecunijs, si soluentem non fecit in eam cau-
sam, in quam ipse volebat, vel in quam solvere debe-
bat. ibid. nu. 36. col. 2. 228

Debitor verifimilis est, quod soluerit in extinc-
tionem debiti per eum contracti, cum fideiussione il-
lius, qui plures, & pro nobilitatibus summis pta
eo intercessit, quam in extinctionem fideiussio-
nis illius, qui semel tantum, & pro longi mino-
ri summa fideiussit. ibidem nume. 40. & 41. colum.
3. 228

Debitor. Statutum de debitore capiendū ad instan-
tiam creditoris non procedit ad instantiam cessiona-
rii, nisi prius citato debitore, & consensu de cessione,
quicquid alij in contrarium dixerint, consil. 173. nu.
17. & 18. col. 1. 229

debitum omne ad quod testator haredi grauato tene-
batur, & quicquid eidem grauato aliunde peruenit,
quam ex iudicio testatoris, ex hereditate deducitur
ad praxidicium fideicommissarii, consil. 82. nume.
10. col. 2. 81

Quod procedit etiam nullo per haredem facto inuen-
tano, sed simpliciter ad hareditatem. ibid.

Praxi rñm quando pro talibus debitis hypothecaria
competit. ibid. nu. 12

Huiusmodi deductio ad haredes etiam extraneos trāf-
mittitur. ibid. nu. 18

Et si facti eiff. & fideicommissarii hareditatis restituito
non facta dicta deductio, datur aduersus eos repeti-
tio. ibid. nu. 19

debitum annui affectus a creditore remissum debito-
ri, ipsius debitoris fructus auget, sicut ante remi-
ssionem minuebat, consilio 130. numero 7. colum.
3. 228

debitum annuum debetur in principio anni, consil. 156.
nu. 7. col. 2. fol. 199. & ad haredes transmittitur ante
lapsum anni mortui creditore.

Decij consil. 227. prohibetur recedens Ruyno, & Alcia-
to contrarium affirmantibus, consil. 160. nume. 9.
10. col. 2. 229

Decij, & Gozadini opinio circa iuramenta in con-
tractibus minorum, vel mulierum damnatur, con-
sil. 176. nume. 18. col. 1. fol. 244. & nume. 33. co-
lu n. 2. 245

Decisa per sententiam in rem iudicatam transactum
non sunt in dubium reficanda, consil. 73. num. 30.
colum. 2. 67

Decisiones Rotæ Rmance sunt ceteris alijs praxian-
tiores, & firmiores, nec opus habent alia iustificatio-
ne. consil. 60. nu. 7. col. 1. 55

Decisiones in terminis animum iudicis inclināt,
& mouent, quam regulæ generales, consil. 86. nume. 6.
colum. 1. 85

Decisionibus specialibus, & in individuo magis stan-
dum est, quam regulis generalibus, consil. 84. nu-
me. 11. colum. 4. fol. 49. facit, consil. 86. num. 6. co-
lum. 1. 85

Decus reprehenditur in terminis §. cum ita l. hære-
des mei ff. ad Trebellianum, consilio 37. nume. 5.
col. 3. 31

Decus consil. 168. eleganter declaratur, consil. 157. nu. 69.
cum sequ. col. 1. 264

Decus consil. 23. t. col. pen. in quibus terminis loquatur,
consil. 167. nu. 31. col. 4. 250

declaratio supponit terminos rei declaratur, consil. 78. nu.
13. col. 4. 75

Nec immutat sensum declarati, sed ad ipsum decla-
ratum trahitur, & in ipso continetur, & vnico con-
textu, cum eo emanasse fingitur, numero 3. ibi-
dem.

Declaratio congrua dotis fieri non potest, ubi non con-
stat quid, & quantum remanescit in hæreditate co-
lunt, qui dotare tenetur, consil. 120. nume. 8. co-
lum. 3. 118

Declaratio iuris continens penam nō trahitur ad præ-
terita, sed futuram tantum respicit, consil. 163. nume.
11. col. 4. 219

declaratio iuris, quod communi omnium iudicio fuit
intellectum alio modo, quā fuerit declaratum,
non trahitur ad præterita negocia, sed futura tan-
tum comprehendit, consil. 163. nume. 12. colum-
na 4. 219

Declaratio legis antiquæ non extenditur ad decisa per
sententiam contra dispositionem legis antiquæ po-
stra declaratur. ibid. nu. 13. col. 1. 220

Declaratoria trahitur ad præterita negocia, quia nihil
nouū inducit, sed antiquum declarat. ibidem nume.
10. col. 4. 219

Decreti solemnitas in alienatione bonorum minoris
est inuenta, nō minores fraudentur, consil. 100. nu.
7. col. 3. 55

Decretum non requiritur in alienatione facta per
patrem de bonis suis maxime ubi in illis usum fructuum
habebat. ibid.

Decretum Mediolani in nouis constitutionis titulo de
bonis ad credit. ponendū, libro secundo declaratur,
consil. 35. nume. 2. cum pluribus sequentibus.
28. & 29

decretum iudicis facit ualere contra dictum factum per
minorem sine iuramento abique solemnitatibus co-
si. 141. nu. 122. col. 3. 158

decretum non iuratur ad validitatem alienationis, bo-
norum immobiliarium minoris, qui ueniam aucto-
rum sit consecutus, sed requiruntur omnes solemn-
itates, quæ requiruntur, si ea ueniam ætatis non
fuerit concessa. ibid. nu. 120. col. 3. 163

deducens præscrip. nem bonam fidem allegare dicitur
consil. 141. nume. 2. col. 4. fol. 169. & nume. 288. co-
lum. 3. 276

Item si dixerit rem possidisse inquam suam, ibidem
nume. 163. 276

defectus illegitimationis personæ est ualde ualens ma-
ior defectus iuris in agente, & nonnullus inclusus a
statuto exceptioes testierne, consil. 114. nume. 8.
col. 3. 114

defectus quando est in substantia rei, uel in causa, effi-
cienti, iudet in eo, qui actum gerit, nihil operatur
communis opinio, & extimatio, consil. 141. nume.
99. col. 2. 162

deficientia mensuræ expressæ in contractu emphiteu-
tico non operatur canonis diminutionem secundum
aliquos consil. 161. nu. 17. col. 4. 216

Sed ueritas est, quod proportionabiliter operatur ibi-
dem & nu. 25. col. 2. fol. 217. nili tempore contractus
canon fuisset condignus pretio, & canone respectu
condento. ibid. nu. 21

deficientia nomen a testatore prolatum intelligitur de
deficientia post existentiam, non de deficientia ex
non existentia, consil. 160. nume. 14. colum. 3.
& 4. 214

defensorum animæ subleuantur ex solutione earum
æris alieni consil. 2. nu. 4. col. 1. 1

Defunctus qui ratione fuit prædictus in portione si-
bi relicta a testante, eadem quoque ratione prædi-
ctus præsumitur esse proximior qui ei succedit an
dicta portione iudicio dicti testatoris, consil. 40. nume.
36. col. 1. 56

Defun-

Et Sententiarum.

defunctus promittens de facto suo tantum, obligat etiam heredem suum, conf. 74. numc. 11. colum. 1. fol. 70. nisi heres quoque suis separatim, & ex propria persona haberet in re de qua agitur ibid.

Defunctus, de defuncto. vide in verbo mortuus.

delegatus vices delegantis substat, & non propriam, sed delegantis iurisdictionem exerceat, conf. 154. nu. 5. col. 1.

defuncta, & pene suos auctores, & principales tenete debent, conf. 157. nu. 72. col. 1.

disponit pro ventumilrudine, & praesumptione magis creditur pluribus quae praesentur, conf. 132. nu. 14. col. 3.

deponentibus pro causa fauorabili, pro qua aliis in dubio ferenda esset sententia, magis creditur, quam deponentibus contra, ibid. nu. 15. col. 3.

depositio alicuius ex animi tanquam testis in vno iudicio non nocet ei tanquam parti, seu principali in alio iudicio, conf. 141. nu. 107. col. 3.

Depositum canonis habetur pro solutione ne dum quoad eundem in caducitatem, sed etiam quod parandum liberati, non interruptio praescriptionem inchoatam per non solutionem, conf. 76. numc. 3. col. 1.

Depositum canonis debet esse de toto debito, & non sufficiens pro parte tantum fiat, alioquin etiam in parte deposita vitia currunt totius debiti, conf. 76. numc. 4. col. 1.

Et in canone sat est deficere nummum, ut caducit locus sit ibid. nu. 4. & 7. col. 2.

depositum canonis si non sit factum pro tota summa ex diuersis, & separatis di. bus, tamen va ex quo ad illud debitum, ad quod quantitas deposita ascendit, conf. 76. nu. 4. col. 1.

Derog. nona clausula. vide in verbo clausula derogatoria.

descendentes omnes vsque in infinitum sine mandato admittuntur ad agendum pro consuetudine persona, conf. 10. nu. 8. col. 2.

descendentes omnes ex infinitum gradato in quocunque gradu in infinitum faciunt deficere dictam conditionem excludendo substitutum, conf. 48. numc. 20. col. 1.

Descendentes masculi, quando in aliqua dispositione vocantur, dispositio de masculis descendens ex masculis intelligenda est, non autem de masculis descendens a femina, conf. 116. numc. 1. colum. 2.

descendentes ab aliquo dicuntur esse omnes ii, qui ab eo procedunt, & descendunt vsque in infinitum sine masculi sint, siue formae, conf. 116. numero 1. col. 4.

Descendentes defuncti ab intestato obtinent primum locum in successione, & excludunt omnes alios, conf. 149. nu. 8. col. 1.

descendentes linea finitae tantummodo petere possunt reuocationem emphiteutis ecclesiasticae, quae finita repetitur ob lineae defectum, conf. 170. numc. 9. col. 2.

Hoc tamen declaratur procedere in agnatis tantum non in cognatis, ibid.

descendentibus alimenta relinqui possunt in proprietate, & bonis stabilibus, conf. 150. numero 2. colum. 2.

descendentium masculorum appellatione, an veniant masculi ex feminis, conf. 116. per totum col. 3.

Descendentium masculorum appellatione masculi ex feminis descendentes continentur. ibidem numc. 1. 2. colum. 1. & sequen. fol. 112. & 113. nisi aliud obstat, vtribi.

Descendentium masculorum appellatione in materia

feudali veniunt etiam masculi descendentes ex feminis, conf. 116. nu. 2. col. 1.

descendentium nomen commune est ad masculos, & ad feminas, & sub eo vtriusque sexus descendentes proprie continentur, conf. 119. nu. 24. col. 2.

Et id fortius procedit, si in dispositione post nominationem descendendum appositum esset clausula, si quos illo vnquam tempore suscipere contingat, ibidem in m. 25.

detentus apud hostes, si redierit ad patriam, praesumitur semper in patria fuisse, cum ipsidem met iuribus, & prout ante captiuitatem stabat, conf. 171. numc. 7. col. 2. fol. 136. & ibidem an hoc procedat in quolibet alio alibi contra suam voluntatem detentus. ibidem.

determinatio arbitratorum est potius quidam transactio, quam laudum, conf. 40. nu. 5. col. 1.

destruio legitima. vide legitime destruio.

dictens contractum nullum ex latione, vel dolo, id probare tenetur, conf. 172. nu. 8. col. 3.

dicta in oratione antecedentia, quando repetita censentur in sequenti, conf. 78. nu. 33. col. 2. & 3.

dicta per testes, qui non in locum reperi bantur contra quam testificati sunt, vera praesumuntur, conf. 141. nu. 22. col. 1.

dicta testium non sunt communicanda, sed coadiuuantia, ibid. nu. 25. col. 3.

Dicta testium ita sunt intelligenda, ut contraria depositum non videantur. ibidem numc. 154. & 255. colum. 3.

dicta in libello faciunt fidem contra libellantem, conf. 172. nu. 6. col. 1.

dictio proximae designat extremitatem primi temporis, conf. 40. nu. 7. col. 2.

Et per eam dies termini computatur in termino. ibidem.

dictio super, est repetitiva omnium praecedentium, conf. 60. nu. 1. col. 4.

dictio quocunque importat conditionem, & est distributiva temporis, & comprehendit omne tempus, ac si dictum fuisset quocunque tempore, conf. 61. nu. 3. col. 1.

dictio, ultra, habet vim inclusiuam, conf. 78. nu. 1. 6. & 38.

Id tamen non est per modum dispositionis, sed per modum cumulationis, ibid. nu. 6.

Maxime quando respiciat id, quod vel ex iuris communis, vel hominis dispositione debetur, ibid.

Quo in casu censetur appositae demonstrandi quod illud quod fuit ultra legatum, imputari non debet in eo quod prius erat debitum, sed vtrumque cumulatiue debeatur, ibid. nu. 7.

Nec de per se tunc aliquid operante, eum sit enunciatiua, & demonstratiua, ibid.

Errone debita per potest non ex vi ipsius dictionis, vltra, sed de virtute praecedentis obligationis, & dispositionis, ibid.

dictio, ultra, comprehendit, repetit, & includit non solum substantiam, sed etiam qualitatem, & conditionem praecedentis legati eidem in personam facti, conf. 110. nu. 8. col. 1.

Quod procedit etiam in diuersis capitulis eiusdem dispositionis distinctis, & separatis, ac perfectam orationem habentibus, sed etiam in diuisis, & prout separatis, & distinctis dispositionibus. ibidem numc. 9.

dictio, & dictio amplius, est inclusiva, & repetitiua, conf. 78. nu. 10. col. 4.

dictio in praecedenti capitulo posita censetur repetita in sequenti continuata de eadem re loquente, conf. 78. nu. 11. col. 4.

· Index verborum ;

Et tunc vnum tantum capitulum reputatur conexum
vbi vnum factum & c. nunc cum omnibus ius qua-
litatibus, & circumstantiis, ibid.
Nec additamentum, seu augmentum separationem ca-
pitulorum inducere potest, sed potius unitatem, seu
connextatem, ibid.
Dictio, quandoque inducit tractum successuum
in substitutione compendiosa, conf. 88. numero 3.
col. 1 86
Potest tamen dicta substitutio fieri sine dicto verbo
domodo tamem sit facta per terminum, cui habeat
tractum successuum in futurum, ibid.
Dictio solum, est taxativa omnes alios casus excludens,
conf. 130. nu. 15. col. 4 118
Dictio, si, & casu quo, sunt restrictivæ, & non pas-
sivæ dispositionem extendi, conf. 130. nume. 12. &
15. col. 4 128
Dictio dummodo, modum non conditionem importat
conf. 130. nu. 4. col. 4 135
Dictio (amen) est limitativa præcedentium, conf. 114.
num. 9. col. 2 146
Dictio (donec) conditionem resolutionis, & extin-
ctionem inducit, conf. 139. nu. 129. col. 1 152
Dictio, hæc (superscripta) relativa est ad antea dicta
& ad superiores casus refertur, conf. 142. nume. 8.
col. 4 172
Dictio, nulla, est volueris negativa, conf. 158. num.
6. col. 3 206
Dictio, omnes, in substitutionibus posita, puta post defi-
cientiam omnium institutorum non potest verificari
si nullo nato conf. 165. nu. 13. col. 3 214
Dictio, & cætera, debet extendi secundum specialem
consuetudinem notari, & non secundum generalem
aliorum notiorum, conf. 173. nu. 21. col. 2 239
Dictio, & cætera, quandoque potest importare clausu-
lam constituti, & pacti executionis, ibid.
Non tamen habetur pro expressa talis clausula, sed so-
lum virtute ipsius abbreviatæ dictionis (cog) potest
potius ad eius extensionem, & ad appositionem di-
ctæ clausulæ significari, ibid. nu. 13
Dictio (& cætera) solummodo importat, quæ desunt
ad complendam orationem, non autem ea, quæ con-
tinentur in alia separata oratione, ibid. nu. 24
Dictio (ut supra) est repetitiva præcedentium qualita-
tum, conf. 117. nu. 3. col. 2 248
Dictio, si hæc (donec) quousque, quandiu, & similes non
important conditionem, sed modum, conf. 124. nu.
10. col. 2. f. 136. & iterum ou. 13
Dictum legis, vel statuti per eius rationem restringitur,
conf. 15. nu. 7. col. 1 29
Dictum vltimum declarat primum, conf. 35. nume. 9.
col. 2 39
dictum vnius testis minus idonei suppletur per dictum
alterius testis idonei, conf. 132. nu. 6. col. 4 211
Quid procedat epam si dicti alij testes tunc lingua-
tis ratione loci, & temporis, ibid.
dictum testis, vide testis dictum.
dictum testis dubium contra producentem est interpre-
tandum, conf. 141. nu. 356. col. 1 169
Dies additus in anno bis, utilis in præiudicium minoris
pro nullo habetur, conf. 14. nu. 97. col. 2 163
Dies certa non impedit ortum actionis, & consequen-
ter, nec transmissioem nisi in his, quæ super natu-
ra ad hæres non transmittuntur, conf. 156. nume. 20.
& 21. col. 4 199
dies, quibus novitius extra monasterium inuitus in sa-
culo moratur est, computantur ad complendum tem-
pus professionis, & successus ad tacitam professionem
in iudicandam, conf. 171. nu. 6. col. 2 230
diffamans dicitur actor, & diffamatus reus, conf. 27. nu.
4. col. 3 23

difficilis magna impossibilitati æquiparatur, conf. 97.
nu. 4. col. 4 92
diffinitio retractandi præiudicium illam per executionem
trion sententiarum conforam in impossibili-
tatem æquiparatur, conf. 97. nu. 4. col. 4 92
Et ideo ab huiusmodi executione super sedendum
est perinde, ac si præiudicium esset penitus irreparabi-
le, ibid. nu. 3
Quod tunc maximè faciendum est, quando talis sus-
tensio executionis alteri parti modicum damnum
asserere potest, ibid. nu. 4
diffinitio arbitratorum non est propriè sententia, sed
laodam dicitur conf. 41. nu. 3. col. 1 16
Nec in eo cadit emolagato tacita per lapsum decem
anni, ibid.
Sed perpetuo vsque ad triginta annos potest reduci ad
arbitrium boni viri, ibid.
Nec antedictum tempus transit in rem iudicatam,
ibidem.
digressio coniectura ad plures substitutionum gra-
dus debet procul operari, quod positi in conditione
sunt vocati, cum minus dicta in sequentibus gradibus
vocatur, & honorantur, conf. 104. nume. 2. & 3. col.
lum. 2 101
de hac digressionis coniectura, vide plura, conf. 133. nu.
2. 3. 4. & 11 172. & 174
digressionis coniectura ad plures substitutionum gradus
nunquid in casu transmissioem recipiatur, nec ne re-
missiue, conf. 113. nu. 11. col. 3 134
diminutio sextæ partis redditus bonorum ecclesiasticorum
conducenti quando licet concedatur, conf. 168.
nu. 10. & 12. 232. & 233
diminutio prædicta hodie non est amplius in conside-
ratione, ibid. nu. 12
diminutionis concessio, vide concessio diminutionis.
dispositio facilius conceditur super iure querendo, quàm
super iam quæsito conf. 10. nu. 6. col. 2 20
disponens de re sibi relicta, eam ignorante, & acceptante
dicitur, conf. 112. nu. 11. col. 3 109
disposita aduersus venubum mulierem ad virum exten-
duntur, conf. 116. nu. 6. col. 1 222
dispositio facta ad favorem consanguineorum, & consangui-
neorum pauperum pro animâ, ad ipsam causam facta
dicitur, conf. 2. nu. 5. col. 2 2
dispositio generalis, vide generalis dispositio.
dispositio legis, hæres non sibi eam ita ad Trebellianum
qualiter procedat ad favorem substitui, conf. 37. nu.
3. col. 3 31
dispositio leum suus, de conditione, & demonstratione,
an habeat locum hærede instituto in usufructu
tantum & sicut usufructus morte finitur, ita cesset
illa tacita conditio, si sine filijs decesserit, conf. 48.
nu. 21. col. 1 44
dispositio testatoris, vide testatoris dispositio.
dispositio, in qua vocatur descendentes per lineam ma-
sculinam comprehendit feminam a masculo descen-
dentem, conf. 108. nu. 2. col. 2 105
dispositio quantumvis generalis causam doctis non com-
prehendit, conf. 112. nu. 4. col. 1 109
dispositio extendi non potest vilo modo, quando testator
in legato, vel hærede institutione vult est verbis taxati-
vis, conf. 130. nu. 5. col. 4 128
Et præcipue in aditu dictionem solum ibide vel clau-
sulam illam, & non alias, vel alio modo ibid. nu. 16
dispositio ita est intelligenda, ut dispositio mens clau-
sura non reddatur, conf. 139. nu. 83. col. 4 148
dispositio cessat, cessante præsupposito, conf. 141. nume.
178. col. 4 165
dispositio loquens de muliere coniugata ad viduam non
extenditur, conf. 143. nu. 10. col. 1 177
Dispositio statuti forensum, quod ex possessione
actum

Et Sententiarum.

rerum hæreditarium, quis dicitur effectus hæres
quo modo aufugiat, vel euerit, conf. 152. nu. 29.
col. 1. 194
Dispositio statuti prædicti an semper aufugiat possi-
dendo auctoritate curie ibid. nu. 34. col. 2
Dispositio exorbitans loquens in vno casu excludit ad
aliom omnium, qui ex lata vocabuli significatione
sub expressio comprehendendi potest, conf. 157. num. 16.
col. 2. 203
Dispositio exorbitans non tamen correctoria iuris com-
munis extenditur ex sola identitate rationis, conf. 157.
nu. 15. col. 2. 201
Quoniam & in correctoriis etiam, hoc procedit quamo-
vis ratio expressa non sit, dummodo vnica tantu con-
siderari possit. ibid. nu. 17
Dispositio præter ius commune dicitur, quæ de eo dispo-
nit, de quo pro aut contra non est à iure communi
prosumum, conf. 157. nu. 30. col. 4. 201
Dispositio quolibet secundum ius, vel præter ius com-
mune extendi potest.
Maximè si fauorabilis sit conf. 157. num. 31. colum. 4. 202
Dispositio noua contra ius commune loquens de pri-
sentibus non comprehendit fidei præsentia, conf. 157.
nu. 73. col. 2. 203
Dispositio statuti Florentini de prohibita alienatione rei
communi irrequisito consorti verbis generalibus con-
cepta est conf. 158. nu. 5. col. 2. 206
Dispositio quolibet specialis facit cessare generale con-
f. 118. nu. 59. col. 1. 207
Dispositio legis fœminæ. C. de secundis nuptiis, quod
mulier transiens ad secundam vota quæquid ex facul-
tibus primi viri nullo lucratus consequatur est, te-
neatur moriens liberis communibus illius maritimo-
ni iure creare locum habet etiam in viro ad secundas
nuptias conuolante, conf. 165. nu. 5. col. 1. 213
Dispositio limitata limitatum producit effectum, conf. 166. nu. 8. col. 1. 217
Dispositio archi. hoc ius porrectum in fine C. de sacro-
san. eccles. est canonizata in cap. hoc ius 10. q. 3. conf. 171. nu. 10. col. 7. 216
Dispositio statuti Comani Capitaneus Fiozianus in
materna contrahens, & obligationis mulierum refer-
tur, conf. 176. nu. 1. col. 1. 241
Dispositio statuti celsæ, ubi celsat eius ratio, conf. 176.
nu. 16. col. 2. 246
Dispositio ad pias causas non subiact solemnitatibus
statuorum, conf. 178. nu. 32. col. 1. 246
Dispositio generalis prohibens donationem, vel aliam
quamlibet alienationem non comprehendit dona-
tionem, vel alienationem in piam causam conf. 176.
nu. 61. & 62. col. 1. 247
Dispositio prohibens translationem immobilium in
non solennem onera, nisi cum licentia Principis
non extenditur ad ecclesiam, conf. 176. num. 63. col-
lum. 4. 246
Dispositio cuiuslibet vna pars aliam declarat, & am-
bigua verba eius clara, & aperta reddit, conf. 157. nu.
88. col. 4. 214
Dispositio noua incompatibilium illa præualere debet
quæ fauorabilior est conf. 158. nu. 50. col. 4. 207
Illa autem dicitur fauorabilior, quæ maiorem vtilita-
tem affert, magisque comenodo publico fauet. ibi-
dem nu. 51
Item quæ magis nos ad iuris cum munis dispositionem
reducit, vel minus ab ea nos recedere facit. ibidem
num. 52
Et tandem quæ maiores fauoris causas habet, easque
potentiores. ib. d. nu. 57
Dispositum in causa alienationis non procedit in repu-
diatione rei nondum quæsitæ, seu in omnia, & negle-

cta acquisitione, conf. 103. nu. 4. col. 1. 98
Dispositum in uno ex æquiparatis debet habere locum
etiam in alio, conf. 141. nu. 246. col. 1. 169
Dispositio non admittitur in clavis, conf. 173. num. 20.
col. 1. 219
dissolutio vnionis beneficioru, vide vnionis renouatio.
duetæ, ex dactylis non sit illatum, conf. 14. nu. 14. col. 4.
fol. 20. conf. 140. nu. 40. col. 3. fol. 115. & conf. 161. nu.
25. col. 1. 117
diuisio. Per diuisionem censetur renunciatum fidei
commisso data licentia fideicommissi, conf. 74. nu.
3. col. 4. 68
diuisio inter filios facta per patrem nales, conf. 94. num.
1. col. 3. fol. 90. & ionalida à iudice confirmatur, & ex
ea in cæteris diuidentis regula sumitur. ibid.
Et licet dicta diuisio per patrem reuocari possit. ibi-
dem nu. 2
Tamen quando est iurata confirmatur irreuocabi-
liter veluti donatio facta à patre filio to potestate.
ibidem.
diuisio habetur ad instar permutationis, conf. 141. nume.
207. col. 4. 171
diuisus sunt magis idonei testes quàm pauperes, & magis
illius creditur conf. 141. nu. 38. col. 3. fol. 139. m. paup-
tes sunt honeste periculis, & bonæ famæ. ibid. nu. 155.
com sequ. col. 4. 164
Doctores singularis est scire respondere de iure per
speciales decisiones, nō autem per regulas generales mo-
te pauperum Doctorum, conf. 49. nu. 11. col. 2. fol. 45.
conf. 54. nu. 11. col. 1. 50
doctrina Bartoli, vide Bartoli doctrina.
doli suspitio, vide suspicio doli.
dolo facere dicitur is, qui pect, quod restitutus est cō-
19. nu. 10. col. 3. 14
dolum allegans illum probare tenetur, conf. 172. num. 9.
col. 3. 217
Et eo magis procedit eum in contactu ipso interue-
nit prætoris, & consensus in om proxiatorum con-
sanguineorum, & coniunctorum. ibidem numero
10. & 11.
doli futurus remitti non potest, conf. 8. nume. 5. col-
lum. 1. 6
dolis cum dolo incompensatus, conf. 34. nu. 15. col. 4. fol.
20. conf. 46. nu. 11. col. 1. 49
dolis præteritus in vno actu commissus in alio postea
ex intervallo celebratus remitti potest, conf. 141. nume.
23. col. 4. 158
dolis verò commissus in actu de quo queritur, allegari
non potest ibid. nu. 22. & 23. col. 4. 158
dolis arguitur ex læsione enormis ma. ibidem nu. 70.
col. 1. 161
Es non tantum re ipsa, sed etiam ex proposito.
ibidem nu. 71. & nume. 240 cum seq. fol. 168. & 169.
nec insequentis constitutorum, vel amicorum tolli-
tur, ou. 241
Dolus re ipsa, & dolus ex proposito in annullandis con-
tractibus æquiparatur, conf. 141. nume. 72. colum.
1. 160
Dolis qui colligitur ex inobseruantia solemnitatum re-
quisitarum, vel enormi læsione iusti preuij dicitur esse
ex proposito verus, & manifestus, non autem præsum-
ptus, vel saltem illi æquiparatur, conf. 141. nu. 134. col.
3. fol. 163. & nu. 188. col. 3. 166
Dolis à sciente potest remitti, secus ab ignorante conf.
141. nu. 116. & 137. col. 3. 162
Dolis in quacūque dispositione semper intelligitur ex-
ceptus. ibid. nu. 140. col. 4. 163
Dolis præsumitur ex omissione decreti. ibid. nu. 143. col-
lum. 1. 164
Dolis scienti non inferitur. ibidem nume. 114. colum.
1. 168

Index verborum;

Dolus est ipsa non est propriè dolus, & longè diff: r: à do-
lo ex proposito proveniens, conf. 141. num. 143. co-
lum. 1 169

Dolus ex proposito dicitur propriè dolus. ibidem nom.
247. col. 1 169

Dolus verus grauior est quam præsumpus, conf. 141. nu.
244. col. 1 169

Dolus est ipsa intentionis dicitur ex proposito, & sic
non præsumpus, sed verus, & manifestus, quando ad-
est enormissima lasio, & multum excessiva ultra di-
midiam partem iusti precij. ibidem nume. 245. co-
lum. 1 169

Quare sicut dolus verus impedit præscripionem, ita
& dolus hoc modo re ipsa reusculus. ibid. & nu. 246

Dolus præsumpus purgatur spatio longissimi temporis
30. annorum conf. 141. nume. 266. colum. 1. fol. 170.
quod quomodo procedat declarat. nu. 281. & sequi.
ad 287. & vide in verbo mala fides, & in verbo vitium
malæ fidei.

Dolus dicitur deductus per allegationem enormissimæ
lasioris, conf. 141. nu. 287. col. 2 171

Dolus excluditur ex intentione, & præsentia proximor-
um, & communis consuetudinis, conf. 171. nu. 10. fol. 3 177

Item etiam excludit metus. ibid. nu. 11

Dolus non potest dictio probari, sed per consuetudinem,
quæ per statum declaratur, & specificari possunt ex
verborum, & communis sententia, conf. 176. num. 36.
col. 3 245

Domina rerum, & actiones etiam in omnibus casibus
in quibus ipso iure fideicommissario quærantur, non
prius, non cum transire, quàm ille prius declarauerit
se velle fideicommissum agnosce. conf. 121. nume.
18. col. 2 179

Domini Dominicus Tullius S. R. E. Cardinalis ab Au-
thore commendatur, conf. 150. num. 8. col. 4. fol. 189.
& conf. 152. nu. 4. fol. 3 192

Domini r: ueruntur. vide testamentum domini.

Domini translatio. vide translatio domini.

Domini duobus vnius molendini existentibus, si vnius
facit impensas pro mano tensione co præterit nō im-
pediunt alteri, quàm suum partem suam recipiat,
sed tenetur impendenti recedere partem suam expen-
sam, conf. 33. nu. 3. col. 3 27

Domini rerum permutatarum in permutantes non
prius inueniuntur transferuntur, quàm res permutata tradi-
tae sint conf. 3. nu. 1. col. 1 3

Domini stante pacto, quod res aliquæ adueniente ra-
tu sit incepta, dicitur translatum limitatum, & suspensi-
ue in emptorem, conf. 36. nu. 4. col. 1 30

Dominium cōtractu resolutio reuertit ad sui principia at-
tractum. ibid.

Dominium vel quasi ex confessione probati non possunt
conf. 39. nu. 6. col. 4 32

Dominium, vel quasi non transfertur ex venditione nul-
la. conf. 39. nu. 8. col. 4 33

Maximè non sequitur traditione facti. ibid.

Dominium tertio tunc p. r: dicitur quæritur, dicitur, cum
rerum facta est ap: prehensio, conf. 73. nume. 15. co-
lum. 4 67

Nec tibi à Principe auferri potest. ibid.

Dominium rei legatæ transit in legatarium à morte re-
statoris, conf. 83. nume. 5. col. 4. fol. 82. & quomodo
hoc intelligatur, & quid ex hoc resultet. ibidem & nu-
me. sequi.

Dominium rei venditæ cum pacto de retrovendendo
non exit à venditore impetitur, sed cum illo onere
conf. 95. nu. 4. col. 2 92

Dominium à parte in filii dicitur contineri non trans-
ferri per eius mortem, conf. 96. nu. 7. col. 1 92

Dominium rei legatæ reuocatur, conf. 94. nume. 7. co-
lum. 3 93

Dominium ex traditione inuoluta nō transfertur in ac-
cipientem, conf. 141. nu. 6. col. 3 169

Dominium ex traditione sine iusta causa non transfer-
tur. ibid. nu. 57. col. 3 169

Domini ex titulo inualido cum traditione nō trans-
fertur, conf. 141. nu. 57. col. 3 169

Dominium honorum minoris nulliter alienatorum non
transfertur in acipientem, 10 quæ sit facta tradi-
tio. ibid. nu. 56. col. 2 169

Item nec etiam possessio. ibidem nume. 57. cum plu-
ribus sequi. & translatio potest auocari. ibid. nu. 26

Dominium solo consensu non amittitur, conf. 141. nu.
18. col. 4 161

Dominium rei legatæ transit in legatarium à morte de-
functi, conf. 151. nu. 39. col. 3 194

Legatarius tamen non potest illud propie: auctoritate
cap. re. ibid.

Domino agenti contra emphyteutam ad caducitatem
emphyteuticæ adhibendum sufficit dicere promissum
canonem non fuisse sibi solutum, & nisi emphy-
teota probet se soluisse obtinere debet conf. 105. nu. 4.
col. 4 102

Dominius prædij potest cogere colonum partium non
lentem vendere suas portiones fructuum in dicto
prædij recedendum, ut illam sibi iusto pretio vendat
conf. 3. in princip. col. 4. l. 1. etiam si reperiretur qui
plus dare vellet. conf. 3. nu. 2. 3

Dominius agri habet aff. cionem ad fructus in eo natos
conf. 3. nu. 2. col. 4 2

Dominius a ductus solum ius directum in re habet conf.
101. nu. 6. col. 1 96

Dominius dicitur potest emphyteutam propie: auctori-
tate capere quotiescumque bona emphyteutica si-
ne eius consensu alienant conf. 132. nu. 1. col. 1 192

Saltem emphyteota factus non testatur. ibid.

Dominius vnius. vide vtilis domini.

Dominius capellæ emphyteutam ob non solumum
canonem potest nihilominus consensu ab eo eius solu-
tionem. conf. 109. nu. 6. col. 3 102

Et hoc vique ad declarationem, factam de ipsa em-
phyteota, nā ab eo tempore citra debentur Domino di-
recto cum re omnes fructus percepti, & in futurum
percepturi vique ad effectuales relaxationem. ibid.

Dominius rem alienatam per cum, qui alienandi ius nō
habebat, recuperans, vnde vendicans tenetur emptori
restituere pretium eius credit non solumum & vfuras cū
fructibus, & proinde per ipsum perceptus compensare
conf. 143. nu. 26. col. 3 175

Dominius recuperans prædium, quod procurator ex ius-
ticia pecunie emit per eo, & dia. possedit, non con-
sequitur fructus, quando procurator petijt sibi pecu-
niam restitui, & non est restituta, & ipse oon est in-
iustus cum inuenit in copia. conf. 143. nu. 4. col. 4 176

Dominius in redditione rationis tibi à procursatore ad
exigendum reddenda de pecunijs exactis potest in-
de innotari suæ consuetud. l. malè, aut non ut oportet
bat solumum fuerit conf. 106. nu. 13. col. 2 228

Dominius pluribus successibus eundem rem, puta filio, &
eius descend. tibus tenetur non solum primo, sed
& sequentibus donariis tradere, & in eos domini
transfere. conf. 139. num. 75. 104. & 105. fol. 148.
& 150

Donans pluribus successibus vocatis primo donatio
bona donata traditur ad aliam traditionem erga se-
quentes donatarios post primos vocatos non tenetur,
sed ipsi primis donariis sequentibus contra primū,
aut eius hæredes actio datur prout & ipsi donatio ut il-
lis restitum conf. 139. nu. 106. 108. 109. vbi etiam ra-
tio redditur quare donans ut supra vocatis nō pos-
sit & de nu. col. 2. & 3 350

Et hoc solum procedat, si primus donatarius etiam
pro

Et Sententiarum.

pro sequentibus recepit ibidem nume. 112
 Donare mortuus non potest, consil. 164. nume. 25. co-
 lum. 3. 211
 Donarius sequentibus datur actio utilis personalis, con-
 tra primos, in quos bona donata pervenerint, ut illa
 148
 ipsis restituant, consil. 139. nu. 79. col. 3
 Donarius tenetur restituere fructus rei sibi donatę per-
 ceptos in vita donatoris, quoties illos sibi dum viue-
 ret, referuauit, consil. 16. nu. 8. col. 1. 12
 Donarius agens hypothecaria contra tertios honoris
 donatorum possessores, ea ab illis auocat, & pro eius
 interesse tenetur vsque ad integram eius satisfactionem,
 quod est tantum, quanti bona valent, & per in directu
 consequitur, quod directo consequi non potest, consil.
 139. nu. 96. col. 4. 149
 Contrarium tamen firmitur ibidem paulo post sub eo-
 dem numero.
 Donarius tati ficare, potest mortuo donatore, quando
 pro absente stipulatus est, vel alius pro ab-
 sente acceptum consil. 164. nu. 9. col. 1. 221
 Non tamen defuerunt, qui contrariam sententiam am-
 plexi sunt ibidem nu. 12. col. 1
 Donatio presumpta de sumata resultans ex confessio-
 ne facta per virum vxori de dote recepta constante
 matrimonio ab initio non valet, sed morte confirma-
 tur consil. 23. nu. 1. col. 2. 18
 Donatio, quę morte confirmatur, traditione veram vel
 fictam, aut aliquid loco traditionis requirit ibidem
 nu. 1. col. 1. 18
 Donatio viri ex eius confessione receptę dotis resul-
 tans viuitate iuramenti valet consil. 23. nume. 4. co-
 lum. 3. 18
 Donatio inter virum & vxorem est prohibita consil. 23.
 nu. 1. col. 1. fol. 18. & consil. 105. nu. 14. col. 1. 225
 Sed per iuramentum etiam austeriorum sustinetur ibi-
 dem nu. 4. prout etiam sustinetur facta in recompen-
 sationem iuuenius vxoris d. consil. 105. nu. 17
 Donatio facta per virum vxori cum iuramento non re-
 nuncatur vel simulata & in fraude filii facta ex cogita-
 tione delicti, quod donans committere cogitauerat cō
 fil. 23. nu. 6. col. 4. 18
 Præteritum quando tempore factę donationis nulla sub-
 erat causa delinquendi ibidem nu. 10
 Ampliatur hoc procedere etiam si ipse consensens fate-
 retur dictam donationem fuisse factam in fraudem
 ibidem nu. 12
 Donatio facta per virum vxori potest dici ficticia & si-
 mulata consil. 23. nu. 13. col. 1. 19
 Hæc tamen procedit quouiscunque tendere appareat
 ad præiudicium alicuius priuati vel filii, alias secus
 ibidem & nu. 14
 Donatio inter perfonas non prohibitas donare non po-
 test dici facta in fraudem legis, nec suspecta redditur
 consil. 23. nu. 5. col. 3. 18
 Donatio, parua facta in Principem valde potenter &
 difficultis conuentionis, & ad quæ aditus multum
 difficultus sit, presumitur per calumniam & malinosę
 facta, & propterea rescinditur consil. 57. nu. 17. col. 1. 11
 Donatio iuris patronatus facta in communium dicitur
 remissio, seu relaxatio, quæ ideo valere potest. si
 usus in non comparatum, vel in eum qui non est pa-
 tronatus, sed potest succedere in comparationem consil.
 73. nu. 10. & 11. col. 4. 66
 Donatio excedens valorem quingentorum aureorum
 non insinuata nulla omnino est in excelsu consil. 159.
 nu. 11. 17. 25. & 26. 144
 Etiam si fuerit facta a parentibus in filios, & descendē-
 tes ibidem nu. 12
 Ex nulla producit obligationem nec civilem, nec na-
 turalem ibidem nu. 23
 Per ipsum tamē insinuatione validari potest. ibid. nu. 23

Quæ quidem validatio non tñius tantum patias, sed v-
 triusque consensum requirit ibidem nu. 9
 Donatio consistit in mera voluntate donantis in ea il-
 lius inualide confirmatio.
 Donatio eo tantum tempore insinuari potest, quo ex in-
 tegro fieri potest, postea verò quā amplius fieri non
 potest, non potest etiam insinuari consil. 159. nume. 13.
 col. 2. 144
 Donatio postquam insinuata est dicitur valere ex nunc
 non autem ex tunc, quia nō retrahitur ibidem nu.
 26. col. 3. 144
 Donatio inter viuos indigens insinuatione an & quan-
 do ex diuturnitate tem poris presumatur insinuato cō
 fil. 139. nu. 30. cum plur. sequ.
 Donatio facta per autem Nepri contemplatione filii in-
 ter profectura computatur consil. 140. nume. 17. co-
 lum. 1. 154
 Sin autem contemplatione ipsius nepcis factam esse
 appareat inter aduentitia nu. 18
 In dubio autem contemplatione ipsius Nepcis facta
 presumitur, non autem patris eius ibid. nu. 1
 Donatio facta minori non tñciatur post legitimam
 ætatem ex solo tempore cursu, si fuerit dolosa consil.
 141. nu. 146. col. 1. 164
 De quo autem dolo sit intelligendum habetur ibidem.
 Donatio inter patrem, & filium in potestate constitu-
 tum firmitur iuramento consil. 143. nu. 14. col. 3. 174
 Donatio non presumitur vbi alia coniectura sumi po-
 test, consil. 143. nu. 79. col. 2. 178
 Donatio non est proprię contractus, sed improprię con-
 sil. 57. nu. 47. col. 2. 203
 Donatio causa mortis non est merę vitima voluntas cō
 fil. 57. nu. 49. col. 6. 203
 Donatio quando est facta per scripturam priuatam ab-
 sent: donatio nemine pro eo acceptante itemque
 sine interuentu nunci, vel epistolę est nulla secundū
 communem opinionem, consil. 164. nu. 2. col. 1. 221
 Etiam facta Ecclesiis pijsque locis, & pauperibus ibi-
 dem nu. 3
 Fallit tamen in dote nu. 10
 Donatio per superuenientem consensum donantis,
 quando habuit noticiam donationis a tertia persona
 suo motu proprio, & non de speciali commissione
 donantis non sustinetur consil. 164. nu. 4. col. 1. 221
 Donatio, cuius noticiam nunquam donarius habuit
 in vita donantis inualida est consil. 164. nume. 5. col.
 lum. 1. 221
 Maximē quando donator post donationem superuixit
 multo tempore, & non tradidit donatario scripturam
 donationis ibidem.
 Donatio. Scriptura inuens simpliciter de donatione,
 de simplici donatione est intelligenda consil. 164. nu.
 11. & 12. col. 2. 221
 Donatio facta absenti nullo acceptante, & nuncio vel
 epistola non interueniente valet in casu dōus, consil.
 164. nu. 10. col. 1. 221
 Donatio remuneratoria propter benemeritum, & seruitia
 percepta per virum ab vxore, vel recompensationem
 iuuentus ipsius vxoris, vt quia erat adolescensula
 vir autem senex excipitur a dispositione le. femininæ
 C. de secundis nupsis consil. 164. nu. 33. col. 1. 225
 Donatio recompensatoria iuuentus vxoris iusta repu-
 tur etiam cessantibus aliis meritis consil. 165. nume.
 37. col. 1. 225
 Declaratur tamen hoc procedere, quando est facta tem-
 pore contracti matrimonii, & non postea ibidem.
 Donatio quandā recenitur a muliere facta inter viuos
 cum iuramento, & consensu propinquorum referua-
 tis sibi integro vñfructu bonorum & honorū facultate
 alienandi de eiusdem bonis, & facultate testādi pro
 certa summa consil. 176. nu. 4. col. 2. 243
 Dona-

Index verborum;

Donatio ad piam causam carens inscriptione à statum
requisita valida est conf. 176. nu. 53. col. 2 246

Donatio ad piam causam non continetur sub generali
prohibitione donaminis facta per statum ibi. nu. 61

Donatione facta per patrem filius masculis eorum uita
durante, & postea ipsorum descendentibus masculis
in perpetuum cum clausula constituti pacti execrui-
tione, promissione de non contrahenda, & obligatione
honorum pro obedientia, & aliis clausulis consue-
tis, si per aliquos ex donatis bona donata alienen-
tur, an liceat aliis sequentibus donatariis agere hyp-
thecaria ad rem contra tenios plessiores dictarum
honorum ad consequendum eorum interesse, seu pre-
teritum dictorum honorum conf. 179. num. 74. verbe-
venio nunc ad secundum visum in finem col. 1 148

Donationis mobilia, vel obsequantia, vide obsequan-
tiam, vel mobilia donationis.

Donationis nuditas, vide nuditas donationis.

Donationis preceptum in facilius excluditur, quando ali-
qua concurrunt animum diversum faciens deno-
tatione conf. 143. nu. 76. col. 178

Donationis acceptatio facta per donatarium in mundo
natoe non consolidat donationem, etiam quod scri-
ptura donationis donationis specialiter directæ fuerit
conf. 164. nu. 6. col. 1 221

Donationis titulus, vide titulus donationis.

Donator, qui sibi quoad viueret referatur fructus rei
donate post mortem, si a donatario percipiat, non
preiudicat usufructu sibi post mortem una cum ca-
pituli in eum transire conf. 160. nu. 8. col. 3 12

Donator ad irridendum rem donatæ donatario faciendū
teneatur conf. 139. nu. 104. col. 1 150

Imo & ad faciendum sibi per donatarium ibid. nu. 105

Donatore mortuo dici non potest, quod scriptura eius
loquatur conf. 164. nu. 1. col. 2 221

Dos, & si quis partem patris aulicam conf. 17. num. 5. &
6. col. 1 13

Dos filiz constituitur, ut se nubere possit conf. 43. nu. 2.
col. 2 37

Dos promissa in pecunia numerata in alia resoluenda
non est conf. 159. nu. 3. col. 1 54

Dos augeri potest etiam constante matrimonio conf.
61. nu. 9. col. 2 57

Dos, stare debet penes eum, qui onera matrimonii sumpsit
net conf. 62. nu. 3. col. 1 58

Dos uxoris unus ex fratribus, vel sociis in divisione hæ-
reditatis, vel locutionis venit in primis tanquam & a-
lienum detrahenda ex bonis communibus conf. 62.
nu. 4. col. 2 58

Dos à patre recepta, vel ipsi filio patris iussa, vel ratifi-
catione soluta, est ex bonis patris præ ceteris elici-
da eo mortuo ab ipso filio conf. 62. nu. 5. & 6. col. 2. 58

Dos uxoris unus ex fratribus patris non soluta, sed ipsi
filio sine eius consensu non potest à filio percipi ex bo-
nis paternis, eo mortuo, nisi doceatur illam in paterna
domo positam fuisse, & in communem utilitatem
versam conf. 62. nu. 7. & 8. col. 2 58

Dos est sumptus & præ ceteris privilegiata conf. 69. nu.
3. col. 4. fol. 62. conf. 112. nu. 9. col. 1 109

Dos ab auctore, vel patre data nepotibus una cum
paraphrasticis censetur donata nisi pactum apponen-
tur, quod danti restituantur conf. 70. nu. 4. col. 4 62

Dos comp. tenenda debetur, si comp. tat. & non ali-
ter & quare conf. 78. nu. 16. col. 1 76

Dos de sui natura non est reterabilis conf. 78. num. 19.
col. 2 76

Dos ut competens dicatur habenda est ratio numeri
hæditorum, qualitas personarum, licet et tempus &
quantitas partitionis ibid. nu. 22. col. 2 76

Dos quandoque & obsequatur ex necessitate, & quando-
que ex iusta voluntate conf. 78. nu. 23. col. 3 76

Dos voluntaria mulieri iam nuptæ ex bonis fideicom-
missis & beneficiis, & vinculis non potest dari nec au-
geri ibidem nu. 25

Dos patris necessaria dicitur, autem, vel alterius accen-
dus voluntaria, & gratuita nisi donatæ cogatur in
subsidium conf. 78. nu. 27. col. 3 76

Dos sine matrimonio est: non p. est licet matrimonio
sine dote esse possit ibidem nu. 4. col. 1 28

Dos mortui mulieri non datur proprie dos, sed patri-
monium illius, qui fuit hæres illius conf. 112. num. 1.
col. 1 109

Secus est in dote soluto matrimonio per mortem viri
restituendam mulieri, que verè dos est, & non pro-
pria dos tenet ibidem.

Dos ut congrua dicatur debet taxari inspecta quantitate,
& valore honorum, quæ remanserunt in hæreditate
tempore mortis patris, quando agitur de dote filiabus
post obitum patris constituenda conf. 120. num. 1. col.
1 nu. 3 118

Dos filiz constituenda post mortem patris non debet
regulari iuxta mensuram aliarum dotorum in vita patris
aut filiabus constitutarum conf. 120. nu. 2. col. 3 118

Sed habetur ratio ad qualitatem, & quantitatem bo-
norum in hæreditate remanentium tempore mortis il-
lius ibidem.

Dos quando non agitur de eius collatione, sed de eius im-
putatione, non est communeranda in bonis hæreditariis
ad augendum patrimonium, & successit etiam
legitimam sed habenda est tanquam ratio aucto-
rum ipsius testatoris bonorum dictis donibus non cõ-
putatis, quorum rema pars ipsi donibus computatis
pro legitima debetur conf. 127. nu. 1. col. 4 113

Dos data per patrem filiz, dnm nuptæ eam tradidit, non
dicitur ipso patre mortuo inueniri in hæreditate,
sed extra eam quasi propria filiz patrimonium
127. nu. 3. col. 2 114

Dos in computatione legitimæ faciendæ cumulari debet
cum patrimonium, & extra ipsius totus dicti cumulat
patrimonium sibi pro legitima assignatur conf. 127. nu. 9.
col. 124. & 125

Dos per patrem filiz data respectu imputationis in legiti-
mam censetur esse in patrimonium ipsius patris conf.
127. nu. 7. fol. 124. 125

Dos in vita patris constituta filiz nuptæ, quando in legiti-
mam imputatur, censetur esse de patrimonium ipsius
mortui, & illud agitur in imputatione ipsius legiti-
mæ conf. 127. nu. 9. col. 12. col. 2 124

Dos, & donatio proprie nuptæ, quando agitur de eam
imputatione in legitimam, & inueniendæ sunt, si mo-
ficiores existant, donec legitimæ aliorum fratrum re-
pleantur conf. 126. nu. 7. col. 1. fol. 124. & ibidem quo
modo sunt vel non mortuæ.

Dos materna tanquam a patre potest debet in legiti-
mam nuptæ imputari ibidem nu. 2. col. 4 124

Est tunc pignori est legitimæ, quia talis dos auget va-
lorem patrimonij defalcandi, & promittit etiam ma-
ior est legitima ibidem.

Dos ab auctore nepoti contentione filij profectitia
conf. 140. nu. 1. col. 2 153

Et ideo in legitimam, & Trebellianicam filio dicti
venit imputanda ibidem.

Dos relicta ab auctore nepoti contentione ipsius nepcis
est aduenientia ibidem.

Et proprie non in patrimonium legitimam, & Trebel-
lianicam filii debetur ibidem.

Dos per auctorem paternam data cepti ad eum ipsa præde-
cedente tenetur, mortuoque illam auctore, adeo in
peritionem nepcis consolidatur, ut ab ea aliquo casu
non auferatur conf. 140. nu. 3. col. 2 155

Amplius hoc procedit etiam si ante statuto exclu-
sio sit in auctore ibidem.

Et Sententiarum.

Et ratio est quia tunc filia dicitur illud habere ex mortis causa capione. ibidem.

dos a patre data filia, & sibi soluto matrimonio reddenda ipso patre predecedente, non potest matrimonio postea soluto per eius heredes aliquo casu reperi a viro, vel hae redibus filia, & quare conf. 140. nu. 39. col. 2. 155

dos ab auctore paterno nepoti relicta siue profectus sit, siue a beneficentia debetur nepoti, illi que acquiritur in distinctione ibidem nu. 4. col. 3. 155

Sed si profectus sit, soluto matrimonio reuertitur ad patrem tanquam ab ipso profectus, si verò sit aduenticia, penes nepotes heredes distinctione tanquam non à patre profectus, sed aliunde promissa ibidem.

dos regulariter constante matrimonio restitui non potest conf. 143. nu. 9. col. 3. fol. 174. praequam in casibus notatis nu. 10.

dos ibi esse debet, ubi sunt onera matrimonij ibid. nu. 11.

dos succedit loco alimentorum conf. 150. nu. 17. col. 4. 159

dos filia, quae sine consensu patris, vel eo inuito maius accepit, denegatur non potest conf. 167. nu. 8. col. 4. 229

Maximè si vilem, vel turpem, vel indignum non elegit ibid.

dos succedit loco alimentorum, & ideo qui alimentare tenetur, & dotare debet conf. 167. nu. 8. col. 4. 230

dos congruè numeratur inter necessaria ad faminas ibid. num. 19.

dotata competenter non consequitur legatum sibi factum, ut competenter dotetur conf. 78. nu. 17. col. 1. 76

dotandi necessitas, vide necessitas dotandi.

dotacionem in subsidium super bonis ex fideicommissio subiectis praesumitur testatore voluisse fieri, quando dotanda aliunde dotem saltem congruentem habere non potest, conf. 78. nu. 15. col. 1. 76

dotem imputari in legitimam differt a collatione dotium fienda conf. 127. nu. 1. col. 4. fol. 123. quod declaratur, & exemplificatur nu. 3.

dotis debetur per testatorem, & ad quarum restitutionem erat obligatus deducitur de hereditate ad praeiudicium fideicommissarii conf. 82. nu. 10. col. 2. 81

dotis tanquam res alienum ex vinctis patrimonio detrahatur antequam legitima decernatur stante statuto exclusio feminarum extantibus masculis conf. 137. nu. 2. col. 1. 140

dotis vel filiaibus, vel nepibus non legitimis per patrem, vel auctorem assignantur vel relinquuntur in aliqua re, mortuis illis, quibus debentur, an ad eorum haeredes spectet, vel ad assignantem vel relinquenterem, seu eius haeredes reuertantur, conf. 150. nu. 19. & 2. 16. col. 1. & sequi. fol. 190. & sequi.

dotis illegitimis descendensibus relinquunt per ascendentes possunt in proprietate, & bonis stabilibus conf. 150. nu. 2. col. 2. fol. 119. & antequam ad haeredes dotantes mortui transmittantur an verò ad descendentes ipsos reuertantur ibidem declaratur.

dotis confessio vide confessio dotis.

dotis dominus constante matrimonio est maritus, isque pro ea agit, & conuenitur conf. 150. nu. 10. col. 3. 15

dotis appellacione paraformalia non veniunt, nec sub ea comprehenduntur conf. 46. nu. 15. col. 3. 40

dos legatum vide legatum dotis.

dotis praelegatum competit uxori etiam soluto matrimonio conf. 89. nu. 5. col. 4. 86

dotis cumulatario, vide cumulatō dotis.

dotis lucrum, vide lucrum dotis.

dotis fructus vide fructus dotis.

dotum debitorum ius an & quando pacto partium iurato tolli possit, cum distinctione declaratur conf. 150. nu. 18. col. 4. 189

dubium vide infra verbo in dubio.

duo vincula magis ligant conf. 60. nu. 3. col. 4. fol. 14. & col. 14. nu. 18. col. 4. 189

duobus eandem rem a tertio possessore vendicantibus illa debet et relaxari, qui primo sententiam habuit.

Præiudicium tamen est per ipsam relaxatam idonea causio

de illam indemnem conseruando a dicto tertio nouo comparante. ibidem nu. 3.

Quod procedit etiam in beneficiis libus. ibidem nu. 4.

duplicem personam quis representare possit pura heredis & donatarii & tanquam una persona facere quod tanquam alia non posset, conf. 159. nu. 18. col. 4. 146

Digni opusio conf. 10. reprobatum conf. 159. nu. 46. col. 3. 212

E

EA semper via eligenda est, per quam, & iuri, & indemnitate vniuersis partis prouideatur, conf. 15. nu. 7. col. 2. 10

Ecclesia substituatur an faciat cessare dispositionem cum auctore, de condit. & demonstrat. de tacita condicione si grauius decesserit sine filiis, conf. 48. nu. 13. & 14. col. 1. & 2. 44

Ecclesia si nuptijs subleuitatibus vteretur, non inuenietur, qui eum ea contraheret, conf. 46. nu. 1. col. 3. 61

Ecclesia a fundatione reposita propria impensa a laico de licentia ordinarij, elicitur iuris patronatus illius, conf. 91. nu. 4. col. 4. 37

Ecclesia in nouum reposita de nouo dicitur noua constructio, conf. 91. nu. 4. col. 4. 87

Ecclesia in manena restitutionis in integrum iure minoris viuitur, conf. 128. nu. 15. col. 1. 126

Ecclesia aduersus subleuitationem, seu licitationem restitutionis, si exstat, qui plus offerat, conf. 128. nu. 15. col. 1. fol. 126. Praeterea re nonnum rotaliter absoluta fed adhuc in suspensio remanente, & instrumentum non celebrato, ibidem nu. 15.

Fallit in rebus, quae vniuersis casibus subiectae sunt, nisi fordes, aut grau a allegentur. ibidem.

Ecclesia acquiritatem ante oculos habere debet, conf. 146. nu. 15. col. 4. 183

Ecclesia propter stilitatem non remittit emphyteosim mercedem, si cur prius, conf. 168. nu. 8. col. 3. 232

Ecclesia an teneatur ex tunc emphyteosim per lineam finitiam reuocare proximiorum, maxime si pro ea vult restituere, conf. 173. nu. 8. col. 1. 235

Ecclesiastica bona, vide Bona ecclesiastica.

Ecclesiasticorum bonorum, vel rerum concessio vide in littera C. in verbo concessio rerum ecclesiasticarum.

Ecclesiae privilegium ad iniquum compendium trahi non debet, conf. 143. nu. 50. col. 1. 177

Edictum de minoribus quando minori non patrocinatur, conf. 121. nu. 3. col. 2. 119

Effectus iudicij per contestationem litis, instantia petentis non percat, immò durat tanquam commodatus, licet omnia acta ordinatoria illius iudicij petentis, conf. 143. nu. 55. col. 1. 177

Effectus verisimiludinis plures sunt, conf. 166. nu. 4. col. 3. 228

Ei, qui semper litigat tempus instantiae currere non debet, conf. 49. nu. 8. col. 1. 45

Electio propria in pugnam non potest, conf. 141. nu. 15. col. 4. fol. 162. fallit tamen, ut ibid.

Electio debitoris soluens nulla facta electione, in quam causam soluat, electio in creditorem recipientem, conf. 166. nu. 5. col. 4. 216

Humilioris tamen creditor tenetur solutionem recipere tanquam bonis viri, & eo in modo eam ponere, quo probabiliter posuisset ipse debitor ibidem.

Electus ab vno ex compatiens tantum, an possit abstinere quasi quod alijs non eligentibus, cuiuslibet in solidum videatur competere veluti ius in diuisibile conf. 75. nu. 10. col. 2. 73

Emens ab vno ex permittentibus, non potest ab altero, à quo per tertium eundem est sibi in permutatione datum, molestari nec reuocari, nec personam actione conf. 5. nu. 2. col. 1. fol. 4. etiam si vnus tantum ex permittentibus tradidisset, & alius non. ibid. nu. 3.

Emens ab Ecclesia, vel loco pio aliquam rem, & pro ea excurians partium, & agens vigore sui contractus contra

Index verborum,

tra dictam Ecclesiam, siue locum pium, non tenetur probare pretium illud indixit Ecclesiam, vel locum uoluitate fuisse verum, c. 138. nu. 3. col. 2
 Quicquid si in mortuo, & alius quibusdam casibus ibidem nu. 2. alij tamen aliter distinguunt, & contrarias opinio nes conuolant nu. 3. & 4
 Emens extra dimidium partem iusti pretij in consensientia tenetur, etiam quod non probatur eius scientia, c. 141. nu. 273. col. 2
 Emens rem a pluribus cum pacto retrouendendi, cogitur eam nisi ex emptoribus oblato sibi toto pretio integram retrouendere, & redimens postea tenetur alteri venditori solvere partem remittere recepta ab eo rata exbusio pretij, c. 145. nu. 5. col. 1
 Dum modo in contractu interuenient, & in eo comprehensius sit ibidem nu. 6
 emolagano Procuratoris non nocet domino, quoties de eius latione & nistat, c. 147. per totum. 6
 emolagione, vide in verbo ratiocatio
 emphyteota factus in capax emphyteosis propter ingressum Religionis bonorum incapax, si ille postea clericatur Episcopus, vel aliter capax bonorum non recuperat emphyteosim iam ad alios decedunt, c. 173. num. 30. col. 1
 emphyteota priuati canonem non soluens per duracionem non cadit a iure suo, sed in emphyteota Ecclesie, c. 176. nu. 1. col. 1
 emphyteota, qui pro primo anno non soluit, & vult soluere pro secundo, ne incurat caducitatem ob biennium elapsum iuxta pactum in inuestitura appolium, id facere potest c. 176. nu. 5. col. 2
 emphyteota inauerit, vel propter impossibilitatem comitens soluere, vel deprenere aliquid modicum deficientis integritatis debet esse excusabilis, c. 176. nu. 8. col. 2
 emphyteota habet utile dominium c. 101. nu. 1. col. 1
 emphyteota primus quodammodo dicitur dominus directus secundi emphyteote, c. 105. nu. 5. col. 4
 Et ideo ius competens domino directo aduersus eum competit ipsi aduersus secundum emphyteotam, ibid.
 emphyteota priuati ob non solutum canonem per biennium continuum ex pacto cadit a iure suo, c. 105. nu. 4. col. 4
 Et contra eum ad bona cum fructibus ex dictis bonis perceptis, & in tutum percipiendis vsque ad actualē ipsorum bonorum relaxationem obineat sententia fanorabilis per dominum directum, ibidem nu. 6
 emphyteota priuati non cadit a iure suo ob non solutum canonem per tricenium continuum a die destinata solutionis, sed a die celebrati contractus, seu obiectae concessionis c. 131. nu. 1. col. 3
 emphyteota ipso iure cadit a iure suo, quando Dominus suauoluntatem super caducitatem declarauit, nec alia sententia, aut declaratoria requiritur, c. 131. nu. 8. & 9. col. 1. & 2
 emphyteota ecclesie secundum ius commune cadit a iure suo ob non solutum canonem per biennium tantum, c. 131. nu. 52. col. 3. fol. 130. nisi pactum sit factum de tricenio, & in omni casu requiritur declaratoria ab i. emphyteota, qui contra pacta in inuestitura contenta uenit cadit a iure suo, c. 131. nu. 14. col. 3
 emphyteota ob canonem non solum expulsi a domino intra tempus purgandi moram, non tenetur soluere, & per consequens non incurrit caducitatem, c. 135. nu. 18. col. 4
 Quod quidem intelligitur de canone de curso post adeptam per dominum directum possessionem secus in decursu ante ipsam apprehensionem ibidem.
 emphyteota ad euitandum caducitatem tenetur soluere, vel saltem intra tempus purgandi moram canonem deponeere, c. 131. nu. 19. col. 4
 emphyteota expulsi a domino ob canonem non solum, non per hoc releuatur a solutione canonis iam decur-

si, c. 131. nu. 21. col. 4
 emphyteota, ad euitandum per emphyteotam caducitatis penam apocharum recognitio rigorosa non attenditur, c. 146. nu. 12. col. 4
 emphyteota Ecclesie debetur canonem non soluens, & non cadit a iure suo per consuetudinem induci potest, & quare, c. 146. nu. 14. & 15. col. 4
 emphyteota Ecclesie non potest bona emphyteotica vendere irrequisito domino directo, c. 152. nu. 1. col. 3
 Item nec ad longum tempus locare, ibidem nu. 2. & 4
 Reiecta in hoc opinione eorum, qui contrarium firman nulla stant consuetudine, ibidem nu. 5
 emphyteota alienando rem emphyteoticam irrequisito domino pradiat sibi, & aliis si quibus in concessione comprehensis, c. 152. nu. 9. col. 4
 Nec aliqua contra facta alienantem requiritur sententia iudicialis ibidem nu. 10
 emphyteota cadens a iure suo propter alienationem irrequisito domino factam, potest a domino directo propria autoritate expelli, c. 152. nu. 11. col. 1
 Saltem emphyteota factus non testente ibidem nu. 12
 emphyteota alienans irrequisito domino directo cadit a iure suo, & res reuertitur ad dominum directum, c. 169. nu. 1. col. 3
 emphyteota quare debeat requirere dominum directum, quando vult alienare rem, quam habet in emphyteotico, c. 169. nu. 2. col. 3
 emphyteota cadit a iure suo, si irrequisito domino directo rem alij cedat in emphyteosim, vel locet ad longum tempus, c. 169. nu. 3. & 4. col. 4
 Et hoc procedit etiam si nullum pactum fuerit factum circa hoc alienationis caput inter dominum, & emphyteotam, quia illud venit in uoluntate contractus, ibidem nu. 4
 Nec r. iuratur ex eo, quod Dominus directus canonem receperit ab eo, in quem bona sunt alienata, quando dominus alienationem ignorauit, ibidem nu. 5
 emphyteota alienans irrequisito domino directo pradiat iudicium sibi, sed etiam filijs non inuestitura comprehensitis, ut non possint ex propria persona emphyteosim vindicare, c. 169. nu. 6. col. 4
 Nisi alienatio esset facta in fraudem ad eos excludendos, vel alios in inuestitura comprehensos, ibidem.
 emphyteota alienans partem emphyteosis au cadit a iure tertius, vel partis alienae tantum, c. 169. nu. 7. col. 1
 emphyteota in materia iuris congrui debent praef. tri dominus directus, c. 101. nu. 6. col. 1
 At praeiur hoc procedit in quolibet alio utile dominium habente veluti superiusticia, habente fundum vestigale, conductore ad longum tempus, & similibus ibidem nu. 3. & 4
 It. in amplia in emphyteota Ecclesie, etiam si Ecclesia ipsa hoc ius non haberet ibidem nu. 5
 emphyteota negligentia, vide Negligentia emphyteote, emphyteoti pluribus successivis concessa, possunt posteriori vocari etiam prioribus admisis contra concedentem agere, ut & ipsi rem tradat, c. 139. nu. 76. col. 3
 Contrarium tamen firmatur ibidem nu. 52. col. 4
 Quod tamen declaratur non habere locum, quando res aliquo casu ad dominum pertinet, nam tunc dominus rei vindicatione conuenit potest ibidem.
 emphyteota qui primo continet rem concessam, secundum mensuram, tertio cum fines, dicitur facta ad mensuram secundum aliquos, qui dicunt hanc esse veriorum opinionem c. 166. nu. 1. col. 4
 Idque maxime procedit, quando quantitas canonis determinat mensuram, ibidem nu. 2
 Ab iustitia contra sententiam, quod imò videatur potius facta ad corpus, & hanc est communis opinio, ibidem nu. 3
 Quod quidem indubitanter procedit quando canon pro-

Et Sententiarum.

concessione adeft claufula cum omnibus, & fingulis
quæ intra dictos confines continentur, non totum am-
plectitur etiam fi tali concessioni alias locus non effet,
conf. 161. nu. 7. col. 2. 216

emphyteusis facta de bonis inferius in instrumento
conceditis, & confirmatis, declaratur, quod agitur in subfequen-
tibus conf. 161. nu. 9. col. 2. 216

emphyteusis facta de fatisque tot, vel circa videtur facta
ad corpus, quia fi ad mensuram facta effet præcipua nū-
merum contineret ibidem nu. 10. 216

emphyteusis quando conceditur cum pacto, quod talia,
& talia bona concedentia confirmantur non veniant in
concessionem, dicitur facta ad corpus, conf. 161. nu. 11.
column. 2. 216

emphyteusis, quæ habet relationem ad aliam præceden-
tem de eisdem bonis factam, eodem modo facta vide-
tur, ac præcedens conf. 161. nu. 13. col. 3. 216

emphyteusis an fit facta ad corpus, vel ad mensuram pro-
batur ex concessuris, & præsumptionibus conf. 161. nu.
15. col. 3. 216

emphyteusis si concessa est ad corpus, & non ad mensuram,
concedens non tenetur totam mensuram præstare, si d
sufficiat traditio eius, quod intra designatos confines, con-
f. 161. nu. 20. col. 1. 216

emphyteusis Ecclesiæ in dubio concessa intelligitur vsque
ad tertiam generationem tantum, conf. 170. nu. 4. 214

emphyteusis Ecclesiæ an, & quando renovari debeat in
personam proximiorum eius, quod eius mortem empl
r colis extincta remanuit, conf. 170. nu. 5. 6. 7. 8. column. 4.
fol. 234 & 235

emphyteusis quando renovanda est, quia fit finita intelli-
gitur de proximioribus descendentibus lineæ finitæ, nō
de transferribilibus, quibus hæc facultas non conceditur,
conf. 170. nu. 9. col. 2. 275

emphyteusis renovatio in ea finita peti debet intra annū
a die mortis illius, in quo emphyteusis extincta reman-
uit, conf. 170. nu. 10. col. 2. 275

Dominus Author dicit in hoc proposito se nunquam in
practica vidisse huiusmodi renovationis contra Eccle-
siam impetrari ibidem, col. 3. 275

emphyteusis contractus requirit necessario scripturam,
circa scripta consuetudine, si qua in aliquo loco viget,
conf. 170. nu. 1. col. 2. 274

emptio, & venditio ad sui essentiam, nedum pretium re-
quirunt, sed etiam pretij certitudinem, claritas, & determi-
natio, alias non valet, conf. 128. nu. 1. col. 3. 125

emptio, & venditio, cuius pretium fertur in personam in-
certam, vi vendi tali pro quanto æstimabitur non va-
let, conf. 128. nu. 5. & 6. col. 3. 125

Emptio non probat dominium ex parte emptoris, conf. 129. nu. 1. col. 3. 33

emptio nis titulus, vide sub littera T. in verbo Titulus em-
ptionis. 33

emptor quando agere de evictione possit conf. 6. nu. 1.
col. 3. 4

emptor res emissa ratione domini, agens pro evictione co-
tra venditorem, non repellitur venditore offerente ean-
dem rem, videtur non deterioratam, & omne aliud ip-
sius emptoris interesse, conf. 6. nu. 2. col. 3. 4

Secus vero si res evicta fuerit ratione hypothecæ ibidem
num. 3. 4

emptor res evicta per sententiam nondum exequutam siue
ratione proprietas, siue nuda possessio venditoris ei
offerente, rem penes eum dimittere, cum que a molestia
liberare, & præterea omne aliud suum interesse solvere,
debet acquiescere, nec aliud potest pretendere, conf. 6.
nu. 4. col. 4. 4

emptor ille præfertur, quando res ab eodem duobus vendi-
ti est, cui est tradita licet posterior fuerit in emptione co-
si. 5. nu. 1. col. 2. 47

emptor, qui rei emptæ veram possessionem realiter habuit
a venditore, si de facto, & per violentiam extrajudicia-
liter rem perdidit, vel eius perquisitionem amiserit nul-

lum habet regressum de evictione contra venditorem,
conf. 18. nu. 1. col. 2. 53

Amplius hoc procedere etiam quando venditor prom-
ississet se uelle tenere quomodocumque res euipere-
tur, etiam de facto, & quare, ibidem nu. 2. 53

emptor cum de evictione sibi promissa agere nequeat con-
tra venditorem, quia u. & de facto exclusus fuit, habet
plura remedia, quibus eius succuri potest indemnitati
conf. 18. nu. 6. col. 3. 53

emptor ipso iure de facto, & non via juris, non potest ad-
uectus venditorem, aut eius heredem agere de evictione
sed alij se medijs indemnitati suæ prospicere potest, con-
fi. 77. nu. 1. col. 4. 72

emptor agere potest de evictione contra venditorem, quan-
do litem defendat, & in auxilium, licet tempore sententiæ
absens fuerit, & contra eum, conf. 77. nu. 4. col. 1. 73

emptor molestatus in iudicio, & de ita victus propter eius
contumaciā, vi appellatio non fit admittenda, contra
venditorem de evictione agere non potest, conf. 77. nu.
5. col. 2. 73

emptor, qui ob eius contumaciā rem perdidit, etiam
quod comparando illam defendere nequississet, etiam
quia comparere tenebatur, non agit de evictione conf.
77. nu. 7. col. 2. 73

Contrarium tamen verius est, quia si causa non esset de-
fensibilis, & emptor iniustam fouebat causam, habet
regressum de evictione, ibidem nu. 8. 73

Emptor annuus & perpetuus census a venditore banchario,
sive nummulari de cetero super pluribus bonis, quæ sua
esse in instrumento confessus est, debet sine damno con-
servari, si postea rep. iatur, quod aliqua pars eorum ad
venditorem non spectat, conf. 93. nu. 3. & 11. col. 4. & 4. 92

Et habet obligata habet dicta bona, super quibus census
est fundatus, & alia etiam sine tamen præiudicio domi-
nii illius partis, quæ in spectat ad venditorem ibidem
nu. 4. non tamen in prædicta obligatione veniunt bona
banchariæ, & ad mensum nummularium spectantia, nisi
satisfactis primo emptoribus banchariis, quibus ea spe-
cialiter obligata dicuntur, ibidem nu. 11. & 14. 92

emptor cum pacto de retrovendendo non potest rem em-
ptam in alium transferre, nisi cum sua causa, & cum suo
onere, conf. 92. nu. 1. col. 3. 91

emptor nominum debitorum agendo ad infringendam
v. nditionem, quia dicta nomina debitorum non sunt
vera vel in rotum, vel in partem tenetur probare, quod
nihil penitus, vel minus quam sit expellium debeatur
conf. 99. nu. 6. col. 3. 94

Alias vero succumbit, ibidem nu. 5. 94

Imo, & opus esset, quod emptor ius suum contra debito-
res expertus sit, & quod facta per eos oppositione, quod
nihil, vel non tantum deberent illi venditori notificare
sit, & terminari illi assignari fecerit ad docendum de
negato credito, ibidem nu. 6. 94

emptor cum pacto de retrovendendo infra triennium,
si pendente dicto triennio emit alia bona sibi confina-
ria ratione bonorum primo loco emptorum, & postea
vigore dicti pacti retrovendit dicta bona, tenetur dic-
ta bona secundo loco emptæ ratione coherentæ, ac vi-
cinitatis primorum cum pacto retrovendendi acqui-
situm, eorum venditori cum aliis vendere, & concede-
re, conf. 10. nu. 4. col. 3. 106

Retruendum est tamen ei pretium in emptione dictæ,
rei coheræntis exbaturam, ibidem & nu. 8. 106

emptor cum pacto de retrovendendo resoluta emptione
nihil amplius ex ea consequi debet, quam quod habere-
ret si venditio facta non esset, conf. 110. nu. 7. col. 4. 106

emptor sciens posse contra se agi remedio l. 2. C. de rescind.
vendit, censetur malefidei possessor, conf. 141. num. 227.
col. 2. 168

emptor sciens, vel scire debens se posse a venditore conu-
nietui quia omisit solemnizantibus requiritur vendidisse,
vel quia in venditione ultra dimidiam partem iusti
pretij se fuisse, tanquam malefidei possessor non po-
test 168

Index verborum

testi vilo vnoq; tam tempore pte scribere de iure canonico. conf. 141. nu. 239. col. 2. fol. 168. & nu. 271. col. 2. 170
Sine d. mala fide emptoris conficitur veritas ibidem nu. 230.
& dicto numero 272. sine etiam non conficitur, quia iusticiu quod fiat, vel scire debeat posse conueniri ibidem nu. 273. cum plurib. q. nent.
emptor sciens posse conueniri ob rem a minore non scitu
us fraudandis acquiritur non prescribitur, conf. 141. num.
229. 233. fol. 148. & nu. 273. & nu. 276. 170
emptor conuenit remedio l. 2. C. de rescind. vendit. tenetur
probatu legione: testatur rem, excepto pretio vel
eius iustam ptem inuenire supplere, conf. 141. nu. 271.
col. 2. fol. 17. elect. vne aliterum sibi faciendi concessu
sibi ibidem de nu. 3. 6309. & ante nu. 152.
emptor in t. minis l. 2. C. de rescind. vendit. non dicitur
habere malam fidem, scilicet praesumitur bonae fidei posses
sor, non obstante tali fessione propter unum emptionis
de iure valdu. n. conf. 141. nu. 250. col. 2. fol. 169. unde
facit fructus suos, nec eos restituere tenetur. ibidem de
nu. 207. col. 2. 172
emptor petrus emens librum, vel gemmam ab imperio
lo, & ignaro dicitur esse in dolo ex proposito, conf. 141.
nu. 280. col. 4. 170
emptor non tenetur pmbare pretium rei loci ppi emptor
in eius utilitate verum esse, quoniam illud soluit legiti
mo administratori, conf. 143. nu. 57. col. 4. 176
emptor rem possidens tenetur venditori ad interesse pecu
niam iuste no. scilicet, & nulla perditione, aut mora interne
niente, conf. 143. nu. 57. col. 2. 177
emptor bonorum patris sui a filio, vel nepote spolio
venditoris pro alimentis molestari non possit in bonis,
velius non hypothecatis pro alimentis, conf. 150. nu.
9. col. 3. 189
emptor speciei rei sibi tradita tenetur ad pretium, liceat ea
postea pereat, & quare conf. 175. num. 1. & 2. col. 2. 241
emptor animalis post venditionem, & consignationem
sibi factam modico intervallo perempti, vel pretium
recuperare, probare debet morbum in animali fuisse
contractum ante venditionem, & traditionem. ibid. nu. 3.
emptor cum pacto de reuocando respectu vicinarius
rei fide emptor compatiatur congrui conf. 110. num. 1.
col. 2. 106
ens melius imprimatur in intellectu, quam non ens quan
tumcunque circa aspectum, conf. 112. nu. 10. col. 1. 12
errans probabiliter in facto fructus au. quern, conf. 159. nu.
me. 41. col. 2. fol. 212. & procedit etiam in actu, citius
restitutit ibidem.
error suo Auditori prodesse non debet, conf. 19. nume. 6. &
13. col. 2. & 4. 14
error potius praesumitur, quam malitia, conf. 40. num. 16.
col. 3. 35
error Authoris non probans allegari non potest contra
confessionem in iuramento factam, conf. 75. num. 5.
col. 1. 71
error iuris iustus omnino videtur, cum articulis dubiis
esset, & uariis sunt Doctorum opiniones, conf. 159. num.
37. col. 1. 112
error in iure dubitabili aequi pollent errori facti, conf. 159. nu.
me. 18. col. 1. 212
error iuris circa apices iuris, & circa ius, quod est in opi
nionibus constitutum, tolerabilior est ignorantia, in
iure aperto, conf. 159. nu. 39. col. 2. 213
error illius, qui pro hac de testamentario publice possidet,
& palam contra ius, & tenentibus iis, quibus a iure de
fector hereditas tollerabilior videtur, & omnino male fi
dei exclusiui conf. 159. nu. 42. col. 2. 212
error probabilis facti fuit ad praescriptionem, col. 159.
nu. 42. col. 2. 212
error iuris non excusat, conf. 163. nu. 15. col. 1. 220
Maxime obiciens, qui petitorius consilium possunt ibid. &
praecipue ubi de iure Papae dubitat, quia ad eum recur
rendum est. ibidem nu. 16
error communis probabilis nunc sustinet in praetertitum

gesta, vt non annullentur per subsequente declaratio
nem, quando visus sit facienda reputantur dubius, vt
puta, quia ius contrarium multipliciter poterat intelligi
conf. 163. nu. 10. col. 2. 220
Secus autem quando talis visus non reputatur dubius,
nec rationabilis a viris doctis, quia tunc constituto de
claratoria trahitur ad praetertitum negotia nec ea sustine
ntur vigore dictae consuetudinis. ibidem nu. 21
euentus quonemcunque fraude caret, facit praesumit, vt etia
aninus sconde caruerit, conf. 123. nu. 8. & 9. col. 4. 18
Praesertim quando non constat de aliqua causa fraudem
committendi ibidem nu. 9
euerfio. Pro euerfione contractuum sub colore nullitatis
non ita de facili pronuntiandum est, ubi Ecclesia dam
num non patitur, conf. 66. nu. 5. col. 1. 61
euctio competens ratione nude possessionis habet excep
tionem, nisi fiat pignus, conf. 6. nu. 3. col. 3. 4
euctio etiam in permutatione locum habet, conf. 9. num.
5. col. 2. 4
euctio quando locum habet, at, conf. 6. nu. 1. col. 2. 4
euctio sequitur ratione domini, differt ab ea, quae sequitur
est ratione hypothecae, conf. 6. nu. 1. & seq. col. 2. 4
euctio, quia res alicuius ratione domini p. perpetuum cau
sam habet, conf. 6. nu. 2. col. 3. fol. 4. ipsaque euctio pet
tema est nu. 3.
euctio, vt tenditorem efficiat sequi debet per sententiam
conf. 18. nu. 4. col. 3. 15
euctio locum non habet contra venditorem in Iudicio, ni
si legitime sequatur, & praesentis debita me. ut huius
nominis facta venditum, vel hereditibus conf. 18. nu. 5.
col. 3. 15
euctio habet locum in diuisione, conf. 141. num. 2. 61
& 298. 176
excedens formam mandati, & facultatis sibi concessa facit
actum nullum, conf. 168. nu. 2. col. 2. 222
exceptio dolo facit petere ad quod restitutum est, damus ad
uerfus agentem possessorio, qui succumbit in petitorio.
conf. 14. nu. 10. & 11. col. 5. 14
exceptio adimplimenti pro parte agens non sequitur, ob
stat eidem non solum ad impediendum processum vel
non audiri, sed etiam ad merita causa, vt nobis bene,
conf. 21. nu. 9. col. 4. 16
Ei suppletur a Iudice parte non opponente. ibid. nu. 10
exceptio est prebenda per seum, conf. 22. nu. 6. col. 3. 17
exceptio. In exceptionibus Ricus est Actor, conf. 22. nu. 6.
col. 3. 17
exceptio non numeratae dotis praescriptione statuta in
lura, conf. 23. nu. 11. col. 1. 19
exceptio, quae defunctio prodesse non poterat, non prode
bit etiam eius hereditas, conf. 23. nu. 12. & 14. col. 1. 19
exceptio gabellae non solum ad indicendam nullitatem
non potest alteri opponi, per eum, qui ad eam soluenda
tenebatur, conf. 24. nu. 15. col. 4. 20
Hae optio est multum controuersa. ibidem nume. 16.
col. 1. 21
Contrarium tenet Bald. pluribus in locis. ibidem.
Declaratur per Doctores pluribus modis. Primo, ut non
procedat, quando excipiens tractat de damno uitando,
& agens de lucto captando ibidem.
Secundo quando uterque tam reus quam agens aequé cer
tarent damno uitando, vel de lucto captando. ibidem.
Tercio declaratur habere locum, quando ex non solum
gabellae contractus reddatur nullus culpa iudicis
contrahentis, qui ad eam soluendum tenebatur. ibid. 17
Quarto declaratur non procedere, quando actus est ipso
iure nullus. ibid. nu. 18. col. 2.
Quinto non procedit, quando excipiens tenebatur soluere
non ex prodixione, sed ex confessione contractus solu
modo. ibidem nu. 17
exceptio parit turpitudinis, an, & quando opponi possit co
fi. 24. num. 15. cum sequi. usque ad finem col. 1. & 2. fol.
20. & 21
exceptio, quae obstat agentis, an, & quando obstat, vel non
obstat

Et Sententiarum.

obstet reo, conf. 24. nu. 1. cum sequi. vsque in finem, col. 4. f. 20. & col. 1. & 2. 21
Exceptio conditionalis, & qualificata facta excipienti non nocet, conf. 39. nu. 5. col. 4. 34
Præsertim quando negatur narrata per actorem esse veritabilem.
Exceptio non implens dicitur emanare ex tenore eiusdem conventionis, & contractus, conf. 46. n. 9. col. 1. 40
Et obstat adversario etiam parte non opposente. ibid.
 Fallit quando parti non fuit repas adimplendum assignatum, nec adimplendum nunquam fuit requisita. ibid. n. 12
Exceptio de iure tertij, an noceat agentis causa reintergranda 3. q. 1. ad spoliū restituendum, si reus convictus nominet tertium in dominum, conf. 57. nu. 9. col. 3. 52
Exceptio rei iudicatæ impedit litem ingressum, conf. 83. nu. 2. col. 3. 82
Exceptio rei iudicatæ tunc obstat, quando de identitate rei, causæ, & personarum constat, conf. 83. nu. col. 3. 82
Exceptio rei iudicatæ suum productum efficit, quādo tempore primi iudicii, causa in iudicio deducta erat una, & actori ius competeat, secus autem si de nouo post la tam sententiam contra actorem superuenit, & quate, conf. 83. nu. 2. col. 3. 82
Exceptio litis ingressum impediens potest etiam opponi quo ad meritā causæ post litem contestatam, conf. 82. nu. 10. col. 4. 82
Exceptio solæ impedit litis ingressum, si requirit altiore indaginem illum non impedit, sed refertur, in fine litis quo ad meritā, conf. 83. nu. 11. col. 4. 82
Exceptio impediens litis ingressum, non opposita ante litem contestationem, vel opposita, sed non iustificata, potest opponi iterum respectu meritorum ad obtinendam abolitionem per actorem 83. nu. 12. col. 1. 83
Exceptio una non inserit concernens meritā causæ non dicitur dilatoria, sed peremptoria, conf. 83. nu. 1. col. 1. 84
Et opponi potest lite contestata quādoque ante sententiam secundum tamen distinctionem Felini. ibid.
 Potest tamen etiam in vim dilatoriam opponi ante litem contestatā ad impediendum processum. ibid. si tamen requirit altiore indaginem nō debet processum retardare. Sed est referenda post litem contestatam, ibid. n. 3
Exceptio tunc dicitur requirere altiore indaginem, quando in iure, vel in facto potest offuscari, & requirit discussionem, ibid. n. 4
Exceptio minoris ætatis agentis opponi potest tam ante, quam post litem contestatam, conf. 114. n. 3. col. 1. 111
Exceptio illegitimationis personæ agentis etiam pro minore recipitur, & magnas reputatur defectus, conf. 114. nu. me. 8. col. 3. 111
Exceptio pendente litis impedit processum, conf. 173. nu. me. 13. col. 4. 138
Imō & litis ingressum ibid. nu. 14
Nec est in facultate actoris prius instanti remanere inuito reo. ibid. nu. 15
Exceptionem rei iudicatæ non obstat in dubio semper iudicandum est, conf. 83. nu. 9. col. 4. 8
Exceptiones respicientes dominium, & proprietatem impediunt remedium capere reintergranda, conf. 19. num. 5. cum seq. per totum. 14
Exceptiones respicientes dominium, & proprietatem repellunt agentem in possessione, conf. 14. nu. 5. cum seq. 14
Exceptiones non apparentes in actis non impediunt executionem sententiæ, conf. 32. nu. 1. col. 4. 26
Amplius hoc procedere et quādo tales sunt, quæ per actum, vel aliter in continenti probati non possunt. ibi. & n. 6
Exceptiones altiore indaginem requirentes liquidi executionem retardate non debent, conf. 32. n. 6. col. 2. 27
Exceptiones, quæ paribus de iure asseri non possunt, sunt illiæ in alio iudicio referendæ, conf. 32. nu. 4. col. 2. 27
Exceptiones de non adimplimento ex parte agentis, vel de impediemento quando opponi possunt, conf. 115. nume. 2. col. 4. 111
Exceptiones omnes competentes venditori, competunt

etiam emptori, conf. 123. nu. 6. col. 3. 123
Excipient non dicitur facere intentionem adversarij, conf. 39. nu. 4. col. 4. 33
Exclusio. Ad excludendam restitutionem in integrum adversus rem indicatam satis est quod probatum iniquitatis, & iustitiæ dubia, & incerta reddatur. ibi. 13. n. 6. col. 3. 110
Exclusio a successione vnius, an procedat in successione alterius, conf. 54. nu. 11. col. 4. 49
Exclusus ab vno remedio nō prohibetur vti alin de iure sibi competenti, conf. 4. 1. nu. 7. col. 1. fol. 37. & idem potest illud ei referari experientiū in alio iudicio cum eodem ratione experiamur. ibid. & nu. 8
Excommunicatus non potest intentare beneficium l. diffamari, conf. 17. nu. 6. col. 3. 21
Excommunicatus repellitur ab agendo, sed non ab excipiendo, conf. 27. nu. 6. col. 3. 23
Declaratur prædicta conclusio solummodo procedens quoties defensio est necessaria, ibid.
Excommunicatus remedio l. diffamari stimulus ad iudicium venire dicitur voluntarie, & non necessario ad illud accedere, conf. 27. nu. 7. col. 3. 23
Excusio contra principalem debitorem non est necesse, ut fiat per agentem remedio Saluani interdicti, conf. 53. nu. 8. col. 4. 48
Ex diuersis non fit illario, conf. 34. nu. 14. col. 4. f. 20. & conf. 140. nu. 40. col. 5. f. 155. & conf. 161. nu. 25. col. 1. 217
Ex diuersis non bene inferatur, conf. 78. nu. 38. col. 4. 77
Exequutio ante rem iudicatam peti non potest, conf. 41. nu. 4. col. 3. 36
Exequutio laudi, vide laudi exequutionem.
Exequutio sententiæ est facienda secundum eius tenorem, conf. 30. nu. 1. col. 2. 25
Exequutio instrumenti non competit pro his, quæ non leguntur in instrumentum, conf. 46. nu. 4. col. 3. f. 40. etiam quod virtualiter subintelligatur. ibid.
Exequutio suspensum quando periculum est irreparabile & executio irremediabilis, conf. 97. nu. 2. col. 3. 92
Amplius hoc procedere etiam quando periculum, seu periculum reparari potest, sed cū magna difficultate. ibi. n. 3
Quod tunc maxime faciendum est cum talis suspensio exequutionis alteri parti modicum damnum afferat potest, ibid. nu. 4
Exequutio contra obligatum vti fideiussorem, vel principalem, vel principaliter per instrumentum publicum in forma valida confectum cōcedi debet creditori agenti, conf. 115. nu. 1. col. 4. 111
Exequutio rei iudicatæ an impediatur restitutione in integrum, conf. 126. nu. 1. col. 4. 122
Exequutio rei iudicatæ, an impediatur per nullitatem dictionem. ibid. col. 1. 123
Exequutio rei iudicatæ, an impediatur per appellationem, ibidem. 123
Exequutio per niam arrentatā pendente restitutione adversus sententiam reuocatur, conf. 126. nu. 2. col. 2. 123
Exequutio sententiæ impeditur quādo delatio inconstanti apparere potest, conf. 126. nu. 5. col. 1. 123
Aliis si aliorum requiratur indagis non impeditur exequutio ibidem.
Exequutio ipso iure absque ulla declaratione a lege concessa impeditur per appellationem, conf. 127. nu. 9. col. 1. 30
Exequutio sententiæ non habet locum ubi adest res iudicata, conf. 172. nu. 17. col. 4. 237
Exequutio præter, vel contra tenorem sententiæ in iudicatum transiit obtemperari non potest, & obtemperatio reuocanda est, conf. 172. nu. 19. & 20. col. 1. 238
Exequutio pactum. vide in littera P. in verbo pacti exequutio.
Ex facto ius oritur, conf. 152. nu. 48. col. 4. fol. 194. & conf. 153. nu. 5. vers. quoniam col. 3. f. 195. ex gestis post contractū non potest deduci simulatio, conf. 23. nu. 7. col. 4. 8
Exheredari non potest, nec alimentis priuari filia, quæ patre in scio, vel inuito uirum accepit, maxime nō idem, non turpem, nec indignum, conf. 157. nu. 8. 239

Index verborum;

Exhereditio, & alimentorum privatio a pari procedunt, conf. 147. nu. 6. col. 1. 219
 Exhereditus in testamento patris, si prestat patrocinium, vel procuracionem legatario petenti legatum, approbat testamentum, & contra illud querelam amplius opponere non potest, conf. 141. nu. 114. col. 4. 163
 Exorbitantia dicuntur illa, quæ deuant, vel discordant iure communi, 157. nu. 25. col. 3. 202
 exorbitantia dicuntur iura, quæ limitant ius commune. ibid. nu. 27
 exorbare nil aliud est, quæ a communibus regulis deuiare, vel quasi ab eo, g. rectum est aberrare, conf. 157. nu. 26
 expendenti in re communi datur actio consequendi a condomino temporis, quo impense factæ sunt debitam illarum partem pro portione proprietatis, conf. 33. nume. 3. col. 1. 27
 expensatum nomine exigi nihil potest, quando in sententia partes sunt æqualiter condemnatae, & absolutæ, conf. 31. nu. 7. col. 2. 26
 expensatum condemnatio, & absolutio, vide in litera C. in verbo condemnatio expensatum, & in litera A. in verbo absolutio expensatum.
 expense factæ per tutorem, aut alium administratorem alienorum bonorum, occasione administrandis circa personam ipsius administratoris, non veniunt appellatione salarii, conf. 13. nu. 7. col. 1. 9
 expense pro celebrandis diuinis officiis iusta onus a testatore impositum sunt soluenda a fideicommissariis de fructibus bonorum pro illo tempore, quo bona possiderunt, conf. 44. nu. 1. col. 4. 38
 Nec repeti possunt, ibid.
 expense. In expensatum absolutione multum tribuitur a betrio iudicis, conf. 121. nu. 10. f. 17. conf. 111. nu. 8. 107
 expense melioramentorum emptori soluenda sunt, etiam si ante enormissimam lesionem, & multum excessum ultra dimidium nisi preiudicium secundum opinionem Felinelli, conf. 141. nu. 202. col. 1. f. 167. sed contrarium dictum est supra nu. 187. col. 2. 166
 expresse eorum, quæ subintelliguntur, non semper superflua redduntur, conf. 159. nu. 1. col. 4. 210
 expulsum dicitur, quod tacite interit, conf. 44. nu. 9. col. 3. 18
 expulsum est potentius actio, conf. 60. nu. 11. col. 4. 55
 ex paterio non infertur in præsens in his, quæ naturaliter sunt variabilia, conf. 112. nu. 32. col. 3. 129
 expulsi facta per Dominum directum non tollit emphyteosis ius, nec facultatem purgandi motam, conf. 131. nu. 20. col. 4. 130
 expulsi a iudice culpa sua, & ob contumaciam non potest de eisdem agere, quauis molestiam notificauerint, conf. 77. nu. 1. col. 1. 73
 ex sola ignorantia ambiguntur alio actu, non induci tur consensus audientis, conf. 16. nu. 3. col. 1. 11
 extensio de vno casu ad alium, nec de vna persona ad aliam non fit in his, quæ sunt contraria iuri communi, quauis militet eadem vel maior ratio, conf. 54. nu. 7. col. 3. 49
 extensio an fieri ex pari, vel maiori ratione, conf. 54. num. 11. col. 4. 49
 extensio in materia exorbitanti ex sola identitatis ratione licita est, conf. 157. nu. 25. & 16. col. 2. f. 202. etiam in correctorijs, et ubi expressa fit ratio in illarum, quod modo fit vnica tantum. ibid. & nu. 17. de hys tamen non parum dubitandum dicitur, nu. 76. col. 2. 204
 extensio facienda esse in dispositione reddatur inuicilis, & illi foris, conf. 157. nu. 23. col. 3. 202
 extensio fit, ut statuta, & dispositiones habeant effectum. ibid. nu. 13
 extensio de casu vero ad casum fictum iure correctorijs non permittitur, conf. 157. nu. 3. col. 4. 202
 Etiam quod de lata significatione vocabuli comprehenditur sub expresso, ibid. & nu. 44. col. 1. 203
 extensio non est licita in correctorijs etiam ex maiestate rationis, conf. 157. nu. 51. col. 2. 203
 extensio per quam reduci iur ad ius commune permittitur, & tollatur etiam in correctorijs, conf. 157. nume. 71. col. 1. 204
 extensio, quæ fit in correctorijs iuris communis nõ sine dubio admittenda est, quando ratio non est expressa in statuto, vel vnica tantum assignari non potest, consil. 157. nu. 76. col. 1. 204
 extensio ut licita sit non debet præsumi quod vnica tantum ratio afferri possit, cum oppositum præsumatur, conf. 157. nu. 77. col. 2. 204
 extensio locum non habet, quando diuersæ rationes dispositionis adducuntur, conf. 157. nu. 85. col. 3. 204
 Etiam quod in statuto vnica tantum ratio assignetur, ibi. extraneus emens a vicino, cui res conngua vendenda obliata est, rem illius propriam intra tempus ipsi vicino ad eundem concedam, potest retrotrahere venditionem rei oblatæ alteri per offerentem venditæ, conf. 36. nu. 11. col. 4. 30
 Nec ei de fraude venditoris opponi potest, ibid.
 extraneus dotans puellam præsumitur donare, nisi stipulatus sit sibi reddi, conf. 70. nu. 4. col. 4. f. 65. etiam si mulier habeat patrem, vel fratrem, vel alios attinentes, ibid. nu. 5. & dicitur extraneus, qui eam non habet in potestate, ibid. nu. 4.
 extraneus soluens pro alio creditor liberat debitorem, conf. 135. nu. 8. col. 4. 137
 Sed ex persona creditoris contra ipsum debitorem agere non potest, nisi actione sibi cessa, ibid.
 Ad quam tamen cessionem creditorem cogere non potest, ibid.
 Sed & sine cessione creditoris repetere potest a debitore, ibid. & nu. 9. & 12
 Non tamen hypothecam, aut ius in bonis debitoris habere, re dicitur, ibid. nu. 9
 extrinseca non possunt nisi altero de duobus modis percipi, vel cognosci, verbis, scilicet factis, conf. 96. nu. 1. col. 4. 91

F

Facilius facilius impeditur, quam tollatur factum. conf. 124. nu. 6. col. 2. 20
 Faciens actum: non nomine proprio, sed alieno, potest posita ei nomine proprio cõtrahere, scilicet si faciat nomine proprio, nam tunc non potest ei contrahente nomine alieno, conf. 141. nu. 107. & 108. col. 3. 162
 Fallit in querela inofficij testamenti, nu. 114
 Fallit generaliter in officio voluntario aduocationis, vel procuracionis, ibid. nu. 114
 Dum modo aduocatus, vel procurator sciat se habere interesse in eadem causa, ibid. nu. 117
 Faciens actum alieno nomine, & non proprio, & sic vt alius, & non vt ipse, sibi præiudicat, nec excusatur, quod tanquam alius fecerit, conf. 141. nu. 13. & 14. col. 7. f. 158. quod qualiter ibi declaratur, & contrarium euenire regulanter plurimis exemplis comprobatur, nu. 108. & 109. cum seq. vsque ad nu. 119
 Faciens actum in maiori ætate, qui veniat in consequentiã alterius actus in minori ætate celebrati, non per hoc dicitur illum approbare, conf. 141. nu. 126. col. 2. 163
 Facilius conceditur retentio, quam actio, conf. 43. nu. 5. col. 3. 123
 Facta declaratione de eadem iure emphyteosis ob non solu tum canonem, omnes fructus percipit, & in futurum percipiendi vsque ad effectuale relaxationem debentur domino directo, conf. 104. nu. 6. col. 1. 103
 Facta non præsumuntur, sed probanda sunt, conf. 141. nu. 223. col. 1. 166
 Factis animis declaratur, conf. 16. nu. 3. col. 1. 11
 Facto proprio, vel autorum suorum cõtrahenti non potest, conf. 98. nume. 1. col. 1. fol. 91. conf. 100. nume. 1. col. 1. fol. 95. conf. 103. num. 24. col. 1. fol. 99. & contrarietatis non audiat, conf. 105. nume. 2. col. 1. 102
 Factum alienum semper ignorari præsumitur, donec scientia probetur, conf. 96. nu. 6. col. 1. 93

Factum

Et Sententiarum.

Factum alterius alium obligare non potest, nec ei damnum inferre, conf. 139. nu. 2. col. 3. 151
 factum ab uno ex locis siue in damnum, siue in militiam societatis ab alio factum intelligitur, conf. 157. nu. 40. col. 4. 207
 Factum syndicorum venditum bona cessans dicitur factum ipsius partis, conf. 158. nu. 29. col. 1. 207
 factum legitime, & vere promittente penam non meretur, conf. 157. nu. 3. col. 2. 217
 factum ab eo qui faciendo auctoritate caret pro non facto habetur, conf. 168. nu. 4. col. 2. 252
 factum quando dicitur peccare in forma, conf. 168. nu. 4. col. 1. 252
 facultas ingrediendi propria auctoritate, vide licentia de ingrediendo. 252
 falsi suspicio in civilibus habetur pro falsitate, quia ad effectum probationis, nisi veritas aliunde appareat, conf. 146. nu. 18. col. 4. 183
 familiam alteri onus patere non est, conf. 150. nu. 6. col. 2. 289
 fauoris non praeiudicat conf. 151. nu. 1. col. 3. 322
 fauorabilis fauorabiliter sine interpretanda conf. 154. nu. 78. col. 4. 101
 fauorabile, quod fauorabiliter est procedere debet, conf. 158. nu. 50. col. 4. 207
 fauorabilior est ratio, qua siu detur, ut milites facilius dotes suas recuperent, quam ut masculi recuperent ius de res maternas, conf. 152. nu. 41. & 11. col. 1. 109
 fauorabiliter censendum est quod maioris fauoris causa eas que periculis habet, conf. 158. nu. 47. col. 1. 208
 fauorabilis status non dicitur plod, qui d. maiorem militiam afferit, magisque publico commodo fauere, conf. 158. nu. 51. col. 4. 208
 Item quod magis reducat nos ad communem iuris dispositionem, vel minus nos ab ea recedere faciat, ibid. nu. 52. 105
 femina a masculo de eadem comprehenditur in dispositione in qua vocatur de descendentes per lineam masculinam, conf. 108. nu. 2. col. 2. 105
 femina est agnata, conf. 108. nu. 2. col. 2. 105
 Et ideo vbiunque agnati ad aliquos se succedunt non eam, ipsa a tali successione non excluditur, ibid. 105
 Quod procedat etiam in feminis nupta sit, ibid. nu. 4. 105
 femina per matrimonium sua agnata non amittit, ibid. 105
 femina excludit a successione, etiam masculinam ab illa descendentes excludunt, conf. 116. nu. 1. col. 4. 113
 Falli quando masculi veniunt ut vocati ex propria persona, & non ex persona ipsius mariti, ibid. nu. 5. 113
 femina in feudis excluduntur, & omnis eorum linea pariter, conf. 116. nu. 7. col. 1. 113
 femina vbi de filiis conuincitur facta est mentio facit decessere conditionem si sine filiis decessit, non secus, ac masculi, conf. 119. nu. 30. col. 2. fol. 15. de hoc in vltimis voluntatibus, ibid. nu. 1. & hoc vbiunque de comodo agitur, ibid. nu. 2. & quoties non apparet testatorem voluisse, ibid. nu. 2. & 4. 113
 femina vocata filiis vocatur censetur, vbi apparet testatorem agnationem non temperasse, conf. 129. nu. 4. col. 3. fol. 15. quod quando sit declaratur, ibid. 113
 fetus subducitur in computatione praescriptionis triginta annorum, conf. 174. nu. 8. col. 2. 240
 festinatio ad secundas nuptias sine permissa videtur, quando sanguis non potest committeri, & quia mulier scies si non faciat ens filios, vel maritus per. animum abstinere, vel alias iniurias manifestare, conf. 165. nu. 1. & 17. col. 1. 224
 feudum. Concessione in feudum facta quatuor modorum, tert. 2. si facta in satisfactione terra re perante non esse ut modiorum suppleti debet quod decessit, conf. 161. nu. 18. col. 4. 216
 feudum quando est mixtum, pro filijs, & descendentes, & heredes, qui vult in eo succedere debet esse & filius vel descendens, & heres, alius repellitur, conf. 73. nu. 4. col. 2. 66
 Sicut possunt ius veritati contraria quo ad aliquos iuris esse

etiam pro veritate habetur, conf. 130. nu. 12. col. 3. 128
 fictio translativa, seu extensiva, quoniam fit, & quomodo procedat, & intelligatur, conf. 130. nu. 17. col. 2. 129
 fictio opponitur veritati, conf. 130. nu. 18. col. 1. 129
 fideicommissa appellata hereditas non continentur, conf. 104. nu. 4. col. 1. 102
 fideicommissa ascendentes non transmissum ex decessu causa minuitur, conf. 117. nu. 32. col. 3. 109
 fideicommissaria substitutione hoc modo concepta videlicet, & casu quo dicti N. N. heredes in finem in dictis duabus tertijs partibus decedenti siue filiis masculis, & feminis, volunt quod supra dicta hereditas recadat, ut supra dictis N. N. non videatur simpliciter facta, & indistincta, pro ut si dictum fuisset in finem N. N. & posterorum mortem, vel si sine liberis decesserint substitui proximiores de domo N. conf. 137. nu. 1. col. 2. fol. 11. si ponatur videtur facta copulata, ibid. nu. 2. & prout ideo vbi ac si esset facta per nomen collectum, seu vniuersale, aut distributum, ibid. Et ideo substitutus purificatus conditione in persona vnius tantum non adiungitur ad fideicommissum proportionem decessit aliorum morte non expectata, ut in praedicto casu, ibid. nu. 1. 102
 fideicommissaria substitutione hoc modo concepta videlicet, in finem N. N. & posterorum mortem, vel si sine liberis decessit, ut substitui proximiores de domo N. dicitur facta simpliciter, & indistincta, conf. 137. nu. 2. col. 2. 31
 Substitutus in casu praedicto purificatus conditione in persona vnius tantum non adiungitur per eius mortem ad fideicommissum pro portione dicti defuncti, non expectata aliorum morte, ibid. in quo ex parte persona, quae ex praesentia praesentis testatorem illum excludit, ibid. nu. 2. fol. 11. col. 4. 42
 fideicommissaria substitutione facta filiabus, & earum filiis masculis, & decessu vocat ecclesia, subintelligitur tamen haec exceptio, si dicti filij masculi dictarum suarum, sine filiis decesserint, conf. 48. nu. 6. col. 4. 42
 Quod procedat non solum quando sunt generati filij primi gradus, sed & descendentes vltimi gradus in infinitum, tamen masculi, quia in feminis, ibid. nu. 1. 42
 fideicommissaria substitutione facta, an attendatur in ea proximiores testatorem, vel generati, est multum controversum, conf. 60. nu. 5. & post. fol. 104. & in fol. 14. & sequenti vbi de decessu testatorem, cum opinio vbi contra, & distinctionibus, & declarationibus. 42
 fideicommissaria substitutione loquens in vno casu ad alium etiam extenditur ex veritatis mente testatoris, conf. 160. nu. 5. col. 1. fol. 14. etiam si adesse dicitur, tunc & eo casu, ibid. nu. 6. 42
 fideicommissaria substitutione. In fideicommissariis substitui quibus generaliter locus est vltimis substitutionibus, quibus media defuncti, conf. 160. nu. 20. col. 4. 214
 fideicommissarius re filij restituta per grauatorem tenetur ea agere de dando alijs fideicommissariis, & eaque testator voluit, conf. 44. nu. 1. col. 2. 38
 fideicommissarius potest agere contra alienantem re subiectam fideicommissum ad pretium, & si non sit solutus pro re, restituta via agere contra emptorem, conf. 70. nu. 1. col. 2. 61
 fideicommissum subiecta sunt solummodo ea quae grauantur ex testamento cap. 1. & non aliunde, conf. 81. nu. 1. col. 1. & 8
 fideicommissum renunciarum genere per diuisionem data sequitur fideicommissum, conf. 74. nu. 2. col. 4. 68
 fideicommissum subiecta ex causa doli alienanti possunt conseruari, conf. 1. nu. 1. col. 2. 108
 Dummodo alienatio fiat ad fauorem, & utilitatem decessitum restituta linea ab ipso primo testatore, qui fideicommissum instituit, nam fecus est, an extraneus ab eo, & eius in ijs, qui per transiitum lineam cognationis, aut agnationis ei adiungunt, ibid. 108
 Et procedit non solum pro dote constituenda feminis ab ipso fideicommittente, ut supra descendentes, sed etiam pro dote per masculum decessitum recepta restituta, ibid. nu. 2. Etiam si doli recepta fuerit, 108

Index verborum;

rit post grauiam appofitū mortuū, ipfo teftatore, ibid.
etiam fi mulier ipfa, feu vxor, quæ deum defcendentē te-
ftatoris dederit non ignorauerit grauiam illud fideicom-
miffū, fed imo fcierit. ibid.

fideicommiſſum dicitur onus, conf. 44. nu. 10. col. 3. 38
fideicommiſſum relictum a pluribus poſt eorum mortem,
an & quando vno mortuo debeatur non expectata mor-
te alterius in portionem mortui, conf. 37. per totum. 31
fideicommiſſum hoc modo concepitur, & caſu quo dicti
N. N. hæredes in futurum in dictis duabus tenis partibus
decederet ſine filiis mafculis, vel formis, voluit quod
inferiſcripta hæredes recaderet, vi ſupra dicti N. N. quale
ſit, & quomodo intelligatur, conf. 37. nu. 1. col. 2. 31
fideicommiſſum particulare an ſit notabile, aut exigui va-
loris multum refert ab ſubaudiendā conditionem ra-
tatem ſi ſine filiis decederit grauiat, conf. 48. numero
18. col. 3. 43
fideicommiſſum racium, ſimplex, primum, & aq̃ue abſolutū
cenſetur indidūm ex prohibita alienatione bonorum
ad finem, vt illa ſemper, & in perpetuum remaneant in-
ter defcendentes mafculos inſtitutorum, conf. 60. num.
1. col. 3. 54
fideicommiſſum in caſu alienationis trahitur etiam ad ca-
ſum mortis ex augmentis, & conſecturis, conf. 60. num.
12. & 17. 56
fideicommiſſum dari, & facultatem alienandi irrevocabi-
liter competere incompartibile eſſe videtur, conf. 74. nu.
3. col. 1. 69
fideicommiſſum vbi pluribus inſtitutis inuicem iniungit-
ur, ſi decederint ſine liberis, non tantum propria portio,
ſed & acquiſita fideicommiſſo ſubſcripti, conf. 104. nu.
30. col. 3. fol. 107. ubi non apparent contrarium de volum-
tate teſtatoris. ibid. nu. 3. 1
fideicommiſſum relictum ad conſeruanda bona in mafcu-
lis fauorabile exiſtimari debet, conf. 104. n. 38. col. 4. 101
fideicommiſſum ſi ſuit ab aſcendente iniunctum & poſtea
ſuper eiſdem bonis ſuit iterum a tranſuerſali factū tranſ-
uerſali teſtamentum, acceptum videtur ſibi præiudicare
in fideicommiſſo ab aſcendente iniuncto, conf. 111. nu.
me. 5. col. 4. 108
fideicommiſſum non agnitionem tranſmittit ad hæredes
agnoscentium, conf. 112. nu. 20. col. 3. 109
fideicommiſſum conditionale ad hæredes non tranſmittit-
ur etiam ſup̃ ante purificatam conditionem, conf. 113.
nu. 6. col. 4. fol. 133. niſi quando ex conſecturis de teſta-
toris intentione conſtat, quod voluerit etiam pendente
conditione diſpoſitionem ad hæredes tranſmittere. ibid.
nu. 7. dum modo tales conſecturæ ex ipſo teſtamento, et
ex diſpoſitis in eo colligantur. ibid.

fideicommiſſum non tranſmiſſibile, tranſmiſſibile per te-
ſtatoreſ ethici poſſet, conf. 133. nu. 7. col. 1. 134
fideicommiſſum particulare ſtrictius accipi ſolet, quā vni-
uerſale, conf. 160. nu. 17. col. 3. 214
fideicommiſſum particulare non habetur extra caſum ex-
preſſum, ſi ſecus fideicommiſſum vniuerſale. ibidem
nu. 18. col. 4.

fideiſſo debet aliquid prodeſſe debitori principali, conf.
12. nu. 4. & 8. 8
fideiſſo requirit verba, & ſtipulationem, conf. 157. nu.
57. col. 1. 209
fideiſſo vera, & propria non eſt inter correos, etiam ſoci-
etatem omnium bonorum, ſed in propria tantum vi taciti
conſenſus, conf. 157. nu. 61. col. 4. 203
fideiſſo, quæ inter correos repetitur eſt præſumpta, & à
lege ſubaudita, conf. 157. nu. 61. col. 4. 203
fideiſſo aliqua non eſt ſub obligatione correorum debendi,
neque quoad creditorem, neque quo ad ipſos reos de-
bendi, conf. 157. nu. 64. col. 4. 203
fideiſſor non poſſet agere mandati contra debitoreſ princi-
palem antequam ſoluat, conf. 12. num. 1. col. 3. fol. 8. niſi
in certis caſib. n. 2. & in hoc præſertim quando fideiſſo-
r eſt obligatus per inſtitumentum. Aliquid habet exe-
cutionem paratam ex ſtatuto. ibid. n. 3. & 5. vel etiam

per ſcripturam priuatam eandem executionem habentem
nu. 6. etiam ſi diu non ſteterit in obligatione nu. 5.
aliq̃ tamen contrarium tenent nu. 4. & 8. niſi ſaltem con-
tra talem fideiſſorem petita fuerit executio. ibid.

fideiſſor obligatus per ſcripturam habentem executionem
paratam pro condemnato habetur, conf. 13. nu. 3. & 6.
col. 2. & 3. 8
fideiſſor condemnatus per ſententiam iudicis poſſet agere
contra principalem debitorem antequam ſoluat, conf.
12. nu. 7. col. 3. 8
fideiſſor ad hoc vt poſſit agere contra debitorem princi-
palem antequam ſoluat, requiritur quod ſaltem petita ſit
contra eum executio, conf. 12. nu. 4. & 8. 7
fideiſſor ſibi ipſi imputare debet, quicquid ſibi ex fideiſſo-
ſione contingit, conf. 17. nu. 8. col. 3. 8
fideiſſor ſecundo loco datus primum non liberat vbi ſim-
pliciter accipit, nulla prima obligationis facta meſio
ne, ſed illi acceditur, conf. 18. nu. 1. & 2. col. 2. 19
fideiſſor proprio nomine ſoluens etiam ex intervallo poſt
factam ſolutionem, ceſſationem iurium obtinere poſſet,
quia adhuc debitor merito iure obligatus eſt, conf. 13. n.
6. col. 3. fol. 137. Secta autem eſt, vbi eſt principaliter cū
reus obligatus, quia tunc ſoluens quocunque nomine ſol-
uat, & correum liberat ipſo iure. ibid.

fideiſſor accedere non poſſet vbi quis ſalem naturaliter
non obligatur, conf. 136. nu. 4. col. 3. 138
fideiſſor accedere poſſet mulieri ſine ſolemnitatibus à ſta-
tuto requiſitis contrahenti, ſi ſe principalem debitorem
conſtituerit, & inſoluidum ſe obligauerit, conf. 136. nu.
7. col. 4. fol. 138. & in hoc caſu fideiſſor & ſi contrahen-
ti veneſat mulierem tamen obligatam non habet, nec
aduerſus eam habet regreſſum, ſed eſt ac ſi interuocet poſſet,
ntmī donando. ibidem, & quare nu. 8. & anrea num. 1.
Hoc autem procedit etiam ſi mulier fideiſſori indem-
nitatem promiſerit, quia nec etiam tunc ab eo conueniri
potentiſſimè. nu. 9. 138
fideiſſor aduerſus principalem actionem mandati nō ha-
bet quoniam ipſe non legiſſimè contraxit, conf. 136. num.
8. col. 4. 138
fideiſſor. Verbum hoc fideiſſor dupliciter in iure accipitur
pro eo, ſcilicet qui alienæ obligationi accedit, & pro
eo, qui principaliter pro alio ſe obligat, conf. 157. num.
3. col. 4. 208
fideiſſor in effectu videtur iſ, qui pro alio obligatur, vide-
licet quo ad formam promiſſionis, videtur principalis
conf. 157. nu. 6. col. 4. 101
fideiſſor duobus modis accipitur largè videlicet, & ſtrictè
conf. 157. nu. 12. & quæmus col. 7. 203
fideiſſor verè, & propriè dicitur iſ, qui alienæ obligationi
accedit, quæ pro eo, quod aliis debet accipiſſe ſe obli-
gat, conf. 157. nu. 58. col. 3. 109
fideiſſor iſ, qui reuera fideiſſor eſt eximi debet à præiudi-
cijs, p̃tatis per ſtatutum contra ceſſantes introductis, conf.
157. nu. 69. col. 1. 204
fideiſſor propriè dicitur promittere ea intentione, vt ſit
acceſſor obligatus, vt exigitur ab eo in defectu princi-
palis non ſoluentis, & eo prius executio, conf. 157. num.
78. col. 2. 104
fideiſſor, contra intentionem ſtam, ac ſue obligationis ma-
tutam coactus ſoluere dicitur, conf. 157. n. 79. col. 3. 204
fideiſſor qui apud Montem Pietatis ſe ſimpliciter, & info-
lidum obligauit, contra debitoreſ ad reſtitutionem mutui,
dicitur quoad ipſum montem principalis debitor, conf.
160. nu. 29. col. 4. 217
fideiſſor qui pro debitore ſe obligauit, vt principalis, non
eſt re vera debitor principalis, ſed fideiſſor, conf. 166.
nu. 3. col. 4. 217
fideiſſor antequam ſoluat non poſſet agere, nec quidem
contra ipſum principalem debitorem pro quo interceſ-
ſit, ne dum contra alios, conf. 166. nu. 33. col. 1. 218
fideiſſor poſtquā pro debitore ſoluert, actiones perſona-
les, & hypothecarias aduerſus illū, & illius bona reſp̃te
obligationis, vel poſtea quāvis & penes tertios poſſeſ-
ſores

Et Sententiarum :

res existentia respectu experti poterit, conf. 166. nu. 55. col. 1. 218

Fideiusor vel potest omnibus defensionibus, & exceptionibus principalibus copientibus, conf. 166. n. 39. col. 2. 218

Fideiusor pmi per dationem aliorum fideiusorum censetur liberari, conf. 13. per totum fol. 13. Primò quoniam principalis obligatio innovatur in datione secundorum fideiusorum, nu. 2. & 5. Secundò quoniam interuenit noua promissio principalis debitoris, ibid. nu. 2. Licet Cast. in hoc contrarium opinione non amplectatur, ibid. nu. 4. Tertiò quoniam de prima fideiussione fit inueniendū in instrum. ento, quod si datur pro primis fideiussoribus, ibid. nu. 6. Item ex exceptionis non in ipso iure, ibid. nu. 2. & 5.

Fideiusores beneficium excussionis, & diuisionis habent, conf. 157. nu. 11. col. 2. fol. 102. & nu. 67. col. 4. 203

Fideiusores sunt digni particulari auxilio contra debitorē principalem pro quo soluerunt, conf. 157. n. 67. col. 4. 204

Fideiusores, & correi differunt in multis, conf. 157. n. 78. cum seq. & temissive tandem nu. 84. 201

Fideiusori aduersus debitorē, vel eius heredes datus actio personalis mandati pro rependo solutum non autem hypothecaria, conf. 157. nu. 34. col. 4. 202

Fideiusori soluenti non competit hypothecaria nisi fuerit sibi cessi a creditore, conf. 157. num. 34. & 35. col. 4. fol. 202. & nu. 36. col. 1. 203

Fideiusor appellacione non veniunt correi, qui sibi in uicem fideiussisse videntur, nisi subscrita eius significatione, conf. 157. nu. 13. col. 2. 202

Fides extrajudicialis nullius est momenti, conf. 33. n. 3. col. 4. fol. 27. maxime quando non est iurata, & fortius quando est facta ad commodum ipsius fidei facientis, ibid.

Fides venditoris non potest emptori praeiudicare, conf. 33. nu. 4. col. 4. 217

Fides testium a iudice colligitur ex circumstantiis, & equalitatis personarum, & causis, conf. 137. nu. 4. col. 3. 131

Fides scripturae librata r. manet suspicione illius purgata, conf. 146. nu. 19. col. 4. 183

Fieri aliquod tempore prohibito, vel in tempore prohibitum confertur pna sunt, conf. 141. n. 33. col. 7. 189

Filia potest agere ad supplementum legitimæ, si non sufficiant ad illam sibi relicta in testamento, conf. 128. num. 1. col. 1. 24

Filia cui annuum legatum loco legitimæ factum est, si prætenditur illud non sufficere, & vult agere ad supplementum, tenetur suam ætatem probare, vltra liquidationem valoris bonorum, & ætatis aliorum testatoris, conf. 128. nu. 5. col. 2. 24

Filia iam nupta sine dote constaute matrimonio potest eo patrem ad eam dotandam, conf. 43. nu. 2. col. 3. fol. 37. Maxime quando ipsa dotem viro promississet, ibid. nu. 5. & si in iusto patre non pset, dummodo non indigno, nu. 4.

Filia N. ab intestato successura patris grauato non censetur vocata, quæuis in conditione sit pnsita ad excludendum substitutum ex præsumpta mente testatoris, conf. 37. nu. 9. col. 1. 32

Filia hæredis in instituti sub conditione si cui substitutum fuit sine filiis decessit, facit de fidei conditione ad exclusionem nedom substitutorum, sed & filiarum testatoris, vel aliorum proximorum mulierum, conf. 117. nu. 4. col. 3. 115

Filia dotata, & postea instituta in certa, vel quantitate, quæ non sufficit ad legitimam, non potest agere ad supplementum, conf. 127. nu. 7. col. 4. fol. 124. quod procedit si dote computata habet integram legitimam, secus si non habere, ibid.

Filia non debet habere legitimam vltra dotem, sed sufficit quod eam habeat dote copata, conf. 127. n. 2. col. 1. 124

Filia, quæ dotem a patre, vel fratre habuit, potest petere legatum etiam pro dote sibi ab auctore patris factum ipsius contemplatione, & sic aduenire, licet secus si esset profectum patris contemplatione factum, conf. 140. nu. 38. col. 2. 155

Filia spuria est a patre dotanda, conf. 150. nu. 15. col. 4. 189

Filia vnus ex sociis omnium bonorum dotata est de communi opinione multorum, conf. 155. n. 2. col. 4. fol. 197. sed contraria opinio tanquam verior, & communior firmitur, & consulendo, & iudicando tenenda dicitur, ibid. nu. 3. vtramque opinionem teore posse affirmant reprobatos, ibid. nu. 4.

Filia legitime, & naturalis admittitur ad paternam successionem naturali penitus exclusa de iure communi, vel ad minus ex iure municipalis in portione ab ipso statuto taxata secundum magis receptam opinionem, conf. 159. nu. 32. col. 4. 211

Filiabus fauendum est quando tractatur de supplemento, & legitime, conf. 127. n. 12. col. 4. fol. 124. maxime contra heredem institutum, qui ex testatoris descendens non est, ibid.

Filiae nondum nuptæ ex bonis, & hereditate patris dotem consequi debent, aliorum autem ascendentium tunc demum quando ex bonis patris datur nequeunt, conf. 158. nu. 14. col. 1. 76

Filia satis esse debet habere legitimam integram computata dote cum eo, quod sibi relicta est in testamento patris, conf. 127. nu. 12. col. 1. 125

Filiae feminæ exclusæ per existentiam masculorum a successione patris ab intestato per statutum mādans eas datur, si dotatæ non sint, non connumerantur in numero filiorum in decernēd legitima, conf. 137. n. 1. col. 4. 139

Filiae exclusæ, vltra supra non succedunt patri ab intestato, sed congrue danti debent, si dotatæ non sint, ibid.

Fili in iustitiam vna cum parentibus, an, & quando dicantur vocati simul, & eodem tempore non succedere per vulgatum substitutum tantum, conf. 48. nu. 1. cum seq. 42

Filii cum matribus eodem tempore grauati, censentur eodē tempore vocati, quando testator instituit faciemus nuptas, & illorum filios masculos, conf. 48. nu. 1. cum seq. 43

Fili soluto matrimonio tantum habent ius reuocandi alie nata de dote matris, quando superiorem, & illi succedere videntur, ubi ex statuato illis non potuit praeiudicium, conf. 169. nu. 8. col. 1. 63

Fili in conditione positi censentur vocati concurrentibus, coniecturis voluntatis testatoris, conf. 104. nu. 1. col. 3. f. 100. coniecturæ autem hæc sunt primo si plures grauati repellantur, ibid. n. 2. & maxime si vocentur per masculinitatem, ibid. nu. 1. & si rursus etiam alijs coniecturis concurrentibus, ibid. nu. 3. secundo si testator masculos tantum vocauit, & filias proprias, atque feminas exclusit, nam & tunc manifesta videtur i. sultare vocatio ductorum filiorum, ibid. nu. 4. Præsertim si alie quoque coniecturæ concurrant, ibid. nu. 5. Tercio si qualitas masculinitatis pluries fuit repetita, ibid. nu. 6. conf. 123. nu. 3. col. 3. fol. 133. Quarto si fuerit a testatore prohibita bonorum alienatio, ibid. num. 7. & 11. Quinto si sumus in agnatis testatoris, ibid. nu. 8. conf. 123. n. 4. col. 3. f. 133.

Sexto si testator plures fecit substitutionem gradus, ibid. nu. 9. 14. & 24. licet hæc coniectura fortis sit, si per se non sufficeret, licet iuncta cum alia etiam ex leuioribus multum operatur, ibid. nu. 15. item conf. 133. nu. 3. cum seq. fol. 133. Septimo si vltimo loco non examibus masculis feminæ vocantur, ibid. nu. 11. Octauo si repetitur addita qualitas legitimi matrimonii, ibid. nu. 11. Nono si testator expressit quod masculinum loca pia, & ecclesiastica loco filiorum non adinueniantur, ibid. nu. 52. Decimo si dicti filii non semel citati, sed pluries fuerint in conditione positi sub nomine lineæ vltimæ, ibid. n. 16. Vnde i. mo si inueniunt in defectu lineæ cuiuslibet eorum recipere substituti repenunt, ibid. nu. 18. Duodecimo si testator substituit institutos etiam filios, & descendentes masculos substituit, nam & hunc verum miter videtur voluisse vocare filios eius, quæ prius vocauerat, & nominauerat, & magis dicitur, ibid. nu. 19. 20. & 24. Decimo octauo si testator in suo testamento vltra alienationis prohibitionem, ad eo factam dixit, & voluit eius bona deuenerit in nominatos antea per ipsum, qui tamen sint masculi de familia, ibid. num. 22. 21

Index verborum;

Decimo quarto si testator deficiente linea heredis inflit, ubi substat alium, & eius filios, & descendentes mascululos, ibid. num. 23. & ex prædictis coniecturis, quibus per se non sufficiunt ad inducendam vocationem, cum alijs iunctis illam operari valent, ibid. nu. 25.

Filijs in conditione positi ubi dicuntur ex aliqua coniectura vocati, id respectu solum portionis patris sui, cuius intuitu fuerant positi in conditione non autem respectu portionis aliorum regulariter est intelligendum, ibid. nu. 28. nisi portio aliorum per eorum obitum sine filijs, et descendens masculula ex testatoris dispositione perveniret ad patrem, qui eis fuerat recipere substituta, quia tunc talis portio ex dicta causa obvenit, venire etiam debet in restitutione fideicommissi ipsis filijs, ibid. nu. 29.

Filijs in conditione positi concurrentibus coniecturis voluntatis testatoris, censetur vocati nedum ad patrem patris, sed etiam patrui, quin vno, & inter se inuicem substitui, quando testator voluit bona inter mascululos debere conservari, vel quando fuerant substituti agnati, vel quando fuit substituta via causæ post mortem omnium, vel quando fuit prohibita alienatione adiecta causa, quia testator vult bona in familia remanere, consilio 104. nu. 39. & 40. col. 1.

Filijs in conditione positi non censetur disposuisse vocati, conf. 132. num. 1. col. 1. fol. 133. quæ quidem opinio probatissima, ibid. ostenditur, & nu. 8.

Filijs in conditione positi nec censetur vocati, quando plures coniecturæ concurrunt, quoniam vna tantum non sufficit, conf. 133. nu. 1. col. 2.

Et Rota Florentina vix contentata consuevit concurrere duorum, vel trium.

Filijs olim bonis omnibus carebant, conf. 140. nu. 1. col. 1. fol. 144. & ideo filios alios, & filias dotare non tenebantur, hodie autem, hoc totum corrigitur, & ad prædicta tenetur, ibid.

Filijs spurij si ot alendi à patre ex æquitate canonica, consil. 150. nu. 1. col. 4. fol. 188. quæ æquitas canonica vbiq; locorum, & in vtroque foro iuranda est ibid. num. 2. Item alendi sunt ab avo, & avo, & eorum mater ibid. nu. 3. nedum patre vivo, sed etiam eo mortuo, ibidem, siue filij spurij ex filio legitimo, ibid. nu. 4. siue filij spurij ex filio spurio, ibid. nu. 5. siue filij spurij ex filio spurio, & quare, ibid. nu. 6. quæquid aliqui in contrarium dixerint, ibid. & nuseq. Prædicta tamen procedunt quando filius egeret, & aliunde non haberet unde se, & familiam suam aleret, nam si ex ætificatione suo, vel alio honeste hoc facere posset, nec pater, nec avus tenebatur illi alimentum præstare, ibid. nu. 1.

Item si hodie esset egestas, & eras superemineret diuitiæ, cessaret huiusmodi alimentorum petitio, ibid. num. 13. Sic uti & consisteret resurgere, si hodie adesset diuitiæ, & eras superueniret egestas, ibid. nu. 14.

Filijs naturales non possunt in bonis patris consequi vltra portiones à iure communis, vel municipalibus cõcessas extante filia formosa legitima, & naturali, conf. 150. nu. 27. col. 3.

Filijs naturales ex quocunque coitu, etiam penitus reprobatos, & punibili de æquitate canonica à patre alendi sunt, consil. 167. nu. 10. col. 1. fol. 230. Idque etiam servandum est in vtroque foro, & ubique locorum fœdum magis communem opinionem docet, ibid. nu. 1.

Filijs appellatione an nepos contineatur ex præsumptionibus, & coniecturis percipitur, & discernitur, conf. 177. nu. 10. col. 1.

Filijs in conditione positi censentur in testamento vocati secundum multos contra glo. in l. Lucius 2. a. ff. de hære. dist. ult. conf. 177. nu. 34. col. 4. fol. 249. secundum tamen veritatem, & communem opinionem, quæ est pro dicta glo. filij in conditione positi non censentur vocati dispositus, sed relictorum eis tantum modo ius succedendi ab intestato, ibid. nu. 39.

Sed facilius recedunt ab hac opinione ex quacunquecul

coniectura, ex qua colligi possit testatorem voluisse potius non in conditione ad succ. honorem vocari, ibid. nu. 16. Idque maxime procedit, quando sumus in descendens in conditione positi per vicendentes, ibid. nu. 17. vna tantum coniectura non ludens sufficit, ut recedat ab opinione dictæ glo. fol. 18. nu. 38.

Filijs primi gradus Tribellianica debita eorum patris non potest villo modo prohiberi in bonis testatoris secundum opinio Florentinæ canonizant, & inuolubiter observant, quicquid sit in puncto iuris, consil. 140. in prin. nu. 1. col. 1.

Filio testatoris grauato de restituendo ecclesiæ, si decesserit cum filijs ob tactam conditionem, si sine filijs decesserit, quæ sub intelligitur ecclesiæ remanet intacta, quicquid postea de eis adveniat, conf. 48. nu. 11. col. 1.

Filio aut filiz quibus minus integra legitima relicta sit ad supplementum agendum, si apponatur ab eo quod in rulo dotis, vel donationis propter nuptias receptum est, quid agendum sit, conf. 127. nu. 2. col. 1.

Filio à patre grauato onere fideicommissi vniuersalis sub conditione in legitimam, & Tribellianicam non imparetur per eum alienata soluedi causa debita ipsius defuncti, conf. 177. nu. 4. col. 2. fol. 140. sed quæ per eum voluntate extra causam dependentem ab oneribus hereditarijs alienata reperitur, ibid. nu. 5.

Item quæ per eum alter dissipata sunt ibid. nu. 6.

Similiter superflua pecunia, & alia mobilia, & de momentanea tempore mortis testatoris extantia, & de mox per gratum consumpta, ibid. nu. 7. & si hoc pacto alienata, & consumpta dictas quasi exceduntur, primo alienata imputantur in eas, & vique ad eorum portionem alienationem substituentur, reliqua verò per fideicommissum à possessoribus possunt, ibid. nu. 8.

Filio naturali secundum statuta Pysitorij relinqui potest vique ad quam patris bonorum tantum, & non vltra, conf. 150. nu. 7. col. 3.

Filiorum appellatione in ultimis voluntatibus veniunt solum minz, conf. 157. nu. 1. col. 1. fol. 158. nisi alia defuncti voluntas appareat, ibid. nu. 2. & 4.

Filiorum appellatione venit filia femina secundum communem opinionem, conf. 159. nu. 72. col. 7. fol. 171. Amplius hoc procedere etiam si ex statu propter ipsos masculos femina excluderetur, ibidem num. 3. tantum autem sine difficultate quando non ad nuptias masculis, ibid.

Filiorum appellatione nepotes non veniunt, quando tempore conditi testamenti exstant filij, & nepotes, quia præsumitur testatorem intellexisse de solis filijs, consil. 177. nu. 4. col. 2.

Item quando disponens in eadem dispositione discretiue, locum erat de filijs, & nepotibus, ibid. nu. 5. Item quando testator æquis portionibus in capia filios vocat, ibidem nu. 6. Item vbi quecumque aliqua præsumptio, vel coniectura repugnat, ibid. num. 9. Item quando verborum proprietates est attendenda, ibid. num. 8. cum ea formosa proprietate nepos appellatione filij non continetur, & alius sit filius, alius sit nepos, ibid. & nu. 8.

Filiorum appellatione nepotes continentur ex interpretatione tantum, ibidem nu. 9. & 18. Item quando ex præsumptionibus, & coniecturis deprehenditur testatorem voluisse comprehendere, ibid. nu. 10. item sub hac conditione si sine filijs decesserit secundum veram, & indubitatam doctrinam opinionem, ibidem nu. 11. quo casu veniunt nepotes, & nepotes ex filijs, vel filabus, ibid. nu. 12. etiam si dictum fuisset si sine filijs ex suo corpore, vel ex se natis, ibid. nu. 14. etiam quod tempore conditi testamenti nati essent, & ipsi testator cognita, ibid. nu. 17. quod & in tertia conditione a lege iubentel. da procedere dicitur, in qua filiorum appellatione nepotes, & nepotes ex masculis, vel feminis continentur, ibid. nu. 15.

Filius teneatur ad debita patris contr. dicta pro eo alendo, si pater ea solvete ob inopiam non possit, etiam si eius non sit hæres, consil. 2. nu. 9. col. 2.

Filius olim ubi legitimus, & naturalis habebat, & minus

Et Sententiarum.

& reputatur, etiam de presentis pro filio legitimo & naturalis iudicari debet, & in tali filiationis possessione maneri contra legitime non apparet. confil. 48. nu. 37. col. 2.

Filius cuius vxoris dos patri soluta est, vel in eius utilitate, & communium veris, non inortuo debet illam ex bonis paternis aut matris percipere, confil. 62. nu. 1. & 6. col. 2. fol. 18. Et sufficit quod talis filius conseruet indemnem alium fratrem coheredem patris, si existeret, ne pro portione hereditaria ex defuncti obligatione pro dote restituenda ab vxore patri, vel hereditibus eius molesteretur ibid.

Filius potest in iudicio competere ad defensionem sui patris, etiam sine mandato, confil. 67. nu. 5. col. 4.

Filius viuente patre non dicitur computari in iure patronatus, licet post patrem in eo iure sit successurus, confil. 73. nu. 10. col. 4.

Filius petendo id, cui pater renuntiavit, non censetur venire contra voluntatem eius, & contra eius factum, cuius illud non ex persona patris, sed ex sua propterea filio competat confil. 74. nu. 12. col. 1.

Filius non consequitur legitimam ex iudicio testamentario, licet ex eius sustinenda proficiatur, sed ex prouidentia legitimam naturalem, quam Civilis confil. 82. nu. 2. col. 1.

Filius transmissit petentem legitimam ad heredes etiam extraneos, confil. 82. num. 4. col. 4. fol. 81. etiam si ab ipso, necpetita, nec agnita vngum fuerit ibidem.

Filius a patre grauatus ouere fideicommissi vnus filius sub conditione detrahet duas quartas partes, quæ dimidiam partem hereditatis eius iungit, legitimam scilicet, & Tribellianicam, confil. 82. num. 6. & 7. col. 1. & 3. fol. 81. Item debitas per testatorem, & ad quorum restitutionem erat obligatus, sine matris heredes fideicommissi pro grauati, siue vxoris, siue alterius, ibidem nu. 11. Item, omne alius debitum ad quod testator dicto heredi grauato tenebatur, ibidem nu. 9. & confil. 137. nu. 1. colum. 2. fol. 140. Item generaliter quis, quid eidem grauato alium de pecunia, quam ex iudicio testatoris, ibidem. Quæ procedunt etiam nullo per heredem facto inuentario, sed simpliciter adita hereditatis, ibidem nu. 11. Preterea, quando pro talibus debitis, ut alijs debitis competere hypothecaria, ibidem nu. 12. Item, fuerit impetum per heredem solutum ibidem nu. 13. Item, si pars per testatorem facta, & per heredem de proprio soluta, ibidem nu. 14. Item omne ex alienum testatoris de proprio solutum, ibidem. & confil. 137. nu. 7. col. 1. fol. 140. Et quicquid in causam hereditariam, & ad eius commodum impenditur ibidem nu. 16.

Abique aliqua cum fructibus compensatione & faciendi, ibidem nu. 17. Item omnia melioramenta in bonis hereditarijs facta per grauatum, ibidem num. 20. quæ quidem deductiones adeo sunt debitas, ut ius hoc retinendi quod filii debetur coheredibus heredi grauato ut in eius persona causatum transeat ad illius heredes ibidem sub eum. 18. Et si facta esset hereditatis testamento non factis dictis deductionibus daretur cõtra eos repetitio ibidem num. 19.

Filius tanquam suus heres non presumitur scire testamentum patris, confil. 96. num. 7. col. 1. fol. 92. quod maxime videtur procedere in muliere, ibidem, quibus tamen coheredibus argui potest scientia in huiusmodi herede non testamento, sed etiam contenta in testamento habetur ibidem nu. 8. & ibidem etiam dicitur quomodo illis coheredibus testandi possit.

Filius non dicitur bona patris de nouo acquirere, sed sibi dominium continuare, confil. 96. nu. 7. col. 1.

Filius preteritus a matre, quæ nepotes ex dicto filio tantum heredes instituit, censetur grauatus restituere hereditatem scriptis hereditibus, quando in testamento est appositæ clausula codicillans, confil. 102. num. 7. col. 3. fol. 96. licet huiusmodi testamentum sit nullum ibid. nu. 1.

Filius preteritus ut supra non detrahit nisi vnam tantum quartam legitimam scilicet, non autem Tribellianicam, ibidem nu. 3.

Filius propter suam legitimam non dicitur habere hypothecam in bonis parentum, confil. 102. nu. 4. col. 4.

Filius quando est heres patris non potest contra eius factum venire, confil. 104. nu. 41. col. 1.

Preterquam si agatur de re ad ipsum spectante, vigore fideicommissi, & non iure hereditario patris ibidem.

Filius grauatus a patre onte fideicommissi, si delicti sub conditione si sine filiis decesseret, deduci debet testatoris per ipsum de proprio soluta de hereditate in damnum fideicommissarii, confil. 137. nu. 3. col. 2.

Filius paterni prestans ad vocati vnem accusatori liberi, non repellitur ab eius bonis, licet accusando repellere- tur, confil. 141. nu. 19. col. 1.

Filius non est alendus a patre si ex suo artificio, vel aliter honeste potest se ipsum alere, confil. 150. nu. 1. col. 3. fol. 189.

Quid autem iuris sit, quando talis filius posset ferre Principi in bello, vel domi in aula vel aliter in mercauit, an debeat illi alimenta ab eo, qui alias ea libi prestare cogi posset ut pater, vel auus, quæritur ibid. nu. 27. & 28. cum seq. vique ad finem.

Filius potius a patre, quam ab auo alimenta petere debet, confil. 150. nu. 12. col. 3.

Filius non tenetur iure ad bellum, & sic ponere se in periculo vitæ pro queriendo sibi eundem, confil. 150. num. 29. col. 4.

Filius naturalis de iure communi non admittitur ab intestato ad hereditatem patris legitima, & naturalis existit, confil. 159. nu. 2. col. 3.

Filius naturalis per Statutum Pistorij lib. 2. Rub. 98. succedit in tertia bonorum patris oco existensibus personis in illo expressis, ibid. nu. 4.

Filius naturalis stante dicto statuto potest ex paterna dispositione admitti ad quartam partem bonorum ad summam, filia legitima, & naturalis existente ibidem. num. 5. De iure autem communi dicto filio relinqui potest stante filia legitima vnica tantum paterna hereditas, ibidem nu. 6.

Filius legitimus, vnde legitimitas.

Filius naturalis vigore paterni testamenti retinet portionem a statuto permissam, ad autem quod est ultra dictam portionem conueniatur filia legitima & naturalis, confil. 159. nu. 3. col. 4.

Filius naturalis legitimus post mortem patris non aufert hereditatem paternam agnatis remanentibus in gradu, qui ab intestato successores erant, confil. 160. num. 45. col. 3.

Filius familias de iure canonico matrimonio contra- here potest etiam sine consensu patris, sed etiam, & inu- uo, & contradicente, confil. 167. nu. 2. col. 2.

Filius contrahens matrimonium inuito patre non dicitur committere causam, ex qua possit exheredari, confil. 167. nu. 3. col. 3.

Filius contrahens matrimonium cum persona villi, indigena, ac turpi non pureta patre ex ea causa exheredari, ibidem nu. 4. quicquid alij dicant nu. 5.

Filius spurius ex filio spurio potest ab eo institui, si legiti- ma non extet filioles, confil. 167. nu. 13. col. 2.

Filius spurius non est in potestate patris, confil. 167. nu. 73. col. 2. fol. 311. & adeo patri non querit vsumfructum, ibidem.

Fines mandati diligenter custodiendi sunt, confil. 166. nu. 9. col. 1. fol. 127. & confil. 168. nu. 1. col. 1.

finita emphyteolici Ecclesia non tenetur reuocare proximo em si pro se malit rem emphyteoticam reuocare, confil. 170. nu. 8. col. 1.

fscus habet tacitam hypothecam in bonis secum contra- hentis tam presentibus, quam futuris, confil. 171. nu. 1. col. 1. fol. 12. & quidem in postea quæsitæ hypothecam pri- uilegiatam, ut in ijs præferatur omnibus creditoribus priuatis anterioribus hypothecam generalem, aut spe- cialem habentibus, ibidem nu. 3. & 4. procedit etiam in Republica Romana, sed etiam in alijs ciuitatibus, & terris, non recognoscensibus superiorem, vel etiam re- coguo-

Index verborum;

cognoscenribus, sed ex privilegio, vel aliter iura, regalia, & fiscalia habentibus. ibidem nu. 6
 Filius in dubio praeferatur priuatis. conf. 7. num. 16. col. 2. fol. 12. Ex præcipuo quando agitur de causa fisco onerosa, & de iuribus acquisitis, & non de causa lucratua, ne de iuribus acquirendis. ibidem
 filius aduersus licitationem restituitur si existeret qui plus offerat. conf. 128. nu. 13. col. 1. fol. 126. præferunt re nōdum localiter absoluti, sed adhuc in suspensio remanent, & instrumentum non celebrato. ibidem num. 15. fallit in rebus, quæ fortassis casibus subiectæ sunt, nam tunc nulla indulget restituitio, nisi sordes, aut gratia allegentur. ibidem.
 fiscus in materia restitutionis in integrum iure minoris vitur. conf. 128. nu. 13. col. 1
 fiscus in bonis confiscatis succedit in locum hæredis, & tenetur satisfacere credentibus. conf. 130. nu. 1. col. 1. fol. 127. Hæc tamen declarata ut ibi, & supra nu. 2
 fiscus non tenetur ultra vitæ bonorum, sed tantummodo pro quanto caput, & non ultra. conf. 130. nu. 4. col. 1. fol. 128. etiam in nullo per fiscum confectio inuentarii. ibi.
 Florentie extat statutum, quod ætas 19. annorum completorum cuiuslibet sit, & esse intelligatur legitima ætas naturalis viginti quinque annorum, completorum. conf. 176. nu. 46. col. 1
 Forensis habens bona in territorio Cortone potest ea vendere itequisito ipsius Forensis fratre, vel agnato, nec statum Cortone de tractatu ei optulari potest. conf. 147. nu. 2. col. 2
 Forensis qui non habet, nec subit onera, & grauamina in loco statui, cuius auxilio mittit, non potest uti eo pro se, nec contra se paret locum habet. conf. 147. nu. 1. col. 3. fol. 41. præferunt contra ciues, & subditos statuunt. ibidem, etiam si forensis non ad aliquid esset habitatus, & privilegiatus. ibidem nu. 8
 Forenses in contrahendo statutorum loci solemnitates seruare tenentur, alias nulliter agunt. conf. 176. num. 12. col. 3. fol. 41. Declaratur hoc procedere quando statum simpliciter, & absolute non in habilitat personam contrahentis, sed tantum disponit debere seruari certam solemnitatem alias secus esset. ibidem num. 45. col. 1
 Forma petendi supplementum legitimæ, & modum articuli pro eo consequendum. conf. 28. nu. 3. col. 2
 forma non seruata actus est ipso iure nullus. conf. 141. nu. 48. & 51. col. 1. & 2
 forma tradita a statuto præcisè, & specificè, ac ad unguem seruari debet, nec sufficit eam per equipollens adimple. conf. 141. nu. 49. col. 2
 Neque actus redderetur validus per renuntiationem expresse à partibus factam. ibidem nu. 51
 forma tradita a lege, vel statuto à partibus remitti non potest. conf. 141. nu. 53. col. 2
 Franciscus Landrianus Iuris Cunsultus Mediolanensis vnus ex generalibus vicarijs perpetuis status Mediolani subscipitur authoris motus. conf. 141. nu. 40. 3. col. 1
 frater virque coniunctus in successione fraterna excludit fratrem consanguineum ab vno latere tantum communem, etiam in fideicommissio a parte cōmuni inducto, conf. 60. nu. 2. & 3. col. 4
 frater virque coniunctus dicitur proximior quam consanguineus tantum. conf. 60. nu. 2. & 4. col. 4. fol. 14. Illique præferunt. ibidem nu. 16. & satis est quod frater equalitatem inter eos seruauerit in institutione absque eo, quod etiam in substitutionibus eam seruente.
 frater uxoreus ad hoc vt ex communi hereditate patris dotem suæ uxoris eliceret, & percipere possit, tenetur docere illam in domo paterna positam fuisse, & in communem utilitatem conuersam. conf. 62. nu. 7. col. 2. fol. 18.
 Hoc tamen declaratur procedere quando dos uni ex fratribus soluta esset, scilicet quando patri fuisse consignata, vel ipsi filijs, quibus visum, & mandato ibidem nu. 8
 frater qui obligatur, aut vendit totam rem, quam habet pro

indisio communem cum alijs fratribus, sibi solum pro sua portione, & non fratribus pro eorum portionibus præiudicat. conf. 70. nu. 1. col. 3
 frater vendens, aut alter alienans rem cum fratribus pro indiviso communem, non præiudicat dictis fratribus in eorum portionibus. conf. 145. num. 2. col. 3. fol. 197. quod procedit etiam si huiusmodi fratres essent socij omnium bonorum. ibidem.
 fratris appellatione non venit foror in re. repugnante iuri cōmuni. conf. 14. nu. 7. col. 3
 fraudis suspicio in contractu per præsentiam iudicis tollitur. conf. 171. nu. 8. col. 2
 fraus vt inducatur duo copulatiue requiruntur animus, & euentus. conf. 23. nu. 9. col. 4
 fraus ex cogitatu delictum conuincendi probatur periculum. conf. 23. nu. 10. col. 4
 fraus ex fisione, & simulatione non infertur necessitatem. conf. 23. nu. 13. col. 1
 fraudis suspicio cessat vbi vere contractus resolutio ex purificatione conditionis subsequuta est. conf. 36. num. 6. col. 2
 fraudis suspicio cessat, vbi multorum bonorum venditio vni soli, & vnico tantum precio facta est, cum pacto quod in casu retractus sint inempta. conf. 36. nu. 7. col. 3
 frans ex simplici euentu non præsumitur, sed consilium quoque fraudandi requiritur. conf. 36. nu. 10. col. 4
 frans. In fraudem statui quem non contraxisset quibus conicictus probari possit. conf. 176. nu. 11. col. 3
 fructus pecuniarum sequuntur sortem, & eius sunt, cuius sunt capita. conf. 26. nu. 5. col. 3
 fructus rei post mortem donatoris percepti a donatario in rebus restitui donatoris de bonis, illos sibi expresse reuertuntur. conf. 26. nu. 8. col. 3
 fructus rei inter plures emptoris communis diuiditur per proportionabiliter ad ratam preceptatæ. conf. 33. num. 2. col. 3
 fructus percepti post litem contestatam restituendi sunt ei qui obtinuit reintegrationem bonorum, non obtinuit quod reus habuerit ab initio tantum, & bonam fidem. conf. 51. nu. 6. col. 1
 fructus fundi nedium maturi, sed pendentes, & futuri vendi possunt. conf. 52. nu. 3. col. 3
 fructus in constitutione senius sunt considerandi tempore celebrati contractus. conf. 93. nu. 10. col. 3
 fructus oneris impensis deducta maiores sunt. conf. 110. nu. 7. col. 3
 fructus pendente capitiue percepi capitiue tueri debentur. conf. 130. nu. 10. col. 3
 fructus appellatione venit solummodo id, quod superest deductis impensis ad illos percipiendos factis. conf. 147. nu. 195. col. 3. fol. 166. Nec de talibus impensis necessitatem est possessoris oppositio, quia lex ipso iure hæc deductionem facit. ibidem, & nu. 196
 fructus dotis propter onere mariti monij lucrantur. conf. 143. nu. 4. col. 2
 fructus rei vbi non sunt petiti, index ad eos cum ipsa re restitutos condemnare reum non tenetur. conf. 147. num. 14. col. 1. fol. 176. fallit in restitutione in integrum, in qua iij etiam non petiti veniunt. ibi. n. 3. & 38
 fructus live pendente percepti, restituendi sunt, quia possessor in mala fide confusus de iure, etiam quod ante bonam, & titulatam habuisset. conf. 119. num. 3. col. 4
 fructus percepti ante litem contestatam ab eo, qui bona fide possidebat pro hærede & consumpsit, non sunt restituendi. conf. 119. nu. 35. col. 4
 fructus. Ad fructuum acquisitionem sufficit bona fides qualicunque error etiam iuris causata. conf. 119. nu. 37. col. 1
 fructus. Ad acquisitionem fructuum sufficit quod mala fides absit, licet bona fides non addit. conf. 119. num. 40. col. 1

Et Sententiarum.

col. 12. fol. 212. Item ignoratia inris sufficit ad fructuum acquisitionem. ibidem. Item errans probabiliter in facto fructum acquirit. ibidem. no. 41
 Quod procedit etiam in actu cui lex resistit, idque omnes admittunt. ibidem.
 fructus minus est facere fructus suos, quam praestare, cō si. 179. nu. 41. col. 3 211
 fundans se in aliqua concessione sibi quomodo titulo facta debet probare de iure cōcedentes. conf. 379. n. 3. col. 3 33
 fundans se in minori aetate illam probare tenetur, confil. 179. nu. 1. col. 1 257
 fundans se in literis licentia alienandi, debet probare omnia in ipsis literis requisita, & contraria, conf. 168. num. 8. col. 1 253
 funeris impensa de proprio facta per heredem fideicommissi granatum, deductur de fidei commisso in patrimonium fideicommissarii, conf. 82. nu. 13. col. 4 81

G

Gabella non soluta intra debet tempus, omnis acta, & sententia vicio nullitatis subiaccit, conf. 34. num. 1. col. 4. fol. 19. nec validatur, si postea solvitur ibi.
 Gabella Florentina solvitur de instrumentis, & alijs scriptis publicis prius in Iudicio productis, conf. 34. num. 2.
 Gabella est solvenda de actu valido, & non de invalido, conf. 4. nu. 3. col. 1 20
 Gabella de re valida, postea rescissa non solvitur, conf. 34. nu. 3. col. 1. fol. 20. Quando tamen rescinditur sub praetere invaliditatis, secus vero si alia ratione, ibidem.
 Gabella soluta pro contractu, qui deinde resolvitur, non potest repeti, conf. 34. nu. 1. col. 1 19
 Gabella semel soluta pro vna re, non est amplius solvenda, conf. 34. nu. 2. col. 1 20
 Gabella pro instrumentis in Iudicio productis solvi debet ante sententiam, conf. 34. nu. 14. col. 4 20
 Gabella pro scriptis prius solvenda est tempore productionis, conf. 34. nu. 14. 7. 10. col. 43. & 8 20
 Gabella. In Gabella solutione longe differunt inter se instrumenti, & semper prius solvenda, conf. 34. nu. 14. col. 4 20
 Gabellabile in dubio praesumitur omne ius productum, & gabella non solum, & dicuntur contrarium incumbit onus probandi, conf. 34. nu. 1. col. 4 19
 Gabellam non solvens pro contractu facto potest excipere contra producentem contractum de gabella non soluta ex productione in Iudicio, conf. 34. nu. 17. col. 2 21
 Gabellam non solvens pro contractu facto, & gabellam non solvere de contractu productio differunt, conf. 34. nu. 17. col. 1 21
 Gabella non solvitur exceptio, vide in littera E. in verbo exceptio non solvitur gabella.
 Geminatio in quolibet dispositione multum operatur, & voluntate magis enixa ostendit, conf. 38. nu. 5. col. 1 33
 Geminatio, seu mentio pluries facta de hisj in conditione positus inducit eorum vocationem, & dispositionem, conf. 104. nu. 17. col. 1 201
 Geminatio multa operatur, & varios parit effectus in quolibet dispositione, conf. 31. nu. 5. col. 3 170
 Geminatio actus sola de per se tollere potest beneficium l. 3. C. de rescind. vendit. conf. 141. nu. 41. col. 4 159
 Geminatio consensus si se non tollit remedium l. 3. C. de rescind. vendit. conf. 141. nu. 172. col. 3 165
 Generale, Quod maius generale est, pro genere habetur, & minus generale pro specie, conf. 178. nu. 41. col. 3 207
 Generalis dispositio, & diversae per aliam generalem & diversam non derogatur, conf. 178. nu. 40 207
 Generalis dispositio non comprehendit, quod specialem notandum est, conf. 34. num. 4. col. 1 28
 Generalis dispositio causam docis non comprehendit, conf. 112. nu. 9. col. 1 209
 Generalis ratio omnes casus comprehendit sub eis reperiens, sicut genus comprehendit omnes species, conf. 158. nu. 32. col. 4 208

Generi per speciem derogatur, conf. 148. nu. 37 207
 Genus masculinum valde nobilius, dignius, & praestitum est genere feminino, conf. 116. nu. 1. col. 4 113
 Genus duplex officium Regis scilicet, & Pontificis, si eoru sentit vt Rex, non dicitur confirmare, vt Papa, sed debet etiam consensum praestare, vt Papa, conf. 141. num. 172. col. 4 166
 Generis actum, qui haereditario, & non hereditario nominis fieri potuit, censetur adire haereditatem, conf. 153. nu. 21. col. 4 193
 Gerundia haec, habitando commorando, & servando interpretanda sunt hoc modo videlicet, si habitaverit, commorata fuerit, & servaverit, conf. 134. num. 1. & 7. col. 3 135
 Gerundia, vt plurimum si non semper, important necessitatem, conf. 134. nu. 9. col. 2 146
 Praeterea quando immediate sequitur dictio tamē ibid.
 Gerundium tunc conditionem importat, quando coniungitur cum verbo, vel participio futuri temporis, conf. 134. nu. 1. col. 3 135
 Quando autem iungitur cum verbo praeteriti, vel praesentis temporis, non facit conditionem, sed solum modo dispositionem qualificat, seu modificat, ibidem & nu. 8. nisi dicta verba habeant effectum in futuro, et si praeteriti, vel praesentis temporis sint ibidem.
 Gerundium conditionem importat, quando simul, negantur, & affirmantur conceptum distinctum, seu contrariam dispositionem inducit, veluti si testator relinquit uxori suae vitium, & vestitum habitando in domo sua, & non habitando, aut nihil, aut aliquid aliud conf. 134. nu. 7. col. 1 136
 Hoc tamen non operatur ex sui natura, sed per ademptionem primi legari, & translationem in aliud sub contraria conditione. ibidem nu. 8
 Genitrix mascula per legitimacionem propositam amovetur, conf. 59. nu. 8. vers. eandem quartam col. 3 20
 Gestis contra populum indefensum nulla sunt in eius praetudicio, conf. 173. nu. 2. col. 3 237
 Glossa in l. patri 5. autem ex duobus in verbo locupletior ff. de minor reprehenditur, dum affirmat minorem non teneri ad vias pretij rei venditae, eiusdem cō si solum perat, conf. 143. n. 41. col. 4 176
 Glossa cap. vnicui in verbo de terezo de post. prae lat. libe. 6. quomodo, & qualiter procedat, & intelligenda sit, cō si. 161. nu. 17. & 19. col. 1. 2 20
 Glossa in l. Lucius la secunda ff. de her. diti. in l. late ex am. natur. conf. 177. nu. 34. vsque in fin. col. 4 249
 Goradini, & Decij opinio circa iuramentum in contrahibus minorum, & mulierum damnatur, conf. 176. nu. 18. col. 1. fol. 244. & nu. 32. col. 2 245
 Goradini aliud dictum conf. 88. nu. 6. vers. nec obstat iuramentum, declaratur conf. 176. nu. 42. col. 4 249
 Gradus paritas, paritatem affectionis inducit, conf. 140. nu. me. 30. col. 1 155
 Gradus quilibet con sanguinitatis, vel parentelae, probat debet per duos testes ad minus, conf. 162. nu. 10. col. 3 218
 Gratia in praesumptione iuris medio tempore alteri quaeritur, non retrotrahitur, conf. 73. nu. 15. col. 1 67
 Gratia confirmanda publice, pacis, multa adversus Iuris dispositionem conceduntur, conf. 153. nu. 38. col. 3 208
 Graue Summorum Pontificum requiritur voluntas voluntatis, conf. 134. nu. 24. col. 1 200
 Gradamen alieni impossibile pro nomine certum, licet non inducat vocationem, athen solvitur, conf. 44. nu. me. 8. col. 3 38
 Gradamentum factum ad instantiam creditoris, cui rigore sui crediti fuerunt assignata, & adjudicata, per Iudicem bona insolventum, & postea ad instantiam debitoris rursus assignatio fuit annullata, cum ante dictam adjudicationem ibidem crediti possent agere exequutione, & in dicta adjudicatione non esset expressa appositio clausula, quod in omnem casum vel conditio, vel molestia dictorum debitorum liceat ipsi creditoribus redire ad sua iura primaria, validum.

Et Sententiarum.

Quod procedit etiam si cum eo sibi communia essent.
ibidem.
Dummodo plus sua portione possideat, nulla facta pro-
testatione, quod ex alia causa, quam hereditatis teneat
ibidem.
Hereditatis verbum proprietatem importare videtur, &
non vsum fructuum tantum, conf. 48. nu. 24. col. 3. 44
Hereditatis aditio constat in solo animo, conf. 96. nu. 1.
col. 4. 91
Et a sola voluntate dependet, conf. 118. nu. 2. & 5. col. 2.
& 116
Et ibi actus tanquam quid occultum, & latens, non po-
test aliter percipi, quam per extrinsecam, ibidem.
Quæ extrinseca cognoscuntur altero de duobus modis, s.
vel uerbis vel facto, ex quibus hominis voluntas decla-
ratur, ibidem.
Hereditatis aditio non dicitur probata, quævisque nec
ex verbis, neq; ex facto apparet, quod infans testato-
ris heredem se fecerit, conf. 96. nu. 1. col. 1. 91
Hereditatis appellatio legata, vel fideicommissa non co-
tinentur, conf. 104. nu. 41. col. 1. 102
Fallit si post substitutionem fuerit iniunctum a testatore
grauamen, nam tunc substitutio in hereditate testu-
entum est etiam id, quod grauato per fideicommissum vel
etiam per legatum, aut legatum ab eodem testatore fa-
ctum peruenit, ibidem.
Hereditatis aditio non est proprie, & veteris contractus, sed
quasi contractus, conf. 117. nu. 48. col. 2. 107
Et id eo sub dispositione strictæ, & proprie intelligenda
non comprehenditur, ut puta in statuto requirente
consensum propinquorum in contractu mulierum, ibi.
hæres grauatus bona subiecta fideicommissio conditiona-
li, pendente conditione nedom ignorans grauameo, sed
etiam secus potest alienare, & quare, conf. 71. nu. 4. co-
lum. 3. 64
hæres grauatus dicitur dominus bonorum fideicommissio
conditionali subiectum, conf. 71. nu. 4. col. 3. 64
hæres non potest impugnare dispositionem testatoris, nisi
in eo, in quod dispositio est reprobat a iure, etiam si
inuentarium non fecerit, conf. 73. nu. 12. col. 4. 66
hæres obligatur censetur ex facto defuncti ad id, quod
defunctus ex prece se obligauit, & non vltra, conf. 74.
nu. 13. col. 1. 70
hæres petendo id, cui defunctus renuntiauit, non censetur
venire contra eius factum, & voluntatem, cuius illud
non ex persona defuncti, sed ex sua propria sibi compe-
tit, conf. 74. nu. 11. col. 1. 70
hæres onere fideicommissi grauatus Trebellianicam ex fi-
deicommissio deducit, conf. 82. nu. 5. col. 1. fol. 81. & si
est filius deducit etiam legitimam, ibidem & nu. 1.
Item dotes debitas per testatorem, & ad quorum restitu-
tionem erat obligatus, ibidem nu. 10
Item omne aliud debitum, ad quod testator dicto heredi
grauato tenebatur ibidem.
Item quicquid eidem grauato aliunde, quam ex iudicio
testatoris peruenit, ibidem.
Item impensam funerum, ibidem nu. 3.
Item legatum per testatorem factum, ibidem nu. 14.
Item omneque alienum testatoris, ibidem nu. 16
Item quicquid in causam hereditatis, & ad eius commo-
dum impendit ibidem.
Item omnia melioramenta per ipsum in bonis heredita-
tis facta, ibidem nu. 20
Quæ deductiones adeo debitas sunt, ut habeant locum etiã
nullo facto inuentario, sed simpliciter adita hereditate
ibidem nu. 11
Ex magis absque dubio, quãdo pro talibus debitis, hypo-
thecaria competit, ibid. nu. 12
Et si nem aliquam pro talibus causis hæres alienare pote-
rat, potest rem illam pro se tenere, vel ad suos hæredes
retinendam transmittere, ibidem nu. 15
huiusmodi autem deductiones facere potest absque alia
compensatione cum fructibus faciendis, ibidem nu. 17.

& prædictum ius retinendi, quod sibi debetur vti in
eius persona causatum transit ad illius hæredes ibidem
num. 18
Et si talibus deductionibus non factis hereditatem fidei-
commissario testuisset, illi contra eum datur repetitio,
ibidem nu. 14. debet tamen heres in talibus deductionibus
faciendis de fideicommissio in præiudicium fidei-
commissarii sibi impurare, quidquid ipse debet aut iam ha-
bit de hereditate, aut alienat, ibidem nu. 21
hæres scire debet sibi delatum fuisse hereditatum ad hoc
ut ei incipiat currere tempus illius adeundæ per legem
constitutum, conf. 96. nu. 2. col. 1. 91
Item scire debet an sibi delata sit putæ, vel sub conditio-
ne ibidem nu. 3
Et si sub conditione, an conditio purificata sit, nec ne sibi.
Et licet non sit necesse, quod videtur fieri testamentum ut il-
lud legitur ad sciendum quod videtur ipse sit institutus hæ-
res, tamen opus est, quod aliquo modo iudicialiter, vel
extra iudicialiter habet claram scientiam contentorum
in testamento, ibidem nu. 5
Item scire debet pro qua parte sit hæres institutus ibidem
num. 4
Et talis scientia probanda est per illam deducentem, cum
alii præsumatur ignorantes facti alieni, ibidem nu. 6
Quibus autem coniecturis huiusmodi scientia argui pos-
sit in hæredes, & quomodo illis respondere possint, ibid.
num. 8
hæres contra factum defuncti venire non potest, conf. 104.
nu. 42. vtr. nec prædictis col. 1. 102
Fallit, quando agitur de re ad ipsum vigore fideicommissi
spectante, & non iure hereditario, ibid. nu. 43
hæres mariti tenetur reddere vxori solum matrimonio
vna cum re dotali nam aduocatum, seu retractam vi-
gore congrui, occasione ipsius rei dotalis, conf. 110. nu.
4. col. 3. 106
hæres ex testamento existens, si agat ab intestato, censetur
nolle adire, ex testamento, conf. 118. nu. 1. & per
eum. 176
Et si succumbat ex causa intestati, non sibi præiudicat in
causa testati, ibidem nu. 6. col. 3.
hæres in solutus in testamento si adeat ab intestato vti pro
ximior non efficitur hæres, nec valet aditio, conf. 118.
nu. 2. col. 2. 176
hæres hereditatem adeundo debet esse certus, ex qua cau-
sa sibi delata sit hereditas, quam adit, ad hoc vt valeat
aditio, & ipse efficitur hæres, conf. 118. nu. 2. col. 2. 176
hæres etiam maior restituatur ex capite ignorantis adue-
sus penam, & caducitatem præcedentem ex contractu
celebrato cum defuncto propter lapsum temporis con-
fi. 121. nu. 5. col. 2. 119
hæres non tenetur ad totam summam legatam, si vires hę
reditatis non sufficiant, quando o testator legatio noluit,
quod hæres teneatur de suo, sed pro parte, quæ deficiet,
voluit, huiusmodi legatum haberi pro nouo facto, conf.
129. nu. 2. col. 4. 126
Quod de iure etiam procedere dicitur quamvis legatum
huc non contineret, ibid. nu. 1
hæres in legato dotes, vel alimentorum; aut alio arbitrario
non tenetur ultra vires hereditatis, etiam si non conse-
cutus inuentarium conf. 129. nu. 2. col. 4. 126
hæres non conficiens inuentarium ex præcepto, vel testi-
fatione testatoris, non tenetur legatariis vltra vires heredi-
tarias conf. 129. nu. 3. col. 1. 127
hæres tenetur alimenta præstare, habita ratione nedum ad
facultates defuncti, sed etiam ad eius consuetudinem ad
regionis morem, qualitate, & ætatem alimentarij. &
necietatem temporum, conf. 129. nu. 4. & 5. col. 1. 127
hæres non tenetur proprietatem vendere, si fructus bo-
norum non sufficiant pro alimentis legatis conf. 129.
col. 2. 127
Fallit quando alimenta sunt præstanda ei, ad quem bona
revertiura sunt, ad eum, & qui suus est hæres, quia tunc
proprietas vendi potest, ut illa præstentur, ibidem.
Hæres

Index verborum,

Hæres tenetur præstare legatum, & congi potest actione personalis, & etiam hypothecaria si possidet, consil. 130. nu. 1. col. 4. 127

Hæres dicitur liberatus ab onere solvendi legata, si post ad prædam hereditatem fuit bannitus cum confirmatone bonorum, consil. 130. nu. 4. col. 4. 127

Et in hoc casu fidei, qui in eius locum subintrat credito tribus satisfacere tenetur, ibidem nu. 3.

Nec si postea debitor ipse redeat in gratiam tenetur ad antiqua debita, nec molestari potest a prioribus creditoribus, ibidem nu. 4.

Prædicta tamen procedunt, quando penes fideum extant bona condemnata sufficientia ad satisfactionem creditorum, secus autem si non sufficientia, quia tunc non liberatur debitor, cum fideus non teneatur ultra vires bonorum, sed tantummodo pro quanto capit, & non ultra, ibidem.

Item procedunt quando bannitus non recuperavit bona amissa, vel eorum partem sub nomine quorundam, nam si sub nomine quorundam recuperat, tenetur ad onera, & debita antiqua proportionaliter pro rata bonorum recuperatorum, ibidem.

Et præcipue quando creditores in termino creditum, seu bannimentorum publicati soliti sunt, ut prætendentes, vel interesse in bonis confiscatis, compareant dictis proclamationibus, contradixerunt & eorum iura deduxerunt, ibidem.

Hæres tenetur satisfacere creditoribus hereditariis, consil. 130. nu. 4. col. 4. 127

Et hæc de causa bona hereditaria alienare potest & si hæredem in se subiecit, consil. 137. nu. 4. col. 2. 140

Hæres, qui aliquo tempore præstet legatum uxori defuncti non petita prius cautione Mutiana, videtur ei renunciare pro futuro tempore, & tacita enim tenuisse, & legatariam ab illa liberatam, consil. 134. nu. 5. col. 4. 135

Hoc tamen procedit in legato instantaneo, seu momentaneo, secus si perpetuo, & successivo, & in eo quod perseverantiam in futurum requirit pro observatione conditionis, sub qua factum est, ibidem nu. 14.

Nam tunc ratio hæresis renunciatio non potest ei præiudicare pro tempore futuro, sed tantum pro præterito, ibidem.

Hæres vendere potest bona hereditaria pro satisfactione debitorum testatoris, licet fidei commissio subiecta sit, consil. 137. nu. 4. col. 2. 140

Hæres gravatus onere fideicommissi universalis sub conditione quid detrahere possit, vide consil. 82. per totum, fol. 81. & consil. 137. nu. 9. col. 4. fol. 140. & in verbo filius a parte gravatus.

Item quid impetrandum sit in legitimam, & Trebellianicam, & quid non, vide in dicto consil. 137. & in verbo filius a patre.

Hæres redimendo bona per defunctum alienata cum pacto redimendi intra certum tempus, quæ in fideicommissio imponenda veniunt, de suo proprio redimisse præstatur, consil. 137. nu. 9. col. 4. fol. 140. vnde pretium a fideicommissario recuperat ibidem.

Hæres recipitur a suo dolo filium in iure, adhuc, & post sine formato in persona ipsius defuncti, quod ad ipsum transfunditur in iure autem non formato, seu creato acti ut, & postea tempore mortis in personam ipsius defuncti hæres illius recipiatur non potest, consil. 139. nu. 28. col. 4. 144

Hæres non potest representare defunctum in eo, quod non suis, consil. 139. nu. 28. col. 4. 144

Et ideo in donatione dicta iure insinuatone, quæ non valet, & ex qua penitus nulla obligatio oritur, hæres non potest representare defunctum, ibidem.

Quare si ipse donationem a defuncto factam non insinuat confirmet notam quandam donationem facere videretur, ibidem & supra nu. 27.

Nec fingi potest, quod hæc sit illa donatio, & quod valida sit, cum prius eilet nulla, ibidem.

Hæres ob malam si tem defuncti non potest præscribere consil. 141. num. 134. col. 2. fol. 168. Intellige de mala fide vera, secus autem in præsumpta, ibidem nu. 236

Quod pro. edit etiam inchoando præscriptionem ex sua tantum persona, ibidem nu. 134.

Hoc ramen fallit, quando abunde, quam a testatore promissum titulum habet, ibidem nu. 135.

Hæres animam defuncti exonerare tenetur, consil. 141. nu. 234. col. 2. 168

Hæres authoris male fidei non potest in præscribendo uti accessione temporis possessionis defuncti consil. 141. r. nr. 238. col. 4. 168

Hæres non tenetur exequi in conscientia testamentum non solemne, & invalidum, consil. 147. nu. 13. col. 1. 185

Hæres tenetur alere filios, & nepotes ipsos de unci, cui successit, consil. 150. nu. 8. col. 1. fol. 189. & antea nu. 3.

Amplius hoc procedere etiam si per testamentum ea illis præstare sibi prohibuit fuerit, ibidem num. 10.

Et tenetur illi præstare eodem modo, & ratione, quibus defunctus tenebatur, ibidem & supra num. 9.

Et ideo si hodie effectus ageris, & etas supereminet divitiarum, ipse amplius non tenetur, sicut nec teneretur in hoc casu defunctus, ibidem nu. 13.

Pari ratione cessantibus divitiis, & supereminet effluvia ipse iterum ad ea obligatus est, quemadmodum defunctus, ibidem nu. 44.

Quid autem si talis filius, vel nepos possit servare Principi in bello, vel domi in aula, vel alteri in mercatura, vide ibidem nu. 27. & 28. cum seq. usque ad finem.

Quæque dicta sunt de alimentis quod filius masculus habens locum in dote quoad filias feminas, ibidem num. 15. 16. & 17.

Hæres non minus quam persona defuncti ex contractu locationis, & conductionis obligatur, consil. 152. num. 14. col. 1. 193

Hæres ius compromittendi non habet, nisi ad hæreditatem, consil. 152. nu. 19. col. 3. 193

Hæres hereditatem adiens cum beneficio inventarii lapso tempore ad illud faciendum constituto, & eo non facto remanet hæres simpliciter sine dicto beneficio, & tenetur omnibus creditoribus, & legatis ipsius vires hereditatis, consil. 152. nu. 45. col. 3. 194

Hæres cum beneficio inventarii, tenetur illud facere de omnibus in hereditate dimissis, consil. 152. nu. 42. col. 3. 194

Hæres dicens non adesse bona debet probare, nec iustitiam allegare non facto inventario, consil. 152. num. 41. col. 3. 194

Hæres, qui iuris errore ductus se putavit heredem non est prædator, quia dolo caret, consil. 159. nu. 36. col. 1. 212

Hæres male fidei possessoris non præscribit, consil. 174. nu. 11. col. 2. 240

Quod procedit etiam si ex persona illa præscriptionem inchoare velit, ibidem.

Et hoc verum est tam de iure canonico, quam civili, ibidem num. 12.

Et tam si filiales immediatas, quam mediatas, ibidem num. 13.

Hæres non præscribit si vellet uti accessione temporis defuncti in mala fide existentis, consil. 174. nu. 14. col. 3. 240

Homocida propter homicidium, & bannum capitale, in quo bona veniunt confiscanda prius iure majoratus, & iure patronatus ex dispositione testatoris sic mandantis, consil. 73. nu. 18. col. 1. 67

Homo fingere non potest non esse aliud, sicut per legem est ficti potest, consil. 163. nu. 28. col. 4. 144

Honore debito neminem fraudand debere, consil. 175. num. 94. col. 1. 205

Hypotheca dotis tacita posterior præferatur alteri tacite antea scripti, consil. 15. nu. 4. col. 4. 21

Hypotheca dotis tacita anterior, præferatur expresse posteriori, consil. 15. num. 3. col. 3. 21

Hypotheca tacita si extenditur nedum ad bona præsentia, sed etiam ad futura, consil. 17. nu. 2. col. 1. 22

Hypo-

Et Sententiarum.

Hypotheca solum debiro extinguitur, consil. 6. nume. 3. colum. 3. 4
 Hypotheca tacita mulieris pro dote comprehendit bona praesentia, & futura, mobilia, & immobilia, nomina debitorum, & numeratam pecuniam, consil. 89. nume. 6. colum. 4. 86
 hypotheca competens heredi in bonis defuncti, antequam haeres instituat per acquisitionem dominij reru, quae fuerint testatoris, extinguitur, consil. 112. nume. 4. col. 3. 108
 hypotheca in scriptura privata contenta anterior praefertur hypothecae posteriori in publico instrumento contentae, quando realiter constat de veritate diei, & temporis ipsius scripturae praeviae, consil. 119. nume. 1. col. 3. 117
 hypotheca de necessitate scripturam non requirit, sed potest probari per testes, consil. 119. ou. 3. col. 3. 117
 hypotheca solo consensu contrahitur, consil. 119. nume. 3. col. 3. 117
 hypotheca expresse apposta in contractu operatur non solum in eo, quod principaliter agitur, sed etiam trahitur ad aliud, quod ex natura contractus venit, vel de iure subintelligitur, consil. 139. no. 81. & 118. f. 148. & 151
 hypotheca bonorum de per se inducit per locotiam vnius ex contrahentibus dictam de ingrediendo possessionem ipsorum bonorum propria auctoritate, consil. 139. nume. 88. col. 1. 149
 hypotheca apposta in contractu post factam traditionem, & translatum dominionem per constitutum in vnum ex contrahentibus nihil operatur ad fauorem alterius, pro quo effect apposta in praedictum dicti contrahentis habentis consilium, consil. 139. nu. 89. col. 1. 149
 Contrariam tamen, quod etiam post constitutum ante absolutum contraum liceat apponere hypothecam rebus concessis ad commodum concedentis, aut alterius defenditur, ibid. nu. 90
 hypotheca constitui non potest sine principali obligatione personalis, consil. 139. nu. 97. & 117. 149. & 151
 hypotheca accessoria est ad personale obligationem, & ab ea regulatur, & regitur, consil. 139. nu. 98. col. 4. 149
 Ideoque si personalis nulla, & in effectus est, etiam hypotheca adiectio erit inuadida, ibid.
 Et si illa ad alios casus extenditur, ad illos similiter hypotheca porrigitur, ibid. nu. 99
 Et ubi illa ad certos casus, vel ad certas personas restricta sit, similiter hypotheca restricta intelligitur, ibidem nume. 100
 hypotheca non auge, neque extendit principalem obligationem, sed in suis terminis tantum roborat, & faciliorem dat executionem, consil. 139. nu. 101. col. 1. 150
 hypotheca modici praedicti est, quia nihil plus per eam debetur, sed tantum, & efficacius tantum, consil. 139. nu. me. 103. col. 1. 150
 hypotheca extinguitur extincta personali obligatione, consil. 139. nu. 113. col. 4. 150
 hypotheca ad fauorem plurium donatariorum successiue vocatorum apposta in contractu donationis contra tertios bonorum donatorum possessores, non operatur ad fauorem posteriorum donatariorum donationis non interuenientium, nisi ante alienationem in tertio factam ratificauerint donationem, et si pater, & notarius pro illis acceptauerint, consil. 139. nu. 13. col. 1. 153
 hypotheca cum uni ex sociis, & correis debendi competere contra bona alterius pro repetitione solui vigore statuti Florentini lib. 3. mb. 33. de rep. sol. pluribus rationibus probatur, consil. 139. ou. 3. col. 4. 201
 hypotheca per simplicem hereditatem additionem sine inuentario non extinguitur, consil. 82. nu. 12. col. 4. 81
 hypotheca agens contra tertios possessores, siue ex propria persona, siue ex iure sibi cello plura tenetur probare, praefertim vero de debito, pro quo bona dantur obligata, consil. 90. ou. 1. col. 1. 80
 hypotheca cessat cessante debito, consil. 90. nu. 1. col. 1. 87
 hypotheca non procedit contra tertios possessores pro debito principalis anteriori, licet de eo coheret, nisi etiam

appareat, quod debitor fuerit in mora, & lapsum sit tempus ad soluendum, consil. 91. nu. 3. col. 1. 87
 hypotheca agens pro obligatione speciali certae rei contra tertium tenetur probare possessionem fuisse penes obligatam tempore factae obligationis, cum allegatione dominij, vel quasi, consil. 11. ou. 3. col. 3. 16
 Nec sufficit simplex, & indeterminata probatio dictae possessionis cum dicta allegatione, ibid. nu. 4. etiam si agatur contra habentem causam ab eodem, siue onerosam, siue lucrativam, ibid. nu. 5
 Reprobata opinio lapsae opinantis, ibid. nu. 7
 hypotheca contenta a creditore rem obligatam habente nullis in re factis melioramentis agentem non repellit, nisi totum debum offerat, consil. 14. nu. 4. col. 3. 9
 Quamuis alij contrariam firment opinionem, ut ibidem nume. 3
 hypotheca correo in solidum soluenti aduersus haereditates correes non imperat iuris a creditore non competens, consil. 15. nu. 1. col. 3. 117
 hypotheca in bonis defuncti legatis, & fideicommissis competit omnibus legatis, & fideicommissarij successiue vocatis, consil. 139. nu. 85. col. 1. 149
 hypotheca per adores inuenta contra reos contentos reos possessores bonorum donatorum non competit pro consequentione eorum interesse ex causa alienationis dictorum bonorum per priores donatores, ante ipsos vocatos factam, consil. 139. no. 96. col. 4. 149
 hypotheca agi non potest, ubi nulla obligatio personalis facta reperitur, consil. 139. nu. 117. col. 3. 151
 hypotheca cum competet contra tertios possessores, quando oolla ad eorum fauorem adest obligatio, consil. 139. nu. 117. 151
 hypotheca fideiussori non datur aduersus debitorem, vel eius haereditas pro repetendo solum, sed actio personalis mandati, consil. 157. ou. 3. 4. col. 4. 203
 Fallit ubi esset sibi cessa a creditore, ibidem & numero 35. & 36
 hypotheca pluribus tacitis concurrentibus attenditur prioritas temporis, sicut in expressis, consil. 35. nu. 3. col. 3. 21

I

Idem iuris est de toto, quod de parte, consil. 157. nume. 91. col. 4. 204
 Identitas bonorum probari solet per faciliorem probationem, & per solas coniecturas, consil. 19. ou. 3. 14
 Identitas bonorum probata dicitur, quando dux ex pluribus demonstrationibus conueniunt, consil. 19. nu. 2. col. 1. f. 14. vel alia qualitas concordat, ibid.
 Identitas bonorum petitorum tanquam sibi donatorum, & ab alio possessorum probanda est consil. 173. nu. 14. col. 4. f. 37. & nu. 20. col. 1. 228
 Ignorantia probabilis iuris alieni absolvit actorem ab expensis, consil. 25. nu. 4. col. 4. 21
 Ignorantia unius alteri nociva esse non debet, consil. 71. nume. 3. col. 3. 64
 Ignorantia in facto alieno praesumitur, consil. 141. nume. 177. col. 4. 165
 ignorantia valoris, & iusti pretij in laeso ultra dimidiam praesumitur, consil. 141. nu. 25. col. 1. 168
 ignorantia circa apices iuris, & circa ius, quod est in opinionibus constitutum tollerabilior est, quam in iure aperto, consil. 159. col. 4. 213
 ignorantia iuris sufficit ad fructuum acquisitionem, consil. 159. ou. 40. col. 1. 213
 illano congrua a diversis fieri non potest, consil. 140. nume. 40. col. 3. 155
 illegitimanonis personae defectus, vide defectus legitimacionis personae
 impeditur debet protestari aduersus lapsam temporis contumui, alioquin non restituitur praetextu impedimenti, consil. 40. ou. 12. col. 2. 38
 impeditur ob infirmitatem, vel alio personali impedimento, c. mento,

Iudex verborum

mento, cessante eo agere teneatur, & probare, quod si illud non ad fuisset, ipse actum fecisset intra tempus concessum, conf. 40. nu. 13. col. 2
 impensis factis in re communis per vnum ex condominis non impeditur fructuum perceptionem ab altero faciente, conf. 33. nu. 3. col. 2
 Sed expenditur datur actio consequendi debitam partem talium impensarum aduersus condominium eius temporis, quo factæ fuerint, ibid.
 impensis factis in fructibus percipiendis ipsi iure a lege deducuntur, & ideo non est necesse, quod de talibus impensis a possessoris apponatur, conf. 141. nu. 195. col. 3
 imperiositas posita in verbis exequutivis clausula pro quibus omnibus trahitur ad dispositionem in instrumento factam, & secundum eam regulatur, conf. 139. nu. 119. col. 2
 impetratio subreptitia non valet, conf. 20. nu. 18. col. 4
 impetratio beneficii vniu tam valide, quam inualide, quomodo in praxi euitetur, conf. 106. nu. 6. col. 3
 impropretates, & late interpretationes in statutis cadere non debent, conf. 157. nu. 55. col. 3. fol. 103. & num. 66. col. 1
 incertitudo proli omnino iuuanda est, conf. 165. nume. 25. col. 1
 Ideo mulierem non statim post mortem viri ad seculum dote ita vocata permitti debet, ibid.
 incertus de testamenti viribus adire non potest, conf. 118. nu. 5. col. 3
 in datus non est opus coniecturis, conf. 60. nu. 17. col. 3. fol. 56. col. 6. nu. 8. col. 3
 in clauso vnus est exclusio alterius, conf. 130. num. 15. col. 4
 incompabile esse videtur, quod fideicommissum datur, & facultas alienandi a reprobabiliter competat, conf. 74. nume. 3. col. 1
 In de pignori sciens solvens dicitur donare, nec potest repetere, conf. 143. nu. 71. col. 1
 Requiritur tamen perfecta indebiti scientia non solum in ipso solvente, sed etiam in recipiente, aliis non præsuntur donatio, ibid. nu. 78
 In debitum solvens ad quod probabiliter dubitare poterat an teneatur, vel ne, non intelligitur donare, sed repetere, conf. 143. nu. 78. col. 3
 in dubio semper per capitula sunt admittenda, conf. 45. num. 7. col. 2
 In dubio semper iudicandum est contra se fundantem suop nullitate, conf. 66. nu. 5. col. 1
 Quod procedit etiam si agatur de re ecclesiastica, quando ecclesia damnum non patitur, ibid.
 In dubio semper pro dote iudicandum est, conf. 69. num. 6. col. 1. fol. 63. conf. 89. nume. 7. col. 4. fol. 86. conf. 132. nu. 15. col. 3
 in dubio iudicandum est exceptionem rei iudicate non ob stare, conf. 83. nu. 9. col. 4
 in dubio semper præsuntur ignorantia facti alieni, nisi probetur scientia, conf. 96. nu. 6. col. 1
 in dubio pronuntiandum est, ne mulier dotem amittat, conf. 112. nu. 26. col. 4
 in dubio semper pro eo iudicandum est, qui habet regulam pro se, conf. 117. nu. 5. col. 4
 in dubio quis præsuntur voluisse se, & bona sua obligare tantum pro facto suo, non autem pro contrauentione, et facto aliorum, conf. 139. nu. 17. col. 2
 in dubio semper contra caducitatem pronuntiandum est, conf. 146. nu. 13. col. 4
 in dubio non debet præsumi, quod vnica tantum ratio legis, vel statuti reddi possit, ut si licita extensio, consilio 157. nu. 77. col. 2
 in dubio lex aliqua considerari non potest, conf. 113. nu. 6. col. 3
 inducitur ad vnum finem non debent contrarium operari, conf. 159. nu. 13. col. 4
 inducta ad fauorem contrarium effectum operari non de-

beni, conf. 47. nume. 7. col. 3
 in generali concessione non videtur concessum, quod allicui fiat fraus, conf. 8. nu. 7. col. 1
 ingrediens monasterium non dicitur laicus ex eo, quod pauperimmo cenobium elegerit, dimiserique apud cōan guineos res amplas, quæ monasterium ipsi deditate possit sent, conf. 103. nu. 20. col. 1
 Cetera vide in verbo monasterium ingrediens
 ingressus præditi tanquam ad ecclesiam deuoluit eius caducitatem declarat absque aliqua precedente priuationis sententia, vel pascificatione, conf. 131. nume. 3. col. 4
 ingressus non asterium dicitur se suasque bona dedisse Deo, & transulisse in monasterium, conf. 171. nume. 3. col. 1
 ingressus religionem pēdente tempore probationis potest deponere habitum, & redire ad seculum ad eius libitum sine licentia alicuius, conf. 171. nu. 2. col. 2
 iniquitas sententiarum ad arguendum eorum nullitatem debet esse patens & notoria, & talis, quæ ex actionis inspectione euidenter, & manifeste appareat possit, conf. 80. nu. 3. col. 3
 Ita vt non habeat dispensationem, nec probabiliter in dubium reuocari, aut rescindi possit, ibid. nu. 4
 in iudicio quasi contrahitur, conf. 14. nu. 2. col. 1. f. 3. & conf. 20. nu. 12. col. 4
 in iudicio patres sibi inuicem obligantur, conf. 20. nume. 11. col. 4
 in iudicio venit omne id, quod sub petitione proposita potest comprehendi, conf. 141. nu. 267. col. 2
 iniuria, quæ propter transiunum multis ad fecunda vota, fieri dicitur filijs præcedentis matrimonij, non est in consideratione, conf. 165. nu. 12. col. 1
 iniuria scienti non inferitur, conf. 141. nu. 124. col. 1
 iniustitia euident, & notoria sententiarum nullitatem æquiparatur, & contra res conformes opponi potest, conf. 80. nu. 2. col. 3
 in mobiliu redditus non est semper æqualis, sed varius, conf. 130. nu. 7. col. 2
 in obsequiis donationis, cuius in sinuatio non exstat, arguit, quod insinuata non fuerit, conf. 139. num. 35. 36. & 45
 Et est vehementissima, & in gentissima præsumpcio non seruatur solemnitas, ibid. nu. 45
 Et tanquam fortior tollit contrarium debiliorem pro obseruanti ipsius solemnitates, ibid.
 insinuatio scripturam requirit, conf. 139. nu. 38. col. 3
 insinuatio donationis separatur ab ipsa donatione, & ex intervallo fieri potest, conf. 139. nu. 49. col. 2
 Et quandoqueque vique ad 30. annos, ibid. nu. 50
 insinuatio donationis dicitur illius extinctæ solemnitas, ibidem dicto nu. 50
 insinuatio ex diuturnitate temporis præsuntur, conf. 139. nu. 52. col. 2. fol. 146. & nu. 66. col. 2. fol. 147. licet scripturam requirit, ibid. 68
 Quod procedit tam si de magno alterius præiudicio tractetur, ibid. nu. 53
 Intelligitur tamen secundum temporum distinctionem, de qua ibi nu. 54. cum seq.
 insinuatio mortui donatore ad instantiam donatarii fieri potest secundum aliquos, scilicet ipsius donatoris hærede, conf. 139. nu. 69. col. 3
 insinuatio donatoris præsuntur ex cursu triginta annorum, vel alterius temporis de iure, nec cessat a de ipsius factæ donationis, vique ad tempus moti iudicij, licet donator intertem decesserit, & in eius vita totum illud tempus non fluxerit, dummodo tanto tempore superuixerit, quo insinuatio fieri poterit, conf. 139. nu. 70. & 71. col. 4
 insinuatio donationis ex temporis diuturnitate non præsuntur, conf. 139. nu. 74. & 29. col. 1
 Maxime si donator modico tempore superuixit, ibidem dicto nu. 14
 Contrarium tamen vetius esse affirmatur nu. 66. & 70.

Negatus

Et Sententiarum.

Negativa opinio declaratur procedere in tempore iurum
anorum & ceterum, vel viginti, ibid. nu. 67
instituto a donatore solo, vel ipso citato, & non contra-
dicente fieri debet, conf. 139. n. 15. col. 1. fol. 144. & qua-
re ibid. nu. 16
instituto mortuo donatore etiam de heredis consensu
fieri non potest, conf. 139. nu. 16. 27. 33. fol. 144. &
145. & quare, ibid. nu. 16. & 23
Contrarium tamen multi tenent, saltem de heredis con-
sensu, ibid. nu. 69. sed non est nunc.
instituto inuenta est fauore ipsius donatoris ad fraudes
evitandas, & ut penitentiae locus esse possit, conf. 139.
nu. 16. 19. & 20. col. 2
instituto donationis eo tantum tempore fit, quo donatio
fieri potest, postea vero nequaquam, conf. 139. nu.
23. & 24
instituto est actus voluntarie iurisdictionis, conf. 139.
nu. 17. col. 2
instituto non ibi aliud est, quam donationis prius nulliter
factae ratificatio, conf. 139. nu. 24. col. 3
instituto non praesumitur, ubi verè donatio infirmari non
potuit, conf. 139. nu. 9. col. 1
instituto sicut post mortem donatoris fieri non potest, ita
nec praesumitur, conf. 139. nu. 33. col. 2
in solutum datio creditoris facienda dicitur ultimus ex-
ceptionis casus, conf. 138. nu. 34. col. 2
instantia capta cum defuncto transiit in heredem, conf. 4.
nu. 7. col. 3
Quomodo autem, & quando id procedat, ibid.
instantia qualiter calculari debeat, si causa appellationis pen-
dente sit in compromissum, conf. 49. nu. 9. col. 2
instantia cause appellationis perempta, non est ad merita
cause deueniendum, conf. 49. nu. 13. col. 1. fol. 44. tam
in instantia legalis, quam in instantia, etiam legali bre-
uiori, ibid.
instantia causa finita est lata sententia, nec postea super ead-
em instantia alia ferenda est sententia, conf. 123. num.
3. col. 4
instantia perempta pereunt omnia acta ordinatoria illius
iudicii, conf. 143. num. 55. col. 1. fol. 77. & conf. 145.
num. 32
Effectus autem iudicii per constitutionem litis non pe-
reunt, sed durant tantum consummari, ibid.
instantia pendens non inuito actor reconciari non potest,
conf. 173. nu. 15. col. 1
institutio non in usufructu tantum, sed in plena proprietate
facta censetur, conf. 48. nu. 24. col. 1. fol. 44. etiam quod
verba sonare aliter videantur, ibid.
institutio facta de deficiente, cum legitima debetur sub con-
ditione casuali, dicitur pura testamentum valere, & con-
ditio rejicitur, conf. 149. nu. 6. col. 1
institutio conditione deficiente, deficit ipsa institutio,
conf. 117. nu. 3. col. 2
institutio titulus, vide titulus institutionis.
institutio filialis, & eorum filijs masculis, & adiuuicet sub-
stitutis in his verbis, vide heret, & quod vna, vel vnus ex su-
per scriptis hereditibus succedat in dicta hereditate alteri
filij datusum feminarum masculi dicuntur vna cum
eorum attributis eodem tempore, & non ordine succes-
sivo vulgariter tantum in institutione vocati, alijs sub-
stitutio reciproca locum habere non potest, conf. 48. nu.
1. & 2. col. 3
institutio in usufructu tantum, nullo alio dato coherede
intelligitur in plena proprietate institutus, conf. 48. nu.
23. col. 1
institutio ad praesentationem possessoris ab ecclesia remo-
ueri non debet, licet ipsi praesentandi ab alio euincatur,
conf. 106. nu. 11. col. 1
institutus in re certa nullo dato, aut relicto coherede vni-
uersalis, et tunc vniuersalis heres, conf. 159. num. 29.
col. 3
Idem si deur heres vniuersalis, sed non adeat, vel qua
noluit, vel qua non possit, ibid. nu. 30

instrumenta ante facta non probant praesentem valorem,
conf. 28. nu. 4. col. 2
instrumenta geminata sunt efficaciora, & omnes errores
exclusiua, conf. 38. nu. 5. col. 1
instrumenta praesumuntur esse penes eum, ad quem prin-
cipaliter spectant, & quia illa habere debet, conf. 38. nu.
6. col. 2
instrumenta producta ad probandum valorem rei vendi-
tae, illam non probant, si sint facta diuersis temporibus,
conf. 141. nu. 167. col. 2
instrumenta publici appellatione, non venit scriptura pri-
uata, nec e converso, conf. 24. nu. 13. col. 4
instrumentorum appellatione simpliciter scriptura priuata
comprehenditur, conf. 14. nu. 13. col. 3. fol. 20. etiam
de propria significatione ex allusione vocabuli sumpta, ibi-
dem.
Secus secundum communem usum inueniendi, ibidem &
quando agitur de solutione gabellarum, ibidem nu. 14
instrumentorum duplex est genus, vnum publicum, & al-
terum priuatum, conf. 14. nu. 13. col. 4
instituto mentis pluribus vti ad defensionem non nocet, sed non
vni sepe notetur, conf. 143. nu. 79. n. 6. col. 1
instrumentum dicitur omne id, quod instruit causam, con-
f. 14. nu. 13. col. 3
instrumentum venditionis non probat rem venditam ad
venditorem pertinere, conf. 39. nu. 1. col. 3. fol. 33. & proin-
de nec dominium ex parte emptoris, ibid.
instrumentum vniuersum, in quo continetur, quod solemnita-
tes interueniunt in vniuersum, non probat solemnitates
interuenisse, conf. 106. nu. 5. col. 3
instrumentum non debet continere verba iuris, sed facti,
conf. 116. nu. 5. col. 3
instrumentum quarentigium habens conditionem re ve-
ra purificatum, non potest in iudicio executione facti
obtinere, donec parte citata notum non fecerit iudice pu-
rificatum esse conditionem, conf. 111. nu. 6. col. 2
instrumentum publicum re retere ad scripturam priuata-
tam, non potest plus importare, quam ipsa scriptura pri-
uata, ad quam se refert, conf. 119. nu. 6. col. 1
instrumentum dicitur probatio probata, conf. 17. nume-
19. col. 3
instrumentum non dicitur probatio probata, quando quo-
liquidatione requirit probationem extrinsecam, conf.
153. nu. 6. col. 4
instrumentum habet praesumptionem pro se, & ei sicut do-
nec contrarium probetur, conf. 17. nu. 7. col. 3
instrumentum sicut non probat contractum, ita nec iura-
mentum, conf. 176. nu. 40. col. 3
intellectus §. haec igitur omnia in auct. de resit. & ea, quae
parit in 11. mente, conf. 78. nu. 43. col. 2
Intentans nullitatem sententiarum. vide in verb. Nulli-
tatem.
intentio partium seruanda est, ubique ex coniecturis,
vel circumstantijs de illa consistere potest, conf. 161. nu.
24. col. 1
interdictum Saluianum simul cum actione hypothecaria
cumulari potest, conf. 53. nu. 1. col. 1
Et compensatio vniuersae creditorum, maxime vero hypothe-
ca ex causa dotis, ex qua causa, ibid. nu. 3
Et datur non solum contra principalem debitorem, &
etiam heredem, sed etiam contra tertium possessoris quoniam
vis exarationis, & a debitore, vel herede causam non ha-
bentem, ibid. nu. 4. & nedum pro sorte, seu quantitate
debiti, sed etiam pro interesse, & vtilitate pro sorte debitis,
ibid. nu. 5. & de sui natura continet etiam damna, & in-
teresse ratione morte vltra sortem principalem, quando
eorum perceptio non sapit vsum, ibid. nu. 7
Nec in eo est necessitas excusatio contra principalem debi-
torem, ibid. nu. 8
interesse dotis taxatum in contractu matrimonij ad ra-
tionem septem cum dimidio pro cennario singu-
lo anno, donec dos promissa solutur, & illucium
est, & peti non potest secundum aliquos, consilio 46.
c. 2 nu.

Iudex verborum,

nu. l. col. 4. fol. 39. sed contrarium concluditur. ibid. nu. 2. quando taxatio facta est verisimilis, & conueniens quantitati veri interese. ibid. & nu. 3
interesse dotis promissæ, & non solucæ qualis sit de iure ciuili, consil. 46. nu. 5. & 3. col. 1
interesse dotis ob mortem non soluentis non debetur, quoniam aliqua culpa imputari potest recipere debent, consil. 46. nu. 11. col. 1
interesse pro dote non soluta ex quadam æquitate viro debetur, & in eius solutionem non attenditur raris viti in non adimplendo promissis pro parte sua, cum per dictum non adimplementum non fuerit, quominus vir passus fuerit onera matrimonij, nec pars possit allegare sed de hinc assignari damnum sensisse, consil. 46. nu. 12. col. 1
interesse pro dote donec soluitur non debetur pro paraphernalibus promissis, & non solutis, si de hoc instrumentum non loquatur, consil. 46. nu. 3. & 14. col. 1
interesse pro paraphernalibus, per contritus uxoris promissis, si non sit expressum in contractu dotis promissum non debetur iure actionis, sed officio iudicis tantum, consil. 46. nu. 17. col. 4
Erf. resoluta non debetur, veluti extinctum ex solutione capitalis, ibid.
interesse causatum ab mortem vigente statuti concedentis executionem paratum instrumentis quarentibus executionis peti non potest, consil. 123. nu. 8. col. 1
interesse causatum ob mortem non dicitur esse de instrumentum, consil. 123. nu. 9. col. 1. f. 123. etiam quod virtualiter, et intellectus habet in eo comprehendendum, ibid.
interesse pretij non solui per iudicem est estimandum, & pro rata cum fructibus in compensandum, consil. 143. nu. 29. col. 4
interesse pecuniæ taxatum iuxta redditum bonorum statutum, non dicitur in moderatum, sed omnino æquum censetur, consil. 143. nu. 32
interesse est quid ac chlorium ad pretium, & ideo quando non debetur pretium, nec ipsum interesse debetur, consil. 143. nu. 46. col. 4
interesse: pretij non solui in iudicio executionis potest per vi venditorem ad rem cum fructibus conueniunt, ædum per viam exceptionis, sed etiam principalis petitionis, vel reconventionis, consil. 143. nume. 60. col. 3
imo, & in hoc parte non petente potest iudex ex officio supplere, & par. in condemnatione, & quare. ibid. & nu. 1
interesse recom. natiuitatis, quod ex æquitate l. curabit C. de ad. comp. proueniat iure actionis, vel officio iudicis mercenario debeatur, consil. 143. nu. 62. col. 3. fol. 177. & quod differentia ex hoc resultet an vno vel alio non debeatur, ibid.
Item quomodo, & quando agendum sit pro dicto interesse, ubi solum sit, vel extinctum capitalis, vel lata sententia super forte principali, ibid.
interlocutoria per iura facta cum cognitione causæ non potest per aliam interlocutoriam tolli sine iusta causa, consil. 51. nu. 7. & 8. col. 1
inter plures insinuatos, & inuicem substitutos, si aliquis eorum decederet sine libens vno sic decedente superstes tantum succedit ex fideicommissio filij decedentis exclusis, consil. 133. nu. 9. col. 2
interpetando testatoris, testatoris voluntatem plerumque ob minimam subtilitatem fulmimur, consil. 78. numero 1. col. 4
interpretatio continens repugnantiam non admittitur, consil. 26. nu. 8. col. 3
interpretatio illa semper recipienda est, per quam pena cui tatur, consil. 34. nu. 5. col. 1
interpretatio per h. l. cum in iura facta est, vi minus diminuitur, quam fieri possit, consil. 78. nume. 15. 20. eum seq.
interpretatio illa, per quam testatoris voluisse contrarietate præcedenti eius amicæ, & rationabili dispositioni apparere, non est recipienda, consil. 78. nu. 21. col. 4

interpretatio illa in dubio semper recipienda est, per quam nullitas citatur, consil. 78. nu. 17. col. 3. fol. 77. consil. 42. nu. 2. col. 1
interpretatio rei dubiæ semper fit contra produccentem, & in ea se fundantem, consil. 26. nu. 9. col. 4
interpretatio lata facienda est, ubi non voluntatis, sed verborum ambiguitas reperitur, consil. 166. nume. 4. col. 1
interpretatio in statuti facienda est, ut minus, quam fieri possit iuri cum maiori detorquetur, consil. 147. nu. 53. col. 3. & nu. 70. col. 2
interpretatio, per subordinationem, & distinctionem admittitur, ut statutorum contrarietates euitetur, consil. 158. nu. 46. col. 4
interrogatoria faciendi testibus examinandis super capitulis ab adversariis productis, sunt admittenda, aliquid appellari potest a non admissione, consil. 50. nume. 1. col. 4
intellectus non potest quis pro parte decedere, & parte testatus, consil. 159. nu. 31. col. 4
inventarium. Etiam per viro factum non potest h. l. reddi ab eum cum beneficio in venturam, consil. 152. nume. 44. col. 3
Imo nec per ipsum met herede in ad alium finem, & ad alium effectum, ibid. nu. 46
infectuatur r. nunciato emphiteus finira peti debet infra annum, a die mortis illius. in quo emphiteus extincta remansit, consil. 170. nume. 10. col. 2. fol. 25. & quid in retentione contra exactionem, ad impetrari possit, ibid. nu. seq.
Iohannis B. pusit Lupi Geminianensis mentio cum laude, consil. 167. nu. 9. col. 4
D. Iosephus de Rustici Aquilanus commendatur, consil. 177. nu. 30
Is contra quem parata executio reperitur pro condemnatione habetur, consil. 12. nu. 3. col. 2
iudex ex causa potest noni salarium consistere pro remuneratione laborum, consil. 13. nu. 4. col. 1
iudex a b. m. uiam victoriam partium ingantium, an ead. m. debeat ab expensis absolueri, an vero ad ratam victricis condemnare, vel aliter facere, consil. 31. nu. 6. & plur. seq. col. 2. & infra fol. 26. ubi late distinguitur, & quid in praxi si ructur declarant.
Iudex pendens ius sem entiam claram dicere debet, & præcedere causam di. putandi super intelligentiam eius, consil. 31. nu. 8. col. 3
Iudex, quando ex processu non satis clarè colligitur quantitas rei petitiæ, dum modo clarum sit per agentem eam consequi debere, tenetur eum cum utrumque condemnare iuxta liquidationem in executione sententiæ faciendam, consil. 33. nu. 5. col. 4
Iudex a quo pendente appellatione ab interlocutoria potest in causa procedere, si per eum non fuerit appellatio admilla, nec per iudicem ad quem facta inhibitiuon, consil. 34. nu. 1. col. 1
Iudex in dubio eam viam amplecti debet, per quam ambabus partibus magis consilium, & prouisum esse possit, consil. 34. nume. 6. col. 1. fol. 28. & consil. 38. nume. 7. col. 2. fol. 33. & per quam ult. minus praxidicium affectus, consil. 83. nu. 8. col. 4. fol. 84. consil. 97. nu. 5. col. 4
Iudex quando ei non constar de interpretatione statuti, a quolius desilio pendet, debet potius inclinare in absolutionem rei, quam in condemnationem, consil. 34. nu. 5. col. 2
Pactum quando nullum ius auctori, auferat ibid.
Iudex in articulo iuris debet unum 13. fol. 29. Idem euenit si contrarietatem sententiarum exant. ibidem, etiam statuto, quod victus victori condemnatur in expensis ibidem.
Iudex in articulo iuris dubio sententiæ conformitatem curare debet consil. 36. nu. 11. col. 4

Et Sententiarum.

Iudex appellacionis in dubio in civitate Florentie, ad evitandas sententiarum confirmatas debet primam sententiam revocare, conf. 36. nu. 12. col. 4. f. 3. & conf. 38. nu. 7. col. 2.

Iudex auctorem succumbentem potest ab expensis absol-
vere, quoties habet auctorem. .... de eversione, conf.
39. nu. 1. col. 1.

Iudex ex officio potest revocare suam interlocutoriam qua-
duncunque, conf. 50. nu. 5. col. 1. fol. 46. Etiam quando
extaret statum, quando ab interlocutoria non possit ap-
pellari, vel de nullitate dici, ibid. nu. 6. si tamen revoca-
tio continet preiudicium, & gravamen partis, tunc vero
fieri non potest sine iusta causa, ibid. nu. 7.

Iudex debet attendere potius decisivis, quæ recipiuntur
in in iudicio, quam regulas generales, conf. 34. nu. 11.
col. 4. f. 49. conf. 86. nu. 6. col. 1.

Iudex primarum appellacionum Florentie, appellatur quo-
dammodo iudex revocationum, conf. 86. nu. 8. col. 1. f.
85. conf. 116. nu. 6. col. 3.

Iudex primarum appellacionum Florentie sententiam re-
vocare debet, quando est ad modum controversæ, du-
bia, & non modici ponderis, nam in casibus clari, &
aperti per eum fieri debent conformitates, cum il. 116.
nu. 6. col. 3.

Iudex appellacionis habet iudicare super his, de quibus co-
gnovit iudex a 110. in cuius locum succedit, & non su-
per alijs, conf. 118. nu. 8. col. 4.

Nec ad eum de voluitur, quod in primo processu, & sen-
tentia compositionem non erat, ibid. nu. 9.

Iudex appellacionis tunc potest aliam causam veram ante-
dere præter deductam coram iudice, a quo quando pri-
mus iudex ex illa idem iudicare potuisset, quod est qua-
dolibet, cumque saltem implicari eam comprehendat
in prima petitione, ibid. nu. 8.

Iudex de iure civili foli voluntate allegatur suspectus, secus
de iure canonico, secundum quod coram eo debet alle-
gari causa probabilis, & legitima, quæ coram arbitris mox
est probanda, conf. 122. nu. 4. col. 4.

Iudex ex omni causa etiam levissima recusari potest, conf.
122. nu. 5. col. 1.

Iudex qui sententiam protulit, quid facere possit in mo-
tibus ex statuto faciendis, conf. 123. nu. 2. col. 3.

Iudex, cui eviderit non constare de lesione, non debet re-
tardare executionem cautione præstita à vicino de ressi-
tuendo in casu succumbentis, conf. 126. nu. 5. & 6.
col. 2.

Iudex quid statere debet, si filio, aut filie minus legitima
relictam, & sit supplementum petatur, & opponatur de
eo, quod simile dicitur, vel donationis propter nuptias re-
ceptum est, conf. 127. nu. 2. col. 1.

Iudex lite pendente super alimentis, vel eorum liquidatio-
ne, certum quid pro eis taxare debet per modum provis-
ionis, conf. 129. nu. 10. col. 2.

Iudex in causis dubijs eam tenetur sententiam sequi, quam
veritatem esse existimant, conf. 139. nu. 8. & col. 3.

Et quando utraque pars fundatam habet intentionem iud,
debet iudex ex discreto animi sui motu, solo Deo inspec-
to, & non adharere per viam aliquam carnalitatis, vel
amicinæ, vel alterius passionis eligere quam parvi vult
obtinere, ibid. nu. 3.

Iudex eligens in diversitate opinionum, quam credit esse
bonam in conscientia apud Deum, & homines ex usua-
tur, conf. 139. nu. 4. col. 3.

Nec peccare dicitur, quando in argumentorum rationum,
& sententiarum hinc inde viginti annorum consuetu, quod iu-
ri, & æquitate convenire credidit, eligit, ibid.

Iudex in prædictis casibus latum habet campum, & liberum
arbitrium, quod sibi placuerit faciendi, & in alteram
partem inclinandi, absque ullo iustæ reprehensionis ti-
more, ibid. nu. 4.

Quod arbitrium absolutum esse nonnulli affirmant, ibi-
dem nu. 6.

Iudex in casibus dubijs partes ad concordiam cogit,

conf. 139. n. 7. col. 4.

Iudex in casibus dubijs sententiando potest mori rusticor-
um rem per dimidium dividere, & partibus aqualiter
dare, conf. 139. nu. 8. col. 4.

Iudex debet iudicare secundum acta, & probata, & non se-
cundum propriam conscientiam, conf. 141. nu. 1. col. 6.

3 f. 161. & iterum nu. 16. col. 4.

Et ideo si iudex habeat scientiam alioquin facti, ut homo,
& prius, & aliter habeat ex processu, ut iudex, hanc
attendere debet, & non illam, ibid.

Vnde si iudicando rem suam propterea vni ex litigatoribus
adiudicaverit sibi non præiudicari, ibid.

Iudex super allegatis tantum in causa iudicat, nec super non
deductis aliquid facere potest, conf. 141. n. 267. col. 1.

Iudex in dubijs pro reo iudicare debet, conf. 141. numero
268. col. 1.

Maximè si reus sit rusticus, & imperitus, ibid.

Iudex supplere potest, quicquid ex natura r. i. & in necessa-
riam consequentiam, ac ad tollendam iniquitatem alias
resultantem proveniat, conf. 141. nu. 61. col. 3.

Iudex ex suo officio potest devenire ad comparationem li-
terarum, conf. 146. nu. 4. col. 2.

Iudex potest credere apud se negatæ factæ comparatione
literarum, & reperta omnimoda similitudine, conf. 146.
nu. 7. col. 3.

Maximè concurrenribus testibus eam recognoscen-
tibus ex propria manus, vel à similitudine, & verisimilitudine
testibus, ibid. nu. 8. col. 1.

Iudex potest credere verisimilibus, & inverisimilibus si se
non preest ite, conf. 146. nu. 9. col. 3.

Iudex ad sententiam devenire non potest ante processus
perfectiorem, conf. 148. nu. 4. col. 2.

Iudex in casibus criminibus nullus potest esse ei, qui non
sibi vel ratione originis, vel domicilij, vel commissi
delicti, licet habeat imperitiam, vel iurisdictionem a sibi,
vel in alios, conf. 154. nu. 3. col. 4.

Iudex a principio constitutus in eum qui sit iurisdictionis
non est suspectus dicitur delegatus, conf. 154. nu. 1. &
4. col. 4. fol. 96. nec ordinatiam habet in eum iurisdic-
tionis, ut aliqui putant, ibid. nu. 1.

Iudex ad quem fuit appellatum, cum non debuisset ad eum,
sed ad alium appellari debet incompeten-tem pronun-
tiare, conf. 154. nu. 9. col. 1.

Iudex quando statuta sunt contraria illud attendere debet,
quod est mirus, & æquus, conf. 158. nu. 6. col. 1. f. 208.
etiam nulla anteriorum, aut posteritatis habita con-
sideratione, ibid. & nu. 74. col. 3.

Iudex ad quem in alio modo definitus ad iudicandum de
veritate sententiæ prius latæ, ante omnia cognoscere de-
bet, ante dicta sententia in rem iudicatam transiens, conf.
162. nu. 1. col. 1.

Iudex laicus, si imponat auctoritatem suam sen-
tentiæ faciendæ per novitum nulliter agat, conf. 171. num.
9. col. 3.

Iudex secularis distinguens, vel condemnans clericum nul-
liter agit, & excommunicationem incurrit, conf. 177.
nu. 9. col. 4. f. 238. etiam non opposita de iurisdictione, ibid.
& tenetur omnimodis, ibid. nu. 10.

Iudex primarum appellacionum Florentie, ut plurimum ad
evitandas conformitates revocat primam sententiam,
conf. 174. nu. 27. col. 1.

Iudicandum est in dubio pro invaliditate sententiæ adneris
nullitatem, conf. 31. nu. 5. col. 1. f. 26. conf. 66. nu. 5. col. 1.
fol. 61. & sufficit quod aliquoties in iure, vel in facto pos-
sit observari, ibid.

Iudicandum de eo est, de quo actum est in processu, conf.
19. nu. 13. col. 4.

Iudices secularis possunt compelli ab ecclesiasticis ad facien-
dum observari iuramentum in foro laicali, conf. 176.
nu. 25. col. 4.

Iudici consistere debet de debito incarcerationis, antequam ad
capturam deveniant, conf. 42. nu. 1. col. 4. fol. 36. si non
plene latam summam, ibid.

Index verborum;

Ita tamen ut postea in processu iustificetur captura docen-
do plenarie de debito, ibid.
Iudicio testium deponendum de eorum opere standū est
in his, quæ non possunt bene percipi sensu copotero im-
mediate, conf. 141. nu. 2. 19. col. 1
Iudicis arbitrio relinquuntur quanta fides testibus adhiben-
da sit, conf. 132. nu. 4. col. 3
Hoc autem colligere debet ex circumstantiis, & qualita-
tibus personarum, & causæ.
Iudicis officium, vide officium iudicis.
Iudicis absentia a loco residentie non præsumitur, & ideo
probanda est, conf. 163. nu. 3. col. 2
Iudicis presentia in contractu fraudis suspicionem au-
ferre, conf. 171. nu. 8. col. 2
Iudicium ex tribus constat personis, auctore, ioco, & iudice,
conf. 4. nu. 2. col. 2
Iudicium deficit, si deficientia altera ex personis iudicium co-
stituentibus, conf. 4. nu. 2. & 3. col. 2
Iudicium sine citatione omnium, & quorumcumque inter-
estatorum non tenet, conf. 21. nu. 1. col. 4
Declaratur procedere in iudiciis, nam iudiciis, si vi-
us non est citatus, iudicium valet contra alium legiti-
mæ citationis, ibid.
Iudicium a sequestratione regulariter incipere non debet,
circumscripto statuto, conf. 69. nu. 1. col. 4
Iudicium nullitatis, vide nullitatis iudicium.
Iudicium agatum contra eos, quibus provocatio facta est
sub conditione quatenus sint hæredes, si aliquis eos non
afficiat contumaces fuerint, vel simpliciter contumacia
non dicendo esse hæredes, vel non nisi publicam co-
ditione, quod sunt hæredes, conf. 11. num. 7. 10. 2. fol.
107. etiam si sint filij eius, cuius asseruerit esse hære-
des, ibid.
Iudicium agatum contra minorem cum interuentu to-
toris, qui non fecit ea, sine quibus legitimam personam
pro pupillo non habet, nullum est, conf. 172. num. 1.
& 3. col. 2
Iura gabelabilia producens tenetur ad solutionem gabel-
larum etiam, conf. 24. nu. 1. col. 4
Alias acta, & sententia nullitatis vitio laborant, ibid.
etiam si originaliter ad eam non tenentur, ibid. saluo ta-
men sibi regressu contra veros debitores, ibid.
Iura magis viduis, quam nupis subueniunt, conf. 3. nu.
5. col. 1
Iura librorum administrationem, & maiorem potestatem
dederunt patri in alienatione bonorum filij, in quibus
sibi competit ususfructus, quam concesserunt tutoribus,
& curatoribus, conf. 100. nu. 8. col. 3
Iura producta, & notificata gabelle præsumuntur gabel-
labilia, conf. 24. nu. 1. col. 4
Iura, & actiones non possidentur, conf. 174. n. 6. col. 2
Et propterea, ut patet, ribant, non condiciantur possessio,
sed tantum temporis cursus, ibid.
Iuramenta semper seruanda sunt, ubi animæ periculum
non imminet, conf. 13. nu. 16. in fine col. 2
Iuramento abstinendum non est, conf. 23. nu. 7. col. 1
Maximè ad deceptionem alterius, ibid.
Iuramentum partis standum est de his, quæ in animo consti-
tunt, conf. 141. nu. 136. col. 4
Iuramentum assertorium, & promissorium facit valere id,
quod alias de sui natura est inualidum, conf. 13. nume-
4. col. 3
Iuramentum non operatur, ubi adeit enormissima læsio,
conf. 141. nu. 82. col. 3. 161. etiam in maiore, nam & ip-
se in hoc casu contractus contrahente potestatem si iu-
ralet non contrahente ratione enormis, vel enormissi-
mæ læsionis, ibid. nu. 82. & 179. col. 1
Iuramentum super vno actu interpositum ad illum non ex-
tenditur, conf. 141. nu. 122. col. 1
Iuramentum nihil operatur ultra agendum intentionem,
conf. 141. nu. 122. col. 1
Iuramentum regulatur secundum naturam contractus, su-
per quo interponitur, conf. 141. nu. 124. col. 1

Iuramentum præsumitur a minore non excludit eum a te-
mediol. 2. C. de re iur. vend. conf. 141. nu. 169. col. 2. 6.
165. quicquid sit in præfinito a minore, ibid.
Iuramentum maioris non nocet, quando est euncti misime
læsus, conf. 141. nu. 169. col. 3
Iuramentum in instrumentum appositum firmat contra-
ctum in initio inter patrem, & filium in potestate om-
nium, etiam in profectis, conf. 142. num. 13. co-
lum. 3
Iuramentum firmat donationem inter patrem, & filium
in potestate, aliis inualidam, conf. 142. nu. 14. col. 2
Iuramentum supplet defectum solemnitatis instantiarum, &
contractum firmat, conf. 176. num. 14. col. 4. fol. 142. Et
ideo si statutum requireret in contractu iuramentis constan-
guineorum consensum, vel aliam solemnitatem non pro-
cederet in contractu iurato, ibidem, & hoc in distinctis
reprobata opinione Bartolæ statutum loquatur in rem,
sive in personam, ibid. nu. 15
Iuramentum non conualidat contractum mulieris sine sta-
tuti solemnitate factum, quia præsumitur fraudulenti-
simulatus, & dolo inustus secundum Andream Faber.
Ibidem nu. 19. sed contrarium sumatur, quando iura-
mentum non facit mentionem expressam d. iuramento,
ibid. nu. 20
Iuramentum transiit ad hæredes, & quoscunque successores
quo ad observantiam contractus per ipsum iuramen-
tum firmati, conf. 176. nu. 22
Iuramentum validatur contractum a pubere factum, absque
solemnitatibus a statuto requisitis, conf. 176. num. 22.
& hoc inuoluntate secundum omnes Canonistas, & legi-
slas, sive in rem, sive in personam statutum prohibere
loquatur, ibid.
Iuramentum non est firmatum contractum, sine solemnita-
tibus a statuto requisitis factum, quando statutum in illo
ipso iure annullat secundum aliquos, conf. 176. nu. 22.
26. col. 4
Etiam iuramentum nullum faceret de iuramento mentio-
nem, ibid.
Contractum tamen tanquam verius firmatur, ibid.
Iuramentum non potest a statuto infringi, etiam si præ-
fixum contractum factum cum dolo, conf. 176. nu. 27.
nisi aliquam legitimam causam persumendi doli ad-
duceret, ibid.
Iuramentum non confirmat contractum, qui est nullus ex
defectu solemnitatis probatus, conf. 176. nu. 38
Iuramentum non conualidat scripturam, quando statutum
disponit, quod in contractu adhibetur certa solemnitas,
alio scriptura superinde confecta etiam cum iuramen-
to nullam facit probationem, conf. 176. nu. 40
Quando tamen constat de contractu iurato alio modo,
quam per instrumentum, puta per testes, substantius
contractus, & suum effectum futurum propter iuramen-
tum, ibid. nu. 41
Et in hoc casu etiam notarius de instrumento regius
admittitur iuramentum, ibid. nu. 42
Iuramentum supplet defectum decreti, aliorumque sole-
mnitatum de iure comuni requisitarum in alienationi-
bus bonorum immobilium minorum, conf. 176. num.
47. col. 1. 146. & nu. 68. col. 1
Iuramentum tenet omnes contractus minorum aliis in-
ter eos, & inualidum, conf. 176. nu. 48. col. 1
Iurans compellitur iuramentum seruare quatenus venit in
sui preiudicium, & non imminet animæ periculum, con-
f. 13. nu. 17. col. 2
Iuratoria cautionis tantum a herede renuntiatio esse in-
iuratur, quamdiu illam non preuenit, et si in futurum pe-
tatur, omnino dari debet, conf. 134. nu. 14. col. 4
Iure dotoris annullantur usus acceptioles iuramentum, conf. 141.
nu. 64. col. 4
Iure canonico non sunt correctæ pene a lege civili mu-
tati secundum naturam impoſitæ concernentes fauore
liberorum primi matrimonij, conf. 165. nu. 1. co-
lum. 4

Et Sententiarum.

are canonico sublatæ sunt omnes pene secundo nubentium intra annum luctus, conf. 165. nu. 10. col. 3. 23
luti de futuro renuntiare potest per pactum conf. 103. nu. me. 7. col. 1. fol. 98. quod quomodo, & quando, & qualiter procedat late explicatur, nu. 9. & 10
Iuri quod quis sibi competere ignoret renuntiatum non censetur conf. 112. nu. 15. col. 2 109
Iuri sibi ex testamento competenti renuntiare non potest, nisi in eis, cognitisque verbis testamenti, conf. 112. nu. 16. col. 2 109
iuri contrarium non est, quod quis cum acceptat hæreditatem aliquis ignoret sibi fiduciæ commissum sibi competentis ex testamento alterius, & postea sciat, conf. 12. nu. 12. col. 3 109
iuris regula, Vide regula iuris.
iurisdicō conditionaliter concessa nihil operatur ante purificationem conditionem, conf. 168. nu. 5. col. 2 232
Ius possessoris non confideratur, si non constat de iure petitoris, conf. 12. nu. 1. col. 2 17
Ius querendum facilius impeditur, quam tollitur ius queritum, conf. 14. nu. 6. col. 2 67
Ius queritum facilius conservatur, quam querendum perimitur, conf. 73. nu. 19. col. 1 67
Ius melius agendi retinetur auctori quando ex processu appareat, quod alia via id quod petit consequi potest, licet non ex modo inventum non potest, nu. 1. col. 1. fol. 15. & conf. 30. nu. 5. col. 3. fol. eodem conf. 32. nu. 6. col. 1. fol. 27. & conf. 13. nu. 13. col. 1 138
Ius patronatus Ecclesie de sui natura transit ad hæredes, conf. 73. nu. 2. col. 1. fol. 66. Et qui non est hæres patroni ad illud aliquid non potest, quamvis esset de descendenti, ubi potissimum autem si concessio de hæredibus loquatur, ibidem.
Ius patronatus est indivisibile, conf. 73. nu. 6. col. 3. fol. 66. conf. 75. nu. 10. col. 2 71
Ius iam queritum ictio ex banno, & condemnatione alicuius Princeps auferri non potest, maxime post factam apprehensionem, & dominum perfecte queritum, conf. 73. nu. 3. col. 4 67
Quod procedere etiam in iure simpliciter adito, vel agnito, ibidem.
Ius patronatus non potest ab vno alteri cum patrono donari, vel legari sine consensu ordinarij, & omnium compatronorum, conf. 73. nu. 8. col. 3 66
Maxime si forma consensu alienetur, ibidem.
Quicquid sit in sim plici remissione, & relaxatione, ibidem.
Ius competentis alicui, & ex aliquo impedimento deficientis, eo cessante renascitur, conf. 73. nu. 16. col. 1 67
Ius concessum a disponente sub hac conditione, si nō alienetur, alienatione sequente resoluitur concessio, conf. 73. nu. 31. col. 1 68
Ius patronatus hæreditarij prius dicens teneatur probare, esse hæredem, conf. 75. nu. 5. col. 2 71
Ius patronatus nō probatur ex vnicō presentandi actui, sed requiruntur plures presentaciones continuæ, & per tempus, quod hominum memoriam excedat, conf. 75. nu. 12. col. 3 71
Ius non dicitur certum, ubi opinio variat, & conf. 104. adels. conf. 80. nu. 5. col. 4 79
Ius superueniens auctori pendente iudicio ei prodesse debet super eodem libello, conf. 85. nu. 5. col. 2 84
Præteritum si ante litem contestatam superueniat, & ex causa de præterito, potissimum in iudicio petitionis hæreditatis, vel alio vniuersali, ibidem.
Ius superueniens reo pendente iudicio, an, & quādo ei prodesse possit, conf. 85. nu. 6. col. 2 84
Ius patronatus a laico acquiri potest reificatione Ecclesie a fundamēnis de proprio facta cum licentia ordinarij, conf. 91. nu. 4. col. 4 87
Ius quod venditor habet in re vendita transit in emptore, qui eo pro sua defensione vii ad librum potest, col. 94. nu. 4. col. 4 90
Ius directum est diuersum a possessione reali, conf. 101.

numero 6. column. 1 96
Et non habetur in consideratione quoad auocandum rem venditam ab emptore ratione vicinitatis ibidem.
Ius directum est considerabile quando agitur de alienatione rei emphyteuticæ, vel similitis nature, tunc dominus directus præfertur vicino, conf. 101. nu. 7. col. 2 96
Ius congrui competiti censuarius, conf. 111. nu. 5. col. 1 96
Ius congrui competit etiam cuiuslibet vile dominium habenti, veluti emphyteuticæ, superius tractum, conducenti ad longum tempus, & habenti fundum vendicalem, ibidem nu. 1. & 4
Ius congrui competit marito ratione rei dotalis, cuius est dominus, durante tantummodo matrimonio, col. 101. nu. 8. col. 2. fol. 96. conf. 110. nu. 4. col. 3. fol. 106. ubi infit per dicitur, quod soluto matrimonio vir & eius heredes tenentur reddere vxori huiusmodi bona occasione rei dotalis consequuta.
Ius expellendi, quod domino directo competit aduersus primum emphyteutam si canon non soluitur, competit etiam primo emphyteuticæ contra secundum, si & ipsi non soluantur, conf. 107. nu. 2. 5. col. 4. fol. 102. & est enim in respectu illius quodam modus, & ipse dominus directus, ibi, item.
Ius agnationis per mulierem ex matrimonio nō amittitur conf. 108. nu. 4. col. 2 105
Ius congrui competit emptori cum pacto de retrogredendo propter vicinitatem rei licet emptor, conf. 110. nu. 1. col. 1 106
Ius congrui an competit vicino aduersus emptorem cum pacto de retrogredendo infra certum tempus, vel quando docunque conf. 110. nu. 3. col. 1 106
Ius suum memini est aufertendum, conf. 118. nu. 6. col. 7. fol. 116. conf. 120. nu. 3. col. 4 118
Ius retractus competens venditori transit in emptorem, etiam sine specialī cessione, conf. 125. nu. 4. col. 2 122
Ius recipiendi tran situiam in singularem successorem col. 125. nu. 4. col. 2 122
Ius authoris prodest singulari successori, nō dū quod cum seruationem, sed etiam quoad nouam acquisitionem, conf. 125. nu. 7. col. 3 121
Ius superueniens auctori ex causa de præterito illi prodest ad obtinendam interpetituum caducitatis declarate videtur, conf. 127. nu. 7. col. 1 110
Ius transmissiois. Vide transmissiois ius.
Ius representationis, quando locum habet, conf. 123. nu. 12. & 13. col. 3. & 4 134
Ius extinctum cedi non potest, nec in alium transferri, conf. 135. nu. 7. col. 4. fol. 137. & antea nu. 5. & 6 145
Ius requiritur scriptum in aliquo actu, hoc ideo velle: videtur, ut per eam solemnitate interueniente probetur, col. 139. nu. 39. col. 3 145
Ius mellioramentorum consequendorum amittitur ex dolo, & mala fide, nisi fuerint necessaria, conf. 141. nu. 1. col. 2 165
Ius canonicum in materia prescriptionis seruandum est vbique locutum, conf. 141. nu. 237. col. 2 168
Ius facit rusticis, & imperitis, conf. 141. nu. 248. col. 1. 170
Ius canonicum seruandum est, ubi agitur de periculo animarum, conf. 141. nu. 247. col. 2 170
Ius omne competentis priuato contra priuatum triginta annorum spatio præscribitur, conf. 145. nu. 18. col. 2 181
Ius petendi aliquid ex statu promissionis regulariter durat per triginta annos, conf. 145. nu. 19. col. 4 181
Ius alimentorum, debitorum an, & quando pacto partium iurato tolli possit, cum distinctione declaratur, conf. 150. nu. 18. col. 4. fol. 189. & an eadem in doctis procedat, ibidem.
Ius ex facto oritur, conf. 152. nu. 48. col. 4. fol. 194. & conf. 153. nu. 5. ver. quoniam col. 3 195
Ius potest esse dubium per leges, vel constitutiones de eo loquentes, & etiam obscuritatem vel propter diuersas doctorum opiniones, vel quia sit extraneus, conf. 151. nu. 18. col. 1 196
Ius

Index verborum;

Ius certum est, & clarum, conf. 153. num. 3. col. 2. fol. 195. & nu. 8. col. 1
 Fallit ubi variae sunt Doctorum opiniones, ibid. nu. 15
 Declaratur tamen hoc procedere non quoad se cum legi sit certum quicquid in reum natura certum est, sed quatenus applicatur ad intellectum humanum, nā tunc potest esse dubium etiam apud petros.
 Et quodcumque taliter, quod excusatur etiam peritissimos, ibid. nu. 19
 Ius quod extinguitur morte alicuius ad eius heredes non transmittitur, conf. 156. nu. 30. col. 1
 Ius exorbians dicitur illud, quod a communibus regulis aberrat, conf. 157. nu. 25. col. 2
 Ius commune antiquum & regulate non patitur, aliquem alicuius odio praegravari, conf. 157. nu. 71. col. 1
 Ius idem statuendum est, ubi eadem ratio militat, cōf. 158. nu. 17. col. 4
 Ius accrescendi quando locum non habet, ut quia instituitur in re certa non potest plus petere, sed nullus est re sibi relicta contentum esse in totum corrumpit testamentum, conf. 159. nu. 31. col. 4
 Ius nullum cuiquam acquiritur per notarium pro se stipulante, nisi sequatur ratificatio illius, pro quo stipulatur, conf. 164. nu. 13. col. 3
 Ius canonicum corrigens ius civile in penis indictis contra secundo nubentes intra annum licitus servandum est non solum in foro ecclesiastico, & in terris Ecclesie, sed etiam in foro civili, & in terris Imperij, conf. 165. nu. 19. col. 4
 Etiam si statum caueretur, quod in causis civilibus decidit ius ius cuius sit si statuendum ibidem nu. 20
 Ius canonicum attenditur in materia matrimonij conf. 167. nu. 1. col. 2
 Ius nullum in ce finarium transferatur a cedente, quando non c. inlar, quod ipse illud habet, conf. 173. num. 27. col. 3
 Ius canonicum non tractat de natis, & de curis, & quare, cōf. 176. nu. 66. col. 1
 Iuvenes excedentes pupillarem aetatem nostra tempestas, vi per experientiam patet sunt multum experti, & sagaces, conf. 141. nu. 159. col. 1
 Iuvenis agit, ut iuvenis, conf. 141. nu. 1. col. 4

L

Labor cuicunque animali siue irrationali, siue irrationali cum temperamento dandus est conf. 64. nu. 5. col. 2
 Laesio ad hoc, ut restitutionem in legatum petat, debet esse manifesta, & enormis conf. 16. nu. 4. col. 2
 Laesio consideratur in renuntiatione iuris competentis de presenti, non autem in renuntiatione iuris incompetentis de futuro, conf. 103. nu. 13. col. 3. fol. 97. & ideo restitutione in integrum in hoc casu locum non habet ibidem num. 14
 Laesio consideranda est tempore contractus ibidem.
 Laesio in dubijs considerari non potest conf. 113. nu. 6. col. 3
 Laesio ultra dimidiam iusti pretij in vno nummo sufficit ad obveniendum in rem. dicitur l. 2. C. de rescind. vend. cōf. 141. nu. 84. col. 4. fol. 161. & num. 206. col. 2. fol. 167. & nu. 170. c. l. 2. fol. 17. & nu. 305. & 3 in 172
 Laesio ultra dimidiam iusti pretij in re valoris mille vendita quingentis dicitur probata testibus deponentibus, quod valeat mille, & ultra, vel plus non expremo aliquam quantitatem, ultra mille, conf. 141. num. 307. col. 2
 Laesio in terminis l. 2. C. de rescindenda vendit. respectu venditoris quomodo consideretur ibidem nu. 108
 Laesio probanda est de ien. pot. conar. eius, iustitiaeque, quod eo tempore deponent testes etiam si non dicant ante & post conf. 141. nu. 15. & 216. col. 4
 Laesio enormissima facit praesumam malam fidem ibi. n. 240. col. 4

Laesio triplex est enormis, enormior, & enormissima & qualis auiem vnaquaqueque conf. 141. num. 249. col. 2. fol. 169. & nu. 277. & 278. & sequi.
 Laesio simpliciter ultra dimidiam in terminis l. 2. C. de rescindenda vendit. non inducit, nec arguit dolum aut malam fidem conf. 141. nu. 249. col. 2
 Imo sic egens praesumitur bonae fidei possessor, & facit in sup. 1 fructus suos ibid. n. 250
 Laesiois beneficium conceditur etiam maiori, conf. 147. nu. 150. col. 2
 Laesiois scientia non inducit veram malam fidem. ibid. nu. 230. col. 3
 Laesio ultra dimidiam datur actio personalis, quae durat spatio 30. annorum conf. 141. nu. 226. col. 2
 Laesio enormissime non curit praescriptio ibidem nu. 247. col. 1
 Laesio in modico non restituitur conf. 126. nu. 4. col. 3
 Laesio non dicitur, si contra quem sententia lata est, si nihil per humilitatem sententiam amittit conf. 27. num. 3. col. 2
 Laesio ultra dimidiam praesumitur ignorare valentem rei, & iustum pretium eius conf. 141. nu. 223. col. 1
 Laicus acquirit ius patronatus Ecclesiae illam a fundam. ius requirendo propterea impendit licentia ordinarij conf. 91. nu. 4. col. 4
 Etiam si constitutus nihil dixerat, nec illud referuaverat dummodo expresse non remiserat, ibid. nu. 5
 Laicus dicitur consumere electum eorum iudice seculari si contra ipsum petat associationem ad bonorum possessionem, conf. 173. nu. 25. col. 2
 Quod procedit si clericum ad hunc actum non citaverit, ibidem.
 Laqueus non est iniiciendus his, qui communi iudicio peccant, rursus, conf. 169. nu. 12. col. 4
 Lata sit mensus in eis praecatio, ubi non reperitur ambiguitas voluntatis, sed verbum, conf. 116. nu. 4. col. 2
 Laus exequutionem petens debet eius iustitiam dicere ubi pars contra illud de iniquitate opponat conf. 41. nu. 5. col. 2
 Maximè ubi aliquid deductus, quod illius iniustitiam tangat ibidem.
 Laudum ab arbitrio, vel arbitratur latum non est propriè sententia, conf. 7. nu. 6. & 11. col. 2. & 3
 Laudum est dictum ab arbitratorum, quod propter sententia dicit non potest, conf. 41. nu. 1. col. 1
 Nec in eo cadit emologatio tacita per lapsum decem dierum ibidem.
 Laudum perpetuo ante cursum 30. annorum potest reduci ad arbitrium boni viri ibidem.
 Laudum non transit in rem iudicam nisi post lapsum 30. annorum, conf. 41. nu. 3. col. 2
 Laudum diuisionum quibuscumque clauisulsi munitione non videtur remittere ius, seu spem fideicommissi de sumro conf. 74. nu. 4. col. 1
 Praeterea si in laudo nulla sit facta mentio fideicommissi si nec abunde appareat per partes acturis datam esse facultatem remittendi fideicommissum, aut laudandi super aliquo iure de futuro, ibidem nu. 3. in fine.
 Laudum ad ignorata non extenditur conf. 74. nu. 4. col. 2
 Etiam si compromissum factum fuerit nedium circa lites pendentes, sed etiam futuras, ibidem nu. 5
 Laudum diuisionum quando comprehendere valeat etiam bona fideicommissi subiecta, & ipsius fideicommissi renuntiatione in operari conf. 74. nu. 6. col. 3
 Laudum in quo continetur id quod continere non poterat si fuerit mologatum, & ratum, si non valet in vim laudi, tamen valet in vim pacti ibidem nu. 7
 Laudum translatum in rem iudicam obferuandum est, conf. 105. in princ. col. 4
 Laudum ad instar sententiae redactum non est extinctum primæ obligationis, sed accumulatum nouae actionis iudicati enoi. 115. num. 7. col. 1
 Quod multo, magis procedit si in laudo est facta spectatilis, &

. Et Sententiarum

lis, & expressa referuatio quod nec primo instrumento, nec fideicommissi eo praefato derogatum censetur ibidem omni. 8

16
Ius laude compensatur consil. 60. nu. 21. col. 4

17
Legata per heredem fideicommissum grauius de proprio soluta ex fideicommissio detrahuntur. consil. 81. nu. 14. col. 4

18
Et si rem aliquam pro eorum solutione alienare poterat potest illam pro se retinere, vel ad suos heredem retinendam transmitti debet. nu. 15.

19
Legatarius tenetur cauere de dando alijs legatariis ea, quae testator mandauit. consil. 44. nu. 1. col. 3

20
Hoc tamen praestare debet, quando facta est ei restitutio per grauium, & non aorea ibidem.

21
Legatarius cui legatum factum fuit sub conditione protestatus, quam ob captiuitatem adimplere nequeuerit, si postea reuertatur, in debet consequi legatum totius repositis, & sic durante etiam captiuitate. consil. 130. nu. 9. cum seq. col. 3

22
Legatarius non potest propria auctoritate rem sibi legatam capere. consil. 152. nu. 39. col. 3

23
Quisquis rei legatiz dominus de iure in eum transit a morte testatoris. ibidem.

24
Legatum factum ab vxore viro si in viduitate staret non aliter debetur, quam si in conditioni parcat. consil. 1. nu. 1. col. 3

25
Legatum. In legato subaudiendi potest persona extrinseca consil. 20. nu. 1. col. 3

26
Legatum. In legato non exigitur praesentia paritum. consil. 20. nu. 6. col. 3. fol. 15. Secus est in contractu. ibid.

27
Legatum differt a contractu ne dum quoad facultatem agendi sed etiam quoad ius constitutionem ibidem nu. 6. col. 6

28
Legatum. Et legatum non solum agit is, ad quem verba legati disposita sunt, sed etiam is, cuius fauore factum est. consil. 20. nu. 1. & 9. col. 3

29
Legatum dotis, quocumque puella nubet, vel nuptias efficeretur, debetur etiam quod legataria nupsit ante obitum testatoris. consil. 61. nu. 1. 3. & seq.

30
Legatum sub conditione mixta debetur quocumque tempore conditio sit adimpleta. consil. 61. nu. 4. col. 2

31
Legatum factum pro aliqua maritanda legataria debetur etiam si aliunde dotem habet ibidem nu. 6

32
Legatum dotis sub conditione cui nupsit licet debetur etiam quod puella nupsit in vita testatoris illius tamē exadio fieri non potest nisi mortuo demum testatore. consil. 61. nu. 6. col. 3

33
Legatum dotis, quocumque puella nupsit, vel dum nubet, vel si nupsit, vel quando nubet, vel cum nubet, videtur relictum in augmentum dote. consil. 61. nu. 4. col. 3

34
Legatum factum pro aliqua maritanda si tempore testamenti iam erat maritata valet, & illi debetur ibidem nu. 7. col. 3

35
Legatum dotis factum nepibus vel filio debetur, quamuis iam maritatus fuerint veluti causa legati non extitit sed adimpleta. consil. 78. nu. 4. col. 1

36
Legatum dotis factum in subsidium an debetur, si legataria iam nupsit, & dotem competentem aliunde habuit, & in longe maiori summa quam sit legatum. consil. 78. nu. 4. & 5. fol. 75. & nu. 40

37
Legatum dotis cum petentis debetur, si competat, & non aliter & quare. consil. 78. nu. 16. & 39. fol. 76. & 78

38
Legatum dotis ex fideicommissio detrahendum secundum testatoris dispositionem, non debetur nisi in subsidium ex praesumpta eius voluntate ibidem nu. 15. col. 1. fol. 76. maxime quando non vna, aut duae nominatae sint dotis, sed plures, & indefinite omnes, quae ex descendenti bus nascuntur ibidem nu. 20

39
Legatum dotis cum petentis ab auctore, vel proauo factum in subsidium nepibus, vel pro nepibus ex filio, & descendibus computatur filio in legitimam & Trebellianicam. consil. 78. nu. 29. col. 4

Et cum eo compensatur dos habita a patre, nec verum quod debetur ibidem.

Et si pater ob inopiam nequeat dotare, & deinde facultates & bona acquisierit, in quibus valet filiam compensare dotem, tunc hereditas is auita exoneratur a solutione dictis legati donec. ibidem.

Legatum pro dote an, & quando debeatur. consil. 78. nu. 30. & seq. per totum.

74
Legatum dotis factum mulieri a fideicommissio exclusae ex testatoris dispositione censetur factum in recompensationem dictae exclusionis. consil. 73. nu. 14

75
Et propterea debetur etiam, si mulier sit nopta, vel alium, de habeat unde se nubere possit ibidem.

Fallit, quando mulieres ab hereditate excluduntur per statutum. ibidem nu. 31

Legatum secundum eandem rem eidem personae simpliciter factum non debetur iterum, non enim inducitur qualitas ut praecedens repetitio, sed correctio. consil. 78. nu. 31. col. 2

77
Legatum dotis si primo sit factum sub conditione nuptiarum, & postea fiat secundum legatum dotis, pure, ac simpliciter an eadem in conditione in hoc secundum legatum repetita censetur. consil. 78. nu. 36. & 37. cum sequ. ubi diffusae de repetitione a iur.

78
Legatum certe quantum ultra dotes competentes factum per testatorem cuiuslibet ex feminis descendenti uel in eorum masculorum in eorum in quam hereditas ex fideicommissio per eum inducitur ex utraque linea dictorum descendenti masculorum peruenit in transuersales masculos de eius familia, & hereditate praedicta petunt in dictis transuersales, & debetur per eorum ex feminis, & si nupsit. consil. 78. nu. 4. & 39. fol. 75. & 78

Nuquid autem praedictae mulieres ultra dictum legatum potere possint a dictis si leico nupsit etiam dotes competentes, cum iam illam a fratre, & non vulgarem consequatur fuerit post multum in hac materia subiecta ponderata, & deducere concluditur, quod non ibidem nu. 39

Legatum in testatore postea alienare debetur, si alienatio titulo oneroso facta fuit liquidum necessitate urgente nec adeumptum censetur locus si ultra, & nuda voluntas facta sit. consil. 79. nu. 1. col. 4. fol. 178. & in dubio censetur alienatio titulo oneroso, & propterea hoc casu legatum d. betur, tanquam non ademptum. ibidem nu. 2

Legatum ad quas causas non extinguatur per alienationem testatoris voluntaria. consil. 79. nu. 1. col. 1

79
Etiam si res alienata a testatore non fuerit repleta. ibidem nu. 4

Legatum pro anima dicitur prout consil. 79. nu. 1. col. 2

80
Quia de re si testator legat prae donum vni cum onere seruandi certam pecuniarum quantitatem rectori Ecclesiae, quolibet anno pro anima eiusdem testatoris, hoc dicitur esse legatum primum. ibid.

Legatum ante aditam hereditatem peti non potest. consil. 83. nu. 4. col. 4

81
Legatum appellatione hereditatis non venit. consil. 84. nu. 1. col. 1

82
Fallit, quando post substitutionem fuerit iniunctum a testatore grauium. ibid.

Legatum in diem nuptiarum tantum dicitur conditionale. consil. 130. nu. 6. col. 2. fol. 128. Nec ante conditionis aduentum debetur. ibidem.

Legatum annuae praestationis bonorum immobilium non est vnum, sed multiplex. consil. 130. nu. 7. col. 2

128
Legatum annuae praestationis variare potest, & vno anno esse maris, & altero minis, cum ex immobilibus praestandum est, quocumque redditus non sunt in per equales sed varij. ibidem.

Legatum fructuum bonorum immobilium praestandum est adoratum fructuum deductis expensis ibid. nu. 8

Legatum victus, & vestitus, si sit sub hac conditione facta videlicet si legataria habitauerit in domo testatoris, & si non

Index verborum;

non habitauerit, scutorū discutorū, conditione non ad-
impleta primum legatum cessat, & secundum succedit
loco primi conf. 134. num. 6. col. 1. fol. 136. Et a muliere
consequi non potest, nisi prius per eam cauo mutua
præstata fuerit ibidem num. 11. & 15
legatum conditionale Mutuæ cautioni suppositum est
secus modale, conf. 134. nu. 10. col. 2 136
legatum ab aucto nepoti contemplatione filij profectum
est conf. 140. nu. 17. col. 1. fol. 154. R. etiam vero con-
templatione nepotis aduentum ibidem nu. 18. & an-
tea num. 1
In dubio autem filij contemplatione secundum aliquos
factum dicitur ibidem nu. 19
Contrarium tamen, quod nepotis contemplatione videat-
ur relictum, inquam receptum firmatur ibidem nu. 20
legatum etiam citra merita fieri potest, sufficitque vel sola
coniunctionis sanguinis ratio conf. 140. nu. 17. col. 4 154
legatum prædiorum ad alimenta percipienda alicui factū,
intelligitur pleno prædiorum dominio, & non de usu
fructu conf. 140. nu. 23. col. 2 150
Ideoque si quid superest ultra alimenta in redditibus ad
legatum pertinet ibidem, & eoque motuo ad hære-
des eius non autem ad hæredes testatoris transmittitur.
ibidem.
legatum, quod mulier consequuta est ex successione filij
primi matrimonij, tenetur resequere alijs filijs eiusdem
primi matrimonij si transierit ad secunda vota, conf. 1
161. nu. 9. col. 3 223
legatum, quando relictum est a testatore simpliciter nepo-
ti, cuius pater erat institutus, & grauat sub conditione
si decederet sine libetis, talis nepos facit deficere fidei-
commisum conf. 177. nu. 2. col. 1. fol. 249. Secus autē
si factum est post mortem filij, quem testator grauaui-
t, ut alteri restitueret hereditatem, tunc nepos non excludit
substitutum ibid. & num. 27
lege municipalis deficientes res iure communi decidenda
est, conf. 163. nu. 1. col. 4 158
leges non ligant ubi publicæ non sunt conf. 32. nu. 4. col. 1.
fol. 37. Etiam quædam publicæ in ciuitate prædomi-
nantes, si ea reperitur, ibidem.
Et etiam quod alius haberetur oecia a provincialibus
de talibus legibus ibidem.
Et sine ulla difficultate, ubi esset consuetudo, quod simi-
lium legum, & ordinum sint publicationes nedum in
ciuitate metropolitana, sed etiam in prouincijs ibidem.
legis liberatorem ad inscriptionem, & maiorem potestatem
dederunt patri in bonis filij, quam concesserunt tuori-
bus, & curatoribus, conf. 100. nu. 8. col. 3 95
leges facient nullas, & impetius, conf. 141. nu. 208. col. 1 170
leges benignius, & laus interpretatur quam statuta con-
fil. 177. nu. 83. col. 3 304
leges imponentes penam mulieri secundo nubendi in præ-
iudicium filiorum primi matrimonij non sunt correctæ
a iure canonico conf. 165. nu. 1. col. 4 223
legis ratio cessante cessat & ipsa lex, conf. 129. nu. 1. col-
lum. 3 117
legis mens ex ratione colligitur, conf. 35. nu. 7. col. 1 29
legis status, & cuiusque alterius dispositionis una pars de-
clarat aliam, conf. 147. nu. 88. col. 4 304
Et uerba illius ambigua, ibidem.
legis antiquæ declaratio non extenditur ad decisa per sen-
tentiam contra dispositionem ipsius legis antequam pos-
tea declarata conf. 165. nu. 13. col. 2 230
legis casus, ubi adest, oia est alterius dubitandum, conf. 171. nu. 4. col. 2 236
legitima constituitur secundum facultates tempore mor-
tis eius, in cuius bonis debetur conf. 138. nu. 1. col. 1 14
legitima moderatur ad instar successionis ab intestato co-
fil. 138. nu. 1. col. 1 24
legitima computatur, deductis impensis funeris, & ære alie-
no, & alijs conf. 138. nu. 2. & 5. col. 1. & 2 24
legitima constituit non potest sine liquidatione quan-
tatis, & valorum bonorum, & ceteris alienis illius, in cuius

bonis debetur conf. 138. num. 3. column. 2 24
Legitima. In legitima debita filiabus iugiter, monialib.
computatur data monasterijs pro ingressu, conf. 44. nu
me. 12. col. 4 18
Legitima iure naturæ debita filio a patre grauato onere fi-
dei com. missi conditionalis detrahatur de bonis fidei com-
misso subiectis per hæredes talis grauari conf. 82. nu. 1.
cum sequ. 81
Legitima non recipit grauenam fidei com. missi, sed detra-
hitur ex illo etiam contra expressam testatoris volunta-
tem & quare conf. 82. nu. 2. col. 1 81
Legitima filio debetur iure naturali, & citius ibidem.
Legitima ex substantia testatoris prohibetur, non tamen
ex eius voluntate competeret, ibidem.
legitima non potest grauari onere ususfructus ibidem nu.
3. col. 1 81
Legitima, & Trebellianica simul iunguntur dimidia
partem hereditatis testatoris constituunt, conf. 82. num. 7.
col. 2 81
Legitima est quæcunque portio eius, quod quis ab intestato
habituisset est conf. 127. num. 4. col. 2. fol. 124. & confil.
137. nu. 1. col. 4 119
Legitima debetur ex illa bonorum quantitate, quæ dedu-
cto quæ alieno in hereditate remansit tempore mortis
defuncti conf. 127. nu. 5. & 8. col. 2. & 3 124
Legitima non augetur auctis facultatibus defuncti post
mortem patris antea datam hereditatem conf. 127. nu.
6. col. 2 124
Legitima est tertio, vel dimidia pars bonorum defuncti
secundum numerum liberorum, in quibus debetur ibid.
nu. 10. col. 4 124
Legitima quomodo decernenda, si filio, vel filiz minus
integra legitima relictum sit, & supplementum pecunie
& opponatur de eo, quod titulo dotalis, vel donationis
propter nuptias receptum fuerat conf. 127. nu. 2. col. 1 124
Legitima initium sumit a causa intestati, & ab ea regulatur
ibidem nu. 4. col. 2 124
Legitima statim statuo exclusio semel in statu a successio-
ne paterna ab intestato exstantibus masculis, decennu-
m uero filiorum masculorum tantummodo confi-
derato ac si femine non esset iure rerum natura, confil.
127. nu. 1. col. 4 129
Quæ legitima detrahatur tunc de eo, quod superest detra-
ctis dotalibus ipsarum filiarum de toto patrimonij tan-
quam quæ alieno, ita ut prius dedicantur dictæ dotes de
tota hereditate, & de residuo postea legitima pro mas-
culis ibidem num. 3
Legitima decernitur tempore mortis testatoris inspecto
conf. 127. nu. 1. col. 4 140
Ita ut bona hereditaria consideranda sunt in eo statu, in
quo erant tempore mortis testatoris, & secundum illud
existimetur, nec ratio aliqua augmenti, vel diminutio-
nis eorum valoris est alijs temporibus ibidem.
Legitima, & Trebellianica debetur hereditas testatoris
per fideicommissum grauatam conf. 160. nu. 21. col. 1 215
Legitima ætas filiorum est annorum 18. conf. 176. num.
46. col. 1 246
Legitimans an possit legitimare in præiudicium eorum,
quibus est ius quaesitum disputabile est, conf. 169. nu. 47.
col. 4 212
Sed ubi id non expresserit id facere noluisse intelligitur
ibidem nu. 48
Legitimati ad paterni testamenti validitatem sunt resti-
tuendi, vel exheredandi conf. 159. nu. 5. col. 2 213
legitimatio habens clausulam reservationum omnium iu-
rum legitimorum, & naturalium quomodo intelliga-
tur conf. 159. nu. 9. col. 2 210
Legitimatio semper dicitur continere clausulam reserua-
tionis iuribus filiorum legitimorum, & naturalium, &
si eam habent expressam plus operatur, conf. 159. nu.
12. col. 4 210
Legitimatio ita exequenda est, ut non præiudicet in ali-
quo illis, quorum iura in legitimacione reseruata
sunt

Et Sententiarum

sunt consil. 159. nume. 14. columna. 4 210
Legitimatio facta cum clausula reservatua iurium legitimorum, & naturalium in omnibus firma manet, in quibus non agitur de praeiudicio legitimorum ibidem nu. 10. col. 1. 211
Legitimatio non trahitur retro in praeiudicium tertij, cui iam quiescit ius suum, consil. 159. nu. 45. col. 3 212
Legitimatio retrahitur ad praeiudicium eorum, qui ab intestato hæreditatem acquiruntur, quando naturalis legitimatus fuit post mortem patris de ordine, & mandato per ipsum viventem datum, consil. 159. num. 49. col. 4 213
Quo casu legitimatus aufert hereditatem venientibus ab intestato, & legitimatus in gradu posterioribus ad legitimacionem non citatur, ibid. nu. 50 214
Legitimatus cum reservatione iurium filiorum legitimorum, & naturalium non potest praeiudicare filij legitimæ, & naturali quoad succedendum patri, ibid. nu. 11. col. 3 210
Legitimatus ab intestato non potest in aliquo succedere in praeiudicium filij legitimæ, & naturalis consil. 159. nume. 15. col. 4 210
Ex testamento autem capere potest in praeiudicium legitimorum, & naturalium ibid. nu. 16 210
Dommo filijs legitimis non minuitur legitima eis iure naturæ debita ibidem. Aliquando tamen talis legitimatus a legitimis, & naturalibus excluditur ibid. num. 17 210
Legitimatus cum clausula reservatua iurium legitimorum penitus habetur quoad eorum praeiudicium ac si legitimatus non fuisset consil. 159. nu. 17. col. 1 211
Legitimatus ita vi succedere possit ex testamento, & ab intestato sine tamen praeiudicio filiorum legitimorum, & naturalium absque vlla difficultate non admittitur ad hereditatem patris ex testamento in praeiudicium legitimorum, consil. 159. nu. 18. col. 1 211
Legitimatus cum clausula reservatua iurium legitimorum, & naturalium non dicitur quoad omnia legitimus, sed limitatur tantum ibid. nu. 21. col. 2 211
Legitimatus post testamentum patris illud rumpit, si in eo est præteritus ibid. nu. 51. col. 4 212
Legitimatus ita ut in certa tantum parte succedat vel in eo tantum, quod patri placuit, non est proprie legitimus, sed dispensatus ibidem nu. 53. col. 1 213
Legitimatus ut supra non potest mortuo patri impugnare illius testamentum vi in eo præteritus, etiam si nihil penitus illi reliquerit ibid. nu. 54. col. 2 213
Legimus supplementum peti potest ne dum contra hæres de naturalibus, sed etiam contra institutos in certa re, ac etiam agi potest aduersus tertios possessores consil. 158. nu. 7. col. 3 214
Legimus supplementum obtineri non potest, quando annus redditus loco legitimi relictus est, nisi probata agens ætate. ibid. nu. 5. col. 2 214
Legimus supplementum obtineri non potest, nisi probato valore, & quantitate bonorum, & quibus alieni testatoris, consil. 158. nu. 3. col. 1 214
Legimus de retractione non admittit vllam temporis dilationem, consil. 159. nu. 5. col. 1 188
Legimus sobolis appellatione femina non secus ac masculus venit consil. 159. nu. 18. col. 3 211
Legimus factum peccatum non meretur, consil. 167. num. 3. col. 2 219
Lesij Turelij Fanensis I. C. Clarissimi commendatio de doctrina, & integritate consil. 73. nu. 3. col. 2 68
Lex generalis non videtur comprehendere, quod speciali nota dignum est consil. 34. nu. 4. col. 2 218
Lex non consistit, in verbis scripturarum, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum solijs, sed in radice rationis consil. 35. nu. 7. col. 1 219
Lex alienationis relictus impedit dominij, vel quasi transactionem, consil. 39. nu. 8. col. 4 33
Lex quando disponit de tempore respectu certi actus tunc a die illius actus incipit ipse currere, eod. 40. nu. 3. col. 4 34

Lex faciens mentionem de tempore intelligitur de continen, consil. 40. nu. 6. col. 4 34
L. fin. §. filium de legat. 2. l. Lucius §. Cajo, & l. hæres mei §. cum ita ff. ad Trebellianum cum sua materia declaratur in consil. 37. per totum. 31
L. cum ausu ff. de r. n. d. et demonst. l. generaliter §. cum autem C. de instit. r. & substitut. & l. cum acurimus C. de fideicom. declaratur, consil. 48. nu. 7. 27. & 18. fol. 42. & 43 31
Lex supplet ius testamenti, & facit pro scripto haberi omne id, quod intuitu pietatis consentaneum mentis testatoris esse cognoscitur. ibidem nu. 7 31
L. fin. §. de legat. 2. in materia alienationis bonorum fideicommissio conditionalis subiectionum pendente conditione declaratur, consil. 71. nu. 4. cum sequi. 64
Lex non patitur quicquam sine domini voluntate disponi in rebus alienis ibidem nu. 5 64
L. si pater pro filia ff. de collat. donis declaratur, consil. 78. nu. 29. col. 4. & nu. 30. col. 1. fol. 76. & 77 64
L. hæc cõsultissima §. ex imperf. clo C. de test. habet etiam locum in testamento matris imperfecto inter liberos non obstantem in æquitate licet magna inter filios institutos, consil. 87. nu. 1. a. & §. col. 2. & 3 85
Etiam si filij essent naturales tantum, vel spiritus dummodo non sint ex damnato coram, vel ipsa non sit illustris ibidem nu. 4. 85
L. cum a matre C. de rei vindic. & l. ex qua persona de regul. iur. non habent locum in eo, qui sunt hæres patris, si agi de re ad ipsum spectante vigore fideicommissi, & non iure hæreditario paterno consil. 104. nu. 43. col. 2 102
L. final. §. si autem C. de bonis, quæ libens, declaratur procedere, quando ususfructus non pertinet ad patrem, quia ipse non vult sibi acquiri, quia non vult consentire, quod filius hæreditatem adeat, in qua si consentiret, vsum fructum haberet consil. 107. nu. 2. col. 4 104
L. inducens aliquid ipso iure non habet locum nisi parte volente, & declarante se velle consil. 112. nu. 19. col. 3 109
L. scripturas C. qui potior in pignor. hab. cum tota sua materia explicatur latissime consil. 119. per totum fol. 117. & sequens 109
Lex fingere potest, quod id, quod vnum est, sit aliud: homo autem id efficere non potest, consil. 139. nu. 28. col. 4 144
L. quoties C. de donat. quæ sub modo, in quibus terminis procedat. ibidem nu. 106. 110. 114. fol. 150. & 151 144
L. prima, & secunda & totus titulus C. si maior factus rati habuerit, procedit quando actus factus per minorem fuit postea per eum maiorem factum verbus, aut factis expresse confirmatus, consil. 141. nu. 15. & 16. cum plur. sequi. col. 5 158
L. fin. C. si ma. fa. alie. fa. fin. decret. rat. hab. lib. §. loquitur in ratificatione tacita ex silentio, consil. 141. nu. 19. col. 1 158
L. 2. eiusdem tit. loquitur etiam in ratificatione expresse. ibidem & nu. 20 158
L. 1. nun. d. gloss. Cod. si maior fac. rat. hab. procedit ne dum in dolo vero, sed etiam in præsumpcio ibid. num. 135. col. 1 163
Quamvis nonnulli alij firmauerint habere solummodo l. cum in dolo vero, ibid. nu. 132. & 133 163
L. fin. C. si maior fact. alien. fac. fin. decret. rat. hab. non procedit, quando ius contractus interuenit doli consil. 141. nu. 141. col. 4 163
Hoc tamen intelligendum est de dolo vero, secus autem de præsumpcio ex in obsequia solummodo statui, vel ex lesione in iusto pretio ibid. nu. 142. & 143. cū pluribus sequi. & nu. 148. & sequi. vbi de vario casuum. l. intelligitur. 163
L. si prædum in fine C. de prædij & alijs rebus minorum declaratur procedere in meliora mentis solummodo necessarios, non autem in voluntatis consil. 141. nu. 150. & 151. col. 1 166
Legitimus ff. de rei vendic. loquitur de fructu percipiendus non autem de perceptis ibid. nu. 196. & 200. col. 4 166
 L. 2.

Index verborum;

L. 3. C. de reind. vendit. dat electionem emptori, an
vel eam restituere, vel nullum pretium supplere ibid. nu.
252. col. 2. fol. 149. & nu. 306. & 309. col. 2 171
L. omnes cum toto circulo populi. 2310. declaratur & de
quibus actionibus ibi agatur, conf. 145. nu. 15. col. 3 18
L. fin. C. de testam. privilegium concedit testandi cum mi-
nori numero rerum personarum, & loco, simul copulati-
onem idest iusticiam in iure testantibus conf. 147. nu. 5. co-
lum. 3 184
Adco quod vt l. us sit dispositio dicta l. fin. necessa-
rio vtumque concurrere debet. ibidem, vbi de materia
dicta l. per totum consilium.
L. fin. C. de natur. liber fortius procedit in nepotibus spi-
ritu ex filio spiritu, quam in legitimis & quare conf. 150.
nu. 7. col. 2 189
L. mandatu C. de fideiusor. elegans declaratur, & limitatur
conf. 157. nu. 36. col. 2 203
L. mandatu C. de fideiusor. corrigitur per statum Floren-
tinum, quo fideiusor. tribuitur iure pure hypothecaria
in bonis debitoris. ibidem nu. 38
Lex noua non censetur derogare antiquae nisi quatenus ex-
presse dictum sit, conf. 158. nu. 66. col. 2 208
Lex sequens non censetur priori derogare, sed limitatur
& restringitur a precedenti si non sunt contrariae sed ali-
quo casu, vel modo saluam possunt ibid. nu. 67. col. 2 268
L. bonorum in fine f. rem ratam haberi quomodo intelli-
gatur conf. 164. nu. 7. col. 2 211
L. formine C. de secundis nuptiis locum habet etiam in vi-
ro ad secundas nuptias conuolante conf. 165. nu. 5. col.
1. & nu. 8. col. 2. fol. 32. & sequi.
L. formine, & l. generaliter C. de secundis nuptiis & Anth.
de nupt. si vero expectet procedunt in muliere tran-
siente ad secundas nuptias relicti filij communibus
cum viro p. defuncto conf. 165. nu. 29. col. 4 224
L. formine C. de secundis nuptiis non comprehendit do-
nationem remuneratorem propter beneficentiam, & ser-
uitutis percepta per virum ab vxore vel recompensatione
inuentus ipsius v. xoris, vt quia erat adolescentula, vir
autem senex conf. 165. nu. 37. col. 1 225
Lex contra ea que diuini iuris sunt, ferri non potest. conf. 173.
nu. 7. col. 4 238
L. generaliter. cum autem ibi. si de nepotibus cogitauerit
C. de influt. & subflut. expenditur ex sententia Decij, sed
equitatur per D. Anthorem, conf. 177. nu. 28. col. 3 249
Libellans, & agens non potest contraria, vel repugnans
in suo libello deducere, conf. 178. nu. 1. col. 2 256
Libelli oblatio, vide oblatio libelli.
Libelli ineptitudo facit agentem, non audiri, conf. 181. nu.
7. col. 3 291
Libellus nouus requiritur contra dominum in iudicio no-
minatum a reo conuenio, conf. 187. nu. 20. col. 4. fol. 52.
Et hoc nominato comparente, & nominationem acce-
ptante ibidem nu. 14
Libellus eo ipso, quod causam intestati deducit, censetur di-
cere se nolle venire ex causa testati tanquam contraria
conf. 188. nu. 1. col. 2. fol. 114. & idem est contra ibid.
& nu. 3
Libellus probat contra libellanem conf. 171. n. 6. col. 3 237
Liber rationum donatoris dubiam illius mentem declarat
conf. 186. nu. 9. col. 4 22
Liber testium probat apprehensionem, & possessionem bo-
norum eius, ad cuius partem sunt decepta conf. 182.
nu. 24. col. 4 293
Liber testium publici probat valorem iustum rei immob-
ilis conf. 142. nu. 39. col. 1. fol. 159. dummodo confectus
sit de proximo, vel paulo ante ibidem nu. 164. col. 2 166
Liberatio per institutionem publicum in casu quod exiet
originalis scriptura debet, & eius copia tempore solu-
tionis faciendae haberi non possit non est satis ad plenam
securitatem soluentis, & ad tollendam omnem occasi-
onem molestiae, conf. 185. nu. 6. col. 2 30
Quomodo autem in praedicto casu soluenti cauendum
sit, habetur. ibid.

Liberatio debitoris de coacti, cuius bona per syndicos appre-
hensa sunt, non contingit, nisi sequuta datione in solu-
tum, vel nisi creditoribus satisfactum sit conf. 188. nu.
30. col. 1 207
Liberorum appellatio veniunt non solum filij, sed etiam
nepotes conf. 150. nu. 5. col. 1. fol. 139. & conf. 167. nu.
15. col. 4. fol. 230. Item pro nepotes, & ceteri deinceps
descendentes conf. 167. nu. 27. col. 3 224
Libri rationum debent exhiberi in reddenda ratione ad not-
rificationis conf. 67. nu. 3. col. 4 61
Libris confraternitatis disciplinatorum standom est contra
ipsam confraternitatem de pretio recepto ab emptore eius
bonorum, conf. 138. nu. 1. col. 2 141
Dictusque emptor agens ad consequutionem rei emptae
vel ad pretii pro ea exbursement non oportet probare illud
fuisse verum in vltimate societatis ibid. nu. 3
Et quando tenetur id ex coniecturis & praesumptioni-
bus probare possit ibidem nu. 5
Libro scribentis statuit contra ipsum scribentem conf. 138.
nu. 1. col. 2. fol. 141. prout, & simpliciter scripturae ibid.
Licentia per vnum ex contrahentibus data alteri de ingre-
diendo possessionem bonorum propria auctoritate in-
duci de per se ipsorum bonorum hypothecam conf. 139.
nu. 88. col. 1 249
Licentia ingrediendi bona propria auctoritate adiecta clau-
sula constituti intelligitur quoad apprehensionem factam,
quae cum effectu semel habuit statim ipsa licentia eua-
nescent prout, & constitutum conf. 139. nu. 12. col. 3. fol.
151. etiam quod ipsa licentia pluribus succellat data sit,
quia sufficit, quod in persona vnus tantum habuerit ef-
fectum ibidem.
Licentia de ingrediendo diuersa est a clausula constituti di-
uersoque parit effectus conf. 139. nu. 124. col. 3. fol. 151.
Vnde non incommuni, quando simul appoliz. sunt,
quod si prima constituti effectum habere, non possit, se-
cunda de ingrediendo exerceatur. ibidem, quamuis cel-
sante constituto, cesset & ipsa. ibid. num. 125
Licentia de ingrediendo adiecta constituto parum operatur
& quare conf. 139. nu. 126. col. 4 131
Licentia de ingrediendo propria auctoritate adiecta consti-
tuto effectu fortis potest solui modo iura constituti-
uentis, ipso autem mortuo nihil operatur conf. 139. nu.
127. col. 4 251
Licentia de ingrediendo propria auctoritate annexa consti-
tuto nihil operatur sicut nec constitutum, quando pos-
sessio per translationem eius in singularem succellatorem
fuit interuenta conf. 139. nu. 128. col. 4 151
Licentia de ingrediendo propria auctoritate constituto ad-
iecta conuoluta per constitutum actuali possessione
expirat, & ei similis locus non est. ibidem nu. 129. co-
lum. 1 152
Licentia data a viro vxori, quod secundo nubat, quando
legitimae probatur, efficit, vt mulier omnem penam se-
cundo nubentibus constitutam euitet conf. 165. nu. 38.
col. 2 225
Nec interest, an sit data in vltima voluntate vel inter vi-
uos. ibidem.
Praedicta tamen procedunt secundum aliquos post annu-
latus, nam alias non valeret. ibid. num. 40
Sed contrarium verius est. ibidem nu. 41. & 42. col. 3
Licentiam alienandi contra prohibitionem allegans pau-
bare tenetur, conf. 145. nu. 23. col. 1 184
Licet quandoque alieni tanquam alij, quod sibi ut ipse non
licet, conf. 141. nu. 11. col. 4 162
Licentia sine statutorum, aut rescriptorum solemnitate
facta est nulla, conf. 128. nu. 15. col. 2 126
Licentia nota ex abrupto ad admittenda non est, sed re de-
bene pensata, & perpenfa conf. 128. nu. 18. col. 2 126
Licentio bonorum per edictum publicum facta ut plus
offerenti vltra taxatam in ipso edicto summam vende-
retur, statim quod apparet de maiori oblatore decimit
cum eo perfectus contractus venditionis. ibidem nu. 1.
col. 3 125

Limit-

Et Sententiarum

Limitata dispositio limitatum producit effectum, consil.
166. nu. 8. col. 1 227
Liquidatio datus, vel alimentorum, qualiter fieri debeat,
& quae in ea consideranda sunt, consil. 129. num. 4. §. 6. col. 1 127
Liquidatio exequutio per exceptiones illiquidas retardari non
debet, consil. 2. nu. 6. col. 2 27
Litis pendente super alimentis, vel eorum liquidatione bonus
iudex per medium provisionis, ne alimētarij vicij,
& vestiti interim careat, certum quid pro ijs taxare de-
bet, consil. 129. nu. ro. col. 2 137
Litterarum comparatio scripturarū negata facienda est cum
alijs scripturis negantis certis vicijs, & ab eodem scriben-
te recognitis, consil. 146. nu. 5. col. 2 183
Litterarum comparatio, quando fit, quae consideranda sint
circa elementa, distinctioes, & alia, consil. 146. num. 6. co-
lum. 2 183
Litterae, aut privilegia facultatis concessae ostendere nō suf-
ficiunt, nisi etiam probentur omnia in eis contenta, consil.
148. nu. 6. col. 2 232
Liti pendenti reo inuito actor renuntiare non potest, consil.
173. nu. 31. col. 1 279
Lingandi iustam causam habens ab expensis litis est absol-
uendus, si convictus remaneat, consil. 135. nu. 1. col. 3 29
Litigans remittit in expensis est condemnandus, consil. 47.
nu. 6. col. 2 36
Litigans cum tutore pupilli debet habere copiam tutelae, &
inventarij, ut cum eo valide litigare possit, nec sufficit,
quod pro tutore se gesserit, consil. 173. nu. 3. col. 2 237
Litigare coram iudice suspensio dura res est, & valde pericu-
losa, consil. 12. nu. 5. col. 4 119
Litis pendentes exceptio, vide exceptio pendente litis.
Litium circumus & anphractus sunt evitandi, consil. 87. nu.
7. col. 2. §. 80. Maxime ubi agitur de levi pravudicij, vel
sumus inter affines, & pauperes rusticos. ibid.
Loca pia, & religiosa, an verò profana sint consuetudinis
disciplinarum, consil. 93. nu. 4. col. 3 88
Loca pia in materia restitutionis in integrum iure minoris
vnuant, consil. 128. nu. 13. col. 1 126
Loca pia aduersus licitationem restituuntur, ut minores,
quando extat qui plus offerat, consil. 128. num. 13. col. 1.
fol. 126. Praesertim re non duntaxat acta, sed adhuc
in suspensio remanente, & instrumento non celebrato,
ibid. nu. 13
Fallit in rebus, quae fortuitis casibus subiectae sunt, nam
tunc nulla indulgetur restitutio, nisi fordes, aut gratia al-
legentur, ibid.
Locum praesumitur tacite renouata per tantundem tem-
poris, quam conductor perseverauerit in locatione, consil.
43. nu. 6. col. 1 37
Locatio repugnat translationi domini, quia rei locatae do-
minium remanet penes illius dominum, consil. 98. nu.
7. col. 3 93
Locatio agnitione pretij, venditionis eiusdem rei politica
facta pariter reinituitur, & finitur, consil. 98. nume. 7.
col. 4 93
Locatio fit per retentionem domini, & concessionem fru-
ctuum, consil. 133. nu. 5. col. 4 110
Locatio lapsa termino intelligitur renouata, ibid.
Locatio & conductio emptiois, & venditioni similis est,
consil. 128. nu. 8. col. 4 125
Locatio commissa mercede arbitrio incertae personae non
tenet, sicut nec tenet re venditio, ibid.
Locatio ad longum tempus transfert in conductentem utile
dominium, & possessionem, consil. 15. nu. 3. col. 3. f. 192
& consil. 169. nu. 4. col. 4 233
Locatio ad decem annos dicitur non ad longum tempus,
consil. 15. nu. 6. col. 3 192
Locatio ad longum tempus dicitur alienatio, & quare, con-
sil. 169. nu. 4. col. 4 233
Locatione facta ad corpus & non ad mensuram locator nō
tenetur praestare totam mensuram, sed sufficit tradi-
tio eius, quod intra designatos confines continetur,

consilio 161. nume. 20. colum. 1 217
Locatione facta ad corpus, si plus fit in mensura, quam fu-
erit expressum, secundum aliquos locator agere possit, ut
canon augeatur, ibid. nu. 30
Contra verò plerique alij existimant id totum conducto-
ris lucro cedere, ibidem nu. 31. Et quicquid intra fines
designatos continetur, enunciarum intelligitur causa
demonstrativus ad finem, & conductum, ibid.
Locationis, & conductum contractus transit ad haereditas,
& eos non minus, ac defunctum obligat, consilio 152.
nu. 14. col. 1 193
Locator dimittens possessionem rei locatae conductori ha-
betur, ac si ei verè rem tradiderit, consil. 98. nume. 8. co-
lum. 4 93
Locum prius privilegium ad iniquum empendium trahi non
debet, consil. 143. nu. 10. col. 1 177
Locupletari cum aliena iactura nemini debet, consil. 143. nu.
19. & 28. f. 175. & nu. 49. col. 1 177
Locupletari quis dicitur factus ex pecunia ab alio recepta,
si ea utatur, creditori bus ex ea satisfecerit alijs suis ne-
cessitatibus subvenerit, aut si eam saluam habeat, consil.
143. nu. 49. col. 4 176
Locupletior factus semper quis praesumitur ex pecunia ad
eius manus pervenita, nisi probetur eam fuisse male con-
sumptam, ibid. nu. 51. col. 1 177
Longinquas temporis cum diutina possessione bonorum,
& receptione penitus non facit praesum in contractu em-
phyteutico scripturam, & quamlibet aliam solemnita-
tem, consil. 170. nu. 3. col. 3 234
Locum delatum viro a statu per uxoris praecedentiam
sine liberis dicitur proprium ipsius viri patrimonium,
consil. 143. nu. 1. col. 1 174
Et ideo ianquam adventitium cum fratribus nō est com-
municandum, ibid. nu. 2
Quod procedit etiam si maritus cum vxore in domo pa-
tris habitaret, & non ipse, sed pater alimenta praestaret,
ibid. nu. 3. cum plur. seq.
Lucrum dotis non deferretur marito absolute, & simpliciter
propter onera matrimonij, sed & propter alias causas nō
solutum videlicet amissae coniugis, & ut inuenitur ho-
mines ad matrimonium contrahenda, consil. 143. nu. 6. co-
lum. 2 174
Lucrum, quod mercator, cum sua pecunia negociando iac-
tus fuisse, iudicis arbitrio taxandum relinquitur, con-
sil. 143. nu. 33. col. 2 176

M

Macedonianum prohiberi dari actionem cum effe-
ctu mananti pecuniarum filiofamilias, cessat quando
quis mutuum pecuniam dedit filiofamilias, qui publice
paterfamilias plerisque videbatur, & ut paterfamilias pu-
blice agebat, contrahebat, & monetibusungebatur, co-
sil. 141. nu. 2. col. 2 158
Maior faciens actum quod neniat in consequentiam alter-
ius actus in minori aetate celebrari, non dicitur per hoc
illum approbare, & confirmare, consil. 141. nume. 135.
& seq. col. 2 163
Mainr, an & quando ex actu facto ad vnum finem super
actu nulliter minori aetate confecto, deat illam tamili
esse, consil. 141. nu. 25. & seq. col. 2 163
Mainr expresse verbis, aut factis ratificans, id quod in mi-
nori aetate nulliter fecerat non potest illud amplius im-
penbare, consil. 141. nu. 139. col. 2 163
Major non potest illo pacto ratificare contractum in mi-
nori aetate confectum in quo dolum interuenit, consilium
141. nu. 130. col. 7. f. 163. hoc tamen declaratur procedere,
si dolum ignorauit, secus autem si sciuit. ibid. nu.
136. & 137
Major ratificans id quod nulliter fecit in minori aetate pra-
sumitur ignorare dolum interuenisse, consil. 141. nu. 136.
col. 3. f. 163. & de hoc in dubio standum est eius iura-
mento, ut de consistente in animo, ibid.

Index verborum;

Maiori iuramentum non nocet quando est enormissimum
 latus, conf. 141. nu. 169. col. 3 165
 mala fides non impedit ratificationem ipso iure a lege cur
 su temporis inductam, licet impedit prescriptionem,
 conf. 141. nu. 144. col. 1 164
 mala fides etiam de iure civili imitat titulum, & tollit esse
 etiam usufructuendi, conf. 141. nu. 237. col. 3 161
 mala fides vera testatoris, non autem presumpta nocet he
 redi, quin ex sua persona possit inherere prescriptione,
 conf. 141. nu. 136. col. 4 168
 mala fides presumitur ex latione enormissimum, conf. 141.
 nu. 240. col. 4 168
 mala fides presumpta minus gravis est, quam vera, conf.
 141. nu. 244. col. 1 169
 mala fides purgatur ex lapsu longissimi temporis triginta
 annorum, ultra quos amplius allegari non potest, con
 fi. 141. num. 265. colum. 4. fol. 169. & num. 266. colum.
 1. fol. 170. hoc autem dicitur procedere de iure civili nō
 autem de iure Canonico. ibidem num. 282. item dicitur
 procedere quo ad effectum l. fin. C. indemnita
 rum, non autem quo ad alios effectus, quia tunc mala fi
 des apponi potest, non obstante cursu triginta annor
 um, ibidem numero 283. item declaratur percedere,
 quando presumptio malae fidei esset levis, secus quan
 do gravis, vel ob lationem enormissimum, vel ob
 qualitatem emptoris periti, & venditoris incauti, & si
 militum ibid. nu. 284. & 285. quod tamen dubitabile di
 citur, ut patet ex traditis. ibid. nu. 286
 mala fides presumitur in eo quod sit, vel scire debet & ad
 aliquid teneri, conf. 141. nu. 174. col. 3 170
 mala fides presumpta virgine aequiparatur verae malae fi
 dei, conf. 141. num. 285. col. 1. fol. 171. in materia prae
 scriptionis istudum est iuxta Canonico, consilio 141.
 num. 282. colum. 1. fol. 17. & consilio 174. num. 16.
 col. 3 240
 mala fides purgare dicitur ex cursu triginta annorum, conf.
 174. nu. 15. col. 3 240
 mala fides non nocet in prescriptione longissimi tempori
 s de iure civili, secus autem de iure canonico, consilio
 174. nu. 16. & 17. col. 3 240
 mala fides opponi non potest post lapsum triginta annorū
 in terminis legis fin. C. unde vi. secus quo ad alios effe
 ctus, conf. 174. nu. 18. col. 3 240
 mala fides non purgata etiam de iure civili per cursum lon
 gissimi temporis quando eius presumptio nō est levis,
 conf. 174. nu. 19. col. 3 240
 malae fidei possessor quis statim efficitur, ac notitiam ha
 bet rem ad se possessam, & senon spectare, sed ad alium,
 conf. 190. nu. 1. col. 1 95
 malae fidei possessor tenetur ad fructus etiam consensu
 pro. ibid. 95
 malae fidei possessor, ac dolosus, tenetur ad fructus percip
 tos, & percipiendos, & ad eos qui percipi potuerunt,
 conf. 141. nu. 60. 61. & 67 160
 malae fidei possessor, & dolosus est qui nullum validum ti
 tulum habet, & contra iura mercatur, conf. 141. nu. 59.
 col. 67. col. 1. & 4 160
 malae fidei possessor propter enormissimam lationem,
 aut omissionem debitum sollemnitarum in acquisi
 tione, vel rei alienae scientiam, aut gravaminis appo
 sitione, melioramenta necessaria tamen non recuperat,
 non autem voluntaria, conf. 141. nu. 184. quod pro
 cedat nedom in emente scilicet rem subiectam restitu
 tionis fidei commissi, sed generaliter in omnibus malae
 fidei possessoribus. ibidem num. 183. cum plurib.
 sequ. etiam quod rem recuperans constitatur locupletior
 cum iactura ipsius expensis contra iuris regulas.
 ibidem nu. 186
 malae fidei possessor recuperat expensas circa fructus rei fa
 ctas, conf. 141. num. 193. col. 3. fol. 266. & procedit in
 omni, & quocunque malae fidei possessore etiam praedo
 ne, ibid. nu. 194
 malae fidei possessor non tenetur opponere de impensis

factis in colligendis fructibus, & compensationem, seu
 deductionem faciendam, nam lex ipso iure illas dedu
 cit, abique eo, quod ab homine opponatur, conf. 141. nu.
 195. & 196. col. 3 166
 malae fidei possessor tenetur de fructibus percipis, & per
 ciendis, si cum qui percipi possunt, conf. 141. numero
 197. colum. 4. fol. 166. in fructibus autem melioramen
 totum per se factum tenetur si lummodo de percip
 tis, non autem de percipiendis, & quare. ibid. nume
 ro 198. sunt tamen nonnulli, qui tenent nec etiam ad
 percipis in hoc casu mala fidei possessorum teneri,
 sed eorum opinio reprobatur. ibidem, & nume. 199.
 & 200
 malae fidei possessor de iure canonico non potest ullo tem
 pore praescribere, conf. 141. nu. 227. col. 2 168
 malae fidei vitium. vide vitium malae fidei.
 malae fidei possessoris haeres. vide haeres malae fidei pos
 sessoris.
 mandati actio correo, eademque facio pro repetitione solu
 ti pro altero correo non datur, conf. 157. nu. 65. col. 4. f.
 203. nec tacita quidem, aut utilis. ibid.
 mandatum generale non potitur ad ea, quibus man
 dans contravenire non poterit, & quae servare promi
 serat, & iuraverat, conf. 20. num. 16. colum. 4. folio
 15. & quibus non poterat consentire circa incursum per
 iurij, nisi dictis iuramentis, sit absolutus, vel habi
 litatus.
 mandatum generale non sufficit, ubi opus est speciali, con
 fi. 41. nu. 4. col. 1. fol. 37. nisi habeat clausulam cum li
 tera, ibid. nu. 4.
 mandatum de supersedendo ab executione trium senten
 tiarum conformi cu opponitur exceptio nullitas ex
 defectu iurisdictionis est confirmandum, non autem
 revocandum, si nullitas est aliquantum degustata, &
 non est vis temeraria, conf. 97. nu. 1. col. 3. fol. 92. Ir
 reductibilis, ibid. num. 1. & cum maxima difficultate
 reparari potest. ibid. nu. 3. & 4
 mandatum limitatum limitatum producit effectum, conf.
 166. num. 7. & 8. col. 4 226
 mandatum est fructu iuris, & propterea non extenditur,
 sed eius fines sunt diligenter custodiendi, consilio 166.
 num. 9. col. 1. fol. 227. idque procedit etiam in accessio
 rijs, quae sine principali expedit non possunt. ibidem
 nume. 10
 mandatum restringitur ad suos fines, nec in eo valet argu
 mentum a maiori, conf. 166. nu. 11. col. 1. fol. 227. item
 nec a tacita mente mandantis, ibid.
 mandatum non habere, vel non sufficiens habere patia
 sunt, conf. 166. nu. 1. col. 1 227
 mandatum iurisdictionis sub certa conditione iurisdictione
 nem non confert nisi putificata conditione, conf. 168.
 nu. 5. col. 2 232
 Marchio Treschietti in agro Lunensi, habet iur dicto Mar
 chionatu emerum, & mixtum Imperium, & omnimoda
 gladij potestatem, & locum Principis obtinet, con
 fi. 145. nu. 13. col. 3 181
 Marchiones Malepizae agri Lunensis licet recognoscant
 Imperatorem in superiorem, tamen possunt facere statu
 ta etiam iuxta cum muni derogant, consil. 145. num.
 5. col. 3. fol. 180. item omnia potest in eorum territo
 rio, quae potest Imperator in toto orbe, & quare. ibi
 dem. nu. 6. imo aliquod amplius cum Marchionatu
 ad descendentes transmittant, Imperator autem Im
 perium nequaquam. ibidem nume. 7. & revocare in
 dubium potestatem similitudinem minorū nulli aliud ef
 fer, quam reuocare, totum mundum. ibid. nu. 6. in fi.
 Marius ex statuto, vel consuetudine lucrans certam dotis
 partem vxore cum filijs ex eo matrimonio habuis pra
 motiente transiendo ad alia vota non perdit dictum
 dictum lucrum, consil. 9. num. 1. col. 3. fol. 6. declaratur
 dictum lucrum esse vsum fructum illius parvis, non au
 tem proprietatem. ibid. num. 3. & 4. ex quo illam refer
 uare,

Et Sententiarum

uare tenetur ipſis filiis ex eo matrimonio ſuſcepriſ.
ibidem.

Martus ſtante ſtatuto, quod ipſe pæremorie uxore filijs
ex huiusmodi matrimonio ſuſcepriſ certam dotis par-
tem lucratur, hoc luctum non conſequitur ab uxore,
ſed legis providentia, conſi. 9. nu. 1. col. 3. fol. 6. ſtante eo-
dem ſtatuto, maritus tranſiit ad ſecunda uota perdit
proprietas illius parit. ibid. nu. 4.

Martus non eſt aſſens, ſed principium aſſinatis. conſi. 10
nu. 8. col. 3.

Martus admittitur ad agendum tanquam coniuncta per-
ſona & veluti aſſens. conſi. 10 nu. 8. col. 3.

Martus eſt dominus rerum dotialium conſtante matrimo-
nio, conſi. 10. nu. 10. col. 3. & 15. & in illis diſponit, agit,
& conuenit, vt dicitur ibid.

Martus qui gratis uxorem accepit non poteſt petere do-
tem, conſi. 43. col. 4.

Ipſa tamen poteſt implorare officium iudicis, vt a pa-
tre congrue doteatur. ibidem, quod procedit etiam ſi fi-
lia nupſerit patre intro dummodo non nubat indi-
gno. ibidem.

Martus tenetur teſtimare hæredibus uxoris ſolum matrimo-
nio ad quod ſtante matrimonio fuerat conſequutus
vigore ſtatuti de iure congrui ratione rei dotalis, conſi.
18. nu. 9. col. 2.

Sicut & eius hæredes illud idem uxori reſtituere tene-
rentur.

Martus non renetur pro contractu, & obligatione uxoriſ,
niſi pro ea ſe obligare conſenſerit, conſi. 136. nu. 1.
col. 4.

Martus conſequitur intereſſe pro dote uxoris per ipſum
alimentata, etiam quod nulla ſoceri, aut alius causa
promittentis mora, aut alia culpa interuenient, conſi. 143
nu. 18. col. 2.

Martus eſt ſubiectus omnibus penis indiſtis contra mu-
lierem binobam, conſi. 165. nu. 6. col. 1.

Martus non poteſt dare licentiam uxori, quod nubat in-
tra annum luctus, & quare ſecundum aliquos, conſi.
166. numero. 40. colum. 2. fol. 325. ſed contrarium ve-
rius eſt, & magis communiter tenetur. ibidem nume-
41. col. 3.

Maſculi non dant, ſed recipiunt dotem, conſi. 112. nume-
10. col. 1.

Maſculinitas qualitas. vide qualitas maſculinitatis.

Maſculinum quando concipit femininum in ſtatutis,
conſi. 54. nu. 9. col. 4.

Maſculinum concipit femininum in vltimis voluntariis,
vbi de commodato tractatur, conſi. 117. num. 2. col.
3. fol. 115. ſi non ex propria verborum ſignificatione,
ſaltem ex in propria, & extenſiua. ibid.

Maſculus æque proprie dicitur tam is, qui ex linea femi-
nina deſcendit, quam qui ex maſculina, conſi. 16. nu.
2. col. 3.

Mater per papillarem contentam in compendioſa exclu-
ſiua ſucceſſione filij, etiam dicitur excluſa a legitima. ita
vt nihil permittit in eius bonis prætereſſe poſſit, conſi.
88. nu. 1. & 7.

Materia l. 6. §. filium de leg. 1. l. Lucius §. Cato, & l. hæ-
redes mei §. cum ita ff. ad Trebellian. explicatur, col. 77.
per totum.

Matrimonium debet eſſe liberum, conſi. 65. numero 3.
col. 1.

Matrimonium ſine dote eſſe poteſt licet dos ſine mat-
rimonio eſſe non poſſit, conſi. 78. nu. 4. col. 1.

Matrimonium mulieris ius agnationis ei non adimit, con-
ſi. 108. nu. 4. col. 3.

Matrimonium regulatur, & intelligitur ſecundum ius ca-
nonicum, conſi. 167. nu. 1. col. 2.

Mediata proceneta, & alij huiusmodi, an ſint teſtes idonei
conſi. 131. per totum.

Medullariſ ſei uatur vt non fiat alienatio etiam in eccleſiam
ſine conſeſſione Senatus, conſi. 176. nu. 50. in fine, co-
lum. 3. fol. 246. nunquam tamen viſum eſt alienatio-

nem aliquam ſine tali conſeſſione factam infin-
gi. ibidem.

Melioramenta per hæredem fideicommiſſo grauatum de
proprio facta in bonis hæreditariis, deducuntur ex fi-
deicommiſſo lo præiudicium fideicommiſſarij, conſi.
82. nu. 10. col. 1.

Melioramenta prætereſſe probare debet ab ipſo vel a ſuo
autore fuiſſe facta, conſi. 141. nu. 182. col. 1.

Melioramenta a poſſeſſore facta præſumuntur, conſi. 141.
nu. 183. col. 3.

Melioramenta uoluntaria reſciuntur per venditorem in
terminis legis 4. Cod. de reſcind. vend. conſi. 141. nu-
mero 188. col. 3.

Melioramenta neceſſaria reſcienda ſunt a quocūq; ne res
recuperante, etiam quod alienatio non valuerit, conſi.
143. nu. 66. & 67. col. 4. fol. 177. præſertim ſi adit uſus
error, vel ualiditas colorabi. nu. 68.

Melioramenta reſcienda ſunt in ſumma in qua res eſt præ-
cioſior effecta, ſi minor eſt quam impenſa, ſed ſi maior
eſt, reſtituitur in ſumma, quæ eſt impenſa, conſi. 143.
num. 70. col. 1.

Melioramentorum reſectio ſit in eo, in quo res precio-
ſior eſt facta, ſi minus eſt impenſa, quod ſi maior
eſt, impenſa ſolum reſicitur, conſi. 141. numero 180.
colum. 1.

Melioramentorum conſequendi ius amittitur ex dolo,
& mala fide oſi ſint neceſſaria, conſi. 141. numero 186.
colum. 2.

Melioramentorum cum varijs ſint ſpecies, & non omnia
ſemper reſcienda, vbi de iſis in genere conſiſt, ſed non
apparet de eorum qualitate, quantitate, & aſſimilatione,
cauſa eſt ut ſi ſit condemnatio pro reſtitutione eorum,
quæ de iure reſtituenda veniunt, iuxta liquidationem in
executione iactatam, conſi. 143. nu. 65. col. 4.

Mens legis ex eius ratione colligitur, conſi. 35. nu. 7. co-
lum. 1.

Mens teſtatoris attenditur contra propriam vim, & au-
ram verborum, conſi. 37. nu. 14. col. 3. fol. 32. conſi. 78.
nu. 39. col. 1.

Mens teſtatoris quando eſt certa nõ eget declaratione, nec
conſiſtitur, conſi. 60. nu. 17. col. 1. fol. 146. nec pro eius de-
claratione inſtituendum eſt circa aſſertiones teſtum,
& circa præſumptiones, conſi. 61. nu. 3. col. 3.

Mens teſtatoris eſt regina eius diſpoſitionis, & ipſa iſtum
facit, & magis attendi debet, quam verba, conſi. 78. nu.
39. col. 1.

Menas teſtatoris præferenda eſt verborum ſignificationi, &
in conditionibus præcipue, & totum facit, & regit, con-
ſi. 17. nu. 4. col. 3.

Menos præiactis verbis, conſi. 7. nu. 89. col. 4.

Mens ſtatuentium verborum proprietas eſt præſtenda,
conſi. 57. nu. 89. col. 4.

Mentura expreſſa in contractu ob deſectum non eſt ſup-
plen-ſam ſecundum aliquos, conſi. 161. nu. 17. colum.
4. fol. 246. contrarium tamen quod proportionabiliter
ſuppletur comprobatur. ibidem & nu. 15. col. 2. fol. 217.
niti tempore contractus conueniret pretio, aut canoni,
ibid. & nu. 23.

Mentura & preſſa ſupplenda eſt cum agitur de hab. nec ri-
tulum lueratum, & multo magis de habentie utrum
oneroſum, conſi. 161. nu. 26. col. 2.

Mercator habens in diuerſis locis traficum alicuius nego-
tiationis, ſi decoquat ſanſit creditoris de bonis, quæ
ſunt lo loco, in quo reſpectu contracterunt, de alijs
verò bonis alienis loci, in quo non contracterunt ſan-
ſit illis de eo, quod ſuperceſſit, ſanſit ſanſit primo etedi-
toribus, qui in eo loco contracterunt, conſi. 93. nume.
13. col. 1.

Mercator qui habet duas negotiationes, & habet diuerſos
creditores, qui ſeparati cum eo cõbaxerunt ſanſit pri-
mo unus negotiorum onis ex illius ſubſtancia, deinde alijs
conſi. 93. num. 4. col. 1.

Mercatoribus credendum eſt, præſertim ſi non ſint inſimi
f 1 elus,

Index verborum,

ciues, conf. 93. nu. 3. col. 2. fol. 89. & aduersarij de contrarto probabilem ignorantiam habere poterant veluti forentes, ibidem.

Merita vxoris erga virum probanda sunt ad sustinendam donationem, & non sicut aliter, cum inter et s probibita sit donatio, conf. 165. nu. 3. col. 1. f. l. 22. & talia autem merita debent esse actualia, & iusticia ex super abundantia caritate proueniencia, non autem obsequialia, quæ tantquam debita remunerationem non exosculant, ibid. nu. 3. & debent correspondere donationis. ibid. nu. 36

metus contrahentes excluditur ex interuentu, & presentia proximiorum, & coniundorum, conf. 173. num. 10. col. 2

minor laicius iure merito restituitur aduersus condemnationem pro facto actoris sui sequens, conf. 126. num. 3. col. 1

minor ad hoc restitui valeat aduersus sententiam dno probare tenetur, primo debet ostendere lapsum termini ad appellandum a sententia contra eum laici, secundo docere quod habet iura, propter quæ vicisset si appellasset, conf. 127. num. 1. col. 1. fol. 23. licet secundum alios satis sit minori ad consequendam restitutionem, & ostendere lapsum temporis ad appellandum, ibidem, quæ quidem opiniones distinctione conciliantur, ibid. nu. 1. & 8. licet prima opinio firmitur, nu. 3

minor eo ipso dicitur laicius quod non appellauit a sententia contra eum laici, conf. 27. num. 1. colum. 1. folio 23. & hoc quando minor est reus, secus si actor. ibidem num. 3

minor inter plures litigantes maiores potest testium publicam restitui potest ad examinari faciendum nouos testes, conf. 45. nu. 5. col. 2

minor non restituitur, in integrum aduersus rem iudicatam ex eo tantum quod reportauerit sententiam contra, sed necesse est ultra maiorem ætatem probare læsionem interuenisse sui facilitate, vel dolo aduersarij, conf. 113. nu. 3. col. 2. fol. 110. in tantum, ut quauis minor in lib. llo dicat se minorem, & læsum, non tamē bene concludat nisi addat se læsum sui facilitate, vel dolo aduersarij, ibid.

minor non restituitur aduersus rem indicatam, nisi plene, & clare probetur de læsione, ita vt sententia iniquitas, & inuultia euidenter appareat, conf. 113. num. 5. col. 2

minor an, & quando in iudicio ciuili agere possit sine curatore, conf. 114. per totum, col. 4

minor vincti quique annis de iure communi, & ex statutis decem, & octo, etiam si sit maior quatuordecim non potest in iudicio ciuili agere sine curatore, conf. 114. nu. 7. col. 1. fol. 111. siue eum habeat, siue non, cum non habenti dandus sit, alias processus redditur inutilis, ibidem.

minor xias agens per aduersarium opponi potest quandoque tam ante, quam post litem contestatam, conf. 114. nu. 3. col. 1

minor quando restituitur aduersus pactum redimendi presentem, & quibus remedijs adiuuetur, conf. 121. nu. me. 3. col. 1

minor petere potest restitutionem in integrum, aduersus conventionalem præscriptam, nui ex addito de minoribus, nihil cum eo gestum est, sed ex capite ignorantia, & ex clausula generali, si quis in iuria causa esse videbitur, quia succedit in ius alterius, conf. 111. numero 3. col. 1

minor aduersus licitationem restituitur, si existat qui plus offerat, conf. 128. nu. 12. col. 1

Amplius hoc procedit etiam in Republica, ciuitate, Ecclesia, & sic, ibid. nu. 13. & idem dicitur in Religione Sancti Stephani, nu. 14. & 15

minor sine solemnitatibus a iure requisitis alienare non potest, conf. 119. nu. 71. col. 1. f. l. 148. an autem ex diuturnitate temporis dicat solemnitates interuenisse præsumitur, ibidem habetur.

Minor contrahat si in potius factus tamen habeat contrarium, non potest amplius contrahere etiam obtento reposito, & gno, conf. 141. nu. 17. col. 3. fol. 158. maxime quando cum expecta tamen habuit, ne concurrat tacita resolutio ex immutata longi temporis post legitimum ætatem, ibid.

minor cuius res nulliter fuit alienata, recte agit ad eius recuperationem, conf. 141. nu. 14. col. 2. fol. 160. & ad eundem tam petens, quam peti pignus, & qui percipit potest, ibid. nu. 55. & 59

minor potest vendicare rem suam non iure alienatam nō solum pretio, conf. 141. nu. 68. col. 4. fol. 160. nisi probetur illud esse verum in eius utilitate, ibid.

minor rem suam alienatam in recuperare potest, etiam non probato dominio, nec possessione, conf. 141. nu. 81. col. 3

minor in recuperatione bonorum non iure alienatorum solum debet in libello dicere contractum nullum, & iniquum, narrando causas, ibid. dilo nu. 81

minor deputatus, & communiter, ac publico probatus in aliquo actu pnta in mercantia a Collegio mercatorum non possunt petere restitutionem in illo actu, conf. 141. nu. 91. col. 1. fol. 161. secus in alijs actibus differentibus, ibid.

minor viginti quinque annis impletis non iure alienat im mobilia non fructus debet, ibidem, conf. 141. num. 91. colum. 1. fol. 161. Etiam quod ex aspectu maior. vid.

minor viginti quinque annis, & si pubes sit, tamen indiget curatore vique ad viginti quinque annorum completionem, conf. 141. nu. 94. col. 2

minor viginti quinque annis eius ætatis esse dicitur, quia sua negotia ueri non potest, conf. 141. nu. 94. col. 2

minor qui hæreditatem sibi delatam accepit, & maior factus debitorum nomina exegit, potest nihilominus in integrum aduersus additionem restitui, conf. 141. num. 126. col. 1. fol. 161. & quare nu. 127

minor agens ad recuperationem fundi nulliter sine iudicis decreto alienatus, necur ad expensas inelationamento, rum, conf. 141. nu. 19. col. 3. fol. 166. Hoc tamen declaratur procedere in meliorationis necessarijs tantum non autem in voluntarijs, ibid. nu. 191

minor rem suam male alienatam ex capite nullitatis cum fructibus recuperare intendens, pntum in eius utilitatem versus cum viuis restitui tenetur, vel litem dicens fructus cum dictis viuis compensare, conf. 143. num. 19. col. 2. & 24. cum sequ. fol. 175. & num. 42. & 59. illud idem etiam euenit, quando illam recuperare nō dicit ex capite restitutionis in integrum, ibid. nu. 36. & 37. cum plurib. seq. Et hoc procedit nō dum quando empor non fuit in culpa, sed solemniter, & bona fide contraxit, sed etiam quando contra ius decreto omisso, ita quod fundus recta via vindicari potest, ibidem numero 28. col. 4. & quid quando inter esse esset minus, aut maior fructibus late examinatur, ibidem num. 39. cum pluribus seq.

minor si rem in solum dando laici effi repetit rem cum fructibus, & soluit pecuniam cum viuis, conf. 143. nu. 38. col. 2. fol. 176. hoc autem procedit quando pecuniam in eius utilitatem versus est, & non alias, ibidem num. 45. col. 4

minor dicitur locupletior factus ex pecunia rei suæ nulliter alienate, si vel eam saluam habet, vel vtiliter utitur vel creditoribus satisfecit, vel alijs suis necessitatibus subuenit, conf. 143. nu. 49. col. 1

minor locupletior dicitur factus ex pecunia ad eius manus peruenta, nisi probetur eam fuisse male cuiuspiam, conf. 143. nu. 51. col. 1

minor summa inest in maioris in testibus de valore depositis, conf. 143. nu. 69. col. 1

minor xias probanda est per eum, qui in ea sit fundus, conf. 172. nu. 5. col. 3

Et Sententiarum

Minor contrahere potest sine solemnitatibus a statuto requiritis extra territorium statumini, quando statumini implicitur, & absolute non inhabitat personam minoris contrahentis, sed tantummodo vulgo quod in contrahendo extra solem oīas adhibeat, conf. 176. numero 44. col. 4. 145
 minor viginquinque annis, maior tamen decem & octo Florentie se obligare potest, & immobilia alienare etiam absque iudicis decreto non secus, ac si verē esset etatis annorum viginquinque, conf. 176. nume. 46. col. 1. 146
 minor contrahens absque solemnitatibus a statuto requiritis cum persona aequē, vel magis privilegiata, valde contrahit non obstante statuto, conf. 176. n. 5. col. 2. 146
 minor viginquinque annis maior autem quatuordecim inter viuos in mobilia sine curatore, & sine decreto iudicis alienare potest, fundando, constituendo, vel dotando ecclesias, aut loca pia, vel ciuilia faciēdo, conf. 176. nu. 65. & seq. col. 1. fol. 47. & in his. & io alijcausa beneficiabus, & spiritualibus, vel spirituali annexis pubes potest disponere, sicut maior viginquinque annis. ibid. 147
 minor viginquinque annis pubes tamen, in beneficiabus, & spiritualibus, vel spirituali annexis, debet habere legitimam personam standi de per se in iudicio absque curatore, conf. 176. nu. 67. col. 1. 147
 minor etatem annorum quatuordecim excedente de curatore agendum est, non amplius de tutore, conf. 114. nu. 4. col. 1. 111
 minores conueniri non possunt ad restitutionem pecuniarum indebitę exactionem per suos actores quotiescūque in libro actoris non sunt annotatae, nec de ipsa per actorē aliqua ratio reddita est, nec ad eam pertinere apparet, vel in eorum un litante versā esse constat, conf. 176. nu. 1. col. 1. fol. 12. tenentur tamen ad cedendas actiones, quas habent aduersus dictum actorem. ibid. 148
 minores condemnari ad restitutionem pecuniarum indebitę exactionem per eorum actorem, quā nullo pacto ad eos pertinere constat, uti latus in integrum restituenti suus, conf. 16. nu. 3. col. 2. 148
 minores que ex senectute in iudicio distammati lata, nihil de suo perdidērunt, nec in ea repertiuntur in aliquo condemnati non possunt dici rei, conf. 17. nu. 8. col. 4. 149
 minores propter etatis lubricum, & intellectus imbecillitatem facile decipi possunt io prastando consensum mulierum oblationibus, conf. 162. nu. 5. col. 1. 148
 minores adulti qui sunt discreti, & consilij capaces in consentiendo obligationibus mulierum statuto illius requirente ad eorum validitatem, admittuntur, quando non exiant maiores, conf. 162. nu. 7. col. 3. 148
 minori leso ex se iure ultra dimidiam iusti pretij rei vendite succurrit non obstante quod iussisset valorem rei, conf. 141. nu. 160. col. 1. 165
 minori multo facilius succurritur, quam alij deceptis in le sione excedente communiter iustum rei valorem, conf. 14. nu. 170. col. 3. 165
 minoris etatis tempus. Vide tempus minoris etatis. 165
 minoris bona communiā ab altero alienata sine suo tōsen su, & mandato, si factus maior ratificat contractum, & ille qui vendidit restitutionem petat, & contractus restitutionem obtineat non poterit qui ratificauit restitui, conf. 141. nu. 21. col. 4. f. 158. Nec potest allegare nullitatem ex defectu consensūs ex ioteruentu doli etiam ex proposito, ibid. n. 22. & 23. quod eo magis procedit, quādo ipsa ratificatio est genitrici, ibid. nu. 24. 166
 minoris privilegium ad iniquum compendium trahi non debet, conf. 143. nu. 50. col. 1. 177
 mobiliū, & immobilium appellatione non continentur iura, & actiones, nec omnia debitorum, conf. 48. nu. 37. col. 3. 43
 modica subreptio vitat scriptum, conf. 120. o. 19. col. 4. 15
 modicum non est habendum in consideratione, conf. 76. nu. 8. col. 2. 15

modus non impedit actionis error si non adimpleatur, conf. 134. num. 4. col. 4. fol. 13. fecus si in condicione. ibidem. 166
 modus articulandi recte in recuperatione melioramentorum, conf. 141. nu. 181. col. 1. 166
 monasteria, aliaque loca pia, & ecclesiastica succedunt ab intestato, & loco filiorum admittuntur, conf. 104. num. 13. col. 4. 100
 monasterio nullum ius quatuor potest oīi soli emissam professionem monialis, conf. 101. nu. 7. col. 2. 95
 monasterium non dicitur renunciare iuri, quod dictū monasterium habebat, neque re, neque spe, sed tantum possibiitate, conf. 103. nu. 6. col. 2. fol. 98. cui quidem iuri potestatem renunciari potest, ibid. nu. 7. 100
 monasterium non potest contrahere renunciationi fa- & in ingressu religionis ab ingrediente, sine agat ad rescissione ex persona ingressi, & ex iure ipsi ingressi competenti, quid in monasterium transiit, siue nomine ipsius monasterij ex iure ipsi monasterio competenti, & delato, quia nec in vno, nec io altero casu vlla confidetur latio, conf. 103. nu. 19. & 1. col. 1. 99
 monasterium ingreditens non potest dici laicus in dimittendis bonis, ac diuinijs, cum eorum relinquendum causa monasticam unam elegerit, conf. 103. nu. 20. col. 1. 99
 monasterium monialium Regine coriorum de Florentia, est capax bonorum immobilium, cum sit de exceptis Concil. Trid. de reg. cap. 3. conf. 103. nu. 23. col. 1. 99
 monasterium, cuiusque moniales super recuperatione duntum maris monialis, que in conuentione, & renunciatione non interuenit, non debent audiri, conf. 103. nu. 25. col. 1. 99
 monasterium ingressus dicitur se suaeque bona Deo dicat, & in monasterium transiisse, conf. 171. n. 1. col. 2. 126
 monasterium est loco heredis, & succedi in ius eius, qui monasterium ingressus est ipso iure, & facto, tam in vita, quam post mortem illius, conf. 171. nu. 2. col. 1. 126
 monasterium non dicitur habuisse quocumque ab ingressu, quibus monasterium habuit etatem matris ingressus mortuus post ingressum adit, conf. 171. nu. 17. col. 3. 126
 monasterium ad obligationes, & debita sua fratrum non tenetur ex eo, quod bona claustra fratrum ad ipsum monasterium peruenierint, & quare, conf. 171. n. 11. col. 3. 126
 monasterium adire potest hereditatem suo fratri delata de per se sine ipso fratre, conf. 171. nu. 11. col. 3. 126
 moniales pro ingressu monialis in monasterium, si in renunciatione fecerunt pacta ad sui monasterij fauorem, non dicuntur inconsiderate ad renunciandum accessisse, sed causę processisse, conf. 103. nu. 17. & 18. col. 4. f. 98. & ideo nulla potest a monasterio allegari latio etatem enormissima in renunciatione, quam ingredientes religionem faciunt fratribus, & alij confanguineis maioren pibus in seculo, ibidem dicto nu. 18. 126
 mora cum mora compensatur, conf. 46. nu. 10. col. 3. 40
 mora de equitate canonica ab emphyteota, qui debito tempore canonem non soluit purgari potest, conf. 131. nu. 2. col. 4. 129
 mora non consideratur vbi militat aequitas, vel naturalis ratio, conf. 143. nu. 55. & vltimus, col. 2. 177
 morbus debilitas corporis est, vltimum autem animi, conf. 64. nu. 2. col. 2. f. 59. licet quandoque morbus pro vicio, & vltimum pro morbo accipatur. ibid. 177
 morbus animalis est habitus curuoscus corporis contra naturam, qui vltim eius facit ad id deteriorē, cuius natura nobis erus corporis sanitatem dedit, conf. 64. nu. 3. col. 2. 177
 moris purgatio non admittitur quando dominus directus suam voluntatem declarat circa caducitatem, consilio 131. nume. 9. colum. 1. fol. 130. idem quando exequuto a lege conceditur ipso iure ab eadem vlla declaratione. ibidem. 177
 moris purgatio non admittitur quando quis caducitatem incurrit ipso iure tum ex legis dispositione, tum ex parum conuentione, conf. 131. nu. 25. col. 3. 170

Index verborum;

Mora purgatio non habet locum ob caducitatem ipso iure incursam nisi per viam exceptionis fuerit opposita, alioquin non tollit effectum caducitatis, conf. 131. num. 21. col. 1. fol. 13 r. & de parte non opponente iud. 3. non potest superius eius defectum ad ipsam ecclesiam repellere dom. ibid.

Mora purgatio ex quadam acquirere concessa est, conf. 131. num. 21. col. 1

mora purgatio qualiter, & quando purgari possit, consilio 131. per totum.

motiens sine filijs teneur restituere substitui portionem suam propriam, & alteram quam habuit ex quacunque substitutione quando restator euentibus liberis filiabus restitutionis voluit quod decedens sine liberis testatam alijs vocatis superstitibus quicquid accepit ex bonis ipsius testatoris, conf. 104. nu. 33. col. 4

motuos non potest opponere parti quod fuit in mora, conf. 46. nu. 10. col. 2

motuos non dicitur is, cui ad seruanda, siue implenda promissa tempus aliquod constitutum non est, nec ad implendum nunquam fuit requisitus, conf. 46. nu. 12. col. 3

motus muliere eius dos respectu filiorum ipsius non potest amplius propriis dos appellari, sed patrimonium ipsorum filiorum, conf. 112. nu. 12. col. 1

motus donate non potest, conf. 139. nu. 13. & 33. f. 144. & 145. item nec pluriatum cum qua decessit mutare, nec consensum & citatum illam quo decessit amplius accomodare, ibid. nu. 15. & 41

motuos donare non potest, conf. 164. nu. 15. col. 3

motus sententia fuit ex pcepto Florentis, & declarat sententiam, conf. 133. nu. 1. col. 3. fol. 120. quae declaratio tribuit ad tempus ipsius sententiae declarat, ita ut declaratio illa via cum declarata sententia eodem tempore fingitur emanasse, & dicitur unus, & idem actus, ibid., debent autem tendere talia motus solummodo ad declarandum, quae dubia erant in sententia, non autem ad ampliandum, vel restringendum, aut aliter alterandum id quod erat clarum, quia tunc esset nouus actus, & noua sententia, quae fieri amplius non posset, ibidem sub nu. 2. & sequ.

motus in status Florentino, an sit frater sententiae, vel motus incertus, conf. 123. nu. 2. & sequ. col. 3. & 14

mulier obligatorem alienam suscipiens, vel in se transtulit beneficio Velleiani iuratus, conf. 2. nu. 1. col. 1

mulier mortuo viro inope promittens satisfacere illius creditoribus non iuuat Velleianum, conf. 2. nu. 2. col. 1

mulier intercedens propria causa, vel pro dote, aut libertate non iuuat Velleianum, conf. 2. nu. 1. col. 1

mulier dicitur intercedere pro pia causa, quando se obligat ad debita vii defuncti pro exoneratone illius conscientiae, conf. 2. nu. 3. col. 1

mulier constante matrimonio pro liberatione mariti capere potest dotem suam alienare, conf. 2. nu. 6. col. 1. f. 2. multo magis pro exoneratone eius animae. ibid.

mulier tenetur pro debito viro contra pro rebus necessarijs ad substitutionem familiam, cum & ipsa ex illis vi xerit, conf. 2. nu. 8. col. 2

mulier promittens pro debito viro versio in alimentis suis, & familiae ad proprium non ad alienum debitum obligatur, conf. 2. nu. 10. col. 3

mulier propter egestatem, & sustentationem propriam, viro, & familiae potest constante matrimonio dotem exigere, & alienare, conf. 2. nu. 11. col. 3

mulier concutens cum creditoribus prius pro sua dote recuperanda in bonis quibusdam pro suam obligationem praestetur alijs antea non hypothecam expressam habebat, conf. 17. nu. 6. col. 1

mulier in casu praedicti filio aequiparatur, ibid.

mulier agere non potest ad dotem consequendam contra promittentem, aut eius heredes, vbi per contractum viro promissa est, conf. 20. nu. 2. col. 1. f. 15. nec constante matrimonio, nec soluto ibidem, sed eidem succurrit contra iurum, vel eius heredes, conf. 20. nu. 3. & 8.

col. 3. fol. 15. qui tamen liberabitur cedendo actionem eis competentem. ibid. nu. 4. item & contra pro missorem agere potest hypothecata tanquam contra debitorem sui debitoris, ibid. nu. 9

mulier constante matrimonio non est domina dotis, conf. 20. nu. 10. col. 3. fol. 15. nec prius ea consequendam agere potest, aut conueniri. ibidem, & conf. 35. num. 2. col. 4

mulier per statum Senense non potest se ex quacunque causa obligare, vel aliquem contractum facere, nisi cum consensu viri, & vnus proximioris consanguinei, & in defectum iudicis ordinarij, conf. 20. nu. 11. col. 3

mulier in iudicio dicitur se parum obligare, & cum ea quasi contrahere, conf. 2. nu. 2. col. 4

mulier viro vergente ad inopiam potest agere pro recuperatione dotis constante matrimonio, tum de iure communium, tum de iure municipali Senensi, conf. 20. num. 11. col. 1

mulier constante matrimonio agere non potest pro dote viro vergente ad inopiam, quousque cessat periculum dissolutionis dotis ex vii inopia, conf. 20. nu. 10. col. 1

mulier agens ad dotem constantem matrimonio viro ad inopiam vergente tenetur docere de tali vergentia, conf. 20. nu. 12. col. 1

mulier habens tacitam anteriorem praefertur habentis expressam posteriorem, conf. 25. nu. 3. col. 3. f. 21. conf. 89. nu. 4. col. 4

mulier habens tacitam hypothecam posteriorem praefertur habenti tacitam anteriorem, conf. 25. nu. 4. col. 4. fol. 21. conf. 89. nu. 3. col. 4

mulier quae in pecunia filij defuncti obtinuit legatum eadem a talio relicto non potest ornare, & dicere, quod dictas pecunias accepit ad computum sororis dotis, conf. 16. nu. 7. col. 3

mulier pro restitutione suae dotis agere potest hypothecata contra possessorios bonorum mariti, etiam nulla sibi facta eorum expressa obligatio, conf. 29. num. 3. col. 1. fol. 25. & ne dum pro dote, sed etiam pro alimentis ipsius dotis, ibid.

mulier constante matrimonio ad dotem agere non potest, conf. 35. nu. 2. col. 4. fol. 28. fallit viro vergente ad inopiam nu. 4

mulier est creditrix conditionalis sui mariti, conf. 35. nu. 2. col. 4

mulier de iure communi potest succedere, & fideiubere pro aliqua maritanda, siue ista, siue extranea non obstante Senatus consilio Velleiano, conf. 69. nu. 1. col. 3. f. 62. & valet talis obligatio, & promissio, etiam si facta sit simpliciter pollicitatione, vel pacto nudo sine stipulatione, & quare, ibid.

mulier quae remanet sine dote, a viro qui onera matrimonij sustinere debet, expelli potest, conf. 69. num. 2. & 5. col. 1

mulier obligans se pro dote sororis cum consensu viri non potest tali obligationi eorundem ipsa, nec eius vir, conf. 69. nu. 7. col. 1

mulier, cui legatum dotis factum est, si tempore perificationis legati repetitur nuptia non per hoc a legato excluditur, ex quo causa ipsius legati non dicitur extincta, sed potius adimpleta, conf. 78. nu. 4. col. 1

mulier dote patrem congruentem habens, non potest habere etiam dotem in subditum legatum de bonis fideicommissi subiectis, conf. 78. num. 2. col. 4. fol. 76. fallit quando expressis constat de mente testatoris in contrarium, item, & quando dote simpliciter legata est, nulla habita ratione competentis, & subsidij, ibid. & supra 17. & 18. & sequ.

mulier, cui ab ascendente viro dotem competentem factum est legatum certum maritus, si heredes ipsius ad transuersales deueniunt, etiam si nuptia fuerit, si dote competentem tempore quo hereditas additis transuersales peruenit est, habuerit, non potest petere a dictis transuersalibus dotem competentem, sed tantum legatum certum maritus, &

Et Sententiarum.

- summæ, confil. 78. nume. 39. colum. 1 38
- Mulier, quæ pro recuperanda dote oboluit tenutam in bonis possellis ab eius viro, tempore matrimonij, & promissis suis, ac fo-unionis dote debet in ea constituari, & præceptis de digubrando possellotibus factis parendum est, confil. 89. nu. 1. col. 2 86
- Mulier habens tacitam hypotheam in bonis viri præter tur pro sua dote alijs creditoribus anterioribus tacitam præcedentibus ex speciali privilegio dote, & die promissis, confil. 89. nu. 2. col. 3 86
- Mulier habens tacitam hypotheam, præter alijs creditoribus tacitam habentibus, confil. 89. nu. 1. col. 4 86
- Mulier ratione suæ dote habens ius quæsitum per generalem hypotheam in bonis fideicommissi subiectis postquam maritus tale fideicommissum agnoscat, potest tali iure vti, etiam si dictum ius post dictam agnitionem extinctum aliquo modo diceretur, confil. 111. nu. 25. 2. col. 4 109
- Mulier vidua tenet cautionem Mutianam præstare antequam consequatur legatum ab eius viro factum si vidua manserit, vel sub alia consimili conditione protestari, confil. 134. nu. 11. & 15. col. 2. fol. 136. quæ cautio secundum aliquos non iuratoria esse debet, sed com fideiussione, quod quomodocumque, & qualiter, & in quibus ea sibus procedat, habetur, ibidem nu. 13 137
- Mulier cui a viro legatum factum est viduus, & vestitus sub hæc conditione si habuerit in eius domo, non potest confegi domum pro habitatione quasi etiam ipsa legata sit, sed patrem illius ræsum, in qua possit commo de, & descendere secundum suam conditionem habitare arbitrio boni viri decernendam, confil. 134. nu. 16. col. 1 137
- Mulier contrahens, vel se obligans non servata forma statuti, non obligatur etiam naturaliter, confil. 136. num. 7. col. 3 138
- Mulier se obligans sine solemnitatibus a statuto requisitis promittens in dem natiorem fideiussori pro ea intercedere non tenetur de iure illam ferre, nec ex illa dictio fideiussori obligatur de quare, confil. 136. nu. 3. & p. colum. 4 138
- Mulier hæres instituta in vniuersali usufructu, alio post illius mortem hærede instituto, hæres quoque in proprietate efficitur, grauata tamen censetur post mortem instituto restituere, confil. 149. nu. 1. col. 3. fol. 187. idem etiam est si non sit hæres instituta, sed tantum usufructuaria relicta adiecta verbo domina, quod verbo hæredi acqui possit, ibidem nu. 2. Sed quod mulier relicta vniuersali usufructuaria, alio post illius mortem dato hærede, legataria vere dicatur, & institutus post illius mortem putari sit hæres, & adeat, & transmittit hereditatem, temporis conditione relicta, vt potest non ad infringendam institutionem, aut differendam apponit, sed ad demonstrandam enixam voluntatem, quod mulier in usufructu non turbetur, volunt alii ibidem num. 3. qui etiam idem dicunt quando mulier expresse filius hæres instituta alio post illius in mortem hærede instituto, quod & tunc legataria censetur, & hæres post mortem institutus statim hæres efficitur, adit, & transmittit, ibidem nu. 4. & præsertim quando hæres in casu prædicto institutus est de descendentibus testatoris, nam tunc temporis dilatio quo ad ipsam legitimam reuocatur, & institutio pura manet, & testamentum, & legitimam substatuere ibidem num. 5 138
- Mulier impugnans suam obligationem in tantum factam sine consensu proximorum tenetur probare, quid tempore ipsius obligationis habebat consensu proximorum illis, qui fuerunt adhiberi præsentibus in loco, & quorum consensus facile adhiberi poterat, confil. 162. nu. 1. col. 1 218
- Mulier nullos habens coniunctos, vel habens sed in habiles ad consensuendum, potest abique consensu proximorum obligari non obstante statuto eorum consensu exigente, confil. 162. nu. 1. col. 3 218
- Mulier transiens ad secunda vota quidquid de bonis primi mariti fuerit lucrata reuertere tenetur filiis primi matrimonij, confil. 165. nu. 2. col. 4 212
- Item quicquid per successionem consequuta fuerit de bonis filij primi matrimonij alijs filiis eiusdem matrimonij reuertere tenetur, ibid. nu. 2. col. 1. & nu. 3. col. 2 212
- Mulier in omnibus casibus, in quibus mulier tenetur reuertere filiis primi matrimonij bona quæ habuit a prædefuncto marito, iidem omnibus maritus tenetur reuertere liberis primi matrimonij, quæcumque ad eum peruentæ sunt de bonis prædefunctæ coniugis, confil. 165. nu. 6. col. 1 213
- Mulier quæ extantibus ex prædefuncto viro liberis, transsit ad secunda vota priuatur proprietate omnium quætruiq; lucratio ex bonis defuncti mariti ad se deuoluta sunt, nam filiis primi matrimonij ea omnia reuertere tenetur, confil. 165. nu. 7. col. 2. fol. 213. idem iuris est in vim secundum communem opinionem, ibid. nu. 8 213
- Mulier quod quid titulo institutionis consequuta est a prædefuncto marito, secundo nubens, reuertere tenetur filiis primi matrimonij, confil. 166. nu. 9. col. 3 213
- Ide n est in eo, quod consequuta est titulo donationis causa mortis, vel ex legato, aut fideicommissio, ibidem 213
- Mulier secundo nubens intra annum luctus de iure cuiuslibet mittit quod quid a primo viro consequuta fuit in vitam a voluntate, vel inter viuos, confil. 165. nu. 10. col. 3. fol. 213. Secus de iure canonico, ibidem nu. 11. col. 4 213
- Mulier mortuo viro potest quandocumque nubere, etiam infra tempus trium, aut quatuor mensium, in quo se ipsa posset incertitudo parius, confil. 165. nu. 14. col. 1. fol. 214. quinimo & infra solum mensem secundum aliquos, ibidem, contrarium tamen seruandum esse dicitur propter proli incertitudinem, ibidem nu. 15. nisi causa hæce cessaret ob senectutem, infirmitatem, absentiam, vel aliam iustam causam, ibidem nu. 16 214
- Mulier siue nubat intra annum luctus, siue post, remanet sub penis fuorem filiorum respicientibus, idque etiam de iure canonico, confil. 165. nu. 11. col. 2 214
- Mulier, quæ nubit ante annum luctus non debet esse melioris conditionis, quam illa, quæ eo elapso contrahit nuptias, confil. 165. nu. 22. col. 2 214
- Mulier transiens ad secunda vota etiam post annum luctus tenetur reuertere liberis primi matrimonij acquisita de bonis primi mariti solo usufructu in vita retento, & omni alienatione penitus interdicta, confil. 165. num. 24. col. 3. fol. 224. & hinc dispositioni non fuisse a iure canonico derogatum astituant relictæ, ibidem nu. 25. amplius autem procedere non modum extantibus ex primo matrimonio filiis, sed etiam nepotibus, vel alijs liberis vltioris gradus susceptis ex dictis filiis, ibidem num. 26 214
- Mulier, quæ nullum ex priori matrimonio suscepit filium potest secundo nubere abique metu alieuius, cum cesset causa prohibitionis, quæ est amor filiorum, confil. 165. nu. 30. col. 14 214
- Mulier incurrit penas contra secundo nubentes indutæ propter iniuriam, quam inferunt filiis ex primo matrimonio susceptis, confil. 165. nu. 32. col. 1 215
- Mulier transiens ad secunda vota cum licentia viri, quæ legime probetur, tenetur tamen penam, confil. 165. num. 38. col. 1. fol. 225. Hæc autem licentia non fuit necesse, quod si fuerit data in testamento, vel alia vltima voluntate, sed sufficit quod aliter, vel inter viuos concessa sit, ibid. nu. 39 215
- Mulier cum dat in dotem omnia bona sua, & specialiter etiam illa, quæ prius donauerat inter viuos, reuocando expresse donationem, eadem siue filiis mortua donata, debentur donatio non in marito donatrici præterquam reuertera in donante, in quibus dos prima subsistere potest, confil. 176. nu. 5. col. 2 243
- Mulier contrahens extra territorium statuentium non tenetur seruare solemnitates statuti originis, vel domicilij, confil. 176. nu. 7. col. 7. fol. 243. Etiam si cum subdito, & sta-

Iudex verborum,

& statui scientiam habente contraxerit, ibidem nu. 8. vel si de bonis in territorio ipsius statui sine dispositione, ibidem nu. 9. dummodo non in fraudem statui, & data in hoc opera extra territorium contraxisset, ibi. n. 10.

Mulieris nuptiarum non gaudent privilegio a iure communi, vel municipaliter viduus concessis, conf. 35. nu. 1. col. 1. 29

Mulieris duplicem habentes dotem non inveniunt unam a patre ex necessitate, alteram aduentu ab aus, vel alio ascendente gratiose, praeterim quando sunt exclusae a fideicommissio, nam tunc illas relictas praesumit in recondemnationem earum exclusionis ob masculos, & ob iniuriam eis hac de causa factam, conf. 75. nu. 24. & 27. cum sequent.

Mulieris eo tempore, quo religionem profiteri volunt peritque ampla matrimonia consanguineis remittuntur, modicam vero portionem in monasterium deferunt, conf. 103. nn. 22. col. 1. 99

Mulieris viduae magis conveniunt se abstinere a secundis nuptiis quam viro, & plus facit ipsa contra bonos mores, secundum nuptias contrahendo, quam vir, conf. 1. nu. 2. col. 3. 1

Mulieris ob proprium debitum se obliganti non succurritur beneficio Velletiani, conf. 1. nu. 11. col. 2. 2

Mulieris male ad doctes suas agens, vi melius agendi referendum est, conf. 20. nu. 24. col. 1. 16

Mulieris se obliganti non servatis solemnitatibus statui fideiussor accedere non potest, conf. 136. n. 3. & 6. col. 3. 138

Quicquid aliquis dixerint nu. 4. & 5. Si tamen fideiussor sit principalem debitorem constituerit efficaciter obligatur. ibid. nu. 7.

Mulieris magis interest quam viro ne remaneat, indotata conf. 30. nu. 1. col. 2. 15

Mulieris interest habere dotem gratiosam ultra necessarium, ut facilius viro ditione, & nobilitate nubere valeat. conf. 78. nu. 23. col. 3. 76

Mulieris obligatio, iude obligatio mulieris. multa facta remittitur, & toleratur ex post facto, quae ab initio non concederetur, conf. 77. nu. 3. col. 1. 67

Multa concedantur adversus iuris dispositionem pacis publicae gratia, quae alias non conceduntur, conf. 158. num. 1. col. 1. 208

Mutatio voluntatis, vide voluntatis mutatio.

Mutua cautio praestanda est antequam percipiatur legatum, conf. 134. nu. 11. col. 2. fol. 136. nec sufficit verbalis obligatio, sed realis requiritur, & praestanda est, etiam ab haerede non fuerit petita, ibidem.

Mutuantis cautionis locus non est, quando dispositio non est conditionalis, sed pura, conf. 134. nu. 3. col. 4. 135

Mutuantis cautionis tamdiu renunciatum videtur ab haerede, quamdiu illam non petiit, & si mutuantem petat, omnino danda est, conf. 134. nu. 14. col. 4. 136

Mutuum factum tempore carere patri inopi, praesumitur verum in alimentis suis, & familiae, conf. 2. nu. 1. col. 3. 2

N

Narcissus factum, & negans eius qualitates non dicitur affirmare factum, conf. 86. nu. 1. col. 4. fol. 84. nec contra ipsum namquam contra consentientem ad observantiam facti narrari agi potest, ibidem.

Contra narranti factum, & neganti eius qualitates quis non potest ex parte obligationem comprehendere, & ex parte namquam de obligatione iniqua consequi. conf. 86. nu. 2. col. 4. 84

Narrata in compromisso non obligant, conf. 86. nu. 1. col. 1. fol. 85. nec iuribus praeiudicat, ibidem.

Nec habent vim consensuum, ibidem. Secus autem si eo sessione coram arbitris facta pendente compromisso, dicto nu. 5. & seq.

Necesse est, quod quis habet successionem, conf. 46. nu. 8. col. 2. 40

Necessitas dotandi filiam patri imposita, non provenit ex vinculo patris potestatis, sed ex propinquitate sangui-

nis, conf. 140. nu. 10. col. 1. 144

Necessitas causa allegans, in quo aliquid sibi facere licetum sit, eam probare tenetur, conf. 145. nu. 30. col. 4. 181

Negativa probandi est fundamentum intentionis, est probanda ab eo qui negat, conf. 22. nu. 6. col. 3. fol. 17. nisi sit improbabilis. ibid. nu. 8.

Negativa est de iustitia probationis, conf. 22. nu. 7. col. 3. fol. 17. Et sufficit eam quo quomodo etiam per contrarios probari, & prout probabile est, ibid.

Negativa non coartata loco, & tempore est improbabilis, conf. 22. nu. 8. col. 4. fol. 17. & dicitur probata eo ipso, quod contrarium non ostenditur, ibid.

Negativa im probabili transferit onus probandi in aduersarium, conf. 23. nu. 8. col. 4. 17

Negativa dicitur probata, quando adversarius non deducit in iudicio affirmativam, conf. 22. nu. 9. col. 4. 17

Negativa quod beneficia ecclesiastica non sint de iure patronatus, Florentiae an probetur, ex eo quod in nola retenta in officio Dominorum Capitanorum partis non repertiarum descripta, ita ut quae ibi non repertiarum, libere collationis intelligantur, conf. 75. n. ume. 13. col. 3. 71

Negativa coartata certo loco, & tempore praeponderat affirmativa, conf. 132. nu. 9. col. 1. fol. 132. Alii autem contrarium tenent, quorum opinio declaratur ibi. n. 30.

Negativa mera puta testamentum non fuisse factum seu non extare, & aliquem in Italia non venisse vere probari non potest, conf. 141. nu. 3. col. 4. fol. 149. dicitur tamen probata, quando subibit diligentia, & facta inquisitione non reperitur testamentum, & per exploratores illum non invenisse nu. 30.

Negativa non probatur per testes de ea deponentes & dicentes contrarium posse esse verum quod ipsi nesciant, conf. 141. nu. 19. col. 1. 161

Negativa non existentiae bonorum est probanda per allegantem, nec satis est id allegare non facto inventario, conf. 152. nu. 42. col. 4. 194

Negativa universalis excludit omnia, quae considerari possunt, conf. 158. nu. 8. col. 3. 206

Negativa formae est ad negandum, quam affirmativa ad affirmandum, conf. 158. nu. 8. col. 3. 206

Negativa magis negat, quam affirmat affirmativa, conf. 158. nu. 9. col. 3. fol. 206. & nu. 48. col. 4. 207

Negationi est appositae affirmatio, & e contra, conf. 157. nu. 38. col. 1. 208

Negativam probare tenetur, qui se fundat in ea, conf. 141. nu. 87. col. 1. 162

Negativum statutum affirmatio validius censetur, conf. 158. nu. 47. col. 4. 207

Negligentia cum negligetia componitur, conf. 46. num. 31. col. 2. 40

Negligentia haereditis venditoris in non defendendo emptorem a licet non solit culpam emptoris in se pariter non defendendo, & non operatur, quod emptor negligens, & cotumax agere possit adversus eum de evictione, conf. 77. nu. 6. col. 2. 75

Negligentia emphytheote in non solvendo canonem est actus successus, qui emphytheote contrarium continet contumaciam donec solutio fiat, conf. 135. num. 1. col. 1. 130

Negotiator maius vile ex pecunia percipit, quam ex redditu bonorum stabiliu ad valorem pecuniae ascendendum, conf. 143. nu. 2. 5. col. 1. 175

Negotiatores qui vni negotiationi venderunt de illius, & non alterius substantia satisfaciendi sunt, conf. 93. nu. 14. col. 1. 90

Negotiosorum gestor tenetur reddere rationem de administratis, conf. 87. nu. 4. col. 4. fol. 61. & idem in quolibet administratore, ibid.

Negotium quando deducitur ad eum casum, a quo incipere non potuit, non debet valere, conf. 141. nu. 3. col. 2. 159

Nemini ius iurum auferendum est, conf. 20. nu. 13. col. 1. fol. 16. conf. 29. nu. 2. & 3. col. 1. 25

Nemini regularium tam virorum quam mulierum licet bona

Et Sententiarum.

bona possidere propria, aut in particulari, conf. 103. nu. 30. col. 1. 99
 nemini nocet pluribus ad defensionem vti instrumentis, at non vti sipe nocet, conf. 143. nu. 7. in fine col. 1. 178
 nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet, conf. 17. ou. 13. col. 2. fol. 12. conf. 21. num. 2. col. 3. fol. 14. conf. 56. nu. 6. col. 3. fol. 15. conf. 112. nu. 17. col. 2. fol. 109. & conf. 141. nu. 73. col. 1. fol. 161. & conf. 156. nu. 30. col. 1. 200
 nemo dat quod non habet, conf. 136. nu. 1. col. 2. fol. 30. a. fol. 95. nu. 1. col. 1. fol. 91. conf. 143. nu. 62. col. 4. 163
 nemo praesumitur habere electus, conf. 56. nu. 7. col. 3. 51
 nemo potest qualitatem probare ovis, & substantiam probare, conf. 80. nu. 6. col. 4. 79
 nemo potest in alium transferre, nisi illud ius, quod patres se habent, conf. 95. nu. 2. col. 2. 91
 nemo dicit potest esse velie id quod ignorat se possit, quia facta effect voluunt, conf. 118. nu. 5. col. 1. 116
 nemini iure suo priuandus est, conf. 120. nu. 3. col. 4. fol. 108. conf. 118. nu. 6. col. 2. 16
 nemo praesumitur velie id est. x. suum, conf. 118. nu. 9. col. 4. 115
 nemo sine & digne experitur, conf. 134. nu. 5. col. 1. 117
 nemo ex alietus contractu, vel obligatione tenetur si illi non consentit, conf. 136. nu. 1. col. 1. 139
 nemo potest illud ius, quod non habet in alium transferre, conf. 141. nu. 63. e. l. 4. fol. 160. & nu. 73. col. 1. 161
 nemo debet cum aliena iactura locupletari, conf. 141. nu. 88. col. 1. 162
 nemo debet locupletari cum aliena iactura, conf. 143. nu. 19. & 28. 175
 nemo tenetur ponere se in periculo vite, & proinde bellum iure pro querendo sibi victum, conf. 150. nu. 19. col. 4. 190
 nemo iniustus cogitur rem suam alteri vendere, conf. 158. nu. 14. col. 2. 208
 nemo potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, conf. 159. nu. 3. col. 4. 211
 nepos accipit testamentum patris, qui super bonis, in quibus ab ascendente ipsius nepotis fuerat si seicommissum in iunctum iterum si seicommissum inuenerit, videtur sibi praesudicare in si seicommissum ab ascendente iniunctum, conf. 112. nu. 5. col. 4. 108
 nepos spurcius ex filio legitimo legibus est minus odiosus, quam filius spurcius, cui per alimenta patitur tenetur, conf. 150. nu. 4. col. 1. 189
 nepos spurcius ex filio spurcio potest ab aucto paterno habere institutus, conf. 150. nu. 7. col. 2. 189
 nepos egenus non est ab aucto alendus, si ex suo artificio, vel aliter honeste seipsum alere potest, conf. 150. nu. 11. col. 3. fol. 189. Quid autem si possit seruire Principi in bello, vel domi, vel aliter in mercatura, ibidem nu. 27. & 28. eum seq. vique ad finem. 189
 nepos egenus non est ab aucto alendus superuenientibus diuitiis, conf. 150. nu. 13. col. 3. 189
 Secus vero illis cessantibus, & egeat superueniente ibidem nu. 14. 189
 nepos naturalis ex filio pariter naturali ab aucto paterno non est alendus secundum aliquos, conf. 167. nu. 3. l. col. 1. f. 3. 1. cuius contrarium firmatur, & quare ibidem, & nu. 13. & conf. 150. nu. 6. col. 1. 189
 nepos an veniat appellatione filij ex coniecturis, & praesumptionibus desumitur, conf. 137. nu. 10. col. 3. 248
 nepos, vel neptis facit deficere si seicommissum, sub conditione si sine liberis, quando extat tempore testamenti, ipsique a testatore legatum simpliciter relictum est, conf. 177. nu. 22. col. 1. fol. 249. Secus quando relictum est in ealium restitutionis faciendae, seu post mortem filij grauari, ut alteri restitatur hereditatem, ibidem & nu. 27. 249
 nepos tunc facit deficere conditionem si sine liberis decesserit, quando apparet testamentum de nepotibus cogitare ibid. nu. 26. 249

nepotes ex forore vna cum aucto in stirpes admittuntur ad hereditatem matertera ab intestato, conf. 54. nu. 1. col. 2. 49
 nepotes ex filio spurio sunt ab aucto alendi ex equitate canonica, quae ubique locum, & in vtroque si to seruanda est, conf. 150. nu. 1. & 2. col. 4. fol. 188. & nu. 3. col. 1. fol. 189. & conf. 167. nu. 12. col. 2. fol. 2. & de iure iuri finiri ex filio spurio, ibidem nu. 4. sine sint legitimi ex filio spurio, ibidem nu. 4. & dicto conf. 167. nu. 14. sine sint spurij ex filio spurio, ibidem nu. 6. Et hoc nedum viuentis patet, sed etiam ex mortuis, ibid. nu. 7. & dicto conf. 167. nu. 3. Item ne dum viuentis aucto, sed etiam & ipso mortuo ab eius hereditibus, ibid. nu. 8. 49
 nepotes filiorum appellatione non veniunt quando tempore conditi testamenti exabant filij, & nepotes, quia praesumitur testatorem sensisse de filiis filij, conf. 177. nu. 4. col. 2. fol. 241. Item quando in eadem dispositione diuerfiae loci est de filiis, & nepotibus, ibidem nu. 5. Item quando testator acquiritur primobus in capra filios vocat, quia vocauit in stirpes, & non in capita, ibidem nu. 6. 49
 nepotes appellatione filiorum non continentur ex sermone propiitate cum alius sit filius, alius sit nepos, ibid. nu. 8. sed ex interpretatione tantum nu. 9. & 8. maxime autem veniunt quando testator vocat filios in stirpes, & non in capita, ibid. nu. 7. & quando ex coniecturis, & praesumptionibus cognoscitur testatorem voluisse illos comprehendere, ibidem nu. 10. S. cum quando aliqui coheredat, vel praesumpti repugnant, ibidem nu. 19. col. 1. 249
 nepotes sub hac conditione si sine filijs decesserint, filij appellatione continentur, secus si veram, & indubitam opinionem, ibidem nu. 11. & in hoc casu veniunt nepotes, & nepes ex filijs, vel filiabus, ibidem ou. 13. etiam si dictum fuisset filijs ex suo corpore, vel ex lege natis, ibidem nu. 14. Idemque est in eadem tacta conditione a lege subintelligenda, nam etiam tunc filiorum appellatione, nepotes, & nepes ex masculis, vel feminis continentur, ibidem ou. 15. Et hoc abque dubio procedit, quando testator primo instituit filios masculos natiuituros, & illis non extantibus filijs si sine sine, ibid. 16
 nepes ex filio pater ab aucto lucrandi est, conf. 150. nu. 15. 16. & 17. col. 4. f. 89. Siue sit spuria ex filio legitimo, siue sit legitima ex filio spurio, siue sit spuria, ex filio spurio, ibidem, & antea nu. 3. 16
 nepus non potest venire ad hereditatem aucti matris velum dispositione comprehensa sub nomine filij, nam 10 institutione vocaturum, conf. 177. nu. 1. col. 1. fol. 248. venire tamen potest inquam iuxta nomen filij, nam comprehensa in conditione si sine liberis, sub qua vocatur monasteria de quibus in factis, ibid. nu. 2. 16
 nepus testatoris continetur in conditione si sine filijs, vel filiabus decesserint, etiam quod tempore conditi testamenti nata esset, & ipsi testatoris cognati, ibidem nu. 17. & idem in tacta conditione a lege subintelligendi 16
 nepus non praesumitur in conditione posita, quando testator ei legatum reliquit, quoniam testator, qui expresse posuisset in conditione, si sine filiis legauit expresse si sine filiis aliquos, ibid. nu. 20. Sed contrarium alij tenent nu. 21
 Nicolai Marj Vadiunt nam Roze Florentinae auditoris mentio eum laude, conf. 137. nu. 9. col. 4. 204
 nihil tam naturale est, quam vnumquodque tollat ex vino, uolo, quo introductum est, conf. 20. nu. 17. col. 4. 173
 Nimia cautela suspitionem inducit, conf. 141. nu. 17. col. 4. 165
 nomina debitorum possunt vendi, obligari, donati, vel alias in contractu deduci, sicut quilibet alia res in hominum commercio existens, conf. 99. nu. 7. col. 3. f. 94. & vendi possunt pro minori pretio, quam sit quantitas debui propter pericula, labores, & expensas in executione faciendas, & propter dubium etiam iuris ciuicium, dummodo non abut legio 10 damna, sed in parte permittit, & tolerabili, ibidem. 165

Iudex verborum,

Nominatio domini in iudicio non eximit eum a iudicio intentato ex re integranda, quando ipse reus fuit spoliat, conf. 17. nu. 1. col. 4. 51
nominatio facta de aliquo in dominum, & patronum in iudicio possessorio ex capite reuocanda, 39. l. locum habet, conf. 92. nu. 6. col. 3. f. 88. ad hoc tamen ut nominatio possit debet haberi nominatio acceptari per nominationem, ibid. nu. 7
nominatio est duplex alia per nomen proprium alia per nomen appellatum, conf. 13. nu. 14. col. 1. 135
nominatio legatari per nomen proprium illius contemplationem inducit, etiam quod patris dicti legatarii mentio habetur, quia non est in contemplatione gratia facta dicitur, conf. 140. nu. 3. col. 1. 155
nominatio proprio nomine praefertur nominationi per nomen appellatum, conf. 132. nu. 14. col. 1. 135
non dum aliquid dicitur factum, donec totum fuerit peractum, & absolutum, conf. 159. nu. 94. col. 1. 149
non ens nulla sunt qualitates, conf. 14. nu. 3. col. 1. 10
non valens agere non tenet praescriptio, conf. 35. num. 2. col. 4. 18
non obseruanti non est obseruandū, conf. 46. nu. 8. col. 1. 40
non est aperienda uia per quam contrahentium promissio natus, conf. 98. nu. 1. col. 4. fol. 93. conf. 103. nu. 2. in fine colum. 1. fol. 99. etiam quod aliqua in eis dubietas considerari possit in damnum promittentium, ibidem.
non potest esse plus iuris in causis, quam in influenti potestate causae, conf. 16. nu. 1. col. 4. 112
non minus vix vocitellum, quam mortuum instrumentum retendendum esse, conf. 132. nu. 1. col. 3. 132
non conuenit quod debitor tem solutus, & fructus recuperet, & creditor sine fructu suae pecuniae remaneat, conf. 143. nu. 16. col. 3. 175
notario pro aliis stipulante nullum ius acquiritur illis, nisi sequatur ratificatio secundum aliquos, conf. 164. nu. 13. col. 3. fol. 22. 1. Sed immo secundum alios ex stipulatione notarii queritur ius, & actio irrevocabili absentis contra promittentem si non repudiet, conf. 164. nu. 16. col. 4. fol. 22. etiam ante acceptationem & abique cessione secundum veram doctorum sententiam, ibid.
notarius potest pro donatariis ab eo ab his stipulari, quo casu possint mortuo donatore donationem acceptare, conf. 164. nu. 9. col. 1. fol. 21. contrarium tamen tenuerunt nonnulli, ibid. nu. 12. col. 3.
notarius si post clausulam constituti apponit dictionem &c. non censetur apposuisse clausulam pacti exequutionis, sed solummodo adponi post constitutum, quia illa non cadit sub eadem, sed sub diuersa, & separata oratione, conf. 171. nu. 14. col. 1. 239
notarius nullus adest Comani Capitanatus fuitani, qui pro conficiendis instrumentis publicis adiri possit, conf. 176. nu. 3. col. 1. 243
notarius de instrumento rogatus aliquando admittitur in resem super eo, quod in instrumento conuenitur, conf. 176. nu. 3. col. 2. 243
notificatio nominationis domini in iudicio fieri debet ex penitis nominationis alioquin illi non prodest, nec nocet nominatio, conf. 177. nu. 4. & 15. col. 1. fol. 52. & pro nō facta habetur, ut proinde sententia contra nominationem lata huic nouum ius ignoranti nocere non potest. ibidem nu. 18. etiam in andata exequutione contra ipsum nominationem, ibid.
notorium est adiectio entis, & nisi consistit de substantia, iun potest constitui de accidentibus id est de notoriis, quod est accidens, seu qualitas, conf. 80. nu. 6. col. 4. 79
nota licitatio non ex abrupto, sed re bene pēta & ex causa conceditur, conf. 128. nu. 18. col. 1. 126
noua petitio in iudicio produci non potest nisi parti reiectis ex penitis in priorum petitione factis, alius oblat exceptio pendentez ius, conf. 173. nu. 1. & 15. colum. 4. fol. 238. cui actor in iure teo renunciat non potest, ibidem nu. 15.
nouatio per nouam promissionem hodie non inducitur.

conf. 18. nu. 4. col. 2. fol. 13. etiam cum interuenit nouarum perfonarum, nisi expresse dicatur, ibid.
notario ubi de iure digestorum ipso iure sebat, hodie iure Codicis fit ope exceptionis, conf. 18. nu. 5. col. 1. 13
nouatio per dationem aliorum fideiussorum tunc dicitur facta cum in instrumentum dicitur, quod ij pro primis fideiussoribus dantur, conf. 18. nu. 6. col. 2. 17
nouatio facta a creditore cum debitor sine aliquo fideiussoris facto, & interuentu, cum a fideiussione liberat, conf. 115. nu. 7. col. 1. fol. 112. & an, & quando nouatio facta dicatur, ibidem nu. 4.
nouatio ope exceptionis non dicitur facta, nisi expresse dicatur, vel ea coniecturis clare colligatur, conf. 115. nu. 1. col. 1. fol. 112. & maxime quando fuit scilicet compromissum, & ex eo laum laudum, & sequuta emolagano ibid. nu. 6.
nouatio quomodo probetur, conf. 115. in fine. 112
nouatio an fiat per compromissum, quod declarauit instrumentum, in quo de debito constabat ante ipsum compromissum, conf. 115. nu. 4. cum seq. col. 1. 112
nouissima derogant prioribus, conf. 158. nu. 62. col. 2. fol. 208. & hoc in omnino contrariis, & incompatilibus. ibid. num. 63.
nouus potest a monasterio ad libitum discedere, & omnia monasterio data recuperare exceptis pro victu & vestitu consumptis, conf. 104. nu. 7. col. 1. 98
nouusij sunt de foro ecclesiastico, conf. 171. nu. 9. col. 1. 276
nouus ius violenta a suis extra religionem extractis, deinde cum possit ad monasterium reuertere, in monasterio semper stentat dicitur, & dies quibus inuitus extra monasterium in seculo morans est, computatur ad completum tempus probationis, & siue cesset ad tacitam professionem inducendam, conf. 171. nu. 6. col. 1. 236
nouus post ingressum religionis ante duos menses professionis renuncians sine licentia ordinari, vel eius vicarij nihil agit, etiam si fuerit illam non impugnare, vel aliter illam aliis casibus roboraret, conf. 171. nu. 3. col. 1. 236
nouus a monasterio inuitus extractus, & ab attinentibus secularibus detentus, suis bonis renuntians nihil agit, conf. 171. nu. 8. col. 2. fol. 236. etiam si iudicis secularis auctoritas accederet nu. 9.
nouus accipiens mutuo pecuniam etiam ex causa monasterij, illud non obligat ad restitutionem, nisi in ipsius monasterij rem, aut utilitatem versa probetur, conf. 171. nu. 10. col. 3. 236
nulla dictio huiusmodi nulla, est vniuersalis negatiua, conf. 158. nu. 6. col. 2. 16
nullus ex non solutione gabellae Florentini incurritur, sed ex productione, & vna scriptura, sed etiam ex sola, & simplici allegatione, conf. 124. nu. 3. col. 1. 20
nullus qui causatur ex non solutione gabellae per productionem actum in iudicio non respicit ipsum actum productum, sed acta iudicialia, in quibus nullum factum contrahentium consideratur, sed illius, qui producit, an faciat id, ad quod lege tenetur, conf. 124. num. 17. colum. 1. 21
nullus dubie comprobata parum fauorabiliter, & benigne recipitur in iudicio, conf. 31. num. 5. col. 2. fol. 16. Et igitur quod aliquoties in iure, vel in facto possit offusari, ut contra eam pronuntietur ibidem, & conf. 173. nu. 2. col. 1. 110
nullus dicitur esse pēna, conf. 31. nu. 6. col. 1. 26
nullitas testamenti curanda est, conf. 48. nu. 3. col. 3. f. 42. conf. 78. nu. 17. col. 2. 77
nullitas principaliter intentari potest de iure cōtra tres sententias conformes post earum exequutionem, conf. 80. nu. 1. col. 3. 79
nullitas ex capite notoria in iustitia cessat ubique quando talis iniustitia aliquis non habet disputationem, vel probabiliter in dubium reuocari potest, conf. 80. nu. 4. col. 4. f. 79. item quando in maiora, iniqua adest opinio, & varietas, & conflictus, ibid. nu. 5.

Nul-

Et Sententiarum.

Nullitas sententiarum ex defectu iurisdictionis, si est aliquantum degressa, & non est visa temeraria, opponi potest, quandoque etiam post tres conformes, nec unquam reiecta intelligitur, conf. 37. nu. 1. col. 3

Nullitas sententiarum an impediatur ex executione, conf. 126. nu. 1. col. 1

Nullitas donationis legitimam summam ex cedentis pendet a defectu consensus, quia lex fingit donationem consensusum abesse, donec infusio superueniat, conf. 13. p. nu. 35. col. 3

Et ideo si donator mortuus antequam infusio superueniat donatio ipsa est nulla, & pro non scripta, & pro non facta habetur, ibidem.

Nullitas donationis arguitur ex eius in observantia, conf. 139. nu. 36. col. 3

Nullitas proveniens ex defectu iurisdictionis dicitur infanabilis, conf. 148. nu. 3. col. 3

Nullitas sententiarum ubi evidenter per facti evidentiam constat, vel etiam iniqui, talis sententia nunquam transit in rem iudicatam, siue ea ex non fuerit appellatum, siue fuerit, sed appellatio non proficitur, conf. 173. nu. 16. col. 4

Nullitate processuum, & actorum resultante ob iudicis incompetentiam non legitimam citationem, formam statutorum non observatur, vel quod aliud simile ferenda est sententia absolutoria ab obsecratione iudicis, conf. 114. nu. 1. col. 4

Nullitas allegans tenetur illam probare, conf. 1. no. 4. col. 2. fol. 26. & conf. 113. nu. 5. col. 1. fol. 110. & talis probatio debet esse clara, & indubitata, alias contra eam fit interpretatio, ibidem, etiam si nullitas constiteret in negatiua, ibidem.

Nullitate sententiarum ex capite notorie iniustitie intertrans debet prius docere sententias esse iniustas, deinde quod earum iniquitas sit notoria, & patens, conf. 30. nu. me. 6. col. 4

Nullitate in contractibus allegans ratione lesionis, vel doli, illam probare tenetur, conf. 173. nu. 8. col. 3

Nullitas iudicio renunciare dicitur, qui proposita nullitate eorum vno iudice, deinde eorum eodem petit executionem sententiarum, conf. 187. nu. 3. col. 4

Nullus amor vincit paternum, conf. 109. nu. 6. col. 3

Noncupatum testamentum dicitur illud, quod verbo factum est, & ad probationem in scriptis redactum, conf. 147. nu. 1. col. 2

Noncupatum testamentum septem testes requirit, conf. 147. nu. 3. col. 2. fol. 184. & sine minori numero non valet, ibidem & nu. 1

Et huiusmodi numerus non solum est de forma probatoria ipsius testamenti, sed etiam de substantia, ibidem num. 3. col. 3. & propterea etiam si iudicialiter servatis servandis postea fuerit per testatorem confirmatum, nihilominus non valet, cum fuerit nullum ab initio, ibidem nu. 1

Nupta non gaudet privilegio a iure communi vel municipalibus viduæ concessio, conf. 135. nu. 5. col. 1

Nuptiarum secundarum festinatio tunc intra annum luctus permittitur, quando non potest sanguis commisceri, ut quia mulier sit senex non faciens filios, vel etiam maritus, vel per annum abfuerit, vel infirmus steterit longo tempore, conf. 167. nu. 16. fol. 1

Nurus a focero alenda est, & etiam pro nurus, conf. 167. nu. 35. col. 1

Nurus vidua donec thorum defuncti viri custodiat a focero alenda est, conf. 167. nu. 39. col. 1

O

Oblatio certæ summæ ultra quædam aliam obligationem nullum certum pretium constituit, cum per se nullam certam continet quantitatem, conf. 128. nu. 3. col. 3. fol. 126. Nec etiam per relationem ad aliud pretium per alios obligatores obligat, ex quo non se refert ad obla-

tionem certæ personæ, sed incertæ, ibidem.

Et ideo tanquam incerta obligatio nulla est, nec in consideratione ad perficiendam emptionem, & venditionem habetur, ibidem.

Oblatio vnius certæ, quæ refertur ad obligationem alterius incertam non tenet, conf. 128. nu. 4. col. 3

Oblatio aureolosa, captiosa, vel insolita non est recipienda in substatione rerum, ibidem nu. 9. col. 4. fol. 125. & quæ sit talis nu. 8

Oblatio secunda, certæ qualiter excludat primam maiorem incertam ibidem nu. 10. col. 4

Oblatio libelli pro caducitate prædij ad Ecclesiam devoluti ob non solum canonem caducitatem declarat absque eo, quod sententia privationis sequatur, conf. 131. nu. 3. col. 4

Oblatio facta, ut iuris fuerit, quid operetur, conf. 141. num. 293. col. 3

Oblatio debet esse pura et simplex ad hoc ut profiti consilium, nu. 51. col. 1

Oblatio condicionalis, & qualificata nihil operatur, ibid.

Oblatio verbalis non sufficit etiam quoad evitandum interesse nisi quando creditor interpellatus recusat recipere, conf. 143. nu. 52. col. 1

Nec sufficit, quod taceat, quia requiritur, quod recuset ex presse, ibid.

Oblatio facta in primo iudicio, cois instantia fuit perempta ob absolutum ab observatione iudicij, non potest in alio iudicio, quia censetur mortuus cum aliis actibus ordinatis illius iudicij, conf. 143. nu. 54. col. 1

Et quare non daret tanquam effectus consummatus, nu. 55

Oblationi factæ per vnum ex litigantibus in iudicio statuitur ad eius præiudicium, conf. 141. nu. 289. col. 3

Maximè sequuta partis acceptationis, ibidem.

Oblationes non sime augentur, & fides publica habetur in consideratione in rebus personarum privilegatarum substatibus ad lesionem considerandam, & in integrum restitutionem concedendam, conf. 138. nu. 16. col. 2

Oblatio maior non dicitur is, qui offert prestare aureos 50. ultra quamcunque summam ab alijs oblatam, conf. 128. nu. 3. col. 3

Obligatus se ad aliud specialiter faciendum tenetur etiam ad non specialiter promissa in ipso actu, quæ tamen taceat veoniunt ex natura contractus, & de iure subintelliguntur, conf. 139. nu. 18. col. 3

Obligatio facta ad fauorem coniunctorum, & consanguineorum pauperum pro anima ad piam causam facta dicitur, conf. 2. nu. 5. col. 2

Obligatio solutione debiti tollitur, conf. 17. num. 14. col. 2. fol. 12. & conf. 166. nu. 26. col. 3. fol. 227. & nu. 43. & 44. col. 3

Obligatio prima per aliam sequentem obligationem non novatur, conf. 18. nu. 4. col. 2. fol. 13. Etiam si nova persona interveniat, dummodo ipsa prior obligatio verbis expressis non remittatur, ibidem. Et hoc secundum iura codicis, secus de iure digestorum, ibid. nu. 5

Obligatio dotis præfertur obligationi provenienti ex societate, conf. 15. nu. 1. col. 3

Etiam si posterior sit, & tacita tantummodo ibidem nu. 3. & 4

Obligatio ad interesse, quæ provenit ex mora, non dicitur esse de instrumento, in quo factum promissum est. Etiam quod virtualiter, & intellectualiter in eo comprehenditur, conf. 30. nu. 4. col. 3

Obligatio dotis ad hoc ut transeat ad omnes fratres hæredes patris, consistat debet dotem vxoris vnius fratris in domo paterna positam, & immixtam fuisse, vel in communem utilitatem versam, conf. 62. nu. 7. col. 2. fol. 58. quando soluta sit fratri vxorem habenti, secus quando communis patri soluta fuit, vel eius iusta, & mandato filio vxorato, ibid. nu. 8

Obligatio constans matrimonio per mulierem facta valet ea vivente, licet quoad interesse filiorum vel descendendum,

Iudex verborum,

nium, quibus ex statuto præiudicare non potest, ſtet in ſuſpenſio, & pendet a futuro eventu, quia ſi maritus ſuper uiceret, poſſent obligationem reuocare, quod ſi ea ſuperueneret, &c. vel aliter caſus contingeret faciens ceſſationem admiſſionem ad bona materna, obligatio ſuæ effectum fortiter, conſ. 69. nu. 9. col. 1. 63
obligatio defuncti ex perſona hæredis non augetur, neque minuitur, conſ. 74. nu. 12. col. 1. 70
Eritdo hæres ex facto defuncti obligatus tantummodo conſentit ad id quod defunctus expreſſe ſe obligauit, & non ultra. ibid.
Præterim quando in clauſulis acceſſorijs, & non principali, & in capitulo diſpoſitiuo quis, obligauit hæredes, & in ceſſores ſuos. ibid. nu. 14
obligatio facta ſuper re empti cum pacto de retro uendendo intra terminum, reſoluitur, ſi redimatur, conſ. 97. nu. 7. col. 1. f. 91. Er hoc quoties pactum eſt poſitum ab initio ſecus uero eſt, ſi factum ſit poſt obligationem iſa contractam. ibid. & nu. 2
obligatio ad intereſſe ſuccedit in obligationibus facti, conſ. 98. nu. 4. col. 1. 93
obligatio facta per mulierem ſine ſolemnitatibus a ſtatuto requiſitis eſt nulla ipſo iure, & quare conſ. 134. nu. 1. col. 1. 118
Enam quod ſtatutum illam expreſſe non annullet uel pꝛnam contravenienti non imponit. 118
Nec tali obligationi fidei uſor accedere poteſt nume. 4. f. 6
Nifi ſic principalem debitorem conſtituat, & ſe in ſolidum obliget nu. 7. Vnde ſoluendo non habet reſreſſum contra mulierem, nec illam habet obligatam, ſed eſt, ac ſi animo dandi interceſſiſſet. ibid. nu. 8. etiam ſi mulier illi indemnitate promiſiſſet nu. 9
obligatio generalis, & imperſonaliter facta referat ad omnes perſonas in diſpoſitione contentas, & ab ea regulatur, nec extenditur conſ. 139. nume. 82. & 119. fol. 142. & 151
obligatio bonorum inducitur ex uerbis generalibus, conſ. 139. nu. 84. col. 4. 148
Imo & ex ſola mente uenſimili diſponentis. ibid.
obligatio principalis non augetur, neque extenditur per hypothecam, ſed tantum efficacia redditur conſ. 139. nu. 101. col. 1. 150
obligatio ſine promiſſione regulariter non datur, conſ. 139. nu. 122. col. 3. 151
obligatio bonorum ex quibuſcumque clauſulis non inducitur niſi uerbis expreſſis, aut aliter ea clare colligatur. ibid. nu. 130. col. 1. 152
obligatio ſecundaria non neceſſitat ubi principalis debitor eſt ſoluendo, conſ. 140. nu. 8. col. 1. 154
obligatio dotanda mulieris in parte eſt principalis, in alia autem ſecundaria. ibid.
obligatio correctorum debendi non dicitur proprie fidei uſiſſi neque quoad creditores, neque quoad ipſos reos de bendi, conſ. 147. nu. 64. col. 4. 203
obligatio mulieris facta ſine conſenſu proximiorum qui inhabiles, & non idonei ſunt ad conſentiendum, ſuſtinetur conſ. 161. nu. 1. col. 1. 218
obligatio ſemel extincta non poteſt renouari conſ. 166. nu. 45. col. 3. fol. 128. etiam de uoluntate debitoris, qui liberationem conſequutus eſt ibidem nu. 46. Et etiam ſi ipſo inuito ſolutio facta fuſſet. ibid.
obligationes fieri debent ſeruatis ſolemnitatibus ſtatuti originis, vel ſolemnitatis contrahentium, conſ. 176. nu. 6. col. 3. 243
obligationi factæ contra formam ſtatuti fidei uſor accedere non poteſt, conſ. 116. nu. 4. col. 3. 238
obligatus ad ſolum neminem gubillar, & non ſoluens poteſt alteri tandem obligatio obſistere de non ſolutione, quando ex ea inducitur nullitas ipſo iure, conſ. 134. num. 18. col. 2. 21
obligatus in ſolidum cum alio, ſolidum ſoluens repetit a coreo, uel a conſideuſſore ſolum pro parte ad eum ſpe-

ctante conſ. 135. num. 1. column. 3. 137
Debet tamen contra eum impetrare ceſſionem a credito re. ibid. nu. 3. & 4.
Sed & ſine ceſſione agere poteſt, & partem ad alium ſpec- tantem impetere. ibid. nu. 10
Maximè ſi ex cauſa oneroſa promenit obligatio. ibid.
obligatus principaliter, qui principaliter, & ut coreus ſe obligare uoluit, pro ſua obligatione contraxiſſe uidetur conſ. 177. nu. 80. col. 3. 204
Et idem damnum quod propter hoc patitur, ſibi & non alteri imputare debet. ibid. nu. 81
obligatus. Verbum obligatus, de quo in ſtatuto Florentino lib. 2. rub. 32. intelligitur de acceſſorie obligato, conſ. 177. nu. 88. col. 4. 204
obligatio præſumitur in facto proprio ex curſu decem annorum conſ. 141. nu. 162. col. 1. 165
obſeruantia, ſeu inobſeruantia actus præcedentis cognitio nem demonſtrat, conſ. 139. nu. 35. col. 2. 145
Enam ſi eſſet contra uetum intellectum actus præcedentis. ibid. nu. 36
obſeruantia operatorum fidem inſtrumenti non ſolemnis, cõ ſi. 139. nu. 35. col. 2. 145
occafio delinquendi tollenda eſt conſ. 3. nu. 9. col. 2. f. 4. & conſ. 11. nu. 5. col. 4. 7
occultum & latens, vi animus non poteſt aliter quam per extrinſeca percipi, & cognosci conſ. 96. nu. 1. col. 4. 91
Quæ quidem extrinſeca altero de duobus modis, quibus uoluntas hominis declaratur, cognoscuntur, ſcilicet uerbis uel factis. ibid.
odia ſunt reſtringenda, ſanctores uero ampliandi conſ. 147. nu. 69. col. 1. fol. 1204. & nu. 74. col. 1. 204
offenſa pretium certum, clarum, & determinatum in re ſubſtantiã præſertendus eſt offenſi maioris pretij, ſed in certum, & in determinatum conſ. 128. nu. 2. col. 3. 125
offenſa 3. antea, ultra quauſcumque ſummam in re ſubſtantiã ſtata non præſumitur hoc intelligere de ſummis valde excedentibus iuſtum pretium, & licet immoderate & exceſſus ibid. nu. 8. col. 4. fol. 125. & tanquam nimis generalis, & animoſa reſciuitur. ibid.
officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, conſ. 13. nu. me. 6. col. 1. 9
officium tutelæ, uide tutelæ officium.
officium duplex exercens Regis, & Pontificis ſi conſentit ut Rex, non dicitur confirmare ut Papa, ſed debet etiam conſenſum præſtare ut Papa, conſ. 141. num. 112. col. 4. 169
officium iudicis conqueſcit quo ad expeditionem cauſarum tempore ad proceſſum faciendum durat, conſ. 148. nu. 4. col. 2. 186
officium iudicis non nobile conceditur in ſubſtitutum, cum omnis actio deſicit, & æquitas id, quod prætenditur fieri debere, ſuaſum, conſ. 166. nu. 34. col. 1. 228
omniſſio decreti facit dolum præſumit conſ. 141. num. 143. col. 1. 164
omniſſum in ſententia habetur pro expreſſo, quando ſuppletur in motibus ex ſtatuto faciendis conſ. 123. per totum. fol. 120. col. 3. & quando, & quomodo hoc procedat ibidem declaratur.
omniſſum pro omniſſo habetur, & quod quis non facit, cum poſſet, non ſuſſe facere dicitur conſ. 139. nu. 120. col. 2. 191
omnia, quæ in iuramento in legitima, regulariter conſeruantur, teſes non eſt conuerſio omnia que conſeruantur, in legitima imputantur, conſ. 117. nu. 13. col. 1. 125
onere probandi diuſore, grauat qui cõtra ſe habet præſumptionem, conſ. 172. nu. 1. col. 3. 237
onus paternum doſandi filiam tranſit ad filium hæredem patris, conſ. 143. nu. 6. col. 4. fol. 137. præſertim ſtante ſtatuto, quod ſolus mafculus excluſa ſore ſuccedat, ibid.
onus alicui in iuramentum tranſit in eius hæredes, & ſucceſſores, conſ. 144. nu. 9. col. 3. 38
Enam nulla hæreditas facta expreſſione, ibid.
onus quale ſit in iuramento fidei commiſſarij, uel legatarij, ſi ambigitur, eſt neceſſaria declaratio. ibidem nu. 10
Onus

Et Sententiarum.

Onus matrimonij mortui patre, qui diem vxoris filij recepit pluribus telicis filijs hereditibus transit ad filium quem & vxor, & filij fequuntur. conf. 62. num. 3. col. 1. fol. 158. & propterea dos dicitur vxoris in eundem transire debet. ibid.

Onus dotandi nepes ex filio non pertinet ad proauum, sed ad eorum patrem, nisi in subsidium quando scilicet ex bonis paternis, vel autis dotari non possunt, consil. 78. nu. 14. col. 1.

onus grauius reputatur, quo citius adimpletur, & leuius quo tardius. conf. 140. nu. 19. col. 1.

onus alendi filium, vel nepotem spurium non extinguitur morte, sed ad heredes transmittitur. consil. 150. nu. 8. col. 3. f. 189. & supra nu. 3. post medium. Etiam si per testamentum id illis prohibeatur fuerit. ibid. nu. 9. & consil. 167. nu. 36. col. 3. f. 231. non tamen transit ad empiores, vel alios, qui a defuncto bona acquirunt nu. 9. cessat autem superuenientibus diuitijs, & illis deficientibus resurgit nu. 13. & 14. & quid si is, cui debetur alimentum, possit sibi parare victum in bello, vel in aula alicuius domini, vel in mercatura, vel alio honesto exercitio, num. 30. col. 4.

onus patris, vel aui ad filios legitimis, & heredes transmissusque adimplet tenentur, quem admodum pater, vel auius tenebantur. consil. 167. nu. 36. col. 3.

opinio in additione hereditatis habet altere voluntatem etiam quod id, quod est in opinione tendat ad reddendum actum nullum, & id, quod est in veritate tendat ad eum validandum. consil. 118. nu. 2. col. 1.

opinio media, & distinguens conciliando contrarietates Doctorum tendenda est. consil. 140. nu. 2. col. 4.

opinio communis nihil operatur, quando deficiat est in substantia, seu in causa efficiente. consil. 141. num. 99. col. 2.

opinio Bar. quod statutum loquens in personam Fortissem non comprehendit, declarat. consil. 145. nu. 11. col. 2.

opinio illi in dubio est attendenda, quae magis auct legitime prole conf. 119. nu. 17. in fine. col. 1.

opinio Decij in conti. 127. contra Ruyonum, & Alciatum comprobatur. consil. 140. nu. 9. & 10. col. 2.

opinionum, & sententiarum varietas ex constituta rationu in diuersas partes tendentium procedit ex eo, quod non eodem modo in caput cuiuslibet hominis inuadit, & eius animum mouent. consil. 139. nu. 9. col. 4.

oppositum sepius, & plene cognitum, & reiectum amplius oppositum non potest. consil. 139. nu. 5. col. 2.

ordinamenta montis Florentis statuunt, vt is, qui primo munus recepit, prius refluere teneatur in cetera omnimoda est paritas, & vniformitas singularum debitorum, nec vnus durior, aut grauius est altero, sed omnia cum hypotheca bonorum cum fideiussionibus sub eodem interde cum eadem executione et cum eadem obligationibus, & privilegijs. consil. 166. nu. 3. col. 1.

ortus actionis, & obligationis a die citra non impediunt, & consequenter, nec transmissio. consil. 136. nu. 30. col. 4. fol. 199. nisi in his, quae sunt praeterita ad heredes non transmittuntur, in quibus dies certa impedit ortum actionis, & obligationis. ibid. nu. 21.

P

Acis publicae contra sua gratia multa aduersus iuris dispositionem conceduntur. consil. 158. num. 58. col. 1.

Pacto de retrouendendo semper, & quidocunque praescribitur spatio 30. annorum. consil. 121. nu. 1. col. 1.

paetum appositum in constitutione dotis filiae, quod si post primum vltimum remanserit vidua, & secundo vltimum nupserit sine consensu patris, illa maiorem dotem habere debeat, tenet, nec a iure reprobat, consilio 32. numero 4. col. 3. folio 17. quod qualiter procedat. ibidem declarat.

paetum in constitutione dotis, quod soluto primo matrimonio filia perpetuo vidua remanere debeat, tenet 66.

filio 31. numero 5. col. 1.

paetum hoc per venditorem in venditione appositum quod si contempnat agnatum confinatum, vel alium quencunque vel bona vendita retrahere, sint inempta, quia ipse maui bona ad se re-ire, quam apud alium remanere, valet. consil. 36. nu. 2. col. 1.

Declaratur tamen procedere quociens huiusmodi paetum in contractu est appositum in principio, dum, scilicet, contractus est in fieri. consil. 36. nu. 4. col. 1. fol. 30. Item fraude cessante. nu. 6.

Quando autem, & qualiter fraus in hoc casu cessare dicatur. ibid. & nu. 7. & 8.

paetum verbis directo resoluuius, contractum tenet. consil. 36. nu. 1. col. 1.

Etiam extra terminos legis commissoriae, & additionis in diem. ibid.

paetum in fraudem tertij in contractu appositum nihil operatur. consil. 36. nu. 6. col. 1.

paetum, quod non ex fraude factum fuisse constat, valet, & seruandum est. consil. 36. nu. 10. col. 4.

paetum, quod si talis filia in ea annorum quinque mensium septem, & diem octodeceter ante quam completer decimum septimum annum, vel antequam decimum octauum tu luceret florentes 150. si autem illa vique ad dictum tempus viuere, seu mihi filiares si renos 150. non dicitur usurarius, nec illicitum seu reprobatum, sed iustum. consil. 165. nu. 1. col. 4. f. 159. vniuersi tamen filiae de quae ad dictos annos 17. summa taxata est moderanda, & reduenda ad summam congruentem, & moderatam. ibid.

Quid autem in hunc euentum considerandum sit pro iuxta taxatione habetur. ibid. nu. 6.

paetum, quod si talis moritur hoc anno, nisi decem dare debeas, si minus ubi etiam soluere debeam, valet, & in euentum alterius ex praedictis casibus datus actio ad consequendam summam promissam. consil. 65. nu. 2. col. 1.

paetum, quo vnus promittit alteri dare si matrimonium sequatur inter Titium, & Bertam, & eadem tunc debeat: ita alteri, si non sequatur, valet. consil. 65. nu. 3. col. 1.

Declaratur proce here dummodo tales iniuncti promittentes sint omnino extranei, & non promittant nomine viri, vel mulieris. ibid.

paetum adiectionis est meretum, nanium, & similia tenet. consil. 65. nu. 4. col. 1.

paetum in iudiciali appositum in emphyteusi priuatum, qui emphyteus in solutione canonis cessantibus per biennium, etiam intrepellatum cadit ab eorum iuribus, valet. consil. 76. nu. 1. c. 1. f. 36. etiam quod alias caducitatis locus non esset, nisi cessatio, esset per biennium integrum. ibid.

paetum de retrouendendo exerceri potest contra singularem possitorem, & ex eo primo venditori competi viliis rei vendicari oblato pretio ad rem recuperandam contra tertium possitorem, qui ipsam rem emit a primo emptore ad retrouendendum obligato. consil. 91. nu. 1. col. 1.

paetum, quod vendens nomina debitorum non teneatur prestare debitorum scriptos esse vere debitorum, valet. consil. 99. nu. 1. col. 2.

paetum, quod sequuta euictione rei venditae, venditor non teneatur ad restitutionem pretij, fieri potest, & valet. consil. 99. nu. 3. col. 2.

paetum, quod venditor non teneatur de euictione, si res empta euincatur a certis personis, vel ex certis causis, valet, & eo casu emptor non agit aduersus venditorem, nec ad pretium. consil. 99. nu. 4. col. 3.

Licet aliis per generalem paetum, quod venditor nullo modo teneatur de euictione, illa sequuta emptor agere possit ad pretij restitutionem. ibid.

paetum de retrouendendo non facit suspendere effectum venditionis. consil. 110. nu. 3. col. 2. fol. 106. nec illam summatum, aut reprobatum facit. ibid.

paetum in inuestitura appositum, quod non facta solutione per triennium continuum, praedium em-

g phyteoticum

Et Sententiarum.

vltra decimam quartam bonorum, superexistente filia legitima, & naturali, conf. 158. nu. 1. col. 1. 170
 pater non potest exheredare filium matrimonium contrahentem sine eius consensu, vel co invito, conf. 167. nu. 3. col. 1. 179
 Amplius hoc procedere si duxisset in vxorem muliere, nuptem, vilem, vel indignam, ibid. num. 4. quicquid alij dicant nu. 5. 179
 pater non potest alimenta negare filio, qui vxorem duxit, sine eius consensu, & absque dote, conf. 167. num. 7. col. 3. 179
 pater non potest exheredare filiam, quæ sine eius consensu, vel co invito matrem accepit, saltem non indignam item nec congrua dote priuare, conf. 167. u. 8. col. 4. 179
 pater tenetur alere vxorem filij naturalis, conf. 167. num. 10. & 23. col. 4. 179
 Amplius hoc procedere etiam si filius tam in dotatam duxisset, ibid. nu. 21. & 24. 179
 Item et si sine consensu ipsius patris, & quod plus est etiam si eo contradicente, ibid. 179
 pater ex acquireta canonica tenetur alere filios naturales ex quoquecumque causa etiam si probato, & punibilibus, conf. 162. nu. 8. col. 1. fol. 374. Idque etiam seruandum est vbique locorum in veroque foro, ibid. nu. 11. 179
 pater non habet filium spiritum in potestate, conf. 167. nu. 13. col. 2. 179
 Ideo illi non queritur usufructus in illius bonis. ibid. 179
 pater tenetur dotare filiam si potest, aut ausus patermus, conf. 140. nu. 6. col. 4. fol. 159. qui tenetur propter filium, & accessione, prout etiam in alimentis euenit, & illi minus, quam pater sanguine coniuncta est, ibidem num. 7. & 8. 9. & 10. 179
 pater tenetur dotare filiam principaliter, ausus autem secundario, conf. 140. nu. 8. col. 1. 174
 pater tenetur alere filium si potest, non autem ausus paternus, conf. 140. nu. 9. 11. col. 2. 174
 pater est filio propinquior sanguine, quam ausus, conf. 140. nu. 13. col. 1. 174
 pater habens bona castrensis, vel quasi, vel aduentitia, ex quibus filias dotare possit, ad id tenetur, non ausus paternus, conf. 140. nu. 12. col. 1. 174
 pater nurum alimentans, & onera matrimonij supportans intuius, & contemplatione filij, donasse censetur quicquid impendit, conf. 143. nu. 5. col. 1. 174
 pater tenetur alere nurum, sicut filium, etiam si nullam habet dotem, conf. 143. nu. 8. col. 3. 174
 pater an tenetur consignare dotem nurus filio in potestate scortum habitare volenti, conf. 143. num. 9. cum sequ. col. 3. 174
 pater consignans filio in potestate dotem a nuru habitam, sine illius consensu, an & quando, & quomodo liberatus efficitur ab obligatione, eam dictæ nurui restituendi, conf. 143. nu. 16. cum sequ. col. 4. 179
 pater si dotem nurus filio in potestate consignauit in stabilibus sine nurus voluntate, etique postea mortuo filio restituitur in pecunia, potest a filij hereditibus bona reuocare volentibus solutionem repetere, conf. 143. nu. 18. & sequ. col. 4. 174
 pater tenetur liberis suis necessaria ministrare, conf. 150. nu. 5. col. 1. fol. 189. & conf. 167. nu. 14. col. 2. 179
 pater non tenetur alere filium in opem, ex quo artifex, vel aliter honeste se ipsum alere potest, conf. 150. num. 11. col. 3. 189
 Quid autem si possit seruire principi in bello, vel in aula, vel alteri in meretraria, an teneatur, ibid. num. 27. & 28. cum sequ. vsque in finem. 189
 pater non tenetur alere filium egenum superuenientibus diuitijs, conf. 159. nu. 13. col. 3. 189
 Illis autem cessantibus, & superueniente egestate resumpti obligatio, ibid. nu. 14. 189
 pater tenetur dotare filiam spoziam, conf. 150. num. 15. col. 4. 189
 pater in omnibus illis casibus, in quibus tenetur filios alere,

in omnibus ipsedem tenetur, & filiam dotare, confilio 150. nu. 15. col. 4. 189
 Sicuti & conuersio in quibus non debentur alimenta, nec debetur, d. 18. ibid. nu. 17. 189
 Papietas non cadit in mortuo, conf. 159. nu. 4. 1. col. 4. 145
 pater mortuo, qui dotem vxoris filij recepit pleribus relictis filijs hereditibus totali filio datus, in quem onus matrimonij transiit, conf. 61. nu. 3. col. 1. 168
 patrimonium per repudiationem rei non duntaxat, sed diminuitur, conf. 103. nu. 4. col. 1. f. 98. secus per alienationem rei iam quæsitæ, & incorporatæ, ibid. 168
 patroni in vnione beneficiorum suorum ab ordinario faciendi vocati debent, aliàs vnio non valet, conf. 6. nu. 1.2. & 3. fol. 103. & quid nominatum quando certi sunt, nec sufficit generalis per edictum, aut proclama, quod sit, quando prætendentes in interest, sunt incerti, ibid. 168
 paupertas monasterij, non nocet ad religionem, nec tepellendi ingredientibus, nec ipsius monasterij, & conf. 103. nu. 21. col. 1. 169
 paupertas reddit testem aliquantulum suspectum, confilio 141. num. 25. col. 1. fol. 159. Non tamen sola de per se illum a testimonio ferendo excludit si sit honesta persona, ibid. nu. 15. 169
 paupertas quomodo probetur, conf. 141. nu. 27. 28. & sequ. col. 1. f. 159. & nu. 158. & 159. f. 164. & 165. 169
 paupertas testium consideranda est tempore latæ testimonij, conf. 141. nu. 25. 7. col. 4. 164
 paupertatis omen religioni valde honorificum est, conf. 103. nu. 21. col. 1. 169
 peculium aduentitium nõ est cum fratribus communicandum, conf. 143. nu. 2. fol. 174. secus autem in profectio. ibid. nu. 3. 179
 pecunia ecclesiæ, vel loco pio solum in eius utilitatem verum fuisse probatur ex consuetudinibus, & præsumptionibus, conf. 138. nu. 5. col. 3. 141
 poena semper in quantum fieri potest saluis legibus, euitanda est, conf. 34. nu. 5. col. 2. 28
 poena ob non iuratum canonem incurrenda, & ecclesiæ applicanda, quod emphiteutæ per eam remittatur, non videtur illi valde onerosum, aut grandem inferre læsionem, conf. 146. nu. 15. col. 4. 183
 poenalia sunt restringenda, quæ vero ad libertatem tendunt amplianda, conf. 157. nu. 49. col. 1. 204
 poenæ, & delicta principales, & suos auctores tenere debet conf. 157. nu. 72. col. 1. 204
 poenæ in dubio locus esse non debet, conf. 31. n. 6. col. 2. 26
 poenæ appositioni statim, non dicitur limitatio, sed totalis exclusio, conf. 176. nu. 18. col. 4. 246
 poenitentia locus est in contrahibus nominatis, reintegrata, conf. 55. nu. 4. col. 3. 50
 Secus in contrahibus innominatis, & præsertim emptio-nis, & venditionis, ibid. nu. 5. 50
 pensio differt ab usufructu, nec de ea ad vsum fructu argui potest, conf. 156. nu. 5. col. 2. 199
 pensio non constituitur, nec debetur, vt usufructus, sed dicitur iure, conf. 156. nu. 5. col. 2. 199
 pensio debetur in fructibus beneficij, nec dicitur debita antequam fructus nascentur, imò nec antequam percipiantur, conf. 156. nu. 8. col. 1. 199
 pensio ex filio curia Romanæ soluitur pro dimidia in festo Sancti Iohannis Baptiste, & pro altera dimidia in festo Natiuitatis Domini Iesu Christi, conf. 156. n. 9. & 17. 199
 pensio solui debetur in terminis expressis in bulla, & non in initio anni, nec ante tempus conuentum, conf. 156. nu. 10. col. 3. 199
 Maxime vbi hoc est expressum, ibid. nu. 26. 27. & 28. 199
 pensio transmittitur ad hæredes pensionarij pro rata anni decursi in eius iura secundum multos Doctores, conf. 156. nu. 11. col. 3. 199
 Sed tamen opinio illorum reprobat, ibid. n. 13. cū sequ. pensio cedat in alii mentori causam, & substitutionis pensionarij, conf. 156. nu. 12. & 17. 199
 pensio æquipatur legato, conf. 156. nu. 24. col. 1. 20

Iudex verborum,

vel ne variis fuerint doctorum opiniones, consil. 156. nu. 1. col. 2 199

penſionarius decedens ante percipere fructus, nihil transmittit ad heredes, consil. 156. nu. 2. col. 2. fol. 199. Item si illis iam collectis decedat, etiam si dies penſionis solvenda non dum venerit, secundum opinionem multorum ibidem.

Sed alii opinionem hanc impugnant, ibid. nu. 3

penſionarius nullum ius habet in beneficio, neque in fructibus illius, consil. 156. nu. 4. col. 1. fol. 199. sed omnia hanc pleno iure competunt beneficiario, cum onere tamen solvendi penſionem, quam a manu eius penſionarius percipere debet, ibidem.

penſionarius decedens in principio anni transmittit penſionem ad heredes secundum aliquos consil. 156. nu. 6. col. 2 199

Sed illorum opinio teporatur, ibidem nu. 8. col. 2

penſionarius non tenetur aliquid officium facere in ecclesia, nec recitare horas canonicas, sed tantum dicere debet officium Beate, & Gloriosissime Virginis Mariæ, consil. 156. nu. 13. & 14. col. 3 199

penſionarius ex stylo curie Romanæ transmittit ad heredes penſionem in quando tempus solutionis venit cum vineat, siue tunc fructus sint collecti, siue non, siue maior pars anni transierit, siue minor. Si vero moriatur penſionarius, antequam dies solvenda penſionis cedat, nihil ad heredes transmittit, consil. 156. nu. 15. & 16. col. 4 199

penſionarius, cui medietas penſionis debetur in festo Sancti Iohannis Baptiste, & altera medietas in festo Nativitatis Domini nostri Iesu Christi, decedens ante diem Sancti Iohannis Baptiste, nihil ex penſione transmittit ad heredes, si decedat post dictam diem transmittit illam dimidiam, sed si eodem anno decedat ante diem natiuitatis Domini, ex altera dimidia nihil transmittit, consil. 156. nu. 19. col. 4 199

penſionarius transiens penſionem in alium ante tempus illius solutione destinatum nihil ex ea habere debet, sed integra soluitur illi ad quem fuit translata, consil. 157. nu. 16. col. 1 390

penſum census spectat ad venditorem, qui emptori tenetur ad damna, & interese, & etiam ad pretii restitutionem, consil. 93. nu. 4. col. 2 89

pretium quando est facta promissio de ipsiſ Jamois interese, & euictione, ibidem nu. 6. & 7

Quod procedit etiam ante sequutam euictionem, ibidem nu. 8

Et non obstat, quod dati sint fideiſſores, ibid. nu. 8

periculum rei in specie venditoris est post perfectum contractum, consil. 175. nu. 1. col. 2 141

perius non est, qui venit contra iuramentum, quod præſtiti animo non se obligandi, consil. 27. nu. 14. col. 2. h. 19. tenetur tamen ipsiſ iuramentum seruare. ibid. nu. 17

permutatio bona cum alio, si sibi datum in permutauone quincatur pro tertium, non potest recuperare quod ipse dederat secum permutanti existens penas alium habentem causam a dicto permutante, consil. 5. nu. 1. & a. col. 2 4

permutatio, qui alteri rem suam tradidit, eo iure euicto, quod illius vicem accepit potest agere aduersus secum permutantem ad interese, consil. 4. nu. 5. col. 2 4

permutatio, qui rem suam tradidit, & sibi traditam iudicialiter amittit, contra secum permutantem pro indemnitate succutitur, si rem, quæ sua erat recuperare non potest, consil. 5. nu. 4. col. 2 4

permutatio facta ad impediendum rectitudinem non dicitur ex malignitate procul illis, consil. 36. nu. 1. col. 4 30

permutatio dicitur fieri, quando ab utraque parte certa species est præſtata, consil. 55. nu. 1. col. 2 5

permutatio perfecta dicitur non ſolo conſenſu, sed rei traditione vestita, consil. 55. nu. 3. col. 2 50

permutatio perfecta est omnino seruanda, consil. 4. nu. 2. col. 4. 50

permutatio perfecta dicitur etiam si ab una parte tantum sequatur rei adimplementum, consil. 55. nu. 3. col. 2 50

persona inhabilis ad agenda de iure non potest ex qua-

cunque pronuntia habitari, consil. 20. nu. 3. col. 4 15

persona grauiſ ante teſtatoris quando fit attendenda ut locus sit, vel non sit substituitur, consil. 37. nu. 8. col. 4 31

personam socij in proprio alia est a persona socij repetenda in societate, consil. 93. nu. 15. col. 2 90

personam duplicem numquid unus ſubſtituere poſſit, consil. 139. nu. 58. col. 4 146

Et numquid ſecundum unam facere poſſit id, quod ſecundum aliam non poſſet, ibid. nu. 59

perueniſſe ad 20. annum ille dici non poteſt, qui oſigmiſſi annum non completiſ, consil. 141. nu. 93. col. 2 162

petens in precibus terminum prorogari ad ſoluendum gabellam pro ſententiis, & inſtrumentis productis, & de hoc reſcriptum impetrans, intelligitur de ſententiis, & inſtrumentis pro quibus adhuc tempus ſoluendi durabat, non autem de his, pro quibus factum fuerat, consil. 14. nu. 4. col. 2 10

petens a Principe reſtitutionem in integrum tenetur illi factum plene narrare, & expreſſis verbis petere etiam in preſentum ſtatui reſpondere deſiſt, consil. 24. nu. 8. col. 2 30

petens reſtitutionem in integrum an debeat habere nouam cauſam, adeſt quod ſuſtineretur de nouo cauſa petendi reſtitutionem in integrum, consil. 133. nu. 4. col. 2 110

petens ſe alioſ ad poſſeſſionem bonorum non tenetur facere citare partem, consil. 173. nu. 11. col. 5 238

petens plus debito iura ſua amittit, vel in poſſam tripli tenetur, consil. 173. nu. 30. col. 2 239

Et hoc ſine dubio procedit ubi dolore hoc factum eſſe apparet, ibidem nu. 3 1

petens conſilium ſapientis in caſu certo dicitur facere per columbiam, & repellere, consil. 133. nu. 16. col. 1 196

petitio valida non vitatur per aliam alio reſpectu inuoluntariam, consil. 31. nu. 3. col. 1 36

petitionem nouam producens tenetur parti ad expenſas in priori petitione factas, consil. 173. nu. 12. col. 4 238

Alias ſibi obſtat exceptio punitis litis pendens, ibid. nu. 4

Co actio, in iure tuo, renunciare non poteſt, ibid. nu. 15

petitiones tot dicuntur, quot ſunt perſonæ conuenſe, consil. 31. nu. 3. col. 2 36

petitionum prius intentandum eſt, quam poſſeſſorium, consil. 19. nu. 6. col. 2 14

petitorium. In petitione pronuntiandum eſt pro illis, qui ſe domino oſtendunt, consil. 19. nu. 8. & 11. col. 3 14

petitorium abſorbet poſſeſſorium, consil. 19. nu. 9. & 11. col. 3 14

petitio ſubſtituta, an faciat eſſe reſa diſpoſitionem l. cum prius de conſtit. & demonſtrare de tacta condicione ſi grauius de eſſet ſine filiis, consil. 48. nu. 13. & 14. col. 1. & 2 48

pignora cenſentur obligata ne dum pro ſorte, ſed etiam pro intereſſe, & viſus pro ſorte debitis, consil. 93. nu. 6. col. 3 48

pignori loci intereſt facti propriis haud contrariuſ, & in futuris negociis ſecum contrahentem repetere, consil. 128. nu. 17. col. 2 136

pontifex non præſumitur uelle, quod quis ex litigantibus reuerſionis obtentu iudeis poſſit declinare examen, consil. 22. nu. 6. col. 1 120

Et ideo reſcribens, quod iudex ſuſcepſus ſeculari poſſit intelligitur de rationali, & iſſa iudicis reuerſione. ibi poſt officii authoritatem, & eius approbatione neceſſaria eſt quidam unio beneficiariorum ſit ab epifcopo, capitulo ſue eccleſie, consil. 91. nu. 1. col. 3 87

poteri non veniunt appellacione immobiliſ, ſed ſe moruentium, consil. 130. nu. 9. col. 3 129

Et ideo eorū partus in mobiliſ fructus non dicitur, ibid. poſſeſſionem non poteſt auferri de manibus eorum, qui ſe dominos oſtendunt, consil. 19. nu. 8. col. 3 14

poſſeſſio medij temporis præſumitur probata ex extremis, consil. 18. nu. 2. col. 2 37

poſſeſſio agri probatur ex eo, quod quis illam fecerit culti, consil. 19. nu. 9. col. 1 14

poſſeſſio per perceptionem fructum, præſertur poſſeſſori in colendo, & laborando agrum, consil. 39. nu. 10. col. 1 34

Palleſſio

Et Sententiarum.

Possessio iunior, & recentior elandestina, & victiosa presumitur, conf. 51. n. 2. col. 3. f. 46. conf. 57. n. 3. col. 3. 12
 possessio aliquis rei penes unum reposita, cum quo actus, actus aliquis precedens celebratus fuerit, ex illo precedens actus, & titulo temerè præsumitur, conf. 51. n. 1. col. 7. col. 4. 50
 possessio antiquior dicitur mera possessio, conf. 57. n. 1. col. 3. col. 1. 52
 possessio non debet precedere repudiationem in terminis statusorum Florentinæ de eo qui bona defuncti possidet ad illum obligandum oneribus hereditariis, conf. 112. n. 3. col. 2. 1-8
 possessio via iudiciali, & non propria autoritate capenda est, conf. 112. n. 3. col. 3. 101
 possessio continua per tempus sufficiens ad præscribendum quomodo, & qualiter probanda sit, conf. 174. n. 1. col. 1. 240
 possessio ex contractu nullo transferatur, conf. 141. n. 4. col. 1. f. 161. quando t. morte contractus realis tradito intervenit, ibid. n. 75
 possessio transita ex contractu nullo auocari potest, & recuperari tanquam in debite translata, conf. 141. n. 1. col. 2. 161
 possessio actuali per constitutum consequuta expirat virtus constituti, conf. 139. n. 1. col. 1. f. 153. & eodem modo licentia de ingrediendo constituto adiecta, ibid. 161
 possessioem ex sua culpa, aut facto, aut negligentia amittenti non succurritur remedio, capite integranda, conf. 19. n. 1. col. 1. 14
 possessionem ubi quis capere potest propria autoritate, non potest ipsam præcendi, aut agi ad restitutionem, conf. 84. n. 8. col. 3. 83
 possessionem rei locatæ retinemus, conf. 98. n. 7. col. 3. 93
 possessionem dimittit qui tradidit, & quo ad translationem dominij habet eundem effectum, quem vera traditio producere solet, conf. 98. n. 8. col. 4. 93
 possessionem apprehendens ex titulo inualido dicitur rapere, conf. 141. n. 75. col. 1. 161
 possessionis utilitas vis, & efficacia in fructuum perceptione consistit, conf. 39. n. 1. col. 1. 34
 possessiois causam qui potest fieri mutare, si re vno modo possit, si aliter possit vendi superuenit, conf. 149. n. 1. col. 1. 146
 possessor singularis non potest a permittente, cui traditio facta non est, molestari, conf. 5. n. 3. col. 1. 4
 possessor nuda fidei, vide malæ fidei possessor, 4
 possessor ex titulo in iustitiam etiam in utilio lucratur fructus, autem litem contestatam, nec eos restituere tenetur, conf. 159. n. 44. col. 3. 212
 positi in conditione, quamvis sint de descendibus testatoris non censentur vocati, quando substitutus patitur est de descendibus, & proximior in gradu, conf. 113. n. 5. col. 3. 113
 positi in conditione, vide in verbo filij in cõditione positi, 113
 positiones pronuntiate pro confessis, contra eis non respondent illi præiudicat, conf. 89. n. 2. col. 3. 86
 positi in conditione excludit substitutionem in ea tantum portione, cui positi sunt, non autem in alia in qua non repugnat positi, conf. 137. n. 9. col. 1. fol. 32. conf. 104. n. 18. col. 3. 101
 positi in conditione censentur vocati, quando consuetudine voluntatis testatoris hoc probant, conf. 104. n. 1. col. 1. 100
 Que autem sint istæ consuetudines habetur in dicto consilii per totum, & conf. 133. per totum f. 13. & vide supra in verbo filij in conditione positi, 101
 possidendo bona defuncti, quis dicitur hæreditatē eius acceptare, conf. 152. n. 20. col. 3. 193
 Amplius hoc procedere etiam si eum eo sibi communi forent, ibid. 193
 Dummodo in hoc casu plus sua portione possideret, nulla facta protestatione, quod ex alia causa, quam hæreditatis teneat, ibid. 193

possidens præsumitur ex titulo præambulo possidere, conf. 141. n. 79. col. 2. 161
 possidens tem minoris non iure acquisitam, & ab ipso minore conuentus non potest rei illius questionem nominij, vel possessionis referre, nu. 141. n. 80. col. 2. 161
 possimij ficht. Vide fichto possimij, 161
 possimium est ius rei recuperandæ, & in pristinum restituendæ, conf. 130. n. 11. col. 3. 128
 possimium naturali æquitate introductum est, ut qui per iniuriam ab hostibus detinebatur, postquā in fines suos rediit, pristinum ius suum recipiat, ibid. & nu. 12
 potestas per Principem alicui in contractu concessa facit eum delegatum, conf. 145. n. 4. col. 4. fol. 196. & supra, nu. 1. & 1. ibid. 196
 Non autem ordinarij tribuit iuriisdictionem, ut nonnulli tradunt, ibid. n. 3. 196
 praxis ad evitandam beneficiorum vniuicium impetrationem, siue vniuicium valeat, siue non habet, conf. 106. n. 6. col. 3. 103
 præcedentia, & quali in præfatione statuti posita ad sequentia euidentem præstant intellectum, conf. 157. n. 86. col. 3. 157
 præcedentia declatant sequentia, conf. 143. n. 5. col. 4. fol. 172. & conf. 161. n. 9. col. 2. 216
 preces probant contra precatem, conf. 18. n. 7. col. 3. fol. 13. & conf. 20. n. 15. col. 4. 15
 prædictio quando attendatur, & quomodo consideretur, conf. 37. n. 9. col. 1. 32
 prædium non iure a minore alienatum potest vendicari etiam non soluto pretio habito, conf. 41. n. 67. in fin. col. 4. 160
 Nisi probetur per rei possiderem illud in eius utilitatem fuisse verum, ibid. n. 68
 prælati solus sine capitulo non potest præiudicare ecclesiæ in iure iam quæsitio, secus in iure adhuc quærendo, conf. 72. n. 2. col. 1. 65
 prælati solus non potest remittere delicta ecclesiæ nisi quando adest clara exigendi impotentia, vel quando in delicti exactione maiores sumptus fierent, quam esset utilitas ipsius delicti postmodum exactione, conf. 72. n. 3. col. 1. 65
 Prælati solus non sufficit ad repudiandum legatum ecclesiæ relictum, conf. 72. n. 2. col. 1. 65
 prælati sine solemnitatibus a iure requisitis alienare non potest, conf. 72. n. 73. col. 1. 148
 prælati non potest repudiare hæreditatem, sine consensu capituli, conf. 72. n. 3. col. 1. 65
 prælati conditionem ecclesiæ meliorem solus reddere potest, conf. 72. n. 4. col. 1. 65
 prælati non potest transigere sine consensu capituli, & auctoritate superioris, & quare conf. 72. n. 4. col. 1. fol. 65. etiam si per partes, & non per ecclesiam res possiderentur, nisi conditionem ecclesiæ meliorem redderet, ibid. 65
 prælegata alicui facta ex cohæredibus comprehenduntur in hæc commissio uniuersali subsequente, conf. 104. n. 43. col. 1. 103
 Quid procedit etiam si ad hæc clausula in omnibus autem alijs bonis, ibid. 103
 prælegatum iuris patronatus ecclesiæ non valet sine cõsensu Episcopi factum prius personæ, conf. 72. n. 5. col. 1. f. 66. etiam si in comparationem heret, quicquid aibi in contrarium habetur, ibid. n. 6. col. 1. 170
 præscribere plus est, quam fructus acquirere, conf. 159. n. 43. col. 2. 212
 præscribere non potest, qui contra iura mercatur, non adhibitis, videlicet solemnitatibus in contractu requisitis, conf. 141. n. 275. col. 3. 170
 præscriptio non valet agere currit, conf. 35. n. 2. col. 4. 28
 præscriptio una tollit aliam, conf. 40. n. 16. col. 3. 35
 Et fortior vincit debiliorem, & illa præualeat, per quam delictum excluditur, & ut potius præsumatur error, quā malitia, ibid. 35
 præscriptio 40. annorum, & ultra seu lapsus tanti tem- 3 g potis

Iudex verborum,

potis, & ultra est sufficiens ad tollendam omnem actionem, vbi aliqua compellitur, conf. 126. nu. 5. col. 2. 51
 præscriptio contra ecclesiam non currit minoris spatio temporis annorum 40, conf. 66. nu. 8. col. 2. 61
 præscriptio conveniendi alios inchoata, cum defuncto maiorem currit contra minorem etiam pupillum defuncti hæredem fincipio restituitur, conf. 124. nu. 1. col. 1. 219
 præscriptio conventionalis interruptitur etiam per solam interpellationem extrajudiciali, conf. 121. numero 6. col. 2. 119
 præscriptio probatur per possessionem continuam per tempus sufficiens ad præscribendum, conf. 174. nu. 2. col. 1. 240
 præscriptio, vt probetur debet constare de iuribus, & sine possessionis per tempus sufficiens, conf. 174. numero 3. eolum. 2. 204
 Ita vt appareat eam esse completam ante litem contestatam, ibidem. 4
 præscriptio triginta annorum excepta cum defuncto non currit ipso iure contra pupillum durante pupillari ætate, sed dormit, conf. 174. nu. 7. col. 1. 240
 Contra aduultum verò currit, sed illi conceditur restitutio, ibidem.
 præscriptio triginta annorum non currit, contra minorem licet non sit pupillus, ibid. nu. 9
 præscriptio non currit cum mala fide, conf. 174. numero 10. col. 2. 240
 præscriptio longissimi temporis vbi contra aduultum procedit, is tamen aduersus eam restituitur, & non solutio pro tempore decurso in ætate adultæ, sed etiam postea ab iustis, & probabilem ignorantiam etiam si efficit præscriptio annorum quadraginta, & sufficit quod fuisse sit in locum aliter, conf. 174. numero 10. & 21. eolum. 3. & 4. 240
 præscriptio excepta cum defuncto, & continuata contra hæredem aduultum, & completa post eius maiorem ætatem non tollitur per restitutio nem in integrum, nec deca subducuntur tempora decursa in minori ætate, conf. 174. nu. 22. col. 4. 240
 præscriptio dicitur odiosa, & est impium præsidium contra naturalem æquitatem, conf. 174. nu. 23. col. 4. 240
 præscriptio vt tollat remedium l. 2. C. de rescind. vend. que necessitate requiritur, conf. 141. nu. 176. col. 4. 165
 præscriptio cum mala fide nullo vnquam tempore currit, conf. 141. nu. 228. col. 2. 168
 præscriptio triginta annorum etiam de iure canonico videtur procedere, conf. 141. nu. 231. col. 3. 163
 præscriptio non potest considerari, nisi consistat de tempore eius initij, conf. 141. nu. 237. col. 4. 168
 præscriptio impeditur ex dolo nedium verò, sed etiam præsumptio, & de ipsa rescinditur propter litem, conf. 141. nu. 246. eum plurib. seq. 169
 præscriptio impeditur nedium ex mala fide vera, sed etiam præsumptia, ibid. & nu. 272. & 273. cum seq.
 præscriptio non datur, vbi adeo contrariissima ligo, conf. 141. nu. 247. col. 1. 169
 præscriptio quadriennij ad petendam restitutionem in integrum non currit si ante litem enormissima, conf. 141. nu. 248. col. 2. 169
 præscriptio pen sine bona fide non currit, conf. 141. nu. 260. col. 4. 169
 præscriptio nulla currit de iure canonico cum mala fide, conf. 141. nu. 282. col. 1. 171
 præscriptio nem allegari inchoatibus onus probandi vbi est iudicamentum sue intentionis, conf. 174. nu. 1. col. 1. 249
 præscriptio nem de iure, bona fide allegare dicitur, conf. 141. nu. 26. col. 4. & 169. & nu. 288. col. 2. 171
 præscriptio nem verborum plerumque est, & bonam fidem includit, conf. 141. nu. 260. col. 4. 169
 præscriptio etiam ad iura de ordinariis non suffragatur, præscriptio, quia de præscriptio nem præsentatione enunciat, etiam aliter se habere, quia sic habet, conf. 174. nu. 6. col. 1. 71
 præscriptio non est influenda, licet mota super iure præ-

tronus ecclesiæ, vel perina renouatione vnionis, si beneficium est vntum, conf. 106. nu. 22. col. 2. 164
 præsentatus ex sola præsentatione, absque institutione nullum ius habet, conf. 106. nu. 13. col. 2. 104
 præsentatus ante institutionem non dicitur esse in possessione, conf. 106. nu. 13. col. 2. 104
 præsentatus non potest ante institutionem administrare, nec fructus percipere, conf. 106. nu. 11. col. 2. 104
 præsentatus ab eo, qui erat in quasi possessione præsentandi non instituitur, si apparet de defectu proprietatis ante institutionem, conf. 106. nu. 14. col. 2. 104
 præsumpta, & coniectura mens estimatoris facit locum esse substitutioni, non obstante verborum ipsius substitutionis repugnancia, conf. 37. nu. 14. col. 3. 32
 præsumptio liberis fauens vii benignior, & humanior cæteris in conflictu præsumptionum, præferretur, conf. 48. nu. 1. col. 1. 44
 præsumptio vna tollitur alia præsumptione, conf. 50. numero 16. col. 1. 56
 præsumptio iuris concurrens cum dicto testis, alias inhabitabilis, & minus ad probandum idonei facit illum admitti, etiam quum habilem, & idoneum, conf. 132. numero 5. eolum. 4. 131
 præsumptio non cadit vbi veritas locum habere non potest, conf. 139. nu. 10. col. 1. 145
 præsumptio cadit super dubio, & incerto, & super eo quod esse, vel non esse potest, non tamen super eo, quod certum est, vtrum esse non possit, conf. 139. nu. 10. col. 1. 145
 præsumptio interueniens solemnitas extrinsecæ ex diuinitate temporis, non est iuris, & de iure, sed iuris tantum, & probationum in contrarium admittit etiam per alias præsumptiones, & conuictur, a. conf. 139. numero 46. eolum. 1. 146
 præsumptio donationis facilius excluditur, quando aliqua concurrunt animi diuersum facienti de notantia, conf. 43. nu. 76. col. 2. 178
 præsumptio una non tollit aliam, & fortior vincit debilitatem, conf. 139. nu. 45. col. 1. 146
 præsumptio interueniens solemnitas extrinsecæ ex diuinitate temporis est valde frivola, atque fragilis, conf. 139. nu. 46. col. 1. 146
 Et apud graues auctores, & æquos iudices parui facienda est, ibidem, quod illi præualere debet, quælibet alia contraria iuris præsumptio, ibid.
 præsumptio solemnitas extrinsecæ vbi procedit, vsque ab initio interuenisse dicitur, & raro trahitur, conf. 139. nu. 72. col. 4. 147
 præsumptio nem habens contra se durior onere probationis grauiatur, conf. 172. nu. 2. col. 3. 237
 præsumptio, quam habet instrumentum pro se standum est, donec contrarium probetur, conf. 172. numero 7. col. 3. 237
 præsumptio cessante, cessat dispositio, conf. 141. numero 178. col. 4. 165
 præterito nepotum ex filia testamentum reddit nullum, sicut præterito masculinorum, conf. 48. nu. 4. col. 3. 42
 præteritum non probat necessarium præsens, nec de uno ad aliud inferitur in his que naturaliter sunt variabilia, conf. 112. nu. 23. col. 3. 109
 pretia multa non ex præterita emptione, sed ex præteriti estimatione constituuntur, conf. 28. nu. 4. col. 2. fol. 24. & quare ibid.
 pretia rerum ex tempore variantur, conf. 141. numero 165. eolum. 2. 165
 licet ex bona, & mala cultura, ibid. & nu. seq. 67
 pretia multa non ex præterita emptione, sed ex præteriti estimatione constituuntur, conf. 141. nu. 165. col. 2. 165
 pretij augmentum interueniens ex tempore casualium credit ad iustitiam creditoris agendi, hypothecæ, cui deducit pretio est iustitiam creditoris, conf. 141. nu. 7. col. 3. 7
 pretij agnitione pignus resoluatur, & supplet locatio, conf. 98. nu. 7. col. 4. 93
 pretium excluditur per emptorem, cum pacto retrovendi

Et Sententiarum.

uendendi in emptione rei confinanis per redimentem
est ei restituendum, conf. 110. nu. 8. col. 4. 106
pretium iustum rei in mobilis fructum producentis regu-
latiur dicitur esse quantum redditas uiginti annorum
capunt, conf. 124. nu. 2. col. 4. 121
pretium iustum rei fructum producentis, non semper ex
fructuum quantitate percipitur, nam sepe euenit, quod
res est magni valoris, & modici fructus, conf. 124. nu. 2.
col. 4. 121
pretium iustum rei quale sit, conf. 124. per totum col. 4. 121
pretium, quod in venditione de necessitate requiritur dicitur
esse certum, & indubitatum, alias huiusmodi contractus
non valet, conf. 128. nu. 2. col. 3. 125
pretium est de substantia emptionis, & venditionis, conf. 128.
nu. 2. col. 3. 125
Item eius certitudo, ut ibidem dicitur nu. 7
pretium, quod confertur in personam animatam, & in-
certam non attenditur, nec operatur validitatem em-
ptionis, & venditionis, conf. 128. nu. 5. col. 3. 125
pretium, quo hares redemit bona per testatorem uendi-
ta cum pacto redimendi intra certum tempus, & in fi-
de commissum comprehenditur, tanquam de suo pro-
prio exheredatui a fideicommissario heredi est restitue-
dum, conf. 137. nu. 9. col. 4. 140
pretium rei pro modo fructuum inuenitur, conf. 141. nu.
35. col. 3. 159
pretium verum, & integrale rei immobilis aestimatur ex
quantitate reddituum 20. annorum, conf. 141. nu. 36. co-
lum. 3. fol. 159. ad rationem in quinque per centenario ibi.
nu. 2. r. col. 1. fol. 167. Et hoc in concessione in emphy-
teosin ecclesiasticam de bonis preciosis, quæ nullius, aut
modici sumi reddunt. ibid. nu. 212
pretium rei in mobilis an aestimo probetur, & quando
conf. 141. nu. 39. col. 3. fol. 159. & nu. 165. col. 2. 165
pretium ubi non est restituendum, nec etiam eius interese
debetur, conf. 143. nu. 46. col. 4. 176
pretium rei loci pij venditæ legitimo administratori solu-
m præcedentibus debitis solemnitatibus in utilita-
tem dicti loci versum præstatur, conf. 143. num. 47. col. 4. 176
pretium rei uenditæ in alienantis utilitatem uersum esse
presumptionibus, & conuincens probatur, ibid. nu. 48
pretium iustum in statu præferente confinanem, vel
proximum, confanguineum, vel affinem extitit: in
emptione bonorum immobilium, & nihil de pretio di-
cente, non est illud quod ab emptore fuit datum, sed
quod communi regionis aestimatione, ex rei qualita-
te, & reddituum, quantitate iudicatur, conf. 155. num.
10. col. 2. 198
Imò illud, quod ab aliis reperitur, etiam si iustum ex-
cedat, vel etiam conueniunt. ibid. nu. 11
pretium a uolente retinere rem alteri venditam cum pa-
cto de retinendo offerendum est sponte emptoris,
etiam non petenti, nec impellenti, conf. 155. nu. 12.
col. 3. 198
pretium vocatus a testatore dicitur magis dilectus, conf. 104.
nu. 20. col. 1. 101
Princeps non præsumitur in dubio, uelle ius quæsitum al-
teri, auferri, conf. 124. nu. 6. col. 2. 20
Princeps in sermo peccatoris sui omnia iura habere dicitur
conf. 118. nu. 8. col. 2. 126
Princeps consulendus est in casibus a iure communi non
decisis, conf. 157. nu. 30. col. 4. 202
Princeps non habet intentionem præiudicandi alicui per
suum priuilegium, vel respectum, eos conf. 159. num. 10. col. 3. 210
Princeps in suo territorio potest subditorum causas ad libi-
um, & cui uelit committere, conf. 154. nu. 4. col. 4. 196
principali annullato pereunt accessoria, conf. 93. num. 12. col. 4. 89
principalis dicitur semper is, ad quem peruenit utilitas con-
tractus, alter uero dicitur fideiussor quicquid in contra-
rium uerbus actum fuerit, conf. 157. nu. 4. col. 4. 201

Quare si plures rei debendi in forma uerborum principa-
lis uideantur, tamen solus principalis dicitur, qui re est
factu pecuniam, habuit. ibid. nu. 8
Hoc autem procedit illud, & improprie, ibidem nu. 68. col. 3. 204
Principi, in precibus illi offerendi sunt specialiter expri-
menda omnia ex quibus possit unari ad non creden-
dum, vel diffidui concedendum, ut in petitorio solu-
tur a subreptione, conf. 24. nu. 6. col. 2. 20
principio uoluntario positus, quicquid inde sequitur volun-
tarium existimatur, conf. 158. nu. 12. col. 2. 207
prior in tempore putior in iure conf. 119. nu. 7. col. 1. fol.
118. conf. 25. nu. 2. col. 3. 21
prioritas temporis attenditur in pluribus tacitis hypothe-
cis sicut in expressis, conf. 15. nu. 3. col. 3. 21
prioritas etiam in hora constituit, imò & in puncto, conf. 94. nu. 5. col. 4. 90
prioritas, vel posteritas statutorum ex ordine compilatio-
nis colligitur, conf. 158. nu. 62. col. 2. 208
prioritas inducit etiam ex prioritate horæ tantum, quan-
do inspicitur tempus celebrandi contractus, conf. 166. nu. 1. col. 3. 216
putatio alimentorum a pari cum exheredatione procedit
conf. 167. nu. 6. col. 3. 219
Et ideo ex quibus causis filius non potest exheredari, nisi
idem non possit alimentis priuari, ibid.
priuatus semel contrahendo efficiunt perpetuo indignus
omne coniugio, etiam futuro, & alius de uoluntate, nec
restituunt quicquam operatur, conf. 73. nu. 21. & 31. col.
3. fol. 67. Sed illic appetitur est ius illi qui uocatus est ex
dicta contrahente. ibid.
priuatus emittit emphyteote metcedem propter sterilita-
tatem, conf. 168. nu. 8. col. 3. fol. 2. 3. 2. Secus autem eccle-
siarum. ibid.
priuilegia a iure eorum muni, vel municipali concessa uidui
nuptis, non competunt, conf. 3. nu. 5. col. 1. 29
priuilegiatus comprehenditur in dispositione generali, nisi
in eo de quo queritur specialiter reperitur priuilegiu-
sus, conf. 158. nu. 10. col. 3. 206
priuilegio statuti renunciare uidetur, qui eius requisita nõ
facit, conf. 39. nu. 3. col. 4. 6
priuilegium dicitur adeo fauorabile esse, quod per quæcum-
que uerba a statuto promissa non intelligitur tali priuili-
gio derogatum, conf. 69. num. 4. column. 4. 62
priuilegium forti quoad clericos est de iure diuino, conf. 174. nu. 6. col. 4. 238
Et ideo nulla lex, nullaque consuetudo in contrarium in-
duci potest. ibid. nu. 7
priuilegium minoris, uide minoris priuilegium.
priuilegium loci pij, uide loci pij priuilegium.
priuilegium ecclesiæ, uide ecclesiæ priuilegium.
procurator, uel alius ascendens, & quando heredes descen-
dentes dotare teneatur, conf. 70. nu. 14. col. 1. 76
probus suam aui quoniam possessionem, opus non ha-
bet probare spoliū tempore possessionis, & quare con-
f. 15. nu. 2. col. 3. 46
probus de antiquiori possessione, etiam quod alius ha-
bet titulum, & possessionem in remedio reintegrandæ
obtinere debet, conf. 151. nu. 1. & 4. col. 3. & 4. 46
probre relictum idem quod primo probatum fuit, dum modi-
uarietur modus probandi, conf. 45. nu. 2. col. 1. 39
Maximè quando aliquid additur, etiam si ad idem referat
in substantia. ibid.
probare non est necesse, quod patet expresse, conf. 158. nu.
49. col. 4. 207
probat possunt in tertia instantia, & deduci non probata,
nec deduci neque in prima, neque in secunda, conf. 145.
nu. 27. col. 2. 182
probatore ex parte opponentis debet esse clara, & plena ad
hoc, ut vincat, conf. 83. nu. 9. col. 4. 82
probatore nullitatis debet esse clara, & indubitata, conf. 31.
nu. 5. col. 3. & 6. col. 1. 113. nu. 1. col. 1. 110
probatore lationis ad hoc, ut restituam patiat, debet
esse

Index verborum;

esse adeo plena, & clara, ut iniquitas, & iniustitia euidet
ter appareat, conf. 111. nu. 3. col. a 110
probatio negatiue cordatur certo loco, & tempore paris
probationis est affirmatiue, conf. 132. nu. 9. col. a 132
probatio negatiue simpliciter per remotionem actus affir-
matiu, non est eiusdem valoris, & efficaciz probatio-
nis affirmatiue, conf. 132. nu. 10. col. a 132
probatio parentelæ fieri debet per testes incipientes a com-
muni stipite, & successuum descendendum deponentes,
taliter quod iudex possit ipsam parentelam elicere,
conf. 162. nu. 9. col. 3. fol. 218. & qui ibi ipsius parente-
læ gradus probari debet per duos testes ad minus di-
cto conf. 162. nu. 10. col. 3 218
probatio fortior, & datur requiritur, quam in cōtrarium
extat præscriptio, conf. 145. nu. 24. col. 1 182
Sicuti est conuersio, quando pro aliquo est præscriptio leui-
or pro eo sufficiunt probationes, ibidem.
probationes in restitutione aduersus sententiam debent ef-
se luce meridiana clarescere, conf. 26. nu. 4. col. a 22
probationibus affirmatiuis, & negatiuis stantibus credi-
tor testibus verisimiliora, & probabiliora deponenti-
bus, conf. 112. nu. 13. & 14. col. 3 132
probatoriè solemnizati cum iuramento renunciari non
possunt, & quare, conf. 176. nu. 38. col. 3 245
probatoriè solemnitates ob publicam utilitatem sunt adin-
ueniæ, ibid.
proclamatio publicatio, quod si quis parat, ante pretendit sua
interesse in tali reuoca compareat, esset non compar-
tes, conf. 32. ou. 3. col. 2 27
processus mortentes reo, vel actore dum pendet, quomodo
legitimè continetur, conf. 4. ou. 7. col. 3 3
processus agitur per Procuratorem constitutum ab agen-
te, tanquam coniuncta persona, statim post portectam
contra reum petitionem erit nullus, conf. 10. num. 6.
col. 1 7
processus agitur per procuratorem illegitimè constitutum
erit nullus, conf. 10. nu. 6. col. 1 7
processus quando est nullus ex illegitimatione personarū
agentium, vel alia de causa ferenda est sententia abso-
lutoria, ab obseruatione iudicis, conf. 114. nu. 1. col. 4. f.
110. Vt in alio iudicio agentes legitimari eorum per-
sonis iura apte expenri possint, ibid. Quo in casu quando-
cumque agens ab expensis excusatur, ibid. nu. 2
Præsertim si pro minore agatur, & ex eius parte illegitima
rin procedat, & aliquale iuris dubium videretur, ibidem.
processus contra clericum factus curam iudice seculari est
nullus ipso iure, conf. 173. nu. 9. col. 4 238
Procurator constitutus ad emologandum laudum ferendū
intelligitur salua bona fide, conf. 8. nu. 2. col. 1 6
Procurator dubitans de iustitia, vel iniquitate laudi, quod
debet ratificare, debet dominum consulere: prius, quam
id faciat, conf. 8. nu. 3. col. 1 6
Procurator ad lites, ante litem contestatam substituere ad-
alium loco sui non potest, conf. 10. nu. 3. col. 2. fol. 7. Se-
cus iure contestata, ibid. nu. 5
Procurator principalis, & non propria bona obligare præ-
sumitur, conf. 16. nu. 6. col. 3 51
procurator generalis cum libera potest ut ipsemet debet
eligere in quam causam soluere vult, conf. 166. nu.
6. col. 4 226
procurator habens mandatum limitatum ad soluendum
in certam causam, non potest in aliam causam soluere,
conf. 166. nu. 7. col. 1 227
procurator, qui non habet mandatum ad solutionem fa-
ciendam, & solui, perinde est ac si nullum haberet ma-
datum, conf. 166. nu. 12. col. 1 227
procurator falsus dicitur is qui nullum habet manda-
tum, & quia is qui habet sed impetrens ad actum, qui
gerit.
procurator habens mandatum cum libera, & soluens po-
test eligere in quam causam soluatur ipse dominus, co-
fi. 166. nu. 14. col. 1 227
Si autem ooo eligat perinde est, ac si dominus per se ip-

sum soluisset, & non elegisset, ibidem nu. 15
Potest tamen in hoc casu conuenire a domino quasi mi-
nus diligenter negotium gesserit ibidem nu. 17. Et idem
in procuratore, qui habet mandatum generale, sed sine
libera, ibidem nu. 8
Procurator vero, qui nullum habet mandatum ad solu-
dum, non potest eligere in quam causam soluatur, & vide-
tur nudum tantum ministerium ad soluendum præsta-
re, ibidem nu. 19
Et ideo in hoc casu soluens perinde esset, ac si dominus
per se ipsum soluisset nulla facta electione, ibid. n. 20
procurator ad exigendum, qui nullum pecunias exegi
cogi potest ad reddendum de eis rationem conf. 166. nu.
17. col. 2 217
In qua redditione rationis potest .... Indemnizati suæ co-
sultere, si male agat non vt oportebat solutiles, ibid. nu. 8
procurator si falsum contra dominum, ut procurator con-
fiteatur, ipse solus ex sua confessione tenetur, & non ex-
cusatur, quod tanquam alius confessus fuerit, conf. 141.
nu. 14. col. 2 158
procurator vbi de sua pecunia fundum pro domino emit,
& diu illud possidet, dominus illud repetens non recuperat
fructus, quando procurator suam pecuniam penit
sibi restituit, & non est restituta, & ipse non est solutus
eam retinere in capsa, conf. 143. nu. 44. col. 4 176
procurator habens mandatum ad aliquid agendum, non
intelligitur permissum, quod dilapidet, & isdem bona
domini, conf. 8. nu. 3. col. 1 6
producens testes per productionem censetur omnia eius
dicta ratificare, conf. 144. nu. 2. col. 1 179
producens iura gabellabilia tenetur ad solutionem gabellæ
eorum, conf. 24. num. 1. col. 4. fol. 139. Alias acta, &
sententiz nullitatis vitiū laborant, etiam si originaliter
ad eam non teneretur, sibi tūm datur regressus contra ve-
ros debitores, ibid.
professio in Religione ex cursu vnus anni tacite emissā
præsumitur data legitima ætate eius, qui monasterium
ingressus est, conf. 171. nu. 1. col. 1 226
prohibitio alienationis facta heredi in iure in usufructu
tantum importat, quod etiam in proprietate dicatur, hæ-
res institutus, conf. 48. nu. 1. col. 2 44
prohibitio alienationis non eadem in usufructu formalis, co-
fil. 48. nu. 2. col. 4 44
prohibitio alienationis cuiusvis comprehendit etiam alie-
nationem ob debitum, quæ voluntaria dicitur, & ope-
ratur, vt statim dicatur purificata fideicommissum, si
sequa condemnatione ad fauorem vncatorum, non ex-
pectata morte delinquentis, nec interitum ad fiscum reman-
ere debet, conf. 73. nu. 27. col. 4. fol. 67. quicquid sit
alias cessante expressa prohibitione, ibid.
prohibitio patris aduersus eius debitum nihil operari po-
test, nec eius hæredes iurare, conf. 167. nu. 36. col. 3 231
prohibitio alienationis in senescim non comprehendit
alienationem in monasterium forense, conf. 176. num. 60.
col. 4 246
prohibitio generalis donationis facta per statum, non
continet donationem in piam causam ibid. nu. 61
Amplius hoc procedere in qualibet alienatione etiam
earum rerum, quæ regulariter alienari prohibentur, ibi-
dem nu. 61, & 67
prohibitio translationis in mobiliū non soluentem one-
ra, nisi cum licentia Principis non extenditur ad eccle-
siam, ibidem nu. 63, & 64
prohibitio alienationis impedit dominii, translationem,
conf. 143. nu. 58. col. 1 160
prohibitio alienationis per pactum transiit ad locationē
ad longum tempus, conf. 152. nu. 7. col. 4 192
Maximè vbi facta sit per verba generalia, & vniuersalia
ibidem nu. 8
prohibitio alienationis bonorum facta testatore ad-
iecta causa, quia vult de decurie tri omnes per eam
nominatos in institutione, & substitutione pluribusque
iunicem substitutis iuncto fideicommissio si decederet
sine

Et Sententiarum.

fine liberis non solum portio propria, sed etiam acqui-
sita fideicommissio supponitur, conf. 104. nu. 12. col. 3. 101
promissio pene adiecta accessorie principali, quod debet
esse liberum. non valet, conf. 64. nu. 3. col. 1. 60
promissio maris pro dote sororis valet ea viuentem
obstante, quod ex statu in filiorum pradiuidium se
obligare non potuerit, sed post mortem potest infringi
a filiis super existentibus, at si ipsa superuixit filios pro-
missio remanet in suo robore, conf. 69. nu. 9. col. 1. 63
promissio de emptione facta in constitutione census va-
let, conf. 33. nu. 7. col. 3. 89
promissio de vendendo non dicitur venditio, conf. 98. nu.
4. col. 2. 101
Habet tamen effectum venditionis non secus ac si esset
venditio, quoniam quis promissit vendere certo pretio, &
sequitur esse traditio, & solum est pretium, vel de eo fi-
des est tradita, non tunc ea transferitur dominii rei,
quod quis vendere possit. ibid. nu. 6
promissio de vendendo, non queritur, cui facta est nec do-
minum, nec possit. nem. sed actio ad interesse tantum
sibi datur, conf. 98. nu. 4. col. 2. 93
promissio de vendendo est quid facti, conf. 98. nu. 4. col-
lum. 2. 93
promissio facta absenti, nemine pro eo acceptante & num-
mum, aut epistola non interueniente est nulla, conf. 144.
nu. 8. col. 1. fol. 221. Et mortuo promittente non potest
acceptari ibidem.
promissio omnis stricti iuris est, & ad unam personam
restricta, vel in uno casu & loquens, ad alias personas,
vel ad alios casus non extenditur, conf. 139. nu. 13. col.
1. 151
promissio, quolibet testitura intelligitur respectu promit-
tentis, & eius heredis, nec ad alios, de quibus non lo-
quitur, extenditur, conf. 139. nu. 12. & 130. f. 151. & 152
promissioni iurata contrauenti non potest non obtenta
absolutione se agere, conf. 176. nu. 2. t. col. 2. 244
promissio quis in dubio intelligitur pro suo facto tantum
modo, non autem pro contrauentione, & facto aliorum,
conf. 139. nu. 17. col. 2. 151
promittens dote uiro, & illius in interesse quousque dos so-
luta fuerit, non dicitur in mora antequam sibi facta sit
cessio iurium a uiro, qui eam facere promissit in eodem
contractu, conf. 46. nu. 8. & 10. col. 2. 140
Fallit quando promissio cessio iurium aliquid tempus
determinatum non habet, nec ad eam implendam pars
fuerit unquam requisita. ibid. n. 2
promittens uendere, non tenetur precise vendere, vel
rem tradere, sed soluendo interesse liberatur, conf. 98.
nu. 4. col. 2. 93
Quod procedit etiam si promittens habet facultatem
vendiendi & tradendi.
Insipit etiam & fortius si promissio esset iurata, ibid.
promittens mutare pecuniam, si non facit obligatur ad
interesse, conf. 98. nu. 5. col. 2. 93
promittens acquirere laudem proferendo, & intrans, ei nul-
lo modo contrauenire potest, nec audiendus est, tan-
quam veniens contra promissionem propriam, conf. 105.
nu. 2. col. 4. 102
promissus a socero alenda est, conf. 167. nu. 25. col. 1. 271
proprietas verborum in ultimis voluntatibus attenditur,
nisi mens disponentis in contrarium appareat, conf. 160.
nu. 11. col. 4. 115
proprietas absorbet causam possessionis, conf. 106. nu. 14.
col. 2. 104
proprietas nendi potest, ut alimenta presententur fructibus
bonorum non sufficientibus, quando veniunt prestan-
da, ei qui furvus est heres, & ad quem bona sunt reuer-
sura, conf. 119. nu. 9. col. 2. 127
proprietas uerborum. Vide verborum proprietas.
proprietas pro alimentis filiis, & descendensibus puris re-
linquit potest, conf. 150. nu. 21. col. 2. 190
Et mortuo alimentario ad heredes eius transmittitur
nec ad dantem, vel eius heredes reuertitur. ibid.

proprietas pro alimentis relicta si non excedit valorem ali-
mentorum exhibendum pro tempore uitae creditus,
& in singulos annos prestandum, eo mortuo non
revertitur ad dantem, sed ad ipsius accipientis heredes
transmittitur, conf. 150. nu. 26. in fine col. 3. fol. 190. ubi
etiam remissio traditur, quid in hac estimatione facie-
da sit considerandum.
prorogatio habet locum, si durante termino fuerit petita,
non post terminum, conf. 14. nu. 5. col. 1. 10
prorogatio facilius conceditur, quam fiat noua concessio,
conf. 14. nu. 6. col. 2. 10
prostatu facta sub aliena conditione ad hos, ut cos, con-
tra quos facta est athesia, probare necesse est conditum
nem esse purificatum, conf. 11. nu. 3. col. 2. 107
prostatu facta contra aliquem quatenus ipse sit heres
eum non athesia, non probato prius eum esse heredem,
conf. 11. nu. 7. col. 2. 107
Nec conueniunt vel comparatio in iudicio simpliciter
non dicendo se esse heredem, vel non esse, ei non et ibi.
prostatu interposita, & ante debitum tempus facta
testamentum non athesia, conf. 118. nu. 4. col. 2. 186
prostatu exorbitans loquens in vno casu extenditur ad al-
lum omnium, qui saltem inspecta lata, significatione
vocali comprehendit potest sub exceptio, conf. 157.
nu. 1. col. 2. 102
prostatu exorbitans non tamen correctoria iuris commu-
nis extenditur ex sola rationis identitate. ibidem nu. 15
Quoniam, & in correctorio procedit etiam quod in ea ta-
ta expressa non sit dummodo antea tantum considerari
possit, ibidem nu. 7
prostatu tunc prater ius commune dicitur, quando dispo-
nit de his, de quibus a iure communi neque pro, neque
contra prouisum est, conf. 157. nu. 30. col. 4. 202
prostatu emanans quando est secundum ius, uel prater ius
extendi potest, conf. 157. nu. 3. t. col. 4. 202
Maxime si fauorabilis sit. ibid.
prostatu noua contra ius commune loquens de presenti-
bus, non comprehendit, si de presentibus secundum ma-
gis commune, conf. 157. nu. 43. col. 2. 203
prostatu facta ad utilitatem eorum dicitur fauorabilis, &
concernere publicam utilitatem, conf. 157. nu. 74. col-
lum. 2. 204
prostatu quolibet specialis, facit cessare generale, conf. 158.
nu. 39. col. 3. 207
prostatu non incompabilius illa procedere debet, quae
fauorabilior est, conf. 158. nu. 50. col. 2. 207
Illa autem fauorabilior dicitur, quae maiorem utilitatem
affert, magisque com modo publico fauere. ibid. nu. 51
Item illa, quae magis non ad ius commune dispositio-
nem reduci, vel minus ab ea nos recedere facit, ibidem
num. 52
Et tandem illa, quae maioris fauoris causas, easque poten-
tiores habet, ibid. nu. 57. col. 1. 208
proxeneta regulariter non est idoneus testis, conf. 112.
nu. 2. col. 3. fol. 131. quod tamen plures recipit declaratio-
nes, & limitationes, de quibus late habetur in dicto
conf. sub variis numeris.
proximior uocatus ad simplex, & purum fideicommissum
in casu alienationis factae a grauato, utique eodem mo-
do uocatus censetur in casu mortis, conf. 60. nu. 11.
12. 17. col. 4. 55
proximiores grauato admittendi sunt, & non ipsi testato-
ri quando prohibita est alienatio, & super uocati proxi-
miores alienationis, & contrauentus, conf. 60. nu. 10.
col. 1. 55
proximiores, qui ex forma statutorum debent consentire
obligationibus mulierum debent esse maiores 25. an-
nuum, alioquin inhabiles dicuntur, conf. 162. nu. 1. epl. 2.
fol. 2. 18. & quare ita sit dispositum. ibid. nu. 4. col. 2.
prudencia supplet athenam, conf. 141. nu. 4. col. 1. 118
publica quae ob iurgia inter vicinos orientia turbatur, &
leditur, conf. 158. nu. 14. col. 3. 206
publicano legum, & ordinum Principis qualiter, & uoi
fici

Index verborum;

feri necessario debeat, ad hoc vt subditos afficiant, **conf. 3. 2. nu. 4. col. 1**
 publicus, & percussio priorum testium non obstat, no
 ut testium examinationi, quando non agitur de pro
 bando aliquo, super quo puniti testes fuerint examina
 ti, **conf. 45. nu. 3. col. 1**
 publicatio testium facta si super aliquo capitulo nulla
 testis fuerit examinatus, testes adhuc examinari possunt,
conf. 45. nu. 4. col. 1
 Et hoc sine contradictione procedit, ubi inter plures ma
 iores litigantes adest vnus minor, **ibid. nu. 5**
 pupillaris substitutio exclusi non censetur per elusulam,
 seu conditionem si sine filiis decesserit, **conf. 88. nu. 4. col. 1**
 pupillo vendicanti fundum cum fructibus a matre sine
 decreto alienarum obstat exceptio doli, nisi restituet
 pretium in eius utilitatem vtilium cum vltis, **conf. 143. nu. 27. & 28. col. 1. & 4**
 purgatio moræ. Vide moræ purgatio.

Q

Quadiennium ad petendam restitutionem in inte
 gram concessum est vile, & non currit nisi scien
 tiar, **conf. 40. num. 18. col. 4. fol. 35**. Tamen ad hoc,
 vt currere incipiat, sufficit scientia primum pra. **ibid.**
Qualitas allegata per agentem, quando est causa introdu
 cenda peritiam probanda est antequam ulterius pro
 cedatur, **conf. 10. nu. 9. col. 1**
Qualitas non consideratur sine subiecto, **conf. 14. num. 2. col. 1**
Qualitas probari non potest, nisi & de substantia probe
 tur, **conf. 80. nu. 6. col. 4**
Qualitas masculinitatis expressa in substitutione licet ex
 cludat feminas nascentes ex feminis, non tamen mas
 culos descendentes ab eis excludere debet, **conf. 116. nu. 1. col. 1**
 Nisi fuisset adiecta fauor e agnationis ibidem, ubi & alie
 declarationes ponuntur.
Qualitas facti consilium animi demonstrat, **conf. 14. 1. nu. 24. col. 1**
 quandoque licet alicui tanquam alii, quod sibi ut ipse non
 licet, **conf. 141. nu. 11. col. 4**
 quantitas eadem in eadem scriptura pluries legata non
 censetur multiplicata, vt not vltibus debeatur, sed ratiõ
 repetita, **conf. 78. nu. 18. col. 1. fol. 76. vbi declaratur.**
 quali possessio iura patronatus acquiritur ex unica prae
 sentatione, quæ effectum habuerit **conf. 106. nu. 8. col. 4. f. 203. nisi quando in resignante, & in alijs pariter conuen
 tientibus deest bona fides. ibid. nu. 9**
 quali possessio iura patronatus non quaeritur, nisi ille in
 cuius praeiudicium quaeritur, sciat & patitur, **conf. 116. nu. 10. col. 1**
 quæ singula non possunt simul iuncta iurari, **conf. 104. nu. 25. col. 2. fol. 102. conf. 123. 1. nu. 16. col. 1**
 quæ in decernendis, & taxandis alimentis consideranda
 sunt, **conf. 129. nu. 4. & 5. col. 1**
 quæ in continenti sunt videantur in esse, **conf. 139. nu. 9. col. 2**
 quilibet iusta causa litigandi excusat dictum ab expensis,
conf. 141. nu. 100. col. 4
 quæ autem, & qualis esse debeat arbitrio iudicis relinquitur,
ibid. nu. 101
 quem non esse soluendo probatur per executionem factam,
 quia iurij ad hoc delinunt non reperitur tantum
 quod sufficiat ad soluendum, **conf. 141. nu. 100. col. 2**
 querela inofficiosi testamenti est odiosa, **conf. 141. nu. 115. col. 1**
 qui voluntarie se obligauit, non censetur statim, aut post
 modicum tempus velle se ab obligatione eximere sub
 si perueniente causa, **conf. 12. nu. 4. col. 2**
 qui in fidei praeiudicibus tacet, & vltima concurat ali
 quis actus, qui veniat in confirmationem eius, quod

agitur, videtur consentire, **conf. 16. nu. 4. col. 1**
 qui vult consequens, vult omne necessarium antecedens,
conf. 16. nu. 4. col. 2
 qui petit id, quod restituitur, est dolo facere videtur, **conf. 19. nu. 9. col. 1**
 qui in m. r. ius succumbit, potest ab expensis absoluti quan
 do sumus in articulo iuris, **conf. 22. nu. 10. col. 4**
 Item quando casus dubitabilis est, & in eo probabilia du
 bia iuris extant, **ibid.**
 qui prior est tempore posterior est in iure, **conf. 94. num. 3. col. 4. fol. 93. & conf. 25. nu. 2. col. 1. fol. 21. conf. 119. nu. 7. col. 1**
 qui contra proprium iuramentum venit ipso iure dicitur
 perituros, **conf. 13. nu. 15. col. 2**
 Quod procedit etiam si ista ita in mente conciperet
 narrata esse falsa, **ibid.**
 qui venit contra proprium iuramentum, non auditur, **ibi. nu. 14. & 15. com. seq. col. 2**
 Quod procedit & si promissorium tantummodo sit, **ibi. nu. 16**
 qui venit contra proprium iuramentum dicitur turpitudi
 nem suam allegare, **conf. 13. nu. 14. col. 2**
 qui venit contra proprium iuramentum, quod praestitit
 animo non se obligandi non dicitur petiturus, **conf. 13. nu. 16. col. 2**
 Teneatur tamen illud seruire, **ibid. nu. 17**
 qui non solum collectionem non potest ad alteri obijcere, **con
 sil. 24. nu. 15. in fin. col. 1**
 qui non solum gabellam non potest alteri obijcere de non
 soluta gabella, **conf. 24. nu. 15. col. 4**
 qui est in parti iurisdictione, non potest illam contra aduer
 sarium allegare, **conf. 24. nu. 15. col. 4**
 qui semel animum suum declarauit, praesumitur in eo po
 tuisse perseverasse, **conf. 16. nu. 7. col. 5**
 qui aduersario diffamanti petit silentium imponi, non di
 citur proprie aduersus, sed reus, **conf. 27. nu. 4. col. 3**
 qui nihil de suo perdidit in iudicio, nec in aliquo repe
 ritur condamnatus, non potest dici reus, **conf. 27. nu. 7. col. 4**
 qui dicit, vel aliquo modo asserit quæ esse tales, teneatur
 illam qualitem probare, **conf. 19. nu. 1. & 2. col. 4. fol. 24. & conf. 41. nu. 3. col. 1**
 qui statuti requisiti non facit, eius privilegio renunciare
 videtur, **conf. 33. nu. 3. col. 4**
 qui dicit habere cessionem, vel donationem per instru
 mentum, teneatur illud ostendere, **conf. 42. nu. 3. col. 1**
 qui nomine proprio vel alieno sine actione expetitur, nul
 lus agit, **conf. 41. nu. 5. col. 1**
 qui dicit se substitutum probare debet, **conf. 44. num. 3. col. 2**
 qui non sentit incommodum dispositionis, non debet nec
 eius commodum sentire, **conf. 47. nu. 4. col. 1**
 qui se fundat in statuto, omnia in dicto statuto expressa ve
 rificare debet, **conf. 54. nu. 5. col. 2**
 qui contrarium infringere statagit praeiudicium caritatis tan
 tum solemnitatem, si de latione quoque non doceat,
 causam parum fauorabilem, imo odiosam habere dicitur,
conf. 66. nu. 4. col. 1
 qui prætendit se admissi ad ius patronatus teneatur probare
 omnes illas qualitates, quæ illum habilitare debent iux
 ta tenorem constitutionis, **conf. 73. nu. 3. col. 1**
 qui prætendit succedere in fundo mixto pro se, filiis, & de
 scendentibus, & heredibus teneatur probare se filium,
 descendenti m. & heredem, **conf. 71. nu. 4. col. 2**
 qui semel voluntarij defuncti contraxerunt, caret omnino
 modo, quod ex eius dispositione praeiudicare possit etiam
 de futuro, nec ad recuperationem salu iuris amissi, pro
 dest Principis restitutio, **conf. 73. nu. 3. col. 2**
 qui ex iure in ipsum ab altero translatio vult admissi ad
 praestandum tanquam patronus ostendere debet se esse
 talem, in quem illud ius translati potuit, & quod
 deinde non translatum fuit, vt quia ab eo descendat, &
 eius haeres sit, cui ius pro se, & descendentiis, &
 haere.

Et Sententiarum.

hereditibus competeat, confil. 75. nu. 8. col. 1.
 qui liberos habere non potest, nou dicitur decedere sine li-
 beris, confil. 88. nu. 3. col. 1.
 qui confert non potest, non potest unire confil. 91. nu. 2.
 col. 3.
 qui neque verbis, neque facto testatoris heredem se de-
 clarauit, hereditatem aditisse non dicitur, confil. 96. nu.
 1. col. 1.
 qui dicit aliquem habere, vel habuisse scientiam alicuius
 rei, tenetur talem scientiam comprobare, confil. 96. nu.
 6. col. 1.
 qui vult agere, & habet aliquid pro sua parte adimplere, ni-
 si prius adimpleat, agendo audiri non debet, confil. 98.
 nu. 3. col. 1.
 qui vult uenire contra promissionem iuramentum necesse ha-
 bet prius petere absolusorem a iuramento, confil. 109.
 num. 3. col. 4. fol. 101. Etiam dicitur enormissima latioe.
 ibidem.
 qui repudiando heres esse non vult, absurdum est, quod
 alio iure sibi competere possideat, heres efficiatur, co-
 fil. 112. nu. 7. col. 4.
 qui credit hereditatem sibi delatam ex una causa, cum sit
 delata ex alijs, si adit, non efficitur heres aliquo modo,
 confil. 118. nu. 2. col. 3.
 qui est incertus de iuribus testamenti, hereditatem adire
 non potest, ibid. nu. 7. col. 3.
 qui succedit in ius alienum probabilem habet ignorantiam
 causam, confil. 116. nu. 4. col. 3.
 qui ad heredes adire non vult, creditur in eorum ius
 quod adit apud hostes permanisse confil. 130. num. 18. &
 11. col. 3.
 qui a testatore non est nominatus, non potest dici vocatus
 confil. 133. nu. 13. col. 4.
 qui vult consequens vult omne necessarium ad eundem,
 confil. 141. nu. 8. col. 3.
 Sicut est consuetudo qui vult antecessorem, vult etiam necesse-
 rium consequens, ibid. num. 7. & 8.
 qui nullum validum malum habet, & contra iura meretur
 in mala fide, ac in dolo esse presumitur, confil. 141.
 nu. 5. col. 3.
 Et propterea tenetur redire ad sanctus perceptos, sed
 etiam percipiendos, & qui percipi poterant, ibid. nu.
 60. 61. & 67.
 Qui viginti annorum non completis, non dicitur ad
 viginti annorum peruenisse confil. 142. nu. 3. col. 2. 162.
 qui non proprio, sed alieno nomine agit de inofficioso tes-
 tamento, & succumbit, non perdit sibi relictum in tes-
 tamento, confil. 141. nu. 109. col. 3.
 qui non potest aliquid facere, cum magis forte, minus
 minus poterit cum minus forte, confil. 141. num. 139.
 col. 4.
 qui scit peti posse restitutionem in integrum, dicitur ma-
 ior fidei possessor, ibid. nu. 3. 18. col. 3.
 qui sent, vel scire debet se ad aliquid veniri, dicitur habere
 malam fidem, confil. 141. nu. 174. col. 3.
 qui contra iura mercatur non adhibet solemnitatibus re-
 quiritis in contractu non potest succubere, confil. 141.
 nu. 275. col. 3.
 qui bona nullius non seruatis seruandis alienata, cum iu-
 ribus recuperat, tenetur pretium cum legitimo interese
 remitti restituere, confil. 143. nu. 24. col. 3.
 qui licentiam aliquid faciendi allegat, tunc qua actum fa-
 cere non potest illam probare tenetur, confil. 145. nu. 23.
 col. 1.
 qui re vera huiusmodi est a peccandis & poenis per statuta
 contra cessantes inducitur eximi debet confil. 147. nu. 69.
 col. 1.
 qui principaliter, & in correus debet obligare valde, pro sua
 obligatione contraxisse videtur, confil. 147. nu. 80. col. 3.
 fol. 104. damnumque, quod ex inde potuit sibi & non
 alteri imputare debet, ibid. nu. 81.
 Qui sperat adiri ad partem, facit partem, confil. 151. nu. 6.
 col. 7.

Qui pro validitate actus aliorum adhesionibus constitutus
 debent, non debent esse de fidei iuribus, confil. 162. num. 6.
 col. 1.
 quibus modis quis hereditatem acceptare dicatur, confil.
 163. nu. 18. cum pluribus, sequ. col. 3.
 quicquid ex natura rei, & in necessariam consequentiam
 protendit per iudicem parte non petente supplere potest
 confil. 143. num. 61. col. 3. fol. 177. Sicut & item quicquid
 quid tollit iniquitatem alias eo non suppleto resistan-
 tem, ibid.
 quos post laborem concessa videtur, confil. 64. nu. 9. col. 2. 159.
 quilibet etiam sine mandato admittitur ad reuocandi ad fa-
 ciendum sequentem, confil. 63. nu. 6. col. 1.
 quilibet presumitur ignorare se fuisse heredem institutum,
 & quomodo, confil. 96. nu. 6. col. 1.
 quibus autem enucleaturis argui possit scientia in herede
 instituto ipsius testamenti, & contentorum in eo, &
 quomodo ista coniectura, responderi possit, ibidem
 habetur.
 quilibet in re sua est moderator & arbiter, confil. 139. nu.
 86. col. 1.
 quilibet in dubio intelligitur premissis, & bona sua ubiq-
 uaque pro suo facto solummodo, non autem pro contra-
 uentione, & facto aliorum, ibid. nu. 117. col. 2.
 quis tenetur defendere ad quod alias in iudicio obtinuit,
 confil. 145. nu. 5. col. 4.
 quis non presumitur circa idem contraria velle, confil. 26.
 nu. 8. col. 3.
 quis non potest cogi ad promissa etiam vi iuramenti, si a
 parte pariter promissa non seruauerit, confil. 46. num. 5.
 col. 2.
 quis non presumitur occulere, quod suam intentionem
 probat, confil. 70. nu. 5. col. 4.
 quis non potest facto proprio, vel facere autorum
 contrariis, confil. 98. nu. 1. col. 1. fol. 97. confil. 100. nu. 1.
 col. 1. fol. 95. confil. 109. nu. 14. col. 1. fol. 99. etiam, 109.
 nu. 2. col. 4.
 quis praeterat in incitatione, & sublatione, confil. 118.
 per totum fol. 124. col. 3.
 quique in traditione rei sua potest quam vult legem pone-
 re, confil. 139. nu. 86. col. 1.
 quis pro facto, & obligatione alterius propria bona obliga-
 re potest, ibid. nu. 87. col. 1.
 quis per indirectum consequitur, quod directo conseq-
 ui non potest, ibid. nu. 96. col. 4.
 quis ex facto alterius non tenetur, nec ex ea damnatio
 patitur, ibid. nu. 121. col. 3.
 quis potest testificari de re, quae in pupillari, & etiam in in-
 fantili aetate uidit, confil. 141. nu. 32. col. 2. fol. 159. quod
 ibidem declaratur.
 quis non debet admitti, ut testis, nisi probet se esse tale, con-
 fil. 151. nu. 1. col. 1.
 Quisquis metam suae auctoritatis excedit, nulliter agit,
 confil. 168. nu. 1. col. 1.
 quoniamcumque potest habere locum successio ex testamen-
 to, cessat successio ab intestato, confil. 149. nu. 3. col. 1. 188.
 quod semel placuit amplius displicere non potest, confil. 6.
 nu. 1. col. 3. fol. 4. confil. 50. nu. 4. col. 1. fol. 46. confil. 100.
 nu. 1. col. 1.
 quod pluries ad eundem finem oppositum, & plene cogni-
 tum, & reiectum est non est iterum proponendum, con-
 fil. 19. nu. 5. col. 2.
 quod non poterit per defectum opponi, non potest et-
 iam opponi per eius heredem, confil. 13. num. 1. & 14.
 col. 1.
 quod specialiter nota dignum est, sub generali dispositione co-
 prehensum non presumitur, confil. 34. nu. 4. col. 2. 38.
 quod in instrumeto non legitur, non dicitur esse de instru-
 mento confil. 46. nu. 14. col. 3.
 Amplius proceditur quod virtualiter comprehen-
 datur, & subintelligatur, ibid.
 quod in alicuius fauorem iudicatum est, non debet in eius
 odium retorqueri, confil. 47. nu. 7. col. 3.

Quod 41

Index verborum,

Quod iam per sententiam terminatum fuit, & in rem iudicatam transactum non est in dubio reſcindendum, conf. 73. nu. 20. col. 2. fol. 67. Pateritur quando a paribus ſententia eſt approbata. ibidem.

Quod legitime ab initio factum eſt ex causa ſuperuenienti irritum non debet, vel ad ſuperfluum reduci, col. 103. nu. 17. col. 4.

Quod quis cum acceptat hæreditatem alienius, ignoret hæc omniſiſſum ſibi competens ex teltamento alienius, & poſtea ſciat, non eſt iuri contrarius, conſil. 111. nu. 22. col. 3. fol. 109. quia poſuit ſcientia ex poſt ſuperueniente. ibidem.

Quod eſt in opinione, tendit ad reddendum actum nullum, quod autem eſt in veritate tendit ad eum validandum, conſil. 118. nu. 2. col. 2.

Quod ſcriptum repetitur, habet executionem, quod vero ſcriptum non repetitur, ſed extrinſecus venit, & ſubſiditur, vel alio modo virtualiter & intellectualiter comprehenditur, nequaquam conſil. 112. nu. 7. col. 1.

Quod non apparet ſcriptum expreſſe in iſtrumento licet virtualiter ſubintelligatur, non dicitur eſſe de iſtituto. ibid. nu. 9.

Quod cedens non habet, in alium tranſferre non poſteſt, quod quis non fecit, cum poſſet, noluſit facere. præſumitur, & que quid eſt omiſſum, præſumit habetur, conſil. 139. nu. 120. col. 2.

Quod eſt in conditione, non eſt in obligatione, conſil. 141. nu. 390. col. 1.

Quod non repetitur in iure determinatum, id totum arbitrio iudicis relinquatur, conſil. 141. nu. 391. col. 4.

Quod in prima & ſeconda inſtitutio neque probatur, neque deducitur eſt, deduci, & probari poſſit in tertia, col. 1. fol. 17. enl. 2.

Quod patet expreſſe, non eſt probare necceſſe conſil. 158. nu. 49. col. 4.

Quod a lege ſubintelligitur, ſi exprimitur, quicquid plus operari debet, ne reddatur ſuperfluum, conſil. 159. nu. 13. col. 4.

Quod operatur præſcriptionem, multo magis operatur fructuum aequiſitionem, conſil. 159. nu. 42. col. 2.

Quod iure permiſſente ſit, penam non ueretur, conſil. 167. nu. 3. col. 2.

R

Rami, ſeu palmites ex radice infecta provenientes ſunt infecti, conſil. 116. nu. 5. & fol. 112. & 114.

Rati prout ipſa radix non recipitur, ſed excluduntur & ipſi non ſunt recipiendi, ſed excludendi. ibidem.

Ratificans laudum antequam feratur non obligatur niſi patet forma ipſius laudi ferendi fuerit ratificauit expreſſe, & pateret, conſil. 111. nu. 10. col. 1.

Ratificatio laudi per procuratorem pendente compromiſſo conſtitutum ad emolugadum laudum per arbitrum & arbitratorem ferendum, non obſtat principali dicti procuratoris ex laudo grauior læſio in petitione reductionis ad arbitrium boni viri, conſil. 8. in principio & nu. 4. col. 1.

Ratificatio laudi ferendi non ſubſiſtit, ſi illud ſequatur iniquum, & iniuſtum, conſil. 8. nu. 1. col. 1.

Nec impedit petitionem illius reductionis ad arbitrium boni viri ibidem. Etiam quod ratificatio laudi fieret cū promiſſione de non contrahendo ibidem nu. 8.

Ratificatio laudi ferendi intelligitur facta conditionaliſſime, quatenus æquum ſequatur laudum & non aliter, conſil. 8. nu. 9. col. 3.

Ratificatio ad hoc ut ſit ualida debet eſſe de certo conſil. 11. nu. 20. col. 1.

Ratificatio omnium, quæ in laudo continentur non operatur circa ea, de quibus in compromiſſo dictum non fuit conſil. 74. nu. 8. col. 3.

Secus ſi ratificans ſciens fuerit, quod laudum plus comprehendebat, quam fuerit in compromiſſo deductum,

quia tunc illud comprehendere. ibidem col. 4.

Ratificatio circa ignorata, & inuſitata non operatur eſt. ibid. ſum conſil. 74. nu. 9. col. 4.

Secus data ſcientia inualiditatis ante ratificationem. ibid. ratificatio ſit intra tempus, inſia quod actus fieri poſſiſſet, poſtea vero ſecus, conſil. 139. nu. 23. & 24.

Ratificatio cuiuſlibet actus ipſo iure inualida, operatur quæ talis actus ſolum ualeat ut ex nunc non aſumit. ut ex iure conſil. 139. nu. 26. col. 4. fol. 144.

Inde non retroſpectum, ad tempus ipſius actus celebrat, ſed nouus actus reputetur, & ab eo, qui illum ratificauit, conſtituitur, factus conſeſcit, non autem ab eo, qui primo illum nulliter fecit. ibidem.

Ratificatio alius præcedentis ex quibus actibus arguitur, conſil. 141. nu. 5. 6. 9. 125. & 126. fol. 158. & 163.

Ratificatio uenditionis uide uenditionis ratificatio. ratificatio expreſſa facta declarata adeo approbat uenditionem, ut ad eam improbandam amplius agi non poſſit, conſil. 141. nu. 14. & 15. col. 3.

Ratificatio tranſactionis, uide tranſactionis ratificatio. ratificatio alius talem illius approbationem inducit, ut contra eum nihil opponi poſſit conſil. 141. nu. 24. col. 1.

Ratificatio minoris de alienatione ſtabulium ſine debitis ſolemnitatibus non ualeat, nec alienationem ſignificat, conſil. 141. nu. 101. col. 2. fol. 162.

Quia ex tali ratificatione idem effectus reſultat, qui ex ipſamet alienatione reſultat. ibidem nu. 121.

Ratificatio maioris ex actu factio ad alium finem & ad alium cauſam ſuper actu nulliter in minori ætate conſeſſo non poſſit induci, conſil. 141. nu. 125. col. 1.

Ratificatio facta in maiori ætate ex quadam neceſſitate actus præambuli geſti in minori non tollit reſtitutionem. ibid. nu. 137. col. 2.

Ratificatio inualida non præſtat impedimentum, nec obſtat quin poſſit contractus antea factus improbari. ibid. nu. 128. etiam ſi ratificatio eſſet geminata. ibidem nu. 153. & 171.

Ratificatio facta per maiorem de actu in minori ætate doſe ſe inuito, non operatur maiore dolum ignorante ſecus autem ſciente conſil. 141. nu. 126. & 137. col. 3.

Ratificatio maioris de actu nulliter factio in minori ætate per lapſum temporis non procedit, ſi actus erat doſoſus. ibid. nu. 139. col. 4.

Ratificatio expreſſa per maiorem facta de actu nulliter in minori ætate factio tollit omnem illius præcedentis actus defectum etiam conſenſus, & doli, conſil. 141. nu. 153. col. 3.

Ratificatio mortuo illi, qui alieno nomine actum geſſit ſi non poſſet ab eo, in cuius fauorem actus geſſus eſt, quia actus in perſonam procuratoris ab initio eſt ualidus, conſil. 164. nu. 7. col. 2.

Ratificatio ubi eſt neceſſaria, antequam ſequatur, nihil cogitur actum, conſil. 164. nu. 13. col. 3.

Ratificatio, ut effectum habeat, fieri debet te integra & eo tempore, quo adhuc negotium denovo fieri poſſet. ibid. non in 14.

Ratificationem plures ſunt ſpecies, & quo loco conſil. 141. nu. 5. col. 3.

Ratificatio tacita. uide tacita ratificatio. ratio ſtatuti non attenditur, ſed caſus formaliter per ſtatutum diſpoſitus, conſil. 9. nu. 11. col. 3.

Ratio unica tantum in ſtatuto adducenda habetur pro expreſſa, conſil. 35. nu. 6. col. 1.

Ratio ſtatuti eſt anima ipſius conſil. 35. nu. 7. col. 1. fol. 39. & conſil. 15. nu. 23. col. 4.

Ratio legis eſt ipſa lex conſil. 35. nu. 7. col. 1. fol. 39. & non uerba conſil. 158. nu. 23. & 24. col. 4.

Ratio affectioſis propter nobilitatem dignitatem & præſtationem ſexus locum habet ædum in deſcendentibus ex masculis, ſed etiam in deſcendentibus masculis ex femina conſil. 16. nu. 3. col. 4.

Ratio authoritatis præcedit rationem, conſil. 139. nu. 1. col. 3. ratio naturalis fundet, ut quemadmodum res cum ſtudiu reſcu.

Et Sententiarum.

recuperanda, & pretium cum interese restituitur, c. 6. fol. 143. nu. 43. col. 3
ratio, que vnica tantum assignari potest habetur pro exprefsa, confil. 157. nu. 18. col. 2
ratio vnica in dubio non debet perfieri ad extenfionem faciendam, fed multiplex, confil. 157. nu. 77. col. 2
ratio ftatui eft magis attendenda, quam verba illius, confil. 158. nu. 16. col. 4
ratio vbi eadem est, ibi idem & nō diftictum ius ftatui debet, confil. 158. nu. 17. col. 4
ratio ftatui tunc potiffimum attendenda est, cum ad vniū, & eundem finem coocurrunt verba, & mens ftatuentium, ibid. nu. 18
ratio & mens sola verbis cessantibus fufficit, ut ftatutum locum habet, ibid. nu. 19
ratio. vbi ftatui ratio, & mens viget etiam fi casus non fit in verbis expreffus, nihilominus difpofitio foris efficitur, c. 158. nu. 20. col. 4. fol. 206. quod fieri dicitur per comprehensionem non per extenfionem. ibidem nu. 21
ratio, quando io pluribus casibus est eadem, tunc eadem ratio numero omnes casus emergentes decedit non per extenfionem, sed per comprehensionem, confil. 158. nu. 22. col. 4
ratio generalis, vide generalis ratio.
ratione ftatui, vel legis cessante, cessat, & vniufque difpofitio, confil. 75. nu. 8. col. 2. fol. 229. confil. 112. nu. 13. col. 2. fol. 209. confil. 159. nu. 1. col. 2. fol. 179. confil. 176. nu. 50. col. 2. fol. 246
ratione correctio iuris vetens cessante ipfius iuris veteris difpofitio adhuc viget, confil. 140. nu. 6. col. 2
rationes rerum non eodem modo in caput cuiuslibet hominis iurant, & eius animū mouent, confil. 139. nu. 9. col. 4. fol. 143. Vnde vna opinio uno tempore approbata fit, & alio reprobat, prout, & ftatuta humana ex temporum varietate variantur ibid. nu. 20
Re ab eodem vendita duobus ille pteritur, cui prius tradita est, licet postea ei vendita fit, confil. 52. numero 1. col. 2
Re non confta in iudicio venditor de euifione non tenetur, confil. 58. nu. 4. col. 3
rebanitio cum manifesta, fit ex proprio rebanimento, & si eam limitatam, & restrictam esse non docet, plena in rebanitio cum omnino bonorum amiffione rebanitione, confil. 110. nu. 6. col. 2
rebanitio, an rebanitio intelligatur ad ius patronatus, c. 5. §. 1. nu. 14. col. 2
rebanitus, cuius bona confiscata fuerunt ad antiqua debita non tenetur, nec a prioribus creditoribus molestari potest, confil. 140. nu. 4. col. 1
Etiam in bonis publicis quæstus, oīis io certis casibus. ibidem notatis.
reciproca substitutio fit ioter eodem gradu institutos, confil. 48. nu. 2. col. 3
reciproca substitutio facit filios in conditione positos censeri vocatos, confil. 104. nu. 18. col. 1
recognitio debitoris non nccet alteri etiam ab eo per prius causam habentis, & sic alteri creditori, nisi aliter de ipso debito appareat, quia potiffimum debitor, & creditor ille inuicem colludente io prauidium alterius, confil. 119. nu. 7. col. 4
recognitio rigorosa apocharum ad euifidam caducitatis penam non attenditur, confil. 46. nu. 1. col. 4
recuperatio dote fauorabilior est io fermioris, quam masculis, confil. 112. nu. 10. & 11. col. 2
sed iudicium rationum sine libris congrue reddi non potest, confil. 67. nu. 3. col. 4
Et ideo iure merito eiusdem negotiorum administratio est, dicitur iuramentum in iure contra administratorem ipfius liberos non exhibentem. ibid.
reidius quantitas necessaria non ostendit quantitatē bonorum, quia quantitas bonorum potest esse magna, & reddere exigua, confil. 164. nu. 5. col. 1
restitutio facta, & soluta gabella pro contractu princi-

pali, non est locus repositio gabellæ, confil. 24. numero 3. col. 2
restitutio locum habet nō solum ob viōm corporis, sed etiam ob viūm animi in iuramentis, confil. 64. numero 1. col. 2. §. 9. vbi hoc de iuratur.
reddimētem communem venditum cum pacto de retrouendendo tenetur etiam alteri ex dominis volēti partem remittere recepta ab eo rata exbusati pretii, confil. 157. nu. 5. col. 1
Dum modo venditioni interuenit, & cum eo sitis cum alijs Dominis pactum de retrouendendo totum fuerit. ibid. numero 6
reddimere volens rem alteri venditum, cum pacto de retrouendendo vigore statui preferenti confinantem, vel proximum consanguineum, vel a finem extraneo in emptione bonorum immobilium debet offerre pretium emptori etiam non peteno, nec interpellatio, confil. 157. nu. 12. col. 3
refectio melioramentorum. vide melioramentorum refectio.
reformatores fori mercanarum non posuerunt tollere statuta generalia communis Florentinæ, confil. 158. nu. 69. col. 3
reformatores statutorum aliam potestatem non habet, quā sibi tributum a Principe, v. l. statuti. ibid. nu. 70
regula. cum a morte C. de rei vendic. & l. es qua persona ff. de reg. iur. non habet locum in eo, qui fuit heres patris, si agit de re ipsam possidente vigore fideicommissi, & no iurare hereditario patrum, confil. 104. numero 43. col. 2
regula iuris non eliditur per dubias probationes, confil. 117. nu. 5. col. 4
regula si vinco vince otem te, multo magis vinco te pulchre exornatur, confil. 119. nu. 9. col. 2
regulares capaces bonorum immobilium, si legitime iur fecerunt renūciationem de iuribus de futuro competentibus, vel de presentibus non possunt amplius cōtraueniendi totum facti, vel promissioni ad ea aspirare, confil. 103. nu. 24. col. 1
regulariorum nemini tam virorem, quam mulierum, licet bona possideret propria, aut in particulari. ibid. nu. 20
regula in herendum est non obstante fallentia, quando casus, de quo queritur, fallentia non adaptatus, confil. 63. numero 2. col. 4
rei venditio ante aditam hereditatem nō competit, nec intentari potest, confil. 83. nu. 6. col. 4
rei debendi, seu promittendi qualiter constituantur, confil. 135. nu. 1. col. 3
rei valor vel pretium. vide pretium rei, & valor rei.
rei venditione innotata quid probandum fit, confil. 141. nu. 78. col. 2
rei legatæ de mōiōm. vide dominium rei legatæ.
rei plures debendi quamuis in forma verborum principales videantur, tamen solus principalis dicitur, qui in effectu pecuniam habuit, confil. 157. nu. 8. col. 1
rei plures debendi respectu creditoris habent beneficium excussionis, neque diuisionis pro fideiussoribus indutiū, confil. 157. nu. 12. col. 2. fol. 202. & nu. 63. col. 4
rei plures debendi videtur ad inuicem fideiussores pro reptione soluti a correo, quando sunt socii, vel omnium bonorum, vel alicuius negociationis, vel rei, confil. 157. nu. 60. col. 3
rei venditæ periculum. vide periculum rei venditæ.
reintegratio ad decendum de iure suo differt a restitutione aduersus rem iudicatam, confil. 124. nu. 7. col. 2
Reipublice interest mulieres habere filios doctes, propter quas possint oubere, & ciuitatem liberis hominibus replere, confil. 20. n. 23. col. 1. fol. 6. & confil. 112. nu. 11. col. 1
reiteratio compromissionis non praesumitur, confil. 140. nu. 37. col. 2
relatio fit ad proximiōra non autem ad remota, confil. 78. nu. 31. & 39. fol. 77. quod declaratur procedere, vbi ibi nu. 24
relatum ad ius non o potest operari iudicium, quod iuris est, confil. 141. nu. 22. col. 2

Iudex verborum,

Relatum est in referente cum omnibus eius qualitatibus.
ibidem nu. 293. col. 3. verè & propriè, conf. 161. num. 14. col. 3. 216
relictum pro ani ma dicitur ad pias causas, conf. 79. num. 5. col. 2. 79
relictum per ablatum absolutum est conditionale non modale, & veram, & propriam conditione continet, conf. 114. nu. 9. col. 2. 136
relictum ab uno nepi pro dote contemplatione filij profectum est, conf. 143. nu. 17. col. 2. 354
Contemplatione verò ipsius nepis aduentum. **ibid.** & nu. 18. & amia nu. 1.
In dubio autem filij contemplatione secundum aliquos factum censetur. **ibid.** nu. 19. sed quod nepis contemplatione factum sit tanquam magis receptum firmatur. **ibidem** nu. 20.
relictum spiritus factum vsque ad alimentum valet, in excessu autem vitatur, conf. 150. nu. 1. 4. col. 2. 190
relictum spiritus est inco alimemorum. **ibid.** nu. 25.
relictum Acquitum Dii Stephani Magni Ducis Herminie in materia relictionum in integrum viuit iure minorum, conf. 118. nu. 14. col. 1. 126
relegio equitum Sancti Stephani aduersus licitationem relictionum non alter restructuratur ecclesia & sicut si existat qui plus offerat **ibidem**.
Maximè quando ad eius bonorum stabilitatem alienationem procedunt sine solemnitatibus ab eius statum requisitis, sed alia nostra forma ab habente auctoritatem præstita. **ibid.** nu. 15.
Et fortius re non dum exaltatur absoluta, sed adhuc in suo spensio remanente, & institum ento non celebrato, dummodo tamen læsi sit, & ad nouum incantum dænitro videatur expediens, habito etiam respectu ad estimatio nem ipsius religionis. **ibid.**
religionem ingressus, vide ingressus religionem.
remedium cap. reintegranda non præsumitur spatij triginta annorum, nec alio maiore etiam mille annorum cum fili. 170. nu. 25. col. 4. 240
Alij tamen contrarium dicunt in tempore immemoralibili. **ibid.** nu. 26.
remedium Liddamari. C. de ingen. & manum. non est defensio præcisè necessaria, sed potius voluntatis, consilio 27. nu. 7. col. 3. 23
remedium remeigrandæ intentans, & probans possessionem ant iuniorum respectu sui, & iuniorum respectu aduersarij obatinere debet, conf. 1. nu. 1. & 4. col. 3. & 4. fol. 46. abique eo quod aliter probet de spolio, vel de possessione temporis ipsius spoli. **ibid.** nu. 4. & consil. 17. num. 2. col. 1. 51
remedium cap. reintegranda 3. q. 1. an datur contra possidentem titulo, & bona fide etiam habentem causam a non vioso auctore, conf. 51. nu. 3. col. 4. f. 46. quod limitatur. **ibid.** nu. 4. & consil. 57. nu. 5. cum seq. col. 2. 54
remedium recuperandæ possessionis competit etiam hære di ex persona defuncti in eius vita spoliati, conf. 57. nu. 1. col. 1. 52
remedium cap. reintegranda 3. q. 1. non habet locum extra titulo, & bona fide possidentem, quando auctor habet causam ab alio auctore titulo, & non vioso, conf. 57. nu. 6. col. 3. f. 51. & consil. 51. nu. 4. col. 4. 46
remedium cap. reintegranda 3. q. 1. non datur ei, qui a possessione cecidit facto suo, & ex iusta causa, & auctoritate iudicis vel arbitri, conf. 83. nu. 5. & 6. col. 3. 82
remedium cap. reintegranda 3. q. 1. datur etiam pro quali possessione remittit incorporatum, conf. 92. nu. 1. col. 2. 88
remedium reintegrandæ competit etiam pro rebus contra tennatum & ikipinatum, siue sint tales contrasennatus loca religiosæ, & pias, siue merè profana, conf. 92. nu. 2. col. 3. fol. 88. licet maior dubium sit vbi sint merè profana. **ibid.**
remedium reintegrandæ competit, tam in foro laicali pro rebus profanis inter laicos, quam in foro ecclesiastico inter clericos pro rebus ecclesiasticis, vel proprijs, con-

silio 92. num. 3. eolum. 3. 88
remedium l. 1. C. de rescind. vendit, non habet locum nisi sufficienter per testes probetur de læsione dimidiat isse pretij excedente, conf. 141. nu. 40. col. 4. 159
Sufficit tamè excessus in minimo etiam in vno nummo. **ibid.** nu. 84. 2. c. 6. 270. 304. & 310
remedium l. 1. C. de rescind. vend. cessat per ratiocinationem maximè iuratum, & fortius iteratum, conf. 141. nu. 41. 42. & 46. f. 159. & 160. & nu. 89. & 90. col. 1. 162
Item cessat, quando est vendita ad publicum incantum. **ibid.** nu. 43.
Contrarium tamen firmitur. **ibid.** nu. 174. col. 4. 165
Quod declaratut procedere in bonis minorum, & si alij hoc generale esse dicant. **ibid.** nu. 175.
An autem dictum remedium procedat contra possessore bonæ fidei, & iuratum, & possidentem per longu tempus habentem causam a primo auctore habetur. **ibidem** nu. 44. & 45. & nu. 176. cum sequ.
remedium de quo supra, an possit præstari, & quo tempore. Item quæ requirantur ad hoc, vt dicta præstipio curat, habetur. **ibid.** nu. 44. & 176.
remedium l. 1. C. de rescind. vend. competit venditori non solum contra primum emptorem, sed etiam contra secundum. **ibidem** nu. 44.
remedium l. 1. C. de rescind. vend. non competit contra tertios possessores, etiam habentes causam a primo auctore, etiam quod eorum titulus eodem morbo enormi læsionis laboraret nisi in subditiu, quando ex parte non essent solvendo ex æquitate, conf. 141. num. 86. cum sequent. 161. & 162
remedium l. 1. C. de rescind. vend. non tollitur per iuramentum a minore præstitum, quicquid sit in præstato a maiore, conf. 141. nu. 169. col. 3. 165
remedium dictæ l. 2. non tollitur ex geminato consensu l. 1. **ibid.** nu. 172. col. 3. 165
Maximè si læsus sit minor. **ibid.** nu. 173.
remedium l. 1. C. de rescind. vend. tollitur ob scientiam venditoris de rei valore, conf. 141. nu. 224. col. 1. 168
remedium l. 1. C. de rescind. vend. præstabitur spatio 30. annorum, & quare. **ibid.** nu. 226.
remedium l. 1. C. de rescind. vend. non habet locum vbi contractus est verè dolosus propter læsionem, sed tunc ad rescindendum contractum competit actio de dolo, conf. 141. nu. 251. col. 2. f. 169. & nu. 246. col. 1. f. 170. si tamen læsus dolosè vult illo vti, sibi perimimur. **ibidem** num. 287. col. 1. 171
remedium l. 1. C. de rescind. vendit. competit etiam enormissimè læsio, si vult illud intentare, conf. 141. num. 20 287. col. 1. 171
remedium cap. reintegranda 3. q. 1. non datur ei, qui a possessione proprio facto cecidit, conf. 144. nu. 1. col. 4. 178
remedium cap. reintegranda 3. q. 1. non competit ei, qui in ea recuperanda fuit negligens per decennium, & ultra. **ibid.** nu. 6. col. 3. 179
remedium cap. reintegranda 3. q. 1. præstabitur spatio annorum decem inter presentes, & 20. inter absentes cum titulo, & bona fide, conf. 144. nu. 7. col. 2. 179
remissio, aut renunciancio fideicommissi ad sui fauorem inducti ex acceptatione hereditatis realitate non potest, nisi probetur, quod tempore acceptatæ hereditatis acceptans habuerit scientiam huiusmodi fideicommissi, conf. 112. nu. 95. col. 2. 309
renouatio inuestitura. vide inuestitura renouatio.
renouationes emphyteotici in proximior contra ecclesiam non solent impetrari, consil. 170. num. 10. in fine col. 3. 235
renuncians iuri suo, illud repetere non potest, conf. 34. nu. me. 7. col. 3. 28
renunciantibus actiones suas non est regressus dandus, conf. 34. nu. 7. col. 3. 28
renunciatio non potest solemnitati probatorie etiam cum iuramento veluti ob publicam utilitatem requisita, conf. 176. nu. 58. col. 3. 245

Renunciatio

Et Sententiarum.

Renunciatio, seu ratificatio facta pro se tantum, non autem pro filiis, & descendentes dicitur personalis, & filijs, & descendentes vocatis in fideicommissum non nocet. **conf. 74. nu. 10. col. 4.** 69

Etiam si illi essent heredes renunciatio, cum ad ius huc veniant ex persona propria, & non ex iure eius, cuius sunt heredes. **ibid. nu. 11.**

renunciatio iuris quatuor, & ecclesie competentis ad rem mobilem sine debilibus tractatibus inveniunt superiorum, & auctoritate si non Summi Pontificis solum Episcopi, non valet. **conf. 103. nu. 1. col. 4. fol. 97. vbi etiam declaratur.**

renunciatio per moniales, seu monasterium facta de hereditate, quae februaris mulieri ingressum ad dictum monasterium valet sine sollicitudine a iure requisitis in alienatione rerum immobilium, seu iuris quatuor ad rem immobilem si est facta per dictum monasterium ante ingressum dictae mulieris, & non ex persona ipsius mulieris, quam ipsius monasterij pro iure sibi querendo. **conf. 1. 3. num. 2. & 11. col. 1. fol. 98.** Nec in praedicto casu competunt aliter in rebus in integrum. **ibid. num. 14. cum sequentibus quod latius fuerit grauius me.** **ibid. num. 17.**

renunciatio iuris ecclesie competentis in re immobili valet, si res, cuius ius renunciat non sit penes ecclesiam, sed ab alio possideatur. **conf. 703. nu. 3. col. 1.** 98

Et valet abique sollicitudine requisitis in alienatione rerum in mobiliis ecclesie. **ibid.**

Quoniam modo talis renunciatio facit ex iusta causa puta transactionis. **ibid.**

renunciatio facta per monialem ingressam in monasterium non duntaxat prokalam antea iure ex decreto Sacri Concilij Tridentini. **conf. 104. nu. 5. col. 1.** 98

renunciatio simplex facta piente parte habet vim pacti. **ibid. nu. 9.**

renunciatio. Quando renunciatio nullum ius de presenti competit, non videtur nullum, potest tamen ad ius futurum. **ibid. 10. col. 3.**

renunciatio fideicommissi ad sui fauorem inducit ex acceptatione hereditatis iuris tunc non potest, nisi probetur, quod tempore acceptatae hereditatis acceptans habuerit scientiam huiusmodi fideicommissi. **conf. 11. 2. num. 14. col. 1.** 109

renunciatio facta a nouitio post ingressum monasterij ante duos menses professionis sine licentia ordinarij, vel eius Vicarij non valet etiam si iniuriata, vel aliter roborata. **conf. 171. nu. 3. col. 1.** 136

renunciatio facta a nouitio iniuncta monasterio extracto ab attentibus secularibus non reoet. **conf. 171. num. 8. col. 2.** 136

Quod procederet etiam in quolibet alio vi excepto retentione, & custodia. **ibid.**

renunciatio confessor fideicommissi per diuisionem sequentem data seicosa fideicommissi. **conf. 74. numero 2. col. 4.** 68

renunciatio non intelligitur iuri, quod quis ignorat libi competere. **conf. 1. 2. nu. 15. col. 1.** 109

Priorem respectu iuris a testamento dependentis. **ibid.**

Cui renunciat non potest, nisi inspectis, cognitisque verbis testamenti. **ibid. nu. 16.**

reus incumbit onus probandi suam exceptionem, sicut actori suam intentionem. **conf. 22. nu. 6. col. 3.** 17

repetitio capituli praeter lentus, & si quenuis facta intelligitur, quando est posita dicto repetitua, item, vel amplius, aut similis, etiam quod sit oratio perfecta, licet secus si copula, & tantummodo posita sit. **conf. 78. num. 10. col. 4.** 75

reprehensio non habet locum nisi in successione, quae ex dispositione legis defertur, sicut in dispositione testatoris. **conf. 133. nu. 12. col. 3.** 134

representatio, an locum habeat ad exclusionem expressae vocati, & nominati a testatore, quando quis in codicillis tantum potius repetitur. **conf. 133. nu. 13. col. 4.** 134

Requisitus facta sub aliqua conditione ad hoc ut res afficiat, contra quos facti est, & ad hoc ut res noceret, necesse est probare. dictum in canonem esse purificatum. **conf. 11. 1. nu. 1. col. 2.** 17

requisitus facta contra aliquem, quatenus ipse sit heres, cum non adest, omni probem prius eum esse heredem, ibi l. num. 7.

Et contrarium acia, vel comparatio in iudicio simpliciter non dicendo se esse heredem, vel non esse, et non nocet, ibidem.

rerum in mobiliis redditus non est semper per aequalis, sed varius. **conf. 130. nu. 7. col. 2.** 128

res iudicata pro veritate habetur. **conf. 19. nu. 3. & 4. col. 1. & 4. col. 1. & 50. nu. 4. col. 1. fol. 46. conu. 72. nu. 12. col. 1. & 65. conf. 73. nu. 19. col. 2. fol. 67. conu. 105. nu. 1. col. 4. fol. 102. & conf. 143. nu. 63. col. 1. 177**

res aliena concedi potest. **conf. 1. ou. 1. col. 3. fol. 16. conf. 16. nu. 6. col. 3.** 51

res aliena vendi potest. **conf. 39. ou. 2. col. 3.** 33

res iudicata facit ius inter partes. **conf. 10. nu. 4. col. 1. fol. 46. conf. 72. nu. 1. col. 1. fol. 65. conf. 71. nu. 1. col. 1. fol. 67. conf. 105. nu. 1. col. 1.** 102

t. s. censuales carum modi esse debeant, & quid quantum non sunt tanti fructibus, quantum sufficit ad annuum solutum. non promissum. **conf. 9. nu. 8. & plur. seq.** 39

res iudicata a quaquis potest de nouo acquiri, si prima acquiritur patitur in utilitatem, & secunda sit plenior, & tutior. **conf. 145. nu. 9. col. 3.** 183

res inter alios acta alijs non vocatis nocere non potest. **conf. 113. nu. 64. col. 1.** 147

res aliena obligari potest, domino consentiente. **conf. 139. nu. 96. col. 3.** 149

res aliena obligari potest, domino consentiente. **conf. 139. nu. 95. col. 3.** 149

res aliena in fraude creditorum non potest ab emptore auferri, nisi ubi solutus impensus circa ipsam rem necessario tactis fecit autem in voluntarie. **conf. 141. num. 19. col. 3.** 116

res iudicata pro veritate est habenda, nec in dubium reuocanda. **conf. 143. nu. 63. col. 4.** 177

res iudicata ubi non est, ubi non est exequutio sententiae. **conf. 172. nu. 17. col. 1.** 237

res fideicommissi in iudicio alienari possunt ex causa doli, conu. 112. nu. 1. col. 2. 108

Dummodo aliquot sit in fauorem, & utilitatem descendendum recta linea ab ipso primo testatore, qui fideicommissum instituitur iuxta est in extraneis ab eo, & etiam in alijs, qui per tractatam lineam cognationis, aut agnationis iure attingunt. **ibid.**

Et hoc procedit non solum pro dote constituenda feminis ab ipso fideicommissario, ut supra descendentes, sed etiam pro dote per masculum descendente recepta constituenda. **ibid. num. 2. etiam si d. recepta fuerit post apponum gratiam, motuque ipso testatore, & etiam si uult ipse, vel vxor, quae dorem descendenti testatoris dedit, non ignorat gratiam illud fideicommissum, sed ius suum.** **ibid.**

restitutio, & retractatio reuocacionum non est de facili adiuuanda. **conf. 103. ou. 2. col. 1.** 99

restitutio vitra ius communi aliquod operari debet. **conf. 112. nu. 7. col. 1.** 120

Summittantur, ut quid minimum addatur iuri communi, & aliquod, vel in modum vitra illud operetur. **ibid.**

recepti verba vide verba recepti.

receptum secundum rollis primum. **conf. 11. nu. 17. col. 4. 15**

receptum subreptum non valet. **conf. 20. nu. 18. col. 4. 15**

receptum vitatur eam per inodum subreptionem. **ibid. nu. 19. & conf. 24. nu. 7. col. 2.** 20

receptum Principis non trahit ad incogitata, sed ad suppletat. **restringitur.** **conf. 24. nu. 4. col. 1. & n. 1. col. 3.** 20

receptum contra impetum iuris funt interpretanda, quando ponit aperius loqui, & non fecit. **conf. 24. numero 9. col. 2.** 20

Iudex verborum,

Refcriptum ne superfluum, & frustratorium dicatur, refer-
tur ad habilia. & ad ea, quæ sunt de iure, nec contrarie-
tatem habent, aut repugnantiam, confil. 24. numero 10.
col. 3. 20

Refcriptum in dubio validum est iudicandum. ibid.

Refcriptum non debet operari ultra supplicantis inten-
tionem, confil. 24. nu. 11. col. 3. 20

Refcriptum secundum non tenet, quando in eius precibus
non narrantur omnia, per præsumptum iam impetrata. ibi-
dem nu. 12.

Refcriptum nunquam derogat iuri communi nisi expresse
hoc dicatur, confil. 12. nu. 3. col. 4. 119

Refcriptum Pontificis, quod iudex suspectus recusari pos-
sit, de assessore iurisperitum neutri parti suspectum as-
sumi quid operetur præter iuris dispositionem, confilio
122. nu. 7. col. 1. 120

Refcriptum quantumvis sit recitatorium iuris communis, ta-
men non potest dici frustratorium. ibid. nu. 8.

Refcriptum non est necessarium, quod semper contineat,
vel disponat ultra ius commune, confil. 122. numero 8.
colum. 1. 120

Quoniam vltimum idem continet quod ipsum ius
commune. ibid.

Cum refcriptum proprie dicatur, quando refcribitur ad
obseruationem iuris communis, puta, quod fiat ius.
ibidem.

Quo in casu formam non inducit, sed a demonitionem, &
expresionem tantum eius, quod tacite inerat. ibidem,
etiam si vtriusque verba conditionalibus, quæ solent for-
mam inducere. ibid. nu. 9.

Refcriptum ita debet interpretari, vt nihil operetur contra
ius commune, confil. 122. nu. 9. col. 2. f. 120. & magis tol-
lerandus est, quod nihil operetur quam quod aliquod
ex eo inferatur, quod iuri communi contrarium, vel dis-
sonum sit. ibid.

Refcriptum declarationem trahitur ad præterita negocia,
nec nihil veri induci, sed annuum declarat, confil. 163.
nu. 10. col. 4. 129

Refcriptum dominij rei vendit in casu retractus saluat re,
& dominium venditoris ipso iure, confil. 36. nu. 6. col. 2. 30

Refcriptio specificat enitorem statuerum mentem do-
monstrat, & petentis operatur, quæ tacita, confil. 54.
nu. 12. col. 1. 50

Refcriptio iuris modici dicitur esse præiudiciali, quia si quod
est, (scilicet, si nullum adest ius, nihil operatur, confil. 76.
nu. 9. col. 3. 73

Refcriptio impedit nouationem, & iura primæ obli-
gationis conferuat, confil. 115. nu. 8. col. 2. 112

Refignatio æquiparatur præsentationi, confil. 106. numero
7. col. 4. 103

Resolutio contractus vere ex purificatione conditionis sub-
sequenti fraudis suspensionem excludit, confil. 36. nume-
ro 7. col. 3. 30

Respondendum est de iure per speciales decisiones, non per
regulas generales, confil. 49. numero 1. col. 2. fol. 45. confil.
54. nu. 11. col. 1. 50

Respublica in materia restitutionis in integrum iure mino-
ris vimat, confil. 128. nu. 13. col. 1. 126

Respublica aduersus lationem in integrum restituitur, si
exiit, qui plus offerat. ibid.

Fallit in rebus, quæ sunt in casibus subiectæ sunt, nam
tunc nulla indulgetur restitutio, nisi testes autem gratia
allegentur. ibid.

Restitutio in integrum aduersus aliquem actum minori
non datur, nisi duobus concurrantibus, primo quod sit
iuris, secundo, quod hoc manifeste appareat, confil. 26.
nu. 4. col. 3. 22

Maxime quando restitutio datur aduersus sententiam.
ibidem.

Restitutio aduersus sententiam requirit probationes luce
mediocriter clarescentes. ibid.

Restitutio in integrum requirit enormem lesionem. ibid.

Restitutio pro modico damno non conceditur. ibid.

Restitutio ad appellandum minori non conceditur nulla
causa iniquitate sententia contra eum late, confil. 27. nu.
me. 1. in fin. col. 2. fol. 23. & hoc quando est actor, secus
quando est reus, nam tunc sufficit ostendere lapsum tem-
poris ad appellandum. ibid. nu. 1. secundum alios, sed
alij hoc tenent simpliciter, & totidem, siue sit actor,
siue reus. ibid. nu. 3.

Restitutio in integrum aduersus cursum temporis ex capite
ignorantia, aut impedimenti non conceditur, quando
in assignatione termini utrumque caput comprehenditur
est, confil. 40. nu. 10. col. 2. 35

Restitutio in integrum aduersus lapsum temporis impedi-
to personalis impedimento non conceditur, nisi egerit
statim, quod cessat impedimentum, & probauerit, quod
si illud non intercessisset, intra tempus concessum egis-
set. ibid. nu. 13.

Restitutio generaliter non conceditur, nisi læsio concluden-
ter probeur. ibid. nu. 14. col. 3.

Restitutio non conceditur aduersus spem testatoris præ-
ceptum, nec a Principe concessa ad illud non extenditur,
quia intelligitur concessa, prout de iure, confil. 73. nu. 23.
& 31. col. 3. 67

Restitutio in bonis quæsitis immediate ex banno, & con-
demnatione post factam apprehensionem nihil opera-
tur, & quare, confil. 73. num. 25. col. 4. fol. 67. quod & so-
eundum aliquos procedit in iure simpliciter addito, vel
agnito. ibid.

Restitutio solum reintegrare potest bannium ad ea, quæ ef-
fecta fuerunt fisci ex delicto reducendo causam ad non
causam, secus ad ea, quæ tercio aliunde quæsitæ sunt, quæ
a sententia condemnatoria, confil. 73. nu. 28. col. 1. 68

Restitutio in integrum non habet locum in renunciatione
iuris commotis de futuro, sique ad summum in spe,
quod ius etiam facili superuenire non potest, confil. 3.
nu. 14. col. 3. 98

Quod procedit etiam si post contractum superueniat, ibi-
dem, nume. 15. & in super si renunciatio fuisset facta
ab ecclesia, vel ab alijs locis, & personis privilegiatis.
ibid. nu. 6.

Restitutio in integrum aduersus rem iudicatam non admit-
tatur, quando iniquitas, & iniustitia probata dubia &
incerta reddatur, confil. 113. nu. 6. col. 3. 110

Restitutio in integrum minori aduersus rem iudicatam nõ
datur ex eo tantum, quod reportauerit sententiam con-
traria, sed ultra minorem etiam probare necesse est læsio-
nem intercessisse, vel sui facilitate, vel dolo aduersarii, co-
fil. 113. nu. 3. col. 3. 110

Quod adeo verum est, vt quantumvis minor in libello dicat
se maiorem & læsum, non tamen bene concludat, nisi
addat se læsum sui facilitate, vel dolo aduersarii. ibid.

Restitutio in integrum minori ex delicto non datur, quando
nihil cum eo gestum est, confil. 121. nu. 3. col. 2. 119

Restitutio ex capite ignorantia competit ei, qui succedit in
ius auctoris, siue minor, siue maior sit confil. 121. numero
4. col. 2. 119

Restitutio ex capite ignorantia contractus, nisi eum de facto
competit hæredi aduersus penam caducitatem. ibid. nu. 5.

Restitutio in integrum, an impediatur ex quoueroem rei iudica-
tæ, confil. 126. nu. 1. col. 4. fol. 122. & num. 5. & 6.
col. 2. 123

Restitutio in integrum aduersus rem iudicatam impedit
executionem cessante calumnia, confil. 126. numero 2.
col. 1. fol. 123. & quomodo, & qualiter procedat. ibi-
dem nu. 4.

Restitutio in integrum per viam supplicationis ex gratis ad
docendum de iuribus finis contra rem iudicatam nõ im-
pedit executionem. ibid. nu. 7. col. 3. 123

Restitutio in integrum aduersus prescriptionem in dubio
conceditur, confil. 174. nu. 23. col. 4. fol. 240. & nunc
acquiretur. ibid.

Restitutio a banno recuperat ius de futuro, efficitur capax
iuris postea deferendi tam in feudis, quam in maiorati-
bus, sedes communes, & similibus, confil. 73. nu. 26. col. 4. 69

Restitutio

Et Sententiarum.

Retentio facilius conceditur, quam actio, confil. 125. nu. 5. col. 3.
 Retractatio renunciationem non est de facili admittenda confil. 103. nu. 21. col. 1.
 Retrahere volens rem alteri venditam cum pacto de retractando vigore statuti praesentis confirmat, vel proximum consanguineum, vel a finem extraneo in emptione bonorum immobilitum debet offerre pretium emptori etiam non petenti, nec interpellanti, confil. 155. nu. 13. col. 3.
 reuerfus ab hostibus non potest recipere illud ius, quod tempore captivitatis non habebat, sed tantum quod sibi tunc competebat, confil. 170. nu. 18. col. 1.
 reuocatio interlocutoriae ex talia causa facta viciatur, confil. 70. nu. 9. col. 2.
 Nec per eam prima interlocutoria sublati dicitur. ibidem.
 reuocatio sequestris est species defensionis, confil. 63. nume. 6. col. 1. fol. 59. & ideo ad eam quilibet admittitur absque mandato, ibidem.
 reuocatio vnionis. vide vnionis reuocatio.
 reus iniquus trahitur ad iudicium, confil. 90. nu. 5. col. 2.
 reus conuenus hypothecaria a creditore rem obligatam habent: factis in re melioramentis repellit agentem offerendo ei valorem ipsius rei melioramenti detracti, confil. 14. nu. 5. col. 2. & 30. nu. 9.
 Quicunque sit res in illorata. ibidem. nu. 2. etiam quod valor non ascendat ad integram summam debiti, pro quo creditor agit, ibidem. nu. 1. & 5.
 reus conuenus hypothecaria a creditorem rem obligatam habens, nullis in re factis melioramentis agentem non repellit, nisi totum debitum offerat, confil. 14. nu. 4. col. 3. fol. 9. Quia minus aliqui contrarium firmius opinionis, vt ibi nu. 3.
 reus in exceptionibus est ad v. confil. 11. nu. 6. col. 2.
 reus in parti causa pignetur actum, confil. 14. nu. 16. col. 2.
 reus est abscondendus, quando non consistit de iure agens, confil. 91. nu. 5. col. 4. fol. 11. confil. 42. nu. 5. col. 1. fol. 17. & confil. 44. nu. 3. col. 2. fol. 18. etiam quod ipse in iustam causam habet. ibidem.
 reus in condemnatione expensarum suis in casu succumbentis est melioris conditionis, quam actor, confil. 27. nu. 5. col. 4.
 reus in materia l. diffamati non est proprius reus, sed actor cause origine actus, & eius principio, confil. 17. nume. 4. col. 3.
 reus dixeris, qui venit ad iudicium stimulus ibidem, & confil. 90. nu. 3. col. 2.
 reus est is, qui se abstinuit petiti, confil. 27. nu. 5. col. 3.
 reus conuenus, quando ad petita alia ratione conuenit potest ab actore non est simpliciter, & definitiue absolue, sed ab oblatione, vel ab instantia tantum illius iudicis, confil. 29. nu. 4. & 4. col. 1. fol. 15. Reuerfus iuribus petenti melius in alio iudicio agendis, ibidem, & confil. 10. nu. 5. col. 1. fol. 31. nu. 6. col. 2.
 reus condemnatus p. rest in p. petita innox liquidationem faciendam in exequutione sententiae, confil. 13. numero 5. col. 4.
 reus succumbens ab expensis est absolue, quando liti consistit in puncto iuris, confil. 35. nu. 1. col. 3. fol. 29. vel in opinione doctorum controuersa, vel contraria extant iudicium sententiae, etiam sine statuto, quod victus victori condemnatur in expensis, ibidem.
 reus dicens rem ad se spectare vigore retractus sibi a statuto concessi, non videtur per hoc tueri, quod ea spectaret ad illius venditorem, confil. 39. nu. 3. col. 4.
 reus conuenus remedio reintegranda habens auctorem de euictione obligatum, quantum incumbit, est ab expensis absolue, & quare, confil. 51. nu. 7. col. 1.
 reus conuenus post publicationem processus certioratus de non iure debet in expensis condemnari, si non delinquit, confil. 5. nu. 6. col. 4.
 reus non clare de meritis causae, & bono iure aduersarij

iustam causam litigandi habere dicitur, confil. 53. num. 4. col. 4.
 Et propterea ab expensis actus est excusandus, quatenus est de eis certioratus, ibidem.
 reus conuenus non debet in expensis condemnari, licet succubuerit, quando litigat, vt contra auctorem actionis nemini libi pareret pro euictione, confil. 53. nume. 9. col. 4.
 reus, qui sua bona donauit, cum reservatione fructuum in vita sua dicitur possidere naturaliter, & ius in illis habere, quo casu peti nominationem dominum non liberatur a iudicio, si postea contra eum intentatio, confil. 57. nume. 12. col. 4.
 reus nominando dominum in iudicio non liberatur ab illi in iudicio nisi dominus nominatus nominationem acceptet, & item in se suscipiat, vel nominatus legitimis libi notificetur, ibidem. nu. 14.
 reus conuenus actus de dolo tenetur omnino rem restituere, nec alio iure si offerat iustam pecuniam supplere, confil. 141. nu. 21. col. 2.
 Secus autem est si fuerit conuenus remedio l. 2. C. de rescind. vendit. nam tunc facultatem haberet, vel rem restituere, vel pecuniam supplere, ibidem & nume. 271. & 306. & 309.
 reus conuenus remedio l. 2. C. de rescind. vendit. & succumbens excusatur ab expensis ante publicationem sententiae, factus autem postea nequaquam, confil. 141. nu. 294. 295. & 370.
 reus litigans, vt libi a actionem de euictione pateat ab expensis excusatur, confil. 141. nu. 299. col. 4.
 reus succumbens excusatur ab expensis propter varietatem opinionum, confil. 141. nu. 302. col. 4.
 Item propter probabile dubium iuris, ibidem. nu. 303.
 Item quia sit rusticus etiam quod petiores consulere poterit, nu. 304.
 reus habens sententiam absolutoriam, & succumbens etiam ex nouis actis excusatur ab expensis, ibidem. nu. 308. col. 2.
 reus conuenus iudicium subeundo, & se heredem esse non negando, tunc modo non fateatur, non dicitur per hoc pro herede se gerere, confil. 152. nu. 16. col. 2.
 reus conuenus considerari non potest, non considerata persona actus, confil. 173. nu. 21. col. 2.
 rigor acquisitio suffragi potest, confil. 146. nu. 13. col. 4.
 Rolandus a Valle Castellanis l. C. tam ostensius consultat in causa, de qua in confil. 141. in princ. post vbi authoris inuina, in pluribus ad eum se remittens, ut ipse author tradit, ibidem. nu. 204. col. 1.
 Romanae curiae consuetudo. vide consuetudo curiae Romanae.
 Rota habet praesumptionem pro se, & ab eius sententia in dubijs non est recedendum, confil. 58. nu. 74. col. 4.
 Rubrica declarat nigrum, confil. 142. nu. 1. col. 4. fol. 172. & ex ea licet arguere ad intelligentiam nigri, & in istis, ibidem.
 Rusticitas lex fauet, & imperitia, confil. 141. nume. 168. col. 1.
 170

S

Agacitas supplet aetatem, confil. 141. nu. 4. col. 1.
 Salarium tutelae non potest peti iure actus, sed pro impenis actum iudicis, confil. 13. nu. 4. col. 1.
 Salarium tutelae. vide in verbo tutelae, & in verbo mior.
 Saluianum interdictum. vide interdictum Saluianum.
 sapientis consilium petens in casu certo dicitur facere per calumniam, confil. 3. nu. 6. col. 2.
 scienti non inferitur iniuria, neque dolus, confil. 141. nume. 224. col. 1.
 scientia probatur ex coniecturis, confil. 40. nu. 11. col. 2.
 scientia praesumpta sufficit ad excludendum vicinum a iure congruo, vel simili ob lapsum temporis decurri, confil. 40. nu. 17. col. 4.
 35

Iudex verborum.

Scientia præsumpta sufficit ad hoc vt. i. i. alicui incipiat tē
ponis quadriennii sibi ad petendum restitutionem in in-
tegrum concessi, conf. 40. nu. 18. col. 4. 35
Scientia lesionis non inducit veram malam fidem, conf. 1
141. nu. 230. col. 3. 168
acire, & scire debere paria sunt, conf. 141. n. 274. col. 5. 170
scribentes, vel subscribentes scripturam in iudicio produ-
ctam debent instanter parē super eius interrogatoriis in-
terrogari circa substantiam, & alias circumstantias dictæ
scripturæ pluribus de causis, conf. 30. nu. 3. col. 4. 45
scriptura priuata causam influere dicitur, conf. 4. num.
13. col. 3. 20
scriptura priuata secundū communem vsum loquendi dif-
ferri ab instrumento, conf. 141. nu. 13. col. 3. fol. 20. item
quo ad solutionem gabellæ, ibid. nu. 14. 20
scriptum, & non subscriptum, sed pro scripto haberi paria
sunt, quo ad effectum, sed non quo ad executionem,
conf. 30. nu. 3. col. 3. 15
scriptum habet executionem quod non scriptum est ne-
quaquam, licet pro subscripto habeatur, conf. 30. num.
3. col. 3. 15
scriptum esse vel pro subscripto haberi differunt quoad-
modum differunt veritas a fictione, & expressum a tacito,
conf. 121. nu. 7. col. 1. 121
scriptum, & non scriptum non differunt quantum ad effec-
tum, sed bene differunt quantum ad executionem, quia
quod scriptum reperitur habet executionem, aliud ve-
ro nequaquam, ibid. 121
scriptura priuata dicitur promissione continens præfere-
da est publico instrumento postea confecto, quando de
veritate dicit, & temporis dictæ scripturæ constat, vel ex
sile gabellæ, vel ex testibus examinatis, vel ex matrimonio
non subsequente cuius causa dicit promissio emanauit,
vel alio modo, conf. 119. in princ. col. 1. E. 17. aliter tamē
quoniam per coniecturas, ibid. nu. 6
scriptura priuata non recognita licet anterior non præferat
tur scripturæ priuatae posteriori recognite imo post po-
nitur, conf. 119. nu. 4. col. 3. fol. 117. quod procedit etiam
si pro ea extarent aliquæ verisimilitudines propter suspic-
tionem fraudis, & annidat, ibid. 119
scriptura priuata solemnizata, vel aliter indubitata respec-
tu doctæ, seu dicit præfereatur priuata scripturæ non solemn-
izata, licet anterior appareat ex die in ea appositio, conf.
119. nu. 8. col. 2. 118
scriptura a iure ideo requiritur in infirmatione, vt videtur fa-
ciat solemnizatiōem eius intervenisse, conf. 119. num. 3. 9.
col. 3. 145
scriptura priuata non recognita, non confessoria, nec insti-
tuta nullam fidem facit, conf. 151. nu. 9. col. 2. E. 191. item
nec debemus de quo cōstat debet probatur, ibid. & nu-
ticiam si a publico notario cōfecta fuerit, eam solemn-
izata instrumentum non habet, ibid. nu. 10
scriptura loquens finis placet de donatione, de si implici-
tatione, & intelligenda, conf. 163. nu. 1. col. 2. 221
scriptura in contractu emphiteutico est necessaria, conf.
170. nu. 1. col. 3. fol. 154. ea autem deficiente agens ad ca-
ducitatem obliuam finitam non potest obtinere eum
constare non possit delinq. comprehendi in inuelituti-
ra, ibid. num. 2
scriptura, & omnis alia solemnitas intervenisse præsumit
ur in contractu emphiteutico ex longinquitate tem-
poris, & ex diutina possessione bonorum, & receptione
capituli, conf. 170. nu. 3. col. 3. 214
scriptura præsumitur esse penes eum ad quem principa-
liter spectant, & qui illas habere deberet, conf. 78. num.
6. col. 1. 33
seculi contrahentes per se potest effectus indignus, conf. 73.
nu. 11. col. 3. 67
sententia lata contra mortuum, & in eius personam eonce-
pta nulla est, conf. 4. nu. 1. col. 2. fol. 3. & per notum, etiam
si in eius fauorem sit lata dicto conf. 4. nu. 6. & etiam si
talis motus ab aliquo defenderetur dicto conf. 4. nu.
4. etiamque si ignoratur mortuus ibidem nume. 9. &

etiam respectu viuentis litis, conf. 103. ibid. nu. 11. qua nō
sententia vnum tantum caput continet, & ac in potest
pro parte valere, & pro parte non, ibid.
sententia vnicum tantum caput continens, non potest pro
parte valere, & pro parte non potest, conf. 4. nu. 8. col. 3.
sententia vbi est nulla, potest per principem, vel Senatorem,
aut alium superiorem mandari, vt ex eisdem actis proce-
datur ad expéditionem causæ in metris, conf. 4. nu-
me. 9
sententia abolitoria rei in petitorio obstat agenti in pos-
sessione, conf. 19. nu. 6. col. 2. fol. 14. declaratur hoc proce-
dere, quando talis abolitoria lata est ex iure reorū pro-
prio, secus si ex non iure actorum lata appareat, ibi-
dem num. 7
sententia annullata, si lita titulus dicitur redacta ad non ti-
tulum, conf. 16. nu. 6. col. 3. fol. 21. & ideo non prodest
ad fructuum acquisitionem, ibid.
sententia nulla, & inualida non potest operari fructuum,
acquisitionem, conf. 16. nu. 9. col. 3. 21
sententia in qua continetur plura capita bonorum sub vno
capitulo, & structura verborum, vniuersi, si aliquis ex pla-
ribus non fuerit citatus, conf. 5. nu. 2. col. 1. 26
sententia contra plures lata, potest esse nulla quoad vnum,
& valida quoad alium, conf. 13. nu. 4. col. 4. 26
sententia, que simpliciter eodemnat victum victori in ex-
pensis de iure sublinetur, conf. 31. nu. 7. col. 2. fol. 26. &
tunc intelligitur facta condemnatio expensarum pro ra-
ta, quatenus quisque vicit, & quatenus vicitur est, ibid.
& concurrente quantitate vniuersi, eum quantitate al-
terius, licet potest compensari, & residuum exigi, quan-
tate vici ex toto existente, nihil potest nomine expen-
sarum exigi, ibid.
sententia in certa in certitudine, que potest certificari de iure
sublinetur, conf. 31. nu. 7. col. 2. 26
sententia in qua facta est condemnatio expensarum pro ra-
ta victoris, valet, conf. 31. nu. 7. col. 3. fol. 26. etiam data
iniquitate victoris, ibid. nu. 8
sententia absolutoria rei ab observatione iudicij consecuta
us actoris iuramentum agendi, conf. 40. nu. 15. col. 2. 45
sententia lata in metris causis instantia appellationis perena-
pra, est ipso iure nulla, conf. 40. nu. 12. col. 2. 45
sententia contra reum vniuersarum non afficit proprie-
tatem, quamuis in iudicio non tractum, conf. 57. num.
13. col. 4. 51
sententia contra nominantem lata, ac etiam ex causis non
nocet nominato, conf. 57. nu. 16. col. 2. 53
sententia lata ad fauorem actoris contra reum potest ter-
minus pro suo interesse competeri ad impediendum exe-
cutionem, conf. 68. nu. 1. col. 1. fol. 62. que executio ni-
hilominus concedenda est sententiam habenti præiudicia
cautione pro indemonstrata condemnatio a dicta molestia
terrij, ibid. nu. 2
sententia nunquam continet, vel continere potest nulli ne-
gocii præteritis futura autem non, conf. 74. nume. 4. co-
lum. 2. 69
sententia ad ignorata non extenditur, conf. 74. nume. 4.
col. 1. 69
sententia lata super materia, in qua adest narratio, & con-
flictus opinionum non potest sub pretextu notorie iuris
sistim reuocari, nec vno nullitate hinc de causa subiecta
est, conf. 80. nu. 9. col. 4. 79
sententia non facit præiudicium in causa, que tempore ip-
sus laix non comprehenditur, nec propter inuolucrum de-
ducta fuerat, conf. 81. nu. 2. col. 2. 81
sententia super proprietate, præiudicat sententie in possessio-
rio laix, conf. 84. nu. 4. col. 3. 83
sententia absolutoria ab observatione iudicij quo in alia
tenda sit, conf. 114. per seque, col. 4. 110
sententia lata nulla instantia pendente, & sine alia causæ
non potest sublinetur, conf. 123. nu. 3. col. 4. 120
sententia vbi mouetur, aut alteratur, conferre nouum actus,
conf. 123. nu. 3. col. 4. E. 120. qui notandus est sub sua da-
ta, non sententiarum mutatur, ibid. 120

Et Sententiarum.

Sententia lata contra clientulum in reali non nocet aduocato, ad quem res pertinet etiam sciendi, *confil. 141. nu. 110. col. 3.* 162

Sententia prefamitur conformis petitioni, *confil. 143. nu. 21. col. 4. fol. 177. m. aximè ubi agitur de favore condemnati, & non victoris. ibid. nu. 21.*

Sententia in iudicatum transacta facit ius inter partes, nec potest amplius in dubium reuocari, *confil. 143. nu. 62. col. 4.* 177

Sententia lata contra aliam sententiam in iudicatum transactam est nulla ipso iure, *confil. 145. nu. 28. col. 4. f. 182. nec ab ea appellare necesse est. ibidem.* Si tamen appellaretur, & iterum contra eam esset pronuntiatum non valet confirmatio ibidem nu. 49. Hæc tamen non procedunt quando dicta prima sententia non est producta oppositum per partem, nam tunc secunda valet, & primam non produci illi renuntiatio diceretur, *ibidem nu. 30. col. 1.*

Sententia extra instantiam lata, nulla est ipso iure, *confil. 145. nu. 31. col. 3.* 182

Sententia lata post peremptam instantiam per iudicem appellationis confirmari, aut reformari non potest ex eisdem actis, *confil. 145. nu. 31. de 34. col. 3. f. 182.* etiam si culpa iudicis instantia perempta esset, *ibidem nu. 35.* item nec ex nouis actis confirmari potest, aut reformari nisi principaliter prius de eius nullitate dictum fuerit, *ibid. nu. 36.* Et hoc multo magis si protestetur quod in primis de ipsa nullitate cognoscatur, quia tunc est declaranda nulla, *ibid. nu. 37.*

Sententia nulla ex defectu processû nec confirmari, nec reformari potest per iudicem appellationis ex iisdem actis, neque etiam ex nouis, nisi prius nulla principaliter declaratur, *confil. 145. nu. 31. de 34.* 182

Sententia lata post peremptam instantiam nulla declaranda est, nec confirmari potest, *confil. 148. nu. 1. col. 1. fol. 186.* etiam si in meritis sit iusta, primaque sententia firma maneat, & sequatur, *ibidem de nu. 10. 12. de 13. & maxime quando principaliter de nullitate fuit dictum, & super ea pronuntiatum. ibidem.*

Sententia lata in causa appellationis post peremptam instantiam iudice consensu in mota post appellatam, qui pro expeditione instantie valet, *confil. 148. nu. 2. col. 1. fol. 186.* hoc tamen procedit quando facta conclusio in causa, & præscriptio iudici processû appellans pro sententia instituit de processû iuratus, iusque si ante processum, *ibid. nu. 1. 4. 5. de 8.*

Sententia lata post peremptam instantiam valet quando tempus ipsius instantie iudici præfixum est, ut in eum verba diriguntur, secus autem si præfixum sit causæ, & instantie, & verba in eam dirigantur, quia non valet, *confil. 148. nu. 6. col. 2. fol. 186.* nec etiam valet ubi tempus est iudicis, & instantie simul præfixum est, *ibid. nu. 7.*

Sententia ubi nulla sit ex lapsu instantie & statutarie appellationis, prima sententia firma manet, & exequenda est, *confil. 148. nu. 10. col. 4. fol. 186.* & hoc multo magis procedit, ubi lapsus sit etiam instantie iuris communis, *ibid. nu. 11.*

Sententia iudicis delegati si sit iniusta ab ea appellatur ad delegatorem, & non ad iudicem, alius superiorem dicti iudicis, *confil. 154. num. 6. col. 4. fol. 199.* etiam si effectus delegatus alicuius officialis, vel episcopi, quamvis alias utriusque effectus idem tribunal, & auditorium, *ibid.* Sententia debet esse conformis libello, non autem diffinitioni, *confil. 155. nu. 8. col. 2.* 198

Sententia Rote habet præsumptionem pro se, ut ab ea in dubio non sit recedendum, *confil. 158. nu. 3. col. 4.* 208

Sententia in sit valida, & iniusta mutari non potest nisi prius consensu, quod non transire in rem iudicatam, *confil. 163. nu. 1. col. 7.* 219

Sententia iudicis & quo remanet valida, & transire in rem iudicatam, quando per appellationem nullam iniunctio non est deuoluta ad iudicem ad quem, *confil. 163. nu. 4. col. 3.* 219

Sententia transacta in rem iudicatam pro veritate habetur, *confil. 170. nu. 4. col. 4.* 224

Sententia namque in rem iudicatam, ubi evidenter nullitas eius per facta evidentiâ constat, *confil. 172. nu. 26. col. 4. fol. 217.* non soluti si non fuerit appellatum, sed etiam si fuerit, & appellatio non sit postea sequeuta, *ibidem.*

Sententia est stricti iuris, nec inducit plusquam ex ea de necessitate inferatur, aut plusquam ex eius verbis colligatur, *confil. 172. nu. 18. col. 4.* 217

Sententiarum conformitas, vide conformitas sententiarum, & *confil. 174. nu. 37. col. 1.* 241

Sententia approbata nil opponi potest, *confil. 73. nu. 20. col. 3.* 67

Sententia recipiunt declarationem a motu Florentiæ, *confil. 123. nu. 1. col. 3. f. 120.* quod qualiter procedat ibidem declaratur, & num. seq.

Sententia dux in eadem instantia regulariter proferri non possunt, *confil. 123. num. 3. col. 4. fol. 120.* sed vltima est nulla, etiam si ambo essent ad iudicem concordantes, *ibid.*

Sententia sunt interpretanda, ut ubi ipsæ contrariæ non sint, *confil. 143. nu. 64. col. 4.* 177

Sententia exequitur, vide exequutio sententia.

Sequentia declaratur per precedentia, *confil. 143. num. 5. col. 4.* 172

Sequelratio omnis de iure communi prohibita est, *confil. 63. nu. 2. col. 4.* 58

Sequeltrum sequitur de facto, & sine causæ cognitione reuocandum est, *confil. 63. nu. 4. col. 4.* 58

Sequeltrum debet fieri cum causæ cognitione, & de crediti consistere debet saltem semiplene, alioquin non valet, *confil. 63. nu. 3. col. 4.* 58

Sequeltrum factum ad instantiam creditoris, cui vigore sui crediti fuerant assignata, & ad iudicem per iudicem bona in solutum, & postea ad instantiam debitoris talis assignatio fuit annullata, cum ante dictam adiudicationem dictus creditor posset agere exequutio, & in dicta adiudicatione foret expressè appositâ clausula, quod in omni casu eiusdem, vel moietati dictorum bonorum liceat ipsi creditori redire ad iura sua primaria, validum, & fundicum est, non obstante ipsa adiudicatione, *confil. 109. nu. 1. col. 4.* 105

Significationis vocabulorum, vide vocabulorum significationes.

Silentij impositum facta per iudicem parti, facit illum præsumi actum, *confil. 32. nu. 8. col. 4.* 23

Silentium quinquennij post legitimum ætatem consolidat alienationem in immobilibus minoris pulcrit factam sine decreto iudicis, *confil. 141. nu. 17. col. 3.* 158

Simulatio contractus probanda est ex his, quæ gesta sunt per partes antequam ad contractum veniant, *confil. 23. nu. 7. col. 4.* 18

Simulatio non deductur ex gestis post contractum, *confil. 23. nu. 7. col. 4.* 18

Simulatio intentionis ex iniusta causa non excusatur, *confil. 33. nu. 15. col. 3.* 19

Singula quæ non profunt simul iuncta iuvant, *confil. 10. 4. nu. 25. col. 4. f. 101. confil. 121. nu. 16. col. 3.* 130

Sobolis legitimæ seu cuius appellatione femina, non teneatur ad masculinam veniunt, *confil. 109. nu. 18. col. 3.* 211

Socer alens ouem, & onera maritonijs supportans, maritus, & contemplatione filij donasse cæditur, quidquid impendit, *confil. 143. nu. 5. col. 2.* 174

Socer teneatur alere nurum licet filium, etiam si nullam dotem habeat, *confil. 143. num. 8. col. 3.* 174

Socer an teneatur consignare dotem nurus in filio in potestate scilicet habitare volens, *confil. 143. num. 9. cum seq. col. 3.* 174

Socer si dotem nurus filio in potestate consignauit in filiabus sine nurus voluntate, eique postea mortuo filio restituat in pecuniâ potest a filiis hereditibus, bona teneant volentibus, solutionem repetere, *confil. 143. nu. 18. cum seq. col. 4.* 154

Index verborum,

Socer tenetur alere nutritum, confil. 167. nu. 2. §. col. 1. f. 221. & etiam pro nutritum, ibidem etiam iudicium, donec totum defuncti viri cultus, ibid. nu. 29

Societas facit quod plures personæ sociorum pro una habeantur, confil. 157. nu. 60. col. 7

Et quod debitum sit commune, & factum ab uno sine in damnum, in iure in utilitatem societatis ab alio factum intelligatur, ibidem.

Societas æque principaliter inter omnes socios contrahi, dicitur, confil. 157. nu. 66. col. 4

societas non obligatur ex contractu socij in iure nomine proprio, & non sociali, confil. 91. num. 16. col. 2. fol. 90. quod procedit etiam quod in iudicio societatis, ad effectum pactum quod quicquid per unum ex socijs actum esset, censeretur ab alijs actum, & omnes obligarentur, ibidem.

Socij unus societatis, idemque Correi debendi non censentur sibi inuicem fideliter, confil. 157. nu. 1. col. 3

Soc. confil. 92. lib. 1. d. claratur, confil. 78. nu. 37. col. 3

socius sibi solam, & non alijs socijs præiudicare potest, confil. 7. t. nu. 8. col. 4

socius etiam omnium bonorum non potest alienare plus sua portione in præiudicium socij, confil. 7. t. num. 8. col. 4

sola sanguinis coniunctio affectionem particularem gignere potest, confil. 190. nu. 24. col. 4

solemnitas decreti, vide decreti solemnitas.

solemnitas extrinseca, quando ex cursu temporis præsumitur, confil. 139. nu. 29. col. 1

solemnitas extrinseca in contractum minoris necessaria ex lapsu temporis quod effluxit durante ius minori ætate non præsumitur, quia solummodo attenditur tempus decretum post minorem ætatem, confil. 139. nu. 31. col. 1

Solemnitas extrinseca ex diuturnitate temporis non præsumitur in eo actu quem quis genere non poterat, confil. 139. nu. 33. col. 2. fol. 145. contrarium tamen habetur ibidem nu. 77

Solemnitas extrinseca non præsumitur ex cursu triginta annorum, vel ultra, sed requiritur tantum ætas, quod bonorum memoriam excedat potestatem annorum, confil. 139. num. 34. col. 2. fol. 145. maxime concurrentibus coniecturis, & nullis in contrarium extantibus, ibidem.

Solemnitas extrinseca regulariter non præsumitur, confil. 139. nu. 37. col. 3. fol. 145. contrarium tamen firmatur, ibidem nu. 72

Solemnitas extrinseca non præsumitur ubi actus scripturæ requiritur in ministerio, confil. 139. num. 37. cum seq. fol. 145. contrarium tamen firmatur ibidem nu. 68

Solemnitas extrinseca ex diuturnitate temporis præsumitur, confil. 139. nu. 40. col. 1. fol. 145. & nu. 52. col. 2. fol. 146. etiam si actus scripturæ requiritur, ibidem num. 68.

& etiam quod de magno agatur præiudicium, ibidem nu. 53. quantum autem esse debeat huiusmodi tempus habetur, ibidem nu. 41. 43. 44. & pluribus sequen. & nu. 67. & 74

Solemnitas extrinseca, quæ potest separari ab actu & ex intervallo intervenire de factis præsumitur, cum possit esse, quod intervenient, licet non appareat, confil. 139. nu. 65. col. 2

Solemnitas inducitur a statuto in aliquo actu minoris dicitur de fama, confil. 141. nu. 48. col. 2. fol. 161. & sine ea actus est ipso iure nullus, ibidem nu. 49. nec potest per acquiescentem adimpleri, vel letari, ibidem nu. 50. nec etiam potest nullo pacto temerari, ibid. nu. 52

Solemnitas extrinseca, quæ requiritur in alienatione bonorum et ecclesiasticorum ex cursu triginta annorum intervenisse præsumitur, confil. 66. nu. 1. col. 4. fol. 60. quod procedere etiam in concessione bonorum ecclesiæ in ephryso, ibidem nu. 2. & in licentia Papæ, quæ ex tali temporis cursu præsumitur, ibid.

Solemnitates cum quibus prælati, minor, mulier, & aliæ huiusmodi personæ alienare tenentur, ex diuturnitate

temporis intervenisse præsumuntur, confil. 139. nu. 71. col. 1

Solemnitates in re censentur inducitur pro forma actus, quando in dispositione ad effectum annulationis actus facti sine omnibus solemnitatibus in ea contentis, confil. 141. nu. 47. col. 1

Solemnitates inducitur a statuto in dubio censentur de forma substantiali, & essentiali actus, confil. 141. num. 51. col. 2

Solemnitates probatorie in actionibus requiruntur ob publicam utilitatem, confil. 176. nu. 38. col. 3

Solemnitas probatorie etiam cum iuramento recommencari non potest, & quare, confil. 176. nu. 38. col. 3

Solemnitates statuti originis, & domicilij in obligationibus mulierum servandæ sunt, confil. 176. nu. 6. col. 2

Solutus pro alio non succedit in locum eius creditoris nisi si hoc ex preste fuerit actum, faciendo sibi cedi iura, quæ dicti creditor habet in eius bonis, confil. 17. nu. 8. p. 10. col. 2. fol. 12. & hæc cessio fieri debet tempore solutionis, nam alius solvens non prodest, ibidem num. 11. & 12.

solutus debitor si pro debitor fidei, si non facit sibi cedi iura a fisco, non succedit in locum ipsius, nec habet ius, & privilegium hypothecæ et competentis super bonis talis debitoris, confil. 17. nu. 9. col. 2. f. 12. idcirco si possit fidei cum eodem debitor contrahat, ille qui solvit non præstat fisco ratione prioris iuris, sed imo fisco ipse illi anteponitur ibidem.

solutus indebitum, ad quod probabiliter dubitare poterat an teneatur, vel ne, non intelligitur donare, sed repetere potest, confil. 145. nu. 78. col. 3

solutus si tenet indebitum dicitur donare, nec potest repetere, confil. 141. nu. 77. col. 2. fol. 168. requiritur tamen perfectio iudicii, nulla enim non solum in ipso solvente, sed etiam incipientie alias non præsumitur donatio, ibid. nu. 78. col. 3

solutus pro eo, a quo mandatum habet generale cum libertate potest, potest eligere in quam causam solvat, sicut ipse dominus, confil. 166. nu. 14. col. 1. fol. 227. & si non eligat, perinde est ac si dominus per se ipsum solvisset, & non elegisset, ibidem nu. 11. & si eligat in causam minus gravem, electio nihilominus reus, ibidem nu. 16. conveniri tamen potest hoc casu tanquam minus diligenter negotium gesserit, ibidem nu. 17. quod procedit etiam in eo, qui habet mandatum generale, siue liberum, ibidem nu. 18

solutus pro aliquo, & non habens mandatum, non potest eligere in quam causam solvere velit, confil. 166. num. 19. col. 2

solutus pro aliquo, & non habens mandatum, nudum ministerium ad solvendum præstare videtur, confil. 166. num. 19. col. 2. fol. 227. & perinde est ac si dominus per se ipsum solvisset, nulla facta electione, ibid. nu. 20

solutus pro alio simpliciter, solvens dicitur solvere de proprio, animo tamen rehabendi vel sibi retinendi, sunt compensandi cum bis, quæ de bonis, vel pecunia debitoris ad suas manus pervenerunt, vel pervenire sunt, confil. 166. nu. 27. col. 4

solutus pro debitor cuius negocia gerit, de pecuniis debitoris solvere præsumitur, confil. 166. nu. 28. col. 4

soluti debitorum pro alio sine mandato consilium est actione personalis ad debitum repetendum a debitoribus, confil. 17. nu. 11. col. 2

solutio non præsumitur, sed per debitorem probanda est, confil. 121. nu. 21. col. 1

solutio consensu in facio, confil. 141. nu. 2. col. 1

solutio facta per debitorem simpliciter codit in extinctionem antiquioris debiti, confil. 166. nu. 4. col. 4

solutio a debitor facta non eligendo in quam causam solvat, electio transit in creditori recipientem, confil. 166. nu. 5. col. 4

Qui tamen tenetur solutionem recipere tanquam bonus vir, & eo modo eam ponere, quo probabiliter posuisset

Et Sententiarum.

ipse debitor, & sic in eandem antiquiorem ibidem.
Solutio facta simpliciter intelligitur facta pro ut de iure
fisci debitor, confil. 166. nu. 24. col. 3. fol. 227. & propterea
debitor non potest ex intervallo illam approbare in
præiudicium antiquioris fideiussoris, sed incontinenti
tantum ibid.

solutio tollitur obligatio, confil. 17. nu. 14. col. 2. f. 12. con-
fil. 1. nu. 8. col. 4. 16

solutio eius quod debetur tollitur omnis obligatio etiā
si solutio fiat a reo, confil. 166. nu. 26. col. 3. f. 227. & nu.
41. col. 3. 212

Nec superest obligatio, aut actio, quæ cedit p[ro] sit, ibidem
num. 44

solutio allegans eam probare tenetur, confil. 146. nu. 1.
col. 1. 183

error per statum exclusa a successione fratris exante a
lii fratre, non intelligitur exclusa a successione fororis,
imo concurret cum ipso fratre, confil. 54. nu. 6. col. 3. 49

error appellacione fratris venire non potest, confil. 54. nu.
10. col. 4. 49

error patruelis est coniuncta in quarto gradu de iure ciuili,
confil. 101. nu. 1. col. 2. 105

error patruelis admittitur ad tetraclum uenditionis factæ
non requisita statu de iure congrui sub his ver-
bis, si p[ro]renn fino in quarto gradu del lato del Ceppo.
confil. 1. nu. 1. & seq. col. 2. 105

Soror utrinque coniuncta filii fratris ex uno tantum late-
re coniuncta de iure communis in successione ab intesta-
to præteritur, confil. 17. nu. 4. col. 4. 115

soror utrinque defuncto coniuncta, excludit fratrem coniu-
ctum ex uno latere tantum de iure communis, confil. 17.
nu. 4. col. 4. 115

species in eadem scriptura plures legæ, non censetur
multiplicari, ut pluries debeatur, sed tantum repetita,
confil. 78. nu. 18. col. 1. fol. 76. Quod maxime procedit
in dote, quicquid tamen in i leparatis scripturis
ibidem.

species consilens in fortuito euentu potest vendi, donari, &
ad hæredes transmitti, confil. 52. nu. 4. col. 3. 47

species conditionali stipulatione transmittitur ad hæredes
confil. 166. nu. 22. col. 4. 199

Nisi in his quæ morte extinguantur, ibid. nu. 22

species in legatis conditionibus non transmittitur ad hære-
des, confil. 166. nu. 21. col. 1. 200

spoliatus ante omnia iur reituendū, confil. 19. nu. 12. col. 4.
fol. 14. confil. 84. nu. 1. col. 2. f. 83. nec eis potest obijci
exceptio proprietatis, & domus reorū ibidem, nisi
actum sit petitorio, & possessorio uiu. l. i. possessorio so-
lum sed actor promittit etiam de petitorio cognosci nec
fuit protestatus, quod de possessorio tantum ageretur ibi-
dem & nu. 13. fallit etiam quando de duobus copulatio
constat de non rure. factoris, & de iure conuēti dicto,
confil. 84. nu. 2

spoliatus in remedio cap. reintegranda 2. q. 1. oblinere po-
test solum petendo de suo antiquiori possessione, & de
possessione recentiori rei conuēti, confil. 57. nu. 8. col. 7.
fol. 51. nec tenetur docere de iusto suæ possessionis dum
modo illam antiquiorē probet, ibid. nu. 4. nec est necesse
etiam deducere quod dicta possessio rei minor sit utro-
que, & clandestina respectu antiquioris ipsius agentis, ibi-
dem nu. 8

spoliatus a privato auctoritate iudicis non restituitur, con-
fil. 84. nu. 6. col. 7. fol. 83. & eodem modo ab eo, qui pos-
sessionem de licentia principis accepit, ibid. nu. 7. ubi qui
illam sine contradictione ex facultate sibi p[ro]missa ade-
puit est, confil. 84. nu. 8. col. 3. 83

spoliatus non est restituendus cum possessionem in aduer-
sarium sponte transfudit, confil. 144. nu. 1. col. 1. 179

spensio superius excelsius, & immoderate super uita ali-
cuius ad certum tempus determinatam p[ro]missa respo-
ditur summa paræ per alterum promittentem in casu cō-
trario receptæ ualuit est reducenda ad id quod iustū
est, & honestum, considerando lucrum, quod in dicta

modica pecunia fieri poterat in tot annis, quibus illa, su-
per cuius uita conuētiō est facta, uixit, & habendo ra-
tionem de pluribus alijs, de quibus me nō habetur, con-
fil. 65. nu. 6. col. 2. 60

spurijs usque ad alimenta per ascendentes relinqui potest,
in excessu autem vitatur relictum etiam in proprietate
confil. 110. nu. 14. col. 3. 190

spurijs relicta sunt loco alimentorum, confil. 150. nu. 25.
col. 2. 190

stante statuto vel consuetudine, quod vir præmoriēte vi-
xore, & ex tali matrimonio filius extantibus, iuretur cer-
tam partem dotis, vir hoc lucrum facit ex legis promit-
tentiā, non autem filius ab vxore consequitur, confil. 9. nu. 1.
col. 3. 6

stante eodem statuto vir transiens ad secunda vota amittit
proprietatem illius partis eodem confil. nu. 4

stante statuto quod debitor non soluat creditor nisi ei red-
datur instrumentum debiti cancellatum in euentum
quod creditor illud non habeat ad solutionem obtinen-
dam, sufficit quod debitorum liberet. confil. 15. nu. 6.
col. 2. 10

stante statuto, quod si, cui delata est hæreditas siue ex testa-
mento, siue ab intestato teneatur illam adire, vel repudi-
are intra mensem expresse, alias eo elapso aduicem cen-
seatur tale tempus uoluntatis non currat nisi a die sciē-
tiæ sibi delatæ hæreditatis, confil. 96. nu. 2. col. 1. fol. 92.
quæ scientia talis esse debet, ut per eam sciat an p[ro]p[ri]a di-
cta hæreditas sibi delata sit an vero sub conditione, ibi-
dem num. 3

Et an condicio purificata sit nec ne, cum alias hæreditatē
adire, non possit, ibid. nu. 3. Item pro qua parte sit hæres
institutus, ibidem nu. 4

stante statuto quod instrumentum purum, & liquidū man-
deat exequutioni sine aliqua exceptione, & possit capi
persona pro ut est Florentiæ, tale statum vendicatio
libi locum in instrumentum conditionali, si condicio iam
euenierit, & sit purificata condicione potest militari exe-
quutioni, sicuti debuit fuisse a principio purum, con-
fil. 111. nu. 2. col. 2. 107

stante statuto exclusio filiorum a successione paterna ab
intestato extantibus masculis, filijs feminæ decernendū
legitima non computatur in numero filiorum, sed ratio
tantum numeri masculinū habetur, ac si feminæ
non essent in rerum natura, confil. 127. nu. 1. col. 4. 129

stante statuto Postulatio, quod extantibus filiis legitimis,
& naturalibus masculis, vel feminis, vel fratribus carnali-
bus, aut nepotibus ex eis pater p[ro] sit filius, vel filia natu-
rali, aut spurio relinquere usque in quarta partem bo-
notum, quæ ab intestato eidem contingeret si esset filius
legitimus, & naturalis, pater non potest relinquere filio
naturali legitimam ultra dictam quartam bonorum su-
per existente filia naturali & legitima, confil. 159. nu. 1.
col. 1. 210

statuta contra ius commune odiosa sunt, & propterea re-
stringenda, confil. 7. nu. 3. col. 2. 5

statuta contra ius commune tantum disponunt, quantum
loquuntur, & non plus, confil. 7. nu. 4. col. 2. fol. 5. Stri-
ctē, & proprie intelliguntur, nec in consequentiam de-
ducuntur, ibidem, & expresse non comprehendunt,
sub dispositione iuris communis relinquuntur, ibid. nu. 4.
& tanquam leges contrarie non expunguntur, sed præci-
se intelliguntur, ibid. nu. 4. 89

statuta sunt stricta iuris, confil. 7. nu. 6. col. 3. 5

Et ideo non recipiunt declarationem, aut interpretationem
extensiuam ibidem, sed ut ligantur p[ro] ut iacent,
& secundum p[ro]p[ri]am significationem uerborum,
quibus videntur, nullatenus ab illis recedenda. ibidem
num. 8

statuta. In statutis debemus magis ponderare uerba, quam
mentem imaginari, & non certam, confil. 7. nu. 10.
col. 2. 5

statuta concedentia exequutionem paratam sententijs, in-
telliguntur circa ea tantum, quæ expresse in sententijs cō-
tinentur

Index verborum,

inennur, & non circa ea, quæ virtualiter sub intelligun-
 tur, confil. 20. nu. 1. col. 3
 Statuta duo Florentiæ rub. 12. & 13. in secundo volum. cir-
 ca tenuram declarationis, confil. 3. nu. 1. col. 1
 Statuta Florentiæ rub. 9. 1. & rubr. 127. volum. 3. in mate-
 ria attentionum appellationis peudente declarantur.
 confil. 14
 Statuta aliter quam ius commune in eadem materia dispo-
 nentia interpret. non enim paffim a dicto iure commu-
 ni recipiunt, confil. 34. nu. 1. col. 1
 Statuta posteriora in specie derogant prioribus in genere.
 confil. 35. nu. 9. col. 1
 Statuta, & decreta de debitorum in solutum, & de bonor. ad
 vend. pon. declarant, confil. 35. col. 4
 Statuta concedentia caequationem perfonalem creditoribus
 contra debitores, intelliguntur confilio prius quod
 sunt et heredes, confil. 42. nu. 1. col. 4
 Statuta Florentiæ, & Angliæ prohibentia ne mulieres pos-
 sint obligari sine certis solemnitatibus, non habent locum
 in casu dotis promiffæ pro sorore, confil. 69. nu. 3. &
 4. col. 4
 Statuta prohibentia alienationem bonorum immobilium
 in forenfes, & non fupponunt flarentibus non habent
 locum in alienatione, quæ fietur ea causa dotis, confil. 69.
 nu. 8. col. 1
 Statuta humana ex temporum varietate mutantur, confil.
 139. nu. 10. col. 1
 Statuta quod ob canonem non solum in emphyteota nun-
 quam cadat a iure suo valent, confil. 146. nu. 16. col. 4. f.
 183. si tamen comprehendat emphyteota ecclesiæ
 Summi Pontificis authoritate indigent & nu. 17
 Statuta sunt stricti iuris, & ideo eorum verba ftrictè, &
 proprie intelligenda funt, confil. 157. nu. 1. col. 2
 Statuta si non habent effectum nisi extendere iur., funt
 extendenda, confil. 157. nu. 12. col. 5
 Statuta præter ius commune non de iurur., quando disponunt
 de eo, se quo a iure communi aut pro, aut contra prouen-
 iunt, confil. 157. nu. 20. col. 4. fol. 202. & talia statuta
 extendi possunt ibidem nu. 31
 Maxime si fauorabilia funt, & fortius si cum iure commu-
 ni conueniunt, ibid.
 Statuta contraria solemnitatibus respectiua seruanda sunt a
 forenlibus in loco statutorum contrahentibus, 3. sic
 comprehendunt forenfes, qui ibi contrahendo tenebunt
 seruari illam solemnitatem, confil. 176. num. 12. col.
 3. f. 143. q. 2. si iure contrarius videtur nullus, ubi tales
 solemnitates omiffæ reperiuntur, ibid.
 Statuta disponentia circa iuramentum parum operantur,
 & quæ ibid. nu. 15
 Statuta iuris communis correctoria non funt extendenda,
 sed in proprio eorum casu intelligenda, confil. 157. nu-
 m. 51. col. 2. fol. 2. 3. nec ad alium casum non de-
 citum trahenda funt ex eadem, vel in alia ratione. ibi.
 Statuta strictius interpretantur quam leges, confil. 157. nu.
 83. col. 3
 Statuta secundum uerborum proprietatem intelliguntur,
 confil. 157. nu. 83. col. 3
 Statuta quæ uidentur contraria, ad concordiam funt redu-
 cenda, confil. 181. nu. 44. col. 1
 Statuta quando funt contraria iudex debet attend. re illud
 quod est iustius, & æquius, confil. 158. nu. 6. col. 1
 Statuta quæ generaliter attentionem prohibent sine licen-
 tia fupponunt, vel line aliqua solemnitate dato quod uia
 leant, funt de facili restringenda, & liminationes ad ea fa-
 cillime admittenda, confil. 176. nu. 69. col. 1
 Statuta uerba, vide uerba statuti.
 Statuta ratio, vide ratio statuti.
 Statuti Treuicti agiti Lunensis fenfus, & intellectus, in
 materia alii nationis in forenfes, confil. 145. nu. 25. col. 1.
 fol. 182. item in materia natiæ secundum appellationem
 non deputandi, ibid. nu. 16. col. 2
 Statuti casus ubi est ibi nulla cadit dubitatio, confil. 153. nu.
 2. col. 1

Statuti Florentini lib. 1. Rub. 33. de repet. solut. ratio uide-
 rur esse, quia facilis creditori solui potest, & fidiolior
 a debitori principis indemnis conseruari, confil. 157.
 nu. 19. col. 3
 Quod & ex uerbis illius colligitur, ibidem nu. 20
 Statuti legis, & cuius vis alterius dispositionis una pars aliâ
 declarat, confil. 157. nu. 88. col. 4
 Statuti Comant Capitanatus Fianiani in materia contra-
 ctus, & obligatorum mulierum dispositio refertur, con-
 fil. 176. nu. 1. col. 2
 Statuti in eodem volumine existentibus contrariis non at-
 tenditur enim prioritas, & posterioritas, sed iudex debet
 an endere, quod est iustius, & æquius, confil. 158. nu.
 6. & 74
 Statuti rigorosi, duri, vel iniqui, & a iuris. communis re-
 gulis exorbitante easfente, quærendi est uia, per quam
 ab eo recedatur, & ad iura communia redeatur, confil.
 112. nu. 1. col. 4
 Statuti excludente fæminas propter mafculos, habita ratione
 ad agnationem tantum, confinguntur utrinque
 coniunctio concurrunt confil. 3. nu. 19. col. 2. fol. 56. contra-
 rium tamen tenuere multi, & numero, & authoritate
 maiores, ibid.
 Statuti dicente, quod mulier non possit se obligare sine cer-
 ta solemnitate, contractus alter factus est nullus ipfo iure,
 confil. 156. num. 1. col. 2. fol. 278. quod procedit etiam
 quod statutum expresse non annullet, uel penam aliter
 contrahenti imponat, ibid. nu. 1
 Et hoc in tantum verum est, ut mulier ne quidem nati-
 taliter obligetur, ibid.
 Statuti requirunt consensum propinquo rum fatisfactum
 videtur, si interueniat adult., & non pupilli, confil.
 162. num. 4. col. 2. fol. 18. dummodo tamen ficut di-
 creti, & capaces confilii, & non extant maiores. ibi-
 dem num. 7
 Statutorum contrarietas, ut eulter permiſſum interpre-
 tatio per tubauditiones, & distinctiones, confil. 158. nu.
 46. col. 4
 Statutorum incompatibilium in illud præuolare debet, quod
 est fauorabilius, confil. 158. nu. 50. col. 4. fol. 217. illud autem
 fauorabilius dicitur, quod maiorem uoluntatem af-
 fert, magisque publico commodo fauit, ibidem num.
 51. item quod reducit nos ad totis communis disposi-
 tionem, vel minus ab ea nos recedere facit, ibid. nu. 52
 Statutorum prioritas, uel posterioritas ea ordine compila-
 tionis demonstratur, confil. 158. nu. 62. col. 2
 Statutorum confirmatio, uel reconfirmatio statutorum.
 Statutum quod a duobus fatiscent conformibus non ap-
 pellenit, uel de nullitate dicitur, ualidum est etiam si fa-
 ctum ad adduciandas lites, confil. 7. nu. 1. col. 1. fol. 5. est
 tamen contrarius commune, quo permittitur reclamare
 a duobus conformibus, ibidem, & propterea odiosum
 est, & proinde restringendum tanquam a iure commu-
 ni deuenit, ibidem num. 1. Quare non potest in lau-
 di ab arbitrio, uel arbitrato, lato per iudicium
 confirmato, cum laudum non fit propter iudicium, ibi-
 dem num. 6
 Statuti ciuitatis Senarum, cap. 16. sub rub. fede del paga-
 mento conues. in da facit, disponit quod credi ueniat
 apponere solutionem a debito factam penes acta
 causa in fidei mercatum, confil. 15. nu. 1. col. 2. fol. 10.
 & creditori fidei solutionis facere soluenti, eamque anno-
 tare in calce fcripturæ debuit, dictamque fcripturam iudi-
 cere, & dilamare, ibid.
 Statuti Senfense disponit, quod mulier coniugata ex qua-
 cunque causa non pntet se, aut bona sua obligare, uel
 aliquem contractum facere nisi cum consensu uiri, &
 uirius proximioris contanguineus, & in defectu iudicis
 ordinati, confil. 20. nu. 1. col. 1
 Statutum prædictum obstat mulieri agenti sine dicta fo-
 lemnitate, quæ in iudicio quali contrahitur, ibi. nu. 13
 Statutum prædictum habet locum etiam in causa dotis, ibi-
 dem. 14

Statu-

Et Sententiarum.

statutum dans executionem paratam, instrumentum in quoquis sit obligatus ad factum, non extenditur, ad interese propter mortem, consil. 30. nu. 4. col. 3. 15
 Statutum personale exorbitans, & correctio iuris communis debet taliter interpretari, ut minus contrarius commune quam fieri possit, consilio 34. numero 3. col. 2. 28
 Statutum de quo supra ad correctionem iuris communis plures effectus operari non debet, sed satis est, quod vult tantum producat, ut ex actionem recipit eam ex maiestate rationis ibidem & nu. 4
 Statutum generale vltimum non trahitur ad praecedens speciale, consil. 34. nu. 4. col. 2. fol. 28. imo ipse per illud derogatur, ibidem.
 Statutum generale non praesumitur comprehendere quod specialiter notum dignum est, consil. 34. nu. 4. col. 2. 28
 Statutum quod plures intellectus patitur interpretandum est in benigniorem, & aequosam partem, consil. 34. numero 5. col. 2. fol. 28. & maxime ad effugiendam poenam, ibidem.
 Statutum si simpliciter dicens, quod quis a iure suo cadat, differt a statuto quod quis a iure sententiarum suarum cadat, consil. 34. nu. 7. col. 3. 28
 Statutum generale non comprehendit id, de quo specialiter promissum est, consil. 34. nu. 4. col. 2. 28
 Statutum, Pistori de datione in solutam lib. 2. cap. 4. declarat, consil. 35. numero 1. cum seq. vique ad 11. fol. 28. & sequent.
 Statutum Florentinum eiusdem tenoris cuius est illud Pistoriensis declarat, ibidem, & praecipuo suo.
 Statutum Mediolani in consil. lib. 2. tit. de bonis ad eridam ponendis eiusdem tenoris ac praedicta, & declarat, ibidem.
 Statutum sicut prouidet iudicis, ita & nuptiae prouidere dicitur eadem ratione lexus fragilis, & ignorantis, consil. 35. nu. 5. col. 2. 29
 Statutum vnum per aliud declaratur potius quam per ius commune, consil. 35. nu. 9. col. 2. 29
 Statutum quod victus victori in expensis coadmetur, quod ille intelligendum sit, consil. 35. nu. 11. col. 3. 29
 Statutum Fuzianum de venditione faciendi uterius declarat, consil. 35. nu. 1. col. 1. 30
 Statutum Florentinum in materia retrahit rubr. 108. & 109. volum. 2. declarat, consil. 36. nu. 9. col. 3. 30
 Statutum Florentinum rub. 1. in stat. mercant. de venditis factis per cessantes declarat, consil. 38. numero 1. & 4. volum. 1. 33
 Statutum Cortonen in materia iuris congrui declarat, consil. 40. nu. 1. 6. & 7. 34
 Statutum quando disponit de tempore respectu certi actus tunc a die illius actus incipit excurrere tempus, consil. 40. nu. 3. col. 4. 34
 Statutum faciens mentionem de certo tempore intelligitur de continuo, consil. 40. nu. 6. col. 4. 34
 Statutum faciens specialem mentionem de absentia minore, vel alio cui a iure communi conceditur relictum, videtur rejicere petitiones, quae alias resisterentur, consil. 40. nu. 10. col. 2. 35
 Statutum dans executionem personalem locatori contra conductorem intelligitur pro illa summa, quae expresse continetur in instrumento locationis, & non pro alia summa, pro qua conductus ob tacitam reconductionem teneretur, consil. 41. nu. 6. col. 1. 37
 Statutum Cortonen cap. 4. lib. 2. rub. quod quis vendere, vel emere rem immobilis cogi potius, non comprehendit forenses, sed tantum conuenticos, consil. 47. nu. 1. col. 1. 42
 Statutum non ligat forenses in consensibus eorum dationem, consil. 47. nu. 1. col. 4. fol. 41. etiam ratione rei sitae in territorio statuentium, quoniam tamen loquitur in personam, non autem in rem, ibidem.
 Statutum sicut non potestur ad forenses in eorum dationem ita nec eos comprehendit in consensibus eorum finotem, consil. 47. nu. 4. col. 2. 41
 Statutum intelligitur velie prouidere suis ciuibz, & subie-

ctis, non autem extraneis contra ipsos cines, & subditos consil. 47. nu. 6. col. 3. 41
 Statutum de retractu vii exorbitans iuri communi contrarium, & odiosum restringendum est, & omni possibili modo limitandum, consil. 47. nu. 9. col. 4. 41
 Statutum Finizans subde successione declarat, consil. 54. nu. 2. col. 2. 49
 Statutum specialiter loquens de exclusionem statutorum in vna parte, non intelligitur in alia parte de eandem exclusionem loqui, consil. 54. nu. 5. col. 2. 49
 Statutum excludens materiam statibus fratribus non habet locum stante forte, quae appellatio facias venire non potest, consil. 54. nu. 18. col. 4. 49
 Statutum, ubi non disponit, intelligitur relinquere eam omnifum dispositioni iuris communis, consil. 54. nu. 12. col. 1. 50
 Statutum Forensium quod mulier non possit disponere de dote in totum, vel in parte in praedictum virum, vel filiorum, non procedit in casu dote, consil. 69. numero 3. & 4. col. 4. 61
 Statutum de iure congrui habet locum in emphyteota propter utile domini ratione bonorum emphyteoticorum conuoguntur bonis alienatis, seu venditis non conueniunt, consil. 101. nu. 1. col. 1. fol. 96. quod procedit etiam si post rectam generationem res emphyteotica sit reuerfuta ad dominum directum, ibidem numero 8. & procedit in quocunque alio utile domini habente, ibidem numero 2. 1. 4. & 5.
 Statutum praeteritis consanguineis in emptione rerum praetentum non habet locum in huiusmodi rebus perrimonialibus venditis extra familiam, & postea relapsis in pacti redemptoris in venditione apponit, consil. 101. nu. 6. col. 3. 105
 Statutum quod detinens bona defuncti, etiam si habeat in eis hypothecam ratione crediti contra ipsum defunctum, tenetur esse eius haeres, non procedat in eo qui possidet bona ad ipsum possidentis suorum, & commodatus si deo commisit restitutioni subiecta, vel quae non sunt in dominio defuncti, consil. 112. numero 6. col. 4. fol. 108. nec etiam procedit in muliere possidente bona iure suorum dotum, ibidem, etiam si statum verba generalia cuiuslibet iuris essent exclusiua, ibidem numero 8. Et licet statutum loquatur in masculo, ut non possit possidere dicta bona ratione dotum materiarum, non tamen habet locum in muliere remanente bona ratione suorum dotum, ibidem.
 Statutum de quo supra est rigorosum, durum ac iniquum, & a iuris communis regulis exorbitans, & ideo quatenus ea est via, per quam ab eo discedatur, & ad iura communia redeatur, ibidem, nu. 7. quae ratione secundum constitutum fuerit habetur, ibidem, nu. 12.
 Statutum loquens in masculo de dote materna, vel auita, non dicitur proprie dotem comprehendere, consil. 112. numero 1. col. 1. 19
 Statutum Florentinum lib. 2. rubr. 109. quod detinens bona defuncti etiam si habeat in eis hypothecam ratione crediti contra ipsum defunctum, tenetur esse eius haeres, conditum est ad obuiandum fraudibus eorum, qui sub aliquo extrinseco praetextu res alienas hereditates occupant, volentes contra dote sentire, & incommoda evitare, consil. 112. nu. 12. col. 1. 19
 Statutum quilibet exceptiones recipiens, exceptionem illegitimam petitionis non quam includit, consil. 44. nu. 8. col. 3. 111
 Statutum dans executionem paratam instrumento locationis contra conductorem intelligitur praesumit liquidationem, consil. 123. nu. 4. col. 4. 120
 Statutum dans executionem paratam instrumento locationis non extenditur ad locationem tacite renouatam, ibidem, nu. 6. & quare, ibidem.
 Statutum dans executionem paratam instrumento quatenus in quo promissio, ... fit facta, si promittens fuit in mora non habet locum quod ad interesse eiusdem
 Statutum

Index verborum,

- statum ob mortem, confil. 133. num. 8. col. 1 111
 statum habens clausulam annullationis actus facti non
 feruntur omnibus solemnitatibus in eo expresse dicitur
 illas solemnitates induxisse pro forma, confil. 141. nu.
 47. col. 1 160
 statum habens quam pro maiore ante 25. annum non
 habet locum in alienationibus stabilium, confil. 141. nu.
 me. 138. col. 4 163
 statum Fl. rentinum lib. 2. rub. 13. prohibens muliere
 de dote disponere in praeiudicium filiorum procedit in
 coniugis tantum, non autem in vidua, confil. 142. nu.
 1. 3. 4. & 10
 statum de quo supra est contra ius commune, ibidem
 num. 10
 statum prohibens aliquid mulieri conjugatæ, non com-
 prehendi viduam, confil. 142. nu. 10. col. 1 173
 statum iuri communi contrarium odiosum est, & stri-
 ctè intelligendum, confil. 143. nu. 11. col. 1. fol. 173. Et in
 eo casu tantum procedere debet, in quo præsumitur loqui-
 tur, & extra illum non est extendendum, nec in conse-
 quentiam trahendum, ibidem nu. 12. tantumque dispo-
 nit, quantum loquitur, & non plus, & expresse non de-
 cernit, relinquatur dispositioni iuris communis, ibidem
 num. 13
 statum deferens viro lucrum dotis, principaliter hoc nõ
 facit propter onera matrimonii, sed quia maritus est, ex
 quo uir lucratur dotem etiam vxore decedente ante-
 quam dicta onera subeat, confil. 143. nu. 7. col. 2 174
 statum prohibens alienationem stabilium in foren-
 ses valet, confil. 145. nu. 1. col. 1. fol. 183. an autem fauorabi-
 le sit, vel odiosum non habetur ibidem nu. 3. 3. & 4
 statum in 12 non alienando stabula in foren-
 ses ligat non subditis ratione bonorum existentium in territorio sta-
 tus, num. confil. 145. nu. 8. col. 1 181
 Max. me quando tale statum recipit res ipsæ & eius ef-
 fectus est in rem, ibid. nu. 9. licet & si in personam lo-
 qui iuridem sit ibid. nu. 10. præsertim si expresse de foren-
 sibus loquitur uolens eum ligare, ibid. nu. 11
 statum in personam loquens foren-
 sem comprehendit
 du n. modo de rebus principaliter sibi subiectis, disponat
 confil. 145. nu. 10. col. 1 181
 statum conditum a Marchionibus Malepiniis agri Lu-
 nensis recognoscendum Imperatori in superiorem di-
 ctum ius cui le, & non præteritum, confil. 145. num. 12.
 & 13. colum. 1. fol. 181. & si uelle actio ex eo compe-
 tens perpetua est, & durabilis usque ad triginta annos,
 non autem temporalis, & annalis tantum, ibidem de
 nu. 19. col. 4
 statum Florentinæ quod ex possessione rerum har-
 ditatum quis dicatur effectus hæres, & obnoxius is omni-
 bus hereditariis oneribus declaratur, confil. 142. num. 27.
 cum plurib. seq. col. 4 193
 statum de quo supra procedit etiam quod tales res possi-
 denti ex fideicommissio, uel alia causa deberentur, ibid.
 nu. 28. etiam quod ex dicta alia causa se possidere decla-
 rasset ibidem, nisi dictam possessionem auctoritate iu-
 ris iudicialiter adeptus esset, ibidem, & quid ad effugien-
 dum dictum statum fieri debeat, & quomodo, & qua-
 liter procedat, & in quibus rebus, & calibus, ibidem, nu.
 me. 29. & 30. & plur. seq.
 statum Florentinum quod dominium bonorum fidei-
 commissariorum mortuo grauato transiret recta uia in
 fideicommissarium absque aliqua restitutione declara-
 tur, confil. 141. nu. 28. cum seq. col. 1 194
 statum Bagnoni de compromissis inter litigantes faci-
 endis quomodo loquitur, confil. 153. nu. 1. col. 2 193
 statum de compromissis inter litigantes faciendis quan-
 tumvis generale non procedit quando una pars habet
 profectum instrumentum, vel sententiam aut aliud ius liqui-
 dum, & exigibile, confil. 153. nu. 4. col. 3 195
 statum in 13 in iudicari de consilio sapientie intelli-
 gitur in casu dubio, confil. 155. nu. 4. col. 3 195
 statum mandans inter coniunctos fieri compromissum
 de quaestione inter eos vertentibus, non procedit in
 quaestione iuris, confil. 153. num. 7. col. 2. fol. 195. fallit
 ubi quaestio iuris non est certa, & liquida, & in iure non
 clara, sed liquidatio, & exarumeca probatione indiget,
 & facti mixtura habet ibidem nu. 7. 8. & 9
 statum de causis dubis compromittendis intelligitur si-
 ue dubium sit inter penitus, & etiam inter impetitos, ni-
 si impetitia fingatur, vel sit supina, confil. 153. num. 17.
 col. 2 196
 statum præferens confinaneum, vel proximum confan-
 guineum, vel affine extraneum in emptione bonorum
 immobilium, & nihil dicens de pretio intelligitur de
 iusto, confil. 155. num. 10. colum. 2. fol. 198. quale autem
 sit iustum pretium in statuto prædicto habetur, ibi-
 dem num. 11
 statum Florentinum lib. 2. rub. 33. de repet. solut. quod
 dat hypothecam fideiussori in bonis principalis debito-
 ris, non procedit in pluribus sociis vnius societatis euius-
 dem contenti debendi, & sic quod non censentur inuicem
 fideiussere, confil. 157. nu. 1. col. 3 201
 statum in loquens in huiusmodi habet etiam locum in cor-
 reo principaliter obligato, confil. 157. nu. 9. col. 1 209
 statum loquens in eiu vero locum habet etiam in casu
 ficto, quod in eo est ead. in utroque ratio, confil. 157. nu.
 14. col. 2 212
 statum exorbitans, sed non correctorium iuris commu-
 nis, extenditur ex sola identitate rationis, confil. 157. nu.
 15. col. 2. fol. 212. imo & in correctoriis etiam fit exten-
 sio ad casum omnium, cum vnicuique tantum ratio conside-
 rari potest, ibidem nu. 17. etiam si dicta ratio non sit ex-
 pressa in statuto, quod tamen sine dubio nõ transiret nu.
 me. 76 204
 statum exorbitans loquens in vno casu extenditur ad al-
 lium omnium, qui ex lata significatione uocabuli sub
 expresse comprehenditur potest, confil. 157. nu. 16. col. 1 203
 statum in ex identitate rationis extenditur, etiam in corre-
 ctoriis ad casum omnium, omnia tantum ratio conside-
 rari potest, confil. 157. nu. 17. col. 2 208
 statum Florentinum lib. 2. rub. 33. de repet. solut. est po-
 tius iuri commune contrarium, quam exorbitans, confil.
 157. num. 34. col. 3. fol. 202. & latius num. 33. & plur.
 sequent.
 statum quo affines compelluntur ad compromittendum
 non comprehendit noueracem, quæ potius priuigeni su-
 peruixit, confil. 157. nu. 28. col. 4. fol. 202. statum huius-
 modi non dicitur esse præter, fed contra ius commune,
 ibid. nu. 29
 statum iuris communis correctorium extensionem non
 patitur, de casu vero ad casum fictum, confil. 157. nu. 22.
 col. 4. fol. 202. ratio quod de lata significatione uocabu-
 li casus fictus, sub expresse comprehenditur, ibidem
 & nu. 4. col. 2 203
 statum Florentinum, quo fideiussori soluenti tribuitur
 hypotheca in bonis sui debitoris probatur esse contra ius
 commune, confil. 157. nu. 33. cum plurib. seq. col. 4 202
 statum disponens de fideiussoribus non habet locum in
 correis, confil. 157. nu. 56. col. 3 202
 statum iuri commune contrarium, vel iuris communis
 correctum debet strictè, & propriè intelli. confil.
 157. nu. 4. col. 1. fol. 203. nec extenditur etiam in mate-
 ria fauorabili, ibid.
 statum contra ius commune disponens aliquid in casu
 vero non extenditur ad casum fictum, confil. 157. nu.
 42. col. 2 203
 statum contra ius commune loquens, de presentibus
 non comprehendit fidei præsentis, confil. 157. num. 43.
 col. 2 203
 statum iuris correctorium loquens in casu vero non ex-
 tenditur, qui ex lata uocabuli significatione comprehendit
 sub casu expresse confil. 157. num. 44. col. 2. f. 203.
 saltem quando in statuto non est expressa ratio, vel non
 conuenit maioritas rationum in casu, ad quem quis exten-
 sionem facere uellet, ibid.

Statu-

Et Sententiarum.

Statutum contra ius commune loquens de conditione
habet locum in iudicatione in solutum, conf. 157. nu.
45. col. 2. 203

Statutum loquens de locatione habet locum tantum in lo-
catione vera, & propria, non autem in impropria. ibid.
num. 46.

Statutum quod de qualibet contractu solvatur gabella nō
habet locum in contractu donationis, qui est improprie
contractus, ibid. num. 47.

Statutum quo requiritur consensus propinquorum in con-
tractu mulierum non habet locum in additione hære-
ditatis, ibid. nu. 48.

Statutum loquens de vilitate voluntate non extenditur ad
donationem causa mortis, ibid. nu. 49.

Statutum concernens utilitatem civium dicitur favo-
rabile, & respicere publicam utilitatem, conf. 157. num.
74. col. 2. 204

Statutum Florentinum promittit indemnitati fideiussoris
per hypothecariam actionem, quia fideiussor contra in-
tentionem suam, ac sine obligationis naturam coactus
solvit, conf. 157. nu. 39. col. 2. 204

Statutum Florentinum lib. 1. rub. 33. non providet, nisi ve-
ro, & proprio fideiussori, seu accessorie obligato, conf. 157.
nu. 90. col. 4. f. 204. nec procedit in pluribus locis, et idē
que coram debendi, ibid. num. 93.

Statutum Florentinum lib. 1. rub. 109. de prohibita alie-
natione rei communis inter quoslibet coactores, procedit in
materia cessantium ita ut coactores communi possint bona
decocti retinere secundum tenorem ipsius statuti, &
consequenter impedire venditiones faciendas per sub-
stantiam, & incantibus iuxta formam alterius statuti
in materia cessantium, conf. 158. nu. 1. col. 1. 206

Statutum intentans omnes qualitates an eo requisitis pro-
bare debet utrumque, conf. 158. nu. 4. col. 2. 206

Statutum Florentinum lib. 1. rub. 109. conceptum est ver-
bis generalibus ibidem num. 5. & quare fuerit ratio dicti
statuti, ibid. num. 12.

Statutum vocans ad retractum coactores videtur habere
respectum ad publicum decorem cuiusvis universitatis
exonerat a iudiciis, conf. 158. num. 12. col. 3. fol. 206. &
certis respectibus favorabile est, licet alius odiosus dis-
cernatur, ibid. nu. 15. non procedit in alienatione necessaria.
ibid. nu. 15.

Statutum Florentinum prohibens venditorem stabiliū
inter quoslibet coactores derogat alteri statuto Curie Mer-
cantie, quo permittitur syndici libera bonorum deco-
cti venditio, conf. 158. nu. 36. col. 2. 207

Statutum generale, & speciale cum invicem pugnant viden-
tur attenditur speciale, & quare, conf. 158. num. 37.
col. 2. 207

Statutum speciale præfertur generali, conf. 158. num. 38.
col. 2. 207

Statutum fori Mercantie, Florentie de cessantibus quo
syndici tribuunt facultas vendendi bona decoctorum
plus offertur, procedit, quando non adest consensus, vel
non valiant nō potest emergere ob paupertatem, aut alias
non contradicere bannimentis, conf. 158. nu. 42. col. 3.
207. & reducitur ad concordiam cum alio statuto com-
munis lib. 1. rub. 109. cum aduersari videtur, ibid.

Statutum Florentinum de prohibita venditione, & requisi-
to consensu restringit facultatem syndici decoctorum il-
lipere statuto Mercantie de cessantibus concessam,
conf. 158. nu. 44. col. 3. 207

Statutum Curie Mercantie Florentie de cessantibus circa
venditiones bonorum decocti, favorabile debet potest,
quia creditorum commodum respicit, & cum iure com-
muni concordat, conf. 158. nu. 52. col. 1. 208

Statutum de vendendo consorti in communem contrarium
est, & odiosum, conf. 158. nu. 55. col. 1. 208

Statutum de venditione facienda consorte, Florentie, &
serē ubique locorum in Italia viget, ibid. nu. 56.

Statutum de vendendo consorti, ad evitandas discordias

vicinorum conditum fuit, conf. 155. numero 59. co-
lum. 1. 208

Statutum de vendendo consorti est æquum, & tanquam ta-
le servandum, conf. 158. nu. 59. col. 1. 208

Statutum posterius antiquiori præferendum est, conf. 158.
nu. 61. col. 1. 208

Statutum posterius etiam generali, & indistincte loquens
veteri præcedenti distincte disponens, non dicitur de ro-
gare, sed distinguere secundum antiquum, conf. 158. nu.
64. col. 2. 208

Statutum novum quod sententia omnes mandentur exe-
cutioni non dicitur derogare statuto veteri quod dat
certam modum sententiandi, sed novum distinguitur
secundum vetus, conf. 158. nu. 65. col. 2. fol. 208. dummo-
do in sententiando fuerit servata forma ex antiquo sta-
tuto requisita, ibid.

Statutum Mercantie de cessantibus non habet clandestinam
specialiter derogatoriam alii statuto, sed generaliter tan-
tum in fine voluminis, conf. 158. nu. 68. col. 3. 208

Statutum vltimum non comprehendit casus specialiter ter-
minatos a primo, conf. 158. nu. 72. col. 3. 208

Statutum Pistori prædictum, non immutat ius commune
in successione ab intestato, cum de ea nihil expresse
disponatur extraneis personis de quibus ibi, ibidem
numero 3.

Statutum requirens in obligationibus mulierum consensum
propinquorum cessat factum, vt occurrat fraudibus,
& deceptionibus, quæ mulieribus fieri possunt, conf. 162
nu. 5. col. 2. 218

Statutum requirens consensum propinquorum in obliga-
tionibus mulierum, ponderat prudenter consilium, &
ideo debet intelligi de habentibus perfectum intellē-
ctum, conf. 162. nu. 6. col. 2. 218

Statutum quod reus sequatur formam actoris inter subditi-
os, valet, & ab eis servandum est, sicut in non subditi-
is, conf. 173. nu. 1. col. 3. 238

Statutum de debito capiendi ad instantiam creditoris
non procedit ad instantiam cessionarii nisi prius citato
debitore, & confitio de cessione, conf. 173. nu. 17. col. 1.
fol. 239. quamvis aliqui non minus contrarium afirma-
verint, ibid. nu. 18.

Statutum Martine requiritur in obligationibus mulie-
rum duorum proximorum, & consensum præsen-
tiam, nec non etiam iudicis decretum, conf. 176. num. 1.
col. 1. 247

Statutum quantumcūque generale loquens de aliquo actu
non comprehendit actum iuratum si de iuramento, nō
faciat mentionem, & hæc est regula vulgaris, conf. 176.
nu. 12. col. 4. 243

Statutum requirens in contractu mulieris consensum etiam
sanguineorum, aut aliam solemnitatem, non procedit
in contractu iurato, quia iuramentum supplet defectum
dictæ solemnitatis, & contractum firmat, conf. 176. nu.
14. col. 4. fol. 247. idque procedit indistincte, siue statum
loquatur in rem, siue in personam ibidem nu. 15. re-
probata opinione Bartoli secundum communem senten-
tiam, ibid.

Statutum requirens certas solemnitates non comprehendit
etiam iuramentum quomodocūque loquatur, ibidem
numero 18.

Statutum laicorum reprobat iuramentum a minore præ-
stitum non adhibens solemnitates non valet, & qua-
re, ibid. nu. 19. & supra nu. 12.

Statutum laicorum directo disponens super iuramento nō
valet, & hæc est vera, & communis opinio, ibid. 1.

Statutum quando annullat ipso iure contractum abique
solemnitatibus requisitis, tunc iuramentum non con-
firmat contractum, conf. 176. num. 26. col. 4. fol. 247.
quod procedit etiam si iuramentum nullam faceret de iu-
ramento mentionem secundum aliquos, ibidem, con-
trarium tamen ibi tanquam verum, firmatur, ibi-
dem.

Iudex verborum,

statutum simpliciter loquens non comprehendit casum iuratum secundum doctores communiter. ibidem num. 28

Statutum quando est expresse confirmatum a Summo Pontifice cessat omnis difficultas circa iuramentum videlicet quod laici super eo disponere non possint. conf. 176. nu. 29. col. 1. fol. 1. 45. sed talis confirmatio etiam specialis non operatur quando non est facta ex certa scientia, & causa cognita. ibid. nu. 30

Statutum simpliciter reprobans contractum minoris iuratum sine certa solemnitate non valet, cum autem dicitur, quod talis contractus presumitur dolo factus, valet. ibid. nu. 31. sed istud ultimum procedit, quando statum fingit dolum, & simulationem ex aliquibus coniecturis propinquis, & verisimilibus ad presumendum verum dolum. ibid. nu. 35

Statutum & si presumat contractum dolo factum non potest tamen infringere iuramentum quando nullam legitimam causam presumendi doli adducit. ibidem numero 37

Statutum disponens quod non adhibeatur fides, instrumentum sine certa solemnitate factum, etiam iurato, valet. conf. 176. num. 39. col. 3. fol. 1. 45. sed hoc procedit quoad probationem, non quoad utilitatem obligationis. ibidem.

Statutum cum disponit, quod in contractu adhibeatur certa solemnitas alias scriptura superinde concessa etiam cum iuramento nullam faciat probationem iuramentum non operatur ibidem num. 48. sed quando constat de contractu iurato alio modo, quam per instrumentum puta per testes subscribitur, contractus, & sum esse dolum spectat propter iuramentum. ibid. num. 41. Et eo casu etiam notarius de instrumento rogatus admittitur in testem. ibid. nu. 42

Statutum Bononiense de contractibus cum minoribus faciendis non habet locum in contractu minoris iurato etiam non adhibitis solemnitatibus dicti statuti. conf. 176. nu. 27. col. 3. fol. 1. 44. & nu. 44. col. 4

Statutum de quo supra quomodo procedat in minore contrahente extra territorium non servata dicta solemnitate habetur. ibidem num. 48. & si diceretur, col. 2

Statutum non inhabilitans simpliciter, & absolute personam minoris contrahentis, sed volens, quod in contrahendo adhibeatur ab eo certa forma & solemnitas non invalidat contractum a minore factum extra territorium statuentium sine illa solemnitate, nec tollit probationem eius instrumentum. conf. 176. nu. 44. col. 4. fol. 1. 45. nisi minores in fraudem ipsius statuti accedant, aut ducant extra territorium ad contrahendum. ibid. num. 49. col. 2

Statutum loci contractus non inhabilitans simpliciter, & absolute personam contrahentis, sed disponens illum debere servare certam solemnitatem, & formam alias actus non valet, comprehendit etiam forensem. conf. 179. num. 45. col. 4. fol. 1. 45. Secus autem quando absolute, & directo inhabilitat personam, quia tunc non ligat non subditum. ibid.

Statutum Florentinum quod xras, legitima sit decem, & octo annorum, comprehendit etiam forensem ibi contrahentem. conf. 176. nu. 46. col. 1

Statutum Bononiense disponens quod in contractu minorum adhibeatur certa solemnitas habet locum in minore contrahente extra territorium quocunque eo non accedant, vel adducantur ad contrahendum in fraudem ipsius statuti. conf. 176. numero 49. col. 1. fol. 1. 46. nisi contrahatur cum loco. puta nam tunc cessat omnis, fraudis suspicio ibid. & nu. 50

Statutum Bononiense praedictum non comprehendit casum alienationis in Religionem Summi Pontificis auctoritate fundatam, quia videtur intelligendum nisi minor contrahat, cum persona aequae, vel magis privilegia. ta. ibid. nu. 51

Statutum prohibens alienationem in forensem non includit alienationem in ecclesiam, vel pium locum non subditum. conf. 176. nu. 54. col. 1

Statutum prohibens rem acquiritam sine certa solemnitate aliena extra territorium comprehendit acquirentem alienantem in ecclesiam de alieno territorio, quando statutum de re loquitur, & eam afficit. ibidem numero 55. & 64

Statutum prohibens alienari immobilia in non subditum comprehendit clericos efficacius non subditos, conf. 176. nu. 66. col. 1

Statutum D. Ludovici Vicecomitis Dominij Mediolani, quod nullas subditas possit alienare in non subditum quocunque modo, nisi prius solvat solidos decem cum muni de qualibet libra iuxta estimationem ipsius rei, quae alienaretur, & nisi habita licentia ipsius Domini, vel alicuius ex eius vicariis, unde vendit sibi locum in clericis, & ecclesiasticis personis. conf. 176. num. 57. & 58. col. 1. 3. & 4. fol. 1. 46. & ubi dictas personas non comprehendat, an dicatur esse contra libertatem ecclesiasticam, conf. 176. num. 57. & plur. seq. col. 3. & 4. fol. 1. 46. quod tamen aliquis recipit declarationes, & limitationes, de quibus ibi dicitur.

Statutum prohibens legari forensi non comprehendit forensem legantem monasterio forensi. conf. 176. nu. 60. col. 4

Statutum generaliter prohibens donationem non comprehendit donationem in piam causam. conf. 176. num. 61. col. 4

Quod procedit in qualibet alia alienatione etiam earum rerum, quae alias regulariter alienari prohibentur sunt, ibi. nn. 62. & 67

Statutum prohibens translationem immobilium in non solvente onera, nisi cum licentia principis, non extenditur ad ecclesiam. conf. 176. nu. 63. col. 4

Statutum prohibens vendi bona non sublimitibus onera communis, non ligat ecclesiam, nec ecclesiasticas personas. conf. 176. nu. 64. col. 4

Stipulatio semel cum missa resoluta non potest. conf. 176. num. 2. col. 3

subiecta fideicommissio, vide subiecto fideicommissio. subscribens non est autorizans scripturam, seu verba testis, sed tanquam principalis omnia praecedentia confirmat, conf. 11. numer. 1. col. 3. fol. 7. nec praeterea ignorantiae excusatur ibidem num. 7. Sed hoc procedit, quando quae scripta erant subscribenti, lecta fuerunt alias secus. ibidem.

subscribens non potest impugnare scripturam subscripsi, conf. 11. nu. 2. col. 4. fol. 7. Fallit si subscribens doceat se fuisse deceptum aut inductum ad ita subscribendum, ibid. nu. 3

subscribens si cedula vacua, seu alba, vel sigillum suum ponens, non intelligitur confirmare ea, quae postea scribuntur, nec pro ijs obligatur. conf. 11. num. 4. col. 4. fol. 7. fallit quotiescunque constat quod subscribens sciuit quid esset scribendum, ibidem num. 7. dum modo non sit qualis scientia, & mobilia, sed certa, & specifica, non generalis, & obscura, numero 9. ut si prius praemonitus fuerit de eo quod scribendum, & esset ibidem numero 4. & 10. vel de certo scribendo mandaverit, ibidem numero 7. vel id ex contextibus, aut praesumptionibus colligatur, ibidem numero 8. vel fuerit praesens, quando postea scriptura fuerit, & completa, & eis sic fieri permiserit, ibidem numero 4. & 5

subscribens de scriptura, quam non vidit, nec legit, nec erat de sua intentione non videtur eam approbare. conf. 11. nu. 6. col. 4

subscriptio probat omnia contenta nisi plura subscripta, conf. 11. num. 2. col. 3

subscriptio allegationem ignorantiae excludit, conf. 11. nu. 2. col. 1

Sub-

Iudex verborum,

axatio in reſeſſe doris ſuſcit ab initio donec dos ipſa ſoluatur, quando eſt verſimilis, & apparet conueniens quantitas veri inſerere ſubſtitetur, ſi non in vim poſſit, ſiſit in vim probationis deducte ex verſimilibus comedatur, conſ. 46. num. 3. col. 1. fol. 40. Nec ſubſtitetur iura vtriusque viſitatem ab Imperatore deſinitum, ſed prout, ibidem dicitur nu. 3

taxatio ſuturam doris promiſſa, & non ſoluz de inſe ciuili eſt ad rationem octo pro centenaria inter mercatores, & ſex inter alios, conſ. 46. nu. 5. col. 1

taxatio intereſſe ad rationem ſeptem cum dimidio pro dore pro miſſa, donec ſoluatur, nō dicitur immoderata, nec exceſſiua in illo loco, in quo pecunia ſilent de conſuetudine implicari ad rationem cadere in emptione annuorum cenſuum, conſ. 45. nu. 6. col. 3

taxatio alimentorum qualiter fieri debeat, conſ. 129. nu. 4. & 5. col. 1

taxatio doris, vel alimentorum fieri non poſſit, niſi prius conſent de viribus hereditarijs, & facultate deſuncti, conſ. 129. nu. 6. & ſeq. col. 1

tempus conceſſum a ſtatuto vicino ad retrahendum re eo treſquiſque venditum incipit currere a die alienationis ſacta conſ. 40. nu. 2. col. 3. f. 34. nec aliqua alia vicini ſcientia alienationis requiritur, ibid.

tempus a ſtatuto ſimpliciter assignatu in materia iuris congrui ex die venditionis ſacta connumeratur, ibid.

tempus a lege, vel ſtatuto ad aliquid agendum reſpectu alius ſcius deſignatum incipit currere a die illius actus, ibid. nu. 3

tempus aliquid per ſtatutum praſumum ad aliquid agendum non ſimpliciter ex genere, ſed in ſpecie exprimendo certum tempus, dicitur continuum, ibid. & currit ſtatim ex illo tempore deſignato etiam ignorantibus, ibid.

tempus dicitur continuum quoties qualibet dies fieri poſſit id pro quo tempus datum eſt, ibid. nu. 4

tempus dicitur continuum, quando ſtatuitur a lege, vel ſtatuto ad id, quod poſſit fieri a iudice non ſedente pro tribunali, ibid.

tempus continuu currit omni tempore, & cuiſcunque ignorantibus, & impedito ibid. num. 8

tempus quadrienni ad petendam reſtitutionem in integrum conceſſum eſt vtile, & non currit niſi ſcienti, ibid. nu. 18. f. 3. Sufficient tamen ſcientia praſumpta, ibid.

tempus quod conſumitur coram arbitratibus, aut amicabiliſus compoſitoribus non computatur in inſtantia appellationis, conſ. 49. nu. 6. col. 1

tempus inſtantie currere non debet, quiſemper litigat, ibid. nu. 8

tempus appellationis, an & quando currat non obſtante com promiſſo, ibid. nu. 10

tempus aliud eſt laborandi, aliud quieſcendi, aliud edendi, & bibendi, & aliud dormiendi, conſ. 64. n. 5. col. 3

tempus, per quod emphytheota non ſoluens canonem cadat a iure ſuo, oportet, quod ſit continuum, & nō interruptum, conſ. 76. nu. 2. col. 1

Alia interrupta eſſet praſcriptio per ſolutione medij temporis, ibid.

tempus per quod emphytheota non ſoluens canonem cadat a iure ſuo eſt trienni, ibid. nu. 1

Quod procedit in emphytheota priuatorum, ſecus ſi eſſet eccleſiae, in qua ſuſſet biennium, ibid.

Item hoc declaratur procedere quoties alia paſſiones in contractu per partes non ſunt appoſitae, ſunt tunc illae ſeruantur ſunt, ibid.

tempus vnius menſis a ſtatuto conſtitutum ad aduocandū hereditate in ſibi declarantem ex teſtamento, quam ab interſtato non currit niſi a die ſcientiae ſibi delatae hereditatis, conſ. 96. nu. 2. col. 1

Quae autem ſcientia in hoc caſu requiritur, habetur, ibidem ſub num. 3. 4. 5. & 6

tempus bienni, vel trienni, quo quis cadit a iure ſuo ob non ſolutionem canonem incipit a die conceſſionis rei emphytheoticae, & non a die deſignatae ſolutionis, vt caducitati

locus ſit, conſ. 131. nu. 1. col. 3

tempus declaranda caducitatis non eſt duorum menſium poſt incurſum caducitatem ob canonem non ſolutionem, ibid. nu. 17. col. 3. f. 130. Sed iudicis arbitrium emphytheotarum pauperum inſpecta, vel pecunia temporum, ibid. nu. 2

Dum modo iudicis arbitrium non excedat dictu ſpatium duorum menſium ibidem d. nu. 17

tempus decurſum in minori aetate nō computatur ad inducendam praſumptionem inſinuationis, donationis, vel alterius extrinſeca ſolemnitatis, conſ. 139. n. 31. col. 1

tempus in quo ſolemnitas extrinſeca interuenire non poſſit non computatur ad eam praſumendam, ibid. nu. 32

tempus ad praſumendam ſolemnitatem extrinſecam quantum eſſe debeatur, conſ. 139. nu. 41. 42. 43. 44. 45. & ſeq. col. 1

tempus 30. annorum non ſufficit ad praſumendam extrinſecam ſolemnitatem de per ſe, ſed neceſſaria eſt etiam patientia partis, ibid. nu. 41. & 54

tempus decurſum poſt oppoſitum inſinuationis deſectum non habetur in conſideratione ad praſumendam ipſam inſinuationem ex duratione temporis, ibidem num. 42. col. 4

tempus in memorabile, ſeu cuius memoria non exiſtat certum annorum eſſe dicitur, ibid. nu. 44. col. 1

tempus 30. annorum ſufficit ad praſumendam ſolemnitatem extrinſecam concurrente poſſeſſione alleganti interueniente dicta ſolemnitatis, & patientia alterius partis, ibid. nu. 44. col. 1. & ſupra nu. 42. & 43

tempus ad praſumendam ſolemnitatem extrinſecam quantum eſſe debeatur, iudicis arbitrio reſequitur, ibid. nu. 56

tempus quod allegatur ad praſumendum actum non allegatur ad ipſum actum hodie inducendum, ſed ad praſumendum ab initio exiſſe, ibid. nu. 71. col. 1

Et praſcriptio trahitur retro, & operatur ab ipſo principio, & ſic prout ex tunc, non autem vt ex nunc, ibid.

tempus minoris aetatis de momento ad momentum computatur, & dies additis in anno beſellu non habetur in conſideratione in praſudicium minoris, conſ. 141. num. 37. & 98. col. 1

tempus quinquenni tacite ratificationis ex taciturnitate poſt legitimam aetatem a legellatorem in adu nullius a minore ſacto intelligitur currere poſt 21. annos complete, ibid. nu. 138. col. 4. f. 163. etiam ſi ſtatutum loci habeat quoniam maiorem poſt 20. annos, ibid.

tempus a ſtatuto ſimpliciter conceſſum ad aliquid faciendum abſque alia praſcriptione, an ſit annale, vel perpetuum, vique ad 30. annos conſ. 145. n. 16. col. 3. f. 180. Et quid iuris ſit in materia retrahus, ibid. nu. 17. cum ſeq. & quid in actu ſucceſſivo antea nu. 13. in fi.

tempus ad ſententiandum praſumitur in dubio praſumitur cauſa, & inſtantia, conſ. 145. nu. 31. col. 3

tempus in cauſa appellationis non currit impedito ex ſactu iudicis, conſ. 148. nu. 8. col. 2

Sed opus eſt, quod impeditus praſeſtetur, & faciat omnem ſuum conatum per impeditum tollendo, alias tempus ſibi habetur, ibid. nu. 9

tempus conceſſionis rei emphytheoticae attendendū eſt quo ad valorem, & aſſumationem rei, & eius redditus, conſ. 168. nu. 9. col. 3

tempus, quo nouitus inuitus extra monaſterium in ſeculo moratus eſt, com putatur ad completum tempus probationis, & ſucceſſum ad tacitam poſſeſſionem inducendam, conſ. 171. nu. 6. col. 2

tempus ſeruium ſubducitur in computatione praſcriptio 30. annorum, illud quae ad ſex annos aſcendit, conſ. 174. nu. 8. col. 1

ſeruium conceſſa ordine ſtatuti non ſeruium non eſt nulla, ſed inſiſta, conſ. 171. nu. 5. col. 2. fol. 37. vnde ab ea eſt apellandum, alias in iudicium tranſit, ibid.

termino in licitationibus tranſacto res remanere debet regulariter ei qui maiorem oblationem facit, conſ. 178. nu. 11. col. 1

Et Sententiarum.

Nec noua subhastatio fieri debet, aut nouus oblato andi-
ti, nisi sit in ior, qui aduersus licitationem testatur, si
causatur, qui plus offerat. *ibid.* nu. 3
terminus datus ad producendum instrumenta includit et-
iam productionem priuata scriptura. *confil.* 24. nume.
13. col. 3
terminus cum exprimitur, cum praepositione, a, vel ab in-
clat cum tempore, quod est de eius initio, semper illud
tempus includitur, quia est quodam integritas tempus
que propterea principium non excludit. *confil.* 4.
nu. 5. col. 4
terra non recognoscens superiore, vel recognoscens
habentes tamen est priuilegiu, vel aliter merum, & mix-
tum imperium, & iura regalia, dicuntur habere ficut,
confil. 17. nu. 7. col. 1
terra de quibus supra, habent tamen obligata bona earum
administratores. *ibid.*
terra non habens ficutum dicitur habere tacite obliga-
ta bona eorum administratores. *ibid.* nu. 8
Terminus pro suo interesse potest in parte in iudicio, &
exequutionem impedire. *confil.* 68. nu. 1. col. 1
tertius simpliciter solutus pro alio, de proprio soluere di-
citur animo tamen reuocandi, vel sibi retinendi, aut com-
pensandi, cum in his, quae de bonis, vel pecunia debitoris
ad suas manus perueniunt, vel peruenitura sunt, *confil.*
166. nu. 27. col. 4
tertius solutus pro debitorum praesumitur soluere de pecunia
debitoris, quando ille tertius debitoris negocia gerebat.
ibid. nu. 18
testamento pars clara dubiam declarat, *confil.* 60. numero
10. col. 4
testamentum matris inter liberos imperfectum ualeat, quan-
do filij sunt aequaliter institi, *confil.* 87. nu. 1. col. 2
Secus si inaequaliter sunt institi, & inaequaliter inaequa-
litas non est parua, sed magna secundum aliquos. *ibid.* nu. 2
Contrarium tamen pro validitate etiam in hoc secundo
casu tanquam verius, & magis receptum defenditur.
ibid. nu. 3
testamentum, in quo filius est praeteritus a matre, nullum est,
etiam quod in eo sunt institi haeredes nepotes ex dicto
filio. *confil.* 103. nu. 1. col. 3
Substitutum tamen ex clausula codicillaria, per quam dictus
filius praeteritus ceteris grauatus restituitur haereditatem
haereditate scripto. *ibid.* nu. 3
Quo in casu filius vnam tantum quartam legitimam, sci-
licet, non autem Trebellanicam, detrahit. *ibid.* nu. 4
testamentum solo consensu approbatur, *confil.* 14. numero
18. col. 4
testamentum nuncupatum. vide nuncupatum testa-
mentum.
testamentum factum in iure requirit quinque testes, siue sit
nuncupatum, siue in scriptis, *confil.* 147. nu. 4. col. 3
Dummodo fiat a iuribus. *ibid.* nu. 5
testamentum factum coram curato, & duobus, vel tribus
testibus in extrema voluntate ualeat de iure canonico.
ibid. nu. 6. etiam quod factum sit ad non prius causas. *ibid.*
nu. 7. Quod procedit in terris ecclesiarum subiectis in
temporalibus. *ibid.* nu. 8. Et non solum in foro ecclesi-
astico, sed etiam in seculari. *ibid.* nu. 9. Secus uero est in ter-
ris Imperij, in quibus seruatur ius civile septem testes re-
quirentes. *ibid.* nu. 10. & 16.
Praeterquam in foro ecclesiastico, in quo ualeat cum cu-
rato, & duobus, in tribus testibus. *ibid.* nu. 11. & 16
testamentum factum coram quatuor testibus de iure cano-
nico ualeat non solum cum parcho, & duobus testibus
in terris ecclesiarum in viroque foro, & in terris Imperij in
foro ecclesiastico. *confil.* 147. nu. 12. col. 1
testamentum non solenne, & inualidum in foro consue-
tudo per haereditatem exequendum non est. *confil.* 147. nu. 13
testamentum coram duobus, aut tribus testibus cum cura-
to factum, & de iure cuius in terris Imperij in foro se-
culari in ualidum non subsistit, in iure codicillorum

ex defectu numeri testium, cum quinque in codicillis
requirantur. *ibid.* nu. 14
testamentum factum in iure, vel tempore pestis ab egeant
te, qui ea illa in iure defuncti coram coram, & du-
bus vel tribus testibus, aut coram quatuor, sine curato
ualidum est etiam in terris Imperij in foro seculari etiam
ad non prius causas. *ibid.* nu. 15
Contrarium tamen firmatur. *ibid.* nu. 16. cum seq.
testamentum factum non ad prius causas de tempore pestis qui
que testes requirit, & cum minori numero non subsistit
in terris Imperij in foro seculari. *ibid.* nu. 17
testamentum in quo sub conditione casuali est haeres insti-
tutus descendens, cum legitime debetur, ualeat & insti-
tutio pura remanet, & conditio rejicitur. *confil.* 149. nu-
me. 6. col. 1
testamentum patris est nullum ex praeteritione legitima-
torum, quia necessarii sunt insistenti, vel exheredatio-
ne. *confil.* 159. nu. 2. col. 1
testator insistenti filijs nuptas, & eorum filios masculos
tantum eo tempore dicitur vocasse masculos cum
feminis, & non ordine successu, & quare, *confil.* 48.
nu. 3. col. 3
testator, ut in suo testamento filias nuptas, & eorum filios
institi, & eis earumque substituit, non censetur agere
se de nepotibus, & de alijs eorum descendendis. *ibid.*
nu. 7. col. 1
Et praeterea subintelligenda est tacita conditio, si sine li-
beris decedat. *ibid.* nu. 6
testator non praesumitur uelle alienos successores proprijs
anteponere. *ibid.* nu. 7. & nu. 28. col. 3. fol. 44. fallit in re
mediet ualens. *ibid.* nu. 18
Testator in dubio illud uoluit praesumitur, quod uerifi-
casset in eodem casu interrogans respondisset. *ibid.* nu. 8. col. 4
testator praesumitur uoluisse praeferre filium substituto. *ibid.*
nu. 27. col. 3
testator praesumitur se uelle conformare cum iure communi,
confil. 60. nu. 4. & 16. col. 4. & 54. col. 117. nu. 4. col. 4
testator quando censetur non habere considerationem ad
sibi proximiores, sed tantummodo ad successionem suam
iuxta dispositionem iuris communis, *confil.* 60.
nu. 9. col. 3
testator uocando masculos, & excludendo feminas, licet
uideatur habuisse rationem ad agnitionem tantum, ta-
men censetur uocasse aequaliter agnatum, & consanguineum.
confil. 6. nu. 18. um seq.
testator praefereus masculos dicitur eos semper peruenire
eo ordine, & de iure communi debeant succedere.
ibid. nu. 20
testator opponens legato mistam conditionem uidetur con-
siderare effectum, & implementum eius. *confil.* 6. nu. 4. col. 2
testator potest in suo testamento apponere, quod si haeres hu-
micidum commiserit, & ob id bannitus fuerit in pena
uitae, & confiscationis bonorum omnium prouenerit maio-
rati, & iure patronatus sibi relicto, *confil.* 73. nu. 3. col. 67
testator disponendo, quod in aliquo casu femina ultra do-
tes competentes habeat certam partem uniarum quantita-
tem, dicitur ipsas dotes eo in casu legasse non solum, ac si
dilectus lego dotes cum petentes, & ultra talem summam,
confil. 78. nu. 2
testator non praesumitur uoluisse fideicommissum diminui,
nisi ea causa necessitas, *confil.* 78. nu. 15. col. 1
testator praesumitur fieri uoluisse considerationem in substitui-
es bonis fideicommissum subiectis, quando danda ali-
dilectus congruenter habere non potest, *confil.* 78. nu.
15. col. 1. & nu. 21. col. 2
Testator, qui in substituium nepotes omnes ex filio com-
petentes dandi mandauit, id fecisse intelligitur eo tantum
casu, quo alium non haberent dorem, vel minus con-
gruentem haberent. *ibid.* nu. 20. cum seq. col. 2
Nec alias fideicommissum est, nareur, cum multa na-
ci possent nepotes, *ibid.* & sub nu. seq.

Index verborum,

testator legando dotes omnes pecunias fidei committit, & descendentes suis in subsidium de bonis fidei committit, ad quod testator confilios vocat, an & quando censetur voluisse eas habere dotes dotes etiam quod aliunde sunt domus, confil. 178. nu. 26. & seq. col. 3. 76

testator legat dotes liberos in casu nuptiarum, & postea vocat eas post filios masculos ad partem bonorum ultra dotes, ad hoc ut eas casu de fidei committentem, & ad dotes pariter admitterentur, confil. 178. nu. 25. col. 2. 77

testator filium voluit per fassum, de quo si vivens interrogatus fuisset, verbum illud se velle respondisset, eodem modo, 48. facit ad hoc quod habetur, confil. 178. nu. 4. col. 3. 115

testatorum legata aliena per fassum in dubio ex necessitate, & non voluntarie fecisse, & ideo legatum debetur tanquam non ad rem per fassum, confil. 178. nu. 2. col. 4. 78

testator mandavit adici ecclesiam in tali domo, si postea voluntarie domum alienavit, & eam non rediit, non per hoc legatum extinguatur, sed ubi, vel in alio loco ecclesia construenda est, ibid. nu. 4. col. 1. 79

testator legavit piam domum viis cum omne solvendi ecclesiam pecuniarum quantitatem rectori alicuius ecclesie quodvis an pro anima sua dicitur legasse ad piam causam, vel legatum piam fecisse, ibid. nu. 5. col. 2. 79

testator filium magis diligere per fassum, quem primo vocavit, confil. 104. nu. 20. col. 1. 101

testator qui ex testamento subius substitutionis voluit, quod decedens sine liberis restitutus vocari superfluis quousque accepit ipsius testatoris, manifestum facit, quod superioris tenetur restituere subsidium portionem suam propriam, & alteram, quam habuit ex quacunque substitutione, ibid. nu. 13. col. 4. 101

testator, an & quando videtur voluisse filios institui in conditione positis ad hereditatem suam vocare in confil. 104. per totum fol. 100. & supra in verbo filij in conditione positi. 101

testator, quod facile exprimere potuit, & non expressit noluisse apponere intelligitur, confil. 116. nu. 3. col. 4. 117

testator, qui substituit filios masculos descendentes ex feminis in defectu lineae institutionum, non videtur habuisse respectum ad agnationem, sed tantum respectum ad ipsum genus masculinum, ad quod maiorem affectionem habuerit, quam ad femininum, confil. 116. n. 3. col. 4. 117

testator quando dispositus vocat filios in institutionibus, vel substitutionibus, filias feminas in tali dispositione continetur, confil. 117. nu. 3. col. 2. fol. 115. nisi aliter de eius more constiterit, ibid. 117

testator excludit propria filia, de filijs in substitutione mentionem faciens, de masculis tantummodo intelligere videtur, confil. 117. nu. 4. col. 4. 118

testator heredi substitutionis sub conditione, si sine filij decedat, non censetur voluisse eius filiam ab hereditate excludere, confil. 119. nu. 4. col. 4. 119

testator quando instituit omnes filios natos, & nascituros ex fratre, & si tempore mortis testatoris frater non haberet filios, substituit sorores, sub fratre excludunt sorores substitutionis, confil. 119. per totum. 114

testator vel legat dotes suis nepotibus in certa summa cum hoc, quod si bona hereditaria sua non fuissent, nihil quod haeres teneatur de suo, sed pro parte, quae deficiat, valent huiusmodi legatum haberi pro non factum, An haeres teneatur ad ipsam summam legatam, si vires hereditariae non fuissent, confil. 120. n. 1. col. 4. 126

testator remittere potest confessionem inuenturam hereditatem suo quod legationis, sicut quoad creditores, confil. 129. nu. 1. col. 1. 127

Testator in suo testamento legat relinquare non cogitur, ibidem. 127

testator eodem modo dilexisse videtur in alimentis, quo dilexit in dote, quando utramque legavit, ibid. 127

Ex ideo alimenta non pro viribus hereditaria, sed pro modo de legat dote debentur, ibid. 127

testator, an & quando censetur vocasse, positis in conditione, confil. 104. per totum fol. 100. & in confil. 125. 132

testator legans uxori suae viduam, & velutiam habitaudo in eius domo non videtur ei relinquare habitationem, sed tantummodo voluisse, quod in ipsa domo habitet, & commoretur, confil. 120. nu. 16. col. 1. 137

Testator cuiuslibet non potest cognoscere domum probabationem, in vi aliam in alium transferre possit, sed pars domus sibi assignanda est arbitrio boni viri, in quem commoda, & concordenter secundum suam conditionem habitare possit, ibid. 137

testator volens bona sua ad suos descendentes venire omnem alienationem speciem interdicere videtur per quam eius inventum non servaretur, confil. 129. nu. 83. col. 4. 148

testator, an sub nomine filij velit etiam nepotem comprehendere coniecturis, & praesumptionibus discernitur, confil. 177. nu. 10. col. 2. 148

testator, quando non abhorruit sexum femininum vocata de filios dicitur non habuisse animum conferendi agnationem, & familiam ibid. nu. 26. col. 4. 148

testator substituo aliquem filio instituto, dicitur hoc fecisse sub conditione tacita, si sine filijs decederit, quia non est verisimile, quod filij de nepotibus cognatiss, ita substitueret, ibid. nu. 25. col. 2. 149

testator quicunque aliquis ponit in conditione ad exclusionem substitutionum, certum est, quod eos voluit praesentibus substituit, ibid. nu. 31. col. 4. 149

testator in dubio videtur positis in conditione voluisse praefere venientibus ab instituta, ibidem num. 32. 149

testatoris dispositio de non adinveniendo ad successionem in aliquo iure profectum in aliqua religione, vel in sacris ordinibus constitutum non tribuit ad eos, qui post quos in dicto iure successerunt, succedunt prosequi, vel succedentes, sed intelligitur de ijs, qui tales sunt tempore delatarii, confil. 73. nu. 18. col. 2. 167

testatoris verba naturaliter, & proprie sunt intelligenda non clausula, & sic, confil. 130. nu. 13. col. 4. fol. 128. Maxime in conditione, ibid. nu. 14. 167

testator non potest quis pro parte decedere, & pro parte institui, confil. 159. nu. 1. col. 4. 211

testes probantes per dissimilia verba idem in subsidia importantia magis probant, quam per eadem verba, confil. 16. nu. 5. col. 2. 21

testes testificantes per nonnisi, eundemque sermonem, & eandem reddentes causam, & rationem sunt suspiculi, confil. 16. nu. 5. col. 2. 21

testes non examinati super interrogatorijs pariter repeti debent, & potest appellari, si iudex interrogare, vel repetere illos postquam quando ex officio procederetur, confil. 50. nu. 1. col. 4. 45

testes deponentes rem tanti valere communiter, vel quod tantum communitate emere, vel quod in regione communiter venditur ad rationem tanti pro rabula, probant sufficienter valorem rei, confil. 124. nu. 3. col. 4. fol. 121. etiam nulla fructuum redditu canonice, ibid. 121

testes duo testes circa locum, & tempus, & de propria scientia deponentes optime probant, confil. 123. numero 1. col. 4. 132

testes etiam inhabiles admittuntur, quando praesumptio iuris concurreat cum dicto eorum, ibid. nu. 5. col. 4. 132

testes adhiberi numero plures qualitate autem si non superiores saltem quales pauciores praefertuntur, ibid. 7

testes deponentes de negativa per medium affirmativam pariter potentia sunt cum rebus deponentibus de affirmativa simpliciter, ibid. nu. 10. col. 4. 132

testes pauciores pro verisimilitudine, & praesumptione deponentes plures praefertuntur, ibid. nu. 14. col. 3. 132

testes quando sunt hinc inde partes, quibus magis credendum sit ibid. & per totum. 132

testes pauperes, an sint suspiculi, confil. 141. nu. 3. col. 1. fol. 139. & quando, quo modo, & quomodo eis sit credendum, ibidem nu. 3. 136. & plur. seq. fol. 139. & seq. 139

Testes

Et Sententiarum.

Testes deponentes de valore alicuius rei certo tempore, in quo iudicium. & scientiam talis valoris habere non poterant probent, conf. 141. nu. 3. col. 2
 Item quid iuris sit in depositione alterius rei, & facti ibidem nu. 33. & seq.
 Testes quo diuiores eo meliores, unde diuites sunt magis idonei, quam pauperes. ibid. nu. 38. col. 3
 Nisi pauperes sint honestæ personæ, & bonæ famæ. ibid. nu. 15. cum seq. col. 4
 Testes verisimiliora deponentes præferuntur. ibid. nu. 40
 testes deponentes de tempore, quo erant minores, & talis ætatis, in qua in eorum non concurrat iudicium rectè discernendi de re, super qua deponunt, regulariter nõ probant, conf. 14. l. 1. nu. 159. col. 1
 testes dicentes rem fuisse tanti redditus singulo anno vno cum alio computato, & talem redditum fuisse tãsi communis pretij, & valoris, vi ascēderet ad rationem quintæ pro centenario redditus pro parte domini, probant verum valorem rei. ibidem num. 109. & 110. col. 3. fol. 167. Maxime si in super deponent, quod ad hanc rationem in regione confluunt res stabiles vendi, & emi. ibid. nu. 114
 testes deponentes de valore rei secundum eorum opinionem probant, & citare. ibid. nu. 117. col. 4. fol. 167. & nu. 119. col. 1
 testes dicentes rem tanti valere, & quod tanti communiter fuisset æstimatione probant eius valorem. ibidem num. 100
 Imo & si dicant, quod tanti ipsi emerent pro communi æstimatione. ibid.
 testes non repulsi a parte in persona vel dicto idonei censentur, & probant. ibid. nu. 121. & 122.
 testes si dicant de præsentem rem tanti valere, quanti tẽpore contractus valebat, & ea reperiatur meliorata, valor nunc licet æstimatorum deduci debet. ibid. nu. 123. & seq. & nu. 125. col. 3
 testes ita sunt intelligendi, vt contraria non deponant. ibidem nu. 125. & seq.
 testes dicentes se habere notam manum scribentis non probant nisi dicant fuisse præsentem, & vidisse eam scribi. conf. 146. nu. 2. col. 2
 Fallit in vrbes ex consuetudine, vbi illis fides adhibetur. ibid. nu. 10. col. 3
 testes in probanda consanguinitate, vel parentela debent incipere a comuni stirpe, & successum descendendam deponere taliter quod iudex possit elicere ipsam consanguinitatem, conf. 161. nu. 9. col. 3
 testes deponentes super parentela non sufficit, quod dicat aliquos fuisse tenios, & exactos tanquam taliter strinientes, quia per hoc non dicitur probatum eos fuisse tales. ibid. nu. 11
 testi minus idoneo creditur, quando verisimilia deponit, conf. 131. nu. 12. col. 2
 testificari quis potest de ijs, quæ in pupillari, & etiam in infantili ætate vidit, conf. 141. nu. 12. col. 2. fol. 159.
 Dummodo tunc temporis capax fuerit percipiendæ, de quibus factus maior testificatur, veluti si ageretur de aliquæ scientia, quæ per sensus corporales tenetur, secus verò si essent talia, quæ tunc temporis non cadent sub eius intellectu, vt si tractaretur de scientia aliqua, quæ habetur per causas, & rationes. ibid.
 testes non enucleantibus standum est in rebus difficiliter probationis, conf. 11. nu. 7. col. 3
 testibus pro actore affirmantibus magis credendum est, quã testibus negantibus pro reo, conf. 13. nu. 8. col. 2. f. 13. etiam in negatua certo loco, & tempore coarctata. ibid. nu. 9
 testibus verisimilia deponentibus magis credendum est, conf. 13. nu. 1. cum seq. f. 13. etiam si essent numero inferiores, & etiam si prædicti testes essent pro actore, & contrarij pro reo. ibide. n.
 testibus deponentibus pro causâ fauorabili, pro qua alius in

dubio ferenda esset sententia magis creditur, quam deponentibus contra. ibid. nu. 1. col. 3
 Testibus, qui iuris præsumptione melius sunt informati magis creditur, quam alijs, conf. 141. numero 27. col. 1
 testimonia de auditu alieno, & de credulitate pari passu ambulant, conf. 144. nu. 1. col. 1
 Et ideo vbiunque admittitur testimonium de credulitate, admittitur etiam de auditu alieno, & è conuerso. ibidem.
 Testis ex minima causâ non repellitur, conf. 122. nu. 5. col. 1
 testis non potest se ipsam corrigere nisi in continenti, conf. 124. nu. 4. col. 4
 testis ignorans fructus rei non potest deponere de eius valore, & deponens non probat, conf. 141. numero 34. & 37
 testis ignorans qualitatem rei non probat eius valorem si de eo deponat. ibid. nu. 37. col. 3
 testis subscribens tanquam talis testamentum sui venditoris non videtur approbare contenta in testamento, & facere sibi prædictum in iure suo. ibidem num. 102. col. 2
 testis pauper dicitur qui non habet tantum in bonis, quantum in portat causâ super qua testificatur, ibidem num. 154. col. 3
 testis non repellitur ob solam pauperiæ a testimonio se reddendo. ibid. nu. 155. col. 4
 Imo admittitur, tam in civilibus, quam in criminalibus causis, veluti diuites, dummodo sit honesta persona. ibid. & nu. 164
 testis deponens de die præficio in aliquo negotio probatio, quando lapsus est decennium, inspectus est de falsis, conf. 141. nu. 163. col. 2
 testis dictum dubium contra producentem est interpretandum. ibid. nu. 166. col. 3
 testis contrarius vbi ad concordiam reducit, excusatur a perituro, vel falso, sed non probat. ibidem num. 177. col. 3
 testis vnicus, & singularis probat in præiudicium parus, quæ illum examinat fecit, & produxit, conf. 144. num. 2. col. 1
 Quod procedit etiam si deponeret de credulitate. ibidem num. 3. Imo & si testificaretur de auditu alieno. ibidem num. 4
 testis deponens de duratione equi commodati debet esse certus de qualitate eius tempore, quo sui commodatus, & tempore quo fuit restitutus, & rationem congruentem reddere alius non probat, conf. 175. numero 5. col. 2
 testium defectus suppletur per idoneitatem, & integritatem aliorum testium quamuis singularium circa locum, & tempus, conf. 132. nu. 6. col. 4
 testium iudicio standum est in his, quæ non possunt bene percipi sensu corporeo immediate, conf. 141. numero 119. col. 1
 testium dicta sunt coadiuvanda, & non calumnianda. ibid. nu. 153. col. 3. f. 169. & nu. seq.
 Testium dicta, qui non fuerunt reprobati a parte contra, quam testificati sunt, vera præsumuntur. ibidem num. 223. col. 1
 testis claros non est camillandus, conf. 128. numero 14. col. 1
 timor corruptionis in teste diuine cessat, conf. 141. num. 38. col. 3
 Cessat etiam in paupere, vbi est honesta persona, & bonæ famæ. ibid. nu. 155. cum seq. col. 4
 timor in confidendi de iudice in actu licito nõ præsumitur, conf. 163. nu. 3. col. 3
 citulo sententiæ ad non simul per eius expressam annulationem retracto res cum fructibus restituitur, conf. 26. nu. 6. col. 3

Iudex verborum,

Titulus plures habentes potest vti non et eis qui magis vti
sibi videat, consil. 124. nu. 8. col. 3. 112
Titulus non suffragatur illi qui habet contra alium ab eo-
dem auctore etiam si non habere in, nisi de conceden-
dis iure consil. 1. nu. 1. col. 3. 16
Titulus acquisitionis variis non potest in praeiudicium
tertij, vel ad vltimandum id, quod alius esset ius validum,
consil. 26. nu. 7. col. 3. 21
Titulus emptio non suffragatur emptori, nisi doceat de
iure venditoris, consil. 9. nu. 1. col. 3. 13
Titulus iuris patronatus debet esse ex fundatione, vel do-
tatione, consil. 75. nu. 1. col. 3. 70
Titulus iuris patronatus probandus est per authenticum
documentum, vel ex multiplicatis patientibus per
eumdem antiquissimos temporis eademque hominum
memorias, consil. 75. nu. 1. col. 3. fol. 70. A. Ius be-
neficium tanquam libera ab ordinariis conferuntur.
ibidem.
Titulus Codicis, si maior fecerit, habet, lib. 3. de tit. si ma-
ior faciat, ten. factum de re lib. 5. quomodo intelligatur,
item an & in quo met se differant, & de cuiuslibet
tituli intellectu, consil. 41. nu. 1. 16. 17. 18. 19. &
20. col. 1. fol. 158. & num. 129. 130. cum plur. lequ. col.
2. fol. 165. & num. 148. & 149. cum plur. sequitur. col.
1. & 3. 164
Titulus emptio est validus non obstante lesione, consil.
14. nu. 372. col. 1. 170
Titulus institutionis facit praesumere bonam fidem consil.
159. nu. 43. col. 3. fol. 2. & operatur acquisitionem fru-
ctuum ante lucum consecratorum ibid. nu. 44. etiam si hu-
iusmodi titulus esset inualidus ibid.
Titulus donationis donatio non suffragatur, nisi ostendat
de iure donantis, consil. 172. nu. 13. col. 4. fol. 157. &
nu. 1. col. 1. 218
Totum. Idem iure esse debet de reo, quod de parte, consil.
157. nu. 91. col. 4. 204
Tractatus praecedens declarat qualitem contractus consi-
stio de tractatu, consil. 15. nu. 8. col. 3. 96
Traditio rei vendit concurren. nre eiudem possessione em-
ptori per tempus longissimum hoc villa praesentem sup-
pletioms mensuratur, et sic, ut id tantum venditum fuisse
intelligatur, quod fuit traditum etiam si minus esset n-
stra expressio, consil. 161. nu. 13. col. 1. 217
Traditione facta rerum permittitur dominium in acci-
pientes tras ferri, consil. 5. nu. 1. col. 1. 4
Transactio dominij a traditione rei cabitur, consil. 98. nu.
6. c. 13. 93
Transactio nullae ex defectu consensus ob dolum ea
propositio consilium ratificatio facta ex intervallo tol-
lit allegationem dicit nullitatis si modo in ipsa ratifica-
tione non inerat dolum, consil. 141. num. 23. co-
lum. 4. fol. 158. maxime si ratificatio est geminata.
ibidem.
Translatio dominij impeditur, ubi est alienatio a iure pro-
hibita, ibid. nu. 48. col. 3. 160
Transmissio non habet locum, quando substitutus est ex
descendentibus tertioribus, & filij ex alio substituto per
mittitur in conditione positi sunt pauciores ex descenden-
tibus tertioribus, consil. 113. nu. 10. col. 1. fol. 134. & an-
tea nu. 5
Transmissio differtur a vocatione ibid. nu. 11. col. 3.
Transmissio actioms & obligationis a die certa non impe-
ditur, consil. 156. nu. 20. col. 4. 159
Fallit in his quae supponuntur ad heredes non transmi-
nuntur, nam tunc dies certa transmissio non impedit. ibi-
dem nu. 21
Transmissio ius fauorabile est, consil. 133. num. 8. co-
lum. 1. 136
Transiunctales ad agendum per coniuncta persona non ad-
mittuntur nisi usque ad quartum gradum, consil. 10. nu.
8. ord. 3. 7
Transiunctales linea finit non possunt petere remanuo-

nem emphyteosis ecclesiasticae, consil. 180. numero 9.
col. 2. 135
Trebellianica deducitur per heredes filij a parte gsuati
onere fidei commissi conditionalis purificata condicio-
ne, consil. 81. nu. 4. col. 1. 81
Trebellianica simul cum legitimis inندا id iudicium totius
hereditatis ab herede, consil. 82. nu. 7. col. 1. 81
Trebellianica prohiberi a testatore non potest, consil. 82.
nu. 8. col. 1. 81
Trebellianica filijs primi gradus debita neque tacite ne-
que expresse neque directe, neque in directe in bonis te-
statoris prohiberi potest secundum opinionem Floren-
tiae canonizantem, & inuolubili obseruatum quic-
quid sit in puncto iuris, consilio 140. in principio co-
lum. 1. 193
Tutela est officium necessarium, consil. 13. numero 2. co-
lum. 1. 9
Tutela officium debet esse gratuitum, consil. 13. numero
2. col. 1. 9
Tutela tractatur ad ius canonicum non pertinet, item, nec
curas, consil. 176. nu. 66. col. 1. 247
Tutor tutelam administrans gerit munus personale abiq-
ue detrimento, & erogatione sui patrimonij, consil. 13.
nu. 1. col. 1. 9
Tutor aduocatus existens in causa pupilli non potest prae-
sint patrocinijs iustitiam petere, consilio 13. num. 3.
col. 1. 9
Tutor non potest iure actionis petere salarium pro merce-
de suorum laborum, consil. 13. nu. 4. col. 1. 9
Tutor expensas factas ratione viduas ex causa tutelae in em-
do extra locum administrationis a pupillo recuperat.
ibid. num. 5
Tutor & pro tempore curator si solem niter cum inramen-
to, & alijs promissionibus renunciant administrationi
tutelae, & pro debito tempore curas, etiamque alteri con-
cessit accedente consensu matris ipsius minoris, & iudi-
cis de creto non potest proprio facto conueneruendo ad
dictam administrationem semel renuntiatam reddere,
nulli actu iudicario praecedente, consil. 114. num. 5.
col. 1. 111
Tutor, vel curator illegitimè datus, vel qui non seruatis ex
vandis administrationem suscepit ad eam ad ligand-
um pro minore constituitur non potest, consil. 14. num.
7. col. 2. 118
Tutor si falsum contra pupillum confiteatur, vi tutor ipse
ex sua confessione tenetur, non excusatur, quod tan-
quam alius confessus fuerit, consil. 141. numero 14. co-
lum. 1. 168
Tutor faciens aliquid vi tutoris non per iudicem sibi vi pna-
to, ibid. nu. 102. col. 3. 163
Imo ius suum illatum, & immunitatum post depositum
officium sibi reseruatur. ibid. nu. 104
Tutor agens de inofficij testamento nomine pupilli non
est indignus legato sibi relicto, ibidem numero 105. co-
lum. 3. 162
Tutor interueniens iudicio contra minorem agito totum
non conuadit, nisi non fecit, sine quibus legitimam
personam pro pupillo non habet, consil. 173. num. 1. &
3. col. 4. 247
Tutor quae facere debet, ut legitimam personam pro pu-
pillo habeat remittit, consil. 173. nu. 1. & seq. fol. 273. Ra-
tio tamen reposita hodie, qui ea faciat. ibid. nu. 3. prout
& curator. ibid. nu. 4
Tutores tenentur conditionem pupillorum meliorem
facere, non a se de deterorem, consil. 16. num. 2. co-
lum. 2. 22
Tutor non debetur salarium administrationis tutelae, con-
sil. 13. num. 1. col. 4. fol. 2. si a principio non fuit
per iudicem in constitutum, nec per ipsum praetium
ibidem.
Tutori potest iudex ex causa salarium constituere pro re-
muneratione suorum laborum, consil. 13. nu. 4. col. 1. 9
Tutori-

Et Sententiarum.

Tutoribus non est aperienda via fraudandi minores, sed claudenda conf. 26. nu. 2. col. 2
 tutoribus pluribus datus simul unus de per se tutelam administrare non potest, conf. 104. nu. 5. col. 2. fol. 111. & ideo uno deficiente uel per mortem civilem, uel per mortem naturalem, uel per excusationem, aut per alium casum, alius in eius locum per iudicem sobrogandus est ibidem nu. 6. enam si simpliciter plures tutores testa-
 mentarij dati sint ibidem. Nili index causa cognita ex qualitate tutoris, qui remanet, & ex qualitate & quantitate patrimonij, & alijs considerationibus remanenti tutori uti habito pro sufficienti de re administrationem in solidum concedat ibidem.

V

Validitas. Pro validitate alienatione semper in dubio iudicandum est contra nullitatem, qualiterque ex iure uel ex facto nullitas ipsa officari, uel dubia reddi possit, conf. 66. nu. 5. col. 1
 validitatem actus potius facietur, quam nullitati, conf. 131. nu. 1. col. 1
 valor bonorum, tempore mortis testatoris non liquidatur ex instrumentis factis multo tempore ante mortem illius, conf. 28. nu. 4. col. 2
 valor rei in mobilis qualiter probetur per testes, conf. 124. nu. 1. col. 2
 valor rei pro modo fructuum inueniunt, conf. 141. nu. 75. col. 2
 Computando ad rationem redditus quinque pro centenario, ibid. nu. 112. col. 2
 valor rei stabilis ex quantitate reddituum 20. annorum probatur, conf. 141. nu. 36. col. 3. fol. 155. & nu. 211. col. 3. fol. 167. & hoc in emphyteusi ecclesiastica, ibid. num. 122. col. 2
 valor rei stabilis ex ultimo probatur, conf. 141. nu. 39. col. 3. fol. 159. ubi tamen de proximo, uel paulo ante factum est, ibid. nu. 165. col. 2
 valor rei stabilis post mortem 25. annis probatur, conf. 141. nu. 160. col. 1
 valor rei venditæ non probatur per instrumenta diuersa temporibus facta, conf. 141. nu. 167. col. 2. fol. 165. nisi essent facta circa idem tempus, & in pretio non esset magna differentia, ibid. nu. 68
 valor rei altius temporis non probatur ex ultimissime alienatus temporis, conf. 141. nu. 161. col. 2
 valor rei stabilis optimè probatur dicitur, quando estimatur iuxta ipsius rei redditum, conf. 141. nu. 210. colum. 3
 valor rei dicitur probatur per testes deponentes rem tantum valere, & quod tanti communiter fuerit estimata, conf. 141. nu. 220. col. 2
 Item si dicant, quod tanti ipsi emerunt pro comuni estimatione, ibidem.
 valor melioris mentorem deduci debet, si testes dicant de presentem rem tanti valere, quanti tempore contractus valere, & ea reperiatur meliorata, conf. 141. nu. 173. & 236. col. 2
 variatio uolui, uel causa acquisitionis non permittitur in pretidicem tunc uel per competat id quod alias non competet, uel ut ualidet id, quod alias esset inualidum, conf. 16 nu. 6 & 7. col. 3
 ubi est eadem ratio, ubi idem ius statuendum est, conf. 158. nu. 17. col. 4
 ubi statuit ratio, & mone viget, etiam si casus non sit in uerbis expressis, dispositio locum effectum, conf. 158. nu. 20. col. 4. fol. 206. & quæ per comprehensionem, non per extensionem fit, id dicitur, ibid. nu. 21
 ubi est casus legis, non est veteris statuendum, conf. 171. nu. 4. col. 2
 ubi mouet eadem ratio, ubi idem ius est statuendum, conf. 155. nu. 5. col. 2

ubi ex una parte datur res, & pecunia, ex altera autem tantum, aut quid sit venditum, uel permutatum, conf. 15. nu. 6. & 4. col. 3
 ubi res est dubia semper pro dote iudicandum est, conf. 61. nu. 8. col. 3. fol. 77. conf. 68. nu. 6. col. 1
 ubi non reperitur ambiguitas voluntatis, sed uerborum lata semper fieri debet in interpretatio, conf. 116. num. 4. col. 3
 ubi quis duplex officium exerceat regis, uidelicet, & Pontificis, si consentit, uel rex, non dicitur confirmare, ut Papa, conf. 141. nu. 112. col. 4
 ubi agitur de periculo anime standum est iuri canonico, & illud seruandum, conf. 141. nu. 273. col. 2
 ubi est casus statuti, ubi nulla dubitatio, conf. 173. nu. 2. col. 2. fol. 195. & conf. 159. nu. 8. col. 3. fol. 210. conf. 171. nu. 4. col. 2
 ubi sunt variae Doctorum opiniones ius certum, & clari dici non possunt, conf. 153. nu. 15. col. 2
 vendens plures res unico pretio dicitur vendere pretio cariori, quam si uenderet singula corpora separata, conf. 36. nu. 8. col. 3
 vendens rem cum pacto, ut emptor teneatur eandem rem sibi remittere, si pendente tempore emptor eam rem alteri obligauit, & postea uenditor ipsam rem redemit, illa obligatio resoluitur, & res libera ad uenditorem reuertitur, conf. 95. nu. 70. col. 2
 Quinimo redim. nu. qui tem cum huiusmodi hypothece ab initio uendit, etiam in munis ab omnibus hypothece anterioribus, necnon posterioribus in bonis emptoris, licet si cui si tale pactum de reuocando esset factum post uenditionem, & traditionem, nam tunc redimens sustinet hypothece posteriores, licet non anteriores, ibid.
 vendens nomina debitorum non tenetur de extinctione, conf. 158. nu. 1. col. 2
 Nec tenetur prestare ea esse exigibilia, seu debitores esse soluendo, ibid.
 Tenetur tamen prestare ea esse uera, & debitores esse uere debitores, ibid.
 vendere rem suam alteri nemo iniustus cogitur, conf. 158. nu. 54. col. 1
 vendit rem duobus ab eodem ite prestat, cui tradita est, licet posterior fuerit in emptione, conf. 152. num. 1. col. 2
 vendit et cum pacto de retrouendendo, si emptor pro obferantia pacti obligauit bona sua uenditori, tunc dicto uenditori competat actio hypothecaria in rem, contra seruandum emptorem, conf. 95. nu. 5. col. 2
 Quod quidem absque dubio procedit, si dictus secundus emptor fecit, & ipse primo emptori pactum de retrouendendo, ibid. nu. 6
 vendit per filium grauatum onere fideicommissi ualuit, si sub conditione, an & quando est impetretur in legittima, conf. 177. nu. 4. & seq.
 vendit per testatorem cum pacto redimendi intra certum tempus, & per heredem redempta, ueniunt in restitutione fideicommissi, conf. 177. num. 9. col. 4. fol. 140. sed fideicommissarius tenetur heredem potum restituere, ibidem.
 Idem est in bonis uenditis per heredem pro satisfactione debitorum defuncti, quando postea per eum redempta sunt, ibid.
 vendit rei traditione sequuta, eademque per tempus longissimum ab emptore possessa siue villa pretenione sup plenam in censuram efficitur, ut id tantum uenditum intelligatur, quod fuit traditum, etiam si esset minus mensura expressa, conf. 161. nu. 23. col. 2
 venditio in ea dicitur cum res plus offerenti danda est, conf. 158. nu. 55. col. 2
 venditio facta de seruo cum peculio, quod dictum est esse decem aureorum, si plus est in peculio, totum emptori debetur, conf. 151. nu. 32. col. 3
 Vendit:

Index verborum,

Venditio multorum corporum bonorum facta uni soli
vincit tantum pretio, cum pacto, quod in casu retractus
sint inempta excludit suspicionem fraudis, consil. 36. nu.
7. col. 3. 30
venditio facta per cessantem, qui a venditione, usque ad de-
fectionem possedit simulata presumitur, & in fraudem
creditorum facta, consil. 38. nu. 1. & seq. col. 1. f. 33. Idem
est si ex re venditor fructus percepisse constat, vel quod
aliquo titulo, vel causa rem venditam possiderit, vel de-
sideret, ibid. nu. 4.
venditio non probat, quod res vendita ad venditorem per-
tinet, consil. 39. nu. 1. col. 3. 33
venditio facta contra formam statuti de retractu est nulla
consil. 39. nu. 3. col. 4. 33
Maxime ubi aliqua fraudis suspicio colligi potest, ibid.
venditio rei, in qua creditor venditionis pederat sibi tenen-
tam dan dicitur fraudulenta, & dolosa, consil. 39. nu. 7.
col. 4. 33
venditio nulla rei dominium, vel quasi non transfert, con-
sil. 39. nu. 8. col. 4. 33
Maxime non sequitur traditio facti, ibid.
venditio ad corpus, & non ad mensuram facta, comprehe-
dit tantum id, quod intra designatos confines repetitur,
sive plus, sive minus sit, quam in fuerit expressum, consil. 56.
nu. 1. col. 1. 51
venditio dicitur facta ad corpus, & non ad mensuram, quan-
do est constitutum vincum pretium super tota re, & non
ad rationem tanti pro singula puta bubula, consil. 56.
nu. 2. col. 1. fol. 51. & quid quando ponitur mensura cu
dictione in circuibid. 51
venditio ad mensuram tunc facta dicitur, quando verus,
certus & precius numerus ipsius mensuræ rei vendite
in ea est expressus, consil. 56. nu. 3. col. 2. 51
venditio, seu alia concessio, an sit ad corpus, vel ad mensu-
ram in dubio ex coniecturis, & presumptionibus proba-
tur, consil. 56. nu. 4. col. 2. 51
venditio alius est, & aliud promissum de vendendo, consil.
58. nu. 4. col. 2. fol. 57. si tamen quis promissum vendere
certo pretio, & sequuta est traditio rei, & solum est
pretium, vel de eo habita est fides, tunc dicta promissio
transit in veram venditionem, ibid. nu. 5.
Et ex ea transfert dominium, non secus ac si ab initio fuisset
vera venditio, ibid.
venditio cum pacto redimendi est pura, licet sub conditio-
ne quadam resoluti possit, consil. 110. nu. 1. col. 2. 106
Et dicitur perfecta venditio, & transfert dominium in
emptorem, nec per huiusmodi pactum suspenditur eius
effectus, nec per eum effectus simulata, aut reputata
ibid. col. 1. 106
venditio nudum requirit pretium, sed etiam quod illud sit
certum clarum, & determinatum, consil. 118. nu. 6. 1.
col. 3. 118
venditio, cuius pretium collatum sit in personam incerta-
m, & innotatam, non valet consil. 128. nu. 4. & 6.
col. 3. fol. 121. vbi etiam ex quo ad pulchram questio-
nem inferunt. 121
venditio facta a minore sine solennitatibus requisitis, sub
firmis potest, quando venditor viginti annorum quatuor
annum ingrederetur, & ex aspectu maior videbatur, vel erat
publicus negotiator, & solutus, & immobilia
vendere, consil. 141. nu. 2. & 3. col. 1. fol. 158. quod quo-
modo procedat, habetur claudens num. 91. & seq. vique
ad num. 100. 158
venditio stabulum facta a minore non servatis solennita-
tibus requisitis a statuto loci, est nulla, consil. 141. nu. 47.
cum seq. col. 1. 160
venditio est ipsi iure nulla, quando latio est multum ex-
cessiva vera dimidium veri valoris, consil. 141. nu. 188.
col. 1. 166
venditio nulla existente re, est apertæ ad recuperationem
rei vendite, consil. 141. nu. 13. col. 2. 160
venditio facta de seruo cum pecunio, quod dictum fuit

esse decem aurorum, si minus est suppleri debet per ven-
ditorem, consil. 161. nu. 19. col. 4. 166
venditio facta ad corpus, & non ad mensuram venditor
non tenetur præstare totam mensuram, sed sufficere tradi-
tio eius, quod intra designatos confines continetur, consil.
161. nu. 20. col. 1. 167
venditio facta ad corpus si plus sit mensura, quam
fuerit expressum, venditor agere poterit, ut pretium au-
geatur, sed non alioquin, consil. 161. nu. 30. col. 3. 167
Contra vero plerumque alii existimant id totum emptoris
lucto cedere, & quod quicquid intra fines designatos
continetur, enuntiatum sit causa demonstrationis, & ad
favorem emptoris, ibid. nu. 31. 167
venditionis factæ cum pacto redimendi, communiter fie-
ri solent longe ultron pretio, quam res valeat, consil. 56.
nu. 4. col. 2. 172
venditionis contractum resolutum dominium ipso iure restit-
uit ad vendentem, consil. 36. nu. 4. col. 1. 170
venditionis confesso facta post venditionem emptori no-
cere non potest, consil. 33. nu. 4. col. 4. 177
venditionis ratificatio ex quibus actibus arguatur, consil.
141. nu. 6. & seq. col. 1. & 2. 178
venditionis ratificatio facta per cessionem de pretio rei
vendite non dum sibi soluto non potest infringi, sub
eo prætextu, quod tunc venditor esset minoris ætatis,
quando iam fuerat veniens ætatis consequntur, & ces-
sionem cum decreto iudicis fecerat, consil. 141. nu. 9.
col. 2. 178
venditionis ratificatio expresse, & facta declaratur ex in-
teruallo, & post aliquod tempus a facta venditione adeo
ethica est, vi per eam taliter confirmetur venditio, ut
amplius non possit allegari eius nullitas, etiam ex defe-
ctu consensu ex intervenitu doli, etiam ex proposito, co-
sil. 141. nu. 21. & 22. col. 4. 178
Quod & magis procedit, quando talis ratificatio est ge-
nerata, ibid. nu. 24. 178
venditio fudo centum ingerunt, si apponantur fines con-
tinentes plus, & aliquid evincatur emptori de illo plus,
illud evictum debet restitui emptori per venditorem,
consil. 161. nu. 33. col. 3. 177
venditor speciei pretium pro ipsa specie liberatur, in tantum
quod etiam re non tradita, emptor ad pretium tenetur,
consil. 178. nu. 1. col. 2. 181
venditor ostendens emptori rem evictam non deterioratam
simul cum omni interesse, etiam ad executionem se tenet,
quæ non repellit, si evictio sequuta esset ratione dominij,
vel quasi, consil. 6. nu. 2. col. 3. 184
Secus si fuerit quicquid ratione hypothecæ, ibid. nu. 3.
Vel etiam ratione dominij, tamen nondum ablata em-
ptoris, & evictio, etiam si evictio lata sit, & in iudicatum
transiit, ibid. nu. 4. 184
venditur sibi reservatum dominium rei vendite pro pretio
non soluto, donec illud solvatur, præferuntur tuncque
venditori anteriori hypothecæ, & etiam sibi, consil. 17.
nu. 20. col. 4. 184
venditor post venditionem non potest emptori præiudica-
re cum fide, vel alia confessione, aut actu, consil. 33. nu. 4.
col. 4. 184
venditor rem venditam possidere, & exinde etiam post
decedo nemo possidere reperitur, etiam quoque medio tem-
pore possidere præsumitur, consil. 38. nu. 2. col. 3. 181
venditor non tenetur defendere emptorem a violentia,
quæ sibi de facto fit, consil. 58. nu. 1. col. 2. 181
venditor qui promittit de evictione quomodocunque res
eum exitum, etiam de facto, non tenetur de violentia ex-
tra iudicium, consil. 58. nu. 1. col. 3. 181
venditor non tenetur de evictione quando emptor re per-
didit, aut a possessione cecidit culpa sua, aut negligentia,
consil. 58. nu. 3. col. 3. 181
venditor censui tenetur emptori ad damna, & interesse &
ad pretij quoque restitutionem, etiam ad eum periculum
censui periculi, consil. 93. nu. 4. col. 2. 189

Etiam

Et Sententiarum.

Etiam ante sequentem conditionem ibid. nu. 1
Et non obstante quod dicitur si tenetur ibid. nu. 6
Præsertim quando in instrumento ad id promissio de ip
sius damnis interesse, & cautione ibid. nu. 7
venditor transferre totam suam, quod habet in re ven
ditam, in emptorem, conf. 94. nu. 4. col. 4. 90
venditor enim pacto de retro vendendo potest rem ven
ditam recipere a tertio possessore, si non sigore iuris, al
tem ex equitate per actionem in factum utamur in re
scriptum, conf. 95. nu. 3. col. 2. 91
venditor tenetur rem emptori tradere, & tradere eam, cui
probabiliter credere possit credidit, aliter tradere non
tenetur, & quare, conf. 99. nu. 11. col. 4. 150
Tenetur tamen emptori credere actionem, si quia habet co
tra eum, & tradidit, & si nullas habeat, remanet in to
tante liberatus ibid.
venditor non habens dominium rei non potest illud in
emptorem transferre, conf. 144. nu. 2. col. 4. fol. 160.
& nu. 79. 161
venditor recuperans rem cum fructibus tenetur emptori
pretium cum usibus restituere, conf. 145. nu. 4. col. 3. 176
Quod procedit in re: dum in casu reddi iuratur, sed indistin
cte in omni resolutione, ibidem, etiam quod venditor
ex pretio utrius non recipitur ibid.
veniens contra iuramentum proprium apud iura dicitur
periturus, conf. 147. nu. 2. col. 4. fol. 19. utamur iurans in
mente conciperet narrata esse falsa, ibid.
veniens contra proprium iuramentum non auditur, con
f. 147. nu. 2. & 15. col. 4. fol. 19. nequam quando iuramen
tum assertivum est, sed etiam quando est promissivum
tantummodo, ibid. nu. 16
veniens contra proprium iuramentum dicitur turpitudi
nem suam allegare, conf. 147. nu. 4. col. 3. 19
veniens contra iuramentum, quod præstitit, sed non an reo
se obligandi non est periturus, conf. 147. nu. 16. col. 2. 19
Tenetur tamen tale iuramentum, servare ibid. nu. 17
veniens contra propriam promissionem non est audien
dus, conf. 101. nu. 1. col. 4. fol. 102. conf. 103. nu. 2. col. 4.
col. 1. fol. 99. conf. 100. nu. 2. col. 1. fol. 95. conf. 108. nu. 1.
col. 1. 99
Maxime si est inramento vallata, & nullam appareat
fuisse sequenti abolitionem a dicto iuramento, dicto
conf. 105. nu. 2
veniens contra promissionem iurata necesse habet prius
quam agat petere abolitionem a iuramento, conf. 105.
nu. 3. col. 4. 108
Quod procedit etiam data enormissima læsione ibidem.
verba legis, aut statuti, ubi dicitur, illius dispositionis locum
habere non potest, conf. 7. num. 18. col. 2. fol. 5. conf. 54.
nu. 4. col. 2. 49
verba legis, aut statuti, ubi conveniunt, dispositio quoque
locum habere debet ibid. nu. 13
verba in dubio intelliguntur semper in potentiori signifi
catione, conf. 14. nu. 3. col. 4. 10
verba restricta sunt interpretanda contra impetrantem,
qui clarius, & apertius in precibus potuit loqui, & non
fecit, conf. 24. nu. 3. col. 2. 10
verba præteriti temporis sunt abnegativa presentis, conf.
24. nu. 14. col. 4. 20
verba statuti, ubi non verificantur, ibi nec eius dispositio
militare potest, conf. 7. nu. 12. col. 1. fol. 5. conf. 12. nu. 3.
col. 1. fol. 27. conf. 108. nu. 1. col. 2. fol. 109. Sicut est con
versus, ubi verba conveniunt, ibi dispositio quoque
locum habere debet dicto conf. 7. nu. 13. fol. 5. & conf.
158. nu. 23. col. 2. 206
verba prædicta ubi sunt de directo resolutione commutata, resolu
tio ipsa adveniente casu sit ipso iure, & absque aliquo
homini nisi in scripto, conf. 36. nu. 3. col. 1. 20
Etiam extra terminos pacti legis communis, & addi
tionis in diem, ibid.
verba, & de eo casu, quid importent, quando sunt adie
cta conditioni, vel dispositioni, conf. 37. nu. 12. & 14. col. 3. 22

verba casu quo, vel eo casu, quid importent, si adiecta sint
conditiones, vel dispositiones, conf. 37. nu. 13. col. 3. 22
verba contrarius dispositionis attenduntur, nec ab eis recedi
tur, nisi clare de mente disponentis in contrarium appa
reat, conf. 70. nu. 23. col. 4. fol. 55. præsertim vero in vlti
mis voluntatibus, & in fideicommissis, ibid.
verba in perfecta substitutione in idem rem in perfectam, &
non consummatam significant, conf. 72. nu. 18. col. 2. 67
verba a testatore vulgare sermone prolata, sunt in intimum
sermonem transferenda, prout, & latius sermo in vul
garia verba transferendus est, conf. 78. nu. 3. col. 1. 75
verba in alculis generis de sola femina intelligi non pos
sunt, conf. 1. 16. nu. 3. col. 1. 112
verba substitutionis non strictæ, sed benigne sunt intelli
genda, ubi fideicommissum extare apertum est, & disputa
tio tantum consistit circa personas, quibus restitui debet
conf. 116. nu. 3. col. 1. 114
verba restricta sunt intelligenda secundum ius commune,
conf. 122. nu. 3. col. 1. 119
verba conditionalis formam inducunt, conf. 123. num. 9.
col. 1. 120
verba hæc, secundum prædicta, modificata, & restricta
precedentis, conf. 123. nu. 1. col. 2. 121
verba textus clara sunt attendenda, nec ab eis recedere licet
conf. 128. nu. 14. col. 1. 126
verba in testamentis naturaliter, & proprie sunt intelli
genda, non autem civiliter, & ficta, conf. 130. num. 13.
col. 4. 128
Præcipue autem in conditionibus, ibid. nu. 14
verba ista, & casu quo a testatore prolata significant dispo
sitionem, eamque restringunt, conf. 130. num. 15. col.
4. fol. 128. Maxime autem ubi posita sit in eadem dispo
sitione dictio tantum solum, vel tantum, vel clarius
ita, & non alia nec alio modo ibidem, & num. 16. &
ante sum. 11
verba ista, servando vitam videalem, si iunguntur verbo,
vel participio futuri temporis exponitur conditionali
ter hoc modo, videlicet, si servaveris, si vero inveneris ver
bo præteriti, vel presentis temporis exponitur, quatenus
quæ, vel donec vis videalem servaveris, & omnis quod
dam viduitatis importat, non autem conditionem, co
f. 134. nu. 2. col. 4. 135
Est in hoc secunda casu dispositio est pura, & acceptata po
test non petita cautione Mutua, ibid. nu. 3
verba ista committenda, & habitanda, in domo testatoris
quid importent, conf. 134. nu. 7. col. 1. 136
verba ista, donec, & quousque quandiu, & similia mo
dum important, non conditionem, conf. 134. num. 10.
col. 2. 136
verba hæc sub nomine telis important idem, quod dicere
pro alius vel ad utilitatem talis, conf. 140. nu. 3. col. 1. 155
verba hæc, donec consilium idem important, ac verba oc
casione donis restituent, & denotant causam impulsivam
potenti consilij ad favorem nepos, conf. 140. num.
3. col. 1. 155
verba hæc, casu quo, conditionem important, conf. 141. nu.
290. col. 2. 171
verba dubia nigri declinantur per rubricam, & secundum
illam intelliguntur, conf. 143. nu. 2. col. 4. fol. 78. etiam
in statuti, ibid.
verba, quæ possunt trahi ad usum sensum declaratur per
precedentia, & sequentia, conf. 143. num. 6. col. 4. fol. 79.
etiam in statuti, ibid. nu. 7
verba hæc per auditum, ad portant causam credulitatis,
hoc est se credere, quia dicere audiam, conf. 144. num. 4.
col. 1. 179
verba sunt intelligenda secundum substantiam materiam &
verisimilem, & non mentem, conf. 149. nu. 4. col. 4. 187
verba vniuersalia, siue generalia inducunt, quæ alias non
inducerentur, & etiam impropria, conf. 150. num. 8.
col. 4. 192
verba in qualibet dispositione debent aliquid operari, &
ociosa

Index verborum,

orioſa non eſſe, conſil. 156. numero 18. col. 1 100
 verba ſtatui non debent eſſe ſuperflua, conſil. 157. nu. 21. col. 3 102
 verba ita demum, ſunt limitata, & reſtricta a diſpoſitione præcedentis, conſil. 157. nu. 37. col. 1 103
 verba ſtatui proprie accipienda ſunt, non autem improprie, conſil. 157. nu. 50. col. 2. fol. 203. item nu. 48. col. 1. f. 204. etiam ſtatutum eſſe fauorabile ibid. 104
 verba in ſtatutis ita accipi debent, ut iuri comuni minus derogetur, quam ſen poſſit, conſil. 157. nu. 53. col. 3. fol. 203. & nu. 70. col. 1 104
 Item, ut minus præiudicent iuribus tertijs, quam ſit poſſibile, ibid. nu. 54 104
 verba ſtatutorum ſunt attenuanda, nec ab illis eſt recedendum, conſil. 157. num. 55. col. 3. fol. 203. & conſil. 159. nu. 7. col. 3 110
 verba hæc, vera, indicunt potius fuiſſe conſideratum effectum rei, quam verborum proprietatem, aut formam ipſius actus, conſil. 157. nu. 69. col. 1 104
 verba in ſtatutis proprie ſunt accipienda, conſil. 157. num. 81. col. 3 104
 verba hæc, tunc, & eo caſu dicuntur reſtricta, & faciunt, ut a caſu expreſſo non recedatur, conſil. 160. num. 15. col. 1. f. 214 114
 verba hæc, & non primo, nec ante, uel aliter ſunt derogatoria ad quemlibet alium caſum, & habent vim conditionis reſtrictiue reſpectu cuiuslibet alterius caſus, inducuntque formam quandam, a qua non licet recedere, conſil. 160. nu. 16. col. 2 114
 verba ita debent intelligi, ut contenta in inſtrumento non reddantur ſuperflua, conſil. 161. nu. 11. col. 2 116
 verba ſtatuta, quæ ſequuntur non alterant verba clara denotantia menturam, conſil. 161. nu. 27. col. 2 117
 Idem affirmatur de clauſula plus minus, ibid. num. 28. videtur tamen in eodem parum declarare, quod non attenditur menſura, ibid. nu. 29 117
 verba contrahentium attendi debent, nec ab eis eſt recedendum, conſil. 164. nu. 12. col. 3 121
 verba ſtatuti in dubio inbærendum eſt, conſil. 34. num. 7. col. 3 128
 verbum hoc fideiuſſor, dupliciter in iure accipitur, pro eo ſcilicet, qui accedit alienæ obligacioni, & pro eo, qui principaliter pro alio fe obligat, conſil. 157. n. 3. col. 4. 201
 verbum, in rerum, denotat improprietatem, & fictionem, conſil. 157. nu. 55. col. 3. f. 203. & nu. 62. col. 4 201
 verbum hoc, nullum, vertitur etiam in minimo, conſil. 159. nu. 19. col. 3 211
 verbum hoc ſi quis non ſolum comprehendit mafculum, ſed etiam feminam, conſil. 159. nu. 26. col. 3 211
 verbum, ſuccellor, præſtat a teſtatore, & non appoſitum in uocatione, ſed tantummodo in grauamine noui arguit uocationem, conſil. 44. nu. 5. col. 3 38
 verbum, ſuccellor, eſt appellatum, & non proprium nomen, conſil. 44. nu. 8. col. 3. fol. 38. & ideo ei ſuccellor eſt grauatus, non dicitur uocatus, ibid. 38
 verbum, ſi quis, in ſtatutis, iure communi contrariis, an comprehendat mafculum, & feminam, conſil. 14. nu. 3. col. 2 49
 verbum ut ſupra eſt repetitum omnium præcedentium, conſil. 61. nu. 1. col. 4 55
 verbum vulgare, quæſito, connexitatem facit ad præcedentia, conſil. 78. nu. 2. col. 4 75
 verbum prædictum latine importat, hoc, quæ diſtito rem ante oculos poſitum demonſtrat, ibid. 75
 verbum compatiens eſt participium habens taciām conditionem h. comp. tat. conſil. 78. nu. 16. col. 1 76
 E. ideo deo comp. tat. legata debetur, ſi comp. tat. & non aliter, ibid. 76
 verbum, ſi quis, purum legatum ius, & dominium de præſenti oſtendit, & cum condicione in præcedenti legatum poſt ſtatere non poteſt, conſil. 78. nu. 3 77

verbum, ſubſtituto, & commune aptum comprehendere tam directam, quam obliquam ſubſtitutionem, conſil. 88. nu. 4. col. 1 86
 verbum hoc hæres ſimplyter, & de per ſe, & ſine expreſſione aliqua vniueralizans, vniueralis eſt, & ad totum refertur, conſil. 104. nu. 36. col. 4 101
 verbum mafculum de proprietate ſermonis comprehendit omnes mafculos tam deſcendentes ex mafculo, quam ex femina, conſil. 116. nu. 1. col. 3 113
 Fallit ubi ſubſecta materia fauor agnationis, vel mone diſponennis contrarium ſuadentibus, ibid. 113
 verbum hoc, præſcriptio, plenum eſt, & bonam fidem inducit, conſil. 141. nu. 16. col. 4 169
 verbum, domina, æquipoſſet verbo hæredi, conſil. 149. nu. 2. col. 7 187
 verſimilitudinis effectus plures eſſe, conſil. 166. num. 42. col. 3 218
 verſimilior eſt, quod debitor ſoluert in extinctionem debiti per eum contracti cum fideiuſſione illius, qui pluries, & pro notabilioribus ſummis pro eo interceſſit, quā in extinctionem fideiuſſionis illius, qui ſemel tantum, & pro longe minori ſumma fideiuſſit, conſil. 166. nu. 40. col. 2 218
 veſtigio ſolutæ pecuniæ in utilitatem ex conſecturis probatur, & perſumtionibus, conſil. 138. nu. 5. col. 3 141
 via illam iudicando eſt eligenda, quæ paribus minus præiudicium affert, & magis conſultam, & prouifiū eſſe poteſt, conſil. 34. num. 6. col. 1. fol. 28. conſil. 38. num. 7. col. 2. fol. 3. conſil. 87. num. 8. col. 4. fol. 81. & conſil. 97. nu. me. 5. col. 4. fol. 92. ex qua regula inferatur ad plura in diſtis locis notari. 141
 Vicarius Episcopalis beneficia vñire non poſſet, niſi hoc ei ſubſtit ab Episcopis ſpecialiter commiſſum, conſil. 106. nu. 7. col. 4 109
 vicini & conſuncti magis probant deponentes de alcuius ſubſtantia, quam alii, conſil. 141. nu. 16. & 28. col. 1 159
 viciniſſis parit odium, & inter viciniſſe inſidia non contemnenda oriuntur, quæ publicam quietem laſant, & perturbant, conſil. 158. nu. 14. col. 3 206
 vicino pro ſtatutum viſu emendi acquiritur, conſil. 158. num. 11. col. 3 206
 vicino ex ſtatuto admiſſo ad emendum competet actio ex dicto ſtatuto, conſil. 36. nu. 1. col. 1 30
 vicinum ignitam, & moleſtum habere admodum graue eſt, conſil. 158. nu. 13. col. 3 206
 vicinus habet ius emendi ex ſtatuto Florentino lib. 2. rub. 109. de prohibita alienatione rei communis irrequeſitæ conſorte, conſil. 158. nu. 11. col. 3 206
 vicinus rem ſuam, ex qua ius congrui habet uendendi in termino ad retrahendum conceſſo, nõ videtur iuri Prothomyeſis tenenciaſſe, ſed potius illi cum re vendiſſe alicui, nec per hoc fraudem feciſſe dicitur, conſil. 36. num. 14. col. 4 30
 vicinus excluditur a retractu elapſo tempore ad retrahendum ſtatuto, conſil. 40. num. 4. col. 2. fol. 35. eoque per dictum tempus tacente, retractus cenſetur renunciatum ibidem. 30
 vicinus aduerſus emptorem cum pacto de retrocundenda nunquid habeat ius congrui, conſil. 110. nu. 3. col. 2 106
 vicinus proximior præſertur remotiori, conſil. 125. num. 1. col. 1 122
 vicinus confinans a parte ſuperiori, vel inferiori anteponendus eſt confinanti a latere tantum, conſil. 125. nu. 2. col. 2 122
 vicinus, qui habet plura, & ampliora conſinia, præferendus eſt habenti pauca, conſil. 125. nu. 3. col. 2 122
 vicinus, & ſimul conſanguineus eſt prior in iure retractus, quam vicinus tantum, conſil. 125. nu. 10. col. 3 122
 vicinus præſumitur ſcire facta vicini, conſil. 141. n. num. 28. col. 1 159
 vidua donec thorum deſuncti vii cuſtodita foreo alenda eſt, conſil. 167. nu. 29. col. 1 231
 Vidua 231

Et Sententiarum.

Vidua eadem privilegia habet, quibus constante matrimonio fruebatur, confil. 167. nu. 29. col. 1. 131
vidua donec in iudicium permanet, si egena est, & indotata alenda est ab hereditibus mariti, confil. 167. nu. 30. col. 2. fol. 23. & ibidem an a patre, vel aucto paterno mariti alenda pariter sit de iure. 132
vidua suae maiori fauore digna, quam nupta uti delictu-
tate maritali auxilio, confil. 35. nu. 5. col. 1. 139
violencia facta emptori, non nocet venditori, confil. 58. nu. 2. col. 1. 153
vir & uxor pariter passim ambulantes, & una caro censentur, co-
fil. 167. nu. 28. col. 1. 131
vir lucrans ex statu, vel consuetudine certam dotis por-
tionem uxori cum filii ex eo matrimonio habitis promo-
tione transiendum ad secunda uota non perdit dictum
lucrum, confil. 9. nu. 1. col. 1. 8
Declaratur lucrum praedictum esse usum fructum non
autem proprietatem, quae filius ex eo matrimonio susce-
pit retinere tenetur, ibid. nu. 3. & 4
vir lucrans fructus res sibi pro de pignorat, quando in-
teresse verum similiter est aequale dictis fructibus, confil. 46.
nu. 4. col. 1. 130
vir in bonis paraph. malibus non habet dominium sed so-
lum est a lege constitutus procurator, & administrator
uxoris, confil. 46. nu. 16. col. 4. 140
Et ea prohibente, non potest ui talis agere ibid.
vitiosus in se praestitutus, multo magis in alios, confil. 141.
nu. 156. col. 4. 164
vitium pro mortuo accipitur quandoque & de conueto,
confil. 64. nu. 12. col. 2. 159
vitium illud esse dicitur in bone, si coram peit, vel pedu-
datur in equo si calcitrant, in cane si momordit, & huiusmo-
di, confil. 64. nu. 1. col. 2. 159
vitium quodlibet ad redditoriam non sufficit, etiam si
vitium, & ministerium venditi animalis impediatur, sed
debet esse notabile, siue corpus, siue animus respici-
atur, lense enim, & modicum non attenditur, confil. 64.
nu. 1. col. 2. 159
vitium malae fidei, quae ab initio praestituta fuisse ex lap-
su longissimi tempore 30. annorum purgatur, & amplius
allegari non potest, confil. 141. nu. 26. col. 4. 169
De hoc tamen non parum dubitatur, ibid. nu. 286
Et in omnem euentum hoc procederet de iure ciuili, qd
autem de iure canonico, ibid. nu. 288
Item dicitur procedere quoad effectum leg. fin. C. unde
vit. non autem quoad alium effectum, quia tunc mala fidei
des opponi potest non obstante tali cursu, ibidem nu-
mero 283
Item quando praesumptio malae fidei esset levis, secus si ef-
fet grauis, & urgens, ibid. nu. 284. & 285
vivere quisque praesumitur vique ad centum annos, confil.
5. nu. 9. col. 2. 71
vltima derogant prioribus, confil. 158. num. 62. col. 2. fol.
208. & hoc in omnino contrariis, & incompatilibus,
ibid. nu. 63
vna determinatio respiciens plura determinabilia debet
ea omnia pariformiter determinare, confil. 60. nu. 11. col.
4. fol. 35. col. 78. nu. 34. col. 2. 77
vna pars testamenti clara, altera dubia declarat, confil.
60. nu. 10. col. 4. 75
vna praesumptio tollit aliam, confil. 60. nu. 16. col. 1. 56
vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri, confil. 78.
num. 34. col. 2. fol. 77. Et hoc in eadem dispositione
ibidem nu. 38. Item quando mens testatoris non repu-
gnat, ibidem.
vna pars legis, statuti, & cuiusvis alterius dispositionis de-
clarat aliam, confil. 177. nu. 88. col. 4. 134
vno beneficiorum ab episcopo capitulo suae Ecclesiae fieri
non potest sine auctoritate, & approbatione Pontificis,
confil. 91. nu. 1. col. 3. 87
vno beneficij, quod non est liberae collationis, sed iuris
patronatus laicorum non consentendum facta ab or-

dinario, non tenet, confil. 91. num. 2. col. 3. 87
vno beneficiorum facta non uocatus, quorum inter-
est, non ual. tam de iure communi, quam iur. Sa-
cra Concilij Tridentini, confil. 91. num. 3. fol. 87.
confil. 60. nu. 3. col. 3. 103
vno beneficiorum iuris patronatus ad hoc ut valeat, de-
bet fieri cum cognitione causae, in cuius diuisione, specia-
liter uocandi sunt patroni, quorum interest, & alter fa-
cta non ualeat, confil. 60. nu. 1. & 3. col. 2. & 3. 103
vno beneficiorum facta ex falsa causa seruata tamen ius-
tus forma, & solemnitate ualens reuocanda est, confil.
106. nu. 4. col. 3. fol. 103. nec ante eius dissolutionem po-
test imperari beneficium, ibid.
vniuersiones beneficiorum per subreptionem, vel obreptionem
obtentae, irritae, & declarandae sunt, confil. 106. num. 12. co-
lum. 2. 104
vniuersis reuocatio, & dissolutio non nocet rectori uicenti,
sed solum operatur in futuris uocationibus, confil. 106.
num. 1. col. 1. fol. 104. quod procedit quando diuino
fit, ex noua causa, quae post unionem superuenit, secus
autem quando uno nulla fuit assignatio, quia tunc
non ualuerit beneficium potest imperator etiam ante
declarationem in praedictum rectoris uicentis. ibi-
dem num. 12
vniuersalis affirmatiua, omnia comprehendit, quae ex cogi-
tari possunt, confil. 158. nu. 7. col. 3. 206
vniuersalis negatiua excludit omnia, quae considerari po-
sunt, confil. 158. nu. 8. col. 3. 206
vniuersis quique in re sua est moderator, & arbitror, confil. 135.
nu. 86. col. 1. 149
vniuersis in traditione rei suae potest quae uult legem
appone, confil. 139. nu. 86. col. 1. 149
vniuersis significaciones vulgo adueniunt, confil. 54.
nu. 8. col. 3. 49
vniuersis non inducitur ex sola grauaminis appositione, con-
fil. 44. nu. 6. col. 3. 38
Vniu. quando persona grauata esset in conditione posita,
ibidem.
vniuersis differt a transmissione, confil. 133. nu. 11. col. 3. 114
vniuersis primo loco magis dilectus praesumitur, confil. 14.
nu. 10. col. 1. 107
vniuersis conditionaliter admittitur, licet uerba non uerbi-
genit, quando censetur condicio purificata ex coniectu-
ra mentis defuncti, confil. 177. nu. 4. col. 3. 115
vniuersis in specie praefertur uocatio in genere, confil. 133. nu.
14. col. 1. 135
vniuersis non dicitur is, qui a testatore non est nominatus,
confil. 143. num. 13. col. 4. 114
Et ideo tunc frustra queritur an representatio locum ha-
beat ad exclusionem expressae uocati, & nominati a te-
statore dicto, confil. 133. nu. 13
vniuersis in praesentatione rectoris ad ecclesiam iuris patrona-
tus qualiter inter plures distribuitur censentur, confil. 73.
nu. 1. col. 1. 66
volens impugare contractum, uti simulatum habet neces-
se probare simulationem ex his, quae gesta sunt antequam
partes uenirent ad contractum, confil. 123. nu. 7. col. 4. 18
volens admitti ad ius patronatus tenetur probare se habere
omnis illas qualitates, quae illum habilitare debent iux-
ta tenorem concessionis, confil. 73. nu. 3. col. 1. 66
volens non firmitur, confil. 87. nu. 4. col. 1. 85
voluntario principio posito, quicquid inde sequitur uolun-
tarium existimatur, confil. 178. nu. 32. col. 2. 207
voluntas testatoris attenditur contra propriam uiam, & na-
turam uerborum, confil. 37. nu. 14. col. 3. fol. 32. col. 78.
nu. 39. col. 1. 78
voluntas testatoris quando est certa non eget declaratione,
nec coniecturis, confil. 60. nu. 17. col. 2. 56
voluntas testatoris in iure patronatus ad uicem seruanda
est circa uota patronorum concurrere debentium ad praesentationes faciendas, confil. 75. nu. 11. col. 2. 71
voluntas testatoris circa legata est taliter interpretanda,
quod

Index verborum,

- quod fideicommissaria dispositio non evanescat, aut val
de minuat, consil. 78. nu. 20. cum seq. col. 2. 76
- voluntas hominis, quæ per extrinsecâ cognoscitur altero
de duobus modis declaratur, verbis, scilicet, vel facto, cõ
6. 96. nu. 1. col. 4. 91
- voluntas testatoris æquiparatur causæ necessariæ, consilio
100. nu. 9. col. 3. fol. 95. unde alienatio de eius voluntate
facienda non indiget decreto, quænam admodum, nec quæ
ex causâ sit necessaria, ibid.
- voluntas in actibus hominum, & præcipuè in contracti-
bus inter vivos non sufficit ad eos perficiendos, sed ne-
cessaria est etiam potestas, & quod vltimus media apta
adhibeantur, alioquin nihil agitur, consil. 139. nu. 119.
col. 2. 115
- voluntatis mutatio non præsumitur, sed potius perseveran-
tia, & continuatio, consil. 141. nu. 73. col. 2. 178
- vox viva prævalet mortua, consil. 132. nu. 1. col. 3. 132
- visus ab uno debetur, cum fructibus ab alio perceptis com-
pensantur, consil. 143. nu. 30. col. 2. 176
- visus præij commenturanti, cum fructibus rei, consilio
143. nu. 38. col. 2. 176
- Visus facienti aliquid in iudicio, vel extra non eo modo,
quo secundum iurâ rigorem fieri debet, sed diuerso,
operatur, vt actus subsintatur, consilio 163. numero
14. col. 1. 220
- Id tamen procedit quando communiter errant circa fa-
ctum, nam secus est quando erratur circa ius. ibid. nu-
me. 15.
- visus communis non attenditur nisi procedere ostenda-
tur in ipsâ facti specie, de qua agitur, consil. 163. nu. 18.
col. 2. 220
- visus iuratum habet de potentia, & effectu, quantum haber
de actu, & visu, & non plus, & proprios facti, & visus ter-
minos non excedit, consil. 143. nu. 39. col. 2. 220
- vile dominum est alienabile, consil. 101. nu. 1. col. 1. 96
- Et propterea in materia iuris congrui est considerabile,
vile dominiū habens, veluti emphyteota, superficiarius,
conductor ad longum tempus, & habens fundum ve-
tigalem in materia iuris congrui præfertur domino di-
recto, consil. 101. nu. 6. col. 1. fol. 96. Secus autem si de ip-
sare emphyteotica vendenda agatur, in qua dominus di-
rectus præfertur, ibid. nu. 7
- visus dominus dicitur vete, & propriè possidere, non dire-
ctus, consil. 101. nu. 6. col. 1. 96
- vtinque coniunctus excludit coniunctum ex uno latere
tantum, consil. 117. nu. 4. col. 4. 215
- vulgaris substitutio inest in compendiosa, consil. 160. num.
21. col. 4. 214
- vulgaris substitutio locum habet etiam in fideicommissis,
& de uno casu ad alium trahi solet, vt vltimo substitu-
tus succedat primo, quando medius gradus defuit, consil.
160. nu. 22. col. 4. 214
- vulgaris substitutio facta per ascendentem descendenti no
continet tacitam conditionem si sine filijs decellerit, &
quare consil. 148. nu. 1. col. 2. 42
- vulgaris substitutio expirat per additionem hæreditatis, cõ
fil. 48. nu. 115. col. 2. 43
- Et si comprehensa dicatur in substitutione compendiosa
facta filiabus testatoris, & eorum filijs masculis, ibid.
num. 16.
- vxor filij naturalis a patre viri alenda est, siue ille sit legi-
timus, siue illegitimus, consil. 167. nu. 20. 23. 26. & 27. fol.
230. & seq.
- vxor oeporis ex filio ab ayo alenda est, consil. 167. num. 24.
col. 2. 213
- vxor agens pro recuperatione suæ dotis soluto matrimo-
nio, potest eam consequi in bonis fideicommissis suppo-
sit per præsumptum paternum dicti mariti, consil. 132. nu.
2. col. 2. fol. 108. etiam si quando viro dotem dedit, non
ignorauit gravamen illud fideicommissis, sed sciuerit,
ibidem.
- vxor filij spurij ab ayo alenda est ex æquitate canonica cõ-
sil. 150. nu. 1. col. 1. fol. 189. Vbi que locorum, & in utro-
que foro seruandum, ibidem nu. 1. & nedom filio uiuen-
te sed etiam eo mortuo, ibid.
- vxore mortuo dos eius non potest amplius propriè dos ap-
pellari, sed patrimonium filiorum, si habet, sin minus ui-
ri, consil. 111. nu. 12. col. 1. 209

F I N I S.

107 Confessus seu depositus alium examinati tanquam testis in uno in diebus 304 vocat et tanquam parti, seu principali in alio indicio, quod est non
tenendum.

f.160.col.4.lin.1-10 a fin.decretum, decretum lib.1.f.161.col.4.lin.3.querela, querela in officio, f.164.col.1.lin.5.contraris, contrarius, f.161.col.4.lin.11 a fin.Dei rei, f.167.col.4.lin.1-2 a fin.Hic, nec, f.168.col.16.natura, natura, f.170.col.4.lin.4.efficit, efficit, f.171.col.4.lin.19 a fin.obligatio, obligatio, f.174.col.13.refertur, defertur, f.174.col.9.pretium, pretium, f.174.col.13.a fin.10 a fin.mortem, mortem f.174.col.9.a fin.valt, col.4.lin.3.idem, eadem, f.177.col.4.3.hd.plid.f.178.col.3.lin.12 f. non adducit, adducit, lin.15 item ratione liberatione, f.180.col.4.lin.8 a fin.quantum, quantum, f.181.col.4.lin.penult.vigor, rigor, f.181.col.4.lin.5.conf.39.conf.39 a fin.170.col.13.col.1.a comparatione, comparatione, col.4.lin.8.vigorem, rigorem, lin.18 a confusione, confusione, f.185.col.4.lin.19 addunt, adfunt, f.186.col.1.lin.33 iudicium, iudicium, f.187.col.3.lib.rellatote, rellator, f.190.col.3.lin.30.conf.9.conf.nova, f.196.col.3.lin.19 sententiam, sententia, f.198.col.1.lin.3.col.rare, collare, f.205.col.3.lin.33 refertur, efficitur, col.4.lin.10 a fin.felicitet, Saly, c.126.col.3.lin.3 vedti tones, veditiones, col.3.1.inferius, interquens, f.210.col.4.lin.3 dicitor, diditor honoris, f.211.col.4.lin.1 olegimaria, legimare, lin.21 a fin.legitimaria, legitimaria, f.218.col.4.lin.8 factistatum non fin, factistati fin, f.219.col.4.lin.33 facit, facit, f.227.col.1.lin.24 a fin.ipe, ipso, f.230.col.10 habuum, habuum, f.234.col.3.lin.31.conf.16.conf.16 f.235.col.1.lin.11 ali, alij, f.237.col.2.lin.6 a fin.liberari, liberari, f.238.col.3.lin.1.8 & f. lolutionem ff de, f.232.col.4.lin.2 Dominiomr, Domino, col.3.lin.3 priuare, peccare, col.4.lin.1 a fin.Papayus, omnicuius, f.233.col.3.lin.24 nec filius, nec filios, col.4.lin.13 fadum, factum, f.234.col.4.lin.21 a fin.161.abjlin.2 a fine pro Cesare, pro Duce Cafate, f.237.col.4.lin.11 propter, preter, f.238.col.1.lin.13 maxime, mox, col.4.lin.22 in monasterio in monasterio.

FINIS

